

o Bible. Deyala. (1858.)

B I B E L,

iä täi

hapus surat Hatalla idjä brasih,

**djandji idjä solake tuntang djandji
taheta.**

Injalinan bara puna basae akan basan olo ngadju
hong pulau Borneo.

ILAMBAGAN HAPAN BALANDJAN OLO KRISTEN HONG
TANAH BALANDA, (NEDERLANDSCHE BIJBELGENOOTSCHAP,
HONG LEWU AMSTERDAM.

AWI TUAN SPIN, METZLER TUNTANG BASTING, TUKANG
MALAMBAGAN.

—
1858.

Horoe

karä surat hong hapus surat Hatalla.

Djandji idjä solake.

Surat sarita.	Baun surat.
1. Surat Moses, idjä solake, Genesis, 50 bagie,.....	1.
2. Surat Moses, idjä duä, Eksodus, 40 bagie,.....	82.
3. Surat Moses, idjä telo, Lewitikus, 27 bagie,.....	119.
4. Surat Moses, idjä äpat, Numeri. 36 bagie,.....	200.
5. Surat Moses, idjä limä, Deuteronomium, 34 bagie,..	270.
6. Surat Josua, 24 bagie,.....	331.
7. Surat karä hakim, 21 bagie,.....	370.
8. Surat Rut, 4 bagie,.....	411.
9. Surat Samuel, idjä solake, 31 bagie,.....	416.
10. Surat Samuel, idjä duä, 24 bagie,.....	469.
11. Surat karä radja, idjä solake, 22 bagie,.....	513.
12. Surat karä radja, idjä duä, 25 bagie,.....	564.
13. Surat Kronika, idjä solake, 29 bagie,.....	612.
14. Surat Kronika, idjä duä, 36 bagie,.....	657.
15. Surat Esra, 10 bagie,.....	713.
16. Surat Nehemia, 13 bagie,.....	730.
17. Surat Ester, 10 bagie,.....	753.
Surat njanji, adjar, tuntang surat nabi.	
18. Surat Job, 42 bagie,.....	769.
19. Surat Masmur, djetä njanji, 150 karäe,.....	812.
20. Surat karä sewut tuntang tanding Salomo, 31 bagie,	921.
21. Surat pangabar ain Salomo, 12 bagie,.....	956.
22. Njanji karä njanji ain Salomo, 8 bagie,.....	968.
23. Surat nabi Jessaia, 66 bagie,.....	975.
24. Surat nabi Jeremia, 52 bagie,.....	1059.
25. Augh tatum Jeremia, 5 bagie,.....	1149.
26. Surat nabi Eseghiel, 48 bagie,.....	1157.
27. Surat nabi Daniel, 12 bagie,.....	1241.
28. Surat nabi Hosea, 14 bagie,.....	1266.
29. Surat nabi Joel, 3 bagie,.....	1278.
30. Surat nabi Amos, 9 bagie,.....	1283.
31. Surat nabi Obadja, 1 bagie,.....	1293.
32. Surat nabi Jona, 4 bagie,.....	1294.
33. Surat nabi Migha, 7 bagie,..	1297.

	Bann surat.
34. Surat nabi Nahum, 3 bagie,.....	1305.
35. Surat nabi Habakuk, 3 bagie.....	1308.
36. Surat nabi Sepanja, 3 bagie,.....	1311.
37. Surat nabi Haggai, 2 bagie,.....	1315.
38. Surat nabi Sagharia, 14 bagie,.....	1318.
39. Surat nabi Maleaghi, 4 bagie,.....	1332.

Djandji taheta.

1. Ewangelion injurat Mattäus, 28 bagie,.....	1.
2. Ewangelion injurat Markus, 16 bagie,.....	69.
3. Ewangelion injurat Lukas, 24 bagie,.....	113.
4. Ewangelion injurat Johannes, 21 bagie,.....	185.
5. Saritan gawin rasul, injurat Lukas, 28 bagie,.....	240.
6. Surat rasul Paulus akan olo Romani, 16 bagie,.....	312.
7. Surat rasul Paulus idjä solake akan olo Korintus, 16 bagie,.....	341.
8. Surat rasul Paulus idjä duä akan olo Korintus, 13 bagie,..	371.
9. Surat rasul Paulus akan olo Galatia, 6 bagie,.....	390.
10. Surat rasul Paulus akan olo Epesus, 6 bagie,.....	400.
11. Surat rasul Paulus akan olo Pilippi, 4 bagie,.....	410.
12. Surat rasul Paulus akan olo Kolosa, 4 bagie,.....	417.
13. Surat rasul Paulus idjä solake akan olo Tesalonika, 5 bagie,.....	424.
14. Surat rasul Paulus idjä duä akan olo Tesalonika, 3 bagie,.....	430.
15. Surat rasul Paulus idjä solake akan Timoteus, 6 bagie,..	434.
16. Surat rasul Paulus idjä duä akan Timoteus, 4 bagie,..	442.
17. Surat rasul Paulus akan Titus, 3 bagie,.....	448.
18. Surat rasul Paulus akan Pilemon, 1 bagie,.....	451.
19. Surat rasul Paulus akan olo Ibrani, 13 bagie,.....	453.
20. Surat rasul Jakobus, 5 bagie,.....	475.
21. Surat rasul Petrus, idjä solake, 5 bagie,.....	482.
22. Surat rasul Petrus, idjä duä, 3 bagie.....	490.
23. Surat rasul Johannes, idjä solake, 5 bagie,.....	496.
24. Surat rasul Johannes, idjä dnä, 1 bagie,.....	503.
25. Surat rasul Johannes, idjä telo, 1 bagie,.....	504.
26. Surat rasul Judas, 1 bagie,.....	506.
27. Surat pangarinah, injurat Johannes, 22 bagie,.....	508.

GENESIS.

(TAMPARAN.)

BAGI 1.

Saritan tamparan langit tuntang petak.

1. Solasolake Hatalla mandjadian langit tuntang petak.

2. Maka petak sampur baur tuntang tunis benjem, tinai kakaput hundjun hapus kaleka handalem; maka Rogh Hatalla manari hundjun karä danum.

3. Tä Hatalla hamauh: Has, djadi blawa! Palus talo blawa.

4. Maka Hatalla mitä kalawa tä bahalap, palus Hatalla mamisah kalawa dengan kakaput.

5. Tuntang Hatalla manggarä kalawa tä andau, maka kakaput inggaräe alem. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau idjä solake.

6. Tinai Hatalla hamauh: Has, djadi talo hambirang mahelat karä danum, idjä mamisah karä danum.

7. Tä Hatalla mandjadian talo hambirang tä, hapae mamisah danum idjä penda talo hambirang dengan danum idjä ambo talo hambirang tä. Palus djadi kalotä.

8. Maka Hatalla manggarä talo hambirang tä batanglangit. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau duä.

9. Tinai Hatalla hamauh: Karä danum, awang penda batanglangit, palus akan hapumpung idjäidjä äkae,

mangat kaleka teah mamala. Palus djadi kalotä.

10. Maka Hatalla manggarä äka teah tä petak, tinai äka tawon karä danum hakampeleng inggaräe tasik. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

11. Tinai Hatalla hamauh: Petak palus akan mampalembut oru. ramon tana awang habawak, batang bua awang mamua sama mimbit ampie, awang habawak huange hundjun petak. Palus djadi kalotä.

12. Petak mampalembut oru, ramon tana awang habawak sama mimbit ampie, tuntang batangbua awang habawak huange, sama mimbit ampie. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

13. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau telo.

14. Tinai Hatalla hamauh: Has, djadi talo äka kalawa intu batanglangit, idjä akan mamisah andau dengan alem, tuntang mangatan, manantu wajah, andau, njelo.

15. Talo tä akan äka kalawa intu batanglangit, uka mamplawa petak. Palus djadi kalotä.

16. Hatalla mandjadian duä äka kalawa idjä hai; äka kalawa idjä pangkahai tä, uka marentah andau, tinai äka kalawa idjä korik tä, uka marentah alem; tuntang karä bintang.

17. Maka Hatalla mingkes äka

kalawa tä intu batanglangit, uka mamplawa petak;

18. Tuntang marentah andau dengan alem, tinai mamisah kalawa dengan kakaput. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

19. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andat' äpat.

20. Tinai Hatalla hamauh: Has, karä danum akan mampalembut mampagas kutoh talo belom awang hagoet, tinai karä burong akan trawang ambo petak penda langit.

21. Maka Hatalla mandjadian karä ampin lauk awang hai, tuntang karä ampin talo belom awang hagoet, hagahagas hong danum, sama mimbit dasar ai, tinai karä ampin burong idjä hapalapas, sambarana dasare. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

22. Palus Hatalla mamberkat talo tä samandiai, koe: Manak keton, dahangdahanga, suang danum hong karä tasik; tinai karä burong akan dahangdahanga hundjun petak.

23. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau limä.

24. Tinai Hatalla hamauh: Petak palus akan mampalembut sambarana ampin talo belom, sama mimbit dasar ai, meto pambelom, talo awang mangkawang tuntang meto hutan, genep meto sama mimbit dasare. Palus djadi kalotä.

25. Hatalla mandjadian karä meton petak, sambarana dasare, tinai kari meto pambelom, hakabeken dasare, tuntang karä talo belom awang mangkawang hong petak, sama mimbit dasare. Maka Hatalla mitä talo tä uras bahalap.

26. Tinai Hatalla hamauh: Ita handak manampa olon hatamunan arep ita, tumon ampin ita, mangat

iä marentah karä lauk tasik, karä burong penda langit, tuntang karä meto, tinai hapus petak, tuntang karä talo belom, awang manjangan-tar hong petak.

27. Palus Hatalla manampa olon hatamunan arepe, tumon Hatalla iä manampa olon; hatuä bawi äwen inampae.

28. Tuntang Hatalla mamberkat äwen duä tä, sambil hamauh dengae: Manak keton batilatilap, suang salepah petak, pamenda djetä intu keton, tinai rentah lauk tasik, burong penda langit, tuntang karä talo belom, awang hagoet hong petak.

29. Tinai Hatalla hamauh: Itä! aku djari manenga akan keton karä ampin ramon tana awang habawak, palemput salepah petak, tuntang bua karä batanghua awang habawak, uras djetä indu panginan keton. — (9, 3.)

30. Tapi akan karä meto hutan, tinai karä burong penda langit, tuntang akan karä talo belom awang hagoet hong petak, idjä bara tahaseng, jaku djari manenga karä dawen talo tä indu panginae. Palus djadi kalotä.

31. Maka Hatalla manampajah talo handiai, awang djari indjadiae; itä! talo tä uras bahalap haliai. Tä djari halemäi tuntang handjewu, andau djahawen. — (*Masm.*104.)

BAGI 2.

I. Andau sabat. II. Pirdus atawa kabon Eden. III. Olo bawi inampa Hatalla.

I. — 1. Tumon tä djari hapus tumpukan langit tuntang petak, tinai karä talo awang hundjue.

2. Kalotä andau udju Hatalla djari mahapus karä gawie, karä talo indjadiäe, tuntang iä malajan andau udju bara karä gawie, bara talo indjadiäe.

3. Palus Hatalla mamberkat andau udju, tuntang mamprasih djetà, basa andau tä iä malajan bara karä gawie, idjä djari indjapa ihapus Hatalla.

II.—4. Djetà saritan tampanan langit tuntang petak, katika djetà djari indjapa, metoh Jehowa, Hatalla, mandjadian petak tuntang langit,

5. Tinai karä ampın kaju hong petak, idjä djaton djari aton helo, tuntang karä ampın ramon petak, idjä djaton pudji lembut bihin; alo Jehowa, Hatalla, hindai djari mudjan hundjun petak, alo hindai djari aton olon, idjä nguan petak.

6. Maka ambon lembut bara petak, mambisa sakalepah petak.

7. Maka Jehowa Hatalla manampa idjä kakiwak petak mandjadi olon, palus mahimon tahaseng pabelom huang lowang uronge; tumon tä olon bara hambaruan idjä belom.

8. Tuntang Jehowa Hatalla djari mimbul pambulan intu Eden, hila timor; hetä iä mingkes olon, idjä djari inampae.

9. Tinai Jehowa Hatalla mam-palembut bara petak karä ampın kaju, awang bahalap tampajahe, tuntang mangat indu kinan, tinai batang pabelom bentok pambulan, tuntang batang hapa mangasene kahalap dengan kapapa.

10. Tinai aton blua bara Eden batangdanum, tantai mambisa pambulan; djetà hambalang hetä mandjadi äpat kasampang.

11. Sampange idjä solake tä Pison

arae; djetà idjä murir hapus tanah Hawila, hetä kutoh bulau.

12. Bulau tanah tä bahalap haliai; hetä kea aton bedolagh, tinai batu sardoniks.

13. Maka aran sampange idjä duä tä Gihon; djetà idjä murir hapus tanah Kus.

14. Tinai aran sampange idjä telo tä Hidekel, darin tumbang djetà palus akan hila timor, akan tanah Asur. Sampange idjä äpat, djetà Prat.

15. Maka Jehowa Hatalla manduan olon, mingkes iä huang pambulan Eden, nakara iä nguan, manonggo tä.

16. Tuntang Jehowa Hatalla mametäh olon, koac: Tau bewai ikan kuman karä bua hong pambulan toh. — (3,1.)

17. Tapi bara batang idjä hapa mangasene kahalap dengan kapapa äla ikau kumae, krana andaum kumae, toto ikau palus bagin matäi.

III.—18. Maka koan Jehowa Hatalla: Djaton bahalap kea olon kabuate kalotä; jaku handak manampa kolae, idjä tau mandohop iä, idjä tandipahe.

19. Krana limbah Jehowa Hatalla djari mandjadian bara petak karä ampın meton petak, tuntang karä ampın burong penda langit, maka iä magah djetà akan Adam, mangat Adam mangarangka augh manampa arae; tumon Adam manggarä karä talo belom, djetà palus indu arae.

20. Tumon tä Adam manggarä karä meto pabelom, tinai karä burong penda langit, tuntang karä meto hutan, tapi idjä indu kolau olon iä djaton sondaue, idjä tau mandohop iä, idjä tau indu tandipahe.

21. Tã Jehowa Hatalla mandurut tiroh tudjah akan Adam, palus iã hatiroh. Tã iã manduan tolang braware idjä kabisak, palus mamaleng awae tã hapan isi.

22. Maka Jehowa Hatalla manampa tolang brawar tã, idjä djari induae bara Adam, mandjadi olo bawi, palus magah iã akan Adam.

23. Tã koan Adam: Iã toh toto tolang isi ajungku! buah iã inggarã bagin olo hatuã, basa iã djari induan bara olo hatuã.

24. Tagal tã olo hatuã karãh malihu indu bapae, palus hindjä dengau sawae; äwen duã tã akan mandjadi isi idjä. — (Matt. 19, 5.)

25. Maka äwen duã tã, Adam tuntang sawae, halowai; äwen djaton tawan mahamen.

BAGI 3.

- I. Olo lawo huang dosa, inamput setan. II. Hatalla mariksa olon; hukum Hatalla, tuntang djandjie idjä solake. III. Olon inganan bara pambulan Eden.

I. — 1. **M**aka handipã paham bakalilit bara karã meto hong petak, awang djari inampa Jehowa Hatalla. Maka koae dengan olo bawi: Toto kea, Hatalla djari hamauh: äla keton kuman karã bua hong pambulan toh? — (2, 16.)

2. Tã koan olo bawi dengan handipã: Tau bewã ikã kuman bua bara karã batange hong pambulan toh.

3. Tapi tahu bua bara batange idjä tã, idjä bentok pambulan, Hatalla djari hamauh: äla keton kuman djetã, manindjeke mahin äla kea, belã keton matã.

4. Tã koan handipã dengan olo bawi: Kwãka keton matã!

5. Tapi Hatalla katawan, andau keton kuman djetã, matan keton palus inarang, balalu keton karãh sama kilau Hatalla, haiak kasene kahalap dengan kapapa.

6. Maka olo bawi mitã batang tã mangat indu kinan, tuntang djetã äka kakilak matã, tinai äka kahaus belai, basa djetã mamintar olon. Tã iã manduan buae balalu kumae, tuntang iã manenga akan banae kea, idjä dengae, palus iã kea kumae.

7. Tã matan äwen duã tã inarang, palus iã katawan arepe halowai; balalu iã manusok manambing dawen pisang indu salimpute.

II. — 8. Maka äwen tã mahining augh Jehowa Hatalla, manandjong huang pambulan, amon andau djari halemã. Tã Adam äwen duã hasawã manjahokan arepe bara baun Jehowa Hatalla marak karã kaju hong pambulan.

9. Maka Jehowa Hatalla mam-bawa Adam, sambil hamauh dengae: Kwe ikau?

10. Koae: Aku djari mahining aughm huang pambulan, palus aku mikãh, krana aku halowai; tagal tã aku djari manjahokan arepku.

11. Maka koan Hatalla: Äwedjari masuman akam, ikau halowai? Djari ikau kuman bua bara batang tã, idjä ingahanaku ikau, koangku: äla ikau kumae?

12. Tã koan Adam: Olo bawi tã, idjä tangan aim akangku, iã tã djari manenga akangku bua bara batang tã, djadi aku kumae.

13. Maka Jehowa Hatalla hamauh dengan olo bawi: Buhen gawim kalotã? Koan olo bawi: Handipã tã djari manipu aku, sampai aku djari kumae.

14. Tã koan Jehowa Hatalla mawi

handipä: Basa ikau djari kalotä gawim, tarasapa ikau bara karä meto pambelom tuntang karä meto hutan. Hapan knaim ikau akan manjarantar, tinai petak indu kinam, katahim belom.

15. Maka aku handak manjoho ikau hasingi dengan olo bawi toh, tinai panakam dengan panakae; iä tä karäh mamparamok takolokm, tapi ikau karäh manotok takire.

16. Tinai dengan olo bawi iä hamauh: Jaku handak mamaham kapähäm kahum ikau batihi; dengan kapähä ikau akan luas; banam äka kakenangm, tuntang iä akan merentah ikau.

17. Tinai dengan Adam iä hamauh: Basa ikau djari manumon angh sawam, tuntang djari kuman bua bara batang tä, idjä djari ingabanaku ikau, koangku: äla ikau kumae: maka tarasapa petak tagal ikau, tuntang kapähäm ikau akan mambelom arepm bara petak tä katahim belom.

18. Duhi tuntang oru harajapkaräh impalemub petak akam, tinai ramon tana indu kinam.

19. Dengan bäbes baum ikau akan kuman barim, sampai ikau mandjadi petak haluli; krana bara tä ikau djari induan. Krana ikau puna kawo, djari kawo kea ikau tinai.

20. Maka Adam manggarä sawae Hawa, (*idjä belom*), basa iä indu olo handiai, idjä belom.

III.—21. Maka Jehowa Hatalla manampa akan Adam tuntang akan sawae badju upak meto, palus mangkepan tä intu äwen.

22. Tä koan Jehowa Hatalla: Itä! olon djari kilau idjä bita ita, iä kasene kahalap kapapa. Maka toh, äla iä akan manusang lengäe, manduan bua bara batang pambelom

kea, palus kumae, tuntang belom katatahi!

23. Tagal tä Jehowa Hatalla manjoho äwen duä tä blua bara pambulan Eden, nakara iä malan petak, idjä bara tä iä djari induan.

24. Balalu iä maharak äwen tä blua, palus mingkes hila timor pambulan Eden Kerubim, tuntang padang idjä ngilangilat, kakitakitau, uka manonggo djalan akan batang pambelom.

BAGI 4.

- I. Anak Adam, Kain äwen duä Habel.
II. Panakan Kain. III. Set, anak Adam.

I.—1. Maka Adam marantep sawae Hawa, tä iä batihi, tuntang manak Kain, (*dino*); sambil hamauh: Aku djari mandino olo hatuä, Jehowa tä.

2. Limbah tä iä manak tinai Habel, andie. Maka Habel mandjadi sakatik meto, tapi Kain olo pamalan.

3. Djadi, limbah tahä njeko, Kain maluput parapahe akan Jehowa hapan bua tana.

4. Tinai Habel kea mimbit anak tabiri idjä solake inakan indue, idjä baseput. Maka Jehowa manangkilik Habel tuntang parapahe. — (*Ibran. 11, 4.*)

5. Tapi Kain tuntang parapahe iä djaton manangkilike. Tä Kain paham sangit, hobah gagaritat ampin baue.

6. Maka koan Jehowa dengan Kain: Buhen ikau sangit, buhen ampin baum gagaritat?

7. Amon ikau bahalap, pudji ikau dia ingilak? Tapi amon ikau djaton bahalap, tä dosa mimpä intu

bauntunggang. Toto kahause mawi ikau, tapi ikau akan marentah mahenjek djeta.

8. Maka Kain hakotak dengan andie Habel. Djadi, kahum äwen duä tä hong tana, Kain mantakan andie Habel, manatal mampatäi iä.

9. Maka Jehowa hamauh dengan Kain: Kwe andim Habel? Koae: Prea aku tawae; aton aku akan manjang paharingku?

10. Tapi iä hamauh: Narai ikau djari mawi? Augh dahan andim inangkariak bara petakngarangiaku.

11. Maka toh, tarasapa ikau hundjun petak, idjä harakang nja-mae manjambut dahan andim bara lengäm.

12. Amon ikau malan, maka tana djaton akan mandjari akam; kumbakumbang tuntang daridaria ikau hong petak.

13. Maka koan Kain dengan Jehowa: Dosangku tangkalau hai, henga djaton taraampun hindai.

14. Itäm, andau toh ikau djari maharak aku bara tanah toh, palus jaku akan manjahokan arepku bara baum, tuntang jaku akan kumbakumbang, daridaria hong petak; toh maka brangai olo idjä sondau aku, karäh mampatäi aku.

15. Tapi Jehowa hamauh dengae: Dia; malainkan äwe idjä mampatäi Kain, djeta karäh imalah lipet udju intu olo tä. Tuntang Jehowa mangatan Kain, uka olo idjä hasondau dengae äla mampatäi iä.

16. Maka Kain hadari bara baun Jehowa, palus melai hong tanah Nod, hila timor Eden.

II.—17. Maka Kain marantep sawae; iä tä batih tuntang manak Hanogh. Tä iä manampa lewu, tuntang manggarä djeta Hanogh, tumon aran anake idjä hatuä.

18. Maka Hanogh manak Irad, tinai Irad manak Meghujael, Meghujael manak Metusael, Metusael manak Lamegh.

19. Maka Lamegh masawä duä, idjä Ada arae, idjä Silla.

20. Ada tä manak Jabal; iä tä tato baris olo, idjä melai huang tingkap benang, manggau meto.

21. Aran andie Jubal; iä tä tato baris olo pamusik biola dengan suling.

22. Maka Silla kea manak, iä tä Tubalkain, tukang tambaga sanaman. Betau Tubalkain tä Naema arae.

23. Maka koan Lamegh dengan sawae äwen duä tä: Ada tuntang Silla, hining aughku; keton, sawan Lamegh, senäh kotakku. Toto aku djari mampatäi olo bakas mamalah himangku, tinai olo tabela mamalah kakembangku.

24. Kain karäh imalah lipet udju intu olo, tapi Lamegh hangkudju udju pulu.

III.—25. Maka Adam marantep sawae tinai, tä iä manak hatuä, tuntang manggarä iä Set; (*pang-ganti*). Krana koae: Hatalla djari manenga akangku anak beken, gantin Habel, basa Kain djari mampatäi iä.

26. Maka Set kea manak hatuä, tuntang manggarä iä Enos. Katika tä olo manampara sombajang, masanan aran Jehowa.

BAGI 5.

Hoe utus olo idjä solake, bara Adam sampai Nongh, sapuli tilap.

1. Djeto surat hoe panakan Adam. Katika Hatalla manampa

olon, maka iä manampae tumon ampın Hatalla.

2. Hatnä bawi äwen tä inampae; palus iä mamberkat olo tä, tuntang manggarä iä Adam (*olo bara petak,*) katika iä manampae.

3. Maka umur Adam djari saratus telo pulu njelo, kalawoe manak hatuä, idjä tumon ampın ai, sama dasare, tuntang manggarä iä Set. — (*Masm. 51, 7.*)

4. Tinai umur Adam, limbah iä djari manak Set, aton hindai hanja ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

5. Djadi katahin umur Adam djalatién ratus telo pulu njelo; tä iä matäi.

6. Maka umur Set djari saratus limä njelo, kalawoe manak Enos.

7. Tinai umur Set, limbah iä djari manak Enos, aton hindai hanja ratus udju njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

8. Djadi katahin umur Set djalatién ratus duäwalas njelo; tä iä matäi.

9. Maka umur Enos djari djalatién pulu njelo, kalawoe manak Kenan.

10. Tinai umur Enos, limbah iä djari manak Kenan, aton hindai hanja ratus limäwalas njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

11. Djadi katahin umur Enos djalatién ratus limä njelo; tä iä matäi.

12. Maka umur Kenan djari udju pulu njelo, kalawoe manak Mahalalel.

13. Tinai umur Kenan, limbah iä djari manak Mahalalel, aton hindai hanja ratus äpat pulu njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

14. Djadi katahin umur Kenan djalatién ratus sapulu njelo; tä iä matäi.

15. Maka umur Mahalalel djari djahawen pulu limä njelo, kalawoe manak Jered.

16. Tinai umur Mahalalel, limbah iä djari manak Jered, aton hindai hanja ratus telo pulu njelo. tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

17. Djadi katahin umur Mahalalel hanja ratus djalatién pulu limä njelo; tä iä matäi.

18. Maka umur Jered djari saratus djahawen pulu duä njelo, kalawoe manak Henogh.

19. Tinai umur Jered, limbah iä djari manak Henogh, aton hindai hanja ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

20. Djadi katahin umur Jered djalatién ratus djahawen pulu duä njelo; tä iä matäi.

21. Maka umur Henogh djari djahawen pulu limä njelo, kalawoe manak Metusalagh.

22. Tinai limbah iä djari manak Metusalagh, maka Henogh belom magon rantep Hatalla telo ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

23. Djadi katahin umur Henogh telo ratus djahawen pulu limä njelo.

24. Maka basa iä belom rantep Hatalla, iä djaton gitan hindai, krana Hatalla manduan iä.

25. Maka umur Metusalagh djari saratus hanja pulu udju njelo, kalawoe manak Lamegh.

26. Tinai umur Metusalagh, limbah iä djari manak Lamegh, aton hindai udju ratus hanja pulu duä njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

27. Djadi katahin umur Metusalagh djalatién ratus djahawen pulu djalatién njelo; tā iā matāi.

28. Maka umur Lamegh djari saratus hanja pulu duā njelo, kalawoe manak hatuā.

29. Tuntang iā manggarā arae Noagh, (*pampangat*,) koe: Iā toh karāh mampangat ita tagal karā gawin ita, tuntang tagal karā kahāka lengān ita, tagal petak, idjā djari injapa Jehowa.

30. Tinai umur Lamegh, limbah iā djari manak Noagh, aton hindai limā ratus djalatién pulu limā njelo, tuntang iā mandahang manak hatuā bawi.

31. Djadi katahin umur Lamegh udju ratus udju pulu udju njelo; tā iā matāi.

32. Maka umur Noagh djari limā ratus njelo; Noagh tā manak Sem, Kam āwen telo Japet.

BAGI 6.

I. Kihal olo dahangdahanga; hukum Hatalla. II. Noagh isi Hatalla, injohoe mamapan banama.

I.—1. Maka olo dahangdahanga hong petak, tuntang manak anak bawi.

2. Tā anak hatuā basis olo ain Hatalla manampajah anak bawi baris olo kalunen, mitā iā bahalap ampie, balalu masawā āweāwe idjā āka kakilake.

3. Tā koan Jehowa: Roghku djaton akan hakalawan dengan olon palus katatahi, krana olon djari isi bewāi; tapi jaku handak manenga endāh akae hindai saratus duā pulu njelo.

4. Katika tā olo nepilim (*olo idjā*

paham pandjang) aton hong petak; tinai limbah bara tā kea, amon anak hatuā baris olo ain Hatalla masawā anak bawi baris olo kalunen, tuntang manak mandjaria; iā tā olo gagah tā, awang djaman horan, idjā basewut tā.

5. Maka Jehowa mitā kapapan olo tambaktambaka hong petak, karā kipen pikir atāi olo batunggal papa hantāhantā.

6. Tā Jehowa manjasal, basa iā djari manampa olon hundjun petak, tuntang iā pāhā atāie tagal tā.

7. Maka koan Jehowa: Olon idjā djari inampaku, jaku handak mampalomose tinai bara petak, olon, tuntang karā meto, tinai karā talo belom awang hagoet, tuntang karā burong penda langit; krana jaku manjasal, basa jaku djari manampa djeta.

II.—8. Tapi Noagh supa asi intu Jehowa.

9. Djetoh saritan Noagh. Noagh tā olo tetek tinduh intu pangerenge. Noagh belom rantep Hatalla.

10. Maka Noagh manak hatuā, telo biti: Sem, Kam, Japet.

11. Tapi petak tapakarok rusak intu baun Hatalla, tuntang petak djari kontep awi kianat, kararat olo.

12. Tā Hatalla manampajah petak; itā! djetā tapakarok rusak; krana karā isi djari napakarok arepe sala djalae hundjun petak.

13. Maka Hatalla hamauh dengan Noagh: Kalepah karā talo belom handiai djari inukasku naharep baungku, krana petak djari kontep kihal awi kianat olon; toh itām, aku handak marusak iā haiak petak.

14. Papan banama akam kajue jaku goper, awi karong huange,

dampul tä huange ruare hapan kaptipi.

15. Tumon toh ikan akan mamapae: kambo banama tä telo ratus hasa, kabukae limä pulu hasa, karanggonge telo pulu hasa.

16. Awi bambuakan banama tä idjä hasa intu galomate, tinai bauntonggang banama tanpa hila balikate, papan banama tä suson telo galomate.

17. Krana itäm, jaku manjoho danum soho maleteng petak, uka mampalomos karä isi idjä kapenda langit, idjä bara tahaseng pabelom huange; talo belom handiai, idjä hundjun petak, akan mahotus.

18. Tapi dengam aku handak mampendeng djandjingu; keton akan tamä banama, ikau tuntang sawam, tinai sawan anakm haiak dengam.

19. Tinai bara karä djalahan talo belom, bara karä ampın isi, ikau akan manjoho tamä banama manduä manduä, hatuäe bawie, mangat djetä imbelom haiak dengam.

20. Bara karä burong tumon karä djalahae, tinai bara karä meto tumon karä djalahae, tuntang bara karä talo belom awang hagoet hundjun petak tumon karä djalahae, manduä manduä bara genep djalahae akan manalih ikau, mangat djetä imbelom.

21. Duan kea karä ampın talo kınan, pumpong tä, mangat djetä indu pangınam, tuntang indu pangınan karä talo belom tä.

22. Maka Noagh malalus prentah tä; iä mawie tumon karä augh sohon Hatalla.

BAGI 7.

I. Noagh tamä banama. II. Danum soho maleteng petak, mampalomos talo belom handiai.

I.—1. Limbah tä koan Jehowa dengan Noagh: Has, tamä banama, ikau tuntang karä olo humam: krana ikau gitangu tetek huang baungku marak pangereng olo toh.

2. Bara karä meto brasih duan udju hatuäe, udju bawie; tapi bara karä meto pali duan manduä manduä, hatuäe bawie;

3. Tinai bara karä burong penda langit udju hatuäe, udju bawie, mangat indu paranduan salepali petak.

4. Krana limbah kudju hindai jaku handak mampalawo udjan akan petak kăpat pulu andau kăpat pulu alem haradjur; aku handak mampalomos bara petak talo handiai awang aton, awang djari indjadiangu.

5. Palus Noagh mawie tumon karä augh prentah Jehowa dengae.

6. Maka Noagh djari djahawen ratus njelo umure, metoh danum soho tä djakat petak.

7. Tä Noagh tamä banama haiak karä anake hatuä, tuntang sawae, tinai sawan anake, mahakan danum soho.

8. Bara karä meto brasih, tinai bara karä meto pali, tuntang bara karä burong, bara karä talo belom, awang hagoet hundjun petak,

9. Hakatolo hakatolo, hatuäe bawie, mananggoh Noagh tamä banama, tumon Hatalla djari mametih Noagh.

II.—10. Djadi, limbah kudju tä danum soho djakat petak.

11. Intu katika Noagh djari djahawen ratus njelo umure, bulan

dua, andau udjuwalas bulan djetä, andau tä karä lowangdanum hong äka handalem paham tä iuap, tinai karä lawang langit iuap.

12. Tä udjan papak panggar lawo akan petak käpat pulu andau käpat pulu alem haradjur.

13. Maka andau tä kea Noagh tamä banama, haiak Sem, Kam äwen telo Japet, anak Noagh idjä hatuä tä, tinai sawan Noagh, tuntang sawan anake hatuä äwen telo.

14. Äwen tä, tuntang karä meto bariar tumon karä djalahae, tinai karä meto pambelom tumon karä djalahae, tuntang karä talo belom, idjä hagoet hundjun petak, tumon karä djalahae, karä burong tumon karä djalahae, karä ampin talo belom awang trawang, awang hapalapas.

15. Bara karä ampin talo, awang bara tahaseng pambelom, hakatolo hakatolo mananggoh Noagh tamä banama.

16. Karäkarä idjä mananggoh, bawie hatuäe bara karä ampin talo, tumon Hatalla djari manjohoe. Tä Jehowa matep lawang timbas likute.

17. Maka danum soho manjangit manjambong djakat petak käpat pulu andau; danum tä sasar mandahang, sambil manggatang banama bara hundjun petak, sampai djetä hanjut.

18. Tuntang danum soho tä manjambong paham dahangdahanga hong petak; kalotä banama hanjut hong danum.

19. Danum soho tä sasar manjambong paham haliai, gegä karä bukit gantong mahin leteng hapus penda langit.

20. Limäwalas hasa kandalem danum halau tantan bukit.

21. Tä karä isi matäi, idjä hagoet hundjun petak, karä burong, karä

meto pambelom, karä meto bariar, karä talo belom idjä hagoet hundjun petak, tuntang olon handiai.

22. Talo handiai, idjä bara tahaseng pambelom huang uronge, idjä belom hong petak lampang, lepah matäi buseng.

23. Kalotä talo handiai impalomos, awang aton hundjun sakalepah petak, karä olon tuntang karä meto, talo belom handiai awang hagoet, tinai karä burong penda langit, lepah lingis impalomos bara petak; tikas Noagh bewä batisa, tuntang talo belomidjä dengae huang banama.

24. Maka danum soho maraung hundjun petak saratus kalimä pulu andau katahie.

BAGI 8.

- I. Danum soho surut sampai nihau.
II. Noagh blua banama. Djandjin Hatalla akse.

I.—1. Maka Hatalla manahiu Noagh, tuntang karä talo belom, tinai karä meto, idjä dengae huang banama; palus Hatalla manjoho riwut manampur hundjun petak, tä danum soho surut.

2. Tinai karä lowangdanum hong äka handalem haliai tä, tuntang karä lawang langit iatep, tä udjan papak panggar tä, idjä lawo bara langit, terai tinai.

3. Djadi danum soho sasar munos bara petak akan hetähetä, danume haradjur surut, limbah saratus kalimä pulu andau tä.

4. Djadi hong bulan udju, andau udjuwalas bulan tä, banama kapiän hundjun bukit Ararat.

5. Maka danum soho djadjalan surut sampai bulan sapulu; intu

bulan sapulu tä, andau idjä, tantan bakit mamala.

6. Djadi, limbah käpat pulu andau Noagh muap bambuakan banama, idjä djari inampae,

7. Palus iä malapas burong kak, idjä kongan; djetä trawang lulang-luli, sampai danum djari lepah surut bara petak.

8. Limbah tä iä malapas burong dara, idjä kongan, mangat mitä kasurut danum bara petak.

9. Tapi burong dara tä djaton supa äkæ tingkep, äka paie bahundjeng, palus djetä buli iä tinai, tamä banama. Krana danum magon saleteng hapus petak. Maka iä mandjuluk lengäe, manduae tamä banama.

10. Maka iä mentai hindai kudju, limbah tä iä malapas burong dara tä tinai bara banama.

11. Maka burong dara buli iä amon andau benteng halemäi; tä itä! dawan kaju undus, idjä djari inotoke, aton hong totoke; awi tä Noagh katawan, danum djari surut bara petak.

12. Tä iä mentai hindai kudju, limbah tä iä malapas burong dara tä tinai; maka djetä palus djaton buli iä.

13. Djadi metoh njelon umur Noagh djahawen ratus idjä, bulan idjä, andau idjä, karä danum djari lepah surut bara petak. Tä Noagh mangepak galomat banama, tuntang iä mitä, petak djari lepah teah.

14. Maka bulan duä, andau duä pulu udju, petak djari lepah teah haliai.

II. — 15. Tä koan Hatalla dengan Noagh:

16. Blua bara banama, ikau haiak sawan, tuntang karä anakm, tinai sawan anakm.

17. Tuntang karä meto, karä ampin isi idjä dengam, soho blua haiak ikau, karä burong, karä meto pambelom, tuntang karä talo belom awang hagoet hundjun petak. Djetä akan magamagas hundjun petak. palus manak mandjaria, dahangdaha honga hong petak.

18. Tä Noagh blua, tuntang karä anake hatuä, tuntang sawae, tinai karä sawan anake haiak iä.

19. Karä meto, karä talo njarantar, karä burong, talo belom handiai idjä hagoet hundjun petak blua bara banama, karä karä djalahae.

20. Tä Noagh manampa mesbeh akan Jehowa, palus iä manduan bara karä djalahan meto brasih, tuntang bara karä burong brasih, djetä ilupute akan parapah idjä ingähu hundjun mesbeh tä.

21. Maka Jehowa manjingut ewane idjä mangat tä, palus koan Jehowa hong atäie: Jaku djaton maku manjapa petak tinai tagal olon, krana karä pikir atäi olo puna papa bara tabela; jaku djaton maku mampatäi karä talo belom tinai, kilau gawingku toh.

22. Palus bara toh kea, katahin petak aton, djaton akan malajan wajah malan getem, sadingen blaso, musim pandang musim udjan, handau hamalem.

BAGI 9.

I. Nongh imberkat Hatalla. II. Djan-djin Hatalla akan Noagh. III. Gawin anak Noagh; Noagh manudjum masanon kadjarian anake; iä matäi.

I. — 1. Maka Hatalla mamberkat Noagh tuntang karä anake. sambil hamauh dengan äwen: Manak

keton batilatilap, suang salepah petak.

2. Maka keton aka kikah karawan karä meton petak, karä bu-rong penda langit, karä talo belom awang hagoet hong petak; tuntang karä lauk tasik; sakarä talo tä djari injaraghku intu lengän keton.

3. Talo handiai awang hagoet, idjä belom, djetä uras indu kinan keton; sama kilau ramon tana talo handiai tä djari inengaku akan keton. — (1, 29.)

4. Tapi äla keton kuman isie tuntang hambaruäe, iä tä tuntang dahae.

5. Krana toto, dahan keton, iä tä hambaruan keton jaku handak manuntute; intu karä meto mahin djetä handak inuntutku, tinai intu lengän olon kea, intu genep biti jaku handak manuntut hambaruan olo, basa olo puna hampahari samandiai.

6. Æwe äwe idjä manusuh dahan olo, dahae akan indu inusuh olo tinai; krana Hatalla djari manampa olon hatamunan arepe.

7. Toh manak keton, batilatilap, batawotawon hundjun petak, dahangdahanga hetä.

II. — 8. Tinai Hatalla hakotak dengan Noagh äwen hanak, koae:

9. Itä, jaku toh mampendeng djangjingku akan keton, palus panakan keton idjä rahian bara keton.

10. Tinai akan karä talo belom, idjä intu keton, dengan karä bu-rong, karä meto pabelom, karä meto hutan hong petak, idjä intu keton, akan talo handiai, idjä djari blua bara banama tä, gegä akan karä meton petak.

11. Maka jaku mampendeng djangjingku kalotoh akan keton: bara

toh palus dapit djaton akan indu lomos tinai karä isi awi danum soho, tinai danum soho djaton akan manjambong haluli, marusak petak. — (2 Petr. 3, 7.)

12. Maka Hatalla hamauh: Djetoh katan djangji, idjä djari impendengku akan keton, tuntang akan karä talo belom idjä intu keton, palus sampai katatahi:

13. Liungkudjari ingkesku huang baunandau, djetä indu katan djangjingku akan petak.

14. Amon aku magah baunandau mahalau petak, tä liungku karäh mamala huang baunandau.

15. Tä jaku handak mingat djangjingku, idjä inampaku akan keton, haiak akan karä talo belom karäkarä ampın isie; maka danum djaton akan manjambong tinai, sampai marusak karä isi.

16. Sana liu tä mamala huang baunandau, tä jaku handak manampajahe, mangat mingat djangji, idjä dähen palus katatahi helat Hatalla dengan karä talo belom, deng-an karä ampın isi awang hong petak.

17. Maka koan Hatalla dengan Noagh: Djetoh katan djangji, idjä djari impendengku akan karä talo belom awang hong petak.

III. — 18. Maka karä anak Noagh, idjä blua bara banama tä, djetä Sem, Kam äwen telo Japet. Kam tä bapa Kanaan.

19. Æwen telo tä uras anak Noagh; panakan äwen tä djari mananjap salepah kalunen.

20. Maka Noagh mandjadi olo pamalan, iä mimbul pambulan anggor.

21. Tuntang iä mihop danum anggor; djadi iä babusau, palus menter halowai bentok pasahe.

22. Maka Kam, bapa Kanaan tä, mitä bapae halowai, balalu masanan tä akan paharie äwen duä, idjä ruar.

23. Tä Sem äwen duä Japet manduan tapih, manjalampai tä hundjun bahae, manggapi helo likute, palus masnutup kahawän bapae; tapi baue djaton manaharep bapae, belä iä mitä kahawän bapae.

24. Maka Noagh ngalunen angate awie terai kabusaue tinai, tä iä katawan, kilen anake idjä busu djari mampahawen iä.

25. Maka iä hamauh: Tarasapa Kanaan, iä akan indu rewar karä rewar paharie!

26. Tinai kome: Horumat akan Jehowa, Hatallan Sem; maka Kanaan akan mandjadi reware.

27. Kälah Hatalla mangapal Japet, tuntang iä akan melai intu karä pasah Sem; maka Kanaan akan mandjadi reware.

28. Maka umur Noagh, limbah danum soho tä, aton hindai telo ratus limä pulu njelo.

29. Tumon tä katahin umur Noagh djalatién ratus limä pulu njelo; tä iä matäi.

BAGI 10.

Heroe panakan anak Noagh; I. panakan Japet; II. panakan Kam; III. panakan Sem.

I. — 1. Djetoh karä panakan anak Noagh: Sem, Kam äwen telo Japet. Limbah danum soho äwen tä manak.

2. Anak Japet awang hatuä, iä tä: Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesegh, Tiras.

3. Anak Gomer awang hatuä tä: Askenas, Ripat, Togarma.

4. Anak Jawan awang hatuä tä: Elisa, Tarsis, Kitim, Dodanim.

5. Bara äwen tä djari turonmanuron karä utus olo hong karä pulau, genep utuse sama mimbib bapae tuntang arä hamputae.

II. — 6. Maka anak Kam awang hatuä, iä tä: Kus, Mitsraim, Put, Kanaan.

7. Anak Kus awang hatuä tä: Seba, Hawila, Sabta, Raema, Sabtegha. Anak Raema awang hatuä tä: Sgeba, Dedan.

8. Maka Kus manak Nimrod; iä tä idjä solake gagah, mandjadi kwasa hundjun petak.

9. Iä olo pamandop idjä abas intu baun Jehowa; awi tä lembut augh tanding olo: Kilau Nimrod, olo pamandop idjä abas intu baun Jehowa.

10. Maka tampanan karadjaan ajue iä tä Babel, Eregh, Akad, Kalne, djetä uras lewu hong tanah Sinear.

11. Bara tanah tä kea Asur djari lembut, palus djari mamangun Ninive, Rehobot, Ir tuntang Kalah;

12. Tinai Resen, idjä helat Ninive dengan Kalah; djetä lewu idjä hai tä.

13. Maka Mitsraim manak Ludim, Anamim, Lehabim, Naptuhim;

14. Tinai Patrusim, Kasluhim, djetä idjä tato olo Pilistim tuntang olo Kaporim.

15. Maka Kanaan manak Sidon, anake idjä bakas, tuntang Het;

16. Tinai Jebusi, Emori, Girgasi;

17. Hiwi, Arki, Sini;

18. Tinai Arwadi, Semari, Homati; maka rahian bara tä karä ungup olo Kanani tä djari kasaburan.

19. Maka tikas saran tanah olo Kanani tä bara Sidon palus akan Gerar tuntang Gasa, palus akan Sodom tuntang Gomora, Adama, Seboim, gegä palus Lasa.

20. Iä tä uras panakan Kam, tumon karä djalahae, tumon basae, huang karä tanahe, huang karä hamputae.

III. — 21. Maka akan Sem, kaka Japet tä kea, djari inakan anak hatuä; iä tä kea tato karä anak Heber.

22. Anak Sem awang hatuä, iä tä: Elan, Asur, Arpaksad, Lud, Aram.

23. Anak Aram awang hatuä tä: Us, Hul, Geter, Mas.

24. Maka Arpaksad manak Selah, tinai Selah manak Heber.

25. Maka akan Heber djari inakan anak hatuä duä biti; idjä Pelegh arae, (*pambagi*,) krana intu pangereng ai petak djari imbagi; maka aran paharie Joktan.

26. Joktan tä manak Almodad, Selep, Hasarmawet, Jarah;

27. Tinai Hadoram, Usal, Dikla;

28. Tinai Obal, Abimael, Sgeba;

29. Tinai Opir, Hawila, Jobal; äwen handiai tä uras anak Joktan.

30. Tanah äkae melai, bara Mesga palus Separ, bukit hatinggang tä, idjä hila timor.

31. Äwen tä uras panakan Sem, tumon karä djalahae, tumon basae, huang karä tanahe, tumon karä hamputae.

32. Djetä karä djalahan panakan Noagh, tumon karä horoe, huang karä hamputae; bara äwen tä djari turonmanuron karä utus olo, awang mananjap petak limbah danum soho.

BAGI 11.

I. Tjandi hong Babel; basaa olo impakahut Hatalla. II. Horoe panakan Sem.

I. — 1. Maka olo handiai hapus kalunen hapan augh idjä, tuntang hindjä basae.

2. Djadi, amon olo tandatandar akan hila timor, tä olo sondau äka rampar hong tanah Sinear, palus iä melai hetä.

3. Maka olo tä hakarangka sama arepe, koae: Has, ita manampa batu bata, mamapui tä buabua. Petak bata tä indu hapae takirin batu, tinai katipäi hapae mampaleket tä, takirin ketok.

4. Maka koan olo tä: Has, ita manampa lewu akan ita, tuntang tjandi, hunjoke tempä langit, mang-at ita basewut, ajaajau äla ita kasaburan akan salepah petak. — (*Jak. 4, 6.*)

5. Tä Jehowa mohon, handak mitä lewu tuntang tjandi, idjä inampa olo kalunen.

6. Maka koan Jehowa: Itä, olo tä uras idjä kautus, iä handiai hapan basa idjä, tuntang djetoh tapan karä gawie; toh olo tä djaton tarakaliana malalus karä tirok atäie.

7. Has, ita mohon, ita mampakahut augh olo hetä, sampai genep biti djaton harati augh kolae.

8. Awi tä Jehowa manaburan olon bara hetä akan salepah petak. Tä olo tä terai manampa lewu tä.

9. Tagal tä lewu tä inggarä Babel, (*kakahut*,) krana hetä Jehowa mampakahut augh karä olo kalunen, tinai bara hetä Jehowa manaburan olon akan salepah petak.

II. — 10. Djetoh karä panakan Sem: Sem djari saratus njelo umure,

kalawoe manak Arpaksad, duä njelo limbah danum soho tä.

11. Tinai umur Sem, limbah iä djari manak Arpaksad, aton hindai limä ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

12. Arpaksad djari telo pulu limä njelo umure, tä iä manak Selah.

13. Tinai umur Arpaksad, limbah iä djari manak Selah, aton hindai äpat ratus telo njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

14. Selah djari telo pulu njelo umure, tä iä manak Heber.

15. Tinai umur Selah, limbah iä djari manak Heber, aton hindai äpat ratus telo njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

16. Heber djari telo pulu äpat njelo umure, tä iä manak Pelegh.

17. Tinai umur Heber, limbah iä djari manak Pelegh, aton hindai äpat ratus telo pulu njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

18. Pelegh djari telo pulu njelo umure, tä iä manak Rehu.

19. Tinai umur Pelegh, limbah iä djari manak Rehu, aton hindai duä ratus djalatiën njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

20. Rehu djari telo pulu duä njelo, tä iä manak Serug.

21. Tinai umur Rehu, limbah iä djari manak Serug, aton hindai duä ratus udju njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

22. Serug djari telo pulu njelo umure, tä iä manak Nahor.

23. Tinai umur Serug, limbah iä djari manak Nahor, aton hindai duä ratus njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

24. Nahor djari duä pulu djalatiën njelo umure, tä iä manak Terah.

25. Tinai umur Nahor, limbah iä djari manak Terah, aton hindai sa-

ratus djalatiënwalas njelo, tuntang iä mandahang manak hatuä bawi.

26. Maka Terah djari udju pulu njelo umure, tä iä manak Abram, Nahor äwen telo Haran.

27. Djetoh panakan Terah: Terah manak Abram, Nahor äwen telo Haran. Tinai Haran manak Lot.

28. Maka Haran matäi helo bara bapae Terah, huang tanah äkae inakan, huang Ur, tanah olo Kasdim.

29. Maka Abram tuntang Nahor masawä; aran sawan Abram Sarai, tinai arau sawan Nahor Milka, idjä anak Haran; Haran tä bapa Milka äwen duä Jiska.

30. Sarai tä tamanang, iä djaton manak.

31. Maka Terah manduan anake Abram, tuntang äsoe Lot, anak Haran, tinai Sarai, manantue bawi, sawan anake Abram, balalu babungkat mimit äwen tä bara Ur, tanah olo Kasdim, tantai manalih tanah Kanaan. Maka äwen tä manantarang Haran, tuntang manjandahan hetä.

32. Maka katahin umur Terah duä ratus limä njelo; tä Terah matäi intu Haran.

BAGI 12.

- I. Hatalla manjoho Abram babungkat akan Kanaan; iä mamberkat iä hetä.
 II. Awi lan Abram mindah akan tanah Misir.

I.—1. Maka Jehowa hamauh dengan Abram: Blua, lihi tanahm, tuntang karä kolam, tinai hamau bapam, lius akan tanah, idjä karäli insanangku akam.

2. Maka aku handak manampa ikau mandjadi tato utus olo awang

karāan karāe; jaku handak mamberkat ikau, sambil mampahai aram, tuntang manjoho ikau indu batang berkat.

3. Aku handak mamberkat idjä mamberkat ikau, aku handak manjapa idjä manjapa ikau; maka huang ikau karā utus olo kalunen karāh imberkat.

4. Tā Abram hagoet, tumon prentah Jehowa, tuntang Lot omba iä. Maka Abram djari udju pulu lima njelo umure, metoh iä mabihhi Haran.

5. Abram mimbit sawae Sarai, tinai Lot, anak paharie, tuntang karā ramoe awang djari iulihe, tinai karā olo ajue, awang djari dinon äwen tā hong Haran; palus äwen tā babungkat, tantai manalih tanah Kanaan; palus iä sampai tanah Kanaan.

6. Maka Abram mangumbang tanah tā, palus sampai lewu Sighem, sampai pulau kaju elah, idjä More arae. Maka katika tā olo Kananian aton melai hong tanah tā.

7. Maka Jehowa mamprahan arepe akan Abram, tuntang hamauh dengae: Akan panakam aku handak manenga tanah toh. Tā iä manampa hetä mesbeh akan Jehowa, idjä djari mamprahan arepe akae.

8. Tinai iä babungkat bara hetä, manintu bukit hatinggang idjä hila timor Betel, tuntang mampendeng tingkap benange helat Betel dengan Ai, Betel hila barat, Ai hila timor; hetä iä manampa mesbeh akan Jehowa, tuntang sombajang, masanan aran Jehowa.

9. Limbah tā Abram tandar hetä-hetä, djaladjalan akan hila salatan.

II.—10. Krana tanah tā awi lau.

Tagal tā Abram lius manalih tanah Misir, handak namuki hetä, basa lau paham hong tanah Kanaan.

11. Djadi, amon iä djaladjalan tokep, lawoh tamä Misir, maka koae dengansawae Sarai: Itäm, tawangku ikau olo bawi idjä bahalap ampin baum.

12. Toh karāh, amon olo Misir mitä ikau, toto äwen hamauh: tā sawae! Tā äwen karāh mampatäi aku, mambelom ikan.

13. Kaläh sewut arepm betauku, mangat jaku bontong tagal ikau, tuntang hambaruangku belom awim.

14. Djadi, sana Abram tamä Misir, olo Misir mitä olo bawi tā, iä paham bahalap ampie.

15. Tinai kartä mantär Parao kea mitä iä, palus manara iä intu baun Parao; balalu olo bawi tā induan akan dalam Parao.

16. Tuntang iä tau basarae dengan Abram tagal olo bawi tā, sampai Abram mandino arä tabiri, sapi, kalidai hatuäe, rewar hatuä bawi; kalidai bawie tuntang onta.

17. Maka Jehowa paham mangapähä Parao, tuntang olo humae, tagal Sarai, sawan Abram.

18. Tā Parao mangahau Abram, sambil hamauh: Kilen gawim kalotä dengangku? buhen ikau djaton djari masanan akangku iä tā sawam?

19. Buhen koam: iä betauku: — sampai aku handak manduan iä akan sawangku? Maka toh, itäm, toh sawam, duan iä, lius.

20. Tuntang Parao manjoho olo ajue tagal iä, uka magah mindah iä, tuntang sawac, tuntang talo handiai awang ai.

BAGI 13.

I. Abram buli Kanaan; ia hambalang dengan Lot. II. Hatalla manontong djandjie dengan Abram.

I.—1. Tumon ta Abram buli bara Misir akan hila salatan Kanaan, ia, sawae, tuntang talo handai awang ai; tinai Lot kea mam-pahaik ia.

2. Maka Abram paham kata-tame, mingkes kutoh meto, salaka bulan.

3. Maka ia tandatandar bara hila salatan sampai Betel, sampai akae djari manpendeng tingkape bihin, helat Betel dengan Ai;

4. Mimes aka mesbeh, idja djari inampae hetä bihin. Tuntang Abram sombajang hetä, masanan aran Jehowa.

5. Maka ain Lot kea, idja mam-pahaik Abram, arä tabiri, sapi tuntang tingkap benang.

6. Djadi, tanah djaton tau aka awen ta hindja, krana karä kawan metoe pahalau arä, sampai ia djaton tau melai hindja.

7. Tinai sakatak meton Abram haklahi dengan sakatik meton Lot. Aton kea katika ta olo Kanani dengan olo Peresi melai hong tanah ta.

8. Maka koan Abram dengan Lot: Ela ita hanjaing sama arep ita, ala kea anak olohku dengan anak olohm, krana ita toh idja kalambutan.

9. Djaton salepah tanah ta intu baum? käläh ita hambalang; amon ikau mintih tanah hila sambil, jaku handak mindah akan hila gantau, tinai amon ikau mintih tanah hila gantau, jaku handak mindah akan hila sambil.

10. Ta Lot marajaran matae, mitä salepah tanah saran Jordan, djeta bisabisa awi batangdanum. Krana helo bara Jehowa djari marusak Sodom tuntang Gomora, hapus tanah ta palus sampai Soar kilau pambulan Jehowa, kilau tanah Misir.

11. Tumon ta Lot mintih tanah hapus saran Jordan, palus Lot babungkat akan hila timor, djadi awen duä ta hambalang.

12. Abram melai hong tanah Kanaan, Lot melai intu karä lewu tanah rampar saran Jordan, ia mampendeng tingkape tatandar sampai Sodom.

13. Maka olo Sodom ta papa; olo ta paham badosa intu Jehowa.

II.—14. Maka koan Jehowa dengan Abram, limbah Lot djari hambalang dengae: Toh riaran matam, tampajah karä akam toh akan utara, salatan, timor tuntang barat.

15. Krana salepah tanah idja gitam aku handak manengae akam, tuntang akan panakam palus sampai katatahi.

16. Aku handak mangapal panakam kilau baras hong petak. Amon olo tau misä baras hong petak, ta maka panakam taraisä kea.

17. Mendeng, kumbang tanah toh kamboe kalombahe, krana aku handak manenga ta akam.

18. Maka Abram mandjawut tingkape, hagoet, tuntang ia sampai palus melai intu pulau batang elah, idja ain Mamre, idja darah Hebron; hetä ia balalu manampa mesbeh akan Jehowa.

BAGI 14.

- I. Epat radja masang Sodom; olo Sodom katabanan; Lot tamput kea.
 II. Abram mawat, maliwus äwen tä.

1. — 1. Djadi, katika tä Amrapel radja Sinear, Ariogh radja Elsasar, Kedarlaomer radja Elam, tuntang Tideal radjan olo kapir,

2. Masang Bera radja Sodom, Birsar radja Gomora. Sinab radja Adama, Semeber radja Seboim, tuntang radjan lewu Bela, djetä lewu Soar.

3. Äwen samandia tä hakampeleng hong padang Sidim, idjä katonoh danau ujah.

4. Duäwalas njelo äwen tä djari mamenda Kedarlaomer, tapi njelo telowalas äwen malekak arepe bara iä.

5. Djadi, njelo äpatwalas Kedarlaomer, tuntang karä radja idjä mandohop iä, maranggar, palus mamukul olo Bepaim intu Asterotkarnaim, tinai olo Susim intu Ham, tinai olo Emim intu Sawekiriataim,

6. Tinai olo Hori intu Seir, bukit ajue, palus sampai Paran, idjä hadarah dengan padang tunis benjem tä.

7. Limbah tä äwen tä haluli tinai, palus sampai Enmispat, iä tä Kades, palus mamukul hapus tanah olo Amalek, tinai olo Emori, idjä melai hong Hasesontamar.

8. Tä radja Sodom tuntang radja Gomora, tinai radja Adama, radja Seboim tuntang radja Bela, djetä Soar, hagoet manambang äwen, palus mamadju oloe mangalahi hong padang Sidim;

9. Mangalahi Kedarlaomer, radja Elam, Tidael, radjan olo kapir, Amrapel, radja Sinear, tuntang Ariogh,

radja Elsasar, äpat radja malawan limä radja.

10. Maka hong padang Sidim aton kutoh tambowong napta; djadi radja Sodom dengan radja Gomora hadari, palus lawo intu tambowong idjä hetä, tinai karä olo awang batisa hadari akan hundjun karä bukit.

11. Tä asang tä marampas karä ramon olo Sodom dengan Gomora, tuntang karä talo kinan, palus buli.

12. Tinai olo tä manawan Lot kea, anak paharin Abram, tuntang marampas karä ramoe, balalu buli; krana iä melai hong Sodom.

II. — 13. Tä idjä biti baris äwen idjä hadari dumah, mimbit brita akan Abram, olo Ibrani, idjä melai saran pulau batang elah, awang ain Mamre, olo Emori, paharin Eskol äwen duä Aner; äwen tä pakat dengan Abram.

14. Sana Abram mahining akäe katabanan, maka iä manenga ganggaman akan karä reware, awang sanggam klahi, uras djetä djari inakan huang humae, telo ratus hanjawalas biti karäe, balalu iä manggoang asang tä sampai Dan.

15. Hetä iä mamadju karä reware, mampi asang tä hamalem, mamukul iä balalu manggoang iä sampai Hoba, idjä hila sambil Damaskus:

16. Tuntang manduan karä ramo, awang djari irampas olo tä; tinai akäe Lot imbite buli kea, tuntang karä ramoe, tinai karä olo bawi tuntang olo arä handiai.

17. Amon iä buli limbah mamukul Kedarlaomer tuntang karä radja idjä dengae, tä maka radja Sodom hagoet manambang iä sampai padang Sawe, idjä bagarä padang radja.

18. Maka Melghisedek, radja Salem, mimbit tepong dengan anggor; iä imam pangkahai Hatalla. — (*Masm.* 110, 4. *Ibran.* 7, 1.)

19. Iä mamberkat Abram, koae: Imberkat ikau, o Abram, intu pangkahai Hatalla, Tempon langit tuntang petak.

20. Imberkat Hatalla idjä pangkahai, idjä djari mandjuluk asangm intu lengäm. Maka Abram manenga akæe karä ramoe, midjä dalam sapulu.

21. Maka koan radja Sodom dengan Abram: Karä olon tenga akangku, tapi karä ramo duan akam.

22. Tapi koan Abram tombah augh radja Sodom: Jaku djari manggatang lengängku, sumpah intu Jehowa, Hatalla idjä pangkahai, Tempon langit tuntang petak;

23. Aku djaton maku manduan talo enen bara karä ramom, rapak pisi pidjang pilus mahin dia, uka sila ikau hamauh: aku toh djari manatau Abram.

24. Baja talo awang djari kinan olo tabela toh; tinai bagin Aner, Eskol tuntang Mamre, idjä djari omaba mandohop aku, soho äwen tä manduan bagie.

BAGI 15.

I. Kapertjajan Abram ingarasan Hatalla. II. Hatalla mandähen djandjie dengan Abram.

I. — 1. Limbah tä augh Hatalla sampai Abram huang panggitaë, koae: Äila mikäh, Abram, aku toh talawangm, upahm idjä paham kahäie.

2. Tä koan Abram, Joh Tuhau. Jehowa, akan en tengam akangku. krana jaku unggounggol kabuatku bewai, djaton manak, baja mandur humangku Elieser toh, olo Damaskus.

3. Tinai koan Abram: Itäm, akangku ikau djaton djari manenga anak, toh itäm, anak rewarku akan manjores aku.

4. Maka augh Hatalla sampai iä, koae: Iä tä djaton akan manjores ikau, tapi idjä lembut bara bentengm, iä karäh manjoses ikau.

5. Tä iä magah iä akan ruar, sambil hamauh: Tanggera langit, isä karä bintang; tau ikau misäe? Tinai koae dengæe: Kakai karä panakam dapit.

6. Maka iä pertjaja augh Jehowa, djetä itong Jehowa akæe indu kateteke. — (*Rom.* 4, 3.)

II. — 7. Tinai koae dengæe: Jaku toh Jehowa, idjä djari mimbit ikau blua bara Ur hong tanah Kasdim, mangat manenga tanah toh indu joresam.

8. Maka koae: O Tuhan, Jehowa, kilen maka aku toto tau katawan, aku akan manduan tä indu joresangku?

9. Koae dengæe: Duan akangku idjä kongan sapi bawie, idjä telo njelo umure, tinai kambing bawie idjä kongan, idjä telo njelo kea umure, tinai idjä kongan kambing hatuäe, idjä telo njelo kea umure, tinai idjä kongan burung kuku, tuntang anak burung dara idjä kea.

10. Maka iä mimbit akæe karä talo tä, manjila tä sila haruä, tuntang mingkes genep tisinge hatandipah; tapi burung tä iä djaton manjilæe.

11. Maka burung bariar mohou,

mantakan hantue tä, tapi Abram maharak djetä.

12. Djadi, haiak matanandau lius belep, tiroh tudjah hadurut akan Abram; tä itä! pampikäh tuntang kakaput paham majangkulep iä.

13. Tä koan Tuhan dengan Abram: Buah ikau katawan, panakam karäh namuäi hong tanah olo beken, tuntang manempo olo tanah tä; olo tä karäh mahenjek iä äpat ratus njelo katahie.

14. Tapi aku handak mahukum utus olo tä, idjä äka äwen manempo; limbah tä panakam karäh hagoet bara hetä tuntang paham katataue.

15. Maka ikau karäh buli tato hiangm dengan selamat; amon ikau paham kabakasm ikau karäh ingubur.

16. Maka girir idjä äpat karäh buli tanah toh tinai, krana kadhakan olo Amori hindai djari ombet ukure katontoh.

17. Maka amon matanandau djari belep, tuntang talo djari kaput, itä! tannur idjä hasehasep, tuntang sewan idjä manjala mahoro helat tising meto tä.

18. Intu andau tä Hatalla maharat mandähen djandjie dengan Abram, koae: Akan panakam aku djari manenga tanah toh, bara batangdanum Misir, palus sampai batangdanum idjä hai tä, batangdanum Prat.

19. Tanah olo Keni, olo Kenisi, olo Kadmori,

20. Olo Het, olo Peresi, olo Repaim,

21. Olo Amori, olo Kanani, olo Girgasi, olo Jebusi.

BAGI 16.

Hagar, rewar bawi ain Sarai, manak Ismael akan Abram.

1. Maka Sarai, sawan Abram, djaton manak akae; tapi aton reware bawi, olo Misir, idjä Hagar arae.

2. Tä koan Sarai dengan Abram: Itäm, Jehowa djari matep parnakangku, aku djaton tau manak; käläh hindjä rewarku idjä bawi tä; ajaajau iä manak akangku. Maka Abram manumon augh Sarai.

3. Tä Sarai, sawan Abram, manduan Hagar, olo Misir, reware idjä bawi, limbah Abram djari melai hong tanah Kanaan sapulu njelo, palus manenga iä akan banae, indu gundike.

4. Maka iä hindjä Hagar, tä iä batihi. Djadi amon iä mangkemä arepe batihi, tempoe idjä bawi batawah intu matae.

5. Tä koan Sarai dengan Abram: Tawah olo mawi aku käläh lawo akam! aku djari manenga rewarku intu sapangkum, toh basa iä mangkemä arepe batihi, maka aku batawah intu matae; käläh Jehowa mamutus akan koä.

6. Maka koan Abram dengan Sarai; Itäm, rewarm tä magon penda lengäm; käläh ikau mawi iä tumon kahandakm. Djadi, Sarai handak mamparandah iä; tä iä babuhau.

7. Maka Malaikat Jehowa son-dau iä tokep lowangdanum hong padang tunis benjem, tokep lowang danum tä, idjä intu djalan akan Sur.

8. Maka koae: Hagar, rewar Sarai, bara kwe panumahm, akan kwe tintum? Koae: Jaku babuhau bara baun tempongku Sarai.

9. Tā koan Malaikat Jehowa dengae: Buli tempom tinai, pandah arepm mamenda lengäe.

10. Tinai koan Malaikat Jehowa dengae: Aku handak mangapal panakam, sampai djetä djaton taraisä hindai awi karäe.

11. Tinai koan Malaikat Jehowa dengae: Itäm, ikau toh batihi, ikau karäh manak hatuä, sewut arae Ismael, (*Hatalla mahining*), basa Jehowa djari mahining kadjakäm.

12. Iä karäh mandjadi olo, idjä kilau kalidai hutan dasare; lengäe karäh malawan olo handiai, tinai lengän olo handiai karäh malawan iä; tuntang iä karäh magon melai intn bann karä paharie.

13. Maka iä manjewut aran Jehowa, idjä hakotak dengae: Ikau toto Hatalla idjä Panjengok. Krana koe: Djaton aku djari mitä hetoh iä, idjä manjengok aku?

14. Tagal tä, lowangdanum tä inggarä olo: lowang ain Idjä Belom, Idjä Manjengok; djetä helat Kades dengan Bered.

15. Maka Hagar manak hatnä akan Abram; tä Abram manggarä anake, idjä inakan Hagar akae, Ismael.

16. Abram hanja pulu djahawen njelo umure, metoh Hagar manak Ismael akae.

pulu djalatién njelo umure, Jehowa mamprahan arepe akan Abram, sambil hamauh dengae: Jaku toh Hatalla idjä djaton tikas kwasangkn, tandjong ikau intu baungku, tetetetek ikan.

2. Maka aku handak mampendeng djangjingkn akam, tuntang aku handak mangapal ikau pahapaham.

3. Tā Abram makingkep baue sampai petak; tinai Hatalla hakotak dengae, koae:

4. Jaku, itäm, djangjingku aton akam, ikau karäh indu tato arä ntus olo.

5. Toh aram djaton Abram hindai, (*tato hai*), tapi Abraham (*tato arä utus*) aram toh, krana aku djari manampa ikau mandjadi tato arä utus olo.

6. Aku handak mangapal ikau paham haliai, arä utns olo handak impalembutku bara ikau, tinai arä radja kea akan turonmanuron bara ikau.

7. Aku handak mampendeng djangjingku akam, tuntang akan panakam rahian bara ikau, huang karä hamputae, indn djangji palus katatahi; aku toh indu Hatallam tuntang akan panakam rahian bara ikan.

8. Akam, tinai akan panakam rahian bara ikan, aku handak marena tanah, idjä äkam namuäi, salepah tanah Kanaan, indu bagin keton palus katatahi; tuntang aku handak akan Hatallae.

II. — 9. Tinai koan Hatalla dengan Abraham: Ikan toh akan mahaga djangjingku, ikau tuntang panakam rahian bara ikau huang karä hamputae.

10. Maka djetoh djangjingku; keton, tuntang panakan keton

BAGI 17.

I. Hatalla maharat mandähen djangjie dengan Abram; iä mindah arae mandjadi Abraham. II. Iä manjoho Abraham hawemat, indu katan djangjie. III. Hatalla mindah aran Sarai mandjadi Sarah, sambil msandjandji, iä karäh manak hatuä akan Abraham. IV. Abraham injunat, tuntang karä olo ajac.

I. — 1. Metoh Abram djalatién

rahian bara keton, akan mahaga tä indu katae akangku, iä tä: sarakä keton idjä hatuä indu injunat.

11. Keton akan manjunat isi kulop, djetä akan katan djandjingu dengan keton.

12. Karä anak hatuä, amon iä kahanja andau umure, akan injunat, lepalepah awang hatuä samandiai huang karä hamputan keton, alo idjä djari inakan huang human keton, alo idjä djari imili keton bara olo beken, awang djaton panakan keton.

13. Alo idjä inakan huang human, tuntang idjä djari imilim hapan rear, djaton tau dia injunat; tumon tä djandjingu toh intjatjak huang isin keton palus katatahi.

14. Maka olo hatuä idjä kulop, amon iä djaton injunat, hambaruan olo tä karäh impatäi bara hamputan, olo tä djari mangarak djandjingu.

III. — 15. Tinai koan Hatalla dengan Abraham: *Æ*la ikau mangarä aran sawam Sarai hindai, tapi Sarah arae katontoh.

16. Krana aku handak mamberkat iä, tuntang manjoho iä manak hatuä akam; toto aku handak mamberkat iä, sampai iä mandjadi indu arä utus olo; tinai arä radja kea akan lembnt bara iä.

17. Tä Abraham mahukup baue sampai petak, haiak ngumingumi, sambil hamauh huang atäie: Tau olo idjä saratus njelo umure manak? Tau Sarah manak, sangkom iä djalatién pulu njelo umure?

18. Maka koan Abraham dengan Hatalla: Käläh djaka Ismael belom intu baum!

19. Koan Hatalla: Toto, sawam

Sarah karäh manak hatuä akam. sewut arae Isaak; akae tä aku handak mampendeng djandjingu. tuntang akan panakae rahian bara iä, indu djandji palus katatahi.

20. Maka tagal Ismael tä aku djari manarima aughm kea; itäm, aku djari mamberkat iä, jaku handak manjoho iä dahangdahanga, tnntang paham haliai aku handak mangapal iä. Iä karäh manak duäwalas radja, utus olo idjä bakapal aku handak mampalembute bara iä.

21. Tapi djandjingkn handak impendengku akan Isaak, idjä karäh inakan Sarah akam, wajah kalotoh kea, njelo idjä rahian.

22. Limbah tä iä terai hakotak dengae, palus Hatalla mandai kagambo, malih Abraham.

IV. — 23. Tä Abraham manduan anake Ismael, tuntang anak olohe handiai, idjä djari inakan huang humae, tinai reware handiai, awang djari imilie hapan rear, lepah karäkarä olo hatuä idjä ungkup humae; balalu iä manjunat isi kulope intu andau tä kea, tumon sohon Hatalla dengae.

24. Maka Abraham djari djalatién pulu djalatién njelo umure, metoh iä injunat.

25. Anake Ismael djari telowalas njelo umure, metoh iä injunat.

26. Haiak andau tä kea Abraham injunat tuntang anake Ismael.

27. Tinai karä olo hatuä ungkup humae, idjä inakan huang humae, tuntang idjä djari imilie bara olo, injunat kea haiak dengae.

BAGI 18.

I. Hatalla madja Abraham. II. Iä masuman akæe, iä handak marusak Sodom dengan Gomora. Abraham blaku akan olo hetä.

I. — 1. Limbah tä Jehowa madja iä saran pulau kaju elah, idjä ain Mamre, kahum iä mondok intü bauntonggang tingkape, totok andau mandang.

2. Amon iä mariaran matae, manampajah, itä! olo hatuä telo biti mendeng tandipah iä. Sana iä mitä äwen tä, maka iä hadari bara hanntonggang tingkape, manambang äwen, palus sontop akan petak;

3. Sambil hamauh: Tuhan, djaka aku djari supa asi intü matam, äla ikau mahalau rewarm.

4. Käläh jaku manjoho olo manduan danum isut, hapa mamenjau pain keton; käläh keton mondok sasinggoh penda kaju toh.

5. Aku handak blaku tepong isut, hapa mamparigas arep keton, limbah tä keton tau hagoet, krana keton djari madja rewar keton. Maka koan äwen: Awi bewäi tumon aughm.

6. Palus Abraham hadari akan tingkape, manalih Sarah, sambil hamauh: Has gulong, opet tunek tepong barang telo supak, tanpa apam.

7. Limbah tä Abraham hadari tanggoh kawan sapie, palus manduan anak sapi, idjä kaharetan angate tuntang bahalap, sambil manenga tä akan reware; iä tä manjikap arepe manatap tä.

8. Tinai iä manduan kedju, djohon tusun sapi, tuntang anak sapi, idjä djari inguae, mingkes tä intü baun äwen, tuntang bitie

mendeng darah äwen penda kaju tä, palus äwen kuman.

9. Tä koan äwen tä dengæe: Kwe sawam Sarah? Koæe: Kahamae, hong tingkap.

10. Tä koan idjä biti äwen tä: Toto, jaku handak madja ikau tinai njelo harian, wajah talo lembut kalotoh kea, tä maka sawam Sarah karäh aton anake hatuä. Maka Sarah tarahining aughe tä bara serok atep tingkap, idjä inalikut äwen tä.

11. Maka Abraham äwen duä Sarah djari bakas, pandjang umure, sampai Sarah djari terai peres bawi.

12. Tagal tä Sarah tatawä huang atäie, koæe: Kilen, toh ita akan hakangkuling tinai, metoh aku djari bakas, tuntang tuangku bakas kea!

13. Maka Jehowa hamauh dengan Abraham: Buhen Sarah tatawä, koæe: toto kea jaku tau manak hindai, metoh aku djari bakas?

14. Aton kea talo idjä, awang djaton tau iawi Hatalla? wajah idjä djari inukasku aku handak madja ikau, wajah talo lembut kalotoh kea, tä maka Sarah karäh aton anake hatuä.

15. Maka Sarah milim, koæe: Djaton aku djari tatawä. Krana iä mikäh. Tapi koæe: Dia, toto ikau djari tatawä.

II. — 16. Tä äwen telo tä hagoet bara hetä, manintu Sodom; tuntang Abraham omba ahate magamagah äwen.

17. Koan Jehowa dengæe: Tau aku manjahokan bara Abraham talo idjä handak iawiku?

18. Basa Abraham toto karäh indu utus olo idjä bakapal tuntang kwasa, tinai karä utus olo kalunen karäh imberkat huang iä.

19. Krana aku djari kasene iä, mangat iä mametäh karä anake tuntang hapus untkup olo humae, awang rahian bara iä, nakara olo tä manjak djalan Jehowa, tuntang mawi katetek, kabudjur, mangat Jehowa malalus intu Abraham karä augh, idjä djari indjandjie akae.

20. Tinai koan Jehowa: Basa britan kihal Sodom dengan Gomora djari paham, tinai basa kasalan olo tä paham kabehate,

21. Toh maka aku handak mohon palus mitäe, djaka toto tumon brita, idjä djari sampai aku, djaka olo tä toto djari sampai ukur kasalae; tinai djaka dia, mangat aku katawan tä kea.

22. Tä äwen duä tä hagoet bara hetä, manintu Sodom, tapi Abraham magon manaharep baun Jehowa.

23. Palus Abraham manggapi, koae: Handak kea ikau mampalomos olo tetek haiak dengan olo darhaka?

24. Mikäh aton limä pulu olo tetek hong lewu tä; handak kea ikau mampalomos äwen tä, djaton ikau maku masi lewu tä sabab limä pulu olo tetek, idjä huange?

25. Äla haliai ikau kalotä-gawim, sampai mampatäi olo tetek haiak dengan olo darhaka, manjama olo tetek dengan olo darhaka; äla haliai ikau kalotä! Idjä Hakim salepah kalunen, djaton patut iä budjubudjur huang karä gawie?

26. Koan Jehowa: Amon aku supa huang lewu Sodom limä pulu olo tetek, tä aku handak masi salepah lewu tä tagal äwen.

27. Maka tombah Abraham, koae: Itäm, aku mampahanji arepku ha-

kotak dengan Tuhan, alo jaku petak tuntang kawo bewäi.

28. Mikäh aton hetä tapas limä biti bara limä pulu tä; handak ikau marusak salepah lewu tagal limä biti tä? Maka koae: Aku djaton handak marusak iä, amon aku sondau äpat pulu limä biti hetä.

29. Tä Abraham sasar manontong kotake dengae, koae: Mikäh aton äpat pulu hetä? Maka koae: Tä aku djaton handak mawi lewu tagal äpat pulu tä.

30. Tinai koan Abraham: Äla Tuhan blait, aku hakotak hindai; mikäh aton telo pulu hetä. Maka koae: Aku djaton handak mawi lewu tä, amon aku supa telo pulu hetä.

31. Maka koan Abraham: Itäm, aku mampahanji arepku hakotak dengan Tuhan; mikäh aton duä pulu hetä. Koae: Tä aku djaton maku marusak lewu tagal duä pulu tä.

32. Tapa koan Abraham: Äla Tuhan blait, aku hakotak baja sindä toh tinai: mikäh aton sapulu hetä. Maka koae: Tä aku djaton maku marusak lewu tagal sapulu tä.

33. Tä Jehowa hagoet, limbah iä djari mahapus karä aughe dengan Abraham; palus Abraham buli kalekae tinai.

BAGI 19.

I. Sodom irnsak, Lot ihaga.

II. Katulah Lot dengan anake idjä bawi.

I. — 1. Maka malaikat duäduä tä sampai Sodom, amon andau djari halemä. Lot mondok intu bauntonggang Sodom; sana iä mitä

äwen tä, iä mendeng, manambang äwen, pulus sontop akan petak,

2. Sambil hamauh: Johtuangku, käläh madja human rewar keton, melai keton alem toh, penjau pain keton, haiak djadjewu karäh keton tau misik, hagoet tinai. Maka koan äwen: Dia, ikäi handak bara malem intu djalan alem toh.

3. Maka iä paham musok äwen, sampai äwen tä madja humae; tä iä mawi panginan akae, manampa apam, palus äwen tä kuman.

4. Maka helo bara äwen tä lius batiroh, karä olo lewu tä awang hatuä, djeta olo Sodom, bakas tabela, djari mangapong huma tä, lepah olo arä handiai bara hapus lewu.

5. Tuntang olo tä mangkariak mawi Lot, koae: Kwe olo hatuä tä, idjä djari madja ikau alem toh? Agah iä blua akan ikäi, mangat ikäi dengae.

6. Tä Lot blua, manalih' äwen intu bauntunggang, haiak mangantjing blawang timbas likute,

7. Sambil hamauh: O paharingku, äla pahalau kapapan keton kalotä!

8. Itä, aton anakku bawi duä biti, idjä hindai djari katawan olo hatuä; äwen tä handak impluaku akan keton, awi iä tumon kahan-dak keton; tapi äla marajap olo hatuä toh, krana iä djari tamä kandjungen sapauku.

9. Koan olo arä tä: Has, etoe-toh ikau! Limbah tä koae: Olo manjelat toh, idjä mangabuat djari dumah, handak ompat mangkalewu hetoh; tinai toh iä handak marentah? Takan! toh ikäi handak mawi ikau paham haream bara olo tä, idjä madja ikau. Palus olo arä tä paham maroboh Lot, tinai äwen

manggapi, handak mangarak blawang.

10. Tä äwen duä tä, idjä huang huma, mandjudju lengäe, manduan Lot tamä dengae huang huma, balalu mangantjing blawang.

11. Palus äwen tä njalan tutup matan olo hatuä, awang ruar bauntunggang, bara awang tabela palus awang bakas, sampai olo tä häka, djaton tau sondau bauntunggang.

12. Tä koan äwen duä tä dengan Lot: "Awe hindai kolam hetoh? aton manantum, atawa anakm hatuä bawi? olo handiai idjä karam-pim huang lewu toh, imbit äwen blua bara hetoh.

13. Krana ikäi handak marusak kaleka toh, basa britan kihale djari paham intu baun Jehowa: Jehowa djari manjoho ikäi marusake.

14. Tä Lot hagoet, hakotak dengan bakalmanantue äwen duä, idjä djari misek anake, koae: Has keton, dari bara hetoh, krana Jehowa handak marusak lewu toh. Tapi iä injewut bakalmanantue tä kilau huräh bewäi.

15. Maka amon langit handak mahindang, malaikat manjoho Lot manggulong arepe, koae: Has ikau, dari, duan sawam, tuntang anakm bawi duäduä idjä hetoh, belä keton kea nihau tamput hukum lewu toh.

16. Tapi iä rangkah; tä äwen duä tä manjingsap lengäe, tuntang lengän sawae, tinai lengän anake bawi duäduä, basa Jehowa tantai masi äwen, palus magah äwen tä blua, haru malekak iä, amon iä djari ruar lewu.

17. Djadi, amon äwen duä tä djari magah äwen Lot blua akau ruar lewu, koan Tuhan: Haga

hambaruam, äla tampaliau, äla melai lakau hapus toh; hakan arep keton akan bukit, belä keton nihau.

18. Maka koan Lot dengae: Äla, Tuhan!

19. Itäm, toh rewarm djari supa asi intu matam, tuntang kahalapm djari hakutoh intu aku akan mahaga hambaruangku belom. Tapi aku djaton tau ihaga intu bukit, mikäh aku buah kapähä balalu matai.

20. Itäm, kanih aton lewu tokep, mangat mahakan akan hetä, tuntang lewu tä korik. Soho aku mambelom arepku akan hetä, dia iä tä toto korik bewai? mangat hambaruangku belom!

21. Maka koan Tuhan tombah aughe: Itäm, aku handak masi ikau huang perkara toh kea, aku djaton maku mambalik lewu idjä koam tä.

22. Gulong ikau, hakan akan hetä, krana aku djaton tau mawi talo enen, sampai ikau djari tamä hetä. Tagal tä lewu tä inggarä Soar. (*Idjä korik.*)

23. Maka matanandau haru lembut bara petak, metoh Lot tamä Soar.

24. Tä Jehowa malaboh barirang tuntang apui bara langit mawi Sodom tuntang Gomora.

25. Palus iä mambalik karä lewu tä, tnntang hapus kaleka rampar hetä, mampalomos olo handiai, idjä omba mangkalewu hetä, tinai karä talo tumbun petak.

26. Maka sawan Lot tampaliau likute, balalu saloh djadi toros ujah. — (*Luk. 17, 32.*)

27. Maka Abraham hagoet haiak djadjewu andau tä kea, manalih äkae djari mendeng naharep taun Jehowa.

28. Baue manaharep Sodom dengan Gomora, tuntang hapus tanah rampar hetä; iä manampajah, itä! asep njalawowok bara tanah tä, kilau asep tannur.

29. Kalotä metoh Hatalla marusak karä lewu hong tanah rampar tä, maka iä mingat Abraham, palus magah Lot mahakan karusak tä, metoh iä marusak lewu tä, idjä äka Lot.

II. — 30. Maka Lot hagoet bara Soar palus melai intu bukit, haiak anake bawi äwen duä. Krana iä mikäh melai intu Soar; djadi iä melai huang hnnkap batu, tuntang anake bawi äwen duä.

31. Tä koan idjä kakae mawi andie: Bapa ita djari bakas, tuntang djaton olo hatuä hindai hong tanah, idjä akan masawä ita tumon hadat salepah kalunen.

32. Has, koä mampihop bapa koä hapan anggor, tä koä handak batiroh dengae, mangat mawi paranduan bara bapa koä.

33. Palus alem tä äwen duä tä mampihop bapae hapan anggor; tuntang idjä kakae tä manalih, menter batiroh dengan bapae; maka iä djaton katawan penter pantirohe tuntang kamisike.

34. Maka andau tinai idjä kakae tä hamauh dengan andie: Itäm, alem malem aku djari menter batiroh dengan apangku; käläh alem karäh kea koä handak mampihop iä hapan anggor; tä käläh ikau tamä, menter batiroh dengae, mangat koä mawi paranduan bara bapa koä.

35. Djadi alem tä kea iä mampihop bapae hapan anggor. Palus idjä andie tä manalih, menter batiroh dengae; maka iä djaton katawan penter pantirohe tuntang kamisike.

36. Maka anak Lot idjä bawi daäduä batih i awi bapae.

37. Idjä kakae tä manak hatuä, tuntang manggarä arae Moab; iä tä tato olo Moab idjä palus andau toh.

38. Tinai idjä andie kea manak hatuä, tuntang manggarä arae Ben-ammi; iä tä tato olo Ammon idjä palus andau toh.

BAGI 20.

I. Radja Abimelegh manduan sawan Abraham. II. Iä iliae tinai tuntang arä talo indu sapan.

I. — 1. **M**aka Abraham harikas bara hetä, manintu tanah hila selatan, palus iä melai helat Kades dengan Sur, manamuäi intu Gerar.

2. **M**aka Abraham manggarä sawae Sarah tä betaue. Tä Abimelegh, radja Gerar, manjoho olo manduan Sarah.

3. **M**aka hamalem Hatalla manah Abimelegh huang nupie, sambil hamauh dengae: Itäm, ika akan matäi tagal olo bawi tä, idjä djari indnam, krana iä tä sawan olo.

4. **M**aka Abimelegh hindai djari rantep dengae; koae: O Tuhan, handak kea ika mampatäi olo tetek?

5. **D**jaton bitie djari hamauh denganku: iä betauku? Tinai olo bawi tä kea djari hamauh: iä njahangku. Tuntang kabudjur atäiku, dengan karasih lengängku maka gawingku djari kalotä.

6. **M**aka koan Hatalla dengae huang nupie: Aku kea djari katawan, ika djari mawi talo toh tuntang kabudjur atäim, tagal tä kea aku djari mangahana ika ba-

dosa intu aku, palus djari mam-balang ika hindjä dengae.

7. **M**aka toh, lian sawan olo tä, krana iä nabi, tä iä karah blaku doa akam, mangat ika belom: tapi djaka ika djaton malian iä. tawam bewäi, ika toto akan matäi, tuntang karä baris ajum lepah samandiai.

II. — 8. **T**ä Abimelegh misik haiak djadjewu, balalu mangahau karä mantir ajue, sambil manjarita karä augh tä intu pinding äwen; maka olo tä paham mikäh.

9. **P**alus Abimelegh mangahau Abraham, sambil hamauh dengae: Buhen gawim kalotä dengan ikäi? narai kasalanku dengam, sampai ika handak mohos dosa idjä hai akangku, tuntang akan karadjaangku? ampin gawim denganku djaton patut haliai!

10. **T**inai koan Abimelegh dengan Abraham: Narai djari gitam, sampai gawim djari kalotä?

11. **M**aka koan Abraham: Basa angate kamängku, toto olo hetoh djaton mikäh Hatalla, tä olo karah mampatäi aku tagal sawangku.

12. **T**inai toto kea iä betauku: iä anak apangku, tapi djaton anak induku, tuntang iä indu sawangku.

13. **D**jadi, metoh Hatalla manjoho aku babungkat bara human apangku, aku hamauh dengae: djetoh kahalapm, idjä ilakuku intu ika, hong karä kaleka idjä inalih ita, sewut aku njaham.

14. **T**ä Abimelegh manduan arä tabiri tuntang sapi, tinai rewar hatuä bawi, manenga tä akan Abraham; tinai iä malian akae sawae Sarah.

15. **T**ä koan Abimelegh: Itäm, tanahku aton intu baum; melai brangai kaleka idjä kilakm.

16. Tinai iä hamauh dengan Sarah: Itäm, aku djari manenga akan njaham tä sakojan kabawak ringgit; itäm, djetä indu dinding kahawäm hong baun sakarä olo idjä dengam, tuntang intu baun olo handiai. Tumon tä iä impudji.

17. Maka Abraham blaku doa intu Hatalla, tä Hatalla mampakäläh Abimelegh äwen hasawä, tuntang karä reware bawi, sampai äwen tä tau manak.

18. Krana Jehowa djari matep parnakan karä olo bawi salepah human Abimelegh tagal Sarah, sawan Abraham.

BAGI 21.

I. Sarah manak Isaak. II. Ismael ingnan bara human bapae. III. Djandjin Abraham dengan Abimelegh.

I.—1. **M**aka Jehowa manahiu Sarah, tumon aughe, palus Jehowa malalus djandjie dengan Sarah. — (17, 19.)

2. Tä Sarah batihi, palus manak hatuä akan Abraham, metoh kabakase, intu wajah tä kea, idjä djari inukas Hatalla akae.

3. Maka Abraham manggarä anake, idjä djari inakan akae, idjä Sarah djari manak akae, Isaak. (*Kangumi.*)

4. Tuntang Abraham manjunat anake Isaak, amon iä kahanja andau umure, tumon prentah Hatalla dengae.

5. Abraham djari saratus njelo umure, metoh anake Isaak inakan akae.

6. Maka koan Sarah: Hatalla djari manampa kangumingku; genep olo idjä mahining djetoh, karäh tatawä haiak aku.

7. Tinai koae: *Æ*we kea idjä tau masuman akan Abraham, Sarah aton patusu anak? Krana aku djari manak akae metoh kabakase.

8. Maka anak awau tä djadjalan hai, sampai malekak susu; tä Abraham mawi panginan hai, andau Isaak malekak susu.

II.—9. Maka Sarah mitä anak Hagar, bawin olo Misir tä, idjä djari inakae akan Abraham, halalae.

10. Tä iä hamauh dengan Abraham: Kanan rewar bawi tä tuntang anake; krana anak rewar bawi toh djaton akan ompat manjores haiak anakku Isaak.

11. Aughe tä paham papa intu Abraham, tagal anake.

12. Maka Hatalla hamauh dengan Abraham; Augh tä, idjä tahi anak hatuä, tuntang rewar idjä bawi tä, äla djetä papa intu ikau; tumon karä augh Sarah, krana panakan Isaak karäh toto indu panakam. — (*Rom. 9, 7.*)

13. Maka anak rewar bawi tä aku handak manampae kea mandjadi utus olo, basa iä anakm kea.

14. Tä Abraham misik haiak djadjewu, manduan tepong tuntang pingkor basnang danum, palus manenga tä akan Hagar, mingkes tä hundjun bahae; tinai iä manenga anake tä akae, palus manjoho iä mindah. Djadi iä hagoet; maka iä lajang intu padang Berseba.

15. Amon danum huang pingkor tä djari lepah, tä iä mandjakah anake akan penda kaju.

16. Tuntang iä hagoet sapanjipet kakedjaue, mondok hetä tandipah anake; krana koae: Aku djaton olih huangku mitä anakku tä mahotus. Palus iä mondok tandipahe, manggatang aughe, manangis.

17. Maka Hatalla mahining augh anak hatuä tä; palus Malaikat Hatalla bara langit mantehau Hagar, sambil hamauh dengae: Buhen ikau, Hagar? äla mikäh, kрана Hatalla djari mahining augh anak hatuä tä hetä.

18. Mendeng, gatang anakm, gagalan iä, kрана aku handak manampa iä mandjadi utus olo idjä bakapal.

19. Balalu Hatalla manarang matae, nakara iä mitä kalin danum; palus iä hagoet, mansipan pingkor, tuntang mampihop anake.

20. Maka Hatalla nganggulo anak tä, iä sasar hai; iä melai intu padang, mandjadi olo pamanah.

21. Iä melai intu padang Paran; maka indue manggau sawae bara tanah Misir.

III.—22. Intu katika tä kea Abimelegh, tuntang Pighol kapala parang ai, hakotak dengan Abraham, koae: Hatalla puna mandohop ikau huang karä talo gawim.

23. Toh, käläh sumpah dengangku intu Hatalla, ikau djaton maku mamparugi aku, atawa anak äsongku; tumon aku djari masi ikau, kalotä ikau kea handak masi aku, tuntang tanah toh idjä äkam namuäi.

24. Tä koan Abraham: Jaku handak sumpah.

25. Tapi Abraham mampudji Abimelegh tagal kalin danum, idjä djari induan rewar Abimelegh hapana kagagahe.

26. Tä koan Abimelegh: Aku djaton katawan äwe djari mawi talo tä, tinai ikau djaton djari masuman tä akangku, harungku mahininge toh.

27. Maka Abraham manduan tabiri tuntang sapi, manenga tä

akan Abimelegh; palus äwen duä tä hadjandji.

28. Tinai Abraham mambaris anak tabiri, udju kongan, beken kalekae.

29. Tä koan Abimelegh dengan Abraham: Akan en anak tabiri udju kongan toh, idjä djari imbaris, impendengm beken kalekae?

30. Koae: Ikau akan manduan anak tabiri udju kongan tä bara lengängku, indu toros kasaksian, aku djari mangali kalin danum toh.

31. Tagal tä kaleka tä inggarä Berseba, basa äwen duä tä djari hasumpah hetä.

32. Tumon tä äwen tä hadjandji hong Berseba. Limbah tä Abimelegh hagoet, tuntang Pighol kapala parang ai, palus äwen buli tana olo Pilisti tinai.

33. Maka Abraham mimbul pulau kaju hong Berseba, tuntang sombajang hetä, masanan aran Jehowa, Hatalla idjä katatahi.

34. Maka tahi andaue Abraham manamuäi hong tanah olo Pilisti.

BAGI 22.

- I. Issak indjulk bapae indu parapah.
II. Horoe panakan Nahor.

I.—1. Maka limbah bara tä Hatalla maningkes Abraham, sambil hamauh dengae: Abraham. Tombah iä: Itäm, toh aku.

2. Koan Hatalla dengae: Duan anakm, idjä tonggal tä, idjä äka huangm, Issak tä; talih tanah Moria, patäi iä hetä akan indu parapah idjä ingähu, hundjun bukit idjä karäh inundjokku akam.

3. Tä Abraham misik haiak djadjewu, palus iä manatap kalidai, iä mimbit duä biti reware, tun-

tang anake Isaak, tinai iä manjila kaju, hapae mangähu parapahe, balalu iä hagoet, manalih kaleka idjä djari inuman Hatalla akæ.

4. Andau telo Abraham mang-gatang baue manampajah, tä iä mitä kaleka tä bara kedjau.

5. Palus Abraham manjoho re-ware äwen duä: Melai keton he-toh dengan kalidai; koä hanak handak manalih kanih; limbah koä djari blaku doa, koä handak haluli tanggoh keton tinai.

6. Tä Abraham manduan kaju hapae mangähu parapahe, mamuat tä intu anake Isaak; tinai iä man-duan pondok apui tuntang pisau, palus äwen duä manandjong haiak.

7. Tä Isaak hakotak dengan ba-pae Abraham, koæ: O apang! Koæ: Itäm, toh jaku, anak. Koan Isaak: Itäm, toh apui tuntang kaju; tapi kwe anak tabiri, idjä akan indu parapah idjä ingähu?

8. Tombah Abraham: Hatalla kea karäh mamatut anak tabiri in-du parapah akæ, anak. Kalotä äwen duä tä manandjong haiak.

9. Maka äwen duä tä sampai kaleka, idjä djari insanan Hatalla, palus Abraham manampa mesbeh hetäh; limbah tä iä mamandok kaju hundjue, tinai iä mamasong anake Isaak, mandak iä hundjun mesbel, hundjun rasap kaju.

10. Balalu Abraham manusang lengäe, manjingskap pisau, handak manjambalih anake.

11. Tapi Malaikat Jehowa man-tehau iä bara langit, koæ: Abra-ham, Abraham! Tombah iä: Itäm, toh jaku.

12. Tä koæ: Äla ikau manu-sang lengäm mawi olo tabela toh, äla mangapähä iä; krana toh aku katawan, ikau mikäh Hatalla, sam-

pai anakm, anakm idjä tonggal mahindia djari ingahanam akangku.

13. Tä Abraham manampajah bi-likbalingau; itä! intu likute aton tabiri hatuæ, tandoke sangkawit rowut; palus Abraham hagoet, man-duan tabiri hatuæ tä, mampatäi djetä akan parapah idjä ingähu, takirin anake.

14. Maka Abraham manggarä ka-leka tä: Jehowa akan mamatut. Tagal tä lembut sewut olo palus andau toh: Intu bukit Jehowa talo karäh imatut.

15. Tä Malaikat Jehowa tingkat idjä duä mangahau Abraham bara langit,

16. Koæ: Aku sumpah manje-wut arepku, koan Jehowa: basa gawim kalotoh, sampai ikau djaton djari mangahana anakm akangku, anakm idja tonggal tä:

17. Toto aku handak mamberkat ikau, aku handak mangapal pana-kam pahapaham, kilau bintang hong langit, kilau baras intu saran tasik; panakam karäh manjores bauntonggang lewun karä musohe.

18. Tinai huang panakam karä utus olo kalunen karäh imberkat, basa ikau djari manumon aughku.

19. Limbah tä Abraham buli ti-nai manalih reware, balalu hagoet haiak äwen tä akan Berseba; pa-lus Abraham melai hong Ber-seba.

II.—20. Maka limbah bara tä olo mimbis brita kea Abraham, koæ: Itäm, Milka kea djari manak akan paharim Nahor.

21. Uts, anake idjä bakas, tun-tang Buts, andie; tinai Kemuel, bapa Aram;

22. Tinai Kesed, Haso, Pildas, Jedlap, Betuel.

23. Maka Betuel manak Rebeka.

Ewen hanja tä inakan Milka akan Nahor, paharin Abraham.

24. Maka gandise, idjä Behumarae, manak kea, ia tä: Teba, Gaham, Tahas, Maagha.

BAGI 23.

Sarah matäi. Abraham manäili kaleka kubur ungupe, palas mangubur sawae hetä.

1. Maka katahin umur Sarah belom saratus duä pulu udju njelo.

2. Tä Sarah matäi hong Kiriatarba, djeta Hebron, hong tanah Kanaan; tä Abraham manalih, handak manatum manangis Sarah.

3. Limbah tä Abraham mendeng tinai bara darah hantun sawae, hakotak dengan karä olo Het, koae:

4. Jaku toh tamuäi, idjä mukung tanah keton; tenga akangku äka kubur ungupe intu tanah keton, mangat aku mangubur hantun sawangku, idjä intu baungku toh.

5. Maka karä olo Het tombah augh Abraham, koae:

6. Hining augh ikäi tuan; ikau toh kilau mantir Hatalla marak ikäi; kubur bewäi hantun sawam intu kubur ikäi idjä kapala bahalap, dialo idjä bitä baris ikäi akan mangahana ikau mangubur hantun sawam hong kubur aju.

7. Tä Abraham mendeng, sontop intu olo tanah tä, intu olo Het.

8. Tinai ia hakotak dengan ewen tä, koae: Djaka keton manjoho aku mangubur hantu idjä intu baungku, käläh, tumon aughku, laku akangku intu Epron, anak Sohar,

9. Mangat ia malapas akangku lowang Maghpela idjä aju, idjä intu tambuan tanae, mangat ia malapas tä akangku tumon puna regae, indu äka kubur ungupe hong tanah keton.

10. Maka Epron kea aton omba marak olo Het tä. Tä Epron, olo Het tä, tombah augh Abraham, intu pinding karä olo Het, papahining intu olo handiai, idjä tamä bauntonggang lewue, koae:

11. Äla, tuan, hining aughku! tana tä inengaku bewäi akam, tuntang lowang idjä hetä; intu matan karä olo utus ajungku aku manenga tä akam; kubur hantun sawam bewäi.

12. Tä Abraham sontop intu bauu olo tanah tä.

13. Tinai ia hakotak dengan Epron intu pinding karä olo tanah tä, koae: Käläh, ulä, tumon aughku; aku radjin manahor regan tana tä, tarima regae bara aku, limbah tä aku handak mangubur hantu tä hetä.

14. Maka Epron tombah augh Abraham, sambil hamaui dengae:

15. Tuan, hining aughku; tana idjä äpat ratus sekel salaka regae. (250 *kiping*), kanduen koä tä? kubur bewäi hantun sawam.

16. Maka Abraham manumon augh Epron, balalu ia manimbang akae salaka, tumon sewute intu pinding karä olo Het, äpat ratus sekel salaka, idja pajo intu da-gang.

17. Kalotä tanan Epron intu Maghpela, idjä tandipah Mamre, djari inukas akan bagin Abraham, tana tuntang lowang idjä hetä, tinai karä kaju idjä hong tana tä, bara silae sampai sarae hila silae,

18. Intu matan karä olo Het

tuntang olo handiai, idjä tamä bauntonggang lewue.

19. Limbah tä Abraham mangu-bur sawae Sarah, huang lowang tana Maghpela, idjä tandipah Mamre, djetä Hebron, hong tanah Kanaan.

20. Kalotä olo Het manukas tana tä, tuntang lowang idjä hetä, akan bagin Abraham, akan kaleka kubur ungupe.

BAGI 24.

Isaak masawä Rebeka.

1. Maka Abraham djari bakas, paham karä njelon umure; tuntang Jehowa djari mamberkat Abraham huang karä talo samandiai.

2. Tä koan Abraham dengan rewar hatuä, idjä bakas humae, idjä matoh karä ramoe: Danan lengäm iwa kahangku;

3. Mangat aku manjoho iku sumpah akangku intu Jehowa, Hatallan langit tuntang petak, äla iku manduan akan sawan anaku bara karä bawin olo Kanani, idjä marak äwen äkaku melai toh,

4. Tapi iku akan hagoet tanggoh tanahku, tanggoh kolangku, manduan hetä olo akan sawan anaku Isaak tä.

5. Maka koan reware tä dengæ: Mikäh olo bawi hetä djaton maku ompat aku akan tanah toh; kilen, amon kalotä, maku iku manjoho aku mimbit anakm buli tanah tä tinai, idjä djari ilihim, idjä äkam bihin?

6. Maka koan Abraham dengæ: Buabua iku, äla haliai mimbit anaku buli hetä tinai.

7. Jehowa, Hatallan langit, idjä djari mamungkat aku bara hu-

man apangku, tuntang bara tanah karä kolangku, idjä djari hakotak denganku, tuntang sumpah kea akangku, koae: akan panakam aku handak manenga tanah toh: iä tä kea karäh manjoho malaikat ajue hagoet helo baum, mangat iku tau manduan bara hetä olo akan sawan anaku.

8. Tapi djaka olo bawi djaton maku ompat iku, tä iku empat bara sumpah toh; tapi äla mimbit anaku akan hetä tinai.

9. Tä reware tä manduan lengæ iwa kahang tempoe Abraham, tuntang sumpah akæ tagal perkara tä.

10. Palus reware tä manduan onta, sapulu kongan, bara kawan ontan tempoe, balalu hagoet, mimbit ramon tempoe aräarä; maka iä harikas, hagoet akan Padan-Aram, talih lewun Nahor.

11. Maka iä mampatendä karä ontæ ruar lewu, tokep kalin danum, amon andau djari halemäi, katika olo pudji masip.

12. Maka koae: O Jehowa, Hatallan tempongku Abraham! käläh manjupa aku andau toh, tuntang pasi tempongku Abraham.

13. Itäm, aku mendeng darah kalin danum, maka budjang bawi, anak olo lewu toh, karäh blua, tantai masip.

14. Toh, maka budjang bawi tä, idjä dengæ aku hamauh: djuluk blanaim, soho aku mihop, — tuntang iä karäh tombah: mawi iä, tinai aku handak mampihop karä ontam kea: käläh djetä iä, idjä djari inantum akan rewarm Isaak, mangat awi tä aku katawan, iku djari masi tempongku.

15. Djadi, helo bara iä terai hakotak, itä! Rebeka dumah, idjä

djari inakan akan Betuel, Betuel tä anak Milka, Milka sawan Nahor, paharin Abraham idjä kalambutan; iä mäton blana hundjun bahae.

16. Maka olo bawi tabela tä paham bahalap ampin baue, iä budjang salia, djaton iä pudji dengan olo hatuä; iä mohon akan kali, mansipan blanaie, palus djakat tinai.

17. Tä rewar tä hadari, manjupa iä, koae: Soho aku mihop danum isut bara blanaim.

18. Koae: Mawi iä, tuan. Palus iä mandjeleng arepe, manipas blana akan lengäe, mampihop iä.

19. Tinai limbah iä djari mampihop iä, koae: Aku handak masip akan karä ontam kea, sampai ombet ihope.

20. Tuntang iä manggulong arepe, manusuh danum hong dulang, palus iä hadari tinai akan kali, mangat masip, balalu masip akan karä ontan olo tä.

21. Maka olo hatuä tä djungun mitä iä; tapi iä manjuni arepe, mangat tarang mangasene, djaka Jehowa djari mamberkat panggoete atawa dia.

22. Djadi, limbah karä onta djari terai mihop, olo hatuä tä manduan lawong bulau, behat satengah sekel, tinai lasong duä kabangkang akan lengäe, behat sapuluh sekel bulau.

23. Tuntang iä hamauh: Anak äwe ikau? käläh suman akangku. Aton kea kaleka ikäi intu human bapam, mangat ikäi tau bara malem hetä?

24. Koae dengae: Jaku toh anak Betuel, Betuel anak Milka, idjä djari inakan Milka akan Nahor.

25. Tinai koae dengae: Kutoh oru tuntang talo kinan ain ikäi,

tinai ombet kaleka keton tau bara malem.

26. Tä olo hatuä tä sontop, mahorumat Jehowa,

27. Sambil hamauh: Horumat akan Jehowa, Hatallan tempongku Abraham, idjä djaton djari mangahana asie tuntang katotoe bara tempongku; krana Jehowa djari magah aku mahoroe djalan toh akan human paharin tempongku.

28. Tä balalu olo bawi tabela tä hadari, masuman karä talo tä hong human indue.

29. Maka Rebeka aton njahae, Laban arae; djadi Laban tä hadari akan ruar lewu, tanggoh kali, manalih olo hatuä tä.

30. Krana amon iä djari mitä lawong bulau, tuntang lasong tä intu lengän betaue, tinai amon iä djari mahining augh betaue Rebeka, koae: Tumon toh olo hatuä tä djari hakotak dengangku: maka iä manalih olo hatuä tä, iä tä magon darah kali dengan karä ontae.

31. Maka koae: Palus ikau, idjä imberkat Jehowa; buhen ikau mendeng ruar? Aku djari manatap huma, tinai kaleka karä ontam.

32. Tä olo hatuä tä palus akan huma, tuntang olo manipas buate, malapas karä onta, tinai manenga oru akae, tuntang talo kinan beken; tinai olo manenga danum akan olo hatuä tä, hapae mame-njau paie, tuntang pain olo idjä dengae.

33. Limbah tä olo manggatang panginan akae. Tapi koae: Aku djaton helo kuman, sampai aku djari manutur perkarangku. Koan äwen tä: Suman bewäi.

34. Tä koae: Aku toh rewar Abraham.

35. Maka Jehowa djari paham namberkat tempongku, sampai iä olo hai; iä djari manenga akæ kutoh tabiri, sapi, salaka, bulau, rewar hatuä bawi, onta tnntang kalidai.

36. Sarah, sawan tempongku, djari manak akæ hatuä, metoh kabakase; akæ tä tempongku djari manenga karä ramoe.

37. Tuntang tempongku djari manjoho aku mananggong sumpah, koæ: äla ikau manduan akan sawan anakku bawin olo Kanani, idjä intu tanahe aku melai.

38. Tapi ikau akan hagoet manalih human apangku, tanggoh ungkup ajungku; bara hetä ikau akan manduan sawan anakku.

39. Tä koangku dengan tempongkn: mikäh olo bawi hetä djaton maku ompat aku.

40. Maka koæ dengangku: Jehowa, idjä intu baue aku manandjong, karäh manjoho malaikat ajue mampahaiak ikau; iä karäh patuah djalanam, mangat ikau manduan sawan anakku bara ungknp ajungku, bara human apangku.

41. Maka ikau empas bara sumpahm, asal ikau djari manalih ungkup ajungku; amon äwen tä djaton manjoho olo bawi ompat ikau, tä ikau empas bara sumpahm.

42. Maka andau toh aku djari sampai kalin keton, tä aku hamauh: o Jehowa, Hatallan tempongku Abraham, käläh djaka ikau toh patuah djalanangku, idjä djari ilalusku!

43. Itäm, aku mendeng darah kalin danum; käläh toh, amon budjang bawi blua lewu, handak masip, tuntang aku hamauh dengæ: soho aku mihop danum isut bara blanaim;

44. Tä idjä karäh tombal: ihop bewäi, tinai aku handak masip akan karä ontam kea: käläh djetä olo bawi tä, idjä djari inantu Jehowa akan anak tempongku.

45. Djadi, helo bara aku terai hakotak huang atäiku, itä! Rebeka dumah, mimbit blanai hundjun bahæ, palus iä mohon akan kali, handak masip. Maka koangku dengæ: käläh, pihop aku.

46. Tä iä mandjeleng arepe, manipas blanaie, koæ: ihop bewäi, tinai aku handak mampihop karä ontam kea. Maka aku mihop, tuntang iä mampihop karä onta kea.

47. Tä aku misek iä, koangku: anak äwe ikau? Koæ: anak Betuel, Betuel anak Nahor, idjä Milka djari manak akan Nahor. Tä aku mangkepan lawong bulau intu lingkaue, tuntang lasong intu lengæ.

48. Palus aku sontop manjembah Jehowa, tuntang aku manara Jehowa, Hatallan tempongku Abraham, idjä djari magah aku hong djalan budjur, mangat manduan akan sawan anake anak bawi ain paharin tempongku.

49. Maka toh, djaka keton handak mamprahan asi dengan kabudjur akan tempongku, suman tä akangku, tinai djaka dia, suman tä kea, mangat aku tau mules sambil atawa gantau.

50. Tä tombah Laban äwen duä Betuel, koæ: Gawi toh gitan ikäi gawin Jehowa, ikäi djaton bara augh, bahalap atawa papa.

51. Toh Rebeka naharep ikau, duan iä, lius, mangat iä akan sawan anak tempom, tumon augh Jehowa.

52. Maka amon rewar Abraham

mahining augh äwen tä, ia sontop sampai petak intu Jehowa.

53. Palus ia manduan arä ramo salaka bulau, tinai pakaian, palus manenga tä akan Rebeka; tinai ia manenga akan njahae kea tuntang akan indue arä talo barega.

54. Limbah tä ia haiak karä olo idjä dengae mondok kuman belom, tinai äwen batiroh hetä. Maka handjewa tinai ia misik, palus hamauh: Soho aka hagoet buli tempongu toh kea.

55. Tä koan njahan Rebeka, tuntang indue: Kaläh olo bawi tabeta tä melai dengan ikäi barang sapulu andau, limbah tä ikau tau harikas.

56. Tapi koea dengan äwen: Äla marandjar aku, basa Jehowa djari mamberkat panggoetku; soho aku harikas, mangat buli tempongu.

57. Tä koan äwen: Kaläh ita mangahau anak bawi tä, misek aughe.

58. Palus äwen mangahau Rebeka, sambil misek ia: Maku ikan omba olo hatuä toh? Tombah ia: Aku pahias omba.

59. Tä äwen tä manjoho betaue Rebeka hagoet, tuntang ajange, omba rewar Abraham tuntang olo awang dengae.

60. Tinai äwen mamberkat Rebeka, sambil hamauh dengae: O betau ikäi, kaläh ikan mandjadi akan bakojojakan bakatikati olo, kaläh panakam indu tempon bauntonggang karä musohe.

61. Kalotä Rebeka hagoet, tuntang arä budjang bawi awang rewar; äwen tä mukong onta, ompat olo hatuä tä; maka rewar Abraham manduan Rebeka, balalu hagoet.

62. Maka Isaak buli bara kali

Laghai-Roi, krana ia melai intu tanah hila salatan.

63. Isaak tä djari hagoet manandjong, amon matanandau djari liwa, handak blaku doa. Maka ia manampajah, tä ia mitä arä onta dumah.

64. Maka Rebeka kea manampajah, tuntang mitä Isaak; tä ia sewu bara onta;

65. Sambil hamauh dengan rewar tä: Äwe olo hatuä tä, idjä manambang ita? Koan rewar tä: Ia tä tempongu. Tä ia manduan sanduronge, manutup arepe.

66. Maka rewar tä manjarita akan Isaak talo handiai, idjä djari ilaluse.

67. Tä Isaak mimbit ia akan tingkap lian indue Sarah, palus manduan Rebeka indu sawae; tuntang Isaak heret dengae. Kalotä atäi Isaak taraamong tagal lian indue djari matai.

BAGI 25.

- I. Anak Abraham dengan Ketura.
- II. Abraham matäi tuntang ingubur.
- III. Horoe panakan Ismael.
- IV. Anak Isaak, Esau äwen duä Jakob.

I. — 1. **M**aka Abraham masawä beken tinai, Ketura arae.

2. Ia tä manak akae Simran, Joksan, Medan, Midian, Jisbak tuntang Sua.

3. Maka Joksan manak Seba äwen duä Dedan. Maka anak Dedan tä: Assur, Letus, Leum.

4. Anak Midian tä: Epa, Eper. Hanogh, Abida, Elda. Djetä uras panakan Ketura.

5. Maka batang ramoe inenga Abraham uras akan Isaak.

6. Tapi akan karä anak gun-

dike Abraham manengae kea, palus manjoho äwen hagoet, hapisah dengan Isaak, kahum iä belom, mindah akan tanah hila timor.

II.—7. Maka karä njelon Abraham belom, katahin umure, saratus udju pulu limä njelo.

8. Limbah tä Abraham mahotus; amon iä djari paham kabakase tuntang puas belom, tä iä matäi, ingampeleng dengan tato hiange.

9. Maka anake Isaak äwen duä Ismael mangubur iä huang lowang Maghpela, idjä hong tanan Epron, anak Sohar, olo Het tä, idjä tandipah Mamre;

10. Tana tä, idjä djari imili Abraham bara olo Het. Hetä Abraham djari ingubur, tuntang sawae Sarah.

11. Djadi, limbah Abraham djari matäi, anake Isaak imberkat Hattalla. Isaak melai tokep kali Laghai-Roi.

III.—12. Maka djetoh karä panakan Ismael, anak Abraham, idjä djari inakan Hagar akae, olo Misir tä, rewar Sarah.

13. Djetoh aran karä anak Ismael, idjä hatuä; tumon aran äwen karä hamputae, djalahae djari inggarä. Anak Ismael idjä solake, iä tä Nebajot; limbah tä Kedar, Abdeel, Mibsam;

14. Misma, Duma, Massa;

15. Hadar, Tema, Jetur, Napis tuntang Kedma.

16. Djetä karä anak Ismael tuntang arae, huang karä lewue, tuntang karä kotae, duäwalas radja dengan djalahae.

17. Maka karä njelon umur Ismael saratus äpat pulu udju njelo; tä iä mahotus, palus matäi, ingampeleng dengan tato hiange.

18. Tanah äkae melai, djetä bara Hawila palus sampai Sur, idjä tandipah Misir, intu djalan akan Assur. Kalotä iä melai intu baun karä paharie.

IV.—19. Maka djetoh panakan Isaak, anak Abraham: Abraham manak Isaak.

20. Isaak djari äpat pulu njelo umure, metoh iä masawä Rebeka, anak Betuel, olo Aram, bara Padan-Aram, betau Laban, olo Aram tä.

21. Maka Isaak paham blaku doa intu Jehowa tagal sawae, krana iä tamanang. Djadi, Jehowa manarima laku doae, sawae Rebeka batihi.

22. Maka anake hagian huang knaie. Tä kose: Narai tä? buhen jaku kalotoh? Palus iä manalih, misek Jehowa.

23. Maka Jehowa hamauh dengae: Duä kautus olo huang knaim, duä djalahan karäh mambaris arepe bara huangm; utus idjä tä karäh kwasa bara idjä, tinai idjä hai tä karäh mamenda idjä korik. — (Rom. 9, 10.)

24. Maka amon bulae djari sukup iä akan luas, itä! anake hatatop huang knaie.

25. Idjä solake blua bahandang, hapus bitie habulu kilau upak meto; tagal tä iä inggarä Esau. (*Idjä habulu.*)

26. Limbah tä andie blua, lengkä mimbing takir Esau; tagal tä iä inggarä Jakob. (*Idjä mimbing takir.*) Maka Isaak djari djahawen pulu njelo umure, metoh anake duä tä inakan akae.

27. Amon anak tä djari bakas, Esau mandjadi olo pamandop, olo pandokoh; tapi Jakob olo budjur, tuntang melai intu tingkap.

28. Maka Isaak mangilak Esau,

krana pangulihe aka belai; tapi Rebeka mangilak Jakob.

29. Maka djadi, kanateke aton andaue Jakob djari barapi mandjoho; tä Esau buli bara parakaju, paham kaujuhe.

30. Koan Esau dengan Jakob: Soho aku manjurop talo bahandang tä! krana aku paham kaujuhku. Tagal tä ia inggarä Edom. (*Idjä bahandang.*)

31. Maka koan Jakob: Djual akangku andau toh pangkat kabakasm.

32. Koan Esau: Itäm, aku puna akan matäi kea, kanduengku pangkat kabakasku tä?

33. Tä koan Jakob: Sumpah akangku andau toh. Palus ia sumpah akae, mandjual pangkat kabakase akan Jakob.— (*Ibran. 12, 16.*)

34. Tä Jakob mauenga tepong akan Esau, tuntang djohon hare-tak. Maka ia kuman belom, limbah tä ia mendeng palus hagoet. Kalotä Esau nalua pangkat kabakase.

BAGI 26.

- I. Isaak halisang, ia buah arä kadjakä.
II. Abimelegh hadjandji dengan Isaak.

I. — 1. Maka lau manapi tanah tä, beken bara lau idjä solake tä, idjä djaman Abraham; tagal tä Isaak hagoet, manalih Abimelegh, radjan olo Pilisti, hong Gerar.

2. Maka Jehowa mamprahan arepe akae, koae: Æla mohon akan tanah Misir; melai intu tanah, idjä karäh inutorku akam.

3. Awi namuäi hong tana toh; aku handak mampahaiak ikau, tuntang mamberkat ikau; krana sale-

pah tanah toh aku handak maneng-ae akan panakam, tinai aku handak mangatek intu ikau sumpah tä, idjä djari injumphaku akan liau bapam Abraham.

4. Aku handak mangapal panakam kilau bintang hong langit, tinai akan panakam aku handak manenga salepah tanah toh; tinai huang panakam karä utus olo kalunen karäh imberkat.

5. Djetä, basa Abraham djari manumon aughku, tuntang djari mahaga talo handiai, awang djari imetäh injohoku, karä hadatku, karä prentahku.

6. Kalotä Isaak melai hong Gerar.

7. Maka amon olo tanah tä mi-sek ia tagal sawae, koae: Ia betauku. Krana ia mikäh masuman ia sawae. Koae: Mikäh olo tanah toh karäh mampatäi aku tagal Rebeka; krana ia bahalap ampin baue.

8. Djadi, limbah ia tahi djari melai hetä, tä Abimelegh, radjan olo Pilisti, kanatek manangkilik bara panjengok, tä ia mitä, Isaak huräh dengan sawae Rebeka.

9. Palus Abimelegh mangahau Isaak, koae: Toto haliai, ia tä sawam; buhen ikau djari manjewut ia betaum? Koan Isaak dengae: Basa kamaängku, mikäh aku karäh matäi tagal ia.

10. Maka koan Abimelegh: Narai gawim kalotä dengan ikäi? suro kanatek idjä biti olo hetoh menter batiroh dengan sawam, tumon tä ikau ngagadan ikäi!

11. Maka Abimelegh mangahana olo arä handiai, koae: Æweäwe idjä marajap olo toh atawa sawae, toto ia akan impatäi.

12. Maka Isaak malan hong tanah tä; ia paham kaduae, lipet

saratus njelo tä, krana Jehowa mamberkat iä.

13. Maka iä sasar hai, tinai kahaie sasar mandahang, sampai iä hai haliai.

14. Ai kutoh tabiri sapi, tinai reware paham karäe. Tagal tä olo Pilisti bahiri dengae.

15. Karä kalin danum, awang djari ingali rewar liau bapae, djaman bapae Abraham, maka olo Pilisti mamaleng djetä, manjuange hapan petak.

16. Tinai koan Abimelegh mawi Isaak: Indah bara ikäi, krana ikau djari kwsa bara ikäi.

17. Tä Isaak hagoet bara hetä, mampendeng karä tingkape hong padang Gerar, palus melai hetä.

18. Limbah Isaak djari buli, iä mungkar kali tä tinai, awang djari ingali djaman liau bapae Abraham, idjä djari imaleng olo Pilisti, limbah Abraham djari matäi; iä manggarä karä kali tä tinai tumon arae awi liau bapae.

19. Maka rewar Isaak mangali hong padang hetä, tuntang iä sondau hetä lowang danum ngambuhak.

20. Tapi sakatik baris olo Gerar hanjaing dengan sakatik ain Isaak, koe: Lowang danum toh ain ikäi. Tagal tä iä manggarä lowang danum tä Esek, (*kanjaing*.) basa äwen tä djari manjaing iä.

21. Limbah tä iä mangali kali beken, maka äwen tä manakian djetä kea; tagal tä iä manggarä kali djetä Sitna. (*Kasuat*.)

22. Maka iä mindah bara hetä, palus mangali beken tinai, djetä äwen tä djaton manakiae; tagal tä iä manggarä djetä Rehobot, (*kalandang*.) koe: Toh Jehowa djari mampalandang ita, toh ita karäh dahangdahanga hong tanah toh.

23. Limbah tä iä babungkat bara hetä akan Berseba.

24. Maka Jehowa mamprahan arepe akae alem tä kea, koe: Jaku toh Hatallan bapam Abraham, äla ikau mikäh, jaku mampahaiak ikau, tuntang aku handak mamberkat ikau, handak mangapal panakam, tagal Abraham, rewarku tä.

25. Tä iä mamangun mesbeh hetä, sombajang masanan aran Jehowa, tuntang iä mampendeng tingkape hetä; maka rewar Isaak mangali kali hetä.

II.—26. Maka Abimelegh mananggoh iä, tuntang uläe Ahusat, tinai kapala parang ai Pighol, dumah bara Gerar.

27. Koan Isaak dengan äwen: Kasen keton mananggoh aku? Keton toto basingi aku, tuntang djari maharak mangedjau aku bara keton.

28. Maka koan äwen: Tarang ikäi djari mitä, Jehowa manganggulo ikau. Tagal tä koan ikäi: käläh ikäi mampendeng sumpah helat ikäi dengam; ita handak hadjandji.

29. Ikau äla mawi ikäi, kilau ikäi kea karä ramon mahin dia ikäi djari mangguläie, baja kahalap bewäi djari ilalus ikäi dengam, tuntang djari manjoho ikau hagoet dengan kabuah. Tapi ikau toh idjä imberkat Jehowa.

30. Tä iä mawi panginan akae, palus äwen tä kuman belom.

31. Maka haiak djadjewu äwen tä misik, palus hasumpah hasansila; limbah tä Isaak magah äwen tä, balalu äwen buli bara akae dengan kabuahe.

32. Djadi, andau tä kea rewar Isaak dumah, masuman akae perkarän kali tä, idjä djari ingalie;

koan äwen dengae: Ikäi djari son-dau danum.

33. Maka iä manggarä kali tä Seba, (*kutohe*,) tagal tä olo manggarä lewu idjä hetä Berseba, palus andau toh.

34. Maka amon Esau äpat pulu njelo umure, iä manduan akan sawae Judit, anak Beri, olo Het, tinai Basmat, anak Elon, olo Het kea.

35. Maka äwen duä tä akan kapähän atäi Isaak tuntang Rebeka.

BAGI 27.

I. Jakob imberkat bapae. II. Iä hä-dari mabakan Esau.

I. — 1. Djadi, amon Isaak djari bakas, tuntang kawus matae, sampai iä djaton tau mitä, tä iä mangahau Esau, anake idjä bakas, sambil hamauh dengae: Joh anak. Koe dengae: Toh jaku.

2. Maka koan Isaak: Itäm, aku djari bakas, djaton tawan andauku matäi.

3. Tagal tä, duan pakarangm idjä hapam mandop, telepm tuntang panahm, lius akan padang, andop akangku.

4. Awi panginan tumon belai-ku, imbit tä akangku, nakara aku kumae, mangat hambaruangku mamberkat ikau helo bara aku matäi.

5. Maka augh Isaak hakotak dengan anake Esau tarahining Rebeka. Palus Esau hagoet akan padang, handak maadop, mangat mulih meto akan humae.

6. Tä koan Rebeka dengan anake Jakob: Itäm, aku djari mahining

bapam hakotak dengan kakam Esau, koe:

7. Andop meto akangku, awi panginan tumon belai-ku, mangat aku kumae; tä jaku handak mamberkat ikau intu baun Jehowa, helo bara aku matäi.

8. Maka toh, o anak, tumon aughku, talo idjä inhojoku ikau.

9. Lius, talih kawan meto, duan akangku anak kambing duä kongan, djeta handak iawiku akan panginan bapam tumon belai-ku, idjä äka karadjie kumae.

10. Limbah tä ikau karäh magah tä akan bapam, mangat iä kumae, nakara iä mamberkat ikau helo bara iä matäi.

11. Tä koan Jakob dengan indue Rebeka: Itäm, akaku Esau tä habulu, tapi aku toh lamos.

12. Mikäh apangku karäh manggajap aku, tä aku kilau olo panipu intu matae, palus aku karäh duan sapa, djaton berkat.

13. Maka koan indue dengae: Brangai sapa tä buah aku, o anak, käläh tumon aughku bewäi, lius, duan kambing tä akangku.

14. Tä iä hagoet, manduan kambing, mimbite akan indue; maka indue mawi panginan mangat, idjä äka karadjin bapae kumae.

15. Limbah tä Rebeka manduan pakaian bahalap ain Esau, anake idjä bakas, idja inae intu humae, palus mangkepae intu Jakob, anake idjä busu.

16. Tinai upak anak kambing tä hapae mangalukup lengäe hasansila, tuntang kalamos ujate.

17. Limbah tä iä manenga panginan mangat tä, tuntang tepong, idjä djari inampae, intu lengän anake Jakob.

18. Iä tä palus tamä sampai ba-

pae, koae: Joh apang. Koan bapae: Itäm, toh jaku; äwe ikau, anak?

19. Maka koan Jakob dengan bapae: Jaku toh Esau, anakm idjä bakas. Aku djari mawi tumon aughm; käläh, pondok arepm, kuman talo iandopku, mangat hamburuam mamberkat aku.

20. Tä koan Isaak dengan anake: Lalehan kadjelengm ikau mulih tä, anak. Tombah iä: Basa Jehowa, Hatallam, djari narampok tä denganku.

21. Maka koan Isaak dengan Jakob: Etoetoh, mangat aku manggajap ikau, anak, djaka ikau toto anakku Esau, atawa dia.

22. Tä Jakok manggapi bapae Isaak; maka bapae manggajap iä, sambil hamauh: Aughe kilau augh Jakob, tapi lengäe kilau lengän Esau.

23. Maka iä djaton kasense iä, basa lengäe habulu, kilau lengän kakae Esau; palus iä mamberkat iä.

24. Tinai iä misek: Kilen, toto ikau anakku Esau? Tombah iä: Iä aku toh.

25. Tä koan Isaak: Ingkes talo kinan tä hetoh, mangat aku kuman pangulih anakku, nakara hambaruangku mamberkat ikau. Maka iä mingkes talo kinan hetä, palus bapae kuman; tinai iä mimbit anggor kea akae, tuntang iä mihop.

26. Maka bapae Isaak hamauh dengae: Kantoh, o anak, sium aku.

27. Maka iä manggapi, manjium iä. Tä iä manjingut ewau pakaiae, balalu mamberkat iä, koae: Itä! ewau anakku kilau ewau tana, idjä imberkat Jehowa.

28. Käläh Hatalla manenga akam ambon langit tuntang kasiwoh petak, kutoh paräi, kutoh anggor.

29. Arä utus olo akan mamenda ikau, arä djalahan akan manjem-bah ikau. Rentah karä hamputan paharim, tuntang karä anak indum akan sontop intu ikau; tarasapa idjä manjapa ikau, imberkat idjä mamberkat ikau.

30. Djadi, amon Isaak djari terai mamberkat Jakok, sana Jabob djari blua bara baun bapae Isaak, maka kakae Esau dumah mandop.

31. Tuntang iä kea mawi panginan mangat, palus mimbit tä akan bapae, sambil hamauh dengan bapae: Joh apang, pondok arepm, kuman talo pangulih anakm, mangat hambaruam mamberkat aku.

32. Maka koan bapae Isaak dengae: Æwe ikau? Tombah iä: Jaku toh Esau, anakm idjä bakas.

33. Tä Isaak taräwen paham haliai, koae: Æwe kea olo djetà nah, idjä djari mandop, palus mimbit pangulihe akangku? Aku djari kumae, helo bara ikau dumah, balalu aku djari mamberkat iä: toh iä tä kea idjä palus äka berkat.

34. Amon Esau mahining augh bapae, iä paham mambawai, sambil hamauh dengan bapae: Berkat aku kea, o apang!

35. Koae: Andim djari dumah manipu, palus mangkon berkatm.

36. Tä koan Esau: Buah bewäi arae tä Jakob, krana handuä toh iä djari manipu aku. Pangkat kabakasku djari induae, itä! toh iä djari mangkon berkatku kea. Tinai koan Esau: Kilen, djaton tisan berkatm akangku?

37. Tä tombah Isaak, sambil hamauh dengan Esau: Itäm, aku djari mangkat iä indu tuan ajum, tuntang karä paharie djari impamendaku intu iä, paräi tuntang

anggor djari inengaku akae; kilen toh tinai gawingku dengam, o anak?

38. Maka koan Esau dengan bapae: Terah berkat idjä tä bewä intu ikau, o apang? berkat aku, berkat aku kea, o apang! Palus Esau manggatang aughe, manangis.

39. Tä tombah bapae Isaak, sambil hamauh dengae: Itäm, äkam melai kea karäh aton bagin kasiwoh petak, tuntang ambon langit bara ngambo.

40. Hapan padangm ikau karäh mambelom arepm, tapi ikau akan mamenda andim; tapi dapit, amon ikau mangkarena gawim, tä ikau karäh mangakis ugare bara tekokm.

II.—41. Maka Esau basingi Jakob tagal berkat tä, idjä djari inenga bapae akae; tuntang koan huang Esau: Andaue djadjalan tokep, o karäh manatum apangku; tä aku handak mampatäi andiku Jakob.

42. Amon olo manutor akan Rebeka karä augh Esau, anake idjä bakas tä, maka iä manjoho olo manduan Jakob, anake idjä busu, balalu iä hamauh dengae: Itäm, kakam Esau mampong ataie tahu ikau, awie handak mampatäi ikau.

43. Maka toh, o anak, tumon bewä aughku; hagoet, dari akan Haran, talih njahangku Laban.

44. Palus melai dengae helo, sampai kalason kalait kakam djari terai.

45. Sampai kasangit kakam dengam djari nihau, tuntang iä djari kalapean talo iawim dengae; tä aku handak manjoho olo manduan ikau tinai bara hetä. Buhen aku

kalangan keton duä dalam idjä andau?

46. Maka koan Rebeka dengan Isaak: Aku belä pabelomku tagal bawin olo Het tä. Djaka Jakob manduan bawin olo Het indu sawae, idjä sama prangae dengan prangan sawan Esau, bawin olo tanah toh, narai guna aku belom hindai?

BAGI 28.

I. Jakob imberkat bapae, palus hagoet. II. Esau mandahang sawae. III. Jakob nupi, mitä lampat sorga.

I.—1. Maka Isaak mangahau Jakob, mamberkat iä, haiak mametäh iä, koae: Äla ikau manduan bawin olo Kanani indu sawam.

2. Lius, talih Padan-Aram, tanggoh human buäm Betuel, bapa indum, hetä duan indu sawam anak Laban, njahan indum tä.

3. Maka kaläh Hatalla, idjä djaton tikas kwasae, mamberkat ikau, mandahang mangapal ikau, mangat ikau mandjadi arä utus olo.

4. Iä karäh manenga berkat Abraham akam palus panakam, mangat ikau manjores tanah toh, idjä äkam namuäi, idjä djari inenga Hatalla akan Abraham.

5. Tumon tä Isaak manjoho Jakob hagoet, manalih Padan-Aram, tanggoh Laban, anak Betuel, olo Aram, njahan Rebeka indu Jakob äwen duä Esau.

II.—6. Djadi, amon Esau mitä, Isaak djari mamberkat Jakob, palus djari manjoho iä manalih Padan-Aram, mangat iä manggau sawae hetä, tuntang haiak Isaak

mamberkat iä, iä djari mametäh iä, koae: äla manduan akan sawam bawin olo Kanani;

7. Tuntang Jakob djari manumon augh indu bapae, palus djari hagoet akan Padan-Aram;

8. Tä amon Esau mitä, bawin olo Kanani papa intu matan bapae Isaak:

9. Maka Esau manalih Ismael, palus mandahang sawae, manduan tinai Mahalat, anak Ismael, Ismael anak Abraham; Mahalat tä betau Nebajot.

III.—10. Maka Jakob harikas bara Berseba, manalih Haran.

11. Tä iä sampai äkae bara malem, krama matanandau djari belep. Maka iä manduan batu hetä indu bantale, palus iä menter batiroh hetä kea.

12. Maka iä nupi, itä! aton lampat mendeng hong petak, lawie tempä langit; tinai itä! malaikat Hatalla mohon mandai hetä.

13. Tinai itä! Jehowa mendeng intu lawie, koae: Jaku Jehowa, Hatallan buäm Abraham, Hatallan Isaak; tanah toh, idjä äkam menter batiroh, aku handak mengineae akam tuntang akan panakam.

14. Maka panakam karäh mandjadi kilau tuneak petak karäe; ikau karäh manjalundik manjalampak akan hila barat tuntang timor, akan hila utara tuntang salatan; maka huang ikau, huang panakam, karä utus olo kalunen karäh imberkat.

15. Itäm, aku nganggulo ikau, aku handak mangalindong ikau intu karä kaleka palisangm, tinai aku handak magah ikau buli tanah djetoh; krama aku djaton handak nalua ikau, sampai aku djari ma-

lahus karä augh, idjä djari inu-torku akam.

16. Maka amon Jakob tangkedjet handjulo, koae: Toto, Jehowa aton intu kaleka toh, lalehan aku dia katawan tä!

17. Tuntang iä mikäh, koae: Kaleka toh toto akan ingikähing- arawan; hetoh toto human Hatalla; heto bauntonggang sorga.

18. Tä Jakob misik hiaik dja-djewu, palus manduan batu, idjä djari indu bantale, mampendeng djetä indu katan pangingate, palus manusuh undas hundjue.

19. Tuntang iä manggarä kaleka tä Betel, (*human Hatalla*); maka arae solake Luts.

20. Tinai Jakob bamiat, koae: Amon Hatalla djari mampahaiak aku, tuntang djari mangalindong aku hong karä äka palisangku, tuntang djari manenga akangku tepong indu kinangku, tinai pakaiian indu hapangku;

21. Amon aku huang kasanang djari buli human apangku: tä maka Jehowa akan Hatallangku.

22. Tuntang batu toh, idjä djari impendengku akan katan panging-atku, karäh mandjadi akan human Halalla; tinai bara talo handiai idjä inengam akangku, toto aku handak manenga akam bara karä ramongku sapulu inengaku idjä.

BAGI 29.

I. Jakob sampai Laban. II. Iä masawä. III. Anak Jakob awang bakas.

I.—1. Tä Jakob nasaran paie manandjong, manintu tanah olo hila timor.

2. Maka iä manampajah, maka

itäl aton kalin danum intu pa- dang, darah tä aton menter telo kawan tabiri. Krana bara kali tä olo mampihop karä kawan meto; maka aton batu hai intu tumbang kali tä.

3. Tuntang hadat olo hetä, helo mangampeleng karä kawan meto hetä, limbah tä iä hadohop mang- galing batu bara tumbang kali, mampihop karä kawan tabirie, lim- bah tä iä mingkes batu tä buli kalekæ tinai intu tumbang kali tä.

4. Tä koan Jakob dengan olo hetä: Joh pahari, bara kwe keton? Koan äwen tä: Ikäi bara Haran.

5. Koae dengan äwen: Kase- nan keton Laban, anak Nahor? Tombah äwen: Kasenan ikäi.

6. Tinai koae dengan äwen: Kilen, iä magon bahalap? Tom- bah äwen: Bahalap bewäi; itäm, tä Raghel, anake idjä bawi, aton dumah, mudjar kawan tabirie.

7. Koan Jakob dengan äwen: Itä keton, andau magon ambo, hindai ombet katikæ keton mang- ampeleng meto akan krambange; pihop tabiri, palus hagoet, agah iä murep tinai.

8. Koan äwen: Djaton kabawa ikäi, amon dia karä kawan djari lepah hakampeleng, mangat ikäi rata hadohop manggaling batu bara tumbang kali, palus mampihop tabiri.

9. Maka metoh iä magon ha- kotak dengan äwen, Raghel sam- pai mudjar tabirin bapae, krana iä indn sakatike.

10. Djadi, sana Jakob mitä Ra- ghel, anak Laban, njahan indue, tuntang kawan tabirin Laban: pa- lus Jakob manggapi, manggaling batu bara tumbang kali, mampi- hop tabirin Laban, njahan indue.

11. Balalu Jakob manjium Ra- ghel, tuntang manggatang aughe, manangis.

12. Tinai Jakob masuman arepe akan Raghel, iä aken bapae, iä anak Rebeka. Tä iä hadari, ma- suman tä akan bapae.

13. Djadi, sana Laban mahining britan Jakob, anak betaue aton, palus iä hadari manambang iä, mamalok tuntang manjium iä, pa- lus mimbit iä akan humae. Maka Jakob manjarita akan Laban karä perkaræ.

14. Tä koan Laban dengæ: Toto. ikau puna isi tolangku. Palus iä melai dengæ hapus idjä bulan.

II.—15. Limbah tä koan La- ban dengan Jakob: Basa ikau puna kolangku, kilen, patut ikau omba aku kalotä bewäi? Tu- kas akangku, narai ilakum indu upahm?

16. Maka Laban aton bara anak bawi duä biti; idjä bakas Lea aræ, tinai idjä busu Raghel.

17. Maka Lea hakaur birabirar matae, tapi Raghel bungas ampie, tuntang bahalap baue.

18. Maka Jakob sinta Raghel; tä iä hamauh: Jaku handak buruh intu ikau udju njelo katahie tagal Raghel, anakm idjä busu.

19. Tä koan Laban: Bahalap aku manenga iä akan bara akan olo; melai bewäi denganku.

20. Tumon tä Jakob buruh ta- gal Raghel udju njelo katahie. Maka karä njelo tä kamææ kilau isnt andau bewäi, basa iä sinta Raghel.

21. Limbah tä koan Jakob deng- an Laban: Tenga sawaugku, krana djandji hapus, mangat toh aku hindjä dengæ.

22. Maka Laban marawäi karä

olo hang kaleka tä, tuntang mawi panginan.

23. Djadi, hamalem Laban manduan anake Lea, magah iä akan Jakob, palus iä hindjä dengae.

24. Tinai Laban manenga Silpa, reware idjä bawi, akan anake Lea, indu reware.

25. Maka handjewu, itä! bäh Lea bewäi idjä hindjä dengae. Tä koan Jakob mawi Laban: Buhen gawim kalotoh denganguku? djaton aku djari buruh intu ika tagal Raghel? buhen ika djari manipu aku?

26. Maka koan Laban: Djaton hadat tanah ikäi mampabanä idjä tabela nangkalo idjä bakas.

27. Awi mahapus idjä minggu hindjä djetä, tä ikäi handak manenga akam andie kea, djaka ika handak buruh tinai intu aku udju njelo hindai.

28. Maka Jakob manumon aughe. Iä mahapus minggu tä hindjä Lea; tä Laban manenga akae anake Raghel kea indu sawae.

29. Tinai Laban manenga Bilha, reware idjä bawi, akan anake Raghel, indu reware.

30. Tä Jakob hindjä dengan Raghel kea, tuntang iä paham sinta Raghel bara Lea; tinai iä buruh intu Laban udju njelo hindai.

III.—31. Amon Jehowa mitä Lea ingabelä, maka iä muap parnakae; tapi Raghel tamanang.

32. Lea batihi, palus manak hatuä, tuntang manggarä arae Ruben; (*Itä hatuä*;) krana iä hamauh: Basa Jehowa djari mitä jaku ihenjek; toh bananguku karäh sinta aku.

33. Limbah tä iä batihi tinai, manak hatuä, sambil hamauh: Basa Jehowa djari mahining aku

ingabelä, maka iä djari manenga akanguku anak toh kea. Tuntang iä manggarä arae Simeon. (*Pahining*.)

34. Limbah tä iä batihi tinai, manak hatuä, sambil hamauh: Toh bananguku karäh hindjä aku, basa aku djari hantelo manak hatuä akae. Tagal tä iä manggarä arae Lewi. (*Kahindjä*.)

35. Limbah tä iä batihi tinai, manak hatuä, sambil hamauh: Toh aku handak manara Jehowa. Tagal tä iä manggarä anake Juda. (*Taran Hatalla*.) Palus iä terai manak.

BAGI 30.

I. Anak Jakob idjä rahian. II. Djan-djin upah Jakob dengan Laban.

I.—1. Amon Raghel mangkemä arepe djaton manak akan Jakob, maka Raghel bahiri kakae, sambil hamauh dengan Jakob: Djarian anak akanguku, djaka dia, matäi aku!

2. Tä Jakob paham sangit dengan Raghel, sambil hamauh: Pea aku toh kilau Hatalla, idjä mangahana knaim manak?

3. Maka koan Raghel: Itäm, toh Bilha, rewarku tä; tamä ika hindjä dengae, mangat iä manak hundjun pakuanguku; tumon tä aku kea mandino anak awie.

4. Palus iä manenga reware Bilha akan indu gundike, tuntang Jakob hindjä dengae.

5. Maka Bilha batihi, tuntang manak hatuä akan Jakob.

6. Tä koan Raghel: Hatalla djari mambudjur aku, iä djari mahining aughku kea, tuntang

djari manenga anak hatuä akangku. Tagal tä iä manggarä arae Dan. (*Pambudjur.*)

7. Limbah tä Bilha, rewar Raghel, batihi tinai, tuntang manak hatuä kea idjä duä akan Jakob.

8. Tä koan Raghel: Aku djari paham manangkarap akaku, tuntang jaku toh djari manang. Djadi iä manggarä arae Naptali. (*Tangkarapku.*)

9. Amon Lea mangkemä arepe djari terai manak, maka iä kea manduan reware Silpa, manenga iä akan Jakob indu gundike.

10. Maka Silpa, rewar Lea, manak hatnä akan Jakob.

11. Tä koan Lea: Ontong toh! Palus iä manggarä arae Gad. (*Ontong.*)

12. Limbah tä Silpa, rewar Lea, manak hatuä tinai idjä dnä akan Jakob.

13. Tä koan Lea: Selamat aku: krana karä anak bawi karäh manjewut aku selamat. Tä iä manggarä arae Aser. (*Salamat*)

14. Maka wajah getem gendom Ruben manandjong, tä iä sondau bua dudaim intu tana, tuntang mimit tä akan indue Lea. Tä koan Raghel dengan Lea: Tenga akangku bagin dndaim ain anakm.

15. Tombah iä dengae: Djaton ombet ikan djari manduan banangku, toh ikan handak manduan dndaim ain anakku kea? Maka koan Raghel: Käläh, tau alem toh iä batiroh dengam, tagal dudaim ain anakm.

16. Maka halemäi, metoh Jakob buli bara tana, Lea hagoet manambang iä, koae: Ikau akan tamä aku, krana aku djari ma-

njewa ikan hapan dndaim ain anakku. Maka iä batiroh dengae alem tä.

17. Maka Hatalla mahining augh Lea; iä batihi, tuntang manak akan Jakob anak hatnä idjä limä.

18. Tä koan Lea: Hatalla djari manenga npahku, basa aku djari manenga rewarku akan banangku. Tä iä manggarä arae Isaskar. (*Upah.*)

19. Limbah tä Lea batihi tinai, tuntang manak akan Jakob anak hatuä idjä djahawen.

20. Tä koan Lea: Paham Hatalla djari manenga akangku; toh banangku karäh hindjä dengangk, krana hangkadjahawen toh aku djari manak hatuä akae. Tä iä manggarä arae Sebulon. (*Kahindjä.*)

21. Limbah tä iä manak bawi, tuntang manggarä arae Dina.

22. Maka Hatalla mingat Raghel kea, tuntang Hatalla manarima aughe, palus muap parnakae.

23. Iä batihi, manak hatuä; tä iä hamauh: Hatalla djari manganan katawahku.

24. Maka iä manggarä arae Josep, (*Dahang,*) koae: Käläh Jehowa mandahang akangku anak hatuä beken tinai.

II. — 25. Djadi, limbah Raghel djari manak Josep, Jakob hamauh dengan Laban: Soho aku hagoet, mangat aku buli äkaku, tanahku.

26. Lapas akangku karä anak sawangku, idjä tagal iä aku djari buruh intu ikan, mangat aku hagoet; krana tawam bewäi, djanjingku buruh intn ikan djari hapus.

27. Tä koan Laban dengae: Käläh djaka aku toh djari supa asi intu matam! Aku mangkemä, Je-

howa djari mamberkat aku tagal ikau.

28. Tinai koe: Tukas upahm, idjä patut inengaku akam.

29. Tä koan Jakob dengae: Tawam bewäi ampingku djari buruh intu ikau, tuntang kilen ampın karä metom metoh pahagaku.

30. Krana kawan korik tä, idjä ajum helo bara panumahku, djetä djari dahangdahanga paham karäe, tuntang Jehowa djari mamberkat ikau awi lengängku. Maka toh, prea aku bagawi akan kabalingku kabuatku?

31. Tombah iä: Narai indu inengaku akam? Tä koan Jakob: Aku djaton blaku upah batantu, baja djaka ikau manumon aughku toh, tä aku handak manjakatik manonggo kawan metom tinai.

32. Andau toh aku handak manandjong marak hapus kawan metom, mambaris bara djetä karä kambing awang harintik dengan habelang, tinai karä anak tabiri idjä babilem. Maka käläh meto djetä akan upahku.

33. Tumon tä palus dapit kabudjurku karäh bakarınah, basa upahku magon intu baum, tau bewäi ikau mariksa tä; djaka aton kambing intu aku, idjä djaton harintik atawa habelang, atawa tabiri idjä djaton babilem, djetä takauku bewäi.

34. Tä koan Laban: Bahalap; djadi bewäi tumon aughm.

35. Palus andau tä kea iä mambaris karä kambing hatuä, idjä hasuring tuntang habelang, tinai karä kambing bawi, idjä harintik tuntang habelang baputi, tinai karä anak tabiri idjä babilem, balalu iä manenga djetä intu lengän karä anake;

36. Tuntang mambilang djetä halalangan tandjong katelo äwen tä dengan Jakob. Tapi Jakob manjakatik karä kawan ain Laban.

37. Tä Jakob manduan arä salampak kaju lag, tuntang kaju luts, tinai kaju armon, awang bahidjau, palus iä mikise, sampai awan ikise mamala langkoange idjä baputi.

38. Balalu iä mingkes salampak idjä djari ikise intu pasuran, tuntang intu dulang danum, äka kawan meto mihop, tandipah taharep kawan meto tä, maka meto tä masawä hetä, amon dumah handak mihop.

39. Djadi, amon kawan meto masawä naharep salampak tä, maka hapus kawan manak hasuring, harintik tuntang habelang.

40. Tä Jakob mambaris karä anak meto tä, palus mules baun kawan ain Laban manintu meto ai, idjä hasuring tuntang babilem, tapi kawan ajue iulese, ingahanae manampajah kawan ain Laban.

41. Djadi, sasining kawan meto idjä brigas masawä, Jakob mingkes salampak tä huang dulang, intu tampajah kawan, mangat iä masawä naharep salampak tä.

42. Tapi amon kawan meto idjä lembä masawä, tä iä djaton mingkes salampak tä. Djadi anak kawan idjä lembä mandjadi bagin Laban, tapi anak kawan idjä brigas mandjadi bagin Jakob.

43. Maka iä dahangdahanga paham karä panataue; ai kutoh karä kawan tabiri tuntang kambing, arä rewar bawi hatuä, kutoh onta tuntang kalidai.

BAGI 31.

I. Jakob hadari bara Laban. II. Laban manggoang iä; äwen tä hasuat augh. III. Äwen tä hakabuah tinai; iä hadjandji.

I.—1. Maka Jakob mahining karä anak Laban idjä hatuä bako-tok, koae: Jakob djari mangkon talo handiai, idjä puna ain bapa ita, bara talo idjä ain bapa ita iä djari mamumpong panataue idjä paham.

2. Tinai Jakob mitä ampin baun Laban kea; itä! djetä beken bara bihin ampie dengae.

3. Tä Jehowa hamauh dengan Jakob: Buli tinai akan tanah tatom, buli kolam, jaku handak mam-pahaiak ikau.

4. Tä Jakob manjoho olo mang-ahan Raghel äwen duä Lea, manalih iä hong padang äka kawan metoe.

5. Hetä iä hamauh dengan äwen duä tä: Aku mitä ampin baun bapa keton, djetä djaton hindai kilau bihin denganku; tapi Hatallan apangku djari nganggulo aku.

6. Keton katawan, hapan salepah kaabasku aku djari buruh intu bapa keton.

7. Tapi bapa keton djari hati-putipu aku, hakampulu iä djari mobah upahku; tapi Hatalla djaton djari manjoho iä mamapa aku.

8. Amon koae: idjä harintik akan upahm, — tä karä kawae manak harintik. Tinai amon iä mobah anghe, koae: idjä hasuring akan upahm, — tä hapus kawae manak hasuring.

9. Kalotä Hatalla djari manduan karä meto tä bara bapa keton, manenga tä akangku.

10. Krana djadi, wajah kawan

meto masawä, aku manggatang mantangku, tuntang aku mitä huang nupingku, itä! kambing tabiri hatuä tä, idjä masawä kawan meto, uras hasuring, habelang tuntang harintik.

11. Maka Malaikat Hatalla hamauh denganku hong nupingku: Jakob. Tä koangku: itäm, toh aku.

12. Koae: Gatang matam, itäm, karä kambing tabiri hatuä, idjä masawä kawan meto, uras hasuring, habelang tuntang harintik; krana aku djari mitä talo handiai, idjä iawi Laban dengam.

13. Aku toh Hatalla tä idjä hong Betel, idjä hetä ikau djari mundus katan pangingat tä, idjä djari impendengm, tuntang ikau djari mawi djandji bamiat intu aku. Toh lius ikau, mindah bara tanah toh, buli human kolam tinai.

14. Tä tombah Raghel äwen duä Lea, sambil hamauh dengae: Aton kea hindai bagin ikäi atawa joresan ikäi intu human bapa ikäi?

15. Djaton iä djari mitong ikäi kilau olo bewäi? krana iä djari mandjual ikäi, tuntang regan ikäi djari kinae.

16. Krana karä panataue, idjä djari induan Hatalla bara bapa ikäi, djetä uras ain ikäi hanak. Maka toh, awi ikau manumon karä augh sohon Hatalla dengam.

17. Tä Jakob hagoet, mangkatan karä anak sawae akan hundjun onta.

18. Tinai iä mimbit karä metoe, tuntang karä pangulihe beken, idjä djari iulihe hong Padan-Aram, handak buli bapae Isaak hong tanah Kanaan.

19. Maka Laban djari hagoet, tantai mangunting tabirie. Maka Raghel manakau hampatong dewa ain bapae.

20. Kaloté Jakob manakan arepe bara atai Laban, olo Aram ta, awis babuhau djaton masuman akas is hagoet.

21. Is balalu babuhau, mimbit talo handjai awang ajie, is hagoet simpah batangdusun, palus is manintu Gilead, bukit hatinggang ta.

II. — 22. Maka katelo harian bara ta olo manutor akan Laban: Jakob djari babuhau.

23. Ta is mirak karé paharie; ananggoang is kudju katahie, palus mandjaké is intu bukit Gilead.

24. Tapi Hatalla mampra hanarepe akan Laban, olo Aram ta, haang nupie hamalem, sambil hamauh dengne: Buabuah, ala ikau kanaha kotakm dengn Jakob, baja hapan augh bahalabalap bewai.

25. Maka Laban mandjaké Jakob; Jakob djari mampendeng tingkape intu bukit ta, maka Laban ketuntang karé paharie mampendeng tingkape intu bukit Gilead.

26. Ta kose Laban dengan Jakob: Buhén, gawim kalotéh, sampai ikau manakan arepm bara atai ku, mamampat anakku idja bawi kilau tawanan?

27. Buhén ikau djari babuhau sauzi, manakau arepm bara aku? buhén ikau djaton djari masuman ta akangku, mangat aku tau; mangah ikau dengan ramirani, bagandut, tinai mampahian gandang katiapi.

28. Tinai ikau djaton djari manjoho aku manjuum manabi asngku tuntang anakku idja bawi. Toto, humong bewai gawim idja kalotéh.

29. Toto, ombet bewai kwasan lengangku mangapaha keton; tapi Hatalla bapa keton djari hakotak denganku alem malem, kose: buabuah, ala ikau kanaha kotakm deng-

an Jakob, baja hapan augh bahalabalap bewai.

30. Maka toh, djaka ikat djari hagoet, basa ikau paham mangenang kuman bapam, buhén tinai ikau djari manakan karé hatallangku?

31. Tamaka Jakob tombah augh, sambil hamauh dengan Laban: Awiku mikah; krana kamayangku, mikah ikau marampas anakm tinai bara aku.

32. Tapi intu aweswe ikau sonda karé hatallam, ala ikau mambelem is. Intu bawm karé paharin ita toh, pariksa talo ajungku mandiai, tuntang duan idja amon: Krana Jakob djaton katawan, Raghel djari manakan talo ta.

33. Ta Laban taras tingkap Jakob, tuntang tingkap Lea; tinai tingkap rewar bawi, duadua ta, maka is djaton sonda talo amon: Tinai amon is blua bara tingkap Lea, maka is taras tingkap Raghel.

34. Maka Raghel djari manduan kempatong dewa ta, madjuk ta pendapil onta, palus mondek handjuu: Maka Laban mangurah is pusingkap ta, tapi djaton sonda.

35. Kose dengan bapae: Ala tuangku malait aku, basa aku djaton tau mendeng intu bawm; krana aku tah pamali. Maka alo is paham manggaw, is djaton sonda batopitong dewa ta.

36. Ta Jakob blait mawi Laban; ta tombah, sambil hamauh dengan Laban: Nami toh kasalangkmu? tarai dosangku, sampai ikau sangiti handak mawi aku?

37. Ikat djari mangurah ramongku lepalepah, talo en djari, caridam idja am? Ingkes djata katontah intu bawm karé paharingku tuntang paharin, naughe awen ta mamutus perkaran ko!

38. Duä pulu njelo toh aku djari melai intu ikau, maka karä kambing tabirim djaton djari sala pampanke, tinai kambing tabirim idjä hatuä djaton aku djari kumae.

39. Idjä imisak meto basiak aku djaton djari mandjudjue akam, aku kabnatku djari mananggong tä; ikau djari managih tä intu aku, alo djeta nihau handau atawa halem.

40. Katahngku intu ikau, maka handau aku lenjoh awi kalaso, halem aku intakan kasadingen, sampai aku djaton tawan tiroh kantokku!

41. Duä pulu njelo toh aku djari melai intu ikau; äpatwalas njelo aku djari buruh intu ikau tagal anakn bawi äwen duä tä, tinai djahawen njelo tagal kawan metom; maka hakampulu ikau djari mobah upahku.

42. Djaka djaton Hatallan tatoku, Hatallan Abraham, idjä ingikäh ingarawan Isaak, djari nganggulo aku, toto ikau djari manjoho aku toh buli boang bewai. Tapi Hatalla djari manangkilik kahäkaku, karä gawin lengängku, palus ia djari mawi ikau alem malem.

III. — 43. Tä tombah Laban, sambil hamauh dengan Jakob: Olo bawi toh puua anakku, tinai karä anake puna äsongku, tuntang kawan meto toh puna kawangku; toto talo handiai idjä gitam toh uras ajungku. Kilen aku andau toh tau mawi anakku toh, atawa anake, idjä djari inakae?

44. Tagal tä, has! käläh ita hadjandji, koä hapamontong, mangat djeta indu kasaksian akan koä toh.

45. Tä Jakob manduan batu, mampendeng tä akan katan panginate.

46. Tuntang Jakob hamauh dengan awang paharie: Awi mamumpung batu. Palus äwen tä manggau batu, manunjok tä. Hetä äwen tä kuman hong tujok batu tä.

47. Maka Laban manggarä tä Jegar Sahaduta, (*basa Aram: tujok kasaksian*;) tapi Jakob manggarä tä Gilead, (*basa Ibrani: tujok kasaksian*).

48. Tä koan Laban: Bara andau toh maka tujok batu toh indu saksi helatku dengam. Tagal tä olo manggarä tä Gilead.

49. Tinai Mispa, (*tangkilik*), basa koae: Käläh Jehowa manangkilik aku tuntang ikau, amon ita djari hakangkedjau.

50. Djaka ikau mararat anakku, atawa djaka ikau mandahang sawam beken hindai bara anakku, toto olo helat djaton intu ita, tapi itäm, Hatalla indu saksin koä.

51. Tinai koan Laban dengan Jakob: Itäm, hetoh tujok batu, hetoh katan pangingat, idjä djari impendengku indu helatku dengam.

52. Maka tujok batu toh tuntang katan pangingat toh indu saksi: aku djaton tau mahalau tujok toh, tantai mamapa ikau, tinai ikau djaton tau kea mahalau tujok toh, tuntang katan pangingat toh, tantai mawi aku.

53. Hatallan hiau Abraham, Hatallan hiau Nahor, Hatallan bapa äwen tä, käläh ia mamutus akan koä. Maka Jakob sumpah manjewut Idjä äka karawan bapae Isaak.

54. Tä Jakob mampatäi meto hong bukit tä, tuntang mangahau paharie ompat kuman; djadi äwen tä kuman, palus bara malem hong bukit tä.

55. Maka haiak djadjewu Laban misik, manjium äsoe tuntang anake,

haiak mamberkat äwen tä. Palus Laban hagoet, buli kalekae tinai.

— — — — —

BAGI 32.

I. Jakob mikäh Esau, blaku awat intu Hatalla. II. Jakob hatangkarap dengan Hatalla.

I. — 1. **M**aka Jakob harikas kea, maradjur panggoete; tä arä malai-kat Hatalla hasupa dengae.

2. Haiak mitä äwen tä, Jakob hamauh: Djetoh kawan parang ain Hatalla. Tä iä manggarä kaleka tä Mahanaim. (*Kawan parang.*)

3. Limbah tä Jakob manjoho sarohae hagoet helo, manangghoh kakae Esau, intu tanah Seir, djetä tanah Edom.

4. Iä mametäh sarohae, koe: Imbit aughku toh akan tuangku Esau: kakai augh rewarm Jakob: jaku djari melai namuäi hong äka Laban palus sampai katontoh.

5. Aku djari mulih arä sapi, kalidai, kambing tabiri, rewar hatuä bawie; tuntang aku djari manjoho olo masuman tä akantuangku, mangat aku supa asi intu matam.

6. Maka sarohae tä buli Jakob, koe: Ikäi djari samnai kakam Esau; maka iä manambang ikau, mimbit äpat ratus olo hatuä.

7. Tä Jakob paham mikäh, tuntang sekä angkat atäie; palus iä mambaris karä olo idjä hindjä iä, tuntang karä kambing tabiri, karä sapi, karä onta, mandjadi duä kawan.

8. Krana koe: Paribasa Esau mantakan kawan idjä, palus mawi djetä, ajaajau kawan beken tau mahakan.

9. Tinai koan Jakob: Joh Ha-

tallan tatoku Abraham, Hatallan apangku Isaak! o Jehowa, idjä djari manjoho jaku, koam: buli tanah tinai, tuntang karä kolam, jaku handak mamberkat ikau.

10. Aku toto korik, djaton bagona mandino karä asim, karä katotom, idjä djari ilalusm akan rewarm; krana hapan sokahku bewäi aku djari hanimpah Jordan toh, tinai toh aku djari duä kakawan.

11. Liwus aku bara lengän akaku katontoh, bara lengän Esau, krana aku mikäh iä, suroh iä dumah mampatäi aku, tuntang anak sawangku.

12. Krana ikau djari hamauh: toto aku handak mamberkat ikau, tuntang jaku handak mangapal panakam, kilau bawak baras hong tasik, idjä djaton taraisä tagal kapaham karäe.

13. Maka iä melai hetä alena tä; tinai iä mintih idjä handak inengae akan Esau bara kawan tä, idjä ai.

14. Kambing bawie duä ratus, tuntang duä pulu hatuäe; tabiri bawie duä ratus, tuntang duä pulu hatuäe.

15. Telo pulu kongan onta, idjä haru manak, tuntang anake; sapi bawie äpat pulu, tuntang sapulu hatuäe; duä pulu kalidai bawie, tuntang anake sapulu.

16. Djetä inengae intu lengän reware, habarishabaris genep kawae, palus iä manjoho reware: Dari keton lius helo, hagoet raretäi kawan keton.

17. Tinai iä mametäh idjä totok helo, koe: Amon akaku Esau hasupa dengam, tuntang iä misek ikau, koe: olo ain äwe ikau? tuntang kangkwe ikau? tinai ain äwe meto tä, idjä helo baum?

18. Tä ikau akan tombah aughe

kalotoh: djetoj tangan rewarm Jakob, idjä impaite akan tuangku Esau; itäm, bitie manuntut ikäi.

19. Tinai iä mametäh reware idjä duä kea, tuntang reware idjä telo, tinai awang beken handiai, idjä mudjar karä kawan tä, koae: Kilau augh toh kea keton akan hakotak dengan Esau, amon keton manju-pa iä.

20. Tinai keton akan hamauh: itäm, rewarm Jakob aton manuntut ikäi. Krana koan huange: Aku handak mangatau iä hapan talo inengaku toh, idjä hagoet helo. limbah tä bitingku handak hasupa bau dengae, ajaajau iä maku nana-riana aku.

21. Tamon tä talo inenga tä hagoet helo, tapi bitie melai bara malem dengan kawae idjä mambatang.

22. Maka iä misik hamalem, palus manduan sawae duäduä, tinai duä rewar bawi tä, tuntang anake äwen sawelas, magah äwen tä akan sungki Jakob äka tau dimpah.

23. Palus iä manduan äwen tä, mampanimpabe, tinai iä mampanimpah talo handiai awang ai.

FF.—24. Tapi Jakob melai kabuate. Tä aton olö hatangkarap dengae, sampai langit handak mahindang.

25. Amon iä tä mangkemä arepe djaton tau mampakalah iä, maka iä manindjek sapan tolang kahange, palus sapan tolang kahang Jakob talokas, awie hatangkarap dengan olö hatuä tä.

26. Koan djeta dengae: Toh laps aku, krana langit djari mahindang. Tapi koae: Aku djaton malapas ikau, amon ikau dia mamberkat aku.

27. Koan idjä tä dengae: "Awe aram? Tombah iä: Jakob arangku.

28. Tä koae: Äla aram Jakob hindai, tapi Israel, (*idjä hatangkarap dengan Hatalla;*) krana toto karetap gawim intu Hatalla, intu olon, tuntang ikau djari manang.

29. Maka Jakob misek iä, koae: Suman aram akangku. Koae: Buhen ikau misek arangku? Palus iä mamberkat iä hetä.

30. Maka Jakob manggarä kaleka tä Pniel. (*Baun Hatalla.*) Krana koae: Aku djari mitä baun Hatalla toto, tuntang hambaruangku djari ihaga.

31. Amon iä hagoet bara Pniel, matanandau lembut akac, maka iä batimpang, talokas sapan tolang kahange.

32. Tagal tä palus andau toh olö Israel djaton pudji kuman uhat tä idjä djari talokas, idjä intu sapan tolang kahang, basa iä tä djari manindjek sapan tolang kahang Jakob, manalokas uhate lietä.

BAGI 33.

I. Esau äwen duä Jakob hakabaah tinai. II. Jakob sampai tanah Kanaan.

I.—1. Maka Jakob mariaran matae; itä! Esau aton dumah, mimbit äpat ratus olö hatuä. Tä iä mambaris karä anake akan Lea, akan Raghel, tinai akan rewar bawi äwen duä tä.

2. Maka rewar bawi tuntang anake iatohe totok helo, limbah tä Lea tuntang anake, maka Raghel tuntang Josep tapakan rahian.

3. Tapi bitie manandjong helo, balalu iä sontop akan petak hangkudju, sampai iä tokep dengan kakae.

4. Tä Esau hadari manjupa iä, mangkipit iä, mamalok ujate, tuntang manjum iä; palus äwen duä tä manangis haiak.

5. Limbah tä iä manampajah, mitä olo bawi tä tuntang karä anake, tä iä misek: Æwe karä olo dengam toh? Koan Jakob: Æwen tä anaku, idjä djari inenga Hatalla huang asie akan rewarm.

6. Tä rewar bawi äwen duä tä manggapi, tuntang anake, palus äwen tä sontop.

7. Tinai Lea kea manggapi, tuntang karä anake, palus äwen tä sontop; limbah tä Josep kea manggapi tuntang Raghel, iä tä kea sontop.

8. Maka koan Esau: Kandua karä kawan meto tä, awang djari hasupa denganku? Koa: Mangat aku supa asi intu matan tuangku.

9. Tapi koan Esau: Ajungku mahin kutoh ramo, joh andi, naughe talo ajum akam bewäi.

10. Tä koan Jakob: Æla; amon aku toh djari supa asi intu matam, duan talo inengaku toh bara lengängku; krana aku djari mitä baum, kilau mitä baun Hatalla, tuntang ikau djari mangilak aku.

11. Käläh duan berkat toh, idjä djari inengaku akam; krana Hatalla huang asie djari manenga tä akangku, ajungku mahin ombet talo handiai. Tuntang iä musok iä, sampai iä manarima tä.

12. Maka koan Esau: Has, ita harikas, maradjur panggoet ita, jaku handak magah ikau.

13. Tapi koan Jakob dengae: Tawam bewäi, tuan, anak olo toh balemo, tinai arä tabiri tuntang sapi ajungku awang manusu, amon djetä pahalau iudjar alo idjä an-

dau bewäi, karä meto tä lepal matäi.

14. Käläh tuangku hagoet helo bara rewarm, tapi aku handak maruntut lalowa, tumon kawan metongku tuntang karä anaku tau tahan, njamah aku sampai tuangku hong tanah Seir.

15. Maka koan Esau: Amon kalotä, käläh aku handak mampelai olo ajungku belae dengam. Koan Jakob: Akan en tä? asal aku djari supa asi intu matan tuangku bewäi.

16. Tä Esau buli Seir, andau tä kea.

II.—17. Maka Jakob hagoet akan Sukot. Hetä iä mamangun humae, tuntang iä mawi krambang karä metoe. Tagal tä iä manggarä kaleka tä Sukot. (*Krambang meto.*)

18. Maka bahalap bewäi Jakob dumah sampai lewu Sighem, idjä hong tanah Kanaan, metoh panulie bara Pedan-Aram, palus iä melai darah lewu tä.

19. Tuntang iä mamili idjä kabagi petak bara Hemor, bapa Sighem, hapan saratus tabiri, indu äkæ mampendeng tingkape.

20. Tinai iä mamangun mesbeh hetä, tuntang manggarä tä: Hatallan Israel toto Hatalla.

BAGI 34.

Sighem marajap Dina, anak Jakob idjä bawi; olo Sighem impatäi anak Jakob.

1. Maka Dina, anak Lea idjä bawi, idjä djari inakan Lea akan Jakob, hagoet handak madja anak bawin olo lewu tä.

2. Tā Sighem, anak Hemor, olo Hewi, idjä radjan tanah tä, mitä iä, palus manawan iä, balalu batiroh dengae, hadjadjuan iä.

3. Tuntang atäie leket dengan Dina, anak Jakob idjä bawi tä; iä sinta budjang bawi tä, tuntang hakotak tumon atäi budjang bawi tä.

4. Dengan bapae Hemor kea Sighem hakotak, koae: Duan budjang bawi toh akan sawangku.

5. Metoh Jakob mahining, Dina, anake idjä bawi, djari irajap olo, anake awang hatuä manonggo metoe hong padang; tä Jakob manjuni, mendäh äwen tä dumah.

6. Maka Hemor, bapa Sighem, blua manalih Jakob, handak hakotak dengae.

7. Sana anak Jakob awang hatuä mahining brita tä, palus äwen buli bara padang; äwen tä pähi atäie, tuntang paham kalaita tagal kadhakan Sighem dengan Israel, basa iä djari batiroh dengan anak Jakob idjä bawi; krana djaton halalialai patut gawi kalotä.

8. Tā Hemor hakotak dengan äwen, koae: Atäi anakku Sighem paham radjin dengan anak bawi ain keton tä; kaläh tenga iä akan, indu sawae.

9. Buah keton hasanger dengan ikäi; tenga anak keton akan ikäi; tinai duan akan ikäi akan keton.

10. Palus mangkalawu dengan ikäi; tä ita sama tempon tanah, melai hetä, mahän bagawi hetä, duan tä akan keton.

11. Maka koan Sighem dengan bapae tuntang dengan karä njahan budjang bawi tä: Aku blaku asi intu keton, bararangai tako ingan keton aku handak manjuange.

12. Pahai bewäi plaku tuntang saput, aku handak manjuang tä

tumon augh keton, asal keton manenga budjang bawi tä bewäi indu sawangku.

13. Tā anak Jakob tombah hapunga dengan Sighem, tuntang dengan bapae Hemor, basa iä djari marajap betaus.

14. Iä hamauh dengan äwen: Djaton patut ikäi manenga betau ikäi akan olo idjä djaton injunat, krana djetä indu kahawän ikäi.

15. Tapi amoa keton manumon hadat ikäi, palus manjunat karä hatuän keton, tä ikäi handak manarima augh keton,

16. Palus handak manenga anak bawin ikäi, tuntang anak bawin keton ikäi handak manduae akan ikäi, tinai ikäi handak melai dengan keton, mandjadi idjä kautus.

17. Tapi amoa keton djaton manumon augh ikäi, djaton maku injunat, tä ikäi handak manduan budjang bawi ain ikäi tä, balalu hagoet.

18. Maka augh äwen tä ingilak Hemor tuntang Sighem, anak Hemor.

19. Palus olo hatuä tabela tä djaton maradjar malalus perkara tä, krana iä mangilak anak Jakob idjä bawi, tuntang iä paham ihorumat huang-ungkup human bapae.

20. Tumon tä Hemor äwen duä hanak Sighem tamä bauntonggang lewue, palus hakotak dengan karä olo hatuä intu bawae, koae:

21. Olo tä tau hakabuaah dengan ita, tagal tä kaläh ita manjoko iä melai hong tanah ita, tuntang malan hetoh, krana tanah ita kutoh kalomaha; ita handak manduan anak bawin äwen indu sawan ita, tinai anak bawin ita ita handak manengae akan äwen.

22. Maka olo tä handak manu-

mon kahandak ita, palus melai dengan ita, mandjadi idjä kautus dengan ita, asal ita idjä hatuä injunat samandiai, sama kilau äwen tä.

23. Maka karä kawan tabiri kaming ajeue, karä ramoe, karä ontae, djaton djeta akan ita samandiai? baja asal ita manumon kahandake tä, maka olo tä karäh melai dengan ita.

24. Tä olo handiai, idjä tamä blua bauntonggang lewu tä, uras manumon augh Hemor, tuntang augh Sighem, anak Hemor; karä olo hatuä handiai, idjä hindjä lewu tä, palus injunat.

25. Djadi andau telo, amon olo tä paham kapähä, tä anak Jakob awang hataä, Simeon äwen duä Lewi, njahan Dina tä, sama manduan padange, uräh manjarang mamok lewu tä, palus mampatäi olo hatuä samandiai.

26. Iä mampatäi Hemor kea, tuntang anake Sighem, hapan padang, palus manduan Dina bara human Sighem, balalu hagoet.

27. Tä maka anak Jakob idjä hatuä samandiai tamä äka olo impatäi tä, tuntang marampas hapus lewu, basa olo hetä djari marajap betaue.

28. Iä manduan karä tabirin olo tä, karä sapie, karä kalidaie, ramoe handiai idjä hong lewu, tinai talo handiai awang intu tana;

29. Karä panatau olo hetä, karä anake idjä korik, karä olo bawi inawae manampute, tinai iä marampas talo handiai, awang intu karä huma.

30. Tä koan Jakob dengan Simeon äwen duä Lewi: Keton djari mamparuta atäiku, awi keton djari mampabewau aku intu karä

olo tanah toh, intu olo Kanani tuntang olo Peresi. Maka jaku puna isut oloe bewäi; amon karä olo tä pakat handak mawi aku, toto aku alah awie, palus lomos aku tuntang hapus ungrup humangku.

31. Maka tombah äwen: Kilen, patut kea iä mawi betau ikäi kilau sapangan?

BAGI 35.

I. Jakob sampai Betel. II. Raghel matäi manak. III. Karä anak Jakob. IV. Jakob sampai Isaak; Isaak matäi.

I. — 1. Limbah tä Hatalla hamauh dengan Jakob: Hagoet ikau, talih Betel, palus melai hetä; pangun hetä mesbeh akan Hatalla, idjä djari mamprahan arepe akam, metoh ikau hadari bara baun kakam Esau.

2. Tä koan Jakob dengan olo ungrup huma, tuntang dengan olo handiai idjä dengae: Kanan keton karä hampatong, tamanan hatalla idjä äala, idjä ain keton, tuntang awi maniwah arep keton, manganti pakaian keton.

3. Ita handak babungkat, manualih Betel, hetä aku handak mamangun mesbeh akan Hatalla, idjä manambah aughku metoh andau kadjakängku, idjä djari mampahaiak aku hong djalan, idjä djari ihapusku toh.

4. Tä olo tä manenga akan Jakob karä hampatong dewa, idjä ain äwen, tinai suwang tisin, idjä hanggape akan salantutup; maka Jakob mangalian tä penda batang elah, idjä darah Sighem.

5. Palus äwen tä hagoet. Maka

pampikah Hatalla djari lawo akan olo intu karä lewu idjä hakaliling hetä, sampai olo tä djaton manggoang anak Jakob.

6. Kalotä Jakob, tuntang olo handiai idjä dengae, sampai Luts, lewu tä hong tanah Kanaan, djetä Betel.

7. Palus iä mamangun mesbeh hetä, manggarä tä El-Betel; (*ain Hatalla hong Betel*;) krana hetä Hatalla djari mamprahan arepe akae, metoh iä hadari, mahakan kakae.

8. Maka Debora, ajang Rebeka, matäi, tuntang iä ingubur hong djanah, darah Betel, penda batang elah, idjä bagarä elah tatum.

9. Maka Hatalla mamprahan arepe tinai akan Jakob, limbah iä djari buli bara Padan-Aram, sambäl mamberkat iä.

10. Koan Hatalla dengae: Batang aram Jakob, tapi äla aram Jakob hindai, malainkan Israel aram toh. Tumon tä iä bagarä Israel.

11. Tinai koan Hatalla dengae: Aku toh Hatalla, idjä djaton tikas kwasangka, manak keton, dahangdahanga; ikau karäh mandjadi utus olo, toto, indu arä utus olo, tuntang arä radja kea karäh mahin lembut bara ikau.

12. Maka tanah toh, idjä djari inengaku akan Abraham tuntang Isaak, djetä aku handak manengae akam, palus akan panakam rahian bara ikau.

13. Limbah tä Hatalla mandai malih iä, bara kalekae djari hakotak dengae.

14. Maka Jakob manduan batu, mampendeng katan pangingat intu kalekae djari hakotak dengae, manusuh hetä parapah talo ihop, manata undus hetä.

15. Tuntang Jakob manggarä kaleka tä, idjä äka Hatalla djari hakotak dengae, Betel. (*Human Hatalla*.)

II.—16. Maka äwen tä hagoet bara Betel; djadi amon iä djari tokep Eprat, Raghel handak luas, maka iä paham bahali manak.

17. Djadi, amon iä paham kahalie manak, koan bidan dengae: Äla mikah, krana aton tinai anak hatuä akam.

18. Djadi, amon iä djadjahengap tahasenge, handak mahotus, iä manggarä anake Benoni. (*Anak kapähängku*.) Tapi bapae manggarä iä Benjamin. (*Anak gantau*.)

19. Kalotä Raghel matäi, tuntang ingubur darah djalan idjä akan Eprat, iä tä Betlehem.

20. Maka Jakob mampendeng katan pangingat intu hundjun kubure; djetä katan kubur Raghel idjä palus andau toh.

21. Limbah tä Israel hagoet, palus mampendeng tingkape hila barat tjandi Eder.

III.—22. Djadi, metoh Israel melai hetä, Ruben hagoet, mahandjean arepe dengan Bilha, gundik bapae tä; talo tä inutor akan Israel. Maka karä anak Jakob idjä hatuä duäwalas bitu.

23. Karä anak Lea tä: Ruben, anak Jakob idjä bakas, tinai Simeon, Lewi, Juda, Isaskar, Sebulon.

24. Karä anak Raghel tä: Josep äwen duä Benjamin.

25. Tinai anak Bilha, rewar Raghel tä: Dan äwen duä Naptali.

26. Tinai anak Silpa, rewar Lea tä: Gad äwen duä Aser. Iä tä karä anak Jakob, idjä djari inakan akae hong Padan-Aram.

IV.—27. Maka Jakob sampai

bapae Isaak intu Mamre, intu Kiriath-Arba, djetä Hebron, äka Abraham tuntang Isaak djari namuäi.

28. Maka katahin umur Isaak saratus hanja pulu njelo.

29. Tä Isaak bageto tahasenge, matäi, ingampeleng dengan tato hiange, amon iä bakas tuntang puas belom. Maka anake, Esau äwen duä Jakob, mangubur iä.

BAGI 36.

Horee panakan Esau.

I.—1. Djetoh karä panakan Esau, iä tä Edom. (25, 30.)

2. Esau manduan sawae bawin olo Kanani: Ada, anak Elon olo Het, tinai Aholibama, anak Ana, äson Sibeon, olo Hewi. (26, 34.)

3. Tinai Basmat, anak Ismael, betau Nebajot.

4. Maka Ada manak akan Esau Elipas; Basmat manak Rehuel.

5. Tinai Aholibama manak Gehus, Jaelam, Korah. Iä tä uras anak Esau idjä hatuä, idjä djari inakan äkae hong tanah Kanaan.

6. Maka Esau djari manduan karä sawae, tuntang karä anake, hatuä bawi, tinai olo handiai idjä hindjä ungkup humae, tinai karä kambing tabirie, karä sapie tuntang ontäe, hapus karä panataue, idjä djari iulihä hong tanah Kanaan, palus djari babungkat akan tanah beken, mindah bara andie Jakob.

7. Krana karä kawan metoe palalau bakapal, sampai awi tä äwen tä djaton tau hindjä; tanah äkae namuäi djaton ombet äkae mam-belom metoe, awi kutoh karäe.

8. Tagal tä Esau melai hong Seir, äka bukit hatinggang. Maka Esau tä tato olo Edom.

9. Djetoh karä panakan Esau, tato olo Edom, hong bukit Seir.

10. Toh aran karä anak Esau idjä hatuä: Elipas, anak Ada, sawan Esau; Rehuel, anak Basmat, sawan Esau.

11. Maka karä anak Elipas tä: Teman, Omar, Sepo, Gaetam, Kenas.

12. Maka Timna tä gundik Elipas, anak Esau; iä tä manak Amalek akan Elipas. Djetä karä anak hatuä ain Ada, sawan Esau.

13. Maka djetoh karä anak Rehuel idjä hatuä: Nohat, Serah, Samma, Misa. Djetä karä anak hatuä ain Basmat, sawan Esau.

14. Maka djetoh karä anak Aholibama, anak Ana, äson Sibeon, sawan Esau tä; iä manak akan Esau: Jehus, Jaelam tuntang Korah.

15. Djetoh karä mantir kapala, idjä lembut bara panakan Esau: karä anak Elipas, anak Esau idjä bakas tä: mantir Teman, Omar, Sepo, Kenas;

16. Korah, Gaetam, Amalek; djetä karä mantir kapala, idjä lembut bara Elipas, hong tanah Edom; maka äwen tä uras panakan Ada.

17. Maka djetoh panakan Rehuel, anak Esau tä: mantir Nahat, Sera, Samma, Misa; djetä karä mantir kapala, idjä lembut bara Rehuel hong tanah Edom; iä tä panakan Basmat, sawan Esau.

18. Djetoh panakan Aholibama, anak Ana, sawan Esau: mantir Jehus, Jaelam, Korah; djetä karä mantir kapala, idjä lembut bara Aholibama, anak Ana sawan Esau.

19. Äwen tä uras panakan Esau,

karä mantir kapalae. Iä tä tato olo Edom.

20. Maka djetoh karä panakan Seir, olo Hori, idjä solake djari melai intu tanah tä: Lotan, Sobal, Sibeon, Ana; (5 Mos. 2, 12.)

21. Dison, Eser, Disan; djetä karä radjan olo Hori, panakan Seir, hong tanah Edom.

22. Maka panakan Lotan tä: Hori äwen duä Heman; tinai betau Lotan, djetä Timna.

23. Djetoh panakau Sobal: Alwan, Manahat, Ebal, Sepo, Onam.

24. Djetoh panakan Sibeon: Abi äwen duä Ana. Ana djetä, idjä sondau lowang danum blasurt hong padang, metoh iä manjakatik kalidai bapae Sibeon.

25. Maka anak Ana idjä hatuä: Dison, tinai Aholibama anak Ana idjä hawi.

26. Djetoh panakan Dison: Hemandan, Esban, Itran, Keran.

27. Djetoh panakan Eser: Bilhan, Sawan, Aran.

28. Djetoh panakan Disan: Us äwen duä Aran.

29. Maka djetoh uras mantir olo Hori: mantir Lotan, Sobal, Sibeon, Ana.

30. Mantir Dison, Eser, Disan: iä tä karä mantir olo Hori, idjä djari marentah hong tanah Seir.

31. Maka djetoh karä radja, idjä djari marentah hong tanah Edom, helo bara radja ston marentah olo Israel.

32. Bela, anak Beor, marentah hong Edom, aran lewue Dinhaba.

33. Maka Bela matäi; tä Jobab, anak Sera bara Boara, naik radja manganti iä.

34. Amon Jobab matäi, maka Husan, bara tanah olo Teman, naik radja manganti iä.

35. Maka Husan matäi, tä naik radja manganti iä Hadad, anak Bedad, idjä mamukul olo Midian hong tanah olo Moab; aran lewue Abit.

36. Amon Hadad matäi, maka Samla, olo Masreka, naik radja manganti iä.

37. Amon Samla matäi, tä Saul, olo Rehobot, idjä darah batangdanum, naik radja manganti iä.

38. Amon Saul matäi, tä Baal-Hanan, anak Aghbor, naik radja manganti iä.

39. Amon Baal-Hanan, anak Aghbor tä, matäi, maka Hader naik radja manganti iä; aran lewue Pahu, tinai aran sawae Mehetabeel, anak Matred, Matred anak Mesahab.

40. Maka djetoh aran mantir kapala bara utus olo Esau, tumon hamputae, huang karä lewue: mantir Timma, Alwa, Jetet:

41. Mantir Aholibama, Ela, Pinon:

42. Mantir Kenas, Teman, Mibsar:

43. Mantir Magdiel, Iram. Iä tä karä mantir kapala bara utus Edom, tumon karä baris hamputae huang tanah. Iä tä Esau tä, tato olo Edom.

BAGI 37.

I. Nupin Josep, anak Jakob. II. Josep indjual paharie akan tanah Misir. III. Bapae manatum iä.

I.— 1. Maka Jakob melai hong tanah, idjä äka liau bapae djari namuäi, hong tanah Kanaan.

2. Djetoh saritan ungkup Jakob. Josep tä uduwalas njelo umure, metoh iä haru ompat karä kakae manjakatik kawan meto;

iä omha anak Bilha tuntang anak Silpa, gundik bapae: maka iä panutor akan bapae, amon paharie sala gawie.

3. Maka Israel mangilak Josep paham bara karä anake beken, basa iä djari manak Josep metoh kabakase, tuntang iä manonga akæ klambi, idjä hapangowang ampın bintike.

4. Amon kakæ mitä, bapae mangilak iä paham bara äwen beken, maka äwen basingi iä, djaton tau hakotak bahalap dengæ.

5. Beken bara djetä tinai Josep nupi kea, tuntang manjarita nupie akan paharie; tä äwen tä paham haream basingi iä.

6. Maka koæ dengan äwen: Hining keton augh nupingku toh.

7. Itä! angate kamängku ita mameteng batang gendom hong tana, tä toto, peteng ajungku hagatang, mendeng; tä itä! peteng ain keton manggapi, mangaliling, sontop intu peteng ajungku.

8. Tä koan karä kakæ: Kilen, angatm ikau indu radjan ikäi dapit, ikau akan marentah ikäi? Djadi paham haream äwen tä basingi iä tagal nupie, tagal kotake.

9. Limbah tä iä nupi beken tinai, palus manjarita djetä kea akan paharie, koæ: Itä! aku djari nupi beken tinai; angate kamängku matanandau, bulan tuntang bintang sawalas kabawak sontop intu aku.

10. Amon iä manjarita nupie tä akan bapae tuntang akan karä kakæ, bapae mampudji iä, sambil hamauh dengæ: Lalehan nupim tä! Angatm ikäi, jaku, indum, tuntang karä kakam akan manggapi, sontop intu ikau sampai petak?

11. Maka karä kakæ bahiri iä, tapi bapae mingat karä augh tä.

II. — 12. Djadi, kakæ hagoet, handak manjakatik kawan meton bapae tokep Sighem.

13. Tä koan Israel dengan Josep: Djaton karä kakam manjakatik metoe tokep Sighem? Tatap arepm, aku handak manjoho ikau tanggoh äwen. Maka koæ: Itäm, jaku djari tatap.

14. Koan Israel dengæ: Käläh ikau lius, mitä ampın kakam, tuntang ampın kawan meto, djaka iä magon bahalap; imbit kabar akängku. Tumon tä iä manjoho iä bara djanah, idjä tokep Hebron, mangat hagoet akan Sighem.

15. Maka iä lajang hong padang; tä aton olo hatuä hasondau dengæ, idjä mieek iä, koæ: Narai inggaum?

16. Koæ: Aku manggau karä paharingku; käläh sumas akängku, hong kwe äwen tä manonggo kawan meto?

17. Maka koan olo tä: Äwen tä djari mindah bara hetoh, kraza jaku mahiming augh äwen, koæ: has, ita hagoet akan Dotan: Tä Josep manjak paharie, palus iä sondau äwen hong Dotan.

18. Sana äwen tä mitä iä bara kedjakedjau, helo bara iä manggapi äwen, balalu äwen pakat, makal handak mampatäi iä,

19. Sambil hamauh sama arepe: Itä, tä tukangnupi tä dumah.

20. Takan, ita mampatäi iä, malaboh iä huang kali hetoh. Limbah tä ita handak hamauh: meto basiak djari kuman iä. Tumon tä ita karäh mitä ampın kadjarian karä nupie.

21. Maka amon Ruben mahining augh tä, iä handak maliwus iä

bara lengän äwen, koe: Æla ita mampatäi ä.

22. Tinai koan Ruben dengan äwen: Æla keton manusuh dahan olo; laboh ä hong kali toh bewäi, idjä intu padang; äla lengän keton mawi ä. Maka pikir ä handak maliwus ä bara lengän äwen, mang-at magah ä buli bapae.

23. Djadi, sana Josep sampai paharie, äwen tä palus mengkak klambin Josep, klambie idjä hapangowang ampin bintike tä, idjä hapae.

24. Palus äwen manjingkap ä, malaboh ä akan kali hetä; tapi kali tä teah, djaton danume.

25. Limbah tä äwen tä mondok kuman. Maka haiak marisan matae ä mitä djalahan olo hali-sang, olo Ismaeli, dumah bara Gilead, puat ontae nekot, seri, lot; ä hageet handak mimit talo tä akan tanah Misir.

26. Tä koan Juda dengan paharie: Narai guna ita mampatäi andi ita, tuntang manjahokan dahae?

27. Kulah ita mandjual ä akan olo Ismaeli toh, äla lengän ita mawi ä; krana ä andi ita, isi dahan ita. Maka paharie manumon aughe.

28. Djadi, metoh dagang, olo Midian tä, handak mahalau, waka äwen mandjidit Josep djakat bara kabi, palus mandjual ä akan olo Ismaeli tä, dua putu kabawak rear haputi. Dagang tä mimit Josep akan tanah Misir.

29. Maka amon Ruben haluli akan kali, ita! Josep djaton hetä: tä ä marabit pakaiäe:

30. Palus mananggoh karä paharie, koe: Olo tabela tä djaton! jaku, kasen doringku jaku toh!

III.—31. Tä äwen tä manduan klambin Josep, palus mampatäi kambing, mansulop klambi tä huang dahae;

32. Balalu mampait klambi idjä hapangowang bintike tä, manjoko olo mimbite akan hapae, tuntang masuman akäe: Klambi toh djari sondau ikäi, itäm, djaka djeta klambin anakm atawa dia.

33. Maka ä balalu kasenäe, koe: Djetohtoto klambin anakku, meto basiak djari kuman ä, toto Josep djari imisak meto!

34. Tä Jakob marabit pakaiäe, mangkepan tapih bidak intu kahange, tuntang tahi andaue ä manatum anake.

35. Maka karä anake, hatuä bawi, mananggoh, handak mampong atäe; tapi ä djaton maku iampong, koe: Tantang manatum anakku aku handak mohon akan kubur, tanggoh anakku. Tumon tä bapae manatum ä.

36. Maka olo Midian mandjual ä hong tanah Misir akan Potipar, mantir Parao, kapala kawan olo dalam radja.

BAGI 38.

Anak Juda. Juda tulah dengan Tamar, manantue idjä bawi.

I.—1. Djadi katika tä, Juda mindah, malihi karä paharie, tuntang manjandahan intu olo Adulam, idjä Hira arae.

2. Hetä Juda mitä budjang bawin olo Kanani, anak Sua, tä ä mandnae palus hindjä dengae.

3. Olo tä batihi, tuntang manak hatuä; tä ä manggara arae Er.

4. Limbah tä ä batihi tinai, ma-

nak hatuä, tuntang manggarä arae Onan.

5. Limbah tä iä manak hatuä tinai, manggarä arae Selah. Maka Juda tä hong Kesib, metoh djeta inakan.

6. Maka Juda mampasawä Er, anake hatuä idjä bakas; aran sawae tä Tamar.

7. Maka Er, anak Juda idjä bakas, papa intu baun Jehowa, tagal tä Jehowa mampatäi iä.

8. Tä koan Juda dengan Onan: Ganti balon liau kakam, sawä iä akan aran liau kakam, palus manakan kakam. — (5. Mos. 25, 5.)

9. Maka Onan katawan iä djaton manak akae, tä amon iä hindjä dengan sawan kakae, iä manggarä tä akan petak, marusak tä, djaton iä maku manak akan liau kakae.

10. Maka gawie tä paham papa intu matan Jehowa; tagal tä iä mampatäi iä tä kea.

11. Tä koan Juda dengan manantue idjä bawi: Melai ikau magon balo intu human bapam, pandähan anakku Selah djari ombet kabakase. Krana angate kamäae: Mikah iä kea matäi, sama kilau kakae duä. Tumon tä Tamar buli, manjandähan intu human bapae.

12. Maka tahi andaue rahian sawan Juda matäi, anak Sua tä; tä limbah iä djari manatume, maka iä hagoet manalih anakolohe, idjä mangunting tabirie hong Timna, äwen duä hulä Hira, olo Adulam tä.

13. Maka olo manutor akan Tamar, koae: Itäm, empom hagoet akan Timna, haudak mangunting tabirie.

14. Tä iä mengkak pakaian kabaloe, tuntang iä hasandurong manutup baue, palus mondok darah

bauntonggang lewu Enaim, idjä intu djalan akan Timna; krana iä mitä, Selah tä djari ombet kabakase, tapi olo djaton maku mampabanä iä dengae.

15. Amon Juda mitä iä, inahae sapangan, basa iä djari manutup baue.

16. Palus iä mahiwang manalih iä, koae: Has ikau, imbit jaku hindjä dengam. Krana iä djaton katawan iä tä manantue. Maka koae: Narai tengam akangku, uka jaku mimbit ikau hindjä dengangku?

17. Tombah iä: Aku handak mampait akam kambing idjä kongan bara kawangku. Koae: Käläh djeta, asal ikau manenga sanda helo, sampai ikau mampait tä.

18. Tä koae: Narai lakum indu sanda? Tombah iä: Tisiatjapm, taliwanangm tuntang sokahm, idjä intu lengäm. Palus iä manenga talo tä akae, tuntang iä hindjä dengae; maka iä batih awie.

19. Maka olo bawi tä mendeng halalu hagoet, palus mengkak sanduronge, tuntang mangkepan pakaiän kabaloe tinai.

20. Maka Juda mampait kambing tä intu lengän uläe, olo Adulam tä, mangat manampuli sanda tä timai bara lengän olo bawi tä. Tapi iä djaton sondaue.

21. Tä iä misek intu olo lewu hetä, koae: Intu kwe sapangan tä, idjä mondok darah djalan hetoh hong Enaim? Koan olo tä: Sapangan puna djaton hetoh.

22. Tä iä buli Juda tinai, koae: Aku djaton djari sondau iä, tinai koan olo lewu tä: sapangan puna djaton hetoh.

23. Tä koan Juda: Naughe iä mina sanda tä akae, belä ita im-

pahawen olo; aku puna djari mam-pait kambing tā, tapi ikau djaton djari sondau iā.

24. Djadi, telo bulan hirah rahian olo manutor akan Juda, koae: Manantum Tamar djari habandong, tuntang iā batihī awi karajape. Tā koan Juda: Duan iā, mangat iā inusul.

25. Maka amon olo manduan iā, iā manjoho olo manalih empoe, masaman akae: Awi olo hatuā idjā tempon talo toh aku djari batihī. Tinai koae: Kālāh, ikau mangasene, ain āwe tisintjap toh, tuntang tahwanang, tuntang sokah.

26. Maka Juda kasene talo tā, koae: Iā toto budjur bara aku, kraa aku djaton maku mampabana iā dengan anakku Selah. Maka iā djaton hindjā dengae tinai.

27. Djadi, metoh wajahe luas djari sampai, itā! anake hatatop huang knaie.

28. Maka amon iā luas, lengān idjā tā solake blua; tā bidan matemeng lengāe hapan kalindan rambu bahandang, koae: Iā tā solake blua.

29. Tapi djētā mambatak lengāe tinai, palus paharie blua helo; koan bidan: Kilen ikau marabit! ikau idjā marabit kalotā! Tā olo manggarā arae Peres. (*Idjā marabit.*)

30. Limbah tā paharie blua kea, tuntang olo manggarā arae Serah.

BAGI 39.

I. Josep intu human Potipar. II. Iā bahalap prangae. III. Iā inutup hong spir.

I.—1. Maka Josep imbit olo akan Misir, hetā Potipar, mantir

Parao, kapala kawan olo dalam radja, olo Misir, mamili iā bara olo Ismaeli, idjā djari mimbit iā akan hetā. (37, 28.)

2. Maka Jehowa mampahaiak Josep, awi tā iā batuah; iā melai intu human tempoe, olo Misir tā.

3. Maka amon tempoe mitā, Jehowa mampahaiak iā, tuntang karā talo gawie Jehowa manjoho mandjari awi lengāe,

4. Tā Josep sondau asi intu matan tempoe, palus iangkate indu ajange, tinai tempoe mangkat iā mandjadi mandur humae, tuntang karā ramoe injaraghe intu lengāe.

5. Djadi bara katika tā kea, limbah iā djari mangkat. Josep mandjadi mandar humae, mandur karā ramoe, maka Jehowa mamberkat human olo Misir tā tagal Josep; talo handiai idjā ajue, alo intu huma, alo intu tana, uras imberkat Jehowa.

6. Awi tā tempoe manjaragh karā ramoe intu lengān Josep, tuntang iā djaton maku tahuu talo idjā idjā hindai, baja talo kinae bewāi. Maka Josep bakena ampie tuntang bahalap baue.

II.—7. Djadi, limbah karā talo tā, maka sawan tempoe mariaran matae mitā iā, tuntang mangilak Josep, koae: Has ikau, omba aku batiroh.

8. Tapi iā djaton maku; koae dengan sawan tempoe: Itām, tempongkn djaton manahiu hindai talo idjā idjā bara karā ramon humae, malainkan karā ramoe djari injaraghe intu lengāngku.

9. Djaton olo idjā hai bara aku huang huma toh, tinai iā djaton djari mangahana talo enen bara aku, baja ikau, basa ikau sawae.

Maka kilen toh aku akan mawi talo idjä kalotä kapapae, tuntang badosa intu Hatalla?

10. Djadi, sining andau olo bawi tä hakotak kalotä dengan Josep, tapi iä djaton manumon aughe, djaton maku batiroh dengae, djaton maku hindjä iä.

11. Maka djadi, aton andaue iä tamä huma, handak nguan gawie, tuntang dialo idjä bitu olo huma aton hetä.

12. Tä olo bawi tä manjingkap klambie, koae: Has, batiroh denganguku. Tapi iä malih klambie huang lengäe, balalu hadari akan ruar huma.

13. Djadi, amon olo bawi tä mitä, iä djari malih klambie huang lengäe, balalu hadari akan ruar huma,

14. Tä iä mangahau karä olo humae, sambil hamauh dengan äwen tä, koae: Itä ketom, iä djari mimit olo Ibrani tä akan huma, mangat olo tä halalea ita. Iä djari manangguh aku, handak batiroh denganguku; tapi aku kabau kadarat hai aughku.

15. Djadi, sana iä mahining aku mambo aughku mambawai, tä maka iä malih klambie intu aku, balalu hadari akan ruar huma.

16. Limbah tä olo bawi tä malelek klambie intu balikate, mendäh tempoe buli huma.

17. Tä iä hakotak dengae tumon aughe tä kea, koae: Rewarm, olo Ibrani tä, idjä djari imbitm akan ikäi, djari manangguh aku, handak marajap aku.

18. Tapi amon aku mambo aughku kabau kadarat, tä iä malih klambie intu akn, balalu hadari akan ruar huma.

19. Maka amon tempoe mahining

ugh sawae manutor akae, koae: Tumon anghku toh kea gawin rewarm denganguku; — tä tempoe paham sangit.

III.—20. Palus tempon Josep manduan iä, manutup iä hong sipir, äka olo balokan radja inutup; hong sipir tä iä inutup.

21. Maka Jehowa mampahaiak Josep, iä masi iä, uka iä ingilak mandur sipir. — (Dan.1,9.)

22. Mandur sipir tä manenga olo balokan idjä huang sipir samandiai intu lengän Josep, mangat iä nguan talo handiai.

23. Tinai mandur sipir djaton manahia talo idjäidjä hindai, awang intu lengän Josep; krana Jehowa mampahaiak iä, karä talo gawin Josep batuah awi Hatalla.

BAGI 40.

Josep manudjum, marima nupin mantir radja, idjä hong sipir.

1. Djadi limbah bara tä, mandur talo ihop ain radja tanah Misir, äwen duä mandur tepong sala dengan tempoe, dengan radja Misir;

2. Sampai Parao paham malait mantir duä tä, kapalan karä tukang talo ihop, tuntang kapalan karä tukang tepong.

3. Maka iä manjoho äwen duä tä injaragh, uka inutup hong sipir, hong human kapala kawan olo dalam radja, äka Josep inutup.

4. Maka mandur sipir manjoho Josep manonggo äwen duä tä; äwen tä inutup hetä isut andau.

5. Maka äwen duä tä, mandur talo ihop tuntang mandur tepong

ain radja Misir, idja inutup hetä hong sipir, nupi haiak alem idjä, geap bitä hakabeken nupie, nupie tä hakabeken kea rimae.

6. Amon Josep mananggoh äwen tä handjewe, tuntang manampajak ia, itä! äwen tä rungkok ampie.

7. Tä ia misek mantir. Parao äwen duä tä, idjä inutup hindjä dengae huang human tempoe, koae: Buhen baun keton raringi andau toh?

8. Koan äwen tä dengae: Ikäi djari nupi, tantang hetoh djaton olo, idjä tau marima akan ikäi. Koan Josep dengan äwen: Dia Hattalla bewäi, idjä tau masanan rima nupi? Tapi käläh, sarita nupin keton tä kea akangku. — (41,16.)

9. Tä kapalan tukang talo ihop manjarita nupie akan Josep, sambil hamauh dengae: Huang nupingku, itä! aton batang anggor intu baungku.

10. Intu batange tä aton telo edae; djeta manjalampak, mangambang, mamua hatundon, balalu buae tä masak.

11. Maka sangkir Parao aton intu lengängku, palus aku manduan bua anggor tä, mahamis djeta huang sangkir Parao, tuntang mandjuluk sangkir tä akan Parao.

12. Tä koan Josep dengae: Kakai rima nupim: telo edae tä katelo andau.

13. Limbah katelo Parao karäh mangkat ikau, halalian ikau buli pangkatn tinai; tumon bahin, naetoh ikau mandar talo ihop, ikau karäh mandjuluk sangkir Parao intu lengäe.

14. Tapi tahu aku, amon ikau bahalap tinai, tuntang pasi aku, sanan aku akan Parao, dohop

aku, mangat aku induan bara huma toh.

15. Krana inakau olo aku djari inamput bara tanah olo Ibrani, tuntang hetoh kea mahin djaton djari aton kasalangu, sampai patut olo mingkes aku huang lo-wang toh.

16. Amon kapalan tukang tepong mitä, ia djari masuman rima djeta bahalap, koae dengan Josep: Aku djari nupi kea; itä! aton rantang telo, hasuson hundjun takolokku.

17. Maka huang rantang idjä hundjun aton hakabeken ampian panginan Parao, tampan tukang tepong; tä burong kuman tä bara rantang, idjä hundjun takolokku:

18. Tombah Josep, koae: Kakai rimae: telo rantang tä idjä hasuson katelo andau.

19. Limbah katelo Parao karäh manggatang takolokku, manggantong ikau hong kaju, tä burong karäh kuman isin.

20. Djadi, limbah katelo, ia tä andau njelon Parao inakan indue, maka ia mawi panginan akan karä mantir ajue; tä ia manduan kapalan tukang talo ihop, tuntang kapalan tukang tepong akan marak karä mantir ajue.

21. Ia halalian tukang talo ihop akan pangkate, mangat ia mandjuluk sangkir intu lengän Parao.

22. Tapi ia manjoho olo manggantong kapalan tukang tepong, tumon Josep djari mandjurn, marima nupie.

23. Maka kapalan tukang talo ihop djaton manahu Josep, baja kalapeae bewäi.

BAGI 41.

I. Parao nupi. II. Josep marima nupie.
III. Josep iangkat; iä masawä.

I. — 1. Maka djadi limbah duä njelo Parao nupi; angate iä mendeng intu saran batangdanum. — (*Dan. 2, 1.*)

2. Itä! aton djakat bara danum udju kongan sapi, idjä bahalap tuntang baseput; djetä murep marak oru.

3. Maka itä! limbah 'tä aton djakat bara batangdanum udju kongan sapi beken tinai, idjä papa tuntang karitip isie; idjä harian tä mendeng darah awang belo intu saran danum.

4. Maka sapi idjä papa tuntang karitip isie tä kuman udjn kongan sapi, idjä bahalap baseput tä lepah lingis. Tä Parao tangkedjet.

5. Limbah tä iä batiroh tinai, tuntang nupi kea; itä! udju kapating gendom aton lembut bara idjä kabatang, hai tuntang hasien.

6. Maka itä! limbah tä aton tinai udju kapating gendom lembut, idjä korik tuntang mamäang awi pandang.

7. Maka pating gendom idjä mamäang tä manelen udju kapating idjä hai tuntang hasien. Tä Parao misik batiroh, maka iä mingat arepe nupi.

8. Djadi, handjewu tä iä sasawan angate, palus iä manjoho olo mangahau karä tabit, awang intu Misir, tuntang karä olo pintar; palus Parao manjarita nupie akae, tapi djaton idjä bitu tau marima akan Parao.

9. Tä koan kapalan tukang talo ihop dengan Parao: Andau toh jaku taratahiu kasalanku.

10. Parao paham malait reware, manjaragh aku inutup intu sipir hong human kapala kawan olo dalam, koä kapalan tukang tepong.

11. Maka koä nupi haiak alem idjä, genep nupi hakabeken rimae.

12. Aton hündjä ikäi hetä olo Ibrani, olo tabela, rewar kapala kawan olo dalam; akae koä manjarita nupin koä, tä iä marima akan koä, akan genep bitin koä riman nupin ai.

13. Maka tumon pasanae akan koä, kalotä djadi kea, krana jaku induan tinai akan pangkatku, tinai kapalan tukang tepong djari inggantong.

II. — 14. Tä Parao manjoho olo manduan Josep; olo tä badjeleng mimbit iä blua bara lowang tä, manjukur iä, manganti pakaiäe, balalu iä manaharep Parao.

15. Maka koan Parao dengan Josep: Aku djari nupi, tuntang djaton olo, idjä tau marimae; tapi olo djari manutor ikau akangku, amon ikan mahining augh nupi, ikau tau marimae.

16. Tombah Josep dengan Parao, koae: Idjä aku djaton tau; tapi Hatalla karäh masuman akan Parao talo bahalap. (40, 8.)

17. Tä koan Parao dengan Josep: Itäm, hong nupingku, angkatku aku mendeng intu saran batangdanum.

18. Maka itä! aton djakat bara danum udju kongan sapi, idjä bahalap tuntang baseput, djetä murep intu marak oru.

19. Maka itä! limbah tä tinai aton djakat udju kongan sapi beken, pringkong tuntang papa ampie, karitip isie; hapus tanah Misir aku djaton pudji mitä sapi idjä kalotä kapapae.

20. Maka sapi idjä karitip tuntang papa tä kuman udju kongan sapi idjä baseput tä lepah lingis, idjä helo djakat.
21. Amon djeta djari tamä knaie, mahin djaton barowa ampie iä djari kuman tä, krana ampie papa hantä, kilau solake. Tä jaku tangkedjet.
22. Limbah tä aku mitä tinai hong mupingku, itä! udju kapating gendom aton lembut bara idjä kabatang, hai tuntang hasien.
23. Maka itä! limbah tä tinai aton lembut udju kapating gendom idjä mamäang, korik tuntang baju awi pandang.
24. Tä udju kapating gendom idjä mamäang tä manelen udju kapating idjä hasien tä. Aku djari manjarita nupingku tä akan karä tabut, tapi idjä bitü mahin dia tau marima tä akangku.
25. Tä koan Josep dengan Parao: Nupin Parao tä sama bewäi; talo idjä handak iawi Hatalla, djari insanae akan Parao.
26. Udju kongan sapi idjä baha-lap tä, djeta udju njelo; tinai udju kapating gendom idjä hasien tä adju njelo kea; nupi tä sama bewäi.
27. Tinai udju kongan sapi idjä karitip tuntang papa ampie, idjä djakat harian, djeta udju njelo; tinai udju kapating gendom idjä korik tuntang mamäang awi pandang, djeta udju njelo lau.
28. Djeto idjä koangku dengan Parao: talo idjä handak iawi Hatalla, djari insanae akan Parao.
29. Itäm, udju njelo toh karäh, maka talo handiai hapus tanah Misir karäh paham mandjari.
30. Tapi limbah tä karäh dumah udju njelo lau; tä hapus tanah Misir olo karäh kalapean pangu-
- lihe awang paham tä, lau karäh mantakan hapus tanah.
31. Sampai kutoh pangulih hong tanah tä munos lepah lingis tinai awi lau tä, idjä manapi tanah; krana lau tä karäh babehat haliaf.
32. Maka idjä Parao djari nupi kalotä handus, djeta basa perkara tä djari inukas Hatalla totototo, tuntang badjeleng Hatalla handak malaluse.
33. Tagal tä, buah Parao mang-gau idjä bitü, olo idjä pintar harati, mangkat iä mandjadi mantir pamutjok hapus tanah Misir.
34. Tinai buah Parao mangkat arä mandur hapus tanah, mangat iä manduan idjä dalam limä hong hapus tanah Misir, huang udju njelo talo paham mandjari tä.
35. Mangat olo tä mamamong karä talo kinan-intu njelo babalap tä, idjä karäh dumah, palus mangumbo gendom penda lengän Parao, mandjurong tä akan panginan genep lewu;
36. Nakara djeta indu bakal panganan lewu lewu, akan udju njelo lau tä, idjä karäh manapi tanah Misir, belä tanah rusak awi lau.
37. Aughe tä ingilak Parao, tuntang karä olo ajue.
38. Maka koan Parao dengan olo ajue: Tau ita sondau olo idjä kilau iä toh, idjä äka Rogh Hatalla melai?
- III.—39. Limbah tä koan Parao dengan Josep: Basa Hatalla djari masuman akan karä talo tä, maka djaton olo beken, idjä kalotä kapintar kaharatie kilau ikau.
40. Ikau akan marentah humangu, tuntang sakarä olo tanahku akan kurong prentahm; baja padadusan radja toh bewäi, idjä kalabien kahaingku bara ikau.

41. Tinai koan Parao dengan Josep: Itäm, aku djari mangkat ikau marentah salepah tanah Misir.

42. Palus Parao mamarut tisin bara lengäe, mangkepan tä intu lengän Josep; tinai iä makaian iä hapan klambin radja idjä bahalap, tuntang mangkepan rantai bulau intu njate.

43. Tinai iä manjoho Josep impondok, iagah hundjun kareta idjä nomor duä, tuntang olo akan mantehau helo baue: Sontop olo handiai! Tumon tä iä mangkat iä marentah salepah tanah Misir.

44. Tinai Parao hamauh dengan Josep: Jaku toh Parao, toto hapus tanah Misir olo djaton akan manggatang pai lengäe, amon dia injohom.

45. Tuntang Parao manggarar Josep Sapnat Panca, (*pandohop kalunen*), tuntang manenga indu sawae Asnat, anak Potipera, imam intu On tä. Maka Josep hagoet mangumbang hapus tanah Misir.

46. Josep djari telo pulu njelo umure, metoh iä manaharep Parao, radja Misir. Limbah tä iä hagoet bara baun Parao, mangumbang hapus tanah Misir.

47. Maka petak mampalembut kutoh talo kinan huang udju njelo idjä bahalap tä.

48. Katahin udju njelo tä iä mamumpang karä talo kinan, awang mandjari hong tanah Misir, mangumbo talo kinan tä hong karä lewu; pangulih karä tana, idjä hakaliling lewu, iä mangumboe intu lewue.

49. Tumon tä Josep mangumbo gendom kutoh karäe, kilau baras intu saran tasik, sampai olo terai misäe, krana djaton taraisä hindai.

50. Maka anak hatuä duä biti

inakan akan Josep, helo bara nje-lon lau tä dumah, idjä inakan Asnat, anak Potipera, imam intu On tä.

51. Josep manggarä idjä bakas tä Manase, (*idjä manjoho kalapean*), krana koae: Hatalla manjoho aku kalapean karä kadjakängku, tuntang human apangku.

52. Tinai idjä busu inggaräe Epraim, (*panakae*) krana koae: Hatalla djari mampanak aku hong tanah kadjakängku.

53. Tä karä njelon talo murah hong tanah Misir djari hapus.

54. Palus udju njelo lau tä mampara, tumon djari pasanan Josep tä; hong karä tanah beken kea blaw, baja hapus tanah Misir aton talo kinan.

55. Djadi, amon olo hong tanah Misir kea blaw, tuntang mangkariak, blaku talo kinan intu Parao, koan Parao dengan olo Misir: Talih Josep, tumon augh ai.

56. Maka amon lau djari mananjap hapus tanah tä, tä Josep muap karä djurong, mandjual akan olo Misir; krana lau sasar paham hong tanah Misir.

57. Tinai karä olo bara tanah beken kea hagoet tanggoh Misir, uka mamili intu Josep, krana lau paham manapi karä tanah samandiai.

BAGI 42.

I. Paharin Josep hagoet akan Misir. II. Josep mandawa tuntang mangurong iä. III. Iä melapas äwen tä tinai tuntang djandjin äwen; baja Simeon melai akan sanda. IV. Äwen tä buli bapae hong Kanaan.

I. -- 1. Amon Jakob mahining brita, intu Misir olo mandjual

gendom, maka iä hamauh dengan karä anake hatuä: Buhen keton tahi hatampajah?

2. Tinai koae: Itä, aku djari mahining brita, olo mandjual gendom inta tanah Misir; lius keton akan hetä, pili akan ita, mangat ita belom, äla matäi.

3. Tä karä kaka Josep, sapulu bitä tä, hagoet handak mamili gendom hong tanah Misir.

4. Tapi Benjamin, andi Josep, ingahana Jakob omba karä kakae; krana koae: Mikäh iä buah tjalaka.

5. Kalotä karä anak Israel, haiak arä olo beken, hagoet handak mamili talo kinan; krana lau paham hong tanah Kanaan.

6. Maka Josep indu wakil-raja hong tanah tä, iä kea idjä mandjual akan olo haudiai hong tanah tä. Djadi amon karä kaka Josep manaharep iä, äwen tä son-top akae, mahingkep baue sampai petak. — (37, 7.)

7. Sana Josep mitä karä kakae, iä halalu kasene äwen tä; tapi iä nahadja kilau djaton kasene äwen, tuntang hakotak karas dengae, koae: Bara kwe keton? Koan äwen: Ikäi bara tanah Kanaan, handak mamili talo kinan.

8. Maka Josep kasene karä kakae, tapi äwen tä djaton kasene iä.

II. — 9. Tä Josep taraingat nupie bihin, idjä tahiü äwen, palus hamauh dengae: Keton toh olo kalati, keton djari dumah tantai mangalati, manggau äka tanah ikäi idjä talampas, djaton inonggo.

10. Koan äwen tä dengae: Dia, tuan; ikäi rewarm djari kantoh, handak mamili talo kinan.

11. Ikäi handiai uras anak olo idjä, ikäi budjur; ikäi rewarm toh djaton olo kalati.

12. Maka koae dengan äwen: Dia, toto keton djari kantoh, tantai mitä äka tanah idjä talampas.

13. Tombah äwen tä: Ikäi rewarm solake duäwalas bitä hampahari idjä kalambutan, anak olo idjä hong tanah Kanaan; idjä busu melai dengan bapa ikäi, tapi idjä djari nihau.

14. Tä Josep hamauh dengan äwen: Djetä idjä koangku dengan keton, keton toto olo kalati.

15. Toh aku handak mangkemä keton; belom Parao! keton djaton injoho buli bara hetoh, djaka dia paharin keton idjä busu tä kantoh helo.

16. Soho idjä bitä baris keton manduan andi keton, tapi keton awang beken melai inutup; tumon tä aku handak mangkemä augh keton, djaka djetä toto; tapi djaka dia, belom Parao! keton olo kalati bewäi.

17. Palus iä manjoho olo manutup äwen tä katelo.

III. — 18. Maka intu andau telo Josep hamauh dengan äwen tä: Tumon aughku, tä keton karäh belom; krana aku toh mikäh Hattalla.

19. Djaka keton olo budjur, pelai idjä bitä kolan keton imasong hong sipir, balalu keton awang beken buli, mimbit gendom, hapan mabelom olo human keton idjä blau.

20. Limbah tä haluli tinai, imbit andi keton idjä busu tä akangku; tumon tä aku mitä katoton augh keton, tä keton djaton akan matäi. Maka äwen tä manumon aughe.

21. Tinai äwen tä hakotak sama arepe, koae: Toto ita tiwas tagal andi ita! ita djari mitä kasinggul atäie, metoh iä blaku asi intu ita,

tapi ita djaton maku masi iä; tagal tä ita buah kapähä toh. — (Masm. 50, 21.)

22. Tombah Ruben augh äwen, koae: Dia aku djari hamauh dengan keton, koangku: äla keton basala dengan olo tabela tä? Tapi keton djaton maku masi aughku; toh dahae inuntut intu ita.

23. Tapi äwen djaton katawan Josep harati aughä, krana iä hakotak dengan äwen tä hapan djurubasa.

24. Tä Josep mules arepe bara äwen tä, palus manangis. Limbah tä iä mules haluli, hakotak dengan äwen tä, balalu iä manduan Simeon bara marak äwen tä, mamasong iä intu baue.

IV. — 25. Maka Josep mametäh olo manjuang karä kadai äwen tä dengan gendom, halalian rear genep bitu intu baun kadaie, tinai manenga bahata indu kinäe hong djalan. Olo tä mawis tumon aughä.

26. Limbah tä äwen mamuat gendom tä hundjun kalidaie, palus harikas bara betä.

27. Djadi, amon idjä bitu äwen tä mukäi kadaie intu äkoe tendä, handak pakawan kalidaie, tä iä mitä reare, krana itä! djeta intu hawn kadaie.

28. Koae dengan karä paharie: Bearku djari buli; itä! djeta huang kadaiku. Tä äwen tä lerjoh angat atäie, iä taräwen, palus hamauh sama arepe: Bohän gawin Hatalla kalotoh dengan ita?

29. Maka äwen tä sampai tanah Kanaan, sampai hapae Jakob, tuntang manjarita akäe karä perkaran panggoete, koae:

30. Tuan, idjä marentah tanah tä, djari hakotak karas dengan ikäi: iä manaha ikui handak mangalati tanahe.

31. Maka koan ikäi dengäe: ikäi olo budjur, ikäi djaton olo kalati.

32. Ikäi solake duäwalas bitu hampahari idjä kalambutan, uras ikäi hindjä bapa; idjä bitu djari nihau, tinai idjä busu melai dengan bapa ikäi hong tanah Kanaan.

33. Maka tuan, idjä marentah tanah tä, hamauh dengan ikäi, koae: awi djetoh aku handak mangasene, djaka keton olo budjur; pelai idjä bitu kolan keton intu aku, tuntang duan talo kinan, hapan pakanan olo human keton idjä bläu, balalu hagoet.

34. Limbah tä haluli tinai, imbit paharin keton idjä busu tä akangku, tä aku katawan, keton djaton olo kalati, tapi keton olo budjur bewäi; tä aku handak malapas paharin keton akan keton tinai, tuntang keton tau badagang hong tanah toh.

35. Djadi, amon äwen tä mamboang kadaie, maka genep bitu supa kambut reare huang kadaie. Djadi amon äwen babapa mitä kambut rear tä, iä taräwen samandia.

36. Tä hapae Jakob hamauh dengan äwen: Keton marampas karä anaku bara aku. Josep djaton hindai, Simeon djaton hindai, toh keton handak manduan Benjamin tinai: sakarä talo tä uras mawi aku bewäi.

37. Tä Ruben hamauh dengan bapae, koae: Patäi bewäi anaku hatuä duäduä tä, djaka aku dia mimbit iä buli ikau. Djuluk iä intu lengganku bewäi, aku handak mimbit iä buli ikau.

38. Tapi koae: Anaku dia aku manjohoe omba keton, krana kakäe djari matäi, toh iä kabuate

bewai batisa. Djaka ia buah tjalaka helat djalan intu panggoet keton, toto keton mimbit owangku mohon akan kubur dengan kapaha.

BAGI 43.

- I. Anak Israel haluli tinai akan Misir.
 II. Josep tau basarae dengae.

I.—1. Maka lau paham mahenjek tanah tä.

2. Djadi, amon talo kinan, idjä djari imbite bara Misir, djari lepah kinae, koan bapae dengan äwen: Awi keton hagoet tinai, pili talo kinan isut.

3. Tä Juda hamauh dengae, koae: Olo tä paham mandähen aughe dengan ikäi, koae: keton djaton akan mitä baungku, amon dia andi keton omba keton.

4. Djaka ikau manjoho andi ikäi ompat, tä ikäi handak hagoet, mamili talo kinan akam.

5. Tapi djaka ikau djaton manjoho ia, tä ikäi djaton tau hagoet; krana olo tä djari hamauh dengan ikäi: keton djaton akan mitä baungku, amon dia paharin keton omba keton.

6. Koan Israel: Buhea keton tulas kalotä dengangku, sampai keton djari masanan akan olo tä, aton paharin keton beken hindai?

7. Tombah äwen tä: Olo tä misek ikäi titip hahai tagal karä bitän ikäi, tagal karä kolan ikäi, koae: bapa keton magon aton? aton hindai paharin keton? Tä ikäi tombah tumon ia misek ikäi; kilen ikäi tau manaha ia akan hamauh dengan ikäi: imbit paharin keton akan toh?

8. Tä koan Juda dengan bapae Israel: Sobho olo tabela toh omba aku, tä ikäi handak balalu hagoet, mangat ita belom, äla matäi, ikäi, ikau tuntang karä anak ikäi.

9. Jaku handak mananggong ia; bara lengängku ikau akan manuntut ia; djaka aku djaton mimbit ia buli ikau, mampendeng ia intu baum, alo hapus pabelomku jaku handak mananggong dosa tä.

10. Krana djaka ikäi djaton djari laja, toto tau handuä ikti djari buli bara kanih.

11. Tä koan bapae Israel dengan äwen: Amon djaton hilae beken, käläh awi bewai tumon toh: duan talo ramon tanah ita, awang kapala bahalap, suang tä intu kadai keton, imbit talo panenga akan olo tä, minjak isut, anggor, madu, nekot, lot, botnim, sekedim.

12. Duan kea rear taheta; tuntang rear tä, idjä djari buli kadai keton tinai, imbit kea, mikäh olo sahaia minae.

13. Tinai duan andi keton kea, palus lius, mananggoh olo tä tinai.

14. Maka käläh Hatalla, idjä djaton tikas kwasae, mäsi keton intu baun olo tä, mangat ia malapas akan keton paharin keton idjä tä, manjoho ia buli tuntang Benjamin. Maka idjä jaku, djaka aku unggounggul, naughe jaku unggounggul.

15. Tä äwen manduan talo panenga tä, tinai rear tä salipet, tuntang Benjamin; palus äwen harikas, hagoet akan Misir, tuntang manaharep Josep.

II.—16. Amon Josep mitä Benjamin hindjä äwen tä, palus ia manjoho mandur humae: Imbit olo toh tamä humangku, patäi meto, simpan panginan, krana olo tä

akan omba aku kuman bentok andau karäh.

17. Palus mandur tä mawie tumon prentah Josep, iä mimit äwen tä akan human Josep.

18. Tä äwen mikäh, basa olo mimit iä akan human Josep, tuntang iä hamauh sama arepe: Tagal rear tä, idjä djari haluli akan baun kadai ita, ita imbit akan hetoh, nakara olo tau mangarobut mantakan ita, manduan ita akan reware, palus manduan karä kalidai ita kea.

19. Sabab tä äwen manggapi mandur human Josep, palus hakotak dengae intu bauntonggang huma,

20. Koe: O tuam, tawam, bilim ikäi djari kantoh, handak mamili talo kinan.

21. Djadi, metoh ikäi sampai äka tendä, tuntang mukäi kadai ikäi, itä! tä rear genep bitin ikäi sukup timbanga djari buli intu baun kadaie; tapi ikäi djari mimit tä haluli tinai.

22. Tinai ikäi djari mimit rear beken kea, hapa mamili talo kinan; tapi ikäi djaton katawan äwe djari halalian rear ikäi huang kadai ikäi.

23. Koan mandar: Sanasanang bewäi keton, äla mikäh; Hatallan keton, Hatallan bapa keton, djari mingkes panenga huang kadai keton; rear keton djari sampai äka. Palus iä magah Simeon blua äkae.

24. Limbah tä mandur manduan äwen tä tamä human Josep, palus mimit danum akan äwen, mangat äwen mamenjau paie; tinai iä pakanan karä kalidaie kea.

25. Maka äwen tä manjimpan talo panengae, sampai Josep dumah, bentok andau; krana äwen

djari mahining, iä akan omba kuman hetä.

26. Amon Josep djari tamä huma, tä äwen tä mimit talo panengae tä akan humae; palus äwen sontop intu iä sampai petak.

27. Maka iä manabi äwen, koe: Kilen ampin bapa keton, olo bakas tä, idjä inutor keton akangku? iä magon aton?

28. Koan äwen: Rewarm, bapa ikäi, bahalap bewäi; iä magon belom. Palus äwen sontop tinai, manjembah iä.

29. Maka iä manampajah, mitä andie Benjamin, anak indue, tuntang misok: Iä toh andi keton, idjä inutor keton akangku? Limbah tä koe: Kaläh Hatalla masi ikau, o busongku.

30. Maka Josep manggulong arepe, krana iä paham huang dengau andie, iä manggau äkae manangis, palus iä tamä karong, manangis hetä.

31. Limbah tä iä manjaup baue, blua haluli tinai; iä manjarenang tangise, koe: Gatang talo kinan.

32. Maka olo mingkes akan Josep, tuntang akan äwen tä, tinai akan olo Misir, idjä omba kuman kea, habaris habaris. Krana olo Misir djaton maku omba kuman hindjä dengau olo Ibrani, krana djeta kabeläe.

33. Maka äwen tä mondok tandipah baun Josep taroturon, idjä bakas helo, tinai idjä basu tapakan liwa. Awäi tä äwen hengan.

34. Palus Josep manjoho mandjuluk äkae talo kinan bara medjan ai, tapi akan Benjamin hangkalimä karäe bara akan karä paharie. Tinai äwen tä mihop kea, iä ramirami hetä.

BAGI 44.

Paharin Josep indjakäe, iningkese.

1. Maka Josep manjoho mandur humae, koe: Suang karä kadai olo tä hapan talo kinan, pirä pirä olih muat, palus ingkes rear genep biti hong baun kadaie.

2. Tinai sangkir salaka ajungku tä ingkes hong baun kadai ain idjä busu, tuntang rear, regan gendom. Maka mandur mawie tumon augh Josep.

3. Haiak djadjewu, sana talo sawah, äwen tä injoboe buli tuntang kalidaie.

4. Tapi sana äwen haru blus lewu, pesae hindai kedjau, tä Josep manjoho mandur humae, koe: Has, goang olo tä; amon iä djari djakä awim, hamauh dengae: buhen keton mamalah talo bahalap hapan talo papa?

5. Djaton keton djari manamput sangkir, idjä hapan tempongku mihop? djaton intu lengän keton matehandae? toh iä kasene ampın keton bewäi! Toto, gawin keton sala haliai!

6. Maka äwen djakä awi mandur, palus mandur tä hakotak dengan äwen tumon augh tä kea.

7. Tombah äwen: Buhen tuan mawi augh kalotä? ikäi rewarm kedjau bara gawi kalotä!

8. Itäm, rear idjä djari sondau ikäi huang kadai ikäi, mahın igah ikäi buli bara tamah Kanaan, malian tä akam; kanduen ikäi tinai manakau selaka atawa bulan bara baman tempom?

9. Intu äweäwe ikäi, rewarm, idjä äka sangkir tä sondau, buah iä matäi, tinai ikäi awang beken kea handak mandjadi rewarm tempom.

10. Koe: Buah, djadi bewäi tumon augh keton; idjä äka sangkir tä sondau, iä rewarku; tapi keton awang beken uras lapas bara kasalae.

11. Palus genep bitin äwen tä mandjeleng, manipas kadaie akan petak, tuntang genep biti sama mukäi ajuajue.

12. Tä mandur mariksa, manampara bara idjä bakas, palus sampai idjä busu; tä sangkir tä sondau hong kadai Benjamin.

13. Tä äwen marabit klambie, tuntang genep biti mamuat kadaie akan hundjun kalidaie, mules akan lewu tinai.

14. Palus Juda haiak karä paharie tamä human Josep, krana Josep magon aton hetä; tä äwen mahukup akan petak intu baue.

15. Maka koan Josep dengan äwen: Kilen gawin keton kalotä? Djaton keton katawan, olo idjä kilau aku murah bewäi manuntut djeta?

16. Koan Juda: Kilen augh ikäi dengan tuangku? narai hanjin ikäi hamauh? kilen ikäi tau mampahalap arep ikäi? Hatalla djari sondau kadarhakan gawin rewarm; itäm, ikäi uras rewarm tuangku, ikäi tuntang idjä äka sangkir tä sondau.

17. Maka koe: Äla, kilen aku tau mawi talo kalotä! bajw olo tä, idjä äka sangkir djari sondau, iä indu rewarku; tapi keton awang beken hagoet bewäi tuntang kasanang, buli bapa keton.

18. Tä Juda manggapi iä, koe: Joh tuangku, käläh djaka ikau handak manjoho rewarm hakotak idjä kabawak kotak bewäi intu pinding tuangku, tuntang äla malait rewarm; krana ikau toh kilau Parao.

19. Tuangku djari misek rewarm: aton bapa keton hindai? aton hindai paharin keton beken?

20. Tã koan ikã dengan tuangku: aton bapa ikã, olo bakas, tinai aton hindai anake idjã busu, idjã inakan akæe metoh kabakase; kakæe djari matã, toh terah iã kabuate batisa lihi liu induæ, tuntang bapæe radjin dengæe.

21. Tã ikau manjoho rewarm: imbit iã akangku, matangku karãh manampajah masi iã.

22. Maka tombah ikã dengan tuangku: olo tabela tã djaton tau malihi bapæe; djaka iã malihi bapæe, matã bapæe.

23. Tã ikau hamauh dengan rewarm: djaka andi keton idjã busu djaton omba keton, keton djaton akan manaharep baungku tinai.

24. Djadi, amon ikã djari sampai bapa ikã, rewarm tã, ikã djari masanan akæe augh tuangku.

25. Tã bapa ikã manjoho ikã, koæe: haluli keton sindã tinai, pili talo kinan isut akan ita.

26. Maka koan ikã dengæe: ikã djaton tau hagoet; djaka andi ikã idjã busu omba ikã, tã ikã handak hagoet; krana ikã djaton tau manaharep baun olo tã, djaka dia andi ikã idjã busu omba ikã.

27. Tã koan bapa ikã, rewarm tã, mawi ikã: tawan keton, sawangku djari manak duã akangku.

28. Maka idjã tã djari haiang bara aku, angate kamãangku iã djari imisak meto basiak, palus toh aku djaton djari mitã iã tinai.

29. Toh, djaka keton manduan iã toh kea bara aku, tuntang iã buah tjalaka, toto keton mimbit owangku mohon akan kubur dengan kapãhã.

30. Maka toh, djaka aku buli

rewarm apangku, tuntang olo tabela toh djaton omba ikã, krana iã toh ãka geton tahaseng apangku,

31. Toto, sana iã mitã olo tabela toh djaton omba ikã, palus iã karãh matã, ikã, rewarm, akan mimbit owan rewarm bapa ikã mohon akan kubur dengan kapãhã.

32. Krana jaku, rewarm, djari mananggong olo tabela toh intu apangku, koangku: djaka aku djaton mimbit iã buli ikau, alo hapus pambelomku aku handak mananggong dosa tã.

33. Kãlãh toh, soho aku melai takirin olo tabela toh indu rewar tuangku, tuntang soho olo tabela toh buli omba paharie.

34. Krana kilen aku tau buli apangku, amon olo tabela toh djaton dengangku? Aku djaton tau mitã kapãhãn atã, idjã karãh buah apangku.

BAGI 45.

- I. Josep masanan arepe akan paharie.
 II. Parao mamungkat awen tã. III. Paharin Josep buli bapæe Jakob.

I.—1. Tã Josep djaton olihe manjarenan atãie hindai intu baun olo handiai, idjã mendeng hakaling iã, palus iã mantehau: Soho olo arã lepah blua. Djadi djaton idjã biti olo dengæe, metoh Josep masanan arepe akan paharie.

2. Iã manggatang aughæe, manangis, sampai olo dalam Paroakea mahining augh tangise.

3. Limbah tã Josep hamauh dengan paharie: Jaku toh Josep; apangku magon aton? Maka paharie djaton tau tombah, awie paham tangkedjet intu baue.

4. Maka koan Josep dengan paharie: Gapi gapi aku toh. Palus awen manggapi ia. Ta koae; Jaku toh Josep, paharin keton, idja indjual keton akan Misir.

5. Maka toh, idla keton mikah, ala hasalan sama arep keton, basa keton djari mandjual aku, akan toh; krana Hatalla djari manjoho aku helo bara keton, mangat mahaga pambelom keton.

6. Krana toh haru duan nielo lau mawi tanah; tapi, lima njelo hindai olo djaton tau malan, djaton tau manggetem.

7. Tapi Hatalla djari manjoho aku akan fietoh helo bara keton, mangat mahaga patakan keton hong petak, tuntang mangat keton ihaga belom awi paliam kalihwuse.

8. Tuntan ta, djaton keton idja djari manjoho aku kanton, tapi Hatalla kea, idja djari mangkat aku akan bapa Parao, mandjadi mantir hapus ungkup humae, tuntang marentah salepahitanah Misir.

9. Gulogulong toh, lius keton talih, apangku, sanan akae, kakai augh anakni Josep; Hatalla djari mangkat aku mandjadi mantir hapus tanah Misir; talih raku toh, ala mandjar.

10. Ika akan melah hong tanah Gosen, tokep aku ika tuntang kara anak asom kara kambing tabirin, kara sapin, tuntang talo handiai idja am.

11. Jaku handak mambelom ika heta, krana hindai lima njelo olo blaui, belai ika pahabelom, ika tuntang ungkup human, tinai talo ajum samandjai.

12. Ita, matan keton, tuntang matan andiku Benjamin aton mita, bitingku toh idja hakotak deng-an keton.

13. Suman akan apangku kara kahaingku hong tanah Misir, tuntang talo handiai, idja djari, gitan keton, gulogulong keton, imbit, apangku, akan toh.

14. Limbah ta Josep mamalok ujat andie Benjamin, haiak ma nangis; tuntang Benjamin kea manangis intu ujat Josep.

15. Tinai Josep manjium kara paharie, sambil manangis tagal ia. Limbah ta kara paharie hakotak dengae.

16. Maka amon brita djari, sampai dalam Parao, inasuman paharin Josep djari dumah, djeta ing-ilak Parao tuntang sakata olo ajue.

17. Maka Parao hamaui dengan Josep: Suman akan paharin; ka-lah puat gendom keton intu ka-lidi, palus hagot, buli tanah Kanaan.

18. Palus duan bapa keton, tuntang olo human keton samandjai, babungkat akan tanahku; aku hian-dak manenga akan keton bagin tanah Misir idja kapala bahalap, keton akan kuman kara katinduli tanah toh.

19. Kulah ika manjoho awen ta: duan kareta bara tanah Misir akan kara anak keton idja korik, tun-tang akan kara sawan keton, tihai duan bapa keton, palus keton kanton.

20. Ala matan keton pahalau manjanjang ramon keton, krana talo awang kapala bahalap hapus tanah Misir karah indu bagin keton.

21. Maka anak Israel ma-numon auge ta. Josep manenga kareta akae, tumon petah Parao; tinai ia manenga bahatae hong djalan.

22. Ia manenga pakaiian akan

äwen tä, akan genep biti idjä katuron; tapi akan Benjamin ineng-ae telo ratus kabawak rear baputi, tinai pakaian limä katuron.

23. Tinai akan bapae kea impaite kalidai hatuä, sapulu kongan, idjä mäton talo ramon tanah Misir idjä kapala bahalap, tinai sapulu kongan kalidai bawi, mäton gendom, tepong tuntang talo kinan beken, akan bahatan bapae hong djalan.

24. Limbah tä Josep manjoho paharie hagoet; palus äwen tä harikas. Koan Josep dengan äwen: Äla keton hanjaing hong djalan.

25. Tumon tä äwen tä hagoet bara tanah Misir, tuntang iä sampai tanah Kanaan, sampai bapae Jakob.

26. Tä äwen tä masanan akae, koae: Josep magon aton; toto, iä kea marentah hapus tanah Misir. Tä leteng angkat tahasenge, krana iä djaton harap augh äwen tä.

27. Tapi limbah äwen djari manjarita akae lepalepah karä augh Josep, idjä djari imetähe intu äwen, tinai amon iä mitä karä kareta, idjä djari impait Josep, hapan manduan iä: tä tahaseng bapae Jakob budjur tinai.

28. Palus Israel hamanuh: Toh ombet huangku, basa anakku Josep magon aton: aku handak hagoet mitä iä, helo bara aku matäi.

BAGI 46.

I. Jakob tuntang ungkup humae babungkat akan Misir. II. Josep hasupa dengan bapae.

I.—1. **M**aka Israel hagoet, mimbit karä talo ajue; tuntang iä sampai Bersaba: hetä iä maluput

parapah akan Hatallan liau bapae Isaak.

2. Maka Hatalla hakotak deng-an Israel huang panggitae hamalem, koae: Jakob, Jakob! Tombah iä: Itäm, toh jaku.

3. Koae: Jaku toh Hatalla, Hatallan bapam; äla ikau miküh hagoet akan Misir, krana hetä aku handak manampa ikau mandjadi utus olo idjä bakapal.

4. Aku handak mampahaiak ikau hagoet akan Misir, tuntang aku handak manduan ikau tinai bara hetä; Josep karüh mandanan lengäe murut marantep matam.

5. Tä Jakob hagoet bara Bersaba; anak Israel magah bapae. tuntang karä anake idjä tabela, tinai karä sawae, hapan karä kareta tä, idjä djari impait Parao hanggap manduan äwen.

6. Tinai iä mimbit karä metoe. tuntang karä panataue idjä ulihe hong tanah Kanaan; tuntang iä sampai Misir, Jakob tuntang karä panakae haiak dengae.

7. Karä anake idjä hatuä, tuntang karä äsoe idjä hatuä, anake idjä bawi, tuntang karä äsoe idjä bawi, lepah hapus panakae imbite akan Misir haiak dengae.

8. Maka djetoh aran karä panakan Israel idjä hatuä, idjä tamä Misir; Jakob tuntang karä anake idjä hatuä: Ruben, anak Jakob idjä bakas.

9. Tinai anak Ruben tä idjä hatuä: Hanogh, Pallu, Hesron tuntang Tarmi. — (2. Mos. 6. 15.)

10. Tinai anak Simeon tä: Jemuel, Jamin, Ohad, Jaghin, So-bar, tuntang Saul, anak bawin olo Kanani.

11. Tinai anak Lewi tä: Gerson, Kehat, Marari.

12. Tinai anak Juda tä: Er, Onan, Sela, Peres, Serah: tapi Er äwen duä Onan djari matäi hong tanah Kanaan; maka anak Peres tä: Hesron äwen duä Hamul.

13. Tinai anak Isaskar tä: Tola, Pua, Job tuntang Simron.

14. Tinai anak Sebulon tä: Sered, Elon tuntang Jahleel.

15. Iä tä karä anak äson Lea, idjä djari inakae akan Jakob hong Padan-Aram, tinai Dina, anake idjä bawi. Äwen tä samandiai, hatuä bawi, djadi telo pulu telo biti.

16. Maka anak Gad tä: Sipion, Kaggi, Sguni, Esbon, Eri, Ärodi tuntang Areli.

17. Tinai anak Aser tä: Imma, Isgwa, Isgwi, Beria, tuntang be-taue Serah. Maka anak Beria tä: Heber äwen duä Malghiel.

18. Iä tä karä anak äson Silpa, idjä djari inenga Laban akan Lea, anake idjä bawi; iä djari manak akan Jakob djahawenwalas biti tä.

19. Maka anak Raghel, sawan Jakob tä: Josep äwen duä Ben-jamin.

20. Akan Josep djari inakan hong tanah Misir Manase äwen duä Epraim, idjä inakan Asnat, anak Potipera, imam intu On.

21. Tinai anak Benjamin tä: Bela, Begher, Asbel, Gera, Naaman, Eghi, Ros, Mupim, Hupim tuntang Ard.

22. Iä tä karä anak äson Raghel, idjä djari inakae akan Jakob, äpatwalas biti karäe samandiai.

23. Maka anak Dan tä: Kusim.

24. Tinai anak Naptali tä: Jag-seel, Guni, Jeser tuntang Silem.

25. Iä tä karä anak äson Bilha, idjä djari inenga Laban akan Raghel, anake idjä bawi; iä djari

manak akan Jakob äwen tä, djadi udju biti karäe.

26. Kakarä olo panakan Jakob, idjä tamä Misir haiak dengae. djahawen pulu djahawen biti, be-ken tinai sawan karä anak Jakob.

27. Maka anak Josep: idjä djari inakan akae hong tanah Misir, duä biti; tumon tä karä olo ungkup human Jakob, idjä tamä Misir, djadi udju pulu biti.

II.—28. Maka Jakob manjoho Juda hagoet helo, manalih Josep, mangat iä mangabuah akae äka hong Gosen, kalotä äwen tä sam-pai tanah Gosen.

29. Tä Josep manjoho olo pasang kareta, balalu iä lius, manambang bapae Israel hong Gosen. Sana iä mitä bapae, maka iä mamalok ujate, tuntang tahi iä manangis intu ujat bapae.

30. Maka Israel hamauh dengan Josep: Toh jaku radjin matäi, limbah aku djari mitä baum, ikau magon aton.

31. Limbah tä koan Josep dengan karä paharie, tuntang dengan karä olo ungkup human bapae: Toh jaku handak lius, mananggoh Parao, masuman akae: karä paharingku, tuntang karä olo ungkup human apangku, idjä bihin melai hong tanah Kanaan, urase djari dumah mananggoh aku.

32. Maka äwen tä uras sakatik, krana iä manggau meto, tuntang äwen tä djari mimitä karä tabirie, karä sapie, talo äjue samandiai.

33. Tä amon Parao karäh mang-ahau keton, misek keton: narai satiar keton?

34. Buah keton tombah: ikäi, rewarm, djari manggau meto, bara pesan ikäi tabela palus toh, ikäi sama kilau karä tato ikäi. Mangat

keton injohoe melai hong tanah Gosen; krana karä sakatik meto ingabelä olo Misir.

BAGI. 47.

I. Jakob tuntang olo ungup humae melai hong Gosen. II. Lau paham hong tanah Misir. III. Jakob mametäh Josep mangubur iä hong tanah Kanaan.

I. — 1. Tã Josep lius, masuman akan Parao, koae: Apangku djari dumah bara tanah Kanaan, tuntang karä paharingku, mimbit karä kambing tabirie, karä sapie, tuntang talo ajue samandiai. Itäm, äwen tä aton hong tanah Gosen.

2. Tinai iä manduan belae karä paharie, limä biti, mimbit äwen tä manaharep baun Parao.

3. Tã koan Parao dengan paharin Josep: Narai satiar keton? Tombah äwen dengan Parao: Ikäi, rewarm, uras sakatik meto, ikäi sama kilau karä tato ikäi.

4. Tinai koan äwen tä dengan Parao: Ikäi djari dumah, mangat namuäi hong tanah toh; krana djaton talo urep karä meton ikäi, rewarm, hong tanah Kanaan, basa lau paham; maka toh, käläh soho ikäi, rewarm, melai hong tanah Gosen.

5. Tã koan Parao dengan Josep: Bapam tuntang karä paharin djari dumah, mananggoh ikau.

6. Hapus tanah Misir aton intu baum; soho bapam tuntang karä paharin melai hong bagin tanah idjä kapala bahalap; soho iä melai hong tanah Gosen. Tinai djaka ikau kasene intu marak äwen tä aton olo, idjä ombet kasanggame, angkat iä mandjadi mandur karä metongku kea.

7. Maka Josep magah bapae Jakob kea, mimbit iä naharep baun Parao; tä Jakob mamberkat Parao.

8. Koan Parao dengan Jakob: Pirä njelo katahin umur?

9. Tombah Jakob dengan Parao: Karä andau panamuäiku aton saratus telo pulu njelo; isut tuntang papa bewäi karä njelon pambelomku idjä djari, djaton djari sampai kilau umur karä tatoku huang panamuäie.

10. Limbah tä Jakob mamberkat Parao, palus iä hagoet bara baue.

11. Maka Josep manenga kaleka bapae melai, tuntang karä paharie; iä manenga akae bagin tanah idjä kapala bahalap, hong tanah Rameses, tumon djari petäh Parao intu iä.

12. Hetä Josep mahaga bapae tuntang karä paharie, tinai hapus ungup human bapae, genep kabalie tumon karä bitie.

II. — 13. Maka talo kinar djaton huang karä tanah hetä; krana lau paham haliai, sampai olo tanah Misir, tuntang olo tanah Kanaan, meher awi lau.

14. Tã Josep mamumpang karä rear idjä intu Misir, tuntang intu Kanaan, akan regan gendome, awang imili olo; palus Josep mimbit karä rear tä akan human Parao.

15. Djadi, amon karä rear djari lepah intu Misir, tuntang intu Kanaan, maka karä olo Misir manalih Josep, koae: Tenga talo kinar akan ikäi; buhen ikäi akan matäi intu baum, awi ikäi djaton bara rear?

16. Maka koan Josep: Tenga karä meton keton; tä aku handak manenga akan keton akan regan meton keton, amon rear keton djaton.

17. Tä olo mimbit karä metoe akan Josep, palus Josep manenga talo kinan akæ, takirin karä hadjarae, karä tabirie, karä sapie tuntang karä kalidaie; tagal karä metoe iä mambelom olo tä njelo djeta.

18. Amon njelo tä djari hapus, maka njelo harian olo mananggoh Josep tinai, sambil hamauh dengæ: Ikäi djaton maku milim intu tuan, karä rear ikäi djari lepah, karä meton ikäi djari intu tuan, toh djaton aton tisæ hindai, baja bitin ikäi tuntang tanan ikäi bewäi.

19. Buhen ikäi akan matai intu matam, ikäi tuntang tanan ikäi? käläh ikau mamili ikäi tuntang tanan ikäi hapan talo kinan; tä ikäi tuntang tanan ikäi palus katatahi akan Parao; tinai tenga binji akan ikäi, mangat ikäi belom, äla matai, belä tanan ikäi benjem.

20. Tumon tä Josep mamili hapus tanah Misir akan Parao, krana genep biti olo Misir mandjual tanae, basa lau paham mahenjek olo tä. Kalotä Parao mandjadi tempun hapus tanah tä.

21. Tä iä mindah karä olo kirkaria, manjoho olo hakampeleng huang lewu, bara tapakan tanah Misir palus tapakæ pontonge.

22. Baja tanan karä imam djaton imilie; krana akan karä imam Parao djari manantu bagie; äwen tä kuman bagie tä, idjä djari inantu Parao akæ; tagal tä karä imam djaton mandjual tanae.

23. Tä koan Josep dengan olo arä: Itä, andau toh aku djari mamili keton tuntang tanan keton akan Parao; itä, toh aton binji, hapa keton manawur tana.

24. Tapi wajah getem keton akan manenga idjä dalam limä akan Parao, tinai äpat bagi melai akan keton, indu binji, tuntang akan kinan keton, akan olo ain keton, tuntang akan karä anak keton.

25. Maka koan olo arä: Ikau djari mahaga pambelom ikäi; käläh ikäi iasi intu matan tuan, ikäi pahias bewäi mandjadi rewar Parao.

26. Kalotä Josep manukas perkara tä, mandjadi undangundang akan olo Misir palus sampai andau toh: idjä dalam limä patut inenga akan Parao, melai äpat bagi akan olo; baja tanan imam djaton akan Parao.

III.—27. Maka olo Israel melai hong tanah Misir, hong tanah Gosen, iä mangkalewu hetä, iä dahangdahanga mandjadi karäan karæ.

28. Maka Jakob melai hong tanah Misir udjuwalas njelo, sampai karä njelon umur Jakob djadi saratus äpat pulu udju njelo.

29. Maka amon andaue djaladjalan tokep Israel akan matai, tä iä mangahau anake Josep, sambil hamauh dengæ: Djaka aku djari supasi intu matam, danan lengämiwa kahangku, djandji akangku, ikau handak malalus kahalap dengan katoto intu aku, äla mangubur aku hong tanah Misir.

30. Tapi aku handak ingubur intu äka karä tatoku; tagal tä ikau akan magah hantungku blua bara tanah Misir, palus mangubure intu kubur tatoku. Tombah iä: Aku handak manumon aughm.

31. Maka koæ: Sumpah akangku. Tä iä sumpah akæ; limbah tä Israel sontop intu takolok sasuroe.

BAGI 48.

Jakob mangkat anak Josep, Manasse
äwen duä Epraim, kilau anake.

1. Maka rahian bara tä olo mimit brita akan Josep: Itäm, bapam haban. Tä iä lius manjengoke, mimit anake duä duä, Manasse tuntang Epraim.

2. Maka olo masuman akan Jakob, koae: Itäm, anakm Josep aton dumah manjengok ikau. Tä Israel manekang arepe, mondok huang sasuroe.

3. Palus Jakob hamauh dengan Josep: Hatalla idjä djaton tikas kwasae, djari mamprahan arepe akangku intu Luts, hong tanah Kanaan; tuntang iä djari mamberkat aku. — (28, 12.)

4. Ia djari hamauh denganku: itäm, aku handak mampanak tuntang mangapal ikau, manampa ikau mandjadi arä hamputan olo; tinai aku handak manenga tanah toh akan bagin panakam palus katatahi.

5. Toh, anakm duä duä tä, Epraim tuntang Manasse, idjä djari inakan akam hong tanah Misir, helo bara aku djari mananggoh ikau hong tanah Misir, maka aku mangkat äwen duä tä akangku, sama kilau Ruben dengan Simeon.

6. Tapi paribasa ikau manakhindai, anak tä melai akam, iä akan omba kakae duä toh, mandino bagin tanah.

7. Krana metoh aku buli bara Padan-Aram, Raghel djari matäi hong tanah Kanaan, tokep Eprat, tuntang aku djari mangubur iä hetä, darah djalan idjä akan Eprat, djeta Betlehem.

8. Amon Israel mitä anak Josep duä duä tä, tä iä misek: Anak äwe iä toh?

9. Koan Josep dengan bapae: Iä toh anakku, idjä djari inenga Hatalla akangku hetoh. Koae: Imit iä akangku, mangat aku mamberkat iä.

10. Maka matan Israel djari kawus awi kabakase, iä djaton barendeng mitä. Tä iä magah äwen duä manokep bapae; iä tä manjium äwen duä, tuntang mamalok iä.

11. Tuntang Israel hamauh dengan Josep: Bihin aku djaton harap mitä baum tinai, tapi itäm, toh Hatalla djari manjoho aku mitä anakm kea.

12. Tä Josep magah äwen duä blua bara helat paie, tuntang iä sontop sampai petak intu baue.

13. Palus Josep manduan äwen duä tä, matoh Epraim hila gantaue, tandipah lengän Israel idjä sambile, tinai Manasse hila sambile, tandipah lengän Israel idjä gantaue, palus iä magah äwen duä tä manggapi iä.

14. Tapi Israel mandjudju lengäe gantaue, mandanan tä hong takolok Epraim, alo iä idjä tabela, tinai lengäe sambile indanae hong takolok Manasse; tantai iä mingkes lengäe kalotä, alo Manasse idjä bakas.

15. Tuntang iä mamberkat Josep, koae: Hatalla, idjä tatoku Abraham tuntang Isaak djari manandjong intu baue, Hatalla idjä djari manganggulo aku bara andauku inakan, palus sampai andau toh:

16. Malaikat idjä djari maliwus aku bara karä talo papa, käläh iä mamberkat anak duä toh, mangat huang iä arangku leket, tuntang aran tatoku Abraham dengan Isaak, tinai mangat äwen duä toh ingapal hong petak, mandjadi kilau lauk karäe.

17. Amon Josep mitä, bapae mandanan lengäe gantane hong takolok Epraim, iä djaton mangilak tä; palus iä ngagalan lengän bapae bara penda, handak mambete bara takolok Epraim akan takolok Manasse.

18. Koan Josep dengan bapae: Äla kalotä, apang, krana iä toh idjä bakas; danan lengäm gantaum hundjun takolok djetho.

19. Tapi bapae djaton maku, koae: Tawangku, anak, tawangku bewäi; iä toh karäh mandjadi akan hamputan olo kea, iä kea karäh hai; tapi andie karäh hai haream bara iä, tuntang panakan andie akan hamputan olo idjä paham bakapal.

20. Tumon tä iä mamberkat äwen duä intu andau tä, koae: Djaka olo Israel handak mamberkat olon, maka aughe karäh tumon toh: käläh Hatalla mingkes ikau kilau Epraim äwen duä Manasse. Djadi iä manambakas Epraim, manangkalau Manasse.

21. Limbah tä koan Israel dengan Josep: Itäm, jaku matäi; tapi Hatalla karäh hindjä keton, tuntang iä karäh mimbit keton buli akan tanah tato keton.

22. Aku djari manenga akam, malabien bara akan karä paharim, idjä kabagi tanah, idjä djari induangku bara lengän olo Amori, hapan padangku tuntang panahku.

BAGI 49.

I. Jakob manudjum, masanan kadjarian karä hamputan pamakoe. II. Iä metäh anake tahuu pampatäie; iä matäi.

I.—1. Limbah tä Jakob mangahau karä anake idjä hatuä, sam-

bil hamauh dengan äwen: Pumpo-pumpong keton, aku handak masuman akan keton kadjarian keton dapit. — (5. Mos. 33, 1.)

2. Kantoh, hining! keton anak Jakob; hining augh Israel, bapa keton!

3. Ruben, ikau anakku idjä bakas, ikau äka kwasangku, tamparan kaabasku, huang horumat huang kwasa ikau idjä mambatang.

4. Tapi ikau djari paham kurajapm, tuntang horumatm djari nihau surut kilau danum! äla ikau idjä mambatang hindai; krana ikau djari lompat sasuron bapam; tä ikau djari mangihal tä awim lompat hetä. — (35, 22.)

5. Simeon dengan Lewi hampahari toto, tirok gawie kilau ganggaman kagagah.

6. Hambaruangku äla tamput tirok ai, horumat ajungku äla hindjä, metoh iä hapumpong; krana huang kasangite iä djari mampatäi olo hatuä, huang karajape iä djari manedjep takir sapi. — (34, 25.)

7. Tarasapa kalaite, basa djetü pahalau karas, tuntang kasangite. basa djetä manähem; aku handak mambilang iä marak Jakob, tuntang handak mamisah iä marak Israel. — (Jos. 19, 1.)

8. Juda, ikau iä! ikau indu inara karä paharim! lengäm karäh mahenjek tekok karä musohm, karä anak bapam akan sontop intu ikau.

9. Juda kilau anak singa; ikau djari hai awi talo rampas, o anakku: iä mandjungkang, mahukup kilau singa, kilau singa idjä bakas; äwe bahanji mohah iä?

10. Sokah radja djaton akan haiang bara Juda, djaton kea balentus olo idjä marentah bara bentok ham-

putae, sampai dumah Silo tä; (*Idjä Panjalamat*;) tä sakarä utus olo karäh mamenda iä tä. — (*Jes. 11, 1.*)

11. Anak hadjaräe ilawake intu batang anggor, anak kalidaie intu batang anggor idjä kapala bahalap; iä mampukan pakaiäe hong anggor, klambi padjang ai imupoke intu djohon bua anggor.

12. Matae mantining awi anggor, kasingae baputi awi djohon-tusun meto.

13. Sebulon karäh melai intu saran tasik, äka banama balaboh iä mondok, iä manantikas sampai Sidon. — (*Jos. 19, 10.*)

14. Isaskar kilau kalidai idjä batekang tolange, iä menter intu helat krambang meto.

15. Kasanang inahae mangat; iä mitä tanahe bahalap; tä iä maniling bahae akan tanggongan, palus iä mamenda olo, manahor asil.

16. Hamputae karäh imbudjur Dan, iä sama dengan hamputan Israel awangbeken. — (*Hak. 13, 25.*)

17. Kilau handipä intu saran djalän, tumon tä Dan; kilau handjaliwan intu saran pelek, idjä manotok takir hadjaran, sampai idjä mukonge lawo patengak.

18. Selamat ajum iendähku, o Jehowa!

19. Idjä Gad tä, kawan olo klahi karäh maroboh iä, tapi iä karäh manggiam olo tä tinai.

20. Bara Aser dumah tepong idjä bahalap, iä karäh manenga balut radja.

21. Naptali kilau badjang idjä balias, iä batang kotak bahalap. — (*Hak. 5, 1.*)

22. Kilau batangkaju, kalotä Josep, kilau uponbua hong lowangdanum; karä edae mangadjang paggar batu.

23. Alo olo pamanah marahas iä, malekas panahe mawi iä, manjingi iä:

24. Tapi panah ajue magon njampiti, lokap lengäe haradjur gantjang awi lengän Idjä Abas tä hong Jakob, awi Sakatik, Batukarang ain Israel tä.

25. Awi Hatallan bapam ikau indohop, awi Idjä djaton tikas kwasae tä ikau imberkat, dengan berkat langit bara ngambo, dengan berkat kandalem bara liwa, dengan berkat tusu tuntang parnakan.

26. Berkat bapam manangkalau berkat tatoku, djetä palus sampai salamat intu bukit awang katatahi tä; berkat tä akan mohon hundryun takolok Josep, intu lingkau ai idjä imprasih marak karä paharie.

27. Benjamin kilau harimaung idjä panangkarap; handjewa iä kuman talo irampase, halemäi iä mambagi pangulihe. — (*Hak. 20, 25.*)

28. Djetä karä hamputan Israel idjä duäwalas, tuntang tumon tä bapae djari hakotak dengae, metoh iä mamberkat äwen tä; akan genep biti inengae berkat habaris.

II. — 29. Limbah tä iä mametäh äwen, sambil hamauh dengae: Jaku toh ingampeleng dengan tato hiangku; kubur aku intu äka kubur tatoku, huang lowang, idjä hong tanan Epron, olo Het.

30. Huang lowang tä, idjä hong tana Maghpela, idjä tandipah Mamre, hong tanah Kanaan, idjä djari imili Abraham tuntang tana bara Epron, olo Het, indu äka kubur ungupe. — (23, 16.)

31. Hetä olo djari mangubur Abraham, tuntang sawae Sarah; hetä kea Isaak djari ingubur, tuntang sawae Rebeka; hetä aku kea djari mangubur Lea.

32. Tana tä, tuntang lowang idjä hetä, djari imili bara olo Het.

33. Metoh Jakob djari mampale-pahaugh petähe dengan karä anake, tä iä mantudjuh paie huang sasu-ro, palus mahotus; iä ingampe-leng dengan tato hiange.

BAGI 50.

I. Jakob ingubur. II. Paharin Josep blaku asi sindä tinai intu Josep. III. Josep matäi.

I.—1. Tä Josep lawo mahukup intu baun bapae, tuntang manangis haiak manjium iä.

2. Palus iä manjoho karä tabit, baris olo ajue, mangasai hantun bapae hapan talo mangat ewaue; maka tabit tä mangasai hantun Israel.

3. Sampai äpat pulu andau katabie iä mangasai hantu tä, krana djetä puna tikas katahin olo mangasai hantun olo. Maka olo Misir manatum iä udju pulu andau katabie.

4. Amon karä andau panatum olo djari sukup, maka Josep haktok dengan olo human Parao, koae: Djaka aku toh djari supa asi intu baun keton, sanan aughku intu pinding Parao, koan keton:

5. Apangku djari manjoho aku sumpah, koae: itäm, aku matäi; kubur aku huang kuburku, idjä djari inatapku hong tanah Kanaan. Toh, käläh soho aku hagoet, mangat mangubur apangku; limbah tä aku handak buli tinai.

6. Koan Parao: Lius bewäi, kubur bapam, tumon sumpahm dengae.

7. Tä Josep hagoet, mangat mangubur bapae; tinai karä olo ain Parao mampahaiak iä, karä

mantir humae, tuntang karä mantir tanah Misir.

8. Tinai karä olo human Josep, tuntang karä paharie, tuntang karä olo human liau bapae; baja anake awang tabela, tinai karä tabirie sapie bewäi ilihie hong tanah Gosen.

9. Arä kareta, tinai arä olo idjä hapan hadjaran omba kea, sampai karäan karäe äwen tä.

10. Amon äwen tä sampai Atad, äka mihik, idjä hila dipah Jordan, maka iä manatum tinai, tuntang hai tatume asiasi aughe; kudju Josep manatum bapae hetä.

11. Amon olo tanah tä, olo Kananani, mitä olo manatum intu Atad, äka mihik, koae: Lalehan tatum olo Misir hetä! Tagal tä olo manggarä kaleka tä Abel-Misraim, (*tatum olo Misir,*) idjä hila dipah Jordan.

12. Maka karä anak Jakob malalus tumon petäh liau bapae.

13. Krana äwen magah hantue akan tanah Kanaan, palus mangubur iä huang lowang intu tama Maghpela, idjä djari imili Abraham tuntang tana bara Epron, olo Het, akan äka kubur ungupe, idjä tandipah Mamre.

14. Limbah iä djari mangubur bapae, maka Josep buli tinai akan Misir, iä tuntang karä paharie, tuntang olo handiai, idjä djari hagoet haiak dengae, omba mangubur bapae.

II.—15. Maka amon karä paharin Josep mitä bapae djari matäi, koae: Mikäh Josep karäh basingi ita; toto iä handak mamaläh karä kapapan gawin ita dengae.

16. Tagal tä äwen tä manjoho olo masuman akan Josep: Bapam djari mametäh ikäi, helo bara iä matäi, koae:

17. Kakai augh keton dengan Josep dapit: ampun kasalan paharim, ampun dosae, tuntang karä talo papa, idjä djari iawie dengam. Toh käläh ampun kasalan ikäi, idjä manempo Hatallan liau hapam. Maka Josep manangis, amon olo masuman tä akae.

18. Limbah tä bitin karä paharie kea manalih, mahingkep intu baue, sambil hamauh: Itäm, ikäi toh uras rewarm.

19. Maka koan Josep dengan äwen: Æla keton mikäh; krana jaku mamenda Hatalla.

20. Toto pikir keton bihin handak mamapa aku, tapi Hatalla djari mules mampahalap djetä, mangat iä mahaga olo arä, kilau djari bakarinah intu andau toh.

21. Tagal tä, äla keton mikäh; aku handak mahaga keton tuntang karä anak keton. Kalotä iä mampangat äwen tä, sambil hakotak tumon atäie.

III. — 22. Maka Josep melai hu-

ang tanah Misir, tuntang karä olo ungkup human liau bapae; Josep belom sampai saratus sapulu njelo umure.

23. Josep belom hantelo mäso. mäso panakan Epraim; tinai anak Maghir, Maghir anak Manasse, inakan huang sapangkun Josep kea.

24. Maka Josep hamauh dengan karä paharie: Jaku lius matäi; tapi toto, Hatalla karäh mananggoh keton, sambil magah keton bara tanah toh akan tanah, idjä tuntang sumpah djari indjandjie akan Abraham, Isaak tuntang Jakob. — (15, 18.)

25. Tinai Josep manjoho anak Israel sumpah, koae: Toto haliai, Hatalla karäh mananggoh keton, tä maka keton akan mimbit tolangku bara hetoh. — (2. Mos. 13, 19. Jos. 24, 32.)

26. Maka Josep matäi, amon iä djari saratus sapulu njelo umure; tuntang olo mangasai iä, mingkes iä intu kakurong hong tanah Misir.

SURAT MOSES IDJÆ DUÆ, IDJÆ BAGARÆ

EKSODUS.

(PAMPLUA.)

BAGI 1.

Olo Israel indjakä bong tanah Misir.

1. Djetoh aran karä ana Israel, idjä tamä tanah Misir haiak dengan Jakob; äwen tä tamä hetä, genep biti tuntang olo humae. — (1 Mos. 46, 8.)

2. Ruben, Simeon, Lewi, Juda;
3. Isaskar, Sebulon, Benjamin;

4. Dan, Naptali, Gad, Aser.

5. Karä olo panakan Jakob udju pulu biti. Tapi Josep djari helo hong Misir.

6. Djadi, limbah Josep djari

matäi, tuntang karä paharie, tuntang hapus pangereng djeta:

7. Tä maka olo Israel manak, dahangdahanga karäe, sasar bakapal tuntang abas haliai, sampai iä manjuang salepah tanah tä.

8. Katika tä aton lembut radja tabeta marentah tanah Misir, idjä djaton djari katawan Josep.

9. Iä tä hamauh dengan olo ajue: Itä keton, utus olo Israel djari arä, iä abas bara ita.

10. Has, ita mawi iä hapan akal, belä olo tä dahangmandahang hantä; äwe katawan, paribasa dapit lembut klahi, suro olo tä omba asang, mangalahi ita, palus blua bara tanah ita.

11. Tä iä mangkat arä mandur mahundjun olo tä, mangat mandur tä mahenjek olo tä hapan karä ampin gawi babehat; krana katika tä olo mamangun lewu akan Parao, Pitom tuntang Baemeses, äkae mina karä panataue.

12. Tapi paham olo tä ihenjek, paham haream iä ingapal, dahangmandahang, sampai olo Misir mikäh olo Israel.

13. Maka paham katulas olo Misir hadjadjuan olo Israel mangkat gawie.

14. Iä mamait pabelom olo tä awi paham kapähän gawie, manimbok, mawi batubata, bagawi hong tana, tinai arä ampin gawi beken hindai imuate intu olo tä tuntang katulase.

15. Tinai radja Misir hakotak dengan bidan baris olo Ibrani, (aran idjä Sipra, idjä Pua arae.)

16. Sambil mametäh äwen: Amon keton mandohop bawin olo Ibrani luas, tuntang keton mitä iä manak hatuä, patäi anake tä, tapi amon iä manak bawi. naughe anake tä belom.

17. Tapi bidan tä mikäh Hatalla. djaton iä manumon petäh radja Misir, tapi iä mabelom anak awang hatuä.

18. Tä radja Misir mangahau bidan, sambil hamauh dengae: Buhen gawin keton kalotä? buhen keton mabelom anake awang hatuä?

19. Koan bidan dengan Parao: Basa bawin olo Ibrani djaton kilau bawin olo Misir; iä brigas, murah manak; helo bara bidan sampai iä, äwen tä djari luas.

20. Tagal tä Hatalla mamberkat bidan tä. Djadi utus olo tä dahangmandahang, mandjadi bakapal haliai.

21. Djadi, basa bidan tä mikäh Hatalla, Hatalla mampatuah human olo tä.

22. Tä Parao manjoho karä olo ajue, koae: Sakarä anak hatuä, idjä inakan olo Ibrani, tarik akan batangdanum, tapi awang bawi nauughe belom.

BAGI 2.

I. Moses inakan indue, tuntang iä imbelom putlr, anak Parao. II. Iä hadari bara Misir. III. Iä melai hong tanah Midian.

I. — 1. Maka aton olo hatuä, bara hamputan Lewi, iä masawä olo bawi hamputan Lewi kea.

2. Olo bawi tä batihi, manak hatuä; amon iä mitä anake tä bakena ampie, maka iä manjahokan anake telo bulan katahie.

3. Tapi amon iä djaton tau manjahokan anake hindai, tä iä mandarä kapek garising, manjapu tä buabua, mampeter anake huange, balalu mandak kapek tä marak rampiang saran batangdanum.

4. Maka betaue mendeng bara kedjau, mangat mitä ampin kadjarie. — (15, 20.)

5. Tä putir anak Parao mohon, handak mandoi huang batangdanum, tuntang karä budjang bawi, idjä manjang iä, aton manandjong intu saran danum. Sana iä mitä kapek marak rampiang, iä manjoho reware bawi manduae.

6. Amon iä mukäi kapek tä, palus iä mitä anak awau, itä! awau tä manangis. Maka iä paham angkat asie dengae, sambil hamauh: Toto iä toh anak olo Ibrani.

7. Tä koan betau awau tä deng-an anak Parao idjä bawi: Maku ikau manjoho aku lius, mangahau bawin olo Ibrani akan ajange, idjä mampatusu awau toh akam?

8. Koan anak Parao dengae: Lius bewäi. Palus anak bawi tä liagoet, mangahau indu awau tä.

9. Tä koan anak Parao dengae: Duan awau toh, patusu iä akangku, jaku handak mupah ikau. Maka olo bawi tä manduan awaue, mampatusu iä.

10. Amon anak tä djari hai, indue magah iä akan anak Parao; iä tä mangkat anak tä akan anake; tuntang manggarä arae Moses, (*Idjä ihanggot*.) krana koae: Jaku djari mahanggot iä bara danum.

II. — 11. Djadi, metoh Moses djari bakas, iä hagoet madja kolae; tä iä mitä kapähän olo tä; tinai kanatek tä iä mitä, olo Ibrani mamukul idjä biti kolae, olo Ibrani tä. — (*Pang. Ras. 7, 23. Ibran. 11, 24.*)

12. Tä iä bilikbalingau akan hetä; amon iä mitä olo djaton, maka iä mampatäi olo Misir tä, mangalian iä huang baras.

13. Maka aton andaue iä madja

tinai, tä iä mitä olo Ibrani duä biti laklahi sama arepe; palus iä hamauh dengan idjä sala: Buhen ikau mamukul kolam?

14. Tombah iä tä: Æwe djari mangkat ikau akan kapalan ikäi, idjä akan mambudjur ikäi? Handak ikau mampatäi aku kea, kilau ikau djari mampatäi olo Misir tä? Maka Moses mikah, koae: Toto gawi tä djari tawan olo.

15. Djadi, amon Parao mahining gawie tä, iä manggau Moses, handak mampatäi iä. Tapi Moses hadari bara baun Parao, palus melai intu tanah Midian, tokep kalin danum.

III. — 16. Maka imam hong tanah Midian aton bara anak bawi, udju biti. Æwen tä dumah, handak masip, iä manjuang dulang, handak mampihop kawan meton bapae.

17. Tä karä sakatik dumah, manggrian äwen bara hetä; tapi Moses mendeng, milang äwen tä, tuntang mampihop kawan metoe.

18. Djadi, amon äwen buli bapae, Reguel, koan bapae dengae: Lalehan kakadjeng keton buli andau toh.

19. Koan äwen: Aton olo Misir maliwus ikäi bara lengän karä sakatik tä, tuntang iä djari masip akan ikäi, mampihop kawan meto.

20. Tä iä hamauh dengan anake idjä bawi: Kwe olo tä? buhen keton djari manjoho iä hagoet? kahau iä, mangat iä omba kuman dengan ita.

21. Maka Moses balalu pahias melai dengan olo tä; tuntang olo tä manenga akan Moses Sipora, anake idjä bawi, indu sawae.

22. Iä tä manak hatuä, tuntang Moses manggarä arae Gerson, (*olo tamuäi*.) krana koae: Aku toh olo tamuäi hong tanah olo beken.

23. Djadi tahi rahian, limbah radja Misir djari mitäi, olo Israel munguh, sambil mambawai tagal kabehat karä gawie, tuntang augh bawaie tagal kapaham gawie tä njalumbo sampai Hatalla.

24. Tuntang Hatalla manarima augh bawaie; Hatalla manahiu djandjie, idjä djari inampae akan Abraham, Isaak tuntang Jakob.

25. Hatalla manangkilik olo Israel, Hatalla masi iä.

BAGI 3.

I. Hatalla manjoho Moses maliwus olo Israel. II. Moses bakulas atäie.

I. — 1. Maka Moses manjakatik kawan meton empoe Jetro, imam hong Midian tä, palus iä mimbit kawan tä kedjau akan padang lombah, mimes Horeb, bukit Hatalla tä.

2. Maka Malaikat Jehowa mamprahan arepe akae huang njalan apui marak pulau duhi. Iä mitä, pulau duhi tä manjala, tapi djaton maku bakähn.

3. Tä koan Moses: Käläh jaku akan hetä, manjengok talo hai tä, buhen pulau duhi tä djaton maku bakähu.

4. Amon Hatalla mitä iä manggapi, handak manjengoke, maka Hatalla mantehau iä bara bentok pulau duhi, koe: Moses, Moses! Tombah iä: Itäm, toh jaku.

5. Maka koe: Æla ikan kanaha manggapi, engkak sarumpahm bara paim, krana äkam mendeng puna kaleka brasih.

6. Tinai koe: Jaku toh Hatallan bapam, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob. Tä

Moses mangop baue, krana iä mikäh manampajah Hatalla.

7. Maka Jehowa hamauh: Aku djari mitä buabwah kadjakän utus olo ajungku hong tanah Misir, tuntang aku djari mahining augh tarahinge tagal olo, idjä mangapähä iä.

8. Aku djari mohon, handak maliwus iä bara lengän olo Misir, balalu magah iä blua bara tanah tä, akan tanah bahalap idjä lombah, akan tanah idjä nahasak djohontusun meto dengan madu, akan tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Hewi, tuntang olo Jebusi.

9. Itäm, augh bawai olo Israel djari sampai aku, tinai aku djari mitä karä katulas, idjä hapan olo Misir mararat iä.

10. Awi tä lius ikau, aku manjoho ikau manalih Parao, mangat ikau mamplua utus olo ajungku, olo Israel tä, bara Misir.

II. — 11. Tä koan Moses dengan Hatalla: Æwe aku, sampai aku akan mananggoh Parao, sampai aku mamplua olo Israel bara Misir?

12. Maka koan Hatalla: Aku toto handak mampahaiak ikau. Djetoh indu katae akam, jaku djari manjoho ikan: limbah ikau djari mamplua utus olo tä bara Misir, maka keton karäh sombajang intu Hatalla hong bnkit toh.

13. Tä koan Moses dengan Hatalla: Itäm, amon aku mananggoh olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Hatallan tato keton djari manjoho aku mananggoh keton; tuntang amon olo tä misek aku: äwe kea arae? maka kilen aughku tinai dengan olo tä?

14. Maka Hatalla hamauh dengan Moses: Tonggal Aku Idjä Aton. Tinai koe: Kakai koam dengan

olo Israel: Idjä Aton tä, iä djari manjoho aku mananggoh keton. — (*Pangar.* 1, 8.)

15. Tinai koan Hatalla dengan Moses: Kakai koam dengan olo Israel: Jehowa, Hatallan tato keton, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob djari manjoho aku mananggoh keton: djetoh arangku palus katatahi, girirmanggir olo akan mingat aku hapan aran tä.

16. Lius ikau, pumpong karä bakas olo Israel, palus hamauh dengae: Jehowa, Hatallan tato keton, djari mamprahan arepe akangku, Hatallan Abraham, Isaak, Jakob, tuntang iä djari hamauh denganku: aku djari manangkilik keton, tuntang djari mitä perkaran keton hong tanah Misir.

17. Tagal tä koangku: aku handak mindah keton bara kadjakan keton hong tanah Misir akan tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Hewi, olo Jehusi, akan tanah tä, idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu.

18. Maka olo tä karäh manarima aughm, limbah tä ikau haiak karä bakas ols Israel akan mananggoh radja Misir, palus keton akan hamauh dengae: Jehowa, Hatallan olo Ibrani, djari manjupa ikäi; ikäi blaku intu ikau, soho ikäi lius akan padang, barang tandjong katelo, mangat ikäi maluput parapah akan Jehowa, Hatallan ikäi.

19. Tapi tawangku, radja Misir djaton karäh malapas keton, djaka dia awi lengä idjä abas.

20. Krana aku handak manantadjok lengängku, mantakan tanah Misir hapan arä ampın talo heran, idjä handak iawiku hetä. Limbah tä iä karäh manjoho keton hagoet.

21. Tuntang aku handak masi utus olo toh intu matan olo Misir, mangat amon keton hagoet, keton djaton akan hagoet boang.

22. Malainkan genep olo bawi baris keton akan blaku djawet salaka, bulau, pakaian intu bawin olo Misir, idjä hindjä lewu atawa hindjä huma dengae; karä ramo tä keton akan mandjuluke akan anak keton, hatuä bawi, palus manampute bara olo Misir. — (*1 Mos.* 15, 14.)

BAGI 4.

- I. Moses bantus hantä atäie; Hatalla manenga kwasa akne mawi talo heran.
- II. Moses lius akan tanah Misir.

I.—1. Tä tombah Moses, koac: Itäm, olo tä djaton karäh pertjaja aku, djaton kea iä karäh manarima aughku; toto iä karäh hamauh: kwäka Jehowa djari mamprahan arepe akam.

2. Maka koan Jehowa dengae: Narai idjä intu lengäm? Koac: Sokah.

3. Koan Jehowa: Tarik tä akan petak. Tä Moses mantarike akan petak, palus sokah tä mandjadi handipä, sampai Moses hadari, mahakan iä.

4. Tä koan Hatalla dengan Moses: Djudju lengäm, singkap ikohe. Maka iä mandjudju lengäe manjingkape, balalu handipä tä mandjadi sokah tinai huang lengäe.

5. Djetä, koan Hatalla, mangat olo tä pertjaja, Jehowa, Hatallan tato hiange, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob, djari mamprahan arepe akam.

6. Tinai koan Jehowa dengae: Adjok lengäm hong usok klambim.

Maka iä madjok lengäe hong usok klambie. Limbah tä iä mandjidjite tinai, itä! lengäe basamagh, baputi kilau udjan habungkus.

7. Maka koan Jehowa: Adjok lengäm hong usok klambim tinai. Tä iä halalian lengäe hong usok klambie tinai, maka amon iä mandjidjit tä tinai, itä! djetä bahalap haluli, kilau isie beken kea.

8. Koan Hatalla: Djaka olo tä djaton maku pertjaja ikau, tuntang djaton maku mahining aughm awi kata idjä solake tä, mikäh iä maku pertjaja aughm awi kata duä tä.

9. Tapi djaka iä djaton maku pertjaja awi kata duäduä mahin dia kea: tä, duan danum bara batangdanum, tusuh tä hong petak, balalu danum tä, idjä djari induam bara batangdanum, karäh malik mandjadi daha hong petak.

10. Tä koan Moses dengan Jehowa: Joh Tuhan, bara solake jaku pna djaton rentas aughku, alo toh mahin dia kea, haiak ikau hakotak dengan rewarm; krana jaku habehat idjangku, batekang djelangku.

11. Maka Jehowa hamauh dengae: Äwe idjä manampa totok olo? atawa äwe idjä manampa olo bisu, olo badengen, olo marenang, olo babutä? dia djaka aku, Jehowa, iä tä?

12. Toh, lius ikau, aku handak madjar njamam, aku handak madjar ikau augh idjä akan ingotakm. — (Matt. 10, 19.)

13. Tapi koae: Joh Tuhan, soho olo beken bewäi, brangai idjä äka kahandakm.

14. Tä Jehowa malait Moses, sambil hamauh dengae: Djaton Aaron, olo Lewi tä, paharim idjä kalambutan? tawangku, iä tä olo

rentas kotake. Itäm, iä hagoet manambang ikau, amon iä mitä ikau. iä karäh handjak atäie.

15. Maka ikau akan hakotak dengae, mingkes karä augh intu njamae; tinai aku handak mampahaiak njamam tuntang njamae, haiak madjar keton talo, awang patut iawi keton.

16. Iä akan hakotak dengan olo arä indu gantim; iä akan indu njamam, tuntang ikau akan indu hatallae.

17. Toh, imbit sokahm, idjä intu lengäm, hapan tä ikau akan mawi karä kata heran tä.

II.—18. Tä Moses hagoet, buli empoe Jetro tinai, sambil hamauh dengae: Soho aku lius, mangat aku buli karä kolangku, idjä hong tanah Misir, manjengok ampin pambelome. Koan Jetro dengan Moses: Lius bewäi dengan salamat.

19. Tinai koan Jehowa dengan Moses hong tanah Midian: Lius bewäi, buli Misir, krana karä olo tä djari lepah matai, idjä djari mangatah tahasengm.

20. Tä Moses manduan sawae, tuntang anake hatuä duäduä, mampodok iä hundjun kalidai, balalu buli tanah Misir tinai, sambil mimbit sokah Hatalla tä huang lengäe.

21. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Amon ikau djari buli Misir, ingaingat, lulus intu baun Parao karä tolo heran tä, idjä djari inengaku intu lengäm; tapi aku handak manekang atäie, nakara iä mangahana utus olo tä hagoet.

22. Tä ikau akan hamauh dengan Parao: Kakai augh Jehowa: utus olo Israel toh puna anakku, anakku idjä bakas.

23. Toh aku marentah ikau, soho anakku hagoet, mangat iä somba-

jang intu aku. Djaka ikan mangahana iä, maka aku handak mampatäi anakm idjä bakas.

24. Djadi, benteng djalanae, intu kalekae bara malem, Jehowa hasupa dengae, handak mampatäi iä.

25. Tä Sipora manduan lading, manjunat kulop anake, mantarik tä darah paie, koae: 'Toto, bakalbanandaha ikau akangku.

26. Tä Hatalla malapas iä. Maka aughe idjä "bakalbanan-daha," djetä tagal sunat tä.

27. Maka Jehowa hamauh dengan Aaron: Lius, tambang Moses hong padang. Palus iä hagoet, manjupa iä hong bukit Hatalla, tuntang manjium iä.

28. Maka Moses manjarita akan Aaron karä augh sohon Jehowa dengae, tuntang karä kata heran tä, idjä djari imetähe malaluse.

29. Limbah tä Moses äwen duä Aaron hagoet, mamumpang karä bakas olo Israel.

30. Tä Aaron manutor akan äwen karä augh, idjä djari insanan Hatalla akan Moses, tinai Moses mawi kata heran tä intu baun olo arä.

31. Maka olo arä pertjaja; amon iä mahining, Jehowa djari manang-goh olo Israel, tuntang djari manahi kapähäe, palus olo arä sontop, manjembah Hatalla.

BAGI 5.

I. Moses ingabelä Parao. II. Olo Israel paham haream ingapähä. III. Äwen manjala Moses; Moses blaku dohop intu Hatalla.

I. — 1. Limbah tä Moses äwen duä Aaron manaharep Parao, sambil hamauh dengae: Kalotoh augh Jehowa, Hatallan Israel: soho utus

olo ajungku hagoet, mangat iä mawi pesta akangku hong padang.

2. Tapi tombah Parao: Äwe Jehowa tä, idjä akan inumongku aughe, sampai manjoho olo Israel hagoet? Aku djaton kasene Jehowa tä, dia kea aku maku malapas olo Israel.

3. Maka koan äwen: Hatallan olo Ibrani djari manjupa ikäi, tä ikäi blaku intu ikau, soho ikäi lius akan padang, barang tandjong katelo, mangat maluput parapah akan Jehowa, Hatallan ikäi, belä iä harepan ikäi dengan peres, atawa dengan padang.

4. Tä koan radja Misir dengan äwen duä tä: Keton, Moses keton duä Aaron, buhen keton mangkalu olo arä bagawi? Lius keton, takan gawin keton.

5. Tinai koan Parao: Itä, olo tä djari pahalau arä hong tanah, tinai keton handak mimit iä malajan bagawi?

II. — 6. Tagal tä, palus andau tä kea Parao manjoho karä kapala gawi, tuntang karä mandur ain kapala tä, koae:

7. Äla keton manenga tampilai tinai akan olo tä, kilau bihin, hapaie mambalut petak bata, soho iä kabuate lius, manampunan tampilai.

8. Tapi karä batubata, tumon djari inampa olo tä bihin, keton magon akan hadjadjuan tawan aton intu iä, äla manapas karäe; krana olo tä mangarau, undanganding bewäi, tagal tä iä hai njamae, koae: ikäi handak maluput parapah intu Hatallan ikäi.

9. Dahang gawin olo tä, mangat iä ombet belaeie, leka iä djaton maku mindiminding tinai akan augh tandjaro.

10. Tä karä kapala gawi tuntang

mandur ajue hagoet, hakotak dengan olo arä, koae: Kalotoh augh Parao: aku djaton maku manenga tampilai hindai akan keton.

11. Lius bitin keton bewäi gau tampilai, brangai kaleka keton sondae, tapi gawin keton djaton olih tapas.

12. Tä olo Israel bilangbalangan hong salepah tanah Misir, uka manampunan tampilai djurang.

13. Maka kapala gawi tä mahe-njek olo tä, koae: Has, palepah bagin gawin keton, genegenep andau, kilau pesan aton tampilai kea.

14. Tuntang karä mandur olo Israel, idjä djari iangkat kapala gawi ain Parao, paham imukul, tinai olo hamauh dengae: Buhen andau toh keton djaton djari mam-palepah karä batubata, tumon tukas gawin keton, sama kilau bihin?

15. Tagal tä karä mandur olo Israel mananggoh Parao, mambawai intu iä, koae: Buhen ikau mawi ikäi, rewarm, tumon toh?

16. Olo djaton manenga tampilai akan rewarm tinai, tapi koae mawi ikäi: tampa hantä keton karä batubata, kilau tukase bihin kea. Itäm, ikäi, rewarm, paham imukul olo, tapi olo ajum idjä äka kasala.

17. Maka koae: Keton ngarau, keton ngarau bewäi; tagal tä koan keton: ikäi handak hagoet, maluput parapah intu Jehowa.

18. Takan keton, angkat gawin keton; tampilai olo djaton akan manengae akan keton, tapi karä batubata idja tumon tukas bihin, keton akan manengae hantä.

III.—19. Tä karä mandur olo Israel mangkemä perkaräe paham papa, basa olo marentah iä: Karä batubata, tukas gawin keton genep andau, djaton olih tapas.

20. Amon äwen hasupa dengan Moses äwen duä Aaron, idjä mendäh iä blua bara äka Parao:

21. Tä äwen hamauh dengan äwen duä: Käläh Jehowa manampajah keton, sambil mamalah gawin keton, basa keton djari mampabewau ikäi intu Parao, tuntang intu karä olo ajue, tinai keton djari manenga pandang intu lengäe, uka iä mampatäi ikäi.

22. Tä Moses mananggoh Jehowa, koae: Joh Tuhan, buhen ikau kalotoh mamapa utus olo toh? buhen ikau djari manjoho aku akan toh?

23. Krana bara andauku djari manaharep Parao, tuntang djari hakotak dengae hapan aram, iä paham haream mangapähä olo toh; kwe äka ikau djari maliwus utus olo ajum?

BAGI 6.

I. Sindä tinai Hatalla manjoho Moses; iä mawi djandji akse. II. Horoe utus Moses.

I.—1. **M**aka Jehowa hamauh dengan Moses: Toh ikau karäh mitä ampin gawingku dengan Parao. Krana iawi lengä idjä abas iä akan indu malapas olo toh, toto, iawi lengä idjä abas iä akan mandjudju, manggian olo toh haream bara tanahe.

2. Tinai Hatalla hakotak dengan Moses, sambil hamauh dengae: Jaku toh Jehowa. Akan Abraham, Isaak tuntang Jakob aku djari masuman arepku El Saddai, (*Hatalla idjä djaton tikas kwasae*.) tapi arangku Jehowa (*Idjä Tonggal Aton, Idjä Toto*) hindai djari tulus intu äwen tä.

3. Tinai aku djari mampendeng

djandjingu akan äwen tä, handak manenga akæ tanah Kanaan, idjä äkæ djari namuäi. — (1 Mos.17,8.)

4. Tinai aku djari mahining augh tarahing olo Israel, idjä ihe-njek olo Misir, tuntang aku djari mingat djandjingu.

5. Tagal tä, suman akan olo Israel: jaku toh Jehowa, aku handak maliwus keton bara puat olo Misir, palus handak malapas keton bara kabehat gawie, aku handak maliwus keton awiku mandjudju lengängku, awi hukum awang paham.

6. Tinai aku handak mangkat keton mandjadi utus olo ajungku, tuntang handak mandjadi Hatallan keton, tinai keton akan kasene, aku toh Jehowa, Hatallan keton, idjä malapas keton bara puat olo Misir.

7. Tuntang aku handak manañan keton akan tanah, idjä djari indjandjiku tuntang sumpahku, handak manenga tä akan Abraham, Isaak tuntang Jakob; maka aku handak manenga tä indu joresan keton, jaku Jehowa.

8. Maka Moses masanan augh tä akan olo Israel; tapi olo tä djaton maku mahining augh Moses hindai awi kamanggahe tuntang kahetang atäie, awi kabehat gawie.

9. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koæ:

10. Lius, hamauh dengan Parao, radja Misir, mangat iä manjoho olo Israel blua bara tanahe.

11. Tapi Moses hakotak intu baun Jehowa, koæ: Itäm, olo Israel mahin dia maku manarima aku: kilen tinai Parao akan masi aughku? tinai jaku djaton bahari totok biwihku.

12. Maka Jehowa hakotak deng-

an Moses äwen duä Aaron, manjoho iä masanan petähe akan olo Israel, tuntang akan Parao, radja Misir, mangat äwen duä tä mimit olo Israel bara Misir.

II. — 13. Djetoh karä kapala hong karä ungkup hamputæ, hong panakan karä tætoe: Ruben, anak Israel idjä bakas, manak Hanogh, Pallu, Hesron, Karmi; djetä karä ungkup hamputan Ruben. — (1 Mos. 46, 9.)

14. Tinai anak Simeon tä: Jemuel, Jamin, Ohad, Jaghin, Sohar. tinai Saul, anak bawin olo Kanani: djetä karä ungkup Simeon.

15. Maka djetoh aran karä anak Lewi, tumon ungupe: Gerson, Kahat, Merari. Karä njelon umur Lewi djari saratus telo pulu udju njelo.

16. Anak Gerson, tumon ungupe, djetä Libni äwen duä Simei.

17. Tinai karä anak Kahat tä: Amram, Ishar, Hebron, Usiel; karä njelon pabelom Kahat tä djari saratus telo pulu telo njelo.

18. Tinai anak Merari tä: Maheli äwen duä Musi; djetä karä ungkup Lewi, tumon panakæ.

19. Maka Amram manduan akan indu sawæ Joghebed, betaue idjä tato; iä tä manak akæ Aaron tuntang Moses; maka karä njelon umur Amram djari saratus telo pulu udju njelo.

20. Tinai anak Ishar tä: Korah, Nepeg, Sighri.

21. Tinai anak Usiel tä: Misael, Elsapan, Sitri.

22. Maka Aaron manduan akan indu sawæ Eliseba, anak Aminadab, betau Nahasson; iä tä manak akæ Nadab, Abihu, Eleassar tuntang Itamar.

23. Tinai anak Korah tä: Asir,

Elkana, Abiasap; djetä karä ungkup olo Korah.

24. Maka Eleasar, anak Aaron, manduan idjä biti bara karä anak Putiel akan indu sawae, iä tä manak Pinehas akae. Djetä kapalan karä olo bakas hong karä ungkup olo Lewi.

25. Iä tä Aaron tuntang Moses, idjä injoho Jehowa, koae: Imbit olo Israel blua bara tanah Misir, tuntang karä kawae.

26. Ewen duä tä idjä hakotak dengan Parao, radja Misir, mangat iä mimbit olo Israel bara tanah Misir, iä tä Moses äwen duä Aaron.

27. Djadi, kahum andau Jehowa hakotak dengan Moses hong Misir,

28. Koae dengae: Jaku toh Jehowa; suman akan Parao, radja Misir, talo harndiai, idjä insumangku akam.

29. Tombah Moses intu baun Jehowa: Aku puna djaton bahari totok biwihku, kilen tinai Parao akan masi aughku?

BAGI 7.

I. Moses mawi kata heran intu baun Parao; Parao djaton paraba tä. II. Hukum idjä solake: danum mandjadi daha.

I.—1. Maka Jehowa hamaun dengan Moses: Itäm, aku djari mangkat ikau akan hatallan Parao, tuntang kakam Aaron akan mandjadi nabim. — (4,16.)

2. Ikau akan masanan talo harndiai, idjä injohoku ikau, tinai kakam Aaron akan manjampai aughku tä akan Parao; nakara iä manjoho olo Israel blua bara tanahe.

3. Tapi aku handak manekang atäi Parao, tuntang handak mam-

parä katangku, talo heran ajungku hong Misir.

4. Parao djaton karäh manarima augh keton, tä aku handak manusing lengängku, mawi tanah Misir, palus magah karä kawangku, utus olo ajungku, olo Israel tä, bara Misir, awi hukumku awang paham.

5. Tä olo Misir karäh kasene, aku toh Jehowa, kahum aku mandjudju lengängku mawi Misir, palus magah olo Israel bara marak olo tä.

6. Maka Moses äwen duä Aaron malalus petäh Jehowa dengae.

7. Moses djari hanja pulu njelo umure, tuntang Aaron hanja pulu telo njelo umure, metoh iä hakotak dengan Parao.

8. Maka Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

9. Djaka Parao hamaun dengan keton, koae: awi manantu arep keton sarohan Jehowa, hapan talo heran; tä ikau akan manjoho Aaron: duan sokahm, tarik tä hong petak intu baun Parao, mangat djetä mandjadi handipä. — (4,2.)

10. Tä Moses äwen duä Aaron manaharep Parao, tuntang mawie tumon schon Jehowa; Aaron mantarik sokahe akan petak intu baun Parao, tuntang karä mantire, palus djetä mandjadi handipä.

11. Maka Parao mangahau karä olo pintar tuntang karä tabit; maka tabit baris olo Misir tä mawie tumon tä kea, hapan seher ai.

12. Krana genep biti olo tä mantarik sokahe, tuntang karä sokahe tä mandjadi handipä; tapi sokah Aaron manelen karä sokah äwen tä.

13. Tapi Parao manekang atäie, sampai djaton manumon augh äwen. tumon Hatalla djari masuman tü. — (3,19.)

II. — 14. Maka koan Jehowa dengan Moses: Atäi Parao magon batekang, iä mangahana utus olo tä hagoet.

15. Tanggoh Parao handjewu dje-wu; itäm, iä karäh manalih batangdanum, hetä awi manjupa iä intu saran danum, imbing sokah tä, idjä djari mandjadi handipä.

16. Palusikau akan hamauh dengae: Jehowa, Hatallan olo Ibrani, djari manjoho aku mananggoh ikau, masuman petähe akam: soho utus olo ajungku hagoet, nakara iä sombajang intu aku hong padang. Tapi palus sampai toh ikau djaton maku mahining.

17. Kakai augh Tuhan: toh kata, mangat ikau kasene, aku toh Jehowa: itäm, hapan sokahku toh, idjä intu lengängku, aku maripit danum batangdanum toh, palus djetä akan malik mandjadi daha.

18. Maka karä lauk hong batangdanum toh akan matäi, sampai batangdanum hanjer awie; sampai olo Misir badjilek mihop tä tinai.

19. Tinai koan Jehowa dengan Moses: Soho Aaron: duan sokahm, tadjok lengäm manintu karä danum hong Misir, mawi karä batangdanum, karä sungäi, karä danau, karä talaga, nakara uras mandjadi daha hetä, tinai uras daha kea karäh aton hong hapus tanah Misir, hong karä otong, hong karä patäran.

20. Maka Moses äwen duä Aaron mawie tumon petäh Jehowa; iä manggatang sokahe, maripit danum idjä hong batangdanum, haiak gitan Parao tuntang karä mantire, balalu danum hong batangdanum tä lepah lingis malik mandjadi daha.

21. Karä lauk, idjä hetä, matäi lepah lomos, tinai batangdanum tä hanjer, sampai olo Misir djaton tau

mihop danum batangdanum tä; baja uras daha bewäi hong hapus tanah Misir.

22. Maka karä tabit baris olo Misir tä mawie tumon tä kea, hapan seher ai, sampai Parao manekang atäie, djaton paraba augh äwen, tumon pasuman Hatalla.

23. Palus Parao mules, buli humae, djaton nalingä tä hong atäie.

24. Maka karä olo Misir mangali hetähetä hong saran batangdanum, manggau danum indu ihope; krana danum batangdanum tä iä djaton tau mihope.

25. Maka djetä sampai kudju kalotä, limbah Jehowa djari maripit batangdanum.

BAG1 8.

I. Hukum duä: barako. II. Hukum telo: njamok tuntang rangit. III. Hukum äpat: karä ampin talo pamepet.

I. 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Taharep Parao, sambil hamauh dengae: kakai augh Jehowa: soho utus olo ajungku hagoet, mangat iä sombajang intu aku.

2. Djaka ikau mangahana iä hagoet, itäm, aku handak mawi salepah tanahm hapan barako;

3. Sampai batangdanum karäh harier awi barako, idjä djakat, manggajar tamä humam, karongm, gegä sasurum kea; tinai djetä akan tamä human karä mantirm, tuntang human sakarä olo ajum, tamä tannur keton, tuntang kandarrah äka keton mopet tepong.

4. Tinai karä barako tä karäh mukong bitim, bitin sakarä olo ajum, bitin karä mantirm.

5. Tinai koan Jehowa dengan Moses: Soho Aaron, koam: tadjok lengäm tuntang sokahm, manintu karä batangdanum, karä sungäi, karä talaga, mangat barako djakat, mananjap salepah tanah Misir.

6. Tä Aaron manantadjok lengäe, manintu karä danum intu Misir, balalu aton djakat barako, mananjap salepah tanah Misir.

7. Maka karä tabit mawie tumon tä kea, hapan seher ai; iä manjoho barako djakat akan tanah Misir.

8. Tapi Parao mangahau Moses äwen duä Aaron, koae: Laku toto-toto intu Jehowa, mangat iä paterai barako tä bara aku tuntang karä olo ajungku, tä aku handak malapas olo tä, mangat iä maluput parapahe intu Jehowa.

9. Maka koan Moses dengan Parao: Horumat akam, tukas bewäi, prea aku akan blaku akam, tuntang akan karä mantirm, tinai akan sakarä olo ajum, mangat karä barako tä lomos matäi, terai mawi keton tuntang karä human keton, baja batisa intu batangdanum bewäi?

10. Koan Parao dengae: Djewu. Tombah iä: Djadi tumon aughm; mangat ikau katawan, dialo idjä biti kilau Jehowa, Hatallan ikäi.

11. Karä barako akan nihau bara ikau, tuntang bara karä humam, bara karä mantirm, tinai bara sakarä olo ajum; baja hong batangdanum bewäi tisae karäh melai.

12. Limbah tä Moses äwen duä Aaron hagoet bara baun Parao. Palus Moses mantehau, blaku intu Jehowa tagal barako tä, tumon augh djandjie dengan Parao.

13. Tä Jehowa malalus tumon djandjin Moses; karä barako tä idjä

intu human olo, intu parantaran, intu tana uras matäi lepah lomos.

14. Olo manawon manunjok tä; maka tanah tä bewan awi hantue.

15. Tapi amon Parao mangkemä arepe rangkah tahasenge tinai, tä iä manekang atäie tinai, djaton paraba augh äwen, tumon pasuman Jehowa bihin. — (3, 19.)

II. — 16. Koan Jehowa dengan Moses: Soho Aaron, koam: tadjok sokahm, häwes tunek petak, mangat djetä malik mandjadi njamok rangit hong hapus tanah Misir.

17. Äwen mawie tumon augh tä; Aaron manantadjok lengäe tuntang sokahe, mahäwes tunek petak: palus lembut kutoh karä njamok rangit, mawi olon, mawi meto; karä tunek petak hapus tanah Misir lepah lingis malik, mandjadi njamok rangit.

18. Karä tabit tä kea hapan seher ai, handak mandjadian njamok, tapi iä djaton tau. Maka njamok tä paham mantakan olo tuntang meto.

19. Tä koan karä tabit dengan Parao: Djetoh tundjuk Hatalla. Tapi Parao mampalulang atäie, sampai iä djaton paraba augh äwen, tumon pasuman Jehowa bihin.

III. — 20. Maka koan Jehowa dengan Moses: Lius handjewu djewu, manjupa Parao, itäm, iä karäh manalih batangdanum; palus hamauh dengae: kakai prentah Jehowa: lapas utus olo ajungku, mangat iä sombajang intu aku.

21. Krana djaka ikau djaton maku manjoho olo ajungku hagoet, itäm, tä aku handak manjoho karä ampin talo pamepet mawi ikau, karä mantirm, tuntang sakarä olo ajum, tamä karä humam, sampai karä human olo Misir kontep awi karä

ampin talo pamepet tä, tinai hapus tanah, äkae melai.

22. Tapi tanah Gosen, äka olo ajungku melai, aku handak mamatase intu andau tä, hetä talo pamepet tä djaton, mangat keton kawatan, jaku Jehowa toto Tempon tanah toh.

23. Aku handak mingkes kalin-dong helat utus olo ajungku dengan olo ajum; maka andau djewu kata tä akan mandjari.

24. Maka Jehowa malalus aughe; kutoh karä ampin talo pamepet hakawan tamä, manjuang human Parao, tuntang human karä mantire, palus mananjap hapus tanah Misir, sampai tanah rusak awi talo tä.

25. Tä Parao mangahau Moses äwen duä Aaron, koe: Lius bewäi, luput parapah intu Hatallan keton hong tanah toh.

26. Tapi koan Moses: Djaton hakon ikäi tumon tä; paribasa ikäi maluput parapah intu Jehowa, Hatallan ikäi, idjä kabelän olo Misir mampatäie: itäm, amon ikäi mampatäi meto tä akan parapah, idjä kabelän olo Misir mampatäie, djaton olo tä, haiak mitä tä, karäh manting batu mampatäi ikäi?

27. Soho ikäi hagoet akan padang barang tandjong katelo, mangat ikäi maluput parapah intu Jehowa, Hatallan ikäi, tumon petähe intu ikäi.

28. Maka koan Parao: Aku handak manjoho keton hagoet, mangat keton maluput parapah intu Jehowa, Hatallan keton, hong padang, asal äla keton hagoet pahalau kedjau; laku totototo akangku.

29. Koan Moses: Itäm, aku toh hagoet bara baum, aku handak blaku totototo intu Jehowa, mangat

karä ampin talo pamepet toh djewu akan nihau bara Parao, bara karä mantire, tuntang bara sakarä olo ajue; asal Parao äla mamunga tinai, palus mangahana utus olo toh hagoet, maluput parapah intu Jehowa.

30. Tä Moes hagoet bara baun Parao, palus iä blaku totototo intu Jehowa.

31. Maka Jehowa manumon augh Moses, balalu paterai karä ampin talo pamepet tä bara Parao, bara karä mantire, tuntang bara sakarä olo ajue; dialo idjä kongan mahin dia batasa.

32. Tapi Parao manekang atäie tingkat tä kea; iä djaton manjoho olo tä hagoet.

BAGI 9.

- I. Hukum limä: peres mawi meto.
- II. Hukum djahawen: awäh mawi olon.
- III. Hukum udju: udjan karangan.

I. — 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Taharep Parao, palus hamauh dengae: kakai augh Jehowa, Hatallan olo Ibrani: lapas utus olo ajungku, mangat iä sombajang intu aku.

2. Krana djaka ikau djaton maku malapas olo tä, tuntang magon mangahana iä hindai:

3. Itäm, lengän Jehowa karäh mawi karä metom intu hapus tanah, hapan peres paham, karä hadjaram, karä kalidaim, karä ontam, karä sapim, karä metom idjä korik.

4. Tapi Jehowa karäh mambaris karä meton olo Israel dengan karä meton olo Misir; nakara meton olo Israel djaton matäi. dialo idjä kongan mahin dia.

5. Tinai Jehowa manukas kati-
kae, koae: Djewu Jehowa karäh
malalus hukum tä hong tanah toh.

6. Maka andau tä kea Jehowa
malalus hukum tä, sepsimpan me-
ton olo Misir paham matäi; tapi
idjä kongan mahin dia karä meton
olo Israel matäi.

7. Parao manjoho olo manjeng-
oke, itäl idjä kongan mahin dia
bara karä meton olo Israel djari
matäi. Tapi Parao manekang atäie,
iä djaton malapas olo tä hagoet.

II. — 8. Tä koan Jehowa deng-
an Moses äwen duä Aaron: Akop
sepu bara tannur, palus Moses
akan maliambong tä, haiak gitan
Parao.

9. Djetä akan manjepn salepah
tanah Misir, malik mandjadi buhit
awäh, mawi olon mawi meto.

10. Tä äwen duä tä makop sepu
bara tannur, palus manaharep baun
Parao, balalu Moses maliambong
tä; palus lembut buhit awäh, mawi
olon tuntang meto;

11. Sampai karä tabit tä mahin
djaton kea tau mendeng intu baun
Moses awi buhit awäh tä, krana
awäh tä lembut mawi tabit tä,
sama kilau karä olo Misir beken kea.

12. Tapi Jehowa manekang atäi
Parao, leka iä djaton paraba augh
äwen, tumon Jehowa bihin djari
masuman tä akan Moses. — (4, 21.)

III. — 13. Tä koan Jehowa deng-
an Moses: Lius handjewu djewu,
manjnpa baun Parao, palus ha-
mauh dengae: kakai augh Jehowa,
Hatallan olo Ibrani: lapas utus
olo ajungku, mangat äwen som-
bajang intu aku.

14. Krana sindä toh akn handak
magah karä hukumku mawi bitim,
tuntang karä mantirm, tinai sakarä
olo ajum samandiai, mangat ikau

kasene, hapus kalunen djaton idjä
padan dengangku.

15. Krana tau bewäi bara bihin
aku manantadjok lengängku, mawi
ikau tnntang sakarä olo ajum ha-
pan peres tä, leka ikau lomos
bara petak.

16. Tapi tagal djetoh aku djari
mahaga ikau, mangat ikau akan
äkaku mamprahan kwasangku, tun-
tang mangat arangku inarong ha-
pus kalunen.

17. Aton ikau magon malawan
utus olo ajungku, djaton maku
malapas iä?

18. Itäm, djewu, katika kalotih
kea, aku handak malaboh udjan
karangan pahapaham, idjä djaton
pujdi kalotä hong tanah Misir,
bara andaue indjadian palus toh.

19. Toh, soho olo manduan karä
metom, tuntang talo ajum handiai,
awang intu tana; krana karä olon,
tuntang karä meto idjä intu tana,
idjä djaton djari mahakan akau
huma, toto uras akan matäi, sana
udjan karangan tä lawo mawi iä.

20. Maka äweäwe idjä mikäh augh
Jehowa, baris karä mantir Parao,
manjoho karä roware tnntang karä
metoe mahakan akan huma.

21. Tapi olo, idjä atäie djaton
paraba augh Jehowa, manjoho re-
ware tuntang metoe melai intu
tana.

22. Tä koan Hatalla dengan Mo-
ses: Tadjok lengäm akan langit,
soho udjan karangan lawo akau
hapus tanah Misir, mawi olon,
meto tuntang karä talo imbul
hong tana, hong salepah tanah
Misir.

23. Tä Moses manantadjok sokahe
akan langit, balalu Jehowa man-
djea, malaboh udjan karangan tun-
tang apui, imanting akan petak.

Tumon, ta Jehowa, malabohi udjan karangan akan tanah, Misir.

24. Djadi udjan karangan lawo, habalut apui, paham haliai; djaton pudji hong tanah, Misir. tumon ta, sangkom olo djari melai hetä.

25. Salepah. tanah, Misir, udjan karangan ta manepä mampatäi talo handiai, awang ruar, huma, karä olon tuntang karä, meto; tinai udjan karangan ta mampaljut karä talo imbul, palus manjempong karä kayu.

26. Baja, intu, tanah Gosen, äka olo Israel, udjan karangan ta djaton.

27. Maka, Parao, manjoho, olo mangahau Moses, äwen, dua Aaron, tuntang, ää hamauh, dengan äwen. Sinda toh, aku, djari, badosa, Jehowa, toto budjur, tapi aku dengan olo, äjungku, toto, darhaka, bewäi.

28. Laku, totötoto, intu, Jehowa; äka, terai, njahon, Hatalla, tuntang udjan karangan, djari, ombet, haliai, toh; limbah, ta, aku, handak, manjoho, keton, djaton, marandjar, keton, hindai.

29. Ta, koan, Moses, dengae; Sapa, aku, djari, blua, lewu, aku, handak, mandepä, lengängku, akan, Jehowa; ta, njaho, akan, terai, tuntang, udjan, karangan, akan, malajan, nakara, ikau, kasene, hapus, petak, puna, ain, Jehowa.

30. Tapi, idjä, ikau, tuntang, karä, mantim, tawangku, bewäi, keton, hindai, djera, dengan, Jehowa, Hatalla.

31. Pista, dengan, seora, impalujut, kea, krana, seora, djari, hapating, tuntang, pista, djari, habatang.

32. Tapi, litta, dengan, husemet, djaton, impalujut, krana, djeta, hindai, djari, lembut.

33. Tumon, ta, Moses, hagoet, bara, haun, Parao, blua, lewu, palus, ää, mandepä, lengäe, akan, Jehowa; ta,

njaho dengan udjan karangan terai, tinai udjan tombok buku ta djaton lawo hindai akan petak.

34. Amon, Parao, mitä; udjan tombok buku, udjan karangan tuntang njaho ta terai ta ää mandahang dosae, ää manekang atäie, ää tuntang karä mantire.

35. Tumon ta atäi Parao inekang, leka, ää, djaton, naku, malapas, olo, Israel, tumon, pasuman, Jehowa, bjhij, akan, Moses.

BAGI 10.

Hukum, hanya, sangkalap, Huk, kum, djalaten, talo, kaput.

I. 1. Limbah, ta, koan, Jehowa, dengan, Moses; Taharep, Parao; krana, aku, djari, manekang, atäie, tuntang, atäi, karä, mantire, mangat, aku, malalus, karä, katangku, toh, intu, bentok, äwen, ta.

2. Tinai, mangat, keton, manjarita, intu, pinding, anak, äson, keton, dapit, talo, äwang, djari, ilalusku, hong, Misir, karä, katangku, idjä, djari, inampaku, intu, bentok, äwen, ta; mangat, keton, katawan, aku, toh, Jehowa.

3. Ta, Moses, äwen, dua, Aaron, manaharep, Parao, sambil, hamauh, dengae; Kakai, augh, Jehowa, Hatalla, olo, Ibrani, kilen, katahie, ikau, djaton, maku, mamparandah, arepm, intu, baungku, Lapas, utus, olo, äjungku, mangat, äwen, sombajang, intu, aku.

4. Krana, djaka, ikau, djaton, maku, malapas, utus, olo, äjungku, itäm, djewu, aku, magah, sangkalap, tang, hapus, tanah.

5. Djeta, akan, manutup, salepah, tanah, sampai, petak, djaton, mamarah.

hindai; djetä karäh kuman tisan talo imbul lepah lingis, awang katapasan udjan karangan tä, palus karä pambulan keton landap karäh intakae.

6. Djetä akan manjuang karä humam, tuntang human karä mantirm, tinai human olo Misir handiai: maka djetä akan dumah kalotä karäe, kilau karä tato keton djaton pudji mitäe. bara andau äwen tä solake tamä tanah toh, palus andan toh. Limbah tä äwen duä mules, balalu blua bara baun Parao.

7. Maka karä mantire hamauh dengan Parao: Kilen katahie olo tä kilau djarat akan ita? Soho olo tä lius, mangat iä sombajang intu Jehowa, Hatallae; hindai ikau katawan, tanah Misir djari rusak?

8. Tä Moses äwen duä Aaron induan tinai naharep Parao, tuntang iä hamauh dengae: Lius keton, sombajang intu Jehowa, Hatallan keton. Tapi äwe kea karä bitin keton, idjä handak hagoet?

9. Koan Moses: Ikäi handak hagoet bakas tabela, anak ikäi hatuä bawi, karä tabirin ikäi, karä sapin ikäi; krana aton pestan ikäi akan Jehowa.

10. Koea dengae: Lalehae! Kwäka aku malapas karä anak keton! Itä, papa bewäi pikir keton.

11. Äla kalotä! baja keton awang hatuä bewäi tan lius, sombajang intu Jehowa; djetä tikas keton tan blaku. Palus olo manggian äwen duä tä bara baun Parao.

12. Tä koan Jehowa dengan Moses. Tadjok lengäm manintu hapus tanah Misir, padumah sangkalap mananjap tanah, nakara djetä kuman karä talo imbul lepah lingis, talo handiai, awang katapasan udjan karangan tä.

13. Palus Moses manantadjok sokahe manintu Misir, balalu Jehowa pamohon riwut timor akan tanah, hapus andau hapus alem; djadi handjewu riwut tä magah sangkalap tawotawon.

14. Sangkalap tä mananjap salepah tanah Misir, manjuang tanah tä bara sarae silae palus sarae hila silae, kutoh karäe, bara horan djaton pudji kalotä, dia kea harian dapit.

15. Krana djetä manutup salepah petak, sampai andau remeng awie; karä talo lembut lepah lingis kinae, tuntang bna kajn, awang katapasan ndjan karangan tä; djaton talo bahidjau balihi intu karä batangkaju, tinai intu karä talo imbul hong karä tana, hapus tanah Misir.

16. Tä Parao badjeleng mangahau Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh: Aku djari badosa intu Jehowa, Hatallan keton, tuntang intu keton.

17. Aku blaku, ampun kasalanguku toh sindä toh tinai, laku toto-toto intu Jehowa, Hatallan keton, nakara iä mindah bara aku talo baka matäi toh bewäi brangai.

18. Tä äwen blna bara baun Parao, sambil blaku totototo intu Jehowa.

19. Tä Jehowa pamohon barat paham, djetä manambalang karä sangkalap, manganan tä akan tasik rarndju, sampai idjä kongan mahin dia balihi hong salepah tanah Misir.

20. Maka Jehowa manekang atäi Parao, nakara iä äla malapas olo Israel.

II. — 21. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Tadjok lengäm akan langit, soho kakaput manutnp tanah Misir, sampai olo tau manggajap talo kaput tä.

22. Maka sana Moses manantad-jok lengäe akan langit, palus kaput pidjem lembut hapus tanah Misir katelo katahie.

23. Olo djaton tau mitä kolae, djaton kea olo tau hagoet bara kalekae huang katelo tä. Tapi intu karä human olo Israel blawa bewäi.

24. Tä Parao mangahau Moses, koae: Lius bewäi keton handiai, sombajang intu Jehowa, baja tabiri tuntang sapin keton akan melai hetoh; naughe karä anak keton tau omba keton.

25. Tapi koan Moses: Patut ikau manenga meto kea akan ikäi, idjä hapan ikäi maluput parapah intu Jehowa, Hatallan ikäi.

26. Karä meton ikäi akan omba ikäi, idjä kongan mahin dia tau balihi, krana djetä indu hapan ikäi maluput parapah akan Jehowa, Hatallan ikäi. Krana djaton talo beken indu hapan ikäi sombajang intu Jehowa, Hatallan ikäi, amon ikäi djari sampai kalekae.

27. Maka Jehowa manekang atäi Parao, sampai iä djaton maku malapas olo tä hagoet.

28. Palus Parao hamauh dengae: Dari ikau bara aku, äla bahanji manaharep baungku tinai; krana andaum manaharep baungku, ikau impafäi.

29. Maka koan Moses: Buah aughm; aku djaton manaharep baum tinai.

BAGI 11.

Moses masenan hukum idjä sapulu.

1. Krana Jehowa djari hamauh dengan Moses: Hapan hukum idjä bewäi hindai aku handak mawi Parao tuntang tanah Misir, limbah

tä iä karäh malapas keton hagoet bara hetoh; tinai iä djaton karäh malapas keton bewäi, karä bitin keton, karä talo ain keton, malainkan iä akan maharak manggulong keton haream hagoet.

2. Tagal tä soho olo arä, mangat genep olo hatuä blaku intu olo hatuä, idjä tokep dengae, tuntang genep olo bawi blaku intu olo bawi, idjä tokep dengae, ramo salaka bulau.

3. Maka Jehowa masi utus olo tä intu matan olo Misir. Tinai Moses tä hai hong tanah Misir, intu matan karä mantir Parao, tuntang intu matan olo arä samandiai.

4. Maka Moses djari hamauh dengan Parao: Kakai augh Jehowa: bentok alem aku handak hagoet, mangumbang tanah Misir.

5. Tä sakarä anak olo hong tanah Misir, idjä solake inakan indae, akan metäi, bara anak Parao idjä bakas, idjä akan mangantä iä, palus sampai anak bakas ain rewar bawi, idjä manggaling galangan, tinai karä anak meto kea, idjä solake inakan indue.

6. Tä augh bawai paham karäh lembut hong salepah tanah Misir, djaton pudji kalotä bara horahoran, tantang djaton kea karäh haduli tinai tumon tä.

7. Tapi intu karä olo Israel aro mahin dia akan mangaik, karä oloe, karä me toe bahalap bewäi, mangat keton tawae, Jehowa djari mambacis Misir dengan Israel.

8. Tä maka karä mantirm toh karäh mananggoh aku, palus sontop intu aku, koae: lius bewäi, ikau tuntang olo handiai idjä ungkup kawam. Limbah tä maka aku handak lius. Palus iä blua bara baun Parao tuntang hasep kasangite.

9. Maka Jehowa djari hamauh dengan Moses: Parao djaton maku masi augh keton, mangat aku mampara talo heran ajungku hong tanah Misir.

10. Maka Moses swen dua Aaron djari mawi kara talo heran ta intu banu Parao; tapi Jehowa manekang atai Parao, uka ia djaton maku malapas olo Israel hagoet bara tanahe.

BAGI 12.

I. Paska. II. Pamplnan olo Israel bara Misir. III. Pcutah tahu Paska.

I. — 1. Maka Matalla hakotak dengari Moses swen dua Aaron hong tanah Misir, koae:

2. Bulan toh kea indu kapala bulan akan keton, djeto padadukan kara bulan huang njelo.

3. Hakotak dengan hapas utus olo Israel, koam: intu andau sapulu bulan djeto, maka genep bakas human keton akan manduan anak tabiri, akan genep kabali idja kongan anak tabiri.

4. Tapi djaka aton kabali idja tepis bitie akan idja kongan tabiri, ta ia tuntang olo idja darah humae hadohop akan mawi idja kongan, sampai ia ombet karie tau kuman ta lepak.

5. Keton akan manduan anak tabiri idja tiuduh, hatuete, umure idja njelo; keton tau manduan anak tabiri atawa anak kambing.

6. Maka keton akan mangurong djeta sampai andau apatwalas bulan ta, limbah ta hapas utus olo Israel akan manjambalih djeta benteng halensi.

7. Olo akan manantalai dahae, mohos ta hassensi bauntunggang

humae intu papare, tinai intu habantange, kaleka keton kuman anak tabiri ta.

8. Olo akan kuman isie alem ta kea, indadah intu apui, tuntang tepong idja dia iragi; olo akan kuman ta balut djohon talo bapait.

9. Aela keton kumae marta, ala kea iluntoh hong danum, tapi indadah intu apui, takoloke, sapake tuntang bitie.

10. Aela keton manisa talo enen sampai andau idja, malainkan djaka aton tisae akan andau beken, tusul ta hapan apui.

11. Tumon toh keton akan kuman djeta: kahang keton hababat, pain keton hasarumpah, tinai sokah intu lengan keton; keton akan kuman ta ampiampin olo idja handak harikas, krana djeta Paska ain Jehowa. (*Jehowa mahalau.*)

12. Krana alem toh aku handak maangumbang tanah Misir, mampatai kara anak idja solake inakan indue hapas tanah Misir, anak olon anak meto, tinai aku handak makukume kea kara dewan olo Misir, jaku Jehowa.

13. Maka daha ta indu katan human keton, kaleka keton melai; sana aku mita daha ta, maka aku handak mahalau keton, tantang hukum ta djaton akan marusak keton, metoh aku karahr mawi tamah Misir.

14. Andau toh akan ingat keton palus dapit, haga djeta indu pesta akan Jehowa; keton palus kara panakan keton katatahi akan mahaga hadat toh.

15. Kudju keton akan kuman tepong idja djaton iragi; andau idja solake keton akan mamplua kara ragi bara human keton. Idja kuman tepong awang iragi bara

andau idjä solake palus sampai andau udju, olo tä karäh impatäi bara marak Israel.

16. Maka andau idjä solake tä brasih, mangat keton hapumpong sombajang, tuntang andau udju kea brasih, mangat keton hapumpong sombajang tinai. Andau tä äla keton bagawi talo enen, baja talo kinan keton, djetä bewäi tau inguan keton.

17. Haga keton karä andau tepong idjä djaton iragi, basa intu andau tä kea aku djari magah karä kawan keton blua bara tanah Misir; tagal tä keton akan mahaga andau tä, palus panakan keton dapi, indu hadat sampai katatahi.

18. Bulan idjä solake, andau äpatwalas, amon andau benteng halemäi, bara katika tä keton akan kuman tepong idjä djaton iragi, palus sampai andau duä pulu idjä bulan tä kea, sampai andau tä benteng halemäi kea.

19. Kudju tä äla mina ragi hong karä human keton. Krana idjä kuman tepong awang iragi, olo tä karäh impatäi bara marak Israel, alo is olo tanah beken, alo is anak tanah tä.

20. Tagal tä, äla keton kuman talo awang djari iragi; huang sekarä human keton keton akan kuman tepong idjä djaton iragi bewäi.

21. Maka Moses mangahau karä bakas olo Israel, sambil hamath dengae: Intih keton anak tabiri, duan tä akan olo human keton, sambalih Paska tä.

22. Tuntang duan isob idjä katampong, sulop tä intu daha, awang djari inantalai hong kandaräh, ohos daha tä hasansila bauntonggang intu papare, tinai intu habantange. Tinai äla idjä biti keton akan

blua bara bauntonggang, sampai handjewu.

23. Krana Jehowa handak mangumbang, mawi olo Misir; tapi sana is mitä daha tä intn habantange, tuntang intu papare duä duä, tä Jehowa handak mahalau bauntonggang tä, djaton manjoho idjä parusak tä tamä human keton, mahukum keton.

24. Maka keton akan mahaga hadat toh, djetä akan keton tuntang akan panakan keton indu hadat palus katatahi.

25. Amon keton tamä tanah tä, idjä karäh inenga Jehowa akan keton, tumon djandjie, maka haga keton gawi toh.

26. Tinai amon anak keton dapi misek keton: narai gawin keton tä?

27. Tä maka keton akan tomboh: djetoh parapah Paska akan Jehowa, idjä djari mahalau human olo Israel hong tanah Misir, metoh is mahukum olo Misir, tapi mahalau karä ungkup ita. Tä maka olo arä sontop, manjembah.

28. Palus olo Israel hagoet, balalu mawie tumon djari petäh Jehowa intu Moses äwen duä Aaron.

II. — 29. Djadi bentok alem Jehowa mampatäi sakarä anak olo Misir, idjä solake inakan indue, bara anak Parao idjä bakas, idjä akau manganti is, palus sampai anak bakas ain rewar hong sipir, tuntang karä anak meto kea, idjä solake inakan indue.

30. Tä Parao misik alem tä kea, is, karä mantire, tuntang olo Misir handiai, palus augh bawai paham lembut hong Misir, krana idjä kabawak huma mahin dia katapasan, idjä djaton olo matäi.

31. Tä Parao balalu alem tä kea

mangahau Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh: Lius keton, indah keton bara olo ajungku, keton haiak karä olo Israel samandiai, lius keton, sombajang intu Jehowa tumon augh keton;

32. Imbit kea karä tabiri sapis keton, tumon augh keton; lius bewäi, laku berkat akangku kea.

33. Tuntang olo Misir mandjudju olo Israel, manggulong iä blua bara tanahe; krana koan olo tä: Ikti handiai akan matäi.

34. Djadi olo Israel manduan bakaltepong, helo bara djetä iragi, botop bakaltepong tä imungkuse hapan pakaiae, palus iätoe hundjun bahae.

35. Maka tumon augh Moses olo Israel djari blaku intu olo Misir arä ramo salaka bulau, tuntang pakaian.

36. Tinai Jehowa djari masi äwen tä intu matan olo Misir, sampai olo tä manenga akae karä talo kahandake; tumon tä olo Israel manamput ramon olo Misir. — (3, 22.)

37. Tumon tä olo Israel hagoet bara Rameses akan Sukot, eteke djahawen ratus kojan bitä hirah olo hatuä, beken tinai karä anak olo.

38. Tinai aton kea omba äwen arä olo manjelat, tuntang tabiri, sapi, kutoh metoe.

39. Maka bakaltepong tä, idjä djari imbite bara Misir, impakasake akan roti, idjä djaton iragi; krana bakaltepong tä hindai djari iragi, basa olo tä djari inggulong blua bara tanah Misir, djaton tau randjar, djaton kea iä sampet manatap bahata beken. akae.

40. Maka olo Israel djari melai hong Misir äpat ratus telo pulu njelo katalie. — (1 Mos. 15, 13.)

41. Amon äpat ratus telo pulu njelo tä djari hapus, tä maka hong andau idjä tä hapus kawan Jehowa tä blua haiak bara tanah Misir.

42. Tagal tä patut olo mahaga alem djetä akan Jehowa buabua, basa iä djari magah äwen ta blua bara tanah Misir; alem djetä puna ain Jehowa, idjä patut ihaga olo Israel girirmanggirir.

III. — 43. Tinai koan Jehowa dengan Moses äwen duä Aaron: Djetoh hadat Paska: olo idjä beken agamae äla omba kuman djetä.

44. Tapi karä rewar, idjä imili keton, keton akan manjunate, limbah tä äwen akan omba kuman djetä.

45. Malainkan karä olo tamuäi, tuntang olo idjä buruh bewäi intu keton äla akan omba kuman tä.

46. Olo akan kuman tä huang huma idjä äka nguäe; äla haliai mimit isie akan ruar huma; tolange äla olo marupäie. — (Joh. 19, 36.)

47. Hapus utus olo Israel samandiai akan manumon tä.

48. Maka amon aton olo tamuäi intu keton, tuntang iä radjin mahaga Paska akan Jehowa, tä patut karä olo hatuä injunat helo, limbah tä iä tau omba mahaga tä, palus iä akan itong kilau olo tanah keton kea. Tapi äla olo idjä kulop akan omba kumae.

49. Uras hapan undangundang idjä tä kea olo puna tanah keton dengan olo idjä manamuäi marak keton.

50. Maka sakarä olo Israel manumon augh, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses äwen duä Aarou.

51. Tumon tä Jehowa magah

karä tawon olo Israel blua bara tanah Misir, hong andau idjä tä kea.

BAGI 13.

I. Anak idjä solake inakan indue patut imbaris akan Jehowa. II. Olo Israel maradjur paunggoete.

I. — 1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Baris akangu sakarä anak olo Israel, idjä solake inakan indue, anak olon, anak meto; krana iä tä uras ajungku.

3. Maka koan Moses dengan utus olo arä: Ingat keton andau toh, basa andau toh keton djari blua bara tanah Misir, bara äka karewar keton; krana Jehowa djari magah keton bara hetä awi kwasan lengäe: tagal tä, äla olo kuman talo idjä iragi.

4. Andau toh keton djari blua, hong bulan Abib.

5. Maka limbah Jehowa djari magah keton tamä tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Hewi, olo Jebusi, idjä tuntang sumpähe djari indjandjie akan tato keton, handak manenga tä akan keton, tanah idjä nahasak djohon-tusun meto tuntang madu: tä maka bulan djetoh kea keton akan mahaga gawi toh. — (1 Mos. 17, 8.)

6. Kudju keton akan kuman tepong idjä dia iragi, huang andau ndju tä tinai aton pesta akan Jehowa.

7. Tepong idjä djaton iragi patut kinan olo katahin kudju tä; katahin tä ragi, tinai karä talo awang iragi, djaton patut mamala intu hapus tanah keton.

8. Tuntang keton akan masu-

man akan karä anak keton intu andau tä: gawi djetoh ita mahagae tagal talo handiai, awang djari iawi Jehowa akan ita, metoh ita hagoet bara tanah Misir.

9. Djetä indu kata intu lengän keton, tinai indu pangingat intu lingkau keton, mangat Torat Jehowa melai intu njaman keton: krana hapan kwasan lengäe Jehowa djari magah keton blua bara Misir.

10. Tagal tä sining njelo intu puna wajahe idjä inukas, haga keton hadat djetoh.

11. Tinai amon Jehowa djari magah keton tamä tanah olo Kanani, tumon djandjie tuntang sumpähe dengan keton, tuntang dengan tato keton, amon iä djari manenga tanah tä akan keton:

12. Tä maka keton indu mambaris akan Jehowa karä anak idjä solake inakan indue, tinai karä anak meton keton kea, idjä solake inakan indue; awang hatuä uras imbaris akan Jehowa.

13. Tapi anak kalidai, idjä solake inakan indue, keton akan manakirie hapan anak tabiri; tapi amon keton djaton maku manakirie, tä pelek ujate; tapi karä anak olon idjä solake inakan indue akan inewus keton.

14. Maka amon anak keton karäh misek keton dapit djeha, koae: akan en tä? tä keton akan tombah anghe: hapan kwasan lengäe Jehowa djari magah ita blua bara Misir, bara äka karewar ita.

15. Krana metoh Parao manekang atäie, djaton maku malapas ita, maka Jehowa mampatäi karä anak idjä solake inakan indue intu hapus tanah Misir, anak olon anak meto; tagal tä aku mampatäi akan

Jehowa karä anak meto idjä hatuä, idjä solake inakan indue, tapi karä anakku, idjä solake inakan indue, inewusku.

16. Djetä akan kata intu lengän ita, tuntang indu pangingat intu lingkau ita; krana awi kwasan lengäe Jehowa djari magah ita bara tanah Misir.

II. — 17. Maka djadi; limbah Parao djari malapas utus olo tä, Hatalla djaton magah äwen mahoree djalan manjak tanah olo Pilsti, alo djalan djetä mametas; krana koan Hatalla: Belä utus olo tä manjasal, amon iä palus akan parang, suro iä palus buli akan Misir tinai.

18. Malainkan Hatalla magah olo tä bilibilit, manjak djalan hong padang tunis benjem, mahoree saran tasik rarudju. Maka olo Israel blua bara Misir hapadjuhapadju, tjarag akan klahi.

19. Maka Moses mimbit tolang Josep kea: krana Josep tä djari manjoho olo Israel mananggong sumpah hai, koae: Toto haliai, Hatalla karäh mananggoh keton, tä keton akan mimbit tolangku bara hetoh. — (1 Mos. 50, 25).

20. Tumon tä olo tä harikas bara Sukot, palus hapodok hong Etam, intu saran padang tunis benjem.

21. Maka Jehowa hagoet helo baue, handau huang botop baunandau, hapae magah olo tä djalan idjä budjur, tinai amon hamalem huang botop apui, hapae manjingah äwen, mangat olo tau hagoet handau hamalem.

22. Handau botop baunandau, hamalem botop apui tä djaton mindah bara baun olo tä.

BAGI 14.

I. Parao manggoang olo Israel. II. Olo Israel hanimpah tasik rarudju. Parao dengan olo Misir matäi hetä.

I. — 1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel mules, bapodok balikat Pihaghirot, helat Migdol dengan tasik, tandipah Baal-Sepon; tokep saran tasik keton akan bapodok.

3. Tä Parao karäh manjewut olo Israel, koae: olo tä lajang hong tanah, äwen kilau tapampat hong padang tunis benjem tä.

4. Tä aku handak manekang atäi Parao, leka iä manggoang keton, palus aku handak impahai intu Parao, tuntang intu karä kawan parang ajue, tä olo Misir akan kasene, jaku toh Jehowa. Maka olo manumon aughe tä.

5. Djadi, amon radja Misir mahining brita, ntus olo tä djari babuhau, palus barabalik angkat atäi Parao tuntang atäi karä mantire dengan utus olo tä, tuntang äwen hamauh: Buhen ita djari mawi talo kalotä, ita djari malapas olo Israel, sampai äwen djaton manempo ita hindai?

6. Balalu Parao manjoho olo pasang kareta, tuntang iä mirak karä olo ajue.

7. Iä mimbit djahawen ratus kareta idjä kapala bahalap, tuntang karä kareta beken tinai, awang intu Misir, maka karä pangkalimae uras mukonge.

8. Krana Jehowa djari manekang atäi Parao, radja Misir tä, mangat iä manggoang olo Israel. Tapi olo Israel djari blua awi lengä idjä hai.

9. Maka olo Misir manggoang äwen, karä hadjaran Parao, karä karetae, karä pangkalimae, hapus karä kawan parang ajue, tuntang äwen djakä awie, kahum äwen bapodok intu saran tasik, balikat Pihaghirot, tandipah Baal-Sepon.

10. Amon Parao manokep, maka olo Israel manggatang matae, itä! olo Misir manggoang iä; tä iä paham mikäh, palus olo Israel mangkariak intu Jehowa.

11. Tuntang olo tä hamauh dengan Moses: Djaton ombet karä kubur hong tanah Misir, sampai ikau djari mimit ikäi bara hetä, nakara matäi hong padang tunis benjem toh? Buhen ikau djari mampa ikäi kalotoh, sampai djari mimit ikäi bara Misir?

12. Djaton ikäi djari hamauh dengan hong tanah Misir: terai bewäi, naughe ikäi manempo olo Misir? Toto, käläh haream ikäi manempo olo Misir, bara ikäi matäi toh hong padang tunis benjem.

13. Tapi koan Moses dengan olo arä: Äla mikäh, tanggatang bewäi keton, keton akan mitä dohop Jehowa, idjä karäh ilaluse akan keton andau toh; krana olo Misir toh, idjä gitan keton andau toh, palus katatahi keton djaton karäh mitä olo tä tinai.

14. Jehowa karäli mangalali akan keton, tapi keton akan melai sanang bewäi.

15. Maka koan Jehowa dengan Moses: Buhen ikau mangkariak intu aku? soho olo Israel harikas.

16. Maka ikau akan manggatang sokahm, sambil manantadjok lengäm akan tasik, tilang tä, mangat olo Israel manandjong intu bentok tasik, mahoroe bohos kateah. — (Jos. 3, 13).

17. Itäm, aku handak manekang atäi karä olo Misir tä, leka iä tamä hetä, manuntut olo tä; tä aku handak impahai intu Parao, intu karä kawan parang ajue, intu karä karetae, intu karä pangkalimae.

18. Tä olo Misir akan kasene, jaku toh Jehowa, awiku impahai intu Parao, intu karä karetae, intu karä pangkalimae.

19. Palus Malaikat Hatalla, idjä hagoet helo baun olo Israel, mindah akan hila likut olo tä, hotop baunandau tä mindah bara baue akan likut olo tä,

20. Palus mendeng helat olo Misir dengan olo Israel; maka botop baunandau tä kaput silae, blawa silae, palus mamplawa äwen tä, sambil mangahana olo Misir manggapi äwen hapus alem tä.

II. — 21. Amon Moses manantadjok lengäe akan tasik, maka Jehowa mundur tasik tä hapan riwut timor, idjä kantjang hapus alem, iä mamandit tasik, tinai karä danum hetä halilang.

22. Palus olo Israel sewu akan bentok tasik, mahoroe bohos kateah, karä danum hasuson kilau pagar batu sambil gantau.

23. Maka olo Misir manggoang iä, sewu tasik manuntut likut äwen, karä hadjaran Parao, karä karetae, karä pangkalimae, palus akan bentok tasik.

24. Maka haiak tampalawäi Jehowa bara huang botop apui, bara huang baunandau tä manangkilik kawan parang olo Misir, palus iä manangkedjet kawan parang olo Misir.

25. Iä manggian manipas galingan karä karetae, tuntang mandal panggoet olo tä. Tä koan

olo Misir: Has, ita hadari bara baun olo Israel, krana Jehowa aton mangalahi akae, mantakan olo Misir!

26. Tapi Jehowa hamauh dengan Moses: Tadjok lengäm akan tasik, mangat halalian karä danum maleteng karä olo Misir, karä karetae tuntang pangkalimae.

27. Tä Moses manantadjok lengäe akan tasik, maka haiak talo sawah rahusan dähes tasik haluli tinai, palus olo Misir hadari, haiak manantarang djetä. Tumon tä Jehowa mambaring olo Misir intu bentok tasik.

28. Krana amon karä danum haluli tinai, djetä manutup mampaleteng karä kareta, karä pangkalima, hapus kawan parang ain Parao, idjä djari omba iä tamä tasik; dialo idjä biti karä olo tä batasa.

29. Tapi olo Israel mahoroe bohos kateahé intu bentok tasik, karä danum tä hasuson kilau pagar bata sambil gantau.

30. Tumon tä Jehowa maliwus Israel intu andau tä bara lengän olo Misir, tuntang Israel mitä karä hantun olo Misir hakalampah intu saran tasik.

31. Tä Israel mitä kwasan lengän Jehowa, idjä djari imprahae mawi olo Misir; tä utus olo tä marawan Jehowa, tuntang iä pertjaja huang Jehowa, tinai harap reware Moses.

BAGI 15.

I. Moses äwen duä 'Mirjam manjanji manara Hatalla. II. Olo Israel hong Sur, Mara tuntang Elim.

I.—1. Tä Moses haiak sakarä

olo Israel manjanji njanji toh akan Jehowa, koae: Jaku handak manjanji, manara Jehowa, krana iä Idja Pangkahai; hadjaran tuntang olo idjä mukonge djari imbaringe akan tasik. — (*Masm.* 106, 7.)

2. Jehowa kwasangku, akae aku manjanji! iä djari indu selamat ajungku. Iä puna Hatallangku, tagal tä aku handak mahorumat iä; iä Hatallan tatoku, jaku handak mampahai iä.

3. Jehowa idjä toto Pangkalima, arae puna Jehowa.

4. Karä karetan Parao, karä kawan parang ajue djari imbaringe akan tasik; karä pangkalimae idjä mambatang djari buseng hong tasik rarudju.

5. Kandalem danum djari manutup mambuseng äwen, kilau batu äwen leteng intu kaleka handalem.

6. O Jehowa, lengäm gantaum djari impahai huang kwasa, lengäm gantaum, o Jehowa, djari mampalomat karä musoh.

7. Huang kwasan kahain ikau djari mampalokang idjä manggatang arepe malawan ikau; kalaitm idjä hasap impluam, tä äwen tä lomos kilau tampilai.

8. Awi kamehus urongm karä danum djari hakumbo, dähes rahusan mendeng tendjek hatujok, galombange djari baku intu bentok tasik.

9. Koan musoh: aku handak manggoang, mandjakä äwen, aku handak marampas, mambagi karä ramoe, aku handak maluput huangku dengan olo tä, aku handak manjilak padangku, lengängku akan mampalomos iä.

10. Tä ikau manjoho riwutm manampur, balalu tasik manutup

awen; kilau tanggalong awen tä leteng huang kadähes danum tä.

11. Awe kilau ikau, o Jehowa, marak karä dewa? Awe kilau ikau bahalap huang karasih, ingikäh huang horumat? Talo gawim aras heran haliai!

12. Sana ikau manantadjok lengäm gantaum, petak balalu manelen awen tä.

13. Awi asim ikau djari magah utus olo toh, idjä djari iliwusa; awi kwasam ikau djari ngagalan iä akan kalekam melai, idjä brasih tuntang mangat.

14. Sana karä utas olo mahining tä, iä akan harudjut, kikäh karäh lawo akan olo handiai, idjä mukong tanah Palestina.

15. Tä karä mantir Edom karäh sabanen angate, karudjut karäh manjangkulep olo kwasa baris olo Moab; olo handiai awang mukong tanah Kanaan karäh leujoh atäie.

16. Katangkedjet tuntang kikäh karäh manjangkulep olo tä, awi kahain lengäm olo tä palus gagom kilau batu, sampai utus olo ajum, o Jehowa, djari mahoroe mahalau tanah olo tä, sampai tanahe djari inimpah utus olo toh, idjä djari iulihm.

17. Agah ikäi, imbul ikäi hong bukit baris ajum, intu kaleka idjä djari indjariam mandjadi äkam melai, o Jehowa, hong äka brasih idjä djari inampa lengäm, o Jehowa.

18. Jehowa toto radja haradjur palus katatahi.

19. Krana Parao djari tamä tasik tuntang karä hadjaräe, karetae, pangkalimäe; tä Jehowa mandjakah danum tasik akan hundjue; tapi olo Israel manjak bohos kateae hong bentok tasik.

20. Maka Mirjam, nabi bawi, betau Aaron tä, mantiang gandang intu lengäe, tuntang sakarä olo bawi hagoet, omba iä, mimbit gandang haiak babigal.

21. Tä Mirjam tombah augh olo hatuä tä, koae: Njanji, tara Jehowa, krana iä Idjä Paugkahai tä, hadjaran tuntang olo idjä mukonge djari imbaringe akan tasik!

II.—22. Limbah tä Moses manjoho olo Israel harikas bara tasik rarudju, palus olo tä hagoet sampai padang tunis benjem Sur; maka olo tä manandjong katelo andau kakedjaue hong padang tä, djaton sondau danum.

23. Limbah tä iä manantarang Mara, (*kapait*), tapi iä djaton tau mihop danum intu Mara, basa paham bapait angate; tagal tä kaleka tä bagarä Mara.

24. Tä olo arä bakotok, mawi Moses, koae: Narai akan ihop ita?

25. Maka Moses mantehau, blaku intu Jehowa, tuntang Jehowa masanan kaju akae; djetä ilabohe akan danum, palus danum tä batawah. Hetä Hatalla mampendeng akan utus olo tä prentah, tuntang djandji, hapae mangkamä iä;

26. Koae: Djaka ikau dengan toto atäim manumaon augh Jehowa, Hatallam, mawi talo budjur intu matae, maminding manjenä prentahe, tuntang mahaga karä hadat ai: tä aku handak mahaga ikau kea bara karä peres, idjä djari hapangku mawi Misir, krana aku Jehowa puna Doktor ajum.

27. Limbah tä olo tä manantarang Elim, hetä aton duäwalas lowang danum, tuntang udju pulu batang korma. Maka olo tä batapodok hetä intu kaleka danum.

BAGI 16.

Olo Israel hong padang Sin; burung sasintar; man.

1. Limbah iä harikas bara Elim, maka hapus utus olo Israel tamä padang tunis benjem Sin, idjä helang Elim dengan Sinai: andau limäwalas, bulan duä, limbah iä djari blua bara tanah Misir, iä tamä hetä.

2. Maka hapus utus olo Israel bakotok, mawi Moses äwen duä Aaron hong padang tunis benjem tä.

3. Koan olo Israel dengan äwen duä tä: Sukur, djaka ikäi djari matai awi lengän Jehowa hong tanah Misir, pesan ikäi mondok darah landai balut, pesan ikäi kuman tepong sampai besoh, krana keton djari magah ikäi akan padang tunis benjem toh, tantai manjoho hapus utus ikäi toh matai meher.

4. Tä koan Jehowa dengan Moses: Itäm, bara langit aku handak mudjan tepong akan keton; tä olo arä akan hagoet, manampunan djetä, sining andau ukure akan idjä andau; djetä, mangat aku mangkemä olo tä, djaka iä manandjong hong prentahku atawa dia.

5. Krana intu andau djahawen, amon iä manatap talo, idjä djari inampunae, maka djetä salipet karäe bara talo, idja inampunan olo sining andau.

6. Tä koan Moses äwen duä Aaron dengan sakarä olo Israel: Halemäi karäh keton akan kasene, Jehowa idjä djari magah keton bara tanah Misir.

7. Tinai handjewe djewe keton karäh mitä kahain Jehowa, krana iä djari mahining keton bakotok mawi Jehowa; krana äwe köä, sampai keton bakotok mawi köä?

8. Tinai koan Moses: Halemäi karäh Jehowa karäh manenga balut akan kinan keton, tinai handjewe karäh tepong sampai besoh, djetä basa Jehowa djari mahining augh kotok keton, idjä hapan keton mangotok iä. Krana äwe kea köä? keton djaton mangotok köä, tapi Jehowa.

9. Limbah tä koan Moses dengan Aaron: Soho salepah utus olo Israel, koam: tanggoh taharep baun Jehowa, krana iä djari mahining augh kotok keton.

10. Djadi, hatak Aaron hakotak dengan salepah utus olo Israel, olo tä mules manintu padang tunis benjem; itäi kahain Jehowa mämala huang botop baunandau.

11. Tä Jehowa hamauh dengan Moses; koae:

12. Aku djari mahining kakotok olo Israel: suman akan äwen tä, koam: benteng halemäi keton karäh kuman balut, tinai handjewe djewe keton karäh besoh kuman tepong, tuntang keton akan kasene, aku toh Jehowa, Hatallan keton.

13. Djadi, halemäi aton dumah burong sasintar, sampai manutup äka olo Israel bapodok. Tinai handjewe aton ambon paham hakaliling kalekae tä.

14. Limbah ambon djari badandang, tä hapus padang aton talo bunter korik, malenak ampie.

15. Amon olo Israel mitä djetä, koae sama arepe: Man hu? (en tä?) Krana iä djaton katawan talo tä. Maka koan Moses dengan äwen: Djetoh tepong tä, idjä djari inenga Jehowa indu kinan keton.

16. Toh augh prentah, idjä inenga Jehowa: tampunan keton genep biti tumon kombete kumae. idjä

gomer (*telo supak hirah*) akan genep biti; tumon karā biti, awang hiadjā tingkap keton, keton akan manampunan tā.

17. Maka olo Israel mawie tumon aughē tā, iā manampunan djētā, aton idjā isut, aton idjā arā.

18. Tapi amon olo manakare, hapan gomer, maka olo idjā djari manampunan arā, djaton kalabiē, tinai idjā manampunan isut, djaton katapase; genep biti djari manampunan ombēt akan indu kināe. — (2. Kor. 8, 15.)

19. Koan Moses dengan olo tā: Aēla idjā biti keton manisa talo enon akan djewu. — (Matt. 6, 34.)

20. Tapi olo tā djaton paraba augh Moses; aton kea idjā manisa akan andau tinai; maka djētā huret balalu bewan. Tā Moses paham malait āwen tā.

21. Maka siring handjewu olo manampunan djētā, genep biti tumon komabete kumas, krana amon andau djari blasot, talo tā lewjuh.

22. Maka andau djahawen olo manampunan tepong tā salipet karāe, duā gomer akan genep biti; tuntang karā mantir utus olo tā mananggoh, masuman tā akan Moses.

23. Koan Moses dengan olo tā: Djeto h augh, idjā injoho Jehowa: djewu puna andau malajan, andau sabat ain Jehowa idjā brasih; idjā handak manjangae, sanga, idjā handak maluntohe, luntoh, tinai karā tisae ingkes akan djewu.

24. Maka olo mingkes tā akan andau tinai, tumon schon Moses; maka djētā djaton bewan, dia kea huret.

25. Tinai Moses hamauh: Kuman djeto h andau toh, krana andau toh sabat ain Jehowa; andau

toh keton djaton sonda u talo tā hong padang.

26. Kadjahawen keton akan manampunan tā, tapi andau udju aton sabat, andau tā talo tā djaton.

27. Tapi intu andau udju aton kea belae idjā hagoet, handak manampunan; tapi iā djaton sonda u talo enen.

28. Tā Jehowa hamauh dengan Moses: Kilen katahin keton handak managah mimbing prentahku, mimbing undangundanku?

29. Itā, Jehowa djari manenga andau sabat akan keton, tagal tā andau djahawen iā manenga akan keton talo kiman akan kaduā. Genep biti akan melai intu kalekae, ala idjā biti akan hagoet kantā kantā intu andau udju. — (1. Mos. 2, 2.)

30. Tumon tā, utus olo tā malajan andau udju.

31. Maka olo Israel manggurā talo tā man; djētā kilau bawak sahang salia, malemak ampie, tinai angate kilau tepong balut madu.

32. Tinai koan Moses: To h augh, idjā imetāh Jehowa: duan idjā gomer man, ingkes tā akan karā panakan keton idjā rahian, girir-manggirir, mangat āwen tā kea mitā tepong, idjā djari isengaku indu panginan keton hong padang tunis benjem toh, metoh aku mangah keton bara tanah Misir.

33. Tinai koan Moses dengan Aaron: Duan kusong, ingkes hetā man idjā gomer, ina tā intu baur Jehowa, mangat djētā melai akan panakan keton idjā harian, girir-manggirir.

34. Tumon Jehowa djari mametāh Moses, kalotā Aaron mingkes tā intu āka brasih haliai, mangat melai hetā.

35. Maka āpat pulu njelo katahie olo Israel kuman man, kalawo

iä sampai tanah äkæ akan melai; sampai iä lompat saran tanah Kanaan olo tä magon kuman man. — (Joa. 5, 12.)

36. Maka sapulu gomer mandjadi idjä epa.

BAGI 17.

- I. Olo Israel impihop bara bukit batu.
II. Iä mampalah olo Amalek.

I. — 1. Limbah tä bapus utas olo Israel blua bara padang Sin, tantang panggoete genep andaa tumon prentah Jehowa; iä bapodok intu Rapidim; tapi djaton danum hetä, mangat olo arä tau mihop.

2. Awi tä olo arä balala manjaing Moses, koae: Tenga danum akan ikäi, mangat ikäi mihop. Koan Moses dengan äwen: Buhen keton manjaing aku? buhen keton mangkemä Jehowa?

3. Maka amon olo arä paham kateah belae hetä, manggau danum, iä bakotok mawi Moses, koae: Buhen ikau djari manjoho ikäi blua bara Misir, uka ikau toh mampatäi ikäi, anak ikäi tuntang meton ikäi, awi kateah belae?

4. Tä Moses mangkariak intu Jehowa, koae: Kilen gawingku dengan olo arä tä? toto isut hindai aku dia imantinge, impatäie hapen batu.

5. Maka koan Jehowa dengan Moses: Lius ikau, haiak gitan olo arä; imbit isut bakas olo Israel, tuntang duan sokahm intu lengäm, idjä djari hapam mahäwes tasik, balala hagoet.

6. Itäm, jaku handak mendeng

intu baum hundjuu batukarang hong Horeb, palus ikau akaa mahäwes batu tä, balalu danum karäh blua mangambuhak bara hetä, mangat olo arä mihope. Palus Moses mawie tumon aughe tä intu matan karä mantir olo Israel.

7. Maka iä manggarä kaleka tä Masa tuntang Meriba, (*tingkes tuntang kanjaing*), tagal kanjaing olo Israel, tinai basa olo tä djari mangkemä Jehowa, koae: Aton Jehowa toto hindjä ita, atawa dia?

II. — 8. Maka olo Amalek aton dumah, mangalahi Israel hong Rapidim.

9. Koan Moses dengan Josua: Intih olo hatuä baris ita, lius, mangalahi Amalek; djewu aku handak mendeng intu tantan lungkoh tä, haiak mumbing sokah Hatalia huang lengängku.

10. Maka Josua mawie tumon augh Moses, uka mangalahi olo Amalek. Tapi Moses, Aaron äwen tolo Hur mandai tantan lungkoh.

11. Djadi, katahin Moses manggatang lengäe, maka Israel manang, tapi sana lengäe tendur tinai, tä manang Amalek.

12. Tapi lengän Moses häka, bebehath angate, tagal tä äwen duä manduan batu, mingkes tä penda iä, mangat iä mondok hundjue; tinai Aaron äwen duä Hur manjokah lengäe hasansala, idjä biti gantae, idjä biti sambile. Tumon tä lengäe magon etter, sampai matanandau belep.

13. Tä Josua mamparungkok olo Amalek hapen baan padang.

14. Maka koan Jehowa dengau Moses: Bintik perkara toh huang surat akan pangingat; palus sanan intu pinding Josua: pangingat olo tahuu aran Amalek aku handak

mampalomose lepah lingis bara penda langit.

15. Tā Moses mamangun mesbeh, sambil manggarā tā: Jehowa indu banderangku.

16. Tinai iā hamauh: Lengān Amalek djari mantakan padadusan Jehowa, tagal tā Jehowa handak mangalahi Amalek girirmanggirir.

BAGI 18.

I. Jetro magah sawan Moses tuntang anake akae. II. Moses mangkat mantir akan olo arā.

I. — 1. Amon Jetro, imam intu Midian, empo Moses tā, mahining talo handiai, awang djari iawi Hatalla dengan Moses, tuntang dengan Israel, utus olo ajue, tinai amon iā mahining, Jehowa djari magah Israel bara Misir;

2. Tā maka Jetro, empo Moses, manduan Sipora, sawan Moses, idjā djari injohoe bali, — (2, 16.)

3. Tuntang anake hatuā duā-duā, aran idjā tā Gerson; (olo tamuāi;) krana koe: aku toh manamuāi hong tanah olo beken;

4. Tinai aran idjā Elieser: (dohop Hatalla;) krana koe: Hatallan tatongku djari mandohop aku, tuntang maliwusaku barapadang Parao.

5. Djadi amon Jetro, empo Moses, tuntang anak sawan Moses djari sampai iā hong padang tunis benjem, tokep bukit Hatalla, kaleka olo tā bapodok,

6. Maka iā manjoho olo masuman akan Moses: Jaku toh, empon Jetro. manalih ikau, mimbit sawam, tuntang anake duāduā.

7. Palus Moses hagoet, manambang empoe, balalu sontop, manjium

iā; limbah hatabi äwen tā haiak tamā tingkap.

8. Tā Moses manjarita akan empoe talo handiai, awang iawi Jehowa dengan Parao tuntang dengan olo Misir tagal Israel, tinai karā kadjakān olo tā hong djalan, tuntang kilen Jehowa djari mandohop iā.

9. Maka Jetro handjak tagal karā kahalap, awang iawi Jehowa dengan olo Israel, idjā djari maliwus olo tā bara lengān olo Misir.

10. Tinai Jetro hamauh: Tara akan Jehowa, idjā djari maliwus keton bara lengān olo Misir, bara lengān Parao, idjā djari mansuwit utus olo toh bara penda lengān olo Misir.

11. Toh tawangku, Jehowa toto hai bara karā dewa, krana danum idjā hapan olo Misir mararat olo ajue, hapan tā kea iā djari marusak olo tā tinai.

12. Maka Jetro, empo Moses, maluput parapah awang ingāhu, tuntang awang injambalih akan Hatalla: tinai Aaron, tantang karā bakas olo Israel, manalih, mangat kuman dengan Jetro, empo Moses, hong baun Hatalla.

II. — 13. Maka andat tinai Moses mondok, mangat mamutus perkaran olo arā; olo arā tā mendeng hakaliling Moses bara handjewu palus sampai halemāi.

14. Maka amon empoe mitā karā ampin gawie dengan olo arā tā, koe: Kilen gawim tā dengan olo arā? buhen ikau tonggal kabuatm bewāi mondok hetā, tuntang olo arā handiai mendeng mangaliling ikau bara handjewu palus sampai halemāi?

15. Koan Moses dengan empoe: Basa olo arā tā mananggoh aku, handak misek Hatalla.

16. Krana amon aton perkarae,

maka olo tä mananggoh aku, mangat aku mamatut perkarao olo tä, tuntang masanan akae hadat tuntang prentah Hatalla.

17. Maka koan empo Moses dengae: Gawim tä djaton buah.

18. Ikaou pahalau mampahäka arepm tuntang olo arä tä, idjä manalih ikaou; gawi toh pahalau babehat akam, ikaou kabuatm djaton tau mangabnah tä.

19. Tumon aughku toh, jaku handak mangalagai akam, tinai Hatalla karäh mampahaiak ikaou. Kaläh ikaou manatäan olo arä tä intu Hatalla, tuntang manjampai karä perkarae akan Hatalla.

20. Tinai ikaou akan manarang hadat tuntang prentah Hatalla akan olo arä, haiak masanan akae djalan, idjä buah akan ihoroe, tinai gawi, awang patut ilaluse.

21. Tapi intih bara olo arä tä olo idjä pintar, idjä mikah Hatalla, olo budjur, idjä basingi kakoho, angkat olo tä mandjadi mantir turoturon, akan sakojan biti, akan saratus biti, akan limä pulu biti, tinai akan sapulu biti.

22. Mangat äwen tä haradjur mamutus perkarao utus olo toh; tapi karä perkara awang hai äwen tä akan manjampaie akam, baja karä perkara korik äwen tä akan mamutuse kabuate; tumon tä ikaou karäh mahian, tuntang äwen tä omba ikaou mananggong gawi.

23. Djaka ikaou manumon aughku toh, asal Hatalla manjoho ikaou, tä ikaou tau tahan gawim, tuntang utus olo toh karäh sampai kalekae dengan kasanang.

24. Maka Moses manarima augh empoe, iä mawie tumon karä kalagaie.

25. Palus Moses mintih bara sa-

karä olo Israel olo pintar, sambil mangkat iä mandjadi kapalan olo arä turoturon, mantir akan sakojan biti, akan saratus biti, akan limä pulu biti, akan sapulu biti;

26. Mangat äwen tä haradjur mamutus perkarao olo arä; perkara babehat äwen akan manjampaie akan Moses, tapi karä perkara korik akan imutuse kabuate.

27. Limbah tä Moses malapas empoe buli, tuntang iä tä buli tanah ajue.

BAGI 19.

Olo Israel sampai Sinai; iä akan manatap arepe mahining sapulu prentah Hatalla.

1. Maka huang bulan telo limbah olo Israel djari blua bara tanah Misir, kilau andau bulan panggoete kea, olo tä tamä padang tunis benjem Sinai.

2. Krana iä djari harikas bara Rapidim, palus manantarang padang Sinai, tuntang bapodok hetä hong padang, tandipah bukit djeta.

3. Maka Moses mandai manalih Hatalla; Jehowa mantehau iä bara hundjun bukit, koe: Tumon toh ikaou akan hakotak dengan panakan Jakob, tuntang masanan akan olo Israel:

4. Keton djari mitä gawingku dengan olo Misir, tapi keton djari inanggongku kilau hapan palapas burung nasar, haiak manduan keton akangku.

5. Toh, djaka keton manumon aughku, tuntang mimbing djandjingu, maka keton induangku indu bagingku, rantep bara karä utus olo beken: krana salepah pe-tak puna uras ajungku.

6. Tapi keton akan mandjadi karadjaan imara akangku, utus olo idjä brasih. Augh toh akan insu-mam akan olo Israel. — (1.Petr. 2, 9.)

7. Tä Moses buli, mangahau karä bakas olo Israel, tuntang manatäan akan pinding äwen tä karä augh, idjä imetäh Jehowa intu iä.

8. Palus olo arä tombah haiak, koe: Talo handiai idjä imetäh Jehowa, ikäi handak manumoe. Maka Moses haluli, manatäan karä augh olo tä akan Jehowa.

9. Koan Jehowa dengan Mo-ses: Itäm, aku handak manalih keton, huang botop haunandau idjä sasawoh, mangat olo arä ma-hining bitingku hakotak dengam, nakara olo tä pertjaja ikau palus dapit. Tä Moses masuman akan Jehowa karä augh olo arä.

10. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Talih olo arä, prasih iä andau toh tuntang djewu, soho iä mamupok pakaiäe,

11. Mangat olo tä tatap andau telo; krana andau telo Jehowa karäh mohon akan bukit Sinai, haiak gitan olo arä samandai.

12. Karambang hakaliling bukit, haiak soho olo arä, koam: bua-buah keton, äla mandai bukit tä, paie mahin äla manindjake; krana äweäwe idjä manindjak bukit tä djaton tau dia impatäi.

13. Lengän olo mahin äla akan pohos olo tä, tapi iä akan impatäi imanting hapan batu, atawa imanah; alo meto alo olon djaton iä akan belom hindai. Tapi amon augh sarunai mamala, tä olo akan nandai mandas pain bukit.

14. Tä Moses mohon bara bukit, manalih olo arä; palus iä mampra-

sih olo arä, tinai olo tä mamupok pakaiäe.

15. Koe dengau olo arä: Tata-tatap keton akan andau telo; tuntang äla marantep olo bawi.

16. Maka djadi inta andau telo, handjewu, baaton njaho kilat hundjun bukit, tinai baunandau sawo-sawoh, tuntang augh sarunai idjä paham batarik, sampai olo arä handiai, idjä bapodok intu liwa, hagendjah.

17. Tä Moses magah olo arä blua bara kalekae, manaharep Hatalla, palus olo tä mendeng intu pain bukit.

18. Maka salepah bukit Sinai tä aseasep awi Jehowa djari mohon akan hetä huang apui, tuntang asepe tä pulopulok kangambo kilau asepe tannur, tinai salepah bukit tä paham hagerek.

19. Maka kahum augh sarunai tä djaladjalan batarik, Moses hakotak dengan Hatalla, tuntang Hatalla bakarinah tombah auge.

20. Krana sana Jehowa djari mohon akan hundjun tantan bukit Sinai, maka iä manjoho Moses manalih iä hetä, palus Moses mandai bukit.

21. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Mohon, pudji olo arä, belä iä badjudju, manggapi Jehowa, handak manjengoke, suro awi tä arä olo tä matsäi.

22. Tinai imam, idjä akan manggapi Jehowa, indu mamprasih arepe, belä Jehowa mawi iä.

23. Koan Moses dengan Jehowa: Djaton tau olo arä mandai bukit Sinai, krana ikau djari manjoho ikäi: karambang tuntang prasih bukit tä.

24. Tä Jehowa hamauh dengae: Lius, mohon, limbah tä keton

duk Aaron akan mandai; tapi äla imam tuntang olo arä tä maningkas, handak mandai manalih Jehowa, belä iä mawi olo tä.

25. Djadi Moses mohon manalih olo arä, sambil masuman augh tä akan äwen.

BAGI 20.

I. Sapula prentah Hatalla. II. Prentah tahu mesbeh.

I. — 1. Maka bitin Hatalla manjewut karä augh toh, koea: — (5 Mos. 5, 6.)

2. Jaku Jehowa aton Hatallam, idjä djari magah ikau blua bara tanah Misir, äka kanewarm.

3. Äla ikau manempo hatalla beken intu baungku.

4. Äla ikau manampa hampatong atawa bintik tamunan dewa akam, äla tumon talo awang ngambo hong langit, äla tumon talo awang ngiwa hundjun petak, äla tumon talo awang intu danum, iwa petak.

5. Äla ikau sontop akae, äla manempo iä. Krana jaku Jehowa, Hatallam, toto Hatalla idjä pangabehu, idjä mamalih kasalan bapae intu anake sampai telo äpat turun, olo idjä basingi aku.

6. Tapi jaku masi bakojakojan olo idjä sinta aku, sambil mahaga prentahku.

7. Äla ikau hapan aran Jehowa, Hatallam, sala, krana Jehowa djaton maku malapas bara hukum olo tä, idjä hapan arae sala.

8. Ingat andau sabat, mangat iksu mahaga djeta. — (1. Mos. 2, 2.)

9. Kadjahawen andau buah ikau bagawi, sambil nguan karä talo gawim.

10. Tapi andau udju tä andau sabat ain Jehowa, Hatallam. Andau tä äla ikau bagawi, äla anakm hatuä, äla anakm bawi, äla kea rewarm hatuä, äla rewarm bawi, äla karä metom, äla olo tamuäi idjä intu lewum.

11. Krana huang kadjahawen andau Jehowa djari manampa langit, petak, tasik, tuntang talo handrafi awang huange, tapi iä malajan andau udju; tagal tä Jehowa djari mumberkat andau sabat, tuntang djari mampahalep djeta.

12. Horumat bapam tuntang indum, mangat umurum pandjang hong tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallam, akam.

13. Äla ikau mampatäi olo.

14. Äla ikau habandong.

15. Äla ikau manakau.

16. Äla ikau manandjaro olo.

17. Äla ikau mipen human olo, äla ikau mipen sawan olo, äla reware hatuä, äla reware bawi, äla metoe, äla ikau mipen talo idjäidjä, awang ain olo.

18. Maka olo arä handiai mitä mahining njaho, kilat, augh sarunai tuntang bukit idjä aseasep; djadi amon olo arä mitä talo tä, maka iä undur, mendeng kedjakedjau.

19. Tinai olo tä hamauh dengan Moses: Käläh ikau hakotak dengan ikäi, ikäi handak manumon aughm; äla Hatalla hakotak dengan ikäi, belä ikäi matäi.

20. Koan Moses dengan olo arä: Äla keton mikäh, krana Hatalla djari manalih, ahate maningkes keton, mangat keton marawan iä, uka keton äla badosa.

21. Tä olo arä mendeng kakedjau, tapi Moses manggapi kakaput, äka Hatalla tä.

II. — 22. Maka Jehowa hamauh

dengan Moses: Kakai koam dengan olo Israel: keton djari mitä bitingku djari hakotak dengan keton bara langit.

23. Æla keton manempo talo beken sala bara aku, äla manampa akan keton hampatong salaka atawa bulau, tamunan dewa.

24. Tampa akangku mesbeh petak, hetä luput parapahm awang ingähu, tuntang parapahm tarimakasih, kambing tabirim tuntang sapim. Intu karä kalekaku manjoho keton mahorumat arangku, hetä aku handak manalih keton, sambil mamberkat keton.

25. Tinai amon ikau handak manampa mesbeh batu akangku, äla hapan batu awang djari imahat, krana djaka pahatm djari imapak hundjue, tä maka ikau djari mamali djeta.

26. Æla kea mandai mesbeh ajungku hapan tangga, belä kaha-wäm ilowai intu hundjue.

BAGI 21.

I. Prentah tahu karä djipen. II. Prentah tahu kasalan olo klahi.

I. — 1. Djetoh undangundang, idjä akan insanam akan utus olo tä.

2. Amon ikau manewus olo Ibrani indu djipem, iä akan melai intu ikau djahawen njelo, tapi intu njelo udju iä empas bewäi. — (3. Mos. 25, 39.)

3. Djaka bitie kabuate djari tamä, maka bitie kabuate kea akan blua tinai; djaka iä djari tamä tuntang sawae, maka sawae kea blua haiak dengae.

4. Djaka tempoe djari manenga sawae akae, tuntang olo bawi tä

djari manak hatuä bawi akae, maka olo bawi tä tuntang anake melai akan tempoe, banae blua kabuate bewäi.

5. Tapi djaka djipen hatuä tä kabuate hamauh: aku radjin dengan tempongku, tinai dengan anak sawangku, aku djaton maku empas;—

6. Tä tempoe akan mimbit iä naharep mantir hai, palus mampendeng iä darah blawang atawa papar bauntunggang, sambil mamesek pindinge hapan djudjuk; tä djipen tä mandjadi indu reware palus katatahi.

7. Tinai djaka olo djari mandjual anake idjä bawi akan indu djipen olo, maka iä tä djaton akan empas kilau djipen hatuä.

8. Djaka tempoe djaton mangilak iä, tuntang iä djaton maku mampabanä iä, maka iä akan manjoho olo beken manewus iä. Tapi djaton tau iä mandjual iä akan utus olo beken, basa iä ngabelä iä.

9. Tapi amon iä mampabanä iä dengan anake, tä patut iä marabäa iä kilau hadat anak bawi.

10. Tinai amon iä mandahang sawan anake beken tinai, maka äla iä terai manenga akan idjä helo tä panginae, pakaiäe, tinai djaton iä tau terai hindjä dengae.

11. Djaka iä djaton malalus telo perkara tä, maka olo bawi tä palus empas bewäi, dia usah mamalah regae.

II. — 12. Olo idjä mamukul olo beken sampai matäi, djaton tau dia iä impatäi kea.

13. Tapi djaka iä djaton tantai ahate, malainkan Hatalla djari manjampai olo tä intu lengäe, tä maka aku handak manantu akan keton äka olo tä tau mahakan. — (4. Mos. 35, 6.)

14. Tapi djaka olo tantai ahate djari mawi kulae, hapan akal djari mampatäi iä: alo bara mesbehku kea mahin patut ikau manduan olo tä, nakara iä impatäi.

15. Olo idjä mamukul bapae atawa indue, djaton tau dia impatäi.

16. Tinai äweäwe idjä djari manakau olon, alo iä djari mandjual olo tä, alo olo tä sondau tinai intu iä: djaton tau dia iä impatäi.

17. Idjä manjapa bapae atawa indue, djaton tau dia iä impatäi.

18. Amon olo hatuä haklahi, tuntang idjä biti äwen tä mamantu kolae hapan batu, atawa mamen-dong iä, tapi kolae djaton matäi, baja iä kapähä menter haban intu sasuroe:

19. Djaka iä küläh tinai, sampai tau manandjong hasokah: tä olo idjä djari mamukul iä akan lapas hara kasalae; tapi iä akan manahor karugin gawie, tinai iä akan mananggong unkus olo manatamba iä tä totototo.

20. Tinai djaka olo mamukul djipäe hatuä atawa bawi hapan kaju, sampai iä matäi penda lengäe, djetä akan imaläh intu iä.

21. Tapi amon djipäe magon belom idjä andau kaduä, tä iä djaton akan ihukum, krana rear ajue kea idjä rugi.

22. Tinai amon olo hatuä haklahi, tuntang mamukul olo bawi idjä batih, sampai iä mangelus nihau anake, tapi iä djaton sampai matäi: tä maka olo tä akan indusa. tumon lakun banan olo bawi tä, kilau kapatute awi mantir.

23. Tapi djaka iä matäi. tä ikau akan mamaläh tahaseng sama tahaseng;

24. Matä sama matä, kasingä sama kasingä, lengä sama lengä, pai sama pai;

25. Lopak sama lopak, himang sama himang, kembang sama kembang.

26. Amon olo mawi matan djipäe hatuä atawa bawi, sampai djetä rusak: maka iä akan mepas djipäe tagal matae nihau.

27. Amon iä marempang kasingan djipäe hatuä atawa bawi: tä iä akan mepas djipäe tagal kasingae nihau.

28. Tinai amon sapi hatuä manampoh olo hatuä bawi, sampai olo tä matäi: maka djaton tau dia sapi tä impatäi, imanting hapan batu, palus isie djaton tau kinnan, tapi tempon sapi tä empas bara kasala.

29. Tapi djaka sapi tä puna panandok bara solake, tuntang tempoe djari katawan tä, tapi iä djaton djari mangandange: amon sapi tä mampatäi olo hatuä bawi: maka sapi tä akan impatäi, imanting hapan batu, tinai tempoe akan impatäi kea.

30. Djaka olo handak manjoho iä mambali, tä iä akan manahor, hapae manewus tahasenge, tumon lakun olo intu iä.

31. Tumon hukum toh kea amon sapin olo djari manampoh anak olo, hatuä atawa bawi.

32. Maka amon sapi tä manampoh djipen hatuä bawi, tä maka tempon sapi akan manahor akan tempon djipen tä telo pulu kabawak rear salaka, tinai sapi akan impatäi, imanting hapan batu.

33. Tinai amon olo muap kali, atawa amon olo mangali, haiak djaton manutupe, tuntang sapi atawa kalidai olo lawo hetä:

34. Tä maka tempon kali tä akan mamaläh regae akan tempon meto, tapi hantue tä melai akan tempon kali.

35. Djaka sapin olo manampoh sapin olo beken, sampai djetä matäi: tä sapi idjä belom tä akan indjual, tuntang regae bagi haruä akan äwen duä tä, tinai hantue kea bagi haruä akæe.

36. Tapi djaka djari batarang, sapi tä bara bihin puna panandok, tuntang tempoe djaton djari mangandange: tä iä akan mamalah sapi sama sapi, tapi idjä hantue akæe.

BAGI 22.

I. Prentah tahu perkara takæe.
II. Prentah tahu kasalan beken.

I. — 1. Djaka olo manakau sapi atawa tabiri, tuntang iä manapatäie atawa mandjuale, maka iä akan manakiri limä kongan sapi gantin idjä kongan, tinai äpat kongan tabiri gantin idjä kongan.

2. Amon maling kadapatan hamalem metoh iä manakau, tuntang iä imukul sampai matäi, maka djetä djaton indu utangdaha.

3. Tapi amon matanandau djari lembut, tä djetä indu utangdaha. Maka maling patut manganti lepalepah takæe; amon djaton talo enen intu iä hapæe manahore, tä maka bitie akan indjual tagal takæe.

4. Amon talo takæe sondau intu iä magon aton, alo sapi, kalidai atawa kambing tabiri, salipet iä akan mamalah tä.

5. Djaka olo mudjar metoe, manjoho tä mreup intu tana atawa intu pambulan anggor ain olo, maka iä akan manganti tä hapæn bua tanae atawa bua pambulae awang kapala bahalap.

6. Djaka apui lembut malajap, mantakan krambang, mangähu hi-

lai gendom, atawa gendom awang hindai inggetem, atawa bua beken: tä maka iä, idjä djari mantokan apui tä, akan manganti karugi tä lepalepah.

7. Amon olo mansahan intu kolæ rear atawa milike, tuntang talo tä buah takau bara human olo tä: djaka maling tä sondau, maka iä akan mamalah tä salipet.

8. Tapi djaka maling tä djaton sondau, tä maka tempon huma tä akan imbit naharep mantir, uka iriksa, djaka iä djari manusang lengæe akan ramon kolæ atawa dia.

9. Tagal karä perkara mangkon, alo tagal sapi, atawa tagal kalidai, tagal kambing tabiri, tagal pakaiän, tagal karä talo awang nihau, idjä handak ingai olo: maka perkaran olo tä akan sampai mantir; äwe-äwe idjä injala mantir, iä patut manganti tä akan kolæ salipet.

10. Amon olo mansahan kalidai, atawa sapi, atawa kambing tabiri intu olo, tuntang meto tä matäi, atawa bahimang, atawa nihan, häiak olo djaton mitä tä:

11. Tä maka sumpah Jehowa akan tamä helat äwen duä tä, hapæe mamutus, djaka iä djaton djari manusang lengæe mawi talo ain kolæ: maka tempon meto akan manarima tä, palus olo idjä äka pasahæe dia usah mamalahæe.

12. Tapi djaka maling djari manakau tä bara darah humanæ, tä idjä äka pasahan akan mamalah tä.

13. Tapi djaka djetä djari imisak meto basiak. tä iä akan mimbit tisæe akan indu katae: tä dia usah iä mamalah meto idjä imisak tä.

14. Amon olo mindjam meton olo, tuntang djetä bahimang atawa matäi, kahum tempoe djaton: olo

tā akan mamalāh tā salepah regae.

15. Tapi amon kahum tempoe, dia usah olo mamalāh regae. Djaka meto tā injewa, tikas iā manabor sewae bewāi.

II. — 16. Amon olo manantiring olo bawi budjang, idjā hindai djari imopoh olo, palus batiroh dengae: maka iā balalu akan manenga plaku tuntang masawā iā.

17. Tapi djaka bapae djaton maku manenga iā indu sawae: tā iā akan manabor rear tumon badat plakun anak bawi.

18. Olo bawi idjā tabit āla keton manabelome.

19. Olo idjā manulah arepe dengan meto, djaton tau dia impatti.

20. Olo idjā maluput parapah akan dewa, sala bara akan Jehowa bewāi, iā akan impatti.

21. *Ēla* keton akan mauratawa marawat olo tamuāi, krana keton kea djari manamuāi hong tanah Misir.

22. *Ēla* keton marajap balo atawa nolā.

23. Amon ikau marajap ēwen tā alo brangai gawim, tuntang iā mangkariak akangku, toto aku handak manarima aughe.

24. Kasangkitku balalu karāh lembut, aku handak mampatāi keton hapan padang, mambalo mampanolā anak sawan keton.

25. Amon ikau mahatangan rear akan olo ajungku, idjā pāhā belom intu marak keton, āla ikau kilau olo bakutih mawi iā, āla blaku paham anake, tapi kilau mandjamaan bewāi.

26. Djaka ikau manduan klambi kahowut olo indu sanda, lian tā akāe tinai helo bara matamandau belep.

27. Krana tikas djētā indu kahowute, idjā hapae manutuparepe; narai hapae batiroh tinai? Karāh, amon iā mangkariak akangku, toto aku handak manarima aughe, krana aku toh pamasi.

28. *Ēla* manjapa wakil Hatalla, āla manawab mantir utus olo ajum

29. *Ēla* marandjar maluput parut bua tanam, atawa pambulam; anakm idjā solake akan inengam akangku

30. Kakai kea anak sapim, tuntang anak kumbing tabirim idjā solake; kudju djētā akan melai dengan indue, andan hanja ikau akan manenga tā akangku.

31. Patut keton toto olo brasih intu aku; tagal tā, āla keton akan kuman hantun talo, idjā djari imisak hong padang, djakah tā akan ase bewāi.

BAGI 23.

I. Prentah tahu mantir basara. II. Prentah tahu pesta. III. Djendjin Hatalla, iā handak magah olo Israel, tuntang manganan olo, idjā melai hong tanah Kanaan.

I. — 1. *Ēla* ikau manarima sugh haiang, tinai āla pakat dengan olo darhaka, mandjadi saksi mandohop kararate. — (5. *Mos.* 19, 16.)

2. *Ēla* ikau mangarait arepm omba olo arā mawi talo papa, tinai huang basara āla tombah mamombah putar balik, mampahaiak olo arā, mamingkok talo budjar.

3. Tapi āla kea mandohop olo korik huang basarae, amon iā sala.

4. Amon ikau sondau sapi atawa kalidai ain musohm lajang, agah tā buli iā.

5. Amon ikau mitä kalidai ain olo, idjä basingi ikau, djari balongkang, djahungkop penjete buate, äla ikau bantus malihi gawim, mandohop iä mampaliwus kalidaie.

6. Äla mamingkok kabudjur olo pähä belom huang perkarai ai.

7. Awi mangedjau arepm dengan perkara awang sala. Idjä tetek tuntang budjur äla ikau mampataie, krana toto aku djaton handak mambudjur olo darhaka.

8. Äla ikau manarima tangan olo, krana panengan olo mambutä matan olo marenang, tuntang mamingkok perkarai olo budjur.

9. Äla keton mandjakä olo tamuäi, krana tawan keton angkat atäi olo tamuäi, bass keton kabuat mahin djari namuäi hong tanah Misir.

II. — 10. Djahawen njelo ikau akan malan tanam, tuntang akan manggetem palembute.

11. Tapi njelo udju pelai tä, mangat olo pähä belom, idjä marak keton, sondau panginae hetä, timai tisae akan kinan karä meto hong padang; tumon tä patut kea gawim dengan pambulan anggor tuntang pambulan batangundus ajum. — (3. Mos. 25, 4.)

12. Kadjahawen andau ikau akan nguan karä talo gawim, tapi andau udju ikau akan malajan; mangat sapim tuntang kalidaim kea malajan, tinai nakara anak rewarm tuntang olo tamuäi kea tau mambudjur tahasenge.

13. Haga talo handiai, idjä djari injohoku keton. Aran hatalla beken äla manahi, äla djeta lembut baranjan keton.

14. Hantelo tingkat dalam genep njelo keton akan mahaga pesta

akangku. — (3. Mos. 28, 4; — 5. Mos. 16, 16.)

15. Haga keton pesta tepong idjä djaton iragi; kudju keton akan kuman tepong idjä djaton iragi, tumon prentahku intu keton, intu wajah idjä djari inukaaku, intu bulan Abib; krana bulan djeta keton djari blua bara tanah Misir. Tapi äla manaharep beungku mimit lengä boang bewäi.

16. Tinai haga pesta parut bua tana, idjä djari inawur keton hong tana, tuntang pesta getem toto intu lawin njelo, metoh ikau djari mamumpong lepalepah karä pangulihm bara tana.

17. Mahantelo dalam genep njelo karä olo hatuä akan manaharep beun pangkahai Tuhan, Jehowa.

18. Dahan parapahm, awang iluputn akangku, äla maivoie dengan talo iragi, tinai enjake, idjä iluputn intu andau pesta ajungku, äla manisa sampei andau tinai.

19. Parut bua tanam idjä sohake akan imbitn tamä human Jehowa, Hatallam. Äla ikau mananak anak kambing tabiri hapen djohontusun indue.

III. — 20. Itam, aku manjoko Malaikat hagoet belo baun, uka mahaga ikau huang panggoetm toh, palus manamäm ikau akan kaleka, idjä djari inatapku.

21. Buah ikau marawan intu baue, sambil marawon aughe, äla marahas iä: krana iä djaton akan mampun kalangkah keton, krana Arangku habiti huang iä.

22. Tapi amon ikau manuwor aughe buabua, tuntang mahaga talo handiai idjä injohoku, tä aku handak mandjadi musoh sakarä musohm, tuntang handak malawan karä olo, idjä malawan ikau.

23. Krana Malaikat ajungku karah hagoet helo baum, palus manaman ikaun akan tanah olo Anori, olo Het, olo Peresi, olo Kanani, olo Hewi, olo Jebusi; aku handak mampalomas olo ta.

24. Æla ikaun sontop akan karah dewae, ala manempo ia, ala tumon gawie, tapi parusak ia sasinda, palus paramok karah hampatonge, idja djari impendeng olo ta akae.

25. Tapi keton akan manempo Jehowa, Hatalla keton, ta ia karah mamberkat talo kinan, talo ihop keton, tinai aku handak mahehang karah ampun peres bara marak keton.

26. Dialo idja bitu bawin keton karah hong tanah keton, idja mangelus atawa idja tamanang; tinai aku handak mamandjang umur keton.

27. Pampekahku handak injohoku hagoet helo baum, uka manarawen olo handiai idja inalihim. sampai karah musohm mules hikute harazian ikaun. — (Jos. 2, 9.)

28. Uang kea handak injohoku hagoet helo baum, djeta akan maharak bara baum olo Hewi; olo Kanani, olo Het.

29. Djaton aku handak maharak olo ta bara baum haiak dalam idja njelo, belu tanah rusak, tuntang meto basiak paham mandahang mawi ikaun.

30. Mutomotoi aku handak maharak olo ta bara baum, sampai ikaun djari ombombet kakapalm, uka manajores hapus tanah ta.

31. Maka aku handak manantu secan tanahm bara tasik rarudju sampai tasik olo Piliti, tinai bara padang tanam benjem palus sampai batagdanum lombak; krana karah olo, idja mukong tanah ta, aku handak manjaraghe intu lengam,

nakara ikaun maharak olo ta bara baum.

32. Æla ikaun hadjandji dengan karah olo ta, atawa dengan karah dewae.

33. Æla ikaun manjoho olo ta melai intu tanahm, belu ia mangarait ikaun omba badosa intu aku. Krana djaka ikaun manempo dewae, toto djeta indu djarat akam.

BAGI 24.

I. Djandjin Hatalla dengan olo Israel indihen. II. Karah imam tuntang olo bakas mata Jehowa; Moses manalih Jehowa.

I. — 1. Lambah ta koan Hatalla dengan Moses: Dai, tahih Jehowa, ikaun, Aaron, Nadab keton apat Abihu, tinai udju pulu bitu bakas olo Israel, palus sontop intu petak bara kedjau.

2. Tapi baja Moses kabuate bewai akan manggapi Jehowa, ala awen ta manggapi, ala kea olo arah omba mandai bukit haiak dengae.

3. Ta Moses dunah, palus masuman akan olo arah karah augh petah, karah prentah Jehowa; ta sakarah olo ta samandiai tomboh haiak, idja kaugh, kobe: Karah augh toh, idja djari injoho Jehowa, ikai handak maumoe.

4. Maka Moses manjurat karah augh Jehowa; tinai ia misik haiak djadjewu, manampa mesbeh intu pain bukit, tuntang duawalas toros batu, tumon duawalas hamputan olo Israel.

5. Tinai ia mintih budjang hatua baris olo Israel, manjoho awen ta maluput parapah awang ingahu, tinai mampatai sapi tabela, hapa

maluput parapah tarimakasih akan Jehowa.

6. Maka Moses manduan belae dahan, mina ta huang apar, tinai belae dahan ta imbirike akan hundjun mesbeh.

7. Tinai ia manduan surat djandji, palus mambasa ta intu pinding olo arä; maka koan olo arä: Talo handiai, idja injoho Jehowa, ikai handak mawie tuntang manumoc.

8. Ta Moses manduan belae dahan ta, palus mambirik ta intu olo arä, sambil hamauh: Itä, djetoj dahan djandji, idja djari inampa Jehowa akan keton tumon karä augh surat toh.

II. — 9. Limbah ta Moses mandai bukit ta, tuntang Aaron, tinai Nadab awen duä Abihu, tinai udju pulu biti bakas olo Israel.

10. Ta awen ta mitä, Hatallaan Israel; intu penda paie aton kilau ampin batu sapir, kilau ampin langit dengan kataruse.

11. Lengaë djaton mantakan awen idja kampili ta bara olo Israel; maka limbah olo ta djari mitä Hatalla, ia kuman belom.

12. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Dai; talih, aku, hundjun bukit, palus melai hetoh; aku handak manenga akan papan batu tuntang Torat, tuntang karä prentah, idja djari injuratku hetä, mangat ikau madjar olo arä aughe ta.

13. Ta Moses hagoet awen duä pangiwae Josua, palus Moses mandai bukit Hatalla.

14. Tuntang ia mametäl olo bakas ta: Melai keton hetoh, mentai koä buli keton tinai; itä, Aaron awen duä Hur aton melai dengan keton; djaka olo aton perkara, käläh ia manalih awen duä ta.

15. Maka amon Moses djari mandai bukit, ta baunandau mohon, manutup bukit ta.

16. Kahain Jehowa aton melai intu tantan bukit Simai; baunandau manutup ta kadjahawen andau; tinai andau udju ia mangahau Moses bara bentok baunandau.

17. Maka ampin tampajak kahain Jehowa kilau apui panjaha hundjun tantan bukit ta intu matan old Israel.

18. Limbah Moses djari sampai tantan bukit, maka ia tamä baunandau ta; ta Moses melai hundjun bukit kempatulu andau kempatulu alem katabie. — (Matt. 4, 2.)

BAGI 25.

Hatalla manjoho Moses manutup tingkap äkä Hatalla, tinai kaman sambajang.

1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, kome:

2. Soho olo Israel mimbit parapah atankut; tarima parapah ta bara genep biti; idja manenga ta tuntang kakias atäie.

3. Maka djetoj parapah, awang akan induan keton bara olo ta: balau, salaka, tambaga;

4. Benang idja biru, ungu tuntang bahandang lawäie, häwöi lawai pista bapat idja lamos handiai, tinai benang bulun kambing;

5. Upak tabiri idja intjalap bahandang, upak hangkulih, kaju sitim;

6. Undus akan sumbo, talo mangat ewane indu bakal minjak kasai, tinai karä ampin garo;

7. Batu sardoniks, batu barega; akan tempatok badju pukon imam

hai, tuntang akan tampatok oto katan pangkate.

8. Soho olo manampa akangk kalaka brasih, mangat aku melai inta bentok olo ta.

9. Keton akan manampa djeta manjonto puna akaku melai, tuntang manjonto karä milike, idjä karäh inprahanku akan.

10. Tanpa keton pati kaju sitim; tengah telo hasa kapandjange, tengah dua hasa kabukae, tengah dua hasa kea kagantonge.

11. Tanggalong ta huange ruare hapan bulau brasih, tanpa kambang bulau hakaliling hundjue.

12. Toang äpat kabangkang saluange bulau akan djeta, kepan ta darah putinge äpaäpat, mangat dua kabangkang hila pontong pati, tinai dua kabangkang kea hila pontonge.

13. Tanpa pikule, kaju sitim kea, tanggalong ta hapan bulau.

14. Tuntang adjok pikule ta huang saluange idjä hapamontong pati, indu hapan olo manikul pati ta.

15. Majupikule ta akan melai huang saluange pati, djaton akan ihagget; bara hetä tinai.

16. Tinai ikau akan mina huang pati ta suratdjandji, idjä handak inengaku akan.

17. Indu tutup pati ta tanpa padadusanasi, bulau brasih haliai, kapandjange tengah telo hasa, kabukae tengah dua hasa.

18. Ukar dua Kerabim, bulau masak, hapamontong padadusanasi,

19. Mangat idjä Kerub lembut pontonge, tinai idjä lembut hila pontonge, tampae haradjur gawin sindä bara padadusanasi ta kea Kerubim akan lembut hapamontong hetä.

20. Tanpa Kerabim ta hambirang palapase kangambo, mangat mangadjang padadusanasi hapan palapase, baue mules hataharep akan padadusanasi.

21. Tinai ikau akan mina pada-dusanasi ta hundjun pati, palus ina huang pati ta suratdjandji, idjä handak inengaku akan.

22. Hetä aku handak manjupa ikau, tuntang handak hakotak dengam, masuman akan karä augh, idjä imetähku intu ikau akan olo Israel; bara hundjun padadusanasi, bara helat dua Kerubim, idjä intu hundjun pati ondok Jehowa ta.

23. Tinai tanpa medja kaju sitim, kambhoe dua hasa, kalombahe idjä hasa, kagantonge tengah dua hasa.

24. Tanggalong djeta hapan bulau idjä brasih, tanpa kambang bulau hakaliling hundjue.

25. Tanpa apake hakaliling, kalombah lokap, tanpa bulau hakambang ample hakaliling apake ta.

26. Tanpa hetä äpat kabangkang saluange bulau, kepan saluange ta darah putinge äpaäpat, tokep päe äpat.

27. Saluange ta ranterantepapake, indu aka adjok pikule, hapa manikul medja.

28. Tanpa pikule ta kaju sitim, tanggalong ta hapan bulau, mangat medja imikul hapan djeta.

29. Tinai tanpa pinggan lombah tuntang dadupa, kasa tuntang sansiri, idjä hapan maluput parapah telo ihop; bulau brasih inampam akan ta.

30. Hundjun medja ta haradjur ikau akan mingkes tepong-tampajah intu baungku.

31. Tinai tanpa tantahan sumbo, bulau brasih awang masak; päe, batange, sarampange, dulance, pusoe tuntang kambange, hapus

talo tä haradjur tampae gawin sindä.

32. Djahawen sarampang akan lembut hasansila tantahan sumbo, genep lapake telo sarampange.

33. Intu genep sarampange manelo manelo dulang-sumbo, kilau ampin bua saked, tuntang pusoe tinai kambange, uras tumon tä intu karä sarampange djahawe-hawen tä, idjä manjangking bara tantahan sumbo.

34. Maka intu batang tantahae tanpa äpat dulang-sumbo, kilau bua saked kea ampie, tuntang pusoe tinai kambange.

35. Tinai manduä manduä sarampange tä akan manjangking bara puso idjä, idjä intu iwae.

36. Pusoe tuntang sarampange akan manjangking bara batange, hapus talo tä patut gawin sindä, bulau brasih inampa akan tä.

37. Tinai tanpa udju palita hetä, totong tä, mangat njalae intu hila baue.

38. Tanpa guntinge tuntang sangkulep-pambelepe, bulau brasih.

39. Sapikul bulau brasih patut inampam akan djetä tuntang karä ramoe.

40. Maka buabua gawim, tanpa djetä manjonto idjä imprahan akam hundjun bukit. — (26, 30.)

BAGI 26.

Tingkap äka Hatalla.

1. Tinai tanpa tingkap Hatalla, hapan sapulu kadäräh benang, pista baputi idjä lamos haliai, tinai biru, ungu tuntang kadandang; bintik Kerubim ogogo ikau akan manjulame hetä.

2. Kapandjang idjä kadäräh duä pulu hanja hasa, tinai kalombahe äpat hasa; maka karä därahe tä uras ukur idjä.

3. Maka sapulu kadäräh tä akan inontong malimä malimä, mandjadi dinding duä.

4. Tanpa pindinge tali biru intu balun saran dinding idjä tä, intu äka djeope dengan kolae, kalotä kea intu balun saran dinding idjä tä tinai.

5. Malimäpulu pindinge akan inampam intu dinding duäduä, pindinge tä patut hatandipah hong dinding duäduä.

6. Tinai ikau akan manampa limä pulu kawite bulau, hapa mangawit mandjeop dinding tä, mangat mandjadi akan idjä katingkap.

7. Tinai ikau akan manampa benang bulun kambing, hapa malapis tingkap äka Hatalla; tanpa sawalas kadäräh idjä kalotä.

8. Kapandjang därahe telo pulu hasa, kalombahe äpat hasa; maka sawalas kadäräh tä uras ukur idjä bewäi.

9. Limä katontong därahe tä akan dinding idjä, tinai djahawen katontong därahe tä akan dinding idjä kea; djadi dinding idjä tontong djahawen tä handjudju matep tapakan tingkap.

10. Maka intu balun hapus saran dinding duäduä tanpa limä pulu pindinge, intu äka djeope.

11. Tinai tanpa limä pulu kawite tambaga, kawit pindinge hetä, mangat hadjeop mandjadi idjä katingkap.

12. Kandjudjun dinding tingkap idjä hundjue tä, sabagi därahe idjä kalabiäe, akan mahiwäi hila likut äka Hatalla.

13. Maka kanjarambir tingkap

idjä hundjue tä akan mahiwäi hasnsila, maninding äka Hatalla.

14. Ambo tingkap idjä hila hundjue tä tanpa lalangit upak tabiri, idjä intjalap bahandang, ambo djetä tinai lalangit upak hangkulih.

15. Duan kea akan tingkap äka Hatalla papan kaju sitim.

16. Kapandjang genep papan sapulu hasa, tinai kalombahe tangah duä hasa.

17. Intu papan tä tanpa duä pangguti, sama kadjarange, tanpa tä intu genep papan äka Hatalla.

18. Maka tumon toh ikau akan manampa papan akan äka Hatalla: duä pulu papan akan hila salatan.

19. Tanpa äpat pulu paie salaka akan papan tä, manduä paie akan genep papan äka panggutic.

20. Tumon tä kea hila silao, hila utara, tanpa duä pulu papan;

21. Tuntang äpat pulu paie salaka, manduä paie akan genep papan.

22. Tapi hila likut äka Hatalla, hila barat, tanpa djahawen papan.

23. Tinai tanpa papan manduä manduä genep puting äka Hatalla, hapamentong.

24. Papan tä akan irasok bara liwa palus ngambo, maka intu ngambo djetä injaluang hapan bulau.

25. Djadi akan djetä hanja papan, tuntang paie salaka, djadi djahawenwalas paie, manduämanduä paie akan papan idjä.

26. Tinai tanpa habantange kaju sitim, limä habantange akan papan idjä silan äka Hatalla.

27. Tinai akan hila silan äka Hatalla limä kea, tuntang limä akan papan äka Hatalla hila barat.

28. Habantange idjä bentenge tä

ingkes tanggar benteng papan haliai, mangat buah karä papan barapontonge palus tapakae pontonge.

29. Tanggalong papan tä hapan bulau, tanpa saluange bulau, äka ädjok habantange, habantange tä inanggalong kea hapan bulau.

30. Limbah tä pendeng äka Hatalla tä manjonto idjä djari imprahan akam hundjun bukit.

31. Tinai tantang benang dinding, lawai biru, ungu tuntang bahandang, tinai lawai pista baputi idjä lamos haliai; djetä akan iogo tantange tuntang sulam bintik Kerubim.

32. Tiring tä intu äpat toros kaju sitim, idjä inanggalong bulau, hakawit bulau, tuntang mendeng intu äpat pai salaka.

33. Kepan dinding tä intu karä kawite, tamäan pati ondok Jehowa intu huange; maka dinding tä hapa mambaris kaleka brasih dengan kaleka idjä brasih haliai.

34. Maka padadusanasi ingkes hundjun pati ondok Jehowa, huang äka idjä brasih haliai.

35. Tinai medja ingkes intu ruar dinding, sarangan sumbo tä tandipah medja, hila salatan äka Hatalla, maka medja hila utara.

36. Banatonggang tingkap tä atep hapan benang idjä biru, ungu tuntang bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos haliai, idjä iogo tantange.

37. Tinai tanpa akan benangatep tä limä torose kaju sitim, inanggalong bulau, tuntang kawite bulau, tinai toang limä pai tambaga akan toros tä.

BAGI 27.

I. Mesbeh äka parapah awang ingäbu.
 II. Parantaran tingkap Hatalla. III. Undus sumbo.

I. — 1. Tinai tanpa kea mesbeh kaju sitim, pandjang limä hasa, kabukae limä hasa kea, tanpa mesbeh tä lapak häpat; kagantonge telo hasa.

2. Tanpa pampange intu putinge äpaäpat, haiak gawin sindä; tanggalong djetä hapan tambaga.

3. Tanpa kea akan mesbeh tä sarangan hapa manampunan kawo, tuntang sendokkawo, sangkondaha, simpang, tinai dadupa; tanpa karä ramoe tä uras tambaga.

4. Tanpa krawang akan mesbeh, idjä hadjandjala ampie; tanpa saluange tambaga intu äpat puting krawang tä.

5. Ina krawang tä helat mesbeh dengan katile, mangat krawang tä bara liwa mandas benteng mesbeh.

6. Tanpa kea pikul mesbeh kaju sitim, tanggalong tä hapan tambaga.

7. Tuntang adjok pikule tä huang saluange, mangat pikule tä hapamontong mesbeh, hapan olo mamikul tä.

8. Tanpa mesbeh tä hasalem-bang, baja papan papare bewäi, tumon idjä djari imprahan akam hundjun bukit.

II. — 9. Tanpa kea parantaran hakaliling tingkap Hatalla; intu hila salatan awi maninding tä hapan benang pista idjä lamos, pandjang saratus hasa.

10. Tinai tanpa hetä duä pulu torose tuntang duä pulu paie tambaga, tapi kawit toros tä tuntang habantange salaka.

11. Tumon tä kea hila utara

awi maninding tä, pandjang saratus hasa, tinai duä pulu torose tuntang duä pulu paie tambaga; tapi karä kawit toros tä tuntang habantange uras salaka.

12. Maka intu kabuka parantaran, hila barat, awi manindinge limä pulu hasa, tinai torose sapulu, tuntang pain torose sapulu kea.

13. Kalotä kea intu kabuka parantaran hila timor limä pulu hasa.

14. Hetä awi maninding silan panampoke limäwalas hasa, pendeng torose telo, tuntang paie telo kea.

15. Tinai silae ininding limäwalas hasa kea, tinai telo torose tuntang telo paie.

16. Maka intu bauntonggang parantaran tä kepan beangatepe, kamboe duä pulu hasa, beang idjä biru, ungu tuntang bahandang lawaie, häwoi kea lawai pista baputi idjä lamos, idjä iogo injulam olo; tanpa kea äpat torose tuntang paie.

17. Karä toros dinding parantaran hakaliling akan iradjur awi habantange salaka; tinai karä kawite salaka kea, tapi paie tambaga.

18. Tanpa parantaran kamboe saratus hasa, kalombahe limä pulu hasa hapamontong, tinai kagantonge limä hasa, hapan dinding benang pista idjä lamos, tapi pain torose tanpa uras tambaga.

19. Maka karä ramo huang parantaran akan brangai karä ampin gawi hapae, tuntang karä pakue, tanpa uras tambaga.

III. — 20. Tinai ikau akan manjoho olo Israel mimbit undus bua undus, idjä ibamis tuntang takining, akan tantahan sumbo, uka karä sumbo haradjur belom.

21. Huang tingkap panjupa intu ruar dinding tä, idjä ngandjungen pati-ondok Jehowa, maka Aaron äwen hanak akan manatap djetä handuä dalam idjä andau, intu baun Jehowa; djetoh akan hadat palus hatatahi intn olo Israel girimanggirir.

BAGI 28.

Pakaian pangkat imam.

1. Limbah tä ikau akan mambaris kakam Aaron äwen hanak bara olo Israel, mangat iä mimbipangkat imam akangku, Aaron äwen hanak Nadab, Abihu, Eleasar tuntang Itamar.

2. Tanpa klambi brasih akan kakam Aaron, indu kahaie tuntang kabungase.

3. Ikau akan hamauh dengan karä olo idjä pintar, idjä djari injuangku dengan rogh kapintar, mangat iä manampa pakaian akan Aaron, hapan mamprasih iä mimbipangkat imam akangku.

4. Maka karä ampin pakaiäe, idjä akan inampa äwen tä, kalotoh: oto katan pangkat, badju puko, badju pandjang, kamedja hapangowang bintike, saruban tuntang taliwanang. Pakaian brasih tä olo indu manampae akan kakam Aaron äwen hanak, mangat iä mimbipangkat imam akangku.

5. Akan indu bakal pakaian tä olo akan manduan benang idjä biru, ungu, tuntang bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi, idjä lamos tuntang bahalap haliai.

6. Maka olo akan manantang akan badju puko tä renda bulau, tuntang lawai biru, ungu, ba-

handang, häwoi lawai pista baputi, idjä lamos haliai, idjä isipik olo manantange.

7. Badju puko tä akan manutup likute tuntang usoke, djetä patut bara tandjut intu bahae hasansila, äka djeope.

8. Tinai petenge, idjä haradjur gawin sindä bara djetä, akan inantang olo mapike sama matjame, hapan renda bulau, lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista baputi, idjä lamos haliai.

9. Tinai duan batu oniks duä kabawak, ukir hetä aran karä anak Israel.

10. Djahawen arae intu batu idjä, tinai djahawen kea intu batu idjä, tumon turon kabakase.

11. Tumon gawin tukang ukir, tumon ukir tjatjak, ikau akan mukir aran anak Israel hong batu duäduä tä; tinai kumpang batu tä hapan bulau.

12. Ingkes duä kabawak batu tä intu sapan bahae hasansila; batu tä hapa mampingat tahu olo Israel; Aaron akan mananggon arae intu bahae hasansila naharep baun Jehowa, hapa mampingat iä tahu äwen.

13. Tanpa kea kumpang batu tä bulau.

14. Tinai tanpa duä karinting rantai bulau ndurut idjä brasih, sama sama kamboe; kepan tä intu kumpang batu tä.

15. Tinai ikau akan manampa kea oto katan pangkat, ogoogo haliai, sama kilau tampan badju puko tä, renda bulau, lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista baputi, idjä lamos haliai.

16. Tanpa djetä lapak äpat, lapis duä, kamboe kalombahe idjä gawang.

17. Tampatok tä hapan batu ba-rega, äpat kapasang; pasange idjä solake ina: batu sardis, topas, smaragd.

18. Pasange idjä duä: batu rubim, sapir, hintan.

19. Pasange idjä telo: batu opal, aghat, ametist.

20. Tinai pasange idjä äpat: batu tirkis, oniks, jaspis. Karä batu tä uras ingumpang bulau.

21. Batu tä iretäi tumon duä-walas aran anak Israel, genep batu aton ukir arae; batu tä tumon ukir tjatjak, gagenep batu aton ukir arae, aran duäwalas hamputan olo Israel.

22. Maka tampa akan oto tä duä karinting rantai bulau ndurut kea, sama sama kamboe, bulau idjä brasih haliai.

23. Tampa kea akan oto tä duä kabingkai tisin bulau, kepan tisin duä tä intu puting oto hila ngamboe.

24. Tinai sangkawilan duä karinting rantai bulau ndurut tä intu tisin duä, idjä intu puting oto.

25. Tapi pontong duä karinting rantai bulau ndurut tä sangkawilan intu kumpang batu hasansila sapan bahan badju puko tä, hila baue.

26. Tinai tampa duä kabingkai tisin bulau, kepan tä hasansila puting oto hila luange, rantep dengan badju puko.

27. Tuntang tampa duä kabingkai tisin bulau beken tinai, kepan djetä hasansila badju puko balikate intu penda katiake hila baue, ambo peteng badju puko.

28. Tinai hapan tali biru tandjut tisin oto tä dengan tisin badju puko, mangat djetä leket intu peteng badju puko; palus oto tä djaton tau imisah tinai dengan badju puko.

29. Kalotä Aaron akan manang-gong aran anak Israel intu oto katan pangkat, hundjun baun atäie, metoh iä tamä kaleka brasih, haradjur indu mampingat Jehowa.

30. Tinai ikau akan mina huang oto tä Urim tuntang Tumim, mangat djetä intu baun atäi Aaron, metoh iä tamä naharep baun Jehowa. Kalotä Aaron haradjur akan mananggong pamutus olo Israel tä intu baun atäie, manaharep baun Jehowa.

31. Tinai badju pandjang, idjä huang badju puko tä, tampa uras benang biru.

32. Tantang halowang bentoke akan ujate, haiak palimpinge hakaliling lowange, kilau lowang karongkong, belä djetä barabit.

33. Tampa ampin bua dalima akan tahutoe hapus palimpinge hila ngiwa, hapan lawai biru, ungu tuntang bahandang ampie, tinai garanohing bulau hakaliling intu helat djetä.

34. Mangat hapus palimping tapanakan badju pandjang tä hasangkelang garanohing dengau ampin bua dalima.

35. Maka Aaron akan hapan tä metoh iä malalus gawie, mangat aughe mamala, amon iä tamä kaleka brasih naharep baun Jehowa, tuntang amon iä blua tinai, helä iä matäi.

36. Tinai tampa idjä kabintap bulau brasih, ukir hetä tumon ukir tjatjak aughe kalotoh: Karasih Jehowa.

37. Kepan djetä hundjun sarubae hila baue, hapan tali biru;

38. Mangat djetä ambo lingkau Aaron, nakara Aaron mananggong kasalan olo Israel huang sombahjang, tuntang huang karä para-

pah; bintap bulau tā haradjur akan leket ambo lingkaue, uka manampa olo tā mandjadi aka kakilak Jehowa.

39. Tantang kea kamedja hapangowang bintike, hapan lawai pista idjä lamos, tinai tanpa saruban benang jüsta lamos, baputi lentah, tinai taliwanang tantang ogoogo.

40. Maka akan karä anak Aaron tanpa badju pandjang, tuntang taliwanang, tinai tanpa angkol akae, indu kahaie tuntang kabungase.

41. Kepan karä pakaian tā intu kakam Aaron äwen hanak; palus ohos äwen tā hapan minjak brasih, suang lokape kea, tuntang prasih iä, mangat iä malalus gawin imam akangku.

42. Tanpa kea sarawar benang pista akae, hapae manutup kaha-wäe; saraware tā puko bara kahanage palus sampai sapake.

43. Maka Aaron äwen hanak akan hapan djetä, metoh iä tamä tingkap Hatalla, atawa amon iä manggapi mesbeh, uka malalus gawie intu kaleka brasih, belä iä buah sala palus matäi. Djetä indu hadat äwen palus katatahi, tuntang indu hadat pañakae, idjä harian bara iä.

BAGI 29.

I. Hadat mangkat imam. II. Parapah swang akan iluput sining andau.

I. — 1. Maka tumon toh tinai ampin gawim dengan äwen tā, hapan mamprasili iä, mangkat iä mandjadi imam akangku. Duan

idjä kongan sapi hatuäe idjä tabela, tuntang duä tabiri hatuäe awang tinduh.

2. Tinai tepong idjä djaton iragi, tuntang apam idjä djaton iragi, häwoi undus, tuntang sarabi idjä iohos undus; tunek tepong gendom inampam akan djetä.

3. Ingkes talo tā huang rantang, palus imbit tā tuntang rantange, tuntang sapi hatuäe, tuntang duä kongan tabiri hatuäe tā.

4. Limbah tā soho Aaron äwen hanak manggapi bauntonggang tingkap Hatalla, palus saup äwen tā hapan danum.

5. Tinai duan karä pakaiäe, kepan intu Aaron kamedja, badju pandjang idjä huang badju puko tā, tinai badju puko, tuntang oto katan pangkate, palus peteng iä hapan peteng badju puko idjä iogo olo.

6. Tinai kepan saruban intu takoloke, tuntang ingkes bintap bulau karasihe intu sarubae.

7. Limbah tā duan minjak kasai, tusuh tā hundjun takoloke; tumon tā ikau akan maminjau iä.

8. Limbah tā soho anake kea manggapi, kepan intu iä badjue tā.

9. Palus babat iä hapan taliwanang, Aaron tuntang anake, tinai bilit angkol intu takoloke, mangat pangkat imam aton intu äwen tā palus katatahi. Limbah tā suang lokap Aaron äwen hanak.

10. Soho olo mimbit sapi hatuäe tā tokep tingkap Hatalla, tuntang Aaron äwen hanak akan mandanan lengäe hundjun takolok sapi tā.

11. Limbah tā sambalih sapi tā intu baun Jehowa, hong bauntonggang tingkap Hatalla.

12. Tinai duan belae dahan sapi tā, ohos tā hapan tundjukm

intu pampang mesbeh, tinai karä dahae awang batisa tusuh intu pami mesbeh.

13. Tinai duan banahat knaie, tuntang djalae idjä manutup gambohe, tuntang buae duäduä dengan enjake idjä hetä, tusul djetä hundjun mesbeh.

14. Tapi isin sapi tä tuntang balulange, tinai taie, tusul lepalepah intu ruar äka keton bapodok; krana djetä puna parapah tagal dosa.

15. Limbah tä duan idjä kongan tabiri hatuäe, tuntang Aaron äwen hanak akan mandanan lengäe hundjun takolok tabiri tä.

16. Palus sambalih tabiri tä, duan belae dahae, birik djetä intu mesbeh hakaliling.

17. Tinai tetek tabiri tä hatangkal, penjau ramon knaie tuntang sapake, ingkes tä hundjun tangkale tuntang takoloke;

18. Bahalu tusul lepalepah tabiri tä hundjun mesbeh; krana djetä parapah idjä ingähu akan Jehowa, iudu mangat ewaue akae, djetä parapah apui akan Jehowa.

19. Limbah tä duan tabiri hatuäe idjä tä tinai, tuntang Aaron äwen hanak akan mandanan lengäe hundjun takolok tabiri tä.

20. Palus sambalih tabiri tä, duan belae dahae, ohos djetä intu hatong pinding gantaun Aaron äwen hanak, tinai intu tundjukindu lengäe gantaue, tuntang intu tundjukindu paie gantaue; palus birik tisan daha intu mesbeh hakaliling.

21. Limbah tä duan belae daha idjä leket intu mesbeh, tuntang minjak kasai, hapan djetä tampitike Aaron tuntang pakaiäe, tinai anake tuntang pakaiäe, mangat ia im-

prasih, bitie tuntang pakaiäe, kalotä kea anake tuntang pakaiäe, haiak dengan bapae.

22. Limbah tä duan enjak tabiri tuntang ikohe, tinai banahate tuntang djala intu gambohe, tuntang buae duäduä, tamput enjake idjä hetä, tinai sapak lengäe gantaue, krana tabiri tä parapah hapa manjuang lokap.

23. Tinai duan tepong, apam tuntang sarabi midjä midjä kabawak, bara huang rantang äka wadai idjä djaton iragi, idjä intu baun Jehowa.

24. Ina talo handiai tä intu lokap lengän Aaron äwen hanak, palus tandjungan djetä, uka mandjadi parapah tandjungan intu bann Jehowa.

25. Limbah tä duan djetä bara lokap lengän äwen tä, tusul tä hundjun mesbeh haiak parapah awang ingähu, indu mangat ewaue intu baun Jehowa, krana djetä parapah apui akan Jehowa.

26. Tinai duan usok tabiri parapah-panjuang ain Aaron, ajun djetä, uka mandjadi parapah iajun intu baun Jehowa; maka djetä akan bagim.

27. Tumon tä kea baris usok idjä iajun, tuntang sapak lengäe idjä inandjungan, ramon tabiri hatuäe tä, parapah-panjuang Aaron äwen hanak:

28. Talo tä akan bagin Aaron, tinai akan bagin anake; djetä indu hadat palus katatali akan olo Israel; krana djetä parapah-inandjungan; maka bara karä parapah-tarimakasih ain olo Israel parapah-inandjungan tä akan induan, djetä parapah-inandjungan akan Jehowa.

29. Maka pakaiän brasih, idjä ain Aaron, djetä turonmanuron akan anak äsoe, idjä rahian bara

iä, akan hapan äwen tä kahum iä iminjak, tuntang lokap lengäe injuang.

30. Äweäwe bara karä anake mandjadi imam, manganti iä, maka kudju iä akan hapan pakaian tä, mangat iä tamä tingkap Hatalla, tuntang malalus gawi hong kaleka brasih.

31. Maka duan tabiri parapah-panjuang, luntuh isie hong paran-taran tingkap Hatalla.

32. Aaron äwen hanak akan kuman isin tabiri tä intu bauntong-gang tingkap Hatalla, tuntang te-pong idjä hong rantang.

33. Talo idjä djari hapae manja-pan, manjuang lokap lengäe, mang-at iä imprasih: talo tä akan kinan imam bewäi, äla olo beken omba, krana djetä brasih.

34. Tinai djaka belae isin para-pah-panjuang tuntang wadai tä ba-tisa akan andau tinai, tusul djetä lepalepah, äla olo akan kuman tä, krana djetä brasih.

35. Maka tumon toh ikau akan malalus karä talo, idjä djari ime-tähku intu ikau hong Aaron äwen hanak. Kudju katahie ikau akan manjuang lengän äwen tä.

36. Sining andau katahin tä sam-balih sapi hatuäe akan parapah tagal doa, tinai tabiri hatuäe indu sa-pan, tuntang papas palin mesbeh; awi ikau manjapan hetä, tinai ma-minjak mesbeh, hapan mamprasih djetä.

37. Kudju ikau akan manjapan hetä, tuntang mamprasih mesbeh tä, mangat mesbeh tä brasih haliai. Äweäwe idjä handak manggapi mesbeh tä, iä patut imprasih.

II. — 38. Maka djetoh talo idjä akan iluputm hundjun mesbeh tä: sining andau haradjur ikau akan

maluput hetä manduä manduä anak tabiri, awang idjä njelo umure.

39. Idjä kongan tabiri tä akan iluput handjewu, tinai idjä kongan akan iluput halemäi.

40. Haiak genep kongan luput idjä perpulu epa tunek tepong, idjä häwoi dengan idjä peräpat hin undus idjä ihamis, tinai idjä perä-pat hin danum anggor akan para-pah talo ihop.

41. Maka anak tabiri idjä tä ti-nai akan iluputm halemäi; tinai parapah talo kinan tuntang para-pah talo ihop, idjä iluput haiak dengae, sama kilau parapah idjä iluput handjewu kea, mandjadi inda mangat ewau, parapah apui akan Jehowa.

42. Maka palus karä panakan keton djetä haradjur mandjadi pa-rapah awang ingähu sining andau, intu bauntonggang tingkap-panjupa, hong baun Jehowa; hetä aku handak manjupa keton, mangat aku hakotak dengam.

43. Hetä maka aku handak injupa olo Israel, mangat olo tä imprasih awi kahaingku.

44. Tinai aku handak mampra-sih tingkap-panjupa tuntang mes-beh; tinai aku handak mamprasih Aaron äwen hanak, mangat mandjadi imam akangku.

45. Tuntang aku handak melai intu bentok olo Israel, indu Ha-tallae.

46. Tinai olo tä akan kasene, aku Jehowa toto Hatallae, idjä djari magah iä blua bara tanah Misir, mangat aku melai marak iä: Aku, Jehowa, Hatallae.

BAGI 30.

I. Mesbeh aka hagaro. II. Asil olo akan tingkap Hatalla. III. Aka panjaup. IV. Minjak kasai. V. Garo.

I. — 1. Tanpa kea mesbeh aka hagaro; kaju sitim inampam akan djeta.

2. Tanpa ta lapak hapat, kalom bahe idja hasa, kamboc idja hasa kea, kagantonge dua hasa; tinai pampange haradjur gawin sinda.

3. Tanggalong djeta hapan bulau brasih, bitie, papare hakaliling, tuntang pampange: tanpa kambang bulau hakaliling seran hujungue.

4. Tanpa kea dua kabangkang salange bulau, penda kambang bulau, hasanila; djeta akan aka adjok pikule, mangat olo tau mamikul mesbeh hapan ta.

5. Pikule ta tanpa kaju sitim, tanggalong ta hapan bulau.

6. Ingkes mesbeh ta hila ruar darah dinding, idja mangandjungen patin djandji, tuntang padadusanasi, idja intu handjun patin djandji ta, akaku handak manjupa ikau.

7. Maka Aaron akan manotong garo hetu idja mangat ewaue: sirung handjewu, limbah ia djari manatap karu sumbo, ia akan manotong ta.

8. Tinai amon Aaron manatap sumbo benteng halemäi, maka ia akan manotong garo kea hetu: palus karu panakan keton haradjur akan hagaro tumon ta intu baun Jehowa.

9. Ala manotong garo beken hetu bara idja insanangku, ala maluput parapah awang ingahu hetu, ala kea parapah talo kinan, ala kea manusuh hetu parapah talohop.

10. Sinda dalam genep njelo Aaron akan manjaki pampange hapan dahan parapah tagal dosa, idja hapae manjapan; palus karu panakan keton saki ta akan ilalus hetu sinda dalam genep njelo; djeta brasih haliai intu Jehowa.

II. — 11. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

12. Amon ikau manjatjah karu olo Israel, ta genep bitie olo ta patut manenga akan Jehowa talo hapae manjapan hambaruac, belu ia buah peres, metoh olo aru inajajah.

13. Maka genep bitie idja buah isa akan manenga satengah sekel salaka, tumon batang sekel idja ina hong aka brasih, sekel ta behat dua pula gera. Satengah sekel ta indu parapah idja induan akan Jehowa.

14. Olo handiai idja buah isa, bara awang dua pula njelo umure, tuntang awang bakas bara ta, akan manenga parapah ta, idja induan akan Jehowa.

15. Olo tatau ala manenga lebih, tinai olo pahu belon ala tapas bara satengah sekel, metoh keton manenga parapah ta, idja induan akan Jehowa, hapa manjapan hambaran keton.

16. Maka ikau akan manduan salaka sapan ta bara olo Israel, sambil mina djeta hapa malandja sombajang hong tingkap Hatalla; djeta hapa mampingat intu baun Jehowa tahu olo Israel, mandjadi indu sapan hambaran keton.

III. — 17. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

18. Tanpa kea aka panjaup tambaga, tuntang paie tambaga; ina ta helat tingkap Hatalla dengan mesbeh; suang danum huange;

19. Mangat Aaron äwen hanak manjaup lengäie paie hetä.

20. Metoh äwen tä handak tamä tingkap Hatalla, iä akan manjaup arepe hapan danum tä, belä iä matai. Atawa amon iä manggapi mesbeh, handak malalus gawie, mangähu parapah apui akan Jehowa:

21. Tä iä akan manjaup lengäie paie, belä iä matai; djeta indu hadat akae palus katatahi, akae tuntang akan panakae girirmanggigir.

IV. — 22. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

23. Duan talo mangat ewaue idjä kapala bahalap: mor idjä kapala brasih behat limä ratus sekel, kinemon sabagi karäe bara mor, behat tengah telo ratus sekel, tinai kenah, behat tengah telo ratus sekel kea;

24. Tinai kidah limä ratus sekel, tumon batang sekel, idjä ina hong äka brasih; tinai undus bua undus idjä hin.

25. Karä talo tä tanpa indu minjak kasai idjä brasih, tanpa tä ogoogo tumon gawin tukang-tatamba; djeta minjak kasai idjä brasih.

26. Hapan djeta awi maminjak tingkap Hatalla tuntang patin djandji:

27. Tinai medja tuntang karä ramoe; tantahan-sumbo tuntang karä ramoe, tuntang mesbeh kaleka hagaro;

28. Tinai mesbeh kaleka parapah awang ingähu tuntang karä ramoe, tinai kaleka panjaup tuntang paie.

29. Tumon tä prasih talo tä, mangat iä brasih haliai: äweäwe idjä handak manggapi djeta, iä patut imprasih.

30. Tinai awi maminjak Aaron äwen hanak, tuntang prasih iä, mangat iä mimbing pangkat imam akangku.

31. Tuntang sanan akan olo Israel, koam: djeta akangku indu minjak kasai idjä brasih, palus panakan keton girirmanggigir.

32. Äla olo akan hapan tä, äla kea manampa minjak tumon djeta: krana djeta brasih, tagal tä keton akan mahaga tä rasirasih.

33. Olo idjä manampa akae kabuate tumon djeta, atawa idjä hapan djeta mohos talo beken bara idjä djari imetähku, olo tä akah impatäi bara hamputan ajue.

V. — 34. Tinai Hatalla hamauh dengan Moses: Duan talo mangat ewaue, natap, seghelet, ghelbera tantang lebonah, sama sama karäe.

35. Tanpa talo tä indu garo, idjä iäwci tumon kaapik tukang-tatamba, bahalap tuntang brasih.

36. Pipis belähe lamolamos, tuntang ina djeta intu haun patin djandji huang tingkap-panjupa; äkaku manjupa arepku dengam. Djeta patut brasih haliai intu keton.

37. Äla keton akan manampa garo tumon tä akan hapan keton; malainkan patut ikau mahaga djeta brasih akan Jehowa.

38. Olo idjä manampa tumon tä, mangat hapae hagaro, iä akan impatäi bara hamputan ajue.

BAGI 31.

I. Hatalla masuman olo apik, idjä intihe malalus petähe. II. Prentah tahu andau sabat.

I. — 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Itäm, aku djari mintih olo idjä Besaleel arae, anak Uri, äson Hur, olo hamputan Juda.

3. Aku djari manjuang iä dengan Rogh Hatalla, dengan kapintar, kaharati tuntang kaepik huang karä ampin gawie;

4. Mangat iä pintar manggau akal, mapik manawas manaliso bulau, salaka, tambaga;

5. Sambil harati mukir batu akan tempatok, tinai manguan kaju akan karä ampin gawie.

6. Itäm, aku djari mandahang akan padjake Aholiab, anak Ahisamagh, olo hamputan Dan; tinai akan arä olo harati aku djari manenga kapintar huang atäie, mangat äwen tä malalus karä gawi, idjä djari imetähku intu ikau;

7. Iä tä: tingkap-panjupa, tinai patin-djandji, tuntang padadusanasi idjä akan hundjun djeta; tinai karä ramon tingkap tä;

8. Medja tuntang karä ramoe, tantahan-sumbo bulau brasih tuntang karä ramoe, mesbeh äka hagarö;

9. Tinai mesbeh parapah awang ingähz tuntang karä ramoe, tinai äka panjaup tuntang paie;

10. Karä dinding-benang, tuntang pakaian imam Aaron idjä brasih, tuntang pakaian anake, idjä akan hapae malalus gawin imam;

11. Tinai minjak kasai, tuntang garo idjä bakale karä ampin talo mangat ewaue, akan äka brasih. Tumon petähku intu ikau äwen tä akan manampa karä talo tä.

II.—12. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koe:

13. Suman akan olo Israel, koam: patut keton mahaga karä andau sabat ajungku kea, krana andau sabat tä torosku dengan keton,

palus dengan panakai keton girir-manggirir, mangat keton katawan, aku toh Jehowa, idjä mamprasih keton.

14. Tagal tä, haga keton andau sabat, krana djeta brasih akan keton; olo idjä mamapa djeta djaton tau dia impatäi. Olo idjä bagawi talo enen hong andau tä, hambaruäe impatäi bara hamputan ajue.

15. Kadjahawen andau olo akan manguan karä gawie, tapi andau udju äton sabat, andau malajan, idjä brasih akan Jehowa; olo idjä bagawi intu andau sabat djaton tau dia impatäi.

16. Tagal tä olo Israel akan mahaga sabat, palus karä pamaäe akan mahaga tä kea; mandjadi indu hadat palus katatahi.

17. Sabat tä puna torosku dengan olo Israel palus katatahi, basa huang kadjahawen andau Jehowa djari manampa langit tuntang petak, tapi iä djari malajan andau udju, sambil manjanang arepe. — (1. Moa. 2, 2.)

18. Maka limbah Jehowa djari terai hakotak dengan Moses hong bakit Sinai, iä manenga äka äka kabintap papan batu akan kasaksian, idjä djari injurat tundjuk Hatalla.

BAGI 32.

I. Olo Israel manampa hampateng dewa. II. Kalait Hatalla; Moses blaku akan olo tä. III. Moses mohon, marusak dewae, mahukum olo. IV. Moses mangkenä mangabuaah olo Israel tinai dengan Hatalla.

I.—1. Amon olo Israel mitä, Moses manahi arepe mohon bara bukit, tä olo tä hapumpong haia-haiak manaharep Aaron, sambil

hamauh dengae: Has, tanpa hatalla akan ita, idjä hagoet helo baan ita. Krana idjä Moses, olo hatua tä, idjä djari mimbit ita blua bara tanah Misir, djaton ikai katawan ampin kadjariae tinai.

2. Maka koan Aaron dengan awen: Engkak karä suwang bulau, idjä intu pinding anak sawan keton, hatua bawi; imbit tä akangk.

3. Tä maka olo arä samandiai palus engkak suwang bulau, idjä inta pindinge, mimbit tä akan Aaron.

4. Ia manduan tä bara lengän olo Israel, manazak tä, manoaang hampatong, manamunan ampin anak sapi, tumpang manabeo tä hapan kikir. Tä koan olo arä: Djetoh hatallan keton, o olo Israel, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir!

5. Amon Aaron mitä gawie tä, ia manampa mesbeh intu baan hampatong, palus Aaron mantehau, koe: Djewu aton pesta akan Jehowa!

6. Maka olo arä haik djadjewu misik, maluput parapah awang ingäku, tumpang mimbit parapah tarimakasih. Limbah tä olo mondok kuman mihop, tinai mendeng busik babigat. . . .

II. — 7. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Lius, mohon, krana olo ajum, idjä djari imbitm bara tanah Misir, djari pakarok mamapa sängku.

8. Badjeleng haliai olo tä djari undur bara djalan, idjä djari injohoku ia, ia djari manoaang akae hampatong, manamunan anak sapi; ia djari sontop akae, palus djari maluput parapah akae, sambil hamauh: djetoh hatallan keton, o olo

Israel, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir.

9. Tinai koan Jehowa dengan Moses: Aku djari manjengok utus olo toh, ita, ia uras batekang habai.

10. Toh äla mahalang aku, nakara kasangitku hasep, mampalomat olo tä, tä aku handak manampa ikau mandjadi utus olo bakapal.

11. Tapi Moses manjembah intu baan Jehowa, Hatallae, sambil hamauh: Jöh Jehowa! buhen kasangitm akan mawi utus olo ajum, idjä djari impluam bara Misir hapan paham kwasam, hapan lengän idjä abas?

12. Buhen olo Misir akan hamauh: awi kasingie bewai ia djari magah olo tä blua bara tanah ita, mangat mampatäi ia intu äka bukit, palus mampalomat olo tä bara petak? rombar kalason kasangitm, sajang olo ajum, äla marusak ia.

13. Tahuu rewarm, Abraham, Isak, Israel, idjä ikau djari sumpah akae, manjewut arepm, tumpang ikau djari mandjandji akae, koam: jaku handak mamparä panakan keton kilau bintang hong langit; hapus tanah toh, idjä koangk dengan keton, aku handak manengae akan panakan keton, mangat ia manjores tä palus kata-tahi. — (1. Mos. 22, 16.)

14. Tä Jehowa manjasal tagal hukum tä, idjä djari andjoe mawi olo ajue.

III. — 15. Limbah tä Moses mules arepe, mohea bara bukit, mimbit duä kabintap papan batu kasaksian huang lengäe: batu tä aton bara surat hasansila.

16. Maka papan batu tä tampan Hatalla haliai, tinai bintike tä bintik Hatalla kea, idjä iukire intu papan batu tä.

17. Amon Josua mahining lalenton olo arä, idjä malahap, koea dengan Moses: Augh parang hetä intu äka olo Israel bapodök.

18. Tapi tombah Moses: Augh tä dia augh olo manang, dia kea augh olo alah, baja jaku mahining augh olo ramirami bapantun halgalas.

19. Djadi, amon ia manokep äka olo tä bapodök, haiak mitä anak sapi tuntang olo babigal, maka Moses paham sangit, balalu mantarik batu tä bara lengäe, mamusit djeta intu pain bukit.

20. Palus ia mauduan anak sapi, idjä djari inampa äwen, mamapui mampalamik djeta, naburan tä akan danum, manjoho olo Israel mihope.

21. Limbah tä Moses hamauh dengan Aaron: Narai kasalan utus olo toh dengam, sampai ikau namuat intu olo tä dosa idjä kalotä kabehate?

22. Tombah Aaron: Ela tuangku sangit mawi aku, ikau kasene utus olo toh, ia puna papa prangäe bewäi.

23. Äwen idjä djari manjoho aku: tanpa hatalla akan ikäi, idjä hagoet helo baan ikäi; krana Moses, olo hataä tä, idjä djari mimbit ikäi blua bara tanah Misir, ikäi djaton katawan ampin kadjariae tinai.

24. Maka koangku mawi olo tä: äwe idjä bara bulau, käläh ia mengkake, manenga tä akangku. Tä aku mandjakah bulau tä huang apui, awi tä anak sapi tä mandjari.

25. Maka amon Moses mitä, olo arä tä djari lajau, (krana Aaron djari mampalajau ia, manawah ia intu haun karä musobe.)

26. Tä Moses mendeng intu bauntonggang kaleka olo bapodök, sam-

bil hamauh: Kantoh talih aku, äweäwe idjä baris Jehowa. Tä aton hapumpong manalih ia karä olo lamputan Lewi.

27. Koan Moses dengan äwen: Kalotoh augh Jehowa, Hatallan Israel: genep bitin keton akan manangking padange intu kahange. Kumbang hapus kaleka olo Israel bapodök bara bauntonggang idjä palus sampai idjä silae, genep bitin keton akan mampatäi bararangai alo paharie, kolae, karampie.

28. Maka olo Lewi mawie tumon augh Moses: kalotä andau tä aton matäi telo kojan biti hirah baris olo tä.

29. Krana Moses djari manjoho olo Lewi: Suang lengän keton akan Jehowa andau toh, genep bitin keton akan mawi bararangai alo anake atawa paharie, mangat andau toh berkat inenga akan keton.

IV.—30. Maka djadi, handjewe tinai Moses hamaudi dengan olo arä: Keton djari mawi dosa idjä paham babehat, tapi toh aku handak mandai mananggoh Jehowa, ajaarjau aku tau manjapan dosan keton.

31. Tumon tä Moses baluh tinai tanggoh Jehowa, sambil hamauh: Kaja! utus olo tä djari paham hadosa, awie manampa hatallae bulaw.

32. Tapi toh, ampun dosae tä, djaka dia, käläh mikis arangku hara suratm, idjä djari imintikm.

33. Koan Hatalla dengan Moses: Idjä badosa dengangku, ia tä patut ikisku bara suratku.

34. Tapi lius bewäi ikau, imbit utus olo tä akan äka idjä djari insumangku akam; itäm, malaikat ajungku akan hagoet helo baum: tapi amon katikangku sampai, aku handak mamaläh dosan olo tä kea.

35. Tamon tä Jehowa mahukum utus olo tä, basa iä djari pakat manampa anak sapi, tampan Aaron tä.

BAGI 33.

Olo Israel manjasal sabab dosae. Moses blaku akae intu Hatalla.

1. Maka Jehowa hamauh deng-an Moses: Lins, harikas bara he-toh, ikau tuntang utus olo tä, idjä djari imbitin bara tanah Misir, talih tanah, idjä djari indjandjiku tuntang sumpahku akan Abraham, Isaak tuntang Jakob, koangku: akan panakan keton aku handak manenga tä.

2. Aku handak manjoho malai-kat hagoet helo baum, tuntang maharak olo Kanani, olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Hewi tinai olo Jebusi.

3. Talih tanah tä idjä nahasak djehontusan meto dengan madu. Krana aku djaton maka hagoet haiak dengam, basa ikau puna utus olo idjä paham batakang atäie, belä aku mampalomos ikau kahum panggoetan teh.

4. Amon olo arä mahining augh karas tä, maka iä manjasal, dialo idjä bitä mangkepan ramon kabang-sae.

5. Krana Jehowa djari hamauh dengan Moses: Sumaa akan olo Israel: keton puna utus olo idjä batakang atäie: djaka aku han-djulu bewäi hagoet haiak dengam, toto aku akan mampalomos ikau: tapi toh, enggak karä ramon ka-bangasm, tä aku handak mitä nu-ramarai patut gawingku dengam.

6. Tä olo Israel enggak karä ra-mon kabangase darah bukit Horeb.

7. Maka Moses mahanggot ting-kapbenang, mampendeng tä tinai intu ruar äka olo bapodok, sam-bil manggarä djetä tingkap-pa-njupa; djadi, äweäwe idjä manggau augh Jehowa, patut blua tangguh tingkap-panjupa, idjä intu ruar äka olo bapodok.

8. Djadi, amon Moses hagoet manalih tingkap tä, maka olo arä handiai mendeng, genep biti intu bauntonggang tingkap ai, tuntang olo tä palus tuntut matae manam-pajah Moses, sampai iä djari tamä tingkap tä.

9. Djadi, saaa Moses djari tamä tingkap, maka botop baunandau tä mohon, mendeng intu bauntong-gang tingkap, palus Hatalla hako-tak dengam Moses.

10. Amon olo arä mitä botop baunandau mendeng intu baun-tonggang tingkap, tä iä rata men-deng, balalu sontop, genep biti intu bauntonggang tingkap ai.

11. Maka Jehowa hakotak deng-an Moses hataharep baue, kilau olo pudji hakotak dengan karam-pie. Tinai amon iä buli äka olo bapodok, maka Josua, pangiwae, anak Nun, olo tabela tä, magon melai, djaton blua bara tingkap tä.

12. Maka koan Moses dengan Jehowa: Itäm, ikau manjoho aku: imbit utus olo toh hagoet; tapi ikau djaton masuman akangku, äwe idjä handak injohom mampa-haiak aku; alo ikau djari hamauh denganku: aku kasene ikau ta-wan aram: tinai: ikau djari supa asi intu matangku.

13. Maka toh, jaku blaku intu ikau, djaka aku djari supa asi intu matam, käläh mangarinah ka-handakm akangku, mangat aku kasene ikau, sambil supa asi intu

matam; tinai käläh ingat, utus olo toh puna olo ajum.

14. Maka koae: Atonkah baungku akan mampahaiak ikau, mangat manjanang ikau?

15. Tä tombah Moses dengae: Amon dia baun mampahaiak ikäi, äla manjoho ikäi harikas bara hetoh.

16. Krana awi djesen olo akan kasene, aku djari supa asi intu matam, jaku tuntang utus olo ajum? dia djaka awi bitim mampahaiak ikäi? Tumon tä aku tuntang utus olo ajum imbaris iangkat bara olo handiai, idjä huzdjun petak toh.

17. Maka koan Jehowa dengan Moses: Aughma idjä nah aku handak manumoe kea, basa ikau djari supa asi intu matangka, tuntang basa aku kasene ikau tawan aram.

18. Tä koae: Soho aku mitä kahaim. (Joh. 1, 14.)

19. Tapi tombah ia: Karä kahalapku akan gitam mahalau baun, tuntang aku handak mangarinah aran Jehowa akam. Tapi olo idjä iasiku, aku masi ia, tinai olo idjä injanjangku, aku manjanjang ia.

20. Tinai koae: Djaton tau ikau mitä baungku, krana olo idjä mitä baungku djaton tau belom.

21. Tinai koan Jehowa: Itäm, aton kaleka buah intu aku, hetä ikau akan mendeng hong batukarang.

22. Maka karäh, amon kahaiungku mahalau ikau, aku handak mampendeng ikau intu getas batukarang hetä, tuntang lengängku akan maninding ikau, sampai aku djari mahalau.

23. Amon aku mandjdjit lengängku bara ikau, tä ikau karäh

mitä aku bara hila likutku; tapi baungku puna djaton tau itä olo.

BAGI 34.

I. Moses mandai bukit Sinai tinai; ia mitä kahain Hatalla. II. Hatalla manaheta djandjie. III. Baun Moses manjangkawang.

I.—1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses: Pahat duä kabintap papan batu kilau idjä helo, tä aku handak manjurit huang batu tä karä bawak augh, idjä djari leket huang batu idjä solake tä, idjä djari imusitm.

2. Tatap arepm akan djewu, mangat ikau haiak djadjewu mandai bukit Sinai, manaharep aku hetä intu tantan bukit.

3. Äla olo beken akan mampahaiak ikau mandai, äla kea olo mamarah hapus bukit toh, tinai kambing tabiri mahin äla atawa sapi akan murep darah bukit toh.

4. Maka Moses mamahat papan batu duä kabintap kilau idjä helo, balalu ia misik haiak djadjewu, palus mandai bukit Sinai, tumon Jehowa djari manjoho ia, mimbit duä kabintap papan batu tä huang lengäe.

5. Tä Jehowa mohon huang baunandau, tuntang mendeng hetä darah Moses, sambil mangarinah aran Jehowa.

6. Haiak Jehowa manangkalau baun Moses, Iä mantehau: Jehowa, Jehowa, Hatalla, idjä pamasu panjang, idjä pandjang atäim, paham sintam, paham katotom! — (20, 6.)

7. Ikau mahaga asim akan ba-kojakojan olo, ikau mampun ka-

darhaka, kalangkah tuntang dosa, alo ikau mahukum kea olo idjä tiwas, tuntang mamalah kadarhakan bapae intu anak usoe, sampai telo apat tilap.

8. Maka Moses badjeleng sontop baue sampai petak, balalu manjembah,

9. Sambil hamauh: Joh Tuhan, djaka aku toh djari supa asi intu matam, kaläh Tuhan hagoet mam-pahaiak ikäi; krana utus olo toh paham batekang atäie, tapi ampun kadarhakan ikäi tuntang karä do-sän ikäi, palus duan ikäi indu baris ajum.

II. — 10. Maka koe: Itäm, aku manampa djandji: intu baun sa-lepah utus olo ajum tä aku handak mawi tato heran, idjä djaton pudji indjadian hong hapus kalähen; dja-ton kea intu karä utus olo be-ken: salepah utus olo toh, idjä iombam, akan mitä gawin Jehowa; krana gawingku tä, idjä handak iawiku dngam, puna baka ikäikah.

11. Haga idjä injohoku ikaü an-dau toh; itäm, aku handak ma-harak bara baum olo Amori, olo Kanari, olo Het, olo Peresi, olo Hewi tuntang olo Jebusi.

12. Buatbuah ikaü äla hadjandji dengan olo tanah tä, idjä karäh inamäm, belä olo tä kilau djarat marak keton.

13. Tapi keton akan mambalik karä mesbeh olo tä, palus akan marusak hampatong dewa, idjä djari impendenge, tinai pahewan äkae sombajang akan inäweng irukat keton.

14. Krana äla ikaü akan sontop intu hatalla beken, krana aran Jehowa puna: Idjä Pangabehu; iä toto Hatalla idjä pangabehu.

15. Äla ikaü pakat dengan olo

tanah tä, belä amon olo tä ha-bandong omba dewae, tuntang ma-luput parapahe akan dewae, iä marawäi ikaü, palus ikaü omba kuman talo parapahe;

16. Belä ikaü manduan akan sa-wan anakm idjä hatuä bawin olé djetä; tuntang bawin olo tä ha-bandong omba dewae, haiak ma-nantiring anakm idjä hatuä ha-bandong omba dewae kea.

17. Äla manoaang akam hampa-tong dewa.

18. Pesta tepong idjä djaton iragi akan ihagam. Kudju ikaü akan kuman tepong idjä djaton iragi, tumon petähku intu ikaü, intu wajah idjä djari irakasku; hong bulan Abib: krana bulan Abib ikaü djari blua bara tanah Mi-sir. — (12, 15.)

19. Tulo idjä solake inakan indue djetä ajungku, karä anak metom awang hatuä, meto hai korik, idjä solake inakan indue uras ajungku. — (13, 2.)

20. Tapi anak kalidai, idjä so-lake inakan indue, akan ingantiru hapan kambing atawa tabiri, atawa djaka ikaü djaton maku mangantie, tä ikaü akau mamelek ujate. Karä anakm hatuä, idjä solake inakan indue, akan mewusm. Äla olo akan manaharep baungku boang bewäi.

21. Kadjahawen andau ikaü akan bagawi, tapi andau udju ikaü akan malajan, alo wajah mimbul wajah getem ikaü akan malajan kea intu andau udju tä.

22. Pesta idjä udju tingkat ming-go rahian bara paska tä ikaü akan mahagae kea, djetä pesta parut bua gendom; tinai pesta getem toto intu lawin njelo.

23. Maliantelo dalam genep njelo

karä olo hatuä utus keton akan manaharep baun pangkahai Tuhan, Jehowa, Hatallan Israel. — (23, 17.)

24. Metoh aku maharak karä utus olo bara baum, tuntang manambing saran tanahm, maka musoh djaton akan mipen tanahm, sangkom ikau hagoet handak manaharep baun Jehowa, Hatallam, mahantelo dalam idjä njelo.

25. Dahan parapah, idjä iluput akangku, äla mäwoie dengan talo iragi; parapah awang injambalih rutu pesta paska äla akan melai bara malem palus andau tinai.

26. Parut bua tanam idjä solake patut imbitm tamä human Jehowa, Hatallam. Äla ikau mananak anak kambing tabiri hapan djohontusun indue.

27. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Surat karä augh toh: krana tumon augh djetoh aku djari manampa djandji akam, tuntang akan Israel.

28. Maka iä melai hetä dengan Jehowa kăpat pulu andau, kăpat pulu alem, tuntang katahin tä iä djaton kuman tepong, djaton mi-hop danum; maka Jehowa mamintik huang duä kabintap batu tä augh djandji, sapulu kabawak prentah tä.

III. — 29. Djadi, amon Moses mohon bara bukit Sinai, (batu duä kabintap äka surat djandji tä imbing Moses intu lengäe, metoh iä mohon bara bukit,) tä maka Moses djaton katawan, pupus baue manjangkowong, awi Tuhan djari hakotak dengae.

30. Maka sana Aaron tuntang sakarä olo Israel manampajah Moses, itä! pupus baue manjangko-

wong, tagal tä olo tä mikah manggapi iä.

31. Tä Moses mantehau äwen, palus Aaron tuntang karä mantir olo arä mules naharep iä, tuntang Moses hakotak dengan äwen.

32. Limbah tä sakarä olo Israel manggapi kea, tuntaug iä manjoho olo tä talo handiai, awang djari injoho Jehowa iä hundjun bukit Sinai.

33. Limbah Moses terai hakotak dengan olo, iä manjandurong baue hapan benang.

34. Tapi amon Moses tamä manaharep baun Jehowa, mangat hakotak dengae, tä iä muap sandurongge tä, sampai iä blua tinai. Tuntang amon iä blua, maka iä masuman akan olo Israel talo awang djari imetäh intu iä.

35. Tä olo Israel mitä baun Moses, pupus baue manjangkowong: tä Moses manjandurong baue tinai, sampai iä tamä tinai, mangat hakotak dengan Tuhan.

BAGI 35.

I. Prentah tahu andau sabat; II. tahu parapah. III. Tukang idjä akan manampa tingkap Hatalla.

I. — 1. Maka Moses manjoho hapus utus olo Israel hapumpong, tuntang iä hamauh dengan äwen: Djetoh augh, idjä djari imetäh Jehowa, uka keton manumon tä.

2. Kadjahawen andau keton akan bagawi, tapi andau udju haga rasirasili, mandjadi sabat, andau malajan huang Jehowa; genep olo, idjä bagawi andau tä, akan impatäi. — (20, 8.)

3. Äla keton mantokan apui

huang karä human keton intu andau sabat.

II.—4. Tinai Moses hakotak dengan hapus utus olo Israel, koae: Djetoh augh, idjä djari imetäh Jehowa, koae: — (25, 2.)

5. Duan bara sama arep keton parapah akan Jehowa, genep biti idjä pahias atäie akan manenga parapah tä: bulau, salaka, tambaga;

6. Tinai benang biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos; tinai benang bulun kambing;

7. Upak tabiri idjä intjalap bahandang, upak hangkulih, kaju sitim;

8. Undus akan sumbo, talo mangat ewaue indu bakal minjak kasai, tinai karä ampin garo;

9. Batu sardoniks, tinai batu barega akan tampatok badju pukon imam hai, tuntang akan oto katan pangkate.

10. Maka sakarä olo pintar baris keton akan manalih, mandohop manampa talo handiai, idjä djari injoho Jehowa;

11. Iä tä: äka brasih, tingkape tuntang lalangite, kawite, papae, habantange, torose tuntang paie;

12. Pati tuntang pikule, pada-dusanasi tuntang dinding helat;

13. Medja tuntang pikule, tinai karä ramoe, tinai tepong tampajah,

14. Tantahan sumbo hapan mamplawa, tuntang ramoe, karä dulanje, tinai undus akan sumbo tä;

15. Mesbeh äka hagarö, tuntang pikule, minjak kasai, guro idjä mangat ewaue, dinding-atep idjä intu bauntonggang äka Hatalla.

16. Mesbeh parapah awang ingähu, tuntang krawang tambaga idjä intu hetä, kajupikule, tun-

tang karä ramoe; äka panjaup tuntang paie;

17. Dindingbenang akan parantaran, torose tuntang paie, tinai dindingatep akan bauntonggang parantaran;

18. Pakun äka Hatalla, tinai pakun parantarae, tuntang tali djantare;

19. Pakaian-pangkat hapan malalus gawi hong äka brasih, pakaian imam Aaron idjä brasih, tuntang pakaian anake, idjä akan hapae malalus gawin imam.

20. Tä maka hapus utus olo Israel hagoet bara baun Moses.

21. Palus olo handiai, idjä inantiring atäie tuntang idjä impahias awi rogh, aton dumah, mimbit parapah tä akan Jehowa, hapa manampa tingkap panjupa, tuntang hapa sombajang hetä, tinai akan pakaian awang brasih;

22. Bawi hatuä, olo handiai idjä pahias atäie, aton dumah mimbit kantjingdjambul, suwang, tisin, panding, tuntang ramo bulau beken: olo handiai idjä bara bulau, manandjungan tä mandjadi parapahe akan Jehowa.

23. Tinai olo handiai idjä mina lawai biru, ungu, bahandang, tuntang lawai pista baputi awang lamos, tinai benang bulun kambing, tuntang upak tabiri idjä intjalap bahandang, tuntang upak hangkulih, maka iä mimbit djetä.

24. Tinai olo idjä mina salaka atawa tambaga, mimbit manandjungan tä mandjadi parapahe akan Jehowa; tinai idjä mina kaju sitim mimbit tä, hapa manampa karä ramon sombajang.

25. Maka sakarä olo hawi idjä patjäh palus manantang, balalu mimbit talo idjä djari inantange,

benang idja biru, ungu tuntang bahandang lawaie, häwöi lawai pista baputi idja lamos.

26. Tinai karä olo bawi, idja patjah gawi djetä, tuntang idja pahias atäie, aton manantang bulun kambing.

27. Maka karä mantir mimitir batu sardoniks, tinai batu barega akan tampatok badju puko tuntang oto;

28. Tinai talo mangat ewaue, undus akan sumbo, tinai akan minjak kasai, tuntang talo mangat ewaue akan garo.

29. Bawi hatuä, olo Israel handiai, idja pahias atäie, mimitir parapah akan Jehowa, akan karä ampin gawi tä, idja djari imetäk Jehowa Moses manampae.

III. — 30. Limbah tä koan Moses dengan olo Israel: Itä, Jehowa djari mambaris, haik manjewut njambiti arae, Besaleel, anak Uri, Uri anak Hur, olo hamputan Juda. — (21, 2.)

31. Bogh Hatalla djari manjuang ia dengan kapintar, kaapik tuntang kahaarti luang karä ampin gawie;

32. Mangat ia tau mangarangka karä ampin gawi awang buah, hapan nguan bulau, salaka, tambaga;

33. Hapan mukir mogo batu barega, tuntang mangkepan tampatok, tinai nukir kaju, hapan manampa karä ampin gawi alualus.

34. Hatalla djari mamatoh atäie kea madjar olo beken; Hatalla djari mamatoh ia tuntang Aholiab, anak Ahisamagh, olo hamputan Dan.

35. Ia djari manjuang atäi äwen duä tä dengan kapintar, mangat manampa karä ampin gawi alualus, mukir mangarinda, manantang haik manjulam benang idja biru, ungu,

bahandang lawaie, häwöi lawai pista baputi idja lamos, mangat olo tä patjah manampa sepeimpan ampin gawi, tuntang tau mangaragka karä ampin gawi alualus.

BAGI 36.

- I. Olo arä pahias mimitir kutoh parapah.
II. Tingkap Hatalla inampa olo.

I. — 1. Tä maka Besaleel äwen duä Aholiab manampara mangkat gawie tumon karä petäh Jehowa, tuntang karä olo idja pintar atäie, idja djari inenga Jehowa kapintar tuntang kahaarti akae, mangat ia apik manampa karä ampin ramon sombajang hong kaleka brasih.

2. Krana Moses djari manduan Besaleel äwen duä Aholiab, tuntang karä olo idja pintar atäie, idja djari injuang Hatalla atäie dengan kapintar, olo handiai idja kabuaté pahias atäie, mangat omba tamä gawi tä, uka nguan djetä.

3. Äwen tä manjanbut bara Moses karä talo parapah tä, idja djari imbit olo Israel akan karä ramon sombajang hong kaleka brasih, mangat ia nguan tä; maka magon hantä genep handjewu olo pahias mimitir parapah akae.

4. Tagal tä sakarä olo pintar, idja mawi karä ramon kaleka brasih, karä tukang idja hakabeken talo iawie, lepah manalih,

5. Sambil hamauh dengan Moses, koae: Olo mimitir pahalau arä, mala-bien bara karä talo idja inampa, idja djari injoho Jehowa ikäi mawie.

6. Tä Moses manjoho olo bau-uar hapus äka olo bapodok, koae: Bawi hatuä uras akan terai bewäi, äla mandaliange tinai idja indu pa-

mpahe akan kaleka brasih. Kalotä do arä impatendä mimbit talo tinai.

7. Krana djari ombet, karä bakal sikarä, ramo awang akan iawi, tinai kabien haream.

II. — 8. Maka awang idjä kapala pintar baris olo, idjä omba gawi tä, manampa tingkap Hatalla hapan sapulu kadäräh benäng, benang lawaie pista baputi awang lamos, tinai lwaie biru, ungu, bahandang; bintik Kerubim oogoo djari injulam hetä. — (26,1.)

9. Kapandjang idjä kadäräh duä pulu hanja hasa, tuntang kalombahe äpat hasa, maka karä därehe tä uras ukur idjä bewäi.

10. Maka iä manontong karä därehe tä malimä malimä, mandjadi duä kadinding.

11. Limbah tä iä manampa pindinge biru intu balun saran genep dinding, intu äka djeope.

12. Malimäpulu, pindinge inampae intu balun saran genep dinding, maka karä pindinge tä hatandipah hong dinding duäduä.

13. Tinai iä manampa limä pulu kawite bulau, palus mangawit mandjeop dinding idjä tä, dengan kolae, hapan kawit djetä; uka mandjadi akan idjä katingkap.

14. Tinai iä manampa benang bulun kambing, hapan malapis tingkap äka Hatalla; sawalas kadäräh indu bakal djetä.

15. Kapandjang idjä kadäräh telo pulu hasa, tinai kalombahe äpat hasa, sawalas kadäräh tä uras ukur idjä bewäi.

16. Maka iä manontong limä kadäräh mandjadi idjä kadinding, tinai djahawen mandjadi idjä kea.

17. Tinai iä manampa malimä pulu pindinge intu saran dinding duäduä; intu äka djeope.

18. Tuntang iä manampa kawite tambaga limä pulu kea, hapa mandjeop dinding duäduä tä, mandjadi akan idjä katingkap.

19. Limbah tä iä manampa lalangit tingkap tä upak tabiri, idjä intjalap bahandang, ambo djetä tinai lalangit upak hangkulih.

20. Tinai iä manampa papan kaju sitim kea akan randingan äka Hatalla.

21. Kapandjang papan tä sapulu hasa, tinai tangah duä hasa kalombahe.

22. Genep papan manduä manduä panggutie, sama kadjarange; tumon tä karä papan äka Hatalla tä.

23. Maka iä matoh karä papan äka Hatalla, duä pulu kabindang akan hila salatan.

24. Tuntang iä manampa äpat pulu paie salaka akan duä pulu papan tä, manduä manduä paie akan genep papan, äka adjok panggutie.

25. Tinai iä manampa duä pulu papan kea akan hila silan äka Hatalla, hila utara;

26. Tuntang äpat pulu paie salaka, manduä manduä paie akan idjä kapapan.

27. Maka intu silan äka Hatalla hila barat iä manampa djahawen papan.

28. Tinai iä manampa manduä manduä papan akan puting äka Hatalla.

29. Papan djetä irasok bara liwa palus ngambo, maka intu ngambo djetä injaluang hapan bulau. Tumon tä iä mawi tä hapaxontong;

30. Djadi hanja papan idjä kalotä, tuntang djahawenwalas paie salaka, manduä paie akan idjä kapapan.

31. Tinai iä manampa habantange

kaju sitim, lima habantang akan papan idjä silan äka Hatalla;

32. Tinai lima kea habantange akan papan idjä hila silae, tuntang lima kea akan hila barat äka Hatalla.

33. Maka ia manampa habantange idjä bentenge tä tanggar benteng karä papan, buah bara pontonge palus tapakae pontonge.

34. Ia mananggalong karä papan tä dengan bulau, tinai karä saluange, äka adjok habantange, bulau kea, habantange tä kea inanggalonge bulau.

35. Limbah tä ia manampa dindang-atep, benang idjä biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos, idjä iogo tantange, tuntang sulam bintik Kerubim.

36. Maka ia mawi akan djetä äpat torose kaju sitim, mananggalong tä dengan bulau, kawite bulau kea, tinai ia manampang salaka akan paie äpat.

37. Tinai intu bauntonggang tingkap tä ia manampa atep, benang idjä biru, ungu, bahandang lawaie häwoi lawai pista baputi idjä lamos, idjä injulam olo.

38. Maka ia manampa akan djetä lima torose tuntang kawite, palus mananggalong takoloke tuntang habantange idjä hetä dengau bulau; baja paie limalima tä tambaga.

BAGI 37.

Olo manampa patin-djandji, medja, tantahan sumbo, mesbeh äka hagarö, minjak kassi tuntang garö.

1. Tinai Besaleel manampa patin-djandji tä kaju sitim, kapan-

djange tengah telo hasa, kabukae tengah duä hasa, kagantonge tengah duä hasa kea. — (25, 10.)

2. Ia mananggalonge huange ruare hapan bulau brasih, tinai ia mawi kambang bulau hakaliling hundjue;

3. Tuntang manampang äpat kabangkang saluange bulau, akan äpat putinge, mangat duä kabangkang saluange hila pontong pati, tinai duä kabangkang hila pontonge.

4. Tinai ia manampa pikule kaju sitim, mananggalong tä dengan bulau.

5. Ia madjok pikule huang saluange tä, idjä hapamontong pati, hapan mamikul djetä.

6. Tinai ia manampa kea padadusanasi, uras bulau brasih; tengah telo hasa kapandjange, kalombahe tengah duä hasa.

7. Tinai ia manampa duä Kerubim, bulau masak, idjä lembut hapamontong, hasadjar gawin sindä tampae dengan padadusanasi tä.

8. Idjä Kerub lembut pontonge, tinai idjä hila pontonge, bara gawin sindä padadusanasi tä kea Kerubim lembut hapamontong hetä.

9. Maka Kerubim tä hambirang palapase kangambo, mangadjang padadusanasi tä dengan palapase, ulesbaue hataharep njambau padadusanasi.

10. Tinai ia manampa medja kaju sitim, kapandjange duä hasa, kalombahe idjä hasa, kagantonge tengah duä hasa.

11. Ia mananggalong tä hapan bulau brasih, tuntang ia mawi kambang bulau hakaliling hundjue.

12. Ia manampa kea hakaliling hetä apake kalombah lokap, tun-

tang mawi kambang bulau hakaling spake tä.

13. Iä manoaŋ kea äpat kambang saluange bulau akan medja, mampaleket saluange tä darah äpat putinge äka paie äpat.

14. Saluange tä rantep dengan spake, indu äka adjok pikule, hapan mamikul medja.

15. Iä manampa kea pikule, kaju sitim, sambil mananggalong tä dengan bulau, mangat medja imikul hapan djetä.

16. Tinai bulau brasih kea inampae akan karä ramon medja, pinggan lombah, dadupa hapan hagara, kasa tuntang sansiri hapan maluput parapah talo ihop.

17. Tinai iä manampa kea tantahan sumbo bulau brasih awang masak, batange, sarampange, dulange, pusoe tuntang kambange, haradjur gawin sindä bewai tampae. — (25, 31.)

18. Djahawen sarampange manjangking hasansila tantahan sumbo, manelomanelo sarampange intu idjä kalapak.

19. Intu genep sarampange tä telo dulang sumbo, kilau ampin bua saked, tuntang pusoe tinai kambange, tumon tä intu sarampange djahawehawen tä, idjä manjangking bara tantahan sumbo.

20. Maka inta batang tantahae ston äpat dulang sumbo, kilau bua saked ampie, tantang pusoe, tinai kambange.

21. Maka sarampange djahawen tä, idjä manjangking intu tantahan sumbo, djetä manduä manduä lambat bara puso idjä upoe.

22. Maka pusoe tuntang sarampange idjä intu tantahan tä, hapus tä uras haradjur gawin sindä tampae, bulau brasih awang masak.

23. Tinai iä manampa udju saringan palita, tuntang guntinge, sangkulep pambelpe, uras bulau brasih.

24. Sapikul bulau brasih inampae akan djetä tuntang karä ramoe.

25. Maka mesbeh äka hagara inampae kaju sitim; kamboe idjä hasa, kalombahe idjä hasa, djadi lapak häpat, tapi kagantonge duä hasa; pampange tä gawin sindä haradjur tampae. — (30, 1.)

26. Iä mananggalong djetä dengan bulau brasih, bitie, papare hakaling, tuntang pampange, tinai iä manampa kambang bulau hakaling betä.

27. Iä manampa kea duä kambang saluange bulau, maleket tä hasansila penda kambang tä, darah putinge, djetä akan äka adjok pikule, hapan mamikul mesbeh.

28. Kajupikule tä inampae kaju sitim, tuntang mananggalong tä hapan bulau.

29. Tinai iä manampa minjak kasei idjä brasih tä, tuntang garo, talo mangat ewaue idjä kapala behalap, tamon kaapik takang tamba.

BAGI 38.

I. Mesbeh äka parapah awang ingähu, äka panjep tuntang parantaran tingkap inampa. II. Karä bulau, salaka tuntang tambaga, idjä djari hapan olo akan gawi tä.

I. — 1. Tinai iä manampa mesbeh äka parapah awang ingähu, kaju sitim, kapandjange limä hasa, kabnkae limä hasa kea, djetä lapak häpat, maka kagantonge telo hasa. — (27, 1.)

2. Tuntang iä mawi pampange

intu äpat putinge, haradjur tam-pae gawin sindä; iä mananggalong djetä dengan tambaga.

3. Tinai iä manampa karä ramon mesbeh tä kea, kabalin kawo, sendok kawo, sangkon daha, simpang, dadupa, karä ramo tä inampae uras tambaga.

4. Tinai iä manampa krawang tambaga hadjandjala akan mesbeh tä, idjä akan helat mesbeh dengan katile, bara liwa mandas benteng mesbeh.

5. Tuntang iä manoang äpat kabangkang saluange, maleket tä intu äpat puting krawang tambaga, indu äka adjok pikule.

6. Iä manampa kea pikule kaju sitim, sambil mananggalong tä hapan tambaga;

7. Palus madjok pikule tä huang saluange hapanontong mesbeh, mangat mesbeh imikul hapan djetä; papan inampae akan mesbeh tä salembang, baja papare bewäi.

8. Tinai iä manampa äka panjaup tambaga, tuntang paie tambaga, tambagan saramin olo bawi, idjä pudji hapumpong intu bauntonggang tingkap-panjupa.

9. Tinai iä manampa parantaran tingkap tä; intu hila salatan iä maninding tä hapan benang pista baputi idjä lamos, pandjang saratus hasa. — (27,9.)

10. Duä pulu torose tuntang duä pulu paie tambaga, tapi kawit toros tä tuntang habantange salaka.

11. Tumon tä kea hila utara inindinge pandjang saratus hasa, tuntang mawi duä pulu torose tambaga, tuntang paie tambaga kea, tapi kawit torose tuntang habantange inampae salaka.

12. Maka hila barat inindinge limä pulu hasa, tinai iä manampa

sapulu torose tuntang sapulu paie, kawite tuntang habantange salaka.

13. Maka hila timor parantaran tä limä pulu hasa kea kalombahe.

14. Maka iä maninding hetä limäwalas hasa intu silan panampoke, tuntang telo torose, tinai telo paie.

15. Tinai panampoke hila silae iä manindinge kea limäwalas hasa kalombahe, tuntang telo torose, tinai telo paie, djadi hasansila bauntonggang parantaran sama kalombah dindinge.

16. Karä dinding parantaran tä hakaliling uras benang pista baputi idjä lamos.

17. Karä pain torose tä uras tambaga, tapi karä kawit torose, tuntang habantange uras salaka, tinai takolok torose inanggalong salaka kea, djetä iradjur dengan kolae hakaliling awi habantange salaka.

18. Maka benangatep bauntonggang parantaran injulam olo, benang biru, ungu, bahandang lawaie, häwoi lawai pista baputi idjä lamos, duä pulu hasa kamboe, limä hasa kagantonge, tumon ukur benang dinding.

19. Aton äpat torose tuntang paie tambaga, tapi kawite salaka, tanggalong takoloke tuntang habantange salaka kea.

20. Maka karä pakun tingkap tä tuntang pakun parantaran tingkap hakaliling uras tambaga.

II. — 21. Djetoh djumlahah karä parapah, talo panenga akan äka Hatalla, idjä djari tamä surat itong, idjä ngantawani olo Lewi, tumon prentah Moses; Itamar, anak imam Aaron, akan mariksa surat tä.

22. Besaleel, anak Uri, Uri anak Hur, olo hamputan Juda, djari

manampa talo handiai, tā, idjä
injoho Jehowa Moses;

23. Ewen, dua. Aholiab, anak
Ahisamagh, olo, hamputan Daz,
takang toto idjä, apik, maukir, ma-
njulam, tuntang patjah manantang
benang, biru, ungu, bahandang
lawai, häwoi lawai pista, baputi
idjä lamos.

24. Maka djumlahah karä bulau
idjä djari inampa tukang akan kari
ramon kaleka, brasih, djeta bulau
idjä inandjungan inenga, olo, akan
parapahe, karäe idjä, pulu, djala-
tjen pikul, tinai, udju, ratus telo
pulu sekel, tumon batang sekel, tā,
idjä hong äka brasih.

25. Maka djumlahah karä salaka,
tjatjah bara olo arä, karäe saratus
pikul, tinai sakojan, udju, ratus
udju, pulu, lima sekel, tumon ba-
tang sekel, idjä hong äka brasih.

26. Genep takoloke buah idjä
beka, djeta satengah sekel, tu-
mon batang sekel, idjä hong äka
brasih; djeta induan olo bara, ge-
nep biti, idjä tamä isä, idjä dua
pulu njelo umure, tuntang awang
bakas bara, tā, idjä, djahawen, ra-
tus kohan tinai telo, kohan lima
ratus lima pulu biti, karäe,

27. Saratus pikul salaka, tā ino-
ang olo, akan karä pain äka bra-
sih, tuntang pain dinding, idjä
intu baun kaleka idjä brasih haljai;
akan saratus pai, tā saratus, kea
pikul salaka, djadi sapikul akan
idjä kapai.

28. Maka sakojan udju ratus udju
pulu lima sekel salaka, tā inampa
olo akan karä kawit torose, tang-
galong takoloke, tuntang haban-
tange.

29. Maka karä tambaga idjä djari
mandjungan olo indu parapahe,

karäe udju pulu pikul, tinai dua
kohan apat ratus sekel.

30. Djeta inampae akan pain to-
ros blawang tangkap äka panjapa,
tuntang mesbeh tambaga, tinai
krawang tambaga idjä, intu hetu,
tuntang karä ramon mesbeh tā.

31. Tinai pain toros parantaran
hakaliling, pain toros äka bla-
waug, parantaran, tinai karä pa-
kua tangkap Hatalla, tuntang kari
pakun parantaran, idjä mangaliling
tingkap tā.

—————
BAGI, 39.

I. Pakaian imam inampa olo. II. Karä
ramon sombang tā indjuluk akan Moses.

—————

I. — 1. Tinai olo tā manampa pa-
kaiian pangkat imam, hanggap ma-
lalus, gawi, hong kaleka, brasih,
benang, biru, ungu, bahandang la-
wai, idjä manampa pakaian brasih
tā akan Aaron, tumon Jehowa
djari manjoho Moses. — (28, 4.)

2. Maka idjä manampa badju-puko
tā, tumon loh: idjä mauduan bulau,
lawai biru, ungu, bahandang, tinai
lawai pista baputi idjä lamos.

3. Maka idjä manasal mampanapis
bulau, tā habintap habintap, manan-
tan, bintape, akan renda, mangat
djeta tau inantang iogo hasangke-
lang lawai biru, ungu, bahandang,
tuntang lawai pista baputi idjä la-
mos.

4. Djeta aton tandjut baha ha-
sansila, äka djeope.

5. Tinai petenge, idjä haradjur
gawin sindä tampae dengan badju
tā, inantang olo mapike sama ma-
tjame, hapan renda bulau, lawai
biru, ungu, bahandang, tuntang
lawai pista baputi idjä lamos, tumon
petäh Jehowa intu Moses.

6. Iä nguan batu oniks duä kabawak tä kea, ingumpang bulau; hetä iä mukir aran anak Israel, kilau ukir tjatjak;

7. Tuntang mingkes tä intu sapan bahan badju-puko, akan batu mampingat tahu olo Israel, tumon petäh Jehowa intu Moses.

8. Tinai iä manampa oto pangkat, ogo haliai tampae, sama matjame dengan badju-puko, renda bulau, biru, ungu, bahandang tuntang pista baputi idjä lamos lawaie.

9. Oto tä lapak häpat, lapis duä, kamboe kalombahe idjä gawang.

10. Iä manampatok tä hapan äpat kapasang batu barega; hong pasang idjä solake tä: sardis, topas, amaragd.

11. Pasang idjä duä: rubim, sapir, hintan.

12. Pasang idjä telo: opal, aghat, ametist.

13. Tinai pasang idjä äpat: tirkis, oniks, jaspis. Karä batu tä uras ingumpang bulau.

14. Karä batu tä duäwalas; aran karä anak Israel djari iukir hetä midjämidjä arae intu idjä; batu tä djari iretäi tumon duäwalas hamputan olo Israel.

15. Tinai iä manampa akan oto tä duä karinting rantai bulau ndurut kea, bulau brasih, idjä sama sama kamboe.

16. Tinai iä manampa duä kantjing bulau, tuntang duä tisin bulau; iä mina tisin duä tä intu puting oto duäduä hila ngambo.

17. Tuntang manjangkawilan duä karinting rantai bulau ndurut tä intu tisin duä, idjä intu puting oto.

18. Tapi pontong duä karinting rantai bulau ndurut injangkawilae intu kantjing duäduä, mangantjing

tä intu tandjut bahan badju-puko, hila baue.

19. Tinai iä manampa duä kabingkai tisin bulau beken hindai, idjä ingkepae intu duä puting oto silae, hila huange, idjä rantep badju-puko.

20. Tuntang iä manampa duä kabingkai tisin bulau beken tinai, sambil mangkepan djeta hasansila badju-puko, hila balikate intu penda katiake, ambo peteng badju-puko;

21. Palus manandjut tisin oto tä dengan tisin badju-puko, hapan tali biru, mangat djeta leket intu peteng idjä alus, idjä hong badju-puko tä, belä oto tä hapisah dengan badju-puko, tumon petäh Jehowa intu Moses.

22. Tinai iä manampa badju pandjang akan huang badju-puko, djeta uras lawai biru, tantange gawin djari.

23. Lowang ujate aton bentoke, kilau lowang karungkong, lowange tä hapalimping hakaliling, belä djeta barabit.

24. Intu hapus palimpinge hila ngiwae iä manampa tahutoe, kilau ampin bua dalima, lawai biru, ungu tuntang bahandang.

25. Iä manampa garanohing balau brasih kea, hapus palimping liwa badju pandjang tä iä mangkepae, hasangkelang garanohing tä dengan ampin bua dalima.

26. Ombet garanohing, ombet ampin bua dalima, tinai garanohing, tinai ampin bua dalima, kalotä hapus palimping liwa badju pandjang hakaliling, mangat imam hapan tä kahum malalus gawie, tumon petäh Jehowa intu Moses.

27. Tinai iä manantang badju pandjang beuang pista baputi idjä lamos, akan Aaron äwen hanak.

28. Tinai iä manampa saruban benang pista baputi idjä lamos, tuntang angkol kabungas, benang pista baputi idjä lamos, tinai saravar puko benang pista baputi idjä lamos.

29. Tinai taliwanang, idjä inantang lawai pista baputi, idjä lamos, tuntang lawai biru, ungu, bahan-dang, idjä injulam, tumon petäh Jehowa intu Moses.

30. Tinai iä manampa bintap bulau, makota karasih tä, tumon olo mukir tjatjak iä mukir hetä bawak augh toh: Karasih Jehowa.

31. Tuntang iä mangkepän tali biru hetä, hapan manandjute hundjun saruban, tumon petäh Jehowa intu Moses.

II. — 32. Tumon tä karä ramon äka Hatalla, tingkap-panjupa tä, djari hapus; olo Israel djari mahapus talo handiai tä tumon Jehowa djari mametäh Moses.

33. Limbah tä iä magah kaleka Hatalla akan Moses, tingkap tä tuntang karä ramoe, kawite, papae, habantange, torose tuntang paie;

34. Lalangit upak tabiri idjä in-tjalap bahandang, lalangit upak hangkulih, tinai dintang äka idjä brasih haliai;

35. Patin djandji, kaju-pikule, tantang padadusanasi;

36. Medja tä, karä ramoe tuntang tepong tampajah;

37. Tantahan sumbo bulau brasih, tuntang sarangan palitae, idjä akan ingkepan hetä, tinai karä ramoe, tantang undus akan sumbo;

38. Mesbeh idjä inanggalong bulau, minjak kasai, garo talo mangat ewaue, benang-atep bauntonggang tingkap;

39. Mesbeh idjä ingalukup tambaga, krawang tambaga idjä intu

hetä, kaju-pikule tuntang karä ramoe, äka panjaup tuntang paie:

40. Karä dinding parantaran, torose, paie tuntang benang-atep bauntonggang parantaran, karä tali djantare tuntang pakue; tinai karä ramo idjä hapan huang äka Hatalla, hong tingkap-panjupa tä;

41. Karä pakaian pangkat, hapan sombajang huang kaleka brasih; pakaian brasih akan imam Aaron, tinai pakaian anake, idjä akan hapae malalus gawin imam.

42. Tumon karä petäh Jehowa intu Moses olo Israel djari mahapus karä gawi tä samandiai.

43. Maka Moses manjengok karä talo inampa tä; itä! olo djari manampae tumon karä petäh Jehowa. Tä, maka Moses mamberkat äwen tä.

BAGI 40.

I. Tingkap Hatalla impendeng. II. Kahain Hatalla mohon akan hetä.

I. — 1. Tinai Jehowa hanaul dengan Moses, koae:

2. Andau idjä, bulan idjä solake, ikau akan mampendeng kaleka melai ain Hatalla, tingkap-panjupa tä.

3. Ikau akan mins hetä patin-djandji, ngandjungüm pati tä hapan dintang benang.

4. Limbah tä tamäan medja hetä, atoh karä ramoe intu hundjue; tinai tamäan hetä tantahan sumbo, kepan karä dulange hetä.

5. Limbah tä ina mesbeh bulau, äka hagara, tandipah patin-djandji, limbah tä kepan benang-atep intu bauntonggang kaleka Hatalla.

6. Tinai ingkes mesbeh, äka

parapah awang ingähu, intu ruar bauntonggang tingkap-panjupa.

7. Æka panjaup ina intu helat tingkap-panjupa dengan mesbeh tä, suang danum huange.

8. Limbah tä kepan dinding parautaran idjä hakahiling, tinai kepan benang atep intu bauntonggang parantaran.

9. Limbah tä duan minjak kassai, awi maminjak äka Hatalla tuntang ramoe handiai awang huange, hapan mamprasih djetä tuntang karä ramoe, mangat djetä akan talo brasih intu keton.

10. Awi maminjak mesbeh äka parapah awang ingähu kea, tuntang karä ramoe, prasih mesbeh tä, djetä patut brasih haliai intu keton.

11. Limbah tä awi maminjak äka panjaup, tuntang paie, hapan mamprasih djetä.

12. Tinai soho Aaron äwen hanak manggapi bauntonggang tingkap panjupa, saup äwen tä hapan danum.

13. Tuntang kepan pakaian brasih tä intu Aaron, tinai awi maminjak iä, hapan mamprasih iä, mangat iä iangkat mandjadi imam akangku.

14. Soho karä anake kea manggapi, palus kepan pakaiäe intu iä.

15. Tinai awi maminjak äwen tä, kilau ikau djari maminjak bapae, mangat äwen tä iangkat mandjadi imam akangku. Maka awi äwen tä iminjak kalotä, pangkat imam tä mandjadi akäe palus katatahi, palus karä panakäe.

16. Maka Moses malalus karä gawi tä tumon petäh Jehowa intu iä.

17. Djadi bulan idjä solake, njelo duä, andau idjä solake, maka äka Hatalla impendeng.

18. Krana Moses mampendeng äka Hatalla; iä mingkes paie, tuntang mampendeng papae, tinai mangkepan habantange hetä, sambil mampendeng karä torose.

19. Iä mambirang tingkap benang intu hundjun äka Hatalla, iä mangkepan langit idjä hundjun tingkap, tumon petäh Jehowa intu Moses.

20. Tinai iä manduan surat djan-dji, sambil mina tä huang pati, haiak madjok pikule intu balikat pati, palus mingkes padadusanasi intu hundjun pati.

21. Limbah tä iä manamäan pati tä huang äka Hatalla, tuntang mangkepan maniring dinding tandipah pati, hapan mangandjungen tä, tumon petäh Jehowa intu Moses.

22. Iä mingkes medja kea huang tingkap panjupa, intu balikat äka Hatalla hila utara, intu ruar dindding-helat tä;

23. Tuntang matoh karä tepong hetä, idjä haradjur intu taharep Jehowa, tumon petäh Jehowa intu Moses.

24. Iä mingkes tantahan sumbo kea huang tingkap panjupa, budjur tandipah medja tä, intu balikat äka Hatalla hila salatan.

25. Tinai iä manotong karä sumbo intu baun Jehowa, tumon petäh Jehowa intu Moses.

26. Tinai iä mingkes mesbeh bu-lau tä huang tingkap panjupa, to-kep dinding helat;

27. Haiak manotong garo hetä, talo mangat ewaue, tumon petäh Jehowa intu Moses.

28. Iä mangkepan benang-atep kea intu bauntonggang äka Hatalla.

29. Tinai iä mina mesbeh, äka parapah awang ingähu, intu ruar

bauntonggang aka Hatalla, tingkap-panjupa tä, haiak maluput intu hundjue parapah awang ingähu, tuntang parapah indu kinan, tumon petäh Jehowa intu Moses.

30. Iä mingkes aka panjaup kea intu helat tingkap panjupa dengan mesbeh, tuntang manjuang danum huange hapan manjaup.

31. Tä Moses tuntang Aaron awen hanak manjaup pai lengäe hetä.

32. Genep tamä tingkap panjupa, genep manggapi mesbeh, maka awen tä akan manjaup arepe hetä, tumon petäh Jehowa intu Moses.

33. Iä mampendeng dinding parantaran kea, idjä hakahiling aka Hatalla tuntang mesbeh tä, tuntang mangkepan benang-atep bauntonggang parantaran; tumon tä Moses mahapus karä gawi tä.

II. — 34. Tä, maka botop baunandau tä manjangkulep tingkap-panjupa, kahain Jehowa manjuang kaleka Hatalla.

35. Sampai Moses djaton tau tamä tingkap-panjupa, basa botop baunandau melai hetä, tuntang kahain Jehowa manjuang kaleka Hatalla.

36. Maka haradjur katahin panggoete tä, amon botop baunandau mandai bara aka Hatalla, tä olo Israel harikas. — (13, 21.)

37. Tapi katahin baunandau djaton mandai, olo tä djaton hagoet; sampai andau djetä mandai tinai.

38. Krana handau botop baunandau ain Jehowa melai hundjun aka Hatalla, amon hamalem djeta mandjadi kilau apui, intu baun sakarä olo Israel, katahin panggoete.

SURAT MOSES IDJÆ TELO, IDJÆ BAGARÆ

LEWITIKUS.

(SURAT IMAM.)

BAGI 1.

Prentah tahu parapah awang ingähu.

1. Maka Jehowa mangahau Moses, tuntang hakotak dengae bara huang tingkap-panjupa, koe:

2. Hakotak dengan olo Israel, sambil hamauh dengan awen: djaka idjä biti keton handak maluput parapahe akan Jehowa, duan meton keton, sapi atawa kambing tabiri.

3. Djaka olo handak mimbit sapi indu parapahe awang ingähu, maka iä akan mintih sapi hatuäe tabela idjä tinduh; intu bauntonggang tingkap panjupa iä akan maluput tä tuntang kahias atäie, intu baun Jehowa.

4. Iä akan mandanan lengäe hundjun takolok talo parapahe awang ingähu tä, nakara parapahe tä inarima, hapan manjapan iä.

5. Limbah tä iä akan manjam-

LEW. 1.

balih sapi tabela tä intu baun Jehowa, maka anak Aaron, imam tä, akan mimbit dahae, mambirik djetä hakaliling intu mesbeh tä, idjä to-keptandipah bauntonggangtingkapanjupa.

6. Limbah tä iä akan mupak talo parapah awang ingähu tä, balalu manangkal djetä.

7. Maka anak Aaron, imam tä, akan mantokan apui intu hundjun mesbeh, sambil mamandok kaju intu hundjue.

8. Tinai anak Aaron, imam tä, akan mandak tangkale tä, tuntang takoloke dengan enjake, akan hundjun kaju, pandok apui hong mesbeh tä.

9. Tapi karä ramon knaie tuntang sapake akan ienjau helo hapan danum, limbah tä imam akan manusul karä talo tä intu hundjun mesbeh: djetä indu parapah awang ingähu, parapah apui, indu mangat ewaue akan Jehowa.

10. Amon olo handak mimbit meto korik, kambing atawa tabiri, indu parapahe awang ingähu, maka iä akan manduan hatuäe tabela idjä tunduh.

11. Iä akan manjambalih djetä balikat mesbeh hila utara, intu baun Jehowa; maka anak Aaron imam tä, akan mambirik dahae hakaliling intu mesbeh tä.

12. Limbah tä iä akan manangkal djetä, tuntang takoloke, enjake; maka imam akan mandak talo tä akan hundjun kaju pandok apui hong mesbeh tä.

13. Tapi karä ramon knaie tuntang sapake akan ienjau helo hapan danum; limbah tä imam akan maluput talo handiai tä, manusul djetä intu hundjun mesbeh; djetä indu parapah awang ingähu, parapah

apui indu mangat ewaue akan Jehowa.

14. Tinai amon olo handak mimbit burong indu parapahe awang ingähu akan Jehowa, maka iä akan manduan burong kuku, atawa anak burong dara.

15. Maka imam akan manjampai tä akan mesbeh, sambil mamitjik takoloke hapan siloe, mangat djetä inusul intu hundjun mesbeh, maka dahae ihantise helo intu saran mesbeh.

16. Tapi bungkoke tuntang bulue patut inganae, indjakahe darah mesbeh, hila timor, äka tawon karti kawo.

17. Tinai iä akan manatas likute intu helat palapase, tapi äla palus basila; limbah tä imam akan manusul tä hong mesbeh, intu hundjun kaju pandok; djetä indu parapah idjä ingähu, parapah apui, mandjadi mangat ewaue akan Jehowa.

BAGI 2.

Prentah tahu parapah indu kinan.

1. Tinai amon olo handak maluput parapah indu kinan akan Jehowa, maka iä akan mimbit tunek tepong, manusuh undus hundjue, haiak mingkes garo hundjue.

2. Iä patut mimbit djetä akan anak Aaron, imam tä; maka imam akan manduan idjä karakop tunek tepong tä tuntang unduse, tuntang karä garo; balalu imam akan manusul parapah mampingat tahu olo tä hundjun mesbeh; djetä parapah apui, indu mangat ewaue akan Jehowa.

3. Maka tisan parapah indu ki-

nan tā akan bagin Aaron awen hanak; djetā talo brasih haliai, bagin parapah apui ain Jehowa.

4. Amon keton handak mimbit talo injumap hong tannur. akan parapah indu kinan, maka imbit roti idjä djaton iragi, idjä inampa hapan tunek tepong häwoi undus, tinai sarabi idjä djaton iragi, idjä iohos undus.

5. Amon keton handak mimbit akan parapah indu kinan talo awang djari impakasak hong rindjing, duan talo awang inampa hapan tunek tepong idjä djaton iragi, häwoi undus;

6. Kiwak djetā, tusuh undus hundjue; maka djetā parapah indu kinan.

7. Tinai amon parapah keton talo idjä indadah hong sahān, maka tanpa djetā hapan tunek tepong häwoi undus.

8. Maka talo parapah indu kinan, idjä djari inampa keton tumon tā, keton indu mimbite akan Jehowa; olo indu magah tā akan imam, maka imam akan manjampai djetā akan mesbeh.

9. Limbah tā imam akan manduan bara parapah indu kinan tā, bagin parapah mampingat tahuu olo djetā, sambil manusule hundjun mesbeh; djetā parapah apui mandjadi mangat ewaue akan Jehowa.

10. Maka tisan parapah indu kinan tā akan bagin Aaron awen hanak; djetā talo brasih haliai, bagin parapah apui ain Jehowa.

11. Ala habalnt ragi manampa karā parapah indu kinan, idjä handak iluput keton akan Jehowa, krana talo idjä häwoi ragi atawa madu ala keton akan manusule indu parapah apui akan Jehowa.

12. Djetā tan iäwoi dengan parapah parut bua, idjä akan imbit keton akan Jehowa; tapi ala talo tā sampai hundjun mesbeh, mandjadi indu mangat ewaue.

13. Karā talo parapah indu kinan, idjä imbit keton, keton akan munjahe; ujah djandjin Hatallan keton ala balihi dengan karā talo parapah indu kinan, idjä imbit keton; haiak karā talo parapah keton, keton akan mimbit ujah kea.

14. Tinai amon keton handak mimbit parapah indu kinan akan Jehowa hapan parut bua, maka duan tā tuntang patinge bahidjau, imaro hong apui, tuntang inepā malapise; tumon tā parapah indu kinan parut buan keton.

15. Tusuh undus hundjue, ina garo hundjue; djetā parapah alo kinan.

16. Maka imam akan manduan belahē bara talo inepā tā tuntang unduse, tuntang karā garo, akan parapah mampingat, sambil manusul djetā; djetā indu parapah apui akan Jehowa.

BAGI 3.

Prentah tahu parapah tarimakasih.

---

1. Tinai amon olo handak mimbit talo indu parapah tarimakasih, amon iä mimbit sapi, barangai hatuāe bawie, maka iä akan mimbit idjä tinduh, manjampai tā intu baun Jehowa.

2. Limbah tā iä akan mandanan lengāe intn takolok talo parapahe, tuntang manjambalih djetā darah bauntonggang tingkap-panjupa; maka anak Aaron, imam

tä, akan mambirik dahae hakaliling intu mesbeh.

3. Limbah tä iä akan mimbit belae parapah tarimakasih tä indu parapah apui akan Jehowa, djetä: banahate idjä hatampong intu ramon knaie, tuntang karä enjake, idjä hong badjakah knaie.

4. Tinai iä akan marampong buae duäduä, tuntang enjake idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe.

5. Maka anak Aaron akan manusul djetä haiak parapah awang ingähu hundjun kaju, pandok apui hong mesbeh; djetä parapah apui indu mangat ewau akan Jehowa.

6. Maka amon olo handak mimbit meto korik indu parapah tarimakasih akan Jehowa, barangai hatuäe bawie, maka iä akan mimbit idjä tinduh.

7. Amon iä mimbit anak tabiri indu parapahe, maka iä akan manjampai tä intu baun Jehowa.

8. Limbah tä iä akan mandanan lengäe intu takolok talo parapahe idjä imbite, tuntang iä akan manjambalihe darah baun tingkap-panjupa; maka anak Aaron akan mambirik dahae intu mesbeh hakaliling.

9. Limbah tä iä akan mimbit belae parapah tarimakasih tä indu parapah apui akan Jehowa, iä tä: sakarä enjake, hapus ikohe idjä iramponge bara tulang likute, tuntang karä banahate idjä hatampong iutu ramon knaie, tinai karä enjake idjä hong badjakah knaie;

10. Tinai buae duäduä, tuntang enjake idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe; talo handiai tä iä akan maramponge.

11. Maka imam akan manusule

hundjun mesbeh, mandjadi parapah akan Jehowa idjä kinan apui.

12. Maka amon parapahe tä kambing, iä akan manjampai tä intu baun Jehowa.

13. Tuntang iä akan mandanan lengäe intu hundjun takoloke, limbah tä iä akan manjambalihe darah baun tingkap-panjupa; maka anak Aaron akan mambirik dahae intu mesbeh hakaliling.

14. Tinai iä akan mimbit belae talo parapah tä indu parapah apui akan Jehowa, iä tä: banahate idjä hatampong intu ramon knaie, karä enjake idjä hong badjakah knaie;

15. Tuntang buae duäduä dengan enjake idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe, karä talo tä akan iramponge.

16. Maka imam akan manusul djetä hundjun mesbeh; djetä parapah idjä kinan apui, mandjadi mangat ewaue; sakarä enjake puna bagin Jehowa.

17. Djetä patut akan hadat keton palus katatahi, tuntang karä panakan keton huang karä äka keton melai. Enjak atawa daha äla keton akan kumae. — (1. Mos. 9,4.)

BAGI 4.

Prentah tahu parapah tagal dosa.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan olo Israel, koam: amon olo djari badosa djaton tantai ahate, awie djari taralangkah bararangai prentah Jehowa, sambil taraawi talo awang ingahanae, tä maka kalotoh gawin keton:

3. Djaka imam, idjä djari imi-

njak, taparandjur badosa, palus olo arä kea tamput kasalae; tä maka imam tä akan mimbit tagal dosae awang iawie sapi hatuäe tabelaidjä lünduh, indu parapahe tagal dosae akan Jehowa.

4. Tuntang iä akan manjampai sapi hatuäe tä darah bauntonggang tingkap-panjupa, naharep baun Jehowa; limbah tä iä akan mandanan lengäe hundjun takolok sapi hatuäe tä, sambil manjambalihe naharep baun Jehowa.

5. Limbah tä imam idjä djari iminjak tä akan manduan belae dahan sapi hatuäe, mimbit tä tamä tingkap-panjupa.

6. Maka imam akan manindjek tundjuke huang daha tä, manampitik djetä hangkudju intu baun Jehowa, manintu dinding helat hong äka brasih.

7. Tinai imam akan mohos daha tä intu pampang mesbeh äka hagaru hapan talo mangat ewaue, idjä intu baun Jehowa, hong tingkap-panjupa. Limbah tä iä akan manusuh karä dahan sapi hatuäe tä lepalepah intu pain mesbeh parapah awang ingähu, idjä mendeng tokep tandipah bauntonggang tingkap-panjupa, hila ruare.

8. Tinai iä akan manduan karä enjak sapi hatuäe parapah tagal dosa tä, banahate idjä hatampong intu ramon knaie, karä enjake idjä hong badjakah knaie;

9. Tinai buae duäduä, tuntang enjake idjä leket intu balikate, djalae hundjun gambohe, talo handiai tä iä akan maramponge;

10. Sama kilau djetä induan olo bara sapi hatuäe parapah tarimakasih; palus imam akan manusul djetä hundjun mesbeh parapah awang ingähu.

11. Tapi balulang sapi hatuäe tä, hapus bitie tuntang takoloke, paie, tisan ramon knaie, badjakah knaie, tuntang taie,

12. Hapus hantun sapi hatuäe tä iä akan magahe blua bara äka olo bapodok, akan kaleka brasih, äka tawon kawo inganan, sambil mandak djetä hundjun kaju, manusul djetä intu äka tawon kawo inganan olo.

13. Tinai djaka hapus utus olo Israel djari undur awi kalajaue, tuntang djari taralangkah bararang-ai karä prentah Jehowa, sambil taraawi talo awang ingahanae, tuntang iä tiwas awi tä,

14. Tinai limbah tä iä kasene dosae, idjä djari iawie malawan prentah tä: tä maka salepah utus olo tä akan mimbit sapi hatuäe tabela indu parapah tagal dosae, tuntang iä akan manjampai tä darah bauntonggang tingkap-panjupa.

15. Maka karä bakas utus olo tä akan mandanan lengäe hundjun takolok sapi hatuäe, intu baun Jehowa.

16. Limbah tä imam idjä djari iminjak tä akan manduan belae dahan sapi hatuäe, mimbit tä tamä tingkap-panjupa.

17. Maka imam akan mansulop tundjuke huang daha tä, manampitik djetä hangkudju intu baun Jehowa, manintu dinding helat.

18. Tinai hapan daha tä iä akan mohos pampang mesbeh, idjä intu baun Jehowa, hong tingkap-panjupa; limbah tä iä akan manusuh karä daha lepalepah intu pain mesbeh parapah awang ingähu, idjä tokep tandipah bauntonggang tingkap panjupa.

19. Tinai iä akan manduan karä enjake, sambil manusul tä hundjun mesbeh.

20. Tinai gawie dengan sapi hatuæ djetä, sama kilau dengan sapi hatuæ parapah tagal dosan imam kea. Awi tü imam akan manjapan olo tä, tuntang olo tü karäh iam-pun.

21. Limbah tä ia akan magah hantun sapi hatuæ akau ruar äka olo bapodok, sambil manusul djetä, sama kilau ia djari manusul sapi idjä solake injewut tä; djetä parapah tagal dosan utus olo arä.

22. Tinai djaka mantir djari badosa, djari undur, taralangkah bararangai karä prentah Jehowa, Hatallae, sambil tarawi talo awang ingahanae, tuntang ia tiwas awi tä;

23. Amon ia limbah tä kasene dosae, idjä taraawie malangkah prentah tä: maka ia akan mimbit kambing hatuæ idjä tinduh, akan parapahe.

24. Tuntang ia akan mandanan lengæe hundjun takolok kambing hatuæ tä, palus manjambalih djetä intu äka olo manjambalih parapah awang ingähu intu baun Jehowa; djetä parapah tagal dosa.

25. Limbah tä imam akan manduan belae dahan parapah tagal dosa tä hapan tundjoke, mohos djetä intu pampang mesbeh parapah awang ingähu.

26. Tapi karä enjake akan inusule hundjun mesbeh, sama gawie kilau dengan enjak parapah tarimakasih; hapan tü imam akan manjapan olo tä tagal dosae, tuntang djetä karäh iampun akae.

27. Tinai djaka idjä biti bara utus olo arä tä badosa, awie salaja undur taralangkah bararangai karä prentah Jehowa, taraawi talo idjä ingahana, tuntang djari tiwas awi tä;

28. Amon ia limbah tä kasene

dosae, idjä djari iawie: maka ia akan mimbit kambing bawie tabela idjä tinduh, tagal dosae, idjä djari iawie.

29. Tuntang ia akan mandanan lengæe hundjun takolok parapah tagal dosae tä, sambil manjambalih djetä intu äka parapah awang ingähu.

30. Limbah tä imam akan manduan dahae hapan tundjoke, mohos djetä intu pampang mesbeh parapah idjä ingähu; limbah tä ia akan manusuh sakarä dahae lepalepah intu pain mesbeh tä.

31. Tuntang karä enjake ia akan maramponge, sama gawie kilau dengan enjak talo parapah tarimakasih; palus imam akan manusul djetä hundjun mesbeh, indu mangat ewaue akan Jehowa; kalotä imam akan manjapan olo tä, tuntang dosae karäh iampun akae.

32. Tapi amon ia mimbit tabiri indu parapahe tagal dosae, maka ia akan mimbit tabiri bawie idjä tinduh.

33. Tuntang ia akan mandanan lengæe hundjun takolok tabiri bawie tä, sambil manjambalih djetä intu parapah tagal dosae, intu äka olo manjambalih parapah idjä ingähu.

34. Limbah tä imam akan manduan belae dahan talo parapah tagal dosa tä hanggap tundjoke, palus mohos djetä intu pampang mesbeh parapah idjä ingähu, limbah tä ia akan manusuh sakarä dahae akan petak intu pain mesbeh tä.

35. Maka karä enjake akan iramponge, sama kilau djetä induan bara tabiri parapah tarimakasih kea, palus imam akan manusul djetä hundjun mesbeh, mandjadi para-

pah apui akan Jehowa; hapan tā imam akan manjapan olo tā tagal dose, tuntang djetā karāh iampun akae.

BAGI 5.

Prentah tahiū parapah tagal kasalan.

1. Maka amon olo djari badose, awie injumpah mantir mandjadi seksin talo idjā djari gitae atawa djari tawae, tuntang djaka iā djaton lepah pasumae totototo: maka iā akan mananggong kasalae tā.

2. Atawa amon olo djari pohos talo awang pali, hantun meto barar, atawa hantun meto balinek, atawa hantun meto mangkawang, alo iā djaton djari katawan tā: maka iā samar, tuntang tiwas kea. —(11, 24.)

3. Atawa amon iā djari pohos olo, idjā pali awi bararangai talo awang mamali olon, haiak iā djaton djari katawan tā, amon iā kasene tā djeha tinai: maka iā tiwas.

4. Atawa amon olo djari sumpah, augh djari taparandjur totok biwihe bewai, pama iā mamplua augh papa atawa bahalap, kilau kindjap augh sumpah taparandjur totok olo kalotā tuntang kalajaue, djaka iā rahian kasene tā tinai: maka iā tiwas.

5. Djadi, limbah olo djari tiwas awi bararangai talo bara karā perkara kalotā, maka iā akan mangaku kasalae.

6. Tuntang iā akan mimit akan Jehowa tabiri bawie tabela, atawa kambing bawie tabela, indu parapah tagal kasalae, tagal dosa tā

idjā djari iawie; maka imam akan manjapan iā tagal dosae.

7. Maka djaka iā djaton ombet kwasan lengāe, sampai manengu kambing atawa tabiri, tā maka tagal talo katiwase, idjā djari iawie, iā akan mimit akan Jehowa burong kuku duā kongan, atawa duā anak burong dara, idjā kongan indu parapah tagal dosae, idjā kongan indu parapah awang ingāhu.

8. Tuntang iā akan manjampai tā intu imam; iā tā akan mampatāi solake idjā indu parapah tagal dosa; iā akan mamitjik takoloke tokep tekoke hapan siloe, tapi āla sampai tepas.

9. Tuntang belae dahan talo parapah tagal dosa tā iā akan manampitike manintu silan mesbeh, tisan dahae tinai akan ihantise intu pain mesbeh: djetā parapah tagal dosa.

10. Maka idjā tinai iā akan mampatāie indu parapah awang ingāhu, tumon puna hadat parapah djetā; awi tā: imam akan manjapan olo tā tagal dosae, idjā djari iawie, tuntang djetā karāh iampun akae.

11. Maka djaka iā djaton ombet kwasan lengāe, sampai manenga burong kuku duā kongan, atawa duā anak burong dara, tā iā, idjā djari badosa, akan mimit indu parapahe idjā perpulu epa tunek tepong, indu parapah tagal kasalae; āla iā manusuh undus hundjue, āla kea iā mina garo hundjue, krana djetā parapah tagal kasalae.

12. Tuntang iā akan manjampai tā akan imam, maka imam akan manduan idjā karakop indu parapah mampingat tahiū olo tā, sambil manusul djetā hundjun mesbeh, mandjadi parapah apui akan Jehowa. Djetā parapah tagal kasalae.

13. Hapan tā imam akan manjapan olo tā tagal dosae, idjä leket intu iä awi bararangai talo idjä injewut nah, tuntang djetä karäh iampun akae; tinai tisan talo imbite tā akan bagin imam, sama kilau parapah indu kinan tā. — (2, 3.)

14. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

15. Amon olo djarisala gawie, djaton tantai ahate, baja salaja tarakaliwat talo brasih, idjä patut imbaris akan Jehowa, maka iä akan mimbit akan Jehowa bara kawan metoe idjä kongan tabiri hatuäe idjä tinduh, atawa sekel salaka, karäe tumon kapatut awim, tumon batang sekel, idjä hong aka brasih.

16. Tinai talo idjä djari tarakaliwat awie bara talo brasih tā, iä akan maliae, tuntang dahange idjä dalam limä, djetä patut inengae akan imam; maka imam akan manjapan iä hapan tabiri hatuäe, parapah tagal kasalae tā, tuntang djetä karäh iampun akae.

17. Tinai amon olo djari badosa, awie taralangkah bararangai prentah bara karä prentah Jehowa, sambil taraawi talo awang djaton patut: pama iä djaton djari katawan tā, iä tiwas kea, tuntang iä akan mananggong kasalae.

18. Tä iä akan mimbit bara kawan metoe tabiri hatuäe idjä tinduh, tumon kapatut regae awim, manjampai tā akan imam indu parapah tagal kasalae; maka imam akan manjapan iä tagal kalangkahe, idjä djari iawie awi kalajaue, tumon tā djetä karäh iampun akae.

19. Djetä parapah tagal dosae, krana iä djari tiwas dengan Jehowa.

20. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

21. Amon olo badosa, djari sala

gawie dengan Jehowa, awie djari mamikir ramon kolae, idjä djari insahan intu iä, atawa awie marusak djangji, atawa awie paham kuman olo, atawa mangarintar olo;

22. Atawa djaka iä djari sondu talo nihau, palus milim djetä tuntang sumpah, atawa djaka iä badosa awie sumpah sala tagal bararangai perkara:

23. Djaka iä badosa, maniwas arepe tumon tā, maka iä akan malian talo ingarintare, atawa talo idjä imikire, atawa talo idjä djari insahan intu iä, atawa talo idjä djari sondaue tā;

24. Atawa talo handiai, idjä akäe djari mawi sumpah sala; maka iä akan malian upoe tuntang lulute idjä dalam limä, akan idjä puna tempoe, intu andaue injapan tagal dosae.

25. Tinai iä akan mimbit akan Jehowa parapah tagal kasalae, manjampai tā akan imam, iä tā tabiri hatuäe tinduh idjä kongan bara kawan metoe, tumon kapatut regae awim.

26. Maka imam akan manjapan iä intu baun Jehowa, tā bararangai kasalae, idjä maniwas iä, karäh iampun akae.

BAGI 6.

Parapah awang ingähu genep audan.
Parapah indu kinan. Parapah imam.
Parapah tagal dosa.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho Aaron äwen hanak, koam: djetoh prentah tahu parapah idjä ingähu. Parapah idjä ingähu tā akan inusul hundjun mesbeh hapus

alem, sampai handjewu, apui akan imbelom hetä haradjur.

3. Maka imam akan habadju be-nang pista, tuntang hasarawar be-nang pista, palus iä akan mamump-pong karä kawo, limbah parapah hundjun mesbeh djari lepah kinan apui; iä akan manusuh djetä intu balikat mesbeh.

4. Limbah tä iä akan mengkak pakaiäe, hapakaiän beken tinai, palus iä akan magah kawo tä akan ruar äka olo bapodok, akan kaleka brasih.

5. Maka apui hundjun mesbeh haradjur akan imbelom, äla djetä belep; sining handjewu imam akan mina kaju hetä, sambil mandak handjue talo parapah awang ing-ähu, tuntang enjak parapah tari-makasih.

6. Apui haradjur akan imbelom hundjun mesbeh, äla belep.

7. Maka djetoh prentah tahu parapah indu kinan: anak Aaron akan manjampai tä intu baun Je-howa intu baun mesbeh.

8. Hetä iä akan manduan idjä karakop tunek tepong parapah indu kinan tä, tuntang unduse, tuntang karä garo idjä hundjue; iä akan manusul djetä hundjun mesbeh, mandjadi indu mangat ewaue, hapa mampingat Jehowa.

9. Tinai tisan talo tä Aaron äwen hanak akan kumae, äla häwoi ragi; intu kaleka brasih, hong pa-rantaran tingkap panjupa iä akan kuman djetä.

10. Amou iä mampakasak djetä, äla iä maragie; krana djetä bagin ai, idjä djari imbagiku äkae bara parapah apui ajungku; djetä bra-sih haliai, sama kilau parapah ta-gal dosa tuntang parapah tagal kasalan.

11. Karä awang hatuä hapus pa-nakan Aaron akan omba kuman tä; djetä hadat akan panakan ke-ton girirmanggirir, palus katatahi, hadat tahu parapah apui ain Je-howa: äla olo akan omba kuman djetä, baja idjä djari iminjak bewäi.

12. Tinai Hatalla hakotak deng-an Moses, koae:

13. Djetoh talo parapah ain Aaron äwen hanak, idjä akan imbit äwen tä akan Jehowa, intu andau äwen tä iminjak: idjä perpulu epa tunek tepong, mandjadi parapah indu kinan genep andau, sabagi akan handjewu, sabagi akan halemäi.

14. Djetä akan impakasak huang rindjing, hapan undus, masamasak hasansila, kakai ikau akan mimbit tä, ingiwak tumon puna hadat pa-rapah indu kinan ikau akan ma-luput tä, mandjadi indu mangat ewaue akan Jehowa.

15. Maka anak imam hai, idjä djari iminjak, manganti bapae, akan maluput talo tä; djetä indu hadat palus katatahi, djetä akan inusul lepalepah akan Jehowa;

16. Krana karä talo parapah indu kinan ain imam lepalepah akan inusul, äla belae buli indu ki-nan olo.

17. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

18. Hamauh dengan Aaron äwen hanak, koam: djetoh prentah ta-hiu parapah tagal dosa. Äka pa-rapah awang ingähu injambalih, hetä kea parapah tagal dosa injam-balih hong baun Jehowa; djetä brasih haliai.

19. Imam, idjä maluput parapah tagal dosa, akan kuman tä hong kaleka brasih, hong parantaran tingkap-panjupa.

20. Äla olo omba kuman isie,

baja idjä djari iminjak bewäi. Tinai djaka pakaian olo pohos purak dahae, maka pakaian idjä buah purake tä akan impukam hong äka brasih.

21. Amon djetä djari impakasak hong landai petak, landai tä akan imusit, tapi amon djetä djari impakasak hong landai tambaga, djetä akan iisut, inampuras hong danum.

22. Sakarä awang hatuä hapus djalahan imam akan omba kuman tä; djetä talo brasih haliai.

23. Tapi karä talo parapah tagal dosa, idjä belae dahae inamian hong tingkap panjupa, hapan manjapan hetä hong äka brasih, äla olo akan kuman djetä, djetä akan inusul bewäi.

BAGI 7.

Prentah tahu parapah tagal dosa, parapah awang ingähu, parapah indu kinan tuntang parapah tarimakasih. Prentah mangahana kuman enjak tuntang daha.

1. Djetoh prentah tahu parapah tagal dosa; uras tä talo brasih haliai.

2. Äka olo manjambalih meto parapah awang ingähu, hetä kea ää akan manjambalih meto parapah tagal dosa, tuntang dahae akan imbirik intu mesbeh hakaliling.

3. Karä enjake akan iluput, tinai ikohe, tuntang banahate idjä hatamong intu ramon knaie,

4. Tinai buae duäduä tuntang enjake, idjä leket intu balikate, tinai djalae hundjun gambohe, karä talo tä akan iramong.

5. Maka imam akan manusul tä hundjun mesbeh mandjadi pa-

rapah apui akan Jehowa; djetä parapah tagal dosa.

6. Sakarä awang hatuä hapus djalahan imam akan omba kuman tä hong kaleka brasih; djetä talo idjä brasih haliai.

7. Sama kikan hadat parapah tagal dosa, kalotä kea parapah tagal kasalae, duäduä tä hapan hadat idjä bewäi; djetä mandjadi bagin imam, idjä djari manjapan olo hapan djetä.

8. Imam idjä djari maluput meto parapah awang ingähu, idjä djari imbit olo, äka kea balulang talo parapah tä, idjä djari ilupute.

9. Tinai karä talo parapah indu kinan, idjä injunap hong tannur, atawa idjä impakasak hong rindjing landai, mandjadi bagin imam, idjä maluput parapah tä.

10. Tapi karä talo parapah indu kinan idjä häwoi dengan undus, atawa idjä keang, maka karä anak Aaron akan mambagi tä samasama.

11. Maka djetoh prentah tahu parapah tarimakasih, idjä handak iluput olo akan Jehowa.

12. Djaka olo manukas djetä indu parapah horumat, tä ää akan malupute haiak dengan roti idjä djaton iragi, idjä häwoi undus, tuntang sarabi idjä djaton iragi, idjä iohos undus; maka roti tä bakale tunek tepong awang injanga, häwoi indus.

13. Maka haiak dengan karä roti tä olo akan mimit tepong idjä iragi, haiak dengan parapah horumat idjä imbite.

14. Midjä midjä kabawak bara karä ampin tepong tä ää akan manandjungae indu parapah akan Jehowa; djetä mandjadi bagin imam, idjä mambirik dahan parapah tarimakasih tä.

15. Maka isin talo parapah horumat tā akan kisan olo andau djetā iluput kea, āla belabe akan batias sampai andau tinai.

16. Tapi amon iā mimbit talo parapah tagal djandjie, atawa awi kahias atāie, tā isin talo tā akan kinan andau iā maluput tā kea; tapi paribasa belabe batias sampai andau tinai, djetā tau kinan kea.

17. Tapi isin parapahe tā, idjā batias sampai andau telo, akan indu insul bewāi.

18. Krana djaka olo kuman tisan isin talo parapahe tā inta andau telo tinai, maka iā, idjā djari mimbit tā, djaton ingilak, djetā djaton iteng akac, malainkan djetā talo kabekā, tinai olo idjā omba kumac akan mananggong kadarhakac.

19. Maka isie, idjā pohos talo pali, djaton tau kinan tinai; djetā akan insul bewāi. Tapi isie beken tā sakarā olo idjā brasih, idjā djaton pali, tau omba kuman djetā.

20. Tapi amon olo omba kuman isin talo parapah tarimakasih, idjā puna bagin Jehowa, tuntang olo tā djari pali awi talo enen: maka olo tā akan impatāi bara marak hamputae.

21. Tinai amon olo djari pohos talo pali, alo olo awang pali, atawa meto awang pali, atawa talo kabekā awang puna pali, tuntang olo tā omba kuman isin talo parapahe tarimakasih, idjā puna bagin Jehowa: olo tā akan impatāi bara hamputae.

22. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

23. Hamauh dengan olo Israel, koam: āla keton akan kuman enjak sapi, tabiri atawa kambing.

24. Enjak hantun meto awang matāi bewāi, atawa awang imisak

talo, tau keton hapae akan raringai gawi, tapi āla haliai keton akan kuman djetā.

25. Krana āweāwe idjā kuman enjak karā meto, idjā puna akan iluput indu parapah apui akan Jehowa, olo tā karāh impatāi bara marak hamputae.

26. Āla kea kuman daha, huang karā kaleka keton melai, āla dahan burong, āla dahan meto.

27. Genep olo, idjā kuman dahan talo, karāh impatāi bara marak hamputae.

28. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

29. Hamauh dengan olo Israel, koam: olo idjā handak mimbit parapah tarimakasih akan Jehowa, patut bitie kabuate manjampai bagin parapahe tarimakasih, idjā ain Jehowa;

30. Lengāe kabuate akan mimbit bagin parapahe, idjā mandjadi parapah apui akan Jehowa, iā tā: karā enjake, idjā intu usoke, iā akan mimbite tuntang usoke, manjun djetā intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun.

31. Maka imam akan manusul enjak tā handjun mesbehi, tapi usoke mandjadi bagin Aaron āwen hanak.

32. Tinai sapak lengān gantaun karā talo parapah tarimakasih keton, keton akan manandjungan, manenga tā akan imam.

33. Anak Aaron, idjā maluput daha tuntang enjak talo parapah tarimakasih, akac tā sapak lengāe gantaue tā.

34. Krana usok idjā iajun, tuntang sapak lengā idjā inandjungan tā, djari induangku bara karā meto parapah tarimakasih ain olo Israel, tuntang aku djari manenga djetā

akan Aaron, imam tā, awen hanak, mandjadi bagin ai palus katatahi.

35. Djetā asil pangkat Aaron awen hanak, idjä akan induae bara karā parapah apui ain Jehowa, bara andau iä djari imbaris, mangat malalus gawin imam intu Jehowa.

36. Djetā, idjä djari injoho Jehowa olo Israel manengae akan awen tā, bara andau iä djari maminjak awen, mandjadi asil pangkate girirmanggirir palus katatahi.

37. Djetā karā prentah tahu parapah awang ingähu, parapah indu kinan, parapah tagal dosa, parapah tagal kasalan, parapah hapan manjuang lengän imam, tuntang parapah tarimakasih.

38. Djetā idjä imetäh Jehowa intu Moses hundjun bukit Sinai, intu andau iä djari manjoho olo Israel mimit karā parapahe akan Jehowa hong padang Sinai.

BAGI 8.

Karā imam imbaris akan pangkat ai.

1. Tinai Jehowa hakotak deng-an Moses, koae:

2. Duan Aaron, tuntang anake haiak dengae, tinai karā pakaiäe tuntang minjak kasai; tinai sapi hatuäe idjä kongan indu parapah tagal dosae, tuntang duä kongan tabiri hatuäe, tinai rantang idjä basuang tepong idjä djaton iragi.

3. Tuntang soho hapus utus olo arä hapumpang intu bauntong-gang tingkap-panjupa.

4. Maka Moses mawie tumon sohon Jehowa; hapus utus olo arä hapumpang intu bauntonggang tingkap-panjupa.

5. Tā koan Moses mawi utus olo arä tā: Djetoh gawi idjä djari injoho Jehowa malaluse.

6. Balalu Moses manjoho Aaron awen hanak manggapi, palus iä manjaup awen tā hapan danum.

7. Tinai iä mangkepan kamedja tā intu Aaron, mametenge hapan babate, tinai iä mangkepan badju pandjang intu iä; hundjun djetā iä mangkepan badju puko tā, sambil mametenge hapan babate idjä bahalap tampae; — (2. Mos. 28, 41.)

8. Tinai iä mangkepan oto-pangkat intu iä, sambil mina Urim tuntang Tumim hetä.

9. Limbah tā iä mangkepan saruban hundjun takoloke; intu saruban tā, ambo lingkaue, iä mangkepan bintap bulau, makota karasihe, tumon petäh Jehowa intu Moses.

10. Limbah tā Moses manduan minjak kasai, sambil maminjak äka Hatalla, tuntang sakarä ramoe awang huange, hapae mamprasih djetä. — (2. Mos. 30, 25.)

11. Hangkudju iä manampitik minjak tā hundjun mesbeh, maminjak mesbeh tā tuntang karä ramoe, tinai äka panjaup tuntang paie, hapan mamprasih djetä.

12. Limbah tā iä manusuh minjak kasai tā hundjun takolok Aaron, iä maminjak iä, hapae mamprasih iä.

13. Tinai Moses manjoho karä anak Aaron manggapi, tuntang mangkepan badju pandjang intu awen tā, sambil mambabat djetä, tinai iä mangkepan angkol hundjun takoloke, tumon petäh Jehowa intu Moses.

14. Limbah tā iä manjoho olo mimit sapi hatuäe indu parapah tagal dosa; maka Aaron awen ha-

nak mandanan lengäe hundjun takolok sapi hatuäe, parapah tagal dosa tä. — (2. Mos. 29, 10.)

15. Palus djetä injambalih; maka Moses manduan dahae belae, hapan tundjuek iä mohos tä hakaliling intu pampang mesbeh, hapae mamapas palie, limbah tä iä manusah karä daha tä intu pain mesbeh, hapae mamprasih tuntang manjapan djetä.

16. Tinai iä manduan karä banahate, idjä hatampong intu ramon knaie, tuntang djalae hundjun gambohe, tinai buae duäduä tuntang enjake, palus Moses manusul talo tä hundjun mesbeh.

17. Tapi hantun sapi hatuäe tä, balulange, karä isie. tuntang taie inasule ruar äka olo bapodok, tumon petäh Jehowa intu Moses. — (4, 11.)

18. Limbah tä iä manjoho olo mimit tabiri hatuäe indu parapah awang ingähu; maka Aaron äwen hanak mandanan lengäe hundjun takolok tabiri hatuäe tä.

19. Palus djetä injambalih; tä Moses mambirik dahae intu mesbeh hakaliling.

20. Tinai iä manangkal tabiri hatuäe tuntang manusul takoloke, tangkale tuntang enjake.

21. Tapi karä ramon knaie tuntang sapake ienjaue helo hapan danum; tumon tä iä manusul salepah tabiri hatuäe tä hundjun mesbeh; djetä mandjadi parapah awang ingähu indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa, tumon petäh Jehowa intu Moses. — (2 Mos. 29, 19.)

22. Limbah tä iä manjoho olo mimit tabiri hatuäe idjä tinai, indu parapah hapan manjuang lokap; maka Aaron äwen hanak

mandanan lengäe hundjun takolok tabiri hatuäe tä.

23. Palus djetä injambalih; maka Moses manduan belae dahae, mohos tä intu hatong pinding gantaun Aaron, tuntang intu tundjukindu lengäe gantaue, tinai intu tundjukindu paie gantaue.

24. Tinai iä manjoho anak Aaron kea manggapi, tuntang iä mohos belae daha tä intu hatong pinding gantaue, intu tundjukindu lengäe gantaue, tinai intu tundjukindu paie gantaue, limbah tä Moses mambirik tisan daha tä lepalepah intu mesbeh hakaliling.

25. Tinai iä manduan enjake tuntang ikohe, tinai banahate idjä hatampong intu ramon knaie, tuntang djalae hundjun gambohe, tinai buae duäduä tuntang enjake, tinai sapak lengäe gantaue;

26. Tinai bara rantang tepong idjä djaton iragi, idjä intu baun Jehowa, iä manduan idjä kabawak roti idjä djaton iragi, tuntang idjä kabawak roti häwoi undus, tinai idjä krambar sarabi, sambil mingkes djetä hundjun karä enjak tuntang sapak lengä gantau tä.

27. Karä talo tä inengae intu lengän Aaron äwen hanak, äwen tä manjun djetä akan parapah iajun intu baun Jehowa.

28. Limbah tä Moses manduan talo tä tinai bara lengän äwen, sambil manusul djetä hundjun mesbeh, intu hundjun parapah awang ingähu tä, djetä talo parapah hapan manjuang lokap, indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.

29. Tinai Moses manduan usok talo parapah hapan manjuang lokap tä, sambil manjun djetä indu parapah iajun intu baun Jehowa; djetä mandjadi hagin Moses, tu-

mon petäh Jehowa intu Moses. — (2. Mos. 29, 26.)

30. Tinai Moses manduan minjak kasni kea, tuntang belae daha idjä hundjun mesbeh, djeta inampitike intu Aaron tuntang pakaiäe, tinai intu anake tuntang pakaiäe, hapan tä iä mamprasih Aaron tuntang pakaiäe, tinai anake tuntang pakaiäe.

31. Tinai Moses hamauh dengan Aaron tuntang dengan anake: Luntoh isi tä intu bauntonggang tingkap-panjupa, kuman tä hetä tuntang tepong, idjä huang rantang talo parapah hapan manjuang lokap tä, tumon jaku djari manjoho keton, koangku: Aaron äwen hanak akan kuman djeta. — (6, 16.)

32. Tapi tisan isie tuntang tepong keton akan manusule.

33. Kudju äla keton hagoet bara bauntonggang tingkap-panjupa, sampai karä andau parapah hapan manjuang lokap keton djari sukup, krana kudju lokap keton akan injuang,

34. Sama kilan gawi andau toh kea, tumon prentah Jehowa, hapan manjapan keton.

35. Tagal tä kudju keton akan melai intu bauntonggang tingkap, handau hamalem, sambil manonggo Jehowa, belä keton matäi; krana kalotoh prentahe intu aku.

36. Maka Aaron äwen hanak manumon talo handiai, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses.

BAGI 9.

Parapah idjä solake iluput Aaron kinnan apui Hatalla.

1. Maka djadi andau hanja

Moses manduan Aaron äwen hanak, tuntang karä bakas olo Israel.

2. Tä iä hamauh dengan Aaron: Duan anak sapi indu parapah tagal dosa, tuntang tabiri hatuäe indu parapah awang ingähu, duäduä uras tinduh, tuntang awi manjampai djeta intu baun Jehowa.

3. Limbah tä awi hakotak dengan olo Israel, koam: imbit kaming hatuäe indu parapah tagal dosa; tuntang anak sapi tinai anak tabiri, duäduä awang idjä njebo umare, tuntang uras tinduh, indu parapah awang ingähu.

4. Tinai sapi hatuäe tuntang tabiri hatuäe indu parapah tarimakasih, uka maluput tä intu baun Jehowa; tinai imbit talo parapah indu kinan, idjä häwoi undus; krana andau toh Jehowa handak mamprahan arepe akan keton.

5. Tä olo mimbit talo idjä injoho Moses, manjampai tä intu baun tingkap-panjupa, tuntang hapus utus olo arä manalih, mendeng manaharep baun Jehowa.

6. Tä koan Moses: Djetohe kea, idjä djari injoho Jehowa keton akan malaluse, tä kahain Jehowa karäh mamala akan keton.

7. Koan Moses dengan Aaron: Tanggoh mesbeh, luput talo parapah tagal dosa, tuntang talo parapah idjä ingähu, hapan manjapan arepm tuntang olo arä. Limbah tä luput talo parapah ain olo arä, hapa manjapan iä, tumon petäh Jehowa.

8. Tä Aaron manggapi mesbeh tä, sambil manjambalih anak sapi idjä baris ai, indu parapah tagal dosae.

9. Maka anak Aaron mandjuluk dahae akae, palus iä mansulop

tandjue huang daha tä, sambil mohos djeta intu pampang mesbeh; limbah tä ia manusuh karä daha intu pain mesbeh.

10. Tapi enjake, buae duäduä, tuntang djalae hundjun gamboh parapah tagal dosa tä inusule hundjun mesbeh, tumon petäh Jehowa intu Moesa.

11. Tapi isie tuntang balalange inusule ruar äka olo hapodok.

12. Limbah tä ia manjambalih parapah awang ingähu, tuntang anak Aaron mandjuluk dahaä akäe, palus ia tinai mambirik tä intu mesbeh hakaliling.

13. Tinsi äwen tä mandjuluk akäe tangkal parapah awang ingähu, tuntang takoloke, palus ia manusul tä hundjun mesbeh.

14. Tapi karä ramon knaie tuntang sapake ienjane helo, limbah tä ia manusul djeta intu hundjun parapah awang ingähu hong mesbeh.

15. Limbah tä ia manjoho parapah olo arä iagah, tuntang ia manduan kambing hatuäe indu parapah tagal dosa, idjä ain olo arä; palus ia manjambalih djeta, maluput tä indu parapah tagal dosa, sama kilau ajue tä.

16. Limbah tä ia manjoho talo parapah awang ingähu iagah, sambil maluput djeta tumon puna hadate.

17. Tinsi ia manjoho talo parapah indu kinan iagah, tuntang ia manduan idjä karakop bara djeta, sambil manusul tä hundjun mesbeh; beken bara djeta aton tinai idjä puna iluput sining handjenu.

18. Limbah tä ia manjambalih sapi hatuäe tä tuntang tabiri hatuäe indu parapah tarimakasih, idjä ain olo arä; maka anak Aaron

mandjuluk dahaä tä akäe, djeta imbirike intu mesbeh hakaliling.

19. Maka enjak sapi hatuäe tuntang enjak tabiri hatuäe, tinai ikohe, tuntang banahate idjä hatampong intu ramon knaie, tuntang buae, tinai djalae hundjun gamböhe,

20. Karä talo tä ia mingkese hundjun usok talo parapah, palus manusul enjake tä hundjun mesbeh.

21. Tapi usoks, tuntang sapak lengäe gantaue Aaron manjue intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun, tumon sohon Moesa. — (7, 32.)

22. Limbah tä Aaron manggantang lengäe manintu olo arä, sambil mamberkat olo tä; tuntang ia mohon limbah ia djari maluput parapah tagal dosa, parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih tä.

23. Maka Moesa äwen duä Aaron tamä tingkap-panjupa; amon äwen tä blua tinai, ia mamberkat olo arä. Tä maka kahain Jehowa mamala akan olo arä samandai.

24. Krana apui aton blua bara hila baun Jehowa, djeta kuman talo parapah tuntang enjake, idjä hundjun mesbeh. Haiak olo arä handiai mitä talo tä, maka ia malahap, palus mahingkep, baue sampai petak. — (2. Kron. 7, 1.)

BAGI 10.

Kasalan anak Aaron dengan gawin sombajang; hukum Hatalla.

1. Maka anak Aaron, Nadab äwen duä Abihu, manduan dadupa handjenuan, mingkes barah huange,

mandak garo hundjue, sambil mimbit apui sala tä, idjä djaton djari injoho mimbite, manaharep baun Jehowa.

2. Tä apui blua bara Jehowa, mampatäi äwen tä; äwen balalu tudjah matäi naharep baun Jehowa.

3. Koan Moses dengan Aaron: Djetoh idjä djari insuman Jehowa, koe: aku handak imprasih intn olo tä, idjä manggapi aku, aku handak impahai intu baun hapus utus olo arä. Maka Aaron suni.

4. Maka Moses mangahau Misael äwen duä Elsapan, anak Usiel, mama Aaron, sambil hamauh dengae: Tanggoh, äton hantun äson keton bara kaleka brasih, akan ruar äka olo bapodok. — (2. Mos. 6, 22.)

5. Tä äwen duä mananggoh, sambil mäton hantu tä tuntang pakaiae akan ruar äka olo bapodok, tumon augh Moses. — (Pang. Ras. 5, 6.)

6. Maka koan Moses dengan Aaron, äwen telo hanak Eleasar tuntang Itamar: Äla malangai takolok keton, äla marabit pakaian keton, belä keton matäi, palus kalaite hasep, mantakan hapus utus olo arä; malainkan naughe paharin keton bewäi, iä tä, salepah utus olo Israel, akan manatum kähü toh, idjä djari intokan Jehowa.

7. Tapi keton äla blua bara hauntonggang tingkap panjupa, belä keton matäi; krana minjak kasai Jehowa leket hong keton. Maka äwen manumon augh Moses.

8. Maka Jehowa hakotak dengan Aaron, koe:

9. Anggor atawa talo bahari beken äla keton akan mihope, ikau tuntang anakm, metoh ke-

ton tamä tingkap panjupa, belä keton matäi; maka djetä indu hadat keton palus katatahi girir-manggirir.

10. Mangat keton tau mangasene talo brasih dengan talo pali, talo bahalap dengan talo papa.

11. Tinai mangat keton tau madjar olo Israel karä hadat, tumon prentah Jehowa akan äwen hadjamban Moses.

12. Maka koan Moses dengan Aaron, tuntang dengan Eleasar äwen duä Itamar, tisan anak Aaron tä: Duan talo parapah indu kinan, tisan talo parapah apui ain Jehowa, kinan djetä darah mesbeh, äla häwoi ragi, krana djetä talo idjä brasih haliai.

13. Tagal tä keton akan kuman tä intn äka brasih; krana djetä bagin talo parapah apui ain Jehowa, idjä djari inantue akam tuntang akan anakm, krana kalotä augh prentahe djari sampai aku.

14. Tinai nsok idjä iajun tuntang sapak idjä inandjungan keton akan kumae hong äka brasih, ikan tuntang anakm hatuä bawi; krana djetä puna asil parapah tarimakasih, idjä imbit olo Israel, idjä djari inantu akam, tuntang akan karä anakm.

15. Sapak idjä inandjungan tuntang usok idjä iajun tä olo akan mimbite haiak karä enjak talo parapah apui tä, mangat djetä iajun intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun, maka djetä akan bagim, tuntang bagin panakam palus katatahi, tumon augh petäh Jehowa.

16. Maka Moses manggau kambing hatuäe akan parapah tagal dosa tä, tä itä! djetä djari lepah inusul; tä iä paham malaik Eleasar

äwen duä Itamar, täsan anak Aaron tä, koae:

17. Buhen keton djaton djari kuman talo parapah tagal dosa tä intu äka brasih? krana djeta talo brasih haliai. Iä djari manenga tä akan keton, nakara keton mananggong dosan utus olo arä, mangat keton manjapan olo tä hong baun Jehowa.

18. Itä, dahan talo parapah tä djaton djari imbit tamä äka brasih; tagal tä patut keton djari kuman parapah tä lepalepah hong äka brasih, tumon sohongku deng-an keton.

19. Tä koan Aaron dengan Moses: Itäm, andau toh iä djari maluput intu baun Jehowa talo parapah tagal dosa, tuntang parapah awang ingähu, tuntang talo tä djari buah aku; djaka aku andau toh djari kuman parapah tagal doesä tä, kilen, djeta bahalap kea intu matan Jehowa?

20. Amon Moses mahining aughe tä, maka iä manjuni tinai.

BAGI 11.

Prentah tahu meto idjä brasih dengan meto pali.

1. Maka Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh dengan äwen:

2. Sanan akan olo Israel, koan keton: djetroh talo idjä tau kinan keton bara karä meto hong petak.

3. Karä meto idjä hapatas tundjike sila haruä, patase sampai upoe, tuntang idjä manjipa handuä, meto tä tau kinan keton. — (5. Mos. 14, 4.)

4. Tapi äla keton akan kuman meto idjä hapatas tundjike bewäi,

atawa idjä manjipa handuä bewäi: tumon tä äla kuman onta, krana toto djeta manjipa handuä, tapi tundjike djaton hapatas; djeta pali akan keton.

5. Tinai punta, krana djeta manjipa handuä, tapi tundjike djaton toto hapatas; djeta pali akan keton.

6. Tinai haas, krana djeta manjipa handuä, tapi tundjike djaton toto hapatas; djeta pali akan keton.

7. Tinai bawoi kea, krana djeta toto hapatas tundjike sampai upoe, tapi djeta djaton manjipa handuä: djeta pali akan keton.

8. Äla keton kuman isin karä talo tä, äla kea pohos hantue, krana djeta pali akan keton.

9. Tinai djetroh idjä akan indu kinan keton bara karä talo handiai awang belom hong danum: sakarä talo hong tasik atawa hong batangdanum, awang hakiap tuntang hatsik, tau keton kumae.

10. Tapi talo handiai, idjä ha-goet huang danum, huang tasik atawa hong batangdanum, idjä djaton hakiap atawa hatsik, talo tä akan kabelän keton.

11. Toto talo tä akan kabelän keton: isie äla keton kumae, hantue kea akan kabelän keton.

12. Talo handiai idjä hong danum, idjä djaton hakiap, djaton hatsik, djeta akan ingabelä keton.

13. Tinai bara karä burong, maka djetroh idjä akan kabelän keton, idjä djaton tau kinan keton: nasar, antang, bakaka,

14. Tabunau, tandjaung, tuntang karä ampın djalaha.

15. Karä ampın djalahan burong kak.

16. Karä ampın burong jaana, mangkong, sahap, nes.

17. Burong kaut, burong berä, jansup;

18. Tinsemet, kaat, ragham;

19. Ghasida, karä ampin djalahan sebaru; dukipat, tuntang pandan.

20. Karä talo awang bara palapas, tuntang idjä manggajar hapan paie äpat, talo tä akan kabelan keton.

21. Tapi keton tau kuman karä talo awang bara palapas tuntang manggajar hapan paie äpat; amon paie tä hasiko, hapae manangkadjok hundjun petak.

22. Baris talo tä djetoh idjä tau kinan keton: karä ampin sangkalap, karä ampin sulam, karä ampin hargol, karä ampin hagab.

23. Tapi karä talo beken awang bara palapas, tuntang manggajar hapan paie äpat, talo tä akan kabelan keton.

24. Karä talo tä manjamar olon; tinai äweäwe idjä pohos hantue, mandjadi samar sampai hamalem.

25. Äweäwe idjä djari mäton hantun talo kalotä, akan mampukan pakaiäe, palus ia samar sampai hamalem.

26. Karä meto idjä hapatas tundjike, tapi djaton sampai upoe, tinai idjä djaton manjipa handak, talo tä uras pali intu keton; olo idjä djari pohos meto tä batalu samar.

27. Tinai karä meto idjä hapai äpat, tuntang manandjong habatak siloe, djetä pali intu keton; äweäwe idjä djari pohos hantue, palus samar sampai hamalem.

28. Tinai äweäwe idjä djari mäton hantue, akan mampukan klambie, tuntang ia samar sampai hamalem: krana talo tä uras pali akan keton.

29. Tinai bara baris karä meto

idjä mangkawang, knaie mahawar petak, maka talo toh idjä pali intu keton: karä ampin mamer, bärwau, barako;

30. Tasak, sangahau, angoi, handipä, tinsemet.

31. Djetä talo baris meto idjä mangkawang, manjarantar, idjä pali intu keton; äweäwe idjä pohos hantue samar sampai hamalem.

32. Tinai talo handiai, idjä äka hantue tä lawo, mandjadi samar, karä ramo kaju, atawa pakaiän, atawa upak meto, atawa kadai, atawa karä ampin pakarang idjä hanggap bagawi; talo tä akan ilukum hong danum, tuntang djetä samar sampai hamalem, limbah tä djetä brasih tinai.

33. Maka karä ramo petak, idjä äka talo kalotä djari lawo huange, palus samar tuntang huange; keton akan manrusit djetä.

34. Krana karä ampin panginan, awang indu kinan olo, mandjadi samar, amon buah danum bara ramo kalotä, tinai karä talo ihop, idjä ina hong talo kalotä, mandjadi samar kea.

35. Talo handiai, idjä äka hantun talo kalotä lawo, palus samar; alo taunur, atawa dapohan petak, maka djetä akan ingarak, krana djetä pali; tagal tä djetä akan itong keton tote pali kea.

36. Tapi lowangdanum, atawa kalä äka dantum hakampeleng, magon brasih; tapi olo idjä djari pohos hantun talo kalotä palus samar.

37. Maka djaka hantun talo tä lawo hundjun binji, idjä akan mburan: djetä brasih bewäi.

38. Tapi amon binji tä djari inata hapan danum. tuntang han-

tun talo kalotä lawo hundjue, djetä samar akan keton.

39. Maka amon meto, idjä tau kinan keton, djari matäi, tä äwe-äwe idjä djari pohos hantue, palus samar sampai hamalem.

40. Iä kea, idjä djari kuman hantue tä, akan mampukan pakaiäe, tuntang iä samar sampai hamalem; tinai idjä djari mäton hantue, akan mampukan pakaiäe, tuntang iä samar sampai hamalem.

41. Tinai karä ampän talo manjarantar hundjun petak akan ingabelä keton; äla kuman djetä.

42. Talo handiai awang manjarantar hapan knaie, tinai talo handiai awang manggajar hundjun petak hapan paie äpat, atawa arä paie, äla keton akan kuman djetä, krana djetä patut akan kabelän keton.

43. Äla manampa arep keton indu äka kadjilek tagal talo manggajar tä, äla manjamar arep keton dengan talo tä, mandjadi kihal.

44. Krana aku toh Jehowa, Hatallan keton, tagal tä keton akan mamprasih arep keton, mangat keton brasih, krana aku toh brasih; äla keton manjamar arep keton awi bararangai meto, idjä manggajar hong petak. — (1. Petr. 1, 16.)

45. Krana aku toh Jehowa, idjä djari magah keton blua bara tanah Mizr, mangat aka indu Hatallan keton, tuntang nakara keton brasih, krana aku toh brasih.

46. Djetoh prentah tahu karä meto, karä burung, karä talo belom idjä hagoet hong danum, tuntang idjä manggajar manjarantar hundjun petak;

47. Mangat keton tau mangasene idjä pali dengan idjä brasih, tinai

idjä tau kinan dengan idjä djaton tau kinan.

BAGI 12.

Prentah tahu olo bawi taheta limbah manak.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koe:

2. Sanan akan olo Israel, koan: amon olo bawi djari batili, manak hatuä, maka iä pali kudju, sama kilau andaue pamali.

3. Maka andau hanja olo akan manjunatkulop anake tä. — (1. Mos. 17, 11.)

4. Limbah tä olo bawi tä akan melai hong äkae tagal tarohan dahae, telo pulu telo andau katahie; äla iä manigong talo brasih, äla iä tamä kaleka Hatalla, sampai karä andau tarohan dahae tä djari sukup.

5. Maka amon iä djari manak bawi, tä iä pali handuä minggu, sama kilau andaue pamali, limbah tä iä akan melai hong äkae tagal tarohan dahae, djahawen pulu djahawen andau katahie.

6. Maka amon karä andau mamprasih tä tagal anake idjä hatuä atawa tagal anake idjä bawi djari sukup, tä iä akan mimit anak tabiri, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu, tinai anak burung dara, atawa burung kuku indu parapah tagal dosa; iä akan mimit tä akan bauntunggang tingkap-panjupa, mandjuluk tä akan imam.

7. Iä tä akan maluput talo tä intu baun Jehowa, hapa manjapan olo bawi tä, tä maka iä brasih tinai bara tarohan dahae. Djetu

prentah tahu olo bawi, idjä djari manak hatuä atawa bawi.

8. Maka djaka lengäe djaton ombet kwasae sampai manenga anak tabiri, tä iä akan mimbit duä kongan burong kuku, atawa anak burong dara duä kongan; idjä kongan akan parapah awang ing-ähu, tinai idjä akan parapah tagal dosa; maka imam akan manjapan iä, tä maka iä brasih tinai.

BAGI 13.

Prentah tahu samagh.

1. Tinai Jehowa hakotak deng-an Moses äwen duä Aaron, koæ:

2. Djaka hong pupus isin olo aton talo lembut, atawa djaka djetä batabatal ampie, atawa tunditunding, ampiampin samagh handak lembut, maka olo tä indu iagah akan Aaron, imam tä, atawa akan idjä biti bara karä anak Aaron, imam tä.

3. Maka imam akan mariksa peres, idjä intu pupus isie; amon bulun pupuse intu äka tundinge djari malik baputi, tinai ampin tundinge manimben huang pupus isie: djetä maka peres samagh. Limbah imam djari manampajah iä, maka iä akan manjewut olo tä pali.

4. Maka amon tundinge intu pupus isie tä hanana baputi, tapi djetä djaton manimben huang pupus isie, tinai bulu hetä djaton djari malik baputi: tä imam akan mangurong olo idjä aton perese tä kudju katahie.

5. Limbah tä, andau udju, imam akan mariksa tä tinai; djaka tun-

dinge tä magon ampie solake, djaton djari mandahang kuman pupuse, maka imam akan mangurong olo tä kudju hindai.

6. Intu andau udju imam akan mariksa iä tinai; amon tundinge tä djari kalakalas, djaton djari mandahang kuman pupuse, tä iä akan manjewut olo tä brasih; krana djetä ampin kotor bewai. Olo tä akan mampukan klambie, tuntang iä brasih.

7. Tapi djaka kotore tä mandahang kuman pupuse, limbah olo tä djari iriksa imam, injewut brasih: maka olo tä akan imprahan akan imam maningkat tinai.

8. Tä amon imam mitä ketore tä djari paham kuman pupuse, maka iä akan manjewut olo tä pali, perese tä toto samagh.

9. Tinai amon peres samagh lembut intu olo, maka iä akan iagah manalih imam.

10. Amon imam mangasene, atou tunding baputi intu pupuse, idjä mobah bulue-malik baputi, tuntang aton isi tumbo hong tundinge tä:

11. Djetä toto samagh, idjä usang djari leket intu pupus isin olo tä; imam akan manjewut olo tä pali, dia usah mangurong iä helo, krana djari batantu iä tä pali.

12. Maka amon samagh tä djari lepah lembut, mananjap hapus pupus olo idjä buah peres tä, bara takoloke sampai päie, tumon paitä imam,

13. Amon imam djari mangasene, samagh djari mananjap hapus isie: tä iä akan manjewut olo tä, idjä buah peres tä, brasih: peres tä lepah djari malik baputi, tagal tä iä brasih.

14. Tapi amon intu andaue iriksa

imam aton isi tumbo intu tundinge, tā iā pali.

15. Amon imam djari mitā isi tumbo tā, maka iā akan manjewut olo tā pali, isi tumbo tā pali, djetā samagh.

16. Tapi amon isi tumbo tā malik tinai, mandjadi baputi, tā olo tā akan manalih imam tinai.

17. Amon imam djari mariksa iā, sambil mitā peres tā djari uras malik baputi, tā imam akan manjewut olo, idjā buah peres tā, brasih, krana iā brasih.

18. Tinai amon olo djari awi blujong intu isie, tuntang djetā djari halit;

19. Tapi limbah tā aton lembut tunding baputi intu awan blujong tā, atawa āka nana baputi haiak handahandang ampie, djetā patut imprahan akan imam.

20. Djaka imam mangasene, djetā manimben intu pupus isie, haiak bulu hetā djari malik baputi, tā maka imam akan manjewut olo tā pali; djetā peses samagh, idjā djari manjohong blujong.

21. Maka amon imam mitā, bulu hetā djaton baputi, tuntang djetā djaton manimben intu pupus, tinai djetā kalas ampie, tā imam akan mangurong olo tā kudju.

22. Amon limbah tā talo tā djari mandahang kuman pupuse, maka imam akan manjewut olo tā pali, krana djetā peres tā.

23. Tapi amon āka nana melai kalotā, djaton mandahang panginae, djetā kalupus blujong bewāi, tā imam akan manjewut olo tā brasih.

24. Tinai amon pupus isin olo balopak awi apui, tuntang intu awae hatunding handahandangatawa baputi ampie,

25. Amon imam djari mariksa talo tā, itā! bulu intu awae djari malik baputi, tuntang djetā manimben intu pupus isie, maka djetā samagh, idjā djari manjohong lopak; tagal tā imam akan manjewut olo tā pali, krana djetā toto peres samagh.

26. Tapi amon imam mangasene bulu hetā djaton djari malik baputi, tuntang djetā djaton djari manimben intu pupuse, tinai djetā kakalas ampie; tā maka imam akan mangurong olo tā kudju.

27. Limbah tā, andau udju, imam akan mariksa olo tā tinai: djaka djetā djari mandahang panginae intu pupuse, maka imam akan manjewut iā pali; djetā toto peres samagh.

28. Tapi djaka tundinge tā magon kalotā bewāi, djaton mandahang intu pupus, tuntang djetā kakalas ampie, maka djetā kalupus lopak bewāi; tagal tā imam akan manjewut olo tā brasih, krana djetā kalupus lopak bewāi.

29. Tinai amon olo hatuā atawa olo bawi hatunding intu takoloke, atawa intu djanggung garumbinge,

30. Tuntang imam djari mangasene peres tā, amon djetā manimben intu pupuse, tuntang bulue hetā djari bahenda haiak marahai: tā imam akan manjewut olo tā pali, krana djetā kotor samagh takolok, atawa kotor samagh djanggung.

31. Tapi amon imam djari mangasene kotor peres tā toto djaton manimben huang pupuse, tapi bulue babilem hindai kea djari lembut hetā, tā imam akan mangurong olo tā kudju, idjā buah kotor peres tā.

32. Limbah tā intu andau udju

inam akan mangasene peres ta tinai; djaka kotore djaton djari mandahang, tuntang bulu bahenda djaton hetä, tinai kotor ta djaton manimben intu pupuse:

33. Tä maka olo ta akan injukur, tapi kaleka kotor ta inisa; tuntang imam akan mangurong olo ta, idjä aton kotor peres ta, kudju tinai.

34. Limbah ta intu andau udju imam akan mangasene kotor peres ta tinai; amon djetä djaton djari mandahang panginae huang pupuse, tuntang ampie djaton manimben intu pupuse: ta imam akan manjewut ia brasih; olo ta akan mampukan pakaiäe, balalu ia brasih.

35. Tapi djaka kotor ta mandahang panginae, limbah olo ta djari injewut brasih;

36. Tuntang imam djari mangasene, kotor ta toto djari mandahang intu pupuse: djaton usah hindai imam mariksa, djaka bulu hetä bahenda; olo ta pali bewäi.

37. Tapi djaka tumon pitä imam kotor ta magon kalotä, tinai bulu babilem djari lembut hetä, toto kotor ta djari kaläh; olo ta brasih; imam akan manjewut ia brasih.

38. Tinai amon olo hatuä atawa olo bawi hatunding baputi intu pupus isie,

39. Tuntang imam mariksa djetä, mitä tundinge ta baputi kalakalas, djetä kotor bewäi, idjä djari lembut intu pupuse; olo ta brasih.

40. Amon balau takolok olo djari baduroh, tuntang ia halungah hila tekoko: maka ia brasih.

41. Atawa amon balau takoloke djari baduroh, sampai ia halungah hila lingkaue: maka ia brasih.

42. Tapi amon intu kalungah te-

koke atawa intu kalungah lingkaue lembut tunding baputi handahandang, djetä samagh, idjä djari lembut intu kalungahe.

43. Amon imam djari mangasene ia, itä! tunding peres djari lembut intu kalungahe, idjä baputi handahandang, ampin tampajahe kilau samagh idjä intu pupus bitie:

44. Toto olo ta basamagh, tuntang ia pali; imam akan manjewut ia pali tagal perse, idjä intu takoloke.

45. Maka olo idjä basamagh ta akan hapakaian barabit, tuntang takoloke halangai, ia akan mangop njamae, tinai olo ta akan mantehau: Pali, pali!

46. Katahan ia buah peres ta, ia pali, ia akan melai kabuäte; äkae melai patut intu rear äka olo arä bapodok.

47. Timi amon peres samagh djakit pakiaan, pakiaan bulun tabiri, atawa pakaran benang pista;

48. Alo djakit lawais idjä hambudjur atawa lawais idjä hamparang, atawa upak meto, atawa ramo upak meto;

49. Djaka peres ta hong pakiaan, atawa hong upak meto, atawa hong lawais idjä hambudjur, atawa hong lawais idjä hamparang, atawa hong ramo upak meto, aton bahidjau hendahenda atawa handahandang ampie: peres djetä samagh; tagal ta talo tü akan imprahan akan imam.

50. Maka imam akan mangasene peres ta, tuntang ia akan manutup talo idjä buah peres ta kudju.

51. Limbah ta, intu andau udju, ia akan mangasene peres ta tinai; amon peres ta djari mandahang intu pakiaan, atawa intu lawai hambudjur, atawa intu lawai hila-

parang, atawa intu upak meto, atawa intu karä ampin ramo upak meto, maka peres tä samagh panguman, talo tä pali.

52. Tagal tä iä akan manusul pakaian, atawa lawai hambudjur, atawa lawai hamparang, alo: djeta bulun meto atawa pista, tinai karä ampin ramo upak meto, idjä djakit peres tä, krana djeta samagh panguman, talo tä akan inusul bewai.

53. Tapi amon imam mangasene, peres tä djaton djari mandahang atu pakaian, intu lawai hambudjur, atawa lawai hamparang; atawa intu ramon upak meto tä:

54. Tä; imam akan manjoho olo mampankan talo idjä indjakit peres tä, tuntung ää akan manutup talo tä kudju tinai.

55. Maka amon imam mangasene peres tä, limbah talo tä djari impukan, mitä peres tä djaton djari bobeh ampig; alo peres djaton djari mandahang panginae: maka talo tä pali, keton akan manusul djeta, krana djeta djari marasap, alo talo tä sambong hila huange atawa hila raee.

56. Maka amon imam mangasene, limbah talo tä djari impukan, peres tä djari kalas; tä iä akan marintas ää peres tä bara pakaian, atawa bara upak meto, atawa bara lawai hambudjur, atawa bara lawai hamparang.

57. Amon limbah tä talo tä magon atoa intu pakaian, atawa intu lawai hambudjur atawa hamparang, atawa intu ramon upak meto, maka talo tä puna basamagh, ikau akan manusul talo idjä djari djakit tä.

58. Tapi pakaian, lawai hambudjur, lawai hamparang, atawa ra-

mo upak meto, idjä djari nihau perese limbah impukan, djeta akan impukan sindä tinai, balalu djeta brasih.

59. Djeta prentah tahu peres samagh, idjä djakit pakaian bulun tabiri, atawa benang pista, lawai hambudjur atawa hamparang, atawa karä ramon upak meto; turoon prentah toh olo akan manjewut tä brasih atawa pali.

BAGI 14.

I. Prentah tahu mamprasih olo,
II. tuntung human olo, idjä djari terai basamagh.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Djeto prentah tahu mamprasih olo, idjä terai basamagh: iä indu mananggoh imam. — (*Matt.* 8, 4.)

3. Maka imam akan maualih iä intu ruar ää olo arä bapodok; amon imam mangasene, olo tä djari kaläh samaghe,

4. Tä imam akan manjoho olo nimbit diä kongan burong brasih belobelom akan olo idjä indu mamprasih tä, tinai kaju seder, tuntung bulun tabiri, idjä intjalap bahandang, tinai isop.

5. Limbah tä imam akan manjoho olo manjambalih burong idjä tä tambuan landai, idjä basuang danum tahasak.

6. Tä iä akan manduan burong idjä belom tä, tuntung kaju seder, tinai bulu idjä intjalap bahandang, tinai isop, sambil mansulup talo tä, tuntung burong idjä belom tä, huang dahan burong idjä injambalih tambuan danum tahasak tä.

7. Balalu iä akan mambirik djetä hangkudju intu olo, idjä akan imprasih bara samagh; limbah tä imam akan manjewut olo tä brasih, tuntang iä akan malapas burong idjä belom tä trawang bewäi.

8. Maka olo idjä imprasih tä akan mampukan pakaiäe, manjukur balaue lepalepah, tuntang mandoi hong danum, tä iä brasih; limbah tä iä tau tamä äka olo bapodok, tapi kudju iä akan melai intu ruar tingkape.

9. Djadi andau udju iä akan manjukur balaue tinai lepalepah, tuntang djanggut garumbinge, sasingute, bulun kininge, lepalepah karä bulue, tuntang iä akan mampukan pakaiäe, tinai mampandoi bitie huang danum; tä iä brasih.

10. Maka andau hanja iä akan mimbit duä kongan anak tabiri hatuäe idjä tinduh, tinai idjä kongan anak tabiri bowie idjä tinduh, awang idjä njelo umure, tinai telo perpulu epa tunek tepong, habalut undus, akan parapah indu kinan, tinai undus idjä log.

11. Maka imam idjä malalus pamparsihe, akan mampendeng olo idjä imprasih tä, tuntang talo parapahe tä, naharep baun Jehowa, intu bauntonggang tingkap-panjupa.

12. Limbah tä imam akan manduan idjä kongan tabiri tä, sambil maluput djetä indu parapah tagal kasalae, tuntang undus idjä log tä; iä akan manjun tä intu baun Jehowa, indu parapah iajun.

13. Limbah tä iä akan manjambalih anak tabiri tä, intu äka olo manjambalih talo parapah tagal dosa tuntang talo parapah awang ingähu, hong äka brasih; krana sama kilau talo parapah tagal dosa, kalotä kea talo parapah tagal

kasalan indu bagin imam; djetä brasih haliai.

14. Maka imam akan manduan belae dahan talo parapah tagal kasalan tä, sambil mohos djetä hong hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä, tinai hong tundjukindu lengäe gantaue, tuntang hong tundjukindu paie gantaue.

15. Limbah tä iä akan manduan belae undus idjä log tä, palus manusuh djetä hong lengän imam hila sambile.

16. Maka tundjuk lengäe gantaue imam akan manindjeke hong undus, idjä intu lengäe sambile, tuntang iä akan manampitik undus tä akan Jehowa hangkudju, hapan tundjuke.

17. Maka tisan undus tä, idjä intu lengäe, imam akan mohose intu hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä, tinai intu tundjukindu lengäe gantaue, tuntang intu tundjukindu paie gantaue, manantilap dahan talo parapah tagal kasalan.

18. Maka tisan undus, idjä intu lengän imam tä, iä akan mohose hundjun takolok olo idjä imprasih tä; tumon tä imam akan manjapan iä intu baun Jehowa.

19. Tinai imam akan maluput parapah tagal dosa kea, sambil manjapan iä, idjä handak imapas bara kapalie; limbah tä iä akan manjambalih talo parapah awang ingähu.

20. Iä akan manusul djetä hundjun mesbeh, tuntang talo parapah indu kinan, hapan manjapan olo tä; tä maka olo tä brasih.

21. Tapi djaka olo tä pähä belom, kwasan lengäe djaton sampai akan telo kongan tabiri, tä iä akan mimbit idjä kongan akan pa-

rapahe kasalan, idjä iajun, hapan manjapan iä; tinai idjä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan, tinai undus idjä log.

22. Tinai duä kongan burong kuku atawa duä kongan anak burong dara, tumon panjondau lengäe; idjä kongan burong tä akan rapahe tagal dosa, tinai idjä akan parapahe awang ingähu.

23. Andaue imprasih idjä hanja iä akan mimbit talo tä akan imam, intu bauntonggang tingkap-panjupa.

24. Maka imam akan manduan anak tabiri, parapah tagal kasalan tä, tuntang undus idjä log tä; imam akan manjun tä intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun.

25. Limbah tä iä akan manjam-balih anak tabiri, parapah tagal kasalan tä, tuntang imam akan manduan belae dahan parapah tagal kasalan tä, sambil mohos djetä hong hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä, tinai hong tundjukindu lengäe gantaue, tuntang hong tundjukindu paie gantaue.

26. Tinai imam akan manusuh belae undus tä intu lengän imam hila sambile.

27. Limbah tä imam hapan tundjuk lengäe gantaue akan manampitik undus tä, idjä intu lengäe sambile, hangkudju akan Jehowa.

28. Tinai imam akan mohos hatong pinding gantaun olo idjä imprasih tä hapan undus, idjä intu lengäe, tuntang tundjukindu lengäe gantaue, tinai tundjukindu paie gantaue, äka dahan talo rapahe tagal kasalan leket.

29. Maka tisan undus, idjä intu lengän imam, akan iohose hundjun takolok olo idjä imprasih tä,

tumon tä imam akan manjapan iä intu baun Jehowa.

30. Limbah tä iä akan manatap burong kuku atawa anak burong dara tä, tumon panjondau lengän olo tä.

31. Maka idjä kongan burong tä iä akan malupute indu parapah tagal dosa, tinai idjä indu parapah awang ingähu, tinai iä akan maluput parapah indu kinan, tumon tä imam akan manjapan olo idjä imprasih tä intu baun Jehowa.

32. Djetä prentah tahu olo basamagh, idjä djaton kwasan lengäe, uka mimbit tumon puna prentah hapan mamprasih iä.

II.—33. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koe:

34. Amon keton djari tamä tanah Kanaan, idjä handak inengaku akan joresan keton, tuntang amon aku mahukum huma hong tanah joresan keton hapan peres samagh:

35. Tä maka idjä tempon hnma tä akan manalih, masuman akan imam: angkat pelesku, peres papa leket intu humangku.

36. Tä imam akan manjoho olo palus mamboang huma tä, helo bara panumah imam, belä karä ramo idjä huang huma tä tamput pali kea; limbah tä imam manalih, mangat mariksa huma tä.

37. Maka amon iä mangasene peres tä, djetä leket intu dinding huma halowang bahidjau, henda-henda atawa handahandang ampie tuntang djetä manimben intu dinding:

38. Tä imam akan blua bara huma tä, mimes bauntonggang hila ruar, sambil manjoho olo manguntji huma tä kudju.

39. Andau udju imam akan manalih tinai; amon ia mangasene, peres ta djari mandahang panginae intu dindiug huma ta:

40. Maka imam akan manjoho olo mangarak batu idja aka peres ta leket, palus manganan ta akan ruar lewu, intu aka awang pali.

41. Tinai ia akan manjoho olo mikis hakaliling huang huma, kikiise ta olo akan manusuhe ruar lewu, intu aka awang pali.

42. Limbah ta olo akan manduan batu taheta, hapan manganti idja inganan, tinai olo akan manduan sapu beken, palus manjapu huma ta tinai.

43. Tapi amon peres ta lembut haluli, limbah batu ta djari ingarak olo, tuntang limbah huma ta djari ikis, tuntang djari injapu taheta tinai:

44. Ta imam akan manalih; djadi amon ia mangasene, peres ta djari mandahang panginae mawi huma, djetä samagh panguman intu huma ta, huma ta pali.

45. Tagal ta olo akan mangarak huma ta, karä batue, karä kajue lepah samandiai, tinai karä sapun huma ta; palus olo akan manganan karä talo ta ruar lewu, intu aka awang pali.

46. Maka olo idja tamä hetä katahin huma ta iatep, ia ta samar sampai hamalem.

47. Tinai olo idja batiroh huang huma, atawa idja kuman huang huma ta, akan mampukan pakaiiae.

48. Maka amon imam djari tamä huma ta tinai, sambil mangasene, peres huang huma ta djaton djari lembut tinai, limbah huma ta djari injapu taheta: ta imam akan manjewut huma ta brasih, basa peres ta djari niliau.

49. Limbah ta ia akan manduan duä kongan burong, tuntang kaju seder, bulun tabiri idja intjalap bahandang, tinai isop, hapae mamapas palin huma ta.

50. Ia akan manjambalih idja kongan burong ta tambuan landai petak, idja basuang danum tahasak.

51. Tinai ia akan manduan kaju seder, isop tuntang bulu idja intjalap bahandang ta, tuntang burong idja belom ta, mansulup djetä huang dahan burong idja injambalih, idja häwoi danum tahasak ta; palus ia akan manam-pitik huma ta hangkudju.

52. Tumon ta ia akan mamapas palin huma ta hapan dahan burong häwoi danum tahasak, tuntang hapan burong idja belom ta, kaju seder, isop, tinai bulu idja intjalap bahandang.

53. Maka burong idja belom ta akan ilapase trawang akan ruar lewu; tumon ta ia akan manjapan tagal huma ta, palus huma ta brasih tinai.

54. Djetä prentah tahu karä ampin peres samagh tuntang luta:

55. Tinai tahu samagh, idja lembut intu pakaian tuntang intu human olo;

56. Tinai tahu talo kembang, baha, tunding aka nana;

57. Hapan masuman talo idja kwe idja pali, tuntang talo idja kwe idja brasih. Djetä prentah tahu peres samagh ta.

BAGI 15.

I. Prentah tahu matakau; II. tinai tahu olo bewi pamali.

I. — 1. Tinai Jehowa lakotak

dengan Moes äwen duä Aaron, koe:

2. Hakotak dengan olo Israel, sambil masanan akæ: olo hatuä, amon iä tarohan talo papa intu isie, maka iä pali tagal talo idjä blua tä.

3. Aló isie harier awi talo tä, atawa alo djetä tangkeng hong isie, maka olo tä pali.

4. Karä talo idjä ienter olo tarohan tä, tuntang karä talo idjä iondake, tamput samar.

5. Genep olo kea idjä pohos kakele olo tä batiroh, akan mampuakan pakaiæ, sambil mampondoi bitie hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

6. Tinai olo idjä mondok hong talo, idjä djari iondok olo kalotä, akan mampuakan pakaiæ, sambil mampondoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

7. Tinai olo idjä patigong isin olo, idjä tarohan talo papa tä, akan mampuakan pakaiæ, haiak mampondoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

8. Tinai amon iä, idjä tarohan talo papa tä, maludja, tampitike buah olo brasih, tä iä idjä buah djetä akan mampuakan pakaiæ, haiak mampondoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

9. Tinai karä apil idjä djari iondok olo, idjä tarohan talo papa tä, hapæ mukong meto, palus samar kea.

10. Olo idjä pohos bararangai talo, idjä djari hanggap olo kalotä, palus samar sampai hamalem; olo idjä maton talo kalotä, akan mampuakan pakaiæ, haiak mampondoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

11. Genep bitie idjä djari iugong olo, idjä tarohan talo papa tä, haiak lengüe djaton djari ienjaue hapan danum, olo tä akan mampuakan pakaiæ, haiak mampondoi arepe hong danum, tuntang iä samar sampai hamalem.

12. Kabali landai, ramo petak, idjä djari patigong olo, idjä tarohan talo papa tä, akan imusit, tapi karä ramo kaju akan ingisai hong danum.

13. Maka amon olo tä terai tarohan talo papa, djari kälüh, tä maka kudju iä akan mamprasilh arepe; pakaiæ akan impukæ, tinai iä akan mampondoi arepe hong danum badähes, tä iä brasih.

14. Maka andau hanja iä akan manduan duä kongan burong kuku, atawa anak burong dara duä kongan, sambil manaharep baun Jehowa, intu baun tonggang tingkap panjupa, tuntang manenga burong tä akan imam.

15. Imam tä akan maluput djetä, idjä kongan indu parapah tagal dosa, tinai idjä kongan indu parapah awang ingälu; tumon tä imam akan manjapan olo tä intu baun Jehowa, tagal iä tarohan talo papa.

16. Tinai olo hatuä, amon blua kihæ, tä iä akan mampondoi hapus bitie hapan danum, tuntang iä pali sampai hamalem.

17. Tinai karä pakaiæ, karä ramo upak meto, idjä buah kihæ tä, akan impukan hong danum, tuntang djetä samar sampai hamalem.

18. Tinai olo bawi, amon olo hatuä djari hindjä dengæ, maka äwen duä tä akan mandoi hong danum, tuntang iä pali sampai hamalem.

II. — 19. Maka amon olo bawi pamali, iä akan imbaris kudju; olo handiai idjä pohos iä palus samar sampai hamalem.

20. Tinai talo handiai idjä ientere, kahum iä imbaris, tamput samar, tuntang talo handiai idjä iondoke samar kea.

21. Genep olo idjä pohos kalekae batiroh, akan mampukan pakaiäe, sambil mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

22. Tinai olo idjä pohos talo enen, idjä djari iondok olo bawi tä, akan mampukan pakaiäe, sambil mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

23. Tinai amon olo pohos talo, idjä patigong äka idjä ienter atawa iondok olo bawi tä, maka iä samar sampai hamalem.

24. Tinai amon olo menter dengae, iä djakit palie, palus olo tä pali kea kudju, tuntang karä talo idjä ientere tamput samar kea.

25. Tinai djaka olo bawi tahi tarohan daha, beken bara puna andau pamalie, atawa amon pamalie tä tangkalau andaue; maka katahin andaue tarohan daha tä iä pali, sama kilau andaue peres bawi.

26. Karä talo idjä ientere, katahie tarohan daha, tamput samar, sama kilau awi pamalie toto, tuntang karä talo idjä iondoke samar kea, sama kilau katikae pamali toto.

27. Tinai äweäwe idjä pohos talo djetä, tamput samar kea; tagal tä iä akan mampukan pakaiäe, mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

28. Tapi amon olo bawi tä brasih tinai, terai tarohan daha, maka iä akan misä andaue sampai kudju, limbah tä iä brasih.

29. Intu andau hanja iä akan

manduan duä kongan burong kuku, atawa anak burong dara duä kongan, tuntang iä patut mimbit tä akan imam, hong bauntonggang tingkap-panjupa.

30. Maka imam akan maluput idjä kongan indu parapah tagal dosa, tinai idjä indu parapah awang ingähu; hapan tä imam akan manjapan iä intu baun Jehowa, tagal pamalie.

31. Tumon tä keton akan mambaris olo Israel bara karä kapalie, belä iä matsi hong kapalie, basa iä mamapa äkaku, idjä intu bentok keton.

32. Djetä prentah tahuu olo idjä tarohan talo papa, tuntang idjä blua kihäe; iä pali awi tä;

33. Tinai tahuu olo bawi idjä pamali, tuntang tahuu olo idjä tarohan talo papa, alo hatuä alo bawi, tinai tahuu olo hatuä, idjä djari menter dengan olo bawi idjä pamali.

BAGI 16.

Prentah tahuu parapah panjapan idjä hai, sindä dalam genep njelo.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, limbah anak Aaron äwen duä tä djari matsi, awie sala manggapi Jehowa, balalu mahotus. — (10,1.)

2. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Soho kakam Aaron: äla bararangai katikae iä akan tamä kaleka idjä brasih haliai, hila huang dinding tä, manaharep padadusanasi, idjä intu hundjun pati tä, belä iä matsi; krana kahamangku aku huang botop baunandau hetä.

3. Iä akan tamä hetä haiak mim-

bit sapi hatuäe idjä tabela, indu parapah tagal dosa, tuntang tabiri hatuäe indu parapah awang ingähu.

4. Tuntang iä akan hapan badju padjang benang pista baputi idjä brasih, tinai sarawar benang pista baputi patut manutup pupuse, tinai iä akan mambabat arepe hapan babat benang pista baputi, sambil manutup takoloke hapan angkol benang pista baputi; djetä puna pakaian brasih indu hapae andau tä; maka iä akan mampandoi arepe hapan danum, helo bara iä mangkepan djetä.

5. Limbah tä bara salepah utus olo Israel iä akan manduan duä kongan kambing hatuäe, indu parapah tagal dosa, tinai tabiri hatuäe idjä kongan, indu parapah awang ingähu.

6. Limbah tä Aaron akan maluput sapi hatuäe, mandjadi parapah tagal dosae, hapan manjapan arepe tuntang untkup humae.

7. Limbah tä iä akan manduan kambing hatuäe tä duäduä, sambil mampendeng djetä naharep baun Jehowa, hong bauntonggang tingkap-panjupa.

8. Maka Aaron akan mantarik talo hapae manenong kambing duä tä, idjä akan Jehowa, idjä akan kambing idjä akan empas.

9. Limbah tä Aaron akan maluput kambing djetä, idjä kalabuan tenonge akan Jehowa, indu parapah tagal dosa.

10. Tapi kambing idjä kalabuan tenonge empas, akan imbit naharep baun Jehowa belobelom, mangat iä injapan, nakara iä mandjadi kambing idjä empas; balalu djetä iliwus akan padang.

11. Limbah tä Aaron akan maluput sapi hatuäe, talo parapah

tagal dosae, mangat manjapan arepe tuntang untkup humae; limbah tä iä akan manjambalih sapie tä.

12. Tinai iä akan manduan dadupan hagarö, basuang barah apui bara mesbeh, idjä intu baun Jehowa, tuntang iä akan mangarakop hasansila kontep dengan garo talo mangat ewaue, idjä imipis lamolamos, sambil mimbit djetä hila huang dinding tä.

13. Tuntang iä akan mambowor garo tä hundjun barah apui intu baun Jehowa, sampai asep garo tä mangadjang padadusanasi, idjä hundjun patindjandji, belä iä matäi.

14. Tinai iä akan manduan belahé dahan sapi hatuäe, sambil manampitik djetä hapan tundjuke intu hundjun padadusanasi hila timor, tinai intu baun padadusanasi iä akan manampitik daha tä hangkudju tingkat hapan tundjuke.

15. Limbah tä iä akan manjambalih kambing hatuäe indu parapah tagal dosan olo arä; iä akan mimbit dahaé tä kea tamä hila huang dinding tä, sama gawie hapan daha djetä, kilau hapan dahan sapi ajue idjä helo tä kea, iä akan manampitik djetä intu hundjun padadusanasi tuntang intu baun padadusanasi.

16. Tumon tä iä akan mamapas kaleka brasih bara palin olo Israel, bara karä kalangkah tuntang karä dosan olo tä. Maka tumon tä kea patut gawie dengan tingkap-panjupa, idjä intu bentok olo tä, intu bentok karä kihal palin olo tä.

17. Maka idjä bitü mahin äla olo aton hong tingkap-panjupa, metoh iä tamä hetä, uka manjapan hong kaleka brasih tä, sampai iä blua tinai. Tumon tä iä akan manjapan

arepe, tuntang ungkup humae, tinai salepah utus olo Israel.

18. Limbah tä iä akan blua manalih mesbeh, idjä intu baun tingkap Jehowa, sambil mamapas palie; iä akan manduan dahae sapi tuntang dahae kambing tä, palus molos djeta intu pampang mesbeh äpaapat.

19. Hapan tundjue iä akan manampitik dahi intu hundjue hangkudju, hapan mamprasih djeta, tuntang mamapas tä bara karä kihal palia olo Israel.

20. Limbah iä djari terai manjapan äka idjä brasih haliai tä, tuntang tingkap panjupa, tuntang mesbeh, tä iä akan mimböt kambing hatuäe idjä akan belom tä.

21. Palus Aaron akan mandanan lengäe duäduä hundjun takolok kambing idjä akan belom tä, haiak mangaku hundjun djeta karä kadarhakan olo Israel, karä kalangkahe, karä dosae, uka mina djeta hundjun takolok kambing hatuäe tä; limbah tä iä akan malapas kambing tä akan padang, hapan lengän olo hatuä, idjä djari simpan akan magah iä.

22. Tumon tä maka kambing hatuäe tä mananggong karä kadarhakan olo tä akan padang äka benjem; hong padang äka benjem olo akan malapas iä.

23. Limbah tä Aaron akan tamä tingkap-panjupa, sambil mengkak karä pakaian benang pista baputi, idjä djari hapae, uka tamä kaleka idjä brasih haliai; iä akan mampelai pakaian tä hetä.

24. Tuntang hong kaleka brasih iä akan mampandoi arepe hapan danum, palus mangkepan puna pakaian pangkat äjue; limbah tä iä akan blua, mangat maluput talo

parapah awang ingälu, idjä baris äjue tuntang idjä ain utus olo arä, hapan manjapan arepe tuntang utus olo arä.

25. Tinai iä akan manusul enjak talo parapah tagal dosa intu hundjun mesbeh.

26. Maka olo idjä djari magah kambing idjä akan lapas tä, patut mampuakan pakaisae, mampandoi arepe hapan danum, limbah tä iä tau tamä äka olo arä bapodok tinai.

27. Maka sapi indu parapah tagal dosa, tinai kambing indu parapah tagal dosa, idjä dahae djari imbit hapan manjapan hong kaleka brasih, djeta patut olo mampluae bara kaleka olo arä bapodok, balalu djeta akan inusul, upake, isie, taie.

28. Maka olo idjä manusul djeta akan mampuakan pakaisae, mampandoi arepe, limbah tä iä tau tamä tinai kaleka olo arä bapodok.

29. Maka djeto indu hadat keton palus ketatahi: bulan udja, andau sapulu; keton akan mamparandah hambaruan keton, äla haliai bagawi, alo olo idjä puna anak tanah keton, alo olo tanah beken, idjä manamusi intu marak keton.

30. Krana andau tä iman hai manjapan keton samandiai, mangat mamprasih keton; bara karä dosae keton keton akan imprasih hong baun Jehowa.

31. Tagal tä andau tä mandjadi sabbat hai akan keton, nakara keton mamparandah hambaruan keton; djeta indu hadat palus ketatahi.

32. Maka imam tä, idjä djari iminjak, idjä djari injuang lokape, mangat manganti liau bapae man-

djadi imam hai, ia ta akan malalus panjapan djeta; ia akan mangkep pan pakian benang pista baputa, pakian idja brasih ta;

38. Kalota ia akan manjapan kake idja brasih halini ta, tingkap panjupa, mesbeh, tinai kara imam, tuntang kara olo ara handiai utus olo toh.

34. Djeta indu hadat keton palus katatahi, uka manjapan olo Israel bara kara dosae, sinda dalam genep njelo. Maka olo mawi ta tumoa prentah Jehowa inta Moses.

BAGI 17.

I. Darah tingkap Hatalla aka meto baah impatiai. II. Dahan talo tuntang meto idja imisak ingahana kumae.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses; koae:

2. Awi hakotak dengan Aaron, dengan kara anake, tuntang dengan kara olo Israel, sambil hamaah dengan awae djetoah angh idja imetah Jehowa:

3. Genep biti barie utus olo Israel, idja manjambalih sapi, atawa tabiri, atawa kambing, alo ia manjambalih djeta intu aka olo bepodok, atawa intu ruar aka ta:

4. Djaka ia djaton mimit bit djeta akan bauntonggang tingkap-panjupa, mangat maluput parapalie intu Jehowa hong baun tingkap Jehowa: maka daha ta aku manata ia, ia kilau olo pamuno; olo ta akan impatiai bara hamputan ajue.

5. Tagal ta maka olo Israel akan mimit meto, idja bahut pudji impataie intu padang, naharep Jehowa intu bauntonggang

tingkap-panjupa, akan imam, tuntang manjambalih talo ta hetä, mandjadi parapalie tarimakasih akan Jehowa.

6. Imam akan manampitik dahae intu mesbeh, idja ruar bauntonggang tingkap-panjupa, tuntang ia akan manusul enjake indu mangat ewaue akan Jehowa.

7. Aela olo ta akan manjampai hindai talo idja injambalihe akan setau salirim, idja atäie pudji habandong dengae. Djeta indu hadat akae palus katatahi girirmanggirir.

8. Tagal ta, sanan akan olo ta: genep biti utus olo Israel, tinai kara olo beken utuse kea, idja manamuhi marak ia, amon ia maluput talo parapah awang ingälu, atawa parapah awang injambalih.

9. Djaka ia djaton mimit bit ta akan bauntonggang tingkap-panjupa, manguan ta intu baun Jehowa, maka olo ta akan impatiai bara hamputan ajue.

II. — 10. Tinai genep biti utus olo Israel, tuntang kara olo beken utuse kea, idja manamuhi marak ia, djaka ia djari kuman daha, maka aku handak manintu baungku mawi olo idja djari kuman daha ta, tuntang handak mampatiai iu bara marak hamputae.

11. Krana hambaruan bitie leket intu dahae, tagal ta aku djari manenga daha ta akan keton indu gawin mesbeh, hapan manjapan hambaruan keton; krana daha puna idja akan manjapan hambaruan olo.

12. Tagal ta aku djari marentah olo Israel: äla idja biti utus keton akan kuman daha, äla kea olo idja beken utuse, idja manamuhi marak keton.

13. Tinai genep biti utus olo Israel, atawa olo beken utuse kea, idjä manamuäi marak iä, idjä mandop dinon meto atawa burong idjä tau kinan: maka iä akan manusuh dahae lepalepah, manawon tä hapan petak.

14. Krana hambaruan karä isie leket intu dahae, dahae tä gantint hambaruae. Tagal tä aku djari mentah olo Israel: äla keton kuman dahan talo, krana hong dahae aton hambaruan karä isie. Olo idjä kuman tä akan impatäi. — (1. Mos. 9,4.)

15. Tinai genep biti, alo olo idjä puna anak tanah keton, alo olo beken utuse, idjä kuman hantun talo idjä matäi bewäi, atawa idjä imisak meto basiak: maka iä akan mampukan pakaiäe, mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem; limbah tä iä brasih tinai.

16. Tapi djaka iä djaton mampukan pakaiäe, atawa djaton mampandoi arepe, maka iä akan mananggong kadarhakae.

BAGI 18.

Prentah mangahana olo hakola tokep sawä habanä.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan karä olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: jaku Jehowa aton Hatallan keton.

3. Äla keton manumon hadat gawin tanah Misir, idjä äka keton bihin; äla kea omba gawin tanah Kanaan, idjä hetä aku magah keton tamä; äla manumon karä hadate.

4. Prentahku akan inumon ke-

ton, hadatku akan ihaga keton, mangat keton belom huang djetà: aku Jehowa aton Hatallan keton.

5. Toto, karä hadatku, karä prentahku keton akan mahagae; olo idjä malalus djetà, iä karäh belom awi tä: aku toh Jehowa.

6. Äla olo marantep kolae awang tokep, uka malowai kahawäe: aku toh Jehowa. — (20, 11.)

7. Äla malowai kahawän indum, iä tä kahawän bapam; iä indum, äla ikau malowai kahawäe.

8. Äla malowai kahawän sawan bapam, indu tirim, krana djetà kahawän bapam.

9. Äla malowai kahawän betaum, anak bapam atawa anak indum, alo iä anak harian atawa anak helo; äla malowai kahawäe.

10. Äla malowai kahawän äsom, anak bawi ain anakm idjä hatuä atawa idjä bawi, krana djetà kahawäm kabuatm.

11. Äla malowai kahawän anak bawi ain sawan bapam, idjä djari inakan akan bapam; iä tä betaum, äla malowai kahawäe.

12. Äla malowai kahawän minam, betau bapam, krana iä tä hakola tokep haliai dengan bapam.

13. Äla malowai kahawän minam, paharin indum idjä kalambutan, krana iä idjä hakola tokep haliai dengan indum.

14. Äla malowai kahawän mamam, paharin bapam idjä kalambutan, iä tä, äla masawä sawae, krana iä tä minam.

15. Äla malowai kahawän manantum, iä sawan anakm, tagal tä äla malowai kahawäe.

16. Äla malowai kahawän ajupm, sawan paharin idjä kalambutan, djetà kahawän paharin.

17. Äla ikau masawä olo bawi

hnik anake idjä bawi, äla kea anak bawi ain anake, alo idjä hatuä alo idjä bawi, uka ikau malowai kahawäe, krana äwen tä hahola tokep haliai dengae; djetä gawi tulah.

18. Æla kea masawä olo bawi hnik paharie idjä kalambutan, belä ikau mangapähä iä, awim hindjä dengan djetä kahum iä belom.

19. Æla kea hindjä dengan olo bawi katahie pamali.

20. Æla kea hindjä dengan sawan olo, belä keton kihal duäduä.

21. Æla manenga kihan keton, uka djetä inusul akan Mologh, belä ikau manawah aran Hatallam; aku toh Jehowa.

22. Æla hindjä dengan olo hatuä kilau hindjä olo bawi: djetä kihal haliai.

23. Æla kea hindjä dengan meto, mangihal manulah arepm dengae; äla kea olo bawi akan manggapi meto, uka marantep djetä, djetä sumbang kihal haliai.

24. Æla keton mangihal arep keton dengan karä ampin talo kalotä, krana karä utus olo, idjä handak inganangku bara baun keton, djari kihal awi karä talo tä;

25. Sampai tanah djari kihal awi katulahe, palus aku handak mamalah kadarhakae, uka tanah tä akan muta manganan olo idjä mukong iä.

26. Tapi keton akan mahaga hadatku, prentahku, äla keton karait dengan kihal karä talo kabelä tä, alo keton idjä puna olo tanah tä, alo olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak keton.

27. Krana karä talo kabelä tä djari iawi olo, idjä djari mukong tanah tä helo bara keton, sampai tanah djari kihal awie;

28. Belä tanah tä muta manganan keton kea, amon djetä ingihal keton, kilau olo hetä, idjä helo bara keton, djari iutae.

29. Krana olo handiai, idjä mawi talo tulah sumbang tä, hambaruäe karäh impatäi bara marak hamputan ajue.

30. Tagal tä, haga keton prentahku, belä keton manumon hadat tulah sumbang tä, idjä djari iawi helo bara keton; äla mangihal arep keton awi djetä; jaku Jehowa aton Hatallan keton.

BAGI 19.

Isut prentah indähen sindä tinai.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Hakotak dengan salepah utus olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: patut keton brasih, krana aku Jehowa, Hatallan keton, brasih.

3. Genep biti akan mikäh indu bapae. Haga karä sabatku, krana aku Jehowa aton Hatallan keton.

4. Æla leket dengan dewa, talo haiang tä, äla manoang hampatong dewa akan keton; aku Jehowa aton Hatallan keton.

5. Amon keton handak maluput akan Jehowa parapah tarimakasih, djetä hapan huang keton kabuat.

6. Tapi metoh andau keton mampatäi talo tä tuntang andau tinai talo tä akan kinan, tapi idjä batisa sampai andau telo akan inusul.

7. Djaka olo kuman djetä andau telo, maka djetä talo kabelä, djetä djaton ingilak.

8. Olo idjä kuman tä akan

mananggong kadarhakaé, basa iä djari mamapa talo brasih ain Jehowa; tagal tä olo tä akan impatäi bara hamputae.

9. Tinai amon keton manggetem tanan keton, äla keton manggetem lepah lakau putinge, tuntang äla mamata tanan keton.

10. Tumon tä kea äla manduan patan bua pambulan anggor lepah liagis, äla mimpon bawak bua idjä baduroh bara tamponge; naughe olo pähä below tuntang tamuäi blaku djeta; jaku Jehowa aton Hatallan keton.

11. Äla keton manakau, äla kea manandjaro, äla manipu sama arep keton.

12. Äla sumpah sula haiak manjewut aranku, krana awi tä keton mamapa aran Hatallan keton; aku toh Jehowa.

13. Äla manipu maragi olo, äla marampas iä; upah olo idjä bagawi akam äla ikau mampelaie sampai andau tinai.

14. Äla keton manjapa olo badengen, äla mina talo petarang intu baun olo babuta, tapi miküh Hatallan keton; aku toh Jehowa.

15. Äla gawin keton sala huang basaran keton, äla mitä ampin olo, äla milang olo korik awi kasajsag, äla manarima olo hai tagal kahaie, tapi budjubudjur mamutus akan sama arep keton.

16. Äla ikau kilau olo pangotok intu marak utus olo ajum; äla sala mandawa olo awi mipen isi dahae; aku toh Jehowa.

17. Äla manjingi paharim huang atäim, tapi pudji iä buabua, äla manegä kasalae intu iä.

18. Äla haus mamalah, äla mampharing kalaitm intu olo utus

ajum; Sinta olo kilau arepm kabustm; aku toh Jehowa.

19. Haga karä hadatku. Äla manjoho meto hakabeken, ampie sawä habana; äla manawur duä ampin binji häwoi hong tanam; äla hapam pakasian idjä häwoi bakale duä.

20. Amon olo menter batiroh pakus hindjä dengan olo bawi, idjä rewar, tuntang iä tä gundik olo, tapi iä djaton djari inewus, djaton kea ilapas; äwen tä akan imukul sapu, tapi iä djaton akan impatäi, basa olo bawi tä djaton djari empas.

21. Tapi olo hatua tä tagal kasalae patut mimbit akan Jehowa, hong bauntonggang tingkappanjupa, tabiri hatuäe idjä kongan, indu parapah tagal kasalae.

22. Maka imam akan manjapan iä intu baun Jehowa, hapam tabiri parapah tagal kasalan tä, tagal dosae, idjä djari iawie; tä dosae, idjä djari iawie, karäh iampun akae.

23. Limbah keton djari tamä tanah keton, tuntang keton mimbul bararangai kaju idjä tau kinan buae, maka buae tä pali akan keton, djeta kilau kakulop kaju tä; telo njelo katahie keton akau mitong tä kilau djeta djaton injumat; äla kuman buae.

24. Maka njelo äpat karä bua tä patut imbaris akan Jehowa, hapam manarimakasih intu iä.

25. Haru njelo limä buae tä indu kinan keton; tumon tä maka bua kaju tä karäh hakutoh akan keton; krana aku Jehowa aton Hatallan keton.

26. Äla kuman talo tuntang dahae. Äla manumon pahiau burong hapam manudjum, äla haliai budewa.

27. *Æla keton manjukur takolok mania bentoke, Æla mangunting manampa kata intu djanggut.*

28. *Æla keton mahiris bereng keton tagal olo matii, Æla kea manutang manampa kata intu bereng keton, krana aku toh Jehowa.*

29. *Æla ikau mamapa anakm idja bawi, sasapai manjoho iä marantäi, belä tanah habandong, djadi kontep kihal.*

30. *Haga karä sabatku; marawan dengan äka brasih ajungku; aku toh Jehowa.*

31. *Æla mules ompat olo papa-bit, Æla manggau olo panudjum rimaan dahiang, belä keton ingihal awie; aku Jehowa aton Hatallan keton.*

32. *Intu olo howan patut ikau mendeng, ikau akan mahorubat baun olo bakas, tuntang mikäh Hatallan; aku toh Jehowa.*

33. *Amon olo beken utuse manamuär hong tanah keton, Æla keton mararat iä.*

34. *Patut ikau sama atäi dengan olo beken utuse, idjä manamutäi intu marak keton, kilau dengan olo idjä puna anak tanahm kea; ikan akan sinta swen tä kihäw arepm kabustan; krana keton kea djari manamuäi hong tanah Misir; aku Jehowa aton Hatallan keton.*

35. *Æla ikau tusangtaling huang karä ampin gawim, huang basara, dengan ukur, dengan timbangan, dengan takar.*

36. *Patut dasing keton budjur, batun dasing keton patut tetek, hapan epa hapan hin awang tetek kea; krana aku, Jehowa, aton Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir.*

37. *Tagal tä, keton akan mahaga*

karä hadatku, karä prentahku, sambil manumon tä; krana aku toh Jehowa.

BAGI 20.

Hakau inanta akan arä ampin dosa.

1. *Tinai Hatalla hakotak dengan Moes, koap;*

2. *Suman kea akan olo Israel: genep biti baris olo Israel atawa baris olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak olo Israel, idjä manenga kihäw akan dewa Mologh, djaton tau dia impatäi; olo idjä melai tokep dengäw akan mampatäi iä, mamantinge hapan batu.*

3. *Aku handak manintu baungku mawi olo djeta, handak mampatäi iä bara marak hamputan ajue; krana iä djari manenga kihäw akan Mologh, uka mangihal kaleka brasih ajungku, tuntang mamapa arangku idjä brasih.*

4. *Tapi paribasa amon olo tarah hetä mangabutep matae, manalua olo tä, idjä djari manenga kihäw akan Mologh, tuntang djaton handak mampatäi iä;*

5. *Tä maka aku paham haream handak manintu baungku mawi olo djeta, tuntang mawi salepah ungukepe, handak mampalomose bara marak utus olo ajue iä tä tuntang olo handiai, idjä omba iä habandong atäie dengan Mologh.*

6. *Amon olo djari mules arepe harap olo idjä tawan pampatah dewa, atawa olo panudjum rimaan dahiang, palus omba olo tä habandong atäie: tä maka aku handak manintu baungku mawi olo tä,*

handak mampatäi iä bara marak hamputan ajue.

7. Tagal tä, prasih arep keton, tuntang magon brasih, krana aku Jehowa aton Hatallan keton.

8. Haga hadatku, tumon djetä; krana aku, Jehowa, puna idjä mamprasih keton.

9. Olo idjä djari manjapa bapae atawa indue, djaton tau dia iä impatäi; iä djari manjapa bapae atawa indue, dahae akan manata takolok ai.

10. Amon olo djari habandong dengan sawan olo, maka basa iä djari habandong dengan sawan olo, djaton tau dia iä impatäi, idjä hatuä tuntang idjä bawi idjä habandong tä.

11. Amon olo djari hindjä dengan sawan bapae, iä djari mampalwai kahawän bapae, djaton tau dia äwen tä sama duäduä impatäi, dahae akan manata takolok ai. — (18, 8.)

12. Tinai amon olo djari hindjä dengan manantue, sawan anake, djaton tau dia äwen tä impatäi duäduä; iä djari tulah sumbang haliai, dahae akan manata takolok ai.

13. Tinai amon olo hatuä habandong sama hatuä, maka duäduä tä djari kihal paham, djaton tau dia äwen tä impatäi: dahae akan manata takolok ai.

14. Tinai amon olo djari masawä olo bawi tuntang indue, djetä kihal paham ingabelä; iä tuntang äwen duä tä akan inusul hapan apui, belä kihal kandji kalotä leket intu marak keton.

15. Tinai amon olo hatuä djari manulah arepe dengan meto, djaton tau dia iä impatäi, tinai meto tä keton akan mampatäie kea.

16. Tumon tä kea amon olo bawi manggapi meto, uka manulah arepe dengae, maka keton akan mampatäi olo bawi tuntang meto tä; djaton tau dia iä impatäi, dahae akan manata takolok ai.

17. Tinai amon olo hatuä manduan betae, anak bapae atawa anak indue, sambil mitä kahawäe, tuntang idjä bawi tä djari mitä kahawän idjä hatuä tä, maka gawi tä tulah; haiak gitan olo utus ai äwen tä akan impatäi; iä djari malowai kahawän betae, iä akan mananggong kadarhakaä.

18. Amon olo hatuä hindjä dengan olo bawi kahum iä pamali, sambil malowai kahawäe, mitä perese, tuntang olo bawi kabuate kea djari mamprahan perese, maka duäduä akan impatäi bara marak hamputan ajue.

19. Tinai äla malowai kahawän minam, paharin indum atawa betau bapam; olo kalotä djari malowai kolae awang tokep haliai, äwen tä akan mananggong kadarhakaä.

20. Tinai amon olo djari batiroh dengan minae, betau mamae, maka iä djari malowai kahawän mamae; äwen tä akan mananggong kadarhakaä, iä akan matäi tamanang lomat.

21. Tinai amon olo hatuä masawä sawan paharie idjä kalambutan, djetä talo halikä, iä djari malowai kahawän paharie, äwen tä palus tamanang bewäi.

22. Tagal tä, haga keton karä hadatku, karä prentahku, uka manumon djetä, belä tanah idjä hetä aku manamäan keton, nakara keton melai hetä, muta manganan keton tinai.

23. Äla keton manandjong tumon karä hadat utus olo, idjä

handak inganangku bara baun keton; krana karä talo kalotä djari iawi olo tä, tagal tä aku djari mangabelä olo tä.

24. Tuntang aku djari mandjandji akan keton: keton akan manjores tanahe, aku handak manenga tä akan keton, mangat keton manjores djetä, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu; aku, Jehowa, aton Hatallan keton, idjä djari mambaris keton dengan karä utus olo.

25. Tagal tä keton kea akan mambaris meto brasih dengan meto pali, burong pali dengan burong brasih; äla nalua arep keton indu äka kabelä awi meto, awi burong, awi karä talo manjarantar hong petak, idjä djari imbarisku bara keton, nakara djetä pali intu keton.

26. Patut keton brasih intu aku, krana aku, Jehowa, brasih; tinai aku djari mambaris keton dengan karä utus olo, uka keton mandjadi baris ajungku.

27. Amon olo hatuä atawa olo bawi aton bara dewa panudjum, atawa dewa palahan, djaton tau dia äwen tä impatäi; olo akan mampatäi iä imanting hapan batu, dahae akan manata takolok ai.

BAGI 21.

Prentah akan karä imam.

1. Limbah tä koan Jehowa dengan Moses: Sanan akan karä imam, anak Aaron tä, sambil hamauh dengae: imam äla akan manjamar arepe awi hantun olo, utus ajue.

2. Baja awi kolae idjä tokep

toto dengae, tagal indu bapae, tagal anake hatuä atawa bawi, tuntang tagal paharie idjä kalambutan,

3. Tinai tagal betaue, idjä magon budjang, idjä belom omba iä, idjä hindai babanä, tagal äwen tä iä tau manjamar arepe.

4. Sala bara tä äla iä manjamar arepe, krana iä aton tuan intu utus olo ajue, äla iä manjamar arepe.

5. Äwen tä äla kea akan manjukur balau takoloke sampai lungalungah, äla kea iä akan mangunting manampa kata intu djanggute, äla iä mahiris mangata intu bitie.

6. Äwen tä patut brasih intu Hatallae, äla iä akan manawah aran Hatallae, krana iä maluput parapah apui ain Jehowa, panginan Hatallae; tagal tä patut äwen tä toto brasih.

7. Äla iä akan masawä lontäi, äla kea idjä djari habandong, äla kea idjä djari inganan banae: krana imam tä brasih intu Hatallae.

8. Tagal tä äwen tä patut itong brasih intu keton kea, basa iä maluput panginan Hatallan keton; äwen tä patut brasih intu keton, krana aku toh brasih, aku Jehowa, idjä mamprasih keton.

9. Amon anak imam idjä bawi mamapa arepe awie habandong, iä mamapa bapae, iä akan inusul hapan apui.

10. Tinai iä, idjä imam hai marak karä paharie, idjä djari iminjak takoloke hapan minjak kasai, idjä djari injuang lokape, uka iä mangkepan pakaian brasih tä: iä tä äla akan malangai takoloke, äla kea iä akan marabit pakaiaie. — (2. Mos. 28, 41.)

11. Ela iä tä akan manggapi hantun olo, olo tagal hantun indu bapae äla iä akan manjamar arepe.

12. Ela iä malihä kaleka brasih omba mangubur äwen, belä iä manjamar kaleka brasih ain Hatallae, krana makota pangkat, minjak kasai Hatallae aton hundjun takoloke; aku toh Jehowa.

13. Maka iä akan masawä olo bawi idjä budjang tinduh.

14. Balo, atawa idjä inganan banae, atawa idjä djari habandong, atawa lontäi, äla iä akan manduae, tapi budjang bawi utus ajue akan induae indu sawae;

15. Belä iä manawah panakae intu marak utus olo ajue, krana aku toh Jehowa, idjä mamprasih iä.

16. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

17. Suman akan Aaron, koem: amon olo hatuä panakan keton, huang karä ungkup keton, aton baperes, äla iä manggapi omba maluput panginan Hatallae.

18. Krana äla idjä biti, idjä baperes, akan omhä manggapi: alo iä babutä, alo kait paie, alo barangai ramon berenge pahalau pandjang pahalau hai, atawa pahalau pandak pahalau korik,

19. Alo idjä djari bapelek paie atawa lengäe,

20. Alo idjä babongkok, alo idjä karitip, alo idjä babalulang matae, atawa sirang tampajahe, alo idjä bakihis, atawa idjä babuhit, atawa idjä baburut:

21. Ela idjä biti karä panakan Aaron, imam tä, idjä baperes tumon tä, akan manggapi, uka maluput parapah apui ain Jehowa; krana iä tä baperes, tagal tä äla

iä manggapi, uka maluput panginan Hatallae.

22. Tapi iä akan omba kea kuman panginan Hatallae, panginan brasih tuntang panginan idjä brasih haliai.

23. Malainkan äla iä manokep dinding-belat tä, äla iä manggapi mesbeh tä, baa iä baperes: belä iä mamapa ramongku idjä brasih, krana aku aton Jehowa, idjä mamprasih djeta.

24. Maka Moses mametäh Aaron hapan karä augh tä, tuntang anake, tinai karä olo Israel samandiai.

BAGI 22.

I. Prenteh tabin imam tinai. II. Prentah tahu meto idjä indu parapah.

I.—1. Limbah tä Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan Aaron äwen hanak: karä olo idjä injewatku toh akan mangahana arepe bara panengan olo Israel, idjä imprasih olo tä akangku, belä iä mamapa aran karasihku: aku toh Jehowa.

3. Suman akae: genep olo hatuä intu karä ungkup keton, palus salepah panakan keton dapit, idjä manggapi talo brasih, awang imprasih olo Israel akan Jehowa, sangkom iä samar pali, olo tä akan impatäi inganan bara baungku; aku toh Jehowa.

4. Ela idjä biti baris panakan Aaron, idjä basamagh atawa idjä tarohan talo papa, akan omba kuman talo brasih, sampai iä brasih tinai. Tinai olo idjä pohos talo, idjä djari samar awi hantun talo, atawa olo idjä djari blua kihae,

5. Atawa olo idjä pohos talo manjarantar, idjä manjamar iä, atawa idjä pohos olo awang pali alo awi bararangai bukue:

6. Olo idjä pohos talo kalotä palus samar sampai hamalem: äla iä omba kuman talo brasih, djaka dia iä djari mamandai arepe helo.

7. Limbah matanandau djari belep tä iä brasih tinai; limbah tä iä akan omba kuman talo brasih tä, krana djetä puna panginan aäpe.

8. Hantum talo idjä matäi bewäi, tuntang idjä djari imisak meto basiak, äla iä akan kumae, belä iä samar awi djetä; aku toh Jehowa.

9. Tagal tä, äwen tä akan magaha prentahku, belä iä badosa huang djetä, balalu matäi huang doäae, sana iä mamapa prentahku tä; aku aton Jehowa, idjä mamprasih iä.

10. Äla olo idjä dia imam akan omba kuman talo idjä brasih, alo olo idjä hindjä human imam, alo olo idjä djari ipahe bagawi akae.

11. Tapi idjä djari inewus imam hapan rear ai, iä tau omba kuman djetä, tinai anak djipäe atawa reware idjä djari inakan hong humae, iä tau omba kuman panginan tempoe.

12. Tapi amon anak imam idjä bawi babanä olo idjä dia imam, äla iä omba kuman talo awang induan bara talo brasih tä.

13. Tapi amon anak imam idjä bawi tä balo, atawa djaka iä inganan bamae, tuntang iä djaton djari manak, tinai iä djari buli human bapae, kilau pesas tabela: tä iä akan omba kuman panginan bapae tinai. Tapi äla olo beken akan omba kuman djetä.

14. Maka amon olo sahaja djari kuman talo brasih, tä iä akan mandahang idjä perlimä, palus mænega djetä tuntang takirin talo brasih tä akan imam;

15. Belä iä mamapa talo brasih ain olo Israel, idjä djari iajun olo tä akan Jehowa;

16. Belä olo tä mamnat akan hundjun arepe kadarhakan kasalae, awie kuman talo ain olo idjä djari imprasih; krana aku toh Jehowa, idjä mamprasih talo tä.

II.—17. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

18. Hakotak dengan Aaron äwen hanak, tinai dengan karä olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: genep biti baris elo Israel, atawa olo tamnäi idjä iatu marak olo Israel, idjä alo tumon djandjie, alo awi kahias atäie handak maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, uka djetä ingilake akan keton:

19. Iä tä akan manduan meto hatuäe tabela awang tinduh, sapi atawa kambing tabiri.

20. Äla maluput meto idjä baperes, krana djetä djaton ingilak akan keton. — (*Mal.* 1, 8.)

21. Tinai amon olo handak mimbit parapah tarimakasih akan Jehowa, alo awie batantu djandjie atawa awi karadjin huange, sapi atawa kambing tabiri, maka patut djetä tinduh, mangat djetä ingilak, äla djetä baperes talo enen.

22. Idjä babutä, atawa putut, atawa batimpang, atawa babaha, atawa bakihis, atawa babuhit, meto kalotä äla mimbite akan Jehowa, äla hapan meto kalotä maluput parapah apui akan Jehowa hong mesbeh tä.

23. Sapi atawa kambing tabiri

pahingen, idjä pandjang atawa pandak bararangai ramon berenge, tau keton maluput djetä indu parapah awi karadjin huang keton kabuat, tapi indu parapah djandji djetä djaton ingilak.

24. Meto idjä inetel atawa inepä bawak latake, atawa idjä imboto awi irunap atawa ihiris, äla maluput djetä indu parapah akan Jehowa; puna äla kea keton manumun hadat kalotä hong tanah keton.

25. Tinai äla kea manarima meto imboto bara lengän olo beken utuse, uka iluput indu panginan Hatallan keton, krana talo tä djari rusak, djetä baperes toto, djetä djaton ingilak akan keton.

26. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

27. Anak sapi, tabiri, kambing akan melai kudju hindjä indie, maka amon djetä djari hanja andau umure, palus dapit, djetä ingilak indu parapah, mandjadi parapah apui akan Jehowa.

28. Tinai äla manjambalih sapi atawa kambing tabiri tuntanganake haiak intu andau idjä.

29. Maka amon keton handak manjambalih parapah horumat akan Jehowa, djetä hapan huang keton bewäi.

30. Tapi keton akan kuman talo tä andau tä kea, äla mampelai belae akan andau tinai; aku toh Jehowa.

31. Tagal tä, haga keton prentahku, lalus djetä, aku toh Jehowa.

32. Äla keton manawah arangku idjä brasih, mangat aku imprasih intu marak olo Israel; krana aku toh Jehowa, idjä mamprasih keton;

33. Idjä djari magah keton blua

bara tanah Misir, mangat aku mandjadi Hatallan keton, jaku Jehowa.

BAGI 23.

Prentah tahu karä andau pesta.

1. Limbah tä Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: karä andau hai ain Jehowa, awang djari inukasku, keton akan bauauar, uka olo arä hapumpong sombajang; maka djetoh karä andau hai ajungku, idjä djari inukasku: — (5. Mos. 16.)

3. Kadjahawen andau keton akan bagawi, tapi andau udju tä aton sabat indu malajan, akan hapumpong sombajang hong kaleka brasih. Äla keton bagawi enen, djetä sabat ain Jehowa huang karä äka keton melai.

4. Tinai djetoh andau hai ain Jehowa, idjä djari inukase, andau olo akan hapumpong hong kaleka brasih, idjä akan iuar keton:

5. Bulan idjä solake, andau äpatwalas, benteng halemäi, aton paska ain Jehowa.

6. Andau limäwalas bulan djetä kea aton pesta ain Jehowa, djetä tepong idjä djaton iragi; kudju keton akan kuman tepong idjä djaton iragi.

7. Maka intu andau tampanan pesta tä keton akan hapumpong sombajang; andau tä äla keton bagawi.

8. Maka katahin kudju tä keton akan maluput parapah apui akan Jehowa; intu andau hanja

keton akan hapumpang sombajang tinai, äla keton bagawi andau djetä.

9. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

10. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari tamä tanah, idjä handak inengaku akan keton, amon keton handak manggetem karä tana hetä: maka keton akan mimbit akan imam idjä katamong awang panjolak keton manggeteme.

11. Imam akan manjun tampong tä intu baun Jehowa, mangat djetä ingilak akan keton; andau tinai, limbah sabat idjä hai tä, imam akan manjun tampong tä.

12. Tinai andau tampong keton iajnn, keton akan maluput indu parapah awang ingähu akan Jehowa idjä kongan anak tabiri idjä tinduh, awang idjä njelo umure.

13. Tuntang talo parapah indu kinan, iä tä, duä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, indu parapah apui, mandjadi mangat ewaue akan Jehowa; tuntang parapah talo ihop, anggor idjä peräpat hin.

14. Maka äla keton kuman tepong taheta, atawa kenta, atawa kanta, sampai andau keton djari maluput parapah tä intu Hatallan keton; djetä indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton huang karä kalekae melai.

15. Limhah tä, bara andau idjä limbah sehat hai tä, djetä bara andau keton djari maluput tampong bua indn parapah iajun tä, maka keton akan misä udju minggo genep.

16. Sampai andau idjä limbahsabat tingkat udju tä, djadi limä pulu andau genep; andau tä keton akan maluput tinai parapah indu kinan akan Jehowa.

17. Bara genep human keton, keton akan mimbit duä kabawak tepong iajun, idjä inampa bakale duä perpulu epa tunek tepong, idjä iragi tuntang injumap, indn tepong parut talo akan Jehowa.

18. Tinai haiak dengan tepong tä keton akan malnput udju kongan anak tabiri idjä tinduh, awang idjä njelo umure, tinai idjä kongan anak sapi hatuäe, tinai tabiri hatuäe duä kongan; djetä indu parapah awang ingähu akan Jehowa, awang puna iluput haiak parapah indu kinan tuntang haiak parapah talo ihop, mandjadi parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa.

19. Tinai keton akan maluput kambing hatuäe indu parapah tagal dosa, tinai duä kongan anak tabiri awang idjä njelo umure, indu parapah tarimakasih.

20. Imam akan manjun talo tä haiak tepong parut talo, mandjadi parapah iajun intu baun Jehowa, tuntang anak tabiri duä kongan tä; djetä imbaris akan Jehowa indn bagin imam.

21. Andau tä kea keton akan bauanar, uka olo arä hapumpang sombajang; äla keton bagawi andau tä. Djetä indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton huang karä kaleka keton melai.

22. Maka amon keton manggetem tanan keton, äla keton akan manggetem tä pahalau lepah lakau putinge, äla pahalau mimpon mam-palingise, äla mamata tana tinai; naughe djetä melai akan olo pähä helom tuntang akan tamuäi: aku toh Jehowa, Hatallan keton.

23. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

24. Suman akan olo Israel, koam: bulan udju, andau idjä, djetä sa-

bat idjü hai, sibat sarunai im-pahiau, tä keton akan hapumpong sombajang.

25. Äla keton bagawi andau tä, tapi luput parapah apui akan Jehowa.

26. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

27. Bulan udju, andau sapulu, djeta andau panjapan idjü hai; intu tä maka keton akan hapumpong sombajang, keton akan mamparandah lambaruan keton, sambil maluput parapah apui akan Jehowa.

28. Andau tä äla keton bagawi, krana djeta andau panjapan hai, mangat keton injapan intu baun Jehowa, Hatallan keton.

29. Genep hiti, idjü djaton maku mamparandah arepe, intu andau tä, akan impatäi bara hamputan äjue.

30. Genep hiti kea, idjü bagawi talo enen intu andau tä, aku handak mampatäi ia bara hampatae.

31. Tagal tä, äla keton bagawi andau djeta. Djeta indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton hong karä kalekae.

32. Djeta sibat keton idjü hai, intu tä keton akan mamparandah lambaruan keton. Andau djalatien bulan djeta kea, amon matanandau belep, tä maka haga keton sibat djeta, bara matanandau belep sampai matanandau belep tinai.

33. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

34. Suman akan olo Israel, koam: andau limäwalas bulan udju tä kea aton pesta tingkap dawen akan Jehowa, kudju katahie.

35. Andau idjü tamparae maka keton akan hapumpong sombajang; äla keton bagawi talo enen.

36. Kudju keton akan maluput

parapah apui akan Jehowa: andau hanja keton akan hapumpong sombajang tinai, sambil maluput parapah apui akan Jehowa: djeta andau sombajang hai, äla keton akan bagawi talo enen.

37. Djeta karä andau hai, äla Jehowa, idjü akan iuar keton, aka olo hapumpong sombajang, sambil maluput akan Jehowa parapah apui, parapah awang ingähu, tuntang parapah indu kinan, parapah injambalih, tuntang parapah talo ihop, intu genep karä andau hai tä.

38. Beken tinai karä andau sibat ain Jehowa, tuntang panengan keton, tinai djandjin keton, tuntang parapah idjü tumon karadjin huang keton malupute akan Jehowa.

39. Maka andau limäwalas, bulan udju, amon djari lepah getam karä palembut tanan keton, tä keton akan mahaga pesta akan Jehowa kudju katahie; andau idjü tamparae tä keton akan malajan, tinai andau hanja keton akan malajan kea, äla bagawi.

40. Andau tamparan pesta tä keton akan blaku bua kaju idjü balap ampie, tinai dawen korma, pating kaju abot dengan kaju arbenahal, tuntang keton akan ramirami kudju katahie hong baun Jehowa, Hatallan keton.

41. Tumon tä keton akan mahaga pesta tä akan Jehowa kudju sining njelo, djeta indu hadat palus katatahi akan karä panakan keton; bulan udju keton akan mahaga pesta tä.

42. Kudju keton akan melai hong tingkap dawen kaju, olo dihandiai idjü baris utus olo Israel akan melai hong tingkap dawen kaju.

43. Mangat karä panakan keton

akan katawan, aku djari manjoho olo Israel melai hong tingkap, me-toh aku magah olo ta blua bara tanah Misir; aku toh Jehowa, Hatallan keton.

44. Maka Moses masuman akan olo Israel karé andau hai ain Jehowa ta.

BAGI 24.

- I. Prentah tahu sumbo hong aka Hatalla, tuntang tahu tepong tampejah.
 II. Hukum olo idja manjapa Hatalla.
 III. Hukum olo idja mampatai atawa mampahimang olo.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel mimbit akan undus bua undus idja ihamis tuntang brasih, akas tantahan sumbo, hapan haradjur mambelom karé sumbo...

3. Intu ruar dinding kelat hong tingkap-panjupa Aaron haradjur akan manatap ta intu baun Jehowa, bara kalemai sampai handjewe; djeta indu hadat palus katatahi akan karé panakua keton.

4. Huang tantahan sumbo bu-lau brasih ta haradjur ia akan manatap karé matan sumbo ta intu baun Jehowa.

5. Tinai duan tunek tepong, sumap roti duwalas kabawak, akan genep roti duan dua perpalu apa tunek tepong.

6. Maka ikau akan matoh djeta mandjadi dua baris, mandjahawen mandjahawen hong idja kabaris, hundjun medja brasih ta, naharep baun Jehowa.

7. Intu hundjun genep barise ina garo brasih, hapa mampingat tahu roti ta, indu parapah apui akan Jehowa.

8. Intu genep andau sabat imam haradjur akan manakiri, manatap ta intu baun Jehowa, talo panengan olo Israel, mandjadi indu hadat palus katatahi.

9. Maka djeta indu bagin Aaron awen hanak; ia akan kuman ta intu aka brasih, krana djeta talo idja brasih haliai akas, bagin parapah apui ain Jehowa, mandjadi indu hadat palus sampai katatahi.

II. — 10. Maka olo hatua, anak bawin olo Israel dengan hatuan olo Misir, idja melai marak olo Israel, kanateke hageet, tuntang anak bawin olo Israel ta hanjaing dengan olo Israel idja bita, hong aka olo hapodok.

11. Tu maka anak bawin olo Israel ta batantu manawah aran Jehowa; sambil manjapa; tagal ta olo magah ia akan Moses. Aran induc Selomit; anak bawin ain Dibri, olo hanputar Dan.

12. Maka olo mangurong ia, handak mendah kaputusan bara njuman Jehowa.

13. Maka Jehowa hamatih dengan Moses, koae:

14. Imbit olo panjapa ta akan ruar aka olo hapodok, tuntang olo idja djari mahining ia manjapa akan mandanan lengte hundjun takolok olo ta, limbah ta salepah utus olo aré akan mampatai ia, mamanting ia hapan batu.

15. Tinai suman akan olo Israel, koam: genep olo idja djari manjapa Hatallae, toto ia akan mananggong dosae ta.

16. Aweawe idja djari manawah aran Jehowa, djaton tau dia ia impatai, toto salepah utus olo aré akan mamanting ia hapan batu: olo tamuai sama kea kilau idja puna anak tanah keton, amon ia djari

manawah aran Jehowa, toto iä akan impatäi. — (2. Mos. 20, 7.)

III. — 17. Maka amon olo djari mampatäi olon, toto iä akan impatäi kea;

18. Tapi olo idjä djari mampatäi meton olo, iä akan manakiri tä; biti sama biti, meto sama meto.

19. Tinai amon olo mangapähä olon, maka kilau iä djari mawie, tumon tä iä akan imaläh tinai; — (2. Mos 21, 23.)

20. Lompeng sama lompeng, matä sama matä, kasingä sama kasingü, kilau iä djari mangapähä olon, tumon tä iä akan imaläh tinai.

21. Tumon tä, äweäwe idjä mampatäi meton olo, iä akan manakiri tä, tapi äweäwe idjä mampatäi olon, iä akan impatäi tinai.

22. Sama hukum idjä bewäi akan hapan keton, dengan olo tamuäi sama kilau dengan idjä puna anak tanah keton; krana aku toh Jehowa Hatallan keton.

23. Maka Moses manjoho olo Israel magah olo panjapa tä akan ruar äka olo bapodok, sambil mampatäi iä, mamanting iä hapan batu. Palus olo Israel mawi tä tumon Jehowa djari mametäh Moses.

BAGI 25.

I. Njelon sabat tuntang njelon kahan-djak. II. Njelon kahandjak tä karä tana tuntang huma akan buli idjä puna tempoe. III. Tinai karä djipen olo akan ompas tinai.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses intu bukit Sinai, koac:

2. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari tamä tanah, idjä handak

inengaku akan keton, maka tanah tä akan ilajan, mahaga sabat akan Jehowa.

3. Djahawen njelo keton akan malan tanan keton, sambil mangalingking pambulan anggor keton, tuntang mimpon palembute;

4. Tapi njelo udju tä tanah akan mahaga sabat kasanang akan Jehowa; tä keton djaton akan malan tanan keton, djaton akan mangalingking pambulan anggor keton.

5. Tinai haring idjä lembut kabuate hetä hong njelo tä, äla keton manggeteme, tuntang tundon anggor idjä haring äla keton mamupule; krana njelo tä njelo malajan akan tanah.

6. Äla mingkes djetä; tapi tau bewäi keton kuman haring awang lembnt intu njelo sabat ain tanah keton; keton tau kuman tä, tuntang djipen rewar keton hatuä bawi, olo idjä iupah keton bagawi, tinai olo tamuäi, idjä melai hindjä keton;

7. Tinai djetä indu kinan meton keton, tuntang akan karä meto bariar hong tanah keton karä haring idjä lembut kabuate tä tau indu kinae.

8. Tinai keton akan misä udju tingkat njelo sabat kalotä, hangkndju udju njelo, djadi katalin udju tingkat njelo sabat tä äpat pulu djalatien njelo.

9. Tä maka andau sapulu, bulan udju, hapus tanah keton akan mam pahiau sarunai; hong andau panjapan hai tä sarunai akan impahiau hapus salepah tanah keton.

10. Keton akan mamprasih njelo limä pulu tä, sambil bauauar masuman kaempas hong salepah tanah, akan sakarä olo hetä; djetä njelon kahandjak akan keton, njelo tä ge-

nep bitin keton akan buli puna panatau ajue, genep bitin keton akan buli ungkup humae.

11. Sasining njelo idjä limä pulu, djeta njelon kahandjak tä; njelo tä äla keton malan, äla kea manggetem haring idjä lembut kabuate, äla mamupul haring bua pambulan anggor.

12. Krana njelo tä njelon kahandjak, djeta patut brasih akan keton; keton tau kuman haring tana bewäi, tapi äla mamumpong djeta.

II. — 13. Intu njelon kahandjak tä genep bitin keton akan buli puna panatau ajue.

14. Tagal tä, amon keton mandjual tana akan olo, atawa amon keton mamili tana bara olo, äla keton hatipu sama arep keton.

15. Miring itong karä njelo sampai njelon kahandjak tä, tumon tä regae ikaa akan mamilie bara olo, tuntang miring itong karä wajah getem, idjä sampai njelon kahandjak tä, olo akan mandjual tä akan keton.

16. Djaka arä njelo hindai, keton akan mandahang regae tumon tä, tapi amon isut njeloc bewäi batisa, maka keton akan manapas regae tumon tä; krana olo tau mandjual tä akan keton sampai akan njelon kahandjak tä bewäi.

17. Tagal tä, äla idjä biti manipu koiae, tapi mikäh Hatallan keton, krana aku Jehowa aton Hatallan keton.

18. Tumon prentahku, haga hadatku sambil malalus djeta, tä keton karäh belom sanang huang tanah.

19. Tä tanah akan mampalembut buae akan keton, tuntang keton karäh kuman sampai ombet, keton karäh belom sanang huang tanah.

20. Maka mikäh koan keton: na-

rai indu kinan ikäi iutu njelo udju tä? krana ikäi ingahana malan, ingahana manggetem.

21. Aku handak mandjowong berkatku akan keton hong njelo djahawen tä, mangat njelo djeta mamua akan keton ombet akan kinan telo njelo.

22. Tinai njelo hanja tä keton akan malan, tuntang magon kuman talo usang, sampai totok njelo djalaten; sampai limbah getem talo, idjä ialan keton njelo hanja tä, keton magon kuman talo usang.

23. Tumon tä tana djaton tau indjual keton palus, krana aku idjä tempon tanah, keton olo tamuäi idjä mangkalewu intu aku.

24. Tagal tä hapus tanah pagangan keton, amon keton mandjual tana, patut tau inampuli tinai.

25. Djaka paharin keton djadjalan pähä belom, sampai iä mandjual belae tanae, maka kolae idjä kapala tokep akan manampuli idjä djari indjual paharie.

26. Maka djaka djaton kolae idjä tau manampuli tä, tapi lengäe kabuate tau sondau talo ombet hapae manampuli tä,

27. Tä iä akan misä karä njelon tanae tä djari indjual, maka regan karä njelo idjä batisa sampai njelon kahandjak tä iä akan maliae akan olo, idjä äkae djari mandjual tä, tä tanae buli iä tinai.

28. Tapi amon lengäe djaton tau sondau talo ombet, hapae malian regae akan olo, idjä djari mamili tä, tä tanae, idjä djari indjuale, magon melai intu lengän olo idjä djari mamili tä, sampai njelon kahandjak; tapi hong ujon kahandjak djeta empas, buli idjä puna tempoe tinai.

29. Tumon tä kea, amon olo djari

mandjual humae idjä hong lewu awang hakota, maka sampai hapus idjä njelo iä tau manampuli tä tinai, hapus idjä njelo puna tikas entaie.

30. Tapi djaka djetä djaton djari inampulie limbah hapus idjä njelo, tä huma idjä hong lewu awang hakota palus katatahi melai akan olo, idjä djari mamili tä, palus akan panakae; djetä djaton empas tinai hong njelon kahandjak tä.

31. Tapi huma awang intu lewu hong tana, awang djaton hakota, akan itong olo sama kilau tana kea; djetä tau hantä inampuli, tinai djetä empas bewäi hong njelon kahandjak.

32. Tapi idjä lewun olo Lewi tä, karä huma idjä huang lewu baris ai, maka olo Lewi tau hantä manampuli djetä tinai.

33. Amon olo djari mamili human olo Lewi hong lewun olo Lewi kea, djetä empas bewäi hong njelon kahandjak, krana tikas lewu djetä bewäi pängangan olo Lewi intu marak olo Israel.

34. Tinai tanac, idjä darah lewue, djaton hali ai tau indjual, krana djetä akan bagin äwen tä palus katatahi.

III. — 35. Tinai amon paharin keton djari pähä belom, karä ramoe djari baduroh, maka keton akan unanjokah iä, alo iä olo tamuäi, atawa olo idjä omba hindjä human keton bewäi.

36. Äla keton manak rear, atawa blaku guajan intu iä, tapi mikäh Hatallan keton, mangat paharin keton tau belom hindjä keton.

37. Äla mahatangan rear keton paham manak, äla mahatangan talo kinan paham badjalan.

38. Aku Jehowa aton Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, mangat aku ma-

nenga tanah Kanaan akan keton, tuntang aku indu Hatallan keton.

39. Tinai amon paharin keton djari pähä belom, sampai iä djari mandjual arepe akan keton, äla keton mawi iä kilau rewar keton.

40. Tapi kilau olo buruh, kilau olo omba bewäi iä akan hindjä keton; sampai njelon kahandjak tä iä akau bagawi intu keton.

41. Tä maka iä empas tinai bara keton, äwen hanak, iä akan buli ungrup human ai tuntang panatau tato hiange.

42. Krana olo tä puna rewar ajungku, idjä djari imbitku bara tanah Misir, tagal tä djaton tau äwen tä indjual, kilau mandjual rewar.

43. Äla ikau karas marentah iä, tapi mikäh Hatallam.

44. Tapi amon ikau handak mamili rewar hatuä bawi, tau ikau mamili djetä bara karä utus olo, idjä melai hakaliling tanah keton.

45. Tinai anak olo beken utuse, idjä omba melai hong tanah keton bewäi, kilau olo tamuäi, äwen tä tuntang panakae tau keton mamilie indu rewar keton.

46. Tuntang keton akan mandjadi tempon äwen tä, palus anak keton rahian bara keton, äwen tä indu rewar keton palus katatahi; tapi idjä paharin keton, olo Israel tä, äla marentah iä pahalau karas.

47. Amon olo beken utuse, idjä omba melai hong tanah keton. bahudjong djaladjalan tatau, tuntang paharin keton, idjä darah iä, djari pähä belom, sampai iä mandjual arepe akan olo beken utuse, idjä omba melai hong tanah keton, atawa akan olo ungrup djetä:

48. Tä limbah iä djari mandjual arepe iä tau inewus tinai, idjä biti

bara karä paharie idjä kalambutan akan manewus iä,

49. Atawa mamac, atawa paharie idjä tato, atawa äweäwe untkup ajue idjä tokep hakola dengae akan manewus iä tinai, atawa djaka lengäe kabuate sondau ombet, iä akan manewus arepe.

50. Tä iä akan hitong dengan tempoe bara njeloe djari mandjual arepe sampai njelon kahandjak tä: maka regae akan itong tumon karä njeloe, kilau djaka iä buruh bewäi intu tempoe.

51. Djaka arä njeloe hindai, maka tumon karä njelo tä kea iä akan malian bagin regae iä imili solake.

52. Tapi djaka isut njelo bewäi batisa sampai njelon kahandjak tä, maka iä akan hitong dengan tempoe tumon tä kea, tumon karä njeloe tä iä akan malian bagin regae.

53. Kilau olo buruh iä akan melai dengan tempoe, mitong genep njelo; tinai äla manjoho olo marentah iä karas intu matan keton.

54. Tapi alo iä djaton inewus, intu njelon kahandjak tä iä empas bewäi, äwen hanak.

55. Krana olo Israel puna rewar ajungku, iä rewar ajungku, idjä djari induangku bara tanah Misir; aku Jehowa aton Hatallan keton.

BAGI. 26.

I. Berkat indjandji. II. Hukum insanan.

I. — 1. *Ä*la manampa dewa akan keton, äla mampendeng hong tanah keton hampatong atawa pangantoho, atawa saron talo kalotä, idjä akan injembah keton; krana aku, Jehowa, aton Hatallan keton.

2. Andau sabatku keton akan mahagac, äka brasih ajungku patut keton mikähe; aku toh Jehowa.

3. Djaka keton manandjong huang karä hadatku, tuntang mahaga karä prentahku, sambil manumon tä: — (5. Mos. 28.)

4. Tä aku handak manenga akan keton udjan intu puna wajahe, tannan keton karäh ombeombet kandjarie, tinai karä batang buan keton akan mamua ombet;

5. Sampai wajah mihik gegä palus wajah mamupul bua anggor, tinai wajah mamupul bua anggor haradjur njamah palus musim malan tinai; panginan keton karäh ombet haliai sampai besoh toto, keton karäh melai sanang.

6. Tinai aku handak mahaga mangabwah tanah keton, uka keton tau menter batiroh, olo djaton maur keton. Aku handak manganan karä meto basiak bara tanah keton, tuntang padang djaton akan mangumbang tanah keton hindai.

7. Keton akan maharak karä musoh keton, olo tä karäh halelek awi padang intu baun keton.

8. Limä biti keton karäh maharak saratus, saratus biti keton karäh maharak sapulu kojan, karä musoh keton akan halelek awi padang intu baun keton.

9. Tinai aku handak mules arepku manampajah keton, aku handak mampanak, mangapal keton, djandjingku aku handak mandähäe dengan keton.

10. Keton karäh kuman talo idjä usang, tinai talo idjä usang tä keton karäh mampluae tagal karä talo idjä taheta.

11. Tinai aku handak melai intu bentok keton, huangku djaton akan mangabelä keton.

12. Aku handak manandjong intu marak keton, aku handak indu Hatallan keton, tuntang keton akan indu utus olo ajungku.

13. Aku Jehowa aton Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, belä keton akan rewar olo hetä; aku djari mamelek ugar keton, manjoho keton manandjong hadjangah.

II.—14. Tapi djaka keton djaton manarima aughku, djaton manumon karä prentahku toh,

15. Djaka keton mangabelä hadatku, hambaruan keton mandjilek dasarku, sampai keton djaton maku manumon karä prentahku, tapi mangarak djangjingu:

16. Tä maka aku handak mawi keton kalotoh: aku handak mawi keton hapan panaräwen, peres gambala, tinai darem, idjä mangusup baun keton, mampaujuh hambaruan keton; haiang bewäi keton karäh manawur binjin keton, musoh keton karäh manggetem tä.

17. Tinai aku handak manintu baungku mawi keton, sampai keton kalah intu baun karä musoh keton; idjä basingi keton karäh marentah keton, keton karäh hadari, alo djaton olo manggoang keton.

18. Maka amon keton hindai maku manumon aughku awi talo djetä: tä aku handak mandahang hukumku hangkudju lipet, hapan mandjara keton tagal karä dosan keton.

19. Krana aku handak manumpul kadjohon katekang atäi keton, haiak manampa langit tambuan keton mandjadi kilau sanaman, tuntang petak keton mandjadi kilau tambaga.

20. Karä kapähän gawin keton karäh nihau haiang bewäi, petak keton djaton akan mampalembut

buae, tinai karä kaju hong tanah djaton karäh mamua akan keton.

21. Amon keton malawan aku hantä, djaton maku manarima aughku: toto, hangkudju lipet haream aku handak mamukul keton tumon karä dosan keton.

22. Krana aku handak manjoho meto basiak tamä marak keton, djetä akan kuman anak keton, sambil mamisak meton keton, mampanunos keton, karä djalan keton karäh benjem bewäi.

23. Tinai amon awi karä talo tä djaton kea keton taraadjar, amon keton magon malawan aku:

24. Tä aku kea handak malawan keton, hangkudju lipet haream aku handak mawi keton tagal karä dosan keton.

25. Krana aku handak mimbit padang mantakan keton, mamalah djangjingu intu keton. Alo keton mahakan akan lewun keton, aku handak manjoho peres papa mantakan keton, sampai keton kalong lengän musoh keton.

26. Tinai aku handak marusakan ganan tepong keton, sampai sapulu olo bawi akan manjumap tepong keton hapan tannur idjä, hapan timbangan iä akan mandjuluk tepong tä akan keton tinai; amon keton kumae, djaton tau besoh.

27. Amon awi hukum djetä keton hindai maku mahining aughku, amon keton magon malawan:

28. Tä maka aku tuntang paham kasangitku handak malawan keton kea, hangkudju lipet haream tinai aku handak mandjara keton tagal dosan keton.

29. Sampai keton akan kuman isiu anak keton, hatuä bawi.

30. Aku handak manusut lungkohl äka keton sombajang, manda-

rai karä pangantohon keton, tuntang hantun keton aku handak mandjakahe hindjä hantun dewan keton; hambaruangku karäh mandjilek keton.

31. Aku handak manunis lewun keton, tuntang mamapa kaleka brasih ain keton, aku djaton maku manjingut talo mangat ewaue bara keton.

32. Toto, aku handak marusak tanah, sampai karä musoh keton, idjä melai hetä, karäh djungun sabab tä.

33. Tapi keton handak imisah indaraiku marak karä utus olo kapir, sambil mangitau padang manuntut likut keton; tä tanah keton karäh rusak, lewun keton karakkaraka.

34. Katika tä tanah tä tuntang kakilake akan manjukup mahaga karä sabat ajue, katahin djetä benjem, kahum keton hong tanah musoh keton; toto, katahin tä petak karäh malajan, mangilak karä sabat ajue.

35. Katahin kabenjeme maka tanah tä karäh malajan, gantin djetä djaton panae malajan bihin hong karä sabat keton, katahin keton melai hetä.

36. Maka olo utus keton awang batisa, aku handak manamäan kikhä intu atäi äwen tä hong karä tanah musohe, sampai kiris dawan kaju akan mandari iä; iä akan hadari kilau olo hadarian padang, iä akan balongkang, alo djaton idjä mantakan iä.

37. Iä akan hadari balongkang tarangtaranga sama arepe, ampianpin intakan padang, alo djaton idjä mantakan iä, keton karäh djaton tau mendeng intu baun musoh keton.

38. Malainkan keton karäh rusak

intu marak karä utus olo kapir, tanah musoh keton karäh mampalomos keton.

39. Tinai olo baris keton idjä batisa karäh kilau meher hong karä tanah musohe tagal kadarhaka; toto, tagal kadarhakan tato hiange kea iä karäh kilau meher hetä.

40. Tä maka iä karäh mangaku kadarhaka, tuntang kadarhakan tato hiange, karä katulas gawie dengangku, idjä djari hapae malawan aku;

41. Sampai aku djari malawan iä kea, tuntang djari maharak iä akan karä tanah musohe. Tapi amon atäie idjä djaton injunat tä mamparandah arepe hetä, mangaku, buah bewäi iä djari ihukum tagal kadarhaka:

42. Tä maka aku handak manahiu djangjingku dengan Jakob, djangjingku dengan Isaak, djangjingku dengan Abraham; palus aku handak mingat tanah tä,

43. Idjä djari ilih olo tä, idjä manjukup karä sabate andau malajan, kahum oloe manjukup karä hukum kadarhaka, basa olo tä djari mangabelä prentahku, tuntang hambaruäe djari mandjilek hadatku.

44. Tapi alo olo tä kasaburan hong tanah karä musohe, toto aku djaton kea djari manganan iä haliai, aku djaton mandjilek äwen tä, sampai aku palus handak mampalomos iä, sambil mangarak djangjingku dengae; krana aku, Jehowa, aton Hatallae.

45. Aku handak manahiu akäe tinai djangjingku dengan tato hiange, idjä djari imbitku bara tanah Misir, haiak gitan karä olo kapir, mangat aku indu Hatallae, aku Jehowa. — (1. Mos. 15, 18; — 2. Mos. 12, 33.)

46. Djetä karä hadat, karä prentah, karä dasar, idjä djari inenga Jehowa indu torose dengan olo Israel, hundjun bukit Sinai, hadjamban lengän Moses.

BAGI 27.

Prentah tahu talo idjä djari imbaris akan Hatalla.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moscs, koae:

2. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon olo bamiat, mambaris olon akau Hatalla, djaka äweu tä indu inewus tinai, maka ikau akan marega iä.

3. Ikau akan marega iä tumon toh: olo hstuä idjä duä pulu njelo umure, sampai idjä djahawen pulu njelo umure, ikau akan manantu regae limä pulu sekel salaka, tumon batang sekel idjä hong äka brasih.

4. Djaka iä olo bawi, tä ikau akan manantu regae telo pulu sekel.

5. Djaka iä hatuä idjä limä njelo umure, sampai idjä duä pulu ujelo umure, tä ikau akan manantu regae duä pulu sekel; olo bawi idjä kalotä umure sapulu sekel.

6. Djaka djetä anak hatuä awang idjä bulan umure, sampai awang limä njelo umure, maka ikau akan manantu regae limä sekel salaka, tinai anak bawi telo sekel salaka.

7. Tinai djaka iä hatuä idjä djahawen pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, tä ikau akan manantu regae limäwalas sekel, olo bawi idjä kalotä umure sapulu sekel.

8. Tapi djaka olo tä pähä belom, sampai iä djaton tau manjukup re-

gae kalotä, tä iä akan impendeng intu baun imam, imam tä akan marega iä, maka iä akan marega iä tumon ampin kahalap pabelom olo tä, idjä djari mawi djangji tä.

9. Djaka talo, idjä imbaris tä, meto idjä tau hapan indu parapah akan Jehowa, karä meto kalotä idjä imbaris akan Jehowa balalu brasih.

10. Djetä djaton tau inganti inakiri idjä bahalap dengan idjä papa. idjä papa dengan idjä bahalap mahin dia kea, tinai paribasa olo manakiri meto sama meto, tä maka idjä solake tuntang idjä gantie tä palus brasih duäduä.

11. Maka djaka meto idjä imbaris tä djalahau meto pali, idjä djaton tau hapan indu parapah akan Jehowa, meto tä akan imbit olo naharep baun imam.

12. Imam akan marega tä tumon kahalape atawa tumon kapapan ampie; tumou ikau marega tä, joh imam, tumon tä kea regae.

13. Tinai amou olo handak manampuli djetä, maka iä akan mandahang tinai midjämidjä dalam limä labih bara regae awim.

14. Amon olo mamprasih humae, hapae mambaris tä akan Jehowa, maka imam akan marega djetä tumon kahalape atawa kapapan ampie; tumon imam djari marega tä, tumon tä kaetter regae.

15. Tinai djaka iä, idjä djari mamprasih tä, handak manampuli humae tinai, maka iä akau mandahang midjämidjä dalam limä karä rear labih bara regae awim, tä maka humae buli akae tinai.

16. Tinai amon olo djari mambaris akan Jehowa bagin tanae, maka ikau akan marega tä tumon takar binjie; tana awang tagalan

idjä homer binjin seora ikau akan maregae limä pulu sekel salaka.

17. Djaka iä mambaris tanae tä palus limbah njelon kahandjak, tä maka ikau akan marega djetä tumon idjä injewut nah.

18. Tapi amon iä mambaris tanae rahian bara tä, tä imam akan mitong rear tmnon karä njelo awang tisa hindai sampai njelon kahandjak tä, tumon tä iä akan manapas regae.

19. Maka djaka iä, idjä djari mambaris tana tä, handak manampuli djetä tinai, tä iä akan mandahang midjämidjä dalam limä karä rear lebih bara regae awim; tä maka tanae buli akae tinai.

20. Tapi amon iä djaton makn manampulie, tä imam patut mandjuale akan olo beken, maka djetä djaton taratampuli tinai;

21. Malainkan tana tä, amon djetä lapas tinai hong njelon kahandjak, palus brasih sampai katatahi akan Jehowa, mandjadi kilau tana kerem, djetä akan bagin imam palus katatahi.

22. Tinai amon olo mambaris akan Jehowa tana idjä djari imilie, idjä djaton puna bagin joresan ajue,

23. Tä imam akan mitong bagin regae, idjä tisan kauna regae idjä solake, sampai njelon kahandjak; djadi andau iä handak manampuli tana tä, iä akan manahor regae tumon djetä, mangat tä mandjadi brasih akan Jehowa.

24. Maka huang njelon kahandjak tana tä akan buli bara iä, idjä djari mamilie, akan idjä pnaa tempon joresan tana tä. — (25, 10.)

25. Maka ikau akan marega karä talo tä tumon batang sekel, idjä hong aka brasih tä; behat idjä sekel tä duä pulu gera.

26. Tapi anak meto idjä solake inakan indue, idjä puna akan Jehowa, äla olo mambaris djetä tinai akan Jehowa, atawa sapi atawa kambing tabiri, krana djetä puna bagin Jehowa.

27. Amon djetä djalahan meto pali, tä olo akan manewuse tumon ikau maregae, mandahang tinai midjämidjä dalam limä, lebih bara regae awang inantum; maka amon djetä djaton inewus, tä meto tä akan indjual tumon regae awim.

28. Tapi karä talo kerem, idjä djari ingerem olo bara karä talo ajue akan Jehowa, djetä djaton taradjual, djaton taratewus, alo olon, meto atawa tana bagin joresan, krana karä talo kerem tä brasih haliai intu Jehowa.

29. Olo kerem djaton taratewus kea, iä akan impatäi bewäi.

30. Tinai idjä dalam sapulu bara karä talo hong tanah keton, palem-but tanan keton, palem-but pambulan keton, djetä ain Jehowa, djetä brasih intu Jehowa.

31. Tapi djaka olo nahuang manakiri tangahe idjä dalam sapulu tä, tä iä akan mandahang midjämidjä dalam limä lebih bara regan djetä.

32. Tinai karä sapi, karä kambing tabiri, karä meto idjä imbelom olo, maka idjä dalam sapulu patut imbaris imprasih akan Jehowa.

33. Barangai alo djetä bahalap, alo djetä papa, äla kea manakiri djetä; paribasa olo manakiri tä, tä duäduä idjä solake tä tuntang idjä takirie tä palus brasih, djaton taratewus tinai.

34. Djetä karä prentah, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses akan olo Israel, hundjun bukit Sinai.

SURAT MOSES IDJÆ ÆPAT, IDJÆ BAGARÆ

NUMERI.

(HASEAN.)

BAGI 1.

Djumlahah Karä olo idjä sanggam klabi,
baris olo Israel.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang Sinai, huang tingkap-panjupa tä, intu andau idjä solake, bulan duä, njelo duä kea limbah olo tä djari blua bara tanah Misir, koae:

2. Isä djumlahah hapus utus olo Israel, tumon karä hamputae, tinai tumon ungkup human tatee, karä olo hatuä tuntang arae, genegenep takoloke. — (26, 2. — 2. Mos. 30, 12.)

3. Idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä labih bara tä, olo Israel handiai idjä sanggam omba mamarang, isä olo tä tumon padjue; keton duä Aaron akan misä karäe.

4. Tinai bara genep hamputae midjämidjä biti olo hatuä, idjä mangapala karä ungkup tatee, akan mandohop keton duä.

5. Maka djetoh aran karä olo hatuä, idjä akan mandohop keton duä; bara hamputan Ruben: Elisur, anak Sedeut.

6. Bara hamputan Simeon: Selumiel, anak Surisadai.

7. Bara hamputan Juda: Nahe-son, anak Aminadab.

8. Bara hamputan Isaskar: Neteel, anak Suar.

9. Bara hamputan Sebulon: Eliab, anak Helon.

10. Bara karä panakan Josep, maka bara hamputan Epraim: Elisama, anak Amihud; tinai bara hamputan Manasse: Gamaliel, anak Pedasur.

11. Bara hamputan Benjamin: Abidan, anak Gideoni.

12. Bara hamputan Dan: Ahieser, anak Amisadai.

13. Bara hamputan Aser: Pagiel, anak Oghran.

14. Bara hamputan Gad: Eljasap, anak Deguel.

15. Bara hamputan Naptali: Ahira, anak Enan.

16. Æwen tä idjä djari intih bara marak utus olo arä, isä idjä mantir kapala huang karä hamputan tatee, idjä kapala hai genep biti huang hamputan ai.

17. Maka Moses äwen duä Aaron manduan äwen tä, idjä djari injewut arae;

18. Tuntang isä manjoho hapus utus olo arä hapunpong, intu andau idjä solake, bulan duä, uka olo tä injatjah tumon karä kabalie, tinai tumon ungupe, tuntang tumon hamputan tatee, olo handiai idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, genegenep takoloke.

19. Kilau Jehowa djari mametäh Moses, tumon tä isä djari misä olo arä tä hong padang Sinai.

20. Karä olo panakan Ruben, anak Israel idjä bakas tä, tumon karä ungkup tatee, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

21. Maka djumalah karä olo hamputan Ruben awang buah isä tä äpat pulu djahawen kojan limä ratus biti.

22. Karä olo panakan Simeon, tumon karä ungkup tatee, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

23. Maka djumalah karä olo hamputan Simeon awang buah isä tä limä pulu djalatien kojan telo ratus biti.

24. Karä olo panakan Gad, tumon karä ungkup tatee, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

25. Maka djumalah karä olo hamputan Gad awang buah isä äpat pulu limä kojan djahawen ratus limä pulu biti.

26. Karä olo panakan Juda, tumon karä ungkup tatee, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

27. Maka djumalah karä olo hamputan Juda awang buah isä udju pulu äpat kojan djahawen ratus biti.

28. Karä olo panakan Isaskar,

tumon karä ungkup tatee, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

29. Maka djumalah karä olo hamputan Isaskar awang buah isä limä pulu äpat kojan, äpat ratus biti.

30. Karä olo panakan Sebulon, tumon karä ungkup tatee, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

31. Maka djumalah karä olo hamputan Sebulon awang buah isä limä pulu udju kojan äpat ratus biti.

32. Karä olo panakan Josep: maka karä olo panakan Epraim, tumon karä ungkup tatee, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

33. Maka djumalah karä olo hamputan Epraim awang buah isä äpat pulu kojan limä ratus biti.

34. Tinai karä olo panakan Manasse, tumon karä ungkup tatee, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

35. Maka djumalah karä olo hamputan Manasse awang buah isä telo pulu duä kojan duä ratus biti.

36. Karä olo panakan Benjamin, tumon karä ungkup tatee, tumon karä baris kabalie, djumalah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara

tä, olo handiai idjä sanggam omba inamarang,

37. Maka djumlahah karä olo hamputan Benjamin awang buah isä telo pulu limä kojan äpat ratus biti.

38. Karä olo panakan Dan, tumon karä ungkup tatoes, tumon karä baris kabalie, djumlahah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

39. Maka djumlahah karä olo hamputan Dan awang buah isä djahawen pulu duä kojan udju ratus biti.

40. Karä olo panakan Aser, tumon karä ungkup tatoes, tumon karä baris kabalie, djumlahah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

41. Maka djumlahah karä olo hamputan Aser awang buah isä äpat pulu sakojan limä ratus biti.

42. Karä olo panakan Naptali, tumon karä ungkup tatoes, tumon karä baris kabalie, djumlahah karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang,

43. Maka djumlahah karä olo hamputan Naptali awang buah isä limä pulu telo kojan äpat ratus biti.

44. Djetä djumlahah karä olo awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tuntang mantir olo Israel, duä-walas biti tä, idjä kapala hai, genep biti huang hamputan tatoes.

45. Djetä djumlahah karä olo Israel, tumon karä hamputan tatoes, karä olo idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, olo handiai idjä sanggam omba mamarang;

46. Djumlahah karä olo tä samandiai djahawen ratus telo kojan limä ratus limä pulu biti.

47. Tapi karä olo hamputan Lewi, tumon karä ungkup tatoes, djaton tamput isä haiak olo beken tä.

48. Krana Jehowa djari hamauh dengan Moses, koae:

49. Olo hamputan Lewi äla misäe, äla djumlahah ai häwoi dengan olo Israel.

50. Malainkan baris olo Lewi tä akan äkaku melai, akan karä ramon äkaku tä. Äwen tä akan mamikul äka brasih tä tuntang karä ramoe, tinai iä akan manonggo djetä, iä akan bapodok hakaliling äka brasih tä.

51. Amon äka brasih tä indu mindah, tä olo Lewi akan mengkak tä; tuntang amon äka brasih tä akan tendä tinai, tä olo Lewi akan mampendenge tinai. Djaka olo beken mangarait arepe dengan gawi tä, iä akan impatäi.

52. Maka karä olo Israel akan bapodok genep biti tokep banderan hamputae, hindjä djalahan ai.

53. Tapi olo Lewi akan bapodok hakaliling äkaku melai, belä kalaitku mantakan utus olo Israel; tagal tä olo Lewi akan manonggo buabuaah äkaku idjä brasih tä.

54. Maka olo Israel manumon karä augh, awang djari imetäh Jehowa intu Moses.

BAGI 2.

Prentah mamatut rinting olo Israel akan bapodok.

1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Olo Israel akan bapodok tan-dipah tingkap-panjupa, genep biti mamenda banderan ungkupaeta, mamenda banderan ungkup tatoe.

3. Hila timor Juda akan bapodok, banderae tuntang karä padjun olo parang; maka Naheson, anak Aminadab, djadi mantir olo hamputan Juda.

4. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang udju pulu äpat kojan djahawen ratus biti.

5. Hadarah dengan olo Juda olo hamputan Isaskar akan bapodok; maka Netaneel, anak Suar, djadi mantir olo hamputan Isaskar.

6. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu äpat kojan äpat ratus biti.

7. Tinai olo hamputan Sebulon; maka Eliab, anak Helon, djadi mantir olo hamputan Sebulon.

8. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu udju kojan äpat ratus biti.

9. Djadi karä padjun olo parang, idjä omba mamenda banderan Juda, saratus hanja pulu djahawen kojan äpat ratus biti; äwen tä akan hagoet helo.

10. Banderan Ruben tuntang karä padjun olo parang akan bapodok hila salatan; maka Elisur, anak Sedeur, djadi mantir olo hamputan Ruben.

11. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu djahawen kojan limä ratus biti.

12. Hadarah dengae olo hamputan Simeon akan bapodok; maka Selumiel, anak Surisadai, djadi mantir olo hamputan Simeon.

13. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu djalatiän kojan telo ratus biti.

14. Tinai olo hamputan Gad

maka Eljasap, anak Deguel, djadi mantir olo hamputan Gad.

15. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu limä kojan djahawen ratus limä pulu biti.

16. Djadi karä padjun olo parang, idjä omba mamenda banderan Ruben, saratus limä pulu sakojan äpat ratus limä pulu biti; maka äwen tä akan hagoet baris idjä duä.

17. Limbah tä maka tingkap-panjupa tä akan hagoet, haiak karä ungkup olo Lewi, intu bentok karä padjun klahin olo Israel tä; tumon olo arä bapodok, kalotä kea iä akan hagoet tinai, genep biti penda banderan hamputaeta, penda banderan ungupe.

18. Banderan Epraim tuntang karä padjun olo parang akan bapodok hila barat; maka Elisama, anak Amihud, djadi mantir olo hamputan Epraim.

19. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu kojan limä ratus biti.

20. Hadarah dengae olo hamputan Manasse akan bapodok; maka Gamaliel, anak Pedasur, djadi mantir olo hamputan Manasse.

21. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang telo pulu duä ratus biti.

22. Tinai olo hamputan Benjamin; maka Abidan, anak Gideoni, djadi mantir olo hamputan Benjamin.

23. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang telo pulu limä kojan äpat ratus biti.

24. Djadi karä padjun olo parang, idjä omba penda banderan Epraim, saratus hanja kojan saratus biti; maka äwen tä akan hagoet baris idjä telo.

25. Banderan Dan tuntang karä padjun olo parang akan bapodok hila utara; maka Ahieser, anak Amisadai, djadi mantir olo hamputan Dan.

26. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang djahawen pulu duä kojan udju ratus biti.

27. Hadarah dengae olo hamputan Aser akan bapodok; maka Pagiël, anak Oghran, djadi mantir olo hamputan Aser.

28. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang äpat pulu sakojan limä ratus biti.

29. Tinai olo hamputan Naptali; maka Ahira, anak Enan, djadi mantir olo hamputan Naptali.

30. Karä oloe awang buah isä tamä padjun olo parang limä pulu telo kojan äpat ratus biti.

31. Djadi karä padjun olo parang, idjä omba penda banderan Dan, saratus limä pulu udju kojan djahawen ratus biti; äwen tä akan hagoet tapakan rahian bara karä bandera awang beken tä.

32. Djetä djumlah karä olo Israel awang buah isä, tumon ungkup hamputan karä tatee; olo handiai, idjä tamä karä padjun parang äwen tä djahawen ratus telo kojan limä ratus limä pulu biti.

33. Tapi olo Lewi djaton tamput isä haiak karä olo Israel, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

34. Maka olo Israel manumon karä prentah Jehowa intu Moses, tumon prentah tä iä bapodok penda karä banderae, tumon tä kea iä hagoet, genep biti hindjä hamputae, hindjä ungupe.

BAGI 3.

I. Ungkup Aaron. II. Olo Lewi buah isä, gawie inukas. III. Olo idjä solake inakan indue buah isä, iä inakiri hapan olo Lewi.

I. — 1. Maka djetoh ungkup Aaron äwen duä Moses, metoh Jehowa hakotak dengan Moses lundjun bukit Sinai.

2. Djetoh aran karä anak Aaron: idjä solake inakan indue Nadab, limbah tä Abihu, Eleasar tuntang Itamar.

3. Djetä aran anak Aaron, imam tä, idjä djari iminjak, idjä djari injuang lokape, uka mimbing pangkat imam.

4. Tapi Nadab äwen duä Abihu matäi naharep baun Jehowa, awie mimbit apui sala naharep baun Jehowa hong padang tunis benjem Sinai tä; äwen tä matäi lomat, djaton djari manak. Maka Eleasar äwen duä Itamar magon manggau gawin imam pangiwa bapae Aaron. — (3. Mos. 10, 2.)

II. — 5. Maka Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

6. Soho olo hamputan Lewi manalih, soho äwen tä mendeng intu baun imam Aaron, uka äwen tä manjang manonggo iä.

7. Tinai uka äwen tä indu panggapit gawin imam gantim hapus utus olo arä tä, uka iä nguan karä gawi akan äka brasih tä.

8. Mangat äwen tä manganti hapus utus olo Israel manonggo karä ramon tingkap-panjupa, uka nguan karä ampin gawi akan äka brasih.

9. Tenga olo Lewi tä akan Aaron äwen hanak, äwen tä djari inenga akae bara olo Israel.

10. Tapi Aaron äwen hanak akan imbarism, uka manonggo gawin

pangkat imam; olo beken, idjä mangarait arepe dengan gawi tä, akan impatäi.

11. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses, koae:

12. Itäm, aku djari manduan olo Lewi bara marak olo Israel, indu gantın karä anak olo Israel, idjä solake djari inakan indne; olo Lewi tä indu baris ajungku.

13. Krana karä idjä solake inakan indue samandiai uras ajungku; intu andauku mampatäi karä idjä solake inakan indne samandiai hong tanah Misir, maka aku djari mambaris mamprasih akangku karä idjä solake inakan indne baris olo Israel, alo olon alo meto, djetä puna baris ajungku; aku toh Jehowa.

14. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang tunis benjem Sinai, koae:

15. Isä karä olo hamputan Lewi, tumon karä ungupe, isä karä idjä hatuä awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä.

16. Tä Moses misä olo tä tumon augh Jehowa, tumon petähe intu iä.

17. Maka djetoh aran anak Lewi horan: Gerson, Kahat, Merari.

18. Maka djetoh aran anak Gerson: Libni, Simeı; äwen duä tä sama tato ungupe.

19. Anak Kahat, idjä uras tato ungupe kea, iä tä: Amram, Ishar, Hebron, Usiel.

20. Anak Merari, idjä sama tato ungupe kea, iä tä: Maheli, Musi. Djetä karä ungupe olo Lewi, tumon karä tatoe horan.

21. Panakan Gerson tä, iä tä ungupe olo Libni tinai ungupe olo Simeı.

22. Djumalah karä olo hatuä idjä buah isä, olo handiai awang

idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä, udju kojan limä ratus biti.

23. Maka karä ungupe panakan Gerson akan bapodok intu likut äka brasih tä hila barat.

24. Mantir panakan Gerson tä Eljasap, anak Lael.

25. Maka padjun tonggon olo Gerson intu tingkap-panjupa, djetä tingkap idjä huange, tuntang lapis tingkape tä, tuntang lalangite, tinai benangatep intu bauntonggang tingkap-panjupa.

26. Tinai karä dinding benang parantaran, idjä hakaliling tingkap-panjupa tuntang mesbeh tä, tuntang benangatep akan bauntonggang parantaran, tinai karä tali djantar, idjä mandähen tä.

27. Panakan Kahat tä, iä tä ungupe olo Amram, olo Ishar, olo Hebron tuntang olo Usiel, djetä karä ungupe panakan Kahat.

28. Djumalah karä olo hatuä idjä buah isä, olo handiai awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä, hanja kojan djahawen ratus, idjä omba manonggo äka brasih.

29. Maka karä ungupe panakan Kahat akan bapodok intu balikat äka brasih tä hila salatan.

30. Mantir karä ungupe panakan Kahat tä Elisapan, anak Usiel.

31. Maka padjun tonggon äwen tä intu äka brasih tä, djetä patı tä, tuntang medja, tantahan sumbo, mesbeh duäduä tuntang karä ramoe, idjä indu hanggap sombajang, tinai dinding helat, karä ramon kaleka idjä brasih haliai tä.

32. Maka Eleasar, anak imam Aaron, djadi mantir pamutjok mahundjun karä mantir baris olo

Lewi, iä akan marentah karä olo idjä akan manonggo manguan äka brasih tä.

33. Panakan Merari tä, iä tä ungup Maheli, ungup Musi; djetä ungup panakan Merari.

34. Djumlahah karä olo hatuä idjä buah isä, olo handiai awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä, djahawen kojan duä ratus biti.

35. Maka Suriel, anak Abihail, djadi mantir karä ungup panakan Merari. Äwen tä akan bapodok intu balikat äka brasih tä, hila utara.

36. Maka padjun tonggon baris olo Merari, djetä karä papan äka brasih, karä habantange, karä to-rose, karä paie, tuntang karä ramoe;

37. Tinai karä toros parantaran idjä hakaliling, tuntang paie, tuntang karä pakue, tali djantare.

38. Maka intu baun äka brasih, hila timor tingkap-panjupa, Moses tuntang Aaron äwen hanak akan bapodok, mangat iä manonggo äka brasih akan karä olo Israel; olo beken, idjä mangarait arepe dengan gawi tä, akan impatai.

39. Djumlahah karä olo Lewi tumon karä ungupe, awang isä Moses äwen duä Aaron tumon prentah Jehowa, karä olo hatuä bara awang idjä bulan umure, tuntang awang bakas bara tä, duä pulu duä kojan biti.

III. — 40. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses: Isä karä olo hatuä baris olo Israel, idjä solake inakan indue, bara awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä; surat djumlahah karä bitie.

41. Maka ikau akan manduan karä olo Lewi akangku, akan Jehowa, indu gantın karä olo baris olo Israel, idjä solake inakan

indue; tinai karä meton olo Lewi duan indu gantın karä anak meton olo Israel, idjä solake inakan indue.

42. Tä, tumon prentah Jehowa intu iä, Moses misä karä anak olo Israel, idjä solake inakan indue.

43. Maka djumlahah karä olo hatuä awang solake inakan indue, idjä buah isä tä, awang idjä bulan umure tuntang idjä bakas bara tä, djetä duä pulu duä kojan duä ratus udju pulu telo biti.

44. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

45. Duan olo Lewi indu gantın karä anak olo Israel, idjä solake inakan indue, tinai meton olo Lewi indu gantın meton olo arä, krana olo Lewi puna baris ajungku: aku toh Jehowa.

46. Maka idjä duä ratus udju pulu telo biti tä, kalabien anak olo Israel idjä solake inakan indue bara olo Lewi tä, djetä akan inewus olo.

47. Duan tewus genep takolok äwen tä malimä sekel salaka, tumon sekel idjä ina hong äka brasih, behat idjä sekel tä duä pulu gera.

48. Maka ikau akan manenga rear tä akan Aaron äwen hanak, regan äwen idjä malabien tä.

49. Tä Moses manduan regan äwen tä, idjä kalabiäe, idjä djaton inakiri hapan olo Lewi,

50. Kalabien olo Israel idjä solake inakan indue tä, djadi sakojan telo ratus djahawen pulu limä sekel, tumon batang sekel, idjä ina hong äka brasih.

51. Maka Moses manenga rear, regan äwen awang inewus tä, akan Aaron äwen hanak, tumon prentah Jehowa, kilau Jehowa djari ma-metäh Moses.

BAGI 4.

I. Prentah tahu gawin pangkat olo Lewi. II. Olo Lewi buah isä.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

2. Isä djumlah karä olo panakan Kahat baris hamputan olo Lewi, tumon karä ungupe, tumon baris karä tatee,

3. Idjä telo pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä lima pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawi, mangat ia mandohop nguan gawin tingkap-panjupa.

4. Maka padjun gawin olo Kahat hong tingkap-panjupa, ia tä, mandohop mangan talo awang brasih haliai tä.

5. Amon ntus olo arä akan harikas, tä maka Aaron äwen hanak akan tamä, manipas dinding-helat tä, hapan djetä mamungkus patindjandji.

6. Tinai ia akan mingkes amak upak hangkulih indu tutup hundjue, tuntang mampar hetä tinai benang biru; limbah tä ia akan matoh pikule.

7. Tinai intu hundjun medja äka tepong tampajah ia akan mampar benang biru kea; hundjun djetä ia akan mina karä pinggan, dadupa, kasa tuntang sansiri, tinai tepong idjä haradjur tä patut hetä kea.

8. Limbah tä ia akan maubirang hundjun tä benang bahan-dang, sambil manutup djetä tinai hapan amak upak hangkulih, limbah tä ia akan matoh pikule.

9. Limbah tä ia akan manduan benang biru, hapae mamungkus

tantahan sumbo, tuntang karä palitae, guntunge, sangkulep pambelepe, tinai karä kasae äka undus, idjä hapae nguan gawin tantahan sumbo tä.

10. Tinai ia akan mamungkus djetä tuntang karä ramoe hapan amak upak hangkulih, limbah tä ia akan mina tä hundjun tando tasaran.

11. Maka hundjun mesbeh bnlau tä ia akan mambirang benang biru, sambil mamngkus tä hapan amak upak hangkulih, limbah tä ia akan matoh pikule.

12. Tinai karä ramoe awang beken, idjä hapan indu gawi huang kaleka brasih, ia akau manduae, sambil manutup djetä dengan benang biru, mamungkus tä tinai hapan amak upak hangkulih, limbah tä ia akan mina tä hundjun tando tasaran.

13. Tinai ia akan mamapas karä kawo bara mesbeh, tuntang mambirang intu hundjue benang bahandang;

14. Hundjun djetä tinai ia akan mingkes karä ramon mesbeh, idjä hapan nguan gawi hetä, karä kabalın kawo, simpang, sendok kawo, sangkon daha, karä ramon mesbeh tä; hundjun djetä ia akan mampar amak upak hangkulih, limbah tä ia akan matoh pikule.

15. Maka amon Aaron äwen hanak djari mamungkus manutup lepalepah äka brasih tuntang karä ramoe, metoh utus olo arä akan harikas, tä olo Kahat akan mananggoh, uka mamikul djetä; tapi äla ia akan pohos bitin talo brasih tä, belä ia matäi. Djetä padjun gawin olo Kahat intu tingkap-panjupa.

16. Maka padjun tonggon Elea-

sar, anak imam Aaron, iä tä undus akan tantahan sumbo, tinai garo talo mangat ewaue, tinai talo parapah indu kinan awang iluput sining andau, tuntang minjak kasai; tinai iä akan mariksa matoh salepah äkaku melai tä, tuntang karä talo huange, äka brasih tuntang karä ramoec.

17. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

18. Haga buabuaah karä ungup panakan Kahat, belä iä lomos bara marak hamputan olo Lewi.

19. Malainkan djetoh gawin keton dengan äwen, mangat olo tä belom, äla matai, metoh iä mananggoh äka idjä brasih haliai: Aaron äwen hanak akan tamä helo, sambil mambaris genep biti äwen tä akan padjun tonggoe, akan padjun gawin ai.

20. Äla äwen tä sasuai kanaha tamä, mitä talo brasih tä kahum mamungkuse, belä iä matai.

21. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koac:

22. Isä djumalah panakan Gerson kea tumon karä ungupe, tumon baris karä tatee.

23. Isä idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawi, mangat gawin tingkap-panjupa imadju akæe.

24. Maka djetoh padjun gawin karä ungup olo Gerson, idjä indu inguan äwen tä:

25. Iä akan mananggong karä dinding benang äkaku, tuntang lapis dinding äka panjupa, tinai lalangit, tuntang lalangit upak langkulih idjä hundjun haliai, tinai benangatep hong bauntonggang tingkap-panjupa.

26. Tinai karä dinding benang parantaran, idjä hakaliling tingkap panjupa tuntang mesbeh tä, benangatep hong bauntonggang parantaran, tinai karä tali djantar; karä ramo tä iä akan nguæe mananggonge buabuaah.

27. Tumon augh Aaron äwen hanak olo Gerson akan malalus karä padjun gawic, talo handiai idjä akan inguæe tuntang inanggongc; maka keton akan mandjuluk ramo tä tuntang haseac, intu genep biti padjun ai.

28. Djetä padjun gawin karä ungup panakan Gerson, intu tingkap panjupa, idjä akan ilaluse penda prentah Itamar, anak imam Aaron.

29. Maka olo Merari akan isäm kea tumon karä ungupe, tumon baris karä tatee.

30. Isä idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawi tä, mangat gawin tingkap-panjupa imadju akæe.

31. Maka padjun gawin äwen tä intu tingkap-panjupa, iä tä mananggong manguan karä papan äkaku, tuntang karä habantange, karä torose, karä paie;

32. Tinai karä toros parantaran idjä hakaliling tingkap, tuntang paie, karä paku tuntang tali djantare, karä ramo tä iä akan mananggonge manguæe buabuaah; maka keton akan mandjuluk karä ramo tä tuntang haseac, intu genep biti padjun ai.

33. Djetä padjun gawin karä ungup olo Merari, karä gawie intu tingkap-panjupa, idjä akau ilaluse penda prentah Itamar, anak imam Aaron.

II. — 34. Maka Moses äwen duä Aaron, tinai karä mantir pamutjok utus olo arä misä panakan Kahat, tumon karä ungupe, tumon baris karä tatee,

35. Idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawin tingkap-panjupa.

36. Djadi djumlahah karä olo tä duä kojan udju ratus limä pulu biti.

37. Djetä djumlahah karä ungkup olo Kahat, olo handiai idjä aton padjun gawie intu tingkap-panjupa, awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tumon prentah Jehowa intu Moses.

38. Tinai panakan Gerson isä kea tumon ungupe, tumon baris karä tatee,

39. Idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombat akan gawin tingkap-panjupa.

40. Djadi djumlahah karä olo tä duä kojan djahawen ratus telo pulu biti.

41. Djetä djumlahah karä ungkup olo Gerson, olo handiai idjä aton padjun gawie intu tingkap-panjupa, awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tumon prentah Jehowa.

42. Tinai panakan Merari isä kea tumon ungupe, tumon baris karä tatee,

43. Idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan gawin tingkap-panjupa.

44. Djadi djumlahah karä olo tä telo kojan duä ratus biti.

45. Djetä djumlahah ungkup olo

Merari, awang djari isä Moses äwen duä Aaron, tumon prentah Jehowa intu Moses.

46. Maka karä olo Lewi, awang djari isä Moses äwen duä Aaron tuntang mantir pamutjok tä, tumon karä ungupe, tumon baris karä tatee,

47. Olo idjä telo pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, sampai idjä limä pulu njelo umure, olo handiai idjä ombeombet akan nguan padjun gawin ajue intu tingkap-panjupa, uka mananggong manguan ramoe,

48. Djumlahah karä olo tä hanja kojan limä ratus hanja pulu biti.

49. Olo tä buah isä tumon prentah Jehowa intu Moses, mangat gawin genep biti imadju akae; olo tä isä tuntang imbaris tumon Jehowa djari marentah Moses.

BAGI 5.

I. Olo pali akan imbaris kabuatac.
II. Olo panipu akan malian talo awang inipue. III. Danum sapa hapan mangasene olo habandong.

I. — 1 Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel, uka iä mamplua akan ruar äka olo arä bapodok karä olo basamagh, karä olo idjä tarohan talo papa tuntang olo idjä djari samar pali awi hantun olo.

3. Hatuä bawi olo kalotä keton akan mampluae akan ruar äka olo arä bapodok, belä äwen tä manjamar hapus äka podok olo arä tä, idjä hetä aku melai intu bentok äwen.

4. Maka olo Israel manumon aughe tä, iä mamplua karä olo idjä

kalotä akan ruar äka olo arä bapodok, tumon augh Jehowa dengan Moses.

II. — 5. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

6. Suman akan olo Israel: amon olo hatuä atawa bawi djari badosa awi bararangai gawie dengan olo, malangkah aku: maka olo tä tiwas.

7. Maka äwen tä akan mangaku dosae, idjä djari iawie; limbah tä iä akan malian idjä ingaliwate, upoe tinai dahange midjämidjä dalam limä, sambil malian tä akan idjä irajape tä.

8. Tinai djaka olo tä djari matai, tuntang kolae mahin djaton, idjä äka utang tä tau inahor. tä maka utang tä iudu inahor akan Jehowa, mandjadi akan imam, beken tinai tabiri hatuäe tä, idjä hapan imam manjapan olo tä.

9. Tinai karä talo awang induan bara karä talo parapah ain olo Israel, awang imbit olo tä akan imam, mandjadi akae kea.

10. Tinai talo handiai, idjä imbaris olo akan Jehowa, mandjadi akan imam kea; tinai idjä inenga olo akan imam, djetä puna ajue.

III. — 11. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

12. Sanan akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: djaka sawau olo djari manjampang bara banae, tuntang iä tulas dengae,

13. Sampai olo beken djari dengae, tapi djetä basilim bara matan banae, tuntang sawae milime, alo iä djari papa gawie, tinai saksi djaton, basa iä djaton kadapatan metoh iä sala;

14. Tuntang banae mangabehu, sampai iä ridu tagal sawae, alo iä sala alo iä budjur:

15. Tä, maka olo tä indu magah sawae akan imam, tuntang mimbit parapah tagal sawae, idjä perpulu epa tunek tepoug seora, äla häwoi undus, äla iä mandak garo hundjue; krana djetä parapah kabehu, parapah mangkemä kasala.

16. Tä imam akan magah olo bawi tä, mimbit iä naharep baun Jehowa.

17. Tuntang imam akan manduan danum brasih akan kandarrah petak, tinai imam akan manduan tunek talo idjä lila huang tingkapanjupa tä, sambil mina djetä huang danum tä.

18. Limbah tä imam akan mampendeng olo bawi tä naharep baun Jehowa, sambil malangai takoloke, tuntang parapah mangkemä kasala, parapah kabehu tä, iä akan minae huang lengäe, tinai imam akan mimbing hong lengäe danum sapa bapait tä.

19. Tä imam akan manjumpah olo bawi tä, sambil hamauh dengae: Djaka olo djaton djari dengam, djaka ikau, katahim djari babanä, djaton djari manjalang sala: tä maka ikau empas bara danum bapait toh, idjä manambelan sapa.

20. Tapi djaka ikau, katahim djari babanä, djari manjalang, sambil mamapa arepm, sampai olo hatuä djari dengain sala bara puna banam: —

21. Tä imam akan manjumpah olo bawi tä hapan sapa, sambil hamauh dengae: Jehowa akan mingkes ikau indu bagin sapa sumpah intu marak hamputan ajum, awi Jehowa manjoho sapakm mangarip, knaim mambosong;

22. Tä maka danum toh, idjä manambelan sapa tä, akau tamä badjakah knaim, uka knaim habosong, tuntang sapakm karitip!

Tä olo bawi tä akan tombah: Amen, Amen!

23. Limbah tä imam akan mamintik karä bawak sapa tä kea hong rambar kratas, palus misut bintik tä tinai hapan danum bapait tä.

24. Limbah tä iä akan manjoho olo bawi mihop danum bapait, idjä manambelan sapa tä, mangat danum sapa tä tamä knaie mandjadi kapähäe.

25. Limbah tä imam akan manduan parapah kabehu tä bara lengän olo bawi, sambil manandjungan parapah tä intu baun Jehowa, palus maluput djetä hundjun mesbeh.

26. Tinai imam akan manduan kea idjä karakop talo parapah tä indu parapah mampingat, sambil manusul djetä hundjun mesbeh; limbah tä iä akan manjoho olo bawi mihop danum tä.

27. Maka limbah olo bawi djari mihop danum tä, tä djaka iä djari sala gawie, djaka iä djari manjalang marajap banae, maka danum sapa tä karäh tamä knaie mandjadi kapähäe, mambosong huang knaie, tuntang mangaritip sapake, balalu olo bawi tä mandjadi bagin sapa intu marak hamputan ajue.

28. Tapi amon olo bawi tä djaton djari sala gawie, amon iä budjur: tä danum tä djaton akan mamapa iä, tapi iä tau batili manak tinai.

29. Djetä prentah tahu kabehu, amon olo bawi idjä babanä djari manjalang, mamapa arepe.

30. Atawa amon olo hatuä mangabehu, tuntang ridu tagal sawae: tä maka iä akan magah sawae naharep baun Jehowa, uka imam malalus intu iä karä augh prentah toh.

31. Maka banae tä djaton tau tiwas awi gawi toh, tapi djaka olo bawi tä sala, iä akan mananggong kadarhakaë.

BAGI 6.

I. Prentah tahu olo nasir, iä tä antantai olo balampah. II. Berkat Italla akan utus olo arä.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengau Moses, koae:

2. Soho olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon olo hatuä atawa olo bawi djari mambaris arepe, mananggong djandjin olo nasir, uka manjaragh arepe intu Jehowa:

3. Maka iä akan mangahana arepe bara anggor, tuntang bara karä talo ihop bahari awang beken; tjukan anggor tuntang tjukan talo ihop bahari äla kea iä akan mihope, äla haliai talo ihop enen, idjä inampa bakale djohon bua anggor; bua anggor taheta atawa rimpin bua tä äla kea iä kumae.

4. Katahin andaue nasir äla iä kuman talo enen, idjä inampa bakale bua anggor, alo bawake alo upake.

5. Katahin djandjin nasir tä äla lading sukur mikis takoloke; sampai karä andaue djari sukup, idjä djari indjandjie akan Jehowa, maka iä brasih, tuntang iä akan mandjang balaue bewäi.

6. Haradjur katahie djari mambaris arepe akan Jehowa äla iä manggapi hantun olo matäi.

7. Alo bapae atawa indue, alo paharie atawa betaue, äla iä ma-

njamar arepe awi hantue, krana kanasire intn Hatallae aton hong iä.

8. Haradjur katahin djandjin nasire tä iä brasih akan Jehowa.

9. Maka djaka olo salenga matai kahum idjä nasir tä aton, tä balau djandjie djari samar, tagal tä iä akan manjukur takoloke andau palie imapas tinai, djetä andau udju.

10. Intu andau hanja iä akan mimit akan imam intu bauntonggang tingkap-panjupa burong kuku duä kongan, atawa duä kongan anak burong dara.

11. Maka imam akan maluput idjä kongan indu parapah tagal dosa, tinai idjä kongan indu parapah awang ingähu, hapan manjapan iä, basa iä djari samar awi hantun olo tä, tumon tä iä akan mamprasih takoloke tinai intu andau tä.

12. Limbah tä olo tä akan manampara taheta tinai tumon karä andau puna djandjin nasire akan Jehowa, tuntang iä akan mimit anak tabiri, awang idjä njelo umure, indu parapah tagal kasala; maka karä andau awang helo tä djari haiang bewäi, sabab djandjin nasire tä djari samar.

13. Maka djetoh prentah tahu olo nasir manintu andau, katika djandjie djari sukup: tä iä akan manalih bauntonggang tingkap-panjupa.

14. Tuntang iä akan mimit parapah akan Jehowa, idjä kongan anak tabiri hatuäe awang tinduh, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu, tinai idjä kongan anak tabiri bawie awang tinduh, indu parapah tagal dosa, tinai idjä kongan tabiri hatuäe awang tinduh, indu parapah tarimakasih.

15. Tinai idjä rantang tepong

idjä djaton iragi, idjä inampa tunek tepong, häwoi undus, tuntang sarabi idjä djaton iragi, idjä iohos undus, tuntang puna parapah indu kinan tinai parapah talo ihop.

16. Maka imam akan manjampai talo tä naharep baun Jehowa, iä akan maluput parapah tagal dosa, tuntang parapah awang ingähu ain olo tä.

17. Tinai iä akan maluput tabiri hatuäe tä kea indu parapah tarimakasih akan Jehowa, tuntang rantang tepong idjä djaton iragi tä; tinai imam akan maluput parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop tä.

18. Limbah tä olo nasir tä akan manjukur balau kanasire intu bauntonggang tingkap-panjupa, tuntang iä akan manduan balau tä, mingkes tä intu apui, awang penda talo parapah tarimakasih tä.

19. Limbah tä imam akan manduan sapak talo parapah tarimakasih idjä iluntoh, tuntang tepong idjä djaton iragi idjä kabawak bara rantang, tinai sarabi idjä djaton iragi idjä krambar; iä akan mina talo tä hong lokap olo nasir tä, limbah iä djari manjukur balau kanasire.

20. Tinai imam akan manjun talo tä indu parapah iajun, hong baun Jehowa. Talo tä brasih akan imam, tuntang usok parapah iajun dengan sapak parapah tandjungan tä. Limbah tä olo nasir tä tau mihop anggor tinai.

21. Djetä prentah tahu olo nasir, tahu talo parapah tä, idjä akan imbite akan Jehowa tagal djandjin kanasire tä, beken barise tinai talo tumon panjondau lengäe; augh djandjie iä akan malaluse kea, tumon hadat djandjie.

II. — 22. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

23. Soho Aaron äwen hanak, koam: tumon augh toh keton akan mamberkat olo Israel, sambil hamauh dengan äwen:

24. Käläh Jehowa mamberkat ikau, tuntang mangalindong ikau!

25. Käläh Jehowa manjangkawang baue tambuan ikau, haiak masi ikau!

26. Käläh Jehowa manggatang baue hundjun ikau, haiak manenga kasanang akam!

27. Tumon tä imam akan mingkes arangku hong olo Israel; tuntang aku handak mamberkat olo tä.

BAGI 7.

Mantir olo Israel mimbit talo parapah tuntang talo pauenga indu mamuga tingkap-panjupa.

1. Maka djadi, andau Moses djari terai mampendeng äka Hatalla, amon iä djari maminjak mamprasih djetä tuntang karä ramoe, tinai mesbeh tuntang karä ramoe,

2. Tä mantir olo Israel, iä tä mantir pamutjok karä ungkup tatoe, mantir idjä mambatang hong karä hamputae, idjä djari omba misä olo arä, aton mimbit talo parapahe.

3. Äwen tä magah talo parapahe intu baun Jehowa hapan kareta djahawen, tuntang duäwalas kongan sapi, midjä kareta akan duä mantir, tinai sapi tä handjenan; maka iä manjampai talo parapahe tä intu bauntonggang äka Hatalla.

4. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

5. Duan talo tä bara äwen, mangat djetä indu hapan nguan tingkap-panjupa; tenga talo tä akan olo Lewi, akan genep biti tumon padjun gawie.

6. Tumon tä Moses manduan kareta tuntang sapi tä, sambil manenga djetä akan olo Lewi.

7. Kareta duä tuntang äpat kongan sapi inengae akan olo Gerson, tumon padjun gawie.

8. Tinai kareta äpat tuntang hanja kongan sapi inengae akan olo Merari, tumon padjun gawie, penda lengän Itamar, anak imam Aaron.

9. Tapi akan olo Kahat iä djaton manengae, basa padjun gawin olo tä intu talo idjä brasih haliai, idjä akan iätoe hundjun bahae.

10. Maka karä mantir pamutjok tä mimbit parapah hapan mamuga mesbeh, intu andau djetä iminjak. Mantir tä mimbit talo parapahe darah mesbeh tä.

11. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Hatalindjam andau genep biti karä mantir tä akan magah parapahe indu mamuga mesbeh tä.

12. Tumon tä, andau idjä solake Naheson, anak Aminadab, mantir hamputan Juda, magah talo parapahe.

13. Maka karä talo parapahe tä, idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, tinai idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

14. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

15. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä,

awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

16. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

17. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Naheson, anak Aminadab.

18. Andau duä Netaneel, anak Suar, mantir hamputan Isaskar, magah talo parapahe.

19. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

20. Tinai idjä supun garo, behat sapulusekel bulau, kontep garo.

21. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

22. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

23. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Netaneel, anak Suar.

24. Andau telo mantir hamputan Sebulon, Eliab, anak Helon, magah talo parapahe.

25. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek

tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

26. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

27. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

28. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

29. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Eliab, anak Helon.

30. Andau äpat mantir hamputan Ruben, Elisur, anak Sedeut, magah talo parapahe.

31. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

32. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

33. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

34. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

35. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Elisur, anak Sedeut.

36. Andau limä mantir hamputan Simeon, Selumiel, anak Surisadai, magah talo parapahe.

37. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

38. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

39. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

40. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

41. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Selumiel, anak Surisadai.

42. Andau djahawen mantir hamputan Gad, Eljasap, anak Deguel, magah talo parapahe.

43. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

44. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

45. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

46. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

47. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang

idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Eljasap, anak Deguel.

48. Andau udju mantir hamputan Epraim, Elisama, anak Amihud, magah talo parapahe.

49. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel, idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

50. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

51. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

52. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

53. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Elisama, anak Amihud.

54. Andau hanja mantir hamputan Manasse, Gamaliel, anak Pedasur, magah talo parapahe.

55. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

56. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

57. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

58. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

59. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Gamaliel, anak Pedasur.

60. Andau djalatien mantir hamputan Benjamin, Abidan, anak Gideoni, magah talo parapahe.

61. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

62. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

63. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

64. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

65. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Abidan, anak Gideoni.

66. Andau sapulu mantir hamputan Dan, Ahieser, anak Amisadai, magah talo parapahe.

67. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan.

68. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

69. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

70. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

71. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah idjä inenga Ahieser, anak Amisadai.

72. Andau sawalas mantir hamputan Aser, Pagiäl anak Oghran, magah talo parapahe.

73. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat saratus telo pulu sekel, idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong, häwoi undus, akan parapah indu kinan.

74. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

75. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

76. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

77. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri, awang idjä njelo umure, limä kongan; djetä talo parapah awang inenga Pagiäl, anak Oghran.

78. Andau duäwalas mantir hamputan Naptali, Ahira, anak Enan, magah talo parapahe.

79. Talo parapah baris ajue, iä tä idjä pinggan salaka, behat sa-

ratus telo pulu sekel; idjä sangkon daha salaka, behat udju pulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih tä; duäduä tä kontep tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan.

80. Tinai idjä supun garo, behat sapulu sekel bulau, kontep garo.

81. Tinai sapi hatuäe tabela idjä, tabiri hatuäe idjä, anak tabiri idjä, awang idjä njelo umure, indu parapah awang ingähu.

82. Tinai kambing hatuäe idjä, indu parapah tagal dosa.

83. Tinai indu parapah tarimakasih sapi duä kongan, tabiri hatuäe limä kongan, kambing hatuäe limä kongan, anak tabiri awang idjä njelo umure limä kongan; djetä talo parapah awang inenga Ahira, anak Enan.

84. Tumon tä karä mantir olo Israel djari mamuga mesbeh tä, limbah djetä djari iminjak; iä manenga duäwalas pinggan salaka, duäwalas sangkon daha salaka, duäwalas supu bulau äka garo.

85. Genep pinggan salaka uras behat saratus telo pulu sekel, genep sangkon daha uras behat udju pulu sekel; djadi djumlah kabehat karä salaka ramo tä duäkojan äpat ratus sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih.

86. Tinai duäwalas supu bulau äka garo, kontep garo, genep supu tä uras behat sapulu sekel, tumon batang sekel idjä hong äka brasih; djadi djumlah kabehat karä bulau ramo tä saratus duä pulu sekel.

87. Djumlah karä meto indu parapah awang ingähu djadi duäwalas sapi hatuäe, duäwalas tabiri hatuäe, duäwalas anak tabiri, awang idjä njelo umure, tuntang talo

parapah indu kinan, tinai duäwalas kambing hatuäe indu parapah tagal dosa.

88. Djumlah karä meto indu parapah tarimakasih djadi duä pulu äpat sapi hatuäe, djahawen pulu tabiri hatuäe, djahawen pulu kambing hatuäe, djahawen pulu anak tabiri, awang idjä njelo umure, karä talo tä hapan mamuga mesbeh tä, limbah djetä djari iminjak.

89. Amon Moses tamä tingkap panjupa, handak hakotak dengan Jehowa, maka iä mahining augh idjä hamauh dengae, idjä blua bara hundjun padadnsanasi, idjä intu hundjun patindjandji tä, bara helat duä Kerubim tä. Bara hetä Jehowa hakotak dengae. — (2. Mos. 25, 22.)

BAGI 8.

Olo Lewi iangkat, imbaris akan gawie.

1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho Aaron, sambil hamauh dengae: amon ikau manguan sumbo tä, awi matoh palitae, mangat njalan udju idju tä mamplawa hila baun tantahan sumbo.

3. Maka Aaron mawie tumon augh tä, iä mangkepan palitae, uka tanggar mamplawa hila bann tantahan sumbo, tumon prentah Jehowa.

4. Maka bakal tantahan sumbo tä uras bulau masak, sarampange tuntang kambange uras bulau masak kea; tumon sonto, idjä djari imprahan Jehowa akan Moses, tumon tä iä djari manampa tantahan sumbo tä.

5. Tinai Jehowa hamaul dengan Moses:

6. Baris olo Lewi bara marak olo Israel, tuntang prasih äwen tä. — (3, 6.)

7. Maka tumon toh ikau akan mamprasih äwen tä: birik danum papas pali intu iä, tuntang lading sukur akan mikis hapus bitie, tinai iä akan mamupok pakaiäe; tä äwen tä brasih.

8. Limbah tä äwen tä akan magah sapi hatuäe tabela, tuntang parapah indu kinan, tunek tepong häwoi undus; tinai sapi hatuäe tabela beken akan induam indu parapah tagal dosa.

9. Tuntang ikau akan mimbit olo Lewi manokep bauntonggang tingkap-panjupa, hetä ikau akan manjoho hapus utus olo Israel hapumpong.

10. Limbah tä ikau akan mampendeng olo Lewi naharep baun Jehowa, maka olo Israel akan mandanan lengäe intu hundjun olo Lewi.

11. Maka Aaron akan manjun olo Lewi tä intu baun Jehowa, mandjadi parapah iajun bara olo Israel, uka äwen tä omba manggau gawin Jehowa.

12. Tinai olo Lewi akan mandanan lengäe hundjun takolok sapi hatuäe duäduä tä; limbah tä, awi ikau maluput idjä indu parapah tagal dosa, idjä tinai indu parapah awang ingähu akan Jehowa, hapan manjapan olo Lewi tä.

13. Limbah tä ikau akan mampendeng olo Lewi intu baun Aaron äwen hanak, tuntang ikau akan manjun äwen tä indu parapah iajun akan Jehowa.

14. Tumon tä ikau akan mambaris olo Lewi bara marak olo

Israel, uka olo Lewi tä mandjadi ajungku.

15. Limbah tä olo Lewi akan tamä, mangat omba nguan gawin tingkap-panjupa. Tumon tä ikau akan mamprasih tuntang manjun iä.

16. Krana äwen tä panenganan olo Israel akangku, aku djari manduan äwen tä indu takirin karä anak olo Israel, awang solake inakan indue.

17. Krana idjä solake inakan indue bara karä olo Israel samandiaai uras ajungku, alo olon alo meto; aku djari mamprasih äwen tä akangku intu andauku djari mampatäi karä talo, idjä solake inakan indue hong tanah Misir.

18. Maka olo Lewi tä djari induangku indu takirin karä anak olo Israel, idjä solake inakan indue.

19. Tuntang aku djari manenga olo Lewi tä akan Aaron äwen hanak, bara marak karä olo Israel, uka äwen tä omba nguan gawin olo Israel huang tingkap-panjupa, uka mahelang olo Israel, belä olo Israel buah tjalaka, amon iä kabuats manggapi äka brasih.

20. Maka Moses, Aaron, tinai hapus utus olo Israel mawi dengan olo Lewi talo handiai, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

21. Olo Lewi mamapas palie, sambil mamupok pakaiäe; limbah tä Aaron manjun iä mandjadi parapah iajun akan Jehowa; tuntang Aaron manjapan iä, uka mamprasih iä.

22. Limbah tä olo Lewi tamä, omba nguan gawie dengan tingkap-panjupa, intu baun Aaron äwen hanak. Tumon Jehowa djari mametäh Moses tahuu olo Lewi, tumon tä gawie dengan olo tä.

23. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

24. Djetoh prentah tahuu olo Lewi: idjä duä pulu limä njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, iä akan omba tamä padjun gawin tingkap-panjupa.

25. Tapi amon iä sampai limä pulu njelo umure, iä akan terai omba gawi tä.

26. Baja iä akan omba paharie manonggo tingkap-panjupa, tapi idjä bagawi toto iä akan terai. Tumon tä patut gawim dengan olo Lewi hong padjun gawic.

BAGI 9.

I. Prentah tahuu olo idjä samar, atawa idjä halisang kahum pesta paska. II. Botop baunandan tä.

I.—1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang Sinai, bulan idjä solake, njelo duä, limbah olo tä djari blna bara tanah Misir, koae:

2. Soho olo Israel mahaga pesta paska tä intu puna wajahe idjä inukas.

3. Andau äpatwalas, bulan djetoh kea, benteng halemäi, intu wajahe idjä inukas tä keton akan mahaga djetä tumon puna prentahe, tuntang tumon puna hadate.

4. Maka Moses hamauh dengan olo Israel, manjoho iä mahaga paska tä.

5. Maka olo tä mahaga paska tä intu andan äpatwalas, bulan idjä solake, benteng halemäi, hong padang Sinai; tumon karä prentah Jehowa intu Moses olo Israel mahaga pesta tä.

6. Maka aton hetä isut idjä

samar pali awi hantun olo, sampa iä djaton tau ompat mahaga paska tä intu andan djetä; äwen tä manaharep baun Moses äwen dnä Aaron intn andan tä kea,

7. Sambil hamauh dengan äwen dnä tä: Ikäi samar awi hantun olo; buhen ikäi kilau tiwas, sampai ikäi djaton tan omba mimbit parapah ikäi akan Jehowa intu wajah idjä inukas toh, haiak dengan karä olo Israel?

8. Maka koan Moses dengan äwen: Endäh helo, mangat aku mahining, kilen prentah Jehowa tahin keton.

9. Tä Jehowah hamauh dengan Moses, koae:

10. Sanan akan olo Israel, koam: amon aton olo intn marak keton, atawa intu marak karä panakan keton, idjä samar pali awie pohos hantun talo, atawa djaka iä kedjau palisange, maka iä akan mahaga paska tä kea akan Jehowa.

11. Bulan dnä, intu andau äpatwalas, benteng halemäi, maka olo tä akan mahaga djetä; iä akan kuman tä dengan tepong idjä djaton iragi, balut djohon talo bapait.

12. Äla iä mampelai tisae akan andan tinai, äla iä marupäi tolang tabiri paska tä; tumon karä hadat paska iä akan mahaga djetä.

13. Tapi djaka aton olo, idjä djaton samar pali, tuntang djaton kedjau panggoete, tapi iä tantai ahate djaton mahaga paska, maka olo tä akan impatäi bara marak hamputan ajue; krana iä djaton djari mimbit parapahe akan Jehowa intu wajahe idjä inukas. Olo tä akan mananggong dosae.

14. Maka amon olo beken utuse manamuüi marak keton, tuntang iä kea handak mahaga paska tä

akan Jehowa, maka iä akan mahaga tä tumon puna prentahe, tuntang tumon puna hadate; djetä mandjadi hadat idjä bewäi intu keton, alo intu tamuäi, alo intu olo idjä puna tanahä tä.

II. — 15. Maka andau olo mampendeng äka Hatalla, tä botop baunandau tä mangandjungen äka Hatalla, hundjun äka idjä brasih haiäi tä; maka hamalem aton talo idjä kilau apui hundjun kaleka brasih tä, sampai handjewu. — (2. Mos. 40, 34.)

16. Tuntang tumon tä haradjur; botop baunandau manutup tingkap tä, tinai hamalem aton hetä kilau ampin apui.

17. Haiak botop baunandau tä mandai bara hundjun tingkap, haiak tä kea olo Israel harikas, tinai intu äka botop baunandau tä tendä, hetä olo Israel bapodok tinai.

18. Tumon augh Jehowa olo Israel hagoet, tumon augh Jehowa kea iä bapodok tinai; katahin botop baunandau melai hundjun äka Hatalla, maka olo tä magon bapodok.

19. Amon botop baunandau tä manetep tahi hundjun äka Hatalla, tä äwen malalus gawin Jehowa, djaton iä hagoet.

20. Amon botop baunandau isut andau bewäi melai hundjun äka Hatalla, maka tumon augh Jehowa olo tä bapodok, tumon augh Jehowa olo tä hagoet tinai.

21. Amon botop baunandau tendä bara halemäi sampai handjewu, tinai haiak djadjewu djetä mandai, maka äwen tä hagoet; alo handau alo hamalem, sana botop baunandau tä mandai, maka olo tä hagoet.

22. Alo botop baunandau tä melai kaduä andau, atawa idjä bulan, atawa tahi haream hundjun äka Hatalla, maka olo Israel magon bapodok, djaton harikas; tapi sana djetä mandai tinai balalu olo tä hagoet.

23. Krana tumon augh Jehowa olo tä bapodok, tinai tumon augh Jehowa kea olo tä hagoet. Iä manonggo karä gawin Jehowa, tumon augh Jehowa intu Moses.

BAGI 10.

I. Sarunai. II. Olo Israel hagoet bara lukit Sinai.

I. — 1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Tampa akam duä sarunai, uras salaka masak, djetä indu hapam mangahau utus olo arä, tinai amon olo arä akan harikas bara äkae bapodok.

3. Amon olo mampahiau sarunai duäduä tä idjä kambelas, tä hapus utus olo arä akan hapumpung, talih ikau hong bauntonggang tingkap-panjupa.

4. Tapi amon olo mampahiau sarunai idjä bewäi, tuntang idjä kambelas, tä karä mantir pamutjok, idjä mangapala olo bako-jakojan, akan hapumpung talih ikau.

5. Tapi amon keton mampahiau sarunai halendjet aughe, tä karä hamputan olo idjä bapodok hila timor akan harikas.

6. Tinai amon keton mampahiau djetä sindü tinai, halendjet aughe, tä karä hamputan olo idjä bapodok hila salatan akan harikas: krana indu katan panolak olo sa-

runai tä akan impahiau halendjet aughe.

7. Tapi amon keton mangahau utus olo arä, tä keton mampahiau sarunai idjä kambelas, äla halendjet aughe.

8. Maka anak Aaron, imam tä, akan mampahiau sarunai tä: djetä indu hadat keton palus katatahi, intu karä panakan keton.

9. Amon keton hong tanah keton dapit lius mamarang musoh keton, idjä mawi keton, tä keton akan mampahiau sarunai tä kea halendjet aughe; tä maka keton karäh taraingat hong baun Jehowa, Hatallan keton, tuntang keton karäh iliwus bara musoh keton.

10. Tinai intu karä andau khandjak keton, tuntang intu karä andau hai, idjä inukas akan keton, tinai intu karä totok bulan maka keton akan mampahiau sarunai tä kea idjä kambelas, metoh maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih; djetä indu mampingat tahu keton hong baun Hatallan keton; aku Jehowa aton Hatallan keton.

II. — 11. Djadi intu njelo duä, bulan duä, andau duä pulu, maka botop baunandau tä mandai bara hundjun tingkap äka patin-djandji.

12. Tä olo Israel harikas tumon rinting panggoete bara padang Sinai, maka botop baunandau tä tendä tinai intu padang Paran.

13. Andau tä olo tä panjolake harikas harinting, tumon augh Jehowa intu Moses. — (2, 1.)

14. Krana idjä solake hagoet, iä tä banderan hamputan Juda, tuntang karä padjue; maka mantir pamutjok hapus djalahan tä, iä tä Naheson, anak Aminadab.

15. Maka mantir padjun klahi hamputan Isaskar, iä tä Netaneel, anak Suar.

16. Tinai mantir padjun klahi hamputan Sebulon, iä tä Eliab, anak Helon.

17. Limbah tä äka Hatalla ingarak iengkak olo, palus olo Gerson tinai olo Merari harikas, mäton ramon äka Hatalla.

18. Limbah tä hagoet banderan hamputan Ruben, tuntang karä padjue; mantir pamutjok hapus djalahan tä, iä tä Elisur anak Sedeur.

19. Maka mantir padjun klahi hamputan Simeon, iä tä Selumiel, anak Surisadai.

20. Tinai mantir padjun klahi hamputan Gad, iä tä Eljasap, anak Deguel.

21. Limbah tä olo Kahat hagoet, mäton talo idjä brasih haliai tä; maka äwen idjä helo haragapan äka Hatalla, mangat djetä djari, amon olo Kahat tä sampai.

22. Limbah tä hagoet banderan hamputan Epraim, tuntang karä padjue; mantir pamutjok hapus djalahan tä, iä tä Elisama, anak Amihud.

23. Maka mantir padjun klahi hamputan Manasse, iä tä Gamaliel, anak Pedasur.

24. Tinai mantir padjun klahi hamputan Benjamin, iä tä Abidan, anak Gideoni.

25. Limbah tä hagoet banderan hamputan Dan, tuntang karä padjue, mandjadi tapakan harian, tantanep rinting karä padjun klahi: mantir pamutjok hapus djalahan djetä, iä tä Ahieser, anak Amisadai.

26. Maka mantir padjun klahi hamputan Aser, iä tä Pagiel, anak Oghran.

27. Tinai mantir padjun klahi hamputan Naptali, iä tä Ahira, anak Enan.

28. Djetä rinting panggoet olo Israel, tumon karä padjue, metoh iä harikas.

29. Maka koan Moses dengan Hobab, anak Reguel, olo Midian, idjä ajup Moses: Panggoet ikäi toh mangkahimat äka, idjä Jehowa djari hamauh: aku handak manenga tä akan keton. Küläh ikau omba ikäi, tä ikäi handak mawi kahalap dengam, krana Jehowa djari mandjandji kahalap akan Israel.

30. Tapi koae: Dia; malainkan aku handak buli tanahku, ko-langku.

31. Maka koan Moses: Äla kea malihü ikäi, krana tawam bewäi, ikäi akan bapodok hong padang tunis benjem, tä maka ikau akan malim ikäi.

32. Maka amon ikau omba ikäi, talo bahalap idjä inenga Jehowa akan ikäi, ikäi kea handak mam-bagie akam.

33. Tumon tä maka olo tä hagoet bara bukit Jehowa tandjong katelo kakedjaue; patin-djandjin Jehowa hagoet helo baue huang katelo tä, uka manggau äka malajan akan olo tä.

34. Botop baunandau Jehowa magon mangandjungen äwen tä, metoh iä hagoet bara äkae bapodok.

35. Maka sana patin-djandji tä hagoet, koan Moses: Mendeng, Jehowa! soho karä musohm bilangbalangan, karä olo idjä basingi ikau soho hadari bara baum.

36. Tinai sana djetä tendä, koae: Buli tinai, Jehowa, akan bakoja-kojan olo Israel tä.

BAGI 11.

Äka olo bapodok: I. Tabera, rimae: äka kähü; II. Kibrottaawa, rimae: kubur olo pamipen.

I.—1. Maka utus olo arä tä manjalu tahuu kapähäe awi kali-sahe, djetä papa intu pinding Jehowa. Amon Jehowa mahining djetä, maka hasep kasangite, palus apui Jehowa mantakan äwen tä, arä podok olo hila tapakan djari kinae.

2. Tä utus olo arä kahau kadarat intu Moses, balalu Moses blaku intu Jehowa, tä apui tä belep tinai.

3. Tagal tä iä manggarä kaleka tä Tabera, (*äka kähü*.) basa hetä apui Jehowa djari mangähü olo.

II.—4. Maka olo panjelat tä, idjä omba intu marak äwen, hasep kipäe, sampai olo Israel kea tamput, manangis tinai, koae: Äwe indu manenga balut akan ita? — (2. *Mos.* 16, 3.)

5. Ita mangingan kutoh lauk, idjä djari kinan ita bewäi hong tanah Misir, dia usah imili, tuntang karä tantimon, samangka, sajor, bawang bahandang dengan bawang baputi.

6. Tapi toh belai ita keang bewäi; krana djaton talo beken baja man toh bewäi haradjur intu man ita.

7. Maka man tä kilau bawak sahang salia ampie, baputi hendahenda.

8. Maka olo arä hagoet akan hetähetä, manampunan djetä, iä manggiling tä hong galingan, atawa manepä tä hong lisong, iä mam-pakasak tä hong landai, manampa

tepong; angate kilau tepong häwöi undus idjä kapala bahalap.

9. Hamalem, haiak ambon hadurut akan äka olo bapodok, maka man tä malentäh kea.

10. Maka Moses mahining olo arä tä manangis genep karä kabalie, genep bitie intu bauntonggang tingkap ajue, tä kasangit Jehowa hasep, tinai Moses kea papungut atäie.

11. Maka koan Moses dengan Jehowa: Buhen ikau mangapähä rewarm, buhen aku djaton iasi intu matam, sampai ikau manjoho aku mananggong salepah utus olo arä toh?

12. Djari aku mangandong hapus utus olo toh? djari aku manak iä? sampai ikau manjoho aku: entang äwen intu usokm, tumon ajang mentang anak awau, akan tanah, idjä djari injumpahm dengan tato hiange?

13. Bara kwe panumah karä balut akanku, hapan manenga salepah utus olo toh? krana olo toh manangis intu aku, koae: tenga balut akan ikäi, mangat ikäi kuman.

14. Amon batonggal kabuatku bewäi, djaton tau aku mananggong salepah utus olo toh, krana iä pahalau babehat akanku.

15. Amon gawim denganku tumon toh, käläh patäi aku sasindä, djaka aku iasi intu matam, äla aku akan mitä kapähängku.

16. Maka Hatalla hamauh dengan Moses: Baris akanku udju pulu bitä, bakas olo Israel, idjä toto kasenam iä toto bakas olo arä, tuntang toto mantir; imbit äwen tä darah bauntonggang tingkapanjupa, hetä äwen tä akan mendeng haiak ikau.

17. Metoh tä aku handak mohon, hakotak dengam hetä, tinai aku handak mambagi bara rogh tä, idjä hundjun ikau, mingkes djetä hundjun äwen tä; maka äwen tä akan omba ikau mananggong utus olo arä tä, belä ikau kabuatm bewäi akan mananggong iä.

18. Tinai ikau akan manjoho olo arä tä: awi mamprasih arep keton akan andau djewu, tä keton karäh kuman balut; krana keton djari manangis intu pahining Jehowa, koan keton: äwe hakon manenga balut indu kinan ita; krana hong tanah Misir ita mangat bewäi. Tagal tä Jehowa handak manenga balut akan keton, tä keton akan kuman.

19. Djaton idjä andau kaduä bewäi keton akan kuman tä, djaton kalimä atawa kapulu andau, atawa kaduä pulu andau,

20. Malainkan idjä bulan haradjur, sampai djetä malelan urong keton, palus peda bapelek belai keton, basa keton djari manganan Jehowa, idjä intu bentok keton, tuntang djari manjalu manangis intu baue, sambil hamauh: narai gunae ita djari blua bara tanah Misir.

21. Maka koan Moses: Karä utus olo tä, idjä intu aku, sampai djahawen ratus kojan olo hatuä, idjä sanggam mamarang, tinai ikau hamauh: aku handak manenga balut akae, idjä bulan haradjur olo tä akan kuman djetä!

22. Aton kambing tabiri tuntang sapi akan impatäi akan äwen tä, mangat ombet akae? Atawa aton karä lauk tasik indu imumpung akan äwen tä, mangat ombet akae?

23. Tapi Jehowa hamauh dengau

Moses: Pudji lengän Jehowa tau pandak? Toh ikau karäh mitä, djaka aughku intu keton tulus dengan dia.

24. Tä Moses hagoet, manutur karä augh Jehowa akan olo arä, tuntang iä mintih udju pulu biti, olo bakas, sambil mampendeng äwen tä mangaliling tingkap-panjupa.

25. Tä maka Jehowa mohon hungang botop baunandau, sambil hakotak dengae, tuntang iä mambagi bara rogh idjä hundjun Moses tä, sambil mingkes tä intu hundjun udju pulu biti olo bakas tä; maka sana rogh tä aton hong olo tä, palus äwen tä manudjum, tapi djaton haradjur palus dapit.

26. Maka duä biti äwen tä djari melai hong äka olo arä bapodok, aran idjä Eldad, aran idjä tinai Medad; maka rogh tä sampai äwen duä tä kea, (krana äwen duä tä baris olo idjä djari imbaris tä kea, tapi äwen djaton djari omba manalih tingkap Hatalla,) palus äwen duä tä kea manudjum.

27. Tä aton olo tabela hadari, masuman tä akan Moses, koae: Eldad äwen duä Medad manudjum intu äka olo arä bapodok.

28. Maka Josua, anak Nun, pangwiwa Moses tä, idjä djari intih, tombah, koae: O tuanguku Moses, kahana äwen tä!

29. Tapi koan Moses dengae: Aton ikau mangabehu akangku? Käläh djaka karäkarä bitin salepah utus olo ain Jehowa uras nabi, käläh djaka Jehowa manenga Rogh ajue akae!

30. Limbah tä Moses haluli, manalih äka olo arä bapodok, iä tuntang bakas olo Israel tä.

31. Limbah tä aton blua riwut

bara Jehowa, idjä manggatang kawan sasintar bara saran tasik, magah djetä akan äka olo arä bapodok, tandjong idjä andau kalambah kawae hasansila hakaliling, duä hasa kagantonge bara petak.

32. Tä olo arä hagoet, hapus kaduä andau idjä malem, sambil mamumpang sasintar tä; maka olo idjä mamumpang tapas bara kolae mandino kea sampai sapulu homer, (*tanggung kalidai.*) Maka olo tä hararahan mangeang djetä hakaliling äkae bapodok.

33. Djadi, kahum isin burung tä magon leket helat kasingae, helo bara djetä lepah kinae, maka hassep kalait Jehowa mawi olo tä, palus Jehowa mandjara olo tä hapan peres paham.

34. Tagal tä olo manggarä kaleka tä Kibrottaawa, (*kubur olo pamipen.*) krana hetä djari ingubur olo pamipen tä.

35. Bara Kibrottaawa olo tä hagoet tinai sampai Haserot; palus iä tendä intu Haserot.

BAGI 12.

Mirjam äwen duä Aaron mangotak Moses; Mirjam buah samagh.

1. **M**aka Mirjam äwen duä Aaron hakotak mawi Moses tagal sawae, olo Kus tä, krana iä djari masawä bawin olo Kus.

2. Koan äwen: Aton Jehowa hakotak hadjamban Moses bewäi? djaton iä djari hakotak hadjamban ikäi kea? Maka Jehowa mahining aughe tä.

3. Maka Moses tä balemo ataie, paham bara karä olo beken hundjun petak.

4. Tä maka Jehowa salenga hamauh dengan Moses äwen telo Aaron dengan Mirjam: Blua keton telo, talih tingkap-panjupa. Maka äwen telo tä blua.

5. Tä Jehowa mohon huang bop top baunandau tä, sambil mendeng intu bauntonggang tingkap-panjupa, balalu iä mangahau Aaron äwen duä Mirjam, palus äwen duä tä manggapi.

6. Maka koae: Hining keton aughku toh! Djaka aton nabi marak keton, aku, Jehowa, handak masuman arepku akae hapan pang-gitae; atawa huang nupie aku handak hakotak dengae.

7. Tapi boeken rewarku Moses, idjä tetek toto huang salepah humangku.

8. Taharep bau aku hakotak dengae, bakarinah hatanggera idjang, djaton hapan augh leläi atawa antaantai bewäi; iä mitä tamunan ampin Jehowa toto; kilen keton duä dia mikäh mangotak rewarku Moses?

9. Maka Jehowa parsengen dengan äwen duä tä, balalu iä mindah.

10. Tä bop top baunandau kea mindah, mandai bara hundjun tingkap; maka itä! Mirjam djari basamagh, lentah kilau udjan habungkus. Maka Aaron manampajah Mirjam, itä! iä kabasamagh.

11. Tä koan Aaron dengan Moses: Joh tuangku, äla mamuat dosa tä akan koä, idjä djari iawi koä awi kapaleng koä, idjä awi tä koä toto badosa.

12. Äla iä tä kilau idjä ingelus, idjä bangking, isie silae djaton.

13. Tä Moses mantehau, blaku intu Jehowa, koae: O Hatalla, pakäläh iä!

14. Tapi Jehowa hamauh dengan

Moses: Amon bapae djari maludja baue, mampahawen iä, djaton pa-tut iä mahamen kudju andau? naughe iä ingurong kudju intu ruar äka olo bapodok, limbah tä iä akan inarima tinai. — (3. Mos. 14, 8.)

15. Tumon tä Mirjam ingurong kudju, intu ruar äka olo bapodok. Maka olo Israel djaton hagoet, sampai Mirjam djari inarima tinai.

16. Limbah tä utus olo tä hari-kas bara Haserot, tuntang iä bapodok hong padang tunis benjem Paran.

BAGI 13.

I. Moses manjoho olo mangalati tanah Kanaan. II. Äwen tä buli mimbit brita papa.

I.—1. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo hagoet, mangalati tanah Kanaan, idjä handak ineng-aku akan olo Israel. Soho midjä midjä bara genep hamputan tato keton, uras idjä mantir intu hamputae. — (5 Mos. 1, 22.)

3. Tä Moses, tumon augh Jehowa, manjoho äwen tä bara padang Paran, uras idjä mantir olo Israel.

4. Maka djetoh karä aran olo tä: bara hamputan Ruben, Samua anak Sakur.

5. Bara hamputan Simeon, Sapat anak Hori.

6. Bara hamputan Juda, Kaleb anak Jepune.

7. Bara hamputan Isaskar, Jigeal anak Josep.

8. Bara hamputan Epraim, Hosea anak Nun.

9. Bara hamputan Benjamin, Pa'ti anak Rapu.

10. Bara hamputan Sebulon, Gadiel anak Sodi.

11. Bara hamputan Josep, baris Manasse, Gadi anak Susi.

12. Bara hamputan Dan, Amiel anak Gemali.

13. Bara hamputan Aser, Setur anak Michael.

14. Bara hamputan Naptali, Nehebi anak Wapsi.

15. Bara hamputan Gad, Guel anak Maghi.

16. Djetä aran karä olo idjä injoho Moses, uka mangalati tanah tä; maka aran Hosea, anak Nuntä, indah Moses Josua.

17. Maka Moses manjoho äwen tä, nakara iä mangalati tanah Kanaan; koae dengan äwen: Hagoet keton, tamä tanah tä hila salatan, palus sampai äka karä bukit.

18. Sengok ampin tanah tä, tuntang utus olo idjä melai hetä, djaka olo tä abas atawa balemo, djaka iä isut atawa bakapal.

19. Tinai kalati ampin tanah, äka olo tä melai, djaka djetä bahalap atawa papa, tinai kalati ampin karä lewu, äka olo tä melai, djaka lewu halangai bewäi atawa hakota.

20. Tinai sengok ampin tanah, djaka djetä basiwoh atawa ringket, djaka arä kaju hetä atawa dia. Mentementeng bewäi atäi keton; laku kea bua bara tanah tä. Maka katika tä wajah bua anggor haru masak sangkelang.

21. Djadi, äwen tä hagoet, mangalati tanah tä, bara padang tunis benjem Sin palus sampai Rehob, idjä intu djalan akan Hamat.

22. Äwen tä murik bara hila salatan, sampai manantarang He-

bron; hetä aton melai Ahiman, Sessai äwen telo Talmai, anak Enak tä; maka Hebron djari imangun olo udju njelo helo bara lewu Suan hong Misir.

23. Limbah tä äwen tä sampai padang Eskol. Hetä iä marapak idjä kapating anggor, tuntang tundoe, djetä pikul duä bitu hapan kaju; tinai iä manduan isut bua dalima tuntang bua korma.

24. Maka kaleka tä inggarä olo Eskol, (*tundon bua anggor*) tagal tundon bua anggor tä, idjä djari irapak olo Israel hetä.

II. — 25. Maka limbah kapat pulu andau äwen tä buli, limbah mangalati tanah tä.

26. Palus äwen sampai Moses, Aaron tuntang hapus utus olo Israel, hong Paran, padang tunis benjem tä, intu äka idjä Kades arae; äwen mimbit brita akaetuntang akan hapus utus olo arä, sambil mamprahan akae bua bara tanah tä;

27. Haiak äwen tä manjarita akae, koae: Ikäi djari tamä tanah tä, idjä akan hetä keton djari manjoho ikäi hagoet; maka toto, tanah tä nahasak djohontusun meto tuntang madu, djetoh ampin bua hetä.

28. Tapi olo idjä melai hong tanah tä paham abas, karä kotae dähen tuntang hai haliai, tinai ikäi djari mitä hetä olo Enak kea.

29. Olo Amalek aton mangkalewu hetä hila salatan, olo Het, olo Jebusi, olo Amori melai hong bukit hatingsang hetä, tinai olo Kanani melai tokep tasik, tuntang hong saran Jordan.

30. Tä maka Kaleb manunis olo arä, milang Moses, koae: Takan bewäi, ita hagoet, mangat manjores

tanah tä, toto ita tau mampakalah äwen.

31. Tapi koan olo idjä djari mangalati tanah haiak deugae: Djaton ita tau hagoet mawi olo tä, krana iä tangkalau kwasa bara ita.

32. Tumon tä iä mamapa britan tanah tä, idjä djari ingalatie akan olo Israel, koe: Tanah tä, idjä djari ihoroe ingalati ikäi, puna tanah idjä kuman oloe awang melai huange, olo handiai, idjä djari gitan ikäi hetä, uras olo idjä paham pandjang berenge.

33. Tinai ikäi djari mitä hetä olo nepilih, olo Enak, baris olo nepilih tä; maka ampin ikäi kamäan ikäi kilau sangkalap bewäi, kalotä kea ikäi huang baun äwen tä. — (1. Mos. 6, 4.)

BAGI 14.

I. Olo arä manjala tinai. II. Hatalla mahukum iä. III. Olo djaton maku mameda prentah Hatalla, tä iä iawi musohe.

I. — 1. Tä hapus utus olo arä samandiai manggatangaughe, mangkariak, haiak manangis idjä malemalem.

2. Sakarä olo Israel mantam Moses äwen duä Aaron; hapus utus olo arä hamauh mawi äwen duä tä: Käläh djaka ikäi djari matäi hong tanah Misir! käläh djaka ikäi matäi toh kea hong padang tunis benjem toh! — (2. Mos. 16, 3.)

3. Buhen Jehowa mimbit ita akan tanah djätä, nakara ita matäi awi padang, tuntang anak sawan ita indu rampas olo; djaton bahalap haream ita palus buli tanah Misir tinai?

4. Tinai olo tä hamauh sama arepe: Has, ita mangkat idjä biti bara ita mandjadi kapalan ita, mangat ita buli Misir.

5. Tä Moses äwen duä Aaron mahingkep, manaharep hapus utus olo Israel.

6. Maka Josua, anak Nun, äwen duä Kaleb, anak Jepune, idjä djari omba kea mangalati tanah tä, marabit pakaiae,

7. Sambil hamauh mawi hapus utus olo Israel, koe: Tanah tä, idjä djari ingumbang ingalati ikäi, tanah bahalap saliai.

8. Djaka Jehowa mangilak ita, toto iä karäh manamäan ita huang tanah tä, sambil manenga tä akan ita, tanah idjä nahasak djohontusun meto dengan madu.

9. Asal äla keton marisang denggan Jehowa, äla keton mikäh olo idjä mukong tanah tä, krana olo tä kilau panginan ita bewäi. Äka kalindonge djari nihau, tapi ita impahaiak Jehowa; äla keton mikäh olo tä!

10. Tä hapus utus olo arä sama manjoho mampatäi äwen duä tä, mamanting iä hapan batu. Tapi kahain Jehowa salenga mamarah hong tingkap-panjupa, intu baun karä olo Israel samandiai. — (2. Mos. 16, 10.)

II. — 11. Palus Jehowa hamauh dengan Moses: Kilen katahie olo tä akan marahas aku? kilen katahie äwen tä dia pertjaja huang aku, alo karä kata heran djari aton iawiku intu bentok äwen tä?

12. Toh aku handak mantakan olo tä hapan peres papa, aku handak manganan iä, tinai aku handak mampanak ikau mandjadi utus olo, idjä bakapal tuntang

kwasa bara utus olo toh. — (2. Mos. 32, 10.)

13. Tapi Moses tombah augh Jehowa: Tä olo Misir handiai karäh mahining brita tä, krana awi kwasam ikau djari manggoet utus olo toh bara marak äwen tä.

14. Tä maka olo tanah toh kea karäh manjarita talo tä, basa iä djari mahining, ikau Jehowa aton intu bentok olo toh; ikau Jehowa inampajali ikäi, botop baunandaum magon mendeng tambuan utus olo toh, handau ikau hagoet helo baue hapan baunandau, hamalem hapan apui.

15. Kilen ikau handak mampatäi utus olo toh haiak sindä? tä toto karä olo kapid, idjä djari mahining britam, karäh hamauh:

16. Basa Jehowa djaton tau manamäian utus olo tä akan tanah, idjä djari injumpahe akae, awi tä iä djari mampatäi olo tä hong padang tunis benjem.

17. Tagal tä, pahai kwasam, o Jehowa, tumon aughm bahut, koam:

18. Jehowa pandjang atäie, paham sintae; iä mampun kadarhaka, kalangkah, alo iä mamaläh kea olo idjä tiwas, tuntang manuntut kadarhakan bapae intu anak äsoe, sampai telo äpat turon. — (2. Mos. 34, 6.)

19. Ampun kadarhakan utus olo toh tumon kahain asim, kilau ikau djari mampun utus olo toh kea bara tanah Misir palus sampai hetoh.

20. Maka koan Jehowa: Aku djari mampun olo tä, tumon aughm.

21. Tapi toto, belum aku! salepah kalunen akan basuang kahain Jehowa.

22. Krana karä olo tä, idjä djari

mitä kahaingku, karä katangku heran, idjä djari iawiku hong tanah Misir, tuntang hong padang tunis benjem, tuntang djari mangkemä aku hakampulu djetoh, mahin djaton maku manumon aughku:

23. Olo tä djaton akan mitä tanah, idjä djari injumpahku akan tate; idjä biti mahin dia karä olo tä, idjä djari marahas aku, akan mitä tä.

24. Tapi rewarku Kaleb, basa rogh beken aton huang iä, basa iä tanggar atäie djari manumon aughku: maka iä tä handak inamängku akan tanah tä, idjä djari ingalatie, panakae karäh manjores tä.

25. Maka olo Amalek tuntang olo Kanani aton mimpä keton hong djanah hetä; has, mules keton, djewu keton akan harikas, haluli akan padang tunis benjem, manintu tasik rarudju.

26. Limbah tä Jehowa hakotak dengan Moses äwen duä Aaron, koae:

27. Kilen katahie aku akan hindjä utus olo papa toh, idjä mangotok aku? Aku djari mahining kotok olo Israel, idjä hapae mamapa aku.

28. Suman akae: belum aku! koan Jehowa, toto aku handak mawi keton tumon augh keton dengangku.

29. Hantun keton akan maram hong padang tunis benjem toh: salepah djumlahah karä bitin keton idjä djari buah isä, idjä duäpulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, keton handiai idjä djari omba mangotok aku,

30. Toto idjä biti mahin dia keton akan tamä tanah, idjä djari injumpahku akan keton indu äka

keton melai, baja Kaleb, anak Jepune, äwen duä Josua, anak Nun, karäh tamäe.

31. Maka anak keton, idjä koan keton indu rampas olo, äwen tä handak inamängku hetä, iä akan kasene tanah tä, idjä djari ingabelä inganan keton.

32. Tapi idjä keton, hantun keton akan maram hong padang tunis benjem toh.

33. Anak keton akan mangumbang padang toh, manjakatik metoe, äpat pulu njelo katahie, sambil mananggong karajap keton, sampai hantun keton djari lepah lenjoh hong padang tunis benjem toh.

34. Tumon karä andau keton djari mangalati tanah tä, djetä äpat pulu andau, maka tumon tä keton akan mananggong kadarakan keton äpat pulu njelo katahie, djadi midjä andau akan idjä njelo, uka keton mangasene, kilen ampin kadjarian olo, amon aku mindah lengängku.

35. Aku Jehowa djari masuman tä, toto aku handak malalus karä aughku djetoh intu utus olo papa toh, idjä djari pakat malawan aku. Hong padang tunis benjem toh iä akan lepah munos, iä akan matäi hetoh lepah samandiai.

36. Maka karä olo tä, idjä djari injoho Moses mangalati tanah tä, idjä haiak panumahe djari madjik hapus utus olo arä mantam iä, awi äwen mimbit brita papa tahu tanah tä,

37. Olo tä balalu matäi awi peres intu baun Jehowa.

38. Baja Josua, anak Nun, äwen duä Kaleb, anak Jepune, tisae belom bara karä olo tä, idjä djari hagoet mangalati tanah tä.

39. Maka Moses masuman karä augh tä akan olo Israel samandiai. Tä utus olo arä paham kapähä atäie.

III. — 40. Maka olo tä misik haiak djadjewu, mandai tantan bukit, koae: Itäm, toh ikäi; ikäi handak hagoet akan äka, idjä djari inutor Jehowa; krana ikäi djari badosa.

41. Tapi koan Moses: Buhen keton kalotä malangkah prentah Jehowa? toto hong perkara toh keton djaton bontong.

42. Äla hagoet, krana Jehowa djaton maku mampahaiak keton, belä keton alah intu baun musoh keton.

43. Krana olo Amalek tuntang olo Kanani aton mimpä hetä intu baun keton, keton karäh matäi awi padang, basa keton djari undur bara Jehowa, tagal tä Jehowa djaton maku mampahaiak keton.

44. Tapi olo tä badjuro kea mangkemä mandai tantan bukit, tapi patin-djandji ain Jehowa tuntang Moses djaton hagoet bara bentok äka olo bapodok.

45. Tä olo Amalek tuntang olo Kanani, idjä mangkalewu intu bukit hetä, mohon, mamukul olo tä, palus mangoang mawi iä sampai Horma.

BAGI 15.

I. Prentah tahin talo parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop. II. Hukum olo idjä mamapa andau sabat. III. Paruwäi klambi.

I. — 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Suman akan olo Israel, sam-

bil hamauh dengan äwen: amon keton djari sampai äka keton melai, idjä handak inengaku akan keton,

3. Amon keton mimbit parapah apui akan Jehowa, parapah awang ingähu, atawa parapah awang injambalih, alo tumon puna djandji, atawa tumon huang atäi bewäi, atawa intu karä andau hai ain keton, uka keton mawi mangat ewaue akan Jehowa, hapan sapi atawa kambing tabiri:

4. Tä maka iä, idjä mimbit talo parapah tä akan Jehowa, patut mimbit kea akan parapah indu kinan idjä perpulu epa tuneke tepong, häwoi dengan undus idjä peräpat hin;

5. Tinai anggor indu parapah talo ihop, idjä peräpat hin kea, djetä akan genep kongan anak kambing tabiri, awang impatäi indu parapah awang ingähu, atawa indu parapah awang injambalih.

6. Tapi amon kambing tabiri hatuse iluput indu parapah, tä keton patnt manduan akan parapah indu kinan duä perpulu epa tuneke tepong, häwoi dengan undus idjä pertelo hin;

7. Tinai anggor indu parapah talo ihop idjä pertelo hin kea; djetä indu iluput keton akan Jehowa, mandjadi mangat ewaue.

8. Maka amon keton maluput sapi tabela indu parapah awang ingähu, atawa indu parapah awang injambalih, alo awi katantun djandji, atawa indu parapah tarimakasih bewäi akan Jehowa:

9. Tä maka haiak dengan sapi tabela tä keton patut mimbit akan parapah indu kinan telo perpulu epa tuneke tepong, häwoi dengan undus satangah hin;

10. Tinai keton akan mimbit anggor satangah hin indu parapah talo ihop; tumon tä parapah apui tä mandjadi indu mangat ewaue akan Jehowa.

11. Tumon tä gawin keton dengan midjä midjä kongan sapi, tabiri hatuse atawa anak kambing tabiri.

12. Tumon karä talo parapah idjä ilnput keton, tumon tä kea keton akan mimbit talo parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop, akan genep kongan.

13. Karä olo idjä puna anak tanah keton akan manumon hadat tä, amon iä maluput parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa.

14. Maka djaka olo beken utuse, idjä manamuäi marak keton, atawa idjä hindjä keton palus panakan keton, handak mimbit parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, maka iä akan hapan hadat tä kea, idjä hapan keton maluput tä.

15. Hapus utus olo arä akan sama hapan hadat idjä tä kea, keton sama kilau olo beken utuse, idjä manamuäi marak keton. Djetoh hadat palus katatahi akan kari panakan keton; intu baun Jehowa olo tamuäi sama kilau keton kea.

16. Sama hadat idjä, sama prentah idjä akan keton tuntang akan olo beken utuse, idjä manamuäi marak keton.

17. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

18. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari tamä tanah, idjä akan hetä aku handak mimbit keton tamä,

19. Amon keton kuman tepong

tanah tä, tä keton akan manandjungan parapah akan Jehowa.

20. Roti gendom taheta, idjä solake iopet, keton akan mimbite indu parapah tandjungan. Sama kilau parapah tandjungan gendom, idjä solake ihik,

21. Kalotä keton palus karä panakan keton akan mimbit kea parapah tandjungan akan Jehowa isut bakal tepong idjä solake tä.

22. Tinai amon keton awi kalajau malangkah idjä kabawak karä prentah toh, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses,

23. Talo handiai idjä djari imetäh Jehowa keton hadjamban Moses, bara andau Jehowa solake djari mametäh keton palus dapit, akan karä panakan keton,

24. Amon kalangkah tä mandjadi awi kalajau, tuntang hapus utus olo arä djaton djari katawan tä: tä maka hapus utus olo arä akan mimbit sapi hatuäe tabela indu parapah awang ingähu indu mangat ewaue akan Jehowa, tuntang parapah indu kinan, tinai parapah talo ihop, tumon puna hadate; tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa.

25. Maka imam akan manjapan akan hapus utus olo Israel, tä olo tä karäh iampun, krana kalangkahe djari awi kalajaue bewäi. Maka olo tä akan mimbit parapah apui akan Jehowa, tuntang parapah tagal dosae intu baun Jehowa, tagal kalangkah kalajaue tä.

26. Tumon tä djeta iampun akan hapus utus olo Israel, tinai akan olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak iä, basa salepah utus olo arä djari tiwas awi kalajaue.

27. Maka amon olo idjä biti malangkah awi kalajaue, tä iä akan

mimbit kambing bawie, awang idjä njelo umure, indu parapah tagal dosae.

28. Tä imam akan manjapan olo idjä tiwas, idjä badosa awi kalajaue, intu baun Jehowa, hapan parapah tagal dosa tä; tä maka olo tä karäh iampun.

29. Sama prentah idjä toh kea buah akan sakarä olo idjä djari malangkah awi kalajaue, alo olo idjä puna utus olo Israel, alo olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak äwen.

30. Tapi amon olo tantai ahate awi kabangange djari malangkah prentah, alo olo utus Israel, alo olo beken utuse, iä tä manawah Jehowa, olo tä akan impatäi bara marak hamputan ajue.

31. Krana iä djari mangabelä augh Jehowa, sambil marusak prentahe; djaton tau dia olo kalotä impatäi, kadarhakahe indu tanggonge kabuate.

II. — 32. Maka metoh olo Israel hong padang tunis benjem tä, iä sondau olo hatuä manganju hong andau sabat. — (2. Mos. 20, 8.)

33. Djadi, olo idjä sondau iä manganju, mimbit iä akahe Moses äwen duä Aaron, tuntang akan salepah utus olo arä.

34. Maka olo tä ingurong, krana hukum olo kalotä hindai djari bantantu insuman.

35. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Djaton tau dia olo tä impatäi; hapus utus olo arä akan mampatäi, mamanting iä hapan batu intu ruar äka olo bapodok.

36. Tä hapus utus olo arä magah olo tä akan ruar äka olo bapodok, sambil mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

III. — 37. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

38. Suman akan olo Israel, sambil hamauh dengan äwen, uka iä mangkepan paruwäi intu puting surak klambie, palus karä panakae dapit kea; hapan kalindan biru iä akan mangkepan genep paruwäi intu karä puting surake.

39. Maka paruwäi tä katae, uka keton, haiak manampajah djetä, mingat karä prentah Jehowa, sambil manumon tä; äla keton lajang tumon angkat atäi keton kabuat, tumon paitä keton, krana keton puna pudji habandong atäi manuntut djetä;

40. Mangat keton mingat sambil mahaga karä prentahku, mandjadi brasih akan Hatallan keton.

41. Aku toh Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir, uka indu Hatallan keton; aku, Jehowa, aton Hatallan keton.

BAGI 16.

1. Ungkup Korah malawan kwasan Moses. 11. Iä buah hukum paham. III. Olo arä manjalu, iä kea buah hukum.

I. — 1. **M**aka Korah, anak Jesehar, Jesehar anak Kahat, Kahat anak Lewi, pakat dengan Datan tuntang Abiram, anak Eliab, tinai dengan On, anak Pelet, olo hamputau Ruben.

2. Äwen tä mambalik manekang augh Moses, haiak duä ratus limä pulu biti olo Israel, uras kapalan olo arä, mantir basara, olo basewut.

3. Äwen tä hapumpang malawan Moses äwen duä Aaron, sambil hamauh dengae: Terai, tangkalau gawin keton, krana salepah utus

olo arä uras brasih, Jehowa melai intu bentok äwen; buhen kea keton manggatang arep keton bara utus olo ain Jehowa?

4. Sana Moses mahining aughe tä, iä lawo mahingkep,

5. Sambil hamauh dengan Korah tuntang dengan djalahan ai, koae: Handjewu djewu Jehowa karäh masuman, äweäwe idjä baris ai, äweäwe idjä imprasihe, uka tau manggapi iä; idjä intihe, iä tä karäh injohoe manggapi.

6. Käläh kalotoh gawin keton: duan dadupa äka hagarö, Korah dengan salepah djalahae.

7. Djewu ingkes apui huange, andak garo hundjue intu baun Jehowa; maka idjä karäh intih Jehowa, iä tä brasih akae. Tangkalau gawin keton, joh olo Lewi!

8. Tinai koan Moses dengan Korah: Hining bewäi, keton olo Lewi.

9. Dia ombet akan keton, Hatallan olo Israel djari mambaris keton, uka keton manggapi iä, haiak mangan gawin Jehowa hong äka brasih, sambil mendeng intu baun utus olo arä, mangan gawin ai?

10. Ikau tuntang karä paharim, olo Lewi tä, djari injoho Jehowa manggapi, maka toh, handak keton manarik pangkat imam kea?

11. Tumon tä ikau tuntang salepah djalaham djari hapumpang malawan Jehowa; krana Aaron tä, äwe iä, sampai keton mangotok iä?

12. Maka Moses manjoho olo mangahau Datan äwen duä Abiram, anak Eliab. Tapi koan äwen: Ikäi djaton maku manalih.

13. Hindai ombet belaim, ikau djari magah ikäi blua bara tanah, idjä nahasak djohontusun meto tun-

tang madu, uka mampatäi ikäi hong padang tunis benjem? tinai toh ikau handak mangapala ikäi kea?

14. Paham kabuahe ikau djari mimbit ikäi tamä tanah, idjä naha-sak djohontusun meto tuntang madu, bahalap haliai ikau djari manenga tana tuntang pambulan anggor indu joresan ikäi! Käläh ikau mangaruit matan ikäi sasindä! Ikäi djaton manalih!

15. Tã hasep kalait Moses, palus iã hamauh dengan Jehowa: ÆEla manarima talo parapahe! Idjä kongan kalidai mahin dia djari induangku bara idjä biti äwen tã, dialo idjä biti äwen tã djari imapaku.

16. Tinai koan Moses dengan Korah: Ikau tuntang salepah djalaham djewu akan manaharep baun Jehowa, ikau dengan äwen tã, tuntang Aaron.

17. Genep biti akan mimhit dadupae, mandak garo hetã, sambil manggapi baun Jehowa, genep biti tuntang dadupae, djadi duã ratus limã pulu dadupa, tinai bitim kea tuntang Aaron, keton duã tuntang dadupan keton.

18. Tumon tã, maka genep biti manduan dadupae, mingkes barah huange, mandak garo hundjue, tuntang äwen tã mendeng darah bauntonggang tingkap-panjupa, haiak Moses dengan Aaron aton hetã kea.

19. Tinai Korah kea mamumpong darah bauntonggang tingkap-panjupa hapus utus olo arã, madjik iã malawan äwen duã tã. Tã maka kahain Jehowa salenga mamala akan hapus utus olo arã tã. — (12, 5.)

II. — 20. Palus Jehowa hamauh

dengan Moses äwen duã Aaron, koae:

21. Pisah arep keton dengan utus olo arã tã, aku handak mam-palomos iã huang idjä kapidjep matã.

22. Tapi äwen duã tã lawo mahingkep intu baue, sambil hamauh: Joh Hatalla, ikau toh Hatallan hambaruan karã isi! djaka idjä biti djari badosa, maku ikau manjoho kalaitm hasep, marusak hapus utus olo arã toh tagal iã tã?

23. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

24. Soho utus olo arã toh, koam: indah keton bara hakaliling karã tingkap ain Korah, Datan tuntang Abiram.

25. Tã Moses mendeng, balalu manalih Datan äwen duã Abiram, tuntang karã bakas olo Israel omba iã.

26. Balalu iã manjoho olo arã idjä hetã, koae: Indah keton bara karã tingkap olo darhaka tã, äla manggulai talo enen bara karã ramoe, belã keton kea tamput rusak hong karã dosan olo tã.

27. Tã olo mindah bara hakaliling tingkap ain Korah, Datan tuntang Abiram; tapi Datan äwen duã Abiram blua bara tingkape, mendeng intu bauntonggang karã tingkape, tuntang karã anak sawae, tinai äsoe.

28. Maka koan Moses: Awi toh keton karãh mangasene, Jehowa djari manjoho aku, uka malalus karã gawi toh, tuntang djetã djaton djari lembut hong atãiku ka-buatku:

29. Djaka äwen tã matã kilau pampatãi olo, atawa djaka iã buah tjalaka, kilau olo kea pudji buah tjalaka, tã jaku dia sohon Jehowa.

30. Tapi djaka Jehowa mandja-

dian talo taheta, sampai petak harakang manelen äwen tä, tuntang karä talo ajue, gegä äwen tä tuntang tahasenge gagar akan naraka: tä keton akan mangasene, olo tä djari marahas Jehowa.

31. Djadi, sana iä djari terai masuman augh tä, palus petak badarak penda äwen tä,

32. Petak harewang sambil manelen äwen tä tuntang tingkape, tuntang karä olo idjä djalahan Korah, tinai karä ramoe.

33. Äwen tä gagar akan naraka belobelom, tuntang karä ramoe; petak manjangkulep iä; tumon tä äwen tä nihau bara marak utus olo arä.

34. Maka karä olo Israel, idjä hakaliling äwen tä, hadari awi augh bawai äwen, krana koae: Mikäh petak karäh manelen ita kea.

35. Beken tinai bara djetä aton kea apui blua bara Jehowa, balalu mangähu duä ratus limä pulu biti tä, idjä hagara. — (3. Mos. 10, 2.)

36. Tä Jehowa hamaui dengan Moses, koae:

37. Soho Eleasar, anak imam Aaron, mangat iä manjumpt karä dadupa tä bara äka kähü, palus mantawus apui tä kedjakedjau; krana dadupa tä djari brasih,

38. Dadupan olo tä idjä djari badosa, marusak hambaruä; soho olo manasal tä habintap habintap, indu kalukup mesbeh; krana olo djari mimbit tä naharep baun Jehowa, tagal tä djetä brasih, patut akan indu katan pangingat olo Israel.

39. Maka Eleasar, imam tä, manduan karä dadupa tambaga, idjä djari imbit olo awang bakähü tä; iä manasal tä habintap habintap indu kalukup mesbeh;

40. Indu pangingat olo Israel,

belä olo beken, idjä djaton baris panakan Aaron, petah manggapi, manotong garo intu baun Jehowa, uka olo tä äla tumon kadjarian Korah tuntang djalahan ai, kilau Jehowa djari masuman tä hadjamban Moses. — (1, 51.)

III. — 41. Tapi andau tinai salepah utus olo Israel manjaing Moses äwen duä Aaron, koae: Keton djari mampatäi olo ain Jehowa.

42. Djadi, metoh olo arä hapumpang, handak mawi Moses äwen duä Aaron, äwen duä tä mules, hadari manintu tingkap-panjupa; itä! botop baunandau palus manutup djetä, kahain Jehowa mamala.

43. Maka Moses äwen duä Aaron mendeng intu bauntonggang tingkap-panjupa.

44. Tä Jehowa hamaui dengan Moses, koae:

45. Indah keton bara bentok utus olo tä, aku handak mampalomos olo tä huang idjä kabirep matä. Tä äwen duä tä lawo mahingkep.

46. Maka koan Moses dengan Aaron: Duan dadupa, ina apui huange bara mesbeh, andak garo hundjue, lius djeledjeleng, talih utus olo arä, awi manjapan iä, krana kasangit Jehowa hasep paham, peres djari manampara mantakan olo tä.

47. Tä Aaron manduan dadupa, tumon augh Moses, balalu hadari marak utus olo arä; itä! peres djari manampara mantakan olo tä, balalu iä hagara hapan manjapan olo tä.

48. Maka iä mendeng marak olo matäi dengan olo belom; tä maka peres terai tinai.

49. Maka idjä djari matäi awi peres tä äpatwalas kojan udju ratus biti karäe; beken tinai idjä djari matäi tagal perkarän Korah.

50. Tā Aaron buli tinai, manalih Moses intu bauntunggang tingkap-panjupa; maka peres tā djari terai tinai.

BAGI 17.

Sokah Aaron mangambang tuntang mamua.

1. Limbah tā maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel mandjuluk akam sokah, duāwalas kadārāh, genep mantir pamutjok akan mimbit idjä kadārāh, akan hamputan ajue; bintik aran genep biti intu sokah ajue.

3. Maka arau Aaron akan imintikm intu sokah hamputan Lewi, krana akan genep mantir pamutjok sakarā hamputan tatoe idjä sokah.

4. Ingkes karā sokah tā hong tingkap-panjupa, tandipah patindjandji, ikaku manjupa keton.

5. Tā maka sokah ain olo, idjä djari intihku, karāh mangambang, djetā uka aku mampaterai kotok olo Israel mawi aku, karā augh kotoke, idjä hapae mawi keton.

6. Maka Moses hakotak dengan olo Israel, tā mantir pamutjok äwen tā manenga sokah, genep mantir idjä kadārāh, djadi duāwalas kadārāh tumou karā hamputan tatoe; sokah Aaron kea hindjä karā sokah tā.

7. Maka Moses mingkes karā sokah tā intu baun Jehowa, hong tingkap-panjupa.

8. Djadi andau tinai Moses tamā tingkap-panjupa; maka itā! sokah Aaron, idjä akan hamputan Lewi, djari manjalundik, pusoe djari lembut, kambange djari burai manga-

langkang, tinai atou kea bua saked awang masak.

9. Tā Moses mimbit karā sokah tā blua bara baun Jehowa, akan baun olo Israel samandiai, nakara iā mitā talo tā; tā genep biti manduan sokah ajue.

10. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Halalian sokah Aaron akan patin djandji, ina tā hetā indu kata akan kempang idjä parisang tā; tumon tā ikau mampaterai iā mangotok aku, belā iā matāi.

11. Maka Moses mawi tā tumon prentah Jehowa intu iā.

12. Tā olo Israel hamauh dengan Moses, koae: Itām, ikāi mahotus, matāi ikāi, ikāi akan rusak samandiai!

13. Olo handiai, idjä manggapi äka Jehowa tā, akan matāi. Amon kalotā, djaton ikāi handiai akan matāi kea?

BAGI 18.

Gawin olo Lewi, tuntang asil pangkate.

1. Tā maka Jehowa hamauh dengan Aaron: Ikau keton hanak, tuntang salepah hamputan tatom, akan mananggong karā kasalan gawi hong äka brasih, tinai keton hanak akan mananggong kasalan gawin pangkat imam keton.

2. Maka pahrin keton, olo hamputan Lewi tā, akan induan keton, mangat äwen tā imbaris akan keton, sambil manonggo keton, tapi ikau keton hanak akan manonggo intu bauntunggang tingkap-panjupa.

3. Äwen tā akan manonggo keton, tuntang akan manonggo ting-

kap tä bara ruar; tapi äla äwen tä manggapi karä ramon äka brasih, äla kea mesbeh tä, belä äwen tä tuntang keton matäi haiak.

4. Malainkan äwen tä imbaris akan keton, mangat iä omba mandohop keton manonggo tingkap-panjupa, tuntang karä ampin gawi hetä; äla olo beken hamputae mangarait arepe dengan keton.

5. Tagal tä tonggo keton äka brasih tä tuntang mesbeh, belä kasangitku mantakan olo Israel dapit tinai.

6. Krana itäm, aku djari manduan paharin keton, olo Lewi tä, bara marak olo Israel, aku djari manenga äwen tä akan keton haiak akangku, uka äwen omba mandohop, mangan karä gawin äka panjupa.

7. Tapi ikau keton hanak akan manggau gawin imam, karä gawin mesbeh, tuntang karä gawi hila huang dinding äka panjupa, talo tä puna padjun gawin keton; pangkat imam tä inengaku akan keton; olo beken, idjä mangarait arepe dengan djetä, indu impatäi.

8. Tinai koan Jehowa dengan Aaron: Itäm, aku djari manenga akam, tuntang akan anakm hatuä, tisan karä parapah idjä imbit olo Israel, indu asil pangkatm, mandjadi asil pangkat keton palus katatahi.

9. Djetä bagim bara talo brasih: tisan talo impui bara karä ampin talo parapah ain olo arä, parapah indu kinan, tuntang karä parapah tagal dosa, tuntang karä parapah tagal kasalan, idjä imbit olo tä, djetä akan keton hanak, mandjadi talo awang brasih haliai akan keton.

10. Intu äka brasih keton akan kuman tä; karä olo hatuä baris

ajum akan omba kumae, djetä talo brasih akan keton.

11. Tinai djetoh kea indu bagin keton: karä parapah tandjungan tuntang parapah iajun ain olo Israel; aku djari manenga tä akam, akan karä anakm hatuä, tuntang akan karä anakm idjä bawi, palus katatahi; karä olo ungkup human keton idjä brasih akan omba kuman djetä.

12. Undus idjä kapala bahalap, anggor idjä kapala bahalap, kasien gendom, parut talo idjä imbit olo akan Jehowa, uras tä aku djari manenga akam.

13. Parut bua talo handiai, idjä lembut hong tanah äwen, idjä imbit äwen tä akan Jehowa, mandjadi bagim; sakarä olo ungkup human keton idjä brasih akan omba kuman djetä.

14. Karä talo awang kerem intu marak olo Israel mandjadi bagim.

15. Tinai talo handiai idjä solake inakan indue, idjä patut imbit olo akan Jehowa, alo olon alo meto, djetä uras akam; tapi anak olo, idjä solake inakan indue, soho inewus tinai, kalotä kea anak meto pali, idjä solake inakan indue.

16. Idjä patut inewus, maka djetä akan inewus, amon talo tä idjä bulan umure, tumon regae awim; tapi tikas kahaie limä sekel salaka, tumon puna sekel idjä hong äka brasih; behat sekel tä duä pulu gera.

17. Tapi anak sapi, tabiri atawa kambing, idjä solake inakan indue, äla ikau manjohoe inewus tinai, krana djetä puna brasih; dahae akan imbirikm intu mesbeh, tinai enjake akan inusulm indu parapah apui, mandjadi mangat ewaue akan Jehowa.

18. Maka isie mandjadi bagin keton, sama kilau usok iajun tuntang sapak tandjungan tä tantai akam.

19. Karä parapah talo brasih, idjä iajun inandjungan olo Israel akan Jehowa, aku djari manengae akam, tuntang akan anakm hatuä bawi palus katatahi. Djetä djandjin Jehowa, idjä segah palus dapit, akam tuntang akan panakam.

20. Tinai Jehowa hamauh dengan Aaron: Ikau djaton omba manjores huang tanah olo tä, ikau djaton bara bagi intu marak äwen; krana aku toh bagim, aku toh joresam marak olo Israel.

21. Maka akan joresan olo Lewi aku djari manenga idjä dalam sapulu bara karä talo ain olo Israel, tagal gawin tingkap-panjupa, idjä inonggoe;

22. Belä olo Israel manggapi tingkap-panjupa tinai, uka iä äla sala, balalu matäi.

23. Malainkan olo Lewi akan manonggo karä gawin tingkap-panjupa, iä kea akan mananggong karä kasalan gawi hetä; djetä indu hadat palns katatahi akan keton girirmanggirir; intu marak olo Israel äwen tä djaton tau bara bagi joresan tana.

24. Krana idjä dalam sapulu bara karä talo ain olo Israel, idjä akan imbit olo tä indu parapahe akan Jehowa, djari inengaku indu joresan olo Lewi; tagal tä aku djari mangahana äwen, iä djaton tau bara bagi joresan tana marak olo Israel.

25. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koe:

26. Suman kea akan olo Lewi, sambil hamauh dengan äwen: amon keton manduan idjä dalam sapulu bara karä talo ain olo Israel, idjä

djari inengaku indu joresan keton bara olo tä, tä maka keton akan mimit belaehe indu parapah akan Jehowa, idjä dalam sapulu tinai bara karä asil idjä tengan olo arä tä.

27. Talo parapah tä itong akan keton, kilau djaka keton mimit gendom bara karaiian keton, kilau undus anggor bara pähes keton.

28. Tumon tä keton kea akan mimit talo parapah bara asil, idjä idjä dalam sapulu tä, idjä induan keton bara sakarä olo Israel; maka talo parapah akan Jehowa tä indu inenga keton akan Aaron, imam tä.

29. Bara talo handiai, idjä inenga akan keton, keton akan mimit talo parapah akan Jehowa indu bagie idjä imprasih, hapan awang hasien tuntang awang kapala bahalap.

30. Tinai suman akan äwen: amon tumon tä keton manenga kasien talo tä, maka tisae karäh itong akan olo Lewi kilau pangulie hong karaiae, kilau pangulin pähese.

31. Tuntang keton tau kuman tä brangai kalekae, keton tuntang karä ungkup human keton, krana djetä puna upah gawin keton hong tingkap-panjupa.

32. Tumon tä keton djaton badosa tagal talo tä, amon keton mimit kasien talo tä helo; tumon tä keton djaton mamapa talo idjä imprasih olo Israel, tuntang keton djaton akan matäi.

BAGI 19.

Prentah tahin sapi bahandang, idjä hapan manampa danum papas pali.

1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses äwen duä Aaron, koe:

2. Djetoh hadat prentah, idjä djari imetäh Jehowa, koe: soho olo Israel mimbit akam sapi bawie bahandang idjä tinduh, idjä djaton baperes enen, idjä hindai pudji iugar.

3. Tenga djetä akan imam Eleasar; iä indu magah djetä akan ruar äka olo bapodok, hetä olo akan manjambalih djetä hong baun Eleasar.

4. Tä Eleasar, imam tä, akan manduan belae dahae, hapan tundjuke, tuntang iä akan manampitik dahae hangkudju budjur manintu tandipah tingkap-panjupa tä.

5. Limbah tä olo akan manusul sapi tä intu matan Eleasar, balulange, isie, dahae tuntang taie.

6. Maka imam akan manduan kaju seder, isop tuntang bulun tabiri, idjä intjalap bahandang, sambil mandjakah tä hundjun sapi idjä inusul tä.

7. Limbah tä imam akan mamlukan pakaiae, mampandoi arepe hapan danum, palus buli akan äka olo bapodok; tuntang iä samar sampai hamalem.

8. Tinai olo idjä djari manusul sapi tä akan mamlukan pakaiae, mampandoi arepe, tuntang iä samar sampai hamalem.

9. Maka olo idjä brasih akan namumpong kawon sapi bawie tä, sambil mingkes djetä akan ruar äka olo bapodok intu äka brasih, uka djetä ina hetä akan utus olo Israel, hapan manampa danum papas pali; djetä parapah tagal dosa.

10. Olo idjä djari mamumpong kawon sapi tä akan mamlukan pakaiae, tuntang iä samar sampai hamalem. Djetä indu hadat kata-tahi akan olo Israel, tuntang akan

olo beken utuse, idjä manamuäi intu marak keton.

11. Olo idjä pohos hantun olo, palus samar sampai kudju.

12. Maka olo kalotä akan mamapas kapalie hapan kawo tä intu andau telo, tinai intu andau udju, tä iä brasih tinai; tapi djaka iä djaton mamapas kapalie intu andau telo, tuntang intu andau udju, maka iä djaton brasih.

13. Tapi olo idjä pohos hantun olo, tuntang iä djaton mamapas kapalie, iä tä manjamar tingkap Jehowa, maka olo kalotä akan impatäi bara marak olo Israel; basa danum papas pali tä djaton djari imbirik intu iä, maka iä pali hantä, kapalie magon leket hong iä.

14. Djetoh prentah tahuu olo djari matäi hong tingkap: olo handiai, idjä tamä tingkap tä, tuntang sakarä olo idjä puna hong tingkap tä, palus samar kudju.

15. Karä sarangan habangah, idjä djaton inutup, palus samar kea.

16. Tinai olo idjä intu ruar lewun olo pohos hantun olo, idjä matäi awi padang, atawa olo idjä matäi bewäi, atawa tolang olo matäi, atawa kubur olo, olo tä samar kudju.

17. Maka akan olo idjä samar pali kalotä, olo akan blaku belae kawon parapah tagal dosa idjä inusul tä, mina djetä huang sarangan, sambil manusuh hetä danum tahasak.

18. Tä olo idjä brasih akan manduan isop, mansulop djetä huang danum tä, sambil mambirik tä intu tingkap, tuntang intu karä ramoe, tinai intu karä olo idjä hetä; tumon tä kea iä akan mambirik tä intu olo, idjä djari pohos tolang olo matäi, atawa hantun olo idjä

impatäi, atawa hantun olo idjä matäi bewäi, atawa kubur olo.

19. Maka olo idjä brasih tä akan mambirik intu olo idjä samar tä andau telo tuntang andau udju, hapan mamapas kapalie intu andau udju; tinai olo tä akan mampukan pakaiäe, sambil mampandoi arepe, tä maka hamalem iä brasih.

20. Tapi amon aton olo idjä samar pali, tuntang iä djaton maku imapas kapalie, olo tä akan impatäi bara marak utus olo arä; krana iä djari manjamar äka brasih ain Jehowa, basa danum papas pali tä djaton djari imbirik intu iä; iä magon pali.

21. Djeta indu hadat palus katatahi akan olo tä. Maka olo, idjä mambirik danum papas pali tä, akan mampukan pakaiäe kea; tinai olo, idjä pohos danum papas pali tä, palus samar sampai hamalem.

22. Tinai talo handiai, idjä injingkap olo pali kalotä, tamput pali kea, tuntang olo handiai, idjä pohos talo kalotä, tamput pali kea sampai hamalem.

BAGI 20.

I. Mirjam matäi. Olo Israel hong Meriba. II. Olo Eäom mangahana olo Israel mahoroë tanahë. III. Aaron matäi.

I.— 1. Maka hapus utus olo Israel manantarang padang tunis benjem Sin, njelo äpat pulu, bulan idjä solake, palus utus olo tä bapodok hong Kades. Hetä Mirjam matäi, tuntang iä ingubur hetä kea.

2. Maka danum djaton hetä akan utus olo arä; tä olo tä hapumpong mawi Moses äwen duä Aaron. — (2. Mos. 17.)

3. Olo arä uras manjaing Moses, koae: Kajah! sukur djaka ikäi djari omba mahotus, metoh karä paharin ikäi matäi intu baun Jehowa.

4. Kasen keton mimbit utus olo ain Jehowa tamä padang tunis benjem toh? aton keton handak manjoho ikäi matäi hetoh, haiak karä kawan meton ikäi?

5. Buhen keton djari mimbit ikäi hagoet bara tanah Misir, mimbit ikäi akan äka papa toh? Kaleka olo djaton tau malan, kaleka djaton bua sikon, djaton bua anggor, djaton bua dalima, tinai djaton kea danum akan indu ihop!

6. Tä Moses äwen duä Aaron mindah bara utus olo arä akan bauntonggang tingkap-panjupa, balalu mahingkep baue sampai petak; maka kahain Jehowa mamala akae.

7. Tuntang Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

8. Duan sokah tä, rawäi olo arä hapumpong, ikau keton duä hakaka Aaron; awi keton hamauh dengan batukarang tä intu matan olo arä, tä maka batu tä karäh mampalembut danum. Tumon tä keton akan mamplua danum bara batukarang akan äwen tä, hapan mampihop utus olo arä, tuntang karä metoe.

9. Tä Moses manduan sokah tä bara baun Jehowa, tumon petähe intu iä.

10. Palus Moses äwen duä Aaron mimbit utus olo arä hapumpong darah batukarang idjä hetä, tuntang iä hamauh dengan olo tä: Hining, keton olo parisang! aton ikäi akan mamplua akan keton danum bara batu toh?

11. Palus Moses manggatang

lengäe, sambil mamukul batu tä handuä hapan sokahe; tä kutoh danum blua bara hetä, sampai utus olo arä tuntang karä metoe ombet mihope.

12. Tapi koan Jehowa dengan Moses äwen duä Aaron: Basa keton djaton djari harap aku, uka keton mampahai aku intu matan olo Israel, tagal tä maka keton duä kea djaton akan mimbit utus olo arä tä tamä tanah, idjä djari inengaku akæe.

13. Djetä danum Meriba, (*danum kanjaing*.) idjä tagal tä olo Israel djari manjaing Jehowa; tuntang iä imprasih intu olo tä.

II.—14. Limbah tä Moses manjoho sarohac bara Kades, manalih radjan olo Edom, uka hamauh: Kakai augh paharim Israel: tawam bewäi karä kadjakä, idjä djari buah ikäi.

15. Tato ikäi djari babungkat akan tanah Misir, tahi njeloe ikäi djari mangkalewu hetä; tapi olo Misir djari paham mamapa tato ikäi, palus ikäi kea.

16. Tä ikäi kahau kadarat intu Jehowa, sampai iä djari maluning augh ikäi; iä manjoho malaikat, sambil magah ikäi bara tanah Misir; toh itäm, ikäi djari sampai Kades, lewu idjä intu saran tanah.

17. Soho ikäi manjak tanahm; ikäi djaton maku hagoet mahoroe tanan olo, atawa mahoroe pambulan anggor, djaton kea ikäi handak mihop danum kalin keton, baja ikäi handak manjak batang djalan bewäi, djaton mahiwang bara hetä sambil gantau, sampai ikäi djari blua tinai tanah pegangan ajum.

18. Tapi koan Edom mawi äwen:

Æla ikau akan manjak tanahku; amon kalotä, maka aku handak manambang ikau hapan padang.

19. Tä koan olo Israel dengæe: Ikäi handak hagoet manjak puna batang djalan bewäi; djaka ikäi mihop danum keton, ikäi atawa meton ikäi, maka ikäi handak manahor regæe; djaton ikäi blaku talo beken, baja mangat ikäi tau manjak tanahm buah-buah bewäi.

20. Tapi tombah iä: Æla ikau akan manjak hetä. Palus olo Edom hagoet, manambang äwen, mimbit kutoh olo tuntang ganggaman.

21. Tumon tä olo Edom mangahana Israel manjak tanahe; tagal tä olo Israel undur bara äwen tä.

22. Olo tä harikas bara Kades, hapus utus olo Israel manantarang bukit Hor.

III.—23. Maka Jehowa hamauh dengan Moses äwen duä Aaron intu bukit Hor, intu saran tanah olo Edom, koæe:

24. Aaron akan ingampeleng dengan tato hiange, krana iä djaton akan tamä tanah, idjä djari inengaku akan olo Israel; basa keton djaton djari manumon prentahku intu äka danum Meriba tä.

25. Duan Aaron äwen duä hanak Eleasar, imbit äwen tä mandai bukit Hor.

26. Engkak pakaian Aaron, kewan tä intu anake Eleasar; krana Aaron akan ingampeleng dengan tato hiange, palus matai hetä.

27. Djadi Moses mawie tumon petäh Jehowa intu iä: äwen tä mandai bukit Hor, haiak gitau hapus utus olo arä.

28. Palus Moses mengkak pakaian Aaron, sambil mangkepan djetä intu anake Eleasar; maka Aaron matai hetä intu tantan bu-

kit tä. Limbah tä Moses äwen duä Eleasar mohon bara bukit tä tinai.

29. Amon utus olo arä mitä Aaron djari matäi, maka hapus utus olo Israel manatum Aaron telo pulu andau katahie.

BAGI 21.

I. Olo Israel mamukul radja Arad. II. Handipä tambaga. III. Olo Israel maradjur panggoete. IV. Iä mamukul radja Sihon tuntang radja Ogh.

I. — 1. Amon olo Kanani, radja Arad tä, idjä melai intu hila salatan, mahining Israel tä manalih hetä, manjak djalan Atarim, maka iä mamarang Israel, tuntang manawan isut olo tä.

2. Tä Israel bamiat intu Jehowa, koae: Amon ikau manjaragh utus olo tä huang lengüngku, maka aku handak mangerem karä lewue akam.

3. Maka Jehowa manumon augh Israel, sambil manjaragh olo Kanani tä. Tä Israel mangerem rusak olo tä tuntang lewue, haiak manggarä aran kaleka tä Karma. (*Eka ingerem.*)

II. — 4. Limbah tä olo tä maradjur panggoete bara bukit Hor, manjak djalan akan tasik rarudju, mangat malint tanah olo Edom. Tapi olo arä papungut manjaal atäie awi djalan tä.

5. Tä olo arä mangotok Hattalla, mangotok Moses, koae: Buhen ikau djari mimbit ikäi hagoet bara tanah Misir, uku ikäi matäi hong padang tunis benjem toh? Krana tepong djaton hetoh, danum mahin dia, tuntang belai ikäi djari bapelek awi talo kinan idjä djaton baguna toh.

6. Tä Jehowa manjoho handipä-apui intu marak utus olo tä, djeta manotok olo; arä olo Israel matäi awie.

7. Tagal tä olo arä manalih Moses, sambil hamauh: Ikäi djari badosa, awi ikäi djari mangotak Jehowa, tuntang mangotak ikau; laku intu Jehowa, mangat iä manangan handipä tä bara ikäi. Maka Moses blaku akan olo tä.

8. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Tanpa ampin handipä-apui, koak djeta intu toros kajn; tä maka olo handiai idjä djari inotok handipä, amon iä manampajah djeta, palus belom. — (*Joh. 3, 14.*)

9. Tä Moses manampa handipä tambaga, mangkoak djeta intu toros kajn; maka djadi, amon olo inotok handipä papa tä, iä manampajah handipä tambaga tä, tä iä käläh palus belom.

III. — 10. Limbah tä olo Israel harikas bara hetä, bapodok hong Obot.

11. Bara Obot iä hagoet tinai, bapodok darah bukit hatinggang Abarim, hong padang, tandipah Moab, hila palembut matanandau.

12. Bara hetä iä harikas, bapodok tinai intu saran sungäi Sered.

13. Bara hetä iä hagoet tinai, bapodok hila salatan sungäi Arnon, idjä hong padang tunis benjem tä, idjä panumahe bara tanah olo Amori; krana Arnon tä puna saran tanah Moab, helat olo Moab dengan olo Amori.

14. Tagal tä aton augh surat karä parang Jehowa: Iä tamä Wahab kilau pusoknjawong, palus karä sungäi idjä manumbang Arnon.

15. Tinai karä tumbang sungäi, idjä manintu Arnon, idjä manata saran tanah Moab.

16. Maka bara hetä olo tä hagoet akan Beer; hetä aton kali tä, äka Jehowa manjoho Moses, koae: Soho olo arä hapumpong, aku handak manenga danum akæe.

17. Tä maka Israel manjanji njanji toh: Lembut, o danum kali; awi keton manjanji manambang tä!

18. Olo mantir djari mangali kali toh, kapalan olo arä djari mambuka tä, awi mantir idjä äka prentah, awi sokah olo hai. Maka bara padang djetä olo tä hagoet akan Matana;

19. Tinai bara Matana akan Nahaliel, tinai bara Nahaliel akan Bamot;

20. Bara Bamot akan Gai, hong padang Moab, akan bukit gantong Pisga tä, idjä tandipah padang tunis benjem tä.

IV. — 21. Bara hetä Israel manjoho sarohæe manalih Sihon, radjan alo Amori, koae:

22. Soho aku hagoet manjak tanahm; ikäi djaton maku mahiwang tamä tanan olo, atawa pambulan anggor, danum kalin keton ikäi djaton maku mihope, baja ikäi handak manjak batang djalan bewäi, sampai ikäi lasak saran tanahm hila kanil. — (20,17.)

23. Tä Sihon mangahana olo Israel mahoroe tanæe, palus Sihon mirak sakarä olo utus ajue, balalu hagoet manambang olo Israel sampai saran padang tunis benjem; iä sampai Jasa, palus mantakan olo Israel.

24. Tapi olo Israel mamukul iä hapan baun padang, sambil manduan tanæe indu joresæe, bara sungäi Arnon palus mimes sungäi Jabok, mimes saran tanah olo Amon; krana saran tanah olo Amon bahali inamä olo.

25. Kalotä Israel manduan karä lewu tä, palus Israel melai hong karä lewun olo Amori, huang Hesbon tuntang hong karä patatai lewu djetä.

26. Krana Hesbon tä lewun Sihon, radjan olo Amori; iä djari mamarang radjan olo Moab idjä bihin tä, tuntang djari manduan karä tanæe sampai Arnon.

27. Tagal tä koan olo panjang-en: Kantoh, talih Hesbon, pang-un mangota lewun Sihon.

28. Krana apui djari lembut bara Hesbon, njalan apui bara lewun Sihon, djetä djari kuman Ar ain olo Moab, tuntang tempon karä lungkoh Arnon.

29. Pajah, Moab! ikau djari rusak, o utus olo ain dewa Kamos; iä djari manjoho anake idjä hatuä hadari, tuntang anake idjä bawi inawan Sihon, radjan olo Amori.

30. Kahaie djari balongkang, bara Hesbon palus sampai Dibon, ikäi djari marusak tä sampai Nopa, palus sampai Madeba.

31. Kalotä olo Israel melai hong tanah olo Amori.

32. Limbah tä Moses manjoho olo mangalati Jaeser, tuntang iä tamä karä patatai lewu djetä, sambil maharak olo Amori idjä melai hetä.

33. Limbah tä olo tä mules, palus manjak djalan akan Basan; maka Ogh, radja Basan, hagoet manambang iä tuntang sakarä olo ajue, handak mantakan iä hong Edrei.

34. Tapi Jehowa hamauh dengan Moses: Äla keton miküh iä, krana aku djari manjaragh iä inta lengän keton, tuntang utus olo ajue, tinai hapus tanæe kea; keton akan mawi iä, kilau keton djari mawi Sihon,

radjan olo Amori, idja bihin intu lewu Hesbon.

35. Maka olo Israel mamukul ia, mampatäi ia tuntang karä anake, tuntang olo ajue samaudiai, sampai djaton batisa hindai; palus äwen manduan tanahe indu joresae.

BAGI 22.

I. Radja Balak pakadja nabi Bileam, uka ia manjapa olo Israel. II. Hatalla mampudji Bileam benteng djalanane.

I. — 1. Limbah tä olo Israel hagoet, palus bapodok hong padang Moab, hila timor Jordan, tandipah lewa Jericho.

2. Amon Balak, anak Sipor, mitä karä gawin olo Israel mawi olo Amori,

3. Tä olo Moab paham mikäh intu baun utus olo tä, idja bakapal haliai; palus olo Moab mangalas ampie intu baun olo Israel.

4. Koan olo Moab dengan bakas olo Midian: Toh maka utus olo djeta karäh murep olo handiai, idja hakalihing ita, lepa lingis, sama kiau sapi murep mampalepah karä oru hong petak. Maka katika tä Balak, anak Sipor, aton radjan olo Moab.

5. Iu tä manjoho olo mananggoh Bileam, anak Beor, idja hong Potor, intu saran batangdanum lombah tä, hong tanah utus olo ajue, uka mangahau pakadja ia, koae: Itäm, utus olo djari dumah bara tanah Misir, idja halujak hong petak; olo tä tendä budjur tandipah aku haliai.

6. Tagal tä, käläh ikau kanton, sapa utus olo tä, krana ia abas bara aku; tumon tä ajau aku tau

mamukul olo tä; atawa maharak ia bara tanah toh; krana tawangku, idja imberkatm, ia toto imberkat, tinai idja injapam, ia toto tarasapa.

7. Tä maka bakas olo Moab tuntang bakas olo Midian hagoet, haiak mimbit talo indu upah manjapa, manalih Bileam, sambil manutor karä augh Balak tä akae.

8. Maka koae dengan äwen: Melai keton bara malem, tä aku handak manutor akan keton augh, idja karäh insanan Hatalla akangku. Djadi mantir olo Moab tä melai dengan Bileam.

9. Maka Hatalla mananggoh Bileam, koae: Æwe olo tä, idja madja ikau?

10. Koan Bileam dengan Hatalla: Balak, anak Sipor, radjan olo Moab, djari manjoho äwen tä manalih aku, koae:

11. Itäm, utus olo djari dumah bara tanah Misir, tuntang djari manutup hapus petak; kanton ikau talih aku, sapa olo tä, ajau aku tau mangalahi maharak olo tä.

12. Tä Hatalla hamauh dengan Bileam, koae: Æla ikau omba äwen tä, äla kea manjapa utus olo Israel, krana ia djari imberkat.

13. Tä Bileam misik handjewu, palus hamauh dengan karä mantir Balak: Buli tanah keton bewai, krana Jehowa djaton maku manjoho aku omba keton.

14. Maka mantir olo Moab tä harikas, buli Balak, sambil masuman akae: Bileam djaton maku omba ikai.

15. Maka Balak manjoho mantir beken tinai, labih karäe tuntang kahaie bara idja helo.

16. Æwen tä sampai Bileam, sambil hamauh dengae: Djeto idja koan Balak, anak Sipor: äla

ikau maku imbalang mananggoh aku.

17. Krana aku handak mahorumat ikau paham, tuntang karä talo koam aku handak manumoe; käläh ikau kantoh, sapa utus olo tä.

18. Maka tombah Bileam, sambil hamauh dengan olo ain Balak: Alo Balak handak manenga akangku humae kontep salaka bulau, mahin djaton kea aku tau malangkah prentah Jehowa, Hatallangku, mawi talo korik atawa talo hai.

19. Käläh keton kea bara malem hetoh, mangat aku mahining, kilen augh Jehowa tinai dengangku.

20. Maka Hatalla mananggoh Bileam hamalem, sambil hamauh dengae: Basa olo tä djari haluli tinai manduan ikau, misik, omba äwen tä bewäi; tapi ikau akan indu mawi talo awang karäh inutorku akam.

21. Tä Bileam misik handjewu, mapil manatap kalidai bawie, palus iä hagoet, omba mantir olo Moab tä.

II.—22. Tapi Hatalla sangit, basa Bileam omba hagoet; tä Malaikat Jehowa mendeng intu djalae malawan iä. Maka iä mukong kalidai idjä bawie, tuntang anak-olohe duä bitu omba iä.

23. Djadi kalidai bawie tä mitä Malaikat Jehowa mendeng intu djalan, mimbing padang basilak huang lengäe, palus kalidai mahiwang bara djalan, mahoroe tanan olo. Maka Bileam manongkang iä, manjoho iä manintu djalan.

24. Tapi Malaikat Jehowa mendeng tinai intu djalan idjä helat pambulan anggor, kaleka aton paggar batu hasansila.

25. Sana kalidai mitä Malaikat

Jehowa, maka ia mahupi paggar, mahapit pain Bileam intu paggar; tagal tä iä paham haream mahäwes iä.

26. Tä Malaikat Jehowa miar tinai, palus mendeng intu kaleka sipit, djaton äka mahiwang sambil gantau.

27. Haiak kalidai mitä Malaikat Jehowa hetä, maka iä haloko penda Bileam; tä Bileam parsengen hasep kasangite, palus iä manongkang kalidai bawie tä hapan so-kahe.

28. Tä maka Jehowa madjar djelan kalidai, sampai djetä hamauh dengan Bileam: Narai kasalangu dengam, ikau mamukul aku sampai hantelo toh? — (2. Petr. 2, 16.)

29. Tombah Bileam mawi kalidai: Basa ikau marajap aku; tjäh, djaka toh aton padang huang lengängku, aku mampatäi ikau!

30. Maka koan kalidai bawie dengan Bileam: Kilen, dia aku kalidai ajum, idjä djari hapan katahingu manempo ikau sampai andau toh? Pudji kea aku mawi ikau tumon toh bihin? Koae: Dia.

31. Tä Jehowa manarang matan Bileam, sampai iä mitä Malaikat Jehowa mendeng hong djalan, mimbing padang basilak intu lengäe; tä Bileam sontop, manantowang akan petak.

32. Koan Malaikait Jehowa dengae: Buhen ikau djari mamukul kalidaim sampai hantelo toh? Itäm, aku djari hagoet handak malawan ikau, basa djalanam toh papa intu baungku.

33. Tapi kalidai djari mitä aku, hantelo toh iä djari manjingkir baungku; djaka iä djaton djari manjingkir baungku, toto, toh

aku djari mampatäi ikau, tapi mambelom kalidai tä.

34. Tä koan Bileam dengan Malaikat Jehowa: Jaku toto tiwas, krana aku dia katawan ikau malawan aku hong djalanangku toh; toh, djaka panggoetku papa koam, kaläh aku buli tinai.

35. Tapi Malaikat Jehowa hamauh dengan Bileam: Lius bewäi omba olo tä; tapi äla beken baja augh djeta bewäi, idjä karäh insumangku akam, akan injewutn. Tumon tä Bileam omba, mampahaiak karä mantir Balak.

36. Sana Balak mahining Bileam aton manalih, tä iä palus hagoet manambang iä mimes lewun olo Moab, idjä intu saran Arnon, tapakan tanahe haliai.

37. Tuntang Balak hamauh dengan Bileam: Djaton aku djari manjoho olo manduan ikau? buhen ikau djaton djari manalih aku? angatm aku djaton tau mahorumat ikau ombeombet?

38. Koan Bileam, tombah augh Balak: Itäm, toh aku djari manalih ikau; tapi tau kea aku hakotak talo enen? baja augh awang karäh ingkes Hatalla hong njamangku, djeta akan injewutku.

39. Maka Bileam omba Balak, palus äwen tä sampai Kiriath-Husot.

40. Tä Balak mampatäi arä sapi, tabiri, tuntang manjoho olo manduan Bileam, tuntang karä mantir idjä hindjä iä hetä.

41. Djadi andau tinai, Balak manduan Bileam, palus mimbit iä mandai tantan bukit Baal, mangat bara hetä iä mitä belahä olo Israel, idjä hila tapakae.

BAGI 23.

Handuä Bileam imbalang manjapa olo Israel, iä mamberkate haream.

1. Tä koan Bileam dengan Balak: Pangun hetoh akangku udju kabawak mesbeh, tuntang imbit akangku sapi hatuäe udju konggan, tinai udju konggan tabiri hatuäe.

2. Maka Balak mawie tumon augh Bileam tä, palus Balak äwen duä Bileam maluput parapah, hundjun genep mesbeh idjä konggan sapi, idjä konggan tabiri.

3. Tä koan Bileam mawi Balak: Melai ikau hetoh dengan parapahm awang ingähu, jaku handak hagoet manandjong, ajau Jehowa hasupa dengangku; talo idjä insanae akangku, aku handak masuman akam. Balalu iä manandjong mandai tantan bukit.

4. Maka Jehowa manjupa Bileam; koan Bileam dengae: Udju kabawak mesbeh djari imangungku, tuntang hundjun genep mesbeh djari iluputku sapi tabiri midjä midjä konggan.

5. Tä Jehowa mingkes bawak augh huang njaman Bileam, sambil hamauh: Buli Balak tinai, sanan tumon toh.

6. Djadi amon iä buli Balak, iä tä mendeng darah parapah awang ingähu, tuntang karä mantir olo Moab.

7. Tä iä mambo aughe, nabawak sangen ai: Bara tana Aram Balak, radjan olo Moab, djari manduan aku, bara bukit idjä hila kabaloman, tuntang iä manjoho aku: kantoh, sapa Jakob, has kantoh, sumpah Israel!

8. Kilen aku tau manjapa olo

idjä djaton injapa Hatalla? kilen aku tau manjupah olo idjä dia injumpah Jehowa?

9. Krana bara tantan bukit aku mitä iä, aku manampajah iä bara hunjok lungkoh; itäm, djeta utus olo idjä imbaris kabuate, djeta djaton itong dengan kartä utus olo kapir.

10. Äwe tau misä panakan Jakob, idjä kilau bawak baras kartäe, äwe hakon mitong bagi äpat bara karä oloe? Käläh hambarnangku matäi tumon pampatäi olo budjur tä, käläh kadjariangku mandjadi tumon kadjarian ai.

11. Tä koan Balak mawi Bileam: Kilen ampin gawim toh dengangku? aku djari manduan ikau, uka manjapa musohku, toh maka ikau mamberkat iä!

12. Tombah iä, koae: Kilen, aku tau dia manjewut augh, idjä djari ingkes Jehowa huang njamangku?

13. Tä koan Balak dengae: Omba aku akan kaleka beken, äkam tau mitä äwen tä, tapi djaton lepah karä bitie, baja awang tapakae bewäi; bara hetä sapa iä.

14. Kalotä iä manduan Bileam, mimit iä akan äka rampar intu tantan bukit Pisga, tuntang iä mamangun udju mesbeh hetä, sambil maluput hundjun genep mesbeh sapi tabiri midjä midjä kongan.

15. Koan Bileam dengan Balak: Mendeng ikau hetoh, tonggo parapahm-awang ingähu, aku handak mentai Hatalla kanih.

16. Maka Jehowa manjupa Bileam, tuntang mingkes augh huang njamae, sambil hamauh: Buli Balak tinai, sewut augh toh.

17. Djadi amon iä sampai Balak, iä tä mendeng darah parapahe

awang ingähu, tuntang karä mantir olo Moab. Maka Balak hamauh dengae: Kilen koan Jehowa?

18. Tä iä mambo aughe, nambawak sangen ai, koae: Mendeng, joh Balak, hining, talingan pindingm akangku, ikau, o anak Sipur.

19. Hatalla djaton olo idjä tau manandjaro, dia kea iä anak olo idjä tau manjasal. Tau iä hamauli, tuntang dia mawie? tau iä ha-kotak, tuntang djaton malalus aughe?

20. Itäm, aku djari manampara mamberkat; iä toto mamberkat, aku djaton tau mambalang tä.

21. Iä djaton manangkilik kasalan Jakob, djaton iä handak mitä dosan Israel; Jehowa, Hatallae, aton hindjä dengae, karamin radjae aton intu marak äwen tä.

22. Hatalla djari mamplua iä bara tanah Misir, kaliase kilau kalias banting.

23. Karä palahan djaton maku kuman olo tä, karä sapa djaton tau tambelan intu iä; bara katon-toh palus dapit olo karäh mangaku tahu Jakob, tahu Israel: lalahan gawin Hatalla!

24. Itäm, utus olo tä kartih mendeng kilau singa, kilau singa iä karäh manggatang arepe, djaton maku mahukup tinai, sampai djari kuman talo irampase, sampai mihop dahan talo awang impatäie.

25. Tä koan Balak dengan Bileam: Djaka ikau djaton tau manjapa olo tä, terai! äla kea mamberkat iä.

26. Tapi tombah Bileam, sambil hamauh dengan Balak: Djaton aku djari masuman akam, koangku: tikas talo idjä injoho Jehowa bewäi akan indu iawiku?

27. Tinai koan Balak dengan Bileam: Omba aku, aku handak mimit ikau akan kaleka beken tinai, ajaajau hetä Hatalla tä ma-ku manjoho ikau manjapa utus olo tä.

28. Tä Balak manduan Bileam, mimit iä akan tantan bukit Peor, idjä tandipah padang tunis benjem.

29. Maka koan Bileam dengan Balak: Pangan hetoh akangkku udju mesbeh, imbit akangkku sapi hatuäe udju kongan, tinai udju kongan tabiri hatuäe.

30. Maka Balak mawie tumon augh Bileam; palus iä maluput parapah hundjun genep mesbeh, sapi tabiri midjä midjä kongan.

BAGI 24.

Bileam mandahang augh tadjumo masuman berkat olo Israel.

1. Maka basa Bileam mitä, Jehowa mangilak iä mamberkat Israel, tä iä djaton hagoet kilau helo, manggau dahiang, tapi iä balalu manintu baue akan padang.

2. Metoh Bileam manggatang matae, mitä Israel bapodok hetä, habaris tumon karä hämputate, maka Rogh Hatalla mohon akäe.

3. Tä iä mambo auge, nambawak tudjum ai, koe: Bileam, anak Beor, hakotak, olo idjä inarang matae hamauh toh.

4. Djetoh augh ain idjä mahining kotak Hatalla, idjä mangarinah perkaran Idjä djaton tikas kwasae tä, idjä matan hambaruäe inarang, metoh iä hajap tahasenge.

5. Lalehan kahalap karä tingkapn, o Jakob, karä kalekam melalui o Israel!

6. Kilau sungäi iä manjambong, mansuloh kilau pambulan intu saran batangdanum, barangkap kilau batang ahalim, idjä djari imbul Jehowa, kilau batang seder intu saran danum.

7. Danuma lembut blua bara otong äwen, panakae karäh mandjadi kilau kalombah tasik, radjae karäh hai bara Agag, karadjaan ajue karäh hagatang.

8. Hatalla djari magah iä bara tanah Misir, kaabase kilau kaabas bantiang, iä karäh kuman karä musohe, olo kapir tä; tolang äwen karäh imeleke, karä anak panabe irupäie.

9. Iä djari mandjungkang arepe, mahakup kilau singa, kilau singa idjä bakas; äwe bahanji mam- pisik iä? Idjä mamberkat ikau, iä imberkat; tarasapa idjä manjapa ikau!

10. Tä kasangit Balak hasep mawi Bileam, iä manapok lokape, balalu hamauh dengae: Aku djari manduan ikau manjapa musohku, maka ikau djari mamberkat iä hantelo djetoh.

11. Toh, sigäi ikau, buli äkam! Toto kahandakku handak mahorumat ikau, tapi itäm, Jehowa tä djari mangitar horumat tä bara ikau.

12. Koan Bileam dengau Balak: Djaton aku djari hamauh dengau saroham tä kea, idjä djari injohom manalih aku, koangkku:

13. Alo Balak handak manenga akangkku humae kontep salaka bulau, mahin djaton kea aku tau manangkalau prentah Jehowa, mawi talo bahalap atawa talo papa tumon atäiku kabnatku; baja talo awang iajoho Jehowa akan inje- wutku.

14. Maka toh, itäm, jaku buli utus ajungku, toh maka aku handak manudjum akam talo, idjä karäh iawi utus olo tä dengan olo ajum intu katika harian.

15. Tä iä mambo aughe, nambawak tudjum ai, koae: Bileam, anak Beor, hakotak, olo idjä inarang matae hamauh!

16. Djetoh augh ain idjä mahi-ning kotak Hatalla, idjä mangari-nah perkarän Idjä djaton tikas kwasae tä, idjä matan hambaruae inarang metoh iä hajap tahasenge.

17. Aku mitä iä, tapi hindai toh, aku manampajah iä, tapi hindai iä tokep: Bintang aton lembut bara Jakob, sokah-radja blua bara Israel! iä tä karäh mandarai mampalomos olo Moab hasensila, tuntang mamparusak karti olo parangsamandiai. — (*Matt. 2,2.*)

18. Edom karäh induae, Seir akan mamenda musohe, tapi Israel karäh manang.

19. Bara marak Jakob aton lembut Idjä marentah tä, iä käräh marusak tisan karä lewu tä. — (*Migha 5,1.*)

20. Limbah tä iä manampajah olo Amalek, tuntang iä mambo aughe, nambawak sangen ai, koae: Amalek idjä mambatang intu marak karä utus olo, tapi lawie munos manintu karusak.

21. Limbah tä iä manampajah tanah olo Keni, sambil mambo aughe, koae: Kalekam melai toto dähén, ikau djari manjarangan intu hatukarang.

22. Tapi sarangam karäh inusul, katika Asur manamput ikau katabanan.

23. Tinai iä mambo aughe, koae: Kajah, äwe akan belom, katika Hatalla malalus karä talo tä?

24. Banama bara Kitim karäh mamparandah Asur, tuntang mamparandah Heber kea, tinai iä idjä dumah tä akan rusak kea.

25. Limbah tä Bileam harikas, hagoet buli kalekæe tinai; tuntang Balak kea hagoet buli.

BAGI 25.

Olo Israel inantiring olo Moab habandong tuntang manetapo dewae; hukum Hatalla.

1. **M**aka Israel melai hong Sitim; djadi olo tä manampara habandong dengan anak bawin olo Moab.

2. Äwen tä marawäi olo Israel omba kuman parapahe, idjä injambalihe akan dewae, tuntang olo Israel omba kuman, sambil sontop akan dewan äwen tä.

3. Amon olo Israel manatelan arepe kalotä intu Baal-Peor, maka kasangit Jehowa hasep mawi Israel.

4. Tä Jehowa hamauh dengan Moses: Duan karä mantir olo arä idjä tiwas tä, gantong patäi iä akan Jehowa, sampai matanandau djari belep, tä kalason kasangit Jehowa karäh terai mawi Israel.

5. Maka koan Moses dengan karä mantir pamutjok olo Israel: Has, genep bitin keton mampatäi olo hamputan ai, idjä djari manatelan arepe intu Baal-Peor.

6. Maka itä! aton dumah olo hatuä baris olo Israel, mimit bawin olo Midian intu bentok paharie, haiak gitan Moses, gitan salepah utus olo Israel, metoh äwen tä manangis intu bauntonggang tingkap-panjupa.

7. Sana Pinehas, anak Eleasar,

Eleasar anak imam Aaron, mita talo tä, maka iä maradjik bara marak olo arä tä, sambil manjingkap lundjue.

8. Balalu iä manuntut olo Israel tä palus sampai karong äkae batiroh, palus iä mamunoe lasak knaie rempai duä, olo Israel tuntang olo bawi tä; tä maka hukum peres terai, idjä djari mantakan olo Israel.

9. Tapi karä olo idjä djari matai awi peres tä duä pulu äpat kojan biti.

10. Tä maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

11. Pinehas, anak Eleasar, äson Aaron, imam tä, djari mampaterai kasangitku dengan olo Israel, basa iä djari sangit akangkku intu bentok olo tä, sampai aku djaton djari mampalomos olo Israel hong kasangitku.

12. Tagal tä awi ikau masuman: itä! jaku mampendeng äkae djandjin salamatku.

13. Akäe, tinai akan panakae, awang rahian bara iä, aku mandjandji pangkat imam palus katatahi, basa iä djari sangit akan Hatallae, tuntang djari manjapan olo Israel.

14. Maka aran hatuän olo Israel tä, idjä imuno haiak dengan bawin olo Midian tä, iä tä Simri, anak Salu, idjä mantir ungkup olo baris hamputan Simeon.

15. Tinai aran bawin olo Midian, idjä matai imuno tä, iä tä Kosbi, anak Sur, idjä mantir baris ungkup olo Midian.

16. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

17. Awi mamarang olo Midian, balalu mamukul iä.

18. Krana olo tä djari mamarang keton hapan tipue, idjä djari ha-

pae mandjarat keton hapan Peor tä, tuntang hapan Kosbi, anak bawi ai, betau mantir olo Midian, idjä djari imuno katika peres mawi keton tagal Peor tä.

BAGI 26.

Olo Israel buah isä tinai.

1. Djadi, limbah bara peres tä Jehowa hakotak dengan Moses, äwen duä Eleasar, anak Aaron, imam tä, koae:

2. Isä tinai djumlahah salepah utus olo Israel, tamäan olo hatuä handiai idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, tumon karä baris ungkup tatoe, olo handiai idjä sanggam omba kawan klahi baris olo Israel. — (1,2.)

3. Maka Moses tuntang imam Eleasar hakotak dengan utus olo arä hong padang Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho, koae:

4. Isä olo handiai idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä, tumon Jehowa bihin djari mametäh Moses tuntang olo Israel, idjä djari blua bara tanah Misir.

5. Ruben tä anak Israel, idjä solake inakan äkae; maka anak Ruben tä: Hanogh, bara iä tä djari turonmanuron ungkup olo Hanogh; Palu, bara iä tä ungkup olo Palu;

6. Bara Hesron tä ungkup olo Hesron: bara Karmi tä ungkup olo Karmi.

7. Djetä karä ungkup hamputan olo Ruben; maka djnmalah karä olo awang tamä isä äpat pulu telo kojan udju ratus telo pulu biti.

8. Maka anak Palu, iä tä Eliab.

9. Anak Eliab tā: Nemuel, Datan, Abiram. Datan awen duā Abiram tā olo hai intu utus olo arā, is idjä malawan Moses awen duā Aaron, pakat dengan ungkup Korah tā, metoh awen tā manjaing malawan Jehowa. — (16,1.)

10. Palus petak liarakang manelen awen tā tuntang Korah, katika ungkup tā matäi, metoh apui mangähu duā ratus limä pulu olo hatuä tā, uka awen tā indu pandjera.

11. Tapi anak Korah djaton tamput matäi katika tā.

12. Djetoh karä anak Simeon, idjä tato karä ungupe: Nemuel; Jamin tā tato ungkup olo Jamin; Jaghin tā tato ungkup olo Jaghin;

13. Serah tā tato ungkup olo Serah; Saul tā tato ungkup olo Saul.

14. Djetä karä ungkup olo Simeon; duä pulu duä kojan duä ratus karä bitie.

15. Djetoh karä anak Gad, idjä tato karä ungupe: bara Sepon tā ungkup olo Sepon; bara Hagä ungkup olo Hagä; bara Suni ungkup olo Suni;

16. Bara Osni ungkup olo Osni; bara Heri ungkup olo Heri;

17. Bara Arod ungkup olo Arod; bara Arelä ungkup olo Arelä.

18. Djetä karä ungkup olo Gad; djumalah karä olo awang buah isä apat pulu kojan limä ratus bitie.

19. Anak Juda: Er awen duä Onan; duäduä tā djari matäi hong tanah Kanaan. — (1 Mos. 38,7.)

20. Djadi idjä tisae ungkup hamputan olo Juda: bara Sela ungkup olo Sela; bara Peres ungkup olo Peres; bara Serah ungkup olo Serah.

21. Tinai karä anak Peres: Hesron idjä tato ungkup olo Hesron; Hamul tato ungkup olo Hamul.

22. Djetä karä ungkup olo Juda; djumalah karä olo awang buah isä udju pulu djahawen kojan limä ratus bitie.

23. Anak Isaskar, idjä tato ungupe: bara Tola ungkup olo Tola; bara Puwa ungkup olo Puwa;

24. Bara Jasub ungkup olo Jasub; bara Simron ungkup olo Simron.

25. Djetä karä ungkup olo Isaskar; djumalah karä olo awang buah isä djahawen pulu apat kojan telo ratus bitie.

26. Anak Sebulon, idjä tato karä ungupe: Sered tato ungkup Sered; Elon tato ungkup Elon; Jaleel tato ungkup Jaleel.

27. Djetä karä ungkup olo Sebulon; djumalah karä olo awang buah isä djahawen pulu kojan limä ratus bitie.

28. Anak Josep, idjä tato karä ungupe: Manasse awen duä Epraim.

29. Maka anak Manasse tā: Maghir tato ungkup Maghir. Maka Maghir manak Gilead, isä tā tato olo Gilead.

30. Djetoh karä anak Gilead: Jeser tato ungkup Jeser; Helek tato ungkup Helek;

31. Asriel tato ungkup Asriel; Sighem tato ungkup Sighem;

32. Semida tato ungkup Semida; Heper tato ungkup Heper.

33. Maka Selapead, anak Heper tā, djaton djari manak hatuä, tapi aton anake bawi. Aran anak Selapead idjä bawi tā: Maghla, Noa, Hogla, Milka awan limä Tirsa.

34. Djetä karä ungkup olo Manasse; djumalah karä olo awang

buah isä limä pulu duä; kojan udja ratus biti.

35. Djetoh anak Epraim, idjä tato karä ungukep; Sutela tato ungukep Sutela; Begber tato ungukep Begber; Tahan tato ungukep Tahan.

36. Anak Sutela tä Eran, tato ungukep Eran.

37. Djetä karä ungukep olo Epraim; djumalah karä olo idjä buah isä telo pulu duä kojan limä ratus biti. Djetä karä panakan Joesep tumon karä ungukep.

38. Anak Benjamin, idjä tato karä ungukep: Bela tato ungukep Bela; Asbel tato ungukep Asbel; Ahiram tato ungukep Ahiram;

39. Supam tato ungukep Supam; Hupam tato ungukep Hupam.

40. Tinai anak Bela tä: Ard awen duä Naaman, isä tä tato ungukep olo Ard tuntang ungukep olo Naaman.

41. Djetä karä panakan Benjamin, tumon karä ungukep; djumalah karä olo idjä buah isä äpat pulu limä kojan djahawen ratus biti.

42. Anak Dan, idjä tato ungukep, isä tä: Suham tato ungukep Suham; djetä ungukep olo Dan, aton tinai arä barise.

43. Maka karä olo ungukep Suham tä idjä buah isä djahawen pula äpat kojan äpat ratus biti.

44. Anak Aser, idjä tato karä ungukep, isä tä: Imna tato ungukep Imna; Iswi tato ungukep Iswi; Bria tato ungukep Bria.

45. Anak Bria tä: Heber tato ungukep Heber; Malghiel tato ungukep Malghiel.

46. Tinai aran anak Aser idjä bawi tä Serah.

47. Djetä karä ungukep olo Aser;

djumalah karä olo idjä buah isä limä pulu telo kojan äpat ratus biti.

48. Anak Naptali, tuntang karä ungukep, isä tä: Jaseel tato ungukep Jaseel; Guni tato ungukep Guni;

49. Jeser tato ungukep Jeser; Silem tato ungukep Silem.

50. Djetä karä ungukep olo Naptali; djumalah karä olo idjä buah isä äpat pulu limä kojan äpat ratus biti.

51. Djetoh djumalah karä olo Israel, idjä buah isä: djahawen ratus sakojan udju ratus telo pulu biti.

52. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

53. Akan karä ungukep hamputan djetä tanah akan imbagi indu joresae, tumon karä bitie.

54. Akan idjä bakapal bitie ikau akan manenga bagin tanah idjä lomba indu joresae, akan hamputan awang isut bitie ikau akan manenga bagin tanah awang simit bewäi; akan genep hamputan joresae patut inenga tumon karä bitie.

55. Tapi hapan tetong kea keton akan mambagi tanah tä, tumon aran hamputan tatoe isä akan manduan joresae.

56. Hapan tenong joresan akan imbagi akae, akan idjä arä bitie tuntang akan idjä isut bitie bewäi.

57. Djetoh djumalah karä olo Lewi, awang buah isä, tumon karä ungukep: Gerson tato ungukep Gerson; Kahat tato ungukep Kahat; Merari tato ungukep Merari,

58. Djetoh karä ungukep olo Lewi: ungukep olo Libni, ungukep Hebron, ungukep Magli, ungukep

Musi, untkup Korah. Maka Kahlak manak Amram.

59. Aran sawan Amram tä Johgebed, anak Lewi, idjä inakan akan Lewi hong tanah Misir. Maka Johgebed tä manak akan Amram Aaron, Moses, tinai Mirjam, be-tau äwen tä.

60. Maka akan Aaron djari inakan: Nadab, Abihu, Eleasar äwen äpat Itamar.

61. Maka Nadab äwen duä Abihu djari matäi, awie mimbit apui sala naharep baun Jehowa. — (3. Mos. 10,1.)

62. Maka djumalah karä olo Lewi idjä buah isä duä pulu telo kohan bitu, olo hatuä samandiai awang idjä bulan umure, tuntang idjä bakas bara tä. Krana äwen tä djaton tamä djumalah karä olo Israel, basa joresan djaton inenga akae marak olo Israel.

63. Djetä djumalah karä olo Israel, awang djari isäh Moses äwen duä Eleasar, imam tä, hong padang Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho.

64. Djaton idjä bitu äwen tä, idjä djari isä Moses tuntang imam Aaron hong padang Sinai, aton hatisa hindai, idjä tamä isä tinai.

65. Krana Jehowa djari hamauh tahu olo tä: äwen toto akan matäi hong padang tunis benjem: maka djaton kea batisa beken, baja Kaleb anak Jepune, äwen duä Josua anak Nun. — (14,23.)

BAGI 27.

- I. Prentah tahu rinting olo manjores.
II. Josua iangkat indu gantun Moses.

I. — 1. Tä anak Selapead idjä

bawi manggapi, Selapead anak Heper, Heper anak Gilead, Gilead anak Maghir, Maghir anak Manasse, idjä hindjä karä untkup Manasse, anak Josep tä; maka aran anak bawi ain Selapead tä, iä tä: Maghla, Noa, Hogla, Milka äwen limä Tirsa.

2. Äwen tä manaharep baun Moses, baun imam Eleasar, baun karä mantär, tuntang baun salepah utus olo arä, hong bauntonggang tingkap-panjupa, koae:

3. Bapa ikäi djari matäi hong padang tunis benjem tä, maka iä djaton djari hindjä djalahan olo parajap tä, idjä pakat malawan Jehowa, hindjä untkup Korah tä, baja iä djari matäi huang dosan olo arä tä, tuntang iä djaton bara anak hatuä.

4. Buhen maka aran bapa ikäi akan lomak intu marak hamputae, basa iä djaton bara anak hatuä? käläh keton manenga joresan akan ikäi intu marak karä paharin bapa ikäi.

5. Djadi, Moses mimbit perkarä tä sampai baun Jehowa.

6. Maka Jehowa hamauh dengau Moses, koae:

7. Buah augh anak Selapead idjä bawi; patut ikau manenga akae bagin joresan marak karä paharin bapae; joresan bapa indu lawo akae.

8. Tuntang suman akan olo Israel, koam: djaka olo matäi, tuntang djaton anake hatuä, maka joresae indu lawo akan anake idjä bawi.

9. Tinai djaka anake idjä bawi djaton kea, tä keton indu manenga joresae akan paharie idjä kalambutan.

10. Maka djaka paharie idjä ka-

lambutan djaton kea, tā keton indu manenga joresae akan mamae, paharin bapae.

11. Tinai djaka liau bapae kea djaton bara paharie idjä kalambutan, tā keton indu manenga joresae akan kolae tumon katokepe. Djetä palus indu prentah akan olo Israel, tumon petäh Jehowa intu Moses.

12. Limbah tā Jehowa hamauh dengan Moses: Dai bukit Abarim toh, tangkilik tanah, idjä djari mengaku akan olo Israel.

13. Limbah ikau djari manangkilik tanah tā, maka ikau indu ingampeleng dengan tato hiangm, ikau kea, sama kilau kakam Aaron djari ingampeleng dengae.

14. Djetä, basa keton duä djaton djari manumon aughku hong padang tunis benjem Sin tā, metoh utus olo arä manjaing, amon keton akan mampahai aku awi danum lembut haiak gitan olo arä tā. Djetä danum Meriba, hong Kades, intu padang Sin.— (20,12.)

15. Tā Moses hamauh dengan Jehowa, koae:

16. Kaläh Jehowa, Hatallan hambaruan karä isi, mangkat olo hatuä mangapala utus olo arä toh;

17. Idjä akan blua tamä intu bane, tuntang idjä mimbit äwen tā blua tamä, belä utus olo ain Jehowa tā mandjadi kilau kawan tabiri, idjä djaton bara sakatik.

18. Tā Jehowa hamauh dengan Moses: Duan Josua, anak Nun, olo hatuä idjä hong iä Rogh aton melai, tuntang danan lengäm intu handjue.

19. Pendeng iä intu baun Eleasar, imam tā, tuntang intu baun salepah utus olo arä, angkat iä haak gitan olo tā.

20. Tinai ingkes belae kahaim hundjun iä, mangat salepah utus olo Israel akan manumon auge.

21. Maka iä akan manaharep baun imam Eleasar, Eleasar tā karäh misek akae intu baun Jehowa, hapan Urim tā. Tumon augh tā olo tā akan tesek buli, Josua tuntang karä olo Israel, tuntang hapus utus olo arä.— (2. Mos. 28, 30.)

22. Tā Moses mawie tumon Jehowa djari maretäh iä; krana iä manduan Josua, mampendeng iä naharep baun imam Eleasar, tuntang naharep salepah utus olo arä.

23. Tuntang iä mandanan lengäe hundjue, sambil mangkat iä, tumon prentah Jehowa intu Moses.

BAGI 28.

Prentah tahia talo parapah, idjä indu iluput sining andau, tinai intu andau sabbat, tuntang intu karä andau pesta.

1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: talo parapah, panginangku tā, apui indu mangat ewau akangku, awi keton mahaga djetä, uka keton mimbit maluput tā intu katikae awang inukas.

3. Ikau akan hamauh dengan äwen: djetoh parapah apui, idjä patut imbit keton akan Jehowa: duä kongan anak tabiri idjä tinduh, awang idjä njelo umure, manduä manduä genep andau, indu parapah awang ingähu haradjur.

4. Anak tabiri idjä tā keton akan malupute handjewu, tinai idjä intu benteng halemäi;

5. Tuntang idjä perpulu epa tuneke tepong akan parapah indu

kinan, idjä häwoi dengan idjä peräpat hin undus awang ihamis.

6. Djetä indu parapah awang ingähu haradjur, tumon prentah idjä inenga hundjun bukit Sinai, indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.

7. Tinai indu parapah talo kinan, idjä hindjä djetä, imbit idjä peräpat hin anggor akan genep anak tabiri; hong äka brasih keton akan mangaut anggor parapah talo ihop. tä akan Jehowa.

8. Tinai anak tabiri idjä tä keton akan malupute benteng halemäi; parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop keton indu malupute sama kilau handjewu, mandjadi parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa.

9. Tinai intu andau sabat imbit duä kongan anak tabiri awang tinduh, awang idjä njelo umure, tuntang duä perpulu epa tunek tepong idjä häwoi undus, akan parapah indu kinan, tuntang talo indu parapah talo ihop.

10. Djetä puna parapah awang ingähu baris andau sabat, idjä indu iluput genep andau sabat, beken barise tinai parapah awang ingähu akan genep andau, tuntang parapah talo ihop.

11. Tinai andan solake genep totok bulan keton akan maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, duä kongan sapi hatuäe tabela, tabiri hatuäe idjä, tuntang udju kongan anak tabiri awang tinduh, awang idjä njelo umure;

12. Tuntang telo perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan, haiak genep sapi, tinai duä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan, haiak tabiri hatuäe tä.

13. Tinai akan midjä midjä anak tabiri tä idjä perpulu epa tunek tepong häwoi undus, akan parapah indu kinan; djetä talo parapah awang ingähu indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.

14. Maka parapah talo ihop idjä hindjä baris talo djetä, iä tä: satangah hin akan genep sapi, idjä pertelo hin akan tabiri hatuäe, tinai idjä peräpat hin anggor akan genep anak tabiri. Djetä talo parapah awang ingähu genep totok bulan, hapus njelo.

15. Tinai kambing hatuäe, indu parapah tagal dosa, patut iluput akan Jehowa; beken barise tinai talo parapah awang ingähu sining andau haradjur tä, tuntang parapah talo ihop.

16. Tinai bulan idjä solake, andau äpatwalas, aton paska ain Jehowa.

17. Maka andau limäwalas bulan tä kea aton andau pesta: kudja olo akan kuman tepong idjä djaton iragi.

18. Andau tampanan pesta olo arä akan hapumpong sombajang; äla keton bagawi: talo enen intu andau tä.

19. Tapi keton akan maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, duä kongan sapi hatuäe tabela, tinai tabiri hatuäe idjä, tinai udju kongan anak tabiri awang idjä njelo umure; duan awang tinduh.

20. Tinai akan parapah indu kinan duan tunek tepong häwoi undus; duan telo perpulu epa akan genep sapi, duä perpulu epa akan tabiri tä;

21. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri udju kongan tä.

22. Tinai kambing hatuäe idjä

kongan, akan parapah tagal dosa, hapan manjapan keton.

23. Talo djetti akan iluput keton beken tinai bara parapah handjewu ta, idja puna baris parapah awang ingahu sining andau.

24. Tumon ta maka kudju ta keton akan maluput genep andau parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, beken tinai bara puna parapah awang ingahu sining andau, tuntang parapah talo ihop.

25. Intu andau udju olo ara akan hapumpang sombajang tinai hong aka brasih; ala keton bagawi andau ta.

26. Tinai intu pesta parut bua, idja limbah hangkudju tingkat minggu ta, metoh keton mimbit talo taheta akan parapah indu kinan, maka olo ara akan hapumpang sombajang, ala keton bagawi talo enen.

27. Ta keton indu maluput akan Jehowa parapah awang ingahu indu mangat ewaue, sapi hatuue tabela dua kongan, tabiri hatuue idja, tinai adju kongan anak tabiri, awang idja njelo umure;

28. Tuntang talo parapah indu kinan, tunek tepong idja hawoi andus, telo perpulu epa akan genep sapi, dua perpulu epa akan tabiri ta;

29. Tinai idja perpulu epa akan genep anak tabiri adju kongan ta.

30. Tinai idja kongan kambing hatuue, idja hapan manjapan keton.

31. Maka keton akan mimbit talo ta beken tinai bara parapah awang ingahu tuntang parapah indu kinan, idja iluput haradjur sining andau. Talo ta patut tindak; tinai imbit haik dengae puna tukas parapah talo ihop.

BAGI 29.

Prentah tahu parapah baris njelo taheta, baris andau panjapan hai, tuntang buris pesta tingkap dawen.

1. Tinai bulan udju, andau idja, keton akan hapumpang sombajang; ala keton bagawi andau ta. Djetti andau kahandjak, andau pahisu sarunai akan keton.

2. Ta keton akan maluput parapah awang ingahu indu mangat ewaus akan Jehowa, sapi hatuue tabela idja kongan, tabiri hatuue idja kongan, tuntang udju kongan anak tabiri awang tinduh, awang idja njelo umure;

3. Tuntang parapah indu kinan, tunek tepong idja hawoi undus, telo perpulu epa akan sapi, dua perpulu epa akan tabiri hatuue;

4. Tinai idja perpulu epa akan genep anak tabiri udju kongan ta.

5. Tinai kambing hatuue indu parapah tagal dosa, hapan manjapan keton.

6. Beken barise tinai puna talo parapah totok bulan ta, tuntang parapah indu kinan, tinai beken kea talo parapah awang ingahu haradjur sining andau, tuntang parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop, tumon puna hadat ai, indu mangat ewaue, parapah apui akan Jehowa.

7. Maka andau sapulu bulan udju ta kea keton akan hapumpang sombajang; tuntang keton akan mamparandah arep keton: ala haliai keton bagawi.

8. Tapi keton akan maluput parapah awang ingahu indu mangat ewaue akan Jehowa, sapi hatuue tabela idja kongan, tabiri hatuue idja kongan. tinai udju kongan

anak tabiri awang idjä njelo umure; talo tä patut tinduh;

9. Tuntang parapah indu kinan tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan sapi, duä perpulu epa akan tabiri hatuäe;

10. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri, udju kongan tä.

11. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah indu panjapan hai tä, beken kea talo parapah awang ingähu haradjur sining andau, tuntang parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

12. Tinai andau limäwalas bulan udju tä kea keton akan hapumpong sombajang; äla keton bagawi talo enen, malainkan kudju keton akan mahaga pesta intu Jehowa.

13. Maka keton akan maluput parapah awang ingähu, parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, telowalas kongan sapi hatuäe tabela, duä kongan tabiri hatuäe, äpatwalas kongan anak tabiri awang idjä njelo umure; talo tä uras patut tinduh;

14. Tuntang parapah indu kinan, tunek tepong idjä häwoi undus, telo perpulu epa akan genep sapi telowalas kongan tä, duä perpulu epa akan genep tabiri hatuäe duä kongan tä;

15. Tinai idjä perpulu epa akan genep anak tabiri äpatwalas kongan tä.

16. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

17. Limbah tä andau duä imbit: duäwalas sapi tabela, duä tabiri hatuäe, äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

18. Tuntang parapah indu kinan, dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

19. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

20. Maka andau telo imbit: sawalas sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

21. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

22. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

23. Maka andau äpat: sapulu sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

24. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

25. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

26. Maka andau limä: djalatién sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

27. Tuntang parapah indu kinan

dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri; tumon puna hadate akan karä talo tä.

28. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

29. Limbah tä andau djahawen: hanja sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh;

30. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

31. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

32. Maka andau udju: udju sapi hatuäe tabela, duä tabiri hatuäe, tuntang äpatwalas anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh.

33. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan karä sapi, tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, tumon puna hadate akan karä talo tä.

34. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

35. Andau hanja keton akan hampung sombajang tinai; äla keton bagawi talo enen.

36. Tuntang keton akan malnut parapah awang ingähu, parapah apui indu mangat ewaue akan Jehowa, sapi hatuäe idjä kongan, tabiri hatuäe idjä kongan, tuntang udju

kongan anak tabiri awang idjä njelo umure, awang tinduh.

37. Tuntang parapah indu kinan dengan parapah talo ihop akan sapi, tabiri hatuäe tuntang karä anak tabiri tä, tumon puna hadate akan karä talo tä.

38. Tinai kambing hatuäe indu parapah tagal dosa; beken tinai parapah awang ingähu haradjur sining andau, dengan parapah indu kinan, tuntang parapah talo ihop.

39. Talo tä keton indu mimbit akan Jehowa intu andau hai awang djari inukas akan keton, beken tinai karä djandjin keton, tuntang idjä imbit keton awi karadjin huang keton kabuat akan parapah awang ingähu, akan parapah indu kinan, tuntang akan parapah talo ihop, tinai akan parapah tarimakasih.

40. Maka Moses masuman akan olo Israel talo handiai, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses.

BAGI 30.

Prentah tahu karä miat olo bawi intu Hatalla.

1. Tinai Moses masanan akan mantir karä hamputan olo Israel, koae: Djetoh, idjä djari imetäh Jehowa.

2. Amon olo hatuä djari bamiat intu Jehowa, atawa amon ä mangaku djandji mangurong hambarnaä, maka äla ä mangarak auge tä tinai; talo handiai idjä djari blua njamae akan ilaluse.

3. Tapi amon olo bawi djari bamiat intu Jehowa, atawa mandjandji mangurong hambarnaä, kahum ä magon hindjä bapae, pesae budjang,

4. Tuntang bapae mahining

miate, atawa djangjie idjä hapae mangurong hambaruae, tinai iä manjuni bewäi: tä karä djangjie tä dähen tuntang karä miate, idjä djari hapae mangurong hambaruae.

5. Tapi djaka bapae mangahana iä haiak andau iä mahining tä kea, tä maka karä djangjie tuntang karä miate, idjä djari hapae mangurong hambaruae, akan bakarak; tuntang Jehowa handak mampun iä, krana bapae djari mangahana iä.

6. Maka amon iä aton banae, tuntang aton djangjie huang iä, atawa taparandjur totoke iä bamiat, mangurong hambaruae,

7. Tuntang banae mahining tä, maka haiak andaue mahining tä iä manjuni bewäi: tä maka karä djangjie tä dähen, tuntang karä miate, idjä djari mangurong hambaruae, dähen kea.

8. Tapi djaka banae, haiak andaue mahining tä kea, palus mangahana iä, sambil mangarak djangjie atawa miate, idjä djari taparandjur totokemangurong hambaruae: maka Jehowa handak mampun tä akae.

9. Tapi djangjin karä balo, atawa karä olo bawi idjä djari inganan banae, tuntang karä ampin miate, idjä mangurong hambaruae, djetä palus dähen.

10. Tapi djaka iä djari mawi djangji tä, atawa djari manjumpah mangurong hambaruae, pesae hindjä banae,

11. Tuntang banae haiak mahining djetä, djari manjuni bewäi, djaton djari mangahana iä: tä maka karä djangjie, atawa miate, idjä mangurong hambaruae, palus dähen.

12. Tapi djaka banae djari mangarak tä, haiak andaue mahining tä kea, tä djaton mandjadi karä aughe, idjä djari blua totok biwihe,

atawa djangjie atawa miate, idjä mangurong hambaruae; banae djari mangarak djetä, tuntang Jehowa handak mampun tä akae.

13. Karä djangjie, karä sumpah miate hapae mamparandah hambaruae, banae kea akan mandähäe atawa mangarake.

14. Tapi djaka banae manjuni bewäi tahi andau, maka iä mandähen karä djangji atawa miat, idjä inanggong sawae; iä djari mandähen djetä, awie djari manjuni bewäi haiak andaue djari mahining tä.

15. Djaka iä mangarak tä tinai tahi rahian, limbah iä djari mahining tä, maka iä akan mananggong katiwas sawae.

16. Djetä prentah, idjä djari imetä Jehowa intu Moses, tahuu banä tuntang sawä, tinai tahuu bapae tuntang anake idjä bawi, pesae magon budjang, hindjä bapae.

BAGI 31.

- I. Olo Israel mampalah olo Midian.
II. Ramon äwen, awang djari induac, imbagi.

I. — 1. Maka Jehowa hamauh dengan Moses, koe:

2. Baläh olo Israel intu olo Midian; limbah tä ikau karäh ingampeleng dengan tato hiangm. — (25, 17.)

3. Tä Moses manjoho olo arä, koe: Soho olo hatuä baris keton manatap arepe omba klahi, mantakan olo Midian, uka malalus pampalah Jehowa mawi olo Midian.

4. Bara genep hamputan baris olo Israel keton akan manjoho sa-kojan biti omba klahi.

5. Tä djari iirak duäwalas kojan

biti, idjä sanggam klahi, bara bakojukan olo Israel tä, sakojan biti bara genep hamputae.

6. Maka Moses manjoho äwen tä mamarang, tuntang Pinehas, anak imam Eleasar, mimbit ramo brasih tuntang sarunai tä huang lengäe.

7. Djadi olo tä mangalahi olo Midian, tumon Jehowa djari maretäh Moses, iä mampatäi sakarä olo hatuä.

8. Haiak karä olo idjä impatäie tä iä mampatäi karä radjan olo Midian kea, Ewi, Rekem, Sur, Hur tuntang Reba, limä biti radjan olo Midian; tinai iä mampatäi Bileam kea, anak Beor tä, hapan padang.

9. Tinai olo Israel manawan karä bawin olo Midian, tuntang karä anake, balalu marampas kea karä metoe, sakarä kawae, salepah panatae.

10. Tinai karä lewue, äka olo tä melai, tuntang karä kotae inusule.

11. Limbah tä iä manduan karä talo irampase, tuntang talo handiai awang inawae, olon tuntang meto;

12. Balalu mimbit tawanan tä, tuntang karä meto, tinai ramo handiai awang djari irampase, manjanpai tä intu Moses tuntang imam Eleasar, tinai salepah utus olo arä hong äkae bapodok, hong padang Moab, idjä intu saran Jordan, tandipah Jerigho.

13. Maka Moses, imam Eleasar, tuntang karä mantir utus olo arä hagoet akan ruar äka bapodok, manambang äwen.

14. Tä Moses paham malait karä mantir kawan olo klahi tä, mantir huang sakojan tuntang mantir huang saratus, idjä buli klahi tä.

15. Koan Moses dengan äwen tä :

Buhen keton djari mabelom sakarä olo bawi tä?

16. Djaton äwen tä, idjä tumon augh Bileam djari mambudjok, manamput olo Israel badosa intu Jehowa tagal Peor tä, sampai utus olo arä djari buah hukum, intakan peres?

17. Toh, patäi karä anak olo tä awang hatuä, tuntang karä olo bawi, idjä djari hindjä dengan olo hatuä.

18. Tapi karä anak bawi tä, idjä hindai pohos olo hatuä, hindai djari hindjä dengae, awi mabelome akan keton.

19. Tinai melai keton intu ruar äka olo arä bapodok kudju katahie, genep biti idjä djari mampatäi olo, atawa idjä djari pohos hantun olo; mangat keton mamapas palin keton intu andau telo, tinai intu andau udju, tuntang palin äwen, idjä djari inawan keton. — (19, 11.)

20. Tinai keton akan mamapas palin karä pakaian, tuntang karä ramo upak meto, tinai karä ramo bulun kambing, tuntang karä ramo kaju.

21. Maka imam Eleasar hamaul dengan olo parang tä, idjä djari omba klahi: Djetoh prentah, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses:

22. Baja bulau, salaka, tambaga, sanaman, tanggalong, pronggo,

23. Talo handiai idjä ngalawan dengan apui, saharap intu apui, hapan mamapas palie, tinai djetä patut imprasih kea hapan danum papas pali tä; tapi karä talo idjä dia ngalawan apui sulup intu danum.

24. Tinai keton akan mampukan pakaian keton kea intu andau udju, mangat keton mandjadi brasih; limbah tä keton akan tamä äka olo arä bapodok.

II. — 25. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

26. Isä djumlahah karä talo irampas, karä olon tuntang karä meto, ikau, imam Eleasar, tuntang karä mantir hamputan olo Israel.

27. Awi mambagi karä talo rampas tä bagi haruä, tenga sabagi akan äwen idjä djari hagoet mama-rang, sabagi akan salepah utus olo arä.

28. Limbah tä ikau indu manduan asil akan Jehowa; bara bagin olo parang, idjä djari omba klalui, duan idjä dalam limä ratus, olon, sapi, kalidai, tabiri, kambing.

29. Bara bagin äwen tä ikau akan manduan tä, tuntang tenga djetä akan imam Eleasar, indu bagin Jehowa.

30. Tapi bara bagin salepah utus olo Israel tä duan idjä dalam limä ratus pulu bara karä talo rampas tä, olon, sapi, kalidai, tabiri, kambing; tenga djetä akan olo Lewi, idjä manonggo äka melai ain Jehowa.

31. Djadi, Moses äwen duä imam Eleasar mawie tumon prentah Jehowa intu Moses.

32. Maka djumlahah karä talo idjä inawan olo parang, beken bara karä ramo awang djari irampase, djahawen ratus udju pulu limä kojan tabiri;

33. Udju pulu duä kojan sapi;

34. Tinai djahawen pulu sakojan kalidai.

35. Tinai karä olo, iä tä olo bawi idjä djaton pudji pohos olo hatuä, telo pulu duä kojan biti.

36. Djadi sabagi, idjä akan bagin olo tä, idjä djari hagoet omba klahi, telo ratus telo pulu udju kojan limä ratus tabiri.

37. Djadi asile akan Jehowa bara karä tabiri tä, djahawen ratus udju pulu limä kongan.

38. Karä sapi telo pulu djahawen kojan; djadi asile akan Jehowa udju pulu duä kongan.

39. Karä kalidai telo pulu kojan limä ratus kongan; djadi asile akan Jehowa djahawen pulu idjä kongan.

40. Karä olon djahawenwalas kojan, djadi asile akan Jehowa telo pulu duä biti.

41. Maka Moses manenga karä asil tä akan imam Eleasar indu baris ain Jehowa, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

42. Maka sabagi tinai, idjä induan Moses bara olo parang tä, idjä inengae akan salepah utus olo Israel,

43. Akan bagin utus olo arä tä kea telo ratus telo pulu udju kojan limä ratus tabiri,

44. Telo pulu djahawen kojan sapi,

45. Tinai telo pulu kojan limä ratus kalidai;

46. Karä olon djahawenwalas kojan biti.

47. Bara bagin salepah utus olo Israel tä Moses manduan idjä dalam limä pulu bara karä talo tawanan tä, alo olon alo meto; tuntang iä manenga djetä akan olo Lewi, idjä manonggo äka melai ain Jehowa, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

48. Tä karä mantir kawan olo parang tä, mantir huang sakojan biti, tuntang mantir huang saratus biti, mananggoh Moses,

49. Sambil hamauh dengan Moses: Ikäi, rewarm toh, djari misä djumlahah karä olo parang, idjä djari penda prentah ikäi, maka dialo idjä biti ikäi tapas.

50. Tagal tä ikäi toh mimbit talo parapah akan Jehowa, genep bitin ikäi tumon pandinoe, ramo bulau,

rantai, lasong, tisin, suwang, panding, hapa manjapan hambaruan ikäi intu baun Jehowa.

51. Djadi, Moses äwen duä imam Eleasar manarima bulau tä bara äwen, uras ramo idjä iogo olo tampac.

52. Karä bulau tä, idjä imbarise akan Jehowa, djahawenwalas kojan udju ratus limä pulu sekel, panengan karä mantir huang sokajan, tuntang karä mantir huang saratus.

53. Maka karä olo parang tä djari manduan akae kabuate kea.

54. Djadi, Moses äwen duä imam Eleasar manarima bulau tä bara karä mantir huang sakojan, tuntang mantir huang saratus; balalu iä manamäan tä huang tingkap-panjupa, indu mampingat tahuu olo Israel intu baun Jehowa.

BAGI 32.

Hamputan Ruben, Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse mandino bagin tanah hila timor Jordan.

1. Maka ain olo hamputan Ruben aton kutoh meto, tinai ain olo Gad kea karäan karäe; maka iä manjengok tanah Jaeser tuntang tanah Gilead; gitae tanah tä bahalap äka meto.

2. Tä olo hamputan Ruben tuntang olo hamputan Gad mananggoh, sambil hamauh dengan Moses, dengan imam Eleasar, tuntang dengan karä mantir utus olo arä tä, koe:

3. Atarot, Dibon, Jaeser, Nimra, Hesbon, Eleale, Sebam, Nebo, Beon,

4. Salepah tanah tä, idjä djari impakalah Jehowa intu baun utus

olo Israel, uras bahalap akan äka meto, maka ikäi, rewarm toh, puna manggau arä meto.

5. Tinai koan äwen tä: Djaka ikäi iasi intu matam, tenga tanah toh akan ikäi, rewarm, äla manjoho ikäi dimpah Jordan tä.

6. Tapi koan Moses dengan olo Gad tuntang dengan olo Ruben: Pudji! tau karä paharin keton bewäi lius mamarang, tinai keton handak melai hetoh?

7. Buhen keton handak muas atäi olo Israel, suro iä djaton maku dimpah akan tanah tä, idjä djari inenga Jehowa akae?

8. Tumon tä kea gawin bapa keton bihin, metoh aku manjoho iä bara Kades-Barnea, uka hagoet manjengok tanah toh. — (13, 4.)

9. Limbah äwen tä djari murik mandas Eskol, tuntang djari manjengok tanah tä, maka iä muas atäi olo Israel, sampai äwen djaton maku manalih tanah tä, idjä djari inenga Jehowa akae.

10. Tä hasep kasangit Jehowa intu andau tä kea, palus iä manjumpah, koe:

11. Karä olo tä, idjä djari blua bara tanah Misir, olo handiai idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, iä toto djaton akan mitä tanah tä, idjä djari injumpahku akan Abraham, Isaak tuntang Jakob, basa olo tä djaton djari tanggar atäie omba aku.

12. Baja Kaleb, anak Jepune. olo untkup Kenas, tuntang Josua, anak Nun, krana äwen duä tä djari tanggar atäie omba aku.

13. Kalotä kasangit Jehowa hasep mawi olo Israel, sampai iä manjoho olo tä kumbakumbang hong padang tunis benjem äpat pulu njelo katahie, sampai hapus pang-

ereng olo djetä, idjä djari mawi talo papa tä intu baun Jehowa, lepah djari lomos.

14. Tapi itä, toh keton lembut indu gantın bapa keton, kempang olo darhaka tä, handak manımben kalason kasangit Jehowa intu olo Israel.

15. Krana djaka keton undur bara iä, toto iä kea karäh napampat keton tinai hong padang tunis benjem tä, kalotä keton karäh marusak salepah utus olo toh.

16. Tä äwen tä manggapi, koae: İkäi handak manampa kandang bewäi akan karä meton ikäi, tinai lewu akan anak sawan ikäi.

17. Tapi bitin ikäi handak batatap, manggulong arep ikäi hagoet totok helo bara baun olo Israel, sampai ikäi djari magah äwen tä akan kalekae. Anak ikäi akan melai intu lewu awang ingota, tagal karä olo idjä mukong tanah toh bihin.

18. Tapi ikäi djaton maku buli human ikäi, sampai genep bitı olo Israel djari manduan joresae.

19. Krana ikäi djaton blaku joresan tinai haiak dengan äwen tä intu hila dipah Jordan kanih, asal joresan ikäi djari imbaris akan ikäi dipah Jordan hila toh, hila timor.

20. Tä koan Moses dengan äwen: Djaka gawin keton kalotä, djaka keton manatap arep keton akan parang hong baun Jehowa;

21. Tuntang amon genep bitin keton idjä batatap palus omba hanimpah Jordan tä intu bauu Jehowa, sampai karä musohe djari lepah iharak bara tanah tä:

22. Tä amon tanah djari mamenda Jehowa, maka keton tau buli limbah tä, djaton kasalan keton hindai intu Jehowa, atawa

intu olo Israel, palus tanah toh akan mandjadi indu pagangan keton hong baun Jehowa.

23. Tapi djaka keton djaton malalus djandjin keton, tä keton tiwas intu Jehowa, tuntang toto keton karäh mangkemä dosan keton, sana djetä karäh buah keton.

24. Pangun lewu akan karä anak keton, tanpa kandang akan kari meton keton, palus lalus karä angh awang djari blua bara njaman keton.

25. Tä olo Gad tuntang olo Ruben hamauh dengan Moses, koae: İkäi, rewarm, handak mawie tumon prentah tuan.

26. Anak sawan ikäi, tuntang karä meton ikäi, hai korik, akan melai hetoh huang karä lewu tanah Gilead.

27. Tapi bitin ikäi, rewarm, handak omba dimpah, karä bitin ikäi idjä sanggam batatap handak omba kawan parang intu baun Jehowa, tumon augh tuan.

28. Maka Moses mametäh imam Eleasar, tuntang Josua anak Nun, tinai karä mantir pamutjok hamputan olo Israel, tagal olo tä:

29. Koan Moses dengan äwen: Djaka olo hamputan Gad, tuntang hamputan Ruben omba keton hanimpah Jordan tä, gagenep bitie idjä sanggam klahi intu baun Jehowa, tä sana tanah tä djari mamenda keton, maka keton akan manenga tanah Gilead indu pagangan äwen tä.

30. Tapi djaka olo tä, gagenep bitie idjä batatap akan parang, djaton omba keton akan dipah, tä iä akan manduan joresae intu marak keton hong tanah Kanaan.

31. Tombah olo Gad tuntang olo Ruben, koae: Tumon augh Jeho-

wa intu ikäi, rewarm, ikäi handak mawi tä.

32. Tuntang batatap akan parang ikäi handak dimpah akan tanah Kanaan intu bauu Jehowa; tinai pagangan joresan ikäi ikäi handak manduae dipah Jordan hila toh.

33. Tumon tä Moses manenga akan olo hamputan Gad, tuntang akan hamputan Ruben, tinai akan sabagi hamputan Manasse, anak Josep tä, karadjaan Sihon, radjan olo Amori, tuntang karadjaan Ogh, radja Basan, tanah tä tuntang karä lewu idjä huange.

34. Tinai olo Gad mamangun lewu Dibon, Atarot, Aroer;

35. Atrot, Sopan, Jaeser, Jegbeha;

36. Betnimra tuntang Betharan; belabe lewu tä hakota, tinai belabe aka kandang meto bewäi.

37. Maka olo Ruben mamangun Hesbon, Eleale, Kiriataim;

38. Nebo, Baalmeon, maka iä möbah aran lewu duä tä, tinai Sibma; iä manggarä lewu idjä imangue tinai tumon arae helo.

39. Maka panakan Maghir, Maghir anak Manasse tä, manantarang Gilead, sambil manduan tanah tä, palus maharak olo Amori idjä hetä.

40. Tagal tä Moses manenga tanah Gilead tä akan panakan Maghir, Maghir anak Manasse tä, balalu äwen tä melai hetä.

41. Tinai untkup Jair, baris hamputan Manasse kea, tanä hetä kea, tuntang mandino karä lewu awang korik; iä manggarä tä Hawot-Jair. (*Lewun Jair.*)

42. Maka untkup Nobah hagoet, mamarang mandino Kenat tuntang karä patatai lewu tä; iä manggarä djetä Nobah, tumon arae.

BAGI 33.

I. Rinting panggoet olo Israel. II. Pren-tah tahu ampin gawi metoh tamä tanah Kanaan.

I. — 1. Djetoh rinting panggoet olo Israel, idjä tumon karä padjue djari blua bara tanah Misir awi lengän Moses äwen duä Aaron.

2. Moses djari manjurat rinting panggoete tumon genep parikase kilau augh Jehowa; maka djetoh rinting panggoete tumon karä parikase.

3. Olo tä harikas bara Rameses bulan idjä, andau limäwalas; andau limbah paska tä olo Israel hagoet awi lengä idjä kwasa, haiak gitan olo Misir samandia; — (2. Mos. 12, 37.)

4. Kahum olo Misir mangubur karä anake idjä solake inakan indue, idjä djari impatäi Jehowa intu marak olo tä; tinai Jehowa djari mahukum karä dewae kea.

5. Limbah olo Israel djari harikas bara Rameses, maka iä bapodok hong Sukot.

6. Tinai iä harikas bara Sukot, bapodok hong Etam, idjä inta saran padang tunis benjem tä.

7. Tinai iä harikas bara Etam, palus iä akan Pihahiro, idjä tandipah Baalsepon, bapodok tandipah Migdol.

8. Tinai iä harikas bara Pihahiro, tuntang haiak mahoroë bentok tasik iä sampai padang tunis benjem hila dipah, tä iä hagoet tandjong katelo hong padang Etam, bapodok hong Mara. — (2. Mos. 14, 22.)

9. Iä harikas bara Mara, manantarang Elim; maka intu Elim aton duäwalas lowang daum, tuntang udju pulu batang korma; tä olo

tä bapodok heta. — (2. Mos. 15, 27.)

10. Tinai iä harikas bara Elim, bapodok intu saran tasik rarudju.

11. Iä harikas bara tasik rarudju, bapodok tinai hong padang Sin;

12. Harikas bara padang Sin, bapodok tinai hong Dopka;

13. Harikas bara Dopka, bapodok tinai hong Alus;

14. Harikas bara Alus, bapodok tinai hong Rapidim; tapi hetä dja-ton danum indu ihop olo. — (2. Mos. 17, 1.)

15. Harikas bara Rapidim, bapodok tinai hong padang Sinai; — (2. Mos. 19, 1.)

16. Harikas bara padang Sinai, bapodok tinai hong Kibrot-taawa; — (11, 34.)

17. Harikas bara Kibrot taawa, bapodok tinai hong Haserot,

18. Harikas bara Haserot, bapodok tinai hong Ritma; — (13, 1.)

19. Harikas bara Ritma, bapodok tinai hong Rimonperes;

20. Harikas bara Rimonperes, bapodok tinai hong Libna;

21. Harikas bara Libna, bapodok tinai hong Risa;

22. Harikas bara Risa, bapodok tinai hong Kehelata;

23. Harikas bara Kehelata, bapodok tinai hong bukit hatिंगgang Saper;

24. Harikas bara Saper, bukit hatिंगgang tä, bapodok tinai hong Harada;

25. Harikas bara Harada, bapodok tinai hong Makelot;

26. Harikas bara Makelot, bapodok tinai hong Taghat;

27. Harikas bara Taghat, bapodok tinai hong Tarah;

28. Harikas bara Tarah, bapodok tinai hong Mitka;

29. Harikas bara Mitka, bapodok tinai hong Hasmona;

30. Harikas bara Hasmona, bapodok tinai hong Moserot;

31. Harikas bara Moserot, bapodok tinai hong Benejakan;

32. Harikas bara Benejakan, bapodok tinai hong Horgidgad;

33. Harikas bara Horgidgad, bapodok tinai hong Jotbata;

34. Harikas bara Jotbata, bapodok tinai hong Abrona;

35. Harikas bara Abrona, bapodok tinai hong Eseongeber;

36. Harikas bara Eseongeber, bapodok tinai intu padang Sin, djetä Kades; — (20, 1.)

37. Harikas bara Kades, bapodok tinai intu bukit Hor, hila tapakan tanah Edom. — (20, 22.)

38. Hetä imam Aaron mandai bukit Hor, tumon augh Jehowa, palus matai hetä, hong njelo äpat pulu limbah parikas olo Israel bara tanah Misir, bulan limä, andau idjä.

39. Maka umur Aaron djari saratus duä pulu telo njelo, metoh iä matai hundjun bukit Hor.

40. Tä olo Kanani, radja Harad, idjä melai hila salatan tanah Kanaan, mahining olo Israel aton manalih. — (21, 1.)

41. Maka olo tä harikas bara bukit Hor, bapodok tinai hong Salmona;

42. Harikas bara Salmona, bapodok tinai hong Punon;

43. Harikas bara Punon, bapodok tinai hong Obot;

44. Harikas bara Obot, bapodok tinai hong bukit Abarim, intu saran tanah Moab;

45. Harikas bara bukit Abarim, bapodok tinai hong Dibongad;

46. Harikas bara Dibongad, ba-

podok tinai hong Almondiblatim;

47. Harikas bara Almondiblataim, bapodok tinai hong bukit Abarim tandipah Nebo;

48. Harikas bara bukit Abarim, bapodok tinai hong padang olo Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho.

49. Iä bapodok intu saran Jordan, bara Betjesimot palus sampai Abelsitim, hong padang olo Moab. — (25, 1.)

II. — 50. Maka Jehowa hakotak dengan Moses hong padang olo Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho, koae:

51. Suman akan Israel, sambil hamauh dengan äwen: amon keton djari dimpah Jordan, tamä tanah Kanaan,

52. Maka keton akan maharak bara baun keton karä olo tanah tä, tuntang karä saron olo tä akan irusak keton; keton akan maramok karä hampatong dewae, idjä inoang olo tä kea, tuntang karä äka gantong ain dewae keton akan manusute.

53. Keton akan manduan tanah tä, sambil melai hetä, krana aku djari manenga tanah tä indu joresan keton.

54. Maka keton patut mambagi tanah tä hapan tenong akan karä hamputan keton; akan hamputan keton idjä bakapal keton akan manenga bagin tanah lombah, tinai akan hamputan keton awang isut bitie keton akan manjimit bagin tanah. Genep bitie akan mandino bagin tanah tumon kalabuan tenonge, tumon karä hamputan taton keton. — (26, 55.)

55. Tapi djaka keton djaton maharak olo tanah tä bara baun ke-

ton, tä maka tisan äwen tä mandjadi duhi hong matan keton, tinai songga hong dahepan keton, iä karäh manjekä keton hong tanah idjä äka keton melai.

56. Tä maka aku karäh mawi keton, sama tumon puna kahan-dakku mawi olo tä.

BAGI 34.

I. Saran tanah Kanaan inikas Hatalla. II. Aran olo idjä akan mambagi tanah tä

I. — 1. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

2. Soho olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: metoh keton tamä tanah Kanaan, maka djetoh kea tanah idjä akan indu joresan keton, tanah Kanaan tä tumon tikas saräe.

3. Hila salatan maka padang tunis benjem Sin tä, idjä darah tanah Edom, indu tikas saran tanah keton, djadi saran tanah keton manampara bara tapakan danaan ujah tä, idjä hila timor.

4. Bara hetä maka saran tanah keton hila salatan palus akan bukit hatinggang Akrabim, palus mahoroe Sin, palus hila salatan Kadesbarnea, haradjur sampai Hasaradar, tinai palus sampai Asmon.

5. Bara Asmon palus sungäi Misir, manantarang tasik, hetä maka tikas saran tanah keton hila salatan.

6. Maka saran tanah keton hila barat, djetä tasik lombah tä. Djetä indu saran tanah keton hila barat.

7. Tinai hila utara maka djetoh indu tikas saran tanah keton: bara tasik lombah tä keton akan mukur haradjur sampai bukit Hor.

8. Bara bukit Hor tinai keton akan mukur sampai Hamat, maka bara hetä saran tanah keton palus sampai Sedad.

9. Palus bara hetä haradjur akan Sipron, palus sampai Hasarenan, djetä tapakae hetä; djetä indu tikas saran tanah keton hila utara.

10. Tinai indu tikas saran tanah keton hila timor keton akan mukur bara Hasarenan haradjur akan Sepam;

11. Bara Sepam sarae tä palus akan Ribla hila timor Ain, limbah tä darin sarae tä mahoroe danau Kineret hila timor.

12. Limbah tä saran tanah tä mahoroe Jordan, tapakae sangkom danau ujah tä. Djetä indu tanah pagangan keton tumon tikas karä sarae hakaliling.

13. Maka Moses manjoho olo Israel tä, koae: Djetä tanah tä, idjä indu imbagi keton hapan tenong, idjä djari imetäh Jehowa, uka inenga akan tangah sapulu hamputan keton.

14. Krana hamputan olo Ruben tumon karä ungupe, tinai hamputan olo Gad tumon karä ungupe, tuntang sabagi hamputan Manasse djari mandino baris joresan ajue. — (32, 33.)

15. Tangah telo hamputae djari mandino baris joresae dipah Jordan hila toh, hila timor, tandipah Jerigho.

II. — 16. Tinai Jehowa hamaul dengan Moses, koae:

17. Djetoh aran karä olo hatuä, idjä akan mambagi tanah tä akan keton: Eleasar imam tä, tinai Josua anak Nun.

18. Tinai keton akan manduan bara genep hamputae midjä midjä

mantir, uka omba mambagi tanah tä akan keton.

19. Maka djetoh aran karä mantir tä: bara hamputan Juda Kaleb anak Jepune;

20. Bara hamputan Simeon Semuel anak Amihud;

21. Bara hamputan Benjamin Elidad anak Kislou;

22. Bara hamputan olo Dan Buki anak Jogli;

23. Bara anak Josep, baris hamputan olo Manasse, Haniel anak Epod;

24. Tinai bara baris hamputan olo Epraim Kemuel anak Siptan;

25. Bara hamputan olo Sebulon Elsapan anak Parnagh;

26. Bara hamputan olo Isaskar Paltiel anak Asan;

27. Bara hamputan olo Aser Ahihud anak Selomi;

28. Bara hamputan olo Naptali Pedael anak Amihud.

29. Djetä karä äwen, idjä djari imetäh Jehowa mambagi akan karä olo Israel joresae hong tanah Kanaan.

BAGI 35.

I. Karä lewu olo Lewi. II. Lewu kalindong.

I. — 1. Tinai Jehowa hakotak dengan Moses hong padang Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho, koae:

2. Soho olo Israel, uka iä manenga lewu akan olo Lewi huang karä baris joresae, indu äka olo tä tau melai.

3. Tinai patatai lewu, hakaliling darah lewue tä, keton patut manengae akan olo Lewi kea; lewu tä indu äkae melai, tinai patatai

lewu tä indu äka karä sapie, karä ramoe, karä ampın metoe.

4. Äka patatai lewun olo tä, idjä indu inenga keton akan olo Lewi, patut sakojan hasa kalombahe bara pagar batu idjä hakaling lewu.

5. Beken bara tä keton akan mukur duä kojan hasa tinai akan hila timor, hila salatan, hila barat tuntang hila utara, indu tanan lewu tä kea, maka lewu tä patut bentok haliai; kaleka beken tä, idjä hakaling, indu äka patatai lewue, tuntang indu äkae basatiar.

6. Maka djahawen lewu, bara idjä inenga keton akan olo Lewi tä, mandjadi lewu kalindong, uka olo awang djari mampatäi olon tau mahakan akan hetä; tinai keton indu manenga äpat pulu duä lewu beken tinai akæ. — (2. Mos. 21, 13.)

7. Djadi karä lewu, idjä indu inenga keton akan olo Lewi, äpat pulu hanja baris lewu, tuntang patataie.

8. Maka hamputan olo Israel, idjä mandino arä lewu, arä kea keton manjoho iä manengæ, tinai hamputan olo, idjä mandino isut lewu, indu manenga isut kea; tumon baris joresæ, idjä imbagi akan genep hamputæ, maka genep hamputæ tumon karä lewue akan manenga lewu akan olo Lewi tä.

II.—9. Tinai Jehowa hamauh dengan Moses, koæ:

10. Suman akan olo Israel, sambal hamauh dengan äwen: amon keton djari dimpah Jordan, tamä tanah Kanaan,

11. Maka keton akan mintih lewu intu kaleka awang patut,

idjä indu lewu kalindong akan keton, uka olo pamuno, idjä taparandjur atawa saraganda djari mampatäi olo, tau mahakan akan hetä.

12. Lewu tä indu äka kalindong keton mahakan olo pamalah daha tä, belä olo pamuno tä impatäi helo bara iä djari manaharep basaran olo arä.

13. Maka keton akan manenga djahawen lewu indu lewu kalindong tä.

14. Telo kabaris lewu tä keton akan manengæ dipah Jordan hila toh, tinai telo kabaris hong tanah Kanaan.

15. Djahawen kabaris lewu tä mandjadi indu äka kalindong akan olo Israel, tinai akan tamuäi, tuntang akan karä djipen rewar keton, uka olo, idjä taparandjur mampatäi olon, tau mahakan akan hetä.

16. Tapi idjä mawi olo hapan pakarang sanaman, sampai olo tä matäi: iä tä toto olo pamuno, olo pamuno tä djaton tau dia impatäi.

17. Atawa djaka iä djari mamanting olo hapan batu, idjä tau bakamatäi olon, tuntang olo tä matäi: iä tä toto olo pamuno, olo pamuno tä djaton tau dia impatäi.

18. Atawa djaka iä djari mamukul olo hapan kaju, idjä tau bakamatäi olon, tuntang olo tä matäi: iä tä toto olo pamuno, olo pamuno tä djaton tau dia impatäi.

19. Idjä pamalah daha tä akan mampatäi olo pamuno tä; sana iä hasupa dengæ iä akan mampatäi iä.

20. Tinai djaka olo manjudok olo

awi kasingie, atawa djaka iä tantai ahate mamanting iä hapan talo, sampai olo tä matäi,

21. Atawa djaka iä awi kasingie manampar iä hapan lengäe, sampai olo tä matäi: tä maka djaton tau dia olo parajap tä impatäi, krana iä tä toto olo pamuno; idjä pamaläh daha tä akan mampatäi olo pamuno kalotä, sana iä hasupa dengae.

22. Tapi djaka olo djari tarasudok kolae awi kiroe, djaton kasingie, atawa djaka iä djaton tantai ahate djari tarapanting iä hapan talo;

23. Atawa djaka iä salaja djari taradjakah batu intu iä, idjä tau bakamatäi olon, tuntang olo tä djari matäi, alo olo tä djaton musohe, tinai djaton iä djari manggau kapähäe:

24. Tä maka utus olo arä akan mamutus akan olo, idjä djari taraawi talo tä, tuntang akan idjä pamaläh daha tä, tumon prentah toh kea.

25. Olo arä akan maliwus olo pamuno kalotä bara lengän idjä pamaläh daha tä, sambil manjoho olo magah olo tä buli akan lewu kalindong, äkae djari mahakan; maka olo tä akan melai hetä, sampai imam hai matäi, idjä djari iminjak dengan minjak brasih tä.

26. Tapi djaka olo pamuno tä hlua bara saran lewu kalindong tä, idjä äkae djari mahakan,

27. Tuntang idjä pamalah daha tä sondau iä intu ruar saran lewu kalindong tä, palus mampatäi iä, maka djetä djaton mandjadi utang daha akae.

28. Krana patut olo pamuno tä djari melai hong lewu kalindong ajne sampai pampatäi imam hai:

maka limbah imam hai djari matäi, tä olo pamuno tä tau buli baris joresan ajue tinai.

29. Maka djetoh indu prentah akan keton, palus akan sakarä panakan keton, huang karä kaleka keton melai:

30. Olo pamnno akan impatäi huang augh duä biti olo saksi atawa arä, tapi huang augh idjä biti olo saksi olo djaton tau impatäi.

31. Äla keton manarima bali indu gantin tahaseng olo pamuno, idjä patut matäi; krana djaton tau dia iä tä impatäi.

32. Äla kea keton manarima bali bara olo tä, idjä djari mahakan akan lewu kalindong, uka awi tä olo tä tau buli, melai hong brangai tanah, helo bara imam hai djari matäi.

33. Äla keton mangihal tanali äka keton melai; krana utang daha mangihal tanah, palus tanah djaton tau imapas bara kihal daha, idjä djari inusuh hetä, baja hapan dahan olo, idjä djari mutang tä. — (1. Mos. 9, 6.)

34. Tä, äla keton mangihal tanah, idjä äka keton melai, idjä äkaku kea melai; krana aku, Jehowa, aton melai intu bentok olo Israel.

BAGI 36.

Prentah tahu pabanän anak bawi idjä omba manjores.

1. Maka kapalan karä ungkup olo Gilead, idjä anak Maghir, Maghir anak Manasse, hamputan anak Josep, mananggoh, hakotak intu baun Moses tuntang karä mantir

pamutjok, idjä kapalan karä hamputan Israel,

2. Sambil hamauh: Jehowa djari mametäh tuan, mambagi tanah tä akan joresan olo Israel hapan tenong, tinai tuan djari injoho Jehowa, uka joresan paharin ikäi, Selapead tä, inenga akan anake idjä bawi. — (27, 6.)

3. Toh, djaka pihak anak hamputan olo beken dapit masawä äwen tä, tä maka joresae una bara baris joresan karä unjkup ikäi, mandahang tamä baris joresan hamputan olo tä, idjä djari imbanäe; tumon tä baris joresan ikäi una bewäi.

4. Tinai alo njelon kahandjak ain olo Israel tä sampai, mahin joresan äwen melai hantä hindjä baris hamputan olo tä, idjä djari imbanäe; tumon tä joresae palus una bewäi bara baris joresan hamputan karä tato ikäi.

5. Tä Moses, tumon augh Jehowa, manjoho olo Israel, koae: Buah augh hamputan anak Josep tä.

6. Djetoh augh, idjä djari imetäh Jehowa tahuu anak Selapead idjä bawi tä: naughe iä babanä tumon kakilak matae, tapi patut iä babanä huang hamputan tatoe kea;

7. Belä joresan olo Israel mindah

bara hamputan idjä palus akan idjä beken; krana olo Israel patut leket genep biti intu joresan hamputan tatoe.

8. Tagal tä maka karä anak bawi, idjä omba manjores marak karä hamputan olo Israel, akan babanä baja olo baris unjkup hamputan tatoe bewäi, nakara genep biti olo Israel manggau joresan karä tatoe;

9. Belä joresan tä mindah bara hamputan idjä palus akan beken, malainkan genep biti hong karä hamputan olo Israel patut leket intu puna baris joresae.

10. Maka tumon prentah Jehowa intu Moses, tumon tä anak Selapead idjä bawi tä malaluse.

11. Krana Maghla, Tirsa, Hogla, Milka äwen limä Noa, anak Selapead idjä bawi tä, djari babanä njahae idjä tato, anak mamac,

12. Idjä olo unjkup hamputan Manasse kea, anak Josep tä, tumon tä joresae magon melai hindjä baris joresan unjkup hamputan liau bapae.

13. Djetä karä prentah tuntang karä hadat, idjä djari imetäh Jehowa hadjamban Moses akan sakarä olo Israel, hong padang olo Moab, intu saran Jordan, tandipah Jerigho.

SURAT MOSES IDJÆ LIMÆ, IDJÆ BAGARÆ
DEUTERONOMIUM.

(ULANG KARÆ UNDANG-UNDANG.)

BAGI 1.

Moses manjarita akan olo Israel rinting parikas karä bapae bara bukit Horeb atawa Sinai, tinai bukum äwen mangumbang padang tunis benjem tä äpat pula njelo katahie.

1. Djetoh karä augh, idjä insuman Moses akan sakarä olo Israel, dipah Jordan hila toh, hong padang Moab, tandipah Sup, helat Paran dengan Topel, Laban, Haserot tuntang Disahab;

2. Tandjong sawalas andau kakedjaue bara Horeb, amon manjak bukit hatingsang Seir tä mimes Kadesbarnea.

3. Djadi njelo äpat pulu, bulan sawalas, andau idjä, katika tä Moses masuman akan olo Israel talo handiai, idjä djari imetäh Jehowa akæe.

4. Limbah iä djari mampalah Sihon, radjan olo Amori, idjä bihin melai hong Hesbon; tuntang Ogh, radja Basan, idjä bihin melai hong Asterot, idjä djari imukule hong Edrei. — (4. Mos. 21, 24. 33.)

5. Dipah Jordan hila toh, huang tanah olo Moab, Moses manampara manarang prentah tä, koæe:

6. Jehowa, Hatallan ita, djari hamauh dengan ita hong Horeb, koæe: ombet katahie keton djari melai darah bukit toh.

7. Has keton, harikas, tamä bukit hatingsang olo Amori, tuntang karä tanah olo idjä darah hetä hong padang, hong äka bukit tuntang hong äka randah, tanah Kanaan tä hila salatan tuntang hila barat, palus sampai bukit Libanon, tuntang sampai batangdanum lombah, Prat tä.

8. Itä, aku djari manjaragh akan keton tanah tä, idjä tintun baun keton; tamä hetä, duan indu joresan keton tanah tä, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob tä, handak manenga tä akæe, palus akan panakæe idjä rahian bara iä.

9. Katika tä aku hamauli dengan keton, koangku: amon batonggal aku bewäi djaton kabawaku mananggong keton.

10. Jehowa, Hatallan keton, djari mangapal keton; itä! karä keton kalotoh kilau bintang hong langit.

11. Käläh Jehowa, Hatallan keton, mandahang karä bitin keton lipet sakojan tinai; käläh iä mamberkat keton tumon augh djandjie dengan keton.

12. Tapi kwäka aku kabuatku tau mananggong kasusah tuntang kabehat karä perkaran keton?

13. Imbit bara karä hamputan

keton olo pintar harati, olo babalap, mangat aku mangkat olo tä indu kapalan keton.

14. Tä keton tombah aughku, sambil hamauh denganku: aughm tä bahalap bewäi, idjä handak iawim koam.

15. Tä aku manduan kapalan ungup keton, olo pintar awang babalap, palus mangkat äwen tä mandjadi kapalan keton, turoturon mantir huang sakojan, mantir huang saratus, mantir huang limä pulu, tuntang mantir huang sapulu biti, tinai arä pangulu akan karä hamputan keton.

16. Maka aku mametäh karä hakim keton tä intu andau tä kea, koangu: awi mariksa paharin keton, putus budjubudjur akan genep bitä dengan paharie atawa dengan tamuä.

17. Äla mitä ampin olo huang basara, malainkan keton akan mahining augh olo korik sama kea kilau augh olo hai, äla miküh baun olo; krana pangkat basara puna ain Hatalla; tapi perkara idjä tangkalau bahali intu keton, djetà injumpai akangu, aku handak masara tä.

18. Tumon tä intu katika tä aku manjoho keton talo handiai, awang indu iawi keton.

19. Limbah tä ita harikas bara Horeb, manandjong mahoroe hapus padang tunis benjem, idjä lombah tuntang paham papa tä, tumon djari gitan bitin keton, manjak djalan akan bukit hatinggang olo Amori, tumon Jehowa, Hatallan ita, djari mametäh ita; tä ita sampai Kadesbarnea.

20. Hetä koangu dengan keton: toh keton djari sampai bukit hatinggang ain olo Amori, idjä

Jehowa, Hatallan ita, handak manenga akan ita.

21. Itä, Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh tanah tä akan keton; lius bewäi, duan djetà akan keton, tumon Jehowa, Hatallan tato keton, djari manjoho keton; äla mikäh, äla indjuindjun!

22. Tä keton handiai mananggoh aku, sambil hamauh: käläh ita manjoho olo hatuä hagoet helo, idjä mangalati tanah tä akan ita, mangat masuman akan ita djalan idjä buah ihoroe ita, tuntang lewu idjä buah ingkahimat ita. — (4. Mos. 13, 3.)

23. Augh tä ingilakku, palus aku mintih duäwalas biti keton, midjä biti bara genep hamputan.

24. Äwen tä hagoet, tamä bukit hatinggang, palus sampai padang Eskol, haiak mangalati tanah hetä.

25. Tinai äwen blaku kea bara karä ampin bua hong tanah tä, mimitä tä akan ita, tinai ä mimbit brita, koae: tanah, idjä Jehowa, Hatallan ita, handak manenga akan ita, bahalap bewäi.

26. Tapi keton djaton maku murik akan hetä, malainkan keton marisang bara augh Jehowa, Hatallan keton. — (4. Mos. 14, 1.)

27. Keton mangotok huang karä tingkap keton, sambil hamauh: awi Jehowa basingi ita, ä djari manggoet ita bara tanah Misir, uka manjaragh ita intu lengän olo Amori, nakara ita lomos awie.

28. Kasen ita murik? paharin ita djari manggogop atä ita, awi augh äwen: olo hetä paham hai pandjang bara ita, lewue hai, koetae tempä langit; tinai ikäi djari mitä hetä anak Enak kea.

29. Tä koangu mawi keton:

äla taräwen, äla keton mikäh olo tä.

30. Jehowa, Hatallan keton, idjä hagoet helo baun keton, iä kea karäh mamarang akan keton, sama tumon talo handiai, idjä djari iawie akan keton hong tanah Misir, intu matan keton.

31. Tinai tumon gawie hong padang tunis benjem tä, kilau keton djari mitä, Jehowa, Hatallan keton, djari mentang keton, kilau olo pudji mentang anake, hapus djalan panggoet keton tä, njamah keton djari sampai kaleka toh.

32. Tapi aughku tä keton djaton parabae, djaton keton pertjaja huang Jehowa, Hatallan keton,

33. Idjä hagoet helo baun keton, uka manggau kaleka keton tau bapodok, hamalem huang apui, lapan mamplawa djalan idjä indu ianjak keton, tinai handau huang botop baunandau.

34. Maka metoh Jehowa mahining karidun augh keton, iä paham blait, sambil sumpah, koe:

35. Dialo idjä biti olo hatuä, utus olo bangang toh, akan mitä tanah bahalap tä, idjä djari injumpahku akan karä tatoes.

36. Baja Kaleb, anak Jepune, karäh mitä tä, akae palus akan panakae aku handak manenga tanaah tä, idjä djari ihundjenge, basa iä tanggar atäie djari omba Jehowa.

37. Tinai Jehowa malait aku kea tagal keton, koe: ikau dia kea akan tamä hetä.

38. Josua, anak Nun, pangiwam tä, iä akan tamä hetä; panjang iä, krana iä akan mambagi tanah tä indu joresan olo Israel.

39. Tapi anak keton, idjä koan keton: äwen tä indu tawanan be-

wäi, anak keton, idjä andau toli hindai katawan kahalap dengan kapapa, iä tä karäh tamä hetä, akan äwen tä aku handak manenga tanah tä, iä akan manduan tä indu joresae.

40. Tapi idjä keton, buli keton, tamä padang tunis benjem tä tinai, horoe djalan akan tasik rarudju.

41. Tä keton tombah, sambil hamauh denganku: ikäi toto badosa intu Jehowa, tapi toh ikäi handak murik, palus mamarang, tumon karä prentah Jehowa, Hatallan ikäi, intu ikäi. Djadi metoh genep bitin keton mangkepan ganggamae, handak mandai äka bukit hatinggang, — (4. Mos. 14, 40.)

42. Koan Jehowa denganku: suman akae: äla hagoet, äla mamarang, krana aku djaton mam-pahaiak keton; belä keton impakalah intu baun musoh keton.

43. Tapi amon aku hakotak kalotä dengan keton, keton djaton maku mahininge, malainkan keton marisang bara augh Jehowa, keton marasing palus mandai bukit hatinggang tä.

44. Tä olo Amori, idjä melai intu bukit hatinggang tä, hagoet mantakan keton, sambil manggoang keton kilau badjanji, iä mamukul keton hong Seir palus sampai Horma.

45. Djadi, metoh keton buli, sambil manangis intu baun Jehowa, Jehowa djaton maku manarima augh keton, iä djaton manalingan pindinge intu keton.

46. Tumon tä keton djari melai hong Kades tahi andaue.

BAGI 2.

Moses manontong saritan panggoet olo tä; saritan olo Israel mampalah Sihon.

1. Limbah tä ita mules tamä padang tunis benjem tä tinai, sambil manjak djalan akan tasik rudju, tumon augh Jehowa dengangu, ita maliut bukit hatinggang Seir tä tahi andaue.

2. Tä Jehowa hamauh dengangu, koae:

3. Ombet katahin keton djari maliut bukit hatinggang toh, toh palus keton akan hila utara.

4. Solo utus olo arä tä, koam: toh keton akan mahoroe saran tanah paharin keton, panakan Esau tä, idjä melai hong Seir; äwen tä toto akan mikäh keton; tapi keton, buabua gawin keton,

5. Äla haliai mawi olo tä, krana kalambah tatap pai tanah baris ajue mahin dia aku handak manengae akan keton, krana bukit hatinggang Seir tä djari inengaku akan Esau indu joresae.

6. Talo kinan indu kinan keton keton akan mamili bara äwen tä, hapan rear keton, tinai danum indu ihop keton keton akan mamili kea bara olo tä, hapan rear.

7. Krana Jehowa, Hatallan keton, djari mamberkat keton huang karä gawin lengän keton; iä djari mahaga panggoet keton mahoroe padang tunis benjem idjä lombah tä; äpat pulu njelo toh Jehowa, Hatallan keton, djari mampahaiak keton, sampai keton djaton tapas talo enen.

8. Djadi, amon ita maradjur panggoet ita mahalau paharin ita, panakan Esau tä, idjä melai hong

Seir, mahoroe djalan äka rampar, bara Elat tuntang Eseongeber, maka ita mules tinai manjak djalan padang Moab.

9. Tä koan Jehowa dengangu: äla marajap olo Moab, äla mamarang iä, krana aku djaton maku manenga sabagi tanahe akan keton, basa aku djari manenga tanah Ar akan anak Lot tä indu joresae.

10. Solake olo Emim djari melai hetä, utus olo idjä bakapal tuntang abas, paham kambon berenge, sama kilau olo Enak.

11. Iä tä kea itong olo hindjä baris olo nepilim, sama kilau olo Enak; olo Moab manggarä äwen Emim. — (1. Mos. 6, 4.)

12. Tinai olo Hori djaman helo djari melai hong Seir, tapi panakan Esau djari maharak olo tä bara tanah pagangae, tuntang djari mampalomos iä bara baue, sambil melai hong tanahe manganti iä, sama kilau olo Israel huaug tanah joresae, idjä djari inenga Jehowa akae.

13. Koan Jehowa tinai: Toh, has keton, dimpah sungäi Sered. Tumon tä ita dimpah sungäi Sered.

14. Maka katahin katika panggoet ita bara Kadesbarnea, sampai ita djari dimpah sungäi Sered, telo pulu hanja njelo, sampai hapus pangereng olo idjä sanggam klahi bihin djari lomos bara marak utus olo arä, tumon Jehowa djari manjupah mantam iä. — (4. Mos. 14, 23.)

15. Tinai lengän Jehowa mawi olo tä, mampatäi iä barz marak utus olo arä, sampai iä lepah lomos.

16. Djadi, metoh karä olo pa-

rang djetä djari lepa matäi, lomat bara marak utus olo arä,

17. Tä Jehowa hamauh deng- angku, koae:

18. Andau toh keton akan mahoroe Ar, tanah pagangan olo Moab.

19. Toh keton manggapi olo Amon tä; äla marajap olo tä, äla mamarang iä; krana bara baris tanah olo Amon aku djaton maku manenga akan keton, basa aku djari manenga djetä akan anak Lot tä, indu joresan ai.

20. Tanah tä kea itong olo tanah olo nepilim, basa olo nepilim djari melai hetä djaman horan; olo Amon manggarä iä Samsu- sumim.

21. Djetä utus olo idjä bakapal, abas, tuntang paham kapandjang berenge, sama kilau olo Enak. Maka Jehowa djari marusak olo tä intu baun olo Amon, sampai äwen tä djari manganan iä bara tanah pagangan ai, palus melai hetä manganti iä;

22. Sama kea kilau gawin Jehowa akan panakan Esau, idjä melai hong Seir; krana olo Hori djari irusake intu baun äwen tä, sampai äwen djari manganan iä bara tanah pagangan ai, palus melai hetä manganti iä palus andau toh.

23. Sama kalotä kea olo Kaptorim, idjä djari dumah bara tanah Kaptor, djari mampalomat olo Awi, idjä melai hong Haserim gegä sampai Gasa, palus iä melai hetä manganti olo tä.

24. Koan Jehowa tinai: Toh, has keton, hagoet, dimpah sungäi Arnon; itä, Sihon, radja hong Hesbon, olo Amori tä, djari injaraghku intu lengän keton, tuntang tanahe; has, toh tampara

keton, duan tanah akan keton, parang olo tä.

25. Katontoh aku handak manampara, manjoho karä utus olo hapus penda langit taräwen tuntang mikäh tagal keton; karä utus olo idjä mahining britan keton, palus karäh harudjut, iä karäh mikäh intu baun keton.

26. Tä maka aku manjoho sarohan bara padang Kedemot, manalih Sihon, radja Hesbon, mimbit augh bahalap, sambil hamauh: — (4. Mos. 21, 21.)

27. Soho aku mahoroe tanahm, baja manjak puna batang djalan bewäi, aku djaton maku mahiwang sambil gantau.

28. Djual talo kinan akangku bilin rear, tenga danum indu ihopku bilin rear kea, budjur buah bewäi aku handak mahoroe hetä;

29. Sama kilau olo Esau, idjä melai hong Seir, sama kilau olo Moab, idjä melai hong Ar, djari manjoho aku, sampai aku dimpah Jordan tamä tanah tä, idjä Jehowa, Hatallan ikäi, handak manengae akan ikäi.

30. Tapi Sihon, radja Hesbon, djaton maku manjoho ita mahoroe tanahe, krana Jehowa, Hatallan ita, mampauräh huange, tuntang mampalulang atäie, uka manjaragh iä intu lengän keton, kilau awang djari katontoh.

31. Tinai Jehowa hamauh deng- angku: Itäm, aku djari manampara manjaragh Sihon tuntang tanahe akan keton; has, toh tampara keton, duan tanahe indu bagian keton.

32. Maka Sihon hagoet, manambang ita haiak karä olo ajué, handak mantakan ita hong Jahas.

33. Tapi Jehowa, Hatallan ita,

manjaragh iä akan ita, ita mamukul iä tuntang anake, tinai sakarä olo ajue.

34. Palus tä kea ita manduan karä lewue, sambil mangerem djeta, olo hatuä bawi tinai karä anak olo kea, idjä biti mahin dia imbelom ita.

35. Metoe bewä irampas ita akan ita, tinai ita marampas ramon karä lewu, idjä induan ita.

36. Bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, tinai bara karä lewu beken idjä intu saran sungäi tä, palus sampai Gilead djaton lewu idjä pahalau bahali akan ita; Jehowa, Hatallan ita, manjaragh karä lewu samandiai tä akan ita.

37. Baja tanah olo Amon keton djaton mantakae, dia kea tanah idjä intu saran sungäi Jabok, djaton kea karä lewu idjä intu karä bukit hetä, djaton talo enen, awang djari ingahana Jehowa, Hatallan ita, akan ita.

BAGI 3.

Moses manontong saritan panggoet olo tä; saritan olo Israel mampalah Ogh.

1. Limbah tä ita mules, palus manjak djalan akan Basan. Maka Ogh, radja Basan, hagoet manambang ita, iä tuntang sakarä olo ajue, handak mantakan ita hong Edrei. — (4. Mos. 21, 33.)

2. Tä koan Jehowa denganku: Ela mikah iä, kрана iä, sakarä olo ajue, tuntang salepah tanahe, djari injaraghku intu lengän keton, keton karäh mawi iä, sama kilau keton djari mawi Sihon, radjan olo Amori, idjä biliin hong Hesbon.

3. Maka Jehowa, Hatallan ita, manjaragh Ogh kea, radja Basan tä, tuntang sakarä olo ajue, intu lengän ita, sampai ita mawi iä lepalepah, djaton batisa idjä biti.

4. Palus tä kea ita manduan karä lewue; djaton batisa idjä kabaris mahin dia lewun olo tä, idjä djaton dinon ita, djahawen pulu lewu, salepah tanah Argob, karadjaan ain Ogh hong Basan.

5. Karä lewu tä uras dähen, hakota batu gantong, bara blawang tuntang hakantjing; beken bara djeta aton kutoh lewu hindai, awang djaton hakota.

6. Palus ita mangerem tä, kilau ita djari mawi Sihon, radja Heshon kea; ita mangerem karä lewue, tuntang olo hatuä bawi, tinai anak olo.

7. Tapi karä meto tuntang karä ramon lewu tä ita marampase akan ita.

8. Tumon tä intu katika tä ita manduan tanah tä bara lengän duä radjan olo Amori, idjä dipah Jordan hila toh, bara sungäi Arnon palus sampai bukit Hermon.

9. Olo Sidon manggarä Hermon tä: Sirion; olo Amori manggarä djeta: Senir.

10. Ita manduan karä lewu intu hapus padang hetä, tinai salepah Gilead, tuntang salepah Basan, sampai Salgha tuntang Edrei, sakarä lewu karadjaan Ogh hong Basan.

11. Krana tikas Ogh, radja Basan bewä tisae hindai bara karä nepilim tä; itä! sasuroe, sasuro sanaman, magon aton hong Raba, lewun olo Amon tä; maka kapaandjange djalatien hasa, kalombahe äpat hasa, ukur sampai siku.

12. Tanah tä induan ita intu

katika tä. Maka tanah bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, palus sampai sabagi bukit hating-gang Gilead, tuntang karä lewu idjä hetä, aku djari manengae akan olo Ruben tuntang olo Gad. — (4. *Mos.* 32, 33.)

13. Maka tisan tanah Gilead, tinai salepah Basan, karadjaan Ogh tä, aku djari manengae akan sabagi hamputan Manasse, salepah tanah Argob, iä tä Basan, idjä bagarä tanah nepilim.

14. Jair, anak Manasse, mandino salepah tanah Argob, sampai saran tanah olo Gesuri tuntang olo Maaghati, iä manggarä tä tumon arae Hawot-Jair, palus andau toh.

15. Tinai akan Maghir aku manenga Gilead.

16. Tapi akan olo Ruben tuntang olo Gad aku manenga sabagi tanah Gilead palus sampai sungäi Arnon, sampai lewu idjä hong pulau hetä, djetä saran tanahe hetä, tinai sampai sungäi Jabok, idjä saran tanah olo Amon;

17. Tinai äka rampar intu saran Jordan, idjä indu tikas saran tanahe hetä, bara danau Kineret palus sampai danau idjä tokep padang tunis benjem, danau ujah tä, intu pain bukit Pisga, idjä hila timor.

18. Maka aku djari mametäh keton intu katika tä, koangk: Jehowa, Hatallan keton, djari manenga tanah toh akan keton indu joesan keton, tapi sakarä bitin keton, idjä sanggam mamarang, akan lius batatap helo baun karä paharin keton, olo Israel tä.

19. Baja anak sawan keton, tuntang karä meton keton, krana tawangku kutoh meton keton,

djetä akan melai huang karä lewun keton, idjä djari inengaku akan keton;

20. Sampai Jehowa djari mampalandang karä paharin keton kea, kilau iä djari mampalandang keton toh, sampai äwen tä kea djari manduan tanah, idjä handak inenga Jehowa, Hatallan keton, akae, dipah Jordan hila kanih; tä keton tau buli, genep biti akan bagin ai, idjä djari inengaku akae.

21. Tinai aku mametäh Josua intu katika tä, koangku: matam djari mitä talo handiäi, awang iawi Jehowa, Hatallan keton, dengan radja duä tä; tumon tä kea maka Jehowa handak mawi karä karadjaan, idjä ingahimat keton toh.

22. Äla keton mikäh olo tä, krana Jehowa, Hatallan keton, aton mamarang akan keton.

23. Tinai aku blaku asi intu Jehowa katika tä, koangku:

24. Joh Tuhan, Jehowa! ikau djari manampara mamprahan akan rewarm toh kahaim tuntang kwasan lengäm; krana intu kwe aton hatalla huang langit, hundjun petak, idjä tau manjama karä gawim, manumon karä kwasan!

25. Soho aku omba dimpah kea, mangat mitä tanah bahalap tä, idjä dipah Jordan hila kanih, äka karä bnkit idjä bahalap, tinai bukit Libanon tä.

26. Tapi Jehowa malait aku tagal keton, iä djaton manarima aughku; malainkan koan Jehowa denganku: ombet toh, äla manahiu talo tä tinai denganku.

27. Dai tantan Pisga, gatang matam, tampajah hila barat, hila utara, hila salatan tuntang hila timor, tangkilik tanah tä; krana

ikau djaton akan omba dimpah Jordan tä.

28. Awi mametäh Josua, penjang tuntang karasan iä, krana iä akan mimit utus olo tä dimpah, sambil mambagi akæ tanah tä, idjä karäh inangkilikm.

29. Tumon tä ita melaì intu Gai, tandipah Betpeor,

BAGI 4.

I. Moses mampndji olo Israel, uka manumon prentah Hatalla totototo. II. Iä mambaris telo lewu kalindong, dipah Jordan hila timor.

I. — 1. Maka toh Israel, tumon karä hadat, karä prentah, idjä djari iadjarku keton, uka keton mahaga tä, mangat keton belom, tuntang tamä balalu mandino tanah tä, idjä inenga Jehowa, Hatallan tato keton, akan keton.

2. Æla keton mandahang äla manapas anghe bara karä angh toh, idjä imetähku intu keton, nakara keton mahaga karä prentah Jehowa, Hatallan keton, idjä imetähku intu keton.

3. Bakarinah matan keton djari mitä hukum Jehowa intu Baalpeor tä, krana olo handiai, idjä leket intu Baalpeor tä, djari impalomat Jehowa, Hatallan keton, bara marak keton.

4. Tapi keton, idjä djari leket dengan Jehowa, Hatallan keton, uras keton belom bewä palus andau toh.

5. Itä, aku djari madjar keton karä hadat tuntang prentah, tumon Jehowa, Hatallangu, djari manjoho aku, mangat karä gawin keton saroroi dengan djetä huang

tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä.

6. Maka toh, haga prentah tä, awi manumon djetä, krana djetä indu kapintar tuntang kaharatin keton intu matan karä utus olo; äwen tä karäh mahining britan karä hadat toh, sambil hamanh: tikas utus olo idjä bakapal tä toto pintar harati.

7. Krana intu kwe utus olo bakapal, idjä kalotä karantepe dengan hatallae, kilau Jehowa, Hatallan ita. tombah augh ita, sagenep ita mangahau iä?

8. Tinai intu kwe utus olo bakapal, idjä bara hadat tuntang prentah awang kalotä kabudjure, tumon salepah undang-undang toh, idjä indjulukku andau toh akan keton?

9. Baja buabnah gawin keton, haga atäi keton, belä keton kalapean tinai talo awang bakarinah djari gitan matan keton kabuat, äla djetä nihau bara atäi keton tinai katahin pabelom keton. Tinai keton akan masuman tä akan anak äson keton.

10. Intu andau keton manaharep baun Jehowa, Hatallan keton, darah Horeb, metoh Jehowa mametäh aku: pumpong utus olo arä tä, aku handak manjoho iä mahining aughku, idjä indu adjare, uka iä mikäh aku katahie belom hundryun petak, tuntang madjar karä anake kea: — (2. Mos. 19, 17.)

11. Tä keton manggapi, mendeng intu pain bukit tä, maka bukit tä kilau bakähu ampie, njalae mandjelak benteng langit, tinai aton kakapnt hetä, tuntang baun-andau sindesindep.

12. Tä Jehowa hakotak dengan keton bara bentok apui tä: keton

mahining bawak aughe, tapi keton djaton mitä ampie, baja aughe tä bewäi.

13. Tä iä masanan akan keton djandjie, prentahe idjä indu inumon keton, sapulu kabawak prentah tä, sambil mamintik tä hong duä papan batu.

14. Katika tä kea Jehowa manjoho aku madjar keton hadat tuntang dasar, uka keton mahaga djetä huang tanah, idjä ingkahimat keton, uka keton manjores tä.

15. Toh, haga atäi keton buah, krana keton djaton djari mitä ampin tamunan talo, intu andau Jehowa hakotak dengan keton bara hundjun Horeb, bara bentok apui tä.

16. Æla keton marusak arep keton, awi keton mukir ampin talo dewa akan keton, atawa tamunan olo hatuä bawi; — (2. Mos. 20, 4.)

17. Atawa tamunan karä meto hong petak, atawa tamunan ampin burong idjä trawang penda langit;

18. Atawa tamunan talo awang manjarantar hong petak, atawa tamunan lauk, idjä hong danum iwa petak.

19. Æla kea keton manggatang matan keton mananggera, mitä matanandau, bulan, karä bintang, sakarä ramon langit tä, balalu undur sontop intu djetä, sambil manempo talo tä, idjä djari imbaris Jehowa, Hatallan keton, akan karä utus olo kapir hapus penda langit.

20. Tapi keton djari iangkat Jehowa, tuntang djari imbite blua bara tanah Misir, äka kadjäkän keton idjä paham, mangat keton indu utus olo joresan ai, kilau awang djari katontoh.

21. Maka kalotä Jehowa malait aku tagal augh keton, sampai iä manjumpah, aku djaton akan omba dimpah Jordan toh, aku djaton akan tamä tanah bahalap tä, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.

22. Krana aku indu matäi hong tanah toh, aku djaton akan dimpah Jordan; tapi keton karäh dimpah hetä, sambil manjores tanah bahalap tä.

23. Buabua keton, äkalapean djandjin Jehowa, Hatallan keton, idjä djari inampae akan keton, sampai keton mukir akan keton hampatong tamunan talo, idjä djari ingahana Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

24. Krana Jehowa, Hatallan keton, kilau Apui panjeha, Hatalla idjä Pangabehu. — (Ibran. 12, 29.)

25. Toh amon keton manak mäso, tuntang djari tahi mukong tanah tä: amon keton marusak arep keton tinai, sampai keton mukir hampatong tamunan dewa, haiak badosa intu baun Jehowa, sambil marahas iä:

26. Langit tuntang petak ingahauku andau toh indu saksi mawi keton, toto amon kalotä, badjeleng keton karäh rusak huang tanah, idjä inalih keton sana keton dimpah Jordan, mangat mandino djetä; keton djaton akan melai hetä tahi andaue, keton karäh lomos bewäi.

27. Jehowa karäh manaburan keton intu marak sakarä utus olo, keton mandjadi olo panjelat mitimitik bewäi marak karä olo kapir, idjä akan hetä Jehowa karäh maharak keton.

28. Hetä keton indu manempo

hatalla, tampan lengän olo, kaju tuntang batu, idjä djaton tau mitä, djaton mahining, djaton kuman, djaton mambewau.

29. Tapi djaka hetä keton karäh manggau Jehowa, Hatallan keton tinai, maka keton karäh sondau iä, asal keton manggan iä hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

30. Amon keton indjakä, awi keton buah karä talo tä, tepa maka keton karäh buli Jehowa, Hatallan keton, sambil manumon aughe.

31. Krana Jehowa, Hatallan keton, puna Hatalla pamasi, iä djaton maku malih keton, djaton maku marusak keton lepalepah, iä djaton maku kalapean djangjie dengan tato keton, idjä djari injumpahe akan äwen tä.

32. Isek bewäi tahin karä talo djaman horan, idjä djari helo bara keton, bara andau olon djari indjadian Hatalla hong petak, isek bara saran langit palns saräe silae, djaka talo kalotä kahaie aton mandjari atawa djari tarahining, kilau intn keton?

33. Djaka aton utus olo djari mahining augh Hatalla, idjä hakotak dengäe bara bentok apui, tuntang magon belom, tumon keton djari mahining djetä?

34. Atawa djaka Hatalla djari mangkemä, mangkat utus olo bara marak utus olo beken, awi arä hukum, awi kata, awi gawi heran, awi mamarang, awi lengäe idjä abas, idjä inantadjoke, awi paham kakähan, tumon Jehowa, Hatallan keton, djari mawie akan keton, haiak gitan sakarä olo Misir?

35. Talo tä djari imprahan akan

keton, mangat keton tawae, Jehowa toto Hatalla, djaton beken tinai, tikas iä kabuate bewäi.

36. Iä manjoho keton mahining anghe bara langit, hapae madjar keton, tinai hong petak iä djari manjoho keton mitä apui awang paham, tuntang keton djari mahining aughe bara bentok apui tä.

37. Maka basa iä sinta tato keton, tuntang djari mintih panakae rahian bara äwen, maka bitie haliai djari magah keton barah tanah Misir, hapan kwasae paham,

38. Uka iä maharak bara baun keton arä ntus olo bara tanah pagangan ai, idjä bakapal tuntang abas bara keton, mangat iä manamäan keton hetä, palus manenga tanah äwen tä indu joresan keton, kilau awang djari katon.

39. Toh, maka buah keton kawatan intu andau toh, balalu mingkes tä huang atäi keton: Jehowa toto Hatalla ngambo hong langit, tuntang ngiwa hundjun petak, djaton aton beken tinai.

40. Patut keton mahaga karä hadate, karä prentahe, idjä inetähku keton andau toh, mangat keton, palus panakan keton rahian bara keton, tau bahambit, mangat umur keton pandjang huang tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton palus katanahi.

II. — 41. Tä Moses mintih mambaris telo lewu, idjä dipah Jordan hila timor, hila palembut matanandau: — (4. Mos. 35, 6.)

42. Nakara olo pamuno tau mahakan akan hetä, idjä taparandjur saraganda djari mampatäi olon, awang djaton djari injingie bihin; olo kalotä akan mahakan huang

idjä kabaris karä lewu tä, mangat iä belom;

43. Iä tä: Beser, intu padang hong äka rampar, akan hamputan olo Ruben; Ramot hong Gilead, akan hamputan olo Gad; Golan hong Basan, akan olo Manasse.

44. Djetä karä prentah, idjä inenga Moses akan karä olo Israel.

45. Djetä undangundang, karä hadat tuntang dasar, idjä imetäh Moses akan karä olo Israel, limbah iä djari blua bara tanah Misir.

46. Intu saran Jordan, hong padang idjä tandipah Betpeor, hong tanah Sihon, radjan olo Amori, idjä bihin intu Hesbon, idjä djari impalah Moses tuntang olo Israel, limbah olo tä djari blua bara tanah Misir,

47. Tuntang iä manduan tanahe, tinai tanah ain Ogh, radja Basan, duä radjan olo Amori tä, idjä bihin melai dipah Jordan hila toh, hila palembut matanandau;

48. Bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, palus sampai bukit Sirion, djetä bukit Hermon;

49. Tinai salepah äka rampar dipah Jordan hila toh, hila timor, palus sampai danau hong äka rampar hetä, idjä intu pain bukit Pisga.

BAGI 5.

Moses mulang sapulu kabawak prentah Hatalla akan olo Israel.

1. Tinai Moses mamumpung sakarä olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Hlining, o Israel, karä hadat, karä prentah, idjä insumangku andau toh intu pin-

ding keton, mangat keton mangadji tä tuntang mahaga tä, uka manumon djetä.

2. Jehowa, Hatallan ita, djari manampa djangji dengan ita hong Horeb.

3. Djangji tä iä djaton djari manampa dengan tato ita, tapi dengan ita kea, idjä magon belom, aton hetoh andau toh.

4. Hataharep bau Jehowa djari lakotak dengan keton hong bukit, bara bentok apui tä.

5. Katika tä aku mendeng helat Jehowa dengan keton, uka manatäan augh Jehowa manjampai keton, krana keton mikäh apui tä, palus djaton mandai sampai bukit. Maka iä hamauh:

6. Aku Jehowa toh Hatallam, idjä djari magah ikau blua bara tanah Misir, äka karewarm. — (2. Mos. 20, 2.)

7. Æla ikau manempo hatalla beken intu baungku.

8. Æla ikau manampa hampatong atawa bintik tamunan dewa akam, äla tumon talo awang ngambo huang langit, äla tumon talo awang ngiwa hundjun petak, äla tumon talo awang intu danum iwa petak.

9. Æla ikau sontop akae, äla manempo iä. Krana jaku Jehowa, Hatallam, puna Hatalla idjä pangabehu; idjä mamalah kasalan bapae intu anake sampai telo äpat turon, olo idjä basingi aku;

10. Tapi jaku masi bakojakojan olo idjä sinta aku, sambil mahaga prentahku.

11. Æla ikau hapan aran Jehowa, Hatallam, sala, krana Jehowa djaton maku malapas bara hukum olo tä, idjä hapan arae sala.

12. Haga andau sabat, mangat

ikau mamprasih djetä, tumon prentah Jehowa, Hatallam, intu ikau.

13. Kadjahawen andau ikau buah bagawi, sambil nguan karä talo gawim.

14. Tapi andau udju tä andau sabat ain Jehowa, Hatallam. Andau tä äla ikau bagawi, äla anakm hatuä, äla anakm bawi, äla kea rewarm hatuä, äla rewarm bawi, äla karä metom, äla tumuäi idjä huang lewum, mangat rewarm hatuä bawi tau malajan, sama kilau ikau.

15. Krana patut ikau mingat, ikau kea djari indu rewar olo hong tanah Misir, tapi Jehowa, Hatallam, djari magah ikau blua bara hetä awi kwasan lengäe, idjä inantadjoke; tagal tä Jehowa, Hatallam, djari manjoho ikau mahaga andau sabat tä.

16. Horumat bapam tuntang indum, tumon prentah Jehowa, Hatallam, intu ikau, mangat umurum pandjang; tuntang mangat ikau batuah hong tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallam, akam.

17. Äla ikau mampatäi olon.

18. Äla ikau habandong.

19. Äla ikau manakau.

20. Äla ikau manandjaro olo.

21. Äla ikau mipen sawan olo, äla mipen human olo, äla tanae, äla reware hatuä, äla reware bawi, äla sapie, äla kalidaie, äla ikau mipen talo idjäidjä, awang ain olo.

22. Karä augh tä Jehowa manjewute akan salepah karä utus keton, bara hundjun bukit, bara bentok apui tuntang botop baunandau tä, bara bentok kakaput tä, hai augh, iä djaton mandahang augh hindai, iä mamintik tä hundjun duä papan batu, tuntang manenga tä akangku.

23. Djadi, sana keton mahining augh tä, idjä blua bara bentok kakaput, sambil mitä bukit idjä kilau bakähu, tä maka karä mantir pamutjok hamputan keton, tuntang karä bakas keton manang-goh aku,

24. Sambil hamauh: Itäm, Jehowa, Hatallan ita, djari manjoho ita mitä kahalape tuntang kahaie, tuntang ita djari mahining augh blua bara bentok apui tä; andau toh ita djari mangasene, tau kea Hatalla hakotak dengan olon, tuntang olo tä magon belom bewäi.

25. Tapi toh, buhen ikäi indu matäi? krana mikäh apui hai tä akan mawi ikäi; djaka ikäi tahi magon mahining augh Jehowa, Hatallan ikäi, toto ikäi matäi bewäi.

26. Krana idjä kwe kea baris talo handiai, idjä kilau ikäi djari mahining augh Hatalla idjä belom, blua bara bentok apui, tuntang magon belom kea?

27. Käläh ikau bewäi manggapi, sambil mahining talo handiai, idjä handak injoho Jehowa, Hatallan ita; käläh ikau masuman akan ikäi sakarä augh, idjä karäh injoho Jehowa, Hatallan ita, intu ikau, maka ikäi handak manarimae tuntang manumon karä augh tä.

28. Djadi, amon Jehowa mahining karä augh keton, idjä inutor keton akangku, koan Jehowa denganku: Jaku djari mahining karä augh utus olo toh, idjä djari inutore akam; bahalap bewäi augh äwen tä.

29. Kajah! käläh djaka atäie kalotä kea, sampai iä mikäh aku, tuntang mahaga karä prentahku haradjur, mangat iä tuntang karä

panakae bara salamat palus kata-tahi!

30. Has, suman akae: buli keton akan tingkap keton tinai.

31. Tapi ikau melai hetoh intu baungku, uka akn masuman akam karä prentah, karä hadat, karä dasar, idjä indu iadjarm intu olo tä, nakara iä mahaga djetä huang tanah, idjä handak inengaku akae indu joresac.

32. Maka toh, buabnah keton, nakara keton mannmn karä prentah Jehowa, Hatallan keton, äla mahiwang sambil gantau.

33. Tapi awi mahoroc baja djalan djetä bewäi, idjä injoho Jehowa, Hatallan keton, akan keton, mangat keton belum, mangat keton batuah, tuntang pandjang umur keton huang tanah, idjä indu injores keton.

BAGI 6.

Moeses mamupdji olo Israel, uka iä mahaga tuntang manumon karä undang-undang, sambil madjar tä intu anak äsac.

1. Djetoh karä prentah, karä hadat, karä dasar, idjä djari injoho Jehowa, Hatallan keton, uka keton mangadjie sambil mahaga djetä huang tanah, idjä ingkahimat keton, mangat manjores djetä:

2. Nakara keton mikäh Jehowa, Hatallan keton, uka keton palus anak äson keton mahaga karä hadat, karä prentah, idjä imetähku keton, katahin andau pabelom keton, mangat umur keton pandjang.

3. Hining, o Israel, ingaingat augh tä, uka mahaga djetä, mangat keton batuah, tuntang karä bitin keton mandjadi karäan, tumon

angh djandjin Jehowa, Hatallan tato keton, huang tanah tä, idjä nahasak djohon tusun meto tuntang madu.

4. Hining, o Israel! Jehowa, Hatallan ita, tonggal Idjä, tikas iä bewäi. — (*Mark. 12, 29.*)

5. Tä, ikau akan sinta Jehowa, Hatallan, hapan salepah atäim, hapan salepah huangm, hapan salepah karä kaabasm.

6. Augh toh, idjä injohoku ikau andau toh, haradjur akan leket huang atäim.

7. Tinai ikau akan hatanteman-teman augh tä intu anakm, ikau akan hatntotutor djetä metoh ikau huang humam, atawa kahum hong djalanam, haiak penter pantirohm haiak kamisikm. — (*1. Mos. 18, 19.*)

8. Ikau akan mameteng djetä indu kata hong lengäm, tinai indu kata intu lingkaum;

9. Ikau akan mamintik djetä intu djihin humam, tuntang ambo bauntonggangm.

10. Toh, amon Jehowa, Hatallan keton, djari manamäan keton hong tanah, idjä djari injumpahe akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob, handak manenga tä akan keton, lewu hai tuntang bahalap, idjä djaton djari imangun keton;

11. Huma, idjä kontep talo bahalap, idjä djaton djari injuang keton, kali awang imahat, idjä djaton djari imahat keton, pambulan anggor tuntang pambulan batang undus, idjä djaton djari imbul keton; tä amon keton kuman, tuntang keton besoh:

12. Buabua keton, äla kalapean Jehowa, idjä djari magah keton bara Misir, äka karewar keton.

13. Tapi keton akan mikäh Je-

howa, Hatallan keton, tuntang manempo iä, sambil hapan aran ai.

14. Æla keton omba hatalla beken, bara marak karä dewan utus olo idjä melai hakaliling tanah keton.

15. Krana Hatalla idjä Pangabehu, Jehowa, Hatallan keton tä, aton bentok keton; äla kalait Jehowa, Hatallan keton, hasep mawi keton, palus mampalomos keton bara petak.

16. Æla mangkemä Jehowa, Hatallan keton, kilau keton djari mangkemä iä hong Masa. — (2. Mos. 17, 2.)

17. Tapi haga keton buabua karä prentah Jehowa, Hatallan keton, tuntang karä hadate, karä dasare, idjä djari injohoe keton.

18. Keton akan mawi talo idjä budjur tuntang buah intu matan Jehowa, mangat keton batuah, tuntang keton tamä, palus manjores tanah bahalap tä, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton;

19. Nakara iä maharak karä musoh keton bara baun keton, tumon djari augh djangin Jehowa.

20. Toh, amon anakm dapit mišek ikau, koe: narai karä dasar, karä hadat, karä prentah tä, idjä injoho Jehowa, Hatallan ita, intu keton?

21. Tä patut ikau tombah, masuman akan anakm: horan ita toh rewar Parao hong tanah Misir; tapi hapan kwasan lengie Jehowa djari magah ita blua bara tanah Misir.

22. Tuntang Jehowa mawi kata, hukum awang heran hong tanah Misir, intu Parao tuntang karä olo ajue, haiak gitan ita;

23. Balalu iä magah ita blua bara hetä, mangat iä magah ita tamä,

tuntang manenga akan ita tanah tä, idjä djari injumpahe akan tato ita.

24. Djadi, Jehowa manjoho ita mahaga karä hadat toh, mangat ita mikäh Jehowa, Hatallan ita, uka ita haradjur batuah, tuntang iä mabelom ita, tumon djari andau toh.

25. Djetä indu katetek ita, amon ita mahaga sambil manumon karä prentah toh intu baun Jehowa, Hatallan ita, tumon iä djari manjoho ita.

BAGI 7.

Olo Israel ingahana rampi dengan olo Kanani, belä omba hadat olo tä.

1. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari mimbit keton tamä tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä, amon iä djari manganan bara baun keton arä utus olo, olo Het, olo Gergasi, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi tuntang olo Jebusi, udju kabaris utus olo tä, idjä bakapal tuntang kwasa bara keton;

2. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh äwen tä, sampai keton mamukul, mapakalah iä: tä maka keton akan mampalomos iä, äla keton hadjandji dengae, äla masi iä.

3. Æla kea keton hadjelut dengae; äla mampabanä anak keton idjä bawi dengan anake hatuä, äla manduan anake idjä bawi indu sawan anak keton awang hatuä.

4. Krana toto, äwen tä karäh manamput anak hatuä ain keton undur bara aku, palus manempo hatalla beken; tä maka kasangit

Jehowa akan hasep mawi keton, palus mampalomos keton badjeleng haliai.

5. Malainkan patut kalotoh gawin keton dengan olo tä: karä mesbeh olo tä akan ingarak keton, karä saron ajue akan imparamok keton, karä pahewan äkae sombajang akan inäweng keton, tinai karä hampatonge idjä iukire akan inusul keton.

6. Krana keton toh utus olo idjä brasih akan Jehowa, Hatallan keton, keton djari intih Jehowa, Hatallan keton, mandjadi utus olo idjä puna baris ajue bara karä utus olo idjä mnkong hapus petak toh. — (2. Mos. 19, 6.)

7. Jehowa djaton djari mangilak, djaton djari mintih keton, basa awi keton bakapal bara karä utus olo;

8. Tapi awi Jehowa djari sinta keton, tuntang uka iä malalus sumpahé, idjä djari injumpahe akan tato keton, tagal tä maka Jehowa djari magah keton blua hapan kwasan lengäe, maliwus keton bara äka karewar keton, bara lengän Parao, radja Misir.

9. Awi tä buah keton katawan, Jehowa, Hatallan keton, puna Hatalla toto, Hatalla idjä tetek, idjä mandähen djandjie tuntang asie intu bakojakojan tilap olo tä, idjä sinta iä, tuntang mahaga prentahe;

10. Tinai bakarinah iä mamalah genep olo, idjä basingi iä, sampai marusak olo tä; iä djaton marandjar pamalähe mawi olo idjä basingi iä, bakarinah iä karäh mawi olo tä.

11. Tagal tä, haga karä prentah, karä dasar, idjä imetähku keton andau toh, nakara keton manumon tä.

12. Tä, amon keton mahining karä kapatut toh, sambil mahaga manumon tä, maka Jehowa, Hatallan keton, karäh mahaga djandjie tuntang asie akan keton, idjä djari injumpahe akau tato keton.

13. Iä handak sinta keton, sambil mamberkat keton, tuntang mamparä keton, iä handak mamberkat bua knain keton, tuntang bua tanan keton, karä gendom keton, karä anggor keton, karä undus keton, tinai parnakan sapin keton, tuntang karä kawan kambing tabirin keton huang tanah tä, idjä djari injumpahe akan tato keton, handak manenga tä akan keton.

14. Keton karäh imberkat bara karä utus olo; olo hatuä olo bawi mahin djaton tamanang marakketon, djaton kea marak karä meton keton.

15. Tinai Jehowa handak maheulang keton dengan karä peres; karä ampin peres papa ain olo Misir tä, idjä tawan keton, iä djaton handak mandjakite intu keton, tapi iä handak malaboh tä intu karä olo idjä basingi keton.

16. Maka keton akan mangahem karä utus olo, idjä handak injaragh Jehowa, Hatallan keton, akan keton; äla matan keton masi iä; äla keton manempo hatallae; krana toto djetä mandjadi djarat mawi keton.

17. Mikäh koan keton huang atäi keton: karä utus olo tä puna bakapal bara ita, kwäka ita tau maharak iä bara tanah pagangan ajue?

18. Äela keton mikäh iä; ingat talo idjä djari iawi Jehowa, Hatallan keton, dengan Parao tuntang olo Misir handiai;

19. Hnknm hai tä, idjä djari gitan matan keton, karä kata,

karä talo heran, kwasan lengäe tä, idjä djari inantadjok Jehowa, Hatallan keton, hapan magah keton blua; tumon tä kea Jehowa, Hatallan keton, karäh mawi karä utus olo, idjä ingikäh keton baue.

20. Tinai Jehowa, Hatallan keton, karäh manjoho uang hai marak olo tä, sampai rusak kea tisan olo tä, sambil manjahokan arepe bara baun keton.

21. Äla keton taräwen intu baun olo tä, krana Jehowa, Hatallan keton, aton bentok keton, Hatalla idjä hai tuntang ingikäh ingarawan tä.

22. Maka Jehowa, Hatallan keton, mutomutoi karäh manganan sakarä utus olo tä bara baun keton. Keton djaton haiak sindä akan mampalomos äwen tä, belä meto hutan paham arä, mawi keton.

23. Jehowa, Hatallan keton, handak manjaragh olo tä akan keton, sambil mampikäh iä paham kata-räwäe, sampai olo tä impalomos.

24. Tinai karä radjae kea handak injaraghe intu lengän keton, uka keton mampalomat arae bara penda langit; dialo idjä biti kabawa malawan keton, sampai keton djari mampalomos olo tä lepah lingis.

25. Karä hampatong, tamunan dewae, akan inusul keton, salaka atawa bulau, idjä leket hetä, äla keton mipäe, äla manduan tä akan keton, belä keton indjarat awi tä, krana talo tä puna talo kadjilek Jehowa, Hatallan keton.

26. Tagal tä äla keton manamäan talo kabelä tä huang human keton, belä keton ingerem, kilau talo tä puna kerem; keton akan mangabelä mandjilek talo tä, krana djetà talo kerem.

BAGI 8.

Moses mampudji olo Israel, uka manara Hatalla.

1. Karä prentah, idjä imetähku keton andau toh, maka keton akan manggaue tuntang manumoe, mangat keton belom, mangat keton ingapal, tuntang tamä balalu manjores tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton.

2. Ingat hapus panggoet keton, idjä Hatalla djari magah keton hong padang tunis benjem äpat pulu njelo toh, nakara iä mamparandah keton, sambil maningkes keton, uka mandjadi batarang talo idjä huang atäi keton, djaka keton maku manumon prentahe atawa dia.

3. Iä djari mamparandah keton, iä djari mamplau keton, palus pakanan keton tinai hapan man tä, idjä djaton djari kasenan keton bihin, karä tato keton mahin dia kea, nakara iä madjar keton mangasene, olo djaton belom awi tepong bewäi, malainkan awi talo handiai, idjä blua bara njaman Jehowa, olo belom. — (2. Mos. 16, 14.)

4. Karä pakaian keton djaton djari rotus intu keton, tinai pain keton djaton djari kembang huang äpat pulu njelo toh.

5. Tä, buah keton mangasene huang atäi keton, Jehowa, Hatallan keton, djari madjar keton, kilau bapa pudji madjar anake.

6. Tagal tä, haga karä prentah Jehowa, Hatallan keton, mangat keton mahoroe djalan ai, sambil mikäh iä.

7. Krana Jehowa, Hatallan keton, magah keton akan tanah bahalap, äka sungäi tuntang lowang

danum, tinai talaga, idja lembut intu petak randah tuntang intu aka bukit.

8. Tanah idja aka kutoh gendom, seora, aka batang anggor, batang korma, batang dalima, aka batang bua undus tuntang madu:

9. Aka kutoh ramon panginan, sampai keton djaton tapas talo enen; aka arä batu sanaman, tuntang tambaga keton akan maringgis mungkarä bara karä bukit hetä.

10. Tä, amon keton djari kuman tuntang djari besoh, maka buah keton manara Jehowa, Hatallan keton, tagal tanah bahalap tä, idja djari inengae akan keton.

11. Buabua keton, äla ngalapean Jehowa, Hatallan keton, sampai keton manalua karä prentahe, karä dasare, karä hadate, idja imetähku keton andau toh.

12. Uka äla, amon keton djari kuman tuntang djari besoh, amon keton djari mamaugun huma bahalap sambil melai hetä,

13. Amon sapi, tinai kambing tabirin keton djari imparä, tinai salaka bulau keton kea, karä panatau keton djari dahangdahanga:

14. Uka äla atäi keton manggatang arepe, sambil ngalapean Jehowa, Hatallan keton, idja djari magah keton blua bara tanah Misir, aka karewar keton tä;

15. Idja djari magah keton hong padang tunis benjem, idja lombah tuntang paham kapapae, aka handipä-apui tuntang kala, aka keang kamahau, djaton danum, tapi iä djari mamplua danum akan keton bara batukarang.

16. Tinai iä djari pakanan keton hong padang tunis benjem tä hapman man, idja djaton djari kasenan karä tato keton, mangat iü mam-

parandah keton, sambil maningkes keton, uka limbah tä iä mamberkat keton tinai.

17. Suro keton hamaah huang atäi keton: kwasangku, kaabas lengängku djari mulih karä panatauku toh.

18. Malainkan ingat keton Jehowa, Hatallan keton, krana iä idja mampabas keton mulih panatau kalotä, nakara iä mandähen djandjie, idja djari injumpahe akan tato keton, kilau djari andau toh.

19. Tapi djaka keton ngalapean Jehowa, Hatallan keton, omba hatalla beken, sambil manempo djetä, sontop akae: tä maka andau toh aku masuman akan keton, toto keton karäh rusak.

20. Sama kilau karä olo kapid, idja impalomos Jehowa intu baun keton, tumon tä keton kea karäh rusak, basa keton djaton djari manumon augh Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 9.

Moses mampudji olo Israel, uka iä randah atäie.

1. Hining, o Israel, toh keton akan dimpah Jordan, uka keton mampalah arä utus olo, idja bakapal tuntang kwasä bara keton, tuntang lewu hai, idja kotae tempä langit:

2. Utus olo, idja hai pandjang, panakan Enak tä, idja djari hining keton, idja djari inutor akan keton: äwe tau malawan anak Enak tä?

3. Maka buah keton katawan andau toh, Jehowa, Hatallan keton, aton hagoet helo baun keton,

kilau apui panjeha; iä karäh mam-palomos olo tä, iä karäh mampalokang olo tä intu baun keton, tuntang keton karäh manganan olo tä bara tanahe; badjeleng kea keton karäh marusak iä, tumon djandjin Jehowa dengan keton.

4. Toh, amon Jehowa, Hatalan keton, djari manganan olo tä bara baun keton, äla keton hamauh huang atäi keton: tagal katetek ita Jehowa djari manamäan ita, uka manduan tanah toh. Krana tagal kadarhakan karä utus olo hetä, Jehowa manganau iä bara tanahe intu baun keton. — (1. Mos. 15, 16.)

5. Djaton tagal katetek keton, atawa tagal kabudjur atäi keton, keton inamäan, uka manduan tanah olo tä: malainkan tagal kadarhakan karä utus olo tä Jehowa, Hatallan keton, manganan iä bara tanahe intu baun keton; tinai mangat iä mandähen aughe, idjä djari injumpah Jehowa, Hatallan keton, akan tato keton, Abraham, Issak tuntang Jakob. — (1. Mos. 12, 7.)

6. Tä, buah keton katawan, djaton tagal katetek keton, Jehowa, Hatallan keton, manenga tanah bahalap toh indu joresan keton, krana keton puna parisang bewäi.

7. Ingat, äla kalapean, kilen keton djari marahas Jehowa, Hatallan keton, hong padang tunis benjem tä! bara andau keton lagoet bara tanah Misir, palus sampai keton manantarang kaleka toh, maka keton djari marisang dengan Jehowa.

8. Krana darah Horeb tä keton djari marahas Jehowa kalotä, sampai iä awi kalaite handak mampalomos keton. — (2. Mos. 32, 1.)

9. Metoh aku djari mandai bukit tä, uka manduan papan batu, papan djandji tä, idjä djari inampa Jehowa akan keton; tä aku melai hundjun bukit tä käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, djaton kuman tepong, djaton mihop danum.

10. Tuntang Jehowa manenga akangku duä papan batu tä, idjä imintik tundjuk Hatalla haliai, aton hetä karä bawak augh, awang injewut Jehowa akan keton bara hundjun bukit, bara bentok apui tä, intu andau keton djari hapumpung samaudiai.

11. Tä, maka djadi, limbah käpat pulu andau, käpat pulu alem tä, Jehowa manenga duä papan batu tä akangku, papan djandji tä;

12. Tinai Jehowa hamauh dengangu: has, hagoet ikau, mohon gulogulong, krana utus olo ajum, idjä djari imbitm blua bara tanah Misir, djari tapakarok mamapa asingku; paham kadjelenge olo tä undur bara djalan, idjä djari injohoku iä, iä djari manoang hampatong dewa akae.

13. Tinai Jehowa hamauh dengangu, koae: jaku djari manjengok utus olo tä, itäm, olo tä batekang bewäi atäie.

14. Toh äla mahalang aku, nakara aku mampalomos iä, palus mampalomat arae bara penda langit, tä aku handak manampa ikau mandjadi utus olo idjä kwasa, tuntang bakapal bara djeta.

15. Tä aku mnles, mohon bara bukit idjä bakähu tä, haiak mimbit duä papan djandji tä huang lengängku.

16. Aku manangkilik, itä! keton djari badosa intu Jehowa, Hatallan keton, keton djari manoang

hampatong dewa tamunan ampin sapi akan keton, badjeleng keton djari undur bara djalan, idjä djari injoho Jehowa keton.

17. Tä aku manggatang papan batu duä tä, mantarik tä bara lengängku, sambil mamusit tä intu matan keton.

18. Palus aku mahingkep intu baun Jehowa, sama kilau solake, käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, aku djaton kuman djaton mihop; djetä tagal karä dosan keton, idjä iawi keton, basa keton djari mawi talo awang papa intu matan Jehowa, sambil mungkar kalait.

19. Krana aku mikäh kalait tuntang kasangit Jehowa, idjä hasep handak mawi keton, leka mampalomos keton; tapi Jehowa manarima aughku sindä tä kea.

20. Aaron mahiu paham kea ilait Jehowa, sampai handak impatäie, tapi aku blaku akan Aaron kea katika tä.

21. Tapi dosan keton, sapi tä idjä djari inampa keton, induanguku, mamapue mampalanik tä, tuntang manepäie manggilinge, sampai djetä kilau tuneke petak, balalu tuneke tä inaburangku akan tahasak danum, idjä nahasak bara bukit hetä.

22. Tinai keton paham marahas Jehowa hong Tabera, tuntang hong Masa, tinai hong Kibrottaawa. — (4. Mos. 11, 4.)

23. Limbah tä, metoh Jehowa manjoho keton hong Kadesbarnea, koae: murik keton, duan tanah tä, idjä djari inengaku akan keton: — tä maka keton marisang dengan augh njaman Jehowa, Hatallan keton, keton djaton harap iä, djaton maku manumon aughe.

24. Toto, keton djari marisang

dengan augh Jehowa bara sana aku kasene keton.

25. Tä aku mahingkep intu baun Jehowa, käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, kilau aku djari mahingkep solake, basa djari augh Jehowa, iä handak mampalomos keton.

26. Aku blaku intu Jehowa, koanguku: joh Tuhan, Jehowa, äla ikau marusak utus olo ajum, baris joresan ajum, idjä djari iliwusm awi kahaim, idjä djari impluam bara tanah Misir hapan kwasan lengäm.

27. Tahiü rewarm, Abraham, Isaak äwen telo Jakob, äla nampajah katekang utus olo arä toh, äla nalingä kadarhakaë, äla dosae.

28. Belä olo tanah tä, idjä bara hetä ikau djari mamplua ikäi, akan hamauh: Jehowa djaton tau manamän olo tä huang tanah, idjä djari inutore akae, iä djari mamplua äwen tä awi kasingie dengan äwen, leka mampatäi äwen tä hong padang tunis benjem.

29. Krana olo tä puna utus olo ajum kea, baris ajum, idjä djari impluam bara Misir awi kwasam idjä paham, awim manantadjok lengäm.

BAGI 10.

Moses manontong saritae, iä masuman kapatut olo Israel dengan Hatalla.

1. Katika tä kea Jehowa manjoho aku: pahat duä kabintap papan batu kilau awang helo; dai bukit toh taharep aku, limbah tä ikau akan manampa pati kaju tinai.

2. Aku handak manjurat huang

batu tä karä bawak augh, idjä djari leket huang batu idjä solake, idjä djari imusitm; limbah tä ikau akan mina batu huang pati tä.

3. Tumon tä aku djari manampa pati kaju sitim, tinai aku msma-hat duä kabintap papan batu, kilau idjä solake; limbah tä aku manukat bukit, mimbing duä papan tä huang lengängku. — (2. Mos. 34.)

4. Tä iä manjurit hundjun papan batu tä tumon surat idjä solake, sapulu kabawak prentah tä, idjä djari injewut Jehowa akan keton bara hundjun bukit, bara bentok apui tä, intu andau keton djari hapumpang samandiai; tinai Jehowa manenga batu tä akangku.

5. Limbah tä aku mules, mohon bara bukit, palus mingkes papan tä huang pati, idjä djari inampaku; hetä iä magon aton, tumon prentah Jehowa dengängku.

6. Maka olo Israel hagoet bara Beerot-bene-jaakan manintu Mosera; hetä Aaron matäi, tuntang ingubur hetä, tinai anake, Eleasar, mandjadi imam, manganti iä. — (4. Mos. 20, 28.)

7. Bara hetä äwen harikas, manantarang Gudgod, bara Gudgod iä sampai Jotbat, äka arä tahasak danum.

8. Maka katika tä Jehowa mambaris hamputan olo Lewi, uka mamikul patin-djandjin Jehowa, tinai uka manaharep baun Jehowa, sambil manonggo iä tuntang manara arae, kilau awang djari palus andau toh.

9. Tagal tä olo Lewi djaton bara bagi joresan, kilau karä paharie; krana Jehowa indu joresan äwen tä, tumon augh Jehowa, Hatallan keton, dengan äwen.

10. Maka aku melai hundjun

bukit, sama kilau sindä helo kea, käpat pulu andau käpat pulu alem, tuntang Jehowa djari manarima aughku sindä tä kea, iä djaton maku mamparusak keton.

11. Malainkan Jehowa hamauli dengängku: lius ikau, harikas, hagoet helo baun utus olo arä tä, mangat äwen tä tamä, manduan tanah, idjä djari injumpahku akan tato hiang äwen tä, handak manenga tä akae.

12. Maka toh, o Israel, en idjä ingahandak Jehowa, Hatallam, intu ikau? baja uka ikau mikäh Jehowa, Hatallam, sambil mahoroë karä djalan ai, tuntang sinta iä, sambil manempo Jehowa, Hatallam, hapan salepah atäim, hapan salepah huangm. — (Mig. 6, 8.)

13. Mangat ikau mahaga prentah Jehowa tuntang karä hadat ai, idjä imetähku ikau andau toh, mandjadi indu berkat ajum.

14. Itä, karä langit tuntang langit idjä mambatang, petak tuntang karä talo huange uras ain Jehowa, Hatallan keton.

15. Tapi baja tato keton djari ingilake, uka sinta äwen tä, tinai rahian bara äwen tä, maka iä djari mintih panakae, keton toh, bara karä utus olo kalunen, kilau awang djari andau toh.

16. Toh, sunat atäi keton, äla manekang arep keton tinai.

17. Krana Jehowa, Hatallan keton, puna Hatallan karä hatalla. Tuhan karä tuan, Hatalla idjä hai, idjä kwsa, idjä ingikäh ingarawan, idjä djaton paraba ampin olo, djaton paduli talo inenga;

18. Idjä mambudjur nolä tuntang balo, idjä sinta tamuäi, uka manenga panginan tuntang pakaian akae.

19. Tagal tä, buah keton kea sinta tamuäi, krana keton kea bihin tamuäi hong tanah Misir.

20. Jehowa, Hatallan keton, indu ingikäh keton, sambil manempo iä, tuntang heret dengae, tinai hapan aran ai.

21. Iä indu horumat keton, Hatallan keton, idjä djari mawi akan keton karä talo hai tuntang panaräwen tä, idjä djari gitan matan keton.

22. Tato hiang keton djari tamä tanah Misir udju pulu biti karäe, tapi toh Jehowa, Hatallan keton, djari mangapal keton kilau bintang hong langit. — (1. Mos. 46, 27.)

BAGI 11.

Hapan arä bukue Moses mampudji olo Israel, mangat manumon kahandak Hatalla.

1. Tagal tä keton indu sinta Jehowa, Hatallan keton, sambil mahaga atoh ai, karä hadate, karä dasare, karä prentahe haradjur.

2. Patut keton mangasene tä andau toh, krana aku djaton hakotak dengan anak keton, idjä djaton katawan tä, idjä djaton djari mitä adjar Jehowa, Hatallan keton, kahaie, kaabas lengäe idjä inantadjoke;

3. Tinai karä katae, karä gawie awang djari iawie hong tanah Misir mawi Parao, radja Misir, tinai hapus tanahe.

4. Tinai karä gawie mawi kawan parang olo Misir, mawi karä hadjaräe, karä karetan äwen tä, awie mambaring danum tasik rudju mambuseng olo tä, metoh äwen manggoang keton; tapi Je-

howa marusak olo tä, utus djetä rusak palus andau toh. — (2. Mos. 14, 25.)

5. Tinai karä gawie dengan keton hong padang tunis benjem, njamah keton djari sampai kaleka toh.

6. Tinai gawie dengan Daton äwen duä Abiram, anak Eliab, olo Ruben, amon petak harakang manelen äwen tä, tuntang karä olo unguke, tinai karä tingkape, tuntang talo ajue samandia, marak hapus utus olo Israel. — (4. Mos. 16, 31.)

7. Krana matan keton djari mitä gawin Jehowa awang hai tä, idjä djari iawie.

8. Tagal tä, haga karä prentah, idjä imetähku keton andau toh, mangat keton impaabas, uka tamä, palus manduan tanah, idjä inalih keton, mangat manjores djetä.

9. Tinai mangat keton pandjang umur huang tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, handak manenga tä akäe, palus akan panakäe, tanah idjä nahasak djohon tusun sapi tuntang madu.

10. Krana tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä, djetä djaton kilau tanah Misir, idjä djari ilih keton, idjä limbah ialan patut ngatah inata olo, kilau kabon.

11. Malainkan tanah, idjä inalih keton, uka manjores tä, habukit hadjanah, idjä minjip danum udjan bara langit.

12. Djetä tanah idjä inguan Jehowa, Hatallan keton; matan Jehowa, Hatallan keton, haradjur manangkilik djetä bara tampanan njelo sampai kahapuse.

13. Maka djaka keton totototo mahaga prentahku, idjä imetähku keton andau toh, uka keton sinta Jehowa, Hatallan keton, sambil

manempo iä hapan salepah atäi, hapan salepah hambaruan keton,

14. Tä maka aku handak manenga udjan akan tanah keton intu puna wajahe, udjan idjä solake tuntang udjan mukäi tihin talo, mangat keton tau mamumpang gendom, anggor, undus keton.

15. Tinai akan meton keton aku handak manenga ombet talo urepe hong tana; ketou karäh kuman sampai besoh.

16. Tapi haga arep keton, belä atäi keton impalajang, sampai keton nudur, manempo hatalla beken, sambil sontop intu djetä;

17. Palus kasangit Jehowa hasep mawi keton, tuntang iä matep langit, sampai udjan djaton, balalu petak djatou tau mampalembut talo, tä keton badjeleng rusak bara tanah bahalap, idjä inenga Jehowa akan keton.

18. Toh, maka ingkes aughku toh huang atäi keton, huang hambaruan keton, peteng tä indu kata hong lengän keton, tuntang indu kata intu lingkau keton.

19. Tinai adjar anak keton karä augh toh, awi hatutotutor djetä kahum keton mondok huang human keton, atawa kahum hong djalanan keton, haiak penter pantiroh tuntang kamisik keton.

20. Tinai bintik tä intu djihin huma, tuatang ambo bauntunggang keton.

21. Mangat keton palus karä anak keton pandjang umur hong tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, handak manenga tä akae, katahin andau langit mangadjang petak.

22. Krana djaka keton totototo mahaga karä prentah, idjä imetähku keton, uka malaluse, haiak ke-

ton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahoroe karä djalan ai, sambil leket intu iä:

23. Tä maka Jehowa karäh manganan bara baun keton karä utus olo tä bara tanahe, keton karäh mamparandah arä utus olo, idjä bakapal tuntang kwasa bara keton.

24. Karä kaleka, awang inindjak tatap pain keton, akan mandjadi indu bagin keton; bara padang tunis benjem tä maka bukit Libanon, tinai batang danum Prat tuntang tasik mandjadi indu tikas tanah keton.

25. Dialo idjä bitu karäh kabawa malawan keton; pampikäh tuntang panaräwen ain keton Jehowa, Hatallan keton, karäh malaboh akan hapus tanah, idjä inamä keton, tumon djari djandjie dengan keton.

26. Itä, andau toh aku hatandajan akan keton berkat dengan sapa.

27. Berkat tä, amon keton manumon karä prentah Jehowa, Hatallan keton, idjä imetähku keton andau toh.

28. Tapi sapa tä, djaka keton djaton maku manumon karä prentah Jehowa, Hatallan keton, tinai amon keton undur bara djalan, idjä imetähku keton andau toh, sampai keton ompat dewa, idjä djaton kasenan keton.

29. Maka dapit, limbah keton djari inamäan Jehowa, Hatallan keton, huang tanah idjä inalih keton, uka manjores djetä, tä maka keton akan manarang augh berkat tä bara bukit Garisim, tinai augh sapa bara bukit Ebal, — (Jos. 8, 33.)

30. Idjä dipah Jordan hila kanih, hila barat, hila kabalepan, hong tanah olo Kanani, intu äka

rampar, tandipah Gilgal, darah pulau batang elah More.

31. Krana keton akan dimpah Jordan, uka tamä, sambil manduan tanah, idjä handak inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, keton akan manjores tä, sambil melai hetä.

32. Tagal tä buabua keton mahaga karä hadat, karä prentah, idjä imprahangku akan keton andau toh.

BAGI 12.

Moses mampudji olo Israel, mangat mangahana arepe bara dewa, tuntang bara karä gawin dewa.

1. Djetoh karä hadat, karä dasar, idjä patut ihaga ilalus keton huang tanah, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan tato keton, akan joresan keton, katahin keton belom hundjun petak.

2. Djaton tau dia keton akan marusak karä kaleka, äka utus olo tä, idjä karäh impalah keton, djari manonggo dewae, alo intu bukit gantong, atawa hundjun lungkoh, atawa penda pulau kaju bahidjau.

3. Keton akan mangarak karä mesbehe, mamusit saron ai, manusul karä pahewae, manäweng hampatong dewae awang iukire, tuntang mampalomat aran talo tä bara karä kaleka tä.

4. Tinai äla gawin keton tumon hadat djetä dengan Jehowa, Hatallan keton.

5. Tapi intu äka idjä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, bara karä hamputan keton, uka mina arae hetä, indu äkae melai, hetä patut inalih keton, tuntang misek iä hetä.

6. Kantä keton akan mimbit parapah keton awang ingähu, tuntang parapah keton awang injambalih, tinai idjä dalam sapulu bara karä pangulih keton, talo tandjungan lengän keton, talo djangjin keton, tinai parapah idjä imbit keton awi kahias atäi, tinai anak sapi tabirin keton, idjä solake inakan indue.

7. Hetä keton akan kuman tuntang ramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton, keton tuntang karä olo human keton, tagal karä pangulih lengän keton, idjä awi berkat Jehowa, Hatallan keton.

8. Äla keton burok manumon ampin gawin ita awang katontoh, genep biti tumon kabudjur angate.

9. Krana sampai toh keton hindai djari tamä kasanang, hindai mandino joresan, idjä Jehowa, Hatallan keton, handak manenga akan keton.

10. Tapi keton karäh dimpah Jordan, palus melai hong tanah, idjä Jehowa, Hatallan keton, handak manengae indu joresan keton, tinai iä handak maninding keton bara karä musoh keton awang hakaling, keton karäh sanang bewäi.

11. Tä maka Jehowa, Hatallan keton, karäh mintih kaleka idjä, uka manjoho arae melai hetä, kantä tinai keton akan mimbit talo handiai, idjä djari imetähku keton mimbite, parapah keton awang ingähu, parapah keton awang injambalih, idjä dalam sapulu bara karä pangulih keton, talo tandjungan lengän keton, talo djangjin keton awang kapala bahalap, idjä karäh indjandji keton akan Jehowa.

12. Tinai keton akan ramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton, keton tuntang anak keton hatuä

bawi, tinai djipen rewar keton hatuā bawi, tuntang olo Lewi, idjä omba keton mangkalewu, krana olo tā djaton bara bagi, djaton bara joresan, kilau ain keton.

13. Haga arep keton, äla maluput talo parapah keton awang ingähu intu bararangai karä kalekae, idjä gitan keton;

14. Malainkan intu kaleka tä, idjä karäh intih Jehowa bara karä hamputan keton, hetä keton akan maluput parapah keton awang ingähu, hetä keton akan malalus karä gawi, awang imetähku keton.

15. Tapi tau bewäi hong karä lewun keton, tumon huang keton kabuat, keton mampatäi meto indu kinan, tumon berkat awang djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton; olo pali tuntang olo brasih tau omba kuman tä, kilau kuman krahou atawa badjang kea.

16. Baja dahae äla keton kumae; keton akan unanuh djetä hong petak, kilau danum.

17. Tapi idjä dalam sapulu bara gendom, anggor tuntang undus keton, keton djaton tau kumae intu lewun keton, dia kea anak sapi tabirin keton, idjä solake inakan indue, dia kea talo djandji, awang djari indjandji keton, dia kea talo parapah, awang imbit keton awi kahias atäi, dia kea parapah tandjungan lengän keton;

18. Malainkan karä talo tä keton akan kumae naharep baun Jehowa, Hatallan keton, hong kaleka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, keton hanak keton hatuā bawi tuntang djipen rewar keton hatuā bawi, tinai olo Lewi, idjä omba lewun keton; keton akan handjak atäi, baramirami intu baun Je-

howa, Hatallan keton, tagal karä pangulih gawin lengän keton.

19. Buabuaah gawin keton, äla manialua olo Lewi, katahin keton belom huang tanah keton.

20. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari mandahang saran tanah keton, tumon djandjie dengan keton, tuntang keton hamauh: ita handak kuman isin meto; — basa haus belai keton kuman isin meto, tä tau bewäi keton kuman isin meto tumon kahaus belai keton.

21. Djaka äka tä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, mangat mina arae hetä, kedjau bara keton, tä keton tau manjambalih sapi tabirin keton, idjä djari inenga Jehowa akan keton, tumon aku djari mametäh keton; palus keton tau kuman tä huang karä lewun keton, tumon kahaus belai keton.

22. Tapi keton akan kuman djetä kilau kuman krahou badjang kea, djaton kilau talo parapah; olo pali tuntang olo brasih sama tau omba kumae.

23. Baja haga arep keton buabuaah, äla keton kuman dahan meto tä, krana huang dahae aton hambaruae, tagal tä äla keton kuman isin meto tä tamput hambaruae.

24. Äla keton akan kuman tä, malainkan keton akan manuh tä akan petak, kilau danum.

25. Äla keton kuman tä, mang at keton batuaah, tuntang anak keton rahian bara keton, djaka keton djari mawi talo awang budjur intu matan Jehowa.

26. Tapi djaka keton djari mambaris mamprasih talo bara karä talo ain keton, tinai karä talo parapah djandjin keton, talo tä keton akan mimbite, manalih kaleka, idjä karäh intih Jehowa.

27. Keton akan maluput parapah keton awang ingähu, isie tuntang dahae, hundjun mesbeh Jehowa, Hatallan keton, tinai dahan parapah keton awang injambalih patut inusuh hundjun mesbeh Jehowa, Hatallan keton, tapi isie akan kinan keton.

28. Buabua keton, lalu karä augh toh, idjä imetähku keton, mangat keton palus anak keton rahan bara keton batuah palus kata-tahi, amon keton djari mawi kahalap tuntang kabudjur intu matan Jehowa, Hatallan keton.

29. Dapit, amon Jehowa, Hatallan keton, mamparusak bara baun keton karä utus olo, idjä inalih keton, uka mampalah iä, tinai amon keton djari mampalah olo tä, tnn-tang melai hong tauahe,

30. Tä huabua, haga arep keton, belä keton indjarat awi hadat ai, limbah olo tä djari impalomos bara baun keton, belä keton mang-gau misek dasar dewan ai, sambil hamauh: kilen hadat olo tä djari manempo karä dewae? mangat gawin ita tumon tä kea.

31. Äla gawin keton tumon tä dengan Jehowa, Hatallan keton, krana karä talo kadjilek Jehowa, awang injingie, djari iawi äwen tä dengan dewae, krana anake hatuä bawi mahin djari inusule akan dewae.

32. Karä augh idjä injohoku keton, augh tä akan ihaga, inumon keton; äla keton mandahang bara tä, äla kea keton manapase.

BAG1 13.

Olo akan mahaga arepe bara nabi p-nandjaro, idjä masuman augh sala akae.

1. Maka djaka nabi atawa olo

panupi lembut marak keton, tuntang manudjum, manjewut kata atawa talo heran karäh dumah,

2. Alo kata atawa talo heran tä, idjä djari insanae akan keton, mandjari kea, maka djaka iä hamauh: has, ita omba hatalla beken, awang djaton djari kasenan keton, sambil manempo iä tä!

3. Tä äla kea keton akan manumon augh nabi atawa angh olo panupi tä; krana Jehowa, Hatallan keton, baja maningkes keton bewäi, mangat iä katawan, djaka keton sinta Jehowa, Hatallan keton, hapan salepah atäi hapan salepah hngang keton.

4. Krana patut keton omba Jehowa, Hatallan keton, sambil mikäh iä, tuntang mahaga prentahe, manumon aughc, sambil manempo iä, tuntang heret dengac.

5. Nabi atawa olo panupi tä djaton tau dia impatäi, basa iä djari mandjo keton undur bara Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton bara tanah Misir, tuntang djari maliwus keton bara äka karewar keton; olo tä tantai manipalajang keton bara djalan, idjä djari imetäh Jehowa, Hatallan keton, indu ihoroe keton; tumon tä keton akan mangauan idjä papa tä bara marak keton.

6. Amon paharim anak indum, atawa amon anakm hatuä bawi, atawa amon sawam intu sapangkum, atawa amon sobatm, idjä kilau atäi aim, musok ikau sinisinik, koac: has, ita lius, omba hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton, tato keton mahin dia kea:

7. Omba hatallan karä utus olo, idjä melai hakaliling keton, alo idjä tokep alo idjä kedjau, bara puting kalunen palus putinge silae:

8. Tā, maka āla ikau tantihu awie, āla manalingan pindingm akae; āla kea matam akan manjanjang iā, āla masi iā, āla manjahokan iā;

9. Tapi patāi iā, lengām solake akan mantakan iā, uka mampatāi iā, limbah tā lengān hapus utus olo arā.

10. Ikau akan mampatāi iā manting iā hapan batu, krana iā djari mangkemā mampalajang ikau bara Jehowa, Hatallam, idjā djari magah ikau bara Misir, bara āka karewarm.

11. Mangat salepah utus olo Israel mahining tā, haiak mikāh, āla maradjur gawi papa kalotā intu marak keton.

12. Amōn keton mahining britan lewu, bararangai untkup karā lewun keton, idjā inenga Jehowa, Hatallan keton, indu āka keton melai, aton kakai aughe:

13. Isut biti anak setan djari lembut bara marak keton, iā tā djari mandjo olo lewue, koae: has, ita omba hatalla beken, idjā djaton djari kasenan keton:

14. Tā, maka keton akan manuit, mariksa totototo, misek titititip haliai; djaka augh tā toto, djaka perkara tā tarang, talo kadjilek kalotā djari iawi intu marak keton:

15. Tā, maka keton akan mampatāi karā olo lewu tā lepah lomos hapan baun padang, sambil manggerem lewue, tuntang talo handiai awang huange, karā metoe kea, hapan baun padang.

16. Karā ramoe keton akan mampunge bentok āka pakan hetā, palus manusul lewu tā tuntang karā ramoe lepah lingis akan Jehowa, Hatallan keton, tuntang djetā magon akan āka karāwon kāhu kalotā

palus katatahi, djaton tau imangun tinai.

17. Ēla manisa isut ramo talo kerem tā intu lengān keton, nakara Jehowa barabalik bara kalason kasangite, palus manenga asi akan keton, sambil manjanjang keton, tuntang mangapal keton, kilau iā djari sumpah akan tato hiang keton;

18. Asal keton manumon augh Jehowa, Hatallan keton, uka mahaga karā prentahe, idjā imetāhku keton andau toh, nakara keton mawi talo awang buah intu matan Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 14.

I. Talo awang pali, idjā āla olo Israel kumae. II. Olo tā akan manenga asil bara karā talo kinai.

I. — 1. **K**eton puna anak Jehowa, Hatallan keton; āla keton mahiris mangatan arep keton, āla manjukur lingkau keton tagal olo matāi.

2. Krana keton aton utus olo idjā brasih intu Jehowa, Hatallan keton; keton djari intih Jehowa, mandjadi utus olo baris ajue, bara karā utus olo idjā hong petak toh.

3. Ēla keton kuman talo kabalā.

4. Djetoh karā meto, idjā tau kinan keton: karā sapi, karā kambing tabiri, — (3. Mos. 11, 4.)

5. Badjang, krauhau, hadangan, banting, rison, plandok, samer.

6. Karā meto idjā hapatas tundjike, sila haruā, tuntang idjā manjipa handuā, djetā tau kinan keton.

7. Tapi meto tā, idjā manjipa handuā bewāi, tapi tundjike djaton hapatas, atawa idjā hapatas tun-

djike, tapi djaton manjipa handuä, äla keton kumae: onta, haas, punta; krana meto tä manjipa handuä, tapi iä djaton hapatas tundjike, meto tä pali akan keton;

8. Tinai bawoi, krana alo djetä hapatas tundjike, tapi djetä djaton manjipa handuä; djetä pali akan keton; äla keton kuman isie, äla keton pohos hantue.

9. Tinai djetoh indu kinan keton baris karä talo awang belom huang danum: karä talo awang hakiap dengan hatisik keton tau kumae.

10. Tapi karä talo idjä djaton hakiap atawa hatisik äla keton kumae: djetä pali akan keton.

11. Karä burong awang brasih tau kinan keton.

12. Tapi djetoh idjä djaton tau kinan keton: nasar, antang, bakaka,

13. Raah, tabunau, tandjaung, tuntang karä ampin djalahae.

14. Karä ampin djalahan burong kak.

15. Karä ampin burong jaana, mangkong, sahat, nes.

16. Burong kaut, jansup, tinset.

17. Kaat, ragham, burong berä.

18. Ghasida, karä ampin djalahan sabaru, dukipat tuntang pandan.

19. Karä talo awang bara palapas tuntang manggajar kea, djetä palin keton, äla keton kuman talo tä.

20. Talo awang bara palapas tuntang brasih keton tau kumae.

21. Äla kea kuman hantun talo; tenga hantu tä akan olo beken utuse, idjä omba mangkalewu marak keton, naughe iä kuman tä; atawa djual djetä akan olo beken

utuse tä: krana keton toh utus olo idjä brasih intu Jehowa, Hatallan keton. Äla mananak anak kambing tabiri hapan djohon tusun indue.

II. — 22. Buabua keton manenga idjä dalam sapulu bara karä pangulih keton, palembut tanan keton sining njelo.

23. Intu baun Jehowa, Hatallan keton, hong kaleka idjä karäh intihe, uka mampelai arae hetä, hetä keton akan kuman idjä dalam sapulu gendom, anggor tuntang undus keton, tinai anak sapi tabirin keton, idjä solake inakan indue, mangat keton iadjar palus mikäh Jehowa, Hatallan keton, katahin pambelom keton.

24. Tapi mikäh amon djalan tä pahalau kedjau, sampai keton djaton tau mimbit talo tä kantä, basa paham kakedjau bara keton äka tä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, uka mingkes arae hetä, tuntang amon Jehowa, Hatallan keton, djari mamberkat keton:

25. Tä, maka djual talo tä, imbit regae manalih äka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton.

26. Hapan rear tä pili talo handiai, idjä karadjin belai keton, sapi, tabiri, anggor tuntang talo ihop awang bahari, bararangai talo idjä karadjin atäi keton, kuman tä hetä intu baun Jehowa, Hatallan keton, haiak ramirami keton tuntang karä olo human keton.

27. Maka olo Lewi, idjä omba mangkalewu marak keton, äla keton manaluae, krana äwen djaton bara bagi, djaton bara joresan kilau ain keton.

28. Genep limbah lawin telo njelo keton akan manduan idjä dalam

sapulu bara hapus pangulih keton njelo djetä, sambil mingkes tä hong lewun keton.

29. Tä, maka olo Lewi, idjä djaton bara bagi, djaton bara joresan kilau ain keton, tinai karä olo-tamuäi, karä nolä, karä balo, idjä omba mangkalewu marak keton, akan manalih, kuman tä, uka iä besoh, mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton huang karä gawin lengän keton, idjä ilalus keton.

BAGI 15.

Prentah tahin njelo sabat.

---

1. Genep limbah udju njelo keton akan mahaga njelo sabat. — (3. Mos. 25, 10.)

2. Maka djetoh hadat njelo sabat tä: genep tempon tagih, idjä djari mahatangan talo intu olo, akan mambatak lengäe, äla managih tä intu olo tä, iä tä intu olo idjä utus ajue, sana olo djari bauauar masanan njelo sabat ain Jehowa.

3. Olo beken utuse tau keton managihe, tapi dengan ntang paharin keton patut keton mambatak lengän keton.

4. Krana djaton patnt marak keton aton sadakah; krana Jehowa karäh paham mamberkat keton hong tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indn joresan keton.

5. Asal keton totototo manumon augh Jehowa, Hatallan keton, uka keton mahaga tuntang malalus karä prentah toh, idjä imetähku keton andan toh.

6. Krana Jehowa, Hatallan ke-

ton, karäh mamberkat keton, tumon djangjie dengan keton; sampai keton karäh mahatangan talo akan arä utus olo, tapi keton dia usali mntang; keton karäh marentah arä utus olo, tapi olo djaton akan marentah keton.

7. Djaka marak keton aton paharin keton, idjä pähä belom, huang bararangai lewu bara karä lewun keton, hong hapus tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton: tä äla keton manekang atäi keton, äla lengän keton akiakis dengan paharin keton, idjä pähä belom tä.

8. Malainkan patut keton badjoha mnkäi lengän keton akae, djaman akae ombeombet tumon katapase.

9. Buabua keton, äla tirok setan lembut huang atäi keton, haiak koan keton: njelo udju, njelo sabat tä djaladjalan tokep; — palus baun keton masem dengan paharin keton, idjä pähä belom tä, tuntang keton djaton maku manenga akae: djaka iä mangkariak intu Jehowa tagal ikau, toto tiwas ikau.

10. Patut keton badjoha dengae, äla atäi keton mangkurut haiak keton manenga akae; krana tagal tä Jehowa, Hatallan keton, karäh mamberkat keton huang karä gawin keton, intu karä ampin satiar keton.

11. Krana olo pähä belom djaton kea karäh balentas hng tanah keton; tagal tä aku mametäh keton, koangku: keton akan mukäi lengän keton akan paharin keton, idjä aton kadjakäe, tuntang idjä pähä belom hong tanah keton.

12. Amon paharin keton, iä tä olo Ibrani hatuä bawi, djari mandjual arepe akan keton, maka iä

akan manempo keton djahawen njelo, tapi njelo udju keton akan mepas iä tinai. — (2. Mos. 21, 2.)

13. Tinai amon keton mepas iä, äla manjoho iä hagoet boang be-wäi.

14. Malainkan patut keton manenga akæ ombeombet bara kawan meton keton, bara karaiän, bara pähes keton; bara sakarä berkat, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, keton patut mam-bagi akæ.

15. Patut keton mingat, horan maka keton kea djari indu rewar hong tanah Misir, tapi Jehowa, Hatallan keton, djari maliwus keton; tagal tä aku mametäh keton perkara toh intu andau toh.

16. Maka paribasa iä hamauh dengam: aku djaton maku mindah bara ikau; — djetà awie radjin dengam tuntang dengan humam, basa iä mangat intu ikau:

17. Tä duan djudjok, pesek pindinge, hagagelan papar bauntong-gangm, tä iä tä indu rewarm palus katatahi; maka dengan djipem idjä bawi awi kalotä kea.

18. Äla ikau manjewut babehat angatm, basa ikau mepas iä, krana kilau rewarm iä djari melai hong ikau djahawen njelo katahi, djaton kuman upah; tumon tä Jehowa, Hatallam, karäh mamberkat ikau hong karä gawim.

19. Talo handiai awang hatuä, idjä solake inakan karä sapi tabirim, akan imprasihm akan Jehowa, Hatallam. Äla ikau mimbite bagawi sapim hatuä, idjä solake inakan indue, äla mangunting tabirim, idjä solake inakan indue.

20. Genep njelo ikau akan kuman talo tä intu baun Jehowa, Hatallam, hong kaleka idjä karäh

intih Jehowa; ikau tuntang karä olo humam.

21. Tapi djaka talo tä pahingen, djaka djetà batimpang atawa babutä, atawa djaka djetà aton bararangai ampin perese beken, tä äla ikau maluput tä akan Jehowa, Hatallam.

22. Talo tä ikau akan kumæ hong humam kabuatm, keton awang brasih tuntang awang pali haiak, sama kilau olo kuman krahau badjang kea.

23. Baja dahæ äla keton kumæ; keton akan manusuh tä hong petak, kilau danum.

BAGI 16.

Telo tingkat pesta awang hai tä.

1. Ingat bulan Abib, uka ikau mahaga pesta paska akan Jehowa, Hatallam; krana bulan Abib Jehowa, Hatallam, djari magah ikau blua bara tanah Misir, hamalem. — (3. Mos. 23, 5.)

2. Katika tä ikau akan manjambalih tabiri tuntang sapi akan Paska ain Jehowa, hong kaleka, idjä karäh intih Jehowa, uka mingkes aræ melai hetä.

3. Äla ikau kuman talo iragi kahum pesta tä; kudju ikau akan kuman tepong idjä djaton iragi, tepong kadjakä, katahin pesta tä; krana kadjengkiro keton djari hadari bara tanah Misir, nakara ikau mingat andau pandarin keton katahin andau pabelom ajum.

4. Hapus tanah keton äla talo awang iragi mamala huang kudju tä; tinai bara talo idjä injambalihm benteug halemäi andau tam-

paran pesta tä, äla mampelai tisac bara malem.

5. Äla ikau manjambalih Paska tä hong karä lewun keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, manenga akan keton.

6. Baja huang äka idjä tä, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, uka mampelai arae hetä, hetä kea keton patut manjambalih Paska tä benteng halemäi, amon matanandau djari liwa, sama kilau kambon andau panggoet keton bara tanah Misir.

7. Keton akan mandada tä, sambil kuman djetä intu äka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton; limbah tä, handjewu tinai, keton tau buli tingkap keton bewäi.

8. Kadjahawen keton akan kuman tepong idjä djaton iragi, andau udju tinai aton andau idjä imbaris akan Jehowa, Hatallan keton, andau tä äla keton bagawi.

9. Limbah tä, isä keton hangkudju minggo genegenep, padadukan isä tä bara andau olo solake mamarut tanae.

10. Limbah tä keton akan mahaga pesta tingkat minggo akan Jehowa, Hatallan keton; talo imbit keton andau tä, djetä tumon kahias atäi keton, tumon Jehowa, Hatallan keton, djari mamberkat keton.

11. Buah keton ramirami intu bann Jehowa, Hatallan keton, keton hanak hatuä bawi, tinai djipen rewar keton hatuä bawi, tuntang olo Lewi, idjä hindjä lewun keton, tinai tamuäi, tinai nolä tuntang balo, idjä marak keton, intu äka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton, uka mampelai arae hetä.

12. Patut keton mingat, keton kea djari indu rewar olo hong tanah Misir, mangat keton mahaga tuntang malalus hadat toh.

13. Pesta tingkap dawen keton akan mahagae kudju, limbah keton djari mihik tuntang mamähes talo pangulih keton.

14. Ramirami keton hong pestan keton djetä, keton hanak hatuä bawi, tinai djipen rewar keton hatuä bawi, tuntang olo Lewi, tamuäi, nolä tuntang balo, idjä hindjä lewun keton.

15. Kudju keton akan mahaga pesta tä intu Jehowa, Hatallan keton, hong äka, idjä karäh intih Jehowa. Krana Jehowa, Hatallan keton, handak mamberkat karä satiar keton, karä gawin lengän keton; tagal tä patut keton handjak bewäi.

16. Mahantelo genep njelo maka karä hatuän keton akau manaharep baun Jehowa, Hatallan keton, huang äka, idjä karäh intihe: wajah pesta tepong idjä djaton iragi, tinai wajah pesta tingkat minggo, tinai wajah pesta tingkat dawen; tapi äla manalih baun Jehowa boang bewäi. — (2. Mos. 23, 17.)

17. Genep biti akan mimbit panengae tumon panjondau lengäe, tumon Jehowa, Hatallae, djari mamberkat iä.

18. Keton akan mangkat hakim tuntang pangulu huang karä lewun keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, karäh manenga akan karä hamputan keton, mangat äwen tä mamutus perkara olo tetetetek kaputusae.

19. Äla mamingkok perkara idjä budjur, äla mitä ampin olo; äla kea manarima panengan olo; krana panengan olo mambutä matan

olo pintar, mamingkok kotak olo idjä tetek.

20. Kabudjur, kabudjur bewäi patut inggoang keton, mangat keton belom, tuntang manjores tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

21. Æla mambulan pulau kaju indu äka mesbeh Jehowa, Hatallan keton, idjä karäh inampa keton.

22. Æla kea mampendeng akan keton pangantoho; djetà äka kabelän Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 17.

Prentah I. tahu olo idjä omba dewa; II. tahu basara hai; III. tahu radja.

I.—1. Sapi atawa kambing tabiri, idjä papa tuntang baperes, äla malupute indu parapah akan Jehowa, Hatallan keton, krana djetà indjilek Jehowa, Hatallan keton.

2. Djaka marak keton, hong karä lewun keton, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, kadapatan olo hatuä atawa olo bawi, idjä mawi talo awang papa intu matan Jehowa, Hatallan keton, sambil manangkalau djan-djie,

3. Sampai iä hagoet manempo hatalla beken, sambil sontop akan djetà, atawa akan matanandau, atawa akan bulan, atawa akan hapus ramon langit, idjä djaton djari imetähku;

4. Maka amon gawie tä insuman akan keton, sana keton mahining brita tä, tä palus keton akan mariksa tä titititip; amon keton sondau brita tä toto bewäi,

talo kadjilek kalotä djari iawi marak Israel:

5. Tä keton akan magah olo hatuä atawa olo bawi tä, idjä djari mawi talo papa tä, akan ruar bauntonggang lewun keton, palus keton akan mampatäi iä, mamanting iä hapan batu.

6. Huang augh duä biti olo saksi, atawa telo biti, akan impatäi olo idjä patut inganan; huang augh olo saksi idjä biti bewäi olo djaton tau impatäi.

7. Lengän olo saksi tä helo akan mawi iä, uka mampatäi iä, limbah tä lengän salepah olo arä; tumon tä keton akan mamapas talo papa bara marak keton.

II.—8. Djaka aton basara, idjä pahalau bahali akan keton, atawa utang daha, atawa idjä patut imukul inutup, atawa idjä patut indanda, karä perkara idjä inakian olo hong karä lewun keton: tä maka keton akan hagoet, manalih kaleka, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton.

9. Keton akan manalih imam, olo Lewi tä, tinai hakim pamutjok, idjä aton katika tä, palus keton akan misek äwen tä; äwen karäh masuman kapatut hukum akan keton.

10. Keton akan manumon augh prentah, idjä karäh insuman äwen tä hong kaleka, idjä karäh intih Jehowa; buabua keton malalus karä augeh, idjä karäh iadjar äwen tä keton.

11. Tumon prentah Torat, idjä iadjar äwen tä intu keton, tumon hukum, idjä insuman äwen tä akan keton, maka perkaran keton akan putus; äla keton mahiwang sambil gantau bara augh, idjä karäh insuman äwen tä akan keton.

12. Maka olo idjä managah, djaton maku manumon augh imam, idjä iangkat manonggo gawin Jehowa, Hatallan keton, hetä, atawa idjä djaton maku manumon augh hakim: olo tä patut impatäi, keton akan manganan talo papa tä bara marak Israel;

13. Nakara salepah olo arä mahining tä, balalu djera, djaton petah managah tinai.

III. — 14. Amon keton djari sampai tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, limbah keton djari manjores tä tuntang melai hetä, mikäh koan keton tinai: ita handak mangkat radja marentah ita, sama kilau ain karä utus olo, idjä melai hakiling ita; — (1. Sam. 8, 5.)

15. Tä, baja patut keton mangkat indu radjan keton olo djeta bewäi, idjä karäh intih Jehowa, Hatallan keton; bara marak karä paharin keton maka keton akan mangkat iä; djaton tau keton mangkat olo beken utuse, idjä dia hamputan keton.

16. Maka äla radja tä paham mandahang karä hadjaräe; suro iä mimit utus olo arä buli Misir tinai tagal kutoh hadjaräe; krana Jehowa djari nametäh keton, koae: palus dapit äla keton buli manjak djalan toh.

17. Äla kea iä mandahang karä sawae, belä atäie tamput undur; äla kea iä paham mamumpong bulau salaka akäe.

18. Tinai, amon iä karäh mondok hundjun padadusan karadjaan ajue, maka iä akan manjalinan akäe Torat toh huang surat, sindä manjalinan lepalepah bara surat Torat tä, idjä ihaga imam, olo Lewi tä.

19. Patut surat tä haradjur huang iä, iä akan mambasa djeta katahin andau pambelome, uka iä iadjar mikäh Jehowa, Hatallae, mangat iä mahaga karä bawak augh prentah tuntang hadat toh, ukäe malalus djeta.

20. Belä atäie manggatang arepe bara karä paharie, belä iä undur bara karä prentah, äla akan sambil äla akan gantau, mangat iä tau pandjang umure mahaga karadjaan ajue, äwen hanak, intu marak olo Israel.

BAGI 18.

I. Asil pangkat imam tuntang olo Lewi. II. Gawin setan ingahana. III. Kristus, nabi hai tä, insuman.

I. — 1. Karä imam idjä puna hamputan Lewi, tinai hapus hamputan Lewi kea, djaton akan omba bara bagi bara joresan, kilau ain olo Israel; parapah apui ain Jehowa, talo ajue tä äwen akan kumae.

2. Tagal tä olo tä djaton akan omba manjores intu marak karä paharie; Jehowa aton joresae, tumon djari aughe dengan äwen tä.

3. Maka djetoah asil, idjä akan induan imam bara olo arä, bara sakarä olo, idjä mimit talo parapahe, sapi atawa kambing tabiri: patut olo tä manenga akan imam sapak lengäe, tolang ririre duäduä, tinai gambohe;

4. Parut gendom, anggor, undus keton, tinai bulun tabirin keton, idjä solake injukur, keton indu manenga akäe.

5. Krana Jehowa, Hatallan keton, djari mintih äwen tä bara

karä hamputan keton, mangat äwen tä magon manonggo gawi huang aran Jehowa, äwen hanak, hapus umure palus katatahi.

6. Maka amon olo Lewi hagoet bara bararangai karä lewu baris lewun keton hong salepah tanah Israel, idjä äkae melai, tntang kahaus atäie manalih äka djetä, idjä djari intih Jehowa,

7. Palus iä omba manonggo gawi hhang aran Jehowa, Hatallae, hindjä karä paharie, olo Lewi tä, idjä puna manonggo gawi hetä intn baun Jehowa:

8. Tä maka iä akan omba kuman hetä kea, sama kilau paharie awang puna melai hetä; beken tinai talo idjä puna baris ungupe, djetä tau indjuale.

II. — 9. Amon keton djari sampai tanah, idjä handak inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, äla keton mangananja arep keton omba mawi karia talo kadjilek, tumon hadat utus olo hetä.

10. Äla manjoho olo melai deng-an keton, idjä mampatandjong anake hatuä bawi mahoree apui, äla kea olo panudjum, olo pangarohäi, äla olo idjä hapan dahiang pahiau burong, äla olo badewa;

11. Äla idjä manawar, äla tukang palahan, äla olo idjä hapan setan, äla olo idjä misek liau.

12. Krana karä olo idjä kalotä gawie puna indjilek Jehowa, tagal talo kadjileke tä Jehowa, Hatallan keton, manganan utus olo djetä bara baun keton, bara tanah pagangan ajue.

13. Tapi patut keton budjnbudjur dengan Jehowa, Hatallan keton.

14. Krana karä utus olo tä, idjä karäh impakalah keton, puna manumon augh olo panjeher dengan

olo panudjum; tapi idjä keton, Jehowa, Hatallan keton, djaton djari manjoho keton gawi kalotä.

III. — 15. Nabi kilau aku Jehowa, Hatallan keton, karäh manjoho akan keton, bara marak keton, bara karä paharin keton, iä tä keton akan indu mahininge. — (*Pang. Ras. 3, 22.*)

16. Tumon keton djari blaku intu Jehowa, Hatallan keton, hong Horeb, intu andau iä manjupa keton, koan keton: äla ikäi akan mahining hindai augh Jehowa, Hatallan ikäi, äla ikäi akan mitä hindai apui toh awang paham, belä ikäi matai. — (*2. Mos. 20, 19.*)

17. Tä koan Jehowa denganku: buah angh äwen tä.

18. Bara marak karä paharie aku handak manjoho äkae Nabi kilau ikau, tuntang aku handak mingkes aughku intu njamae; iä karäh masuman akan olo tä talo handiai, idjä karäh imetähku iä.

19. Maka karäh, genep olo idjä djaton maku manumon aughku, idjä karäh insuman Nabi tä huang arangku, toto aku handak manuntute intu olo tä.

20. Tapi karä nabi, idjä badjoho gawie, idjä hapan arangku masuman augh, idjä aku djaton djari mametäh iä masumae, tinai iä, idjä masuman augh hapan aran hatalla beken: karä nabi kalotä tantu akan impatäi. — (*13, 5.*)

21. Tinai mikäh koan keton huang atäi keton: awi en ikäi tau mangasene karä augh, idjä djaton djari imetäh Jehowa?

22. Amon nabi djari masuman augh hapan aran Jehowa, tuntang augh tä djaton mandjari, djaton tulus, djetä augh idjä djaton djari imetäh Jehowa; awi kadjohoe

bewai nabi djari masuman tä, tagal tä, äla keton mikah ää.

— — — — —
BAGI 19.

I. Prentah tahu lewu kalindong; II. tahu saksi panandjaro.

I.—1. Amon Jehowa, Hatallan keton, djari mampalomos karä utus olo, idjä tanahe Jehowa, Hatallan keton, handak manengae akan keton, limbah keton djari manduan tanahe tuntang belom huang karä lewue, huang karä human olo tä:

2. Tä maka keton akan mambaris akan keton telo lewu intu tanah keton, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, uka keton manjores tä. — (4. Mos. 35, 11.)

3. Keton wagon akan mangabua djalan akan hetä. Tinai keton akan mambaris tanah keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, manengae indu joresan keton, mandjadi telo baris, uka genep olo pamuno tau mahakan akan hetä.

4. Maka djetoh baris olo pamuno, idjä tau mahakan kantä, uka mambelom arepe: idjä djaton tantai ahate djari manatal paharie, djaton ää djari basingi ää helo.

5. Malainkan, paribasa djaka olo tamä parak kaju tuntang kolae, handak manganju, tuntang ää mangatang lengäe mamanjok kapak, handak manaweng kaju, salenga isin kapak tampusing buah kolae, sampai djetä matsäi: olo tä tau mahakan, tamä lewu idjä bara karä lewu tä, mangat ää belom.

6. Belä olo pamaläh daha manggoang olo pamuno tä, awi kala-

sut atäie, sambil manjingkap ää, basa djalan pahalau batarik, balalu mamukul mampatäi ää; alo ää djaton tiwas sampai patut matäi, basa ää djaton djari basingi kolae tä bara bihin.

7. Tagal tä aku manjoho keton, koangku: keton akan mambaris telo lewu kalotä akan keton.

8. Tinai amon Jehowa, Hatallan keton, karäh manaming saran tanah keton, tumon ää djari sumpah akan tato keton, amon ää djari manenga akan keton salepah tanah tä, idjä djari indjandjie akan tato keton;

9. Asal keton kea mahaga karä prentah toh, idjä imetähku keton andau toh, uka keton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahoroe djalan ai katahin pambelom keton: tä maka keton akan mambaris telo lewu beken tinai mandahang lewu telo toh.

10. Belä dahan olo, idjä djaton sala, inusuh intu bentok tanah keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan joresan keton, belä utang daha manata keton.

11. Tapi djaka aton olo, idjä basingi kolae, sambil mimpa ää, palus mantakan ää, mamukul mampatäi ää, balalu mahakan akan lewu idjä bara karä lewu tä:

12. Tä maka karä bakas lewue akan manjoho olo manduan ää bara hetä, olo bakas akan manjaragh ää intu lengän idjä pamaläh daha tä, uka ää impatäi.

13. Äla matan keton masi ää, malainkan patut keton mamapas daha idjä djaton sala tä bara olo Israel, mangat keton batuah.

II.—14. Äla ikau manandar toros saran tanan kolam, idjä djari inoros olo helo, mampalambah ba-

ris tanam, idjä puna joresam hong tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.

15. Olo saksi idjä biti bewäi djaton tau mandawa olo tagal kasala atawa dosa, brangai ampin dosa, idjä tau iawi olo; huang njaman duä biti olo saksi, atawa telo biti, karä perkara tau inarima palus imutus.

16. Djaka saksi parajap lembut malawan olo, sambil mandawa manjalan iä,

17. Tä äwen duä tä, idjä pado basara, akan manaharep baun Jehowa, baun imam tuntang hakim, idjä aton katika tä.

18. Maka hakim akan mariksa perkara tä titititip; tä djaka saksi tä parajap bewäi, tuntang djari sala mandawa paharie,

19. Maka keton akan mawi iä, sama kilau iä djari nahuang mawi paharie; tumon tä keton akan mamapas talo papa bara marak keton.

20. Nakara olo handiai mahining tä, sambil mikäh, uka iä terai mawi talo papa kalotä intu marak keton.

21. Äla keton masi olo kalotä, tahaseng sama tahaseng, matä sama matä, kasingä, sama kasingä, lengä sama lengä, pai sama pai.

BAGI 20.

Prentah tahu hadat parang.

1. Amon keton hagoet mamarang musoh keton, tuntang keton mitä, olo tä bara hadjaran, kareta, tinai olo tä bakapal bara keton: maka äla keton mikäh iä,

krana Jehowa, Hatallan keton, idjä djari magah keton bara tanah Misir, aton mampahaiak keton.

2. Maka amon keton lawoh klahi, tä imam akan manggapi, hakotak dengan olo arä,

3. Sambil hamauh dengan äwen: hining, o Israel, andau toh keton lawoh klahi dengan musoh keton, äla atäi keton balemo, äla mikäh, äla hagendjä, äla taräwen intu baun äwen.

4. Krana Jehowa, Hatallan keton, aton omba keton, uka mandohop keton mangalahi musoh keton, tuntang maliwus keton.

5. Limbah tä karä pangulu akan hamauh dengan olo arä, koae: äwe-äwe keton idjä djari mamangun huma taheta, tuntang hindai iä djari manulie? Käläh iä lius, buli humae, suro iä matäi metoh klahi, palus olo beken tamä mamuga humae.

6. Tinai äweäwe keton, idjä djari mimbul pambulan anggor, tuntang hindai djari kuman buae? käläh iä lius, buli humae, suro iä matäi metoh klahi, palus olo beken kuman bua tä.

7. Tinai äweäwe keton aton bara popoh, tapi iä hindai djari bulie? käläh iä lius, buli humae, suro iä matäi metoh klahi, palus olo beken masawä iä.

8. Limbah tä karä pangulu akan mandahang auge tinai akan olo arä, koae: äweäwe keton idjä pikäh, bawibawi atäie? käläh iä lius, buli humae, belä atäi karä paharie tamput lenjoh kea kilau atäi ai.

9. Tä amon pangulu djari terai hakotak dengan olo arä, maka iä akan mangkat mantir akan karä padjun olo klahi.

10. Amon keton manggapi lewu,

uka mangalahi djetä, tä maka helo keton akan manjoho iä mamenda keton dengan bahalap.

11. Djadi, djaka äwen tombah augh keton bahalap, palus muap lewue bewäi akan keton, tä maka olo idjä hetä akan manahor asil tuntang mamenda keton.

12. Tapi djaka iä djaton maku hakabuah dengan keton, baja iä malawan keton, tä keton akan mangapong iä.

13. Maka Jehowa, Hatallan keton, karäh manjaragh iä intu lengän keton, hapan baun padang keton akan mampatäi karä olo hatuä hetä.

14. Baja olo bawi, anak olo korik tuntang meto, tinai karä ramon lewu tä keton akan mandnae, tuntang mambagi tä akan sama arep keton; tinai keton akan kuman talo idjä induan keton bara musoh keton, idjä djari injaragh Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

15. Tumon tä gawin keton dengän karä lewun olo, idjä kedjau bara keton, idjä beken bara lewun karä ungkup utus olo, awang hong tanah keton.

16. Tapi huang karäh lewun utus olo tä, idjä injaragh Jehowa, Hatallan keton, akan keton indu joresan keton, äla keton mabelom talo enen, idjä bara tahaseng.

17. Malainkan keton akan mangerem iä lepah lomos, iä tä olo Het, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi, tumon Jehowa, Hatallan keton, djari manjoho keton.

18. Belä olo tä madjar keton omba mawi karä talo kadjilek, awang djari iawi olo tä dengan

dewan ai, belä keton tiwas intu Jehowa, Hatallan keton.

19. Amon keton tahi mangapong lewu, idjä imarang keton, handak manduae, maka äla keton marusak karä batang bua awang hetä, hapan kapak, mawie indu kota tasaran keton, krana batang bua tä puna indu kinan olo.

20. Tapi karä kaju, idjä kansenan keton djaton tau kinan olo, djetä tau keton marusake, manäwenge, manampae indu kota tasaran mawi lewu tä, idjä malawan keton, sampai lewu tä balongkang.

BAGI 21.

I. Prentah tahu olo matäi, djaton kawatan talo mawie; II. tahu olo bawi katabanan; III. tahu pangkat kabakas; IV. tahu anak idjä bangang; V. tahu olo idjä inggantong.

I. — 1. Amon hong tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, aton sondau hantun olo matäi ruar lewu, tuntang djaton katawan, äwe idjä djari mampatäi iä;

2. Tä maka bakas keton tuntang hakim keton akan hagoet, mukur kakedjau karä lewu, idjä hakaliling hantu tä.

3. Bara lewu, idjä kapala tokep dengan hantun olo matäi tä, maka bakas lewu djetä akan manduan sapi bawie tabela, idjä hindai djari hapan olo bagawi, idjä hindai pudji iugar.

4. Bakas lewu tä akan mimbit sapi bawie tabela tä mohon akan saran sungäi, idjä djaton pudji ialan, inawur olo; hetä iä akan manetek ujat sapi bawie tabela tä.

5. Limbah tä imam, olo Lewi tä, akan manggapi; krana Jehowa, Hatallan keton, djari mintih äwen tä, uka äwen manonggo iä, manatän aughé, tumon augh äwen maka karä basara, karä kasalan indn imutus.

6. Tä karä bakas lewu tä, idjä kapala tokep dengan hantun olo matäi tä, akan mamenjau lengäe tambuan hantun sapi bawie tabela tä, idjä djari inetek ujate hong djannah hetä.

7. Tuntang iä akan manjaksi, koae: lengän ikäi djaton djari manusuh daha tä, tinai matan ikäi djaton djari mitä djetä.

8. Pasi Israel, utus olo ajum, joh Jehowa, idjä djari iliwusm, äla mamuat utang daha akan utus olo ajum, Israel tä. Tumon tä olo tä djari injapan tagal daha tä.

9. Kalotä keton akan mamapas utang daha bara marak keton; krana keton indu malalus kabudjnr bewäi intu baun Jehowa.

II.—10. Amon keton djari hagoet, mamarang musoh keton, tuntang Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh iä intu lengän keton, tuntang keton manamput belaha baris äwen indu tawanan:

11. Tä, amon ikau mitä marak karä tawanan tä olo bawi, idjä bahalap ampie, tuntang ikau mipen iä, handak manduan iä indu sawam:

12. Tä maka imbit iä tamä humam, tuntang iä akan manjukur takoloke, sambil mamipih siloe;

13. Tinai iä akan mengkak pakaiäe, idjä hapae metoh iä tawanan, tuntang iä akan mukong hn-mam, sambil manatum indu bapae idjä bulan katalie; limbah tä ikau

tau hindjä dengae, ikau indu bapae, tuntang iä indu sawam.

14. Maka mikäh ikau terai huangm dengae, tä soho iä hagoet akan äka kahandake, äla ikau mandjual iä tinai, äla hapan iä manggau ontong tinai, basa ikau djari mampahawen iä.

III.—15. Djaka olo hatuä djari masawä duä, idjä ingilake, idjä ingabeläe, tuntang duäduä tä djari manak hatuä akae, anak idjä ingabeläe tä djari inakan helo bapa anak idjä tä:

16. Tä maka katika iä lawoh mambagi ramoe indu joresan anake, iä djaton tau manenga pangkat kapatnt kabakas akan anak sawae idjä ingilake tä, indu gantin anak idjä ingabeläe tä, idjä toto bakas.

17. Malainkan iä akan mangaku anak idjä ingabeläe tä kea puna anake idjä bakas, sambil manenga akae duä kabagi karä ramoe; krana iä tä kea puna tampan kaabase, kapatut kabakase puna ai.

IV.—18. Amon olo bara anak parisang parajap, idjä djaton maku manumon augh indu bapae, alo iä djari indjaräe djaton kea iä maku manumon aughé:

19. Tä indu bapae akan manjingkap iä, mimbit iä tanggoh karä bakas lewue intu bauntonggang lewu,

20. Sambil hamauh dengan bakas lewue: anak ikäi djetoh paham parisang parajap; iä djaton maku manumon augh ikäi, malainkan iä parajap pambusau bewäi.

21. Tä, maka karä olo lewu tä akan mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi; keton akan manganan talo papa tä bara marak keton, nakara hapus utus olo Israel mahining brita tä, palus djera.

V. — 22. Tinai djaka olo djari mawi dosa sampai patut impatäi, tuntang iä impatäi, inggantong intu kaju:

23. Tä äla manjoho hantuemelai hong kaju bara malem, malainkan kubur iä andau tä kea; krana olo idjä inggantong hong kaju puna äka sapan Hatalla; uka äla keton mangihäl tanah keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton. — (*Gal.* 3, 13.)

BAGI 22

Prentah tahu sepsimpan perkara.

---

1. Djaka ikau mitä sapi atawa kambing tabirin paharim lajang, äla ikau manalua djetä bewäi, tapi agah tä buli paharim.

2. Tinai paribasa paharim tä djaton melai tokep dengam, atawa djaka ikau djaton kasene iä, tä maka ikau indu manduan meto tä akan bumam, sambil mabaga djetä, sampai paharim manggau tä; tä ikau tau maliae akae.

3. Tumon tä kea gawim dengan kalidaie, dengan pakaiäe, dengan sepsimpan ampin talo, idjä nibau ain paharim, idjä djari sondaum; äla ikau manalua talo tä.

4. Amon ikau mitä kalidai atawa sapan paharim balongkang hong djalan, äla ikau nalua iä kalotä bewäi, tapi dohop tempoe mampendeng iä tinai.

5. Äla olo bawi hapakaian kilau pakaian olo hatuä, äla olo hatuä hapakaian kilau pakaian olo bawi; krana olo idjä kalotä gawie indjilek Jehowa, Hatallan keton.

6. Amon ikau sondau sarangan

burong hong djalan, tuntang lungäie atawa tantelohe, intu kaju atawa hundjun petak, haiak indu mahukup lungäie atawa mahärem tantelobe: äla ikau manduan indue tuntang lungäie tantelohe.

7. Iäwus indue, tapi anake tau induam akam: mangat ikau bawual, tuntang pandjang umurm.

8. Amon ikau mamangun huma taheta, maka tanpa hadae haka-liling intu sapaue, suro kanatek olo balongkang bara hetä, belä ikau mamuat utang dahi intu humam.

9. Äla manawur tanam äka batang anggor mäwoi duä baris bawak talo, uka palembut bawak awang djari inawurm tä, tuntang pangulih pambulan anggorm tä äla babaring akan imam.

10. Äla maluku tanam mangatolo sapi dengan kalidai, mandjadi idjä kapasang.

11. Äla hapan pakaian, idjä djari inampa häwoi bakale, kilau lawai bulun tabiri dengan lawai pista.

12. Tanpa paruwäi intu äpat puting klambi pandjangm, idjä hapam mangampoh arepm.

13. Amon olo djari manduan olo bawi indu sawae, tuntang djari hindjä dengae, maka limbah tä iä basingi iä,

14. Mangarana iä, sambil mamapa arae, koe: olo bawi toh djari induangku, tapi amon aku bindjä dengae aku mangasene iä djaton toto djari mahaga kabudjange:

15. Tä maka indu bapa olo bawi tabela tä akan manduan katan ka budjang olo bawi tabela tä, sambil mimbit tä akan olo bakas hong bauntonggang lewu.

16. Hetä bapa olo bawi tabela tä akan masuman intu olo bakas tä: aku djari mampabanä anakku dengan olo toh, tapi toh iä djari manjingi iä.

17. Tuntang iä djari mamapa mangarana iä, koe: aku djaton djari sondau anak keton idjä bawi djari mahaga kabudjange. — tapi djetoh kea katan anakku toto djari mahaga kabudjange. Palus äwen akan mambirange intu matan olo bakas tä kahowot anake, idjä djari hapae metoh iä haru babanä.

18. Tä maka bakas lewu tä akan manduan olo hatuä tä, sambil mandjara iä.

19. Tinai iä akan mandanda iä saratus sekel salaka, manenga tä akan bapa olo bawi tabela tä, basa olo tä djari mangarana mamapa aran olo bawi tabela baris olo Israel, tinai olo bawi tä indu sawae palus dapit, katahin andau pambelome, sampai olo tä djaton tan manganan iä tinai.

20. Tapi djaka augh dawae tä toto, djaka olo bawi tabela tä djaton djari mahaga kabudjange:

21. Tä olo akan mimbit olo bawi tabela tä sampai bauntonggang human bapae, palus karä olo lewu tä akan mamanting iä hapan batu, sampai iä matai, basa iä djari gila gawie marak olo Israel, awie habandong hong human bapae; tumon tä keton akan manganan talo papa bara marak keton.

22. Djaka olo kadapatan menter dengan sawan olo, maka äwen duä tä akan impatäi, olo hatuä tä tuntang olo bawi; tumon tä keton akan manganan talo papa bara marak Israel.

23. Djaka aton budjang bawi, idjä popoh olo, tuntang olo ha-

tuä beken manjingkap iä hong lewu, sambil hindjä dengae:

24. Tä maka keton akan magah duäduä tä akan bauntonggang lewu tä, palus mamanting iä hapan batu, sampai iä matai; budjang bawi tä, basa iä djaton djari mangkariak blaku awat, tuntang iä hong lewu, tinai olo hatuä tä, basa iä djari mampahawen sawan olo; tumon tä keton akan manganan talo papa bara marak keton.

25. Tapi djaka olo djari sondau budjang bawi, idjä popoh olo, intu ruar lewu, palus iä djari manjingkap iä, sambil hindjä dengae: tä maka olo hatuä tä bewäi, idjä djari hindjä dengae, akan impatäi.

26. Tapi budjang bawi tä äla keton mahukume, krana djaton kasalae, idjä mamatut iä impatäi; malainkan perkara tä sama kilau djaka olo mantakan kolae, sambil mamukul mampatäi iä.

27. Krana iä djari manjingkap iä intu ruar lewu; mikäh budjang bawi, popoh olo tä, djari blaku awat, tapi olo idjä tau maliwus iä djaton.

28. Tinai djaka olo hasondau dengan budjang bawi, idjä hindai djari imopoh olo, palus iä manjingkap iä, sambil hindjä dengae, tuntang äwen duä tä kadapatan:

29. Tä maka olo idjä djari hindjä dengae akan manahor limä pulu sekel salaka akan bapa budjang bawi tä, palus budjang bawi tä indu sawae, basa iä djari mampahawen iä; katahin andau pambelome iä djaton tau manganan iä tä tinai.

30. Äla olo akan manduan sawan bapae, äla iä akan mantapki kahowot bapae.

BAGI 23.

Tinai prentah tagal sepsimpan perkara.

1. Olo imboto idjä inepä bawak latake, atawa idjä iheris, äla akan hindjä ungkup olo ain Jehowa.

2. Anak sarau äla akan hindjä ungkup olo ain Jehowa, alo turon sapulu olo tä mahin dia tau tamä.

3. Tagal tä, äla olo Amon dengan olo Moab akan hindjä ungkup ain Jehowa, turon sapulu olo tä mahin dia tau tamä, palus katatahi dia.

4. Basa äwen tä djaton djari manjupa mandohop keton dengan tepong danum, metoh panumah keton bara tana Misir, tinai basa äwen tä djari mupah Bileam, anak Beor bara Petor, hong tanah Padan-Aram, uka iä manjapa keton. — (4. Mos. 22, 5.)

5. Tapi Jehowa, Hatallan keton, djaton maku manarima augh Bileam, malainkan Jehowa, Hatallan keton, djari mobah sapa tä mandjadi berkat akan keton, basa Jehowa, Hatallan keton, puna sinta keton.

6. Äla keton manggau kasang ontong akan olo tä, katahin pambelom keton, palus katatahi.

7. Olo Edom äla keton mangabeläe, krana iä tä puna paharin keton; olo Misir äla kea keton mangabeläe, krana keton djari manamuäi huang tanah.

8. Anak baris olo tä tilape idjä telo tau ihandjean dengan ungkup ain Jehowa.

9. Amon keton hagoet mama-rang musoh keton, maka haga arep keton äla pohos talo papa.

10. Djaka aton idjä bitü keton, idjä pali awi gawie hamalem, iä

tä akan blua äka kawan olo parang bapodok, äla iä tamä hetä tinai, 11. Sampai iä djari mandoi halemäi; limbah matanandau djari belep, tä iä tau tamä tinai äka olo arä bapodok.

12. Tinai awi manukas mambaris kaleka intu ruar äka olo bapodok, akan hetä keton tau blua;

13. Tuntang haiak karä ramon keton imbit paringgis kea; tä amon keton djari blua akan ruar, hapan djetä mangali, mangalian talo idjä djari blua bara keton.

14. Krana Jehowa, Hatallan keton, aton hindjä äka keton bapodok, uka maliwus keton, tinai uka manjaragh musoh keton akan keton; tagal tä maka äka keton bapodok patut brasih, belä iä mitä talo kadjileke intu marak keton, balalu undur malihi keton.

15. Rewar olo, idjä djari mahakan tempoe manggau kalindong intu keton, äla keton manjaragh iä akan tempoe tinai.

16. Iä akan melai hindjä keton, huang kaleka idjä kahandake, hong karä lewun keton idjä ingilake; äla keton mararat iä.

17. Äla manjoho sapangan melai intu marak karä anak Israel idjä bawi, äla basir intu karä anak Israel idjä hatuä.

18. Älä mimbit laloh kandji, laloh aso, tamä human Jehowa, Hatallan keton, krana djetä paham indjilek Jehowa, Hatallan keton.

19. Äla keton bakutih dengan paharin keton, dengan rear mahin äla, atawa dengan talo kinan, atawa dengan karä talo beken, idjä pudji ihatangan olo.

20. Idjä djari ihatangan keton intu utus olo beken, djetä tau injoho keton badjalan, tapi äla ke-

ton bakutih dengan paharin keton, mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton hong sakarä gawin lengän keton huang tanah, idjä ingkahimat keton, uka manjores tä.

21. Amon keton djari mawi djandji dengan Jehowa, Hatallan keton, äla marandjar manahore; krana Jehowa, Hatallan keton, toto akan manuntut tä intu keton, palus keton mandjadi tiwas.

22. Djaka keton djaton mawi djandji enen, tä keton djaton tiwas awi tä.

23. Tapi idjä djari blua bara njaman keton, patut keton mahagae tuntang malaluse, krana tumon ka handak atäi keton njaman keton djari manjewut djandji tä akan Jehowa, Hatallan keton.

24. Amon keton tamä pambulan anggor ain paharin keton, tau keton kuman buae tumon belai keton sampai besoh; tapi äla manduan buae, minae hong kantong tinai.

25. Amon keton mahoroe tanan paharin keton, tau keton mamutik patinge hapan lengän keton, tapi äla keton hapan gento manggetem talo hetä.

BAGI 24.

Arä ampin prentah beken tinai.

1. Amon olo hatuä djari manduan olo bawi indu sawae, tuntang iä tä djaton iasi intu matae, awi iä sondau talo kabeläe huang iä: tä iä akan mamintik surat talak akäe, sambil mandjuluk tä intu lengäe, malapas iä kalotä bara humae. — (*Matt.* 5, 31.)

2. Djadi, amon olo bawi tä,

limbah iä djari blua human banäe, babanä beken tinai,

3. Tuntang banäe idjä rahian kea basingi iä, sambil mawi surat talak, mandjuluk tä intu lengäe, malapas iä bara humae, atawa djaka banäe idjä rahian tä djari matäi:

4. Tä banäe idjä solake tä, idjä djari manalak iä, djaton tau manduan iä indu sawae tinai, limbah iä djari babanä tinai, djatä pali akäe; krana gawi kalotä paham indjilek Jehowa, äla keton, awi gawi kalotä, mangihal tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.

5. Olo idjä taheta masawä äla manjohoe omba parang, äla maur iä dengan gawi beken; idjä njelo katahie iä tau sanang huang humae, uka mampahandjak sawae, idjä djari induae.

6. Gilingan atawa lisong äla manduae indu sanda, krana djatä sama kilau djaka manduan pambe- lom olo akan sanda.

7. Amon olo kadapatan djari manakau idjä biti bara karä paharie, olo Israel tä, sambil mahadjipen iä, atawa mandjual iä: maka maling tä akan impatäi, keton akan manganan talo papa tä bara marak keton.

8. Haga arep keton bara peres samagh, awi keton totototo mahaga manumon talo handiai, awang iadjar imam, olo Lewi tä, intu keton; tumon aku djari mametäh äwen tä, keton akan mahaga, manumon petähku tä.

9. Ingat gawin Jehowa, Hatallan keton, dengan Mirjam, kahum panggoet keton, limbah keton djari blua bara tanah Misir. — (*4. Mos.* 12, 10.)

10. Amon keton djari mandjaman

talo enen akan paharin keton, äla keton tamä humae, uka manduan sanda bara iä;

11. Malainkan patut keton melai intu ruar, naughe olo tä, idjä djari mindjam bara keton, magah sanda tä akan ruar, manenga tä akan keton.

12. Tapi djaka olo tä pähä belom, äla ikau menter batiroh mangalis, tuntang sanda tä magon intu ikau.

13. Malainkan lian sandae akae, metoh matanandau lius belep, mangat iä tau menter batiroh hapan kahowute, sambil mamberkat ikau; djetä indu katetekm intu baun Jehowa, Hatallam.

14. Äla mahenjek olo tapas, olo pähä belom, idjä iupahm bagawi akam, alo iä puna hindjä utus paharim, alo iä olo tamuäi, idjä melai intu tanah tuntang lewun keton.

15. Sining andau ikau akan manahor upahe, helo bara matanandau djari belep; krana iä puna pähä belom, tuntang atäie mangenang djetä; belä iä blaku intu Jehowa, mandawa ikau, palus dosam tä leket intu ikau.

16. Bapae djaton tau impatäi tagal anake, atawa anake tagal bapae, malainkan tagal dosae kabuate genep biti akan impatäi.

17. Äla mamingkok kabudjur olo tamuäi, kabudjur nolä; äla manduan pakaiän balo indu sanda.

18. Malainkan patut keton mingat, keton kea djari indu rewar olo hong tanah Misir, tapi Jehowa, Hatallan keton, djari maliwus keton bara hetä; tagal tä aku manjoho keton manumon gawi idjä kalotä.

19. Amon keton djari manggetem

tanan keton, kanatek idjä kapeteng talo inggetem tä djari balihi hong tana, äla keton haluli manduae; naughe djetä akan olo tamuäi, akan nolä, akan balo; mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton huang karä gawin lengän keton. — (3. Mos. 19, 9)

20. Amon keton djari manggerek batang undus keton, äla magasisik karä edae tinai; naughe idjä tisae akan olo tamuäi, akan nolä tuntang balo.

21. Amon keton djari mimpon buah pambulan anggor keton, äla mangasisik tinai buae, idjä balihi, naughe djetä akan olo tamuäi, akan nolä tuntang balo.

22. Patut keton mingat, keton djari indu rewar olo hong tanah Misir; tagal tä aku manjoho keton manumon prentah toh.

BAGI 25.

Arä ampin prentah beken tinai.

1. Djaka olo habantah, buah iä basara; tä maka hakim akan mambudjur idjä budjur, mahukum idjä parajap.

2. Tinai, djaka idjä parajap tä patut imukul, maka hakim akan manjoho olo tä impahikep, palus imukul, kahum iä aton, karäe tumon kahain kasalae.

3. Djaka iä imukul sampai äpat pulu, olo akan terai mamukul iä, belä paharim tä, amon iä pahalau imukul hindai, balalai papa intu matam.

4. Äla mambangus njaman sapi, idjä mihik talo ajum — (1. Kor. 9, 9.)

5. Amon olo hampahari melai

nindjä lewu, tuntang idjä biti äwen tä matäi djaton bara anak hatuä, tä sawan idjä matäi tä äla babanä tinai, amon sala bara kolae, baja paharin banae akan hindjä dengae, masawä iä, maradjur pasawän liau paharie.

6. Djadi, anake hatuä idjä solake inakan olo bawi tä akan injurat huang aran liau paharie, belä aran paharie tä lomat bentok Israel.

7. Tapi djaka olo tä djaton maku manganti balon liau paharie, tä maka ajupe idjä bawi tä akan manalih bauntonggang lewu, manalih bakas hetä, sambil hamauh: ajupku idjä hatuä djaton maku mambelom aran liau paharie huang Israel, iä djaton maku maradjur pasawän liau paharie denganku.

8. Tä maka bakas lewu akan mangahau olo tä, sambil hakotak dengae; djaka iä mangantjang aughe hantä, koae: aku djaton radjin masawä iä:

9. Tä maka sawan liau paharie, intu matan olo bakas tä, akan manggapi, mengkak sarumpahe silan paie, maludja baue, sambil hamauh: tumon toh olo tä patut iawi, idjä djaton maku mamangun ungkup human liau paharie.

10. Palns ungkup human olo tä akan inggarä olo Israel: ungkup human olo idjä halulus paie.

11. Djaka olo hatuä duä biti haklahi, tuntang sawan idjä tä hadari manalih, uka mawat banae bara lengän idjä mamukul iä, amon iä mandjudju lengäe manjinkap kahawen olo hatuä beken tä,

12. Maka keton akan manetek lengäe, äla matan keton manjantang iä.

13. Äla keton mingkes duä ampin batu dasing, idjä hai, idjä korik.

14. Äla mina huang human keton duä ampin epa, idjä hai, idjä korik.

15. Batun dasing keton patut ombet, tetek, tinai epa ain keton patut budjur, tetek, mangat umur keton pandjang huang tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

16. Krana olo handiai idjä kalotä gawie, indjilek Jehowa, Hatallan keton, toto karä olo handiai idjä sala bingkok gawie.

17. Ingat keton gawin Amalek dengan keton, kahum panggoet keton, limbah keton djari blua bara tanah Misir. — (2. Mos. 17,8.)

18. Iä mantakan keton kahum panggoet keton, sambil mampatäi karä bitin keton idjä lembä, awang djari balihi harian, kahum keton ujuh tuntang häka; iä djaton djari mikäh Hatalla.

19. Toh maka amon Jehowa, Hatallan keton, manjanang keton bara karä musoh keton huang tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton, tä maka keton akan mampalomat aran Amalek tä bara penda langit; äla keton kalapean prentah toh.

BAGI 26.

Moses mampalepah aughe mampudji olo Israel.

1. Tinai, amon keton djari tamä tanah, idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton, metoh keton djari mandino tä, tuntang melai hetä:

2. Tä maka keton akan manduan parut karä ampin buah, pa-

lembut tanah keton, idjä Jehowa, Hatallan keton, manengae akan keton; keton akan mina tä huang rantang, palus keton akan manalihäka, idjä djari intih Jehowa, Hatallan keton, uka mingkes arae hetä.

3. Keton akan manalih imam, idjä aton intu katika tä, sambil hamauh dengae: andau toh aku mangaku intu Jehowa, Hatallan, aku toto djari mandino tanah tä, idjä djari injumpah Jehowa akan tato hiang ita, handak manenga tä akan ita.

4. Maka imam akan manduan rantang tä bara lengän keton, sambil mingkes tä hong petak intu äka pain mesbeh Jehowa, Hatallan keton.

5. Limbah tä keton akan mangaku intu baun Jehowa, Hatallan keton, hapan augh toh: tatoku horan olo Aram, olo naniha bewai; iä djari babungkat akan tanah Misir, hetä iä manamuäi tuntang isut biti bewäi olo ajue; tapi hetä iä mandjadi utus olo idjä bakapal, abas, tuntang karäan karäe.

6. Tapi olo Misir mamapa mararat ikäi, manjoho ikäi paham bagawi.

7. Tä ikäi kahau kadarat intu Jehowa, Hatallan tato ikäi, palus Jehowa manarima augh ikäi, iä manampajah tjalakan gawi tuntang kapähän ikäi. — (2. Mos. 2, 23.)

8. Palus awi lengäe idjä kwasa Jehowa magah ikäi bara tanah Misir, iä manantadjok lengäe, manaräwen olo awi karä katae, awi gawie awang heran.

9. Tuntang iä djari magah ikäi tamä kaleka toh, iä djari manenga akan ikäi tanah toh, äka idjä nahasak djohontusun meto dengan madu.

10. Maka toh, itäm, aku djari mimbit parut karä bua tanah toh, idjä ikau, o Jehowa, djari manenga akangku. Tä keton akan mam-pelai bua tä intu baun Jehowa, Hatallan keton, tuntang keton akan sontop manjembah intu baun Jehowa, Hatallan keton.

11. Tuntang keton akan handjak atäi, ramirami tagal karä talo, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, tuntang ungkup human keton; keton dengan olo Lewi, tuntang tamuäi, idjä intu marak keton.

12. Amon keton manjukup manenga idjä dalam sapulu bara kari talo ain keton, hong njelo telo, djetä puna njelo indu manahor talo tä, maka keton akan manengä kea akan olo Lewi, akan olo tamuäi, akan nolä tuntang balo. mangat äwen tä kea kuman intu lewun keton, mandjadi besoh.

13. Tinai keton akan mangaku hong baun Jehowa, Hatallan keton: talo handiai awang patut imbaris, aku djari mimbite lepalepah bara humangku, aku djari manenga kea akan olo Lewi, akan tamuäi, akan nolä tuntang balo. tumon karä prentahm, idjä djari injohom aku; aku djaton djari malangkah idjä kabawak prentahm tä. djaton kea djari manalua talo enen.

14. Aku djaton djari hapan tä huang kadjakängku, aku djaton djari kuman tä kahum aku samarpali, aku djaton djari manengä belahe talo tä hapan nguan olo matäi; aku djari manumon augh Jehowa, Hatallangku, aku djari mawie tumon karä augh prentahm.

15. Sengok bara äkam idjä brasih, bara sorga, berkat Israel, utus olo ajum tä, tuntang tanah.

idjä djari inengam akan ikäi, tumon sumpahm akan tato ikäi, tanah idjä nahasak djohontusun meto dengan madu.

16. Andau toh Jehowa, Hatallan keton, manjoho keton manumon prentah tuntang hadat toh; haga djetä, lulus tä hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

17. Andau toh keton djari mangaku intu Jehowa, keton handak manempo iä, manduan iä akan Hatallan keton, keton handak manumon karä aughe.

18. Andau toh kea Jehowa djari mandjandji akan keton, iä handak manduan keton indu utus olo idjä baris ajue, tumon djari aughe dengan keton, asal keton mahaga karä prentahe;

19. Nakara iä mangkat keton bara karä utus olo, awang uras indjadiae, mandjadi indu tara, indu horumat, indu kahai, nakara keton toto utus olo idjä brasih akan Jehowa, Hatallan keton, tumon djari aughe dengan keton.

BAGI 27.

Prentah tahu berkat tuntang hukum patut ingaku olo.

1. Maka Moses tuntang karä bakas olo Israel manjoho olo arä, koae: Ingat karä prentah toh, idjä imetähku keton andau toh.

2. Maka djeha, limbah keton djari dimpah Jordan, hong tanah idjä karäh inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, keton akan mampendeng duä kabawak batu pandjang, manjapu djetä hapan ketok. — (Jos. 3, 17.)

3. Bintik hetä karä augh un-

dangundang toh, limbah keton djari dimpah, amon keton tamä tanah, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu, tumon djari augh Jehowa, Hatallan tato keton, dengan keton.

4. Limbah keton djari dimpah Jordan, tä keton akan mampendeng batu tä, idjä djari imetähku keton andau toh, hong bukit Ebal, sambil manjapu tä hapan ketok.

5. Hetä keton akan manampa mesbeh akan Jehowa, Hatallan keton, mesbeh batu; äla mamahat hundjue. — (2. Mos. 20, 25.)

6. Hapan batu kakai bewäi keton akan manampa mesbeh tä akan Jehowa, Hatallan keton, tuntang keton akan maluput parapah awang ingähu intu hundjue, akan Jehowa, Hatallan keton.

7. Tinai keton akan maluput hetä parapah tarimakasih kea, keton akan kuman hetä tuntang ramirami intu baun Jehowa, Hatallan keton.

8. Hapan pahat keton akan maminik intu batu tä karä bawak augh undangundang toh, tantu tantu tuntang tarang ampie.

9. Tinai koan Moses tuntang imam, olo Lewi tä, dengan hapus utus olo Israel: Talingan pinding keton, hining o Israel: andau toh keton mandjari utus olo ain Jehowa, Hatallan keton.

10. Tagal tä keton akan manumon augh Jehowa, Hatallan keton, keton akan malalus prentahe, dasar ai, idjä imetähku keton andau toh.

11. Maka Moses mametäh olo arä andau tä kea, koae:

12. Djetoh karä hamputan, idjä

akan mendeng hong bukit Garisim, uka mamberkat olo arä, limbah keton djari dimpah Jordan: Simeon, Lewi, Juda, Isaskar, Joseph, Benjamin. — (11, 29.)

13. Tinai djetoh hamputan, idjä akan mendeng manandipahe, hong bukit Ebal, uka manjapa: Ruben, Gad, Aser, Sebulon, Dan, Naptali.

14. Maka olo Lewi akan manggatang augh, masuman akan genep biti hapus olo Israel, hai augh:

15. Tarasapa olo tä, idjä mukir atawa manoaing hampatong dewa, talo kadjilek Jehowa, tampan tukang, sambil manjahokan djetä. Tä salepah olo arä akan tombah, koe: Amen.

16. Tarasapa iä, idjä manawah indu bapae. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

17. Tarasapa iä, idjä manandar toros tikas saran tanan paharie. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

18. Tarasapa iä, idjä mampalajang olo babutä hong djalan. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

19. Tarasapa iä, idjä mamingkok kabudjur olo tamuäi, kabudjur nolä tuntang balo. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

20. Tarasapa iä, idjä batiroh dengan sawan bapae, mantapäi kahowot bapae. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

21. Tarasapa iä, idjä manulah arepe dengan meto. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

22. Tarasapa iä, idjä batiroh dengan betaue, anak bapae atawa anak indue. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

23. Tarasapa iä, idjä batiroh dengan empoe idjä bawi. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

24. Tarasapa iä, idjä mampatäi paharie baselim. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

25. Tarasapa iä, idjä tarima upah, uka mampatäi olon, manusuh daha idjä djaton kasalae. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen.

26. Tarasapa iä, idjä djaton mahaga karä augh prentah toh, uka malalus djetä. Tä salepah olo arä akan tombah: Amen. — (Gal. 3, 10.)

BAGI 28.

I. Berkat indjandji. II. Hukum insuman.

I. — 1. Maka djaka keton manumoe toto augh Jehowa, Hatallan keton, sambil mahaga tuntang malalus karä preutah, idjä injohoku keton andau toh: tä maka Jehowa, Hatallan keton, karäh manggatang keton bara karä utus olo hong petak. — (3. Mos. 26.)

2. Karä berkat, idjä injewut toh, karäh sampai keton, asal keton manumon augh Jehowa, Hatallan keton.

3. Imberkat keton hong lewu, imberkat keton hong tana.

4. Imberkat bua knain keton, imberkat bua tanan keton, imberkat bua meton keton, parnakan sapin keton, kawan kambing tabirin keton.

5. Imberkat lontong keton, imberkat kandarrah keton, äka keton mopet tepong.

6. Imberkat panggoet keton, imberkat panulin keton.

7. Musoh keton, idjä handak malawan mawi keton, karäh injarah Jehowa, uka imukul intu baun keton; bulat djalan idjä

äwen tä karäh hagoet, manalih keton, tapi daraidaraia mahoroe djalan udju iä karäh hadari tinai bara baun keton.

8. Jehowa karäh manjoho berkat melai hong djurong keton, hong karä satiar gawiu lengän keton, iä karäh mamberkat keton hong tanah, idjä Jehowa, Hatallan keton, karäh manengae akan keton.

9. Jehowa karäh mangkat keton akae, mandjadi utus olo brasih akae, tumon iä djari manjupah akan keton, asal keton karäh mahaga prentah Jehowa, Hatallan keton, sambil manandjong mahoroe djalae.

10. Tä karä utus olo hong salepah kalunen karäh mitä, aran Jehowa djari impendeng intu bentok keton, palus äwen tä akan mikäh keton.

11. Jehowa karäh mampalaba keton dengan talo bahalap, intu bua knain keton, intu bua meton keton, intu bua tanan keton, hong tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, handak manenga tä akan keton.

12. Jehowa karäh muap akan keton panatau talo bahalap, langit tä, mangat manenga udjan akan tauah keton intu puna wajahe, uka mamberkat karä gawin lengän keton: keton karäh mandjaman talo akan arä utus olo, tapi keton dia akan mindjam.

13. Jehowa karäh manjoho keton mandjadi indu takolok, djaton indu ikoh, keton karäh ngambo hantä, djaton mamenda, asal keton mindiminding akan prentah, idjä injohoku keton andau toh, uka keton mahaga tuntang manumon djetä;

14. Asal keton äla mahiwang

sambil gantau bara karä augh, idjä injohoku keton andau toh, sampai keton omba dewa, manempo djetä.

II.—15. Tapi djaka keton marisang bara augh Jehowa, Hatallan keton, djaton maku mahagae, djaton maku manumon karä prentahe, karä hadat ai, idjä injohoku keton andau toh: tä maka karä sapa toh karäh sampai keton, buah keton.

16. Tarasapa keton hong lewu, tarasapa keton hong tana.

17. Tarasapa lontong keton, tarasapa kandarrah keton, äka mopet tepong.

18. Tarasapa bua knain keton, tuntang bua tanan keton, parnakan sapin keton, kawan kambing tabirin keton.

19. Tarasapa panggoet keton, tarasapa panulin keton.

20. Jehowa karäh manjoho sapa, tjalaka tuntang hukum mawi keton, mawi karä gawin lengän keton, karä satiar keton, sampai keton lomos, rusak badjeleng tagal kapapan gawin keton, basa keton djari undur bara aku.

21. Peres papa karäh injoho Jehowa leket intu keton, sampai keton djari lepah impalomose bara tanah, idjä ingkahimat keton, uka manjores tä.

22. Jehowa karäh hararepan keton hapan peres gambala, darem papa, mapui laso, peres pangu-man; hapan pandang, katada riwut, hapan mampamunggo talo; maka karä talo tä karäh mantakan keton, sampai keton djari rusak.

23. Batanglangit, idjä ambo takolok keton, karäh kilau tambaga, petak idjä iukong keton, karäh kilau sanaman.

24. Tantawus petak tuntang kawo Jehowa, Hatallan keton, karäh manenga akan tanah keton takirin udjan, bara langit talo tä karäh baduroh akan keton, sampai keton djari lomos rusak.

25. Jehowa karäh manjaragh keton, uka imukul intu baun karä musoh keton; bulat djalan idjä keton karäh hagoet, manalih äwen, tapi daraidaraia mahoroe djalan udju keton karäh hadari tinai bara baue; keton karäh indjakä karä kadjaan kalunen.

26. Hantun keton karäh indu kinan burong penda langit, tuntang meto hong petak, djaton karäh aton idjä mohah talo tä.

27. Jehowa karäh hararepan keton dengan samagh olo Misir, dengan peres blua daha, dengan kihis tuntang luta, idjä djaton taratatamba.

28. Jehowa karäh hararepan keton manggila keton, sampai atäi keton buntat, sabak kagilan keton.

29. Bentok andau keton karäh gajapgampa, kilau olo babutä gajapgampa hong kakaput, keton djaton karäh batuah hong karä djalanan keton, tapi hapus pabelom keton keton karäh irarat, irampas olo, tuntang djaton karäh aton idjä maliwus keton.

30. Keton karäh mamopoh olo bawi, tapi olo beken karäh batiroh dengae; keton karäh mamangun huma, tapi keton djaton akan mukonge; keton karäh mimbul pambulan anggor, tapi djaton kuman buae.

31. Sapin keton karäh impatäi intu baun keton, tapi keton djaton karäh omba kumae; kalidai keton karäh irampas haiak gitan keton, palus djaton buli keton ti-

nai; kambing tabiri keton karäh inenga akan musoh keton, tuntang djaton karäh aton idjä maliwus keton.

32. Anak keton hatnä bawi karäh injaragh akan utus olo beken, sampai matan keton akan mitä tä, mangenang iä nongkang andau: tapi djaton karäh aton kwasan lengän keton.

33. Bua tanan keton, karä pangulih gawin keton karäh kinan utus olo, idjä djaton djari kasenan keton, nongkang andau keton haradjur ihenjek, irenep olo.

34. Sampai sabak kagilan keton tagal karä perkara, idjä indu tampajah matan keton.

35. Jehowa karäh hararepan keton hapan baha papa intu utut tuntang buntis keton, sampai keton djaton taratatamba awi djetä, bara tatap pain keton palus sampai karapuron keton.

36. Jehowa karäh manganan keton, tuntang radjan keton, idjä djari iangkat keton marentah keton, uka mamenda utus olo idjä djaton djari kasenan keton, tato keton mahin dia kea, hetä keton karäh manempo hatalla beken, kaju tuntang batu.

37. Keton karäh mandjadi indu kadjilek, indu tindong tuntang hababaka karä utus olo, idjä akau hetä keton inganan Jehowa.

38. Kutoh binji karäh inawur keton hong tanan keton, tapi isut bewäi karäh inggetem keton;krana sangkalap karäh kuman tä.

39. Keton karäh mimbul pambulan anggor, tuntang nguan tä, tapi djaton kea keton karäh mihop anggor, uret karäh kuman tä lepah.

40. Kutoh batang undus karäh aton hapus tanah keton, tapi dja-

ton kea keton akan mohos arep keton hapan undus, krana bua undus tä karäh nalahäi.

41. Keton karäh manak hatuä bawi, tapi anak tä djaton kea akan keton, krana äwen karäh akan tawanan olo.

42. Karü batang bua, karä bua tanan keton, karäh indu bagin talo papa bewäi.

43. Olo tamuäi, idjä melai marak keton, karäh hai bara keton, djaladjalan hai hantä, tapi keton karäh korik, djaladjalan korik hantä.

44. Iä karäh mahatangan keton, tapi keton djaton tau mahatangan iä; iä karäh mandjadi indu takolok, tapi keton karäh indu ikoh.

45. Karä augh sapa toh karäh maroboh keton, manggoang keton, kuman keton, sampai keton djari lomos, basa keton djaton djari manumon augh Jehowa, Hatallan keton, uka mahaga prentahe tuntang hadat ai, idjä djari injohoe keton.

46. Indu kata, indu talo heran sapa tä karäh leket hong keton, tuntang hong salepah panakan keton palus katatali.

47. Basa keton djaton djari manempo Jehowa, Hatallan keton, hapan kahias dengan kahandjak atäi, metoh kutoh talo ain keton aton :

48. Maka keton akan manempo musoh keton, idjä karäh injoho Jehowa mawi keton, haiak keton blau, teah belai, halowai, haiak keton tapas talo handiai; musoh tä karäh mangkepan ugarsanaman intu tekok keton, sampai iä mampalomos keton.

49. Jehowa karäh mimbit utus olo mawi keton, idjä bara kedjau, idjä bara puting petak, kaliase ki-

lau trawang burong nasar, utus olo, idjä djaton keton harati basae :

50. Utus olo idjä tulas, karas, idjä djaton paraba baun olo bakas, djaton tau masi olo tabela.

51. Äwen tä karäh kuman bua meton keton, bua tanan keton, lepah lingis, sampai keton djari lomos; iä djaton karäh manisa akan keton gendom, anggor, undus, paranduan sapin keton, kawan kamping tabirin keton, sampai äwen djari marusak keton lepah lingis.

52. Äwen tä karäh mandjakä keton hong karä lewun keton, sampai hapus tanah keton balongkang pagar batun keton, awang gantong tuntang dähen, idjä äka kaharap keton; toto äwen tä karäh manjekä keton hong karä lewun keton hapus tanah keton, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

53. Sampai keton karäh kuman bna knain keton, isin anak keton hatuä bawi, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton, huang kikäh tuntang kadjakän keton, idjä hapan musoh marusak keton.

54. Sampai olo hatuä baris keton, idjä bihin belom bahara tumon karä kipen atäie, karäh bisit, sampai tulas dengan paharie, dengan sawae idjä intu sapangkue, tuntang dengan anake idjä tisae hindai,

55. Sampai iä djaton maku mambagi akan äwen tä belae isin anake, idjä kinae, basa djaton batisa bara karä ramoe indu panaho mahin dia, huang kikäh tuntang kadjakä tä, idjä hapan musoh keton hararepan keton hong karä lewun keton.

56. Sampai olo bawi kea baris keton, idjä bihin belom bahara,

tumon karä kipen atäie, sampai iä djaton maku mahundjeng petak tagal kabarae dengan karegae, karäh bisit, tulas alo dengan banae kea, idjä बहुत äka huange, tuntang dengan anake hatuä bawi,

57. Sampai iä djaton maku mam-bagi akae belae tabuni, idjä blua bara iä, tuntang belae anak awaue, idjä djari inakae, krana kabnate iä karäh kuman tä basilisilim, basa talo djaton haliai huang iä, huang kikäh tuntang kadjakä, idjä hapan musoh keton hararepan keton huang karä lewnn keton.

58. Djaka keton djaton mahaga, djaton manumon karä augh undangundang, awang tarasurat hong surat Torat toh, uka keton mikäh Ara idjä hai tuntang indu ingikäh ingarawan, djetä: Jehowa, Hatallan keton:

59. Tä maka tuntang heran gawie Jehowa karäh mahuknm keton palus panakan keton, hapan hukum idjä hai tuntang haradjur, hapan peres idjä papa tuntang ukoh.

60. Karä peres tanah Misir, idjä ingikäh keton, iä karäh mulese akan keton, peres tä karäh mung-gok keton haradjur.

61. Tinai karä ampin peres, karä hukum, awang djaton djari tarasurat hong surat Torat toh, Jehowa karäh manjohoe dumah kea mawi keton, sampai keton djari lepah lomos.

62. Keton karäh batisa mitimitik, mandjadi olo panjelat bewäi, keton, idjä बहुत kilau bintang hong langit karä bitin keton; djetä basa keton djaton djari manumon augh Jehowa, Hatallan keton.

63. Tumon bahnt puna kakilak

Jehowa, uka mamberkat keton, tuntang mangapal keton, kalotä maka katika tä kakilak Jehowa mandjadi, uka mamparusak mam-palomos keton, keton karäh irunap tinai bara tanah, idjä ingkahimat keton, uka manjores tä.

64. Krana Jehowa karäh mandarai keton akan marak karä utus olo, bara puting petak palus sampai putinge silae; hetä keton karäh manempo hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton, tato keton mahin dia kea, kaju tuntang batu.

65. Tinai marak karä utus olo tä kea keton djaton karäh tau sanang, djaton karäh aton äka tatap pain keton tau malajan, krana hetä Jehowa karäh manjoho atäi keton mangkariäng hantä, matan keton hambutä, tuntang hambaruan keton ujuh.

66. Sampai pabelom keton kilau mukong sambilo, handau hamalem keton karäh mikäh, keton djaton batantu katawan pabelom keton.

67. Handjewu keton karäh hamauh: kajah! käläh djaka djari kaput! tinai hamalem keton karäh hamauh: kajah! käläh djaka djari sawah! tagal kikäh atäi keton, idjä manaräwen keton, tuntang tagal karä talo awang inampajah matan keton.

68. Jehowa karäh mimbit keton buli tanah Misir, hapan banama, manjak djalan tä, idjä koangku bihin dengan keton: keton djaton akan mitä djalan tä tinai; hetä keton karäh manggau äka mandjual arep keton akan musoh keton, mandjadi reware hatuä bawi, tapi djaton karäh aton, idjä handak mamili keton.

BAGI 29.

Djandjin Hatalla dengan olo Israel inaheta tinai.

1. Djetoh karä augh djandji, idjä djari imetäh Jehowa Moses malaluse intu olo Israel hong tanah Moab, beken tinai bara djandji tä, idjä djari inampae dengan äwen tä hong Horeb.

2. Maka Moses mamumpang hapus utus olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Keton djari mitä talo handiai, idjä djari iawi Jehowa hong tanah Misir intu matan keton, dengan Parao, dengan karä olo ajue, dengan hapus ta-nahe;

3. Hukume idjä paham tä, idjä djari gitan matan keton, kata tuntang talo heran awang hai tä.

4. Tapi palus sampai andau toh Jehowa djaton djari manenga akan keton atäi idjä harati, matä idjä marenang, pinding idjä mahining.

5. Äpat pulu njelo aku djari manjoho keton mangumbang padang äka tunis benjem; pakaian keton djaton djari kupit, sarumpah keton djaton djari rotus intu pain keton.

6. Keton djaton djari kuman tepong, djaton djari mihop anggor, atawa talo ihop awang bahari, nakara keton katawan, aku Jehowa aton Hatallan keton.

7. Amon keton djari sampai kaleka toh, maka Sihon, radja hong Hesbon, tuntang Ogh, radja Basan, hagoet, manambang mamarang ita, maka ita mamukul äwen tä.

8. Palus ita djari manduan ta-nahe, tuntang djari manenga tä

indu joresan hamputan olo Ruben dengan olo Gad, tinai akan sabagi hamputan olo Manasse. — (4. Mos. 21, 21. 33; - 32, 33.)

9. Toh, maka laga keton karä augh djandji toh, sambil manumon tä, mangat keton pintar tuntang batuah hong karä ampin gawin keton.

10. Andau toh keton ratarata mendeng naharep baun Jehowa, Hatallan keton: mantir pamutjok karä hamputan keton, karä bakas keton, karä pangulun keton, karä hatuä salepah utus Israel;

11. Anak sawan keton, tinai olo tamuäi, idjä omba äka keton bapodok, sampai idjä manganju tuntang masip akan keton:

12. Mangat keton tamä djandjin Jehowa, Hatallan keton, tuntang sumpahe, idjä impendeng Jehowa, Hatallan keton, dengan keton andau toh;

13. Mangat andau toh iä mandähen keton mandjadi utus olo ajue, tuntang iä indu Hatallan keton, tumon djari augh dengan keton, tumon sumpahe akan tato keton, Abraham, Isaak äwen telo Jakob.

14. Maka aku mampendengdjandji tuntang sumpah toh djaton dengan keton bewäi,

15. Malainkan dengan keton, idjä andau toh hindjä ikäi mendeng he-toh naharep baun Jehowa, Hatallan ita, tuntang dengan olo tingkat harian, idjä djaton hindjä ita andau toh.

16. Krana tawan keton, ita djari melai hong tanah Misir, tuntang ita djari hagoet mahoroe arä utus olo.

17. Keton djari mitä talo kadjilek ain äwen, dewa matekiapi ain

olo tä, kaju tuntang batu, salaka bulau, idjä inempo olo tä.

18. Toh haga arep keton, belä melai marak keton olo hatuä bawi, atawa salepah ungkup olo, atawa hapus hamputan olo, idjä djari balekak atäie andau toh bara Jehowa, Hatallan ita, handak manempo hatallan karä utus olo tä, belä lembut marak keton uhat manjalundik ipu tuwä bewäi.

19. Tuntang alo olo tä mahining augh sapa toh, mikäh iä mamberkat arepe hong atäie, koae: aku karäh sanang bewäi, alo aku manumon angkat atäiku kabuatku; krana puna kea olo babusan tuntang olo teah belaie sama nihau haiak.

20. Toto, Jehowa djaton maku mampun iä, tapi kalaite tuntang kasangite karäh hasep mawi olo tä, karä augh sapa, idjä djari injurat hong surat toh, akan mahenjek iä, palus Jehowa karäh mampalomat aran olo tä bara penda langit.

21. Jehowa karäh mambaris iä bara karä hamputan olo Israel, uka iä katalahan, tumon karä augh sapan djandji, idjä tarasurat hong surat Torat toh.

22. Tä, maka pangereng idjä rahian karäh hamauh, karä anak keton, idjä belom rahian bara keton, tuntang karä tamuäi, idjä dumah bara kedjau, amon iä mitä hukum tanah toh, karä peres, idjä djari hapan Jehowa mamuat tanah toh,

23. Sampai salepah tanah kilau barirang dengan ujah, kilau äka kähü ampie, idjä djaton tau ialan, djaton lembut talo hetä, djaton mandjari pambulan, idjä djari imbalik, sama kilau Sodom, Gomora, Adama tuntang Seboim, idjä djari

imbalik Jehowa huang kalaite dengan kasangite; — (1. Mos. 19. 24.)

24. Tä maka sakarä utus olo karäh hamauh: buhen gawin Jehowa sampai kalotoh dengan tanah toh? narai bukue kasangite bungkar sampai kalotoh?

25. Tä olo karäh tombah aughe, koae: basa olo tä djari manganan djandjin Jehowa, Hatallan tatoe, idjä djari impendenge dengan olo tä, metoh iä magah äwen tä bara tanah Misir.

26. Tapi olo tä djari hagoet, manempo hatalla beken, sambil son-top intu djetä, hatalla idjä djaton djari kasenan olo tä, idjä djaton djari mamberkat iä.

27. Tagal tä kasangit Jehowa djari hasep mantakan tanah toli, uka manambelan karä augh sapa, idjä injurat hong surat toh.

28. Jehowa djari marunap iä bara tanahe, huang kalaite, kasangite tuntang kasingie idjä paham, balalu iä djari manganan olo tä akan tanah beken, kilau djari andau toh.

29. Talo basilim tä akan Jehowa, Hatallan ita, tapi talo bakarinalah tä akan ita tuntang anak ita, palus katatahi, uka ita mahaga karä augh Torat toh.

BAGI 30.

I. Djandjin Hatalla handak manduau olo ajue tinai, amon iä hobah. II. Olo Israel sindä tinai paham impudji, uka mahaga augh Hatalla.

I. — 1. **M**aka amon karä talo tä djari buah keton, berkat atawa karä sapa tä, idjä djari hatandajangu akan keton, tä keton karäh manahiu karä talo tä huang

atäi keton, intu marak karä utus olo, idjä akan tä Jehowa, Hatallan keton, djari manganan keton.

2. Tä atäi keton karäh hobah, buli Jehowa, Hatallan keton, sambil manumon augh, tumon talo handiai, idjä imetähku keton andau toh, keton tuntang anak keton, hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton. — (3. *Mos.* 26, 40.)

3. Tä maka Jehowa, Hatallan keton, karäh muap sipir keton tinai, iä karäh masi keton, palus mamumpong keton tinai bara marak karä utus olo, idjä akan tä Jehowa, Hatallan keton, djari mandarai keton.

4. Alo belaehe keton djari inganan sampai saran langit, bara hetä kea Jehowa, Hatallan keton, mahin karäh mamumpong keton tinai, bara hetä kea iä karäh manduan keton.

5. Jehowa, Hatallan keton, karäh magah keton tamä tanah tä tinai, idjä djari injores tato keton, keton karäh mandino tä, tuntang iä karäh mamberkat keton, mangapal keton paham bara tato keton.

6. Jehowa, Hatallan keton, karäh manjunat atäi keton tuntang panakan keton, nakara keton sinta Jehowa, Hatallan keton, hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton, mangat keton belom. — (*Esegh.* 11, 19.)

7. Maka karä sapa tä Jehowa, Hatallan keton, karäh nangkaruae bara keton, mangateke intn musoh keton, intu olo tä, idjä djari basingi tuntang mararat keton.

8. Tapi keton karäh hobah, sambil manumon augh Jehowa, malalus karä prentahe, idjä imetähku keton andau toh.

9. Jehowa, Hatallan keton, ka-

räh paham mampahambit keton huang karä gawin lengän keton, huang bua knain keton, huang bua meton keton, huang bua tanan keton. Krana Jehowa karäh mules tinai, manampajah keton, tntang kakilake mamberkat keton, kilau djari puna kakilake mamberkat tato keton.

10. Asal keton manumon augh Jehowa, Hatallan keton, sambil mahaga prentahe tuntang hadatai, idjä djari tarasurat huang surat Torat toh, asal keton hobah buli Jehowa, Hatallan keton, hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

11. Krana prentah toh, idjä imetähku keton andau toh, djaton manangkalau kaharatin keton, tinai djetä djaton kedjau bara keton.

12. Djetä djaton hong sorga, sampai keton tau hamauh: äwe indu mandai manalih sorga akan ita, mangat iä manduan tä akan ita, masuman tä akan ita, uka ita manumoe? — (*Rom.* 10, 6.)

13. Djaton kea djetä hila dipah tasik, sampai keton tau hamauh: äwe indu barajar dimpah tasik akan ita, mangat manduan tä akan ita, masuman tä akan ita, uka ita manumoe?

14. Malainkan augh tä puna tokep haliäi dengan keton, huang njaman keton, huang atäi keton, mangat keton manumoe.

II. — 15. Itä keton, andau toh aku djari hararahan akan keton pabelom kahalap, tinai pampatäi kapapa.

16. Krana andau toh aku manjoho keton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahoroe djalan ai, mahaga prentahe, hadate, dasare, mangat keton belom, dahang-

dahanga, mangat Jehowa, Hatallan keton, mamberkat keton hong tanah, idjä ingkahimat keton toh, uka manjores tä.

17. Tapi djaka atäi keton hules, keton djaton maku manumon aughe, malainkan palus omba tamput olo, sampai sontop intu hatalla beken, sambil manempo djetä:

18. Tä, maka aku masuman akan keton andau toh, toto keton akan rusak, djaton tahi keton karäh melai hong tanah, idjä inalih keton, dimpah Jordan, mangat manjores tä.

19. Langit tuntang petak induanguku andau toh mandjadi saksi mawi keton: pabelom dengan pampatäi djari hatandajangu akan keton, berkat tuntang sapa: toh, intih pabelom, mangat keton belom, keton tuntang panakan keton.

20. Sinta Jehowa, Hatallan keton, tumon aughe, leket hong iä; krana djetä puna pabelom keton, kapandjang umur keton, nakara keton melai hong tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato keton, Abraham, Isaak tuntang Jakob, handak manenga tä akäe.

BAGI 31.

I. Moses mampaterai arepe, tuntang mangkat Josua indu gantie. II. Iä manenga surat Torat akan imam, tuntang mametäh iä mambasa tä aknu olo arä. III. Hatalla masuman kadjarian olo Israel harian dapit.

I. — 1. Limbah tä Moses hagoet, masuman augh toh akan hapus utus olo Israel,

2. Sambil hamauh dengan äwen: Andau toh aku saratus duä pulu njelo umurku; aku djaton tau

kantäkantä hindai; tinai Jehowa kea djari hamauh denganku: ikau djaton akan omba dimpah Jordan tä. — (4. Mos. 20, 12.)

3. Bitin Jehowa, Hatallan keton, karäh dimpah helo baun keton, iä kea karäh mampalomos karä utus olo hetä bara baun keton, mangat keton manduan tanahe indu joresan keton. Josua karäh mimbit keton dimpah, tumon djari augh Jehowa. — (4. Mos. 27, 18.)

4. Jehowa karäh mawi olo hetä, sama kilau iä djari mawi Sihon äwen duä Ogh, radjan olo Amori, tuntang tanahe, idjä djari impalomose.

5. Maka metoh Jehowa manjargh olo tä akan keton, tä keton akan mawi iä tumon augh prentah, idjä djari imetähku keton.

6. Buah keton gagah menteng, äla mikäh, äla lalang kamen intu baun äwen, krana Jehowa, Hatallan keton, aton mampahaiak keton, iä djaton maku mambatak lengäe bara keton, djaton maku malih keton.

7. Maka Moses mangahau Josua, palus manjoho iä haiak hining hapus utus olo Israel, koae: Mentementeng ikau, äla rambang atäim; krana ikau karäh mimbit utus olo toh tamä tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tatoe, handak manenga tä akäe, tuntang ikau karäh mambagi tä akäe.

8. Maka bitin Jehowa idjä magah ikau; iä karäh mampahaiak ikau; iä djaton maku mambatak lengäe bara ikau, djaton maku malih ikau; äla mikäh, äla taräwen.

II. — 9. Tinai Moses mamintik surat Torat, sambil manenga djetä

akan imam, panakan Lewi tä, idjä mananggong patin-djandjin Jehowa, tinai akan karä bakas olo Israel.

10. Tuntang Moses mametähäwen tä, koe: Genep helat udju njelo, hong njelo sabat, wajah pesta tingkap dawen, — (15, 1.)

11. Amon hapus utus olo Israel manalih, manaharep baun Jehowa, Hatallan keton, hong äka idjä djari intihe, tä maka keton akan mambasa Torat toh intu pinding hapus utus olo Israel.

12. Pumpong olo arä, hatuä bawi, karä anak olo, karä tamuäi, awang hong karä lewun keton, mangat iä mahininge tuntang mangadje, uka iä mikäh Jehowa, Hatallan keton, tuntang mahaga sambil malalus karä augh Torat toh.

13. Mangat karä anake kea, idjä djaton djari katawan tä, mahining tuntang mangadji tä, nakara iä mikäh Jehowa, Hatallan keton, katahin andau umur keton hong tanah, idjä ingkahimat keton, hila dipah Jordan, uka manjores tä.

III. — 14. Maka Jehowa hamauh dengan Moses: Itäm, andau pampatäim djari tokep; kahau Josua, palus keton duä tamä tingkap-panjupa, mangat aku mametäh iä. Tä Moses äwen duä Josua lius, mendeng hong tingkap-panjupa.

15. Maka Jehowa mamprahan arepe huang tingkape, hong botop baunandau; botop baunandau tä mendeng intu bauntongggang tingkap.

16. Tä Jehowa hamauh dengan Moses; Itäm, ikau karäh batiroh matai hindjä tato hiangm; maka utus olo toh karäh manampara, omba habandong atäie dengan ha-

talla sala ain olo tanah tä, idjä ingkahimate, olo tä karäh malihiku, tuntang mangarak djandjingu, idjä djari inampaku dengan äwen.

17. Maka katika tä kasangitku karäh hasep mantakan iä, aku handak ngalapean iä, manjahokan baungku bara iä, nakara iä lepah rusak; kutoh hukum, arä ampın kadjakä akan buah olo tä, sampai iä karäh mangaku intu katika tä: djatonkah ita djari buah karä talo papa toh, basa Hatallan ita djaton intu bentok ita?

18. Maka aku handak manjahokan baungku intu katika tä tagal karä talo papa, idjä djari iawi äwen, krana olo tä djari mules arepe akan hatalla beken.

19. Toh, bintik njanji toh akan keton, adjar olo Israel njanji toh, paleket karä bawake intu njaman äwen, nakara njanji toh indu sakingku mawi olo Israel.

20. Krana aku handak mimbit utus olo tä tamä tanah, idjä djari injumpahku akan tatoe, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu; iä karäh kuman, tä amon iä besoh tuntang baseput, iä karäh mules ompat hatalla beken, sambil manempo djetä, palus manawah aku, sambil mangarak djandjingu.

21. Tä, amon talo papa tuntang kikäh buah iä, maka njanji toh mandjadi saksi, hamauh intu baue: krana djetä djaton akan indu kalapeae, nihau bara njaman panakae; krana tawangku pikir atäi, idjä djari ingandong olo tä andau toh kea, helo bara aku mimbit iä tamä tanah, idjä djari injumpahku akae.

22. Tä Moses mamintik njanji

tä, andau tä kea, sambil madjar olo Israel njanji tä.

23. Maka Iä mametäh Josua, anak Nun, koae: Mentementeng ikau, äla rambang atäim, krana ikau karäh mimbit olo Israel tamä tanah, idjä djari injumpahku akae; aku handak mampahaiak ikau.

24. Djadi, amon Moses djari terai mamintik karä bawak augh Torat huang surat, limbah karä augh surat tä djari lepah injurate,

25. Tä maka Moses mametäh olo Lewi, idjä mananggong patin-djandjin Jehowa, koae:

26. Duan surat Torat toh, ingkes tä darah patin-djandjin Jehowa, Hatallan keton, nakara djeta melai hetä, indu saksi malawan keton.

27. Krana tawangku karisang keton, kadungil keton; itä! andau toh kea, sangkom aku magon dengan keton, keton mahin djari marisang bara augh Jehowa; djaton paham haream keton karäh kalotä limbah aku matäi?

28. Pumpung akangku karä bakas hamputan keton, karä pangulun keton, nakara aku masuman karä augh toh intu pinding äwen, haiak manduan langit petak indu saksi malawan iä.

29. Krana tawangku, limbah aku matäi, toto keton karäh marusak djandji, undur bara djalan, idjä djari imetähku keton; tä maka intu katika harian keton karäh buah karä talo papa toh, basa keton djari mawi talo awang papa intu matan Jehowa, uka mungkar kalaite awi karä gawin lengän keton.

30. Tä, maka intu pinding sa-

karä olo Israel Moses manjewut karä augh njanji toh lepalepah:

BAGI 32.

Njanjin Jehowa.

---

1. Talingan pindingm, langit! aku handak hakotak; hining, o petak! karä augh njamangku.

2. Adjarku nahasak kilau udjan, aughku mahasor kilau ambon, kilau rihä buah oru, kilau enon buah karä sajor.

3. Krana aran Jehowa handak inaraku: tenga horumat akan Hatallan ita!

4. Iä toto Batukarang, karä gawie tunduh, krana karä djalan ai uras budjur; iä Hatallan katoto, brasih, djaton kasalae, iä puna budjur tetek.

5. Olon marusak djandjie, äwen djaton toto anake, baja iä hamputan matekiapi tumon puna kempange; iä puna utus olo idjä hules bingkok.

6. Kilen, kalotä ikau mamaläh Jehowa, o utus olo idjä humong paleng? djaton iä bapam, idjä manak ikau? djaton iä idjä manampa mandjarian ikau?

7. Ingat andau djaman horan, tahu njelon karä utus olo idjä solake; isek bapam, iä karäh masuman tä akam, karä bakasm, iä karäh manjarita tä akam.

8. Metoh Idjä Pangkahai tä mambagi joresan akan karä utus olo kalunen, katika iä mambaris karä panakan Adam, tä maka iä manantu karä saran tanahe tumon djumalah karä olo Israel.

9. Krana utus olo ajue tä puna

baris Jehowa, Jakob tä puna tukas bagin ai.

10. Iä sondau iä bihin hong padang tunis benjem, intu äka keang kamahau idjä njakungkong; Iä mangagalan iä, sambil madjar iä, Iä mahaga iä kilau bawak matan ai.

11. Kilau burong nasar madjik anake bara sarangae, manari tambuan anake, iä mambirang palapase, manduan anake, mananggong iä hundjun palapase:

12. Tumon tä kea Jehowa djari magah olo ai, hatalla beken djaton hindjä Iä.

13. Iä manjoho iä ngasiring mahalau karä kaleka gantong, mangat kuman pangulih tana, Iä manjoho iä minjup madu bara batukarang, undus bara baras bukit batu.

14. Iä pakanan iä hapan enjak tusun sapi, djohontusun kambing tabiri, isin kambing tabiri Basan awang baseput, gendom awang kapala bahalap; tinai keton djari mihop anggor awang urase.

15. Djadi, sana Jesurun (*idjä batuah, garar olo Israel*) mandjadi baseput, palus iä manjepak hapan paie; iä djari baseput lohelohek, bara banahat, tä iä djari nalingus Hatalla tä, idjä djari mandjadian iä, iä manalua Batukarang salamat ajue.

16. Iä djari manampa kabehue awi hatalla beken, äwen djari mungkar kasangite awi dewa talo kadjilek.

17. Iä djari maluput parapahe akan setan, djaton akan Hatalla; akan karä dewa awang djaton djari kasenae bihin, idjä taheta lembut, idjä djaton djari ingikäh tato keton.

18. Batukarang tä, idjä djari

mangandong ikau, djari nangka-lingaum, ikau djari ngalapean Hatalla, idjä djari manak ikau.

19. Amon Jehowa mitä tä, iä mandjilek äwen, tagal kalaite dengan anake hatuä bawi.

20. Balalu iä hamauh: aku handak manjahokan baungku bara äwen, handak mitä, kilen kea kahapus kadjariae tinai; krana äwen tä puna panakan olo bingkok haliai, djetä anak idjä djaton taraharap.

21. Iä djari manampa babelungku awi talo awang djaton toto Hatalla, iä djari mungkar kasangitku hapan talo haiang ajue; toh aku tinai handak manampa kabehue hapan olo, idjä djaton utus ajungku, hapan olo kapir awang humong aku handak mungkar kalaite. — (*Rom. 10, 19.*)

22. Krana apui kasangitku djari intokan, djetä akan manjeha palus sampai naraka, tuntang kuman tanah dengan pangulihe, sambil mangähu galang karä bukit kea.

23. Karä tjalaka handak ingumboku intu iä, karä anak panahku handak ilekasku mawi äwen.

24. Äwen karäh meher awi lau, iä karäh kinan darem tuntang peres papa; kasingan meto handak injohoku mawi iä, tinai katadan karä handipä hong petak.

25. Intu ruar maka padang karäh marampas iä, tinai kikäh huang karong, lepalepah pambudjange hatuä bawi, karä awau dengan olo idjä howan.

26. Kamängku: akan karä puting kalunen aku handak manganan iä daraidaraia, sampai leteng pangingat tahuu arae kea bara marak olon.

27. Tapi aku mangingang kadar-

hakan karä musohe, suro karä idjä malawan iä badjoho hamauh: lengän ita djari inggatang, djaton djaka Jehowa djari malalus karä talo tä.

28. Krana iä puna olo, idjä rusak awi karä akal tiroke, kaharati djaton huang iä.

29. Kajah! käläh djaka iä pintar, uka harati djetoh, uka mingat kahapus kadjariea.

30. Narai kea bukue, sampai idjä biti maharak äwen sakojan, duä biti manjasah sapulu kojan? djaton basa Batukarang äwen tä djari mandjual iä, basa Jehowa djari manjaragh iä?

31. Krana batukarang, äka singgoh olo tä, djaton kilau Batukarang ita; musoh ita kabuate mahin mangaku tä.

32. Krana batang anggor ajue kilau batang anggor Sodom, djetä bara tanah Gomora, buae tä tada, genep bawake bapait.

33. Anggor äwen tä kilau katanan naga, kilau perun handjalihan idjä paham kaharie.

34. Djaton karä perkara tä djari inantu hong aku, djari intjatjak tuntang djari ingkesku?

35. Baläh aton intu aku, toto aku handak mamaläh. Intu tikas wajahe maka paie karäh tanggarurus; krana andau karusake djari tokep, hukum indjeleng, idjä indu buah iä.

36. Krana Jehowa handak mahukum tuntang mambudjur utus olo ajue, iä karäh paham angkat asie tagal karä djipe; krana iä karäh tahu kwassae djari lilap, talo hai korik rata djari nihau.

37. Tä iä karäh hamauh: kwe karä hatallan äwen tä? kwe batukarang, idjä äka kaharape?

38. Idjä djari kuman enjak parapah awang injambalih äwen, idjä djari mihop anggor parapah talo ihope? käläh äwen tä mendeng toh, mawat mangalindong keton.

39. Aton toh keton kasene, tonggal aku bewäi Iä, tuntang sala bara aku djaton aton Hatalla hindai? aku mampatäi, aku mambelom, aku mampahimang, aku mampahalit, tuntang djaton idjä tau maliwus bara lengängku.

40. Aku handak manggatang lengängku akan langit, sambil hamauh: Aku belom palus katatahi.

41. Amon aku mangarinda padängku idjä njabintir, amon lengängku mimbing hukum: tä aku handak mamaläh mawi musohku, manjulung mawi idjä basingi aku.

42. Aku handak mambusau anak panahku dengan dahan, padängku akan kuman isin olo: dengan dahan olo awang impatäi tuntang tawanan, isin karä mantir musoh tä.

43. Lahap, keton handiai, idjä hindjä utus olo ajue, krana iä handak mamaläh dahan djipäe, iä handak mamaläh mawi karä musohe, tapi manjanjang tanah ain utus olo ajue.

44. Maka Moses hagoet, manjewut karä augh njanji toh intu pinding olo arä, äwen duä Josua, anak Nun tä.

45. Amon Moses djari teraf manjewut karä augh tä akan salepah utus olo Israel,

46. Maka koe dengan äwen: Ina huang atäi keton karä augh toh, idjä insumängku akan keton andau toh, mangat keton mandähäe intu anak keton, nakara äwen

tä kea mahaga tuntang manumon karä augh Torat toh.

47. Krana augh toh djaton augh haiang bewäi akan keton, malainkan djetä toto pabelom keton, awi augh toh kea umur keton karäh pandjang hong tanah, idjä inalih keton dipah Jordan, uka manjores tä. — (*Joh. 6, 63.*)

48. Limhah tä, andau tä kea, Jehowa hamauh dengan Moses, koae:

49. Dai bukit Abarim, iä tä Nebo, idjä hong tanah Moab, idjä tandipah Jerigho; tampajah tanah Kanaan, idjä handak inengaku akan olo Israel indu pagangan ajue.

50. Palus matäi hundjun bukit hetä, idjä djari indaim, uka ikau ingampeleng dengan tato hiangm; sama kilau kakam Aaron djari matäi hong bukit Hor, tuntang djari ingampeleng dengan tato hiange.

51. Basa gawin keton duä djari sala denganku intu bentok olo Israel, hong äka danum kanjaing tä, hong Kades intu padang tunis benjem Sin; basa keton djaton djari mahorumat aku intu bentok olo Israel. — (*4. Mos. 20, 13.*)

52. Maka ikau akan mitä tanah tä hila baum, idjä inengaku akan olo Israel; tapi bitim djaton akan tamä hetä.

BAGI 33.

Moses mamberkat olo Israel.

1. Djetoh berkat, idjä hapan Moses, olo ain Hatalla tä, mamberkat olo Israel helo bara iä matäi. — (*1. Mos. 49.*)

2. Koae: Bara Sinai Jehowa djari dumah, bara Seir iä djari lembut tanggoh olo toh, iä djari mansilak manjakowong bara bukit Paran, iä djari dumah mimbit bakojakojan kawan ajue idjä brasih; Torat tä kilau apui aton intu lengäe gantaue akan äwen.

3. Toto iä sinta olo kalunen: karä olo ajue idjä brasih uras intu lengäm; äwen karäh mondok darah paim, haiak mangadji augh ajum.

4. Moses djari manjaragh Torat tä akan ita, idjä indu joresan ungkup panakan Jakob.

5. Maka Iä djari indu radjan Jesurun, metoh karä kapalan olo arä, tuntang karä hamputan Israel djari hapumpang.

6. Ruben akan belom, djaton indu matäi, olo ajue akan melai.

7. Djetoh berkat akan Juda, koae: O Jehowa, tarima augh Juda, agah iä buli hamputae; soho lengäe magon ombet kwasae akae, käläh ikau indu pandohope manandipah musohe.

8. Akan Lewi koae: Urim tuntaug Tumin ajum akan magon melai intu olo ajum idjä brasih tä, idjä djari iningkesm hong Massa, idjä djari injaingm intu Meriba.

9. Idjä hamauh tahuu indu bapae: aku djaton mitä iä; tuntang idjä djaton maku kasene paharie, djaton maku katawan anake, malainkan idjä manumon augh ajum, toto mahaga djandjim:

10. Äwen tä karäh madjar Jakob karä hadatm, Israel tä Toraf ajum; iä karäh hagaro akam, maluput parapah hundjun mesbehm.

11. O Jehowa, berkat kaabas äwen, käläh mangilak gawin lengäe:

pelek sapak olo idjä malawan tuntang basingi iä, belä olo tä tau mendeng tinai.

12. Akan Benjamin koae: Iä idjä ingilak Jehowa, sanang bewäi iä karäh melai dengae, nongkang andau Iä karäh mangandjungen iä, bentok usoke äkae karäh melai.

13. Akan Josep koae: Tanahe karäh imberkat Jehowa, hetä kutoh bua bahalap awi langit, awi ambon, awi danum handalem tä, idjä penda petak;

14. Bna bahalap awi matanandan, bua bahalap haradjnr genep bulan;

15. Talo barega bara bnkit gantong, bara lungkoh idjä kata-tahi tä;

16. Ramon petak idjä kapala bahalap, kutoh tawon ramoe. Berkat ain idjä melai hong pulau duhi tä akan mohon hong takolok Josep, akan lingkaue idjä nasir intu marak karä paharie.

17. Kahaie kilau kahain sapi hatuäe, idjä solake inakan indue, tandoke kilau tandok badak, hapän tä iä karäh manampoh karä utus olo, mampalokang iä rimporimpong, sampai saran tanahe: djetä bapulupulu kojan ain Epraim, bakojakojan ain Manasse tä.

18. Akan Sebulon iä hamauh: Handjak, o Sebulon, tagal karä parajarm; ikau, o Isaskar, handjak tagal karä humam.

19. Äwen tä karäh mampakadja karä ntus olo manalih bukit Hatalla, hetä iä karäh maluput paparah awang tetek; krana iä manjurop berkat tasik, manduan padatau awang intu petak.

20. Akan Gad ia hamauh: Imberkat iä, idjä mampaluas tanah Gad; iä mandjungkang kilau singa

bakas, iä mamisak lengä tuntang takolok.

21. Iä djari mintih bagin tanah idjä tapakan, krana hetä idjä manenga Torat tä djari melai; tapi iä omba kea karä kapalan olo arä, uka malalus katetek Jehowa, tuntang kabudjure dengan olo Israel.

22. Akan Dan iä hamauh: Kilau singa tabela kalotä Dan, iä karäh manangkarap bara Basan.

23. Akan Naptali iä hamauh: O Naptali, ikau karäh besoh awi talo bahalap, kontep berkat Jehowa, hila barat hila salatan ikau karäh manjores.

24. Akan Aser iä hamauh: Aser karäh imberkat, bakapal anake, iä karäh ingilak karä paharie, iä mansulop paie huang undus.

25. Sanaman tuntang tambaga penda sarumpahm, tumon karä andaum sasar indahang, kalotä kea tuahm.

26. Djaton Hatalla kilau Hatalan Jesurun, idjä manari intu langit, uka mandohop ikau, tuntang kahaie ambo baunandau.

27. Äka kalindongm toto Hatalla idjä bara djaman horan tä, lengäe idjä katatahi tä marentah bentok ikau; iä karäh manganan musohm bara baum, sambil hamauh: lomos ikau!

28. Sanang tuntang imbaris Israel karäh melai; kalin Jakob karäh magon huang tanah äka gendom, äka anggor, tinai batanglangit hetä karäh manduroh ambon.

29. Selamat ikau, o Israel! äwe kilau ikau? ikan utus olo, idjä iliwus Jehowa, iä talawang pandohopm, tuntang padang kahaim. Karä musohm akan manjurok ikau,

tapi ikau karāh mahundja kalekae awang gantong.

BAGI 34.

Moses matāi.

1. Limbah tā Moses hagoet bara padang olo Moab, mandai bukit Nebo, idjä pangkahai marak bukit hatinggang Pisga, idjä tandipah Jerigho; hetā Jehowa masuman akae hapus tanah Gilead palus sampai Dan;

2. Tinai hapus Naptali, tinai tanah Epraim tuntang Manasse, tinai hapus tanah Juda tikas tasik lombah.

3. Tuntang tanah idjä hila salatan tā, padang Jerigho, lewu koroma tā, palus sampai Soar.

4. Limbah tā Jehowa hamauh dengae: Djetoh tanah, idjä djari injumpahku akan Abraham, Isaak tuntang Jakob, koangku: akan panakan keton aku handak manenga tā. Aku djari manjoho matam mitā tā, tapi ikau djaton akan dimpah kantā. — (1. Mos. 12, 7.)

5. Tumon tā Moses, rewar Jehowa tā, matāi hetā hong tanah Moab, hong njaman Jehowa.

6. Maka Jā mangubur iā hetā hong djana, hong tanah Moab, tandipah Betpeor. Olo djaton djari katawan āka kubure palus andau toh.

7. Moses saratus duā pulu njelo umure, metoh iā matāi; matae hindai djari kawus, kaabase hindai djari tendur.

8. Maka olo Israel manatum Moses hong padang Moab telo pulu andau katahie. Karā andau panatume panangise tagal Moses injukup.

9. Maka Josua, anak Nun, basuang rogh kapintar, krana Moses djari mandanan lengāe hundjun iā. Djadi olo Israel manumon aughe, sambil mawie kilau Jehowa djari mametāh Moses.

10. Maka rahian bara tā djaton hindai nabi lembut hong Israel, idjä kilau Moses, idjä kasenan Jehowa hataharep bau,

11. Huang karā kata tuntang talo heran, idjä djari injoho Jehowa iā malaluse hong tanah Misir mawi Parao, mawi karā oloe tuntang hapus tanahe;

12. Tinai huang karā gawi kwasa tā tuntang gawi panarāwen, idjä iawi Moses intu baun hapus utus olo Israel.

SURAT

J O S U A .

BAGI 1.

I. Hatalla mangarasan Josua. II. Josua manjoho olo manatap arepe.

I. — 1. Maka djadi limbah pampatäi Moses, rewar Jehowa tä, Jehowa hamauh dengan Josua, anak Nun, pangwiwa Moses, koae:

2. Rewarku Moses djari matäi; lius ikau toh, dimpah Jordan toh, ikau tuntang olo arä handiai, tamä tanah tä, idjä inengaku akan äwen, akan olo Israel.

3. Hapus tanah, idjä karäh ihundjeng tatap pain keton, djari inengaku akan keton, tumon aughku dengan Moses.

4. Bara padang tunis benjem tuntang bara Libanon sampai batang danum hai, Prat tä, hapus tanah olo Het, palus sampai tasik lombah intu hila barat, djetä tikas tanah keton.

5. Dialo idjä biti karäh tau mendeng malawan ikau katahin karä andau pambelom ajum; kilau aku djari manganggulo Moses, tumon tä kea aku handak manganggulo ikan; djaton aku handak ngalapean ikau, djaton kea aku malihi ikau.

6. Uräuräh tuntang mentementeng ikau, krana ikau akan mambagi indu joresan utus olo toh tanah tä, idjä djari injumpahku akan tatoe, handak manenga tä akae.

7. Baja uräuräh bewäi karetaretap atäim, uka ikau mahaga manumon karä augh salepah Torat, idjä djari imetäh rewarku Moses ikau, äla ikau manjampang bara tä sambil gantau, nakara ikau apik gawim huang karä äka panggoetm.

8. Surat Torat toh äla ikau ngalapeae bara totokm, malainkan kumang tä handau hamalem, mangat ikau huang karä gawim mahaga tuntang manumon karä augh, awang injurat hetä: tä karä tirokm akan mandjari, tuntang ikau karäh pintar gawim. — (*Masm.* 1.)

9. Djaton aku idjä manjoho ikau? Uräuräh, mentementeng ikau; äla ikau mikäh, äla taräwen, krana Jehowa, Hatallam, mampahaiak ikau huang karä panggoetm.

II. — 10. Tä maka Josua manjoho karä pangulun olo arä, koae:

11. Tandjong mahoroe salepah äka olo bapodok, soho olo arä, koan keton: awi keton manatap bahatan keton, krana hindai katelo maka keton karäh dimpah Jordan toh, tamä tanah keton, idjä inenga Jehowa, Hatallan keton, indu joresan keton.

12. Tinai Josua hamauh dengan olo Ruben, tuntang olo Gad, tinai dengan sabagi hamputan olo Manasse, koae:

13. Ingaingat keton karä augh, idjä djari imetäh Moses, rewar Jehowa tä, keton, koae: Jehowa,

Hatallan keton, djari manjanang keton, iä djari manenga tanah toh akan keton. — (4. Mos. 32, 20.)

14. Anak sawan keton tuntang karä meton keton soho melai hong tanah, idjä djari inenga Moses akan keton dipah Jordan hila toh, tapi karä keton idjä sanggam klahi batatap, hapadju akan hagoet helo baun karä paharin keton, sambil mando-hop äwen tä ;

15. Sampai Jehowa djari manjanang paharin keton kea, sama kilau keton, sampai äwen tä kea manjores tanah, idjä Jehowa, Hatallan keton, manenga akæ; limbah tä keton tau buli tanah joresan keton, idjä Moses, rewar Jehowa, djari manenga akan keton intu dipah Jordan hila toh, hila palem-but matanandau.

16. Tä, maka olo tä tombah augh Josua, koæ: Talo handiai, idjä djari injohom ikäi, ikäi handak malaluse, bararangai alo akan kwekwe ikau manjoho ikäi, ikäi handak hagoet.

17. Kilau ikäi djari manumon augh Moses huang talo handiai, tumon tä kea ikäi handak manumon aughm, asal Jehowa, Hatallam, mampahaiak ikau, tumon iä djari mampahaiak Moses.

18. Genep biti, idjä marisang bara aughm, idjä djaton maku manumon kotakm huang talo handiai, idjä injohom iä, olo tä akan impatäi; baja uräuräh, mentementeng ikau bewäi.

BAGI 2.

Josua manjoho olo mangalati lewu Jerigo; äwen tä ingalindong Rahab.

I. — 1. **M**aka Josua, anak Nun

tä, djari manjoho olo duä biti bara Sitim, hagoet mangalati basilisilim, koæ: Lius keton, kalati tanah tä, tuntang Jerigho. Maka äwen tä hagoet, tamä human olo bawi idjä lontäi, Rahab aræ; tuntang iä bara malem hetä.

2. Tä, maka olo mimbit brita akan radja Jerigho, koæ: Tawam, alem toh aton olo hatuä bara olo Israel djari kantoh, tantai mangalati tanah toh.

3. Tagal tä radja Jerigho manjoho olo manalih Rahab, koæ: Plua olo tä, idjä madja ikau, idjä djari tamä humam, krana olo tä djari kantoh tantai mariksa salepah tanah toh.

4. Tapi olo bawi tä djari manduan olo hatuä duä biti tä, manjahokan iä, palus iä hamauh kalotoh: Toto, olo hatuä djari manalih aku, tapi aku djaton djari katawan bara kwe olo tä.

5. Djadi olo lawoh matep bauntonggang lewn, amon andau djari kaput, maka olo hatuä tä djari hagoet, aku djaton katawan kangkwe tintue; käläh keton manggoang iä djeledjeleng, tau bewäi keton mandjakä iä tinai.

6. Maka olo bawi tä djari manjoho äwen duä tä mandai sapau lumæ, sambil manjahokan iä hetä penda batang pista, idjä djari inatajæ hetä.

7. Djadi, anakoloh radja hagoet, manggoang äwen tä, manjak djalan akan Jordan, mimes äka olo dimpah, tinai olo palus matep bauntonggang lewu, sana olo djari blua, idjä akan manggoang äwen tä.

8. Maka helo bara äwen duä batiroh, olo bawi tä mandai sapau, manalih iä,

9. Sambil hamauh dengan olo

hatuä duä tä: Tawangku, Jehowa djari manenga tanah toh akan keton, tinai pampikäh keton djari manjangkulep ikäi, karä olo tanah toh djari lenjoh atäie tagal panumah keton. — (2. Mos. 23, 27.)

10. Krana ikäi djari mahining, kilen Jehowa djari maneah tasik rudju intu baun keton, metoh keton blua bara tanah Misir; tinai talo handiai, idjä djari iawi keton dengan duä radjan olo Amori, Sihon äwen duä Ogh, idjä hila kanih Jordan, idjä djari ingahem keton.

11. Sana ikäi mahining tä, maka lenjoh angkat atäi ikäi, kamenteng olo handiai djari lepah nihau tagal panumah keton; krana Jehowa, Hatallan keton, toto Hatalla ngambo huang langit, palus ngiwa hundjun petak.

12. Toh aku blaku, sumpah dengangu intu Jehowa, basa aku djari masi keton, maka keton kea handak masi ungkup human apangku; tenga katan djandji akangku,

13. Keton toto handak mambelom apangku, induku, njhangku, tuntang paharingku, tinai talo handiai idjä ajue, keton handak maliwus hambaruan ikäi kea bara pampatäi.

14. Maka koan olo hatuä tä dengae: Käläh bitin ikäi matäi gantın keton, asal äla keton masuman gawin ikäi; tä, amon Jehowa manenga tanah toh akan ikäi, maka ikäi handak masi mangalindong keton.

15. Maka olo bawi tä muloh äwen bara panjengoke, hapan tali, krana äka humae hundjun kota batu intu lewu tä, iä belom hundjun kota batu tä.

16. Tinai iä hamauh dengan äwen

duä: Hakan arep keton akan bukit, belä olo awang manggoang tä hasondau dengan keton; sahokan arep keton hetä barang katelo andau katahie, sampai olo idjä manggoang tä djari buli, limbah tä käläh keton buli, mahoroe djalan keton.

17. Maka koan olo hatuä tä dengae: Tapi ikäi empas bara sumpah tä, idjä djari injohom ikäi mananggonge, amon ikau dia manunom augh ikäi toh:

18. Itäm, sana ikäi tamä tanah toh, maka ikau akan mandjarat tali bahandang toh mulohe bara baunsengok, idjä bara hetä ikau djari muloh ikäi, tinai ikau akan mamumpung huang humam toh indu bapam, karä njaham, tuntang karä olo ungkup human bapam.

19. Tapi äweäwe idjä blua bara humam, dahae manata takolok ai kea, ikäi empas bara kasalan; tapi olo handiai idjä hindjä ikau hong huma, djaka idjä biti karäh mantakan iä, tä dahae akan manata takolok ikäi.

20. Tapi djaka ikau masuman talo enen bara gawin ikäi toh, tä ikäi empas bara sumpah, idjä djari injohom ikäi mananggonge.

21. Koae: Käläh, djadi tumon augh keton. Limbah tä iä manjoho äwen duä tä hagoet, palus olo tä harikas. Tä olo bawi balalu mandjarat tali bahandang tä intu baunsengoke.

22. Maka äwen duä tä hagoet, tuntang iä sampai äka bukit, hetä iä melai katelo katahie, sampai olo idjä manggoang tä djari buli. Krana olo idjä manggoang tä djari mangumbang karä djalan, manggau äwen, tapi iä djaton djari sondaue.

23. Tumon tä maka olo duä bititä buli, mohon bara bukit, palus hanimpah, tuntang iä sampai Josua, anak Nun tä; tä iä manutor akä karä talo panjondaue.

24. Tinai iä hamauh dengan Josua: Toto, Jehowa djari manjaragh hapus tanah tä akan lengän ita, krana karä olo tanah tä djari balgalabah atäie intu baun ita.

BAGI 3.

Olo Israel dimpah Jordan manandjong, danum halilang.

1. Maka haiak djadjewu Josua misik, palus äwen tä harikas bara Sitim, manantarang Jordan, iä tuntut sakarä olo utus Israel samandiai; iä bara malem hetä, helo bara iä dimpah.

2. Maka djadi limbah katelo tä karä pangulu manandjong mahoroe äka olo bapodok,

3. Sambil manjoho olo arä, koae: Sana keton mitä patin-djandjiu Jehowa, Hatallan keton, tinai imam, olo Lewi tä, idjä mamikul tä, tä maka keton handiai kea iudu harikas bara äka keton, manuntut djeta.

4. Tapi buabuah, uka haradjur helat keton dengae barang duä kobjan hasa ukure; äla keton manggapi djeta; mangat keton katawan djalan, idjä indu ihoroe keton manandjong, krana bara horau keton djaton pudji mahoroe djalan tä.

5. Tinai Josua manjoho olo arä tä: Prasih arep keton, krana djewu Jehowa handak mawi talo heran hong bentok keton.

6. Tinai Josua manjoho imam kea, koae: Gatang patin-djandji

tä, palus tandjong helo baun utus olo arä. Tä äwen manggatang patin-djandji, balalu hagoet helo baun utus olo arä.

7. Krana Jehowa djari hamauli dengau Josua: Andau toh aku handak manampara mampahai ikau hong baun karä olo Israel, mangat olo tä katawan, aku aton mampahai ikau, kilau aku djari mampahaiak Moses kea.

8. Maka ikau akan manjoho imam, idjä mamikul patin-djandji. koam: sana keton mahundjeng saran danum Jordan, mendeng keton melai hong Jordan tä.

9. Tä koan Josua dengan olo Israel: Kantoh keton toketokep, hining karä augh Jehowa, Hatallan keton.

10. Tinai koan Josua: Djetoh indu katae keton mangasene, Hatalla idjä belom aton intu bentok keton, tuntang iä karäh manganäe lepalepah bara baun keton olo Kani, olo Het, olo Hewi, olo Peresi, olo Girgasi, olo Amori tuntang olo Jebusi.

11. Itä, patin-djandji ain pangkahai Tuhan, Tempon salepah petak, aton hanimpah Jordan tä helo baun keton.

12. Toh duan akan keton bara karä hamputan olo Israel olo hatuä, duäwalas bitit, midjämidjä bara genep hamputa.

13. Krana karäh, sana tatap pain imam, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, Tempon salepah petak, manindjak danum Jordan, tä danum Jordan idjä masoh bara ngadju, balalu bagetas hatantikas. palus tendä haleleng.

14. Djadi, amon olo tä harikas bara karä tingkape, handak dimpah Jordan, maka imam tä mani-

kul patin-djandji helo baun olo arä.

15. Tä, sana äwen, idjä mamikul pati tä, djari sampai Jordan, sana pain karä imam, idjä mamikul pati tä, djari manindjak saran danum, (maka danum Jordan tä haiak saran tiwinge manutup hapus pan-taie, katahin wajah getem tä.)

16. Balalu karä danum awang maso bara ngadju tendä, haleleng, palus mamulang kedjau, mimes lewu Adam, idjä tandipah Sartan; tapi danum idjä ngawa haradjur surut akan danau padang, iä tä danau ujah, sampai lepah teah; tumon tä olo arä tä dimpah tandipah Jerigho. — (2. Mos. 14, 21.)

17. Tapi imam, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, magon mendeng tanggar hong bohos kateahe intu bentok Jordan; djadi, hapus ntus olo Israel hanimpah mahoroe kateahe, sampai olo tä djari dimpah Jordan lepelepeh samandiai.

BAGI 4.

Olo manampa katan pangingate, djari dimpah Jordan awi kwasan Hatalla.

1. Djadi, amon olo arä tä djari lepah dimpah Jordan, maka Jehowa hamauh dengan Josua, koe:

2. Intih duäwalas biti olo hatnä bara utns olo tä, midjä midjä bara genep hamputae.

3. Soho äwen tä, koam: duan bara bentok Jordan toh, bara äka pain imam mendeng tä, duäwalas batu awang patut ampie, imbit tä dimpah, ingkes tä intu äka keton bapodok alem karäh.

4. Maka Josua mangahau olo

duäwalas biti tä, idjä djari intihe bara karä olo Israel, midjä midjä bara genep hamputae;

5. Tnntang Josua hamauh deng-an äwen: Lius keton akan bentok Jordan, darah patin Jehowa, Hattallan keton, duan genep bitin keton midjä midjä kabawak batu akan hndjun bahan keton, tumon karä hamputan utus olo Israel,

6. Nakara djetä indn kata akan keton. Amon anak äson keton dapit misek, koe: kanduen keton batu toh?

7. Tä maka keton akan tom-bah: djetä tagal karä danum Jordan djari bagetas awi patin-djandjin Jehowa, metoh iä hanimpah Jordan. Tumon tä batu tä indu pangingat olo Israel palus kata-tahi.

8. Maka olo Israel mawie tumon augh Josua; iä manduan duäwalas kabawak batu bara bentok Jordan, kilau augh Jehowa dengan Josua, tumon karä hamputan olo Israel, palus iä mimbis tä dimpah akan kalekae bara malem, tuntang mampendeng tä hetä.

9. Tinai Josua mampendeng duäwalas kabawak batu bentok Jordan kea intu äka imam tä mendeng, idjä mamikul patin-djandji tä; batu tä magon hetä palus andau toh.

10. Maka imam, idjä mamikul pati tä, magon mendeng hong bentok Jordan, sampai karä talo handiai djari ilalus, idjä sohon Jehowa intu Josua, uka masuman tä akan olo arä, tumon karä augh petäh Moses intu Josua. Maka olo arä mandjeleng arepe palus hanimpah.

11. Djadi, limbah olo arä handiai djari lepah hanimpah, tä pa-

tin Jehowa kea tuntang imam dimpah intu baun olo arä.

12. Maka olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse batatap hapadju hagoet helo baun olo Israel, tumon prentah Moses intu olo tä;

13. Eteke äpat pulu kojan hirah karä olo tä idjä batatap mamarang, hagoet helo baun Jehowa akan padang Jerigho.

14. Kalotä maka hong andau tä kea Jehowa mampahai Josua intu matan karä olo Israel, sampai olo tä mikah dengae, sama kilau iä djari mikah Moses katahin karä andau pambelome.

15. Maka Jehowa hamauh dengan Josua, koae:

16. Soho karä imam, idjä mami-kul patin-djandji tä, uka iä lompat bara palem pang Jordan.

17. Tä Josua manjoho imam tä, koae: Lompat keton bara palem pang Jordan.

18. Djadi, sana imam, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa tä, djari lompat bara bentok Jordan, sana tatap pain imam djari djakat saran tiwing, balalu karä danum Jordan tä haluli tinai akan äkae, masoh kilau helo hapus batang-danum.

19. Maka olo tä djari lompat bara Jordan intu andau sapulu, bulan idjä solake; limbah tä iä bapodok hong Gilgal, intu saran Jerigho, hila timor Jerigho.

20. Maka batu duäwala kabawak tä, idjä djari induae bara Jordan, impendeng Josua hong Gilgal.

21. Tuntang iä hamauh dengan olo Israel, koae: Amon anak äson keton dapit misek bapae, koae: kanduä batu toh?

22. Tä keton akan masanan akan

anak keton: mahoroe bohos ka-teahe olo Israel djari dimpah Jordan tä.

23. Krana Jehowa, Hatallan keton, djari mamandit danum Jordan hong baun keton, sampai keton djari hanimpah, sama kilau Jehowa, Hatallan keton, djari mawi tasik rarudju kea, idjä djari iman-dite hong baun ita, sampai ita djari lepah hanimpah;

24. Uka karä utus olo hong pe-tak kasene lengän Jehowa tä toto kwasa; tinai mangat keton hara-djur sining andau mikah Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 5.

I. Olo Israel injunat; iä mahaga Paska; man tä terai. II. Hatalla mamprahan arepe akan Josua.

I. — 1. Djadi, amon karä radjan olo Amon, idjä dipah hila toh Jordan, hila barat, tuntang karä radjan olo Kanani, idjä hong saran tasik, mahining, Jehowa djari maneah danum Jordan tä hong baun olo Israel, sampai ita djari lepah hanimpah: tä maka lenjoh angkat atäi olo tä, tuntang iä bagalah tagal olo Israel.

2. Katika tä Jehowa hamauh dengan Josua: Tapa akam lading batu, sunat tinai karä olo Israel pangereng idjä duä.

3. Tä Josua manampa lading batu; palus iä manjunat olo Israel hong lungkoh Aralot; (*kulop.*)

4. Maka djetoh bukue, Josua manjunat olo tä: basa karä olo idjä djari blua bara Misir, karä olo hatuä idjä sanggam parang, djari lepah matäi hong padang tu-

nis benjem, limbah äwen tä djari blua bara tanah Misir;

5. Krana karä olo awang blua bara tanah Misir, uras djari injunat; tapi karä olo idjä djari inakan hong padang tunis benjem, kahum panggoet olo arä, limbah olo djari blua bara tanah Misir, äwen tä samandiai hindai djari injunat.

6. Krana äpat pulu njelo katahie olo Israel mangumbang padang tunis benjem tä, sampai hapus pangereng olo idjä sanggam parang tä, awang djari blua bara Misir, djari lepah nihau, basa iä djaton maku manarima augh Jehowa; idjä akae Jehowa djari sumpah, iä djaton maku manjoho olo tä mitä tanah, idjä djari injumpah Jehowa akan tato olo tä, handak manenga tä akan ita, tanah idjä nahasak djohontusun meto tuntang madu. — (4. Mos. 14, 23.)

7. Maka anak hatuä ain äwen tä, idjä djari impendeng Jehowa gantin olo tä tinai, äwen tä injunat Josua, basa iä magon kulop, krana olo djaton djari manjunat äwen tä hong djalanae.

8. Djadi, limbah hapus utus olo tä lepah djari injunat, maka olo tä melai hong kalekae, hong äka olo tä bapodok, sampai äwen tä halit tinai.

9. Maka Jehowa hamauh dengan Josua: Andau toh aku djari makis kahawän tagal Misir tä bara keton. Tagal tä kaleka tä inggarä olo Gilgal, (akis), palus sampai andau toh.

10. Metoh olo Israel bapodok hong Gilgal, maka iä mahaga paska tä hong andau äpatwalas bulan tä kea, benteng halemäi, hong padang Jerigho. — (2. Mos. 12, 6.)

11. Maka andau idjä limbah paska tä, iä kuman talo palembut tanah tä kea, tepong idjä djaton iragi, intu andau djetä kea.

12. Maka andau tinai, limbah olo tä djari kuman gendom tanah tä, man tä terai, palus man tä djaton hindai intu olo Israel, malainkan iä kuman talo palembut tanah Kanaan huang njelo tä kea.

II.—13. Djadi rahian bara tä, amon Josua tokep Jerigho, maka iä manggatang matae, sambil manampajah; itä l aton olo hatuä mendeng tandipah iä, tuntang padang tatap injilak huang lengäe. Maka Josua manalih iä, sambil hamauh dengae: Ika toh baris ikäi, atawa baris musoh ikäi?

14. Koe: Dia; malainkan aku toh Mantir kawan parang ain Jehowa; toh aku djari sampai. Tä Josua sontop, mahingkep intu petak, sambil manjembah iä, haiak hamauh dengae: Narai augh Tuhangku dengan rewarm?

15. Maka Mantir kawan parang ain Jehowa manjoho Josua: Engkak sarumpahm bara paim, krana petak idjä äkam mendeng toh brasih. Balalu Josua mawie tumon auge. — (2. Mos. 3, 5.)

BAGI 6.

Jerigho dino tuntang irusak olo Israel.

1. **M**aka olo lewu Jerigho matet karä lawang kotae, tuntang lewu tä indjaga intu baun olo Israel, dialo idjä biti mahin dia tau blua tamä hetä.

2. Tä, maka Jehowa hamauh dengan Josua: Itäm, Jerigho,

tuntang radjac, tuntang karä oleo awang abas aku djari manjaraghe intu lengäm.

3. Keton handiai, idjä olo parang, akan lius mangalingkang lewu tä sindä dalam idjä andau; kadjahawen katahie gawin keton tumon tä.

4. Maka udju biti imam akan mimbit udju sarunai njelon kahandjak tä, mäton tä helo bara pati; huang andau udju keton akan manandjong mangaliling lewu tä hangkudju, limbah tä imam akan mampahiau sarunai tä. — (4. Mos. 10, 2.)

5. Djadi, amon sarunai tä impahiau olo, sana keton mahining augh sarunai tä, tä maka palus olo arä handiai akan malahap haihai aughc, tä kotan lewu tä gap karäh balongkang, balalu genep bitin keton akan tamä hetä, genep biti mandjudju tintun baue.

6. Tä, maka Josua, anak Nun, mangahau imam, sambil hamauh dengan äwen: Awi keton mamikul patin djandji tä, tinai udju biti inam akan mimbit udju sarunai njelon kahandjak tä helo bara patin Jehowa.

7. Tinai koac dengan olo arä: Lius, ngaliling lewu tä, kakarä biti idjä djari batatap akan hagoet helo bara patin Jehowa.

8. Djadi tumon augh Josua dengan olo arä; udju biti imam, haiak mimbit udju sarunai, hagoet helo baun Jehowa, mampahiau sarunaie; maka patin-djandjin Jehowa hagoet manuntut äwen tä.

9. Maka olo handiai awang tapat ganggamae uras manandjong helo bara imam, idjä mampahiau sarunai, tinai olo idjä indu tantanepe manuntut likut pati. Tumon

tä olo hagoet tuntang sarunai haradjur impahiau.

10. Maka Josua djari manjoho olo arä tä, koac: Äla keton malahap, augh keton mahin äla lembut, idjä kabawak kotak mahin äla akan blua totok biwih keton, sampai andauku manjoho keton, koangku: lahap! tä keton balalu malahap.

11. Tumon tä patin Jehowa tä mangaliling lewu tä sindä, limbah tä olo buli äkae bapodok tinai, melai hetä bara malem.

12. Limbah tä Josua misik haiak djadjewu, palus imam mamikul patin Jehowa.

13. Maka udju biti imam tä, idjä mimbit udju sarunai tä helo bara patin Jehowa, hagoet haiak mampahiau sarunai, tuntang olo idjä tatap ganggamae uras manandjong helo bara imam tä, tinai olo idjä tantanepe tä manuntut patin Jehowa; tumon tä olo tä hagoet, tuntang sarunai haradjur impahiau.

14. Tumon tä olo tä mangalingkang lewu tä sindä kea hong andau duä tä, limbah tä ia buli äkae bapodok tinai. Kadjahawen andau katahie gawie tumon tä.

15. Maka andau udju, haiak djadjewu, sana langit handak malüandang, olo tä hagoet, mangalingkang lewu tä hangkudju tingkat, rintinge tumon idjä helo kea, tapi hangkudju tingkat ia mangalingkang lewu andau tä.

16. Djadi, metoh tingkat idjä udju, amon imam mampahiau sarunai, koan Josua dengan olo arä: Lahap keton, kranah Jehowa djari manjaraghe lewu toh akan keton.

17. Tapi lewu tä indu ingerem akan Jehowa, lewu tuntang talo handiai awang huange, baja Ra-

hab, lontai tä, akan imbelom, iä tuntang olo handiai, idjä dengae hong humae, basa iä djari manjahokan sarohan, idjä djari injoho ita. — (2,14.)

18. Maka buabua keton haga arep keton bara talo kerem tä, belä keton mangerem arep keton awi keton manduan talo enen bara talo kerem tä, sambil manampa äka olo Isaael bapodok mandjadi äka kerem, tuntang matanah tä.

19. Malainkan karä salaka bulau, karä ramo tambaga sanaman, patut brasih akan Jehowa; talo tä patut ina intu gudang karä ramon Jehowa.

20. Tä, haiak sarunai impahiau, olo arä malahap. Djadi, sana olo arä mahining augh sarunai, tuntang malahap, gap kota balongkang, balalu olo arä lompat tamä lewu, genep biti mandjudju tintun haue. Tumon tä lewu tä dino awie.

21. Palus iä mangerem talo handiai idjä intu lewu, olo hatuä olo bawi, bakas tabela, sapi, kambing tabiri, kalidai, hapan baun padang.

22. Maka koan Josua dengan olo kalati duä biti tä: Tamä human olo bawi lontai tä, agah olo bawi tä blua bara hetä, tuntang karä talo awang ai, tumon sumpah keton dengae.

23. Tä olo tabela, olo kalati tä, tamä, mamplua Rahab tuntang indu bapae, tinai karä njahae tuntang karä talo handiai idjä ai, karä olo ungkup humae; iä mampelai äwen tä intu ruar äka olo Israel bapodok.

24. Maka lewu tä lepah lingis inusule, tuntang talo handiai awang huange, baja salaka bulau, tinai

ramo tambaga sanaman inae indu panatau human Jehowa.

25. Tumon tä Josua mabelom Rahab, lontai tä, tuntang ungkup human bapae, tinai talo handiai idjä ajue. Maka iä djari melai marak olo Israel palus sampai andau toh, basa iä djari manjahokan sarohan, idjä djari injoho Josua hagoet mangalati Jerigho.

26. Katika tä kea Josua manjapa, koe: Tarasapa olo tä intu baun Jehowa, idjä mangkemä mamangun lewu Jerigho toh tinai; iä akan manggalang tä intu anake idjä bakas, intu anake idjä busu iä akan mangkepan blawange. — (1. Radja 16,34.)

27. Tumon tä Jehowa mampahaiak Josua, taronge mananjap hapus tanah.

BAGI 7.

Aghan manakau talo kerem; iä buah hukum matäi.

1. Tapi olo Israel malangkah huang talo kerem tä; krana Aghan, anak Karmi, äson Sabdi, Sabdi anak Serah, olo hamputau Juda, manduan isut ramo kerem tä. Tä maka hasep kasangit Jehowa deng-an olo Israel. — (6,18.)

2. Djadi, Josua manjoho olo hagoet bara Jerigho manalih Ai, idjä tokep Betawen, hila timor Betel; iä manjoho äwen tä, koe: Murik kalati tanah tä. Maka olo tä hagoet, mangalati Ai tä.

3. Limbah tä olo tä buli Josua, sambil hamauh dengae: Dia usah olo arä lepah hagoet, ombet duä telo kojan biti bewäi lius, mawi

Ai tä, äla ikau mampahäka hapus utus olo arä, manjoho iä akan kanih, krana olo hetä isut bewäi.

4. Tumon tä maka telo kojan biti hirah baris olo arä tä hagoet; tapi olo tä tamburup bara baun olo Ai.

5. Olo Ai mampatäi telo pulu djahawen biti hirah baris olo tä, palus maharak manggoang olo tä bara bauntonggang lewue palus sampai Sabarim, mamukul olo tä hong datah bukit tä. Maka angkat atäi utus olo tä lenjoh, mandjadi kilau danum.

6. Tä maka Josua marabit pakaiäe, balalu mahingkep baue palus petak naharep patin Jehowa, sampai hamalem, iä tuntang karä bakas olo Israel, haiak mingkes kawo intu takoloke.

7. Koan Josua: Kajah! Tuhan, Jehowa: buhen kea ikau djari manjoho utus olo toh hanimpah Jordan, uka manjaragh ikäi akan lengän olo Amori, nakara marusak ikäi. Kajah! käläh djaka ikäi djari ombet huang ikäi, balalu djari melai hila dipah Jordan kanih.

8. Kajah Tuhan! kilen aughku toh, basa olo Israel djari mules likute akan musohe.

9. Amon olo Kanani, tuntang karä olo idjä mukong tanah toh, karäh mahining brita toh, maka iä karäh mangapong ikäi, mamalamat aran ikäi bara petak; kilen tinai gawim dapit dengan aram idjä hai tä?

10. Tä Jehowa hamauh dengan Josua: Mendeng, akan en ikau mahingkep intu petak?

11. Israel djari badosa; äwen tä djari manangkalau prentahku, idjä

idjä injohoku iä; iä djari manduan talo kerem tä, djari manakaue. djari milim tä, tuntang djari manjahokan djetä marak karä milike.

12. Tagal tä olo Israel djaton tau mendeng intu baun musohe, iä akan mules likute akan musohe, krana iä buah kerem; djaton aku handak mampahaiak keton hindai, djaka dia keton manganan kerem tä hara marak keton.

13. Mendeng, prasih olo arä tä, koam: prasih arep keton akan andau djewu; krana kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: aton kerem marak keton, o Israel; tagal tä keton djaton tau mendeng intu baun musoh keton, katahin keton djaton manganan kerem tä bara marak keton.

14. Maka haiak djadjewu keton akan manalih, habaris tumon karä hamputan keton; maka hamputan tä idjä äka kalabuae awi Jehowa, iä tä akan manalih habaris tumon karä djalahae, tinai djalahan idjä buah awi Jehowa, iä tä akan manalih habaris tumon karä ungupe, tinai ungkup idjä buah awi Jehowa, iä tä akan manalih midjä midjä biti.

15. Maka olo idjä buah, iä tä idjä kerem, iä akan inusul, bitie tuntang karä talo ajue, basa iä djari manangkalau prentah Jehowa, tuntang marajap intu marak Israel.

16. Tä, maka Josua misik haiak djadjewu, manjoho olo Israel manalih habaris tumon karä hampuae; maka buah hamputan Juda.

17. Djadi, amon iä manjoho hamputan Juda manalih, tä buah djalahan Serah; djadi, amon iä manjoho djalahan Serah manalih, genegenep bakase, maka buah Sabdi.

18. Ungkup djetä injohoe ma-

nalih midjä midjä biti, tä buah Aghan, anak Karmi, äson Sabdi, Sabdi anak Serah, olo hamputan Juda.

19. Maka koan Josua mawi Aghan: Tenga horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, o anak, kaku intu iä; suman akangku talo awang iawim, äla ikau milime intu aku.

20. Maka Aghan tombah augh Josua, koae: Toto aku djari badosa intu Jehowa, Hatallan olo Israel, kolotä kakai gawingku.

21. Aku djari mitä marak karä talo irampas tä badju pandjang, tampan olo Babel, idjä bahalap, barega, tinai duä ratus sekel salaka, tinai djudjur bulau behat limä pulu sekel, djeta ipengku palus induangku; itä, talo handiai tä injahokangku hong petak intu bentok tingkapku, salaka tä penda hetä kea.

22. Tä, maka Josua manjoho olo hadari, manalih tingkape tä; itä! talo tä injahokae hong tingkape, salaka penda hetä kea.

23. Maka äwen manduan talo tä bara bentok tingkape, palus mimbit tä akan Josua tuntang karä olo Israel, sambil manusuh tä hong baun Jehowa.

24. Tä, maka Josua tuntang sakarä olo Israel manduan Aghan, äson Serah tä, tuntang salaka, tinai badju pandjang bahalap, tuntang djudjur bulau tä, tinai anake hatuä bawi, tinai karä sapie, kalidaie, kambing tabirie, tingkape tuntang karä talo ajue, palus äwen mimbite akan djanah Aghor.

25. Tä Josua hamauh: Tumon ikau djari matanah ikäi, käläh Jehowa matanah ikau kea intu andau toh. Maka hapus utus olo Israel mamanting iä hapan batu,

tuntang manusul iä haiak karä talo ajue lepah lingis, balalu manawon tä hapan batu.

26. Iä mangutoh tujok batu intu hundjue, djeta magon aton palus sampai andau toh. Tumon tä Jehowa marombar kasangite; tagal tä kaleka tä bagarä djanah Aghor, (*kapähä*.) sampai andau toh.

BAGI 8.

I. Lewu Ai dinon olo Israel. II. Berkat tuntang sapa insuman hong bukit Ebal tuntang bukit Garisim.

I. — 1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Josua: Äla ikau mikäh, äla taräwen; duan olo handai idjä sanggam klahi, palus hagoet, parang Ai; itäm, radja Ai, tuntang karä olo ajue, lewue, hapus tanahe aku djari manjaraghe akan lengäm.

2. Maka ikau akan mawi Ai tä tuntang radjae, sama kilau ikau djari mawi Jerigho tuntang radjae, tapi ramoe tuntang metoe keton tau marampase akan keton; maka soho belaehe olo ajum mimpä intu likut lewu tä.

3. Tä Josua tuntang hapus kawan olo parang hagoet, mamarang Ai; Josua mintih telo pulu kojan olo, uras olo idjä toto sanggam klahi, palus manjoho iä hagoet hamalem;

4. Sambil mametäh iä, koae: Keton indu mimpä hong likut lewu; äla keton pahalau kedjau bara lewu, tuntang karäkarä keton patut tatap haradjur.

5. Maka aku, tuntang olo handiai idjä dengangku, handak marumpak lewu indu umpan; djadi,

sana olo tä manambang ikäi, sama kilau bihin, maka ikäi handak hadari bara baue.

6. Mangat olo tä lepah blua, manggoang ikäi, hapan ikäi mamisah iä bara lewue; krana olo tä karäh hamauh: äwen hadari bara baun ita, tumon bihin kea. Maka haiak ikäi hadari bara baue,

7. Tä palus keton lembut bara äka keton mimpa, balalu tamä lewu tä; krana Jehowa, Hatallan keton, handak manjaragh tä akan lengän keton.

8. Tinai sana keton djari manamä lewu, tusul lewu tä, tumon prentah Jehowa; itä, aku djari manjoho keton kalotä.

9. Tumon tä Josua manjoho olo tä hagoet, djadi, äwen tä manggau äkao mimpa; iä melai helat Betel dengan Ai, hila barat Ai; maka Josua alem tä melai marak utus olo arä.

10. Djadi, haiak djadjewu Josua misik, mamadju olo tä; palus iä hagoet tuntang karä bakas olo Israel, mimbit olo arä mangkahimat Ai.

11. Tinai hapus kawan parang idjä dengae, uras omba kea; maka iä djaladjalan tokep, sampai iä tandipah lewu tä; palus iä bapodok saran Ai hila utara, hetä aton djannah helat äwen dengan Ai.

12. Tinai iä mambarislimä kohan biti hirah, mampelai iä helat Betel dengan Ai, saran lewu hila barat, uka mimpa hetä.

13. Limbah tä iä match olo arä, hapus kawan parang tä, uka äwen melai hila utara lewu tä, tapi olo idjä mimpa tä aton hila barat lewu; alem tä maka Josua miar akan hentok djanah hetä.

14. Djadi, sana radja Ai mitä tä, maka iä manggulong arepe.

hagoet haiak djadjewu, tuntang karä hatuän lewu tä blua, manambang Israel, handak mantakan iä, radja tä tuntang karä olo ajue, intu katika awang djari inukase, hong padang hetä; krana iä djaton katawan aton olo mimpa hong likut lewu tä.

15. Maka Josua tuntang karä olo Israel nahadja arepe kilau kalah awi olo tä, palus hadari manjak djalan akan padang.

16. Tä olo hatuä handiai awang intu lewu iirak radja, mangat omba manggoang äwen tä; iä manggoang Josua, kalotä iä indjajong dengan lewue.

17. Dialo idjä biti olo hatnä melai hong Ai, djaton kea hong Betel, lepah iä blua manggoang Israel; iä malih lewue talampas, habanga, palus manggoang Israel.

18. Tä Jehowa hamauh dengan Josua: Tadjok lundjum, idjä hong lengäm, manintu Ai, krana aku handak manjaragh tä akan lengäm. Maka Josua manantadjok lundjue, idjä hong lengäe, manintu lewu tä.

19. Tä olo idjä mimpa manggulong arepe, blua bara kalekae, hadari, sana iä djari manantadjok lengäe, tamä lewu, palus manduan tä; tuntang iä manjikap arepe manusul tä.

20. Djadi, amon olo Ai mules arepe tampaliau, itä! asep lewue tä ngangkäwul akan langit, sampai olo tä djaton bara hila hadari kantä kantä, krana olo idjä hadari akan padang tä mnles tinai, manaharep idjä manggoang iä.

21. Krana Josua tuntang hapus olo Israel, sana iä mitä olo idjä mimpa tä djari manduan lewu, tuntang asep lewu tä ngangkäwul, maka iä mules, mantakan olo Ai tä.

22. Tinai äwen idjä djari manduan lewu, blua kea manambang, sampai olo Ai kapong awi olo Israel; belaehe olo Israel hila silae, belaehe hila silae, palus äwen mamukul olo tä sampai dialo idjä biti olo tä batisa, idjä biti mahin dia sampet hadari mahakan.

23. Maka radja Ai inawae belobelom, palus äwen magah iä akan Josua.

24. Djadi, limbah olo Israel djari mampatäi olo Ai lepah lingis hong tanan olo, tinai hong padang, idjä akan hetä iä djari manggoang äwen, amon olo tä samandiai djari balongkang awi baun padang, djari lomos haliai: tä maka olo Israel mules akan Ai tinai, mamukul tä hapan baun padang.

25. Maka karä olo idjä impatäie intu andau tä, hatuä bawi, iä tä duäwalas kojan karäe, uras olo Ai samandiai.

26. Maka Josua djaton halalian lengäe, idjä djari inantadjoke tuntang lundjue tä, sampai iä djari mangerem karä olo Ai tä.

27. Maka olo Israel marampas karä meto tuntang karä ramon lewu tä akae, tumon augh Jehowa intu Josua.

28. Palus Josua manusul Ai, mawi djetä mandjadi tujok karäwo, karahak kähu palus katatahi; djetä magon aton palus andau toh.

29. Maka radja Ai inggantonge hong kaju sampai halemäi; tapi amon matanandau lius belep Josua manjoho olo muloh hantue bara kaju, palus mandjakah tä darah bauntonggang lewue, haiak mampahai tujok batu hetä; djetä magon aton sampai andau toh. — (5.Mos.21,23.)

II.—30. Limbah tä Josua ma-

mangun mesbeh akan Jehowa, Hattallan olo Israel, hundjun bukit Ebal. — (5.Mos.27,4.)

31. Tumon Moses, rewar Jehowa, djari mametäh olo Israel, kilau karä aughe hong Torat Moses, mesbeli batu bewäi, idjä djaton imapak pahat hundjue; hundjun tä iä maluput paparah awang ingähu, tuntang paparah tarimakasih akan Jehowa.

32. Hetä iä mamintik kea hong batu belaehe Torat Moses, idjä djari imetähe olo Israel.

33. Maka salepah olo Israel samandiai, tuntang karä bakase, tuntang pangulue, tuntang hakime aton mendeng hasansila pati, tandipah baun imam, olo Lewi tä, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, karä tamuäi tuntang karä olo puna utus ai, belaehe silae hong bukit Garisim, tinai belaehe hila silae hong bukit Ebal, tumon augh Moses, rewar Jehowa, panjolake mamberkat olo Israel tä.

34. Limbah tä iä mambasa Torat tä, hai aughe, berkat tuntang sapa tä, tumon karä augh, idjä djari imintik hong Torat.

35. Idjä kabawak augh mahin dia, idjä djari inetäh Moses, idjä djaton imbasa Josua, hai aughe. akan hapus utus olo Israel, tuntang akan olo bawi, tinai akan anak olo, tuntang akan karä tamuäi, idjä belom marak olo tä.

BAGI 9.

Olo Gibeon manipu olo Israel, uka hadjan-dji dengae.

1. Djadi, amon talo tä lining karä radja, idjä hila toh Jordan, karä radja hong äka bukit tun-

tang intu äka rampar, tinai intu saran tasik lombah, tuntang intu balikat Libanon, iä tä olo Het, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi, tuntang olo Jebusi:

2. Tä äwen tä hapumpong, pakat lepalepah karä bitie, mamarang Josua tuntang olo Israel.

3. Tapi amon olo Gibeon mahining talo, idjä iawi Josua dengan Jerigho tuntang Ai,

4. Maka iä hapan akal, manjoho olo ampiampin sarohan, tuntang mamuat kadai kupit hong likut kalidaie, tinai pingkor anggor robo, barabit tuntang inumpang.

5. Tinai sarumpahe intu paie kupit, inumpang kea, tinai pakaian rotus indu hapae, tuntang karä tepong, idjä indu bahatae hagoet, uras keang, hakulat.

6. Maka olo tä hagoet manalih Josua hong äka olo Israel bapodok, intu Gilgal, palus iä hamauh dengae, tuntang dengan karä olo Israel: Ikäi djari dumah bara tanah kedjau, toh käläh keton hadjandji dengan ikäi.

7. Maka koan olo Israel dengan olo Hewi tä: Suro keton melai hong bentok tanah ikäi; kilen ikäi tau hadjandji dengan keton? — (2. Mos. 23, 32.)

8. Koan olo tä dengan Josua: Ikäi toh indu rewarm bewäi. Koan Josua dengan äwen: Äwe keton? bara kwe panumah keton?

9. Tombah olo tä: Bara tanah idjä kedjau haliai rewarm toh djari dumah, tagal aran Jehowa, Hatallan keton; krana ikäi djari mahining britae, karä talo handiai, awang djari iawie hong tanah Misir.

10. Tinai karä talo, idjä djari iawie dengan duä radjan olo Amori,

idjä hila kanih Jordan, Sihon radja Hesbon, tinai Ogh radja Basan, idjä bihin hong Asterot. — (4. Mos. 21, 21.)

11. Tagal tä maka karä bakas ikäi, tuntang karä olo idjä mangkalewu dengan ikäi, manjoho ikäi: duan bahatan keton akan hong djalan, lius manjondau olo tä, balalu hamauh dengae: ikäi toh indu rewar keton, käläh toh keton hadjandji dengan ikäi.

12. Tepong ikäi toh tuntang la-soe ikäi djari mimbite bara human ikäi indu bahatan ikäi, andau ikäi djari harikas manalih keton, maka toh, itäm, djetoj keang hadjohäi, tuntang kulakulat.

13. Tinai pingkor anggor toh djari injuang ikäi pesae taheta, toh itäm, djetoj djari barabit; tinai pakaian ikäi, sarumpah ikäi djari robo, awi djalan tä kedjau haliai.

14. Tä, maka olo tä manarima äwen tagal bahatae tä, djaton iä misek augh Jehowa.

15. Palus Josua hakabuah dengan olo tä, sambil hadjandji dengan äwen tä, handak mambelom iä; tuntang karä bakas utus olo arä tä sumpah dengae.

16. Tapi limbah katelo rahian bara iä djari hadjandji dengae, maka iä mahining, olo tä mangkalewu tokep hetä bewäi, iä melai hong bentok tanaha.

17. Krana amon olo Israel maradjur panggoete, maka hong andau telo iä manantarang lewun olo tä; karä lewue tä: Gibeon, Kepira, Beerot tuntang Kiriätjearim.

18. Maka olo Israel djaton mamarang olo tä, basa karä mantir utus ajue djari hasumpah dengae hapan aran Jehowa, Hatallan olo Israel. Tagal tä maka hapus

utus olo tä manjaing mantir kapalae.

19. Koan karä mantire tä dengan olo arä: Ikäi djari hasumpah dengan olo tä intu Jehowa, Hatallan Israel, tagal tä ikäi djaton tau mantakan iä.

20. Kilen gawie toh? patut ita mambelom iä bewäi, belä kalait hasep mawi ita, tagal sumpah, idjä djari injumpab ikäi dengae.

21. Tinai koan karä mantir tä dengan olo arä: Naughe olo tä belom bewäi, tapi ita handak manjoho iä mangaujn tuntang masip akan karä olo utus ita, kilau mantir djari masuman akae.

22. Maka Josna mambawa äwen, sambil hamauh dengae, koae: Buhon keton djari mamunga ikäi, koan keton: tanah ikäi kedjau haliai bara keton; maka toh keton melai bentok ikäi?

23. Tagal tä tarasapa keton, keton haradjur indn rewar olo, idjä manganju tuntang masip akan human Hatallangku.

24. Koan äwen tä, tombah augh Josua: Basa batantu djari insuman akan rewarm, Jehowa, Hatallan keton, djari mametäh reware Moses, iä handak manenga akan keton salepah tanah toh, tuntang handak mampalomos karä olo idjä mukong tanah toh bara baun keton: awi tä ikäi paham mikäh tagal pabelom ikäi intu baun keton, palus ikäi djari hapan akal kalotä.

25. Toh itäm, ikäi puna intu lengäm, awi dengan ikäi tumon kahalape tuntang kabudjure intu matam.

26. Maka iä mawi olo tä tumon augh; iä maliwus äwen bara lengän olo Israel, belä äwen tä mampatäi iä.

27. Tapi palus andau tä kea Josua manjaragh iä indu rewar, uka iä manganju tuntang masip akan olo arä, tinai akan mesbeh Jehowa, palus sampai andau toh, hong äka idjä karäh intih Jehowa.

BAGI 10.

Josua, awi dohop Hatalla, marapakalah olo Amori.

1. Maka djadi, amon Adouisedek, radja Jerusalem, mahining Ai djari dinon Josua, tuntang iä djari mangerem lewu tä, djari mawi Ai tuntang radjae, tumon iä djari mawi Jerighe tuntang radjae, tinai olo Gibeon djari mangabuah arepe dengan olo Israel, mamenda iä:

2. Tä, maka iä paham mikäh; krana Gibeon tä lewu hai, kilau lewun radja; djetä hai bara Ai, tuntang karä oloe uras menteng.

3. Tagal tä Adouisedek, radja Jerusalem, manjoho olo manalih Hobam, radja Hebron, Piream, radja Jarmut, Japia, radja Laghis, tuntang Debir, radja Eglon, nakara masuman akan äwen:

4. Kantoh keton, dohop aku, mangat ita mangahem Gibeon, basa äwen tä djari manjembah, mamenda Josua tuntang olo Israel.

5. Maka lima biti radjan olo Amori tä hapumpang, iä tä radja Jerusalem, radja Hebron, radja Jarmut, radja Laghis, radja Eglon, tuntang karä kawan parang ajue, palus iä mangapong Gibeon, marang maranggar tä.

6. Maka olo Gibeon manjoho olo manalih Josua hong Gilgal, hong äka äwen bapodok, koae:

Æla ikau mambatak lengäm bara rewarm, talih ikäi gulogulong, liwus ikäi, awat ikäi, krana karä radjan olo Amori, idjä melai hong tanah bukit, djari pakat mantakan ikäi.

7. Tä maka Josua hagoet bara Gilgal, tuntang olo parang samandiai, uras olo idjä menteng klahi.

8. Krana Jehowa djari hamauh dengan Josua: Æla ikau mikäh olo tä, krana aku djari manjaragh iä intu lengäm; dialo idjä biti olo tä karäh mendeng intu baum.

9. Tumon tä gap Josua dumah manantarang olo tä, krana hapus idjä malemalem iä djari lagoet bara Gilgal.

10. Maka Jehowa manaräwen olo tä intu baun olo Israel; iä mamukul mandarai äwen tokep Gibeon, palus iä manggoang olo tä mahoroe djalan idjä akan Bethoron, mamukul iä palus sampai Aseka tuntang Makeda.

11. Djadi, kahum pandarin olo tä bara baun olo Israel, metoh iä mohon akan Bethoron, maka Jehowa malaboh udjan karangan hai bara langit, mawi äwen, palus sampai Aseka, hapae mampatäi äwen tä; djadi paham arä kea idjä matäi awi udjan karangan, bara idjä matäi awi padang olo Israel.

12. Katika tä, metoh andau Jehowa manjaragh olo Amori akan olo Israel, Josua hakotak dengan Jehowa; limbah tä iä hamauh intu baun sakarä olo Israel: Tendä, matanandau, tambuan Gibeon, tinai ikau, bulan, hong djanah Ajalon!

13. Palus matanandau manetep, tuntang bulan tendä, sampai utus olo tä djari ombombet mamalah mawi musohe. Djaton talo tä djari tarasurat huang surat Jasar? Ma-

tanandau melai tanggar hong batang langit, djaton maku belep hapus idjä andau katahie.

14. Helo djaton djari aton andau kilau andau tä, rahian mahin djaton kea, sampai Jehowa kalotä manarima augh olon; krana Jehowa mamarang akan olo Israel.

15. Limbah tä Josua buli, tuntang sakarä olo Israel haiak dengae, akan äkae bapodok hong Gilgal.

16. Maka radja limä tä djari hadari, manjahokan arepe huang lowang idjä darah Makeda.

17. Tä olo masuman akan Josua: Radja limä tä djari sondau, njahokan arepe huang lowang idjä darah Makeda.

18. Maka koan Josua: Baring batu hai akan tumbang lowang tä, soho olo manonggo iä.

19. Tapi äla keton terai, malainkan goang musoh keton, patäi djadjalan bara awang harian, äla manjoho iä mahakan akan lewue, krana Jehowa, Hatallan keton, djari manjaragh iä akan lengän keton.

20. Djadi, amon Josua tuntang karä olo Israel djari terai mamukul olo tä, sampai olo tä lepah lenjoh lala, tuntang isut awang batisa tä djari mahakan akan lewue awang hakota dähen:

21. Tä maka karä olo Israel buli Josua, hong äka bapodok intu Makeda, dengan kasanange bewäi; dialo idjä biti petah marakang idjange, mawi olo Israel.

22. Limbah tä koan Josua: Uap tumbang lowang tä, plua radja limä tä bara lowang, imbit tanggoh aku.

23. Maka olo mawie tumon aughe, palus mamplua radja limä tä bara lowang, radja Jerusalem, radja He-

bron, radja Jarmut, radja Laghis, radja Eglon, balalu mimbit iä akæ.

24. Djadi, limbah iä djari mamplua radja tä manaharep Josua, maka Josua mamumpang karä hatuän olo Israel, sambil hamauh dengan karä mantir olo parang, idjä djari omba iä: Etoetoh keton, danan pain keton hong ujat karä radja toh. Maka mantir tä manggapi, mandanan paie hong ujat radja tä.

25. Tä Josua hamauh dengan karä mantir tä: Æla keton mikäh, äla taräwen, baja uräuräh, mentementeng keton, krana tumon toh Jehowa karäh mawi karä musoh keton, idjä imarang keton.

26. Limbah tä Josua manjoho olo mampatäi radja tä, manggantong iä hong limä toros kaju; kalotä iä bagantong hong kaju tä sampai hamalem.

27. Maka amon matanandau lius belep Josua manjoho olo muloh hantun olo tä bara toros kaju, palus olo mandjakah iä hong lowang, idjä hetä iä djari manjahokan arepe; tinai olo mingkes arä batu hai hong tumbang lowang tä, idjä magon hetä palus andau toh. — (8, 29.)

28. Hong andau tä kea Makeda dinon awi Josua, iä mangahem lewu tä hapan baun padang, iä mangerem radjae tuntang karä oloe awang hetä, dialo idjä bitu ilihie manisa; iä mawi radja Makeda sama kilau iä djari mawi radja Jerigho.

29. Limbah tä Josua tuntang sakarä olo Israel maradjur panggoete, bara Makeda palus sampai Libna; tuntang iä mamarang Libna.

30. Maka Jehowa manjaragh lewu tä kea akan lengän olo Israel, tuntang radjae; iä mawi äwen tä

hapan baun padang, lepal lingis olo handiai awang melai hetä, djaton iä manisa idjä bitu mahin dia: iä mawi radjan olo tä sama kilau iä djari mawi radja Jerigho.

31. Limbah tä Josua tuntang sakarä olo Israel maradjur panggoete, bara Libna palus sampai Laghis, balalu iä mangapong tuntang mamarang lewu tä.

32. Maka Jehowa manjaragh Laghis akan lengän olo Israel, huang andau duä lewu tä dinon awie, palus iä mamukul olo hetä hapan baun padang, lepal lingis olo handiai awang melai hetä, tumon karä gawie dengan Libna kea.

33. Tä Horam, radja Jeser, dumah handak mandohop Laghis, tapi Josua mamukul iä tuntang karä olo ajue, sampai djaton idjä bitu tisae balihi.

34. Palus Josua tuntang karä olo Israel maradjur panggoete bara Laghis sampai Eglon, palus iä mangapong, mamarang lewu tä.

35. Maka lewu tä dinon awie palus sana andae sampai kea, tä iä mamukul olo hetä hapan baun padang, lepal lingis olo handiai awang hetä ingereme andau tä kea, tumon karä gawie dengan Laghis kea.

36. Limbah tä Josua tuntang karä olo Israel hagoet bara Eglon, manantarang Hebron, palus mamarang lewu tä.

37. Lewu tä dinon awie, palus iä mampatäi olo hetä hapan baun padang, radjae, tuntang karä patatai lewu tä, tuntang olo handiai idjä melai hetä, iä djaton manjoho idjä bitu batisa belom, tumon karä gawie dengan Eglon kea; iä mangerem karä lewu tä, tuntang olo handiai, awang melai hetä.

38. Limbah tä Josua tuntang karä olo Israel buli, marumpak Debir, palns mamarang lewu tä.

39. Lewu tä dinon awie, tuntang radjae, tuntang karä patatai lewu tä, maka iä mampatäi olo hetä hapan baun padang, iä mangerem olo handiai, idjä melai hetä, djaton manjoho idjä biti batisa, sama kilau gawie dengan Hebron, kalotä kea iä mawi Debir tuntang radjae, tinai tumon gawie dengan Libna tuntang dengan radjae kea.

40. Tumon tä Josua mamukul salepah tanah tä, äka bukit hatinggang, tanah hila salatan, tanah rampar, tuntang karä petak saran batangdanum, tuntang karä radjae, djaton iä manisa idjä biti mahin dia; iä mangerem talo handiai idjä bara tahaseng, tumon prentah Jehowa, Hatallan olo Israel. — (5. Mos.20,16.)

41. Josua mamukul olo tä bara Kadesbarnea palus sampai Gasa, tinai salepah tanah Gosen kea, palus sampai Gibeon.

42. Haradjur hong panggoete sindä Josua mamukul karä radja tä, tuntang manduan tanahe, krana Jehowa, Hatallan Israel, mamarang akan Israel.

43. Limbah tä Josua, tuntang karä olo Israel, buli äkae bapodok hong Gilgal.

BAGI 11.

Olo Kanani impalomos awi olo Israel.

1. Djadi rahian bara tä, amon Jabin, radja Hasor, mahining brita tä, maka iä manjoho olo manalih Jobab, radja Madon, tinai radja Simron, radja Aghsap.

2. Tinai karä radja, idjä melai äka bukit hila utara, tuntangintu tanah rampar hila salatan danau Kinerot, tinai intu tanah randah, tuntang intu Napotdor, idjä intu saran tasik;

3. Manalih karä olo Kanani, idjä hila timor, hila barat, tuntang olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Jebusi, idjä hong tanah bnkit, tinai olo Hewi, idjä melai balikat Hermon hong tanah Mispa.

4. Karä radja tä uras hagoet, haiak karä kawan olo parang ajue, karäan karäe, kilau baras hong saran tasik, tinai kutoh hadjarae tuntang karetae.

5. Karä radja tä hapumpung, iä hagoet, bapodok bulabulat darah danau Merom, handak mamarang Israel.

6. Maka Jehowa hamauh dengan Josua: Äla mikäh baun olo tä, krana andau djewu, katika tumon toh kea, aku handak manjaragh olo tä imukul samandiai intu baun Israel; karä hadjarae akan inim-pangm, karä karetae akan inusulm.

7. Maka Josua, haiak hapus kawan olo parang, mantekas marumpak iä darah danau Merom, balalu maroboh mamok olo tä.

8. Tä Jehowa manjaragh olo tä akan lengän Israel, äwen tä mamukul iä, palus manggoang iä sampai lewu Sidon idjä hai, sampai Misreptomaim, tuntang padang Mispä hila timor; iä mamukul olo tä, sampai djaton batisa, idjä mahin dia.

9. Maka Josua mawie tumon prentah Jehowa, karä hadjarae inim-pange, karä karetae inusule.

10. Limbah tä Josua mules tinai, paradjure tä kea, iä mampakalah lewu Hasor, tuntang mampatäi ra-

djae hapan baun padang; krana Hasor tä bihin kapala karä kara-djaan hetä.

11. Tinai iä mampatäi karä olo hetä hapan baun padang, sambil mangerem tä, djaton batisa awang bara tahaseng; maka Hasor tä inusule.

12. Josua mandino karä lewun sakarä radja tä, tuntang karä radjae impatäie hapan baun padang, sambil mangerem iä, tumon prentah Moses, rewar Jehowa. — (5. *Mos.* 20, 16.)

13. Tapi karä lewu, idjä hong bukit, olo Israel djaton manusule, baja Hasor bewäi, djetä inusul Josua.

14. Karä ramon lewu tä tuntang karä metoe irampas olo Israel akae; tapi karä oloe impatäie hapan baun padang, sampai olo tä lepah lomos; iä djaton manisa awang bara tahaseng, idjä biti mahin dia.

15. Kilau Jehowa djari mametäh reware Moses, tumon tä kea Moses mametäh Josua; maka Josua malalus karä aughe tä, sampai dialo idjä karä augh tä nihau, awang djari imetäh Jehowa intu Moses.

16. Tumon tä Josua manduan hapus tanah tä, äka bukit hatingsang, hapus tanah hila salatan, hapus tanah Gosen, tanah randah, tanah rampar, bukit hatingsang Israel, tuntang äka rampar idjä hetä.

17. Bara bukit halangai, idjä inukat mimes Seir, sampai Baalgad, hong saran Libanon, intu pain Hermon; karä radjae kea dinon awie, tuntang iä mampatäi äwen.

18. Maka paham katahin Josua mamarang karä radja tä.

19. Djaton lewu beken idjä ma-

njembah, mamenda olo Israel, baja olo Hewi, idjä melai hong Gibeon; karä lewu awang beken dinon äwen tä awi parang. — (9, 15.)

20. Krana awi Jehowa kea atäi olo tä inekang, sampai olo tä bahanji manambang, mamarang olo Israel, nakara iä mangerem olo tä, tuntang olo tä djaton iasie, tapi uka olo tä impalomose, tumon Jehowa djari mametäh Moses.

21. Katika tä kea Josua dumah, mampalomos karä olo Enak bara äka bukit, bara Hebron, bara Debir, bara Anab, bara salepah bukit hatingsang Juda, tuntang bara hapus bukit hatingsang Israel. Josua mangerem olo tä tuntang karä lewue.

22. Dialo idjä biti karä olo Enak tä batisa huang tanah olo Israel: baja huang Gasa, huang Gat tuntang huang Asdod olo tä magon aton.

23. Tumon tä Josua manduan salepah tanah tumon karä augh, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses; limbah tä Josua manenga tanah tä indu joresan olo Israel, tumon karä ungupe, tumon karä hamputae. Maka tanah tä malajan parang.

BAGI 12.

Karä radja idjä djari impakalah olo Israel.

1. Maka djetoh karä radja hong tanah tä, idjä djari imukul impakalah olo Israel, idjä djari induae tanahe indu joresae hong dipah Jordan hila kanih, hila palembut matanandau, bara sungäi Arnion sampai bukit Hermon, tuntang

hapus tanah rampar, idjä hila timor.

2. Sihon, radjan olo Amori, idjä bihin melai hong Hesbon, idjä marentah bara Aroer, idjä intu saran sungäi Arnon, intu pulau hong sungäi tä, tuntang sabagi tanah Gilead, palus sampai sungäi Jabok, idjä indu saran tanah olo Amon; — (4. Mos. 21, 24.)

3. Tinai hapus tanah rampar sampai saran danau Kinerot hila timor, sampai danau hong tanah rampar, danau ujah tä, sampai sarae hila timor, sampai djalan akan Betjesimot, tinai hila salatan sampai pain bukit Pisga.

4. Tinai tanah Ogh, radja Basan, idjä baris anak Enak tä, idjä bihin melai hong Astarot tuntang hong Edrei;

5. Idjä marentah bukit Hermon, tinai Salgha, hapus tanah Basan, sampai saran tanah olo Gesuri, tinai olo Maaghati, tinai sabagi tanah Gilead, sampai saran tanah Sihon, radja Hesbon tä.

6. Moses, rewar Jehowa, tuntang olo Israel mamukul olo tä, tinai Moses, rewar Jehowa, manenga tanah tä indu joresan olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan olo Manasse. — (4. Mos. 32, 33.)

7. Maka djetoj karä radja hong tanah, idjä imukul Josua tuntang karä olo Israel hila toh Jordan, hila barat, bara Baalgad, idjä balikat bukit Libanon, sampai akan bukit halangai, idjä inukat mimes Seir: tuntang Josua manenga tanah tä akan karä hamputan olo Israel indu joresae, tumon karä ungupe.

8. Hapus tanah idjä äka bukit, tuntang äka idjä randah, tinai

idjä rampar, tuntang petak saran batanganum, tinai padang idjä tunis benjem tä, tinai hapus tanah idjä hila salatan, tanah olo Het, olo Amori, olo Kanani, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi.

9. Radja Jerigho; radja Ai idjä tandipah Betel;

10. Radja Jerusalem; radja Hesbon;

11. Radja Jarmut; radja Laghis;

12. Radja Eglon; radja Geser;

13. Radja Debir; radja Geder;

14. Radja Ilorma; radja Harad;

15. Radja Libna; radja Adulam;

16. Radja Makeda; radja Betel;

17. Radja Tapua; radja Heper;

18. Radja Apek; radja Lasaron;

19. Radja Madon; radja Hasor;

20. Radja Simronmeron; radja

Aghsab;

21. Radja Taanagh; radja Megido;

22. Radja Kades; radja Jokneam, idjä tokep Karmel;

23. Radja Napatdor; radjan olo Goiti hong Gilgal;

24. Radja Tirsä. Karä radja tä samandia telo pulu idjä.

BAGI 13.

Italla manjoho Josua mambagi tanah tä akan olo Israel. Bagin olo Ruben, Gad, tuntang sabagi hamputan olo Manasse.

1. Maka Josua djari bakas, tahi umure; tä Jehowa hamaul dengac: Ikau djari bakas, tahi umur, tapi tanah joresan keton, idjä hindai induan keton, magon palam lombah.

2. Djetoh tanah, idjä hindai induan tä: salepah tanah olo Pilisti, tinai hapus tanah Gesuri;

3. Bara sungäi Sihor, idjä d-
rah tanah Misir, sampai saran ta-
nah Ekron hila utara, pagangan
olo Pilisti tä; aton limä mantir
olo Pilisti, ain olo Gasati, olo
Asdodi, olo Askeloni, olo Geti,
olo Ekroni; tinai aton olo Awi.

4. Maka hila salatan hapus ta-
nah olo Kanani, tinai Meara, idjä
ain olo Sidon, sampai Apek, saran
tanah olo Amori.

5. Tinai tanah olo Gibli, hapus
Libanon tä, idjä hila palembut
matanandau, bara Baalgad, idjä intu
pain bukit Hermon, sampai Hamat.

6. Olo handiai idjä mukong
bukit hatingsang tä bara Liba-
non sampai Misrepotmaim, olo
Sidon handiai. Aku handak mang-
anan olo tä kea bara baun olo
Israel; awi mambagi tanahe bewäi
hapan tenong, indu joresan olo Is-
rael, tumon aku djari mametäh ikau.

7. Toh, awi mambagi salepah
tanah tä indu joresan djalatien ham-
putan olo tä, tuntang indu joresan
sabagi hamputan Manasse.

8. Krana olo Ruben, olo Gad
tuntang sabagi hamputan olo Ma-
nasse tä djari mandino joresae, idjä
djari inenga Moses akae hila kanih
Jordan, lula timor, tumon tengen
Moses, rewar Jehowa, akae.

9. Bara Aroer, idjä saran sungäi
Arnon, tuntang lewu idjä hong
pulau hetä, tinai hapus tanah ramp-
ar, bara Medeba mimes Dibon;

10. Tinai karä lewun Sihon, ra-
djan olo Amori, idjä bahut maren-
tah hong Hesbon, sampai saran
tanah olo Amon;

11. Tinai Gilead, tuntang tanah
olo Gesur, tuntang olo Maaghat,
tinai hapus bukit Hermon, dengan
salepah tanah Basan mimes Salgha;

12. Salepah karadjaan Ogh hong

Basan, idjä bihin marentah hong
Astarot tuntang Edrei, iä tä utus
olo Enak tä, idjä djari impalah,
inganan Moses.

13. Tapi olo Israel djaton djari
manganan olo Gesur, tuntang olo
Maaghat, malainkan olo Gesur tun-
tang olo Maaghat belom marak olo
Israel palus andau toh.

14. Tapi akan hamputan olo Lewi
iä djaton manenga joresan; parapah
apui ain Jehowa, Hatallau Israel,
djetä joresan olo tä, tumon Jehowa
djari hamauh dengan äwen.

15. Tumon tä Moses manenga
akan hamputan olo Ruben, tumon
karä ungupe,

16. Uka tikas tapakan tanahe
bara Aroer, idjä saran sungäi Ar-
non, tuntang lewu idjä hong pu-
lau hetä, tinai hapus tanah rampar
hetä mimes Medeba;

17. Hesbon, tuntang karä patatai
lewu tä, idjä hong tanah rampar
hetä: Dibon, Bamotbaal, Bethaal-
meon;

18. Tinai Jasa, Kedemot. Me-
paat;

19. Tinai Kiriataim, Sibma, Se-
ret, Hasahar idjä intu bukit hong
djanah hetä;

20. Tinai Betpeor, Asdotpiska
tuntang Betjesimot.

21. Tuntang karä lewu hong ta-
nah rampar, tinai salepah karadjaan
Sihon, radjan olo Amori, idjä bi-
hin marentah hong Hesbon, idjä
djari imukul Moses, tuntang radja
Midian, Ewi, Rekem, Sur, Hur,
Reba, uras wakil Sihon tä, idjä
melai hong tanah tä kea.

22. Tinai olo Israel djari mampa-
täi Bileam kea, anak Beor, olo
panudjum tä, hapan baun padang,
haiak dengan karä olo idjä impa-
täie hetä. — (4. Mos. 22.)

23. Maka tikas tapakan tanah olo Ruben, djetä Jordan. Djetä joresan olo Ruben, tumon karä ungupe, karä lewue tuntang karä patatai lewue tä.

24. Maka akan hamputan olo Gad, tumon karä ungupe, Moses manenga joresae,

25. Uka tikas tapakan tanahe, djetä Jaeser, tuntang karä lewu hong Gilead, tinai sabagi tanah olo Amon, mandas Aroer, idjä hila baun Raba.

26. Bara Hesbon sampai Ramat-mispe tuntang Betonim, tinai bara Mahanaim mimes saran Debir.

27. Huang tanah randah: Betharam, Betnimra, Sukot, Sapon, tinai tisan karadjaan Sihon, radja Hesbon; djadi tapakan tanahe hetä, djetä Jordan sampai hulu danau Kinerot, sarae hila timor.

28. Djetä joresan olo Gad, tumon karä ungupe; karä lewue tuntang karä patatai lewue tä.

29. Tinai akan sabagi hamputan Manasse tä, tumon karä ungupe, Moses djari manenga indu joresae,

30. Uka tikas tapakan tanahe bara Mahanaim palus hapus Basan, salepah karadjaan Ogh, radja Basan tä, tuntang karä lewu Jair, idjä hong Basan, djahawen pulu lewu.

31. Tinai sabagi tanah Gilcad, tinai Astarot, Edrei, lewun karadjaan Ogh hong Basan, iä manenga akan panakan Maghir, Maghir anak Manasse tä, iä tä akan sabagi karä panakan Maghir tä, tumon karä ungupe.

32. Djetä idjä djari imbagi Moses intu padang Moab, hila kanih Jordan, hila timor.

33. Tapi akan hamputan olo Lewi Moses djaton manenga joresan: bi-

tin Jehowa, Hatallan Israel, indu joresan olo tä, tumon djari aughe dengan äwen. — (4. Mos. 18, 20.)

BAGI 14.

Kaleb mandino joresae.

1. Maka djetoh, idjä indu joresan olo Irael hong tanah Kanaan, idjä imam Eleasar, Josua, anak Nun, tuntang mantir pamutjok karä hamputan olo Israel djari mambagi akae indu joresae.

2. Hapan tenong iä mambagi joresae tä, tumon Jehowa djari mametäh hadjamban Moses tagal tengah sapulu hamputan tä. — (4. Mos. 26, 55.)

3. Krana akan tengah telo hamputan tä Moses djari manenga joresae hila kanih Jordan; tapi akan olo Lewi iä djaton manenga joresan marak karä hamputan olo tä.

4. Krana panakan Josep tä mandjari akan duä kahamputan, Manasse tuntang Epraim; tapi akan olo Lewi iä djaton manenga bagie hong tanah, baja lewu idjä indu äkae melai, tinai patatai lewu tä akan karä metoe tuntang karä ramoe. — (1. Mos. 48, 5.)

5. Kilau Jehowa djari mametäh Moses, tumon tä kea olo Israel mawie, balalu mambagi tanah tä.

6. Tä maka panakan Juda manalih Josua hong Gilgal, palus Kaleb, anak Jepune, olo Kenesi tä, hamauh dengae: Tawam augh tä, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses, olo ain Hatalla tä, hong Kadesbarnea, tahuu aku tuntang ikau. — (4. Mos. 14, 24.)

7. Aku toh äpat pulu njelo umurku, metoh Moses, rewar Je-

howa, djari manjoho aku bara Kadesbarnea hagoet, mangalati tanah toh, maka aku djari mimbit brita akae budjubudjur tumon aton huang atäiku.

8. Tapi karä paharingku, awang djari hagoet haiak aku, djari mampalenjoh atäi olo arä, tapi aku omba Jehowa, Hatallangku, dengan tanggar atäiku.

9. Maka andau tä kea Moses sumpah, koae: toto, tanah tä, idjä djari inindjak paim, karäh indu joresam, palus panakam sampai katatahi; basa ikau djari omba Jehowa, Hatallangku, dengan tanggar atäim.

10. Maka toh, itäm, Jehowa djari mabelom aku tumon aughe; toh djari äpat pulu limä njelo limbah Jehowa manjewut augh tä dengan Moses, kahum olo Israel mangumbang padang tunis benjem; maka itäm, intu andau toh aku hanja pulu limä njelo umurku.

11. Sampai andau toh aku magon gantjang, tumon hong andau Moses djari manjoho aku; tumon kaabasku andau tä, kalotä kea aku andau toh, alo akan parang, alo akan blua tamä ngabuah karä perkara.

12. Toh käläh, tenga akanguku bukit hatinggang toh, idjä tahu tä Jehowa djari hamauh andau tä; krana andau djetä ikau djari mahining, aton olo Enak hetä, tinai aton lewu awang hai tuntang hakota; ajau Jehowa handak mampabaiak aku, nakara aku manganan olo tä, tumon djari augh Jehowa.

13. Tä, maka Josua mamberkat iä, palus manenga Hebron akan Kaleb, anak Jepune tä, indu joresae.

14. Tagal tä Hebron mandjadi indu joresan Kaleb, anak Jepune,

olo Kenesi tä, sampai andau toh, basa iä djari omba Jehowa, Hatalan Israel, dengan tanggar atäie.

15. Maka solake aran Hebron tä Kiriatarba, tumon aran olo idjä pandjang haliai berenge, idjä tato olo Enak. Maka tanah tä malajan parang.

BAGI 15.

Joresan hamputan olo Juda.

---

1. Maka kalabuan tenong akan hamputan olo Juda, tumon karä ungukepe, buah saran tanah Edom, tuntang padang tunis benjem Sin tä tapakae hila salatan.

2. Djadi, tanahe hila salatan mandas telok danau ujah, idjä tapakan hila salatan.

3. Maka saran tanahe hila salatan bara hetä akan Akrabim, palus sampai Sin, palus sampai Kadesbarnea, palus sampai Hesron, palus sampai Adar, palus maliut Karka,

4. Palus sampai Asmon, palus manantarang sungäi Misir, tuntang tapakan saran tanahe hetä, djetä tasik. Djetä indu saran tanah keton hila salatan.

5. Maka sarae hila timor, djetä danau ujah, mimes tumbang Jordan; maka tapakan saran tanahe hila utura, djetä bara telok danau, idjä intu tumbang Jordan;

6. Bara hetä darin sarae tä akan Betogla, palus akan utara sampai Betaraba, palus sampai batu Bohan, anak Ruben horan;

7. Palus bara djanah Aghor sampai Debir, palus akan utara sampai Gilgal, idjä tandipah lungkohl Adumim, idjä hila salatan sungäi hetä; limbah tä saran tanah hetä

palus mimes danum Ensemes, tuntang sampai kali Rogel;

8. Bara hetä palus mahoroe djanah anak Hinom, hila salatan tanah olo Jebusi, djetä Jerusalem; saran tanah hetä mandai palus sampai tantan bukit, idjä hong tapakan djanah Hinom hila barat, tuntang tapakan djana Repair hila utara.

9. Limbah tä maka saran tanahe hetä bara tantan bukit tä palus sampai lowang danum Nep-toa, palus sampai lewu hong bukit hatinggang Epron; bara hetä palus sampai Baala, djetä Kiriats-jearim.

10. Limbah tä saran tanahe mules bara Baala akan hila barat, akan bukit hatinggang Seir, mahoroe balikat bukit Jearim bara hila utara, djetä Kesalan, mohon tinai bara hetä akan Betsemes, palus mahoroe Timna;

11. Palus tinai sampai tandipah Ekron, akan hila utara, bara hetä palus sampai Sighron, mahoroe bukit Baala, manantarang Jabneel, maka tapakae djetä hong saran tasik.

12. Maka saran tanahe hila barat, djetä tasik. Djetä hapus saran tanah olo Juda hakaliling, tumon karä ungupe.

13. Maka akan Kaleb, anak Jepune, inenga bagin tanah intu bentok olo Juda, tumon augh Jehowa dengan Josua, iä tä lewun Arba, bapa Enak, djetä Hebron.

14. Maka Kaleb manganan bara hetä telo anak Enak tä, Sesai, Ahiman tuntang Talmai, idjä inakan Enak.

15. Bara hetä iä mandai manalih olo Debir. Aran Debir tä solake Kiriatsseper.

16. Maka koan Kaleb: Æweäwe idjä mantakan Kiriatsseper, sambil mampalah tä, maka aku handak manenga anakku Aksa indu sawae. — (*Hak.1,12.*)

17. Tä Otniel, anak Kenas, Kenas paharin Kaleb, mampalah lewu tä, tä iä manenga akae anake Aksa indu sawae.

18. Djadi, amon iä tä tamä ungupe banae, maka iä mandjo banae blaku idjä karambar tana bara bapae. Palus iä sewu bara kalidai; tä koan Kaleb dengae: Narai katapasm?

19. Koe: Tenga berkat akangku; basa ikau djari manenga akangku tana idjä keang, tenga akangku tinai äka tahasak danum kea. Tä iä manenga akae tahasak danum äka gantong tuntang äka randah.

20. Djetä joresan hamputan Juda, tumon karä ungupe.

21. Karä lewu idjä intu tapakan tanah Juda, intu saran tanah olo Edom, hila salatan, djetä: Kabsel, Eder, Jagur;

22. Kina, Dimona, Adada;

23. Kades, Hasor, Itnan;

24. Sip, Telem, Bealot;

25. Hasor, Hadata, Keriot, Hesron, djetä Hasor;

26. Aman, Sema, Molada;

27. Hasar-Gada, Hesmon, Betpalet;

28. Asarsual, Beerseba, Bisjoteia;

29. Baala, Jim, Asem;

30. Eltolad, Kesil, Horma;

31. Siklag, Madmana, Sansana;

32. Lebaot, Silhim, Ain, Kimmon. Djumalah karä lewu tä dua pulu djalatiën, tuntang karä pata-tai lewu tä.

33. Hong tanah randah tä aton: Estaol, Sora, Asna;

34. Sanoah, Engannim, Tapua, Enam;

35. Jarmut, Adulam, Sogho, Aseka;

36. Sauraim, Aditaim, Gedera, Gederotaim; apatwalas lewu tuntang patataie.

37. Senan, Hadasa, Migdal-Gad;

38. Dilan, Misper, Jokteel;

39. Laghis, Boskat, Eglon;

40. Kabon, Lamas, Kitlis;

41. Gederot, Betdagon, Naema, Makeda; djahawenwalas lewu tuntang patataie.

42. Libna, Eter, Asan;

43. Ipta, Asna, Nesib;

44. Kehila, Aghsib, Maresa; djalaten lewu tuntang patataie.

45. Ekron tuntang karä lewu idjä mamenda iä, tinai patataie.

46. Bara Ekron palus sampai tasik, karä lewu idjä hila balikat Asdod, tuntang karä patataie.

47. Asdod, karä lewu idjä mamenda iä, tuntang karä patataie; Gasa, karä lewu idjä mamenda iä, tuntang karä patataie sampai akan sungäi Misir. Tasik lombah tä indu saran tanahe hetä.

48. Maka hong äka bukit: Samir, Jatir, Sogho;

49. Dana, Kiriatsana, djetä Debir;

50. Anab, Estemo, Anim;

51. Gosen, Holon, Gilo; sawalas lewu tuntang patataie.

52. Arab, Duma, Esan;

53. Janum, Betapna, Apeka;

54. Humta, Kiriatarba, djetä Hebron, Sior; djalaten lewu tuntang patataie.

55. Maon, Karmel, Sip, Juta;

56. Jesreel, Jokdeam, Sanoah;

57. Kain, Gibeä, Timna; sapulu lewu tuntang patataie.

58. Halhul, Betsur, Gedor.

59. Maarat, Betanot, Eltekon; djahawen lewu tuntang patataie.

60. Kiriabbaal, djetä Kiriabbaal, tinai Raba; duä lewu tuntang patataie.

61. Hong padang äka tunis benjem: Betaraba, Midin, Seghagha;

62. Nibsan, lewu ujah, tuntang Engedi; djahawen lewu tuntang patataie.

63. Tapi olo Juda djaton hakon maharak olo Jebusi, idjä mukong Jerusalem; tumon tä olo Jebusi melai intu bentok olo Juda sampai andau toh. — (2. Sam. 5, 6.)

BAGI 16.

Joresan hamputan olo Epraim.

---

1. Limbah tä maka aton tenong akan panakan Josep, manantu tanahe bara Jordan tokep Jerigho, intu danum Jerigho, hila timor; padang tä idjä mandai bara Jerigho palus akan bukit hatinggang lewu Bethel;

2. Bara Betel palus sampai Lus, mahoroe saran Arghi-Atarot;

3. Mohon tinai akan barat mimes saran Jopleti, mandas saran Bethoron idjä tapakan liwa, palus sampai Gaser; djadi tapakan saran tanahe hetä, djetä saran tasik.

4. Tumon tä anak Josep tä, Manasse tuntang Epraim, djari mandino joresae.

5. Maka saran tanah panakan Epraim, tumon karä ungupe, hila timor joresae, djetä bara Atrotadar, mimes Bethoron idjä ngambo;

6. Palus hila barat sampai hila utara Mighmetat, maliut tinai akan

hila timor sampai Tanatsilo, mahoree djetä palus timor kea mimes Janoagh;

7. Mohon bara Janoagh akan Atarot, tuntang Naharat, manantarang Jerigho, palus tempä saran Jordan.

8. Bara Tapua saran tanahe palus akan hila barat manintu sungäi Kana, tapakae djetä hong saran tasik. Djetä joresan hamputan olo Epraim tumon karä unguke.

9. Tinai karä lewu hong joresan olo Manasse, idjä imbaris akan olo Epraim kea, tuntang patatai karä lewu tä.

10. Maka olo tä djaton manganan olo Kanani, idjä melai hong Gaser; tumon tä olo Kanani melai intu bentok olo Epraim sampai andau toh; tapi olo tä mamenda, manahor asil.

BAGI 17.

Joresan sabagi hamputan Manasse.

1. Maka akan hamputan Manasse aton tenong kea, basa iä tä anak Josep idjä bakas; tinai akan Maghir, anak Manasse idjä bakas, bapa Gilead, inantu Gilead tuntang Basan, basa iä tä olo menteng parang.

2. Tinai akan anak Manasse idjä tinai aton tenong kea, tumon karä unguke, iä tä: unguke Abieser, unguke Helek, unguke Asriel, unguke Seghem, unguke Heper, unguke Semida; djetä karä anak hatuä ain Manasse, anak Josep tä, tumon djetä kea karä unguke.

3. Maka Selapead, anak Heper,

Heper anak Gilead, Gilead anak Maghir, Maghir anak Manasse, djaton bara anak hatuä, baja bawi bewäi; maka djetoh aran karä anake idjä bawi: Maghla, Noa, Hogla, Milgha, Tirsä. — (4. Mos. 27, 1.)

4. Äwen tä manaharep baun imam Eleasar, tuntang Josua, anak Nun, tinai karä mantir, koae: Jehowa djari mametäh Moses, uka manenga tanah joresan akan ikäi, marak karä paharin ikäi. Tagal tä äwen manenga akae tanah joresae marak karä paharin liau bapae, tumon augh Jehowa.

5. Djadi, akan Manasse kalabuan sapulu kabaris tanah, beken bara tanah Gilead tuntang Basan, idjä dipah Jordan hila kanih.

6. Krana anak bawi ain panakau Manasse tä omba manjores tanah marak anake idjä hatuä. Tinai tanah Gilead djari inukas akan panakan Manasse idjä beken tä.

7. Tumon tä saran tanah Manasse bara Aser mimes Mighmetat, idjä tandipah Seghem, palus manjampang akan gantau, akan olo Tapuagh.

8. Krana tanah Tapuagh mandjadi bagin Manasse, tapi lewu Tapuagh tä mandjadi ain Epraim.

9. Limbah tä saran tanahe mohon akan hila salatan sungäi Kana. Karä lewu hetä uras ain Epraim, hong bentok karä lewun Manasse; tinai saran tanah Manasse palus akan utara, mahoree sungäi tä, maka tapakae tempä tasik.

10. Tanah hila salatan mandjadi ain Epraim, hila utara djetä mandjadi ain Manasse, djetä tempä tasik: balikat tanahe hila utara aton tanah Aser, tinai hila timor aton tanah Isaskar.

11. Krana bagin Manasse kea hong tanah Isaskar tuntang Aser tä, djetä Betsean tuntang karä patataie, Jibleam tuntang karä patataie, olo Dor tuntang karä patataie, olo Endor tuntang karä patataie, olo Taanagh tuntang karä patataie, tinai olo Megido tuntang karä patataie, telo kabaris tanah.

12. Maka olo Manasse djaton tau mampalah karä lewu tä, basa olo Kanani mandähen arepe hong tanah tä.

13. Djadi, amon olo Israel djari kwasa, maka iä mampamenda olo Kanani, manjoho iä manahor asil, tapi iä djaton manganan olo tä lepalepah.

14. Tä, maka panakan Josep hamauh dengan Josua, koe: Buhen ikau djari manenga indu joresanku baja tikas idjä kabaris tanah bewäi? krana aku toh hamputan olo idjä bakapal, tumon Jehowa djari mamberkat aku palus toh.

15. Maka koan Josua dengan äwen: Basa keton hamputan olo idjä bakapal, has, murik akan kajuan, täweng hetä akan keton hong tanah olo Peresi tuntang olo Repai, basa bukit hatingsgang Epraim toh pahalau sekä äka keton.

16. Tä koan panakan Josep: Bukit hatingsgang tä djaton ombet akan äka ikäi; tinai karä olo Kanani, idjä melai hong tanah randah tä, aton bara kareta sanaman, kalotä kea olo idjä melai hong Betsean, tuntang olo idjä melai hong djanah Jesreel.

17. Tapi koan Josua dengan panakan Josep, dengan Epraim tuntang Manasse: Keton puna hamputan idjä bakapal, keton paham abas, tagal tä djaton patut ke-

ton tempon idjä kabaris tanah bewäi;

18. Malainkan bukit hatingsgang tä uras ain keton, äka kajuan tä; täweng djetä, mangat djetä akan keton palus sampai tapakae; tä keton akan maharak olo Kanani tä kea, alo ai kareta sanaman, alo iä abas.

BAGI 18.

Tingkap-panjupa imbit olo akan Silo. Tanah awang hindai imbagi inggambar olo. Joresan hamputan Benjamin.

1. Maka hapus utus olo Israel hapumpong hong Silo, palus iä mampendeng hetä tingkap-panjupa tä, limbah tanah tä djari impakalah awie.

2. Tapi aton hindai udju hamputan baris olo Israel, idjä djaton djari inenga akae bagin tanahe.

3. Maka koan Josua dengan olo Israel: Kilen katahie gawin keton tendur kalotä, djaton keton hagoet manduan tanah tä, idjä djari inenga Jehowa, Hatalan tato keton, akan keton?

4. Duan manelo biti olo hatuä bara genep hamputan keton, mangat aku manjoho olo tä hagoet, mangumbang hapus tanah tä, palus manggambar djetä tumon kapatut karä joresae, limbah tä buli aku tinai.

5. Maka äwen akan mambagi tä mandjadi udju kabagi; Juda akan melai intu äkae hila salatan, tinai panakan Josep akan melai hong äkae hila utara.

6. Keton akan manggambar ampin tanah, mambagi djetä mandjadi udju kabagi, limbah tä ke-

tu akan mimbit gambar tā kan-toh akangku, mangat aku hetoh manenong akan keton intu baun Jehowa, Hatallan keton.

7. Krana olo Lewi djaton akan omba bara bagi tanah intu marak keton, tapi pangkat imam Jehowa puna joresae, tinai Gad, Ruben tuntang sabagi hamputan Manasse djari mandino joresae dipah Jordan hila kanih, hila timor, idjä Moses, rewar Jehowa, djari manenga akac. — (4. Mos. 32, 33.)

8. Tä, maka olo tā hagoet; Josua manjoho äwen idjä hagoet tā mamintik gambar tanah tā, koae: Lius keton, kumbang tanah tā, awi manggambar tā, limbah tā buli talih aku, maka aku handak manenong akan keton hetoh intu baun Jehowa, hong Silo.

9. Djadi, olo hatuä tā hagoet, mahoroe tanah tā, sambil manggambar tā huang surat, tumon karä lewue, uka mandjadi udju kabagi. Limbah tā iä buli tinai, manalih Josua hong äka bapadok intu Silo.

10. Tä, maka Josua manenong akan olo tā hong Silo, intu baun Jehowa, palus Josua mambagi hetä tanah tü akan olo Israel, akan genep hamputae bagin ai.

11. Solak tenong kalabuan akan panakan Benjamin, tumon karä ungupe, maka saran tanah tenonge tā buah helat hamputan Juda dengan hamputan panakan Josep.

12. Saran tanahe hila utara mendok bara Jordan palus hila utara Jerigho, palus mahoroe bukit hatinggang hila barat, tapakae tempä padang Betawen.

13. Bara hetä saran tanahe tinai akan hila salatan mimes Lus, djetä

Betel, palus tinai mohon akan Atrotadar, manantarang bukit, idjä hila salatan Bethoron idjä ngiwa tā.

14. Tinai bara hetä saran tanahe maliok akan barat daja bukit tā, idjä tandipah Bethoron, hila salatan; tapakae manantarang Kiriabaal, iä tā Kiriatjearim, lewun olo Juda; djetä tapakan tanahe hila barat.

15. Maka tapakan tanahe hila salatan, djetä Kiriatjearim, palus bara hetä akan barat, manantarang lowang danum Neptoä;

16. Bara hetä palus mohon akan pain bukit, idjä tandipah djanah anak Hinom, idjä hong padang Repaim, hila utara, bara hetä palus mahoroe djanah Hinom, mamambai tanah olo Jebusi hila salatan, palus mohon manantarang lowang danum Rogel.

17. Palus bara hila utara saran tanahe tinai sampai Ensemes, bara hetä akan Gelilot, idjä tandipah lungkoh Adumim, palus mohon tinai akan batu Bohan, ain anak Ruben horan;

18. Tuntang mamambai Araba, limbah tā mohon tempä Araba.

19. Limbah tā saran tanahe mamambai Bethogla, akan utara: tapakae hetä, djetä telok danau ujah, idjä tapakan utara, tuntang tumbang Jordan hila salatan; djetä saran tanahe hila salatan.

20. Tinai Jordan tā indu saran tanahe hila timor. Djetä joresan panakan Benjamin tumon karä ungupe, tikas saran tanahe hakaliling.

21. Maka karä lewun hamputan olo Benjamin tumon karä ungupe, iä tā: Jerigho, Bethogla, Emekkesis.

22. Betaraba, Semaraim, Betel;
 23. Hawim, Para, Opra;
 24. Keparhamonai, Opni, Gaba;
 duäwalas lewu tuntang patataie.
 25. Gibeon, Rama, Beerot;
 26. Mispe, Kepira, Mosa;
 27. Rekem, Jirpeel, Tarala;
 28. Sela, Elep tuntang Jebus,
 djetä Jerusalem, Gibat, Kiriat;
 äpatwalas lewu tuntang patataie.
 Djetä joresan panakan Benjamin,
 tumon karä unguke.

BAGI 19.

Joresan djahawen hamputan awang be-
 ken tä; joresan Josua.

1. Limbah tä tenong idjä duä
 buah hamputan olo Simeon, tu-
 mon karä unguke; maka kala-
 buan joresae bentok joresan ham-
 putan Juda.
 2. Iä mandino akan joresae:
 Beerseba, Seba, Molada;
 3. Hasarsual, Bala, Asem;
 4. Eltolad, Betul, Horma;
 5. Siklag, Bethamarkabot, Ha-
 sarsusa;
 6. Betlebaot tuntang Saruhen;
 telowalas lewu tuntang karä pa-
 tataie.
 7. Ain, Rimon, Eter, Asan;
 äpat lewu tuntang karä patataie.
 8. Tinai karä lewu korik idjä
 hakaliling karä lewu tä, mimes
 Baalatbeer, djetä Ramat, idjä hila
 salatan. Djetä joresan hamputan
 olo Simeon tumon karä unguke.
 9. Joresan Simeon tä intu bentok
 tanah Juda; krana joresan hampu-
 tan Juda djari pahalau lombah
 akae, tagal tä panakan Simeon
 omba manjores intu marak jore-
 san äwen.

10. Limbah tä tenong idjä telo
 buah panakan Sebulon, tumon
 karä unguke; tapakan joresae tä
 mimes Sarid.

11. Maka saran tanahe mandai
 akan hila barat, manantarang Ma-
 rala tuntang Dabalet, tinai sungäi
 tä, idjä intu baun Jokneam;

12. Maliok tinai bara Sarid tä
 akan hila timor, äka palembut
 matanandau, mandas saran Kis-
 lottabor, manantarang Debrat,
 mandai sampai Japia:

13. Bara hetä saran tanahe palus
 akan timor, äka palembut ma-
 tanandau, manintu Gatheper tun-
 tang Etkasin, palus sampai Ri-
 monmetoar, djetä Nea:

14. Maliok tinai akan hila utara
 akan Hanaton, tapakae djetä intu
 djanah Jiptael.

15. Tinai Katat, Nahalal, Sim-
 ron, Idala, Betlehem; duäwalas
 lewu tuntang karä patataie.

16. Djetä joresan panakan Sebu-
 lon tumon karä unguke; karä
 lewu tä tuntang karä patatai lewue.

17. Tenong idjä äpat buah ham-
 putan Isarkar tumon karä unguke.

18. Tanah pagangan ajue, iä tä:
 Isreela, Kesulot, Sunem;

19. Haparaim, Sion, Anagharat:

20. Rabit, Kision, Ebes;

21. Remet, Enganim, Enhada,
 Betpases.

22. Maka tanahe palus sampai
 Tabor, Sahasima, Betsemes, ta-
 pakan tanahe manantarang Jordan;
 djahawenwalas lewu tuntang pa-
 tataie.

23. Djetä joresan hamputan olo
 Isaskar tumon karä unguke, karä
 lewu tä tuntang patataie.

24. Limbah tä tenong idjä limä
 buah hamputan Aser tumon karä
 unguke.

25. Tanah pagangan ajue, iä tä: Helkat, Hali, Beten, Aghsap;
26. Alamelegh, Amad, Misal, djetä palus sampai Karmel hila barat, tuntang sampai Sihorlibnat;
27. Maliok bara hetä akan hila palembut matanandau, akan Betdagon, manantarang Sebulon, tinai djanah Jiptael, palus Betemek hila utara, tuntang Nehiel, palus sampai hila sambil Kabul;
28. Tinai mimes Ebron, Rehob, Hamon, Kana, palus mandas Sidon idjä hai tä.
29. Bara hetä saran tanahe mules akan Rama, tinai akan Tirus, kota idjä dähén tä, limbah tä djetä mules tinai akan Hosa, tapakae intu saran tasik hatandipah dengan Aghsib;
30. Tinai Uma, Apek, Rehob; duäpulu duä lewu tuntang karä patataie.
31. Djetä joresan hamputan Aser tumon karä ungupe, karä lewu tä tuntang karä patataie.
32. Tenong idjä djahawen buah hamputan panakan Naptali tumon karä ungupe.
33. Tanah pagangan ajue, iä tä: bara Helep tuntang Alon mimes Saanaim, Adaminekeb, Jabneel, palus sampai Lakum, manapakan Jordan.
34. Tinai saran tanahe maliok akan hila barat, akan Asnottabor, bara hetä palus akan Hukok, manantarang Sebulon, hila salatan, tinai manantarang Aser hila barat, tinai Juda idjä hong Jordan inantarange hila timor.
35. Maka karä lewue idjä hikota dähén, iä tä: Sidim, Seir, Hamat, Rakat Kineret;
36. Adama, Rama, Hasor;
37. Kedes, Edrei, Enhasar;
38. Iron, Migdalel, Horem, Betanat, Betsemes; djalatienwalas lewu tnntang karä patataie.
39. Djetä joresan hamputan Naptali, tumon karä ungupe; karä lewu tä tuntang karä patataie.
40. Tenong idjä udju buah hamputan panakan Dan tumon karä ungupe.
41. Tanah joresan ajue, iä tä: Soar, Estaol, Irsemes;
42. Saalabin, Ajalon, Imla;
43. Elon, Tinata, Ekron;
44. Elteke, Gibeton, Baalagh;
45. Jehud, Beneberak, Gatrimon;
46. Mejarkon, Rakon idjä tandipah Japo.
47. Maka tanah pagangan panakan Dan halawo pahalau simit akae; tagal tä olo Dan hagoet, mamarang Lesem, tuntang djetä dinon awie, iä mamukul lewu tä hapan baun padang, tuntang manjores tä balalu melai hetä; maka iä manggarä aran Lesem tä Dan, tmnon aran tatoe Dan.
48. Djetä joresan hamputan olo Dan, tumon karä ungupe; karä lewu tä tuntang patataie.
49. Djadi amon olo tä djari terai mambagi hapus tanah tä tumon karä barise, maka olo Israel manenga akan Josua, anak Nun tä, joresae kea intu bentok äwen.
50. Tumon augh Jehowa iä manenga akae lewu, idjä äka khandake, iä tä: Timnatsera, idjä hong bukit hatingsang Epraim; iä mamangun lewu hetä balalu melai hetä.
51. Djetä karä bagin joresan, idjä djari imbagi imam Eleasar, hapan tenong, tuntang Josua, anak Nun, tinai mantir karä hamputan, akan karä olo Israel,

hong Silo, intu baun Jehowa, intu bauntonggang tingkap-panjupa. Tumon tä iä mahapus mam-bagi tanah tä.

BAGI 20.

Lewu kalindong tä imbaris.

1. **M**aka Jehowa hamauh dengan Josua, koae:

2. Sanan akan olo Israel, sambil hamauh: baris akan keton lewu kalindong tä, idjä sabab tä aku djari mametäh keton hadjamban Moses; — (4. Mos. 35, 6.)

3. Uka olo pamuno tau mahakan akan hetä, idjä salaja saraganda djari mampatäi olon, mangat lewu tä akan keton indu kalindong bara idjä pamaläh daha tä.

4. Amon olo kalotä mahakan akan idjä lewu bara karä lewu tä, maka iä akan mendeng hong bauntonggang lewu tä, palus masanan karä perkarae intu pinding karä bakas lewu tä; limbah tä olo tä akan manduan iä hindjä dengae, tamä lewu, palus manenga äka akae, mangat iä tau melai hindjä dengae.

5. Maka amon olo pamaläh daha tä manggoang manuntut iä, djaton tau äwen mandjuluk olo pamuno tä intu lengän olo tä, basa iä djaton tantai ahate djari mampatäi kolae, djaton djari basingi iä bara helo.

6. Maka olo tä akan melai hong lewu tä, sampai iä manaharep basaran olo arä, tä djaka kasalae djaton, iä akan mentai hetä sampai imam hai tä matäi, idjä katika tä; limbah tä olo pamuno tä tau buli puna lewue, tuntang humae,

lewu tä idjä bara hetä iä djari hadari.

7. Tä, maka olo mambaris Kedes hong Galilea, hundjun bukit hatinggang Naptali, tinai Sighem hong bukit hatinggang Epraim, tinai Kiriatarba, djeta Hebron, hong bukit hatinggang Juda.

8. Maka dipah Jordan hila timor Jerigho iä mambaris Beser hong padang benjem, intu tanah rampar, idjä ain hamputan Ruben; tinai Ramot hong Gilead, idjä ain hamputan Gad; tinai Golan hong Basan, idjä ain hamputan Manasse.

9. Djeta karä lewu tä, idjä djari inukas akan sakarä olo utus Israel, tuntang akan karä tamuäi, idjä melai marak olo tä, mangat karä olo tä mahakan akan hetä, idjä salaja djari mampatäi olon, helä olo tä impatäi awi lengän idjä pamaläh daha tä helo bara iä djari manaharep basaran olo arä.

BAGI 21.

Olo Lewi manduan karä lewun ajue.

1. **L**imbah tä maka kapalan karä ungkup Lewi manggapi imam Eleasar, Josua, anak Nun, tuntang mantir karä hamputan olo Israel;

2. Sambil hamauh dengan äwen hong Silo, intu tanah Kanaan, koae: Jehowa djari mametäh hadjamban Moses, uka keton manenga akan ikäi lewu, äka ikäi melai, tinai patatai lewu tä akan karä meton ikäi. — (4. Mos. 35, 2.)

3. Tagal tä maka olo Israel,

tumon augh Jehowa, manenga akan olo Lewi bara joresan ajuc karä lewu toh tuntang patataie.

4. Maka aton tenong akan karä untkup olo Kahat; akan panakan imam Aaron, idjä baris olo Lewi kea, imbagi telowalas lewu hapan tenong, bara lewun hamputan Juda, hamputan Simeon, tuntang hamputan Benjamin.

5. Tinai akan olo Kahat awang beken tä imbagi hapan tenong sapulu lewu, bara lewun karä untkup hamputan Epraim, hamputan Dan, tuntang sabagi hamputan Manasse tä.

6. Akan untkup Gerson imbagi tumon kalabuan tenong telowalas lewu, bara lewun karä untkup hamputan Isaskar, hamputan Aser, hamputan Naptali, tuntang sabagi hamputan Manasse, idjä hong Basan.

7. Akan untkup Merari tumon karä untkupe imbagi duäwalas lewu bara lewun hamputan Ruben, hamputan Gad, tuntang hamputan Sebulon.

8. Tumon tä olo Israel manenga akan olo Lewi karä lewu tä tuntang patatai lewu tä, hapan tenong kilau Jehowa djari mame-täh iä hadjamban Moses,

9. Bara hamputan Juda tuntang hamputan Simeon iä manenga lewu, idjä toh injewut arae,

10. Mangat mandjadi bagin panakan Aaron, untkup olo Kahat, hamputan olo Lewi; krana tenong idjä solake tä djari buah äwen tä.

11. Maka iä manenga akae lewu Arba, bapa Enak, djetä Hebron, hong bukit Juda, tuntang patatai lewu tä hakaliling.

12. Tapi karä tanan lewu tä,

tuntang karä lewu korik idjä hetä, inengae akan Kaleb, anak Jepune, indu joresae.

13. Tumon tä iä manenga akan panakan imam Aaron lewu äka kalindong olo pamuno, Hebron tä, tuntang patatai lewu tä; tinai Libna, tuntang patataie;

14. Tinai Jatir tuntang patataie, Estemoa tuntang patataie;

15. Kolon tuntang patataie, Debir tuntang patataie;

16. Ain tuntang patataie, Juta tuntang patataie, Betsemes tuntang patataie; djالاتien lewu baris lewun duä kahamputan tä.

17. Tinai bara lewun baris hamputan Benjamin äpat lewu ineugae: Gibeon tuntang patataie, Geba tuntang patataie;

18. Anatot tuntang patataie, Almon tuntang patataie.

19. Djadi karä lewun panakan Aaron, imam tä, telowalas lewu tuntang patatai lewu tä.

20. Maka karä untkup panakan Kahat, olo Lewi tä, idjä djaton imam, mandino karä lewun bagin ajue bara baris lewun Epraim.

21. Iä tä manenga akae: Sighem, lewu kalindong akan olo pamuno tä, tuntang patataie, idjä hong bukit Epraim; tinai Geser tuntang patataie;

22. Kibsaim tuntang patataie, Bethoron tuntang patataie; djetä äpat kalewu.

23. Tinai bara lewun hamputan Dan: Elteke tuntang patataie, Gibeton tuntang patataie;

24. Ajalon tuntang patataie, Gatramon tuntang patataie; djetä äpat kalewu.

25. Tinai bara lewun sabagi hamputan Manasse tä: Taanagh tuntang patataie, Gatrimon tun-

tang patataie; djeta duä kalewu.

26. Djadi karä lewue tä sapulu lewu tuntang patataie, idjä inenga akan untkup panakan Kahat, awang dia imam.

27. Maka panakan Gerson, utus olo Lewi tä, mandino bara baris lewun sabagi hamputan Manasse: lewu idjä äka kalindong olo pamuno, Golan hong Basan, tuntang patataie, tinai Beestera tuntang patataie; djeta duä kalewu.

28. Tinai bara lewun hamputan Isaskar: Kisjon tuntang patataie, Dobrat tuntang patataie;

29. Jarmut tuntang patataie, Enganim tuntang patataie; äpat kalewu.

30. Tinai bara lewun hamputan Aser: Misal tuntang patataie, Abdon tuntang patataie;

31. Helkat tuntang patataie, Rehob tuntang patataie, äpat kalewu.

32. Tinai bara lewun hamputan Naptali: lewu idjä äka kalindong olo pamuno, Kedes hong Galilea tuntang patataie, tinai Hamotdor tuntang patataie, Kartan tuntang patataie; telo kalewu.

33. Djadi karä lewun olo Gerson, tumon karä untkupe, telowalas lewu tuntang patataie lewu tä.

34. Maka akan karä untkup panakan Merari, idjä untkup olo Lewi kea, inenga lewue bara baris lewun hamputan Sebulon: Jokneam tuntang patataie, Karta tuntang patataie;

35. Dimna tuntang patataie, Nahalal tuntang patataie; äpat kalewu.

36. Tinai bara lewun hamputan

Ruben: Beser tuntang patataie, Jasa tuntang patataie;

37. Kedemot tuntang patataie, Mepaat tuntang patataie; äpat kalewu.

38. Bara lewun hamputan Gad: lewu idjä äka kalindong olo pamuno, Ramot hong Gilead tuntang patataie, Mahanaim tuntang patataie;

39. Hesbon tuntang patataie, Jaeser tuntang patataie; karä lewue tä äpat.

40. Djadi karä lewu idjä akan bagin panakan Merari, tumon karä untkupe, idjä hindjä hamputan Lewi kea, duäwalas lewu.

41. Maka karä lewun olo Lewi samandiai intu marak joresan utus olo Israel äpat pulu hanja, tuntang patataie karä lewu tä.

42. Genegenep karä lewu tä uras aton patataie hakaliling.

43. Tumon tä Jehowa manenga akan Israel salepah tanah tä, idjä djari injumpahe akan tatoe, handak manenga tä akae; olo tä manjores djeta, tuntang mangkalewu huange.

44. Maka Jehowa manjanang olo tä hakaliling, tumon karä djan-djie, awang djari injumpahe akan tato hiang olo tä; dialo aton bara karä musohe tau mendeng intu baue, malainkan karä musohe samandiai injaragh Jehowa intu lengäe.

45. Djaton nihau idjä kabawak bara karä augh bahalap tä, idjä djari injewut Jehowa akan utus olo Israel; karä augh tä uras tulus lepah samandiai.

BAGI 22.

Tengah telo hamputan olo tä buli
tanahe; iä mamangun mesbeh.

1. Limbah tä Josua mangahau olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse, — (4. Mos. 32.)

2. Sambil hamauh dengan äwen: Keton djari malalus karä augh, idjä djari imetah Moses, rewar Jehowa, keton; tinai keton djari manumon aughku kea huang karä talo handiai, idjä djari injohoku keton.

3. Djari tahi toh maka keton djaton djari malih paharin keton, sampai andau toh kea, malainkan keton djari mahaga karä prentah Jehowa. Hatallan keton.

4. Maka toh, Jehowa, Hatallan keton, djari manjanang paharin keton, tumon djari djandjie dengae; kaläh keton buli toh, talih tingkap keton, tanah pagangan keton, idjä Moses, rewar Jehowa, djari manenga akan keton hila dipah Jordan kanih.

5. Tapi ingat keton totototo, uka malalus prentah tuntang Torat, idjä Moses, rewar Jehowa, djari mametäh keton, mangat keton sinta Jehowa, Hatallan keton, tuntang manandjong mahoroe karä djalai, mahaga prentahe, heret dengae, mangat keton manempo iä hapan salepah atäi, hapan salepah huang keton.

6. Tumon tä Josua mamberkat olo tä, palus manjoho iä lius; maka olo tä buli tingkape.

7. Krana akan sabagi hamputan Manasse Moses djari manenga joresae hong Basan, tapi akan sabagi tinai Josua manenga joresae hindjä paharie hila toh Jordan,

hila barat. Maka amon Josua manjoho olo tä buli tingkape, iä mamberkat olo tä,

8. Sambil hamauh dengan äwen, koae: Buli tingkap keton tinai, tuntang paham panatau, kutoh meto, salaka bulau, tambaga sanaman, tuntang pakaian kutoh karäe, bagi karä talo irampas bara musoh keton tä dengan paharin keton.

9. Tumon tä panakan Ruben, panakan Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse buli; iä harikas bara olo Israel, bara Silo, idjä hong tanah Kanaan, hagoet akan tanah Gillead, manalih tanah pagangan ajue, idjä djari inenga akae tumon augh Jehowa hadjamban Moses.

10. Djadi, amon olo tä sampai saran Jordan hong tanah Kanaan, maka olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse mamangun hetä, darah Jordan, mesbeh hai tuntang bahalap.

11. Maka olo Israel mahining brita: Itäl hamputan olo Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse djari mamangun mesbeh tandipah tanah Kanaan, intu saran Jordan, hila tanah olo Israel.

12. Amon olo Israel mahining brita tä, maka hapus utus olo Israel hapumpong hong Silo, handak hagoet manjupa olo tä, minibit kawan parang.

13. Maka olo Israel manjoho Pinehas, anak imam Eleasar, manalih hamputan olo Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse hong Basan; — (4. Mos. 25.7.)

14. Tuntang sapulu mantir haiak dengae, midjämidjä mantir bara

genep hamputan utus olo Israel; karä olo tä uras mantir kapalan olo Israel, genep biti huang bakojakojan biti hamputan tatoc.

15. Sana äwen tä sampai hamputan Ruben, hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse, hong Gilead, maka iä hamauh dengan olo tä, koae:

16. Kalotoh augh salepah utus olo ain Jehowa: narai kalangkah toh, idjä hapan keton malawan Hatallan Israel, sampai keton djari undur toh bara Jehowa, awi keton djari mamangun mesbeh akan keton, handak marisang dengan Jehowa katontoh?

17. Kilen, kasalan Peor tä djaton ombet akan ita? idjä ita hindai djari imapas bara tä sampai andau toh, alo katika tä panjakit djari mawi utus olo ain Jehowa?

18. Toh, maka keton hules undur bara Jehowa; andau toh keton marisang malawan Jehowa: tä djewu karäh hasep kalaite, matakan salepah utus olo Israel.

19. Tapi mikäh angate kamäan keton, kilau tanah pagangan keton tä pali, käläh, dimpah keton akan tanah ain Jehowa, äka tingkap Jehowa aton, duan joresan keton intu marak ikäi, tapi äla keton marisang malawan Jehowa, äla kea marisang bara augh ikäi, awi keton mamangun mesbeh akan keton, beken bara puna mesbeh Jehowa, Hatallan ita.

20. Djaton Aghan, anak Serah, djari malangkah huang talo kerem tä? djaton kalait balalu dumah, mawi salepah utus olo Israel? krana toto, djaton olo tä kabuate bewäi djari matäi tagal karä kdarhakae! — (7,1.)

21. Tä tombah hamputan Ruben,

hamputan olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manasse; iä haktak dengan karä kapala huang bakojakojan, kapalan olo Israel tä, koae:

22. Jehowa, Hatallan karä hatalla, Jehowa, Hatallan karä hatalla puna katawan, tinai käläh Israel kea akan katawan tä: djaka gawin ikäi toh puna awi karisang ikäi, atawa awi kalangkah ikäi malawan Jehowa, äla keton mam-belom ikäi andau toh.

23. Djaka ikäi djari mamangun mesbeh akan ikäi, mangat mules, undur bara Jehowa, atawa mangat maluput hetä parapah awang ingähu, parapah indu kinan, atawa uka manusuh parapah talo ihop hetä: Jehowa kea akan manuntut tä!

24. Malainkan toh bewäi bukue ikäi djari mawi tä, basa koan ikäi: mikäh dapit anak keton handak hamanh mawi anak ikäi: narai gawin keton dengan Jehowa, Hatallan Israel?

25. Krana Jehowa kea djari mina Jordan tä mandjadi helat ikäi dengan keton, joh hamputan olo Ruben tuntang Gad; keton djaton bara bagi dengan Jehowa. Tumon tä suro anak keton mampaterai anak ikäi mikäh Jehowa.

26. Tagal tä koan ikäi: has, djetoh patut gawin ita, ita handak mamangun mesbeh, djaton akan parapah awang ingähu, djaton akan parapah idjä injambalih,

27. Malainkan nakara djetä indu saksin ikäi dengan keton, palus panakan ita, awang rahian bara ita, mangat ikäi kea tau malalus gawin ikäi intu Jehowa, intu baun ajue, hapan parapah ikäi awang ingähu, parapah idjä injambalih,

tuntang parapah trimakasih ain ikäi, uka äla anak keton dapit hamauh mawi anak ikäi: keton djaton bara bagi dengan Jehowa.

28. Tagal tä koan ikäi: paribasa djaka iä dapit handak hamauh kalotoh mawi ikäi atawa panakan ikäi, tä tau ikäi tombah: itä keton tamunan mesbeh ain Jehowa, idjä djari imangun tato ikäi, djaton hapa maluput parapah awang ingähu, atawa parapah awang injambalih, malainkan mangat djeta mandjadi saksin ikäi dengan keton.

29. Kedjau haliai bara ikäi, sampai handak marisang malawan Jehowa, undur bara Jehowa andau toh, awi ikäi mamangun mesbeh akan äka parapah awang ingähu, parapah talo kinan, atawa parapah awang injambalih, sala bara puna mesbeh Jehowa, Hatallan ita, idjä intu baun tingkap ajue.

30. Amon imam Pinehas, tuntang karä mantir utus olo arä, kapala hong bakojakojan olo Israel tä, idjä dengae, mahining karä augh tombah lamputan olo Ruben, lamputan olo Gad, tuntang sabagi lamputan Manasse, maka djeta bahalap intu iä.

31. Palus Pinehas, anak imam Eleasar, hamauh dengan lamputan olo Ruben tuntang Gad, tinai dengan sabagi lamputan Manasse: Andau toh ikäi kasene, Jehowa toto intu bentok ita, basa keton djaton djari maniwas arep keton intu Jehowa awi gawi toh. Toh keton djari malapas olo Israel bara lengän Jehowa.

32. Maka Pinehas, anak imam Eleasar, tuntang karä mantir, buli tinai bara tanah Gilead, bara lamputan olo Ruben tuntang Gad,

akan tanah Kanaan, manalih olo Israel, mimit sulang aughe akac.

33. Maka sulang aughe tä ingilak olo Israel, palus olo Israel manara Hatalla, tuntang äwen terai aughe tahu manjupa olo tä mimit kawan parang, uka marusak tanah, äka hamputan olo Ruben tuntang Gad belom.

34. Maka hamputan olo Ruben tuntang Gad manggarä mesbeh tä: mesbeh kasaksian; basa djeta indu saksin ita dengan äwen, Jehowa toto Hatallan ita.

BAGI 23.

Josua mamumpang olo arä, mampudji iä.

1. Djadi tali rahian, limbah Jehowa djari manjanang olo Israel bara karä musohc, idjä hakaliling iä, metoh Josua djari bakas, tali umure,

2. Maka Josua mamumpang hapus utus olo Israel, karä bakas olo tä, karä kapalac, karä hakime, karä pangulue, sambil lamauh dengan olo tä: Aku toh djari bakas, tahi umurku. — (24, 1.)

3. Maka bitin keton djari mita talo handiai, idjä Jehowa, Hatallan keton, djari mawie intu karä utus olo tä, idjä darah keton; krana bitin Jehowa, Hatallan keton, djari mamarang akan keton.

4. Itä keton, karä utus olo tä idjä batisa hindai, djari imbagiku akan keton hapan tenong, akan joresan karä hamputan keton, bara saran Jordan tä, tuntang karä utus olo idjä djari impalomosku, palus sampai tasik lombah idjä hila barat.

5. Bitin Jehowa, Hatallan ke-

ton, karäh makis iä, manganan iä bara baun keton, tuntang keton karäh manjores tanah olo tä, tumon Jehowa, Hatallan keton djari hamauh dengan keton.

6. Tagal tä tanggatanggar bewäi atäi keton, mangat mahaga tuntang manumon talo handiai, awang injurat hong Torat Moses, belä keton undur bara tä akan sambil gantau.

7. Belä keton mäwoi arep keton dengan utus olo tä, idjä batisa hindai marak keton; äla kea hapan aran karä dewae, äla sum-pah manjewut tä, äla manempo iä, äla sontop intu iä.

8. Tapi leket intu Jehowa, Hatallan keton, tumon gawin keton sampai andau toh.

9. Krana Jehowa djari manganan bara baun keton arä utus olo idjä bakapal tuntang kwasa; maka idjä keton, dialo idjä biti djari tau malawan keton, palus sampai andau toh.

10. Idjä biti keton karäh manjasah olo tä sakojan biti; krana bitin Jehowa, Hatallan keton, idjä mamarang akan keton, tumon djari anghe dengan keton.

11. Tagal tä, haga totototo atäi keton, mangat keton sinta Jehowa, Hatallan keton.

12. Krana djaka keton undur, hadjelut dengan tisan karä utus olo tä, idjä palus toh melai marak keton, amon keton hasanger dengan olo tä, sampai keton häwoi dengae, tuntang iä häwoi dengan keton:

13. Toto haliai, tä Jehowa, Hatallan keton, djaton karäh maradjur manganan olo tä hindai bara baun keton, malainkan olo tä karäh mandjadi indu djarat mawi keton, tuntang

tadjua, tinai tungkang mawi dahapan keton, tinai duhi mawi matan keton, sampai keton rusak nihau bara tanah bahalap toh, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton. — (Hak.2,3.)

14. Maka itä! aku toh kea indu manjak djalan, idjä puna djalan karä olo kalunen, toh buah keton kasene hapan salepah atäi keton, hapan hapus hambaruan keton, idjä kabawak augh mahin djaton djari lawo bara karä augh bahalap tä, idjä djari indjandji Jehowa, Hatallan keton, akan keton, malainkan karä aughe tä djari ilalus akan keton samandia, dialo idjä kabawak mahin dia tapas.

15. Maka kilau karä talo bahalap tä, idjä Jehowa, Hatallan keton, djari mandjandji akan keton. uras djari ilalus akan keton, tumon tä kea Jehowa karäh malalus intu keton karä talo papa tä, sampai iä djari mampalomos keton bara tanah bahalap toh, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan keton, akan keton.

16. Amon keton malangkah djandjin Jehowa, Hatallan keton, idjä djari imetähe keton, amon keton hagoet manempo hatalla beken, sontop intu iä: tä maka kasangit Jehowa karäh hasep mawi keton, badjeleng keton karäh matäi rusak bara tanah bahalap toh, idjä djari inengae akan keton:

BAGI 24.

I. Josua mamumpong olo arä sindä tinai. II. Josua äwen duä Eleasar matui.

I.—1. Limbah tä maka Josua mamumpong karä hamputan olo

Israel tinai intu Sighem, iä mangahau karä bakas olo Israel, karä kapalae, tinai hakime tuntang pangulue, maka olo tä manaharep baun Hatalla.

2. Tä Josua hamauh dengan hapus utus olo arä, koae: Tumon toh augh Jehowa, Hatallan olo Israel: dipah batangdanum lombah hila kanih äka karä tato keton djari melai horan, Terah, bapa Abraham äwen duä Nahor; maka olo tä djari manjembah hatalla beken. — (1. Mos. 11, 26.)

3. Tä, maka aku djari manduan Abraham, tato keton, bara dipah batangdanum tä, palus aku manjoho iä mangnmbang salepah tanah Kanaan; aku mampanak iä kea, manenga Isaak akæe.

4. Tinai akan Isaak aku manenga Jakob äwen duä Esau; maka akan Esau aku manenga bukit hatinggang Seir tä indu joresæ; tapi Jakob äwen hanak tä djari mohon akan tanah Misir. — (1. Mos. 46, 1.)

5. Tä, maka aku manjoho Moses äwen duä Aaron, palus aku djari mahukum Misir, tumon aku djari malalus hukumku intu bentok olo tä; limbah tä aku djari magah keton blua bara hetä. — (2. Mos. 3, 10.)

6. Maka amon aku djari mamplua karä bapa keton bara Misir, tä keton sampai tasik; tuntang olo Misir manggoang bapa keton, hapan kareta, hapan hadjaran, mandas tasik rarudju tä. — (2. Mos. 12, 33.)

7. Maka olo Israel kahau kadaiat intu Jehowa, tä iä mina kaput helat keton dengan olo Misir, palus iä mambaring danum tasik akan hundjun olo tä, mana-

won iä; matan keton djari mitä talo handiai, idjä djari iawiku hong tanah Misir. Limbah tä keton djari melai hong padang tunj benjem arä njelo katahie.

8. Limbah tä aku djari mimbit keton akan tanah olo Amori, idjä mukong dipah Jordan hila kanih; olo tä mamarang keton, tapi aku manjaragh iä intu lengän keton, tä keton djari manduan tanahe, tuntang djari mampalomos olo tä bara baun keton.

9. Limbah tä Balak kea, anak Sipor, radjan olo Moab, mendeng mamarang olo Israel, iä manjoho olo mangahau Bileam, anak Beor tä, uka manjapa keton. — (4. Mos. 22, 5.)

10. Tapi aku mangahana Bileam, djaton maku mahining aughæ; tä iä mamberkat keton haream, aku djari maliwus keton bara lengæe.

11. Djadi, limbah keton hanimpah Jordan, amon keton sampai Jerigho, maka olo Jerigho mamarang keton, olo Amori, olo Peresi, olo Kanani, olo Het, olo Gergasi, olo Hewi, olo Jebusi; tapi aku djari manjaragh olo tä intu lengän keton.

12. Aku djari manjoho uang petak idjä hai hagoet helo baun keton, maharak olo tä bara baun keton, duä radjan olo Amori tä, djaton awi padang keton, atawa awi panah keton. — (2. Mos. 23, 28.)

13. Tumon tä, jaku kea idjä djari manenga akan keton tanah, idjä djaton djari inguan keton, lewu idjä djaton djari imangun keton; keton melai hetä, keton kuman bna pambulan anggor tuntang bua pambulan undus, idjä djaton djari imbul keton.

14. Maka toh, awi keton mikäh

Jehowa, manempo iä dengan atäi budjur tuntang toto; kanan karä dewa tä, idjä djari injembah tato hiang keton dipah batang danum lombah hila kanih, tuntang intu Misir, tapi awi keton manempo Jehowa.

15. Tapi djaka panggitan matan keton papa manempo Jehowa: tä naughe keton mintihe andau toh, idjä akan inempo keton, atawa dewa tä, idjä djari inempo tato hiang keton hong dipah batang danum lombah hila tä, atawa dewan olo Amori, idjä intu tanahe keton melai katontoh; tapi aku tuntang ungkup humangku, ikäi handak manempo Jehowa!

16. Tä tombah olo arä handiai, koae: Djetä kedjau bara ikäi, sampai ikäi akan malihi Jehowa, manempo hatalla beken;

17. Krana Jehowa toto Hatallan ikäi, idjä djari manduan ikäi tuntang bapa ikäi bara Misir, äka karewar ikäi, idjä djari mawi karä kata idjä hai tä intu matan ikäi, tuntang djari mahaga ikäi hong hapus djalan katahin panggoet ikäi, marak karä utus olo, idjä djari ihoro ikäi.

18. Jehowa djari manganan bara baun ikäi karä utus olo tä, olo Amori mahin inganae kea, idjä bihin mukong tanah toh; tagal tä ikäi kea handak manempo Jehowa, krana iä puna Hatallan ikäi.

19. Maka koan Josua dengan olo arä: Djaton murah keton manempo Jehowa, krana iä toto Hatalla idjä brasih; iä Hatalla idjä pangabehu, iä djaton handak mam-pun karä kalangkah keton, karä dosan keton.

20. Djaka keton malihi Jehowa, manempo hatalla beken, toto iä

handak mules arepe, sambil mang-apähä keton, palus mamparusak keton, tumon iä djari mamberkat keton.

21. Tapi karä olo handiai tä tombah augh Josua: Dia, malainkan ikäi toto handak manempo Jehowa.

22. Maka koan Josua dengan olo arä: Keton toh manjaksi arep keton; itä, keton djari mintih Jehowa akan keton, uka manempo iä bewäi. Tombah äwen tä: Joh, bitin ikäi saksi.

23. Koae: Toh kanan keton karä dewan utus olo beken, idjä intu marak keton, palus ambet atäi keton manintu Jehowa, Hatallan Israel.

24. Tä olo arä tä tombah augh Josua: Ikäi handak manempo Jehowa, Hatallan ikäi, sambil manumon augh ajue.

25. Tumon tä intu andau tä Josua hadjandji dengan utus olo arä, palus iä manarang prentah tuntang hadat akae intu Sighem.

26. Tinai Josua mamantik karä perkara tä huang Torat Hatalla, palus iä manduan idjä kabawak batu pandjang, sambil mampendeng djetä hetä penda batang elah, idjä hetä darah äka brasih ain Jehowa.

27. Limbah tä Josua hamauh dengan hapus utus olo arä: Itä, batu toh mandjadi saksi akan ita, krana djetä djari mahining karä augh Jehowa dengan ita; toto, djetä mandjadi saksi akan keton, uka keton äla manandjaro Hatallan keton.

28. Limbah tä Josua manjoho olo arä tä buli, genep bitin akan joresan ajue.

II. — 29. Maka djadi limbah karä perkara tä, Josua, anak Nun, re-

war Jehowa tä, matäi, metoh iä saratus sapulu njelo katahin umure.

30. Maka olo mangubur iä hong tanah joresan ajue, hong Timnatsera, idjä hong bnkit Epraim, hila utara bara bukit Gaas.

31. Maka olo Israel manempo Jehowa katahin Josna aton, tinai katahin karä olo bakas tä aton, idjä tisa rahian bara Josua, idjä bitie katawan karä gawin Jehowa, awang djari iawie intu olo Israel. — (*Hak. 2, 7.*)

32. Tinai olo mangubur tolang

Josep, idjä djari imbit olo Israel bara Misir, hong Sighem, hong tana idjä djari imili Jakob bara anak Hemor, bapa Sighem, saratus kabawak rear salaka; krana tana tä djari inenga akan panakan Josep indu joresae. — (*1.Mos.50, 25.*)

33. Tinai Eleasar, anak Aaron tä, matäi kea; maka olo mangubur iä hndjun lungkoh idjä ain anake Pinehas, idjä djari inenga akae hong bnkit hatinggang Epraim.

SURAT KARÆ

HAKIM;

IDJÆ BAGARÆ JUDIKUM. (HAKIM.)

BAGI 1.

Hamputan Juda manganti Josua, mimbit olo mamarang musohe.

1. Djadi, limbah pampatäi Josua, olo Israel misek Jehowa, koae: Æwe ikäi akan hagoet helo, mamarang olo Kanani?

2. Maka Jehowa hamauh: Juda akan hagoet; itä, jaku djari manjaragh tanah tä akan lengäe.

3. Tä, maka koan Juda deng-an paharie Simeon: Käläh ikau omba aku huang tanah baris ajnngku, mangat mamarang olo Kanani; tä aku kea handak omba ikau huang tanah idjä tantai akam.

Tumon tä olo Simeon hagoet, omba iä.

4. Maka Juda hagoet, tuntang Jehowa manjaragh akan lengäe olo Kanani dengan olo Peresi; itä mamuknl äwen tä hong Besek, mampatäi sapulu kojan biti.

5. Tinai iä sondau Adonibesek tä hong Besek, palus äwen mamarang iä, tuntang mamukul olo Kanani dengan olo Peresi.

6. Tapi Adonibesek hadari, balaln olo tä manggoang iä; maka äwen manawan iä, sambil manetek karä tundjokindu lengäe paie.

7. Tä koan Adonibesek: Udju pulu radja, idjä inetek tundjokindu lengäe paie, aton mangari-

ngir papat penda medjangku; tumon gawingku kea Jehowa djari mamalah mawi aku. Maka olo mimit ia akan Jerusalem, hetä ia matäi.

8. Krana olo Juda djari mamarang Jerusalem, sambil mampalah lewu tä; ia djari mawi olo hetä hapan baun pedang, tapi lewu tä djari inusule.

9. Limbah tä panakan Juda djari hagoet bara hetä, mamarang olo Kanani, idjä mangkalewu hong bukit hatinggang lula salatan, tuntang intu tanah randah.

10. Tinai Juda hagoet mamarang olo Kanani, awang mangkalewu intu Hebron, maka aran Hebron solake Kiriatarba; hetä ia mamukul Sesai tä, Ahiman äwen telo Talmäi.

11. Bara hetä tinai ia hagoet mamarang olo Debir; aran Debir tä solake Kiriarseper.

12. Maka koan Kaleb: *Æwe-äwe* idjä mawi Kiriarseper tuntang mampalah tä, aku handak manenga akae anakku Aksa indu sawae.

13. Tä Otniel, anak Kenas, Kenas andi Kaleb, mampalah lewu tä; djadi Kaleb manenga akae anake Aksa indu sawae. — (*Jos.15,17.*)

14. Djadi, amon ia tä tamä ungkup bane, maka ia madjak ia blaku idjä kabagi tana bara bapae; palus ia sewu bara kalidai; tä koan Kaleb dengae: Narai katapasm?

15. Koea dengae: Tenga berkat akangku; basa ikau djari manenga akangku tana idjä keang, tenga akangku tinai äka tahasak danum. Tä Kaleb manenga akae tahasak äka gantong tuntang äka randah.

16. Maka panakan Keni, empo Moses, hagoet kea bara Jerigho, lewu korma tä, mampahaiak olo

Juda, manalih padang Juda, idjä hila salatan Harad; ia mindahakan tä, palus melai hetä hindjä dengan utus olo tä. — (*4.Mos.10,29.*)

17. Maka Juda hagoet haiak dengan paharie Simeon, mamukul olo Kanani idjä mangkalewu hong Sepat, sambil mangerem ia; tuntang olo manjewut aran lewu tä Horma.

18. Tinai Juda manduan Gasu kea tuntang tanahe, Askalon tuntang tanahe, Ekron tuntang tanahe.

19. Maka Jehowa mampahaiak Juda, sampai manganan karä olo awang melai hong bukit hatinggang hetä; tapi olo tä djaton petah manganan olo idjä hong tanah randah, basa olo tä bara kareta sanaman.

20. Maka Hebron inenga olo tä akan Kaleb, tumon sohon Moses; ia manganan bara hetä anak Enak telo biti.

21. Maka olo Benjamin djaton manganan olo Jebusi, idjä hong Jerusalem, malainkan olo Jebusi melai hong Jerusalem lündjä olo Benjamin, sampai andau toh.

22. Tinai hamputan panakan Josep hagoet kea, mamarang Betel, tuntang Jehowa mampahaiak olo tä.

23. Maka olo hamputan Josep manjoho olo mangalati lewu Betel: aran lewu tä solake Luts.

24. Djadi, olo kalati tä mitä olo hatuä, idjä biti, idjä blua bara lewu tä; maka koan olo tä dengae: Tundjok akan iküi djalan tamä lewu, tä iküi handak masi mampahalap ikau.

25. Amon olo tä djari masanan akae djalan tau tamä lewu, maka ia mamukul lewu tä hapan baun

padang; tapi olo hatuä tä, tuntang hapus ungkup humae, ilapase.

26. Maka olo hatuä tä babongkat akan tanah olo Het, hetä iä mamangun lewu, sambil manggarä arae Luts; djetä arae palus andau toh.

27. Tinai Manasse kea djaton manganan olo Betsean, tuntang karä lewu idjä mamenda iä, djaton kea Taanagh, tuntang patatai lewue idjä mamenda iä, djaton kea olo Dor, tuntang patataie idjä mamenda iä, djaton kea olo Jibleam, tuntang patataie idjä mamenda iä, djaton kea olo Megido, tuntang patataie idjä mamenda iä; olo Kanani manampara mandähen arepe tinai hong tanah hetä. — (*Jos.17, 11.*)

28. Maka amon olo Israel djala-djalan kwasa, tä iä hadjadjan olo Kanani manahor asil, tapi iä djaton manganan olo tä lepalepah.

29. Tinai Epraim kea djaton manganan olo Kanani idjä hong Geser, djadi olo Kanani melai intu Geser, hong bentok olo tä.

30. Sebulon kea djaton manganan olo idjä hong Kitron, djaton kea olo hong Nahajol; malainkan olo Kanani tä melai intu marak olo tä, manahor asil akae.

31. Tinai Aser kea djaton manganan olo hong Ako, djaton kea olo intu Sidon, intu Aghlab, intu Aghsib, intu Kelba, intu Apik, intu Reghob;

32. Malainkan olo Aser tä melai marak olo Kanani, idjä mukong tanah tä; krana iä djaton manganan olo tä.

33. Tinai Naptali kea djaton manganan olo idjä intu Betsemes, intu Betanat, tapi iä melai marak olo Kanani, idjä mukong tanah

tä; tapi olo Betsemes dengan olo Betanat manahor asil akae.

34. Tinai olo Amori mahupi olo Dan buli äka bukit tinai, krana iä djaton maku manjoho olo tä mohon akan tanah randah.

35. Tinai olo Amori mangkemä mandähen arepe hong bukit Heres kea, intu Ajalon tuntang Saalbim; tapi lengän olo hamputan Josep karas akae hetä, sampai olo tä manahor asil akae.

36. Maka tikas tanah pagangan olo Amori bara bukit Akrabim, bara batukarang idjä hetä, palus hila ngadju tinai.

BAGI 2.

Olo Israel kadian manumon prentah, iä ndur bara Hatalla; tä iä buah hukum, impakalah musohe; tapi amon iä hobah, blaku ampun, Hatalla mampendeng hakim, idjä maliwus iä.

1. Maka Malaikat Jehowa dumah bara Gilgal akan Boghim, sambil hamauh: Aku djari manduan keton bara Misir, tuntang djari mimit keton tamä tanah, idjä djari injumpahku akan tato keton, koangku: palus katatahi aku djaton maku mangarak djandjingu dengan keton;

2. Tapi idjä keton toh üla manampa djandji dengan olo tanah djeto; karä mesbehe akan ingarak keton. Tapi keton djaton djari manumon aughku, buhen kea gawin keton kalotä? — (*2. Mos. 23, 32. — 4. Mos. 33, 52.*)

3. Tagal tä, aku kea djari hamauh: aku djaton handak manganan olo tä bara baun keton; malainkan iä akan mahupi dahepan

keton, tinai dewae akan mandjadi djarat mawi keton.

4. Djadi, limbah Malaikat Jehowa djari manjewut karä aughe tä intu hapus utus olo Israel, maka utus olo arä manggatang aughe, manangis.

5. Tagal tä iä manggarä aran kaleka tä Boghim, (*idjä manangis*), palus iä maluput parapah hetä akan Jehowa.

6. Krana amon Josua djari malapas olo arä, maka olo Israel djari hagoet genep biti tanggoh joresan ajue, handak manduan tanahe.

7. Maka olo arä uras manempo Jehowa katahin Josua belom, tinai katahin karä olo bakas tä aton, idjä haiak pangereng Josua, krana belae matäi tahi rahian bara iä, idjä bitie djari mitä karä gawin Jehowa awang hai, idjä djari ilaluse intu olo Israel. — (*Jos.24,31.*)

8. Tapi limbah Josua, anak Nun, rewar Jehowa tä, djari matäi, metoh iä saratus sapulu njelo umure,

9. Tuntang limbah olo djari mangubur iä intu tanah joresae hong Timnatsera, intu bukit Epraim, hila utara bnkit Gaas,

10. Tinai limbah hapus pangereng olo tä djari ingampeleng dengan tato hiange: tä maka aton belom girir taheta, rahian bara iä, idjä djaton kasene Jehowa, djaton kea gawie tä, awang djari ilaluse intu olo Israel.

11. Tä maka olo Israel mawi talo papa intu matan Jehowa, iä manempo karä dewa.

12. Iä malih Jehowa, Hatallan tatoe, idjä djari manduan iä bara tanah Misir, iä omba hatalla beken bara baris karä dewan utus olo

handiai, idjä bakaliling iä, iä son-top akae, tuntang mungkar kalait Jehowa.

13. Krana iä malih Jehowa, palus manempo Baal dengan Asta-rot.

14. Tä hasep kasangit Jehowa mawi olo Israel, palus iä manjara-gh äwen akan lengän olo param-pas, idjä marampas iä; iä mandjual äwen intu lengän karä musohe awang bakaliling, sampai äwen djaton tau mendeng hindai manan-dipah baun musohe.

15. Malainkan alo akan kwekwe pandarin äwen, lengän Jehowa malawan iä manjial iä, tumon Jehowa djari hamauh tuntang sum-pahe akan äwen; äwen tä paham indjakä. — (*3.Mos.27,17.*)

16. Limbah tä Jehowa mangkat hakim akae, idjä maliwus olo tä bara lengän musohe, awang marampas iä.

17. Tapi augh karä hakim djaton olo tä mahin manumoe, malainkan iä habandong atäie omba hatalla beken, sontop akae; badje-leng olo tä undur bara djalan, idjä djari ihoro tatoe, awang mahaga prentah Jehowa; tapi olo tä djaton maku kalotä.

18. Djadi, amon Jehowa mangkat hakim akan olo tä, maka Jehowa mandohop hakim tä, maliwus olo tä bara lengän karä musohe katahin hakim tä belom; krana Jehowa paham angkat asie dengan olo tä, tagal äwen mangar-ingi aughe sabab olo, awang hadjadjuan tuntang mahenjek iä.

19. Maka djadi, sana hakim tä matäi, olo tä mules tinai, marusak djandjin Hatalla paham bara karä bapae, omba dewa, manempo djetä, sontop akae; iä, djaton maku ma-

lekak karä pikire, karä karajape tumpang kadarhakaë.

20. Tagal tä kasangit Jehowa hasep tagal Israel, sampai iä hamauh: Basa utus olo tä djari malangkah djangjingku, idjä djari imetähku intu karä tatoes, tumpang olo tä djaton maku manumon aughku:

21. Maka aku kea djaton maku manganan hindai bara baun olo tä idjä biti mahin dia karä olo kapid tä, idjä ilih Josua matäi.

22. Nakara hapan olo tä aku mangkemä Israel, djaka iä maku mahaga hadat Jehowa, sambil manumon tä, sama kilau karä tatoes, atawa dia. — (3,1.4.)

23. Kalotä Jehowa manjoho olo kapid tä melai, awang hindai djari injaraghe akan lengän Josua, iä palus djaton maku maharak olo tä bara tanahe.

BAGI 3.

I. Olo kapid idjä melai hong tanah, tumpang idjä mandjakä olo Israel. II. Hakim Otniel; III. Ehud; IV. Samgar.

I. — 1. **M**aka djetoh karä utus olo kapid, idjä impelai Jehowa, mangat mangkemä Israel hapan olo tä; girir olo tä, idjä djaton katawan karä perkara parang bihin hong tanah Kanaan;

2. Mangat karä hamputan olo Israel mangasene tä kea, tumpang iadjar mamarang, karä olo tä, idjä hindai djari katawan tä bilün.

3. Limä radjan olo Pilisti, tinai karä olo Kanani, Sidon, Hewi, idjä melai hong bukit hatinggang Libanon, bara bukit Baalhermon. sampai tokep Hamat.

4. Baris olo djetä idjä melai, uka Israel ingkemä hapan iä, mangat manarang, djaka iä handak manumon prentah Jehowa, idjä djari imetähe akan tato olo tä, hadjamban Moses.

5. Djadi, metoh olo Israel melai marak olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi,

6. Maka iä manduan indu sawae anak bawin olo tä, tinai iä mampabanä anake idjä bawi dengan hatuän olo tä, palus iä manempo karä dewae kea.

7. Tumpang olo Israel mawi talo idjä papa intu matan Jehowa, iä kalapean Jehowa, Hatallae, palus manempo karä dewa hong karä pahewan.

8. Tä, maka hasep hasangit Jehowa mawi olo Israel, iä mandjual olo tä penda lengän Kusanrisataim, radja Padanaram; olo Israel manempo Kusanrisataim hanja njelo katahie.

II. — 9. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa: djadi Jehowa mampendeng akan olo Israel olo paliwus, idjä akan maliwus iä, iä tä Otniel, anak Kenas, Kenas andi Kaleb. — (Jos.15,17.)

10. Rogh Jehowa manjuang iä, palus iä mandjadi hakim olo Israel; balalu iä hagoet mamarang: maka Jehowa manjaragh Kusanrisataim, radja Aram tä, akau penda lengäe, sampai lengäe djadjalan paham kwasa mawi Kusanrisataim.

11. Tä maka tanah tä sanang äpat pulu njelo katahie; limbah tä Otniel, anak Kenas tä, matäi.

12. Maka olo Israel tä haluli tinai mawi talo papa intu matan Jehowa. Tä Jehowa mamenjang Eglon, ra-

djan olo Moab, mantakan olo Israel, basa olo tä mawi talo papa intu baun Jehowa.

13. Maka iä tä pakat dengan olo Amon, tuntang olo Amalek, mamumpang äwen omba iä, palus iä hagoet, mamukul olo Israel, tuntang lewu korma tä dinon awie.

14. Djadi olo Israel mamenda Eglon, radjan olo Moab, hanjawalas njelo katahie.

III.—15. Tä, maka olo Israel mangkariak intu Jehowa; djadi Jehowa mampendeng olo paliwus akae, iä tä Ehud, anak Gera, äson Jemini, olo manjambil. Maka olo Israel mampait asil huang lengäe akan Eglon, radjan olo Moab.

16. Tä Ehud manampa padange idjä manjili hasansila, kamboe idjä hasa; iä mentang djetä penda pakaiäe, intu bahae hila gantaue.

17. Tä iä magah asil tä manjampai Eglon, radjan olo Moab; maka Eglon tä olo idjä pabam baseput.

18. Djadi, limbah iä djari mandjuluk karä talo inenga tä, iä omba olo arä, idjä djari mimbit talo inenga tä, buli tinai.

19. Tapi bara äka hampatong dewa idjä hong Gilgal iä kabuate haluli tinai, koae: Aku toh aton perkarangku sinisnik dengam, joh radja. Tombah iä tä: Suni. Palus sakarä olo idjä mendeng tokep iä lepah blua bara hetä.

20. Tä Ehud tamä manaharep intu karong idjä kakius, karong idjä tantai äka radja kabuate. Maka koan Ehud: Aton intu aku augh Hattalla akam. Tä iä mendeng bara trutji.

21. Maka Ehud mandjudju lengäe sambile, manjingskap padange bara bahae gantaue, palus manjudok knaie,

22. Sampai pulang padange kea tangkelem, tuntang isin padange patutup hasansila awi enjake, krana iä djaton mandjawut padang tä bara knaie tinai; palus taie kea blua.

23. Limbah tä Ehud blua akan tambiran, balalu matep bauntonggang karong tä, sambil manguntji blawang.

24. Djadi, amon iä djari blua, olo ain radja tä dumah manjengok iä; tä amon iä mitä, blawang tä inguntji, maka koae: Mikah iä djari mamungkor paie hetä hong karong idjä kakius tä.

25. Tapi amon iä djari bisau mentaie, tuntang blawang djaton maku iuap, tä iä manduan anak kuntji palus muapé; maka itä! tu-an ajue menter hong petak, matai.

26. Maka Ehud djari mahakan awi karangkah olo tä; krana iä palus mangkalau hampatong dewa hetä, mahakan akan Selirat.

27. Djadi, sana iä sampai hetä, iä mampahiau sarunai hong bukit hatingsang Epraim; tä olo Israel omba iä mohon bara bukit tä, maka bitie hagoet helo baun olo tä.

28. Koae dengan olo tä: Omba aku, krana Jehowa djari manjaragh musoh keton akan lengän keton, olo Moab tä. Maka olo tä omba iä mohon, mananselo mangampeng bosong Jordan, djalan hanimpah akan tanah Moab, palus iä djaton manjoho äwen tä hanimpah, idjä biti mahin dia.

29. Katika tä iä mamukul olo Moab, mampatäi sampai sapulu kohan hatuä, uras olo gantjang, abas, sampai djaton idjä biti olo tä liwus.

30. Tunon tä olo Moab impa-rungkok penda lengän Israel hong andau tä; djadi tanah tä sanang hanja pulu njelo katahie.

IV.—31. Maka limbah bara Ehud tä aton Samgar, anak Anat; iä mamukul olo Pilisti, mampatäi djahaweu ratus hatuä, hapan tongkang hadangan; tumon tä iä kea maliwus Israel.

BAGI 4.

Debora, hakim bawi; Barak mawi Sisera; Sisera impatäi Jael.

1. **M**aka limbah Ehud djari matäi, olo Israel tä haluli tinai mawi talo awang papa intu Jehowa.

2. Tä Jehowa mandjual iä penda lengän Jabin, radjan olo Kanani, idjä marentah hong Hasor; maka kapala parang ajue, iä tä Sisera; iä melai hong Haroset, lewun olo Kapir.

3. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa; krana ain radja tä aton djalatien ratus kareta sanaman, tuntang iä djari mararat mahenjek olo Israel duä pulu njelo katahie.

4. Maka Debora, olo bawi idjä nabi, sawan Lapidot, aton hakim olo Israel katika tä.

5. Iä tä melai penda batang korma Debora, idjä helat Rama dengan Betel, hong bukit hatinggang Epraim; olo Israel mandai, manalih iä, blaku putus karä basarae.

6. Maka olo bawi tä manjoho olo mangahau Barak, anak Abinoam, idjä bara Kadesnaptali, tuntang iä hamauh dengae: Dia Jehowa, Hattallan Israel, djari manjoho ikau, koe: lius, dai bukit Tabor, duan dengam sapulu kojan hatuän olo Naptali, tuntang olo Sebulon?

7. Krana aku handak mandju-dju akam, akan sungäi Kison,

Sisera tä, mantir kapala kawan olo parang ain Jabin, tuntang karä karetae, tuntang hapus kawan parang ai, tinai aku handak manjaragh iä akan lengäm.

8. Tä koan Barak dengae: Amon ikau handak lius ompat aku, tä aku handak hagoet kea, tapi amon ikau djaton maku ompat, aku dia kea hagoet.

9. Koe: Pudji aku tau dia ompat ikau! tapi horumat tä djaton kea akam hong djalanam toh idjä ilalum, krana Jehowa handak mandjual Sisera tä akan lengän olo bawi. Tumon tä Debora balalu manatap arepe, omba Barak akan Kedes.

10. Tä Barak mirak Sebulon tuntang Naptali hapumpong hong Kedes; limbah tä iä harikas manandjong, tuntang sapulu kojan biti olo hatuä; tinai Debora kea hagoet ompat iä.

11. Maka Heber, olo Keni tä, djari hapisah dengan olo Keni, panakan Hobab, ajup Moses tä; iä djari mampendeng tingkape darah batang elah intu Saanaim, idjä tokep Kedes. — (1, 16.)

12. Tä olo mambrita akan Sisera: Barak, anak Abinoam, djari hagoet akan hundjun bukit Tabor.

13. Maka Sisera balalu mirak karä karetae, djalatien ratus kareta sanaman, tinai karä olo ajue, idjä dengae, bara Haroset idjä äka olo kapir tä, hapumpong hong sungäi Kison.

14. Maka koan Debora dengan Barak: Has ikau, hagoet, krana djetoh kea andau, idjä huang tä Jehowa djari manjaragh Sisera akan lengäm; dia Jehowa djari hagoet helo baun keton? Palus Barak mohon bara bukit Tabor, tuntang

sapulu kojan olo hatuä manuutut likute.

15. Maka Jehowa mampikäh Sisera tuntang karä karetae, tuntang hapus kawan parang ajue, hapan baun padang Barak, sampai Sisera sewu bara karetae, palus hadari manandjong.

16. Maka Barak manjasah olo tä, karä kareta tuntang hapus kawan olo parang tä, sampai Haroset idjä äka olo kapir tä; hapus kawan olo parang ain Sisera balongkang matäi awi baun padang, sampai idjä bitu mahin dia batisa.

17. Maka Sisera hadari manandjong akan tingkap Jael, sawan Heber, olo Keni tä; krana Jabin, radja Hasor, puna hakabua deng-an olo human Heber, olo Keni tä.

18. Maka Jael blua, manambang Sisera, sambil hamauh dengae: Hakan, o tuan, hakan arepm intu aku, äla mikäh. Maka iä mahakan tamä pasah, tuntang olo bawi tä manutup iä hapan kahowute.

19. Limbah tä koea dengae: Tenga danum ihop isut akangku, krana aku teah belaiaku. Maka iä muap pingkor, idjä basuang djo-hontusun meto, mampihop iä, tuntang manutup iä tinai.

20. Tinai koea dengan olo bawi tä: Awi ikau mendeng hong baun-tonggang pasah; mikäh amon aton olo dumah, misek ikau, koea: aton olo hetoh? maka koam: djaton.

21. Limbah tä Jael, sawan Heber, manduan pakun tingkap, tinai pukul sanaman huang lengäe, balalu iä manjelek tamä, tanggoh iä, palus malantak paku tä intu salipanbungaie, sampai djetä sempak lasak petak. Krana awi kaujuhe iä batiroh tudja, balalu iä matäi kalotä.

22. Maka Barak manggoang Sisera; tä Jael blua, manambang iä, sambil hamauh dengae: Kantoh, aku handak mamprahan akam olo hatuä tä, idjä inggaum. Maka iä tamä tingkap, tä itä! Sisera menter hetä matäi, paku tä magon leket hong salipanbungaie.

23. Tumon tä intu andau tä kea Hatalla djari mamparungkok Jabin, radja Kanaan, hong baun olo Israel.

24. Tinai lengän olo Israel djala-djalan kwasa mawi Jabin, radja Kanaan, sampai iä djari mampalomos Jabin, olo Kanani tä, lepah lingis.

BAGI 5.

Njanjin Debora tuntang Barak.

---

1. **T**ä maka Debora äwen duä Barak, anak Abinoam tä, manjanji andau tä kea, koea:

2. Tara Jehowa! Israel djari iliwus; utus olo toh djari pahias atäie!

3. Hining keton, o karä radja, talingan pinding keton, karä mantir; aku, akan Jehowa aku handak manjanji, akan Jehowa, Hatallan Israel, aku handak manjuling.

4. O Jehowa! metoh ikau ha-goet bara Seir, kahum ikau manandjong bara padang Edom, tä maka petak hagerek, tuntang langit nahasak, toto karä baunandau uras manusuh danume.

5. Karä bukit runtjor bara baun Jehowa, Sinai tä kalotä kea, bara baun Jehowa, Hatallan Israel.

6. Katika Samgar, anak Anat, tuntang djaman Jael tä, maka karä djalan djari benjem, olo idjä akan

manjak hetä manggau sampange awang bingkok badjikut. — (3,31.)

7. Karä lewun Israel nihau, karakkaraka bewäi, sampai aku, Debora, aton lembut, sampai aku lembut mandjadi akan indu olo Israel.

8. Israel mintih hatalla taheta; tä parang lembut intu karä bauntonggang lewue. Kwe talawang, kwe lundju aton mamalah huang äpat pulu kojan biti olo Israel tä? — (1.Sam.13,19.)

9. Atäiku radjin dengan karä mantir olo Israel, dengan olo idjä djari pahias atäic intu marak utus olo arä tä. Tara Jehowa!

10. Keton, idjä mukong kalidai baputi, keton idjä mimbing basara, keton idjä manandjong hong djalan. hai korik keton, has, uras omba manjanji!

11. Äka masip danum mainpihlop meto, äka olo pamanah baris musohe tä malahap, hetä awi manara katetek Jehowa, katetek idjä imprahan Jehowa akan mantir olo Israel; utus olo Jehowa tau blua tinai bara bauntonggang lewun äjue.

12. Tatap, tatap ikau Debora, tatatatap bewäi, njanji ikau; tatap ikau, joh Barak, singkap tawanau akam, o anak Abinoam!

13. Toh iä manjoho tisanu olo äjue marentah olo idjä ilorumat tä. Jehowa manjoho aku marentah olo kwsa tä.

14. Bara Epraim lembut uhat olo paliwus tä, idjä mamukul Amalek: limbah tä maka Benjamin tä, idjä manun utus olo ajum. Bara Maghir mantir djari lembut, bara Sebulon lembut idjä patjäh dengan kalam, djurutulis tä. — (4,4.5.)

15. Karä mantir Isaskar kea aton

dengan Debora, iä tä idjä manjanga Barak, haiak manandjong iä hagoet, mohon akan djanah. Huang karä sungäi Ruben olo paham landang bakulas.

16. Buhen ikau djari melai marak karä kandang metom, sambil mahining kawam manguä? Hong karä sungäi Ruben tä olo paham landang bakulas.

17. Gilead melai bewäi hila dipah Jordan: tinai buhen Dau tä melai bewäi intu palabohan karä banaanama? Aser melai bewäi hong saran tasik, iä manjumi bewäi hong karä telok hetä.

18. Tapi hamputan Sebulon djaton djari masi tahasenge, djaton paraba panpatai, tinai Naptali kalotä kea, hong tantan bukit tä.

19. Karä radja tä dumah mamarang, karä radja Kanaan mamarang hetä hong Taanagh, darah äka danum intu Megido, iä djaton djari mulih salaka bara hetä.

20. Bara langit olo tä ingalali, karä bintang haiak kamiare mamarang Sisera.

21. Sungäi Kison tä manamput mampahanjut iä, sungäi badähes, sungäi Kison tä. Hundjengm, o lambaruangku, awang idjä kwsa tä!

22. Tundjik hadjarac bakuap awie hadari, awi olo kwsa tä badjeleng pararawoh.

23. Sapa lewu Meros, koan malaikat Jehowa; awi manjapa olo awang melai hetä, basa iä djaton maku omba mandohop Jehowa, mandohop Jehowa malawan musoh awang kwsa tä.

24. Jael tä imberkat bara karä olo bawi, sawan Heber, olo Keni tä; imberkat iä bara karä olo bawi hong karä tingkap.

25. Danum ilakue, djohontusun meto inengae: enjak djohontusu tä imbite akae hong sangkir idjä bahalap.

26. Tä lengäe manjingskap paku tä, lengäe gantau manjingskap tasal tukang sanaman; letaletap iä malantak malasak takolok Sisera, iä mametok mamusit salipanbungaie.

27. Helat pain Jael iä djadjanguak, iä balongkang, menter hetä; helat paie iä djupangdjajah, djari balongkang; intu äkae djadjanguak iä palus rusak.

28. Indu Sisera tä mandjengok bara padjakan, iä mantehau bara helat raradjak baunsengok: buhen karetae tahi dumah? buhen galingan karetae sajup kalotä?

29. Tombah idjä pintar baris olo dalam ajue, tinai iä kea tombah aughe kabuate:

30. Pudji! djaton iä akan sondau tuntang mambagi talo irampas? budjang bawi idjä duä bitu akan genep olo hatuü? pakaian awang sapangowang ampie akan bagin Sisera, klambie awang sapangowang ampie tuntang injulam akan bagin rampasan Sisera? pakaian awang injulam hasansila tuntang sapangowang ampie akan äwen, idjä djari inawae akae?

31. Tumon toh karä musolm akan rusak, o Jehowa! Tapi idjä sinta iä akan mandjadi kilau matanandau, metohe lembut hong kaabase! Maka tanah tä sanang äpat pulu njelo katahie.

mamarang olo Midian, tuntang blaku kata bara Hatalla.

I. — 1. Maka olo Israel mawi talo papa tinai intu Jehowa; tä Jehowa manjaragh iä akan penda lengän olo Midian, udju njelo katahie.

2. Djadi, amon lengän olo Midian djari kwasa mahundjun olo Israel, maka olo Israel manampa akae lowang hong bukit, tuntang kali, tinai äkae bakalindong hong tantan bukit, tagal olo Midian tä.

3. Krana amon olo Israel djari malan, tä maka olo Midian, olo Amalek tuntang olo bara hila timor hagoet, maroboh mantakan iä.

4. Tuntang olo tä bapodok hong tanahe mawi iä, marusak karä ramon tanahe, palus sampai Gasa, iä djaton manisa talo kinan akan Israel, djaton kea kambing tabirie, sapi kalidaie.

5. Krana olo tä dumah mimbit karä metoe tuntang tingkape: iä dumah kilau kawan sangkalap karäe, sampai iä tuntang karä ontac djaton taraisä, palus maroboh tanah tä, uka marusak djetä.

6. Tumon tä maka Israel paham kapähä awi olo Midian. Tä olo Israel maugkariak intu Jehowa.

7. Djadi, amon olo Israel mangkariak intu Jehowa tagal olo Midian tä,

8. Maka Jehowa manjoho nabi manalih olo Israel, idjä hamaulh dengan olo tä: Djetoh augh Jehowa, Hatallan Israel: aku djari magah keton bara Misir, mamplua keton bara huma äka karewar tä.

9. Aku djari maliwus keton bara lengän olo Misir, tuntang bara lengän karä olo awang mahenjek

BAGI 6.

I. Olo Midian mahenjek Israel. II. Gi-deon iangkat mandjadi hakim. III. Iä mangarak mesbeh Baal. IV. Iä handak

keton; aku djari manganan olo tä bara baun keton, tuntang djari manenga tanahe akan keton.

10. Tinai aku djari manjoho keton: aku, Jehowa, toto Hatallan keton; äla mikäh karä dewan olo Amori, idjä intu tanahe keton melai; tapi keton djaton djari manumon aughku.

II.—11. Hemben tä kea Malaikat Jehowa dumah, mondok penda batang elah, idjä hong Opra, idjä ain Joas, olo ungkup Abieser tä; maka anake, Gideon, aton mamukul muras gendom hong huma äka mamähes, handak mansahan tä mahakan olo Midian.

12. Maka Malaikat Jehowa mamprahan arepe akae, sambil hamauh dengae: Jehowa mampahaiak ikau, ikau idjä pangkalima toto.

13. Tapi koan Gideon dengae: Kajah, tuangku! amon Jehowa mampahaiak ikäi, buhen karä talo toh djari buah ikäi? tinai kwe karä gawie awang heran, idjä djari insanan bapa ikäi akan ikäi, koae: Jehowa djari magah ikäi bara tanah Misir? Tapi toh Jehowa djari kalapean ikäi, tuntang djari manjaragh ikäi akan penda lengän olo Midian.

14. Maka Jehowa mules arepe, manampajah iä, sambil hamauh: Lius ikau huang kaabasm toh, ikan akan maliwus olo Israel bara lengän olo Midian. Dia aku, idjä djari manjoho ikau?

15. Tapi tombah iä: Joh tuangku, hapan en aku akan maliwus Israel? karä kolangku puna ungkup Manasse idjä pähä belom bara awang beken, tinai aku toh idjä busu marak olo human apangku.

16. Maka Jehowa hamauh dengae: Basa aku handak mampahaiak ikau,

tagal tä ikau karäh mamukul olo Midian, kilau iä idjä biti bewäi.

17. Maka tombah iä, koae: Amon aku djari supa asi intü matam, aku blaku, tenga kata akangku, mangat aku katawan, toto ikau idjä hakotak dengangku.

18. Äla hagoet bara hetoh, sampai aku haluli tanggoh ikau tinai, mimbit panenganguku, mingkes tä akam. Koae: Aku handak melai, sampai ikau haluli. — (13,15.)

19. Tä Gideon lius, manatap anak kambing, tinai apam idjä djaton iragi, bakale idjä epa tunek tepong; isin kambing tä inae hong rantang, tuntang djohoe ingkese hong landai, palus iä mimbit talo tä akae, akan penda batang elah, mingkes tä hetä.

20. Tapi Malaikat Hatalla hamauh dengae: Duan isie tä, tuntang apam idjä djaton iragi, ina tä hundjun batu hetä, tusuh djoho tä lepalepah hetä. Maka iä mawie tumon aughe.

21. Tä Malaikat Jehowa mandjudju kaju sokahe, idjä intu lengäe, manindjek isi tä, tuntang apam idjä djaton iragi; tä apui balalu blua bara batukarang tä, kuman isi tä lepalepah, tuntang apam idjä djaton iragi tä; balalu Malaikat Jehowa lilap bara matae.

22. Tä Gideon kasene, iä tä toto Malaikat Jehowa; maka koan Gideon: Kajah, Tuhan, Jehowa! krana aku djari mitä Malaikat Jehowa hataharep bau!

23. Tapi Jehowa hamauh dengae: Sanasanang bewäi ikau, äla mikäh, djaton ikau akan matäi.

24. Tä Gideon mamangun mesbeh hetä akan Jehowa, tuntang manggarä djetä: Jehowa toto kasanang. Djetä magon aton sampai

andau toh hong Opra, idjä ain Abiesri.

III.—25. Djadi huang alem tä kea Jehowa hamauh dengae: Duan idjä kongan sapi hatuäe bara karä sapi ain bapam, tinai idjä kongan sapi hatuäe beken, idjä udju njelo umure; tinai karak mesbeh Baal, idjä ain bapam tä, tuntang tä-weng pahewan idjä hetä.

26. Tinai tanpa mesbeh akan Jehowa, Hatallam, intu tantan kaleka idjä dähen toh, intu äka awang buah, duan sapi idjä tä, luput djetä indu parapah awang ingähu, hapan kajun pahewan tä, idjä djari inäwengm.

27. Tä, maka Gideon manduan sapulu biti olo hatuä bara karä djipen bapae, sambil mawie tumon Jehowa djari manjoho iä; tapi iä mikäh mawi talo tä handau, tagal olo ungkup bapae, tuntang tagal karä olo hatuä hong lewu tä; djadi, iä mawi tä hamalem.

28. Maka amon karä olo lewu tä djari misik talo hahewok, itä! mesbeh Baal tä djari bakarak, tuntang pahewan idjä hetä djari inäweng, tinai sapi hatuä tä djari iluput hundjun mesbeh idjä taheta inampa tä.

29. Maka olo tä hakotak sama arepe: Æwe djari mawi talo toh? Djadi, amon iä mariksa, manggau oloe, koan olo: Gideon, anak Joas, djari mawi talo toh.

30. Tä, maka karä hatuä lewu tä hamauh dengan Joas: Plua anakm idjä hatuä, mangat iä impatäi; basa iä djari mangarak mesbeh Baal, tuntang djari manawang pahewan idjä hetä.

31. Tapi koan Joas tinai mawi karä olo, idjä mendeng dengae hetä: Tjah, keton mangalahi akan

Baal? keton idjä akan mawat iä? olo idjä handak mangalahi akæ, toto iä akan impatäi palus handjewe toh kea. Djaka iä toto hatalla, naughe bitie mamalah akæ, basa olo djari mangarak mesbehe.

32. Tagal tä maka andau tä kea olo manggarä iä Jerubaal, (*Baal akan mawi*), koæ: Naughe Baal mawi iä, basa iä djari mangarak mesbehe.

IV.—33. Maka karä olo Midian, tuntang karä olo Amelek, tinai karä olo bara timor djari hapumpong samandia; olo tä hanimpah, palus bapodok hong djannah Jisreel.

34. Tä, maka Rogh Jehowa mamenjang Gideon; iä mampahiau sarunai, palus olo ungkup Abieser iirake omba iä.

35. Tinai iä manjoho arä sarohæ tanggoh salepah hamputan olo Manasse, äwen tä kea omba irak ai, palus hapumpong dengae; tinai iä manjoho sarohæ manalih Aser, Sebulon tuntang Naptali, maka olo tä kea dumah, manjupa iä.

36. Limbah tä Gideon hamauh dengan Hatalla: Amon ikau handak maliwus Israel hapan lengängku, tumon djari aughm:

37. Itäm, aku toh handak mambarang upak tabiri tuntang bulue intu karaian; toh, amon danum ambon hong upak tabiri tä bewäi, tapi salepah petak keang, tä aku karäh katawan, ikau handak maliwus Israel hapan lengängku, tumon djari aughm.

38. Maka djadi kea tumon tä; krana andau tinai iä misik haiak djadjewu, palus iä mamitjik mahamis danum ambon bara upak meto tä, kontep idjä sangkir.

39. Maka koan Gideon tinai

dengan Hatalla: Æla kalaitm bungkar, awiku hakotak sindä tinai. Soho aku mangkemä tä baja sindä toh tinai hapan upak tabiri toh: käläh hundjun upak tabiri toh bewäi keang, tapi hapus petak akan bisa awi ambon.

40. Maka Hatalla mawie tumon aughe tä alem tä kea, krana upak tabiri tä bewäi keang, tapi hapus petak uras bisa awi ambon.

BAGI 7.

I. Hatalla mangkemä Gideon; II. iä manjang Gideon. III Gideon mampalah olo Midian.

I. — 1. Limbah tä Jerubaal, iä tä Gideon, tuntang olo arä idjä dengae, hagoet haiak djadjewu, tuntang bapodok tokep lowang danum Harad; maka kawan parang olo Midian tä hila utara, likut lungkoh More, hong djanah.

2. Tä Jehowa hamauh dengan Gideon: Olo tä, idjä dengam, pahalau arä, djaton aku handak manjaragh olo Midian intu lengän kakarä keton, belä olo Israel manara arepe, manawah aku, koae: lengängku djari maliwus arepku.

3. Soho olo mantehau toh kea intu pinding olo arä, koam: äweäwe idjä lalangkamen angate, käläh iä palus buli, hadari mahakan akan bukit hatingsang Gilead. Tä maka aton buli bara olo arä tä duä pulu duä kojan biti, sampai batisa sapulu kojan biti bewäi. — (5. Mos. 20, 8.)

4. Maka koan Jehowa dengan Gideon: Olo tä pahalau arä hantä; soho olo tä mohon akan danum, hetä aku handak mambaris iä

akam, äweäwe idjä injewutku akam indu omba ikau, äwen tä bewäi akan liagoet omba ikau, tapi karä olo idjä injewutku akam äla ompat ikau, iä tä djaton akan ompat ikau.

5. Maka Gideon manjoho olo arä mohon akan danum; metoh tä Jehowa hamauh dengan Gideon: Karä olo, idjä mandjelap manjurup danum hapan djelae, kilau aso pudji mihop, pendeng äwen tä baribaris kalekae, tumon tä kea karä olo, idjä mandäko utute uka mihop.

6. Maka karä olo idjä djari mihop, mandjelap bara lengäe akan njamae, djetä telo ratus biti; tapi karä awang beken baris olo arä tä uras djari mandäko utute, mihop manjondep.

7. Tä koan Jehowa dengan Gideon: Hapan telo ratus olo idjä djari mandjelap toh aku handak maliwus keton, manjaragh olo Midian akan lengän keton; tagal tä, soho karä olo awang beken tä buli, genep biti akan kalekae.

8. Maka idjä telo ratus tä manduan bahatae, tuntang karä sarunai, palus Gideon manjoho karä olo Israel awang beken tä buli, genep biti akan tingkap ai; maka idjä telo ratus biti tä injohoe melai dengae. Maka äku podok olo Midian liwa, hong djanah hetä.

II. — 9. Djadi, alem tä kea Jehowa hamauh dengae: Misik, mohon akan äka podok olo tä, krana aku djari manjaraghe intu lengäm.

10. Tapi djaka ikau mikäh mohon, naughe, tau ikau mohon akan äka podoke keton duä hadjipen Pura.

11. Tä ikau karäh mahining tutor olo tä, limbah tä lengäm karäh ingantjang, sampai ikau menteng mohon, mantakan podok olo tä. Palns tä maka Gideon mohon äwen duä hadjipen Pura, sampai olo djadjaga idjä tapakan äka äwen.

12. Maka olo Midian, olo Amalek, tuntang karä olo bara hila timor djari hapumpong hong djannah tä, kilau kawan sangkalap karäe; karä ontæ djaton taraisä, kilau baras idjä intu saran tasik karäe.

13. Maka sana Gideon sampai, itä! aton hetä idjä biti, idjä manutor nupie akan kolæ, koæ: Aku djari nupi, maka huang nupingku tä, itä! idjä kabawak tepong seora awang imanggang, aton manggaling arepe mohon akan äka podok olo Midian, djetä buah karä podok, palus manantarange, sampai mampalokang mambalik djetä, sampai djetä lepah balong-kang.

14. Tombah kolæ, koæ: Toto, djetä djaton talo beken sala bara padang Gideon, anak Joas, olo Israel tä; Hatalla djari manjaragh olo Midian tuntang sakarä tingkap ita akan lengäe.

15. Djadi, amon Gideon mahining saritan nupi tä tuntang rimæ, maka iä soutop, wanjembah, balalu iä buli tinai äka podok olo Israel, sambil hamauh: Has, tata-tatap keton, krana Jehowa djari manjaragh karä tingkap kawan parang olo Midian akan lengän keton.

III. — 16. Balalu iä mamadju telo ratus olo hatuä tä mandjadi telo kapadju; iä manenga akan sakarä olo tä handjenan sarunai intu lengäe, tinai siton boang,

tuntang sewan idjä huang siton tä.

17. Maka iä manjoho äwen tä, koæ: Itä keton gawingku bewäi, djetä kea akan inumon keton; itä, sana aku sampai tapakan äka olo tä hapodok, tä maka kilau gawingku, tumon tä kea gawin keton.

18. Sana aku, tuntang karä olo dengangku, mampahiau sarunai, tä keton kea akan mampahiau sarunai mangaliling hapus äka olo tä, sambil mantehau: Toh padang Jehowa, toh Gideon!

19. Tumon tä Gideon, tuntang saratus biti olo hatuä, idjä ompat iä, dumah sampai tapakan äka olo tä bapodok, metoh tamparan bagin alem idjä duä, amon olo djadjaga haru inganti, balalu iä mampahiau sarunaie, haiak mamusit siton, idjä intu lengäe.

20. Tumon tä maka telotelo padjue tä mampahiau sarunaie, haiak mamusit siton aiai; lengäe sambile mimbing sewan, tinai lengäe gantaue mimbing sarunai idjä impahiaue, haiak mantehau: Toh padang Jehowa, toh Gideon!

21. Iä mendeng genep biti intu äkae, hakaliling äka olo tä bapodok; tä maka hapus kawan musohe daraidaraia, mangkariak hadari.

22. Metoh telo ratus biti tä magon mampahiau sarunäi, maka Jehowa manintu padang genep bitin musoh tä hatantakan samu arepe hong hapus äka olo tä bapodok; djadi hapus kawan olo tä hadari akan Betsita tuntang Seredat, palus sampai saran Abelmhola, idjä darah Tabat.

23. Tä karä olo Israel iirak hapumpong, bara Naptali, bara

Aser, bara hapus Manasse, balalu iä manjasah olo Midian tä.

24. Tinai Gideon manjoho sarohae akan hapus bukit hatinggang Epraim, manatän aughe: Has, mohon keton, tambang olo Midian tä, tonggo karä bosong batang danum Jordan, mimes Betbara. Kalotä karä olo Epraim tä iirak, manonggo karä bosong Jordan, sampai Betbara.

25. Iä manawan radjan olo Midian, duä biti, Oreb äwen duä Seeb, tuntang mampatäi Oreb hong batu Oreb, tinai Seeb intu äka pähes Seeb; maka magon hantä iä manggoang olo Midian tä; iä mimbit takolok Oreb äwen duä Seeb akan Gideon, dipah Jordan hila tä.

BAGI 8.

I. Gideon manjasah marusak karä musch. II. Iä sala gawie mawi hampatong. III. Karä anake; iä mutäi. Olo Israel undur tinai bara Hatalla.

1. — 1. Tä, maka karä olo Epraim hamauh dengae: Buhen gawim kalotoh dengan ikäi, sampai ikau djaton djari mirak ikäi, metoh panggoetm mamarang olo Midian? Palus äwen paham manjaing iä. — (12, 1.)

2. Tapi koae dengan olo tä: Narai gawingku, idjä sama tumon gawin keton? Djaton patan olo Epraim bahalap bara getem ain Abieser?

3. Hatalla djari manjaragh akan lengän keton radjan olo Midian tä, Oreb äwen duä Seeb; narai kea gawingku idjä sama tumon gawin keton tä? Tä maka kalait

äwen tä terai mawi iä, limbah iä djari mawi augh kalotä.

4. Maka amon Gideon djari sampai Jordan, iä hanimpah, tuntang telo ratus biti olo hatuä tä, idjä dengae; alo iä ujuh, mahin inggoange kea hantä.

5. Koae dengan olo Sukot: Tenga tepong isut akan olo tä, idjä omba aku; krana iä djari ujuh, mangat aku manggoang Seba äwen duä Salmuna, radjan olo Midian tä.

6. Tapi tambah karä mantir Sukot: Djari lengän Seba äwen duä Salmuna injingkapm, sampai ikäi akan manenga tepong akan olo ajum?

7. Maka koan Gideon: Kaläh! amon Jehowa manjaragh Seba äwen duä Salmuna akan lengängku, tä aku handak mamukul bitin keton hanggap duhi tuntang rokam.

8. Palus iä harikas bara hetä akan Pnuel, hakotak dengan olo hetä tumon tä kea; tapi olo hong Pnuel tambah aughe tumon panombah olo Sukot tä kea.

9. Tagal tä, koae mawi olo Pnuel tä kea: Amon aku buli bontong batuah, tä aku handak mampalokang tjandin keton toh.

10. Maka Seba äwen duä Salmuna aton hong Karkor, tuntang kawan olo parang haiak dengae, eteke limäwalas kojan biti hirah karäe, karä olo awang djari batisa bara kawan parang ain olo bara hila timor tä. Maka karä olo awang halelek impatäi, djetä sampai saratus duä pulu kojan, uras olo idjä tau manangking padang.

11. Maka Gideon hagoet mahoroe tanah olo idjä puna hatingkap, akan hila timor Noäa tuntang Jogheba; palus iä mamukul ka-

wan olo parang tä, krana olo tä djaton batawat.

12. Maka Seba äwen dnä Salmuna hadari, tapi iä manggoang äwen, tuntang manawan duä radjan olo Midian, Seba äwen dnä Salmuna tä, sambil manaräwen mandarai hapus kawan parang ajue.

13. Djadi, amon Gideon, anak Joas tä, buli bara parang, helo bara matanandau djari lembut,

14. Maka iä manawan idjä biti djipen olo hong Sukot, palus mariksa djipen tä; iä tä manjurat akae aran karä mantir karä bakas olo Sukot, ndju pnu udju biti karäe.

15. Limbah tä iä sampai olo Sukot, sambil hamauh: Itä keton, toh Seba äwen duä Salmuna tä, idjä tagal iä keton djari hababaka akn, koan keton: djari lengän Seba äwen duä Salmuna injing-kapm, sampai ikäi akan manenga tepong akan olo ajum, idjä ujh tä?

16. Palus iä manduan karä bakas lewu tä, haiak manduan duhi tuntang rokam, palus mandjara olo Snkot hapan djetä.

17. Maka tjandi hong Pnnel impalokange, palus iä mampatäi olo lewu tä.

18. Limbah tä iä hamauh dengan Seba äwen dnä Salmuna: Kilan ampie olo hatnä tä, idjä djari impatäi keton hong Tabor? Tombah äwen tä: Iä sama kilau ikau, padan ampie duädnä tä, iä kilan anak radja ampie.

19. Maka koe: Iä tä paharingku, anak indnkn; belom Jehowa! djaka keton djari mabelom äwen tä, djaton kea aku handak mampatäi keton.

20. Palus iä hamanh dengan Jeter, anake hatnä idjä bakas: Men-

deng, patäi olo tä! Tapi olo tabela tä djaton manjilak padange, krana iä mikäh, basa iä haru budjang.

21. Tä koan Seba äwen dnä Salmuna: Mendeng ikau mantakan koä, krana tumon ampin oloe, kalotä kea kaabase. Tä maka Gideon mendeng, palus mampatäi Seba äwen duä Salmuna, tuntang iä manduan bulau, salnang ujat karä ontäe.

II.—22. Limbah tä maka karä olo Israel hamauh dengan Gideon: Käläh ikau sasindä akan tuan ikäi, marentah ikäi, palus anak äsom dapit, basa ikau djari maliwus ikäi bara lengän olo Midian tä.

23. Tapi Gideon tombah augh olo tä: Djaton aku akan marentah keton, anak äsongku mahin dia akan marentah keton, tapi Jehowa akan marentah keton.

24. Tinai koan Gideon dengan olo tä: Idjä bewäi talo ilakuku intu keton, käläh genep bitin keton manenga akangku baja midjä-midjä kahiris lawong bulau bara talo irampas keton. Krana musoh tä uras hapan lawong bulau, basa olo tä olo Ismael.

25. Tombah olo arä tä: Käläh, ikäi radjin manenga tä. Palus iä mambirang klambi, balalu genep biti mandjakah akan tä lawong bulau bara talo irampase.

26. Maka behat karä lawong bulau, idjä djari ilakue, sampai sa-kojan udju ratus sekel bulau, beken tinai karä bulau, tuntang rantai ujat, tuntang pakaian ungu, idjä djari hapan radjan olo Midian, beken tinai saluang ujat, idjä intu ujat karä ontäe.

27. Maka Gideon manampa djetä mandjadi hampatong, tuntang mampendeng djetä huang lewne Opra:

maka hapus utus olo Israel habandong atäie hetä dengan talo tä, djadi talo tä indu djarat mawi Gideon tuntang salepah olo humae.

28. Tumon tä maka olo Midian imparandah intu baun olo Israel, palus olo tä djaton hindai mang-gatang baue. Maka tanah tä sanang äpat pulu njelo katahie, kათahin Gideon belom.

III. — 29. Maka Jerubaal, anak Joas tä, hagoet, melai mondok huang humae.

30. Maka Gideon bara anak hatuä udju pulu, uras anake toto, krana iä arä sawae.

31. Maka gundike, idjä hong Sighem, manak kea hatuä akae, djetä inggaräie Abimelegh.

32. Maka Gideon, anak Joas tä, matäi, metoh iä ombeombet kabakase; tuntang iä ingubur hong kubur bapae Joas, hong Opra, intu tanah ungkup Abieser.

33. Djadi, limbah Gideon djari matäi, maka olo Israel mules arepe tinai, habandong atäie omba karä dewa; iä mampendeng Baalberit indu hatallae.

34. Tuntang olo Israel djaton manging Jehowa, Hatallae, idjä djari maliwus iä bara lengän karä musohe awang hakaliling.

35. Iä djaton kea mawi talo bahalap intu ungkup Jerubaal Gideon, tumon karä kahalape, idjä djari ilaluse intu olo Israel.

BAGI 9.

I. Abimelegh mampatäi karä paharie, tuntang mandjadi radja; II. iä rusak.

I. — 1. Maka Abimelegh, anak Jerubaal tä, hagoet akan Sighem, manalih kolan induc; iä jakotak

dengan äwen, tinai dengan hapus ungkup human buäe, bapa induc, koae:

2. Awi keton manutor akan pinding karä olo Sighem kalotoh: äwe bahalap koan keton akan marentah keton, olo udju pulu biti, anak Jerubaal samandiai tä, atawa idjä biti bewäi akan marentah keton? maka ingat keton, aku puna isi dahan keton.

3. Tä njalian induc manutor iä intu pinding karä olo Sighem, hapan karä aughe tä kea; tä atäi olo tä takitjik omba Abimelegh; krana koan olo tä: Iä tä toto paharin ita.

4. Palus äwen manenga akac udju pulu kabawak rear salake, idjä induae bara human Baalberit; hapan tä Abimelegh mupah olo naniha idjä parajap, idjä omba iä.

5. Maka iä sampai human bapae hong Opra, palus mampatäi karä paharie, anak Jerubaal tä, udju pulu biti, hundjun batu idjä; tapi Jotam, anak Jerubaal idjä busu, batisa belom, krana iä djari manjahokan arepe.

6. Tä karä olo Sighem tuntang hapus ungkup Milo hapumpong, palus mangkat Abimelegh mandjadi radjae, darah batang elah idjä gantong tä, idjä tokep Sighem.

7. Amon olo masanan tä akan Jotam, maka iä hagoet, mendeng intu tantan bukit Garisin, palus iä mambo aughe, mantehau, sambil hamauh dengan olo tä: O keton, olo Sighem! tarima aughku, mangat Hatalla manarima augh keton kea.

8. Sindä bihin karä batang kaju hapumpong, handak maminjak mangkat radja akac; maka koan äwen dengan batang undus: käläh ikau mandjadi radjan ikäi.

9. Tapi batang undus tā tom-
bah aughe: kwāka aku handak
malih i enjaku, idjä ingilak Hatalla
tuntang olon? sampai aku hagoet,
mangat hagatang mahundjun karä
batang kaju tā?

10. Tā koan karä batang kaju
dengan batang korma: has! ikau
mandjadi radjan ikäi!

11. Tapi batang korma tomhah
aughe: kwāka aku handak mang-
anan kamanisku, buaku idjä baha-
lap, sampai aku hagatang mahun-
djun karä batang kaju?

12. Tā maka karä hatang kaju
hamauh dengan batang anggor:
has! ikau mandjadi radjan ikäi!

13. Tapi batang anggor tombah
aughe: kwāka aku handak mang-
anan djohongku, idjä mampara-
djin Hatalla tuntang olon, sampai
hagoet, mangat hagatang mahun-
djun karä batang kaju?

14. Tā maka karä batang kaju
tā hamauh dengan batang duhi:
has! ikau mandjadi radjan ikäi!

15. Tombah batang duhi tā, koe
dengan karä batang kaju: amon
keton toto mangkat aku mandjadi
radjan keton, has! keton manggau
kalindong intu aku; tapi amon
dia, apui akan blua bara batang
duhi, kuman mampalepah karä ba-
tang seder hong Lihanon.

16. Tumon tā, djaka keton deng-
an katoto, kabudjur atäi djari
mamparadja Abimelegh, tuntang
amon gawin keton intu Jerubaal
tuntang intu ungkup humae djari
bahalap, djari mamalah iä tumon
kapatute;

17. Krana apangku djari mama-
rang akan keton, iä pahias mang-
anan tahasenge, tuntang iä djari
maliwus keton bara lengän olo
Midian;

18. Tapi keton djari manggatang
arep keton andau toh, mawi karä
olo ungkup liau apangku, tuntang
djari mampatäi karä anake idjä
hatuä, udju pulu biti, hundjun
batu idjä; tinai Abimelegh, anak
djipäe, keton djari mangkate man-
djadi radjan olo Sighem, basa iä
tā paharin keton.

19. Djaka gawin keton toto tun-
tang budjur andau toh intu Je-
rubaal tuntang intu ungkup hu-
mae, tā naughe keton handjak
tagal Abimelegh tā, tuntang iä
akan handjak atäie tagal keton.

20. Tapi amon dia, tā apui akan
blua bara Abimelegh, kuman mam-
palepah olo Sighem tuntang ungkup
Milo, tinai apui akan blua bara olo
Sighem tuntang bara ungkup Milo,
palus kuman Abimelegh. — (57.)

21. Limbah tā Jotam hadari,
mahakan arepe, hagoet akan Beer:
palus iä melai hetä tagal paharie
Abimelegh.

II. — 22. Djadi, limbah Abime-
legh djari marentah olo Israel telo
njelo katahie,

23. Maka Hatalla manjoho pikir
parajap lembut intu Ahimelegh
dengan olo Sighem, djadi olo
Sighem tā malekak arepe dengan
Abimelegh:

24. Mangat kadarhakaē tā, idjä
iawie intu udju pulu biti anak
Jerubaal tā, imalah, tinai mangat
dahae imuat intu paharie Abime-
legh, idjä djari mampatäi iä, tinai
intu olo Sighem, idjä djari mam-
paabas lengäe mampatäi karä pa-
harie.

25. Maka olo Sighem manjoho
olo mimpa iä hong tantan bukit,
tinai olo handiai idjä mahalau ma-
njak djalan hetä irampase. Maka
talo tā insuman akan Abimelegh.

26. Gaal kea, anak Ebed tä, tuntang karä paharie dumah, melai hong Sighem; tuntang olo Sighem harap iä,

27. Maka ia hagoet akan karä tanae, mamupnl tundon pambulan anggor ajue, tuntang mamähes tä; palns iä ramirami bagandut, tamä human dewan ai, kuman mihop, tuntang manjapa Abimelegh.

28. Tinai Gaal, anak Ebed tä, hamauh: Æwe Abimelegh tä? kilen ita olo Sighem, sampai akan mauempo iä? dia iä anak Jerubaal? dia Sebul tä wakile? käläh sasindä manempo olo Hemor, Hemor bapa Sighem tä, krana buhen ita akan mamenda Abimelegh tä?

29. Tjäh! djaka olo penda lengängku! toto aku handak madjar, maharak Abimelegh tä. Tinai iä mampait augh akan Abimelegh: Has ikau, dahang kawan olo ajum, kantoh bewäi ikan!

30. Maka amon Sebul, mantir lewu tä, mahining angh Gaal, anak Ebed, tä hasep kasangite.

31. Tnntang sinisnik iä manjoho olo manalih Abimelegh, koae: Itäm, Gaal, anak Ebed, tnntang karä paharie, djari dn mah tanggoh Sighem, maka itäm, äwen tä mam-buhit atäi olo lewu toh dengam.

32. Käläh toh ikau tuntang karä olo idjä dengam hagoet hamalem, mimpä hong padang.

33. Maka handjewu, haiak matanandau lembut, awi marumpak mantakan lewu tä, tä amon iä blua tuntang karä olo awang dengae, maka takan olo tä tumon panjondau lengäm.

34. Tä Abimelegh tnntang karä olo awang dengae hagoet intu alem tä kea; baris äpat kalekæ mimpä Sighem.

35. Maka Gaal, anak Ebed tä, blua, mendeng intu ruar blawang idjä hong banntonggang lewu; tä Abimelegh tuntang karä olo ajue lembut bara äkæ mimpä.

36. Haiak Gaal mitä olo arä tä, koae dengan Sebul: Itäm, aton olo mohon bara hunjuk bukit hetä. Tapi koan Sebul dengæ: Kwäka, salaja matam; ikau mitä kangka-lingän bukit sarowa ampın olon.

37. Tapi Gaal mandjudju aughe, koae: Itäm bewäi, tä aton olo mohon bara bentok padang kea, tinai arä olo beken dumah manjak djalan bara batang elah ain olo panjeher tä.

38. Tä Sebul tombah aughe: Kwe toh kadjohon totokm, idjä hapam hamauh: äwe Abimeleh tä, sampai ita akan mamenda iä? djaton äwen olo tä, idjä djari inawahm? Has ikau, blua toh, lawan iä parang!

39. Maka Gaal hagoet helo baun olo Sighem, mamarang Abimelegh.

40. Djadi Abimelegh manjasah iä, basa iä hadari bara baue; maka kutoh olo matäi sampai bauntonggang lewue.

41. Maka Abimelegh melai hong Aruma; tapi Sebul maharak Gaal äwen hampahari, sampai äwen tä djaton injohoe melai hong Sighem hindai.

42. Djadi, andau tinai olo Sighem blua akan tanae; maka olo mambrita tä akan Abimelegh.

43. Tä iä mimit karä olo ajue, palus mamadju olo tä mandjadi telo kapadju, manjoho iä mimpä tokep lewu. Maka sana iä mitä olo arä blua bara lewu, tä iä mantakan olo tä, palus mamukul iä.

44. Krana Abimelegh, tuntang olo dengæ, salenga marumpak olo tä, palus mendeng intu bauntong-

gang lewu, tapi duä kapadju beken tä mantakan karä olo idjä hong tana, mampatäi iä.

45. Maka Abimelegh mamarang mantakan lewu tä hapus idjä andau tä kea, djadi lewu tä dinon awie, palus iä mampatäi karä olo hetä; tinai iä mangarak lewu tä, sambil manawur ujah intu äkae.

46. Amon karä olo idjä hong tjandin Sighem mahining tä, maka iä mahakan akan kota, akan human dewae Berit tä.

47. Maka olo manutor akan Abimelegh, karä olo idjä hong tjandi Sighem djari hapumpung.

48. Tä Abimelegh manalih bukit Salmon, tuntang olo handiai idjä dengae; maka iä manduan kapak, manetek edan kaju bara kajuan hetä, mäton tä hundjun bahae, sambil hamauih dengan olo idjä ompat iä: Kilau gawingku gitan keton, has, awi keton gulogulong kalotä kea!

49. Tumon tä maka genep biti sakarä olo tä kea manetek edan kaju, palus omba Abimelegh; maka iä manawon karä kaju tä darah kota; hapan tä iä manusul kota tä, sampai karä olo hong tjandi Sighem matäi kea, sakojan biti bawi hatuä hirah.

50. Limbah tä Abimelegh hagoet akan Tebes, palus mangapong Tebes, sambil mampalah tä.

51. Tapi aton hetä intu bentok lewu tjandi idjä dähen; djadi, karä olo lewu tä, bawi hatuä, mahakan akan hetä, balalu manguntji tä timbas likute; palus äwen mandai akan sapau tjandi tä.

52. Maka Abimelegh manggapi tjandi tä, sambil mantakan djetä, tuntang iä sampai blawang tjandi, handak manusul djetä.

53. Tapi aton olo bawi idjä biti mandjakah kiwak batu galingan, manepä takolok Abimelegh, palus pusit bangon takoloke.

54. Tä iä balalu mambawa djipäe, idjä mäton ganggamae, sambil hamauih dengae: Silak padangm, patäi aku, belä olo mambrita aku: olo bawi djari mampatäi iä. Maka djipäe manjudok iä sampai iä matäi.

55. Djadi, sana olo Israel mitä Abimelegh djari matäi, maka genep biti buli kalekae.

56. Tumon tä Hatalla djari manjulung akan Abimelegh kapapa tä, idjä djari iawie dengan liau bapae, awie djari mampatäi udju pulu biti paharie tä.

57. Kalotä kea Hatalla manjulung kapapan olo Sighem tä akan hundjun takoloke; sapan Jotam, anak Jerubaal, kuman olo tä.

BAGI 10.

I. Hakim Tola tuntang Jair. II. Olo Piliisti tuntang olo Amon mangalahi olo Israel. III. Israel blaku dohop intu Hatalla.

I.—1. Maka limbah Abimelegh tä mendeng tinai idjä akan maliwus olo Israel, Tola, anak Pua, äson Dodo, olo bara hamputan Isaskar; iä tä melai intu Samir, hong bukit hatinggang Epraim.

2. Maka iä mamatut olo Israel duä pulu telo njelo; limbah tä iä matäi, tuntang ingubur hong Samir.

3. Limbah bara iä tä mendeng tinai Jair, olo hamputan Gilead: iä mamatut olo Israel duä pulu duä njelo.

4. Iä bara anak hatuä telo pulu biti, idjä hapan kalidai

tabela, tuntang telo pulu lewu penda äwen tä, idjä inggaräe Hawotjair; kalotoh arae palus audau toh; lewu tä hong tanah Gilead.

5. Maka Jair matäi; iä ingubur hong Kamon.

II.—6. Limbah tä maka olo Israel haluli mawi talo papa intu Jehowa, iä manempo Baal tuntang Astarot, tinai karä dewan olo Aram, dewan olo Sidon, dewan olo Moab, dewan olo Amon, tinai karä dewan olo Pilisti; tapi Jehowa ilih olo tä, äwen djaton maku manempo iä. — (3,12.)

7. Tä hasep kasangit Jehowa mawi olo Israel, iä mandjual äwen akan penda lengän olo Pilisti, tuntang olo Amon.

8. Olo tä mahenjek mahundjeng olo Israel palus bara njelo djetä; hanjawalas njelo katahie iä mahenjek sakarä olo Israel tä, idjä melai dipah Jordan hila timor, hong tanah olo Amori, hong Gilead.

9. Tinai olo Amon hanimpah Jordan kea, mamarang Juda, Benjamin, tuntang panakan Epraim; tumon tä olo Israel paham kadjakäe.

III.—10. Tä olo Israel mangkariak intu Jehowa, koae: Toto, ikäi badosa intu ikau, krana ikäi djari malihi Hatallan ikäi, tuntang djari manempo dewa.

11. Tapi Jehowa hamauli dengan olo Israel: Djaton olo Misir, olo Amori, olo Pilisti,

12. Olo Sidon, olo Amalek, tuntang olo Masni djari mahenjek keton, djaton aku djari maliwus keton bara lengän olo tä, metoh keton mangkariak intu aku?

13. Tinai keton haluli djari malihi aku, sambil manempo dewa;

tagal tä aku djaton maku maliwus keton hiandai.

14. Lius bewäi, laku dohop intu karä dewa, awang djari intih keton, naughe iä tä mandohop keton huang kadjakän keton toh.

15. Tapi koan olo Israel, tombah augh Jehowa: Ikäi toto djari badosa; awi ikäi tumon kabudjure intu matam, baja liwus ikäi tinai sindä toh bewäi.

16. Balalu iä manganan karä dewa bara marak iä, tuntang manempo Jehowa. Maka Iä paham angkat asie tagal olo Israel ingapähä kalotä.

17. Maka olo Amon iirak mantire, palus bapodok hong Gilead; maka olo Israel iirak kea, bapodok hong Mispä.

18. Maka karä mantir olo Israel hong Gilead hatirok pakat sama arepe, koae: Æwe idjä solake handak mantakan olo Amon tä? Iä tä akan mandjadi mantir kapalan karä olo hong Gilead.

BAGI 11.

- I. Jepta mampalah olo Amon.
- II. Djandjin Jepta

I.—1. Jepta tä, olo hamputan Gilead, puna olo idjä menteng parang; tapi iä anak sarau; maka Gilead djari manak Jepta.

2. Tinai sawan Gilead manak kea hatuä akäe; tä amon karä anak sawae tä djari bakas, maka äwen manganan Jepta tä, sambil hamauli dengae: Ikau djaton akan ompat manjores ramon bapa ikäi, krana ikau toh anak simpir bewäi.

3. Tä maka Jepta hadari bara baun karä paharie, tuntang melai

hong tanah Tob; maka arä olo pamanding parajap hapumpong hetä talih Jepta, omba iä masang.

4. Maka harian isut olo Amon mamarang olo Israel.

5. Djadi, amon olo Amon mamarang olo Israel, maka karä bakas olo Gilead hagoet, tantai manduan Jepta bara tanah Tob;

6. Sambil hamauh dengan Jepta: Omba ikäi mandjadi pangkali-man ikäi, mangat ikäi mamarang olo Amon.

7. Tapi koan Jepta dengan bakas olo Gilead: Dia keton djari basingi aku, tuntang manganan aku bara human apangku? buhen maka tohi keton manalih aku, kahum keton djakä angkat atäi keton?

8. Tapi koan bakas olo Gilead dengan Jepta: Tagal tä kea tohi ikäi tinai manalih ikau, mangat ikau omba ikäi, mamarang olo Amon; maka ikau akan mandjadi mantir kapalan ikäi, marentah karä olo idjä melai hong Gilead.

9. Tä, maka koan Jepta dengan bakas olo Gilead: Tohi keton manduan aku tinai, uka mamarang olo Amon: tapi amon Jehowa karäh manjaragh olo tä akangku, toto kea aku akan mandjadi mantir keton?

10. Tombah karä bakas olo Gilead, koea dengan Jepta: Jehowa, idjä mahining augh ikäi, iä kea intu helat ita, djaka ikäi djaton maku manumon aughm djeha.

11. Tä Jepta omba bakas olo Gilead tä, palus olo mangkat iä mandjadi mantir kapalae; maka Jepta tuntang olo tä mandähen djandjie tä awie hasumpah intu baun Jehowa hong Mispa.

12. Limbali tä Jepta manjoho

sarohan manalih radjan olo Amon, koea: Narai gawim denganku, krana ikau manalih aku, handak mamarang tanahku?

13. Tä radja Amon tombah augh sarohan Jepta tä: Djetä tagal olo Israel tä djari manduan tanahku, metoh iä dumah bara tanah Misir, bara Arnon mandas Jabok tuntang Jordan; käläh lian tä akangku budjubudjur. — (4. Mos. 21, 13, 21.)

14. Tapi Jepta manjoho sarohan tinai manalih radjan olo Amon.

15. Tuntang iä mampait augh akae: Tumon tohi augh Jepta: Israel djaton djari manduan tanah olo Moab atawa tanah olo Amon.

16. Krana metoh panumahe bara tanah Misir, maka Israel djari manandjong mahoroe padang tunis benjem, mandas tasik rarudju, tuntang iä sampai Kades.

17. Maka Israel manjoho sarohan manalih radjan olo Edom, koea: soho ikäi mahoroe tanahm. Tapi radja Edom tä djaton maku manarima augh. Tinai Israel manjoho sarohan manalih radja Moab, iä tä djaton maku kea. Tumon tä olo Israel tä melai hong Kades.

18. Limbali tä iä mangumbang padang tunis benjem tä tinai, maliut tanah Edom, tuntang tanah Moab, maka bara hila palembut matanandau iä sampai tanah olo Moab, palus bapodok hila dipah sungäi Arnon; tapi iä djaton tamä saran tanah olo Moab, krana Arnon tä puna indu tikas saran tanah olo Moab.

19. Djadi, Israel manjoho sarohan manalih Sihon, radjan olo Amori, idjä intu Hesbon, tuntang Israel hamauh dengae: soho ikäi

mahalau mahoroe tanahm, manjampai äka ikäi.

20. Tapi Sihon djaton harap olo Israel, sampai manjoho iä mahoroe tanahe, malainkan Sihon mirak karä olo ajue, palus olo tä bapodok intu Jasa, balalu iä mamarang Israel.

21. Tapi Jehowa, Hatallan Israel, manjaragh Sihon, tuntang karä olo ajue, akan lengän Israel, idjä manukul olo tä; tumon tä olo Israel manduan hapus tanah olo Amori, idjä melai hong tanah tä.

22. Iä manduan indu joresae salepah tanah olo Amori, bara Arnon mandas Jabok, tinai bara padang tunis benjem mandas Jordan.

23. Kalotä maka Jehowa kea, Hatallan Israel, djari manganan olo Amori bara tanah pagangan ajue, manenga tä akan Israel, utus olo ajue; kilen ikau toh tinai handak maharak iä?

24. Naughe keton manduan tanah olo tä, idjä inganan dewan keton, Kamos tä, bara tanahe. Kalotä kea ikäi handak manduan tanah karä utus olo, idjä djari inganan Jehowa, Hatallan ikäi, bara baun ikäi.

25. Kilen, ikau mado arepm paham kapatutm bara Balak, anak Sipor, radjan olo Moab tä? aton iä djari manjaing olo Israel, aton iä djari mamarang iä? — (4. Mos. 22, 2.)

26. Toh maka Israel djari melai telo ratus njelo katahie hong Heshon, tuntang karä patatai lewu tä, hong Aroer tuntang karä patatai lewu tä, tinai hong karä lewu, idjä dipah Arnon hila toh; maka buhen keton djaton palus djari manduan tä tinai intu kataka tä kea?

27. Toto, aku toh djaton djari tiwas dengam, tapi ikau idjä mampa aku, basa ikau mamarang aku. Käläh Jehowa, Hakim salepah kalunen, andau toh akan mamutus perkaran olo Israel dengan olo Amon.

28. Tapi radjan olo Amon djaton paraba augh Jepta, idjä djari impaite akae.

29. Tä, maka Rogh Jehowa mamenjang Jepta, balalu iä hagoet mahoroe Gilead tuntang Manasse; krana iä palus sampai Mispa hong Gilead; bara Mispa hong Gilead iä manambang olo Amon.

30. Maka Jepta bamiat intu Jehowa, koae: Amon ikau manjaragh olo Amon tä lepalepah akan lengängku,

31. Tä, maka idjä solake blua bara bauntonggang humangku, manambang aku, amon aku buli dengan bahalap bara olo Amon tä, maka djetä akan mandjadi ain Jehowa, aku handak maluput tä indu parapah awang ingähu.

32. Tumon tä Jepta hagoet, manjupa olo Amon, mamarang iä, tuntang Jehowa manjaragh olo tä intu lengäe.

33. Iä mamukul olo tä bara Aroer, sampai tokep Minit, djetä duä pulu kalewu, palus mimes Abel-Keramim; paham haliä olo tä imukule; tumon tä olo Amon imparungkok intu baun olo Israel.

II. — 34. Djadi, amon Jepta sampai Mispa, buli humae, tä anake idjä bawi blua manambang iä, haiak bagandang haiak babigal; maka iä tä anake tonggal, Jepta djaton bara anak hatuä atawa bawi sala bara iä.

35. Djadi, sana iä mitä iä, maka iä marabit pakaiäe, koae: Kajah,

anak! kilen ikau mamparenep aku, tuntang mangapähä aku! Krana aku djari marakang njamangku akan Jehowa, aku djaton tau mundur aughku.

36. Koea dengae: Joh apang, amon ikau djari marakang njamam akan Jehowa, awi bewäi aku tumon miatm, idjä djari blua bara njamam, limbah Jehowa djari mandohop ikau ombeombet mamaläh ita intu musohm, olo Amon tä.

37. Tinai koea dengan bapae: Tikas talo idjä toh ilakuku, entai aku barang duä bulan katahie, mangat aku lius tuntang karä kolangku, manalih bukit, sambil manangis tagal kabudjange.

38. Koea, tombah aughe: Lius. Balalu iä manjoho iä hagoet duä bulan katahie; tumon tä iä hagoet impahaiak karä kolae bawi, sambil manangis tagal kabudjange intu äka bukit.

39. Maka limbah duä bulan tä djari hapus, iä buli bapae, idjä malalus miate intu iä, idjä djari indjandjie. Maka iä djaton katawan olo hatuä. Djetä palus indu hadat olo Israel tinai;

40. Budjang bawin olo Israel genep njelo hagoet, uka manatum anak bawi ain Jepta, olo Gilead tä, käpat andau dalam genep njelo.

BAGI 12.

I. Jepta mamukul olo Epraim. II. Isut hakim awang beken.

I. — 1. Limbah tä maka karä olo hamputan Epraim hapumpong, hanimpah Jordan, hila utara; iä hamauh dengan Jepta: Buhen

ikau djari hagoet mamarang olo Amon, tuntang ikau djaton djari mirak ikäi, mangat ompat ikau? toh ikäi handak manusul humam tamput bitim. — (8, 1.)

2. Tapi koan Jepta dengan olo tä: Aku tuntang olo ajungku djari paham klahi dengan olo Amon; aku djari blaku dohop intu keton, tapi keton djaton maku maliwus aku bara lengän olo tä.

3. Djadi, amon aku mitä keton djaton maku mawat aku, tä barangai koangku, alo tahasengku lenjoh hong lokap lengängku; palus aku hagoet mamarang olo Amon, tuntang Jehowa manjaragh iä intu lengängku. Maka buhen keton andau toh tinai dumah, handak mangalahi aku?

4. Palus Jepta mirak karä olo Gilead, mamarang olo Epraim; maka olo Gilead tä mamukul olo Epraim, basa olo tä djari hababaka iä, koea: Keton, olo Gilead, puna olo idjä babuhau bara olo Epraim; keton olo panjelat Epraim dengan Manasse bewäi.

5. Tä olo Gilead mananselo, manonggo äka olo tau dimpah Jordan, helo bara olo Epraim djari sampai hetä; djadi, amon olo Epraim. idjä hadari tä blaku intu iä: Soho aku dimpah; — tä olo Gilead misek iä: Dia ikau olo Epraim? Djaka koea: Dia; —

6. Tä olo tä manjoho iä: Has, sewut: Sgibolet; — tapi iä manjewut tä Sibolet, iä djaton toto tau tumon augh tä. Tä maka iä manawan palus mampatäi iä hetä, hong äka olo tau hanimpah Jordan; tumon tä katika tä kea aton impatäi bara Epraim tä äpat pulu duä kojau biti.

7. Maka Jepta mamatut Israel

djahawen njelo katahie. Limbah tä Jepta, olo Gilead tä, matäi; iä ingubur intu lewue hong Gilead.

II.—8. Maka limbah bara iä Ebsan bara Betlehem mamatut Israel.

9. Iä tä bara anak hatuä telo pulu biti, tinai telo pulu anake bawi impabanäe ruar bara ungkup humae, tuntang iä manamšan akan humae telo pulu manantue bawi, idjä sawan karä anake. Maka iä mamatut Israel udju njelo.

10. Limbah tä Ebsan matäi; iä ingubur hong Betlehem.

11. Limbah bara iä maka Elon, olo Sebulon, mamatut Israel; iä mamatut Israel sapulu njelo.

12. Limbah tä Elon, olo Sebulon tä, matäi; iä ingubur intu Ajalon, hong tanah Sebulon.

13. Maka limbah bara iä Abdon, anak Hilel, olo Piraton, mamatut Israel.

14. Ai tä äpat pulu anak hatuä, telo pulu äsoe hatuä, idjä mondok hundjun udju pulu kongan kalidai; iä mamatut Israel hanja njelo katahi.

15. Limbah tä Abdon, anak Hilel, olo Piraton tä, matäi; iä ingubur hong Piraton, intu tanah Epraim, intu bukit olo Amalek tä.

BAGI 13.

Simson inakan, tumon pasuman
Malaikat.

1. Maka olo Israel mawi talo papa tinai intu baun Jehowa, tagal tä Jehowa manjaragh iä akan penda lengän olo Filisti äpat pulu njelo katahie. — (3, 12.)

2. Maka aton olo hatuä hong

Sara, olo hamputan Dan, idjä Manoa arae; sawae tamanang, djaton manak.

3. Maka Malaikat Jehowa mamprahan arepe akan olo bawi tä, sambil hamauh dengae: Itäm, sampai katontoh ikau tamanang, djaton djari manak, tapi toh ikau karäh batihi, manak hatuä.

4. Toh buabuaah ikau mahaga arepm, äla mihop anggor atawa talo bahari, äla kuman talo pali. — (4. Mos. 6.)

5. Krana ikau karäh batihi, manak hatuä, maka lading sukur djaton akan mikis takolok anakm tä; krana awau tä palus bara knain indue akan mandjadi olo nasir ain Hatalla; maka iä tä karäh manampara maliwus olo Israel bara lengän olo Pilisti.

6. Maka olo bawi tä manalih, masuman tä akan banae, koae: Aton olo ain Hatalla djari mananggoh aku, ampin tampajahe kilau tampajah Malaikat Hatalla, idjä ingikäh ingarawan ampie, sampai aku djaton djari misek iä bara kwe iä, tinai iä djaton djari masuman arae akangku.

7. Tapi iä hamauh denganku: itäm, ikau karäh batihi, manak hatuä; toh äla ikau mihop anggor atawa talo bahari, tuntang äla kuman talo pali, krana awau tä palus bara knain indue akan mandjadi nasir intu Hatalla, haradjur sampai andau pampataie.

8. Tä maka Manoa paham blaku intu Jehowa, koae: Joh Tuhan, käläh olo ain Hatalla tä, idjä djari injohom, haluli tinai manalih ikäi; nakara iä madjar ikäi talo awang patut iawi ikäi dengan awau, idjä karäh inakan tä.

9. Maka Jehowa manarina augh

Manoa; Malaikat Hatalla dumah, manalih olo bawi tä tinai; maka iä tä mondok hong tana, tapi banae djaton dengae.

10. Tä olo bawi tä badjeleng hadari, masanan tä akau banae, sambil hamauh dengae: Itäm, olo hatuä tä, idjä bihin djari manang-goh aku, aton mamprahan arepe akangku tinai.

11. Tä maka Manoa mendeng, palus hagoet ompat sawae, tuntang iä sampai olo hatuä tä, sambil hamauh dengae: Ikau olo tä, idjä djari hamauh dengan olo bawi toh? Tombah iä: Joh.

12. Tä koan Manoa: Käläh, djadi tunon karä aughm; tapi kilen kapatut hadat tuntang gawi dengan awau tä dpat?

13. Koan Malaikat Jehowa dengan Manoa: Bara karä talo tä, idjä djari insanangku akan olo bawi tä, buah iä mahaga arepe.

14. Bara karä talo tä, idjä palembut batanganggor, äla iä kumae; anggor atawa talo bahari äla iä mihope, tinai äla iä kuman talo pali; karä talo handiai, idjä djari imetähku iä, iä akan mahagae kea.

15. Maka Manoa tombah augh Malaikat Jehowa: Jaku blaku ikau mentai, ikäi handak manjinpan anak kambing hatuäe idjä kongan intu baum. — (6,18.)

16. Tapi Malaikat Jehowa hamauh dengan Manoa: Alo ikau marandjar aku hetoh, djaton kea aku akan kuman panginam; tapi djaka ikau handak mimit talo parapahm awang ingähu, käläh, luput tä akan Jehowa. Krana Manoa djaton katawan, iä tä Malaikat Jehowa.

17. Maka Manoa tombah augh Malaikat Jehowa: Æwe kea aram?

mangat ikäi tau manara ikau, amon aughm tä toto mandjari.

18. Koan Malaikat Jehowa dengae: Buhen ikau misek arangku? djaton djetä heran?

19. Tä maka Manoa manduan anak kambing hatuäe tä, tuntang parapah indu kinan; maka iä maluput djetä akan Jehowa hong batukarang, heraheran ampie iä malalus tä, tuntang Manoa äwen hasawä manampajahe.

20. Djadi, metoh njalan apui lembut bara mesbeh gandagandang akan langit, maka Malaikat Jehowa mandai akan ngambo hong njalan apui mesbeh tä; sana Manoa dengan sawae mitä talo tä, maka äwen mahingkep baue sampai petak.

21. Maka Malaikat Jehowa djaton mamala hindai akan Manoa äwen duä hasawä; tä Manoa kase, iä tä Malaikat Jehowa.

22. Balulu Manoa hamauh dengan sawae: Toto koä akan matäi, basa koä djari mitä Hatalla.

23. Tapi koan sawae dengae: Amon Jehowa radjin mampatäi ita, toto iä djaton maku manarima parapah idjä ingähu, tuntang parapah indu kñan tä bara lengän ita; tinai iä djaton maku mamprahan akan ita tuntang masuman akan ita talo handiai tä, kilau awang djari toh.

24. Maka limbah bara tä olo bawi tä manak hatuä; iä manggarä arae Simson; maka anake tä sasar hai, tuntang Jehowa mamberkat iä.

25. Tinai Rogh Jehowa manampara batintutintu mamenjang iä hong tanah äka podok hamputan olo Dan, helat Sara dengan Estael

BAGI 14.

- I. Simson mampatäi singa; iä masawä.
 II. Iä maleläi olo Pilisti.

I.—1. **M**aka Simson hagoet akan Timnat; hong Timnat tä iä taraitä idjä biti anak bawin olo Pilisti tä.

2. Palus iä buli, masanan tä akan indu bapae, koe: Aku djari mitä olo bawi hong Timnat, baris anak bawin olo Pilisti; toh, duan iä tä indu sawangku.

3. Tapi koan indu bapae dengae: Djaton olo bawi marak karä anak bawin ungkup paharim, marak sa-lepah hamputan ita, sampai ikau hagoet manduan indu sawam bara baris olo Pilisti, olo kulop tä? Koan Simson dengan bapae: Duan bewäi iä tä akangku, krana iä idjä äka kakilak matangku.

4. Maka indu bapae djaton kawatawan, talo tä puna bara Jehowa kea, mangat iä manggau buku mawi olo Pilisti; krana katika tä olo Pilisti marentah olo Israel.

5. Tumon tä maka Simson tuntang indu bapae hagoet akan Timnat; djadi, amon iä sampai äka pambulan anggor ain olo Timnat, itä! badumah singa idjä kongan, njakungkong handak mawi äwen.

6. Tä maka Rogh Jehowa mamenjang iä, sampai iä marapak singa tä, sama kilau olo marapak anak kambing, alo ganggamae djaton huang lengäe; maka iä djaton masuman akan indu bapae talo awang djari iawie.

7. Maka amon iä djari sampai, iä hakotak dengan olo bawi tä, tuntang iä ingilak matan Simson.

8. Djadi, isut andau harian bara tä iä haluli, tantai masawä olo

bawi tä; maka iä mahiwang, mitä hantun singa tä; itä! tapis badjanji idjä basuang danum madu aton hong hantun singa tä.

9. Tä iä mamupol tapis badjanji tä duäduä lengäe, palus hagoet, sambil kumae haiak manandjong; iä manalih indu bapae, manenga belae akae, tuntang äwen tä kumae; tapi iä djaton masuman akae, madu tä djari induae bara hantun singa.

10. Djadi, limbah bapae djari madja olo bawi tä, maka Simson mawi pesta masawä hetä, tumon hadat budjang hatuä kahum masawä.

11. Djadi, amon olo tä mitä iä, maka iä mambaris telo pulu biti olo ajue, mangat olo tä ompatiä.

II.—12. Maka koan Simson dengan äwen tä: Has, aku toh maleläi keton; djaka keton huang kudju toh, katahin gawi masawä, tau toto manarang tä akangku, tuntang sondau rimae, tä maka aku handak manenga akan keton telo pulu krambar kamedja halus, tuntang telo pulu krambar klambi bahalap.

13. Tapi amon keton djaton tau marima tä akangku, tä keton akan manenga akangku telo pulu krambar kamedja awang halus, tuntang telo pulu krambar klambi bahalap. Koan äwen tä dengae: Djadi, sewut leläim tä, mangat ikäi mahininge.

14. Maka iä hamauh dengan äwen tä: Panginan blua bara idjä babungu, kamanis blua bara idjä abas. Maka huang katelo andau olo tä djaton tau marima leläie tä.

15. Limbah tä huang andau udju äwen tä hamauh dengan sawan Simson: Tuit banam, mangat iä

marima leläi tä akan ikäi; djaka dia, ikäi handak manusul ikau tuntang olo human bapam. Aton keton marawäi ikäi, uka manduan ramon ikäi, atawa dia?

16. Maka sawan Simson manangis hatahareharep iä, sambil hamauh: Ikau basingi aku bewäi, ikau djaton radjin denganku; ikau djari maleläi ungkup ajungku, tuntang ikau djaton djari masuman rima akanku. Koea dengae: Itäm, akan indu apangku mahin djaton aku djari marimae, kilen aku marima tä akam?

17. Maka iä manangis naharep baue kudju andau, kahum gawin masawä tä; djadi andau udju tä tepa iä masanan tä akae, krana olo bawi tä paham musok iä; palus olo bawi tä masunan riman leläi tä akan olo utus ajue.

18. Tä, hong andau udju tä, helo bara matanandau djari belep, maka olo lewu tä hamauh dengae: Narai idjä manis bara madu? atawa narai idjä abas bara singa? Koea mawi olo tä: Djaka keton djaton djari maluku hapan sapingku, toto keton djaton djari sondau riman leläiku.

19. Tä, maka Rogh Jehowa mamenjang iä, palus iä hagoet manalih olo Askelon, mampatäi telo pulu biti hatuän olo hetä, tuntang manduan karä pakaiäe, manenga klambie awang bahalap akan äwen, idjä djari sondau riman leläie tä; tapi iä blait, palus iä hagoet buli human bapae.

20. Maka sawan Simson tä inenga akan idjä biti baris olo tä, idjä djari ompat iä.

BAGI 15.

- I. Simson marusak tanan olo Pilisti.
- II. Iä manukul olo Pilisti hanggap tulang idjang kalidai.

I. — 1. Djadi, isut andau harian, intu wajah getem gendom, maka Simson madja sawae, mimbit anak kambing hatuäe; koea: Soho aku tamä karong sawangku. Tapi bapa olo bawi tä djaton maku manjoho iä tamä.

2. Krana koan bapae: Angate kamäangku, iä tä djari kabeläm, tagal tä aku djari manenga iä akan kolam. Tapi aton andie bawi, djetä bahalap ampie bara iä; nauhe djetä akam indu gantie.

3. Tä koan Simson mawi olo tä: Toh toto aku djaton sala deng-an olo Pilisti, amon aku mantakan olo tä.

4. Palus Simson hagoet, manawan telo ratus kongan ason taun, palus iä manduan sewan, tuntang manontong manduä manduä ikohe sama ikohe, palus mangkepan sewan intu sapan ikoh duäduä tä.

5. Limbah tä iä manotong karä sewan tä, palus malapas ason taun tä hadari, mahoroe tanan olo Pilisti, wajah talo djari masak, sambil manjeha tä, mangähu tujok karä petenge tuntang awang hindai inggetem, sampai karä pambulan anggor tuntang pambulan undus kea.

6. Tä koan olo Pilisti: Æwe djari mawi tä? Koan olo: Simson, manantun olo Timnat tä, basa empoe djari manduan sawae, mam-pabanä iä dengan kolae. Tä olo Pilisti hagoet, manusul olo bawi tä tuntang bapae.

7. Maka koan Simson mawi olo tä: Patut kea gawin keton kalotä?

Takan, amon aku djari mamalah arepku ombeombet mawi keton, ta maka haru aku handak terai tinai.

8. Tuntang ia paham mamukul olo ta, sampai tampusing tulang; limbah ta ia hagoet, melai intu tantan batukarang Etam.

II. — 9. Maka olo Pilisti hagoet, bapodok hong tanah Juda, tataitaitaia sampai Leghi.

10. Maka koan olo Juda: Buhen keton djari hagoet, handak mawi ikai? Tombah olo ta: Ikaï djari dumah, handak mamasong Simson, tantai mawi ia tumon ia djari mawi ikai.

11. Maka telo kojan olo hatua baris hamputan olo Juda lius talih batukarang Etam, manalih Simson, sambil hamauh dengae: Djaton ikau tawa olo Pilisti ta puna marentah ikai? buhen gawim kalota, mampabewau ikai? Maka koae dengan olo ta: Tumon olo ta djari mawi aku, kalota kea aku djari mawi ia.

12. Tombah olo ta, koae dengae: Ikaï djari kantoh, tantai mamasong ikau, mangat manjaragh ikau intu lengän olo Pilisti. Ta koan Simson dengan äwen: Sumpah denganku, keton toh djaton maku mantakan aku.

13. Tombah olo ta, koae: Dia; tikas gawin ikai handak mamasong ikau bewai, sambil manjaragh ikau intu lengän olo ta, tapi djaton ha liai ikai handak mampatäi ikau. Ta äwen mamasong ia, hapan dua tali taheta, sambil magah ia mohon bara batukarang ta.

14. Amon ia djari sampai Leghi, maka olo Pilisti ta malahap, sambil manambang ia. Tapi Rogh Jehowa mamenjang ia, palus tali

idjä intu penange ta mandjadi kilau lawai bewai, idjä patasa apui, balalu pasonge kilau lenjoh bengkak bara lengäe.

15. Balalu ia supa tulang idjang kalidai idjä taheta, palus ia mandjudju lengäe manjingkape, hapan ta ia mamukul mampatäi sakojan biti olo hatua.

16. Limbah ta koan Simson: Awi tolang idjang kalidai idjä katujok hetoh, dua katujok hetä! hapan tulang idjang kalidai aku djari mampatäi sakojan biti.

17. Djadi, limbah ia djari terai hakotak, palus ia mandjakah tulang idjang kalidai ta bara lengäe, sambil manggarä kaleka ta Ramat-leghi. (*Djakah tolang idjang.*)

18. Maka limbah bara ta ia paham kateah belae; ta ia blaku intu Jehowa, sambil hamauh: Awilengän rewarm toli ikau djari manenga berkat idjä paham toli; aton toli aku akan matäi awi kateah belai-ku, palus kalong olo kulop ta?

19. Ta, maka Jehowa manjila guntum tolang idjang kalidai ta, palus aton danum blua bara hetä; ta ia mihop, palus tahasenge haluli, tuntang ia brigas; tagal ta ia manggarä ta: lowang danuain olo idjä blaku. Djetä magon aton intu Leghi sampai andau toli.

20. Maka ia mamatut olo Israel djaman olo Pilisti ta dua pulu njelo katahie.

BAGI 16.

1. Simson undur bara Hatalla. 11. Ia tjalka awi olo Pilisti; ia bobah atäie, tuntang matäi hajak mahukum olo Pilisti.

I. — 1. Limbah ta Simson ha-

goet akan Gasa; hetä iä taraitä bawin sapangan, palus iä tamä hindjä dengae.

2. Palus olo masanan akan olo Gasa: Simson djari tamä lewu toh. Tä maka olo mangapong iä, mimpä iä hapus alem tä, intu bauntonggang lewu; tapi olo tä manjuni arepe hapus alem tä, koae: Karäh helo, sampai talo sawah, tä ita handak mampatäi iä.

3. Tapi Simson batiroh sampai bentok alem; djadi bentok alem iä misik, palus iä mamangkut blawang bauntonggang lewu tä tuntang papare duäduä, iä mungkar djetä tuntang kaju huite, palus imuate hundjun bahae, sambil mimbit tä akau hundjun tantan bukit, idjä tandipah Hebron.

4. Djadi, limbah bara tä tinai iä mipen olo bawi hong sungäi Sorek, idjä Delila arae.

5. Tä, maka karä mantir olo Pilisti manalih olo bawi tä, sambil lamauh dengae: Budjok iä, mangat ikau katawan, hong kwe äka kaabase idjä paham tä, tuntang hapan en ikäi tau mampakalah iä, sampai mamasong iä, mangat mangapähä iä; tä maka genep bitin ikäi handak manenga akam sakojan saratus kabawak rear baputi.

6. Maka Delila hakotak dengan Simson, koae: Käläh suman akangku. intu sen äka kaabasm idjä paham, hapan narai olo tau mamasong ikau, sampai mampakalah ikau.

7. Koan Simson dengae: Djaka olo mamasong aku hapan udju tali uäi belom, idjä hindai keang, tä maka aku balemo, sama kilau olo beken kea.

8. Tä, maka mantir olo Pilisti mimbit akan olo bawi tä udju tali

uäi belom, idjä hindai keang, palus iä mamasong iä hapan djetä.

9. Maka olo idjä mimpä tä aton melai tokep dengae huang karong beken; tä koan olo bawi tä dengae: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson. Tapi iä manggetus karä tali tä, kilau lawai ganal bageto patasa njalan apui. Tumon tä olo djaton katawan äka kaabase tä.

10. Tä koan Delila dengan Simson: Toto, ikau djari halalea aku, tuntang djari manandjaro aku; käläh toh ikau masuman akangku totototo, hapan narai ikau tau imasong?

11. Koae dengae: Djaka olo mamasong aku dähedähen hapan talin tihang taheta, idjä hindai hanggap olo bagawi, tä maka aku balemo, sama kilau olo beken kea.

12. Maka Delila manduan tali taheta kalotä, palus mamasong iä hapan tä; limbah tä iä lamauh dengae: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson! Maka olo mimpä tä aton mondok darah hetä hong karong beken. Tapi iä manggeto mangarak tä bara lengäe, kilau djetä rambun benang bewäi.

13. Koan Delila dengan Simson: Sampai toh ikau djari marajap aku bewäi, tuntang djari manuwaga aku; toh sanan akangku, hapan en ikau tau imasong? Koae dengae: Djaka ikau manampiket udju kansasiräi balauku toli, tuntang talin kuntjir, sambil malantak tä hong djiji hapan paku.

14. Maka iä mawie tumon aughe; limbah tä koae dengae: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson! Tä iä tangkeljet batiroh, palus mandjetak tampiket balaue tuntang paku tiuai talin kuntjir bara hetä.

15. Tã koan olo bawi tã dengae: Anghm bewã: aku sinta ikau; sampai hantelo toh ikau djari marajap aku, djaton maku masuman akangku intu kwe aka kaabasm idjã paham tã.

16. Djadi, amon olo bawi tã sasing andau hababisau iã hapan aughe, tuntang paham hausousok iã, maka atãie singgul angate kilau matãi.

17. Tã iã manutor akae lepalepah karã talo katawae, sambil hamauh dengae: Lading sukur djaton djari pudji mikis takolokku, krana aku toh puna olo nasir Hatalla bara knain induku; djaka aku injukur, tã kaabasku nihau bara aku, aku palus balemo, sama kilau olo handiai.

18. Amon Delila kasene, iã djari manutor akae karã talo katawae, tã iã manjoho olo mangahau karã mantir olo Pilisti, koae: Talih keton sindã toh tinai, krana iã djari masuman akangku lepa karã talo katawae. Djadi karã mantir olo Pilisti manalih iã, mimbis karã rear tã huang lengãe.

19. Maka iã mampatiroh iã habantal pakuae, limbah tã iã mangahau olo hatuã idjã biti, manjoho iã manjukur udju kasansirai balaue tã. Tumon tã iã mandino iã, kaabase palus nihau bara iã.

20. Maka koan olo bawi tã: Olo Pilisti akan mawi ikau, Simson! Amon iã tangkedjet batiroh, maka angate: Aku handak harikas tumon bahun kea, maliwus arepku. Krana iã djaton katawan, Jehowa djari malih iã.

II. — 21. Tã maka olo Pilisti manjingkap iã, mangaruit matae, palus mimbis iã akan Gasa; hetã iã mamasong iã hapan duã karin-

ting rantai tambaga, tuntang manjoho iã manggiling talo hong sipir.

22. Maka balaue djaladjalan pandjang tinai, tumon pesae hindai injukur.

23. Katika tã karã mantir olo Pilisti aton hapumpong, mampatã arã meto, maluput parapah hai akan Dagon, dewan ai, sambil ramirami. Maka koan olo tã: Dewan ita djari mandjuluk Simson, musoh ita, akan lengãn ita.

24. Tumon tã tinai olo arã, sana mitã iã, maka iã manara dewae; krana koae: Dewan ita djari manjaragh akan penda lengãn ita olo idjã hamusoh dengan ita, idjã djari marusak tanah ita, tuntang kutoh karãh ita djari impatãie.

25. Djadi, amon olo tã paham ramirami, koae: Kahau Simson kantoh, mangat iã manjuling akan ita. Maka olo manduan Simson bara sipir, uka manjuling akae; olo manjoho iã mendeng helat djihi.

26. Tã koan Simson dengan anak olo idjã ngagalan lengãe: Agah aku, mangat aku manggajap djihi idjã mandãhen huma, mangat aku basinggoh hetã.

27. Maka huma tã kontep baring awi karã olo hatuã tuntang bawi, tinai karã mantir olo Pilisti aton hetã kea, tinai hundjun sapau huma tã telo kohan biti hirah, hatuã bawi, idjã mitã Simson manjuling.

28. Tã, maka Simson blaku intu Jehowa, koae: Joh Tuhan, Jehowa, tahuu aku, paabas aku sindã toh tinai, joh Hatalla, mangat aku mamalãh matangku intu olo Pilisti.

29. Limbah tã Simson manjingkap djihi bentok duãduã, idjã

mandähen huma tä, idjä äka sanggahan huma, idjä hapan lengäe gantaue, idjä hapan lengäe sambile.

30. Palus Simson hamauh: Kälah hambaruangku matäi haiak dengan olo Pilisti tä. Balalu iä mampaabas manekang arepe; tä palus huma balongkang, menjet karä mantir tuntang karä olo idjä huange tä; maka karä olo idjä matäi haiak pampatäi Simson arä haream bara olo, awang impatäie pesae belom.

31. Limbah tä maka karä paharie tuntang salepah untkup human bapae dumah, manduan hantue, mimbit iä haiak panulie, sambil mangubur iä huang kubur bapae Manoa, idjä helat Sara dengan Estaol. Maka iä djari mamatut olo Israel duä pulu njelo katahie.

BAGI 17.

Migha mampendeng hampatong dewa.

1. Maka aton olo hatuä bara bukit hatinggang Epraim, arae Migha.

2. Iä tä hamauh dengan indue: Sakojan saratus sekel salaka tä, idjä djari inakau bara ikau, tuntang ikau djari manjapa tagal tä, haiak manahiu tä intu pindingku kea, itäm, rear tä aton intu aku, aku djari manduan tä. Tä koan indue dengae: Imberkat anakku intu Jehowa.

3. Tumon tä iä malian sakojan saratus sekel salaka tä akan indue; tapi koan indue dengae: Aku djari mambaris rear tä bara lengängku, manukas tä akan Jehowa tagal anakku, uka hampatong inoang,

iukir; tagal tä aku manenga tä akam tinai.

4. Palus iä malian rear tä akan indue; tapi indue manduan duä ratus sekel, manenga tä akan tukangbulau, djetä inoange, iukire akan hampatong; maka djetä ihaga hong human Migha.

5. Tumon tä olo hatuä, Migha tä, äka hampatong, tinai iä manampa pakaian tuntang pakarang imam, tuntang manjuang lokap idjä biti bara karä anake hatuä, mangat mandjadi imam ajue.

6. Maka katika tä olo Israel djaton bara radja; genep biti manumon pikire kabuate.

7. Maka aton olo hatuä tabela bara Betlehem Juda, idjä ain hamputan Juda; olo tä olo Lewi, iä namuäi hetä.

8. Maka olo tä djari babongkat bara Betlehem Juda, handak hagoet akan bararangai tintue, äkae tau sondaue balandjae. Metoh iä tä sampai bukit hatinggang Epraim, sampai human Migha, handak maradjur panggoete,

9. Koan Migha dengae: Ikau bara kwe? Tombah iä, koae: Aku toh olo Lewi bara Betlehem Juda, aku hagoet manggau gawi, bararangai kalekaku sondaue.

10. Tä koan Migha dengae: Melai dengängku, mandjadi akan apängku, akan imam ajungku; maka sining njelo aku handak manenga akam sapulu sekel salaka, tuntang idjä katuron pakaian, tinai karä talo kinam. Tä maka olo Lewi tä ompat iä.

11. Tuntang olo Lewi tjakap melai dengan olo hatuä tä; iä tä mahaga olo tabela tä kilau anak ai.

12. Maka Migha manjuang lokap

olo Lewi tā, mangat iā mandjadi imam akae; tumon tā iā melai hong human Migha.

13. Tā koan Migha: Toh aku katawan, Jehowa karāh mawi talo bahalap denganku, tagal olo Lewi toh mandjadi imam akanku.

BAGI 18.

Olo hamputan Dan manampat dewa tuntang imam tā, manpendeng tā hong lewu Lais, djetā Dan.

1. Maka katika tā olo Israel djaton bara radja. Djadi, katika tā kea hamputan olo Dan manggau bagin tanah akae, ākae tau melai; kraua sampai andau tā hindai djari inenga ombet akac indu joresae, pagangan ajue marak karā hamputan olo Isracl.

2. Maka olo Dan manjoho bara Sara tuntang Estaol limā biti olo hamputan ajue, idjā menteng, mangat mangalati, mangumbang sambil mariksa tanah. Koac deng-an olo tā: Lius keton, kumbang, priksa tanah. Maka olo tā manan-tarang bukit hatinggang Epraim, mahandar human Migha, tuntang iā bara malem hetā.

3. Maka kahum iā hong human Migha, iā kasenc augh olo tabela, olo Lewi tā, palus iā manjupa iā, sambil misek iā: Æwe djari mim-bit ikau kantoh? narai gawim he-toh? kasen ikau kantoh?

4. Koac dengan olo tā: Sakean sakatoh gawin Migha denganku; iā djari mupah aku, aku djari indu imam akae.

5. Tā koan äwen tā dengae: Käläh, isek intu Hatalla, mangat ikäi katawan, djaka panggoet ikäi,

idjā ilalus ikäi toh, karāh im-berkat.

6. Koan inam dengan olo tā: Lius bewäi dengan selamat; djaha-nan keton, idjā ilalus keton toh, inangkilik Jehowa.

7. Limbah tā äwen linā tā ha-rikas; iā sampai Lais; maka iā mitā olo hetā bandah ampie, iā pakat dengan olo Sidon; iā suni, sanang tuntang bandah bewäi, ti-nai djaton aton radja, idjā maren-tah hong tanah tā; tinai iā kedjau dengan olo Sidon, tapi dengan utus olo beken iā djaton hadjandji.

8. Maka äwen tā buli karā pa-harie hong Sara tuntang Estaol; tā karā paharie misek iā: Narai sarita imbit keton?

9. Koan äwen tā: Has keton, ita lius manalih olo hetā, kraua ikäi djari mariksa tanah tā, toto djetā bahalap haliai. Handak keton melai hetoh bewäi? Æla keton kadian, hagoet gulugulong, mangat tamā hetā, duan tanah tā akan jo-resan keton!

10. Amon keton sampai hetā, toto keton sondau utus olo idjā ughaj laja, tuntang tanahe rangkai; kraua Hatalla djari manjaragh tā akan lengän keton, äka idjā djaton tapas talo enen karā ramon talo, awang hong tanah Kanaan.

11. Tā maka bara hetā, bara Sara tuntang Estaol, aton harikas dja-hawen ratus biti olo hatuā, baris hamputan Dan, tatap dengan gang-gaman parang.

12. Olo tā hagoet, bapodok darah Kiriätjearim, hong tanah Juda; tagal tā olo manggarä kaleka tā äka podok Dan, palus sampai an-dau toh; itā! djetā intu likut Ki-riätjearim.

13. Bara hetā olo tā palus sam-

pai bukit hatinggang Epraim, manalih human Migha.

14. Tä maka koan olo linä bitä tä, idjä djari hagoet mangalati tanah Lais, mawi karä paharie: Tawan keton kea, huang huma toh aton pakaian tuntang pakarang imam, tinai hampatong dewa idjä inoang iukir? toh hapan keton bewäi narai patut gawin keton.

15. Tä olo tä tendä hetä, palus manalih human olo tabela, olo Lewi tä, idjä intu äka Migha, sambil manabi iä bahalahalap.

16. Maka djahawen ratus bitä, baris olo Dan tä, idjä tatap dengan ganggaman parang, tendä intu ruar papar bauntonggang.

17. Tapi äwen limä tä, idjä djari hagoet mangalati tanah, palus tamä hetä, sambil manduan hampatong dewa tä tuntang pakaian dengan pakarang imam; maka imam tä mendeng intu bauntonggang, haiak dengan olo djahawen ratus tä, idjä tatap dengan ganggaman parang.

18. Djadi, limbah äwen limä tä djari tamä, haiak djari manduan hampatong tä, tuntang pakaian dengan pakarang imam, maka koan imam tä dengan äwen: Narai gawin keton?

19. Koan olo tä dengae: Suni ikau, angop njamam; lius ompat ikäi, mandjadi akan bapa tuntang imam ikäi; idjä kwe ikau bontong, ikau imam akan human olo idjä bewäi, atawa ikau mandjadi imam akan hapus idjä kantung, akan hapus idjä kahampatan olo Israel?

20. Tä maka imam tä handjak angkat atäie, balalu iä manduan pakaian dengan pakarang imam tuntang hampatong tä, palus tamä ompat olo tä.

21. Maka olo tä mules palus

hagoet, iä matoh karä anake, karä metoe, tuntang karä ramoe helo baue.

22. Amon äwen tä djari kedjau bara human Migla, maka karä olo hatuä huang karä huma, idjä tokep human Migha, hakampeleng, palus iä manggoang olo Dan tä; tinai iä mangahau olo Dan tä.

23. Äwen tä mules baue, sambil hamauh dengan Migha: Narai katapasm, ikau djari mirak karä olo tä?

24. Tombah iä: Dewangku idjä inampaku, tuntang imam tä djari irampas keton, palus hagoet; narai akangku tinai! tinai keton misek aku: narai katapasm?

25. Tapi koan olo Dan mawi iä: Äla ikau papahining hamauh intu ikäi, belä kanatek olo panjangit mantakan ikau, palus manganan tahasengm, tuntang tahaseng olo humam.

26. Tumon tä olo Dan tä hari-kas maradjur panggoete; djadi amon Migha mitä olo tä kwasa bara iä, maka iä mules arepe palus buli humae.

27. Kalotä olo tä manduan talo tampan Migha, tuntang imam tä, idjä djari melai dengae; tuntang iä sampai Lais, äka olo sanang, bandah; palus iä miampatäi olo tä hapan baun padang, sambil manusul lewue.

28. Tuntang djaton olo idjä maliwus iä; krana lewu tä kedjau bara Sidon, maka olo tä djaton hadjandji dengan utus olo boken; äka lewu tä hong djanah idjä tokep Betregheb. Limbah tä äwen mamangun manaheta lewu tä, palus mangkalewu hetä.

29. Maka iä manggarti lewu tä Dan, tumon aran tatoe Dan, idjä

inakan akan Israel. Maka aran lewu tä solake Lais. — (Jos. 19, 47.)

30. Maka olo Dan mampendeng akæe hampatong idjä iukir tä; Jonatan, panakan Gerson, Gerson anak Manasse, iä tuntang karä panakæe mandjadi imam akan olo hamputan Dan, palus sampai andau olo tanah tä tawanan awi olo.

31. Tumon tä hampatong, idjä djari inampa Migha tä, ingkes olo tä akæe katahin tingkap Hatalla tä hong Silo.

BAGI 19.

Olo Benjamin hong Gibea kihal haliai gawie.

1. Djadi, katika tä kea, metoh djaton radja marentah hong Israel, aton olo Lewi, idjä melai manamusi intu saran bukithatinggang Epraim; maka iä manduan olo bawi bara Betlehem Juda akan gundike.

2. Maka basa gundike habandong, marajap manangkalau iä, olo bawi tä babuhau malihi iä, manalih human bapæe hong Betlehem Juda; iä melai hetä tahi andaue, sampai äpat bulan katahie.

3. Kalotä maka banæe lius, manjak iä, handak mambudjok atäie, mangat manduan iä tinai; iä mimbit anakolohe idjä biti, tuntang kalidai isut kongan. Maka olo bawi tä mimbit iä tamä human bapæe; sana bapa olo bawi tä mitä iä, maka iä handjak atäie tagal iä hasondau hetä.

4. Maka empoe, bapa bawi tabelä tä, marandar iä melai katelo,

tuntang olo tä kuman belom, palus bara malem hetä.

5. Djadi huang andau äpat olo tä misik haiak djadjewu, palus manatap arepe handak buli; tapi koan bapa bawi tabelä tä dengan manantue: Awi manjuap helo manekang arepm, limbah tä keton tau hagoet.

6. Maka äwen duä mondok mi-hop kuman haiahaiak; tä bapa olo bawi tabelä tä hamauh dengan manantue: Melai ikau bara malem tinai, tuntang ramirami, mampahandjak atäim.

7. Tapi olo hatuä tä mendeng handak hagoet, tapi empoe paham musok, sampai iä bara malem tinai.

8. Djadi intu andau limä, amon iä misik haiak djadjewu, handak hagoet, koan bapa bawi tabelä tä: Kuman, manekang arep keton helo. Maka äwen tä harandjar sampai andau djari balihang; iä omba kuman hetä.

9. Limbah tä olo tä manatap arepe handak hagoet, tuntang gundike tinai djipæe; maka koan empoe, bapa bawi tabelä tä: Itäm, andau djari balihang tokep panapæan, käläh melai bara malem tinai; andau tokep hapus, käläh keton melai bara malem mampangat atäi keton, handjewu karäh haiak djadjewu ikau tau hagoet, buli humam.

10. Tapi olo hatuä tä djaton maku melai tinai, malainkan iä hari-kas, tuntang iä sampai tandipah Jebus, djetä Jerusalem; maka kalidai duä kongan idjä aton buate, tuntang gundike mampahaiak iä.

11. Maka amon äwen sampai Jebus, andau djari bilak hapus. Koan anakolohe tä dengan tempoe: Käläh ita gulogulong, tendä hong le-

wun olo Jebusi tä, mangat ita bara malem hetä.

12. Tapi koan tempoe dengae: Æla ita tendä hetä intu lewun olo beken, idjä djaton ain olo Israel; ita handak mahalau mimes Gibeä.

13. Tinai koae dengan anakolohe: Tandjong bewäi, njamanjamah ita sampai lewun olo Israel; ita bara malem hong Gibeä atawa hong Rama.

14. Tumon tä iä hagoet maradjur djalanae; matanandau belep kahum iä tokep Gibeä, idjä ain Benjamin.

15. Maka olo tä mahiwang akan hetä, mangat tamä Gibeä, tuntang bara malem hetä. Limbah iä tamä, maka iä mondok hong djalan lewu, krana djaton idjä biti olo hetä maku manamäan iä huang huma, uka bara malem hetä.

16. Maka aton olo bakas hatuä idjä biti buli malan bara tanae, amon talo handak kaput; olo tä solake bara bukit hatinggang Epraim, iä namuäi hong Gibeä; maka olo lewu hetä baris olo Benjamin.

17. Djadi, amon iä manggatang matae, iä mitä olo tamuäi tä intu djalan lewu, palus olo bakas tä misek iä: Kangkwe tintum, bara kwe panumahm?

18. Koan olo tä dengae: Ikäi hagoet bara Betlehem Juda mimes saran bukit hatinggang Epraim, hetä äkaku; aku djari madja hong Betlehem Juda, toh aku buli human Jehowa tinai; maka olo djaton maku manamäan aku akan humae.

19. Alo ain ikäi ombet oru tuntang talo kinan akan kalidai tä, tinai aton kea tepong tuntang anggor aingku, tnntang akan re-warn bawi toh, tinai akan anakoloh

tä, idjä hindjä ikäi, djaton ikäi tapas talo enen.

20. Tä koan olo bakas tä: Salamat ikau; karä katapasm tä lepah intu aku, baja äla ikau bara malem hong djalan.

21. Palus iä manamäan iä huang humae, sambil pakanan kalidaie; limbah iä djari mamenjau paie, maka olo tä kuman belom.

22. Djadi, kahum olo tä mam-pang atäie, maka karä hatuän lewu tä, idjä uras olo setan, mang-pong huma tä; iä manega blawang, sambil hamauh dengan olo bakas, idjä tempon huma tä, koae: Plua olo hatuä tä, idjä djari tamä humam, ikäi handak dengae. — (1. Mos. 19, 4.)

23. Maka olo idjä tempon huma tä blua, manjupa olo tä, sambil hamauh dengae: Æla, o pahari, äla keton papa kalotä; limbah olo toh djari tamä humangku, äla keton mawi kadarhaka kalotä.

24. Itä, anaku idjä bawi, idjä budjang, tuntang gundik olo tä aku handak mampluae akan keton, naughe keton habandong dengae, mawi iä tumon kahandak keton, baja dengan olo hatuä tä äla keton darhaka gawin keton.

25. Tapi karä olo tä djaton maku manarima aughe; tä olo Lewi tä manduan gundike, mandjuluk iä blua akan olo tä; maka karä olo tä habandong dengae hapus idjä malemalem, haru duruh sawah iä malapas iä, haiak langit handak mahindang.

26. Tä haiak djadjewu olo bawi tä dumah, halelek intu bauntong-gang human olo, idjä äka tempoe, hetä iä sampai talo djari blawa.

27. Maka amon tempoe misik handjewu, 'sambil muap blawang

huma, handak blua maradjur panggoct, ita! olo bawi, gundike tä, menter intu hauntonggang huma, lengäc hundjun lambang hetä.

28. Koaé dengäc: Mendeng, ita hagoet. Tapi djaton tahasenge, iä djaton tombah. Tä iä mamuat hantue hundjun kalidai, palus olo hatuä tä hagoet, buli kalekae.

29. Sana iä sampai humae, iä manduan pisau, palus iä manjingskap hantun gundike, manangkal iä tuntang tolange, mandjadi dua-walas katangkal, balalu iä mampait tä akan karä baris tanah olo Israel.

30. Djadi, olo handiai idjä mitä tä hamauh: Toto, talo kalotä djaton pudji ita mitäc, bara andau olo Israel blua bara tanah Misir, sampai andau toh; awi mangarang-ka tä, hatirok, hamauh!

BAGI 20.

Olo Israel mamarang olo Benjamin.
Olo Benjamin karenga lomos.

1. Tä olo Israel ratarata hagoet, hakampeleng lepalepah samandiai hapungkal, mandjadi kilau idjä biti, bara Dan mandas Bersaba, olo hong tanah Gilead kea; iä manaharep Jehowa hong Mispä.

2. Bara genep puting tanah hapus karä hamputan olo Israel manalih hindjä kawan Hatalla, aton äpat ratus kojan olo idjä mananging padang.

3. Maka olo Benjamin mahining, olo Israel djari hakampeleng hong Mispä. Maka koan olo Israel: Sana, kilen horoc talo papa tä?

4. Tä tombah olo Lewi, banan

olo bawi idjä impatäi tä, koac: Aku toh dengan gundikku tendä hong Gibea, idjä ain Benjamin. handak bara malem hetä.

5. Maka olo Gibea tä mantakan aku hamakem, iä mangapong huma äkaku melai, kahandake nahuang mampatäi aku, tuntang gundikku imandonge sampai matäi.

6. Tä aku manjingskap gundikku, manangkal iä, mampait djetä akan genep bagin joresan olo Israel, basa kihal tulah sumbang, kadhaka haliai djari iawi olo tä intu bentok olo Israel.

7. Itä, uras keton baris olo Israel, awi hatirok, masara toh akan keton.

8. Tä, maka hapus olo handiai mendeng, kilau ampın idjä biti. koac: Ita djaton maku hagoet buli äka ita, idjä biti mahin dia akan buli humae.

9. Malainkan tumon toh kea ita handak mawi Gibea:

10. Hapan tenong ita handak min-tih sapulu biti bara saratus, bara karä hamputan olo Israel, tinai saratus bara sakojan, sakojan bara sapulu kojan, mangat manduan bahata akan olo arä, mangat olo arä marumpak Gibea, mawi iä tumon karä kadhakae, awang djari iawie.

11. Tumon tä karä olo Israel hindjä kilau ampın idjä biti, hapumpung handak marumpak Gibea.

12. Maka karä hamputan olo Israel manjoho olo manalih salepah hamputan olo Benjamin, sambil hamauh: Narai kadhaka tä, idjä mandjari intu marak keton?

13. Käläh toh, djuluk karä olo setan tä, idjä hong Gibea, mangat ikäi mampatäi iä, sambil manganan talo papa tä bara marak olo Israel. Tapi olo Benjamin djaton maku

manarima augh karä paharie, olo Israel tä.

14. Malainkan olo Benjamin bara karä lewue hapamong intu Gibeä, uka mamarang olo Israel.

15. Djadi, andau tä kea olo Benjamin bara karä lewue djari isä, duä pulu djahawen kojan biti, uras idjä manangking padang; beken tinai olo Gibeä tä, djetä udju ratus biti, uras olo awang kampilie.

16. Marak karä olo tä aton udju ratus awang kampilie, idjä manjambil, olo handiai tä apik manting batu, alo manintu idjä krambar balau mahin dia sala.

17. Maka karä olo Israel, beken bara hamputan Benjamin, äpat ratus kojan biti, idjä manangking padang, uras olo parang samandiai.

18. Maka olo Israel hagoet, manalih human Hatalla, sambil misek intu Hatalla, koe: Äwe ikäi patut mangapala, mamarang olo Benjamin? Tombah Jehowa: Juda akan mangapalae.

19. Tumon tä olo Israel hagoet haiak djadjewu, bapodok tandipah Gibeä.

20. Maka karä olo Israel blua, uka haklahi dengan Benjamin; olo Israel mamadju kawae, mangalahi olo tä tokep Gibeä.

21. Tä, maka olo Benjamin salenga blua bara Gibeä, palus andau tä kea iä mampatäi duä pulu duä kojan biti olo Israel halelek akan petak.

22. Maka olo Israel tä manekang arepe, iä haluli mamadju kawan klahi intu äka tä kea, idjä hetä iä djari haklahi andau helo.

23. Tapi olo Israel hagoet helo, sambil manangis hong baun Jehowa, sampai andau handak kaput; iä misek intu Jehowa, koe: Pa-

tut ikäi hagoet haluli, mamarang olo Benjamin, paharin ikäi? Tombah Jehowa: Lius keton, takan iä.

24. Tumon tä maka olo Israel manggapi olo Benjamin haluli andau tinai.

25. Maka olo Benjamin salenga blua bara Gibeä, manambang olo tä intu andau duä tä kea, mampatäi tinai hanjawalas kojan biti bara baris olo Israel balongkang akan petak, uras olo idjä manangking padang.

26. Tä karä olo Israel, hapus kawan olo arä, hagoet manalih human Hatalla, sambil manangis; iä melai hetä manaharep baun Jehowa, tuntang iä puasa andau tä sampai kaput, tinai iä maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih intu baun Jehowa.

27. Maka olo Israel misek intu Jehowa, krana katika tä patindjandjin Hatalla aton hetä;

28. Pinehas, anak Eleasar, äson Aaron, naharep baue katika tä, sambil misek: Patut ikäi hagoet tinai, mamarang olo Benjamin, paharin ikäi? atawa buah ikäi terai? Koan Jehowa: Lius keton, krana djewu aku handak manjarah iä akan penda lengän keton. — (Jos.22,13.)

29. Tä maka olo Israel manjoho olo mimpa aräarä hakaliling lewu Gibeä.

30. Limbah tä olo Israel hagoet mawi olo Benjamin intu andau telo tä kea, iä mamadju kawan klahi sama kilau tingkat helo kea.

31. Tä gap olo Benjamin blua, manambang äwen, iä mandjajong arepe dengan lewue, palus manampara manedjep mamuno äwen, sama kilau helo kea, hong duä

djalan tä, idjä manintu human Hatalla, tinai idjä manintu Gibeä; telo pulu biti hirah bara baris olo Israel matäi.

32. Tä koan olo Benjamin: Tä, iä djari alah intu baun ita kilau bihin. Tapi koan olo Israel: Kä-läh ita hadari, leka mandjajong iä dengan lewue, manamput iä kedjakedjau akan djalan.

33. Tä, maka karä olo Israel hadari bara äkae, mamadju arepe tinai, uka mamarang hong Baaltamar; haiak tä kea maka karä olo baris Israel idjä mimpa tä lembut bara karä kalekae, limbah Gibeä talampas, nihau oloe awang sanggam.

34. Sapulu kojan biti, uras olo awang kampilie, mantakan Gibeä; maka klahi tä manjangit haliai, tapi awang beken tä djaton mado tjalaka tä akan buah iä.

35. Tä, maka Jehowa mampakalah Benjamin intu baun Israel, sampai andau tä kea olo Israel mampatäi duä pulu limä kojan saratus biti bara baris olo Benjamin, uras olo hatuä idjä manangking padang.

36. Krana angkat olo Benjamin, olo Israel djari alah awie, basa äwen hadari mahakan olo Benjamin; tapi akale kalotä, sabab iä harap karä olo mimpa tä, idjä djari imadjué mawi Gibeä.

37. Djadi, olo mimpa tä manggulong arepe mamok Gibeä, palus mahoroe salepah lewu tä, mamukul karä olo lewu tä hapan baun padang.

38. Maka olo Israel djari hadjandji, hakarangka kata dengan äwen idjä mimpa, mangat äwen manampa asep ngangkawul bara lewu.

39. Djadi, amon olo Israel mules, mahakan klahi, tuntang olo Benjamin manampara mamuno, mampatäi telo pulu biti hirah bara baris olo Israel, sambil hamauh: Toto, olo tä djari alah hong baun ita, sama kilau metoh klahi helo bihin; —

40. Tä maka asep ngangkawul kangambo kilau pantar tambuan lewu. Djadi, amon olo Benjamin tampaliau, ita! kähun lewue, asepe hagatang kangambo.

41. Palus olo Israel mules, manaharep iä, maka olo Benjamin paham taräwen; krana iä mitä asepe buah tjalaka.

42. Balalu iä mules arepe bara baun olo Israel, hadari mahoroe djalan akan padang, tapi klahi pagon manuntut iä, tinai olo hong karä lewu, idjä ihalaue, sewu mantakan, marusak iä.

43. Maka iä mangapong olo Benjamin tuntang manggoang äwen, murah haliai iä marusak äwen, sampai hila timor Gibeä.

44. Maka aton balongkang impatäi baris olo Benjamin hanjawalas kojan biti, uras olo idjä abas klahi.

45. Tä, maka olo Benjamin mules, hadari akan padang benjem, mahakan akan bukit Rimon; tapi olo Israel mangarahake tinai, kahum iä hong djalan, mampatäi limä kojan biti; limbah tä iä manggoang äwen sampai Gideoni, mampatäi duä kojan biti baris äwen tä tinai.

46. Kalotä karä olo baris Benjamin, idjä balongkang matäi andau tä, salawi kojan biti, uras idjä abas klahi.

47. Baja djahawen ratus biti bewäi baris äwen tä mahakan, hadari akan padang benjem, akan

bukit Rimon, palus melai hong bukit Rimon äpat bulan katahie.

48. Limbah äwen hadari, maka karä olo Israel haluli mananggoh olo Benjamin, palus mamukul hapan padang olo handiai hong karä lewue, tuntang karä metoe, talo handiai awang panantarang iä, tinai karä lewue, idjä pasuro iä, inusule lepah lingis.

BAGI 21.

Hamputan Benjamin iharagapan haluli.

1. Maka karä olo Israel djari sumpah hong Mispa, koae: Äla idjä biti bara karä ita mahin manenga anake bawi indu sawan olo baris Benjamin.

2. Maka kawan olo arä manalih human Hatalla, melai hetä intu baun Jehowa sampai halemäi; maka olo tä mambo aughe manangis, paham haliai tangise.

3. Koae: O Jehowa, Hatallan olo Israel! tagal narai talo toh mandjari intu olo Israel, sampai andau toh idjä kahamputan djari lomos bara Israel?

4. Maka djadi andau tinai, olo tä hagoet haiak djadjewu, manampa mesbeh hetä; iä maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih.

5. Maka koan olo Israel: Äwe-äwe intu marak karä hamputan olo Israel, idjä djaton djari omba tamä kawan parang ain Jehowa? Krana iä djari hasumpah hai tahuu olo handiai, idjä djaton maku omba, manalih Jehowa hong Mispa, djaton tau dia olo tä impatäi.

6. Maka olo Israel pähä atäie,

iä manjasal tagal paharie Benjamin, sambil hamauh: Andau toh idjä kahamputan djari ilenteng bara Israel.

7. Kilen akal ita dengae, mangat äwen idjä batisa tä sondau olo bawi tinai? krana ita djari sumpah intu Jehowa, ita djaton tau manenga anak ita idjä bawi indu sawan olo tä.

8. Maka koae: Aton kea olo bara karä hamputan olo Israel, idjä djaton djari omba manalih Jehowa hong Mispa? Tä, itä! bara olo Jabes hong Gilead dialo idjä biti djari dumah, omba äka olo arä bapodok.

9. Krana olo arä tä buah isä; itä! dialo idjä biti aton bara olo Jabes hong Gilead.

10. Tä hapus utus olo arä manjoho duäwalas kojan biti, olo idjä sanggam haliai, manalih hetä; iä mametäh äwen tä, koae: Lius keton, pukul olo Jabes hong Gilead hapan baun padang, tuntang karä olo bawi dengan anak olo.

11. Tapi tumon toh patut gawin keton: olo hatuä handiai, tuntang karä olo bawi, idjä djari pohos olo hatuä, akan impatäi keton.

12. Maka iä sondau marak olo Jabes hong Gilead äpat ratus olo bawi tabela, idjä budjang, idjä hindai pohos olo hatuä; äwen tä imbite akan äka olo bapodok hong Silo, idjä hong tanah Kanaan.

13. Tä, maka hapus utus olo arä manjoho olo hakotak dengan olo Benjamin tä, idjä melai hong bukit Rimon; iä hakotak bahalap dengae.

14. Tä, maka olo Benjamin buli katika tä, maka olo mandjuluk akae karä olo bawi, idjä djari imbelome bara bawin olo Jabes hong

Gilead; tapi djetä kea hindai ombet karäe akäe.

15. Maka olo arä tä pähä atäi tagal Benjamin, basa Jehowa djari marabit marantat idjä kahamputan bara Israel.

16. Tä, karä bakas utus olo arä tä hamauh: Kilen kea gawin ita, mangat idjä hindai tä kea rata sondau olo bawi? Krana karä bawin Benjamin lepah lomos.

17. Tinai koae: Joresan Benjamin patut melai akan idjä katapasan tä, belä idjä kahamputan lomos nihau bara Israel.

18. Tapi ita djaton tau manenga akan sawan olo tä anak ita idjä bawi, krana olo Israel djari sumpah, koae: tarasapa iä, idjä manenga anake indu sawan olo Benjamin.

19. Tä, maka koae: Itä, aton pesta hai akan Jehowa hong Silo, hila utara human Hatalla, hila timor djalan lombah idjä bara Betel akan Sighem, hila salatan Lebona.

20. Palus iä manjoho olo Benjamin, koae: Lius keton, impa hong pambulan anggor.

21. Tinai ingat, sana anak bawain olo Silo blua bara lewue, babigal. tä keton akan blua bara

pambulan anggor tä, balalu genep bitin keton akan marampas indu sawan keton bara anak bawin olo Silo, palus buli, talih tanah Benjamin.

22. Maka amon bapae atawa njahan äwen tä karäh manaharep ikäi handak basara, tä ikäi handak mangatau olo tä, sambil hamaul: käläh pasi olo tä tagal ikäi; krana ikäi djaton djari manduan ombet karä sawae handjenan akan genep biti hong parang toh; tinai keton djaton djari manenga anak keton akäe, sampai keton maniwäs arep keton.

23. Maka olo Benjamin mawie tumon aughe tä; iä manamput indu sawae handjenan handjenan, bara budjang bawi idjä babigal hetä; balalu iä hagoet, buli joresan pagangae tinai; iä mamangun karä lewu tinai, palus melai hetä.

24. Tinai katika tä olo Israel kea hagoet bara hetä, genep biti manalih hamputae, utus ajue; äwen hagoet, genep biti buli joresan pagangan ajue.

25. Katika tä djaton radja marintah olo Israel, baja genep biti manumon pikire kabuate.

SURAT

R U T.

BAGI 1.

Rut omba empoe idjä bawi babongkat akan Betlehem.

1. Maka katika olo Israel ingapala hakim, lau mauapi tanah tä; tagal tä aton olo idjä bara Betlehem babongkat, handak namuäi hong tanah Moab, tuntang sawae tinai anake hatuä duä bitu.

2. Aran olo hatuä tä Elimelegh, aran sawae Naomi, aran anake duä bitu tä Mughlon äwen duä Kiljon; iä tä olo Eprat, bara Betlehem Juda. Äwen tä tamä tanah Moab, palus melai hetä.

3. Maka Elimelegh, banan Naomi tä, matäi, balihi olo bawi tä dengan anake äweu duä.

4. Äwen duä tä manduan akan sawae bawin olo Moab, aran idjä Orpa, aran idjä Rut; maka olo tä melai hetä sapulu njelo hirah katahie.

5. Maka äwen duä tä, Mughlon dengan Kiljon, matäi kea, balihi olo bawi tä bewäi limbah anake duä tä matäi, hariau bara banae.

6. Tä, maka iä tuntang manantue bawi hagoet, buli bara tanah Moab; krana pesae hong tanah Moab iä djari mahining brita, Jehowa djari mandohop utus olo ajue, manenga talo kinan akan olo tä.

7. Tagal tä iä mindah bara äkae, idjä hetä iä djari melai, mimbit

manantue äwen duä ompat iä. Maka kahum hong djalanæ, handak buli tanah Juda,

8. Koan Naomi dengan manantue bawi äwen duä tä: Lius, sama buli human indu keton; käläh Jehowa malalus kahalape akan keton, tumon gawin keton dengan liau anakku tuntang denganku kea.

9. Käläh Jehowa mandohop keton, mangat keton babanä, mandino kasanang genep bitu huang humae tinai. Limbah tä iä manjium äwen. Maka äwen mambo anghe manangis,

10. Sambil hamauh dengæ: Toto, ikäi handak omba ikau, buli utus olo ajum.

11. Tapi koan Naomi: Buli bewäi, o anak, tagal en keton akan ompat aku? aton hindai anak hong knaingku, mangat indu banan keton?

12. Buli bewäi, o anak, lius; krana aku djari pahalau bakas djaton tau babanä; tinai alo aku magon harap bewäi, alo paribasa aku babanä alem toh kea, atawa alo aku manak hatuä,

13. Tau keton mentai iä hindai, sampai iä bakas? Buhen keton handak marandjar arep keton babanä tinai? Äla, anak, krana perkarangku bapait harcæm bara perkarang keton; krana lengän Jehowa mawi aku.

14. Tä, maka äwen duä tä mambo aughe manangis tinai, limbah

tä Orpa manjium empoe, palus hagoet; tapi Rut magon melai dengae.

15. Sabab tä koae: Itäm, duäim djari buli hamputan ajue, dewan ajue; käläh ikau kea buli, tumon duäim.

16. Tapi koan Rut: Æla ikau mangahana aku, äla ikau manjoho aku malih ika, undur bara ika; krana alo akan kwekwe panggoetm aku handak omba, intu sen äkam melai, hetä kea aku. Utus olo ajum ajungku kea, Hatallan ajum ajungku kea.

17. Hong kwe äkam karäh matäi, aku kea handak matäi, hetä kea aku handak ingubur; naughe Jehowa mawi aku kalotä kakai, baja pampatäi bewäi akan mamisah aku dengam.

18. Amon iä mitä, manantue tanggar atäie handak ompat iä, maka iä terai manahiu talo tä tinai.

19. Tumon tä maka äwen duä tä manandjong njamah sampai Betlehem. Djadi, sana iä tamä Betlehem, hapus lewu tä suraksirok tagal iä; koan olo hetä: Iä tä Naomi?

20. Tapi koae dengan olo tä: Æla keton manjewut arangku Naomi, (*kakilak*;) sewut aku Mara, (*kapait*;) krana Iä idjä djaton tikas kwasae tä djari paham mangapähä aku.

21. Panesekku aku djari sarat, tapi boang bewäi Jehowa manjoho aku buli; buhen keton manggarä aku Naomi, basa Jehowa djari mamparandah aku, tuntang Idjä Pangkahai djari mangapähä aku?

22. Tumon tä Naomi buli tuntang manantue Rut, olo Moab tä, bara tanah Moab; äwen duä tä sampai

Betlehem wajah olo manampara manggetem seora.

BAGI 2.

Rut mangarahak hong tanan Boas.

1. Maka Naomi tä aton kolan banae, olo hatuä idjä paham kata-taue, idjä bara ungkup Elimelegh, arae Boas.

2. Maka Rut, bawin olo Moab tä, hamauh dengan Naomi: Soho aku hagoet akan tanan olo, manampunan karahak bua tana, manuntut likut olo idjä handak masi aku, manjoho aku mangarahake. Koae dengae: Lius bewäi, o anak.

3. Tumon tä iä hagoet, tuntang iä sampai, manampunan karahak, manuntut likut olo manggetem; maka kanatek iä sampai tana, idjä ain Boas, olo ungkup Elimelegh tä.

4. Maka itä! Boas aton dumah bara Betlehem; iä manabi olo manggetem tä, koae: Käläh Jehowa mampahaiak keton. Tombah äwen tä: Käläh Jehowa mamberkat ikau.

5. Limbah tä koan Boas dengan djipäe, mandur karä olo manggetem tä: Anak äwe olo bawi tabela tä?

6. Tombah djipäe, mandur olo manggetem tä, koae: Iä tä bawin olo Moab tä, idjä djari omba Naomi buli bara tanah Moab.

7. Maka iä djari blaku, koae: soho aku manjumpt manampunan helat peteng keton, manuntut likut olo manggetem tä; — tumon tä iä djari dumah, balalu melai bara haiak djadjewu palus sampai toh, iä buli humae handjulu bewäi.

8. Tä, maka koan Boas dengan Rut: Aton ikau mahining aughku,

o anak? äla ikau akan tanan olo beken, tantai maugarahak; äla kea mindah bara hetoh, baja buah ikau melai hetoh dengan djipengku bawi.

9. Æka olo manggetem, tuntut iä hetä bewäi; aku djari mametäh djipengku hatuä, äla olo muräh ikau; tinai amon ikau teah belaim, käläh ikau manalih barok, ihop bara huange talo awang iasip djipengku tä.

10. Tä iä mahiugkep, sontop sampai petak, sambil hamauh dengae: Buhen aku djari mandino asi itu matam, sampai ikau katawan aku, krana aku utus olo beken?

11. Tombah Boas, sambil hamauh dengae: Kahalapm djari insuman akangku, idjä djari ilalusm dengan empom idjä bawi, limbah pampatäi banam, tinai ikau djari mahihi indu bapam, puna tanahm äkam iuakan, balalu djari omba manalih utus olo, idjä djaton djari kasenam bara bihin.

12. Käläh Jehowa manjulaug gawim, käläh baläh gawim ombet bara Jehowa, Hatallan Israel, idjä inintum, mangat mangalindong arepm penda palapase.

13. Koan olo bawi tä: Soho aku haradjur iasi intu matam, tuangku, krana ikau djari mampong huangku, ikau djari hakotak bahalap dengangku, alo aku djaton baguna indu djipem.

14. Maka katika kuman koan Boas dengae: Etoetoh ikau, omba kumau tepong toh, omba mantjulup tepongm huang anggor. Maka iä mondok tokep olo manggetem; tuntang iä manenga kenta akae, djadi iä kuman sampai besoh, tinai iä manisa hindai.

15. Djadi, amon iä hagoet, handak manampunau karahak, maka

Boas mametäh djipäe, koae: Naughe iä manampunan tokep karä peteng kea, äla mangahaua iä.

16. Tinai batintutintu duroh kea akae bara talo idjä inggetem keton, palus malih tä, mangat iä manampunae; tuntaug äla mangotak iä.

17. Tumon tä iä manampunan hong tana tä sampai halemäi; limbah tä iä mamukul muras talo idjä djari inampunae, bilak sampai idjä epa seora.

18. Djetä imbite buli lewu; maka empoe mitä talo idjä djari inampunae; tinai iä mamplua manenga akae tisan kalabien belae kuman bentok andau.

19. Tä, maka empoe misek iä: Hong kwe ikau mangarahak andau toh, hong kwe äkam bagawi? Imberkat olo tä idjä djari manampajah ikau. Tä iä masanan akan empoe olo idjä djari iombae bagawi, koae: Aran olo tä, idjä iombaku bagawi andau toh, iä tä Boas.

20. Tä koan Naomi dengan nantue bawi: Imberkat intu Jehowa olo tä, idjä djaton djari paterai kadjohae akan olo belum, dia kea akan olo matäi. Tinai koan Naomi dengae: Olo tä kolau ita, iä hindjä baris idjä indu panewus ita.

21. Koan Rut, bawin olo Moah tä: Tinai koae dengangku: omba djipengku bewäi ikau, njamah äwen djari terai manggetem karä tanangku.

22. Koau Naomi, tombah augh Rut, mansautue idjä bawi: Käläh djetä, anak, ikau omba djipäe awang bawi bewäi, belä mikäh olo hong tana beken mangahana mangotak ikau.

23. Tumon tä maka iä ompat djipen bawi ain Boas mangarahak

talo, sampai lepah getem seora tuntang getem gendom; tä iä melai dengan empoe tinai.

BAGI 3.

Rut blaku intu Boas masawä iä, tumon kapatnt rinting kola.

1. **M**aka empoe Naomi hamauh dengae: O anak, djaton patut aku manggau kasanang akam, mangat ikau batuah?

2. Toh itäm, djaton Boas, idjä djipäe bawi djari iompatm, puna baris kolan ita? Itäm, alem toh iä ngagaran muras seora hong karaiäe.

3. Toh mandoi, undus arepm sambil makaiän arepm, palus talih karaiäe tä; äla masuman arepm akan olo tä, sampai iä djari terai kuman belom.

4. Maka amon iä lius batiroh, buah ikau mangasene kalekae menter; limbah tä ikau patut tamä, tapäi kahowute intu hila paie, palus menter hetä, tä maka iä karäh masanan akam talo idjä patut iawim.

5. Koac, tombah aughe: Karä aughm toh aku handak malaluse.

6. Tumon tä iä manalih karaiän, balalu mawi talo handiai, tumon petäh empoe intu iä.

7. Djadi, limbah Boas terai kuman belom, amon iä mangat atäie, maka iä lius batiroh hong tapakan haliai; limbah tä olo bawi tä manalih lowalowa, manantapäi kahowute hila paie, palus menter hetä.

8. Djadi, bentok alem olo tä tangkedjet batiroh, tuntang gajap-gampa, itä! aton olo bawi menter intu kahowut paie.

9. Koac: Æwe ikau toh? Tom-

bah iä: Aku toh djipem Rut, handak ikau mambirang palapasm hundjun djipem toh, basa ikau puna idjä patut manewus?

10. Maka koac: Imberkat ikau intu Jehowa, o anak; kahalapm idjä rahian toh paham bara idjä solake, basa ikau djaton djari manuntut olo hatuä tabela, alo tau alo pähä belom.

11. Maka toh, anak, äla mikäh; krana karä talo awang inutorm aku handak malaluse akam; krana hapus olo handiai hong lewu ungkup ajungku katawan, ikau toh olo bawi idjä bahalap gawie.

12. Toh, toto kea, aku hindjä baris idjä indu panewus keton, tapi aton hindai idjä biti, idjä tokep bara aku.

13. Käläh ikau suni alem toh; maka handjewu karäh, amon iä manewus ikau, käläh bewäi, naughe iä manewus; tapi amon iä dia nahuang manewus ikau, tä aku handak manewus ikau, belom Jehowa! menter bewäi sampai talo handak blawa.

14. Tumon tä olo bawi tä menter intu hila paie sampai talo babutat; tä iä misik helo bara olo tau hakasene; krana koac: Ieka äla bakarinah, olo bawi tä djari tamä karaiän.

15. Tinai koan olo tä: Djuluk sandurongm idjä hapam, tantalai tä. Maka iä manantalai tä; palus iä manakar djahawen epa seora, mamuat tä intu iä. Limbah tä iä hagoet, manalih lewu.

16. Maka olo bawi tä manalih empoe, idjä misek iä: Kilen perkaram toh, o anak? Tä iä manjarita akae talo handiai, idjä djari iawi olo hatuä tä dengae.

17. Tinai koac: Djahawen epa

seora toh djari inengae akangku; krana koae: äla ikau buli boang manalih empom.

18. Tä, maka koan empoe: Terai bewäi, anak, sampai ikau katawan darin kadjarian perkaram toh; krana toto olo tä djaton maku tendä, sampai iä mampalepah karä gawi toh intu andau toh kea.

BAGI 4.

Boas manduan Rut indu sawae.

1. Maka Boas manalih bauntonggang lewu, äka basara, sambil mondok hetä; maka itä! olo panewus tä, idjä djari inahiu Boas, aton mahalau hetä; tä koan Boas: Hoi ikau, kantoh, mondok hetoh. Djadi olo tä tendä, mondok hetä.

2. Tinai Boas manduan sapulu biti bakas lewu tä, sambil hamauh: Mondok hetoh. Maka olo tä mondok.

3. Tä koae dengan idjä panewus tä: Baris tana tä, idjä bihin ain Elimelegh, paharin ita, djari indjual Naomi, limbah iä buli bara tanah olo Moab.

4. Maka kamängku, käläh aku masanan tä akan pindingm, koangku, tarima tä hong baun olo lewun ita, hong baun bakas ungkup ita, djaka ikau handak manampulie, käläh, tampuli bewäi; tapi djaka ikau dia maku manampulie, suman tä kea akangku, mangat aku katawan tä; krana djaton olo beken idjä indu manampulie, baja ikau, amon dia ikau, tä aku tinai. Tä iä tombah: Aku handak manampuli tana tä.

5. Maka koan Boas: Haiak andau ikau manarima tana tä bara lengän Naomi, maka patut ikau manduan Rut kea, bawin olo Moab tä, sawan liau paharin ita, uka malampangan sewut liau paharin ita akan tana joresan ajue. — (5. Mos. 25, 5.)

6. Tä koan olo panewus tä: Aku djaton tau manampulie akangku, mikäh aku mamparusak pagangan joresangku dapit: käläh ikau bewäi manewuse akam, idjä indu inampuliku tä, krana aku djaton tau manampuli djetä.

7. Maka bara horan aton hadat hong Israel, akan kadähen perkara manampuli atawa manakiri, maka olo mengkak sarumpahe, manenga tä akan kolae, djetä indu toros hong Israel.

8. Maka koan olo panewus tä dengan Boas: Käläh ikau nampuli tä akam. Palus iä mengkak sarumpahe.

9. Tä koan Boas dengan olo bakas, tuntang hapus olo arä: Keton toh mandjadi saksi andau toh, aku djari manarima bara lengän Naomi talo handiai, idjä ain liau Elimelegh bihin, tuntang talo handiai, idjä ain Kiljon äwen duä Maghlon bihin.

10. Tinai aku manduan Rut tä kea indu sawangku, bawin Moab, sawan liau Maghlon tä, uka malampangan sewut idjä matäi tä akan joresan ajue, belä aran idjä matäi tä lomat bara marak karä paharie, bara lewun ajue; keton handiai mandjadi saksi andau toh.

11. Maka olo arä handiai idjä hetä hong bauntonggang lewu, tuntang olo bakas, hamauh: Ikäi toh saksi; käläh Jehowa mandjadian olo bawi tä, idjä tamä hu-

mam, mandjadi kilau Raghel tuntang Lea, awen duä tä, idjä djari manakan karä hamputan Israel; käläh ikau batuah hong Eprata, aram basewut hong Betlehem. — (1. *Mos.* 29.30.)

12. Käläh untkup humatn sama kilau untkup human Peres, idjä inakan Tamar akan Juda, awi panakam tä, idjä inenga Jehowa akam bara bawi tabela tä.

13. Tumon tä Boas manduan Rut indu sawae. Amon iä hindjä dengae, maka Jehowa masi iä, sampai iä batihi, manak hatuä.

14. Tä karä olo bawi hantauh dengan Naomi: Horumat akan Jehowa, idjä djaton djari paterai panakam, arae käläh basewut hong Israel.

15. Iä tä karäh mampahandjak atäim, sambil mahaga kabakasm;

krana manantum idjä bawi, idjä sinta ikau, djari manak iä, iä tä bahalap akam bara udju anak hatuä.

16. Maka Naomi manduan awau tä, mingkes iä intu pakuae, mandjadi ajang pangasohe.

17. Maka olo bawi idjä tokep hetä manjewut arae, koae: *Æso* hatuä djari inakan akan Naomi. *Æwen* manggarä iä Obed. (*Olo pandohop.*) Djetä bapa Isai, buä Dawid.

18. Maka toh horoe panakan Peres: Peres manak Hesron;

19. Hesron manak Ram, Ram manak Aminadab;

20. Aminadab manak Naheson, Naheson manak Salma;

21. Salma manak Boas, Boas manak Obed;

22. Obed manak Isai, Isai manak Dawid.

SURAT

S A M U E L,

IDJÆ SOLAKE.

BAGI 1.

Saritan Samuel inakan induc.

1. Aton olo hatuä hong Ramataim-Sopim, hong bukit hatinggang Epraim, arae tä Elkana, anak Jerogham, Jerogham anak Elihu, Elihu anak Toghu, Toghu anak Sup, olo Epraim.

2. Iä tä masawä duä, aran idjä Hanna, idjä tinai Penina; maka Penina tä bara anak, tapi Hanna tä djaton bara anak.

3. Maka olo tä genep njelo pudji hagoet bara lewue, sombajang hong Silo, tuntang mimbit parapae akan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom; hetä maka duä anak Eli, Hopni awen duä Pine-

has, aton imam akan Jehowa. — (Jos. 18, 1.)

4. Maka djadi intu andau metoh Elkana mimbit parapahe, iä manenga bagi akan Penina tuntang akan karä anake hatuä bawi.

5. Tapi akan Hanna iä manenga bagi idjä kapala bahalap, krana iä sinta Hanna; tapi Jehowa djari matep parnakae.

6. Tinai djambuae haradjur mangapähä iä, awie mandi iä, basa Jehowa djari matep parnakae.

7. Maka tumon tä gawie genep njelo; sasining iä hagoet akan human Jehowa, maka iä manjindir iä: tä maka Hanna manangis, djaton maku kuman.

8. Tä koan banae Elkana dengae: Hanna, buhen ikau manangis? buhen ikau dia kuman? buhen ikau kapähä atäim? dia aku toh bahalap akam bara sapulu anak hatuä?

9. Tä Hanna lius, limbah äwen knman belom hong Silo; maka Eli, imam tä, aton mondok hong trutji tokep papar bauntonggang human Jehowa.

10. Maka olo bawi tä, haiak iä paham kapähän atäie, blaku intu Jehowa tuntang paham manangis.

11. Iä bamiat, koae: O Jehowa, Tuhan karä kawan talo, käläh djaka ikau nangkilik sindä nampajah brangai kapähän rewarm, tahin aku, äla kalapean rewarm, tapi tenga akan rewarm anak hatuä, tä toto aku handak mambaris iä akan Jehowa, njamah hapus andau pambelome, lading sukur djaton akan mikis takoloke. — (4. Mos. 6.)

12. Djadi, amon iä tahi melai blaku doa hong baun Jehowa, maka Eli mitä totoke.

13. Krana Hanna hamauh hong atäie, baja totoke hadjunit, tapi aughe djaton tarahining; tagal tä Eli manggarä iä babusau.

14. Palus Eli hamauh dengae: Kilen katahin kabusaum salawah? Karendeng arepm!

15. Tapi tombah Hanna, koae: Dia, tuan; basa rewarm toh olo bawi idjä pähä atäie, tapi djaton aku djari mihop anggor atawatalo bahari, malainkan aku djari manusuh nampohak kapähän hambaruangku akan baun Jehowa.

16. Äla manggarä rewarm idjä bawi toh anak setan, krana awi karä kapähän atäiku, awi kapa-ham kasinggul huangku aku djari hakotak kalotä katahie.

17. Tä tombah Eli, koae: Lius ikau dengan selamat; toto Hattallan Israel akan manenga talo lakum, idjä djari ilakum intu iä.

18. Koae: Käläh rewarm iasi intu matam. Tumon tä olo bawi tä lius; tuntang iä kuman, ampiu baue djaton ringiringi kilau bihin.

19. Limbah tä haiak djadjewu äwen tä misik, blaku doa intu baun Jehowa, palus iä buli, sampai humae hong Rama. Maka Elkana hindjä dengan sawae Hanna, tä Jehowa manahiu iä.

20. Djadi, limbah bara tä Hanna batihi; iä manak hatuä tuntang manggarä arae Samuel, (*idjä ilaku bara Hatalla*.) krana koae: Bara Jehowa aku djari blaku iä.

21. Maka Elkana hagoet tuntang salepah olo humae, mimbit akan Jehowa parapah kapatut genep njelo, tinai parapah miate.

22. Tapi Hanna djaton ompat, malainkan koae dengan banae: Amon anakku malekak tusu, tä aku handak mimbit iä manaharep

baun Jehowa, uka iä melai hetä palus katatahi.

23. Maka banae Elkana hamauh dengae: Tumon kahalape intu matam, melai sampai ikau mampalekak iä manusu; käläh Jehowa metter aughe bewäi. Tumon tä olo bawi tä melai, mampatusu anake, sampai iä balekak.

24. Limbah tä, amon iä mampaterai anake tä manusu, maka iä hagoet mimbit iä, tuntang mimbit sapi telo kongan, tinai tunek tepong idjä epa, tuntang idjä pingkor kontep danum anggor, palus iä mimbit iä tamä human Jehowa hong Silo. Maka anake tä magon tabela haliai.

25. Hetä iä mampatäi sapi tä; limbah tä iä magah anake tä akan Eli.

26. Maka koan indue: O tuanguku, belom hambaruam, tuanguku, aku toh olo bawi tä, idjä bihin mendeng hetoh darahm blaku doa intu Jehowa.

27. Aku djari blaku anak toh, maka Jehowa djari manenga akanguku talo lakungku, idjä djari ilakuku intu iä; — (17.)

28. Tagal tä aku toh malian iä akan Jehowa tinai katahin karä andau pambelome, krana iä djari ilaku bara Jehowa. Maka iä sombajang hetä intu Jehowa. — (11.)

BAGI 2.

I. Hanna manara Hatalla. II. Anak Eli tä papa prungac. III. Hatalla manjoho olo masuman hukum akac.

I. — 1. Tä maka Hanna blaku doa, koac: Atäiku manangkadjok awi kahandjaku intu Jehowa, kwa-

sangku djari impahai huang Jehowa, njamangku djari irakang akan karä musohku, krana aku handjak rantang huang salamatajam.

2. Dialo idjä brasih budjur tumon Jehowa, krana djaton aton beken sala bara Ikau, djaton batukarang tumon Hatallan ikäi.

3. Äla keton bahanji mamparä augh tinggitinggi, sampai manjoho augh batekang blua bara totok keton: krana Jehowa puna Hatalla idjä katawan, tuntang budjur karä gawie.

4. Panah olo abas djari imeleke, idjä balemo tä djari imbabate deng-an kaabas.

5. Idjä besoh bahut buruh intu olo tagal panginae, tinai idjä blau bahut djari besoh; sampai idjä tamanang bihin djari manak hangkudju, tapi idjä arä anake mamunggo tinai.

6. Jehowa mampatäi, iä kea mambelom; iä manganan akan naraka tuntang mimbit blua tinni. — (5. Mos. 32, 39.)

7. Jehowa idjä mamparenep, iä kea idjä manatau; iä idjä manparandah, iä kea idjä manggatang tinai.

8. Iä mangkat olo pähä belom bara kawo, olo korik inggatange bara rumpur, uka mampondok iä marak mantir hai, manjoho iä manjores trutji äka horumat. Krana Jehowa tempon karä galang petak, iä djari mamangun kalunen hundjun djetä.

9. Pain olo ai idjä ingilake ihagae, tapi olo darhaka akan ggom huang kakaput; krana djaton awi kaabas ai olo bara kwasa.

10. Olo idjä manjaing Jehowa akan imparamok; bara langit Tä

karäh manjaho mawi äwen. Hapus puting kalunen Jehowa karäh mahukume, tapi radjan ajue iä karäh mampaabase, manggatang tandok ain idjä djari iminjake.

11. Limbah bara tä Elkana hagoet akan Rama, buli humae; tapi anake tä melai manempo Jehowa hong baun imam Eli.

II. — 12. Maka anak Eli tä olo setan, iä djaton paraba Jehowa.

13. Djaton kea iä manumon kapatut imam dengan olo arä. Krana amon olo mimbit parapahe, maka anakoloh imam tä dumah, kahum isin meto tä impakasake, mimbit simpang idjä telo matae huang lengäe;

14. Palus iä madjok tä akan kandrah, atawa rindjing, akan kabali landai, tuntang talo handiai idjä iadjoke leket hong simpang, maka imam manduan tä akae. Kalotä gawin äwen dengan karä olo Israel, idjä dumah manalih Silo.

15. Tinai helo bara iä manusul enjak tä, maka anakoloh imam tä manalih, hamauh dengan olo idjä mimbit parapah: Tenga isie, uka indadah akan imam; krana iä djaton maku manduan bara ikau isie awang masak, baja isie awang manta. — (3. Mos. 3,3.)

16. Amon olo tä tombah aughe: Käläh, enjake tä helo inusul lepalepah, limbah tä duan bewäi akan keton tumon kahandak atäi keton; — tä tombah anakoloh tä: Dia; toh kea ikau palus akan manenga tä; djaka dia, aku handak manduan tä dengan kajudjungku.

17. Tumon tä olo tä paham darhaka intu baun Jehowa; krana parapah talo kinan ain Jehowa mandjadi batawah intu olo arä.

18. Maka Samuel manempo Je-

howa, metoh iä magon tabela; iä hapan klambi puko benang pista.

19. Tinai indue manampa akae klambi huange, mimbit tä akae genep njelo, metoh iä hagoet dengan banae, maluput parapahe sasining njelo.

20. Maka Eli mamberkat Elkana äwen duä hasawä, koae: Käläh Jehowa manenga akam paranduan bara olo bawi toh, baläh talo lakue, idjä djari ilakue intu Jehowa. Limbah tä äwen buli kalekae tinai.

21. Maka Jehowa mingat Hanna; iä batihi tinai, manak telo hatuä tuntang duä bawi. Maka Samuel, olo tabela tä, sasar hai hong baun Jehowa.

22. Maka Eli tä paham kabakase. Iä mahining talo handiai, idjä iawi anake dengan karä olo Israel; tinai äwen tä habandong dengan olo bawi, idjä omba manonggo hong bauntonggang tingkap-panjupa.

23. Maka koae dengan anake tä: Buhen kea gawin keton kalotoh? krana salepah olo arä mambrita akangku gawin keton papa.

24. Äla, anak, djaton bahalap brita kalotä, idjä djari hiningku; keton madjik utus olo ain Jehowa malangkah.

25. Amon olo badosa dengan olon, hakim tau mamutus tä; tapi djaka olo badosa intu Jehowa, äwe idjä karäh blaku akae? Tapi äwen djaton paraba augh bapae, krana Jehowa handak mampatäi äwen.

26. Maka olo tabela, Samuel tä, djaladjalan hai, ingilak Jehowa tuntang olon.

III. — 27. Limbah tä aton dumah olo, sarohan Hatalla, mana-

lih Eli, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa: dia bakarinah haliai aku djari mamprahan arepku akan utus tatom, pesan awen hong tanah Misir, penda prentah Parao?

28. Bara marak karä hamputan olo Israel awen tä djari intihku mandjadi imam akangku, uka maluput parapah hundjun mesbehku, manotong garo tä, hapan klambi puko intu baungku; tinai akan ungkup tatom aku djari manenga karä parapah apui, idjä imbit olo Israel. — (3. Mos. 10, 14.)

29. Maka buhen keton toh mangakis parapah idjä injambalih akangku, tuntang parapah talo kinan, idjä djari imetähku manatape hong akaku melai? buhen ikau mahorumat anakm labih bara aku, sampai keton manjeput arep keton hapan talo idjä kapala bahalap bara karä talo parapah ain utus olo ajungku, Israel tä?

30. Tagal tä koan Jehowa, Hatallan Israel: toto batantu horan aku hamauh, ungkup ajum, ungkup tatom katatahi akan manaharep aku. Tapi toh koan Jehowa: äla haliai kalotä! krana idjä mahorumat aku, aku kea handak mahorumat iä, tapi idjä manawah aku, iä tä akan inawah bewäi.

31. Itäm, andau lawoh dumah, tä aku handak mamelek lengäm, tuntang lengän ungkup human tatom, sampai djaton akan aton hindai olo bakas huang djalaham.

32. Awen idjä kilau injingim, ikau karäh mitäe huang akaku, tuntang iä bara bagi huang karä ampin talo bahalap, idjä ilalus intu Israel, tapi palus katatahi djaton karäh aton olo bakas marak ungkup labengam.

33. Tapi aku djaton handak mamalomat manganan ungkupm bara mesbehku, malainkan aku handak mamplau mampipen matam, mangapähä hambaruam; tapi karä panakam tä akan matai sana totok kabudjange.

34. Djetoh kata akam, talo idjä akan buah anakm hatuä duäduä, Hopni tuntang Pinehas tä: awen duä tä akan matai idjä andaue kea. — (4, 11.)

35. Maka aku handak mangkat akangku idjä biti mandjadi imam idjä tetek, iä tä karäh mawi tumon kakilak atäiku tuntang hambaruangku, ungkup ajue handak imangungku dähedähen, iä haradjur akan manaharep baun ajue, idjä djari iminjaku.

36. Maka idjä batisa bara ungkup ajum, awen tä akan manalih iä manjontop arepe tagal isut rear, tagal idjä kakiwak tepong, sambil hamauh: jaku blaku intu ikau, soho aku omba gawin imam bewäi, mangat aku tau kuman idjä kasuap tepong.

BAGI 3.

Samuel fangkat Hatalla mandjadi nabi.

1. Maka Samuel, olo tabela tä, omba manonggo gawin Jehowa indu pangwiwa Eli, tapi augh Jehowa batali intu katika tä, djarang Hatalla masuman arepe.

2. Djadi, katika tä kea Eli menter intu kalekae, maka matae djari kawus, iä djaton tau mitä tarang.

3. Maka Samuel menter batiroh kea, amon sumbon Hatalla

hindai belep, huang human Jehowa, aka patin Hatalla.

4. Tã Jehowa mangahau Samuel. Tombah iã: Toh jakn.

5. Balaln iã hadari, mananggoh Eli, koae: Itãm, toh jaku; krana ikau djari mangahan akn. Tapi tombah iã: Djaton aku djari mangahau ikau; buli, batiroh bewäi. Maka iã buli menter batiroh tinai.

6. Tã, maka Jehowa haluli mangahau Samuel; palus Samuel misik, manalih Eli, sambil hamauh: Itãm, toh jaku; krana ikau djari mangahau aku. Tapi tombah iã: Djaton aku djari mangahau ikau, anak; buli, batiroh bewäi.

7. Maka Samuel hindai djari kasene Jehowa; augh Jehowa hindai djari ingarinah akae.

8. Tã, maka Jehowa mangahau Samuel tinai tingkat idjä hantelo; palus iã misik, mananggoh Eli, sambil hamauh: Itãm, toh jaku; krana ikan djari mangahau aku. Tã Eli kasene, toto Jehowa mangahau olo tabela tã.

9. Tagal tã Eli hamauh dengan Samuel: Lius, batiroh bewäi; tapi amon iã mangahau ikau tinai, koam: sanan bewäi, Jehowa, krana rewarm manjenäh. Maka Samuel bnli batiroh intu kalekae.

10. Tã, maka Jehowa manalih, mendeng hetã, mangahau iã kilau solake kea: Samuel, Samuel! Tombah Samuel: Sanan bewäi, krana rewarm manjenäh.

11. Maka Jehowa hamauh dengan Samuel: Itãm, aku toh handak mawi talo intu bentok Israel, sampai karã olo idjä mahining tã karãh mangaraning pindinge.

12. Andau tã kea aku handak

malalus intu Eli talo handiai, idjä djari inutorku mawi ungup labengae; djeta aku handak manamparae, tuntang mahapus tã kea.

13. Krana aku djari masuman akae, aku handak mahukum ungup labengae palus katatahi, tagal kadarhaka tã, idjä djari tawae: krana metoh anake mamatut arepe tarasapa, maka baue mahin dia masem dengan äwen.

14. Tagal tã aku djari sumpah tagal ungup labengan Eli, kasalan ungup Eli tã djaton tau injapan palus katatahi, alo awi karã parapah awang injambalih, atawa parapah indu kinan mahin dia kea.

15. Maka Samuel melai menter sampai handjewu; limbah tã iã muap bauntonggang human Jehowa; tapi Samuel marawan angate masnman talo panggitae tã akan Eli.

16. Tã, maka Eli mangahau Samuel, koae: O Samuel, anak. Tombah iã: Itãm, toh jaku.

17. Maka koae: Kilen augh idjä insanae akam? äla milim tã bara aku. Kalotã kakai gawin Hatalla dengam, djaka ikau manjahokan bara aku alo idjä kabawak bara karã augh tã, idjä djari insanae akam.

18. Djadi, Samuel masanan karã augh tã akae, iã djaton milim idjä kabawak mahin dia. Koan Eli: Iã Jehowa; naughe iã mawi talo idjä ingilake.

19. Maka Samuel djaladjalan hai, tuntang Jehowa mampahaiak iã, djaton nalua idjä kabawak karã aughe awang injewute lawo akan petak,

20. Maka hapus olo Israel, bara Dan sampai Bersaba, kasene Samuel toto nabin Jehowa.

21. Limbah tä Jehowa batintu-tintu tinai mamprahan arepe hong Silo; krana Jehowa hasasuman arepe akan Samuel hong Silo awi augh Jehowa kea. Maka augh Samuel tajap marak hapus utus olo Israel.

BAGI 4.

Israel alah awi olo Pilisti; patin Hatalla induan musobe; Eli äwen hanak matäi.

1. Maka olo Israel hagoet, manambang, handak mamarang olo Pilisti; iä bapodok tokep Ebeneser, maka olo Pilisti bapodok tokep Apek.

2. Djadi, olo Pilisti mamadju arepe handak marumpak olo Israel; tä, amon äwen hatantakan, maka alah Israel intu baun olo Pilisti, krana olo tä mampatäi hong äka klahi tä kea eteke äpat kojan biti hirah.

3. Djadi, limbah olo tä djari buli äkae bapodok, koan karä bakas olo Israel: Buhen Jehowa andau toh djari mampakalah ita hong baun olo Pilisti? Käläl ita manduan bara Silo patin-djandjin Jehowa akan ita, käläh djetä melai bentok ita, maliwus ita bara lengän musohita.

4. Tumon tä utus olo arä manjoho olo manalih Silo, manduan bara hetä patin-djandjin Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä melai intu helat duä Kerubim tä; maka anak Eli duäduä, Hopni tuntang Pinchas tä, omba patin-djandjin Jehowa.

5. Djadi, sana patin-djandjin Jehowa djari sampai äka olo arä bapodok, tä salepah olo Israel mala-

hap paham kahai auge, sampai petak halujak.

6. Amon olo Pilisti mahining augh lahap tä, koan olo tä: Narai augh lahap idjä paham tä hong äka olo Ibrani bapodok? Maka iä mahining, patin-djandjin Jehowa djari sampai äka tä.

7. Tagal tä olo Pilisti mikäh, krana koan olo tä: Hatalla djari tamä äka äwen bapodok. Tinaikoae: Pajah ita! krana djaton pudji tumon tä bara biliin.

8. Pajah ita! äwe kea indu maliwus ita bara lengän Hatalla idjä paham kwasa tä? djetä kea Hatalla tä, idjä djari mawi olo Misir hap pan karä ampın hukum hong padang benjem.

9. Mentementeng, kilau hatuä toto, joh olo Pilisti, belä keton imparewar mamenda olo Ibrani, tumon olo tä djari mamenda keton; buah keton kilau hatuä toto, takan, klahi bewäi!

10. Tumon tä olo Pilisti mangaras arepe haklahi; maka olo Israel alah, hadari daraidaraja, genep biti akan äkae; maka kakalahe tä paham, sampai impatäi bara olo Israel eteke telo pulu kojan biti hirah.

11. Tuntang patin Hatalla irampas kea, tinai anak Eli, Hopni äwen duä Pinehas, matäi duäduä.

12. Maka aton idjä biti olo Benjamin hadari bara äka klahi tä; iä sampai Silo hong andau tä kea; pakaiae djari irabite, tinai kawo hundjun takoloke.

13. Maka metoh iä sampai, Eli tä mondok hundjun trutji, hong saran djalan, mendäh tuntang manampajah, krana atäie hagendjä tagal patin Hatalla. Djadi, amon olo hatuä tä sampai, masuman brita

hong lewu, balalu olo lewu tä handiai mangkariak.

14. Sana Eli mahining augh bawae tä, koae: Buhen augh ridu tä? Tä olo hatuä tä mandjeleng arepe, manalih Eli, masuman täakae.

15. Maka Eli tä djalatien pulu hanja njelo umure, matae djari kawus, sampai iä djaton tau mitä.

16. Maka koan olo tä dengan Eli: Aku toh dumah bara äka klahi, andau toh kea aku djari hadari bara hetä. Koan Eli: Kilen kadjariae hetä, anak?

17. Tombah idjä mimit brita tä, koae: Israel djari hadari bara baun olo Pilisti, tinai paham karä bitu djari matäi; beken bara tä tinai anakin duäduä, Hojni tuntang Pinehas, djari matäi kea, tinai patin Hatalla djari irampas.

18. Maka sana iä manjewut patin Hatalla, tü Eli lawo patengak bara trutji tä, intu saran banntonggang lewu, bapelek ujate, palus iä matäi; krana iä bakas tuntang babehat. Iä djari mamatut olo Israel äpat pulu njelo katahic.

19. Maka manantue bawi, sawan Pinehas, batihi tokep luas; amon iä mahining brita, patin Hatalla djari irampas, tinai empoe tuntang banae djari matäi, iä balisah palus luas, krana humi mawi iä.

20. Maka lius iä matäi, koan karä olo bawi idjä mendeng darah: Äla ikau mikäh, krana ikau djari manak hatuä. Tapi iä djaton tombah, djaton mangenang huang atäie.

21. Tapi iä manggarä aran awauc Ikabod, (*nihau horumat*.) koae: Horumat djari nihau bara olo Israel, basa patin Hatalla djari irampas mangalangan ita. Tinai tagal empoe tuntang tagal banae.

22. Sindä tinai iä hamauh: Horumat djari nihau bara olo Israel, krana patin Hatalla djari irampas mangalangan ita.

BAGI 5.

Patin Hatalla hong human dewa Dagon; olo Pilisti buah hukum.

1. Maka olo Pilisti manduan patin Hatalla, mimit tä bara Ebeneser akan Asdod;

2. Sambil manamäan tä hong human dewae Dagon, mingkes tä tokep Dagon.

3. Tapi amon andau tinai olo Asdod misik haiak djadjewu, itä! Dagon tä djari balongkang, mahingkep intu petak hong baun patin Jehowa. Maka olo Pilisti mangkatan Dagon, mampendeng iä tinai intu kalekae.

4. Djadi, andau tinai, amon olo tä misik haiak djadjewu, maka Dagon djari balongkang mahingkep tinai intu petak, tandipah patin Jehowa; tapi takolok Dagon tuntang lengäie duäduä ampin inetek darah lambang, baja bukang Dagon tä lalantong hetä.

5. Tagal tä karä imam Dagon tuntang olo handiai, idjä tamä human Dagon, djaton maku mahundjeng lambang human Dagon hong Asdod, sampai andau toh.

6. Maka lengän Jehowa paham babehat mawi olo tä, mahukum marusak olo hong Asdod hapan buhit awäh, olo hong Asdod, tuntang olo awang hakaliling saran lewu tü. Tinai olo tä intakan blawau.

7. Maka amon olo hong Asdod mitä kadjarian talo kalotä, koae: Äla mampelai patin Hatallan Is-

rael tä intu ita, krana lengäe tä babelhat mawi ita, tuntang dewan ita Dagon.

8. Palus iä manjoho olo mamumpong karä mantir olo Pilisti manalih iä; tä iä hamauh: Kilen gawin ikäi dengan patin Hatallan Israel? Tombah äwen: Kaläh patin Hatallan Israel imbit nasaran karä lewu, solake akan Gat. Tumon tä olo mamikul patin Hatallan Israel akan lewu tä.

9. Djadi, amon olo djari mindah djetä akan hetä, maka lengän Jehowa mawi olo lewu tä hapan kapähä paham, krana iä mahukum olo lewu tä, olo korik olo hai, uras iawi buhit awäh lakau parae.

10. Limbah tä iä mimbit patin Hatalla akan Ekron. Djadi, sana patin Hatalla sampai Ekron, maka olo Ekron mangkariak, koae: Olo djari mimbit patin Hatallan Israel sampai ita, uka mampatäi ita, karä ita lalepah.

11. Palus äwen manjoho olo mamumpong karä mantir olo Pilisti, tuntang iä hamauh: Soho patin Hatallan Israel buli kalekae, nakara iä äla mampatäi ita, tuntang karä olo ain ita. Krana peres baka matäi djari mandjakit hapus lewu tä, lengän Hatalla paham babehat hetä.

12. Kakarä olo awang dia matäi intakan awi bukit awäh, sampai tarahing lewu tä njalumbo kalangit.

BAGI 6.

Patin Hatalla buli olo Israel.

1. Djadi, amon patin Hatalla djari melai hong tanah olo Pilisti udju bulan katahie,

2. Maka olo Pilisti mangahau karä imam, tuntang karä olo awang tawan pampatah dewa, koae: Kilen gawin ita dengan patin Jehowa? suman akan ikäi, kilen ikäi akan mampait tä buli äkae?

3. Koan olo tä: Djaka keton handak mampait patin Hatallan Israel buli, äla keton malapasdjetä boang bewäi, tapi bnah keton mambaläh akae manenga parapah tagal kasalan, tumon tä keton karäh käläh, palus keton mangasene, buhen lengäe djaton maku undur mawi keton.

4. Tombah äwen: Narai parapah tagal kasalan tä, idjä patut inenga ikäi akae? Koan olo tä: Limä kabawak buhit awäh bulau, dengan limä kongan blawau bulau kea, tumon karä mantir pamutjok olo Pilisti; krana uras peres idjä bewäi mawi keton handiai, tuntang karä mantir keton.

5. Tagal tä, patut keton manamunan buhit awäh keton tuntang blawau keton, idjä marusak tanah, indu manenga horumat akan Hatallan Israel; ajaajau iä maku mam pahian lengäe bara hundjun keton, dewan keton, tuntang hapus tanah keton.

6. Atawa buhen keton handak manekang atäi keton, kilau olo Misir tuntang Parao djari manekang atäie? djaton olo tä kea, limbah iä paham indjara, mahin djari malapas olo Israel, manjoho iä hagoet? — (2. Mos. 12, 31.)

7. Toh, käläh keton manampa kareta taheta, palus duan duä kongan sapi bawie, idjä patusu anake, idjä djaton pudji iugar bihin; djarat sapi tä hong kareta tä, harak anake bara likute buli kandange.

8. Limbah tä dnan keton patin Jehowa, pnat tä hong kareta; tinai ramo bulau tä, idjä indu inenga keton akæ akan parapah tagal kasalan, ingkes hong pati korik darah hetä; tä lapas iä, soho iä hagoet.

9. Tä keton akan mitä, djaka iä hagoet mahoroe djalan manintu tanah ajne, manintu Betsemes, maka toto iä kea, idjä djari mangapähä ita kalotä kapahame; tapi djaka dia, tä ita katawan, djaton lengän ajne idjä djari hararepan ita, baja kanateke bewäi talo tä buah ita.

10. Maka olo mawie kalotä; iä manduan duä kongan sapi bawie idjä patusu anake, sambil mangkepan tä intu kareta, maka anake tä inguronge hong kandang.

11. Tinai iä mamuat patin Jehowa hong kareta, tuntang pati korik tä, sarangan tamunan blawau bulau tuntang buhit awäh.

12. Maka sapi bawie tä palus mahoroe djalan akan Betsemes, iä hagoet haradjur, djaton maliwang sambil gantau, alo iä tuntang mahiau mangahau anake; maka karä mantir olo Pilisti manandjong manuntut likute sampai saran tanah Betsemes.

13. Maka olo Betsemes tä manggetem gendom hong petak randah hetä; djadi, amon iä manggatang matae, maka iä mitä pati tä; iä handjak atäie awie mitä tä.

14. Maka kareta tä sampai tanan Josua, olo Betsemes, hetä iä tendä; darah hetä aton batu hai. Palus olo tä manjila kajun kareta, tuntang mampatäi sapi tä indu parapah awang ingähu akan Jehowa.

15. Maka olo Lewi manipas pa-

tin Jehowa, tuntang pati korik tä idjä darahe, sarangan ramo bulau tä, sambil mingkes djeta hundjnn batu hai idjä hetä. Limbah tä olo Betsemes maluput parapah awang ingähu, tuntang mampatäi parapah awang injambalih akan Jehowa andau tä kea.

16. Limbah mantir pamutjok olo Pilisti äwen limä djari mitä talo tä, maka palus andan tä kea iä buli Ekron.

17. Maka djetoh karä buhit awäh bulau tä, idjä djari inenga olo Pilisti akan Jehowa, indu parapah tagal kasalæ: akan Asdod idjä, akan Gasa idjä, akan Askelon idjä, akan Gat idjä, akan Ekron idjä.

18. Tumon tä kea blawau bulau tä, akan djumalah karä lewun olo Pilisti, idjä imegang mantir limä tä, akan karä lewu idjä hakota tinai karä awang mitamitai, palus sampai Abel, batu hai tä, idjä hetä iä mingkes patin Jehowa; batu tä magon sampai andau toh hong tanan Josua, olo Betsemes tä.

19. Maka Jehowa mampatäi isnt olo Betsemes, basa äwen badjudju mandjengok patin Jehowa; iä mampatäi udju pulu biti bara ungkup äwen, idjä limä pulu kojan karä oloe. Maka olo tä mambawai. basa Jehowa djari mampatäi äwen bara marak olo arä. — (4. Mos. 4,20.)

20. Tä, maka koan olo Betsemes: Äwe hakon mendeng intu baun Jehowa, Hatalla idjä brasih tä? äwe beken bara ita, idjä äkae tau melai?

21. Palus iä manjoho sarohan manalih olo Kiriatjearim, sambil hamauh: Olo Pilisti djari malian

patin Jehowa; kantoh keton, duan
tä akan keton.

— — — — —

BAGI 7.

Olo Israel mampakalah olo Pilisti
tokep Ebeneser.

— — — — —

1. Tä, maka aton dumah olo Kiriatarim, manduan patin Jehowa, namäan tä hong human Abinadab, idjä hong lungkoh; iä mamprasah anake Eleasar, mangat manginggo patin Jehowa.

2. Djadi, bara andau tä pati tä palus melai hong Kiriatarim tahi andaue, sampai sukup duä pulu njelo. Maka salepah utus olo Israel manangis, handak manempo Jehowa tinai.

3. Tä Samuel hamanh dengan salepah utus Israel, koae: Amon keton hobah akan Jehowa tuntang toto atäi, tä kanan karä dewa tä bara marak keton, tinai hampatong Astarot, palus mules mambudjur atäi keton manintu Jehowa, batonggal manempo iä bewäi; tä maka iä karäh mansuwit keton bara lengän olo Pilisti.

4. Maka olo Israel manganan karä hampatong Baal tuntang Astarot, palus batonggal manempo Jehowa bewäi.

5. Limbali tä koan Samuel: Pnmpung salepah olo Israel akan Mispa, tä aku handak blaku intu Jehowa natäan keton.

6. Maka olo tä hapumpong hong Mispa; iä masip danum, manusuh tä hong baun Jehowa, tinai iä puasa andau tä, tuntang iä mangaku hetä, koae: Toto, ikäi djari badosa intu Jehowa. Tumon tä

Samuel mamatut olo Israel hong Mispa.

7. Amon olo Pilisti mahining, olo Israel djari hapumpong hong Mispa, maka karä mantir olo Pilisti hagoet, handak mamarang olo Israel; sana olo Israel mahining brita tä, maka iä mikäh olo Pilisti.

8. Tä olo Israel hamauh dengan Samuel: Æla ikau taterai blaku doa akan ikäi intu Jehowa, Hattallan ikäi, mangat iä maliwus ikäi bara lengän olo Pilisti.

9. Tä, maka Samuel manduan idjä kongan anak tabiri, idjä hindai malekak tusu, maluput tä lepalepah indu parapah awang ingähu akan Jehowa; tuntang Samuel blaku doa intu Jehowa akan olo Israel, maka Jehowa manarima aughe.

10. Djadi, metoh Samuel maluput parapah awang ingähu tä, maka olo Pilisti djari sampai, handak mantakan olo Israel; tä maka andau tä kea Jehowa mangguruh hapan njaho pahapaham, mawi olo Pilisti, manaräwen olo tä, sampai olo tä tarapukul alah hong baun olo Israel.

11. Palus karä hatuän olo Israel hagoet bara Mispa, manggoang olo Pilisti, mamukul iä sampai Betkar.

12. Tä, maka Samuel manduan batu, mampendeng tä hong helat Mispa dengan Sen; iä manggarä arae Ebeneser, (*batu pandohop*,) basa koae: Sampai hetoh Jehowa djari mandohop ita.

13. Tumon tä olo Pilisti imparrungkok, djaton bahanji tinai tamä tanah olo Israel, krana lengän Jehowa malawan olo Pilisti katahin Samuel belom.

14. Djadi, karä lewu, idjä djari induan olo Pilisti bara olo Israel,

buli tinai induan olo Israel, bara Ekron mimes Gat, tuntang karä tana baris lewu tä olo Israel maliwuse kea bara lengän olo Pilisti. Maka Israel hakabnah dengan olo Amori.

15. Maka Samuel mamatut olo Israel katahin andau pabelome.

16. Sasining njelo iä hagoet manalih Betel, Gilgal tuntang Mispa, mamatut perkaran olo Israel intu karä äka tä.

17. Limbah hapus karä basara hetä iä buli Rama tinai, krana hetä batang äkae, hetä iä mamatut olo Israel, tuntang iä mamangun mesbeh akan Jehowa hetä.

BAGI 8.

Olo Israel blaku radja äkae; iä djaton paraba Samuel, Samuel manawat äkae.

1. Djadi, amon Samuel djari bakas; iä mangkat anake idjä hatuä mandjadi hakim, mamatut olo Israel.

2. Aran anake idjä bakas tä Joel, aran andie Abia; äwen duä tä hakim hong Berseba.

3. Tapi anake hatuä tä djaton manandjong tumon hadat ai, malainkan atäie tiling manintu kakoho, iä manarima panengan olo, tuntang mamingkok talo budjur.

4. Tä karä bakas olo Israel hapumpoug, manalih Samuel hong Rama,

5. Sambil hamauh dengae: Itäm, ikau djari bakas, tinai anakm tä djaton manandjong tumon hadat aim; toh, käläh ikau mangkat idjä biti mandjadi radjan ikäi, uka marentah ikäi, kilau puna aton intu

karä utus olo beken kea. — (5. Mos. 17,14.)

6. Tapi aughe tä papa hong pinding Samuel, basa olo tä hamauh: Tampa radja akan ikäi, mangat marentah ikäi. Maka Samuel blaku doa intu Jehowa.

7. Tapi Jehowa hamauh dengan Samuel: Tarima augh olo tä huang karä talo handiai idjä inutore akam; krana olo tä djaton manganan ikau, tapi iä manganan aku, sampai mangabelä aku magon indu radjae.

8. Olo tä mawi ikau tumon puna ampin gawie bara andau metoh aku djari manduan iä bara tanah Misir, sampai andau toh, haradjur olo tä djari malihi aku, manempo dewa.

9. Toh, käläh ikau manarima aughe, tapi pudji iä, tawat äkae totototo, suman äkae kapatut tuntang hadat radja, idjä karäh marentah iä.

10. Maka Samuel masanan karä angh Jehowa akan olo tä, idjä blaku radja bara iä,

11. Sambil hamauh: Tumon toh hadat tuntang kapatut radja tä, idjä karäh marentah keton: anak keton idjä hatuä karäh induae, injohoe tamä kawan parang ajue, omba karetae, atawa hapan hadjaran, atawa hadari helo bara baun karetae;

12. Tinai mangat iä mangkat belae äwen mandjadi mantir huang sakojan biti, mantir huang limä pulu biti; tinai belae iä karäh manjoho maluku tanae, manggetem äkae, tinai mangat belae mandjadi tukang manampa ganggaman äkae, tuntang ramon kareta.

13. Tinai anak keton idjä bawi karäh induae indn tukang tatam-

ba, indu tukang sumpo, tinai indu tukang wadai.

14. Tinai tanan keton, pambulan anggor, pambulan undus keton idjä kapala bahalap karäh induae, sambil manenga tä akan anakolohe.

15. Bara karä talo imbul keton, tinai bara pambulan anggor keton idjä dalam sapulu karäh induae, sambil manenga tä akan karä man-tir ajue, tuntang akan karä anak-olohe.

16. Tinai djipen rewar keton hatuä bawi, budjang hatuä ain keton idjä paham bakena, tuntang kalidai keton karäh induae hapae nguan gawin ai.

17. Bara karä kawan meton keton idjä dalam sapulu karäh induae; keton akan mandjadi indu djipäe.

18. Katika tä keton karäh mangkariak tagal radjan keton, idjä djari ilaku keton akan keton, tapi Jehowa djaton karäh manarima augh keton andau tä.

19. Tapi olo arä tä djaton maku manumon augh Samuel, malainkan koae: Dia; baja patut idjä biti mandjadi radjan ikäi;

20. Mangat ikäi sama kea dengan karä utus olo beken; radjan ikäi akan marentah ikäi, akan hagoet helo baun ikäi, tuntang magah ikäi mamarang.

21. Limbah Samuel djari mahining karä augh olo arä, maka iä masanan tä akan pinding Jehowa.

22. Tä Jehowa hamauh dengan Samuel: Tarima augh olo tä, angkat radja akae. Tä koan Samuel dengan karä hatuän olo Israel: Lius keton, genep biti buli lewue bewäi.

BAGI 9.

Saul, idjä inantu Hatalla mandjadi radja, madja Samuel.

1. Maka aton olo hatuä baris hampntan Benjamin, arae Kis, anak Abiel, Abiel anak Seror, Seror anak Beghorat, Beghorat anak Apia, olo Benjamin, olo tatau.

2. Ai tä anak hatuä, Saularae, olo tabela idjä bakena ampie; marak hapus olo Israel djaton idjä bakena bara iä; bara pundjong bahae sampai karapurue iä gantong bara karä olo beken.

3. Maka kalidai bawi ain Kis, bapa Saul, djari nihau; tagal tä koan Kis dengan anake Saul: Imbit idjä biti anakoloh ita dengam, palus harikas, lius manggau kalidai bawie tä.

4. Maka iä mangumbang bukit hatinggang Epraim, tuntang tanah Salisa, tapi iä djaton sondaue. Limbah tä iä mangumbang tanah Sahalim, hetä mahin djaton kea kalidai tä; tinai iä akan tanah Jemini, tapi djaton kea iä sondaue.

5. Amon äwen duä tä sampai tanah Sup, koan Saul dengan anak-olohe tä, idjä dengae: Terai, koä buli bewäi, suro apangku kalapean kalidai tä, gogop atäi tagal koä.

6. Tapi koan djipäe dengae: Itäm, aton olo Hatalla hong lewu hetoh, iä tä basewut, talo idjä insanäe uras mandjari kea; toh, käläh koä madja iä, ajaajau iä maku masanan djalan akan koä, idjä patut ihoroc koä.

7. Tä, maka Saul hamauh dengan anakolohe: Tapi itäm, paribasa koä manalih, narai indu imbit koä akan olo hatuä tä? krana tepong koä djari lepah bara sarangan koä,

tinai talo panenga djaton, idjä inenga koä akan olo Hatalla tä; narai hindai intu koä?

8. Koan anakolohe tä tombah augh Saul tinai: Itäm, saperapat sekel salaka aton intu lengängku, djetä handak inengaku akan olo Hatalla tä, nakara iä masanan djalan akan koä.

9. Maka horan, amon olo Israel lius misek augh intu Hatalla, koe: Has, ita manalih tukang hulubalang; krana idjä andau toh inggarä nabi, horan iä inggarä tukang hulubalang.

10. Tä koan Saul dengan anakolohe: Buah aughm, has koä manalihe. Palus äwen hagoet manalih lewu tä, idjä äka olo Hatalla tä melai.

11. Kahum äwen duä tä manukat djalan akan lewu, iä sondau budjang hawi, idjä mohon handak masip. Koan äwen tä dengae: Aton tukang hulubalang hetoh?

12. Tombah iä tä, koe: Kahama; itä keton, hetä iä hila baun keton, gulong keton toh, krana ndau iä djari tamä lewu, basa olo arä aton parapah andau toh intu lungkoh hetä.

13. Sana keton tamä lewu, baja-baja keton tau sondau iä handjulo bewäi, helo bara iä hagoet akan lungkoh, omba kuman; krana olo arä djaton maku kuman helo bara panumahe, basa iä mamberkat talo parapah tä, limbah tä karä olo awang irawäi tä kuman. Tagal tä gulogulong keton manukat, krana baja toh bewäi keton tau sondau iä.

14. Tumon tä äwen duä tä manukat tamä lewu; amon iä sampai beutok lewu tä, itä! Samuel aton blua, manambang äwen duä tä, handak manalih lungkoh.

15. Krana Jehowa djari masuman tä akan pinding Samuel, helo idjä andau bara panumah Saul, koe:

16. Djewu, katika kalotoh kea, aku handak manjoho manalih ikau olo idjä biti bara tanah Benjamin, maka patut ikau maminjak iä mandjadi radjan olo ajungku Israel, iä karäh maliwus olo ajungku bara lengän olo Piliisti; krana aku djari manangkilik olo ajungku, tagal augh bawaie djari sampai aku.

17. Djadi, sana Samuel manampajah Saul, maka koan Jehowa dengae: Itäm, djetoh olo tä, idjä djari inutorku akam, iä akan marentah utus olo ajungku.

18. Maka Saul manggapi Samuel hong bauntonggang lewu, koe: Suman akangku, intu kwe human tukang hulubalang hetoh?

19. Koan Samuel, tombah augh Saul: Aku toh tukang hulubalang tä; has, lius helo baungku, mandai lungkoh tä, mangat keton omba aku kuman andau toh; djewu aku handak manjoho ikau lius, tinai talo handiai, idjä kahandak atäim, aku karäh manutore akam.

20. Krana kalidai tä, idjä djari nihau katelo toh, äla atäim pähä tagal djetä, krana djetä djari sondau; tinai akan äwe kea karä kahalap Israel? djaton djetä akam, tuntang akan salepah ungup human bapam?

21. Maka tombah Saul, koe: Dia aku toh anak baris Benjamin, idjä korik haliai bara karä hamputan olo Israel? tinai baris ungupku, djaton djetä idjä pangorike bara karä ungup hamputan Benjamin? buhen ikau hakotak denganguku kalotä darin aughm?

22. Maka Samuel manduan Saul tuntang anakolohe, sambil manaan awen akan karong, hetä iä manenga kaleka akac idjä ngambo bara karä olo irawäi tä; karä olo samandai tä telo pulu biti hirah.

23. Maka Samuel hamauh dengan tukang sumpo, koae: Tenga tangkal isi tä, idjä djari indjulukku intu ikau, idjä djari imetäku ikau mingkese.

24. Maka tukang sumpo tä mimbit sapak lengän sapi, tuntang talo awang leket hetä; palus Samuel mandak tä hong baun Saul, sambil hamauh: Itäm, djetoh talo awang ingkesku akam, duan tä, kuman, krana sana aku marawäi olo, djetoh djari imbarisku akam. Maka Saul omba Samuel kuman andau tä.

25. Limbah tä awen mohon bara lungkoh, tamä lewu; tä iä hakotak dengan Saul hundjun sapau humae.

26. Maka awen tä misik haiak djadjewu; djadi haiak langit handak mahindang, maka Samuel mangahau Saul akan hundjun sapau, koae: Tatap arepm, ingat aku manabi malapas ikau. Tä, maka Saul misik, palus awen duä tä hagoet blua lewu, iä haiak Samuel.

27. Djadi, amon iä djari mohon sampai tapakan lewu, koan Samuel dengan Saul: Soho anakolohm toh, mangat iä manandjong mahalau baun ita; (palus iä mahalau;) tapi ikau, melai ikau mendeng hetoh, aku handak masuman akam talo idjä injoho Hatalla.

BAGI 10.

I. Samuel maminjak Saul mandjadi radja.
II. Iä insuman akan olo arä.

I.—1. Tä, maka Samuel manduan kasa basuang minjak, manusuh tä hundjun takoloke, sambil manjium iä, koae: Djaton Jehowa djari maminjak ikau mandjadi radja, marentah utus olo joresan ajue?

2. Andau toh kea, amon ikau toh hagoet bara akaku, maka ikau karäh sondau olo hatuä duä biti darah äka kubur Baghel, hong Selsa, intu saran tanah Benjamin; olo tä karäh hamauh dengam: kalidai bawi tä djari sondau, idjä djari inggaum; itäm, bapam djari kalapean perkarän kalidai tä, iä gogop atäie tagal keton duä, koae: kilen gawingku dengan anakku tä?

3. Metoh ikau maradjur panggoetm bara hetä sampai manantarang Elontabor, maka hetä telo biti olo hatuä karäh hasondau dengam, idjä manalih Hatalla hong Betel, idjä biti mimbit anak kambing telo kongan, idjä tinai mimbit telo kabotop tepong, idjä telo tä mimbit pingkor basuang anggor.

4. Maka awen tä manimanis aughe karäh manabi ikau, sambil manenga akam duä kabotop tepong, idjä patut inarimam bara lengäe.

5. Limbah bara tä ikau karäh sampai lungkoh Hatalla, äka djadjaga ain olo Pilisti tä, maka sana ikau tamä lewu hetä, ikau karäh hasondau dengan arä nabi, idjä mohon bara äka gantong, maka helo bara baue aton olo musik biola, gandang, suling, kutjapi, samandai tä uras manudjum.

6. Tä Rogh Jehowa karäh ma-

njuang ikau, palus ikau karäh manudjum ompat olo tä, tä ikau karäh hobah beken angkat huangm.

7. Djadi, amon karä kata tä mandjari, awi tinai tumon panjondau lengäm, krana Hatalla handak mampahaiak ikau.

8. Maka patut ikau hagoet helo bara aku akan Gilgal, itäm, aku handak manjupa ikau hetä, maluput arä parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih; kudju ikau akan mentai aku hetä, njamah aku sampai ikau masuman akam talo awang patut iawim.

9. Maka amon iä mules arepe hagoet bara äka Samuel, Hatalla mobah atäie; tinai karä kata tä uras mandjadi andau tä kea.

10. Amon äwen duä tä sampai lungkoh tä, itäl untkup nabi aton hasupa dengae, palus Rogh Jehowa manjuang iä, iä omba manudjum marak äwen tä.

11. Djadi, karä olo idjä djari kasene iä bara bihin, amon olo tä mitä iä manudjum omba karä nabi tä, maka koan olo arä sama arepe: Kilen anak Kis tä kolotä? Aton Saul tä kea baris karä nabi?

12. Tombah idjä biti olo hetä, koae: Æwe kea bapa äwen? Awi tä maka lembut augh tanding olo: Aton Saul kea baris karä nabi?

13. Amon iä djari terai manudjum, maka iä sampai äka gantong hetä.

14. Maka koaumama Saul dengae, tuntang dengan anakolohe: Kasen keton djari hagoet? Tombah iä: Manggau kalidai bawie tä; amon koä mitä djeta djaton, maka koä manalih Samuel.

15. Tä koan mama Saul: Suman akangkku, kilen augh Samuel dengan keton duä?

16. Koau Saul, tombah augh

mamae: Toto, iä djari masuman akan koä kalidai bawie tä djari sondau. Tapi perkara karadjaan tä, idjä djari inuman Samuel, djaton iä manutor akan mamae.

II.—17. Limbah tä, maka Samuel mangahau utus olo arä handiai hapumpong manaharep Jehowa hong Mispa.

18. Hetä iä hamauh dengan olo Israel: Tumon toh augh Jehowa, Hatallan olo Israel: aku djari manduan Israel bara Misir, aku djari maliwus keton bara lengän olo Misir, tinai bara lengän karä radja, idjä djari mahenjeck keton.

19. Tapi keton andau toh djari manganan Hatallan keton, idjä djari maliwus keton bara karä kapähä kadjakä, keton djari hamauh dengae: tampa radja akan ikäi. Toh awi keton manggapi taharep Jehowa, baribaris karä hamputan keton, karä untkup keton.

20. Maka amon Samuel manjoho karä hamputan tä manggapi hatalindjam, tä buah hamputan Benjamin.

21. Amon iä manjoho hamputan Benjamin manggapi hatalindjam karä untkup, tä buah untkup Matri, tinai buah Saul, anak Kis. Palus olo manggau iä, tapi djaton sondaue.

22. Tä olo misek Jehowa, djaka iä akau manalih kea. Maka Jehowa hamauh: Itä, iä djari manjohokan arepe marak karä ramon olo.

23. Tä olo hadari, manduan iä bara hetä; amon iä mendeng bentok olo arä, maka iä gantong bara olo handiai bara pundjong bahac sampai karapurue.

24. Tä, maka Samuel hamauh dengan salepah olo arä hetä: Gitan keton, äwe idjä djari intih Je-

howa? krana djaton olo tumou ia marak olo arä samandia. Tä, maka olo arä handiai malalap, koae: Belom radja!

25. Maka Samuel masuman akan olo arä kapatut radja tä, sambil mamintik tä huang surat, palus mingkes djetä hong baun Jehowa. Limbah tä Samuel malapas olo arä, genep biti buli humae. — (8, 11.)

26. Tinai Saul kea buli humae hong Gibea, tuntang belae kawan parang, idjä atäie impahias Hatalla, mampahaiak ia.

27. Tapi isut biti olo setan hamauh: Tjah ia! kilen ia akan maliwus ikäi? Ewen manawah ia, djaton mandjuluk talo panenga akæ. Tapi ia nahadja kilau djaton mahining aughe tä.

BAGI 11.

Saul mamukul olo Amon.

1. Metoh tä Nahas, radja Amon, dumah mangapong Jabes hong Gilead. Maka karä olo Jabes hamauli dengan Nahas: Käläh ikau hadjandji dengan ikäi, tä ikäi handak manempo keton.

2. Tapi koan Nahas, olo Amon tä, dengan äwen: Djandji toh handak iawiku dengan keton: aku handak mangaruit manganan karä matan keton hila gantau, mangat kahawen tä pohos hapus utus olo Israel.

3. Koan karä bakas Jabes tä: Entai ikäi hindai barang kudju, mangat ikäi manjoho sarohan manalih hapus tanah olo Israel, tä amon djaton idjä biti, idjä handak maliwus ikäi, ikäi handak blua tanggoh keton, manjembah bewäi.

4. Amon sarohan tä sampai Gi-

bea, lewun Saul tä, ia masanan karä augh tä intu pinding olo hetä; tä maka karä olo hetä mambo aughe, manangis.

5. Maka itä! Saul aton dumah, mudjar sapi bara padang; koan Saul: Narai katapas olo tä, ia manangis? Maka olo masuman akæ perkaran olo Jabes tä.

6. Tä Rogh Hatalla mamenjang Saul, sana ia mahining karä aughe tä, maka kasangite hasep.

7. Balalu ia manduan sapasang sapi, manangkal djetä, palus mampait tä akan karä baris tanah Israel huang lengän sarohan tä kea, koae: Idjä djaton hagoet, omba Saul tuntang Samuel, kalotä kea olo akan mawi karä sapin olo tä. Maka pampikäh bara Jehowa lawo mawi utus olo arä, balalu äwen haiak hagoet, kilau ampiu panggoet idjä biti bewäi.

8. Iä mariksa misä olo tä hong Besek, maka djumlahah karä olo Israel telo ratus kojan biti, tinai karä hatuän olo Juda telo pulu kojan biti.

9. Limbah tä ia manjoho sarohan tä, idjä djari manalih ia: Tumon toh keton akan hamauh dengan olo Jabes hong Gilead: djewu, totok andau mandang, keton karäh indohop. Amon sarohan tä dumah, masanan augh tä akan olo Jabes, maka olo tä handjak.

10. Koan olo Jabes tä: Djewu ikäi handak blua basaragh intu keton, naughe keton mawi ikäi tumon kapatute intu matan keton.

11. Maka djadi, andau tinai Saul mamadju karä olo tä mandjadi telo kapadju; tampalawäi ia sampai äka musohe bapodok, palus ia mamukul olo Amon sampai andau djari mandang; awang mahakan hadari

daraidaraia haliai, sampai dialo idjä biti äwen tä hindjä kolac.

12. Tä koan olo arä dengan Samuel: Äwe olo tä, idjä bihin hamauh: tjäh! aton Saul akan marentah ikäi? djuluk karä olo tä, mangat ikäi mampatäi iä.

13. Tapi koan Saul: Äla olo impatäi andau toh, idjä biti mahin äla, krana andau toh Jehowa djari manenga kaliwus akan olo Israel.

14. Maka Samuel hamauh dengan olo arä: Has, ita akan Gilgal, manaheta mandähen karadjaan hetä.

15. Tä, maka olo handiai hagoet akan Gilgal, tuntang mandähen mamparadja Saul hetä hong baun Jehowa intu Gilgal, tinai iä maluput parapah tarimakasih hong baun Jehowa. Maka Saul haiak karä olo Israel paham handjak hetä.

BAGI 12.

Samuel paterai arepe indu hakim.

1. Limbah tä Samuel hamauh dengan karä olo Israel: Itä keton, aku djari manumon augh keton hung talo handiai, idjä djari ilaku keton bara aku, aku djari mangkat radja akan keton.

2. Toh, itä keton, tä radjan keton hagoet helo baun keton, magah keton; maka aku toh djari bakas howan, tuntang anakku sama dengan keton tinai; aku djari mamatut keton bara pesangku tabela sampai andau toh.

3. Itä keton, toh aku; dawa aku intu baun Jehowa, intu baun olo idjä iminjake; sapin äwe djari induangku, atawa kalidai äwe? tinai äwe kea djari imparenepu,

äwe djari iraratku? bara lengän äwe aku djari manarima sudok, sampai aku mangambutep matangku? aku handak malian tä akan keton.

4. Maka koan olo tä: Ikau djaton djari mamparenep mararat ikäi. bara lengän idjä biti mahin dia ikau djari blaku talo enen.

5. Tä kose mawi olo tä: Jehowa aton saksi, tinai idjä iminjak Jehowa saksi kea andau toh, keton djaton djari sondau kasalan lengängku enen. Tombah olo tä: Käläh, iä indu saksi.

6. Maka koan Samuel dengan olo arä tä: Toto Jehowa tä kea. idjä djari manjoho Moses äwen duä Aaron, idjä djari manduan tato keton bara tanah Misir.

7. Toh, käläh keton manaharepe. mangat aku hong baun Jehowa mahoroe gawin keton tagal karä asin Jehowa, idjä djari ilaluse akan keton tuntang tato keton.

8. Limbah Jakob djari tamä Misir, maka tato keton kahau kadarat intu Jehowa, tä Jehowa manjoho Moses äwen duä Aaron; äwen duä tä mimbit tato keton blua bara Misir. mimbit äwen melai hong tanah toh. — (2. Mos. 2, 23.)

9. Tapi olo tä ngalapean Jehowa, Hatallae, tagal tä iä mandjual äwen penda lengän Sisera, kapala parang hong Hasor, tinai penda lengän olo Pilisti, tuntang penda lengän radjan olo Moab, idjä mamarang iä. — (Hak. 4, 2.)

10. Tä olo tä mangkariak intu Jehowa, koe: ikäi djari badosa, basa ikäi djari malihi Jehowa, sambil manempo dewa Baal tuntang Astarot; tapi toh, liwus ikäi bara lengän karä musoh ikäi, tä ikäi handak batonggal manempo ikau bewäi.

11. Maka Jehowa manjaho Jerubaal, Bedan, Jepta, tinai Samuel, awen ta maliwus keton bara lengän karü musoh keton awang hakaling, sampai keton melai sanang bewäi. — (Hak. 6,14; — 11,2.29.)

12. Maka metoh keton mitä Nahas, radjan olo Amon, dumah masing keton, ta keton hamauh dengangu: dia; malainkan radja kea akan marentah ikäi; — alo Jehowa, Hatallan keton, djari indu radjan keton. — (8,5.)

13. Maka toh, itä keton radja tä, idjä djari intih ilaku keton! krana itä! Jehowa djari mangkat radja marentah keton.

14. Kälah amon keton toh toto mikäh Jehowa, sambil manempo iä, tuntang manumon aughe, djaton marisang bara prentah Jehowa, amon keton handiai tuntang radjan keton, idjä akan marentah keton, uras omba Jehowa, Hatallan keton.

15. Tapi amon keton djaton maku manumon augh Jehowa, baja marisang bara augh Jehowa, toto lengän Jehowa karäh malawan keton sama kilau tato keton kea.

16. Tinai mendeng keton hetoh katontoh, uka mitä gawi idjä hai toh, idjä akan iawi Jehowa intu matan keton.

17. Dia, musim getem katontoh? maka aku handak blaku intu Jehowa, tä iä karäh manjaho mudjan, nakara keton kasene tuntang mitä, hai toto kasalan keton, idjä djari iawi keton heng baun Jehowa, awi keton djari blaku radja akan keton.

18. Maka amon Samuel blaku intu Jehowa, djadi palus andau tä kea Jehowa manjaho tuntang mudjan, tagal tä hapus utus olo arä tä ham-

bon kikähe dengan Jehowa tuntang Samuel.

19. Tä hapus utus olo arä tä tombah augh Samuel: Laku akan ikäi, rewarm, intu Jehowa, Hatallan, belä ikäi matäi, krana manantilap karä dosan ikäi ikäi djari mandahang kapapa djetoh tinai, sampai ikäi djari blaku radja akan ikäi.

20. Tä koan Samuel dengan olo arä tä: Äla keton mikäh, toto keton djari mawi karä talo papa toh, tapi toh, äla keton balekak bara Jehowa, baja buah keton manempo Jehowa hapan selepah atäi.

21. Äla keton mahiwang akan karä dewa talo ngahus tä, idjä djaton gunac, idjä djaton tau maliwus, krana djetä uras haiang bewäi.

22. Krana tagal arae idjä hai maka Jehowa djaton maku ngalepean utus olo ajue, basa djari pabam karadjin Jehowa mandjadian keton mandjadi olo ajue.

23. Maka idjä aku, äla haliaiaku badosa intu Jehowa, sampai aku terai blaku doa akan keton; toto aku handak madjar keton hantä djalan idjä budjur bahalap.

24. Baja patut keton mikäh Jehowa, manempo iä toto toto hapan salepah atäi keton; krana itä keton, kilen kahaie porkara idjä djari ilaluse intu keton!

25. Tapi amon keton magon papa, harap bewäi, alo keton alo radjan keton akan rusak bewäi.

BAGI 13.

Saul bembang atäie tuntang sala gawie, metoh iä klabi dengan olo Piliisti.

1. Limbah Saul djari idjä njelo

huang karadjaan ajue, hong njelo dnā kahum iā marentah olo Israel,

2. Maka Saul mintā akae telō kōjan bitī bara marak olo Israel. Duā kōjan bitī melai dengan Saul hong Mighmas, hong bukit human Hatalla, tinai sakojan bitī melai dengan Jonatan hong Gibeā Benjamin; maka tisan karā olo arā ilapase, genep bitī bulir humae.

3. Maka Jonatan mamukul djadjagan olo Pilisti idjā hong Gibeā, tuntang brita tā sampai olo Pilisti; tagal tā Saul manjoho olo mampaliau sarunai haptis tanah tā, koe: Uka olo Ibrani mahining tā.

4. Maka tarahining karā olo Israel, Saul djari mamukul djadjagan olo Pilisti, djadi olo Israel djari babewau intu olo Pilisti; tā, maka olo arā batatap, hapumpung talih Saul hong Gilgal.

5. Maka karā olo Pilisti kea hirak, uka mamarang olo Israel, telo pulu kōjan kareta, djahawen kōjan olo idjā hapan hadjaran; tinai olo manandjong bewā kakarā baras hong saran tasik; iwon tā hagoet, bapodok hong Mighmas, hila timor Betawen.

6. Amōti olo Israel mitā arepe buah kadjakā, krana olo tā bagalabah angat atāie, maka iā manjahokan arepe hong lowang petak, hong pulu dūhi, intu tantan bukit aka dalien, intu tambowong.

7. Tinai olo Ibrani mahakan akan dipah Jordan, akan tanah Gad tuntang Gilgād. Maka Saul magon hong Gilgal; tuntang karā olo idjā dengan Saul djari lenjoh angat atāie.

8. Maka iā mentai kudju andau, mahapus andau idjā inukas Samuel; tapi amon Samuel djaton dumah

akan Gilgal, tā olo arā bilangbalangan bara iā. — (10, 8.)

9. Tā koan Saul: Imbitakangu parapah awang ingāhu tuntang parapah tarimakasih. Palus iā maluput parapah awang ingāhu tā.

10. Djadi, amon iā djari gawie maluput parapah awang ingāhu tā, iā! badumah Samuel. Maka Saul blua manambang iā, mangat manabi iā.

11. Tā koan Samuel: Narai djari iawim? Tombah Saul: Basa aku mitā olo arā bilangbalangan bara aku, tuntang ikau djaton djari dumah intu andan idjā indjardjim tā, tinai olo Pilisti tā djari hapumpung hong Mighmas:

12. Tā maka koangu: toto, toh olo Pilisti karā mohon mantakan aku hong Gilgal, tuntang aku hinda djari manjembah intu baun Jehowa tuabua, tagal tā aku mampahanji arepeku, maluput parapah awang ingāhu. — (3. Mos. 17, 5.)

13. Tā koan Samuel, tombah augh Saul: Paleng kea gawim, ikau djaton djari mahaga prentah Jehowa. Hatallam, idjā djari imetāhe ikan. Krana kahandak Jehowa mandāhen karadjaan mahundjun karā olo Israel sampai katatahi;

14. Tapi toh karadjaan djaton akan dāhen; Jehowa djari manggau akae olo beken, idjā tumon atāie, tuntang Jehowa djari manjoho iā mandjadi radjan utus olo ajue, basa ikau djaton djari mahaga prentah Jehowa.

15. Palus Samuel harikas bara Gilgal akan Gibeā-Benjamin. Maka Saul misā karā olo idjā dengae, baja aton djadjahawen ratus bitī hirah.

16. Maka Saul dengan anake Jonatan, tuntang karā olo idjā

dengae, melai hong Gibea-Benjamin: olo Pilisti tä hapodok hong Mighmas.

17. Maka bara äka olo Pilisti tä hagoet telo baris padjun olo, tantai marusak tanah; padjun idjä tä mahoroe djalan akan Opra, akan tanah Saul.

18. Padjun idjä tinai mahoroe djalan akan Bethoron: padjun idjä tinai mahoroe djalan akan saran tanah, idjä tandipah Seboim, hong padang äka benjem.

19. Maka hapus tanah Israel djaton batisa tukang sanaman; krana koan olo Pilisti: Belä olo Ibrani manampa padang lundju.

20. Tagal tä olo Israel akan manalih olo Pilisti, amon iä handak maninih pisaue, sangkole, kapake, paringgise.

21. Kikir bewäi aton ain äwen, hapae nguan sangkole, paringgise, kapake, simpange, hapae mampanjilhi baue.

22. Djadi, metoh andau parang, idjä kaputjuk padang lundju mahin dia tarasondau intu lengän karä olo, awang ompat Saul tuntang Jonatan, baja intu Saul äwen dnä hanak Jonatan aton ganggaman.

23. Maka kawan parang olo Pilisti miar sampai äka dimpah, idjä darah Mighmas.

BAGI 14.

I. Gawin Jonatan paham menteng.

II. Awie kanaha mandjandji Saul manampa bahaja akan anake.

I. — 1. Djadi aton andauc, maka Jonatan, anak Saul, hamauh dengan ajange idjä mananggong gangga-

mae: Has, koä manjarang kawan parang olo Pilisti, idjä dipah hila kanih. Tapi iä djaton masuman tä akan bapae.

2. Maka Saul bapodok intu takapan Gibea, penda batang dalima idjä hong Migron; olo awang dengae djahawen ratus biti hirah karäc.

3. Maka Ahia, anak Ahitob, Ahitob paharin Ikabod, Ikabod anak Pinehas, Pinehas anak Eli, aton imam Jehowa hong Silo, idjä hapan klambi puku tä. Maka olo tä djaton katawan Jonatan djari hagoet. — (4, 19.)

4. Maka benteng djalan tä, idjä handak ihoroe Jonatan manalih kawan olo Pilisti, aton batukarang mendeng hatandipah, aran idjä tä Boses, aran idjä Sene.

5. Batukarang idjä tä hila utara, manintu Mighmas, tinai idjä tä hila selatan, manintu Gibea.

6. Koan Jonatan dengan ajange, idjä pananggong ganggamae tä: Has, koä dimpah tamä äka olo kulop tä; ajau Jehowa mandjundjong gawin koä; krana murah bewäi Jehowa mandohop, alo hapan arä alo hapan isut bewäi. — (Hak. 7, 7.)

7. Maka ajange, idjä pananggong ganggamae, hamauh dengae: Takan bewäi, tumon pikirm, lius bewäi, itäm, aku toh mampahaiak ikau tumon kahandak atäim.

8. Koan Jonatan: Käläh; koä handak manokep äwen, mangarinah arep koä akae.

9. Djaka augh olo tä mawi koä kalotoh: tendä keton, njamah ikäi sampai keton; — tä koä handak mendeng tetep hong äka koä, djaton manukat manalih äwen.

10. Tapi djaka augh äwen ka-

lotoh: dai keton, kantoh; — tä koä handak manukat, krana Jehowa djari manjaragh olo tä akan penda lengän koä; djetä indu kata akan koä.

11. Djadi, amon äwen duä tä taragitan djadjagan olo Pilisti, maka koan olo Pilisti: Itä, olo Ibrani djari blua lowange, äkae djari manjuhokan arepe.

12. Tinai olo, idjä mandjaga hetä, tatehau hamauh dengan Jonatan tuntang ajange, idjä pananggong ganggamae, koae: Dai keton, kantoh! ikäi handak mandjar keton. Koan Jonatan dengan idjä pananggong ganggamae: Dai, tuntutan aku, krana Jehowa djari manjaragh olo tä akan penda lengän olo Israel.

13. Maka Jonatan manukat hapan pai lengäe, tinai idjä pananggong ganggamae manuntut likute; maka olo djadjaga hetä balongkang hong baun Jonatan, palus ajange idjä pananggong ganggamae manuntut iä, mahapus äwen tä.

14. Maka äka olo idjä solake tä impatäi Jonatan äwen duä ajange, eteke duä pnu bitu hirah karäe, sapamanting hirah kambo kalombah äkae tä.

15. Palus pampikäh manjangkulep kawan parang idjä bapodok hong äka rampar, hapus kawan olo tä, tinai karä tokong olo djadjaga, tuntang karä baris olo idjä djari hagoet marusak tanah, sampai hapus tanah tä hagendjä, krana Hatalla kea mampikäh olo tä.

II.—16. Amon karä olo djadjaga ain Saul hong Gibea-Benjamin mitä, kawan olo arä tä da-raidaraja, balalu pararawoh, djadjalan munos,

17. Maka koan Saul dengan olo

awang omba iä: Isä keton, mangat katawan, äweäwe baris ita idjä djari hagoet. Maka olo misä karä bitie; itä! Jonatan äwen duä ajange djaton hetä.

18. Koan Saul dengan Ahia: Imbit kantoh patin Hatalla. Krana metoh tä patin Hatalla aton intu olo Israel.

19. Djadi, kahum Saul kotakotak dengan imam, maka karidu idjä hong äka olo Pilisti bapodok djaladjalan dahangmandahang paham; tä koan Saul dengan iman tä: Ika, terai bewäi gawim.

20. Maka Saul mangahau karä olo idjä ompat iä, palus iä hagoet mantakan äwen; maka itä! äwen tä hatantakan sama arepe hapan padang, krana olo tä njanjau awi kataräwe.

21. Tinai olo Ibrani idjä bara bihin djari ompat olo Pilisti, tuntang karä äwen idjä bara hakaling djari induan akan äka olo Pilisti bapodok, palus mules kea tinai, buli ompat baris Saul tuntang Jonatan.

22. Tinai amon karä olo Israel, idjä djari manjuhokan arepe hong bukit hatinggang Epraim, mahining, olo Pilisti tä pararawoh, maka iä kea manggoang mawi äwen.

23. Tumon tä Jehowa maliwus olo Israel hong andau tä, padjun ai mangalahi mandas Betawen.

24. Maka olo Israel paham ujuh hong andau tä, krana Saul djari sumpah andau tä, koae: Tarasapa olo tä, idjä kuman talo helo bara kaput karäh, mangat aku imaläh intu karä musohku. Tagal tä salepah olo tä djaton mangkemä talo kinan.

25. Palus karä olo tä tamä parak

kajuan. Maka kutoh madu hong tanah tä;

26. Tä, amon olo tä djari tamä parak kajuan, itä! hetä madu kilau nahasak; tapi dialo idjä bitü bahanji manusang lengäe blaku tä, krana olo mikäh augh sapa tä.

27. Tapi Jonatan djatön djari omba mahining, metoh bapae djari manjupah olo tä; tä iä manindjek lawin sokahe, idjä hong lengäe, mansulop tä hong sarangan madu; amon iä manamäian tä akan njamae, maka matae mandjadi galak.

28. Tä koan idjä hiti olo hetä: Bapam paham djari manjupah olo arä, koe: tarasapa olo tä idjä kuman andau toh; tagal tä olo tä ujuh.

29. Koan Jonatan: Apangku djari manggalat matan olo tanah toh; itä, kilen kagalak matangku, awiku djari mangkemä isut danum madu tä.

30. Mahin hindai djaka olo arä djari kuman bewäi bara talo awang irampase bara masohe; tapi toh ita djaton tau mangkaränä mawi olo Pilisti tä.

31. Maka iä mamkul olo Pilisti intu andau tä bara Mighmas mimes Ajalon; tapi olo arä tä paham kaujuhe.

32. Limbah tä maka olo arä maroboh talo irampase tä, manduan tabiri, sapi, anak sapi, palus mampatäi tä hong petak, palus kumae tuntang dahae. — (3. Moe. 3, 17.)

33. Maka olo masuman akan Saul, koe: Itäm, olo arä badosa intu Jehowa, awie kuman meto tuntang dahae. Koe: Keton paham marajap, galing batu hai akangku.

34. Tinai koan Saul: Tatai arep

keton tamä marak olo arä, sambil hamauh dengae: genep bitü magah akangku sapie atawa tabirie, patäi tä: ketoh tuntang kumae, tapi äla keton badosa intu Jehowa awi ketot kuman tä tuntang dahae. Tä maka genep bitü olo tä magah sapie hapan lengäe, alem tä kes, sambil mampatäi tä hetä.

35. Tä Saul mamangun mesoh akan Jehowa; djatä idjä solake imangue akan Jehowa.

36. Limbah tä koan Saul: Ihas, ita manggoang olo Pilisti palus alem toh äka, mangat marampas iä sampai andau sawah, äla ita manisa idjä bitü olo tä. Koan olo arä: Takan, tumen idjä bahalap hong matam. Tapi koan iman tä: Tenda helo, ita manaharep Jehowa.

37. Tä, maka Saul misek intu Jehowa: Injohom äka haguet manggoang olo Pilisti? Inaku äka manjaragh olo tä akan penda dengan olo Israel! Tapi iä djaton tombah auge intu andau tä.

38. Koan Saul: Soho olo arä handiai manggapi, mangat ita tariksa, mangasne üwe idjä äka kasalan andau toh.

39. Krana belom Jehowa, idjä paliwus Isyael tä! äka anakku Jonatan äka kasalan tä leket, toto itä akan impatäi. Maka dialo idjä bitü karä olo arä tä tombah auge.

40. Tinai koe dengan karä olo Israel tä: Baris arep keton handiai akan hila silae, tinai äku dengan anakku Jonatan handak melai hila silae. Maka tombah olo arä, koe dengan Saul: Awi bewäi tumen kahalape intu matam.

41. Maka koan Saul dengan Jehowa, Hatallan olo Israel: Suman, üwe idjä tetek. Tä, maka

buah Jonatan awen duä Saul; tapi olo arä: tä lapas, djaton buah. — (Joa. 7, 16.)

42. Koan Saul: Tenong koä hanaek Jonatan: Maka buah Jonatan.

43. Tä koan Saul dengan Jonatan: Senan akangkü, narai djari iawim? Tä Jonatan manutor tä akae, koae: Beja aku djari kuman madu isut, idjä imindjekku hapan lawia sokahku, idjä intu lengganku; itäm toh jaka, petat kea aku toh matai?

44. Maka tombah Saul: Kalotä kakai gawin: Hatalla denganku, o Jonatan, djaton tau dia: ikan matai.

45. Tapi koan olo arä dengan Saul: Kilen, patut kea Jonatan impatäi, ä idjä djari mawi kalikus hai toh akan olo Israel? Äla hadiai? Belom Jehowa, idjä krambar balans mahin dia indu lawo akan petak! krama awie djari indohop Hatalla, maka ä djari malikus ikäi andau toh. Kalotä olo arä malikus Jonatan, maka ä äla impatäi.

46. Limbah tä maka Saul buhi, terai mawi olo Pilisti, tuntang olo Pilisti kea buhi kaleka ai.

47. Djadi, limbah Saul djari mandäben karadjaan ajue mahundur djan olo Isaack, maka ä mamarang, hakaling mawi karä musoh, olo Moab, olo Amon, Edom, radja. Soba, tinai olo Pilisti: maka genep panggoete ä manang mandjera musoh.

48. Maka ä paham menteng; ä manukul olo Amalek kea; ä malikus olo Israel bara lengän olo idjä marampas ä.

49. Maka karä anak hatuä ain Saul, ä: tä: Jonatan, Iswi tuntang Malghisua; aran anake bawi

dnäduk tä: Metab idjä bekas, Mighal idjä busu.

50. Aran sawan Saul tä Ahinoam, anak Ahimaas; tinai aran kapala parang ajue Abner, anak Ner, mama Saul.

51. Kis tä bapa Saul, maka Ner bapa Abner, anak Abiel.

52. Maka intu djaman Saul magon haradjur parang dengan olo Pilisti. Tagal tä, karä olo gantjeng menteng; idjä gitan Saul, palus induae akae.

BAGI 15.

I. Saul mumarang olo Amalek. II. Saul inganan Hatalla, awie marisag dengae.

I. — 1. Limbah tä, maka Samuel hamauh dengan Saul: Jehowa djari manjoho aku maminjak ikau, mangat mandjadi radjan Israel, utus olo ajue; toh, hining prentah Jehowa.

2. Tumou toh augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: aku djari manahu talo, idjä djari iawi Amalek dengan Israel, kilen awen djari mumpa ä, matoh panggoete bara tanah, Misir. — (2. Mos. 17, 8.)

3. Toh, lius ikau, takan olo Amalek; awi mangereja talo handiai awang ai, äla masi ä, tapi patäi hatuä bawi, karä anak awaue, karä sapie tabirie, karä ontäe kalidäie.

4. Maka Saul mambuka tä akan olo arä, palus ä mirak, matoh tuntang misä awen tä hong Telaim, aton duä ratus kojan olo parang, tinai sapulu kojan biti baris hamputan Juda.

5. Amon Saul djari sampai lewun olo Amalek, maka ä mana-

tap olo ai akan parang hong djannah hetä.

6. Tinai ia mampait augh akan olo Keni, koae: Lius keton, indah, dari keton bara marak olo Amalek, uka äla aku marusek keton haiak olo tä, krana keton djari masi olo Israel, metoh olo tä dumah bara tanah Misir. Maka olo Keni tä mindah bara marak olo Amalek.

7. Limbah tä Saul mamukul olo Amalek bara Hawila mimes Sur, idjä tokep Misir.

8. Ia manawan Agag, radjan olo Amalek, belobelom, tapi karä olo ai impataie hapan baun padang.

9. Maka Saul tuntang olo arä handiai masi Agag, tinai karä tabiri sapi awang kapala bahalap, tinai awang nomor duä, tuntang karä anak tabiri awang bahalap; ia djaton maku mangerem djeta; baja karä talo awang papa, djaton baguna, djeta ingerem awen.

II. — 10. Tä, maka augh Jehowa sampai Samuel, koae:

11: Aku manjasal, basa aku djari mangkat Saul mandjadi radja, krana ia djari undur bara aku, djaton malalus prentahku. Tä maka hasap kalait Samuel, tinai ia pahant angkat asie, ia blaku intu Jehowa hapus alem tä.

12. Limbah tä haiak djadjewu Samuel hagoet, handak manjondau Saul; maka olo mambrita akan Samuel, koae: Saul djari sampai Karmel, ia djari mampendeng djihhi katan horumat akae, limbah tä ia djari mangumbang hetähetä, tuntang ia djari sampai Gilgal.

13. Maka Samuel sampai Saul; tä Saul hamauh dengae: Imberkat ikau intu Jehowa; aku djari malalus augh Jehowa.

14. Koan Samuel: Naisi atglä kambing tabiri toh, idjä buali pindingku, augh nguän sapi idjä hiningku toh?

15. Maka tombah Saul: Olo djari mimbit tä bara olo Amalek, krana olo djari manjang tabiri sapi awang kapala bahalap, uka mampatä tä indu parapah akan Jehowa, Hatallam: tapi karä awang beken tä uras djari ingerem ikäu.

16. Tä koan Samuel mawi Saul: Terai helo, aku handak masuman akaw augh idjä insanan Jehowa akangku alem toh. Tombah ia: Suman bewäi.

17. Tä, maka koan Samuel: Djaton metoh ikau korik intu matan aim, ikau mandjadi kapalan karä hamputan olo Israel? djaton Jehowa djari maminjak ikau mandjadi radjan olo Israel?

18. Maka Jehowa djari manjoho ikau hagoet, sambil hamauh: lius, kerem olo darhaka, olo Amalek tä, awi mamarang ia, sampai ia djari lomos awim.

19. Buhen ikau djaton djari manumon augh Jehowa, malainkan djari maroboh talo rampas tä, tuntang djari mawi talo awang papa intu matan Jehowa?

20. Tä koan Saul, tombah augh Samuel: Pudji, aku dia manumon augh Jehowa! aku djari mandjong hong djalan; idjä djari injoho Jehowa aku; Agag, radjan olo Amalek, djari inamputku tawanan, tinai karä olo Amalek djari ingeremku.

21. Maka olo arä djari manduan talo rampas, tabiri, sapi, baris talo kerem idjä kapala bahalap tä, mangat hapas maluput parapah intu Jehowa, Hatallam, hong Gilgal.

19. Palus Saul manjoho sarohan manalih Isai, masanan akæ: Soho anakm Dawid, idjä manjakatik kambing tabiri, manalih aku.

20. Tä, maka Isai manduan kalidai, idjä djari imuat dengan tepong, pingkor basuang anggor, tinai anak kambing; djeta impaite hong lengän anake Dawid, indu panengæ akan Saul.

21. Kalotä maka Dawid manalih sampai Saul, palus melai naharep baue; maka iä paham sinta iä, sampai iä mandjadi ajange, idjä pananggong ganggamae.

22. Limbah tä Saul manjoho olo manalih Isai, masanan akæ: Soho Dawid melai intu aku, krana iä djari supa asi intu baungku.

23. Maka djadi, amon rogh papa bara Hatalla tä mawi Saul, Dawid manduan kutjapi, musik tä hapan lengæ; awi tä rangkah angkat Saul, tuntang iä salawah, rogh papa tä miudah bara iä.

BAGI 17.

Dawid mampalah Goliad.

---

1. **M**aka olo Pilisti mirak karä kawan parang ajue uka mamarang, iä hapumpong hong Sogho idjä intu tanah Juda, bapodok helang Sogho dengan Aseka, hong Epesdamim.

2. Maka Saul dengan karä olo Israel hapumpong, bapodok hong djanah pulau elah, betä iä mamadju kawæ, malawan olo Pilisti.

3. Maka olo Pilisti mendeng hong lungkoh hila silae, tinai olo Israel hong lungkoh hila silae, tapi djanah helang äwen.

4. Tä, maka manok olo Pilisti aton blua bara äkæ bapodok, aræ Goliad, bara Gat; kambo berenge djahawen hasa kalombah lokap. — (Jos.11,22.)

5. Kapiahe tambaga, iä haka-rongkong harisap ampie, behat tambaga karongkongge tä limä kolan sekel.

6. Tinai sarawar tambaga manutup paie, tuntang taming tambaga intu likute helat liupe.

7. Tantahan lundjue kahai buntis, isin lundjue behat djahawen ratus sekel. Maka ajange, idjä pananggong talawange, manandjong helo baue.

8. Olo tä dumah, malahap, mantehau karä padjun olo Israel, sambil hamauh dengan äwen: Kasen keton djari blua mamadju kawan klahi? dia aku toh olo Pilisti, tapi keton handiai djipen Saul? Intih idjä biti baris keton, uka mohon manalih aku.

9. Djaka iä hakon malawan aku tuntang mampalah aku, maka ikäi handiai handak manempo keton: tapi djaka aku mampalah mampatäi iä, tä keton akan rewar ikäi.

10. Tinai koan olo Pilisti tä: Andau toh aku djari hababaka hapus karä padjun olo Israel, koangku: soho idjä biti nandipah aku, mangat koä hatantakan.

11. Amon Saul haiak karä olo Israel mahining augh olo Pilisti tä, maka iä sabanen angate awi kikähe hasep.

12. Maka Dawid tä anak olo Eprata, idjä bara Betlehem-Juda. idjä Isai aræ; ai tä hanja anake hatuä; maka katika Saul tä iä djari bakas, djaton omba gawin olo hatuä.

13. Maka telo biti anak Isai

awang bakas djari hagoet ompat Saul akan parang. aran awen telo tä, idjä omba mamarang, Eliab, idjä bakas, tinai Abinadab, anake idjä dua. tinai Sama, anake idjä telo.

14. Maka Dawid tä idjä busu. Djadi, amon kakae telo tä djari lius ompat Saul,

15. Maka Dawid djari buli bara Saul, mangat manjakatik tabirin hapae hong Betlehem.

16. Maka olo Pilisti tä blua genep handjewu tuntang halemai, kalotä iä mamprahan arepe sampai kápat pulu andau katahie.

17. Maka koan Isai dengan anake Dawid: Duan akan kakam idjä eja kenta, tinai sapulu kabawak tepong toh, palus daii tanggoh kawan parang, imbit tä akau kakam.

18. Tinai akan mantir huang sa-kojan biti tä imbit sapulu kabawak kedju toh; sengok kakam, isek ampin kadjariae, tuntang laku kata indu katarange.

19. Maka Saul, tuntang awen, tinai karä olo Israel aton hong djanah elah tä, parang dengan olo Pilisti.

20. Tä, maka Dawid hagoet haiak djadjewu; iä mampelai kambing tabiri intu sakatike, balalu lius, haiak mimbit karä talo tä, tumon sohon bapae Isai, tuntang iä sampai äka idjä hapilan kareta. Maka kawan parang tä hagoet hapadju, haiak malahap, mawi lahap parang.

21. Maka olo Israel tuntang olo Pilisti matoh padjue hatandipah.

22. Tä Dawid mampelai sarangae intu tonggon karä ramo, balalu iä hadari manalih kawan olo klahi; maka iä sampai, tuntang misek kakae ampin kadjariae.

23. Maka metoh iä kotakotak

dengan awen, ita! pangkalinau tä dumah bara kawan olo Pilisti, idjä Goliad arae, olo Pilisti bara Gat. Iä hamauh tumon बहुत, maka djeta hining Dawid.

24. Tapi karä olo Israel. sana mitä olo tä, uras hadari bara baue, tuntang paham kikähe.

25. Maka koan karä olo Israel tä: Djari keton mitä olo idjä dumah tä? kрана iä djari dumah tantai manawah Israel; maka idjä petah malawan iä, radja handak paham manatau olo tä, handak manenga anake idjä bawi akae, tuntang handak manjoho ungkup human bapa olo tä. mardeka hong Israel.

26. Tä Dawid hamauh dengan karä olo idjä mendeng darähe, koae: Narai. iawi radja dengan olo tä, idjä mampatäi olo Pilisti tä, mangakis kahawen bara Israel? Kрана äwe kea olo Pilisti, olo kulop tä, sampai iä akan manawah padjun klahi ain Hatalla idjä belomi!

27. Maka olo arä hamauh dengae tumon aughe solake kea: Tumon toh gawin radja dengan olo, idjä mampatäi olo tä.

28. Amon Eliab, paharie idjä bakas, mahining iä hakotak dengan olo tä, maka Eliab paham malait Dawid, koae: Kasen ikau kantoh? intu äwe ikau djari mansahan isut tabiri tä hong padang? Tawangku bewäi kadjudjum, kapapau atäim. kрана ikau djari kantoh handak mitä klahi tä.

29. Tombah Dawid: Narai kasalangu? kwäka aku hapan huangku?

30. Palus iä mules arepe bara paharie, manaharep olo beken, maradjur aughe, tuntang olo tombah aughe tumon panombahe solake.

31. Amon olo djari mahining karä

22. Tapi koan Samuel: Aton Jehowa mangilak olo mimit parapah awang ingähu, atawa parapah awang injambalih bara olo manumon augh Jehowa? Itäm, manumon augh, djetä bahalap bara parapah, mingat augh, djetä bahalap bara enjak tabiri hatuäe.

23. Krana karisang tä, djetä sama kilau dosa awi hapan dewa; malawan tä, djetä sama kilau dosa manempo talo. Basa ikau djari manganan augh Jehowa, maka iä kea djari manganan ikau, nka äla ikau indu radja hindai.

24. Maka koan Saul dengan Samuel: Aku djari badosa awiku djari malangkah prentah Jehowa tuntang aughm, krana aku djari mikäh olo arä, palus manumon augh.

25. Toh, ampun kea kasalanguku, buli mampahaiak aku, mangat aku manjembah Jehowa.

26. Tapi koan Samnel dengan Saul: Aku djaton maku buli omba ikan; basa ikan djari manganan augh Jehowa, toh maka Jehowa kea djari manganan ikau, uka äla ikau indu radjan olo Israel hindai.

27. Djadi, amon Samuel mules arepe handak buli; maka iä manjingkap puting klambie, sampai barabit.

28. Tä Samuel hamauh dengae: Andau toh Jehowa djari marabit karadjaan Israel bara ikau, tuntang djari manenga tä akan olo idjä bahalap bara ikau.

29. Maka toto, Idjä Pampanang olo Israel tä djaton manandjaro, djaton manjasal, krana iä djaton olon idjä tan manjasal.

30. Maka koae: Aku toto djari badosa; tapi toh käläh ikau mahorumat aku kea intu baun karä

mantir olo ajungku, intu baun karä olo Israel, käläh buli kea omba aku, mangat aku manjembah Jehowa, Hatallam.

31. Tä maka Samuel mules, ompat Saul, palus Saul sombajang intu Jehowa.

32. Limbah tä koan Samuel: Imbit Agag, radjan olo Amalek, akanguku. Maka Agag menteng manalih iä, sambil hamauh: Toto kapait pampatäi tä djari nihau halau.

33. Tapi koan Samuel: Kilau padangm djari marampas arä anak ain olo bawi, mampatäi iä, tumon tä toh indum kea akan buah rampas nihau anake marak karä olo bawi. Palus Samuel manangkal Agag hong baun Jehowa intu Gilgal.

34. Limbah tä Samuel hagoet akan Rama, maka Saul lius buli humae hong Gibeä-Saul.

35. Limbah tä Samuel djaton mitä Saul tinai sampai andau pampatäi Samuel; maka Samuel paham kea angat asie dengan Saul, basa Jehowa manjasal, iä djari mangkat Saul mandjadi radjan olo Israel.

BAGI 16.

Dauid intih tuntang iminjak mandjadi radja.

1. Limbah tä Jehowa hamauh dengan Samuel: Kilen katahim ikau kapähä atäim awim masi Saul, idjä djari ingananguku, uka iä äla indu radjan olo Israel hindai? Suang kasam dengan minjak, lius, aku handak manjoho ikau manalih Isai, olo Betlehem tä, krana idjä biti bara ka

ri anake aku djari mintihe akangku mandjadi radja.

2. Tombah Samuel: Kilen aku tau bus? Toto Sauk karah mahining ta, palus ia mampati aku. Maka koan Jehowa: Duan idja kongan anak sapi, sambil liantauhi aku djari damah tantai maluput parapah akan Jehowa.

3. Maka rawai Isai ta omba parapah, ta aku handak masaman akan talo nawatig patut idwim, mangata ikau maminjak akangku olo idja karah insa angku akan.

4. Maka Samuel mantmon augh Jehowa, palus ia akan Betlehem. Maka karā mantir lewu ta gendjā gendjā manambah ia, koae: Kilen, bahalap panumahm toh?

5. Maka koae: Bahalap bewai; aku djari durmah tantai maluput parapah akan Jehowa; prasih arep keton, tuntang talih aku omba parapah ta. Maka ia mantprasih Isai tuntang anake idja hatua; marawai awen omba parapah ta.

6. Djadi, amon olo ta tamā, ia manampajah Eliab; angat adoe: Djeta ia, idja patut iminjak akan Jehowa.

7. Tapi Jehowa hamauh dengan Samuel: Ela ikau manampajah ampie atawa kagantong bitie, krana aku djari mangansa ia; krana aku djaton mitā tumon oton; oton manampajah kalo awang intu matae, tapi Jehowa ampin atā inampajaha.

8. Limbah ta Isai mangahau Abinadab, manjoho ia mahalau baun Samuel; tapi koae: Ia toh djaton kea djari intih Jehowa.

9. Limbah ta Isai manjoho Sama mahalau; tapi koae: Ia toh djaton kea djari intih Jehowa.

10. Tumon ta Isai manjoho udju bitie anake idja hatua mahalau baun

Samuel; tapi koan Samuel dengan Isai: Jehowa djaton djari mintih awen ia.

11. Tinai Samuel misok Isai: Tikase ta karā anakmu? Tombah ia: Aton hindai idja busu, da manjakatik kambing; tabiri. Maka koan Samuel dengan Isai: Soho olo manduan ia, krana ita djaton akau mondoko kumar, sampai ita djari kanto.

12. Ta ia manjoho olo manduac; maka ia ta handahandang bahalap matae tuntang bakena ampie maka Jehowa hamauh: Mendeng, maminjak ia, krana djeta ia.

13. Tumon ta Samuel manduan kasae basang minjak, palus mamitjak ta intu bentok karā paharie. Maka Bogh Hatalla manjuang Dawid bara andau ta palus harian kea. Limbah ta Samuel hagoet, buli Rama.

14. Maka Bogh Jehowa mindah bara Saul, tinai rogh papa injoho Jehowa mampalish ia.

15. Ta, maka olo aiq Saul hamauh dengae: Itam, rogh papa injoho Hatalla mampalish ikau.

16. Buah tuan manjoho djipein awang naharep baun manggau olo idja harati musik kutjapi; djadi, amon rogh papa bara Hatalla maivi ikau, soho ta musike hapan lengae, mangat ikau salawah tinai.

17. Ta Saul manjoho karā djipae, koae: Gau akangku olo idja patjah musik kutjapi, imbit ia akangku.

18. Tombah idja bitie amakolohc, koae: Itam, aku djari mitā idja bitie anak Isai, olo Betlehem; ia ta apik busik, tinai ia olo urah, idja harati perang, tuntang ia pitatar hong karā ampin gawi; tinai ia bakena ampie, tuntang Jehowa mampahaiak ia.

utas olo asu; tuntang kara olo
ain Saul kua.

6. Djadi, metoh olo ta dumah,
amon Dawid bali limbah mamukul
olo Pilisti ta; maka aton bwa olo
bawi bara kara lewin olo Israel;
sambil manjanji; tuntang babigal
katokong hatokong; marambang ra-
dja Saul; mimitigandang; bara-
miranji; tuntang talo usike awang
beken.

7. Maka olo bawi ta hatahah-
djam hatahadjam manjanji; mam-
pakau usike; koe Saul djari
mamukul bakojakojan; tapi Dawid
bapulupulu kojan.

8. Maka hasap kasangit Saul,
anghe ta; papa pahininge; koe
Ewen ta djari menjewut akan Da-
wid bapulupulu kojan; tapi akangk
bakojakojan; bewai; soro karadjaan
ka akae tinai.

9. Maka bara andau ta palus
harim Saul babando amon baue
dengae; tuntang mimpas kasalae.

11. — 10. Djadi, intu andau ra-
lian rogh papa bara. Hatalla mang-
umpang Saul; id njanja anghe
bentok huanas; ta Dawid mumpa-
hiaq talo usike hapah lenggic tu-
mion hadate sinisig; andau; maka
Saul mimbing lundju.

Aku Salenga Saul mambelas lund-
jue; koan huangs; Aku handak
mamuno Dawid manatelan ia deng-
an dindisig. Tapi handus ting-
kat Dawid mangkalahan ta. —
(20, 23).

12. Maka Saul mikih Dawid,
krana Jehowa mampahaiak ia, tapi
Jehowa djari mindah bara Saul.

13. Tagal ta Saul mangedjau
Dawid; mangkat ia mandjadi man-
tir huang sakojan; ia mimit olo
ta kantakanta.

14. Maka Dawid pintar gawie

huang kara panggoeto, Jehowa
mampahaiak ia.

15. Ta lambu Saul mita ta beta-
wat pintar; maka ia mikah ia ha-
rean.

16. Tapi kara olo Israel tuntang
olo Juda mangilak Dawid; krana
ia mimit nguan olo ta.

17. Tagal ta maka kean Saul
dengan Dawid; itam; Merab, anak-
ku idja bakas; handak inengaku
indu sawan; baja buah ikau man-
djadi indu manantungku idja men-
teng, malalus parang Jehowa. Krana
angkat Saul; Lenggiku djaton
akan mawi ia; tapi lengan olo
Pilisti ta.

18. Tapi koan Dawid; tombah
augh Saul; Ewe aka toh; kilen
ampin pambelotaku tuntang ung-
kup human apangku intu marak
olo Israel; sampai aku akan man-
djadi madantun radja.

19. Djadi, metoh Merab; anak
Saul ta; patut inenga akan Dawid;
maka ia menga indu sawan Adriel;
olo Meholat.

20. Tapi Mighal; anak bawi ain
Saul; siuta Dawid; amon olo ma-
nutor ta akan Saul; maka ia mang-
iluk perkura ta.

21. Koan Saul; Aku handak
manonga ia ta akae; mangat man-
djadi djarat akue; nakara lengan
olo Pilisti mawi ia. Tagal ta Saul
hamauh dengan Dawid; Huang
anakku idja dua ta ikau akan
mandjadi manantungku andau toh.

22. Tinai Saul manjoho olo aue;
hakotak dengan Dawid sinisnik;
sambil hamauh; itam; radja mang-
ilak ikau; kara olo ai kea mra-
djin; ikau; kalih ikau mandjadi
manantun radja.

23. Maka olo ain Saul manutor
anghe ta intu pinding Dawid.

Tombah Dawid: Kilen! angkat kamään keton talo korik bewäi aku mandjadi manantun radja, tuntang aku toh olo pähä belom, olo korik bewäi?

24. Maka olo ain Saul masuman tä akæ, koæ: Tumon toh kea Dawid djari hamauh.

25. Tä koan Saul: Tumon toh augh keton dengan Dawid tinai: radja djaton manggau parabca masawä, baja saratus kulop olo Pilisti, mangat radja imaläh intu musohe. Krana angkat Saul handak mampatäi Dawid hapan lengün olo Pilisti.

26. Maka olo masuman aughe tä akan Dawid, djadi perkara tä bahalap hong matan Dawid, mangat mandjadi manantun radja. Tapi karä andaue hindai djari sukup.

27. Tä Dawid hagoet, tuntang olo ajue, palus mampatäi duä ratus olo Pilisti, talalu Dawid mimit isin kulop olo tä, idjä indjuluk olo akan radja, mangat iä mandjadi manantun radja. Tä Saul manenga Mighal, anake idjä bawi, akan indu sawæ.

28. Maka Saul mitä tuntang mangasene, Jehowa toto mampahaiak Dawid; tinai Mighal, anak Saul tä, sinta iä.

29. Maka Saul djaladjalan mikäh Dawid, tinai katahin umure iä aton musohe.

30. Maka amon karä mantir olo Pilisti hagoet mamarang, sasing mamarang Dawid tä pintar bara karä mantir Saul awang beken, sampai aræ paham bassewut.

BAGI 19.

1. Saul handak mampatäi Dawid. II. Dawid hadari tanggoh Samuel.

1. — 1. Maka Saul hakotak dengan Jonatan, tuntang dengan karä olo ajue, nakara iä mampatäi Dawid; tapi Jonatan, anak Saul tä, paham mangilik Dawid.

2. Djadi, Jonatan masuman tä akan Dawid, koæ: Apangku Saul handak mampatäi ikau; toh bua-buah ikau handjewe karäh, mondok sunisuni manjahokan arepm.

3. Tapi aku handak hagoet, mendeng mamambai apangku hong ruar lewu, darah äkam njahokan, tä aku handak mitä kadjarian gawie, palus handak masuman tä akam.

4. Maka Jonatan manahiu karä kahalap Dawid dengan bapæ Saul, sambil hamauh dengæ: Äla radja basala dengan djipem, Dawid tä, krana iä djaton pudji basala dengam, malainkan karä gawie dengam uras bahalap haliai.

5. Krana kindjap iä djari pahias malenjoh tahasenge huang lokape, iä djari mampatäi olo Pilisti tä, awie Jehowa djari malalus kaliwus awang paham akan hapus utus olo Israel; bitim kea djari mitä tä, sambil paham handjak atäim; toh tagalen ikau handak basala dengani daha idjä brasih, sambil mampatäi Dawid djaton bara buku?

6. Tä Saul manumon augh Jonatan; Saul sumpah, koæ: Belom Jehowa, iä djaton akan impatäi.

7. Maka Jonatan mangahau Dawid, palus Jonatan manutor akæ karä augh tä; tinai Jonatan mimit Dawid manaharep Saul, maka iä melai dengæ tumon bahut kea.

8. Limbah tä aton parang tinai;

ugh Dawid, maka olo manutor tä akan Saul; palus iä manjoho olo manduan iä.

32. Maka koan Dawid dengan Saul: Æla olo lenjoh atäie tagal iä tä, djipem toh hakon hagoet, haklahi dengan olo Pilisti tä.

33. Tapi koan Saul dengan Dawid: Djaton kabawam ikau manalih olo Pilisti tä, haklahi dengae; krana ikau toh tabela, tapi iä tä kata-gangae haliai, tuntang iä puna pa-marang bara pesae tabela.

34. Koan Dawid dengan Saul: Bihin djipem toh manjakatik tabirin bapae, tä gap dumah singa tuntang bahuang, manamput idjä kongan tabiri bara kawae.

35. Maka aku hadari manggoang iä, sambil mamukul iä, maliwus tabiri tä bara njamae, limbali tä amon meto tä mantakan aku, maka aku manjingskap djanggute, mamukul mampatäi iä.

36. Kalotä singa tuntang bahuang tä djari impatäi djipem, kalotä kea maka olo Pilisti, olo kulop tä, akan sama kilau idjä kongan meto djetä, basa iä djari manawah padjun klahin Hatalla idjä belom.

37. Tinai koan Dawid: Jehowa, idjä djari malapas aku bara singa tuntang bahuang tä, iä kea karäh malapas aku bara lengän olo Pilisti tä. Koan Saul dengan Dawid: Lius ikau, käläh Jehowa mampahaiaik ikau.

38. Maka Saul makaian Dawid hapan pakaian parang, iä mangkepan kapiah tambaga hong takoloke, tuntang manenga karongkong akae.

39. Tinai Dawid mentang padang intu hundjun pakaiäe, limbah tä iä mangkemä manandjong, krana iä nahesa, djaton pudji kalotä. Tä

koan Dawid dengan Saul: Aku djaton tau manandjong hapan karä talo toh, krana aku nahesa, djaton pudji mangkemäe. Palus Dawid mengkak talo tä tinai.

40. Limbah tä iä manduan sokale hong lengäe, tuntang mintih limä kabawak batu malisen bara sungäi; iä mingkes tä intu salepange idjä intu iä, tuntang tali telon panting aton hong lengüe; tunon tä maka iä manalih olo Pilisti tä.

41. Maka olo Pilisti tä hagoet kea, manalih Dawid, tuntang ajange, idjä pananggong talawange, manandjong helo baue.

42. Djadi, amon olo Pilisti manangkilik, mitä Dawid, maka iä manawah iä, krana iä tabela, handahandang harahara, bakena ampie.

43. Maka koan olo Pilisti tä mawi Dawid: Aso aku gitam, sampai ikau mananggoh aku hapan sokahm? Maka olo Pilisti tä manjapa Dawid hapan aran dewae.

44. Limbah tä koan olo Pilisti tä dengan Dawid: Kantoh bewäi! aku handak manenga isim indu kinan burong penda langit, meto hong padang.

45. Tapi koan Dawid dengan olo Pilisti tä: Ikau mananggoh aku hapan padang, lundju, tuntang talawang, tapi aku mananggoh ikau huang aran Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan padjun klahin olo Israel, idjä djari ihababakam.

46. Andau toh kea Jehowa handak manjaragh ikau akan lengängku, sampai aku mampalah ikau; aku handak manetek takolokm, palus manenga hantun kawan olo Pilisti tä indu kinan burong penda langit, meto padang, andau toh kea, tä

hapus kalunen akan kasene, olo Israel toto bara Hatalla.

47. Tinai hapus kawan olo arü toh akan katawan, djaton awi padang tuntang lundju Jehowa mandohop; krana klahi tä puna ain Jehowa, iä karäh manjaragh keton akan penda lengän ikäi.

48. Djadi, sana olo Pilisti tä miar, handak manggapi Dawid, maka Dawid manggulong arepe, hadari tanggoh äka klahi, manjarang olo Pilisti tä.

49. Palus Dawid madjok lengäe, mokot salepange, manjumpt idjä kabawak batu tä, palus iä manjun mananting bahalindjep buah lingkau olo Pilisti tä palus tambelan, balalu iä halelek baue pasombau hong petak.

50. Tumou tä Dawid mampakalah olo Pilisti tä hapan tali telon panting tuntang batu, iä mantakan mampatäi olo Pilisti tä, tapi padang djaton intu lengän Dawid.

51. Tä iä hadari, mahundjeng olo Pilisti tä, palus iä manjinkap padang olo tä, manjilake bara kumpange, palus mampatäi iä, manetek takoloke hapan tä. Maka amon karä olo Pilisti mitä manoke djari matäi, iä balalu pararawoh.

52. Tä, maka karä olo Israel tuntang olo Juda lembut malahap, manjasah olo Pilisti sampai tamä djansah darah bauntonggang lewu Edron; olo Pilisti impatäi lawo intu djalan akan Saaraim, akan Gat, tuntang akan Ekron.

53. Tä, limbah olo Israel pahan djari manggoang olo Pilisti, maka iä buli, marampas karä podoke.

54. Maka Dawid manduan takolok olo Pilisti, mimbit tä akan Jerusalem, tapi ganggamae ingkese huang tingkape.

55. Maka amon Saul mitä Dawid

hagoet, manambang olo Pilisti tä, koae dengan Abner, kapala parang tä: Anak äwe olo tabela tä, joh Abner? Tombah Abner: Belom hambaruam, joh radja, aku dia katawan.

56. Maka koan radja: Isek, anak äwe olo tabela tä.

57. Djadi, amon Dawid buli, limbah iä djari mampatäi olo Pilisti tä, maka Abner manduan iä, magah iä naharep Saul, tuntang takolok olo Pilisti tä magon huang lengäe.

58. Maka Saul misek iä: Anak äwe ikau, joh olo tabela? Tombah Dawid: Aku toh anak djipem Isai, olo Betlehem tä.

BAGI 18.

I. Jonatan sinta Dawid, tapi Saul bahiri iä. II. Saul handak mampatäi iä.

I. — 1. Djadi, limbah iä terai hakotak dengan Saul, maka atäi Jonatan ihandjään dengan atäi Dawid, Jonatan sinta iä kilau arepe.

2. Maka Saul palus mampelai iä andau tä kea, djaton manjoho iä buli human bapae.

3. Maka Jonatan hadjandji dengan Dawid, basa iä sinta iä kilau arepe. — (20,8.16.)

4. Tuntang Jonatan mengkak klambie idjä hapae, manenga tä akan Dawid, tinai karä pakaiac, tuntang padange, panahe, taliwanange.

5. Maka Dawid hagoet tumou talo handiai, idjä sohon Saul dengae, iä pintar huang karä gawie; maka Saul mangkat iä marentah karä olo parang, iä ingilak hapus

djadi David hagoet mamarang-olo Paltu; maka pahati halia ia mi mukul olo ta; olo ta hadari bara bane.

9. Tapi rogh papa bara Jehowa mangumpang Saul; ia mōndok hūang hūmae, tina! hūndjue hong lengae. Maka Dawid musik kurtjapi hapan lengae.

10. Maka pikir Saul mangkema mambelas Dawid; marusuk maratehan ia dengan dinding, hapan hūndjue; tapi ia nangkalahari mahakan arepe bara Saul; lundju ta halindjep leket intu dinding. Ta Dawid hadari, mahakan alem ta kea. — (18,11.)

11. Tapi Saul manjoho olo manalih human Dawid, uka manonggo hetä, mangat mampatäi ia handjewa. Maka sawae Mighal masanan ta akan Dawid, koae: Amon ikau djaton mahakan tahasengm alem toh, handjewa karah ikbu impatäi. — (Masm.59.)

12. Palus Mighal muloh Dawid bara panjengok, bakala ia hagoet hadari, mahakan arepe.

13. Limbit ta Mighal manduan hampatong, idja ingkese hūndjuri sasuroe; tina! ia miina upak kambing inda bantale, sambil natiu tup ta hapan benang.

14. Maka Saul manjoho olo manduan Dawid, tombar ia: Ia haban!

15. Ta Saul manjoho olo manjengok Dawid, koae: Imbit ia hūndjuri sasuroe ta akangkū, mangat ia impatäi.

16. Maka amon sarohae ta sampai, ita! hampatong bewai hūndjuri sasuroe, tuntang upak kambing inda bantale.

17. Maka koan Saul dengan Mighal, buhen ikau djari manandjaro aku, tuntang djari manjoho mu-

sonku ta mahakan, sampai ia djari lapas? Koan Mighal dengan Saul, ta kea djari hamatli denganku! soho aku hagoet, djaka dia, aku mampatäi ikau.

18. Tuntang ta Dawid mahakan, tuntang ia sampai Samuel hong Rama, balalu ia manutor akae karä gawin Saul dengae; maka awen dua Samuel hagoet melai hong Najot.

19. Djadi, olo masuman akan Saul, koae: Itam, Dawid ta hong Najot tokep Rama.

20. Ta Saul manjoho olo arahä manduari Dawid; olo ta mita ungkup nabi manudjum; Samuel mangapala olo ta; maka Rogh Jehowa manjuang sarohan Saul, bupalus olo ta kea manudjum.

21. Amon olo masuman ta akan Saul, maka ia manjoho sarohan beken tina!; tapi olo ta kea omba manudjum; ta tingkat idja telo tina! Saul manjoho sarohan, maka olo ta kea omba manudjum.

22. Tapa maka bitie kea akan Rama; amon ia sampai talagan danum idja hong Seghu, ia misek, koae: Hong kwe Samitel awen dua Dawid? Koan olo dengae: Awen ta hong Najot, tokep Rama.

23. Ta ia balalu akan Najot, idja tokep Rama, maka Rogh Jehowa manjuang ia kea, palus ia omba manudjum haak manandjong, gepä ia sampai Najot tokep Rama ta.

24. Tina! ia mengkak klambie kea, palus manudjum intu baun Samuel, tuntang halulus kalotä ia mahitgkep hapus andau hapus alem ta. Tagal ta lembut sewut olo: Aton Saul kea ungkup karä nabi?

BAGI 20.

Jonatan hadjandji dengan Dawid.

1. Limbah tã Dawid hadari bara Najot, idji tokep Rama; maka iã sampai Jonatan, sambil harsuh dengae: Naraï djari iawiku? naraï kasalangk, naraï dosangku intu bawu bapam, sampai iã mangatah tahasengku?

2. Maka koae dengae: Dia haliai, ikau djaton akan matã; toto apangka djaton padji mawi talo lai korik, idji djaton insanas akan pindingku, buken tinai apangka akan manjahokan talo toh bara aku? toto djaton kalotã.

3. Tapi Dawid mandihen anghe tinai tumpang sumpah; koae: Tawan bapam bewã; aku idji intu matam, tagal tã koae: ãla Jonatan akan katawan tã, mikah iã pãhã atãie; tapi toto; belom Jehowa belom hambaruan, sindi mingkaag bewã helatku dengan pampãii.

4. Koan Jonatan dengan Dawid: Karã kabandak atãim aku handak manumoa.

5. Maka koan Dawid dengan Jonatan: Itãm; djewu bulan taheta, tã aku patut omba mondok kuman dengan radja; toh, soho aku bagoet, mangat aku manjahokan arapku intu rãar dewu sampai alea andau telom.

6. Toto, bapam karãh misek aku intu kton; tã koam: Dawid paham blaku intu aku; iã handak akan lewã Betlehem tã handjulo, krana genep injelo hetã atoz parãp akan hapas utagkupai.

7. Tã, amon iã tombah: kãlãh bewã; maka bahalap bewã

perkarangku; tapi amon kasap kasangite, tã ikau akan kasene, italo papa tã djari batantu inukase.

8. Tã, maka pasi aku, krana ikau djari mansipa djardji intu Jehowa denganku; tapi djaka aku ston kasalangk, kalah ikau bewãl mampatã aku, ãla mandjuluk aku akan bapam. — (18, 3.)

9. Tã koan Jonatan: ãla ikau kalotã; tapi djaka aku toto kasene, gawi papa tã batantu djari inukas apangka, handak malalise mawi ikau, padji aku dia masuman tã akam?

10. Koan Dawid dengan Jonatan: ãwe idji masuman tã akangka; djaka bapam tombah anghe mlalit?

11. Pombah Jonatan dengan Dawid: Has; kotã bliu akan padang. Maka ãwe: dpã tã bliu akan padang.

12. Hetã Jonatan hamauh dengan Dawid: Jehowa, Hatalkã Israel keu, amon akã djari temã mahuit apangka, kilau kambon andau toh kea djewu andau idji, tumpang perkarã Dawid; bahalap bewã; tinai djaka aku djaton palus manjoho tolo masuman tã akam.

13. Maka bararangã sukãm Jehowa akan buah Jonatan. Tinai amon apangka radjin mamapa idju; maka aku handak masuman tã kea akam; palus handak manjoho ikau lius dengan salamat; maka Jehowa akan mampahadã kitãu; kilau iã djari mampahadã apangka.

14. Tapi djaka aku belom sampai tã, handak ikau kea malalus asih Jehowa denganku, uka ãla aku matã? — (19, 5.)

15. Tumpang palus ketatahi ãla ikau malalus asih bawu utagkup humangka, ãla kea amon Jehowa

mampalomes karé musoh Dawid
bara handjun petak.

16. Tumon tá Jonatan handjandji
dengan angkup hutunan Dawid,
koae: Kálah Jehowa mawi karé
musoh Dawid.

17. Tinaí Jonatan mandahang
blaku sumpah hata Dawid, basa
iá sinta iá; krama padá sinta iá
dengan katoton hutange.

18. Limbah tá koan Jonatan
dengae: Djewe bulan taheta; tá
olo karéh misek tahinikau; krama
olo karéh mité ikau djaton, basa
kalekam boang.

19. Djadi amon ikau djari lilap
sampai andau telé; tá djele djeleng
ikau manjampai kaleka, sdjá intú
hetá ikau djari manjahokan arepni
babun, malai tokep batu. Ee! tá.

20. Tá anak hata handak ma-
lekas talé anak panak; akan hilá
silae, ampiampin mambidik talo.

21. Tutang; akan handak ma-
njoho anak olóku lius, manggatú
anak panah tá. Tá, amon aku
batantun manjoho solo tabela; tá
anak panah tá; ahalaun; kedjau
bara ikau; hila; toh; dluan; tá;
tá; palis; ikau; tau; banah; krama
perkaram; bahalap; bewái; tóto; dja-
toh; babajani; belom Jehowa!

22. Tapi djaka aku manjoho solo
tabela; tá; tumon; toh; itim; anak
pahak; tóto; kedjau; hata; ikau; hila
kañih; toh; tá; dari; ikau; krama; Je-
howa; manjoho; ikau; hadari.

23. Miki; buhang; perkara; tá; sdjá
djari; handjandji; koan; aku; tutang
ikau; Jehowa; kea; andu; hiel; ku
dengari; pah; katatahi.

24. Djadi; Dawid; manjahokan
arepe huang padang. Maka; andau
bulan; taheta; radja; mondok; kuman.

25. Amon; radja; djari; mondok
intu; puna; kaleka; tá; tokep

dinding, Jonatan magon mendeng,
maka Abner mondok hila balikat
Saul; tapi kaleka Dawid boang
bewái.

26. Maka andau tá Saul djaton
manahin; krama; enen; krama; angate,
mikah; ná; samat; awi; talo; enen; iá
djaton; brásih.

27. Djadi; andau; tinaí; andau
dau; bulan; taheta; tá; amon; aka
Dawid; magon; boang; koan; Saul
dengan; anake; Jonatan; Buhan
anak; Isai; tá; djaton; djari; omba
kuman; andau; toh; andau; hihin?

28. Koan; Jonatan; dengan; Saul;
Dawid; djari; paham; blaku; intú; aku
hagoet; akan; Betlehem.

29. Koae; soho; aku; hagoet; han-
djulo; krama; angkup; ikai; aton
pérapah; hong; lewir; tá; akaku
hatu; djari; mamatih; aku; djaku
aku; toh; intú; ikau; kálah; ikau
malapat; aku; toh; mangat; aku
manjengak; karé; paharingku; Djeta
bukue; iá; djaton; omba; mondok
hong; medjan; radja.

30. Tá; hasap; kasangit; Saul; deng-
an; Jonatan; balalu; iá; hamah
dengae: Tyh; anak; bangang! dja-
toh; aku; tawan; ikau; djari; mintih
anak; Isai; tá; akan; kahawani; tau-
tang; akan; kahawani; indun?

31. Krana; katahim; anak; Isai; tá
belom; hong; petak; nalo; ikau; alo
kadjan; djaton; tau; dahan; sanang;
toh; soho; olo; manduan; iá; akangku,
krama; iá; tóto; akan; impatái.

32. Koan; Jonatan; tombak; augh
bapae; Saul; sambil; hamah; dengae:
Maga! emni; patut; impatái? nani
kasalat; iá?

33. Tá; Saul; mambelas; lemdjae,
mambidik; iá; handak; mampatái
iá. Tumon; tá; Jonatan; mangasene,
tukas; halai; atai; bapae; handak
mampatái; Dawid. (18, 10.)

34. Tagal tä Jonatan mendeng bara medja haiak paham kalaite, palus andau duä bulan taheta tä Jonatan djaton ompat kuman, awi kapähän atäie tagal Dawid, basa bapae manawah iä kalotä.

35. Maka haiak djadjewu Jonatan hagoet akan padang intu katika idjä inukase dengan Dawid, tuntang anakolohe hatuä ompat iä.

36. Maka koe dengan anakolohe tä: Dari, gau anak panah tä, idjä handak ilekasku. Maka haiak anakolohe tä hagoet, iä malekas anak panah idjä mahallau iä.

37. Djadi, amon olo tä tokep äka anak panah tä idjä ilckas Jonatan, Jonatan mantehau anakolohe tä, koe: Djaton anak panah tä hila kanih, mahalau ikau?

38. Tinai Jonatan mantehau olo tä: Gulogulong, äla laja! Maka anakoloh Jonatan tä manjumpot anak panah tä, palus buli tempoe.

39. Tapi anakoloh tä djaton tawan talo enen, baja Jonatan äwen duä Dawid bewäi katawan gawie tä.

40. Tä Jonatan mandjuluk karä pakarange akan anakolohe tä idjä omba iä, sambil hamauh: Lius: imbit tä akan lewu.

41. Amon olo tä djari hagoet, palus Dawid mendeng bara hila salatan, mahingkep akan petak, manjontop arepe hantelo tingkat; limbah tä äwen duä tä hasium tuntang hatangis, Dawid idjä paham haream.

42. Tä koan Jonatan dengan Dawid: Lius dengan selamat, idjä djari injumpah koä huang aran Jehowa, koan koä: Jehowa intu helatku dengam, tinai intu helat,

panakangku dengan panakam, djetä palus dähen katatahi.

43. Limbah tä iä mendeng hagoet, palus Jonatan tamä lewu.

BAGI 21.

Dawid hadari; iä kuman tepong tampajah; iä lapas bara Aghis.

1. Limbah tä Dawid sampai Nob, mananggoh imam Ahimelegh; maka Ahimelegh gendjä-gendjä manambang Dawid, sambil hamauh dengae: Buhen ikau toh kabuatm bewäi, dialo idjä bitu omba ikau?

2. Koan Dawid dengan imam Ahimelegh: Radja djari manenga gawi akangku, sambil hamauh dengangku: äla idjä bitu akan kawatan gawi toh, idjä injohoku ikau, idjä imetähku ikau. Djadi karä anakoloh ajungku djari injohoku akan äka anu.

3. Toh, narai aton intu ikau? tenga akangku barang limä kabawak tepong, atawa barangai talo panjondaum.

4. Tombah imam dengan Dawid, koe: Djaton aingku tepong, idjä tau kinai barangai olo, baja aton tepong brasih bewäi; käläh amon olo tabela tä djaton djari hindjä olo bawi. — (3. Mo. 24, 5.)

5. Koan Dawid, tombah augh imam, sambil hamauh dengae: Toto, olo bawi djaton djari häwoi dengan ikäi bara andau helo tuntang audau malem, metoh aku harikas; djadi olo tabela tä brasih bewäi; alo gawi toh djaton patut. djetä kilau patut kea awi ikäi djakä blau.

6. Tä, maka imam manenga akæ tepong brasih tä, basa djaton tepong beken hetä bara tepong tampajah tä, idjä induan bara taharep baun Jehowa, uka manakiri tepong taheta tinai intu andau djetä induan.

7. Maka andau tä kea aton mendeng hetä intu baun Jehowa idjä biti baris djipen Saul, aræ Doeg, olo Edom, kapalan karä sakatik ain Saul.

8. Maka koan Dawid dengan Ahimelegh: Djaton lundju atawa padang intu ikau hetoh? krana aku djaton djari mimbit padang atawa ganggaman beken, tagal gawin radja tä badasak.

9. Koan imam tä: Padang Goliad, olo Pilisti tä, idjä djari impatäim hong djanah elah, djetä bewäi aton hetoh, imungkus hapan benang, intu äka klambi puku tä: amon ikau handak manduan djetä, duan bewäi, krana djaton beken hetoh. Koan Dawid: Djaton idjä sama kilau tä, tenga djetä brangai. — (17,50.)

10. Palus Dawid hagoet tinai, hadari andau tä kea bara baun Saul; iä sampai Aghis, radja Gat. — (*Masm.* 34. — 56.)

11. Tapi koan mantir Aghis tä dengæ: Dia iä toh Dawid, radja tanah tä? djaton akæ olo djari manjanji haiak babigal, koæ: Saul djari mamukul bakojakojan, tapi Dawid djari mamukul bapulupulu kojan? — (18, 7.)

12. Maka Dawid mangaudong karä anghæ tä huang atäie, iä paham mikäh hong baun Aghis, radja Gat tä.

13. Tagal tä iä mobah ampin baue intu baun olo tä, iä manggila arepe intu lengän äwen, tinai

iä manggarus blawang bauntonggang hetä, sambil mamplua iwähe akan djanggute.

14. Tä koan Aghis dengan olo ajue: Gitan keton bewäi, olo tä gila; buhen keton djari manduan iä tanggoh aku?

15. Aton aku tapas olo gila, sampai keton manduan iä toh maridu manjanjau intu baungku; patut olo kalotoh tamä humangku?

BAGI 22.

Saul manjoho Doeg mampatäi imam, tuntang marusak lewue, Noh tä.

1. Limbah tä maka Dawid hadari bara hetä, mahakan akan lowang Adulam; sana paharie tuntang salepah ungkup human bapac mahining tä, maka äwen manalih sampai iä hetä. — (*Masm.* 57.)

2. Maka aton hapumpong omba iä arä olo pähä belom, tuntang idjä butang, tinai idjä pähä atäie, iä mandjadi kapalan olo tä; maka karä olo idjä ompat iä bilak äpat ratus biti hirah.

3. Bara hetä tinai Dawid hagoet manalih Mispæ, lewun olo Moab, tuntang iä hamauh dengan radjan olo Moab: Soho indu apangku melai: dengan keton, sampai aku katawan gawin Hattalla dengangku.

4. Palus iä magah äwen tä naharep baun radjan olo Moab, balalu äwen tä melai dengæ katahin Dawid melai hong tantan bukit hetä.

5. Tapi koan nabi Gad dengan Dawid: Äla ikau melai hong äka dähen toh, tapi lius, talih tanah

Juda: Maka Dawid hagoet tamä kajuat Haret. — (Masm. 63.)

6. Maka Saul mahining, olo katawan äka Dawid tuntang kara olo awang dengae; djadi Saul melai hong lungkoh marak kaja hong Rama, tuntang lundje hong lengae, tinai kara olo ajue naharep is!

7. Tä koan Saul dengan kara olo ajue, idjä maharep is: Hining keton, o olo Benjamin? angut keton anak Isai tä handak manenga tana akan keton handiai, tuntang pambulan anggor? aton is handak maugkat keton handiai mandjadi mantir huang sakojah biti, mantir huang saratus biti?

8. Krana keton handiai djari pakat malawan aku, djaton idjä hiti keton handak masuman akangkku: anakku idjä hatua: tä mahin djari hadjandja dengan anak Isai, djaton idjä biti marak keton idjä kapah atäie tagal aka, idjä maku masuman tä akangkku? krana anakku kea djari madjak djipengkut mimpa malawan aku, kilau djari andau toh.

9. Tä, maka tombali Doeg, olo Edom tä, idjä hindja olo ain Saul tä, koae: Aku djari mitä anak Isai tä mananggoh Nob, manalih Ahimelegh, anak Ahitub tä; — (Masm. 52.)

10. Is tä djari misek Jehowa akae, tuntang manenga bahata akae, tinai padang Golim, olo Pilisti tä; djari inengae akae kea.

11. Tä radja manjoho olo mangahau Ahimelegh, anak Ahitub, tuntang salepah ungkup human bapae, kakari imam awang hong Nob; maka awen tä mananggoh samandiai naharep Saul.

12. Koan Saul: Hining toh ikau,

anak Ahitub. Tombali is: Toh aku; tuangku.

13. Maka Saul hainsuh dengae: Buhea keton djari pakat malawan aku, keton dus anak Isai tä? basa ikau djari manenga topong akae, tinai padang tü, palus djari misek Jehowa akae, mangat is: Tä malawan aku, mandjadi misoh pamimpa; kilau djari andau toh.

14. Koan Ahimelegh denguh radja: Ewe marak kara olo awan idjä budjer kilau Dawid, tinai is manantah radja, tuntang malalus gawih, tuntang is hai huang human?

15. Harukah andati toh aku djari misek akae intu Jehowa? kwe äka aku kaloti? äla radja mamuat talo tä intu djipem, atawa intu idjä biti hapus ungkup human apangkku; krana djipem djaton djari katawan kara perkara toh, atawa perkara korik hai.

16. Tapi koan radja: Joh Ahimelegh, ikau indu impatäi bewai, tuntang salepah ungkup human bapam.

17. Maka koan radja dengan olo dalam, idjä mendeng hakaling is: Takan keton, patäi kara imam Jehowa tä, krana lengän awen tä kea idjä mandohop Dawid, awen djari katawan is babuhau, tapi is djaton maku masuman tä akangkku. Tapi kara olo ain radja djaton maku manusang lengae, mantakan imam Jehowa.

18. Tä koan radja dengan Doeg: Has ikau, takan imam tä? Palus Doeg, olo Edom tä, mules mantakan inam tä; is mampatäi andau tä kea hanja palu lima biti, uras olo idjä hapam klambi puku.

19. Tinai, ia mamukul Nob, lewun imam ta, hapan bapa padang, mampatai, hatua bawi, kara anak olo, kara anak awau, tinai kara sapi, kalidai, tabiri kea, hapan bapa padang.

20. Maka aton idja biti, bara kara anak Ahimelegh, Ahimelegh anak Ahitub, mahakan arepa, are Abjatar, ia ta hadari manalih Dawid.

21. Maka Abjatar masuman akan Dawid, Saul djari mampatai kara imam Jehowa.

22. Ta koan Dawid dengan Abjatar: Aadan ta kea, amon, Doeg, olo, Edom ta, aton hetu, tawangku bewai, toto ia handak masuman ta akan Saul, tapi aku kea idja mawi bukun, kesingi ta akan kara olo unguhan human bapan.

23. Kalah, melai ikau, degangku, ala mikah, idja mangatah tabasngku, ia mangatah tabasngm kea, tapi aku handak mahaga ikau huabwah.

BAGI 23.

Saul baradjur manggoang, mumpa Dawid, tapi Dawid lawut Hatalla.

1. Maka olo masuman akan Dawid, koe: Itam, olo Pilisti mamarang Kehila, ia marampas kara djurong olo hetu.

2. Ta Dawid misek intu Jehowa, koe: Aton ikau manjolo aku bagoet mamukul olo Pilisti ta? Koan Jehowa, tambah augh Dawid: Lins bewai, ikau akan mamukul olo Pilisti, sambil maliwus Kehila ta.

3. Tapi koan kara olo ain Dawid dengae: Itam, alo melai hong tanah Jnda ita mikah, mahin, hin-

dai amon ita bagoet akan Kehila, manantarang kawan perang olo Pilisti?

4. Ta, maka Dawid misek sindu tinai intu Jehowa, tuntang Jehowa, tambah augh, koe: Lins ikau, talih Kehila, aku handak manjaragh olo Pilisti ta akan penda lengam.

5. Tumon ta Dawid haiak kara olo ai, bagoet akan Kehila, palus mamarang olo Pilisti, ia manduan kara metoq, tuntang ia paham mamukul mampatai olo ta; kaloti Dawid maliwus olo Kehila ta.

6. Djadi, metoh Abjatar, anak Ahimelegh ta, hadari mananggoh Dawid hong Kehila, maka ia mimbit klambi-puku ta kea. — (2. Mos. 28, 6.)

7. Maka olo masanan akan Saul, Dawid aton hong Kehila; koan Saul; Hatalla djari mangalong ia hong lungangku, ia djari bakorong awie tamu lewu, idja bara blawang tuntang bara kantjing.

8. Palus Saul mirak kara olo ajuc omba mamarang, manalih Kehila, mengat mangapong Dawid tuntang kara olo ai.

9. Sana Dawid katawan Saul makal mawi talo papa akae, koe dengan imam Abjatar: Imbit kar-toh klambi-puku ta.

10. Maka koan Dawid: O Jehowa, Hatalla olo Israel, djipem toh djari mahining, Saul handak manalih Kehila, palus marusak lewu toh tagal aku.

11. Kilen, handak olo Kehila manjaragh aku akan lengae? toto kea Saul handak kantoh tumon pahining djipem? Joh Jehowa, Hatalla Israel, sanan ta akan djipem. Tambah Jehowa: Ia handak kantoh.

12. Limbah tä koan Dawid: Kilen olo Kehila toh, handak kea iä manjaragh aku tuntang olo ajungku akan penda lengän Saul? Tombah Jehowa: Iä handak manjaragh ikau.

13. Tä Dawid tuntang karä olo ajue, djahawen ratus biti hirah karäe, hagoet, blua bara Kehila, lius bararangai tintue. Maka amon olo masuman akan Saul, Dawid djari mahakan bara Kehila, palus iä balang hagoet.

14. Limbah tä Dawid melai hong padang benjem, intu tantan bukit idjä dähen, hong tantan bukit tä idjä hong padang Sip; maka Saul haradjur manggau iä, tapi Jehowa djaton manjaragh iä akan lengäe.

15. Maka Dawid mitä Saul hagoet mangatah tahasenge, tuntang Dawid melai hong padang Sip, hong marak kaju.

16. Tä, maka Jonatan, anak Saul tä, hagoet manalih Dawid hong parak kaju, palus mandähen iä harap Hatalla. — (18, 3.)

17. Iä hamauh dengae: *Älla mi-käh*, krana lengän apangku Saul djaton tau supa ikau, ikau kea dapit akan mandjadi radjan olo Israel; käläh tä aku pangiwam darah ikau, tinai apangku katawan tä kea. — (20, 30.)

18. Djadi, äwen duä hadjandji hong baun Jehowa; limbah tä Dawid melai marak kaju, tapi Jonatan buli humae.

19. Limbah tä maka olo Sip manaharep Saul hong Gibea, koae: Dia Dawid djari manjahokan arepe hong tanah ikäi, intu tantan bukit awang dähen, marak kaju, hong bukit Haghila, idjä hila gantaun Jesimon? — (*Masm.* 54.)

20. Toh, o radja, käläh ikau ma-

soh tumon kahandak atäim, maka iäi kea handak manjaragh iä akan lengän radja.

21. Koan Saul, tombah augh äwen: Imberkat keton intu Jehowa, basa keton djari masi aku.

22. Lius katontoh, pariksa tinai, kalulut itä kalekae, intu kwe awan paie, tinai äwe idjä djari mitä iä hetä; krana olo djari masuman akangku, iä paham kapintar gawie.

23. Tagal tä pariksa keton, sambil mangasene buabua karä äkae pudji manjahokan arepe, limbah tä haluli tinai tanggoh aku, imbit brita idjä batantu, tä aku handak hagoet mampahaiak keton; maka amon iä toto hong tanah tä, djaton tau dia aku sondau iä marak bakojojokan olo Juda tä.

24. Tä, maka olo tä hagoet, tuntang iä akan Sip helo bara Saul; maka Dawid tuntang olo ajue aton hong padang Maon, hong padang hila gantaun Jesimon.

25. Maka Saul tuntang karä olo ajue hagoet kea, tantai manggilau iä; maka olo masuman tä akan Dawid; tä iä mohon bara bukit tä, palus melai hong padang Maon. Sana Saul mahining brita tä, maka iä manggoang manuntut Dawid akan padang Maon.

26. Maka Saul tuntang karä olo ajue mahoroe saran bukit hila silae, tapi Dawid tuntang olo ajue saran bukit hila silae. Djadi Dawid mandjeleng arepe, uka mahalau baun Saul, tapi Saul tuntang karä olo ajue mangapong Dawid tuntang olo ai, handak manjingskap äwen tä.

27. Tä baaton dumah sarohan mananggoh Saul, koae: Gulogulong ikau buli, krana olo Pilisti masang tanah ita.

28. Tā maka Saul terai manggoang Dawid, palus hagoet manambang olo Pilisti. Tagal tā olo manggarā kaleka tā Selamaghleket. (*Bukit āka hapisah.*)

BAGI 24.

Dawid masi mahaga pabelom Saul huang lowang.

1. Limbah tā Dawid harikas bara hetā, sambil melai hong āka bukit awang dāhen, intu Engedi.

2. Djadi, limbah Saul djari buli manjasa olo Pilisti, maka olo masuman akae, koe: Itām, Dawid tā aton melai hong padang Engedi.

3. Tā Saul manduan telo kojan bitu olo hatuā, awang djari intihe bara marak hapus utus olo Israel; balalu iā harikas tantai manggau Dawid tuntang olo ajue hong batu-karang, āka kambing mura.

4. Maka iā sampai kandang kambing tabiri, idjä intu saran djalan hetā, hetā aton lowang; tā Saul tamā tumbange, handak manadjepan matae hetā; maka Dawid tuntang olo ai aton menter intu tapakan lowang tā. — (*Masm.142.*)

5. Tā olo ain Dawid hamauh dengae: Djetoh andau, idjä djari insanan Jehowa akam, koe: aku handak manjaragh musohm akan lengām, ika akan mawi iā tumon kabudjure intu matam. Maka Dawid lius manjelek, mangarat puting klambin Saul. — (26, 8.)

6. Limbah tā maka Dawid baburak usoke, basa iā djari mangarat puting klambin Saul.

7. Palus iā hamauh dengan olo ajue: Kālāh Jehowa māngedjau

aku dengan gawi kalotoh, sampai aku akan mawi tuangku, idjä iminjak Jehowa tā, sampai aku manusang lengängku mawi iā, krana iā idjä iminjak Jehowa.

8. Hapan augh kalotā Dawid mambalang olo ajue, mangahana iā mantakan Saul. Limbah tā Saul harikas bara lowang tā, maradjur panggoete.

9. Timbas likute tā Dawid kea hagoet, blua bara lowang tā, tuntang iā mantehau manuntut likut Saul, koe: Joh tuangku radja! Tā Saul tampaliau, palus Dawid manjontop baue akan petak, manjembah.

10. Tuntang Dawid hamauh dengan Saul: Buhen ika manarima augh olo, idjä hamauh: itām, Dawid manggau tjalaka akam?

11. Toto, andau toh kea matam djari mitā, Jehowa djari mandjuluk ika akan lengängku hong lowang hetā, tinai olo manjoho aku mampatāi ika, tapi lengängku djari manjanjang ika, krana koangku: aku djaton handak manusang lengängku mawi tuangku, krana iā idjä iminjak Jehowa.

12. Itām, o apang, itām bewāi puting klambim intu lengängku: krana metoh aku mangarat puting klambim tā, maka aku djaton maku mampatāi ika; itām, kasenam bewāi, djaton talo sala, talo kalangkah huang lengängku, aku djaton djari badosa dengam, tinai ika magon manggoang aku, handak manganan tahasengku.

13. Kālāh Jehowa mamutus perakaran koā, Jehowa karāh mamalāh akangku mawi ika, tapi lengān ajungku djaton akan mawi ika.

14. Tumon sewut olo djaman horan: bara olo parajap puna lem-

but karajape. Tapi lengängku djaton akan mawi ikau.

15. Likut äwe djari inggoangm, joh radjan Israel? likut äwe djari injasahm? aso idjä matäi, idjä kongän guti!

16. Tapi Jehowa puna Hakim, iä karäh mamatut perkarän koä, iä karäh manangkilik ita, iä karäh namutus perkarängku, palus malapas aku bara lengäm.

17. Djadi, amon Dawid djari terai manutor karä aughe tä akan Saul, maka tombah Saul: Djaton djeta aughm, o anakku Dawid? Palus Saul mambo aughe, manangis.

18. Maka iä hamauh dengan Dawid: Ikau toto tetek bara aku; krana ikau djari mamaläh kahalap akängku, tapi aku djari mamaläh kapapa akam.

19. Andau toh ikau djari mangarinah kahalapm akängku; krana Jehowa djari mangurong aku huang lengäm, tapi ikau djaton djari mampatäi aku.

20. Pudji kea, amon olo supa nusohe, maku manjoho iä hagoet buabua? käläh Jehowa mamaläh akam tagal kahalapm, idjä djari iawim akängku andau toh.

21. Maka toh, itäm, tawangku, ikau toto karäh mandjadi radja, karadjaan Israel karäh indähen hong lengäm.

22. Toh, awi ikau sumpah dengängku intu Jehowa, äla ikau mampalomos panakangku awang harian bara aku, äla manganan arängku bara ungkup human apängku.

23. Maka Dawid sumpah dengan Saul, palus Saul buli humae, tapi Dawid dengan olo ajue hagoet mandai äka dähen intu bukit.

BAGI 25.

Samuel matäi. Gawin Dawid dengan Nabal äwen hasawä Abigail.

1. Limbah tä Samuel matäi; tä hapus utus olo Israel hapumpong manatum iä, sambil mangubur iä intu äka humae hong Rama. Maka Dawid hagoet, iä mindah akan padang Paran.

2. Maka aton olo hetä hong Maon, idjä basatiar intu Karmel; olo tä paham tatau, karä tabirie telo kojan, tuntang sakojan kambingge; iä tä mangunting tabirie hong Karmel.

3. Aran olo tä Nabal, aran sawae Abigail; olo bawi tä budjur basara, bahalap ampie, tapi banae tä tulas papa gawie, iä kilau olo aso.

4. Amon Dawid hong padang tä, iä mahining, Nabal tä mangunting bulun tabirie;

5. Tä Dawid manjoho sapulu biti olo tabela, tuntang Dawid mametäh olo tabela tä, koe: Lius keton tamä Karmel; amon keton manjupa Nabal, awi manabi iä hapan arängku;

6. Sambil hamauh dengae: tabi ikau, selamat akam, selamat akan hapus ungkup humam, tuntang akan karä talo handiai awang aim.

7. Maka toh aku djari mahining ikau mangunting tabirim: toh maka karä saktikm djari melai hindjä ikäi, ikäi djaton djari mampä iä, djaton talo enen djari nihau bara iä katahin iä djari melai hong Karmel.

8. Isek olo ajum bewäi, iä karäh masuman tä akam; tagal tä soho olo tabela toh mandino asi intu matam, krana ikäi djari ma-

nalih huang andau bahalap, andau karamim; käläh tênga akan djipem tuntang akan anakm Dawid talo tumon panjondau lengäm.

9. Maka olo tabela, idjä injoho Dawid, sampai, palus hamauh dengan Nabal hapan aran Dawid tumon karä augh tä nah, hapus tä olo tä, palus suni.

10. Maka koan Nabal, tombah augh olo ain Dawid tä: Æwe Dawid, äwe anak Isai tä? toto karä djipen, idjä babuhau bara tempoe, djaladjalan arä toh.

11. Aton aku indu manduan tepongku, danumku, tuntang meto idjä impatäiku akan olo pangunting ajungku, palus manenga tä akan olo idjä djaton aku katawan rintinge?

12. Tä, maka olo tabela ain Dawid mules akan djalan ajue, hagoet buli, tuntang sana iä sampai, iä masanan akæe karä augh tä.

13. Maka koan Dawid dengan olo ajue: Has, genep bitin keton sama manangking padang aiai. Maka genep biti äwen tä manangking padang aiai, tinai Dawid kea manangking padange. Balalu olo tä hagoet, manuntut likut Dawid, äpat ratus biti hirah karæe, tinai duä ratus melai manonggo karä ramo.

14. Tapi idjä biti anakoloh Nabal masuman akan Abigail, sawan Nabal tä, koæe: Itäm, Dawid djari manjoho sarohan bara padang, uka manabi tuan ikäi, tapi iä djari ngatjitjis olo tä.

15. Tinai olo tä paham bahalap dengan ikäi, djaton haliai iä djari mamapa ikäi, ikäi djaton djari nihau talo enen katahin ikäi hindjä dengan olo tä, kahum ikäi hong padang.

16. Katahin ikäi djari ompat iä, kahum ikäi manonggo kambing tabiri hetä, maka handau hamalem äwen djari manalawang ikäi.

17. Toh ingat, narai patut iawim, krana toto tjalaka djari tap akan tuan ikäi tuntang hapus untkup humæe, iä puna anak setan, sampai olo djaton petah mamingat iä.

18. Tä, maka Abigail mandjeleng arepe, manduan duä ratus kabawak tepong, tinai duä pingkor basuang anggor, tuntang limä kongan tabiri idjä djari inguae, tinai limä palundun kenta, tuntang saratus tampong rimpin anggor, tinai duä ratus kumpal korma, samandiai tä imuate hundjun kalidai.

19. Palus iä manjoho anakoloh: Tandjong keton helo baungku, aku palus manuntut likut keton. Maka iä djaton masuman tä akan banæe Nabal.

20. Djadi, metoh iä mondok hundjun kalidai, hagoet mohon djalan basilim, itä! tä Dawid dengan karä olo ajue aton dumah, djadi äwen hasupa hetä.

21. Maka Dawid djari hamauh: Käläh bewäi, haiang kea aku djari mahaga talo handiai awang ain olo tä huang padang, sampai iä djaton rugi talo enen bara karä talo ajue; maka toh iä mamaläh papa takirin kahalap.

22. Naugeh Hatalla mamberkat musoh Dawid, djaka aku manisa idjä biti bara karä hatuän olo tä sampai djewu.

23. Sana Abigail mitä Dawid, maka iä mandjeleng arepe sewu bara kalidai, tuntang mahingkep naharep baun Dawid, palus sontop akan petak.

24. Limbah tä iä manjembah paie, koae: Joh tuangku, aku bewäi handak mananggong kasala tä, soho djipem toh masanan intu pindingm, hining augh djipem.

25. Äla tuangku manduan atäi tagal Nabal, olo tulas tä, krana tumon arae kalotä kea dasare, puna Nabal (*kagila*) arae, toto kapaleng kea leket hong iä, maka aku djipem toh djaton djari mitä olo tabela ain tuangku, idjä saroham.

26. Toh, o tuangku, belum Jehowa, belum hambaruam! Jehowa kea idjä djari mangahana ikau manalih manusuh daha, kilau djaka lengäm kea akan mandohop ikau. Käläh karä musohm akan mandjadi kilau Nabal kea, tuntang olo handiai idjä radjin mamapa tuangku.

27. Maka toh, djetoh berkat idjä djari injampai djipem akan tuangku, mangat djetoh inenga akan olo tabela, idjä manuntut pain tuangku.

28. Ampun kasala tä akan djipem, krana toto Jehowa karäh mandähen ungkup human tuangku, basa tuangku malalus karä parang Jehowa, tjalaka djaton tarasondau huang katahin pabelom ajum.

29. Amon olo mendeng, handak manggoang ikau, manganan tahasengm, maka tahaseng tuangku karäh ihandjäan dengan bohohol tahaseng äwen idjä belum hong Jehowa, tapi tahaseng karä musohm karähina hong totok sanggoh lundju.

30. Maka dapit, amon Jehowa malalus akan tuangku karä talo bahalap tä, awang djari insumae akam, amon iä manjoho ikau mandjadi radjan olo Israel:

31. Tä, maka djaton akan kabuhit atäim, djaton akan kakentong huangm ikau djari manusuh daha

djaton bara buku, haiak tuangku kabuate djari mandohop arepe; amon Jehowa malalus kahalape dengan tuangku, tä ikau karäh manahiu djipem toh kea.

32. Tä koan Dawid dengan Abigail: Horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä djari manjoho ikau manjupa aku andau toh.

33. Imberkat tirokm, imberkat ikau, idjä intu andau toh djari mamalang aku manalih manusuh daha, tuntang mandohop arepku hapau lengängku kabuatku.

34. Krana toto, belum Jehowa, Hatallan Israel, idjä djari mangahana aku mawi talo papa, djaka ikau djaton badjeleng manjupa aku. toto sampai haiak talo sawah djewu idjä biti mahin dia djari batisa bara karä hatuän olo ain Nabal tä.

35. Tä, maka Dawid manarima talo awang iagahe tä bara lengäe, sambil hamaui dengae: Lius, huli humam sanasanang bewäi; itäm, aku djari manarima aughm, tuntang manampajah baum.

36. Maka amon Abigail sampai Nabal, iä tä djari manatap panginan huang humae kilau panginan radja, tuntang atäi Nabal ramirami, tinai iä paham babusau; tagal tä iä djaton masanan akae perkara tä, alo korik alo hai, sampai handjewu.

37. Djadi, andau tinai, amon Nahal ngalunen angate, kabusaue terai, palus sawae masanan akae perkara tä; maka hetang atäie intu huange palus mamatu.

38. Maka habelat sapulu andau hirah Jehowa hararepan iä sampai iä matäi.

39. Amon Dawid mahining Nabal djari matäi, maka koae: Horumat akan Jehowa, idjä djari ma-

malah kahawängku intu Nabal, idjä djari mambalang djipäe bara talo papa; Jehowa djari malian kadhakan Nabal tä akan takoloke. Palus Dawid manjoho sarohan hakotak dengan Abigail, tantai manduan iä akan sawae.

40. Maka amon olo ain Dawid djari sampai Abigail hong Karmel, olo tä hamauh dengae, koae: Dawid djari manjoho ikäi mananggoh ikau, mangat manduan ikau indu sawae.

41. Tä, maka iä mendeng, son-top akan petak, sambil hamauh: Itä, djipen keton pahias indu ajang, mangat mamenjau pain karä djipen tuängku.

42. Maka Abigail mandjeleng arepe, palus harikas mukong kalidai, tuntang limä biti djipen bawi tabela ompat iä; maka iä hagoet omba sarohan Dawid, palus mandjadi indu sawae.

43. Tinai Dawid manduan Ahinoam, idjä bara Jisreel; äwen duä tä indu sawae.

44. Krana Saul djari manenga Mighal, anake idjä bawi, sawan Dawid tä, akan Palti, anak Lais, idjä bara Galim tä. — (18,27.—2.Sam.3,15.)

BAGI 26.

Dawid manduan lundjun Saul tuntang sangkire.

1. Limbah tä maka dumah olo Sip mananggoh Saul hong Gibeä, koae: Dia Dawid djari manjahokan arepe hong lungkoh Haghila, tandipah Jesimon? — (23,19.)

2. Tä, maka Saul harikas, masoh akan padang Sip, maka aton

ompat iä telo kojan biti olo hatuä, awang djari intihe bara marak olo Israel, uka manggau Dawid hong padang Sip.

3. Maka Saul bapodok hundjun lungkoh Haghila, idjä tandipah Jesimon, darah djalan hetä; tapi Dawid melai hong padang; iä mitä Saul manggoang iä akan padang.

4. Krana Dawid djari manjoho olo mangalati, awi tä iä katawan, Saul toto aton dumah.

5. Tä Dawid hagoet, manjampai darah kaleka Saul bapodok. Maka Dawid manampajah äka Saul bapodok, tuntang Abner, anak Ner tä, kapala parang ajue; Saul tä hong bentok pilan kareta, tinai olo arä hakaliling iä.

6. Tä Dawid hamauh dengan Ahimelegh, olo Het, tuntang Abisai, anak Seruja, paharin Joab, koae: Äwe petah hagoet dengängku mananggoh Saul hong äka kawan parang tä? Tombah Abisai: Jaku toh handak omba ikau.

7. Tä Dawid äwen duä Abisai mananggoh kawan parang tä hamalem, maka itä! Saul batiroh hapilan kareta hakaliling, lundjue mendeng hong petak tambuan takoloke, maka Abner dengan olo arä barampar menter hakaliling iä.

8. Maka koan Abisai dengan Dawid: Andau toh Hatalla djari mangalong musohm penda lengäm; toh soho aku mamuno iä hapan lundju lasak petak, sampai tindas sindä. — (24,5.)

9. Tapi koan Dawid dengan Abisai: Äla ikau marusak iä; äwe tau manusang lengäe mawi idjä iminjak Jehowa tä, tuntang djaton buah hukum?

10. Tinai koan Dawid: Belom Jehowa! djaka dia Jehowa mam-

patäi iä, atawa tikas umure akan matäi, atawa iä hagoet mamarang sampai nihau:

11. Käläh Jehowa akan mangedjau aku dengan gawi kalotä, suro aku manusang lengängku mawi idjä iminjak Jehowa tä; tapi duan lundjue tä bewäi bara tambuan takoloke, tuntut sangkire hapae mihop, palus koä handak buli bewäi.

12. Kalotä Dawid manduan lundju tuntang sangkir bara tambuan takolok Saul, palus äwen duä tä hagoet; maka dialo idjä biti mahin dia katawan tuntang mitä iä, tinai djaton idjä biti mahin tangkedjet batiroh, krana tiroh tudjah bara Jehowa djari hadurut akan olo tä.

13. Djadi, amon Dawid djari sampai hila silan djanah tä, maka iä mendeng bara kedjau hundjun tantan bukit, sampai ombet karangkah helange dengan olo tä.

14. Tä Dawid mantehau olo arä, tuntang Abner, anak Ner tä, koe: Dia ikau maku tombah, o Abner? Tombah Abner, sambil hamauh: Æwe ikau toh, idjä petah maridu, mantehau radja?

15. Koan Dawid dengan Abner: Dia ikau hatuä? äwe kea idjä padan dengam marak lapus olo Israel? maka buhen ikau djaton djari mandjaga tuam, radja tä? krana olo idjä biti djari sampai keton, tantai marusak radja, tuam keton.

16. Djaton patut haliäi gawin keton toh, belom Jehowa! keton handiai olo idjä patut impatäi bewäi, basa keton djaton djari toto mandjaga tuam keton, idjä iminjak Jehowa tä; itäm, intu kwe lundjnn radja tuntang sangkire, idjä tambuan takoloke?

17. Maka Saul kasene augh Dawid, sambil hamauh: Dia djetoh aughm, o anakku Dawid? Tombah Dawid: Joh, jaku, o tuangku radja.

18. Tinai koe: Tagalen tuangku manggoang likut djipem kalotoh? atawa narai djari iawiku, narai karhakaë huang lengängku?

19. Toh käläh tuangku radja mahining augh djipem: djaka Jehowa manantiring ikau mawi aku, käläh talo parapah iluput; tapi djaka djetä awi olon, tarasapa iä intu baun Jehowa, basu iä andau toh manolak aku bara tanah äka utus Jehowa, sambil hamauh: dari ikau, sembal hatalla beken.

20. Tapi toh, dahangku djaton indu lawo akan petak kedjau bara baun Jehowa; krana radjan olo Israel djari hagoet, manggau idjä kongan guti, kilau hamburong sakan hong bukit.

21. Tä koan Saul: Aku djari badosa, buli bewäi, o anakku Dawid, krana aku djaton handak mampa ikau hindai, tagal tahasengku djari impaharam imparegam andau toh; itäm, aku djari humoug gawingku, aku toto paham sala.

22. Tombah Dawid, koe: Itäm, toh lundjun radja; käläh soho idjä biti bara karä olo ajum manalih, manduan tä.

23. Maka Jehowa karäh mamalah akan genep biti tumon kate-teke tuntang kabudjure, krana andau toh Jehowa djari mangalong ikau huang lengängku, tapi aku djaton maku manusang lengängku mawi olo idjä iminjak Jehowa.

24. Maka itäm, kilau andau toh tahasengm djari impaharaku, tumon tä kea tahasengku karäh impahara Jehowa, iä karäh malapas

aku bara karä kadjakä tuntang bahaja.

25. Maka koan Saul dengan Dawid: Imberkat ikau, o anakku Dawid, toto aughm tä, toto djeta akan mandjadi intu ikau. Limbah tä Dawid hagoet mahoroc djalae, tinai Saul buli äkae.

BAGI 27.

Dawid babangkat akan Siklag.

1. Maka koan Dawid huang atäie: Æwe katawan, dapit aku nihau kea awi lengän Saul; käläh aku mahakan arepku akan tanah olo Pilisti sasindä, mangat Saul terai harap sondau aku, palus terai manggau aku hong hapus tanah olo Israel, tumon tä aku karäh lapas bara lengäe.

2. Tä, maka Dawid haiak djahawen ratus biti idjä ompat iä hagoet, manalih Aghis, anak Maogh, radja Gat. — (21,10.)

3. Maka Dawid melai dengan Aghis hong Gat, tuntang karä olo ai, genep biti dengan untkup humae; Dawid tuntang sawae duä biti, Ahinoam bawin olo Jisreel, tuntang Abigail, idjä solake sawan Nabal, bawin olo Karmel.

4. Amon olo masuman akan Saul, Dawid djari hadari akan Gat, maka iä djaton manggau iä hindai.

5. Maka koan Dawid dengan Aghis: Amon aku iasi intu matam, käläh tenga akangku idjä bara karä lewu hong tanahm, indu äkaku melai, krana buhen djipem akan hindjä dengam, hong lewun radja?

6. Maka Aghis manenga äkae

Siklag, andau tä kea; tagal tä Siklag mandjadi aiu radja Juda palus sampai andau toh.

7. Maka Dawid melai hong tanah olo Pilisti idjä njelo äpat bulan katahie.

8. Maka Dawid haiak karä olo idjä dengae hagoet masang tauah olo Gesuri, olo Girsi, tinai olo Amalek; krana telo utus olo tä puna bara bilin mukong tanah tä, bara Sur mandas tanah Misir.

9. Maka amon Dawid masang tanah tä, idjä biti mahin dia karä olo hetä imbelome, alo bawi hatuä; tiuai iä marampas kambing tabiri, sapi, kalidai, onta, pakaian; limbah tä iä buli Aghis tinai.

10. Maka amon Aghis misek: Kangkwe ketou djari hagoet masang sindä toh? — tombah Dawid: Hila salatan Juda, salatan olo Jerameel, tinai salatan olo Keni.

11. Maka Dawid djaton mambelom idjä biti, alo bawi hatuä, uka äla iä manjampai Gat; krana koae: Belä olo tä masuman britan gawin ita, koae: kakai gawin Dawid. Maka tumou tä hadate huang karä andaue, katahin iä melai hong tanah olo Pilisti.

12. Maka Aghis harap Dawid, angate: Toto, iä djari mampabewau arepe haliai intu olo ajuc, intu Israel, tagal tä iä akan djipengku palus katatahi.

BAGI 28.

Saul manggau tirok intu olo bawi tukang dewa, manjoho iä mangahau liu Samuel.

1. Maka djadi intu katika tä kea, amon olo Pilisti mirak karä kawan parang ajue, haudak

mamarang Israel, koan Aghis dengan Dawid: Tawam bewäi, ika u haiak karä olo ajum toto akan ompat aku tamä kawan parang.

2. Maka Dawid tombah augh Aghis: Käläh, ika karäh mitä gawin rewarm. Koan Aghis dengan Dawid: Tagal tä aku handak mangkat ika indu tonggon tahasengku katatahi.

3. Maka Samuel djari matäi, hapus utus olo Israel djari manatum iä, sambil mangubur iä hong Rama, intu puna lewue. Maka Saul djari manganan bara tanahe karä olo panudjum, karä olo awang tawan pampatah dewa.

4. Maka olo Pilisti hapumpung, bapodok hong Sunem; tuntang Saul kea mirak karä olo Israel, äwen bapodok hong Gilboa.

5. Amon Saul mitä hapus kawan parang olo Pilisti, maka iä mikäh, mangkariäng angkat atäie.

6. Tä Saul misek intu Jehowa; tapi Jehowa djaton tombah augh, alo huang nupi, alo hapan Urim, alo hadjamban nabi mahin dia kea. — (2. Mos. 28, 30.)

7. Tä koan Saul dengan olo ajue: Gau akangku olo bawi, idjä bara dewa panudjum, mangat aku manalih iä, misek intu iä. Koan olo ajue dengae: Aton olo bawi hong Endor, idjä bara dewa panudjum.

8. Maka Saul malih ampie, tinai iä hapakaian beken, palus iä hagoet tuntang duä biti olo ajue, iä sampai olo bawi tä hamalem; palus iä manjoho iä: Tudjum akangku hapan dewa panudjum tä; palembut akangku olo idjä karäh injewutku akam.

9. Tä koan olo bawi tä dengae: Toto, tawam bewäi gawin Saul tä;

iä djari mampalomos karä olo panudjum, karä olo awang tawan pampatah dewa bara huang tanah toh; buhen ika toh handak mandjarat hambaruangku, uka mampatäi aku?

10. Maka Saul sumpah dengae intu Jehowa, koae: Belom Jehowa! toto ika djaton akan buah hukum tagal perkara toh.

11. Tä koan olo bawi tä: Æwe injohom aku mampalembute akam? Tombah iä: Soho Samuel lembut.

12 Sana olo bawi tä mitä Samuel, maka iä mangkariak, hai augh, palus olo bawi tä hamauh dengan Saul, koae: Buhen ika djari manandjaro aku? krana ika toh Saul.

13. Maka koan radja dengae: Æla mikäh; tapi narai idjä gitam? Tä olo hawi masanan akan Saul: Mantir hai gitangku lembut bara petak.

14. Maka koae dengae: Kilen ampie? Tombah iä: Olo bakas lembut, iä hakampoh klambi pandjang. Amon Saul kasene iä tä Samuel, maka iä sontop, mahingkep akan petak.

15. Maka koan Samuel dengan Saul: Buhen ika djari maur aku, mangahau aku lembut? Tombah Saul: Aku paham mikäh, krana olo Pilisti mamarang aku, tuntang Hatalla djari malih aku, iä djaton maku tombah aughku hindai, hadjamban nabi, huang nupi mahin dia kea; tagal tä aku djari mangahau ika, mangat ika masanan akangku, narai patut iawiku.

16. Tä koan Samuel: Buhen ika misek aku? krana Jehowa djari malih ika, mandjadi musohm.

17. Krana Jehowa djari mawi

tumon djari augh hadjamban aku, iä djari mansuwit karadjaan bara lengäm, manenga tä akan olo beken, akan Dawid. — (15,28.)

18. Basa ikau djaton djari paraba prentah Jehowa, djaton djari malalus kasangit kalaite dengan olo Amalek, tagal tä Jehowa djari malalus perkara tä intu ikau andau toh.

19. Maka haiak dengam Jehowa handak manjaragh olo Israel kea akan penda lengän olo Pilisti, djewu ikau tuntang anakm akan manuntut aku, tinai kawan parang olo Israel kea karäh injaragh Jehowa intu lengän olo Pilisti. — (31,6.)

20. Tä, palus Saul balongkang mahingkep hapus bitie akan petak, krana iä paham mikäh mahining augh Samuel tä, tinai iä paham balemo, krana idjä andau idjä malem iä djaton djari kuman.

21. Maka olo bawi tä mananggoh Saul, tuntang mitä iä sabanen ampie, tä iä hamauh dengae: Itäm, rewarm djari manarima aughm, aku djari mingkes malenjoh taha-sengku huang lokap lengängku, aku djari manarima aughm, idjä injewutm akangku.

22. Küläh ikau toh kea tarima augh rewarm, soho aku manduan tepong isut akam, palus kuman, mangat ikau brigas tinai, tau hagoet.

23. Tapi iä djaton maku, koae: Aku djaton handak kuman. Tapi olo ajue tuntang olo bawi tä kea musok hadjadjuan iä; tä maka iä manumon augh äwen; iä mendeng bara petak, mondok hundjun sasu.

24. Maka olo bawi tä aton bara anak sapi baseput intu humae, pa-

lus iä mandjeleng arepe mampatäi tä, tinai iä manduan tepong, mo-pet tä, manampa mampakasak apam idjä djaton iragi.

25. Palus iä mimbit tä akan Saul tuntang olo ajue, maka äwen kuman. Limbah tä äwen mendeng balalu hagoet alem tä kea.

BAGI 29.

Dawid injoho olo Pilisti buli, äla omba parang.

1. Maka olo Pilisti djari hapumpung karä kawan parang ajue hong Apek, tinai olo Israel bapodok darah lowang danum hong Jesreel tä.

2. Maka karä mantir olo Pilisti manalih hetä dengan baraturatus, bakojukan bitie; maka Dawid tuntang karä olo ajue omba Aghis indu tantanep äwen.

3. Tä koan karä mantir olo Pilisti: Kanduä olo Ibrani tä? Koan Aghis, tombah augh karä mantir olo Pilisti: Dia iä toh Dawid, djipen Saul, radjan olo Israel tä, idjä djari melai ompat aku labih idjä njelo toh, aku djaton djari supa kasalae enen bara andane djari kopian akangku sampai andau toh?

4. Tapi karä mantir olo Pilisti paham malait iä, sambil hamauh dengae: Soho olo tä buli, melai intu äkae idjä djari inengam akae, äla iä hagoet mamarang ompat ita, suro iä mules omba mawi ita kahum parang; krana kilen iä tau blaku ingilak tempoe tinai? djaton awie hapan takolok karä ita toh?

5. Dia iä Dawid tä, idjä manara iä olo djari manjanji, haiak

babigal, koae: Saul djari mampatäi bakojakojan, tapi Dawid djari mawi bapulupulu kojan? — (18,7.)

6. Tä Aghis mangahau Dawid, sambil hamauh dengae: Belom Jehowa! kamängku ikau budjur bewäi, ikau omba aku djetä bahalap bewäi intu matangku, krana aku djaton djari sondau kasalam enen bara andaum manalih aku sampai andau toh: tapi ikau djaton ingilak karä mantir beken tä.

7. Toh, käläh ikau buli bewäi, lius dengan kasanang, belä ikau inggarä mantir olo Pilisti papa.

8. Maka koan Dawid, tombah augh Aghis: Tapi narai kasalanguku? narai djari sondaum intu djipem, bara andau solakku manaharep baum palus andau toh, sampai aku ingahana omba, mamarang musoh tuangku, radja tä?

9. Tombah Aghis, sambil hamauh dengan Dawid: Tawangku bewäi, toto ikau ingilakku, kilau malaikat Hatalla; tapi karä mantir olo Pilisti tä djari hamauh: äla manjoho iä omba ita mamarang.

10. Toh, käläh handjewu karäh harikas, ikau tuntang karä olo ain tuan ajum, idjä djari ompat ikau; amon keton djari tatap handjewu karäh, sana talo blawa, käläh hagoet bewäi.

11. Tä haiak djadjewu haliai Dawid tuntang olo ajue manatap arepe, mangat hagoet handjewu tä kea, nakara buli tanah olo Pilisti. Tapi olo Pilisti harikas akan Jesreel.

BAGI 30.

Olo Amalek marusak marampas Siklag; Dawid manggoang iä manduan tä tinai.

1. Djadi, amon Dawid tuntang

olo ajue djari sampai Siklag, intu andau telo, maka olo Amalek bara hila salatan djari masang Siklag, tuntang djari mampalah Siklag, haiak djari manusul tä lepah lingis.

2. Maka karä olo bawi idjä hetä iä djari manampute, mimbit iä katawanan, tapi iä djaton djari mampatäi idjä biti, alo hai korik, malainkan iä djari manawan äwen tä bewäi, palus djari hagoet maradjur djalanae.

3. Maka Dawid tuntang karä olo ajue sampai lewu tä; itä! djetä djari bakähu lepah lingis, tinai karä sawac, anake hatuä bawi djari katawanan.

4. Tä, maka Dawid tuntang karä olo idjä dengae mambo aughe manangis, sampai iä hetang atäie, djaton tau manangis hindai.

5. Sawan Dawid duäduä djari katawanan kea, Ahinoam, bawin olo Jesreel tä, tuntang Abigail, idjä solake sawan Nabal, olo Karmel.

6. Maka Dawid lenjoh angkat atäie, basa aton augh olo, handak mamanting iä hapan batu, krana genep biti olo tä paham kasangkal atäie tagal anake hatuä bawi: tapi Dawid mandähen arepe hong Jehowa, Hatallae.

7. Palus Dawid hamauh dengan imam Abjatar, anak Ahimelegah tä: Djuluk akangu klambi-puko tä. Maka Abjatar magah klambi-puko tä akan Dawid. — (23,9.)

8. Tä, maka Dawid misek intu Jehowa, koae: Patut aku manggoang olo tä? tau aku akan mampalah iä? Tombah iä: Sasah iä, krana toto ikau karäh mampalah iä, sambil maliwus äwen.

9. Tä Dawid harikas haiak djahawen ratus biti tä idjä ompat iä;

amon äwen tä sampai sungäi Besor, maka belae tendä hetä.

10. Dawid tuntang äpat ratus biti haradjur manggoang, malainkan duä ratus biti tendä hetä, basa iä paham kaujuhe, sampai djaton tau dimpah sungäi Besor.

11. Maka olo tä sondau olo Misir, idjä biti, hong padang hetä, idjä imbite akan Dawid, maka iä manenga tepong akae, tuntang iä kuman, tinai iä mauenga danum indu ihope.

12. Tinai iä manenga akae idjä kabotop bua korna, tuntang duä tampong rimpin anggor, idjä kinäe; tä budjur angkat tahasenge tinai, krana iä djaton djari kuman tepong, djaton mihop danum sampai katelo, handau hamalem.

13. Limbah tä maka Dawid hamauh dengae: Baris äwe ikau? bara kwe ikau toh? Koan olo Misir tä: Aku toh olo Misir, rewar olo Amalek; tempongu djari malihi aku, basa awiku haban katelo andau bihin.

14. Karä ikäi djari dumah bara hila salatan, djari masang Keret, tinai olo Juda, tuntang tanah Kaleb, tinai ikäi djari manusul lewu Siklag.

15. Koan Dawid dengae: Maku ikau magah aku manjupa kawan olo tä? Tombah iä: Sumpah dengangu intu Hatalla, ikau djaton akan mampatäi aku, dia kea ikau handak mandjuluk aku akan lengän tempongu, tä aku handak magah ikau maujupa kawan olo tä.

16. Maka iä magah äwen; itä! karä olo tä kasaburan mananjap padang, sambil kuman, mihop, babigal, tagal kutoh karä talo rampase, idjä djari dinoe bara

tanah olo Pilisti tuntang tanah Juda.

17. Maka Dawid mamukul olo tä bara sandjasandja sampai halemäi andau tinai, dialo idjä biti äwen tau mahakan, baja äpat ratus olo tabela bewäi, iä tä hapan onta palus pararawoh.

18. Tumon tä Dawid djari mawat talo handiai, idjä djari irampas olo Amalek tä, tinai Dawid djari mawat maliwus sawae äwen duä kea.

19. Maka idjä mahin dia talo nihau, alo korik alo hai, karä anak hatuä bawi, karä talo awang djari irampase, samandiai tä dino awi Dawid tinai.

20. Tinai Dawid manduan karä tabiri sapi, olo mudjar mimbit djetä haiak hamauh: Djetoh bagin rampasan Dawid.

21. Amon Dawid djari sampai olo duä ratus tä, idjä djari paham kaujuhe, sampai djaton tau ompat Dawid, idjä djari impelaie hong sungäi Besor, maka äwen tä hagoet manambang Dawid tuntang olo awang ompat iä. Maka Dawid manggapi äwen, sambil manabi iä bahalahalap.

22. Tä, maka karä olo setan baris äwen, idjä djari omba Dawid, hamauh, koae: Basa olo tä djaton djari hagoet ompat ita, maka ita djaton handak mambagi akae talo irampas tä, idjä djari iawat ita, baja naughe genep biti olo tä manduan anak sawae, palus hagoet.

23. Tapi koan Dawid: Äla gawin keton kalotä, o pahari, dengän talo idjä djari inenga Jehowa akan ita, iä djari mahaga ita, tuntang djari mandjuluk akan lengän ita kawan asang, idjä djari dumah mantakan ita.

24. Æwe tau manarima augh keton huang perkara toh? krana kilau bagin olo, idjä djari omba mamarang, tumon tä kea patut bagin olo, idjä djari melai manonggo karä ramo; sama kea iä akan ompat buah bagi. — (4. Mos. 31,27.)

25. Maka bara andau tä palus harian djetä indu hadat tuntang kapatut hong Israel, palus sampai andau toh.

26. Maka limbah Dawid sampai Siklag, iä mampait bara karä rampasae tä akan karä bakas hamputan olo Juda, idjä sobat ajue, koae: Itä, tä berkat akan keton bara talo irampas ain musoh Jehowa tä.

27. Iä tä akan bakas olo Betel, akan bakas olo Ramot, hila salatan, akan bakas olo Jater;

28. Akan bakas olo Aroer, akan bakas olo Sipnot, akan bakas olo Estemoa;

29. Akan bakas olo Raghal, akan bakas hong karä lewun olo Jera-meel, tinai akan bakas hong karä lewun olo Keni;

30. Akan bakas olo Horma, akan bakas olo Korasan, akan bakas olo Atagh;

31. Akan bakas olo Hebron, tinai akan karä bakas intu karä kaleka, idjä hetä Dawid dengan olo ajue djari manjandahan.

BAGI 31.

Saul mampatäi arepe, limbah iä impakalah olo Pilisti.

1. **M**aka olo Pilisti mamarang olo Israel; djadi olo Israel parawah bara baun olo Pilisti, iä ba-

longkang impatäi hundjun bukit hatinggang Gilboa.

2. Maka olo Pilisti mangatah mawi Saul tuntang anake hatuä; olo Pilisti mampatäi Jonatan, Abinadab äwen telo Malghisua, anak Saul tä.

3. Maka klahi tä sasar paham hakaliling Saul, olo pamanah tä mambidik iä, iä paham indjakä awi olo pamanah tä.

4. Tä, maka koan Saul dengan ajange, idjä pananggong ganggamae: Silak padangm, sudok aku hapan djetä, belä olo kulop tä dumah mamuno aku, palus manawah aku. Tapi ajange djaton maku awi paham kikähe; tä maka Saul manduan padang, mampalawo arepe mangkarap tä. — (Hak. 9,54.)

5. Amon ajange mitä Saul djari matäi, tä iä kea mangkarap padange, palus matäi haiak dengae.

6. Tumon tä Saul matäi haiak anake hatuä äwen telo, tuntang ajange, tuntang karä olo ajue haiak matäi andau tä.

7. Sana olo Israel, idjä hila toh Jordan, mitä kawan olo Israel djari hadari, tinai Saul tuntang karä anake hatuä matäi, maka olo tä malih karä lewue, hadari; tä olo Pilisti dumah, palus melai hetä.

8. Djadi andau tinai, amon olo Pilisti mananggoh, handak marampas olo idjä impatäi tä, maka iä son-dau Saul tuntang anake hatuä halelek matäi hong bukit Gilboa.

9. Maka iä manetek takoloke, mengkak ganggamae, palus manjoho olo mimbit tä mangumbang tanah olo Pilisti hakaliling, mamparahan tä intu karä human dewac, tuntang akan olo arä handiai.

10. Tinai ganggamae ingkese hong human Astarot, tapi bukange ing-

gantonge hong kota batun lewu Betsan.

11. Maka amon olo Jabes mahining britan gawin olo Pilisti dengan hantun Saul, — (11,1.)

12. Tä karä olo hatuä awang sanggam klahi hagoet, manandjong hapus alem tä, palus manduan han-

tun Saul tuntang hantun anake bara kota batu hong Betsan, balalu buli Jabes, mamapui talo tä hetä.

13. Limbah tä iä manduan to-lange, sambil mangubur tä penda pulau kaju hong Jabes; tinai olo tä puasa kudju andau katahie.

SURAT

S A M U E L,

IDJÆ DUÆ.

BAGI 1.

I. Dawid mampatäi olo idjä masuman arepe djari mampatäi Saul. II. Iä mangarang augh tatum tagal pampatai Saul äwen duä Jonatan.

I. — 1. Djadi limbah pampatäi Saul, metoh Dawid djari buli mamukul olo Amalek, djari sampai Siklag kaduä,

2. Maka intu andau telo aton dumah idjä biti bara kawan parang ain Saul, pakaiäe djari barabit, tinai kawo hundjuu takoloke; djadi sana iä sampai Dawid, palus iä mahukup akan petak, mampahikep arepe.

3. Maka koan Dawid dengae: Bara kwe panumahm? Tombah iä: Aku djari hadari bara kawan parang olo Israel.

4. Tinai koan Dawid dengae: Kilen ampin perkara hetä? suman

akangku. Koe: Olo arä djari hadari bara äka klahi, kutoh karä äwen tä djari halelek matäi, tinai Saul dengan anake Jonatan tamput matäi kea.

5. Koan Dawid dengan olo, idjä mimbit brita tä akae: Kilen ikau katawan Saul äwen duä hanak Jonatan djari matäi?

6. Maka tombah olo idjä mimbit brita tä, koe: Kanatek aku mananggoh bukit hatinggang Gilboa, maka itä! Saul mendeng basokah lundjue, makakarä kareta tuntang olo idjä hapan hadjaran mangatah mawi iä.

7. Tä iä tampaliau, haiak iä mitä aku, maka iä mantehau aku; tombah aku: itäm, toh jaku.

8. Tä iä misek aku, koe: äwe ikau? Koangku dengae: aku olo Amalek.

9. Tä iä hamauh dengangku: etoetoh ikau, patäi aku, krana

awi himangku aku ujuh handak matai, tapi sanuno aku matai.

10. Tä aku manggapi, mampatäi iä, krana tawangku iä djaton tau belom awi himange; palus aku manduan makota bara takoloke, tuntang lasong bara lengäe, palus aku djari mimbit tä kantoh akan tuangku.

11. Tä, maka Dawid manjingkap pakaiäe marabit tä, kalotä kea karä olo awang dengae.

12. Iä manatum manangis, sambil puasa sampai käpat tagal Saul tuntang anake Jonatan, tinai tagal olo ain Jehowa, tagal utus olo Israel, krana olo tä djari balongkang matai awi padang.

13. Tinai Dawid misek olo, idjä djari mimbit brita tä akäe: Bara kwe ikau? Koäe: Aku toh anak olo Amalek, idjä namuäi marak Israel.

14. Koan Dawid dengae: Kilen? ikau djaton marawan angkatm manusang lengäm, marusak olo idjä iminjak Jehowa?

15. Maka Dawid mangahau idjä biti baris olo ajue, koäe: Has, takan iäl Palus iä tä mamukul mampatäi iä. — (4,10.)

16. Koan Dawid dengae: Daham manata takolokm kea, krana to-tokm kea djari mandawa ikau, koam: aku djari mampatäi olo idjä iminjak Jehowa.

II. — 17. Maka Dawid mangarang augh toh, manatum Saul äwen duä hanak Jonatan;

18. Palus iä manjoho madjar karange tä intu karä olo Juda; djetä tarasurat hong surat Jasar;

19. Joh äka kabungas Israel! intu äka bukit iä djari impatäi! kajah, karä olo menteng tä djari balongkang!

20. Äla mambrita talo toli hong Gat, äla masuman tä hong lewu Askelon, belä anak bawin olo Piliisti handjak atäie, belä bawin olo kulop tä manangkadjok awie handjak rantang.

21. Joh karä bukit Gilboa, äla ambon udjan buah keton, äla tana ramon parapah tandjungan akan aton intu keton; krana hetä djari inganan talawang olo gantjang, talawang ain Saul tä, kilau ampin iä dia djari iminjak.

22. Panah Jonatan djaton pudji undur, padang Saul djaton pudji buli boang bara dahan olo awang impatäie, barä enjak karä olo gantjang.

23. Saul äwen duä Jonatan, idjä hasinta, patut ingilak kalum pambelome, huang pampatäie malin dia djari hapisah; äwen tä balias bara burong nasar, iä gantjang bara singa.

24. O keton, anak bawin olo Israel, tatum Saul, idjä makaiän mambungas keton hapan baludu tuntang pakaiän bulau, idjä manenga ramo bulau indu kabungas keton.

25. Kajah, olo menteng tä djari matai hong klahi! Jonatan djari impatäi intu äka idjä gantong.

26. Jaku paham sekä angkat atäiku tagal ikau, joh paharingku Jonatan! ikau djari paham ingilakku, sintam tä bahalap akangku bara sintan karä olo bawi.

27. Kajah, olo gantjang tä djari balongkang, karä ganggaman klahi tä djari nihau!

BAGI 2.

I. Dawid iangkat olo Juda mandjadi radjae, tapi Abner mangkat Isboset, anak Saul, mandjadi radjan hamputan olo Is-

rael awang beken. II. Olo ain Isboset alah awi olo ain Dawid.

1. — 1. Djadi, limbah bara tä Dawid misek Jehowa, koae: Atou ikau manjoho aku hagoet akan idjä kabaris lewu bara karä lewu hong tanah Juda? Tombah Jehowa: Lius bewäi. Tinai Dawid misek: Kangkwe aku patut hagoet? Tombah iä: Akan Hebron.

2. Tumon tä Dawid hagoet akan tä, tuntang sawae duäduä, Ahinoam, bawin olo Jisreel, tuntang Abigail, idjä solake sawan Nabal, olo Karmel.

3. Tinai Dawid mimbit kea karä olo idjä dengae, genep biti tuntang ungkup humae, olo tä mangkalewu hong patatai lewu Hebron.

4. Limbah tä maka olo hamputan Juda dumah, maminjak Dawid hetä mandjadi radjan karä nngkup hamputan Jnda. Maka olo masuman akan Dawid, koae: Olo Jabes hong Gilead tä djari mangubur Saul.

5. Tä Dawid manjoho sarohan manalih olo Jabes hong Gilead, masuman akae: Imberkat keton intu Jehowa, tagal kahalap gawin keton dengan tuan keton Saul, basa keton djari mangubur iä.

6. Käläh Jehowa malalus asie tuntang djangjie idjä katek dengan keton, tinai idjä aku, toto aku kea handak bahalap dengan keton, basa keton djari mawi talo toh.

7. Toh, käläh lengän keton gautjang bewäi, buah keton meneng uräh, krana tuan keton, Saul tä, djari matäi, maka karä nngkup hamputan Juda djari maminjak aku mandjadi radjae.

8. Maka Abner, anak Ner, kapala parang ain Saul tä, manduan Isboset, anak Saul, mimbit iä ha-

nimpah akan Mahanaim, — (1. Sam. 14,50.)

9. Palus mamparadja iä hong Gilead mahundjun olo Asgur, Jisreel, Epraim, Benjamin, mahundjun hapns olo Israel.

10. Maka Isboset, anak Saul tä, äpat pulu njelo umure, metoh iä mandjadi radjan olo Israel; iä marentah duä njelo. Baja karä nngkup hamputan Juda bewäi ompat mamenda Dawid.

11. Maka katahin Dawid radja hong Hebron mahundjun hamputan olo Juda, djeta udu njelo djahawen bulan katahie.

II. — 12. Tä, maka Abner, anak Ner, hagoet dengan karä olo ain Isboset, anak Saul tä, bara Mahanaim akan Gibeon.

13. Maka Joab, anak Seruja, hagoet kea, mimbit karä olo ain Dawid; äwen hasupa darah talaga Gibeon; djadi olo tä tendä hong saran talaga hila toh, tapi äwen hong sarae hila silae.

14. Maka koan Abner dengan Joab: Käläh toh ita mintih isut olo tabela bara ita hasansila manatap arepe akan manok ita, hapanggih akan ita. Tombah Joab: Takan, djadi bewäi.

15. Tä aton lius duäwalas biti olo Benjamin, djeta akan Isboset, anak Saul; tinai duäwalas biti baris olo Dawid.

16. Maka äwen tä hasingkap takolok, pulus hasudök hapan padang, genep biti sama habidik dahapan, balalu äweu tä uras balongkang matäi haiak; tagal tä olo manggarä kaleka tä Ehelkathasurim (*akä padang batadjim*.) djeta tokep Gibeon.

17. Tä, maka palus andau tä kea mandjadi klahi paham; maka

Abner tuntang olo Israel alah hong baun olo ain Dawid.

18. Maka aton hetä telo biti anak hatuä ain Seruja, iä tä Joab, Abisai tuntang Asahel; Asahel tä balias paie, kilau krahou hong padang.

19. Maka Asahel manjasah likut Abner, iä djaton mahiwang akan sambil gantau bara likut Abner.

20. Tä Abner tampaliau, sambil hamauh: Ikau toh Asahel? Tombah iä: Joh, aku.

21. Maka koan Abner dengae: Ules arepm bara aku barangai sambil gantau, singkap akam idjä biti bara karä olo tabela tä, duan pakaiäe akam. Tapi Asahel djaton maku terai mawi iä.

22. Tä Abner hamauh dengan Asahel tinai: Indah bara likutku; tagal en aku akan mampalokang ikau matäi akan petak? kilen aku tau manggatang baungku limbah tä tinai, manjupa paharim Joab?

23. Tapi iä djaton maku terai mawi iä, tä tepa Abner tempä iä hapan lawin tantahan lundjue, bara knaie lasak silae, balalu iä balongkang tindas matäi hong äkae tä kea. Djadi, karä olo awang sampai äka Asahel djari matäi, tendä hetä.

24. Maka Joab äwen duä Abisai manggoang Abner; djadi, amon matanandau lius belep, maka iä sampai lungkoh Ama, idjä tandipah Giagh, intu djalan akan padang Gibeon.

25. Maka olo Benjamin haleleng intu Abner, mambulat arepe tinai, iä mendeng intu hunjok lungkol.

26. Tä Abner mantehau Joab, sambil hamauh: Aton padang akan mandoi bewäi sampai katatahi? djaton ikau tahu, mikah tepa per-

kara toh bapait akam? kilen katabie hindai ikau djaton maku manjoho olo ajum buli, terai mawi paharie?

27. Tombah Joab: Belom Jehowa! djaka ikau djaton djari manantiring ikäi, bara handjewu ndau kea olo arä toh djari imbitku, mangat genep biti terai manjasah paharie.

28. Tä, maka Joab mampahiau sarunai, palus karä olo ajue tendä, terai manjasah Israel, djaton klahi tinai.

29. Maka Abner tuntang olo ajue hapus alem tä hagoet mahoroe padang, palus dimpah Jordan, tinai iä mahoroe hapus Bitron, palus iä sampai Mahanaim.

30. Tinai Joab kea buli, terai manjasah Abner, palus iä mamumpung salepah djalahae; maka djalahan Dawid tä nihau baja djalatiennwalas biti bewäi tinai Asahel.

31. Tapi olo ain Dawid djari mampatäi bara baris olo Benjamin, bara baris olo ain Abner, telo ratus djahawen pulu biti.

32. Djadi, äwen manggatang hantun Asahel, mangubur iä huang kubur bapae, idjä hong Betlehem. Maka Joab tuntang karä djalahae hagoet hapus alem tä, djadi haiak talo blawa iä sampai Hebron.

BAGI 3.

I. Abner handak omba mamenda Dawid.

II. Tä impatäi Joab.

I. — 1. Maka mandjadi klahi tahi ungkup human Saul dengan ungkup human Dawid. Dawid djaladjalan kwasa, tapi äwen ungkup Saul sasar rungkok.

2. Maka arä anak hatuä inakan akan Dawid hong Hebron; anake idjä bakas tä Amnon, idjä inakan Ahinoam, bawin olo Jisreel.

3. Idjä duä Kileab, idjä inakan Abigail, idjä solake sawan Nabal, olo Karmel tä. Idjä telo Absalom, idjä inakan Maagha, anak Kalmai, radja Gesur.

4. Idjä äpat Adonia, anak Hagit; idjä limä Sepatia, anak Abital;

5. Idjä djahawen Jitram, idjä inakan Eglä, sawan Dawid; iä tä idjä inakan akan Dawid hong Hebron.

6. Djadi, metoh klahi untkup human Saul dengan untkup human Dawid, maka Abner mangapala arepe huang human Saul.

7. Maka liau Saul tä bihin aton gundike, idjä bagarä Rispa, anak Aja. Maka koan Isboset mawi Abner: Buhen ikau hindjä dengan gundik liau apangku?

8. Tä hasap kalait Abner tagal augh Isboset tä, palus iä hamauh: Aso aku gitam, aku toh idjä malawan olo Juda, masi untkup human liau bapam Saul, tuntang karä paharie, karä sobate andau toh, sampai djaton manjaragh ikau akan lengän Dawid? tinai andau toh ikau handak mamuat kasalan intu aku tagal olo bawi?

9. Kalotä kakai gawin Hatalla dengan Abner, toto, tumon Jehowa djari sumpah akan Dawid, kalotä kea aku handak mawie dengae,

10. Sambil mindah karadjaan bara human Saul, balalu mampendeng padadusan Dawid mahundjun olo Israel tuntang Juda, bara Dan mandas Berseba.

11. Maka iä djaton bahanji man-

djawap idjä kabawak augh Abner, basa iä mikäh iä.

12. Palus Abner manjoho sarohan mananggoh Dawid hapan arae, sambil hamauh: Ain äwe tanah toh? Tinai aughe kalotoh: Käläh hadjandji dengangku, tä maka lengängku toto akan mampahaiak ikau, mangat mules salepah olo Israel akam.

13. Maka tombah iä: Djadi; aku handak hadjandji dengam; tapi idjä perkara aku manukas akam, iä tä, ikau djaton akan manaharep baungku, djaka dia ikau djari helo magah Mighal, anak bawi ain Saul tä, amon ikau manalih handak manaharep aku.

14. Tinai Dawid manjoho sarohan manalih Isboset, anak liau Saul tä, koae: Lian sawangku Mighal, idjä djari imopohku hapan saratus isin kulop olo Pilisti. — (1.Sam.18,27;25,44.)

15. Maka Isboset manjoho olo manduan iä bara olo hatuä Paltiel, anak Lais tä.

16. Maka banae tä ompat iä, manandjong manangis manuntut iä sampai Bahurim. Tä koan Abner dengae: Terai toh, buli. Tä iä buli.

17. Maka Abner hakotak dengan karä bakas olo Israel, koae: Bara bihin djari tahi kea keton djari nahuang Dawid mandjadi radjan keton.

18. Toh awi malalus tä. Kraua Jehowa djari hamauh tahuu Dawid, koae: awi lengän rewarku Dawid aku handak maliwus djalahan olo ajungku, Israel, bara lengän olo Pilisti, tuntang bara lengän karä musohe.

19. Tumon tä kea augh Abner intu pinding olo Benjamin. Lim-

bah tä Abner hagoet kea akan Hebron, uka manutor akan pinding Dawid talo handiai, idjä budjur intu matan Israel tuntang hapus hamputan Benjamin.

20. Maka Abner dumah naharep Dawid intu Hebron, tuntang duä pulu biti haiak dengae. Maka Dawid manampa panginan akan Abner, tuntang akan karä olo idjä ompat iä.

21. Tä, maka koan Abner dengan Dawid: Aku handak lius, mamumpong hapus olo Israel akan tuangku radja, mangat olo tä manampa djandji dengam, tuntang ikau mandjadi radjae tumon kahandak atäim. Tumon tä Dawid manjoho Abner hagoet, palus iä lius sanang bewäi.

II.—22. Maka itä! Joab tuntang kawan parang ain Dawid dumah masang, mimbit kutoh talo irampase; tapi Abner djaton hindai intu äka Dawid hong Hebron, krana iä djari injoho Dawid buli, tuntang iä djari hagoet dengan kabuahe.

23. Maka amon Joab tuntang kawan parang tä, idjä dengae, djari sampai, tä olo masuman akan Joab: Abner, anak Ner, djari kantoh manjupa radja, tuntang radja djari manjoho iä buli, dengan kabuahe bewäi iä djari lius.

24. Tä, maka Joab tamä naharep radja, koae: Kilen kea gamim? Itäm, Abner djari manjupa ikau, buhen ikau djari manjoho iä buli, sampai iä lapas tinai?

25. Tawam bewäi Abner, anak Ner tä; iä djari manalih tantai manipu ikau, mangat mangasene palius panumahm, tuntang talo handiai awang iawim.

26. Maka Joab blua bara äka

Dawid, palus manjoho olo manggoang Abner, idjä mimbit iä haluli bara kali Sira; tapi Dawid djaton katawan tä.

27. Amon Abner haluli akan Hebron, maka Joab mimbit iä mahiwang bara bauntonggang lewu, kilau handak hakotak sinisik dengae; palus iä manuno iä hetä, madjok knaie sampai iä matäi; djetä tagal dahan paharie Asahel.—(2,23.)

28. Maka harian, sana Dawid mahining talo tä, koae: Aku tuntang karadjaangku palus katatahi brasih hong baun Jehowa bara dahan Abner, anak Ner tä.

29. Buah djetä manata takolok Joab tuntang hapus ungkup luman hapae palus katatahi, sampai haradjur hong ungkup Joab tä olo kinan matakau, basamagh, olo idjä basokah kaju, olo idjä matäi awi padang, tuntang olo idjä tapas talo kinae.

30. Tumon tä Joab dengan paharie Abisai djari mampatäi Abner, tagal iä djari mampatäi liu paharie Asahel hong klahi, tokep Gibeon.

31. Maka Dawid manjoho Joab tuntang karä olo awang ompat iä: Rabit pakaian keton, kepan tapih benang ganal, tatum Abner, tandjong helo bara raunge. Maka radja Dawid omba manuntut raung.

32. Djadi, metoh olo mangubur Abner hong Hebron, maka radja manggatang aughe manangis darah kubur Abner, tuntang hapus olo arä tä manangis kea.

33. Tinai radja mangarang augh tatum tagal Abner, koae: Abner djaton djari matäi kilau basat.

34. Lengäm djaton tarapasong,

paim djaton irantai hapan rantai tambaga; ikau djari balongkang kilau olo balongkang awi anak kadarhaka. Maka paham haream olo arä tä manatum iä.

35. Amon limbah tä olo manalih, magah panginan akan Dawid kahum handau, maka Dawid sumpah, koae: Kalotä kakai gawin Hatalla denganku, djaka aku kuman idjä kakiwak tepong atawa talo beken helo bara matanandau belep.

36. Amon olo arä mahining tä, maka djetä bahalap intu matae; talo handiai idjä iawi radja tä bahalap intu matan hapus olo arä.

37. Tuntang hapus utus olo arä, salepah utus Israel, kasene andau tä, toto olo mampatäi Abner, anak Ner tä, djaton hapan augh radja.

38. Tinai radja hamauh dengan karä olo ajue: Djaton keton kawatan, mantir hai, kapala toto djari matäi andau toh marak olo Israel.

39. Maka aku toh lalangena bewäi, haru aku iminjak mandjadi radja. Maka olo toh, anak Seruja tä, pahalau kwasa akanku: tapi Jehowa karäh mamalah olo darhaka tumon kadarhaka.

BAGI 4.

Isboset impatäi olo; Dawid mamalah pampatäie.

1. Maka amon anak Saul tä mahining, Abner djari matäi hong Hebron, tä lengäe tendur, tuntang olo Israel samandiai paham mikah taräwen.

2. Maka ain anak Saul tä aton duä bitu mantir parang, aran idjä Baena, idjä tinai Reghab, äwen duä tä anak Rimon olo Beerot, baris hamputan Benjamin. Krana Beerot tä itong baris Benjamin kea.

3. Maka olo Beerot tä djari hadari akan Gitaim, hetä kea iä melai namuäi sampai andau toh.

4. Maka ain Jonatan, anak Saul tä, aton anak hatuä, idjä kait paie hasansila; iä limä njelo umure, metoh britan pampatäi Saul tuntang Jonatan djari sampai bara Jisreel, maka ajang pangasohe manggatang iä, mimbit iä hadari; djadi, amon iä mandjeling arepe hadari, maka iä lawo palus batimpang; arae Mepiboset.

5. Maka anak Rimon, olo Beerot, Reghab tuntang Baena tä, hagoet, tamä human Isboset, bentok andau, kahum iä menter nadjepan matae.

6. Maka äwen tä tamä sampai bentok huma, ampiampin handak blaku gendon, palus äwen mampatäi iä manjudok knaie, balalu Reghab tuntang paharie Baena hadari mahakan.

7. Krana äwen duä tä tamä huma metoh iä hong sasuroe, intu karong äkae batiroh, palus äwen mampatäi iä, manetek manipas takoloke, palus manduan tä, balalu hagoet mahoree djalan hong padang hapus alem tä.

8. Palus äwen duä tä mimbit takolok Isboset tä akan Dawid hong Hebron, sambil hamauh dengan radja: Itäm, toh takolok Isboset, anak Saul, musohm tä, idjä mangatah tahasengm; tumon toh Jehowa djari mamalah akan

tuangku radja andau toh kea, mawi Saul intu panakae.

9. Tapi koan Dawid, tombah augh Reghab tuntang paharie Baena, anak Bimon, olo Beerot tä, sambil hamauh dengae: Belom Jehowa, idjä djari maliwus hambaruangku bara karä kadjakäe,

10. Basa olo tä, idjä masuman akangku, koae: itäm, Saul djari matai, — alo kamäaeiä mimit brita bahalap, djari injingkapku, impatäiku kea hong Siklag, alo iä harap aku manenga upah akae tagal brita tä: — (1,15.)

11. Kilen hindai olo darhaka toh, idjä djari mampatäi olo tetek intu humae hong sasuroe? Kilen toh, djaton patut aku manuntut dahae intu lengän keton, palus manganan keton bara hundjun petak?

12. Balalu Dawid manjoho olo ajue; iä tä mampatäi äwen, manetek lengäe paie, manggantong iä darah talaga hong Hebron; tapi takolok Isboset induae, iuguhure hong kubur Abner intu Hebron.

BAGI 5.

I. Hamputan olo Israel awang beken kea mangkat Dawid mandjadi radjae. Dawid babongkat akan Jerusalem. II. Iä mamukul olo Pilisti.

I. — 1. Limbah tä maka karä hamputan Israel dumah naharep Dawid hong Hebron, sambil hamauh, koae: Itäm, ikäi toh isi daham.

2. Tinai bara bihin kea, kahum Saul tä radjan ikäi, maka ikau kea djari magah matoh olo Israel. Tinai Jehowa kea djari hamauh dengam: ikau toh akan manjaka-

tik Israel, utus olo ajungku, ikau akan radjan olo tä.

3. Tumon tä karä bakas olo Israel manalih, manaharep radja hong Hebron, tuntang radja Dawid hadjandji dengan äwen hong Hebron intu baun Jehowa; limbah tä olo tä maminjak Dawid mandjadi radjan olo Israel.

4. Umur Dawid telo pulu njelo, metoh iä mandjadi radja, iä marentah äpat pulu njelo katahie.

5. Hong Hebron iä marentah olo Juda udju njelo djahawen bulan, tinai hong Jerusalem iä marentah hapus utus olo Israel tuntang Juda telo pulu telo njelo katahie.

6. Maka radja tuntang olo ajue hagoet akan Jerusalem, mamarang olo Jebusi, idjä mukong tanah tä. Olo tä hababaka Dawid, koae: Ikau djaton tau kantoh; idjä babutä tuntang batimpang tä karäh maharak ikau. Kamäae, toto Dawid djaton tau tamä hetä.

7. Tapi Dawid manamä kota Sion tä, iä tä lewun Dawid.

8. Krana koan Dawid andau tä kea: Æweäwe idjä mamukul olo Jebusi tä, manjampai tahasak danum hetä, tuntang talo batimpang babutä tä, idjä injingi atäi Dawid, iä tä indu kapala hai, mantir pamutjok. Awi tä lembut sewut olo: Æla namäan idjä babutä batimpang tä akan humam.

9. Maka Dawid melai hong kota tä; iä manggarä tä lewun Dawid; tinai Dawid mandähen tä hakaliling bara Milo, hila huange kea,

10. Maka Dawid sasar tahi sasar kwasa, krana Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, mampahaiak iä.

11. Maka Hiram, radja Tirus, manjoho sarohan mananggoh Dawid, mimbit kaju seder, tuntang tukang kaju dengan tukang batu; äwen tä mamangun human-radja akan Dawid. — (1.Kron.14,1.)

12. Tä Dawid kasene, Jehowa toto mandähen iä akan radjan olo Israel, tuntang manggatang karadjaan ajue tagal utus olo ajue, Israel tä.

13. Maka Dawid mandahang sawae gundike bara bawin olo Jerusalem, limbah iä djari mindah bara Hebron; arä anak hatuä bawi inakan akan Dawid.

14. Djetoh aran anake, awang inakan akae hong Jerusalem: Sgamua, Sgobab, Natan, Salomo;

15. Ibghar, Elisua, Nepeg, Japia;

16. Elisama, Eljada, Elipelet.

II.—17. Maka amon olo Pilisti mahining, olo djari maminjak Dawid mandjadi radjan olo Israel, tä maka karä olo Pilisti hagoet, handak maranggar Dawid. Sana Dawid mahining tä, maka iä mangota äkae.

18. Maka olo Pilisti tä dumah, bapodok hong djanah Repaim.

19. Maka Dawid misek intu Jehowa, koae: Olih aku hagoet mawi olo Pilisti? maku ikau manjaragh olo tä akan penda lengängku? Koan Jehowa, tombah augh Dawid: Lius bewäi, krana toto aku handak manjaragh olo Pilisti akan penda lengäm.

20. Tä Dawid sampai Baalperasim, palus Dawid mamukul olo tä hetä, koae: Jehowa djari marukat musohku huang baungku, kilau talo barukat awi danum. Tagal tä iä manggarä äka tä Baalperasim. (*Æka barukat.*)

21. Maka olo tä malihi karä hampatong dewae hetä, tä Dawid tuntang olo ajue manduan mimbit tä.

22. Rahian bara tä maka olo Pilisti dumah tinai, bapodok hong djanah Repaim.

23. Maka Dawid misek intu Jehowa; tombah Iä: Æla ikau hagoet palus, manantarang iä, tapi maliut iä manalih hila likute, mangat ikau mantakan iä bara äka pulau kaju beka.

24. Djadi, sana ikau mahining gotok hong tarok pulau kaju beka tä, tä gulugulong ikau mantakan iä, krana metoh tä Jehowa djari hagoet helo baum, tantai mamukul kawan parang olo Pilisti.

25. Maka Dawid mawie tumon Jehowa djari manjoho iä; iä manjasah mamukul olo Pilisti bara Geba sampai Geser.

BAGI 6.

Olo manduan patin Hatalla akan Jerusalem.

1. Limbah tä Dawid mirak olo awang kampili bara marak olo Israel, telo pulu kojan biti. — (1.Kron.13,5.)

2. Maka Dawid hagoet haiak olo handiai tä idjä dengae, baris olo Juda, uka manduan patin Jehowa, idjä äka Arae tä injembah, aran Jehowa Tuhan kawan karä talo belom, idjä mondok hetä helat Kerubim.

3. Maka olo mamuat patin Hatalla hong kareta taheta, iä manduan tä bara human Abinadab, idjä hundjun lungkoh hetä; maka Usa äwen duä Ahio, anak Abiu-

dab tä, magah kareta taheta tä. — (1.Sam.7,1.)

4. Djadi, amon iä magah tä tuntang patin Hatalla bara human Abinadab, idjä hong lungkoh, maka Ahio manandjong helo bara patin tä.

5. Maka Dawid dengan salepali utus olo Israel mampahiau karä talo usike intu baun Jehowa, idjä inampae hapan kaju goper, iä tä kujapi, biola, gandang, tinai bisakbetong tuntang raraup.

6. Amon olo tä djari sampai karaan Naghon, maka Usa mandjudju mandanan lengäe intu patin Hatalla, manjangka tä, krana sapi tanggarurus.

7. Tä hasep kasangit Jehowa dengan Usa, palus Hatalla mampatäi iä hetä tagal kalajaue, iä matäi darah patin Hatalla. — (4. Mos.4,15.)

8. Maka hambon kasinggul atäi Dawid, basa Jehowa djari mangarak Usa bara ungupe, tä iä manggarä kaleka tä Peresusa, (*karak ungupe Usa*), djetä arae sampai andau toh.

9. Maka Dawid paham mikäh Jehowa intu andau tä, sambil hamauh: Kilen patin Jehowa tä tau sampai aku?

10. Palus Dawid djaton maku manduan patin Jehowa tä akan lewun Dawid, malainkan Dawid mampatendä tä huang human Obededom, olo Gat tä.

11. Maka patin Jehowa melai hngang human Obededom, olo Gat tä, telo bulan katahie; tuntang Jehowa mamberkat Obededom dengan salepah nngkup humae.

12. Tä, maka olo masuman akan radja Dawid, koae: Jehowa djari mamberkat ungupe human Obededom, tuntang talo handiai idjä ai,

tagal patin Hatalla tä. Awi tä Dawid hagoet, manduan patin Hatalla bara human Obededom, mimbit tä akan lewun Dawid tuntang kahandjake.

13. Djadi, amon olo idjä mamiikul patin Jehowa tä mingkang djalahawen kabingkang, maka iä mampatäi sapi tuntang meto baseput, malupnt parapah.

14. Maka Dawid paham babigal hong baun Jehowa; Dawid hapakaian klambi puko benang pista.

15. Tumon tä Dawid tuntang hapus utus olo Israel mimbit patin Jehowa, dengan njanji lahap tuntang augh sarunai.

16. Djadi, metoh patin Jehowa tamä lewun Dawid, tä Mighal, anak Saul idjä bawi tä, manangkilik bara panjengok; tä, amon iä mitä radja Dawid manangkadjok, babigal hong baun Jehowa, maka iä ngabelä iä huang atäie.

17. Maka amon olo manamäian patin Jehowa, iä mampendeng tä hong kalekae, hong bentok tingkape, idjä djari inampa Dawid akae; palus Dawid maluput parapahawang ingähu hong baun Jehowa, tuntang parapah tarimakasih.

18. Amon Dawid djari terai maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih, maka iä mamberkat olo arä tä hapan aran Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom. — (1.Radja8,55.)

19. Tinai iä mambagi akan olo arä, akan hapus utus olo Israel, hatuä bawi, handjenan kabawak tepong tuntang idjä katangkal isin meto awang mangat, tinai handjenan kasa basuang anggor. Limbali tä maka hapus olo arä tä buli, genep bitu akan humae.

20. Maka amon Dawid buli, han-

dak mamberkat unguhp humae, tä Mighal, anak Saul, blua manambang Dawid, sambil hamauh: Paham horumat radjan olo Israel intu andau toh, idjä djari mengkak pakaiian kahaie intu matan karä djipen olo ajue awang bawi, mandjadi kilau olo bararangai ampie!

21. Tapi Dawid hamauh dengan Mighal: Intu baun Jehowa, idjä djari mintih aku manganan bapam tuntang hapus unguhp humae, sambil mangkat aku mandjadi radjan utus olo ain Jehowa, olo Israel tä, toto intu baun Jehowa aku handak baramirami.

22. Tinai aku handak mampahian arepku paham haream bara toh tinai, aku handak randah intu mantangu, tuntang dengan djipen bawi tä idjä koam, haiak dengan äwen tä kea aku karäh impahai.

23. Maka Mighal, anak Saul tä, djaton bara anak sampai andau pampatäie.

BAGI 7.

I. Dawid handak mamangun huma akan Hatalla; Hatalla mandjandji handak mandähen unguhp Dawid, sampai Kristus lembut bara hetä. II. Dawid manarimakasih intu Hatalla.

I. — 1. Djadi, amon radjä tetep mukong humae, tuntang Jehowa djari mampalandang iä bara karä musohe hakaliling, — (1. *Kron.* 18,1.)

2. Maka koan radja dengan nabi Natan: Itäm, aku toh melai huang huma kaju seder, tapi patin Hatalla melai penda dinding benang bewäi.

3. Koan Natan dengan radja: Käläh, lalus talo handiai awang

kahandak atäim, krana Jehowa mampahaiak ikau.

4. Maka djadi, alem tä kea augh Jehowa sampai Natan, koae:

5. Lius, suman akan rewarku Dawid: kakai augh Jehowa: aton ikau akan manampa huma akangku, indu äkaku melai?

6. Krana aku djaton djari melai huang huma, bara katika aku djari manduan olo Israel bara tanah Misir, sampai andau toh, malainkan aku djari kumbangkamba hapan tingkap benang tä.

7. Intu karä äkaku djari hagoet dengan olo Israel, aton kea aku djari manjewut idjä kabawak augh akan idjä kahamputan olo Israel, idjä djari injohoku manjakatik djalahan olo ajungku, Israel tä, hapan mametäh iä, koangku: buhen keton dia manampa huma kaju seder akangku?

8. Maka tumon toh aughm dengan rewarku Dawid: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: aku djari manduan ikau bara kandang, bara kambing tabiri, nakara ikau mandjadi radjan djalahan olo ajungku, Israel tä. — (1. *Sam.* 16,12.)

9. Tuntang aku djari mampahaiak ikau hong karä djalanam, djari mampalomos karä musohm bara baum, tinai aku djari mampahai aram tumon aran olo idjä pangkahai hong kalunen toh.

10. Aku djari manatap äka akan Israel, utus olo ajungku, aku djari ngagalan iä, mangat iä tetep hong äkae, älä iä inggoet tinai kantäkantä, anak kadarhaka tä djaton akan mararat iä tinai, kilau bihin;

11. Bara andau aku djari mangkat hakim akan Israel, djalahan olo ajungku, mahin kalotä kea gawing-

ku, tapi ikau toh djari impalاندangku bara karä musohm; tinai Jehowa masuman akam, Jehowa handak mamangun ungkup huma akam.

12. Amon karä andau umur djari sukup, amon ikau batiroh matäi, ingampeleng dengan tato hiangm, tä aku handak mangkat anakm, panakan aim kea, rahian bara ikau, tuntang aku handak mandähen karadjaan ajue.

13. Iä tä karäh mamangun huma akan arangku, aku handak mandähen padadusan karadjaan ajue palus katatahi. — (1. *Radja* 5, 5. — *Masm.* 89.)

14. Aku toh akan bapae, iä akan anakku. Amon iä malangkah, aku handak mandjara iä baja ombeombet tumon hadat bapa.

15. Tapi asingku djaton akan mindah bara iä, kilau aku djari mindah tä bara Saul, idjä djari ingrangku bara baum.

16. Tapi ungkup humam tä karäh dähen, karadjaan ajum akan tetep sampai katatahi hong baungku; padadusam akan segah palus katatahi.

17. Tumon karä augh tuntang karä talo panggitaë tä, kalotä Natan masanan akan Dawid.

II. — 18. Tä radja Dawid tamä, mahingkep naharep baun Jehowa, sambil hamauh: Æwe aku toh, joh Tuhan, Jehowa, narai guna ungkup humangku, sampai ikau mangkat aku tumon toh?

19. Tinai djetä inggaräm isut, joh Tuhan, Jehowa, ikau djari hamauh kea tahu human rewarm palus akan tahi rahian dapit, djetä tahu perkaran olo tä idjä tuntang Tuhan Jehowa. — (*Matt.* 1, 23.)

20. Narai tinai augh Dawid deng-

am? krana ikau kasene rewarm, joh Tuhan Jehowa.

21. Tagal aughm, tumon khandak atäim ikau mandjadian karä talo hai tä, tuntang masuman tä akan rewarm.

22. Tagal tä, ikau kea idjä pangkahai, joh Jehowa, Hatalla, krana idjä biti mahin djaton padan dengam, djaton Hatalla baja tikas ikau bewäi, tumon karä talo pahining pinding ikäi.

23. Intu kwe olo hong hapus petak, idjä kilau djalahan olo ajum, idjä tagal iä Hatalla djari lius uka maliwus iä akae, indu utus olo ajue, nakara mingkes arae intu äwen, sampai djari malalus talo hai tuntang panaräwen akae hong tauahm, intu baun djalahan olo ajum, idjä djari iliwusm akam bara tanah Misir, bara karä olo kapid, haiak manganan karä dewan äwen? — (5. *Mos.* 4, 7.)

24. Israel, djalahan olo ajum, djari indähem akam indu utus olo ajum palus katatahi, ikau, joh Jehowa, djari mandjadi Hatallan olo tä.

25. Toh, joh Jehowa, Hatalla, käläh mandähen djandji toh, idjä djari insanam akan rewarm, tahu hapus ungkup humae, mangat iä melai katatahi; käläh lalus tä tumon aughm.

26. Tä aram akan impahai palus katatahi, tuntang olo handiai akan hamauh: Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, toto Hatallan olo Israel; maka ungkup human rewarm Dawid karäh dähen hong baum.

27. Krana ikau, joh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, toto ikau djari manantu intu pinding rewarm, sambil

hamauh: aku handak mamangun ungkup humam. Tagal tä rewarm djari supa huange, uka blaku doa intu ikau hapan augh toh.

28. Toh, joh Tuhan, Jehowa, ikau puna Hatalla, karä aughm toh toto tulus bewäi, ikau djari mandjandji kahalap toh akan rewarm.

29. Toh, käläh hapan huangm berkat ungkup human rewarm, mangat djetä tanggar sampai katatahi hong baum, krana ikau, o Tuhan, Jehowa, djari mandjandji tä, awi berkat ajum sampai katatahi ungkup human rewarm karäh imberkat.

BAGI 8.

Dawid mamukul mampalah arü baris musohe.

1. Djadi, limbah bara tä Dawid mamukul olo Pilisti, mamparungkok iä, palus Dawid manduan gandali bara lengän olo Pilisti. — (1.Kron.18,1.)

2. Tinai iä mamukul olo Moab, iä mukur olo tä hapan tali, iä manjoho olo tä menter hong petak, handuä tipeng tali tä akan indu impatäi, sindä akan imbelom. Tumon tä olo Moab mamenda Dawid, manahor asil akae.

3. Tinai Dawid mamukul Hadadeser anak Reghob, radja Soba, amon iä hagoet akan batangdanum Prat, handak halalian kwasae tinai.

4. Dawid manawan ai sakojan kareta, tinai udju ratus olo idjä hapan hadjaran, tuntang duä pulu kojan biti olo parang; maka Dawid manimpang karä hadjaran kareta, manisa saratus kareta bewäi. — (Jos.11,9.)

5. Maka olo Aram bara Damas-kus dumah, handak mawat Hadadeser, radja Soba tä; tapi Dawid mamukul mampatäi duä pulu duä kojan biti baris olo Aram tä.

6. Palus Dawid mingkes kawau parang manonggo Damäskus, idjä ain olo Aram tä; limbah tä olo Aram manempo Dawid, manahor asil akae. Maka Jehowa mangang-gulo Dawid huang karä äka panggoete.

7. Maka Dawid manduan tala-wang bulau tä, awang djari hapan olo ain Hadadeser, mimit tä akan Jerusalem.

8. Tinai radja Dawid manduan kutoh tambaga bara Betagh tuntang Berotai, lewun Hadadeser tä.

9. Amon Toi, radja Hamat, mahining Dawid djari mamukul hapus kawan parang ain Hadadeser tä,

10. Maka Toi manjoho anake Joram mananggoh Dawid, mangat manabi manberkat iä, tagal iä djari mamarang mamukul Hadadeser; krana Hadadeser haradjur djari mamarang Toi; anake tä mimit ramo bulau, salaka, tambaga.

11. Maka samandiai tä Dawid mambarise, mamprasihe akan Jehowa, tuntang karä salaka bulau, awang djari imprasihe, idjä induae bara karä olo kapir, awang djari impakalahe;

12. Bara olo Aram, bara olo Moab, bara olo Amon, bara olo Pilisti, bara olo Amalek, tinai talo irampas bara Hadadeser, anak Reghob, radja Soba tä.

13. Tinai Dawid hai arae, limbah bara iä buli mamukul olo Aram, awie mampatäi hanjawalas kojan biti musohe hong padang ujah. — (Masm. 60.)

14. Hapus tanah Edom Dawid mingkes kawan parang, idjä manonggo tanah, djadi olo Edom samandiai manempo Dawid. Maka Jehowa manganggulo Dawid hong karä äka panggoete.

15. Tumon tä Dawid marentah hapus utus olo Israel; tuntang Dawid mandjadian kabudjur katek akan karä olo ajue.

16. Joab, anak Seruja, mangapala karä kawan parang; Josapat, anak Aghilud, indu mangkubumi.

17. Sadok, anak Ahitub, äwen duä Ahimelegh, anak Abjatar, indu imam; Seraja indu sukataris.

18. Benaja, anak Jojada, indu kapalan olo dalam; maka karä anak Dawid uras pangeran.

BAGI 9.

Dawid masi Mepiboset, anak Jonatan tä.

1. Maka koan Dawid: Aton kea tisae hindai idjä biti olo ungkup human Saul, mangat aku masi iä tagal Jonatan? — (1.Sam. 20,15.)

2. Maka aton djipen ungkup human Saul, idjä Siba arae; djetä ingahau olo manaharep Dawid. Maka radja misek iä: Ikau toh Siba? Tombah iä: Joh, jaku rewarm.

3. Maka koan radja: Djaton hindai olo ungkup Saul, mangat aku malalus asin Hatalla intu iä? Koan Siba, tombah augh radja: Aton kea hindai anak Jonatan, idjä hatuä, idjä batimpang paie duä-duä.

4. Maka koan radja dengae: Hong kwe iä tä? Koan Siba deng-

an radja: Iä intu human Maghir, anak Amiel, hong Lodebar.

5. Tä, maka radja Dawid manjoho olo manduan iä bara human Maghir, anak Amiel, intu Lodebar.

6. Maka sana Mepiboset, anak Jonatan, äson Saul, manaharep Dawid, iä balalu mahingkep intu haue, manjontop arepe. Koan Dawid: O Mepiboset. Tombah iä: Toh aku, rewarm.

7. Maka Dawid hamauh dengae: Äla ikau mikäh, krana toto, aku handak masi ikau tagal liu bapam Jonatan; aku handak malian akam karä tanan buäm Saul, tinai ikau haradjur akan omba kuman hong medjangku.

8. Tä maka iä sontop, haiak tombah: Äwe kea rewarm, sampai ikau mules manampajah hantun aso, idjä tumon tä rewarm toh?

9. Maka radja mangahau Siba, djipen Saul tä, sambil hamauh dengae: Karä talo handiai idjä bihin ain liu Saul, tuntang ain hapus ungkup humae aku djari mangengae akan anak tempom.

10. Tagal tä ikau tuntang anakm hatuä, tinai karä djipen rewarm patut malan tanae akae, manggetem tä akae, mangat anak tempom tä aton bara talo kinan; maka Mepiboset, anak tempom tä, haradjur akan omba kuman hong medjangku. Maka Siba aton bara anak hatuä limäwalas biti, tinai karä reware duä pulu biti.

11. Maka koan Siba dengan radja: Tumon talo handiai, awang sohon radja, kalotä rewarm toh karäh malalus tä kea. Maka Mepiboset omba kuman hong medfae, kilau karä anak radja tä kea.

12. Mepiboset aton bara anak ha-

tuä tabela, arae Migha; maka karä olo untkup hnman Siba mandjadi indu rewar Mepiboset.

13. Tumon tä Mepiboset melai hong Jerusalem, basa iä haradjur akan omba kuman hong medjan radja; maka iä batimpang paie duäduä.

BAGI 10.

- I. Olo Amon balalea sarohan Dawid.
II. Iä imarang, ihukum Dawid.
-

I.—1. Djadi, rahian bara tä radjan olo Amon matäi, anake Hanun mandjadi radja manganti iä. — (1.Kron.19,1.)

2. Tä koan Dawid: Aku handak bahalap dengan Hannn, anak Nahas, kilau liau bapae djari bahalap denganku. Tagal tä Dawid manjoho sarohan, mangat awi sarohae tä iä mampong iä tagal bapae. Djadi, sarohan Dawid tä tamä tanah olo Amon.

3. Tä koan karä mantir olo Amon dengan tuan ajne, Hanun tä: Angatm toto Dawid mahorumat liau bapam, basa iä djari manjoho olo pamampong manalih ikau? Dia Dawid djari manjoho sarohae manalih ikau, nakara äwen mariksa, mangalati lewu toh, uka marusak tä djeha?

4. Tä Hanun manduan sarohan Dawid, sambil manjukur djanggung garumbinge lepa silan baue, tinai mangarat klambie silae sampai parae, palus manjoho iä hagoet.

5. Amon äwen mampait kabar tä akan Dawid, maka iä manjoho olo manambang äwen, krana olo tä paham mahamen. Djadi radja mampait augh akae: Melai keton hong Jerigho, sampai djanggung

garumbing keton pandjang tinai tumon bihin, limbah tä buli.

II.—6. Djadi, amon olo Amon mangkemä arepe djari babewau intu äaun Dawid, maka olo Amon manjoho olo mupah olo Aram baris Betreghob, tuntang olo Aram baris Soba, duä pulu kojan biti olo parang, tinai sakojan biti ain radja Maagha, tuntang duäwalas kojan biti baris olo Tob.

7. Sana David mahining tä, maka iä manjoho Joab hagoet tuntang salepah kawan olo gantjang parang.

8. Maka olo Amon hagoet mamadju kawan parang ai tandipah bauntonggang lewue Raba, tapi olo Aram bara Soba tuntang Reghob, tinai olo Tob dengan olo Maagha aton padjue kabuate hong padang.

9. Amon Joab mitä, kawan parang tä manintu iä, bara baue bara likute, maka iä mintih olo awang kampilie bara karä olo gantjang baris olo Israel, palus iä mamadju äwen manandipah olo Aram.

10. Maka tisan olo tä inengae penda lengän paharie Abisai, idjä mamadju äwen tä manandipah olo Amon.

11. Maka koae: Amon olo Aram tä abas bara aku, tä ikau akan mawat aku; tinai djaka olo Amon tä abas bara ikau, tä aku handak manalih mawat ikau.

12. Mentementeng bewäi, takan ita menteng akan utus ita, akan lewun Hatallan ita, käläh Jehowa mawie tumon kakilak matae.

13. Tä Joab manggapi, tuntang karä olo awang dengae, mantakan olo Aram; maka olo tä hadari bara baue.

14. Sana olo Amon mitä, olo Aram tä parawoh, maka iä kea hadari bara baun Abisai, tamä lewue; tä Joab buli, terai mamarang olo Amon; iä buli Jerusalem.

15. Djadi, amon olo Aram tä mangkemä arepe djari alah awi olo Israel, maka olo tä mamumpang arepe.

16. Tinai Hadadeser manjoho olo manduan olo Aram awang dipah batanganum tä, iä hapumpang intu Helam. Maka Sobak, kapala parang ain Hadadeser, idjä mangapala matoh olo tä.

17. Amon brita tä sampai Dawid, iä mirak hapus karä olo Israel, palus dimpah Jordan, nantarang Helam; maka olo Aram mamadju arepe nandipah Dawid, balulu olo hatantakan.

18. Tapi olo Aram tamburup bara baun Dawid, Dawid mamukul udju ratus kareta ain olo Aram tä, tuntang üpat pulu kojan olo idjä hapang hadjaran; iä mampatäi Sobak kea, kapala parang tä.

19. Sana karä radja tä, awang nameuda Hadadeser, mangkemä arepe djari kalah awi olo Israel, maka iä mangabuali arepe dengan olo Israel, mamenda iä. Maka olo Aram djera mawat olo Amon tä tinai.

BAGI 11.

Dawid habandong dengan Batseba, sawan Uria, tuntang manjoho bane impatäi.

1. Djadi, intu tamparan njelo taheta, metoh musim radja pudji lagoet mamarang, maka Dawid manjoho Joab tuntang karä olo ajue haiak dengae, tinai hapus kawan olo Israel, nakara iä marusak

olo Amon, mangapong Raba. Tapi Dawid melai hong Jerusalem. — (1.Kron.20,1.)

2. Maka djadi halemäi Dawid blua sasuroe, manandjong hong sapau human radja; tä maka bara hundjun sapau iä mitä olo bawi mandoi; olo bawi tä paham bahalap ampie.

3. Tä Dawid manjoho olo misek, äwe olo bawi tä. Koan olo: Dia iä tä Batseba, anak Eliam, sawan Uria, olo Het tä?

4. Tä, maka Dawid manjoho olo manduae; amon olo bawi tä djari sampai iä, maka iä hindjä dengae; limbah tä olo bawi tä mamprasih arepe bara kapalie, tuntang buli humae.

5. Maka olo bawi tä batihi; palus iä manjoho olo masuman akan Dawid, sambil hamauh: Aku toh djari batihi.

6. Tä, maka Dawid mampait petäh akan Joab: Soho Uria, olo Het tä, naharep aku. Palus Joab manjoho Uria manalih Dawid.

7. Amon Uria djari dumah naharep Dawid, maka Dawid misek ampin pabelom Joab tuntang karä olo arä; tinai ampin perkara parang tä.

8. Limbah tä Dawid hamauh dengan Uria: Käläh, buli humam bewäi, penjau paim. Djadi, amon Uria blua bara human radja, maka panginan radja imbit olo manuntut likute.

9. Tapi Uria batiroh hong bauntonggang human radja, hindjä karä olo ain tuan ajue; iä djaton buli humae.

10. Djadi, olo masuman tä akan Dawid, koae: Uria djaton djari tamä humae. Tä koan Dawid dengan Uria: Dia ikau toh harum

dumah bara djalan? buhen ikau djaton buli humam?

11. Koan Uria, tombah augh Dawid: Pati tä, tuntang olo Israel dengan olo Juda melai hong tingkap; tuangku Joab tuntang karä olo ain tuangku toh bapodok hong padang; kilen aku akan tamä lumangku, uka kuman mihop, tuntang batiroh dengan sawangku? belom Jehowa tuntang hambaruam! djaton gawingku tumon tä.

12. Maka Dawid hamauh dengan Uria: Melai hetoh andau toh hindai, djewu aku handak manjoho ikau hagoet. Tumon tä Uria melai hong Jerusalem sampai handjewu.

13. Maka Dawid mangahau iä, manjoho iä kuman mihop intu baue, tuntang mambusau iä. Limbah tä hamalem iä blua, palus menter hong äka batiroh haiak dengan karä ajang tuan ajue, tapi iä djaton tamä humae.

14. Djadi, handjewu tinai Dawid mamantik surat akan Joab, mam-pait tä intu lengän Uria.

15. Iä mamantik hong surat tä kalotoh augh: Soho Uria mendeng totok helo intu äka klahi tä paham, limbah tä undur malihi iä, mangat iä impatäi olo.

16. Djadi, limbah Joab djari mangalati lewu tä, maka iä manjoho Uria melai tandipah äka, idjä tawae arä olo idjä gantjang menteng hetä.

17. Djadi, amon olo lewu tä blua, handak mampi Joab, maka belae bara kawan olo baris ain Dawid impatäi, tuntang Uria, olo Het tä kea, matäi.

18. Tä Joab manjoho olo masu-man akan Dawid hapus horoe perkara tä.

19. Iä mametäh sarohae, koae:

Amon ikau djari lepah masuman horoe perkara parang toh akan radja,

20. Amon ampin kalait radja handak lembut, tuntang iä hamauh dengam: buhen keton manokep lewu kalotä? djaton keton katawan olo pudji mamanah bara hundjun kota batu?

21. Äwe djari mampatäi Abimelegh, anak Jerubaal? dia olo bawi djari mamanting iä hapan batu bara hundjun kota, sampai iä matäi hong Tebes? Buhen keton kalotä djari manggapi kota tä? Tä ikau akan hamauh: rewarm Uria, olo Het tä, djari matäi kea. — (*Hak.9,53.*)

22. Maka sarohan tä hagoet; iä sampai, manaharep, palus masuman talo handiai akan Dawid, idjä tagal tä Joab djari manjoho iä hagoet.

23. Maka koan sarohan tä dengan Dawid: Toto, karä olo tä djari abas bara ikäi, balalu iä mampi maroboh ikäi hong padang, tapi ikäi djari maranggar iä sampai darah bauntonggang lewue.

24. Tä olo pamanah mamanah kawan olo ajum bara hundjun kota, sampai belae olo ain radja djari matäi, rewarm Uria, olo Het tä, matäi kea.

25. Maka Dawid hamauh dengan sarohan tä: Tumon toh sumau akan Joab: äla perkara toh papa intu matam, krana padang puna pudji mawi hetoh hetä; awi mangalahi lewu tä paham haream, sampai djetä rusak; tumon tä soho iä abas atäie.

26. Amon sawan Uria mahining banae Uria djari matäi, maka iä manatum banae.

27. Amon andau tatume djari

sukup, Dawid manjoho olo manduan iä akan humae, mandjadi akan sawae; iä manak hatuä akae. Tapi talo gawin Dawid tä paham papa hong baun Jehowa.

BAGI 12.

I. Hatalla manjoho nabi Natan mam-pudji Dawid. II. Dawid manjasal; iä impun Hatalla, alo iä indjarae kea. III. Dawid manpakalah Raba.

I. — 1. **M**aka Jehowa manjoho Natan manalih Dawid. Amon iä tä tamä naharep, maka iä hamauh dengae: Aton olo duä bitu hong lewu anu, idjä tatau, idjä tä pähä belom. — (7,2.)

2. Ain olo tatau tä kutoh karä kambing, tabiri, sapi.

3. Tapi ain olo pähä belom tä baja idjä anak tabiri bawie idjä korik, idjä djari imilie tuntang imbelome sampai djetä hai; intu humae haiak dengan anake djetä omba kuman panginae, tuntang mihop bara sangkir ajue, menter batiroh intu sapangkue, djetä ihagae kilau djetä anake idjä bawi.

4. Tä, maka amon aton olo madja idjä tatau tä, iä manjang kutoh kambing tabirie tuntang sapie, djaton maku manduan mam-patäi djetä indu panginan olo idjä madja iä, malainkan iä manduan anak tabiri ain olo idjä pähä belom tä, nguan djetä akan olo idjä madja iä.

5. Tä, maka paham hasep kalait Dawid tagal olo tä, palus iä hamauh dengan Natan: Belom Jehowa, djaton tau dia olo tä impatäi, idjä djari mawi talo kalotä.

6. Tinai tabiri bawie tä patut

iä manahore lipet äpat regae, basa iä kalotä katulas gawie, djaton djari tau masi. — (2. Mos.22,1.)

7. Tä koan Natan dengan Dawid: Ikau olo tä! Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: aku djari maminjak ikau mandjadi radjan olo Israel, aku djari malapas ikau bara lengän Saul.

8. Ungkup human tuan ajum djari inengaku akam, tinai karä sawan tuan ajum intu sapangkum, toto, karä olo Israel, karä olo Jüda kea djari inengaku akam, tinai djaka djetä hindai ombet, tau bewäi aku mandahang akam tinai kalotä kakai.

9. Buhen tinai ikau djari mangabelä augh Jehowa, tuntang djari mawi talo papa kalotä intu matae? Uria, olo Het tä, djari impatäim hapan padang, tuntang sawae djari induam indu sawam, maka iä djari impatäim hapan padang olo Amon.

10. Toh, padang djaton akan balang mawi ungu kup humam sampai katatahi, basa ikau djari manawah aku, awim djari manduan sawan Uria, olo Het tä, indu sawam.

11. Kakai augh Jehowa: itäm, aku handak magah tjalaka hararepan ikau, idjä lembut bara ungu kup huma aim kea, aku handak manduan sawam bara baun, manenga tä akan kolam, iä tä karäh hindjä dengan sawam intu kata-rang matanandau toh. — (16,22.)

12. Ikau djari sala basilisilim, tapi aku handak mamalih gawim tä intu baun karä olo Israel, intu katarang matanandau.

II. — 13. Tä koan Dawid dengan Natan: Aku toto djari badosa intu Jehowa. Koan Natan dengan Dawid: Toh Jehowa djari mampun

dosam, djaton ikau akan matäi. — (Masm 51;—32.)

14. Tapi sabab gawim toh ikau djari manenga buku akan musoh Jehowa manawah Hatalla, maka anak hatuä tä, idjä djari inakan akam, akan matäi kea.

15. Limbah tä Natan buli humae. Maka Jehowa mampahaban anak tä, idjä djari inakan sawan Uria tä akan Dawid, paham kahabae.

16. Maka Dawid blaku intu Jehowa akan anake tä, iä puasa, tuntang tamä karonge, mahingkep intu lasäh hapus alem tä.

17. Tä karä mantir olo dalam mananggoh iä, handak manduan iä bara lasäh, tapi iä djaton maku, djaton iä omba kuman dengae.

18. Djadi, intu andau udju anake tä matäi; maka olo dalam ain Dawid djaton bahanji masanau akae anake tä djari matäi, krana koan olo tä: Kahum anake belom ita djari hamauh dengae, tapi iä djaton maku manarima augh ita, kilen tinai ita tau masuman akae anake tä djari matäi? mikäh iä marusak arepe haream.

19. Maka Dawid mitä olo ajue habisik, tumon tä iä meles anake tä djari matäi; tagal tä Dawid misek olo ajue: Djari matäi iä tä? Tombah äwen: Djari matäi.

20. Tä Dawid mendeng bara lasäh, palus mandoi, haminjak tuntang manakiri pakaiae, palus iä tamä äka Jehowa, blaku doa hetä; limbah tä iä buli humae, blaku talo kinan; maka olo mimbit akae, palus iä kuman.

21. Maka olo ajue hamauh dengae: Kilen kea ampin gawim toh? pesan anakm tä belom ikau djari puasa tuntang manangis, toh lim-

bah anakm tä djari matäi maka ikau mondok kuman.

22. Tombah iä: Pesan anaku tä belom aku djari puasa tuntang manangis, krana kamängku, äwe katawan, mikäh Hatalla handak masi aku, sampai mabelom anaku tä.

23. Tapi toh iä djari matäi; akan en aku puasa hindai? tau aku halian iä? baja aku karäh manjak iä, tapi iä djaton akan buli aku tinai.

24. Limbah tä Dawid mampong sawae, Batseba tä, palus iä tamä batiroh dengae; maka iä manak anak hatuä akae, iä manggarä arae Salomo; maka Jehowa mangilak anake tä,

25. Tuntang manjoho nabi Natan, hapan aran Jehowa, manggarä arae Jedidja. (*Idjä ingilak Hatalla.*)

III.—26. Maka Joab mamarang Raba, lewun olo Amou, iä mampakalah manamä lewun radja tä.

27. Tä Joab manjoho sarohan mananggoh Dawid, sambil hamauh: Aku djari mamarang maranggar Raba, tuntang djari manamä baris lewu idjä intu saran danum hetä.

28. Toh, käläh ikau mirak karä tisan olo parang, palus kantoh, kapong lewu toh, pakalah djetä, belä arangku inara olo, amon aku djari mampalah djetä.

29. Tä Dawid mamumpang karä olo, palus hagoet akan Raba, maranggar mampalah djetä.

30. Iä manduan makota bara takolok radjae, idjä behat sapikul bulau, tuntang bara matä batu berega, djetä ingkes olo hundjun takolok Dawid. Tinai kutoh karä talo irampas induac bara lewu tä

31. Limbah tä karä olo lewu tä impluae, impatäie hapan gargadji, pisau, kapak tuntang hapan a pui;

tumon tä gawie dengan karä lewun olo Amon. Limbah tä Dawid tuntang olo arä tä buli Jerusalem tinai.

BAGI 13.

I. Tampanan tjalaka huang ungkup human Dawid; Amnon anake hatuü tulah dengan betaué Tamar. II. Absalom mam-patäi paharie Amnon, mamalih betaué Tamar.

I. — 1. Maka ain Absalom, anak Dawid tä, aton betaué idjä bahalap ampie, arae Tamar; djadi rahan bara tä maka Amnon, idjä anak Dawid kea, mipen iä.

2. Maka hetang angkat atäi Amnon, sampai iä haban tagal betaué Tamar; krana iä tä budjang, bahali toto intu matan Amnon mawi talo enen dengae.

3. Maka aton sobat Amnon, idjä Jonadab arae, anak Simea, Simea paharin Dawid; maka Jonadab tä bakalilit.

4. Iä tä hamauh dengae: Buhén ikau djaladjalan pringkong gegenepep andau, joh anak radja, djaton ikau handak manutor tä akangku? Maka koan Amnon dengae: Aku mipen Tamar, betau Absalom, paharingku tä.

5. Maka koan Jonadab dengae: Menter hong sasurum, ampiampim haban, tä amon bapam manalih, manjengok ikau, awi ikau hamauh dengae: soho betauku, Tamar tä, mangat iä mahaga aku, tuntang nguan talo kinan intu matangku, mangat aku kuman bara lengäe.

6. Tä Amnon menter, nahadja arepe kilau haban. Djadi, amon radja dumah, manjengok iä, koan Amnon dengan radja: Käläh soho

hetauku Tamar, mangat iä nguan talo kinan akangku intu haungku, mangat aku kuman bara lengäe.

7. Maka Dawid manjoho olo mänanggoh human Tamar, masanan akae: Käläh ikau lius talih human njaham Amnon, nguan talo kinan akae.

8. Maka Tamar hagoet tanggoh human njahae Amnon; iä tä menter hong sasuroe; palus Tamar manduan bakal tepong, mopet tä, mawi apam intu bauc, balalu manjumape.

9. Tinai iä manduan rindjing, manusuh djetä intu bauc; tapi djaton iä maku kumae, palus Amnon hamauh: Soho olo handiai blua bara darahku. Palus olo handiai blua.

10. Tä koan Amnon dengan Tamar: Imbit talo kinan tä akan karong, mangat aku kuman bara lengäm. Maka Tamar manduan apam tä, idjä inatape, mimbit tä akan njahae Amnon huang karong.

11. Maka amon iä magah tä darah iä mangat iä kuman, tä iä manjingkap iä, sambil hamauh dengae: Batiroh dengangku, joh betaukn.

12. Tapi koae dengae: Æla njahangku, äla mamandong aku, gawi kalotä djaton patut intu olo Israel, äla ikau marajap kalotä. — (5.Mos. 22,21. — 3.Mos.20,17.)

13. Krana aku, kangkwe aku tau manganan kahawängku tinai? tinai ikau kilau olo parajap intu olo Israel. Käläh ikau hakotak dengan radja, krana toto iä djaton handak mangahana aku akam.

14. Tapi iä djaton maku masi aughe, tuntang basa iä abas baru iä, maka iä hadjadjuan iä, balalu hindjä dengae.

15. Limbah tä maka paham ka-

belän Amnon dengae, paham haream kabeläe dengae bara kipäe solake; palus Amnon hamauh dengäe: Has ikau, dari bewäi.

16. Maka iä tombah aughe: Nairai bukue ikau manganan aku? kapapam djetoh hai bara idjä helo tä, idjä djari iawim dengangku. Tapi iä djaton maku mahining aughe.

17. Palus iä mangahau djipäe hatuä idjä manjang iä, sambil hamauh: Harak iä tä bara aku akan ruar; huit lawang timbas likute.

18. Maka budjang bawi tä hapan badju idjä hapangowang bintike, krana badju kalotä puna karä putir, anak radja, pudji hapae katabie budjang; maka djipen tä magah iä blua, palus mahuit blawang timbas likute.

19. Tä Tamar mingkes kawo hundjun takoloke, palus marabit badju hapangowang ampin bintike idjä hapae tä, iä mamangkut takoloke, tuntang manandjong haiak mangkariak manangis.

20. Maka njahae Absalom hamauh dengae: Djari njaham, Amnon tä, hindjä dengam? käläh toh, betau, sumi bewäi, iä tä njaham, äla manduan gawie toh akan isin atäim. Kalotä Tamar melai huang human njahae Absalom, tuntang kapähän atäie.

21. Amon radja Dawid mahining perkara tä, iä paham blait.

22. Maka Absalom djaton hakotak dengan Amnon, alo papa alo bahalap; tapi Absalom basingi Amnon tagal iä djari mamandong betae Tamar.

II. — 23. Djadi, limbah duä njelo hapus, maka Absalom mangunting tabirie hong Baalhasor, idjä tokep Epraim; tä Absalom marawäi karä anak radja.

24. Tuntang Absalom manalih manaharep radja, koae: Itäm, rewarin toh mangunting tabirie; käläh radja tuntang karä olo ajum omba madja rewarin.

25. Tapi radja hamauh dengan Absalom: Äla, anak, äla ikäi handiai hagoet haiak, belä manjanjau mamparohot ikau. Maka iä musoke, tapi radja djaton maku hagoet, tapi iä mamberkat iä.

26. Tä koan Absalom: Djaka ikau dia, soho paharingku Amnon hagoet omba ikäi. Tapi radja tombah aughe: Kasen iä akan hagoet ompat ikau?

27. Tapi amon Absalom musok iä, iä manjoho Amnon tuntang karä anak radja awang beken hagoet, omba iä.

28. Tä Absalom mametäh karä djipäe, koae: Ingat buabua, amon atäi Amnon handjak awi anggor. sana aku manjoho keton mampatäi Amnon, tä keton akan mampatäi iä, äla mikäh; dia aku idjä djari manjoho keton? tatatatap, menteng bewäi.

29. Maka djipen Absalom mawi Amnon, tumon djari petäh Absalom; tä maka karä anak radja mendeng, genep biti hapan kalidai ai, balalu hadari.

30. Djadi, kahum äwen hong djalan, maka brita sampai Dawid, manutor Absalom djari mampatäi karä anak radja, sampai dialo idjä biti batisa karä äwen tä.

31. Tä radja mendeng, marabit pakaiäe, mahingkep hong petak. kalotä kea karä olo ajue, idjä darah iä, marabit pakaiäe.

32. Tapi Jonadab, anak Simea, Simea paharin Dawid, hamauli: Äla peles tuangku mikäh karä olo tabela, anak radja tä, uras

djari impatäi; baja Amnon bewäi djari matäi, krana iä djari ingatah Absalom bara andaue djari mandong betaue Tamar.

33. Tagal tä äla tuangku radja kapähä atäie tagal perkara toh, manjewut karä anak radja djari matäi; krana Amnon bewäi djari matäi.

34. Palus Absalom hadari. Maka olo djadjaga hong balai djadjaga mariaran matae nampajah, tä iä mitä arä olo dumah daridaria hatuntut, mahoroë djalan silan bukit.

35. Tä koan Jonadab dengan radja: Itäm, karä anak radja tä dumah; tumon augh rewarm nah, kalotä kea toh.

36. Djadi, amon iä terai hakotak, maka karä anak radja sampai, haiak mambo aughe manangis; radja kea tuntang karä olo ajue paham manangis.

37. Maka Absalom hadari, mananggoh Talmai, anak Amihud, radja Gesur. Maka Dawid manatum anake intu karä andau tä.

38. Tumon tä Absalom hadari mahakan akan Gesur, melai hetä telo njelo katahie.

39. Limbah tä radja Dawid terai handak manawan Absalom, krana iä djari mampong arepe tinai limbah Amnon djari matäi.

BAGI 14.

Awi akal Joab Dawid hakabuah tinai dengan Absalom.

1. Djadi, amon Joab, anak Seruja, mitä atäi radja mangingang Absalom,

2. Tä Joab manjoho olo akan Tekoa, manduan olo bawi bara

hetä idjä pintar, tuntang iä hamauh dengae: Awi manjama arepm kilau ampin olo manatum, hapakaan kilau olo manatum kea, äla maminjak arepm, nakara ampin kilau olo bawi, idjä djari tahi audau manatum olo matäi.

3. Limbah tä tamä naharep radja, sambil hamauh dengae tumon karä aughku toh. Palus iä madjar iä karä augh awang indu hapae.

4. Djadi, bawin olo Tekoa tä, limbah iä djari lawo mahingkep akan petak, manjontop arepe, maka iä hamauh dengan radja, koae: Pasi aku, o radja!

5. Tombah radja, koae: Narai katapasm? Tombah iä: Toto, aku toh balo, banangku djari matäi.

6. Maka ain rewarm toh aton duä bitu anak hatuä, äwen duä tä haklahi hong padang, djadi, basa oloe djaton idjä maba äwen, maka idjä mamukul mampatäi paharie.

7. Toh itäm, hapus ungukepe mahupi rewarm toh, sambil hamauh: djuluk iä idjä djari mampatäi paharie, mangat ikäi mampatäi iä, balah tahaseng paharie, idjä djari impatäi, marusak iä idjä akan manduan joresan tä kea. Tumon tä olo handak mamelep gutin apui kea, idjä tisac tä, djaton maku mampelai arae tuntang tisac akan liau banangku hundjun petak. — (5. Mos.19,11.)

8. Tä radja hamauh dengan olo bawi tä: Lius, buli humam, aku handak mametäh nianjoho olo mandohop ikau.

9. Maka bawin olo Tekoa tä tombah augh radja: Joh tuangku radja, naughe kasalan tä leket intu aku, tuntang intu ungkup human apangku; tapi radja tuntang padadusae akan brasih bara kasalan.

10. Koan radja: Amon olo hamauh mawi ikau, imbit iä naharep aku bewäi, tä iä djaton akan maur ikau tinai.

11. Maka koe: Käläh radja mingat Jehowa, Hatallam, mangat idjä pamaläh daha tä äla mandjadi pahalau arä, marusak bewäi, belä iä mapatäi anakku. Tä maka iä hamauh: Belom Jehowa! toto idjä krambar balaue mahin dia karäh gagar akan petak bara takolok anakm.

12. Tä koan olo bawi tä: Soho rewarm toh manjewut idjä kabawak augh tinai intu tuangku radja. Tombah iä: Sewut bewäi.

13. Koan olo bawi: Buhen tinai ikau djari mawi talo kalotä, mangapähä utus olo Hatalla? Krana awi radja djari mamutus tumon toh, iä kilau manjalan arepe, basa radja djaton maku manduan idjä djari inganae tä tinai.

14. Krana ikäi kilau matäi bewäi, mandjadi kilau danum idjä batusuh hong petak tuntang djaton inampunan tinai; maka Hatalla djaton handak manganan hamburuan olo, tapi iä manirok, belä iä palus manganan olo idjä inganan tä.

15. Toh, maka aku djari manalih tantai manutor augh toh akan radja, tuangku: djetä basa olo arä djari mampikäh aku; maka angkat rewarm toh, käläh aku hagoet hamauh dengan radja, ajaajau radja maku manumon augh reware.

16. Krana radja karäh manarima aughku kea, mangat malapas reware bara lengän olo, idjä handak manganan aku tuntang anakku bara tanah Hatalla.

17. Tinai koan rewarm, käläh augh tuangku radja mandjarian ka-

sanang, krana kilau malaikat Jehowa, tumon tä tuangku radja. mangat tau mahining talo bahalap talo papa, maka Jehowa, Hatallam, karäh mamberkat ikau.

18. Tombah radja, sambil hamauh dengan olo bawi tä: Äla milim talo bara aku, idjä handak isekku intu ikau. Koan olo bawi: Käläh, tuangku radja, isek bewäi.

19. Maka koan radja: Djaton Joab, idjä djari madjar ikau karä aughm toh? Tombah olo bawi tä, koe: Belom njamam, tuangku radja, olo djaton tau mules sambil gantau bara talo handiai, awang djari insuman radja, tuangku; krana toto rewarm Joab djari mame-tälh aku, iä djari madjar djelan rewarm karä aughku toh.

20. Mangat aku mambalik perkara toh tinai, djetä gawin rewarm Joab; tapi tuangku pintar kilau kapintar malaikat Hatalla, sampai tau mangasene talo handiai idjä hong petak.

21. Limbah tä radja hamauh dengan Joab: Itäm, sku handak mawi talo tä, lius ikau, duan Absalom, olo tabela tä.

22. Tä, maka Joab mahingkep, sontop, manarimakasih intu radja: palus Joab hamauh: Andau toh rewarm djari mangasene, aku iasi intu matan tuangku radja, basa radja djari manumon augh reware.

23. Tumon tä Joab manatap arepe, palus hagoet akan Gesur; iä mimbit Absalom buli Jerusalem.

24. Maka koan radja: Naughe iä buli humae, äla iä manaharep manampajah baungku. Tumon tä Absalom buli humac, iä djaton manjupa baun radja.

25. Maka marak hapus olo Israel dialo idjä bitu olo bakena ki-

lau Absalom; iä inara olo handiai; bara tatap paie mimes karapurue djaton kasalan ampie.

26. Amon iä manggungting balaue, maka intu lawin genep njelo iä manggungting tä, basa djetä paham babehat akae, tä djadi kabehat balaue duä ratus sekel tumon dasing radja.

27. Tinai telo anake hatuä, idjä anake bawi, idjä Tamar arae, inakan akan Absalom, iä tä olo bawi idjä bahalap ampie.

28. Kalotä Absalom melai hong Jerusalem hapus duä njelo, iä djaton manjupa baun radja.

29. Tagal tä Absalom manjoho olo mangahau Joab, mangat magah iä akan radja; tapi iä djaton maku manalih. Maka haluli tinai tingkat idjä duä iä manjoho olo mangahau iä, tapi iä djaton kea maku manalih.

30. Tä koae dengan djipäe: Itäm, pontong tanan Joab hatantepä dengan tanangku hetä, tana seora tä; lius keton, tusul tä. Balalu djipen Absalom hagoet, manusul tana tä.

31. Tä Joab hagoet, manangguh Absalom; iä tamä humae, sambil hamauh dengae: Buhen djipem djari manusul tanangku tä?

32. Koan Absalom dengan Joab: Itäm, aku djari manjoho olo mananggoh ikau, sambil mampait augh: talih aku, mangat aku manjoho ikau manaharep radja, uka hamauh: tagal en aku djari buli bara Gesur? käläh djaka aku magon hetä; soho aku toh manjupa baun radja; tapi djaka kasalangka magon aton, naughe iä mampatäi aku sasindä.

33. Maka Joab manaharep radja, masuman augh tä akae. Limbah

tä iä mangahau Absalom, palus iä tä kea manaharep radja; iä sontop baue akan petak hong baun radja, maka radja manjium Absalom.

BAGI 15.

- I. Absalom malawan manganan Dawid.
II. Radja Dawid hadari.

I.—1. Djadi, harian bara tä Absalom manjoho manatap akae kareta, hadjaran, tuntang lima pulu olo hatuä manandjong helo baue. — (1. Radja 1,5.)

2. Tinai Absalom kindjap misik haiak djadjewu, mendeng intu saran djalan hong bauntonggang lewu; djadi, genep olo idjä manalih, handak blaku basara naharep radja, ingahau Absalom, tuntang hamauh: Bara lewu kwe ikau toh? Djaka koan olo tä: Rewarm toh bara baris olo Israel, — tuntang mahoroe perkarae akae;

3. Tä koan Absalom dengae: Itäm, perkaram tä buah budjur bewäi, tapi olo helat aim djaton, radja tä djaton batokäi.

4. Tinai koan Absalom: Kajah! djaka aku iangkat olo mandjadi hakim hong tanah, mangat genep biti, idjä aton basara, palus tau mananggoh aku, mangat aku matut akae!

5. Aton kea, amon olo manggapi handak manjembah iä, tä iä manjingskap lengäe, manjium iä.

6. Tumon tä gawin Absalom dengan karä olo Israel, idjä manalih basaran radja. Tumon tä Absalom mambet mangitar atäi karä olo Israel bara radja.

7. Maka limbah äpat njelo Ab-

salom hamanh dengan radja: Soho aku hagoet, mangat malalus miatku, idjä iawiku, handak malupute akan Jehowa hong Hebron.

8. Krana rewarm djari bamiat, metoh aku melai intu Gesur hong tanah Aram, koangku: amon Jehowa halalian aku buli akan Jerusalem, tä aku handak maluput parapah akan Jehowa.

9. Koan radja dengae: Lius dengan salamet. Tä iä harikas, hagoet akan Hebron.

10. Maka Absalom djari manjoho arä sarohan tanggoh karä hamputan olo Israel, masanan akæ: Sana keton mahining augh sarunai, tä maka koan keton: Absalom mandjadi radja hong Hebron.

11. Maka duä ratus biti olo Jerusalem, idjä irawäi Absalom, omba iä, tapi äwen tä omba tuntang kabudjur atäie, krana iä djaton katawan talo enen.

12. Tinai Absalom manjoho olo manduan Aghitopel, olo Gilo, mantir basara ain Dawid tä, bara lewue, bara Gilo, metoh iä maluput parapahe. Maka pakat tä mandjadi dähen, olo arä manalih, dhangmandahang omba Absalom.

II.—13. Tä, maka aton dumah idjä biti masuman akan Dawid: Atäi karä olo Israel leket dengan Absalom.

14. Koan Dawid dengan karä olo ajue, awang dengae hong Jerusalem: Tatatatap keton, mangat ita hadari, krana hetoh ita djaton tau mahakan Absalom; gulogulong keton, mangat ita hagoet, belä iä mandjeleng arepe mandjakä ita, palus mimbit tjalaka akan ita, sambil mamukul lewu toh hapan baun padang. — (*Masm.3.*)

15. Koan karä olo ain radja,

tombah augh radja: Tumon talo handiai idjä kahandak tuan, radjan ikäi, itäm toh ikäi tjakap bewäi.

16. Palus radja hagoet tuntang salepah ungkup humae, manandjong; tapi radja mampelai sapulu gundike, manonggo humae.

17. Amon radja tuntang karä olo tä djari blua manandjong, maka iä tendä intu huma awang tapakan kedjau.

18. Maka karä olo ajue mahalau iä, tinai karä olo dalam, karä olo Gat, djahawen ratus biti karæ, idjä djari omba iä bara Gat, samandiai tä mahalau baun radja.

19. Maka radja hamauh dengan Itai, olo Gat tä: Buhen keton kea handak ompat ikäi tinai? Buli bewäi, melai dengan radja taheta; krana keton utus olo beken, buli keton äka keton bewäi.

20. Harun keton djari dumah, tau aku andau toh manduan keton omba hadari dengan ikäi? krana, aku akan hagoet barangai tintungku; buli ikau tuntang karä olo ajum; käläh berkat tuntang salamet akam.

21. Tapi Itai tombah augh radja, koæ: Belom Jehowa, tuntang tuangku radja! toto alo intu kwekwe tuangku radja melai, alo belom matai, hetä kea rewarm handak melai.

22. Tä koan Dawid dengan Itai: Amon kalotä, käläh omba, lius bewäi. Tumon tä Itai, olo Gat tä, haiak karä olo ajue, tuntang karä anake idjä dengae, mahalau radja.

23. Maka karä olo tanah tä manangis, hai aughe, metoh äwen tä dimpah; tinai radja kea dimpah sungäi Kidron, tuntang karä olo ajue, manjak djalan akan padang.

24. Maka itä! Sadok aton hetä kea, tuntang karä olo Lewi dengae, mamikul patin-djandjin Hatalla; iä mingkes patin Hatalla hetä; maka Abjatar maluput parapah sampai karä olo djari blua bara lewu, tuntang djari lepah dimpah.

25. Tä radja hamauh dengan Sadok: Lian patin Hatalla buli lewu, amon aku iasi intu matan Jehowa, toto iä karäh halalian aku, manjoho aku mitä tä tinai, tuntang akae melai.

26. Tapi djaka koae: aku djaton mangilik ikau, — toh jaku, käläh iä mawi aku tumon kakilik atäie.

27. Tinai koan radja dengan imam Sadok: Djaton ikau idjä tau mangalati? buli lewu dengan sangang, duan anak keton duäduä haiak keton, Ahimaas anakm, tuntang Jonatan, anak Abjatar tä.

28. Itä, aku handak mentai hong saran padang, sampai aton augh dumah bara keton, idjä masanan akangku.

29. Kalotä Sadok tuntang Abjatar mimbit patin Hatalla buli Jerusalem, palus äwen melai hetä.

30. Maka Dawid hagoet, mandai bukit batang undus haiak manangis, takoloke injanduronge, sarumpah djaton iä hapae, tuntang karä olo idjä dengae rata djari mauntup takoloke, äwen hagoet, sasar kedjau sasar manangis.

31. Tinai olo masuman akan Dawid: Aghitopel kea hindjä olo tä, idjä pakat dengan Absalom. Tä koan Dawid: Joh Jehowa, käläh manjanjau tirok Aghitopel tä.

32. Djadi, amon Dawid sampai tantan bukit, iä blaku doa intu Hatalla. Maka itä! Husai, olo Arghi tä, aton manjupa iä hetä,

klambie djari barakit, tuntang kawo hundjun takoloke.

33. Maka koan Dawid dengae: Amon ikau ompat aku, ikau mangaroh aku bewäi.

34. Tapi amon ikau buli lewu, sambil hamauh dengan Absalom: aku toh djipen radja bewäi, toto bihin aku toh djipen bapam, tapi katontoh aku toh djipem: tumon tä ikau tau mambalang akal Aghitopel tä.

35. Tinai Sadok äwen duä Abjatar, imam tä, aton dengam. Talo handiai, idjä hiningm hong human radja, djetä akan insumam akan imam tä, Sadok äwen duä Abjatar.

36. Itäm, aton dengae duä anake hatuä, Ahimaas anak Sadok, tuntang Jonatan anak Abjatar; hapan äwen tä ikau tau manjampai akangku talo handiai, idjä karäh hiningm.

37. Tumon tä Husai, sobat Dawid tä, tamä lewu, tuntang Absalom kea sampai, tamä Jerusalem.

BAGI 16.

I. Siba mandohop Dawid Simei manjupa Dawid kahum pandaria. II. Absalom tamä Jerusalem, paham mampahawen bapae.

I.—1. Maka amon Dawid djari tandar isut bara tantan bukit, itä! aton Siba, rewar Mepiboset, hasupa dengae, mimbit isut kalidai idjä tatap, tuntang puate duä ratus kabawak tepong, saratus bungkus rimpil, saratus kumpal korma, tuntaug idjä pingkor basuang anggor. — (9, 2.)

2. Maka koan radja dengan Siba: Kanduä karä talo tä? Koan

Siba: Kalidai tä akan untkup human radja, mangat iä mukonge, maka tepong tuntang rimpi tä indu kinan karä anak olo, tinai anggor akan ihop olo awang karäh ujuh hong padang.

3. Tä koan radja: Kwe anak tempom tä? Koan Siba, tombah augh radja: Iä melai hong Jerusalem, krana koae: andau toh olo Israel karäh malian akangku karadjaan liu apangku.

4. Maka radja hamauh dengan Siba: Ikau toh tempon talo handiai idjä ain Mepiboset tä. Koan Siba: Aku sontop manarimakasih, soho aku iasi bewäi intu matam, joh tuangku radja!

5. Maka amon radja Dawid sampai tokep Bahurim, aton blua bara hetä olo hatuä bara untkup Saul, idjä Simei arae, anak Gera; iä manuntut äwen tuntang manjapa.

6. Tinai iä mamanting Dawid hapan batu, tuntang karä olo ain Dawid, alo karä olo ajue tuntang karä pangkalimae mampahaiak iä bara sambil gantau.

7. Maka tumon toh Simei hamauh, manjapa: Dari, dari ikau, joh olo pambusau daha, anak setan!

8. Jehowa djari mamalah karä dahan untkup human Saul intu ikau, idjä karadjaan ajne djari induam. Toh Jehowa djari mandjuluk karadjaan akan lengän anakm Absalom; itäm, tä tjalakam djari sampai, basa ikau olo pambusau daha.

9. Tä, maka Abisai, anak Seruja, hamauh dengan radja: Buhen hantun aso tä akan manjapa tuangku radja? käläh aku manggapi, mamelek takoloke.

10. Tapi koan radja: Narai ga-

wingku dengan keton, joh anak Seruja? naughe iä manjapa bewäi, krana Jehowa djari manjoho iä: sapa Dawid. Äwe akan hamauh tinai: buhen gawim kalotä?

11. Tinai koan Dawid dengan Abisai, tuntang dengan karä olo ajue: Itä, anakku tä, idjä panakangku, idjä lembut bara bentengku, mahin mangatah tahasengku, kilen hindai olo Benjamin toh? naughe iä manjapa bewäi, krana Jehowa djari manjoho iä.

12. Ajaajau Jehowa handak manangkilik tjalakangku toh, palus Jehowa manenga akangku kahalap gantin sapae andau toh.

13. Kalotä Dawid haiak karä djalahae maradjur djalanae, tinai Simei kea hagoet mahoro silau bukit, nandipah äwen, iä manjapa, sambil mamanting hapan batu tuntang petak mawi äwen.

14. Maka radja tamä lewu tä, tuntang djalahan olo ajue idjä dengae, pahaun kaujuhe; iä malajan angate hetä.

II.—15. Maka Absalom tuntang olo arä, olo Israel tä, tamä Jerusalem, tinai Aghitopel ompat iä.

16. Djadi, amon Husai, olo Arghi, sobat Dawid tä, dumah naharep Absalom, maka Husai hamauh dengan Absalom: Belom radja, belom radja!

17. Tapi koan Absalom dengan Husai: Kilen, djetoh kahalapm dengan sobatm? buhen ikau djaton djari omba mampahaiak sobatm?

18. Koan Husai dengau Absalom: Dia; malainkan idjä intih Jehowa, tuntang olo arä toh, tuntang hapus olo Israel, intu iä aku kea leket, dengae kea aku melai.

19. Idjä tinai, äwe patut inong-

goku? Djaton djetä intu baun anake? kilau aku djari manonggo hong baun bapam, tumon tä aku hong baun kea.

20. Limbah tä Absalom hamauh dengan Aghitopel: Kalagai augh akan ita, narai patut gawin ita?

21. Maka koan Aghitopel dengan Absalom: Tamä ikau hindjä gundik bapam, idjä djari ilihie manonggo humae, tä salepah olo Israel karäh mahining, ikau djari babewau intu bapam, tä lengän olo handiai awang ompat ikau karäh ingaras haream.

22. Tumon tä olo maniring tingkap benang akan Absalom hong sapau human radja; palus Absalom tamä, hindjä gundik bapae, haiak gitan karä olo Israel. — (12,11.)

23. Katika tä, amon Aghitopel mangalagai augh, djetä kilau djaka olo djari misek augh Hatalla. Tumon tä karä augh akal Aghitopel, alo dengan Dawid alo dengan Absalom.

BAGI 17.

I. Tirok Aghitopel imbalang; iä mampatäi arepe. II. Dawid hong Mahanaim; Absalom hagoet mamarang iä.

I. — 1. Maka Aghitopel hamauh dengan Absalom: Soho aku min-tih duäwalas kojan biti awang kampilie bara olo Israel, mangat aku hagoet manjasah likut Dawid alem toh kea.

2. Tä salenga aku handak mantakan iä, kahum iä ujuh tuntang balemo lengie, manaräwen iä, sampai karä olo awang dengae hadari, tä aku tau mampatäi radja kabuate bewäi.

3. Tä aku handak mimbit karä olo tä buli ikau; djaka olo handiai tä djari buli ikau, baja tapas olo idjä ingatahm tä bewäi, tä maka hapus utus olo arä palus sanang.

4. Maka aughe tä buah hong pinding Absalom, tuntang intu karä bakas olo Israel.

5. Tapi koan Absalom: Kahau Husai kea, olo Arghi tä; kälähita mahining kilen augh ajue dengan ita.

6. Amon Husai dumah naharep Absalom, maka Absalom hamauh dengae, koae: Tumon toh augh Aghitopel, patutkah ita tumon aughe tä atawa dia? sanan tä.

7. Tä koan Husai, tombah augh Absalom: Augh kalagai Aghitopel sindä toh djaton baguna.

8. Tinai koan Husai: Tawam bewäi bapam tuntang karä djalahae, iä samandiai olo menteng, tuntang batuä atäie, kilau bahuang marak kaju, idjä djari irampas anake; tinai bapam puna olo patjäh parang, idjä djaton maku bara malem talampas bewäi dengan djalahan olo ajue.

9. Æwe katawan, katontoh kea mikäh iä djari mangalindong arepe huang lowang, atawa hong äka dähén beken; mikäh amon intu panjolak ita mawi iä aton impatäi isut ita, tä olo handiai idjä mahining brita tä akan hamauh: olo idjä ompat dengan Absalom paham djari alah.

10. Tumon tä mikäh lenjoh angkat olo tä kea, idjä puna menteng, idjä atäie kilau atäi singa; krana hapus utus olo Israel katawan bapam toto olo menteng, tinai uras olo menteng, idjä omba iä.

11. Malainkan tumon toh tiroku: käläh ikau mirak gulogulong

hapus utus olo Israel, bara Dan sampai Berseba, mangat hapumpung akam, kilau baras hong saran tasik karäe, limbah tä bitim kea hagoet mamarang.

12. Tä ita handak mantakan iä brangai äka ita sondau iä, murah bewäi ita maroboh iä kilau danum ambon lawo akan petak, sampai djaton batisa idjä biti bara iä tuntang hapus djalahae.

13. Tinai paribasa iä mahakan akan lewu dähen, maka salepah olo Israel akan mangkepan tali, mandjarat lewu tä, palus ita manunda tä akan sungäi, sampai dialo idjä batu balihi hetä.

14. Tä koan Absalom tuntang karä bakas olo Israel: Tirok Husai, olo Arghi tä, bahalap baratirok Aghitopel. Maka djeta awi Jehowa kea, mangat tirok Aghitopel idjä buah tä imbalang, nakara Jehowa hararepan Absalom hapan tjalaka.

15. Palus tä kea Husai masuman akan Sadok tuntang Abjatar, imam tä: Kalotoh kakai tirok Aghitopel akan Absalom dengan karä bakas olo Israel, tapi augh tirok ajungku kakai tinai.

16. Toh gulogulong, soho olo masanan tä akan Dawid, sambil hamauh: äla ikau bara malem alem toh intu padang talampas bewäi, tapi dimpah ikau, belä radja inelen sindä, haiak karä olo awang dengae.

17. Maka Jonatan äwen duä Ahimaas mendeng tatap saran kalin danum Rogel; tä djipen bawi hagoet masuman tä akae, balalu äwen duä tä hagoet, tantai masuman tä akan radja Dawid. Krana äwen tä djaton tau mamprahan arepe tamä lewu.

18. Tapi idjä biti bara karä djipen Absalom mitä äwen tä, palus masuman tä akan Absalom; tapi äwen duä tä manandjong gulogulong, palus sampai human olo hong Bahurim; olo tä aton bara kali huang parantarae, djadi äwen duä tä sewu, tamä hetä.

19. Maka sawan olo idjä hetä manduan amak, mambirang tä manutup tumbang kali, palus manatajan tunek tepong hong hetä. Kalotä gawie tä djaton kasenan olo.

20. Maka amon djipen Absalom sampai, tamä human olo bawi tä, koae: Kwe Ahimaas äwen duä Jonatan? — koan olo bawi tä dengae: Iä djari hagoet dimpah sungäi hetä. Maka limbah olo tä djari manggaue, tuntang djaton sondau, tä iä buli Jerusalem.

21. Djadi, limbah olo tä djari buli, maka äwen lompat bara kali, balalu hagoet masanan brita akan radja Dawid, sambil hamauh dengan Dawid: Gulogulong keton lius, dimpah Jordan, krana kalotä kakai tirok Aghitopel handak mawi keton.

22. Tä Dawid tuntang karä olo ajue harikas, palus dimpah Jordan; sampai andau sawah haiak djadjewu djaton tapas idjä biti, idjä hindai dimpah Jordan.

23. Maka amon Aghitopel mitä aughe tä djaton inumon olo, tä iä mapil kalidaie, palus harikas manalih humae hong lewue; palus iä mametäh tahuu karä perkeran humae, balalu manggantong arepe. Kalotä ia matai, ingubur intu kubur bapae.

II.—24. Maka Dawid sampai Mahanaim. Tuntang Absalom dimpah Jordan, dengan hapus karä hatuän olo Israel omba iä.

25. Maka Absalom djari mangkat Amasa gantim Joab, mandjadi kapalan olo parang; Amasa ta anak Jetra, olo Israel, idja djari masawu Abigal, anak Nahas ta, paharin Seruja, Seruja indu Joab ta.

26. Maka olo Israel idja dengan Absalom bapodok hong tanah Gilead.

27. Djadi, amon Dawid sampai Mahanaim, maka Sobi, anak Nahas, idja bara Raba, lewun olo Amon, tinai Maghir, anak Amiel, idja bara Lodebar, tuntang Barsilai, olo Gilead bara Rogelim,

28. Mimbit tilam bantal, dapur kabali, gendom djagong, tunek tepong, kenta, saretak tuntang dawkaju beken,

29. Tinai madu, enjak sapi, kedju kambing sapi, manenga ta akan Dawid tuntang akan kara olo idja dengae, mangat ia kumae; krana koan olo ta: Toto awen ta blau ujuhi, tuntang teah belae hong pandang.

BAGI 18.

Absalom alah, ia impatäi; ia paham inatum hapae Dawid.

1. Maka Dawid matoh kara olo idja dengae, tuntang mangkat kara mantir akan sakojan, akan saratus biti.

2. Palus Dawid manjoho kara olo ta hagoet, bagi telo penda prentah Joab, bagi telo kea penda prentah Abisai, anak Seruja, paharin Joab, tinai bagi telo penda prentah Itai, olo Gat ta. Tinai koan radja dengan olo ara; Bitingku kea handak hagoet, omba keton. — (15,19.)

3. Tapi tombali olo ara: Ela ikau omba; idja ikai alo hadari, barangai sabagi ikai matai, awen djaton paham mitong djeta; tapi bitim kabuatm kilau sapulu kojan ikai; tagal ta buah ikau mandjadi pangawat ikai, bara lewu.

4. Koan radja, tombah aughawen: Bararangai aku tumon idja budjur intu matan keton. Maka radja mendeng hong saran djalan darah bauntonggang lewu, tuntang olo ara ta blua baraturatus, bakoja-kojan.

5. Maka radja mametah Joab, awen telo Abisai dengan Itai, koae: Buabua gawin keton dengan olo tabela, dengan Absalom ta. Tuntang salepah olo ara uras mahining petah radja intu kara mantir tahu Absalom ta.

6. Tumon ta olo ta hagoet marang, manambang Israel, maka klahi ta lekas hong kajuan Epraim.

7. Djadi, olo Israel alah hetä intu baun olo ain Dawid; klahi ta paham andau ta, sampai matai dua pulu kojan baris olo ta.

8. Krana klahi ta mananjap hapus tanah hetä, paham haream kara olo rusak hong kajuan ta, bara idja matai awi padang intu andau ta.

9. Maka Absalom hasupa deng-an olo ain Dawid; Absalom ta mondok hundjun kalidai; djadi, amon kalidai ta manantarang penda batang ela idja hai, idja barangkap edae, maka balau sangkawit intu edae ta, balau ia gantogantong helat langit dengan petak, krana kalidai idja hapae palus hadari bara pendae.

10. Amon olo mitä ia hetä, ia masuman ta akan Joab, koae: Itam, aku djari mitä Absalom koakoak intu batang ela.

11. Maka koan Joab dengan olo idjä masanan tä: Amon ikau djari mitä iä, buhen ikau dia palus mamukul mampatäi iä lawo akan petak? tä aku handak manenga akam sapulu sekel salaka tuntang taliwanang.

12. Tapi koan olo tä dengan Joab: Alo sakojan sekel salaka indu suang lengängku, djaton kea aku maku mandjudju lengängku mawi anak radja; krana haiak hining ikäi radja djari mametäh keton telo Abisai dengan Itai, koae: ingaingat keton, äla idjä biti marusak olo tabela, Absalom tä.

13. Paribasa aku sala gawingku maniwas hambaruängku, toto djaton talo idjä basahokan bara radja, tinai ikau kea mahin handak mawi aku.

14. Tombah Joab: Jaku djaton tau rangkah dengam hetoh. Palus iä mimit lundju telo, mamuno tä buah bantowong Absalom, kahum iä magon belom hong batang ela tä.

15. Tinai sapulu biti olo hatuä, idjä pananggong ganggaman Joab, mangaliling iä, mamukul mampatäi Absalom.

16. Limbah tä Joab manjoho olo mampahiau sarunai, palus olo arä buli, terai manjasah likut olo Israel, krana Joab manjoho olo tä terai.

17. Tuntang iä manduan hantun Absalom, manganan iä akan parit hai hong parakkaju, balalu manunjök tujok batu gantogantong hundjue. Djadi, karä olo Israel hadari, genep biti akan kalekae.

18. Maka bihin, pesae belom, Absalom djari mampendeng djihi batu akae, djetä hong djanah radja; krana koae: Aku djaton bara anak hatuä indu malampangan sewutku.

Iä djari manggarä djihi tä tumon arae; tagal tä djetä inggarä katan Absalom palus andau toh.

19. Limbah tä koan Ahimaas, anak Sadok: Soho aku hagoet hadari, masanan akan radja, Jehowa djari mambudjur iä mawi karä musohe.

20. Tapi koan Joab dengae: Andau toh äla ikau, idjä akan mimit brita, naughe andau beken bewäi; andau toh äla ikau akan mimit brita, krana anak radja tä djari matai.

21. Limbah tä Joab manjoho Kusi: Dari ikau, suman akan radja talo awang djari gitam. Maka Kusi sontop intu Joab, palus hagoet hadari.

22. Tapi Ahimaas, anak Sadok tä, haluli musok Joab: Naughe, käläh soho aku kea hadari, manuntut Kusi. Tombah Joab: Buhen ikau handak hagoet, anak, krana djaton brita bahalap indu imbitm?

23. Naughe, bararangai djetä, koae, soho aku hagoet bewäi. Tä iä hamauh dengae: Takan, lius bewäi. Palus Ahimaas hadari mahoroe djalan äka rampar, mananselo Kusi tä.

24. Maka Dawid mondok intu bauntonggang; olo djadjaga aton ambo bauntonggang, hong pagar batu; djadi, amon iä manggatang matae, sambil manampajah, maka iä mitä olo hatuä aton dunah hadari kabuate bewäi.

25. Tä olo djadjaga mantehau, masuman tä akan radja. Tombah radja: Djaka iä kabuate bewäi, toto brita imbite hong njamae. Djadi, amon olo tä djaladjalan tokep,

26. Tä olo djadjaga mitä olo

beken tinai aton dumah hadari, palus iä mantehau mandur bauntonggang, koae: Itäm, olo idjä biti aton dumah tinai, kabuate kea. Maka koan radja: Iä tä kea olo idjä mimbit brita.

27. Tinai koan olo djadjaga tä: Aku mitä ampin darin olo idjä helo tä kilau ampin darin Ahimaas, anak Sadok tä. Tä koan radja: Iä tä olo bahalap, toto iä mimbit brita bahalap.

28. Maka Ahimaas sampai, haiak mantehau, manjewut selamat akan radja, palus iä sontop intu petak naharep radja, sambil hamauh: Horumat akan Jehowa, Hatallam, idjä djari manjaragh olo tä, idjä djari petah manusang lengäie malawan radja.

29. Tä, maka tombah radja: Aton Absalom, olo tabela tä, bahalap bewäi? Tombah Ahimaas: Aku mitä paham karidun olo, metoh Joab manjoho djipen radja, tuntang aku, rewarm, hagoet, tapi aku djaton tawan bukue.

30. Maka koan radja: Indah, mendeng sila kanih. Balalu iä undur, mendeng hetä.

31. Itä! tä Kusi sampai kea, koae: Aku masanan akan tuangku radja, Jehowa djari mambudjur ikau andau toh, mawi karä olo tä idjä malawan ikau.

32. Maka koan radja dengan Kusi: Aton olo tabela, Absalom tä, bahalap? Tombah Kusi: Käläh kadjarian karä musoh tuangku radja, tuntang olo handiai, idjä handak malawan mamapa ikau, akan mandjadi tumon kadjarian olo tabela tä.

33. Tä, maka radja paham hangendjäh, palus iä mandai tamä karong idjä ambo bauntonggang,

sambil, manangis. Haiak manandjong iä hamauh: Joh anakku Absalom; anakku! joh anakku Absalom! Kajah! käläh djaka aku djari matäi indu gantim: joh anakku Absalom, kajah anakku!

BAGI 19.

I. Dawid ihalalian tinai buli karadjaan ajuc. II. Gawie dengan Simej, Mepiboset tuntang Barsilai.

I. — 1. Maka olo masuman akan Joab: Itäm, radja paham manangis, manatum Absalom.

2. Kamanange tä mandjadi tatume akan salepah olo arä intu andau tä, krana intu andau tä olo djari mahining brita, atäi radja paham kapähä tagal anake hatuä.

3. Djadi, olo tä buli njukonjukok ampie tamä lewu, sama kilau olo awang mahamen awie hadari alah.

4. Maka radja djari manutup baue, tuntang radja mambo aughe mangkariak: Joh anakku Absalom! Absalom anakku, joh anakku!

5. Tä Joab tamä naharep radja huang humae, sambil hamauh: Andau toh ikau djari mampahawen baun karä rewarm, idjä andau toh djari mawat tahasengm, tahaseng karä anakm hatuä bawi, tinai tahaseng karä sawam tuntang gundikm.

6. Ikau sinta olo idjä manjingi ikau, tapi manjingi olo idjä sinta ikau; krana andau toh ikau djari mangarinah pikirm, karä mantir karä olo djaton ikau maharae, krana gitangku andau toh, djaka Absalom aton belom, tuntang karä

jkäi djari matäi, djetä maka kilakm.

7. Toh, mendeng, blua, sambil hamauh tumon kakilak atäi karä olo ajum; krana aku tjakap sumpah intu Jehowa, djaka ikau djaton blua, maka toto djaton idjä biti handak melai dengam alem toh; harap, djetä karäh mandjadi akam papa bara karä talo papa, idjä djari buah ikau bara pesam tabela sampai katontoh.

8. Tumon tä radja mendeng, tuntang mondok hong bauntonggang lewu; tä olo masanan akan salepah olo arä, koe: Itä keton, radja aton mondok hong bauntonggang lewu. Tä, maka olo arä manalih naharep baun radja. Tapi olo Israel djari hadari genep biti akan humae.

9. Maka olo handiai baris karä hamputan olo Israel uras hatakian augh dengan sama arepe, koe: Radja djari maliwus ita bara lengän karä musoh ita, iä djari maliwus ita bara lengän olo Pilisti, tapi toh iä djari hadari bara tanahe awi Absalom.

10. Tinai Absalom tä, idjä djari iminjak ita akan ita, djari matäi hong klahi. Toh, maka buhen keton manjuni arep keton, djaton manduan radja tinai?

11. Tä, maka radja Dawid mam-pait augh akan Sadok äwen duä Abjatar, imam tä, koe: Suman akan karä bakas olo Juda, sambil hamauh: buhen keton mandjadi harian manduan radja buli humae? Krana augh hapus utus olo Israel djari sampai radja hong äkae.

12. Keton paharingku, isi da-hangku keton toh; tagal en tinai keton harian manduan radja?

13. Tinai küläh keton masanan

akan Amasa: Djaton ikau isi da-hangku? kalotä kakai gawin Hattalla dengangku, djaka ikau djaton palus dapit mandjadi mantir kapala parang intu baungku, gantintu Joab. — (17,25;1.Kron.2,16.)

14. Tumon tä iä mambet atäi karä olo Juda, mambulate kilau olo idjä biti bewäi; palus olo tä manjoho olo manalih radja, blaku intu iä: Buli ikau, tuntang karä olo ajum.

15. Tä, maka radja buli; tuntang iä sampai Jordan; maka olo Juda hapumpang hong Gilgal. handak hagoet manambang radja, mangat magah radja hanimpah Jordan.

II. — 16. Maka Simei, anak Gera, olo Benjamin idjä bara Bahurim tä, manggulong arepe, masoh haiak dengan olo Juda, manambang radja Dawid. — (16,1,5.)

17. Tuntang sakojan biti olo Benjamin ompat iä; tinai Siba, rewar ungkup Saul tä, tuntang anake hatuä limäwalas biti, dengan reware hatuä duä pulu biti; äwen tä hanimpah Jordan naharep radja.

18. Amon olo mimbit sampan hai dimpah, hapan mampanimpah ungkup human radja, tumon djetä bahalap intu matae, maka Simei, anak Gera tä, lawo mahingkep hong baun radja, kahum iä dimpah Jordan,

19. Sambil hamauh dengan radja: Äla tuangku mitong kasalangukä tä akangukä, äla manahiu kadarhaka, awang djari iawi rewarm metoh andau tuangku radja djari blua bara Jerusalem, äla radja mangandong tä huang atäie.

20. Krana aku, rewarm, katawan, toto aku djari badosa, tapi itäm, andau toh aku djari dumah

helo bara karä olo utus Josep, mangat manambang tuangku radja.

21. Tä, maka tombah Abisai, anak Seruja, koae: Pudji Simei dia palus impatäi hetoh intu baum, basa iä djari manjapa idjä iminjak Jehowa!

22. Tapi tombah Dawid: Narai gawingku dengan keton, joh anak Seruja! krana keton andau toh handak mampalajang aku: tau andau toh idjä bitu impatäi bara marak Israel? dia aku katawan, andau toh aku iuheta tinai mandjadi radjan olo Israel?

23. Maka radja hamauh dengan Simei: Ikau djaton akan matäi. Palus radja sumpah dengae.

24. Limbah tä Mepiboset kea, äson Saul tä, dumah manjupa radja; maka iä djaton djari mamenjau paie, djaton djari mamprasih djanggute, tuntang djaton djari mamupok pakaiae, bara metoh radja djari hagoet sampai andau panumahe dengan sanang tinai.

25. Djadi, sana iä sampai bara Jerusalem, maka koan radja dengae: Buhen ikau djaton djari hagoet ompat aku, joh Mepiboset?

26. Tombah iä: Joh tuangku radja, rewarku djari mamunga aku; krana koangu: aku handak manjoho olo inanatap kalidai, mangat hapan djetä aku manalih radja; krana rewarm toh batimpang.

27. Tinai iä djari mangarana rewarm intu tuangku radja; tapi tuangku radja kilau malaikat Ilatalla; käläh manamana ikau bewäi.

28. Krana hapus ungkup human apangu uras olo idjä patut impatäi bewäi intu baun tuangku radja, tapi ikau kea djari mingkes rewarm marak olo awang kuman bara medjam; atawa narai hindai

aku tau blaku budjur, blaku patut intu radja?

29. Tä radja hamauh dengae: Narai guna ikau manahiu perkararam hindai? djari aughku, keton duä Siba habagi bewäi karä tanam.

30. Koan Mepiboset, tombah augh radja: Naughe iä manduan tä lepalepah samandai, limbah tuangku radja djari buli humae dengan sanang.

31. Maka Barsilai kea, olo Gilead tä, dumah bara Rogelim, mampahaiak radja hanimpah Jordan, mangat iä magah radja akan hila dipah Jordan. — (17, 27.)

32. Barsilai tä paham bakas, sampai hanja pulu njelo umure, iä djari mahaga radja, metoh iä melai hong Mahanaim; krana iä olo hai.

33. Maka koan radja dengan Barsilai: Käläh ikau palus omba aku, aku handak mahaga ikau dengangu hong Jerusalem.

34. Tapi Barsilai hamauh dengan radja: Pirä kea karä andau njelon pamelomku hindai, sampai aku tau ompat radja akan Jerusalem?

35. Andau toh aku hanja pulu njelo umurku; kilen aku tawan kapatut dengan kasalan hadat? olih aku mangkemä talo kinangu, talo ihopku? Kwäka aku tau hindai mahining augh olo panjanji hatuä bawi? buhen kea rewarm mandjadi indu kabehat tuangku radja bewäi?

36. Käläh rewarm omba magah radja isuisut bewäi akan dipah Jordan; atawa buhen radja akan manjulang akangu kalotoh?

37. Soho rewarm buli bewäi, mangat aku matäi intu lewungku, tokep kubur indu apangu; tapi

itäm, tä rewarm Kimham, naughe iä dimpah Jordan mampahaiak tu-angku radja, awi dengae talo awang patut intu matam.

38. Tä koan radja: Käläh bewäi, Kimham tä dimpah ompat aku, maka aku handak malalus intu iä talo handiai awang bahal-
lap intu matam, tinai talo handiai awang ilakum bara aku, djetä handak ilalusku akam kea

39. Djadi, limbah karä olo tä djari dimpah Jordan, tuntang radja kea djari dimpah, maka radja manjium Barsilai, sambil mamberkat iä, tumon tä iä buli humae.

40. Maka radja maradjur panggoete sampai Gilgal, tinai Kimham ompat iä. Maka karä olo Juda djari mampanimpah radja, tinai belae olo Israel djari omba kea.

41. Maka itä! karä olo Israel samandiai uras manalih, manahar-
rep radja, sambil hamauh dengan radja: Buhen paharin ikäi, karä olo Juda tä, djari manakau ikau bara ikäi, awie djari magah radja dimpah, tuntang ungkup humam, tinai karä olo ain Dawid?

42. Tä, maka tombah karä olo Juda, mawi olo Israel: Djetä, basa radja mangola ikäi; buhen keton toh blait tagal perkara toh? angkat keton, ikäi djari ompat kuman panginan radja, atawa djari iä mnpah ikäi?

43. Maka tombah olo Israel mawi olo Juda, koae: Sapulu bagi ain ikäi intu radja, intu Dawid kea bagin ikäi labih bara bagin keton; buhen keton djaton paduli ikäi, mangat augh ikäi mandjadi helo, amon handak manduan radjan ikäi? Tapi augh olo Juda karas tinai bara augh olo Israel.

BAGI 20.

Seba mimit olo Israel malawan radja.
Iä alah palus impatäi olo.

1. **M**aka kanatek tä aton hetä olo setan, idjä Seba arae, anak Bighri, olo hamputan Benjamin; iä tä mampahiau sarunai, sambil hamauh: Dawid tä djaton akan indu bagin ita; anak Isai tä djaton indu joresan ita; has, genep bitu buli humae bewäi, joh olo Israel!

2. Tä, maka karä olo baris Israel hagoet, malihi Dawid, manuntut Seba, anak Bighri tä; tapi karä olo Juda leket dengan radja, bara Jordan sampai Jerusalem.

3. Djadi, sana Dawid sampai humae hong Jerusalem, maka radja manduan sapulu gundike tä, idjä djari impelaie manonggo humae, iä mingkes äwen imbaris kabuatae, tuntang iä mahaga äwen hetä, tapi iä djaton hindjä dengae; äweu tä magon imbaris kalotä sampai andau pampatäie, ampiampin balo pam-belome.

4. Limbah tä radja manjoho Amasa: Irak akangku karä olo Juda, mangat hapumpong intu andau telo, metoh tä ikau kea kantoh.

5. Maka Amasa hagoet, mirak karä olo Juda, tapi iä sajup bara katika, idjä djari innkas radja akae.

6. Tä koan Dawid dengan Abisai: Toh Seba, anak Bighri tä, karäh mamapa ita haream bara Absalom. Imbit djalahan olo ajungku, goang likute, mikäh suro iä tau tamä lewu awang hakota, palus tau mahakan arepe hetä bara matan ita.

7. Tä aton blua manjasahe karä

olo pagangan Joab, tuntang kawan olo dalam, tinai karä pangkalima. Olo tä hagoet bara Jerusalem, mangat manggoang Seba, anak Bighri tä.

8. Amon olo tä djari sampai batu hai, idjä darah Gibeon, Amasa manjupa iä. Maka Joab mangkepan klambie tuntang imbabate, ambo tä aton äka entang padange hong kahange, tuntang kumpange. Haiak iä mananggoh, djettä pasilak lawo.

9. Maka koan Joab dengan Amasa: Ikau magon bahalap, o pahari? Palus lengän Joab gantau manjinkap djanggut Amasa, mangat manjium iä.

10. Tapi Amasa djaton bawatwara baru padang, idjä intu lengän Joab; tä iä manatas knaie, manganan ramon knaie akan petak; iä djaton manjuduk tinai mawi iä handuä, tinas iä matäi. Limbah tä Joab äwen hampahari Abisai palus manggoang Seba, anak Bighri tä.

11. Maka idjä biti bara karä djipen Joab mendeng darah hantu, sambil hamauh: Äwe idjä radjin dengan Joab, äwe idjä toto baris Dawid? Has, iä tä ompat Joab!

12. Maka hantun Amasa tä lalantong huang dahae halelek hong bentok djalan. Sana djipen tä mitä, olo arä tendä hetä, maka iä mindah hantun Amasa bara djalan akan parak oru, manutup tä hapan pakaian, basa iä mitä, olo handiai idjä sampai hetä, uras tendä.

13. Djadi, limbah hantu djaringanan bara djalan, maka olo arä hagoet ompat Joab, manjasah Seba, anak Bighri tä.

14. Iä hagoet mahoroe karä lam-

putan olo Israel, sampai manantarang Abel-Betmaagha, tuntang hapus Berim; maka olo hetä hampumpung, manalih ompat iä.

15. Maka äwen dumah, mangapong Seba hong Abel-Betmaagha; palus iä manunjok petak kilau lungkoh, akan hapae maranggar lewu; amon djettä tempä pagar lewu, tuntang amon olo handiai idjä penda Joab maranggar lewu, handak mampalokang pagar batun lewu,

16. Tä, maka olo bawi idjä pintar mantehau bara huang lewu: Hining, hining keton! Käläh suman aughku akan Joab: etoetoh ikau helo, mangat aku hakotak dengam.

17. Djadi, amon iä manggapi, koau olo bawi tä: Ikau toh Joab? Tombah iä: Joh, aku. Koe dengae: Hining augh rewarm. Tombah iä: Aku handak manjenäh.

18. Tä olo bawi tä hamauh, koe: Djaman horan olo pudji mawi augh kalotoh, koe: idjä aton talo issake, käläh iä misek hong Abel, tumon tä talo mandjadi.

19. Aku toh puna lewu idjä tau hakabuah, idjä tanggar budjur intu marak karä lewu Israel: tinai ikau handak marusak lewu, idjä kilau indue marak Israel? buhen ikau handak manelen baris joresan ain Jehowa?

20. Maka tombah Joab, koe: Äla, kedjau haliai bara aku, sampai aku manelen marusake!

21. Djaton kalotä perkara toh, malainkan olo idjä biti bara bukkit hatinggang Epraim, idjä Seba arae, anak Bighri tä, djari manusang lengäe malawan radja Dawid: djuluk iä tä kabuate bewäi,

tä aku handak undur bara lewu toh. Tä koan olo bawi tä dengan Joab: Itäm: takoloke karäh intarik akam bara hundjun kota.

22. Maka hapan kapintare olo bawi tä mananggoh olo arä; tä olo manetek takolok Seba, anak Bighri, sambil mamanting tä akan Joab; tä iä mampahiau sarunai, palus karä olo bilangbalangan bara lewu, genep biti buli humae; maka Joab buli Jerusalem, naharep radja.

23. Maka Joab tä mandjadi mantir kapalán hapus kawan olo parang ain Israel; tinai Benaja, anak Jojada, mangapala kawan olo dalam. — (8,16.)

24. Adoram tä djadi mantir perkara rear; Josapat, anak Ahilud, djadi mangkubumi.

25. Seruja djadi sukataris; Sadok äwen duä Abjatar tä imam.

26. Tinai Ira, olo Jair, djadi wakil Dawid.

BAGI 21.

- I. Tagal kasalan lian Saul horan olo intakan lau; panakan Saul impatäi.
II. Olo Piliti alah.

I. — I. **M**aka aton wajah lau kahum pangereng Dawid, telo njelo haradjur. Djadi, Dawid manggau baun Jehowa; maka Jehowa hamauh: Djetä tagal Saul, tagal olo idjä panusuh daha tä; basa iä djari mampatäi olo Gibeon.

2. Tä, maka radja mangahau olo Gibeon, sambil hakotak dengae. Olo Gibeon tä djaton puna baris olo Israel, tapi tisan olo Amori; maka olo Israel djari sumpah dengae; tapi Saul handak mam-

palomos iä awi kahirie akan olo Israel tuntang olo Juda. — (Jos. 9,15.)

3. Maka Dawid hamauh dengan olo Gibeon: Narai laku keton iawiku akan keton? hapan en aku akan manjapan keton, mangat keton mamberkat olo baris Jehowa?

4. Tä olo Gibeon hamauhdengae: Perkarán ikäi dengan Saul tuntang dengan ungkup humae djaton tagal bulau salaka, tinai ikäi djaton radjin mampatäi idjä biti baris olo Israel. Maka koae: Narai kea augh keton, narai laku keton bara aku?

5. Tä äwen tombah augh radja: Olo tä, idjä djari marusak ikäi, idjä handak mampalomos ikäi, sampai ikäi djaton djari tau melai hong hapus tanah Israel,

6. Soho ikäi manduan udju biti baris panakae, mangat ikäi manggantong iä akan Jehowa hong Gibeon Saul, idjä iangkat Jehowa tä. Tombah radja: Aku handak manenga olo tä. — (4.Mos.25,4.)

7. Tapi radja manjanjang Mepiboset, anak Jonatan, Jonatan anak Saul, tagal sumpahe hong Jehowa, idjä helang äwen duä, helat Dawid dengan Jonatan, anak Saul tä. — (1.Sam.18,3.)

8. Malainkan radja manduan Armoni tuntang Mepiboset, anak Rispa tä duäduä, anak Aja, idjä djari inakae akan Saul; tinai limä biti anak hatuä ain kaka Mighal, anak Saul idjä bawi, idjä djari inakae akan Adriel, anak Barsilai, olo Meholat. — (3,7.—1.Sam. 18,19.)

9. Palus iä mandjuluk äwen tä akan lengän olo Gibeon; olo tä manggantong iä hong bukit intu

baun Jehowa, kalotä äwen udju tä nihau haiak. Iä impatäi wajah totok getem, metoh olo manampara manggetem seora.

10. Maka Rispa, anak bawi ain Aja, manduan benang ganal, mambarang tä akae hundjun batukarang, bara tampanan getem, sampai udjan lawo bara langit akan äwen; handau iä mangahana burong penda langit murep hantue, tinai hamalem karä meto padang.

11. Maka olo masanan akan Dawid gawin Rispa, anak Aja, gundik Saul tä.

12. Tä Dawid lius, manduan tolang Saul tuntang tolang anake Jonatan bara olo Jabes hong Gilead, idjä djari manakau tolange tä bara djalan Betsan, äka olo Pilisti djari manggantong tä, metoh andau olo Pilisti djari mamukul Saul hong Gilboa. — (1.Sam. 31,12.)

13. Maka iä mimbit tolang Saul äwen duä hanak Jonatan bara hetä, tinai iä manampunan tolang äwen idjä djari inggantong tä.

14. Olo mangubur tolang Saul äwen duä hanak Jonatan intu tanah Benjamin, hong Sela, hong kubur bapae Kis; olo mawi talo handiai tumon petäh radja. Limbah tä Jehowa manarima augh lakun olo tanah tä tinai.

II. — 15. Limbah tä, maka aton parang tinai olo Pilisti deugan olo Israel. Maka Dawid hagoet tuntang djalahan olo ajue, haparang dengan olo Pilisti, sampai Dawid ujuh. — (1.Kron.20,4.)

16. Maka aton hetä Isbi Benob, olo panakan Rapa; behat isin lundjue telo ratus sekel tambaga, iä manangking padang taheta. Iä tä handak mampatäi Dawid.

17. Tapi Abisai, anak Seruja, mawat iä, mamangkih mampatäi olo Pilisti tä. Tä maka karä olo ain Dawid sumpah dengae, koae: Æla ikan blua tinai haiak ikäi tamä parang, mikäh suro ikau, idjä sumhon olo Israel, belep.

18. Djadi, limbah bara tä aton tinai parang dengan olo Pilisti hong Gob; tä maka Sibeghai, olo Hnsat, mampatäi Sap, idjä bara panakan Rapa tä kea.

19. Limbah bara tä aton tinai parang dengan olo Pilisti hong Gob; tä Elhanan, anak Jareorigin, mampatäi Bethalaghmi, kolan Goliad bara Gat, idjä tantahan lundjue kahai buntis.

20. Tinai aton parang kea hong Gat dengan olo Pilisti; hetä aton olo, idjä paham pandjang berenge, djahawen tundjuk lengäe, djahawen kea tundjuk paie, djadi kaiä handiai duä pulu äpat; iä tä panakan Rapa kea.

21. Iä tä hababaka olo Israel; tapi Jonatan, anak Simea, Simea paharin Saul, mampatäi iä.

22. Æwen äpat tä djari inakan akan Rapa, hong Gat; maka äwen tä halelek impatäi awi lengän Dawid, tuntang awi lengän olo ajue.

BAGI 22.

Dawid manara Jehowa, लग्न iä djari ilapase bara karä musohe.

1. Maka Dawid mangarang akan Jehowa karä augh njanji toh, metoh andau Jehowa djari malapas iä bara lengän karä musohe, tuntang bara lengän Saul. — (Masm.18.)

2. Maka koae : Jehowa baturangku, kotangku, paliwus ajungku.

3. Iä bukitku, intu iä aku bandak harap, talawangku tuntang tandok salamat ajungku, äkaku gantong, äka kalindongku ; ikau pandohopku, bara kararat olon ikau djari malapas aku.

4. Aku djari blaku intu Jehowa, idjä patut inara, tä maka aku iliwus kea bara karä musohku.

5. Krana riak pampatäi djari mangaliling aku, rahusan setan manepä aku.

6. Pasong naraka djari mangu-ling aku, djarat pampatäi manj-ting aku.

7. Amon lenjoh angkat atäiku, tä aku blaku intu Jehowa, iutu Hatallangku aku mantehau ; tä iä mahining aughku bara hong äkae idjä brasih, augh bawangku sam-pai pindinge kea.

8. Tä petak hagerek harogoh, tongket langit honggä halipak, basa hasep kalaite.

9. Asep blua bara uronge, apui panjeha bara njamae, barah manj-ala awi tä.

10. Iä manusang langit palus mohon, kakapnt penda paie.

11. Iä mukong Kerub, palus ha-goet trawang, iä manari hundjun palapas riwut.

12. Kakapnt ingkese hakaliling mandjadi dindinge, tuntang arä botop baunandau idjä sawosawoh ampie.

13. Awi panjangkowane helo baue aton kilau barah apui manj-ala.

14. Jehowa manjaho bara langit, augh Idjä Pangkahai tä aton lembut.

15. Iä malekas anak panahe, ma-namburup olo tä, kilate ilekase palus manaräwen äwen.

16. Tä palempang labehun tasik mamala, galang petak impalngai awi pudjin Jehowa, awi kamähos uronge.

17. Iä mandjuluk lengäe bara äkae idjä gantong, sambil manduan aku, iä mandjidjit aku lompat bara danum handalem.

18. Iä maliwus aku bara karä musohku awang kwasas, bara karä olo idjä manjingi aku, idjä pahalau abas bara aku.

19. Äwen djari mahenje aku metoh andau kadjakängku, tapi Jehowa manongket aku.

20. Iä mamplua aku akan äka landang, iä mandjidjit aku awi karadjie dengängku.

21. Jehowa mamalah akangku tumon katetekku, iä manjulung akangku tumon karasih lengängku.

22. Krana aku djari mahoroe dja-lan Jehowa, djaton aku djari dar-haka undur malihi Hatallangku.

23. Krana karä prentahe magon intu baungku, tuntang karä hadat ai, bara tä aku djaton nndur.

24. Malainkan aku budjur, tang-gar intu iä, aku mahaga arepku bara talo sala.

25. Tumon tä Jehowa maliau akangku tumon katetekku, tumon karasihku intu matae.

26. Olo pamasu ikau masie, deng-an olo budjur ikau budjur.

27. Dengan olo brasih ikau bra-sih, tapi dengan olo bingkok ikau bingkok kea. — (3. Mos. 26, 42.)

28. Ikau maliwus olo awang irarat, tapi baum malawan karä olo hai atäie, ikau toto mampa-randah äwen.

29. Krana ikau puna palitangku,

o Jehowa; Jehowa mamplawa kaputku.

30. Awi dohopm aku tau mantakan kawan parang, awiku impahaiak Hatallangu aku tau lompat tamä pagar batu.

31. Djalan Hatalla puna etter, augh Jehowa paham brasih; iä toto talawang akan olo handiai, idjä harap iä.

32. Krana äwe Hatalla, baja tonggal Jehowa bewäi? äwe Batukarang, baja Hatallan ikäi?

33. Hatalla kotangu idjä dähen, iä mambudjur djalae akan olo budjur.

34. Iä mampalias paingku kilau pain badjang, huang äkaku gantong iä mampendeng aku.

35. Iä madjar lengängku parang, sampai panah wadja irentur lengängku.

36. Tinai talawang selamat ajum djari inengam akangu; awim mamparandah aku maka ikau mampahai aku.

37. Ikau djari mampalandang äka paingku, sampai takirku djaton tanggarurus.

38. Aku handak manjasah karä musohku, sambil mampalomos iä; djaton aku handak buli, sampai äwen impalepahku.

39. Aku djari mawi manjudok iä, sampai iä djaton tau mendeng tinai, tapi äwen halelek impatäi penda paingku.

40. Krana ikau mambabat aku dengan kaabas akan parang; ikau djari manjontop akan pendaku idjä bahut manggatang arepe malawan aku.

41. Ikau djari manamburup karä musohku akangu, karä awang basingi aku, aku djari mampalomat iä.

42. Olo tä bilikbalingau, tapi idjä paliwuse djaton; — akan Jehowa, tapi djaton iä tombah augh.

43. Tä aku mamparotek iä kilau tunek petak, kilau rumpur hong djalan aku manepä mandarai iä.

44. Tinai ikau djari maliwus aku bara klahin olo ajungku, ikau mahaga aku mandjadi radjan karä olo kapir; utus olo, idjä dia kasenangku bihin, djari manempo aku.

45. Olo beken utuse mambudjok aku; sana pindinge mahining britangku balalu iä manumon aughku.

46. Olo beken utuse djari blaju; iä mangkepan ganggamae kilau indu pasonge pampahinaue.

47. Jehowa belom, Batukarangku inara, Hatalla, Batukarang salamatku käläh impahai.

48. Hatalla idjä mamaläh akangu, idjä mambaring karä utus olo mamenda aku.

49. Iä idjä malapas aku bara karä musohku; ikau manggatang aku bara olo handiai, idjä mawi malawan aku, ikau maliwus aku bara olo pararat.

50. Tagal tä aku handak manara ikau, o Jehowa, intu bentok karä utus olo, akan aram aku handak manjanji horumat.

51. Idjä paham mandohop radjai, tuntang masi idjä iminjake, Dawid tuntang panakae, palus katatahi.

BAGI 23.

I. Augh Dawid idjä katatesac. II. Aran karä pangkalima ain Dawid.

1.—1. **M**aka djetoh katatesan

karä augh Dawid: Dawid, anak Isai, hamauh, olo idjä impahai tä, idjä iminjak Hatallan Jakob; idjä apik hong njanjin Israel tä aton hakotak.

2. Rogh Jehowa djari hamauh hadjamban aku, aughe djari aton hong djelangku.

3. Hatallan olo Israel djari hamauh, Batukarang ain Israel djari mandjandji akangku: radja idjä tetek karäh marentah olo, idjä marentah haiak mikäh Hatalla.

4. Iä tä kilau blawa handjewu, metoh matanandau lembut, handjewu kahum djaton baunandau, amon awi pandang limbah udjan karä oru lembut bara petak.

5. Djaton ungkup humangku tumon tä intu Hatalla? krana akangku iä djari mingkes djandji idjä katatahi, idjä iatoh indähen hapuhapus karä aughe. Krana idjä salepah salamatku, karä kahan-djaku, djaton djetä injohoe mang-ambang mandjari?

6. Tapi olo setan samandiai uras kilau duhi awang inganan, basa iä djaton tarasingkap hapan lengä.

7. Malainkan olo idjä handak manjingkap iä patut hapan sanaman, lundju, maka iä handiai karäh ingähu lepalepah intu äkae.

II. — 8. Djetoh aran karä pangkalima idjä ain Dawid: idjä mambatang, iä tä anak Taghkemoni, kapalan äwen telo pulu tä, iä tä Adino, olo Esni, idjä kabuate bewäi malawan olo hanja ratus biti, idjä impatäie lepah haiak sindä bewäi.—(1.Kron.11,10.)

9. Pangiwae tä Eleasar, anak Dodo, Dodo anak Ahohi; iä tä baris äwen telo tä, idjä mampahaiak Dawid, metoh iä ihababaka olo Pilisti, idjä hapumpong hetä

akan parang, tapi karä olo Israel uras undur.

10. Iä tä mendeng, mantakan mampatäi olo Pilisti tä, sampai iä ujuh lengäe, lengäe kait intu pulang padang, djadi Jehowa malalus kaliwus paham intu andau tä; maka olo arä haluli tinai ompat iä, sambil marampas bewäi.

11. Pangiwae tä Sama, anak Age, olo Harari tä; metoh olo Pilisti hapumpong tokep lewu, aton lietä tana idjä paham buae, maka olo arä uras hadari bara baun olo Pilisti.

12. Tä iä mendeng tanggar hong tana tä, sambil mahaga djetä, mamukul maharak olo Pilisti, djadi Jehowa malalus kaliwus paham.

13. Maka äwen telo tä, idjä mambatang intu telo pulu pangkalima tä, aton mananggoh Dawid hong lowang Adulam, kahum musim getem; maka kawan olo Pilisti djari bapodok hong djanah Repaim.

14. Kahum tä Dawid aton hong tantan bukit idjä dähen, maka belae kawan olo Pilisti hong Betlehem.

15. Metoh tä Dawid mipen, koae: Äwe akan mampihop aku hapan danum kali hong Betlehem, idjä intu bauntonggang lewu?

16. Tä pangkalima äwen telo tä marawus, palus akan äka olo Pilisti bapodok, sambil masip danum bara kali hong Betlehem, idjä intu bauntonggang lewu, balalu äwen mimbit tä akan Dawid. Tapi iä djaton maku mihope, malainkan iä manusuhe hong baun Jehowa,

17. Sambil hamauh: Kedjau bara aku, o Jehowa, uka mawi talo kalotä; patut aku mihop dahan olo tä, idjä djari hagoet djaton paduli tahasenge? Palus iä djaton maku mihope. Djetä gawin pangkalima äwen telo tä.

18. Maka Abisai kea, paharin Joab, anak Seruja, idjä mambatang kea hong telo biti, baris idjä duä tä, lundjue hapae malawan telo ratus biti, uras imunoe impataie; tagal tä iä idjä basewut intu äwen telo tä;

19. Iä idjä mambatang intu äwen telo tä, iä kapalan äwen telo tä; tapi iä djaton tumon telo biti baris idjä solake tä.

20. Tinai Benaja, anak Jojada, bara Kabseel, olo idjä menteng, uräh gawie; iä tä mampatäi duä singa olo Moab, idjä abas; tinai iä lius mampatäi singa intu lowang, wajah sadingen;

21. Tinai iä mampatäi olo Misir idjä biti, olo idjä basewut; olo tä aton lundjue hong lengäe, tapi iä manggapi iä hapan sokahe bewäi, belalu iä mansuwit lundjue bara lengän olo Misir tä, palus mamuno mampatäi iä hapan lundju ajue kea.

22. Djetä gawin Benaja, anak Jojada, tagal tä iä imbaris hindjä telo biti tä.

23. Iä hai bara äwen telo pulu tä, tapi iä djaton tumon telo biti baris idjä solake tä; Dawid mangkat iä mangapala kawan olo dalam.

24. Asahel, paharin Joab, hindjä baris äwen telo pulu tä, tuntang Elhanan, anak Dodo, olo Betlehem;

25. Sama, olo Harod; Elika olo Harod;

26. Heles, olo Palti; Ira, anak Ikes, olo Tekoa;

27. Abjeser, olo Anatot, Mebunai, olo Husat;

28. Salmon, olo Ahohi; Maharai, olo Netopat;

29. Helek, anak Baena, olo Netopat; Itai, anak Ribai, bara Gibeal, olo Benjamin;

30. Benaja, olo Piraton, Hidai, bara sungäi Gaas;

31. Abialbon, olo Arbat; Asmawet, olo Barum;

32. Eljaghbu, olo Saalbon; bara anak Jasen tä Jonatan;

33. Sama, olo Harari; Ahiam, anak Sarar, olo Harari;

34. Elipelet, anak Ahasbai, anak olo Magha; Eliam, anak Aghitopel, olo Gilon;

35. Hesrai, olo Karmel; Paerai, olo Arbi;

36. Jugal, anak Natan, bara Soba; Bani, olo Gad;

37. Seleke, olo Amon; Naharai olo Beerot, ajang Joab, anak Seruja tä, idjä pananggong gang-gamae;

38. Ira, olo Jetri; Gareb olo Jetri;

39. Uria olo Het. Kartäe samandiai telo pulu udju biti.

BAGI 24.

Dawid misä karä olo arä; Hatalla mahukum iä hapan peres.

---

1. Limbah tä haluli tinai hasep kasangit Jehowa tagal olo Israel; iä mandjo Dawid mohos kasilan intu olo tä, awie hamauh: Has ikau, isä karä olo Israel tun-

tang karä olo Juda. — (1. *Kron.* 22,1.)

2. Maka radja manjoho Joab, kapala parang tä, idjä dengae: Lius ikau, kumbang karä hamputan Israel, bara Dan sampai Berseba, isä karä olo, mangat aku kawatan djumlah olo tä.

3. Koan Joab dengan radja: Käläh Jehowa, Hatallam, mandahang olo tä saratus tilap hindai karäe bara katontoh, sampai matan tuangku radja akan mitä tä; tapi buhen tuangku radja radjin mawi gawi djetoh?

4. Tapi angh radja babehat bara augh Joab tuntang karä mantir parang; djadi, Joab tuntang karä mantir parang blua bara baun radja, mangat mantjatjah olo Israel.

5. Palus olo tä dimpah Jordan, hapodok hong Aroer, hila gantaun lewu tä, idjä intu helat sungäi Gad dengan Jaeser.

6. Limbah tä iä manantarang Gilead, tuntang Hodsi, tanah rampar tä; tinai iä manantarang Dannaan tuntang tanah idjä hakaling Sidon.

7. Limbah tä iä sampai Tirus, kota tä, tuntang sampai karä lewun olo Hewi, olo Kanani, palus iä haluli tinai akan salatan Juda hong Berseba.

8. Tumon tä äwen tä mangumbang salepah tanah, hapus djalatien bulan duä pulu andan, tä iä sampai Jerusalem tinai.

9. Balalu Joab manenga djumlah karä olo awang djari isä tä akan radja; maka baris Israel aton hanja ratus kojan olo hatuä awang sanggam klahi, idjä manangking padang, tinai baris olo Juda limä ratus kojan karä olo hatuä.

10. Maka Dawid buraburak usoke, limbah iä djari manjoho äwen misä olo arä. Tä Dawid hamaul dengan Jehowa: Aku djari paham badosa huang gawingku toh; tapi ikau, o Jehowa, kanan kasalan rewar, krana toto gilagila gawingku toh.

11. Djadi, haiak Dawid misik handjewu, augh Jehowa sampai nabi Gad, imam ain Dawid tä, koae:

12. Lius ikau, sanan akan Dawid: kakai augh Jehowa: telo perkara hararahangku akam, intih idjä bara tä, idjä indu ilalusku akam.

13. Tä Gad manalih naharep Dawid, masuman tä akae, sambil hamauh dengae: Aton udju njelo lau akan buah tanahm? atawa maku ikau hadari intu baun musohm telo bulan katahie, tuntang äwen akan manjasah ikau? atawa aton peres akan manjangit katelo andau mawi tanahm? toh, timbang, tirok bewäi, narai augh buah idjä inatängku akan idjä djari manjoho aku tinai.

14. Maka koan Dawid, tombah augh Gad: Aku paham sekä angkat atäiku; tapi käläh ita lawo huang lengän Jehowa, krana iä paham pamasi; äla manjoho aku lawo akan lengän olon.

15. Tä, maka Jehowa manjoho peres mawi olo Israel, bara handjewu sampai katika paparah hamalem; maka aton matäi bara utus olo arä, bara Dan mimes Berseba, udju pulu kojan biti.

16. Maka amon malaikat tä mangatang lengäe manintu Jerusalem, handak marusak djetä, tä haken-tong huang Jehowa tagal kapapa

tä, palus iä hamauh dengan malaikat, idjä marusak utus olo arä: Ombet, undur lengäm katontoh. Maka malaikat Jehowa tä intu karaian ain Arawna, olo Jebusi tä.

17. Maka Dawid, sana mitä malaikat idjä mawi olo arä, hamauh dengan Jehowa, koe: Itäm, aku toh idjä djari badosa, aku, aku kea idjä sala gawingku, tapi karä tabiri toh, narai kasalan äwen tä? Nanghe bewäi lengäm mawi aku tuntang untkup human apangku.

18. Maka palus intu andau tä kea Gad manalih Dawid, sambil hamauh dengae: Dai, pangun mesbeh akan Jehowa intu äka karaian Arawna, olo Jebusi tä.

19. Maka Dawid hagoet tumon augh Gad, tumon petäh Jehowa.

20. Djadi, amon Arawna manampajah, tä iä mitä radja tuntang karä mantire mandai, mananggoh iä; tä iä blua, manjontop arepe intu radja, baue sampai petak.

21. Koan Arawna: Kasentuangku radja mananggoh rewarm? Tombah Dawid: Ahatku mamili karaian toh bara ikau, indu akaku

mamangun mesbeh akan Jehowa, mangat peres toh impaterai mawi utns olo arä.

22. Tä koan Arawna, tombah augh Dawid: Duan bewäi tuangku radja! luput talo tumon djettä budjur intu matam; itäm, hetä sapi akan parapah awang ingähu, tinai kareta tuntang ramon sapi indu kajue brangai.

23. Talo haudiai tä, tumon hadat radja, Arawna handak manengae bewäi akan radja; tinai koan Arawna dengan radja: Küläh Jehowa, Hatallam, mangilak ikau.

24. Tapi koan radja dengan Arawna: Dia, tapi aku handak mamili tä bara ikau tumon kapatut regae, krana aku djaton maku maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, Hatallangku, tuntang djaton manahor regae. Kalotä Dawid mamili karaian tuntang sapi tä limä pulu sekel salaka.

25. Palus Dawid mamangun mesbeh hetä akan Jehowa, sambil maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih. Tumon tä Jehowa injapan tinai dengan tanah tä, peres tä terai mawi olo Israel.

SURAT KARÆ

R A D J A,

IDJÆ SOLAKE.

BAGI 1.

Dawid djadjalan ungko; Adonia handak mangkat arepe mandjadi radja; Dawid mandudus anake Salomo indu gantie.

1. Maka radja Dawid djari bakas, pandjang umnre; olo manutup mangahowut iä hapan benang, tapi iä djaton tau blasut.

2. Tä, maka olo ajue hamauh dengae: Soho olo manggau akan radja, tuan ikäi, budjang bawi tabela, idjä mendeng naharep baun radja, manjang iä, käläh iä batiroh intu pakuae, mangat mangalasut tuan ikäi, radja.

3. Maka hong hapus tanah Israel iä manggau anak bawi tabela, awang bahalap ampie; tä iä sondau Abisag, olo Sunem, palus mimbit iä akan radja.

4. Olo bawi tabela tä paham bahalap haliai ampie; iä nguan radja, manjang iä, tapi radja djaton masawä iä.

5. Maka Adonia, anak Hagit, manggatang arepe, koae: Aku handak mandjadi radja. Palus iä manatap akae arä kareta, tuntang olo awang hapan hadjaran, tinai limä pulu olo haradjur manandjong helo baue. — (2.Sam.3,4.)

6. Maka bapae djaton maku mampondji iä katahie belom, sampai hamauh mahin dia: buhen ikau kalotä gawim? Tinai iä paham ba-

kena ampie, Hagit djari manak iä limbah Absalom.

7. Iä tä pakat dengan Joab, anak Seruja, tinai dengan Abjatar, imam tä; äwen tä mandohop ompat Adonia.

8. Maka Sadok, imam tä, tinai Benaja, anak Jojada, tuntang nabi Natan, tinai Simeï, Rei, tuntang karä pangkalima ain Dawid djaton ompat Adonia.

9. Maka Adonia mampatäi kutoh kambing tabiri, sapi, meto awang baseput, darah batu Sohelet, idjä tokep kalin danum Rogel; iä marawäi karä paharie, anak radja tä, tuntang karä olo Juda, idjä mantir Dawid.

10. Tapi nabi Natan, Benaja, tinai karä pangkalima tä, tuntang paharie Salomo djaton irawäie.

11. Tä Natan hamauh dengan Batseba, indu Salomo, koae: Djaton ikau djari mahining Adonia, anak Hagit, mandjadi radja? tuntang tuan ita Dawid djaton tawan talo tä.

12. Toh, käläh aku handak manirok akam, mangat ikau malfwus tahasengm, tuntang tahaseng anakm Salomo.

13. Lius ikau, tamä naharep radja, sambil hamauh dengae: dia tuangku radja djari sumpah akan rewarm, koam: toto, anakm Salomo akan mandjadi radja limbah bara

aku, iä kea idjä akan mondok hundjun padadusangku? buhen toh maka Adonia mandjadi radja!

14. Itäm, kahum ikau magon hetä hakotak dengan radja, maka aku handak tamä rahian bara ikau, mandähen mampalepah karä aughm.

15. Tä, maka Batseba tamä naharep radja huang karong; maka radja djari paham bakas, Abisag, olo Sunem, aton manjang radja.

16. Maka Batseba sontop takoloke, manjembah radja; tä radja hamanh dengae: Kasen ikau?

17. Tombah iä, koe: O tuangku, ikau djari sumpah intu Jehowa, Hatallam, akan rewarm toh, koam: toto, anakm Salomo akan mandjadi radja limbah bara aku, iä akau mondok hong padadusangku.

18. Maka toh, itäm, Adonia tä djari radja, o tuangku radja, tuntang ikau djaton katawan tä.

19. Iä djari mampatäi kambing tabiri, sapi, meto baseput, kutoh karäe, tuntang djari marawäi karä anak radja, tinai imam Abjatar, tuntang Joab kapala parang, tapi rewarm Salomo djaton irawäie.

20. Tapi ikau, o tuangk n radja, puna äka matan hapus olo Israel leket, mangat ikau manantu akae äwe idjä akan mondok hundjun padadusan tuangku radja, limbah bara ikau.

21. Djaka dia kalotä, toto, limbah tuangku radja djari matäi, ingampeleng dengan tato hiangm, maka aku toh tuntang anakku Salomo inggarä olo badosa bewäi.

22. Djadi, kahum iä kotakotak dengan radja, maka nabi Natan aton tamä.

23. Tä olo masuman akan radja, koe: Itäm, nabi Natan tä aton. Palus iä manaharep baun radja,

sontop intu radja, baue sampai lasäh.

24. Koan Natan: Joh tuangku radja, kilen, ikau djari manjoho, koam: Adonia akan mandjadi radja limbah bara aku, iä kea karäh mondok hundjun padadusangku?

25. Krana andau toh iä djari ha-goet, mampatäi sapi, meto baseput, kambing tabiri, kutoh karäe, iä djari marawäi karä anak radja, tinai karä mantir parang, tuntang imam Abjatar; olo tä mondok kuman mihop intu baue, sambil hamauh: belom radja Adonia.

26. Tapi aku, rewarm toh, tuntang imam Sadok, tinai Benaja anak Jojada, tuntang rewarm Salomo djaton irawäie.

27. Aton perkara tä toto mandjadi bara tuangku radja? atawa djaton ikau djari masanan akan rewarm äwe idjä akan mondok hundjun padadusan tuangku radja, limbah bara ikau?

28. Tombah radja Dawid, sambil hamauh: Kahau Batseba manalih aku. Maka iä tamä naharep radja, tuntang mendeng tandipah radja.

29. Tä radja sumpah, sambil hamauh: Belom Jehowa, idjä djari maliwus hambaruangku bara kau kadjakä;

30. Toto, kilau aku djari sumpah akam intu Jehowa, Hatallan olo Israel, koangku: toto, anakm Salomo tä akan mandjadi radja limbah bara aku, iä akan mondok hundjun padadusangku manganti aku, tumon tä aku handak malaluse kea andau toh.

31. Tä Batseba sontop, baue sampai lasäh, manjembah radja, sambil hamauh: Belom tuangku radja Dawid sampai katatahi!

32. Maka koan radja dengau

äwen hetä: Kahau akangku imam Sadok, nabi Natan, tuntang Benaja, anak Jojada. Palus äwen tä manalih naharep baun radja.

33. Maka radja manjoho äwen: Duan hapus djalahau olo aiu tuan ketou omba keton, pondok anakku Salomo hong kalidai ajungku, agah iä akan Gihon.

34. Maka imam Sadok tuntang nabi Natan akan maminjak iä hetä mandjadi radja mahundjun Israel; limbah tä awi mampahiau sarunai, sambil hamauh: belom radja Salomo!

35. Limbah tä keton akan omba iä manuntut likute, maka iä akan manalih mondok hundjun padadusangu, mandjadi radja manganti aku. Krana iä djari injohoku mandjadi radja mahundjun olo Israel tuntang olo Juda.

36. Djadi, Benaja, anak Jojada, tombah augh radja, koae: Amen; käläh kalotä kea angh Jehowa, Hatallan tuangku radja.

37. Tumon Jehowa djari mampahaiak tuangku radja, käläh kalotä kea iä mampahaiak Salomo, mampahai padadusae tinai bara padadusan tuangku radja Dawid.

38. Tä imam Sadok hagoet, tuntang nabi Natan, tinai Benaja, anak Jojada, haiak hapus nngkup olo dalam, äwen mampondok Salomo hong kalidai radja Dawid, palus magah iä akan Gihon.

39. Maka imam Sadok manduan kasan minjak tä bara tingkap-panjupa, palus maminjak Salomo. Haiak tä äwen mampahiau sarunai, tuntang karä olo arä hamauh: Belom radja Salomo! — (1. *Kron.* 28, 22.)

40. Djadi, olo arä handiai hapumpang, miring iä; olo tä manjuling,

tuntang handjak rantang paham haliai, sampai petak halujuk awi palengkau aughe tä.

41. Maka Adonia mahining djetä, tuntang karä olo awang irawäie dengae, idjä harue terai kuman; tinai Joab kea mahining augh sarunai, sambil hamauh: Buhen olo ridu hong lewu hetä?

42. Maka kahum iä kotakotak, aton dumah Jonatan, anak imam Abjatar; koan Adonia: Palus bewäi, krana ikau puna olo pintar, ikau karäh masuman talo bahalap.

43. Tombah Jonatan, sambil hamauh dengan Adonia: Kajah! radja Dawid, tuan ita, djari mandudus Salomo mandjadi radja.

44. Tuntang radja djari manjoho ompat iä imam Sadok, nabi Natan, tinai Benaja, anak Jojada, tuntang kawan olo dalam; olo tä djari mampondok iä hundjun kalidai Dawid.

45. Tinai imam Sadok tuntang nabi Natan djari maminjak iä mandjadi radja hong Gihon, bara hetä iä djari buli sambil ranirami handjak rantaug, sampai hapus lewu merämeräh; djetä augh lahap tä, idjä djari hiningm.

46. Tinai Salomo aton mondok kea hundjun padadusan karadjaan.

47. Tuntang karä mantir radja djari manalih, mangat mamberkat tuan ita, radja Dawid, sambil hamauh: Hatallan akan mampahalap aran Salomo tinai bara aram, mampahai padadusae bara padadusam tinai. Tinai radja djari manjembah bara hundjun sasuroe.

48. Tinai radja djari hamauh kalotah: horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä andau toh djari manjoho panggangingku mondok hundjun padadusangu, kahum mantangku magon mitä iä.

49. Tä, maka karä olo panggilitä, idjä dengan Adonia, taräwen, palus mendeng, balalu hagoet genep bitu mahoroë djalan ai.

50. Maka Adonia mikäh Salomo; iä mendeng, balalu hagoet, manjingkap pampang mesbeh.

51. Maka olo masuman akan Salomo, koae: Itäm, Adonia paham mikäh radja Salomo, krana iä djari manjingkap pampang mesbeh, koae: käläh radja Salomo sumpah dengangku andau toh, iä djaton maku mampatäi reware hapan padang.

52. Koan Salomo: Djaka iä olo budjur, toto idjä krambar balaue mahin dia karäh lawo akan petak; tapi djaka kasalae supa huang iä, tä iä karäh impatäi.

53. Maka radja Salomo manjoho olo mindah iä bara mesbeh; tä iä manalih, manjontop arepe manjembah radja Salomo; koan Salomo dengae: Lius, buli humam.

BAGI 2.

I. Petäh Dawid idjä katatesae akan Salomo. Iä matäi. II. Adonia, Job tuntang Simei buah hukum.

I. — 1. Maka amon andau Dawid akan matäi djari tokep, tä iä mametäh anake Salomo, koae:

2. Aku toh akan mahoroë puna djalan karä olo kalunen, tanggangtanggar atäim, kilau hatuä toto.

3. Haga karä prentah Jehowa, Hatallam, tandjong mahoroë djalan ai, mangat mahaga karä hadate, prentahe, dasare tuntang kasaksiae, tumon idjä injurat hong Torat Moses, mangat ikau pintar gawim huang karä perkara, huang karä äka panggoetm. — (Jos.1,7.)

4. Mangat Jehowa mandähen

anghe, idjä djari injewute akangku, koae: djaka anakm mingat djalae, mangat manandjong intu baungku budjubudjur, hapan salepah atäie, salepah hambaruäe, tä maka panakam djaton karäh balentas mondok hundjun padadusan olo Israel. — (2.Sam.7,16.)

5. Tinai ikau katawan talo, awang djari iawi Joab, anak Seruja, dengangku, tinai gawie dengan duä bitu kapala parang olo Israel, Abner, anak Ner, tinai Amasa, anak Jeter, idjä djari impatäie; wajah sanang iä djari manusuh daha kilau metoh parang: daha djari manata babat kahange tuntang sarumpah awang intu paie. — (2.Sam.3,27; — 20,10.)

6. Awi iä tumon kapintarm, mangat äla ikau manjoho owae mohon sanasanang akan kubur.

7. Tapi intu karä anak Bersilai, olo Gilead, prahan kahalspm, baris äwen hindjä olo tä, idjä omba kuman hong medjam; krana tumon tä kea gawin äwen dengangku, metoh aku hadari bara baun kakam Absalom. — (2.Sam.17,27.)

8. Tinai itäm, Simei tä aton dengam, anak Gera, olo Benjamin, idjä bara Bahurim, idjä paham manjapa aku metoh andau panggoetku akan Mahanaim; tapi rahian bara tä iä manambang manjupa aku darah Jordan, tuntang aku sumpah akae intu Jehowa, koangku: aku djaton handak mampatäi ikau hapan padang. — (2.Sam.15,5; — 19,16.)

9. Tapi ikau toh, äla manaha iä kilau iä brasih bara kasalae, krana ikau toh olo pintar; tirok bewäi, narai talo awang patut iawim dengae, mangat ikau mampamohon owae tuntang badaha akan kubur.

10. Lisabah tä Dawid matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä iagubur hong lewun Dawid.

11. Karä andau Dawid djari marentah olo Israel, iä tä äpat pulu njelo; intu Hebron iä djari marentah udja njelo, tinai hong Jerusalem iä djari marentah telo pulu telo njelo.

11. — 12. Maka Salomo mondok hundjun padadusan liau bapae Dawid, karadjaan ajue paham indähen.

13. Tä, maka Adonia, anak Hagit, manalih Batseba, indu Salomo; koae dengae: Aton panumahm toh bahalap? Tombah iä: Bahalap kea.

14. Limbah tä koae: Aton aughku dengam. Tombah olo bawi: Sewut tä.

15. Maka koae: Tawam bewäi, karadjaan tä puna ajungku kea, hapus utus olo Israel djari manintu baue akangku, mangat aku mandjadi radja, tapi toh karadjaan tä djari pakitar akan bagin andiku, krana awi Jehowa kea djetä mandjadi akae. — (1,5.)

16. Toh, maka talo idjä bewäi ilakuku bara ikau, äla mampahawen baungku. Koan olo bawi dengae: Sewut bewäi.

17. Koae: Käläh hamauh dengan radja Salomo, krana toto iä djaton maku mampahawen baum, mangat iä manenga Abisag, bawin olo Sunem tä, indu sawangku. — (1,3.)

18. Tombah Batseba: Käläh, aku handak blaku akam intu radja.

19. Tumon tä Batseba manangogh radja Salomo, tantäi blaku intu iä akan Adonia. Maka radja mendeng manambang iä, sontop intu iä; limbah tä iä mondok hundjun padadusae, manjoho olo mingkes trutji akan indu radja; palus iä mondok hila gantaue.

20. Tä koan indue tä: Aku toh blaku intu ikau baja talo korik bewäi, äla ikau mampahawen baungku. Koan radja dengae: Laku bewäi, o indu, kwäka aku akan mampahawen baum!

21. Koae: Tenga Abisag, olo Sunem tä, indu sawan paharim Adonia.

22. Tä koan radja Salomo, tom-bah augh indue: Buhen ikau blaku Abisag, olo Sunem tä, akan Adonia? käläh laku karadjaan tä säsindä akae, krana iä tä akaku, tinai imam Abjatar, tuntang Joab, anak Seruja, puna pakat dengae. — (1,7.)

23. Maka radja Salomo sumpah intu Jehowa, koae: Brangai kalotä kakai gawin Hatalla dengangku, toto akan manganan tahaseng njamse Adonia djari manjewut augh tä.

24. Maka toh, belom Jehowa! idjä djari mandähen aku, tuntang djari mampondok aku hundjun padadusan liau apangku Dawid, idjä djari manenga akangku ungkup humangku, tumon djari augh tä, toto andau toh Adonia akan impatäi.

25. Palus radja Salomo manjoho Benaja, anak Jojada; djetä mantakan mawi iä, sampai iä matäi.

26. Maka dengan imam Abjatar radja hamauh: Lius ikau akan Anatot, melai hong tanam, krana ikau patut impatäi bewäi, tapi aku djaton maku mampatäi ikau andau toh, basa ikau djari mamikul patin pangkahai Tuhan, Jehowa, hong baun liau apangku Dawid, tinai basa ikau djari omba buah karä kadjakän liau apangku.

27. Tumon tä Salomo manipas Abjatar bara pangkat imam Jehowa, mangat tulus augh Jehowa, idjä

djari injewute hong Silo tahu ungkup human Eli. — (1. *Sam.* 2, 31.)

28. Amon brita tä sampai pinding Joab, krana Joab djari mules arepe ompat Adonia, alo iä djaton djari ompat Absalom, maka Joab hadari akan tingkap Jehowa, manjingskap pampang mesbeh.

29. Tä olo masanan akan radja Salomo, Joab djari hadari akan tingkap Jehowa, iä intu darah mesbeh; tä Salomo manjoho Benaja, anak Jojada, koae: Lius, patäi iä. — (2. *Mos.* 21, 14.)

30. Palus Benaja manalih tingkap Jehowa, sambil hamauh dengae: Tumon toh prentah radja: blua ikau! Tombah iä: Dia, hetoh kea aku handak matäi. Maka Benaja manatäan auge tä akan radja: Kalotoh augh Joab, tumon toh iä djari tombah aughku.

31. Maka radja hamauh dengae: Awi tumon auge, patäi iä, kubur iä, mangat ikau manganan bara aku tuntang bara ungkup human apangku daha tä, idjä djari inusuh Joab djaton bara buku.

32. Tumon tä Jehowa malian daha tä akan takolok ai, basa iä djari mawi duä bitu olo hatuä, idjä budjur bahalap bara iä, djari mampatäi äwen tä hapan padang, tuntang apangku Dawid djaton katawan tä, iä tä Abner, anak Ner, kapala parang olo Israel, tinai Amasa, anak Jeter, kapala parang olo Juda. — (2, 5.)

33. Tumon tä dahan äwen tä ilian akan takolok Joab, tuntang akan takolok panakae palus kata-tahi, tapi Dawid, tuntang panakae, ungkup humae tuntang padadusae karäh sanang bewäi intu Jehowa palus katatahi.

34. Tä Benaja, anak Jojada, hagoet mantakan mampatäi iä, palus mangubur iä intu humae hong pandang.

35. Maka radja mangkat Benaja, anak Jojada, gantin djetä mandjadi mantir kapala parang, tinai imam Sadok iangkat radja gantin Abjatar.

36. Limbah tä radja manjoho olo mangahau Simei, palus iä manjoho iä: Tampa huma akam hong Jerusalem, melai hetä, äla ikau blua bara hetä kantäkantä.

37. Krana metoh andau ikau blua, sana ikau dimpah sungäi Kidron, buah ikau katawan, djaton tau dia ikau impatäi, daham karäh manata takolok aim kea.

38. Koan Simei, tombah augh radja: Buah aughm tä; kilau tungku radja djari manjoho, tumon tä kea rewarm handak mawie. Maka Simei melai hong Jerusalem tahi andaue.

39. Djadi, intu lawin telo njelo duä bitu djipen Simei tä babuhau tanggoh Aghis, anak Maagha, radja Gat; djadi olo masuman akan Simei, koae: Djipem tä aton hong Gat.

40. Tä Simei manatap arepe, palus mapil kalidaie, hagoet akan Gat, mananggoh Aghis, manuntut djipäe; tumon tä Simei hagoet, manduan djipäe bara Gat.

41. Maka olo masuman akan Salomo, Simei djari hagoet bara Jerusalem akan Gat, tuntang iä djari buli.

42. Tä radja manjoho olo mangahau Simei, sambil hamauh dengae: Dia aku djari sumpah dengam intu Jehowa, sambil masuman akam, koangku: metoh andaum hagoet kantäkantä, tawam bewäi, toto ikau impatäi? tuntang ikau djari tom-

bah aughku: buah augh tä, idjä djari hiningku.

43. Toh, buhen ikau djaton djari mahaga sumpah tä intu Jehowa, petäh tä, idjä djari imetähku ikau?

44. Tinai koan radja dengan Simai: Tawam bewäi karä kapapam tä, atäi aim kea katawan tä, idjä djari iawim dengan liau apangku Dawid; tagal tä Jehowa djari malian kadarhakam akan hundjun takolokm. — (2,8.)

45. Tapi radja Salomo imberkat, padadusan Dawid karäh dähen hong baun Jehowa sampai katatahi.

46. Tä radja manjoho Benaja, anak Jojada, iä tä blua, mawi iä sampai iä matäi. Tumon tä karadjaan indähen intu lengän Salomo.

BAGI 3.

I. Lakudoan Salomo. II. Kapintar Salomo hapan mamutus basara.

I. — 1. Limbali tä Salomo mempo Parao, radja Misir, masawä anak bawi ain Parao, palus manduan iä akan lewun Dawid, sampai djari pangun humae, tuntang human Jehowa, tinai kota batun Jerusalem hakaliling.

2. Maka olo arä magon maluput parapahe hundjun karä lungkoh, krana sampai andau tä hindai djari imangun huma akan aran Jehowa.

3. Maka Salomo sinta Jehowa, tuntang manandjong tumon karä hadat bapae Dawid; baja iä maluput parapahe tuatang hagaro intu karä lungkoh kea.

4. Djadi, radja hagoet akan Gibeon, handak maluput parapah hetä, basa hetä äka gantong idjä

basewut; sakojan meto parapah awang ingähu iluput Salomo hong mesbeh hetä. — (2.Kron.1,3.)

5. Maka hong Gibeon Jehowa mamprahan arepe akan Salomo huang nupie hamalem, palus Hatalla hamauh: Laku, narai akan inengaku akam. — (9,2.)

6. Tombah Salomo: Ikau djari malalus kahalap paham akan rewarm Dawid, apangku tä, tumon iä kea djari manandjong hong baum haiak atäie budjur, tetek tuntang tanggar dengam, djadi ikau djari malalus kahalap idjä hai toh, sampai ikau djari manenga akae anak hatuä, idjä mondok hundjun padadusae, kilau djari intu andau toh.

7. Toh, joh Jehowa, Hatallangu, idjä djari mamparadja rewarm toh gantın apangku Dawid, aku toh tabela bewäi, aku djaton tawan karä ampın perkara;

8. Tinai rewarm toh marentah utus olo ajum, idjä djari intihm, utus olo idjä paham bakapal, sampai djaton taraisä, djaton taraitong awi karäe;

9. Toh, käläh tenga akan rewarm toh atäi idjä pintar hapan mamatut olo ajum, hapan mangasene talo bahalap dengan talo papa; krana äwe kea tau mamatut budjubudjur akan utus olo ajum idjä karäan karäe toh.

10. Maka djetä ingilak Jehowa, basa Salomo djari blaku talo tä.

11. Palus Hatalla hamauh dengae: Basa ikau djari blaku perkara toh, djaton djari blaku umur pandjang akam, atawa panatau, djaton kea mimes tahaseng karä musohm, malainkan ikau djari blaku kapintar akam, mangat tau mariksa mamatut karä perkara:

12. Itä, toto aku djari manarima aughm, aku djari manenga akam atäi idjä pintar lerati, sampai helo bara ikau djaton djari aton idjä biti, idjä padau dengam, palus rahian dapit djaton kea karäh lembut idjä biti, idjä padan dengam.

13. Tinai talo idjä djaton djari ilakum, djetä kea djari inengaku akam, karä panatau, karä kahai, sampai djaton idjä biti karä radja, idjä padan dengam, katahin umurum. — (*Matt. 6, 33.*)

14. Tapi asal ikau manandjong huang djalangku, sambil mahaga hadatku, prentahku, tumon bapam Dawid djari manandjong, tä aku handak mamandjang umurum kea.

15. Limbah tä Salomo misik, itä! iä nupi. Maka iä sampai Jerusalem, palus mendeng naharep patin-djandjin Jehowa, maluput parapah awang ingähu, nguan parapah tarimakasih, tinai iä manampa panginan akan karä olo ajue.

II.—16. Intu katika tä aton dumah sapangan duä biti naharep radja; äwen duä tä hator naharep baue.

17. Maka idjä äwen duä tä hamauh; Joh tuangku! aku toh dengan olo bawi djetä idjä kahuma, aku djari manak kahum hindjä huma dengae.

18. Maka djadi, katelo limbah aku djari luas, olo bawi tä luas kea; maka koä melai hindjä, olo beken djaton dengan koä, baja koä bewäi hong huma tä.

19. Maka alem ndau anak hatuä ain olo bawi djetä djari matäi, awie penjete indue batiroh.

20. Tä bentok alem iä misik, palus manduan anakku bara darahku kahum rewarm toh batiroh, palus mampatiroh iä huang pakuae,

tapi anake idjä matäi tä impetere huang pakuangku.

21. Maka tampalawäi aku misik, handak mampatusu anakku idjä hatuä, tä itä! iä matäi; tapi haiaak djadjewu aku mangasene hantue, itä! iä tä beken bara anakku, idjä djari inakangku.

22. Tä, maka tombah olo bawi idjä tä: Dia; toto idjä belom toh anakku, idjä matäi tä anakm. Tapi koau olo bawi idjä tä tinai: Dia; toto idjä matäi tä anakm, idjä belom toh anakku. Tumon tä augh äwen duä tä hong baun radja.

23. Maka radja hamauh: Koan djetoh: djetoh anakku, idjä belom toh, tapi anakm idjä matäi tä; tinai koan idjä tä: dia, toto idjä matäi tä ajum, tapi idjä belom toh anak ajungku.

24. Tä koan radja: Duan padang akangku. Maka olo mimit padang akan baun radja.

25. Maka koan radja: Tedjep, tising anak idjä belom tä sila haruä, tenga silae akan idjä, tinai silae akan idjä tä.

26. Tapi olo bawi, idjä tempon anak idjä belom tä, hamauh deng-an radja, krana lenjoh angkat atäie, awie masi anake tä, koae: Äla tuangku, tenga akae bewäi anak awau idjä belom toh, äla haliai mampatäi iä! Tapi idjä tä hamauh: Barangai, djetä äla akam äla akangku, käläh tising bewäi.

27. Tä tombah radja, sambil hamauh: Tenga akan idjä masi tä anak awau idjä belom toh, äla mampatäi iä, krana iä kea toto indue.

28. Maka hapus olo Israel mahining kaputusae tä, idjä djari imutus radja; palus olo mikäh intu baun radja, kraua iä mitä kapintar

Hatalla aton huang atäie, mangat toto tau mambudjur perkara.

BAGI 4.

- I. Karä mantir tuntang kahain Salomo.
II. Hatalla mamintar Salomo.

I. — 1. Kalotä maka radja Salomo marentah hapus olo Israel.

2. Maka djetoh karä mantir kapala, awang ai: Asaria, anak Sadok, iä tä mantir pamutjok.

3. Elihorep tuntang Ahia, anak Sisa, indu sukataris; Josapat, anak Ahilud, indu mangkubumi.

4. Benaja, anak Jojada, indu mantir kapala parang; Sadok äwen duä Abjatar aton imam.

5. Asaria, anak Natan, indu kapala karä wakil tanah; Sabud, anak nabi Natan, iä tä sobat radja.

6. Ahisar tä mantir human radja; Adoram, anak Abda, mantir perkara rear.

7. Tinai aton ain Salomo duä-walas bitu wakil tanah mahundjun hapus olo Israel, idjä manarima ramon panginan akan radja, tuntang untkup humae; genep bitu inukas idjä bulan dalam idjä njelo akan manarima ramon panginan.

8. Djetoh karä aran äwen tä: anak Hur marentah bukit hatinggang Epraim.

9. Anak Deker hong Makas tuntang hong Saabim, hong Betsemes tinai Elonbethanan.

10. Anak Hessed hong Arubot, tinai Sogho tuntang hapus tanah Heper pagangan ajue kea.

11. Anak Abinadab mamegang hapus tanah Dor; Tapat anak bawu ain Salomo indu sawae.

12. Baana, anak Ahilud mamegang Taanagh, Megido, tinai hapus Betsean, idjä tandipah Sartana, awa Jisreel, bara Betsean mandas Abelmehola, mimes hila kanih Jokneam.

13. Anak Geber tä hong Ramot intu Gilead; iä mamegang karä lewun Jair, anak Manasse tä, idjä hong Gilead, tinai tanah Argob, idjä hong Basan, djahawen pulu baris lewu hai, idjä hakota hakuntji tambaga.

14. Ahinadab, anak Ido, marentah hong Mahanaim.

15. Ahimaas marentah hong Nap-tali, iä tä masawä Basmat, anak bawu ain Salomo.

16. Baana, anak Husai, hong Aser tuntang hong Alot.

17. Josapat, anak Parua, hong Isaskar.

18. Simeu, anak Ela, hong Benjamin.

19. Geber, anak Uri, hong tanah Gilead, idjä horan tanah Sihon, radja olo Amori, tuntang Ogh, radja Basan, tikas iä indu wakil tanah hong tanah djetä.

20. Maka olo Juda tuntang olo Israel paham bakapal, kilau baras hong saran tasik karäe; iä kuman mihop tuntang ramirami.

21. Maka Salomo marentah karä karadjaan bara batangdanuzi lombah tä, sampai tanah olo Pilisti, palus sampai saran tanah Misir: karä olo hetä magah panenga akae, iä mamenda Salomo katahin andau pambelome.

22. Maka karä balandjan Salomo akan idjä andau telo pulu kor (*tanggung kalidai*) tunek tepong lamos, tinai djahawen pulu kor tepong habotor;

23. Sapulu kongan sapi idjä inje-

pnt olo, tuntang duä pulu kong-an sapi idjä murep kabuate, tinai saratus kongan tabiri; beken tinai karä badjang krahau, hadangan, tuntang burong awang injeput olo.

24. Krana iä marentah hapus tanah idjä hila toh batanganum lombah tä, bara Tipsa sampai Gasa, mahundjun karä radja awang hila toh batanganum lombah tä. Maka iä hakabuaah dengan karä olo awang tandipah iä hakaliling.

25. Djadi, olo Juda tuntang olo Israel melai sanang bewäi, genep biti penda upon anggor tuntang korma ajue, bara Dan sampai Berseba, katahin pabelom Salomo.

26. Tinai aton ain Salomo äpat pulu kojan hadjaran akan karä karetae, tinai duäwalas kojan hadjaran akan olo parang.

27. Maka karä wakil tanah tä, genep biti intu bulan ai, magah ramon panginan akan radja Salomo, tuntang akan olo handiai, idjä omba kuman hong medjan radja; iä djaton manjoho tapas talo enen.

28. Tinai seora tuntang tampilai djogo akan karä hadjaran, tuntang akan onta idjä balias darie iagahe akan äka meto tä, genep biti intu padjun ajue.

II.—29. Maka Hatalla manenga akan Salomo kapintar tuntang akal paham haliai, arä kaharati, kilau baras hong saran tasik.

30. Kapintar Salomo tä paham bara kapintar karä olo idjä hila timor, tinai bara kapintar olo Misir kea.

31. Iä pintar bara olo handiai, pintar haream bara Etan kea, olo Esrahi, tuntang bara Heman, Kalkol tuntang Darda, anak Mahol olo pangarang tä. Maka arae ba-

sewut marak karä utus olo hakaliling.

32. Iä mangarang telo kojan leläi, karä njanji awang ingarange sakojan limä.

33. Tinai iä manutor manarang karä batang kaju tuntang talo lembut, bara batang seder idjä hong Libanon sampai isop tä, idjä tumbo hong dinding batu, tinai iä manutor manarang karä ampin meto, burong, tuntang talo manggajar, tinai lauk.

34. Maka aton manalih arä olo bara karä utus olo, mangat mahining kapintar Salomo, sarohan karä radja kalnnen, awang djari mahining britan kapintare tä.

BAGI 5.

Salomo hadjandji dengan Hiram; Hiram manenga ramon human Hatalla.

1. Maka Hiram, radja Tirus, manjoho olo ajue mananggoh Salomo, krana iä djari mahining olo djari maminjak Salomo mandjadi radja, gantın liau bapae; krana Hiram djari sinta Dawid katahiu pabelome.

2. Limbah tä Salomo manjoho sarohan mananggoh Hiram, sambil hamauh: — (2.Kron.2,3.)

3. Tawam, liau apangku Dawid djaton djari tau mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallae, tagal karä parang, idjä dengan djetä olo djari mangaliling iä, sampai Jehowa manjaragh musohe tä akan penda paie.

4. Tapi toh Jehowa, Hatallangu, djari manjanang aku bara karä musoh hakaliling, djaton aton idjä

malawan, djaton bahaja idjä mangaroh.

5. Toh, itäm, angatku jaku handak mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallangu, tumon Jehowa djari hamauh dengan apangku Dawid, koae: anakm hatuä, idjä handak impondokku gantim hundjun padadusam, iä tä karäh mamangun huma tä akan arangku. — (2.Sam.7,13.)

6. Toh, käläh soho olo baramo kaju seder akangku hong Libanon, tinai olo ajungku akan omba olo ajum, maka upah karä olo ajum aku handak manahore, tumon lakum kea. Krana tawam, marak ikäi djaton tukang kaju idjä harati kilau olo Sidon.

7. Djadi, amon Hiram mahining karä augh Salomo, maka iä paham handjak atäie, sambilhamauh: Horumat akan Jehowa andau toh, idjä djari manenga akan Dawid anak idjä pintar, mangat marentah utus olo idjä bakapal tä.

8. Palus Hiram manjoho sarohae manalih Salomo, sambil hamauh: Aku djari mahining talo idjä djari injohom masanan akangku; aku handak manumon kahandakm tagal kaju seder tuntang kaju goper.

9. Olo ajungku akan masohan tä bara Libanon akan tasik, tinai aku handak malanting tä, mimbite mahoroe tasik manjampai äka, idjä karäh insanam akangku, hetä aku handak mangarake, mangat ikau manduae bara hetä; maka ikau tinai akan manumon kahandakku, manenga bahata akan olo ajungku.

10. Kalotä Hiram manenga kaju seder tuntang kaju goper akan Salomo tumon karä kahandake.

11. Maka Salomo manenga akan

Hiram duä pulu kojan kor gendom akan panginan olo ajue, tinai duä pulu kojan kor undns awang imähes; talo tä inenga Salomo akan Hiram genep njelo.

12. Maka Jehowa manenga kapintar akan Salomo, tumon djari aughe dengae; maka Hiram dengan Salomo hakabuah bewäi, äwen duä tä hadjandji.

13. Maka radja Salomo mirak olo indu rakan bara hapus olo Israel, rakan tä telo pulu kojan karäe.

14. Iä manjoho olo tä akan Libanon, hagantihaganti, mamulu kojan biti idjä bulan katahie; idjä bulan äwen tä bagawi hong Libanon, tinai duä bulan genep biti melai hong humae; maka Adoniram mangapala rakan tä. — (4,6.)

15. Tinai aton ain Salomo udju pulu kojan djurumäton talo, tuntang hanja pulu kojan idjä blaku batu hong bukit.

16. Beken tinai karä mantir tuntang mandur ain Salomo, idjä mangapala gawi tä, iä tä telo kojan telo ratus biti, idjä kapalan karä olo idjä bagawi tä.

17. Maka radja mametäh, mangat olo tä blaku batu hai, batu idjä barega, idjä inguan indu galang huma tä.

18. Maka karä tukang ain Salomo, tuntang tukang ain Hiram, tinai olo Gibli, mamahat djetä; olo tä kea idjä nguan karä kaju tuntang batu akan ramon huma tä.

BAGI 6.

Salomo mamangun human Hatalla.

1. Djadi, intu njelo üpat ratus

hanja pulu limbah olo Israel djari blua bara tanah Misir, intu njelo äpat limbah tampanan karadjaan Salomo mahundjun olo Israel, hong bulan Siw, iä tä bulan idjä duä, maka iä manampara mamangun human Jehowa. — (2.Kron.3.)

2. Huma tä, idjä imangun radja Salomo akan Jehowa, buka djahawen pulu hasa, duä pulu hasa pangandjnre, kagantonge telo pulu hasa.

3. Maka tambiran hila baun huma tä duä pulu hasa kamböe, supulu hasa kabukae.

4. Iä manampa baunsengok huang huma tä, idjä rangkah hila huange, simit hila ruare.

5. Iä manampa karong hasuson hakaliling intu dinding hnma tä, tinai intu äka-panjupa tä kea; tumon tä iä manampa karong hakaliling uras hasuson.

6. Karong idjä iwa tä, djetä limä hasa kalombahe, tinai idjä ambo, djetä djahawen hasa kalombahe, tinai idjä tingkat telo, djetä udju hasa kalombahe; krana dinding huma tä djari inampa mahulong, sampai karong tä injanggah intu saran dinding.

7. Maka metoh huma tä imangun, karä batu djari tatap helo, sampai djaton augh pukul sanaman, kapak atawa pakarang sanaman beken hining huang huma, metoh djetä iharagapan.

8. Bauntonggang akan karong balikat intu suson idjä duä tä aton hila gantann huma, maka mahoroe tangga idjä bilibilit olo mandai akan karong benteng tä, tinai bara karong suson idjä duä tä palus sampai karong suson idjä telo.

9. Tumon tä iä mamangun mandjari huma tä, tinai iä malalangkit

huma tä gahagae tuntang papae uras kaju seder.

10. Iä manampa loteng kea hundjun hapus huma, limä hasa kagantonge, tuntang manjapau huma tä hapan kaju seder.

11. Tä, maka augh Jehowa sampai Salomo, koae:

12. Djetoh perkarana huma idjä imangun toh, amon ikau manandjong huang karä hadat, idjä inukasku, tuntang mahaga dasarku, malalus karä prentahku, uka belom tumon tä: tä toto aku handak mandähen aughku dengam, idjä djari koangku dengan bapam Dawid. — (2.Sam.7,13.)

13. Aku handak melai bentok olo Israel, djaton maku malihi utus olo ajungku, Israel tä.

14. Tumon tä Salomo mamangun huma tä tuntang mandjari djetä.

15. Tinai iä manampa dinding huma tä hila huange uras papan kaju seder; bara lasäh huma sampai sapaue iä manindinge hapan kaju seder, tapi lasäh huma tä uras papan goper.

16. Maka hila likut huma inindinge duä pulu hasa, dindinge lasähe uras papan seder; hetä aton äka-panjupa, äka idjä brasili haliai tä;

17. Tapi batang huma, äka brasih tä idjä hila bau, djetä äpat pulu hasa kabukae.

18. Hila huang huma tä uras kaju seder, idjä iukir ampun puson kambang tuntang kambang, uras tä kaju seder, idjä kabawak batu mahin dia mamala.

19. Äka-panjupa inampae huange haliai, hila ngambo, mangat mingkes patin-djandjin Jehowa hetä.

20. Äka-panjupa tä pandjang duä pulu hasa, duä pulu hasa kea ka-

lombahe, tinai duä pulu hasa kea kagantonge, uras djetä inanggalong bulau batuä; tinai mesbeh seder tä, idjä intu baun djetä, inanggalonge hapan bulau.

21. Tinai hapus huma tä inanggalong Salomo hila huange hapan bulau batuä; intu baun äka-panjupa tä ingkepae habantange bulau, inanggalong bulau kea.

22. Tumon tä iä mangalukup hapus huma tä hapan bulau, sampai salepah huma tä mandjari; tinai iä mananggalong hapus mesbeh tä, idjä intu baun äka-panjupa, hapan bulau.

23. Tinai huang äka-panjupa tä inampae duä Kerub kaju undus, duäduä sapulu hasa kagantonge. — (2. Mos. 25, 18.)

24. Maka palapas Kerub silae limä basa kapandjange, silae palapas Kerub tä limä hasa kea, djadi bara lawin palapas silae mimes lawin silae sapulu hasa kamboe.

25. Tumon tä Kerub idjä tä tinai sama kea sapulu basa kamboe, Kerub duäduä tä sama ukure, sama matjame.

26. Kagantong Kerub idjä tä sapulu hasa, tumon tä Kerub idjä tä kea.

27. Iä mingkes Kerub duäduä tä hong huma hila ngambo; maka Kerub tä hambirang palapase, djadi palapas Kerub idjä tä tempä dinding silae, tinai palapas Kerub silae tempä dinding hila silae, maka bentok karong palapas Kerub duä tä hatantepä.

28. Iä mananggalong Kerub duäduä tä hapan bulau.

29. Maka karä dinding buma tä hakaliling iukire tumon ampin Kerub tuntang batang korma, tinai

kambang idjä mangalangkang, hong äka idjä brasih haliai tä tuntang hong äka idjä brasih.

30. Tinai lasäh huma tä inanggalonge hapan bintap bulau, äka brasih haliai tuntang äka brasih.

31. Intu bauntonggang äka-panjupa tä iä manampa blawange kaju undus, habantange tuntang papare uras lapak limä.

32. Maka duä kabindang blawang tä kaju undus kea, betä iä mukir ampin Kerub tuntang batang korma, tinai kambang idjä mangalangkang, djetä uras inanggalonge hapan bulau.

33. Tumon tä kea iä manampa intu bauntonggang human Hatalla papare kaju undus, djetä lapak häpat.

34. Maka papan blawang tä kaju goper, hasansila bauntonggang aton blawange idjä tambing duä.

35. Hetä iä mukir ampin Kerub, batang korma, tuntang ampin kambang, tinai iä mangalukup tä hapan bulau, apiapik tumon ukire.

36. Limbah tä iä manampa parantaran, telo kabaris batu idjä imahat, tuntang idjä kabaris djihi kaju seder.

37. Intu njelo äpat galang human Jehowa iharagapan olo, intu bulan Siw.

38. Tinai njelo sawalas, intu bulan Bul, iä tä bulan hanja, buma tä djari tampae, tumon kapatute; tumon tä djetä imanguu olo huang udju njelo.

BAGI 7.

I. Salomo manampa humae, II. tinai karä ramon human Hatalla.

I. — 1. Tinai Salomo mamanguu

huma ai telowalas njelo katahie kalawoe djari.

2. Krana iä mamangun huma kajuan Libanon, pandjang saratus hasa, bukac limä pulu hasa, kagantonge telo pulu hasa, hnange äpat kabaris djihii seder, hong takolok djihii tä bapahan kaju seder.

3. Djetä ilalangit hapan kaju seder intu bapahac, hundjun äpat pulu limä djihii, limäwalas djihii hong idjä karinting.

4. Tinai aton hetä telo karingting panjengok, suson telo.

5. Karä baunsengok tä tuntang papare lapak häpat, karä panjengok tä rata hatandipah, suson telo.

6. Tinai iä manampa tambiran, djetä bara djihii, djetä limä pulu hasa kamboe tuntang telo pulu hasa kabukac, tambiran tä intu haun huma, maka djihie intu baue haliai.

7. Tinai iä manampa tambiran akan äka padadusan, äkae basara; iä malasäh tä hapan kaju seder.

8. Tinai huma, äkae melai, aton bara tambiran kea hila likute, idjä sama kea tampac; tinai iä manampa huma akan anak bawi ain Parao, idjä djari insawä Salomo, djetä kilau huma ajue kea.

9. Karä huma tä uras batu bahalap, idjä inatap hapan siku, idjä ingargadji hasansila; djetä indu bakale bara galange sampai sapauc; tinai aton parantaran idjä lombah tä.

10. Maka galange tä uras batu bahalap kea idjä bakapal, belae sapulu hasa, belae hanja hasa lapake.

11. Hundjun djetä aton batu bahalap, idjä imahat hapan siku, tinai djihii seder.

12. Maka parantaran idjä lombah tä, hakaliling djetä hasangkelang telo kabaris batu awang imahat tuntang idjä kabaris djihii seder: tumon tä kea parantaran human Jehowa, tinai tambiran huma tä.

II. — 13. Maka radja Salomo manjoho olo manduan Hiram bara Tirus.

14. Iä tä anak balo, bawin olo Naptali, maka bapac olo Tirus; iä kamasan tambaga, idjä paham pin-tar, apik mandjawet tambaga; iä tä dumah tanggoh radja Salomo, matoh nguan karä gawie.

15. Iä manampa duä djihii tambaga, kagantong genep djihii tä hanjawalas hasa, kambo lakähe duäwalas hasa.

16. Tinai iä manoang duä takoloke tambaga, uka djetä ingkes intu lawin djihii, genep takoloke limä hasa kagantonge.

17. Intu takolok djihii tä iä manampa krawang hadjandjala ampie, aton udju krawang hong genep takoloke.

18. Tinai iä manampa duä bingkähe, äka krawang tä tuntang ampin buah dalima tä leket.

19. Maka takolok djihii tä kilau kembang saked ampie, äpat hasa kabuka lapake.

20. Maka hila ngambo takoloke tä, ambo krawang hadjandjala tä, aton lalundjonge korik tinai; tuntang ampin bua dalima idjä habaris hakaliling takolok djihii tä, aton duä ratus kabawak intu genep takoloke.

21. Limbah tä iä mampendeng djihii duä tä intu parantaran human Hatalla; idjä impendenge hila gantau inggaräe Jaghin, (*kadhäe*.) tinai idjä impendenge hila sambil inggaräe Boas. (*Kaabase*.)

22. Intu lawin djihi tä aton kilau ampin kambang saked. Kalotä gawin djihi tä djari.

23. Tinai iä manampa manoang talaga-panjaup, idjä bunter ampie, bara sarae mimes sarae hila silae djetä sapulu hasa kabuka, telo pulu hasa kambo lakähe.

24. Hakaliling talaga-panjaup tä aton ampin puson kambang, sapulu hong genep hasa penda biwihe; aton duä kabaris puso tä inoang haiak gawin sindä.

25. Talaga tä mondok hundjun duäwalas sapi tambaga, telo manintu utara, telo manintu barat, telo manintu salatan, telo manintu timor, maka talaga-panjaup tä intu hundjue, sapi tä uras manalikut huange.

26. Kakapal talaga tä kalambah lokap, biwihe kilau biwih sangkir, ampin tawase kilau kambang saked; djetä muat duä kojan bat.

27. Tinai iä manampa sapulu rakar tambaga, genep rakar tä äpat hasa kamboe, äpat hasa kabukae, tuntang telo hasa kagantonge.

28. Maka helat pain rakar tä hapatas.

29. Intu patase tä, idjä helat pain rakar tä, aton ampin singa, sapi tuntang Kerub : intu hundjun paie tä aton bitin rakar, penda ampin singa tuntang sapi tä aton ampin pajong kambang.

30. Hong genep rakar tä äpat karetae tambaga, tuntang tantahae tambaga; intu genep putinge aton pindinge kilau ampin lengä hatandipah, kalokalok akan huange, äka pondok kandarrah.

31. Djetä idjä hasa kagantonge; lowange äka pondok kandarrah tä bunter, tangah duä hasa kabukae; hong hetä aton kea ampin talo

ukir, hong patase idjä sagi äpat, djetä djaton bunter.

32. Maka äpat karetae tä aton intu pendac, tantahan karetae tä leket hong rakar; kagantonge genep karetae tä tangah duä hasa.

33. Karetae tä kilau karetan kareta; bingkähe, patinge, salumbonge, uras djetä inoang gawin sindä.

34. Äpat pindinge tä intu äpat puting rakar tä uras gawin sindä kea haiak rakar.

35. Maka äka pondok kandarrah, idjä satangah hasa kagantong tä, bunter, äka pondok kandarrah tä dengan hapus rakar tä uras gawin sindä kea.

36. Maka intu paie, intu patas idjä helate, iä mukir ampin Kerub, singa, batang korma, tumon olih äkac, tinai ampin pajong kambang aton hakaliling.

37. Tumon tä iä manampa sapulu rakar tä, toange, ukure, tawase, uras sama bewäi.

38. Tinai iä manampa sapulu kandarrah tambaga, genep kandarrah muat äpat pulu bat; kabuka genep kandarrah äpat hasa; akan genep rakar sapulu tä midjämidjä kandarrah.

39. Maka limä rakar ingkese hila gantaun parantaran human Hatalla, tinai limä akan hila sambil; maka talaga panjaup idjä hai tä ingkese hila gantau kea, hila timor dengan salatan.

40. Tinai Hiram manampa kabali, sendok, dadupa. Kalotä Hiram mahapus karä gawie, idjä inampac akan radja Salomo, ramon human Jehowa.

41. Iä tä: duä djihi tä, tuntang takolok djihi tä duäduä, tinai duä krawang hadjandjala, idjä hapan

manutup takolok djihi, tuntang lalundjonge tä.

42. Tinai äpat ratus kabawak ampin bua dalima akan duä krawang tä, manduä kabaris bua dalima akan genep krawang, idjä manutup takolok djihi, tuntang lalundjonge tä.

43. Tinai sapulu rakar tuntang sapulu kandarrah akan hundjue.

44. Tinai talaga-panjaup idjä hai tä, tuntang duäwalas ampin sapi idjä penda hetä.

45. Tinai karä kabali. sendok, dadupa. Karä ramo tä, idjä inampa Hiram akan radja Salomo, indu ramon human Jehowa, uras tambaga inaliso.

46. Darah Jordan radja manjoho manoang karä talo tä, hong petak baliat, helat Sukot dengan Sartan.

47. Maka Salomo djaton manimbang karä ramo tä tagal kutoh tambagae.

48. Tinai Salomo manjoho manampa karä ramo akan huang human Jehowa, mesbeh bulau tä, medja bulau, äka tepong tampajah ingkes imam.

49. Tinai limä tantahan sumbo akan hila gautau, limä kea tantahan sumbo akan hila sambil äka-panjupa tä, uras bulau masak, tuntang kambange, sarangan sumboe, guntunge uras bulau kea. —(4. Mos. 8, 4.)

50. Tinai pinggan, simpang, mangkok, sendok, dadupa, uras tä bulau batuä; silon blawang äka huang huma haliai, äka idjä brasih haliai tä, tuntang silon blawang idjä intu baun human Hatalla uras bulau kea.

51. Tumon tä karä gawin radja Salomo dengan human Jehowa

mandjari. Tinai Salomo mingkes akan hetä talo handiai, idjä djari imprasih liau bapae Dawid, karä salaka, bulau tuntang ramo bahara; iä mingkes tä hindjä karä panatau human Jehowa.

BAGI 8.

Human Hatalla imuga Salomo.

1. Limbah tä Salomo marawäi karä bakas olo Israel; karä mantir hamputan, karä kapalan ungkup baris olo Israel naharep radja Salomo hong Jerusalem, mangat manduan patin-djandjin Jehowa bara lewun Dawid, iä tä Sion. — (2. Kron. 5.)

2. Karä hatuän olo Israel hampumpung tanggoh radja Salomo, intu bulan Etanim, iä tä bulan udju, intu andau hai tä.

3. Djadi, amon karä bakas tä djari sampai, maka karä imam manggatang pati tä.

4. Palus olo tä mimbit patin Jehowa, tuntang tingkap-panjupa, tuntang karä ramo brasih, awang hong tingkap tä; karä imam tuntang olo Lewi manduan mimbit talo tä.

5. Maka radja Salomo, tuntang hapus utus olo Israel idjä dengae, hagoet helo bara pati tä, sambil maluput parapah, hapan arä kambing tabiri, sapi, idjä djaton taraisä djaton taraitong awi karäe.

6. Tumon tä maka imam manamäan patin-djandjin Jehowa tä hong äkae, hong äka-panjupa human Hatalla, äka idjä brasih haliai tä, mingkes tä penda palapas Kerub duäduä tä.

7. Krana Kerub duäduä tä hambirang palapase hasansila akan tambuan äka pati tä, sampai Kerub tä mangadjang pati tuntang kaju pikule hila hundjue.

8. Limbah tä olo madjok kaju pikul tä sampai mamala tapakae hong äka brasih, intu baun äkapanjupa tä, tapi bitin talo tä djaton mamala; hetä pati tä magon sampai andau toh. — (4. Mos. 4, 6.)

9. Djaton talo beken hong pati tä baja duä kabintap batu tä, idjä djari ingkes Moses hetä tokep Horeb, metoh Jehowa mampendeng djandjie dengan olo Israel, kahum olo tä djari blua bara tanah Misir. — (2. Mos. 25, 16. 21.)

10. Djadi, sana imam djari blua bara äka brasih, maka botop baunandau manjuang human Jehowa;

11. Sampai karä imam djaton tau mendeng malalus gawie hetä awi botop baunandau tä, basa kahain Jehowa djari mangontep human Jehowa. — (2. Mos. 40, 34.)

12. Tä koan Salomo: Jehowa djari hamauh, iä handak melai huang kakaput. — (2. Kron. 6, 1.)

13. Toto, aku djari mamangun huma akam indu äkam melai, äka dähen indu äkam melai palus katalahi.

14. Limbah tä radja mules baue, sambil mamberkat hapus utus olo Israel tä; maka hapus utus olo Israel tä uras mendeng.

15. Maka iä hamauh: Horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä hapan njamæ djari hamauh dengan liau apangku Dawid, tuntang hapan lengæ iä djari mahapus aughe; iä djari hamauh:

16. Bara andau tä, metoh aku djari manduan djalahan olo ajungku, Israel tä, bara tanah Misir, maka dja-

ton aku djari mintih lewu bara karä hamputan olo Israel, mangat huma imangun akangku, nakara arangku melai hetä; tapi aku djari mintih Dawid, mangat iä marentah olo ajungku, Israel. — (2. Sam. 7, 6.)

17. Maka djari aton kea huang atäi liau apangku Dawid, handak mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel.

18. Tapi Jehowa hamauh dengan liau apangku Dawid: idjä ikau djari bara huang mamangun huma akan arangku, djetä bahalap bewäi huang atäim djari kalotä.

19. Tapi ikau toh djaton kea akan mamangun tä, malainkan anakm hatuä, panakan aim kea, iä tä karäh mamangun huma tä akan arangku.

20. Maka Jehowa djari malalus aughe, idjä djari injewute tä, krana aku toh djari mendeng manganti liau apangku Dawid, aku mondok hong padadusan Israel, tumon Jehowa djari hamauh, tinai aku djari mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel.

21. Aku djari manatap hetä äka akan pati, idjä intu tä djandjin Jehowa aton, idjä djari inampae dengan tato ita, metoh iä manduan olo tä bara tanah Misir. — (2. Mos. 20, 1.)

22. Maka Salomo mendeng hong baun mesbeh Jehowa, tandipah hapus utus olo Israel, iä mandepä lengæ akan langit,

23. Sambil hamauh: O Jehowa, Hatallan Israel, djaton hatalla idjä padan dengam, alo ngambo hong langit, alo ngiwa hundjun petak: ikau idjä mahaga djandji tuntang asi akan karä rewarm, awang manandjong hong baum hapan salepah atäie.

24. Ikau djari malalus intu rewarm, apangku Dawid, idjä djari indjandjim akæ; njamam djari manjewute, lengäm djari malalus tä, kilau awang djari hong andau toh.

25. Toh, o Jehowa, Hatallan olo Israel, lalu intu rewarm apangku Dawid, idjä djari kea injewutm akæ, koam: djaton akan balentas hong baungku olo hatuä panakan ajum, idjä mondok hundjun padadusan Israel, asal anakm tä mahaga djalan ai, uka manandjong hong baungku tumon ikau djari manandjong hong baungku. — (2.Sam.7,16.)

26. Toh, joh Hatallan Israel, lalus aughm tä, idjä djari injewutm dengan rewarm, apangku Dawid.

27. Krana kilen, tau Hatalla indu melai hong petak? Toto, karä langit, langit idjä hundjun karä langit mahin djaton ombet äkam, kilen tinai huma toh, idjä djari imangungku! — (Jes. 66,1.)

28. Tapi talingan kea pindingm akan lakudoan rewarm, akan augh usoke, o Jehowa, Hatallangku, mangat mahining augh bawa tuntang lakudoa, idjä ilaku rewarm andau toh hong baum;

29. Mangat ikau mariaran matam handau hamalem akan huma toh, akan äka, idjä tahuu djetä ikau djari hamauli: arangku akan unelai hetä; mangat ikau manarima lakudoa, idjä handak ilaku rewarm hong äka toh. — (2 Mos. 20,24. — 5.Mos.12,5.11.)

30. Tarima augh usok rewarm, tuntang utus olo ajum, Israel tä, idjä karäh blaku doa hong äka toh; käläh ikau mahining tä huang äkam melai hong sorga, tuntang haiak mahining tä, pasi ikäi.

31. Djaka olo djari badosa deng-an kolæ, tuntang kolæ tä ma-muat sumpah intu iä, manjoho iä manjapa arepe, tuntang sumpah sapa tä sampai mesbehm huang huma toh:

32. Tä, maka käläh ikau mahining bara huang sorga, mambudjur rewarm, tuntang mahukum idjä darhaka tä, lian kasalæ akan hundjun takoloke; käläh mambudjur olo idjä budjur tä, tenga akæ tumon kabudjure.

33. Amon utus olo ajum, Israel tä, alah imarang musohe, basa iä djari badosa dengam, tuntang olo tä hobah akam tinai, mangaku aram tuntang blaku, musok intu ikau hong huma toh:

34. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, ampnn kasalan Israel, olo ajum, halalian iä akan tanah toh, idjä djari inengam akan tatoe.

35. Amon langit djari iatep, sampai djaton udjan, basa olo djari badosa dengam, tuntang amon olo blaku hong äka toh, haiak mangaku aram, hobah bara kadarhakæ, basa ikau djari mandjara iä:

36. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, ampun kasalan rewarm, olo ajum, Israel tä, limbali ikau djari madjar äwen djalan bahalap, idjä patut ihoroe, soho udjan tinai akan tanahm, idjä djari inengam indu joresan utus olo ajum.

37. Amon lau manapi tanah, atawa peres papa, atawa riwut papa, atawa loai, atawa sangkalap, atawa uret, atawa amon musohe mangapong olo huang tanah, huang lewue, atawa amon aton bararangi kapähä atawa peres:

38. Maka karä lakudoa tuntang

augh usok, idjä ilaku genep biti marak hapus utus olo ajum, Israel tä, karä olo idjä kasene kasalan atäie, haiak mandepä lengäe manintu huma toh:

39. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, äkam melai idjä dähen, ampun haiak tenga akan genep biti tumon djalan ai, tumon ikau mitä ampin atäie, krana tikas ikau bewäi kasene atäi karä olon;

40. Mangat olo tä mikäh ikau katahin iä belom hong tanah toh, idjä djari inengam akan tato ikäi.

41. Tinai amon olo beken utuse kea, idjä djaton puna baris olo ajum, Israel tä, aton dumah bara tanah idjä kedjau, tagal aram;

42. Krana olo tä karäh mahining britan aram idjä hai, tuntang lengäm idjä kwasa, idjä djari inantadjokm; maka amon olo tä karäh dumah, blaku hong äka toh:

43. Tä käläh ikau mahining bara huang sorga, äkam melai idjä dähen, sambil malalus tumon lakun olo tamuäi tä intu ikau, mangat karä utus olo salepah kalunen kasene aram, nakara iä mikäh ikau, sama kilau olo ajum Israel tä, haiak katawan, aram djari injewut akan huma toh, idjä djari imangungku.

44. Amon utus olo ajum lius mamarang musohe, manjak djalan idjä djari injohom iä, tuntang amon olo tä hong padang blaku intu Jehowa manintu lewu toh, idjä djari intihm, manintu huma toh, idjä djari imangungku akan aram:

45. Tä käläh ikau mahining lakudoae tuntang augh usoke bara huang sorga, käläh ikau mandohop mambudjur iä.

46. Amou olo tä djari badosa dengam, krana puna djaton olo idjä dia badosa, tuntang ikau malait iä, sambil manjaragh iä akan baun musohe, sampai olo idjä djari manjingskap iä manamput iä tawanan akau tanah musohe, alo kedjau alo tokep,

47. Tuntang amou olo tä manahiue, sambil mambalik atäie hong tanah, idjä akan hetä iä inamput katawanan, tuntang iä hobah, musok intu ikau hong tanah olo, idjä djari manamput iä tawanan, koae: ikäi djari badosa tuntang papa gawin ikäi, ikäi toto djari darhaka;

48. Amon olo tä hobah akam hapan salepah atäie, hapan hapus huange, hong tanah musohe idjä djari manamput iä tawanan, tuntang iä blaku intu ikau manintu tanah tä, idjä djari inengam akau tatoe, manintu lewu toh, idjä djari intihm, tuntang huma toh, idjä djari imangungku akan aram:

49. Tä käläh ikau mahining lakudoae tuntang augh usoke bara hong sorga, äkam melai idjä dähen, käläh ikau mandohop mambudjur iä;

50. Tuntang ampun kadarhakan djalahan olo ajum, idjä djari iawie dengam, karä kalangkahe, idjä iä djari basala dengam, asi iä intu olo tä, idjä djari manawan iä, mangat olo tä masi iä.

51. Krana iä puna utus olo ajum, baris ajum, idjä djari induam bara tanah Misir, äka paham kadjakäe.

52. Riaran matam akan augh usok rewarm toh tuntang utus olo ajum, Israel, mangat mahining lakue tahu talo handiai, idjä injewute akam.

53. Krana ikau djari mambaris olo tä akam indu bagim, bara marak karä baris utus olo kalunen, tumon ikau djari hamauli hadjamban rewarm Moses, metoh ikau manduan tato hiang ikäi bara tanah Misir, joh Tulian, Jehowa. — (3. Mos. 20, 24.)

54. Djadi, amon Salomo djari mahapus karä lakudoac tuntang augh usoke tä intu Jehowa, maka iä terai mandeko utute hong baun mesbel Jehowa, iä mendeng, palus mandepä lengäe akan silan langit.

55. Tumon tä iä mendeng, mamberkat hapus utus olo Israel, hai augh, koae:

56. Horumat akan Jehowa, idjä djari manjanang Israel, olo ajue, tumon karä augh awang djari injewute; djaton djari mananja idjä kabawak bara karä augh idjä balalap tä, idjä iä djari hamaul hadjamban reware Moses.

57. Käläh Jehowa, Hatallan ita, mamphaiak ita, tumon iä djari mamphaiak karä tato ita, äla iä malih ngalapean ita;

58. Mangat mambet atäi ita akae, mangat ita manandjong mahoroc karä djalan ai, sambil mahaga karä prentahe, hadate, dasare, idjä djari injohoe karä tato ita.

59. Mangat karä aughku toh, idjä hapan tä aku djari blaku intu Jehowa, melai darah Jehowa, Hatallan ita, handau halem, mangat iä malalus kabudjur reware, tuntang djalahan olo ajue, Israel, haradjur huang karä andau.

60. Mangat karä djalahan olo hundjun salepah petak tawa, Jehowa bewäi toto Hatalla, djaton beken sala bara iä.

61. Tinai mangat atäi keton toto tetek dengan Jehowa, Hatallan ita, mangat manandjong huang hadat ai, mahaga prentahe, tumon awang djari andau toh.

62. Limbah tä maka radja tuntang hapus utus olo Israel maluput parapah awang injambalih hong baun Jehowa.

63. Salomo mampatäi indu parapah tarimakasih, idjä ilupute akan Jehowa, duä pulu duä kojan kongau sapi, tinai saratus duä pulu kojan tabiri. Tumon tä radja tuntang karä olo Israel djari mamuga human Jehowa.

64. Andau tä radja mamprasih parantaran, idjä intu baun human Jehowa, awie maluput hetä parapah awang ingähu tuntang parapah indu kinan, tinai enjak karä parapah tarimakasih; krana mesbel tambaga tä, idjä hong baun Jehowa hetä, pahalau korik, djaton olih mamuat karä parapah awang ingähu, tuntang parapah indu kinan, tuntang enjak karä parapah tarimakasih tä.

65. Metoh tä kea Salomo mawi gawi hai, hapus utus olo Israel omba iä, kutoh karä olo, bara Hamat palus sampai sungäi Misir, hong baun Jehowa, Hatallan ita, handuä kudju, djadi äpatwalas andau katahie.

66. Maka andau hanja iä malapas olo arä hagoet, djadi äwen tä mamberkat radja; limbah tä äwen buli kalekae, handjak rantang tagal karä kahalape, awang djari ilalus Jehowa akan reware Dawid, tuntang akan Israel, djalahan olo ajue.

BAGI 9.

I. Hatalla mamprahan arepe akan Salomo tingkat idjä duä. II. Salomo manenga tanah Kabul akan radja Hiram. III. Karä talo tampak Salomo.

I—1. Djadi, amon Salomo hapus gawie mamangun human Jehowa, tuntang human radja, tuntang talo handiai, idjä djari huang atäie handak iawie,

2. Tä Jehowa mamprahan arepe akan Salomo tingkat idjä duä, kilau bihin iä djari mamprahan arepe akae hong Gibeon. — (3,5.)

3. Maka Jehowa hamauh dengae: Aku djari mahining lakudoam tuntang augh usokm, idjä djari ilakum intu baungku, tuntang aku djari mamprasih huma tä, idjä djari imangum, mangat mingkes arangku hetä sampai kataka, maka matangku tuntang atäiku akan melai hetä haradjur genep andau.

4. Asal ikau manandjong huang baungku tumon bapam Dawid djari manandjong, dengan katinduh atäie, dengan kabudjure, mangat malalus talo handiai idjä djari injohoku ikau, sambil mahaga hadat tuntang dasar ajungku:

5. Tä, maka aku handak mandähen padadusan karadjaan ajum mahundjun olo Israel palus kata-tahi, tumon aku djari hamauh dengan bapam Dawid, koangku: djaton akan balentas olo hatuä panakan ajum mondok hundjun padadusan Israel. — (2.Sam.7,12.)

6. Tapi djaka keton mules, ikau tuntang karä panakam, malihiku aku, djaton maku manumon prentah tuntang hadat ajungku, idjä djari inengaku intu baum, tapi

keton hagoet manempo hatalla beken, sambil sontop manjembali djetä:

7. Toto, tä aku handak mampalomos olo Israel bara tanah, idjä djari inengaku akae, tinai huma toh, idjä djari imprasihku akan arangku, aku handak manganae bara baungku tinai, tuntang olo Israel karäh akan tindong tuntang andin karä utus olo kalunen. — (5.Mos.4,26.)

8. Tinai huma toh idjä basewut, toto, genep biti idjä mahalauwe karäh taräwen, haiak mangasisit totoke, tuntang olo karäh misek: tagal en Jehowa djari kalotä gawie dengan tanah tuntang dengan huma toh?

9. Tä olo karäh tombah: basa olo tä djari malihiku Jehowa, Hatallae, idjä djari manduan tatoe bara tanah Misir, palus äwen djari manatelan arepe intu hatalla beken, djari manjembali tuntang manempo djetä, tagal tä Jehowa djari manjampai akae karä kadjakä toh.

II.—10. Djadi, intu lawin duä pulu njelo, idjä huang tä Salomo djari mamangun duä kabawak huma tä, human Jehowa tuntang human radja,

11. Maka Hiram, radja Tirus, djari manenga akan Salomo ramoe, kaju seder tuntang kaju goper, tinai bulas tumon karä lakun Salomo: tä maka Salomo manenga akan Hiram duä pulu kabaris lewu hong tanah Galilea.

12. Maka Hiram hagoet bara Tirus, mangat manjengok karä lewu tä, idjä inenga Salomo akae; tapi djetä djaton ingilak matae.

13. Tagal tä koae: Narai guna karä lewu tä, o pahari, awang djari inengam akangku? Palus iä

manggarä djetä tanah Kabul, (*ki-lau djaton.*) djetä arae palus toh.

14. Hiram djari mampait akan radja saratus duä pulu pikul bulau.

III.—15. Maka djetoh bukue rakan tä idjä iirak Salomo, uka mamangun human Jehowa, tuntang huma ai, tinai Milo, tuntang pagar batun Jerusalem, tinai Hasur, Megido tuntang Geser;

16. Djetä basa Parao, radja Misir, djari dumah, mangalahi mampalah Geser, sambil manusul tä, tuntang iä djari mampatäi olo Kanani idjä mukong lewu tä, haiak djari manenga tä indu parabea babanä akan anake bawi, sawan Salomo tä.

17. Tä Salomo mamangun Geser, tuntang Bethoron idjä ngawa;

18. Tinai Baalat, tuntang Tamor hong padang tunis benjem.

19. Tinai karä lewu idjä äka karä gudang Salomo, tinai lewu äka karä kareta, tuntang lewu äka karä kawan olo parang idjä hapan hadjaran, tinai karä kanahuang Salomo hiandai mangat mamangun hong Jerusalem, hong Libanon, tuntang hong hapus tanah pagangae.

20. Maka karä tisan olo Amori, olo Het, olo Peresi, olo Hewi, olo Jebusi, idjä puna bcken bara utus olo Israel,

21. Panakan olo tä idjä batisa hong tanah, idjä djaton djari tau ingerem olo Israel, olo tä inukas Salomo mandjadi rakan palus sampai andau toh — (*Jos.16,10*)

22. Tapi olo baris Israel Salomo djaton manjohoe ompat gawin djipen, malainkan olo tä induae mandjadi olo parang, tuntang olo dalam ai, tinai pangkalima, mantire tuntang kapalan karä karetae, ti-

nai karä olo parang idjä hapan hadjaran.

23. Maka karä mantir, idjä mangapala karä gawin Salomo tä, djetä limä ratus limä pulu biti; äwen tä mimbing prentah mahundjuun karä olo arä, awang tantai nguan gawi tä.

24. Maka anak bawi ain Parao babungkat bara lewun Dawid akan huma ai, idjä djari imangun akac. Metoh tä iä mamangun Milo kea.

25. Maka hantelo dalam genep njelo Salomo maluput parapah awang ingühu tuntang parapah farimakasih hong mesbeh tä, idjä djari imangue akan Jehowa, iä hagarö hong mesbeh tä, idjä darah baun Jehowa, limbah gawin huma tä djari lepah.

26. Tinai radja Salomo mamapan banama kea hong Esecongeber, idjä tokep Elot, hong saran tasik rardju, intu tanah Edom. — (*2. Kron.8,17.*)

27. Maka Hiram manjoho olo ajue ompat banama tä, olo banama, idjä harati hong tasik, mangat omba karä olo ain Salomo.

28. Olo tä sampai Opir, iä manduan bulau bara hetä, äpat ratus duä pulu pikul, palus mimbit tä akan radja Salomo.

BAGI 10.

- I. Radja bawi bara Saba madja Salomo.
II. Panatau tuntang kabain Salomo.

I.—1. **M**aka amon radja bawi hong Saba mahining britan Salomo, tagal aran Jehowa, maka iä manalih, handak maningkes iä hapan leläi. — (*2. Kron.9.*)

2. Tuntang iä sampai Jerusa-

lem mimbit kutoh djalahae, tuntang kutoh onta, idjä mäton talo mangat ewaue. tinai kutoh bulau, tuntang batu barega. Palus iä naharep Salomo, tuntang hakotak dengae tumon karä tirok atäie.

3. Maka Salomo marima akäe karä aughc, idjä kabawak karä aughc mahin dia bahali intu radja, idjä djaton tau irimae akäe.

4. Maka amon radja bawi bara Saba mitä kapintar Salomo, tuntang huma idjä djari imanguc,

5. Tinai panginau medjae, tuntang äka karä olo ajue, tinai pangkat karä mantire tuntang pakaiäe, tinai karä talo idjä indu ihope, lampat idjä indaie tamä human Jehowa, maka lenjoh angkat atäie.

6. Tä iä hamauh dengan radja: Toto kea karä augh tä, idjä djari hiningku hong tanahku tahu karä perkaram, tahu kapintarm.

7. Maka aku djaton djari harap karä augh tä, sampai bitingku mananggoh, tuntang matangku kea djari mitä tä; maka toto, belahc mahin hindai djari insumau akangu, kapintarm tuntang pauataum toh paham haream bara idjä djari hiningku tä.

8. Berkat toto karä mantir ajum, berkat toto karä olo ajum toh, idjä hradjur naharep baum, idjä mahining kapintarm.

9. Horumat akan Jehowa, Hattalam, idjä djari mangilak ikau, tuntang mampondok ikau hundjun padadusan Israel; basa Jehowa sinta olo Israel katatahi, tagal tä iä djari mangkat ikau mandjadi radja, mangat ikau malalus kabudjur dengan katetek.

10. Limbali tä iä manenga akan radja saratus duä pulu pikul bulau, tinai kutoh talo mangat ewaue,

tuntang batu barega. Palus dapit djaton mamala tinai tumou karä talo mangat ewaue tä, kilau idjä inenga radja bawi bara Saba akan Salomo.

11. Tinai karä banama ain Hiram, idjä manduan bulau bara Opir, aton mimbit bara Opir kutoh kaju Almugim kea, tuntang batu barega.

12. Kaju Almugim tä inampa radja akan hada hong human Jehowa tuntang hong human radja, tinai akan kutjapi, biola, akan olo paujanji; kaju Almugim kalotä djaton pudji imbit olo, djaton kea taragitau tinai, sampai andau toh.

13. Maka radja Salomo manenga akan radja bawi bara Saba karä talo kahandake idjä ilakue; beken tinai idjä inenga akäe hapa manjulung, tumon hadat radja; kalotä iä mules, buli tanahe tinai, tuntang karä olo ajue.

II.—14. Maka behat karä bulau, pangulih Salomo dalam idjä njelo, djahawen ratus djahawen pulu djahawen pikul.

15. Beken tinai asil olo sudagar, olo badagang, tinai asil karä radja Arab, asil karä wakil huang tanah tä.

16. Maka radja Salomo manampa duä ratus talawang bulau masak, djahawen ratus sekel bulau inengae akan bakal genep talawang.

17. Tinai telo ratus taming bulau masak, behat telo kati akan idjä kataming; samandiai tä radja minae hong huma kajuan Libanon.

18. Tinai radja manampa garing akan padadusan hai, nanggalong tä hapan bulau batuä.

19. Intu padadusan tä aton lampate djahaweu datahc, tinai hila likut padadusan tä malanggok bun-

ter ngamboe, tinai aton hada sanggahan lengäe hasansila äka mondok; maka duä ampin singa aton mendeng pendae indu djihin hadae tä.

20. Tinai duäwalas ampin singa aton mendeng hundjun djahawen datah lampat tä hasansila; djaton pudji inampa tumon tä huang karä karadjaan kalunen.

21. Maka karä sangkir hapan Salomo mihop uras bulau, kalotä kea karä milik hong human kajuan Libanon; djaton mahin aton salaka, krana djetä djaton haliai barega metoh pangereng Salomo.

22. Krana ain radja arä banama Tarsis hong tasik, idjä ompat karä banama ain Hiram; sindä dalam telo njelo banama Tarsis tä dumah, mimbit bulau, salaka, garing, bakäi tuntang haruäi.

23. Tumon tä radja Salomo mandjadi hai bara karä radja hong petak dengan panataue tuntang kapintare.

24. Maka hapus petak manggau baun Salomo, tantai mahining kapintare, idjä djari inenga Jehowa huang atäie.

25. Olo handiai tä mimbit panenga, ramo salaka bulau, pakaian, ganggaman, talo mangat ewaue, hadjaran, kalidai, haradjur genep njelo.

26. Tinai Salomo mamumpang kutoh kareta tuntang olo parang idjä hapan hadjaran; aton ai sakojan äput ratus kareta tuntang duäwalas kojan olo parang idjä hapan hadjaran, samandiai tä ingkese hong karä lewu äka kareta, tinai belae melai tokep radja hong Jerusalem.

27. Maka radja mangampeleng kutoh salaka hong Jerusalem, sam-

pai djetä irega kilau batu bewäi, tinai kaju seder tagal kutoh karäe irega kilau kaju bararangai bewäi, idjä intu loau.

28. Bara Misir olo mimbit hadjaran akan Salomo, tinai dagangan beken; olo badagang ain radja mamili karä talo tä.

29. Kareta induae bara Misir, regan idjä djahawen ratus sekel salaka, tinai idjä kongan hadjaran akan saratus limä pulu sekel; tumon regae tä kea sudagar radja mandjual tä akan karä radjan olo Het tuntang olo Aram.

BAGI 11.

I. Karä sawan Salomo; Salomo omba dewan sawae. II. Hukum Hatalla; olo malawan Salomo.

I. — 1. Tapi radja Salomo mipen arä bawin olo kapir, beken tinai bara anak bawi ain Parno, iä tä bawin olo Moab, olo Amon, olo Edom, olo Sidon, olo Het; — (5. Mos. 17, 17.)

2. Bawin utus olo tä, idjä tahu tä Jehowa djari mametäh olo Israel: äla keton akan hadjelut dengae, äla kea iä akan hadjelut dengan keton; toto, olo tä karäh mambet atäi keton manintu dewae bewäi. Maka dengan bawin olo tä Salomo leket. — (2. Mos. 34, 16.)

3. Aton udju ratus sawae, uras ratu, tinai telo ratus gundike; maka karä sawae tä mampalajang atäie.

4. Krana metoh Salomo djari bakas, maka karä sawae mambet atäie omba hatalla beken, sampai atäie djaton tanggar dengan Jehowa, Hatallae, tumon atäi liau bapae Dawid.

5. Krana Salomo omba Astarot, dewan olo Sidon, tinai Milkom, matekiapi ain olo Amon.

6. Kalotä Salomo mawi talo awang papa intu Jehowa, djaton iä dähen atäie omba Jehowa, tumon liau bapae Dawid.

7. Tä Salomo manampa äka gantong akan Kamos, matekiapi ain olo Moab tä, hong bukit idjä tandipah Jerusalem, tinai akan Mologh, matekiapi ain olo Amon.

8. Tumon tä iä mawie kea akan karä sawae idjä baris olo kapir, äwen tä hagaro tuntang maluput parapah akan karä dewae.

9. Tagal tä hasep kalait Jehowa dengan Salomo, basa iä djari malekak atäie bara Jehowa, Hatallan Israel, idjä djari masanan arepe akae handuä tingkat;

10. Tuntang djari mametäh iä, äla iä akan ompat hatalla beken; tapi iä djaton djari mahaga talo idjä djari imetäh Jehowa iä.

II. — 11. Tagal tä Jehowa hamauh dengan Salomo: Basa ikau kalotä gawim, ikau djaton djari mahaga djandjingu tuntang karä hadatku, idjä djari injohoku ikau: toto, aku handak mansuwit karadjaan toh mangalangan ikau, palus handak manenga tä akan rewarm. — (1.Sam.15,23.)

12. Tapi kahum pambelom ajum aku djaton maku malalus tä, djetä tagal bapam Dawid, tapi bara lengän anakm aku handak mansuwit tä. — (12,19.)

13. Tapi aku djaton maku mansuwit salepah karadjaan tä, baja idjä kahamputan aku handak manengae akan anakm hatuä, tagal rewarku Dawid, tuntang tagal Jerusalem, idjä djari intuhku.

14. Maka Jehowa inampendeng

musoh malawan Salomo, iä tä Hadad olo Edom; iä tä utus radjan olo Edom.

15. Krana horan, metoh liau Dawid intu Edom, kahum Joab mantir kapala parang hagoet handak mangubur olo awang djari matäi muno tä, maka iä mampatäi karä hatuän olo Edom. — (2.Sam. 8,14.)

16. Krana djahawen bulan kuthie Joab melai hetä dengan hapus kawan parang olo Israel, sampai iä djari mampatäi lepah lingis karä hatuän olo Edom.

17. Tapi Hadad djari hadari, iä tuntang isut hatuän olo Edom, awang djipen liau bapae, handak tamä Misir. Maka Hadad tä intu katika tä anak korik bewäi.

18. Olo tä harikas bara Midian, manantarang Paran, tinai iä manduan belaehe olo Paran, kalotä iä sampai Misir, mananggoh Parao, radja Misir; iä tä manenga huma akae, tuntang mantjakap talo kinäe, tinai iä manenga bagin tanah akae.

19. Maka Hadad tä paham ingilak Parao, sampai iä mampasawä iä dengan paharin sawae, paharin Taghpenes, sawan radja tä.

20. Maka paharin Taghpenes tä manak akae hatuä, Genubat arae; Taghpenes mambelom iä hong human Parao. Djadi, Genubat tä melai hong dalam Parao, hindjä karä anak Parao kea.

21. Djadi, sana Hadad hong tanah Misir mahining Dawid djari matäi, ingampeleng dengan tato hiange, tinai Joab, kapala parang tä, djari matäi kea, maka Hadad hamauh dengan Parao: Soho aku hagoet, buli tanahku.

22. Tapi tombah Parao: Narai

talo katapasm kahum melai deng-
angku, sampai ikau nahuang ha-
goet buli tanahm? Tombali iä:
Djaton, tapi soho aku lius bewäi.

23. Tinai Jehowa mampendeng
musohe akan Salomo, iä tä Reson,
anak Eljada, idjä djari babuhau
bara tuan ajue, Hadadeser, radja
Soba tä.

24. Iä tä kea mamumpang olo
hatuä, masang iä, iä mandjadi
mantir kawan parang metoh Dawid
mampatäi olo tä; limbah tä iä
mindah akan Damaskus, palus melai
hetä; iä marentah hong Damaskus.

25. Iä tä malawan olo Israel ka-
talin pambelom Salomo, djetä be-
ken tinai bara tjalaka idjä iawi
Hadad; krana iä basingi olo Is-
rael, iä mamegang kwasa hong
tanah Aram.

26. Tinai Jerobeam, anak Nebat,
olo Epraim, idjä bara Sereda, man-
tir Salomo; aran indue Serua, iä
balo; iä tä kea manusang lengäe
malawan Salomo.

27. Maka djetoh bukue iä ma-
nusang lengäe malawan radja: Sa-
lomo tä mamangun Milo, iä mang-
abuahtesäi pagar batu lewun liau
bapae Dawid.

28. Maka Jerobeam tä olo gan-
tjang. Amon Salomo mitä olo ta-
hela tä gantjang patjäh gawie, tä
iä mangkat iä mangapala karä ra-
kan baris hamputan Josep.

29. Djadi intu katika tä, metoh
Jerobeam blua bara Jerusalem,
maka nabi Ahia, olo Silo, hasupa
dengäe intu djalan, hanggap klam-
bi taheta; äwen duä tä kabuata
bewäi hong djalan hetä.

30. Tä, maka Ahia manjingskap
klambi taheta, idjä hapae, palus
marabit tä mandjadi duäwalas ka-
rabit,

31. Sambil hamauh dengan Je-
robeam: Duan sapulu karabit akam,
krana kalotoh augh Jehowa, Ha-
tallan Israel: itäm, aku handak
mansuwit karadjaan bara lengän Sa-
lomo, handak manenga akam sa-
pulu kahamputan.

32. Tapi idjä kahamputan akan
melai akae, djetä tagal rewarku
Dawid tuntang tagal Jerusalem,
lewu idjä djari intihku bara karä
hamputan olo Israel.

33. Djetä basa olo tä djari ma-
lili aku, djari sontop intu Asta-
rot, dewan olo Sidon, Kamos,
dewan olo Moab, tuntang Milkom,
dewan olo Amon; iä djaton djari
mandjong huang djalangku,
mangat malalus talo awang bu-
djur intu matangku, karä prentah
tuntang hadat ajungku, tumon
bapae Dawid.

34. Tapi isut karadjaan ai mahin
dia aku handak manduae bara
lengän ai, malainkan iä impen-
dengku magon radja katahin umur
pambelome, djetä tagal rewarku
Dawid, idjä djari intihku, idjä
djari malaga karä prentah tuntang
hadatku. — (2.Sam.7,12.)

35. Tapi bara lengän anake aku
handak manduan karadjaan toh, pa-
lus aku handak manenga akam
bara djetä sapulu kahamputan.

36. Tapi akan anake tä aku
handak manenga idjä kahamputan,
mangat rewarku Dawid haradjur
kilau palita intu baungku hong
Jerusalem, lewu tä, idjä djari in-
tihku, mangat mampendeng arang-
ku hetä.

37. Maka aku handak mangkat
ikau, mangat ikau marentah tu-
mon talo handiai idjä äka huangm,
ikau akan mandjadi radja mahun-
djun olo Israel.

38. Maka amon ikau manumon talo handiai, idjä karäh injohoku ikau, haiak manandjong huang djalangku, sambil mawi talo handiai, idjä budjur intu matangku, awi ikau mahaga prentah tuntang hadatku, tumon rewarku Dawid djari mawie: tä maka aku handak mampahaiak ikau, tuntang handak mamangun ungkup humam haradjur, sama kilau aku djari mamangun ungkup Dawid, tuntang aku handak manenga Israel akam. —(9,4.)

39. Hapan perkara tä aku handak mamparandah panakan Dawid, tapi djaton palus katatahi.

40. Tagal tä Salomo handak mampatäi Jerobeam. Tapi Jerobeam harikas, hadari akan Misir, mananggoh Sisak, radja Misir; iä melai hong Misir sampai pampatäi Salomo.

41. Maka tisan karä saritan Salomo, karä gawie tuntang kapintare, djetä djari injurat hong surat saritan Salomo.

42. Maka kataliin Salomo marenthalep salepah utus olo Israel hong Jerusalem, iä tä äpat pulu njelo. —(2. Kron.9,30.)

43. Limbah tä Salomo matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun liau bapae Dawid. Maka anake Rehabeam mandjadi radja manganti iä.

BAGI 12.

I. Karadjaan olo Jehudi imbagi, mandjadi karadjaan Israel dengan karadjaan Jnda. II. Jerobeam mampendeng hampatong dewa hong Israel.

I.—1. Maka Rehabeam hagoet

akan Sighem; krana salepah olo Israel djari manalih Sighem, tantai mamparadja iä. —(2. Kron.10.)

2. Djadi Jerobeam, anak Nebat, mahining perkara tä, kahum iä hong Misir; krana iä djari hadari bara baun radja Salomo; iä melai hong Misir.

3. Maka olo arä manjoho olo manduan iä. Tä Jerobeam haiak hapus utus olo Israel manalih, sambil hamauh dengan Rehabeam, koae:

4. Bapam pahalau djari mampabehat ugar ikäi; toh, käläh ikau mampahian gawin bapam idjä karas, ugare idjä babehat tä, idjä imuatae hundjun ikäi, tä ikäi handak manempo ikau.

5. Koae, tambah augh olo tä: Lius keton, limbah kaduä maka keton haluli tanggoh aku. Djadi olo arä hagoet.

6. Maka radja Rehabeam hatirok dengan karä olo bakas, idjä bihin manaharep baun liau bapae Salomo, metoh iä tä belom, koae: Kilen kamään keton ita buah tombah augh olo tä?

7. Koan äwen tä dengae: Amon andau toh ikau manarima olo tä, manumon aughe, tuntang tombah hapan augh balemo manis, tä toto äwen indu djipem hapus pabelom ajum.

8. Tapi iä manganan augh olo bakas, awang djari inirok äwen akae, iä hatirok dengan olo tabela. idjä haiak pangereng ajue, idjä naharep baue.

9. Palus iä hamauh dengan olo tä: Kilen angate kamään keton ita buah tombah augh olo tä, idjä djari hamauh denganku, koae: pahian ugar tä, idjä djari imuat liau bapam intu ikäi?

10. Tä olo tabela, idjä baiak pangereng ajue, hamauh dengae, koae: Tumon toh buah ikau tom-bah augh olo tä, idjä djari hamauh dengam, koae: liau bapam tang-kalau djari mampabehat ugar ikäi, käläh ikau mampahiae tinai akan ikäi; tumon toh buah ikau tom-bah augh: tundjuk angkingku karäh hai haream bara kahang liau apangku.

11. Djaka liau apangku djari mamuat ugar babehat intu keton, maka aku handak mandahang tä tinai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.

12. Tä andau telo maka Jerobeam tuntang salepah utus olo arä naharep Rehabeam tinai, tumon radja djari mametäh, koae: haluli keton tanggoh aku limbah kaduä.

13. Maka radja hamauh dengan olo arä tä hapan augh karas; krana iä manganan augh olo bakas, idjä djari iniroke akae;

14. Palus iä hamauh tumon karä tirok olo tabela, koae: Lian apangku djari mampabehat ugar keton, maka aku handak mandahang tä tinai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.

15. Kalotä maka radja djaton manarima augh olo arä; krana gawi tä mandjari awi Jehowa kea, uakara Iä malalus augh, idjä djari insuman Jehowa hadjamban Ahia, olo Silo tä, akan Jerobeam, anak Nebat tä. — (11,31.)

16. Amon karä olo Israel mitä, radja djaton paraba iä, maka olo arä mandjawap tinai augh radja, koae: Narai bagin ikäi intu Dawid? ikäi djaton gawin ikäi deng-

an anak Isai! Has, buli human keton, joh Israel! naughe ikau marentah olo ajum, joh Dawid! Palus karä olo Israel buli humae. — (2.Sam.20,1.)

17. Maka mahundjun olo Israel tä, awang mangkalewu hong tanah Juda, Rehabeam kea idjä mimbing prentah.

18. Tä, maka radja Rehabeam manjoho Adoram, mantir perkara rear, tapi salepah olo Israel mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi; tä radja Rehabeam badjeleng lom-pat karetae, mangat hadari akan Jerusalem.

19. Tumon tä olo Israel undur, terai dengan ungkup human Dawid sampai andau toh.

20. Djadi, amon karä olo Israel mahining Jerobeam djari buli, maka iä manjoho olo mangahau iä mananggoh utus olo arä, palus olo mamparadja iä hetä akan salepah olo Israel; dialo idjä biti ompat ungkup human Dawid, baja tikas hamputan Juda bewäi.

21. Maka amon Rehabeam djari sampai Jerusalem, palus iä mirak salepah hamputan Juda tuntang hamputan Benjamin, saratus hanja pulu kojan biti awang kampili, idjä harati gawin parang, maugat mamarang djalahan olo Israel, nakara manduan karadjaan tinai akan Rehabeam, anak Salomo.

22. Tapi augh Hatalla sampai Semaja, sarohan Hatalla tä, koae: — (2.Kron.11,2.)

23. Suman akan Rehabeam, anak Salomo, radja Juda, tuntang akan hapus hamputan olo Juda dengau Benjamin, tuntang akan olo beken tä, koam:

24. Kakai augh Jehowa: äla keton hagoet, äla keton mamarang

paharin keton, olo Israel tä; buli keton genep biti akan huma ai; krana perkara tä mandjari awiku. Maka olo tä manarima augh Jehowa, palus iä hagoet buli tumon prentah Jehowa.

II.—25. Maka Jerobeam mamangun lewu Sighem hong bukit hatingsang Epraim, iä melai hetä; bara hetä iä hagoet mamangun Penuel.

26. Maka koan Jerobeam huang atäie: Toh karadjaan toh karäh buli ungkup human Dawid tinai.

27. Amon olo toh akan hagoet maluput parapahe huang human Jehowa intu Jerusalem, toto, atäi olo toh karäh hules tinai akan tuan ajue, akan Rehabeam, radja Juda tä; toto, olo tä karäh mampatäi aku, palus buli Rehabeam, radja Juda tä.

28. Tagal tä radja hatirok dengan olo ai; djadi iä manampa bulau kilau ampin anak sapi duä kongan, sambil hamauh dengan olo arä: Bahali toto keton hagoet tanggoh Jerusalem; itä, hetoh hatallan keton, o olo Israel, idjä djari magah keton bara tanah Misir! — (2. Mos. 32, 4.)

29. Maka idjä tä inae hong Betel, idjä tinai ingkese hong Dan.

30. Maka gawie tä indu dosa; krana olo arä manalih hetä, palus sampai Dan.

31. Tinai iä mamangun huma sombajang, iä mangkat imam bara marak bararangai karä olo, olo idjä dia panakan Lewi.

32. Tinai Jerobeam manukas andau hai, djetä hong bulan hanja, andau limäwalas, idjä sama kilau andau hai hong Juda tä, tuntang iä maluput parapahe hong mesbeh hetä. Tumon tä kea gawie hong

Betel, sambil maluput parapah akan ampin anak sapi tä, idjä djari inampae; tinai hong Betel kea iä mangkat imam akan äka sombajang, idjä djari inampae.

33. Tuntang iä maluput parapahe hundjun mesbeh, idjä djari inampae hong Betel, intu andau limäwalas bulan hanja, idjä djari inukase tumon huang atäi ai bewai. Tumon tä iä manampa andau hai akan olo Israel, sambil maluput parapah hundjun mesbeh tä, tuntang hagara.

BAGI 13.

1 Nabi masuman hukum Hatalla akan Jerobeam. 11. Nabi tä imunga olo, iä impatäi singa.

I. -- 1. **M**aka itä! aton olo ain Hatalla dumah bara Juda tanggoh Betel, awi augh Jehowa, kahum Jerobeam mendeng darah mesbeh handak hagara.

2. Tä iä mantehau mawi mesbeh tä, hapan augh Jehowa, koae: Mesbeh, mesbeh! tumon toh augh Jehowa: anak hatuä karäh inakan akan ungkup human Dawid, idjä Josia arae, iä tä karäh maluput hundjun ikau imam human dewa tä, idjä hagara hong ikau, tinai tulang olo matäi karäh inusul olo hong ikau. — (2. Radja 23, 16.)

3. Palus andau tä kea iä manenga talo heran, koae: Djetoh kata heran tä, idjä djari inuman Jehowa: itä! mesbeh toh karäh basila, kawo idjä hundjue karäh batusuh.

4. Djadi, sana radja mahining augh sarohan Hatalla tä, mantehau mawi mesbeh, maka Jerobeam man-

djudju lengäe bara hundjun mesbeh, koae: Singkap iä! Tapi lengäe, idjä djari indjudjue handak manjingskap iä, salenga kait, sampai iä djaton tau mambatak tä tinai.

5. Palus mesbeh tä basila, kawo batusuh bara mesbeh, tumon kata heran tä, idjä djari insuman sarohan Hatalla, hapan augh Jehowa.

6. Tä, maka tombah radja, sambil hamauh dengan sarohan Hatalla: Iaku toto toto hong baun Jehowa, Hatallan, laku akangku, mangat iä halalian lengängku akangku. Maka sarohan Hatalla tä toto toto blaku hong baun Jehowa, tä lengän radja haluli tinai, mandjadi kilau helo.

7. Tä radja hamauh dengan olo ain Hatalla: Has, ompat aku tamä humangku, awi mamparigas arepm, aku handak manenga talo panenga akam.

8. Tapi koan olo Hatalla tä, tombah augh radja: Paribasa alo ikau manenga akangku sabagi lumam, mahin dia kea aku tau ompat ikau, djaton aku tau kuman nihop mahin dia hong tanah toli.

9. Krana tumon augh toh Jehowa djari mametäh aku, koae: äla ikau kuman, äla mihop hetä, äla kea buli mahoroe djalan tä tinai, idjä djari ihoroem.

10. Palus iä hagoet manjak djalan beken, iä djaton hapan djalan tä tinai, idjä djari ihoroe manalih Betel.

II. — 11. Maka aton nabi bakas melai hong Betel; djadi, aton anake hatuä dumah manjarita akae karä gawi, idjä djari ilalus olo Hatalla tä hong Betel intu andau tä, tuntang karä aughe, idjä djari

insanae akan radja; karä talo tä injarita äwen akan bapae.

12. Maka koan bapae dengae: Djalan idjä kwe djalae buli? Maka anake tä djari mitä djalan idjä kwe djari ihoroe olo Hatalla tä, idjä djari dumah bara Juda.

13. Tä iä manjoho anake, koae: Has keton, apil kalidai akangku. Djadi äwen mapil kalidai akae, palus iä hapan tä;

14. Balalu hagoet manjak olo Hatalla tä, tuntang sondau iä mondok penda batang elah; tä iä hamauh dengae: Ikau toh olo Hatalla tä, idjä djari dumah bara Juda? Tombah iä: Aku toh.

15. Tä koae dengae: Has, ompat aku, tamä hnmangku, mangat kuman.

16. Tapi tombah iä: Djaton tau aku haluli ompat ikau, tamä humam, djaton kea aku tau ompat ikau kuman mihop hong äka toli.

17. Krana aku djari imetäh Jehowa: äla ikau kuman mihop hetä, äla kea ikau buli mahoroe djalam solake.

18. Tapi koae dengae: Aku toh nabi kea kilau ikau; malaikat djari hamauh dengangku awi augh Jehowa, koae: imbit iä dengam tamä humam, mangat iä kuman mihop. Tapi iä manandjaro iä.

19. Maka olo tä haluli ompat iä, sambil iä kuman belom huang humae.

20. Djadi, kahum olo tä mondok magon hong medja, maka augh Jehowa sampai nabi tä, idjä djari mimit iä haluli.

21. Palus iä mautehau mawi olo Hatalla tä, idjä djari dumah bara Juda, koae: Kakai augh Jehowa: hasa ikau djari marisang bara augh Jehowa, djaton djari manumon pren-

tah, idjä Jehowa, Hatallam, djari mametäh ikau;

22. Basa ikau djari haluli, kuman belom hong äka, idjä djari ingahanae ikau, koae: äla ikau kuman belom hetä: maka hantum djaton karäh hindjä kubur karä tatom.

23. Djadi, limbah iä djari kuman belom, maka olo mapil kalidai akan nabi tä, idjä djari imbite haluli.

24. Kalotä iä tä hagoet; maka idjä kongan singa hasupa dengae hong djalan, mampatäi iä, hantue imbaringe hetä hong djalan, maka kalidaie mendeng darah hetä, tinai singa kea mendeng darah hantu tä.

25. Maka aton olo mahalau hetä, tä iä mitä hantu idjä imbaring hong djalan, tinai singa tä mendeng darah hantu. Palus olo tä manalih, masuman tä hong lewu, idjä äka nabi bakas tä.

26. Amon nabi tä, idjä djari mimbit iä haluli bara djalan, mahining angh tä, maka koae: Djetä olo Hatalla tä, idjä djari marisang bara augh Jehowa; tagal tä Jehowa djari manjaragh iä akan singa, idjä djari mamisak mampatäi iä, tumon augh Jehowa, idjä djari insanac akae.

27. Tinai iä manjoho karä anake, koae: Apil kalidai akanguku. Tä äwen mapile.

28. Palus iä hagoet, tuntang sondau hantu tä lalantong hong djalan, tinai kalidai tuntang singa mendeng darah hantu tä. Singa djaton djari kuman hantu, djaton kea djari mamisak kalidai.

29. Tä nabi mangkatan hantum olo Hatalla, manuat tä hundjun kalidai, palus mimbit djetä; kalotä nabi bakas tä buli tamä lewu,

mangat manatum tuntutang mangu-bur iä hetä.

30. Iä mingkes hantu tä hong kubur ajue; iä manatum iä, koae: Kajah, joh paharingku!

31. Djadi, limbah iä mangu-bur iä hong kubur ajue, maka iä mametäh karä anake, koae: Amon aku djari matäi, kubur aku huang kubur idjä äka olo Hatalla tä djari ina, darah tolang ajue ingkes tolangku.

32. Krana toto, augh tä karäh mandjadi kea, idjä iä djari man-tehaue hapan augh Jehowa, mawi mesbeh, idjä hong Betel, tuntang mawi karä human dewa, awang hong karä lewu Samaria.

33. Maka limbah bara karä per-kara tä djaton kea Jerobeam ma-ku hobah bara djalae idjä papa, tapi iä haradjur mangkat imam dewa bara bararangai karä olo; äwäwe idjä radjin, maka iä manjuang lokape, mangat mandjadi imam dewa.

34. Maka awi gawie tä iä indu batang dosa akan liapus untkup human Jerobeam, sampai djetä irusak, palus impalomos bara petak.

BAGI 14.

- I. Hukum insanan akan Jerobeam, radja Israel; iä watäi tuntang anake.
II. Rehabeam, radja Juda, badosa kea; iä alah awi Sisak; iä matäi.

I.—1. Katika tü Abia, anak Jerobeam idjä hatuä, balongkang haban.

2. Koan Jerobeam dengan sawae: Has ikau, obah ampim, uka olo äla katawan ikau sawan Jerobeam, palus lius talih Silo; itäm,

hetä nabi Ahia, idjä djari masanan akangku, aku akan mandjadi radja mahundjun utus olo toh. — (11,30.)

3. Imbit hong lengäm sapulu kabawak tepong, tuntang apam, tinai kasa basuang madu, palus tanggoh iä; iä karäh masuman akam, kilen kadjarian anak ita toh.

4. Maka sawan Jerobeam mawie tumon tä, iä manatap arepe, palus manalih Silo, tamä human Ahia. Maka Ahia djaton tau mitä, krana matae kawus awi kabakase.

5. Tapi Jehowa hamauh dengan Ahia: Itäm, sawan Jerobeam tä manalih, handak misek ikau tagal anake hatuä, idjä haban; kalotoh kakai buah ikau hamauh dengae; maka amon iä tamä humam, iä handak nahadja arepe kilau ampim olo beken.

6. Djadi, sana Ahia mahining riet paie haiak iä tamä bauntonggang, maka iä hamauh: Palus, o sawan Jerobeam, buhen ikau nahadja ampim kalotoh? aku injoho masuman akam augh karas.

7. Lius, sanan akan Jerobeam: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: aku djari mangkat ikau bara marak olo arä, djari mamparadja ikau mahundjun Israel, djalahan olo ajungku,

8. Tuntang djari mansuwit karadjaan bara ungkup human Dawid, sambil manenga tä akam; tapi ikau djaton djari tumon rewarku Dawid, idjä mahaga prentaluku, idjä omba aku hapan salepah atäie, mangat malalus talo handiai awang budjur intu matangku;

9. Malainkan ikau djari papa gawim, paham haream bara olo handiai idjä djari helo bara ikau,

ikau djari bagoet manampa akam hatalla beken, manoang hampatong dewa, hapam mungkar kalaitku, tinai aku djari iakism akan hila likutm.

10. Tagal tä itäm, aku handak magah tjalaka mawi ungkup human Jerobeam, palus handak mampalomos karä hatuän panakan Jerobeam samandiai, alo idjä magon ianggaue, alo idjä belom kabuate, bara marak olo Israel; kilau olo manganan tai, kalotä aku handak manganan panakan ungkup Jerobeam, sampai iä nihau lepah lingis.

11. Olo ungkup Jerobeam awang matäi hong lewu karäh kinan aso, awang matäi hong padang karäh kinan burong penda langit; krana Jehowa djari hamauh kalotä.

12. Maka ikau toh dari, mandjeleng arepm, buli humam, sana ikau tamä lewu, maka anakm tä karäh matäi.

13. Hapus olo Israel karäh manatum tuntang mangubur iä, krana tikas iä kabuate bewäi bara panakan Jerobeam karäh ingubur, basa marak hapus ungkup Jerobeam baja iä tä bewäi kekä kea intu Jehowa, Hatallan Israel.

14. Maka Jehowa karäh mampendeng akae radja mahundjun Israel, idjä karäh mampalomos ungkup human Jerobeam intu andau tä. Maka äwe kea katawan kadjariae katontoh kea! — (15,29.)

15. Tinai Jehowa handak mamukul olo Israel, sampai olo tä kilan rampiang lihanglahanga kantäkantä hong danum, tinai iä handak marunap manganan Israel bara tanah bahalap toh, idjä djari inengae akau karä tatoe, iä karäh

mandarai olo tä akan hila dipah batanganum lombah tä, basa olo tä djari mimbul pahewan dewa, sambil marahas Jehowa. — (2. *Radja* 17, 23.)

16. Maka iä handak manjaragh olo Israel tagal dosan Jerobeam, idjä djari badosa, tuntang djari mahahir Israel badosa kea. — (12, 30.)

17. Tä, maka sawan Jerobeam mendeng, balalu hagoet, tuntang iä sampai Tirsä; maka sana iä mingkang lambang humae, tä olo tabela tä matäi.

18. Maka olo mangubur iä, salepah olo Israel manatum iä, tumon augh Jehowa, idjä djari injewute hadjamban reware nabi Ahia.

19. Maka tisan karä saritan Jerobeam, karä parang ai, tuntang ampie djari marentah, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

20. Maka katahin Jerobeam marentah, djetä duä pulu duä njelo; iä matäi ingampeleng dengan tato hiange. Maka anake Nadab mandjadi radja manganti iä.

II. — 21. Maka Rehabeam, anak Salomo, marentah hong Juda. Epat pulu idjä njelo umur Rehabeam, metoh iä mandjadi radja, udjuwalas njelo katahie iä marentah hong Jerusalem, huang lewu tä, idjä djari intih Jehowa bara marak karä hamputan olo Israel, mangat mingkes Arae hetä. Aran indue Naama, bawin olo Amon. — (2. *Kron.* 12, 13.)

22. Maka olo Juda mawi talo awang papa intu matan Jehowa, iä mungkar kalaite paham bara karä tate horan, awi karä dosae awang iawie.

23. Krana olo tä kea manatap äka gantong akan dewae, hampatong tuntang pahewan, intu karä hunjok lungkoh, penda karä batang kaju bahidjau.

24. Tinai aton kea basir hong tanah tä; gawin olo tä tumon karä talo kabelä idjä puna hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanah tä, bara baun olo Israel.

25. Tapi djadi intu njelo limä kahum karadjaan radja Rehabeam, maka Sisak, radja Misir, dumah mamarang Jerusalem.

26. Iä marampas karä panatau human Jehowa, tuntang panatau human radja, iä marampas talo handiai; karä talawang bulau kea, awang djari inampa liau Salomo, lepah irampase. — (10, 16.)

27. Tä radja Rehabeam manampa gantin djetä talawang tambaga; iä mansalian tä intu lengän mantir olo dalam, idjä manonggo bauntonggang human radja.

28. Djadi, sasining radja manalih human Jehowa, maka olo dalam hapan tä, tuntang malian tä tinai akan karong olo djadjaga.

29. Maka tisan saritan Rehabeam, karä gawie tä, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

30. Maka haradjur parang bewai Rehabeam dengan Jerobeam katahin pabelome.

31. Maka Rehabeam matäi, ingampeleng dengan tato hiange, iä ingubur hindjä tate hong lewu Dawid. Aran indue Naama, bawin olo Amon; djadi anake idjä hatuä, Abiam, mandjadi radja manganti iä.

BAGI 15.

1. Abiam, radja Juda. II. Asa, radja Juda. III. Nadab, radja Israel. Baesa mampalomos panakan Jerobeam.

I. — 1. Huang njelo hanjawalas kahum karadjaan radja Jerobeam, anak Nebat tä, Abiam mandjadi radjan olo Juda. — (2.Kron.13,1.)

2. Telo njelo katahie iä marentah hong Jerusalem; aran indue Maagha, anak Abisalom idjä bawi.

3. Maka iä manandjong huang karä dosan liau bapae, idjä djari iawie intu baue, atäie djaton budjur dengan Jehowa, Hatallae, tumon atäi liau tatoe Dawid.

4. Tapi tagal Dawid kea Jehowa, Hatallae, manenga palita akae hong Jerusalem, sambil mampendeng anake idjä hatuä rahian bara iä, mahaga Jerusalem.

5. Basa Dawid djari budjur gawie intu matan Jehowa, iä djaton djari undur bara talo handiai, awang djari imetäh Jehowa iä, katahin umur pambelome, baja tikas hong perkaran Uria, olo Het tä, bewäi. — (2.Sam.11,27.)

6. Maka haradjur parang bewäi anak Rehabeam dengan Jerobeam katahin pambelome.

7. Tisan karä saritan Abiam, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda. Maka haradjur parang bewäi Abiam dengan Jerobeam.

8. Maka Abiam matäi, ingampeleng dengan tato luange, olo mangubur iä hong lewun Dawid; maka anake idjä hatuä, Asa, mandjadi radja manganti iä. — (2.Kron.14,1.)

II. — 9. Huang njelo duä pulu

kahum karadjaan Jerobeam, radja Israel, Asa mandjadi radjan olo Juda.

10. Iä marentah hong Jerusalem äpat pulu idjä njelo katahie: aran tambie Maagha, anak Abisalom.

11. Maka Asa budjur gawie intu matan Jehowa, kilau liau tatoe Dawid.

12. Krana iä manganan karä basir bara tanah, tuntang karä hampatong dewa matekiapi, idjä djari inampa tatoe.

13. Tinai tambie Maagha kea inipase, pateraiie djadi ratu, basa iä djari manampa talo kabelä, hampatong dewa huang pahewan; tinai hampatong, talo kabelä tä, ingarak Asa kea, palus mangähu tä hong sungäi Kidron.

14. Tapi karä äka gantong tä olo djaton mangarake. Maka atäi Asa budjur kea dengan Jehowa katahin pambelome.

15. Maka karä talo imprasih tä, idjä imprasih liau bapae, tuntang talo idjä prasih ai, salaka bulau, ramo bahara inamäae akan human Jehowa.

16. Maka haradjur parang bewäi Asa dengan Baesa, radja Israel tä, katahin pambelome.

17. Krana Baesa, radja Israel, hagoet mamarang Juda, iä mamangun Bama, mangat iä mangahana olo ai blua manalih Asa, radja Juda. — (2.Kron.16,1.)

18. Tä, maka Asa manduan karä salaka bulau, tisan karä panatau human Jehowa, tuntang panatau human radja, palus iä mandjuluk tä akan lengän karä sarohae; radja Asa mampait djetä akan Benhadad, anak Tabrimon, Tabrimon anak Hesion, radja Aram, idjä me-

lai hong Damaskus, sambil hamauh:

19. Aton djandjin koä, puna djandjin liau apangku dengan liau bapam; itäm, toh aku mampait panengangku akam, salaka tuntang bulau; käläh ikau mangarak djandjim dengan Baesa, radja Israel, mangat iä tä balang mawi aku.

20. Maka Benhiadad manarima augh radja Asa, iä manjoho karä mantir kawan parang ajue hagoet maranggar karä lewu Israel; iä mamukul Ijon, Dan, Abelbetmaagha, tinai hapus tanah Kinerot, tuntang hapus tanah Naptali.

21. Djadi, amon Baesa mahining brita tä, maka iä terai mamangun Rama, palus iä melai hong Tirsa.

22. Tä radja Asa manjoho olo bauuar hong salepah tanah Juda: Æla idjä biti mahin melai. Palus karä olo tä manduan mäton karä batu kaju bara Rama, idjä djari inguan Baesa akan imangun hetä; djadi radja Asa hapan ramo tä mamangun Geba-Benjamin tuntang Mispä.

23. Maka tisan saritan Asa, karä kwasae, karä gawie, karä lewu awang djari imangue, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda. Maka metoh kabakase iä kapähä baperes paie.

24. Maka Asa matäi, ingampe-leng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe hong lewun tatoe Dawid. Maka Josapat, anake idjä hatuä, mandjadi radja manganti iä.

III. — 25. Maka Nadab, anak Jerobeam, mandjadi radja Israel, intu njelo duä limbah Asa mandjadi radja Juda; iä marentah olo Israel dnä njelo katahie.

26. Maka iä papa gawie intu matan Jehowa, manandjong huang djalan liau bapae, huang dosae, idjä hapan tä iä djari mamahir olo Israel badosa.

27. Maka Baesa, anak Ahia, olo hamputan Isaskar, pakat handak mawi iä; djadi Baesa mampatäi iä hong Gibeton, idjä ain olo Pilisti tä, metoh Nadab tuntang karä olo Israel mangapong lewu Gibeton.

28. Baesa mampatäi iä huang njelo telo kahum karadjaan Asa, radja Juda, palus iä mandjadi radja manganti iä.

29. Djadi, amon iä radja, maka iä mampatäi salepah ungkup panakan Jerobeam, iä djaton malihi akan Jerobeam idjä biti awang bara tahaseng, lepah lomos olo tä impatäie, tumon augh Jehowa, idjä djari inumae hadjamban reware Ahia, olo Silo tä; — (14, 10.)

30. Tagal dosan Jerobeam, idjä badosa, tuntang mamahir Israel badosa; tagal karä karajape, idjä hapae mungkar karahas Jehowa, Hatallan olo Israel.

31. Maka tisan karä saritan Nadab, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

32. Maka haradjur parang bewäi Asa dengan Baesa, radjan olo Israel, katahin pambelome.

33. Intu njelo telo kahum karadjaan Asa, radja Juda, Baesa, anak Ahia, mandjadi radja mahundjun salepah olo Israel, intu Tirsa; iä marentali duä pulu äpat njelo katahie.

34. Maka gawie papa intu matan Jehowa; iä manandjong hong djalan Jerobeam, huang dosae idjä

hapan tä iä djari mamahir olo Israel badosa.

— — — — —

BAGI 16.

I. Nabi Jehu masanan hukum Hatalla akan Baesa, radja Israel. II. Ela, anak Baesa, radja Israel tä, tuntang salepah panakae impatäi Simri. III. Simri, radja Israel, mampatäi arepe. IV. Omri, radja Israel. V. Aghab, radja Israel.

I. — 1. Tä, maka augh hukum Jehowa mawi Baesa sampai Jehu, anak Hanani, koae:

2. Basa aku djari mangkat ikau bara kawo, tuntang djari mamparadja ikau mahundjun Israel, utus olo ajungku, tapi ikau djari mandjong huang djalan Jerobeam, tuntang djari mamahir Israel, utus olo ajungku, badosa, haiak mungkar karahasku awi karä dosae:

3. Itäm, toto aku handak manganan panakan Baesa tuntang panakan ungkup humae, aku handak mawi ungkup humam kilau ungkup human Jerobeam, anak Nebat tä.

4. Olo ungkup Baesa, idjä matäi hong lewu, indu kinan aso, tinai awang matäi hong padaug indu kinan burong penda langit.

5. Maka tisan saritan Baesa, karä gawie, karä kwasae, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

6. Maka Baesa matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong Tirsa; maka anake Ela mandjadi radja manganti iä.

7. Kalotä maka lembut augh Jehowa hadjamban nabi Jehu, anak Hanani, mawi Baesa tuntang ungkup humae, djetä tagal barä kasalae, awang iawie intu baun Jehowa, sambil marahas Jehowa awi

karä gawin lengäe, basa iä sama dengan ungkup human Jerobeam kea, tinai tagal iä djari mampatäi äwen tä.

II. — 8. Hong njelo duä pulu djahawen kahum karadjaan Asa, radja Juda, Ela, anak Baesa, mandjadi radja Israel hong Tirsa; iä marentah duä njelo.

9. Maka Simri, olo ajue, mantir sabagi karä kareta, pakat mawi iä, metoh iä hong Tirsa, kahum iä mihop mambusau arepe hong human Arsa, sahebar hong Tirsa tä.

10. Maka Simri tamä, mamukul mampatäi iä, intu njelo duä pulu udju kahum karadjaan Asa, radja Juda, tuntang iä mandjadi radja manganti iä.

11. Diadi. amon iä marentah, metoh iä hong padadusae, maka iä mampatäi salepah ungkup human Baesa, idjä biti olo hatuä mahin dia batisa; karä kolae karä sobate lepah impatäie.

12. Kalotä Simri mampalomos salepah ungkup human Baesa, tumon augh Jehowa, idjä djari insanac hadjamban nabi Jehu, mawi Baesa;

13. Tagal karä dosan Baesa äwen hanak Ela, idjä awi tä äwen badosa, idjä hapan tä iä djari mamahir Israel badosa, sambil mungkar kalait Jehowa, Hatallan Israel, awi kahajang gawin dewa.

14. Maka tisan karä saritan Ela, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

III. — 15. Intu njelo duä pulu udju kahum karadjaan Asa, radja Juda, Simri marentah hong Tirsa kudju andau. Maka utus olo arä bapodok mangapong Gibeton, lewun olo Pilisti tä.

16. Djadi, olo arä idjä bapodok hetä mahining brita, Simri djari

mamakat olo, palus mampatäi radja. Tagal tä maka hapus olo Israel mamparadja Omri, kapala parang tä, mahundjun olo Israel intu äka olo arä hapodok, hong andau tä kea.

17. Palus Omri tuntang karä olo Israel harikas bara Gibeton, balalu mangapong Tirsä.

18. Djadi, sana Simri mitä lewu tä inamä äwen, maka iä tamä human radja, balalu manusul human radja, palus iä tamput matäi hetä.

19. Djetä tagal karä dosae, awang djari iawie, basa iä mawi talo awang papa hong baun Jehowa, manandjong hong djalan Jerobeam, tuntang huang dosae, idjä djari iawie hapae mamahir olo Israel badosa.

20. Maka tisan saritan Simri, ampie djari mamakat olo, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

IV. — 21. Katika tä maka olo Israel habaris duä kabaris, sabagi karä olo arä ompat Tibni, anak Ginat, handak mamparadja iä, tinai sabagi ompat Omri.

22. Tapi olo idjä ompat Omri tä abas bara olo, idjä ompat Tibni, anak Ginat; djadi Tibni matäi, palus Omri mandino karadjaan.

23. Intu njelo telo pulu idjä kahum karadjaan Asa, radja Juda. Omri mandjadi radja Israel; iä marentah duäwajas njelo; hong Tirsä iä marentah djahawen njelo.

24. Iä mamili hukit Samaria bara Semer hapan duä pikul salaka, palus iä mamangun kota hong bukit tä, tuntang manggarä aran lewu, idjä djari imangue, Samaria, tumon aran Semer, idjä bihin tempon bukit tä.

25. Maka Omri papa gawie hong matan Jehowa, sampai iä darhaka

haream bara karä olo awang helo bara iä.

26. Iä manandjong hong karä djalan Jerobeam, anak Nebat, hong karä dosae, idjä hapae mamahir olo Israel badosa, sambil marahas Jehowa, Hatallan Israel, awi kari kahajang gawin dewa.

27. Maka tisan saritan Omri, karä gawie tuntang kwasae, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

28. Maka Omri matäi, ingampeleng dengan tato hiange, iä ingubur hong Samaria; maka anake Aghab mandjadi radja manganti iä.

V. — 29. Maka Aghab, anak Omri, mandjadi radjan olo Israel hong njelo telo pulu hanja kahum karadjaan Asa, radja Juda; maka Aghab, anak Omri, marentah olo Israel hong Samaria duä pulu duä njelo.

30. Maka Aghab, anak Omri, mawi talo awang papa intu matan Jehowa, paham bara karä olo, awang djari helo hara iä.

31. Djadi kilau djaton ombet akae iä manandjong hong karä dosan Jerobeam anak Nebat, sampai iä masawä Isebel kea, anak Etbaal, radjan olo Sidon, palus iä manampara manempo dewa Baal. tuntang manjembah iä.

32. Iä mampendeng mesbehakan Baal tä hong human Baal, idjä imangue akae hong Samaria.

33. Tinai Aghab mawi pahewan akan dewa, sampai gawin Aghab. idjä hapae marahas Jehowa, Hatallan Israel, paham bara gawin karä radja Israel, awang helo bara iä.

34. Intu katika tä Hiel, olo Betel, mamangun Jerighe tinai; hong Abiram, anake idjä bakas, iä djari

manggalang tä, hong Segub, anake idjä busu, iä djari mangkepan blawange, tumon augh Jehowa, idjä djari injewute hadjamban Josua, anak Nun. — (*Jos.6,26*)

—•••—

BAGI 17.

I. Nabi Elia masumen lau; iä impakan burong kak. II. Iä ihaga balo hong Sarpat. III. Iä mambelom anak balo tä, idjä djari matäi.

I. — 1. Maka Elia, olo Tisbe, olo baris Gilead, hamauh dengan Aghab: Belom Jehowa, Hatallan Israel, idjä naharep baue aku mendeng, huang karä njelo toli djaton karäh aton ambou atawa udjan, djaka dia aku manjohoe.

2. Limbah tä maka augh Jehowa sampai iä, koae:

3. Indah bara hetoh, lius akan hila timor, sahokan arepm hong sungäi Krit, idjä manumbang Jordan.

4. Danum sungäi tä akan ihopm, tinai aku djari manjoho burong kak pakanan ikau hetä.

5. Tä iä hagoet tumon augh Jehowa; krana iä lius palus melai intu sungäi Krit, idjä manumbang Jordan.

6. Maka burong kak mimbit tepong akae tuntang isin meto sining handjewu halemäi, tinai iä mihop danum sungäi tä.

7. Djadi, limbah tali andaue, maka sungäi tä sasar teal, tagal udjan djaton hong tanah tä.

8. Tä, maka augh Jehowa sampai iä, koae:

9. Mendeng ikau, talih Sarpat idjä tokep Sidon, palus melai hetä; itäm, aku djari manjoho balo

idjä hetä, mangat iä pakanan ikau.

II. — 10. Tä iä harikas manalih Sarpat. Djadi, amon iä tokep bauntonggang lewu tä, itä! aton hetä olo bawi balo manganju: maka iä mantehau iä, koae: Laku danum isut akangku hapan sarangam tä, akan ihopku.

11. Maka amon olo bawi hagoet handak blakue, iä mantehaue, koae: Duan akangku isut tepong kea huang lengäm.

12. Tapi tombah iä: Belom Jehowa, Hatallam! djaton idjä kabawak tepongku, baja idjä karakop tunek tepong ajungku aton hong sarangae, tinai isut undus hong kasae; maka itäm, aku djari blaku isut pating kaju, aku handak nguan tä akan koä hanak, mangat koä kumae, limbah tä matäi meher igh tinai.

13. Maka Elia hamauh dengae: Æla mikäh, lius bewäi tumon aughm, tapi pakasak akangku helo bakal tepongm tä idjä kabawak, imbit tä kantoh akangku, maka limbah tä ikau akan nguan akan nduä hanak.

14. Krana kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: tunek tepong tä hong sarangae djaton karäh lepah, tinai undus tä hong kasae djaton karäh una palus sampai andau Jehowa karäh manjoho udjan tinai akan hundjun petak. — (*2.Radja 4,2.*)

15. Maka olo bawi tä hagoet. tuntang mawie tumon augh Elia: tä iä kuman, tinai olo bawi tä kea tuntang ungkup humae, tahi andaue.

16. Tunek tepong huang sarangae tä djaton lepah, tinai undus hong kasae tä djaton una.

tumon augh Jehowa, idjä djari insanae hadjamban Elia.

III.—17 Djadi, limbah karä talo tä, maka anak hatuä ain olo bawi tä, idjä pakanan iä, balongkang haban, kapähäe djala-djalan paham, sampai tahasenge nihau.

18. Tä indue hamauli dengan Elia: Narai gawingku dengam, joh olo ain Hatalla? ikau kantoh, uka dosangku inahiu, tuntang anakku impatäi?

19. Tombah iä: Djuluk akangku anakm tä. Palus iä manduae bara pakuan indue, mimbit iä akan karong loteng, idjä äkae melai; iä mampetere hundjun sasuroe. — (2. Radja4,32.)

20. Limbah tä iä blaku doa intu Jehowa, koae: Joh Jehowa, Hatallangku, toto kea ikau handak mangapähä balo tohi kalotä, idjä pakanan aku, sampai ikau mampatäi anake idjä hatuä?

21. Maka hantelo tingkat iä mampahikep arepe mahukup anak olo tä, sambil blaku intu Jehowa, koae: Jehowa, Hatallangku, lian tahaseng anak olo tohi buli iä!

22. Maka Jehowa manumon augh Elia, tahaseng anak olo tä buli, palus iä belom tinai.

23. Balalu Elia manduan anak olo tä, magah iä baru karong loteng tä mohon akan huma, tuntang manenga iä akan indue. Koan Elia: Itäm, anakm tä belom.

24. Tä koan olo bawi dengan Elia: Tohi aku katawan, ikau toto olo ain Hatalla, augh Jehowa, idjä hong njamam, uras toto kea.

BAGI 18.

I. Elia manjupa radja Aghab. II. Elia hong Karmel; iä mampatäi imam Beal. III. Udjan paham tinai.

I.—1. Djadi, limbah tahi andaue augh Jehowa sampai Elia, intu njelo telo, koae: Lius, prahan arepm akan Aghab, krana aku handak manjoho udjan tinai hundjun petak.

2. Tä Elia hagoet, manjupa Aghab. Maka lau paham hong Samaria.

3. Maka Aghab djari mangalahu Obadja, kapala mandur; Obadja tä mikäh Jehowa totototo.

4. Krana metoh Isebel mampatäi karä nabin Jehowa, maka Obadja manduan saratus bitu nabi, manjahokan äwen tä malimä pulu bitu hong lowang, iä pakanan tuntang mampihop äwen tä hetä.

5. Maka Aghab djari manjoho Obadja: Kumbang tanah, talih karä lowangdanum, karä sungäi, aja-ajau ita supa oru, mangat mam-belom karä hadjaran kalidai, uka äla belae meton ita nihau.

6. Maka iä mambagi tanah tä, idjä akan ingumbange, bitu Aghab hagoet mahoroe djalan idjä, tinai Obadja mahoroe djalan idjä.

7. Maka metoh Obadja hong djalan, itä! Elia hasupa dengae, palus iä kasene iä, balalu lawo mahingkep, manjembah iä, sambil hamauh: Djaton ikau tohi tuangku Elia?

8. Tombah iä: Joh, aku tohi: lius, sanan akan tuan ajum: itäm, Elia dumah.

9. Tapi koae: Narai kasalangu, sampai ikau handak mandjuluk rewarm akan lengän Aghab, nakara mampatäi aku?

10. Belom Jehowa, Hatallami djaton utus olo, djaton karadjaan, idjä akan tä tuangku djaton djari manjoho olo manggilau ikau; tinai amon koan olo hetä: iä djaton hetoh: — maka iä manjoho karadjaan atawa utus olo tä sumpah, olo tä toto djaton djari sondau ikau.

11. Maka toh koam: lius, suman akan tuan ajum: itäm, Elia aton.

12. Toto, amon, aku djari lagoet bara ikau, Rogh Jehowa karah manamput ikau akan äka idjä dia aku tawae, tuntang aku djari lagoet masanan aughm akan Aghab, tä amon iä djaton sondau ikau, toto, iä handak mampatäi aku; tapi aku, rewarm, mikäh Jehowa bara pesangku tabela.

13. Dia djari inutor akan tuangku gawingku, metoh Ischel mampatäi karä nabin Jehowa? maka aku djari manjahokan nabin Jehowa tä snatus biti, malimä pulu hong lowang idjä, tuntang djari pakanan mampihop även tä.

14. Kilen toh tinai ikau hamauh: lius, suman akan tuan ajum: itäm, Elia aton? mangat iä mampatäi aku.

15. Maka koan Elia: Belom Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä naharep bane aku mendeng, toto, andau toh aku handak mamprahan arepku äkae.

16. Tä Obadja lius, manjondau Aghab, palus masuman tä äkae. Balalu Aghab hagoet manjupa Elia.

17. Djadi, sana Aghab mitä Elia, koan Aghab dengae: Ikau toh, idjä marusak olo Israel?

18. Tombah iä: Aku djaton djari marusak olo Israel, tapi ikau tuntang ungkup human bapam, awi keton djari manganan prentah Je-

howa, tuntang djari omba' Baal. — (16,31.)

19. Maka toh, soho olo mamumpong akangku salepah utus olo Israel hong bukit Karmel, tinai karä nabin Baal, äpat ratus limäpulu biti tä, tuntang äpat ratus biti nabin pahewan dewa tä, idjä omba kuman hong medjan Isebel.

20. Maka Aghab manjoho olo marawäi karä olo Israel, tinai iä mamumpong karä nabi tä hong bukit Karmel.

II. — 21. Tä Elia manggapi hapus utus olo arä, sambil hamauh: Kilen katahin keton djingkatjing, kang hasansila? Amon Jehowa toto Hatalla, omba iä, djaka Baal toto Hatalla, omba iä! Tapä olo tä djaton tombah idjä kabawak augeh.

22. Tä koan Elia dengan olo arti: Aku kabuatku bewäi tisan karä nabin Jehowa, tapi karä nabin Baal tä äpat ratus limä pulu biti.

23. Kaläh, tenga akan ikäf dera kongan sapi hatuäe, naughe swet mintih äkae idjä kongan sapi tä, manangkal djeta, mandake handjun pangkat kaju, tapi äla mingkes apui hetä; tä aku kea handak manatap sapi idjä tinai, mandake huadjun pangkat kaju, djaton kea mingkes apui hetä.

24. Limbah tä keton akan mangahau aran dewan keton, tinai aku handak mangahau aran Jehowa: djadi Hatalla djeta, idjä tombah hapan apui, iä tä idjä toto Hatalla. Tä tombah hapus utus olo arä, keget Buah aughm tä.

25. Maka Elia hamauh dengan karä nabin Baal: Intih, keton idjä kongan sapi tä akan keton, tatap tä helo, krana keton pana arä biti; kahau aran dewan keton, tapi äla keton mingkes apui.

26. Maka *awen* manduan sapi, idjä inenga olo akæ, iä manatap tä, tuntang mangahau aran Baal, bara handjewa sampai bentok andau, koæ: O Baal, tombah augh ikäi! Tapi djaton aughe, djaton idjä tombah. Maka olo tä lulang-luli babigal darah mesbeh tä, idjä djari inampæ.

27. Djadi, bentok andau Elia hababaka olo tä, koæ: Tuki mam-bawa iä, krana iä tä hatalla; mikäh iä mangarang saier, atawa iä aroh, atawa iä djari hagoet; äwe katawan, mikäh iä batiroh, has pisik iä!

28. Maka olo tä manuki mam-bawa iä, haiak mahiris arepe hapan bading, djudjuk, tumon hadat ai, sampai dahæ mahahasor.

29. Djadi, amon halau bentok andau, maka olo tä magon mangkariak sampai wajah maluput parapah, tapi djaton aughe, djaton idjä tombah, djaton idjä paduli.

30. Tä koan Elia dengan olo arä: Etoetoh keton! Maka olo arä manggapi iä; balalu iä mangabua mesbeh Jehowa, idjä djari ingarak tä.

31. Maka Elia manduan duäwas kabawak batu, tumon karä hamputan panakan Jakob, idjä akæ augh Jehowa djari sampai, koæ: Aran toh Israel. — (1. Mos. 32, 28.)

32. Batu tä imangue indu mesbeh akan aran Jehowa; limbah tä iä mamarit hakaliling mesbeh tä, sampai kilau kalombah äka tagalan duä supak binji.

33. Tinai iä mamangkat karä kaju, palus manangkal sapi tä, mandake hundjun pangkat kaju.

34. Limbah tä iä hamauh: Suang äpat blanaï dengan danum, tusuh tä hundjun parapah tuntang

hundjun kaju. Tinai koæ: Awi tinai handuä ulang. Djadi olo mawi tä handuä ulang. Tinai koæ: Awi tä hantelo hambulang. Maka olo mawi tä hantelo hambulang;

35. Sampai danum nahasak hakaliling mesbeh, tinai parit tä kontep danum kea.

36. Djadi, katika olo pudji maluput parapah, maka nabi Elia manggapi, koæ: Joh Jehowa, Hatallan Abraham, Isaak tuntang Israel, käläh ikau mangarinahe hong andau toh, ikau bewäi toto Hatalla hong Israel, tuntang aku toh rewarm, tinai aku djari mawi karä perkara toh tumon aughm. — (2. Mos. 3, 15.)

37. Tombah aughku, o Jehowa, tombah aughku, mangat utus olo toh kasene, tikas ikau bewäi, o Jehowa, toto Hatalla, mangat ikau mambet atäi olo tä akam tinai!

38. Tä palus lawo apui Jehowa kuman mampalepah parapah, kaju, batu, petak, tuntang malajap danum tä kea, idjä huang parit. — (3. Mos. 9, 24.)

39. Amon hapus olo arä mitä tä, maka iä lawo mahingkep, manjongdep baue, sambil hamauh: Jehowa toto Hatalla, Jehowa toto Hatalla!

40. Maka Elia manjoho äwen: Singkap karä nabin Baal, idjä biti äwen tä mahin äla manjohoe hadari. Tä olo manjingskap karä äwen. palus Elia magah iä mohon akan sungäi Kison, mampatäi iä hetä.

III. — 41. Limbah tä Elia hamauh dengan Aghab: Lius, kuman belom, krana aton augh gotok udjan paham.

42. Tumon tä Aghab hagoet, handak kuman belom. Maka Elia mandai tantan bukit Karmel, mahu-

kuphong petak, tuntang manjontop haue helat utute. — (*Jak.5,17.*)

43. Limbah tä ia hamauh dengan djipäe: Lius, tampajah hila tasik. Tä ia lius mitä, sambil hamauh: Djaton aton talo enen. Tä koae: Lius tinai; sampai hangkudju tingkat.

44. Djadi, intu tingkat udju, koae: Itäm, baunandau isut, kalmah lokap, lembut bara tasik. Tä ia hamauh: Dari, palusuman akan Aghab: soho olo manatap karetam, lius gulugulong, belä ikau djakä andau udjan.

45. Djadi, palus tä kea ampin langit sindesindep ärep awi baunandau tuntang riwut, palus lawo udjan paham. Maka Aghab mukong karetae hagoet akan Jisreel.

46. Maka lengün Jehowa mimbit Elia, ia mambabat kahange, palus hadari helo bara haun Aghab, njamah olo sampai Jisreel.

BAGI 19.

I. Elia badari tagal Isebel; malaikat mangarasan ia. II. Hatalla masuman arepe akne hong bukit Horeb. III. Elisa mandjadi pangawan Elia.

I. — 1. **M**aka Agbah masuman akan Isebel talo handiai, awang djari iawi Elia, tinai perkara ia djari mampatäi karä nabi tä hapan padang.

2. Tä, maka Isebel manjoho sarohan mananggoh Elia, sambil hamauh dengae: Kalotä kakai gawin dewa denganku, djaka dia djewu, katika kalotoh kea, aku djari mawi tahasengm mandjadi sama kilau tahaseng karä olo tä.

3. Sana ia mitä perkaräe tä ka-

lotä darie, maka ia manatap arepe balalu hagoet, mangat mahakan mahaga tahasenge, palus ia sampai Berseba, idjä hong tanah Juda. Hetä ia malih ajange.

4. Tapi ia hagoet, tamä padang, tandjong idjä andau kakedjaue: ia melai penda batang kaju walau, blaku tahasenge bageto, sambil hamauh: Ombet toh, joh Jehowa, duan tahasengku toh, krana aku toh djaton bahalap bara karä ta-toku.

5. Maka ia mampeter arepe batiroh penda batang kaju walau tä; maka itä! aton malaikat manigong ia, sambil hamauh dengae: Mondok, kuman.

6. Tä ia tampaliau, itä! hila takoloke aton idjä kabawak tepong, impakasak hundjun barah apui, tinai kasan danum; tumon tä ia kuman belom, limbah tä ia menter batiroh tinai.

7. Tapi malaikat Jehowa haluli, tingkat idjä duä, manigong ia, sambil hamauh: Mondok, kuman, krana djalam tä kedjau hindai.

II. — 8. Tä ia mondok, kuman tuntang mihop; palus ia manandjong awi kabunggut panginan tä, käpat pulu andau käpat pulu alem katahie, mimes Horeb, bukit Hatalla tä.

9. Maka ia tamä lowang hetä, ia bara malem hetä; maka itä! augh Jehowa sampai ia, sambil hamauh dengae: Narai gawim he-toh, Elia?

10. Tombah ia: Aku djari paham sangit akan Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom; krana olo Israel djari manganan djandjim, mangarak mesbehm, tuntang djari mampatäi karä nabim hapan padang: tikas aku bewäi idjä batisa, tinai

olo tä mangatah tahasengku, handak manganan tä.

11. Maka Iä hamauh : Blua, mendeng hundjun bukit toh hong baun Jehowa. Tä itä! Jehowa aton mahalau; barat paham kakarase, idjä manusut karä bukit, tuntang mamusit batu karang, manampur helo bara baun Jehowa, tapi Jehowa djaton huang barat tä. Limbah bara barat tä petak hagerek, tapi huang gerak petak tä Jehowa djaton kea.

12. Limbah bara gerak petak tä aton apui, tapi huang apui tä mahin djaton kea Jehowa. Tinai limbah apui tä dumah katadogh aughe mähämahas.

13. Djadi, sana Elia mahining djetä, maka iä manutup baue hapan kahowute, palus iä blua, sambil mendeng hong tumbang lowang; maka ita! aton augh sampai iä, idjä hamauh : Narai gawim hetoh, Elia?

14. Maka tombah iä: Aku djari paham sangit akan Jehowa, Hatalan karä kawan talo belom; krana olo Israel djari manganan djandjim, mangarak mesbehm, mampatäi karä nabim hapan padang; tikas aku bewäi tisae, tuntang olo tä mimes manganan tahasengku.

15. Maka Jehowa hamauh dengae: Lius, buli horoe djalam akan padang Damaskus, tamä lewu tä, awi maminjak Hasael mandjadi radja hong tanah Aram.

16. Tinai Jehu, anak Nimsi, akan iminjakm mandjadi radjan olo Israel, tinai Elisa, anak Sapat, bara Abelmehola, akan iminjakm mandjadi nabi indu gantim. — (2. Radja9,2.)

17. Maka karäh mandjadi, Jehu tä karäh mampatäi karä olo, idjä

mahakan padang Hasael, tinai olo idjä mahakan padang Jehu karäh impatäi Elisa.

18. Maka aku djari manisa marak olo Israel udju kojan biti, samandiai olo tä djaton djari mandeko utute manjembah Baal, njamae djaton djari omba manjium iä.

III. — 19. Tumon tä maka iä hagoet bara hetä, tuntang iä sondau Elisa, anak Sapat, kahum iä maluku tanae, hapan duäwalas kapasang sapi, djetä uras helo baue, tinai bitie haiak pasang sapi idjä tapakan harian. Maka Elia mananggoh iä, palus mantarik kahowute akae.

20. Tä iä palus malihi karä sapie, hadari manuntut Elia, sambil hamauh: Soho aku manjium manabi indu apangku, limbah tä aku handak ompat ikau. Koe dengae: Lius bewäi, tapi haluli tinai, krana ingatm, narai gawingku dengam!

21. Kalotä maka iä tä buli malihi iä; palus iä manduan sapa-sang sapi, manjambalih tä, tuntang hapan ramon luku iä manipakasak isie, balalu manenga tä akan olo ajue; djadi olo tä kuman. Limbah tä iä harikas, ompat Elia, omba manonggo iä.

BAGI 20.

I. Aghab mampaloh Benhadad. II. Sindä tinai Aghab mampalab palus manawan Benhadad, tapi iä mambelom iä. III. Hukum Hatalla mantam Aghab.

I. — 1. Maka Benhadad, radja Aram, mamumpang karä kawan parang ajue, tinai telo pulu duä radja omba iä, tuntang kutoh ha-

djaran kareta; iä hagoet mangapong Samaria, mamarange.

2. Tä iä manjoho sarohan tanggoh Aghab, radja Israel, hong lewu tä,

3. Sambil hamauh dengae: Kakai augh Benhadad: karä salaka bulaum uras ajungku, tinai sawam tuntang anakm idjä kapala bahalap ajungku kea.

4. Tombah radja Israel, koac: Joh, tumon aughm, o tuangku radja; aku toh ajum tuntang talo handiai awang ajungku.

5. Limbah tä sarohan tä mananggoh tinai, sambil hamauh: Tumon toh augh Benhadad: toto, aku djari manjoho olo masuman akam, salaka bulaum, karä anak sawam patut inengam akangku.

6. Tapi djewu, katika tumon toh kea, aku handak manjoho olo ajungku tanggoh ikau, mangat iä mangarik humam, palus mahar human karä olo ajum, djadi talo handiai awang ingilak matam karäh induan irampas äwen tä.

7. Tä radja Israel mangahau karä bakas tanah tä, sambil hamauh: Ingat keton, itä keton, iä tä manggau talo papa bewäi; krana iä, djari manjoho manduan anak sawangku, karä salaka bulau ajungku, tuntang aku djaton djari mangahau talo tä akae.

8. Tä tombah karä bakas tuntang salepah utus olo arä, sambil hamauh dengae: Äla ikau manarima augh, äla manumon tä.

9. Tagal tä iä hamauh dengan sarohan Benhadad: Suman akan tuangku radja: talo handiai idjä solakm manjoho rewarm, djetä inumongku; tapi, perkara djetoh tinai djaton olihku malaluse. Ka-

lotä sarohan tä buli, mimit augh tä akae.

10. Palus Benhadad manjoho olo, masuman akae: Kalotä kakai gawin karä dewa dengangku, djaka karotek Samaria tä ombetsama sindä mangarakop kakarä olo handiai, idjä imbitku.

11. Tapi tombah radja Israel, koac: Suman akae, idjä haru manangkang padang, äla iä mandjoho arepe kilau djaka iä djari mengkak tä tinai.

12. Djadi, sana Benhadad mahining augh tä, kahum iä mihop haiak karä radja tä huang tingkap ajue, maka koac dengan karä olo ajue: Takan, ranggar lewu tä. Maka olo tä maranggar lewu.

13. Maka itä! aton nabi manggapi Aghab, radja Israel, sambil hamauh: Tumon toh augh Jehowa: djari ikau mitä olo tä idjä kariän karä? itäm. andau toh aku handak manjaragh iä penda lengäm, mangat ikau kasene, aku toh toto Jehowa.

14. Maka tombah Aghab: Hapan äwe? Koac: Tumon toh augh Jehowa: hapan anakoloh karä wakil tanah. Tombah iä: Äwe akan mimit äwen mamarang? Koac: lkau toh.

15. Tä iä misä anakoloh karä wakil tanah, maka karäe duä ratus telo pulu duä biti; limbah tä iä misä karä olo Israel awang dengae, udju kojan biti karäe.

16. Maka bentok andau olo tä blua, kahum Benhadad mihop sampai djari babusau hong tingkape, tuntang telo pulu duä radja tä, idjä omba mandohop iä.

17. Maka anakoloh karä wakil tanah tä blua helo; maka Benhadad djari manjoho olo mangalati;

äwen tä masuman akæ, koæ, Aton olo djari blua bara Samaria.

18. Maka koæ: Alo olo tä djari blua blaku hakabuah, alo iä djari blua, akaa parang, tawan iä belobelom.

19. Tapi limbah anakoloh karä wakil tanah tä djari blua bara lewu, tuntang kawan parang tä idjä manuntut iä,

20. Tä genep bitin äwen mampatäi musohs idjä hatandipah dengæ, sampai olo Aram hadari, palus olo Israel manjasah iä: maka Benhadad, radja Aram tä, mahakan kea mukong hadjaran haiak dengan isut olo idjä hapan hadjaran.

21. Djadi, radja Israel hagoet, mampatäi karä olo idjä hapan hadjaran tuntang idjä hong karä kareta, sampai kutoh karä olo Aram tä impatäie.

II.—22. Metoh tä nabi tä manalih radja Israel, sambil hamauh dengæ: Lius, awi manekang mangawasa arepm; ingat arepm, kilen patut gawim, krana njelo rahian radja Aram karäh haluli, mamarang ikau tinai.

23. Krana karä mantir ain radja Aram djari hamauh dengæ: Dewan olo tä puna dewan bukit, awi tä olo tä djari abas bara ita. Kaläh, ita mamarang olo tä hong äka rampar, tä toto ita karäh abas bara iä.

24. Tagal tä buah ikau kalotoh gawim, tipas karä radja, genep bitin bara pangkat ai, pendeng wakilm manganti äwen.

25. Tinai kaläh ikau mamumpang kawan parang akau, karäkaräe kilau kawan tä, idjä djari nihau inapatäi, tinai karä hadjaran tuntang kareta kilau idjä bihin kea:

limbah tä kaläh ita mamarang olo tä hong äka rampar, toto ita karäh abas bara iä. Maka iä mamarima aughe, palus mawie tumon tä.

26. Djadi, intu tamparan njelo taheta Benhadad mamadju olo Aram, palus iä hagoet bara Apek, handak mamarang olo Israel.

27. Maka olo Israel imadju kea, tuntang bahatae aton, palus iä hagoet manambang olo tä. Maka olo Israel bapodok tandipah olo tä, ampie kilau duä kawan kambing awang isut bewäi, tapi olo Aram tä mangontep petak.

28. Maka olo ain Hatalla tä manggapi, sambil hamauh dengän radja Israel, koæ: Kakai augh Jehowa: basa olo Aram djari hamauh, Jehowa baja Hatallan bukit bewäi, djaton Hatallan äka rampar, maka aku handak manjargah kawan parang idjä kartän karäe tä penda lengün keton, mangat keton kasene aku toto Jehowa.

29. Maka kudju olo tä bapodok hatandipah: djadi, intu andau udju tä parang bungkar; tä olo Israel mampatäi saratus kojan olo Aram hong andau idjä tä.

30. Djadi, olo awang batisa hadari akan Apek, tamä lewu: maka palus pagar kota balongkang mawi duä pulu udju kojan bitin awang batisa tä; tinai Benhadad kea hadari, tamä lewu, mahakan bara karong idjä akan karong beken, haradjur kalotä.

31. Tä koan olo ajue dengæ: Itäm, ikäi djari mahining, radjan utus olo Israel tä puna radja pamas: kaläh ita mangkepan benang ganal intu kahang ita, tuntang tali intu ujat ita, balalu ita blua

manjupa radja Israel; 'ajaajau iä handak mambelom tahasengm.

32. Tä iä mambabat kahange hapan benang ganal, tuntang mangkepan tali intu ujate, palus iä manalih radja Israel, sambil hamauh: Rewarm Benhadad blaku intu ikau, käläh mambelom tahasengku. Maka tombah iä: Magon aton iä? iä indu paharingku!

33. Maka olo tä mambet augeh ake, palus manjingskap auge tä, koae: Paharim Benhadad magon aton. Tombah iä: Has, imbit iä. Tä Benhadad blua manjupa iä, palus iä manjoho iä djakat karetae.

34. Tä iä hamauh dengae: Karä lewu awang induan liau apangku bara ikau, djetä handak ilianguku, tinai käläh ikau manatap djalan akam hong Damaskus tumon liau apangku djari mawie hong Samaria. Koae: Käläh, tumon djandjim toh aku handak malapas ikau. Kalotä iä hadjandji dengae, palus malapas iä.

III. — 35. Tä, maka idjä biti bara karä murid nabi hamauh dengan kolae, hapan augh Jehowa: Käläh pukul aku. Maka kolae tä djaton maku mamukul iä.

36. Maka koae dengae: Basa ikau djaton djari manumon augh Jehowa, itäm, sana ikau djari hagoet bara darahku, singa karäh mawi ikau. Djadi, sana iä djari hagoet bara darahe, maka singa hasupa dengae, palus mamisak iä.

37. Limbah tä iä sondau olo beken tinai, sambil hamauh: Käläh pukul aku. Maka olo tä mamukul mampahimang iä.

38. Tä nabi tä hagoet, mendäh radja hong benteng djalan; iä mameteng baue, uka ampie hóbah.

39. Djadi, metoh radja mahalau, maka iä mantehau radja, sambil hamauh: Rewarin toh djari omba parang, maka aton olo mahiwang tanggoh aku, magah olo idjä biti akangku, sambil hamauh: tonggo olo toh; djaka iä nihau, maka tahasengm indu gantin tahasenge, atawa ikau manabor sapikul salaka.

40. Djadi, amon rewarm aton gawie hetäheta, maka olo tawanan tä nihau. Tä radja Israel hamauh dengae: Tumon tä kea hukum akam, njamam djari manjewut tä.

41. Tä iä badjeleng mantapäi peteng baue, palus radja Israel kasene iä, iä tä idjä biti bara karä nabi.

42. Palus iä hamauh dengae: Toh augh Jehowa: basa ikau djari malapas olo idjä djari ingremku tä bara lengäm, maka toto, tahasengm indu gantin tahaseng ai, tinai utus olo ajum gantin olo ajue.

43. Maka radja Israel hagoet buli humae, rasirasing tuntang marakis; kalotä iä sampai Samaria.

BAGI 21.

I. Aghab äwen duä Isebel marusak Nabot. II. Elia masuman hukum Hattalla akae.

I. — 1. Djadi ralian bara tä aton tinai perkara; Nabot, olo Jisreel, aton bara pambulan anggor hong Jisreel, tokep human Aghab, radja Samaria tä.

2. Maka Aghab hamauh deng-an Nabot, koae: Djual akangku pambulan anggor ajum, mangat

mandjadi kabon sajor akangku, basa djetä tokep humangku; maka aku handak manenga gantie akam, pambulan anggor idjä bahalap bara djetä, atawa tumon kakilakm aku handak manahor regae hapan rear.

3. Tapi koan Nabot, tombah augh Aghab: Buabuah Jehowa mangahana aku, äla aku manenga joresan karä tatoku akam. — (4. Mos. 36, 9.)

4. Tä, maka Aghab buli hu-mae, rasirasing tuntang marakis tagal augh tombah Nabot, olo Jisreel tä, koae: aku djaton maku manenga akam joresan karä tatoku. Palus iä mampeter arepe hong sasuroe, balalu mules baue manalikut, tuntang djaton maku kuman.

5. Tä sawae Isebel manangghoh iä, sambil hamauh dengae: Narai kapähän atäim, sampai ikau djaton maku kuman?

6. Maka tombah iä: Basa awiku djari hakotak dengan Nabot olo Jisreel tä, sambil hamauh dengae: djual akangku pambulan anggor ajum dengan rear, atawa amon ikau nahuang, karäh aku manenga pambulan anggor gantin djetä; tapi iä djari tombah: aku djaton maku manenga pambulan anggor aingku akam.

7. Tä tombah sawae Isebel, koae: Ikau kea, idjä mimbing karadjaan mahundjun olo Israel; mendeng, kuman, handjahaudjak bewäi; aku handak manduan akam pambulan anggor ain Nabot, olo Jisreel tä.

8. Palus iä mamintik surat hapan aran Aghab, mangkepan tjap ajue hetä; limbah tä iä mam-pait surat tä akan karä olo bakas

tuntang olo tatau, idjä mangka-lewu dengan Nabot huang lewu tä.

9. Maka kalotoh augh bintik surat tä awie: Soho olo mimbing puasa, tuntang mampondok Nabot intu baun olo arä.

10. Limbah tä soho duä biti olo setan manandipah iä, idjä mandawa iä, koae: ikau djari manjapa Hatalla tuntang radja. Palus agah iä akan ruar lewu, panting iü hapan batu sampai matäi.

11. Maka olo bakas tuntang olo tatau, awang mangkalewu hetä, mawie tumon sohon Isebel, tumon augh idjä djari imintike hong surat, idjä impaite akan äwen.

12. Äwen tä manjoho olo arä mimbing puasa, tuntang mampondok Nabot intu baun olo arä.

13. Tä aton lembut duä biti olo setan, mondok nandipah iä, maka olo setan tä mandjadi saksi mawi iä, mawi Nabot hong baun olo arä, koae: Nabot tä djari manjapa Hatalla tuntang radja. Maka olo tä mamplua iü bara lewu, palus mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi.

14. Limbah tä iä manjoho olo masanan akan Isebel, koae: Nabot djari buah panting batu, tuntang djari matäi.

15. Djadi, sana Isebel mahining, Nabot djari buah panting batu, tuntang djari matäi, maka Isebel hamauh dengan Aghab: Mendeng, duan bewäi indu joresam pambulan anggor ain Nabot, olo Jisreel tä, idjä iü djaton maku mandjuale akam dengan rear, krana Nabot tä djaton belom hindai, tapi iä djari matäi.

16. Djadi, sana Aghab mahining Nabot djari matäi, maka Aghab harikas, handak manang-

goh pambulan anggor ain Nabot, olo Jisreel tā, mangat manduan tā akan joresae.

II.—17. Tapi augh Jehowa sampai Elia, olo Tisbe, koae:

18. Has ikau, hagoet, manjondau Aghab, radja Israel, idjä melai hong Samaria; itäm, iä aton hong pambulan anggor ain Nabot, kantä iä djari hagoet, mangat manduan tā akan indu joresae.

19. Maka ikau akan masanan akae, koam: kakai augh Jehowa: djari ikau mampatäi tuntang manduan joresan kea? Tinai sanan akae, koam: kakai augh Jehowa: hong aka aso djari mandjelap dahan Nabot, hetä aso karäh mandjelap daham kea, toto dahan ajum!

20. Maka Aghab hamauh dengan Elia: Djari ikau sondau aku, joh musohku? Tombah iä: Aku djari sondau ikau, basa ikau djari mandjual arepm, nakara malalus karä gawi papa intu baun Jehowa.

21. Itäm, aku handak magah tjalaka akam, tuntang handak manganan hapus panakam, handak mampalomos karä hatuän ungkup Aghab bara Israel, alo bakas tabela.

22. Aku handak mawi ungkup humam kilau ungkup human Jerobeam, anak Nebat, tuntang kilau ungkup human Baesa, anak Ahia, tagal karajapm, idjä djari hapam marahas aku, tinai basa ikau djari mamahir olo Israel badosa.—(15,29.)

23. Tinai Jehowa djari hamauh tahu Isebel kea, koae: aso akan kuman Isebel intu saran pagar Jisreel.—(2. Radja 9,33.)

24. Olo ungkup Aghab idjä ma-

täi hong lewu, aso karäh kuman iä, tinai idjä matäi hong padang, burong penda langit karäh kuman iä.

25. Toto, dialo idjä bitä djari kilau Aghab, idjä djari mandjual manampohan arepe mawi tako papa intu baun Jehowa, basa sawae Isebel manantiring iä.

26. Karä gawie uras gawi kabeliä haliai, iä omba karä dewa matekiapi, tumon karä dasar gawin olo Amori, idjä djari inganan Hattalla bara tanahe, bara baun olo Israel.

27. Djadi, amon Aghab mahining karä augh tā, maka iä marabit pakaiae, palus mangkepan benang ganal hong bitie, sambil puasa; hapan benang ganal tā kea iä batiroh, iä manandjong mandomdoi ampie.

28. Tä, maka augh Jehowa sampai Elia, olo Tisbe, koae:

29. Djadi ikau mitä Aghab djari mamparandah arepe hong bauungku? maka basa iä djari mamparandah arepe hong bauungku, aku djaton tulus magah tjalaka tā kahum pabelom ajue; tapi intu pangereng anake hatuä aku handak magah tjalaka tā merusak ungkup lumac.

BAGI 22.

I. Aghab tuntang Josapat mamarang olo Aram II. Aghab impetäi. III. Josapat, radja Juda. IV. Ahasia, radja Israel.

I.—1. **M**aka olo sanang telo njelo katahie, djaton parang olo Aram dengan olo Israel.

2. Tapi intu njelo telo, Josa-

pat, radja Juda, hagoet madja radja Israel. — (2. Kron. 18, 2.)

3. Tä radja Israel hamauh dengan olo ajue: Djaton keton katawan Ramot hong Gilead tä pana ain ita? maka kilen ita langak bewai, djaton manduan: tä bara lengän radja Aram!

4. Limbah tä iä hamauh dengan Josapat: Handak ikau ompat aku mamarang Ramot intu Gilead? Koan Josapat dengan radja Israel: Aku toh kilau ikau, olo aingku kilau olo ajum, handjarangku kilau hadjaram.

5. Tini koan Josapat dengan radja Israel: Käläh andau toh isek augh Jehowa.

6. Tä radja Israel mamumpang karä nabi, äpat ratus biti hirah karäe, tuntang iä misek äwen: Aton aku akan hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa buah aku balang bewai? Tombah äwen tä: Lius bewai, pangkahai Tuhan handak mandjuluk lewu tä akan lengän radja.

7. Tapi koan Josapat: Djaton hetoh idjä biti nabin Jehowa hindai, mangat ita tau misek intu iä?

8. Tä koan radja Israel, tombah augh Josapat: Aton hindai idjä biti, idjä tau hapan misek Jehowa, tapi äkü manjingi iä, basa iä djaton pudji masuman talo bahalap akangku, baja talo papa bewai; iä tä Migha, anak Jimla. Maka koan Josapat: Älla radja hamanu kalotä.

9. Maka radja Israel mangahau mandur, palus manjoho iä: Gulo-gulong duan Migha; anak Jimla.

10. Maka radja Israel, äwen duä Josapat, radja Juda; genep biti mondok hundjun padaduean

ajue, hapan pakaian radja, intu äka rampar hong bauntonggang lewu Samaria. Maka karä nabi tä manudjum naharep iä.

11. Maka Sedekia, anak Knaana, djari manampa akae tandok sauaman, tantang iä hamauh: Toh augh Jehowa: hapan djetoh ikau karäh manandok olo Aram, sampai ikau djari mampalomos olo tä lepah lingis.

12. Maka karä nabi awang beken manudjum tumon tä kea, koe: Has, lius akan Ramot hong Gilead, toto ikau karäh bontong, krana Jehowa handak mandjuluk tä akah lengän radja.

13. Maka sarohan tä, idjä djari hagoet mangahau Migha, hakotak dengae, koe: Itäm, karä nabi tä uras idjä kaaugh, bahalap akan radja, käläh aughm toh kea njaroroe augh äwen tä; sewut talo bahalap.

14. Tapi koan Migha: Belom Jehowa, talo idjä karäh insuman Jehowa akangku, djetä kea handak injewutku.

15. Djadi, amon iä djari manaharep radja, koan radja dengae: Joh Migha, patut ita hagoet manarang Ramot hong Gilead, atawa patut ita dia? Tombah iä, koe: Joh, käläh lius bewai, paham kontongm karäh, krana Jehowa handak mandjuluk tä akan lengän radja.

16. Maka radja tombah auge: Sampai hakampirä aku akan manjupah ikau, mangat ikau äla manjewut akangku augh beken, baja augh idjä toto, hapan aran Jehowa?

17. Tä koe: Aku djari miti karä olo Israel bilangbalangan hong karä bukit; kilau tabiri

idjä djaton sakatike; maka Jehowa hamauh: olo tä djaton tempoe; naughe genep biti buli humae dengan sanang.

18. Tä koan radja Israel dengan Josapat: Dia aku djari hamauh dengam, iä tä djaton handak manudjum talo bahalap akangku, baja talo papa bewäbewäi?

19. Tinai koan Migha: Tagal tä, awi mahining augh Jehowa: aku djari mitä Jehowa mondok hundjun padadusae, tuntang hapus kawan talo belom hong sorga mendeng tokep iä, hila gantaue hila sambile.

20. Maka Jehowa hamauh: äwe handak madjik Aghab, mangat iä lius, maranggar Ramot hong Gilead? Tä tombah idjä biti kalotä, idjä beken kakai.

21. Tapa aton lembut rogh papa, mendeng manaharep baun Jehowa, sambil hamauh: aku handak madjik iä. Koan Jehowa dengae: hapan narai?

22. Tombah iä: aku handak hagoet manenga augh tandjaro huang njaman karä nabie. Tä koae: ikau kea akan madjik iä, tuntang akan malaluse; lius, awi tumon tä.

23. Toh itäm, Jehowa djari manjoho rogh tandjaro huang njaman karä nabim djetoh, tapi Jehowa djari manjewut tjalaka akam.

24. Tä Sedekia, anak Knaana, manggapi, mamukul Migha, manekap pipie, sambil hamauh: Kwäka rogh Jehowa djari undur bara aku, mangat hakotak hadjamban ikau?

25. Koan Migha: Andau tä kea ikau karäh mitä tä, amon ikau hadari haradjur bara karong idjä palus karä karong beken, handak manjahokan arepm.

26. Tä, maka radja Israel hamauh: Duan Migha, agah iä buli tanggoh Amon, mantir lewu, tuntang Joas, anak radja.

27. Suman akan äwen duä tä: tumon toh augh radja: tutup olo toh hong sipir, pakanan iä hapan talo kinan papa, sampai aku buli dengan sanang.

28. Maka tombah Migha: Amon ikau buli budjur bahalap, tä Jehowa djaton djari hakotak hadjamban aku. Tinai koae: Omba keton mahininge, o olo arä handiai.

29. Limbah tä radja Israel tuntang Josapat, radja Juda, hagoet akan Ramot hong Gilead.

II. — 30. Maka radja Israel hamauh dengan Josapat: Aku handak malih pakaiangku, limbah tä aku handak tamä parang, tapi käläh ikau hapan puna pakaiam bewäi. Tumon tä radja Israel malih pakaiäe, limbah tä iä tamä parang.

31. Maka radja Aram mametäh karä mantir karetae, djetä telo pulu duä biti, koae: Äla keton mawi alo korik hai, baja radja Israel bewäi.

32. Djadi, amon karä mantir kareta mitä Josapat, maka koae: Toto, iä tä radja Israel. Balalu olo tä mules manintu mantakan iä; tapi Josapat mangkariak,

33. Djadi, amon mantir kareta mitä, iä tä djaton radja Israel, maka olo tä mules malihi iä.

34. Tä, maka idjä biti bara karä olo tä malekas panahe mananah marantjah, tä bobuah radja Israel helat sapan badju sanaman; tä koae dengan mandur karetae: Ules kareta, plua aku bara klahi, krana aku bahimang paham.

35. Tapi klahi mangaras andau

tä; djadi radja hong karetae tangkeng tandipah olo Aram; maka halemäi iä matäi, dahan himange tä nahasak akan huang kareta.

36. Maka haiak matanandau belep aton lembut augh marak kawan parang: Käläh genep biti buli lewun ajue, tuntang puna tanahe tinai.

37. Kalotä radja matäi, iä imbit akan Samaria; olo mangubur radja hong Samaria.

38. Maka amon olo mamenjau kareta tä intu talaga hong Samaria, tä aso mandjelap dahae, intu äka sapangan mandoi, tumon augh pasanan Jehowa. — (21, 19.)

39. Maka tisan karä saritan Aghab, karä gawie, huma garing idjä inampae, karä lewu awang imangue, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

40. Kalotä Aghab matäi, ingampeleng dengan tato hiange, maka Ahasia, anake hatuä, mandjadi radja manganti iä.

III. — 41. Maka Josapat, anak Asa, mandjadi radja hong Juda intu njelo äpat kahum karadjaan Aghab, radja Israel.

42. Josapat tä telo pulu limä njelo umure, metohi iä mandjadi radja; iä marentah duä pulu limä njelo hong Jerusalem; aran indue Asuba, anak Silhi.

43. Maka iä manandjong hong djalan liau bapae Asa, djaton iä undur bara tä, sambil mawi talo idjä bahalap hong matan Jehowa

44. Baja äka gantong tä djaton iä mangarake; olo arä magon maluput parapahe tuntang hagaro hong äka gantong tä.

45. Maka Josapat hakabuah dengan radja Israel.

46. Maka tisan saritan Josapat, karä kwasae idjä ilaluse, karä parang ajue, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

47. Tinai tisan karä basir tä, idjä djari batisa kahum liau bapae Asa, lepah inganae bara tanahe.

48. Kahum tä djaton radja intu Edom, baja aton wakil radja bewäi.

49. Maka Josapat mamapan banama tasik, handak hapan tä baraiar akan Opir, manduan bulau: tapi djaton tulus, awi banama pusit hong Eseongeber.

50. Tä maka Ahasia, anak Aghab, hamauh dengan Josapat: Käläh olo aingku omba olo aim hong banama tä. Tapi Josapat djaton maku.

51. Maka Josapat matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe, hong lewun tatoe Dawid; maka anake Joram mandjadi radja manganti iä.

IV. — 52. Ahasia, anak Aghab, mandjadi radjan olo Israel hong Samaria intu njelo udjuwalas kahum karadjaan Josapat, radja Juda; iä marentah Israel duä njelo.

53. Iä mawi talo papa hong bauu Jehowa; krana iä manandjong hong djalan liau bapae, tuntang hong djalan indue, tinai hong djalan Jerobeam, anak Nebat, idjä mamahir olo Israel badosa.

54. Iä manempo Bsal tuntang manjembah iä, iä marahas Jehowa, Matallan olo Israel, tumon talo handiai, awang djari iawi liau bapae.

SURAT KABÆ

R A D J A,

IDJÆ DUÆ.

BAGI 1.

I. Ahasia balongkang haban; iä misek dewa; Elia masanan pampatäie. II. Ahasia manjoho olo manawan Elia; apui lawo bara langit. Ahasia matäi.

1. — 1. Maka olo Moab mengkak arepe, terai mamenda olo Israel limbah pampatäi Aghab.

2. Maka Ahasia lawo tambohos bara karong loteng ajue, idjä hong Samaria, palus iä haban. Tä iä manjoho sarohæ, sambil mametäh iä: Lius, isek Baalsebub, dewan olo Ekron, djaka aku tau käläh kahabangku toh.

3. Maka malaikat Jehowa hamauh dengan Elia, olo Tisbe tä: Mendeng, lius, manambang sarohan radja Samaria, sambil hamauh dengæ: Kilen, djaton Hatalla hong Israel, sampai keton hagoet misek Baalsebub, dewan olo Ekron?

4. Tagal tä, maka kakai augh Jehowa: ikau djaton akan mohon bara sasurum idjä ientern, tapi ikau akan matäi bewäi. Palus Elia hagoet.

5. Tunon tä maka sarohan tä buli iä tinai. Maka koe dengan äwen: Buhen keton balang, palus buli hetoh?

6. Tombah olo tä, koe: Aton olo hatuä manjupa ikäi, sambil

hamauh dengan ikäi: lius keton, buli radja, suman akæ: kakai augh Jehowa: kilen, djaton Hatalla hong Israel, sampai ikau manjoho olo misek Baalsebub, dewan olo Ekron? Tagal tä sasurum idjä ientern, djaton ikau karah mohon bara hetä tinai, tapi toto ikau akan matäi bewäi.

7. Koe dengan äwen: Kilen ampie olo hatuä tä, idjä djari manjondau keton, tuntang masuman karä augh tä akan keton?

8. Koan äwen tä, tombah augh: Iä tä olo hatuä idjä hapakaian upak meto, hababat upak meto intu kahange. Tä koe: Iä tä Elia, olo Tisbe.

II. — 9. Palus iä manjoho mantir mahundjun limä pulu biti. tuntang olo ajue limä pulu biti tä. Amon iä tä sampai Elia, maka Eliä mondok hong tantan bukit. Tä koe dengæ: Joh ikau, olo ain Hatalla, koan radja: mohon ikau!

10. Tapi tombah Elia, sambil hamauh dengan mantir olo limä pulu biti tä: Djaka aku toto olo ain Hatalla, käläh apui lawo bara langit, mangähu ikau tuntang karä olo ajum limä pulu biti tä. Gap apui lawo bara langit, kuman iä tuntang limä pulu biti olo ajue tä.

11. Tä radja manjoho mantir beken tinai, tuntang olo ajue limä

pulu biti kea. Maka iä tä man-
tehan, hamauh dengae: Ikau, olo
ain Hatalla, koan radja: gulong
mohon ikau!

12. Tombah Elia, sambil hamauh
dengae: Djaka aku toto olo ain
Hatalla, käläh apui lawo bara langit,
mangähu ikau tuntang limä pulu
biti olo ajum tä. Tap apui Ha-
talla lawo bara langit, kuman iä
tuntang limä pulu biti olo ajue.

13. Maka sindä tinsi, tingkat
idjä telo, radja manjoho mantir
olo limä pulu biti, tuntang olo
ajue limä pulu biti kea. Maka
mantir tä hagoet; djadi, amon iä
sampai, iä mandeko utute, sontop
intu baun Elia, haiak blaku intu
iä, sambil hamauh: Joh ikau, olo
ain Hatalla, käläh ikau masi ta-
hasengku, tuntang tahaseng karä
rewarän, olo limä pulu biti toh.

14. Toto, apui djari lawo bara
langit, kuman mantir duä biti idjä
helo, tuntang malimä pulu olo
ajue: tapi toh, käläh tahasengku
irega intu matam!

15. Tä, maka malaikat Jehowa
hamauh dengan Elia: Mohon ompat
iä, äla mikäh intu baue. Djadi iä
mendeng, palus ompat iä
manaharep radja,

16. Sambil hamauh dengae: Tu-
mon toh augh Jehowa: basa ikau
djari manjoho olo misek Baalse-
bub, dewan olo Ekron, kilau dja-
ton Hatallan olo Israel, mangat
tau misek augh ajue: tagal tä
maka ikau djaton akan mohon
bara sasuram, idjä ientern, tapi
ikau akan matäi bewäi.

17. Tumon tä iä matäi kilau
augh Jehowa, idjä djari isenan Elia.
Djadi paharie Joram mandjadi radja
manganti iä, hong nyelo duä ka-
lum karadjaan Joram, anak Jo-

sapat, radja Juda; krana iä djaton
bara arak hatuä.

18. Maka tisan karä saritan Aha-
sia, karä gawie, djeta tarasurat
hong surat saritan karä radja Israel.

BAGI 2.

I. Elia induan Hatalla akan sorga.
II. Elisa manganti iä; iä mampahalap
lowang danam sepan hong Jerigho; iä
manjapa anak olo bangang hong Betel.

I.—1. Djadi, amon Jehowa han-
dak manduan Elia akan sorga ha-
pan andau saloh balewut, maka
Elia äwen duä Elisa hagoet tang-
goh Gilgal.

2. Maka koan Elia dengan Eli-
sa: Melai ikau hetoh, krana Je-
howa djari manjoho aku hagoet
akan Betel. Tapi tombah Elisa:
Belom Jehowa, belom tahaseng
njaman! djaton aku maku pisah
dengam. Tumon tä äwen duä tä
hagoet akan Betel.

3. Tä karä murid nabi, awang
intu Betel, blua manjondau, Elisa,
sambil hamauh dengae: Aton ikati
katawan, andau toh Jehowa han-
dak manduan tuan ajum bara ikau?
Tombah iä: Tawangku kea, suni
bewäi keton.

4. Tinai Elia hamauh dengae:
Joh Elisa, melai ikau hetoh, krana
Jehowa djari manjoho: aku hagoet
tanggoh Jerigho. Tombah iä: Be-
lom Jehowa, belom tahaseng nja-
mam! aku djaton maku pisah deng-
am. Tumon tä äwen duä tä sam-
pai Jerigho.

5. Tä murid nabi, awang intu
Jerigho, manggapi Elisa, sambil
hamauh dengae: Aton ikau kata-
wan, andau toh Jehowa handak

manduan tuan ajum bara ikau? Tombah iä: Tawangku kea, suni bewäi keton.

6. Tinai Elia hamauh dengae: Melai ikau hetoh, krana Jehowa djari manjoho aku manalih Jordan. Tapi tombah iä: Belom Jehowa, belom tahaseng njamam! aku djaton maku pisah dengam. Tä äwen duä tä manandjong haiak.

7. Maka limä pulu biti baris karä murid nabi tä hagoet, mendeng tandipahe bara kedjau; maka äwen duä tä mendeng hong saran Jordan.

8. Tä Elia mengkak klambie, mambalon djetä, palus maripit danum, balalu danum tä halilang akan hasansila, djadi äwen duä tä dimpah mahoroe bohos kateahe.

9. Djadi, limbah iä dimpah, koan Elia dengan Elisa: Laku intu aku talo awang indu iawiku akam, helo bara aku induan bara ikau. Tombah Elisa: Mangat rogh ajum melai salipet hong aku.

10. Koe: Talo bahali djari ilakum; tapi djaka ikau karäh mitä aku, kahum aku induan bara ikau, tä djetä karäh mandjadi akam; tapi djaka dia, djetä djaton mandjadi.

11. Djadi, metoh äwen duä tä magon manandjong tuntang hakotak, itä! salenga aton kareta apui tuntang hadjaran apui, idjä mami-sah äwen duä tä. Kalotä Elia hatang akan sorga, omba andau saloh balewut.

12. Maka Elisa mitä tä, tuntang mantehau: Apang, o apang! karetan Israel tuntang kawan klahie! Tapi iä djaton mitä iä hindai; tä iä manjingskap pakaiae, marabit tä sila haruä.

II. — 13. Maka iä manjingskap kea klambin Elia, idjä djari gagar

bara iä, palus buli, mendeng hong saran Jordan.

14. Tä iä manduan klambin Elia tä, idjä djari gagar bara iä, palus maripit danum, sambil hamauh: Kwe Jehowa, Hatallan Elia? toto iä bewäi! Balalu iä maripit danum, maka djetä halilang akan hasansila, palus Elisa hanimpah.

15. Maka sana karä murid nabi, idjä mendeng tandipah Jerigho, mitä iä, koan olo tä: Rogh Elia tä leket intu Elisa. Maka olo tä manalih, manambang iä, sontop akan petak naharep iä.

16. Tuntang äwen hamauh dengae: Itäm, marak ikäi, rewarm toh, aton limä pulu biti olo gantjang, soho äwen tä hagoet manggau tuan ajum; ajau Rogh Jehowa djari manggatang iä, mingkes iä kantäkantä hong bukit atawa hong djannah. Tapi tombah iä: Äla manjoho äwen.

17. Tapi äwen musok iä, sampai iä babisau; tä kone: Naughe, sohoe bewäi. Tä äwen manjoho limä pulu biti, olo tä manggilaue katelo andau katahie, tapi djaton sondau iä.

18. Limbah tä äwen tä buli Elisa, iä melai hong Jerigho; maka koe dengan olo tä: Dia aku djari hamauh dengan keton, äla keton hagoet?

19. Maka karä olo lewu tä hamauh dengan Elisa: Itäm, äka lewu toh bahalap bewäi, kilau tuan kea mitä, tapi danum papa, awi tä tanah kea ringket.

20. Maka tombah iä: Duan akanku mangkok taheta, ina ujah huange. Djadi olo mimbite akae.

21. Tä iä blua, manalih lowang danum, palus malaboh ujah akan huange, sambil hamauh: Kakai

augh Jehowa: aku djari mampalialap danum toh, djaton djetä akan mandjadian pampatäi atawa karingket hindai.

22. Tumon tä danum tä palus bahalap sampai andau toh, tumon augh Elisa, idjä djari injewute.

23. Maka bara lietä iä hagoet akan Betel. Benteng djalanäe tä, aton anak olo blua bara lewu tä, hababaka iä, tatehau: Has, idjä halunga, lius, idjä halunga, lius bewäi!

24. Tä iä mules arepe; sana iä mitä äwen, maka iä manjapa äwen hapan aran Jehowa. Palus aton blua duä kongan bahuang bara parak kaju, mamisak anak olo tä, äpat pulu duä biti.

25. Maka iä hagoet bara hetä akan bukit Karmel; bara hetä tinai iä haluli talih Samaria.

BAGI 3.

Joram, radja Israel, indohop Josapat, mamarang olo Moab.

1. Maka Joram, anak Aghab, mandjadi radja mahundjun olo Israel intu Samaria hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Josapat, radja Juda; iä marentah duäwalas njelo.

2. Maka iä mawi talo awang papa hong matau Jehowa, tapi djaton kea tumon liau bapae tuntang indie; krana hampatong Baal, idjä inampa impendeng liau bapae, inganae tinai.

3. Tapi iä leket hong dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mamahir olo Israel badosa; iä djaton terai dengan djetä.

4. Maka Mesa, radjan olo Moab,

aton mabelom meto; iä mimit asil akan radja Israel saratus kojan tabiri bawie, tuntang saratus kojan tabiri hatuäe tuntang bulue.

5. Maka djadi, limbah Aghab djari matäi, tä radjan olo Moab terai mamenda radja Israel.

6. Tä maka katika tä kea radja Joram hagoet bara Samaria, mirak mamadju hapus olo Israel.

7. Maka kahum panggoete iä manjoho sarohae mananggoh Josapat, radja Juda, koae: Radjan olo Moab djari mengkak arepe bara aku, handak ikau ompat aku mamarang olo Moab? Tombah iä: Aku handak ompat; aku toh kilau ikau, olo ajungku kilau olo ajum, hadjarangku kilau hadjaram. — (1. Radja22,4.)

8. Koae: Mahoroe djalan idjä kwe ita akan hagoet? Tombah iä: Mahoroe djalan padang Edom, idjä tunis benjem tä.

9. Tumon tä radja Israel hagoet, impahaiak radja Juda tuntang radja Edom. Djadi, amon olo tä djari manandjong kudju andau katahie, maka kawan parang, tuntang kari meto awang imbite, djaton bara danum.

10. Tä koan radja Israel: Kajah! Jehowa djari mangahau radja telo biti toh, mangat manjaragh ita akan lengän olo Moab!

11. Tapi koan Josapat: Djaton nabin Jehowa hetoh, mangat tau injoho ita misek Jehowa? Tombah idjä biti bara marak olo ain radja Israel, koae: Aton hetoh Elisa, anak Sapat, idjä bihin manjang Elia.

12. Tombah Josapat: Augh Jehowa toto huang iä. Maka aton manalih iä radja Israel äwen telo Josapat dengan radja Edom.

13. Tapi koan Elisa mawi radja Israel: Narai gawingku dengam? lius, talih karä nabin liau bapam, tuntang karä nabin indum tä. Tapi radja Israel hamauk dengae: *Äla!* krana Jehowa djari mangahau radja telo toh, nakara manjaragh ikäi akan lengän olo Moab.

14. Maka koan Elisa: Belom Jehowa; Tuhan karä kawan talo belom, idjä intu baue aku toh mendeng, djaka aku djaton tahuu Josapat, radja Juda, toto aku djaton maku manampajah, djaton maku paraba ikau!

15. Maka toh, imbit akangku tukang suling. Djadi, amon tukang tä musik kutjapi, maka lengän Jehowa sampai ia.

16. Tä ia hamauh: Kakai augh Jehowa; awi mamarit hotäheta hong äka toh.

17. Krana kakai augh Jehowa: djaton keton karäh mitä riwut, djaton kea udjan, tinai djanah toh injuang danum kea, sampai keton tau mihop, tuntang karä meton keton hai korik.

18. Tinai djeta hindai ombet hong baan Jehowa, tapi ia handak manjaragh olo Moab tä kea huang lengän keton.

19. Keton karäh mawi karä kotae, karä lewue idjä mambatang, palus manaweng karä batang bua awang bahalap, haiak mamaleng karä lowang danum; tinai karä tanae awang bahalap akan irusak keton, inawon hapan batu.

20. Djadi handjewu, katika olo maluput parapah, itä! danum aton dumah bara hila Edom, sampai tanah tä kontep awi danum.

21. Maka amon karä olo Moab mahining, radja telo tä djari ha-goet, handak mamarang ia, palus

olo tä hirak, olo handiai idjä ombet kabukase manangking padang, tuntang idjä bakas bara tä; olo tä tendä intu saran tanahe.

22. Djadi, amon olo tä misik haiak djadjewu, metoh matanandau lembut manjanggh hundjun karä danum tä, maka olo Moab aton mitä danum tä, tampajahe bahan-dang kilau daha.

23. Palus koan olo tä: Djeta daha! toto radja tä djari hatantakan sama arepe hapan padang, tuntang djari hapatäi sama arepe; has, olo Moab! toh mangat marampas bewäi.

24. Tapi amon olo tä sampai äka podok olo Israel, tä olo Israel lembut, mamukul olo Moab; palus olo tä pararawoh bara baue. Tapi ia manjasah tamä tanahe kea, tuntang mamukul olo Moab hetä.

25. Karä lewue ingarake, tuntang genep bitu mandjakah hatu awang ingarake akan tana bahalap, ia mangontep mamaleng karä lowang danum, palus manaweng karä batang bua bahalap; sampai tikas pagar batu hong Kirharet bewäi batisa; maka tukang pamanting mangapong maranggar lewu tä.

26. Maka amon radjan olo Moab mitä, klahi tä pahalau karas akae, tä ia mintih udju ratus bitu olo hatuä, awang hapau padang; handak manaradjang mampi baris radja Edom; tapi djaton olihe.

27. Tä ia manduan anake idjä bakas, idjä tantai akan gantie mandjadi radja, palus ia mampatäie, maluput ia indu parapah awang ingähu hundjun pagar batu. Tä aton kalait awang paham mawi olo

Israel, tagal tä iä terai mamarang olo tä, palus buli tanahe.

BAGI 4.

Gawi heran awang iawi Elisa. I. Iä mandohop balo. II. Iä manjohp bawin olo Sunem manak; iä mambelom anake tä, amon iä matäi. III. Iä pakanan olo arä.

I. — 1. Maka olo bawi idjä bitü, sawan murid nabi, manangis, man-tehau Elisa, koae: Bewarm, ban-gangku djari matäi, maka tawam, rewarm djari mikäh Jehowa; toh, maka tempon tagih djari dumah, handak manduan anakku hatuä duäduä indu djipäe.

2. Koan Elisa dengae: Kilen gawingku dengam? sanan akangku, narai talo inam huang humam? Tombah iä: Bewarm djaton bara talo enen huang huma, baja undus idjä kasa. — (1. Radja 17, 12.)

3. Tä iä hamauh: Lius, indjam atäarä sarangan awang boang bara karä kolam; äla ikau blaku isut.

4. Limbah tä tamä humam, kuntji blawang timbas likut keton hanak; limbah tä awi manjuang karä sarangan tä, ingkes awang djari kontep.

5. Tä olo bawi tä hagoet bara darah iä, palus iä manguntji bla-wang timbas likut äwen hanak, anake tä mandjuluk karä sarangan akae, iä manjuange bewäi.

6. Djadi, amon karä sarangan djari kontep, maka koae dengan anake: Djuluk sarangan tirai akangku. Maka kose, tombah anghe: Djaton sarangan hindai. Tä undus mandak hong sarangae.

7. Limbah tä iä manalih, masu-man tä akan olo ain Hatalla. Tä

koan djetä: Lius, djual undus tä, tahor utangm; tinai idjä tisae ha-pam mambelom arep keton hapak.

II. — 8. Djadi, katika tä Elisa hagoet akan Sunem. Hetä aton olo bawi tataw, iä tä pakadja iä mangat omba kuman. Limbah tä, sagenep iä mahoroe hetä, maka iä madja hetä omba kuman.

9. Maka olo bawi tä hamauh dengan banae: Itäm, gitangku olo ain Hatalla tä toto olo brasih, idjä kindjap mahandar äka ita.

10. Käläh ita manjimpan akae karong loteng idjä korik, idjä ha-dinding, hetä ita handak mingkes sasuro akae, medja, trutji, sarangan sumbo; mangat amon iä madja ita, iä tau melai hetä.

11. Djadi, katika tä iä madja betä: maka iä tamä karong tä, palus menter hetä.

12. Tä iä hamauh dengan ajange Gehasi: Kahau bawin olo Sunem tä. Limbah iä djari ingahae, maka iä manaharep.

13. Maka koae dengan anak-olohe: Suman toh akan olo bawi tä: itäm, ikau paham djari manja-rongan ikäi, narai talo tau ima-lähku akam? mikäh aton perka-ram dengan radja atawa dengan mantir parang? Maka tombah iä: Aku toh melai marak olo utus ajungku.

14. Tä koae: Narai kea tau iawiku akae? Koan Gehasi: Iä djaton bara anak, tuntang banae djari bakas.

15. Tagal tä kose: Kahau iä. Djadi, limbah iä ingahau, maka olo bawi tä mendeng intu baun-tonggang.

16. Kose dengae: Wajah kilau toh: njelo rahian ikau karäh ma-mangku anak hatuä. Tombah iä:

Kwäka tuangku, ikau olo ain Hatalla! äla manandjaro rewarm.

17. Maka olo bawi tä batihi, manak hatuä, tumon wajahe idjä djari inukase tä kea, idjä djari in-
suman Elisa akæe.

18. Djadi, amon anake tä djari bakas, maka aton andaue hagoet manjak bapæe omba olo manggetem.

19. Salenga koæe dengan bapæe: Kajah, takolokku, takolokku! Maka bapæe manjoho djipæe idjä biti, koæe: Imbit iä akan indue.

20. Iä tä mangkipit iä, mimit iä akan indue; tä iä melai hong pakuae sampai bentok andau; limbah tä iä matäi.

21. Tä indue mandai, mampeter iä hundjun sasuron olo ain Hatalla tä; limbah tä iä manguntji blawange, palus blua.

22. Tuntang iä mampait augh akan banae, koæe: Soho djipen idjä biti tanggoh aku, tuntang idjä kalidai bawie, mangat aku manalih olo ain Hatalla handjulo, palus buli tinai.

23. Tapi tombah iä: Kasen ikau tanggoh iä andau toh? djaton bulan taheta, djaton andau sabat. Tombah olo bawi: Soho aku bewäi.

24. Tä iä mapil kalidai bawie tä, tuntang iä manjoho djipæe, koæe: Tongkang buabua, gulogulong ikau, äla patendä aku, sampai aku manjoho ikau.

25. Kalotä iä hagoet, manjupa olo ain Hatalla hong bukit Karmel. Djadi, sana olo ain Hatalla mitä iä bara kedjau, maka koæe dengan ajange Gehasi: Itäm, bawin olo Sunem tä manalih.

26. Toh dari ikau, manambang iä, hamauh dengæe: Kilen ikau, bahalap bewäi, banam, anakm ba-

halap kea? Tombah olo bawi tä: Bahalap bewäi.

27. Tapi amon iä sampai olo ain Hatalla hong bukit, iä manjembah paie; tapi Gehasi manggapi, handak manggian iä. Tapi koan olo ain Hatalla: Naughe iä, krana iä paham kapähän atäie, tuntang Jehowa djari manjahokan tä bara aku, djaton masuman akangku.

28. Maka koan olo bawi: Aton aku djari blaku anak intu tuangku? dia aku djari hamauh, äla manandjaro aku?

29. Tä iä manjoho Gehasi: Babat arepm, imbit sokahku hong lengäm, balalu hagoet; amon kanatek ikau hasupa dengan olo, äla manabi iä; paribasa olo manabi ikau, äla mamalah tabie tä, balalu ingkes sokahku hundjun baun olo tabela tä.

30. Tapi indu anak olo tä hamauh: Belom Jehowa, belom tahaseng njaman! aku djaton malihi ikau. Tä iä mendeng, ompat iä.

31. Maka Gehasi djari hagoet helo bara iä, tuntang mingkes sokah hundjun baun anak tä, tapi djaton lembut aughe, djaton harindjet. Tä maka iä buli manjupa äwen, palus masanan akæe, koæe: Olo tabela tä djaton maku belom.

32. Djadi, amon Elisa tamä huma, maka anak olo tä magon matäi bewäi, kakudjoh hong sasuroe. — (1. Radja 17, 19.)

33. Palus iä tamä, manguntji blawang timbas likute tuntang hantu hetä; tä iä blaku intu Jehowa.

34. Tinai iä lompat, mampeter arepe mahukup anak olo tä, mandanan totoke hong totok anak olo tä, matae hong matae, lokape hong

lokape, manutup iä. Tä isin anak tä lasulasut.

35. Limbah tä iä blua, bakamit hong huma, limbah tä iä tamä lompat tinai mahukup anak olo tä; tä anak olo tä banjen sampai hangkudju; limbah tä anak olo tä maringar matae.

36. Maka iä mangahau Gehasi, koae: Kahau bawin olo Sunem tä. Iä tä mangahau iä, palus olo bawi tä mananggoh; maka koae dengae: Duan anakm toh.

37. Tä olo bawi manggapi, malingkep darah paie, sontop akan petak. Tuntang iä manduan anake idjä hatuä palus hagoet.

III. — 38. Limbah tä, amon Elisa haluli akan Gilgal, maka lau paham manapi tanah tä, tuntang karä murid nabi uras belom intu iä; maka koae dengan ajange: Garan rindjing hai tä, pakasak sajor akan karä murid nabi.

39. Tä idjä biti baris äwen tä hagoet akan tana, handak manampunan bararangai ampin dawen kaju; maka iä sondau talo kilau tantimon, tuntang iä blaku djetä kontep kadut pakaiäe, palus iä buli, manisip tä, mambowohe huang rindjing; krana olo djaton kasene djetä.

40. Limbah tä iä mangaute indu kinan olo arä; djadi, amon äwen kuman dawen kaju tä, maka iä mangkariak, koae: Joh olo Hatalla, pampatäi bewäi huang rindjing tä. Iä djaton tau kuman talo tä.

41. Maka koae: Käläh duan tunek tepong isut. Balalu iä malaboh tä huang rindjing; limbah tä koae: Kaut toh akan olo arä, mangat iä kumae. Tä, maka djaton talo papa hong rindjing tä hindai.

42. Liubah tä aton dumah olo idjä biti bara Baalsalisa, mimbit akan olo ain Hatalla tepong parut bua tana, duä pulu kabawak, tinai kenta isut hong kadute. Maka koae: Tenga tä akan olo arä, mangat iä kumae.

43. Tapi ajange hamauh: Baka talo aku miring tä akan saratus biti olo hatuä? Tombah iä: Tenga bewäi akan olo arä, mangat iä kumae; krana kakai augh Jehowa: olo akan kuman ombet, tinai batisa kea. — (Mark.8,4.)

44. Tä iä miring tä akan äwen; maka äwen kumae, tuntang aton batisa tinai, tumon augh Jehowa.

BAGI 5.

I. Naaman imprasih, impakäläh samaghe. II. Gehasi ihukum hapan peres tä.

I. — 1. Aton Naaman, mantir kapala parang ain radja Aram, iä olo hai intu baun tuan ajue, iä paham basewut, basa Jehowa djari maliwus olo Aram hapan lengüe, tinai iä paham gantjang menteng, tapi iä basamagh.

2. Maka asang djari hagoet bara tanah Aram; iä tä djari mimbit tawanan olo bawi tabela bara tanah Israel. Anak bawi tä maujang sawan Naaman.

3. Iä tä hamauh dengan tempoe idjä bawi: Käläh djaka tuan manjupa nabi tä, idjä hong Samaria, toto iä tä akan mamprasih iä, mampakäläh samaghe.

4. Tä Naaman manaharep, masuman tä akan tuan ajue, koae: Sakean sakatoh tutor anak bawi tä, idjä bara tanah Israel.

5. Tä radja Aram hamauh: Kä-

läh lius, aku handak mampait surat akan radja Israel. Maka iä harikas, mimbit sapulu pikul salaka, tuntang djahawen kojan sekel bulau, tinai pakaian bahalap sapulu katuron.

6. Palus iä magah surat tä akan radja Israel; maka tumon tohaughe: Amon suratku toh djari sampai ikau, itäm, aku djari manjoho Naaman, olo ajungku, manalih ikau, mangat ikau mamprasih iä, mampakäläh samaghe.

7. Djadi, limbah radja Israel djari mambasa surat tä, maka iä marabit pakaiäe, koae: Aton aku toh Hatalla, idjä tau mampatäi tuntang mabelom, sampai iä manjoho aku mamprasih olo basamagh? Toto, ingat bewäi keton, itä, iä manggau bukue mangat mawi aku.

8. Djadi, sana Elisa, olo ain Hatalla tä, djari mahining, radja Israel djari marabit pakaiäe, maka iä manjoho olo manalih radja, sambil hamauh dengae: Buhen ikau djari marabit pakaiäm? soho olo tä mananggoh aku, tä iä akan mangkemä, aton nabi marak olo Israel.

9. Tumon tä Naaman manalih tuntang karä hadjaräe, karetae, palus iä tendä hong bauntunggang human Elisa.

10. Maka Elisa manjoho sarohan, masuman akäe: Lius, pandoi arepm hangkudju hong Jordan, tä isim karäh haluli, ikau balalu brasih.

11. Tapi Naaman paham blait, palus iä harikas, koae: Toto, solake inggaräku olo tä handak blus, manaharep aku, tuntang manjewut aran Jehowa, Hatallae, palus mangosok äka tä hapan lengäe, balalu manganan samagh tä.

12. Dia Abana tuntang Parpar, batangdanum hong Damaskus tä,

bahalap bara karä danum olo Israel? dia aku tau mandoi betä bewäi, mangat mandjadi brasih? Tumon tä iä mules buli, tuntang paham kalaite.

13. Tä, maka karä djipäe manggapi iä, tuntang hakotak dengae, koae: Joh apang! alo kilekilen kahalie amon olo ain Hatalla tä djari manjoho ikau, tau ikau dia manumoe? kilen hindai basa iä baja manjoho ikau: pandoi arepm bewäi, tä maka ikau karäh brasih?

14. Tumon tä maka iä sewu, maneser hangkudju hong Jordan, tumon augh olo ain Hatalla; hemben tä kea isie haluli tinai, bahalap kilau isin olo tabela, tuntang iä brasih.

15. Tä, maka iä haluli tuntang karä olo idjä dengae, mananggoh olo ain Hatalla; amon iä sampai, iä mendeng naharep, sambil hamauh: Toh tawangku, djaton Hatalla beken hundjun salepah petak, baja intu bentok olo Israel. Toh käläh, tarima bewäi berkat bara rewarm.

16. Tapi tombah iä: Belom Jehowa, idjä naharep baue aku toh mendeng, djaton aku manarima talo enen. Maka tahi iä hausousok iä, mangat manarima tä, tapi iä djaton maku.

17. Maka koan Naaman: Naughe; tapi käläh tenga akan rewarm petak isut bara tanah toh, tanggung duä kongan kalidai, krana rewarm djaton handak maluput parapah awang ingähu atawa awang injambalih akan Hatalla beken hindai. baja akan Jehowa bewäi.

18. Tapi käläh huang perkara idjä toh Jehowa masi rewarm, iä tä, amon tuangku tamä ihuman dewae Rimon tä, mangat manjem-

bah hetä, tuntang iä manjinggoh hundjun lengängku, sampai aku kea omba manjontop arepku hong human Rimon, amon aku sontop kalotä hong human Rimon, käläh Jehowa mampun rewarm huang perkara djetä.

19. Maka koae dengae: Lius dengan selamat. Tä iä hagoet.

II.—20. Maka amon iä hindai kedjau, koan huang Gehasi, ajang Elisa, olo ain Hatalla tä: Itä, tuangku djari masi Naaman, olo Aram tä, tuntang djaton djari manduan bara lengäie talo awang djari imbite; tapi belum Jehowa, aku handak hadari manuntut iä, balalu handak manduan belae tä bara iä.

21. Tumon tä Gehasi manuntut Naaman. Sana Naaman mitä, iä hadari manuntut iä, maka iä sewu bara karetae, manambang iä, sambil hamauh: Kilen ikau, bahalap bewäi?

22. Tombah iä: Bahalap bewäi; tuangku djari manjoho aku hagoet, mangat masumar akam: itäm, haru nah aton duä bitu olo tabela, murid nabi, bara bukit hatinggang Epraim, madja aku; küläh tenga akan äwen sapikul salaka, tuntang duä katuron pakaian.

23. Tombah Naaman: Djaka ikau nahuang, käläh duan duä pikul. Tuntang iä musok iä, palus mingkes duä pikul salaka hong kambut duäduä, tuntang duä katuron pakaian, balalu mamuat tä hong duä bitu djipäe; idjä mäton tä helo baue.

24. Maka amon iä djari sampai lungkoh äka lewu, iä manduan tü bara lengän äwen duä tä, mansahan tä huang huma hetä, palus iä manjoho äwen tä buli.

25. Limbah tä - iä tamä lewu, manahäreþ tuan ajue. "Maka Elisa

hamauh dengae: Bara kwe ikau, Gehasi? Tombah iä: Djaton rewarm hagoet kantäkantä.

26. Tapi koae dengae: Djaton atäiku kapähä, amon olo tä mohon bara karetae manambang ikau? Patut kea manduan salaka tuntang pakaian tä, mangat mamili kabon undus, pambulan anggor, tabiri, sapi, djipen hatuä bawi?

27. Tagal tä samagh Naaman tä akan leket hong ikau tuntang panakam palus katatahi. Tä, maka iä hagoet bara baue haiak basamagh, baputi kilau udjan habungkus.

BAGI 6.

- I. Elisa manjoho sanaman lampang.
- II. Iä manambalik matan olo Aram.
- III. Lau paham hong Samaria.

I.—1. Maka murid nabi hamauh dengan Elisa: Itäm, äka ikäi melai darahm pahalau sekä akan ikäi.

2. Käläh djaka ikäi hagoet akan saran Jordan, baramo hetä tuntang manampa kaleka ikäi hetä, mangat melai hetä. Maka koae: Küläh, lius bewäi.

3. Koan idjä bitu dengae: Küläh djaka bitim ompat rewarm. Tombah iä: Küläh, aku handak omba.

4. Tumon tä iä ompat manpahaik äwen tä. Maka amon iä sampai Jordan, äwen baramo.

5. Djadi, amon manäweng kaju, maka aton idjä bitu tampusing isin kapake, lawo hong danum; tä iä mangkariak, koae: Kajah, tuangku! krana djetä talo indjam.

6. Koan olo ain Hatalla: Hong kwe äkae lawo? Amon iä djari masuman äkae tä äkae, maka iä manetek anak kaju, mandjakah tü

akan hetä, balalu sanaman tä lampang.

7. Koae: Duan tä. Tä iä mandjudju lengäe, manjengkape.

II.—8. Maka radja Aram mararang olo Israel; kindjap iä hatirok dengan mantir ajue, koae: Hetoh atawa hetä ita handak maranggar.

9. Tapi olo ain Hatalla mampait augh akan radja Israel: Buabuali ikau, äla manalua äka hetä, krana olo Aram handak kantä.

10. Tagal tä radja Israel manjoho olo akan äka tä, idjä olo ain Hatalla djari masanan, manawat akae, mangat olo mandjaga hetä. Maka djaton sindä handuä bewäi kalotä.

11. Tä aukat atäi radja Aram ngambuar tagal perkara tä, balalu iä mangahau karä mantir ajue, tuntang hamauh dengan äwen: Dia keton handak masanan akangku äwe kea baris ita, idjä manandjungan kahandak ita akan radja Israel?

12. Maka tombah idjä biti bara karä mantir ajue: Dia, tuangku radja; tapi Elisa, nabi tä, idjä dengan olo Israel tä, iä tä masuman akan radja Israel karä augh, idjä injewutm hong karongm idjä bentok huma haliai.

13. Maka koae: Lius keton mitäe, hong kwe äkae iä tä, mangat aku manjoho olo manawan iä. Maka olo masuman akae, koae: Itäm, iä hong Dotan.

14. Tä iä manjoho akan hetä kutoh hadjaran tuntang kareta, kawan parang idjä bakapal; olo tä sampai hamalem, palus mangapong lewu tä.

15. Maka ajang olo ain Hatalla tä misik haiak djadjewu haliai, tuntang iä blua; tä itä! kawan parang aton mangapong lewu, mimbit

kutoh hadjaran tuntang kareta. Tä ajange tä hamauh dengae: Kajah tuangku! kilen gawiu ita toh?

16. Tombah iä: Äla mikäh; krana idjä dengan ita arä haream bara idjä ompat äwen. — (2.Kron.32,7.)

17. Maka Elisa blaku doa, koae: O Jehowa, käläh manarang matae, mangat iä mitäe. Maka Jehowa manarang matan ajange; tä iä mitäe; itä! bukit tä kontep hadjaran apui, tuntang kareta apui mangaling Elisa.

18. Maka amon äwen mohou tanggoh olo tä, Elisa blaku doa intu Jehowa, koae: Käläh ikau manambalik matan olo tä. Maka Iä manambalik matan olo tä tumon augh Elisa.

19. Tä koan Elisa dengan olo tä: Djetoh djaton djalan, djetä djaton lewu tä; ompat aku, aku handak magah keton manjampai olo tä, idjä ingatah keton. Palus iä magah olo tä akan Samaria.

20. Djadi, amon olo tä djari tamä Samaria, maka koan Elisa: O Jehowa, käläh manarang matan olo tä tinai, mangat iä mitä. Maka Jehowa manarang matae, mangat iä mitä; maka itä! olo tä intu bentok Samaria.

21. Maka radja Israel hamauh dengan Elisa, sana iä mitä iä: Buah aku mampatäi olo tä, buali aku mampatäi iä, o apang?

22. Tapi tombah iä: Äla ikau mampatäi iä; idjä inawam hapan padang panalim, naughe ikau mampatäie; tenga tepong tuntang danum akae, mangat olo tä kuman belom, palus buli tuan ajue tinai.

23. Tinai iä manatap panginan hai akae, mangat olo tä kuman belom; limbah tä iä manjoho olo tä hagoet, tä äwen buli tuan ajue. Maka kawan parang olo Aram

djetä djaton haluli tinai mamarang tanah Israel.

III. — 24. Djadi, rahian bara tä Benhadad, radja Aram, mirak karä kawan parang ajue, palus hagoet mangapong Samaria.

25. Maka djadi lau paham hong Samaria. Krana musoh tä mangapong lewu, sampai takolok kalidai idjä indjual akan hanja pulu sekel salaka, tiuai satenga supak panginan burong akan limä sekel sa laka.

26. Djadi, amon radja Israel manandjong mahoroe hundjun kotan lewu, maka olo bawi mantehau iä, koae: Dohop aku, joh tuan radja.

27. Tombah radja: Djaka Jehowa djaton mandohop ikau, hapan en aku tau mandohop ikau? hapan karaan, hapan pähes, tuntang talo huange?

28. Tinai radja hamauh dengae: Narai perkarä? Tombah iä: Olo bawi tä djari hamauh denganku: tenga anakm hatuä, mangat ita kumae andau toh, djewu ita handak kuman anakku idjä hatuä.

29. Maka koä djari mampakasak anakku tuntang djari kumae; tapi metoh aku hamauh dengae andau tinai: toh tenga anakm, mangat koä kumae, — tä maka iä djari manjahokan anake tä. — (5. Mos. 28,53.)

30. Djadi, amon radja mahining augh olo bawi tä, maka iä marabit pakaiäe, haiak manandjong mahoroe kota. Tä maka olo arä mitä, iä makaian benang gamal hila huange rantep pupuse.

31. Maka iä hamauh: Kalotä kakai gawin Hatalla denganku, djaka takolok Elisa, anak Sapat tä, magon intu ujate hapus andau toh!

32. Maka Elisa mondok huang humae, tuntang olo bakas mondok dengae. Maka radja manjoho idjä biti kantä; tapi helo bara sarohan tä sampai iä, Elisa djari hamauh dengan olo bakas: Djari keton mitä olo pamunoh tä manjoho olo manipas takolokku? Ingat keton, amon sarohae tä dumah, atep bauntonggang, gian iä haiak blawang; djaton augh pain tempoe manuntut likute?

33. Maka kahum iä magon kotakotak dengan olo tä, itä! sarohan tä aton dumah; maka radja palus omba, koae: Itäm, tjalaka kalotä aton dumah bara Jehowa, narai aku harap Jehowa tinai?

BAGI 7.

Salenga talo murah haliai tinai hong Samaria.

---

1. Tä, maka Elisa hamauh: Hining keton augh Jehowa; kakai augh Jehowa: djewu, katika kilau toh kea, idjä epa tuneke tepong karäh indjual akan idjä sekel, tinai duä epa seora akan sasekel kea intu bauntonggang lewu Samaria.

2. Tapi mantir, idjä äka singgoh radja, tombah augh olo ain Hatalla, koae: Kwäka! alo Jehowa manampa baunsengok hong batanglangit, tau perkarä toh mandjadi? Maka koan Elisa: Toto, matam kea karäh mitä talo tä, tapi djaton ikau karäh omba kumae.

3. Maka aton äpat biti olo basamagh intu ruar bauntonggang lewu. Koan äwen tä sama arepe:

Kasari ita magon melai hetohi sam-
par ita matai? — (3. Mos. 13. 46.)

4. Paribasa ita mangkema tama
lewu, maka hong lewu ta paham
lau, toto ita akan matai kea hetä;
tinai amon ita melai hetohi; ita
akan matai kea, bararangai ita
handak lius manalih kawan parang
olo Aram; amon olo ta mabelom
ita, maka ita belom, djaka awen
sambapatai ita, barangai ita matai
bewai.

5. Maka olo ta hagoet haiak
tampalawai; mangat tama aka po-
dok olo Aram. Ta, amon ia djari
sampai tapakan aka olo Aram ba-
podok, ita dialo idja biti aton
hetä.

6. Krama pangkahai Tuhan djari
mampahining itru olo ta kilau augh
kareta tuntang kutoh hadjaran, augh
kawan parang paham karäe, sam-
pai koan olo ta sama arepe: Toto,
radja Isracl djari mupah nawl ita
kara radjan olo Het, tuntang ra-
djan olo Misir, awen ta dumah,
handak mantakan ita.

7. Tagal ta kara olo ta djari
misiik balalu hadari haiak tampa-
lawai, sambil malih kara tingkape,
hadjaran, kalidate, hapus talo han-
dai awang ai; palus ia hadari be-
wat; mangat mahurus tahasenge.

8. Maka sana olo basamagh ta
sambai tapakan aka podok, ia
palus tama tingkap idja, sambil
kuman belom, tinai ia manduan
bara hetä salaka balau, pakarian,
balalu ia lius manjahokan talo ta.
Limbah ta ia hatuli tama tingkap
behen, manduan bara hetä kea,
sambil manjahokan djeta.

9. Ta, maka awen hakotak sa-
ma arepe, koe: Djaton buah ga-
win ita; andau toh andau brita
bahalap, tuntang ita toh suni be-

wat. "Djaka ita radjar sampai talo
djari blawa, tofo ita ihukum; ta-
gal ta, has! ita hagoet, masuman
toh akan olo aia radja.

10. Tumon ta awen dumah, ba-
lalu mantehau mandur bantong-
gang lewu, tuntang masanah akae,
koe: Ikai djari sampai aka olo
Aram bapodok; maka ita idja
mahim dia olo aton hetä, atawa
augh olo; baja hadjaran tuntang
kalidai indjarat hetä, tuntang kara
tingkape magon tumon bihin kea.

11. Ta ia mangahau olo idja
mandjaga human radja, mangat
masuman brita ta huang human
radja.

12. Maka radja palus misik acem
ta kea, balalu hamau dengau
mantir ajue. Toh aku handak ma-
suman akan keton akal olo Aram
mawi ita: olo ta katawan, ita toh
blau, tagal ta awen djari blua
bara akae bapodok, manjahokan
arepe hong padang, koe: sana
olo ta djari blua bara lewue, ita
handak mandwan ia belobelom, pa-
lus tama lewu.

13. Tombah idja biti bara kata
mantir ajue, koe: Kaläh, soho
manduan lima hadjaran ta, awang
magon aton, awang batisa; itam,
tikas hadjaran djeta batisa bara
kutoh hadjaran olo Israel; idja
uras djari matai; kaläh ita manjoho
djeta mita ampin talo hetä.

14. Ta ia manduan dua kareta
tuntang hadjaran. Palus radja ma-
njoho olo manuntut kawan parang
olo Aram, koe: Lius keton, ita
ampin.

15. Maka awen manuntut mimes
Jordan; ita hapus djalan uras
kontep awi kutoh pakarian tuntang
ramo, idja inganan olo Aram awi
kakadjenge manggulong arepe. Ma-

ka, kalati tä buli, masuman tä akan radja.

16. Tä olo arä blua lewu, marampas karä tingkap olo Aram: maka idjä epa tunek tepong indjual akan idjä sekel, tinai duä epa, seora akan idjä sekel kea, tumon augh Jehowa.

17. Maka radja djari manjoho mantir tä, idjä äka singgohe, manonggo bauntonggang; tapi olo arä mahundjeng is hong bauntonggang, sampai is matäi, tumon augh olo ain Hatalla, idjä djari insanæ metoh radja manalih is.

18. Krana tulus kea tumon pasuman olo ain Hatalla akan radja, koæ: Djewu, katika kilau toh kea, duä epa seora karäh indjual akan idjä sekel, tinai idjä epa tunek tepong akan idjä sekel kea, hong bauntonggang Samaria.

19. Maka mantir tä djari tombah augh olo ain Hatalla, koæ: Kwäka! alo Jehowa manampa baunsengok hong batanglangit, tau kea augh toh mandjadi? Tä is djari tombah tinai: Toto, matam kea karäh mitä talo tä, tapi ikau djaton karäh omba kumæ.

20. Tumon tä mandjadi kea, krana olo arä mahundjeng is hong bauntonggang, sampai is matäi.

BAGI 8.

I. Udju njelo lau; bawin olo Sunem tä. II. Hassel, radja olo Aram. III. Jeram, radja Juda. IV. Abasia, radja Juda.

I. — 1. Maka Elisa djari hamauh dengan olo bawi tä, idjä anake djari imbelome, koæ: Ta-

tap arepm, lius haiak ungkup humam, balalu namuai brangai äkam tau belom; krana Jehowa handak magah lau, idjä akan manapi tanah toh udju njelo katahie. — (4,35.)

2. Palus olo bawi tä djari manatap arepe, tuntang djari mawic tumon augh olo Hatalla; krana tuntang ungkup humae is djari harikas, balalu manamua hong tanah olo Pilisti udju njelo.

3. Djadi, intu lawin udju njelo, maka olo bawi tä buli bara tanah olo Pilisti. Limbah tä is manalih, handak blaku dohop hong radja tagal humae tuntang tanae.

4. Maka kanatek tä radja hamauh dengan Gehasi, ajang olo ain Hatalla tä, koæ: Sarita akangku karä gawi hai, awang iawi Elisa.

5. Djadi, kahum is manjarita akan radja, Elisa djari mamabelom olo matäi, itä! hembu tä kea olo bawi tä, idjä anake djari imbelome, mantehau blaku dohop hong radja, tagal humae tuntang tanae. Tä koan Gehasi: O tuangku radja, djetoh olo bawi tä, djetoh anake, idjä djari imbelom Elisa.

6. Maka radja misek olo bawi tä, tä is mahoroe perkaræ akæ lepalepah. Tä, maka radja manjoho mantir omba is, koæ: Dohop is manduan talo handiai idjä puna ajue, tinai karä asil tanae, bara andau metoh is djari malih tanah toh sampai andau toh.

II. — 7. Limbah bara tä maka Elisa sampai Damaskus, kahum Benbadad, radja Aram tä, haban. Maka olo manutor tä akæ, koæ: Olo ain Hatalla djari manalih he-

8. Tā radja hamauh dengan Hasael: Duan talo inenga intu leng-ām, balalu lius manjupa olo ain Hatalla, tuntang blaku iā misek intu Jehowa, tumon aughku toh: tau aku käläh kahabangku toh?

9. Maka Hasael hagoet, manjupa iä, mimbit talo inenga huang lengäe, iä tā talo awang kapala bahalal hong lewu Damaskus, tang-gong äpat pulu onta karäe. Maka iä sampai, mendeng naharep iä, sambil hamauh: Anakm Benhadad, radja Aram, djari manjoho aku manjupa ikau, mangat misek: tau aku toh karäli käläh kahabangku?

10. Tombah Elisa: Lius, suman akæ: dia. Toto, perese tā djaton akan mampatäi iä, tapi Jehowa djari masuman akangku, iä akan matäi kea.

11. Maka Elisa mananturä iä, sampai iä miong; tuntang olo ain Hatalla tā manangis.

12. Tā Hasael hamauh: Buhen tuangku manangis? Tombah iä: Basa aku katawan, talo papa paham karäh iawim dengan olo Israel. Kotæ karäh inusulm, olo parang ajue karäh impatäim hapan padang, anak awaue karäh irapitam, tuntang olo batili karäh injirim. — (10,32.)

13. Tombah Hasael: Æwe re-warm toh, idjä kilau aso bewäi, sampai tau mawi talo idjä hai tā? Koan Elisa: Jehowa djari masuman akangku, ikau karäli mandjadi radja hong tanah Aram.

14. Tā, maka iä hagoet bara äka Elisa, balalu manalih tuan ajue; iä tā misek intu iä: Kilen augh Elisa dengam? Tombah iä: Iä djari hamauh dengangku, toto ikau karäh käläh.

15. Maka andau tinai iä man-

duan kahowut, manjalepan tā huang danum, balalu mambirang tā manutup baue, leka iä matäi. Limbah tā Hasael mandjadi radja manganti iä.

III. — 16. Maka intu njelo limä kahum karadjaan Joram, anak Aghab, radja Israel, kahum Josapat magon radja Juda, tā Joram, anak Josapat, radja Juda, manampara uarentah. — (2.Kron.21,1.)

17. Iä telo pulu duä njelo umure. metoh iä mandjadi radja; maka iä marentah hong Jerusalem hanja njelo.

18. Iä manandjong hong djalan karä radja Israel, tumon gawiu ungkup human Aghab: krana anak Aghab djari insawæc, tuntang iä mawi talo awang papa hong bauu Jehowa.

19. Tapi Jehowa djaton maku marusak Juda, tagal reware Dawid, tumou djari djangjie dengæc, haradjur handak manenga palita akæc marak panakæc. — (2.Sam. 7,13.)

20. Maka kahum iä marentah, olo Edom mengkak arepe bara kwasan karadjaan Juda, tuntang mangkat radja akæc.

21. Krana Joram djari mangumbang Seir, tuntang karä karetæc; maka hamalem iä marumpak palus mamukul olo Edom, idjä hakaliling mangapong iä, tuntang karä mantir karetæc, sampai karä olo tā pararawoh akan lewu ai.

22. Tapi olo Edom mengkak arepe bara prentah Juda, sampai andau toh; katika tā Libna kea mengkak arepe.

23. Maka tisan karä saritan Joram, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

24. Maka Joram matäi, ingam-

peleng dengan tato hiange, iä ingubur hindjä tatoe, hong lewun Dawid. Maka anake Ahasia mandjadi radja manganti iä. — (2. *Kron.* 22,1.)

IV. — 25. Intu njelo duäwalas kahum karadjaan Joram, anak Aghab, radja Israel, maka Ahasia, anak Joram, radja Juda, manampara marentah.

26. Ahasia tä duä pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah idjä njelo hong Jerusalem. Aran indue Atalia, äson Omri, radja Israel.

27. Maka iä manandjong hong djalan ungkup human Aghab, tuntang mawi talo idjä papa hong baun Jehowa, sama kilau ungkup human Aghab kea, krana iä mangola ungkup human Aghab.

28. Djadi, iä omba Joram, anak Aghab, mamarang Hasael, radja Aram, hong Ramot intu Gilead. Maka olo Aram mamukul mampahimang Joram.

29. Tä radja Joram buli, mangat manatamba karä himange hong Jisreel, idjä impahimang olo Aram hong Rama, metoh iä parang dengan Hasael, radja Aram. Maka Ahasia, anak Joram, radja Juda, manalih, tantai manjengok Joram, anak Aghab, hong Jisreel, tagal iä tä haban.

BAGI 9.

I. Jehu iminjak mandjadi radja. II. Iä mampatäi Joram, Ahasia tuntang Isebel.

I. — 1. Tä, maka nabi Elisa mangahau idjä biti bara karä murid nabi, sambil mametäh iä: Babat kahangm, duan kasan minjak

tolu huang lengän, palus lius talih Ramot hong Gilead.

2. Amon ikau djari sampai hetä, priksa intu kwe Jehu, anak Josapat. Josapat anak Nimsi; palus talih iä, soho iä mendeng bara marak kolae, balalu imbit iä akan karong bentok.

3. Tä duan kasan minjak, tusuh tä hundjun takoloke, sambil hamauh: Kakai augh Jehowa: aku djari maminjak ikau mandjadi radja hong Israel. Limbah tä uap blawang, palus hadari, äla randjarandjar.

4. Tä olo tabela, murid nabi tä, hagoet manalih Ramot hong Gilead.

5. Amon iä sampai, maka karä mantir olo parang uras mondok hetä. Maka koae: Atou aughku dengam, o mantir. Koan Jehu: Dengan äwe bara karä ikäi? Tombah iä: Dengam kea, o mantir.

6. Tä iä mendeng tamä huma; maka olo tabela tä manusuh minjak tä hundjun takoloke, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa, Hatallan olo Israel: aku djari maminjak ikau mandjadi radja akan utus olo ain Jehowa, akan Israel.

7. Ika akan mampatäi ungkup human Aghab, tuan ajum, mangat aku mamaläh dahan rewarku, nabi tä, tuntang dahan karä rewarku Jehowa, manuntut tä intu lengän Isebel. — (1. *Radja* 21,21.)

8. Maka salepah ungkup human Aghab akan nihau; aku handak mampalomose bara Israel karä hatuän ungkup Aghab, alo korik hai.

9. Krana aku handak mawi ungkup human Aghab mandjadi kilau ungkup human Jerobeam,

anak Nebat, tuntang kilau ungkup human Baesa, anak Ahia. — (1. Radja 15, 29; — 16, 3.)

10. Maka aso akan kuman Isebel hong Jisreel, tuntang djaton idja bitu idja akan mangubur ia. Tä ia muap blawang, palus hadari.

11. Maka amon Jehu blua, manjupa karä mantir tuan ajue, koan äwen dengae: Kilen, bahalap perkara? buhen olo njanjau tä manalih ikau? Koea dengan äwen: Keton bewai kasene olo tä, tawan keton bewai augehe.

12. Tapi koan äwen: Tandjarom; suman tä akan ikai. Koea: Sakean sakatoh augehe denganku, koea: tumon toh augh Jehowa: aku djari maminjak ikau mandjadi radjaan olo Israel.

13. Tä, maka olo tä bagulong mengkak klambin genep bitu, balalu mingkes tä intu penda ia, ia hong lawin lampat, tuntang äwen mampahiau sarunai, sambil hamauh: Jehu mandjadi radja!

II. — 14. Tä, maka Jehu, anak Josapat, Josapat anak Nimsi, pakat mawi Joram. Maka Joram djari manonggo Ramot hong Gilead, bitie tuntang karä olo Israel, tagal awi Hasael, radja Aram.

15. Maka radja Joram djari buli, mangat manatamba himange hong Jisreel, idja impahimang olo Aram, metoh ia parang dengan Hasael, radja Aram. Maka Jehu hamauh: Amon tantai kahandak keton kalotoh, äla idja bitu akan blua bara lewu, idja tau hagoet masuman talo toh hong Jisreel.

16. Tä, maka Jehu djakat kareta, hagoet mangkahimat Jisreel, krana hetä äka Joram; maka Ahasia, radja Juda, djari madja, manjengok Joram.

17. Maka olo djadjaga mendeng intu balai gantong hong Jisreel; tä ia mitä ungkup Jehu tä dumah, sambil hamauh: Aku mitä djalahan olo. Koan Joram: Soho idja bitu hapan hadjaran, hagoet manjupa äwen, mangat ia misek, djaka perkara bahalap bewai.

18. Maka aton idja bitu hagoet, hapan hadjaran, manambang äwen, tuntang hamauh: Kakai augh radja: aton perkara bahalap bewai? Tombah Jehu: Narai gawim deng-an kabalape? has dari, tuntut likutku! Tä olo djadjaga masumae, koea: Sarohan tä djari sampai äwen, tapi ia djaton buli.

19. Tä ia manjoho olo beken tinai, idja bitu, idja hapan hadjaran kea; amon ia tä sampai äwen, koea: Kakai augh radja: aton perkara bahalap bewai? Tombah Jehu: Kanduäm kahalape? has dari, tuntut likutku!

20. Maka olo djadjaga masumae, koea: Ia djari sampai äwen, tapi djaton ia buli; maka ampin darin äwen kilau darin Jehu, äson Nimsi, krana darie kilau gilagila.

21. Tä koan Joram: Pasang kareta. Maka olo manatap karetae. Tä Joram, radja Israel, hagoet, tuntang Ahasia, radja Juda, genep bitu handjenan karetae; äwen hagoet manjupa Jehu, tuntang hasondau dengae hong tana, idja bihin ain Nabot, olo Jisreel tä. — (1. Radja 21, 1.)

22. Djadi, sana Joram mitä Jehu, koea: Kilen, perkara bahalap kea, Jehu? Tapi tombah ia: Narai kahalap, katahin kandjin indum tuntang karohait dahangmandahang karäan karäe?

23. Tä Joram mandjidit gandali, mules hadjaran, palus hadari, tun-

tang hamauh dengan Ahasia: Tipu djeta, joh Ahasia!

24. Tapi Jehu manjingskap panah, palus malekase, buah upon tusun Joram, sampai anak panah lasak silas, buah bantowonge; ta ia djupangdjapah hong karetas.

25. Balalu Jehu hamauh dengan Bidkar, mantir ajue: Gatang ia, balalu djakah ia akan tanan Nabot, olo Jisreel ta, krana ingatn, metoh koa habambai manuntut likut-bapae Aghab, Jehowa kea mamust kakum toh akae, koae:

26. Toh, halemäi malem aku djari mita dahan Nabot, tuntang dahan anake! koan Jehowa; toto aku handak mamalah ta intu ikau hong tana toh kea! koan Jehowa. Toh, gatang, djakah ia akan tana toh, tumon augh Jehowa.

27. Sana Ahasia, radja Juda, mita gawi ta, maka ia hadari mahore human radja hong kabon hetä; tapi Jehu manjasa ia, manjoho olo mampatäi ia kea hong lungkoh Gur, idjä darah Jibleam; maka ia hadari tinai mimes Megido, palus matai hetä.

28. Djadi, olo ajue mimbit hantue akan Jerusalem, tuntang mangubur ia hong kubur ajue, hindjä dengan karä tatoes, hong lewun Dawid.

29. Intu njelo salawas kahum karadjaan Joram, anak Aghab, Ahasia djari naik radja hong Juda.

30. Maka Jehu sampai Jisreel. Anon Isebel mabining ta, maka ia mangasai bane, tuntang mogo takoloke; palus manampajah bara panjengok.

31. Djadi, anon Jehu tamä bauntonggang lewu, ta koae: Tabi ikau, Situri, olo idjä mampatäi tempom! — (1. Radja 16, 10.)

32. Maka ia mananggera panjengok ta, sambil hamauh: Ewe hetä, idjä handak ompat aku? Ewe? Ta duä telo biti mantir karong manokep panjengok, mangaku arepe.

33. Maka koae: Baring ia kangiwa. Palus awen mambaring ia bara ngambo, sampai dahae nampurak buah dinding tuntang hadjaran. Tinai ia ihundjeng karä hadjaran.

34. Maka amon ia djari tamä huma, tuntang djari kumau belom, koae: Sengok keton olo bawitarasapa ta, kubur ia, krana ia puna anak radja.

35. Tä olo hagoet, handak mangubur ia, tapi olo djaton sondau baja bangon takoloke, tuntang tolang pai lengäe.

36. Palus olo ta buli, masuman ta akae; koae: Djetoh tumon augh Jehowa, idjä djari insanas hadjamban reware Elia, olo Tisbe ta, koae: aso akan kuman isin Isebel hong Jisreel.

37. Hantun Isebel akan mandjadä kilau tai hong tana, intu Jisreel, sampai olo djaton tau manjewut ia tinai: ia ta Isebel.

BAGI 10.

I. Jehu mampatäi paakan Aghab lepah lingis; II. tinai karä imam Baal ta.

I.—1. Maka ain Aghab aton udju pulu anak hatuä hong Samaria; ta Jehu mamantik surat, mampait ta akan Samaria, manjampai karä mantir Jisreel; tuntang karä olo bakas, tinai karä gurun anak Aghab; djeta kalotoh auge:

2. Sana suratku toh sampai keton, idjä äka karä anak tuan keton belom, tinai arä kareta tuntang hadjaran, tinai aton kota intu keton tuntang ganggama:

3. Tä, käläh keton mintih idjä kapala bahalap tuntang patut bara karä anak tuan keton, awi mandudus iä hong padadusan bapae, palus parang akan untkup human tuan keton.

4. Tapi olo tä paham mikäh, sambil hamauh: Itä, duä bitu radja mahin dia olih malawan iä, kilen ita toh tau malawan?

5. Maka mantir human radja, tuntang mantir lewu, tinai olo bakas tuntang gurun anak radja tä manjoho sarohan manalih Jehu, koae: Ikäi toh uras rewarm, talo handiai idjä injohom ikäi, ikäi handak mawie; ikäi djaton handak mamparadja idjä bitu; käläh ikau bewäi mawi talo awang patut intu matam.

6. Tä, maka iä mamintik surat beken tinai akan äwen tä, idjä kalotoh aughle: Amon keton toto baris ajungku, tuntang manumon aughku, tä tetek takolok karä olo hatuä tä, anak tuan keton, balalu talih aku hong Jisreel djewu, kilau kambon andau toh kea. Maku karä anak radja, udju pulu bitu tä, melai dengan karä mantir lewu tä, awang mahaga iä.

7. Djadi, sana surat tä sampai äwen, maka iä manduan karä anak radja, udju pulu bitu tä, palus mampatäi iä, sambil mingkes karä takoloke huang karandjang, balalu mampait tä akae hong Jisreel.

8. Tinai aton dumah sarohan, masanan akae: Äwen djari magah takolok karä anak radja. Tombah iä: Ingkes tä mandjadi duä katu-

jok intu bauntonggang lewu, sampai djewu.

9. Djadi, handjewu tinai iä blua, mendeng hetä, tuntang hamauh dengan olo arä: Kilen, keton toh tetek? Itä, aku toh djari pakat mawi tuangku, tuntang mampatäi iä; tapi äwe djari mampatäi samandiai toh?

10. Buah toh keton katawan, djaton djari gagar akan petak idjä kabawak bara karä augh Jehowa, idjä djari insuman Jehowa tahu untkup human Aghab; krana Jehowa djari malalus talo handiai, awang djari injewute hadjambau reware Elia. — (1. Radja 21, 22.)

11. Tinai Jehu mampatäi tisan untkup human Aghab awang hong Jisreel, tuntang karä mantire, karä sobate, tinai wakile, sampai idjä bitu mahin dia inisae belom.

12. Limbah tä iä harikas, manalih Samaria; amon iä hong djalan, sampai balai olo sakatik,

13. Maka Jehu hasupa dengan karä paharin Ahasia, radja Juda; palus iä misek äwen: Äwe keton toh? Tombah äwen: Ikäi toh paharin Ahasia, ikäi djari dumah tantai manabi anak radja, tuntang anak Isebel.

14. Tä koae: Singkap olo tä belobelom. Maka olo manawan iä belobelom; palus iä mampatäi äwen tä tokep kalin danum hong podok sakatik hetä, äpat pulu duä bitu karäe, idjä bitu mahin dia iä manisa karä äwen tä.

15. Limbah iä harikas bara hetä, iä hasondau dengan Jonadab, anak Reghab; djeta manjupa iä, sambil manabi iä; koae dengae: Kilen, atäim budjur, kilau atäiku dengam? Tombah Jonadab: Pudji dia! budjur bewäi, djuluk lengäm. Pa-

lus iä mandjuluk leugäe akæ, manjoho iä omba djakat karetae,

16. Sambil hamauh dengæ: Käläh ompat aku, mitä ampın kabehungku akan Jehowa. Tumon tä iä manjoho iä ompat hong karetae.

17. Sana iä sampai Samaria, iä mampatäi karä kolan Aghab awang batisa hong Samaria, sampai iä djari mampalomos äwen: tumon augh Jehowa, idjä djari inutore akan Elia.

II. — 18. Limbah tä Jehu namumpung salepah olo arä, sambil lamauh dengan äwen: Aghab tapas gawie mahorumat Baal tä, Jehu handak mahorumat iä paham haream.

19. Tagal tä, kahau karä nabin Baal manalih aku, tuntang olo handiai idjä omba iä, tinai karä imam ajue, äla tapas idjä biti; krana parapah hai akan Baal aton intu aku; maka olo awang katapasan djaton akan imbelom. Tapi hapan tipu Jehu kalotä gawie, mangat mampalomos olo handiai, awang manempo Baal.

20. Tinai koan Jehu: Prasih andau hai akan Baal. Tä olo bau- auar masuman andau tä.

21. Tinai Jehu manjoho sarohan masanan tä akan karä olo Israel. Tä karä olo idjä manjembah Baal uras manalih, sampai djaton melai idjä biti mahin dia, awang djaton tanggoh; maka samandiai tä tamä human Baal, sampai kontep human Baal bara tapakæ pontonge sampai pontonge.

22. Tä iä manjoho olo, idjä mandur gudang pakaian: Imbit pakaian akan karä olo idjä manjembah Baal tä. Maka mandur tä mimbit pakaian akæ.

23. Maka Jehu äwen duä Jonadab, anak Reghab, tamä human Baal, sambil hamauh dengan olo

awang manjembah Baal tä: Pariksa titititip, djaka marak keton aton olo idjä manjembah Jehowa, sala bara karä olo idjä manjembah Baal.

24. Amon karä olo tä djari tamä, tantai maluput parapah awang injambalih, tuntang parapah awang ingähu, tä maka Jehu mingkes olo dalam, hanja pulu biti, intu ruar hetä, tuntang iä manjoho äwen: Djaka tapas idjä biti bara karä olo tä, idjä djari injaraghku hong lengän keton, maka tahaseng keton gantın tahaseng olo tä.

25. Djadi, amon äwen djari terai maluput parapah awang ingähu, maka Jehu manjoho olo dalam tä tuntang mantire: Tamä, patäi olo tä, äla idjä biti lapas. Palus olo tä mampatäi äwen hapan baun padang; tinai olo dalam tä tuntang mantire manganan hantue; limbah tä iä tamä lewu tinai, tamä human Baal. — (1. Radja 18,40.)

26. Iä mamplua karä hampatong bara human Baal, palus manusıl djetä.

27. Iä mangarak hampatong Baal kea, tinai iä mangarak human Baal, tuntang manampa djetä mandjadi djamban, palus andau tolı.

28. Tumon tä Jehu mamparusak Baal bara marak olo Israel lepah lingis.

29. Tapi dengan dosan Jerobeam, anak Nebat tä, idjä mamahir olo Israel badosa, Jehu djaton terai. iä tä, dengan ampın anak sapi bulau tä, idjä hong Betel tuntang hong Dan. — (1. Radja 12,28.)

30. Maka Jehowa hamauh dengan Jehu: Basa ikau djari bahalap gawim, malalus talo awang budjur intu matangku, djari mawi ungkup human Aghab tumon khandak atäiku, maka panakam sampai

turon äpat akan mondok hundjun padadusan Israel. (15,12.)

31. Tapi Jehu djaton toto manumon hapus Torat Jehowa, Hattallan Israel, hapan salepah atäie; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, idjä djari mimbit olo Israel badosa.

32. Bara andau tä kea Jehowa manampara mangarak karadjaan Israel, krana Hasael mamarang mamukul iä hakaliling hong tanah tä; — (8,12.)

33. Bara Jordan, hila palembut matanandau, salepah tanah Gilead, olo Gad, olo Ruben, olo Manase, bara Aroer, idjä hong sungäi Arnon, tuntang Gilead tinai Basan.

34. Maka tisan karä saritan Jehu, karä gawie, karä kwasae, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel. — (2.Kron.22,8.)

35. Maka Jehu matäi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hong Samaria; maka anake Joahas mandjadi radja manganti iä.

36. Katahin Jehu djari marentah Israel hong Samaria, djetä duä pulu hanja njelo.

BAGI 11.

Atalia mampatäi panakan radja Juda, batisa Joas bewäi. Joas mandjadi radja Juda.

1. Maka amon Atalia, indu Ahasia, mitä anake djari matäi, tä iä manggulong arepe mampatäi salepah panakan radja. — (8,26.)

2. Tapi Joseba, anak radja Joram idjä bawi, betau Ahasia, mangaliwat Joas, anak Ahasia, manakau iä baia marak karä panakan radja

idjä impatäi, tuntang manjahokan iä dengan ajange hong karongäkae batiroh. Kakai iä mangaliwat iä bara baun Atalia, belä iä impatäi.

3. Iä injahokan dengan ajange hong human Jehowa djahawen njelo. Maka Atalia tä marentah tanah.

4. Djadi, intu njelo udju Jojada manjoho olo mangahau karä mantir huang saratus, tuntang karä kapala tinai olo dalam, iä manduan olo tä dengae akan human Jehowa; hetä iä pakat dengan olo tä, tuntang blaku sumpah bara äwen hong human Jehowa, limbah tä iä mamprahan akae anak radja tä. — (2.Kron.23,1.)

5. Iä mametäh olo tä, koae: Djetoh gawi idjä patut inumon keton: idjä pertelo bara karä keton, awang tamä padjun gawi hong andau sabat, akan manonggo human radja;

6. Tinai idjä pertelo kea akau melai hong bauntonggang idjä bagarä Sur; tinai idjä pertelo akan melai intu bauntonggang, intu likut olo dalam awang manonggo; tumon tä keton akan manonggo huma toh huabua, äla olo tamäe.

7. Maka duä bagi bara karä keton, idjä terai padjun gawie hong andau sabat, akan manonggo human Jehowa, melai tokep radja.

8. Keton akan mangaliling radja, genep biti mimbing ganggamae huang lengäe, maka genep olo idjä tamä marak keton akan impatäi; keton akau mampahaiak radja, amon iä tamä blua.

9. Maka karä mantir huang saratus mawie tumon talo handiai, awang djari imetäh imam Jojada; genep biti manduan olo ajue, idjä tamä padjun gawie andau sabat, tuntang äwen, idjä terai padjun

gawie intu andau sabat, palus olo tä manalih imam Jojada.

10. Maka imam manenga akan karä mantir huang saratus lundju tuntang talawang, awang ain radja Dawid horan, awang djari ingkes hong human Jehowa.

11. Djadi, olo djadjaga tä mendeng, genep bitu mimbing gang-gamae hong lengäe, hila gantau tuntang hila sambil huma tä tuntang mesbeh, mangaliling radja.

12. Limbah tä iä mamplua anak radja, tuntang mangkepan makota hundjun takoloke, sambil manenga Torät akae; maka olo mamparadja iä, sambil maminjak iä, haiak mapok lokape, tuntang hamauh: Belom radja!

13. Sana Atalia mahining augh olo djadjaga, tuntang olo arä, maka iä mananggoh olo arä hong human Jehowa.

14. Tä iä mitä, radja aton mendeng tokep djih, tumon puna hadat, tuntang karä mantir, tinai olo panjarunai aton tokep radja, tinai karä olo tanah tä handjak rantang, haiak mampahiau sarunai. Tä Atalia marabit pakaiäe, tuntang mantehau: Tipu, tipu!

15. Tapi, imam Jojada manjoho karä mantir huang saratus, idjä marentah, olo arä: Djidjit iä blua bara marak kefon, palus patäi olo handiai, idjä handak ompat iä, hapan padang. Krana imam djari mametah: Äla iä impatäi hong human Jehowa.

16. Maka olo manjingskap iä; amon iä sampai djalan äka hadjaran tamä human radja, hetä iä impatäi.

17. Maka Jojada mampendeng djandji helat Jehowa dengan radja tuntang olo arä, mangat iä toto

utus olo ain Jehowa; tinai helat radja dengan olo arä.

18. Limbah tä karä olo tanah tä tamä human Baal, mangarak tä, karä mesbehä karä lompatonge ingarake lepah lingis. Mattan, imam Baal tä, impatäie intu baun mesbeh. Maka imam Jojada mangkat olo tinai akan karä pangkat gawi hong human Jehowa.

19. Iä mimit karä mantir huang saratus, karä kepala, tuntang karä olo dalam, tinai olo tanah tä samandiai, maka olo tä magah radja bara human Jehowa, mahoroe djalan kawan olo dalam iä tamä human radja, palus iä mondok hundjun padadusan radja.

20. Maka karä olo tanah tä handjak rantang, tuntang lewu mandjadi sanang, limbah olo djari mampatäi Atalia tokep human radja, hapan padang.

21. Maka Joas udju njelo umure, metoh iä mandjadi radja.

BAGI 12.

Human Hatalla ingabuah. Haseel ing-
atau Joas hapan rear, uka bahang pa-
rang. Joas matäi.

1. Intu njelo udju kahum karadjaan Jehu, Joas mandjadi radja; iä marentah äpat pulu njelo hong Jerusalem; aran indue Sibja, olo Berseba. — (2.Kron.24.1.)

2. Maka Joas mawi talo, awang budjur intu baun Jehowa, katahin imam Jojada madjar iä.

3. Baja karä äka gantong djaton ingarake; olo arä mimit paparah tuntang hagaro hantä hong äka gantong.

4. Maka Joas hamauli dengan

karä imam: Karä rear, idjä imbaris imprasih tä, idjä inamäan akan human Jehowa, iä tä wang kapal genep biti idjä tamä tjatjah, hapan manewus tahasenge, tinai karä rear, idjä tumon kahias atäie olo mimbite akan human Jehowa.

5. Djetä imam akan manduae, genep biti bara awang kasenae; hapan tä iä akan nguan karusak huma, tumon awang rusak intu pitäe.

6. Maka djadi huang njelo duä pulu telo kahum karadjaan Joas, karä imam hindai djari nguan karä karusak huma tä.

7. Tä radja Joas mangahau imam Jojada, tuntang karä imam beken, sambil hamauh dengan olo tä: Buhen keton djaton nguan karusak huma tä? Toh käläh, äla keton manduan rear tinai bara olo awang kasenan keton, mangat hapan tä nguan karä karusak huma tä.

8. Maka karä imam tarima aughe, djaton maku manduan rear bara olo arä, djaton kea äwen tä handak nguan karä karusak huma tä hindai.

9. Maka imam Jojada manduan pati, mambowok malowang tutupe, sambil mingkes tä darah mesbeh hila gantaue, intu djalan olo tamä human Jehowa; maka karä imam idjä manonggo bauntonggang huma mingkes huang hetä karä rear, awang imbit olo akan human Jehowa.

10. Djadi, amon iä mitä rear arä huang pati tä, tä djuru-tulis radja dengan imam hai dumah, mangambut tuntang misä karä rear tä, idjä hong human Jehowa.

11. Tuntang limbah iä manimbange buabua, iä manenga rear tä akan mantir gawi, idjä akan

nguan human Jehowa. Äwen tä hapan tä malandja tukang kaju tuntang tukang mamangun, idjä nguan human Jehowa;

12. Tinai akan tukang batu tuntang tukang ukir, tinai hapan mamili kaju tuntang batu awang imahat, hapae mangabua karä karusak human Jehowa; tinai akan karä parabea beken hapan mampalalap huma tä.

13. Tapi olo djaton hapan rear djetä, idjä imbit olo akan human Jehowa, manampa sangkir salaka, sendok, sansiriu daha, sarunai, atawa sepsimpan ramo bulau salaka akan human Jehowa.

14. Tapi iä manenga rear tä indu upah karä olo idjä ompat bagawi, iä hapan tä mangabua human Jehowa.

15. Iä djaton bitong dengan olo tä, idjä intu lengäe iä mandjuluk karä rear tä, mangat mupah olo, idjä omba bagawi; malainkan iä hapap bewäi dengae hong gawi tä.

16. Maka rear regan parapah tagal kasalan tuntang parapah tagal dosa djaton inamäan akan human Jehowa; djetä akan imam.

17. Metoh tä Hasael, radja Aram, dumah, mamarang Gat, tuntang mampalah lewu tä; limbah tä Hasael mules mangkalimat Jerusalem.

18. Maka Joas, radja Juda, manduan karä talo imprasih tä, idjä djari imprasih imbaris tatoe Josapat, Joram tuntang Ahasia, radja Juda tä, tinai talo idjä prasih ai, tuntang karä bulau, awang hong panatau human Jehowa dengan human radja; palus iä mampait djetä akan Hasael, radja Aram. Tä iä hagoet, balang mawi Jerusalem.

19. Maka tisan karä saritan Joas,

karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radjä Juda.

20. Maka mantir ajue pakat mamok, mampatäi Joas hong kota Milo, idjä hila Silla.

21. Krana Josabar, anak Simeat, äwen duä Josabad, anak Somer, mantir ajue, mamukul mampatäi iä; olo mangubur iä hindjä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake Amasia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 13.

I. Joahas tuntang Joas, radja Israel. II. Augh Elisa amon iä lius matäi. III. Olo matäi belom awic pohos hantun Elisa.

I. — 1. Intu njelo duä pulu telo kahum karadjaan Joas, anak Ahasia, radja Juda, maka Joahas, anak Jehu, mandjadi radja Israel hong Samaria; iä marentah udjuwalas njelo. — (10,35.)

2. Maka iä mawi talo papa intu matan Jehowa; krana iä manandjong hong dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa; iä djaton terai dengan gawi tä.

3. Tagal tä hasep kalait Jehowa mawi olo Israel; iä manjaragh olo tä akan lengän Hasael, radja Aram, tuntang akan lengän Benhadad, anak Hasael tä, haradjur hapus katika tä.

4. Tapi Joahas blaku totototo intu baun Jehowa, tä Jehowa manarima aughe; krana iä mitä kadjakän olo Israel, awi radja Aram paham mahenjek äwen.

5. Maka Jehowa mampendeng olo paliwus akan olo Israel, sampai äwen liwus bara penda lengän radja Aram; tä olo Israel melai

hong karä lewue sanang tinai, kilau helo.

6. Tapi djaton kea olo tä terai dengan dosan Jerobeam tä, idjä mimbit olo Israel badosa; tapi iä mahaga djetä; tuntang pahewan, äka dewa, melai kea hong Samaria.

7. Krana djari batisa akan Joahas baja limä pulu biti idjä hapan hadjaran, tuntang sapulu kareta, tinai sapulu kojan olo parang. Krana radja Aram djari mampatäi karä awang beken, tuntang djari manampa iä kilau kawo awang ihundjeng bewäi.

8. Maka tisan karä saritan Joahas, karä gawie tuntang kwasae, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

9. Maka Joahas matäi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hong Samaria; maka anake Joas marentah manganti iä.

10. Intu njelo telo pulu udju kahum karadjaan Joas, radja Jnda. maka Joas, anak Joahas, mandjadi radja hong Israel, intu Samaria; iä marentah djahawenwalas njelo.

11. Iä tä mawi talo awang papa hong baun Jehowa, iä djaton terai dengan karä dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa, malainkan iä manandjong huang djetä.

12. Maka tisan karä saritan Joas, karä gawie tuntang kwasae, idjä hapae mamarang Amasia, radja Juda, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel. — (14,8.)

13. Maka Joas matäi, ingampeleng dengan tato hiange; limbah tä Jerobeam mondok hundjun padadusae. Maka Joas ingubur olo hong Samaria, hindjä karä radja Israel.

II.—14. Katika tä Elisa ba-longkang haban, buah peres idjä palus mampatäi iä. Maka Joas, radja Israel, djari mananggoh iä, tuntang manangis naharep iä, sambil hamauh: O apang, apang! karetan Israel tuntang kawan kla-lie!

15. Maka Elisa hamauh dengae: Duan panah tuntang anake. Maka iä manduan panah tuntang anake.

16. Tä koe dengan radja Israel: Singkap panah tä. Maka iä manduan tä hong lengäe, tinai Elisa manjingskap manantilap lengän radja,

17. Sambil hamauli: Uap panjengok idjä hila timor. Maka olo muap tä. Tä koan Elisa: Lekas toh. Maka iä malekas anak panah. Koe: Djetä anak panah kaliwus ain Jehowa, anak panah kaliwus mawi olo Aram. Krana ikau karäh mamukul olo Aram hong Apek, sampai olo tä rusak.

18. Limbah tä koe: Duan karä anak panah tä. Maka iä manduae. Tä koe dengan radja Israel: Ririt petak. Maka iä maripite hantelo; limbah tä iä terai.

19. Tä olo ain Hatalla malait iä, koe: Patut ikau maripit hangkalimä atawa hangkadjahawen, tä ikau karäh mamukul olo Aram sampai iä lepah lomos; tapi toh ikau karäh mamukul olo Aram hantelo tingkat bewäi.

III.—20. Limbah tä Elisa matäi, tuntang olo mangubur iä. Maka kawan parang olo Moab mäsang tanah tä, intu tamparan njelo taheta.

21. Djadi, amon olo handak mangubur hantun olo hatuä idjä biti, tä maka iä mitä kawan asang; tagal tä iä mandjakah hantun olo

tä huang kubur Elisa. Maka säna hantun olo tä tamä hetä, tuntang pohos tolang Elisa, iä balalu belom haluli, palus mendeng.

22. Maka Hasael, radja Aram, mahenjek olo Israel katahin pam-belom Joahas.

23. Tapi Jehowa masi olo tä, tuntang manjanjang iä, sambil mampahaiak iä tinai, tagal djandjie dengan Abraham, Isaak tuntang Jakob; iä djaton maku marusak olo tä, djaton kea iä djari manganan äwen bara baue palus sampai toh. — (2.Mos.2,24.)

24. Maka Hasael, radja Aram, matäi; anake Benhadad mandjadi radja manganti iä.

25. Maka Joas, anak Joahas, manduan karä lewu tä tinai bara lengän Benhadad, anak Hasael, idjä djari induae hapan parang bara lengän liau bapae Joahas. Joas mamukul iä hantelo tingkat, tuntang halalian lewu tä akan Israel.

BAGI 14.

I. Amasia, radja Juda. II. Jerobeam idjä duä, radja Israel.

I.—1. Intu njelo duä kahum karadjaan Joas, anak Joahas, radja Israel, maka Amasia, anak Joas, radja Juda, mandjadi radja. — (2. Kron.25,1.)

2. Iä duä pulu limä njelo umure metoh iä mandjadi radja; iä marintah hong Jerusalem duä pulu djalatien njelo katahie. Aran indue Joadan, olo Jerusalem.

3. Iä mawi talo awang budjur hong baun Jehowa, tapi djaton kea tumon tatoc Dawid, baja tumon karä gawin liau bapae Joas.

4. Maka gantong tā djaton ingarake, malainkan olo arā maluput parapah tuntang hagarō hantā hong āka gantong tā.

5. Djadi, amon karadjaan djari dāhea hong lengāe, maka iā mahukum mampatāi mantir tā, idjā djari mampatāi liau bapae, radja.

6. Tapi anak olo pamuno tā iā djaton mampatāie, tumon augh Torat Moses, idjā hetā Jehowa mametāh, koae: Bapae djaton indu impatāi tagal anake, tinai anake djaton indu impatāi tagal bapae, tapi genep bitī akan impatāi tagal dosan ai. — (5. Mos. 24, 16.)

7. Iā mamukul olo Edom kea hong padang ujah, mampatāi sapulu kojan bitī, tuntang hapan parang kea iā manduan lewu Sela, balalu inobah arae mandjadi Jokteel, sampai andau toh.

8. Limbah tā Amasia manjoho sarohan manalih Joas, anak Joahas, āson Jehu, radja Israel, koae: Kantoh, ita hitā hataharep bau, hatantakan.

9. Tapi Joas, radja Israel, mampait augh akan Amasia, radja Juda, koae: Pawah idjā hong Libanon mampait augh akan batang seder hong Libanon, koae: tenga anakm idjā bawi indu sawan anakku hai tuā. Tapi meto hutan, idjā hong Libanon, mahalau hetā, mahundjeng pawah tā.

10. Toto, ikau djari mamukul olo Edom, awi tā ikau badjoho atāim: naughe ombet belaim dengan horumat djetā, palus mamārem hong ākam bewāi; krana buhen ikau handak manggrau tjalaka, palus balongkang, ikau tuntang salepah olo Juda haiak dengam?

11. Tapi Amasia djaton paduli auge; tagal tā Joas, radja Israel,

hagoet, sampai iā hasupa bau dengan Amasia, radja Juda, hong Betsemes, idjā intu Juda.

12. Maka olo Juda alah, imukul hong baun olo Israel, palus iā pararawoh, genep bitī akan ākae.

13. Maka Joas, radja Israel, manawan Amasia, radja Juda, anak Joas, hong Betsemes, tuntang iā sampai Jerusalem. Palus iā mangarak kota batun Jerusalem bara bauntonggang Epraim sampai bauntonggang idjā intu puting, āpat ratus hasa kamboe.

14. Tinai iā manduan karā bulau salaka, tuntang karā ramo awang sondaue hong human Jehowa, tinai hong āka panatau human radja, tinai iā manduan olo indu sanda. Limbah tā iā buli Samaria.

15. Maka tisan karā saritan Joas, karā gawie, karā kwasae, awang hapae mamarang Amasia, radja Juda, djetā tarasurat hong surat saritan karā radja Israel.

16. Maka Joas matāi, ingamperleng dengan tato hiange; olo mangubur iā hong Samaria, hindjā karā radja Israel. Maka anake Jerobeam mandjadi radja manganti iā.

17. Maka Amasia, anak Joas, radja Juda, belom hindai limāwallas njelo, limbah pampatāi Joas, anak Joahas, radja Israel.

18. Maka tisan karā saritan Amasia tarasurat hong surat saritan karā radja Juda.

19. Maka olo pakat handak mawi iā hong Jerusalem; tā iā hadari akan Laghis. Tapi āwen manjoho olo manjasah iā akan Laghis, balalu āwen mampatāi iā hetā.

20. Limbah tā olo mimbit hantue imuat hundjun hadjaran; iā ingubur hong Jerusalem, hindjā karā tateo, hong lewun Dawid.

21. Maka hapus utus olo Juda manduan Usia, idjä djahawenwalas njelo umure, tuntang mamparadja iä manganti liau bapae Amasia.

22. Iä mangota Elat, tuntang halalian tä tinai akan Juda, limbahlian bapae radja djari matäi ingampeleng dengan tato hiange.

II.—23. Hong njelo limäwalas kahum karadjaan Amasia, anak Joas, radja Juda, maka hong Samaria Jerobeam mandjadi radja, anak Joas, radja Israel; iä uarentah äpat pulu idjä njelo.

24. Maka iä mawi talo idjä papa hong baun Jehowa; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa.

25. Iä tä halalian tinai hapus tanah Israel, bara tokep Hamat sampai danau hong padang; tumon augh Jehowa, Hatallan Israel, awang djari insanae hadjamban Jona, anak Amitai, nabi tä, idjä bara Gatheper.

26. Krana Jehowa mitä kadjakän olo Israel paham babchat, olo hai korik uras djari rusak, tuntang djaton aton pandohop akan olo Israel.

27. Maka Jehowa djaton djari hamauh, handak mampalomos aran Israel bara penda langit; tapi iä maliwus olo tä hapan lengän Jerobeam, anak Joas.

28. Tisan karä saritan Jerobeam, karä gawie, karä kwasae, karä parang ai, tinai kilen iä halalian tanah Israel, idjä djari induan olo Damaskus tuntang Hamat, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

29. Maka Jerobeam matäi, ingampeleng dengan tato hiange,

radja Israel tä. Maka anake Sagharia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 15.

I. Usia radja Juda. II. Sagharia, radja Israel, impatäi Salum. III. Salum impatäi Menahem. IV. Pekaia, anak Menahem, impatäi Peka. V. Peka, radja Israel. VI. Jotam, anak Usia, radja Juda.

I.—1. Hong njelo duä pulu udju kahum karadjaan Jerobeam, radja Israel, maka Usia, anak Amasia, radja Juda, mandjadi radja. — (2. *Kron.* 26, 1.)

2. Iä djahawenwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu duä njelo; aran indue Jegholia, bara Jerusalem.

3. Maka gawie budjur intu baun Jehowa, tumon karä gawin liau bapae Amasia.

4. Baja äka gantong djaton ingarake; olo arä maluput parapah tuntang hagaro hantä hong äka gantong tä.

5. Maka Jehowa mangapähä radja, iä basamagh sampai andau pampatäie; tagal tü iä melai imbaris hong äkae kabuata. Maka Jotam, anak radja, mangapala humae, tuntang marentah olo tanah tä. — (3. *Mos.* 3, 46.)

6. Tisan karä saritan Usia, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

7. Maka Usia matäi, ingampeleng dengan tato hiange; olo mangubur iä hindjä karä tatee, hong lewun Dawid. Maka anake Jotam mandjadi radja manganti iä.

II.—8. Hong njelo telo pulu hanja kahum karadjaan Usia, radja

Juda, maka Sagharia, anak Jerobeam, marentah Israel hong Samaria, djahawen bulan.

9. Iä papa gawie hong matan Jehowa, sama tumon gawin karä tatoes kea; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa.

10. Maka Salum, anak Jabes, pakat mawi iä, balalu mantakan iä intu baun olo arä, sambil mampatäi iä. Palus iä tinai mandjadi radja gantint djetä.

11. Tisan karä saritan Sagharia tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

12. Maka djetoh augh Jehowa, idjä djari inutore akan Jehu: Panakam sampai turon äpat akan mondok hundjnn padadusan Israel. Iä tä djadi kea tumontä. — (10,30.)

III. — 13. Salum, anak Jabes, mandjadi radja hong njelo telo pulu djalatien kahum karadjaan Usia, radja Juda; iä marentah hong Samaria baja idjä bulan bewäi.

14. Krana Menahem, anak Gadi, dumah bara Tirsa, tamä Samaria, balalu mantakan Salum, anak Jabes, hong Samaria, tuntang mampatäi iä, palus iä tinai mandjadi radja gantint djetä.

15. Tisan karä saritan Salum, perkara iä djari pakat, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

16. Katika tä Menahem mamukul lewu Tipsa tuntang karä oloe, tinai hapus tanah hetä, tamparae bara Tirsa; djetä basa olo djaton maku manamäan iä hetä, tagal tä iä mampatäi olo tä, karä olo bawi awang batihi injirie.

17. Hong njelo telo pulu djalatien kahum karadjan Usia, radja Juda, maka Menahem, anak Gadi

mandjadi radja hong Israel; iä marentah hong Samaria sapulu njelo.

18. Iä papa gawie intu matan Jehowa; katahin umure iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimbit olo Israel badosa. — (1.Radja12,28.)

19. Maka Pul, radja Asur, dumahi, maranggar tanahe; tä Menahem manenga akan Pul sakojan pikul salaka, mangat lengäe mandohop iä, nakarae mandähen karadjaan hong iä.

20. Maka Menahem mantjatjah olo Israel tagal rear tä, manduan tä bara karä olo awang tatau, mangat manenga djetä akan radja Asur; bara genep biti iä manduan limä pulu sekel salaka. Tä radja Asur buli, palus djaton melai hong tanahe tä.

21. Maka tisan karä saritan Menahem, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

22. Limbah tä Menahem matäi, ingampeleng dengan tato hiange; maka anake Pekaia mandjadi radja manganti iä.

IV. — 23. Hong njelo limä pulu kahum karadjaan Usia, radja Juda, maka Pekaia, anak Menahem, mandjadi radja hong Israel; iä marentah duä njelo hong Samaria.

24. Iä papa gawie intu matan Jehowa; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimhit olo Israel badosa.

25. Maka Peka, anak Remalia, mantire, pakat malawan iä, balalu mawi iä hong Samaria, hong human radja, haiak dengan Argob äwen telo Arje, tuntang limä pulu olo Gilead; kalotä iä mampatäi iä, palus iä tinai mandjadi radja gantint djetä.

26. Tisan karä saritan Pekaia, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

V.—27. Hong njelo limä pulu duä kahum karadjaan Usia, radja Juda, maka Peka, anak Remalia, mandjadi radja hong Israel; iä marentah hong Samaria duä pulu njelo.

28. Iä papa gawie hong baun Jehowa; iä djaton terai dengan dosan Jerobeam, anak Nebat, idjä mimit olo Israel badosa.

29. Intu pangereng Peka, radja Israel, aton dumah Tiglatpileser, radja Asur, mampalah Ijon, tinai Abhelbetmaagha, Janoah, Kedes, Hasor, Gilead, Galilea, hapus tanah Naptali; iä manamput olo tanah tä tawanan akan Asur.

30. Maka Hosea, anak Ela, pakat malawan Peka, anak Remalia, balalu mawi iä, sambil mampatäi iä, palus iä tinai mandjadi radja gantän djetä, hong njelo duä pulu kahum karadjaan Jotam, anak Usia.

31. Tisan karä saritan Peka, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel. — (2. Kron.28,6.)

VI.—32. Hong njelo duä kahum karadjaan Peka, anak Remalia, radja Israel, maka Jotam mandjadi radja, anak Usia, radja Juda. — (2. Kron.27,1.)

33. Iä duä pulu limä njelo umure metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo; aran indue Jerusa, anak Sadok.

34. Iä budjur gawie hong matan Jehowa, tumon talo handiai, awang iawi liau bapae Usia.

35. Baja äka gantong djaton ingarake; olo arä maluput parapahe tuntang hagarö hantä hong äka

gantong. Iä kea djari manampa bauntonggang human Jehowa idjä gantong tä.

36. Tisan karä saritan Jotam, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

37. Katika tä Jehowa manampara manjoho Resin, radja Aram, tuntang Peka, anak Remalia, masang tanah Juda.

38. Maka Jotam matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake Aghas mandjadi radja manganti iä.

BAGI 16.

Aghas, radja Juda

---

1. Hong njelo udjuwalas kahum karadjaan Peka, anak Remalia, maka Aghas mandjadi radja, anak Jotam, radja Juda. — (2. Kron.28,1.)

2. Aghas tä duä pulu njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo. Gawie djaton budjur intu matan Jehowa, Hatallan ai, iä djaton tumon tatoe Dawid.

3. Krana iä manandjong hong djalan karä radja Israel, sampai iä patandjong anake mahoroe apui, tumon gawi kabelä hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara baun olo Israel.

4. Iä maluput parapah, tuntang hagarö kea hong karä äka gantong, hong karä lungkoh, intu karä pahewan.

5. Tä Resin, radja Aram, dumah, haiak Peka, anak Remalia, radja Israel, handak mamarang Jerusalem. Djadi, äwen tä mangapong Aghas, tapi iä djaton dino.

6. Katika tā Resin, radja Aram, halalian Elat mamenda Aram tinai, tuntang maharak olo Jehudi bara Elat; maka olo Aram tamā Elat, balalu mangkalewu hetā sampai andau toh.

7. Maka Aghas manjoho sarohan mananggoh Tiglatpileser, radja Asur, koae: Aku toh rewarm, anakm, aku blaku ikau manalih, malapas aku bara lengān radja Aram, tuntang bara lengān radja Israel, idjā mantakan aku.

8. Balalu Aghas manduan karā salaka bulau; idjā sondaue hong human Jehowa, tuntang intu āka panatau human radja; iā mampait tā mandjadi talo panengae akan radja Asur.

9. Maka radja Asur manumon aughe; krana radja Asur barikas mawi Damaskus, balalu mampalah djetā, iā manamput olo hetā tawan akan Kir; maka Resin impa-tāie.

10. Tā radja Aghas hagoet manjupa Tiglatpileser, radja Asur, hong Damaskus. Amon iā djari mitā mesbeh, idjā hong Damaskus, maka radja Aghas mampait sonton mesbeh tā, tuntang bintike, tumon karā ampin tampae, akan imam Uria.

11. Imam Uria tā manampa mesbeh tumon karā augh awang impait radja Aghas bara Damaskus; kalotā imam Uria manampa tā, helo bara panumah radja bara Damaskus.

12. Maka amon radja djari buli bara Damaskus, tā radja manjengok mitā mesbeh tā; palus radja manggapi mesbeh tā, sambil maluput parapah hundjue.

13. Tinai iā manusul hetā parapah awang ingāhu; tuntang para-

pah indu kinan, nandjuri hetā parapah talo ihop, tuntang manampitik dahan parapah tarimakasil hundjun mesbeh tā.

14. Maka mesbeh tambaga, idjā intu baun Jehowa, iā mindahe bara baun human Jehowa, bara helat mesbeh ajue dengan human Jehowa, palus mandake silan mesbeh ajue, hila utara.

15. Limbah tā radja Aghas manjoho imam Uria, koae: Hundjun mesbehku idjā hai tā tusul parapah genep handjewe tuntang genep halemāi, tinai karā parapah radja awang ingāhu, tuntang parapah indu kinan, tinai parapah awang ingāhu ain karā olo arā hong tanah toh, tinai parapahe indu kinan, tuntang parapah talo ihop ajue: tinai tampitik hundjun djetā karā dahan parapah awang ingāhu, tuntang parapah awang injambalih; tapi mesbeh tambaga tā aku karāh mingate kilen kea gawingku dengae.

16. Maka imam Uria mawie tumon talo handiai, idjā djari injohoe radja Aghas.

17. Tinai radja Aghas manganati patas karā rakar tā, tuntang manduan kandarah bara hetā; tinai iā manipas talaga-panjaup bara sapi tambaga, idjā intu pendae, tuntang mingkes tā hong lasih batu. — (1. Radja 7, 23.)

18. Tinai tambiran sabat, idjā djari inampa olo hong human Jehowa, tuntang tambiran radja idjā intu ruar ingarake bara human Jehowa, tagal radja Asur.

19. Maka tisan karā saritan Aghas, karā gawie, djetā tarasurat hong surat saritan karā radja Juda.

20. Maka Aghas matāi, ingampeleng dengan tato hiange; iā ingu-

bur hindjä karä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake Hiskia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 17.

I. Hosea, radja Israel idjä tantanepe; olo Israel, sapulu kahamputan tä, tamput tawanan akan Asur. II. Tamparan olo Samaria.

I. — 1. Hong njelo duäwalas kahum karadjaan Aghas, radja Juda, maka Hosea, anak Ela, mandjadi radja Israel intu Samaria, djalatien njelo katahie.

2. Iä papa gawie hong baun Jehowa, alo djaton tumon karä radja Israel, idjä djari helo bara iä.

3. Maka Salmaneser, radja Asur, dumah mamarang iä; tä Hosea mamenda iä, manahor asil akæ.

4. Tapi radja Asur mitä Hosea tä djari pakat, iä djari manjoho sarohan mananggoh So, radja Misir; tinai iä djaton toto manahor asil akan radja Asur, genegenep njelo tumon solake. Tä radja Asur manjoho olo manawan iä, balalu manutup iä hong sipir tuntang pasonge.

5. Krana radja Asur mamarang salepah tanah tä, tinai Samaria kea iranggare, tuntang ingaponge telo njelo.

6. Intu njelo djalatien kahum karadjaan Hosea maka radja Asur mampakalah Samaria, manamput olo Israel akan Asur, tuntang manjoho iä melai hong Hala, hong Habor, hong sungäi Gosan, tinai hong karä lewun olo Meden.

7. Krana olo Israel paham badosa intu Jehowa, Hatallæ. idjä djari manduan iä bara tanah Misir, bara penda lengän Parao, radja

Misir; tapi olo tä djari mikäh hatalla beken.

8. Iä djari manumon karä hadat olo kapid, idjä djari inganan Jehowa bara baun olo Israel, tuntang bara baun radja Israel, awang iangkat äwen.

9. Tinai olo Israel manjewut gawie tä bahalap, awang djaton patut intu Jehowa, Hatallæ: iä djari manampa akæ äka gantong hong karä lewue, bara lewu korik sampai kota awang hai.

10. Iä djari mampendeng akæ hampatong dewa, tuntang saron, hong karä lungkoh, penda karä kaju bahidjau.

11. Iä djari hagaro hetä hong karä äka gantong, tumon olo kapid, idjä djari inganan Jehowa bara baue; iä djari darhaka gawie, malawan marahas Jehowa.

12. Iä djari manempo dewa mtekiapi, idjä tagal tä Jehowa djari mametäh: äla keton mawi talo tä. — (2. Mos. 20, 2; — 23, 13.)

13. Tinai amon Jehowa manjaksi, mampudji Israel tuntang Juda, hadjamban karä nabie, karä sarohæ, koæ: Hobah keton bara djalan keton idjä papa, tuntang haga prentahku, hadatku, tumon salepah Torat, idjä djari inengaku akan tato keton, tuntang idjä djari impaitku akan keton hadjamban lengän rewarku, karä nabi tä:

14. Tä olo tä djaton paraba aughe tä, malainkan iä manekang, tumon karä tatoc, idjä djaton maku pertjaja Jehowa, Hatallæ.

15. Tinai olo tä manawah prentahe tuntang djandjie, idjä djari impendeng Jehowa akan tatoe, tinai aughe, idjä insumæ akan pangreng olo tä; palus olo tä omba talo haiang, sampai iä kea haiang.

djaton baguna tinai, mandjadi sama kilau karä olo kapir, idjä hakaliling iä, idjä tagal djetä Jehowa djari mametäh iä, äla gawie tumon gawin olo tä. — (3. Mos. 18, 24.)

16. Toto, iä manganan karä prentah Jehowa, Hatallae, tuntang manampa akäe hampatoug dewa inoang, duä kongan ampın anak sapi, tinai iä mimbul pahewan akan dewa, tuntang iä manjembah talo hong batanglangit, tinai manempo Baal.

17. Tinai iä mampatandjonganake hatuä bawi mahoroe apui, iä hapan karä nudjum, tuntang karohäi, balalu iä kilau mandjual arepe, uka mawi talo awang papa intu matan Jehowa, mangat maralias iä.

18. Tagal tä paham hasep kalait Jehowa mawi olo Israel, sampai iä manganan olo tä bara baue; djaton batisa, baja tikas hamputan Juda bewäi.

19. Tapi olo Juda mahin dia kea mahaga prentah Jehowa, Hatallan ajue; malainkan iä kea mahaga hadat olo Israel, awang ianggau olo tä.

20. Tumon tä maka Jehowa manganan hapus panakan Israel, tuntang mangapähä olo tä, sambil mandjuluk iä akan penda lengän olo parampas, sampai iä lepa inganae bara haue.

21. Krana Israel insuwit bara ungkup human Dawid, palus olo tä mamparadja Jerobeam, anak Nebat tä; maka Jerobeam manolak Israel bara Jehowa, tuntang mimit olo tä badosa paham. — (1. Raja 12, 20.)

22. Tumon tä olo Israel manandjong hong karä dosa, awang iawi Jerobeam, iä djaton terai dengan djetä;

23. Sampai Jehowa manganan

Israel bara baue, tumon djari pasumae hadjamban karä reware, nabi tä. Awi tä olo Israel tamput tawanan bara tanahe akan tanah Asur, sampai andau toh.

II. — 24. Maka radja Asur mirak olo bara Babel, bara Kuta, Awa, Hamat tuntang Separwaim, tuntang mandak olo tä melai hong karä lewu Samaria, indu gantiu olo Israel. Maka olo tä manduan Samaria indu joresae, balalu mangkalewu hong karä lewu hetä.

25. Djadi, intu tamparan olo tä melai hetä, iä djaton paduli Jehowa. Tä Jehowa manjoho kutoh singa marak äwen, idjä mampatäi belaehe olo tä.

26. Tagal tä olo tä hakotak dengan radja Asur, koae: Olo tä, idjä imungkatm, idjä injohom melai hong karä lewu Samaria, djaton patoh tumon hadat Hatallan tanah tä; tagal tä iä djari manjoho kutoh singa marak ikäi, idjä mampatäi ikäi, basa ikäi djaton patoh tumon hadat Hatallan tanah toh.

27. Tä radja Asur manjoho, koae: Imbit akan hetä idjä biti bara karä imam tä, idjä djari tawanan inamput bara hetä, mangat iä hagoet, melai hetä, nakara iä madjar olo hetä hadat Hatallan tanah tä.

28. Tumon tä aton dumah idjä biti bara karä imam tä, idjä djari inamput tawanan bara Samaria, palus iä melai hong Betel; hetä iä madjar olo ampın kapatute mikäh Jehowa.

29. Tapi genep utus olo tä uras manampa hampatong puna dewan ai kea, tuntang mingkes tä intu huma hong äka gantong, idjä djari inampa olo Samariatä, genep utus olo hong lewun ajue, idjä äkae melai.

30. Olo Babel manampa hampatong Sukotbenot; olo Kut mamampa Nergal; olo Hamat manampa Asima;

31. Olo Awi manampa Niba tuntang Tartak; olo Separwaim mamapui anake akan Adramelegh tuntang Anamelegh, dewan olo Separwaim tä.

32. Beken tinai olo tä mikäh Jehowa kea, bara marak iä iä mangkat imam äka gantong, idjä malalus gawin sombajang äkae hong huma äka gantong.

33. Olo tä mikäh Jehowa, tuntang manempo dewae kea, tumon hadat genep utus olo, idjä bara hetä iä djari imungkat.

34. Sampai andau toh olo tä magon hapan hadate tä; iä djaton toto mikäh Jehowa, tuntang djaton kea toto hapan puna hadat tuntang dasar ai, djaton kea Torat tuntang prentah, idjä djari injoho Jehowa panakan Jakob, idjä inggaräe Israel tä;

35. Idjä dengae iä djari mawi djandji, tuntang djari mametäh olo tä koae: Äla keton mikäh hatalla beken, äla manjembah iä, äla manempo iä, äla maluput talo parapah äkae.

36. Tapi Jehowa, idjä djari manduan keton bara tanah Misir, hapan paham kwasse, tuntang manantadjok lengäe, iä tä indu ingikäh keton, iä patat injembah keton, tuntang maluput parapah äkae.

37. Karä hadat, dasar, Torat tuntang prentah, idjä djari injurate akan keton, patut keton mahagae, mangat haradjur manumon tä; tapi äla keton mikäh hatalla beken.

38. Maka djandji tä, idjä djari inampaku dengan keton, äla keton

ngalapeae; äla keton mikäh hatalla beken.

39. Malainkan Jehowa. Hatalaan keton, akan indu ingikäh keton; tä maka iä karah maliwus keton bara lengän karä musoh keton.

40. Tapi olo tä djaton maku mahiting, malainkan iä magon mimbing puna hadat ai.

41. Olo tä mikäh Jehowa, tinai manempo hampatong awang iukire kea. Maka anak äsoe magon mawie tumon tä kea, kilau gawin tatoe horan, palus sampai andau toh.

BAGI 18.

I. Hiskia, radja Juda. II. Saaherib mangapong Jerusalem.

I.—1. Maka intu njelo telo kahum karadjaan Hosea, anak Ela, radja Israel, Hiskia mandjadi radja, anak Aghas, radja Juda. — (16,20. —2. *Kron.* 29,1.)

2. Iä duä pulu lima njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä narentah hong Jerusalem duä pulu djalatien njelo katahie; aran indäe Abi, auak Sagharia.

3. Iä budjur gawis intu matan Jehowa, tumon talo handiai, awang iawi tatoe Dawid.

4. Iä mangarak karä äka gantong, mamusit karä hampatong, manaweng karä pahewan; sampai iä mamparamok handipä tambaga kea, idjä djari inampa Moses, basa olo Israel djari hagarä äkae sampai andau tä; olo manggarä djetä Nehustan. (*Kapalanaga.*) — (4. *Mos.* 21,8.)

5. Iä harap intu Jehowa, Hatalaan Israel, sampai helo rahian.

bara. iä djaton kea tumon iä bara karä radja Juda.

6. Krana iä paham leket intu Jehowa, tuntang djaton terai omba iä, tinai iä mahaga karä prentah, awang djari imetäh Jehowa intu Moses.

7. Tä, maka Jehowa mangang-gulo iä, karä talo gawie uras mandjari; tinai iä mengkak arepe bara radja Asur, terai mamenda iä.

8. Iä mamukul olo Pilisti kea hong Gasa, tuntang hapus tanahe, lewu korik samandia tuntutang karä kota awang hai.

9. Djadi, hong njelo äpat kahum karadjaan Hiskia, radja Juda, iä tä njelo udju kahum karadjaan Hosea, anak Ela, radja Israel, maka Salmaneser, radja Asur, dumah mamarang Samaria, balalu mangapong djeta.

10. Lambah hapus telo njelo lewu tä alah awie; iä tä hong njelo djahawen kahum karadjaan Hiskia; djeta njelo djalaten kahum karadjaan Hosea, radja Israel, tä maka Samaria kalah. — (17,6.)

11. Tä radja Asur manawan balalu mamungkat olo Israel akan Asur, tuntang manjoho mimbit olo tä melai hong Hala, Habor, hong sangäi Gosan, tinai hong karä lewu olo Meden;

12. Basa olo tä djaton djari manarima augh Jehowa, Hatallae, tapi iä djari malangkah djandjie; tuntang talo handiai, awang djari imetäh Moses, rewar Jehowa, maka olo tä djaton djari manarimae, djaton djari malalube.

II. — 13. Maka hong njelo äpat-walis kahum karadjaan Hiskia, Sanherib, radja Asur, dumah mamarang karä kota hong tanah Juda, tuntang iä mampalah man-

duan tä. — (2.Kron.32,1.—Jes. 36,1.)

14. Tä Hiskia, radja Juda, manjoho sarohan manalih radja Asur hong Laghis, koae: Aku djari sala; terai mawi aku, talo awang injohom aku, aku handak mananggonge. Tä radja Asur mandanda Hiskia, radja Juda, telo ratus pikul salaka, tinai telo pulu pikul bulau.

15. Tumon tä Hiskia manenga karä salaka, awang hong human Jehowa, tuntang hong äka panatatu human radja.

16. Katika tä Hiskia mangepak bintap bulau bara blawang human Jehowa, tinai bara djihä tä, awang iä djari mananggalonge, palus manenga tä akan radja Asur.

17. Maka alo kalotä, radja Asur manjoho kea bara Laghis Tartan, Rabsaris äwen telo Rabsake, mananggoh radja Hiskia hong Jerusalem, mimbit kawan parang idjä karäan karäe. Äwen telo tä ha-goet, tuntang iä sampai Jerusalem. Djadi, amon iä sampai, iä tendä hong parit talaga, idjä hong äka gantong tä, idjä darah djalan akan äka tukang piratu.

18. Balalu äwen telo tä mantelhau radja; tä aton blua tanggoh iä Eljakim, anak Hilkia, mantir human radja, tinai Sebna, djurutulis, äwen telo Joah, anak Asap, mangkubumi tä.

19. Maka koan Rabsake mawi äwen: Suman akan Hiskia, kakai augh radja hai, radja Asur: narai kaharap toh, idjä äka kaharapm?

20. Ikau hamauh, tapi augh to-tokm bewäi, koam: aton bewäi akal, aton kwasa hindai hapa mamarang. Äwe toh idjä iharapm, sampai ikau petah malawan aku?

21. Mikah ikau harap derau hum-

bang, Misir tä, idjä, djaka olo hapan djetä hasokah, palus tambelan madjok lengäe? tumon tä Parao, radja Misir, akan karä olo idjä harap iä.

22. Tapi mikäh koam denganku: ikäi harap Jehowa, Hatallan ikäi. Dia iä tä, idjä djari inganan Hiskia karä äkae tuntang karä mesbeh, tuntang djari mametäh Juda tuntang Jerusalem: tikas hong mesbeh toh bewäi, idjä intu Jerusalem, keton akan manjembah? — (2. Mos.20,24.)

23. Toh, käläh hataroh dengan tuangku, radja Asur: aku handak manenga akam duä kojan hadjaran, djaka olihm manggenep karä olo idjä mukonge.

24. Kilen toh, tau ikau malawan idjä bitu bara karä mantir tuangku, idjä korik bewäi? Tapi ikau harap olo Misir tagal karetae tuntang hadjaräe.

25. Tinai kamäam aku djari ha-goet mamarang lewu toh sala bara augh Jehowa? Jehowa kea djari manjoho aku: lius, parang tanah tä, rusak tä.

26. Tä koan Eljakim, anak Hiskia, äwen telo Sebna tuntang Joah, dengan Rabsake: Käläh hakotak dengan rewarm hapan augh olo Aram, krana ikäi harati basa tä; äla hakotak dengan ikäi hapan basan olo Juda intu pahining olo arä, awang mendeng hong pagar batu.

27. Tapi koan Rabsake dengan äwen tä: Kilen, aton tuangku djari manjoho aku manalih tuan keton atawa keton, mangat masuman augh toh? dia djetä akan karä olo awang mondok hong pagar batu, idjä sama dengan keton akan kuman taie, tuntang mihop kahite?

28. Palus Rabsake mendeng, tun-

tang manuki mantehau, hapan basan olo Juda; maka koac: Hining keton augh radja hai, radja Asur!

29. Tumon toh augh radja: äla keton maku inipu Hiskia, krana iä djaton tau maliwus keton bara lengängku.

30. Tinai äla keton maku injoho Hiskia harap intu Jehowa, koac: toto, Jehowa karäh maliwus ita, lewu toh djaton iä maku manjaraghe penda lengän radja Asur.

31. Äla keton mahining augh Hiskia; krana kakai augh radja Asur: sembah, laku asi intu aku. palus blua tanggoh aku, tä genep bitin keton sama tau kuman bara batang anggor ai, bara batang korma ajue, genep bitin keton sama tau mihop danum kalin ajue.

32. Sampai aku haluli, manduan mimbit keton akan tanah idjä tumon tanah keton, tanah idjä kutoh gendom, anggor, tepong, karbon, undus tuntang madu; tumon tä keton karäh beloni, djaton matäi; tapi äla keton mahining augh Hiskia, krana iä mampalajang keton. koac: Jehowa karäh maliwus ita.

33. Djari kea hatallan karä utus olo beken maliwus tanah ajue bara lengän radja Asur?

34. Hong kwe karä hatallan Hamat tuntang Arpad? Kwe karä hatallan Separwaim, Hena tuntang Iwa? Djari iä maliwus Samaria kea bara lengängku?

35. Äwe bara baris karä hatallan tanah handiai tä, idjä djari maliwus tanahe bara lengängku, sampai Jehowa tau maliwus Jerusalem bara lengängku toh?

36. Tapi olo arä tä manjuni, djaton tombah idjä kabawak aughc.

basa aton prentah radja: Æla keton akan tombah aughe.

37. Limbah tä Eljakim, anak Hilkia, mantir human radja, tinai Sebna, djurutulis, äwen telo Joah, anak Asap, mangkubumi tä, buli Hiskia, haiak pakaiæ irabite; iä masuman akæ karä augh Rabsake tä.

—◆—

BAGI 19.

I. Hiskia blaku doa intu Hatalla.
 II. Hatalla mandjandji handak maliwus iä. Olo Asur irasak; radjae impatäi.

I. — 1. Djadi, sana radja Hiskia mahining aughe tä, maka iä marabit pakaiæ, palus makaian arepe hapan bidak, balalu tamä human Jehowa.

2. Limbah tä iä manjoho Eljakim, mantir humæ, tinai Sebna, djurutulis, tuntang karä bakas imam tä, idjä hapakaian bidak, mananggoh nabi Jesaia, anak Amos.

3. Äwen tä hamauh dengæ: Kakai augh Hiskia: andau toh toto andau kadjakä, kapähä tuntang hukum; olo handak manak, tapi djaton tau luas.

4. Ajaajau Jehowa, Hatallam, handak mingat karä augh Rabsake, idjä djari injoho tuan ajue, radja Asur tä, nakara hababaka Hatalla idjä belom, tuntang halalea iä hapan augh, idjä djari hining Jehowa, Hatallam; toh käläh ikau mambo aughm, blaku akan olo idjä batisa toh, idjä magon aton.

5. Maka mantir radja Hiskia sampai Jesaia.

6. Tä Jesaia hamauh dengan äwen: Suman akan tuan keton

tumon toh: kakai augh Jehowa: äla ikau mikäh awi karä aughe tä, idjä djari hiningm, idjä djari hapan mantir radja Asur manawah aku.

7. Itäm, aku handak mampait rogh akæ, sampai iä mahining augh riwut, balalu buli tanahe tinai. Huang tanahe aku handak mampatäi iä hapan padang.

8. Maka Rabsake buli, iä hasondau dengan radja Asur mamarang Libna; krana iä djari mahining radja djari harikas bara Laghis.

9. Maka amon iä mahining saringan olo: Tirhaka, radja Kus tä. djari hagoet, handak mamarang ikau, — tä iä manjoho sarohæ tinai mananggoh Hiskia, sambil hamauh:

10. Tumon toh suman keton akan Hiskia, radja Juda, sambil hamauh: äla ikau maku imunga Hatallam, idjä iharapm, koam: Jerusalem djaton karäh injaragh akan lengän radja Asur.

11. Ikau djari mahining talo awang djari iawi radja Asur dengau karä tanah, awang impakalahe: kilen, ikau toh tau lapas?

12. Karä hatallan utus olo handiai, idjä djari irusak tatoku, djari kea iä maliwus olo ajue? Gosan, Haran, Resep, tinai olo Eden, idjä horan hong Telasar?

13. Hong kwe radja Hamat, radja Arpad, radja Separwaim, Hena tuntang Iwa?

14. Maka amon Hiskia djari manarima surat tä bara lengän sarohan, tuntang djari mambasæ, iä palus hagoet tamä human Jehowa; hetä Hiskia mukäi surat tä hong baun Jehowa.

15. Palus Hiskia blaku doa hong

baun Jehowa, koae; Joh Jehowa, Hatallan Israel, idja melai helat Kerubim: ta ikau, toh, batonggal ikau; bewai toto Hatallan kara karadjaan hapus petak, ikau djari manampa langit tuntang petak.

16. O; Jehowa, kiah stalingan quading, haping, rang, mata, tatapajah, hining, augh Sanherib, idja; djari mampait surat toh hapad manawah Hatalla, idja holom!

17. Toto, Joh Jehowa, radja Asur ta djari marusak ora utus olo kapij, tuntang, tanah.

18. Tuntang djari mandjakah: dewae akan apui; krana djetä ponia djaton Hatalla, tapi kumpang leugän olo, kaji batu, bewai; tagal; ä djetä djari rusak awi awa.

19. Tapi ikau Jehowa, Hatallan ikai hapas ikai bara leugä: tamon ta kara karadjaan kalunon akan, kasene, baja; ikau, Jehowa tonggal kawatm: toto Hatalla.

II. — 20. Ta Jessia, anak Aods, mampait augh akan Hiakia kalotoh: Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel, talo idja ilakum hong aku, tagal, Sanherib, radja Asur, aku djari mahininge.

21. Maka djetoh augh, idja djari injewat Jehowa tahu: ia: budjang hawi, Sion: ta, anagabelä, ikau, ia bababaka ikau; Jerusaleim, anak bawi ta, manggaling takoloke manawah ikau.

22. Awe idja djari inawahm: tuntang: iandim? mawi Awe ikau djari mampadjohe aughm, tuntang: manggeak manggatang matam: gantogantong? Mawi Idja Brasih: ain Israel ta!

23. Hapan sarohan ajum ikau djari manawah Jehowa, sambil hamaah: awi kutoh karetangku

aku, djari mahudjun kara, tantan bakit, sampai Libanon kea; hatang, seder, awang; mangkahem: ta, tinai, batang, goper, awang, kapala, bahalap, djari anawengku, mimes, tapakan, putinge, mandas parakajue akao bahalap, halai.

24. Aku, djari mangali tuntang mahop danua; aia olo, hapan tatap paingku aku djari maneah, kara sungu, hong: Misir.

25. Tapi, djaton ikau, djari mahining, tahu keran aku, idja; djari mawi talo ta? usausang, aku djari mapatap ta? Maka toh, aku, djari manjoho, talo ta, mandjari, manukas, ikau, mangas, marusak, lewu dahan, mandjadi, tujok, batu, setaitataia.

26. Tagal ta, maka olo idja mangkalawu, hetä, uras, kilau, pandak leugä, ia, mihak, tuntang, mahamen, mandjadi, kilau, oru, tuntang, dawen, kaju, hong, padang, kilau, oru, keang, intu, sapan, hump, kilau, talo, manjawang, idja, djaton tau mamating.

27. Maka tawangku, ikam, panesek, panulim, tinai, kasangim dengauku.

28. Toh, hasä, kasangim, dengauku, tuntang, awi, kadjohe aughm, djari, sampai pindingku, maka aku, handak, manesek, manjaluang, urengm, mangkepan, gandalingku, hong, njanam, palas handak manunda, ikau, luh, mahorec, djalam manalih, hijih, kra.

29. Djetoh, indu, kasa, akam, njelo toh, ora, karah, kuman, talo, awang haring, tuntang, njelo, rahian, talo, awang, haring, tinai, bara, djetä, tapi, intu, njelo, telo, keton, tan manawar, manggelem, mimbul pambulan, anggor, tuntang, kuman, buae.

30. Krana awang djari liwus, kuar angkup human; Jada ta, kuaran manat mammben; tuntang manusia intu ngambo tina.

31. Krana bara Jerusalem tisee ta karah barangkap, awang liwus ta karah barangkap bara bukit. Sion, kawangit Jehowa; Tahan karah kawar tabe belom; handak malalus ta.

32. Tagal ta, maka temon toh augh Jehowa tahu radja Asur; ta djaton akan tamt lewu toh, idja anak panah mahin dia karah ikkase akan hangge, talawang idje mahin djaton karah imbete sampat daram lewu, djaton ia karah mamnjek petak hapas mawi lewu toh.

33. Djalah ta, idja djalah tesek, idja kea akan iloros buli tina; tapi lewu djaton djaton akan inatete koan Jehowa.

34. Krana aku handak mangalingdong lewu toh, mangat maliwat ta, tagal aku tantang tagal rewarku Dawid.

35. Maka djadi, intu alek ta kea malakut Jehowa. blua, mamukul mampat ai hong aka olo Asur bapok karatus hanja. palu lima kujan biti olo batua. Djadi, amon olo masik hapak djadjeuwu, ita! urea hantun olo bewsbewti beti.

36. Ta Sanherib, radja Asur, harikas hagret buli, tuntang ia melai hong Ninwe.

37. Maka djadi, amon ia towangabanga hong human dewae Nitrog, ta Adramelgah awen das Sarsar, anake idja batua; mampati ia hapan padang. Maka awen das ta malakan akan tanah Ararat. Djadi, anake Resarhadon mandjadi radja mangantai ia.

BAGI 20.

I. Hiskia haban, ia blua das. Hattalla mamandjang umure. II. Ia hai ataic; hukum insaban skae. Ia matai.

I. — 1. Katika ta kea Hiskia paham haban sampai bilak mabotus; ta nabi Jessia; anak Amos, manalih ia, sambil hamatuh dengas: Kakai augh Jehowa; habunah perkarah humam, krana ikau akan matai, djaton belom. hinda. — (2. Kron. 32, 24. Jes. 38, 1.)

2. Ta ia mules bae maharep dindang, blua intu Jehowa, koe.

3. Joh Jehowa lingat aku, aku djari manandjong intu baam toto tuntang tetek ataku, tina aku djari mawi tolo bahalay intu matam. Maka Hiskia paham manangia.

4. Djadi, helo bara Jessia djari blua bara hang parataran, augh Jehowa sampai ia, koe.

5. Halili ikau, saman, akan Hiskia, mantir djalshan elo ajungku ta kakai augh Jehowa; Hattalan tatam Dawid; aku djari mahinang lakudoam, aku djari mita djohon mistan; itam, aku handak mampakalih ikau; andau tolo ikau karah lis tamtama humas Jehowa.

6. Tuntang aku handak mandahang mamandjang umur; limawalas njelo hinda; tina aku handak malapas ikau bara lertan radja Asur, tuntang lewu toh kea; aku handak mangalingdong lewu toh tagal awaku, tuntang tagal rewarku Dawid.

7. Limbah ta koan Jessia; Duan idja kakumpal kerma. Maka olo manduae; mingkes ta bundjun bahas; ta maka ia palu kala.

8. Maka Hiskia djari hamauh dengan Jesaia: Narai katae, Jehowa handak mampakäläh aku, sampai andau telo aku tau hagoet tamä human Jehowa?

9. Tombah Jesaia: Djetoh kata bara Jehowa akam, Jehowa toto karäh malalus aughe, awang djari injewute: aton kangkalingän ukur andau akan miar sapulu djam, atawa akan undur sapulu djam?

10. Tä, maka tombah Hiskia: Murah haream kangkalingän miar, käläh amon iä undur sapulu djam.

11. Maka nabi Jesaia blaku intu Jehowa, palus iä manjoho kangkalingän ukur andau, idjä tampan Aghas tä, undur sapulu djam.

II.—12. Katika tä Berodagh Baladan, anak Baladan, radja Babel, mampait surat tuntang panenga akan Hiskia; krana iä djari mahining Hiskia djari haban. — (*Jes.39,1.*)

13. Maka Hiskia ramirami dengan äwen tä, palus mamprahan akan äwen gudang, äka panataue, karä salaka bulau, kutoh talo mangat ewaue tuntang minjak idjä kupala bahalap, tinai huma äka karä ganggamae, tuntang lepah ramoe samandiai: djaton talo huang humae tuntang hong hapus karadjaan ajuc, idjä dia imprahan Hiskia akan äwen.

14. Tä nabi Jesaia mananggoh radja Hiskia, sambil hamauh dengae: Kilen augh äwen tä? bara kwe panumahe? Koan Hiskia: Olo tä bara tanah idjä kedjau, bara Babel.

15. Maka koae: Narai olo tä djari mitä huang humam? Tombah Hiskia: Äwen djari mitä talo handiai, awang huang humangku;

dialo idjä talo bara karä panatauku, idjä dia imprahangku akae.

16. Tä koan Jesaia dengan Hiskia: Hining augh Jehowa.

17. Itäm, katika djaladjalan tokep, tä maka talo handiai awang huang humam, tuntang awang djari ingkes karä tatom sampai andau tohi, karäh irampas inamput akan Babel, djaton karäh batasa talo idjäidjä, koan Jehowa. — (24,13.)

18. Tinai anak äsom, idjä panakam, karäh induan olo, mangat manjang hong human radja Babel.

19. Maka koan Hiskia, tombah augh Jesaia: Buah bewai augh Jehowa, idjä insumam tä. Tinai koae: Kilen kea, kasanang tuntang katoto haradjur katahin pambelomku?

20. Maka tisan karä saritan Hiskia, karä kwasae, tinai ampie manampa talaga tuntang djalan danum tamä lewu, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

21. Maka Hiskia matai, ingampeleng dengan tato hiange; tä anake Manase djadi radja manganti iä.

BAGI 21.

I. Manase, radja Juda. II. Amon, radja Juda.

I—1. Maka Manase duuwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem linä pulu linä njelo; aran indie Hepsiba. — (2.Kron.33,1.)

2. Maka iä papa gawie intu mantan Jehowa, tumon karä talo ka-

belä gawin olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanah pagangan ajue, bara baun olo Israel.

3. Krana iä manampa karä äka gantong tä tinai, awang djari ingarak liau bapae Hiskia; iä mamangun mesbeh akan Baal, tuntang mimbul pahewan, tumon gawin Aghab, radja Israel; tinai iä sontop akan hapus kawan ramon langit, sambil manjembah djetä.

4. Iä manampa kea mesbeh dewa hong human Jehowa, idjä tagal djetä Jehowa djari hamauh: Hong Jerusalem aku handak mingkes arangku. — (5. Mos. 12, 5. — 1. Radja 9, 3.)

5. Tinai iä manampa mesbeh akan kawan ramon langit, hong parantaran human Jehowa duäduä.

6. Tinai iä mampatandjong anake mahoroë apui; iä hapan karohäi, tuntang manumon dahiang pahiau burong, tinai iä mupah nudjum, tuntang awang harati gawin setan; iä mamparä talo awang papa hong baun Jehowa, hapae marahas iä.

7. Tinai hampatong dewan pahewan tä, idjä djari inampae, mahin ingkese hong huma tä, idjä tahu tä Jehowa djari hamauh dengan Dawid tuntang anake Salomo: Hong huma toh, hong Jerusalem, idjä djari intihku bara karä hamputan olo Israel, aku handak mingkes arangku sampai katatahi.

8. Tuntang aku djaton handak manggoet olo Israel tinai bara tanah toh, idjä djari inengaku akan tatoe, asal olo tä buabuah mahaga talo handiai, idjä djari ime-tähku iä, tumon salepah Torat, idjä rewarku Moses djari manjoho iä.

9. Tapi olo tä djaton paraba augh tä. Krana Manase mampalajang olo tä, sampai gawie papa paham haream bara gawin olo kapir, idjä djari impalomos Jehowa bara baun olo Israel.

10. Tä Jehowa hamauh hadjamban karä reware, nabi tä, koae:

11. Basa Manase, radja Juda tä, djari mawi karä talo kadjilek tä, sampai gawie papa haream bara gawin olo Amori, idjä helo bara iä, basa iä mimit olo Juda badosa kea hapan dewa mateki-apie:

12. Tagal tä maka kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: itä, aku handak magah tjalaka mawi Jerusalem tuntang tanah Juda, sampai genep biti idjä mahininge karäh mikäh, pungeng angkat pindinge hasansila.

13. Hapan tali ukur Samaria aku handak mukur Jerusalem kea, tinai hapan timbangan ungkup human Aghab; aku handak mampuas Jerusalem lepah lingis, tumon olo mampuas pinggan, idjä impuase palus impahikepe baue kangiwa.

14. Tinai aku handak malihi tisan utus olo aingku tä, handak manjaragh iä akan lengän karä musohe, sampai äwen tawanan tuntang irampas karä musohe.

15. Basa gawie djari papa hong baungku, iä djari marahas aku; bara andau tatoe djari blua bara tanah Misir, palus sampai andau toh kea.

16. Tinai Manase manusuh kutoh dahan olo kea awang djaton kasalae, sampai iä mangontep Jerusalem bara pontonge palus tapakan pontonge; beken tinai dosae tä, idjä hapan tä iä mimit olo

Juda kea basala, mawi talo papa hong baun Jehowa.

17. Maka tisan karä saritan Manase, karä gawie, karä kasalae awang iawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

18. Maka Manase matsi, ingampeling dengan tato hiange; iä ingubur hong kabon darah humae, hong kabon Usa. Maka anake Amon mandjadi radja manganti iä.

II.—19. Duä pulu duä njelo umur Amon tä, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem duä njelo, aran indue Mesulemet, anak Harus, olo Jotba. —(2.Kron.33,21.)

20. Maka iä papa gawie hong baun Jehowa, sama tumon gawin liau bapae Manase.

21. Kraua iä manandjong huang djalan liau bapae kea, iä manempo karä dewa matekiapi, idjä djari inempo liau bapae, sambil sontop manjembah djetä.

22. Tumon tä iä malihi Jehowa, Hatallan karä tatoe, djaton iä manandjong hong djalan Jehowa.

23. Maka mantir ain Amon pakat mawi iä, palus iä mampatäi radja hong humae.

24. Tapi olo tanah tä mampatäi olo handiai, idjä djari omba pakat mawi radja Amon; limbah tä olo tanah tä mamparadja anake Josia manganti iä.

25. Maka tisan karä saritan Amon, karä gawie, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

26. Olo mangubur iä hong kubur ajue, hong kabon Usa. Maka anake Josia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 22.

Josia, radja Juda. Torat Moses
smdan olo.

1. Maka Josia hanja njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem telu pulu idjä njelo; aran indue Jedida, anak Adaja, olo Boskat. —(2.Kron.34,1.)

2. Maka iä budjur gawie intu matan Jehowa, iä manandjong hong djalan tatoe Dawid bewäi, djaton iä mahiwang sambil gantau.

3. Djadi, hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Josia, maka radja manjoho djurutulis Sapan, anak Asalia, Asalia anak Mesulam, mananggoh human Jehowa, koe:

4. Lius ikau, manjupa Hilkia, imam hai tä, mangat iä mamatut manenga karä rear, idjä djari imbit olo akan human Hatalla, idjä mandur bauntonggong tä djari mamumponge bara olo arä. —(12,9.)

5. Mangat iä manenga tä akan mantir gawi, idjä djari iangkat nguan human Jehowa, nakara äwen manenga tä tinai akan olo idjä omha bagawi hong human Jehowa, mangabuah karä karusak äka tä;

6. Akan tukang kaju, akan tukang mamangun tuntang tukang batu; tinai mangat hapan tä iä mamili kaju tuntang hatu awang imahat, indu hapan mangabuah huma tä.

7. Tapi äla olo tä bitong tagal rear tä, idjä inenga intu lengäe, baja patut iä harap bewäi hong gawi tä.

8. Tä koan Hilkia, imam hai tä, dengan Sapan, djurutulis tä: Aku djari sonda surat Torat hong human Jehowa. Palus Hilkia manenga surat tä akan Sapan, idjä mambasa djeta.

9. Limbah tä Sapan, djurutulis tä, manaharep radja, masuman akan radja, koae: Bewarm djari mamumpang karä rear, awang hong human Jehowa, tuntang ikai djari manenga tä akan mantir gawi, idjä angkat mangat nguän human Jehowa.

10. Tinai djurutulis Sapan tä masanan akan radja, koae: Imam Hilkia djari manenga surat akangku. Palus Sapan mambasae hong baun radja.

11. Djadi, sana radja mahining augh Torat, maka iä marabit pakaiäe.

12. Balalu radja manjoho imam Hilkia, Ahikam, anak Sapan, tuntang Aghbor, anak Mighaja, tinai Sapan, djurutulis tä, äwen lima Asaja, ajang radja, koae:

13. Lius, isek augh Jehowa akangku, akan olo arä, tuntang akan salepah utus olo Juda, tagal karä augh surat, idjä sonda toh: krana paham kalsit Jehowa hasep mawi ita, basa tato ita djaton djari paraba augh surat toh, mangat malalus karä augh awang imintik hetä.

14. Tä imam Hilkia, Ahikam, Aghbor, Sapan tuntang Asaja mananggo Hulda, nabi bawi tä, sawan Salum, anak Tikwa, Tikwa anak Harhas, mantir idjä mahaga karä pakaian; maka olo bawi tä mangkalewu hong Jerusalem, intu baris lewu taheta tä. Balalu äwen hakotak dengae.

15. Koae, tombah augh äwen:

Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel; suman akan olo tä, idjä djari manjoho keton manjupa aku:

16. Kakai augh Jehowa: itäm, aku handak magah hukum harepan lewu toh tuntang karä oloe, iä tä karä augh hukum surat tä, idjä djari imbasa radja Juda.

17. Basa olo tä djari malihiku, sambil hagaro akan hatalla beken, mangat mamparahas aku awi karä talo tampan lengäe: toh, maka kasangitku akan hasep mawi äka toh, djaton mandak tinai.

18. Tapi akan radja Juda, idjä djari manjoho keton misek augh Jehowa, tumon toh keton akan masanan akae: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: idjä perkara karä augh, idjä djari hiningm tä,

19. Basa awi atäim djari impalemo, tuntang ikau djari mamparandah arepm hong baun Jehowa, sana ikau mahining talo awang injewutku, handak mawi äka toh tuntang karä olo he toh, sampai djeta lepah irusak mandjadi indu sapa, basa ikau djari marabit pakaiäm, sambil manangis intu baungku: maka aku kea djari masi ikau, koan Jehowa.

20. Tagal tä, itäm, aku handak mahandjaan ikau dengan tato hinganm, dengan sanang ikau karäh tamä kuburma, djaton matam akan mitä karä hukum, idjä karäh iagahku mawi lewu toh. Maka äwen mimbit aughe tä akan radja.

BAGI 23.

I. Josia mambudjur agama tinai. Iä matäi. II. Joahas tuntang Jojakim, radja Juda.

I. — 1. Tä, maka radja manjoho olo mamumpong karä bakas Juda tuntang Jerusalem. — (2. Kron. 34,39.)

2. Palus radja hagoet tamä human Jehowa, tuntang karä olo Juda, olo Jerusalem haiak dengae, karä imam tuntang nabi, tinai olo arä handiai, olo korik olo hai, palus iä mambasa akan pinding olo arä karä augh surat djandji tä, idjä sondau hong human Jehowa.

3. Maka radja mendeng tokep djihi tä, manampa djandji hong baun Jehowa, mangat olo handak omba Jehowa, tuntang mahaga karä prentahe, karä aughe, karä hadate hapan salepah atäie, salepah huange, mangat iä mandähen karä augh djandji, idjä tarasurat hong surat tä. Maka salepah olo arä tamä djandji tä. — (Jos. 24,25.)

4. Tinai radja manjoho Hilkia, imam hai, tuntang karä imam awang beken, tinai touggon bauntonggang, mangat iä manganan bara human Jehowa karä milik, idjä inampa akan Baal, tuntang akan hampatong pahewan tä, tinai akan kawan ramon langit, balalu iä manusul talo tä intu ruar Jerusalem, tokep sungäi Kidron, kawoe injohoe mimbite akan Betel.

5. Palus iä manipas imam tä kea, idjä djari iangkat radja Juda mangat hagaru intu karä äka gantong, hong karä lewu Juda, tuntang hakaliling Jerusalem; tinai karä äwen, idjä hagaru akan Baal,

akan matanandau tuntang bulan, akan karä bintang, akan karä kawan ramon langit.

6. Hapatong pahewan tä kea inganae bara human Jehowa, akan ruar Jerusalem, akan darah sungäi Kidron, iä mamparotek manuneka, palus tuneke indjakahe akan karä kubur djipen olo.

7. Tinai iä mangarak human karä basir, idjä darah human Jehowa, äka karä lontäi manantang benang tingkap akan hapatong pahewan tä.

8. Tinai iä mamplua karä imam bara karä lewu Juda, palus mamapa karä äka gantong, äka imam tä pudji hagaru, bara Geba palus Berseba; iä mangarak karä äka gantong idjä darah hauntonggang lewu, djetä kea idjä darah bauntonggang Josua, mantir lewu, idjä hila sambil tamä lewu.

9. Tapi imam äka gantong tä djaton injohoe omba maluput parapah hundjun mesbeh Jehowa hong Jerusalem; tapi äwen omba kuman tepong idjä djaton iragi, ompat karä paharie.

10. Tinai iä mamapa Topet, idjä hong djanah anak Hinom, uka äla idjä bitu mampatandjong anake mahoroe apui akan Mologh.

11. Iä manganan karä hadjaran, idjä imbelom radja Juda akan matanandau, bara äka tamä human Jehowa mimes karong Natanmelegh, mantir karong tä, idjä hong Parwaim; tinai karä karetan matanandau inusule.

12. Tinai karä mesbeh, idjä intu sapau human Aghas, idjä inampa radja Juda, tuntang karä mesbeh idjä inampa Manase hong parantaran human Jehowa duäduä tä, ingarak radja kea, iä mampala-

nik djetä, tuneke inganae akan sungäi Kidron.

13. Æka gantong tä kea, idjä tandipah Jerusalem, idjä hila gantaun bukit Mashit, idjä inampa Salomo, radja Israel tä, akan Ashtarot, talo kadjilek idjä hapan olo Sidon, tuntang akan Kamos, talo kadjilek idjä hapan olo Moab, tinai akan Milkom, matekiapi ain olo Amon, imapa radja kea. — (1. *Radja* 11,7.)

14. Tinai iä mangarak karä hampatong dewa, tuntang manungkap manganan karä pahewan, balalu manjuang äkae tä hapan tolang olo matäi.

15. Tinai mesbeh tä kea, idjä hong Betel, tuntang äka gantong idjä hetä, idjä djari inampa Jerobeam, anak Nebat tä, idjä mimit Israel badosa, mesbeh tuntang äka gantong tä ingarake, balalu iä manusul ramon äka gantong tä, sampai djetä lenjoh mandjadi kawo, tinai pahewan hetä inusule kea. — (1. *Radja* 12,32.)

16. Djadi, amon Josia mules arepe, maka iä mitä karä kubur, idjä hong bukit hetä, balalu iä manjoho olo manduan tolang bara knbur tä, tuntang manusul tä hundjun mesbeh hapan mamapa tä; tumon augh Jehowa, idjä injewut olo ain Hatalla, idjä djari masuman talo tä. — (1. *Radja* 13,2.)

17. Tinai koae: Kubur äwe idjä gitangku hetä? Maka olo lewu tä masuman akae: Djetä kubur olo ain Hatalla, idjä dumah bara tanah Juda, idjä mantchau masuman perkara, idjä djari ilalustoh mawi mesbeh hong Betel toh.

18. Maka koae: Naughe ai melai, äla manduan tolang. Tumon

tä maka tolange tä melai, tuntang tolang nabi tä, idjä bara Samaria.

19. Tinai Josia manganan karä huma hong äka gantong kea, idjä hong karä lewu Samaria, idjä djari inampa radja Israel, hapae mungkar kalait Jehowa; iä mawi djetä tumon karä gawie hong Betel.

20. Tinai iä mampatäi karä imam äka gantong idjä hetä, hundjun mesbeh hetä, tuntang manusul tolang olon hundjun djetä. Limbah tä iä buli Jerusalem tinai.

21. Maka radja manjoho hapus utus olo arä, koae: Haga andau Paska akan Jehowa, Hatallan keton, tumon djari injurat hong surat djandji toh. — (2. *Kron.* 35,1.)

22. Tumon Paska djetä olo djaton pudji mahagae bara djaman karä hakim, idjä djari mamatut olo Israel, djaton kea katahin karä radja Israel tintang karä radja Juda.

23. Maka hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Josia Paska djetä ihaga akan Jehowa hong Jerusalem.

24. Tinai Josia manganan karä nudjum kea, tuntang karä tukang gawin setan, karä hampatong dewa matekiapi, tuntang karä talo kadjilek, idjä hong tanah Juda tuntang hong Jerusalem; mangat iä mandähen karä augh prentah. awang tarasurat hong surat, idjä djari sonda imam Hilikia hong human Jehowa.

25. Helo bara iä djaton djari aton idjä biti radja, idjä sama gawie dengae, idjä hobah akan Jehowa hapan salepah atäie, salepah huange, salepah kaabase, tumon salepah Torat Moses, tinai

limbah bara iä djaton kea mendeng idjä sama gawie dangae.

26. Tapi djaton kea Jehowa marambar kalason kalate, idjä hasep mantam olo Juda, tagal karä karajap tä, idjä djari hapa Manase marahas iä.

27. Koan Jehowa: Juda kea handak inganangka bara haungku, sama kileu aku djari mangaman olo Israel; aku handak mangaman lewu toh kea, Jerusalem, idjä djari intihku, tuntang huma toh, idjä tahia tä aku djari hamauh: arangku akan melai hetä. — (1. Radja 8,29.)

28. Maka tisan kari saritan Josia, karä gawie, djeta tarasurat hong surat saritan karä radja Juda.

29. Katika tä maka Parao Negro, radja Misir, hagoet mamarang radja Asur hong batangdanum Prat. Maka radja Josia manambang iä, tä iä impatäi radja Misir hong Megido, limbah iä djari impakalahe.

30. Maka olo ajue mimbit hantue hong kareta, bara Megido akan Jerusalem, mangubur iä hetä hong kubur ajue. Maka olo tanah tä manduan Joahas, anak Josia, pahus maminjak iä, sambil mamparadja iä gantim liau bapae. — (2. Kron. 35,22.)

II. — 31. Joahas tä duä pulu telo njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem telo bulan. Aran indue Hamutal, anak Jeremia, olo Libna.

32. Maka iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon talo handiai awang iawi tatoe.

33. Tapi Parao Negro manjoho olo mamasong iä intu Ribla, hong tanah Hamat, uka äla iä maren-

tah hong Jerusalem. Limbah tä iä mandanda olo tanah tä saratus pikul salaka, tinai sapikul bulau.

34. Tinai Parao Negro mamparadja Eljakim, anak Josia, gantim liau bapae Josia, iä mobah atae mandjadi Jojakim. Tapi Joahas imbite omba iä. Tumon tä iä sampai tanah Misir, hetä kea iä matäi.

35. Maka Jojakim manahor salaka bulau tä akan Parao; tagal tä iä mantjatjah olo tanah, mangat manenga rear tä tumon prentah Parao; bara karä olo tanah tä intjatjahe genep biti tumon katataue, iä manduan salaka bulau, mangat manenga tä akan Parao Negro.

36. Maka Jojakim duä pulu lima njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem sawalas njelo. Aran indue Sebada, anak Pedaja, olo Buma.

37. Maka gawie papa intu matan Jehowa, tumon karä hadat gawin tatoe.

BAGI 24.

I. Radja Jojakim. II. Radja Jojaghin; belae olo Juda tamput tawanan akan Babel. III. Radja Sedekia.

I. — 1. Maka intu katika Jojakim Nebukadnessar, radja Babel, maranggar hetä, palus Jojakim mamenda iä telo njelo katahie. Limbah tä iä mules atäie, malawan iä tinai.

2. Maka Jehowa manjoho kawan olo Kasdim, tuntang olo Aram. tinai olo Moab, tuntang olo Amon mamarang iä; iä manjoho olo tä masang Juda, mangat marusak tä, tumon augh Jehowa, idjä djari insumac hadjamban karä rewäre, nabi tä.

3. Toto, djeta mandjadi tumon prentah Jehowa mawi olo Juda, nakara iia manganan olo ta batabane, tagal karä ddsan Manabé, awang djari lawie.

4. Tinai tagal dahan olo awang djaton kasalae, idjä djari inusube; sampai ia djari mangontep Jerusalein dengan dahan awang/djaton kasalae. Tagal ta Jehowa idjaton maka mampun tinai. — (21,16.)

5. Maka tisan karä saritan Jojakim, karä gawie, djeta tarasurat hong surat saritan karä radja Juda. — (2.Kron.36,4.)

6. Maka Jojakim matäi, ingampeleng dengan tato hiange. Ta anake Jojaghin mandjadi radja manganti ia.

7. Maka radja Misir djaton petak hagoet bara tanaha hindai; krana radja Babel djari mandzän karä tanah pagangan radja Misir, bara sungai Misir sampai batang danum Prat.

II. — 8. Jojaghin ta hanjawa las njelo umure; metoh ia mandjadi radja, ia marentah hong Jerusalem telo bulan; aran indue Nehusta, anak Elnatan, olo Jerusalem.

9. Maka ia papa gawie intu matan Jehowa, tumon karä hadat gawit. tatoe.

10. Katika ta mantir Nebukadnesar, radja Babel ta, hagoet maranggar Jerusalem, tuntang mangapong lewu ta.

11. Maka bitin Nebukadnesar kea, radja Babel ta, manjak, omba handak mawi lewu ta, kahum olo aje, mangapong djeta.

12. Ta Jojaghin, radja Juda, blaa mananggoh radja Babel, awen hindu, tuntang karä olo aje, tinai karä mantire tuntang karä olo da-

lam; maka radja Babel manawar ia hong njelo hanja kahum karä djaan aje.

13. Tuntang iia mamplus bara hetä karä panatan haman Jelowa tuntang panatan human radja, tinai ia marampas bulan karä tumo ta, idjä djari mampä Salome, radja Israel, akan human Jehowa, tumon pasaman Jehowa. — (20,17.)

14. Tinai ia manawan manungkat karä olo Jerusalem idjä tatau; tuntang karä mantir, tinai karä olo awang gantjang parang, sapuki kojan bitin, tuntang karä tukang kaju, tukang sanaman; djaton batinai hetä sala bara olo nardha bewä.

15. Tumon ta ia mandah Jojaghin akan Babel, haiak indu radja, sawar radja, tuntang karä olo dalam, tinai karä mantir tanah ta mandah, manampute tawanan bara Jerusalem akan Babel. — (Jer. 24,1.)

16. Tinai karä olo gantjang, ndju kojan bitin, tuntang tukang kaju dengan tukang sanaman sampai sa-kojan bitin, tinai karä olo idjä harati parang; radja Babel manamput karä olo ta tawanan akan Babel.

III. — 17. Maka radja Babel mamparadja Matanja, manna Jojaghin, manganti ia, tuntang mobah arae mandjadi Sedekia. — (Jer. 52,1.)

18. Maka Sedekia ta dua pulu idjä njelo umure, metoh ia mandjadi radja; ia marentah hong Jerusalem sawalas njelo; aran indue Hamutal, anak Jeremia, olo Libna.

19. Maka gawie papa hong matan Jehowa, tumon karä hadat gawin Jojakim.

20. Krana tagal kalait Jehowa Jerusalem tuntang Juda mandjadi

kalotä, sampai iä manganan olo tä bara baue. Maka Sedekia mengkak arepe, malawan radja Babel.

— — — — —
BAGI 25.

Jerusalem irusak; hapus utus olo Juda katawanan, inamput akan Babel.

1. Djadi, hong njelo djalatieu kahum karadjaan ajue, bulan sapulu, andau sapulu bulan tä, tä maka Nebukadnesar, radja Babel, dumah maranggar Jerusalem, bitie tuntang hapus kawan parang ajue; iä bapodok tandipah lewu tä, tuntang manampa kota hakaliling hetä hapae mawi lewu tä. — (2.Kron.36,17. Jer.39,1.)

2. Kalotä lewu tä ingapong sampai njelo sawalas kahum karadjaan Sedekia.

3. Maka andau djalatieu, bulan äpat, amon lau paham manapi lewu tä, tuntang djaton talo kinan akan olo tanah tä,

4. Tä, maka pagar batun lewu ingarak musoh, tuntang karä olo parang hadari hamalem, blua bauntonggang, mahoroe djalan idjä intu helat pagar duä tä, idjä manintu kabon radja. Maka olo Kasdim aton hakaliling lewu tä. Maka radja hadari mahoroe djalan akan äka rampar.

5. Tapi kawan olo Kasdim manjasah radja, balalu iä djakä awie hong padang Jerigho, tuntang kawan olo ajue bilangbalangan malih iä.

6. Maka olo manjingkap radja, palus magah iä akan Ribla, manaharep radja Babel; palus olo matatut hukum akae.

7. Iä mampatäi anak Sedekia intu baue, limbah tä iä inambutäi matan Sedekia, tuntang mamasong

iä hapan duä karinting rantai tambaga, palus mimbit iä akan Babel.

8. Limbah tä, hong bulan linä, andau udju bulan tä, hong njelo djalatieuwalas kahum karadjaan Nebukadnesar, maka aton dumah Nebusaradan, mantir olo dalam ain radja Babel, sampai Jerusalem.

9. Iä manusul human Jehowa, tuntang human radja, tinai karä huma hong Jerusalem, karä human mantir lepah inusule.

10. Tinai kawan parang olo Kasdim, idjä dengan mantir kawan olo dalam tä, inampalokang hapus pagar batun Jerusalem hakaliling.

11. Maka tisan utus olo tä, idjä djari impelai hong lewu, tinai idjä bara bilin puna djari mamenda radja Babel, tuntang karä olo awang beken tä, uras inamput Nebusaradan, mantir olo dalam tä, tawanau.

12. Tapi belae olo, djalahan olo uaniha haliai, mantir olo dalam tä mampelaie hong tanah, mangat nguau pambulan anggor tuntang malan karä tana.

13. Tinai olo Kasdim mandarai djih tambaga tä kea, idjä hong human Jehowa, tuntang rakar tambaga tä, tinai talaga-panjaup tambaga tä, idjä hong human Jehowa; karä tambagae tä imbite akan Babel. — (1.Radja7,15.)

14. Tinai iä manduan karä kabali, sendok, simpang, dadupa, tuntang karä ramo tambaga, idjä hanggap imam malalus gawin sombajang.

15. Tinai mantir olo dalam tä manduan dadupa hapau hagaru, tinai sangkir äka daha, idjä uras bulau, uras salaka.

16. Djih duä, talaga-panjaup idjä, tinai karä rakar, idjä inampa

Salomo akan human Jehowa; tambagan karä ramo tä djaton taratimbang.

17. Kagantong djihl tä hanjawałas hasa, takoloke idjä ngamboe uras tambaga kea, djetä telo hasa kagantonge; krawang tuntang ampin bua dalima, idjä hakaliling takolok djihl tä, uras tambaga kea. Maka djihl idjä tinai tuntang krawange sama kea ampie.

18. Tinai mantir olo dalam manduan Seraja, imam hai, tuntang Sepania, panggapite, tuntang telo bitl tonggon bauntunggang;

19. Tinai bara baris olo lewu iä manduan mantir idjä, idjä marentah olo parang, tinai limä bitl bara baris karä mantir idjä puna manaharep baun radja, idjä djari inawae hong lewu, tinai mantir karä djurutulis baris kawan parang, idjä mantjatjah olo tauah, awang akan omba parang, tinai djahawen pulu bitl olo tanah tä, idjä inawae hong lewu.

20. Limbah Nebusaradan, mantir olo dalam tä, djari manawanäwen, iä magah äwen akan Ribla, manaharep radja Babel.

21. Tä radja Babel mamukul mampatäi iä hong Ribla, hong tanah Hamat. Kalotä olo Juda inamput tawanan bara tanah.

22. Maka akan olo idjä melai hong tanah, idjä impelai Nebukadnesar, radja Babel, iä mangkat Gedalia, anak Ahikan, Ahikan anak Sapan. — (Jer.39,14.)

23. Djadi, amon karä mantir kawan parang tä, tuntang olo ajue, mahining, radja Babel djari mangkat Gedalia mandjadi mantir kapala, maka iä mananggoh Gedalia hong Mispa, iä tä Ismael, anak Netanja, Johanan, anak Kareah,

Seraja, anak Tanhumet, olo Netopat, tuntang Jaasanja, anak olo Maagha tä, äwen tä tuntang karä olo ajue.

24. Maka Gedalia sumpah akan äwen tuntang akan olo ajue, sambil hamauh dengan äwen: Äla mikäh mamenda olo Kasdim, melai bewäi hong tanah, tuntang mamenda radja Babel, tumon tä keton karäh bontong bewäi.

25. Tapi djadi hong bulan udju Ismael, anak Netanja, Netanja anak Elisama, idjä bara utus radja, aton dumah, tuntang olo hatuä sapulu bitl dengae; maka olo tä namukul mampatäi Gedalia, tinai karä olo Jehudi tuntang olo Kasdim, idjä dengae hong Mispa. — (Jer.41,7.)

26. Tä, maka olo handiai harkas, olo hai olo korik, tinai karä mantir kawan parang, balalu babungkat akan tanah Misir, krana iä mikäh olo Kasdim.

27. Maka harian bara tä, hong njelo telo pulu udju limbah Jojaghin, radja Juda, djari tamput inawan olo, hong bulan duäwalas, andau duä pulu udju bulan tä, maka Ewilmerodagh, radja Babel, palus njelo tä kea metohi iä mandjadi radja, manggatang Jojaghin, radja Juda tä, bara human sipir.

28. Tuntang iä hakotak bahalap dengae, manjoho mingkes trutjie ambo karä trutin radja, idjä dengae hong Babel.

29. Iä manganti klambie idjä hapae hong sipir, tuntang iä haradjur omba kuman dengae katahin iä belom.

30. Maka balandjae haradjur inenga radja akae, sining andau idjä inukas akan genep andau, katahin andau pambelome.

SURAT

KRONIKA,

(SARITAN PERKARA,) IDJÆ SOLAKE.

BAGI 1.

Horoe utus olo solake, sampai Jakob.

1. Adam, Set, Enos. — (1. *Mos.5,3.*)
2. Kenan, Mahalalel, Jered.
3. Henogh, Metusalah, Lamegh.
4. Noagh, Sem, Kam, Japet.
5. Anak Japet tä: Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesegh, Tiras. — (1. *Mos.10,2.*)
6. Anak Gomer tä: Askenas, Dipat, Togarma.
7. Anak Jawan tä: Elisa, Tarsisa, Kitim, Dodanim.
8. Anak Kam tä: Kus, Mitsraim, Put, Kanaan.
9. Anak Kus tä: Seba, Hawila, Sabta, Raema, Sabtegha. Anak Raema tä: Sgeba, Dedan.
10. Kus manak Nimrod; iä tä solake kwasa hundjun petak.
11. Mitsraim manak Ludi, Anami, Lehabi, Naptughi;
12. Patrusi, Kaslugh, tato olo Pilisti tä, Kaptori.
13. Kanaan manak Sidon, anake idjä bakas, tinai Het;
14. Jebusi, Amori, Girgasi;
15. Hewi, Arki, Sini;
16. Arwadi, Semari, Hamati.
17. Anak Sem tä: Elam, Assur, Arpaksad, Lud, Aram, Us, Hul, Geter, Mesegh.
18. Arpaksad manak Sela, Sela manak Heber.
19. Akan Heber djari inakan duä anak hatuä, araw idjä Pelegh, basa djaman ai petak djari imbaris, tinai aran paharie tä Joktan.
20. Joktan manak Almodad, Selep, Hasarmawet, Jera;
21. Hadoram, Usal, Dikla;
22. Ebal, Abimael, Sgeba;
23. Opir, Hawila, Jobab. Samandiai tä uras anak Joktan.
24. Sem, Arpaksad; Sela.
25. Heber, Peleg, Rehu.
26. Serug, Nahor, Tera.
27. Abram, iä tä Abraham.
28. Anak Abraham tä Isaak äwen duä Ismael. — (1. *Mos.21,8.*)
29. Djetoh maka panakar äwen: Nebajot, anak Ismael idjä bakas, tinai Kedar, Adboel, Mibsam;
30. Misma, Duha, Masa, Hadad, Tema;
31. Jetur, Napis, Kedma; djeta anak Ismael.
32. Maka anak Ketura, gundik Abraham: Simran, Joksan, Medan, Midian, Isbak, Suah. Anak Joksan tä Sgeba äwen duä Dedan. — (1. *Mos.25,2.*)
33. Anak Midian tä: Epa, Eper, Henogh, Abida, Eldaa. Samandiai tä uras panakan Ketura.
34. Maka Abraham manak Isaak. Anak Isaak tä Esau äwen duä Israel. — (1. *Mos.25,25.*)

35. Anak Esau tä: Elipas, Rehuel, Jehus, Jaclam, Korah.

36. Anak Elipas tä: Teman, Omar, Sepi, Gaetan, Kenas, Timna, Amalek.

37. Anak Rehuel tä: Nahat, Sera, Sama, Misa.

38. Anak Seir tä: Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser, Disan.

39. Anak Lotan tä: Hori, Homam; betau Lotan tä Timna.

40. Anak Sobal tä: Aljan, Mahahat, Ebal, Sepi, Onan. Anak Sibeon tä: Aja, Ana.

41. Anak Ana tä: Dison. Anak Dison tä: Hamram, Esban, Jitran, Keran.

42. Anak Eser tä: Bilhan, Saawan, Jaakan. Anak Disan tä: Us, Aran.

43. Djetoh karä radja, idjä djari marentah hong tanah Edom, helo bara radja aton marentah olo Israel: Bela, anak Beor, aran lewue Dinhaba. — (1. Mos. 36, 31.)

44. Maka Bela matäi, tä Jobab marentah manganti iä, anak Serah, olo Bösa tä.

45. Limbah Jobab matäi, tä Husam, idjä bara tanah olo Teman, marentah manganti iä.

46. Limbah Husam matäi, tä Hadad, anak Bedad, marentah manganti iä; iä tä mamukul olo Midian hong tanah Moab; aran lewue Awit.

47. Limbah Hadad matäi, tä Samla, olo Masreka, marentah manganti iä.

48. Limbah Samla matäi, tä Saul, olo Rehobot, idjä hong saran hantanganum, marentah manganti iä.

49. Limbah Saul matäi, tä Baalhanan, anak Aghbor, marentah manganti iä.

50. Limbah Baalhanan matäi, tä

Hadad marentah manganti iä; aran lewue Pahi, aran sawae Mehetabeel, anak Matred, Matred anak Mesahab idjä Kawi. !

51. Limbah Hadad matäi, tä olo Edom bara mantir kapala bewäi tinai: Timna, Alja, Jetet;

52. Aholibama, Ela, Pinon;

53. Kenas, Teman, Mibsar;

54. Magdiel, Iram. Samandiai tä uras mantir kapala hong Edom.

BAGI 2.

Panakan Jakob tuntang panakan Juda.

1. Djetoh karti anak Israel: Ruben, Simeon, Lewi tuntang Juda, Isaskar tuntang Sebulon; — (1. Mos. 35, 23.)

2. Tinai, Dan, Josep tuntang Benjamin, Naptali, Gad tuntang Aser.

3. Anak Juda tä: Er, Onan, Sela; äwen telo tä djari inakan anak Sira, bawin olo Kanani tä, akac. Maka Er, anak Juda idjä bakas tä, papa hong matau Jehowa, tagal tä Jehowa mampatäi iä. — (1. Mos. 38, 3.)

4. Maka Tamar, manantue idjä bawi, manak akac Peres äwen duä Serah. Karä anak Juda tä himä biti.

5. Anak Peres tä: Hesron, Hamul.

6. Anak Serah tä: Simri, Etan, Heman, Kalkol, Dara. Äwen himä tä.

7. Anak Karmi tä: Aghan, idjä mangihal olo Israel awie sala gawie dengan talo kerem. — (Jos. 7, 1.)

8. Anak Etan tä: Asaria.

9. Anak Hesron, idjä djari inakan akae: Jerameel, Ram, Kelubai.

10. Ram manak Aminadab; Aminadab manak Naheson, mantir pamutjok hamputan Juda tä.

11. Naheson manak Salma; Salma manak Boas.

12. Boas manak Obed; Obed manak Isai. — (*Rut*4,17.)

13. Isai manak Eliab, anake idjä bakas, tinai Abinadab, idjä duä, Simea, idjä telo; — (*1.Sam.*16,6; 17,13.)

14. Netancel, idjä äpat; Radai, idjä limä;

15. Osem, idjä djahawen; Dawid idjä udju.

16. Maka betau äwen tä Seruja äwen duä Abigail. Anak Seruja tä: Abisai, Joab, Asahel, äwen telo tä. — (*2.Sam.*2,18.)

17. Abigail manak Amasa; bapa Amasa tä Jeter, olo Ismael. — (*2.Sam.*17,25.)

18. Maka Kaleb, anak Hesrom, manak dengan sawae Asuba, tinai dengan Jeriot. Maka anake djetä: Jeser, Sohab, Ardon.

19. Limbah Asuba djari matäi, maka Kaleb masawä Eprat, iä tä manak akae Hur.

20. Hur manak Uri; Uri manak Besaleel.

21. Limbah tä Hesron masawä anak Maghir, bapa Gilead tä; metoh iä djahawen pulu njelo umure iä masawä djetä, iä manak Segub akae.

22. Segub manak Jair, iä tä tempon duä pulu telo baris lewu hong tanah Gilead. — (*4.Mos.* 32,41.)

23. Tapi olo Gesur tuntang Aram mampakalah manduan karä lewun Jair tä, Kenat tuntang karä pa-

tatai lewu tä; djahawen pulu kabaris lewu. Djetä karä anak Maghir, bapa Gilead tä.

24. Maka lili Hesron matäi, hong Kalebeprata, Abia, sawan Hesron, djari manak akae Asur, bapa Te-koa tä.

25. Djetoh karä anak Jerameel, anak Hesron idjä bakas: Ram, anake idjä bakas, tinai Buna, Oren, Osem, Ahia.

26. Aton sawan Jerameel bcken tinai, idjä Atara arae; iä tä indu Onam.

27. Anak Ram, anak Jerameel idjä bakas, iä tä: Maas, Jamin, Eker.

28. Anak Onam tä: Samai, Jada. Anak Samai tä: Nadab, Abisur.

29. Aran sawan Abisur tä Abihail; iä manak akae Aghban äwen duä Molid.

30. Anak Nadab tä: Seled, Apaim. Maka Seled matäi tamanang, djaton manak.

31. Anak Apaim tä Jisei; anak Jisai tä Sesan; anak Sesan tä Aghlai.

32. Anak Juda, paharin Samai tä, iä tä: Jeter, Jonaton. Jeter tä djari matäi tamanang.

33. Anak Jonatan tä: Pelet, Sasa. Djetä karä panakan Jerameel.

34. Sesau tä djaton manak hatuä, aton anake bawi bewäi. Maka Sesan tä aton reware olo Misir, idjä Jarha arae.

35. Tä Sesan manenga anake idjä bawi tä indu sawan reware Jarha; iä tä manak Atai akae.

36. Atai manak Natan; Natan manak Sabad.

37. Sabad manak Eplal; Eplal manak Obed.

38. Obed manak Jehu; Jehu manak Asaria.

39. Asaria manak Heles; Heles manak Elasa.

40. Elasa manak Sismai; Sismai manak Salum.

41. Salum manak Jekamja; Jekamja manak Elisama.

42. Anak Kaleb, paharin Jerameel tä, iä tä Mesa, anake idjä bakas, iä tä bapa Sip, tato panakan Maresa, bapa Hebron tä.

43. Anak Hebron tä: Korah, Tapuah, Rekem, Sema,

44. Sema manak Raham, bapa Jorkeam tä; Rekem manak Samai.

45. Anak Samai tä: Maon; Maon tä bapa Betsur.

46. Epa, gundik Kaleb tä, manak: Haran, Mosa, Gases; Haran manak Gases.

47. Anak Joghdai tä: Regem, Jotam, Gesan, Pelet, Epa. Saap.

48. Dengan gundike Maagha Kaleb manak Seber äwen duä Tirhana;

49. Tinai Saap, bapa Madmana tä, tuntang Sewa, bapa Maghlana äwen duä Gibeä; anak Kaleb idjä bawi tä Aghsa.

50. Djetoh karä panakan Kaleb idjä bara Hur, Hur anake idjä bakas tä dengan Eprat: Sobal, bapa Kiriattjarim.

51. Salma, bapa Betlehem; Harep, bapa Betgader.

52. Anak Sobal, bapa Kiriattjarim tä: Haroe äwen duä Hasihamenughot.

53. Maka panakan Kiriattjarim tä, iä tä: olo Jeter, olo Put, olo Sumat, olo Misrai; bara tä turonmanuron kea olo Sora tuntang olo Estaol.

54. Panakan Salma tä: olo Betlehem, olo Netopat, Atrot, Bet-

joab, sabagi olo Manat tuntang olo Sor.

55. Tinai untkup olo tamat surat, idjä hong Jabes, olo Tirat, olo Sughat. Djetä uras utus olo Keni tä, idjä panakan Hamat, tato utus olo Reghab.

BAGI 3.

Panakan Dawid.

1. Djetoh karä anak Dawid, idjä djari inakan akae hong Hebron: Annon, anake idjä bakas, idjä inakan Ahinoam, olo Jisreel: idjä duä Daniel, idjä inakan Abigail, olo Karmel. — (2.Sam.3,2.)

2. Idjä telo Absalom, anak Maagha, Maagha anak bawi ain Talmal, radja Gesur; idjä äpat Adonia, anak Hagit.

3. Idjä limä Sepatja, idjä inakan Abital; idjä djahawen Jitream, idjä inakan sawae Eglä.

4. Djahawen anake tä djari inakan akae hong Hebron; krana hetä iä marentah udju njelo djahawen bulan; tinai telo pulu telo njelo iä marentah hong Jerusalem.

5. Maka djetoh karä anake, idjä djari inakan akae hong Jerusalem: Simca, Sobab, Natan tuntang Salomo; äpat toh djari inakan Batseba, anak Amiel idjä bawi. — (2.Sam.5,14.)

6. Tinai Jibehar, Elisana, Elipelet;

7. Nogah, Nepeg, Japia;

8. Elisama, Eljada, Elipelet; djalatien biti.

9. Samandiai tä uras anak Dawid toto, beken tinai anak karä

gundike; tinai Tamar, betau äwen tä.

10. Maka anak Salomo tä Rehabeam; Rehabeam tinai manak Abia, Abia manak Asa, Asa manak Josapat;

11. Josapat manak Joram, Joram manak Ahasia, Ahasia manak Joas;

12. Joas manak Amasia, Amasia manak Usia, Usia manak Jotam;

13. Jotam manak Aghas, Aghas manak Hiskia, Hiskia manak Manase;

14. Manase manak Amon, Amon manak Josia.

15. Anak Josia tä: Johanan, idjä bakas, idjä duä Jojakim, idjä telo Sedekia, idjä äpat Salum.

16. Anak Jojakim tä Jeghonia; Jeghonia tinai manak Sedekia.

17. Anak Jeghonia tä Asir, Asir manak Sealtiel.

18. Anak Sealtiel, iä tä: Malghiram, Pedaja, Senasar, Jekamja, Hosama, Nedabja.

19. Anak Pedaja tä Serubabel äwen duä Simeï; anak Serubabel tä: Mesulam, Hananja; Selomit aran betau äwen tä.

20. Tinai Hasuba, Ohel, Bereghja, Hasadja, Jusabhese; äwen limä tä.

21. Anak Hananja tä: Pelatja äwen duä Jesia, tinai karä anak Repaja, anak Arnan, anak Obadja, anak Seghania.

22. Anak Seghanis tä Semaja; anak Semaja tä: Hatu, Jigeal, Baria, Nearja, Sapat; äwen dja-hawen tä.

23. Anak Nearja tä: Eljoenai, Hiskia, Asrikam; telo biti tä.

24. Anak Eljoenai tä: Hodajewa,

Eljasib, Pelaja, Akub, Johanan, Delaja, Amani; udja biti tä.

BAGI 4.

I. Parakan Juda. II. Pamkan Simeou.

I. — 1. Anak Juda tä: Peres, Hesrom, Karmi, Hur, Sobal. — (1. Mos. 46. 12.)

2. Beaja, anak Sobal, manak Jahat; Jahat manak Ahumai äwen duä Lahad. Djetä karä untkup olo Sorat.

3. Djetoh panakan Etam: Jisreel, Isma, Idbas; aran betau Haselelponi.

4. Puel tä bapa Gedor; Eser tä bapa Husa. Djetä panakan Hur, Hur anak Eprat idjä bakas, idjä bapa Betlehem.

5. Asur, bapa Tekoa tä, duä sawae, Hela äwen duä Naara.

6. Naara manak akae Ahusama, Heper, Temeni, Haahastari. Djetä karä anak Naara.

7. Anak Hela tä: Seret, Jesohar, Etnan.

8. Kus manak Azub tuntang Hasobeba, tinai untkup olo Aharhel, anak Harum tä.

9. Maka Jabes tä hai bara karä paharie; indie djari manggarä ia Jabes, (kapähä), koae: Dengan kapähä aku djari manak iä.

10. Krana Jabes blaku intu Hattallan Israel, koae: Djaka ikau mandjundjong mamberkat aku, tuutang mampalandang mampalombah tanahku, djaka lengäm hindjä aku, djaka ikau mambalang talo papa, belä aku kapähä: tä maka aku handak manara ikau! Maka Hattalla malalus talo lakue.

11. Kelub, paharin Suha, manak Meghir: djetä bapa Eston.

12. Eston manak Betrapa, Pasea tuntang Tehina, bapa Irnahas tä. Djetä karä olo Regha.

13. Anak Kenas tä: Otniel, Seraja; anak Otniel tä Hatat. — (Jos.15,17.)

14. Meonotai manak Opra; Seraja manak Joab, djetä bapa ungkup olo hong djanah tukang, krana olo tä uras tukang.

15. Anak Kaleb, anak Jepune tä, iä tä: Iru, Ela, Naam; anak Ela tä Kenas.

16. Anak Jehalelel tä: Sip, Sipa, Tirca, Asareel.

17. Anak Esra tä: Jeter, Mered, Eper, Jalon Djetoh anak Bitja, Bitja anak Parao idjä bawi, idjä djari insawä Mered; iä manak: Mirjam, Samai, Isba, bapa Estemoa tä.

18. Tinai sawae, idjä olo Juda tä, manak Jered, bapa Gedor, Heber, bapa Sogho, Jekutiël, bapa Sanoa.

19. Anak sawan Hodija, betaw Naham, bapa Kegila tä, iä tä: Garmi, Estemoa, Maagha.

20. Anak Simeon tä: Amnon, Rinna, Benhanan, Tilon. Anak Isei tä: Sohët, Bensohët.

21. Anak Sela, Sela anak Juda tä, iä tä: Et, bapa Legha, Lada, bapa Maresa; tinai ungkup tukang panantang hong Asbea.

22. Tinai Jokim, tuntang olo Koseba, Joas, Sarap, idjä djari marentah olo Moab tuntang Jasubilehem, tumon saritan olo djaman horan.

23. Awen tä uras tukang ramo petak, iä melai hetä hong äka awang ingota; awen tä djari melai hetä dengan radja, tamä gawiu ajue.

II. — 24. Anak Simeon tä: Nemuël, Jamin, Jarib, Serah, Saul.

25. Anak Saul tä Salum; anak Salum tä Mibsam; anak Mibsam tä Misma.

26. Anak Misma tä Hamuel: anak Hamuel tä Sakur; anak Sakur tä Simei.

27. Simei tä djahawenwalas anake hatä, tinai djahawen anake bawi; tapi paharie djaton arä anake, hamputan ajue djaton bakapal kilau hamputan olo Juda.

28. Olo tä mangkalewu hong Berseba, hong Molada, hong Hasarsual;

29. Hong Bilha, hong Esem, hong Tolad;

30. Hong Betuel, hong Horma, hong Siklag;

31. Hong Betmarkabot, hong Hasarsusim, hong Betbiri, hong Saaraim. Djetä karä lewue, sampai katika Dawid mandjadi radja.

32. Aton lewue beken tinai: Etam, Ain, Rimon, Toghen, Assan; limä kabaris.

33. Tinai karä patatai lewu awang hakaliling hetä mandas Baal. Djetä karä lewue, äkae melai, tuntang horoe utus ai.

34. Maka Mesobab, Jamlegh, Josa anak Amasia,

35. Joel, Jehu anak Jesibja, Jesibja anak Seraja, Seraja anak Asiel,

36. Eljoenai, Jaakoba, Jesohaja, Asaja, Adiel, Jesimeël, Benaja,

37. Sisa anak Sipei, Sipei anak Alon, Alon anak Jedaja, Jedaja anak Simei, Simei anak Semaja,

38. Samandiai tä uras basewut, tuntang iä mantir ungupe, maka ungkup tatoe tä dahangdahanga karä bitie.

39. Maka iä pudji hagoet sam-

pai Gedor, hila timor djanah hetä, mangat manggau talo urep karä tabirie.

40. Tuntang iä sondau äka kutoh talo urep awang bahalap, tanah idjä lombah tuntang sanang; krana hetä horan äka olo Kam.

41. Maka äwen idjä injewut nah hagoet djaman Hiskia, radja Juda, balalu maranggar tingkap tuntang human olo, idjä sondaue hetä, sambil mampalomos tä, sampai audau toh, palus iä mangkalewu hetä manganti olo tä, krana hetä kutoh talo urep karä tabirie.

42. Tinai belake olo Simeon, iä tä olo hatuä limä ratus biti, hagoet masang bukit hatinggang Seir; Pelatja, Nearja, Repaja tuntang Usiel, anak Isei tä, idjä mangapala äwen.

43. Iä mampatäi tisan olo Amalek, idjä djari mahakan, malapas arepe horan; palus olo tä melai hetä sampai audau toh.

BAGI 5.

I. Panakan Ruben. II. Panakan Gad.
III. Panakan Manasc.

I.—1. Djetoh panakan Ruben, anak Israel idjä bakas tä. Krana iä tä idjä bakas, tapi awie djari mamapa sasuron bapae, maka bagin pangkat kabakase inenga akan panakan Josep, anak Israel tä; tapi djaton sampai olo tä akan mitong arepe bakas hong surat horoe karä lamputan. — (1. Mos. 35,22; — 49,8.)

2. Krana Juda tä idjä mandjadi kwasa marak karä paharie, bara iä mantir hai tä akan lembut,

tapi bagin kabakase mandjadi akan Josep.

3. Maka anak Ruben, anak Israel idjä bakas tä, iä tä: Hanoth, Palu, Hesrou, Karmi.

4. Anak Joel tä Semaja; anak Semaja tä tinai Gog; anak Gog Simej;

5. Anak Simej Migha; anak Migha Reaja; anak Reaja Baal;

6. Anak Baal Beera, idjä inawan inamput Tiglatpilneser, radja Asur tä; iä tä idjä mantir olo Ruben.

7. Maka karä paharie tumon ungkup humae, tumon panakae irinting hong surat horoe utuse, iä tä: mantir Jehiel tuntang Segharja.

8. Tinai Bela, anak Asas; anak Asas tä Sema; anak Sema tä Joel; iä tä melai hong Aroer, palus mimes Nebo tuntang Baalmeon.

9. Iä melai hila timor, tandatandar bara padang benjem tä mandas batangdanum Prat; krana karä metoe djari paltam dahangmandahang hong tanah Gilead.

10. Djaman Saul olo tä parang dengan olo Hagar, iä tä impatäie. Palus äwen melai hong tingkap ajue hila timor Gilead.

II.—11. Panakan Gad tä melai tandipah olo tä, hong tanah Basan, mandas Salgha.

12. Joel tä kapalae, Sapam indu panggapite; maka Jaenai tuntang Sapat melai hong Basan.

13. Paharie, tumon karä ungkup human tatoe, iä tä: Mighael, Mcsolam, Seba, Jorai, Jaghan, Sia, Heber; äwen udju tä.

14. Djetä anak Abihail, anak Huri, Huri anak Jaroa, Jaroa anak Gilead, Gilead anak Mighael. Mighael anak Jesisai, Jesisai anak Jado, Jado anak Bus;

15. Ali anak Abdiel, Abdiel

anak Guni, iä idjä mantir kapalan karä ungkup human tatoc.

16. Olo tä melai hong Gilead, hong Basan, tuntaug intu patataie, tinai hong karä patatai Saron.

17. Samandiai tä djari injurat hong surat horoe utuse intu katika Jotam, radja Juda tä, tinai katika Jerobeam, radja Israel. — (2.Radja15,7.32.)

18. Baris olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manase tä, oloe idjä tau ompat kawan parang äpat pulu äpat kojan udju ratus djahawen pulu hatuä, uras idjä sanggam toto, idjä hapan talawang, padang tuntang panah, idjä apik parang.

19. Maka olo tä mamarang olo Hagar, olo Jetur, olo Napis, olo Nodab.

20. Maka iä indohop mangat nawi musohe; olo Hagar tä injaragh akan lengäe, tuntang karä olo dengae; awi äwen blaku intu Hatalla kahum parang, tä iä manarima lakue, basa äwen harap iä.

21. Karä meton musohe inampute, limä pulu kojan onta, duä ratus limä pulu kojan tabiri, duä kojan kalidai, tinai saratus kojan olon.

22. Krana kutoli karä musohe matäi bahimang, krana parang tä bara Hatalla kea. Maka olo tä melai hetä, gantini musohe, sampai iä inamput tawanan.

III. — 23. Maka panakan sabagi hamputan Manase tä melai hong tanah hetä. Olo tä dahangmandahang sampai mangontep tanah bara Basan mandas Baalhermon, Senir tuntang bukit Hermon.

24. Maka djetoh kapalan karä ungkup tatoc: Heper, Jisei, Eliel,

Asriel, Jeremia, Hodawja, Jadiel; uras olo idjä kwasa, idjä basewut, mantir kapalan karä ungkup tatoc.

25. Tapi amon olo tä marisang dengan Hatallan karä tatoc, tuntang habandong atäie omba dewau puna utus olo tanah hetä, idjä djari impalomos Hatalla bara baue:

26. Tä Hatallan Israel madjik atäi Pul, radja Asur, idjä manamput olo tä tawanan, iä tä olo Ruben, olo Gad dengan sabagi hamputan Manase; palus iä mindah olo tä akan Halah, Habor, Hara, tinai akan sungäi Gosan sampai andau toh. — (2.Radja15,19.)

BAGI 6.

Panakan Lewi.

---

1. Anak Lewi tä: Gerson, Kahat, Merari. — (1.Mos.46,11.)

2. Anak Kahat tä: Amram, Jishar, Hebron, Usiel.

3. Anak Amram tä: Aaron, Moses, Mirjam. Anak Aaron tä: Nadab, Abihu, Eleasar, Itamar. — (2.Mos.2,1.)

4. Eleasar manak Pinehas; Pinehas manak Abisua.

5. Abisua manak Buki; Buki manak Usi.

6. Usi manak Seraja; Seraja manak Merajot.

7. Merajot manak Amarja; Amarja manak Ahitub.

8. Ahitub manak Sadok; Sadok manak Ahimaas. — (2.Sam.8,17.)

9. Ahimaas manak Asarja; Asarja manak Johanan.

10. Johanan manak Asarja, iä tä, idjä imam hong human Ha-

talla, idjä imangun Salomo hong Jerusalem.

11. Asarja manak Amarja; Amarja manak Ahitub.

12. Ahitub manak Sadok; Sadok manak Salum.

13. Salum manak Hilkia; Hilkia manak Asarja.

14. Asarja manak Seraja; Seraja manak Josadak.

15. Josadak tä tamput kea, me-toh Jehowa mimbit olo Juda tuntang Jerusalem tawanan, hapan lengän Nebukadnessar.

16. Toh, maka anak Lewi tä, iä tä; Gerson, Kahat, Merari.

17. Djetoh aran anak Gerson: Libni, Simeï.

18. Anak Kahat tä: Amram, Jishar, Hebron, Usiel.

19. Anak Merari tä: Maheli, Musi. Djetä karä ungkup olo Lewi, tumon karä tatoe.

20. Anak Gerson tä Libni; anak Libni tä Japat; anak Japat tä Sima.

21. Anak Sima tä Joah; anak Joah tä Ido; anak Ido tä Serah; anak Serah tä Jeatrai.

22. Anak Kahat tä Aminadab; anak Aminadab tä Korah; anak Korah tä Asir.

23. Anak Asir tä Elkana; anak Elkana tä Ebjasap; anak Ebjasap tä Asir.

24. Anak Asir tä Tahat; anak Tahat tä Uriel; anak Uriel tä Usia; anak Usia tä Saul.

25. Anak Elkana tä: Amasai, Ahimot.

26. Anak Ahimot tä Elkana; anak Elkana tä Sopai; anak Sopai tä Nahat.

27. Anak Nahat tä Eliab; anak Eliab tä Jeroham; anak Jeroham tä Elkana.

28. Anak Samuel tä: Wasni,

anake idjä bakas, limbah tä Abia.

29. Anak Merari tä Maheli; anak Maheli tä Libni; anak Libni tä Simeï; anak Simeï tä Usa.

30. Anak Usa tä Simea; anak Simea tä Hagija; anak Hagija tä Asaja.

31. Maka Asaja tä, idjä iangkat Dawid mandjadi olo panjanji hong human Jehowa, limbah pati tä djari imbit kantä.

32. Äwen tä manonggo intu baun äka Hatalla, tingkap-panjupa tä, manjanji hetä, sampai Salomo mamangun human Jehowa hong Jerusalem; tamon padjue iä malalus gawie.

33. Maka djetoh idjä mendeng hetä, tuntang karä anake hatuä: bara baris olo Kahat, Heman, olo panjanji tä, anak Joel, Joel anak Samuel;

34. Samuel anak Elkana, Elkana anak Jeroham; Jeroham anak Ebiel, Eliel anak Toa;

35. Toa anak Sup, Sup anak Elkana, Elkana anak Mahat, Mahat anak Amasai;

36. Amasia anak Elkana, Elkana anak Joel, Joel anak Asarja. Asarja anak Sepanja;

37. Sepanja anak Tahat, Tahat anak Asir, Asir anak Ebjasap, Ebjasap anak Korah;

38. Korah anak Jishar; Jishar anak Kahat, Kahat anak Lewi. Lewi anak Israel.

39. Kolae, Asap tä, aton mendeng hila gantaue; Asap tä anak Bereghja, Bereghja anak Simea;

40. Simea anak Mighael. Mighael anak Baeseja, Baeseja anak Malghija;

41. Malghija anak Etni, Etni anak Sera, Sera anak Adaja;

42. Adaja anak Etan, Etan anak Sima, Sima anak Simeï;

43. Simei anak Jahat, Jahat anak Gersom, Gersom anak Lewi.

44. Kolae, olo utus Merari tä, mendeng hila sambihé, iä tä Eäan anak Kisi, Kisi anak Abdi, Abdi anak Malugh;

45. Malugh anak Hasabja, Hasabja anak Amasia, Amasia anak Hilkia;

46. Hilkia anak Amsi, Amsi anak Bani, Bani anak Semer;

47. Semer anak Maheli, Maheli anak Musi, Musi anak Merari, Merari anak Lewi.

48. Maka paharie, karä olo Lewi tä, djari imadju nguan gawin äkamelai, human Hatalla tä.

49. Maka Aaron äwen hanak palus panakae manotong garo hundjun mesbeh äka parapah awang ingähu, tuntang hundjun mesbeh äka hagarö; iä djari inukas akan karä gawi hong äka idjä brasih haliai, mangat manjapan olo Israel, tumon talo handiai, awang imetäh Moses, rewar Hatalla.

50. Maka djetoh panakan Aaron: anake tä Eleasar; anak Eleasar tä Pinehas, anak Pinehas tä Abisua;

51. Anak Abisua tä Buki, anak Buki tä Usi, anak Usi tä Seraja;

52. Anak Seraja tä Merajot, anak Merajot tä Amarja, anak Amarja tä Ahitub;

53. Anak Ahitub tä Sadok, anak Sadok tä Ahimaas.

54. Maka djetoh karä äkæ melai, karä lewue, idjä baris pagangan äjue, iä tä ain baris panakan Aaron, idjä utus olo Kahat tä, krana kalabuan tenong djetä buah äkæ; — (Jos.21,10.)

55. Tuntang olo manenga äkæ Hebron, hong tanah Juda, tuntang karä patataie hakabilng.

56. Tapi karä tanan lewu tä,

tuntang karä lewu korik awang hetä, olo manengæ akan Kaleb, anak Jepune.

57. Maka akan panakan Aaron tä olo manenga lewu, bara baris lewun hamputan Juda: Hebron, lewu kalindong tä, Libna tuntang karä patataie, Jatir, Estemoa, tuntang patataie;

58. Hilen tuntang patataie, Debir tuntang patataie;

59. Asan tuntang patataie, Betsemes tuntang patataie.

60. Bara karä lewun hamputan Benjamin olo manenga äkæ: Geba tuntang patataie, Alemet tuntang patataie, Anatot tuntang patataie. Karä lewue, pagangan karä unguke, sampai telowalas kabaris lewu.

61. Maka akan panakan Kahat awang beken tä imbaris hapan tenong sapulu kabaris lewu bara karä lewun sabagi hamputan Manase tä.

62. Panakan Gerson, tumon karä unguke, mandino telowalas kabaris lewu bara karä lewun hamputan Isaskar, tuntang hamputan Aser, tinai hamputan Naphtali, tuntang bara sabagi hamputan Manase idjä hong Basan tä.

63. Akan panakan Merari tumon karä unguke imbaris hapan tenong kea duäwalas lewu, bara lewun olo hamputan Ruben, tuntang hamputan Gad, tinai hamputan Sebulon.

64. Tumon tä olo Israel manenga akan olo Lewi karä lewu tä tuntang karä patataie.

65. Hapan tenong iä manenga tä bara lewun hamputan Juda, tuntang hamputan Simeon, tinai hamputan Benjamin, karä lewu tä, idjä djari injewut aræ nah.

66. Maka akan tisan ungu-
Kahat inenga lewu bara lewun
hamputan Epraim;

67. Krana olo manenga akae
lewu kalindong tä, Sighem tuntang
patataie, hong hukit hatinggang
Epraim, Geser tuntang patataie:

68. Tinai Jokmeam tuntang pa-
tataie, Bethoron tuntang patataie:

69. Ajalon tuntang patataie, Gat-
rimon tuntang patataie.

70. Tinai bara lewun sabagi ham-
putan Manase tä: Aner tuntang
patataie, Bileam tuntang patataie.
Ungkup tisan panakan Kahat man-
diuo karä lewu djetä.

71. Panakan Gerson mandino
lewu bara karä lewun ungu-
kup sabagi hamputan Manase tä: Golan
hong Basan, tuntang patataie,
Astarot tuntang patataie:

72. Tinai bara lewun hamputan
Isaskar: Kedes tuntang patataie,
Dobrat tuntang patataie;

73. Ramot tuntang patataie,
Anem tuntang patataie.

74. Tinai bara lewun hamputan
Aser: Masal tuntang patataie, Ab-
don tuntang patataie;

75. Hukok tuntang patataie, Re-
ghob tuntang patataie.

76. Tinai bara lewun ungu-
kup Naptali: Kedes hong Galilea tun-
tang patataie, Hamon tuntang pa-
tataie, Kiriataim tuntang patataie.

77. Panakan Merari awang be-
ken tä mandino lewu bara karä
lewun hamputan Sebulon: Rimono
tuntang patataie, Tabor tuntaug
patataie.

78. Tinai dipah Jordan hila silae,
tandipah Jerigho, hila timor Jor-
dan, iä mandino bara lewun ham-
putan Ruben: Beser, hong padang
benjem tä, tuntang patataie, Jasa
tuntang patataie;

79. Kedemot tuntang patataie,
Mepaat tuntang patataie.

80. Bara lewun hamputan Gad:
Ramot hong Gilead tuntang pa-
tataie, Mahanaim tuntang patataie:

81. Hesbon tuntang patataie,
Jaeser tuntang patataie.

BAGI 7.

Panakan I. Isaskar, II. Benjamin,
III. Naptali, IV. Manase, V. Epraim,
VI. Aser.

I. — 1. Anak Isaskar tä: Tola,
Pua, Jasib, Simron; äwen äpat
tä. — (1. Mos. 46, 13.)

2. Anak Tola tä: Usi, Repaja,
Jeriel, Jaghmai, Jibsam, Samuel,
uras mantir hong karä ungu-
kup utus tatoe Tola, olo idjä menteng
uräh hong panakae; maka karä
oloe intu katika Dawid duä pulu
duä kojan djahawen ratus biti.

3. Anak Usi tä: Jisraja; anak
Jisraja tä: Mighael, Obadja, Joel,
Jisia; limä biti tä uras mantir.

4. Maka ai, bara baris karä
ungkup utus tatoe, aton kawan
olo parang sampai telo pulu dja-
hawen kojan karä bitie, krana olo
tä masawä manak arä.

5. Maka karä paharie, baris karä
ungkup hamputan Isaskar aton
hanja pulu udju kojan bitie, uras
olo idjä gantjang parang, idjä tamä
surat tjatjah.

II. — 6. Anak Benjamin tä: Bela,
Begher, Jediael; telo biti tä.

7. Anak Bela tä: Esbon, Usi,
Usiel, Jerimot, Iri; limä biti tä,
idjä mangapala karä ungu-
kup utus tatoe, olo menteng tuntang tjakap;
maka karä oloe idjä tamä tjatjah
duä pulu duä kojan telo pulu
äpat biti.

8. Anak Begher tä: Semira, Joas, Elieser, Eljoenai, Omri, Jeremot, Abija, Anatot, Aletmet; uras djetä anak Begher.

9. Olo ajue, idjä injurat tumon karä unguke, tumon karä kapalan utus ajue, duä pulu kojan duä ratus, samandiai olo awang sanggam parang.

10. Anak Jediael tä Billian; anak Bilhan tä: Jeus, Benjamin, Ehud, Kenaana, Sethan, Tarsis, Ahisahar.

11. Samandiai tä panakan Jediael, kapala karä ungkup utus tatoe; karä oloe awang gantjang sampai udjuwalas kojan duä ratus biti, idjä omba kawan olo parang.

12. Tinai Supim dengan Hupim tä anak Ir, tuntang Husim tä anak Aher.

III. — 13. Anak Naptali tä: Jasiel, Guni, Jeser, Salum; djetä uras panakan Bilha.

IV. — 14. Anak Manase tä Asriel, idjä inakan sawae; maka gundike, olo Aram tä, manak Maghir, bapa Gilead.

15. Maghir tä masawä betau Hupim äwen duä Supim, arae Maagha. Maka aran anake idjä duä Selapead. Selapead tä manak uras bawi bewäi.

16. Tinai Maagha, sawan Maghir, manak hatuä, tuntang manggarä arae Peres; anak paharie tä Seres, iä tä manak Ulam tuntang Rekem.

17. Anak Ulam tä Bedan. Djetä panakan Gilead, anak Maghir, Maghir anak Manase.

18. Maka betaue, Moleghet, manak Ishud, Abieser, Mahela.

19. Anak Semida tä: Ahjan, Seghem, Liki, Aniam.

V. — 20. Anak Epraim tä Sutehal: anak Sutelah tä Bered; anak

Bered tä Tahat; anak Tahat tä Elada; anak Elada tä Tahat.

21. Anak Tahat tä Sabad; anak Sabad tä: Sutela, Eser, Elad. Maka olo Gat, idjä puna olo tanah tä, mampatäi äwen tä, basa äwen tä djari dumah, handak marampas metoe.

22. Tagal tä tatoe Epraim manatum tahi andaue; maka karä paharie dumah mampong iä.

23. Limbah tä iä hindjä dengan sawae, iä tä batihi, manak hatuä, maka iä manggarä arae Beria, (*hong kapähä*), basa tjalaka djari buah ungkup lumae.

24. Anake idjä bawi tä Seera; iä tä mamangun Bethoron idjä ngadju dengan idjä ngawa, tinai Usenseera.

25. Anak Seera tä Repa äwen duä Resep; anak Resep tä tinai Tela; anak Tela tä Tahan;

26. Anak Tahan tä Ladan; anak Ladan tä Amihud; anak Amihud tä Elisama;

27. Anak Elisama tä Nun; anak Nun tä Josua. — (4. Mos. 13, 9.)

28. Maka äkae, tanah pagangan ajue, iä tä Betel tuntang karä patataie; hila timor, Naaran; hila barat, Geser tuntang karä patataie, tinai Sighem tuntang karä patataie, palus sampai Gasa tuntang karä patataie.

29. Tinai hong tanah hamputan Manase Betsean tuntang karä patataie, Taanagh tuntang karä patataie, Megido tuntang karä patataie, Dor tuntang karä patataie. Karä lewu tä äka panakan Josep, anak Israel tä.

VI. — 30. Anak Aser tä: Jimna, Jiswa, Jiswi, Beria; Sera, betau äwen tä.

31. Anak Beria tä Heber äwen

dua Malghiel; ia ta bapa Birsawit.

32. Maka Heber manak Japlet, Somer, Hotam; tinai Sua, betau awen ta.

33. Anak Japlet ta: Pasagh, Bimhal, Aswat; djetä anak Japlet.

34. Anak Semer ta: Ahi, Rohega, Jehuba, Aram.

35. Anak paharie Helem ta: Sopa, Jimna, Seles, Amal.

36. Anak Sopa ta: Sua, Harneper, Sual, Beri, Jimra;

37. Beser, Hod, Sama, Silsa, Jiträn, Beera.

38. Anak Jeter ta: Jepune, Pimpa, Ara.

39. Anak Ula ta: Ara, Haniel, Risja.

40. Samandiai ta panakan Aser, uras mantir karä ungkup utus ta-toe, uras olo awang kampili, awang menteng tuntang tjakap, uras mantir kapala; maka karä oloe idjä injurat, intjatjah akan parang, dua pulu djahawen kojan-bitu karäe.

BAGI 8.

Panakan Benjamin tuntang Saul.

1. Benjamin manak Bela, anake idjä bakas, idjä dua Asbel, idjä telo Ahra; — (1. Mos. 46, 21.)

2. Idjä äpat Noha, idjä limä Rapa.

3. Maka djetoh anak Bela: Adar, Gera, Abihud;

4. Abisua, Naaman, Ahoa;

5. Gera, Sepupan, Huram.

6. Djetoh panakan Ehud, samandiai ta mantir kapalan olo Geba; maka awen bindah akan Manahat;

7. Naaman, Ahia tuntang Gera, ia idjä mindah awen ta; maka ia manak Usa tuntang Ahihud.

8. Tinai Saharaim manak hong tanah Moab, limbah ia djari mindah awen, dengan Husim tuntang Baara, sawae duäduä ta.

9. Tinai dengan sawae Hodes ia manak Jobab, Sibja, Mesa, Malgham;

10. Jeus, Soghja, Mirma; samandiai ta anak ajue, uras kapalan karä bakas.

11. Dengan Husim ia manak Abitub tuntang Elpaal.

12. Anak Elpaal ta: Eber, Misa, Semed; ia ta djari mamangun lewu Ono, tinai Lod tuntang karä patataie.

13. Maka Beria tuntang Sema ta kapalan karä bakas olo Ajalon; ia djari manganan olo Gat.

14. Maka Ahjo, Sasak, Jeremot,

15. Sebadja, Arad, Eder,

16. Mighael, Jispa, Joha, samandiai ta uras anak Beria.

17. Sebadja, Mesulam, Hiski, Heber,

18. Jismerai, Jislia, Jobab, samandiai ta uras anak Elpaal.

19. Jakim, Sighri, Sabdi,

20. Eljoenai, Siletai, Eliel,

21. Adaja, Beraja, Simrat, samandiai ta uras anak Simei.

22. Jispan, Eber, Eliel,

23. Abdon, Sighri, Hanan,

24. Hananja, Elam, Antotija,

25. Jipdeja, Pnuel, samandiai ta uras anak Sasak.

26. Samsirei, Seharja, Atalja,

27. Jaaresja, Elia, Sighri, samandiai ta uras anak Jeroham.

28. Djetä mantir hong utus ta-toe, kapalan karä ungupe; awen ta melai hong Jerusalem.

29. Hong lewu Gibeon aton me-

lai; bapast; Gibson; manak; sawae
Masgla; ...

30. Amak; idja; bakas; Abdou;
limbal; ...
31. Gidon; Abi; Seghek;
32. Miklot; anak; Simeu; ...
ta kea melais; darah; kerä; paharie;
hong; Jerusalem; hindjai; paharie.

33. Ner; manak; Kis; Kis; manak;
Saul; Saul; manak; Jonatan; ...
34. Jonatan; manak; Meribual;
Meribual; manak; Migha; ...

35. Anak; Migha; ...
36. Aghas; manak; Jehonda; ...
Jehonda; manak; Alemot; Asnawet;
Simri; Simri; manak; Mossa; ...

37. Mosat; manak; Bita; ...
Raphy; anak; djeta; Elusat; anak; djeta;
Asel. ...

38. Asel; ta; djahawen; anak; ha-
tua; djeta; ...
39. Maka; anak; paharie; Eseto; ta;
Ulam; anak; idja; bakas; idja; dua;
Jeus; idja; tela; Elipelet; ...

40. Maka; anak; Elim; ta; utas; olo
gantjang; idja; harti; ...
tantang; ...
urur; ...
urur; ...

38. Asel; ta; djahawen; anak; ha-
tua; djeta; ...
39. Maka; anak; paharie; Eseto; ta;
Ulam; anak; idja; bakas; idja; dua;
Jeus; idja; tela; Elipelet; ...

40. Maka; anak; Elim; ta; utas; olo
gantjang; idja; harti; ...
tantang; ...
urur; ...
urur; ...

40. Maka; anak; Elim; ta; utas; olo
gantjang; idja; harti; ...
tantang; ...
urur; ...
urur; ...

40. Maka; anak; Elim; ta; utas; olo
gantjang; idja; harti; ...
tantang; ...
urur; ...
urur; ...

BAGI 9.

Olo; mangkalewa; hong; Jerusalem;
tantang; hong; Gibeon.

1. Maka; salepah; ole; utus; Is-
rael; injurat; tumon; horoe; karä;
ungkupe; surat; horoe; ta; aton; hong;
surat; radja; Israel; Maka; olo; Juda;

insuriput; tawaran; akan; Babel; ta-
gal; karä; kalangkahe;

2. Ia; idja; bihin; mangkalewu
sangat; hong; karä; tanee; tuntang
hong; karä; lewue; ia; ta; olo; Israel;
imam; tuntang; olo; Lewi; tuntang
rewar; aka; brasih; ta.

3. Maka; hong; Jerusalem; aton
mangkalewu; belae; bara; hamputan
Juda; tuntang; belae; bara; hampu-
tan; Benjamin; tinai; belae; bara
hamputan; Epraim; dengan; Manase.

4. Utai; anak; Amihud; Amihud
anak; Omri; Omri; anak; Imri; Imri
anak; Bani; panakan; Peres; anak
Juda; ta.

5. Ungkup; olo; Silon; ta; Asafa.
anake; idja; bakas; ta; tuntang; karä;
anake.

6. Baris; panakan; Sera; ta; Jeuel
tantang; karä; kolae; djahawen; ratas
djalatan; pelu; biti.

7. Baris; panakan; Benjamin; ta;
Sulu; anak; Mesulam; Mesulam; anak
Hodawja; Hodawja; anak; Hasenua.

8. Tinai; Jibneja; anak; Jeroham;
tantang; Eli; anak; Usi; Usi; anak
Mighri; tinai; Mesulam; anak; Se-
patja; Sepatja; anak; Reuel; Reuel
anak; Jibnija;

9. Tuntang; karä; paharie; tumon
karä; ungkupe; sampai; djalatan; rat-
tus; lima; pulu; djahawen; biti; karä;
olo; ta; uras; kapalän; karä; bakas
huang; karä; ungkup; utus; ta;oe;

10. Baris; imam; ta; Jedaja; Jo-
jarib; Jagihin;

11. Asanja; anak; Hilkijs; Hil-
kija; anak; Mesulam; Mesulam; anak
Sadok; Sadok; anak; Merajot; Me-
rajot; anak; Ahitub; mantir; human
Hatalla; ta.

12. Tinai; Adaja; anak; Jeroham;
Jeroham; anak; Pashur; Pashur
anak; Malghia; tinai; Masai; anak
Adiel; Adiel; anak; Jahsera; Jahsera

anak Mesulam, Mesulam anak Mesilemit, Mesilemit anak Imer.

13. Tinai karä paharie, kapala huang ungkup karä tatoe, sampai sakojan udju ratus djahawen pulu bitu, olo idjä harati nguan gawihong human Hatalla.

14. Bara baris olo Lewi tä: Semaja anak Hasub, Hasub anak Asrikam, Asrikam anak Hasabja, bara baris olo Merari.

15. Tinai Bakbakar, Heres, Galal tuntang Matanja, anak Migla, Migla anak Sighri, Sighri anak Asap.

16. Tinai Obadja anak Semaja, Semaja anak Galal, Galal anak Jedutun; tinai Bereghja anak Asa, Asa anak Elkana, idjä mangkalewu hong lewun olo Netopat.

17. Olo idjä tonggon bauntonggang tä: Salum, Akub, Talmon, Ahiman, tuntang karä paharie; Salum mangapala äwen tä.

18. Palus toh kea äwen tä, idjä bara hampunan olo Lewi, djari mendeng manonggo bauntonggang hila timor, djalan radja tamä human Hatalla.

19. Tinai Salum, anak Kore, Kore anak Ebjasap, Ebjasap anak Korah, tuntang karä paharie olo ungup human tatoe, olo Korah tä, aton padjun gawie mangat manonggo bauntonggang tingkap-panjupa, sama kilau tatoe horan hong äka utus olo Jehowa bapodok djari manonggo bauntonggang kea;

20. Metoh Pinelas, anak Eleasar tä, mangapala iä, idjä imberkat Jehowa tä. — (4. Mos. 25, 7.)

21. Sagharja, anak Meselemja, manonggo bauntonggang tingkap-panjupa.

22. Karä olo awang kampili akan

tonggon bauntonggang sampai duä ratus duäwalas bitu. Äwen tä djari tarasurat tumon karä lewue. Dawid tuntang Samuel, nabi tä, djari mangkat olo tä huang padjun ai.

23. Äwen tä palus panakae melai intu karä bauntonggang human Jehowa, huma äka-panjupa, manonggo hetä.

24. Maka tonggoe tä melai intu äpat matan riwut, hila timor, hila barat, hila utara tuntang hila salatan.

25. Karä paharie uras melai intu lewue, tuntang iä manalih sining andau udju hatalindjam, mangat manonggo.

26. Krana idjä haradjur melai hetä iä tä äpat bitu mantir tonggoe, olo Lewi tä; äwen tä mandur karä ramo tuntang panatau human Hatalla.

27. Maka olo tä bara malem hakaliling human Hatalla; krana iä tä akan indu manonggo, sining handjewe iä akan muap blawang.

28. Belaha olo tä akan mahaga karä ramon sombajang; tuntang hasca iä manamäae tinai, tuntang hasca kea iä mamplua tä.

29. Tinai belaha olo tä djari iangkat mahaga karä ramo tuntang talo brasih, tinai tunek tepong, anggor, undus, garo tuntang minjak.

30. Tinai belaha utus imam akan manampa garo tuntang minjak tä.

31. Maka Matitja, olo Lewi, anak Salum idjä bakas, olo Korah tä, tukang talo inanak hong rindjing.

32. Belaha paharie, olo Kabat, tukang tepong tampajah tä, mangat manatap djetä genep andau sabat. — (3. Mos. 24, 5.)

33. Ungkup djetä kea olo panjanji, kapalan ungup Lewi.

idjä empas bara gawi manonggo karong äka karä ramo; krana handau hamalem iä puna gawie djetä.

34. Djetä karä mantir kapala huang karä ungup olo Lewi; äwen tä melai hong Jerusalem.

35. Maka hong Gibeä djari melai Jeiel, bapa Gibeon; aran betäue Maagha.

36. Anake idjä bakas Abdon, limbah tä Sur, Kis, Baal, Ner, Nadab,

37. Gedor, Ahio, Sagharja, Miklot.

38. Miklot manak Simeam. Äwen tä melai kea hong Jerusalem, dära paharie, hindjä dengan karä paharie.

39. Ner manak Kis, Kis manak Saul, Saul manak Jonatan, Malghisua, Abinadah, Esbaal. — (9,33.)

40. Anak Jonatan tä Meribaal, Meribaal manak Migha.

41. Anak Migha tä: Piton, Meleggh, Taerea.

42. Aghas manak Jaera, Jaera manak Alemet, Asmawet, Simri; Simri manak Mosa.

43. Mosa manak Bina; anak Bina tä Repaja, anak Repaja tä Elasa, anak Elasa tä Asel.

44. Asel tä djahawen biti anake hatuä; djetoh karä arae: Asrikam, Boghru, Ismael, Searja, Obadja, Ifanan; djetä anak Asel.

BAGI 10.

Saul matäi kahum parang dengan olo Pilisti.

1. Maka olo Pilisti mamarang olo Israel, tuntang olo Israel pa-

rarawoh bara baun olo Pilisti, palus olo tä halelek impatäi hong bukit hatinggang Gilboa. (1.Sam. 31,1.)

2. Maka olo Pilisti maroboh mangatah Saul tuntang anake; olo Pilisti mampatäi Jonatan, Abinadah äwen telo Malghisua, anak Saul tä.

3. Maka klahi mangaras mantakan Saul, iä ingapong olo pamanah, tuntang bahimang awi olo pamanah tä.

4. Tä koan Saul dengan olo idjä mananggong ganggamae: Silak padangm, sudok aku hapan tä, belä olo kulop tä dumah, sambil hababaka aku. Tapi ajange djaton maku, awie palam kikähe. Tä Saul manduan padange, manangkarap tä.

5. Amon ajange mitä Saul djari matäi, maka iä kea manangkarap padange, palus matäi.

6. Tumon tä Saul matäi äwen äpat hanak; hapus ungup humae matäi haiak tä kea.

7. Amon karä olo Israel, idjä melai hong tauah randah hetä, mitä olo tä djari hadari, tinai Saul äwen hanak djari matäi, maka olo tä malihi lewue palus hadari. Tä, maka olo Pilisti dumah, mangkalewu hetä.

8. Djadi andau tinai, metoh olo Pilisti mananggoh tantai marampas ramon olo idjä impatäie tä, maka iä mitä Saul äwen hanak halelek hundjun bukit Gilboa.

9. Tä iä marampas ramoe, tinai iä manduan takoloke tuntang ganggamae, palus manjoho olo mimbit tä mangumbang tanah Pilisti, mamparahan tä akan karä dewae, tuntang akan olo arä.

10. Limbah tä olo mingkes ganggamae tä huang human dewae. ti-

nai bangkonge ilantake hong human Dagon.

11. Amon olo Jabes hong Gilead mahining talo handiai, idjä djari iawi olo Pilisti dengan Saul,

12. Maka karä olo gantjang baris äwen tä hagoet, manduan* bu kang Saul tuntang hantun anake, mimbit tä akan Jabes, sambil manguhur tolange tä penda batang ela hong Jabes, palus iä puasa kudju andau.

13. Tumon tä Saul matäi huang kalangkahe, idjä iawie dengan Jehowa, dengan angh Jehowa, idjä djaton djari ihagae; tinai tagal iä djari misek olo bawi tukang dewa tä, idjä inggaue. — (1.Sam.15,11; 28.8.)

14. Djaton iä djari misek Jehowa; tagal tä iä mampatäi iä, balalu mindah karadjaae akan Dawid, anak Isai.

BAGI 11.

I. Dawid imparadja; iä mampalah Jerusalem. II. Karä pangkaliman Dawid.

I. — 1. Tä salepah utus olo Israel hapumpong, mananggoh Dawid hong Hebron, sambil hamauh: Itäm, ikäi toh isi daha ajum. — (2.Sam.5,1.)

2. Bara bihin kea, kahum Saul magon radja, mahin ikau kea idjä djari matoh olo Israel; tinai Jehowa, Hatallam, djari hamauh dengam: ikau akan manjakatik Israel, djalahan olo ajungku, ikau akan mangapala utus olo ajungku, Israel tä.

3. Tinai karä bakas olo Israel dumah manaharep radja hong Hebron, balalu Dawid hadjandji dengae

hong Hebron, intu baun Jehowa. Maka olo tä maminjak Dawid mandjadi radjan olo Israel, tumon augh Jehowa hadjamban Samuel. — (1.Sam.16,1.)

4. Maka Dawid haiak karä olo Israel hagoet maranggar Jerusalem, iä tä Jebus; krana olo Jebusi magon mangkalewu hong tanah tä.

5. Maka olo Jebus tä hamauh mawi Dawid: Kwäka ikan tau tamä hetoh! Tapi Dawid mandino kota Sion tä kea, iä tä lewun Dawid.

6. Krana koan Dawid: Æwe idjä solake mamukul olo Jebusi tä, iä akan mandjadi mantir kapala. Tä, maka Joab, anak Seruja, idjä solake mandai pagar batu tä, tagal tä iä mandjadi mantir kapala.

7. Maka Dawid palus melai hong kota tä, tagal tä djetä inggarä lewun Dawid.

8. Tinai iä mamangun lewu tä bara Milo sampai hakaliling; maka Joab manaheta tisan lewu tä.

9. Maka Dawid sasar tahi sasar hai, krana Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, mampahaiak iä.

II. — 10. Djetoh karä mantir pangkaliman Dawid, idjä menteng atäie djari omba iä mandälien karadjaan ajue mahundjun salepah utus olo Israel, mangat mamparadja iä, tumon augh Jehowa tahuu olo Israel. — (2.Sam.23,8.)

11. Djetoh karä pangkaliman Dawid: Jasobam, anak Haghmoni, aton idjä mambatang intu telo pulu biti tä; iä idjä djari mimbing lundjue mantakan telo ratus biti, idjä impatäie haiak.

12. Limbah bara iä tä Eleasar, anak Dodo, olo Aho tä; iä hindjä pangkalima äwen telo tä.

13. Iä tä dengan Dawid hong

Pasdamim, metoh olo Pilisti hapumpung hetä handak parang; maka aton tana hetä hindai geteme, olo arä hadari, mahakan bara baun olo Pilisti.

14. Maka äwen tä melai tetep hetä, bentok tana, sambil mangalindong tä, iä mamukul olo Pilisti. Tuntang Jehowa paham mandohop olo tä hapan äwen.

15. Maka telo biti, mantir äwen telo pulu baris idjä solake tä, mananggoh Dawid hong batukarang, darah lowang Adulam; maka kawan parang olo Pilisti bapodok hong djanah Repaim.

16. Intu tä Dawid hong äka dähän, tuntang sabagi olo Pilisti hong Betlehem.

17. Tä Dawid mipen, koae: Æwe handak mampihop aku hapan danum bara kali Betlehem, idjä intu bauntonggang hetä.

18. Tä äwen telo tä manaradjang kawan parang olo Pilisti, masip danum bara kali Betlehem, idjä hong bauntonggang lewu tä, palus äwen mätoe, mimbite akan Dawid. Tapi Dawid djaton maku mihop djetä, baja iä manusuh tä hong baun Jehowa,

19. Sambil hamauh: Käläh Hattallangku mangedjau aku dengan gawi kalotä; tau aku mihop dahan olo tä? Kilau manganan tahasenge äwen djari masip djetä. Palus iä djaton maku mihope. Djetä gawin pangkalima äwen telo tä.

20. Maka Abisai, paharin Joab, iä tä kea idjä mambatang hong telo biti; iä djari mimbing lundjue malawan telo ratus biti, sambil mampatäi iä. Tumon tä iä basewut intu äwen telo tä.

21. Bara baris äwen telo tä iä idjä hai bara kolae äwen duä, ta-

gal tä iä mangapala äwen tä, tapi iä djaton sama tumon telo biti baris idjä solake tä.

22. Benaja, anak Jojada, anak olo Kabseel, idjä menteng atäi, abas gawie kea; iä mampatäi duä singa olo Moab; tinai iä hagoet mampatäi singa hong kali, wajah ambon habungkus.

23. Tinai iä djari mampatäi olo Misir kea, idjä limä hasa kambo berenge; olo Misir tä mimbing lundjue, tantahae kahai buntis; tapi iä manggapi iä hapan sokahe bewäi, palus mansuwit lundju bara lengän olo Misir tä, balalu mampatäi iä hapan lundju ajue kea.

24. Djetä gawin Benaja, anak Jojada, tagal tä iä basewut hong pangkalima telo biti tä.

25. Iä hai bara olo telo pulu tä, tapi iä djaton sama kea dengan telo biti baris idjä solake tä. Maka Dawid mangkat iä mangapala karä olo dalam.

26. Djetoh aran karä pangkalima awang beken tä: Asahel, paharin Joab; Elhanan, anak Dodo, olo Betlehem;

27. Samot, olo Harot; Heles, olo Pelon;

28. Ira, anak Ikes, olo Tekoa; Abieser, olo Anatot;

29. Sibghai, olo Husat; Ilai, olo Aho;

30. Maharai, olo Netopat; Heled, anak Baana, olo Netopat;

31. Itai, anak Ribai, olo Gibeä, lewun olo Benjamin; Benaja, olo Pirhaton;

32. Hurai, bara sungti Gaas; Abiel, olo Arbat;

33. Asmawet, olo Baharun; Eljaba, olo Saalbon.

34. Baris panakan Hasem, olo

Gison tä, aton Jonatan, anak Sage, olo Harar;

35. Ahiam, anak Saghar, olo Harar; Elipal, anak Ur;

36. Heper, olo Megharat; Ahia, olo Pelon;

37. Hesro, olo Karmel; Naarai, anak Esbai;

38. Joel, paharin Natan; Mibhar, anak Geri;

39. Selel, olo Amon; Narai, olo Berot, idjä manjang Joab, anak Seruja, mananggong gang-gamae;

40. Ira, olo Jeter; Gareb, olo Jeter;

41. Uria, olo Het; Sabad, anak Alai;

42. Adina, anak Sisa, olo Ruben tä indu kapalan olo Ruben; tinai aton telo pulu biti idjä penda äwen.

43. Hanan anak Maagha; Josapat, olo Mitni;

44. Usia, olo Asterat; Sama tuntang Jeiel, anak Hotam, olo Aroer;

45. Jediael, anak Simri; Joha, paharie, olo Tis;

46. Eliel Hamahawim tuntang Jeribai tuntang Josawia, anak El-naim tä; tinai Jitma, olo Moab;

47. Eliel, Obed, tuntang Jasiel, olo Mesobaja.

karä pangkalima tä, omba mama-rang; — (1. Sam. 27, 6.)

2. Uras olo tä hapan panah, tinai iä harati mamanting batu hapan lengäe sambil gantau, tinai iä mamanan; belähe äwen tä kolan Saul, olo Benjamin.

3. Kapalac Ahieser tuntang Joas, anak Semaa, olo Gibeä; limbah tä Jesiel tuntang Pelet, anak Asma-wet, tinai Beragha tuntang Jelu, olo Anatot.

4. Jismaja, olo Gibeon, hindjä baris telo pulu pangkalima tä, iä hai bara telo pulu biti idjä baris duä tä; tinai Jirmeja, Jahasiel, Johanan, Josabad, olo Gedarat;

5. Elusai, Jerimot, Beälja, Semarja, Sepatja, olo Harup;

6. Elkana, Jisia, Asareel, Joeser, Jasobam, olo Kora;

7. Joela, Sebadja, anak Jeroham, olo Gedor.

8. Bara ungkup Gad aton kea olo manatelan arepe intu Dawid, hong äka dähen intu padang benjem, olo menteng, idjä harati parang, idjä tatap dengan talawange tuntang lundjue; ampin baue kilau ampin singa, tinai kaliase kilau kalias krahau hong bukit.

9. Eser idjä kapalae; idjä duä Obadja; idjä telo Eliab;

10. Idjä äpat Mismana; idjä limä Jirmeja;

11. Idjä djahawen Atai; idjä udju Eliel;

12. Idjä hanja Johanan; idjä djatien Elsabad;

13. Idjä sapulu Jirmeja; idjä sawalas Maghbanai.

14. Olo tä bara hamputan Gad, uras kapala parang, awang korik kapala hong saratus, awang hai kapala hong sakojan.

BAGI 12.

Karä olo ain Dawid idjä tamä kawan parang.

1. Maka djetoh aran karä olo, idjä dumah mananggoh Dawid hong Siklag, metoh iä maljakan Saul, anak Kis tä. Olo tä hindjä

15. Iä tä idjä hanimpah Jordan, intu bulan idjä solake, metoh danum hai lelep tiwing; palus iä manganan karä olo hong äka randah hetä, hila timor tuntang hila barat.

16. Belahe olo hamputan Benjamin tinai Juda kea manalih Dawid hong äkae, intu äka dähen tä.

17. Maka Dawid blua, manambang äwen, tombali aughe, sambil hamauh dengan äwen: Djaka keton tanggoh aku dengan kubudjur, handak mandohop aku, maka atäiku tumon tä kea akan hindjä keton; tapi amon keton liapan tipu, handak mandjuluk aku akan lengän musohku, alo lengängku brasih bara talo sala, tä maka Hatallan tato ita karäh mitä tuntang mahukum tä.

18. Tä, maka Rogh manjuang Amasai, mantir kapala, idjä hindjä baris även telo pulu tä, balalu iä hamauh: Akam ikäi, o Dawid, dengam ikäi hindjä, o anak Isai! Selamat, selamat ikau, selamat idjä mandohop ikau! Krana Hatallam mandohop ikau! Tä Dawid manarima olo tä, balalu mangkat iä mangapala kawan olo ai.

19. Tinai belahe olo Manase mambaris arepe omba Dawid, metoh iä hagoet omba olo Pilisti, nakara mamarang Saul, tapi djaton tulus iä mandohop olo tä; krana karä mantir olo Pilisti hatirok, balalu malapas iä, koae: Mikäh iä mambalik omba tuan ajue tinai, tä toto nihau takolok ita.

20. Djadi, amon iä buli Siklag, maka aton omba iä bara hamputan Manase: Adna, Josabad, Jediael, Mighael, Josabad, Elihu, Siletai; uras mantir huang sakojan, baris olo Manase.

21. Äwen tä mandohop Dawid mawi asang tä, krana uras olo tä olo pintar tuntang menteng, mantir olo parang.

22. Tinai katika tä haradjur sining andau aton olo dumali mananggoh Dawid, mangat mandohop iä, sampai kawae tä mandjadi hai, kilau kawan Hatalla.

23. Maka djetoh djumalah karä kapala, idjä batatap akan parang mananggoh Dawid hong Hebron, mangat mindah karadjaan Saul akae, tumon augh Jehowa:

24. Baris olo Juda, idjä hapan talawang tuntang lundju, djahawen kojan hanja ratus, uras tatap akan parang.

25. Baris olo Simeon, olo menteng, idjä harati parang, udju kojan saratus biti.

26. Baris olo Lewi äpat kojan djahawen ratus biti.

27. Jojada tä mantir panakan Aaron, tuntang aton dengae telo kojan udju ratus biti.

28. Sadok, olo tabela tä, olo pintar menteng, tuntang ungup human bapae, duä pulu duä olo bakas.

29. Bara baris olo Benjamin, paharin Saul tä, baja telo kojan bewäi; krana magon arä olo tä, idjä ompat ungup luman Saul.

30. Baris hamputan Epraim duä pulu kojan hanja ratus biti, olo menteng, idjä basewut hong kani ungup tatee.

31. Baris sabagi hamputan Manase hanjawalas kojan biti, idjä tantai dumah mainparadja Dawid.

32. Bara panakan Isaskar, olo idjä harati darin perkara, tuntang katawan narai kapatut gawin Israel, aton duä ratus kapala idjä

omba iä, tuntang karä paharie manumon auge.

33. Bara olo Sebulon, uras olo idjä tau ompat parang, idjä batatap dengan karä ampin ganggamac, aton limä pulu kojan biti, maka iä mamadju arepe dengan tanggar atäie.

34. Bara hamputan Naptali aton sakojan mantir, tinai dengae telo pulu udju kojan olo idjä mimbit talawang dengan lundju.

35. Bara olo Dan, uras idjä batatap akan parang, aton duä pulu hanja kojan djahawen ratus biti.

36. Bara Aser, uras idjä tamä kawan olo parang, idjä batatap, aton äpat pulu kojan.

37. Tinai bara dipah Jordan hila silae, bara olo Ruben, olo Gad, tuntang sabagi hamputan Manase aton saratus duä pulu kojan biti, idjä batatap dengan karä ampin ganggaman.

38. Karä olo parang tä, idjä hariati mamadju arepe, dumah tanggoh Hebron dengan toto atäie, mangat mamparadja Dawid mahundjun salepah utus olo Israel. Tinai karä olo Israel awang beken bulat atäie kea, handak mamparadja Dawid.

39. Olo tä melai hetä dengan Dawid katelo, sambil kuman mi-hop; krana paharie djari nguan talo akae.

40. Tinai olo idjä melai tokep hetä, palus sampai tanah Isaskar, Sebulon tuntang Naptali, aton mimbit tepong, imuate hundjun kalidai, hundjun onta, hundjun hadjaran, hundjun sapi, tinai karä ampin wadai, tampong korma, rimpin anggor, danum anggor, undus, sapi, kambing, tabiri, ku-

tolu karäe, basa awi kahandjak aton hong Israel.

BAGI 13.

Dawid handak manduen patin-djandji.

1. Limbah tä maka Dawid hatirok dengan karä mantir huang sakojan biti tuntang huang saratus biti, tinai dengan karä mantir kapala, — (2.Sam.6,2.)

2. Palus Dawid hamauh dengan hapus utus olo Israel: Djaka ke-ton bara huang, djaka kahandak Jehowa, Hatallan ita, kalotä, käläh ita mampait augh kantäkantä, akan karä paharin ita hong salepah tanah Israel, akan imam tuntang olo Lewi, idjä dengae huang karä lewue tuntang patataie, mangat olo tä hapumpong tanggoh ita.

3. Käläh ita manduan patin Hatallan ita akan ita, krana kahum pangereng Saul ita djaton djari paraba djetä.

4. Tä koan hapus utus olo arä, patut mawie tumon tä, krana augh tä bahalap intu matan salepah utus olo arä.

5. Tä Dawid mamumpung salepah utus olo Israel, bara Sihor idjä tokep tanah Misir, sampai darah Hamat, mangat manduan patin Hatalla bara Kiriatjearim.

6. Tä Dawid tuntang karä olo Israel hagoet akan Baala, djetä Kiriatjearim, idjä hong tanah Juda, mangat iä manduan bara hetä patin Hatalla, Jehowa, idjä melai helat Kerub tä, äka Arae injembah.

7. Palus olo mimbit patin Hatalla, imuate hong kareta taheta, bara human Abinadab. Maka

Usa äwen duä Ahio magah karäta tä.

8. Maka Dawid dengan karä olo Israel paham baramirami hong baun Hatalla, hapan njanji, hapan kutjapi, biola, gandang, bisakbetong tuntang sarunai.

9. Djadi, amon olo tä sampai karaiän Kidon, maka Usa mandjudju lengäe, handak manjingkap pati, krana sapi tä tanggarurus.

10. Maka hasep kalait Jehowa dengan Usa, palus iä mawi iä, basa iä djari mandjudju lengäe manjingkap pati; iä tindas matäi hetä hong baun Hatalla.

11. Maka paham kahambon kasinggul atäi Dawid, basa Jehowa djari marunap Usa; tagal tä iä manggarä aran äka tä Peresusa, (*karunap Usa*), sampai andau toh.

12. Maka Dawid mikäh dengan Jehowa hong andau tä, koe: Kilen aku tau manduan patin Hatalla akangku?

13. Tagal tä Dawid djaton manduan pati tä akäe, akan lewun Dawid, tapi iä patendä tä hong human Obededom, olo Gat tä.

14. Kalotä patin Hatalla melai dengan olo ungkup human Obededom, hong human äwen, telo bulan; maka Jehowa mamberkat ungkup human Obededom, tuntang karä talo ajue.

BAGI 14.

I. Karä huma tuntang anak sawan Dawid. II. Iä mampalah olo Pilisti.

I.—1. Limbah tä maka Hiram, radja Tirus, manjoho sarohan tanggoh Dawid, magah kaju se-

der, tuntang tukang batu, tukang kaju, mangat olo tä mamangun huma akäe.

2. Maka Dawid kasene, Jehowa djari mandähen iä indu radjan Israel, krana karadjaan ajue inggatang tagal Israel, utus olo ajue

3. Maka Dawid mandahang karä sawae hindai hong Jerusalem, tuntang Dawid manak arä hong Jerusalem, hatuä bawi.

4. Djetoh aran karä anake, idjä inakan akäe hong Jerusalem: Samua, Sobah, Natan, Salomo,

5. Jibghar, Elisua, Elpelet,

6. Noga, Nepeg, Japia,

7. Elisama, Beeljada, Elipelet.

II.—8. Amon olo Pilisti mahining, Dawid djari iminjak akan radjan hapus utus olo Israel, maka karä olo Pilisti hagoet, handak maranggar Dawid. Sana Dawid mahining tä, maka iä hagoet, manambang olo tä.

9. Maka olo Pilisti dumah, bapodok hong Repaim, tanah randah tä.

10. Tä Dawid misek Hatalla, koe: Aton aku akan hagoet maranggar olo Pilisti, aton ikau handak mandjuluk olo tä akan penda lengängku? Maka Jehowa hamauh dengäe: Lius, krana aku handak manjaragh olo tä penda lengäm.

11. Djadi, amon olo tä miar akan Baalperasin, hetä Dawid mamukul iä. Tuntang Dawid hamauh: Hatalla djari marukat musohku hapan lengängku, kilau talo barukat awi danum. Tagal tä olo manggarä äka hetä Baalperasin. (*Äka karukat*).—(2. Sam. 5, 20.)

12. Djadi, olo tä malihi karä hampatong dewae hetä; maka tumon prentah Dawid djetä inusul.

13. Limbah tä maka olo Pilisti haluli tinai, bapodok hong tanah randah hetä.

14. Maka Dawid misek Hatalla tinai, tuntang Hatalla tombah augh: Æla hagoet manuntut iä, tapi mansalok iä, mangat ikau hasupa dengae tandipah pulau kaju beka.

15. Djadi, sana ikau mahining augh gotok hong tarok pulau kaju beka tä, tä rumpak, takan iä, krana metoh tä Hatalla djari lius helo bara baum, uka mamukul kawan parang olo Pilisti.

16. Maka Dawid mawie tumon Hatalla djari mametäh iä; palus iä mamukul manjasah kawan olo Pilisti bara Gibeon sampai Geser.

17. Tumon tä maka aran Dawid basewut hapus karä tanah hetä, Jehowa malaboh pampikähe akan karä olo kapir.

BAGI 15.

Patin Hatalla induan Dawid.

1. Maka Dawid mamangun arä huma akae hong lewue; tinai iä manatap äka patin Hatalla, tuntang mampendeng tingkap be-nang akae.

2. Tä koan Dawid: Æla olo omba mamikul patin Hatalla, baja olo Lewi bewäi; krana olo tä puna djari intih Jehowa, mangat mamikul patin Hatalla, sambil manonggo iä sampai katatahi. — (2.Mos.25,14; 4.Mos.4,15.)

3. Djadi, Dawid mamumpong salepah utus olo Israel akan Jerusalem, mangat manduan patin Hatalla akan äkae, idjä djari inatape akae. — (2.Sam.6,12.)

4. Tinai Dawid mamumpong panakan Aaron tuntang Lewi.

5. Baris olo Kahat tä Uriel mantire, tuntang karä paharie saratus duä pulu biti.

6. Baris olo Merari Asaja mantire, tuntang karä paharie duä ratus duä pulu biti.

7. Baris olo Gerson Joel mantire, tuntang karä paharie saratus telo pulu biti.

8. Baris olo Elisapan Semaja mantire, tuntang karä paharie duä ratus biti.

9. Baris olo Hebron Eliel mantire, tuntang karä paharie lianja pulu biti.

10. Baris olo Usiel Aminadab mantire, tuntang karä paharie saratus duäwalas biti.

11. Palus Dawid mangahau imam Sadok tuntang Abjatar, tinai olo Lewi tä, Uriel, Asaja, Joel, Semaja, Eliel äwen djalahawan Aminadab.

12. Koea dengan äwen tä: Keton toh mantir karä untkup olo Lewi; prasih arep keton tuntang karä paharin keton, mangat keton manduan patin Jehowa, Hatallan Israel, akan äkae, idjä djari inatapku akae.

13. Krana basa tingkat idjä bihin tä keton djaton djari mawie, tä maka Jehowa, Hatallan ita, djari maningkai bara ita, basa ita djaton djari manalih iä tumou puna hadat.

14. Tä, maka imam tuntang olo Lewi mamprasih arepe, mangat manduan patin Jehowa, Hatallan Israel.

15. Djadi olo Lewi mamikul patin Hatalla hundjun bahae, hapan kaju pikule, idjä leket hetä, kilau petäh Moses tumon augh Jehowa.

16. Maka Dawid manjoho mantir olo Lewi tä, nakara iä mampendeng karä paharie, olo panjanji tä, tuntang karä ampin talo usik, biola, kutjapi, bisakbetong, mangat iä mampahiau tä, sambil mambo aughe manjanji tuntang kahan-djake.

17. Tä olo Lewi manjoho Herman, anak Joel, tinai bara ungkup ajue kea Asap, anak Bereghja; bara ungkup paharie, olo Merari tä, Etan, anak Kusaja.

18. Dengan olo tä tinai paharie idjä baris duä; Segharja, Ben, Jaasiel, Semiramot, Jehiel, Uni, Eliab, Benaja, Maaseja, Matitja, Elipele, Mikneja, Obededom tuntang Jeiel, olo tonggon baun-tonggang tä.

19. Maka olo panjanji tä, Herman, Asap äwen telo Etan mampahiau bisakbetong tambaga. — (7,39,44.)

20. Tinai Segharja, Asiel, Semiramot, Jehiel, Uni, Eliab, Maaseja äwen hanja Benaja hapan biola Alamot.

21. Maka Matitja, Elipele, Mikneja, Obededom, Jeiel äwen djahawen Asasja hapan kutjapi Sgeminit, mangat mampahaiak augh awang beken tä.

22. Kenanja, mantir kapalan olo Lewi tä, ngamander karä olo panjanji, krana iä tä toto pintar.

23. Bereghja dengan Elkana indu tonggon pati tä.

24. Maka Sebanja, Josapat, Neteel, Amasai, Segharja, Benaja äwen udju Elieser, imam tä, mampahiau sarunai helo baun patin Hatalla. Obededom dengan Jehia kea tonggon pati tä.

25. Djadi, tumon tä Dawid tuntang karä bakas olo Israel, tinai

karä mantir huang sakojan bitihagoet, mangat manduan patin-djandjin Jehowa bara human Obedom, tuntang kahandjak atäie.

26. Djadi, basa Hatalla mandohop olo Lewi tä, idjä mamikul patin-djandjin Jehowa, maka iä mampatäi udju kongan sapi hatuäe, tinai udju kongan tabiri hatuäe, indu parapah.

27. Maka Dawid hapan klambi pandjang benang pista idjä lamos; kalotä kea karä olo Lewi, idjä mamikul pati, tinai olo panjanji, tuntang Kenanja, idjä ngamander olo tä; tinai Dawid hapan klambi puku benang pista kea.

28. Tumon tä karä olo Israel manduan patin-djandjin Jehowa, tuntang augh lahap, sarunai, bisakbetong, haiak mampahiau biola, kutjapi.

29. Djadi, amon patin-djandjin Jehowa djari sampai lewun Dawid, maka Mighal, anak Saul idjä bawi, manangkilik bara panjengok; tä, amon iä mitä radja Dawid babigal, busik, maka iä manawah iä huang atäie.

BAGI 16.

Patin-djandji imbit akan äkae. Njanjin Dawid hapae manara Hatalla.

1. Amon patin Hatalla djari imbit olo akan lewu, maka iä manamäae intu bentok tingkap tä, idjä djari inatap Dawid äkae; limbah tä iä maluput parapah awang ingähu, tuntang parapah tarimakasih hong baun Hatalla.

2. Amon Dawid djari terai maluput parapah awang ingähu tun-

tang parapah tarimakasih, maka iä mamberkat olo arä hapan aran Jehowa.

3. Limbah tä iä manenga akan genep bitin olo Israel, hatuä bawi, idjä kabotop tepong, idjä kataugkal isin meto, tinai idjä kasan anggor.

4. Maka iä mangkat belaehe olo Lewi, mangat melai intu baun patin Jehowa, uka manara, mahorumat tuntang mampahai Jehowa, Hatallan Israel.

5. Asap indu kapalan äwen tä, Segharja indu panggapite; tinai Jeiel, Semiramot, Jehiel, Matitja, Eliab, Benaja, Obededom, Jeiel; iä tä hapan biola tuntang kutjapi, tapi Asap hapan bisakbetong awang mangat aughe.

6. Maka Benaja tuntang Jahasiel, imam tä, hapan sarunai haradjur manonggo hong baun patin-djandjin Hatalla.

7. Andau tä tamparan Dawid manenga masmur tohi, hapan manara Jehowa, hadjamban Asap äwen hampahari.

8. Tara Jehowa, laku hong arae, suman karä gawie akan karä utus olo. — (*Masm.105.*)

9. Awi manjanji akae, awi manjuling akae, kumakumang tahuu karä gawie awang heran.

10. Tara arep keton tagal aran ajue idjä brasih; käläh handjak rantang atäi, karä olo idjä manggau Jehowa.

11. Isek tahuu Jehowa tuntang kwasan ajue, tuntutan baue haradjur.

12. Ingat karä gawie awang heran, idjä djari ilaluse, karä katae tuntang karä hukum awi njamae,

13. Keton, panakan Israel, rewar ajue, anak Jakob, idjä djari intihe.

14. Iä tä Jehowa, Hatallan ita, hapus petak hukum ajue ilalus.

15. Ingat djandjie sampai kata-tahi, aughe tä, idjä djari impendenge akan sakojan tilap;

16. Djandji, idjä djari inampac dengan Abraham, sumpahae, idjä djari injewute akan Isaak;

17. Tinai iä djari mampendeng tä akan kapatut Jakob kea, mandjadi djandjie katatahi akan Israel;

18. Sambil hamauh: Aku handak manenga tanah Kanaan akam, indu pagangan joresan keton;

19. Metoh äwen tä baja isut bewäi, toto isut, tuntang tamuäi hetä.

20. Djadi, olo tä mindah bara utus olo idjä sampai awang beken, bara karadjaan lasak karadjaan.

21. Iä djaton manjoho idjä biti mararat olo tä, arä radja ihukume tagal äwen, sambil hamauh:

22. Äla bahanji sampai manigong olo idjä iminjaku tä, äla mamapa nabingku!

23. Njanji akan Jehowa, salepah petak, sanan salamat ajue haradjur sining andau!

24. Awi manjarita kahaie marak karä olo kapir, gawie awang heran marak karä utus olo kalunen.

25. Krana Jehowa toto hai, iä patut inara, iä idjä patut ingikäh ingarawan bara karä hatalla.

26. Krana karä hatallan utus olo kalunen uras dewa bewäi, tapi Jehowa djari mandjadian karä langit.

27. Kabungas tuntang kahai intu baue, kwasa tuntang kahandjak haradjur intu äkae.

28. Imbit akan Jehowa, o keton karä utus olo, imbit akan Jehowa horumat tuntang kwasa.

29. Imbit akan Jehowa horumat aran ajue, imbit parapah naharep baue; sembah Jehowa huang kabungas karasih.

30. Mikäh iä, o salepah petak! hapus kalunen djari indähäc, djaton akan ionggä tinai.

31. Käläh karä langit handjak rantang, käläh petak ramirami, käläh suman marak karä olo kapir: Jehowa toto marentah.

32. Buah tasik hagotok tuntang talo huange, buah petak halujuk tagal kahandjake, tuntang karä talo awang hundjue.

33. Tä karä batangkaju hong kajuan akan malahap intu baun Jehowa, basa iä dumah, uka mamatut kalunen.

34. Tara Jehowa, krana iä toto bahalap, krana asie melai palus katatahi.

35. Tuntang awi keton hamauh: liwus ikäi, joh Hatalla, panjalamat ikäi, pumpong ikäi, lapas ikäi bara olo kapir, mangat ikäi manara aram idjä brasih, mangat ikäi masuman tarac.

36. Karä tara akan Jehowa, Hatallan Israel, bara katatahi palus haradjur. Maka hapus olo arä hamauh: Amen. Palus olo tä manara Jehowa.

37. Tumon tä radja manjoho Asap tuntang paharie melai hetä hong baun patin-djandjin Jehowa, mangat haradjur mawi sombajang, tumon tukas sining andau.

38. Maka Obededom tuntang karä paharie tä djahawen pulu hanja biti; radja mangkat Obededom, anak Jedutun, tuntang Husa, indu tonggon bauntonggang.

39. Tinai imam Sadok, tuntang paharie, karä imam tä, injohoe

melai hong lungkoh intu Gibeon, darah tingkap Jehowa;

40. Mangat äwen maluput parapah ingähu akan Jehowa, hong mesbeh parapah ingähu tä, haradjur genep andau, handjewe tuntang halemäi; djetä tumon talo handiai, awang injurat hong Torat Jehowa, idjä djari imetähe olo Israel. — (2.Mos.29,38.39.)

41. Tinai hindjä olo tä Heman, Jedutun, tuntang äwen beken tä awang kampili, idjä djari injewut arae nah, mangat manara Jehowa; krana asie melai katatahi.

42. Hindjä olo tä kea Heman tuntang Jedutun, hapan sarunai tuntang bisakbetong, awang impaliaue, tuntang karä talo usik, akan Hatalla. Maka anak Jedutun tä manonggo bauntonggang.

43. Tä, maka olo arä hagoet, genep biti buli humae, tuntang Dawid kea hagoet, mangat mamberkat olo ungup humae.

BAGI 17.

I. Dawid handak mamangun huma akan Hatalla; Hatalla mandjandji berkat akae II. Dawid manjewut tarimakasih intu Hatalla.

I. — 1. Djadi, amon Dawid melai sanang intu humae, maka koan Dawid dengan nabi Natan: Itäm, aku toh melai huang huma kaju seder, tapi patin-djandjin Jehowa magon penda dinding benang bewäi. — (2.Sam.7,1.)

2. Tä koan Natan dengan Dawid: Lalus bewäi talo handiai, awang kahandak atäim, krana Hatalla mampahaiak ikau.

3. Tapi djadi alem tä kea augh Hatalla sampai Natan, koae:

4. Lius, suman akan rewarku Dawid: kakai augh Jehowa: ikau djaton akan manampa huma akangku, indu äkaku melai.

5. Krana aku djaton djari melai huang huma bara katika aku djari manduan olo Israel sampai andau tohi, malainkan aku djari lagoet bara tingkap akan tingkap, bara äka akan äka.

6. Intu karä äkaku djari hagoet magah karä olo Israel, djari kea aku manjewut idjä kabawak augh akan idjä bitu karä hakim olo Israel, idjä djari injohoku manjakatik utus olo ajungku, sambil hamauh: buhen keton djaton manampa huma kaju seder akangku?

7. Toh, maka kakai ikau patut masuman akan rewarku Dawid: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: aku djari manduan ikau bara kandang, bara kawan kambing tabiri, mangat ikau mangapala Israel, utus olo ajungku.

8. Aku djari manganggulo ikau hong karä pandjalanam, tuntang djari mampalomos karä musohm bara baum, tinai aku djari mampahai aram, tumon aran olo idjä pangkahai hong kalunen toh.

9. Aku djari manatap äka akan Israel, utus olo ajungku, tuntang aku djari mimbul iä, mangat iä melai hong äkae, äla inggoet tinai kantäkantä, anak kadarhaka tä djaton akan mararat iä hindai, kilau bihin.

10. Bara andauku djari mangkat hakim mamatut Israel, utus olo ajungku, mahin kalotä kea gawingku; maka karä musohm djari

imparungkokku, tinai aku djari masuman akam, Jehowa handak mamangun ungkup huma akam.

11. Djadi, amon karä andau umurum djari hapus, amon ikau ingampeleng dengan tato hiangm, tä maka aku handak mangkat anakm idjä bitu, panakam aim kea; tuntang akae aku handak mandähen karadjaan.

12. Iä tä karäh mamangun huma akangku, tuntang aku handak mandähen padadusae palus katatahi.

13. Aku tohi akan hapae, tinai iä akan anakku; asingku aku djaton handak mindahe bara iä, tumon aku djari mindah tä bara iä, idjä djari belo bara ikau.

14. Tapi aku handak mahaga iä huang humangku, tuntang huang karadjaangku haradjur katatahi, padadusae karäh dähien sampai katatahi.

15. Tumon karä augh tuntang karä talo panggitae tä, kalotä Natan masanan akan Dawid.

II.—16. Tä, maka radja Dawid tamä, mendeng uaharep baun Jehowa, sambil hamauh: Æwe kea aku, o Jehowa, Hatalla! narai guna ungkup humangku, sampai ikau djari mimit aku tikas toh?

17. Tinai djetä mahin inggarän isut, o Hatalla! tagal tä ikau djari hamauh kea taliu ungkup rewarm akan tali rahian, tuntang ikau djari manjewut aku indu tamunan idjä tempon kahai tä, idjä puna Hatalla.

18. Narai tinai augh Dawid dengam tagal kahain rewarm? tapi ikau kasene rewarm bewai.

19. O Jehowa! tagal rewarm, tuntang tumon kahandak atäim, ikau

mandjadian karä talo hai tä, mangat masnman karä kahai tä.

20. O Jehowa! dialo idjä biti mahin dia padan dengam, puna djaton Hatalla baja tikas ikau bewäi, tumon karä talo pahining pinding ikäi.

21. Intu kwe aton idjä utus olo hong hapus petak, idjä kilau Israel, utus olo ajum, idjä tagal tä Hatalla djari hagoet, uka maliwus äwen akac indu djalahan olo ajne, tuntang uka iä manampa sewute akac awi talo hai dengan panaräwen, kilau ikau, awim mangaran olo kapir bara baun utus olo ajum, idjä djari iliwusm bara tanah Misir?

22. Israel, utus olo ajum, djari indähem akam indu djalahan olo ajum palus katatahi, ikau, o Jehowa, djari mandjadi Hatallan olo tä.

23. Toh, o Jehowa, djandji idjä djari insnmam akan rewarm, tuntang tahuu ungnp humae tä, käläh djetä tulus haradjur, käläh lalus tä tumon anghm.

24. Käläh djetä mandjadi, tuntang aram impahai katatahi, gegä olo handiai akan hamauh: Jehowa, Tnhn karä kawan talo belom, Hatallan Israel, iä toto Hatallan Israel; käläh ungnkup human rewarm Dawid melai haradjur intu baum.

25. Krana ikau, o Hatallangu! djari masuman huang pinding rewarm, ikau handak mamangun ungnkup humae; tagal tä rewarm djari supa huange, uka blaku doa intu baum.

26. Toh, joh Jehowa! ikau toto Hatalla, ikau djari masuman talo bahalap toh akan rewarm.

27. Krana ikau djari radjin mam-

berkat ungnkup human rewarm, mangat äwen haradjur melai intu baum katatahi; krana ikau, Jehowa, djari mamberkat äwen, djadi äwen toto imberkat palus katatahi.

BAGI 18.

Dawid mampalah arä utus olo. Karä pangkat olo ajue.

1. Djadi, rahian bara tä Dawid manukul olo Pilisti, sampai olo tä rungkok; iä manduan Gat tuntang karä patataic bara lengän olo Pilisti. — (2.Sam.8.)

2. Tinai iä mamukul olo Moab kea, sampai olo Moab mamenda Dawid, manahor asil akac.

3. Tinai Dawid mamukul Hadadeser, radja Soba, idjä mimbing kwasa mandas Hamat, metoh iä hagoet akan batangdanum Prat, uka halalian kwasae tinai.

4. Dawid manawan ai sakojan kareta, tuntang udju kojan olo idjä hapan hadjaran, tinai duä pulu kojan olo parang beken: maka Dawid manimpang karä hadjaran kareta, baja saratus karetae tä inisae akac.

5. Maka olo Aram bara Damaskus aton dumah, handak mandohop Hadadeser, radja Soba; tapi Dawid mamukul mampatäi duä pulu duä kojan biti baris olo Aram tä.

6. Palus Dawid mingkes kawan parang manonggo Damaskus, sampai karä olo Aram mamenda Dawid, manahor asil akac. Krana Jehowa mampahaiak Dawid huang karä panggoete.

7. Tuntang Dawid manduan talawang bulau tä, awang djari

hapan olo ain Hadadeser, mimbit tä akan Jerusalem.

8. Tinai Dawid manduan kutoh tambaga bara Tibghat tuntang Kun, lewun Hadadeser tä; djetä inampa Salomo dapit akan talagapanjaup tambaga, tinai akan djihi tä tuntang milik tambaga awang beken. — (1. *Radja* 7, 23.)

9. Amon Toi, radja Hamat, mahining Dawid djari mamukul hapus kawan parang ain Hadadeser, radja Soba tä,

10. Maka iä manjoho anake Joram mananggoh Dawid, mangat manabi mamberkat iä, tagal iä djari mamarang tuntang mamukul Hadadeser; krana Hadadeser haradjur djari mamarang Toi; anake tä mimbit arä ramo bulau, salaka, tambaga.

11. Samandiai tä kea imbaris imprasih radja Dawid akan Jehowa, tuntang karä salaka bulau, idjä djari dino awie bara karä olo kapid, bara olo Edom, olo Moab, olo Amon, olo Pilisti, tinai olo Amalek.

12. Maka Abisai, anak Seruja, mamukul olo Edom kea hong pandang ujah, hanjawalas kojan biti.

13. Limbah tä hapus tanah Edom Dawid mingkes kawan parang, uka inanonggo tanah, tä olo Edom inamenda Dawid; krana Jehowa manganggulo Dawid hong karä äka panggoete.

14. Tumor tä Dawid marentah hapus utus olo Israel, mandjadian kabudjur tuntang katetek akan karä olo ajue.

15. Maka Joab, anak Seruja, mangapala karä kawan parang; Josapat, anak Aghilud, indu mangkubumi.

16. Sadok, anak Ahitub, tun-

tang Abimelegh, anak Abjatar, iä tä imam; Seraja tä sukataris.

17. Benaja, anak Jojada, indu kapalan olo dalam, tinai karä anak radja uras panggapit radja.

BAGI 19.

Olo Amon hababaka sarohan Dawid.
Iä imarang Dawid.

1. Djadi, rahian bara tä Nahas, radjan olo Amon, matai, tinai anake mandjadi radja manganti iä. — (2 *Sam.* 10.)

2. Tä angat Dawid: Aku handak bahalap dengan Hanun, anak Nahas tä, krana liau bapae djari bahalap denganku kea. Tagal tä Dawid manjoho sarohan, mangat mampong iä tagal liau bapae. Djadi, amon sarohan Dawid djari sampai tanah olo Amon, mananggoh Hanun, mangat mampong iä,

3. Maka koan karä mantir olo Amon dengan tuan ajue: Angatm Dawid toto mahorumat liau bapam, basa iä djari manjoho olo manalih inamong ikau? Dia sarohae djari manalih ikau, nakara mariksa, tuntang buli tinai haiak mangalati tanah toh?

4. Tagal tä Hanun manduan sarohan Dawid, sambil manjukur iä, tinai mangarat klambie silae sampai parae, palus manjoho iä buli.

5. Maka äwen hagoet; djadi, olo mimbit britan sarohae tä akan Dawid; tä iä manjoho olo manambah äwen, krana olo tä paham mahamen. Tuntang radja mampait augh akac: Melai keton hong Jerigho, sampai djanggut keton pandjang tinai, limbah tä buli.

6. Djadi, amon olo Amon mangkemä arepe djari babewau intu Dawid, maka Hanun tuntang olo Amon mampait sakojan pikul salaka manjewa kareta tuntang olo idjä hapan hadjaran bara Padanaram, tinai bara Arammaagha, tuntang bara Soba.

7. Iä manjewa telo pulu dua kojan kareta; tinai radja Maagha tuntang olo ajue dumah, palus hapodok hong Medeba; tinai karä olo Amon bara karä lewue hapungkal, dumah akan parang.

8. Sana Dawid mahining tä, maka iä manjoho Joab hagoet, tuntang salepah kawan parang, tinai karä pangkalima tä.

9. Limbah olo Amon djari tap, maka iä mamadju kawan parang tandipah bauntunggang lewue, tapi karä radja tä, idjä djari dumah mandohop, aton padjue kabuate hong padang.

10. Amon Joab mitä kawan parang tä mangapong iä bara baue bara likute, maka iä mintih belahelo awang kampilie bara marak Israel, palus mamadju olo tä manandipah olo Aram.

11. Tinai tisan olo arä tä inengae penda lengän paharie Abisai, mangat olo tä imadju manandipah olo Amon.

12. Koae: Amon olo Aram tä abas bara aku, tä ikau akan mawat aku, tapi djaka olo Amon tä abas bara ikau, tä aku handak mawat ikau.

13. Mentementeng bewäi, takan ita menteng akan utus ita, akan lewun Hatallan ita, käläh Jehowa mamutus tumon kakilake.

14. Palus tä Joab, tuntang olo idjä dengae, manggapi mantakan olo Aram, maka olo tä hadari bara baue.

15. Sana olo Amon mitä, olo Aram tä pararawoh, maka iä kea hadari bara baun paharie Abisai, tamä lewue. Maka Joab buli Jerusalem.

16. Djadi, amon olo Amon tä mangkemä arepe djari alah hong baun olo Israel, maka olo tä manjoho sarohan, manduan olo Aram, idjä hila dipah batangdanum lombah tä, maka Sobak, mantir kapala parang ain Hadadeser, mangapala match olo tä.

17. Amon brita tä sampai Dawid, maka iä mirak salepah karä olo Israel, balalu dimpah Jordan, manantarang musohe, balalu mamadju kawae hatandipah dengae. Sana Dawid djari mamadju oloe manandipah olo Aram, maka olo tä balalu hatantakan.

18. Tapi olo Aram tamburup bara baun Israel, Dawid mamukul udju kojan kareta ain olo Aram, mampatäi äpat pulu kojan biti, tinai Sobak kea, mantir kapala parang tä.

19. Sana karä pangiwän Hadadeser mitä arepe djari kalah hong baun olo Israel, maka iä mangabua arepe dengan Dawid, sambil mamenda iä. Maka olo Aram djera mawat olo Amon tinai.

BAGI 20.

Dawid mampakalah tuutang mahukum olo Amon. Parang dengan olo Piliati.

1. Djadi, intu tampanan njelo taheta, metoh musim radja pudji hagoet mamarang, maka Joab mimbit kawan parang, palus marusak tanah olo Amon; iä hagoet

mangapong Raba; maka Dawid melai hong Jerusalem. Djadi Joab mampalahi Raba tuntang marusak tä.

2. Maka Dawid manduan makota bara takolok radjae, djetä behat sapikul bulau, tuntang bara matä batu barega; djetä ingkes olo hundjun takolok Dawid. Maka kutoh talo irampas induae bara lewu. — (2.Sam.12,30.)

3. Iä mampluac kea karä olo awang hetä, balalu mampatäi iä hapan gargadji, pisau, kapak; tumon tä gawiu Dawid dengan karä lewun olo Amon. Limbah tä Dawid tuntang olo arä buli Jerusalem tinai.

4. Djadi, limbah bara tä, metohi lembut parang dengan olo Pilisti hong Geser, maka Sibghai, olo Husat, mampatäi Sap, idjä baris panakan Rapa tä; djadi olo tä imparungkok. — (2.Sam.21,15.)

5. Rahian bara tä aton tinai lembut parang dengan olo Pilisti; tä Elhanan, anak Jair, mampatäi Bethalaghmi, paharin Goliad, olo Gat tä, idjä tantahan lundjue kahai buntis.

6. Limbah tä aton parang tinai hong Gat; hetä aton olo, idjä paham kambo berenge, tundjue mandjahawen mandjahawen, duä pulu äpat karäe handiai, iä tä kea panakan Rapa.

7. Maka iä hababaka olo Israel; tapi Jonatan, anak Simea, Simea paharin Dawid, mampatäi tä.

8. Äwen tä uras olo Repaim, panakan Rapa, uras iä halelek impatäi awi lengän Dawid, tuntang awi lengän olo ajue.

BAGI 21.

Dawid misä karä olo arä; Hatalla mahukum iä hapan peres.

1. Tä setan lembut mawi olo Israel; iä pasahewo Dawid, mangat misä karä olo Israel. — (2.Sam.24,1.)

2. Maka Dawid manjoho Joab tuntang karä mantir olo arä: Lius keton, isä karä olo Israel bara Berseba sampai Dan, tuntang suman tä akangku, mangat aku kawatan djumlah karä olo tä.

3. Tä tombah Joab: Käläh Jehowa mandahang utus olo ajue saratus tilap karäe hindai bara karäe katontoh; djaton äwen tä samandiai puna olo ain tuangku, joh tuangku radja? buhen tuangku mangkemä gawi kalotä? buhen djetä indu bukun tjalakan olo Israel dapit?

4. Tapi augh radja babehat bara augh Joab; tagal tä Joab hagoet, mangumbang salepah Israel; limbah tä iä buli Jerusalem tinai.

5. Tuntang Joab masuman akan Dawid djumlah karä olo awang isäe tä; karä olo Israel tä sawalas ratus kojan biti, idjä tau hapan padang, tinai olo Juda äpat ratus udju pulu kojan biti, idjä tau hapan padang.

6. Tapi hamputan olo Lewi tuntang olo Benjamin iä djaton misäe; krana prentah radja tä puna kabelän Joab.

7. Maka gawie tä papa intu matan Hatalla; tagal tä iä mahukum olo Israel.

8. Tä Dawid hamauli dengan Hatalla: Aku djari paham badosa huang gawingku toh, tapi kanan

kasalan rewarm, krana toto gila-gila gawingku toh.

9. Maka Jehowa hamauh dengan Gad, imam ain Dawid tä, koae:

10. Lius, sanan akan Dawid, koam: kakai augh Jehowa: telo perkara aku hararahan akam, intih idjä bara tä, idjä indu ilalusku mawi ikau.

11. Maka Gad manaharep Dawid, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa: intih akam;

12. Atawa telo njelo lau, atawa ikau hadari telo bulan hong baun musohm, tuntang padang musohm mawi ikau, atawa katelo andau padang Jehowa, iä tä peres papa, mawi tanahm, malaikat Jehowa marusak hong hapus tanah Israel? kumang toh, kilen augh tombahm, idjä indu imbitku akan idjä djari manjoho aku?

13. Maka koan Dawid, tombah augh Gad: Atäiku paham singgul; tapi käläh aku lawo akan lengän Jehowa, krana iä paham pamasi; äla aku lawo akan lengän olon.

14. Tumon tä Jehowa manjoho peres mawi olo Israel, mampatäi baris olo Israel udju pulu kojan biti.

15. Tinai Hatalla manjoho malaikat mananggoh Jerusalem, nakara marusak tä; maka metoh iä marusake, tä Jehowa manampajah, tuntang iä manjasal tagal tjalaka tä, palus iä manjoho malaikat idjä marusak tä: Ombet toh, patendä lengäm. Maka malaikat Jehowa tä aton darah karaan ain Arawna, olo Jebusi tä.

16. Amon Dawid mariaran matae, maka iä mitä malaikat Jehowa aton mendeng helat langit

dengan petak, tuntang padang basilak huang lengäe, idjä inantadjoke manintu Jerusalem; tä Dawid tuntang karä olo bakas mahingkep, tinai iä hapakaian benang ganal.

17. Palus Dawid hamauh dengan Hatalla: Dia aku toh idjä djari badosa, awiku manjoho misä olo arä? toto aku bewäi, idjä djari badosa, tuntang djari paham papa gawingku, tapi karä tabiri toh, narai kasalae äwen tä? Joh Jehowa, Hatallangku! käläh lengäm mawi aku tuntang ungkup human apangku, tapi äla marusak olo arä tä.

18. Tä malaikat Jehowa manjoho Gad, mangat masuman akan Dawid, uka Dawid hagoet, mampendeng mesbeh akan Jehowa iutu äka karaan Arawna, olo Jebusi tä.

19. Palus Dawid hagoet tumon augh Gad, idjä djari insanae akae hapan augh Jehowa.

20. Amon Arawna mules arepe, maka iä mitä malaikat; palus anake äwen äpat, idjä dengae, manjohokan arepe; Arawna tä mihik gendom.

21. Maka Dawid sampai Arawna; djadi Arawna manampajah, mitä Dawid, balalu iä blua bara karaan, palus sontop intu Dawid, baue akan petak.

22. Maka Dawid hamauh dengan Arawna: Lapas akangku äka karaan toh, mangat aku manampa hetoh mesbeh akan Jehowa; lapas tä akangku tumon kapatut regae, mangat peres toh impaterai mawi olo arä.

23. Tä koan Arawna dengan Dawid: Toh duan bewäi tuangku radja, mangat mawi talo awang

bahalap hong matam; itäm, karä sapi toh inengaku indu parapah awang ingähu, tinai kareta toh indu kaju, gendom toh indu parapah talo kinan; samandia i tä inengaku bewäi.

24. Tapi radja Dawid hamauh dengan Arawna: Dia; malainkan toto aku handak mamili tä bara ikau tumon kapatut regae; krana aku djaton handak manduan ramom akan Jehowa, sampai maluput parapah awang ingähu tuntang djaton manahor regae.

25. Palus Dawid manenga akan Arawna tagal kalekae tä bulau, behat djahawen ratus sekel.

26. Tuntang Dawid manampa mesbeh hetä akan Jehowa, maluput parapah ingähu tinai parapah tarimakasih. Djadi, metoh iä blaku doa intu Jehowa, maka Iä tombah aughe hapan apui bara langit lawo akan mesbeh, äka parapah awang ingähu tä.

27. Tinai Jehowa manjoho malaiikat, mangat madjok padang huang kumpange tinai.

28. Bara katika tä, basa Dawid mitä Jehowa djari tombah aughe hong karaiian Arawna, olo Jebusi tä, maka iä haradjur maluput parapahe hetä.

29. Krana tingkap Jehowa, idjä djari inampa Moses hong padang tunis benjem, tuntang mesbeh äka parapah awang ingähu, aton hong lungkoh Gibeon intu katika tä.

30. Tapi Dawid djaton sampet hagoet naharep äka tä, basa awi paham kikähe tagal padang malaiikat Jehowa.

BAGI 22.

Dawid manatap ramon human Hatalla, tuntang manenga prentah tabii tä.

1. Maka Dawid hamauh: Hetoh buah äka human Hatalla, Jehowa, patut imangun, hetoh buai äka mesbeh parapah awang ingähu akan olo Israel. — (2.Kron.3,1.)

2. Palus Dawid manjoho mamumpong karä olo beken utuse, awang melai hong tanah Israel, manjoho iä mandjadi tukang mamahat batu, idjä indu imahat akan ramon human Hatalla. — (2.Kron.2,17.)

3. Tinai Dawid manatap kutoh sanaman manampa silon blawang tuntang karä kawite, tuntang kutoh tambaga, djaton tawan timbange;

4. Tinai kaju seder karäan karäe; krana olo Sidon tuntang Tirus mimit kutoh kaju seder akan Dawid.

5. Krana koan Dawid: Anakku Salomo magon tabela tuntang balemo, tinai huma tä, idjä karäh imangun akan Jehowa, patut hai haliai, mangat indu sewut tuntang tara hong karä tanah olo, tagal tä aku handak manatap ramo akae. Tumon tä Dawid manatap kutoh ramo helo bara pampatäie.

6. Limbah tä iä mangahau anake Salomo, tuntang mametäh iä mamangun huma akan Jehowa, Hatallan Israel.

7. Dawid hamauh dengan Salomo: O anak, aku toh djari aton bewäi huang atäiku handak mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallangu. — (17,1.)

8. Tapi aton augh Jehowa dengangu, koae: ikau djari paham

manusuh daha, krana ikau kindjap parang hai; ikau djaton indu mamanguu huma akan arangku, basa ikau djari paham manusuh daha hundjun petak houg baungku.

9. Itäm, anakm hatuä, idjä karäh inakan akam, iä tä karäh olo idjä sanang bewäi, basa aku handak manjanang iä bara karä musohe hakaliling; krana iä toto Salomo (*radja kasanang*) arae, aku handak manjanang tuntang mampalandang olo Israel katahin andau pambelome.

10. Iä tä karäh mamangun huma akan arangku, iä tä akan mandjadi indu anakku, tinai aku indu bapae; aku handak mandähen padadusan karadjaan ajue mahundjun olo Israel palus katatahi.

11. Maka toh, o anak, Jehowa handak mampahaiak ikau, tä ikau karäh batuah, tuntang ikau karäh mamangun human Jehowa, Hatallam, tumon djari aughe tahuu ikau.

12. Käläh Jehowa manenga akam kapintar tuntang kaharati, amon iä manjoho ikau marentah Israel, mangat ikau mahaga Torat Jehowa, Hatallam.

13. Tä, maka ikau karäh batuah, amon ikau mahaga karä hadat tuntang prentah, idjä djari imetäh Jehowa intu Moses akan olo Israel. Tanggatanggar, eteeter, äla mikäh, äla bembang.

14. Itäm, kahum kadjakängku toh aku djari mamumpang akan human Jehowa saratus kojan pikul bulau, tuutang sakojan kojan pikul salaka, tinai tambaga dengan sanaman djaton tawan timbange tagal kutoh karäe; tinai aku djari manatap kaju tuntang batu; käläh

ikau mandahange tinai talo handiai tä.

15. Tinai arä olo aim, idjä harati gawi tä, tukang batu tuntang tukang kaju, tiuai arä olo pintar akan samharana bagai ampin gawi.

16. Bulau, salaka, tambaga, sanaman sampai djaton taraisä; käläh ikau manampara tuntang malalus gawi tä, maka Jehowa karäh mampahaiak ikau.

17. Tinai Dawid manjoho karä mantir Israel, mangat mandohop anake Salomo, koae:

18. Djaton Jehowa, Hatallan keton, mampahaiak keton, tuntang djari manjanang keton hakaliling? Krana karä olo hapus tanah toh iä djari mandjuluke akan lengängku, tanah toh mamenda Jehowa tuntang djalahan olo ajue.

19. Toh, soho atäi tuntang hambaruau keton manggau Jehowa, Hatallan ketou, tatatap keton, panguu äka brasih akan Hatalla, Jehowa, mangat tau manamän patin-djandjin Jehowa hetä, tuntang karä ramon Hatalla awang brasih, akan huma tä, idjä karäh imangun akan arän Jehowa.

BAGI 23.

Karä olo Lewi, tuntang padjun gawie.

1. Maka amon Dawid djari bukas tuntang puas belom, iä mamparadja anake Salomo mahundjun olo Israel.

2. Tiuai iä mamumpang karä mantir kapalan olo Israel, tuntang karä imam dengan olo Lewi kea.

3. Tä olo Lewi buah isä, bara

idjä duä pulu njelo umure, tuntang awang bakas bara tä; maka djumlah karä bitie uras awang hatuä, tumon karä ungupe, telo pulu hanja kojan biti.

4. Bara olo tä imbaris duä pulu äpat kojan biti, mangat marentah olo nguan gawin human Jehowa, tinai djahawen kojan biti akan pangulu tuntang hakim:

5. Tinai äpat kojan indu tonggon hauntonggang, tuntang äpat kojan olo panjangi, idjä akan manara Jehowa, hapan talo usik, idjä djari inampaku, koan Dawid, hapan manjanji manara.

6. Djadi Dawid mambaris äwen mandjadi telo kabaris, tumon karä anak Lewi tä, iä tä Gerson, Kahat, Merari.

7. Baris olo Gerson tä duä djalahae: Ladan, Simeï.

8. Maka anak Ladan tä: Jehiel, idjä mambatang, Setan tuntang Joel; äwen telo tä.

9. Anak Simeï tä: Selomit, Hasiel, Haran; äwen telo tä; äwen tä uras kapalan karä ungupe Ladan.

10. Tinai anak Simeï tä: Jahat, Sina, Jeus, Beria; samandiai tä anak Simeï, äwen äpat tä.

11. Maka Jahat tä idjä mambatang, tuntang Sisa panggapite; tapi Jeus äwen duä Beria djaton arä anake, tagal tä iä itong akan idjä kaungkup bewäi.

12. Anak Kahat tä: Amram, Jishar, Hebron, Usiel; äwen äpat tä.

13. Anak Amram tä: Aaron äwen duä Moses; maka Aaron imbaris, mangat iä imprasili akan talo awang brasih haliäi tä, lepah äwen hanak, palus katatahi, mangat hagaro hong baun Jehowa,

tuntang sombajang intu iä, tinai mangat iä mamberkat olo hapan Arae palus katatahi. — (3. Mos. 8.2.)

14. Maka anak Moses, olo ain Hatalla tä, tamä karä ungupe panakan Lewi bewäi.

15. Anak Moses tä Gerson tuntang Elieser.

16. Baris anak Gerson tä Sebucl indu kapalae.

17. Anak Elieser tä Rehabja kapalae; maka Elieser djaton beken anake; tapi anak Rehabja paham haliäi dahangdahanga.

18. Baris anak Jishar tä Selomit kapalae.

19. Anak Hebron tä: Jeria, idjä duä Amarja, idjä telo Jahasiel, idjä äpat Jakneam.

20. Anak Usiel tä: Migha idjä mambatang, Jisia idjä duä.

21. Anak Merari tä: Maheli, Musi; anak Maheli tä: Eleasar, Kis.

22. Maka Eleasar matäi, djaton bara anak hatuä, baja bawi bewäi; maka anak paharie Kis masawä anake tä.

23. Anak Musi tä: Maheli, Eder, Jeremot; äwen telo tä.

24. Djetä panakan Lewi tumon karä ungupe human tatoe, karä kapalan ungupe tumon iä isä karäkarä bitie, idjä mangkat gawin human Jehowa; karä olo hatuä idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä.

25. Krana koan Dawid: Jehowa, Hatallan Israel, djari manjanang utus olo ajue, tuntang iä handak melai hong Jerusalem palus katatahi.

26. Tagal tä olo Lewi djaton magon akan mamikul tingkappanjupa tä tuntang karä ramoe, idjä hapan hong hetä.

27. Krana tumon augh Dawid idjä katatesae karä olo Lewi buah isä, idjä duä pulu njelo, tuntang idjä bakas bara tä;

28. Mangat iä omba bagawi mamenda mandohop panakan Aaron, nguan gawin human Jehowa, tuntang parantaran huma tä, tinai karong äka karä ramo, mangat iä mamprasih karä talo brasih tä, tuntang omba mandohop nguan karä gawi hong human Hatalla;

29. Tepong tampajah, tunek tepong akan parapah talo kinan, tinai akan sarabi idjä djaton iragi, akan karä talo inampa hapan rindjing tuntang sahän, tinai mangat iä manakar tuntang manimbang karä talo;

30. Tuntang mangat iä mendeng genep handjewu, nakara manara haiak mahorumat Jehowa, kalotä kea genep halemäi;

31. Tinai mangat iä mandohop maluput karä parapah awang ingähu akan Jehowa genep andau sabbat, genep totok bulan, tinai genep andau hai, karäe tumon puna tukase, haradjur hong baun Jehowa;

32. Tuntang mangat iä manonggo tingkap-panjupa, tuntang äka brasih, tinai mandohop panakan Aaron, paharie tä, nguam karä gawie hong human Jehowa.

BAGI 24.

Karä baris imam tuntang olo Lewi.

1. Djetoh karä baris panakan Aaron. Anak Aaron tä: Nadab, Abihu, Eleasar, Itamar.

2. Tapi Nadab äwen duä Abihu matäi helo bara bapae, tinai äwen

djaton bara anak. Maka Eleasar äwen duä Itamar mandjadi imam. — (3. Mos. 10, 1.)

3. Maka tumon toh Dawid mambaris iä: Sadok baris panakan Eleasar, tinai Ahimelegh baris panakan Itamar, tumon padjue tuntang pangkate.

4. Maka panakan Eleasar tä arä kapala sondau hetä, arä bara panakan Itamar, metoh äwen imadju; baris panakan Eleasar tä djahawenwalas kapala karä ungkup human tatoe, tapi baris panakan Itamar baja hanja ungkupe bewäi.

5. Maka hapan teuong iä mamadju äwen, sama sama baris duä duä tä, krana bara panakan Eleasar tuntang bara panakan Itamar sama indu mantir hong äka brasih, mantir naharep Hatalla.

6. Maka Semaja, anak Netaneel, djurutulis, olo Lewi tä, marijurat äwen tä intu baun radja, tuntang karä mantir kapala, tinai imam Sadok, tinai Ahimelegh anak Abjatar, tuntang intu baun karä kapala ungkup imam dengan olo Lewi; maka latalindjam iä manduan idjä kaungkup akan Eleasar, tinai idjä akan Itamar.

7. Tenong idjä solake blua, kalabuae buah Jojarib; idjä duä buah Jedaja;

8. Idjä telo buah Harim; idjä äpat buah Seorim;

9. Idjä limä buah Malghia; idjä djahawen buah Mijamin;

10. Idjä udjn buah Hakos; idjä hanja buah Abia; — (Luk. 1, 5.)

11. Idjä djalaten buah Jesua; idjä sapulu buah Seghanja;

12. Idjä sawalas buah Eljasib; idjä duäwalas buah Jakim;

13. Idjä telowalas buah Hupa; idjä äpatwalas buah Jesebeab;

14. Idjä limawalas buah Bilga; idjä djahawenwalas buah Imer;

15. Idjä udjuwalas buah Hesir; idjä hanjawalas buah Hapises;

16. Idjä djalatiénwalas buah Petaja; idjä duä pulu buah Jeheskel;

17. Idjä sarikor buah Jaghin; idjä duä rikor buah Gamul;

18. Idjä telo rikor buah Delaja; idjä äpat rikor buah Maasja.

19. Padjun gawin äwen tä uras akan tamä human Jehowa, hatalindjamhatalindjam karä barise, tumon hadat tatoe Aaron, kilau Jehowa, Hatallan Israel, djari mametäh Aaron.

20. Baris karä olo Lewi awang beken tä, maka Sebael indu kapalan ungkup Amram, tuntang Jeghdeja kapalan ungkup Sabael.

21. Baris ungkup Rehabja maka Jisia kapalae.

22. Baris ungkup Jishar Selomot; baris ungkup Selomot Jahat.

23. Baris ungkup Hebron Jeria idjä mambatang, tuntang Amarja idjä duä, Jahasiel idjä telo, Jakmeam idjä äpat.

24. Baris ungkup Usiel Migha; baris ungkup Migha Samir.

25. Paharin Migha tä Jisia; baris ungkup Jisia tä Segharja kapalae.

26. Anak Merari tä Maheli äwen duä Musi; anak Musi tä Jaasia.

27. Panakan Merari bara anake Jaasia tä: Sohan, Sakur, Hibri.

28. Maheli manak Eleasar; maka iä tä djaton manak.

29. Baris Kis; anak Kis tä Jera-meel.

30. Anak Musi tä Maheli, Eder, Jerimot. Djetä karä olo Lewi tumon karä ungkupe.

31. Maka olo tä manenonge kea, haiak paharie, panakan Aaron tä, intu baun radja Dawid, Sadok, Ahimelegh, tuntang karä kapalan ungkup imam tinai olo Lewi; kapala awang hai dengan kapala awang korik sama inenong.

BAGI 25.

Karä baris olo panjanji.

1. Tinai Dawid tuntang karä mantir kapala mambaris olo ungkup Asap tuntang Heman, tinai Jedutun, mamadju iä akan gawie, mangat iä manjanji manara Hatalla hapan kutjapi, biola tuntang bisakbetong. Maka idjä imbaris tä uras olo idjä apik hong ampin gawie tä.

2. Baris olo Asap tä Sakur, Josep; Netanja, Asarela, anak Asap idjä ingamander Asap, idjä manjanji hapan karä masmur radja.

3. Baris Jedutun; anak Jedutun tä: Gedalja, Seri, Jesaja, Hasabja, Matitja; äwen djahawen tä; iä tä ingamander bapae Jedutun, hapan kutjapi iä manarimakasih tuntang manara Jehowa.

4. Baris Heman; anak Heman tä: Bukia, Matanja, Usiel, Sebuél, Jerimot, Hananja, Hanani, Eliata, Gidalti, Romantieser, Josbekasa, Maloti, Hotir, Mahasiot;

5. Samandiai tä uras anak Heman, idjä nabin radja tantai akan augh Hatalla, indu tara tuntang horumat; krana Hatalla djari manenga akan Heman äpatwalas anak hatuä, tinai telo anake bawi.

6. Äwen tä samandiai ingamander bapae Asap, Jedutun tun-

tang Heman, mangat manjanji hong human Jehowa, hapan bisakbetong, biola tuntang kutjapi, tumon padjun gawie hong human Hatalla, darah radja.

7. Maka karäe tuntang karä paharie idjä djari badjar hong njanjin Jehowa, uras olo apik, sampai duä ratus hanja pulu hanja biti.

8. Maka äweu tä haiak batenong tagal padjun gawie, alo hai korik, guru dengan murid.

9. Tenong idjä solake kalabuae buah Josep, anak Asap; idjä duä buah Gedalja; iä, karä paharie tuntang auake, djadi duäwalas biti.

10. Idjä telo buah Sakur, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

11. Idjä äpat buah Jisri, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

12. Idjä limä buah Natanja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

13. Idjä djahawen buah Bukia, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

14. Idjä udju buah Jesarela, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

15. Idjä hanja buah Jesaia, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

16. Idjä djalatieen buah Matanja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

17. Idjä sapulu buah Simei, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

18. Idjä sawalas buah Asareel, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

19. Idjä duäwalas buah Hasabja,

anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

20. Idjä telowalas buah Subael, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

21. Idjä äpatwalas buah Matitja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

22. Idjä limäwalas buah Jeremot, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

23. Idjä djahawenwalas buah Hananja, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

24. Idjä udjuwalas buah Josbekasa, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

25. Idjä hanjawalas buah Hanani, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

26. Idjä djalatieenwalas buah Maloti, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

27. Idjä duä pulu buah Eliata, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

28. Idjä duä pulu idjä buah Hotir, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

29. Idjä duä pulu duä buah Gidalti, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

30. Idjä duä pulu telo buah Mahasiot, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

31. Idjä duä pulu äpat buah Romamtieser, anake tuntang paharie, djadi duäwalas biti.

BAGI 26.

Baris olo tonggon baantougang, mantir ramo, tuntang hakim.

1. Djetoh karä baris olo tong-

gon bauntunggang. Bara panakan olo Korah tä Meselemja, anak Kore, ungkup Asap.

2. Maka anak Meselemja tä: Segharja, anake idjä bakas, Jedi-ael idjä duä, Sebadja idjä telo, Jatniel idjä äpat;

3. Elam idjä limä, Johanan idjä djahawen, Eljoenai idjä udju.

4. Obededom aton kea baraanak: Semaja idjä bakas, Josabad idjä duä, Joah idjä telo, Saghar idjä äpat, Netaneel idjä limä;

5. Amiel idjä djahawen, Isakar idjä udju, Peuletai idjä hanja; krana Hatalla djari mamberkat iä.

6. Tinai anak Semaja manak kea, anake tä mangapala karä ungkup human tatoc, krana äwen tä uras olo gantjang tuntang apik.

7. Anak Semaja tä: Otni, Re-pael, Obed, Elsabad; paharie tä, uras olo menteng tuntang gantjang: Elihu tuntang Semaghja.

8. Samandiai tä uras panakan Obededom; äwen hanak hampahari, uras olo pintar, apik hong gawie, aton djahawen pulu duä, olo ungkup Obededom.

9. Meselemja tä kea aton bara anak tuntang paharie, olo apik, hanjawalas biti.

10. Djetoh anak Hosa, olo djalahan Merari: Simri, idjä mambatang; krana alo iä djaton idjä bakas, hapae kea mangkat iä mandjadi idjä mambatang;

11. Hilkia idjä duä; Tebalja idjä telo, Segharja idjä äpat; karä anak tuntang paharin Hosa djadi telowalas biti.

12. Djetä djalahan karä olo panonggo, tuntang karä kapalae, idjä haiak karä paharie aton padjun gawie, mangat manonggo human Jehowa.

13. Maka äwen tä haiak batenong, ungkup hai ungkup korik, tumon karä ungkup tatoc, tagal padjun bauntunggang, idjä indu inonggoe.

14. Kalabuan tenong lula timor buah Selemja; maka akan anake Segharja, mantir idjä pintar tä, inenong olo kea; kalabuan tenonge buah lula utara.

15. Obededom buah hila salatan: tinai akan anake karä karong äka panatau.

16. Sopin äwen duä Hosa hila barat, bauntunggang Saleghet tä; äka djalan mandai; iä manonggo hatalindjam.

17. Hila timor hagirir aton mandjahawen biti olo Lewi; hila utara mäpat biti genep andau; hila salatan mäpat biti genep andau; äka karä panatau aton manduä manduä.

18. Hong Parbar, hila barat, aton mäpat biti hong djalan mandai hetä, tinai manduä hong Parbar.

19. Djetä karä djalahan olo panonggo, panakan Kora tuntang panakan Merari.

20. Maka olo Lewi, paharie, idjä manonggo karä panatau human Hatalla, tuntang karä talo idjä imbaris imprasih tä, iä tä:

21. Ungkup Ladan, panakan olo Gerson tä; kapalan ungkupe tä anak Jehieli. — (23,8.)

22. Anak Jehieli tä Setam, tuntang paharie Joel; iä tä manonggo karä panatau human Jehowa.

23. Ungkup olo Amram, olo Jis-har, olo Hebron, olo Usiel;

24. Sebucl, panakan Gersom, anak Moses tä, mangapala äwen; iä tä mantir mahundjun karä panatau tä. — (23,16.)

25. Paharie tä Elieser; anak Elic-

ser tä Rehabja, anak Rehabja tä Jesaia, anak Jesaia tä Joram, anak Joram tä Sighri, anak Sighri tä Selomit.

26. Selomit tä tuntang karä paharie manonggo karä panatau talo brasih tä, idjä djari imprasih radja Dawid, tinai karä mantir pamutjok, tuntang mantir hong sakojan dengan hong saratus, karä mantir kawan parang;

27. Bara karä pangulihe parang, bara karä talo irampase äwen djari mambaris tä, hapan nguan human Jehowa.

28. Tinai karä talo handiai, idjä djari imbaris Samuel, nabi tä, tuntang Saul, anak Kis, tinai Abner, anak Ner, tuntang Joab, anak Seruja; karä talo handiai tä idjä imbaris imprasih olo uras penda lengän Selomit äwen lampaharie.

29. Bara ungkup Jishar Kenanja tuntang anake hatuä aton akan pangulu tuntang hakim, mangat nguan mamatut perkara ruar marak olo Israel.

30. Bara ungkup Hebron tä Hasabja tuntang karä paharie, olo gantjang, sakojan udju ratus biti karäe, mandjadi mantir hong gawin olo Israel hila toh Jordan, hila barat, sambil matoh karä gawin Jehowa tuntang gawin radja.

31. Tinai bara ungkup olo Hebron tä Jeria, idjä mangapala karä ungkup labengan olo Hebron tuntang kapalae; hong njelo äpat pulu kabum karadjaan Dawid olo manggau tuntang sondau intu marak äwen tä olo gantjang tuntang pintar, hong Jaeser intu Gilead.

32. Tinai karä paharie, uras olo gantjang tuntang pintar, aton duä kojan udju ratus biti, uras tumon ungkup tatoe. Maka radja Dawid

mangkat äwen tä indu mantir olo Ruben tuntang Gad, tinai sabagi hamputan Manase, akan nguan karä gawiu Hatalla tuntang gawin radja.

BAGI 27.

Karä mantir tuntang kapala ain Dawid.

1. Maka djetoh djumlah karä olo Israel, karä mantir kapalae, tinai mantir hong sakojan tuntang hong saratns, tinai karä pangulue, idjä manonggo radja hatalindjam-hatalindjam tumon padjue, haganti genep bulan, genep njelo. Hong genep padjue tä duä pulu äpat kojan biti.

2. Kapalan padjun idjä solake intu bulan idjä solake, iä tä Josabam, anak Sabdiel; maka hong padjun ajue duä pulu äpat kojan biti. — (11,11.)

3. Iä tä bara panakan Peres, iä indu kapalan karä mantir kawan parang intu bulan idjä solake.

4. Kapalan padjun olo intu bulan duä, iä tä Dodai, olo Ahohi; tinai Miklot panggapite hong padjue; maka hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (11, 12.)

5. Mantir kawan parang intu bulan telo, iä tä Benaja, anak Jojada, imam hai tä; intu padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

6. Iä tä Benaja tä, idjä pangkali-ma hindjä baris telo pulu biti idjä solake tä, tuntang mangapala telo pulu biti kea; maka anake Amisabad panggapite hong padjun ajue. — (11,24.)

7. Idjä äpat, intu bulan äpat, iä tä Asahel, paharin Joah; limbah pampatäie maka anake Sebajda indu gantie; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

8. Idjä limä, intu bulan limä, iä tä Samhut, olo Jesrahi; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan hiti.

9. Idjä djahawen, intu bulan djahawen, iä tä Ira, anak Ikes, olo Tekoa; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (2. Sam.23,26.)

10. Idjä udju, intu bulan udju, iä tä Heles, olo Pelon, bara panakan Epraim; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

11. Idjä hanja, intu bulan hanja, iä tä Sibeghai, olo Husat, bara olo Serah; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

12. Idjä djalatien, intu bulan djalatien, iä tä Abieser, olo Anetot, bara hamputan olo Benjamin; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

13. Idjä sapulu, intu bulan sapulu, iä tä Maharai, olo Netopat, bara olo Serah; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti.

14. Idjä sawalas, intu bulan sawalas, iä tä Benaja, olo Pirhaton, bara hamputan Epraim; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (11,31.)

15. Idjä duäwalas, hong bulan duäwalas, iä tä Heldai, olo Netopat, bara Otniel; hong padjun ajue kea duä pulu äpat kojan biti. — (11,30.)

16. Maka djetoh mantir kapalan karä hamputan olo Israel: olo Ruben tä Eleasar kapalat, anak Sighri; olo Simeon Sepatja, anak Maagha, kapalae;

17. Olo Lewi Hasabja, anak Kemuel, kapalae; panakan Aaron tä Sadok kapalae;

18. Olo Juda Eliku, paharin Dawid, kapalae; olo Isaskar Omri, anak Mighael, kapalae;

19. Olo Sebulon Jismaja, anak Obadja, kapalae; olo Naptali Jerimot, anak Asriel, kapalae;

20. Hamputan Epraim Hosea, anak Asasja, kapalae; sabagi hamputan Manase tä Joel, anak Pedaja, kapalac;

21. Sabagi hamputan Manase idjä hong Gilcad tä Jido, anak Segharja, kapalae; olo Benjamin Jaasiel, anak Abner, kapalae.

22. Olo Dan Asarel, anak Jeroham, kapalac. Djetä karä mantir kapala mahundjun karä hamputan olo Israel.

23. Maka Dawid djaton misä karä olo, idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä tapas bara tä; basa Jehowa djari hamauh, iä handak mangapal olo Israel kilau karä bintang hong langit.

24. Joab, anak Seruja, djari manampara misä olo arä, tapi iä djaton mahapus tä, basa tagal djetä kalait paham djari mawi olo Israel; tagal tä hasean olo tä djaton djari inamäan imintik hong surat tjatjah ain radja Dawid. — (21,14.)

25. Maka mahundjun karä panatau radja Asmawet, anak Adiel, indu mandure; hong karä talo ain radja idjä intu tana, tuntang hong karä lewu hai korik, tinai intu karä pasah, Jonatan, anak Usia, indu mandure.

26. Mandur karä olo pamalan, idjä nguan tana, iä tä Esri, anak Kelub.

27. Mandur karä pambulan ang-

gor, iä tä Simei, olo Ramat; maka karä danum anggor idjä ingkes hetä, Sabdi, olo Sipmi, indu mandure.

28. Mandur karä pambulan undus, tuntang pambulau korma, idjä hong tanah randah tä, iä tä Baalhanan, olo Geder; maka Joas mandur karä gudang undus.

29. Maka mandur karä sapi, awang melai hong Saron, iä tä Sitrai, olo Saron; tinai mandur karä sapi idjä hong tanah randah tä, iä tä Sapat, anak Adlai.

30. Mandur karä onta, iä tä Obil, olo Ismael; mandur karä kalidai, iä tä Jekhdeja, olo Meronot.

31. Mandur kambing tabiri, iä tä Jasis, olo Hager; samandiai tä uras mandur, manonggo panatau Dawid.

32. Maka Jonatan, mama Dawid, indu mangkubumi, iä tä olo pintar tuntang badjar; Jehiel, anak Haghmoni, indu gurun karä anak radja.

33. Aghitopel tä kea indu mangkubumi ain radja; Husai, olo Arghi, puna sobat radja. — (2.Sam. 15,12.37.)

34. Maka pangwiwa Aghitopel tä Jojada, anak Benaja, tuntang Abjatar. Maka Joab indu mantir kapala parang ain radja.

BAGI 28.

- I. Dawid mamumpang karä mantir, sambil mametääh iä tegal human Hatalla.
- II. Iä manenga akan Salomo sonton huma tä, tuntang karä ramoe.

I. — 1. Maka Dawid mamumpang karä mantir olo Israel, man-

tir kapala karä hamputae, tuntang mantir karä padjun olo idjä manonggo radja, karä mantir hong saratus, tinai karä mantir, idjä mamandur karä ramo tuntang karä meto ain radja, tinai ain karä anake, tinai karä mantir olo dalam, tuntang karä pangkalima, tinai karä olo gantjang menteng dumah akan Jerusalem.

2. Djadi, radja Dawid mendeng, sambil hamauh: Hining aughku, o pahari, tuntang karä olo ajungku! toto, djari aton huang atäiku handak mamangun huma äka patin djandjin Jehowa, galang pain Hatallan ita, tuntang aku djari manatap ramo handak mamangun tä. — (22,7.)

3. Tapi Hatalla djari mangahana aku, koae: ikau djaton akan mamangun huma akan arangku, krana ikau toh olo parang, tuntang djari paham manusuh daha.

4. Toh, maka Jehowa, Hatallan Israel, djari mintih aku bara hapus untkup human apangku, mandjadi radjan olo Israel sampai katatahi; krana Juda puna djari intihe mandjadi kapala, tinai bara hamputan Juda untkup human apangku; tinai bara karä anak apangku iä djari mangilak aku, sampai iä djari mamparadja aku mahundjun hapus utus olo Israel. — (1.Mos.49,10.)

5. Tinai bara karä anakku idjä hatuä, krana arä anak hatuä djari inenga Jehowa akangku, maka iä djari mintih anakku Salomo, mangat mondok hong padadusan karadjaan Jehowa mahundjun olo Israel.

6. Tuntang iä djari hamauh dengangku: anakm Salomo karäh manangun humangku, tuntang

parantarangku; krana aku djari mintih iä akan anakku, tuntang aku handak mandjadi bapae. — (17,11.)

7. Aku handak mandähen karadjaan ajue sampai katatahi, asal iä tanggar huange malalus karä prentah tuntang hadatku, kilau andau toh.

8. Toh aku manjoho keton intu matan salepah olo Israel, djalahan ain Jehowa tä, tuntang intu pahining Hatallan ita: haga tuntang imbing karä prentah Jehowa, Hatallan keton, mangat keton manjores tanah bahalap toh, palus tau malih iä indu joresan anak keton, idjä rahian bara keton palus katatahi.

9. Maka ikau, joh anakku Salomo l buah ngasene Hatallan bapam, awi manempo iä hapan kabudjur ataim tuntang kahias hambaruam; krana Jehowa puna mariksa karä atai olo, tuntang katawan karä tirok akale; amon ikau manggau iä, toto ikau karäh sondau iä; tapi djaka ikau malih iä, toto iä karäh manganan ikau sampai katatahi.

10. Ingaingat toh, krana Jehowa djari mintih ikau, mangat mamangun huma indu äka brasih; toh awi manggantjang arepm sambil mawi tä.

II. — 11. Tinai Dawid manenga akan anake Salomo sonton parantaran tuntang huma, karong äka panatau, tinai karong loteng, karong idjä huange, tuntang karong äka padadusan asi; — (2.Mos.25, 9; 26.30.)

12. Tinai sonton talo handiai, idjä insanan Rogh akae, iä tä sonton parantaran human Jehowa, tuntang karä karong awang haka-

liling, idjä akan äka panatau human Hatalla, tinai akan äka karä talo brasih;

13. Tinai karä padjun imam tuntang olo Lewi, tinai karä pangkat gawin human Jehowa, karä ramon pakarang akan gawi hong human Jehowa.

14. Bulau djari timbange inengae akan karä ramon pakarang akan genep padjnn gawi, tinai salaka djari timbange akan karä ramon pakarang genep padjun gawi;

15. Behat tantahan sumbo bulau, tinai dulang palita bulau, tumon behat genep tantahan sumbo tuntang dulang palitae; tinai akan tantahan sumbo salaka, tumon behat genep tantahae tuntang dulang palitae, tumon kapatut genep tantahan sumbo.

16. Tinai iä manenga bulau akan medjan tepong tampajah, akan genep medja djari timbange; tinai salaka akan medja salaka.

17. Tuntang bulau batuä akan karä simpang, sangkon daha, pinggan, sangkir bulau, djari timbange genep sangkir; tinai akan sangkir salaka djari timbange genep sangkir.

18. Tinai akan mesbeh äka hagarö bulau masak djari timbange, tinai bulau akan tamunan kareta, iä tä duä Kerub tä, idjä akan hambirang palapase, mangadjang patindjandjin Jehowa.

19. Samandiai tä, koan Dawid, djari insuman akangku, imintik awi lengän Jehowa, iä tä, karä ampin tamunan toh.

20. Tinai Dawid hamauh dengan anake Salomo: Awi manggantjang arepm, tatanggar ataim, lulus gawi tä, äla mikäh, äla gogop; krana Jehowa Hatalla, Hatallangku, han-

dak mampahaiak ikau; iä djaton maku malih, djaton nalua ikau, sampai ikau djari mahapus manatap karä talo hapan sombajang hong human Jehowa.

21. Itäm, hetä karä padjun imam tuntang olo Lewi, akan karä gawin human Hatalla; tinai aton dengam arä olo pahias akan nguan sepsimpan ampin gawi, idjä pintar apik; tinai karä mantir tuntang hapus utus olo arä akan mangkat karä pretahm kea.

BAGI 29.

I. Panengan olo arä akan human Hatalla. II. Dawid manara Hatalla. III. Salomo imparadja; Dawid matäi.

I.—1. Tinai radja Dawid hamauh dengan hapus utus olo arä: Anakku Salomo, idjä kabuate bewäi djari intih Hatalla, magon tabela, balemo tuntang langena, tapi gawi toh hai, krana djetä djaton huma akan olon bewäi, malainkan akan Hatalla, Jehowa.

2. Maka hengghenggan kaabasuku aku djari mamumpong akan human Hatallangku bulau akan karä milik bulau, salaka akan karä milik salaka, tambaga akan karä ramo tambaga, sanaman akan karä ramo sanaman, tinai kaju akan karä ramo kaju, batu sardoniks tuntang batu tampatok, hintan tuntang rubin, tinai karä ampin batu barega awang beken, tinai batu marmor kutoh karäe.

3. Tinai, awi huangku dengan human Hatallangku, maka bulau salaka idjä puna aingku inengaku kea akan human Hatallangku, be-

ken bara idjä djari imumpongu akan huma äka brasih tä;

4. Iä tä: telo kojan pikul bulau masak, tuntang udju kojan pikul salaka masak, hapan mananggalong karä dinding huma.

5. Bulau akan karä milik bulau, salaka akan karä milik salaka, tuntang akan karä gawin tukang gawi tä. Toh, äwe kea bara karä keton idjä pahias andau toh, mangat manjuang lengäe akan Jehowa? — (2.Mos.35,5.)

6. Tä, maka karä mantir kapala, karä mantir hamputan olo Israel, karä mantir hong sakojan, tinai karä mantir hong saratus, tuntang karä mantir idjä mamandur gawin radja, manenga tuntang kahias atäie.

7. Äwen tä manenga akan gawin human Hatalla limä kojan pikul bulau, tinai sapulu kojan duit bulau, tuntang sapulu kojan pikul salaka, tinai hanjawalas kojan pikul tambaga, tuntang saratus kojan pikul sanaman.

8. Tinai olo idjä mina batu barega manenga tä akan panatau human Jehowa, penda lengän Jehiel, olo Gerson.

9. Maka olo arä handjak atäie tagal iä pahias manenga tä, krana tuntang kahias iä manenga tä akan Jehowa dengan atäi toto, tinai radja Dawid kea paham handjak rantang.

II.—10. Tagal tä Dawid manara Jehowa intu baun hapus utus olo arä; Dawid hamauh: Tara akam, Jehowa, Hatallan tato ikäi Israel, idjä helo bara solasolake palus haradjur katatahi.

11. Ikau tempon kahai, o Jehowa, tuntang kwasa, kahalap, kamanang tuntang karadjaan; krana

talo handiai idjä hong langit tuntang hundjun petak, djetä uras ajum; ajum, o Jehowa, aton karadjaan, ikau djari mampahai arepm indu takolok talo handiai.

12. Panatau tuntang horumat intu baum, ikau marentah talo handiai; huang lengäm tä karä kaabas tuntang kwasa, tinai lengäm kea tau mampahai tuntang mandähen talo handiai.

13. Toh, o Hatallan ikäi, ikäi manarimakasih intu ikau, ikäi manara aran kahaim.

14. Krana äwe aku, äwe olo ajungku, sampai ikäi mandjadi abas tuntang manenga karä talo toh dengan kahias atäi? krana djetä uras bara ikau, bara lengäm kea ikäi manenga tä akam.

15. Krana ikäi toh olo tamuäi idjä omba mangkalewu bewäi intu baum, tumon karä tato ikäi kea; pambelom ikäi hong petak mindjam toh kilau kalingän talo bewäi, djaton kaharape akan melai.

16. O Jehowa, Hatallan ikäi! kutoh talo toh, idjä djari imumpung ikäi, hapan mamangun huma akam, akan aran kahaim, djetä kea bara lengäm, uras tä puna ajum bewäi.

17. Maka tawangku, joh Hatalangku! ikau puna mariksa atäi olo, tuntang ikau mangilak kabudjur. Huang kabudjur atäiku tuntang kahiasku aku djari manenga karä talo toh; tinai dengan kahandjak atäiku toh aku djari mitä utus olo ajum, idjä djari hampung hetoh, basa äwen tä kea djari pahias manenga akam.

18. O Jehowa, ikau Hatallan tato ikäi, Abraham, Isaak tuntang Jakob! haga kahiasse tuntang

pikir kalotä hong atäi utus olo ajum palus katatahi, tuntang ambet atäie akam.

19. Maka akan anaku Salomo tä tenga atäi awang tanggar, mangat iä mahaga karä prentahm, karä aughm tuntang hadatm, mangat iä malalus talo handiai tä, mangat iä mamangun huma hai tä, idjä djari inatapku ramoe.

20. Limbah tä Dawid hamauh dengan hapus utus olo arä: Toh, tara Jehowa, Hatallan keton! Tä, maka hapus utus olo arä manara Jehowa, Hatallan karä tatoe; iä manjontop takoloke, manjembah Jehowa tuntang radja.

21. Tuntang iä maluput parapah akan Jehowa; tinai handjewu andau idjä iä maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, sakojan sapi hatuäe, sakojan tabiri hatuäe, sakojan anak tabiri, tuntang puna parapah talo ihop; tinai kutoh parapah awang injambalih akan karä olo Israel.

III.—22. Djadi, olo tä kuman mihop andau tä hong baun Jehowa, dengan paham khandjake. Tuntang iä mamparadja Salomo, anak Dawid, intu tingkat idjä duä, palus maminjak iä mandjadi radja akan Jehowa; tinai Sadok mandjadi imam. — (23,1. — 1. Radja 1,33.)

23. Tumon tä maka Salomo mondok hundjun padadusan Jehowa, mandjadi radja gantın bapae Dawid; maka iä batuah, tuntang salepah olo Israel mamenda aughe.

24. Karä mantir tuntang pangkalima, tinai karä anak radja Dawid kea mandjulok lengäe, handak mamenda radja Salomo.

25. Maka Jehowa paham mampahai Salomo intu matan karä

olo Israel; iä manenga kahain radja akæ; djaton pudji tumon tä karä idjä marentah Israel helo bara tä.

26. Kalotä Dawid, anak Isai, djari marentah sakarä olo Israel.

27. Maka katabie djari marentah olo Israel äpat pulu njelo; hong Hebron iä marentah udju njelo, hong Jerusalem telo pulu telo njelo.

28. Iä matai, metoh iä djari pandjang umure, puas belom, ka-

tatau, kahai; maka anake Salomo marentah manganti iä.

29. Maka karä saritan radja Dawid, bara tamparæ palus kata-tesæ, djetä injurat hong surat Samuel, nabi tä, tinai hong surat nabi Natan, tuntang hong surat nabi Gad;

30. Tuntang saritan hapus karadjaan ajue, kwasæ, tinai karä perkara wajah awang halau, idjä djari buah iä, tuntang olo Israel, tuntang karä karadjaan hong karä tanah awang hakaliling.

SURAT

KRONIKA,

(SARITAN PERKARA,) IDJÆ DUÆ.

BAGI 1.

Lakudoan Salomo; kapintare; panataue.

1. Maka Salomo, anak Dawid, indähen huang karadjaan ajue, krana Jehowa, Hatallæ, mampahaiak iä, sambil paham mampahai iä.

2. Djadi, Salomo hakotak dengan sakarä olo Israel, dengan karä mantir hong sakojan tuntang hong saratus, tinai dengan karä hakim, tuntang dengan karä mantir olo Israel, dengan karä mantir kapala.

3. Olo tä hagoet, Salomo haiak

hapus utus olo arä, tanggoh äka gantong idjä hong Gibeon; krana hetä äka tingkap-panjupa ain Hatalla, idjä djari inampa Moses, rewar Jehowa, hong padang tunis benjem.

4. Tapi patin Hatalla djari induan Dawid bara Kiriatjearim akan äka, idjä djari inatap Dawid akæ: krana iä djari manampa tingkap akæ hong Jerusalem.

5. Tapi mesbeh tambaga, idjä inampa Besaleel, anak Uri, Uri anak Hur, djetä magon hetä intu tingkap Jehowa. Maka Salomo tuntang hapus utus olo arä mananggoh hetä. — (2. Mos. 38, 1.)

6. Hetä Salomo maluput paparah intu baun Jehowa, hundjun mesbeh tambaga, idjä hong baun tingkap-panjupa; iä maluput hetä sakojan parapah awang ingähu.

7. Alem tä kea Hatalla masuman arepe akan Salomo, sambil hamauh dengae: Laku, narai kahandakm, idjä inengaku akam. — (1. Radja 3,5.)

8. Koan Salomo, tombah augh Hatalla: Ikau djari malalus paham kahalapm dengan liau apangku Dawid, tinai ikau djari mamparadja aku ganti iä.

9. Toh, o Jehowa Hatalla! käläh lulus aughm, idjä dengan liau apangku Dawid; basa ikau djari mamparadja aku mahundjun utus olo, idjä bakapal kilau tunek petak;

10. Toh, tenga akangku kapintar tuntang kaharati, mangat aku tau manun utus olo tä; krana äwe tau mamatut utus olo ajum, idjä bakapal toh?

11. Tä, maka Hatalla hamauh dengan Salomo: Basa augh toh djari aton huang atäim, djaton ikau djari blaku panatau, tuntang ramo barega, atawa tahaseng karä musohm, atawa umur pandjang, baja ikau djari blaku akam kapintar tuntang kaharati, mangat ikau tau mamatut utus olo ajungku, idjä mahundjun tä aku djari mamparadja ikau:

12. Toh, maka kapintar tuntang kaharati tä djari inengaku akam; tinai aku handak mandahang manenga akam panatau, ramo, tuntang horumat, idjä djaton pudji intu karä radja, awang helo bara ikau, tinai rahian bara ikau djaton kea karäh aton tumon tä.

13. Tumon tä maka Salomo buli

bara äka gantong, idjä hong Gi-beon, bara tingkap-panjupa, buhi Jerusalem; tuntang iä marentah olo Israel.

14. Maka Salomo mamumpang kareta tuntang olo idjä hapan hadjaran, sampai ai sakojan äpat ratus kareta, tuntang duäwalas kojan olo idjä mukong hadjaran; iä mingkese hong karä lewu idjä äka kareta, tinai belaehe magon tokep radja hong Jerusalem.

15. Maka radja maleleng kutoh salaka bulau hong Jerusalem, sampai djetä irega kilau batu bewäi, tinai kaju seder, tagal kutoh karäe, irega kilau kaju rarangai bewäi, idjä intu loau.

16. Bara Misir olo mimbit hadjaran akan Salomo, tinai dagangan awang beken; olo sudagar ain radja mamili karä talo tä.

17. Kareta induae bara Misir regan idjä djahawen ratus sekel salaka, tuntang idjä kongan hadjaran saratus limä pulu sekel regae; tumon regae tä kea sudagar radja mandjual tä akan karä radjan olo Het, tuntang olo Aram.

BAGI 2.

Salomo hadjandji dengan Hiram, nakara mandohop iä mamangun human Hatalla.

1. Maka Salomo bapikir mamangun huma akan aran Jehowa, tinai human radja idjä akae. — (1. Radja 5.)

2. Maka Salomo mirak udju pulu kojan olo, idjä pamäton ramo, tinai hanja pulu kojan tukang kaju, idjä akan manäweng tuntang manun kaju hong äka

bukit; tinai telo kojan djahawen ratus mandur akan marentah karä olo tä.

3. Tinai Salomo manjoho olo mananggoh Hiram, radja Tirus, koae: Tumon gawim dengan liau apangku Dawid, mampait akæ kaju seder, indu ramon humæ, indu ækæ melai, käläh tumon tä kea gawim denganku.

4. Itäm, aku handak mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallangu, idjä imprasih akæ, mangat manotong garo tuntang talo mangat ewaue hetä hong baue, tuntang akan äka tepong tampajah haradjur, tinai akan parapah awang ingähu handjewe halemäi, genep andau sabet, genep palembut bulan, tuntang genep andau hai ain Jehowa, Hatallan ikäi, tumon kapatut gawin Israel haradjur katatalu.

5. Maka huma tä, idja handak imangungku, djaton tau dia hai, krana Hatallan ikäi puna hai bara karä hatalla.

6. Tapi äwe kea tau mamangun huma akæ, basa karä langit, alo langit idjä batang karä langit mahin djaton ombet ækæ? tinai äwe kea aku toh, sampai aku akan mamangun huma akæ? Baja djetä akan äka hagaru bewäi akæ.

7. Toh aku blaku, soho olo pintar mananggoh aku, idjä patjäh nguan bulau, salaka, tambaga, sanaman, benang ungu, bahandang, biru, idjä apik mukir, mangat mangamander karä olo harati idjä denganku hong Juda tuntang hong Jerusalem, idjä djari inukas liau apangku Dawid.

8. Käläh pait kea akangku kaju seder, kaju goper, tinai kaju Al-

mugim bara Libanon, krana aku katawan, olo ajum puna harati baramo kaju hong Libanon; maka itäm, olo ajungku karäh mampahaiak olo ajum.

9. Mangat manatap kutoh kaju akangku; krana huma, idjä handak imangungku tä, djaton tau dia hai, akan äka kahengan olo.

10. Maka itäm, akan karä olo ajum, rakan idjä maramo kaju tä, aku handak manenga duä pulu kojan kor gendom idjä urase, tinai duä pulu kojan kor seora, tinai duä pulu kojan bat anggor, tuntang duä pulu kojan bat undus.

11. Maka Hiram, radja Tirus, tombah hapan surat, idjä impaite akan Salomo: Basa Jehowa mangilak utus olo ajue, maka iä djari mamparadja ikau akan olo tä.

12. Tinai koan Hiram: Tara akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä djari manampa langit tuntang petak, idjä djari manenga akan radja Dawid anak hatuä idjä pintar, harati tuntang barakal, idjä akan mamangun huma akan Jehowa, tinai human radja idjä akæ.

13. Maka toh aku manjoho olo pintar, idjä patjäh tuntang apik, Hiram Abi tä,

14. Anak bawin olo hamputan Dan, tapi bapae tä olo Tirus; iä tä apik nguan bulau, salaka, tambaga, sanaman, batu barega, kaju, benang ungu, biru, pista awang lamos, bahandang, tinai iä apik mukir, tuntang harati apik mangarangka talo handiai awang injoho olo; mangat iä ompat gawin olo apik ajum, olo apik ain tuangku liau bapam Dawid.

15. Toh, käläh tuangku mam-pait akan reware gendom, seora, undus tuntang anggor, idjä djari insanam.

16. Tä ikäi handak baramo hong Libanon tumon karä gawin hapae, tinai handak mansohan tä akam, halanting hong tasik, mimes Jope, bara hetä ikau akan manduan tä tinai akan Jerusalem.

17. Maka Salomo misä karä olo beken utuse, idjä melai hong tanah Israel, tumon liau bapae Dawid djari misä olo tä; maka aton sondau saratus limä pulu telo kojan djahawen ratus biti.

18. Djadi, iä manduan baris olo tä udju pulu kojan olo idjä pamäton, tinai hanja pulu kojan idjä baramo hong äka bukit, tinai telo kojan djahawen ratus mandur, idjä akan marentah olo arä bagawi.

BAGI 3.

Human Hatalla inangun olo.

1. **M**aka Salomo manampara mamangun human Jehowa hong Jerusalem, hong bukit Moria, idjä djari insuman akan liau bapae Dawid, hong äka idjä djari inatap Dawid, hong karaiian Arawna, olo Jebusi tä. — (1. *Kron.* 22, 1.)

2. Maka iä manampara mamangun hong bulan duä, andau duä, intu njelo äpat kahum karadjaan ajue. — (1. *Radja* 6.)

3. Djetoh rakuran Salomo manggalang, mamangun human Hatalla: kabukae, tumon ukur djaman horan, sampai djahawen pulu hasa, tinai pangandjure duä pulu hasa.

4. Tinai tambiran idjä hila baun huma duä pulu hasa kamboe, kagantonge duä pulu hasa kea; hila huange inanggalong hapan bulau brasih.

5. Maka batang huma tä inja-paue hapan kaju goper, limbah tä iä mananggalong hapan bulau brasih, iä mukir hetä ampin batang korma tuntang pajong kambang.

6. Tinai iä manatah huma hapan batu barega indu kabungase; maka bulau tä uras bulau Parwaim.

7. Tinai huma tä, karä djihie, lambange, dindinge, blawange uras inanggalong hapan bulau; iä mukir ampin Kerub intu dindinge.

8. Tinai iä manampa ruange, äka idjä brasih haliai, kamboe tä tumon pangandjur huma, duä pulu hasa, tinai kabukae duä pulu hasa kea; iä mananggalong djetä hapan bulau masak, sampai djahawen ratus pikul.

9. Behat karä paku limä pulu sekel bulau; tinai karä karong loteng inanggalong bulan kea.

10. Tinai hong karong idjä äka brasih haliai iä manampa duä Kerub, ampie ampiampin manandjong, tuntang mananggalong tä hapan bulau. — (2. *Mos.* 25, 18.)

11. Maka hapus karä palapas Kerub tä duä pulu hasa kamboe; palapase silae limä hasa, idjä mangimai saran dinding karong, tuntang palapase silae tinai limä hasa kea, idjä mangimai lawin palapas Kerub idjä tä.

12. Tumon tä kea palapas Kerub idjä tä limä hasa silae, mangimai saran dinding, tuntang palapase silae limä hasa kea, ha-

kimai dengan palapas Kerub idjä tä.

13. Hapus palapas Kerub dnä-duä tä hambirang mandjadi duä pulu hasa; maka djetä mendeng, baue akan hila huang karong.

14. Tinai iä manampa benang dinding helat, bakale lawai biru, ungu, bahandang, tinai lawai pista awang lamos, sambil manjuit ampin Kerub hetä.

15. Tinai iä manampa intu baun hetä duä djihi, idjä pandjang hanjawalas hasa, tinai takoloke, idjä hong lawin djihi tä, limä hasa. — (1. Radja 7,15.)

16. Tinai iä manampa ampin pajong kambang, tumon hong äkapanjupa, tuntang mangkepan tä intu takolok djihi tä; tinai iä manampa saratus ampin bua dalima, tuntang mingkes tä intu helat pajong kambang tä.

17. Limbah tä iä mampendeng djihi tä hila baun huma brasih, idjä hila gantau, idjä hila sambil; iä manggarä idjä gantau Jaghin, idjä sambil Boas.

BAGI 4.

Karä ramon human Hatalla inampa.

1. Limbah tä iä manampa mesbeh tambaga, idjä pandjang duä pulu hasa, kabukae duä pulu hasa kea, kagantonge sapulu hasa.

2. Tinai iä manoang talaga-panjaup, kabuka baue sapulu hasa, kakedjau biwihe hasansila, bunter hakaliling, karanggonge limä hasa, lakähe hakaliling telo pulu hasa.

3. Penda tä aton ampin sapi

hakaliling, idjä manggalang talaga tä; tinai aton duä rinting ampin puson kambang hakaliling talaga tä, idjä sapulu hasa kabukae, idjä inoang hetä haiak gawin sindä.

4. Maka djetä mondok hong duäwalas ampin sapi; telo manaharep utara, telo naharep barat, telo naharep salatan, telo naharep timor; maka talaga-panjaup tä intu hundjue, uras sapi tä manalikut huange.

5. Kakapal talaga tä kalombah lokap; biwihe kilau biwih sangkir, ampin tawase kilau kambang saked; maka djetä muat duä kojan bat.

6. Tinai iä manampa sapulu kandarrah, tuntang mingkes limä hila gantau, limä hila sambil, mangat olo manjaup huang tä, iä tä, mangat mansulop ngurakngarik hetä karä ramon parapah ingähu; maka talaga tä äka imam manenjau arepe hetä.

7. Tinai iä manampa sapulu tantahan sumbo bulau, tumon sontoe, sambil mingkes tä huang human Hatalla, limä hila gantau, limä hila sambil.

8. Tinai iä manampa kea sapulu medja, sambil mingkes tä hngang human Hatalla, limä gantau, limä sambil; iä manampa kea saratus sangkon daha bulau.

9. Tinai iä manampa parantaran akan imam, tuntang parantaran lombah tä, tuntang karä blawang parantaran tä; iä mananggalong blawang tä hapan tambaga.

10. Maka talaga-panjaup tä ingkese intu sarac hila gantau, hila timor tandipah salatan.

11. Tinai Huram manampa karä landai, sendok kawo tuntang sangkon daha; tumon tä Huram

mahapus karä gawie, idjä inampae akan radja Salomo, akan human Hatalla.

12. Djihi duäduä tä, tuntang duä takoloke mangalata, idjä hong lawin djihi tä, tinai duä ampın pajong kambang, idjä manandjala takolok duäduä idjä mangalata tä, idjä hong lawin djihi tä.

13. Tinai äpat ratus ampın bua dalima akan pajong kambang tä, duä karintiug bua dalima akan genep pajong kambang, mangat manandjala takolok djihi duäduä tä.

14. Tinai iä manampa rakar, kandarah, äka panjaup, idjä hundjun rakar tä.

15. Talaga-panjaup idjä, duäwalas ampın sapi, idjä penda hetä

16. Tinai karä landai, sendok, simpang tuntang karä ramo beken Huram Abi tä manampa akan Salomo, akan human Jehowa, bakale tambaga awang impalamos.

17. Darah Jordan radja manjoho manoang djetä, hong petak baliat, helat Sukot dengan Sartan.

18. Maka Salomo manjoho manampa kutoh karä ramo tä, krana behat karä tambaga tä djaton tawan timbange.

19. Tinai Salomo manjoho manampa karä milik human Hatalla, mesbeh bulau tä, tuntang medja äka tepong tampajah,

20. Tinai karä tantahan sumbo tuntang dulange idjä uras bulau, mangat djetä haradjur belom, tumon kapatut hadate, intu baun äka-panjupa; — (4. Mos. 8, 4.)

21. Tuntang kambange, palitae, guntinge, uras djetä bulau masak.

22. Tinai karä simpang, sangkon daha, dadupa äka hagaro tuntang supun garo, uras bulau ma-

sak. Tinai bauntonggang huma, blawang idjä hila huange, hong äka idjä brasih haliai tä, tuntang karä blawang human Hatalla, samandiai tä uras bulau.

BAGI 5.

Human Hatalla imuga Salomo.

1. Tumon tä karä gawie, idjä inampa Salomo akan human Jehowa, ihapus. Limbah tä Salomo manamäan hetä karä talo, awang djari imbaris imprasih liau bapae Dawid; karä salaka bulau, karä milik tä iä mingkese hindjä karä panatau human Hatalla.

2. Limbah tä Salomo mamumpung karä bakas Israel, karä mantir pamutjok genep hamputae, mantir kapalan olo Israel, tanggoh Jerusalem, mangat mamungkat patin-djandjin Jehowa bara lewun Dawid, iä tä Sion. — (1. Radja. 8.)

3. Maka aton hapumpong karä hatuän olo Israel manaharep radja, omba andau hai tä; djetä intu bulan udju.

4. Maka karä bakas olo Israel manalih. Tä olo Lewi manggantang pati tä,

5. Tuntang iä mätoe, mimbit pati tuntang tingkap-panjupa, tinai karä ramo brasih, idjä hong tingkap tä; talo tä imbit imam tuntang olo Lewi.

6. Maka radja Salomo tuntang hapus utus olo Israel idjä dengae, helo baun pati tä, mampatäi maluput tabiri sapi, djaton taraisä taraitong awi karäe.

7. Tumon tä imam mimbit patin-

djandjin Jehowa akan äkae, akan äka-panjupa hong human Hatalla, äka idjä brasih haliai tä, akan penda palapas Kerub duäduä tä.

8. Krana Kerub tä hambirang palapase duäduä tambuan äka pati tä, djadi duä Kerub mangadjang pati tä tuntang kaju pikule.

9. Limbah tä olo madjok kaju pikul tä sampai mamala tapakae nantadjok bara pati, sampai saran dindjog äka panjupa, tapi djetä djaton mamala bara ruar; hetä pati tä magon aton sampai andau toh.

10. Djaton talo beken hong pati tä, baja duä kabintap batu tä, idjä djari ingkes Moses hetä tokep Horeb, metoh Jehowa mampendeng djandji akan olo Israel, kahum olo tä djari blua bara tanah Misir.

11. Djadi, sana karä imam djari blua bara äka brasih, — krana karä imam idjä hetä uras djari mamprasih arepe, tuntang iä djaton imbaris tumon padjue;

12. Tinai karä olo Lewi, karä olo panjanji marak äwen, idjä ingamander Asap, Heman tuntang Jedutun, tuntang karä anake paharie, uras hapan benang pista awang lamos, haiak mimbing bisakbetong, biola, kutjapi, tuntang mendeng hila timor mesbeh, tinai hindjä dengan äwen sampai saratus duä pulu imam, idjä mamphiau sarunai; —

13. Djadi, haiak olo tä manjarunai, manjanji, sama aughe, hapae manara mahorumat Jehowa, sana olo tä manggatang aughe, haiak sarunai, bisakbetong tuntang talo usik awang beken, sana iä manjanji manara Jehowa, manjewut iä bahalap, tuntang asie melai sampai katatahi: maka pa-

lus tä human Jehowa tä basuang awi botop baunandau;

14. Sampai imam, tagal baunandau tä, djaton tau melai mahapus sombajang; basa kahain Jehowa djari manjuang human Hatalla.

BAGI 6.

Lakudoan Salomo intu Hatalla.

1. Tä, maka Salomo blaku doa, koae: Jehowa djari hamauh, iä handak melai huang kakaput.

2. Maka aku djari mamangun huma akam, indu äkam melai, äka dähen indu äkam melai palns katatahi.

3. Limbah tä, maka radja mulles baue, sambil mamberkat hapus utus olo Israel; maka hapus utus olo Israel uras mendeng.

4. Maka iä hamauh: Horumat akan Jehowa, Hatallan Israel, idjä hapan njamae djari hamauh dengan liau apangku Dawid, tuntang hapan lengäe iä djari mahapus aughe, koae:

5. Bara andau tä, metoh aku djari manduan djalahan olo ajungku bara tanah Misir, djaton aku djari mintih lewu bara karä hamputan olo Israel, mangat huma imangun akangku, nakara arangku melai hetä; djaton aku djari mintih olo, mangat mandjadi radjan Israel, utus olo ajungku.

6. Tapi toh aku djari mintih Jerusalem, hetä arangku akan melai, tinai aku djari mintih Dawid, mangat iä marentah Israel, djalahan olo ajungku tä.

7. Maka djari aton kea huang atäi liau apangku Dawid, handak

mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel. — (2.Sam. 7.2.)

8. Tapi Jehowa hamauh dengan liau apangku Dawid: idjä ikau djari bara huang handak mamangun huma akan arangku, bahalap bewäi kahandak atäim djari kalotä.

9. Tapi djaton kea ikau toh akan mamangun huma tä; tapi anakm hatuä, panakan aim kea, iä akan mamangun huma tä akan arangku.

10. Maka Jehowa djari malalus aughe, idjä djari injewute tä, krana aku djari mendeng manganti liau apangku Dawid, tuntang aku mondok hong padadusan Israel, tumon djari augh Jehowa; tinai aku djari mamangun huma akan aran Jehowa, Hatallan Israel.

11. Aku djari mingkes pati hetä, idjä huang tä aton djandjin Jehowa, idjä djari inampae akan olo Israel.

12. Maka Salomo mendeng hong baun mesbeh Jehowa, tandipah hapus utus olo Israel, sambil mandepä lengäe; — (1.Radja8,22.)

13. Krana Salomo djari manampa äka mendeng tambaga, sambil mingkes tä intu bentok parantaran, djetä pandjang limä hasa, kabukae limä hasa kea, kagantonge telo hasa; hundjun tä iä mendeng, palus mandeko utute intu baun hapus utus olo Israel, tuntang iä mandepä lengäe akan langit;

14. Koae: O Jehowa, Hatallan Israel! djaton Hatalla idjä padan dengam, alo hong langit, alo hundjun petak; ikau idjä mahaga djandji tuntang asi akan karä rewarm, awang manandjong hong baum hapan salepah atäie.

15. Ikau djari malalus akan re-

warm, apangku Dawid, talo handiai awang djari indjandjim akae: njamam djari manjewute, lengäm djari malalus tä, kilau awang djari hong andau toh.

16. Maka toh, o Jehowa, Hatallan Israel! tenga akan rewarm, apangku Dawid, talo tä kea, idjä djari indjandjim akae, koam: djaton akan balentas utus aim olo idjä mondok hong padadusan Israel naharep baungku, asal anakm mahaga djalan ajue, mangat manandjong hong Toratku, tumon ikau djari manandjong hong baungku.

17. Toh, o Jehowa, Hatallan Israel! lalus aughm, idjä djari insumam tä akan rewarm, akan Dawid.

18. Maka kilen, toto Hatalla indu melai dengan olon hundjun petak? Toto, karä langit, olo langit idjä batang karä langit mahin djaton ombet äkam, kilen tinai huma toh, idjä djari imangungku!

19. Tapi talingan kea pindingm akan lakudoan rewarm, akan augh usoke, o Jehowa, Hatallangku! mangat manarima augh bawa tuntang lakudoa, idjä rewarm toh blaku hong baum.

20. Käläh riaran matam handau hamalem akan huma toh, akan äka toh, idjä tahuu tä ikau djari hamauh, handak mingkes aram he-toh, mangat manarima lakudoa, idjä karäh ilaku rewarm hong äka toh.

21. Käläh tarima augh usok rewarm, tuntang djalahan olo ajum, Israel, idjä karäh blaku doa hong äka toh; käläh ikau mahining tä bara äkam melai, bara sorga, tuntang haiak mahining tä, pasi ikäi!

22. Djaka olo djari badosa dengan kolae, tuntang iä tä mamuat sum-

pah akae, indu manjapa arepe, amon sumpah sapa tä sampai mes-behm hong huma toh:

23. Tä, maka käläh ikau mahining tä bara sorga, palus mam-budjur rewarm, tuntang mahukum idjä darhaka tä, han kasalae akan hundjun takoloke, tuntaug mam-budjur olo idjä budjur tä, tenga akae tumon kabudjure.

24. Amon utus olo ajum, Israel tä, käläh parang intu baun musohe, basa iä djari badosa dengam, amon iä hobah tinai, sambil mang-aku aram, tuntang musok, blaku intu baum hong huma toh:

25. Tä, käläh ikau mahining bara sorga, ampun kasalan Israel, olo ajum tä, halalian iä akan tana-h toh tinai, idjä djari inengam akae tuntang akan tateo.

26. Amon langit djari iatep, djaton udjan, basa olo djari badosa intu ikau, tä, amon olo blaku hong äka toh, tuntang mangaku aram, balalu hobah bara kadarha-kae, basa ikau djari mandjara iä:

27. Tä, käläh ikau mahining bara sorga, ampun kasalan rewarm, olo ajum, Israel, limbah ikau djari madjar iä djalan bahalap, idjä pa-tut ihoroë; soho udjan akan tana-hm, idjä djari inengam akan ntus olo ajum indu joresae.

28. Amon lau manapi tanah, atawa peres papa, amon aton riwut papa, loai, sangkalap, uret, amon musohe mangapong olo hetoh hong tanahe, huang lewue, atawa amon aton bararangi kapähä atawa peres:

29. Maka genep biti, brangai utuse, tinai marak hapus utus olo ajum, Israel toh. idjä musok, blaku doa, karä olo tä idjä kasene hu-kum tuntang kapälän ai, tuntang mandepä lengäe hong huma toh:

30. Tä, käläh ikau mahining bara sorga, äkam melai idjä dähen tä, ampun haiak tenga akan genep biti tumon djalan ai, tumon ikau mitä ampin atäie, krana batonggal ikau bewüi kasene atäi karä olon;

31. Mangat olo tä mikäh ikau, nakara iä mahoroë djalan aim, ka-tahin andaue belom hong tanah toh, idjä djari inengam akan tato ikäi.

32. Tinai amon olo beken utuse kea, idjä djaton bara baris Israel, olo ajum tä, aton dumah bara tana-h idjä kedjau, tagal aram idjä hai, tagal lengäm idjä kwasa, idjä djari inantadjokm, amon olo tä dumah, blaku doa hong huma toh:

33. Tä, käläh ikau mahining bara sorga, bara äkam melai idjä dähen, sambil malalus tumon lakun olo beken utuse tä intu ikau; mangat karä utus olo hong salepah kalu-nen kasene aram, nakara iä mikäh ikau, sama kilau Israel, utus olo ajum, haiak katawan, aräm djari injewut akan huma toh, idjä djari imangungku.

34. Amon utus olo ajum lius mamarang musohe, manjak djalan idjä djari injohom iä mahoroë, tä, amon olo tä karäh blaku intu ikau naharep manintu lewu toh, idjä djari intihm, manintu huma toh, idjä djari imangungku akan aram:

35. Tä, käläh ikau mahining bara sorga lakudoae tuntang augh usoke, käläh ikau mandohop mambudjur iä.

36. Amon olo tä djari badosa dengam, krana puna djaton olo idjä dia badosa, tuntang ikau malait iä, sambil manjaragh iä akan musohe, sampai olo idjä djari manawan iä manamput iä tawanan akan tanahe, alo kedjau alo tokep;

37. Tuntang amon hong tanah, äkae djari inamput tawanan, olo tä haluli atäie tinai, sampai iä hobah, tuntang musok ikau hong tanah äkae katawanan, sambil hamauh: ikäi djari badosa, sala gawin ikäi, ikäi toto djari darhaka;

38. Amon olo tä hobah akam hapan salepah atäie, hapan hapus huange, hong tanah musohe, idjä djari manamput iä tawanan, amon iä blaku doa naharep manintu tanahe, idjä djari inengam akan tatoes, manintu lewu toh, idjä djari intihm, tuntang humah toh, idjä djari imangungku akan aram:

39. Tä, käläh ikau mahining lakudoe tuntang augh usoke bara langit, bara äkam melai idjä dähnen, käläh ikau mandohop mambudjur iä, ampun karä kasalan djalahan olo ajum, idjä djari iawie intu ikau.

40. Toh, joh Hatallangu! käläh riaran matam, talingan pindingm akan lakudoe hong äka toh.

41. Toh, o Jehowa, Hatalla! tamä äkam melai, ikau tuntang patin kwasam; soho karä imam, o Jehowa, Hatalla, imakiaan hapan salamet, soho olo idjä imprasihm handjak rantang tagal kahalap.

42. Joh Jehowa, Hatalla! äla manganan baun olo idjä djari iminjakm, tahuu kabudjur rewarm Dawid.

BAGI 7.

I. Sarita human Hatalla imuga Salomo. II. Intu tingkat duä Hatalla mampraban arepe akan Salomo.

I.—1. Amon Salomo djari terai blaku doa, maka apui lawo bara

langit, palus kuman mampalepah karä parapah awang ingähu tuntang parapah awang injambalih, palus kahain Jehowa manjuang huma tä. — (2.Mos.40,34; 3.Mos.9,24.)

2. Tä karä imam djaton tau tamä human Jehowa, krana kahain Jehowa djari manjuang human Jehowa.

3. Amon olo Israel mitä apni tä mohon, tuntang kahain Jehowa intu huma tä, maka iä sontop baue sampai petak, blaku doa sambil manara Jehowa, basa iä badjoha, tuntang asie melai sampai katatahi.

4. Maka radja haiak olo arä maluput parapah awang injambalih hong baun Jehowa.

5. Radja Salomo maluput parapah awang injambalih duä pulu duä kojan sapi, tinai saratus duä pulu kojan tabiri. Tumon tä radja tuntang hapus utus olo arä djari mamuga human Hatalla.

6. Tinai karä imam mendeng intu padjun ai, tuntang olo Lewi mimbing talo usik ain Jehowa, idjä djari inampa radja Dawid, hapan manara Jehowa, basa asie palus katatahi, hapan masmur Dawid idjä ingarange akan äwen; tinai imam manandipah äwen mampahiau sarunai, haiak hapus utus olo Israel mendeng.

7. Maka Salomo mamprasih parantaran idjä bentok tä, idjä intu baun human Jehowa, basa hetä iä djari manatap parapah awang ingähu tuntang enjak parapah tarimakasih; krana mesbeh tambaga, idjä djari inampa Salomo djaton ombet mamuat karä parapah awang ingähu, tuntang parapah talo kinan, tinai karä enjak tä.

8. Katika tä Salomo mahaga andau hai kudju katahie, tuntang karä olo Israel haiak dengae, olo karäan karäe, bara saran Hamat palus sampai sungäi Misir.

9. Maka andau hanja iä sombajang idjä tantanepe; krana kudju iä mamuga mamprasih mesbeh tä, tinai gawi tä sampai kudju kea.

10. Maka hong andau duä pulu telo, bulan udjn, iä malapas olo arä buli humae, dengan handjak rantang atäie tagal karä kahalap, idjä djari ilalus Jehowa akan Dawid tuntang Salomo, tinai akan hamputan olo ajue, Israel tä.

11. Tumon tä Salomo mandjari human Jehowa, tuntang human radja; talo handiai, awang djari huang atäi Salomo handak manampae hong human Jehowa tuntang hong human ajue, uras djari budjur bahalap.

II. — 12. Maka Jehowa masuman arepe akan Salomo hamalem, sambil hamauh dengae: Aku djari manarima lakudoam, tuntang djari mintih äka toh akangku mandjadi huma äka parapah. — (1. Radja 9,2.)

13. Amon aku matep langit, sampai djaton udjan, atawa amon aku manjoho sangkalap kuman mampalepah talo hong tanah, atawa amon aku manjoho peres papa mantakan djalahan olo ajungku:

14. Amon olo ajungku, idjä akae arangku injewut, mamparandah arepe tuntang blaku doa, manggau baungku, sambil hobah bara djalae idjä papa, tä, maka aku handak mahining aughe bara sorga, tuntang mampun kasalae, sambil mampas tanahe.

15. Toh, maka haradjur aku handak mariaran matangku tuntang

manalingan pindingku akan lakudoa hong äka toh.

16. Krana toh aku djari mintih tuntang mamprasih huma toh, mangat arangku melai hetä sampai katatahi, tuntang matangku, atäiku karäh hetä kea haradjur hapus karä andau.

17. Maka idjä ikau, djaka ikau manandjong hong baungku tumon bapam Dawid, sambil mauumon talo handiai, idjä djari imetähku ikau, tuntang mahaga karä hadat dasar ajungku:

18. Toto, aku handak mandähen padadusan karadjaan ajum, tumon djandjingku dengan bapam Dawid, koangku: djaton karäh balentas olo utus aim idjä marentah hong Israel. — (2. Sam. 7, 12. 16.)

19. Tapi amon keton mules, sambil manganan hadat tuntang prentah ajungku, idjä djari inengaku hong baun keton, haiak lius, manempo hatalla beken, sambil manjembah iä:

20. Tä aku karäh marukat manganan olo tä bara tanah, idjä djari inengaku akae, tinai huma toh, idjä djari imprasihku akan arangku, aku handak manganae bara baungku, sampai djetä indu tanding tapengau karä ntus olo.

21. Huma toh, idjä djari paham kahaie, toto genep bitä idjä mahalau hetä karäh taräwen tagal tä, sambil misek: buhen gawin Jehowa sampai kalotä dengan tanah tuntang hma toh? — (5. Mos. 29, 24.)

22. Tä olo karäh tombah: awi olo tä djari malibi Jehowa, Hatallan tatoe, idjä djari manduan iä bara tanah Misir; tuntang olo tä djari manatelan arepe inu hatalla beken, sambil sontop akae tuntang

manempo iä; tagal tä Jehowa djari magah karä tjalaka tä hararepan iä.

BAGI 8.

Karä gawin Salomo tuntang karä mantir ai.

1. Djadi, limbah duä pulu njelo, idjä huang tä Salomo djari mamangun human Jehowa tuntang huma ajue,

2. Maka Salomo mamangun karä lewu, idjä djari inenga Hiram akae, iä manjoho olo Israel meläi hetä.

3. Limbah tä Salomo hagoet maranggar Hamatsoba, sambil mamalah djetä.

4. Tinai iä mamangun Tadmor, hong padang tunis benjem, tuntang karä lewu äka panataue, idjä imangue hong Hamat.

5. Tinai iä mamangun Bethoron idjä ngadju tuntang Bethoron idjä ngawa, lewu dähen idjä lakota, idjä bara lawang tuntang kantjing;

6. Tinai Baalat, tuntang karä lewu äka panatau Salomo, tinai karä lewu äka karetae, tuntang karä lewu äka olo parang awang hapan hadjaran, tinai karä kanahuang Salomo, idjä ingahandake mamangun hong Jerusalem, hong Libanon, tuntang hong hapus tanah pagangan ajue.

7. Karä olo idjä tisan olo Het, olo Amori, olo Perisi, olo Hewi, olo Jebusi, idjä beken bara utus olo Israel,

8. Panakan olo tä, idjä harian bara iä djari batisa hong tanah, idjä djaton djari impatäi olo Israel, iä tä inukas Salomo mandjadi ra-

kan, sampai andau toh. — (Jos.16, 10.)

9. Tapi karä olo Israel djaton Salomo mahadjipen iä tamä rakan nguan gawi, kraua olo tä puna olo parang, mantir kapala ajue, tinai mantir karetae tuntang mantir olo parang idjä hapan hadjaran.

10. Maka karä mantir ain radja Salomo, idjä mangapala rakan tä, sampai duä ratus limä pulu biti.

11. Katika tä Salomo mamungkat anak Parao idja bawi bara lewun Dawid, akan huma, idjä djari imangue akae; krana koae: Sawangku djaton patut melai hong human Dawid, radjan Israel, basa äka tä brasih, idjä akan tä patin Jehowa djari sampai. — (1.Radja9,24.)

12. Bara katika tä Salomo maluput parapah awang ingähu akan Jehowa hundjun mesbeh Jehowa, idjä djari inampae intu baun parantaran tä.

13. Iä maluput parapah tumon kapatut genep andau, tumon prentah Moses, hong genep andau sabbat, hong genep palembut bulan, tinai hong karä andau hai awang djari inukas, hantelo dalam genep njelo, iä tä hong pesta tepong idjä djaton iragi, hong pesta tingkat minggu, tinai hong pesta tingkap dawen. — (4.Mos.28,2.)

14. Tinai iä mangkat karä padjun imam kea akan karä gawie, tumon tukas liau bapae Dawid, tinai karä olo Lewi tä kea akan padjun gawie, mangat manara Hatalla, tuntang omba mandohopimam, tumon gawie genep andau; tinai tonggon bauntonggang tumon karä padjue akan genep bauntonggang; krana tumon tä puna petäh liau Dawid, olo ain Hatalla tä.

15. Olo djaton nangkalau petäh

radja tahu karä imam tuntang olo Lewi, manintu karä gawi tuntang karä ramo.

16. Tumon tä Salomo matoh karä gawie, bara andau padadukan galang human Jehowa djari ina olo, sampai human Jehowa djari.

17. Limbah tä Salomo hagoet akan Eseongeber, tuntang akan Elot, idjä intu saran tasik hong tanah Edom.

18. Maka Hiram manjoho olo ai magah banama akæ, tuntang olo idjä harati hong tasik; äwen tä mampahaiak olo ain Salomo barajar akan Opir; iä manduan bara hetä äpat ratus limä pulu pikul bulan, balalu mimbit tä akan radja Salomo.

BAGI 9.

- I. Radja bawi bara Saba madja Salomo.
II. Kahain Salomo; iä matäi.

I. — 1. **M**aka amon radja bawi hong Saba mahining britan Salomo, tä iä manalih Jerusalem, handak mangkemä maleläi Salomo, tuntang arä olo ajue dengæ, kutoh ontae, mamuat talo mangat ewane, tinai bulau karäan karæ, tuntang batu barega; maka iä sampai Salomo, tuntang masanan akæ karä angkat atäie. — (1. *Radja* 10, 1.)

2. Maka Salomo marima karä anghe akæ; idjä kabawak karä aughe mahin djaton kaput intu Salomo, samandia iä irimæ akæ.

3. Djadi, amon radja bawi bara Saba mitä kapintar Salomo, tuntang huma idjä djari imangue,

4. Tinai panginan hong medjac, tuntang äka karä olo ajue, tinai pangkat karä mantire, tuntang pakaiæ, karä olo tukang talo ihop

ajue tuntang pakaiæ, tinai lampat idjä indaie tamä human Jehowa: maka lenjoh angkat atäie.

5. Tä iä hamauh dengan radja: Toto kea karä augh tä, idjä djari hiningku bara tanahku tahu karä perkaram, tahu kapintarm.

6. Maka aku djaton djari harap karä augh olo, sampai bitingku djari mananggoh, tuntang matangku kea djari mitæ; maka toto, idjä djari hiningku, sabagi mahin dia karä kapintarm awang paham; toh tangkalau haream bara brita idjä djari hiningku.

7. Berkat toto karä mantirm, berkat toto karä olo ajum toh, idjä haradjur naharep baum, sambil mahining kapintarm.

8. Horumat akan Jehowa, Hattallam, idjä djari mangilak ikau, tuntang mampondok ikau hundjun padadusan ajue, mandjadi radja akan Jehowa, Hatallam; basa Hattalla sinta olo Israel, handak mampendeng iä palus katatahi, tagal tä iä djari mamparadja ikau akan olo tä, mangat malalus kabudjur dengan katetek.

9. Tinai iä manenga akan radja saratus duä pulu pikul bulau, tuntang kutoh talo mangat ewaue, tinai batu barega; djaton pndji talo mangat ewaue kalotä, kilau idjä inenga radja bara Saba akan radja Salomo.

10. Tinai karä olo ain Hiram tuntang olo ain Salomo, idjä manduan bulau bara Opir, mimbit kea kaju Almugim tuntang batu barega.

11. Kaju Almugim tä inampa radja akan hada hong human Jehowa tuntang hong human radja, tinai akan kutjapi tuntang biola idjä hapan olo panjanji; kaju ka-

lotä bilin djaton pndji mamala hong tanah Juda.

12. Maka radja Salomo manenga akan radja bawi bara Saba karä talo kahandake, idjä ilakue, beken tinai idjä hapae manjnlang talo panengae. Kalotä iä mules, buli tanahe tinai, tuntang karä olo ajue.

II.—13. Maka behat karä bulau, pangulih Salomo dalam idjä njelo, sampai djahawen ratus djahawen pulu djahawen pikul.

14. Beken tinai asil karä olo sudagar, olo badagang; tinai karä radja Arab, tuntang karä wakile hong tanah hetä haradjur mimbit bulau salaka akan Salomo.

15. Maka radja Salomo manampa duä ratus talawang bulau masak; djahawen ratus sekel bulau masak injohoe manimbange akan genep talawang.

16. Tinai telo ratus taming bulau masak; telo ratus sekel bulau injohoe manimbange akan genep taming. Maka radja mingkes tä hong huma kajuan Libanon.

17. Tinai radja manampa garing akan padadusan hai, tuntang manggalonge hapan bulau hatuä.

18. Padadusan tä halampat djahawen kadatah, tinai galang paie bulau, idjä leket hong padadusan, tinai aton sanggahan lengäe hasansila hetä sampai äka mondok, tuntang duä ampin singa indu djihin sanggahan lengäe tä.

19. Tinai duäwalas ampin singa hasansila tä, hundjun genep datah lampate djahawen tä. Djaton pudji inampa tumon tä hong karä karadjaan kalunen.

20. Tinai karä sangkir hapa radja Salomo mihop uras bulau, tuntang karä milik hong huma kajuan

Libanon uras bulau masak; salaka djaton haliai barega kahnm pangereng Salomo.

21. Krana karä banama ain radja barajar akan Tarsis, impahaiak olo ain Hiram; sindä dalam telo njelo bauama tä dumah bara Tarsis, mimbit bulau, salaka, garing, bakäi tuntang haruäi.

22. Tumon tä radja Salomo mandjadi hai bara karä radja hong petak, awi panataue, awi kapiutare.

23. Karä radja hong petak manggau baun Salomo, tantai mahining kapintare, idjä djari inenga Hatalla huang atäie.

24. Olo handiai tä mimbit panengae, milik salaka bulau, pakaian, ganggaman, talo mangat ewauc, hadjaran, kalidai, haradjur genep njelo.

25. Maka aton ain Salomo äpat kojan huma, äka karä hadjarae tuntang karetae, tinai duäwalas kojan olo parang idjä hapan hadjaran; maka iä mingkes äwen tä hong karä lewu äka karetae, tapi belae melai tokep radja hong Jerusalem.

26. Iä marentah karä radja, bara batangdanum lombah tä, tuntang tanah Pilsti, mandas saran tanah Misir.

27. Radja maleleng kutoh salaka hong Jerusalem, sampai djetä kilau batu bewäi, tinai kaju seder tagal kutoh karäe irega kilau kaju rangai bewäi, idjä intu loau.

28. Olo manduan hadjaran akan Salomo bara Misir tuntang bara karä tanah hila tä.

29. Tisan karä saritan Salomo, bara tamparae palus katatesae, djetä tarasurat hong surat nabi Natan, tinai hong surat karä augh nabi Ahia, olo Silo, tuntang hong

surat augh tndjum nabi Jedi, idjä tahu Jerobeam, anak Nebat.

30. Maka Salomo marentah hong Jerusalem mahundjun hapus utus olo Israel äpat pulu njelo katahie.

31. Limbah tä Salomo matäi, ingampeleng dengau tato hiange; olo mangubur iä hong lewun liau bapae Dawid; maka anake Rehabeam mandjadi radja manganti iä.

BAGI 10.

Karadjaan olo Jehudi hapisah, mandjadi duä, karadjaan Israel dengan karadjaan Juda.

1. Maka Rehabeam hagoet tanggoh Sighem; krana salepah olo Israel djari manalih Sighem, tantai mamparadja iä. — (1. *Radj.* 12,1.)

2. Djadi, amon Jerobeam, anak Nebat, mahining perkara tä, krana iä tä melai hong Misir, äkae djari mahakan bara baun radja Salomo, tä maka Jerobeam buli bara Misir.

3. Krana olo arä manjoho sarohan manduan iä; tumon tä Jerobeam dengan karä olo Israel manalih, tuntang hamauh dengan Rehabeam, koae:

4. Liau bapam paham djari mambehat ugar ikäi, toh, käläh ikau mampahian gawin liau bapam idjä karas, ugar idjä babehat tä, idjä imuate hong ikäi, tä ikäi handak manempo ikau.

5. Maka iä tombah augh olo tä: Käläh, limbah kaduä keton haluli tanggoh akn. Tä olo arä hagoet.

6. Maka radja Rehabeam hatirok dengan karä olo bakas, idjä djari naharep baun liau bapae Sa-

lomo, idjä kahum pangereng ai tä, koae: Kilen angkat keton buah tombah augh olo tä?

7. Koan äwen tä dengae: Amon ikau masi tuntang manarima olo tä, tombah auge bahalap, toto iä indu rewarm haradjur palus dapit.

8. Tapi iä manganan augh olo bakas, awang djari inirok äwen akae, palus iä hatirok dengan olo tabela, idjä haiak pangereng ajue, idjä naharep baue.

9. Koae dengan olo tä: Kilen augh keton ita buah tombah augh olo tä, idjä djari hamauh dengangu, koae: pahian ugar tä, idjä djari imuat liau bapam intu ikäi?

10. Maka olo tabela tä, idjä haiak pangereng ajue, hamauh dengae, koae: Tumon toh buah ikau tombah augh olo tä, idjä djari hamauh dengam, koae: liau bapam tangkalau djari mampabehat ugar ikäi, käläh ikan mampahiae akan ikäi; — tumon toh buah ikau tombah auge: angkingku karäh hai haream bara kahang liau apangku.

11. Djaka liau apangku djari mamuat ugar babehat intu keton, aku handak mandahange hindai; liau apangku djari mamukul keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.

12. Tä, andau telo, maka Jerobeam tuntang utus olo arä naharep Rehabeam, tumon djari petäh radja, koae: haluli keton tanggoh aku limbah kaduä.

13. Tä, maka radja karas tombah augh olo tä, krana radja Rehabeam manganan tirok olo bakas;

14. Balalu iä hamauh dengan olo tä tumon karä tirok olo tabela, koae: Liau apangku djari mambe-

hat ugar keton, tapi aku handak mandahange tinai: liau apangku djari mamuknl keton hapan uäi, tapi aku handak mamukul keton hapan tantowo.

15. Kalotä radja djaton maku manarima augh olo arä; krana perkara tä mandjari awi Hatalla kea, mangat Jehowa malalus aughe, idjä djari insanae hadjamban Ahia, olo Silo, akan Jerobeam, anak Nebat tä. — (1. Radja 11, 29.)

16. Djadi, amon karä olo Israel mitä, radja djaton paraba iä, maka olo arä mandjawap augh radja tinai, koae: Narai bagin ikäi dengan Dawid? ikäi djaton bara gawi dengan anak Isai! Has, bnli human keton, o Israel! naughe, rentah olo ajum bewäi, joh Dawid! Tumon tä karä olo Israel hagoet buli humae.

17. Maka olo Israel, idjä mangkalewu hong tanah Juda, Rehabeam kea idjä magon marentahe.

18. Tä radja Rehabeam manjoho Adoram, mantir perkara rear; maka olo Israel mamanting iä hapan batu, sampai iä matäi. Tä radja Rehabeam badjeleng lompat karetae, mangat hadari akan Jerusalem.

19. Tumon tä olo Israel undur, mengkak arepe bara ungkup human Dawid sampai andau toh.

BAGI 11.

Rehabeam imbalang parang; karä koetae; karä olo Lewi omba iä; karä anak sawae.

1. Maka sana Rehabeam sampai Jernsalem, iä mirak hamputan Juda tuntang Benjamin, saratus hanja pulu kojan biti, uras

olo awang harati gawin parang, nakara mamarang olo Israel, mangat manduan karadjaan buli Rehabeam tinai. — (1. Radja 12, 21.)

2. Tapi augh Jehowa sampai Semaja, olo ain Hatalla tä, koae:

3. Suman akan Rehabeam, anak Salomo, radja Juda, tuntang akan karä olo Israel baris Juda tuntang Benjamin, koam:

4. Kakai angh Jehowa: äla keton hagoet, äla mamarang paharin keton; genep bitin keton buli humae; krana perkara toh mandjadi awiku. Maka olo tä manumon augh Jehowa, palus iä balang hagoet mamarang Jerobeam.

5. Maka Rehabeam melai hong Jerusalem; iä mamangun arä lewu indu kota hong tanah Juda.

6. Iä mangota Betlehem, Etam, Tekoa,

7. Betsur, Sogho, Adulam,

8. Gat, Maresa, Sip,

9. Adoraim, Laghis, Aseka,

10. Sora, Ajalon, Hebron; uras lewu idjä dähén hakota hong tanah Juda tuntang Benjamin.

11. Iä mandühen karä kotae tä tinai, tuntang mina mantir kapala hetä, tinai kutoh talo kinan, undus tuntang anggor.

12. Tinai kutoh talawang tuntang lundju inae hong genep lewu, iä mandähen tä paham haliai; tumon tä Juda tuntang Benjamin melai intu iä.

13. Tinai karä imam tuntang olo Lewi, idjä hong hapus tanah Israel, mindah tanggoh iä bara karä lewue.

14. Krana karä olo Lewi malilii lewue tuntang karä ramoe, palus mindah akan Juda, akan Jerusalem. Krana Jerobeam äwen lianak djari manganan olo tä, mangahana

iä mahaga gawin imam intu Jehowa.

15. Palus iä djari mangkat imam akan karä äka gantong, akan karä setan, tinai akan sapi bulau tä, idjä djari inampae.

16. Limbah bara olo tä, maka bara karä hamputan olo Israel aton kea idjä mindah tanggoh Jerusalem, olo handiai idjä mandjuluk atkie mangat manggau Jehowa, Hatallan Israel, uka maluput paparah akan Jehowa, Hatallan tatoe.

17. Tumon tä olo tä mandähen karadjaan Juda, tuntang mampabas anak Salomo, telo njelo katahie; krana telo njelo katalie äwen manandjong hong djalan Dawid tuntang Salomo.

18. Limbah tä Rehabeam manduan indu sawae Abihail, anak Eliab, Eliab anak Isai, beken bara Mahalat, anak Jerimot, Jerimot anak Dawid.

19. Iä tä manak akae hatuä: Jeus, Semarja, Sabam.

20. Limbah bara djetä iä masawä hindai Maagha, anak Absalom; iä tä manak akae: Abia, Atai, Sisa, Selomit.

21. Maka Rehabeam heret dengan Maagha, anak Absalom tä, paham bara dengan karä sawae tuntang gundike; krana batang sawae djari induac hanjawalas, tinai gundike djahawen pulu; iä manak hatuä duä pulu hanja, tinai bawi djahawen pulu.

22. Maka Rehabeam mandudus Abia, anak Maagha tä, mandjadi idjä mambatang, mangat iä indu kapalan karä paharie; krana iä handak mamparadja iä.

23. Maka iä pintar gawie, sampai iä mambilang karä anake akan hapus tanah Juda tuntang Benja-

min, hong karä kota, sambil marena arä balandja akae; maka iä heret dengan arä olo bawi.

BAGI 12.

Sisak mamarang Rehabeam; Rehabeam matäi, anake Abia manganti iä.

1. Djadi, amon Rehabeam djari mandähen karadjaan ajue, tuntang mandjadi kwasa, tä iä ngalapean Torat Jehowa, tuntang karä olo Israel tamput iä. — (1. Radja 14, 22.)

2. Tagal tä hong njelo limä kahum karadjaan Rehabeam, maka Sisak, radja Misir, dumah mamarang Jerusalem; krana olo tä djari malangkah malawan Jehowa.

3. Iä mimit sakojan duä ratus kareta, tinai djahawen pulu kojan olo idjä hapan hadjaran. tinai djaton taraisä karä olo parang beken tä, idjä ompat iä dumah bara Misir, olo Libi, olo Sugh, olo Kus.

4. Maka iä mampalah karä kota, idja hong Juda, palus maranggar Jerusalem.

5. Tä nabi Semaja manalih Rehabeam, tuntang karä mantir Juda, idjä djari hapumpang hong Jerusalem tagal Sisak; koae dengan olo tä: Kakai augh Jehowa: keton djari malih aku, tagal tä aku djari malih keton, mandjuluk keton akan lengän Sisak.

6. Tä karä mantir Israel tuntang radja mamparandah arepe, sambil hamauh: Jehowa toto tetek.

7. Amon Jehowa mitä olo tä mamparandah arepe, maka augh Jehowa sampai Semaja, koae: Olo tä djari mamparandah arepe; toh aku djaton handak marusak iä, tapi badjeleng aku handak maliwus iä.

sampai kasangkitku tä djaton akan bangar mawi Jerusalem hapan lengän Sisak.

8. Tapi olo tä akan mamenda iä kea, mangat iä kasene kabekäe manempo aku dengan manempo karadjaan kalunen.

9. Tumon tä Sisak, radja Misir, tamä Jerusalem, palus iä marampas karä panatau human Jehowa tuntang panatau human radja, lepah lingis irampase talo tä; iä marampas talawang bulau kea idjä inampa Salomo. — (9,15.)

10. Maka radja Rehabeam manampa gantın djetä talawang tambaga; iä mansahan tä penda lengän mantir olo dalam, idjä tonggon bauntonggang human radja.

11. Djadi, amon radja manalih human Jehowa, maka olo dalam tä hagoet, hapan djetä; limbah tä iä halalian tä tinai akan karong äka olo djadjaga tä.

12. Maka amon iä namparandah arepe, tä kalait Jehowa tendur mawi iä, belä iä marusak iä lepah lingis. Krana hong Juda magon aton kea talo bahalap.

13. Tumon tä radja Rehabeam impaabas hong Jerusalem, tuntang haradjur mimbing karadjaan; krana Rehabeam äpat pulu idjä njelo umure, metoh iä mandjadi radja, iä marentah udjuwalas njelo hong Jerusalem, lewu tä, idjä djari intih Jehowa bara karä hamputan Israel, mangat mingkes arae hetä. Aran indue Naama, bawin olo Amon. — (2. Mos. 20, 24.)

14. Maka iä papa gawie, basa iä djaton mambudjur atäie, mangat manggau Jehowa.

15. Maka karä saritan Rehabeam, bara tampaerä palus katatesae, djari tarasurat hong surat karä augh

nabi Semaja, tuntang nabi Ido, idjä djari marinting karä horoe ungkup tä. Maka Rehabeam haradjur parang dengan Jerobeam katahin karä andau pambelome.

16. Maka Rehabeam matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun Dawid. Tä anake Abia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 13.

Abia, radja Juda, mampalah Jerobeam.

1. Hong njelo hanjawalas kahum karadjaan Jerobeam, maka Abia mandjadi radja hong Juda. — (1. Radja 15, 1.)

2. Iä marentah telo njelo hong Jerusalem; aran indue Maagha, anak Uriel, bara Gibea. Maka Abia haradjur parang dengan Jerobeam.

3. Abia mimit olo mamarang, olo menteng tuntang gantjang, äpat ratus kojan biti uras kampilie; tapi Jerobeam mamadju kawan parang manandipah iä, hanja ratus kojan olo kampilie, uras olo menteng gantjang.

4. Maka Abia hagoet bara tantan bukit Semaraim, idjä hong bukit hatinggang Epraim; tuntang iä hamauh: Hining aughku, o Jerobeam, tuntang karä olo Israel.

5. Djaton keton patut katawau, Jehowa, Hatallan Israel, djari manenga karadjaan mahundjun Israel akan Dawid sampai katatahi, akae tuntang panakae, hapan djandjie awang dähen?

6. Tapi Jerobeam, anak Nebat, djipen Salomo, anak Dawid tä, mahin djari kea manggatang arepe, malawan tempoc.

7. Tinai arä olo parajap, olo setan, djari hapumpong omba iä, tuntang djari mandähen arepe malawan Rehabeam, anak Salomo, pesan Rehabeam tä tabela, metoh atäie lemolamunjai, sampai iä djaton tau mangaras arepe malawan olo tä.

8. Toh, maka keton mado handak manekang arep keton malawan karadjaan Jehowa, idjä puna hong lengän panakan Dawid; toto, keton karäan karä, tapi ain keton anak sapi bulau tä, idjä djari inampa Jerobeam, mandjadi hatalan keton. — (1. *Radja* 12, 28.)

9. Djaton keton djari manganan imam Jehowa, panakan Aaron tä, tuntang olo Lewi, sambil mangkat imam akan keton tumon hadat karä olo kapir awang hakaliling? Brangai genep biti idjä lembut handak manjuang lokap ai kea hapan anak sapi idjä kongan, tuntang udju kongan tabiri hatuäe, iä palus mandjadi imam akan karä talo tä, idjä dia Hatalla. — (11, 14.15.)

10. Tapi ikäi, Jehowa kea toto Hatallan ikäi, ikäi djaton djari malih iä; imam tä, idjä sombajang intu Jehowa, iä tä panakan Aaron, tinai olo Lewi idjä ompat malalus gawie.

11. Sining handjewu dengan balemäi olo tä maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, tuntang garo talo mangat ewaue, tinai iä manatap tepong tä hong medja idjä brasih, tuntang manatap tantahan sumbo bulau tä tuntang palitae, mangat belom genep alem; krana ikäi magon mahaga karä gawi hapan manonggo Jehowa, Hatallan ikäi, tapi keton djari malih iä. — (4. *Mos.* 28, 6.)

12. Tagal tä, itä keton, haiak ikäi, intu baun ikäi aton Hatalla, tinai imam ajue tuntang sarunai, mangat mampahining aughe mawi keton; joh olo Israel! äla petah mamarang Jehowa, Hatallan tato keton, krana toto djaton keton tau ontong!

13. Tapi Jerobeam manjoho belae olo ajue mantakan iä bara hila likute; djadi batang kawan parang ajue aton hila baun olo Juda, tapi belae olo tä mantakan iä bara hila likute.

14. Djadi, amon olo Juda tamपालiau, maka iä mitä, musohe mantakan iä bara hila baue hila likute; maka iä blaku intu Jehowa, tuntang imam mampahiau sarunai. — (4. *Mos.* 10, 9.)

15. Haiak tä olo Juda malahap, maka Hatalla mamukul Jerobeam tuntang karä olo Israel hong baun Abia tuntang olo Juda.

16. Olo Israel pararawoh bara baun olo Juda, Hatalla mandjuluk iä akan penda lengän äwen.

17. Maka Abia tuntang olo ajue paham mamukul olo tä, krana bara baris olo Israel halelek matäi limä ratus kojan biti, olo awang kaupili.

18. Tumon tä olo Israel rungkok intu katika tä; tapi olo Juda djaladjalan kwasa, basa iä djari basinggoh intu Jehowa, Hatallan tateo.

19. Maka Abia manjasah Jerobeam, balalu manduan bara iä arä lewu, Betel tuntang karä patataic, Jesana tuntang patataic, Epron tuntang patataic.

20. Maka Jerobeam djaton bara kwasa hindai katalun pambelom Abia; Jehowa mangapähä iä sampai iä matäi.

21. Tumon tä Abia djaladjalan kwasa. Maka iä masawä äpatwalas biti, iä manak duä pulu duä hatuä, tinai djahawenwalas anake bawi.

22. Maka tisan karä saritan Abia, karä gawie tuntang aughe, djari tarasurat hong surat nabi Ido.

BAGI 14.

I. Asa manganan karä ramon gawin dewa. II. Iä mampalah olo Kus.

I. — 1. Maka Abia matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun Dawid. Tä anake Asa mandjadi radja manganti iä. Iutu pangereng ajue tanah tä sanang sapulu njelo. — (1. Radja 15,11.)

2. Maka Asa bahalap budjur gawie hong matan Jehowa, Hatallae.

3. Krana iä mangarak karä mesbelh dewa, tuntang karä äka gantong, sambil manganan karä hampatong, tuntang manaweng karä pahewan äka dewa.

4. Iä manjoho olo Juda, mangat iä manggau Jehowa, Hatallan tatoe, sambil mahaga Torat tuntang karä prentah.

5. Tinai bara karä lewun Juda iä mangarak manganan karä äka gantong, tuntang karä pangantoho; maka karadjaan tä sanang hong baue.

6. Tinai iä mamangun arä kota hong Juda; krana tauah tä sanang, hong karä njelo tä djaton lembut parang mawi iä, basa Jehowa manjanang iä.

7. Krana koae dengan olo Juda: Käläh ita mamangun karä lewu

tä, tuntang mangota tä hakaliling, sambil manampa tjandi, blawang tuntang kuntji, basa tanah tä magon ain ita; krana ita djari manggau Jehowa, Hatallan ita; ita djari manggau iä, toh iä djari manjanang ita hakaliling. Tumon tä olo tä mamangun karä lewu tä, tuntang gawie tä imberkat, mandjari kea.

8. Maka ain Asa aton kawan parang bara baris olo Juda, idjä hapan talawang tuntang lundju, telo ratus kojan biti, tinai bara baris olo Benjamin, idjä hapan talawang tuntang panah, saratus hanja kojan biti, uras olo gantjang menteng.

II. — 9. Maka Serah, olo Kus tä, dumah mamarang iä, mimit kawan parang sakojan tingkat sakojan karä bitie, tinai telo ratus kareta; iä sampai Maresa.

10. Tä Asa hagoet manjupa iä: iä mamadju kawan parang hong djajah Sepata, tokep Maresa.

11. Maka Asa blaku intu Jehowa, Hatallae, koae: O Jehowa, djaton bahali ikau mandohop, alo olo kwasa alo olo balemo; dohop ikäi, Jehowa, Hatallan ikäi, krana ikäi basinggoh intu ikau, tuntang harap aram; ikäi djari kantoeh malawan olo idjä karäan karäe tä; o Jehowa, ikau puna Hatallan ikäi, äla manjoho olo matekiapi tau malawan ikau.

12. Maka Jehowa mamukul olo Kus tä hong baun Asa tuntang olo Juda; karä olo Kus tä hadari.

13. Maka Asa tuntang olo idjä dengae manggoang olo tä sampai Gerar; kutoh karä olo Kus tä impatäie, sampai iä djaton tau mulles tinai; krana olo tä darai ru-

sak haliai hong baun Jehowa, tuntang kawan parang ai; maka äwen mimbit kutoh talo irampase.

14. Tuntang iä mampalah karä lewu awang hakaliling Gerar, krana pampikäh Jehowa djari lawo hundjun olo hetä; iä marampas karä lewu tä, krana talo indu irampas arä hetä.

15. Tinai iä mantakan karä krambang meto kea, palus marampas kutoh tabiri, onta; limbah tä iä buli Jerusalem.

BAGI 15.

Asa maradjur gawie, mangabuaah agaman olo arä intu Jehowa.

1. **M**aka Rogh Hatalla majuang Asaria, anak Obed.

2. Iä hagoet manambang Asa, sambil hamaui dengae: Hining aughku, o Asa, haiak karä olo Juda tuntang Benjamin! Jehowa mampahaiak keton, basa keton ompat iä; djaka keton manggau iä, toto iä handak injondau keton; tapi amon keton malihi iä, tä iä kea handak malihi keton.

3. Maka Israel tä tahi andaue akan melai haiak djaton Hatallae idjä toto, djaton imam idjä madjar iä, djaton kea Torat.

4. Tapi amon olo tä huang kapähäe hobah akan Jehowa, Hatallan Israel, sambil manggau iä, tä äwen akan sondau iä.

5. Maka katahin katika tä djaton kasanang akan olo awang tesek buli, tapi arä ampun kadjakä bewäi buah karä olo hong tanah tä.

6. Krana ungkup sama ungkup tuntang lewu sama lewu hasansuwong daraidaraia; krana Hatalla

manaräwen iä hapan karä ampun pampikäh.

7. Tagal tä, tanggatanggar keton, äla manendur lengän keton, krana upah miring gawin keton.

8. Amon Asa mahining augh tudjum nabi Obed tä, maka iä mandähen arepe, sambil manganau karä talo kabelä bara hapus tanahi Juda tuntang Benjamin, tuntang bara karä lewu, awang djari induae hong bukit hatingsang Epraim; iä manaheta mesbeh Jehowa, idjä intu parantaran human Jehowa.

9. Tinai iä mamumpang karä olo Juda tuntang Benjamin, tuntang idjä namuäi marak äwen, olo baris Epraim, Manase tuntang Simeon; krana kutoh olo Israel manatelan arepe hong iä, amon iä mitä, Jehowa, Hatallae, aton mampahaiak iä.

10. Karä olo tä hapumpang hong Jerusalem, hong bulan telo, intu njelo limäwalas kahum karadjaan Asa.

11. Andau tä kea olo maluput parapah akan Jehowa, belae talo irampas tä, idjä djari imbite, udju ratus kongan sapi, tinai udju kongan tabiri.

12. Tuntang olo tä tamä djan-dji, iä handak manggau Jehowa, Hatallan tatoe, hapan salepah atäie, salepah hambaruäe. — (Jos.24,25; 2.Radja23,3.)

13. Tuntang genep biti, idjä djaton handak manggau Jehowa, Hatallan Israel, akan impatäi, alo hai korik, alo hatuä bawi.

14. Palus olo tä sumpah intu Jehowa hai aughä, tuntang malahap, hapan sarunai tuntang napiri.

15. Maka karä olo Juda handjak tagal sumpahä tä; krana iä djari sumpah hapan salepah atäie: ha-

pan toto kahandake olo tä djari manggau iä, maka äwen sondau iä, Jehowa manenga kasanang hakaliling akan olo tä.

16. Tinai Maagha, tamba radja Asa, inipase, paterai iä djadi ratu, basa iä djari manampa hampatong dewa matekiapi hong pahewan; tinai Asa mangarak hampatong dewae tä, mamparoteke tuntang manusul tä saran sungäi Kidron.

17. Maka karä äka gantong tä djaton ingarak inganan bara Israel; tapi atäi Asa tanggar kea hapus pamelome.

18. Iä manamäan akan human Hatalla talo handiai, awang imburis imprasih liau bapae, tuntang awang prasih ai, salaka bulau tuntang milik.

19. Maka djaton parang sampai njelo telo pulu limä kahum karadjaan Asa.

BAGI 16.

I. Asa imarang Baesa. II. Iä badosa, buah hukum, matäi.

I.—1. Hong njelo telo pulu djahawen kahum karadjaan Asa, maka Baesa, radja Israel, dumah mamarang Juda; tuntang iä mamangun Rama, hapae mangahana olo tessek buli, manalih Asa, radja Juda. — (1. Radja 15, 17.)

2. Tä Asa manduan karä salaka bulau bara äka panatau human Jehowa tuntang human radja, balalu mampait djetä akan Benhadad, radja Aram, idjä melai hong Damaskus, koae:

3. Aton djandjin koä, panohoe bara liau apangku dengan liau bapam; itäm, toh aku mampait

salaka bulau akam, kaläh karak djandjim dengan Baesa, radja Israel, mangat iä tä terai mawi aku.

4. Maka Benhadad manarima augh radja Asa, palus iä manjoho karä mantir kawan parang ajue maranggar karä lewun Israel; djadi olo tä mamukul Ijon, Dan, Abelmaim, tuntang karä lewu idjä äka karä djurong hong Naptali.

5. Djadi, sana Baesa mahining djetä, maka iä terai mamangun Rama, palus gawie tä balang.

6. Tä radja Asa mirak karä olo Juda, palus olo tä mäton manduan karä batu bara Rama, tuntang karä kaju, ramo idjä imangun Baesa tä; djetä hapae mamangun Geba tuntang Mispa.

II.—7. Maka katika tä nabi Hanani manalih Asa, radja Juda, sambil hamauh dengae: Basa ikau djari basinggoh intu radja Aram, djaton djari basinggoh intu Jehowa, Hatallam, tagal tä kawan parang radja Aram djari mamulang bara lengäm.

8. Djaton olo Kus tuntang olo Libi tä kawan idja karäan karäe haliai, tuntang kutoh karetae tinai oloe idjä hapan hadjaran? Tinai awim basinggoh intu Jehowa, iä djari manjaragh olo tä intu lengäm kea.

9. Kraua inatan Jehowa mangumbang hapus petak, mangat mamparahan kwasae mandohop olo tä, idjä tanggar atäie dengae. Sala kea gawim hong perkara toh; krana bara andau toh djaton akan terai parang mawi ikau.

10. Tapi Asa malait nabi tä, balalu manutup iä hong human panga, krana iä babuhit atäie dengae tagal perkara tä; tinai Asa

mararat isut biti baris olo arä kataka tä kea.

11. Maka karä saritan Asa, bara tumparae palus katatesae, djari tarasurat hong surat saritan karä radja Juda tuntang Israel.

12. Maka intu njelo telo pulu djalatien kahum karadjae Asa kapähä baperes paie; perese tä paham haliai; tapi kahum perese tä mahin djaton kea iä manggau Jehowa, baja tabit bewäi.

13. Kalotä Asa matäi ingampeling dengan tato hiange; iä matäi hong njelo äpat pulu idjä kahum karadjaan ajue.

14. Olo mangubur iä hong kubur ajue, idjä djari inatape akae hong lewun Dawid. Olo mangu-djoh iä hong katil, idjä djari imuateng dengan karä ampin talo mangat ewaue, awang injimpae tumon kaapik gawin tukang tatamba; tinai olo paham manusul karä talo bahalap hundjun kubure. — (21,19.)

BAGI 17.

Radja Josapat mikäh Hatalla, iä imberkat.

1. Maka anake Josapat mandjadi radja manganti iä; iä tä mandähen arepe malawan olo Israel. — (1. Radja 15,24.)

2. Iä mingkes kawan parang hong karä kotan Juda, tinai hong tanah Juda kea, tuntang hong karä lewun Epraim, idjä djari induan liau bapae Asa.

3. Maka Jehowa mampahaiak Josapat, basa iä manandjong hong djalan tatoes Dawid horan, iä djaton omba karä dewa.

4. Tapi iä manggau Hatallan

tatoes, tuntang manandjong huang prentahe; djaton iä tumon gawin olo Israel.

5. Maka Jehowa mandähen karadjaan huang lengäe; karä olo Juda manahor asil akan Josapat, sampai iä paham panataue tuntang horumate.

6. Maka atäie sasar menteng huang djalan Jehowa, iä djaladjalan manganan karä äka gantong tuntang pahewan bara Juda.

7. Maka hong njelo telo kahum karadjaan ajue iä manjoho mantir ajue, Benghail, Obadja, Segharja, Netaneel, Mighaja, mangat äwen madjar olo hong karä lewun Juda.

8. Tinai haiak dengae aton olo Lewi: Semaja, Netanja, Sabadja. Asael, Semiramot, Jonatan, Adonia, Tobia, Tobadonia, olo Lewi tä, tinai haiak dengae imam Elisama tuntang Joram.

9. Äwen tä madjar olo hong karä lewun Juda, tuntang Torat Jehowa aton hong lengäe; iä mangumbang karä lewun Juda, haiak madjar olo arä.

10. Maka pampikäh Jehowa manjangkulep karä karadjaan hong karä tanah, awang hakaliling Juda, leka djaton petah mamarang Josapat.

11. Tinai belae olo Pilisti mimbit talo inenga akan Josapat, tuntang puna asile; tinai olo Arab kea manenga kambing tabiri akae, udju kojan udju ratus tabiri, udju kojan udju ratus kea kambing.

12. Tumon tä Josapat sasar tali sasar kahaie, sampai iä kwasa haliai, tinai iä mamangun arä kota tuntang arä lewu äka panatau hong Juda.

13. Ai kutoh ramo hong karä

lewun Juda, tinai olo parang, uras olo gantjang menteng hong Jerusalem.

14. Djetoh djumlahah karä olo tä, tumon karä ungup human tatoe: bara baris olo Juda aton karä mantir hong bakojakojan: Adna, penda iä tä telo ratus kojan olo gantjang menteng.

15. Limbah bara iä aton Johanan, penda iä tä duä ratus hanja pulu kojan.

16. Limbah bara iä aton Amasia, anak Sighri, idjä tuntang kahiasé djari mandjnluk arepe akan Jehowa; penda iä tä duä ratus kojan olo idjä gantjang menteng.

17. Bara baris Benjamin aton Eljada, olo idjä gantjang menteng: penda iä tä duä ratus kojan olo, idjä hapan panah tuntang talawang.

18. Limbah bara iä aton Josabad, penda iä tä saratus hanja pulu kojan, idjä batatap akan parang.

19. Karä olo tä uras mangkat prentah radja; beken tinai karä olo awang djari ingkes radja hong karä kota, hapus tanah Juda.

BAGI 18.

Josapat mandohop Aghab, radja Israel, mamarang olo Aram; tapi äwen tjalaka.

1. Kakai Josapat tä kntoh padatae tuntang horumate. Maka iä hasanger dengan Aghab.

2. Djadi, limbah isut njelo iä hagoet madja Aghab hong Samaria. Maka Aghab mampatäi arä tabiri sapi akae, tuntang akan karä olo idjä dengae; iä musok

mangat iä ompat hagoet akan Ramot hong Gilead. — (1. Radja 22.2.)

3. Krana Aghab, radja Israel, hamauh dengan Josapat, radja Jnda: Handak ikau ompat aku mamarang Ramot hong Gilead? Tombah iä: Aku toh kilau ikau, tinai olo ajungku kilan olo ajum kea; ikäi handak ompat ikau hong parang toh.

4. Tinai koan Josapat dengan radja Israel: Käläh andau toh kea isek angh Jehowa.

5. Tä radja Israel mamumpong karä nabi, äpat ratus biti karäe, tuntang iä misek äwen: Aton ita akan hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa buah aku balang bewäi? Tombah äwen: Lius bewäi, basa Hatalla handak mandjuluk lewu tä akan lengän radja.

6. Tapi koan Josapat: Djaton hetoh idjä biti nabin Jehowa hindai, mangat ita tau misek intu iä?

7. Tä koan radja Israel, tombah augh Josapat: Aton hindai idjä biti, idjä tau hapan misek Jehowa; tapi aku manjingi iä, basa iä djaton pudji masuman talo bahalap akangku, baja talo papa bewäbewäi; iä tä Migha, anak Jimla. Koan Josapat: Äla radja hamauh kalotä.

8. Tä radja Israel mangahau mandur, balalu manjoho iä: Gulugulong duan Migha, anak Jimla tä.

9. Maka radja Israel tuntang Josapat, radja Juda, sama mondok hundjun padadusan ajue, hapan pakaian radja; iä mondok intu äka rampar darah banntonggang lewu Samaria. Maka karä nabi tä uras manudjum naharep iä.

10. Maka Sedekia, anak Knaana.

djari manampa akae tandok sanaman, sambil hamauh: Toh augh Jehowa: hapan djetoh ikau akan manampoh olo Aram, sampai ikau djari mampalomos olo tä lepah lingis.

11. Maka karä nabi samandiai manudjum tumon tä kea, koae: Has, lius akan Ramot hong Gilead, toto ikau karäh bontong, krana Jehowa handak mandjuluk tä akan lengän radja.

12. Maka sarohan tä, idjä djari hagoet manduan Migha, hakotak dengae, koae: Itäm, karä nabi tä uras sama aughe, bahalap akan radja; käläh aughm toh kea njaroroe augh äwen tä, sewut talo bahalap.

13. Tapi tombah Migha: Belom Jehowa! talo idjä karäh insuman Hatalla akangku, djetä kea handak injewutku.

14. Djadi, amon iä djari manaharep radja, koan radja dengae: Joh Migha! aton ikäi akan hagoet mamarang Ramot hong Gilead, atawa patut aku balang? Tombah iä: Joh brangai, lius, ikau bontong, lewu tä karäh indjuluk akan lengäm.

15. Tapi radja hamauh dengae: Sampai hakampirä aku akan manjumpah ikau, uka ikau äla manjewut akangku augh beken baja augh idjä toto, hapan aran Jehowa?

16. Tä koae: Aku djari mitä karä olo Israel bilangbalangan hong karä bukit, kilau tabiri idjä djaton sakatike. Maka Jehowa hamauh: olo tä djaton tempe; käläh genep biti buli humae dengan sanang.

17. Tä koan radja Israel dengan Josapat: Dia aku djari hamauh:

dengam, iä tä djaton handak manudjum talo bahalap akangku, baja talo papa bewäi?

18. Tinai koan Migha: Tagal tä, käläh hining augh Jehowa: aku djari mitä Jehowa mondok hundjun padadusae, tuntang hapus kawan talo belom hong sorga mendeng hila sambil gantaue.

19. Maka Jehowa hamauh: äwe handak madjik Aghab, radja Israel, mangat iä lius maranggar Ramot hong Gilead, uka iä impatäi hetä? Maka tombah idjä biti kalotä, idjä tinai kakai.

20. Tä aton lembut rogh, manaharep baun Jehowa, sambil hamauh: aku handak madjik iä. Koan Jehowa dengae: hapan narai?

21. Tombah iä: aku handak hagoet manampa augh tandjaro hong njaman karä nabie. Tä koae: ikau kea akan madjik iä, tuntang malalus tä kea; lius, awi tumon tä.

22. Toh itäm, Jehowa djari manjoho rogh tandjaro hong njaman karä nabim djetoh, tapi Jehowa djari manjewut tjalaka akam.

23. Tä Sedekia, anak Knaana tä, manggapi mamukul Migha, manekap pipie, sambil hamauh: Kwäka rogh Jehowa djari undur bara aku, mangat hakotak hadjamban ikau!

24. Tombah Migha: Bitim kea karäh mitä tä hong andau tä kea, amon ikau hadari haradjur bara karong idjä akan karä karong beken, handak manjahokan arepm.

25. Maka radja Israel manjoho olo, koae: Duan Migha, imbit iä buli Amon, mantir lewu tä, tuntang Joas, anak radja.

26. Suman akan äwen duä tä:

tumon toh augh radja: tutup olo toh hong sipir, pakanan iä hapan panginan papa bewäi, sampai aku buli budjur bahalap.

27. Maka tombah Migha: Amon ikau buli budjur bahalap, tä maka Jehowa djaton djari hakotak hadjamban aku. Tinai koe: Omba keton mahininge, o olo arä handiai!

28. Limbah tä radja Israel tuntang Josapat, radja Juda, hagoet akan Ramot hong Gilead.

29. Maka radja Israel hamauh dengan Josapat: Aku handak malih pakaiangku, limbah tä aku handak tamä parang; tapi käläh ikau hapan pakaiam bewäi. Tumon tä radja Israel malih pakaiäe, tuntang tamä parang.

30. Maka radja Aram djari matetäh karä mantir kareta ajue, idjä dengae, koe: Äla keton mawi alo korik hai, baja radja Israel bewäi.

31. Djadi, amon karä mantir kareta mitä Josapat, även manggarä iä radja Israel, palus olo tä mangapong iä, handak mantakan iä; maka Josapat mangkariak, tuntang Jehowa mandohop iä, Hatalla mambalang olo tä mawi iä.

32. Krana sana mantir kareta kasene iä, iä djaton radja Israel, palus olo tä mules bara iä.

33. Tä, maka idjä biti baris olo arä tä malekas panahe mamanah marantjah bewäi, maka iä buah radja Israel helat sapan badju sanamau. Tä koe dengan mandur karetae: Ules kareta, plua aku bara klahi, krana aku paham bahimang.

34. Tapi klahi mangaras andau tä, tuntang radja hong karetae

tangkeng tandipah olo Aram sampai halemäi, palus iä matäi haiak matanandau lius belep.

BAGI 19.

Josapat impudji nabi Jchu. Iä membujur gawin agama tuntang basaran olo ajue.

1. Maka Josapat, radja Juda, budjur bahalap buli humae hong Jerusalem.

2. Tä Jehu, anak Hanani, nabi tä, hagoet manambaug iä, sambil hamauh dengan radja Josapat: Patut kea ikau mandohop olo idjä darhaka tä, patut ikau sinta olo idjä basingi Jehowa? tagal tä kalait Jehowa hasep dengam.

3. Tapi talo bahalap kea djari sondaue hong ikau; krana ikau djari manganan pahewan dewa bara tanah, tuntang djari mambet atäim manggau Jehowa.

4. Maka Josapat melai intu Jerusalem. Limbah tä iä hagoet tinai mangumbang hapus olo arä, bara Berseba mandas bukit hatinggang Epraim, manjoho olo tä hobah akan Jehowa, Hatallan ta-toe.

5. Tinai iä mangkat arä hakim hong tanah tä; hong karä kotan Juda, uras iangkate hakim.

6. Tuntang iä hamauh dengan karä hakim tä: Buabua gawin keton, krana djaton akan olon keton mimbing basara, tapi gantim Jehowa; iä hindjä keton kahum mamutus basara.

7. Tagal tä, käläh pampikah Jehowa melai hong keton; inga-ingat gawin keton; krana Jehowa, Hatallan ita, djatou naku sala,

iä djaton tarima baun olo, atawa panengan olo.

8. Tinai hong Jerusalem kea Josapat mangkat isut olo Lewi tuntang imam, tinai mantir kapalan Israel, mangat mimbing hukum Jehowa tuntang karä basara, limbah iä djari buli tinai akan Jerusalem. — (5. Mos. 17, 8. 9.)

9. Iä mametäh olo tä, koae: Lalus gawin keton haiak keton mikäh Jehowa, tuntang kabudjur, tuntang atäi tetek.

10. Maka huang karä basara, idjä injampai karä paharin keton, bara karü lewue, akan keton, atawa perkara utang dahan, atawa perkara tagal Torat tuntang prentah, tagal hadat tuntang kapatnt, maka keton akan madjar äwen, belä olo tä tiwas dengan Jehowa, mungkar kalaite hasep mawi keton tuntang karä paharin keton; tumon tä patut gawin keton, tä maka keton djaton tiwas.

11. Itä, Amarja, imam hai tä, akan mangapala keton huang karä perkara, awang patut imutus tumon Torat Jehowa; tinai Sebadja, anak Ismael, mantir pamutjok hong hamputan Juda, akan mangapala keton hong karä perkara, idjä patut imutus tumon undangundang radja; tinai karä pangulu, olo Lewi tä, aton dengan keton kea; tanggatanggar atäi keton, lalus gawin keton, maka Jehowa karäh mampahaiak olo budjur.

BAGI 20.

Hatalan mampalah olo Amon tuntang olo Moab akan Josapat.

1. Djadi, limbah bara tä, maka

olo Moab tuntang olo Amon, tinai ntus olo beken idjä omba olo Amon, aton dumah, mamarang Josapat.

2. Tä aton olo mambrita akan Josapat, koae: Tawon olo idjä paham karäe aton dumah bara dipah danau, bara tanah Aram, handak mamarang ikau; itäm, olo tä hong Hasesontamar, djetä Engedi.

3. Maka Josapat mikäh, iä mulles manintu baue manggau Jehowa; tuntang iä manjoho olo arä puasa hapus tanah Juda.

4. Djadi, olo Juda hapumpong, mangat blaku dohop intu Jehowa; bara karä lewun Juda olo aton dumah, handak manggau Jehowa.

5. Maka Josapat mendeng bentuk olo arä, olo Juda tuntang olo Jerusalem, hong human Jehowa, hong parantaran idjä taheta,

6. Sambil hamauh: O Jehowa, Hatalan tato ikäi! dia ikau Hatalan hong sorga? toto ikau idjä tempon karä karadjaan olo kapir! huang lengäm aton kwasa tuntang kaabas, sampai dialo idjä bitu tau malawan ikau.

7. Dia djaka ikau, joh Hatalan ikäi! djari manganan olo tanah toh bara baun Israel, djalahan olo ajum, tuntang djari manenga tanahe akan panakan Abraham, olo idjä ingilakm tä, sampai katatahi?

8. Maka olo tä djari melai huange, tuntang djari mamangun akam hetä huma brasih akan aram, sambil hamauh:

9. Djaka talo kapähä buah ikäi, padang, hukum, peres papa, lau, tä maka ikäi handak manaharep huma toh, manaharep baum, basa aram aton huang huma toh; hong kadjakan ikäi ikäi handak mang-

kariak intu ikau, tä käläh ikau mahining, käläh ikau mandohop. — (6,28.)

10. Maka toh, itäm, olo Amon tuntang olo Moab, tinai olo bara bukit hatinggang Seir, idjä tanahe ikau djaton maku manjoho olo Israel mahoroe, metoh panumahe bara tanah Misir, tapi äwen akan maliut olo tä, djaton mampalomos iä; — (5.Mos.2,9.19.29.)

11. Toh, maka itäm, kilen olo tä mamaläh intu ikäi katontoh? iä dumah handak manganan ikäi bara joresan ajum, idjä djari injohom ikäi manjorese.

12. Joh Hatallan ikäi! dia ikau maku mahukum olo tä? krana ikäi djaton bara kaabas malawan olo karäan karäe tä, idjä dumah mantakan ikäi, tuntang ikäi djaton katawan akal gawi; tapi matan ikäi manintu ikau!

13. Maka karä olo Juda samandia mendeng manaharep baun Jehowa, anak awau mahin ompat kea, karä sawä tuntang anake.

14. Tä Rogh Jehowa manjuang Jahasiel hong bentok olo arä, Jahasiel anak Segharja, Segharja anak Benaja, Benaja anak Jehiel, Jehiel anak Matanja, olo Lewi tä, bara ungkup labengan Asap.

15. Maka iä hamauh: Ingat keton, karä olo Juda tuntang olo Jerusalem, tinai ikau, joh radja Josapat! kakai augh Jehowa akan keton: äla keton mikäh, äla keton taräwen tagal olo tä awang karäan karäe, krana parang toh djaton ain keton, tapi ain Hatalla.

16. Djewu lius keton manjupa olo tä; itä, olo tä manalih mahoroe bukit Sis; keton karäh hasondau dengae intu tapakan djanah, intu saran padang Jeruel.

17. Keton djaton akan mangalahi hong parang toh, baja keton akan manalih, mendeng hetä, tuntang mitä pandohop Jehowa dengan keton, o Juda tuntang Jerusalem! äla mikäh, äla taräwen, lius keton djewu, manjupa olo tä, krana Jehowa handak mampahaiak keton.

18. Tä Josapat sontop baue sampai petak, tuntang karä olo Juda, olo Jerusalem kea mahingkep hong baun Jehowa, sambil manjembah Jehowa.

19. Maka olo Lewi ungkup Kahat, tuntang ungkup Korah, mendeng haiak manjanji manara Jehowa, Hatallan Israel, lai aughe.

20. Maka olo tä hagoet haiak djadjewu, manalih padang Tekoa: kahum äwen blua lewu, maka Josapat mendeng hetä, sambil hamauh: Hining aughku, keton olo Juda tuntang olo Jerusalem! pertjaja huang Jehowa, Hatallan keton, tä keton sanang bewäi; pertjaja augh nabin ajue, tä keton karäh bontong.

21. Maka iä hatirok dengan olo arä; iä mambaris olo panjanji akau Jehowa, idjä akan manara iä huang pakaian kabungase awang brasili, mangat äwen tä hagoet helo baun olo parang, sambil hamauh: Tara Jehowa, krana asie sampai kata-tahi.

22. Maka amon äwen tä mangat-gatang aughe, malahap, manjanji, tä Jehowa manjoho musoh salenga dumah, mantakan olo Amon, olo Moab, tuntang olo idjä bara bukit hatinggang Seir, idjä djari dumah mamarang olo Juda; tinai olo tä hamok sama arepe.

23. Krana olo Amon tuntang olo Moab mantakan olo tä, idjä bara bukit hatinggang Seir, sam-

bil mampatäi mampalomos iä; limbah äwen djari mampatäi olo Seir tä lepalepah, maka iä hatantakan harusak sama arepe. — (1.Sam. 14,20.)

24. Djadi, amon olo Juda djari sampai huma djadjaga hong padang, iä mules manaharep karä musohe tä; itä! uras hantun olo bewäi, barampar hong petak, dialo idjä biti djari liwus.

25. Tä Josapat tuntang olo ajue manalih, mangat manduan talo rampase, maka äwen sondau kutoh talo ain olo tä, kutoh meto, pakaian, tuntang paham karä ramo barega, balalu äwen manduan tä akae, sampai djaton taratanggong hindai; iä manduan talo rampase tä katelo andau katahie awi kapham karäe.

26. Maka hong andau äpat iä hapumpong intu djanah Beragha, (*djanah tara,*) krana hetä tä manara Jehowa; tagal tä iä manggarä aran äka tä djanah Beragha sampai andau toh.

27. Limbah tä karä olo Juda tuntang Jerusalem hagoet, maka Josapat hagoet totok helo, mangat buli Jerusalem dengan handjak atäie; krana Jehowa djari mampahandjak atäie tagal musohe.

28. Djadi, olo tä sampai Jerusalem, haiak mampahiau biola, kutjapi, sarunai, mananggoh human Jehowa.

29. Maka pampikäh Jehowa manjangkulep karä karadjaan tanah hetä, metoh olo mahining, Jehowa djari mamarang musoh olo Israel.

30. Tumon tä karadjaan Josapat sanang, basa Hatallae manjanang iä hakaliling.

31. Maka Josapat marentah hong Juda; iä telo pulu limä njelo

umure metoh iä mandjadi radja, iä marentah duä pulu limä njelo hong Jerusalem. Aran indue Asuba, anak Silhi. — (1.Radja 22, 42.)

32. Iä manandjong hong djalan liau bapae Asa, iä djaton undur bara tä; gawie budjur intu matan Jehowa.

33. Baja karä äka gantong djaton inganae; krana olo arä hindai djari mambet atäie manintu Hatallan tatoe.

34. Maka tisan karä saritan Josapat, bara tamparae palus katesae, djetä tarasurat hong surat saritan Jehu, anak Hanani, idjä djari injalinan hong surat karä radja Israel.

35. Maka limbah bara tä Josapat, radja Juda, pakat dengan Ahasia, radja Israel; iä tä darhaka bewäi hong karä gawie.

36. Maka iä pakat dengae mamapan banama, hapa barajar akan Tarsis; iä mamapan banama tä hong Eseungeber.

37. Tapi Elieser, anak Dodawa, olo Maresa, manudjum mawi Josapat, koe: Basa ikau djari pakat dengan Ahasia, maka Jehowa djari mangarak gawim. Tumon tä karä banama tä pusit, sampai djaton tau hapa barajar akan Tarsis.

BAGI 21.

- I. Radja Joram paham papa gawie.
- II. Surat nabi Elia sampai iä; iä tjalaka palus matäi.

I.—1. Limbah tä Josapat matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä tatoe hong lewun Dawid. Maka anake

Joram mandjadi radja manganti iä.
— (2. Radja 8, 16.)

2. Maka iä tä arä paharie, anak Josapat kea, Asarja, Jehiel, Segharja, Asarjahu, Mighaal, äwen djahawen Sepatja: samandiai tä uras anak Josapat, radja Juda.

3. Maka liau bapae djari manenga paham panatau akae, salaka bulau, ramo barega, tinai kota hong tanah Juda; tapi karadjaan inengae akan Joram, basa iä tambakas karä anake.

4. Amon Joram djari mimbing karadjaan liau bapac, tuntang djari mandähen arepe, maka iä mampatäi karä paharie hapan padang, tuntang belaehe mantir olo Israel.

5. Joram tä telo pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem hanja njelo.

6. Maka iä manandjong hong djalan karä radja Israel, sama tumon untkup human Aghab, krana iä djari masawä anak Aghab; gawie papa intu matan Jehowa.

7. Tapi Jehowa djaton handak marusak untkup human Dawid, tagal djandjie, idjä djari impendenge akan Dawid, tumon iä djari hamauh, handak manenga akae palus akan panakae palita haradjur palus dapit. — (2. Sam. 7, 12.)

8. Maka hong katika ajue olo Edom mengkak arepe bara pagangan Juda, balalu manampa radjan ai.

9. Tagal tä Joram tuntang karä mantire hagoet, mimit karä karetäe. Maka hainalem iä sampai, balalu mampatäi karä olo Edom idjä hakaliling iä. tuwtang karä mantir karetä.

10. Tapi olo Edom mengkak arepe kea bara prentah Juda, sam-

pai andau toh; katika tä Libna kea mengkak arepe bara pagangan Joram; krana iä djari malihu Jehowa, Hatallan tateo.

11. Tinai iä manampa äka gantong hong karä bukit Juda; iä manamput olo Jerusalem habandong atäie dengan dewa, sampai olo Juda mahin ihadjadjuae.

II. — 12. Maka aton sampai iä idjä krambar surat nabi Elia, idjä kalotoh auge: Kakai augh Jehowa, Hatallan tatom Dawid: basa ikau djaton djari manandjong hong djalan liau bapam Josapat, tuntang hong djalan Asa, radja Juda tä,

13. Malainkan ikau djari manandjong hong djalan karä radja Israel, haiak djari mimit Juda tuntang olo Jerusalem habandong atäie, tumon untkup human Aghab habandong atäie, tinai basa ikau djari mampatäi karä paharim, untkup human liau bapam, idjä bahalap bara ikau:

14. Itäm, Jehowa handak mahukum ikau pahapaham, mawi utus olo ajum, mawi karä anakm, karä sawam, karä talo ajum samandiai;

15. Tinai bitim kea karäh buah kapähä paham, peres hong badjakah knaim, sampai badjakah knaim blua bara ikau awi peres tä tahi andaue.

16. Tumon tä Jehowa manantuhi atäi olo Pilisti tuntang olo Arab, idjä tokep olo Kus, mangat namarang Joram.

17. Olo tä hagoet tamä tanah Juda, paham masang hetä; iä marampas karä ramo, idjä sondaue hong human radja, tinai anak sawae kea, sampai idjä biti mahin dia anak hatuä batisa akae, baja Joahas, anake idjä busu.

18. Limbah bara tä Jehowa mang-

apähä iä hong knaie, hapan peres idjä djaton taratatamba.

19. Djetä tahi andaue kalotä, sampai duä njelo katahie; limbah tä maka badjakah knaie blua bara iä awi perese, djadi iä matäi pahan kapähäe awi peres papa tä. Maka olo ajue djaton manusul talo hundjun kubure, kilau hundjun ain liau bapae. — (16,14.)

20. Iä telo pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marintah hanja njelo hong Jerusalem; olo djaton paduli iä matäi; olo mangubur iä hong lewun Dawid, tapi djaton hindjä kubur karä radja.

BAGI 22.

Radja Ahasia impatäi; Atalia, indu Ahasia, mampatäi karä olo panakan Dawid.

1. Maka olo Jerusalem mamparadja Ahasia, anake idjä busu, manganti iä; krana kawan musoh, idjä haiak olo Arab djari masang hetä, djari mampatäi karä kakae. Tagal tä Ahasia, anak Joram, radja Juda, mandjadi radja.

2. Duä pulu duä njelo umur Ahasia, metoh iä indudus; iä marintah hong Jerusalem idjä njelo. Aran indu Atalia, äson Omri.

3. Iä kea manandjong hong djalan ungkup human Aghab, basa indu madjik iä mawi kadarhaka bewäi.

4. Gawie papa intu matan Jehowa, sama kilau ungkup human Aghab; krana äwen tä manantuhi akae, limbah pampatäi liau bapae, akan indu karusak ajue.

5. Karä gawie uras tumon khandak äwen; iä ompat Joram kea,

anak Aghab, radja Israel, mamarang Hasael, radja Aram, hong Ramot intu Gilead. Maka olo Aram mamukul mampahimang Joram. — (2. Radja 9.)

6. Tä iä buli, mangat batatamba hong Jisreel, krana iä bahimang awi olo hong Rama, metoh iä parang dengan Hasael, radja Aram; maka Ahasia, anak Joram, radja Juda, tanggoh Jisreel, tantai manjengok Joram, anak Aghab, basa iä tä haban.

7. Maka idjä iä madja Joram, djetä awi Hatalla, mangat mimbit tjalaka mawi Ahasia; krana sana iä sampai, maka iä omba Joram manjupa Jehu, anak Nimsi, idjä djari iminjak Jehowa, nakara mampalomos ungkup human Aghab.

8. Djadi, amon Jehu malalus hukum mawi ungkup human Aghab, maka iä sondan kea karä mantir Juda, tuntang anak paharin Ahasia, idjä manonggo Ahasia, balalu äwen tä impatäie.

9. Limbah tä iä manggau Ahasia, krana iä tä djari manjahokan arepe hong Samaria; olo magah iä akan Jehu, palus iä mampatäie tuntang mangubur iä; krana koae: Basa iä tä anak Josapat, idjä djari manggau Jehowa hapan salepah atäie. Kalotä djaton batisa idjä biti bara ungkup human Ahasia, idjä ombet kwasae mimbing karadjaan.

10. Sana Atalia, indu Ahasia, mitä anake djari matäi, maka iä mandjeleng arepe mampatäi karä panakan radja hamputan Juda. — (2. Radja 11,1.)

11. Tapi Josabat, putir tä, manduan Joas, anak Ahasia, mangaliwat iä bara marak karä anak radja idjä impatäi tä, sambil manjahokan

iä tuntutang ajange hong karong äkae batiroh; kalotä Josabat, anak radja Joram, sawan imam Jojada, idjä betau Ahasia, manjahokan iä bara Atalia, uka äla iä impatäie.

12. Iä injahokan tuntang ajange huang human Hatalla djahawen njelo katahie. Maka Atalia marentah tanah tä.

BAGI 23.

I. Jojada mamparadja Joas. II. Atalia impatäi; karä kaleka dewa ingarak.

I. — 1. Tapi hong njelo udju Jojada mantjagar arepe, tuntang pakat dengan mantir hong saratus. dengan Asarja, anak Jeroham, tinai Ismael, anak Johanan, Asarja, anak Obed, tinai Maaseja, anak Adaja, tuntang Elisapat, anak Sighri. — (2. Radja 11, 4.)

2. Äwen tä mangumbang tanah Juda, mamumpang karä olo Lewi bara karä lewu Juda, tinai karä mantir kapalan Israel, mangat mananggoh Jerusalem.

3. Maka karä olo tä manampa djandji dengan radja hong human Hatalla; koan Jojada dengan olo tä: Itä keton, anak radja tä akan djadi radja kea, tumon augh Jehowa tahuu panakan Dawid. — (2. Sam. 7, 16.)

4. Maka tumon toh patut gawin keton: idjä pertelo bara karä keton, awang tamä padjun gawie hong andau sabat, imam tuntang olo Lewi, akan manonggo bauntonggang huma;

5. Tinai idjä pertelo akan manonggo human radja; tinai idjä pertelo kea hong bauntonggang Jesod; maka olo arä akan melai hong parrantaran human Jehowa.

6. Tapi äla idjä biti akan tamä human Jehowa, baja imam tuntang olo Lewi, idjä malalus gawie; äwen tä tau tamä, krana iä djari imprasih; tapi karä olo arä tä akan omba manonggo bewäi.

7. Maka karä olo Lewi akan mangaliling radja, genep biti tuntang ganggamae hong lengäe; äwe-äwe tamä huma tä palus iä akan impatäi; tapi keton akan mampahaik radja, amon iä blua tamä.

8. Maka karä olo Lewi tuntang olo Juda handiai mawie tumon karä augh, awang djari imetäh imam Jojada. Äwen manduan ungkup olo ajue, awang tamä padjun gawie hong andau sabat, tuntang awang terai bara padjun gawie. Krana imam Jojada djaton djari malapas karä padjun olo tä.

9. Tinai imam Jojada manenga akan karä mantir hong saratus karä lundju, taming, talawang, awang ain radja Dawid horan, awang hong human Hatalla.

10. Iä manjoho karä olo tä mendeng, genep biti tuntang ganggamae huang lengäe, hila gantau tuntang hila sambil human Hatalla dengan mesbel, mangaliling radja.

11. Limbah tä iä mamplua anak radja, palus mangkepan makota hundjun takoloke, sambil manenga Torat akae; olo mamparadja iä, Jojada äwen hanak maminjak iä, sambil hamauh: Belom radja!

II. — 12. Sana Atalia mahining lalenton olo arä, idjä hapumpang, sambil manara radja, maka iä mananggoh olo arä, tamä human Jehowa.

13. Tä iä mitä, radja aton mendeng tokep djili, intu djalan tamä, tuntang karä mantir tinai olo parrantaran aton tokep radja; maka

karä olo tanah tä handjak rantang, sambil mampahiau sarunai; tinai olo panjanji aton hetä hapan karä ampin talo usik, tuntang manjanji manara. Tä Atalia marabit pakaiäe, haiak mantehau: Tipu, tipu!

14. Tapi imam Jojada manjoho karä mantir hong saratus, idjä mangapala olo arä, manalih, tuntang iä mametäh äwen, koae: Djidjit iä bara marak keton, palus patäi olo handiai, idjä handak ompat iä, hapan padang. Krana imam djari mametäh: Äla keton mampatäi iä hong human Jehowa.

15. Maka äwen tä manjingkap iä; djadi, sana sampai djalan hadjaran tamä human radja, iä impatäi olo hetä.

16. Maka Jojada mampendeng djandji akäe, akan olo arä tuntang akan radja, mangat olo tä toto indu djalahan olo ain Jehowa.

17. Limbah tä olo arä tamä human Baal, mangarak tä; iä mangarak karä mesbehe tuntang hampatonge, tinai Mattan, imam Baal tä, impatäi olo intu baun mesbeh.

18. Maka Jojada matoh pangkat gawi hong human Jehowa, mamadju karä imam, baris hamputan olo Lewi tä, tumon äwen djari imadju Dawid akan human Jehowa, mangat maluput parapah awang ingähu akan Jehowa, tumon djari injrat hong Torat Moses, tuntang ramirami tuntang manjanji, tumon prentah Dawid.

19. Tinai iä manjoho olo djadja-ga melai hong karä bauntonggang human Jehowa, belä olo, idjä samar pali awi bararangai talo, akan tamä hetä.

20. Tinai iä manduan karä mantir hong saratus, tuntang karä olo hai, idjä marentah olo arä, tinai

karä olo tanah tä samandiai, balalu iä mimbit radja bara human Jehowa, mahoroe bauntonggang gantong iä tamä human radja; palus iä mampondok radja hundjun padadusan karadjaan.

21. Maka karä olo tanah tä handjak, tinai lewu tä sanang, limbah olo djari mampatäi Atalia hapan padang.

BAGI 24.

I. Joas marentah bahalap katahin Jojada belom. II. Limbah tä iä malih Hatalla; tä iä tjalaka, tuntang impatäi olo.

I. — 1. Joas tä udju njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem äpat pulu njelo. Aran indue Sibja, olo Berseba. — (2.Radja12,1.)

2. Joas tä budjur gawie intu matan Jehowa, katahin pabelom imam Jojada.

3. Maka Jojada manduan sawae duä bitu, iä manak hatuä bawi.

4. Djadi, rahian bara tä, maka huang atäi Joas handak manumpang manaheta human Jehowa.

5. Tagal tä iä mamumpang karä imam tuntang olo Lewi, sambil hamauh dengan äwen: Lius keton, talih karä lewun Juda, pumpong rear bara karä olo Israel, hapan manguan human Hatallan keton sining njelo; buah keton manggu-long gawi toh. Tapi olo Lewi tä rangkah gawie.

6. Tä radja mangahau Jojada, kapalan äwen, sambil hamauh dengae: Buhen ikau dia mariksa olo Lewi, mangat olo tä mamumpang bara olo Juda tuntang olo Jerusalem asil tä, idjä imetäh Mo-

ses, rewar Jehowa, awang inukase akan hapus utus olo Israel, hapan malandja tingkap-panjupa tä? — (2. *Mos.30,12.*)

7. Krana anak Atalia, olo darhaka tä, djari mamingkas human Hatalla, tinai talo handiai, idjä djari imbaris imprasih akan human Jehowa, djari hapae akan karä dewa Baal.

8. Tä radja manjoho, palus olo manampa pati, idjä ingkese hila ruar darah bauntonggang human Jehowa.

9. Tinai iä manjoho bauauar hong hapus Juda tuntang hong Jerusalem, mangat olo manahor akan Jehowa asil idjä imetäh Moses, rewar Hatalla, awang inukas, akan olo Israel hong padang tunis benjem. — (2. *Mos.30,13.*)

10. Tä karä mantir tuntang hapus olo arä handjak, balalu mimbit tä, manamäae huang pati, sampai djetä kontep.

11. Djadi, katika olo akan mimbit pati tä, tumon prentah radja, hapan lengän olo Lewi, amon iä mitä aton kutoh rear huange, tä aton dumah djurutulis radja, tuntang wakil imam hai, balalu mamboang pati tä, limbah tä iä halalian pati tä akan äkae tinai; kakai gawie sining andau, iä mumpung kutoh rear.

12. Djetä inenga radja tuntang Jojada akan mantir gawi, idjä akan nguan human Jehowa; maka äwen mupah tukang batu tuntang tukang kaju, mangat mangabua human Jehowa, tinai tukang sanaman tambaga, mangat nguan human Jehowa.

13. Tumon tä gawin mantir gawi tä, tuntang gawie manaheta tä ilalus awi lengäe, iä mangabua

human Jehowa tumon puna ampie helo, sambil mandähäe.

14. Djadi, amon gawie djari hapus, tä iä mimbit tisan rear tä akan baun radja äwen duä Jojada: maka djetä inampae akan milik human Jehowa, akan kandsrah indu hapa nguan parapah, supun garo, sarangan idjä bulau salaka. Maka iä haradjur maluput parapah awang ingähu hong human Jehowa katahin pabelom Jojada.

15. Maka Jojada pandjang umure tuntang puas belom, tä iä matai; iä saratus telo pulu njelo umure, metoh iä matai.

16. Olo mangubur iä hong lewun Dawid, hindjä kubur radja; krana iä djari bahalap gawie intu olo Israel, intu Hatalla tuntang humae.

II. — 17. Maka limbah pampatäi Jojada karä mantir Juda manalih, palus äwen sontop manjembah radja; tä radja manarima augeh.

18. Olo tä malih human Jehowa, Hatallan tatoes, palus sombajang hong karä pahewan, intu karä hampatong dewa. Tä kalait Hatalla paham hasep mawi Juda tuntang Jerusalem tagal kasalae tä.

19. Maka Hatalla manjoho arä nabi akan marak olo tä, mangat halalian iä buli Jehowa; äwen tä mampudji iä, tapi olo tä djaton maku nalingan pindinge.

20. Maka Rogh Hatalla manjuang Sagharia, anak imam Jojada. Iä mendeng intu äka gantong, naharep olo arä, sambil hamauh dengan äwen: Kakai augh Hatalla: buhen keton malangkah prentah Jehowa? Tagal tä keton djaton tau batuah; basa keton djari malih Jehowa, maka iä kea malih keton.

21. Maka olo arä pakat mawi iä, olo mamanting iä hapan batu, tumon prentah radja, hong parantaran human Jehowa.

22. Tuntang radja Joas djaton manahiu asi, idjä djari ilalus liau bapae Jojada dengae, malainkan iä mampatäi anake; iä tä, haiak matäi, hamauh: Jehowa karäh manjengok balalu manuntut tä!

23. Tagal tä maka limbah njelo djetä kawan parang olo Aram dumah mamarang iä; olo tä sampai Juda tuntang Jerusalem, balalu iä marusak mampatäi karä mantir olo arä, tuntang talo irampase impaite akan radja Damaskus.

24. Alo isut biti bewäi olo Aram tä idjä dumah mamarang, mahin injaragh Jehowa kea kawan olo arä penda lengäe, basa olo tä djari malihä Jehowa, Hatallan tatoe; tumon tä musoh tä akan malalus hukume mawi Joas.

25. Limbah musoh tä djari ha-goet malihä iä, maka iä paham kapähäe, tä mantir ajue pakat mawi iä, tagal dahan anak imam Jojada tä; äwen mamukul iä hundjun sasuroe sampai iä matäi; limbah tä olo mangubur iä hong lewun Dawid, tapi djaton hindjä kubur karä radja.

26. Maka djetoh olo tä, idjä djari pakat mawi iä: Sabad, anak Simeat, olo Amon, tinai Josabad, anak Simrit, olo Moab.

27. Maka karä anake, kahain karä asile idjä imumponge, tinai gawie dengan human Hatalla, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja. Maka anake Amasia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 25.

I. Radja Amasia manmon augh Hatalla, iä imberkat. II. Iä malihä Hatalla, iä rusak.

I. — 1. Amasia mandjadi radja, metoh iä duä pulu limä njelo umure; iä marentah hong Jerusalem duä puln djalatiën njelo katahie. Aran indue Joadan, olo Jerusalem.

2. Iä budjur gawie intu matan Jehowa, tapi djaton hapan toto tuntang tanggar atäie.

3. Djadi, amon karadjaan djari dähën intu iä, maka iä mampatäi mantire tä, awang djari mampatäi liau bapae radja.

4. Tapi anak äwen djaton impatäie, malainkan iä mawi tunon djari injurat hong Torat, hong surat Moses, idja hetä äka petäh Jehowa, koae: Bapae äla indu impatäi tagal anake, tinai anake äla indu impatäi tagal bapae, tapi genep biti akan matäi tagal kasalan ai. — (5. Mos. 24, 16.)

5. Maka Amasia mamumpong karä olo Juda, mambaris iä tumon karä ungkup tatoe, tuntang mangkat akae mantir hong sakojan, tinai mantir hong saratus, akan hapus olo Juda tuntang Benjamin; iä misä olo tä bara idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä; maka karäe telo ratus kojan olo kampili, idjä tau omba kawan parang, harati mimbing lundju tuntang talawang.

6. Tinai iä mnpah olo Israel saratus kojan biti, idjä gantjang menteng, hapan saratus pikul salaka.

7. Tapi aton dumah olo ain Hatalla manalih iä, koae: O radja! äla manjoho kawan olo Israel tä

ompat ikau, krana Jehowa djaton maku mampahaiak olo Israel, salepah panakan Epraim tä.

8. Tapi käläh ikau hagoet mimbit baris aim bewäi, malalus parang haiak menteng atäim, belä Jehowa mampalokang ikau intu baun musohm; krana Jehowa bewäi kwsa mawat tinai kwsa mampalokang.

9. Maka Amasia hamauh dengan olo ain Hatalla: Tapi kilen gawingku dengan saratus pikul salaka tä, idjä djari inengaku akan kawan olo Israel tä? Tombah olo ain Hatalla: Jehowa tatau haream, mangat manjulung tä akam.

10. Tä Amasia mambaris olo tä, iä tä kawan olo Epraim, idjä djari dumah mangat omba iä, manjoho olo tä buli kalekae. Tagal tä hambon kalait olo tä dengan olo Juda; iä buli äkae rasirasing.

11. Maka Amasia mantjagar arepe, iä mimbit olo ajue, hagoet akan padang ujah, tuntang mamukul sapulu kojan biti olo Seir.

12. Tinai olo Juda manawan sapulu kojan biti belobelom; olo tä imbite akan hunjok batukarang, balalu mambarang olo tä bara hetä, sampai iä rotek samandiai.

13. Tapi karä olo parang tä, idjä djari injoho Amasia buli, ingahanae ompat mamarang, olo tä masang karä lewun Juda, bara Samaria sampai Bethoron; äwen mampatäi telo kojan biti, tuntang marampas arä ramo.

II. — 14. Djadi, amon Amasia buli, limbah iä djari mamukul olo Edom, maka iä mimbit karä hampatong dewan olo Seir tä; iä mampendeng djetä akae indu hatallae, sambil sontop akae tuntang hagarö.

15. Tä hasep kalait Jehowa mawi

Amasia; iä manjoho nabi manalih iä, iä tä hamauh dengae: Buhen ikau mahaga dewan olo tä, idjä djaton djari kwsa maliwus olo ajue bara lengäm?

16. Maka amon iä hokotak dengae, radja tombah: Æwe djari mangkat ikau mangat madjar radja? suni bewäi, buhen ikau blaku pukul? Tä nabi manjuni arepe, koae: Gitangkn, Hatalla djari tukas handak marusak ikau, basa gawim kalotoh, tuntang ikau djaton maku manarima aughku.

17. Maka Amasia, radja Juda, bapikir, palus mampait augh akan Joas, anak Joahas, äson Jehu, radja Israel, koae: Has ikau, ita hitä bau hatantakan. — (2. Radja 14,8.)

18. Tapi Joas, radja Israel, mampait augh tinai akan Amasia, radja Juda, koae: Pawah idjä hong Libanon mampait augh akan batang seder hong Libanon, koae: tenga anakm idjä bawi indu sawan anakku hatuä. Tapi meto hutan, idjä hong Libanon, mahalau hetä, mahundjeng pawah tä.

19. Angatm, ikau djari mamukul olo Edom; awi tä ikau badjoho, maletjak arepm; tapi käläh ikau mamärem hong äkam bewäi, buhen ikau handak manggau tjalaka, palus balongakang, tuntang salepah olo Juda haiak ikau?

20. Tapi Amasia djaton paraba auge; krana djetä awi Hatalla kea kalotä, mangat iä manjuluk iä akan lengän äwen, basa iä djari manempo dewan olo Edom.

21. Tä Joas, radja Israel, dumah, hatarumpak dengan Amasia, radja Juda, hong Betsemes, idjä intu tanah Juda.

22. Maka olo Juda imukul hong

baun olo Israel, palus pararawoh, genep biti akan äkae.

23. Maka Joas, radja Israel, manawan Amasia, radja Juda, anak Joas, Joas anak Joahas, hong Betsemes; iä mimbit iä akan Jerusalem, palus iä mangarak kota batun Jerusalem, bara bauntonggang Epraim sampai bauntonggang idjä intu puting, äpat ratus hasa kalombahe.

24. Tinai iä manduan karä bulau salaka, tuntang karä ramo awang sondaue hong human Hatalla, intu Obededom, tuntang karä panatau human radja; tinai iä manduan olo indu sanda, limbah tä iä buli Samaria tinai.

25. Maka Amasia, anak Joas, radja Juda, belom hindai limäwalas njelo limbah pampatäi Joas, anak Joahas, radja Israel.

26. Maka tisan karä saritan Amasia, bara tamparae sampai katatesae, tarasurat hong surat karä radja Juda tuntang Israel.

27. Maka bara katika Amasia djari undur bara Jehowa, belahe olo hong Jerusalem pakat handak mawi iä, tapi iä hadari akan Laghis. Maka äwen manjoho olo manjasah iä mimes Laghis, palus olo mampatäi iä hetä;

28. Tinai mimbit hantue imuat hundjun hadjaran; olo tä manguhur iä hindjä karä tatoe hong Jerusalem.

BAGI 26.

I. Radja Usia imberkat katahie budjur gawie. II. Iä sala gawie huang perkaragan agama palus buah samagh.

I. — 1. Tä olo Juda handiai manduan Usia, idjä djahawenwalas njelo

umure katika tä, tuntang mamparadja iä gantim liu bapae Amasia. — (2. Radja 14, 21.)

2. Iä tä mamangun Elat, tuntang halalian tä peuda kwasan Juda, limbah radja djari matäi ingampeleng dengan tato hiange.

3. Usia tä djahawenwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu duä njelo katahie. Aran indue Jechoia, olo Jerusalem.

4. Iä budjur gawie intu matan Jehowa, tumon talo handiai, awang iawi liu bapae Amasia.

5. Krana iä toto manggau Hatalla, katahin Sagharia tä belom, idjä pintir hong prentah Jehowa; maka katahin iä manggau Jehowa, Hatalla mamberkat mampatuah iä.

6. Krana iä hagoet mamarang olo Pilisti, mangarak kotan Gat, tinai kotan Jabne, tuntang kotan Asdod; tinai iä mamangun lewu tokep Asdod, tuntang hetähetä hong tanah olo Pilisti.

7. Maka Hatalla mandohop iä mawi olo Pilisti, tuntang olo Arab, idjä hong Gurbaal, tinai olo Meun.

8. Olo Amon kea manahor asil akan Usia; maka arae basewut tuntang imenda olo sampai Misir, krana iä djaladjalan kwasa.

9. Tinai Usia mamangun tjandi hong Jerusalem, hong bauntonggang puting tuntang hong bauntonggang djanah, tinai hong karä parasiko; tuntang iä mandähen djetä.

10. Tinai iä mamangun arä tjandi hong padang, tuntang mangali arä kalin danum, basa iä manggau arä meto, hong äka randah tuntang hong karä padang; tinai iä aton olo pamalan tuntang olo pambulan anggor hong karä bukit tun-

tang hong karä äka petak baha-lap, basa iä radjin malan.

11. Tinai aton ain Usia kawan parang idjä kanaujan, harati gawin parang, idjä imbaris tuntang irinting omba parang, tumon hasäan padjue, tumon atoh Jeiel, djurutulis tä, tuntang Mahaseja, pangulu tä, olo tä ingapala Hananja, idjä biti baris karä mantir radja tä.

12. Maka djumalah karä mantir kapala, uras olo idjä gantjang menteng, sampai duä kojan dja-hawen ratus biti.

13. Penda mantir tä aton kawan parang, telo ratus udju kojan limä ratus biti karäe, idja batatap akan parang, mangat mandohop radja mawi musohe.

14. Maka Usia manatap akan karä olo tä talawang, lundju, kapiah, sangkarut, panah, telon panting batu.

15. Tinai iä manampa hong Jerusalem arä talo paham kabuahe tampan kamasan, mangat djetä ina hong karä tjandi tuntang intu karä parasiko, hapa malekas anak panah tuntang mamanting batu hai. Tumon tä arae basewut sampai kedjau, krana iä paham indohop Hatalla, sampai iä djari kwasa haliai.

II. — 16. Maka limbah iä djari kwasa, iä badjoho atäie sampai iä rusak; iä malangkah malawan Jehowa, Hatallae: krana iä tamä human Jehowa, handak hagarö hong mesbeh.

17. Tapi imam Asaria manuntut iä, haiak dengan karä imam Jehowa, hanja pulu biti, olo pintar.

18. Äwen tä mambalang radja Usia, sambil hamauh dengae: Dja-ton patut gawi tä akam, o Usia! sampai hagarö akan Jehowa, ma-

lainkan djetä puna gawin imam panakan Aaron, idjä djari imbaris imprasih uka hagarö; blua ikau bara äka brasih, krana ikau djari malangkah; toto, djetoh djaton indu horumatm hong Jehowa Hatalla. — (4. Mos. 18, 7.)

19. Tä Usia blait, tuntang talo mangat ewaue aton hong lengäe, iä handak manotong tä; maka sana iä malait imam tä, salenga samagh lembut intu lingkaue, haiak gitan karä imam, hong human Jehowa, darah mesbeh hagarö.

20. Maka Asaria, imam hai, tuntang karä imam beken manampajah iä: itä! iä basamagh lingkaue; maka gulong olo tä manggrian iä bara hetä, tinai iä kea mandjeleng arepe hadari bara hetä, basa Jehowa djari mahukum iä.

21. Tumon tä radja Usia basamagh sampai pampatsäie; djadi, basa iä basamagh, maka iä melai hong äka kabuahe, krana iä djari imbaris bara human Jehowa. Maka anake Jotam mangapala untkup human radja, tuntang marentah olo tanah tä. — (2. Radja 15, 5.)

22. Tisan karä saritan Usia, bara tamparae palus katatesae, djari injurat nabi Jesaia, anak Amos.

23. Maka Usia matäi, ingampe-leng dengan tato hiange; iä ingubur hindjä karä tatee, hong äka idjä darah kubur ain radja; krana koan olo: iä tä basamagh. Maka anake Jotam mandjadi radja manganti iä.

BAGI 27.

Radja Jotam.

1. Jotam tä duä pulu limä

njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo. Aran indue Jerusa, anak Sadok. — (2. Radja 16, 33.)

2. Iä budjur gawie intu matan Jehowa, tumon karä gawin liau bapae Usia, tapi iä djaton sala tamä human Jehowa. Maka olo arä mampa arepe hantä.

3. Iä mamangun bauntunggang awang gantong hong human Jehowa; tinai iä mamangun kota Opel.

4. Tinai iä mamangun arä lewu hong bukit hatinggang Juda, tuntang hong parakkaju iä mamangun kota tuntang tjandi.

5. Tinai iä mamarang radjan olo Amon; maka iä manang, djadi olo Amon palus njelo tä kea manenga asil akae, saratus pikul salaka, tuntang sapulu kojan kor gendom, tinai sapulu kojan kor seora; tumon tä tangan olo Amon akae intu njelo duä tuntang njelo telo tinai.

6. Kalotä Jotam djaladjalan kwas, basa iä mambudjur karä gawie tanggar intu baun Jehowa, Hatallae.

7. Maka tisan karä saritan Jotam, karä parange, karä gawie, djetä tarasurat hong surat karä radja Israel tuntang Juda.

8. Tä duä pulu limä njelo umure metoh iä mandjadi radja: iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo.

9. Maka Jotam matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewun Dawid. Maka anake Aghas mandjadi radja manganti iä.

BAGI 28.

I. Radja Aghas papa gawie, iä paham tjalaka. II. Alo iä tjalaka, iä djaladjalan kea papa gawie.

I. — 1. Aghas tä duä pulu njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem djahawenwalas njelo; iä djaton budjur gawie intu matan Jehowa, tumon tatoe Dawid. — (2. Radja 16, 1.)

2. Tapi iä manandjong hong djalan karä radja Israel; tinai iä manoang hampatong akan Baal.

3. Iä hagarö kea hong djanah olo Hinom, sampai iä mamapui anake kea, tumon gawi kabelä, hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanahe hong baun olo Israel. — (5. Mos. 18, 9.)

4. Tinai iä hagarö tuntang maluput parapah hong karä äka gantong, hong karä lungkoh, tinai penda karä pahewan.

5. Tagal tä Jehowa, Hatallae. manjaragh iä penda lengän radja Aram, sampai iä imukulawie, tuntang kutoh karä oloe inamput olo tä tawanan, idjä imbite akan Damaskus. Tinai iä injaragh penda lengän radja Israel, idjä paham mamukul inampalah iä.

6. Krana Peka, anak Remalia, mampatäi olo Juda saratus duä pulu kojan biti dalam idjä andau, uras olo gantjang parang, basa olo tä djari malihu Jehowa, Hatalan tatoe.

7. Tinai Sighri, mantir hong Epraim, mampatäi Maaseja, anak radja, tinai Asrikam, mantir human radja, tuntang Elkana, idjä panggapit radja.

8. Maka olo Israel manamput tawanan baris paharie duä ratus

kojan biti, olo bawi tuntang anak olo hatuä bawi, tinai iä marampas kutoh ramon olo tä, balalu manamput talo irampase akan Samaria.

9. Maka hetä aton nabin Jehowa, idjä Obed arae; iä tä hagoet, manambang kawan parang, idjä buli Samaria, sambil hamauh deng-an äwen: Itä keton, tagal kalason kalait Jehowa, Hatallan tato keton, dengan olo Juda, iä djari manj- ragh olo tä hong lengän keton; tapi keton djari mampatäi olo tä tuntang paham kasingin keton, idjä njalumbo sampai langit.

10. Tinai angat keton handak mampamenda olo Juda tuntang Jerusaleem, mandjadi indu rewar keton hatuä bawi. Djaton keton kea mahin paham sala intu Jehowa, Hatallan keton?

11. Toh, käläh keton manumon aughku, lian karä olo tawanan tä, idjä djari inamput keton baris paharin keton; krana kalait Jehowa hasep dengan keton.

12. Tä belae mantir olo Epraim, iä tä Asaria anak Johanan, Bereghja anak Mesilemot, Jehiskia anak Salum, tuntang Amasa anak Hadlai mendeng mangahana äwen, idjä dumah parang.

13. Koan äwen tä dengan olo arä: Äla namäan olo tawanan tä kantoh, belä indu kasalan ita intu Jehowa; handak keton mandahang dosan ita tinai, alo djari paham kasalan ita, tuntang kalait hasep dengan Israel?

14. Tä karä olo parang malapas olo tawanan tä tuutang karä talo irampase, haiak gitan karä mantir tuntang salepah utus olo arä.

15. Maka karä olo tä, idjä djari injewut arae uah, manduan karä

olo tawanan tä, tuntang hapan talo irampas tä iä makaian äwen awang halulus; iä makaian olo tä, tuntang manenga sarumpah akae, mampakanan mampihop iä, tuntang maminjak iä, tinai karä olo awang lembä imuate hundjun kalidai, tuntang magah iä akan Jerigho, lewu korma tä, buli karä paharie; limbah tä iä buli Samaria

16. Katika tä kea radja Aghas manjoho olo mananggoh radja Asur, mangat iä tä mandohop iä.

17. Krana olo Edom kea djari dumah, djari mamukul olo Juda, tuntang manamput arä tawanan.

18. Tinai olo Pilsti kea djari masang karä lewu hong tanah randah, hila salatan tanah Juda, tuntang djari mampalah Betsemes, Ajalon, Gederot, Sogho tuntang karä patataie, Gimso tuntang karä patataie, palus olo tä mangkalewu hetä.

19. Krana Jehowa mamparandah Juda, tagal Aghas radja Juda; sabab iä tä djari mamahir olo Juda, sampai olo tä paham malangkah malawan Jehowa.

20. Maka Tiglatpileser, radja Asur, aton dumah mananggoh iä: tapi iä tä mandjakä äwen haream, djaton mandohop iä.

21. Krana Aghas manduan sabagi panatau human Jehowa, tuntang human radja, tinai human karä mantir, palus manenga tä akan radja Asur; tapi kwäka iä mandohop äwen.

II.—22. Maka huang karä kadjakäe radja Aghas paham haream malangkah malawan Jehowa.

23. Krana iä maluput parapahe akan dewan Damaskus, idjä djari namukul mampakalah iä, koae:

Basa dewan radjan olo Aram mandohop olo ajue, käläh aku kea handak maluput parapahku akae, mangat iä mandohop aku kea. Tapi toto, talo tä indu karusake bewäi, tinai indu karusak karä olo Israel.

24. Maka Aghas manduan karä milik human Hatalla, palus marotek karä talo tä, tinai iä manguntji blawang human Jehowa; tuntang iä manampa kutoh mesbeh akae kabuate hong karä puting Jerusalem.

25. Tinai hong karä lewun Juda inampae äka gantong, äkae hagaro akan hatalla beken; tumon tä iä muungkar kalait Jehowa, Hatallan tatoe.

26. Maka tisan karä saritae, karä gawie, bara tamparae palus katatesae, tarasurat hong surat karä radja Juda tuntang Israel.

27. Maka Aghas matäi, ingampeleng dengan tato hiange; iä ingubur hong lewu Jerusalem, tapi djaton hindjä kubur karäh radja Juda. Maka anake Hiskia mandjadi radja manganti iä.

BAGI 29.

Radja Hiskia mamuga tuntang mamprasih human Hatalla tinai.

1. Hiskia mandjadi radja, metoh iä duä pulu limä njelo umure; iä marentah hong Jerusalem duä pulu djalatien njelo. Aran indue Abia, anak Sagharia. — (2 Radja 18.1.)

2. Maka iä budjur gawie intu matan Jehowa, tumon karä gawin-tatoe Dawid.

3. Iä muap blawang human Jehowa, manguan tä tinai, hong njelo idjä solake, bulan solake kea, kahum karadjaan ajue.

4. Tinai iä manduan karä imam tuntang olo Lewi, mamumpung äwen hetä hong äka rampar, hila timor;

5. Sambil hamauh dengan äwen tä: Hining aughku, o olo Lewi! prasih arep keton, prasih human Jehowa, Hatallan tato keton, palus kanan papas karä kapalie bara äka brasih.

6. Krana karä bapa ita djari malangkah, sambil mawi talo papa intu matan Jehowa, Hatallan ita: olo tä djari malihi iä, tuntang djari mules baue bara äka melai ain Jehowa, palus manalikut djeta.

7. Tinai äwen djari manguntji matep blawang parantaran, tuntang djari mambelep karä sumbo, djaton maku manotong garo, tuntang djaton djari maluput parapah hong äka brasih akan Hatallan Israel.

8. Tagal tä kalait Jehowa djari paham mawi Juda tuntang Jerusalem, iä djari manjaragh ita indu irarat irusak, tuntang ingatjitjis olo, tumon gitan matan keton kea.

9. Krana tawan keton, bapa ita djari halelek matäi awi padang, tinai anak ita hatuä bawi, tuntang sawan ita djari inawan olo.

10. Tapi toh huang atäiku handak mampendeng djandji dengan Jehowa, Hatallan Israel, mangat kalason kalaite tendur mawi ita.

11. Joh anak! äla keton kadian toh, krana keton djari intih Jehowa, mangat mendeng naharep

bauc, uka manonggo iä tumpang hagarö akac.

12. Tä aton manatap arepe olo Lewi, iä tä Mahat anak Amasai, Joel anak Asarja, bara baris olo Kahat: tinai bara baris olo Merari: Kis anak Abdi, Asarja anak Jehahiel; bara baris olo Gerson: Joah anak Sima, Eden anak Joah.

13. Tinai bara untkup Elisa-pan: Simri tumpang Jeiel; tinai bara untkup Asap: Segharja tumpang Matanja.

14. Bara untkup Heman: Jehiel tumpang Simei; tinai bara untkup Jeduton: Semaja tumpang Usiel.

15. Awen tä mamumpong karä paharie, tumpang iä mamprasih arepe, palus manalih tumon prentah radja awi augh Jehowa, mangat mamprasih human Jehowa.

16. Maka imam tamä human Jehowa, mangat mamprasih tä, iä manganan mamapas karä kapalie, idjä sondaue hong human Jehowa, mandjakah tä akan parantaran human Jehowa; bara hetä olo Lewi manduac. palus manganae akan ruar, akan sungüi Kidron.

17. Maka olo tä manampara mamprasih huma tä andau solake bulan idjä solake; tinai andau hanja bulan tä kea iä tamä human Jehowa, palus kahanja iä mamprasih huang human Jehowa, maka andau djahawenwalas bulan idjä solake tä kea iä mahapus gawie.

18. Limbah tä olo tä tamä naharep Radja Hiskia, sambil hamauh: Ikäi djari mamprasih hapus human Jehowa, tinai mesbeh äka parapah ingähu tumpang karä ramoe, tinai medjan tepong tampajah tumpang karä ramoe.

19. Tinai karä ramo, idjä djari

inganan radja Aghas awi kalangkahe, kahum iä marentah, djari inguan imprasih ikäi; itäm, talo handiai tä aton darah mesbeh.

20. Tä radja Hiskia misik haiak djadjewu, palus mamumpong karä mantir lewu tä; iä lius tamä human Jehowa.

21. Tä olo mimbit udju kongan sapi hatuäe, udju kongan tabiri hatuäe, udju kongan anak tabiri, tinai udju kongan kambing hatuäe, indu parapah tagal dosa, akan karadjaan, akan äka brasih, tumpang akan olo Juda. Tinai radja manjoho panakan Aaron, imam tä, mangat iä maluput tä hundjun mesbeh Jehowa.

22. Tumon tä olo manjambalih sapi tä, limbah tä imam manduan dahae, mambirike hundjun mesbeh; iä mampatäi tabiri hatuäe tä kea, tumpang mambirik dahae hundjun mesbeh; tinai iä mampatäi anak tabiri tä, sambil mambirik dahae hundjun mesbeh kea.

23. Limbah tä iä mimbit kambing hatuäe, parapah tagal dosa tä, iutu baun radja tumpang hapus utus olo arä, balalu äwen mandanan lengüe intu hundjun djeta.

24. Limbah tä imam mampatäie, tumpang hapan dahae iä manjaki mesbeh, mangat manjapan hapus utus ulö Israel; krana radja djari manjoho maluput parapah idjä ingühu, tumpang parapah tagal dosa tä akan hapus utus olo Israel.

25. Tinai iä mampendeng olo Lewi huang human Jehowa, hapan bisakbetong, biola, kutjapi. tumon djari petäh Dawid, tumpang Gad, imam radja, tumpang nabi Natan: krana djeta prentah

tah Jehowa hadjamban nabie. — (1. Kron. 26, 1.)

26. Maka olo Lewi mendeng hetä, hapan talo usik ain Dawid, tinai karä imam hapan sarunai.

27. Maka Hiskia manjoho olo maluput parapah awang ingähu hundjun mesbeh; maka sana olo maluput parapah awang ingähu, palus lembut kea njanji akan Jehowa, tuntang augh sarunai, tinai augh talo usik ain Dawid, radja Israel tä.

28. Maka hapus utus olo arä sontop, manjembah, sangkom olo manjanji tuntang mampahiau sarunai, djetä sampai karä parapah tä lepah ilupute.

29. Maka limbah olo djari terai maluput parapah, radja sontop tuntang olo handiai awang dengae, manjembah.

30. Limbah tä radja Hiskia tuntang karä mantir manjoho olo Lewi manara Jehowa, hapan augh karang Dawid, tuntang augh nabi Asap; maka olo tä manara Jehowa tuntang handjak atäie, palus iä sontop takoloke, manjembah.

31. Tombah Hiskia, sambil hamauh: Toh keton djari manjuang lokap keton akan Jehowa; kanton keton, awi manggapi, imbit parapah awang injambalih tuntang parapah tarimakasih akan human Jehowa. Maka utus olo arä mimbit parapah awang injambalih tuntang parapah tarimakasih, tinai genep bitü, idjä pahias atäie, mimbit parapah awang ingähu.

32. Maka djumalah karä parapah awang ingähu, idjä imbit utus olo arä, iä tä ndju pulu sapi, saratus tabiri hatuäe, duä ratus anak tabiri, samandiai tä

akan Jehowa indu parapah awang ingähu.

33. Tinai karä meto idjä imprasih kea, iä tä: djahawen ratus sapi, tuntang telo kojan tabiri.

34. Tapi imam tä tapas karä bitie, sampai iä djaton sampet mupak karä parapah awang ingähu tä; tagal tä paharie, olo Lewi tä, mandohop iä, sampai gawi tä lepah djari, tuntang sampai imam beken tinai djari mamprasih arepe. Krana olo Lewi budjur atäie, radjin haream iä mamprasih arepe bara imam tä.

35. Tinai aton kutoh parapah awang ingähu, tuntang enjak parapah tarimakasih, tinai parapah talo ihop idjä inusuh haiak dengan parapah awang ingähu. Tumon tä gawie hapus hong human Jehowa.

36. Maka Hiskia tuntang karä olo arä handjak, basa awi Hatalla djari mandjapa tä akan olo arä, krana gawi tä salenga mandjadi.

BAGI 30.

I. Hiskia marawü hapus olo Israel omba mahaga Paska. II. Paska ihaga hong Jerusalem.

I. -- 1. Limbah tä Hiskia manjoho sarohan mananggoh karä olo Israel, tuntang olo Juda, tinai iä mamintik arä surat akan olo Epraim tuntang Manase, marawü üwen kea, uka tanggoh human Jehowa hong Jerusalem, mangat omba mahaga Paska akan Jehowa, Hatallan Israel. — (35, 1.)

2. Krana radja djari hatirok dengan karä mantire, tuntang hapus utus olo arä hong Jerusalem.

handak mahaga Paska tä intu bulan duä. — (4. Mos. 9, 11.)

3. Krana iä djaton sampet mahaga tä intu puna wajahe, basa djaton ombet karä imam djari mamprasih arepe, tuntang olo arä hindai hapumpong hong Jerusalem.

4. Maka tiroke tä mamentok kamään radja tuntang hapus olo arä.

5. Palus iä mamutus, iä handak bauauar andau tä hong hapus Israel, hara Berseba mimes Dan, marawäi karä olo manalih, mangat mahaga Paska akan Jehowa, Hatallan Israel, hong Jerusalem; krana djari tahi olo djaton djari mawi tä tumon augh surat.

6. Maka karä sarohan tä lius, mimit surat radja tuntang karä mantire, mangumbang karä olo Israel tuntang Juda, tumon prentah radja, sambil hamauh: O keton, olo Israel! hobah intu Jehowa. Hatallan Abraham, Isaak tuntang Jakob, tä iä kea karäh mules akan awang djari liwus, akan keton awang katapasan bara lengän radja Asur.

7. Äla keton tumon bapa keton tuntang paharin keton, idjä djari malangkah malawan Jehowa, Hatallan tatoe, sampai iä djari manjaragh olo tä akan karusake, kilau keton kea djari mitäe.

8. Toh, äla manekang arep keton, tumon bapa keton; tapi djuluk lengän keton akan Jehowa, talih äkae idjä brasih, idjä bitie djari mamprasihe akan katatahi; käläh sombajang intu Jehowa, Hatallan keton, tä lason kalaite dengan keton karäh rombar.

9. Krana amon keton toto hobah intu Jehowa, maka karä pahari tuntang anak keton kea ka-

räh iasi intu baun olo tä, idjä djari manawan manamput iä, sampai awen karäh buli tanah toh: krana Jehowa, Hatallan keton, puna pamasi panjang, iä djaton maku mules baue bara keton, amon keton toto hobah intu iä.

10. Maka sarohan tä hagoet, mangumbang manansaran karä lewu hong tanah Epraim tuntang Manase, palus tanah Sebulon; tapi olo hetä manatawä, hababaka iä.

11. Tapi aton kea belahe olo Aser, olo Manase tinai olo Sebulon, idjä mamparandah arepe, palus tanggoh Jerusalem.

12. Tinai lengän Hatalla mang-gerek atäi olo Juda kea, manjama angkat atäi olo tä, nakara iä manumon prentah radja tuntang karä mantir, idjä tumon augh Jehowa.

II. — 13. Maka olo arä hapumpong hong Jerusalem, mangat mahaga pesta tepong idjä djaton iragi, hong bulan duä, tawon olo idjä karän karäe.

14. Palus olo mangarak karä mesbeh äka parapah awang ingähu, idjä hong Jerusalem, tinai karä mesbeh äka hagarö, palus manganan tä akan sungäi Kidron.

15. Limbah tä iä mampatäi anak tabiri Paska, andau äpatwalas, bulan duä. Maka karä imam tuntang olo Lewi djari mahamen, iä djari mamprasih arepe, tuntang djari mimit parapah awang ingähu hong human Jehowa.

16. Iä mendeng intu äkae, tumon padjue, tumon Torat Moses, olo ain Hatalla tä; imam tä mam-birik daha, idjä injambute bara lengan olo Lewi.

17. Krana arä olo marak utus olo arä tä djaton djari mamprasih arepe; tagal tä olo Lewi mam-

patäi karä anak tabirin Paska akan olo handiai, awang djaton brasih, mangat mamprasih tä akan Jehowa.

18. Krana kutohe baris olo arä, olo Epraim, Manase, Isaskar tuntang Sebulon, djaton djari mamprasih arepe, tapi iä kuman Paska tä kea, alo djaton tumon augh surat. Tapi Hiskia blaku doa akæe, koæe: Jehowa, Tempon asi tä, akan mampun iä;

19. Olo tä, idjä toto djari mambet salepah atäie, handak manggau Hatalla Jehowa, Hatallan tætoe, alo djaton tumon puna karasihe, idjä patut akan äka brasih toh.

20. Maka Jehowa manarima augh Hiskia, palus mampun olo tä.

21. Tumon tä karä olo Israel, idjä hapumpang hong Jerusalem, mahaga pesta tepong idjä djaton iragi kudju katahie, tuntang handjak rantang. Maka olo Lewi tuntang karä imam manara Jehowa hapus karä andau tä, hapan talo usik Jehowa awang batarik aughe.

22. Tinai Hiskia hakotak tumon atäi karä olo Lewi, idjä toto harati tuntang masanan kahandak Jehowa; olo tä kuman parapah pesta tä, kudju haradjur tumon puna tukase, sambil maluput parapah tarimakasih haiak manara Jehowa, Hatallan tætoe.

23. Maka utus olo arä pakat, handak mahaga kudju hindai; djadi, iä mahaga kudju hindai tuntang handjak rantang.

24. Krana Hiskia, radja Juda, manenga akan utus olo arä sakojan sapi hatuæe, tinai udju kohan tabiri; tinai karä mantir manenga akan utus olo arä sakojan sapi hatuæe tuntang sapulu kohan ta-

biri. Arä imam djari mamprasih arepe.

25. Maka handjak rantang hapus utus olo Juda, tuntang karä imam tinai olo Lewi, haiak olo Israel handiai, awang djari manalih hetä; tinai olo beken utuse, idjä djari dumah bara tanah Israel, tuntang idjä mangkalewu hong tanah Juda.

26. Tumon tä kahandjak paham hong Jerusalem; krana limbah pangereng Salomo, anak Dawid, radja Israel, djatou djari tumon tä tinai hong Jerusalem.

27. Tä imam, ungkup olo Lewi tä, mendeng, mamberkat olo arä; maka aughe iuarima Hatalla, krana lakudoæe sampai äkæe melai idjä brasih hong sorga.

BAGI 31.

Karä dewa inganan olo; imam tuntang olo Lewi imadju; upah olo tä inukas.

1. Limbah karä gawie tä hapus, maka sakarä olo Israel awang hetä hagoet tanggoh karä lewu Juda, palus mamusit karä hampatong awang impendeng olo, tinai manäweng karä pahewan, mangarak karä äka gantong tuntang karä mesbeh, hong hapus tanah Juda tuntang Benjamin, tinai hong Epraim tuntang Manase kea, sampai talo tä djari irusak lepah lingis; limbah tä olo Israel buli tinai, genep biti akan äkæe hong karä lewue. — (5. Mos. 7, 5.)

2. Maka Hiskia mamadju karä imam tuntang olo Lewi tumon karä rintinge, genep biti akan padjun gawie, alo imam alo olo

Lewi, mangat maluput parapah awang ingähu tuntang parapah tarimakasih, mangat iä sombajang, sambil manjanji tara horumat hong bauntonggang äka Jehowa.

3. Tinai radja manukas baris panengan ai, idjä indu parapah awang ingähu handjewu tuntang halemäi, tinai indu parapah awang ingähu hong karä sabat, hong genep palembut bulan, tuntang hong karä andau hai awang inukas, tumon djetä tarasurat hong Torat Jehowa. — (4. Mos. 28, 27.)

4. Tinai iä hakotak dengan olo arä, awang hong Jerusalem, mangat iä manukas upah imam tuntang olo Lewi, mangat olo tä sasar dähén hong Torat Jehowa.

5. Amon aughe tä djadi, maka olo Israel mimbit arä parut gendom, anggor, undus, madu, tuntang karä ampin ramon tana, tinai iä manenga asil idjäidjä dalam sapulu, kutoh karäe. — (2. Mos. 23, 19; 5. Mos. 14, 22.)

6. Maka olo Israel tuntang Juda, idjä mangkalewu hong karä lewun Juda, manenga kea idjä dalam sapulu bara karä sapi tabirie, tinai idjä dalam sapulu bara karä ramo brasih, idjä imprasih akan Jehowa, Hatallae, sampai hatungkop karä tujok tawoe.

7. Intu bulan telo iä manampara mimbit manunjok talo tä, intu bulan udju iä mahapus tä.

8. Amon Hiskia tuutang karä mantir aton dumah, mitä karä tujok talo tä, maka iä manara Jehowa, tuntang olo ajue, Israel tä.

9. Tinai Hiskia misek imam tuntang olo Lewi tagal karä tujok talo tä.

10. Maka Asaria, imam hai tä.

idjä bara untkup human Sadok, hamauh dengae, koe: Bara olo djari manampara mimbit panengae akan human Jehowa, maka ikäi djari kuman sampai besoh, tinai kutohe djari batisa; krana Jehowa djari mamberkat olo ajue, sampai batisa kutoh talo toh.

11. Tä Hiskia manjoho manjarambi äka karong hong human Jehowa; maka olo manatap tä.

12. Hetä iä manamüan karä asil tä budjubudjur, asil idjäidjä dalam sapulu tä, tuntang karä talo imprasih; maka Konanja, olo Lewi, indu mantir kapala mahaga karä talo tä, tinai paharie Simei panggapite.

13. Maka Jehiel, Asasia, Nahät, Asahel, Jerimot, Josabad, Eliel, Jismaghja, Mahat äwen sapulu Benaja indu mandur talo tä, idjä penda Konanja äwen duä hampahari Simei, tumon prentah radja Hiskia, tuntang Asarjä, mantir kapalan human Hatalla.

14. Maka Kore, anak Jimna, olo Lewi tä, idjä tonggon bauntonggang hila timor, mahaga karä talo idjä inenga olo awi kahiaae akan Hatalla, talo tä inengae akan parapah tandjungan, tuntang akan gawi hong äka idjä brasih haliai.

15. Penda lengüe Eden, Minjamin, Jesua, Semaja, Amarja, Seghanja, hong karä lewun imam, hong padjun gawie, mangat iä mambagi karä talo inenga tä akan karä paharie, tumon padjue, akan hai korik;

16. Akan olo hatuä handiai, idjä djari tamä isä, idjä telo pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, akan olo handiai idjä tamä human Jehowa, uka malalus ga-

win sombajang genep andau, indu upahe tagal gawie huang padjue, tumon karä rintingé.

17. Beken tinai bara akan äwen idjä hindjä baris imam huang karä unguke, maka iä manenga kea akan karä olo Lewi, idjä duä pulu njelo umure, tuntang idjä bakas bara tä; huang karä padjue, tumon karä rintingé;

18. Tinai akan karä awaue, akan karä sawae, akan karä anake hatuä bawi, akan hapus hamputan olo tä; krana sakarä äwen tä djari mamprasih arepe mahaga gawie budjubudjur.

19. Tinai belae panakan Aaron, imam tä, djari inukas hong genep patatai karä lewue, mangat manenga bagi akan karä hatuän imam, tuntang akan karä hatuän idjä djari tamä isä dengan olo Lewi.

20. Tumon tä gawin Hiskia hong hapus tanah Juda; maka gawie bahalap, budjur tuntang toto hong baun Jehowa, Hatallae.

21. Karä gawie, awang inamparae hong gawin human Hatalla, tumon Torat tuntang karä prentah, mangat manggau Hatallae, djetä iawie hapan salepah atäie; tuntang iä batuah.

BAGI 32.

I. Hiskia imarang Sanherib, tapi iä indohop Hatalla. II. Iä baben, tapi iä impekäläh Hatalla. Karä panataue; iä matäi.

I. — 1. Limbah karä perkara tuntang gawi bahalap tä, maka Sanherib, radja Asur, dumah, mamarang Juda; iä mangapong karä

kota, pikire handak manduan tä akae. — (2. Radja 18,9.)

2. Amon Hiskia mitä Sanherib aton dumah, tinai ampie mangkahimat Jerusalem, handak maringgar tä,

3. Maka iä hatirok dengan karä mantire tuntang pangkalimae, mangat mamaleng karä lowang danum, awang ruar lewu: palus äwen tä mandohop iä.

4. Krana arä olo hapumpong, palus mamaleng karä lowang danum, tinai sungäi tä, awang manarusan bentok tanah hetä; koae: Uka äla radja Asur sondau arä danum, amon iä dumah.

5. Maka iä mantjagar arepe, iä mangabuah karä kota awang rusak, tuntang iä mandähen mangantong karä tjandi; hila ruare iä mamangun kota batu beken tinai, tuntang iä mandähen Milo hong lewun Dawid; tinai iä manampa kutoh ganggaman dengan talawang.

6. Iä mangkat kea arä mantir parang akan olo arä, palus mamumpong olo tä manjupa iä hong äka pakan, tokep bauntonggang lewu; tuntang iä hamauh. mananji olo tä, koae:

7. Tatatatap mananggar atäi keton, äla mikäh taräwen intu baun radja Asur, tagal kutoh karä olo tä, idjä dengae; krana idjä hai haream ompat ita, bara idjä ompat äwen.

8. Olo tä indohop lengä isi bewäi, tapi ita impahaiak Jehowa, Hatallan ita, idjä handak mandohop ita, mamarang akan ita. Maka olo arä harap augh Hiskia, radja Juda.

9. Limbah tä Sanherib, radja Asur, manjoho mantir ajue ma-

nanggoh Jerusalem, haiak bitie tuntang karä kawen ajue mangapong Laghis, mangat äwen manjupa Hiskia, radja Juda, tuntang sakarä olo Juda, idjä hong Jerusalem, sambil masuman akae:

10. Kakai augh Sanherib, radja Asur: äwe iharap keton, sampai keton melai hong kota Jerusalem?

11. Dia Hiskia idjä madjik keton, mangat manjaragl keton matäi meher tuntang awi kateah belai keton, awie hamauh: Jehowa, Hatallan ita, karäh maliwus ita bara lengän radja Asur?

12. Dia Hiskia tä, idjä djari mangarak karä äka gantong, tuntang karä mesbeh Hatalla, tinai djari manjoho olo Juda tuntang olo Jerusalem, koae: tikas intu mesbeh idjä toh keton akan son-top, hetä bewäi keton akan hagarö?

13. Dia keton katawan gawingku, tuntang gawin liau apangku dengan karä utus olo hong karä tanah? Djari kea hatallan karä utus olo hong karä tanah tä tau maliwus tanahe bara lengängku?

14. Äwe karä hatallan sakarä utus olo tä, idjä djari impalomos liau apangku, awang djari tau maliwus utus olo ajue bara lengängku, sampai Hatallan keton olihe maliwus keton bara lengängku?

15. Toh, äla manjoho Hiskia manipu keton, äla manjoho iä madjik keton kalotoh, äla keton harap augh; krana dialo idjä hatalla bara hatallan karä utus olo hong karä karadjaan, idjä djari tau maliwus utus olo ajue bara lengängku, tuntang bara lengän liau apangku; kilen toh Hatallan

keton tinai tau maliwus keton bara lengängku?

16. Arä augh beken tinai hapan mantir ajue mamapa Hatalla, Jehowa, tuntang mamapa Hiskia, rewar ajue.

17. Tinai iä mamintik surat hapae manawah Jehowa, Hatallan Israel, sambil halalea iä; surat tä kalotoh augh: Sama kilau karä hatallan karä utus olo hong karä tanah, idjä djaton djari olihe maliwus olo ajue bara lengängku, kalotä kea Hatallan Hiskia toto djaton akan maliwus utus olo ajue bara lengängku.

18. Djadi, sarohae tä mantehau hai augh, hapan kotak olo Jehudi, mawi olo Jerusalem, idjä aton hundjun kota, mangat mampikäh manaräwen olo tä, nakara lewu tä murah dino.

19. Iä manjewut Hatallan Jerusalem sama kilau iä padan dengan karä hatallan olo kapir hong petak, awang tampan lengän olo bewäi.

20. Tapi radja Hiskia tuntang nabi Jesaia, anak Amos, blaku doa tagal augh tä, mantehau akan langit.

21. Tä Jehowa manjoho idjä biti malaikat, idjä mampalomos karä olo gantjang parang, karä mantir, karä kapala hong äka radja Asur bapodok. Tä iä buli tanahe, haiak iä mahamen buraburah baue; djadi, amon iä djari tamä human dewae hetä, maka anake mampatäi iä hetä hapan padang.

22. Kalotä Jehowa malapas Hiskia tuntang olo Jerusalem bara lengän Sanherib, radja Asur, tuntang bara lengän karä musohe awang beken; iä manganggapong iä hakaliling;

23. Sampai arä olo magah asil akan Jehowa intu Jerusalem, tuntang manenga ramo barega akan Hiskia, radja Juda, sampai rahian bara tä iä djaladjalan hai intu matan karä olo kapir.

II. — 24. Katika tä Hiskia paham haban, sampai karenga dia matäi, maka iä blaku intu Jehowa; iä tä mandjandji akae, tinai manenga talo heran indu katan djandjie tä. — (2. Radja 20.)

25. Tapi Hiskia djaton manjulang tumon patut karä asi awang djari inenga akae, basa atäie mandjadi badjoho; tagal tä aton lembut kalait awang paham dengae, tuntang dengan Juda tinai Jerusalem.

26. Tapi Hiskia mamparandah arepe tagal kadjohon atäie, iä tuntang karä olo Jerusalem, djadi kalait Jehowa awang paham tä djaton buah olo tä katahin umur Hiskia.

27. Maka ain Hiskia paham panatau tuntang horumat, iä mamapa arä gudang äka salaka bulau, tinai äka batu barega, tuntang talo mangat ewaue, tinai äka karä ramo barega tuntang sepimpan talo awang bahalap.

28. Tinai arä gudang äka bean gendom, anggor, undus; tinai arä kandang äka karä ampin meto, tuntang karambang kambing tabiri.

29. Iä mamangun arä lewu; aton kutoh karä metoe, kambing tabiri tuntang sapi, basa Jehowa manenga kutoh panatau akae.

30. Hiskia kea djari manabat sungäi Gihon, mangat danume mamulang akan hila barat lewu Dawid; krana Hiskia batuah hong karä gawie.

31. Tapi amon sarohan radja

Babel, idjä djari injoho tempoe mananggoh iä, mangat misek tagal kata heran tä, idjä mandjadi hong tanah tä, aton madja, tä Hatalla malihi iä, mangat mangkemä iä, hapae mitä karä huang atäie.

32. Tisan karä saritan Hiskia, karä kabudjure, djetä tarasurat hong surat augh tudjum nabi Jesaia, anak Amos, tinai hong surat karä radja Juda dengan Israel. — (Jes. 36,1.)

33. Maka Hiskia matäi, ingampeleng dengan tato liange; olo mangubur iä intu äka idjä kapala gantong bara karä kubur panakan Dawid; tinai karä olo Juda tuntang Jerusalem mahorumat iä kahum pampatäie. Maka anake Manase mandjadi radja manganti iä.

BAGI 33.

I. Radja Manase. II. Radja Amon.

I. — 1. Manase tä duäwalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem limä pulu limä njelo. — (2. Radja 21,1.)

2. Iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon karä talo kabelä hadat olo kapir, idjä djari inganan Jehowa bara tanahe, bara baun olo Israel.

3. Krana iä mamangun äka gantong tä tinai, idjä djari ingarak liau bapae Hiskia, tuntang mamangun arä mesbeh akan Baal, tinai iä mimbul kaju pahewan akan äka dewa, iä sontop akan karä ramon langit, sambil sombajang intu djetä. — (31,1.)

4. Tinai iä manampa mesbeh dewa hong human Jehowa, idjä tahuu tä Jehowa djari hamauh: Hong Jerusalem arangku akan melai sampai katatahi. — (1. Radja 9,3.)

5. Tinai iä manampa arä mesbeh akan karä ramon langit hong duä parantaran human Jehowa.

6. Tinai iä mampatandjong anake mahoroe apui hong djanah olo Hinom, tuntang iä hapan karohäi, tuntang manggau dahiang burong, tinai iä malamboi; tinai iä mangkat olo panudjum, tuntang olo tawan pampata setan; iä paham mandahang karä gawie awang papa hong matan Jehowa, hapae mungkar kalaite.

7. Tinai hampatong awang iukire ingkese hong human Hatalla, idjä tahuu tä Hatalla djari hamauh dengan Dawid tuntang anake Salomo: Hong huma toh, hong Jerusalem, idjä djari intihku bara karä hamputan Israel, aku handak mingkes arangku sampai katatahi. — (7,10.)

8. Tuntang aku djaton handak manandare hindai pain olo Israel bara tanabe, idjä djari inukasku akan tato keton, asal amon olo buabua malalus talo handiai, idjä djari injohoku iä hadjamban Moses tumon salepah Torat, karä hadat dasar.

9. Tapi Manase mampalajang olo Juda tuntang olo Jerusalem, sampai gawin olo tä papa haream bara gawin olo kapid, idjä djari impalomos Jehowa bara baun olo Israel.

10. Alo augh Jehowa kindjap sampai Manase tuntang olo ajue, olo tä djaton parabac.

11. Tagal tä Jehowa manjoho

karä mantir parang ain radja Asur mantakan olo tä; äwen tä manawan Manase intu marak pulau duhi, palus mamansong iä hapan duä karinting rantai tambaga, balala manamput iä akan Babel.

12. Maka katika iä indjakä, tä iä paham blaku intu baun Jehowa, Hatallae, tuntang toto mamparandah arepe hong baun Hatallan karä tatoc.

13. Iä paham blaku doa intu iä; tä maka Hatalla manarina augh usoke, tuntang halalian iä tinai akau Jerusalem, akan karadjaan ajue. Tä Manase ksene Jehowa bewäi toto Hatalla.

14. Rahian bara tä iä mamangun kota hila ruar lewun Dawid, hila barat Gihon hong djanah, mandas bauntonggang olo palauk, tinai hakaliling Opel, sambil paham mangantong djetä; tinai iä mingkes mantir parang hong karä lewun Juda.

15. Maka iä manganan karä dewa tuntang karä hampatong bara human Jehowa, tinai karä mesbeh, idjä djari inampae hong bakit äka human Jehowa, tuntang hong Jerusalem, samandiai tä inganae akan ruar Jerusalem.

16. Tinai iä nguan mesbeh Jehowa, tuntang maluput parapah tarimakasih tuntang parapah horumat hetä, tuntang manjoho olo Juda, mangat iä sombajang intu Jehowa, Hatallan Israel, bewäi.

17. Tapi olo arä magon hantä maluput parapah hong karä äka gantong, alo iä manjewut tä akan Jehowa, Hatallae.

18. Tinai karä saritan Manase, lakudoae intu Hatallae, tinai augh karä nabi idjä djari hakotak dengae hapan aran Jehowa, Hatallan Is-

rael, djetä tarasurat hong surat saritan karä radja Israel.

19. Tinai lakudoae, tuntang kilen Hatalla djari tarima aughe, tinai karä kasalae tuntang kalangkahe, karä kaleka, äkæ djari manampa äka gantong, tuntang djari mimbul kaju pahewan, sambil mingkes hampatong dewa hetä, helo bara iä imparandah, djetä tarasurat hong karä augli Hosai.

20. Maka Manase matäi, ingampeleng dengan tato hiange, iä ingubar hong huma ajue. Maka anake Amon mandjadi radja manganti iä.

II.—21. Maka Amon tä duä pulu duä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem duä njelo. — (2. Radja 21,19.)

22. Iä papa gawie intu matan Jehowa, tumon gawin liau bapae Manase. Krana Amon maluput parapah akan karä hampatong dewa, awang inampa liau bapae Manase, sambil mauempo djetä.

23. Tapi iä djaton mamparandah arepe intu baun Jehowa, tumon liau bapae Manase djari mamparandah arepe, malainkan Amon tä mandahang kasalae hantä.

24. Maka mantir ajue pakat mawi iä, sambil mampatäi iä huang humae.

25. Tapi olo tanah tä mampatäi karä olo, idjä djari pakat mawi radja Amon; pakas olo tanah tä mamparadja anake Josia manganti tä

III. Josia tntang olo ajue tamü djandji, handak omba Jehowa.

I.—1. Josia tä hanja njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem telo pulu idjä njelo. — (2. Radja 22,1.)

2. Iä budjur gawie hong matan Jehowa, sambil manandjong hong djalan tatoe Dawid, djaton iä mahiwang sambil gantau.

3. Krana intu njelo hanja kahum karadjaan ajue, metoh iä haru budjang, maka iä manampara manggau Hatallan tatoe Dawid; intu njelo duäwalas iä manampara mamprasih Juda tuntang Jerusalem, manganan karä äka gantong tuntang pahewan, tinai karä hampatong dewa, idjä iukir tuntang inoang olo.

4. Iä manjoho olo mangarak karä mesbeh Baal intu baun ajue, tuntang karä pantar dewa idjä hundjue tä inäwenge, tinai karä pahewan kea, sambil mamusit karä hampatong dewa, awang iukir tuntang inoang olo; iä mampalanike palus naburan djetä hundjun karä kubur olo, idjä djari maluput parapahe akan talo tä.

5. Tinai tolang karä imam dewa imapuie hundjun mesbeh; tumon tä iä mamprasih Juda tuntang Jerusalem.

6. Tinai hong karä lewun Manase, Epraim tuntang Simeon, palus sampai Naptali, huang karä lewu awang karakkaraka tä, kalotä kea gawie.

7. Hetä kea iä mangarak karä mesbeh, manäweng pahewan, tuntang manepä karä hampatong dewa, mamparotek tä, tuntaug manäweng karä pantar dewa hong

BAGI 34.

I. Radja Josia mandähen agama budjur tinai. II. Torat Moses soudna olo.

hapus tanah Israel; limbah tä iä buli Jerusalem.

8. Hong njelo hanjawalas kahum karadjaan ajue, limbah iä djari mamprasih tanah tuntang human Hatalla, iä manjoho Sapan anak Asalia, tuntang Maaseja, mantir lewu tä, tinai Joha anak Joahas, mangkubumi tä, mangat iä mangabua human Jehowa, Hatallac.

9. Äwen tä mananggoh Hilkia, imam hai. Maka karä rear tä inenga akae, idjä djari imbit olo arä akan human Hatalla, idjä djari imumpong olo Lewi, awang tonggon bauntonggang, bara lengän olo Manase, Epraim, bara lengän tisan karä olo Israel awang beken, tuntang bara karä olo Juda dengan Benjamin, tuntang olo Jerusalem.

10. Olo manenga tä akan mantir gawi tä, awang iangkat akan nguan human Jehowa; äwen tä manenga djetä akan olo idjä malalus gawi tä, idjä omba bagawi hong human Jehowa, uka manguan mampahalap huma tä.

11. Krana iä manenga tä akan tukang kaju tuntang tukang batu, hapan mamili batu awang imahat, kaju awang barasok, tinai kaju akan lalangit huma tä, idjä djari irusak radja Juda.

12. Maka olo tä uras budjur hong gawie. Jahat tuntang Obadja, olo Lewi bara ungkup Merari, tinai Sagharia tuntang Mesulam bara ungkup Kahat djari iangkat, mandjadi kapalan olo tä, mangat iä mimbit mandjeleng olo tä bagawi; karä olo Lewi tä patjäh musik talo usik.

13. Tinai olo Lewi indu kapalan karä olo pamäton kea, tinai indu mandur karä olo bagawi awang beken; krana bara olo Lewi iang-

kat karä djurutulis, pangulu tuntang olo tonggon bauntonggang.

II.—14. Maka amon olo mauduan rear tä, idjä djari imbit akan human Jehowa, tä imam Hilkia sondau surat Torat Jehowa, idjä inengae hadjamban Moses.

15. Maka Hilkia hamauh dengan Sapan, djurutulis tä: Aku djari sondau surat tä hong human Jehowa. Palus Hilkia manenga surat tä akan Sapan.

16. Maka Sapan mimbit surat tä akan radja, tinai iä mimbit brita akan radja, koae: Talo handiai, awang djari injohom olo ajum, äwen malaluse kea.

17. Iä djari mamumpong karä rear, awang hong human Jehowa, tuntang djari manenga tä akan lengän mantir gawi, akan lengän äwen idjä nguan gawi tä.

18. Tinai Sapan, djurutulis tä. masuman akan radja, koae: Imam Hilkia djari manenga surat akangku. Palus Sapan mambasa belae surat tä intu baun radja.

19. Djadi, amon radja mahining augh Torat, maka iä marabit pakaiäe.

20. Balalu radja manjoho Hilkia. Ahikam anak Sapan, tinai Abdon anak Migha, tuntang Sapan, djurutulis tä, dengan Asarja, ajang radja, koae:

21. Lius, isek augh Jehowa akangku, tuntang akan olo arä, awang tisan olo Israel dengan Juda, tagal karä augh surat idjä sondau toh; krana paham kalait Jehowa hasep mawi ita, basa tato ita djaton djari mahaga augh Jehowa, mangat manumon karä augh awang imintik hong surat toh.

22. Tä Hilkia, tuntang olo tä idjä injoho radja, mananggoh Hul-

da, nabi bawi tä, sawan Salum, Salum anak Tokhat, Tokhat anak Hasra, mantir idjä mahaga karä pakaian. Olo bawi tä mangkalewu hong Jerusalem, intu baris lewu taheta tä. Palus äwen masuman augh radja akac.

23. Koe, tambah augh äwen: Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: suman akan olo tä, idjä djari manjoho keton manjupa aku:

24. Kakai augh Jehowa: itäm, aku handak magah hukum mawi lewu toh tuntang karä olo, karä augh sapa tä, awang tarasurat hong surat, idjä djari imbasa intu baun radja Juda. — (3. Mos. 26, 14; 5. Mos. 28, 15.)

25. Basa olo tä djari malihi aku, sambil hagaro akan hatalla beken, mangat mungkar kalaitku awi karä talo tampan lengäe: toh, maka kasangkitku akan hasep mawi äka toh, djaton mandak tinai.

26. Tapi akan radja Juda, idjä djari manjoho keton misek augh Jehowa, tumon toh keton akan masanan akac: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: idjä tahu perkara karä augh, awang djari hiningm tä,

27. Basa awi atäm djari impalemo, tuntang ikau djari mamparandah arepm hong baun Jehowa, sana ikau mahining auge mawi äka toh tuntang karä olo hetoh, basa ikau djari mamparandah arepm hong baungku, tuntang djari marabit pakaian, sambil manangis intu baungku: tä aku kea djari masi ikau, koan Jehowa.

28. Itäm, aku handak mahan-djäan ikau dengan tato hiangm, dengan sanang ikau karäh tamä kuburm, djaton matam akan mitä karä hukum, idjä handak iagahku

mawi lewu toh, tuntang karä olo hetoh. Maka äwen magah augh tä akan radja.

III.—29. Tä, maka radja manjoho olo mamumpang karä bakas Juda tuntang Jerusalem. — (2. Radja 23, 1.)

30. Palus radja hagoet tamä human Jehowa, tuntang karä olo Juda dengan Jerusalem aton dengae, tinai karä imam dengan olo Lewi, tuntang olo arä handiai, olo korik olo hai; hetä intu pinding olo arä tä imbasa karä augh surat djandji tä, idjä djari sondau hong human Jehowa.

31. Maka radja mendeng intu äkae, tuntang manampa djandji hong baun Jehowa, mangat olo handak omba Jehowa, tuntang mahaga karä prentahe, karä hadate, hapan salepah atäie, salepah huange, tuntang handak manumon malalus karä augh djandji tä, idjä tarasurat hong surat tä. — (15, 12.)

32. Tinai iä manjoho olo handiai, idjä hong Jerusalem tuntang hong Benjamin, tamä djandji tä. Maka olo Jerusalem manumon djandjin Hatalla, Hatallan karä tate.

33. Maka Josia manganan karä talo kabelä bara hapus tanah olo Israel, iä manenga prentah akan karä olo Israel, mangat sombajang intu Jehowa, Hatallae. Katahie belom olo tä djaton undur ompat Jehowa, Hatallan tate.

BAGI 35.

- I. Radja Josia mahaga pesta Paska.
- II. Iä matäi hong parang.

I.—1. Limbah tä Josia mahaga

Paska tä akan Jehowa hong Jerusalem. Olo mampatäi Paska tä intu andau äpatwalas, bulan idjä solake. — (2. Radja 23, 21.)

2. Iä manjoho karä imam malalus padjun äjue, tinai iä mangarasan olo tä nguan gawie hong human Jehowa.

3. Koea dengan olo Lewi, awang madjar karä olo Israel, idjä puna imprasih akan Jehowa: Awi keton mingkes pati brasih tä huang huma, idjä imangun Salomo, anak Dawid, radja Israel tä, akan Jehowa; djaton beken gawin keton, toh totototo manonggo Jehowa, Hatalan keton, tuntang Israel, djalahan olo äjue. — (1. Radja 6, 1.)

4. Tatap arep keton tumon karä untkup tato keton, tumon padjun keton, idjä imetäh Dawid, radja Israel, tumon djeta injurat anake Salomo.

5. Elai äka brasih, habaris tumon karä untkup tato keton, akan gantın karä paharin keton, olo arä tä, habaris tumon karä untkup tato olo Lewi.

6. Tinai patäi Paska tä, sambil mamprasih arep keton, tuntang simpan tä akan karä paharin keton, sambil nguan tä tumon augh Jehowa hadjamban Moses.

7. Maka Josia manenga akan utus olo arä anak kambing tabiri, uras djeta akan parapah Paska, akan karä olo awang aton hetä; djumalaha telo pulu kojan kongan; tinai sapi telo kojan kongan; samandia tä panengan radja. — (30, 24.)

8. Tinai karä mantire kea pahias manenga akan parapah olo arä, akan imam tuntang olo Lewi. Hilkia, Sagharia tuntang Jehiel, idjä mantir hong human Hatalla,

manenga akan karä imam indu parapah Paska duä kojan djahawen ratus kambing tabiri, tinai telo ratus sapi.

9. Tinai Konanja, Semaja tuntang paharie Netaneel, tinai Hasabja, Jeiel dengan Josabad, mantir olo Lewi tä, manenga akan parapah Paska ain olo Lewi limä kojan kambing tabiri, tinai limä ratus sapi.

10. Kalotä ramon souabajang tä inatap. Maka karä imam uras intu äkae, tuntang olo Lewi tumon karä padjue, tumon prentah radja.

11. Limbah tä olo mampatäi meto Paska tä, karä imam manduan dahae, sambil mambirike, tinai olo Lewi mupak meto tä.

12. Iä manduan enjake idjä indu parapah awang ingähu, limbah tä iä manenga bitie akan utus olo arä, tumon karä untkup humae, mangat maluput tä akan Jehowa, tumon djari injurat hong surat Moses; kalotä kea karä sapi.

13. Iä mandadah meto Paska tä intu apui, tumon puna hadate; tapi talo beken awang imprasih tä impakasake hong landai, kabali, rindjing, tuntang iä mandjeleng arepe magah talo tä akan olo arä.

14. Limbah tä iä manatap ai kea, tuntang akan karä imam; krana imam, panakan Aaron tä, magon maluput parapah awang ingähu, tuntang karä enjak tä, sampai hamalem; tagal tä olo Lewi tä manatap ai tuntang akan karä imam, panakan Aaron tä kea.

15. Maka karä olo panjanji, panakan Asap tä, melai hong äkae kabuete, tumon prentah Dawid, Asap, Heman tuntang Jedutun, nabin radja tä; tinai karä olo tonggon bauntonggang melai intu

karä bauntonggang. Iä djaton lajau bara padjun gawie, basa paharie, olo Lewi tä, aton manatap akæe. — (1. *Kron.* 26,1; 27,1.)

16. Tumon tä karä gawin agaman Jehowa ilalus intu andau tä; olo mahaga Paska tä, tuntang maluput parapah awang ingähu hong mesbea Jehowa, tumon prentah radja Josia.

17. Kalotä karä olo Israel, idjä hetä, mahaga Paska tä. intu kätika tä, tuntang pesta tepong idjä djaton iragi, kudju andau.

18. Maka djaton pudji Paska ihaga tumon tingkat djetä, bara djaman nabi Samuel; karä radja Israel djaton djari nahaga Paska kalotä, tumon Josia mahaga tä, tuntang karä imam dengan olo Lewi, tinai hapus utas olo Juda tuntang Israel, idjä magou aton hong tanahe, tuntang karä olo Jerusalem.

19. Intu njeko hanjawalas kahum karadjaan Josia Paska djetä ihaga.

II. — 20. Limbah bara tä, amon kuan human Hatalla djari awi Josia, maka Negho, radja Misir, hagoet mamarang Karghemis, idjä hong saran Prat. Maka Josia hagoet manusong iä.

21. Maka Negho tä manjoho sarohan mananggoh iä, sambil hamauh: Narai gawingku dengan, o radja Juda? krana aku djaton djari dumah handak mawi ikau, tapi aku handak mawi olo tä, idjä puna mamarang aku; Hatalla djari manjoho aku manggulong arepku; terai ikau, äla malawan Hatalla tä, idjä mampahaiak aku, uka äla iä marusak ikau.

22. Tapi Josia djaton maku belang mawi iä, malainkan iä mang-

gulong arepe mamarang iä; iä djaton tarima augh Negho, idjä tumon augh njaman Hatalla, malainkan iä manantarang djanah Megido, handak mamarang.

23. Maka olo pamanah mamanah buah radja Josia. Tä koan radja dengan olo ajue: Indah aku, krana aku paham bahimang.

24. Palus olo ajue mamplua iä bara kareta parang, mamuat iä hundjun kareta beken, idjä ai, balalu magah iä akan Jerusalem. Maka iä matsä, ingubar hindjä kubur tatoe. Maka karä olo Juda tuntang Jerusalem manatum Josia.

25. Jeremia tä mangarang njanji tatum Josia; tinai karä olo panjanji hatuä bawi manatum manjewut Josia sampai andau toh; krana iä manenga njanji tatum tä mandjadi hadat intu olo Israel; djetä tarasurat hong surat njanji tatum. — (*Jer.* 22,10.)

26. Tisan karä saritan Josia, karä kabudjure tumon karä surat Torat Jehowa,

27. Karä saritae tä, bara tamparae palus idjä katatesae, djari tarasurat hong surat karä radja Israel tuntang Juda.

BAGI 36.

I. Radja Joahas, Jojakim, Jojaghin.
II. Radja Sedekia; olo Juda tawanan inamput akan Babel.

I. — 1. Tä, maka olo tanah tä manduan Joahas, anak Josia, palus mamparadja iä hong Jerusalem, gantın liau bapae. — (2. *Radja* 23,30.)

2. Joahas tä duä pulu telo njelo umure, metoh iä imparadja; iä

marentah hong Jerusalem telo bulan.

3. Krana radja Misir manipas iä hong Jerusalem; iä mandanda olo tanah tä saratus pikul salaka, tuntang idjä pikul bulau.

4. Tinai radja Misir mamparadja Eljakim, paharin Joahas, mahundjun Juda tuntang Jerusalem; iä mindah arae Jojakim. Maka paharie Joahas inamput Negho tä akan tanah Misir.

5. Jojakim tä duä pulu limä njelo umure, metoh iä imparadja; iä marentah hong Jerusalem sawalas njelo katahie; iä papa gawie intu matan Jehowa, Hatallae.

6. Maka Nebukadnesar, radja Babel, dumah mamarang iä, tuntang mamasong iä hapan duä karinting rantai tambaga, mangat mimbit iä akan Babel.

7. Tinai Nebukadnesar manduan belae ramon human Jehowa, mimbit tä akan Babel, mingkese hong human dewae hong Babel. — (*Esera* 1,7.)

8. Tisan karä saritan Jojakim, karä talo kabelä idjä iawie, talo papa idjä sondau hong iä, djetä tarasurat hong surat karä radja Israel tuntang Juda; maka anake Jojaghin mandjadi radja manganti iä.

9. Jojaghin tä hanjawalas njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem telo bulan sapulu andau; iä papa gawie intu matan Jehowa.

10. Tapi amon njelo djari hapus, radja Nebukadnesar manjoho olo manduan iä akan Babel, tuntang karä ramo barega tä, idjä hong human Jehowa. Tinai iä mamparadja paharie Sedekia, marentah Juda tuntang Jerusalem.

II.—11. Sedekia tä duä pulu idjä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah hong Jerusalem sawalas njelo. — (2. *Radja* 24,10. *Jer.* 52,1.)

12. Iä papa gawie intu matan Jehowa, Hatallae; iä djaton maku mamparandah arepe hong baun nabi Jeremia, idjä masanan augh Jehowa.

13. Tinai iä mengkak arepe bara radja Nebukadnesar, idjä djari manjoho iä mananggong sumpah intu Jehowa; maka iä manekang arepe, mampalulang atäie, djaton maku hobah intu Jehowa, Hatallan Israel.

14. Tinai karä mantir imam tuntang mantir olo arä paham mandahang karä kalangkahe, tumon karä talo kabelä, hadat olo kapir; iä manjamar human Jehowa, idjä djari imprasih Jehowa hong Jerusalem.

15. Maka Jehowa, Hatallan taetoe, mampait augh akae hadjamban karä sarohae, idjä kindjap injohoe, basa iä masi olo ajue tuntang äka ai.

16. Tapi olo tä hababaka sarohan Hatalla, halalea karä aughe, djaton paraba karä nabie, sampai kalait Jehowa hasep mawi utus olo ajue, gegä djaton tarahawal tinai.

17. Krana iä manjoho radjan olo Kasdim dumah mawi olo tä, iä tä mampatai karä olo tabela hapan padang, hong humae idjä äka brasih, iä djaton manjanjang äwen, karä pambudjange hatuä bawi, karä bakas sampai idjä kawang halo, samandiai injaraghe akan lengäe.

18. Tinai karä ramon human Hatalla, hai korik, tuntang karä

panatau human Jehowa, tinai panatau radja tuntang karä mantir ajue, samandiai tä inampute akan Babel.

19. Palus olo tä manusul human Hatalla, tinai iä mangarak kotan Jerusalem, tinai karä huma hetä idjä hai tuntang bahalap inusule lepah lingis, sambil marusak karä milik barega idjä hetä.

20. Maka karä olo idjä djaton impatäi awi padang, inamput olo tä tawanan akan Babel; äwen tä mandjadi indu djipäe, indu djipen karä anake; sampai wajah karadjaan olo Parsis lembut.

21. Mangat augh Jehowa hadjamban Jeremia tä mandjadi tulus, sampai tanah tä djari manjukup mahaga karä sabat ajue; tanah tä malajan katahin karusake tä, sampai

djari sukup udju pulu njelo. — (*Jer.25,11.*)

22. Tapi intu njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, radja Parsis, mangat augh Jehowa hadjamban Jeremia mandjadi tulus, tä Jehowa mampisik atäi Kores, radja Parsis, sampai iä manjoho olo bauauar hong hapus karadjaan ajue, tinai iä mampait surat kea, idjä kalotoh aughe: — (*Jes.44,28.*)

23. Tumon toh augh Kores, radja Parsis: Jehowa, Hatallan langit, djari manenga akangku karä karadjaan hundjun petak; iä djari manjoho aku mamangun huma akae hong Jerusalem, idjä hong tanah Juda; äweäwe bara karä keton idjä puna djalahan olo ajue? Käläh Jehowa, Hatallae, mampahaiak iä, käläh iä lius buli tanahe.

SURAT

E S R A.

BAGI 1.

Radja Kores manjoho olo Israel, idjä tawanan tä, buli tanahe.

1. Hong njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, radja Parsis, mangat tulus augh Jehowa idjä insanan Jeremia, maka Jehowa mampisik atäi Kores, radja Parsis, sampai iä manjoho olo bauauar hong hapus karadjaan ajue, tinai iä mampait surat kea, idjä kalotoh

aughe: — (*2.Kron.36,22.Jer.25,11.*)

2. Tumon toh augh Kores, radja Parsis: Jehowa, Hatallan langit, djari manenga akangku karä karadjaan hundjun petak; iä djari manjoho aku mamangun huma akae hong Jerusalem, idjä hong tanah Juda.

3. Äweäwe bara karä keton idjä puna djalahan olo ajue? Käläh Hatallae mampahaiak iä, käläh iä ha-goet akan Jerusalem, idjä hong

tanah Juda, mangat iä mamangun human Jehowa, Hatalla Israel; iä tä Hatalla tä, idjä äkae hong Jerusalem.

4. Maka olo utus djetä handiai, hong karä kalekae, äkae manamuäi, patut indohop awi karä olo lewu tä, hapan salaka bulau, hapan ramo tuntang meto; tinai käläh olo arä handiai pahias manenga talo akan human Hatalla, idjä äkae hong Jerusalem.

5. Tä, karä mantir hamputan Juda, Benjamin, tuntang karä iman dengan olo Lewi, tinai genep biti idjä atäie impahias Hatalla, uras manatap arepe, handak hagoet, mangat mamangun human Jehowa, idjä äkae hong Jerusalem.

6. Maka olo handiai, awang hakaling iä, mandohop iä hapan ramo salaka bulau, tuntang pakarang dengan meto, tinai sepsimpan ampin panatau, beken tinai idjä inengae awi kahias akan human Hatalla.

7. Tinai radja Kores mamplua karä ramon human Jehowa, idjä djari irampas Nebukadnesar bara Jerusalem, tuntang djari ingkese huang human dewae.

8. Maka Kores, radja Parsis, mamplua talo tä hapan lengän Mitredat, mantir karä panataue, iä tä malian djetä akan Sesbasar, mantir kapalan olo Juda.

9. Djetoh karä djumalahe: telo pulu apar bulau, sakojan apar salaka, duä pulu djalatiën lading;

10. Telo pulu sangkir bulau, äpat ratus sapulu sangkir salaka; tinai sakojan ramo beken.

11. Maka karä ramo bulau salaka tä limä kojan äpat ratus kabawak karäe. Djetä handiai imbit Sesbasar, tuntang karä olo, idjä

babungkat bara Babel, idjä akan hetä iä djari inamput tawanan, buli Jerusalem.

BAGI 2.

Djurnalah karä olo Israel, idjä solake babungkat bara Babel buli Jerusalem.

1. Djetoh karä olo Juda, idjä babungkat bara äkae djari tamput tawanan, äwen idjä djari inamput Nebukadnesar, radja Babel, imbite akan Babel, idjä djari buli Jerusalem dengan tanah Juda tinai, genep biti akan lewu ai;

2. Idjä hagoet haiak Serubabel, Jesusa, Nehemia, Seraja, Reelaja, Mordeghai, Bilsan, Mispar, Bigwai, Ehum tuntang Baena. Djetoh djumalah karä olo Israel tä.

3. Panakan Paros, duä kojan saratus udju pulu duä biti.

4. Panakan Sepatja, telo ratus udju pulu duä biti.

5. Panakan Aragh, udju ratus udju pulu limä biti.

6. Panakan Pahatmoab, bara untkup Jesuajoab, duä kojan hanja ratus duäwalas biti.

7. Panakan Elam, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.

8. Panakan Satu, djalatiën ratus äpat pulu limä biti.

9. Panakan Sakai, udju ratus djahawen pulu biti.

10. Panakan Bani, djahawen ratus äpat pulu duä biti.

11. Panakan Bebai, djahawen ratus duä pulu telo biti.

12. Panakan Asgad, sakojan duä ratus duä pulu duä biti.

13. Panakan Adonikam, djahawen ratus djahawen pulu djahawen biti.

14. Panakan Bigwai, duä kojan limä pulu djahawen biti.
15. Panakan Adin, äpat ratus limä pulu äpat biti.
16. Panakan Ater, bara Hiskia tä, djalatien pulu hanja biti.
17. Panakan Besai, telo ratus duä pulu telo biti.
18. Panakan Jora, saratus duä-walas biti.
19. Panakan Hasum, duä ratus duä pulu telo biti.
20. Panakan Gibar, djalatien pulu limä biti.
21. Panakan Betlehem, saratus duä pulu telo biti.
22. Olo Netopat, limä pulu djahawen biti.
23. Olo Anatot, saratus duä pulu hanja biti.
24. Panakan Asmawet, äpat pulu duä biti.
25. Panakan Kiriataim, Kepira tuntang Beerot, udju ratus äpat pulu telo biti.
26. Panakan Rama tuntang Gaba, djahawen ratus duä pulu idjä biti.
27. Olo Mighmas, saratus duä pulu duä biti.
28. Olo Betel tuntang Ai, duä ratus duä pulu telo biti.
29. Panakan Nebo, limä pulu duä biti.
30. Panakan Magbis, saratus limä pulu djahawen biti.
31. Panakan Elam idjä beken tä, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.
32. Panakan Harim, telo ratus duä pulu biti.
33. Panakan Lod, Hadid tuntang Ono, udju ratus duä pulu limä biti.
34. Panakan Jerigho, telo ratus äpat pulu limä biti.
35. Panakan Senaa, telo kojan djahawen ratus telo pulu biti.
36. Karä olo imam: panakan Jedaja, bara untkup Jesua, djalatien ratus udju pulu telo biti.
37. Panakan Imer, sakojan limä pulu duä biti.
38. Panakan Pashur, sakojan duä ratus äpat pulu udju biti.
39. Panakan Harim, sakojan udju-walas biti.
40. Karä olo Lewi: panakan Jesua tuntang Kadmiel, bara untkup Hodawja, udju pulu äpat biti.
41. Karä olo panjanji: panakan Asap, saratus duä pulu hanja biti.
42. Karä olo tonggon bauntonggang: panakan Salum, panakan Ater, panakan Talmon, panakan Akub, panakan Hatita, panakan Sobai, samandiai tä saratus telo pulu djalatien biti.
43. Karä rewar äka brasih: panakan Siha, panakan Hasupa, panakan Tabaoit;
44. Panakan Keros, panakan Siaha, panakan Padon;
45. Panakan Lebana, panakan Hagaba, panakan Akub;
46. Panakan Hagab, panakan Samlai, panakan Hanan;
47. Panakan Gidel, panakan Gahar, panakan Reaja;
48. Panakan Resin, panakan Nekoda, panakan Gasam;
49. Panakan Usa, panakan Pascah, panakan Besai;
50. Panakan Asna, panakan Mehanim, panakan Nepusim;
51. Panakan Bakhuk, panakan Hakupa, panakan Harkur;
52. Panakan Baslut, panakan Mehida, panakan Harsa;
53. Panakan Barkos, panakan Sisera, panakan Tama;
54. Panakan Nesia, panakan Hatipa.
55. Karä panakan rewar Salomo:

panakan Sotai, panakan Soperet, panakan Peruda;

56. Panakan Jaala, panakan Darkon, panakan Gidel;

57. Panakan Sepatja, panakan Hatil, panakan Pogherethasebaim, panakan Ami.

58. Karä rewar äka brasih tuntang panakan rewar Salomo tä telo ratus djalatien pulu duä biti.

59. Djetoh tinai karä olo idjä ompat kea bara Telmela, Telharsa, Kerub, Adan tuntang Imer, tapi iä djaton tau manantu rinting ungupe tuntang utus tatoc, djaka iä toto baris olo Israel:

60. Panakan Dalaja, panakan Tobia, panakan Nekoda, djahawen ratus limä pulu duä biti.

61. Tinai bara baris imam aton panakan Habaja, panakan Kos, panakan Barsilai, idjä djari manduan sawae bara anak bawi ain Barsilai, olo Gilead tä, tuntang iä inggarä tumon aran djetä.

62. Olo tä djari manggau surat arae, tapi iä djaton sondaue, tagal tä iä inipas bara pangkat imam, kilau olo idjä djaton patut omba gawi tä.

63. Hatirsata (*wakil radja, iä tä Serubabel*) hamauh dengan olo tä, uka äla iä omba kuman talo idjä brasih haliai tä, sampai djeha mikäh aton imam tinai idjä tau misek hapan Urim tuntang Tumim. — (*Nehem.8,9.—2Mos.28,30.*)

64. Hapus utus olo arä handiai tä sampai äpat pulu duä kojan telo ratus djahawen pulu biti.

65. Beken tinai karä djipen reware hatuä bawi, djetä udju kojan telo ratus telo pulu udju karä bitie; tinai aton omba iä duä ratus olo panjanji, hatuä bawi.

66. Karä hadjaräe udju ratus telo pulu djahawen; karä baghale duä ratus äpat pulu limä;

67. Karä ontae äpat ratus telo pulu limä; karä kalidaie djahawen kojan udju ratus duä pulu.

68. Maka belae mantir kapala, sana iä sampai äka human Jehowa, idjä hong Jerusalem, pahias manenga talo akan human Hatalla, hapan mamangun tä intu äkae bihin tinai.

69. Tumon katataue iä manenga akan balandjan gawi tä djahawen pulu sakojan kabawak bulau, tinai limä kojan kati salaka, tinai saratus klambin imam.

70. Maka karä imam tuntang olo Lewi dengan olo arä, tinai olo panjanji tuntang olo tonggon bauntonggang, tinai karä rewar äka brasih uras melai hong lewun ajue, tuntang hapus olo Israel hong puna lewue kea.

BAGI 3.

I. Mesbeh parapah awang ingähu inampa; olo mahaga pesta tingkap daweu II. Olo manampara mamangun human IIatalla idjä taheta.

I.—1. Djadi, amon sampai bulan udju, tuntang olo Israel tä uras hong karä lewue, tä maka olo arä hapumpong hong Jerusalem, mandjadi kilau olo idjä bewäi.

2. Maka Jesua, anak Josadak, dengan karä paharie, imam tä, tinai Serubabel, anak Sealtiel, tuntang karä paharie, aton dumah palus mamangun mesbeh Hatallan Israel, mangat maluput hundjun djetä parapah awang ingähu, tumon

djari tarasurat hong Torat Moses, olo ain Hatalla tä. — (3. *Mos.* 6, 9.)

3. Iä mampendeng mesbeh tä hong äkae bihin, alo iä tuntang mikäh kea tagal karä olo hong karä tanah hetä; iä maluput hundjun tä parapah awang ingähu akan Jehowa, haradjur handjewu halemäi.

4. Iä mahaga pesta tingkap dawaen, tumon augh surat; iä maluput parapah awang ingähu sining andau, karäe tumon kapatute hong genep andau. — (3. *Mos.* 23, 34.)

5. Kalotä kea parapah awang ingähu, idjä patut haradjur sining andau, tinai hong palembut bulan taheta, tuntang hong karä andau hai ain Jehowa, idjä djari inukas tuntang imprasih; tinai karä parapah, idjä imbit genep bitu tumon kahiasa akan Jehowa.

6. Intu andau idjä solake, bulan udju, maka olo manampara maluput parapah awang ingähu akan Jehowa. Maka galang human Jehowa hindai djari haragapan olo.

II. — 7. Maka olo tä manengarear akan tukang batu tuntang tukang kaju; tinai bahata, panginan, talo ihop tuntang undus inengae akan olo Sidon dengan Tirus, uka olo tä mimbit kaju seder bara Libanon mahantong tä hong tasik sampai Japo, tumon augh Kores, radja Parsis, dengan äwen. — (2. *Kron.* 2, 16.)

8. Djadi, intu njelo duä limbah bara panumah olo tä sampai äka human Hatalla hong Jerusalem, intu bulan duä, tä maka Serubabel, anak Sealtiel, tuntang Jesua, anak Josadak, tuntang tisan karä paharie, imam tuntang olo Lewi tä, tinai olo handiai, awang bara

äkae tawanan djari buli Jerusalem, manampara gawi tä; iä mangkat karä olo Lewi, idjä duä pulu njelo umure tuntang idjä bakas bara tä, mandjadi mandur gawin human Jehowa.

9. Tä Jesua äwen hanak hampahari, tinai Kadmiel tuntang karä anake, panakan Hodawja tä, balalu tjakap mandjadi kilau olo idjä, mangat mandjadi mandur olo tä, idjä nguan gawin human Hatalla, tuntang panakan Henadad äwenhanak hampahari, olo Lewi tä.

10. Djadi, amon tukang mamangun tä haragapan galang human Jehowa, maka karä imam hapan puna pakaiäe mendeng, mimbing sarunai, tuntang olo Lewi, panakan Asap, mimbing bisakbetong, hapan manara Jehowa, tumon atoh Dawid, radja Israel.

11. Olo tä manjanji hatalindjam, hapae manara Jehowa, tuntang manjewut tarimakasili äkae, basa iä toto bahalap, tuntang asie meläi sampai katatahi intu olo Israel. Maka hapus olo arä malahap paham hai aughe, kahum olo tä manara Jehowa tagal galang human Jehowa tä iharagapan olo.

12. Tapi arä bitu bara baris imam tuntang olo Lewi, idjä mantir kapala, idjä djari paham bakas, idjä djari mitä human Jehowa idjä solake tä, paham manangis, metoh galang huma taheta tä iharagapan intu äkae; tapi olo arä manggatang aughe malahap, paham handjak rantang;

13. Sampai djaton hakahining augh lahap kahandjak dengan augh tangis olo arä; kraua olo arä tä hai aughe, sampai tarahining bara kedjau augh lalentoe.

BAGI 4.

Olo Israel indawa musoke intu radja Parsis; iä ingahana mamangun human Hatalla.

1. Maka amon karä musoh olo Juda dengan Benjamin mahining, olo idjä djari tawanan tä mamangun human Jehowa, Hatallan Israel,

2. Tä äwen manalih Serubabel tuntang karä mantir kapala, sambil hamauh dengae: Soho ikäi omba keton mamangun, krana ikäi handak manggau Hatallan keton sama kilau keton kea; tinai ikäi djari maluput kea parapah akae bara katika Esarhadon, radja Asur, idjä djari mimbit ikäi kantoh. — (2. Raja 19,37; 17,14.)

3. Tapi Serubabel, Jesua tuntang karä mantir kapalan olo Israel awang beken hamauh dengan olo tü: Djaton patut keton hadohop dengan ikäi mamangun huma akan Hatallan ikäi, baja ikäi bewäi handak mamangun tä akan Jehowa, Hatallan Israel, tumon Kores, radja Parsis, djari manjoho ikäi.

4. Tä, maka olo tanah tä manendur lengän olo Juda, tuntang maur iä mamangun huma tä.

5. Tinai iä manjudok mantir radja, palus mambalang kahandake katabin pabelom Kores, radja Parsis, sampai karadjaan Darius, radja Parsis tä.

6. Krana metoh radja Ahasweros, intu tampanan karadjaan ajue, maka olo tü mamantik surat hapac mandawa olo Juda, olo Jerusalem.

7. Tinai intu katika Artasasta maka Bislam, Mitredat, Tabeel tntang kolae awang beken mampait surat akan Artasasta, radja Parsis;

bintik snrate tä hapan hurnp Aram, tuntang basa Aram kea.

8. Maka Rehum, sukataris tä, tinai Simsai, djurutulis tä, mamantik surat akan radja Artasasta, hapac mandawa olo Jerusalem, idjä kalotoh alamatc:

9. Rehum, sukataris, tinai Simsai, djurutulis, tuntang karä kolae, olo Dinai, olo Aparsatghi, olo Tarpeli, olo Aparsi, olo Arghewi, olo Babel, olo Susun, olo Dehawi, olo Elam,

10. Tuntang karä olo awang beken, idjä djari imbit Asnapar, idjä hai basewut tä, tuntang djari injohoe melai hong lewu Samaria, tinai karä olo beken tä, idjä lula toh batangdanum lombah tä. Tinai aton kea katikae injewut hong surate.

11. Maka djetoh augh salinan surate tä, idjä impait olo tä akan radja Artasasta: Karä rewar ajnm, olo idjä hila toh batangdanum lombah; (aton tinai katika injewut hong surate:)

12. Käläh radja katawan, olo Jehudi tä, idjä djari hagoet bara hila äkam, djari sampai ikäi hong Jerusalem; äwen tä mamangun lewu idjä puna parisang papa tä, sambil manampa kotae, uras inahetae.

13. Toh, käläh radja katawan, djaka lewu tä imangun tinai, tuntang kotae tä lepah mandjari, toto iä djaton maku manahor wang kapala, asil satiare tuntang bea, tä asil radja tä karäh rugi bewäi.

14. Toh, basa ikäi kuman gadji intu radja, djaton patut ikäi mitä kahawen radja, tagal tä ikäi mampait surat toh, palus masuman perkaia toh akan radja.

15. Käläh olo mariksa hong surat saritan karä tatom. tä maka ikau karäh sondau huang surat

tä, sambil katawan lewu tä haradjur djari marisang bewäi, tuntang djari mamparugi karä radja, karä tanah; olo hetä haradjur djari marisang malawan bewäi bara horahoran; tagal tä kea lewu tä djari irusak.

16. Tagal tä ikäi masuman akan radja, djaka lewu tä imangun tinai tuntang kotae indjadi, maka tanah karah nihau bewäi, idjä dipah batanganum lombah hila toh.

17. Maka radja mamalah mampait surat akan Rehum, sukataris, tuntang Simsai, djurutulis tä, tinai akan kolae awang beken, idjä mangkalewu hong Samaria, tinai akan olo beken, idjä hila toh batanganum lombah tä; surate tä kalotoh auge: Kasanang intu keton! (aton tinai katika injewut hong surate.)

18. Surat tä, idjä impait keton akangu, tarang djari imbasa hong baungku.

19. Tuntang aku djari manjoho olo, maka olo djari mariksa karä surat djaman helo, tuntang djari sondau, toto lewu tä bara horan kea djari malawan karä radja; olo hetä djari marisang tuntang manganian prentah.

20. Tinai radja idjä bara kwasa djari melai hong Jerusalem, idjä djari marentah karä tanah awang dipah batanganum lombah hila kanih, olo djari manahor wang kapala, asil satiare tuntang bea akae.

21. Toh, buah keton manenga prentah, mangahana olo tä, belä lewu tä imangun, sampai aton prentahku tinai.

22. Toh, buabua gawin keton, äla manalua perkara toh, krana buhen bahaja tä indahang indu karugin radja?

23. Tä, sau augh surat radja Artasasta djari imbasa akan Rehum tuntang Simsai, djurutulis tä, tinai akan kolae awang beken, maka olo tä mandjeleng arepe manalih Jerusalem, manjupa olo Jehudi, bakalu mambalang gawie hapan lengäe tuntang kagagahe.

24. Tä gawin human Hatalla, idjä hong Jerusalem, bakabalang, palus tendä sampai njelo duä kahum karadjaau Darius, radja Parsis.

BAGI 5.

Human Hatalla imangun olo manontong gawie bibin.

1. Maka nabi Hagai, tuntang nabi Sagharia, anak Ido, masuman augh Hatalla akan olo Jehudi, idjä hong tanah Juda tuntang hong Jerusalem, hapan aran Hatallan Israel.

2. Tä, maka Serubabel, anak Sealtiel, tuntang Jesna, anak Josadak, menteng atäie, palus manontong gawie mamangun human Hatalla, idjä hong Jerusalem, tinai hindjä äwen nabin Hatalla tä, idjä mandhoh mangarasan ä.

3. Katika tä maka Tatnai, wakil radja hong tanah hila toh batanganum lombah tä, tinai Sartaibosnai tuntang karä kolae manalih äwen tä, sambil hamauh dengae tumon toh: Äwe djari manjoho keton mamangun huma toh, tuntang mangabua kotae?

4. Tä, maka ita hamauh dengae sakean sakatoh; tinai ita manjewut akae aran karä olo, idjä mamangun huma tä.

5. Maka Hatallae manampajah karä bakas olo Jehudi, sampai wa-

kil radja tä djaton mangahana iä, njamah perkaræ tä djari sampai Darius, tuntang baläh surate djari imbit olo.

6. Maka djetoah augh salinan surat tä, idjä impait Tatnai, wakil radja hong tanah hila toh batangdanum lombah tä, tuntang Satarbosnai dengan karä kolæ, olo Aparsi, idjä hila toh batangdanum lombah, akan radja Darius.

7. Iä mampait horoe perkaræ tä akæ, idjä kalotoh aughæ: Käläh karä kasanang akan radja!

8. Ikäi masuman akan radja, ikäi djari sampai tanah Juda, sampai human Hatalla idjä hai tä, idjä imangun olo batu hai bakale, tinai kaju ingkese hong diuding; maka gawie tä gulong miar, tuntang batuah bewäi awi lengän olo tä.

9. Tä, maka ikäi djari misek karä bakas olo tä, sambil hamauh dengæ kalotoh: äwe djari manjoho keton manguanu huma toh, tuntang mangotæ?

10. Tinai ikäi djari misek karä aran olo tä kea, mangat masuman tä akam, ikäi djari manjurat karä aran olo idjä indu kapalan äwen tä.

11. Maka olo tä djari tombah augh ikäi kalotoh: ikäi toh rewar Hatalla, idjä tempon langit tuntang petak; ikäi mamangun huma tä tinai, idjä tahi horan solake djari imangun, krana radja Israel, idjä hai kwasa, djari mamangun tuntang mahapus djetä.

12. Tapi amon tato ikäi djari mungkar kalait Hatallan langit, tä maka iä djari manjaragh ikäi penda lengän Nebukadnesar, radja Babel, olo Kasdim tä; iä tä djari marusak huma tä lepah lingis, tuntang iä djari manamput utus

olo tä akan Babel. — (2. Radja 25,9.)

13. Tapi intu njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, radja Babel, maka radja Kores djari manjoho ikäi mamangun human Hatalla toh tinai. — (1,1.)

14. Maka karä ramon human Hatalla, idjä bulau salaka, idjä djari induan Nebukadnesar bara human Hatalla, idjä hong Jerusalem, sambil mimbit tä akan human dewæ hong Babel, djetä kea implua radja Kores bara human dewa hong Babel, karä ramo tä djari inengæ akan olo idjä Sesbasar aræ, idjä djari iangkate mandjadi wakil tanah.

15. Tuntang iä manjoho olo tä, koæ: duan karä ramo toh, imbit tä akan human Hatalla, idjä hong Jerusalem, soho olo mamangun human Hatalla intu puna äkæ tinai.

16. Tä, maka Sesbasar tä djari dumah, tuntang haragapan galang humau Hatalla, idjä hong Jerusalem; maka bara katika tä kea olo magon mamangun tä palus toh, tapi gawie hindai hapus.

17. Toh, amon radja bara huang, käläh iä manjoho olo manggau hong human radja, idjä intu Babel, djaka toto aton prentah djari inenga radja Kores, manjoho olo mamangun human Hatalla toh hong Jerusalem; tinai käläh kahandak radja hong perkara toh insuman akan ikäi.

BAGI 6.

I. Radja Darius manjoho olo mamangun human Hatalla. II. Olo Israel mamangun mahapus tä; iä mahaga pesta paska.

I. — 1. Tä, maka radja Darius

manenga prentah, manjoho olo manggau hong kantor, idjä äka karä surat tntang undangundang ihaga hong Babel.

2. Maka hong Aghmeta, hong kotan radja, idjä hong tanah Medai, olo sondau idjä krambar surat, idjä kalotoh augh bintike: Akan indu pangingat.

3. Intu njelo idjä solake kahum karadjaan Kores, maka radja Kores djari manenga prentah toh: patut human Hatalla hong Jerusalem imangun olo, indu äka olo maluput parapah; maka galang huma tä patut dähen toto; pangandjure djahawen pulu hasa, kabukae djahawen pulu hasa kea;

4. Telo baris batu hai bakapal, tuntang idjä kabaris kaju taheta; maka balandjae akan implua bara human radja.

5. Tinai olo akan malian karä ramo bulau salaka, idjä puna ain human Hatalla, idjä djari induan Nebukadnesar bara human Hatalla idjä hong Jerusalem, sambil djari manamput tä akan Babel, mangat djetä imbit buli äkae tinai, human Hatalla tä, idjä hong Jerusalem; olo akan mimit mina tä hong human Hatalla. — (1,7.)

6. Toh, maka terai keton deng-an äwen, lius bewäi, joh Tatnai, idjä wakil tanah hila kanih batanganum lombah, tinai ikau Satarbosnai, tntang karä kolam, olo Aparsi tä.

7. Soho olo tä malalus gawie mamangun human Hatalla tä; soho wakil olo Jehudi tuntang karä mantire mamangun human Hatalla tä intu puna äkae.

8. Tinai aku manenga prentah tahiu gawin keton dengan mantir olo Jehudi, mangat mamangun hu-

man Hatalla, iä tä: hapan rear radja kea, wang kapala tä idjä inahor karä olo awang melai dipah batanganum lombah hila kanih, maka sakarä balandjae palus patut inenga akan olo tä, belä olo tä tendur gawie.

9. Tinai karä talo awang indu hapae, säpi tabela, tabiri hatuse, anak tabiri akan parapah awang ingähu akan Hatallan langit, tinai gendöm, ujah, angor, undus, maka tumon lakun karä imam, idjä hong Jerusalem, djetä patut inenga akäe sining andau, djaton tau dia.

10. Mangat olo tä maluput parapah indu mangat ewaue akan Hatallan langit, sambil blaku doa akan radja äwen hanak, mangat iä pandjang umure.

11. Djadi, aku manenga prentah tinai, genep biti, idjä mobah aughku toh, djihi idjä akan indjawut bara humae tuntang impendeng, palus olo tä akan inggantong impatäi hetä, palus humae akan ingarak mandjadi tujok tai tagal gawie tä.

12. Maka Hatalla, idjä djari mingkes arae melai hetä, käläh iä marusak karä radja tuntang karä utus olo, idjä manusang lengäe, handak mobah atawa marusak human Hatalla tä, idjä hong Jerusalem; aku, Darius, djari manenga prentah toh; djaton tau dia palus perkara toh akan ilalns.

13. Tä, maka Tatnai, wakil tanah idjä hila toh batanganum lombah, tuntang Satarbosnai tuntang karä kolae badjeleng mawie tumon tä, tumon prentah idjä impait radja Darius.

II. — 14. Tä karä bakas olo Jehudi mamangun, tuntang iä batuah

hong gawie, awi augh duä nabi tä, nabi Hagai äwen duä Sagharia, anak Ido; olo tä mamangun palus mahapus tä tumon prentah Hatalan Israel, tinai tumon prentah Kores dengan Darius, tinai Artasasta, radja Parsis.

15. Maka huma tä djari gawie hong andau telo, bulan Adar; djetä njelo djahawen kahum radja Darius.

16. Maka panakan Israel, karä imam tuntang olo Lewi, tinai karä olo beken tä idjä buli limbah tawanan, mamuga human Hatalla tä dengan handjak atäie. — (4. Mos. 7,10.)

17. Hapae mamuga human Hatalla tä olo tä maluput perapah, saratus sapi, duä ratus tabiri hatuäe, äpat ratus anak tabiri, tinai duäwalas kambing hatuäe, indu parapah tagal dosan hapus utus olo Israel, tumon karä hamputan olo Israel.

18. Maka iä mangkat karä imam hong karä padjun ai, tinai karä olo Lewi tumon karä barise, mangat sombajang intu Hatalla, idjä hong Jerusalem, tumon augh surat Moses. — (4. Mos. 3,6;8,24.)

19. Tinai olo idjä djari buli limbah tawanan tä mahaga Paska tä intu andau äpatwalas bulan idjä solake. — (2. Mos. 12,6.)

20. Krana karä imam tuntang olo Lewi djari mamprasih arepe samandiai, kilau ampin olo idjä bewäi, uras iä brasih; iä mampatäi Paska tä akan karä olo idjä buli limbah tawanan tä, tuntang akan karä paharie, imam tä, tinai akäe kea.

21. Tumon tä karä olo Israel, awang djari buli limbah tawanan, kuman tä, tuntang karä olo, idjä

djari mambaris arepe bara kapalin karä olo kapid hong tanah tä, ompat äwen, mangat manggau Jehowa, Hatallan Israel.

22. Maka dengan kahandjake kudju olo tä mahaga pesta tepong idjä djaton iragi; krana Jehowa djari mampahandjak olo tä, sambil mules atäi radja Parsis akäe, mangat mangaras lengän olo tä huang gawin human Hatalla, Hatalan Israel.

BAGI 7.

Esra buli Jerusalem, injoho radja Parsis.

1. Limbah bara karä perkara tä, kahum karadjaan Artasasta, radja Parsis, maka Esra buli bara Babel, Esra anak Seraja, Seraja anak Asarja, Asarja anak Hilkia,

2. Hilkia anak Salun, Salun anak Sadok, Sadok anak Ahitub.

3. Ahitub anak Amarja, Amarja anak Asarja, Asarja anak Merajot.

4. Merajot anak Seraja, Seraja anak Usi, Usi anak Buki,

5. Buki anak Abisua, Abisua anak Pinehas, Pinehas anak Elcasar, Eleasar anak Aaron, imamhai tä.

6. Maka Esra tä olo pintar hong Torat Moses, idjä djari inenga Jehowa, Hatallan Israel. Maka radja manenga akäe karä talo lakue, tumon berkat lengän Jehowa, Hatallae, intu Esra.

7. Tinai aton omba iä belaehe olo Israel, imam, olo Lewi, olo panjanji tuntang tonggon bauntonggang, tinai belaehe rewar äka brasih, omba iä buli Jerusalem. hong njelo udju kahum radja Artasasta tä.

8. Maka äwen sampai Jerusalem iutu bulan limä, hong njelo udju kahum radja tä.

9. Krana intu andau idjä solake, bulan idjä solake, äwen tä harikas bara Babel, tinai andau solake bulan limä iä sampai Jerusalem, tumon berkat lengän Hatallae intu äwen.

10. Krana Esra djari mananggar atäie, mangat mariksa tuntang manumon Torat Jehowa, tinai mangat madjar olo Israel karä prentah tuntang hadat tä.

11. Maka djetoh augh salinan surat tä, idjä inenga radja Artasasta akan Esra, imam tuntang guru Torat tä, olo idjä paham harati hong karä angh prentah tuntang hadat Jehowa tahuu olo Israel:

12. Artasasta, radjan karä radja, akan Esra, imam tä tuntang guru Torat Hatallan langit, idjä paham harati; käläh salamat akæ. (Aton tinai injewut katikæe hong surat.)

13. Aku toh manenga prentah, maka olo handiai awang baris olo Israel, karä imam ajue tuntang olo Lewi, idjä hong karadjaangku, äweäwe idjä pahias atäie handak buli Jerusalem, käläh ompat ikau bewäi.

14. Basa ikau djari injoho radja tuntang wakil radja äwen udju tä, mangat mariksa Juda tuntang Jerusalem tumou Torat Hatallan, idjä hnang lengäm;

15. Tinai mangat ikau mimbit karä salaka bulau, idjä djari inenga radja tuntang wakile äwen udju tä tuntang kahias atäie akan Hatallan Israel, idjä äkæ melai hong Jerusalem;

16. Tinai karä salaka bulau, idjä tau imumpongmg hong hapus tanah Babel, tuntang talo inenga, idjä

inenga utus olo ajum tuntang karä imam dengan kahias atäie, akan human Hatallae, idjä hong Jerusalem.

17. Mangat ikau palus hapan rear tä mamili sapi, tabiri hatuæ, anak tabiri, tnntang ramon parapah indu kinan, parapah talo ihop, uka maluput tä hundjun mesbeh hong human Hatallan keton, idjä hong Jerusalem.

18. Tinai tumon huangm tuntang huang karä paharim handak hapan tisan salaka bulau, tumon tä käläh keton hapan djetä tumon kahandak Hatallan keton.

19. Tinai karä ramon pakarang, idjä djari inenga akan indu hapan hong human Hatallan keton, lian tä intu baun Hatallan Jerusalem.

20. Maka karä talo idjä tapas hindai, idjä patut indu hapam akan human Hatallan, barangai karä balandjam, duan djetä bara gudang ramon radja bewäi.

21. Aku toh, radja Artasasta, manenga prentah akan karä mantir ramon radja, idjä dipah batangdanum lombah hila kanih, maka talo handiai idjä Esra, imam tuntang guru Torat Hatallan langit tä, karäh blaku bara keton, palus keton manenga tä akæ,

22. Sampai saratus pikul salaka, saratus kor gendom, tinai saratus bat anggor, tuntang saratus bat undus, tinai ujah barangai karæ.

23. Talo handiai idjä tumon Torat Hatallan langit tä, buabnah keton manenga tä akan human Hatallan langit, uka äla kalaite mawi karadjaan radja äwen hanak.

24. Tinai ikäi masanan akan keton tahuu karä imam, olo Lewi, olo panjanji, olo tonggon bauntonggang, rewar äka brasih, tun-

tang karä olo idjä omba nguan gawin human Hatalla tä, djaton tau keton blaku wang kapala, asil satiare atawa bea bara olo tä.

25. Maka ikau, o Esra, tumon Torat kapintar Hatallam, idjä intu lengäm, awi mangkat hakim tuntang pangulu, idjä mamatut olo arä, awang dipah batangdanum lombah hila tä, olo handiai idjä katawan Torat Hatallam; maka olo awang djaton katawan tä, patut keton madjar iä.

26. Maka genep biti, idjä djaton maku manumon Torat Hatallam, tuntang prentah radja, djaton tau dia olo tä palus ihukum, atawa impatäi, atawa imbuang, atawa indenda, atawa inutup imasong.

27. Maka tara akan Jehowa, Hatallan tato ita, idjä manenga khandak kalotoh huang atäi radja, mangat mambungas human Jehowa, idjä hong Jerusalem;

28. Idjä djari masi aku intu baun radja, tuntang karä wakile, tuntang karä mantir radja awang kwasa. Maka aku djari mandähen atäiku tumon asin Jehowa, Hatalangku, intu aku, aku djari mamumpong arä bakas olo Israel, mangat iä hagoet ompat aku.

BAGI 8.

I. Karä olo idjä omba Esra. II. Olo tä harikas, tuntang iä sampai Jerusalem.

I. — 1. **M**aka djetoj karä mantir kapala tuntang ungupe, idjä omba aku hagoet bara Babel, kahum karadjaan radja Artasasta.

2. Bara panakan Pinehas: Gersom; bara panakan Itamar: Danel; bara panakan Dawid: Hatus;

3. Bara panakan Seghanja, bara ungupe olo Paros: Sagharja, tinai karä hatuäe idjä ompat iä saratus limä pulu biti.

4. Bara panakan Pahatmoab: Eljehoenai, anak Seraja; duä ratus biti hatuäe ompat iä.

5. Bara Panakan Seghanja: anak Jahasiel tä; telo ratus biti hatuäe ompat iä.

6. Bara panakan Aden: Ebed, anak Jonatan; limä pulu biti hatuäe ompat iä.

7. Bara panakan Elam: Jesaia, anak Atalja; udju pulu biti hatuäe ompat iä.

8. Bara panakan Sepatja: Sebadja, anak Mighael; hanja pulu biti hatuäe ompat iä.

9. Bara panakan Joab: Obadja, anak Jehiel; duä ratus hanjawalas biti hatuäe ompat iä.

10. Bara panakan Selomit: anak Jasipja; saratus djahawen pulu biti hatuäe ompat iä.

11. Bara panakan Bebai: Sagharja, anak Bebai; duä pulu hanja biti hatuäe ompat iä.

12. Bara panakan Asgad: Johanan, anak Katan; saratus sapulu biti hatuäe ompat iä.

13. Tinai baris panakan Adonikam, idjä hagoet harian, aton kalotoh arae: Elipelet, Jehiel tuntang Semaja; djahawen pulu biti hatuäe ompat iä.

14. Bara panakan Bigwai: Utai tuntang Sabud; udju pulu biti hatuäe ompat iä.

15. Maka aku mamumpong olo tä hong batangdanum, idjä darah Ahawa; ikäi bapodok hetä katelo. Djadi, amon aku mariksa olo arä tuntang karä imam, maka aku djaton sondau olo Lewi hetä.

16. Tä aku manjoho Elieser,

Ariel, Semaja, Elnatan, Jarib, Elnatan, Natan, Sagharja äwen djalatien Mesulam, mantir tä, tuntang Jojarib tinai Elnatan, guru tä;

17. Aku manjoho äwen mame-täh Ido, idjä mantir hong tanah Kasibja, tuntang aku madjar to-toke augh awang patut insumae akan Ido, akan paharie tuntang karä rewar äka brasih, idjä hong Kasibja, mangat mimbit akan ikäi olo tonggon human Hatallan ita.

18. Maka awi asin lengän Hatallan ita äwen tä mimbit akan ikäi olo idjä pintar, bara panakan Maheli, Maheli anak Lewi, Lewi anak Israel, iä tä Serebja äwen hanak hampahari, hanjawalas biti;

19. Tinai Hasabja tuntang Jessaia, bara panakan Merari, äwen hanak hampahari, duä pulu biti.

20. Bara rewar äka brasih tä, idjä djari inenga Dawid tuntang karä mantir hai akan mandohop olo Lewi, duä ratus duä pulu biti, tuntang surat arae.

II.—21. Tä aku manjoho olo arä puasa hetä hong batangdanum Ahawa, mangat mamparandah arep ikäi hong baun Hatallan ita, manggau intu iä panggoet batuah akan ikäi, akan karä anak ikäi tuntang akan talo ain ikäi samandiai.

22. Krana aku mahamen blaku bara radja kawan parang tuntang olo idjä hapan hadjaran, mangat mangalindong ikäi bara karä musoh hong djalan; krana ikäi djari hamauh dengan radja, koan ikäi: Lengän Hatallan ikäi mandohop olo handiai, idjä manggau iä, tapi kwasae, kalaite mawi olo handiai, idjä malihi iä.

23. Tumon tä ikäi puasa, tuntang blakn talo tä intu Hatal-

lan ita; maka iä manarima lakun ikäi.

24. Tä aku mintih duäwalas biti bara mantir imam: Serebja, Hasabja, tuntang paharie sapulu biti.

25. Tinai aku manimbang akan olo tä salaka bulau, tuntang karä ramon pakarang, idjä indu parapah akan human Hatallan ita, idjä inenga radja tuntang karä wakile tuntang mantire awang hai, tinai idjä inenga karä olo Israel awang hetä.

26. Djadi, aku manimbang akan lengän äwen tä djahawen, ratus limä puln pikul salaka, tinai ramo salaka behat saratus pikul; maka bulau saratus pikul.

27. Tinai duä pulu sangkir bulau, regae sakojan kiping duit bulau, tinai duä kandarah tambaga, idjä kilau bulau ampin tampajahe.

28. Tuntang aku hamauh dengan olo tä: Keton djari imprasih akan Jehowa, ramo toh brasih kea, tinai salaka bulau toh, idjä djari inenga olo tumon kahiasae akan Jehowa, Hatallan tato keton.

29. Buabua keton manonggoe, sampai keton manimbang tä hong Jerusalem akan karong äka panatau human Jehowa, naharep karä mantir imam tuntang olo Lewi, tuntang karä mantir kapalan olo Israel.

30. Tä imam dengan olo Lewi manduan karä salaka bulau, tuntang djari timbange, tinai karä ramon pakarang, mangat mimbit tä akan Jerusalem, akan human Hatallan ita.

31. Tumon tä ikäi harikas bara batangdanum Ahawa, andau duäwalas, bulan idjä solake, mangat hagoet akan Jerusalem; maka leng-

an Hatallan ita mampahaiak ikäi, malapas ikäi bara lengän musoh, tuntang bara karä olo idjä mimpä ikäi hong djalan.

32. Kalotä ikäi sampai Jerusalem; hetä ikäi malajan katelo andau.

33. Maka andau äpat salaka bulau tuntang karä ramon pakarang tä inimbang akan human Hatallan ita, inenga intu pagangan Meremot, anak Uria, imam tä, tuntang Eleasar, anak Pinehas, tuntang Josabad, anak Jesua, tinai Noadja, anak Binui, olo Lewi tä;

34. Midjä midjä tumon timbange, behat timbange injurat kea intu andan tä.

35. Maka olo idjä djari tamput tawanan, tapi djari buli bara äkae tä, malupnt parapah awang ingähu akan Hatallan Israel: duäwalas sapi, akan hapus utus olo Israel, djalatién pulu djahawen tabiri hatuäe, udjn pulu anak tabiri, tinai duäwalas kambing hatuäe, indu parapah tagal dosa; uras tä parapah ingähu akan Jehowa.

36. Limbah tä iä mandjuluk surat prentah radja akan karä wakil tuntang mantir radja, idjä hila toh batangdanum lombah. Maka äwen tä mandohop ntus olo tä intn gawin human Hatalla.

BAGI 9.

Belähe olo Israel djari sala, awie masawä olo kapir. Esra blaku ampan akan olo.

1. Limbah talo handiai tä mandjari, maka karä mantir hai ma-

nalih aku, koae: Olo Israel toh tuntang imam, tinai olo Lewi djaton toto habaris dengan karä utus olo tanah toh, dengan karä talo kabelä ain olo tä, iä tä olo Kanani, olo Het, olo Peresi, olo Jebusi, olo Amon, olo Moab, olo Misir tuntang olo Amori.

2. Krana iä djari manduan anak bawin olo tä akäe tuntang akan anake idjä hatuä, sambil mäwoi arepe, panakan idjä brasih tä, dengan utus olo tanah toh, tinai karä mantir tuntang kapala djari manampara malangkah kalotoh. — (5. Mos. 7, 3.)

3. Amon aku mahining aughe tä, maka akn marabit pakaiangku, klambi kahowutku, tinai marampong balauku tuntang djanggutku, aku mondok sabanen angkatku.

4. Tä aton hapumpong darah aku olo handiai, idjä mikäh augh Hatallan Israel, tagal kalangkah olo idjä djari buli limbah tawanan tä; tapi aku melai mondok magon sabanen angkatku sampai katika parapah halemäi iluput.

5. Maka katika olo maluput parapah halemäi aku mendeng, barendeng kasabanengku, mangkepan pakaiangku tuntang klambi kahowutku idjä irabitku tä, palus aku sontop mandeko ututku, sambil mandepä lengängku akan Jehowa, Hatallangku;

6. Koangku: O Hatallangk! aku toto mahamen tuntang buraburah ampingku, manggatang bangku akam, o Hatallangku! krana karä kasalan ikäi djari arä sampai halau takolok ikäi, dosan ikäi djari hai sampai langit.

7. Bara andau karä tato ikäi ikäi paham tiwas palus andau toh, tagal kadarhakan ikäi ikäi djari

injaragh, ikäi tuntang radjan ikäi, tinai imam, penda lengän radjan olo kapid, buah padang, tawanan, tarik rampas, buah kahawen baun ikäi, tumon awang djari andau toh.

8. Maka haru toh, kilau idjä kapidjep matä, ikäi djari iasi Jehowa, Hatallan ikäi, mangat manenga kaliwus akan ikäi, bagi isut hong kaleka idjä brasih, mangat manarang matan ikäi, o Hatallan ikäi, tinai mangat manenga pambelom isut akan ikäi metoh karewar ikäi;

9. Krana ikäi toto rewar olo, tapi hong karewar ikäi Hatallan ikäi djaton djari malihä ikäi, malainkan iä djari manenga asi akan ikäi intu baun radja Parsis, mangat mahaga tahaseng ikäi, uka ikäi nguan human Hatallan ikäi, tuntang mangabuaah karä kanihaue, sambil manenga kota akan ikäi hong Juda tuntang Jerusalem.

10. Maka toh, kilen augh ikäi, o Hatallan ikäi! limbah toh tinai? basa ikäi djari manganan prentahm,

11. Idjä djari injohom hadjamban rewarm, karä nabi, koam: tanah toh, idjä inamä keton, mangat manjores tä, toto tanah awang kihal, awi karä kihal utus olo kapid, awi karä talo kabelä tä, idjä hapan tä olo djari mangontep tanahe bara tapakae pontonge sam pai pontonge dengan kihale. — (3. Mos. 18, 24.)

12. Tagal tä äla keton mampabanä anak keton idjä bawi dengän anak ai hatuä, äla kea manduan anak ai idjä bawi akan sawan anak keton idjä hatuä, äla keton manggau kasanang tuntang tuah akan olo tä, sampai katatahi, mangat keton mandjadi kwasa, tuntang

kuman kahalap tanah tä, palus malihä tä akan joresan panakan keton palus katatahi.

13. Maka limbah hukum handiai tä, awang djari buah ikäi awang papa, tagal dosan ikäi idjä paham, tinai limbah ikau, o Hatallan ikäi! djari mandjara ikäi isut haliai bara kapatut kadarhakan ikäi, tuntang djari manenga kaliwus akan ikäi, kilau awang djari toh:

14. Patut kea toh ikäi haluli tinai marusak prentahm, sampai ikäi sawä habanä dengan olo idjä äka kakihal toh? dia ikau handak malait ikäi, sampai ikäi lomos säsindä, sampai djaton tisae, djaton idjä tau mahakan tinai?

15. O Jehowa, Hatallan Israel! ikau toto budjur, krana ikäi magon aton, ikäi djari lapas, tumon awang aton andau toh. Itäm, ikäi toh aton hong baum tuntang karä katiwas ikäi, dialo idjä bitu tau mambudjur arepe hong baum tagal perkara toh.

BAGI 10.

Bawin olo kapid tä inganan olo Israel tinai.

1. Amon Esra blaku doa hapan augh tä, tuntang mangaku kasalan tä, sambil manangis, mam pahikep arepe naharep human Hatalla, tä maka aton hapumpong hetä paham arä olo Israel, hatuä bawi tuntang anak olo; olo tü kea paham manangis.

2. Tä tombah Seghania, anak Jehiel, idjä bara ungkup olo Elam, sambil hamauh dengan Esra: Ikäi djari malangkah malawan Hatallan ikäi, basa ikäi djari manduan ba-

win olo kapir idjä hong tanah toh; tapi aton kaharap hindai akan olo Israel tagal perkara toh.

3. Käläh ita toh mawi djandji dengan Hatallan ita, ita handak manganan karä olo bawi tä tuntang anake, tumon kahandak tungku tuntang karä äwen idjä mikäh prentah Hatalla; käläh gawin ita toh tumon augh Torat.

4. Mendeng ikau, krana gawi toh akam kea; ikäi handak mandohop ikau. Mentementeng bewäi, lulus tä.

5. Tä Esra mendeng, palus iä manjoho karä kapala imam, olo Lewi tuntang karä olo Israel sumpah, äwen handak malalus karä auge tä; maka olo tä sumpah.

6. Limbah tä Esra hagoet bara baun human Hatalla, palus tamä karong Johanan, anak Eljasib; limbah tamä hetä, maka iä djaton kuman mihop, basa iä paham kapähän atäie tagal kalangkah olo idjä limbah tawanan tä.

7. Maka olo bauauar hapus Juda tuntang Jerusalem, manjoho karä olo idjä limbah tawanan tä hapumpong hong Jerusalem.

8. Idjä djaton maku manalih dalam katelo andau, tumon augh karä mantir hai tuntang olo bakas, maka karä ramoe akan induan akan human Hatalla, tinai bitie akan imisah bara utus olo idjä limbah tawanan tä.

9. Tä, maka dalam katelo andau aton hapumpong hong Jerusalem karä olo Juda tuntang Benjamin; djetä hong bulan djalaten, andau duä pulu bulan tä; maka karä olo arä mondok hong aloalon darah human Hatalla, haiak hagen-djäh tagal perkara tä, tuntang awi udjan paham.

10. Tä, maka Esra, imam tä, mendeng, sambil hamauh: Keton djari malangkah, basa keton djari masawä utus olo beken, hapan mandahang kasalan Israel hindai.

11. Toh, awi keton mangaku hong Jehowa, Hatallan tato keton, tuntang tumon kahandake pisah arep keton dengan karä utus olo hong tanah toh, tuntang dengan olo bawi beken utuse.

12. Tombah hapus olo arä, hai auge: Patut bewäi ikäi manumon karä aughm.

13. Tapi olo hetoh paham arä, tinai andau paham udjan, sampai ikäi djaton tau melai intu ruar hetoh; tinai gawi toh djaton akan idjä andau kaduä bewäi, basa arä ikäi djari malangkah hong perkara toh.

14. Käläh karä mantir ikäi mariksa talo toh hong hapus utus olo arä, palus manjoho olo handiai hong karä lewun ikäi, idjä djari masawä bawin olo beken utuse, mangat manalih hong katika awang inukas, tuntang karä bakas dengan hakim genep lewu; sampai ita marombar kalait Hatallan ita, idjä tagal perkara toh.

15. Tä, maka Jonatan, anak Asahel, tinai Jehasia, anak Tikwa, iangkat, uka mariksa mamutus perkara tä; tinai Mesulam tuntang Sabetäi, olo Lewi tä, akan mandohop äwen.

16. Maka utus olo idjä limbah tawanan tä manumon augh tä. Maka imam Esra tuntang belae mantir kapala, idjä injewut arae nah, imbaris akan gawi tä; äwen mondok, manampara mariksa perkara tä andau idjä solake, bulan sapulu.

17. Iä mahapus mariksa karä olo

tä, idjä djari masawä bawin olo beken utuse hong andau idjä solake, bulan idjä solake.

18. Maka aton sondau bara panakan imam, idjä djari masawä bawin olo beken utuse, bara panakan Jesua, anak Josadak tuntang paharie: Maaseja, Elieser, Jarib, Gedalja.

19. Maka iä mandjuluk lengäe, mandjandji, iä handak manganan sawae tä, tuntang genep biti handak maluput parapah, tabiri hatuäe idjä kongan, tagal kasalac.

20. Bara panakan Imer: Hanani tuntang Sebadja.

21. Bara panakan Harim: Maaseja, Elia, Semaja, Jehiel, Usia.

22. Bara panakan Pashur: Eljoe-nai, Maaseja, Ismael, Netaneel, Josabad, Elasa.

23. Bara olo Lewi: Josabad, Simeï, Kelaja, (iä tä Klita,) Petaja, Juda, Elieser.

24. Bara olo panjanji: Eljasib. Bara olo tonggon bauntonggang: Salum, Telem, Uri.

25. Maka bara karä olo Israel; bara panakan Paros: Ramja, Jesia, Malghia, Mijamin, Eleasar, Malghia, Benaja.

26. Bara panakan Elam: Matanja, Sagharja, Jehiel, Abdi, Jeremot, Elia.

27. Bara panakan Satu: Eljoe-

nai, Eljasib, Matanja, Jeremot. Sabad, Asisa.

28. Bara panakan Bebai: Johanan, Hananja, Sabai, Atlai.

29. Bara panakan Bani: Mesulam, Malugh, Adaja, Jasub, Seal, Jeramot.

30. Bara panakan Pahatmoab: Adna, Kelal, Benaja, Maaseja, Matanja, Besaleel, Binui, Manase.

31. Bara panakan Harim: Elieser, Jisia, Malghia, Semaja, Simeon,

32. Benjamin, Malugh, Semarja.

33. Bara panakan Hasum: Matnai, Matata, Sabad, Elipelet, Jeremai, Manase, Simeï.

34. Bara panakan Bani: Maadai, Amram, Uel,

35. Benaja, Bedeja, Keluhi,

36. Wanja, Meremot, Eljasib,

37. Matanja, Matnai, Jaasai,

38. Bani, Binui, Simeï,

39. Selemja, Natan, Adaja,

40. Maghnadbai, Sasai, Sarai,

41. Asareel, Selemja, Semarja,

42. Salum, Amarja, Josep.

43. Bara panakan Nebo: Jciel, Matitja, Sabad, Sehina, Jadai, Joel, Benaja.

44. Olo handiai tä uras djari masawä bawin olo beken utuse, maka belaehe olo bawi tä djari manak kea.

SURAT

N E H E M I A.

BAGI 1.

Nehemia mahining britan olo Israel hong tanah Juda paham kadjakä. lä blaku dohop intu Hatalla.

1. Djetoh saritan Nehemia, anak Haghhalja. Djadi hong bulan Kisen, intu njelo duä pulu, kahnm akn hong Susan, hong human radja,

2. Maka aton dumah Hanani, idjä biti bara karä paharingkn, haiak isut olo bara Juda; maka aku misek intu äwen perkarän olo Jehndi, awang djari batisa tnntang lapas bara äka tawanan, tinai perkarän Jerusalem.

3. Koan äwen tä denganku: Karä tisan olo tawanan, awang melai hong tanah kanih, uras paham kadjakä, iä inawah olo; kottan Jerusalem karakkaraka, karä bauntonggange djari inusul olo.

4. Djadi, sana aku mahining karä anghe tä, maka aku mondok manatum manangis tahi andaue, tinai aku puasa tnntang blaku doa intu Hatallan langit.

5. Koangka: Joh Jehowa, Hatallan langit, Hatalla idjä hai, idjä indu ingikäh ingarawan! idjä mahaga djandji tuntang asi akan karä olo idjä sinta ikau, sambil mahaga prentahm!

6. Käläl talingan pindingm, riaran matam, mangat mahining

lakadoan rewarm, idjä ilakuku intu baum andau toh, handau hamalem, tagal olo Israel, rewarm tä; aku mangaku karä dosan olo Israel, idjä awi tä ikäi djari basala intu ikau; toto aku kea tuntang ungkup human apangku djari badosa.

7. Ikäi toto sala haliai dengam, ikäi djaton djari mahaga prentah, hadat, dasar, idjä djari injohom rewarm Moses.

8. Tapi ingat aughm, idjä djari insumam akan rewarm Moses, koam: keton karäh malangkah, tä aku handak manaburan keton marak karä utus olo. — (5. Mos. 28, 64; 30, 1.4.)

9. Tapi djaka keton hobah intu aku, tuntang mahaga karä prentahkn, sambil malalus tä: alo keton djari inganan sampai sarau langit, bara betä kea mahin aku handak mamumpang keton, halalian keton akan äka keton tä tinai, idjä djari intihku, mangat mampelai arangku hetä.

10. Olo tä puna rewar ajum kea, utns olo ajnm, idjä djari iliwusm hapan paham kwasam, awi lengäm awang abas.

11. Joh pangkahai Tuhan, talingan pindingm akan lakudoan rewarm toh, akan lakudoan karä rewarm, idjä radjin handak mikäh aram; dohop rewarm, mangat kahandakku mandjadi andau toh,

pasi aku intu baun olo toh. — Krana aku puna mantir talo ihop ain radja.

BAGI 2.

L. Radja manenga kwasa tuntang tjap akan Nehemia, manjoho iä mamangun Jerusalem. II. Nehemia hagoet akan Jerusalem.

I. — 1. Tä, maka hong bulan Nisan, hong njelo duä pulu kahum karadjaan Artasasta, metoh anggor djari ingkes intu baue, maka aku manduan anggor tä, manenga tä akan radja; maka bara bihin aku djaton pudji tangitangis ampingku intu baue.

2. Tä, maka koan radja dengangku: Buhen baum tangitangis, ikau djaton haban? toto djetä awi kapähän atäim. Tä aku paham mikäh.

3. Maka koangku, tombah augh radja: Käläh radja belom kata-tahi! kilen baungku dia tatangis, krana lewu, äka kubur karä tatoku, djari karakkaraka, karä bauntonggang lewu lepah kinan apui.

4. Tombah radja, koe: Narai ilakum toh? Tä aku blaku intu Hatallan langit;

5. Tuntang aku hamauh dengan radja: Amon radja nahuang, djaka rewarm ingilak intu baum, käläh soho aku hagoet akan tanah Juda, mananggoh lewu äka karä kubur tatoku, mangat aku mamangun tä.

6. Koan radja dengangku, tuntang sawan radja, idjä mondok habambai dengae: Kilen katahin panggoetm tä, prea ikau akan buli? Maka radja nahuang ma-

njoho aku, limbah aku djari mandjandji katahin katikae akae.

7. Tä koangku dengan radja: Amon radja nahuang, käläh soho olo manenga surat intu aku manantarang karä wakil dipah kanih batangdanum lombah, mangat iä magah aku palus sampai tanah Juda;

8. Tinai surat manantarang Asap, mantir pulau kaju ain radja, mangat iä manenga kaju akangku indu papar bauntonggang huma, tuntang akan kotan lewu, tinai akan huma, idjä indu äkaku melai. Maka radja manenga surat tä akangku, tumon asin lengän Hatallangku dengangku.

II. — 9. Maka amon aku sampai karä wakil radja idjä dipah kanih batangdanum lombah, tä aku mandjulok tjap radja akae. Maka radja djari manjoho mantir, tuntang olo parang idjä hapan hadjaran ompat aku.

10. Djadi, amon Sanbalat, olo Horon, tinai Tobia, mantir olo Amon, mahining djetä, maka djetä paham papa intu iä, basa olo djari dumah, idjä manggau talo bahal-lap akan olo Israel.

11. Maka aku sampai Jerusalem, tuntang melai hetä katelo andau.

12. Limbah tä aku manatap arepku hamalem, haiak isut olo hatuä dengangku; krana aku djaton masanan akan olo talo idjä djari ilowang Jehowa huang atäiku, mangat nguan Jerusalem; djaton kea meto dengangku, baja idjä kongan tä, idjä iukongku.

13. Maka hamalem aku hagoet, blua bauntonggang hila djanah, sambil mahalau lowang danum naga, tinai aku sampai bauntonggang Aspot; dengan kapähän atäiku aku mitä kotan Jerusa-

lem, idjä karakarak, tuntang karä bauntonggang lepa djari kinan apui.

14. Aku hagoet palus sampai bauntonggang lowang danum, tuntang sampai talagan radja, tapi hetä djaton äka metongku tau manasaran paie.

15. Maka alem tä kea aku hagoet mahoroe sungäi tä, tuntang aku pähä atäiku mitä kota tä, palus aku buli tamä lewu tinai, mahoroe bauntonggang hila djanah.

16. Maka karä mantir djaton katawan panggoetku tuntang gawingku; krana sampai andau tä aku hindai djari manutor talo enen akan olo Jehudi, akan karä imam, akan olo hai tuntang karä mantir, tinai akan karä olo beken, awang nguan gawi tä.

17. Tä, maka aku hamauh dengan äwen: Keton toh mitä tjalakan ita, krana Jerusalem djari rusak, karä bauntonggang lepa kinan apui; has, ita mamangun kotan Jerusalem tinai, uka äla ita inawah olo hindai.

18. Tiuai aku masanan akæ lengän Hatallangku djari masi mandohop aku, tinai aku masanan akan äwen karä augh radja kea, awang imetähe intu aku. Tä tombah olo tä: Amon kalotä, käläh ita badjeleng mamangun tä. Palus iä mangaras arepe, uka malalus talo bahalap tä.

19. Djadi, amon Sanbalat, olo Horon, tuntang Tobia, mantir olo Amon, tinai Gesem, olo Arab, mahining tä, maka iä hababaka, manawah ita, sambil hamauh: Narai gawin keton toh? handak keton mengkak arep keton, malawan radja?

20. Tä aku mandjawab manju-

lang aughe, sambil hamauh dengan äwen: Hatallan langit karäh mandohop ikäi, mangat gawin ikäi mandjadi; ikäi rewar ajue handak mangkat gawi mamangun; tapi keton djaton bara bagi bilali, djaton bara gawi, keton puna djaton inahiu hong Jerusalem.

BAGI 3.

Kotan Jerusalem imangun olo Jehudi.

1. Maka Eljasib, imamh ai tä, tuntang karä paharie, karä imam tä, mamangun bauntonggang tabiri, iä manaheta tuntang mamprasih djetä, mangkepan blawange, iä mamangun tuntang mamprasih tä mandas tjandi Mea, tuntang mandas tjandi Hanameel.

2. Tinai olo Jerigho mamangun silae; tinai hila silae Saghur, anak Imri, mamangue.

3. Bauntonggang lauk imangun ungup Senaa; iä mamangun tä, tuntang mangkepan blawange dengan kuntjie kantjinge.

4. Tokep iä Meremot, anak Uria, mamangue; darah iä Mesulam, anak Bereghja, Bereghja anak Mesesabeel, mamangue; darah iä Sadok, anak Baena, mamangue.

5. Tinai darah iä olo Tekoa mamangue, tapi awang idjä tatau djaton maku ompat mangkat gawin Tuhan ajue.

6. Bauntonggang idjä usang tä inaheta Jojada, anak Pasea, tinai Mesulam, anak Besodja; äwen duä tä mamangun djetä, tuntang mangkepan blawange dengan kuntjie kantjinge.

7. Darah iä Melatja, olo Gibeon, tuntang Jadon, olo Meron, mamangue, tinai olo Gibeon dengan olo Mispa, idjä mamenda wakil awang dipah batanganum hila toh.

8. Darah iä Usiel, anak Harboja, tukang bulau tä, mamangue; darah iä Hananja mamangue, anak tukang tatamba tä. Maka Jerusalem bihin batisa, djaton ingarak, sampai kota awang lombah.

9. Darah iä Repaja, anak Hur, mantir pontong Jerusalem, mamangue.

10. Tinai darah iä mamangue Jedaja, anak Harumap, tandipah humae; darah iä Hatus, anak Hasabneja, mamangue.

11. Pontonge tinai Malghia, anak Harim, tuntang Hasub, anak Papatmoab, mamangue, tuntang tjandi tannur tä.

12. Darah iä Salum, anak Lohes, mantir pontong Jerusalem, mamangue, iä tuntang anake bawi.

13. Bauntonggang hila djanah inaheta Hanun tuntang olo Sanoa; äwen mamangun djetä, mangkepan blawange, tuntang kuntjie kantjinge; beken bara tä tinai iä mamangun kota, pandjang sa-kojan hasa, mandas bauntonggang Aspot.

14. Maka bauntonggang Aspot inaheta Malghia, anak Reghab, mantir bagin lewu idjä Betkerem arae; iä mamangun djetä, mangkepan blawange, tuntang kuntjie kantjinge.

15. Bauntonggang lowang danum inaheta Salum, anak Kolhose, mantir bagin lewu idjä Mispa arae; iä mamangun djetä, mangkepan blawange, tuntang kuntji kantjinge; tinai kotan talaga

Siloa, idjä darah kabon radja, sampai lampat tä, idjä djalan monhon akan lewu Dawid.

16. Darah iä Nehemia, anak Asbuk, mantir sabagi Betsur, mamangue, mandas tandipah kubur Dawid, palus sampai talaga, idjä ingali, sampai kubur karä pangkalima.

17. Darah iä maka olo Lewi tä, Relhum, anak Bani, mamangue; darah iä Hasabja, mantir sabagi Kehila, mamangun baris ajue.

18. Darah iä maka paharie Bawai, anak Henadad, mantir sabagi Kehila, mamangue.

19. Darah iä Eser, anak Jesua, mantir Mispa tä, mamangun baris awang beken, tandipah huma äka ganggaman, puting idjä hetä.

20. Darah iä Barugh, anak Sabai, ukuh haliai mamangun baris beken, bara puting djetä mimes bauntonggang human Eljasib, imam hai tä.

21. Darah iä Meremot, anak Uria, Uria anak Kos, mamangun baris awang beken, bara bauntonggang human Eljasib, sampai puting human Eljasib.

22. Darah iä karä imam, idjä melai hong padang Jordan, mamangue.

23. Darah iä Benjamin tuntang Hasub mamangue, tandipah huma ai; darah iä Asaria, anak Maaseja, Maaseja anak Hananja, mamangue, tandipah humae.

24. Darah iä Binui, anak Henadad, mamangun baris idjä beken, bara human Asaria mimes putinge idjä hila tapakae hetä.

25. Palal, anak Usai, mamangue tandipah puting, tandipah tjandi gantong tä, idjä mantarudjok darah human radja, idjä tokep hu-

man panga; darah iä Pedaja, anak Paros, mamangue.

26. Rewar äka brasih, idjä melai hong Opel, mamangue mandas bauntonggang danum hila timor, mandas tjandi idjä mantarudjok hetä.

27. Darah iä olo Tekoa mamangun baris beken, mandas tjandi hai idjä gantong mantarudjok, tinai mandas kota Opel.

28. Bara bauntonggang hadjaran karä imam mamangue, genep biti tandipah humae.

29. Darah iä Sadok, anak Imer, mamangue, tandipah humae; darah iä Semaja, anak Seghanja, mandur bauntonggang hila timor, mamangue.

30. Darah iä Hananja, anak Selemja tuntang Hanun, anak Salap idjä djahawen, mamangun baris beken tinai; darah iä Mesulam, anak Bereghja, mamangue, tandipah karong ajue.

31. Darah iä Malghia, anak tukang bulau, mamangue mandas human rewar äka brasih tuntang human tukang tatamba, mandas bauntonggang Mipkad, palus sampai putinge.

32. Maka helat putinge hetä mandas bauntonggang tabiri karä tukang bulau tuntang tukang tatamba mamangue.

BAGI 4.

Musohe hondak manr gawin olo Jehudi, tapi akale djaton mandjari.

1. Maka amon Sanbalat mahining, ita mamangun kota tä, iä paham sangit, hasep kalaite, tuntang iä halalea olo Jehudi.

2. Koea dengan karä paharie, tuntang karä olo parang hong Samaria: Narai gawin olo Jehudi matekiapi, idjä inggoinggut tä? patut ita mahapa iä kalotä bewai? aton iä akan maluput parapae? tau iä mahapus tä dalam idjä andau? tau iä manjelong batu bara tujok kawo, idjä kinan apui tä?

3. Maka Tobia, olo Amon tä, aton dengae, sambil hamauh: Naughe olo tä mamangun; paribasa aso hutan dumah, toto djetä mahin karäh mangarak kota batu ain olo tä.

4. Hining, joh Hatallan ikäi, kahawen ikäi idjä paham, lian aughe idjä hapae halalea akan hundjun takoloke, saragh olo tä indu rampas hong tanah äkae tawanan.

5. Äla ikau manutup kadhakae, dosae äla mindahe bara baum, krana olo tä djari hababaka manawah ikau intu baun karä olo idjä mamangun tä.

6. Tapi ikäi manampa hapus kota tä sampai sabagi kagantonge, krana olo arä radjin atäie mamangun tä.

7. Djadi, amon Sanbalat, tuntang Tobia, tinai olo Arab tuntang olo Amon, dengan olo Asdod mahining, pangun kotan Jerusalem djaladjalan miar, karä karusake djari patep, maka hasep kalaite.

8. Tä karä olo tä pakat sama arepe, handak manalih palus marang Jerusalem, mangat maur mangaroh gawi tä.

9. Tapi ikäi blaku doa intu Hatallan ita, tuntang mingkes olo djadjaga mandjaga iä handau hamalem.

10. Tã koan olo Juda: Kaabas olo pamikul tã djari djaton, tinai karã kiwak talo paham arã; djaton kabawa kea ita mamangun kota tã tinai.

11. Maka angate kamãan karã musoh ita, koae: Kahum olo tã djaton mitã djaton katawan, maka salenga kea ita handak maroboh mantakan iã, mampatã iã, palus mampaterai gawie tã.

12. Djadi, amon olo Jehudi, awang melai tokep äwen, manalih, maka sampai hakampulu hirah iã masuman akan ikã akal äwen, idjä handak hapae marusak ikã.

13. Maka aku mamadju olo arã mendeng hila likut kota, hong karã äka idjä gantong; aku mamadju olo tã tumon ungkup labengae, tatap dengan padang, lundju, panah.

14. Tinai aku mariksa karã padjue; aku lius, sambil hamauh dengan karã olo hai tuntang karã mantir, tuntang olo arã samandiai: Æla keton mikãh intu baun olo tã, ingat Tuhan idjä pangkahai, idjä indn ingikãh ingarawan tã, parang akan karã paharin keton, akan anak keton hatuã bawi, akan sawan keton tuntang human keton.

15. Limbah tã, amon musoh ikã mahining, akal gawie tã tawan ikã, tuntang Hatalla djari mampahaiang akale, tã maka ikã haluli, genep biti akan gawin ai hong kota.

16. Djadi, bara andau tã kea belae olo ajungku tantai bagawi, tinai belae mimbing karã lundju, talawang, panah, sangkarot; maka karã mantir uras intn likut salepah ungkup olo Juda.

17. Karã olo idjä mamangun kota tã, tuntang idjä mätõn talo, tuntang idjä tantai mamuat tã, genep biti uras nguan gawie hapapan lengãe silae, tapi silae mimbing ganggaman.

18. Olo idjä mamangun tã uras bagawi hatangking padang, tinai karã olo panjarunai atõn dengae.

19. Maka koangku dengan olo hai, dengan mantir tuntang olo arã handiai: Æka bagawi tã pandjang tuntang lombah, tinai ita tohimbaris tokotokong akan nguan kota, hakangkedjau dengan kulan ita.

20. Toh, maka intu kwekwe keton karãh mahining angh sarunai, hetã keton akan hapumpang tanggoh ikã; maka Hatallan ita karãh mamarang akan ita.

21. Tumon tã ikã nguan gawi tã; belae olo tã mimbing lundju, bara talo hahewok sampai bintang mamala tinai.

22. Tinai aku hamanh dengan olo arã katika tã kea: Kãlãh genep biti tuntang djipãe bara malem intu Jerusalem, mangat ita mandjaga hamalem, tuntang bagawi handau.

23. Maka aku tuntang karã paharingku, karã djipengku tinai karã djadjaga idjä dengangku, ikã djaton haliai mengkak pakaian ikã, katahin ikã batatap dengan ganggaman ikã, mandoi mahin dia.

BAGI 5.

Nehemia mandohop olo Jehudi idjä pãbã belom, awang injekã olo tatau.

1. Maka atõn lembut augh

kotok paham, olo arä tuntang sawae, mawi karä paharie, olo Jehudi awang tatau.

2. Krana koan belae: Anak ikäi hatuä bawi, ikäi toh paham arä biti, tagal tä ikäi djari mutang talo kinan, uka ikäi kuman mangat belom.

3. Tinai koan belae: Ikäi sampai manjanda tanan ikäi, pambulan anggor ikäi, human ikäi, mangat ikäi tau mutang panginan hong kadjakä lau toh.

4. Tinai aton belae idjä hamauh: Ikäi djari mutang rear, hapan manahor asil radja, djandji mandjuluk tana tuntang pambulan anggor ikäi, amon djaton talo hapa manahore.

5. Toh, dia isi dahan ikäi sama dengan isi dahan paharin ikäi, dia anak ikäi sama dengan anak ajue? tinai ikäi akan manolake bewäi anak ikäi hatuä bawi, mandjadi djipen olo, toto belae anak bawi ain ikäi djari manempo, sampai iä djaton melai hong pahagan ikäi lindai, tuntang tanan ikäi, pambulan anggor ikäi djari akan olo beken kea.

6. Maka sana aku mahining kotoke tuntang karä aughe tä, aku paham blait.

7. Djadi, aku manirok huang atäiku; limbah tä aku mampudji karä olo tatau tuntang mantir, sambil hamauh dengan äwen: Keton paham mambelat paharin keton. Palus aku mamumpong olo arä, mangat malawan äwen tä. — (2. Mos. 22, 25. — 3. Mos. 25, 36.)

8. Tuntang aku hamauh dengan äwen: Ikäi dengan sabolibolih djari manewus paharin ikäi, olo Jehudi tä, idjä djari indjual akan olo kapir, aton keton toh

handak mandjual paharin keton, idjä djari ihalalian inewus ikäi? Tä äwen gagom, awie djaton sondau augh djawape.

9. Koangku tinai: Gawitä djaton patut, idjä iawi keton; dia keton tau mikäh Hatallan ita, tagal olo kapir, musoh ita, idjä manawah ita?

10. Aku toh tuntang karä paharingku, tinai olo ajungku, pudji kea ikäi manduan rear atawa guajan bara olo tä? buah ita mempas utange tä bewäi!

11. Käläh palus andau toh kea keton malian akan olo tä karä tanae, pambulan anggor tuntang pambulan undus ajue, tinai humae, tinai karä anak rear, tuntang gendom, anggor dengan undus, idjä djari induan keton indu guajan bara olo tä.

12. Tä tombah olo tä: Ikäi handak malian tä akae, tuntang djaton handak managih iä tinai: ikäi handak manumon karä aughm. Maka aku palus mangahau karä imam, manjoho olo tä sumpah, uka malalus aughe tä.

13. Tinai aku manggerek usok klambingku, sambil hamauh: Tumon toh Hatalla akan manggerek nambalang manganan olo handiai bara humae tuntang bara satiare, idjä dia mahaga djandji toh, nakara iä inambalang inganan palus boang bewäi. Tombah utus olo arä: Amen! Tuntang iä manara Jehowa. Maka olo arä malalus augh djandjie tä.

14. Tinai bara andauku injoho mandjadi wakil radja marentah olo tä hong tanah Juda, djetä bara njelo duä pulu sampai njelo telo pulu duä kahum karadjaan Artasasta, djetä duäwalas njelo katahie,

maka aku tuntang karä paharingku djaton maku kuman tumon kapatut wakil radja tä.

15. Krana karä wakil awang helo bara aku djari mambehat olo arä, manduan bara iä tepong tuntang anggor, tinai äpat pulu sekel salaka genep andau; beken tinai olo ajue rusorosoh dengan olo arä; tapi aku djaton pudji tumon tä, basa aku mikäh Hatalla.

16. Tinai aku djari omba mamangun kota tä kea, ikäi djaton djari mamili tana, malainkan karä olo ajungku djari omba gawi tä hetä.

17. Tinai bara olo Jehudi tuntang bara karä mantir maka tangah duä ratus biti haradjur djari ompat aku kuman, beken tinai karä olo bara marak karä olo kampir, idjä hakaliling ikäi, awang madja ikäi.

18. Idjä injimpan akan sining andau, iä tä idjä kongan sapi, djahawen kongan tabiri awang kampil, tuntang arä burong, tinai bahelat kapulu karä ampin anggor kutoh karäe; alo kalotä mahin djaton kea aku blaku balandja awang tumon kapatut wakil radja, basa karä gawi tuntang asil olo tä djari paham babehat.

19. Ingat aku, o Hatallangku! tuntang talo handiai, awang iawiku akan utus olo tä, akan kahalapku.

BAGI 6.

Musohe hapan tipu, handak marusak Nehemia tuntang gawie; tapi tipu; haiang bewäi.

1. Limbah tä, amon Sanbalat, Tobia tuntang Gesem, olo Arab tä, tinai karä musoh ikäi awang

beken djari mahining, aku djari manampa kota tä, sampai djaton katapasan kanihaue hindai, alo katika tä aku hindai djari mangkepan karä blawang intu karä bauntonggang,

2. Tä, maka Sanbalat tuntang Gesem manjoho olo masanan skangku: Käläh ikau manjupa ikäi hong lewu intu djanah Ono. Tapi akale handak marusak aku.

3. Maka aku manjoho olo mananggoh äwen, sambil hamauh dengae: Aku toh aton gawingku hai, tuntang djaton andauku hagoet; mikäh gawi tä tendä, amon aku djaton, kahum aku hagoet manjupa keton.

4. Maka sampai hangkäpat olo tä mampait augh akangku tumon tä kea, tapi aku tombah augh kilau tä kea.

5. Maka intu tingkat idjä limä Sanbalat manjoho djipäe manalih aku tinai, mimbit surat hong lengäe, awang djaton badampul;

6. Maka augh huange kalotoh: Aton augh kabar lembut intu karä utus olo, tinai Gesem kea mawi augh tä, manjewut ikau tuntang olo Jehudi bapikir papa, handak malawan radja, tagal tä keton mamangun kota tä; tuntang ikau handak mandjadi radjae, koan olo.

7. Tinai ikau djari manjoho arä nabi, mangat iä masuman ikau akan olo Jerusalem, koe: iä tä bnah indn radja hong Juda. Maka toto brita tä karäh sampai radja; tagal tä kantoh ikau, talih ikäi, mangat ita hatirok.

8. Tapi aku manjoho olo mananggoh iä, masuman akae: Karä augh tä djaton toto, awang koam, baja ikau manampa tä hong knaim bewäi.

9. Krana karä olo tä puna handak mampikäh ikäi, koe: mang-at lengäc tendä nguan gawie, sampai djetà djaton mandjari. Tapi käläh Ikau mangaras lengängku!

10. Maka amon aku tamä human Semaja, anak Delaja, Delaja anak Mehetabeel, tä iä djari manguntji humae, tuntang hamauh: Käläh ita lius tamä huang human Hatalla, sambil manguntji blawang human Hatalla; krana olo tä handak manalih mampatäi ikau, toto hamalem iä karäh dumah, tantai mampatäi ikau.

11. Tapi aku tombah: Kwe äka olo idjä tumon aku maku hadari? Æwe idjä kilau aku tau tamä human Hatalla, haiak magon belom? Aku djaton handak tamä hetä.

12. Krana aku kasene toto Hatalla djaton djari manjoho iä, malainkan iä manudjum masanan talo kalotä mawi aku, basa iä djari iupah Tobia äwen duä Sanbalat.

13. Maka iä djari iupah äwen, mangat mampikäh aku, sampai aku manumon aughe tuntang basala; mangat äwen tä sondau buku mamapa arangku, tuntang manawah aku.

14. Ingat, o Hatallangku! Tobia tuntang Sanbalat tä, käläh paläh iä tumon gawie toh; ingat kea Noadja, nabi bawi tä, tuntang karä nabi beken, awang djari mangkemä mampikäh aku.

15. Maka kota tä hapus djari andau duä pulu limä, bulan Elul, dalam limä pulu duä andau.

16. Djadi, amon karä musoh ikäi mahining tä, maka karä olo kapid awang hakaliling ikäi paham mikäh, kurähe nihau, krana iä kasene, gawi tä mandjari awi Hatallan ita.

17. Tinai arä olo hai bara baris olo Juda mampait arä surat akan Tobia intu katika tä, tinai Tobia mamalah surate tinai.

18. Krana arä olo Juda pakat dengae, basa iä manantun Seghania, anak Ara; tinai anake Johanan djari masawä anak Mesulam, Mesulam anak Bereghja tä.

19. Olo tä masuman kahalap Tobia tä dengangku tinai karä aughku imbite akae. Tumon tä Tobia mampait surat, handak mampikäh aku.

BAGI 7.

Nehemia manjoho olo manonggo Jerusalem. Djumalah karä olo idjä djari buli Jerusalem, idjä ingapala Serubabel; talo panengan olo tä.

1. Djadi, limbah kota mandjari maka aku mangkepan karä blawange, tuntang aku mamadju karä djadjaga, tinai olo panjanji tuntang olo Lewi.

2. Tinai aku mametäh paharingku Hanani äwen duä Hananja, mantir tangsi idjä hong Jerusalem, krana iä tä olo tetek, tuntang mikäh Hatalla paham bara olo arä.

3. Maka koangku dengan äwen tä: Æla keton manjoho olo muap blawang Jerusalem helo bara andau handak blasut, tinai kahum olo hindai djari lius batiroh soho olo manguntji tä tinai, tuntang bitin keton akan manggajap mariksa tä; tinai soho olo manonggo, karä baris olo Jerusalem, genep biti intu padjue, genep biti tandipah humae.

4. Maka lewu tä hai tuntang rangkah, tapi oloe isut bewäi, karä huma hindai imangun olo.

5. Maka Hatallangku malowang

atäiku, mangat aku mamumpang karä olo hai, mantir, tuntang olo arä, nakara misä iä tumon karä ungupe; tä aku sondau surat rinting karä ungupe äwen, idjä djari dumah solake, maka aku sondau hetä kalotoh augh bintike:

6. Djetoh karä olo bara tanah Babel, idjä djari hagoet bara baris olo tawanan tä, awang inamput Nebukadnesar, radja Babel, idjä djari buli Jerusalem tuntang tanah Juda, genep biti akan lewue:

7. Karä olo tä idjä djari buli ompat Serubabel, Jesua, Nehemia, Asaria, Raamja, Nahamani, Mordeghai, Bilsan, Misperet, Bigwai, Nehum tuntang Baena. Djetoh djumalah karä hatuän olo Israel tä:

8. Panakan Paros tä, duä kojan saratus udju pulu duä biti.

9. Panakan Sepatja, telo ratus udju pulu duä biti.

10. Panakan Aragh, djahawen ratus limä pulu duä biti.

11. Panakan Pahatmoab, ungupe labengan Jesua tuntang Joab, duä kojan hanja ratus hanjawalas biti.

12. Panakan Elam, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.

13. Panakan Satu, hanja ratns äpat pulu limä biti.

14. Panakan Sakai, udju ratus djahawen pulu biti.

15. Panakan Binui, djahawen ratus äpat pulu hanja biti.

16. Panakau Bebai, djahawen ratus duä pulu hanja biti.

17. Panakan Asgad, duä kojan telo ratus duä pulu duä biti.

18. Panakan Adonikam, djahawen ratus djahawen pulu udju biti.

19. Panakan Bigwai, duä kojan djahawen pulu udju biti.

20. Panakan Adin, djahawen ratus limä pulu limä biti.

21. Panakan Ater, ungupe Hiskia, djalatien pulu hanja biti.

22. Panakan Hasum, telo ratus duä pulu hanja biti.

23. Panakan Besai, telo ratus duä pulu äpat biti.

24. Panakan Harip, saratus duä-walas biti.

25. Panakan Gibeon, djalatien pulu limä biti.

26. Olo Betlehem tuntang Netopa, saratus hanja pulu hanja biti.

27. Olo Anatot, saratus duä pulu hanja biti.

28. Olo Betasmawet, äpat pulu duä biti.

29. Olo Kiriatjearim, Kepira tuntang Beerot, udju ratus äpat pulu telo biti.

30. Olo Rama tuntang Gaba, djahawen ratus duä pulu idjä biti.

31. Olo Mighmas, saratus duä pulu duä biti.

32. Olo Betel tuntang Ai, saratus duä pulu telo biti.

33. Olo Nebo idjä beken tä, limä pulu duä biti.

34. Olo Elam idjä beken tä, sakojan duä ratus limä pulu äpat biti.

35. Panakan Harim, telo ratus duä pulu biti.

36. Panakan Jerigho, telo ratus äpat pulu limä biti.

37. Panakan Lod, Hadid tuntang Ono, udju ratus duä pulu idjä biti.

38. Panakan Senaa, telo kojan djalatien ratus telo pulu biti.

39. Karä imam tä: panakan Jedaja, bara ungupe Jesua, djalatien ratus udju pulu telo biti.

40. Panakan Imer, sakojan limä pulu duä biti.

41. Panakan Pashur, sakojan duä ratus äpat pulu udju biti.

42. Panakan Harim, sakojan udjuwalas biti.

43. Olo Lewi tä: panakan Jesua, bara Kadmiel, bara ungkup Hode-wa, udju pulu äpat biti.

44. Olo panjanji tä: panakan Asap, saratus äpat pulu hanja biti.

45. Olo tonggon bauntonggang: panakan Salum, panakan Ater, panakan Talmon, panakan Akub, panakan Hatita, panakan Sobai, saratus telo pulu hanja biti.

46. Rewar äka brasih tä: panakan Siha, panakan Hasupa, panakan Tabaot,

47. Panakan Keros, panakan Sia, panakan Padon,

48. Panakan Lebana, panakan Hagaba, panakan Salmal,

49. Panakan Hanan, panakan Gidel, panakan Gahar,

50. Panakan Reaja, panakan Resin, panakan Nekoda,

51. Panakan Gasam, panakan Usa, panakan Pasea,

52. Panakan Besai, panakan Meunim, panakan Nepusim,

53. Panakan Bakbuk, panakan Hakupa, panakan Harhur,

54. Panakan Baslit, panakan Mehida, panakan Harsa,

55. Panakan Barkos, panakan Sisera, panakan Tama,

56. Panakan Nesia, panakan Hatipa.

57. Panakan rewar Salomo: panakan Sotai, panakan Soperet, panakan Perida,

58. Panakan Jaela, panakan Darkon, panakan Gidel,

59. Panakan Sepatja, panakan Hatil, panakan Pogheret bara Sebaim, panakan Amon.

60. Karä rewar äka brasih tnn-
tang panakan rewar tä sampai telo
ratus djalatien pulu duä biti.

61. Tinai olo toh kea omba ha-
goet bara Telmela, Telharsa, Ke-
rub, Adon tuntang Imer, tapi iä
djaton tau mahoroe ungkup tatoe,
dia kea horoe utuse, djaka iä toto
baris olo Israel:

62. Panakan Delaja, panakan To-
bia, panakan Nekoda, djahawen
ratus äpat pulu duä biti.

63. Tinai baris imam: panakan
Habaja, panakan Kos, panakan
Barsilai, idjä djari masawä anak
Barsilai, olo Gilead tä, tuntang iä
inggarä tumon aran djetä.

64. Olo tä djari manggau surat
ajue, handak mahoroe utuse, tapi
iä djaton sondaue; tagal tä iä
bengkak bara pangkat imam, ki-
lau olo idjä djaton harus, djaton
patut.

65. Maka Hatirsata tä manga-
hana olo tä, äla iä omba kuman
talo idjä brasih haliai tä, sampai
djeha mikäh aton imam tinai, idjä
tau misek hapan Urim tuntang
Tumim. — (8,9.)

66. Karä olo tä handiai sampai
äpat pulu duä kojan telo ratus
djahawen pulu biti karäe.

67. Beken tinai karä djipäe re-
ware hatuä bawi, djetä udju kojan
telo ratus telo pulu udju biti; ti-
nai aton dengan äwen duä ratus
äpat pulu limä biti olo panjanji,
hatuä bawi.

68. Karä hadjaräe udju ratus telo
pulu djahawen kongan; karä ba-
ghale duä ratus äpat pulu limä
kongan;

69. Karä ontäe, äpat ratus telo
pulu limä kongan; karä kalidaie,
djahawen kojan udju ratus duä
pulu kongan.

70. Maka belähe mantir kapala
tä manenga talo akan balandjau
gawi tä. Hatirsata tä manenga

akan human Hatalla sakojan kabawak rear bulau, limä pulu sangkon daha, tinai limä ratus *telo pulu klambi, pakaian imam.

71. Maka mantir kapala beken manenga kea akan gawi tä duä pulu kojan kabawak rear bulau, tuntang duä pulu kojan duä ratus kati salaka.

72. Tinai olo arä tä manenga duä pulu kojan kabawak rear bulau, tuntang duä kojan kati salaka, tinai djahawen pulu udju klambi, pakaian imam.

73. Maka karä imam tuntang olo Lewi, olo tonggon bauntonggang, olo panjanji, olo arä tä tuntang rewar äka brasih, tinai karä olo Israel melai hong karä lewue.

BAGI 8.

I. Esra mambasa tuntang manarang Torat akan olo arä. II. Olo Jehudi mahaga pesta tingkap dawen.

I. — 1. Maka djadi, amon bulan udju djari sampai, kahum olo Israel melai hong karä lewue,

2. Tä, maka olo arä handiai hindjä atäie hapumpong kilau olo idjä hong aloalon, idjä tokep bauntonggang danum; iä hamauh denggan Esra, guru Torat tä, mangat mimbit surat Torat Moses, idjä injoho Jehowa akan olo Israel.

3. Maka imam Esra mimbit Torat tä naharep baun olo arä, olo hatuä tuntang olo bawi, olo handiai idjä ombet mahining, tau harati tä, djetä hong andau solake bulan udju.

4. Tuntang iä mambasa tä hong äka aloalon, idjä tandipah bauntonggang danum, bara haiak talo

blawa sampai bentok andau, akan karä olo hatuä bawi, tuntang akan genep biti idjä ombet mahining, tau harati tä; maka pinding karä olo arä inalingae akan augh Torat tä.

5. Maka Esra, guru Torat tä, mendeng hong trutji gantong, idjä inampa tantai akan perkara tä, tinai darahe hila gantaue aton mendeng Matitja, Sema, Anaja, Uria, Hilkia, Maaseja; tinai hila sambile aton Pedaja, Misael, Malghia, Hasum, Hasbadana, Sagarja tuntang Mesulam.

6. Maka Esra mambirang surat haiak gitan karä olo arä, krana iä gantong kalekac bara olo arä; sana iä mambirang tä, maka olo arä mendeng.

7. Tä Esra manara Jehowa, Hatalla idjä pangkahai tä; tuntang karä olo arä tombah: Amen, Amen! Balalu olo tä mandepä lengäe, sambil sontop, manjembah Jehowa, haiak baue sampai petak.

8. Maka Jesua, Bani, Serebja, Jamin, Akub, Sabetai, Hodia, Maaseja, Kelita, Asaria, Josabad, Hannan, Pelaja tuntang karä olo Lewi manarang Torat tä akan olo arä; djadi, olo arä melai mendeng intu kalekac.

9. Tarang aughe olo tä mambasa hong surat, hong Torat Hatalla tä, sambil manarang rimae, sampai olo harati talo awang imbasa tä.

10. Maka Nehemia, iä tä Hatirsata tä, tuntang Esra, imam tuntang guru Torat tä, tinai kari olo Lewi, idjä madjar olo arä, hamauh dengan karä olo arä: Andau toh puna brasih akan Jehowa, Hatallan keton, äla keton pähä atäi, äla manangis. Krana olo arä sa-

mandiai manangis, amon iä mahining augh Torat tä.

11. Tagal tä koae dengan olo tä: Lius keton, kuman enjak talo, ihop talo manis, tuntang pait kea akan äwen, awang djaton tatap akae; krana andau toh puna brasih akan Tuhan ita; toh, äla keton kapähä atäi, krana kahandjak hngang Jehowa indu kaabas keton.

12. Tinai olo Lewi kea mampong manjuni olo arä, koae: Suni bewäi, krana andau toh puna brasih, tagal tä äla keton kapähä atäi.

13. Tä karä olo arä hagoet, mangat kuman mihop, tinai mangat hapait talo, tuntang baramirami; krana olo tä djari harati augh, idjä djari insuman akae.

II.—14. Maka andau tinai karä mantir kapalan hapus olo arä tä uras hapumpong, imam tuntang olo Lewi, tanggoh Esra, gurn Torat tä, mangat iä madjar äwen harati karä augh Torat.

15. Maka iä sondau hong Torat petäh Jehowa hadjamban Moses, olo Israel akan melai hong tingkap dawen intu andau pesta hong bulan udju. — (3. Mos. 23, 42.)

16. Palns äwen manjoho muar masuman tä hong karä lewue tuntang hong Jerusalem, koae: Has, lius keton, talih bukit, laku edan kaju undus, tuntang edan kaju lagita, edan kaju mirte, edan korma, tinai edan kaju beken idjä barangkap bakapal dawäe, mangat manampa tingkap dawen, tumon augh surat.

17. Tä, maka olo arä hagoet blaku djetä, palus manampa tingkap dawen, genep biti hundjun sapau humae atawa hong parantarae, tinai hong parantaran human

Hatalla, tuntang hong aloalon idjä tokep bauntonggang danum, tinai hong aloalon idjä tandipah bauntonggang Epraim.

18. Hapus utus olo tä, awang djari buli limbah tawanan, manampa tingkap dawen, tuntang melai huange; krana olo Israel djaton djari mawi tumon tä bara katika Josua, anak Nun, sampai andau tä; maka olo tä handjak rantang paham.

19. Metoh tä kea Torat Hatalla imbasa sining andau, bara andau idjä solake sampai andau kalhapuse. Olo tä mahaga pesta tä kudju, tinai andau hanja iä hapumpong sombajang, tumon kapatut hadat.

BAGI 9.

Olo arä mangaku kasalae, tuntang blaku ampun, blaku berkat intu Hatalla.

1. Maka intu andau duä pulu äpat bulan tä kea karä olo Israel hapumpong; iä puasa tuntang hatapih bidak, kawo hundjun takoloke.

2. Iä mambaris panakan utus olo Israel hapisah dengan karä olo beken utuse. Palus iä mendeng, sambil mangaku kasalae, tuntang kasalan karä tatoe.

3. Djadi, amon olo tä djari mendeng tinai intu kalekae, maka surat Torat Jehowa, Hatallae, imbasa telo djam katahie; tuntang telo djam katahie tinai iä mangaku kasalae, sombajang intu Jehowa, Hatallae.

4. Maka Jesua, Bani, Kadmiel, Sebanja, Buni, Serebja, Bani äwen hanja Kenani mendeng hong truttji gantong äka olo Lewi tä, tun-

tang hai aughe iä blaku doa intu Jehowa, Hatallae.

5. Maka olo Lewi tä, iä tä Jesua, Kadmiel, Bani, Hasabneja, Serehja, Hodia, Sebanja, Petaja, hamauh: Mendeng keton, tara Jehowa, Hatallan keton; bara kata-tahi sampai katatahi patut olo manara aran kahaim, idjä puna hai nangkalau karä tara horumat.

6. Tonggal ikau bewäi, o Jehowa, ikau djari manampa batanglangit; langit idjä hundjun karä langit, tuntang karä tawon talo, batangpetak tuntang karä talo hundjue, karä tasik tuntang karä talo huange, ikau idjä mabelom talo tä samandiai, karä kawan talo hong karä langit uras manjembah ikau.

7. Ikau toto Jehowa, Hatalla tä, idjä djari mintih Abram, mamplua iä bara Ur äka olo Kasdim, ikau tinai djari mindah arae Abraham. — (1.Mos.11,31;17,5.)

8. Ikau djari mitä atäie toto budjur intu baum, tä ikau djari manampa djandji akae, ikau handak manenga akan panakae tanah olo Kanani, olo Het, olo Amori, olo Peresi, olo Jebusi, olo Girsasi, tuntang ikau djari malalus aughm, krana ikau toto tetek.

9. Ikau djari mitä kapähän tato ikäi hong tanah Misir, ikau djari mahining augh bawaie hong tasik rarudju; — (2.Mos.3,7.)

10. Ikau djari mandjadian kata tuntang talo heran mawi Parao, tinai karä mantire tuntang salepah olo hong tanah ajue, krana ikau katawan, badjoho tuntang karas iä mawi äwen tä; ikau djari manampa sewut paham akam, kilau aton andau toh.

11. Ikau djari malilang mamatas

danum tasik intu baun äwen, sampai äwen tä dimpah bentok tasik mahoroe bohos kateah, tapi olo idjä manggoang iä djari indjakahm akan äka handalem, kilau batu hong rahusan danum. — (2.Mos.14,21.)

12. Ikau djari magah olo tä, handau hapan botop baunandau, hamalem hapan botop apui, hapan mamplawa djalan akae, idjä patut ihoroe.

13. Ikau djari molon hundjun bukit Sinai, tuntang djari hakotak dengan olo tä bara langit, ikau djari manenga akan olo tä prentah idjä budjur, undangundang idjä toto, hadat dasar awang bahalap. — (2.Mos.19,18;20,1.)

14. Ikau djari masanan akan äwen andau sabat ajum idjä brasih, tuntang djari manenga akae prentah hadat, Torat tä, hadjamban rewarw Moses.

15. Tepong bara langit djari inengam akan äwen kahum iä blau, tinai danum impluam bara batukarang, maluput kateah belaie; tinai ikau djari manjoho olo tä tamä tuntang manjores tanah, idjä djari injumpahm handak manenga tä akae. — (2.Mos.16,4;17,6.)

16. Tapi olo tä tuntang karä tato ikäi djaladjalan badjoho tuntang marisang, iä manekang arepe, djaton maku manumon aughm.

17. Olo tä djaton maku mahining, djaton maku mingat gawim awang heran, idjä djari iawim marak olo tä; tapi iä manekang arepe, huang karisange iä mangkat mantir akae, mangat buli äka kareware. Tapi ikau, o Hatalla idjä paham mampun, idjä pamasu tuntang panyanjang, idjä pandjang atäim tuntang paham kataun basaram, dja-

ton kea ikau djari manganan olo tä.

18. Alo olo tä djari mancoang ampın anak sapi akæ, sambil hamauh: djctoh Itatallan keton, idjä djari magah keton blua bara tanah Misir; alo olo tä paham mamapa manawah ikau: — (2. Mos. 32, 4.)

19. Mahin dia kea ikau djari milih äwen hong padang tunis benjem tagal asim idjä paham; bop top baunandau tä djaton undur bara olo tä handau, mangat magah iä hong panggoete, dia kea bop top apui hamalem, mangat mamplawa djalan akæ, idjä indu iho-roe olo tä.

20. Roghm idjä brasih djari inengam hapam madjar iä, man tä ikau djaton mangahanae bara njamae, tinai danum djari inengam akæ metoh iä teah belae.

21. Tumon tä ikau djari mahaga olo tä hong padang tunis benjem äpat pulu njelo katahie; iä djaton tapas talo enen; pakafæ djaton maku kupit, paedjaton pudji kembang. — (5. Mos. 8, 4.)

22. Ikau djari manenga akan äwen arä karadjaan, arä utus olo, tuntang djari manjoho äwen mananjap hapus tanah; tumon tä olo tä manjores tanah Sihon, iä tä tanah radja Hesbon, tuntang tanah Ogh, radja Basan. — (4. Mos. 21, 24.)

23. Tinai ikau djari mangapal panakæ kilau bintang hong langit, ikau djari magah iä tamä tanah tä, idjä tahu tä ikau djari hamauh dengan tætoe, olo tä akan tamä hetä, mangat manjores tä.

24. Tumon tä panakæ djari tamä tuntang djari manjores tanah tä; karä olo tanah tä, olo Kanani, djari impakalahm intu baun äwen,

ikau djari manjaragh olo tä penda lengän äwen, karä radjae tuntang karä utus olo tanah tä, mangat äwen mawi olo tä tumon kahan-dake.

25. Tuntang iä djari mandino lewu awang dähen, tinai tanah idjä basiwoh, sambil manjores tä, huma idjä kontep sepsimpan ampın talo, kalin danum awang imahat. pambulan anggor tuntang undus. batang bua kutoh karæ; olo tä djari kuman sampai besoh tuntang baseput, äwen djari belom mangat tuntang rami awi asim idjä paham.

26. Tapi olo tä marisang dengam, malawan ikau; iä manganan Toratm, mandjakah tä hila likute; iä mampatäi karä nabim, awang djari mampudji iä, mangat mimit iä hobah intu ikau, tumon tä iä paham mamapa manawah ikau.

27. Tagal tä ikau djari manjaragh olo tä akan lengän musohe, idjä mandjakä iä, tapi amon olo tä mangkariak intu ikau metoh kadjakæ, tä ikau djari mahining aughe bara langit, tumon asim idjä paham ikau djari manenga olo paliwus akæ, idjä maliwus iä bara lengän musohe. — (Hak. 3, 9.)

28. Tapi sana olo tä sanang tinai, maka iä haluli tinai mawi talo papa intu baum; tä ikau nalua iä intu lengän musohe, nakara musole marentah iä; maka sana iä hobah, tuntang blaku intu ikau, tä ikau mahining aughe bara langit, kindjap ikau djari maliwus iä tumon asim.

29. Ikau manjoho nabim mampudji äwen, mangat iä buli tinai mimbing Torat ajum; tapi olo tä hadjoho atæie, djaton maku manumon prentahm, iä salah dengan

hadatm, idjä awi tä olo awang manumon tä akan belom; tapi äwen mahakan bahae, tuntang manekang arepe, djaton manarima aughm.

30. Maka tahi njeloe ikau djari manjarenan olo tä, mampudji iä awi Roghm hadjamban karä nabiin; tapi olo tä djaton manalingan pindinge; tagal tä ikau djari manjaraugh iä penda lengän olo kapid hong karä tanah.

31. Tapi awi asim idjä paham ikau djaton djari mampalomos iä lepah lingis, djaton djari ngalapëan iä, basa ikau toto Hatalla idjä pamasï panjanjang.

32. Toh, o Hatallan ikäi, ikau idjä hai tuntang kwasa, ikau Hatalla idjä indu ingikäh ingarawan, ikau idjä mahaga djandjim tuntang asim: äla ikau manggarä mahian karä tjalaka, idjä djari buah ikäi, radjan ikäi, mantir ikäi, imam ikäi, nabin ikäi, bapa ikäi, tuntang hapus utus olo arä awang ajum, bara katika radja Asur sampai andau toh.

33. Tapi ikau toto tetek hong talo handiai, awang djari buah ikäi; krana gawim djari budjur, tapi gawin ikäi djari darhaka.

34. Radja, mantir, imam tuntang karä bapa ikäi uras djaton djari manumon Toratm, djaton djari manalingan pindinge akan prentahm, akan karä aughm awang hapam mampudji iä.

35. Krana iä djaton djari manempo ikau kahum karadjaan ajue, kahum kutoh talo bahalap tä, idjä inengam akæ, intu tanah rangkah tuntang basiwoh tä, idjä djari inengam akæ; iä djaton maku hobah bara gawie awang papa.

36. Itäm, andau toh ikäi rewar

olo bewäi; toto huang tanah, idjä djari inengam akan tato ikäi, mangat kuman buæ tuntang kahalape, itäm, hetoh ikäi rewar olo bewäi.

37. Pangulihe imparä akan radja tä, idjä djari inggatangm marentah ikäi, tagal kasalan ikäi, iä tä mandjadi tuan ikäi, tuntang meton ikäi, mahapa kahandak ai bewäi; kalotä ikäi hong kadjakä paham.

38. Maka tagal karä perkara tä ikäi toh mawi djandji awang dähen, sambil manjurit tä; karä mantir ikäi, karä olo Lewi tuntang imam ikäi akan mantjatjak tä.

BAGI 10.

Djandji tä inampa tuntang intjatjak olo.

1. Maka olo idjä mantjatjak djandji tä, iä tä: Nehemia Hatirsata, anak Haghajja, tinai Sedekia;

2. Seraja, Asaria, Jeremia,

3. Pashur, Amarja, Malghia,

4. Hatus, Sebanja, Malugh,

5. Harim, Meremot, Obadja,

6. Daniel, Gineton, Barugh,

7. Mesulam, Abia, Mijamin,

8. Maasia, Bilgai, Semaja. Djeta bara baris olo imam.

9. Maka bara baris olo Lewi tä: Jesua, anak Asanja, Binui; bara panakan Henadad, Kadmiel;

10. Tuntang karä paharie: Sebanja, Hodia, Kelita, Pelaja, Hannan,

11. Migha, Reghob, Hasabja,

12. Sakur, Serebja, Sebanja,

13. Hodia, Bani, Beninu.

14. Bara baris mantir olo arä tä:

Paros, Pahatmoab, Elam, Satu, Bani,

15. Buni, Asgad, Bebai,
16. Adonia, Bigwai, Adin,
17. Ater, Hiskia, Asur,
18. Hodia, Hasum, Besai,
19. Harip, Anatot, Nebai,
20. Magpias, Mesulam, Hesir,
21. Mesesabeel, Sadok, Jadua,
22. Pelatja, Hanan, Anaja,
23. Hosea, Hananja, Hasub,
24. Halohes, Pilla, Sobek,
25. Rehum, Hasabna, Maaseja,
26. Ahia, Hanan, Anan,
27. Malugh, Harim, Baana.

28. Tinai karä olo awang beken, karä imam tuntang olo Lewi, karä olo panonggo, karä olo panjanji, karä rewar äka brasih, tuntang olo handiai idjä djari mambaris arepe hara olo kapid, mangaku Torat Hatalla, tuntang sawae, tinai anake hatuä bawi, olo handiai idjä ombet harati tuntang katawan gawi tä,

29. Maka olo tä uras ompat paharie, olo hai tuntang mantir tä, palus tanggung sapa tä tuntang sumpah, iä toto handak manandjong hong Torat Hatalla, idjä inengae hadjamban reware Moses, iä handak mahaga tuntang manumon prentah Jehowa, Tuhan ita, tuntang karä hadat dasar ajue;

30. Palus ita djaton tau manenga anak ita idjä bawi indu sawan olo kapid, djaton kea tau manduan anake bawi indu sawan anak hatuä ain ita;

31. Tinai amon olo tanah tä mimbit ramo tuntang talo kinan, handak mandjual tä intu andau sabat, maka hong andau sabat, atawa hong andau hai awang beken äla ita mamili talo enen bara iä; tinai njelo udju ita handak malajan

karä tana, tuntang mepas karä utang.

32. Tinai ikäi mawi prentah, manjatjah arep ikäi, sapertelo sekel hong sining njelo, hapa akan karä gawi hong human Hatalla,

33. Akan tepong tampajah, akan parapah talo kinan, tuntang parapah idjä ingähu haradjur sining andau, tinai intu andau sabat, intu palembut bulan taheta, intu karä andau hai idjä inukas tä, tinai akan karä talo brasih, akan parapah tagal dosa, idjä hapan manjapan karä olo Israel, tinai akan karä gawi beken hong human Hatalla.

34. Tinai hapan tenong ikäi manukas karä imam, karä olo Lewi, tuntang karä olo arä, tumon karä ungkup tato ita, tahu karä kaju, idjä patut imbite akan human Hatallan ita, intu katika awang inukas, sining njelo, mangat mamandok tä hundjun mesbeh Jehowa, Hatallan ita, tumon djari imintik hong Torat. — (3.Mos.6,12.)

35. Tinai ikäi mawi djandji, ikäi handak mimbit akan human Jehowa parut tanan ikäi, tinai karä bua batang kajun ikäi, idjä solake masak, genep njelo;

36. Karä anak hatuä ain ikäi, idjä solake inakan indue, kalotä kea anak meton ikäi, tumon djeta tarasurat hong Torat, anak sapi tabirin ikäi idjä solake inakan indue, ikäi handak mimbite akan human Hatallan ita, akan imam, idjä manonggo hong human Hatallan ita; — (2.Mos.13,2.)

37. Tinai tepong parut gendom taheta, parapah tandjungan tä, bua idjä solake hong karä batang ain ikäi, anggor tuntang undus, uras ikäi handak mimbite akan

imam, akan gudang human Hatallan ita, tinai idjäidjä dalam sapulu pangulih tanan ikäi akan olo Lewi, nakara olo Lewi manduan idjä dalam sapulu bara karä pangulih hong karä lewun ikäi, äka ikäi malan. — (4. Mos. 18, 21.)

38. Maka patut imam idjä bitü, panakan Aaron, ompat olo Lewi tä, amon olo Lewi manduan idjä dalam sapulu tä; olo Lewi akan mimbite tinai bara djetä idjä dalam sapulu akan human Hatallan ita, hong karä karong gudang tä.

39. Krana olo Israel tuntang olo Lewi patut mimbite parapah tandjungan gendom, anggor tuntang undus akan karä karong gudang tä, basa hetä äka ramo idjä brasih tä, tinai imam idjä sombajang, tuntang olo panonggo, tinai olo panjanji; ikäi djaton maku manalua human Hatallan ita.

BAGI 11.

Surat aran karä olo, idjä melai hong Jerusalem, tuntang hong karä lewu beken.

1. Maka karä mantir kapalan olo arä melai hong Jerusalem, tapi olo arä tä batenong, mambaris midjä bitü bara sapulu, idjä akan melai hong Jerusalem, lewu brasih tä, tinai djalatien tisae tä akan melai hong karä lewu beken.

2. Maka olo arä mamberkat karä olo tä, idjä tantai ahate masuman arepe handak melai hong Jerusalem.

3. Djetoh karä mantir olo arä, idjä mangkalewu hong Jerusalem; maka hong karä lewun Juda ge-

nep bitü mangkalewu hong tana joresan ajue, idjä tokep lewue, iä tä: olo Israel, imam, olo Lewi, rewar äka brasih, tuntang panakan rewar Selomo.

4. Maka hong Jerusalem mangkalewu belaehe olo Juda tuntang olo Benjamin. Bara baris olo Juda tä: Ataja anak Usia, Usia anak Sagharja, Sagharja anak Amarja, Amarja anak Sepatja, Sepatja anak Mahalaleel, bara ungkup olo Peres.

5. Tinai Maaseja anak Barugh, Barugh anak Kolhose, Kolhose anak Hasaja, Hasaja anak Adaja, Adaja anak Jojarib, Jojarib anak Sagharja, Sagharja anak Siloni.

6. Karä olo panakan Peres, idjä omba mangkalewu hong Jerusalem, sampai äpat ratus djahawen pulu hanja bitü, uras olo gantjang menteng.

7. Djetoh karä olo Benjamin: Salu anak Mesulam, Mesulam anak Joed, Joed anak Pedaja, Pedaja anak Kolaja, Kolaja anak Maaseja, Maaseja anak Itiel, Itiel anak Jesaia;

8. Tinai Gabai tuntang Salai; djalatien ratus duä pulu hanja bitü.

9. Joel, anak Sighri, indu kapalae; maka Juda, anak Senuapanggapite hong lewu tä.

10. Bara baris imam: Jedaja anak Jojarib tä, Jaghin;

11. Seraja anak Hilkia, Hilkia anak Mesulam, Mesulam anak Sadok, Sadok anak Merajot, Merajot anak Ahitub, indu mantir human Hatalla.

12. Tuntang karä paharie, idjä sombajaug hong huma tä, sampai hanja ratus duä pulu duä bitü. Maka Adaja anak Jeroham, Jero-

ham anak Pelalja, Pelalja anak Amsi, Amsi anak Sagharja, Sagharja anak Pashur, Pashur anak Malghia,

13. Tuntang karä paharie, uras mantir ungkupe, sampai duä ratus äpat pulu duä biti. Tinai Amasia anak Asareel, Asarcel anak Aghsai, Aghsai anak Mesilemot, Mesilemot anak Imer,

14. Tuntang karä paharie, uras olo gantjang menteng, saratus duä pulu hanja biti; maka kapalae Sabdiel, anak Gidolim.

15. Bara baris olo Lewi: Semaja anak Hasub, Hasub anak Asrikam, Asrikam anak Hasabja, Hasabja anak Buni;

16. Tinai Sabetai tuntang Josabad, mantir olo Lewi, mangapala gawi hong parantaran human Hatalla.

17. Matanja anak Migha, Migha anak Sabdi, Sabdi anak Asap, mangamander äwen idjä manjanji manara Hatalla, kahum olo blaku doa; tinai Bakkukja, paharie, indu panggapite; tinai Abda anak Samua, Samua anak Galal, Galal anak Jedutun.

18. Karä olo Lewi, idjä omba mangkalewu hong lewu brasih tä, sampai duä ratus hanja pulu äpat biti.

19. Olo tonggon bauntonggang: Akub, Talmon, tuntang karä paharie, idjä manonggo intu bauntonggang, saratus udju pulu duä biti.

20. Maka karä olo Israel awang beken, tuntang karä imam olo Lewi, mangkalewu hong karä lewun Juda, genep biti hong pagangan ai.

21. Rewar äka brasih tä mangkalewu hong Opel; Siha tuntang

Gispa indu kapalan rewar äka brasih tä.

22. Kapalan olo Lewi hong Jerusalem tä Usi anak Bani, Bani anak Hasabja, Hasabja anak Matanja, Matanja anak Migha. Bara baris panakan Asap tä karä olo panjanji akan gawin human Hatalla.

23. Krana aton prentah radja tahu olo panjanji tä, idjä manukas balandjae akan genep andau.

24. Maka Petaja, anak Mesesabeel, bara ungkup Sera, anak Juda tä, indu mantir radja tahu karä perkarana olo arä tä.

25. Maka belae olo Juda, idjä melai hong tanae, mangkalewu hong Kiriatarba tuntang patataie, hong Dibon tuntang patataie, hong Jakobseel tuntang patataie;

26. Tinai hong Jesua, hong Molada, hong Betpelet,

27. Hong Hasarsual, hong Berseba, tuntang hong karä patatai lewu tä;

28. Tinai hong Siklag, hong Meghona tuntang patataie,

29. Hong Enrimon, Sora tuntang Jarmot;

30. Hong Sanoa, Adulam tuntang karä patataie, hong Laghis tuntang hong karä tanae, hong Aseka tuntang karä patataie. Äwen melai bara Berseba mandas djanah Hinom.

31. Maka olo Benjamin bara Geba mangkalewu hong Mighmas, Aja, Betel, tuntang hong karä patataie;

32. Hong Anatot, Nob, Ananja,

33. Hasor, Rama, Gitaim.

34. Hadid, Seboim, Nebalat,

35. Lod, Ono, tinai hong djanah Karasim.

36. Maka belahelo Lewi, idjä äkae hong Juda, omba mangkalewu olo Benjamiu.

— — — — —

BAGI 12.

- I. Surat aran imam tuntang olo Lewi.
II. Lewu Jerusalem.

I. — 1. Djetoh karä imam tuntang olo Lewi, idjä djari hagoet omba Serubabel, anak Sealtiel, tinai Jesua: Seraja, Jeremia, Esra,

2. Amarja, Malugh, Hatus,
3. Seghania, Rehum, Meremot,

4. Ido, Ginetoi, Abia,
5. Mijamin, Maädja, Bilga,
6. Semaja, Jojarib, Jedaja,
7. Salu, Amok, Hilkia, Jedaja; djetä karä mantir olo imam, tuntang paharie, katika Jesua tä.

8. Maka karä olo Lewi tä: Jesua, Binui, Kadmiel, Serebja, Juda, Matanja; iä tä akan manjanji manara, genep biti tuntang paharie.

9. Tinai Bakbukja äwen duä Uni, tuntang paharie, akan gawi tä kea, manalindjam äwen.

10. Maka Jesua manak Jojakim, Jojakim manak Eljasib, Eljasib manak Jojada;

11. Jojada manak Jonatan, Jonatan manak Jadua.

12. Maka katika Jojakim tä djetoh karä imam, idjä bakas ungupe: ungupe Seraja Meraja; ungupe Jeremia Hananja,

13. Ungkup Esra Mesulam; ungupe Amarja Johanan;

14. Ungkup Melighu Jonatau; ungupe Sebanja Josep;

15. Ungkup Harim Adna; ungupe Merajot Helkai;

16. Ungkup Ido Sagharia; ungupe Gineton Mesulam;

17. Ungkup Abia Sighri; ungupe Minjamin, idjä baris Moadja tä, Piltai;

18. Ungkup Bilga Samua; ungupe Semaja Jonatan;

19. Ungkup Jojarib Matenai; ungupe Jedaja Usi;

20. Ungkup Salai Kalai; ungupe Amok Heber;

21. Ungkup Hilkia Hasebja; ungupe Jedaja Netaneel.

22. Maka katika Eljasib, Jojada, Johanan tuntang Jadua, karä olo Lewi, karä mantir ungupe tä, tuntang karä imam djari injurat, sampai kahum karadjaan Darius, olo Parsis tä.

23. Maka olo Lewi, awang mantir ungupe, djari injurat hong surat karä aran olo sampai katika Johanan, anak Eljasib tä.

24. Maka karä mantir olo Lewi tä, iä tä: Hasabja, Serebja, Jesua, anak Kadmiel tä, tinai karä paharie, idjä hindjä iä, uka manara, manarimakasih; tumon prentah Dawid, olo ain Hatalla tä, hatalindjam padjue. — (1. Kron. 24.1.)

25. Matanja, Bakbukja, Obadja, Mesulam, Talmon tuntang Akub indu olo panonggo, idjä manonggo karä karong äka ramo.

26. Äwen tä uras haiak Jojakim, anak Jesua, Jesua anak Josadak, tinai katika Nehemia, wakil radja tä, tuntang imam Esra, guru Torat tä.

II. — 27. Maka kahum mamuga kotau Jerusalem olo manduan olo Lewi bara karä lewue, mimbit iä akan Jerusalem, mangat iä omba mamuga tä dengan kahandjak atäie, sambil manarimakasih, manjanji.

tuntang mampahiau bisakbetong, biola, kutjapi.

28. Tumon tä karä olo panjanji hapumpong, alo bara tanah idjä hakaliling Jerusalem, alo bara karä lewun olo Netopat;

29. Tinai bara ungkup Gilgal, tinai bara tanah Geba tuntang Asmawet; krana olo panjanji tä djari mamangun lewu akae hakaliling Jerusalem.

30. Palus karä imam tuntang olo Lewi mamprasih arepe; limbah tä iä mamprasih olo arä, tinai karä bauntonggang tuntang kota tä.

31. Tä aku manjoho karä mantir Juda mandai kota. Aku mambaris iä mandjadi duä kapadju, manjanji tarimakasih haiak manandjong. Idjä kapadju tä hundjun kota akan hila gantau, manalih bauntonggang Aspot.

32. Äwen tä inuntut Hosaja, tuntang sabagi karä mantir Juda;

33. Tinai Asaria, Esra, Mesulam,

34. Juda, Benjamin, Semaja tuntang Jeremia.

35. Tinai belae panakan imam, idjä hapan sarunai: Sagharja, anak Jonatan, Jonatan anak Semaja, Semaja anak Matanja, Matanja anak Mighaja, Mighaja anak Sakur, Sakur anak Asap.

36. Tinai karä paharie, Semaja, Asareel, Milalai, Gilalai, Maai, Netaneel, Juda tuntang Hanani, idjä hapan talo usik ain Dawid, olo ain Hatalla tä; maka Esra, guru Torat tä, manandjong helo baue.

37. Bara bauntonggang lowang danum, idjä tandipahe, äwen tä mandai lampat lewun Dawid, palus mandai kota, idjä tandipah

human Dawid, palus sampai bauntonggang danum, idjä hila timor.

38. Maka padjue idjä tinai, idjä manarimakasih tä, manandjong hantolak dengan äwen, tuntang aku manuntut likute dengan sabagi olo arä, hundjun kota tä, tambuan djalan mohon bara tjandi tannur, palus sampai kota idjä lombah,

39. Palus sampai bauntonggang Epraim, tinai sampai bauntonggang idjä usang, tinai sampai bauntonggang lauk, palus tjandi Hananeel tuntang tjandi Mea, sampai bauntonggang tabiri; maka äwen tä tendä hong bauntonggang human panga.

40. Limbah tä padjue duäduä idjä manarimakasih tä tamä human Hatalla, tinai aku kea, tuntang sabagi karä mantir denganku.

41. Tinai karä imam, Eljakim, Maaseja, Minjamin, Mighaja, Eljoenai, Sagharja, Hananja, idjä mimbing sarunai;

42. Tinai Maaseja, Semaja, Eleasar, Usi, Johanan, Malghia, Elam, tuntang Eser; maka olo panjanji tä uras manjanji, tuntang Jisraja kamander ajue.

43. Maka olo maluput intu andau tä aia parapah awang injambalih, tuntang baramirami, basa Hatalla djari mampahandjak iä paham; tinai karä olo bawi tuntang anak olo handjak kea, sampai augh lalenton Jerusalem mamala bara kedjau.

44. Andau tä kea arä olo iangkat mandjadi mantir akan karä karong äka karä ramo, äka karä parapah tandjungan, äka parut talo, tuntang äka karä asil idjä midjä dalam sapulu tä, mangat mamumpong akan hetä bara karä

tanan olo tuntang bara karä lewun olo talo awang inukas awi Torat, akan karä imam tuntang olo Lewi; krana olo Juda handjak atäie tagal karä imam tuntang olo Lewi, basa äwen tä mendeng hetä,

45. Manonggo manguan gawin Hatallac, tuntang mamprasih karä talo; tinai olo panjanji tuntang olo panonggo uras aton kea mendeng hetä tumon prentah Dawid tuntang anake Salomo.

46. Krana djaman horan, katika Dawid tuntang Asap, puna djari iangkat kamander olo panjanji, mangat manara Hatalla, tuntang manarimakasih intu iä.

47. Tagal tä hapus utus olo Israel intu katika Serubabel, tuntang intu katika Nehemia, aton manenga bagin olo panjanji tuntang olo panonggo tä, genep andau tumon tukas bagie; tinai iä mambaris mamprasih talo akan olo Lewi; maka olo Lewi mambaris mamprasih talo akan panakan Aaron.

BAGI 13.

Nehemia blasut atäie manjoho olo mahaza Torat totototo.

1. Maka andau tä surat Moses imbasa intu pinding karä olo arä; tä aton sondau augh hetä, palus katatahi olo Amon dengan olo Moab djaton tau tamä djalahan olo ain Hatalla. — (5.Mos.23,3.)

2. Basa olo tä horan djaton maku mandhohop olo Israel, manenga tepong tuntang danum, malainkan iä djari mupah Bileam manjapu äwen, alo Hatallan ita

djari mobah sapae tä mandjadi berkat. — (4.Mos.22,5.)

3. Djadi, amon olo arä mahining augh prentah tä, maka iä mambaris karä olo paranakan häwoi utus beken bara olo Israel.

4. Maka bara bihin Eljasib, imam tä, idjä iangkat mandjadi mantir gudang human Hatallan ita, djari mangola Tobia.

5. Tuntang iä djari manatap karong hai akae, äka olo bihin pudji mina parapah talo kinan, garo, ramon pakarange, tuntang asil idjä midjä dalam sapulu bara karä gendom, anggor tuntang undus, idjä tukas bagin olo Lewi, olo panjanji tuntang olo panonggo, tinai parapah inandjungan, bagin imam.

6. Maka katika tä djaton kahum aku hong Jerusalem; krana hong njelo telo pulu duä kahum karadjaan Artasasta, radja Babel, aku manalih naharep radja, limbah idjä njelo aku injoho radja tä bnli tinai.

7. Tuntang aku sampai Jerusalem; tä aku mahining talo papa tä, idjä iawi Eljasib tagal Tobia, awie manampa karong akae hong parantaran human Hatalla.

8. Maka djetä tangkalau papa intu aku, palus aku mandjakah manganan karä ramon Tobia akan ruar karong tä.

9. Tinai aku manjoho olo mamprasih karong tä, balalu aku malian manamäan hetä tinai ramon human Hatalla, tuntang parapah talo kinan dengan garo.

10. Tinai aku mahining, bagin olo Lewi djaton djari inenga akae, sampai olo Lewi tuntang olo panjanji, idjä tantai sombajang, djari hadari, genep biti buli tanæ.

11. Tä, aku malait karä mantir, koangku: Buhen human Hatalla djari ilihi ngalapeae? Tapi aku mamumpang olo tä tinai, palus mimit ia akan äkae tinai.

12. Tä karä olo Juda mimit asil idjä midjä dalam sapulu bara karä gendom, anggor tuntang undus, akan gudang tä.

13. Tinai aku mangkat imam Selemja mandjadi mantir gudang tä, tinai Sadok, guru Torat, tuntang Pedaja, olo Lewi tä; idjä pangiwae Hanan, anak Sakur, Sakur anak Matanja, basa ia tä inggarä olo budjur, ia injoho mambagi akan karä paharie.

14. Tahuu aku, o Hatallangku! tagal perkara toh; äla kalapean karä gawi bahalap, idjä iawiku dengan human Hatallangku, tuntang dengan olo idjä manonggo hetä.

15. Katika tä kea aku mitä belae olo Juda, idjä mamähes intu andau sabat, tinai ia manduan talo inggeteme, mamuate hundjun kalidaie, kalotä kea anggor, bua anggor tuntang korma, tinai sepsimpan ampin talo buate, idjä imbite tamä Jerusalem andau sabat. Maka palus aku mampudji olo tä, metoh ia mandjual talo kina tä.

16. Tinai belae olo Tirus mangkalewu hong Jerusalem, idjä mimit lauk tuntang karä ampin talo dagangan, idjä indjuale hong andau sabat akan olo Juda tuntang Jerusalem.

17. Maka aku paham mampudji karä mantir Juda, sambil hamauh dengan äwen: Narai talo papa tä, idjä iawi keton, sampai keton mamapa andau sabat? — (10,31.)

18. Dia tumon tä gawin tato keton bihin, sampai Hatallan ita

djari hararepan ita tuntang lewu toh hapan tjalaka paham? magon keton mandahang kulason kasangite tinai intu olo Israel, awi keton mamapa andau sabat?

19. Djadi, amon talo handak remeremeng hong bauntonggang Jerusalem, helo bara sabat manampara, maka aku manjoho olo manguntji karä blawange, tinai aku manjoho olo äla helo muap tä tinai sampai limbah andau sabat. djadi, belae olo ajungku injohoku manonggo bauntonggang, belä olo manamäan talo indjuale hong andau sabat.

20. Tä, karä olo badagang, tuntang olo idjä handak mandjual talo, melai bara malem intu ruar Jerusalem, sampai sindä handuä tingkat sabat.

21. Tä, aku mampudjie, sambil hamauh dengan äwen: Buhen keton bara malem darah kotan lewu? kemä, amon keton njainjait kalotä, toto aku mantakan mawi keton. Bara katika tä olo tä terai manalih intu andau sabat.

22. Tinai aku manjoho karä olo Lewi, mangat ia mamprasih arepe, tuntang manonggo bauntonggang, mangat mahaga tuntang mamprasih andau sabat. Ingat aku tagal gawingku toh kea, o Hatallangku! pasi aku tumon kasajangm idjä paham.

23. Tinai katika tä aku mitä belae olo Jehudi, idjä djari masawä bawin olo Asdod, Amon tuntang Moab.

24. Maka anake hakotak habalut augh Asdod, ia djaton toto harati augh olo Jehudi, baja genep biti manumon basan karä utus olo tä.

25. Maka aku paham malait olo

tä, sambil manjapa iä; tinai aku mamukul belae, tuntang marampong balaue, palus aku manjoho iä sumpah intu Hatalla: Æla keton manenga anak keton idjä bawi akan anak olo tä awang hatuä, tinai äla keton manduan anak äwen idjä bawi akan sawan anak keton awang hatuä, atawa akan keton kea. — (5. Mos. 7, 3.)

26. Dia Salomo, radja Israel tä, djari badosa hong perkara toh? alo marak karä utus olo djaton djari aton radja idjä padan dengae, alo iä ingilak Hatallae, tuntang imparadja Hatallae mahundjun karä olo Israel, tinai bawin utus olo beken tä kea mimbit iä basala. — (1. Radja 11, 3.)

27. Patut toh tinai ikäi manarima augh keton, tuntang manjoho keton mawi talo papa awang pa-

ham toh, awi keton malangkali malawan Hatallan ita, tuntang masawä bawin utus olo beken?

28. Tinai idjä biti anak Jojada, Jojada anak Eljasib, imam hai tä. djari mempo Sanbalat, olo Horon tä; tagal tä aku maharak manganan iä.

29. Tahiu olo tä, o Hatallangku! idjä djari mamapa pangkat imam, idjä djari marusak djandjin imam tuntang olo Lewi.

30. Tumon tä aku djari mamprasih mambaris olo tä bara karä olo utus beken; tinai aku mama-dju karä imam tuntang olo Lewi, genep padjue akan gawin ai;

31. Tinai akan manduan kaju akan mesbeh intu wajahe awang inukas, tuntang mimbit parut bua tana. Tahiu aku, o Hatallangku! tuntang pasi aku!

SURAT

E S T E R.

BAGI 1.

Wasti inganan bane Ahasweros,
radja Parsis.

1. Maka djadi katika Ahasweros, iä tä Ahasweros, idjä mimbing karadjaan bara tanah Hindu sampai tanah Kus, mahundjun saratus duä pulu udju kabaris tanah;

2. Amon radja Ahasweros tä

mondok hundjun padadusan karadjaan ajue, hong lewu Susan,

3. Intu njelo telo kahum karadjaan ajue, maka iä aton gawie hai akan karä mantire tuntang olo ajue; karä mantir parang hong tanah Parsis tuntang Meden, karä tuan hai, tinai karä wakil tanah uras manaharep bane;

4. Metoh iä mamprahan kutoh

kahain karadjaan ajue, tuntang kutoh kahalap kabungas ajue, tahi andaue, sampai saratus hanja pulu andau katahie.

5. Limbah karä andau tä djari sukup, maka radja mawi gawi hai akan olo handiai, idjä hong lewu Susan, akan olo hai korik, kudju andau katahie, hong parantaran human radja.

6. Maka aton hetä kutoh dinding benang idjä baputi, bahidjau tuntang biru ampie, tusoke tali lawai pista tuntang lawai ungu, ininding hapan tisin salaka, iniring intu toros marmor; maka karä kati uras bulau salaka, djetä hong lasäh porpir, marmor tuntang albast, tinai sambarana batu barega beken.

7. Maka talo ihop imbit olo sarangae bulau, genep sarangan tä hakabeken matjame; tuntang aton kutoh anggor bahalap tumon panatau radja.

8. Maka pihop olo tä djadi tumon prentah, djaton olih imaksa; krana radja paham djari mametäh karä mantir humae, uka äwen mawie tumon kahandak genep biti.

9. Maka Wasti, sawan radja tä, manampa panginan kea akan karä olo bawi, awang hong äka radja, hong human radja Ahasweros.

10. Djadi, andau udju, amon radja handjak atäie kajakajal awi anggor, maka iä manjoho Mehaman, Bista, Karbona, Bigta, Abagta, Setar äwen udju Karghas, mantir karong udjuudju tä, awang manjung radja Ahasweros,

11. Mangat iä manduan Wasti, sawan radja, manaharep baun radja, hapan makotan radja, nakara mamprahan kahalape akan olo arü,

tuntang akan karä mantir, krana iä tä paham bahalap ampin baue.

12. Tapi Wasti, sawan radja tä, djaton maku manalih tumon augh radja, idjä djari inatäan mantir karoug tä akae. Tä radja paham blait, hassep kasangite.

13. Palus radja hamauh dengan karä olo pintar, idjä katawan hadat perkara; krana karä perkaran radja akan indu imutus manamuni olo tä, idjä katawan prentah tuntang hadat.

14. Maka idjä panggapit radja tä, iä tä: Karsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena, Memughan, udju mantir kapalan olo Parsis tuntang olo Meden tä, idjä puna melai hong baun radja, idjä mambatang hong karadjaan.

15. Maka radja misek äwen kapatut gawie dengan Wasti, sawan radja, tumon augh undangundang, basa iä djaton djari manumon augh radja Ahasweros, awang insanan mantir karong akae.

16. Tombah Memughan hong baun radja, tuntang karä mantir kapala: Sawan radja, Wasti tä, djaton djari sala dengan radja bewäi, malainkan dengan karä mantir kapala tuntang dengan karä olo arä kea, idjä melai hong karä tanah ain radja Ahasweros.

17. Krana gawin sawan radja toh karäh hining karä olo bawi, tä äwen karäh manawah banae, amon koan olo arä: radja Ahasweros djari manjoho olo mimbit Wasti, sawan radja, manaharep baue, tapi iä djaton maku manalih.

18. Palus karä sawan mantir kapala hong tanah Parsis tuntang Meden karäh hamauh kalotä kea dengan karä mantir radja, sana iä

mahining gawin sawan radja tä; toto, tä djaton tapas tawah dengan kalait.

19. Toh, amon radja nahuang, käläh radja manenga prentah radja, idjä injurat hong karä undangundang olo Parsis tuntang Meden, idjä djaton tau ingarak tinai, iä tä: Wasti tä djaton akan manjupa radja Ahasweros tinai, palus radja maneuga pangkate akan olo beken, idjä bahalap bara iä.

20. Amon prentah radja tä, idjä karäh inengae, karäh hining olo hong hapus karadjae, idjä hai tä, tä maka karä olo bawi karäh mahorumat banae, alo hai korik.

21. Maka aughe tä ingilak radja tuntang karä mantire, palus radja mawie tumon augh Memughan tä.

22. Iä mampait arä surat akan karä baris tanah radja, akan genep tanah tumon puna bintik hurupe, akan genep utus olo tumon augh basae, manjoho genep hatuä mangapala humae, tuntang hako tak hapan puna basae.

BAGI 2.

I. Ester iangkat mandjadi sawan radja. II. Mordeghai masuman olo idjä handak mampatäl radja.

I. — 1. Limbah perkara tä, amon lason kalait radja Ahasweros djari terai, maka iä mingat mangarajau Wasti, tuntang talo awang iawie, tinai hukum idjä inukas akae.

2. Tä koan olo tabela, ajang radja tä: Käläh olo manggau akan radja arä olo bawi tabela, budjang tinduh awang bahalap ampie.

3. Buah radja manjoho mantir

hong karä tanah karadjaan ajue, mangat äwen manggau olo bawi tabela, budjang tinduh awang bahalap ampie, mimit iä akan lewu Susan, tamä human karä olo bawi, idjä inonggo Hegai, mantir karong radja, idjä manonggo olo bawi tä; tinai buah olo manenga ramon kabungas akae.

4. Maka olo bawi tabela tä, idjä ingilak radja, mandjadi sawan radja manganti Wasti. Maka aughe tä ingilak radja, palus iä mawie tumon tä.

5. Maka aton olo Jehudi hong lewu Susan, idjä Mordeghai arae, iä tä anak Jair, Jair anak Simei, Simei anak Kis, olo Benjamin; — (*Nehem.7,7.*)

6. Idjä tamput tawanan bara Jerusalem, dengan karä olo tä idjä inamput tawanan haiak Jeghonia, radja Juda, idjä inamput Nebukadnesar, radja Babel.

7. Maka iä tä mambelom Hadasa, djetä Ester, anak bawi ain mamae; krana djetä djaton indu bapae; maka iä tä olo bawi tabela idjä balangkis, tuntang bahalap ampin baue; maka limbah indu bapae matäi, Mordeghai djari manduan iä akan anake.

8. Djadi, amon augh radja tuntang prentahe imbuka, amon aü olo bawi tabela imumpong hong lewu Susan, penda lengän Hegai, tä Ester kea tamput induan akan human radja, penda lengän Hegai, idjä manonggo karä olo bawi tä.

9. Maka olo bawi tabela tä ingilake, iä iasi intu baue; tagal tä iä palus manenga akae ramon kabungas bagin ajue, tinai ndju budjang bawi awang djari intihe bara human radja; iä manjoho iä tuntang karä ajange tä melai hong

karong human olo bawi idjä kapala bahalap.

10. Maka Ester djaton djari masuman utuse tuntang kolae, basa Mordeghai djari mangahana iä masuman tä.

11. Maka sining andau Mordeghai manandjong hong parantaran human olo bawi, mangat misek ampın pabelom Ester, tuntang ampın kajariae.

12. Maka amon sampai girir genep biti olo bawi tabela tä akan manjupa radja Ahasweros, limbah iä djari injimban duäwalas bulan katahie, tumon hadat olo bawi tä, krana djetä tikas katahin olo tä injimban, djahawen bulan hapan minjak mur, tinai djahawen bulan hapan karä ampın minjak mangat ewaue awang beken, tuntang sep-simpan ramon kabungas;

13. Tä maka olo bawi tabela tä manjupa radja, tuntang karä talo kahandake inenga akae, mangat hapan djetä iä lius bara human olo bawi tä tamä human radja.

14. Halemäi iä tamä hetä, tapi handjewu iä blua tinai, tamä human olo bawi tingkat idjä duä tä, idjä inonggo Saasgas, mantir karong radja, idjä manonggo karä gundik radja; iä djaton tau manjupa radja tinai, baja amon radja mangahandak iä, tuntang batantu manjoho olo mangahau iä manjewut arae.

15. Djadi, amon girir Ester, annk Abighail, Abighail mama Mordeghai, idjä djari induan Mordeghai indu anake, djari sampai, iä akan manjupa radja, tä iä djaton blaku talo enen, baja idjä injoho Hegai, mantir karong radja, idjä manonggo olo bawi tä. Maka Ester ingilak olo handiai, idjä mitä iä.

16. Kalotä Ester induan naharep radja Ahasweros, tamä human radja, hong bulan sapulu, djetä bulan Tebet, huang njelo udju kahum karadjaan ai.

17. Maka radja heret dengan Ester paham bara karä sawae, iä supasi tuntang katau intu baue paham bara karä budjang bawi: maka iä mangkepan makotan radja hundjun takoloke, palus mangkat iä mandjadi sawan radja gantın Wasti.

18. Tä, maka radja manampa panginan hai akan karä mantire tuntang olo ajue, tagal Ester tä; iä mepas asil karä tanahe, tuntang kutoh talo ineingae, tumon panatau radja.

II.—19. Maka tingkat duä tä amon budjang bawi imumpang, katika tä Mordeghai ompat belom hong paseban radja.

20. Maka Ester djaton masuman utuse tuntang kolae, basa Mordeghai djari mangahana iä; krana Ester manumon petäh Mordeghai, sama kilau katika iä ihagae.

21. Katika tä, amon Mordeghai ompat belom hong paseban radja, maka duä mantir radja, idjä manonggo bauntonggang, Bigtan tuntang Teres, paham blait, sampai iä handak mampatäi radja Ahasweros.

22. Maka Mordeghai kasene akale tä, balalu iä masuman tä akan Ester, sawan radja, maka Ester masanan tä akan radja hapan aran Mordeghai.

23. Amon perkara tä iriksa, maka djetä sondau toto, palus äwen duä tä inggantong hong gantungan idjä; maka perkara tä imintik hong surat saritan radja. — (6,1.)

BAGI 3.

Haman badjoho atäie; iä handak mam-patäi karä olo Jehudi.

1. Limbah karä perkara tä radja Ahasweros mangkat Haman, anak Hamedata, olo Agag; iä paham mampahai iä, tuntang manggatang trutjie tapakan ngambo bara karä trutjin mantir awang dengae.

2. Djadi, karä olo ain radja, idjä ompat melai hong paseban radja, sontop manjembah Haman, krana radja djari manjoho kalotä tahu iä; tapi Mordeghai djaton sontop, djaton manjembah.

3. Tä koan karä olo ain radja, idjä melai hong paseban radja, dengan Mordeghai: Buhen ikau malangkah prentah radja?

4. Djadi, amon olo tä tahi andaue djari hamauh dengae kalotä, tuntang iä djaton paraba aughe, maka äwen masuman tä akan Haman, handak mitä, djaka gawin Mordeghai tä tau kalotä; krana iä djari masuman arepe akan olo tä, iä olo Jehudi.

5. Amon Haman mitä, Mordeghai tä djaton maku sontop manjembah iä, tä Haman paham hassep kalaite.

6. Angate, iä djaton ombet mawi Mordeghai kabuate bewäi, basa olo djari masuman utus Mordeghai tä akae, malainkan kahandak Haman nahuang mampatäi mampalomos hapus utus ain Mordeghai, karä olo Jehudi, awang hong salepah karadjaan Ahasweros.

7. Intu bulan idjä solake, djetä bulan Nisan, hong njelo duäwalas kahum radja Ahasweros, maka olo mambong pur, iä tä talo hapan batenong, hong baun Haman, akan

genep andan tinai akan genep bulan, sampai buah bulan duäwalas, djetä bulan Adar.

8. Krana Haman djari hamauh dengan radja Ahasweros: Aton olo beken utuse hetoh, idjä habalut tuntang kasaburan marak karä utus olo hong karä tanah karadjaan ajum; maka hadat olo tä beken bara hadat karä utus olo, tinai olo tä djaton kea manumon prentah radja, tagal tä djaton buah radja manjoho olo tä belom.

9. Djaka huang radja kalotä, käläh soho olo manjurat prentah, mangat olo tä impatäi; tä aku handak manimbang sapulu kojan pikul salaka, manenga tä akan mantirm, mangat mimbit tä akan äka panatau radja.

10. Tä radja mamarut tisin tjap bara tundjuke, sambil manenga tä akan Haman, anak Hamedata, olo Agag, musoh olo Jehudi tä.

11. Maka radja hamauh dengan Haman: Salaka tä inengaku akam, kalotä kea olo tä, mangat ikau mawi iä mahapa kahandakm.

12. Tä karä djurutulis radja ingahau, hong bulan idjä solake, andau telowalas bulan tä kea, maka äwen tä mamintik surat tumon talo handiai, awang imetäh Haman, akan karä wakil radja, tuntang akan karä mangkubumi, idjä marentah karä tanah, tinai akan genep mantir kapalan karä utus olo, akan genep tanah hapan ampin hurup ai, akan genep utus olo hapan basa ai; maka djetä injurat hapan aian radja Ahasweros, tuntang intjatjak hapan tisin radja.

13. Maka karä surat tä impait intu olo, idjä puna sarohan radja awang bapifik, akan karä tanah ain radja, manjoho olo mampalo-

mos, mampatäi tuntang marusak karä olo Jehudi, alo bakas tabela, sampai karä anak awau tuntang olo bawi, dalam idjä andau, iä tä hong andau telowalas bulan duä-walas, djetä bulan Adar, tinai manjoho olo marampas karä ramon olo tä.

14. Maka aton petäh hong surat tä, nakara prentah inenga hong karä tanah, tuntang imbuka akan karä utus olo, manjoho olo arä batatap intu andau tä.

15. Maka puna sarohan tä ha-goet djadjeleng, tumon prentah radja; prentah tä insanan hong lewu Susan kea. Maka radja tuntang Haman mondok mihop, tapi karä olo Susan tä suraksirok, djaton karuan angate.

BAGI 4.

Mordeghai tuntang karä olo Jehudi paham kapähä atäie; iä manjoho Ester blaku akae intu radja.

1. Amon Mordeghai djari katawan talo handiai awang mandjadi, maka Mordeghai marabit pakajae, sambil hapan tapih bidak, tinai mangawo arepe; palus iä blua mahoroe bentok lewu, tuntang mangkariak paham kapähän aughé.

2. Njamah iä sampai bauntonggang aka radja; krana dialo idjä hiti, awang hapan tapih bidak, injoho tamä aka radja.

3. Maka hong genep tanah, hong genep lewu, sana augh radja tuntang prentahe sampai hetä, lembut paham augh bawai olo Jehudi, palus iä puasa, manangis, paham kapähän atäie; maka arä olo tä

mondok hatapili bidak tuntang kawo.

4. Tä, maka olo bawi tabela, idjä ajang Ester, tuntang mantir dalam ajue manalih, masuman tä akae; maka sawan radja paham kapähä atäie; palus iä mampait pakaian indu hapan Mordeghai, manjoho iä manganan tapih bidak tä idjä hapae; tapi iä djaton maku manarima tä.

5. Tä Ester mangahau Hatagh, mantir karong radja tä, idjä tantai manonggo iä, tuntang mametäh iä misek Mordeghai, mangat katawan sababe, buhen iä kalotä, tuntang narai perkarac.

6. Tä Hatagh blua, tanggoh Mordeghai hong djalan lewu, idjä darah bauntonggang aka radja.

7. Maka Mordeghai manjarita akae karä perkara tä, tinai djumalah karä salaka tä, idjä djari djandjin Haman handak manimbange akan aka panatau radja, tagal olo Jehudi, nakara mampatäi olo tä.

8. Tinai iä mauenga akae salinan surat prentah tä, idjä djari imbuka hong Susan, manjoho mampalomos olo tä, mangat mantir tä mamprahan djetä akan Ester, tuntang nasuman akae, sambil manjoho iä, mangat iä tamä manaharep radja, palus musok iä, sambil blaku intu iä akan utus olo ajue.

9. Maka Hatagh buli, palus masanan akan Ester karä augh Mordeghai.

10. Tä koan Ester dengan Hatagh, tuntang manjoho iä masuman aughé tä akan Mordeghai, koae:

11. Karä mantir radja, tuntang karä olo arü hong karä tanah ain

radja puna katawan bewäi, genep bitu idjä manalih radja, tamä parantaran idjä hila huange, djaka iä djaton ingahau radja, alo hatuä bawi, aton hukume iä djaton tau dia palus impatäi, djaka dia radja mandjudju sokahe bulau akae, hapa mabelom iä; maka aku toh djaton djari ingahau manjupa radja, djari katelo pulu andau toh.

12. Maka Hatagh hagoet, masuman augh Ester tä akan Mordeghai.

13. Tä Mordeghai manjoho iä mamalah augh Ester kalotoh: Æla angkat kamäam, ikau kabuatm bewäi tau lapas bara karä olo Jehudi, basa ikau toh melai hong dalam radja.

14. Kiana amon ikau handak manjuni arepm intu katika toh, toto dohop tuntang kaliwus karäh lembut akan olo Jehudi bara äka beken kea, tapi ikau tnntang ungkup human hapam karäh rusak; tinai äwe katawan, buhen ikau intu wajah idjä kalotoh djari indu sawan radja?

15. Tä Ester manjoho olo magah aughe akan Mordeghai:

16. Lius ikau, pumpong karä olo Jehudi idjä hong Susan, awi puasa tagal aku, äla kuman mihop katelo andau katahie, handau hamalem; aku kea tnntang karä ajangku handak pnasa tumon tä; limbah tä aku handak tamä manjupa radja, alo djetä malawan prentah. Amon aku nihau, naughe aku nihau.

17. Tä Mordeghai hagoet, balalu malalus talo handiai, awang injoho Ester iä.

BAGI 5.

Radja Ahasweros äwcu duä Haman impakadja Ester. Haman handak manpatäi Mordeghai.

1. Djadi, intu andau telo Ester hapakaian pakaian radja, palus iä tamä mendeng hong parantaran idjä hila hnange, tandipah human radja; maka radja mondok hundjun padadusan karadjaan ai, hong human radja, tandipah bauntonggang.

2. Djadi, sana radja mitä Ester, sawan radja, idjä mendeng hong parantaran hetä, maka iä iasi intu matae, palus radja mandjudju sokah bulau ain radja tä idjä intu lengäe, akan Ester, tä Ester manggapi, manigong tapakan sokah radja tä. — (4,11.)

3. Tä koan radja dengae: Narai katapasm, o Ester, sawan radja, narai ilakum? alo sampai sabagi karadjaan, toto, djetä karäh inenga akam.

4. Maka tombah Ester: Djaka radja nahuang, käläh radja tuntang Haman mananggoh panginan andau toh, idjä djari inatapku akae.

5. Tä koan radja: Soho Haman manggulong arepe, mangat manumon prentah Ester toh. Djadi, amon radja dengan Haman djari mananggoh panginan, idjä djari inatap Ester,

6. Maka koan radja dengan Ester, metoh äwen djari mihop anggor: Narai talo lakum? toto, djetä karäh inenga akam; narai idjä ingahandakm? djetä akan mandjadi bewäi, alo sampai sabagi karadjaan.

7. Tombah Ester, koa: Djetoh talo lakungku, idjä äka huangku:

8. Amon aku iasi intu matan radja, tinai djaka radja nahuang manjuang talo lakungku, -tuntang malalus idjä äka huangku, käläh radja dengan Haman mananggoh panginan tinai, idjä handak inatapu akae, tä maka djewu aku handak mawie tumon augh radja.

9. Tä, maka Haman lius andau tä, dengan kahandjak karantang atäie. Maka amon Haman mitä Mordeghai hong bauntonggang äka radja, djaton iä mendeng, djaton kea maku hagerek, uka mahorumat iä, tä Haman paham kalait huange dengan Mordeghai.

10. Tapi Haman manahan manjarenan arepe; iä buli humae, palus manjoho olo hagoet mangahau karä sobat ajue, tinai sawae Seres.

11. Maka Haman manjarita akan äwen tä kahain panataue, karä anake, tuntang talo handiai, idjä hapan radja mampahai iä, tinai kilen ampin radja djari mangkat iä bara karä mantir hai, bara karä olo ain radja.

12. Tinai koan Haman: Ester kea, sawan radja, djaton djari manjoho idjä biti hindai haiak radja tanggoh panginae awang djari inatape, baja aku bewäi, tinai akan djewu kea aku djari irawäie köä radja.

13. Tapi talo toh üras djaton guna akangku. katahin karä andauku mitä olo Jehudi, Mordeghai tä, mondok hong bauntonggang äka radja.

14. Tä sawae Seres tuntang karä sobat ajue hamauh dengae: Käläh ita manjoho manampa gantongan, idjä limä pulu hasa kagantonge, tinai käläh djewu ikau hamauh dengan radja, mangat olo mang-

gantong Mordeghai hetä; limbah tä ikau tau ompat radja mananggoh panginan tä dengan handjak atäim. Aughe tä bahalap intu Haman, palus iä manjoho olo manampa gantongan tä.

BAGI 6.

Mordeghai paham iangkat, ihorumat radja.

1. Maka alem tä kea radja djuton tau batiroh; tä iä manjoho olo mimbit surat karä sarita; maka djetà imbasa akan radja.

2. Tä olo sondau hong surat tä, Mordeghai djari masuman perkaran Bigtan tuntang Teres, duä mantir radja tä, idjä tonggon bauntonggang bihin, idjä handak mampatäi radja Ahasweros. — (2,23.)

3. Maka koan radja: Narai horumat tuntang kahai djari inenga akan Mordeghai tagal perkara tä? Maka olo tabela ain radja, idjä ajange, hamauh: Djaton talo enen djari inenga akae.

4. Tä koan radja: Æwe huang parantaran hetä? Maka Hamau djari tamä parantaran, idjä ruar äka radja, handak hamauh dengan radja, mangat manggantong Mordeghai hong gantongan tä, idjä djari injohoe manatape akae.

5. Maka ajang radja masuman akae: Itäm, Haman tä mendeng hong parantaran. Koan radja: Soho iä tamä.

6. Djadi, amon Haman djari tamä, maka radja misek iä: Narai patut akan olo tä, idjä äka huang radja, idjä handak ihorumate paham? Tä koan Hamau huang

ataie: Æwe kea idjä nahuang ihorumat radja paham, amon sala bara aku?

7. Tagal tä koan Haman, tombah augh radja: Olo tä, idjä handak ihorumat radja,

8. Käläh olo mimbit pakaian radja, idjä radja pudji hapae, tuntang hadjaran tä, idjä pudji ukong radja. tinai käläh olo mangkepan makotan radja hundjun takoloke;

9. Käläh pakaian tuntang hadjaran tä indjuluk akan idjä biti mantir ain radja, mantir idjä hai haliai, iä tä akan mangkepan tä intu olo tä, idjä handak ihorumat radja; tinai iä akan magah olo tä, impondok hong hadjaran tä, hapus karä djalan lewu, sambil mantehau helo baue: tumon toh iawi dengan olo tä, idjä handak ihorumat radja.

10. Tä koan radja dengan Haman: Gulogulong ikau, duan pakaian tuntang hadjaran tä, tumon aughm, palus awi tumon tä kea dengan Mordeghai, olo Jehudi tä, idjä melai hong bauntonggang paseban; äla tapas idjä bara karä augh awang djari inje-wutm nah.

11. Maka Haman manduan pakaian tuntang hadjaran tä, balalu iä mangkepan pakaian tä intu Mordeghai, mampondok iä hundjun hadjaran tä, tuntang magah iä hapus karä djalan hong lewu, tuntang mantehau helo baue: Tumon toh iawi dengan olo tä, idjä handak ihorumat radja!

12. Limbah tä Mordeghai buli bauntonggang paseban tinai; tapi Haman gulong buli humae, maka iä pähä atäie, tuntang manjandurong takoloke.

13. Tinai Haman manjarita akan

sawae Seres tuntang karä sobat ajue talo handiai, awang djari buah iä. Maka karä nudjum ai tuntang sawae Seres tombah auge, koe: Amon Mordeghai tä, idjä intu baue ikau manampara harenep, baris olo Jehudi, tä toto djaton kabawam ikau mawi iä, baja toto ikau karäh balongkang intu baue.

14. Metoh iä magon kotakotak, maka mantir karong ain radja dumah, manggulong Haman tanggoh panginan, idjä inatap Ester.

BAGI 7.

Haman ihukum radja.

1. Djadi, amon radja äwen duä Haman djari manalih omba kuman dengan Ester, sawan radja,

2. Maka intu andau duä tä kea, kahum mihop anggor, radja hamauh dengan Ester: Narai toh talo lakum, joh Ester, sawan radja? toto, djetä karäh inenga akam; narai äka huangm? maka djetä akan mandjadi, alo sampai sabagi karadjaan.

3. Tä tombah Ester, sawan radja, koe: Djaka aku iasi intu matam, joh radja, djaka radja nahuang, käläh mabelom tahasengku, djetä bewäi talo lakungku, soho belom utus olo ajungku, djetä äka huangku.

4. Krana ikäi djari indjual, aku tuntang olo utus ajungku, akan impalomos, impatäi tuntang irusak. Käläh kea djaka ikäi indjual mandjadi rewar olo, tä aku handak manjuni arepku, alo olo idjä handak marusak ikäi djaton kea tau mamaläh karugin radja.

5. Maka radja Ahasweros ha-

mauh dengan Ester, sawan radja, koae: Æwe olo tä? hong kwe olo djetä, idjä petah kalotä, sampai handak mawi talo djetä?

6. Tombah Ester: Olo parajap, olo musoh tä, iä tä Haman idjä papa toh! Tä, maka Haman nante kas paham taräwen hong baun radja tuntang sawan radja.

7. Maka radja mendeng bara äkae mihop, hasep kalaite, palus iä blua akan kabon, idjä darah huma tä. Maka Haman melai, mangat blaku belom tahasenge intu Ester, sawan radja, basa iä mitä, tjalakae djari inukas radja akae.

8. Amon radja buli bara kabon, idjä darali human radja, tamä äka panginan tä, maka Haman mahukup hong katil, idjä äka Ester. Maka koan radja: Mikäh iä handak inarajap sawan radja, kahum iä huang humangku? Sana augh tä blua bara njaman radja, maka baun Haman palus imungkur olo.

9. Maka Karbona, idjä biti bara karä mantir, awang panggapit radja tä, hamauh: Itäm, aton gantongan darah human Haman, pandjang limä pulu hasa, idjä djari inampa Haman akan Mordeghai, idjä djari bahalap augh dengan radja. Tä koan radja: Gantong iä hetä.

10. Tä olo manggantong Haman hong gantongan tä, idjä djari inampae akan Mordeghai. Limbah tä lason kalait radja terai.

BAGI 8.

Olo Jehudi injoho radja Ahasweros, tau bewäi malawan, tuntang mampatäi musohe.

1. Maka palus andau tä kea

ESTER 7. 8.

radja Ahasweros manenga akan Ester, sawan radja, human Haman, musoh olo Jehudi tä. Maka Mordeghai injoho manaharep radja, krana Ester djari masuman rintinge, iä tä hakola dengae.

2. Tinai tisin, idjä djari indnae bara Haman, imarut radja, palus iä manenga djetä akan Mordeghai. Maka Ester mangkat Mordeghai malaga human Haman.

3. Limbah tä Ester hamauh tinai dengan radja, tuntang manjembah intu paie, haiak manangis, sambil musok iä, mangat iä mangarake tinai kadarluakan Haman, olo Agag tä, tuntang pikire awang djari iniroke, handak mawi olo Jehudi.

4. Maka radja mandjudju sokah bulau ain radja akan Ester; tä Ester mendeng, melai naharep baun radja,

5. Sambil hamauh: Djaka radja nahuang, amon aku djari iasi intu matam, amon gawie toh budjur intu baun radja, tinai amon aku ingilak intu matam: käläh soho olo manjurat, hapan manganan surat tuntang akal Haman, anak Hamedata, olo Agag tä, idjä djari injurate, nakara mampatäi karä olo Jehudi, idjä hong karä tauah ain radja.

6. Krana kilen aku tau nampajah tjalaka tä, idjä akan buah olo utus aingku? Kilen aku tau mitä karusak karä kolangku?

7. Tä koan radja Ahasweros dengan Ester, sawan radja, tuntang dengan Mordeghai, olo Jehudi tä: Itä, human Haman tä djari inengaku akan Ester, tinai bitie djari inggantong olo, tagal iä djari manusang lengäe handak mawi olo Jehudi.

8. Käläh toh keton manjurit akau olo Jehudi, tumon djetä patut intu matan keton, hapan arau radja, tuntang mantjatjak tä hapan tisin radja; krana surat, idjä injurat hapan aran radja, tuntang intjatjak hapan tisin radja, puna djaton tau inganan tinai.

9. Tä karä djurutulis ain radja ingahau, palus andau tä kea, hong bulan telo, djetä bulan Siwan, hong andau duä pulu telo bulan tä; olo tä manjurit tumon karä augh petäh Mordeghai, manantarang karä olo Jehudi, tinai akan karä wakil radja, akan karä mangkubumi, tuntang akan genep mantir kapala hong karä tanah ain radja, bara tanah Hindu sampai tanah Kus, djetä saratus duä pulu udju tanah, akan genep tanah hapan puna ampin hurupe, akan genep utus olo hapan puna basae, tinai akan olo Jehudi kea hapan hurup tuntang basa ai.

10. Maka karä surat tä imintik hapan arau radja Ahasweros, tuntang djetä intjatjak hapan tisin radja; maka karä surat tä impait awi puna sarohan radja, idjä hapan hadjaran awang balias darie.

11. Hong karä surat tä maka radja manjoho karä olo Jehudi, mangat iä tau hapumpong hong karä lewu, uka milang tahasenge, tinai mangat iä tau mampalomos, mampatäi tuntang marusak karä olo hong sakarä tanah, idjä handak marajap iä, tuntang anak sawae, sambil marampas karä ramon olo tä;

12. Dalam idjä andau, haiak hong karä tanah ain radja Ahasweros, iä tä hong andau telowalas, bulan duäwalas, djetä bulan Adar.

13. Maka aton petäh hong surat tä, nakara prentah inenga hong sakarä tanah, idjä patut imbuka inuman akan olo arä, manjoho karä olo Jehudi batatap akan andau tä, uka mamaläh arepe intu karä musohe.

14. Maka sarohan radja tä, idjä hapan hadjaran awang balias darie, djadjeleng hagoet, inggulong awi augh radja. Maka prentah tä imbuka hong lewu Susan kea.

15. Maka Mordeghai blua bara baun radja, hapakaian pakaian radja idjä biru tuntang bapnti ampie, tinai hapan makota bulau awang hai, tuntang hapan klambi pandjang, idjä benang ungu tuntang benang pista awang lamos. Maka olo lewu Susan malahap tuntang handjak atäie.

16. Intu karä olo Jehudi aton kalawa, kahandjak, tinai karami dengan horumat.

17. Kalotä kea hong karä tanah, intu genep lewu äka augh prentah radja tä sampai, maka intu olo Jehudi aton kahandjak, karami, tinai panginae tuntang andau hai; maka kutoh olo baris tanah tä tamä agamau olo Jehudi, basa pampikäh bara olo Jehudi djari lawo akan äwen.

BAGI 9.

I. Olo Jehudi mamaläh arepe intu musohe. II. Iä manukas haradjur handak mahaga andau hai indu hpaec mingat perkara tä.

I.—1. Intu bulan duäwalas, djetä bulan Adar, hong andau telowalas bulan tä, metoh wajah augh prentah radja djari sampai

uka ilalus, maka andau tä kea, amon musohi olo Jehudi harap handak marusak iä, perkara tä barabalik, krana olo Jehudi marusak karä olo idjä basingi iä. — (3,7.)

2. Krana karä olo Jehudi hapumpong hong lewu, intu hapus karä tanah ain radja Ahasweros, mangat mantakan mawi olo tä, idjä handak marusak iä; maka dialo idjä biti petah malawan iä, basa pampikäh bara iä djari lawo akan karä utus olo.

3. Tinai karä mantir kapala hong karä tanah, karä wakil radja tuntang mangkubumi, olo handiai idjä mangkat gawin radja tä aton manggatang olo Jehudi; krana pampikäh bara Mordeghai djari lawo akae.

4. Krana Mordeghai tä hai hong human radja, britae tajap sampai karä tanah, krana Mordeghai tä sasar tahi sasar hai.

5. Maka olo Jehudi mamukul karä musohe hapan padang, mampatäi tuntang marusak iä; iä mawi karä olo, idjä basingi iä, tumon kahandake.

6. Hong lewu Susan olo Jehudi djari mampatäi tuntang marusak limä ratus biti olo hatuä.

7. Tinai Parsandata, Dalpon, Aspata,

8. Porata, Adalia, Aridata,

9. Parmasta, Arisai, Aridai tuntang Waisata,

10. Sapulu anak hatuä ain Haman, anak Hamedata, musoh olo Jehudi tä, impatäie; tapi ramoe djaton irampase.

11. Andau tä kea insuman akan radja djumalah karä olo idjä impatäi hong lewu Susan.

12. Koan radja dengan Ester,

sawan radja: Hong lewu Susan olo Jehudi djari mampatäi tuntang marusak sampai limä ratus biti olo hatuä, tinai sapulu anak hatuä ain Haman tä; äwe katawan tinai hong karä tanah ain radja! narai toh tinai talo lakum? djetä akan ilalus akam; narai tinai äka huangm? djetä akan mandjadi.

13. Tombah Ester: Amon radja nahuang, soho olo Jehudi idjä hong Susan, mangat djewu kea äwen mawi tumon augh prentah andau toh; tinai soho sapulu anak Haman tä inggantong hong gantongan.

14. Tä radja manjoho olo mawie tumon tä; prentah tä insanan hong Susan, palus olo manggantong sapulu anak hatuä ain Haman tä.

15. Maka olo Jehudi, idjä hong Susan, hapumpong kea intu andau äpatwalas, bulan Adar, palus mampatäi hong Susan telo ratus biti olo hatuä; tapi ramoe djaton irampase.

16. Maka karä olo Jehudi awang beken, idjä hong karä tanah ain radja, hapumpong kea, uka milang tahasenge, tuntang manjanang arepe bara karä musohe. tinai iä mampatäi musohe udju pulu limä kojan biti, olo hatuä: tapi ramoe djaton irampase.

17. Djetä mandjadi intu andau telowalas, hong bulan Adar; maka andau äpatwalas bulan tä olo tä malajan, tuntang mawi andau tä mandjadi andau panginan, andau karami.

18. Maka olo Jehudi, idjä hong Susan, hapumpong mawi musohe intu andau telowalas tuntang andau äpatwalas bulan tä kea; maka

andau limawalas iä malajan; iä mawi andau tä mandjadi andau panginan tuntang andau karami.

II.—19. Tagal tä olo Jehudi, idjä melai hong karä lewu awang intu tanah tä, mahaga andau äpatwalas bulan Adar, mandjadi indu kahandjak tuntang panginan, mandjadi andau karami, andau hapait talo inenga.

20. Maka Mordeghai manjurit saritan karä perkara tä; iä mam-pait surat akan karä olo Jehudi, idjä belom hong karä tanah ain radja Ahasweros, alo akan idjä tokep tuntang idjä kedjau,

21. Hapae manukas akan äwen, mangat iä mahaga andau äpatwa-las bulan Adar tuntang andau li-mäwalas, haradjur genep njelo;

22. Tumon andau, idjä intu tä olo Jehudi djari sanang bara karä musohe, tumon bulan, idjä djari mobah akæ kapähæ mandjadi ka-handjak, andau tatum mandjadi andau tatawä; mangat olo hara-djur mahaga andau tä mandjadi andau panginan, andau kahandjak, andau hapait talo panenga akan kolæ, tuntang andau manenga sadakah akan olo pähä belom.

23. Maka olo Jehudi tjakap ma-narima hadat tä, awang puna djari inumoe kea, talo awang injurat Mordeghai akan äwen.

24. Basa Haman, anak Hame-dæta, olo Agag, musoh karä olo Jehudi tä, djari mangarangka handak mampatäi olo Jehudi, tun-tang iä djari mambong pur, djeta talo hapa manenong, handak mam-patäi tuntang marusak iä.

25. Maka amon Ester djari ma-naharep radja, iä djari marentah hapan surat, mangat karajape tä, idjä handak hapæ mawi olo Je-

hudi, imbalik tinai buah takolak ai, olo djari manggantong äwen hanak intu gantongan.

26. Tagal tä olo manjewut andau hai tä Purim, tumon aran pur tä. Tumon tä awi karä augh surat tä, tuntang awi talo handiai awang djari gitæ, tinai awang djari in-suman akæ,

27. Maka karä olo Jehudi ma-mutus sambil mananggong tä akæ tuntang akan panakæ, tinai akan karä olo idjä akan tamä agamae, iä djaton handak terai mahaga ka-duä andau tä, tumon hadat andau tä, tinai tumon wajahe awang inukas tä, haradjur genep njelo;

28. Mangat andau tä impahai tuntang ihaga genep hamputæ, tuntang genep ungupe, hong karä tanah, hong genep lewu; andau Purim tä djaton tau inang-kalau olo Jehudi, kaingate dengan andau tä djaton tau terai palus panakæ awang harian.

29. Limbah tä maka Ester, sa-wan radja, anak Abighail, tun-tang Mordeghai, olo Jehudi tä, sindä tinai mampait surat hapan karä kwasæ, uka mandähen hadat Purim tä.

30. Iä mampait surat tä akan karä olo Jehudi idjä hong saratus duä pulu udju tanah tä, awang tamä karadjaan Ahasweros, hapan augh bahalap tuntang toto.

31. Mangat olo mahaga andau Purim tä intu wajahe awang inu-kas, tumon Mordeghai, olo Je-hudi tä, djari manjoho iä, tun-tang Ester, sawan radja; tinai tumon olo tä kea mahin djari ma-nukase akæ tuntang akan pa-nakæ, tahuu puasa tuntang augh bawaie.

32. Maka Ester manjoho olo ma-

njurit saritan Purim tä; djadi
djetä imintik hong surat.

BAGI 10.

Katatesan sarita toh.

1. Limbah tä radja Ahasweros
mantjatjah hapus tanah tuntang
karä pulau hong tasik, manduan
asil bara hetä.

2. Maka karä saritan gawie
awang kwasa tuntang abas, tinai
saritan kahain Mordeghai, idjä
iangkat impahai radja, djetä tara-
surat hong surat saritan karä radja
Meden tuutang Parsis.

3. Krana Mordeghai, olo Je-
hudi tä, indu panggapit radja
Ahasweros, iä hai marak olo Je-
hudi, tinai iä ingilak karä paharie;
iä manggau kahalap akan utus olo
ajue, tuntang hamauh indu ber-
kat hapus olo ajue.

AUGH PANDAK HAPA MAHANDJÆAN
SARITAN SURAT DJANDJI IDJÆ SOLAKE DENGAN
SABITAN SURAT DJANDJI TAHETA.

Bara katika olo Israel terai tawanan, tuntang mamangun human Hatalla hong Jerusalem tinai, aton hündai bilak tengah linä ratus njelo sampai Jesus, Anak Hatalla, inakan mandjadi olon. Katahin tä tokonge olo Jehudi batuah, tokonge tinai paham tjalakae.

Saratus njelo ktahie olo tä mamenda radja Parsis; katahin tä iä sanang bewäi. Limbah tä lembut radja Hellenes, Aleksander idjä hai arae, iä tä mampalah radja Parsis, manduan karä tanah, mandjadi radja idjä pangkahai hapus kalunen, tumon tudjum nabi Daniel, hong surat Daniel, bagi 8. — Aleksander tä bahalap kea dengan olo Jehudi; iä paham mahorumat human Hatalla tuntang inam hai hong Jerusalem.

Maka limbah pampatäi Aleksander tä, basa djaton anake, tä mantir pamutjok ai, äpat bitü, mambagi karä tanah, mandjadi äpat karadjaan. Karadjaan idjä tä, iä tä Misir, idjä tinai tä Aram. Maka Kanaan, tanah olo Jehudi tü, helat Misir dengan Aram. Djadi, basa radja Misir tü haradjur haklahi dengan radja Aram, tanah Kanaan tä haradjur intakae hatalindjam. Handjulo radja Aram mampakalah tanah tä, handjulo radja Misir mamarange manduae tinai. Tü olo Jehudi paham tjalaka bewäi. Idjä paham haliai mamapa marusak iä, iä tä radja Aram, idjä Antioghus arae. Djetä idjä djari insuman nabi Daniel hong surate bagi 8 tuntang bagi 11.

Radja Antioghus tä basingi Hatalla, tuntang handak mamaksa djalahan olo Hatalla, olo Jehudi tä, uka iä balekak dengan Hatalla, omba karä dewan radja. Awang djaton maku manumon kahandak impatäie tuntang paham kapähäe. Tä bakojakojan olo Jehudi undur, ompat dewan radja. Tapi arü kea radjin haream matüi bara undur bara Hatallae.

Katika tā, tengah duā ratus njelo helo bara panumah Kristus, lembut idjä kaungkup olo Jehudi; idjä Makabäus arae. Äwen gantjang menteng; iä mampalah radja aram, maliwus olo Jehudi, tuntang mandjadi indä radjae. Tapi basa inusohe magon paham kwasa, Makabäus tā hadjandji dengan olo Romani. Sampai saratus njelo katahie olo Romani kilau hasobat dengan olo Jehudi. Tapi limbah tā iä manipas radja Jehudi, idjä ungkup Makabäus tā, tuntang mangkat Herodes, olo Edom, mandjadi radjan tanah Jehuda. Tapi iä akan mamenda kaisar Romani, iä patut manumon prentahe, tuntang manakor asil. Radja Herodes tā olo darhuka; iä djaton paraba agama, iä paham mampatäi olo. Tuntang arä olo Jehudi tamput awie, djaladjalan darhaka kea. Katika tā olo saduki sesar hai kwasa, iä tā baris olo Jehudi, idjä djaton harap surat Hatalla, djaton pertjaja olo matäi akan belom tinai, palus imaläh, atawa ihukum atawa imberkat. Tapi lembut baris olo Jehudi beken tinai, djetü olo parisi; äwen tā, alo arä äwen djaton toto hobah atäie, uras kea paham mimbing surat Hatalla, tuntang iä mendahange haream, hapan arä hadat ai. Iä paham pähä atäie mitä djalahan olo Hatalla irentah olo kapir; iä paham kahause mitä panumah Idjä indjandji, Anak Dawid, Radja idjä katatahi tā. Angate, iä tā karäh muharak mampalah olo Romani, mumpendeng karadjaan Dawid akan olo Jehudi tinai. Radja idjä katatahi tā, Anak Hatalla, djari dumah; tapi djaton tumon adon äwen; karadjaan ajue djaton bara kalunen djetoh. Alo Jehudi olo kapir, iä djari maliwus olo handiai bara dosa, bara pampatäi, bara setan, nakara olo handiai idjä impandoi, hobah tuntang pertjaja hong Iä, mandino karadjaan idjä katatahi, karadjaan sorga, karadjaan Hatalla.

SURAT

J O B.

BAGI 1.

I. Job, olo budjar, imberkat Hatalla.
 II. Hatalla handak mangkemä maning-
 kes iä. III. Kapähän Job; tapi Job
 basuntal atäie.

I. — 1. Aton olo hatuä hong tanah Us, idjä Job arae; olo tä tetek budjar, iä mikäh Hatalla, basingi talo papa.

2. Maka anak hatuä udju biti, tinai anak bawi telo biti djari inakan akac.

3. Tinai karä metoe sampai udju kojan kongan tabiri, telo kojan kongan onta, limä ratus kapasang sapi hatuäe, tinai limä ratus kongan kalidai bawie; tinai aton paham arä anakolohe, sampai olo tä hai bara karä olo hong tanah hila timor.

4. Maka anake idjä hatuä pudji mawi gawi, genep biti hong huma ajue, intu andau njelon indue djari manak iä; tä iä manjoho olo marawäi betaue äwen telo tä kea, mangat omba iä mihop kuman.

5. Djadi, metoh karä andau gawi tä hapus, Job manalih, mamprasih äwen tä; iä misik haiak djadjewu, tuntang maluput parapah awang ingähu, handjenan tumon karä anake. Krana koan Job: Mikäh anakku djari badosa, palus balekak atäie dengan Hatalla. Tumon tä haradjur gawin Job hong karä andau gawi tä.

II. — 6. Djadi hong andaue, metoh karä anak Hatalla manaharep Jehowa, maka setan kea dumah. mendeng marak äwen.

7. Maka Jehowa misek setan: Bara kwe panumahm? Koan setan, tombah augh Jehowa: Aku dumah mangumbang manansaran karä tanah hetähetä. — (1.Petr.5,8.)

8. Tinai Jehowa hamauh dengan setan: Djari ikau mitä rewarku Job kea? krana hapus petak dialo idjä biti idjä kilau iä, olo tetek budjar, idjä mikäh Hatalla, basingi talo papa.

9. Koan setan, tombah augh Jehowa: Pudji! aton Job mikäh Hatalla bungubungun bewäi?

10. Djaton ikau djari maninding iä, tuntang humae, tuntang sakarä talo ajue hakaliling? karä gawin lengäe uras djari imberkatm, tuntang karä kawan metoe mananjap hapus tanah.

11. Tapi kemä, djudju lengäm mawi karä talo ajue, tä harap bewäi, tantu iä karäh balekak atäie dengam.

12. Maka Jehowa hamauh dengan setan: Itäm, karä talo ajue uras huang lengäm, tapi äla lengäm mawi bitie. Tä setan harikas, blua mindah bara baun Jehowa.

III. — 13. Maka metoh andau karä anak Job, hatuä bawi, omba kuman tuntang mihop anggor hong human paharie idjä tambakase,

14. Tā aton olo manalih Job, koe: Karā sapim tā uras maluku, tuntang karā kalidai bawie murep darah hetā;

15. Tā badumah olo Seba masang, marampas metom tā, tuntang mampatāi anakolohm, hapan padang, baja aku kabuatku bewāi sampet hadari, mangat masuman tā akam.

16. Benteng djetā magon kotakotak, maka aton dumah beken tinai, koe: Apui Hatalla gap lawo bara langit, kuman karā tabirim dengan anakolohm, palus mang-ālu iā lepah lingis; baja aku kabuatku bewāi sampet hadari, mangat masuman tā akam.

17. Benteng djetā kotakotak, aton dumah beken tinai, koe: Olo Aram salenga dumah, telo kapadjue, mantakan karā ontam, marampas djetā, tuntang mampatāi karā anakolohm hapan padang; baja aku kabuatku sampet hadari, mangat masuman tā akan.

18. Kahum djetā kotakotak, aton dumah beken tinai, koe: Karā anakm hatuā bawi omba kuman tuntang mihop anggor huang human paharie idjä tambakase.

19. Maka itā! barat paham dumah bara padang, manapi puting huma tā āpaapat, sampai djetā balalu balongkang, menjet olo tabela tā, palus iā matāi; baja kabuatku bewāi sampet mahakan, mangat masuman tā akam.

20. Tā, maka Job mendeng, marabit klambie, sambil manjukur takoloke; iā mahingkep intu petak, sambil manjembah;

21. Haiak hamauh: Halowai aku djari blua bara knain induku, tinai halowai kea aku akan buli kanih. Jehowa djari manenga, Je-

howa djari manduan: tara akan aran Jehowa!

22. Huang karā talo tā Job djaton hadosa, tuntang djaton iā sala gawie dengan Hatalla.

BAGI 2.

I. Kapāhān Job indahang. II. Sawae mus iā; sobate dumah manjengok iā.

I. — 1. Maka aton tinai metoh andau karā anak Hatalla manaharep Jehowa, tā setan kea dumah marak āwen, manaharep Jehowa.

2. Tā, maka Jehowa misek setan: Bara kwe ikau? Koan setan, tombah augh Jehowa: 'Aku dumah manguimbang manasaran karā tanah.

3. Maka Jehowa hamauh dengan setan: Djari kea ikau mitā rewarku Job? krana hapus petak dialo idjä biti, idjä kilau iā, olo tetek budjur, idjä mikāh Hatalla, basingi talo papa; tinai iā etter hantā huang kateteke, alo djari aughm denganku, sampai aku marusak iā djaton bara buku.

4. Tā, maka setan tombah augh Jehowa, koe: Pupus bulue magou mangat; puna talo handiai awang ain olo, radjin bewāi iā manengae gantin pambelome.

5. Tapi djudju lengām, mawi uhat tolange, tā harap bewāi, tantu atāie karāh balekak dengam.

6. Djadi, Jehowa hamauh dengan setan: Itām, bitie kea aton hong lengām, tapi āla mawi tahasenge.

7. Tā, maka setan harikas, blua mindah bara baun Jehowa, palus iā hararepan mawi Job hapan awāh.

hara tatap paie palus sampai karapurue.

8. Ia manduan kiwak landai, hapae manggarut arepe; ia mondok parak kawo.

II. — 9. Tä koan sawae dengae: Kilen ikau, etter hantä hngang katetekm? käläh kanan Hatalla, palus matai.

10. Tapi koe, tombah aughe: Aughm tä kilau augh olo humong; ita djari manduan talo bahalap bara Hatalla, djaton patut manarima talo papa toh kea? Huang karä talo tä Job djaton hadosa awi totok biwihe.

11. Maka amon sobat Job äwen telo djari mahining britan karä talo papa, awang djari buah ia, tä äwen manalih, genep biti bara lewu ai, Elipas bara Teman, Bildad bara Sua, tinai Sopar bara Naema; krana äwen tä djari pakat handak madja ia, uka manangis ia, sambil mampong ia. — (1. Mos. 36,4.)

12. Djadi, amon äwen mariaran matae bara kedjau, maka ia djaton kasene ampie hindai, palus ia mambo aughe, manangis; tinai genep hiti marabit klambie, tuntang äwen maliambong kawo akan ngambo, tambuan takoloke.

13. Tumon tä olo tä mondok dengae hong petak, kudju andau kudju alem; ia djaton hakotak idjä kabawak dengae, krana äwen mitä kapähäe paham haliai.

BAGI 3.

Job manampara balisah.

1. Limbah tä Job marakang njamae, palus ia manjapa andau indue djari manakan ia;

2. Krana kalotoh augh Job:

3. Buah andau djetä akan nihau, idjä intu tä aku inakan, tinai alem tä, idjä huang tä olo hamauh: anak hatuä djari inih.

4. Käläh andau tä kaput papa; huah Hatalla hong ngambo äla paduli ia, huah äla kalawa lembut akae.

5. Buah kakaput tuntang kangkalingän pampatäi manjangkulep ia, baunandau sindesindep akan manutup ia dia batarai ia, käläh ia pidjem awi matanandau nawan talo.

6. Käläh alem tä injangkulep kakaput, äla ia handjak kilau karä andau beken hong hapus njelo, äla ia tamput hong itong karä bulan.

7. Buah alem tä tunis benjem, äla augh njanji lembut intu djetä.

8. Buah olo idjä tau manjapa andau akan manjapa ia, olo idjä patjäh mangahau naga tä.

9. Käläh karä bintang, sana lembut, palus leteng tinai; ia akan mentai kalawa, tapi djaton, sampai äla mitä langit mahindang;

10. Basa ia djaton djari matep blawang knain induku, tuntang djaton djari manjahokan karä tjalaka bara matangku.

11. Buhen aku djaton palus matai bara knai? buhen aku dia palus bageto tahasengku sana aku hlua bara parnakan induku?

12. Buhen aku djari imangku? bnhen tusu djari mampatusu aku?

13. Djaka kalotä, tä maka toh aku menter tuntang suni, aku batiroh tuntang tau sanang hewäi,

14. Haiak dengan karä radja tuntang mantir kalunen, idjä mamangun akae indu karakkaraka tinai;

15. Atawa dengan karä tuan hai,

idjä djari mingkes bulau, manju-
ang humae dengan salaka.

16. Atawa aku djari nihau kilau
anak awang ingäulus, balalu aku
djaton; kilau awau awang dia sam-
pet mitä talo blawa.

17. Hetä olo papa puna akan
terai karidue, hetä äka sanang
akan karä olo idjä nihau kaabase.

18. Hetä karä olo tawanan rata
malajan, tuntang djaton hindai iä
mahining augh mandure idjä karas;

19. Olo korik hai uras sama
hetä, djipen tuntang idjä djari
iempas tempoe.

20. Buhen kalawa djari inenga-
akan olo tjalaka, tuntang pabelom
akan olo idjä pähä atäie?

21. Idjä haus mendäh pampatäi,
tapi djaton maku sampai; idjä ra-
djin mangali manggau iä paham
bara panatau awang bakalian;

22. Idjä handjak rantang tun-
tang riariak atäie, amon kubur
djari tatap akae;

23. Akan olo, idjä kaput djalae,
idjä ingalong Hatalla hakaliling.

24. Krana aku djaton tau ku-
man, djaka dia munguh belo;
tuntang tangisku nahasak kilau
danum.

25. Krana idjä ingikähku uras
buah aku, tuntang karä karn-
wangku sampai mawi aku.

26. Aku djaton tau sanang, aku
djaton tau landang, aku djaton
tau rangkah, haradjur aton man-
dahang kapähängku.

BAGI 4.

Elipas tombah augh Job, mampudji iä.

1. Tü tombah Elipas, olo Te-
man tä, koea:

2. Amon ikäi handak hakotak
dengam, kilen, blait ikau? Tapi
äwe kea tau manjuni arepe, djaton
tombah aughm?

3. Itäm, arä olo djari iadjarin,
tuntang ikau djari maekang leng-
än olo idjä balemo.

4. Aughm djari mampendeng
olo idjä djari balongkang, tinai
ikau djari mangatipäi utut olo
awang haloko.

5. Tapi toh, sana sampai ikau,
ikau palus balemo; sana buah ikau,
tä ikau bagalabah.

6. Kilen, kabudjurm tä djaton
indu ampongim? tinai katetek karä
djalam djaton indu kaharapim?

7. Ingat, kwäka olo budjur pu-
dji rusak? kwe olo tetek pudji
nihau?

8. Baja aku pudji mitä olo idjä
malan talo sala, tuntang mimbul
talo papa, djetä kea inggeteme
tinai;

9. Sampai iä rusak awi taha-
seng Hatalla, tuntang awi rogh
kalaite iä impalomos.

10. Sakungkong singa, augh
singa idjä basiak, tuntang kasing-
an anak singa djari imparusak;

11. Singa bakas djari nihau,
djaton tau mawi tinai, tuntang
anak singa lepah bilangbalangan.

12. Augh silisilim djari sampai
aku, belae djari tamä pindingku;

13. Hong karä panggitanku
hamalem, metoh katudjah tiroh
olo;

14. Maka kikäh tuntang kagen-
djäh buah aku, sampai karä to-
langku hakitik;

15. Tä, maka riwut mahalau
baungku, palus bulungku manga-
rotok mangalambi hapus bitingku.

16. Tä, maka aton ampim talo
mendeng intu baungku, tapi aku

djaton kasenäe, tuntang aku mahining aughe bisibisik kalotoh:

17. „Aton olo tau tetek intu Hatalla? aton panakan olo tau brasih intu idjä djari manampa iä?”

18. „Itäm, karä reware mahin dia iä tau harape, hong karä ma-laikat ajue mahin sondaue kea ka-humong äwen tä.

19. „Kilen hindai äwen, idjä melai hong pasah kadjarian petak, idjä tunek petak indu bakale, idjä nihau ngarawang awi uret?”

20. „Tikase bara handjewu sampai halemäi bewäi, tä äwen palus rotek; helo bara olo katawan iä maka iä lepah lomos.

21. „Karä kahaie palus nihau; salenga iä matäi.”

BAGI 5.

Elipas manontong aughe.

1. Kemä kahau bewäi, djaka aton idjä biti tombah aughm; äwe hara karä olo brasih, idjä handak inanggohm?

2. Krana olo gila matäi awi kasangrite, tuntang olo humong matäi awi kahirie.

3. Aku djari mitä olo gila idjä bara parurok, tapi salenga aku manjapa humae;

4. Maka toh karä anake kedjau bara salamät, iä ihenjek olo amon basara, basa djaton olo kamanangan akae.

5. Talo ajue idjä akan inggeteme kinan olo blau, alo idjä ingarambange hapan duhi mahin in-duan olo kea; karä ramoe inelen olo idjä haus belae.

6. Krana kapähä djaton lembut

bara petak, tinai tjalaka djaton blau bara tana;

7. Malainkan olo inakan akan tjalaka, kilau gutin apui hagatang manjalumbo.

8. Tapi djaka aku, aku handak mananggoh Hatalla, tuntang manjagragh perkarangku akan Idjä Pangkahai tä,

9. Idjä mandjadian kutoh talo hai, awang djaton tarariksa, kutoh gawi heran, idjä djaton taraisä;

10. Idjä malaboh udjan akan hundjun petak, tuntang manjolo danum mananjap karä padang;

11. Idjä manggatang olo korik, tuntang mampong mandohop olo pähä atäi.

12. Iä mamutut karä akal olo bakalilit, sampai lengäe djaton tau malalus tiroke.

13. Olo bakalilit indjarate hapau tipue kea, sampai akal olo pamusing impalokange.

14. Sampai handau kilau kaput akan olo tä, tuntang bentok andau iä manandjong gajagajap kilau hamalem.

15. Tapi Iä mawat olo pähä bara baun padang, bara totok olo parajap, bara lengän olo gagah,

16. Mangat akan olo tjalaka aton äka kaharape tinai, tuntang totok olo parajap palus gagom.

17. Itäm, salamät olo tä, idjä indjara Hatalla; tagal tä äla bakulas iadjar Idjä Pangkahai tä.

18. Krana iä mampahimang tuntang mametenge tinai; iä mawituntang lengän ajue kea mampahalit tä tinai.

19. Alo bara djahawen kadjakä iä handak maliwus ikau, tuntang alo indahang tinai mandjadi udju, djaton kea kapapa sampai ikau.

20. Metoh lau iä mahaga ikau bara pampatäi, tinai katika parang bara baun padang.

21. Iä mangalindong ikau bara djelan olo idjä kilau pukul, dia usah ikau mikäh olo parusak, amon iä dumah.

22. Ikau karäh tatawä metoh karusak, metoh lau, tuntang djaton karäh mikäh karä meto basiak hong tanah.

23. Malainkan ikau karäh kilau hadjandji dengan karä batu hong tanah, tuntang karä meto bariar hong tanah karäh hakabuaah dengam.

24. Ikau karäh mangkemä humam tä sanang bewäi; ikau karäh mahaga ungkup humam, djaton haiang karä satiarm.

25. Ikau karäh mitä panakam bakapal, karä anak äsom kilau oru hong petak.

26. Kawanghalo ikau karäh tamä kubur, kilau talo inggetem inampunan olo, amon ombet wajahe.

27. Itäm, talo tä djari kasenan tuntang gitan ikäi, kakai kadjariae; käläh ikau manarima tä, balalu mingat djetä

BAGI 6.

Job tombah augh Elipas.

1. **M**aka Job tombah, koae:

2. Käläh djaka olo manimbang tjalakangku buabuaah, tuntang mingkes karä kapähängku intu dasing,

3. Toto, djetä bahehat bara karä baras hong saran tasik; tagal tä mikäh karä aughku djari pahalau kea.

4. Krana anak panah ain Idjä djaton tikas kwasae tä leket hong aku, ipue mampamunos tahasengku; karä pampikäh bara Hatalla djari mamadju arepe manintu aku.

5. Kalidai hutan puna djaton pudji mahiau, amon ombet oru urepe, tinai sapi djaton manguä, amon aton talo kinae.

6. Tau kea kinan talo idjä batawah? aton kamangate intu garing tanteloh?

7. Idjä indjilek hambaruangku sampai iä bantus manindjeke, talo djetä kinangku indu kapähängku bewäi.

8. Käläh djaka talo lakungku mandjari, djaka Hatalla manenga talo kaharapku!

9. Käläh djaka Hatalla handak mamparamok aku, malekas lengäe palus mampalenjoh aku!

10. Tä aku kilau impangat kea, tuntang handak handjak huang kapähängku, asal äla djetä lalangenä. Krana aku djaton djari milim augh ain Idjä brasih tä.

11. Kilen kea kaabasku, sampai aku tau manjarenan? narai lawin kadjariangku karäh, sampai aku akan basuntul?

12. Pea katekangku kilau batu? pea isingku kilau tambaga?

13. Huang aku djaton haliai kaabas, kagantjangku lepah djari nihau bara aku.

14. Olo tjalaka patut iasi sobate; djaka dia, maka murah iä kalapean mikäh Idjä djaton tikas kwasae tä.

15. Tapi karä paharingku manjahanja aku, kilau sungäi idjä gulong teah, kilau danum soho mahalau palus pandit.

16. Djetä badähes keroh häwoi danum baku, tuntang udjan hangkus melai huange;

17. Tapi sana musim pandang djetä palus pandit, metoh katika blasut djetä lilap bara äkae.

18. Kawan olo halisang manjampang bara djalae mahoroe djetä, tä iä sampai äka keang kamahau, palus iä nihau.

19. Djalahan olo tamuäi bara Tema mitä mahoroe djetä, ungkup olo badagang bara Saba harap tä;

20. Tapi iä rusak awi kaharape; amon äwen tä sampai hetä, itäl baja iä sangau djauen bewäi.

21. Kakai ampin keton kilau pandit, djaton baguna hindai; basa keton mitä tjalaka toh, palus keton mikäh.

22. Pea aku djari manjoho keton: imbit akangku? tenga talo akangku bara panatau keton?

23. Lapas aku bara lengän musoh tä? liwus aku bara lengän olo pararat?

24. Käläh adjar aku, aku handak suni; augh idjä kwe aku lajau? käläh marima tä akangku.

25. Augh idjä budjur toto manjihi! tapi augh pudjin keton narai djetä tau madjar?

26. Handak keton kanaha mamudji augh udjan riwut, idjä inje-wut olo idjä bagalabah atäie?

27. Keton sama kilau mantakan nolä, tuntang mangali palowang mawi kolan keton.

28. Toh, käläh amon keton nahuang manampajah aku, mitä aku tititip, djaka aku manandjaro.

29. Käläh keton mahining tinai, belä mandjadi sala; joh, käläh haluli tinai, toto aku budjur huang perkara toh.

30. Mikäh toh aton kasalan to-tokku? dia tangep njamangku tau mangkemä talo papa?

BAGI 7.

Job manontong aughe.

1. Djaton olo akan indu halakahi bewäbewäi katahie hundjun petak? djaton karä andau pambelome kilau andau rewar?

2. Kilau djipen idjä sewasewat radjin kandjungen, kilau olo bu-pah harap gawie badjeleng terai:

3. Kakai kea aku djari mandino indu bagingku kutoh kasusah babulabulan katahie, arä alem kutoh tjalaka djari isä akangku.

4. Amon aku menter lius bati-roh, maka aku hamauh: kajah, prea aku akan misik, prea alem akan hapus? aku puas awi kalisahku sampai andau sawah.

5. Hapus isingku kinan uret uras lujut litek; pupusku halit handjulu palus mangkuruk tinai.

6. Karä andauku djari nihau halias bara talo imbelas, djetä djari lilap djaton kaharape.

7. Ingat, pambelomku kilau riwut bewäi, tinai matangku djaton haluli mangat mitä talo bahalap.

8. Karä matan olo, awang mitä aku toh, djaton akan manampajah aku hindai; matam mananturä aku, maka aku djari djaton hindai.

9. Baunandau lilap, nihau mahalau; kakai olo idjä tamä naraka djaton akan lembut tinai:

10. Djaton iä buli humae tinai; äkae djaton katawan iä hindai.

11. Tagal tä aku kea djaton maku manahanan totokku, aku handak hamauh masuman kasinggul atäiku, manutor kapahän hambaruangku lepalepah.

12. Aton aku talo parusak atawa meto basiak, sampai ikau mangu-rong aku kalotoh?

13. Amon angkatku, sasurongku akan mampangat aku, ikaku betiroh karah manjalawah kapahangku:

14. Tä, maka ikau mampikah aku hapan nupi, hapan talo panggitangku ikau manjabanen aku;

15. Sampai hambaruangku radjin matäi indjudjut; käläh matäi bara tolangku kapahä kalotoh!

16. Aku badjilek, aku djaton hakon belom sampai katatalni. Terai mawi aku, krana karä andauku kilau asepe bewäi!

17. Æwe kea olon, sampai ikau marega iä, tuntang haradjur aton gawim dengae?

18. Nongkang andau ikau tanggoih iä, tuntang mangkemä iä sagnepe birep matäi.

19. Kilen katahim ikau djaton maku terai nanturä aku, tuntang djaton maku malajan mawi aku, sampai aku tau manelen iwähku mahin dia?

20. Djaka aku badosa, narai hapangku manahor akam, jolr Ikau idjä manonggo manitip gawin olo? Buhen ikau mingkes aku tantai indu sambalm, sampai bitingku kea mambehat aku?

21. Buhen ikau djaton mampun kalangkahku, djaton manganan kasalangkku? Krana palus toh kea aku impeter tamä petak; amon aku inggau haiak djadjewu; maka aku djaton.

BAGI 8.

Bildad tombah augh Job.

1. Tä tombah Bildad, olo Sua tä, koae:

2. Kilen katahim ikau manjewut talo kalotä? tuntang augh

totokm badjoho kilau gotok riwut?

3. Aton kamäam Hatalla sala mamutus, atawa Idjä djaton tikas kwasae tä mamusing kabudjur?

4. Amon anakm djari badosa dengae, maka iä kea idjä djari manjaragh äwen akan penda kadarhaka.

5. Tapi amon ikau djeledjeleng manalih Hatalla, tuntang blaku asi intu Idjä djaton tikas kwasae tä,

6. Djaka ikau brasih budjur: tä toto iä handak tangkedjet tahu ikau, tuntang handak mampendeng human katetekm tinai.

7. Alo tamparae ikau korik, lawin kadjariam karah dahangmandahang.

8. Krana käläh ikau misek pangereeng olo idjä helo, kumang karä augh sewut kapintar karä tato;

9. Krana ita toh taheta, toh malem bewäi ita aton, djaton kawatan talo enen; pambelom ita hundjun petak kilau kangkalingän talo bewäi.

10. Æwen tä karah madjar ikau, tuntang masuman tä akam, mamplua augh saritae bara atäie kalotoh:

11. „Tau kea tantamau lembut, djaka dia äka rumpur? atawa badjäi mansuloh sala bara äka danum?

12. „Kahum djetä bahidjan, alo djaton inatak, maka salenga tä keang helo bara karä oru beken.

13. „Kakai kadjarian karä olo, idjä ngalapean Hatalla; kaharap olo haliau karah haiang bewäi.

14. „Krana talo idjä äka kamangate salenga basempong, kaharape kilau sarangan lalawa.

15. „Iä basinggoih intu humae,

tapi djeta djaton melai dāhen; iā bara tahanan hetā, tapi djeta djaton manahan.

16. „Iā badjewong, batahasak danum, manahan pandang andau, sarantare mananjap kabon,

17. „Uhate manimben tamā āka batu, iā badjoho nampajah āka batu tā.

18. „Tapi amon Hatalla marunap manganan iā bara ākae, tā ākae mahin milim iā, koae: aku djaton djari pudji mitā ika.

19. „Itām, djeta ampin lawin kadjarian kahandjake. Limbah tā maka awang beken tinai lembut bara petak.

20. Tagal tā, itām, Hatalla djaton pudji manganan olo budjur, tinai iā djaton ngagalan lengān olo papa.

21. Sampai iā manjuang njaman dengan tatawā, totok biwihm dengan lahap.

22. Tapi idjā basingi ika karāh imungkur dengan kahawā, tingkap karā olo papa karāh lilap.

BAGI 9.

Job tombah augh Bildad.

1. Maka tombah Job, koae:

2. Toto, puna tawaugku kalotā; kwāka olo tau tetek intu Hatalla!

3. Krana amon Iā handak mangotak iā, alo sakojan aughe idjā mahin dia tau inombahe.

4. Krana iā puna pintar tuntang kwasa; āwe kea pudji manang idjā mangkemā malawan iā?

5. Iā mindah bukit helo bara

djeta katawan arepe, tuntang man-balik iā huang kalaite;

6. Iā manandar petak bara ākae, sampai karā galange hagerek.

7. Iā manjoho matanandau, palus djeta djaton lembut; iā mantjatjak manutup karā bintang.

8. Iā kabuate bewāi mambirang hapus langit; iā manandjong mariak tasik.

9. Iā manampa bintang idjangbawoi, tuntang salampatāi, tinai karantika, tuntang karā bintang hila salatan.

10. Iā mawi kutoh talo hai, idjā djaton tarariksa, tuntang talo heran, idjā djaton taraisā.

11. Itām, iā hagoetintu baungku, tapi aku djaton tau mitā iā; iā mahalau aku, tapi aku djaton kätawan iā.

12. Itām, amon iā manamput talo, āwe tau manduae tinai? āwe bahanji hamauh dengae: narai gawim?

13. Iā puna Hatalla, kalaite djaton tau imbalang; karā olo pandohop idjā badjoho akan sontot mamenda iā bewāi.

14. Mahin aku tinai kwāka aku tau mandjawab aughe, sondau kotak malawan iā?

15. Alo aku budjur, mahin dia aku handak badjawab, malainkan handak blaku asi intu iā, idjā puna Hakimku.

16. Paribasa aku mangahau tuntang iā tombah, djaton kea aku harap iā manarima aughku.

17. Krana kilau barat iā mantakan aku, palus mamparusah aku djaton bara bukue.

18. Iā djaton manjoho aku mangereang tahasengku, baja mamuas aku hapan kapait.

19. Amon aku hapan kaabas, tā

iä kwasa haream; amon aku handak basara, äwe tau manduan iä hataharep denganku?

20. Alo aku tetek, njamangku karäh mamapa aku tinai; alo aku budjur, iä manjala aku kea.

21. Maka aku djaton bara sala, brangai aku djaton paraba tahasengku! pambelomku ingabeläku.

22. Toh brangai bewäi; tagal tä aku hamauh: iä sama mamparusak duäduä, olo bndjur tuntang olo papa.

23. Amon hukume salenga mampatäi, maka iä djaton paraba olo brasih tä tamput.

24. Petak toh djari indjuluk akan lengän olo papa; iä manutup baun karä hakim. Djaka dia awie, äwe idjä mawi talo tä?

25. Karä andauku djari halau balias bara hadjaran; samandiai tä djari nihau tuntang djaton djari mitä kahalape.

26. Djetä ladju lilap kilau hanama mahian, kilan antang trawang manjambär panginae.

27. Djaka aku mangarangka handak ngalapean angkat kapähängku, manganan kamasem baungku, tuntang mampangat huangku:

28. Tä maka aku mikäh karä kapähängku, basa tawangku, ikau djaton maku manggarä aku brasih bara kasalan;

29. Aku puna inggaräm papa, narai guna, haiang bewäi aku mangkemä mambudjur arepku.

30. Alo aku mampandoi arepku hong danum udjan, tuntang mamenjau lengängku hapan sabon:

31. Tä ikau mansulup aku hong rumpur, sampai pakaiangku mahin mandjilek aku.

32. Krana iä djaton olon kilau

aku, idjä tau indjawapku aughe. amon ikäi basara tadongarap.

33. Djaton olo idjä mamutus akan ikäi, idjä tau manggatang lengäe mamutus perkarän ikäi.

34. Kuläh djaka iä mundur hukume bara aku, äla pampikäh bara iä manjabanen aku;

35. Nakara aku tau hamauh. tuntang dia usah mikäh iä; krana aku toh lajau dengan arepku.

BAGI 10.

Job mauontong aughe.

1. Hambaruangku ngabelä pambelomku, aku handak hatutor badjuero bewäi, tuntang masuman kapähän atäiku;

2. Tuntang handak hamauh dengau Hatalla: äla kanaha malukum aku bewäi; suman akangku, narai sababe ikau malait aku!

3. Aton ikau handak gagah bewäi manganan aku, idjä tampan lengäm? tuntang mamberkat tirok olo papa?

4. Aton matam kea kilau matan olo idjä puna isi, aton ikan manampajah sama kilau olon?

5. Aton katahin andaum kilau tikas umur olo kea, atawa karä njelom sama kilau karä njelon olon?

6. Sampai ikau mariksa kalotoh tagal kasalangu, tuntaug manggau dosangu?

7. Ikau katawan aku toh djaton papa; tapi djaton aton idjä tau maliwus bara lengäm.

8. Lengäm djari mandjadian aku, tuntang djari manampa hapus bitingku; toh ikau mangahem aku haliai!

9. Ingat, ikau djari manawas aku kilau olo manawas petak bata, tinai ikau mandjudju aku buli mandjadi tunek petak haluli.

10. Dia tamparangku inampam kilau djohon tusu, tinai djaladjalan baku?

11. Upak tuntang isi djari ingkepam intn aku, hapan tolang uhat ikau manusuk aku.

12. Pambelom tuntang kahalap djari indjadium akangku, panilikm mahaga tahasengku.

13. Tinai kahaudak kalotoh djari basilim hong ataim; toh aku akan indu katawan, akal kalotoh djari aton hong ikau!

14. Amon aku basala, tä ikau mangalati aku, tuntang djaton maku mampun dosangku.

15. Djaka aku tiwas, pajah aku! tapi djaka aku tetek, dia kea aku tau manggatang takolokku, aku idjä kontep kahawen, tuntang mitä tjalakangku.

16. Paribasa aku manggatang tä, palus ikau kilau singa manangkarakap aku; hengan ampin gawim dengangku tinai.

17. Ikau manjoho saksi taheta malawan aku, tuntang kalaitm paham mandabang mawi aku; haradjur kapähä taheta tuntang kutoh karäe kilau kawan olo parang mawi aku.

18. Buhen ikau djari mamplna aku bara knain induku? käläh djaka aku palus djari bageto tahasengku, sampai äla matan olo sampet mitä aku!

19. Tä aku sama kilau äwen idjä puna djaton, palus bara knain induku aku djari iagah akan kubur.

20. Djaton karä andauku handjulu bewäi? käläh malajan, käläh

terai mawi aku, mangat aku impangat isut,

21. Helo bara aku lius, palus djaton tau buli tinai, tamä tanah kakaput tuntang kangkalingän pam-patäi,

22. Tanah idjä kaput pidjem kilau kalam tuntang sampur baur; äka kakaput ita kilau blawa intu hetä.

BAGI 11.

Sopar tombah augh Job.

1. Tä tombah Sopar, olo Naema, koe:

2. Djaton patut kutoh kotake tä indjawap? patut olo habitak tä magon budjur?

3. Patutkah augh kadjohom tandjarom tä manjuni olo? sampai ikau marajap, tuntang djaton olo mampahawen ikau?

4. Krana ikau hamaul: aughku toh budjur tuutang aku toh brasilih intu matam.

5. Kajah! djaka Hatalla hakotak, tuntang warakang njamae mawi ikau;

6. Palus mangarinah akam kaharatie idjä basilim, idjä balipelipet manangkalau kapintarm; krana buah ikau katawan, toh mahin djaton kea iä manahiu lepah karä kasalam.

7. Angatm ikau tau lepah harati dasar Hatalla, aton ikau tau toto mangasene katetek ain Idjä djaton tikas kwasae tä?

8. Toto, djetä gantong bara langit; kilen gawim dengae? djetä handalem bara naraka, kilen ikau tau kasenie?

9. Djetä pandjang bara salepah petak, tuntang lombah bara hapus tasik.

10. Toh, amon iä salenga dumah, mamasong, mariksa, malukum, äwe tau maugahana iä?

11. Krana iä kasene karä olo parajap, iä mitä kasalae, tapi olo djaton maku paraba tä.

12. Krana olo paleng tä magon djaton bara atäi, olo puna inakan kilau anak kalidai hutan.

13. Djaka ikau djari mambudjur atäim, tuntang djari mandepä lengäm intu iä,

14. Djaka ikau djari mangedjau talo sala bara ikau, idjä leket hong lengäm, uka äla talo papa melai hong tingkapm:

15. Tä ikau tau manggatang baum brasih bara kasalam, tuntang ikau dähen, djaton tawan kikä.

16. Tä, toto ikau akan kalapean kapähäm, tuntang djaton katawan tä tinai, kilau danum awang surut mahalau.

17. Tä umur pabelomajum akan lembut blawa bara bentok andau, kakaputm mahin kilau handjewe amon blawa.

18. Tä ikau tau mampong arepm, basa aton äka kaharapm, tä ikau akan dähen, batiroh sanang bewäi.

19. Ikau akan menter, tuntang djaton olo maur manangedjet ikau; arä olo akan blaku intu baum.

20. Tapi matan olo papa djaladjalan hambutä, äka kalindonge djari lilap, djaton kaha-rape beken, baja tahasenge akan hage to bewai.

BAGI 12.

Job tombah augh Sopar.

1. Tä tombah Job, keae:

2. Toto, harati haliai keton: kapintar lepah karä tamput keton matäi!

3. Aku kea aton bara atäi sama kilau keton, aku djaton tiwas bara keton; tinai äwe kea, idjä djaton katawan talo, awang injewut keton nah?

4. Aku toh indu tatawän ko- langku, aku idjä blaku intu Hatalla, idjä karäh inarimae; olo tettek, olo budjur puna indu inatawä!

5. Olo idjä handak tanggarurus paie sama kilau sumbo awang pinipinit bewäi tumon adon olo idjä batuah.

6. Tapi paham kasanang tuntang kabuahan intu äka olo parusak, idjä marahas Hatalla, idjä harap pendong ai indu hatallae.

7. Käläh keton misek karä meto, iä karäh madjar keton kalotä, tinai karä burong penda langit. iä karäh masuman tä akan keton.

8. Atawa hakotak dengan petak, iä karäh madjar keton, tuntang karä lauk hong tasik karäh manjara tä akan keton.

9. Äwe idjä dia katawan karä talo tä uras lengän Jehowa djari manampa djetä?

10. Hong lengäe äka tahaseng talo handiai idjä belom, tuntang hambaruan idjä mabelom isin genep biti.

11. Dia pinding akan mangasene karä augh, sama kilau tangep mangkemä talo kinan?

12. Toto, ain karä buä tä puna aton kapintar, tinai ain olo bakas aton kaharati.

13. „Ai kapintar tuntang kwasa, iä bara tirok tuntang akal.

14. „Itäm, amon iä mangarake, djaton guna haragapae tinai; amon iä mangurong olo, djaton tarauap tinai.

15. „Itäm, iä mangahana karä danum, palus keang kamahau; iä manjoho tä tinai, tä petak bakakar awie.

16. „Iä toto kwasa malalus talo handiai; olo idjä lajang tuntang idjä mampalajang uras pakarang ajue.

17. „Iä manamput mantir basara tawanan, tuntang manjanjau karä hakim.

18. „Kwasan radja iengkake, tinai kahange indjarate.

19. „Iä manamput karä imam tawanan, tuntang mampalokang olo gantjang.

20. „Iä manggagom totok biwih olo idjä rentas kotake, tuntang mampaleteng karä pikir akal olo bakas.

21. „Iä manusuh kahawen akan mantir hai, tuntang mengkak babat olo abas.

22. „Iä malangai labehun kakaput, tuntang magah talo kaput akan blawa.

23. „Iä ungapal utus olo, tinai iä kea marusake; iä manjoho olo mananjap petak, iä kea maharak äwen tinai.

24. „Iä mamparungkok atäi karä kapalan utus olo tanah tä, tuntang mampalajang äwen hong pandang tunis benjem, äka djaton djala;

25. „Sampai äwen baragajap hong kakaput, äka djaton blawa; iä mampalajau äwen kilau olo babusau.”

BAGI 13.

Job manontong augh.

1. Itä keton, talo handiai tä djari gitan matangku, tuntang hining pindingku, sampai aku djari haratie.

2. Idjä tawan keton, aku mahin katawan kea; aku djaton maku tiwas bara keton.

3. Tapi aku radjin hakotak dengan Idjä djaton tikas kwasae tä, aku nahuang basara dengan Hatalla.

4. Krana keton toh toto tukang haragapan augh tandjaro, keton hatambingan talo ngahus.

5. Küläh djaka keton suni säsindä! djetä indu kapintar keton.

6. Hining buabua karä djawapku, tuntang senäh karä stalku.

7. Handak keton mangamanangan akan Hatalla hapan augh sala, tuntang hakotak akae hapan tipu?

8. Patut keton tarima baue? handak keton mangamanangan akae?

9. Toto, keton tinduh kea; amon iä mariksa keton karäh? Aton keton mado, keton tau manjahanja iä, kilau manjahanja olon?

10. Iä karäh mambehat hukum keton, djaka keton basilim manampajah ampin bau.

11. Djaton kahaie manaräwen keton? djaton pampikäh bara iä manjangkulep keton?

12. Karä augh sewut keton sama kilau kawo, karä augh karambang keton kilau petak hadjohäi.

13. Suni bewäi, terai mawi aku, mangat aku hakotak; naughe alo kilekilen kadjariangku tinai.

14. Akan en aku hadari ma-

mangkit manamput pabelomku, tuntang malenjoh tahasengku hong lokap lengängku?

15. Itä, alo iä mampatäi aku, alo aku djaton tau harap hindai, tinai aku handak mampahalap djalangku intu baue.

16. Djetä kea indu ontong ajungku, basa olo haliau puna djaton manaharep baue.

17. Senäh buahbuah karä aughku, tuntang idjä irimaku akan pinding keton.

18. Itä, aku djari mangarangka darin aughku, tawangku aku karäh manang kea.

19. Kwe iä, idjä handak basara dengängku? Limbah tä aku suni palus mahotus brangai.

20. Baja duä perkara äla mawi aku, tä aku djaton handak manjahokan arepku bara baum:

21. Awi mindah lengäm bara aku, äla pampikähm manaräwen aku.

22. Kahau aku, aku handak tombah; atawa aku handak hamaui, käläh ikau tombah aughku.

23. Pirä karä kalangkalku tuntang dosängku? Käläh sanan kasalängku tuntang dosängku.

24. Buhen ikau mules baum bara aku, tuntang manggarä aku musohm?

25. Handak ikau karas kalotoh mawi dawen kaju awang baduroh, tuntang bukih dengam tampilai awang keang?

26. Krana ikau manjurat baja talo kapähä bewäi akängku, ikau mamuat intu aku karä kasalängku pesängku tabela.

27. Ikau djari mamanga paingku; ikau mangalulut karä djalängku, awau paingku mahin iriksam;

28. Alo aku puna munos kilau kupit talo, kilau klambi idjä kinan gagat.

BAGI 14.

Job manontong auge.

---

1. Olon, panakan olo bawi tä, pandak umure, tuntang puas bagisah.

2. Jä lembut kilau kambang palus iningkai; iä lilap kilau kangkalingän talo tuntang djaton tau melai.

3. Tinai ikau mamparenang matam mangalulut olo kalotä, sampai mandjidit aku manaharep ikau akan hukum.

4. Awe tau sondau olo brasih marak äwen idjä puna djaton brasih? sampai idjä biti mahin dia.

5. Karä andaue djari inukas, karä bulae djari itongm, ikau djari manikas akae, idjä djaton tau ila-laue.

6. Tagal tä ules arepm bara iä, mangat iä tau malajan, handjak andaue, kilau olo bupah.

7. Kaju tau harap, alo djari inäweng, ajau iä manjalampak tinai, anake djaton balentas.

8. Alo uhate djadjalan räbok hong petak, tuntang batange sasar mamunggo:

9. Maka awi paus karä danum iä mainumbong tinai, palus barangkap, kilau talo imbul taheta.

10. Tapi olon matäi, palus lomatiä; olon mahotus, kwe iä tinai?

11. Kilau karä danum lilap bara danau, kilau sungäi surut palus teah:

12. Kakai olon menter matäi,

palus djaton mendeng tinai, djaton iä misik katahin langit aton, djaton iä mangalis benteng tirohe.

13. Kajah! käläh djaka ikau manawon aku hong kubur, manjahokan aku sampai kalaitm rombar; mangat ikau manukas akangku, tuntang mingat aku tinai.

14. Tau olo matäi belom tinai? djaka kalotä aku handak harap katahin karä andau klahingku he-toh, sampai aku malik manakiri;

15. Sampai ikau karäh mangahau aku, tuntang aku tombah aughm; toto ikau akan taharu dengan tampa-n lengäm tä!

16. Tä ikau handak misä ingkangku, tuntang djaton mimpa karä kasalangku kalotä.

17. Tapi ikau djari mameteng mantjatjak karä kalangkahku, tuntang djari mamundut karä kasalangku.

18. Bukit mahin batusut nihau, tinai batukarang inandar bara äkae.

19. Danum mampalenjoh batu, rahusae mangakar petak: tumon tä ikau mampahaiang kaharap olon.

20. Ikau mahenjejek marusak iä palus katatahi, sampai iä lilap; ikau malih ampie, manjoho iä ha-goet.

21. Djaka anake bara horumat, iä djaton katawan tä; atawa äwen nahiha, iä djaton mitäe.

22. Baja katahin isie leket hong iä, iä kapähä, tuntang liaue buseng atäie tagal arepe.

BAGI 15.

Elipas tombah augh Job, tingkat idjä duä.

1. Tä tombah Elipas bara Teman, koae:

2. Patut kea olo pintar manutor adjar idjä kilau riwut, tuntang mambuntus knaie hapau timor?

3. Patutkah iä mampudji, liapan augh awang djaton bara pedah, tuntang tutor idjä djaton bara guna?

4. Ikau manawah kikäh olo, tuntang mundur olo blaku doa intu Hatalla.

5. Krana totok aim kea masuman kasalam, ikau djari mindjam djelan olo bakalilit.

6. Njamam kea manjalan ikau, dia djaka aku, totok biwihm manjaksi malawan ikau.

7. Kilen, ikau idjä inakan helo bara karä olon? ikau djari ingandong helo bara karä bukit mandjadi?

8. Aton ikau djari katawan kahandak Hatalla idjä basilim tä? aton ikau djari manjurop karä kapintar lepah akam?

9. Narai talo katawam idjä dia tawan ikäi? narai talo kasenam, idjä djaton kasenan ikäi kea?

10. Intu ikäi aton kea idjä bakas, idjä howan, idjä pandjang umure bara umur bapam.

11. Aton pampangat Hatalla djaton baguna intu matam? sampai ikau manawah augh idjä balemo dengam?

12. Kangkwe atäim manamput ikau? buhen matam mansilau?

13. Lalehan kahanjim sampai malawan Hatalla, sampai ikau mamplua augh kalotä bara njamam.

14. Æwe kea olon, sampai tau brasih, sampai iä, idjä inakan olu bawi, tau tetek?

15. Itäm, olo brasih ai mahin dia iä tau harape, tinai karä langit

mahin djaton kea brasih intu matae.

16. Kilen tinai olon, idjä puna indu kadjilek, idjä babasi, idjä mihop kasala kilau danum?

17. Aku handak masanan akam, hining aughku; aku handak manjarita akam talo idjä djari gintangku;

18. Idjä djari insuman karä olo pintar, idjä djaton basilim bara tato horau,

19. Idjä akan äwen tä bewäi tanaah djari inenga, tuntang olo beken djaton djari tamä habalut dengan äwen:

20. „Haradjur olo papa hagen-djah hapus umure, olo gagah tä djaton katawan karä njeloe.

21. „Augh pampikäh leket nantengong hong pindinge, katika kasanang olo parusak gap dumah mawi iä.

22. „Iä djaton harap tau mahakan tjalaka, iä kilau puna inukas akan padang.

23. „Hetähetä iä manggau panginae; iä katawan, katika tjalaka djari sampai.

24. „Kikäh tuntang kasinggul manaräwen iä, djetä mawi mamalah iä kilau radja idjä tatap parang.

25. „Krana iä djari mandjudju lengäe malawan Hatalla, tuntang djari marisang dengan Idjä djaton tikas kwasae tä.

26. „Iä hadari manekang ujate mantakan iä, hadinding talawange idjä bakapal.

27. „Baue ngalambo enjake, tuntang banahate nandjala knaie.

28. „Tapi iä melai hong lewu idjä puna indu ingarak, hong huma awang djaton ielai, awang puna indu karakkaraka bewäi.

29. „Iä djaton tau tatau, tinai karä ramoe djaton tau tegä, pangulihe djaton dahangmandahang hong tanah.

30. „Iä djaton tau hadari mahakan kakaput, lason kalait Hatalla mangeang edae, iä rusak awi tampur paus njamae.

31. „Äla olo lajau tä harap talo haiang, krana talo haiang bewäi karäh indu balähe.

32. „Amon hindai sampai umure iä matäi basempong, edae djaton akan mamumbong.

33. „Iä akan mandurob buae kahum manta, kilau batang anggor, kilau upon undus iä manggagar kambange.

34. „Krana ungkup olo haliau karäh sasar munos sampai lomat, apui akan kuman tingkap olo idjä tarima sudok.

35. „Olo tä manihi tjalaka, palus manak kapähä, knaie manandjaro bewäi.”

BAGI 16.

Job tombah augh Elipas, tingkat idjä dnä.

1. Maka Job tombah, koae:
2. Kindjap aku djari mahining augh kalotoh; uras keton olo pamampong idjä mandahang kapähä haream.
3. Kilen, augh ambon angin tä hiandai akan terai? atawa narai mandjo ikau, sampai ikau tombah kalotoh?
4. Tau bewäi aku hakotak kilau keton, djaka hambaruan keton manakiri hambaruangka; tä aku kea tau mangarangka augh

mawi keton, tuntang mamindi takolokku manawah keton.

5. Tapi dia; toto ta aku handak mandähen keton hapaa njamangku, tuntang djaton bagandang to tok biwihku hapa mampong keton.

6. Tapi alo aku hakotak, kapähängku djaton tarahawal; tinai amon aku suni, kwäka iä nihau bara aku.

7. Toh, maka iä mampujuh aku; ikau marusak hapus ungkupku.

8. Ikau mantakan aku ngambareut pupusku, djetä kilau saksi malawan aku; peresku lembut malawan aku, djetä mandjawap aughku.

9. Kalaite marabit, iä basingi aku; iä mangadjirat kasingae mawi aku, musohku mansilau matae malawan aku.

10. Iä marakang njamae mawi aku, iä manepak mampahawen aku, uras äwen pakat mawi aku.

11. Hatalla djari manjaragh aku intu olo papa, patas djari mambaring aku intu lengän olo darhaka.

12. Aku bihin batuah, tapi iä djari manggulak marotek aku, iä manjingskap aku intu tekokku mamparamok aku; palus iä mampendeng aku indu sasaran ai.

13. Djurupamanah ai djari mangahiling aku, iä djari manambelan atäi buangku, tuntang djaton djari manjanjang; iä djari mamsit perungku batusuh akan petak.

14. Iä djari mampahimang aku sampai rusah, iä djari manaradjang mawi aku kilau pangkalima.

15. Aku djari mitor benang ganal mangalukup pupusku, aku

djari mingkes tandokku intu tunek petak.

16. Baungku djari bongkak awi tangisku, tinai pupus matangku djari injangkulep kangkalingän pampatäi;

17. Alo kadarhaka djaton leket hong lengängku, alo lakudoangku brasih.

18. O petak! äla manutup dahangku, uka äla djetä terai mangkariak.

19. Tapi toh kea, itä! saksingku puna hong sorga, idjä kasene aku aton hong äka gantong.

20. Sobatku hababaka aku, tapi matangku manangis intu Hatalla;

21. Mangat Iä mambudjur aku dengan Hatalla, tinai dengan karä sobatku.

22. Kraua isut njelo hindai maka aku lius manjak djalan, idjä djaton tau ihoroe tinai.

BAGI 17.

Job manontong augeh.

1. Tahasengku djari nahapas, karä andauku bilak lepah, kubur manantai aku.

2. Tinai olo panawah hindjä aku, tuntang matangku haradjur mitä äwen mandawa manjala aku.

3. Käläh Ikau manenga sanda akangku, mandal aku intu arepm! Äwe beken, idjä handak manjingskap lengängku!

4. Krana ikau djari manjahokan kaharati bara atäi äwen, tagal tä ikau djaton maku mampang iä.

5. Sobate kea mahim inipu olo

indu rampasan, tapi matan anake maruak awi kamehere.

6. Iä djari mingkes aku indu tapengan karä olo, aku akan kadjileke intu baue.

7. Matangku djari kawus awi kapähä, tinai karä ramon berengku kilau sarawangkaie bewäi.

8. Tagal tä olo tetek karäh hengan, tuntang olo budjur karäh lembut malawan olo haliau.

9. Tapi olo tetek karäh mimbing djalae, idjä brasih lengtie karäh djaladjalan abas.

10. Takan, keton handiai, kanto! djaton kea aku tau sondau olo pintar marak keton.

11. Karä andauku djari halau, karä tirokku djari irunap, idjä puna panatau atäiku bihin.

12. Tinai alemku inggarä äwen handau, tuntang kalawa injewute tokep kaput.

13. Alo aku mendäh tahi, kubur kea indu humangku, huang kakaput aku akan mambirang äka-ku batiroh.

14. Karusak inggaräku apangku, tinai karam inggaräku induku tuntang betauku.

15. Äwe hindai idjä iendähku? kaharapku tä, äwe akan mitä kadjariae?

16. Djetä indu mohon akan naraka äka sampur baur, palus djetä nihau haiak aku hong petak.

BAGI 18.

Bildad tombah augh Job, tingkat idjä duä.

1. Tä tombah Bildad bara Sua, koe:

2. Kilen katahin keton djaton maku mampaterai augh baruek tä? Patut harati helo, limbah tä ita handak hakotak.

3. Buheu ikau manaha ikäi kilau meto, sampai ikäi ingabelä matam?

4. Ikau kea idjä mamisak hambaruam awi kalaitm; kilen, angatm tagal ikau hapus petak karäh indu rusak? atawa bukit akan inandar bara äkae?

5. Toto, kalawa olo papa akan belep, njalan apui ai djaton bara pahalendang.

6. Palita huang pasahe djadjalan kaput, sumbo gantong ai karäh belep.

7. Tasaran paie djaladjalan hantantongan tatape, akale akan mam-palokang iä.

8. Krana paie kea manamäan arepe hong djarang, iä manandjong hatatäan djarat bewäbewäi.

9. Djipah salenga manjiteng takire, tuntang tali mamasong iä.

10. Talin djarat djari injahokan hong petak akae, pahapit djari ina intu djalae.

11. Bara hetähetä salenga talo pampikäh karäh manaräwen iä, tuntang mandjakä iä genep ingkange.

12. Lau indu bagin ai, tjalaka mimpa iä hasansila.

13. Uhat tolange, toto hapus bitie karäh kinan anak pampatäi idjä bakas.

14. Talo kaharape lepah iutawus bara humae, haiak iä iharak indjudju talih radjan pampikäh.

15. Humae karäh iukong olo basa iä djaton; barirang karäh ilaboh hong äkae melai.

16. Bara pendae karä uliate le-

pah keang, tinai bara ngamboe karä edae lepahi ilenteng.

17. Pingat olo dengae niinau bara petak, tuntang arae djaton lampang hong karä lewu.

18. Iä iharak olo bara kalawa akan kakaput, palus inggiau bara kalunen.

19. Iä djaton bara anak äso marak utus olo ai, djaton idjä balihi akäe hong karä äkäe melai.

20. Tagal andau hukura ai maka olo hila barat karäh djungun, tuntang olo hila timor sabanen.

21. Toto, tumon tä äka olo bingkok, tumon tä kaleka ai, idjä djaton paraba Hatalla.

BAGI 19.

Job tombah augh Bildad, tingkat idjä duä.

1. Maka tombah Job, koae:

2. Kilen katahin keton mangapähä hambaruanguku, tuntang mam-palenjoh aku hapan kotok keton?

3. Djari hakampulu toh keton mangotak manawah aku; kilen keton djaton mahamen mambisau aku kalotoh?

4. Paribasa aku lajang, kalajanguku tä akanguku kea.

5. Djaka keton handak hai augh keton denganguku, suman helo bukun kahawengku toh.

6. Buah keton mangasene Hatalla sala manipan aku, iä djari mangapong aku hapan djaringe.

7. Itä! alo aku mangkariak tagal kararat, aughku djaton inarimae; aku mantehau, tapi djaton kea kabudjur denganguku.

8. Iä djari mangampeng dja-

langku, sampai aku djaton tau mahalau; iä djari mangaput karä pelekku.

9. Hoiumatku djari iengkake bara aku, iä djari manganan makota bara takolokku.

10. Iä djari manungkap aku lepah, sampai aku blaju rusak, talo kaharapku djari irunape kilau kaju.

11. Kasangite djari hasep mawi aku, iä mitoug aku kilau musohe.

12. Karä kawan parang ai uras djari dumah, manandang djalae manjampai aku, iä djari hakampeleng bapodok hakaliling pasahku.

13. Karä paharingku djari ingedjaue bara aku, tuntang karä kolangku djaton hakasene denganguku tinai.

14. Karä kapatohku terai madja, tinai karä Karampiku djari ngalapean aku.

15. Karä ungkup humanguku, sampai djipengku bawi kea mitong aku kilau olo bewäi, aku kilau olo panjelat intu bane.

16. Aku djari mangahau djipengku hatuä, tapi iä djaton maku tombah, hapan njaman aingku aku akan musok iä.

17. Buah paus tahasengku mahin sawanguku djaton maku, äsongku kea akan iusokku bewäi.

18. Alo anak korik mahin manawah aku, amon aku mampudji iä, iä badjawap papa augeh.

19. Karä olo idjä äka kataungku mandjilek aku, tuntang olo idjä äka huanguku djari mainbalik mawi aku.

20. Karä tolangku baja inambit pnpus bewäi; baja isin ririrku bewäi aton hindai.

21. Pasi aku, pasi aku, keton

idjä sobatku! krana lengän Hatalla djari mandjara aku.

22. Buhen keton mawi aku sama kilau Hatalla? hindai keton puas awi isingku?

23. Käläh djaka karä aughku injurat! Käläh djaka djetä imin-tik huang surat!

24. Hapan kalam sanaman huang papan tanggalong, imahat hong batu indu pangingat katatahi.

25. Tapi aku, tawangku toto, Paliwusku aton belom, Iä idjä karäh mendeng togor hndjun kubur; — (1.Kor.15.)

26. Limbah tä maka pnpus isingku, hapus bitingku karäh buli tinai, huang isingku toh kea aku karäh manampajah Hatalla.

27. Aku karäh mitä iä akangku, matangku karäh nampajah iä, dia djaka olo beken; atäi bu-aku paham taharu intu huangku.

28. Mikäh koan keton: ita handak manggoang iä; mangat keton sondau buku hong aku.

29. Tapi buah keton mikäh baun padang; krana padang tä, iä tä kalait tagal kasala; tagal tä, bnah keton katawan, aton bewäi hukum.

BAGI 20.

Sopar tombah augh Job, tingkat idjä duä.

1. Tü tombah Sopar bara Nae-ma, koae:

2. Pikirku djaton tau dia aku tombah tä, tagal tä huangku paham badjudju.

3. Patnt aku mahining pudjie idjä inampahawen tä? rogh ka-pintarku manenga karä djawap akangku!

4. Djaton ikau katawan, bara horahoran, katahin olon djari aton hong petak, maka puna djalae kalotoh:

5. Karamin olo papa djaton pudji bunggut, tuntang kahandjak olo haliau baja idjä kapidjep mata bewäi.

6. Alo kahaie sampai langit, tuntang takoloke tempä bannandau:

7. Kilau tai iä karäh nihau le-pah lingis, sampai olo, idjä djari mitä iä, akan hamauh: kwe iä toh tinai?

8. Iä hajau kilau nupi, sampai djaton tarasingat, iä lilap kilau talo paitä hamalem.

9. Mata awang pudji mitä iä, djaton mitä iä tinai, kalekae mahin djaton mingat iä hindai.

10. Olo pähä belom mahin pe-tah mararat anake; lengän ai akan halalian panatau olo tä tinai.

11. Tolange basuang karä dosae awang basilim, uras djetä tamput iä tamä kubur.

12. Alo karajape manis angate hong njamae, alo iä manjakokan tä penda djelae,

13. Alo iä munggun djetä djaton maku maluae, tapi mahaga djetä hong tangepe:

14. Maka panginae tä hobah hong knaie, mandjadi perun handjaliwan intu huange.

15. Ramo, idjä djari ineläe akan iutae tinai, Hatalla mungkar tä bara knaie.

16. Iä manjurup katadan handipä, kasingan handjaliwan akan mampatäi iä.

17. Iä djaton akan mitä snngäi tuntang batangdanum, idjä nahasak madn dengan djohon tusun sapi.

18. Pangulihe akan indjuluke: intu olo, iä djaton tau hapae; tumon karä pangulihe iä akan manahore kea, sampai iä djaton tau handjak atäie.

19. Krana iä djari mararat tuntang ngalapean olo pähä: iä djari marampas human olo, idjä dia imangue.

20. Knaie djaton djari tau be-
soh, tagal tä dialo talo idjä karä
ramoe barega batisa akae.

21. Awi kabungue ramon olo
djaton tau tegä, tagal tä kata-
taue djaton tau dähen.

22. Alo ai kutohe, tuntang om-
bet haliai, maka iä singgul atäie
haradjur; karä lengän olo pähä
akan mawi iä.

23. Aton bewäi katika knaie
karäh basuang kea; Hatalla karäh
mampait lason kalaite mawi iä, iä
karäh manduroh tä kilau udjan
akae, indu panginae.

24. Alo iä mahakan arepe bara
ganggaman pandak, panah wadja
karäh manambelan iä lasak silae.

25. Padang sana injilak karäh
manambelan ia lasak likute buah
perue, sampai iä nihau tuntang
pampikäh mawi iä.

26. Karä panataue karäh ing-
galap olo; apui awang djaton in-
tokan olo karäh kuman iä, tun-
tang karä olo, idjä batisa hindai
huang äkae, karäh impalomose.

27. Langit karäh masnman ka-
salan olo tä, tinai petak karäh
mendeng manjala iä.

28. Pangulih ungkup humae ka-
räh irampas, uras nihau lilap ka-
hum andau iä buah kalait.

29. Djetä bagin olo papa bara
Hatalla, kadjarian kaputusan ain
Idjä Pangkahai tä.

BAGI 21.

Job tombah sugh Sopar, tingkat
idjä duä.

1. Maka tombah Job, koae:
2. Awi manjenäh mahining karä
aughku, naughe djetä indu gan-
tin ampong keton.

3. Sarenan aughku helo, mangat
aku kea hakotak, amon hapus
karä aughku, tä naughe keton
halalea.

4. Aku toh, aton aku mangadu
olon? maka buhen njamangku dja-
ton sasawoh?

5. Hining aughku buabua, tä
keton karäh djungun, palus mangop
njaman keton hapan lengä.

6. Amon aku mangumang talo
tä, maka aku taräwen, pupus
isingku kinjutkanjutan.

7. Narai buku olo papa tä be-
lom, palus bakas, tuntang panu-
taue dahangdahanga?

8. Karä panakae dähen bewäi
intu baue, anak äsoe dahang-
mandabang intu matae.

9. Ungkup humae sanang dja-
ton kikähe, hukum Hatalla djaton
mohon mawi iä.

10. Sapi hatuäie ajue manak ha-
radjur, awang bawie batihi djaton
mangälus.

11. Karä anak awaue habiep
kilau kawan kambing tabiri, karä
anake hadjuntek kadjokkadjoka.

12. Iä malahap haiak gandang
kutjapi, iä baramirami haiak augh
suling.

13. Iä pandjang umure haiak ha-
radjur kahalape, iä mangat pampa-
täie salenga tanä kubur. — (Luk.
16,25.)

14. Alo äwen tä hamauh dengan
Hatalla: indah bara ikäi, karä da-

rin djalam djaton ikäi maku katawan tä.

15. Æwe Idjä djaton tikas kwasae tä, sampai ita akan manempo iä? narai guna, amon ita blaku intu iä?

16. Djaton karä ramoe tegä hong lengän ai? — Tapi angkat olo papa tä kedjau bara aku!

17. Kilen kea kakindjap palitan olo papa imbelep, palus tjalakae buah iä? aton Hatalla toto mam-bagi kapähä akae huang kalaite?

18. Aton äwen tä kilau tikil awang tambalang awi riwut, atawa kilau apis awang taraiup awi barat? — (*Masm.1.4.*)

19. Atawa, mikäh Hatalla mingkes kapähäe tä akan anake? Buah djaka iä mamalah intu bitie, tä maka iä karäh mangkemäe!

20. Buah matae kea mitä tjalakae ai, buah bitie mihop kasangit ain Idjä djaton tikas kwasae tä!

21. Krana narai iä paduli ungkup humae awang balili, limbah karä njelo awang inukas akae djari hapus?

22. Æwe tau madjar Hatalla, idjä mamutus akan karä awang hai kea?

23. Idjä toh matäi kahum kaabas karigase, haiak ombet akae, tuntang iä sanang;

24. Karä sarangae basuang djohon tusuu meto, untek tolange belom brigas.

25. Tapi idjä tä tinai matäi deng-an kapähän hambaruac, tuntang djaton pudji kuman talo bahal-lap.

26. Maka kadaduä tä sama tamä knbur, karam sama manutup iä.

27. Itä! aku katawan bewäi karä pikir keton, karä akal idjä hapan keton marajap aku.

28. Krana koan keton: kwe tinai human olo gagah? kwe tinai karä äka olo papa bihin melai?

29. Dia keton pudji misek olo pahalising? dia keton harati rimau karä aughe?

30. Krana, koae, olo papa ihaga akan andau karusake, iä ingkes akan andau kalait.

31. Æwe petah masuman djalae intu baue? äwe bahanji mamalah iä tunon gawie?

32. Dengau horumat iä ingubur olo, tuntang arae magon belom hundjun kubure.

33. Petak mangat bewäi akac: iä manantiring olo handiai omba iä, tuntang karä äwen, idjä djari helo bara iä, djaton taraisä.

34. Maka buhen tinai keton mam-pangat aku hapan augh haiang kalotoh. haiak karä augh keton uras tipu bewäi?

BAGI 22.

Elipas tombah augh Job, tingkat idjä telo.

---

1. Tā tombah Elipas bara Teman, koae:

2. Tau Hatalla bontong awi olon? Pudji! malainkan olo pintar bontong akac kabuate.

3. Angatm, djetä indu ontong ain Idjä djaton tikas kwasae tä, amon ikau tetek? atawa indu tuah ai, amon djalanam tä bahalap?

4. Handak iä mandjara ikau tagal ikau mikäh iä, sampai mimbit ikau tamä hukum?

5. Djaton kadarliakam pahalau, tuntang dosam djaton tawan kata-tesae?

6. Mikah ikau djari marampas indu sanda bara paharim, djaton bara buku, atawa djari mengkak manduan pakaian olo, idjä puna lowalowai.

7. Olo ujuh ikau djaton djari mampihope hapan danum, tuntang ikau djari bisit talo kinam dengan olo blau.

8. Angatm, idjä abas lengäc, iä tempon tanah, tuntang olo hai puna akan melai hetä.

9. Tapi balo djari injohom boang, tuntang ikau djari mamutut lengän olo idjä puna nolä.

10. Tagal tä ikau siteng awi djarat, salenga pampikäh djari manjabanen ikau.

11. Ikau injangkulep kakaput, sampai djaton tau mitä, danum soho mampaleteng mambuseng ikau.

12. Dia Hatalla gantong haliai hetä hong sorga? itäm karä bintang idjä ngambo, toto iä gantong.

13. Tinai ikau hamauh: narai Hatalla katawan? Tau iä mariksa mamutus bara hundjun kakaput tä?

14. Karä baunandau maninding matae, sampai iä djaton tau mitä, iä mampamiar batang-langit bewäi.

15. Handak ikau manahiu darin djalan kalunen horan, äka olo parajap tä melai?

16. Idjä djari tamput nihau helo bara katikae, danum soho djari maruntjur äkae melai;

17. Iä, idjä hamauh dengan Hatalla: indah bara ikäi. Maka kilen Idjä djaton tikas kwasae tä djari mawi äwen!

18. Iä toto djari manjuang human äwen hapan ramoc. Tagal tä, kedjau bara aku pikir olo pa-pa tä!

19. Olo tetek karäh mitä tä tuntang handjak, olo awang brasih djaton kasalae karäh hababaka äwen.

20. Toto, olo idjä malawan ita djari nihau, tisae djari lepah kinan apui!

21. Tagal tä, käläh ikau haka-buah dengan Hatalla, suni, äla marisang, awi tä kahalape karäh sampai ikau.

22. Tarima adjar bara njaman ai, palus ingkes aughe huang atäim.

23. Djaka ikau hobah akan Idjä djaton tikas kwasae tä, tä ikau karäh imberkat ingabuahae, tuntang ikau karäh mangedjau talo sala bara pasahm.

24. Tä naughe ikau tjakap mang-anan bulau akan petak, bulau batuä marak karangan hong sungäi;

25. Idjä djaton tikas kwasae tä indu bulau aim, iä tujok salaka akam.

26. Tä ikau karäh handjak awi Idjä djaton tikas kwasae, tuntang ikau karäh manggatang baum akan Hatalla.

27. Ikau karäh blaku intu iä, balalu iä karäh manarina aughm, tinai ikau karäh mahapus miatm dengae.

28. Karä talo kahandakm karäh mandjadi, karä djalan ajum karäh blawa bahambit.

29. Krana amon olo handak manawah ikau, tä ikau manjewut djettä horumat; Hatalla karäh mahaga olo idjä sontop matae randah atäie.

30. Tinai iä karäh maliwuse kea äwen idjä djaton brasih, arä kasalae, krana äwen tä karäh liwus awi karasih lengäm.

BAGI 23.

Job tombah augh Elipas, tingkat idjä telo.

1. Tombah Job, koae:
2. Aughku magon kapähä hantä, tjalakangku babehat haream bara trahingku.
3. Kajah, djaka aku katawan kilen ampingku tau manjondau Iä, tau sampai manaharep padadusae!
4. Mangat aku toto mahoroë kabudjurku intu baue, tä njamangu karäh kontep bewäi dengan karä augh buku.
5. Mangat aku katawan augh tombahe dengangu, tuntang harati kotake mawi aku.
6. Mikäh iä handak hanjaing dengangu hapan kwasae idjä paham? Dia; tapi iä akan mingat aughku.
7. Tä, maka olo budjur tau basara dengae, aku toto lapas bewäi palus dapit bara Hakimku tä.
8. Tapi toh, amon aku ladju hila baungku, maka iä djaton hetä; amon aku mules undur akan likutku, maka aku djaton sondaui ä.
9. Amon iä aton gawie hila sambilku, djaton kea aku mitä iä; amon iä manjahokan arepe hila gantaungku, djaton kea iä mamala akangu.
10. Maka iä katawan bewäi djalangku; käläh iä mangkemä aku, toto brasih kilau bulau aku karäh lembut.
11. Krana tasaran paingku mahoroë awan pain ai; aku djari manjak djalae, djaton mahiwang.
12. Aku djaton manjingkir prentah njamae, paham haream bara mahaga hadatku aku djari mahaga augh totok biwihe.

13. Tapi iä etter kahandake; äwë tau mangitar tä? Idjä kahandak atäie djetä kea ilaluse.

14. Iä karäh mamaluse bewäi idjä djari inukase akangu; maka arü kahandak kalotä bewäi aton intu iä.

15. Tagal tä aku marawan dengae; amon aku mingat talo tä maka aku inikäh iä.

16. Hatalla djari manggagom aku. Idjä djaton tikas kwasae djari mam-pikäh aku.

17. Krana djaton aku gagom tagal kakaput, djaton kea tagal kadjariangu idjä kaput pidjem toh.

BAGI 24.

Job manontong aughë.

1. Buhen karä katika magon ihaga hantä awi Idjä djaton tikas kwasae tä, tuntang olo idjä kasene iä djaton mitä karä andau ai?
2. Olo parajap manandar toros tanae, iä marampas kawan meto, palus manjakatik tä akae.
3. Kalidai ain nolä ingaburue induae akae, sapi ain balo irampase indu sanda.
4. Olo pähä iharake undur bara djalan ai, karä olo asiasi hong tanah akan manjahokan arepe bewäi.
5. Itä keton, kilau kalidai hutant hong padang, kakai äwen tä hagoet hadjadjuan gawie; haiak djadjewu iä mangalati talo indu rampase; padang aton äka panginae tuntang olo ajue.
6. Iä manggetem tanan olo brangai talo sondaue, iä mamutik bua pambulan anggor, awang dia toto iä tempoe.

7. Olo idjä puna lowalowi injohoe bara malem halangai, iä idjä djaton kahowute mahakan talo sadingen;

8. Sampai iä bisa bongkak awi tahasak bukit, basa djaton äka kalindonge maka iä mangkipit batu bewäi.

9. Awau insuwite bara tusun indue, pakaian olo tjalaka irampase indu sanda.

10. Olo idjä puna Inlulus injohoe hagoet halowai, olo idjä manggetem äkae akan blau bewäi.

11. Huang humae olo ai akan mamahes undus tuntang anggor, tuntang äwen paham kahaus be-laie.

12. Olo hong lewu munguh, dahan olo idjä impatäie mangkariak; tinai Hatalla djaton mawi iä.

13. Äwen tä marisang dengan talo blawa, iä djaton maka katawan djalan Hatalla, djaton iä togor mahoroe pelek ai.

14. Haiak talo hahewok olo pamuno misik, mampatäi olo pähä tuntang olo naniha, tinai hamalem iä mandjadi maling.

15. Matan olo habandong mentai talo sasiep, sambil hamauh: djaton matan olo tan mitä aku. Tuntang iä manjandurong baue.

16. Metoh kakaput iä mametok human olo; maka handau iä manjahokan arepe, iä djaton radjin blawa.

17. Krana talo sawah kilau kangkalingän pampatäi äkae; krana iä kananjaan bewäi dengan pampikäh ain kakaput.

18. Olo idjä toh tinai marajap balias mahoroe tasik; bagin ai hong petak djari tarasapa, iä djaton mulles manalih pambulan anggor.

19. Kilau pandang tuntang lason

andau maneah danum udjan habungkus, tumon tä kubur manjam-but olo idjä badosa

20. Knain indue ngalapean iä, uret indu bagin ai, iä djaton ingat olo tinai, olo parajap injampong kilau batang kajn;

21. Iä idjä djari hababaka olo tamanang, awang djaton manak, tntang iä djaton djari mawi talo bahalap dengan balo.

22. Maka iä mahaga olo gagah tä awi kwasae, äwen tä lembut tinai idjä djari terai maharap arepe belom.

23. Iä manampa kasanang äkae, äkae tau harap, matae mahaga djalae.

24. Olo tä hai; tapi handjulo bewäi tä iä djaton tinai, iä balongkang palus nihau, kilau olo handiai kea, iä inetek kilau pating paräi.

25. Djaton tumon aughku tä? Äwe kea tau manjewut aku tan-djaro, tuntang manarang masuman riman aughkn tä haiang?

BAGI 25.

Bildad tombah augh Job, tingkat idjä telo.

1. Tä tombah Bildad, olo.Sua, koae:

2. Iä bewäi tempon prentali tuntang äka kikäh, iä idjä mangabua talo handiai awang hong ngambo.

3. Äwe tau misä karä kawan ai? äwe idjä äka kalawae djaton sampai?

4. Kilen olon tau tetek intu Hatalla? kilen äwen tau brasih, idjä panakan olo bawi?

5. Toto bulan kea sampai kilau djaton blawa intu iä, karä bintang mahin djaton brasih intu matan ai.

6. Kilen hindai kakedjau olon, idjä kilau uret, tuntang anak olon, idjä kilau handalai!

BAGI 26.

Job tombah augh karä sobate,
tingkat idjä telo.

1. Tombah Job, koae:
2. Kilen, ikau toh djari mandohop olo idjä balemo? kilen, ikau djari maliwus lengä idjä djaton kaabase?
3. Narai ikau djari mangalagai akan olo idjä djaton bara kapintare? paham kabuah karä akalmtä!
4. Akan äwe ikau djari masuman karä aughm? tahaseng äwe djari blua bara njamam?
5. Liau olo matäi idjä penda danum hagedjah awie, tuntang talo handiai awang melai hetä.
6. Naraka halangai bewäi intu haue, äka karusak djaton patutup.
7. Iä mingkes kampunga hila utara tambuan kaleka tunis beujem; iä manggantong petak kakai bewäi.
8. Iä mamungkus karä danum huang haunandau, maka baunandau djaton kea barabit awi tä.
9. Iä mandähen padadusan ai, tuntang mambirang baunandau intu haue.
10. Iä djari mandarit tikas karä danum, sampai sapan blawa dengan kaput.
11. Karä tongket langit honggä, palus sabanen awi pudjin ai.
12. Awi kwasae tasik hariak, awi

kapintare iä manendä kasangite tinai.

13. Langit bungas awi tahaseng ai, lengäe djari maniring kangkalangan putak intu langit.

14. Itä, djetä baja tamparan karä gawie; isut augh perkara korik bewäi ita katawan bara iä; maka äwe tau harati karä njahon kwasae?

BAGI 27.

Katatesan djawap Job, mamutus
karä augh.

1. Maka Job maradjur masuman augh ai, koae:
2. Belom Hatalla! idjä djaton malalus kabudjurku, Idjä djaton tikas kwasae tä, idjä mangapähä hambaruangku,
3. Katahin tahasengkuaton hong aku, katahin talo himon Hatalla aton hong urongku:
4. Maka totok biwikku djaton akan manjewut talo sala, djelangku djaton akan hakotak augh tipu.
5. Kedjau bara aku manjewut augh keton budjur! sampai tahasengku bageto kabudjurku djaton akan nihau bara aku.
6. Aku handak mimbing kate-tekku, djaton malapas djetä; tagal idjä andau mahin dia bara karä andau umurku pangingat atäiku mamangkit aku.
7. Tapi kadjarian musohku karäh kilau ain olo papa, idjä lembut malawan aku karäh kilau olo parajap.
8. Krana narai talo kaharap olo haliau, metoh Hatalla manggeto iä, mandjidjit tahasenge bara iä?
9. Aton Hatalla handak mana-

rima augh kariake, metohi iä buah kadjakä?

10. Tau iä mampangat arepe huang Idjä djaton tikas kwasae tä, tau iä blaku intu Hatalla haradjur barangai katika?

11. Aku handak madjar keton gawin lengän Hatalla, tuntang dasar hadat ain Idjä djaton tikas kwasae aku djaton handak milime.

12. Toto, keton djari katawan karä talo tä; buhen tinai keton manjewut talo haiang kalotä?

13. Djetoh upah olo parajap bara Hatalla, bagin olo gagah, idjä karäh inenga akae bara Idjä djaton tikas kwasae tä:

14. Amon anake ingapal, djetä indu panginan padang bewäi; panakae djaton tau besoli awi talo kinae.

15. Olo ajue awang batisa tä salenga matäi tamä kubur kea, baloe djaton manatum iä.

16. Amon iä manawon salaka kilau petak, tuntang manatap karä pakaiäe kilau baras karäe:

17. Iä baja manatape bewäi, tapi olo tetek karäh hapan tä, olo brasih karäh mambagi salakae.

18. Iä manampa humae mandjadi kilau sarangan ampit, kilau olo nimpa mawi hantakepe.

19. Iä menter batiroh tuntang karä panatae aton, tinai amon iä misik marenang matae, tä salenga djaton hindai.

20. Pampikäh mantakan iä kilau dähes danum, hamalem talo badjea manamput mampalilap iä.

21. Timor manamput iä burangbaring, palus manambalang iä bara äkae.

22. Hatalla karäh mandjakah tä akae, tuntang djaton manjanjang

iä; kadjekadjeng iä akan hadari awi lengäe.

23. Tä olo akan mapok lokape tagal iä, mangasisit totoke malarak iä bara äkae bihin.

BAGI 28.

Job manara kapintar, idjä intu Hatalla bewäi.

1. Badjuran salaka tawan olo, tuntang karangan bulau, idjä inanake.

2. Sanaman induan olo bara petak, batu irabure mandjadi tambaga.

3. Sampai äkae timben haliai olo mariksa manggau karä talo, karä batu idjä timben hong petak, äka kaput pidjem.

4. Iä malwang tamparae kedjau bara djalan olo; idjä bagawi hetä djaton katawan pain olo idjä manandjong hundjue; iä basatiar kedjau penda olon.

5. Talo akan bakal tepong lembut intu hundjun petak, tapi penda djetä ilowang imapui olo.

6. Marak karä batu olo sondau hintan, tinai marak petak iä supra bulau.

7. Djalae tä burong nasar djaton katawan, matau antang djaton djari mitä tä.

8. Meto basiak djaton pudji tamä hetä, djetä djaton pudji inandjong singa.

9. Batu apui mahin intakan lengän olo, sampai bentok bukit iä mangali.

10. Batukarang injilae mandjadi tatas, talo handiai awang barega gitan matae.

11. Iä mamaleng lowang danum,

sampai djaton blua idjä katinik, karä talo idjä basilim hetä impluae akan blawa.

12. Tapi kwe olo tau sondau kapintar? kwe aton äka kaharati?

13. ÄEkae tä olo djaton katawan, djeta djaton tau sondau hong tanah olo belom.

14. Naraka hamauh: djeta djaton huang aku; tinai koan tasik: intu aku djeta mahin djaton.

15. Olo djaton tau mamili tä hapan bulau batuä, alo salaka djaton taratimbang karäe djaton ombet hapan manahor tä.

16. Djeta djaton tau injama dengan bulau idjä kapala bahalap, atawa dengan ouiks tuntang sapir, batu baraga tä.

17. Bulau tuntang nilor djaton tau sampai akan regae, djeta djaton tau inakiri dengan ramo bulau batuä.

18. Ramot tuntang gabis djaton patut injewut, krana regae kapintar tä hai bara karä mutiara.

19. Batu topas bara tanah Kus djaton tau akan regan djeta: karä bulau awang brasih haliai djaton tau sama dengae.

20. Toh, maka bara kwe kapintar tä? kwe äka kaharati tä?

21. Iä tä basilim bara matan karä talo belom, basahokan bara burong penda langit.

22. Naraka tuntang pampatäi hamauh: baja britae bewäi djari lining pinding ikäi.

23. Hatalla kasene djalan talih hetä, iä idjä katawan äkae.

24. Krana iä mitä sampai saran petak, iä manampajah hapus talo penda langit.

25. Haiak iä mandjadian kabe-hat akan riwut, tuntang manukas takar karä danum,

26. Haiak iä manantu kapatnt udjan, tuntang matoh djalan akan njaho kilat:

27. Tä iä mitä kapintar tuntang mamprahan tä, tä iä manatap djeta tuntang mandjadiae.

28. Tinai iä hamauh dengan olon: amon olo mikäh pangkahai Tuhan, djeta toto kapintar, mahakan talo sala, djeta kaharati.

BAGI 29.

Job masuman kamangate solake.

1. Maka Job mandahang aughetina, koae:

2. Kajah, djaka aku kilau intu karä bulan idjä helo bihin, metoh Hatalla mahaga aku;

3. Metoh palitae implawae hundjun aku, sampai awi kalawae aku tau manandjong kakaput;

4. Kilau pesangku taganganku bihin, metoh katika Hatalla rampi humangku;

5. Metoh Idjä djaton tikas kwasae tä hindjä aku, tuntang karä anakku mangaliling aku;

6. Metoh aku manandjong malihi enjaku intu awan paingku, batu kea nahasak undus akangku;

7. Metoh aku blua omba basara intu bauntonggang lewu, tantang trutjingu inatap olo intu ruar hetä.

8. Karä olo budjang mitä aku palus manjahokan arepe, olo howan manggatang arepe mendeng.

9. Karä mantir mampatendä kotate, tuntang mangop njamae hapan lengäe.

10. Augh karä pangulu maneneng arepe, djelaek leket hong tangepe.

11. Krana karä pinding, idjä mahining aughku, manjewut aku salamet, tinai karä matä, awang mitä aku, mahorumat aku.

12. Krana aku malapas olo tjalaka, idjä mangkariak, tuntang nolä, idjä djaton pandohope.

13. Berkat olo, idjä karenga dia rusak, mandjadi akangku, aku mampangat atäi karä balo.

14. Katetek akan pakaiangku, tinai kabudjurku indu kahowotku, tuntang indu kapijah mantirajungku.

15. Aku toh bihin indu matan olo babutä, tuntang pain olo batingpang.

16. Aku toh bapa olo pähä, alo olo idjä djaton kasenangku aku omba kea mamatut perkaräe.

17. Tuntangaku marempang guntum olo parajap, tuntang mansuwit talo rampasä bara kasingae.

18. Maka aku mado, huang äka-ku kea aku karäh mahotus, tuntang mamparä karä andauku kilau burong kul.

19. Uhatku hong saran danum, ambon malentäh hong tarokku.

20. Kahaingku haradjur taheta akangku, tuntang panahku djadjalan dähen huang lengängku.

21. Olo pudji manjenäh aughku sunisuni, iä mendäh kaputus ajungku.

22. Limbah bara aughku iä djaton hamauh tinai, maka kotakku bahalap kilau udjan akan hundingun iä.

23. Olo mentai aku kilau mendäh udjan, tuntang njamae ingangae kilau mendäh udjan harian musime.

24. Alo aku kanateke tatawä dengan äwen, djaton kea iä bahanjji brangai gawie dengangku, djaton iä petah marahas aku.

25. Sasining aku omba basara, maka aku impondoke intu äka idjä mambatang, kilau radja aku melai bentok kawan olo parang; aku kilau olo pamamong intu karä olo awang pähä atäie.

BAGI 30.

Job masuman kapäbie, awang djari buah iä.

1. Tapi toh tinai, olo idjä tabela bara aku manatawä aku, idjä bapae bihin handak ingabeläku, omba asongku manonggo tabiri mahin dia aku manjohoe.

2. Idjä kaabase inggaräku djaton baguna, idjä belom puna djaton tau manjampai kabakase.

3. Idjä awi lau tuntang tjalaka melai tonggal kabuate bewäi, tuntang hadari akan äka keang kamahau, äka kaput tuntang tunis benjem.

4. Idjä maramo kudjang lajap marak sandam, bujut indu panginae.

5. Idjä iharak bara marak olo, tuntang olo mangkariak sana mitä iä, kilau maridu maharak maling.

6. Iä puna melai intu loau papa, intu lowang petak tuntang bukit.

7. Iä mangirah marak kaju, tuntang hapumpong penda rowut.

8. Panakan olo panjelat idjä batawah, idjä injapa iharak bara tanah.

9. Tapi toh aku djari indu andin olo tä, aku akan indu tandinge.

10. Äwen tä mandjilek aku, tuntang mangedjau arepe bara aku, iä djaton mangahana arepe maludja intu baungku.

11. Iä djari mengkak arepe bara gandalingku, sambil mangapähä aku, iä djaton paraba aku hindai.

12. Hila gantangku olo parajap manggian paingku, iä djari manatap djalae handak marusak aku.

13. Iä djari marusak djalangku, iä djari omba mamparugi aku, alo iä kabuate, djaton bara pandohop.

14. Kilau mahoroe bingkas kota idjä lombah iä tamä, tuntang paham karidue iä maroboh aku.

15. Pampikäh djari manjana arepe mawi aku, kilau riwut djetä manjasah kahaingku, salamatku djari lilap kilau pangakar.

16. Maka toh salumpokku pandedjuri bara aku, andau tjalaka djari manangkarap aku.

17. Hamalem karä tolangku kilau angkat rupäi, idjä kuman aku djaton maku malajan.

18. Awi kasangit kapähängku ampin hapus bitingku hobah, djetä manutup aku kilau klambi.

19. Olo djari mahundjeng aku huang rumpur, aku injama dengan baras tuntang kawo.

20. Amon aku mangkariak intu ikau, tä ikau djaton tombah aughku; aku mendeng mentai ikau, tapi ikau manalua aku.

21. Ikau djari hobah mandjadi paham karas denganku, hapan kwasan lengäm ikau malalus kailaitm mawi aku.

22. Ikau manggatang mangaliam-bong aku akan riwut, hapus kaabasku lepa impalenjohm.

23. Krana tawangku, ikau handak mandjuluk aku akan pampatäi, hetä puna äka talo handiai awang belom.

24. Djaton guna hindai blaku, anon iä djari mandjudju lengäe.

Tau olo blaku tinai, amon iä djari manukas akae?

25. Djaton aku pudji manangis olo hong andaue tjalaka? djaton hambaruangku pudji manjanjang olo pähä?

26. Tapi amon aku mentai talo bahalap, tä dumah talo papa, amon aku maharap talo blawa, tä talo kaput dumah.

27. Karä talo huang knaingku manara, tuntang djaton malajan, karä andau tjalaka djari maroboh aku.

28. Aku mandjadi babilem, alo djaton kea lason andau djari mawi aku, aku mendeng mangkariak hong bentok olo.

29. Aku mandjari kilau kolan ason taun, tuntang sama kilau bu-rong onta.

30. Pupusku djari babilem, tinai karä tolangku djari keang awi lasongku.

31. Kutjapi ajungku masuman kapähä, tinai sulingku akan tangitangis bewäi.

BAGI 31.

Job manjarita kabudjare; iä blaku kapatat intu Hatalla.

1. Aku djari hadjandji dengan matangku, uka äla djetä sala manampajali budjang bawi.

2. Tinai narai upahku bara Hatalla hong ngambo, narai bagingku bara Idjä djaton tikas kwasae hong äka gantong tä!

3. Djaton patut olo sala buah tjalaka toh, tuntang olo papa ing-anan kalotä?

4. Dia iä mitä karä djalangku, dia iä misä karä ingkangku?

5. Djaka aku djari manandjong huang kabingkok atäiku, tinai djaka paingku djari balias akan tipu:

6. Käläh iä manimbang aku hapan dasing idjä tetek, tä Hatalla karäh kasene kabudjurku.

7. Djaka tandjongku djari manjampang bara djalan, amon atäiku djari miring patä matangku, amon talo sala aton leket huang lengängku:

8. Tä naughe amon aku malan, olo beken akan kuman tä, karä talo pangulihku lepah akan nihau.

9. Djaka atäiku djari mipen olo bawi, sampai aku mangalati intu dara bauntonggang kolangku:

10. Brangai sawangku irajap olo, olo beken akan habandong dengae.

11. Krana djetä toto kadarhaka, idjä patut ihukum hakin.

12. Djetä kilau apui, idjä kuman marusak lepalepah, idjä akan mamparohot karä ramongku.

13. Djaka aku djari manawah kabudjur djipengku hatuä bawi, amon iä aton perkarae dengängku:

14. Narai kea gawingku toh, amon Hatalla akan mendeng⁹ amon iä mariksa tä, kilen aughku tom-bah aughé?

15. Djaton iä, idjä djari mandjadian aku hong knain induku, djari manampa äwen tä kea, tuntang djari manawas ita bara knai sama ampie?

16. Djaka aku djari mambalang kahandak atäi olo pähä, tuntang manjoho matan balo manampajah boang;

17. Djaka aku kabuatku bewäi djari kuman talo kinangku, sampai djaton maku mimbit nolä kuman tä; —

18. Krana bara pesangku tabelä

aku mandjadi kilau bapae, bara knain induku aku djari mahaga iä; —

19. Djaka aku djari mitä olo rusak awi pakajae djaton, tuntang djari manjoho olo pähä hagoet djaton bara kahowut;

20. Djaka bitie djaton djari mamberkat aku, basa iä djari ingalaso awi upak anak tabiringku;

21. Djaka aku djari mandjudju lengängku mawi karä nolä, basa aku harap indohop olo huang basara:

22. Tä brangai bahangku batipas bara balikatku, tuntang lengängku gagar bapelek tolange.

23. Krana karusak bara Hatalla djari ingikähku, tagal kabaie aku djaton djari bahanji kalotä.

24. Djaka aku djari manampa bulau akan äkaku harap, atawa hamauh dengan botop bulau: ikan akan singgohku;

25. Djaka aku djari handjak atäiku tagal ramongku arä, basa lengängku djari mulih kutoh talo:

26. Djaka aku djari manampajah matanandau metohe manjangkowong, atawa bulan metoh iä bunter;

27. Amon atäiku djari manjoho arepe inamput sasuni sampai manjembah karä talo tä, —

28. Krana djetä kea kadarhaka awang patut ihukum hakim, basa awi tä aku djari kilau mangan-djungen Hatalla, idjä hong äka gantong; —

29. Djaka aku djari handjak atäiku tagal musohku tjalaka, tuntang djari manggatang arepku basa iä djari buah talo kapähä, —

30. Krana toto aku djaton djari maku badosa awi njamangku, sampai aku manjapa hambaruae; —

31. Djaka karä olo huang tingkapku djaton maku hamauh: toto,

olo ai handiai ombet haliai panginae; —

32. Krana olo halisang mahin djaton aku manjohoe bara malem hong djalan, tapi aku muap bauntonggangku akan karä olo idjä handak mahalau; —

33. Djaka aku tumon dasar olo djari manutup kalilitku, mangat manjahokan kasalanguku hong knaingu; —

34. Djaka aku djari marawan angatku tagal olo arä, djaka aku djari mikah batawah awi karä kolangku, sampai aku manjuni arepku, tuntang djaton blua barä bauntonggangku; —

35. Æwe manjoho akangu idjä tau mariksa aku? Toh surat karä aughku! Käläh Idjä djaton tikas kwasae tä tombah djetä; käläh idjä malawan aku mamintik surate kea!

36. Toto, aku handak mina tä hundjun bahangu bewäi, aku handak mangkepan tä hong lingkauku kilau makota.

37. Karä djalanguku aku handak masuman acae, kilau mantir hai aku handak manggapi iä.

38. Djaka tananguku mandawa aku, tuntang petake manangis mawi aku,

39. Djaka aku djari kumae tuntang djaton blua balandjanguku, atawa djari mahenjeke olo idjä mangawie:

40. Tä brangai oru lembut hetä takirin paräi, pawah takirin djagong. — Toh hapus karä augh Job.

BAGI 32.

Ehha manampara hameuh.

1. Tä äwen telo tä terai tom-

bah augh Job, basa iä manggarä arepe tetek.

2. Maka hambon kalait Elihu, anak Baragheel, olo ungkup Bus, bara djalahan olo Ram; iä malait Job, basa iä tä manggarä arepe tetek bara Hatalla.

3. Tinai iä malait sobate äwen telo tä, basa äwen tä djaton sondau djawap hapae tombah augh, tinai manjala Job kea.

4. Krana Elihu djari mendäh äwen hakotak dengan Job, basa äwen bakas bara iä.

5. Djadi, amon iä mitä, augh djawap djaton hindai hong njaman äwen telo tä, maka iä blait.

6. Tä tombah Elihu, anak Baragheel, olo ungkup Bus tä, koae: Aku toh tabela, tapi keton uras bakas, tagal tä aku mahamen tuntang marawan masuman angatku akan keton.

7. Krana kamängku, käläh idjä arä njelon umure hakotak, idjä kutoh kabakase akan masanan kapintare.

8. Malainkan djetä baja gawin rogh idjä hong olon, tuntang tahaseng ain Idjä djaton tikas kwasae bewäi, idjä mamintar olon.

9. Djaton karä olo awie hai palus pintar kea, tinai djaton uras olo bakas harati kapatut.

10. Tagal tä aku kea handak hamauh; hining aughku. Aku kea handak masuman angatku.

11. Itä, aku djari mendäh keton hakotak, aku djari manalingan pindingku akan karä augh keton, mental mikah keton tau sondau augh buah.

12. Aku djari mingat manjenäh augh keton, tapi toto, dialo idjä biti keton tau manunis augh Job, atawa mandjawap kotake.

13. Belä suroh keton hamauh: ikäi djari masuman augh pintar, Hatalla bewäi djari mawi iä, djaton djaka olon.

14. Maka Job hindai djari malabusan kotake mawi aku, tinai djaton hapan augh keton aku handak tombah augh.

15. Äwen djari djungun, djaton hindai iä tau mandjawap, kotake djari lepah.

16. Toh, basa aku djari mendäh, tuntang äwen djaton tawan augh tinai, krana iä terai, tuntang djaton mandjawap hindai:

17. Toh, maka aku kea handak tombah mawi baris ajungku, aku kea handak masuman pikirku.

18. Krana aku basuang awi karä aughku, sampai sekä tahasengku hong knaingku.

19. Toto, knaingku tegä pause kilau anggor idjä djaton iup, kilau kantong taheta idjä handak barabit.

20. Djaton tau dia aku hamauh, mangat aku rangkah tahasengku tinai, aku handak marakang totok biwihku mandjawape.

21. Aku djaton handak mintih ampin olo, djaton handak mambudjok olon.

22. Krana aku mikäh, amon aku kalotä, suro Idjä djari manampa aku salenga manduan aku matai.

BAGI 33.

Hatalla pudji mandjara olo budjur kea, mangat mamprasih iä bara karä kasalae.

1. Hining kea aughku, o Job, senäh karä kotakku.

2. Itäm, aku muap njamangku,

djelangku hamauh bara penda tangepku.

3. Atäiku akan hamauh budjur, totok biwihku akan masuman augh awang buah.

4. Rogh Hatalla djari manampa aku, tahaseng ain Idjä djaton tikas kwasae tä djari manenga pam-belom akangku.

5. Amon ikau olihm, tombah aughku, tatap arepm manandipah aku, has ikau toh!

6. Itäm, aku toh ain Hatalla, sama kilau ikau, bara petak kea aku djari induan.

7. Itäm, dia usah ikau mikäh aku, lengängku djaton pahalau karas akam.

8. Maka ikau djari hamauh sampai pindingku, tuntang augh kotakm djari hiningku:

9. „Aku toh brasih, djaton kasalangu, aku bahalap, djaton bara dosa.

10. „Iä bewäi manggau buku intu aku, iä manggarä aku musohe.

11. „Iä djari mamanga paingku, tuntang djari mangalong karä djalangku.”

12. Itäm, huang aughm tä ikau djaton budjur, kakai aku tombah aughm; krana Hatalla pahalau hai bara olon.

13. Buhen tinai ikau djari bakotok mawi iä? krana puna dia usah iä masuman bukun karä gawie.

14. Krana tau Hatalla hamauh sindä atawa handuä; tapi olo djaton mingat tä.

15. Huang paitä nupi hamalem, metoh olo tiroh tudjah, amon iä menter batiroh hundjun sasuroe:

16. Tä iä mangarendeng pinding olo, tuntang madjar mampudji iä.

17. Mangat iä mules olon bara kahandak ai, tuntang mambalang kadjohon atäie;

18. Nakara iä mahaga hambaruae bara kabanasa', tuntang pambelome, uka äla buah tjalaka, awang djari tatap akae.

19. Iä mandjara olon hong sasuree hapan kapähä, karä tolange haradjur manjilo,

20. Sampai belae mandjilek talo kinac, hambaruae ngabelä talo awang mangat angate;

21. Sampai isin pipie djari lepah kosop, karä tolange awang puna djaton mamala rarawat ampie;

22. Sampai hambaruae djari tokep rusak, pambelome djari sampai pampatäi.

23. Tä, amon Malaikat aton akae, idjä indu helate, idjä biti bara karä kojae tä, mangat masuman akan olo tä talo idjä patut:

24. Tä iä tä akan masi iä, sambil hamauh: liwus iä, uka äla iä mohon akan kabanasa, aku djari sondau panewus akae.

25. Tä isie manjurong tinai paham bara pesae tabela; iä haluli mandjadi kilau budjang tinai.

26. Iä karäh blaku paham intu Hatalla, idjä masi iä, sampai manaharep baue dengan kahandjake, tä Iä halalian akan olo tä kateteke.

27. Limbah tä olo tä mangaku intu baun olo, koe: aku djari hadosa, tuntang mamingkok kabudjur, tapi djaton djetä baguna akangku.

28. Maka Iä djari maliwus hambaruangku, belä djetä mohon akan kabanasa, tapi mangat pambelomku mitä kalawa tinai.

29. Itäm, tumon talo handiai tä Hatalla mawie handuä hantelo dengan genep olo;

30. Mangat iä manduan hambaruae haluli bara kabanasa, tinai mangat iä implawa awi kalawa pambelom.

31. Senäh, o Job, hining aughku; suni ikau, aku handak hakotak.

32. Tapi djaka aton aughm, külih tombah aughku; suman bewäi, krana aku radjin mambudjur ikau.

33. Maka djaka dia, käläh hining aughku; suni, aku handak madjar kapintar akam.

BAGI 34.

Hatalla toto budjur tuntang tekek hong karä gawie, krana iä puna Tempon salepah kalunen, idjä mahaga talo handiai.

1. Tinai tombah Elihu, koe:

2. Joh keton, karä olo pintar, hining aughku, talingan pinding keton akangku, keton olo harati.

3. Krana pinding akan mangasene karä augh, kilau tangep mangkemä panganan.

4. Käläh ita mariksa buabwah, mangat katawan talo idjä budjur tuntang patut.

5. Krana Job djari hamauh: „aku toh budjur, tapi Hatalla djaton maku mambudjur aku.

6. „Aku kilau tandjaro bewäi, alo aku budjur; aku haban awi himang, alo aku djaton kasalangku.”

7. Patut olo, kilau Job tä, mihop karajape kilau danum?

8. Tuntang rampi omba olo darhaka, palus karait omba olo papa?

9. Krana iä djari hamauh: djaton baguna akan olo, alo iä budjur dengan Hatalla.

10. Tagal tä, joh keton olo pin

tar, hining aughku toh: Hatalla kedjau bara kadarhaka, Idjä djaton tikas kwasae tä kedjau bara talo sala.

11. Malainkan iä mamalah olon tumon kapatut gawie, manjoho genep bitä mandino tumon djalae.

12. Toto haliai, Hatalla djaton mahukum sala, Idjä djaton tikas kwasae tä djaton mamingkok kabudjur.

13. Aton olo djari mangkat iä akan hundjun petak? aton awi olo djari manjoho iä marentah salepah kalunen?

14. Amon iä puna handak marusak olon, murah bewäi iä manduan rogh tuntang tahaseng äwen buli iä.

15. Sakarä isi akan matäi haiak, karä olo akan buli mandjadi petak.

16. Toh, amon ikau pintar, hining aughku toh, talingan pindingm akan kotakku.

17. Tau kea iä, idjä basingi talo budjur tä, marentah? bahanji ikau manjala Idjä tetek tuntang paham kwasae tä?

18. Patut kea olo hamaah deng-an radja: ikau olo parajap? tinai dengan karä mantir hai: keton olo papa?

19. Kilen hindai Iä tä, idjä djaton paraba baun karä radja, idjä djaton tahin olo tatau paham bara olo pähä? krana urase tä tampan lengäe.

20. Salenga kea äwen tä akan matäi; alo bentok alem utus olo iaur palus nihau, tinai idjä kwasa inganan djaton awi lengäe.

21. Krana matan Hatalla manantuneug djalan genep biti, iä mitä karä panandjonge.

22. Djaton talo remeng, djaton talo kaput, äka olo pamjap tau manjahokan arepe.

23. Krana dia usah iä talni mentai olon, sampai iä tamä basaran Hatalla.

24. Iä palas tau mamparamok olo kwasa, dia usah mariksae, tinai iä mampendeng awang beken manganti äwen.

25. Basa iä puna kasene karä gawie, tagal tä hamalem iä salenga mampalokang iä, sampai äwen le-pah ramok.

26. Hong äka hukum olo parajap iä mawi olo tä, haiak gitau olo handiai.

27. Basa äwen tä djari undur malihi iä, tuntang djaton maku harati karä hadat djalae;

28. Gegä augh bawai olo pähä djari sampai iä, tuntang iä mahining augh tangis olo tjalae.

29. Amon iä manjanang olo, äwe tau manjala iä? tinai amon iä manjahokan baue, äwe tau mitä iä? alo djetä akan utus olo, alo akan idjä bitä.

30. Uka äla olo haliau haradjur marentah, suro mandjadi djarat akan karä olo arä.

31. Toh, kilen, djaton patut hamauh dengan Hatalla: aku tarima hukuma ajum, aku djaton handak papa hindai?

32. Idjä hindai aku harati, käläh ikau madjar aku djetä; amou aku djari sala gawingku, djaton aku maku burok mandahang tä tinai.

33. Kilen, aton ikau handak madjar iä ampie patut mamalah? sampai ikau handak manganan aku tuntang miantik takiringku? Amon ikau tau tombah aughku toh, su-man!

34. Olo awang pintar handak hakotak saroroe dengan aughku. olo harati handak manarima kotakku,

35. Sambil hamauh: humong kea kotak Job tä, karä aughé djaton dengan kaharatie.

36. Joh apangku, käläh Job ingkemä palus haradjur, basa iä tom-bah kilau olo parajap.

37. Basa akan kasalae iä mandahaug kadarhakaé tinai; iä mapok lokape intu baum ikäi, tuntang mangapal djawape malawan Hatalla.

BAGI 35.

Hatalla djaton ontong awi gawin ita,
dia usah iä mupah.

1. Tinai tombah Elihu, koe:
2. Aton ikau mado tä budjur, sampai ikau hamauh: katetekkn paham hara katetek Hatalla?

3. Krana koam, narai ontong tä akam: narai ontong alo aku budjur alo aku sala?

4. Aku handak mandjawab aughm, tuntang augh sobatn tä.

5. Tanggera langit, itäm; tampajah karä baunandau ngambo, djetä mahin pabalau gantong akam.

6. Amon ikau badosa, narai karugie iä? alo kalangkahim batujok, narai kapähäe iä?

7. Amon ikau tetek, narai ontonge awim? atawa narai asile bara lengäm?

8. Idjä puna olo kilau ikau iä tä tau pohos awi kadarhakam, tuntang bontong awi katetekm.

9. Awi kagagah olo olo irarat mangkariak, iä mambawai sabab lengän olo hai;

10. Tapi dialo idjä biti äwen tä hamauh: intu kwe Hatalla; idjä djari manampa aku, idjä tau mam-pangat metoh katika tjalaka;

11. Idjä djari mandjadian ita

pintar bara karä meto hong pa-dang, tuntang harati bara karä bu-rong penda langit?

12. Tumon tä puna olo tä akan mangkariak tagal kadjohon alo papa, maka iä djaton maku tom-bah aughé.

13. Krana toto Hatalla djaton maku mahining augh haiang ka-lotä, Idjä djaton tikas kwasaé dja-ton maku mitä tä.

14. Alo koam, ikau djaton akan mitä iä, aton bewäi iä handak mamutus; entai iä bewäi.

15. Tapi toh, basa kalaite djaton palus djari hasep, tuntang djaton palus mahukum karä dosa,

16. Toh haiang bewäi Job ma-rakang njamäe, tuntang humong manjewut augh badjoho.

BAGI 36.

Karä djalan Hatalla uras tetek bewäi,
tapi olon djaton tau harati tä lepah.

1. Maka Elihu manontong aughé tinai, koe:

2. Hining aku hakotak isut hindai, aku handak masanan akam, krana kutohe hindai aughku idjä tahu Hatalla.

3. Aku handak lararahan talo bara djaman heran, tuntang mam-budjur manara iä, idjä djari ma-nampa aku.

4. Karä aughku tä toto djaton tandjaro, kaharatingku tä budjur bewäi intu baum.

5. Itäm, Hatalla toto kwasaé tinai iä djaton manalua idjä biti, krana iä kwasaé kea asin atäie.

6. Olo papa iä djaton maku mahagae, malainkan iä nguan ka-budjur olo pähä.

7. Iä djaton mules tampajahe bara olo tetek, tapi haradjur hindjä radja iä mampondok äwen tä hundjun padadusan, mangat iä hai hantä.

8. Tinai amon olo tä inawan imasong, ingangkuling dengan talin-tjalaka:

9. Tä iä masuman akae talo gawie, karä kasalae idjä djari hapae marajap,

10. Sambil mangarinah tä akan pindinge hapan mampudji iä, palus manjoho iä, mangat iä hobah bara dosae.

11. Amon olo tä manumon auge, tuntang manempo iä, tä maka iä karäh mahapus karä andaue dengan kahalape, karä njelo dengan kamanagate.

12. Maka amon olo tä djaton maku mahining, tä iä salenga tjalaka, palus nihau huang kapalenge.

13. Tapi olo haliau mingkes mahaga kalait tä, äwen djaton maku blaku, amon iä imasong awie.

14. Tä, maka hambaruae matäi kahum katabelae, pambelom ajue rusak hindjä olo bakandji.

15. Tapi olo pähä iä malapase bara tjalakae, tuntang muap pindinge hong kadjakäe.

16. Maka ikau kea handak insuwite bara njaman kapähä, mampalandang ikau, djaton habalut kadjakä hindai, sampai karä panginam hong medjam karäh uras menjak.

17. Tapi sana ikau sama dasarna dengan olo papä, tä hukum manuntut kasalam mawi ikau.

18. Amon kalaite lembut, buabua ikau, suro iä manganan ikau sasindä, sampai ikau djaton taratewus alo kilekilen kahaie.

19. Angatm iä paraba katataum? Kwäka, alo bulau alo karä kaabas dengan panatau mahin dia!

20. Äla ikau taharu blaku talo kaput tä, idjä manganan karä utus olo nihau bara äkae.

21. Buabua ikau, äla mules arepm maniatu kadarhaka, tamon ikau djari mintih tä labih bara kapähä.

22. Itäm, Hatalla puna gantong huang kwasae; intu kwe aton guru idjä kilau iä?

23. Äwe djari manukas djalae akae? äwe bahanji hanmuh: ikau sala gawim?

24. Ingat bewäi, mangat ikau omba mampahai gawie, idjä inara karä olo.

25. Olo handiai mitä tä, olo kalunen mamantuneng tä bara kedjau.

26. Itäm, Hatalla puna hai, sampai ita djaton olih kasenae; itong karä njeloe djaton tarariksa olon.

27. Amon iä mandjidjit päus danum kangambo, tä maka udjerr lawo awi djetä,

28. Palus karä baunandau batasuh, manata hundjun olo.

29. Tau kea olo harati ampin baunandau tä imbirang? atawa augh guruh garuntong idjä ngambo tä?

30. Itäm, iä mamantjar kilat ajue ngambo hetä, tuntang mangadjang hapus tasik hapan tä.

31. Krana hapan tä iä mahukum utus olo, tinai hapan tä kea iä menenga panginan karaan karäe.

32. Iä mingkes kilat tä intu lengäe, tuntang mambelase mawi musohe.

33. Njahoe tä masuman iä, mahin akan meto kea, metoh iä lembut dumali bara hetä.

BAGI 37.

Elihu masuman Hatalla dumah haiek talo badjea.

1. Toto, awi talo tä atäku taräwen, manangkadjok barakalekae.

2. Hining, hining keton, augh njahoe mangaruntong, augh guruguruh idjä blua bara njamae!

3. Iä manjoho tä hakumbang hapus penda langit, manjabintir sampai saran petak.

4. Limbah tä njaho meratmetar, namplua auge idjä batengkong; amon augh njahoe lembut, äwe tau mahakae?

5. Heran haliai Hatalla manjaho hapam auge; iä mawi talo hai, sampai ita dia tau harati tä.

6. Amon iä manjoho udjan habungkus: lawo akan petak; tuntang udjan toto: mohon ngasusur pahapaham!

7. Tä iä mangahana karä lengän olo, sampai karä olo, idjä puna tampak ai, akan mangasene kwasae;

8. Karä meto bariar kea tamä lowange, tuntang melai intu äkae.

9. Barat tä dumah bara äkae idjä basilim, awi kakaras riwut tä talo mandjadi sadingen.

10. Awi tahaseng Hatalla talo manäro, sampai äka danum lombah kea baku.

11. Limbah tä haunandau tä darai tinai, mangat haluli blawa, palus kalawa tä maradjang talo kawas.

12. Hapan akal kapintare iä hatalapan karä talo, mangat mandjadian hundjun petak talo handiai awang djari injohoe;

13. Alo iä manukas tä indu djara, amon tanah puna patut indjara, alo indu berkat.

14. Ingat djetoh, o Job, men-

deng tuntang harati buabuah karä gawin Hatalla idjä heran.

15. Aton ikau katawan prea Hatalla djari matoh djetä kalotä? prea iä manjoho kilat baunandau tä manjabintir?

16. Aton ikau harati baunandau tä magon tanggar? gawi heran ain idjä pintar haliai?

17. Kilen pakaiam mandjadi blasut, amon kalunen tadoh limbah riwut salatan?

18. Aton ikau djari mandohop iä mambirang batanglangit, sampai djetä dähen kilau saramia idjä inoang olo?

19. Suman akan ikäi, kilen ita tau madjar iä? tapi ita djaton tan sampai kalotä, awi ita kaput pidjem.

20. Amon aku hamanu tumon tä, dia djetä masuman akae? atawa aton olo handak hamauh, uka manggau arepe palus nihau rusak?

21. Toh, maka matanandau mahin dia tau inanggera, amon djetä tarang hong langit, amon riwut mahalau mamprasih tä.

22. Hila utara langit mandang bahenda; hakaliling Hatalla kutoh kahai, idjä äka kikah karawan.

23. Tapi ita djaton tau sondau Idjä djaton tikas kwasae tä, idjä paham kaabese; maka iä djaton maku tombah tagal kasbudjure tuntang kapatut ai.

24. Tagal tä patut olo mikah iä; tapi iä djaton paraba olon, alo kilekilen kapintare.

BAGI 38.

Hatalla manpujdi tuntang madjar Job.

1. Limbah tä, maka Jehowa

tambah augh Job bara huang talo badjea tä, koae:

2. Æwe tä idjä mangeroh ti-rokku, tuntang hakotak huang kuhumonge?

3. Babat kahangm toh, mangat ikau kilau hatnä toto; aku handak misek ikau, küläh adjar aku!

4. Intu kwe ikau, kahum aku manggalang petak? sanan tä akangu, amon toto kapintarm paham.

5. Tawam, äwe idjä djari manukas ukure? atawa äwe djari mingkes rakurae hetä?

6. Atawa hong kwe äka tongkete impendeng? atawa äwe djari mingkes padadukan galange?

7. Katika karä bintang sawah manjanji horumat haihaiak, tuntang karä anak Hatalla baramirami malahap.

8. Æwe djari mamapar tasik, metoh djetä haru manjambong kilan bara knain indue?

9. Metoh aku makaiian tä hapan baunandau, mamungkuse hapan kaput indu talampinge?

10. Metoh aku manukas tikase akae, tuntang mingkes huit dengan blawang akae,

11. Sambil hamauh: mandas toh ikau, äla miar hindai, hetoh akan terai karä riak kadjohom!

12. Aton ikau huang karä andaum djari manjoho talo sawah, tuntang manantu äka langit akan mahindang?

13. Mangat mimbing karä puting petak, tuntang mambirik manganan karä olo papa tä;

14. Mangat petak iobah kilau lilin tjap, tuntang karä talo bahalap kilau indu pakaiac;

15. Tuntang kalawae ingahana bara olo papa, palus lengän olo badjoho tä imelek.

16. Djari ikau lagoet sampai lowang tasik, djari ikau manandjong mimes penda labelhue?

17. Djari bauntonggang painpatäi iuap akam? djari ikau mitä blawang kakaput?

18. Djari ikau malakä petak? Suman, aton ikau katawan karä talo tä?

19. Hong kwe djalan manalih äka batang kalawa tuntang kakaput tä, hong kwe kalekæ?

20. Sampai ikau tau masuman tikas saræ, tuntang katawan djalan akan kalekæ?

21. Toto, tawam bewäi, krana katika tä ikau puna djari inakan; basa andaum tä puna kutoh karäe!

22. Djari ikau manalih gudang udjan habungkus, atawa djari ikau mitä äka udjan karangan indjadian?

23. Idjä inaku akan andau kadjakä, akan andau klahi tuntang parang.

24. Hong kwe djalan kalawa tä mananjap? tinai pangarak riwut hundjun petak?

25. Æwe djari manampa pasuran udjan papak panggar, tuntang djalan kilat njaho?

26. Sampai udjan lawo akan tanah, äka djaton olo, akan padang tunis benjem, äka idjä biti mahin djaton;

27. Nakara manjiwoh äka keang tuntang benjem, mangat mampalembut karä salundik oru.

28. Æwe idjä bapa udjan? atawa äwe idjä djari manak pantis ambon?

29. Bara knain äwe danum baku blua? tinai äwe djari manak ambon habungkus?

30. Sampai danum tä batekang kilau batu, tuntang hapus bilun danum baku bewäi.

31. Tau ikau mandjalin bintang

kajuntanggoi? atawa mangarak talin bintang salampatäi?

32. Tau ikau manjoho bintang sawah lembut intu puna wajahe? atawa magah bintang idjanghawoi tuntang anake lembut?

33. Aton ikau katawan karä atoh langit? aton ikau djari nguan tä mangat marentah petak?

34. Tau ikau manarik aughm sampai baunandau, manjoho kutoh danume tä manata ikau?

35. Tau ikau manjoho karä kilat manjabintir, sampai djetä tombah aughm, koe: toh ikäi aton?

36. Æwe djari mingkes kapintar hong atäi buam? äwe manenga kaharati awang apik?

37. Æwe ombet kapintare sampai tau mariksa baunandau? äwe manusuh danum bakandong hong langit?

38. Amon karä tunek petak inata palus hakumpal, tuntang botope tä harapet.

BAGI 39.

Hatalla manontong auge dengan Job.

1. Aton ikau manenga akan singa bawi talo ingkarape, aton ikau manjukup kabungun anak singa?

2. Amon iä mahukup hong lowange, tuntang mondok dadukong intu äkae, maugat mimpa.

3. Æwe manatap panginan akan burong kak, amon anake mantehau intu Hatalla, metoh iä trawang hetähetä, djaton sondau panginae?

4. Aton ikau katawan bulan kambing mura manak hong batukarang, aton ikau katawan ampin badjang tä luas?

5. Djari ikau misä bulae, aton ikau katawan katikae manak?

6. Iä mandjungkongarepe, mamplna anake, palus kapähän miaue djaton.

7. Anake sasar tagap tuntang hai awi oru talo, iä hagoet djaton buli indue tinai.

8. Æwe djari mampariar kalidai hutan, äwe djari mengkak djarat kalidai bariar.

9. Akae djari inengaku padang benjem akan äkae, äka tunis benjem akan lewue.

10. Iä manatawä lalenton olo hong lewu, iä djaton mahining augh olo mudjar.

11. Iä mitä karä bukit äka talo urepe, tuntang manggau karä talo bahidjau.

12. Aton angatm, badak tä handak manempo ikau? handak iä bara malem intu dulang aim?

13. Tau ikau mugar iä, mangat maluku akam? handak iä manjarak tanam?

14. Tau ikau harap iä, basa iä kalotä kaabase? tau ikau manjoho iä bagawi akam?

15. Tau ikau harap iä manampa binji akam tinai, mamumpang tä hong karaiam?

16. Palapas burong onta, idjä ingepeke handjahandjak, djaton djetä kilau palapas tuntang bulun naam?

17. Tinai iä pudji malihi tante-lohe hong petak, manjoho baras mahärem tä.

18. Djaton iä paraba mikäh pain olo mahundjeng djetä, atawa meto bariar mamusite.

19. Dasare tulas dengan anake, ampin djetä kilau dia anak ai, iä brangai bewäi, alo tantelohe haiang.

20. Krana Hatalla djari manganan

kapintare, djaton djari mambagi kharati akae.

21. Amon iä mangipak palapase mamparas arepe, ta iä mangarehhi karä hadjaran tuntang olo idjä mukong ta.

22. Tau ikau manenga kuabase akan hadjaran, atawa mangkepan balun sanduronge intu tekoke?

23. Tau ikau manjoho ta manangkadjok kilau sangkalap? Augh kamahus uronge ta tau baka taräwen.

24. Amon olo magon mangalati, maka djetä handjak huang kaabase, palus hagoet manjupa olo idjä tap parang.

25. Iä mangarehhi talo pampikah, tuntang djaton tau taräwen, djaton iä maku hadari bara baun padang:

26. Alo anak panah meramerang buah iä, tuntang isin tumbak tambulu ngilangilat:

27. Iä hagendjah tuntang bagisah mangakas petak, iä djaton tau impatendä tinai, amon aton augh sarunai.

28. Sana augh sarunai impahiau bataritarik, has takan! koe; bara kedjau iä mambewau klahi ta, augh karä mantir tuntang lahap olo arä.

29. Aton antang ta trawang awi kapintar ajum, mambirang palapase manintu salatan?

30. Aton tumon prentahm buorong nasar manjalumbo kangambo, tuntang manjarangan intu äka gantong?

31. Intu tantan bukit iä melai, tuntang tingkep intu sangking batu.

32. Bara hetä iä manangkilik talo kinae, mafac batarik sampai kedjau.

33. Anake minjup dahan talo, intu äka hantun talo hetä malihe.

34. Tinai Jehowa tombah augh Job, koe:

35. Kilen olo pamado ta handak hasual hindai dengan Idjä djaton tikas kwasae? idjä handak madjar Hatalla, tau iä tombah toh?

36. Maka Job tombah augh Jehowa, koe:

37. Itäm, aku djari pahalau lajau, narai tinai aku tau tombah aughm? aku mangop njamangku hapan lengängku.

38. Sindä aku djari hamah, tapi toh aku djaton maku badjawap tinai; mikah sampai handä, tapi aku djaton maku mandahange tinai.

BAGI 40.

Hatalla manontong auge dengan Job.

1. Maka Jehowa tombah augh Job bara huang talo basaloh, koe:

2. Babat kahangm toh, mangat ikau kilau hatua toto; aku handak misek ikau, käläh adjar aku.

3. Tau ikau manganan aughku toh; tuntang manjala aku, mangat ikau budjur?

4. Aton lengäm kwasa kilau Hatalla, tau ikau manjaho hapan aughm, kilau iä?

5. Käläh ikau hapan kabungasm tuntang kahaim, prahan kahalapm, kwasam;

6. Ukäl lason kasangitm, tintu karä olo badjoho palus mamparandah iä.

7. Toto, tampajah karä olo badjoho, balalu henjek manjontop iä, tuntang mamparusak karä olo papa intu äkae.

8. Kalian iä samandiai hong pe-tak, palus paleteng iä intu äka basilim;

9. Tä aku handak manara ikau, basa lengäm gantaum tjakap mandohop arepm.

10. Itäm, behemot, meto hai tä, idjä djari inampaku tokep ikau, iä kuman oru kilau sapi.

11. Itäm, kaabase huang kahange, tuntang kagantjange huang uhat berenge!

12. Ikohe batekang kilau batang seder, sapan tolange dähen haliai.

13. Tolange kilau tambaga idjä batekang, paie kilau däräh sanaman.

14. Iä idjä mambatang bara karä talo tampan Hatalla; idjä djari mandjadian iä, djari mandjuluk padange akæe.

15. Maka karä bukit mampalem-but talo urepe akæe, karä meto bariar busik hetä darahe.

16. Iä radjin menter intu kandjungen, basilim marak rampiang hong äka rumpur.

17. Talo badjikut mangandjungen iä, bakau mangadjang iä.

18. Itäm, iä minjup rahusan danum, djaton paraba tä, angate kamæe alo Jordan mahin olihe teah tamä njamae.

19. Tau olo manawan iä bara hila baue? tau olo palus manjaluang uronge hapan djarat?

BAGI 41.

Hatalla masuman ampin dasar lewiatan, hapæe manggagom Job.

1. Tau ikau manunda lewiatan tä hapan sakang? tau ikau mam-bangus baue hapan tali?

2. Tau ikau mangawit uronge

hapan pisi? tau madjok pipie hap-an rurang?

3. Aton iä handak musok ikau, atawa manis aughe dengam?

4. Angatm, iä handak hadjandji dengam, sampai iä indu djipem katatahi?

5. Tau ikau huräh dengæe, kilau dengan burong korik? tau ikau mamasong iä akan usik anakn idjä bawi?

6. Tau olo mandjual iä? handak dagang mamilie?

7. Tau ikau marusah upake hap-an rurang, atawa takoloke hapan pakihu?

8. Kemä bewäi djaka lengäm mawi iä, toto ikau palus terai klahi lindai!

9. Toto kaharap ai, idjä handak mawi iä, tandjaro bewäi; sana iä mitæe maka iä karäh balongkang.

10. Djaton idjä biti petah kalotä sampai manangkedjet iä. Maka äwe kea tinai, idjä bahanji mam-pendeng arepe intu baungku?

11. Äwe djari manenga akangk-ku, sampai aku patut manjulang akæe? Krana aku puma tempon talo handiai hapus penda langit.

12. Tinai aku djaton maku tendä manahi karä ramon berenge, tun-tang masuman karä kaabase tun-tang kabungas ampin tawase.

13. Äwe tau mengkak tisike idjä kilau karungkonge? äwe bahanji mandjudju lengæe intu belat kasingæe idjä duä lapis tä?

14. Äwe petah marakang ririre, idjä kilau baun lawang? kasingæe marehäi baka ikükah.

15. Karä tisike idjä bakapal uras kilau taming idjä dähen, hadjip kilau irapatan,

16. Haradjar harambit dengan kolæe, sampai riwut djaton tau tamä:

17. Djeta harapet hataming, sampai djaton maku pisah.

18. Banjäe lalendang kilau blawa, tinai matae kilau langit mahinding.

19. Bara njamae aton blua kilau sahewan tuntang ampin gutin apui.

20. Bara uronge aton blua kilau asepa, kilau paus taran kabali.

21. Tahasenge kilau barah apui, njalae blua bara njamae.

22. Æka kaabase intu ujate; pampikah manangkadjok helo baue.

23. Sarapar isie harapet haliai, kilau inoang intu tolange, djaton tararabit.

24. Atäie batekang kilau batu, karas kilau gagelan batu galingan.

25. Amon iä lembut manakundjong maka olo abas mahin mikah, amon iä manaradjang maka äwen tä djungun.

26. Amon olo handak mantakan iä hapan padang, djaton bara pedah bewäi, alo lundju, rurang, alo makaian sangkarot mahin djaton baguna.

27. Sanaman kilau tampilai bewäi intu iä, tambaga kilau kaju räbok.

28. Anak panah djaton tau maharak iä, panting batu kilau tikil paräi intu iä.

29. Pukul kilau palawi intu iä, iä mangarehäi olo mambelas lundju.

30. Penda usoke aton diringe idjä batadjim; iä maharis äka idjä ihoroe.

31. Iä mangambohak tasik äka handalem, sampai manara kilau kabali, tuntang mangurah tä kilau manggulai tatamba.

32. Djalae haginging limbah likute, tasik haburä baputi awie.

33. Hapus petak djaton idjä padan dengae; iä djari inampa djaton tau mikah.

34. Iä djaton paraba karä talo hai, iä radjan karä metoh basiak.

BAGI 42.

Job hobah; Hatalla mambudjur tuntang mamberkat iä.

1. Tä Job tombah augh Jehowa, koe:

2. Aku katawan, ikau kwasa mandjadian talo handiai, tinai karä tirokm djaton tau bageto.

3. Toto koam, äwe idjä mangelroh tirokku awi kahumonge? krana aku djari manjewut talo idjä djaton kasenangku, talo idjä pahalau heran akangku, awang djaton aku haratie.

4. Toh, käläh ikau mahining, aku handak hamauh, aku handak misek ikau, käläh adjar aku.

5. Pindingku djari mahining ikau, toh matangku kea mitä ikau.

6. Tagal tä aku mandjilek arepku, haiak manjasal aku mondok hong petak tuntang kawo.

7. Maka amon Hatalla djari masanan karä aughe tä akan Job, tä koe dengan Elipas, olo Teman tä: Kalaitku hasep mawi ikau tuntang sobatm äwen duä; krana augh keton djaton toto budjur tahuu aku, kilau ain rewarku Job.

8. Tagal tä duan akan keton udju kongan sapi, tinai udju kongan tabiri hatuäe, palus lius tanggoh rewarku Job, luput paparah awang ingähu akan keton, tuntang usok rewarku Job, mangat iä blaku akan keton. Krana baun ai handak inarimaku, belä aku

mawi keton tumon kahumong keton; krana augh keton-djaton toto budjur tahu aku, kilau ain re-warku Job.

9. Tä, maka Elipas olo Teman, Bildad olo Sua äwen telo Sopar olo Naema hagoet, sambil malalus augh Jehowa dengae; maka Jehowa manarima augh Job.

10. Palus Jehowa manganan kapähän Job, limbah iä djari blaku akan sobate. Jehowa manenga akan Job salipet karäe bara bihin.

11. Tinai karä paharie, karä betaue, karä olo kapatohe bihin dumah tanggoih iä, kuman dengae hong humae, tuntang äwen manatum iä, sambil mampong iä tagal karä kapähäe, idjä djari injampai Jehowa mawi iä. Tinai genep bitu manenga akae duit salaka awang hai, tuntang tisin bulau.

12. Maka Jehowa mamberkat la-

win kadjarian Job paham bara solake; krana iä mandino äpatwalas kojan kambing tabiri, djahawen kojan onta, sakojan kapasang sapi, tinai sakojan kongan kalidai bawie.

13. Tinai iä manak udju bitu hatuä, telo bawi.

14. Iä manggarä aran tambakase idjä bawi Jemina, tinai idjä duä Kesia, tuntang idjä telo Kerenhapogh.

15. Maka hapus tanah tä djaton sondau olo tumon kahalap anak Job idjä bawi tä; bapae manenga akae bagin joresae marak karä njahae.

16. Maka Job belom hindai limbah tä saratus äpat pulu njelo, tuntang iä mitä panakae sampai hangkäpat mäso.

17. Limbah tä Job matai, metoh iä bakas tuntang puas belom.

SURAT

M A S M U R.

(NJANJI.)

MASMUR 1.

Tahu ampin tuntang kadjarian olo tetek, tinai olo parajap.

1. Selamat olo, idjä djaton tumon huang olo papa, djaton kea mendeng hong djalan olo badosa, dia kea mondok äka olo parajap.

2. Tapi iä mangilak Torat Jehowa, tuntang handau hamalem iä manirok Torate tä.

3. Iä tä kilau batang kaju, idjä djari imbul darah sungsi, idjä mamua intu wajahe, tuntang karä dawäe djaton malajuh; karä talo gawie uras batuah.

4. Olo papa djaton kalotä, tapi

iä kilau tikil, idjä tariup awi riwut.

5. Tagal tä olo papa djaton akan mendeng togor metoh hukum, tinai olo badosa djaton hong ungkup olo tetek.

6. Krana Jehowa kasene djalan olo tetek, tapi djalan olo papa akan rusak.

MASMUR 2.

Tabiu karadjaan Anak Hatalla tuntang karä musohe.

1. Buben karä olo kapir maridu, tuntang karä utus olo kalunen manirok talo haiang? — (*Gaw. Ras. 4, 25.*)

2. Karä radja kalunen mendeng, karä mantir hai sama mondok hatirok, malawan Jehowa tuntang Idjä djari iminjake.

3. Koe: Has, ita maratap pasangge, palus manganan djarate bara ita.

4. Idjä mondok hong sorga tawatä, pangkahai Tuhan hababaka olo tä.

5. Limbah tä iä hakotak dengan äwen tuntang kalaite, hapan kasangite iä manaräwen olo tä, koe:

6. Aku toto djari mangkat radjangku hong Sion, bukit ajuungku idjä brasih tä.

7. Aku handak masuman augh kaputus toh: Jehowa djari hamauh dengangku: ikau toh Anakku, andau toh aku djari mangarinah mangkat ikau. — (*Ibran 1, 5; 5, 5.*)

8. Laku intu aku, tä maka aku handak manenga karä olo kapir indu joresam, tuntang hapus saran petak indu bagim.

9. Hapan sanamaan sokah radja ikau akan mamparamok äwen,

mamusit iä kilau kabali landai. — (*Pangar. 2, 27.*)

10. Maka toh, buah keton pin-tar, o karä radja! buah keton tari-ma adjare, karä hakim hong petak!

11. Awi manempo Jehowa haiak mikäh, kaku iü haiak hagen-djä.

12. Sembah Anak tä, belä iä blait, balalu keton rusak hong djalan keton; krana badjeleng kalaite karäh hasep. Selamat karä olo, idjä harap iä.

MASMUR 3.

Harap Hatalla, amon indjakä olon.

1. Masmur Dawid, metoh iä hadari bara baun anake Absalom. — (*2. Sam. 15, 14.*)

2. Kajah Jehowa! musoliku paham karä, arä olo mendeng mawi aku.

3. Olo arä mawi hambaruangku, koe: iä djaton bara selamat intu Hatalla. — Sela.

4. Tapi ikau, o Jehowa! puna talawangku, ikau horumatku, tuntang idjä manggatang takolokku.

5. Hapan aughku aku mangahan Jehowa, maka iä manarima aughku bara bukit ai idjä brasih tä. — Sela.

6. Aku menter palus batiroh, aku misik tinai, krana Jehowa mangalindong aku.

7. Djaton aku mikäh bakoja-kojan karä olo tä, idjä mangapong handak mawi aku.

8. Has, Jehowa, lepas aku, o Hatallangku! krana ikau manekap karä musohku, kasingan olo parajap lepah irempangm.

9. Jehowa puna Tempon sala-

mat; tenga berkatm akan utus
olo ajum! — Sela.

MASMUR 4.

Harap Hatalla, amon indjakä olon.

1. Masmur Dawid, akan kaman-
der olo panjanji, patut impa-
haiak kutjapi.

2. Amon aku mangahau, tom-
hah aughku, o Hatallangku, idjä
äka katetekku; idjä mampalan-
dang aku metoh kadjakä: pasi
aku, trima lakudoangku.

3. Keton, idjä paham kahatuän
keton! kilen katahin horumatku
akan inawah? kilen katahin keton
radjin dengan talo haiang, tun-
tang manggau talo tandjaro. —
Sela.

4. Buah keton mangasene, Je-
howa puna djari mambaris akae
olo idjä heret dengac; Jehowa
handak mahining, amon aku mang-
ahau iä.

5. Aela badosa awi keton blait,
käläh ingat huang atäi keton hun-
djun sasuron keton, tuntang awi
manjuni arep keton. — Sela.

6. Imbit parapah katetek, tun-
tang harap intu Jehowa.

7. Koan olo arä: Aewe handak
manjoho ita mitä kahalap? Käläh
ikau manggatang kalawa baum
lundjun ikäi, o Jehowa!

8. Ikau mampahandjak atäiku
paham bara metoh gendom tuntang
anggor äwen iä dahangdahanga.

9. Landang bewäi aku menter
halalu hatiroh, kraua batonggal
ikau, o Jehowa, mandohop ma-
njanang aku.

MASMUR 5.

Bagin olo tetek tuntang olo papa.

1. Masmur Dawid, akan ka-
mauder olo panjanji; tahuu aam-
pin baris kadjarian.

2. Hining aughku, o Jehowa,
itäm pikir atäiku;

3. Talingan pindingm senäh
augh bawaiku, o Radjangku, Ha-
tallangku, krana aku blaku doa
intu ikau.

4. Palus haiak djadjewu käläh
hining aughku, o Jehowa; palus
haiak djadjewu aku handak blaku
intu ikau tuntang mentai aughm.

5. Krana ikau djaton Hatalla,
idjä mangilak kadarhaka, olo papa
djaton tau melai hong baum.

6. Olo badjoho djaton ikau ma-
njohoe manaharep ikau, ikau ba-
singi karä olo idjä mawi talo sala.

7. Ikau mampatäi karä olo
panandjaro; olo panusuh daha tun-
tang olo haliau indjilek Jehowa.

8. Tapi aku awi asim idjä
paham karäh sampai humam, palus
manjembah manintu äkam idjä
brasih, haiak marawan dengam.

9. O Jehowa, agah aku huang
katetekm tagal karä musohku,
pabudjur djalam intu baungku.

10. Krana djaton kabudjur huang
totok äwen, karajap indu atäie,
balengkonge kilau kubur idjä ma-
nantai, djelae impenjake. — (Rom.
3,13.)

11. Tipan iä, o Hatalla! käläh
iä balongkang tagal karä akale,
baring iä tagal kutoh kalangkahe,
krana iä manggatang arepe mari-
sang dengam.

12. Maka olo handiai, idjä ha-
rap hong ikau, karäh handjak;

olo tä ramirami palus katatahi, krana ikau mangalindong iä; idjä sinta aram soho rindang huang ikau.

13. Krana ikau, o Jehowa, puna mamberkat olo tetek; kilau hapan talawang ikau manganggarong olo tä hapan asi.

MASMUR 6.

Lakudoa kanjasal.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo. panjanji; tumon nuda baris hanja.

2. Kajah, Jehowa! äla mandjara aku huang kalaitm, äla mahukum aku huang kasangitm.

3. Pasi aku, o Jehowa, krana aku malamalai; pakäläh aku, Jehowa, krana karä tolangku gendjägendjäh.

4. Tuntang hambaruangku haradjur paham mikäh; maka ikau, o Jehowa, kilen katalim?

5. Ules haluli, Jehowa! liwus hambaruangku; dohop aku tagal kasajangm.

6. Krana huang pampatäi olo djaton mingat ikau; äwe tau manara ikau huang naraka?

7. Aku munguh awi kapähä sampai djari njuh, nongkang alem aku mambisa sasurongku, hapan djohon matangku aku mambungkak äkaku batiroh.

8. Ampin baungku djari kusup awi atäiku hetang, djetä ngadjiwak ampie awi karä musohku.

9. Indah bara aku, o keton karä olo parajap, krana Jehowa djari mahining tangisku.

10. Jehowa djari mahining augh

usokku, Jehowa manarima lakudoangku.

11. Karä musohku akan njukok, balalu taräwen sabanen, iä akan balang, tuntang salenga rungkok bewäi.

MASMUR 7.

Lakudoa, hapan blaku budjur intu Hatalla.

1. Njanjin kapähän Dawid, idjä djari injanjie akan Jehowa, tagal augh olo Kus, idjä bara Benjamin. — (2.Sam.16,5—11.)

2. O Jehowa, Hatallangku! ikau äka kalarapku; dohop aku bara karä olo idjä manggoang aku, palus liwus aku;

3. Belä äwen kilau singa mamisak hambaruangku, sambil marabite tuntang djaton idjä maliwus aku.

4. O Jehowa, Hatallangku! djaka aku djari mawi talo tä, djaka talo sala aton huang lengängku:

5. Djaka aku djari manjulang talo papa akan olo, idjä bahalap dengangku, atawa djari marusak olo tä, idjä djaton bara buku basingku aku:

6. Tä käläh musoh manggoang hambaruangku, palus manjingkap iä, tuntang mampidjak pambelomku akan petak, mambaring horumatku akan äka rumpur. — Sela.

7. Mendeng, Jehowa, huang kalaitm, käläh marawus malawan kasangit musohku; misik tanggoli aku, ikau, idjä puna mariksa tuntang mamaläh.

8. Soho karä utus olo hapumpong mangaliling ikau, limbah tä

bara tambuan äwen buli kangambo tinai.

9. Jehowa puna mamutus akan karä utus olo; käläh putus akangku kea, o Jehowa, tumon kate-tek tuntang kabudjur ajungku.

10. Käläh geto kadarhakan olo papa, tuntang mandähen olo tetek; atäi bua püna irksam, o Hatalla idjä tetek!

11. Talawangku puna Hatalla, idjä mandohop awang budjur atäie.

12. Hatalla mamutus akan olo tetek, tinai Hatalla haradjur malait olo parajap.

13. Amon olo tä dia maku hobah, maka iä masa padange, manatap panahe, mambidik äwen;

14. Manintu äwen hapan ganggaman baka matäi, anak panahe impanjalae.

15. Itä! olo tä haiak kapähä luas kadarhaka; tapi iä djari manihni tjalaka palus manak kahaiang.

16. Iä djari mangali palowang tuntang manimben tä; tapi bitie djari lawo huang palowang tä, idjä inampae.

17. Akal karajape buli menjet takoloke, kadarhaka tampulang buah karapurue.

18. Aku handak mahorumat Jehowa tagal kateteke, tuntang manjanji manara aran Jehowa, Idjä Pangkahai tä.

MASMUR 8.

Horamat, idjä inenga Hatalla akan olon.

1. Masmur Dawid, akan kaman-der olo panjanji, tumon nudan Gat.

MASM. 7. 8. 9.

2. O Jehowa, Tuhan ikäi, toto aram paham kahaie hong salepah petak, ikau idjä djari mambungas langit hapan kahaim!

3. Bara njaman anak olo korik tuntang anak awau ikau djari manjimpan kwasa akam, tagal olo idjä marisang dengam, mangat ikau manggagom mampalah musoh, tuntang olo bisi atäie parajap. — (Matt. 21, 16.)

4. Amon aku manampajah langit ajum, gawin lengäm tä, bulan tuntang karä bintang, idjä djari inampam:

5. Narai kea ampin olon, sampai ikau manahiu iä? narai ampin panakan olon, sampai ikau manganggulo iä?

6. Ikau djari mampakorik iä handjulo bara malaikat, tinai hapan horumat tuntang kahai ikau mambungas manggatang iä.

7. Ikau manjoho iä marentah karä tampan lengäm, talo handiai djari inam penda tatape, — (1. Kor. 15, 27.)

8. Karä tabiri tuntang sapi, tinai karä meto hong padang;

9. Karä burong penda langit, karä lauk hong tasik, talo handiai idjä hagoet hong karä danum.

10. O Jehowa, Tuhan ikäi, toto aram paham kahaie hong salepah petak.

MASMUR 9.

Tara akan Hatalla, tagal dohope.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji; tahu pam- patäi olo parajap.

2. Aku handak manara Jehowa hapan salepah atäiku, tun-

tang masuman karä gawim awang heran.

3. Huang ikau aku handak handjak atäiku, baramirami, tuntang manjanji mahorumat aram, Ikau idjä pangkahai!

4. Basa karä musohku undur, balongkang, palus rusak awi baum.

5. Krana ikau djari mamutus tumon kabudjurku, mamatut perkarangku, ikau djari mondok hong padadusam, ikau o Hakim idjä tetek.

6. Ikau djari mangotak olo kapir, mampalomos olo papa; arae djari impalomatm palus sampai dapit tuntang katatahi.

7. Karä musoh tä, äkae djari karakkarakä akan palus dapit, ikau djari marusak karä lewue, pingat olo dengae lepah nihau.

8. Maka Jehowa mondok marentah palus katatahi, iä djari mandähen padadusae, mangat mariksa mamaläh.

9. Hapan kabudjure iä matut akan salepah kalunen, tuntang manjulang akan karä utus olo tumon kateteke.

10. Jehowa indu äka kalindong olo pähä, äka kalindong metoh katika kadjakäe.

11. Idjä kasene aram tau harap hong ikau, krana ikau, o Jehowa, djaton manalua olo tä, idjä manggau ikau.

12. Awi manjanji manara Jehowa, idjä melai hong Sion, sanan marak karä utus olo gawie awang hai.

13. Krana Iä, idjä mamaläh da-hae, magon mingat äwen, iä djaton ngalapean augh bawai olo idjä irarat.

14. Pasi aku, Jehowa, tampajah tjalakangku, idjä awi olo awang

basingi aku, ikau idjä mangga-tang aku bara bauntonggang pam-patäi;

15. Mangat aku mambrita ho-rumatm hong lewu Sion, budjang bawi tä, mangat aku handjak atäiku tagal salamatm.

16. Olo kapir djari leteng hong palowang, idjä inampae; paie kea djari siteng awi djaring, awang inenae basilisilim.

17. Jehowa djari mangariñah are-pe, iä mamutus mamaläh; gawin lengän olo papa djari mandjarat arepe. — Ingaingat! Sela.

18. Karä olo papa akan iundur sampai naraka, karä olo kapir, idjä ngalapean Hatalla.

19. Krana olo pähä djaton ha-radjur ngalapeae, kaharap olo ba-lemo atäie djaton haiang sampai katatahi.

20. Mendeng, o Jehowa! äla olo pahalau manggatang arepe, soho olo kapir ihukum intu baum.

21. Ingkes panaräwen äkae, o Jehowa, mangat olo kapir harati, iä baja olon bewäi. — Sela.

MASMUR 10.

Lakudoa tahu dohop.

1. O Jehowa! buhen ikau mendeng kedjau, mangambutep matam metoh kadjakä?

2. Paham kadjolio olo papa haus mawi olo pähä, äwen inawan hong akal kadarhaka, awang ingumang olo parajap tä.

3. Krana olo papa mampatara arepe tagal kipen atäie, idjä hatuah tä manganan manawah Jehowa.

4. Koan olo papa huang kadjohoe: iä puna djaton paraba; Hatalla puna djaton. Kakai karä akal karajape.

5. Iä haradjur bontong hong karä gawie, karä hukum ajum kedjau bara iä, karä musohe ingasesäie bewäi.

6. Iä hamauh huang atäie: aku magon togor haradjur, kwäka tau buah talo papa!

7. Totoke kontep augh sapa, kotok tuntang tipu; penda djelae tjalaka tuntang kadarhaka bewäi.

8. Iä moundok mimpä parak rowut darah lewu, basilisilim iä mampatäi olo idjä brasih, djaton kasalac, matae loanglahu mimpä olo pähä.

9. Iä mimpä hong äka basilim, kilau singa hong lowange; iä mendäh mangat manjinkap olo sukar; salenga iä manjinkap äwen, mandjidjit iä akan djarat ai.

10. Tä äwen balongkang pa-sondep; ungup olo pähä balongkang awi äwen idjä abas tä.

11. Iä hamauh huang atäie: Hatalla kalapean gawingku, iä djari mangambutep matae, iä djaton maku manjengok sampai katatahi.

12. Mendeng, o Jehowa! gatang lengäm, o Hatalla! äla ngalapean olo pähä tä.

13. Buhen olo parajap akan manawah Hatalla, sambil hamauh huang atäie: ikau puna djaton paraba?

14. Tapi toto, ikau djari mitäe; ikau manampajali haiak manjanjang tuntang malait, palus mimbing perkara tä huang lengäm; olo pähä manjaragh tä lepah intu ikau; ikau idjä mandohop karä nolä.

15. Käläh supek lengän olo dar-

haka, käläh gau kasisik kadarhakan olo papa, sampai djaton tarasondau hindai.

16. Jehowa toto radja palus sampai dapit tuntang katatahi; karä olo kapir impalomos bara tanahe.

17. Kakenang olo idjä balemo atäie djari hiningm, o Jehowa! ikau mananggar atäie, pindingm inalingam;

18. Mangat mambudjur nolä tuntang olo pähä; olo kalunen djaton akan haradjur badjoho manekang arepe.

MASMUR 11.

Tahu harap Hatalla metoh kadjakä.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji. — Jehowa äka kaharapku; kilen keton hamauh mawi hambaruangku: hakan akan bukit keton, lialias kilau bu-rong?

2. Krana itä! olo papa mangantjang talin panahe, iä habadjuran anak panahe, mangat mamannah olo budjur atäie bara äka basilim.

3. Krana olo tä hapan kagagahe bewäi, mangarak karä prentah; toh, kilen gawin olo tetek tä tinai?

4. Jehowa aton hong äkae idjä brasih, hong sorga tä padadusan Jehowa; matae mitä, bawak matae mariksa karä panakan olon.

5. Jehowa mariksa olo tetek; tapi olo papa tuntang idjä radjin marajap injingi hambaruäe.

6. Iä karäh mudjan djarat, apui tuntang barirang akan olo papa; riwut apui indu bagin kadjarian äwen.

7. Krana Jehowa toto tetek, tuntutang iä radjin katetek; baue manampajah olo budjur.

MASMUR 12.

Lakudoa mawi olo haliau tuntutang olo kianat.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji; tumen nuda baris hanja.

2. Dohop, o Jehowa! krana olo brasih sasar munos, olo budjur djari isut marak olo kalunen.

3. Genep biti manandjaro kolae; iä hakotak basalupo, menjak manis totoke.

4. Käläh Jehowa mampalomat karä totok awang menjak manis, karä djela awang badjoho;

5. Idjä hamauh: awi djelan ita ita abas tuntutang manang; totok biwih ita mandohop ita; äwe kea idjä tempon ita?

6. Maka basa olo sukar irusak, basa olo pähä tä munguh, toh aku handak mendeng, koan Jehowa; aku handak mingkes olo tä hong salamet, idjä magon mangenang djetä.

7. Maka augh Jehowa puna brasih, kilau salaka ain tuan hong petak, idjä imprasih hangkudju tingkate.

8. Ikau, o Jehowa, karäh mahaga olo tä, sampai katatahi ikau karäh manganggarong iä bara utus olo papa tä.

9. Olo papa mananjap petak, amon olo parajap inggatang intu marak olo kalunen.

MASMUR 13.

Lakudoa mangat inarima Hatalla.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji.

2. Kilen katahim, o Jehowa, ikau haradjur handak ngalapean aku? kilen katahim ikau manjahokan baum bara aku?

3. Kilen katahie hambaruangku akan bagisah awi karä tirokku, tuntutang atäiku gogop nongkang andau? kilen katahie musohku akan mampadjoho arepe mawi aku?

4. Käläh tampajah, trima aughku, o Jehowa, Hatallangku! käläh manarang matangku, belä aku hiun palus matäi.

5. Belä musohku hamauh: aku toh kwasa mawi iä; belä idjä manjingi aku handjak, amon aku rajarajang.

6. Maka akn harap asim, atäiku handjak tagal dohop ajum. Aku handak manjanji akan Jehowa, krana iä mampahalap aku.

MASMUR 14.

Tahiu kapapan olo kalunen.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji. — Olo gila hamauh huang atäie: Hatalla puna djaton. Äwen tä djari tapakarok rnsak atäie, djaton baguna hindai, iä indu kabelä awi karä gawie, dialo idjä mawi talo bahalap. — (*Masm.* 53.)

2. Bara sorga Jehowa manangkilik karä panakan olon, tantai mitä, djaka aton idjä biti idjä pintar, idjä manggau Hatalla.

3. Tapi samandiai iä djari undur, uras iä djari babasi; djaton aton idjä mawi talo bahalap, idjä mahin dia. — (Rom.3,12.)

4. Kilen, djaton idjä biti olo parajap tä handak mingate? idjä kuman ungroup olo ajungku manggau ontong ai, tapi iä djaton blaku intu Jehowa.

5. Hetä olo tä mikäh taräwen; krana Hatalla hindjä dengan ungroup olo tetek.

6. Kemä bewäi marusak tirok olo pähä, krana Jehowa aton äka kalindonge!

7. Käläh djaka bara Sion dumah selamat akan Israel, amon Jehowa haluli manalih olo ajue idjä tawanan. Tä Jakob akan baramirami, Israel akan handjak rantang.

MASMUR 15.

Ewe akan melai intu Hatalla?

1. Masmur Dawid. — O Jehowa, äwe karäh melai hong tingkapm? äwe akan mangkalewu hong bukitm idjä brasih?

2. Idjä tanggar budjur atäie, malalus katetek, tuntang manjewut katoto hapan atäie.

3. Idjä djaton mangotok hapan djelae, djaton mamapa paharie, djaton maku mampahawen kolae.

4. Idjä mangabelä olo awang inganan Hatalla, tapi mahorumat olo idjä mikäh Jehowa; idjä, djaka iä djari mananggong sumpah indu karugin ai, djaton kea maku mobah tä tinai.

5. Idjä djaton mahatangan reare tantai mampahudjong arepe, tuntang djaton tarima sudok, mangat

mahenjek olo awang djaton kasalae. Idjä mawi talo tä, palus katatahi iä djaton akan hagerek.

MASMUR 16.

Salamat olo, idjä hindjä Hatalla.

1. Augh basilim bahalap ain Dawid. — Haga aku, o Hatalla! krana aku harap hong ikau.

2. O hambaruangku, ikau djari hamauh dengan Jehowa: ikau toh pangkahai Tuhan, aku djaton tawan selamat sala bara ikau;

3. Sama kilau karä olo brasih, idjä hong petak, tuntang karä olo bahalap, idjä äka salepah kakilakku.

4. Kutoh kapähän olo tä, idjä manggoang talo indu tempoe; aku djaton handak omba maluput parapahe talo ihop, idjä kilau daha bewäi, arae mahin dia njamangku handak manjewute.

5. Jehowa indu bagingku idjä tukas akangku, iä panatauku; ikau mampahai joresangku.

6. Rakuran djari lawo akangku hong äka mangat haliai, toto, joresan idjä bahalap haliai mandjadi bagingku.

7. Aku manara Jehowa, idjä djari mamatut akangku; hamalem kea atäi buaku manantiring aku.

8. Haradjur aku mingkes Jehowa hong baungku, krana iä aton hila gantaungku, aku djaton akan hagerek halingok. — (Gaw. Ras.2,25.)

9. Tagal tä atäiku handjak, hambaruangku baramirami; isi tolangku kea mahin akan melai sanang bewäi.

10. Krana ikau djaton karäh ma-nalua hambaruangku balihi hong naraka, dia kea nalua olo ajum idjä brasih maram.

11. Ikau mangarinah djalan pam-belom akangku, kapuas kahalap mandjadi akangku intu baum, ka-manis kamangat awi lengäm gan-taum palus katatahi.

MASMUR 17.

Lakudoa mangat Hatalla mahaga ita.

1. Lakudoan Dawid. — O Je-howa, tarima katetek, hining augh bawaiku, tamäan akan pindingin lakudoangku, idjä injewut totok biwihku idjä djaton manandjaro.

2. Käläh ikau mangarinah ka-budjurku, käläh matam mitä ka-tetek.

3. Ikau mariksa atäiku, ma-njengok tä hamalem, ikau titip mangkemä aku, tuntang djaton sondau talo enen; augh njamangku djaton manangkalau kahandak atäi-ku.

4. Huang karä gawin olo aku djari mahaga arepku bara hadat olo gagah, tumon augh ajum.

5. Tandjongku tanggar mahoroe djalan aim, paingku djaton tang-garurus.

6. Aku blaku hong ikau, krana ikau, o Hatalla, manarima aughku; talingan pindingm akangku, hi-ning kotakku.

7. Pahai asim, ikau idjä maliwus karä olo idjä harap ikau bara olo handiai, awang manggatang arepe malawan ikau, hapan lengäm gan-taum.

8. Haga aku kilau hampatong

matä, sahokan ngandjungen aku penda palapasm;

9. Bara karä olo papa, idjä ma-rusak aku, bara musohku, idjä mangatah aku, mimes tahaseng-ku.

10. Olo tä tulas awie hakampoh kasepute bewäi, hapan totoke iä badjoho hamauh.

11. Hong karä djalan ikäi olo tä mangapong ikäi katontoh, ma-tae manampajah mangat mundur ikäi hong petak.

12. Iä kilau singa idjä radjin mamisak, kilau singa tabela, idjä mahukup hong äkae mimpä.

13. Mendeng, o Jehowa! salehan mawi äwen, käläh baring iä; pa-lus liwus hambaruangku bara olo papa hapan padang ajum;

14. Bara olo abas tä, hapan le-ngäm, o Jehowa! bara olo kalu-nen toh, idjä bagie hong pambelom djetoh, idjä knaie injuangm hapan panatau ajum, idjä bakapal anake, tinai aton kalabiäeawang impelaie akan anake. — (Luk.16,25.)

15. Maka huang katetek aku karäh mitä baum, haiak misik aku karäh puas mitä ampim. — (Matt. 5,8.)

MASMUR 18.

Augh tarimakasih tahu karä musoh impakalah.

1. Masmur akan kamander olo panjanji; ingarang Dawid, rewar Jehowa, idjä djari manjewut akan Jehowa karä augh njanji toh ka-tika Jehowa djari malapas iä bara lengän karä musohe, tuntang bara lengän Saul. — (2.Sam.22,1.)

2. Maka koae: Dengan katoton

atäiku aku sinta ikau, o Jehowa, idjä indu kwasangku.

3. Jehowa batukarangku, kolangku, paliwus ajungku; Hatalangku aton bukitku, idjä äkaku harap; talawangku tuntang tandok salamat ajungku, äkaku gantong tuntang dähen.

4. Aku blaku intu Jehowa, manjewut iä patut inara, tä aku iliwuse bara karä musohku.

5. Pasong pampatäi djari manguling aku, rahusan kadarhaka manaräwen mampikäli aku.

6. Pasong naraka mambilit aku, djarat pampatäi manjalenga aku.

7. Metoh kadjakängku aku blaku intu Jehowa, intu Hatallangku aku mantehau; tä iä mahining aughku bara äkae idjä brasih, augh bawangku sampai iä, tamä pindinge.

8. Tä petak hagerek harogoh, galang bukit hagendjäh hagerek, basa hasep kalaite.

9. Asep njampuluk bara uronge, apui panjeha bara njamae, barali apui impanjalae.

10. Iä manusang langit balalu mohon, tuntang kakaput penda paie.

11. Iä mondok hundjun Kerub palus trawang, iä manari hundjun palapas riwut.

12. Kakaput inampae indu kampophe, mandjadi tingkape hakaliling iä, kakaput danum, baunandau idjä sasawoh.

13. Awi panjangkawang helo baue baunandaue halilang; tä, udjan batu tuntang barah apui!

14. Palus Jehowa manjaho hong langit, Idjä Pangkahai tä mampanining aughe tuntang udjan batu dengan barah apui.

15. Iä malekas anak panahe pa-

lus manamburup olo tä, iä tä kutoh kilat, palus manjabanen äwen.

16. Tä rahusan danum mamala, galang petak impalangai, awi pudjim, o Jehowa, awi kamähus urongm.

17. Iä manjoho bara äkae idjä gantong, mangat manduan aku, mandjidjit aku bara danum handalem.

18. Iä maliwus aku bara musohku awang kwasa, bara kari olo idjä basingi aku, basa äwen tä pahalau abas bara aku.

19. Äwen tä djari maroboh mantakan aku metoh kadjakängku, tapi Jehowa djari manjokah aku.

20. Iä mamplua aku akan äka landang; iä mansuwit aku, krana iä mangilak aku.

21. Jehowa mampahalap aku tumon katetekku; iä manjulang akangku tumon karasih lengängku.

22. Krana aku djari manjak karä djalan Jehowa, djaton aku darhaka undur malih Hatallangku.

23. Malainkan karä hadate uras intu baungku, karä prentahe djaton aku manganae bara aku.

24. Aku djari tanggar budjur intu iä, tuntang djari mahaga arepku bara kasalangku.

25. Tagal tä Jehowa malian akangku tumon katetekku, tumon karasih lengängku intu matae.

26. Olo pamasi iasim, olo budjur imbudjurm.

27. Dengan olo brasih ikau brasih, maka dengan olo bingkok ikau bingkok kea.

28. Krana ikau puna maliwus olo awang ihenjek, tapi matä awang badjoho impanjukokm.

29. Krana ikau manggalak palitangku; Jehowa, Hatallangku, mamplawa kakaputku.

30. Krana awi dohopm aku mantakan kawan parang, awi dohop Hatallangku aku lompat tamä kota.

31. Hatalla tä, idjä djalae uras etter, augh Jehowa brasih haliai; iä indu talawang olo handiai, awang harap iä.

32. Krana äwe Hatalla, sala bara Jehowa? Kwe batukarang beken bara Hatallan ita?

33. Hatalla tä, idjä mambabat aku dengan kaabas, tuntang meter mananggar djalangku.

34. Iä mampalias paingku kilau pain badjang, hong äkaku gantong iä mampendeng aku.

35. Iä madjar lengängku parang, sampai panah wadja irentur lengängku.

36. Talawang salamatm djari inengam akangku, lengän gantaum manjokah aku; ikau mamparandah arepm mampahai aku.

37. Ikau djari mampalandang äka paingku, sampai takirku djaton tanggarurus.

38. Aku manjasah karä musohku, aku mandjakä iä, aku djaton helo buli sampai äwen lepah impalomosku.

39. Aku mawi iä pangkipangkiha, sampai äwen djaton tau mendeng tinai; äwen tä halelek penda paingku.

40. Ikau mambabat aku hapan kaabas akan parang, ikau mambaring akan pendaku idjä malawan mawi aku.

41. Ikau manamburup karä musohku akangku, karä olo idjä basingi aku impalomatku.

42. Olo tä kaliau kadarat, tapi djaton idjä maliwuse; akan Jehowa, tapi djaton iä tombah augh äwen.

43. Aku mamparotek iä kilau tunek petak taraiup awi riwut,

palus manganan iä kilau rumpur hong djalan.

44. Ikau maliwus aku bara klahin utus olo ajungku, ikau mangkat aku mandjadi radjan karä olo kapir, olo idjä dia kasenangku bahut manempo aku toh;

45. Idjä baja hiningku arae bewäi, anak utus tanah beken mambudjok mamenda aku.

46. Olo beken utuse tä blaju, haiak gagendjäh iä blua bara kotae.

47. Jehowa belom, tara akan Batukarangkul pahai Hatallan salamatku!

48. Hatalla idjä paham mamalah akangku, idjä mandjudju karä utus olo mamenda aku;

49. Idjä malapas aku bara karä mnsohku; tinai bara olo handiai, awang malawan mawi aku, ikau manggatang aku; ikau maliwus aku bara olo kianat.

50. Tagal tä aku handak manara ikau, o Jehowa, intu bentok karä olo kapir, tuntang handak manjanji manara aram;

51. Idjä malalus salamat paham dengan radjae, tuntang mampahalap idjä djari iminjake, Dawid tuntang panakae palus katatahi.

MASMUR 19.

Kalunen toh toto hai; tapi hai haream Torat Hatalla.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji.

2. Karä langit mambrita horumat Hatalla, hawon tä masanan gawin lengäe; — (Rom.1,20.)

3. Genep andau manutor tä akan kolae, genep alem mangarinah tä akan alem beken;

4. Alo djaton aton sewute, alo djaton kotake, alo djaton tarahining augehe.

5. Hapus petak äkae masanae, tuntang augehe sampai saran kalunen. Hetä iä djari mingkes tingkap akan äka matanandau.

6. Matanandau tä kilau bakalbanä, idjä blua bara karonge; iä handjak kilau pangkalima, mangat manandjong djalae.

7. Hila silan langit äka palemute, tuntang darie sampai sarae silae, djaton talo enen, idjä katasapan lasoe.

8. Torat Jehowa toto tinduh, mampangat hambaruan; augh Jehowa batantu, mamintar olo idjä hindai harati.

9. Prentah Jehowa uras budjur, mampahandjak atäi; undangundang Jehowa uras brasih, manarangmatä.

10. Kikäh dengan Jehowa aton djaranih, palus melai sampai kata-tahi, karä tukas Jehowa uras toto, tetek samandiai.

11. Djetä bahalap bara bulau, bara kutoh bulau awang batuä; djetä manis bara madu, bara madu awang kikat.

12. Rewarm kea implawa awie, olo idjä mahaga tä toto kutoh upahe.

13. Karä kalangkah, äwe tau mangasenäe? ampun aku bara karä awang basilim tä kea.

14. Tinai haga rewarm bara kabangang, äla djetä marentah aku; tumon tä aku tanggar budjur, tuntang brasih, djaton kadarhaka hai.

15. Käläh mangilak kotak nja-mangku, tuntang augh atäiku intu baum, o Jehowa, Batukarangku, Paliwus ajungku!

MASM.19.20.21.

MASMUR 20.

Lakudoa akan selamat radja.

1. Masmur Dawid; akan kamander olo panjanji.

2. Käläh Jehowa mahining aughm hong andau kadjakäm; aran Hatallan Jakob akan mawat mang-gatang ikau.

3. Käläh iä mandohop ikau bara äkae idjä brasih, tuntang manjokah ikau bara Sion.

4. Käläh iä tahu karä parapah talo kinan aim, käläh parapah awang ingähum ingilake. — Sela.

5. Käläh iä manenga akam tumon kahandak atäim, tuntang malalus karä pikirm.

6. Käläh djaka ikäi tau basasurak tagal salamاتم, tuntang ing-gatang awi aran Hatallan ita. Käläh Jehowa malalus karä augh lakum.

7. Toh aku katawan, Jehowa mandohop idjä djari iminjake, iä mahining augehe bara sorga, äkae idjä brasih, awi kamentenge, awi dohop lengäe gantaue.

8. Olo tä harap karä karetae, karä hadjaräe, tapi ita mingat aran Jehowa, Hatallan ita.

9. Äwen tä kusakkasik palus balongkang, tapi ita maniki mendeng dähen.

10. O Jehowa, dohop! Käläh tarima augh ikäi, metoh ikäi mangahau.

MASMUR 21.

Kahandjak olo tagal kahain radja.

1. Masmur Dawid, akan kamander olo panjanji.

2. O Jehowa! tagal kwasam radja handjak, iä paham rindang tagal salamadm.

3. Kanahuang atäie djari inengam akae, tuntang djaton djari mangahana akae idjä djari ilaku njamae. — Sela.

4. Krana ikau manjalehan berkat paham akae, tuntang mingkes hundjun takoloke makota bulau.

5. Pambelom djari ilakue bara ikau, toh maka ikau mamandjang umure haradjur akan dapit palus katatahi.

6. Paham horumat ajue awi dohopm, kahai tuntang kabungas djari inengam akae.

7. Krana ikau mingkes iä indu berkat katatahi, ikau mampahandjak iä awi karindang intu baum.

8. Krana radja harap hong Jehowa, awi sintan Idjä Pangkahai tä iä puna djaton akan tatara-jang.

9. Lengäm karäh sondau karä musohm, lengäm gantaum karäh sondau olo handiai, idjä basingi ikau.

10. Ikau karäh mawi olo tä kilau iä hong tannur apui, sana ikau manampajah äwen; hong kalaité Jehowa karäh mampalomat äwen, lepah äwen karäh kinan apui.

11. Anake karäh impalomosm bara petak, hapus panakae bara marak olo kalunen.

12. Krana äwen manirok talo papa mawi ikau, iä mangumang arä akal, tapi iä djaton tau malaluse.

13. Krana ikau karäh manamburup olo tä, palus panahm inintum manambang baue.

14. Horumat akam, o Jehowa,

hong kaabasm; ikäi handak manjanji manara kwasam.

MASMUR 22.

Njanji tahu kapähän olo tetek, tinai tahu berkat kapähäe tä.

1. Masnur Dawid; akan kaman-der olo panjanji; tahu badjang bawie, idjä akae langit mahindang tinai.

2. O Hatallangku, Hatallangku! buhen ikau djari ngalapean aku! magon djajong ikau mandohop aku, magon djajong bewäi ikau dengan karä augh kuntohku. — (Matt.27,46.)

3. O Hatallangku! handau aku mantehau ikau, tapi ikau djaton tombah, tinai hamalem, tuntang djaton kea aku tau suni.

4. Maka ikau toto brasih, ikau idjä mondok hong njanji horumat ain olo Israel.

5. Tato ikäi djari harap hong ikau; äwen harap, tuntang ikau djari maliwus äwen.

6. Iä mangkariak blaku hong ikau, tä iä iliwus; iä harap hong ikau, tä iä djaton rungkok.

7. Tapi aku toh kilau handalai, djaton djaka kilau olon, äka kabelän olo tuntang indu tawah utus olo arä.

8. Olo handiai idjä mitä aku hababaka aku, marakang njamae, mamindi takoloke, koae: — (Matt. 27,39.)

9. Iä djari balaboh hong Jehowa; käläh iä tä mawat iä, maliwus iä, basa iä mangilak iä.

10. Krana ikau djari mamplua aku bara knain induku; ikau indu

äka kaharapku pesangku impatusu induku.

11. Akam aku djari imbaring bara knain induku; ika djaru indu Hatallangku bara parnakan induku.

12. Æla ika kedjau dengangku, krana kadjakä djaru tokep, krana pandohop djaton beken.

13. Kawan hadangan djaru mangaliling aku, hadangan hutan djaru mangapong aku.

14. Iä manganga njamae manintu aku, kilau singa pamisak idjä manjakungkong.

15. Aku djaru inusuh kilau danum, karä tolangku lepah balongget; atäiku djaru kilau lilin, djaru lenjoh intu huangku.

16. Kaabasku djaru räbok kilau tiwak dapur, djelangku leket intu tangepku, tuntang ika mingkes aku hong kawon pampatäi.

17. Krana aso djaru mangaliling aku, kawan olo parajap djaru mangapong aku, iä djaru madjok pai lengängku lasak;

18. Sampai aku tau misä karä tolangku; maka olo tä manampajah, radjin mitä aku kalotä.

19. Æwen mambagi karä pakaiangku sama arepe, tagal klambingku iä batenong. — (*Matt.27, 35.*)

20. Maka ika, o Jehowa, äla ika kedjau dengangku; ika idjä kwasangku, gulong arepm mandohop aku.

21. Liwus hambarnangku bara padang, aku idjä nnggounggol bara karä aso tä.

22. Lapas aku bara njaman singa, bara tandok badak käläh hakan aku.

23. Aku handak masanan aram akan karä paharingku, bentok olo

arä aku handak manara ika. — (*Ibran.2,12.*)

24. Keton, idjä mikäh Jehowa, awi manara iä; horumat iä keton, panakan Jakob samandia; buah marawan dengae, keton karä olo Israel.

25. Krana tjalakan olo pähä iä djaton djaru mangabeläe, djaton mandjileke, iä djaton djaru manjahokan baue bara äwen, tapi metoh äwen djaru mantehau iä, iä djaru mahininge.

26. Ika kea äka tarangku intu bentok olo arä; aku handak mahapus karä miatku intu baun olo awang mikäh iä.

27. Karä olo balemo atäie karäh kuman sampai besoh, idjä manggau iä karäh mahorumat Jehowa. atäi keton karäh riariak haradjur katatahi.

28. Hapus saran petak karäh mingat djetä tuntang hobah intu Jehowa, karä utus olo kapir karäh sontop manjembah ika.

29. Krana karadjaan aton ain Jehowa, iä marentah marak karä olo kapir.

30. Samandia olo hai hong petak karäh kuman tuntang sombajang, tinai karä olo hong kawo, idjä djaton olihe mabelom arepe, karäh mandeko utute intu baue.

31. Ai karäh aton barise, idjä manempo iä; Jehowa karäh insuman akan karä pangereng idjä rahian.

32. Djadi, olo tä karäh manalih, masuman katetek ajue akan pangereng olo, idjä inakan rahian bara tä, basa iä djaru manggenep malalus tä.

MASMUR 23.

Jehowa sakatik olo ai.

1. Masmur Dawid. — Jehowa aton sakatikku, aku djaton tapas talo enen. — (Joh.10,12.)

2. Iä mimit aku melai intu äka oru awang babalap, tuntang magah aku malajan hong äka danum takining.

3. Iä mamparigas hambaruanguku, iä magah aku mahoroe djalan budjur, tagal arae.

4. Alo aku mahoroe djanah kalingän pampatai, djaton kea aku mikäh tjalaka: krana ikau mampahaiak aku, kitoim tuntang sokahm mampangat aku.

5. Ikau manatap medja akangku intu baun karä musohku, ikau mohos takolokku hapan minjak, sangkirku magon mamurai.

6. Baja kahalap tuntang asi bewai karäh mampahaiak aku katahin karä andau pabelomku, aku karäh melai hong human Jehowa haradjur palus dapit.

MASMUR 24.

Njanji hapan manambang Hatalla.

1. Masmur Dawid. — Jehowa tempon hapus petak tuntang karä huange, salepah kalunen tuntang talo handiai, awang melai hetä.

2. Krana iä djari mandjadian malampangan tä hong karä tasik, tuntang mahaga tä hong karä batangdanum.

3. Æwe karäh manalih mandai bukit Jehowa? äwe karäh melai intu äkae idjä brasih?

4. Idjä djaton kasalan lengäe, idjä brasih atäie, idjä djaton mambaring hambaruäe akan talo haiang, tinai idjä djaton sumpah sala;

5. Iä tä karäh mandino berkat bara Jehowa, tuntang katetek bara Hatalla, Djuru-salamat ai.

6. Djetoh utus olo, idjä mikäh baue; idjä manggau ikau, iä tä Jakob. — Sela.

7. Pahai arep keton, karä bauntonggang, parangkah arep keton, bauntonggang idjä usang, mangat radjan kahai tamä.

8. Æwe idjä radjan kahai tä? Iä tä Jehowa, idjä kwasa tuntang pangkalima toto, Jehowa idjä abas parang!

9. Pahai arep keton, karä bauntonggang, parangkah arep keton, bauntonggang idjä usang, mangat radjan kahai tamä.

10. Æwe idjä radjan kahai tä? Iä tä Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom; iä tä toto radjan kahai. — Sela.

MASMUR 25.

Lakudoa tahu dohop.

1. Masmur Dawid. — Dengam, Jehowa, aku taharu.

2. Ikau äka kaharapku, o Hattalangu, äla mampahawen aku, belä karä musohku handjak tagal aku.

3. Toto, karä olo idjä mentai ikau djaton akan mahamen; tapi karä olo idjä kianat gawie djaton bara buku karäh impanjukok.

4. Sanan karä djalam akangku, o Jehowa, tundjok akangku karä pelekem.

MASM. 23. 24. 25.

5. Gagalan aku huang katom, tuntang adjar akn; krana ikau Hatallan salamatku, ikau idjä ientaiku sining andau.

6. Ingat karä kasajangm, o Jehowa, tuntang asim, krana djetä puna bara katatahi.

7. Æla tahu karä dosangku pesangku tabela, tuntang karä kadarhakangku, tapi tahu aku tumon asim, tagal puna kahalapm, o Jehowa.

8. Jehowa toto bahalap tuntang budjur, tagal tä iä madjar djalan intu olo badosa.

9. Iä magah olo balemo atäie huang kabudjur, tuntang madjar olo idjä randah atäie djalan ai.

10. Krana djalan Jehowa uras asi tuntang katoto akan karä olo, idjä mahaga djangjie tuntang kasaksiae.

11. Tagal aram, o Jehowa, käläh ampun kasalangkn, basa djetä pahalau paham.

12. Æwe kea olo tä, idjä mikäh Jehowa? Iä karäh iadjare djalan idjä patut intihe.

13. Hambaruæ karäh melai hong talo bahalap, panakæ akan manjores petak.

14. Olo idjä mikäh Iä, iä tä äka karantep Jehowa, djangjie ingari-nahe akan äwen.

15. Matangku haradjur manantuneng Jehowa, krana iä mengkak paingku bara djaring.

16. Ules arepm tampajah aku, tuntang pasi aku, basa aku ung-gounggol tuntang tjalaka.

17. Kasinggul atäiku djadjalan paham, lapas aku bara karä kadja-kängku.

18. Tampajah tjalakangku, kapähängku, tuntang ampun karä dosangku.

19. Itäm karä musohku, krana iä paham arä, iä basingi kianat dengangku, djaton bara buku.

20. Haga hambaruangku balalu liwus aku, äla nalua aku impahawen, krana aku harap ikau.

21. Katetek kabudjur karäh mahaga aku, krana aku mentai ikau.

22. O Hatalla, lapas Israel bara karä kadjakæ.

MASMUR 26.

Olo idjä brasih lepah kasalæ blaku dohop intu Hatalla.

---

1. Masmur Dawid. — Käläh mamatut mambudjur aku, o Jehowa, krana aku djari manandjong huang katetekku; aku djari harap Jehowa, tagal tä aku djaton tau balongkang.

2. Prikas aku, Jehowa, tuntang kemä aku: atäi buaku djari im-prasih kea.

3. Krana sintam haradjur äka matangku, aku djari manandjong huang katotom.

4. Djaton pondokku hindjä olo bingkok, djaton aku rampi dengan olo haliau.

5. Aku djari basingi untkup olo parajap, tuntang pondokku djaton hindjä olo papa.

6. Aku mamenjau lengängku huang karasih, akn puna rantep dengan mesbelm, o Jehowa,

7. Mangat maupahining augh tara, uka masanan karä gawim awang heran.

8. O Jehowa, aku radjin dengan huma, äkam melai, dengan kaleka idjä hetä horumatm aton.

9. Æla manganar hambaruang-

ku tampnt olo badosa, äla taha-sengku haiak olo panusuh daha;

10. Idjä hong lengäe leket gawi papa, lengäe gantaue magon basuang sudok olo.

11. Tapi aku toh manandjong huang katetekku. Lapas aku tuntang pasi aku.

12. Paingku mendeng mamentok; hong ungkup olo arä aku karäh manara Jehowa.

MASMUR 27.

Kamangat tantang kahandjak huang Hatalla.

1. Masmur Dawid. — Jehowa kalawangku tuntang salamatku; äwe tinai akan ingikähku? Jehowa kotan pabelomku; äwe tau manjabanen aku?

2. Amon olo papa, idjä basingi aku, karä musohku tä, marumpak handak mawi aku, nahnang kuman isingku: tä maka äwen tä salenga tantarang balongkang.

3. Alo kawan parang mangapong aku, atäiku djaton kea mikäh; alo parang manjalenga aku, aku sanang, harap bewäi.

4. Talo idjä djari ilakuku intu Jehowa, djetä idjä inuntutku: mangat haradjur katahin andau pabelomku aku akan melai hong äka Jehowa, nakara nampajah kahalap Jehowa, tuntang mangumang tä hong äkue idjä brasih.

5. Krana iä mangalindong aku hong tingkap ai katika tjalaka, iä manjahokan aku hong äka basilim intu hmae, iä manggatang aku hundjun batukarang.

6. Maka toh takolokku manggatang arepe mahundjun karä mu-

sohku, awang mangaliling aku; aku handak maluput parapah horumat hong tingkap ai; aku handak manjanji, tuntang mampahiau talo usik akan Jehowa.

7. Hining, Jehowa, kahum aughku mantehau, pasi aku tuntang tarima aku.

8. Atäiku haradjur manahiu aughm dengam: gau aku; — tagal tä aku manggau ikau kea, o Jehowa!

9. Äla manjahokan baum bara aku, äla manolak rewarm huang kalaitm, ikau idjä haradjur djari indu pandohopku; äla malekak aku, äla mundur lengäm bara aku, joh Hatalla, selamat äjungku!

10. Krana induku apangku djari malihi aku, tapi Jehowa manduan aku.

11. Adjar djalam akangku, o Jehowa, tuntang agah aku hong pelek rampar, tagal karä idjä basingi aku.

12. Äla mandjuluk aku huang kipen karä musohku, krana arä saksi panandjaro mendeng malawan aku, tinai olo idjä mamaus kaga-gahe.

13. Djaka aku djaton batantu harap mitä sintan Jehowa hong äka olo belom, rusak kea aku.

14. Tapi entai Jehowa, tanggatanggar bewäi, tä iä karäh mandähen atäim; toto endäh Jehowa!

MASMUR 28.

Lakudoa uka inarima tuntang indohop.

1. Masmnr Dawid. — Ikau, Jehowa, ingahauku, joh Batukarangku, äla manunis arepm dengan

aughku, belä awim suni aku sama dengan olo idjä lawo huang kubahur.

2. Hining augh usokku, kahum aku mangkariak mantehau ikau, kahum aku mandepä lengängku manintu äka-panjupa aim idjä brasih.

3. Äla ikau manunda manganan aku haiak olo papa, tuntang haiak olo badosa, idjä bahalap kotake dengan kolae, tapi atäie papa.

4. Baläh äwen tumon gawie, tumon kapapan prangae; tumon gawin lengäe lian akan äwen, sulang akae tumon kapatute.

5. Krana äwen djaton maku paraba gawin Jehowa, djaton mingat gawin lengäe: tagal tä Jä karäh mangarak olo tä, palus djaton haragapau iä tinai.

6. Horumat akan Jehowa, krana iä djari mahining augh usokku.

7. Jehowa kwasangku tuntang talawangku; atäiku djari harap iä, tuntang aku djari indohop, awi tä atäiku baramirami, hapan njanjingu aku handak manara iä.

8. Jehowa indu kwasan olo ajue. Iä toto kota äka kalindong akan idjä iminjake.

9. Dohop utus olo ajum, berkat joresam, käläh sakatik äwen, tuntang pahai iä sampai katatahi.

MASMUR 29.

Karä horumat akan pangkahai Hatalla.

1. Masmur Dawid. — Sewut akan Jehowa, joh karä anak Hatalla, sewut akan Jehowa horumat tuntang kwasa.

2. Sewut akan Jehowa kahain

arae, sombajang intu Jehowa huang kabungas idjä brasih.

3. Augh Jehowa ambo baunandau, Hatalla Tempon horumat manjaho, Jehowa manjaho ambo karä danum tä.

4. Augh Jehowa tä toto kwasa, augh Jehowa paham kabehate kahae.

5. Augh Jehowa manesäi batang seder, toto Jehowa manesäi batang seder hong Libanon.

6. Iä manjoho tä manangkadjok kilau anak sapi, bukit Libanon tuntang Sirion kilau badak tabela. — (5. Mos. 3, 8. 9.)

7. Augh Jehowa manjaherang hapan njalan apui.

8. Augh Jehowa manaräwen padang benjem, augh Jehowa manangkinja padang Kades.

9. Augh Jehowa manaräwen badjang bawie sampai manak, iä mamparanggau karä pulau kaju, maka huang äkae idjä brasih talo handiai manjewut: horumat!

10. Horan Jehowa djari mondok marentahi danum soho, maka kalotä Jehowa puna mondok kilau radja sampai katatahi.

11. Jehowa karäh mampaabas utus olo ai, Jehowa karäh mamberkat olo ajue dengan kasanang.

MASMUR 30.

Njanji tara tahu kaliwus.

1. Masmur idjä ingarang hapa mamuga human Dawid.

2. Aku handak manara ikau, o Jehowa, krana ikau djari mandjidjit mampahai aku, djaton maku mampahandjak musohku tagalaku.

3. Joh Jehowa, Hatallangu, aku djari mangkariak intu ikau, tä ikau djari mampakäläh aku.

4. O Jehowa, ikau djari mimbit hambaruangku blua bara nara-ka, tuntang djari mabelom aku bara marak äwen, idjä mohon akan kubur.

5. Njanji akan Jehowa, keton idjä budjur dengae, tuntang sewut horumat tahu karasih ai.

6. Krana kalsite idjä kapidjep matä bewäi, tapi asie katahin pabelom; halemäi aton augh tang-is, tapi handjewu aton kahan-djak.

7. Toto, aku djari hamauh huang kadjohongku, metoh aku sanang: palus katatahi aku djaton tatarajang.

8. O Jehowa, awi asim ikau djari mandähen bukitku; limbah tä ikau manjahokan baum, palus aku djungun.

9. Intu ikau, Jehowa, aku mantehau; Jehowa idjä iusokku, ko-angku:

10. Narai guna dahangku, amon aku lawo akan kubur? tau kawo manara ikau, aton iä akan masan-an katotom?

11. Hining, Jehowa, tuntang pasi aku; o Jehowa, käläh ikau indu pandohopku!

12. Tä ikau djari malih tangis-ku mandjadi karami; ikau djari mengkak sambalajongku, tuntang makaian aku dengan kahan-djak;

13. Mangat hambaruangku manjanji akam, djaton tau suni. O Jehowa, Hatallangu, ikau handak ihorumatku katatahi.

MASMUR 31.

Lakudoa hong katika kadjakä.

1. Masmur Dawid; akan kamander olo panjanji.

2. Ikau, Jehowa, idjä kaha-rapku; äla manalua aku impaha-wen, liwus aku awi katetekm.

3. Taliangan pindingm akangku, awat aku djeledjeleng; käläh ikau indu batukarangku idjä dähen, tuntang kota, mangat mahaga aku.

4. Krana ikau puna batuka-rangku tuntang kotangku, tagal aram ikau karäh magah tuntang ngagalan aku.

5. Ikau karäh mengkak aku bara djaring, idjä djari inenan äwen manantai aku, krana ikau kaabasku.

6. Aku manjaraglu hambaru-angku intu lengäm, ikau manewus aku, joh Jehowa, Hatallan katoto.

7. Aku manjingi olo idjä radjin talo haiang panandjaro, tapi aku harap dengan Jehowa.

8. Aku rindang tuntang handjak tagal kahalapm, krana ikau manampajah tjalakangku, tuntang kasene karä kadjakän hambaru-angku.

9. Maka ikau djaton maku manjaraghu aku intu lengän musoh, ikau mampendeng aku hong äka idjä landang.

10. Pasi aku, Jehowa, krana huangku sekä haradjur, awi kasinggulku matangku maruak, tinai hambaruangku harerer tuntang hapus bitingku.

11. Krana pabelomku djari munos awi kapähä, karä njelongku una awiku munguh, kaabasku

djari basempong awi kasalanguku, tuntang karä tolangku djari boang.

12. Awi karä musohku aku djari paham batawah, alo intu karä kapatohku; aku ingarawan karä karampiku, olo idjä mitä aku hong djalan hadari kedjau mahakan aku.

13. Atäi olo djari kalapean aku kilau olo matäi, aku mandjari kilau kasa idjä pusit.

14. Aku djari mahining kotok olo arä, toto pampikäh hakaliling bewäi; äwen hatirok sama arepe mawi aku, iä mangarangka manganan tahasengku.

15. Tapi aku harap ikau, o Jehowa; koangku: ikau puna Hattallangku.

16. Katikan umurku puna hong lengäm. awat aku bara lengän karä musohku, tuntang bara karä olo awang mangatah tahasengku.

17. Käläh sangkowong baum akan rewarm, liwus aku hapan kahalapm.

18. O Jehowa, äla manalua aku impahawen, krana aku mangahau ikau; buah olo papa tä impahawen, balalu inggagom hong naraka.

19. Karä totok panandjaro akan bisu, idjä karas, badjoho tuntang panawah mawi olo tetek.

20. Kutoh kahalapm, idjä djari ingkesm akan olo, awang mikäh ikau, tuntang idjä ilalusm akan olo, awang harap ikau intu baun olo kalunen.

21. Ikau manjahokan manalawang olo tä hapan baum bara kasingin olo, ikau manganggarong mangalindong äwen bara karä kpapan totok olo.

22. Horumat akan Jehowa, basa iä djari manjampai akangku ka-

halape awang heran tä, mandjadi indu kotangku.

23. Maka toto aku hamauh, koangku metoh kagogopku: aku djari insuwit bara matam; — tapi ikau kea djari mahining augh bawai, metoh aku mangkariak intu ikau.

24. Sinta Jehowa, keton handiai, idjä budjur atäi dengae; toto Jehowa etter djangjie, iä paham maläh olo idjä badjoho gawie.

25. Tanggatanggar bewäi, tä iä karäh mandähen atäi keton handiai, keton idjä mentai Jehowa.

MASMUR 32.

Salamat olo idjä iampun dosae.

1. Augh adjar Dawid. — Salamat olo tä idjä kalangkahe djari iampun, tuntang dosae djari inutup. — (Rom.4,7.)

2. Salamat olo tä, idjä kadarha- kae djaton itong Jehowa, idjä djaton bingkok atäie hindai.

3. Krana katahinku milim, maka karä tolangku djadjalan boang awi tangisku nongkang andau.

4. Krana lengäm mambehat aku handau hamalem, sampai dahangku sasar teah, kilau talo mandjadi keang awi pandang. — Sela.

5. Tä, maka aku masuman dosangu akam, tuntang djaton milim kasalanguku. Koangku: aku handak mangaku karä kadarhakangku intu Jehowa. Tä, maka ikau mampun katiwasku, karä dosangu. — Sela. — (1.Joh.1,9.)

6. Tagal tä patut karä olo brasih blaku intu ikau, katahin iä

tau sondau ikau; toto, amon danum soho akan dumah, djetä djaton tau sampai äwen.

7. Ikau äka kalindongku, ikau mahaga aku bara karä tjalaka, sampai aku iliwus manjanji dengan kahandjak atäiku. — Sela.

8. Aku handak madjar ikau, tuntang masuman djalan akam, idjä patut ihoroem; matangku karäh mangarangka akam.

9. Äla keton kilau hadjaran kalidai, idjä djaton bara akal, idjä ingkepan gandali intu njamae tuntang talie, hapan hadjadjuan iä, amon djetä djaton maku manalih ikau.

10. Kutoh kapähän olo papa, tapi idjä harap Jehowa ingkipite hapan asi.

11. Handjahandjak intu Jehowa, tuntang rindang, keton idjä tetek, käläh lahap, karä olo idjä budjur atäie.

MASMUR 33.

Tara akan Hatalla, idjä djaton tikas kwasae, idjä mamberkat olo ai.

1. Handjahandjak intu Jehowa, keton olo tetek; olo budjur patut manjanji manara.

2. Tara Jehowa hapan kutjapi, njanji manara iä hapan rabap idjä sapulu talie.

3. Njanji akae njanji taheta, pahiau talo usik halahalap pahaiak augh njanji.

4. Krana augh Jehowa uras toto, tuntang karä djandjie tantu iä malaluse.

5. Iä radjin katetek tuntang kabudjur; hapus kalunen kontep kahalap Jehowa.

6. Awi augh Jehowa karä langit djari indjadian, tuntang karä kawan talo belom awi tahaseng njamae.

7. Iä mamumpang mangampeling karä danum mandjadi tasik, mingkes karä njalong hong puna äkae.

8. Käläh hapus kalunen mikäh Jehowa, karä awang mukong petak akan marawan dengae.

9. Krana sana iä hamauh, palus djadi, iä manjoho, balalu aton.

10. Jehowa marusak tirok olo kampir, iä mampahaiang kahandak karä utus olo kalunen.

11. Tapi tirok Jehowa dähen palus katatahi, kahandak atäie haradjur girirmanggirir.

12. Selamat utus olo tä, idjä Jehowa indu Hatallae, utus olo tä, idjä djari intihe indu joresae.

13. Jehowa manangkilik bara sorga, mitä karä olo kalunen.

14. Bara padadusae awang dähen iä namampajah karä olo idjä mukong petak.

15. Iä mandjadian atäi karä olo tä, iä kasene karä gawie.

16. Radja djaton indohop awi kwasae idjä paham, pangkalima djaton iliwus awie paham kaabase.

17. Karä hadjaran djaton baguna kea, awi kaabase idjä paham iä djaton tau maliwus.

18. Krana toto, matan Jehowa manangkilik olo idjä mikäh iä, idjä mentai asie;

19. Mangat iä maliwus hambaruae bara pampatäi, tuntang mambelom iä wajah lau.

20. Hambaruan ita mentai Jehowa, iä idjä pandohop ita, tala-wang ita.

21. Krana intu iä ita handjak, basa ita harap arae idjä brasih.

22. Käläh asim, o Jehowa, ina-

gon hundjun ikäi, tumon kaha-
rap ikäi dengam.

— — — — —

MASMUR 34.

Tarimakasih intu Hatalla, basa iä man-
dohop maliwus olo ajue.

— — — — —

1. Masmur Dawid, metoh iä mampanjanjau arepe intu baun Abimelegh, amon iä tä maharak iä, palus iä hagoet. — (1. Sam. 21, 13.)

2. Aku handak manara Jehowa nongkang andau, horumat ajue haradjur akan melai hong njamangku.

3. Hambaruangku akan manara arepe tagal Jehowa, mangat olo balemo atäie mahining tä, palus handjak.

4. Oniba aku mampahai Jehowa, has ita hajahaiak mahorumat arae.

5. Amon aku manggau Jehowa, maka iä tombah aughku, palus maliwus aku bara karä kikähku.

6. Æweäwe idjä mitä musok iä, palus ampie riurium, toto iä djaton mahamen baue.

7. Olo tjalaka toh mangkariak, tä maka Jehowa mahining, palus mawat iä bara karä kadjakäe.

8. Malaikat Jehowa hakaliling mangota olo, idjä mikäh iä, tuntang maliwus äwen.

9. Kemä, itä, Jehowa toto bahalap. Salamet olo idjä harap iä.

10. Mikäh Jehowa, o keton handiai awang brasih, krana olo idjä mikäh iä djaton bara katapas.

11. Singa mahin akan buah katapas tuntang lau, tapi idjä mikäh Jehowa, karä ampin talo bahalape djaton tapas akäe.

12. Kantoh, keton anak, hining aughku, aku handak madjar keton mikäh Jehowa.

13. Æwe olo tä idjä mipen pambelom, idjä radjin mitä andau bahalap?

14. Haga djelam bara kapapa, belä totokm manjewut augh tandjaro.

15. Lekak talo papa, palus lulus kahalap, gau kabuah, tuntang gong djetä.

16. Matan Jehowa manangkilik olo tetek, pindinge manjenäh augh bawae.

17. Tapi baun Jehowa malawan olo, idjä mawi talo papa, nakara mampalomos pingat olo dengae bara petak.

18. Olo budjur mangkariak, tuntang hining Jehowa, palus iä maliwus äwen bara karä kadjakäe.

19. Jehowa manokep äwen, idjä manjasal lenjoh atäie, iä mandohop äwen, idjä bageto huange.

20. Toto, arä kadjakän olo tetek, tapi Jehowa maliwus iä bara karä talo tä.

21. Iä mahaga karä tolange, dialo idjä bara karä djetä akan bapelek.

22. Olo papa akan impatäi awi tjalakae, idjä hasingi olo tetek tä karäh inipan ihukum.

23. Jehowa maliwus hambaruan karä reware, olo handiai, awang harap iä, djaton tau tipan.

— — — — —

MASMUR 35.

Lakudoa katika olo parajap mawi ita.

— — — — —

1. Masmur Dawid. — Lait, o Jehowa, olo idjä blait aku, klahi olo idjä mangalahi aku.

2. Singkap talawang tuntang

ganggaman, palus taradjang ikau indu pandohopku.

3. Djudju lundju, ngamparang djalan äwen idjä manjasah aku, tuntang hamauh dengan hambaru-angku: aku toh salamatm.

4. Käläh olo, idjä mangatal hambaruangku, mahamen tuntang njukok; käläh olo, idjä mangarangka marusak akn, akan tampulang, haburah baue.

5. Käläh iä mandjadi kilau tilkil taraiup tamput riwut, käläh malaikat Jehowa manggian iä.

6. Käläh djalae mandjadi kaput tuntang malisen, tuntang malaikat Jehowa manjasah iä.

7. Krana djaton bara buku äwen djari manenan djaringe, handak marusak aku, djaton bara sabab iä manampa palowang akan hambaruangku.

8. Käläh karusak salenga mantakan olo tä, tuntang djaringe, idjä djari inenae basahokan, akan manjiteng iä, bitie akan lawo hetä indu karusake.

9. Tä hambaruangku karäh handjak intu Jehowa, iä karäh rindang hong salamat ai.

10. Tuntang karä uhat tolangku karäh hamauh: o Jehowa, äwe padan dengam? Ikau idjä tau mawat olo tjalaka bara olo idjä pahalau kwasa akae, tinai olo tjalaka tuntang pähä bara olo idjä marampas iä.

11. Saksi parajap aton lembut; talo idjä djaton katawangku, djetä hapae mandawa aku.

12. Iä manjulang kapapa akangku gantin kahalapku, tantai mampanolä hambaruangku.

13. Maka aku, amon olo tä haban, palus hapakaian benang ganal bewäi, tuntang mangapähä atäikn

dengan puasa, haradjur blaku doa akae hapan toto atäiku;

14. Kilau iä kapatohku tuntang paharingku kakai gawingku dengae, aku manandjong sontosontop, kilau olo idjä pähä atäie tagal indue.

15. Tapi metoh aku tjalaka äwen tä handjak, palus hapumpang; basat idjä djaton kasenangku hapumpang mawi aku, harabitan aku tuntang djaton maku terai.

16. Olo parajap, idjä haliau tuntang omba manjapa tagal knaie, mangadjirat kasingae mawi aku.

17. Joh pangkahai Tuhan, kilen katahim ikau handak mitä gawie kalotä? Liwus hambaruangku bara karidun äwen tä, aku idjä unggunggol bara singa tabela tä.

18. Tä aku handak mahorumat ikau bentok tawon olo arä, tuntang manara ikau marak olo idjä karäan karä.

19. Äla nalua olo tä handjak tagal aku, idjä djaton bara buku mamusoh aku, tuntang manjindir aku hapan matae, idjä basingi aku djaton sababe.

20. Iä djaton maku hamauh manggau kasanang, baja iä mangarangka augh tandjaro mawi olo idjä sanai hong tanah.

21. Äwen paham manganga njamae mawi aku: tä akae, tä akae, djetä ita radjin mitäel!

22. O Jehowa, ikau djari mitä tä, äla manjuni arepm! o pangkahai Tuhan, äla ikau kedjau dengangku!

23. Misik, karendeng arepm, mamatut kabudjurku, joh Hatallangku, Tempongku! ngamanangan basarangku.

24. Käläh pntns akangku tumon katetekm, o Jehowa, Hatallangku, äla manjoho olo tä handjak rantang tagal aku.

25. *Æla* manjoho olo tã hamauh huang atãie: tã akæ, tã akæ, djetã tumon kahandak ita! *Æla* manjoho æwen hamauh: ita djari maneleu iã!

26. Kãlãh olo handiai, idja handjak tagal tjalakangku, uras akan mahamen tuntang haburah baue; kãlãh kabawen katawah buah iã, idjã mandjoho arepe mawi aku.

27. Tapi olo idjã radjin dengan kabudjurku akan handjak rantang tuntang rindang, tuntang hamauh haradjur: hai toto Jehowa, idjã radjin manjanang reware!

28. Tã djelangku akan masuman katetekm, tuntang manara ikau nongkang andau haradjur.

MASMUR. 36.

Olo papa marajap, tapi Hatalla masi tuntang mamberkat olo ai.

1. *Masmur* Dawid, rewar Jehowa; akan kamander olo panjanji.

2. Prentah dosa puna hong atãi olo papa, tapi kikãh dengan Hatalla djaton intu matae.

3. Krana iã mambudjok arepe, handak mandino talo sala, marusak idjã æka kasingie tã.

4. Karã augh totoke uras kãdarhaka tuntang tipu, iã tantai djaton maku malalus talo bahalap.

5. Iã mangarangka tjalaka hong sasuroe, iã tanggar mendeng hong djalae idjã papa, djaton mikãh mawi talo darhaka.

6. O Jehowa, kahalapm hapus penda langit, tinai katotom kilau kakedjau darin baunandau.

7. Katetekm kilau bukit Hatalla, kapatut ajum kalambah tasik;

olon tuntang meto indohopm, o Jehowa!

8. Lalehan karega kahalapm, o Hatalla, sampai olo kalunen tau harap ingandjungen penda palapasm.

9. *Æwen* kilau babusau awi kamajak ramom, ikau mampihop iã hapan tahasak kamangatm.

10. Krana aim batang pabelom, huang kalawa aim ikãi mitã kalawa.

11. Lalus haradjur kahalapm akan olo idjã kasene ikau, tuntang katetek ajum akan karã olo budjur.

12. *Æla* pain olo badjoho mahenjek aku, lengãn olo papa æla maharak aku.

13. Hetã karã olo sala djari balongkang. iã djari imbaring djaton tau mendeng tinai.

MASMUR. 37.

Alo olo papa handjulo batnah, toto iã akan rusak kea.

1. *Masmur* Dawid. — *Æla* atãim apuapui tagal olo papa, tuntang æla bahiri tagal olo parajap.

2. Krana hindai isut, tã kilau oru iã salenga inatak, balalu blaju kilau talo imbul.

3. Harap intu Jehowa tuntang bahalahalap gawim, tã ikau karãh melai sanai hong tanah, ihaga awi katoton Hatalla.

4. Handjahandjak huang Jehowa, iã karãh manenga akam karã kahandak atãim.

5. Baring karã perkarã pabelom aim lepah akan Jehowa, tuntang harap iã, iã karãh manun tã akam.

6. Iä karäh mampalembut ka-tetekm kilau blawa, tuntang kabudjurm kilau bentok andau.

7. Suni intu Jehowa, entai iä; äla ikau blasut atäim tagal olo bakalilit, idjä bontong karä gawie.

8. Lajan kalaitm, terai kasangitm; äla ikau bahiri, belä ikau kea papa gawim.

9. Krana karä olo parajap karäh irunap, tapi olo idjä harap Jehowa, iä karäh tempon petak.

10. Hindai isut bewäi, tä maka olo papa tä palus djaton; amon ikau manggau handak mitä äkae, maka iä djaton bewäi.

11. Tapi olo idjä balemo atäie karäh indu tempon petak, iä akan handjahandjak awi kapaham kasanange.

12. Olo papa manggau akal mawi olo tetek, tuntang mangadjirat kasingae tagal iä.

13. Tapi pangkahai Tuhan manatawä iä, krana iä mitä andaue lawoh dumah.

14. Olo papa manjilak padang, tuntang mangantjang talin panahe, tantai mampalokang olo tjalaka, olo pähä, tuntang mampatäi olo budjur.

15. Tapi padange karäh mamedok manusok atäi ai kea, tinai panahe karäh imelek.

16. Alo talo isut awang ain olo tetek, maka djetä bahalap bara kutoh panatau ain karä olo papa.

17. Krana lengän olo papa tä karäh imelek, tapi olo tetek ihaga Jehowa.

18. Jehowa tawan tikas karä andau olo budjur, bagin ajue karäh melai sampai katatahi.

19. Katika kadjakä äwen tä djaton karäh rusak, wajah lau iä akan kuman besoh.

20. Tapi olo papa karäh rusak; karä musoh Jehowa, alo iä kilau tana basiwoh, mahin lilap kilau asepi.

21. Olo papa tä pudji mindjam djaton manahore; tapi olo tetek tau masi tuntang radjin manenga.

22. Krana idjä imberkat Jehowa manjores petak, tapi idjä injapae karäh irunap.

23. Karä djalanan olo tä impatuah Jehowa, krana iä mangilik djalanae.

24. Alo iä lawo, djaton iä palus inganan, krana Jehowa mimbings lengäe.

25. Aku bihin tabela, toh aku sampai bakas, tapi djaton aku pudji mitä olo tetek inalua, atawa panakae manjadakah manggau panginae.

26. Haradjur iä manjanjang tuntang mandjaman, tä panakae magon melai hong berkat.

27. Kanan talo papa, lalu talo bahalap, tä ikau karäh melai haradjur palus dapit.

28. Krana Jehowa radjin kabudjur, iä djaton manalua idjä budjur dengae; palus katatahi äwen tä ihagae; tapi panakan olo papa karäh impalomos.

29. Olo tetek akan manjores petak, palus melai hetä sampai katatahi.

30. Totok olo tetek manutor kapintar, djelae masuman kabudjur.

31. Torat Hatallae aton hong atäie, tä tatap paie djaton tanggarurus.

32. Olo papa mimpa olo tetek, radjin mampatäi iä;

33. Tapi Jehowa djaton manalua olo tetek hong lengän olo tä, iä djaton manipan äwen huang basara.

34. Entai Jehowa, anjak djalac, awang paham djetü pahalau ba-tä maka iä karäh manggatang, behat akangku. ikau, sampai ikau manjores pe-tak; tuntang ikau karäh mitä olo-tang hanana awi kahumongku. papa impalomos.

35. Aku djari mitä olo papa, iä-6. Karü bahangku maram tun-
tä badjoho tuntang gagah, tinai-
iä barangkap kilau kaju badjewong, tang hanana awi kahumongku.
idjä manimben uhate. 7. Aku hadjungkong hadju-
kot, nongkang andau ampingku
tangentangis.

36. Tapi badjeleng iä mamung-8. Krana sapakku lepah karitip.
go, itäl iä djaton hindai. Tuntang djaton äka kamangate
hapus bitingku.

37. Toh, ingat olo budjur, itäm-9. Aku ujuh, kilau imaro ang-
olo tetek: toto kadjarian olo tä-
salamat bewäi. atku, aku manarshing awi kali-
sah atäiku.

38. Tapi olo idjä malangkah ka-10. O Tuhan! karä kahandakku
räh uras imparusak, kadjarian olo-
papa karäh impalomos bewäi. uras hong baum, tarahingku dja-
ton basilim intu ikau.

39. Maka selamat ain olo tetek11. Atäiku hagandang, kaabasku
dumah bara Jehowa, iä tä kota-
ai, metoh katika kadjakä. djari nihau, katarang matangku
kea djaton hindai.

40. Jehowa mandohop olo tä,12. Idjä äka karadjingku tun-
tuntang maliwus iä; iä maliwus-
tuntang bara karä olo papa, tun-
tang manjalamat äwen, krana olo-
tä harap iä. tang idjä manggauhatalakanku
hatirok manggauhatalakanku
aku, nongkang andau iä manga-
rangka tipu.

MASMUR 38.

Lakudoan olo idjä manjasal.

1. Masmur Dawid; hapa mam-
pingat.

2. O Jehowa! äla mandjara aku
huang kalaitm, äla mahukum aku
huang kasangitm.

3. Krana anak panahm leket
hong aku, lengäm djari lawo
intu aku.

4. Djaton äka kamangat hapus
isingku awi kalaitm, karä tolangku
djaton tau sanai awi dosangku.

5. Krana karä kasalanku ha-
lau takolokku, kilau tanggong

awang paham djetü pahalau ba-
behat akangku.

6. Karü bahangku maram tun-
tang hanana awi kahumongku.

7. Aku hadjungkong hadju-
kot, nongkang andau ampingku
tangentangis.

8. Krana sapakku lepah karitip.
tuntang djaton äka kamangate
hapus bitingku.

9. Aku ujuh, kilau imaro ang-
atku, aku manarshing awi kali-
sah atäiku.

10. O Tuhan! karä kahandakku
uras hong baum, tarahingku dja-
ton basilim intu ikau.

11. Atäiku hagandang, kaabasku
djari nihau, katarang matangku
kea djaton hindai.

12. Idjä äka karadjingku tun-
tang karä kapatohku bilobiloi
mangedjau arepe dengan peresku,
karä kolangku mendeng djajong.

13. Olo idjä mangatahtahaseng-
ku mina djarat manantai aku, tun-
tang idjä manggauhatalakanku
hatirok manggauhatalakanku
aku, nongkang andau iä manga-
rangka tipu.

14. Tapi aku, kilau olo ba-
dengen, djaton mahining, tinai
kilau olo bisu, idjä djaton ma-
rakang njamae.

15. Toto aku kilau olo idjä dja-
ton mahining, kilau totok olo
idjä djaton bara djawap.

16. Krana aku mentai ikau, o
Jehowa, ikau toto karäh tombah,
o Tuhan, Hatallangku.

17. Krana koangku: äla olo tä
handjak tagal aku; amon paingku
tanggapurus, toto olo tä handak
mampatara arepe tagal aku.

18. Krana aku injaragh huang
tjalaka, tuntang kapähängku ha-
radjur leket hong aku.

19. Krana aku mangaku kasalangku, aku njukok tagal dosangku.

20. Tapi karä musohku belom bahalap tuntang kwasa, kutoh karä idjä basingi aku djaton dengan patut.

21. Idjä manjulang talo papa akangku gantın kahalapku lembut mawi aku, hasa aku tanggar mahaga kahalap.

22. Äla malihi aku, o Jehowa, Hatallangku! äla ikau kedjau dengangku.

23. Käläh mandjeleng arepm mandohop aku, o Tuhan, äka salamatku.

MASMUR 39.

Alo tjalaka sampai pampatäi, harap
Hatalla dadähen atäi.

1. Masmur Dawid; akan kaman-
der olo panjanji, akan Jedu-
tun tä.

2. Aku djari manukase: aku
handak mahaga arepku, belä aku
badosa awi djelangku; aku handak
mangandali totokku, basa olo papa
tä magon aton, mahupi aku;

3. Aku tunis tuntang benjem
bewäi, aku suni; — tapi djaton
kabawa; kapähän atäiku mang-
kurok haream.

4. Atäiku djadjalan blasut intu
huangku; kahum aku mangumang
tä apuapni angkatku, palus dje-
langku hamauh, koangku:

5. Sanan akangku, Jehowa,
tikas umurku, prea karä andauku
akan hapus? aku handak katawan,
prea aku ombet?

6. Karä andauku inengam ka-
lombah lokap bewäi, pambelomku

kilau amba intu baum; baja akan
kahaiang bewäi karä olo djari im-
pendengm. — Sela.

7. Olo handiai hagoet kilau ka-
rihau talo, toto haiang bewäi
karä lalentoe; iä manampunan tun-
tang djaton katawan, äwe karäh
tempoe.

8. Maka toh, äwe akan ien-
täiku, o Tuhau? ikau äka kaha-
rapku!

9. Lapas aku bara karä dosang-
ku; äla nalua aku mandjadi tan-
ding olo gila.

10. Aku handak suni bewäi,
djaton marakang njamangku; krana
ikau kea idjä tempon gawi tä.

11. Undur hukum aim bara aku,
krana awi djaran lengäm aku djari
ujuh rusak.

12. Amon ikau madjar mandjara
olon tagal kasalae, tä karä kake-
nae nihau kilau kinan gagat.
Kajah, karä olo samandiai uras
kahaiang. — Sela.

13. Hining, o Jehowa, lakudo-
angku, senäh karä augh bawaiku,
äla manjuni arepm, itäm djohon
matangku; krana aku baja olo
tamuäi idjä omba mukong bewäi
intu ikau, sama kilau karä ta-
toku kea.

14. Terai mawi aku, mangat aku
mampangat arepku, helo bara aku
buli, tuntang palus djaton hindai.

MASMUR 40.

Tarimakasih tuntang blaku dohop.

1. Masmur Dawid; akan ka-
mander olo panjanji.

2. Aku djari mentai Jehowa,
maka iä djari sontop manangkilik

aku, tuntang manarima augh bawangku.

3. Iä mandjidjit aku bara lowang kabanasa; bara äka rumpur, palus mampendeng paingku hong batukarang, tuntang mandähen tandjongku.

4. Iä djari mingkes njanji taheta hong njamangku, hapa manara Hatallan ita. Olo arä akan mitä tä, häsek mikäh tuntang harap Jehowa.

5. Selamat olo tä, idjä mina kaharape intu Jehowa, idjä djaton omba olo badjoho, tuntang olo idjä lajau tampat tandjaro.

6. Ika, o Jehowa, Hatallangku, djari mamparä gawim idjä heran, tuntang karä tirok berkatm, awang ilalusm akan ikäi. Djaton idjä padan dengam; aku handak masaman tuntang manutor tä, alo djetä djaton taraisä.

7. Parapah awang injambalih, parapah indu kinan djaton ingilakm, tapi ika, djari marewang pindingku; parapah awang ingähu tuntang parapah tagal dosa djaton ika, manggaue. — (*Ibran.* 10,5.)

8. Tä koangku: itäm, aku toh dumah; augh surat tä masanan akangku tuntang masuman aku; — (*Joh.* 5,39.)

9. Aku radjin malalus kahandak aim, o Hatallangku, karä prentahm mamentok huang atäiku.

10. Aku handak masanan katetek hong tawon olo arä, aku djaton maku mampatendä totok biwihku: tawam bewäi, o Jehowa.

11. Kabudjurm djaton aku manjahokae hong atäiku bewäi, tapi aku hakotak masuman katotom, salamatm, tuntang djaton mi-

lim asim, kasajangm intu tawon olo arä.

12. Tapi ika, Jehowa, äla mangurong manguntji kasajangm bara aku, soho asim tuntang katotom mahaga aku haradjur.

13. Krana tjalaka awang djaton taraisä djari manjangkulep aku, karä katiwasku djari menjet aku, sampai matangku kaput; karäe tä lebih bara balau takolokku, sampai atäiku djaton mingat arepa.

14. Käläh djaka ika, nahuang, joh Jehowa! mangat maliwus aku; o Tuhan, djeledjeleng dohop aku.

15. Patut olo handiai mahamen tuntang buraburah baue, idjä mangatah handak manganan hambaruangku, patut iä iakis iundur tuntang impanjukok, idjä radjin mitä tjalakangku.

16. Patut olo handiai sabanen tagal kahawäe, idjä hamauh mawi aku: tä akae, tä akae!

17. Tapi käläh olo handiai, idjä manggau ika, akan handjak rantang, tuntang riadang intu ika; idjä radjin salamatm akan haradjur hamauh: Jehowa toto hai!

18. Aku toto tjalaka tuntang pähä, tapi Tuhan karäh manun akangku; ika, indu pandohopku tuntang paliwus ajungku; o Hatallangku, äla ika, randjar.

MASMUR 41.

Salamat olo pamasi, krana iä karäh iasi

1. Masmur Dawid; akan kaman-
mander olo panjanji.

2. Selamat olo tä idjä manam-

pajah olo pähä; katika kadjakäe iä karäh iliwus Jehowa.

3. Jehowa karäh mahaga tuntang mambelom iä, iä karäh imberkat hong petak. Ikau djaton maku mandjuluk iä akan kahandak musohe.

4. Jehowa handak mampangat iä, amon iä baperes hong sasuroe, ikau manambalik kahabae indu kamangate.

5. Aku kea djari blaku: o Jehowa, pasi aku, pakäläh hambaruangku, basa aku djari basala dengam.

6. Karä musohku mangotak aku, koae: prea iä akau matäi, prea arae akan nihau?

7. Amon iä tanggoh manjengok aku, maka atäie haliau bewäi; iä manggau bukue hapan mangotok, tuntang iä palus blua masuman tä.

8. Karä olo idjä basingi aku habisik sama arepe mawi aku, iä mangarangka talo papa akangku;

9. Koae: gawin setan ita djari manguman mangatah iä, iä menter, toto, djaton tau mendeng tinai.

10. Toto sobatku kea, idjä äka kaharapku, idjä ompat kuman panginangku, manggatang takire handak mawi aku.—(Joh.13,18.)

11. Tapi ikau, o Jehowa, käläh masi aku; gatang aku tinai, tä aku handak mamaläh mawi olo tä.

12. Tawangku, ikau mangilak aku, musohku djaton akan malahap tagal aku.

13. Tapi aku toh ihagam tagal kabudjurku, ikau mampendeng aku naharep baum palus katahali.

14. Horumat akan Jehowa, Ha-

tallan Israel, bara katatahi haradjur katatahi. Amen, joh Amen!

MASMUR 42.

Lakudoa masuman kataheru dengan Hatalla.

1. Augh adjar ingarang panakan Koragh; akan kamander olo panjanji.

2. Kilau badjang manggah manggau tahasak danum, kalot: i hambaruangku manggah taharu dengam, o Hatalla!

3. Hambaruangku haus manggau Hatalla, Hatalla idjä belom. Prea aku sampai, mangat manaharep baun Hatalla?

4. Djohon matangku indu panginangku handau hanalem, basa nongkang andau olo hamauh mawi aku: kwe Hatallam toh?

5. Maka aku mingat, haiak hambaruangku lenjoh hong aku. aku bahut pudji ompat haiak tawon olo arä, manandjong helo baue manalih human Hatalla, tuntang manjanji, manarimakasih. hindjä dengan olo arä idjä mahaga pesta.

6. Buhen ikau mangapähä arepm, joh hambaruangku, buhen ikau bagisah hong aku? Entai Hatalla, krana toto aku käläh manara iä hindai, basa baue mandohop aku.

7. Joh Hatallangku, hambaruangku kapähä intu huangku; sabab tä aku mangingang ikau bara tanah Jordan, bara bukit Hermon tuntang bukit Mishar.

8. Dähes hatuntut hatuntut djaton balentas, awi aughm manjoho

djetä manjambong, karä riakm tuntang galombangm hatatepä hatatawon aku.

9. Tapi handau Jehowa pudji mampendeng asie, tinai hamalem njanjinku manara iä, tuntang aku blaku intu Hatallan pambe-lomku.

10. Aku handak hamauh dengan Hatalla, idjä batukarangku: buhen ikau ngalapean aku? buhen aku akan manandjong buraburah, haiak musohku mandjakä aku?

11. Angat tolangku kilau imuno impatäi, basa karä musohku manawah aku, amon iä haradjur hamauh mawi aku: hong kwe Hatallam?

12. Buhen ikau mangapähä arepm, joh hambaruangku, buhen ikau bagisah hong aku? Entai Hatalla, krana toto aku karäh manara iä tinai, idjä puna selamat baungku tuntang Hatallangku.

MASMUR. 43.

Awu mambudjur aku deugan olon.

1. Käläh budjur aku, o Hatalla, käläh putus klahingku deng-an karä olo idjä tulas, liwus aku bara olo panandjaro tuntang kiamat.

2. Krana ikau toto Hatalla äka kaabasku; buhen ikau manganan aku? buhen aku akan manandjong buraburah, haiak musohku mandjakä aku?

3. Soho kalawam tuntang katon, mangat djetä ngagalan aku, tuntang magah aku akan bukitm idjä brasih, akan äkam melai.

4. Mangat aku sampai mesbeh

Hatalla, naharep Hatalla tä, idjä äka kahandjak tuntang karindangku, mangat aku manara ikau hapan kutjapi, joh Hatalla, idjä Hatallangku!

5. Buhen ikau mangapähä arepm, joh hambaruangku, buhen ikau bagisah huang aku? Entai Hatalla, krana toto aku karäh manara iä tinai, idjä äka selamat baungku tuntang Hatallangku.

MASMUR 44.

Dohop ikäi, tumon pandohopm dengan tato ikäi bihin.

1. Augh adjar ingarang panakan Koragh; akan kamander olo panjanji.

2. O Hatalla, pinding ikäi djari mahining. tato ikäi djari manjarita akan ikäi karä gawi tä, idjä iawim iantu pangereng ai, djaman horan.

3. Lengäm djari manganan utus olo kapid, tapi äwen djari imbulm: arä' utus olo djari irusakm, tapi äwen djari ingapalm.

4. Krana djaton awie hapan padang äwen djari manduan tanah toh, tuntang djaton lengäe mandohop arepe, tapi lengäm gantaum, penang ajum, tuntang kalawa baum: krana ikau mangilak äwen.

5. Maka ikau tä kea, o Hatalla, idjä magon radjangku; lalus dohopm akan Jakob!

6. Awim ikäi akan manasang karä musoh ikäi, huang aram ikäi akan mahundjeng mamparamok olo handiai idjä mawi ikäi.

7. Krana aku djaton harap panahku; kwäka padangku tau mandohop aku!

8. Malainkan ikau mawat ikäi

bara karä musoh ikäi, tuntang mambalang mampahawen olo handiai, idjä basingi ikäi.

9. Haradjur ikäi handak manara Hatalla, aram impahai ikäi sampai katatahi. — Sela.

10. Tapi toh ikau manganan ikäi, tuntang manalua ikäi rungkok, djaton handak omba haiak kawan parang ikäi.

11. Ikau mampaundur ikäi bara musoh, olo idjä basingi ikäi marampas ramon ikäi.

12. Ikau manjama ikäi dengan kawan tabiri idjä tantai impatäi, palus manaburan ikäi marak karä olo kapor.

13. Ikau mandjual utus olo ajum djaton bilie, tuntang djaton maku trima regae.

14. Ikau mawi ikäi indu tawah karä olo idjä hadarah dengan ikäi, indu sindir tuntang andin olo handiai, idjä hakabiling ikäi.

15. Ikau mandjadian ikai indu tanding marak karä olo kapor, sampai karä utas olo manggiling takoloke mawi ikäi.

16. Nongkang andau kahawengku hatantilap naharep aku, tuntang kahowaku manutup baun gku

17. Tagal augh olo idjä manawah tuntang hababaka, tagal karä musoh tuntang olo parajap.

18. Talo handiai tä djari buah ikäi; tinai ikäi djaton djari ngalapean ikau, djaton djari haliau mampa djandjim.

19. Atäi ikäi djaton djari undur, tasaran pain ikäi djaton djari mahiwang bara djalam;

20. Sampai ikau marusak manatelan ikäi marak ason taun, tuntang manjangkulep ikäi hapan kangkalingän pampatäi.

21. Paribasa djaka ikäi djari nga-

lapean aran Hatallan ikäi, tuntang djari mandepä lengän ikäi akan dewan olo:

22. Tau Hatalla dia kasene tä? krana iä puna katawan talo handiai, awang basilim huang atäi.

23. Krana toto tagal ikau bewäi ikäi impatäi nongkang andau, ikäi inggarä kilau tabiri, awang tantai injambalih.

24. Misik, o Tuhan! buhen ikau batiroh? Misik, äla manganan ikäi lepah lingis.

25. Buhen ikau handak manjahokan baum, ngalapean tjalaka tuntang kadjakän ikäi?

26. Krana hambaruan ikäi djari sontop sampai petak, knain ikäi rantep dengan tanah.

27. Mendeng, dohop ikäi, palus liwus ikäi tagal asim.

MASMUR 45.

Tara akan Kristus tuntang djalahan ai, idjä kilau popohe.

1. Akan kamander olo panjanji; tahuu kambang mawor, ingarang panakan Koragh; augh adjar, njanji tahuu idjä äka katau.

2. Augh bahalap mahambur bara atäiku, koangku: aku handak mangarang tahuu radja, djelangku kilau kalam djurutulis idjä tamat.

3. Ikau idjä kapala bakena bara karä panakan olon, kamangat augh djari inampohak hong totok biwihm; tagal tä Hatalla mamberkat ikau palus katatahi.

4. Tangking padangm intu kahangm, o pangkalima, tuntang kahaim kabungasm.

5. Huang kahaim tä lius palus manang haradjur akan katoto, ka-

lemo tuntang katetek; maka le-
ngäm gantaum karäh malalus gawi
awang heran.

6. Karä anak panahm uras ba-
tadjim, sampai arä utus olo ba-
longkang penda ikau; djetä ma-
nambelan atäi kartä mueoh radja.

7. Padadusam, o Hatalla, melai
haradjur katatahi, sokah karadjaam
tä toto sokah kabudjur. — (*Ibran.*
1.8.)

8. Ikau mangilak katetek tun-
tang basingi kedarhaka, tagal tä,
o Hatalla, Hatallam djari mami-
njak ikau hapan minjak kahandjak,
paham bara karä kolam.

9. Karä pakaiam kilau ewau
mur, tjindana tuntang tidja; bara
luma garing, bara hetä kahandjakm
dumah.

10. Kutoh putir radja hindjä olo
ajum idjä hai tä, batang popohm
mendeng hila gantaum, imbungas
hapan bulau idjä kapala bahalap.

11. Hining, o putir, ingat, ta-
lingan pindingm: käläh ngalapean
utus olo ajum, tuntang ungkup
human bapam;

12. Mangat radja mangilak ka-
halapm; krana iä toto Tuhan ajum,
ikau akan manjembah iä.

13. Tä Tirus, budjang bawi tä,
karäh manggau asi intu baum,
hapan talo paenga, karä olo awang
tatau bara marak olo arä.

14. Bungas haliai putir intu da-
lam tä, pakaiäe uras bulabulau.

15. Hapan pakaiän awang ogo
basulam iä iagah akan radja, ku-
toh budjang bawi, awang kolae,
miring iä, palus iä iagah akam.

16. Ewen tä iagah tuntang han-
djak dengan ramirami, iä tamä
dalam radja.

17. Karä anakm awang hatuä
karäh indu takirin karä tatom,

ikau karäh mamparadja äwen ma-
hundjun hapus petak.

18. Aku handak mambrita aram
marak karä utus olo, tagal tä arä
djalahan olo karäh manara ikau
haradjur sampai katatahi.

MASMUR 46.

Lewun Hatalla haradjur sanang bewäi.

1. Njanji ingarang panakan
Koragh; akan kamander olo pa-
njanji; tumon nudan Alamot.

2. Hatalla äka kalindong tun-
tang kaabas ita, iä puna toto pan-
dohop haliai kahum kadjakä.

3. Tagal tä ita djaton mikäh,
alo kalunen rusak, alo karä bukit
balongkang akan bentok tasik.

4. Alo karä danum tä hariak
mangambang, sampai bukit honggä
awi kasangite: — Sela.

5. Mahin aton kea batangdanum
tuntang sungäie akan mampahan-
djak lewun Hatalla, idjä brasih
awi äka melai ain Idjä pangka-
hai tä.

6. Hatalla intu bentoke, tagal
tä iä djaton hagulak; Hatalla ma-
wat iä sana duruh sawah.

7. Arä utus olo ridu lalento.
karä karadjaan honggä; Hatalla
mambo mampahining aughe, palus
lenjoh hapus petak.

8. Maka Jehowa, Tuhan karä
kawan talo belom, aton mampa-
haiak ita; Hatallan Jakob puna
kotan ita idjä dähen.

9. Kantoh, itä karä gawin Je-
howa, idjä mandjadian karusak ka-
lotä hundjun petak;

10. Idjä mahapus karä parang
hong salepah petak, idjä mamelek

karä panah, malompeng karä lundju, tuntang manusul karä kareta parang.

11. Terai keton, awi ngasene, aku bewäi toto Hatalla; aku kwasa intu bentok karä olo kapid, aku kwasa hong hapus petak.

12. Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, aton mampahaiak ita, kotan ita, djetä Hatallan Jakob. — Sela.

MASMUR 47.

Tara akan Hatalla, idjä pangkahai tä, idjä mandohop olo ai.

1. Masmur panakan Koragh; akan kamander olo panjanji.

2. Tapok lokap keton, handjak karä utus olo, lahap intu Hatalla, hapan augh ramirami!

3. Krana Jehowa, pangkahai Tuhan tä, toto äka kikäh, iä radja hai mahundjun salepah petak.

4. Iä mandjudju karä utus olo mamenda ita, karä djalahan olo penda pain ita.

5. Iä mintih akan ita bagin joresan ita, kahain Jakob, idjä ingilake. — Sela.

6. Hatalla mandai haiak lahap, Jehowa tä, haiak augh sarunai.

7. Njanji, tara Hatalla, njanji, tara radjan ita!

8. Krana Hatalla toto radjan hapus petak; njanji, tara iä buah.

9. Hatalla mimbing prentah mahundjun karä olo kapid, Hatalla mondok hong padadusae idjä brasih.

10. Karä mantir sakarä utus olo djari hapumpong lundjä utus olo ain Hatallan Abraham, krana karä

olo hai idjä indu talawang petak puna ain Hatalla; Iä idjä pangkahai tä.

MASMUR 48.

Njanji hapan manara lewun Hatalla.

1. Masmur panakan Koragh.

2. Hai toto Jehowa, iä paham inara hong lewun Hatallan ita, hundjun bukit ajue idjä brasih.

3. Bahalap tawas kagantonge, tuntang indu kahandjak hapus petak bukit Sion tä, idjä lila utara, lewun radja hai tä.

4. Æwen idjä huang karä lumae awang hai tuntang bahalap uras katawan Hatalla puna äka kalindonge.

5. Krana itä! karä radja djari hapumpong, maka uras iä lilap.

6. Æwen mitä, tä iä sangang, iä taräwen, hadari.

7. Panaräwen nandjaming iä hetä, kikäh kilau olo bawi idjä handak luas.

8. Hapan riwut timor ikau mamusit karä banama hai.

9. Tumon ikäi djari mahininge, kalotä kea ikäi djari mitäe intu lewun Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, intu lewun Hatallan ikäi; Hatalla mandähen djetä haradjur katatahi. — Sela.

10. O Hatalla, ikäi mingat asim huang huma idjä äkam.

11. Kilau aram, o Hatalla, tumon tä kea horumatm sampai saran petak; lengäm gantaum kontep katetek.

12. Bukit Sion handjak rantang, anak bawin Juda rindang ramirami tagal karä kaputusam.

13. Kaliling Sion, ngalingkang iä, isä karä tjandie.

14. Pariksa kotae, awi manitip karä humae idjä hai tuntang balhalap, mangat keton tau masuman tä akan girir olo awang rahian.

15. Krana Hatalla djetoh toto Hatallan ita haradjur palus kata-tahi; iä magah ita mahalau pam-patäi kea.

MASMUR 49.

Alo olo parejap batuah, äla bahiri.

1. Masmur panakan Koragh; akan kamander olo panjanji.

2. Mindiminding, karä utus olo, ingaingat, olo handiai idjä mukong petak,

3. Olo naniha tuntang olo hai, olo tatau dengan olo pähä belum haiahaiaik.

4. Totokku akan manjewut karä kapintar, tinai atäiku mangumang kaharati.

5. Aku handak manalingan pindingku akan paribasa, hapan ku tjapi aku handak masuman leläiku.

6. Buhen aku akan mikäh metoh andau kadjakä, amon aku ingaling awi kadarhakan olo tä, idjä mahenjek aku?

7. Olo tä idjä harap kutoh ramoe, tuntang mandjoho arepe tagal katataue.

8. Krana dialo idjä biti tau manewus paharie, djaton kabawae iä manenga tewuse akan Hatalla.

9. Krana tewus hambaruäe tangkalau hai, sampai iä djaton kabawae palus kata-tahi. — (*Matt.* 16,26.)

10. Djaton tau manewus iä, uka

iä belum tinai haradjur, tuntang djaton mitä kabanasa.

11. Amon iä mitä, olo pintar matäi kea, sama nibau haiak dengan karä olo paleng gila, tuntang djaton tau dia malihi karä ramoe akan olo:

12. Tä, maka aton kabaudak atäic, mangat ungkup humae melai katatahi, tuntang mangat äkae melai bunggut girirmanggirir, tinai uka arae basewut intu arä tanah.

13. Tapi horumat olon puna djaton tau melai, malainkan iä sama dengan meto, iä akan lomat bewäi.

14. Djetä djalan olo tä, iä uras olo gila, tinai olo rahian mangilak augh totoke kea. — Sela.

15. Kilau kambing tabiri äwen ingkes hong naraka, pampatäi manjakatik iä; haiak djadjewu olo budjur mandjadi tempon ai; tapi kahain äwen kinan nakara, iä djaton bara kalekae hindai.

16. Tapi hambaruängku karäh iliwus Hatalla bara kwasan naraka, krana iä manduan aku.

17. Äla mikäh, amon olo mandjadi tatau, amon horumat ungkup humae djaladjalan hai.

18. Krana amon iä matäi, djaton iä mimit talo enen, horumat ajue djaton tamput iä.

19. Krana iä pudji mampangat hambaruäe pesae belum, tuntang olo handiai djari manara iä, basa iä tau ramirami paham.

20. Tapi iä akan buli utus ta-toe, palus dapit äwen tä djaton mitä kalawa.

21. Olo idjä bara horumat tuntang djaton bara kapintar toto, iä sama dengan meto, iä akan lomat bewäi.

MASMUR 50.

Tahiu ampin agama awang toto; mam-
pudji olo haliau.

1. Masmur Asap. — Tuhan, Hatalla, Jehowa aton hakotak, iä mangahau hapus kalunen bara palembut matanandau sampai pambelepe.

2. Bara Sion, äka kapala kabungas tä, kahain Hatalla bagining.

3. Hatallan ita aton dumah, djaton iä suni, apui panjeha helo bara baue, tinai talo badjea hakaliling iä.

4. Iä mangahau langit idjä ngambo, tuntang hapus petak, handak mamutus utus olo ajeu.

5. „Pumpong akangku olo aingku idjä budjur, idjä djari hadjandji dengangku hadjamban parapahe.”

6. Tä karä langit masuman kateteke, krana Hatalla idjä mamutus. — Sela.

7. Hining, djalahan olo ajungku, aku handak hamauh, joh Israel, aku handak manjupah mampudji ikau; aku, Hatalla, puna Hatallam.

8. Djaton tagal karä parapahm aku mampudji ikau, krana parapahm awang ingahum puna haradjur intu baungku.

9. Dia usah aku manduan sapi bara humam, atawa tabiri bara kandangm.

10. Krana aku puna tempon karä meto hutan, karä satua hong karä bukit, idjä manandjong bakojakojau karäe hetä.

11. Aku katawan karä ampin buorong hong karä bukit, tuntang karä meto bariar hong padang uras ajungku.

12. Paribasa aku blau, dia usah aku masuman tä akam, krana aku tempon kalunen tuntang huange. — (2Mos.19,5.)

13. Aton angkatm, aku handak kuman isin sapi, atawa manjurup dahan tabiri?

14. Luput tara akan Hatalla, tumon tä lulus djandjim intu Idjä pangkahai tä.

15. Tä, laku hong aku metoh andau kadjakäm, maka toto aku handak maliwus ikau, tuntang ikau akan mahorumat aku.

16. Tapi dengan olo papa Hatalla hamauh: Narai ikau masuman prentahku, tuntang manduan djandjinku tamä njamam?

17. Basa ikau djaton maku impudji, tuntang manganan karä aughku akan likutm.

18. Amon ikau mitä maling, palus ikau pakat dengae, ikau rampi dengan olo bakandji.

19. Ikau nalua totokm akan karä talo papa, tuntang djelam mamundal tipudaja.

20. Ikau mondok mangotok paharim, anak indum mahin inulasm.

21. Kakai ampin gawim, tinai aku djari manjuni arepku; tä maka angkatm, aku sama kilau ikau kea. Tapi aku handak mandjara ikau, tuntang handak marinting tä intu baum.

22. Käläh ingat buabua talo djeto, o keton handiai idjä ngalapean Hatalla, uka äla aku salenga mantakan, tuntang djaton idjä maliwus.

23. Idjä maluput tara, iä tä idjä mahorumat aku; idjä mambudjur djalae, äkae aku handak mamprahan manenga salamat Hatalla.

MAMMUR 51.

Masmur kanjasal.

1. Masmur Dawid; akan kamander olo panjauji;

2. Metoh nabi Natan djari mananggoch ia, limbah Dawid djari dengan Batsaba. — (2.Sam.12,1.)

3. Pasi aku, Hatalla, tumon kasajangm, puas karä kalangkakhu tumon kahain asim.

4. Penjau aku lingilingis bara kadhakangkku, prasih aku bara dosangkku.

5. Krana aku mangkemä karä kadhakangkku, tuntang karä dosangkku haradjuraton intu baungku.

6. Intu ikau, intu ikau bewai aku djari badosa, tuntang djari mawi talo awang papa intu baum; mangat ikau tetek huang karä aughm, tuntang budjur huang karä hukum ajum.

7. Itäm, huang kasala aku djari inakan, tuntang djari inihni induku huang dosa.

8. Itäm, ikau mangilak katoto huang atäi, adjar aku kapintar idjä basilim tä.

9. Puas dosangkku, mangat aku brasih, penjau aku, uka aku baputi bara udjan habungkus.

10. Soho aku mahining kaban-djak tuntang karindang, uka tolangkn idjä indaraim tau mangat tinai.

11. Ules baum, nalikut karä dosangkku, kanau lepah lingis karä kasalangkku.

12. Tanpa huang aku atäi idjä brasih, o Hatalla, kaläh manaheta intu huangku rogh idjä etter.

13. Äla manganan aku bara baum, äla manduan Roghm idjä brasih bara aku.

14. Lian akangkku kahandjak tagal salamtm, sokah aku hapan rogh kahias.

15. Tä aku handak madjar djalam intu olo palangkah, mangat karä olo badosa hobah intu ikau.

16. Liwus aku bara utang deha, o Hatalla, ikau idjä Hatallangkku tuntang Djuru-salamat ajungku; tä djelangkku handjahandjak akan manara katetekm.

17. Rakang totok biwilku, o Tuhan, tä njamangkku akan masanan horumat ajum.

18. Krana ikau djaton mangilak parapah, djaka dia kalotä, tä aku radjin maluput tä akam; parapah awang ingähu djaton ikau radjin.

19. Parapah awang ingilak Hatalla, ia tä rogh idjä lenjoh; atäi idjä lenjoh tuntang bageto djaton ingabeläm, o Hatalla.

20. Pabalap Sion tumon asim, pendeng karä kotan Jerusalem.

21. Tä ikau karäh mangilak parapah katetek, parapah awang ingähu idjä lepah akam; tä olo karäh maluput sapi hundjun mesbehm.

MAMMUR 52.

Karä karajap akan rusak.

1. Augh adjar Dawid; akan kamander olo panjanji;

2. Metoh Doeg, olo Edom tä, dumah tuntang masuman akan Saul, koae: Dawid djari tamä human Ahimelegh. — (1.Sam.22.)

3. Buhen ikau badjoho, joh olo kianat, tagal kapapam? toto asin Hatalla melai haradjur!

4. Djelam mangarangka kadhakaha, djetä kilau lading sukur

idjä banjihî, ikau tukang panipu.

5. Ikau radjin kapapa labih bara kahalap, talo tandjaro radjin ikau manjewute bara katetek. — Sela.

6. Ikau mangilak karâ augh idjä marusak, ikau, o djela pandardjaro!

7. Tagal tä, maka Hatalla kea karâh marusak ikau lepah lingis, mansuwit manganan ikau bara pasahm, tuntang marunap ikau bara tanah äka olo belom. — Sela.

8. Maka olo tetek karâh mitä tä haiak marawan, tuntang äwen karâh manatawä iä, koac:

9. Itäm, djetä olo tä, idjä dia manduan Hatalla indu kotan ai, baja iä harap kutoh panataue, tuntang iä djari kwasa huang kadhaka.

10. Tapi aku kilau batang undus idjä lalamanjan hong human Hatalla, aku harap asin Hatalla haradjur palus katatahi.

11. Aku handak mauara ikau palus katatahi, basa ikau djari malalus tä; aku handak mentai aram, krana djetä mangat akan karâ olo ajum idjä budjur.

MASMUR 53.

Tahiu kapanan olo kalunen.

1. Augh adjar Dawid; akan kamander olo panjanji; tumon nudan Maghalat.

2. Olo gila hamauh huang atäie: Hatalla puna djaton. Äwen djari tapakarok rusak atäie; iä talo kadjilek awi kapanan prangae; djaton aton idjä mawi talo bahalap, idjä mahin dia. — (Maem.14.)

3. Bara sorgu Hatalla manangkilik karâ panakan olon, tantai mitä, djaka aton idjä bitî idjä pintar, idjä manggau Hatalla.

4. Tapi samandia äwen djari undur, uras iä djari babasi; djaton idjä mawi talo bahalap, idjä mahin dia.

5. Kilen, djaton idjä bitî olo parajap tä handak harati? idjä kuman ungkup olo ajungku, manggau ontong akae; tapi iä djaton blaku intu Hatalla.

6. Hetä olo tä mikäh, alo äka tä djaton pampikäh, krana Hatalla mamelek karâ tolang olo idjä mandjakä ikau; ikau mampahawen mamparungkok äwen, krana Hatalla mangabelä olo tä.

7. Kajah, käläh djaka bara Sion dumah paliwus akan Israel, amon Hatalla haluli manalih olo ajue idjä tawanan! Tä Jakob akan baramirami, Israel akan handjak rantang.

MASMUR 54.

Laku tahiu kaliwus.

1. Augh adjar Dawid; akan kamander olo panjanji; impahaiak kutjapi;

2. Metoh olo Sip djari dunali, sambil hamauh dengan Saul: Dia Dawid djari manjahokan arepe marak ikäi? — (1.Sam.26,1.)

3. O Hatalla, liwus aku awi aram, käläh mamatut akaunggu hapan kwasam.

4. O Hatalla, hining lakudo-unggu, mindiminding akan augh njamunggu.

5. Krana olo beken utuse maug-gatang arepe mawi aku, olo kia-

nat mangatah hambaruangku, iä djaton mingat Hatalla puna intu baue. — Sela.

6 Itä, Hatalla idjä mandohop aku, Tuhan tä hindjä äwen idjä mahaga hambaruangku.

7. Kadarhakan musohku karäh mamulang mawi iä kea; käläh rusak olo tä tumon katotom.

8. Tä aku handak mimit paparah akam, tuntang handak manara aram, o Jehowa, basa djetä paham bahalap.

9. Krana iä djari maliwus aku bara karä tjalaka, sampai mantangku mitä kahandjake tagal karä musohku.

MASMUR 55.

Tahu sobat awang haliau.

1. Augh adjar Dawid; akan kamander olo panjanji; impahaiak kutjapi.

2. Hining lakudoangku, o Hatalla, äla mandengen augh usokku.

3. Tahuu aku tuntang trima aughku, aku manarahing huang kapähängku, tuntang manangis;

4. Basa awi musoh paham mangkariak, tuntang olo papa hararepan; krana olo tä mambarang tjalaka akangku, tuntang hascep kasangite manjingi aku.

5. Atäiku paham sekä intu huangku, pampikäh pampatäi djari manjangkulep aku.

6. Kiküh tuntang panaräwen djari buah aku, kasabanen djari manjalungkem aku.

7. Koangku: käläh djaka aku bara palapas kilau burong dara, tä aku handak trawang, manggau äkaku melai.

8. Toto, aku radjin hadari kedjau kantäkantä, tuntang bara malem hong padang benjem. — Sela.

9. Aku handak mandjeleng arepku, mangat mahakan barat tuntang talo basaloh.

10. Paletang olo tä, o Tuhan, käläh kahut aughe, krana aku mitä baja kararat tuntang klahi hong lewu.

11. Handau hamalem talo kalotä hakaliling hundjun kotae, kadarhaka tuntang tjalaka aton intu huange;

12. Gawi sala marentah intu huange, tandjaro tuntang tipu djaton maku haiang bara karä djalae.

13. Krana djaton djaka musohku idjä mamapa aku, djetä puna indu injarenangku; dia kea olo idjä puna basingi aku badjoho toh mawi aku, djaka kalotä aku handak manjahokan arepku bara iä.

14. Tapi ikau puna kolangku, sobatku tuntang karampuku;

15. Koä idjä pudji pakat hatirok bahalap, koä idjä manandjong habambai tamä human Hatalla, haiak olo arä.

16. Käläh karusak buah iä, käläh iä gagar akan naraka belobelom, krana baja kapapa bewäi intu äkae melai, hong atäie.

17. Tapi aku handak mangkariak intu Hatalla, maka Jehowa karäh maliwus aku.

18. Halemäi handjewu tuntang bentok andau aku handak masuman karä kapähängku haiak manangis, tä iä karäh manarima aughku.

19. Iä maliwus manjanang hambaruangku bara klahi idjä mawi aku, krana kutoh karä olo idjä mawi aku.

20. Hatalla karäh mahining, tun-

tang tombah mamalah äwen, iä idjä puna marentah bara djaman horan haliai. — Sela. — Sabab olo tä djaton maku hobah, tuntang djaton paraba Hatalla.

21. Krana olo tä manusang lengäe mawi äwen, idjä hakabuah dengae, iä mangarak djandjie.

22. Totoke menjak bara mantega, tapi klahi aton huang atäie; augh malisen bara undus, tapi djetä kilau padang manjihi.

23. Baring perkaram akan Jehowa, tä iä karäh mahaga ikau, palus katatahi iä djaton nalua olo tetek tatarajang.

24. Maka ikau, o Hatalla, karäh mambaring olo tä akan lowang kabanasa. Karä olo pambusau daha tuntang panipu djaton sampai habenteng pambelome. Tapi aku harap intu ikau.

MASMUR 56.

Lakudea tahia olo idjä mawi ita.

1. Augh basilim bahalap ain Dawid; akan kamander olo panjang; tahu burung dara idjä gagom marak olo; metoh olo Pilisti djari manawan iä hong Gat. — (1.Sam. 21,11.)

2. O Hatalla! pasi aku, krana olo mansukap mawi aku, nongkang andau musoh mantam mandjakä aku.

3. Musohku gagaritat haradjur, krana kutoh olo badjoho mawi aku.

4. Alo parak kikähku mahin aku harap ikau.

5. Aku manara augh Hatalla, Hatalla idjä kaharapku, aku dja-

ton maku mikäh; kilen gawin isi daha tau mawi aku?

6. Nongkang andau olo tä manjala aughku, karä pikire uras handak mamapa aku.

7. Olo tä hapumpong mimpa, iä mangalati karä gawingku, awie harap manganan tahasengku.

8. Awi karajape iä harap liwus; o Hatalla, baring karä olo tä huang kalaitm.

9. Ikau djari mitong karä padingku, karä djohon matangku inam huang kasam; toto, djetä djari imintik huang suratm.

10. Tä karä musohku akan tumpulang undur, haiak aku blaku: krana tawangku, Hatalla hindjä aku.

11. Augh Hatalla handak inaraku, angh Jehowa handak ihorumatku.

12. Hatalla äka kaharapku, tä aku djaton mikäh, krana kilen olon tau mawi aku?

13. Karä djandjim inarimaku, o Hatalla; aku handak mimbüt parapah tarimakasih akam.

14. Krana ikau maliwus hambaruangku bara pampatäi, tuntang paingku belä tanggarurus, sampai aku tau manandjong hong bauu Hatalla, hong kalawa äka olo belom.

MASMUR 57.

Tarimakasih metoh bahaja paham.

1. Augh basilim bahalap ain Dawid; akan kamander olo panjang; „äla mamparusak;” metoh iä mahakan Saul, palus hadari akan lowang. — (1.Sam.22,1.)

2. Pasi aku, Hatalla, pasi aku, krana hambaruangku harap hong ikau, aku bakalindong kandjungen penda palapasm, mendäh kadarhaka mahalau.

3. Aku mantehau blaku intu Hatalla, intu Tuhan pangkahai, intu Hatalla tä, idjä mamatut malalus akangku.

4. Iä manjoho bara sorga mangat maliwus aku, sambil mampahawen olo tä, idjä gagaritat mangatah aku. — Sela. — Hatalla manjoho asie tuntang katotoe.

5. Hambaruangku marak singa, aku menter hong barah apui, iä tä olo kalunen, idjä kasingae kilau lundju tuntang anak panah, tinai djelae uras kilau padang manjihi.

6. Horumat akam huang sorga, o Hatalla, tinai tara akam hong hapus petak.

7. Äwen manenan djaring akan paingku, iä mahenjek hambaruangku, iä mangali palowang akangku, tapi bitie lawo hetä. — Sela.

8. Atäiku tanggar, o Hatalla, atäiku tanggar, aku handak manjanji tuntang manara.

9. Misik, o hambaruangku; misik biola tuntang kutjapi! aku handak mananselo talo blawa!

10. Aku handak mahorumat iku marak karä utus olo, joh pangkahai Tuhan, handak manjanji mahorumat iku bentok karä djalahan kalunen.

11. Krana asim hapus penda langit, tuntang katotom kilau kakedjau darin baunandau.

12. Horumat akam huang sorga, o Hatalla, tinai tara akam hong hapus petak.

MASMUR 58.

Tahiu hakim idjä bingtok.

1. Augh basilim bahalap ain Dawid; akan kamander olo pa-ujanji; „äla mamparusak.”

2. Kilen, keton toto bisu, djaton handak manjewut talo idjä tetek, djaton maku mamutus budjubudjur, o keton olo kalunen?

3. Toto, alo hong atäi mahin inampa keton kasala, hong tarah keton malalus kadarhakan lengän keton.

4. Olo papa puna undur bara iä inakan, olo panandjaro lajang bara knain indue.

5. Katadae tumon katadan handipä, tumon handjaliwan paleng iä mamaleng pindinge;

6. Idjä djaton maku mahining augh tabit, tukang panawar, alo iä patjäh manawar.

7. O Hatalla, rempang kasingae huang njamae, käläh tampusing galamit singa tabela tä, o Jehowa.

8. Patut äwen tä lenjoh kilau danum, palus hanjut; amon iä manintu anak panahe, maka totoke putut.

9. Äwen nihau, lenjoh kilau djelau, kilau anak ingäulus djaton iä mitä matanandau.

10. Helo bara kabali mangkemä apui, maka Iä karäh manambalang tä, alo manta alo masak talo huange.

11. Olo tetek karäh handjak. basa iä mitä pamaläh kalotä, paic inasarae hong dahan olo papa.

12. Tuntang olo arä karäh hamauh: toto kea, olo tetek tä aton bara upah. Toto kea, Hatalla mambudjur hong petak.

MASMUR 59.

Lakudoa tahu olo idjä mangatah ita.

1. Augh basilim bahaſap ain Dawid; akan kamander olo panjauji; „äla mamparusak;” metoh Saul manjoho olo manonggo humae, handak mampatäi ia. — (1. Sam.19,11.)

2. Liwus aku bara karä musohku, o Hatallangku, tuntang talawang aku bara olo tä, idjä mendeng mawi aku.

3. Lapas aku bara olo darhaka, liwus aku bara olo pambusaudahatä.

4. Krana itäm, ia mangatah tahasengku, olo abas tä hapumpang tantai mawi aku, alo kadarhakangku tuntang dosangku djaton, o Jehowa!

5. Djaton tagal kasalangku olo tä hadari, manatap arepe; misik, käläh manjupa aku, palus kabuahan tä.

6. Toto ikau, o Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, misik, takan karä olo kapid tä, äla masi idjä bitik karä olo bingkok tä, idjä tantai marajap! — Sela.

7. Hamalem äwen tä akan buli, mangaung kilau aso, hadari mangumbang lewu.

8. Itäm, ia maridu hai aughe; padang aton intu totoke; äwe hakon mahining tä?

9. Tapi ikau, o Jehowa, manatawä ia, tuntang hababaka karä olo kapid.

10. Kwasan äwen tä inggiangku akam, krana Hatalla puna kolangku.

11. Hatallangku karäh manjalehan akangku kahalape; Hatalla manjoho aku mitä kahandjakku tagal karä musohku.

12. Äla palus mampatäi äwen, belä olo ajungku badjeleng kalapean tä, tapi käläh kwasam namburup olo tä barakumbang haradjur, parungkok ia, o Hatalla, talawang ikäi.

13. Karä augh totoke uras dosa, tagal tä patut ia inawan huang kadjohoe, tagal karä sapa tuntang karä augh tandjaro, awang iaje-wute.

14. Palomos olo tä huang lason kasangitm, palomat ia sampai ia lepah, mangat karä olo kasene, toto Hatalla idjä marentah hong Jakob, tuntang palus saran petak. — Sela.

15. Toto äwen tä karäh buli hamalem, mangaung kilau aso, tuntang mangumbang hapus lewu.

16. Ia karäh barakumbang manggau panginae, tapi djaton kea besoh, ia akan batiroh blau bewäi.

17. Tapi aku handak manjanji manara kwasam, tuntang handjandjak haiak djadjewu mahorumat asim; krana ikau djari indu kolangku, äka kalindongku metoh kadjakängku.

18. Karä kwasangkun ingakuku ajum bewäi; krana Hatalla kolangku, Hatallangku idjä pamasi.

MASMUR 60.

Lakudoa kahum bahaja.

1. Akan kamander olo panjanji; tahu kamangat augh Hatalla; augh basilim ain Dawid, mangat ingadji;

2. Metoh ia djari parang denggan olo Aram bara Padanaram, tuntang dengau olo Aram bara Soba.

metoh Joab buli mampalah olo Edom hong padang ujah, mampatāi duāwalas kojan biti. — (2. Sam.8,1;10,13.)

3. O Hatalla, ikau idjä djari manganan tuntang mandarai ikäi, tuntang djari malait ikäi, toh käläh ampong ikäi tinai,

4. Ikau djari manggerek petak mandarak tä, toh palalit darake tinai, krana djetä lombanglembut.

5. Ikau djari hararepan utus olo ajum dengan talo babehat, djari mampihop ikäi hapan anggor mampanjaujau.

6. Tapi toh ikau djari manenga akan äwen idjä mikäh ikau banderac tinai, uka djetä impendeng tinai tagal katoto. — Sela.

7. Mangat karä olo, idjä äka kataum, impaliwus, käläh dohop hapan lengüm gantaum, tuntang trima augh ikäi. — (Masm.108,7.)

8. Hatalla djari hamauh huang karasihe, tä aku handjak rantang; aku handak mambagi Sighem, tuntang mukur padang Sukot.

9. Gilead ajungku, Manase kea ajungku; Epraim tä kalindong takolokku, Juda sokahku katan marentah.

10. Moab tä kandarrah panjaup ajungku, Edom äka djakah sarumpahku, Palestina akan malahap, mangaku mamenda aku.

11. Äwe idjä mimbit aku tamä lewu awang dähen kotae, äwe magah aku sampai Edom?

12. Djaton ikau kea, o Hatalla, idjä djari manganan ikäi, tuntang djaton maku omba, o Hatalla, mampahaiak kawan parang ikäi?

13. Dohop ikäi intu kadjakän ikäi, krana dohop olon djaton bagna bewäi.

14. Awi Hatalla ikäi handak ma-

lalus kwasa, iä karäh mahundjeng mandarai karä musoh ita.

MASMUR 61.

Lakudoa metoh kadjakä.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji; impahaiak kutjapi.

2. Hining, o Hatalla, kariakku, tahu lakungku.

3. Bara saran petak aku mangalahau ikau marak kahapit atäiku; imbit aku akan batukurang tä, idjä tangkalau gantong akangku.

4. Krana ikau äka kalindongku, tjandi dähen malawan musoh.

5. Aku handak melai hong tingkapm sampai katatali, haiak harap ingandjungen palapasm. — Sela.

6. Krana ikau, o Hatalla, djari manarima djandjingku, ikau manenga akangku tumon bagin äwen, idjä mikäh aram.

7. Ikau mamandjang umur radja, karä njeloe akan haradjur girrirmanggirir.

8. Iä haradjur radja hong baun Hatalla; soho asi tuntang katoto, mangat mahaga iä.

9. Tä, maka haradjur aku handak manjanji manara aram, mangat aku malalus djandjingku nongkang andau.

MASMUR 62.

Snni tuntang sanang intu Hatalla.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji ungkup Jcdutun.

2. Baja Hatalla bewäi äka kaharap hambaruangku, bara iä sala-matku dumah.

3. Baja iä bewäi batukarangku, salamatku tuntang kotangku, sampai aku djaton tau ionggä paham.

4. Kilen katahi keton uras maroboh idjä biti, samandiai keton handak mampatäi iä, idjä kilau dinding lihanglahanga, kilau pagar idjä kohakahik?

5. Baja äwen tä hatirok, handak manganan iä bara pangkate; iä radjin manandjaro; hapan njamae iä mamberkat, tapi atäie manjapa. — Sela.

6. Baja suni intu Hatalla, tuntang entai iä, o hambaruangku, krana bara iä dumah kaharapku.

7. Baja iä batukarangku, salamatku, tuntang kotangku, aku djaton akan hidjuh.

8. Intu Hatalla aton salamatku tuntang horumat ajungku; batukarangku idjä dähen tuntang äka kamentengku, iä tä Hatalla.

9. Harap iä haradjur, o olo handiai, baring hapus atäi keton intu iä. Hatalla idjä äka kaharap ita. — Sela.

10. Baja uras talo haiang bewäi karä olo kalunen, alo karä olo hai mahin manandjaro; amon indasing, maka iä mahian bara djaton, alo iä kutoh karäe.

11. Äla harap kararat, äla badjoho haiang tagal talo irampas; amon panatau lawo akan keton, äla maleket atäi keton hetä.

12. Hatalla djari hamauh, kindjap aku djari mahininge: karä kwasa puna ain Hatalla.

13. Ikau, o Tuhan, toto tempon asi, krana ikau mamalah genep biti tumon gawie.

MASMUR 63.

Kakenang tahu sombajang idjä toto.

1. Masmur Dawid, metoh iä hong padang Juda. — (1.Sam.23, 14.)

2. O Hatalla, ikau Hatallangku! haiak djadjewu aku manggau ikau; hambaruangku teah belae nahuang ikau, berengku blau haus ikau, hong tanah keang kamahau tuntang ngarising, äka danum djaton.

3. Tumon tä aku haus handak mitä ikau huang äkam idjä brasih, mangat manampajah kwasam tuntang kahaim.

4. Krana asim toto bahalap bara pabelom; totok biwihku manara ikau.

5. Tagal tä aku handak mahorumat ikau hapus pabelomku, luang aram aku handak mandepi lengängku duäduä.

6. Tä hambaruangku besoh kilau awi enjak tuntang banahat, tinai njamangku manjanji manara, haiak handjak totok biwihku.

7. Amon aku manahiu ikau huang sasurongku, maka hapus alem aku mangenang ikau.

8. Krana ikau toto pandohop ajungku, ingandjungen palapasu aku tau handjak rantang.

9. Hambaruangku leket hong ikau; lengäm gantaum mimbing mandähen aku.

10. Tapi äwen tä, idjä mangatah, handak marusak hambaruangku, akan lawo inelen petak.

11. Iä injaragh akan padang, iä indu bagin ason tauu.

12. Maka radja karäh handjak intu Hatalla; olo handiai akan baramirami, idjä sumpah manjewut

arac; krana karä totok panandjaro karäh iangop.

MASMUR 64.

Laku tahu dohop.

1. Masmur Dawid; akan kaman-
der olo panjanji.

2. Hining, Hatalla, aughku
huang kapähängku, kalindong pam-
belomku bara pampikah musoh.

3. Sabokan aku bara augh pak-
kat olo parajap, bara lalenton olo
papa;

4. Idjä manjihi djelae kilau pa-
dang, tuntang manintu augh ba-
pait kilau anak panah;

5. Mangat bara äka basilim äwen
mamanah olo budjur, salenga äwen
mamanah iä, djaton mikäh, djaton
mahamen.

6. Äwen mambulat aughe huang
perkarac idjä papa, iä hasarita.
handak manenan djarate, sambil
hamauh: äwe akan mitä akac?

7. Karä kadarhakac djari lepah
ingumange, koac: toh ita djari
tatap! tirok ita bakalilit haliai!
Karä atäi huang genep biti paham
timben.

8. Tä, maka Hatalla salenga
mamanah olo tä; äwen handak
mampahimang, himang mamadok
mawi äwen kea.

9. Palus äwen impalokang, dje-
lae mamparenep iä, balalu karä
kolae idjä pakat dengae hadari.

10. Tä olo handiai mikäh, tun-
tang masanan gawin Hatalla, sam-
bil harati talo inwie tä.

11. Olo tetek karäh handjak
huang Jehowa, sambil harap hong
iä, karä olo budjur akan barami-
rami.

MASMUR 65.

Njanji musim getem.

1. Masmur Dawid; akan ka-
mander olo panjanji.

2. O Hatalla, intu ikau olo
akan suni, ikau akan inara hong
Sion, tuntang intu ikau olo ma-
lalus djaudjie.

3. Ikau idjä mauarima laku-
doac, tagal tä karä isi manalih
ikau.

4. Karä kasalan ikäi pahalau
babehat akan ikäi, tapi ikau tau
mampun karä dosan ikäi.

5. Selamat olo tä, idjä intihm,
idjä injohom manalih, mangat iä
melai huang parantaram. Sobu
ikäi besoh awi ramon äkam, huma
sombajang aim idjä brasih tä.

6. Talo bakaikäkäh ilalum
huang katetekom akan ikäi, o Ha-
talla, Djuru-salamat ikäi, ikau idjä
äka kaharap hapus saran kalunen,
tuntang kedjau hong pasisir tasik:

7. Idjä mandähen karä bukit
hapan kaabase, idjä imbabat de-
ngan kwasa;

8. Idjä manadoh gotok tasik,
njahai karä galombange, tuntang
karidun karä utus olo;

9. Sampai karä olo awang saran
petak mikäh tagal karä kata ajum;
timor tuntang barat impahandjakm.

10. Ikau madja petak, manjiwohe
tuntang paham mampamuae; kalin
Hatalla kutoh danume; amou ikau
djari manatap tanah tä, tä ikau
mampalembut buac akan olon.

11. Ikau mambungkak tana idjä
iluku, sampai njenjeh petake, ikan
mampalemo tä hapan udjan, tun-
tang mamberkat talo impalem-
bute.

12. Ikau paham mampahalap nje-

lon asim toh, genep tasaran paim enjake mantahanis;

13. Sampai padang äka benjem mahin mantahanis, tuntang karä lungkoh imbabat hapan karami.

14. Hapus padang kontep tabiri, karä djanah patutup gendom; olo handiai handjak tuntang manjanji.

MASMUR 66.

Njanji tara tagal berkat Hatalla.

1. Masmur; akan kamander olo panjanji. — Lahap akan Hatalla, joh hapus petak!

2. Njanji kahain arae, tenga horamat akae indu tarae.

3. Awi hamauh dengan Hatalla: lalehan kaberan karä gavim! tagal kutoh kwasam karä musohm akan musok marawan ikau.

4. Hapus petak indu manjembah ikaa, tuntang manjanji akam, manara aram. — Sela.

5. Kantoh, itä keton karä gawin Hatalla, idjä bakaikäkäh gawie dengan olo kalunen.

6. Iä manampa tasik mandjadi äka keang; batang danum inimpah olo manandjong; hetä ita handjak rantang hong iä.

7. Iä marentah hapan kwasae palus katatahi, matae mangalulut karä djalahan olo; kwäka olo parisang tau manggatang arepe! — Sela.

8. Tara Hatallan ita, o karä djalahan olo, sanan papahining augh horumat ai;

9. Idjä mahaga mambelom hambaruan ita, tuntang mangahana pain ita tanggarurus.

10. Krana ikau mariksa mangkema ikäi, o Hatalla, ikau mam-

presih ikäi tumori mamprasih salaka.

11. Ikau djari namäan ikäi akan djaring, ikau djari mamuat tanggungan intu ikäi.

12. Ikau djari manjoho olon mukong takolok ikäi, ikäi djari buah apui tantang danum; tapi ikau djari mamplua ikäi tinai akan kutoh kamangat.

13. Tagal tä aku handak tamä humam mimbit arä parapah awang ingähu, tuntang handak maelus djandjingu dengan,

14. Idjä injewut totok biwihku tarangtaranga, idjä ingotak njamangku metoh kadjakängku.

15. Parapah awang ingähu handak iluputku akam, iä tä, tabiri awang baseput, tuntang mangähu tabiri hatuäe; aku handak maluput sapi tuntang kambing. — Sela.

16. Kantoh, senäh, keton handiai idjä mikäh Hatalla, aku handak manjarita talo awang djari iawie dengan hambaruangku.

17. Iä djari intehauku hapan njamangku, tinai toh djelangku manara.

18. Djaka atäiku mangenang talo papa, toto pangkahai Tuhan djaton djari mahining aughku.

19. Tapi Hatalla djari mahining aughku, iä djari manurmon usokku.

20. Tara akan Hatalla, idjä djaton djari manganan augh lakungku, dia kea asie bara aku.

MASMUR 67.

Laku tagal berkat Hatalla.

1. Masmur; akan kamander olo paujanji; impahaiak kutjapi.

2. Käläh Hatalla masi ikäi tuntang mamberkat ikäi, käläh iä mjangkawang baue intu ikäi. — Sela.

3. Mangat karä olo hong petak kasene djalam, tuntang salamatan kasenan marak karä olo kapir.

4. Karä utus olo akan manara ikau, uras karä djalahan olo akan manara ikau, o Hatalla.

5. Olo handiai karäh handjak tuntang malahap, basa ikau mamutus karä utus olo tumon kapatut, ikau marentah olo handiai hapus petak. — Sela.

6. Karä utus olo akan manara ikau, uras karä djalahan olo akan manara ikau o Hatalla.

7. Petak mamplua buae; Hatalla, Hatallan ita, mamberkatita.

8. Hatalla mamberkat ita, tä hapus saran petak akan mikäh iä.

MASMUR 68.

Hatallan Israel manang haradjur patut iä inara.

1. Masmur, njanjin Dawid; akan kamander olo panjanji.

2. Käläh Hatalla mendeng, tä karä musohe bilangbalangan, olo handiai idjä basingi iä pararawoh bara baue.

3. Kilau asep ingibar ikau maharak olo tä, kilau lilin lenjoh awi apui karä olo papa rusak bara baun Hatalla.

4. Tapi olo tetek handjak atäie, rindang intu baun Hatalla, tuntang malahap huang kahan-djake.

5. Njanji akan Hatalla, tara arae; pabudjur djalan akae, idjä

dumah mahoroe padang benjem: arae tä Jehowa; lahap helo baue.

6. Hatalla tä bapa karä nolä, tuntang pambudjur karä balo, luang äkae idjä brasih.

7. Akan olo ungiungin Hatalla mandahang ungkup humae; iä mampanang olo tawanan, tapi olo parajap melai hong äka keang kamahau.

8. O Hatalla, metoh ikau hagoet helo baun olo ajum, metoh nasaran paim intu äka tunis benjem: — Sela; — (2.Mos.13,23;19,16.)

9. Tä petak hagerek, karä langit kea nahasak intu baun Hatalla, djetä darah Sinai, intn baun Hatalla, Hatallan Israel.

10. Ikau djari mudjan karä talo panengam, o Hatalla, utus olo idjä baris ajum, idjä ujuh tä, djari im-paabasm.

11. Kawan olo ajum melai hong tanah, awi asim ikau manjimpan äka akan olo tjalaka, o Hatalla.

12. Pangkahai Tuhan manenga djandji, kawan olo idjä manjanji masuman kamanang toto kutoh karäc.

13. Karä radjan sakarä kawan parang pararawoh; äwen hadari, tuntang idjä mukong humae tä mambagi talo irampas.

14. Amon keton melai intu saran tanah keton, maka keton baringilat kilau palapas burong dara, idjä ampin ingalukup salaka, tuntang bulue kilau kilat bulau.

15. Metoh Idjä djaton tikaskwasae tä manamburup karä radja hetä. tä talo uras blawa, kilau bukit Salmon awi udjan habungkus.

16. Bukit Basan tä toto bukit Hatalla, bukit Basan tä paham mulok hatinggang.

17. Buhen keton, o bukit awang

mulok, bahiri bukit djetoh, idjä ingilak Hatalla akan äkae? maka toto Jehowa karäh melai hetoh pa lus katatahi.

18. Karä karetan Hatalla bakati-kati lipet bakojakojan; pangkahai Tuhan aton intu bentoke, kilau hong Sinai, intu äka brasih.

19. Ika djarı mandai kangambo, djarı manamput tawanan, manduan kutoh panenga akan olo kalunen, mahin akan äwen idjä djarı marisang kea, mangat ika melai dengnan olo tä kilau Hatalla, Jehowa. — (Epes.4,8. Gaw. Ras.2,33.

20. Tara akan Tuhan haradjur sining andau. Amon ita imuat imbehat, maka Hatalla mandohop ita. — Sela.

21. Hatalla tä toto Hatalla paliwus ita; Jehowa, pangkahai Tuhan, tau malapas bara pampatäi kea.

22. Toto, Hatalla karäh mamukul mamusit takolok musohe, bangkong olo tä, idjä manandjong djaton maku terai dengan kasalae.

23. Tuhan hamauh: Bara Basan aku handak manduan iä, bara bentok tasik aku mandino äwen.

24. Mangat ika mantjulop paim huang dahan musoh, djelan asom karäh mandjelap tä.

25. Olo mitä ampın panggoetm, o Hatalla, ampın panggoet Hatalla tuntang radjangku, talih äkae idjä brasih.

26. Totok helo karä olo panjanji, harian tukang talo usik, intu bentok budjang bawi idjä mampahiau gandang.

27. Tara Hatalla, bentok tawon olo idjä sombajang, pangkahai Tuhan tä, keton idjä panohon Israel.

28. Hetä aton Benjamin, idjä

busu tä, kapalan äwen, tinai karä mantir Juda, tuntang kawae, tinai mantir Sebulon tuntang mantir Naptali.

29. Hatallam djarı manukas kwasam; käläh paabas, o Hatalla, talo awang djarı indjadiam akan ikäi.

30. Tagal humam äka sombajang huang Jerusalem karä radja akan mimbit talo inenga akam.

31. Käläh pudji karä meto marak rampiang, kawan sapi tä tuntang anake, djetä karä utus olo kalunen, mangat iä mamenda manahor asil salaka; iä manamburup karä utus olo idjä radjin parang.

32. Karä radjan tanah Misir karäh manalih; hapus tanah Kus badjeleng karäh mandepä lengäe intu Hatalla.

33. O keton, karä karadjaan kalunen, njanji akan Hatalla, awi manara pangkahai Tuhan. — Sela.

34. Idjä bara tamparae hagoet hundjun langit idjä batang karä langit; itä, iä mampahining aughe, augh kwasae tä.

35. Sewut kwasa akan Hatalla; kahaie mahundjun Israel, tuntang kwasae huang karä baunandau.

36. Ika, o Hatalla, idjä äka kikäh karawan hong akam idjä brasih. Hatallan Israel manenga kwasa tuntang kaabas akan utus olo ai. Tara akan Hatalla!

MASMUR 69.

Lakudoa akan olo idjä indjakä tagal Hatalla.

1. Masmur Dawid; akan kamander olo panjanji; tahu kamabang mawor.

2. Dohop aku Hatalla! krana danum djari malelep hambaru-angku.

3. Aku tangkelem hong rumpur awang paham, idjä djaton taratuga; aku djari buah danum handalem, tuntang dähese bilak mampaleteng aku.

4. Aku djari kahau kadarat sampai ujuh, balengkongku bapehau, matangku hadurut awiku tahi mendäh Hatallangku.

5. Olo idjä basingi aku djaton bara buku arä bara balau tokolokku; idjä mamusoh aku awi kadjohoe, tuntang handak marusak aku, uras abas; idjä djaton irampasku aku imaksa manahoro.

6. O Hatalla, ikau katawan kalumongku, katiwasku djaton tarasahokan bara ikau.

7. Tapi äla manalua olo, idjä harap ikau, impahawen tagal aku, o Tuhan, Jehowa. Tempon karä tawon talo belom; äla nalua olo tä, idjä manggau ikau, Hatallan Israel, buraburah baue tagal aku.

8. Krana sabab ikau aku impahawen, tuntang baungku injangkulep katawah;

9. Sampai aku kilau olo panjelat intu karä paharingku, anak induku mahin djaton rakä aku.

10. Krana lason atäi tagal humam djari kuman aku; kapapan augh olo, idjä mawi ikau, djari lawo buah aku. — (*Joh.2,17.*)

11. Aku manangis tuntang paham puasa, tapi olo hababaka aku tagal tä.

12. Aku djari makaian arepku hapan bidak, tapi aku mandjadi indu tanding olo tä.

13. Olo idjä mondok hong äka hasara mangarangka augh halalea

aku, aku indu iuräh olo pam-busau.

14. Tapi aku blaku hong ikau, o Tuhan! mangat katika asi sampai, o Hatalla, awi kahain kahalapm; hining aughku tagal katom idjä maliwus.

15. Djidjit aku bara rumpur, äla manalua aku tangkelem; awat aku bara karä olo idjä basingi aku, tuntang bara kandalem danum tä;

16. Belä dähes danum mambuseng aku, belä rahusae mampale-teng aku, äla lowang marantep arepe manelen aku.

17. Tarima aughku, o Jehowa, krana kahalapm tau mampong; tumon kahain asim sengok aku.

18. Äla manjahokan baum bara rewarm, krana aku singgul hu-angku; gulong tarima aku.

19. Käläh gapi hambaruangku, palus lapas iä; liwus aku tagal karä musohku.

20. Ikau katawan tawah, sindir tuntang kahawen idjä buah aku; karä olo idjä mandjakä aku uras intu baum.

21. Kahawen djari manggeto atäiku, sampai aku haban; aku mendäh ajau olo masi aku, tapi djaton bewäi; aku mentai olo idjä mampong aku, tapi djaton soudau.

22. Peru haream inengae indu kinangku, kahum paham kateah belaiuku iä mampihop aku hapan tjuka. — (*Matt.27,34.48.*)

23. Käläh medjae mandjadi indu djarat akan äwen, indu salampit äwen idjä badjoho tä.

24. Käläh matae hawor, belä tau mitä; soho kahange hagdendjäh haradjur. — (*Rom.11,9.*)

25. Tusuh kakaras kasangitn

akae, tuntang lason kalaitm käläh buah iä.

26. Käläh humae benjem karak-karaka, käläh huang karä tingkape idjä biti mahin djaton akan melai.

27. Krana olo tä mangatab marusak idjä djari imukulm, iä radjin manjarita kapähän olo ajum idjä bahimang.

28. Dahang kasalae hatantilap haradjur, uka olo tä äla sampai katetekm.

29. Aran olo tä akan impuas bara surat pabelom, äla iä injurat hindjä olo tetek.

30. Maka aku tjalaka, atäiku kapähü; salamat ajum, o Hatalla, käläh mangota aku.

31. Aku handak manara aran Hatalla hapan njanji, tuntang handak mampahai iä awiku manjebut horumat akae.

32. Djetä karäh ingilak Jehowa pahan bara sapi, bara sapi idjä hatandok hatundjik.

33. Olo idjä balemo atäie handjak haiak mitä tä; keton idjä manggau Hatalla akan riariak atäi.

34. Krana Jehowa mahining karä olo pähä, iä djaton mangabelä karä olo ajue idjä imanga.

35. Langit tuntang petak akan manara iä, tasik tuntang talo handiai awang belom huange.

36. Krana Hatalla karäh maliwus Sion, tuntang mamangun karä lewun Juda, mangat olo mangkalewu hetä sambil mandino tä.

37. Panakan karä reware karäh manjores djetä; karä olo idjä sinta arae karäh melai hetä.

MASMUR 70.

Lakudoa hong kadjakä.

1. Masmur Dawid; akan kamander olo panjanji; hapan mam-pingat.

2. Djeledjeleng, o Hatalla, mangat maliwus aku; o Jehowa, mangat mandohop aku.

3. Patut olo handiai mahamen tuntang buraburah baue, idjä mang-atah manganan lambaruangku: patut olo tä undur palus impa-njukok, idjä radjin mitä tjala-kangku.

4. Patut olo tä balang tuntang kahawäe, idjä hamauh mawi aku: tä akae, tä akae!

5. Tapi käläh olo handiai, awang manggau ikau, akan handjak rantang, tuntang riariak atäie huang ikau; idjä radjin salamatm akan haradjur hamauh: Hatalla toto hai.

6. Tapi aku tjalaka tuntang pähä: o Hatalla, gulong tanggoih aku. Ikau pandohopku, paliwus ajungku; o Jehowa, älaikau randjar.

MASMUR 71.

Lakudoa tagal kaliwus.

1. O Jehowa, ikau äka kaha-rapku, äla nalua aku mahamen sampai katatahi.

2. Awat aku awi katetekm. liwus aku; talingan pindingm akangku tuntang dohop aku.

3. Käläh ikau indu batukarang akangku, indu äkaku melai, mangat aku haradjur mahakan kantü; tu-

mon djari djandjim handak mandohop aku; krana ikau puna baturangku tuntang kotangku.

4. O Hatallangku, liwus aku bara lengän olo papa, bara karakop olo gagah darhaka.

5. Krana ikau bewäi idjä iendähku, o Tuhan, Jehowa, ikau äka kaharapku bara pesangku tabela.

6. Ikau äka singgohku bara knai, bara parnakan induku puna ikau manganggulo aku; ikau haradjur ihorumatku.

7. Aku äka kahengan olo arä; tapi ikau äka kamentengku idjä paham.

8. Njamangku akan basuang awi horumat ajum, haradjur awi kahaim.

9. Toh äla manganan aku kataka kabakasku, haiak kaabasku nihau äla malihu aku.

10. Krana karä musohku hako-tak mantam aku, idjä mangatah hambaruangku hatirok sama arepe,

11. Sambil hamauli: Hatalla djari ngalapean iä; takan, sasah singkap iä, krana olo paliwuse djaton.

12. O Hatalla, äla ikau kedjau dengangku, djeledjeleng Hatallangku, mangat mandohop aku!

13. Olo tä indu muhamen palus nihau, idjä basingi hambaruangku; katawah tuntang kahawen akan manjangkulep iä, idjä manggau tjalaka akangku.

14. Tapi aku handak harap bewäi haradjur, tuntang handak mandahang hindai mahorumat ikau.

15. Njamangku akan masuman katetekm, nongkang andau masanan salamat ajum, idjä djaton taraisäku.

16. Aku handak tanggoh haiak tahu kutoh gawi heran ain pangkahai Tuhan, Jehowa; tikas katetek ajum bewäi handak insumangku.

17. Joh Hatalla, ikau djari mardjar aku kalotä bara katabelangku, tuntang palus toh aku masuman karä gawim awang heran.

18. Maka toh, äla kea malihu aku, metoh aku bakas tuntang howan, o Hatalla; sampai aku masuman karä gawin lengäm akan pangereng karä äso kea, tuntang kwasam akan olo handiai idjä girir rahian.

19. O Hatalla, katetekm tempä langit, ikau idjä djari malalus gawi hai; o Hatalla, äwe kea padan dengam?

20. Ikau, idjä djari manjoho ikäi buah arä kadjakä paham kapape, ikau haluli mabelom ikäi. tuntang halalian maliwus ikäi baradanum soho hong petak.

21. Ikau karäh mandahang ka-haingku paham, tuntang mampong aku tinai.

22. Maka aku kea handak manara ikau hapan sugh kutjapi, tagal katotom, o Hatallangku: aku handak manjanji mahorumat ikau hapan suling, o ikau, Äka karasih Israel!

23. Totok biwihku akan malahap, haiak aku manjanji akam. tinai hambaruangku, idjä djari iliwusm.

24. Maka djelangku kea haradjur akan mangarang tahu katetekm, basa olo, idjä manggau tjalaka akangku. mahamen, buraburah ampin baue.

MASMUR 72.

Njenji tahu karadjaan Kristus.

1. Akan Salomo. — O Hatalla, tenga pangkat kaputusan akan radja, tuntang katetek ajum akan anak radja.

2. Iä karäh mamutus akan olo ajum huang katetek, huang kabudjur akan olo aim awang tjalaka.

3. Hong karä bukit karäh lembut kasanang akan olo tä, tinai hong karä lungkoh, awi kateteke.

4. Iä karäh mamutus akan karä olo tjalaka marak utus olo tä, tuntang mandohop kaiä anak olo pähä belom, tinai mamparamok olo pararat.

5. Olo karäh mikäh ikau katinah matanandau tuntang bulan aton, haradjur girirmanggirir.

6. Iä karäh mohon kilau ndjan akan padang, kilau karä pantis danum, idjä manjiram petak.

7. Intu pangereng ajue olo tek karäh barangkap, tuntang kutoh kasanange, sampai bulan djaton hindai.

8. Iä karäh marentah bara tasik idjä sampai beken, tuntang bara batangdanum lombah tä sampai saran petak. — (Matt.28,18.)

9. Alo olo idjä hong äka tunis benjem kea mahin sontop intu baue, tinai karä musohe akan mandjelap kawo.

10. Radja Tarsis tuntang radjan karä pulau karäb manenga asil, karä radja Saba tuntang Seba mimbit talo inengac.

11. Karä radja samandiai akan manjembah iä, karä olo kapir akan manempo iä.

12. Krana iä karäh maliwus olo

pähä, idjä mangkariak, tuntang olo tjalaka, tinai idjä djaton bara pandohop.

13. Iä karäh manjanjang olo korik tuntang olo pähä belom, hambaruan olo pähä belom karäh iliwuse.

14. Bara kararat tuntang kadarhaka iä maliwus olo tä, dahan olo tä barega intu matae.

15. Maka olo tä karäh belom, tuntang manenga akae bulau idjä kapala bahalap, haiak blaku akae haradjur, mamberkat iä nongkang andau palus katatahi.

16. Kutoh gendom karäh lembnt hong tanah, hong hunjok karä bukit, karä buae mähamahas kilau pulau kaju hong Libanon: tinai kakapal olo hong karä lewu kilau oru lembut hong petak.

17. Arae karäh melai sampai katatahi; katahin matanandau aton maka arae turonmanuron magon taheta; olo karäh mamberkat arepe manjewut iä; karä olo kapir karäh manara iä.

18. Tara akan Jehowa Hatalla. Hatallan Israel, idjä batonggal iä bewäi tau mawi talo heran.

19. Tara akan aran kahaie palus katatahi, hapus petak akan basuang awi horumat ai. Amen, toto Amen!

20. Karä lakudoan Dawid, anak Isni, djari hapus toh.

MASMUR 73.

Gawin Hatalla idjä basilim dengan olo papa tuntang olo budjur.

1. Masmur Asap. — Hatalla baja babalap kea dengan Israel, dengan olo tä idjä brasih atäie.

MASM. 72. 73.

2. Maka aku karenga tanggarurus paingku; ingkangku bilak tanggarisang.

3. Krana aku bahiri olo badjoho tä, amon aku mitä kasanang olo papa.

4. Krana palus pampatäie iä djaton imbalang, tuntang kaabase manjurong hantä.

5. Ewen djaton tawan tjalaka kilau olo beken, djaton iä ingapähä tumon awang beken.

6. Tagal tä kadjohoe manjaling ujate, kaletjake indu pakaiäe.

7. Matae palong awi kasepute; tirok atäie manjambur bewäi.

8. Iä hababaka talo handiai, huang kadarhakaie iä hakotak gagah, tinai iä hamauh kilau bara ngambo.

9. Idjä injewute, djetä uras kilau bara langit; idjä ragotake, djetä akan indu hapan hong petak.

10. Tagal tä olo arä miring iä, basa iä äka manjurup kutoh tuah.

11. Koan äwen tä: kwäka Hatalla katawan tä, kilen iä handak mingate?

12. Itä, kakai olo papa, idjä sanang haradjur hong kalunen toh, tuntang dahangmandahang danatare.

13. Baja haiang bewäi aku djari mamprasih atäiku, tuntang mamenjau lengängku huang karasihe.

14. Krana aku ingapähä haradjur, genep handjewa aku indjara.

15. Amon koangku, aku handak hamauh tumon tä: tä maka aku tulas dengan karä ungkup olo ajum.

16. Aku bapikir, handak harati djetä, tapi djetä bahali intu mangku.

17. Sampai aku tamä äka Hatalla idjä brasih, tuntang mingat lawin kadjarian äwen.

18. Baja hong äka malisen ikau mingkes olo tä, tuntang mampalawo mandarai iä.

19. Lalehan kadjelenge olo tä nihau! iä rusak palus nihau paham baka ikäikäh.

20. Kilau nupi sana misik, kakai ikau, o Tuhan, manawah ampin olo tä hong lewu.

21. Krana atäiku babuhit angate, atäi buaku manungut;

22. Aku humong, djaton kasene talo enen, kilau meto bewäi aku intu ikau.

23. Tapi alo kalotä aku rantep hantä dengam, krana ikau miwbing lengängku gantau.

24. Tumon tirok ajum ikau magah aku, tuntang katatesae ikau manduan aku akan kahaim.

25. Asal ikau ajungku, tä maka aku djaton paraba langit deng-an petak.

26. Alo isingku atäiku rusak meher, maka ikau Hatalla indu batukarang atäiku tuntang bagingku katatahi.

27. Krana itäl idjä mandjajong arepe dengam, iä nihau; ikau mampatäi olo handiai, idjä habandong atäie manangkalau ikau.

28. Tapi aku, bahalap akangku marantep Hatalla; aku mingkes kaharapku intu Tuhan, Jehowa. nakara aku masuman karä gawim.

MASMUR. 74.

Lakudoa tabiu kadjakän ungkup
Hatalla.

1. Auh adjar Asap. — Bu-

hen, o Hatalla, ikau manganan ikai katatahi; buhen hasep kalaitm mawi tabiri, idjä puna injakatikm?

2. Tahuu ungkup olo ajum, idjä djari dinom bara usang, joresam tä, idjä djari iliwusm, bukit Sion tä, äkam djari melai

3. Käläh tasaran paim tanggoih karusak idjä magon haradjur; talo handiai djari irusak musoh hong äka brasih tä.

4. Karä olo idjä malawan ikau manjakungkong intu bentok äkam pudji masuman arepm, tuntang mingkes dewa ranen indu katae hetä.

5. Ampin gawie kilau olo idjä mamanjok kapak intu parak kaju.

6. Maka toh äwen mahampas marusak karä ukir gareneng hetä samandiai, hapan kapak tuntang pukul sanaman.

7. Iä manusul karä äkam awang brasih, iä mangarak mamapa äka aram lepah rampar hong petak.

8. Iä hamauh huang atäie: has! ita mampalomos olo tä lepalepah, tuntang manusul karä kaleka, idjä äka Hatalla masuman arepe hong tanah, lepah lingis.

9. Maka ikai djaton mitä katan ikai hindai, djaton kea nabi hindai, djaton kea aton intu ikai idjä kawatan akur tjalaka tä.

10. Kilen katahie, o Hatalla, olo parisang tä akan manawah, tuntang musoh paham mamapa aram haradjur?

11. Buhen ikau mandjidjit mundur lengäm, lengäm idjä gantaum? Djudju tä tinai bara usok klambim, palomos olo tä.

12. Krana Hatalla kea puna radjangku bara usang, idjä malalus kaliwus intu bentok tanah.

13. Ikan malilang tasik hapan

kwesam, marupai takolok naga hong danum;

14. Ikau mamusit takolok Lewiatan, tuntang mandjuluk iä indu kinan olo hong padang benjem.

15. Ikau mampalembut lowang danum tuntang sungäi, ikau mandit batangdanum idjä lombah tuntang handalem.

16. Ikau tempon andau, alem ajum kea, ikau djari mandjapa karä talo idjä mamplawa tuntang matanandau.

17. Ikau djari manikas karä saran petak, musim blaso dengan sadingen djari inampam.

18. Toh, ingat talo djetä; musoh manawah Jehowa, utus olo paleng mamapa aram.

19. Äla manjaragh burong kukum akan talo basiak, äla pahalau ngalapean tahaseng olo ajum idjä tjalaka.

20. Tahuu djandjim; krana hapus petak idjä kaput toh basuang lewun karajap.

21. Äla nalua olo ihenjek buli mahamen; soho olo tjalaka tuntang pähä belom manara aram.

22. Misik, Hatalla! putus perkaram, tahuu kahawem, idjä haradjur buah ikau awi olo gila.

23. Äla ngalapean lalenton karü musohm; karidun kasiak olo, idjä marisang dengam, haradjur manjalumbo.

MASMUR. 75.

Olo akan manara arepe tagal Hatalla, pandohope idjä kwasa tä.

1. Masmur, njanjin Asap; akan kamander olo panjanji; „äla mamparusak.”

2. Ikäi mahorumat ikau, o Hatalla, ikäi manara ikau, tuntang aram rantep ikäi; olo masuman karä gawim awang heran.

3. Koam: Amon wajahiku sampai, tä maka aku karäh mamutus budjubudjur.

4. Hapus petak tuntang olo handiai idjä mukong tä djari lenjoh, tapi aku mandähen galange. — Sela.

5. Aku hamauh mawi olo badjoho tä: äla hai augh keton; — tinai dengan olo papa tä: äla manggatang tandok keton.

6. Äla paham manggatang tandok keton, äla hamauh badjoho hapan katekang:

7. Puna djaton bara timor, djaton bara barat, djaton bara padang äka bukit kahaie tä lembut.

8. Krana Hatalla toto mamutus, idjä imparandahe, idjä impahaie.

9. Krana huang lengän Jehowa aton sangkir, idjä basuang anggor häwöi, iä manusuh bara djetä, maka karä olo papa hong petak akan manjurup mihop tä lepah gegä purake.

10. Tapi aku handak masuman tä katatahi, tuntang manjanji manara Hatallan Jakob.

11. Aku handak mangepak karä tandok olo papa, mangat tandok olo tetek inggatang.

3. Hong Salem aton tingkap, äkae melai intu Sion.

4. Hetü iä djari mamelek anak panah, talawang, padang, tuntang karä parang. — Sela.

5. Ikau toto hai tuntang kwasa bara karä bukit parampas.

6. Karä olo idjä menteng atäie tä djari nihau, iä batiroh matai, tinai karä olo gantjang tä djaton sondau kaabas lengäe.

7. Awi pudjim, o Hatallan Jakob, djari nihau haiang karä hadjangan tuntang karetae.

8. Ikau, toto ikau äka kikäh haliai, äwe bahanji mendeng naharep baum, metoh kalaitim hasap?

9. Amon ikau mampahining augh hukum ajum bara langit, tä hapus petak mikäh haiak manjuni arepe:

10. Sana Hatalla mendeng uka mahukum, nakara maliwus kari olo idjä balemo atäie hong petak. — Sela.

11. Krana kasangit olon indu horumat ajum, tuntang amon äwen mandahang kasangite, ikau tatap, ombet äkae bewäi.

12. Awi mandjandji tuntang lalus tä intu Jehowa, Hatallan keton, o keton handiai idjä hadarah dengae, patut mimbit talo inenga akan Idjä indu ingikäh paham;

13. Idjä manggeto kamenteng karä mantir, idjä äka kikäh karä radjan kalunena.

MASMUR 76.

Njanji kahandjak tagal dohop Hatalla.

1. Masmur, njanjin Asap; akan kamander olo panjanji; impahaik kutjapi.

2. Hong Juda olo katawan Hatalla, arae hai intu Israel.

MASMUR 77.

Metoh kadjakä patut tabiu karä dohop Hatalla idjä helo.

1. Masmur Asap; akan ka-

mauder olo panjanji; akan ungkup Jedutun.

2. Aughku hapangku mangkariak intu Hatalla, intu Hatalla aku babawai mantehau, tä iä mahining aughku

3. Metoh andau kadjakängku aku manggau pangkahai Tuhan, hamalem aku mandepä lengängku, djaton terai, hambaruangku djaton maku iampong.

4. Aku mingat Hatalla, tuntang paham bagisah manangis; aku kuuangmangumang tuntang hambaruangku ujn. — Sela.

5. Ikau manekang matangku misik hapus alem, aku djungun sampai djaton tau hakotak.

6. Aku mingat djaman horan, katika idjä usang.

7. Hamalem aku mingat ampinku manjanji, aku mangumang huang atäiku, hambaruangku mangarangka.

8. Kilen, katatahi Tuhan handak manganan, palus djaton maku masi tinai?

9. Aton kahalape djari lepah haliai? djari augh djandjie terai palus girirmanggirir?

10. Djari Hatalla kalapean asie, atawa djari iä manutup kasajange hapan kalaite? — Sela.

11. Tä koangku: djetä puna indu peresku; idjä tau mobah tä djetä gawin lengä ain Idjä pangkahai tä bewäi.

12. Aku manahiu karä gawin Hatalla, toto aku mingat karä gawim heran awang djaman horan.

13. Aku handak mangumang karä gawim, tuntang manging karä pandjalanam.

14. O Hatalla, karä djalam toto brasih; kwe aton hatalla idjä hai tumon ikau, o Hatalla?

15. Ikau toto Hatalla, idjä malalus gawi heran; ikau djari mangarinah kwasam marak karä utus olo.

16. Hapan lengäm idjä kwasa ikau djari maliwus djalahan olo ajum, panakan Jakob tuntang Josep tä. — Sela.

17. Karä danum djari miti ikau, o Hatalla, karä danum djari nampajah ikau, palus halombang, karä dähesse hariak paham.

18. Karä bauandau nahasak danume, talo badjea mamplua njahoe, tiuai karä anak panahm djari lekas maujabintir.

19. Augh garontongm kumbakumbang, kilat mamplawa kalunen, petak tä hagulak hagerek.

20. Djalam aton hong tasik, panggoetm mahoroe danum awang lombah, tuntang awan pain djaton kasenau.

21. Ikau magah djalahan olo ajum kilau kawan tabiri, hadjamban Moses äwen duä Aaron. — (2. Mos. 12, 37; 14, 22.)

MASMUR 78.

Njanji manahiu saritan olo Israel, hapan mampudji olo parisang.

1. Augh adjar Asap. — Senäh, tarima adjarku, o utus ajungku, talingan piding keton akan karä augh njamangku.

2. Aku handak marukang njamangku manjewut paribasa, masuman arä leläi djaman horan;

3. Idjä djari hining tuntang tawan ita, tato ita djari maujarita tä akan ita.

4. Talo tä djaton ita maku manjahokae bara anak äso, sambil masuman akan girir idjä rahian taran

Jehowa, tuntang kwasae, karä gawi heran awang iawie.

5. Iä djari mampendeng djandji dengan Jakob, tuntang manenga Torat akan Israel, idjä djari imetahe intu tato ita, uka madjar tä intu anake;

6. Mangat pangereng idjä rahian kea mangadji tä, karä anake, idjä karäh inakan harian, amon äwen tä karäh lembut, mangat äwen kea masuman tä akan anake tinai;

7. Nakara olo tä mina kaharape intu Hatalla, äla kalapean karä gawin Hatalla, tapi mahaga karä prentahe totototo.

8. Uka äla äwen tä sama kilau tatoe, hamputan olo idjä undur tuntang parisang, hamputan olo idjä djaton maku manatap atäie, idjä rogh ai djaton budjur marantep Hatalla.

9. Panakan Epraim, alo iä bara sangkarut tuntang patjäh mamana, malin undur kea metoh parang.

10. Äwen djaton mahaga djandji Hatalla, tuntang djaton maku manandjong tumon Torate.

11. Iä kalapean karä gawie tuntang karä talo heran, idjä imprahae akan äwen.

12. Intu baun karä tatoe iä djari mawi talo heran hong tanah Misir, hong padang Suan.

13. Iä malilang tasik manjoho äwen tä manandjong hanimpah, iä manjuson karä danume batujok. — (2.Mos.14,21.)

14. Handau iä magah äwen hapan baunandau, tinai hapus alem hapan pahalendang apui.

15. Iä manjila batukarang hong padang tunis benjem, palus mampihop äwen tä dengan kutoli danum. — (2.Mos.17,6.)

16. Iä manampa sungäi lembut bara batukarang, manjoho danum masoh paham nahasak.

17. Tapi olo tä magon mandahang kasalae dengae, hapae marahas Idjä pangkahai tä hong padang tunis benjem.

18. Äwen maningkes Hatalla huang atäie, handak blaku panginan tnmom kahause.

19. Iä hamauh mawi Hatalla, koae: tau Hatalla manatap suang medja akan ita hong padang tunis benjem?

20. Toto, batukarang tä djari ihäwese, sampai danum lembut palus sungäi ngambuar, tapi hakon kea iä manenga tepong, atawa tau iä mandjapa balut akan djalahan olo ajne?

21. Tagal tä, metoh Jehowa mahining aughe tä, kalaite hasep, tntang apui intokae mawi Jakob, palus kasangite manjambur mawi Israel;

22. Basa olo tä djaton pertjaja huang Hatalla, tuntang djaton harap salamet ajue.

23. Maka iä manjoho baunandau ngambo, tinai iä muap blawang langit,

24. Balalu mudjan man tä akan äwen, indu kinae, tuntang manenga gendom bara langit akae. — (2.Mos.16,4.)

25. Tepong malaikat kinan äwen tä, panginan inengae akae kutoh karäe.

26. Iä manjoho riwut timor manampur bara langit, tuntang magah riwut salatan hapan kwasae;

27. Balalu mudjan balut akan äwen kilau kawo karäe, burong idjä bara palapas kilau karä baras hong saran tasik; — (4.Mos.11,31.)

28. Iä malaboh tä intu äka äwen

bapodok, hakaliling karä tingkape.

29. Tä äwen tä kuman besobasoha, iä maluput kipän äwen.

30. Maka amon kipäe hindai hapus, haiak panginae tä magon hong njamae:

31. Tä kalait Hatalla manjambur mawi olo tä, balalu mampatäi belae olo tä idjä brigas, tuntang mampalokang belae olo Israel awang kampili.

32. Tapi alo awi karä talo tä, magon kea olo tä mandahang dosae, djaton maku pertjaja awi karä gawie awang heran.

33. Tagal tä iä mampalilap karä andaue mandjadi haiang, tuntang karä njeloe huang kikäh.

34. Metoh iä mampatäi olo tä, tä äwen misek intu iä, sambil hobah tuntang manggau Hatalla;

35. Palus mingat, Hatalla bewäi batukarang ai, Hatalla, idjä pangkahai tä, puna paliwus ajue.

36. Djadi, äwen haliau mambudjok iä hapan njamae, tapi äwen manandjaro iä hapan djelae.

37. Krana atäi olo tä djaton eter dengae, äwen djaton budjur mahaga djandjie totototo.

38. Tapi iä, idjä puna panjanjang, manjapan kadarhaka, djaton iä radjin marusak äwen, malainkan kindjap iä mundur kalaite, djaton mungkar hapus kasangite.

39. Krana iä tahuu, olo tä puna isi bewäi, kilau riwut idjä lilap, palus djaton haluli tinai.

40. Kutoh kakindjape olo tä mamparahas iä hong padang tunis, tuntang mamparisä mangapähä iä intu kaleka benjem tä.

41. Tinai olo tä haradjur maningkes Hatalla, tuntang mamungut Idjä äka karasih Israel.

42. Olo tä djaton mingat karä gawin lengäe katika iä djari maliwus äwen bara karä musohe,

43. Kilen iä djari malalus katae hong Misir, tuntang karä gawie awang heran hong padang Soan.

44. Metoh karä batangdanum olo hetä djari iobahe mandjadi daha, sampai danume djaton taraihop. — (2.Mos.7,20.)

45. Iä manjoho karä ampin talo mamepet mawi olo tä, idjä kuman minjup iä, tinai barako, idjä mamparusak äwen. — (2.Mos.8,6.)

46. Iä manenga talo ramon tanae akan hampangau, tuntang karä talo ialae akan sangkalap.

47. Iä maramok karä batang anggor hapan udjan batu, karä upon korma hapan udjan karangan. — (2.Mos.9,25.)

48. Iä manjaragh karä metoe akan udjan batu, karä kawan talo pambelome akan njaro.

49. Iä manjoho kalason kasangite mantakan olo tä, karahas, kalait, kadjakä, kawan malaikat idjä tukang tjalaka.

50. Iä manandang djalan akan kalaite, tuntang djaton mangahana hambaruan olo tä akan pampatäi, iä manjaragh karä metoe akan peres badi paham.

51. Iä mampatäi karä anak bakas hapus tanah Misir, idjä tamparan kwasa hong karä äka Ham. — (2.Mos.12,29.)

52. Limbah tä iä mimbit djalan olo ajue harikas, kilau tabiri, bitie haliai magah äwen tä kilau kawae hong padang tunis benjem.

53. Iä ngagalan äwen tä buabua, sampai äwen djaton tawan kikähe; tapi karä musohe djari impaleteng tasik. — (2.Mos.14,19, 22,27.)

54. Iä manjampai olo tä tamä tanah ai idjä brasih, mimes bukit tä, idjä djari dinon lengäe gantaue.

55. Iä maharak manganan karä olo kapir bara baue, tinai hapan tenong iä mambagitaue akan äwen tä, manjoho karä hamputan Israel mangkalewu majangkulep äkae.

56. Tapi äwen tä mangkemä tuntang marahas Hatalla, Idjä pangkahai tä, äweu djaton mahaga karä augh djandjie.

57. Äwen undur, tuntang tulas sama kilau tatoe, olo tä djaton dähen, kilau panah idjä manjahanja.

58. Äwen mungkar kalaite awi karä äka gantong ai, hapan karä hampatong dewae äwen marahas iä.

59. Maka sana Hatalla mahining tä, hasep kalaite, iä paham manganan olo Israel.

60. Iä malih iä äkae melai hong Silo, tingkap tä idjä äkae melai bentok olon. — (1.Sam.4,11.)

61. Palus iä manjaragh kwasan äwen uka tawan, tuntang kahaie penda lengän musohe.

62. Palus iä mandjuluk djalahan olo ajue akan padang, kalaite hasep mawi olo, idjä baris ajue.

63. Pambudjang äwen tä idjä hatnä kinan apui parang, tinai pambu djange awang bawi djaton imopoh.

64. Karä imam äwen halelek awi padang, tuntang baloe djaton sampet manatume.

65. Tä pangkahai Tuhan misik kilau olo idjä batiroh, kilau pangkalima idjä malahap awi anggor.

66. Iä mamukul karä musohe mawi parae, palus mangkepan kahawen äkae katatahi. — (1.Sam.5,9.)

67. Maka iä manganan tingkap Josep, tuntang djaton mintih hamputan Epraim.

68. Tapi iä mintih hamputan Juda, bukit Sion tä idjä ingilake.

69. Palus iä mamangun äkae idjä brasih kagantong langit, kilau petak idjä inggalange akan katatahi.

70. Iä mintih reware Dawid, manduan iä bara krambang tabiri. — (1.Sam.16,11.)

71. Bara tabiri idjä mampatusu anake djetä induae, mangat iä manjakatik Jakob, djalahan olo ajue, Israel, bagin ai.

72. Maka iä tä djari manjakatik äwen dengan kabudjur atäsie, hapan kapintar lengäe iä djari magah olo tä.

MASMUR 79.

Lakudoe kahum kadjakä paham, tahu Hatalla manabeta asie.

1. Masmur Asap. — O Hatalla, olo kapir djari marumpak tamä joresam, iä djari manjamar mamapa humam idjä brasih, tuntang djari mawi Jerusalem mandjadi karakkaraka.

2. Hantun karä rewarm djari inengae indu kinan burong penda langit, isin äwen idjä budjur dengam akan meto hong petak.

3. Iä manusuh daha kilau dandum hakaliling Jerusalem, tuntang djaton idjä mangubur äwen.

4. Ikäi djari indu kabelän olo idjä kalewun ikäi, indu sindir tuntang hababaka karä olo idjä hakaliling ikäi

5. Kilen katahim, o Jehowa? handak ikau blait haradjur? aton kabehum akan manjeha kilau apui?

6. Tusuh kalason kalaitm akan hundjun karä olo kapir, idjä djaton katawan ikau, akan karä ka-

radjaan, awang djaton blaku intu aram.

7. Krana olo tä djari kuman Jakob lepah lingis, äkae melai djari irusak äwen.

8. Äla tahu intu ikäi kadarhakan tato ikäi, djadjeleng manjupa ikäi dengan kasajangm, krana ikäi bilak djari lomat.

9. Dohop ikäi, o Hatalla, Dju-ru salamät ikäi, tagal horumat aram, awat ikäi, tuntang ampun karä dosan ikäi tagal aram.

10. Buhen olo kapir akan hamauh: kwe Hatallae toh? Käläh baläh dahan karä rewarm, idjä djari inusuhe, mandjadi bakarinah mawi olo kapir intu matan ikäi.

11. Käläh kamunguh olo idjä imasing tä sampai ikau; tumon kwa san lengäm haga karä olo bagin matai tä.

12. Intu karä utus olo idjä darah ikäi käläh baläh intu sapangkue udju lipet kahawen tä, idjä djari hapan äwen mampahawen ikau, o Tuhan!

13. Maka ikäi toh djalahan olo ajum, tuntang tabiri idjä puna injakatikm; tagal tä ikäi handak mahorumat ikau katatahi, girir-manggirir ikäi handak mambrita taram.

MASMUR 80.

Lokudoa tahu awat akan untkup Hatalla.

1. Akan kamander olo panjanji; tahu kambang mawor; augh saksi tuntang masmur ain Asap.

2. Ikau, o sakatik olo Israel, hining, ikau idjä manjakatik Josep kilau tabiri; ikau idjä mondok

kilau radja hundjun karä Kerub, prahan sangkowongm!

3. Intu baun Epraim, Benjamin tuntang Manase lulus kwasam, tanggoh indu kaliwus ikäi.

4. O Hatalla, duau ikäi buli. soho baum manjangkowong, tä ikäi indohop.

5. O Jehowa, Hatalla, Tuhan karä tawon talo belom, kilen katabhie kabeläm hasep manganan laku- doan olo ajum?

6. Ikau pakanan olo tä hapan tepong djohon matae, tuntang mampihop iä hapan kutoh danum mata.

7. Ikau mawi ikäi indu bukun karä utus olo idjä darah ikäi hasuat, karä musoh ikäi hababaka paham.

8. O Hatalla, Tuhan karä tawon talo belom, duan ikäi buli, soho baum manjangkowong, tä ikäi indohop.

9. Idjä kabatang anggor djari induam bara Misir, ikau djari manganan olo kapir, palus mimbul djetä.

10. Ikau djari mamparangkah äkae, tä karä uhate mansulohi, iä mangadjang petak.

11. Arä bukit djari kandjungen awi kangkalingäe, batang seder ain Hatalla kea awi karä edae.

12. Edae barangkap batenggau sampai saran tasik, anake sampai batanganum lombah tä.

13. Buhen toh ikau djari mamindai krabange, sampai talo handiai, idjä mahalau hetä, mamutik malalap iä?

14. Bawoi himba manjumbet iä, tuntang karä meto hong padang murep iä lepah lingis.

15. O Hatalla, Tuhan karä tawon talo belom, käläh haluli ti-

nai, tangkilik bara sorga, itäm, anun upon anggor toh.

16. Haga idjä djari imbul lengäm gantaun, anakm tä, idjä djari ianggaum imparigasm akam.

17. Iä djari lepah inusul tuntang ilenteng inedjep; äwen tä nihau rusak awi njamam mampudji iä.

18. Käläh lengäm nganggulo olo idjä hila gantaun tä, anak olo tä idjä djari ianggaum imparigasm akam.

19. Tä ikäi djaton maku undur bara ikau; käläh belom ikäi bewäi, tä ikäi handak blaku huang aram.

20. O Jehowa, Hatallan karä tawon talo belom, duan ikäi buli; soho baum manjangkowong. tä ikäi indohop.

MASMUR 81.

Njanji intu pesta paska.

---

1. Akan kamander olo panjanji; tumon nudan Gat; masmur Asap.

2. Njanji baramirami intu Hatalla, idjä äka kwasan ita, lahap akan Hatallan Jakob.

3. Ambo njanji, pahiau gandang, biola tuntang kutjapi idjä mangat aughä.

4. Pahiau sarunai intu bulan taheta, hong wajah idjä inukas; intu andau pestan ita.

5. Krana djetä hadat akan olo Israel, kapatut akan Hatallan Jakob.

6. Prentah kalotä djari inengac intu Josep, metoh iä hagoet mawi tanah Misir, äkaku mahining basa idjä djaton kasenangku.

7. Aku djari manipas tanggonge bara bahae, lengäe lapas bara pikule.

8. Huang kadjakäm ikau djari mantehau aku, tä, aku djari mandohop ikau; haiak njaho kilat aku tombah aughm, tuntang aku mangkemä maningkes ikau huang danum kanjaing tä. — Sela.

9. Hining, o djalahan olo ajungku, aku handak manjaksi intu bentok keton; o Israel, käläh djaka ikau tarima aughku.

10. Äla hatalla beken akan melai intu keton, äla keton akan manjembah dewan olo.

11. Aku toh Jehowa, Hatallam, idjä djari magah ikau bara tanah Misir; kanga njamam totototo, aku handak manjuange.

12. Tapi djalahan olo ajungku djaton maku tarima aughku. Israel djaton paraba aku.

13. Tagal tä aku djari manjaragh iä akan kipen atäi ai, sampai iä manandjong tumon tirok ai.

14. Asal djalahan olo ajungku handak mahining aughku, asal Israel handak manandjong mahoroë djalangku:

15. Tä, murah bewäi aku mamparungkok karä musohe, tuntang mandjudju lengängku mawi olo idjä mahenjejk iä.

16. Karä olo idjä basingi Jehowa karäh haliau mambudjok iä, tapi katika äwen akan haradjur katatali.

17. Aku handak pakanan äwen hapan kasien gendom, tuntang handak mambesoh äwen hapan madu bara batukarang.

MASMUR 82.

Tahu karä mantir idjä bingkok.

1. Masmur Asap. — Hatalla aton mendeng bentok untkup olo ain Hatalla, iä mariksa mamutus bentok karä hatalla, wakilan ai tä.

2. Kilen katahie keton handak mamutus sala, tuntang manarima baun olo papa? — Sela.

3. Awi mambudjur olo korik tuntang nolä, awi mamatut akan olo tjalaka tuntang pähä belom.

4. Liwus olo korik tuntang olo tapas, awat äwen bara lengän olo kianat.

5. Maka olo tä djaton kasene tuntang djaton harati, iä haradjur manandjong hong kakaput; tagal tä karä galang tanahe hidjuh bewäi.

6. Aku toto djari hamauh: keton toh uras hatalla; uras keton anak ain Idjä pangkahai tä.

7. Tapi keton akan matäi rusak kilau olon, palus halelek kilau mantir beken kea.

8. Mendeng o Hatalla! käläh ikau mambudjur hapus kalunen, krana ikau puna Tempon karä djalahan olo.

MASMUR 83.

Tahu dohop malawan karä musob.

1. Njanji tara, masmur Asap.

2. O Hatalla, äla manjuni arepm, äla tunis, äla mambenjem arepm, o Hatalla!

3. Krana itäm, karä musohm sangit maridu, idjä basingi ikau mampadjoho arepe.

4. Akal bakalikit ingarangkae mawi utus olo ajum, iä hatirok mawi karä olo idjä ingalindongm.

5. Iä hamauh: has! ita mam-palomos äwen, uka iä terai indu utus olo, belä olo mingat aran Israel hindai.

6. Krana äwen idjä djari pakat, tuntang djari hadjandji malawan ikau,

7. Iä tä karä tingkap Edom tuntang olo Ismael, olo Moab tuntang Hagar,

8. Olo Gebal, Amon tuntang Amalek, olo Pilisti tinai olo idjä mangkalewu hong Tirus.

9. Tinai olo Asur kea djari pakat dengan äwen, mandjadi lengän panakan Lot tä. — Sela.

10. Takan, awi olo tä kilau olo Midian bihin kilau Sisera, kilau Jabin darah sungäi Kison; — (*Hak.* 7,22; 4,15.)

11. Idjä impalomos darah Endor, palus mandjadi kilan tai hong petak.

12. Awi olo tä, karä mantir äwen, kilau Oreb äwen duä Seeb, karä pangkalimac kilau Seba tuntang Salmuna. — (*Hak.* 7,25; 8,21.)

13. Äwen tä idjä badjoho hamauh: ita handak manduan akan ita äka Hatalla tä.

14. O Hatallangku! nambalang olo tä baringbaringa, kilau tikil idjä taraiup tambalang tampt riwut.

15. Kilau apui, idjä manusul himba, kilau njalan apui idjä manjeha kara bukit:

16. Tumon tä käläh sasah olo tä hapan andau salo balewut, tuntang manaräwen iä hapan riwut barat.

17. Käläh tepä baue dengan kahawäe, mangat äwen akan manggau aram, o Jehowa.

18. Käläh äwen tä rungkok tuntang sabanen katatahi, käläh iä buraburah baue palus nihau.

19. Mangat äwen tä katawau, tikas aram bewäi Jehowa, idjä pangkahai hong hapus kalunen.

MASMUR 84.

Tahiu kahandjak hong human Hatalla.

1. Akan kamander olo panjanji; tumon nudan Gat; masmur panakan Koragh.

2. Karä kalekam melai äka huangku toto, joh Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom.

3. Hambaruangku mangenang, taharu tamä parantaran Jehowa, atäiku tuntang berengku handjak rantang huang Hatalla idjä belom.

4. Toh burong djari soudau kalekae, kalialang aton sarangae äka manggau anake, iä tä mes-behm, o Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom, radjangku tuntang Hatallangku!

5. Berkat karä olo tä idjä melai hong humam, haradjur iä ma horumat ikau. — Sela.

6. Berkat olo tä, idjä ikau äka kwasae, idjä aton djalan budjur hong atäie.

7. Haiak iä manandjong mahoroe djanah äka tjalaka, djetä kea inampae indu kalin danum; guru tä imakaian dengan berkat.

8. Äwen abas sasar abas, sampai genep biti manaharep Hatalla hong Sion.

9. O Jehowa, Hatallan karä tawon talo belom, hining lakudoangku, tarima tä, Hatallan Jakob. — Sela.

10. O Hatalla, idjä talawang ikäi, tangkilik, sengok manjupa bauuai, idjä djari iminjakm.

11. Krana idjä andau huang parantaram aton bahalap bara sakan andau beken. Aku radjin menterintu papar bauntonggang human Hatallangku, bara melai tahintu karä tingkap äka kadarhaka.

12. Krana Hatalla, Jehowa, aton matanandau tuntang talawang; asituntang horumat inenga Jehowa; iä puna djaton mangahana kahalape akan karä olo, idjä manandjong budjur intu baue.

13. O Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom, selamat toto olo tä, idjä harap hong ikau!

MASMUR 85.

Tahiu asin Hatalla akan buli ita.

1. Akan kamander olo panjanji; nasmur panakan Koragh.

2. O Jehowa, bihin ikau djari masi tanahm, djari haluli tanggoh Jakob idjä tawanan;

3. Djari manganan karä kadarhakan djalahan olo ajum, tuntang djari manutup karä dosae. — Sela.

4. Ikau bihin djari mundur kailaitm lepah, tuntang djari mules bara lason kasangitm.

5. Toh, käläh haluli tanggoh ikäi, o Hatalla, Djuru-salamat ikäi, palus paterai kasingim dengan ikäi.

6. Aton ikau handak malait ikäi katatahi, palus maradjur kasangitm giriruanggirir?

7. Djaton ikau maku haluli tanggoh ikäi, mampangat ikäi, ma-

ngat djalahan olo ajum tau handjak rantang awim?

8. Prahan asim akan ikäi, o Jehowa, tuntang tenga salamtm akan ikäi.

9. Aku handak manjenäh talo idjä inutor Hatalla, Jehowa; krana iä masuman kasanang akan olo ajue idjä budjur, asal äla olo tä haluli tinai buli kapalenge.

10. Toto, selamat ajue aton tokep dengan olo tä, idjä mikäh iä, mangat horumat melai hong tanah ita.

11. Mangat asi dengan katoto lasupa, katetek tuntang kasanang hasium.

12. Katoto karäh lembut bara petak, katetek manangkilik bara langit.

13. Tinai Jehowa karäh manenga kahalape, tä tanah ita mampalem-but kutoh talo.

14. Katetek aton manandjong helo baue, tuntang manampa awan tasaran paie indu djalan olo.

MASMUR 86.

Laku uks ihaga, amon ingatah olo.

1. Lakudoan Dawid. — Talingan pindingm, Jehowa, tombah aughku, krana aku tjalaka tuntang pähä.

2. Haga hambaruangku, krana aku toh budjur; ikau idjä Hatallangku, liwus rewarm, idjä harap hong ikau.

3. Pasi aku, Jehowa, krana ikau intehauku nongkang andau.

4. Pahandjak hambaruan rewarm, krana akam, o Jehowa, aku mandjuluk hambaruangku.

5. Krana ikau, Jehowa, puna bahalap tuntang pamampun, ikau paham kahain asim dengan olo handiai, idjä mantehau ikau.

6. Hining lakudoangku, o Jehowa, tahuu augh usokku.

7. Metoh andau kadjakängku aku blaku intu ikau, krana ikau karäh manarima aku.

8. Marak karä dewa djaton idjä padan dengam, o Jehowa, tuntang djaton gawie kilau ajum.

9. Karä olo kapir, idjä puna tampam, akan dumah tuntang manjembah intu baum, o Jehowa, sambil mahorumat aram.

10. Krana ikau toto hai, tuntang malalus gawi heran, ikau bewäi toto Hatalla.

11. Adjar aku djalan ajum, o Jehowa, aku handak manandjong huang katotom; käläh manonggal atäiku mikälh aram.

12. O Jehowa, Hatallangku, aku handak manara ikau hapan salepah atäiku, sambil mahorumat aram sampai katatahi.

13. Krana asim djari paham kahaie dengangku, ikau djari mawat hambaruangku bara kandalem naraka.

14. O Hatalla, olo badjoho manggatang arepe mawi aku, ungkup olo kianat idjä kudjat mangatah hambaruangku, tuntang djaton maku mingat ikau.

14. Tapi ikau, Jehowa, puna Hatalla panjang pangasi, pandjang atäim, paliam kahalapm tuntang katotom.

16. Ules arepm naharepaku, tuntang pasi aku, tenga kaabasm akan rewarm, dohop anak rewarm idjä bawi tä.

17. Awi akangku kata idjä indu kahalap, mangat äwen idjä ba-

singi aku mitäe palus mahamen, basa ikau, Jehowa, mandohop aku, tuntang mampong aku.

MASMUR 87.

Tabiu kahain Sion.

1. Masmur, njanji tara ain panakan Koragh — Æka pangue tä hundjun bukit idjä brasih.

2. Jehowa mangilak karä bauntonggang Sion paham bara karä äka melai ain Jakob.

3. Talo hai imbrita tahu ikau, o lewun Hatalla. — Sela.

4. Aku handak manjewut Rahab tuntang Babel, mitong djetä hindjä äwen idjä kasene aku; itä, olo Pilisti, olo Tirus, olo Kus inakan hetä kea.

5. Olo akan mambrita tahu Sion: olo handiai inakan huange; Idjä Pangkahai tä karäh mandähen djetä.

6. Jehowa karäh manjewut, haiak iä manjurit karä utus olo, koae: iä toh djari inakan hetä kea. — Sela.

7. Karä olo babigal tuntang karä tukang talo usik mangaku: karä lowang danumku uras hong ikau.

MASMUR 88.

Lakudoa metoh kadjakä paham.

1. Njanji tara; masmur panakan Koragh; akan kamander olo panjanji; tahu kapähän kadjakä. Augh adjar Heman, olo Esra tä.

2. O Jehowa, Hatalla, Djuru-

salamatku! handau hamalem aku kahau kadarat intu baum.

3. Kaläh lakudoangku naharep ikau, talingan pindingm akan kariakku.

4. Krana hambaruangku puas awi tjalaka, pabelomku djari tokep naraka.

5. Aku itong tamput olo tä, idjä lawo tamä kubur; aku djari kilau olo idjä lepah nihau kaabase.

6. Aku imbaris menter haiak olo idjä imuno, idjä menter hong kubur, idjä djaton inahium hindai, idjä djari ilekak lengäm.

7. Ikau djari mampeter aku hong lowang idjä timben haliai. intu äka kakaput, intu labehu.

8. Kalaitm mahenjek aku, hapan karä dähesm ikau mandjakä aku. — Sela.

9. Karä kapatohku djari ingedjaum bara aku, ikau djari manampa aku indu kadjileke; aku djari ingurong tuntang djaton tau blua.

10. Matangku djadjalan kawus awi tjalaka, nongkang andau aku mantehau ikau, Jehowa! aku mandepä lengängku hasansila intu ikau.

11. Maku ikau malalus gawi heran intu olo matäi? atawa aton liau akan lembut, tuntang manara ikau? — Sela.

12. Aton kahalapm imbrita hong kubur, atawa katotom hong äka karam?

13. Aton gawim heran ingasene hong äka kaput tä, tuntang katetekm hong kaleka idjä djaton bara pangingat?

14. Tapi aku, o Jehowa, mangkariak intu ikau, genep djewu lakudoangku mandjeleng arepe akam.

15. Buhen, o Jehowa, ikau mananganan hambaruangku, tuntang manjahokan haum bara aku?

16. Aku tjalaka, kilau mahotus bara katabelangku, aku manang-gong karä pampikähm, karenga dia bagalabah atäiku.

17. Kasangitn manabeleng aku, karä pampikäh bara ikau mampal-joh aku.

18. Samandai tä mangaliling aku nongkang andau kilau danum, uras mangapong maroboh aku.

19. Karä sobatku, karä kolangku uras djari ingedjaum bara aku; karä karampingku hong äka kaka-put bewäi.

MASMUR 89.

Asin Hatalla indu ampong, kahum kadjakä paham.

1. Augh adjar Etan, olo Esra.

2. Katatahi aku handak manja-nji tahu karä asin Jehowa, girir-manggirir aku handak mambrita katotom hapan njamangku.

3. Krana koangku: asim indä-hen katatahi, hong langit ikau karäh mananggar katotom.

4. Krana aton aughm: aku djari mampendeng djandji dengan idjä djari intihku, aku djari sumpah akan rewarku Dawid: — (2.Sam. 7,12. *Gen.Ras.* 2,30.)

5. Palus katatahi aku handak mandähen panakam, tuntang ma-haga padadusam girirmanggirir. — Sela.

6. Maka karä langit karäh ma-horumat gawim awang heran, o Jehowa, tuntang katotom huang ungkup olo brasih.

7. Krana äwe hong sorga tau

inanding dengan Jehowa, äwe bara karä anak äwen idjä kwasa tau injama dengan Jehowa?

8. Hatalla äka kikäh haliai hong ungkup karä olo brasih, tuntang äka karawan haliai bara äwen han-diai idjä hadarah dengae.

9. O Jehowa, Hatallan karä tawon talo belom, äwe kwasa haliai kilau ikau, Jehowa? tuntang ka-totom hakaliling ikau.

10. Ikau marentah kadjohon ta-sik; amon riake hagatang, ikau mampatadoh tä.

11. Ikau maramok Rahab kilau olo idjä imuno, hapan lengäm idjä kwasa ikau manamburup karä mu-sohm.

12. Ajum langit, petak kea ajum; hapus kalunen tuntang huange uras djetä tampam.

13. Utara tuntang salatan ikau djari mandjadiäe, Tabor tuntang Hermon malahap huang aram.

14. Aim penang idjä abas, lengäm kwasa, hai toto lengäm gantaum.

15. Katetek tuntang hukum indu galang padadusam; asi tuntang katoto aton helo baum.

16. Selamat olo tä idjä tau han-djak rantang hong ikau; o Jeho-wa, äwen karäh manandjong huang kalawa baum.

17. Nongkang andau äwen bara-mirami tagal aram, awi katetekm iä imbungas.

18. Krana ikau bewäi indu ka-bungas kwasae, awi asim ikau manggatang tandok ikäi.

19. Krana Jehowa talawang ikäi, radjan ikäi Idjä äka karasih Is-rael tä.

20. Katika tä ikau djari hamauh dengan olo aim idjä budjur, huang talo panggitaë, koam: Aku djari mandak pandohop hong idjä biti

pangkalima, aku djari manggatang iä, idjä djari intihku bara utus olo arä.

21. Aku djari sondau rowarku Dawid, tuntang djari mohos iä dengan minjaku idjä brasih.

22. Lengängku haradjur akan hindjä iä, penangku akan mam-paabas iä.

23. Musoh djaton akan manjekä iä, olo darliaka djaton akan mahenjek iä.

24. Malainkan karä musohe handak impalahku intu baue, idjä basingi iä aku handak mamukule.

25. Katoto tuntang asingku akan hindjä iä, awi arangku tandoke karäli inggatang.

26. Aku mina lengäe mimbing tasik, lengäe gantaue mimbing karä batangdanum.

27. Iä karäli manggarä aku: ikau Apangku, Hatallangku tuntang batukarang salamatku.

28. Tinai aku handak manampa iä mandjadi anakku idjä bakas, idjä pangkahai marak karä radjan kalunen.

29. Katatahi aku handak mahaga asingku akäe, djandjingku akan melai dähen haradjur intu iä.

30. Tinai panakäe handak indähengku katatahi, padadusäe tumon katahin langit.

31. Djaka anak äsoe malihi Toratku, tuntang djaton manandjong huang karä prentahku,

32. Amon äwen mamapa hadatku, tuntang djaton manumon dasarku:

33. Tä aku handak madjar kadhakäe ombeombet, tuntang mandjara kasaläe;

34. Tapi asingku aku djaton maku mamalentase äkäe, djaton kea aku maku manggeto kato-tongku.

35. Aku djaton handak mangarak djandjingku, augh idjä djari blua bara njamangku aku djaton handak mulihe.

36. Idjä perkara aku djari sumpah manjewut karasihku: aku djaton handak hapunga dengan Dawid.

37. Panakäe akan melai katatahi, tuntang padadusäe haradjur kilau matawandau intu baungku.

38. Iä puna indähen kilau bulan katatahi; djetä indu toros hong langit idjä djaton tau hobah. — Sela.

39. Maka kilen ikau toh manolak tuntang manganan palus mälait iä tä, idjä djari iminjakm?

40. Ikau mangabelä djandjin rewarm, tuntang djari mamapa makotäe, mandjakah tä akan petak.

41. Ikau djari manälak karä pagare, tuntang mangarak karä kotäe.

42. Olo handiai idjä mahalau lietä marampas iä; iä impahawen karä olo awang darähe.

43. Ikau djari manggatang lengän gantau karä olo idjä mawi iä, ikau djari mampahandjak karä musohe.

44. Tinai ikau mambalang njihin padang ajue, djaton maku mandähen iä hong parang.

45. Ikau mangabul karä karasihe, tuntang mandjakah padadusäe akan petak.

46. Ikau manjempong andau karigase, palus manutup iä hapan kahawen. — Sela.

47. Kilen katahim, o Jehowa, ikau handak lilap manjahokan arepm, tuntang manjoho kasangitm manjala kilau apui?

48. Kälähingat pambelomku puna pandak bewäi; buhen ikau djari manampa karä olon haiang bewäi?

49. Hong kwe olon idjä belum tuntang djaton akan mitä pampatäi? Idjä tau maliwus hambaruæ bara kwasan kubur? — Sela.

50. Kwe karä asim awang horan, o Jehowa, idjä djari injumpahm akan Dawid luang katotom?

51. Tahiu, o Jehowa, kahawen karä rewarm; karä utus olo tä idjä kilau bara pakuangku mahin mamapa aku.

52. Karä musohm mamapa, o Jehowa! iä mamapa tasaran pain idjä djari iminjakm.

53. Tara akan Jehowa katatahi. Amen, toto Amen!

MASMUR 90.

Tahiu pambelom olo puna baianz tagal dosae; tinai tahiu asin Hatalla.

1. Lakudoan Moses, olo ain Hatalla tä. — O Jehowa, ikau puna äka kalindong ikäi girir-manggirir.

2. Helo bara karä bukit indjadian, helo bara petak tuntang hapus kalunen djari indjapam, bara katatahi palus katatahi ikau aton, o Hatalla.

3. Ikau halalian olon mandjadi petak, sambil hamauh: buli koton, pauakan olon.

4. Krana sakojan njelo intu ikau sama kilau andau malem idjä djari hapus, kilau idjä kakalis hamalem bewäi.

5. Ikau manabias äwen lilap, pambelome kilau nupi bewäi, djetä nihau handjewu kilau oru.

6. Handjewu djetä mangambang, tapi ampie balalu hobah; halemäi djetä inatak palus keang.

7. Krana ikäi rusak awi kalaitm, awi kasangitm ikäi injabenen.

8. Krana karä kadarhakan ikäi impendengm intu baum, karä dosan ikäi idjä basilim intu katarang matam.

9. Krana karä andau ikäi lilap awi kalaitm, ikäi mahapus karä njelon ikäi kilau talo ngahus bewäi.

10. Kapandjang umur ikäi, djetä udju pulu njelo, atawa amon olo bunggut, sampai hanja pulu njelo; maka bagie idjä kapala bahalap, djetä mahin kasusah tuntang kapähä; krana djetä kadjekadjeng palus nihau, ikäi kilau trawang palus lilap.

11. Tapi äwe tahiu kalason kalaitm, äwe handak toto mikäh kasangitm idjä paham?

12. Käläh adjar ikäi mitong karä andau ikäi, mangat atäi ikäi imintar.

13. Haluli tinai, o Jehowa! kilen katahim hindai? käläh manjanjang tahiu karä rewarm.

14. Haiak djadjewu käläh mambesoh ikäi hapan asim, soho ikäi basasurak tuntang baramirami hapus umur ikäi.

15. Pahandjak ikäi tumon karä andau ikau djari mangapähä ikäi, tumon karä njelon ikäi djari buah talo papa.

16. Prahan karä gawim akan rewarm, tuntang kahaim akan karä anake.

17. Käläh kahalap Jehowa, Hatallan ikäi, melai hundjun ikäi; bara ngambo käläh mandähen gawin lengän ikäi; toto, gawin lengän ikäi käläh ikau mandähäe.

MASMUR 91.

Tahiu kasanang olo idjä harap Hatalla.

1. Idjä mondok hong pilan ain Idjä pangkakai tä, idjä melai hong kandjungen ain Idjä djaton tikas kwasae,

2. Iä tä hamauh manjewut Jehowa: ikau äka kamentengku, kolangku, Hatallangku idjä äka kaharapku!

3. Krana Iä maliwus ikau bara djarat olo pahamburong, tinai bara peres kadarhaka.

4. Hapan palapase iä manutup ikau, penda bulue ikau tau bakalindong, katotoe indu talawang tuntang pilan haliai.

5. Dia usah ikau mikäh karä pampikäh hamalem, karä anak panah idjä balias darie handau,

6. Sampar idjä kumbakumbang intu kakaput, peres papa idjä marusak bentok andau.

7. Alo sakojan biti halelek hila sambilm, tinai sapulu kojan hila gantaum: tapi ikau djaton pohos awie.

8. Baja matam bewäi karäh mitä tä, tuntang manampajah ampın olo darhaka imalah.

9. Krana ikau, Jehowa, indu äka kalindongku. Idjä pangkakai tä djari intilim indu äka kaharapm.

10. Djaton talo papa akan supa ikau, kapähä djaton akan sampai pasahm.

11. Krana iä manjoho malaikat ajue tagal ikau, mangat mangangulo ikau hong karä djalanam.

12. Lengän äwen akan manantiang ikau, belä paim tantarang batu.

13. Ikau karäh manandjong mahundjeng singa tuntang lalidi, ha-

djadjakan singa tabela tuntang handipä.

14. Krana iä leket dengangku, koan Jehowa, tä aku handak mawat iä; iä katawan arangku, tä aku handak manggatang iä.

15. Iä blaku intu aku, tä aku handak manarima iä; aku hindjä dengae huang kadjakäe, aku handak mandjidjit iä tuntang mampahai iä.

16. Aku handak mamuas iä deng-an umur pandjang, tuntang handak mamprahan salamatku akae.

MASMUR 92.

Njanji akan andau sabat.

1. Masmur, njanji akan andau sabat.

2. Manara Jehowa, djetä idjä bahalap, tuntang manjanji manara aram, Ikau idjä pangkakai tä;

3. Masuman asim haiak djadjuwu, tuntang katotom hamalem;

4. Hapan talo usik idjä sapulu talie, tinai kutjapi, hapan augh karang impahaiak biola.

5. Krana ikau mampahandjak aku awi karä gawim, o Jehowa, tagal karä tampan lengän aku basasurak.

6. Lalehan kahain karä gawim, o Jehowa! karä akalm timben haliai.

7. Olo humoug djaton maku mangasene tä, tinai olo gila djaton harati djeta.

8. Amon olo papa lembnt kilau oru, tuntang karä olo parajap mangambang: maka djetä uka äwen tä impalomos haradjur palus kata-tahi.

9. Tapi ikau idjä batonggal hai sampai katatahi, o Jehowa!

10. Krana itä! karä musohm, o Jehowa, krana toto karä musohm akan rusak, karä olo parajap akan tambnrup.

11. Tapi tandokku inggatangm kilau tandok badak, aku inata dengan minjak taheta.

12. Matangku mitä talo ingilake intu musohku, tinai pindingku mahining talo ingilake intu karä olo darhaka, idjä djari pakat mawi aku.

13. Olo tetek badjewong barangkap kilau batang korma; iä mangalangkang mansuloh kilau batang seder hong Libanon.

14. Æwen tä djari imbul hong human Jehowa, iä barangkap hong parantaran Hatallan ikäi.

15. Alo iä bakas mahin mamua, magon badjewong tuntang bahidjau;

16. Mangat masuman, Jehowa toto budjur; iä batukarang toto, kasalae djaton haliai.

MASMUR 93.

Tara akan Hatalla, idjä pangkahai tä.

1. Jehowa toto radja, iä imakain dengan kahai; Jehowa djari tatap mambabat arepe hapan kwasae; tagal tä hapus petak palus dähen, djaton gojanggapah.

2. Bara horan padadusam djari dähen, ikau puna bara katatahi.

3. Hapus karä batangdanum, o Jehowa! hapus karä batangdanum manggatang aughe, hapus karä batangdanum mambo lalentoe.

4. Tapi paham bara gotok ku-

toh danum tä, bara riak tasik idjä sawak, paham haream kahain Jehowa hong äkae gantong.

5. Karä djandjim uras etter haliai, bagin humam puna karasih katatahi.

MASMUR 94.

Laku tahu olo papa, uka iä ihukum.

1. O Jehowa, Hatalla idjä tempon pamalah, Hatalla idjä tempon pamalah! prahan arepm tuntang kahaim.

2. Gatang arepm, ikau idjä hakim salepah kalunen, baläh karä olo badjoho tumon kapatute.

3. Kilen katahie olo papa tä, o Jehowa, kilen katahie olo papa tä akan basasurak?

4. Æwen tä badjoho karä aughe, karä olo parajap paham maletjak arepe.

5. Djalahan olo ajum, o Jehowa, imparamok äwen, äwen mahenjek idjä baris ajum.

6. Balo tuntang tamuäi impatäie, karä nolä imunoe.

7. Tinai iä hamauh: Jehowa djaton mitäe, Hatallan Jakob djaton paraba tä.

8. Ingaingat keton, o olo gila idjä marak olo arä; tinai keton olo paleng, prea keton handak pintar?

9. Idjä puna mimbnl karä pinding, tau iä djaton mahining? idjä puna manampa karä matä, tau iä djaton mitä?

10. Idjä mampudji karä utus olo, tau iä dia mahukum? Iä idjä madjar talo handiai idjä katawan olo.

11. Jehowa kasene karä tirok

olon, iä katawan uras djetä haiang bewäi.

12. Selamat olo tä, o Jehowa, idjä impudjim, idjä iadjarm hapan Toratm;

13. Mangat iä pandjang atäie metoh katika kadjakäe, sampai palowang djari ingali akan olo papa.

14. Krana toto, Jehowa djaton maku manganan djalahan olo ajue, djaton iä maku nalua idjä puna baris ai.

15. Krana kabudjur puna djaton tau dia manang tinai, tä karä atäi olo budjur karäh miring ompat djetä.

16. Æwe akan mandohop aku malawan olo darhaka? æwe omba aku malawan olo parajap?

17. Djaka Jehowa djaton mandohop aku, badjeleng bewäi hambaruangku matäi lawo akan äka benjem.

18. Amon aku manjewut paingku tanggarurns, tä maka asim, Jehowa, mahada aku.

19. Huangku paham gogop bakenang, tapi pampangatm mam pahandjak hambaruangku.

20. Tau ikau pakat dengan padadusaa kadarhaka, idjä mandjadian tjalaka takirin prentah kapatut?

21. Æwen manjangit maroboh hambaruan olo tetek, iä manjalan daha idjä djaton kasalae.

22. Tapi Jehowa djari indu kotangku; Hatallangku batukarang kalindongku.

23. Iä karäh malian kasalan äwen haluli, hapan kadarhakan äwen kea iä karäh mampalomos äwen; toto, olo tä karäh lomos awi Jehowa, Hatallan ita.

MASMUR 95.

Tahiu äla sajud tariwa asin Hatalla.

1. Kantoh keton, ita ramirami intu Jehowa, ita basasurak intu batukarang selamat ita.

2. Has! ita naharep baue mimbit tara tuntang horumat; has! ita manjanji malahap akae.

3. Krana Jehowa Hatalla idjä hai toto, iä radja idjä pangkahai mahundjun karä dewa.

4. Intu lengäe galang petak, tuntang karä tantan bukit ajue kea.

5. Iä tempon tasik, iä idjä djari manampa tä, tinai lengän ajue kea djari mandjadian talo keang.

6. Kantoh keton, ita sombajang manjontop arep ita, ita mandeko utut ita intu baun Jehowa, idjä djari manampa ita.

7. Krana iä Hatallan ita, ita toh olo idjä injakatike, tabirin lengän ai. Andau toh kea, metoh keton mahining aughe! — (*Ibran.* 3,7;4,7.)

8. Æla mampalulang atäi keton tumon horan hong Meriba, kilau metoh andau hong Masa, hong padang tunis benjem tä.

9. Katika tato keton djari maningkes aku, djari mangkemä aku, alo iä djari mitä karä gawingku. — (*4. Mos.* 14,22.)

10. Æpat pulu njelo katahie aku kapähä awi utus olo parajap tä, sambil hamauh: äwen tä puna lajau atäie, iä djaton maku kasene hadat djalangu.

11. Sampai aku djari sumpah huang kasangitku: äwen tä djaton akan sampai tamä kasanangku.

MASMUR 96.

Hapus petak akan manara Hatalla.

1. Njanji akan Jehowa njanji taheta, njanji akan Jehowa, hapus kalunen!

2. Njanji akan Jehowa, tara arae, haradjur hong karä andau awi mambrita salamet ai.

3. Sarita horumat ajne marak karä olo kapid, marak karä utus olo gawie awang heran.

4. Krana Jehowa tontang hai tuntang indu inara paham, iä bewäi indu ingikah paham bara karä dewa.

5. Krana karä dewan olo kapid uras talo haiang bewäi, tapi Jehowa djari mandjadian langit.

6. Karadjaan tuntang kahai aton intu baue, kwasa tuntang kabungas huang äkae idjä brasih.

7. Sewut akan Jehowa, o keton karä ungkup djalahan olo, sewut akan Jehowa horumat tuntang kwasa.

8. Tenga akan Jehowa horumat aran ai; haiak mimbit talo panenga tamä parantaran ajue.

9. Laku intu Jehowa hapan kabungas karasih; hapus kalunen akan mikah iä.

10. Suman akan karä olo kapid: Jehowa puna marentah, tagal tä kalunen dähen, djaton gojanggapah; hapan kabudjur iä mamutus akan karä utus olo.

11. Hapus langit akan handjahandjak, salepah petak akan basasurak, karä tasik akan njahanjahai haiak karä talo huange.

12. Karä padang akan hakanjanjik tuntang salepah talo huange, tinai karä kaju hong kajuan akan malahap,

13. Intu baun Jehowa, krana iä dumah, krana iä tanggoh tantai mariksa mamalah hapus petak; iä karäh mamutus akan salepah petak dengan kabudjur, tuntang akan karä utus olo dengan katetek.

MASMUR 97.

Tara akan Jehowa, idjä mamutus akan karä olo.

1. Jehowa aton marentah, käläläh hapus petak basurasurak, uras karä pulau samandiai akan handjak rantang.

2. Baunandau tuntang kakaput mangaliling iä, katetek tuntang kabudjur indu galang padadusae.

3. Apui manjala manjabintir helo baue, palus malajap karä musohe hakaliling.

4. Karä kilate mamplawa kalunen, hapus petak mitä iä haiak hagdndjäh.

5. Karä bukit lenjoh kilau lilin intu baun Jehowa, intu baun radjan salepah petak.

6. Karä langit masuman katekte, karä djalahan olo mitä kahaie.

7. Olo handiai tä akan indu mahamen, idjä manempo bintik tamunan talo, idjä patara arepe tagal dewae. Sontop akae, karä dewa samandiai.

8. Sion mahining tä tuntang handjak rantang, karä anak bawin Juda baramirami tagal karä kaputusan ajun, o Jehowa.

9. Krana ikau, Jehowa, idjä pangkahai mahundjun hapus petak, ikau tinggi haliai bara karä dewa.

10. Keton, idjä sinta Jehowa,

awi manjingi kapapa; iä mahaga hambaruan karä olo ajue idjä budjur, palus maliwus äwen bara lengän olo darhaka.

11. Kalawa puna indu lembut tinai akan olo tetek, tuntang kahandjak akan atäi idjä budjur.

12. O keton, olo tetek, handjahandjak huang Jehowa, tuntang sewut horumat tahu karasih ai.

MASMUR 98.

Hapus kalunen akan manara Hatalla.

1. Masmur. — Njanji akan Jehowa njanji taheta, krana iä mawitalo heran, lengän gantaue tuntang penange idjä brasih djari mandohop arepe.

2. Jehowa djari masuman salamat ai, iä djari mangarinah kate-teke intu matan karä olo kapir.

3. Iä djari manahiu asie tuntang katotoe akan ungkup human Israel, hapus saran petak djari mitä salamat Hatallan ita.

4. Basurasurak intu Jehowa, o hapus kalunen, ambo augh keton, lahap, njanji!

5. Njanji, tara Jehowa hapan kutjapi, hapan kutjapi impahaiak augh njanji;

6. Haiak augh napiri tuntang sarunai awi basasurak hong baun Jehowa, radja tä.

7. Kaläh tasik njahanjahai haiak talo huange, petak hakanjanjik tuntang talo hundjue.

8. Karä batangdanum akan manapok lokape, karä bukit akan malahap samandia;

9. Intu baun Jehowa, krana iä dumah, uka mariksa mamaläh ha-

pus petak; iä karäh mamatut akan petak dengan kabudjur, tuntang akan karä utus olo dengan katetek.

MASMUR 99.

Hatalla toto brasih, iä patut inara.

1. Jehowa marentah, karä utus olo marawan; iä idjä mondok hundjun Kerub, hapus petak hagerek.

2. Jehowa hai toto intu Sion, iä tinggi mahundjun karä utus olo.

3. Äwen mahorumat aram idjä hai tuntang äka karawan, brasih toto iä;

4. Tinai kwasan radja, idjä radjin kabudjur. Ikau djari manukas karä kapatut; kabudjur tuntang katetek djari indjadia hong Jakob.

5. Pahai Jehowa, Hatallan ita; sontop keton intu galang paie, brasih toto iä!

6. Moses äwen duä Aaron hindjä karä imam ai, tinai Samuel hindjä äwen idjä blaku hong arae; äwen tä djari mantehau intu Jehowa, maka iä djari tombah auge.

7. Bara botop baunandau iä djari hamauh dengan äwen. maka äwen djari mahaga kasaksiae tuntang Torat tä, idjä djari inengae akae.

8. O Jehowa, Hatallan ikäi! ikau djari manarima äwen tä, ikau djari indu Hatallae idjä pamampun, alo mamaläh kea kasalae.

9. Pahai Jehowa, Hatallan ita, sombajang intu iä hong bukitajue idjä brasih; krana brasih toto Jehowa, Hatallan ita.

MASMUR 100.

Tara Hatalla, tempon karä berkat tä.

1. Masmur, njanji tara. — O hapus kalunen, basurasurak akan Jehowa!

2. Awi manempo Jehowa tuntang kahandjak, taharep baue haiak augh ramirami.

3. Kasene keton, Jehowa toto Hatalla; iä djari manampa ita, dia djaka ita kabuat ita, mandjadi djalahan olo ajue, tuntang tabiri awang injakati ke. — (*Masm.* 23.)

4. Haiak manara iä tamä keton karä bauntunggang ajue, karä parantaran ai tuntang mahorumat iä; sewut tarimakasih ake, awi manara arae.

5. Krana Jehowa toto bahalap, asie sampai katatahi, tuntang katotoe giriruanggirir.

MASMUR 101.

Njanji idjä kilau indn saramin radja.

1. Masmur Dawid. — Aku handak manjanji masuman djalan asi tuntang kabudjur; akam, o Jehowa, aku handak manjanji tara.

2. Aku handak mamintar gawingku hong djalan idjä tetek; asal ikau tanggo mandohop aku. Aku handak manandjong huang katetek atäiku intu marak ungkup humangka.

3. Aku djaton handak mangarangka gawin setan akangu, aku basingi mawi kalangkah, äla talo kalotä akan leket hong aku.

4. Atäi pamusing akan undur

bara aku, karä talo papa djaton aku maku tawae.

5. Olo idjä basilisilim mangotok kolae, iä impalomosku; olo idjä mangkerar matae tuntang badjoho atäie djaton aku maradjie.

6. Matangku manitip olo budjur hong tanah, mangat äwen tä melai hong aku; olo idjä manandjong mahoroe djalan tetek, iä tä akan mandjadi olo ajungku.

7. Olo haliau djaton akan melai huang humangu, olo panandjaro puna dia asale hong aku.

8. Genep handjewe aku handak mampalomos karä olo parajap hong tanah, mangat aku mampalingis karä olo darhaka bara lewun Jehowa.

MASMUR 102.

Lakudoan olo tjalaka katika kapähäe.

1. Lakudoan olo tjalaka, katika iä paham kapähä, tuntang mangadu intu baun Jehowa.

2. Hining lakudoangu, o Jehowa, soho kariakku sampai ikau.

3. Äla manjahokan baun bara aku, talingan pindingm akangu metoh andau kadjakangu, sana aku mantehau gulugulong tom-bah aughku.

4. Krana karä andauku lilap kilau asep, tuntang karä tolangku kilau imaro, blasut kilau barah.

5. Atäiku djari indjok palus keang kilau oru, sampai aku ngalapean talo kinangu kea.

6. Karä tolangku karitip leket dengan isingku, awiku haradjur manangis tuntang munguh.

7. Aku djari kilau lungai sabaru hong padang benjem, aku

sama kilau mangkong hong aka karakkaraka.

8. Aku binih, tuntang kilau burong idjä raurau hundjun sapau.

9. Karä musohku manawah aku hapus andau, olo idjä gilagila manjangit aku, manjapa manjewut arangku.

10. Krana kawo panginangku indu gautin roti, talo ihopku häwoi dengan djohon matangku.

11. Awi kasangitn tuntang karahasm, krana ikau djari mang-gatang aku, palus marapitan aku tinai akan petak.

12. Karä andauku uras kilau kangkalingän talo amon panapän, aku djaladjalan keang kilau oru.

13. Tapi ikau, o Jehowa, melai katatahi, tuntang pingat olo dengam sampai giririnanggirir.

14. Ikau karäh mendeng marawus, tuntang manjanjang Sion: krana ombet wajah ikau masi iä, krana wajahe idjä inukasm djari sampai.

15. Krana karä rewarin mangilak karä batue, tuntang manjanjang basa djetä karakkaraka.

16. Tä, maka karä olo kapir karäh mikäh aran Jehowa, tuntang karä radja hong petak marawan horumat aim;

17. Basa Jehowa aton mamangun Sion, tuntang mamprahan arepe huang kahaie.

18. Iä djari mules arepe tarima lakudoan olo idjä asiasi haliai tä, tuntang djaton mangabelä lakudoae.

19. Djetä karäh injurat akan girir idjä harian, äwen, idjä karäh inakan dapit, akan mahorumat Jehowa.

20. Krana iä djari manangkilik

bara äkac gantong idjä brasih. Jehowa djari manampajah bara langit akan petak;

21. Mangat mahining trahing olo idjä imasong, palus malapas idjä bagin matai.

22. Mangat aran Jehowa insuman hong Sion, tuntang horumat ajue hong Jerusalem;

23. Amon karä utus olo uras hapumpong; tuntang karä karadjaan, nakara manempo Jehowa.

24. Hong djalanangku iä djari mampamunos kaabasku, iä djari inamandak karä andauku.

25. Koangku: joh Hatallangku. äla manjempong aku benteng andau pambelomku. Karä njelom puna girirmanggirir.

26. Horan ikau djari manggalang mandjadian petak, tuntang karä langit tampan lengüm kea.

27. Uras djetä akan nihau, tapi ikau melai. Samandia iä akan rotus kilau benang; kilau manakiri pakaiian ikau karäh mobah tä, djetä puna indu hobah.

28. Tapi ikau etter magon ikau, karä njelom djaton tawan kalapuse.

29. Karä anak rewarm akan melai dähen, tuntang panakac kea magon etter intu baum.

MASMUR 103.

Tara akan Hatalla togal kapaham asie.

1. Masmur Dawid. — Tara Jehowa, joh hambaruangku! salcapah huangku manara arae idjä brasih.

2. Tara Jehowa, joh hambaruangku! äla kalapean karä asie;

3. Idjä mampun karä dosam, idjä mampakäläh karä peresm;

4. Idjä maliwus pambelom ajum bara kabanasa, idjä mambungas ikau dengau asi tuntang kasajang;

5. Idjä mambesoh hambaruam dengan talo bahalap, sampai ikau imparigas tinai kilau burong nasar.

6. Jehowa mandjadian katetek tuntang kapatut akan karä olo idjä ihenjek.

7. Iä djari mangarinah karä djalae akan Moses, akan panakan Israel karä gawie awang hai.

8. Jehowa panjanjang pamasi, pandjang atäie, paham kahalape. — (2. Mos. 34, 6.)

9. Iä djaton blait haradjur, djaton mangandong kasangite katatahi.

10. Iä djaton manjulang akan ita tumon dosan ita, iä djaton mamalah ita tumon kadarhakan ita.

11. Krana kagantong langit bara petak, tumon tä, kapaham asie dengan olo tä, idjä mikäh iä.

12. Kakedjau timor dengan barat iä mangedjau ita dengan karä kasalan ita.

13. Kilau bapae masi anake, tumon tä Jehowa masi olo tä idjä mikäh iä.

14. Krana iä kasene ampin ita, iä mingat ita toh petak bewäi.

15. Olon, kilau oru karä andaue, kilau kambang hong padang tumon tä äwen mangambang.

16. Amon riwut manampur iä, iä palus djaton hindai, tuntang kalekae mahin dia mingat iä.

17. Tapi asin Jehowa bara katatahi sampai katatahi dengan olo tä, idjä mikäh iä, tinai kateteke palus akan anak äson äwen haradjur;

18. Dengan olo tä, idjä mahaga djandjie tuntang mingat prentahe, uka manumoa tä.

19. Jehowa djari mandähen padadusae hong sorga, karadjaan ajue marentah mahundjun talo handiai.

20. Tara Jehowa, o karä malaikat ajue, keton pangkalimae idjä abas, idjä malalus prentahe, mangat manumon augh kotak ai.

21. Tara Jehowa, o keton karä kawan ai, keton reware idjä malalus kakilake.

22. Tara Jehowa, o keton karä tampan ai, hong hapus karadjaan ajue. Tara Jehowa, o hambaruangku!

MASMUR 104.

Horumat Hatalla bekarinah awi karä talo tampae.

1. Tara Jehowa, o hambaruangku! O Jehowa, Hatallangku, ikau paham kahaim, kutoh kabalap tuntang kabungas aton hapam.

2. Kalawa ingkepae indu klambie, batanglangit iuringe indu dindinge.

3. Iä malalangit karonge hapan danum, iä manampa baunandau indu karetae, iä hagoet mukong palapas riwut.

4. Riwut barat inampae mandjadi sarohae, njalan apui tä mandjadi reware.

5. Iä djari mandähen petak hundjun galange, mangat haradjur katatahi äla tandar.

6. Kilau indu pakaiäe ikau djari mauutup tä hapan kutoh danum, karä tantan bukit belep awi danum.

7. Tapi awi pudjim djetä batu-
suh surut, awi augh njahom iä
hadari masoh.
8. Djetä manjambong mandai
bukit, palus mohon akan djanah
tinai, akan puna kaleka, awang
djari inatapm akæe.
9. Ikau djari manantu tikase,
iä djaton mahalau hetä, djaton iä
tau haluli manutnp petak.
10. Ikau mampalembut lowang
danum hong äka randah, manjoho
djetä nahasak helat bukit;
11. Mangat mampihop karä meto
hong padang, uka kalidai hutan
maluput kateah belsæe.
12. Tambuan djetä karä burung
penda langit manjarangan, sambil
mahiau bara marak karä edæe.
13. Ikau manjiram karä bnkit
bara äkam idjä ngambo; petak
ingontep awi karä bua awang
tampam.
14. Ikau mampalembut oru akan
karä meto, tinai karä ampin ra-
mon panginan akan olon, mangat
ikau mamplua tepong bara petak;
15. Tuntang anggor, idjä mam-
pahandjak atäi olon, tinai undus
indu mampalisen ampin olo, dengan
tepong tä indu mamparigas ang-
at olo.
16. Karä batang kaju ain Je-
howa badjewong, karä seder hong
Libanon awang djari imbule.
17. Hetä karä burong korik
manjarangan, tuntang burong hai
melai hetä kea.
18. Karä bukit gantong tä indu
äka kalindong kambing hutan,
tinai batukarang indu äka karä
punta.
19. Ikau djari manampa bulan
akan manantu wajah; matanandau
mingat äk pambelepe.
20. Ikau manjoho kaput, tä man-
djadi alem; tä karä meto hutan
malajap;
21. Karä singa tä, idjä manja-
kungkong manggoang talo ingka-
rape, tuntang manggau panginae
intu Hatalla.
22. Tapi sana matanandau lem-
but iä hagoet buli, mahukup
hong lowange.
23. Tä olon hagoet nguan talo
gawie, tanggoh satiare sampai ha-
malem tinai.
24. Lalehan karä gawim, o Je-
howa! hapan kapintarm ikau djari
manampa talo handiai tä, tun-
tang petak toh kontep awi karä
ramom.
25. Hetä tasik tä, idjä pandjang
tuntang lombah, hetä talo belom
habiep hadjuntek djaton taraisä.
hai korik.
26. Hetä karä banama hagoet:
hetä Lewiatan tä, idjä djari inam-
pam, mangat busik huange.
27. Talo handiai tä mendäh ikau,
mangat ikau manenga panginae
genep wajahe.
28. Amon ikau manenga akæe,
tä iä manampuman, amon ikau
mukäi karakopm, tä iä besoh awi
talo bahalap.
29. Amon ikau manjahokan baum.
tä maka iä taräwen; amon ikau
manduan tahasenge, tä iä palus
mahotus, mandjadi petak haluli.
30. Amon ikau manjoho taha-
sengm, tä äwen indjadian tinai,
tuntang ikau manaheta ampiu
petak.
31. Horumat Jehowa sampai ka-
tatahi! Jehowa mangilak karä
tampam lengæe.
32. Iä manampajah petak, tä
djetä honggä; iä mauindjek bukit,
palus djetä hasep.
33. Aku handak manjanji akan

Jehowa hapus umurku, tuntang mahorumat Hatallangku katahingku aton.

34. Käläh karä augh karangku ingilak awie, aku handak handjak rantang huang Jehowa.

35. Karä olo badosa akan impalomos bara petak, tuntang karä olo papa djaton akan batisa hindai. Tara Jehowa, o hambaruangku. Halleluja!

MASMUR 105.

Tahin saritan karä tato.

1. Tara Jehowa, laku hong arae, suman karä gawie awang hai akan karä utus olo.

2. Njanji akae, suling akae, kumakumang tahu karä gawie awang heran.

3. Patara arep keton tagal arae idjä brasih, käläh handjak rantang atäi olo tä, idjä manggau Jehowa.

4. Isek tahu Jehowa tuntang kwasae, awi manuntut baue haradjur.

5. Ingat karä gawie heran, idjä djari ilaluse, karä katae tuntang hukum njamae;

6. Keton panakan reware Abraham, anak djarian Jakob, idjä djari intihe.

7. Iä tä Jehowa, Hatallan ita, hapus petak hukum ajue ilalus.

8. Iä mingat djandjie katatahi, aughe tä idjä djari impendenge akan sakojan tilap;

9. Idjä djari inampae akan Abraham, tuntang sumpahe idjä injewute akan Isaak; — (1.Mos. 22,16.)

10. Iä djari mampendeng tä akan Jakob kea indu bagie, mandjadi djandji katatahi akan Israel;

11. Sambil hamauh: aku handak manenga tanah Kanaan akam, indu baris joresan ketoa.

12. Metoh äwen baja isut biti bewäi, toto isut biti, tuntang baja manamuäi betä.

13. Djadi, äwen tä kindakandaha bara utus olo idjä sampai awang beken, bara karadjaan lasak karadjaan.

14. Iä djaton manjoho idjä biti mahenjek olo tä, arä radja ihukume tagal äwen, koec: — (1.Mos. 20,3.7.)

15. Äla bahanji sampai manigong olo idjä iminjakku tä, äla mamapa nabingku.

16. Lau injohoe manapi tanah tä, tuntang mamparusak karä batang panginan. — (1.Mos.41,54.)

17. Iä manjoho olo idjä biti helo baun olo tä; Josep indjual indu rewar olo. — (1.Mos.37,28.)

18. Olo madjok paie hong panga; bitie imasong rantai sanaman.

19. Sampai katika aughe djadi tulus, tuntang kotak Jehowa djari mamprasih iä.

20. Tä radja manjoho olo malapas iä; idjä marentah mahundjun arä utus olo manjoho maliwus iä. — (1.Mos.41,14.)

21. Iä mangkat iä marentah hu-mae, marentah karä talo ajue;

22. Mangat manjoho karä mantire tumon kahandak ai, tuntang madjar kapintar intu karä bakase.

23. Tä Israel dumah tanggoh tanah Misir, Jakob namuäi hong tanah Kam. — (1.Mos.46,1.)

24. Maka Iä paham mangapal

olo ajue manakmanaka, sampai äwen kwasa bara karä mnsöhe. — (2.Mos.1,7.)

25. Limbah tä ia mambalik atäi olo hetä, uka manjingi djalahan olo ajue, tuntang hapan tipu mahenjek karä reware.

26. Ia manjoho reware Moses, äwen duä Aaron, idjä djari intihe. — (2.Mos.3,10.)

27. Äwen duä tä malalus karä aughe tuntang katae intu bentok olo tä, karä gawi heran hong tanah Kam. — (2.Mos.7,10.)

28. Ia magah kakaput sampai mandjadi pidjem; äwen djaton marisang dengan aughe.

29. Ia malih danum mandjadi daha, palus mampatäi karä lauk hetä.

30. Tanahe mampaagas karä barako, sampai tamä karong karä radjae.

31. Ia manjoho, tä dumah karä talo pamepet, guti hong hapus saran tanah.

32. Udjan batu ilabohe akae takirin udjan toto, apui njaro akan tanahe.

33. Ia manatal karä batang anggor tuntang upon korma ain äwen, palus manjempong karä kaju hapus tanahe.

34. Ia manjoho, tä dumah kawan sangkalap, tuntang uret djaton taraisä;

35. Djetä kuman mampalepah karä oru hong tanah, tuntang karä talo imbul hong hapus tanah.

36. Tinai ia mampatäi karä anak bakas hong tauah, idjä tampanan kwan äwen. — (2.Mos.12,29.)

37. Palus ia mamplua olo ajue tuntang kutoh salaka bulau, dialo idjä biti ujuh intu marak karä hamputae.

38. Olo Misir handjak äwen tä hagoet, krana pampikäi bara äwen djari manjabanen manjangkulep ia.

39. Ia mambirang baunandau indu kadjange, tuntang apui hamalem, mangat mamplawa. — (2.Mos.13,21.)

40. Äwen tä blaku, tä ia magah kutoh sasintar, tinai ia mambesoh äwen hapan tepong bara langit. — (2.Mos.16,13.)

41. Ia malowang batakarang, palus danum blua nahasak, mandjadi sungäi hong äka keang kamahan.

42. Krana ia manahiu aughe idjä brasih, idjä djari injewute akan reware Abraham.

43. Tumon tä ia mamplua utus olo ajue tuntang kahandjake, olo idjä intihe tä haiak basasurak.

44. Ia manenga akan äwen karä tanah olo kapid, sampai äwen manjores talo handia, idjä djari inggawi karä utus olo tä. — (Jos.1,3.)

45. Mangat äwen tä akan mahaga karä hadate, tuntang manumon karä prentahe. Halleluja!

MASMUR 106.

Tahiu karajap karä tato dengan Hetalla.

1. Halleluja! Tara Jehowa! krana ia toto bahalap, tuntang asie melai katatahi.

2. Äwe tau manjarita} } karä gawin Jehowa awang hai lepalepah, tuntang manara horumat ajue } sampai ombet?

3. Selamat olo tä, idjä mahaga.

kabudjur, tuntang haradjur malalus katetek.

4. Tahuu aku, o Jehowa, tumon puna paasim dengan olo aim; tanggoh, dohop aku.

5. Mangat aku mitä katuah karä olo intihm, tuntang handjak ompat kahandjak djalahan olo aim, sambil patara arepku haiak baris olo ajum.

6. Uras ikäi djari badosa tuntang tato ikäi, gawin ikäi djari sala, ikäi djari darhaka.

7. Tato hiang ikäi hong Misir djaton maku harati gawim awang heran, äwen djaton maku manahiu kutoh karä asim; iä marisang haliai tokep tasik, tasik rarudju tä.

8. Maka Iä djari mandohop olo tä tagal arae, mangat mangarinah kwasan ajue.

9. Iä mampudji tasik rarudju tä, tä djetä mambohoh teah; iä mampatandjong äwen mahoroe karä danum, kilau mahoroe padang bewäi. — (2.Mos.14,21.)

10. Iä malapas äwen tä bara lengän olo, idjä basingi iä, iä maliwus äwen bara lengän musoh.

11. Karä danum mampaleteng karä musohe, idjä biti mahin dia batisa karä olo tä.

12. Tä äwen tä pertjaja aughe, tuntang manjanji horumat akae.

13. Tapi badjeleng äwen kalapean karä gawie; iä djaton maku mendäh augh tiroke tinai.

14. Malainkan äwen mipen hong padang benjem, iä mangkemä Hatalla hong äka tunis tä. — (4.Mos.11,4.)

15. Maka Iä manenga talo lakue tä akae, tuntang hararepan äwen tagal kipän kabungue tä hapan peres mamisit.

16. Tinai äwen tä bahiri Moses

hong äkae bapodok, tuntang Aaron, idjä brasih intu Jehowa tä.

17. Tä, maka petak harakang, palus manelen Datan, manegok ungkup Abiram tä. — (4.Mos.16.)

18. Tinai apui manjeha marak ungkup parajap, njalae malajap olo papa tä.

19. Tinai äwen tä manampa hampatong ampin anak sapi darah Horeb, tuntang manjembah talo awang inoange tä. — (2.Mos.32,4.)

20. Iä manakiri horumat ajue hapan ampin sapi, idjä kuman oru.

21. Iä ngalapeau Hatalla, Djurusalamat ai, idjä djari malalus gawi awang hai hong tanah Misir;

22. Kutoh gawi awang heran hong tanah Kam, tuntang talo idjä äka kikäh darah tasik rarudju.

23. Tä Iä hamauh, iä handak mampalomos olo tä, djaka dia Moses, olo intihe tä, djari mendeng mahelat naharep baue, mahalang lason kalaite, belä iä mampalomos olo tä.

24. Tinai äwen tä djari mangubelä tanah bahalap tä, iä djaton maku pertjaja aughe; — (4.Mos.14,2.)

25. Äwen bakotok hong karä tingkape, djaton maku manarima augh Jehowa.

26. Tä Iä manggatang lengäe mawi äwen, handak mampalokang äwen tä hong padang tunis benjem;

27. Palus handak mampalokang panakae marak olo kapir, tuntang manaburan äwen akan karä tanah.

28. Tinai äwen tä manatelan arepe intu Baal-Peor, omba ku-

man parapah ain talo matekiapi
tä. — (4. Mos. 25, 3.)

29. Äwen mamparahas Hatalla
awi karä gawie, tä peres tudjah
mamparampar äwen.

30. Tä Pinehas mendeng, mamu-
tus perkaräe, palus peres tudja
tä terai.

31. Djetä itong akäe indu kate-
teke girirmanggirir katatahi.

32. Tinai äwen tä mamparahas
Iä tokep danum karjaing tä, sam-
pai Moses kea buah tjalaka awi
ganan olo tä.

33. Krana äwen tä marisang ha-
liai malawan Rogh Hatalla, sam-
pai Moses taparandjur augh totok
biwihe.

34. Tinai äwen tä djaton maku
mampalomos karä djalahan olo tä,
tumon djari augh Hatalla dengäe.
— (5. Mos. 7, 1.)

35. Malainkan iä mäwoi arepe
dengan olo kapir, tuntang mang-
adji gawin olo tä.

36. Äwen omba manempo de-
wäe; maka djetä indu djarat akäe.

37. Iä maluput anake hatuä bawi
indu parapahe dengan setan;

38. Iä manusuh daha idjä djaton
kasalae. iä tä dahan anake hatuä
bawi. awang ilupute akan karä
dewan Kanaan; djadi, tanahe ki-
hal awi utang daha.

39. Äwen tä mangihal arepe awi
karä gawie, tuntang habandong
atäie awi karä hadate.

40. Tä hasep kasangit Jehowa
mawi djalahan olo ajue, iä man-
djilek baris ajue tä.

41. Iä manjaragh äwen penda
lengän olo kapir, olo idjä basingi
äwen marentah iä.

42. Karä musohe paham ma-
henjek iä, äwen rungkok penda
lengäe.

43. Kindjap iä maliwus äwen
tä; tapi hapan karä tiroke äwen
tä marisang haradjur dengäe; tä
iä djaladjalan munos tagal kdar-
hakäe.

44. Maka Iä manangkilik ka-
djakan äwen, amon iä mahining
tangise.

45. Palus iä manahiu äwen tu-
mon djandjie, tuntang iä manja-
sal awi kahaäm asie.

46. Iä masi äwen tä intu baun
karä olo, idjä djari manamput
manawan iä.

47. Liwus ikäi, o Jehowa, Ha-
tallan ikäi, pumpong ikäi bara
marak karä olo kapir, mangat ikäi
manara aram idjä brasih, tun-
tang patara arep ikäi tagal horu-
mat aim.

48. Tara akan Jehowa, Hatal-
lan Israel, bara katatahi sampai
katatahi: olo handiai akan manje-
wut: Amen. Halleluja!

MASMUR 107.

Augh tarimakesih olo idjä iliwus tä.

1. Tara Jehowa, krana iä toto
bahalap, tuntang asie melai ka-
tatahi.

2. Kakai patut augh karä olo
idjä iliwus Jehowa, idjä djari ila-
pase bara-kadjakäe;

3. Idjä djari inumponge bara
karä tanah, bara timor tuntang
barat, bara utara tuntang bara
tasik.

4. Äwen tä idjä lajang hong
padang tunis benjem, hong äka
keang kamahau, djaton djalan,
tuntang djaton kea äwen tä sondau
lewu äkae tau melai;

5. Iä blau tuntang teah be-
laie, ujuh tahasenge handak ma-
hotus;

6. Djadi, olo tä mangkariak
intu Jehowa huang kadjakäe, tun-
tang iä djari maliwus olo tä bara
kasinggul atäie;

7. Iä djari magah äwen hong
djalan budjur, njamah äwen sam-
pai lewue äkae melai:

8. Maka olo tä patut manara
Jehowa, tagal asie tuntang ga-
wie awang heran dengan olo ka-
lunen.

9. Krana iä djari mamuas ham-
baruäe idjä teah belaje, tuntang
mambesoh hapan kahalape ham-
baruan idjä blau.

10. Olo awang akan indu melai
hong kakaput tuntang kangka-
lingän pampatäi, idjä masong
hong tjalaka tuntang rantai sa-
naman.

11. Basa iä djari marisang dengan
augh Hatalla, tuntang djari mang-
abelä kahandak ain Idjä pangka-
hai tä,

12. Tuntang tagal atäie iä djari
mahenjek manjontop atäie penda
tjalaka, sampai äwen balongkang
tuntang olo pandohop djaton äkae:

13. Djadi, olo tä mangkariak
intu Jehowa huang kadjakäe, tä
iä djari maliwus olo tä bara ka-
singgul atäie;

14. Tuntang djari mamplua äwen
tä bara kakaput tuntang kangka-
lingän pampatäi, djari mangarak
karä pasonge:

15. Maka olo tä patut manara
Jehowa, tagal asie tuntang gawie
awang heran dengan olo kalunen.

16. Krana iä djari mangarak karä
blawang tambaga, tuntang ma-
melek karä huit sanaman.

17. Olo gila tä, idjä ingupähä

tagal gawie haradjur darhaka, tun-
tang tagal karä karajape.

18. Sampai hambaruäe mandjilek
karä ampin panginae, iä djari to-
kep bauntonggang pampatäi;

19. Djadi, olo tä mangkariak
intu Jehowa huang kadjakäe, tun-
tang iä djari maliwus olo tä bara
kasinggul atäie;

20. Iä manjoho augh ajue mam-
pakäläh äwen, palus maliwus iä
bara palawang tä:

21. Maka olo tä patut manara
Jehowa, tagal asie tuntang ga-
wie awang heran dengan olo ka-
lunen.

22. Tuntang malalus tarimaka-
sih mahorumat iä, tinai manjarita
karä gawie haiak handjak rau-
tang.

23. Karä olo idjä mangumbang
tasik hapan banama, idjä basatiar
hong danum lombah.

24. Olo tä mitä karä gawin Ha-
talla, gawie awang herau intu äka
handalem.

25. Amou iä hamauh manjoho
barat dumah, idjä mampahai riäke.

26. Tuntang olo tä lampang
sampai langit, balalu leteng huang
kandaleme, sampai hambaruäe le-
njoh awi kasabanäe:

27. Ewen lihanglahaua, ong-
gäonggo kilau olo babusau, tun-
tang karä pikir äkale djari nihau;

28. Djadi, olo tä mangkariak
intu Jehowa huang kadjakäe, tun-
tang iä djari maliwus olo tä bara
kasinggul atäie;

29. Iä manadoh riwut palus riäke
teneng,

30. Tuntang olo tä handjak atäie,
basa iä tadoh tiuai, tinai iä djari
magah äwen sampai palahöjan äka
kahimate:

31. Maka olo tä patut manara

Jehowa, tagal asie tuntang gawie awang heran dengan olo kalunen;

32. Haiak mahorumat iä bentok tawon olo arä sombajang, manara iä hong äka basaran olo bakas.

33. Iä malih sungäi mandjadi äka keang kamahau, tinai tahasak danum mandjadi äka teah:

34. Petak basiwoh mandjadi ringket, tagal kadarhakan olo idjä melai hetä.

35. Tinai iä malih äka keang kamahau mandjadi talaga, tanah idjä teah mandjadi äka tahasak danum.

36. Iä mingkes olo blau melai hetä, hetä äwen manampa lewu äkae melai.

37. Äwen malan karä tanae, tuntang mimbul pambulan anggor, genep njelo iä paham kaduae;

38. Iä mamberkat olo tä, tä äwen tä paham dahangdahanga, tuntang karä metoe djaton tapas;

39. Äwen tä, idjä darus djari munos tuntang ihenjek, djakä awi karä tjalakae tuntang kasinggul atäie.

40. Iä manusuh kahawen akan olo hai, palus manjoho äwen lajang hong padang tunis benjem, djaton djalan;

41. Tinai iä manggatang olo pähä bara tjalakae, tuntang manampa ungkup humae kilau kawan tabiri karäe.

42. Olo tetek mitä talo tä haiak handjak atäie, palus karä ampin kadarhaka gagom awi njamae iangop.

43. Äweäwe idjä pintar, buah iä mingat talo toh; käläh iä manahiu buabua karä asin Jehowa.

MASMUR 108.

Tahiu kadähen atäi intu Hatalla.

1. Njanjin tara, masmur Dawid.

2. O Hatalla, atäiku tanggar, aku handak manjanji, mampahiau talo usik, tuntang katoto atäiku.

3. Misik, o biola tuntang kujtjapi! aku handak mananselo talo blawa!

4. Aku handak mahorumat ikau, Jehowa, marak karä utus olo, handak manjanji manara ikau bentok karä djalahan kalunen.

5. Karä asim hapus penda langit, tinai katotom tumon kakedjau darin baunandau.

6. Horumat akam, o Hatalla, huang sorga, tinai tara akam hong hapus petak.

7. Mangat karä olo, idjä äka kataum, impaliwus, awim mandohope hapan lengäm gantaum, palus tarima aughku. — (*Masm.* 60,7.)

8. Hatalla djari hamauh hong äkae idjä brasih, tä aku handjak rantang; aku handak mambagi Sighem, tuntang mukur padang Sukot.

9. Gilead ajungku, Manase kea ajungku; Epraim kalindong takolokku, Juda indu sokahku katan marentah.

10. Moab tä kandarrah panjaup ajungku, Edom äka djakahl sarumpaliku; Palestina akan malahap, mangaku mamenda aku.

11. Äwe idjä mimbit aku tamä lewu idjä dähen kotae, äwe magah aku sampai Edom?

12. Dia djaka ikau, o Hatalla, idjä djari manganan ikäi, tuntang djaton maku omba, o Hatalla, mampahaiak kawan parang ikäi?

13. Dohop ikäi intu kadjakän ikäi, krana dohop olon djaton baguna enen.

14. Awi Hatalla ikäi handak malalus kwasa, iä karäh mampidjak mandarai karä musoh ikäi.

MASMUR 109.

Laku tahu pamalah akan karä olo darhaka.

1. Akan kamander olo panjani; masmur Dawid. — O Hatalla, äka tarangku, äla manjuni arepm.

2. Krana olo tä djari marakang njamae idjä parajap tuntang panandjaro mawi aku; hapan djelae idjä panipu olo tä hamauh denganku.

3. Hapan augh papaäwen mangaliling aku, iä mantakan aku djaton bara buku.

4. Takirin sintangku äwen basingi aku; tapi aku blaku doa.

5. Maka äwen manjulung akangku kapapa gantın kahalap, tuntang kasingi gantın sinta.

6. Käläh angkat olo parajap mandjadi mantire, tuntang musohe akan mangamanangan akae.

7. Amon perkaräe imutus, käläh iä inipan ihukum, tuntang lakudoae mahin mandjadi akan kasalae.

8. Käläh karä andau umure bausempong, tuntang olo beken akan manduan pangkate. — (*Gaw. Ras.1,20.*)

9. Buah karä anake mandjadi nolä, tuntang sawae akan balo.

10. Käläh anake akan kumbang-kumbang kantäkantä, tuntang manjadakah, manggau talo nihaniha hong akae idjä karäkaraka.

11. Käläh olo idjä djari maktangan iä akan mamparohot karä ramoe, olo akan marampas talo pangulihe.

12. Äla idjä biti mahin maku mampahalap iä hindai, tuntang äla idjä biti mahin nahuang masi noläe.

13. Panakae akan impalomat, tinai arae akan leteng palus tilap rahian.

14. Käläh karä kadarhakan tatoe inahiu intu Jehowa, tuntang karä dosan indue äla ingalapean.

15. Käläh djetä haradjur intu baun Jehowa, tuntang käläh iä mampaleteng pangingat olo dengae bara petak.

16. Basa iä djaton handak masi, tapi iä mangatah olo idjä tjalaka tuntang pähä, idjä pungupungut atäie handak impatäie;

17. Iä djari manggau sapa, djetä kea akan buah iä; iä djaton radjin berkat, djadi djetä kedjau kea dengae.

18. Iä puna mangkepan sapa kilau klambie, djetä kea djari tamä huange kilau danum, minjip hong karä tolange kilau undus.

19. Djetä kilau pakaiäe idjä haradjur leket hong iä, tinai akan babate idjä haradjur ingkepae.

20. Kakai patut upah olo tä bara Jehowa, idjä basingi aku, idjä manjewut talo papa mawi hambaruangku.

21. Maka ikau, o Jehowa, pangkahai Tuhan, nguan perkarangku tagal aram; basa asim paham balalap, liwus aku.

22. Krana aku toh asiäsi tuntang pähä, atäiku iadjok tembus intu huangku.

23. Aku saasr lilap kilau kangkalingän kahum panapäian, aku iharak kilau sangkalap.

24. Ututku balemo awiku puasa, isingku pringkong awie djaton-ihos undus.

25. Aku akan indu ihababaka olo tä; äwen tä mitä aku, tuntang manggiling takoloke.

26. Dohop aku, Jehowa, Hatalangku! liwus aku tumon asim.

27. Mangat äwen kasenäe, djeta gawin lengäm, ikau, Jehowa, djari malalus tä.

28. Amon äwen manjapa, käläh ikau mamberkat; amon äwen mang-gatang arepe mawi aku, käläh iä imparungkok; tapi rewarm akan handjak rantang.

29. Karä musohku akan imakainan dengan kakahwen, tuntang ingahowut dengan katawah kilau dengan tapih.

30. Aku handak paham manara Jehowa, hapau njamangku, handak mahorumat iä bentok olo arä.

31. Krana iä mendeng hila gantaun olo pähä, mangat maliwus äwen bara olo tä, idjä handak mangnanan tahasenge.

MASMUR 110.

Tahiu Kristus, radja hai, idjä marontah salepah kalunen.

1. Masmur Dawid. — Jehowa hamauh dengan Tuhangku: Mondok ikau hila gantaungku, sampai karä musohm imbaringku indu galang paim. — (Matt. 22, 24. Ibran. 10, 12.)

2. Sokah kwasam karäh impait Jehowa bara Sion; käläh marentah bentok karä musohm.

3. Karä olo ajum pahias atäie huang andau kwasam kamanangm, karä olo ajum idjä tabela haradjur,

huang kabungas karasile, kilau ämbon karäe metoh langit mahindang.

4. Jehowa djari sumpah, tuntang djaton akan mangarajau tinai: Ikaun toh inam katatahi, tumon ampin Melghisedek. — (Ibran. 5, 6; 6, 20.)

5. Jehowa, idjä hila gantaum, mamparamok arä radja hong andau kalaite.

6. Iä karäh malalus hukume marak olo kapir, sampai karä hantu hakalampah kutoh karäe; iä karäh mamparotek idjä kapala hong arä tanah awang hai.

7. Iä karäh mihop bara sungäi idjä darah djalae, tagal tä iä karäh manggatang takoloke.

MASMUR 111.

Tara tahiu asin Hatalle.

1. Halleluja! Aku handak manara Jehowa hapau salepah atäiku, intu äka olo tetek hapumpung hai-ak olo arä.

2. Karä gawin Jehowa pahain kahaie; idjä toto mingat djeta akan handjak awie haradjur.

3. Karä gawie urus hai tuntang kwasa haliai, katetek ajue melai katatahi.

4. Iä djari manampa talo iödu pingat olo dengan karä gawie awang heran; Jehowa idjä pamasi tuntang panjanjang.

5. Iä manenga panginan akan olo idjä mikäh iä, iä manganang djandjie katatahi.

6. Kaabas gawie ingarinahe akan olo ajue, awie manenga äkae karä panatau olo kapir.

7. Karä gawin lengäe uras kato toto tuntang kabudjur, karä prentahe etter haliai.

8. Djetä indähen haradjur palus katatahi, ilalus dengan katoto tuntang katetek.

9. Iä djari mandjadian kaliwus akan utus olo ai; iä manukas djandjie akan katatahi; arae toto brasih tuntang indu ingikäh.

10. Mikäh Jehowa, djetä tam-paran kapintar, djetä kaharati toto akan olo handiai, idjä manumon tä. Taran ajue melai katatahi.

MASMUR 112.

Tahiu salamät olo idjä toto manempo Hatalla.

1. Halleluja! Salamät olo tä, idjä mikäh Jehowa, idjä handjak atäie tagal prentahe.

2. Panakae karäh hai hong petak; anak äson olo budjur karäh imberkat haradjur.

3. Kutoh ramo tuntang panatane karäh aton hong humae, kateteke melai dähen katatahi.

4. Akan olo budjur kalawa lembut hong kakaput, iä paması, panjanjang tuntang tetek.

5. Salamät olo tä, idjä tau basarae, idjä radjin mandjaman, tuntang mambudjur karä gawie patupatut.

6. Krana iä karäh dähen haradjur; katatahi olo karäh mingat iä tetek.

7. Iä djaton mikäh brita papa: atäie menteng awie harap intu Jehowa.

8. Atäie sintel, iä djaton tau mikäh, sampai iä mitä kakilake intu karä musohe.

9. Iä badjoha mambagi, manenga akan olo pähä, kateteke

melai dähen haradjur; tandoke inggatang tuntang horumat.

10. Olo papa karäh mitä tä tuntang paham kahirie; äwen karäh mangadjirat kasingae, balalu lenjoh. Tapi kipen olo papa tä akan rusak bewäi.

MASMUR 113.

Hatalla patut inara, krana Idjä pangkahai tä paması äwen awang korik.

1. Halleluja! Tara o keton idjä rewar Jehowa, tara aran Jehowa.

2. Aran Jehowa käläh inara bara toh palus katatahi.

3. Bara palembut matanandau sampai pambelepe aran Jehowa indu ihorumat.

4. Jehowa toto hai mahundjun karä olo kapid, ambo karä langit mahin uras kahaie.

5. Äwe idjä kilau Jehowa, Hatallan ita, idjä mondok gantong haliai,

6. Tinai idjä terap manangkilik penda haliai, alo hong langit tuntang hundjun petak?

7. Idjä manggatang olo korik bara marak kawo, tuntang mangkat olo pähä bara marak rumpur,

8. Mangat mampondok iä hindjä utus olo hai, hindjä karä mantir utus olo ajue.

9. Iä manampa olo tamanang melai tuntang ungkup humae, tuntang kahandjak atäie, mandjadi indu kutoh anak. Halleluja.

MASMUR 114.

Hatallan Israel djaton tikas kwasae.

1. Metoh olo Israel blua bara

tanah Misir, hamputan Jakob tä bara utus olo idjä beken basae, — (2. Mos. 12, 41.)

2. Tä Juda mandjadi baris brasih akæ. Israel karadjaan ajue.

3. Tasik mitä tä, palus undur, danum Jordan balalu mamulang. — (2. Mos. 14, 22. Jos. 3, 13.)

4. Karä bukit manangkadjok kilau kaming hatuæ, karü lungkoh kilau anak tabiri.

5. Buhen ikau, joh tasik, sampai ikau undur, tinai ikau Jordan, sampai danum ajum mamulang?

6. Buhen keton, karä bukit, sampai manangkadjok kilau kaming hatuæ, keton karä lungkoh kilau anak tabiri?

7. Intu baun Jehowa hagedjäh, o petak, intu Hatallan Jakob tä!

8. Idjä mandjadian batukarang mandjadi tahasak danum, batuapi mandjadi lowang danum. — (2. Mos. 17, 6.)

MASMUR 115.

Tabiu kaharap intu Hatalla idjä belom.

1. **A**la ikäi, Jehowa! äla ikäi, tapi käläh mahorumat aram, tagal asim, tagal katotom.

2. Buhen olo kapir akan hamauh: kwe Hatallæ toh tinai?

3. Tapi Hatallan ita puna hong sorga, talo handiai idjä kahandake uras tau ilaluse.

4. Dewan olo tä baja salaka bu-lau, tampan lengän olo.

5. Iä hanjamä, tapi djaton tau hakotak; iä hamatä, tapi djaton tau mitä.

6. Pindinge aton, tapi iä djaton tau mahining; uronge aton, tapi djaton tau manjingut.

7. Iä halengä, djaton tau mang-gajap; iä bara pai, djaton tau manandjong, tuntang balengkonge djaton tau hamauh.

8. Maka sama kilau djeta kea karä äwen idjä manampa iä, olo handiai idjä harap talo kalotä.

9. Tapi ikau, Israel, harap Jehowa! iä tä pandohop ajum, tuntang talawangma.

10. Keton, ungkup Aaron, harap Jehowa! iä tä pandohop keton, tuntang talawang keton.

11. Keton, idjä mikäh Jehowa, harap Jehowa! iä tä pandohop keton, tuntang talawang keton.

12. Jehowa toto mingat ita, iä mamberkat ita; iä mamberkat utus olo Israel, iä mamberkat ungkup Aaron.

13. Iä mamberkat olo handiai idjä mikäh Jehowa, olo korik olo hai.

14. Käläh Jehowa sasar mandahang berkate akan keton, akan keton tuntang akan panakan keton.

15. Keton idjä imberkat Jehowa, idjä djari manampa langit tuntang petak.

16. Karä langit sorga uras ain Jehowa, maka petak djari inengæ akan olo kalunen.

17. Olo matäi djaton mahorumat Jehowa, djaton kea äwen idjä mohon akan äka idjä puna tunis tä.

18. Tapi ita handak mahorumat Jehowa, bara toh palus katatahi. Halleluja!

MASMUR 116.

Tahin tarimakasih tagal dohop Hatalla.

1. **A**ku sinta Jehowa, basa

Jehowa mahining aughku, usokku.

2. Krana ia manalingan pindinge akangku, tagal ta aku handak blaku intu ia haradjur katahin umurku.

3. Talin pampatäi djari manguling aku, pampakäh naraka djari buah aku, aku djari tantarang tjalaka tuntang kasinggul atäi.

4. Tapi aku djari blaku intu aran Jehowa, koangku: liwus hambaruangku, o Jehowa!

5. Jehowa pamasi tuntang tekt. Hatallan ita panjanjang.

6. Jehowa mahaga olo budjur; aku djari ujuh lujutlitek, tapi ia maliwus aku.

7. Buli kasanangna tinai, o hambaruangku, krana Jehowa djari mampahalap ikau.

8. Krana ikau djari mansuwit hambaruangku bara pampatäi, maliwus matangku bara tangis, tantang paingku belä tanggarurus.

9. Hong tanah äwen idjä belom aku karäh manandjong intu baun Jehowa.

10. Aku djari pertjaja, tagal ta aku djari hamauh; tapi aku paham ingapähä.

11. Koangku huang kasinggul atäiku: karä olon puna manandjaro.

12. Narai hapaku toh manjulang akan Jehowa, mamalih karä kahalape idjä inengae akangku?

13. Aku handak manduan sangkir salamat, tuntang mambrita aran Jehowa.

14. Karä miatku handak ilalusku intu Jehowa, intu baun hapus djalahan olo ajue.

15. Barega haliai pampatäi olo ajue idjä budjur intu matan Jehowa.

16. Dohop, joh Jehowa! krana aku rewarm, anak rewarm idjä ba-

wi ta; ikau djari mengkak pasougku.

17. Aku handak maluput akam parapah tarimakasih, tuntang mambrita aran Jehowa.

18. Karä miatku handak ilalusku intu Jehowa, toto, hong baun hapus djalahan olo ajue;

19. Intu parantaran human Jehowa, hong bentok ikau, o Jerusalem. Halleluja!

MASMUR 117.

Karä olo kapir akan manara Hatalla.

1. Tara Jehowa, keton karä olo kapir, awi mahorumat ia, o karä djalahan olo.

2. Krana asie paham dengan ita, katoton Jehowa sampai kata-tahi. Halleluja!

MASMUR 118.

Njanji tara hapa mamuga human Hatalla.

1. Tara Jehowa, krana ia toto bahalap, krana asie melai kata-tahi.

2. Buah hapus Israel hamauh: krana asie melai katatahi.

3. Buah ungkup Aaron hamauh. krana asie melai katatahi.

4. Buah karä olo idjä mikäh Jehowa hamauh: krana asie melai katatahi.

5. Huang kadjakä aku mante-hau Jehowa, ta Jehowa djari tom-bah aughku, palus mampalandang aku.

6. Jehowa toto ajungku, aku

djaton mikah, kilen olo tau mawi aku?

7. Jehowa hindja äwen idja mandohop aku, tä aku karah mitä kakilakku intu äwen idja basingi aku.

8. Bahalap bakalindong intu Jehowa bara harap intu olon.

9. Bahalap bakalindong intu Jehowa bara harap intu karä radja.

10. Karä olo kapir mangapong aku, hong aran Jehowa aku handak mantakan manetek olo tä lepalepah.

11. Äwen mangapong mangalong aku, hong aran Jehowa aku handak mantakan manetek olo tä lepalepah.

12. Äwen maroboh aku kilau badjanji, tapi äwen badjeleng belep kilau apui mawi rowut tagento; hong aran Jehowa aku handak mantakan manetek olo tä lepalepah.

13. Ikau djari manggrian aku tantai mampalokang aku, tapi Jehowa djari manjingskap manjokah aku.

14. Jehowa puna kwasangku, akae aku manjanji, ia djari indu salamet ajungku.

15. Augh lahap tuntang salamet lembut hong karä tingkap olo tetek: lengän gantaun Jehowa haradjur manang!

16. Lengän gantaun Jehowa djari impahai, lengän gantaun Jehowa haradjur manang!

17. Aku djaton indu matai, tapi indu belom, tuntang masuman karä gawin Jehowa.

18. Jehowa pudji kea mandjara aku, tapi ia djaton mandjaluk aku akan pampatäi.

19. Uap akangku bauntonggang katetek, aku handak tamä hetä tuntang manara Jehowa.

20. Djetoh bauntonggang Jehowa, karä olo tetek akan tamä hetoh.

21. Aku manara ikau, basa ikau djari tarima aughku, tuntang djari indu salamatku.

22. Batu tä, idja djari inganau tukang mamanguu, djari indu padadukan karä galange. — (Matt. 21,42.)

23. Djetä mandjari awi Jehowa, djetä indu kaheran hong matan ita.

24. Djetoh andau, idja indjadian Jehowa; käläh ita ramirami tuntang handjak rantang intu loh.

25. O Jehowa, dohöp! o Jehowa, soho mandjadi!

26. Imberkat ia, idja dumah hong aran Jehowa; ikäi mamberkat keton idja baris human Jehowa.

27. Jehowa tä Hatalla, idja djari mamplawa ita. Peteng talo parapah tä hapan tali sampai pampang mesbeh.

28. Ikau toto Hatallangku, aku handak manara ikau; o Hatallangku, aku handak mampahai ikau.

29. Tara Jehowa; krana ia toto bahalap, krana asie melai katatahi!

MASMUR 119.

Tuhin kahalap augh Hatalla.

1. Salamet olo tä, idja budjur salepah atäie, idja manandjong huang Torat Jehowa.

2. Salamet äwen tä, idja mahaga augh kasaksiae, tuntang manggau ia hapan salepah atäie;

3. Idja djaton kea handak ma-

langkah, baja manaudjong hong djalan ai.

4. Ikau djari manukas prentahm, mangat olo manumon tä totototo.

5. Käläh djaka karä djalangku ietter, ukä mahaga karä hadatm.

6. Tä aku toto djaton mahamen, amon aku manantuneng karä augh petähm.

7. Aku handak manara ikau hapan kabudjur atäiku, amon aku mangadji karä kapatut katetekm.

8. Karä prentahm handak ihagaku; äla pahalau malih aku.

9. Hapan en budjang tabela akan mahaga djalae brasih? Djetä, amon iä mahaga tä tumon aughm.

10. Hapan salepah atäiku aku manggau ikau; äla nalua aku lajang bara undangundangm.

11. Huang atäiku aku mingkes karä aughm, belä aku badosa dengam.

12. Tara akam, o Jehowa! adjar aku karä prentahm.

13. Hapan totok biwihku aku handak mambrita karä kapatut njamam.

14. Tagal djalan karä kasaksiam aku handjak paham bara tagal karä panatau.

15. Tahu karä prentahm aku handak mangumange tuntang manantuneng karä djalam.

16. Awi undangundangm aku mampangat arepku, djaton aku maku ngalapean aughm.

17. Berkat rewarm, mangat aku belom sambil mahaga augh aim.

18. Parendeng matanku, mangat aku mitä ampın kaheran Toratm.

19. Aku tamuäi handjulo hong petak, äla manjahokan prentahm bara aku.

20. Hambaruangku lenjoh awi kataharue haradjur dengan djalan kapatut aim.

21. Ikau mampudji olo badjoho, olo tarasapa tä, idjä lajang bara augh tukasm.

22. Baring kahawen tuntang kawatawah bara aku, krana aku mahaga augh kasaksiam.

23. Arä mantir mahiu mondok, hakotak mawi aku; tapi rewarm mangumang karä hadatm.

24. Tinai karä augh kasaksiam mampangat aku, tuntang manirok akangku.

25. Hambaruangku leket parak kawo, belom aku tumon aughm.

26. Aku djari masuman karä perkarangku, tinai ikau djari tarima aku; adjar aku karä prentahm.

27. Adjar aku djalan karä undangundangm, tä aku handak nangumang karä gawim heran.

28. Hambaruangku manangis awi kapähäe; pendeng aku tumon aughm.

29. Käläh mangedjau aku dengan djalan tandjaro, tenga Toratm akangku.

30. Djalan kabudjur djari intihku, kapatut aim indu hapangku.

31. Aku leket intu karä kasaksiam, o Jehowa, äla nalua aku impahawen.

32. Djalan karä petähm handak ihoroeku, krana ikau mamparangkah atäiku.

33. Adjar aku, o Jehowa, djalan karä prentahm, mangat aku mahaga tä hapus umurku.

34. Käläh urok aku, mangat aku mahaga Toratm, tuntang manumon tä hapan salepah atäiku.

35. Gagalan aku mahoroe djalan karä petähm, krana aku mangilak tä.

36. Ambet atâiku manintu kasaksiam, äla akan kipen kalunen.

37. Ules matanku, betâ nanturâ kahajang, tapi külâh pangat aku hong djalan ajum.

38. Lalus djandjim dengan rewarm, idjä djari iuengana akan äwen, awang mikâh ikau.

39. Halang kahawengku, idjä ingikâhku, krana karâ augh kaputusan uras bahalap.

40. Itäm, aku talaru dengan prentahm, belum aku awi kate-tekem.

41. O Jehowa, külâh asim manjupa aku, tuntang salamat ajum tumon aughm.

42. Mangat aku tau mandjawap olo tä, idjä manawah aku, krana aku harap aughm.

43. Äla heliai manduan augh katoto bara njamangku, krana aku mentai kapatut ajum.

44. Aku handak haradjur mahaga Toratm, palus dapit, katatahi.

45. Tuntang aku karâh manandjong huang kalandang, krana aku manggau karâ prentahm.

46. Aku handak mangaku masuman augh kasaksiam intu arâ radja, tuntang djaton maku mahamen.

47. Aku mampahandjak arepku huang prentahm, idjä äka karadjingku.

48. Tuntang aku mandjudju lengängku mambet karâ undangundangm, idjä äka karadjingku, tuntang aku mangumang tahu Toratm.

49. Tahu aughm, idjä djari inengam akan rewarm, idjä hapan tä ikau djari mampaharap aku.

50. Djetoh indu ampongku huang tjalakangku, basa aughm djari mam-belom aku.

51. Olo badjoho paham hababaka

aku, tapi aku djaton kea undur bara Toratm.

52. O Jehowa, aku manahiu karâ hukum ajum idjä bara tamparan kalunen, tä aku iampong.

53. Kalaitku hasep tagal olo papa, idjä manganan Toratm.

54. Undangundangm indu njanjingku huang huma äka tamusiuku.

55. Hamalem aku manahiu aram, o Jehowa, tuntang mahaga Toratm.

56. Djetoh idjä panatauku, ä tä, aku manumon karâ prentahm.

57. Jehowa indu bagingku, kolangku, mangat aku mahaga karâ aughm.

58. Hapan salepah atâiku aku blaku hong ikau: pasi aku tumon djandjim.

59. Aku djari mariksa karâ djalangku, tuntang habalian paingku manintu augh kasaksiam.

60. Aku langkap tuntang djaton rangkah, uka malalus karâ prentahm.

61. Djarat olo papa djari munguling aku, tapi Toratm djaton aku kalapeae.

62. Bentok alem aku misik, uka manara ikau, tagal karâ kaputusan katetek ajum.

63. Aku rampi dengan karâ olo tä, idjä mikâh ikau, tuntang malalus prentahm.

64. Hapus petak uras basuang karâ asim, o Jehowa; adjar aku karâ tukasm.

65. Ikau djari malalus kahalapm dengan rewarm, o Jehowa, tumon aughm.

66. Adjar aku kapintar tahu kahalap tuntang kaharati, krana aku pertjaja karâ prentahm.

67. Helo bara aku imparandah

aku lajang bewäi, tapi toh aku manumon aughm.

68. Bitim bahalap, tinai kahalap iawim, adjar aku karä tukasm.

69. Olo badjoho mangarang augh tandjaro mawi aku, tapi aku mahaga prentahm hapan salepah atäiku.

70. Atäi äwen tä baseput kilau banahat, tapi aku handjak hong Toratm.

71. Bahalap akangku aku djari imparandah, mangat aku mangadji karä undangundang ajum.

72. Torat njamam tä bahalap akangku bara bakojakejan bulau salaka.

73. Lengäm djari manampa tuntang mandjadian aku, adjar aku mangat harati karä prentahm.

74. Karä olo, idjä mikäh ikau, karäh mitä aku tuntang handjak, krana aku mentai aughm.

75. Tawangku, o Jehowa, karä kaputusam uras tetek, huang katotom ikau djari mamparandah aku.

76. Soho asim mampong aku, tumon djari djandjim dengan rewarm.

77. Soho karä kasajangm sampai aku, mangat aku belom, krana Toratm uras äka kahandjaku.

78. Käläh karä olo badjoho impanjukok, basa awi tandjaroe iä mahenjek aku, tapi aku mangu-mang tahu petähm.

79. Olo handiai idjä mikäh ikau karäh buli omba aku, äwen tä idjä katawan karä augh kasaksiam.

80. Käläh atäiku melai etter huang karä prentahm, belä aku impahawen.

81. Hambaruangku haus taharu salamatm, augh ajum ientaiku.

82. Matangku taharu mitä aughm,

tuntang aku hamauh: prea ikau handak mampong aku?

83. Krana aku kilau pingkor upak meto idjä basehäi tambuan asepe; tapi hadatm aku djaton kalapeae.

84. Kilen katahin karä andau rewarm? Prea ikau handak mahukum karä olo idjä mangatah aku?

85. Olo badjoho mangali palowang mawi aku, idjä djaton tumon Torat ajum.

86. Karä prentahm uras katoto; tapi äwen hapan taudjaro mangatah aku; dohop aku!

87. Karenga äwen tä djari marusak aku bara petak; tapi aku djaton ngalapean prentahm.

88. Belom aku tumon asim, tä aku handak mahaga augh kasaksian njamam.

89. O Jehowa! aughm dähen haradjur katatahi huang sorga.

90. Katotom togor girirmanggir; ikau djari manampa petak, palus djetä dähen.

91. Djetä magon aton palus toh, mangat malalus hukum aim, krana puna talo handai akan manempo ikau.

92. Djaka dia Toratm indu kahandjaku, toto, aku djari nihau huang tjalakangku.

93. Palus katatahi aku djaton maku ngalapean prentahm, krana hapan djetä ikau mambelom aku.

94. Aku puna ajum; dohop aku, krana aku mahaga karä prentahm.

95. Olo papa mimpa, handak marusak aku; tapi aku mingat augh kasaksiam.

96. Talo idjä kapala bahalap mahin gitangku aton tikase, tapi petähm haradjur katatahi.

97. Paham huangku dengan To-

- ratm! hapus andau djetä ingu-
mangku.
98. Petähm mamintar aku pa-
ham bara kapintar karä musohku,
krana palus katatahi djetä melai
hong aku.
99. Aku harati bara karä gu-
rungku, krana augh kasaksiam
inirokku.
100. Aku apik bara karä olo ba-
kas, krana aku mahaga karä pren-
tahm.
101. Aku mangahana paingku
mahoroe karä ampin djalan papa,
mangat aku manumon karä aughm.
102. Bara karä tukasm aku dja-
ton undur, krana ikau madjar aku.
103. Aughm manis haliai huang
tangepku, manis haream bara madu
hong njamangku.
104. Awi karä prentahm aku
pintar, tagal tä aku basingi karä
djalan tandjaro.
105. Aughm indu palitan paing-
ku, tuntang kalawa djalangku.
106. Aku djari sumpah tuntang
handak malaluse kea: aku handak
manumon karä kapatut katetek
ajum.
107. Aku rungkok paham; o
Jehowa, belom aku tumon aughm.
108. O Jehowa, käläh mangilak
parapah totokku, idjä pahias im-
bitku; adjar aku karä tukasm.
109. Hambaruangku punga-
punggang hong lokapku, tapi aku
djaton ngalapean Toratm.
110. Olo papa manenan djarat
akangku, tapi aku djaton lajau
bara prentahm.
111. Augh kasaksiam induangku
indu bagingku katatahi, krana djetä
äka kahandjak atäiku.
112. Aku mambet atäiku mala-
lus karä prentahm, palus katata-
hi, djaton terai.
113. Olo rambang injingiku, tapi
aku sinta Toratm.
114. Ikau dindingku, talawang-
ku; aku harap aughm.
115. Dari bara aku, keton olo
parajap! aku handak mahaga pren-
tah Hatallangku.
116. Sokah aku tumon djandjim,
mangat aku belom, belä aku im-
pahawen tagal kaharapku.
117. Awat aku, mangat aku li-
wus; tä aku handak haradjur ma-
nantuneng karä tukasm.
118. Ikau marusak olo handiai,
idjä undur bara undangundangm,
krana karä akale uras manipu be-
wäi.
119. Ikau manganan karä olo
papa, idjä hong petak kilau burän
talo, tagal tä aku radjin augh
kasaksiam.
120. Bulungku ngalambi awi
pampikähm, aku sabanen tagal karä
huknm aim.
121. Aku malalus kabudjur tun-
tang katetek, äla manjaragh aku
akan äwen idjä mahenjek aku.
122. Käläh ikau mandal rewarm
buabua indu kahalape, äla nalua
olo badjoho mahenjek aku.
123. Matangku taharu mitä sa-
lamatm, tuntang augh katetekm.
124. Awi akan rewarm tumon
asim, tuntang adjar aku karä pren-
tahm.
125. Aku toh puna rewarm,
urok aku, mangat harati augh
kasaksiam.
126. Djaton tau randjar hindai,
Jehowa, ikau mahukum, krana olo
tä mangarak Toratm lepah.
127. Tagal tä aku mangilak
prentahm paham bara bulau, bara
bulau idjä kapala behalap.
128. Tagal tä aku mangkat sa-
lepah prentahm samandia, tun-

tang basingi karä ampin djalan tandjaro.

129. Karä augh kasaksiam heran haliai, tagal tä hamburuangku manumon tä.

130. Katarang karä aughm tä mamplawa, mamintar olo humong.

131. Aku marakang njamangku, sewasewat, krana aku haus karä prentahm.

132. Ules akangku tuntang pasi aku, tumon kapatut aim dengan olo tä, idjä simta aram.

133. Käläh metter basaran paingku huang aughm, äla manjoho karä ampin talo sala marentah aku.

134. Lapas aku bara karajap olo, tä aku handak mahaga karä prentahm.

135. Käläh sangkowong baum intu rewarm, tuntang adjar aku karä tukasm.

136. Mataugku kilau lowang danum, basa olo djaton maku manumon Toratm.

137. Ikau toto tetek, o Jehowa, karä hukum aim uras budjur.

138. Ikau djari manukas karä augh kasaksiam, uras djeta budjur tuntang toto haliai.

139. Lason atäiku kuman aku, basa karä musohku ngalapean aughm.

140. Augh ajum brasih haliai, rewarm mangilak tä.

141. Aku korik bewäi tuntang batawah, tapi aku djaton ngalapean karä prentahm.

142. Katetek ajum puna katek palus katatahi, Torat ajum puna katoto.

143. Tjalaka tuntang kadjakä djari buah aku, tapi karä prentahm äka kahandjakku.

144. Karä augh kasaksiam tetek

katatahi; adjar aku, mangat aku belom.

145. Hapan salepah atäiku aku blaku, tombah aughku, o Jehowa! tä aku handak manumon karä prentahm.

146. Aku mangahau ikau; dohop aku! tä aku handak mahaga augh kasaksiam.

147. Haiak djadjewu, sana häwohäwok aku manalih mangahau, aku mentai augh ajum.

148. Amon sarpai hanalem matangku birih, mangat mangumang augh aim.

149. Tarima aughku tumon asim, o Jehowa! belom aku tumon kapatute hong ikau.

150. Idjä manggoang kadarhaka manggapi aku, äwen tä djajong dengan Toratm.

151. Tapi ikau, Jehowa, manggapi haream, karä prentahm uras katoto.

152. Usang aku djari katawari augh kasaksiam, djeta djari indähem katatahi.

153. Tangkilik tjalakangku, awat aku, krana aku djaton ngalapean Toratm.

154. Käläh putus klahingku, lapas aku, belom aku tumon aughm.

155. Salamatm puna kedjau dengan olo papa, basa ä djaton paraba prentahm.

156. Kasajangm puna pabam, o Jehowa! belom aku tumon kapatut awim.

157. Idjä basingi aku tuntang musohku tä kutoh karäe, tapi aku djaton lajau bara augh kasaksiam.

158. Aku mith olo parajap tä, tuntang pähä atäiku, basa äwen djaton mahaga aughm.

159. Itäm, aku radjin karä pren-

tahm; o Jehowa, belom aku tumon asim.

160. Djumlahah karä aughm tä uras katoto, karä kapatut katetek ajum uras melai katatahi.

161. Mantir hai mangatah aku djaton bara buku; tapi atäiku mikäh aughm bewäi.

162. Aku handjak awi aughm, kilau olo idjä mandino arä talo irampas.

163. Talo tandjaro injingiku, tuntang mandjilek tä, tapi Torat aim ingilakku.

164. Hangkudju genep andau aku manara ikau tagal karä kapatut katetek aim.

165. Toto, sanang haliai äwen idjä radjin prentahm, djaton talo äka tantarang buah iä.

166. Aku harap selamat aim, o Jehowa, tuntang manumon karä prentahm.

167. Hambaruangku aton mahaga augh kasaksiam, djetä paham ingilakku.

168. Aku mahaga karä prentahm, karä augh kasaksiam, krana karä djalangku uras intu baum.

169. O Jehowa, soho kariakku manjampai baum, adjar aku tumon djandjim.

170. Soho lakungku naharep ikau, awat aku tumon djandjim.

171. Bara totok biwihku taram akan nahasak, amon ikau madjar aku karä undangundangm.

172. Djelangu akan mandjadi äka palengkau aughm, krana karä tukasm uras tetek.

173. Soho lengäm mandohop aku, kraua aku mintih manduan karä prentahm.

174. Aku haus taharu selamatm, o Jehowa, tuntang Torat ajum äka kahandjakku.

175. Soho hambaruangku belom, mangat manara ikau, käläh karä kapatut aim mandohop aku.

176. Aku lajang kilau tabiri idjä nihau; käläh gau rewarin, krana aku djaton ngalapean karä prentahm.

MASMUR 120.

Tahu ölo pangotok tuntang palait.

1. Njauji hapa haiak manalih sombajang. — Aku djari mangahau Jehowa huang kadjakängku, tä iä djari manarima aughku.

2. O Jehowa, livus hambaruangku bara totok panandjaro, bara djela panipu.

3. Narai iä karäh manjulung mamaläh akam, joh djela panipu?

4. Anak panah idjä batadjim ain idjä abas, barah idjä bunggut apuie!

5. Kajah aku, basa aku melai namuäi marak Mesegh, tuntang mangkalewu hong tingkap Kedar.

6. Djaton kabawa hambaruangku pahalau katahie melai hindjä äwen idjä bäsingi kabuah.

7. Aku radjin hakabuah; tapi sana aku hakotak, tä äwen palus mangalahi.

MASMUR 121.

Ungkup Hatalla ingalindonge.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Aku manggatang matangku mitä karä bukit. Bara kwe pandohopku karäh dumah?

2. Pandohopku tä bara Jehowa,

idjä djari manampa langit tuntang petak.

3. Iä djaton maku manalua paim tanggarurus; idjä mahaga ikau djaton pudji batiroh.

4. Itäm, idjä Tonggon Israel tä puna djaton kanjenjep, djaton batiroh.

5. Jehowa idjä tonggom, Jehowa idjä äka kandjungem hila gantaum.

6. Handau matanandau djaton akan mawi ikau, bulan hamalem mahin dia kea.

7. Jehowa karäh mahaga ikau bara karä talo papa, iä manonggo hambaruam.

8. Jehowa karäh mahaga parikasm panendäm, bara toh palus katatahi.

MASMUR 122.

Tabiu salamat Jerusalem.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang; ingarang Dawid. — Aku handjak awi olo tä, idjä hamauh denganku: ita handak lius tanggo human Jehowa.

2. Pain ikäi akan mendeng hong bauntonggangm, o Jerusalem!

3. Jerusalem, ikau idjä imang-un bahalap, ikau lewn idjä bulat harambit:

4. Æka geleng karä hamputan olo, karä hamputan ain Jehowa, tumon tukas hadat Israel, mangat manara aran Jehowa

5. Krana hetä karä trutji äka basara, karä trutjin ungkup human Dawid.

6. Laku kasanang akan Jerusalem; käläh olo handiai batuah, idjä radjin dengam.

7. Käläh kasanang melai intu kotam, kabuah huang karä humam awang hai.

8. Tagal karä paharingku tuntang sobatku aku handak blaku kasanang akam.

9. Tagal human Jehowa, Hatallan ita, aku handak manggau kahalap akam.

MASMUR 123.

Laku tabiu dohop.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Äku manggatang matanku nanggera ikau, idjä mondok hong sorga.

2. Itäm, kilau matan djipen hatuä mitä lengän tempoe, kilau matan djipen bawi mitä lengän äwen idjä marentah iä: tumon tä matan ikäi manantuneng Jehowa, Hatallan ikäi, sampai iä masi ikäi.

3. Pasi ikäi, o Jehowa! pasi ikäi, krana ikäi puas haliai awi kahawen.

4. Hambaruan ikäi djari puas haliai ihababaka olo tulas, awi tawah olo badjoho.

MASMUR 124.

Hatalla äka kelindong, alo kilekilen ampin kadjakä.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang; ingarang Dawid. — Djaka dia Jehowa djari melai hindjä ita, — kakai patut augh olo Israel, —

2. Djaka dia Jehowa djari me-

lai hindjä ita, metoh olo kalunen manggatang arepe mawi ita:

3. Toto, äwen djari manelen ita belobelom, kahum kalaite hasep mawi ita.

4. Tä karä danum djari mam-paleteng ita, dähesse djari mambu-seng hambaruan ita.

5. Tä, toto karä danum badjoho tä djari mampaleteng hambaruan ita.

6. Tara akan Jehowa. basa iä djaton djari manjaragh ita indu irampas akan kasingae.

7. Hambaruangku djari liwus kilau burong bara djarat olo pa-hamburong, djarate djari bageto, tuntang ita djari lapas.

8. Pandohop ita hong aran Je-howa, idjä djari manampa langit tuntang petak.

MASMUR 125.

Kaharap djaton maku njukok.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Olo idjä harap Je-howa, iä kilau bukit Sion, idjä djaton tau honggä, idjä dähen ka-tatahi.

2. Hakaliling Jerusalem aton arä bukit, tumön tä Jehowa manggangpong djalahan olo ai, bara toh sampai katatahi.

3. Krana sokah, katan prentah ain olo darhaka, djaton akan melai mahundjun bagin olo tetek, belä tepe olo tetek mandjudju le-ngäe pahir kasalae.

4. Pahalap, o Jehowa, olo ba-halap, idjä budjur atä huange.

5. Tapi olo idjä mahiwang, ma-horoc djalae idjä bingkok, karäh

iharak Jehowa haiak karä olo pa-rajap; tapi kasanang akan olo Is-rael.

MASMUR 126.

Mingat asin Hatalla idjä bihin tau mampong hong kadjakä katontoh.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Metoh Jehowa haluli masi Sion idjä hobah atäie, tä kilau nupi angot ita awi ka-handjak ita.

2. Tä njaman ita paham ba-suang tatawä, tuntang djelan ita basasurak; tä koan karä olo ka-pir: Jehowa djari malalus gawi hai intu olo tä.

3. Jehowa djari malalus gawi hai intu ita, tagal tä ita djari handjak rantang.

4. O Jehowa, haluli toh tinai ikau, tanggoh ikäi idjä kilau ta-wanan, kilau sungai hong tanah hila satatan.

5. Olo idjä malen hatak manangis karäh manggetem haiak malahap.

6. Olo tä tandjotandjong hatak manangis manawur binjre, tapi iä hatuli buli dengan sarake, mimbit peteng talo inggeteme.

MASMUR 127.

Berkat Hatalla bewäi tau montong olon.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang; ingarang Salomo. — Djaka Jehowa djaton mamangun luma, haiang bewäi karä gawin tukange; djaka Jehowa djaton ma-

haga lewu, haiang bewai tonggoe ta mandjaga.

2. Haiang bewai keton misik haiak djadjewu, mandjawet sampai ambo alem, tuntang kuman tepong kapaha; krana akan sobat ai Ia manega ta kahum tirohe.

3. Ita, anak puna panengan Jehowa, panakan knai djetä asin ai.

4. Kilau anak panah itu lengän olo grantang menteng, kalotä karä budjang hatuä tä.

5. Berkat olo tä, idjä basuang telepe awi djetä; olo tä djaton akan njukok, amon aton basarae dengan karä musohe.

MASMUR 128.

Berkat angkup humaa olo budjur.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Selamat olo idjä mikah Jehowa, idjä manandjong mahoroë djalan ai.

2. Panggawin lengäm ombet indu panginam; berkat ikau, ikau toto batuah.

3. Sawam kilau batang anggor idjä pamua huang humam, karä anak hatuä kilau anak batang undus hakaliling medjam.

4. Ita, tumon tä olo tä imberkat, idjä mikah Jehowa.

5. Jehowa karäh mamberkat ikau bara Sion, mangat ikau mitä katuah Jerusalem hapus umurum.

6. Tuntang ikau akan mitä panakan anakm. Kasanang akan Israel!

MASMUR 129.

Olo ain Hatalla toto akan manang, alo indjakä toh.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Kindjap olo djari mandjakä aku bara katabelangku; kakai koan Israel;

2. Kindjap olo djari mandjakä aku bara katabelangku, tapi djaton kea äwen tau mampalah aku haliai.

3. Olo pamalan djari maluku hong likutku, ia mangamperet gawie totototo.

4. Tapi Jehowa, idjä tetek tä, djari manetes talin olo papa.

5. Karä olo handiai, idjä basingi Sion, akan mahamen, undur sontosontop.

6. Äwen tä karäh kilau oru hundjun sapau, idjä keang helo bara nanap;

7. Idjä djaton tau manjuang lengän olo panggetem, idjä djaton olo maku manamponge.

8. Olo idjä mahalau djaton maku hamauh: berkat Jehowa akan keton, ikä mamberkat keton hong aran Jehowa.

MASMUR 130.

Jehowa tempon asi.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Bara palowang idjä timben aku mantehau ikau, o Jehowa!

2. O Jehowa, senäh aughku, soho piindingma mindiminding mahining augh usokku.

3. Djaka ikau, o Jehowa, han-

dak manahiu karä kasalan: joh Jehowa, äwe kea tau melai?

4. Tapi intu ikau aton ampun, nakara ikau ingikäh.

5. Aku mentai Jehowa, hambaruangku mendäh, aku harap augh ai.

6. Hambaruangku mentai Jehowa paham bara olo djadjaga mentai talo sawah, bara olo panonggo mentai talo babutah.

7. O Israel, harap intu Jehowa: krana intu Jehowa aton asi, tuntang kutoh kaliwus intu iä.

8. Iä karäh maliwus Israel bara karä katiwase.

MASMUR 131.

Sanasanang, joh hambaruan.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang; ingarang Dawid. — O Jehowa, atäiku djaton hai, tuntang matangka djaton badjoho; aku djaton maku karait dengan perkara hai, idjä pahalau heran akangku.

2. Toto, aku djari marar tantang manunis hambaruangku, kilau awau idjä impaterai manusa indue; hambaruangku aton huang aku kilau awau idjä impaterai manusa.

3. O Israel, entai Jehowa, bara toh palus katatahi.

MASMUR 132.

Iaku tahu sombajang toto indähen.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Tahu, o Jehowa, karä kapähän Dawid akae.

2. Iä idjä djari sumpah intu Jehowa, tuntang djari bamiat intu Hatallan Jakob idjä kwasa tä, koae:

3. Aku djaton maku tamä tingkapku, humangku, tuntang djaton maku lompat äkaku batiroh, sasurongku,

4. Aku djaton maku manjoho matangka batiroh, pupus matangka bakalis:

5. Sampai aku sondau äka akan Jehowa, äka melai akan Hatallan Jakob idjä kwasa tä.

6. Itä, ikäi djari mahining brita hong Eprata, ikäi djari sondau tä hong parak kaju.

7. Maka toh ikäi handak manalih äka ai, ikäi handak manjembah intu galang paie.

8. Toh, o Jehowa, tamä äkam melai, ikau tuntang patin kwasam.

9. Soho karä innam aim hapakaian katetek, tinai karä olo aim idjä budjur handjak rantang.

10. Tagal rewarm Dawid, äla mangabelä base idjä djari iminjakm.

11. Jehowa djari sumpah katoe akan Dawid, djaton iä maku mobah tä, koae: aku handak mampondok hundjun padadusam idjä biti panakam.

12. Asal panakam mahaga djandjingu tuntang augh kasakängku, idjä karäh iadjarku intu olo tä: tä maka anake tinai akan mondok hundjun padadusam palus katatahi.

13. Krana Jehowa djari mintih Sion, iä djari mangilak tä indu äkae melai, koae:

14. Hetoh äkaku melai katatahi, hetoh aku handak mondok, basa-aku mangilak tä.

15. Panginae aku handak mam-

berkate, karä oloe idjä pähä aku handak mambesohe dengan tepong.

16. Aku handak makajian karä imam hapan selamat, tinai karä olo hetä idjä budjur akan handjak rantang.

17. Hetä aku handak mampalembut tandok akan Dawid, tuntang manatap palita akan idjä djari iminjaku.

18. Karä musohe handak imakaiangku hapan kahawen; tapi hong iä makotae karäh mangambang.

MASMUR 133.

Berkat olo idjä mindjä atäie.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang; ingarang Dawid. — Toto bahalap, toto mangat, amon karä pahari melai hindjä atäi.

2. Djetä kilau minjak idjä kapalaha bahalap tä, idjä inusah hong takoloke, palus mahasor akan djanggut, djanggut Aaron tä, idjä mahasor palus palimping klämbie.

3. Djetä kilau danum ambon hong Hermon, idjä malentäh akan karä bukit Sion. Krana hetä Jehowa djari manukas manenga berkat tuntang pabelom palus katatahi.

MASMUR 134.

Njanjin olo hatabi tuntang haberkat.

1. Njanji hapa haiak manalih sombajang. — Has, tara Jehowa, keton karä rewar Jehowa, keton idjä mendeng hong human Jehowa sining alem.

2. Depä lengän keton manintu äka brasih, tuntang tara Jehowa.

3. Kaläh bara Sion Jehowa mamberkat ikau, iä idjä djari manampa langit tuntang petak.

MASMUR 135.

Tara idjä djaton tikas kwasae tä.

1. Halleluja! Tara aran Jehowa; tara, o keton rewar Jehowa!

2. Keton idjä mendeng hong human Jehowa, hong parantaran human Hatallan ita.

3. Tara Jehowa, krana Jehowa toto bahalap; awi manjanji mahorumat arae, krana iä manis haliai.

4. Krana Jakob djari intih Jehowa akae, Israel akan bagin ai.

5. Krana tawangku, Jehowa puna hai, Tuhan ita lebih bara karä dewa.

6. Talo handiai awang ingahandak Jehowa iä mawie, hong langit hundjun petak, hong tasik tuntang intu karä danum.

7. Iä manjoho baunandau lembut bara saran petak, iä mampalenjoh kilat mandjadi udjan, iä mamplua riwut bara gudange.

8. Iä djari mampatäi karä anak bakas hong tanah Misir, anak olon tuntang meto. — (2.Mos.12,29.)

9. Tinai iä manjoho kata tuntang talo heran akam, joh Misir, mawi Parao tuntang karä olo ajue.

10. Iä djari mamukul arä utus olo, tuntang mampatäi arä radja awang kwasa.

11. Sihon, radjan olo Amori, tinai Ogh, radja Basan, tuntang karä karadjaan Kanaan. — (4.Mos. 21,21.)

12. Iä djari manenga tanahe indu joresan, indu joresan Israel, djalahan olo ajue.

13. O Jehowa, aram melai katatahi, pangingat olo dengam sampai girirmanggirir.

14. Krana Jehowa karäh manutus akan djalahan olo ai, iä karäh manjanjang karä reware.

15. Karä dewan olo kapir baja salaka bulau, tampan lengän olon. — (*Masm.115,4.*)

16. Iä hanjainä, tapi djaton tau hakotak, hamatä, tapi djaton tau mitä.

17. Pindinge aton, tapi djaton mahining, tuntang djaton kea tahasenge huang njamae.

18. Maka sama kilau djetä kea karä äwen idjä manampa iä, olo handiai idjä harap talo tä.

19. Keton, idjä ungkup Israel, tara Jehowa; keton ungkup Aaron, tara Jehowa.

20. Keton ungkup Lewi, tara Jehowa; keton idjä mikäh Jehowa, tara Jehowa.

21. Hong Sion awi manara Jehowa, idjä melai hong Jerusalem. Halleluja!

MASMUR 136.

Njanji bapa manara sein Hetalla.

1. Tara Jehowa, krana iä toto bahalap, krana asie melai katatahi.

2. Tara Hatallan karä hatalla, krana asie melai katatahi.

3. Tara Tuhan karä tuan, krana asie melai katatahi.

4. Idjä batonggal iä bewäi mawi talo heran awang hai, krana asie melai katatahi;

5. Idjä djari mandjadian karä langit pintar haliai, krana asie melai katatahi: — (*1.Mos.1,6.*)

6. Idjä djari malampangan petak hundjun karä danum, krana asie melai katatahi;

7. Idjä djari manampa talo bla-wa awang hai, krana asie melai katatahi;

8. Matanandau tä indu marentah handau, krana asie melai katatahi;

9. Bulan tuntang karä bintang indu marentah hamalem, krana asie melai katatahi;

10. Idjä mampatäi karä anak bakas ain olo Misir, krana asie melai katatahi;

11. Palus mamplua olo Israel bara marak olo tä, krana asie melai katatahi; — (*2.Mos.12,41.*)

12. Awi lengäe idjä kwasa, awang djari inantadjoke, krana asie melai katatahi;

13. Idjä djari malilang tasik rarudju, krana asie melai katatahi; — (*2.Mos.14,21.*)

14. Palus mimbit Israel dimpah mahoroe bohos kateahä, krana asie melai katatahi;

15. Tuntang mambarang Parao haiak kawan parang ai hong tasik rarudju, krana asie melai katatahi;

16. Idjä magah utus olo ai hong padang tunis benjem, krana asie melai katatahi;

17. Idjä mamrakul arä radja hai, krana asie melai katatahi;

18. Tuntang mampatäi arä radja idjä kwasa, krana asie melai katatahi;

19. Sihon, radjan olo Amori tä, krana asie melai katatahi; — (*4.Mos.21,34.*)

20. Tinai Ogh, radja Baean, krana asie melai katatahi;

21. Tuntang iä manenga tanahe

akan joresan, krana asie melai katatahi;

22. Akan joresan Israel, idjä rewar ai, krana asie melai katatahi;

23. Idjä djari manahiu ita huang kanjukok ita, krana asie melai katatahi;

24. Tuntang djari maliwus ita bara karä musoh ita, krana asie melai katatahi;

25. Idjä manenga panginan akan karä isi, krana asie melai katatahi.

26. Awi manara Hatallan langit, krana asie melai katatahi!

MASMUR 137.

Laku hukum mawi karä musoh
Jernsalem.

1. Intu karä batangdanum hong Babel, hetä ita djari mondok, tuntang ita manangis amon ita mingat Sion.

2. Hong karä bakau idjä hetä ita mangkoak kutjapin ita.

3. Krana hetä olo tä; idjä djari manawan ita, manjoho ita manjanji; idjä mahenjek ita manjoho ita bararamami, koe: has, njanji akan ikäi njanjin Sion tä.

4. Kilen ita tau manjanji njanjin Jehowa hong tanah olo beken?

5. Djaka aku kalapean ikau, o Jerusalem, tä käläh lengängku gantau kalapean arepel!

6. Käläh djelangku akan leket hong tangepku bewäi, djaka aku terai mingat ikau, djaka dia Jerusalem indu kapala äkaku handjak.

7. O Jehowa, paläh andau Jerusalem tä intu panakan Edom, idjä djari hamauh: karak, karak! rampar sampai petak!

8. Joh ikau Babel, budjang bawi, idjä akan irusak, berkat olo tä, idjä karäh mamalah intu ikau gawim dengan ikäi.

9. Berkat olo tä, idjä manjingkap anakm awang tabela, marapitan mamparamok iä hong batu-karang.

MASMUR 138.

Njanji tarimakasih.

1. Masmur Dawid. — Aku handak manara ikau hapan salepah atäku, aku handak manjanji mahorumat ikau intu baun karä dewa.

2. Aku handak manjembah manintu humam idjä brasih, tuntang mahorumat aram tagal asim tuntang katotom, krana paham bara karä gawim bihin ikau djari mampahai aughm.

3. Katika aku mantehau, tä ikau djari tombah aughku, ikau mahpamenteng tuntang mampahas hambaruangku.

4. Karä radja kalunen karäh manara ikau, o Jehowa, sana iä mahining karä augh njamam,

5. Sambil manjanji manahiu karä djalan Jehowa, krana horumat Jehowa toto paham.

6. Krana Jehowa puna hai, tapi iä manangkilik talo randah, palus bara kedjau iä kasene olo badjoho.

7. Amon aku manandjong marak kadjakä, maka ikau mambe-
lom aku; ikau mandjudju lengäm mambalang kasangit karä musohku. tuntang maliwus aku hapan lengäm gantau.

8. Jehowa karäh mahapus akangi ku. Kahalap aim, o Jehowa, melai

sampai katatahi. Karä tampan lengäm tä ikau djaton maku manaluae.

MASMUR 139.

Hatalla katawan talo handiai; hapus kalunen tokep iä; iä äka kaharap.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji. — O Jehowa, ikau mariksa tuntang kasene aku.

2. Ikau katawan pondok pendengku, ikau kasene karä tirokku bara kedjau.

3. Ikau mitä panandjongku penterku, ikau harati karä djalangku.

4. Krana toto, djaton idjä kabawak augh hong djelangku mahin katapasan tawam, o Jehowa.

5. Hila bau hila likut ikau mangangpong aku, tuntang lengäm haradjur mahundjun aku.

6. Kaharati kalotä pahalau heran tuntang timben akangku, djaton tau aku lepah manugae.

7. Kangkwe panggoetku mahakan Rogh aim? tiuai kangkwe daringku mahila baum?

8. Alo aku mandai akan langit, maka ikau hetä; alo aku handak mohon menter huang naraka, itäm, ikau hetä kea.

9. Alo aku mindjam palapas kalawa, palus melai saran tasik haliai:

10. Toto, hetä kea lengäm mahin akan magah aku, tuntang lengäm gantaum ngagalan aku.

11. Alo aku hamauh: käläh kaput manjangkulep aku. — tä maka alem tä kea kilau blawa hakaliling aku.

12. Krana talo kaput kea djaton tau mangaput talo intu baum, hamadem blawa kilau handau, kakaput sama kilau kalawa.

13. Krana ikau tempon atäi buaku, ikau hindjä aku huang knain induku.

14. Aku marara ikau, basa aku iuampa heran haliai; karä gawim paham hengan, djeta kasenan hambaruangku.

15. Karä tolangku djaton basilim bara ikau, metoh aku indjadian hong äka basahokan, inawas kilau hong penda petak.

16. Matam djari mitä aku kataka aku hindai mandjari, tuntang karä andau, awang akan dumah, lepah djari tamä suratm, helo bara idjä andau karä andau tä djari sampai.

17. Maka lalehan karega karä tirokm, o Hatalla! kutoh karäc paham!

18. Paribasa aku handak misä tä, djeta arä bara kutoh bawak baras. Amon aku misik, aku magon hindjä ikau.

19. O Jehowa, käläh patäi karä olo parajap! Keton, olo pambusau daha, dari bara aku!

20. Krana olo tä hakotak mangotak ikau papa auge, musohm tä manandjaro bewäi manjewut aram.

21. Djaton patut aku basingi äwen, idjä basingi ikau, o Jehowa? tuntang mandjilek olo tä, idjä mampadjoho arepe marisang dengam?

22. Hapan salepah atäiku aku basingi olo tä, tuntang aku manggarä iä musohku.

23. Priksa aku, o Hatalla, kasi-sik atäiku, kemä aku tuntang kasene karä tirokku.

24. Tuntang itäm, djaka aku toh hong djalan idjä bakal kapähä, palus agah aku hong djalan idjä katatahi.

MASMUR 140.

Laka hukum mawi olo parajap.

1. Masmur Dawid; akan kaman-der olo panjanji.

2. Awat aku, o Jehowa, bara olo papa, kalindong aku bara olo gagah.

3. Idjä mangarangka arä talo papa huang atäie, sining andau iä hapumpoug tantai klahi.

4. Äwen mampahari djelae tumon handipä, katadan handjaliwan aton hong totok biwihe. — Sela.

5. Haga aku, o Jehowa, bara lengän olo papa, kalindong aku bara olo gagah, idjä handak manggian nanggarurus paingku.

6. Olo badjoho tä djari manenan tali tuntang djarat akangku, iä maniring djarang balikat djalangku, iä manenan sarangkepe akangku. — Sela.

7. Tapi aku hamauh dengan Jehowa: Ikau puna Hatallangku; hining, o Jehowa, augh usokku.

8. O Jehowa, pangkahai Tuhan, klawan salamatku! ikau malawang takolokku metoh andau klahi.

9. O Jehowa, äla malalus kipen olo papa, äla manontong kahandake, suro olo tä mampadjoho arepe. — Sela.

10. Karajap totoke akan buah takolok äwen, idjä mangapongaku.

11. Barah apui akan ilaboh hundingun äwen, Iä karäh mantarik äwen akan apui, akan rahusan dähes danum, sampai katatahi äwen djaton akan lembut.

12. Olo idjä papa totoke djaton karäh bahambit hong tanah, olo papa parajap karäh iharak djudju-djudju.

13. Tawangku, Jehowa mandjadian kapatut akan olo tjalaka, tuntang kabudjur akan olo pähä.

14. Toto, olo tetek karäh manara aram, tuntang olo budjur karäh melai intu baum.

MASMUR 141.

Lakudoa intu Hatalla, mangat iä mahaga tuntang mandohop.

1. Masmur Dawid. — O Jehowa, ikau intehauku, gulong tanggoh aku; hining aughku, amou aku mangahau ikau.

2. Käläh lakudoangu ingilakm kilau parapah mangat ewaue intu baum, talo tandjungan lengängku tä kilau parapah talo kinan halemäi.

3. Djaga njamangku, o Jehowa, tonggo blawang totok biwihku.

4. Äla nalua atäiku tiling akan talo papa, sampai malalus gawi darhaka omba karä olo parajap, äla kea aku ompat kuman talo idjä äka kipäe.

5. Käläh Iä idjä tetek mamukul aku haiak masi; käläh Iä mandjara aku, djetä kilau minjak hundingun takolokku, idjä pahias tarima tä; tinai aku blaku doa malawan karajap äwen.

6. Karä hakim äwen akan inbaring bara bukit batu; tä olo akan mahining kotakku, manjewut tä paris.

7. Kilau olo mangowak petak amon maluku, kalotä tolang ita indjakah akan njaman naraka.

8. Krana intu ikau, o Jehowa, pangkahai Tuhan, matangku leket, aku bakalindong intu ikau, äla manjaragh hambaruanguku.

9. Haga aku bara djarat, idjä djari inenan äwen manantai aku, tuntang bara djaring olo parajap tä.

10. Käläh karä olo papa tä buah djarat ai kea, tapi aku mahalau sanang.

MASMUR 142.

Lakudoa amon paham tjalaka.

1. Augh adjar Dawid; — lakudoa metoh iä hong lowang tä. — (1.Sam.24,4.)

2. Hapan aughku aku mangkariak mantehau Jehowa, hapan kotakku aku musok Jehowa.

3. Aku mangado manusuh kapähängku naharep baue, tuntang masuman karä tjalakangku akæ.

4. Amou roghku singgul haliai, maka ikau kea katawan djalangku. Äwen tä manenan djarat manantai aku hong djalau idjä ihoroeku.

5. Itäm, amon aku manampajah akan hila gantau, djatou idjä biti handak kasene aku: karä äka kaliudongku rusak, djaton idjä biti paraba hambaruangku.

6. Aku mangkariak mantehau ikau, Jehowa, koangku: ikau bewäi äka kaharapku, bagingku hong tanah olo belom.

7. Senäh sugh bawaiku, krana aku ujuh haliai; awat aku bara äwen idjä mangatah aku, krana äwen pahalau abas bara aku.

8. Plua hambaruangku bara sipir, mangat aku manara aram; olo tetek samandiai karäh hindjä omba aku, amon ikau mampahalap aku.

MASMUR 143.

Lakudoa mangat iliwus bara musoh.

1. Masmur Dawid. — O Jehowa, hining lakudoangku, talingan pindingm akan augh usokku. tarima aku tagal katotom, tagal katetekm.

2. Äla mimbit rewarm tamä hukum, krana dialo idjä biti kati olo belom, idjä tetek intu baum.

3. Krana musoh manjasah hambaruangku, iä mampidjak pambelomku hong petak, tuntang mampalokang aku huang kakaput. kilau äwen idjä matäi palus.

4. Maka roghku djari ujuh intu huangku, atäiku sabanen huang aku.

5. Aku mingat karä wajah djamau horan, aku mangumang karä gawim, aku mangenang karä taman lengäm.

6. Aku maudepä lengängku intu ikau; hambaruangku haus taharu ikau, kilau petak idjä ngarising. — Sela.

7. Djeledjeleng, tarima aku, o Jehowa, krana roghku lawoh nihau; äla manjahokau baum bara aku, belä aku sama dengan äwen idjä lawo akan kubur.

8. Pahining asim intu aku haiak djadjewu, krana aku harap ikau; sanan akangku djalan idjä patut ihoroeku, krana aku mandjuluk arepku intu ikau.

9. Liwus aku bara karä musohku, o Jehowa, intu ikau aku bakalindong.

10. Adjar aku manumon kahan-dakm, krana ikau Hatallangku: käläh Roghm idjä bahalap magah aku hong djalan budjur tuntang rampar.

11. Tagal aram, o Jehowa, käläh belom aku; tagal katetekm pluha hambaruangku bara kadjakä.

12. Tuntang tagal kahalapm palomos karä musohku, palus patäi parusak olo handiai idjä mahapit hambaruangku; krana aku toh puna rewarm.

MASMUR 144.

Salamat olo, idjä Jehowa indu Hatallae.

1. Masmur Dawid. — Horumat akan Jehowa, batukarangku, idjä madjar lengängku klahi, tuntang penangku parang;

2. Iä idjä masi aku, idjä kolangku, äkaku dähen tuntang paliwus ajungku, talawangku idjä tau harapku, idjä mandjudju utus olo aingku mamenda aku.

3. O Jehowa, narai kea olon, sampai ikau maku kasene iä? äve idjä puna bagin matäi tä, sampai ikau marega iä?

4. Krana olon kilau asepe bewäi, karä andaue kilau kangkalängän talo, idjä badjeleng lilap.

5. O Jehowa, tiling langitm, mohon, tindjek karä bukit, nakara djetä hasep.

6. Birik karä kilatm manamburup olo tä, lekas anak panahm manjanjau äwen.

7. Djudju lengäm bara äkam gantong, liwus aku; awat aku bara danuma hai tä, bara lengän olo beken utuse;

8. Idjä njamae radjin manandjaro, idjä lengäe puna parajap haliau.

9. O Hatalla, njanji taheta aku handak manjanjie akam, hapan ra-

bap sapulu talie aku handak bu-sik akam.

10. Ikau idjä mampanang radja. tuntang maliwus rewarm Dawid bara padang papa.

11. Liwus aku, tuntangawat aku bara lengän olo beken utuse, idjä njamae radjin manandjaro, tuntang lengäe puna parajap haliau.

12. Mangat anak hatuän ikäi kilau talo imbul, awang badjewong mansuloh metoh katabelae, tuntang karä anak ikäi idjä bawi kilau ramon kabungas huma.

13. Mangat karä gudang ikäi kontep, tau ramoe haradjur induan, tinai mangat karä tabirin ikäi manak bakojakojan, bapulupulu kohan haream, hong tanan ikäi.

14. Mangat karä sapis ikäi manakmanaka; tuntang djaton karugie, djaton kahainge, djaton tangis karidu hong karä djalan lewun ikäi.

15. Salamut utus olo tä idjä kalotä; salamut olo tä idjä Jehowa indu Hatallae.

MASMUR 145.

Njanji taran Hatalla.

1. Njanji tara, ingarang Dawid. — Aku handak mampahai ikau, o Hatallangku, ikau idjä radja, tuntang handak manara aram haradjur katatahi.

2. Nongkang andau aku handak manara ikau, tuntang mahorumat aram haradjur katatahi.

3. Jehowa toto hai tuntang paham indu ihorumat, karä gawie awang heran djaton tarariksa.

4. Girir idjä manara karä ga-

wim palus girir beken, karä gawim awang kwasa imbrita äwen.

5. Aku handak mangumang kahalap kabungasm tuntang karä kahaim, karä gawim awang heran.

6. Mangat olo akan mambrita karä gawim awang äka kikäh, maka aku handak manjarita karä gawin kahaim.

7. Äwen tä haradjur akan masuman tuntang manara kahain kahalapm, äwen akan basasurak masuman katetekm.

8. Jehowa puna pamasi panjang, iä pandjang atäie tuntang paham kahalape.

9. Jehowa toto bahalap dengan talo handiai, iä manjanjang karä talo tampae.

10. Karä talo tampam uras manara ikau, o Jehowa; karä olo aim idjä budjur mahorumat ikau.

11. Äwen masuman kahain karadjaam, tuntang mambrita kwasam idjä paham;

12. Mangat olo kalunen katawan kwasam, tuntang kahalap kabungas karadjaam.

13. Karadjaam toto karadjaan palus katatahi, kwasam melai haradjur girirmanggirir.

14. Jehowa manjokah karä olo idjä balongkang, iä mampendeng karä olo idjä paleko.

15. Matan talo handiai mentai ikau, ikau manenga panginae akae genep katikae.

16. Ikau mukäi lengäm, palus mambesoh talo handiai idjä belom tumon kakilake.

17. Jehowa toto tetek huang karä djalae, tuntang bahalap huang karä gawie.

18. Jehowa manokep karä olo idjä blaku intu iä, olo handiai idjä blaku intu iä huang katoto.

19. Iä manontong kahandak karä olo, idjä mikäh iä, iä manarima augh bawaie, palus mandohop äwen.

20. Jehowa mahaga karä olo idjä sinta iä, tapi karä olo papa impalomose.

21. Njamangku akan manjewut taran Jehowa, tuntang karä isi akan mahorumat arae idjä brasilih haradjur sampai katatahi.

MASMUR 146.

Njanji taran Hatalla.

1. Halleluja! Tara Jehowa, o hambaruangku!

2. Aku handak manara Jehowa katahingu belom, tuntang manjanji mahorumat Hatallangu katahingu aton.

3. Äla harap karä radja, äwen olo kalunen, puna djaton olihe mandohop.

4. Sana tahasenge bageto, tä iä mandjadi petak haluli, palus karä tirok akale djari rusak. — (1. Mos. 3,19.)

5. Selamat olo tä, idjä Hatallan Jakob indu pandohope, idjä äka kaharape Jehowa Hatallae.

6. Iä idjä djari manampa langit tuntang petak, tasik tuntang talo handiai awang huange; iä idjä metter djandjie sampai katatahi;

7. Idjä mambudjur olo tä awang ihenjek, tuntang pakanan olo blau. Jehowa maliwus olo tawanan.

8. Jehowa mamparenang matan olo babutä, Jehowa mampendeng olo paleko, Jehowa sinta olo tetek.

9. Jehowa mahaga tamuti, iä

mamatut akan nolä tuntung balo, tuntung iä mamparusak djalan olo papa.

10. Jehowa marentah sampai katatahi, Hatallam, o Sion, haradjur girirmanggirir. Halleluja.

MASMUR 147.

Njanji taran Hatalla.

1. Tara Jehowa! krana manjanji mahorumat Hatallan ita, djetä bahalap; basa iä manis patut tara akae.

2. Jehowa mamangun Jerusalem, iä mamumpang Israel idjä darai-daraia.

3. Iä mampong olo idjä lenjoh atäie, tuntung manatamba karä kapähäe.

4. Iä manukas djumlah karä bintang, tuntung manjewut kakarä tä njambiti arae.

5. Tuhan ita toto hai tuntung paham kwasa, karä akale djaton tarariksa.

6. Jehowa mampendeng olo idjä balemo atäie, tinai iä mahenjekek olo parajap sampai petak.

7. Hatatombah njanji, manara Jehowa, pahiau karä kutjapi akan Hatallan ita.

8. Idjä märep langit dengan baunandau, idjä manatap udjan akan petak, mampalembut oru hundjun bukit;

9. Idjä mampakanan karä meto, alo burong kak kea, amon iä mahiau, blaku intu iä.

10. Iä djaton mangilak kaabas hadjaran, djaton iä radjin katekang tolang olo;

11. Jehowa mangilak äwen idjä

mikäh iä, tuntung idjä mentai asin ajue.

12. Jerusalem, tara Jehowa; awi mahorumat Hatallam, o Sion!

13. Krana iä djari mandähen karä kantjing blawangm, iä djari mamberkat karä anakm hong ikau.

14. Iä manjanang karä saran tana, iä mambesoh ikau hapan gendom hasien.

15. Iä mampait aughe akan petak, kotak ajue tajap badjeleng.

16. Iä manenga udjan baku kilau bulun tabiri, iä manawur ambon habungkus kilau kawo.

17. Iä mamanting udjan batu botopbatopa; äwe tau manahan kasadingäe?

18. Iä mampait aughe, palus mampalenjoh djetä, iä mampanampur riwute, tä talo tä lenjoh, danum nahasak.

19. Iä masuman aughe akan Jakob, tukas tuntung kapatut ajue akan Israel.

20. Dengan karä olo kapir djaton iä kalotä gawie, äwen tä djaton katawan karä kapatute. Halleluja!

MASMUR 148.

Hapus kalunen akan manara Jehowa.

1. Halleluja! Tara Jehowa huang karä langit, tara iä huang karä äka gantong.

2. Tara iä, keton karä malaikat ajue, tara iä karä kawan talo belom ai.

3. Tara iä, matanandau tuntung bulan; tara iä, karä bintang awang blawa pahapahai.

4. Tara iä, langit idjä batang karä langit, tinai keton karä danum, idjä hundjun karä langit tä.

5. Samandiai tä akan manara aran Jehowa, krana sana iä hamauh, palus djetä indjadian.

6. Iä djari mingkes karä talo tä akan haradjur katatahi, tuntang djari manenga tukase akæ, idjä djaton tau inangkalaue.

7. Tara Jehowa hong petak, keton karä lauk paus, keton karä danum;

8. Apui tuntang udjan batu, udjan habungkus, ambon, tuntang barat, idjä malalus augh ai.

9. Karä bukit tuntang karä lungkoh, batang buah tuntang karä batang seder;

10. Karä meto bariar tuntang karä meto pabelom, karä talo njarantar tuntang karä ampin bu-rong;

11. Karä radja hong petak tuntang karä djalahan olo, karä mantir hai tuntang karä hakim hong petak;

12. Budjang hatuä tuntang budjang bawi, karä olo bakas tuntang olo tabela:

13. Uras djetä samandiai akan manara aran Jehowa, krana batonggal aræ bewäi toto hai; awi kahaie petak tuntang langit djari imbungas.

14. Iä djari mangatang tandok djalahan olo ai, tuntang mampendeng horumat akan karä olo ajue idjä budjur, akan panakan Israel, akan djalahan olo tä, idjä rantep dengæ. Halleluja!

MASMUR 149.

Njanji tara sin olo Israel.

1. Halleluja! Njanji akan Je-

howa njanji taheta, horumat ajue hong djalahan olo ai idjä brasih.

2. Käläh Israel handjak huang iä, idjä djari manampa äwen, käläh anak Sion riariak atäie tagal radjae.

3. Patut äwen manara aræ haiak bagandut, tuntang mampahiau akæ gandang dengan kutjapi.

4. Krana Jehowa mangilak djalahan olo ajue, iä mambungas hapan selamat olo idjä balemo atäie.

5. Buah olo idjä budjur intu Jehowa ramirami awi kahaie, tuntang basasurak hundjun sasuroe.

6. Njamae akan manara Hatalla, tinai lengæ akan mimbing padang idjä manjihi sansila;

7. Uka malalus pamalah mawi karä olo kapis, hukum mawi karä djalahan olo;

8. Uka mamasong karä radjae hapan rantai, tinai karä olo ai awang hai dengan ingkangingkang sanaman;

9. Mangat iä malalus hukum akæ, tumon djari tarasurat. Horumat kalotä karäh aton akan karä olo ajue awang brasih. Halleluja!

MASMUR 150.

Tara Hatalla.

1. Halleluja! Tara Jehowa huang akæ idjä brasih, tara iä huang kotan kwasæ.

2. Tara iä tagal karä gawie awang heran, tara iä tumon kapaham kahaie.

3. Tara iä hapan augh sarunai, tara iä hapan kutjapi tuntang rabap.

4. Tara iä hapan gandang tuntang kangkanong, tara iä hapan djarupai dengan suling.

5. Tara iä hapan bisakbetong

idjä hai aughe, tara iä hapan saron idjä batarik aughe.

6. Talo handiai awang bara taha-seng akan manara Jehowa. Halleluja!

SURAT KARÆ

SEWUT TUNTANG TANDING

S A L O M O .

BAGI 1.

I. Kapintar idjä toto. II. Karnjap mambudjok tuntang marusak olon. III Kapintar mangahan tuntang mam-pudji olon, mandjandji kasanang akæe.

I. — 1. Karä sewut tuntang tanding Salomo, anak Dawid, radja Israel; — (1. *Radja* 2, 12.)

2. Hapa mangasene kaharati tuntang adjar, mangat harati ti-rok kapintar;

3. Mangat mandino adjar ka-pik, katetek, kapatut tuntang kabudjur;

4. Mangat manenga kapantas akan olo humong, kaharati tuntang akal akan olo tabela.

5. Olo idjä pintar radjin mahining, tuntang kadjie dahang-mandahang; olo idjä harati, karä gawie uras mamentok,

6. Uka iä harati karä sewut tuntang rimæe, karä augh olo pintar tuntang leläie.

7. Mikäh Jehowa, djetä tam-paran kaharati; olo gila manga-

belä kapintar tuntang adjar. — (9, 10.)

8. Joh anak, tarima adjar ba-pam, äla ngalapean prentah indum.

9. Krana djetä indu lawong kabungas takolokm, tuntang indu saling ujatm.

II. — 10. Joh anak, amon olo parajap manantiring ikau, äla ikau ompat aughe.

11. Amou koan äwen tä: has. ompat ikäi, ita handak mangatah daha, tuntang handak mimpa iä idjä brasih atäie, mampahaiang kaharape;

12. Kilau kubur ita handak manelen olo tä belobelom, toto lepah lingis kilau olo idjä lawo akan tambak;

13. Karä ampin ramo barega ita handak manduæe, ita handak manju-ang human ita dengan talo irmpas;

14. Takan, omba ikäi bewäi, ita handiai akan bagi sama.

15. Joh anak, äla ikau ompat äwen hong djalæe, kahana paim bara peleke.

16. Krana paie balias manggoang talo papa, iä manggulong arepe handak manusuh daha.

17. Krana haiang bewä manenan djawä haiak karä burong tä mitäe;

18. Tapi äwen tä tantai mangatah daha kea, tuntang mangahat tahasenge kabuate.

19. Kakai kadjarian karä olo idjä haus ontong darhaka; djetä manganan tahaseng tempoe kea.

III. — 20. Kapintar idjä mambatang tä mantehan intu ruar, iä manggatang aughe hong djalaw lewu.

21. Iä mantehau hong pakan, äka ridu, iä masuman aughe intu bauntonggang lewu, koae: — (8,1.)

22. Kilen katahin keton olo parajap handak mahaga karajap keton? tuntang olo panjindir radjin sindire? tinai olo gila mangabelä kaharati?

23. Hobah keton, tarima adjarku. Itä, aku handak manusuh Roghku akan keton, akn haudak masuman karä aughku akan keton.

24. Maka basa aku mangahau, tapi keton managah, basa aku mandjuluk lengängku, tapi dialo idjä biti paraba tä,

25. Tuntang keton manganan karä adjarku, mangabelä urokku:

26. Toh, maka aku kea handak manatawä keton metoh tjalakan keton, tuntang handak hababaka keton, amon talo kikäh keton dumah;

27. Amon talo kikäh keton dumah kilau njaho, buah keton, tuntang tjalakan keton kilau barat, amon kadjakä tuntang kasinggul atäi manjangkulep keton.

28. Tä äwen tä karäh mantehan aku, tapi aku djaton maku tom-

bah; haiak djadjewu äwen karäh manggau aku, tapi djaton sondau.

29. Basa iä djari bäsingi karä kaharati, tuntang djaton maku mangingang mikäh Jehowa,

30. Iä djaton maku tarima adjarkn, tuntang djari manawah karä urokku:

31. Toh, maka iä akan kuman kea karä buah dasar ai, tuntang mandjadi puas awi tiroke.

32. Krana kadungil olo parajap mampatäi bitie, tuntang ontong olo gila tä marusak tempoe.

33. Tapi äweäwe idjä manumon aughku, iä karäh melai sanang tuntang landang, dia usali mikäh karä ampin talo papa.

BAGI 2.

Karä berkat kapintar tä.

1. O anak, amon ikau handak manarima aughku, tuntang mahaga prentahku akam,

2. Amon ikau manalingan pindingm manjenäh kapintar, tuntang maniling atäim manintu kaharati,

3. Toto, amon ikau mambawa kapantas, tuntang mambo aughlu mangahau kaharati,

4. Amon ikau manggilau djetä kilau salaka, tuntang manitip manggau tä kilau ramo barega idjä basylim:

5. Tä ikan karäh katawan kikähm dengan Jehowa, tuntang kasene kaharati tahu Hatalla.

6. Krana Jehowa manenga kapintar, bara njamae aton dumah kaharati tuntang akal.

7. Iä mina selamat akan olo budjur, tuntang manalawang äwen idjä manandjong tuntang kaetter atäie:

8. Mangat iä mahaga djalan kabudjur, tuntang manganggulo panggoet olo ajue idjä brasih.

9. Tä ikau karäh kasene kate-tek tuntang kapatut, karä djalan idjä bahalap.

10. Amon kapintar tamä atäim, amon kaharati ingilak hambaruam:

11. Tä maka akal bahalap karäh mahaga ikau, tuntang tirok budjur akan manonggo ikau;

12. Mangat maliwus ikau bara djalan kapapa, bara olo idjä manandjaro haliau aughe;

13. Idjä mahihi djalan budjur, tuntang mahoroe tandohan awang kaput;

14. Idjä radjin mawi talo papa, tuntang handjak huang dasar haliau parajap;

15. Idjä bingkok djalae, tuntang manjampang panggoete.

16. Mangat iä malapas ikau bara bawin olo beken, bara olo panjelat tä, idjä menjak manis aughe; — (6,42.)

17. Tuntaug mahihi idjä uläe pesae tabela, haiak ngalapean djan-dje intu Hatallae.

18. Krana humae tiling manintu pampatäi, tuntang panggoete uras manantarang äka olo idjä rusak.

19. Olo handiai idjä tamä iä djaton akan buli tinai, tuntang djaton tau sampai djalan pambelom.

20. Mangat ikau mahoroe djalan olo bahalap, tuntang budjur manuntut pelek olo tetek.

21. Krana olo tetek karäh mukong petak, olo budjur atäie akan melai dähän hetä.

22. Tapi olo papa karäh impalomos bara petak, tuntang olo tulas parajap akan irunap bara hetä.

BAGI 3.

Karä berkat kapintar tä.

1. O anak, äla ngalapean petähku, käläh atäim mahaga prentahku.

2. Krana djetä karäh mandahang akam kambon umur, arä njelon pambelom tuntang kasanang. — (5.Mos.8,1.)

3. Asi tuntang katoto äla pisah dengam, kepan tä intu ujatm, surat tä hong tampong atäim.

4. Tä ikau karäh pintar, tuntang ingilak Hatalla dengan olon.

5. Harap Jehowa hapan salepah ataim, tuntang äla basokah intu kaharatim;

6. Malainkan tahu iä huang karä gawim, tä iä karäh man budjur karä djalanam.

7. Äla manggarä arepm pintar; tapi mikäh Jehowa, tuntang undur bara talo papa.

8. Djetä karäh manatamba puserm, tuntang mangantjang tolangm.

9. Horumat Jehowa hapan ramom, hapan karä parut pangu-lihäm;

10. Tä karä lepaum karäh kontep, tuntang karä pehesm karäh mamurai awi anggor.

11. O anak, äla manganan adjar Jehowa, äla atäim basangkal awi djarae.

12. Krana Jehowa mandjara idjä äka kataue, tuntang mangilak iä, kilau bapae mangilak anake. — (Pangar.3,19.)

13. Selamat olo tä idjä sondau kapintar, olo tä idjä nambowong kaharati;

14. Krana bahalap manggan djetä bara manggau salaka, djetä indu

ontong bahalap bara bulau. — (8,10.)

15. Djetä barega bara mutiara, tuntang talo handiai idjä tau ingilakm djaton olih sama dengae.

16. Umur pandjaug intu hila gantaue, tinai hila sambile panatau tuntang horumat.

17. Djalan ai uras djalan mangat, karä pelek ajue uras kasanang samandiai.

18. Djetä kilau batang pambe-
lom akan olo idjä manjingkap iä;
toto, selamat olo handiai, idjä
mimbing mahaga djetä.

19. Awi kapintare Jehowa djari
mandjadian petak, tuntang djari
manatap karä langit awi tirok ai.

20. Awi kaharatie karä danum
djari hapisah, tuntang karä baun-
andau mandurut danum ambon.

21. O anak, äla manjoho djetä
haiang bara matam, haga kaspik
tuntang akal;

22. Krana djetä indu pambe-
lom hambaruam, tuntang indu kapa-
ris njamam.

23. Tä ikau karäh anggtanggäi
hong djalan, tuntang paim djaton
tantarang.

24. Amon ikau menter handak
batiroh, djaton ikau akan mikäh,
malainkan ikau karäh menter ba-
tiroh mangat;

25. Sampai dia usah ikau mi-
käh talo pampikäh awang salenga
lawo, djaton kea karusak olo papa,
amon djetä aton dumah.

26. Krana Jehowa indu äka ka-
mentengm, iä karäh mahaga paim
belä inawan.

27. Äla mangahana karä talo
bahalap akan äwen idjä tapas,
idjä puna patut hapan djetä, amon
aton kwasan lengäm bara Hatalla,
tau malalus tä.

28. Äla hamatuh dengan kolam :
buli toh, tau haluli tinai, djewu
aku handak manenga akam; —
tuntang djetä djari aton intu ikau.

29. Äla mangalagai kapapa mawi
kolam, idjä melai hakabuaah
dengam.

30. Äla hasuat dengan olo dja-
ton bara buku, amon iä djaton
djari mamapa ikau.

31. Äla bahiri olo kianat, tun-
tang äla mintih karä djalae, idjä
mahin äla.

32. Krana olo bingkok äka ka-
djilek Jehowa, tapi dengan olo
budjur atäie iä rampi.

33. Sapan Jehowa leket hong
human olo parajap, tapi äka olo
tetek melai Iä handak mamber-
kate. — (15,6.)

34. Olo panjindir iä handak ha-
babakae, tapi iä masi karä olo
idjä balemo atäie.

35. Olo pintar mandino horu-
mat; tapi alo olo gila tä hai,
iä njukok kea.

BAGI 4.

Augh pudji uka manggan kapintar,
tuntang mahakan kadarhaka.

1. Hining, anak, augh adjar
bapa keton; mindiminding mangat
mandino kaharati.

2. Krana aku manenga adjar
bahalap akan keton, äla ngala-
pean prentahku.

3. Krana aku kea bihiu anak
apangku idjä tabela, anak induku
idjä tonggal.

4. Maka iä madjar aku, koae:
buah atäim mangandong aughku:
haga karä prentahku mangat ikau
belon.

5. Gau kapintar, gau kaharati; ala kalapem, ala manjampang bara adjar njamangku.

6. Æla mangkalingau djeta, ta djeta karah mahaga ikau; sinta djeta, maka djeta karah manonggo ikau.

7. Kapintar ta talo idja mambatang toto, pili kapintar hapan kara ramom, pili kaharati.

8. Pahai ia, ta ia karah mam-pahai ikau; ia karah mahorumat ikau, amon ikau mangkipit ia.

9. Ia karah mambunga takolokm, tuntang manenga akam makota bahalap.

10. Tagal ta hining, o anak, tuntang tarima aughku, ta kara njelon pabelom ajum karah indahang.

11. Aku handak madjar ikau djalan kapintar, aku handak mampatandjong ikau hong djalan budjur;

12. Sampai ikau huang panggoetm djaton tau sangkajut tasaran paim, alo ikau hadari ikau djaton tanggarurus.

13. Imbing adjar, ala malekak ta, haga ta buabnah, krana djeta puna pabelom ajum.

14. Æla ompat djalan olo darhaka, tuntang ala tama pelek olo papa.

15. Kanan djeta, ala mahoroe ta; undur bara djeta tuntang halau ta.

16. Krana awen ta djaton maku batiroh djaka dia ia djari malalus karajape; tirohe ta inganae, amon ia hindai djari marusak olon.

17. Krana awen ta kuman tepong kadarhaka, tuntang mihop anggor karajap.

18. Tapi djalan olo tetek ta kilau kalawa idja manjangkowong,

sasar tahi sasar blawa, sampai handau haliai.

19. Maka djalan olo parajap ta kilau kakaput, awen djaton kawatan talo idja akae tanggarurus.

20. O anak, senah kara aughku, tuntang talingan pindingm akan kotakku.

21. Æla nalua djeta haiang bara matam, haga ta mamentok huang ataim.

22. Krana djeta indu pabelom olo idja sondau ta, mandjadi tamba akan hapus bitie.

23. Djaga ataim pahapaham bara kara talo beken, krana bara hetä lembut pabelom.

24. Kanan bara ikau kara kasalan njama, kara kaliau totok biwih awi mangedjaue dengan.

25. Soho matam tendätendäk, tuntang bawak matam tanggar akan tintun baam.

26. Etter buabua tasaran paim, mangat kara djalanam dāhen haradjur.

27. Æla rujongrajang akan sam-bil gantau, indah paim bara talo papa.

BAGI 5.

Æla omba olo pahabandong bakandji, baja heret dengan sawam bewai.

1. O anak, ingaingat kapintarku, talingan pindingm akan kaharatingku;

2. Mangat ikau bara kapantes, tuntang totok biwihm mahaga kaa-pik.

3. Krana bara totok biwih sa-pangan ta mahasor danum madu, tinai tangepe malisen bara undus;

4. Tapi kadjarian aughe bapait

kilau ipu, tuntang manjihi kilau dohong idjä manjihi hasansila.

5. Paie balias sewu manintu pampatäi, tasaran paie uras manantarang naraka. — (2,18.)

6. Iä djaton maku mahoroe djalan pambelom, tandjonge rujongrajang tarangtaranga, djaton katawan tintue.

7. Maka toh, o anak, hining aughku, äla undur bara adjar njamngku.

8. Awi mangedjau djalam baraä, äla mahandar bauntonggang humae.

9. Belä horumatm nihau akan olo beken, tuntang karä njelom akan idjä karas tulas tä;

10. Belä olo beken mambesoh arepe hapan ramom, tuntang karä kadjarian gawim idjä babehat nihau tamä human olo;

11. Djadi harian tinai ikau akan munguh, amon berengm tuntang isim djari lepah kinae;

12. Sambil hamauh: kajahl lalahangku aku djari mangabelä adjar, tuntang atäiku djari manganan urok!

13. Aku djaton djari manumon augh karä gurungku, djaton djari manalingan pindingku akan äwen idjä madjar aku.

14. Salenga aku djari lawo hong karä ampin tjalaka intu baun karä utus ajungku.

15. Käläh mihop danum hara kalim, idjä blua bara sumur aim;

16. Belä suro lowang danum aim tajaptapo, tuntang sungäim tä palus akan karä djalan.

17. Käläh iä tä batonggal akam bewäi, äla akan olo beken sala bara ikau.

18. Käläh tahasak aim imberkat, käläh ikau handjak dengan sawam idjä induam pesam tabela.

19. Iä mantoh bahalap kilau badjang bawie, paris kilau krahau. Käläh sintan ai mamedä ikau haradjur, ikau hakamuä huang ka-heret ajue.

20. O anak, buhen ikau handak hakamuä dengan olo beken, tuntang handak mangkipit mamangku lontäi?

21. Krana djalan genep biti uras intu baun Jehowa, iä manimbang karä pelek olon.

22. Olo parajap karäh inawan huang kadarhakae kea, talin dosae karäh mamasong bitie.

23. Iä akan matäi, basa iä djaton maku iadjar, tagal kapaham kagilae iä karäh haiang.

BAGI 6.

I. Käläh olo bawat, ukuukuh gawie, tuntang budjur. II. Mahakan kandji.

I. --- 1. O anak, amon ikau mandal kolam, tuntang djari pagang tangan dengan olo beken, — (11,15.)

2. Amon ikau indjarat awi augh njaman, tuntang inawan awi totokm taparandjur:

3. Tä lulus tä, o anak, tuntang lapas arepm tinai, krana ikau djari tamä karakop kolam; gulong ikau, laku intu kolam, tuntang musok iä.

4. Kahana matam batiroh, tuntang pupus matam parontok,

5. Lapas arepm kilau krahau bara lengän olo pamandop, kilau burong bara lengän olo pahamburong.

6. Lius talih bitik, ikau olo kadian, itäm dasare, tuntang mandjadi pintar.

7. Alo djaton radjae, djaton mantire, djaton tempoe,

8. Mahin inatape kea bakal panginae musim pandang, tuntang mamumpong panginae wajah getem.

9. Lalehan katahin penterm, joh olo kadian! prea ikau handak misik bara tirohm?

10. Käläh, tiroh hindai isut, tadjepan hindai isut, pangkut arepm hindai isut, mangat malajan arepm buabua: — (20,13,)

11. Tä, toto katapas karäh manjalenga ikau kilau bigal, tuntang kasukar kilau olo parang.

12. Olo setan, olo parusuh, puna hagoet bingkok totoke;

13. Iä habirep matä, hakipai hapan paie, hakarumis lengäe;

14. Haradjur atäie mangalagai kapapa tuntang kabingkok, iä manjawong olo haklahi.

15. Tagal tä salenga tjalakae karäh buah iä, iä balalu indarai sampai iä djaton taratatamba.

16. Djahawen perkara toh ingabelä Jehowa, toto udju haream indu kadjilek hambaruäe:

17. Matä idjä badjoho, djela idjä haliau, lengä idjä manusuh daha awang djaton kasalae;

18. Atäi idjä mangalagai pikir papa, pai idjä mampalias arepe mangasingen olo;

12. Saksi panandjaro idjä njahanjahai mamplua augh sala, tinai olo idjä manjawong pabarie haklahi.

II.—20. O anak, haga prentah bapam, äla ngalapeau petäh indum.

21. Kandong tä haradjur hong atäim, kepan tä intu ujatm.

22. Amon ikau manandjong, djetä akan magah ikau; amon ikau men-

ter batiroh, djetä akan manonggo ikau; amon ikau misik tinai, djetä akan hatatombah dengam.

23. Krana prentah aton kilau palita, petäh tä kilau sumbo, adjar urok tä djalan pabelon;

24. Mangat ikau ihaga bara bawi papa tä, bara kamenjak djelan sapanan.

25. Äla atäim mipen kabungase, äla maku inawae hapan birep matae.

26. Krana awi lontäi olo puna tumpi, amon marajap dengan sawan olo, gawi tä manganan tahaseng idjä puna barega.

27. Tau kea olo mamangku apui, tuntang pakaiae djaton bakähu?

28. Tau olo manandjong hundjun barah, tuntang paie djaton balopak?

29. Kakai kea olo idjä tanggoh sawan kolae; karä olo idjä pohos iä djaton tau dia ihukum.

30. Djaton paham kahawäe maling, amon iä manakau, mangat mambesoh hambaruäe, basa iä blau.

31. Amon iä soudau, maka iä akan mahian tä lipet udju, tuntang akan manenga karä ramon hu-mae.

32. Tapi idjä habandong dengan sawan olo, iä tä gila haliai; idjä kalotä gawie, iä marusak hambaruäe.

33. Tjalaka tuntang kahawen akan buah iä, palus katawahe djaton tarabelep.

34. Krana kabehun banae hasep sangit haliai, djaton maku masi intu wajah pamalähe.

35. Iä djaton maku tarima alo kilekilen ampın danda, iä djaton maku hakabuah, alo piräpirä ikau manenga akäe.

BAGI 7.

Gawin sapangan idjä marusak olon.

1. O anak, haga karä aughku, tuntang parihara prentahku akam.
2. Haga karä prentahku, mangat ikau belom, tuntang haga karä petähku kilau bawak matam.
3. Kepan djetä intu tundjokm, surat tä hong tampong atäim.
4. Koam dengau kapintar: ikau puna betauku; garä kaharati tä karampim.
5. Mangat ikau ihaga bara bawi beken tä, bara lontäi idjä menjak augehe.
6. Krana bara panjinguu humangku helat raradjake aku manangkilik;
7. Tä aku mitä karä olo humong, tuntang marak karä olo tabela hetä aku manampajah budjang hatuä idjä biti idjä gila.
8. Iä tä lulangluli hetä intu tapakan djalan, iä lulangluli mahalau humae,
9. Wajah sasandja, tinai amon andau remeremeng, tinai amon alem djari kaput, palus sampai kaput toto.
10. Tä, itä, olo bawi hasupa dengae hapau pakaisan sapangan, atäie habudjok,
11. Idjä bagandjir tuntang bangang, sampai paie djaton tau manetep hong humae;
12. Malainkan handjulo iä intu bauntonggang, handjulo hong djalan, tuntang iä mimpa lakau karä serok.
13. Maka olo bawi tä manjingkap iä, sambil manjum iä djaton tawan kahawäe, sambil hamauh dengae;
14. Aton parapah tarimakasih in-

tu aku, krana andau toh aku djari malalus miatku.

15. Tagal tä aku djari blua tantai manjupa ikau, badjudju manggau baum, tuntang toh aku djari sondau ikau.

16. Aku djari manjimpan mamak sasurongku, hapau puronpararani bara tanah Misir.

17. Aku djari manggaro äkaku batiroh hapau maur, tjandana tuntang dupa;

18. Has, ita mamuas belai ita, huling sampai andau blawa; has, ita handjahandjak hakangkuling.

19. Krana hatuängku tä djaton huang huma, iä djari harikas kedjau djalanäe;

20. Kampil duit djari imbite, pamunter bulan karäh maka iä buli.

21. Olo bawi tä mambet iä awi paham usoke, awi kamenjak totoke iä mangalong iä.

22. Palus iä ompat manuntut olo bawi tä, kilau sapi manalih äkae impatäi, kilau tanggoh sampiti awang inatap akan hukum olo gila;

23. Sampai dundange manambelan bantowonge; kilau burong mandjeleng arepe tamä djarat, djaton iä katawan djetä mangatah tahasenge.

24. Maka toh, o anak, hining aku, senäh, ingat adjar njamangku.

25. Äla atäim mahiwang tamä djalan ai, äla ikau inantiring manjak pelek ajue.

26. Krana arä biti djari impahimang impalokange, tuntang kutoh karä awang djari impatäie.

27. Humae tä djalan akan kubur, idjä harenep akan karong pampatäi.

BAGI 8.

Dasar: tuntang berkat kapintar.

1. Dia kapintar mantehau? dia kaharati mambo mampadining aughe? (1;21.)

2. Hong aka gantong intu sarana djalan, tinai intu kampungan karu djalan ia mendeng.

3. Intu saran bauntonggang tapakan lewu, djalan olo tamä, hetä ia: paham mantehau:

4. Keton, o karä olo hatuä, intehauku, aku mangahau karä olo kalunen.

5. Keton idjä humong, inga-ingat kaharati, palus kandong tä hong atäi keton, joh olo gila.

6. Hinihining keton, krana aku handak masanan talo idjä mambatang toto, totok biwihku akan madjar talo budjur.

7. Krana tangepku akan manjwut katoto; tapi karä kadarhaka puna kabelän totokku.

8. Karä angh njamangku uras tetek, talo awang bingkok tuntang sala djaton tamput huangé.

9. Samandiai tä uras tarang akan olo pintar, tuntang budjur akan awen idjä sondau kaharati.

10. Tarima adjarku paham bara salaka; awi marega kaharati paham bara bulau batuä.

11. Krana kapintar tä bahalap bara mutiara, tuntang talo handiai idjä aka kakilak djaton oloh sama dengas.

12. Aku; kapintar teh, melai dengan kapantas, tuntang sondau akal kaspek.

13. Mikah Jehowa tä, djetsä amon basingi talo darhaka, kadjoho, kahai atäi, tuntang karä

djalan papa; aku basingi totok idjä bingkok.

14. Aku tempon karä tirok tuntang kahapuse, aku tempon akal dengan kwasa.

15. Awiku karä radja marentah, tuntang karä olo hai manukas kapatut.

16. Awiku karä mantir marentah, timai awiku kea karä tuan tuntang karä hakim aton hong petak.

17. Aku mangilak idjä mangilak aku, idjä mahaga aku keteketep, ia akan sondau aku.

18. Panatau tuntang horumat aton intu aku, talo idjä barega, tuntang katetek.

19. Buangku bahalap bara bulau, toto bahalap bara bulan batuä, tuntang pangulihku bahalap bara salaka awang kampili.

20. Aku mampatandjong olo hong djalan katetek, bentok karä pelek idjä budjur;

21. Mangat aku manenga panatau toto akan olo idjä sinta aku, tuntang manjuang karä gudange.

22. Aku puna intu Jehowa bara tampanan karä djalae, helo bara karä tampae, bara katatahi. — (Joh.1,1.)

23. Bara katatahi aku djari iangkat, bara tampara haliai, helo bara kalunen.

24. Katika karä danum tä hindai maka aku djari inakan, helo bara karä lowang tä mamplua danume;

25. Helo bara karä bukit djari impendeng, helo bara karä lungkoh aku djari inakan;

26. Pesae hindai manampa petak tuntang karä padang, hindai karä bakal salepah kalunen.

27. Metoh ia manatap karä la-

ngit, aku aton hetä, intu iä mandarit hundjun karä danum tä.

28. Metoh iä mangikat baunan-dau hila ngambo, amon iä mandähen karä lowang rahusan danun,

29. Metoh iä manukas tikas saran tasik, uka karä danum äla malangkah prentahe, amon iä mang-galang äka petak:

30. Tä, aku djari tukang hindjä dengae, tuntang nongkang andau aku äka kakilake, aku busik intu baue haradjur;

31. Tinai aku busik hong kalu-nen, petak ai tä, tuntang karä kakilakku dengan anak olo kalunnen.

32. Maka toh, tumon aughku, joh anak; selamat iä idjä mahaga djalangku.

33. Hining adjarku tuntang mandjadi pintar, äla malekak tä tinau.

34. Selamat olo idjä manumon aughku, idjä sining andau manonggo intu bauntunggangku, mangat mahaga papar blawangku.

35. Idjä sondau aku, iä sondau pabelom, tuntang iä karäh ingilak Jehowa. — (Joh.3,18)

36. Tapi olo idjä basala denganguku, marusak hambaruae; olo handiai, idjä basingi aku, tantai radjin pampatäi.

BAGI 9.

Kapintar mampakadja olon; tumon tä kea kugila.

1. Kapintar djari mamangun humae, iä djari manawas udju djihie.

2. Iä djari mampatäi metoe, iä

djari manjimpan anggor ajue, tuntang medjae djari tatap.

3. Tä iä manjoho djipäe blua, mangat mampakadja olo; äwen mendeng intu äka gantong hong lewu, koae:

4. Äwe idjä humong tuntang tapas kaharati, tendä kautoh!

5. Talih, omba kuman tepongku, tuntang mihop anggor, idjä djari injimpangku.

6. Kanan karä kahumong mangat belom, tuntang tandjong mahoroe djalan kaharati.

7. Idjä madjar olo panjindir, iä manduan kahawen akae, idjä mamudji olo parajap, iä äka tawahe bewäi.

8. Äla mamudji olo panjindir, krana iä basingi ikau; pudji olo pintar, maka iä karäh mangilak ikau.

9. Adjar olo pintar, tä iä karäh mandahang kapintare; urok olo tetek, tä iä karäh mandahang kadjie.

10. Mikäh Jehowa, djetä tamparan kapintar, tuntang kaharati intu talo brasih, djetä akal toto.

11. Krana awiku karä andaum akan imparä, tuntang karä njelon pabelom ajum karäh indahang akam.

12. Djaka ikau pintar, kapintarm akam kea; djaka ikau panjindir, ikau kea akan manang-gong tä.

13. Maka aton bawi gila, bagandjir, kontep karajap, tuntang djaton tawan talo enen.

14. Iä tä mondok hong trutji intu bauntunggang humae, intu äka gantong hong lewu;

15. Mangat mampakadja olo idjä mahalau hetä, awang budjur tau-djonge, koae:

16. Æwe idjä humong? käläh tendä kantoh! Amon aton idjä tapas kaharati, tä koae dengae:

17. Karä danum idjä basilim tä puna manis, tuntang tepong idjä basahokan tä puna mangat.

18. Tapi iä djaton katawan, hetä uras olo matäi, tuntang karä olo awang irawäie tä tamä akan labehun naraka.

BAGI 10.

Arä sewut Salomo awang pintar.

1. Karä sewut tanding Salomo. — Anak pintar indu kahan-djak bapae; tapi anak gila puna akan kapähän indue.

2. Panatau kadarhaka djaton haliai baguna; tapi katetek maliwus bara pampatäi.

3. Jehowa djaton mampalau hambaruan olo tetek; tapi kahaus olo papa imbalange.

4. Idjä bagawi kadian lengäe iä djaladjalau pähä; tapi lengän olo ukuh manatau iä.

5. Idjä mamumpong intu wajah pandang, djetä anak olo idjä bara akal; tapi idjä bujan batiroh intu wajah getem, djetä anak idjä mam-pahawen.

6. Takolok olo tetek aton bara berkat; tapi totok olo papa ing-gagom kadarhaka.

7. Pangingat olo dengan olo tetek magon imberkat; tapi aran olo papa akan maram.

8. Olo idjä pintar manarima karä prentah; tapi idjä djuwih totoke karäh inekap.

9. Idjä manandjong budjur, manandjong sanang; tapi idjä manjak djalan bingkok, iä karäh kasenan.

10. Idjä habirep matä mandjan-dian kapähä, tuntang idjä djuwih totoke karäh inekap.

11. Njaman olo tetek aton taha-sak pabelom; tapi totok olo papa inggagom kadarhaka.

12. Kasingi manak klahi; tapi sinta manutup karä kalangkali.

13. Hong totok olo harati olo sondau kapintar; tapi uäi puna akan likut olo gila.

14. Olo pintar mingkes kaharatie; tapi totok olo gila rantep dengan karusak.

15. Djawet ramon olo tatau indu kotae idjä dähen; tapi awi kata-pase olo korik balongkang.

16. Panggawin olo tetek mang-kahimat pabelom; tapi pangulih olo papa manintu dosa.

17. Mahaga adjar, djetä djalan tanggoh pabelom; tapi olo idjä ngalapean urok, iä lajang hantä.

18. Idjä manutup kasingie, iä panandjaro totoke; olo idjä mangotok, iä toto gila.

19. Amon kutoh augh, tä djaton tapas kasala; tapi idjä manahanan totoke, iä tä pintar.

20. Djelan olo tetek kilau salaka awang kampili; tapi atäi olo papa djaton baguna bewäi.

21. Totok biwih olo tetek mam-belom olo arä; tapi idjä biti olo gila mampatäi arä olo humong.

22. Berkat Jehowa toto manatau, tuntang iä djaton mäwoi kapähä dengan tä.

23. Olo gila kilau husik mawi talo darhaka; tapi malalus kapin-tar, djetä gawin olo harati.

24. Talo kikäh olo papa karäh buah iä; tinai talo kahandak olo tetek karäh inenga akäe.

25. Kilau pusoknjawong mahalau, tumon tä olo papa, palus iä

djaton hindai; tapi olo tetek aton padadukae idjä melai katatahi.

26. Kilau tjuka intu kasingä, kilau asepe intu matä: tumon tä olo kadian akan äwen idjä manjoho iä.

27. Mikah Jehowa, djeta mamparä karä andaue; tapi njelon olo papa karäh injempong.

28. Paentai olo tetek mandjadi kahandjak; tapi kaharap olo papa lilap nihau.

29. Djalan Jehowa kotan olo budjur; tapi djeta indu karusak olo, idjä mawi talo sala.

30. Palus katatahi olo tetek djaton tatarajang; tapi olo papa djaton akan melai hong tanah.

31. Njaman olo tetek paham mamplua kapintar; tapi djela bingkok akan irunap.

32. Totok biwih olo tetek katawan talo idjä bahalap; tapi totok olo papa uras mamangkok bewäi.

BAGI 11.

---

1. Dasing sala indjilek Jehowa; tapi taradju idjä tetek inglake.

2. Sana dumah kadjoho, tä kahawen tokep kea; tapi intu olo randah atäie aton kapintar.

3. Olo tinduh jagah awi kabudjure; tapi olo bakalilit rusak awi akale idjä bingkok.

4. Ramo djaton tau mawat hong andau kalait; tapi katetek maliwas bara pampatäi.

5. Katetek olo tinduh mambudjur djalae; tapi olo papa balongkang awi kadarhaka.

6. Kateteke karäh maliwas olo

budjur; tapi olo parajap inawan huang kadarhaka.

7. Sana olo papa matäi, kaharape palus nihau, tantang karä paentaie djari lilap haliai.

8. Olo tetek ilapas bara tjalaka, tapi olo papa akan manganti iä.

9. Awi totok olo halian kolae rusak; tapi awi kaharatin olo tetek äwen iliwus.

10. Hapus lewu handjak rantang tagal ontong olo tetek; tapi amon olo papa rusak, tä äwen basasurak.

11. Awi berkat olo budjur hapus lewu inggang; tapi awi totok olo papa djeta imparenepe.

12. Olo parajap hababaka kolae; tapi olo pintar radjin manjuni.

13. Idjä kumbakumbang manggotok, iä manandjungan talo basilim; tapi idjä budjur atäie handak manjuni djeta.

14. Djaka djaton tirok bahalap, tä utus olo akan rusak; tapi amon arä olo awang harati tirok, tä maka talo bontong.

15. Amon olo mandal olo beken, iä akan rugi; tapi idjä djaton maku mananggong, iä sanang bewäi.

16. Sawan olo idjä mantoh mandino horumat, sama kilau olo kadal mandino panatau.

17. Olo badjoha mampahalap arepe; tapi olo tulas mangapähä bitie kabuate.

18. Gawin olo papa bahudjong kihal; tapi olo idjä mimbul katetek aton upahe toto.

19. Krana idjä etter huang katetek mananggoh pambelom; tapi olo idjä manggoang kadarhaka, iä manggulong arepe tanggoh pampatäi.

20. Olo idjä haliau duäduä atäie indjilek Jehowa; tapi olo idjä budjur djalae ingilake.

21. Salundik salampak olo papa djaton lapas bara hukum; tapi panakan olo tetek akan liwus.

22. Kilau santagi hong ujat bawoi, tumon tä olo bawi idjä balhalap ampie tuntang djaton mahamen.

23. Kahandak olo tetek uras balhalap bewäi; tapi kasangit Jehowa indu atep kaharap olo papa.

24. Aton olo idjä badjoha manenga, tuntang ramoe sasar mandahang; tinai aton olo idjä bukih labih bara patut, tapi iä sasar tapas.

25. Olo idjä radjin mamberkat, iä djaladjalan baseput; tuntang idjä manjiram olo, iä inata kea tinai.

26. Olo idjä manangat paräi, iä injapa olo arä; tapi berkat lawo akan olo idjä mandjual tä.

27. Idjä manggoang talo balhalap, iä ingilak olo; tapi idjä badjudju handak tjalaka, iä karäh supa tä.

28. Idjä harap panataue, iä karäh balongkang; tapi olo tetek lalamanjan kilau dawen kaju.

29. Idjä maridu ungkup humae, riwut indu panataue, olo gila tä akan mandjadi rewar olo pintar.

30. Buan olo tetek kilau batang pambelom, tuntang olo pintar mangalong hambaruan olo.

31. Amon olo tetek mahin indjara hong petak, kilen hindai olo papa tuntang badosa! — (1.Petr.4,17.)

BAGI 12.

1. Idjä radjin iadjar, iä karäh

pintar; tapi idjä basingi urok magon gila bewäi.

2. Olo idjä tinduh atäie karäh ingilak Jehowa; tapi olo idjä manggau akal darhaka ihukume.

3. Olo djaton indähen awi karahaka; tapi uhat olo tetek djaton tararunap.

4. Sawan olo idjä tinduh, djetä kilau makota akan banae; tapi idjä papa prangae, djetä akan baha intu tolange.

5. Karä tirok olo tetek uras budjur; tapi karä akal olo papa haiang samandiai.

6. Karä augh olo papa mangatah daha; tapi njaman olo budjur puna akan maliwus.

7. Olo papa imbalik balalu djaton hindai; tapi human olo tetek melai dähen.

8. Genep biti inara tumon kapiintare; tapi idjä hules atäie karäh batawah.

9. Idjä naniha bewäi tuntang nguan talo ai, djetä balhalap bara olo baladjok, tapi tapas panginae.

10. Olo tetek masi tahaseng metoe; tapi atäi olo papa puna tulas.

11. Idjä malan tanae, iä ombet panginae; tapi idjä manggoang perkara haiang, iä tä gila toto.

12. Olo papa manggau djaring tjalaka; tapi uhat olo tetek karäh mamura.

13. Huang kasalan totok aton djarat papa; tapi olo tetek mahakan karä kadjakä.

14. Genep biti imbesoh awi bua totoke idjä balhalap; tapi gawin lengä idjä parandjur imalah intu tempoe.

15. Djalan olo gila budjur bewäi kamäae; tapi idjä manarima adjar, iä toto pintar.

16. Olo gila palus mamplua ka-

laite; tapi idjä manutup kahawäe, iä tä harati.

17. Idjä tarang masanan katoto, iä masuman katetek; tapi saksi manandjaro manipu bewäi.

18. Idjä parandjur totoke, iä manjudok kilau padang; tapi djelan olo pintar manatamba.

19. Njamä budjur melai katatahi; tapi djela haliau akan handjulu bewäi.

20. Tipu aton hong atäi olo idjä mangalagai kapapa; tapi akan olo idjä mangarangka kabuah aton kalandjak.

21. Karä kapähä djaton pohos olo tetek; tapi olo papa puna basuang tjalaka.

22. Totok bingkok indjilek Jehowa; tapi idjä budjur gawie ingilake.

23. Olo pintar manjahokan kaharatic; tapi atäi olo gila tatehau masuman kagilae.

24. Lengä awang ukuh akan marentah; tapi idjä basawak kadian akan manahor asil.

25. Atäi gogop mangapähä; tapi augh manis mampahandjak atäi.

26. Olo tetek magah mambudjur sohate; tapi djalan olo papa manpalamjang äwen.

27. Talo iandop olo kadian basawak mahin djaton iä mampakasake; tapi olo ukuh indu batang panatau akan olo arä.

28. Hong djalan katetek aton pambelom, tuntang huang pelek sin idjä budjur pampatäi puna djaton.

BAGI 13.

1. Anak pintar manumon adjar bapae; tapi olo panjindir djaton maku iurok.

2. Bara buah njamae olo pudji kuman talo bahalap; tapi kahaus olo parajap kuman kadarhaka.

3. Idjä mandjaga totoke mahaga pambelome; tapi idjä manganga njamae buah kadjakä.

4. Olo kadian mipen tuntang djaton mandino; tapi hambaruan olo ukuh sasar baseput.

5. Olo tetek manjingi augh tandjaro; tapi olo papa manawali tuntang mamapa arepe.

6. Katetek mahaga olo idjä brasih; tapi kadarhaka mampalokang olo badosa.

7. Aton idjä manggarä arepe tatau, tapi iä djaton haliai bara ramo; tinai aton idjä manggarä arepe pähä, tuntang kutoh panataue.

8. Hapan panataue olo tau malapas tahasenge; tapi idjä djaton maku manumon adjar djadjalan pähä.

9. Sumbon olo tetek pagapaga; tapi palitan olo papa belep.

10. Awi kadjoho lembut karidu bewäi; tapi intu olo idjä radjin iadjar aton kapintar.

11. Panatau awang dino awi pikir sasar munos; tapi idjä patäi äbes sasar mandahang.

12. Kaharap idjä randjar haradjur mangapähä atäi; tapi amon kahan-dak sampai, djetä indu upon pambelom.

13. Idjä manawah augh Hatalla, iä marusak arepe; tapi idjä mikäl prentah, akae karäh injulang.

14. Adjar olo pintar aton tahasak pambelom, hapan mahakan djarat pampatäi.

15. Akal bahalap mandjadian kakilak olo; tapi djalan olo parajap puna ringket.

16. Olo pintar malalus karä ga-

wie hapan akal; tapi olo gila hararahan kagilae.

17. Sarohan papa lawo hong tja laka; tapi sarohan budjur toto baguna.

18. Idjä manganan adjar buah katapas tuntang kahawen; tapi idjä manumon urok, iä karäh ihorumat.

19. Kahaus idjä ihapus manis akan hambaruan; tapi manganan kapapa indjilek olo gila.

20. Idjä rampi dengan olo pintar, iä pintar kea; tapi idjä patoh dengan olo parajap karäh buah tjalaka.

21. Tjalaka puna mangatab olo badosa; tapi akan olo tetek injulang talo bahalap.

22. Ramon olo bahalap palus anak äsoe; tapi panatau olo badosa ingkes akan olo tetek.

23. Olo idjä pähä alo hong himba mapis mahin tau duan arä pauginae; tapi olo papa munos tuntang pangulihe.

24. Æwe idjä dia toto mandjarae, iä basingi anake; tapi idjä sinta iä bawat pahias mamukul iä bara korik.

25. Olo tetek kuman, sampai ombet huange; tapi knain olo papa magon tapas hantä.

BAGI 14.

---

1. Awi olo bawi pintar humanguan, tapi lengän bawi gila mangarak tä.

2. Idjä manandjong huang katinuhe, iä mikäh Jehowa; tapi idjä manjak djalan bingkok manawah iä.

3. Hong totok olo gila kadjo-

hoe kilau pukul; tapi njaman olo pintar mahaga äwen.

4. Amon djaton sapi, tä dulange boang bewäi; tapi kaabas sapi mandino kutoh pangulihe.

5. Saksi budjur djaton maku manandjaro; tapi saksi parajap djuwih mamplua augh tandjaro.

6. Olo panjindir manggau kapintar, tuntang djaton sondau; tapi akan olo pintar murah bewäi kaharati.

7. Alo ikau manaharep olo gila tanggatanggar, mahin djaton ikau supa kaharati bara totoke.

8. Mingat djalae, djetä kapintar olo harati; tapi kahumong olo gila, iä tä manjalaja arepe.

9. Katiwase hababaka olo gila; tapi olo budjur hakilak sama arepe.

10. Atäi puna kasene kapähän ai; tinai hong kabandjake kea olo beken djaton tau pahir.

11. Human olo papa akan irusak; tapi tingkap olo budjur karäh mamumbong.

12. Aton djalan idjä inggarä olo budjur, tapi lawie tanggoh pampatäi.

13. Alo haiak tatawä atäi mahin tau kapähä, tinai lawin kadjarian kahandjak tä tau indu kasinggul.

14. Atäi bingkok karäh puas awi karä djalae; tapi olo bahalap huang arepe mahin ombet toto.

15. Olo humong harap karä augh; tapi olo pintar mangingang tandjonge.

16. Olo pintar bawat maliut talo papa; tapi olo gila tandjong harutap.

17. Olo badjudju puna gila gawie; tapi olo idjä nahadja mamparugi manjelek, iä tä patut injingi.

18. Olo humong puna mandino kagila; tapi olo pintar mambungas arepe hapan kaharati.

19. Olo papa akan sontop intu baun olo bahalap, tinai olo parajap intu bauntonggang olo tetek.

20. Olo pähä mahin injingi kolae kea; tapi olo tatau arä sobate.

21. Idjä manawah kolae, iä sala toto; tapi berkat iä, idjä masi olo tjalaka.

22. Djaton äwen tä lajau, idjä mimbul talo papa? dia äwen idjä mambulan talo bahalap sondu asu tuntang katoto?

23. Idjä toto bagawi akan bongtong; tapi idjä midjang bewäi puna mandino katapas.

24. Akan olo pintar panataue aton indu makotae; tapi kagilan olo parajap gila hantä.

25. Saksi budjur maliwus pambelom; tapi olo panipu hararahan tandjaroe.

26. Idjä mikäh Jehowa aton bara kota idjä dähen, tuntang palus anak äsoe ingalindong kea.

27. Kikäh dengan Jehowa, djetä tahasak pambelom, mimit mahakan karä djarat pampatäi.

28. Amon arä olo mamenda radja, djetä indu kahaie; tapi amon tapas oloe, djetä kanjinkok mantir.

29. Olo idjä tau mentai basuntul, iä pintar toto; tapi idjä bagandjir atäie, iä mangarinah kagilae.

30. Atäi idjä purah ombet huange mambelom berenge; tapi kahliri kilau nana hong tolang.

31. Idjä mahenjek olo korik mamapa idjä manampa äwen; tapi idjä masi olo pähä mahorumat Hlatalla. — (17,5.)

32. Olo papa palus balongkang brangai ampin tjalakae; tapi olo tetek huang pampatäi mahin tanggar atäie.

33. Kaharati puna melai hong

atäi olo pintar, alo marak olo gila iä mahin mangarinah arepe.

34. Katetek mampahai utus olo, tapi dosa mamparusak iä.

35. Djipen pintar ingilak radja, tapi iä basingi idjä marajap bewäi.

BAGI 15.

1. Djawap idjä paris mampate-rai kalait; tapi atugh idjä badjangkang mungkar kasangit.

2. Djelan olo pintar mampangat adjar; tapi totok olo parajap nahasak uras kagilae.

3. Matan Jehowa manitip karä kaleka, mitä olo papa tuntang olo bahalap.

4. Djela idjä paris aton kilau batang pambelom; tapi idjä bingkok manampa kapähän atäi.

5. Olo gila mamapa adjar bapae; tapi idjä tarima urok, iä mandjadi pantas.

6. Hong human olo tetek kutoli panataue, tapi hong panguhli olo papa puna karusak bewäi.

7. Totok olo pintar manawur kaharati; tapi atäi olo gila djaton dähen.

8. Parapah olo papa indjilek Jehowa; tapi lakudoan olo budjur ingilake.

9. Djalan olo parajap indjilek Jehowa; tapi idjä manggoang katetek äka kataue.

10. Malihi djalan budjur puna mimit tjalaka; idjä manjingi adjar, iä akan matäi.

11. Lewu liau tuntang naraka uras intu baun Jehowa; kilen hindai atäi olo kalunen?

12. Olo panjindir djaton radjin

dengan idjä mampudji iä, iä djaton maku manalih olo pintar.

13. Awi atäi handjak bau ngumingumi; tapi amon atäi singgul kahanji lilap.

14. Atäi pintar manggau kahanji; tapi totok olo parajap murep kagilae.

15. Olo idjä puna pähä atäie djaton tawan andau bahalap; tapi idjä puna mangat atäie haradjur kilau baramirami.

16. Kaläh ramo isut tuntang mikäh Jehowa, bara kutoh panatau häwoi kalisah.

17. Bahalap haream kudjang isut tuntang hasinta, bara sapi baseput tuntang hasingi. — (17,1.)

18. Olo palait manampa kanjaing; tapi olo balemo mampaterai kasuat.

19. Djalan olo kadian ingarambang duhi; tapi djalan olo budjur uras inimbok inandang.

20. Anak pintar mampahandjak bapae; tapi olo gila manawah indue.

21. Olo parajap handjak huang kagilae; tapi olo harati manjak djalan budjur.

22. Karä pikir haiang djaka djaton inirok; tapi amon arä olo idjä harati akal, djetä mandjadi.

23. Awi djawap njamae olo tau handjak; augh idjä toto buah wajahe, djetä paham bahalap.

24. Djalan pabelom, idjä akan olo pintar, mandai sasar ngambo, mangat mahakan naraka idjä liwa.

25. Human olo badjoho indjawut Jehowa; tapi toros tanan balo indähäe.

26. Pikir olo darhaka indjilek Jehowa; tapi kotak olo brasih äka kakilake.

27. Olo bisit bakoho marusak

humae kea; tapi idjä mangabelä sudok, iä karäh belom.

28. Atäi olo tetek mangarangka augh djawape; tapi totok olo papa haburä nahasak augh karajape.

29. Jehowa kedjau bara olo papa; tapi iä manarima lakudoan olo tetek.

30. Amon matan olo manampajah bahalap, djetä mampahandjak atäi; amon ita basewut bahalap, djetä manekang tolang.

31. Pinding, idjä manumon adjar pabelom, karäh melai hindjä olo pintar.

32. Idjä manganan adjar manawah arepe; tapi idjä manumon urok mandjadi pintar.

33. Kikäh dengan Jehowa, djetä adjar indu kapintar; karandah puna tamparan kahai.

BAGI 16.

---

1. Olo tau mangarangka huang atäie; tapi palekas augh djela, djetä awi Jehowa.

2. Genep biti manaha djalae brasih; tapi Jehowa manimbang pikir atäi.

3. Baring karä gawim akan Jehowa, tä karä tirokm haradjur mandjari.

4. Jehowa djari manampa talo handiai akae bewäi, alo olo papa kea hong andau tjalaka mahin akan horumat ai.

5. Karä olo idjä hai atäie puna kabelän Jehowa; toto haliai, äwen tä djaton tau dia ihukum, alo äwen pakat samandiai.

6. Awi kahalap tuntang katoto kasalan injapan; awie mikäh Jehowa olo tau mahakan kapapa.

7. Amon djalan olo ingilak Jehowa, tā maka musohe mahin ingabuahe kea dengae.

8. Isut tuntang katetek bahalap bara kutoh pangulih tuntang kasala.

9. Atāi olo mangalagai djalae; tapi Jehowa mangamburi taseran pafie.

10. Augh tudjusa aton iatu totok radja, njamae djaton sala hong basara.

11. Dasing tuntang taradju idja budjur puna ramon Jehowa; kara batun-dasing hong kantong uras tampan ai.

12. Mawi kadarhaka, djeta indjilek radja; krana awi katetek pada-dusae indähen.

13. Totok biwih tetek Angilak radja; idja hakotak budjur injiatae.

14. Kasangit radja puna sarohan pampatäi; tapi olo idja pintar manjapan tā.

15. Amon baun radja manis, djeta pambelom; asio kilau udjan mukai tihin talo ambul.

16. Mandino kapintar, djeta paham bahalap bara bulau; tuntang mulih kaharati paham barega bara salaka.

17. Djalan olo budjur mafut kadarhaka; idja mahaga djalae, ia manonggo pambelome.

18. Idja akan rusak, ia badjoho helo; kahain atāi puna tampan kalongkang.

19. Bahalap haream olo randah atäie haiak dengan olo korik, bara ompat mambagi talo irampas haiak dengan olo badjoho.

20. Idja maugenang augh Hatala, ia sondau ontong; berkat ia, idja harap Jehowa.

21. Olo idja pintar atäie injewut harati; tinai amon aughe paris, djeta madiar bahalap haream.

22. Akal aton kalin pambelom akan tempoe; tapi augh adjar olo gila uras kagala.

23. Atāi olo pintar manamintar njamae, tuntang dahangmandahang adjar intu totok biwih.

24. Kotak paris kilau saranganu madu, indu kamanis akan hamburuan, tuntang tatamba akan tolang.

25. Arā olo manaha djalae budjur, tapi lavie manantarang pampatāi.

26. Kahaus olo mandohop ia bagawi, krana knaie hadjedjuan ia.

27. Olo setan nambowong kapapa, ia pahatotok apuapui.

28. Olo putarbakik manampa kanjaing, tinai olo pangotok mado olo hakapato hasuat.

29. Olo darhaka karampie mahiri napakaroke, tuntang manabit ia manjak djalan idja djaton bahalap.

30. Idja habirep mata djaton bahalap pikire; idja pangkipangkit biwih makalus-kapapa.

31. Owan tā makota kabungas; djeta sondau hong djalan katetek.

32. Olo pandjang atäie bahalap bara olo abas; tinai olo idja mampalah arepe bahalap bara olo idja mampalah kota.

33. Tenong intarik akas pakuan; tapi kalabuac tuton kahandak Jehowa.

BAGI 17.

1. Idja kasup bepong bewiti huang kasanang bahalap bara huma idja basuang karami haiak kanjaing.

2. Djipen idja harati karah mules marentah anak tempoe idja bu-reng, tuntang ia karah mambagi ramo akan paharie.

3. Gagulang tã akan mariksa salaka, priok akan bulan, tapi Jehowa idjã mariksa atãie olo.

4. Olo parajap djimput dengan totok papa, olo bingkok manalingan pindinge akan djala paman-djaro.

5. Idjã hababaka olo pãhã manawah idjã manampa awen; idjã handjak tagal tjalaka, iã djaton karãh lapas bara hukum.

6. Makotan olo bakas, iã tã anak asoe, tinai bapae indu horumat karã anake.

7. Tabu perkara hai djaton patut intu olo gila; kilen kundai olo hai, amon iã manandjaro!

8. Olo idjã purah manjodok inggarã olo kilau hintan, brangai ulese iã mandino onlong.

9. Idjã manutup kasalan, iã mangtau sinta; tapi idjã barnek mambuka perkara pisah dengan kapetobe.

10. Augh pudji manamben intu olo pintar paham bara kasarãtas mamukul olo gila.

11. Sana olo parisang manitrok kapapa, salenga sarohan karas sampã, mawi iã.

12. Kãlah manjupa bahuang idjã djari irampas anake, tapi ãla olo parajap huang kugilã.

13. Idjã manjulang talo bahalap hapan kapapa, kapapa kea djaton balekak bara human olo tã.

14. Idjã manampara klahi, iã sama kilau olo idjã mangarak tabat danam. Kãlah ikau teiai hasrat helo bara klahi djari masak.

15. Idjã mambudjur olo papa, tuntang manipan olo tetek, toto kadaduã tã kadjilek Jehowa.

16. Akan en manenga rear intu lengãn olo gila hanggape mamili

kapintar, basa iã puna djaton bara atãie?

17. Sobat toto haradjur sinta, tuntang pahari puna inakah, mangat mandohop hong kadjakkã.

18. Olo tã humong, idjã purah mandjaluk lengãe mandal kolãe.

19. Idjã radjin klahi radjin kasalan, tinai idjã manjama kagantong bauntonggange dengan ain olo hai, iã manggoang tjalaka.

20. Idjã putarbalik atãie djaton akan mandino kahalap, idjã bingkok djalae lawo huang tjalaka.

21. Idjã manak olo gila, iã karãh kapãhã atãie, tuntang bapa olo parajap djaton sondau kahan-djak.

22. Atãie idjã puna handjak mimbit tamba maüt, tapi idjã puna pangupungut mamboang tolãnge.

23. Olo parajap radjin manjodok basilisilim, hanggape maningkok djalan idjã tudjur.

24. Olo harati sondau kapintar darah baue, tapi matan olo gila lejang sampai saran petak.

25. Anak idjã parajap puna indu kapãhãn bapae, tuntang indu kapungut atãie idjã manakan iã.

26. Djaton patut mandakãla olo tetek, dia halasi mamukul olo hai tagal kabudjure.

27. Olo harati mahawal kotake, tuntang olo piutar puna sabar atãie.

28. Djaka olo gila manjunã arepe, mikãh iã inggara pintar tuntong harati, asal iã manantep njawane.

BAGI 18.

1. Idjã mamisah arepe, iã manggoang kipãe kabuate, tuntang iã malawan karã tirok bahalap.

2. Olo gila djaton mangilak ka-
harati toto, baja uka talo awang
huang atai ai batarang bewai.

3. Eka kadjan olo parajap,
hetä katawah madja kea, tuntang
kahawen dengan kanjukok,

4. Kotak idjä hong njaman olo
pintar aton kilau danum handalem,
tinai lowang kapintar tä kilau ba-
tangdanum lombah.

5. Djaton patut tarima, ampin
olo papa, tuntang mamipan olo te-
tek hong basara.

6. Totok biviñ olo gila mung-
kar kanjaing, tuntang njamae me-
ramerat blaku pukul.

7. Totok olo gila mandjadi indu
karusake, tinai njamae indu djarat
hambaruae.

8. Kotak olo pangotok sinisnik
bewai, tapi djeta manimben intu
ramon knaie.

9. Olo idjä undanganding, ia
tä kolan olo idjä mamparohot arepe.

10. Aran Jehowa puna kota da-
hen; olo tetek mahakan, kantä
tuntang ingalindong.

11. Kara ramon olo tatau indu
kota dahan akae, tuntang kilau
pagar gantong; tapi kamäae bewai.

12. Amon olo akan rusak, tä
ataie badjoho helo; maka tampan
horumat, djeta karandah.

13. Idjä mandjawap manjalahan,
djeta indu kagilae tuntang kaha-
wäe.

14. Peres bereng atai tau manja-
renae; tapi amon atai darai, äwe
tau mahanan tuntaug mampen-
deng djeta?

15. Atai awang harati mandino
kaapik, tuntang pinding olo pin-
tar manggau djeta.

16. Olo panenga mampalandang
arepe; tengae tä mimbil ia naha-
rep olo hai.

17. Idjä helo mangadu hong ba-
sara, ia tetek ampie; tapi amon
idjä silae dumah, djeta patut
iriksa.

18. Tenong manggeta perkara,
palus mamatus marak olo kwasa.

19. Amon pahari habantah, ba-
hali mangabuaak tä bara mazapas
kota dahan; klahin äwen bung-
gut haream bara kantjing human
radja.

20. Awi bua njamae knain-ge-
nep biti imbesoh; ia karah imeda
awi pangulih totoke.

21. Pampatai tuntang pambelom
aton hong kwasan djela; genep
hiti, idjä langkap dengae, karah
kuman buae.

22. Idjä sondau sawä tinduh, ia
sondau djawet, djeta awie ingilak
Jehowa.

23. Olo korik bakotak rimoi-
moh; olo tatau tombah meramerat.

24. Idjä arä sobate tau bewai
rusak; tapi djaka aton intu ikan,
idjä toto simta ikau; ia tä rantep
haream bara pahari.

BAGI 19.

1. Olo paha idjä manandjong
huang kabudjare, ia bahalap bara
olo bingkok totoke idjä puna
gila.

2. Amon djaton tumon kaha-
rati, djaton baguna bewai; idjä
pahalau bakadjong paie karah
sala.

3. Kagilan olo marusak djalae;
tinai atäie maridu manapa Je-
howa.

4. Panatau mampara sobat; ta-
pi olo paha ingalapan sobate.

5. Saksi panandjaro toto akan

buah hukum; idja djuwih manan-djaro djaton akan mahakan.

6. Aré olo musok olo hai; tuntang olo handiai handak rampi dengon olo, idja tau manénga talo.

7. Karé paharé mahin mahabelé olo paha, mahini tinai karé karampie mangedjau arepe dengae; baja djandjie inengae akae; awang djaton baguna.

8. Idja manggan kapintar; ia sirta hambaruae; idja mahaga kaharati, ia karéh sondau kahalap.

9. Saksi panandjaro toto akan buah hukum; idja djuwih pamunga karéh rusak.

10. Ontong djaton patut akan olo gila; djaton hafai djipen-patut marentah mantir.

11. Kapintar olon mahawal kasangit atüé; djéta indu horumate toto, amon ia tau suni kahum olo mamapa ia.

12. Kalait radja kilau sakung-kong singa; tapi asie kilau ambon hong oru.

13. Anak idja gila toto indu tjalakan bapae; olo bawi palait kilau pasuran idja haradjur nahasak.

14. Huma tuntang ramo ilih indu bapae; tapi sawa idja tinduh, ia ta panengan Jehowa.

15. Kadian mimbir tirok tadjah; olo bakulas akan blau.

16. Idja mahaga prentah mahaga hambaruae; tapi idja mangabeladja-lae akan matäi.

17. Idja radjin manjanjang olo paha, ia mahandjaman akan Jehowa; ia karéh manjulung kahalape akae.

18. Djara anakm; katahim tau harap mobah ia; tapi äla parasengen sampai mampatäi ia.

19. Krana kasangit idja paham mamparugi bewäi; tagal ta lapas

ia, ta ikau tau mandjara ia dapit timai.

20. Tumom adjar, tuntang tarima urok, mangat ikau dapit pintar.

21. Aré pikir hong atai olo; tapi kahandak Jehowa melar dähén.

22. Olo handjak awi kadjoahae; tapi olo paha bahalap-bara olo pamunga.

23. Kikah dengan Jehowa mandohop mabelom, tuntang kabesohe olo tau batiroh, tjalaka djaton tau sondau ia.

24. Olo kadian manduläi lengäe akan rindjing, tuntang djaton kabawae manggatang ta akan njamae tinai.

25. Amon ikau mamukul olo panawah panjindir; ta maka olo humong harati; adjar olo pintar, maka ia radjin tarimae.

26. Idja marusak bapae tuntang maharak indue, ia ta anak idja patut indjilek tuntang injapa.

27. Kaläh anak; terai bewäi mahining adjar; ta toto badjeleng ikau lajang bara urok kaharati.

28. Saksi setar hababaka basara, totok olo papa manelen kasalan.

29. Hukum djari tapä akan olo panawah panjindir, tuntang pukul akan likut olo gila.

BAGI 20.

1. Anggor ta puna panawah panjindir, tuak puna paridu; idja lajang kanta sampai katatahi ia djaton akan pintar.

2. Pampikah radja kilau sakung-kong singa; idja marahas ia mamapa pabelom ai ken.

3. Indu horumat olo haliai, amon

iä dia karait klahi; tapi karä olo gila radjin tamä kasuat.

4. Tagal musim sadingen olo kadian djaton maku maluku; djadi wajah getem iä manjadakah tuntang djaton mandino.

5. Tirok hong atäi olo kilau damam handadem; tapi olo pintar tau masip tä.

6. Genep biti manara kahalape; tapi äwe tau soudau olo idjä budjur toto?

7. Olo tetek, idjä manandjong huang kabudjuro; toto snake kea karäh batuah limbah iä.

8. Radja, idjä mondok hong padadusen basara; atoa mangiap mangamanä kadharka hapan matae.

9. Äwe bahanji hamamah; aku toh brasih atäiku, nka toh djaton bara kasalan?

10. Dasing turoe dua; gantang turoe daä, djeta indjilek Jehowa.

11. Alo anak olo mahin tau ingasene awi dasare, djaka iä liandak budjur tuntang tindul.

12. Pinding idjä toto mahining, tuntang mata idjä tarang miki, dandak tä tapan Jehowa.

13. Äla radjin batiroh, belä ikau pähä belom; renang matam, tä ikau karäh ombet panginam.

14. Papa, papa bewai! koan idjä mamili; tapi limbah iä djari hagoet, tä iä manarae tinai.

15. Aton balau tuntang matara; tapi idjä pangkaroga, djeta tok bewib idjä pintar.

16. Duan paksan olo tä idjä djari mandal olo beken, duan ranoe indu sanda tagal olo beken tä.

17. Tepong takau manis angate, tapi limbah tä mandjadi kilau baras intu njamä.

18. Karä tirok mandjadi, amon

ilalus tumon akal; timai parang patut ilalus tuntang kaapik.

19. Idjä maeman talo basilan, iä sama kilau olo pangotok; äla karait dengan olo idjä djaton tau melai idjange.

20. Idjä manjapa indu bapae, palitan ai karäh belep marak äka kaput pidjem.

21. Panatau idjä iraup kanaha, kadjarie djaton imberkat.

22. Äla koam; aku handak mamalah kapapa tä; Rantai Jehowa; iä karäh mandohop ikau.

23. Dasing turoe dua, djeta kabelan Jehowa, timai taradju hapa mamkit djaton bahalap.

24. Djalanan olo uras awi Jehowa; maka kilau olo tau harati djulae?

25. Djeto djarat akan olo; amon iä taparandjur bamiat, tuntang limbah tä iä handak mangaraju djandjie.

26. Radja idjä pintar mangiap manganan olo papa, tuntang änepä manggelingän iä.

27. Hambaran olo kilau strambon Jehowa; idjä marika hapus talo huange.

28. Sinta tuntang katoto mahaga radja; awi sinta padaduse indalien.

29. Kabungas budjang hatas, djeta kaabase, timai owani ädu horumat olo bakas.

30. Himang pukul manatamba olo papa, pukul idjä manimben sampai ramon knaie.

BAGI 21.

1. Atäi radja intu lengar Jehowa kilau panggong; iä mah-

plua tā akan aka tintun kahan-dake.

2. Genep bita manggara: djalae budjur; tapi idja manimbang atai, djeta Jehowa.

3. Malalus katetek tuntang ka-budjur, djeta ingilak Jehowa haream bara parapah.

4. Kadjohon mata tuntang ka-hanjin atai, djeta palitan olo papa, uras dosa bewai.

5. Kara akal olo ukuh uras bahambit; tapi kara olo idja ka-naha gawie akan tapas.

6. Mamumpong panatau hapan djela panandjaro mandjadi kilau kawo idja tarup, mandjadi djarat pampati.

7. Gagan rampas olo papa akan mampalomos ia, basa ia djaton maku malalus talo budjur.

8. Djalan olo idja tiwas puna bingkobingkok; tapi gawin olo brasih puna budjur.

9. Bahalap haream melai intu puting hila ruar, bara melai hong huma hindja bawi palait.

10. Hambaruan olo papa haus kadarhaka, alo idja kapatohe kea mahin djaton iasi intu matae.

11. Amon olo panawah panjin-dir indjara, tā maku olo humong harati; amon madjar olo pintar, maku ia palus radjin tarima tā.

12. Idja tetek tā mingat maahiu human olo papa, tuntang mambering olo papa tā akan karusak.

13. Idja manjumbel pindinge bara usok olo pah, ia tā kea karah mangkariak, tapi djaton inarima.

14. Talo inenga basilisilim mambelelep kalait, tuntang talo indu sapan mambelelep kasangit idja habep.

15. Olo tetek radjin mawi talo

idja budjur; tapi akan olo parajap djeta indu kikahe.

16. Olo idja lajang bara djalan akal karah hindja ungkup olo bagin matai.

17. Olo idja radjin karami bakal indu tapas; idja paham radjin anggor tuntang minjak, kwaka ia tau tatau! — (Luk. 15, 13.)

18. Olo parajap ihukum tagal olo tetek, tuntang olo darhaka tagal olo budjur.

19. Bahalap haream melai hong petak boang, bara hindja sawa idja palait habajat.

20. Hong human olo pintar magon kutoh ramo bahalap tuntang minjak; tapi olo idja gila gap manelek ai.

21. Idja manggoang katetek tuntang sinta, ia sondau pabelom, katetek, hormat.

22. Olo pintar mandai kotan olo abas, palus mampalokang kwasas idja aka kahaape.

23. Idja mandjaga njamae tuntang djelae, ia mahaga hambaruan bara kadjaka.

24. Idja bedjolo tuntang ringgur, ia inggara panawah pahjindir; kara gawie kilau njanjau awi kadjohoe.

25. Olo kadian matai mimbit kipie; kрана lengge djaton maku bagawi.

26. Ia kamipemipen nongkang andau; tapi olo tetek manenga, djaton maku mangahana.

27. Parapah olo papa puna kadjilek, paham haream amon ia manenga tā dengan akal papa.

28. Saksi panandjaro akan rusak; tapi olo idja masuman toto tumon pahininge, ia karah manang kotake.

29. Olo parajap mambudjur baue,

tapi olo idja tinduh mambudjur djalae.

30. Djaton kapintar, djaton akal, djaton pikir bapedah malawan Jehowa.

31. Hadjaran inatap akan andau parang; tapi kamanang ta bara Jehowa bewai.

BAGI 22.

1. Aian bahalap barega bara kutoh panatau; tinai kakilak olo dengau ita, djeta bahalap bara salaka bulau.

2. Olo tatau tuntang olo pahä puna hasupa; Jehowa idja mandjadian samandiai ta.

3. Olo pintar, mingat tjalaka, balalu manjahokan arepe; tapi olo paleng manandjong harutap palus buah kapaha.

4. Balah karandah tuntang kikh dengan Jehowa; djeta panatau, hormat, pabelom.

5. Suah tuntang djarat aton hong djalan olo bingkok; idja handak mahaga pambahelome mahakan arepe kedjau bara hetä.

6. Adjar anak olo tabela tamparan djalae, ta ia djaton maku balekak dengan djeta amon ia bakas.

7. Olo tatau marentah olo pahä, tinai idja mindjam mandjadi djipen idja mahandjaman akae.

8. Idja mimbul kasalan manggetem kapaha, maka pukul kadarhaka imelek.

9. Idja bahalap matae imberkat; krana ia manenga panginae akan olo pahä.

10. Harak olo panawah panjin-dir, ta klahi hong huma lilap, ta olo terai hasuat hasapa.

11. Idja mangilak karasih attu, tuntang idja paris njamae; djeta indu sobat radja.

12. Matan Jehowa mahaga kaharati; tapi kara perkarana olo parajap imbalike.

13. Koan olo kadian; aton singa intu ruar, suro aku impatäie hong djalan.

14. Totok biwih lontai kilau palowang idja timben, idja ingabela Jehowa lawo huange.

15. Kagila puna leket hong atai anak olo tabela; tapi pukul adjar maharak mangedjau ta dengae.

16. Idja mararat olo pahä manatau ia; tinai idja manenga akan olo tatau mamparohot panataue.

17. Talingan pindingm, senah kara augh olo pintar, palus kandong adjarku hong atsim.

18. Krana mangat bewai ikau, amon ikau mahaga ta intu huangm, tuntang samandiai ta karah tatap hong totok biwihm.

19. Aku madjar ikur andau toh, mangat Jehowa indu aka kaharapm, ikau toh kea, djaton beken.

20. Dia kindjap aku djari manjurat ta akam, hapan kara ampin tirok tuntang adjar?

21. Mangat aku masuman akam katantun katoto ta, nakara ikau tau tombah augh awen budjubudjur, idja manjoho ikau.

22. Ela marampas olo pahä basa ia pahä; tinai ala mahenjekek olo tjalaka hong basara.

23. Krana Jehowa karah malalus perkaras, balalu ia karah marampas tahaseng olo idja marampas awen.

24. Ela mangola olo palait, ala hakapatoh dengan olo idja pura sangit.

25. Suro ikau manumon djalae,

palus mambet djarat akan hambaruam.

26. Æla omba olo idja radjin mandal, tuntang managgong utang olo;

27. Krana buhen olo akan manduan sasuwom bara pendam, amon ikau djaton hapam manahore tinai?

28. Æla mobah toros tikas tana, awang djari iawi tato horan.

29. Amon ikau mita olo idja basikap gawie, ia ta karah tamä hong baun radja, tuntang djaton akan melai marak olo korik.

BAGI 23.

1. Amon ikau mondok omba kuman hindja olo hai, ingat bua-buah awe idja tandipah baum;

2. Balalu danan lading kahana balengkongm, amon ikau pahaku kahausm.

3. Æla pahalau mipen panginae idja bahara, krana djetä mamahawen.

4. Æla mandjudju arepm handak tatau, kalah terai bara karä akalm.

5. Æla matam hagatang manuntut talo awang puna djaton akam; krana djetä manampa palapase kilau burong, nasar, idja manjalumbo manintu langit.

6. Æla omba kuman dengan olo bisit, äla mipen karä panginae awang mangat.

7. Krana tumon puna dasar atäie, kakai ia; kuman, ihop, koae dengam, tapi kwäka atäie toto bahalap dengam.

8. Karä suap awang djari ki-

nam, djetä akan iutam tinai, tuntang karä aughm awang bahalap indu nihau bewäi.

9. Æla hamauh intu pinding olo gila, krana ia manawah kapintar karä kotakm.

10. Æla mobah toros tikas tana awang usang, tuntang äla mahupi tanan nolä.

11. Krana Idja paliwus äwen tä toto kwasa; ia karah malalus perkaran äwen dengam.

12. Djuluk ataim akan adjar, tuntang pindingm akan karä kotak awang pintar.

13. Æla mangahana djara bara anak olo tabela; amon ikau mamukul, ia hapan uäi djaton, ia akan matai. — (13, 24.)

14. Toto, ikau mamukul ia hapan uäi, tapi ikau malahan hambaruac; bara naraka.

15. Joh anak, amon ataim pintar, ta atäiku kea handjak.

16. Tuntang buaku riariak amon njaman manjewut augh budjur.

17. Æla ataim bahiri olo badosa, tapi sining andau kalah melai huang kikahm dengan Jehowa.

18. Krana toto aton bewäi pam-belom idja rahiau, kaharapm djaton akan haiang.

19. Hining, o anak, palus pintar, tuntang pabudjur ataim hong djalae.

20. Æla mangola olo pambusau, idja rusak isie kea.

21. Krana olo pambusau tuntang babungu sasar pahä; tinai khaus batiroh makaian tempoe hapan talo kupit.

22. Awi mamenda bapam, idja djari manakan ikau, tuntang äla mangabelä indum, amon ia djari bakas.

23. Pili katoto, tuntang ala mandjale tinai, tuntang kapintar, adjar dengan kaharati.

24. Bapa olo tetek hondjak rantang paham; idjä djari manak olo pintar rindang tagal ia.

25. Pahandjak hapam tuntang indum, parantang äwen idjä djari manak ikan.

26. Djuluk atäim akaunggu, o anak, tuntang solo matam mang-ilak mahaga karä djalangu.

27. Krana sapangan tä palowang idjä timben, sawä idjä jahabandong tä kali idjä sekä.

28. Iä mimpu kilau bigal, iä mantparä karä basat marak olo.

29. Kwe kapähü, kwe tjalaka, kwe karidi, kwe tangis, kwe himang djaton tawan bukue, kwe mata bahandang?

30. Intu olo tä idjä lajau hong anggor, idjä tanggoh manggau talo ihop bahari.

31. Äla mitä anggor iä bahalap halandang ampie, tuntang manara hong sangkir, tinai mangat teläe:

32. Hariu djetä kilau handjipä, palus manotok kilau handjaliwan.

33. Tä matam karäh manampajah bawi beken, tuntang atäim karäh mamplua karä nughil gila:

34. Djadi ikan sama kilau olo idjä batiroh bentok tasik, kilau olo idjä batiroh hong lawin tihang.

35. Olo djari mamukul aku, koam, tapi aku djaton kapähä; olo tempä aku, tapi aku djaton mangkemäe; amon aku misik djari ngalunen arepku, tä maka aku haream handak manggaue tinai.

BAGI 24.

1. Äla lahiri olo papa, tuntang äla mipen hindjä äwen tä.

2. Krana atäie bapikir kurusuk, tuntang totok biwihe mangkalgai tjalaka.

3. Awi kapintar huraa imang-un, awi kaharati djetä indähen:

4. Awi kapantus karä karöngingontep dengan paratau idjä barega tuntang bahalap.

5. Olo pintar toto abas, tinai olo harakal kutoh kwasae.

6. Krana hapam akal pintar patut mamarang, äka arä olo idjä tawan tirok, äwen hetä manang.

7. Kapintar pahalau hai akan olo gila; iä djaton bahanji mitakang njamae hong basara.

8. Idjä bakumang haus mawi talo papa, iä toto inggerä basat.

9. Karä tirok olo gila uras dosa: tinai olo panawah panjindär indu kudjilek olo.

10. Amon ikan djaton bahanji hong andau kadjakan olo, toto djaton kea kwasana akan kabuatn tinai.

11. Awat äwen, idjä akan impatäi, tuntang äla mandjajong arepm bara äwen, idjä imbit olo akan imuno.

12. Mikäh koam: toto, ikäi djaton djari katawan tä. Kälen, kamäza, idjä manimbang karä atäi olo, iä djaton katawan tä? djaton iä idjä mingat hambaruam kasene tä? maka iä mamalah genep bitü tunon gawin ai.

13. Joh anak, kuman mado, djetä bahalap, tinai sarangan mado tä manis intu tangepm;

14. Tunon tä kea mangadji kapintar akan hambaruam; amon

ikau mandiyo tä, maka rahian ikau karäh bontong, tuntang ka-harapm djaton handak hajang.

15. Æla kilau olo papa mimpa human oto tetek, äla marusak akæ batiroh.

16. Krana alo hangkudju olo tetek lawo mahin mendeng tinai; tapi olo papa balalu babaring lawo akan tjalaka.

17. Æla handjak ataim tagal musohm balongkang, tinai äla ataim rindang tagal iä tanggarurus;

18. Suro Jehowa mitäe palus mandjilek djeta, balalu mindah kalaite bara olo tä mawi ikau.

19. Æla ikau paham sangit tagal olo papa, äla bahini olo darhaka;

20. Krana olo papa puna djaton talo kaharape, tinai sumbon olo darhaka karäh belep.

21. O anak, mikäh Jehowa tuntang radja, äla omba idjä batekang parisang.

22. Krana salenga kea karusake alan lembut; äwe katawan prea tjalakan äwen tä sampai? —

23. Djetoh kea sewut tanding olo pintar: Djaton patut manarima ampie hong basara.

24. Idjä hamauh dengan olo papa: ikau toh tetek, — iä tä injapa olo arä, tuntang karä djalahan olo basingi dengae.

25. Tapi idjä mandjara olo tä, iä bahambit bewäi, tuntang kutoh berkat lawo akæ.

26. Djawab paris kilau sium hong njamä.

27. Nguan satiarm helo tuntang alan tanam, limbah tä pangun humam.

28. Æla mandjadi saksi tandjaro mawi kolam, sampai totokm napakarok kaputusan.

29. Ælu koam: kilau olo mawi aku, tumon tä aku tinai, tuntang handak mamalah genep bini tumon gawie.

30. Aku djari mahoroë tanau olo kadian, tuntang pambulan aagor olo ranggo;

31. Itä, uras tingen lembut hetä, hapus kabukæ ngalambo garigit, tinai pagar batæe djari karakarak.

32. Amon aku mitäe, aku mangandong tä hong atäku; aku nampajah palus iadjar awi tä.

33. Käläh tiroh hindai isut, parontok hindai isut, kipit arepta hindai isut tuntang menter:

34. Tä kapähäm basikap tanggoh ikau, tuntang katapesm kilau olo parang. — (6,11;28,19.)

BAGI 25.

Sewut tuntang tanding Salomo,
baris dua.

1. Djetoh kea sewut tuntang tanding Salomo, idjä ingampeleng olo ain Hiskia, radja Juda tä.

2. Manjahokan djapae, djeta horumat Jehowa; tapi horumat radja tä amon mariksa karä per-kara totototo.

3. Kilau kagantong langit tuntang katimben petak, kakai kea atäi radja djaton taratuga.

4. Kanan puja bara salaka, tä djeta mandjadi ramo bahalap.

5. Kanan olo papa bara darah radja, tä padadusæ karäh indähen awi katetek.

6. Æla badjoho ompat radja, äla badjudju mendeng intu äka olo hai:

7. Krana bahalap akam, amon

olo hamamah dengam: tandar kangambo ikau: — bara ikau impa-
randah intu baun olo hai ta, idja
aka kahandak matam.

8. Aela kanaha baklahi, suro
rahan ikau mawi gana enen;
amon idja dengam djari mampa-
hawan ikau.

9. Kabuahi perkaram dengan
kolam; tapi ala masuman talo
hasilim ain olo.

10. Bela ia, idja mahining ta;
mamapa ikau, palus britam papa
haradjur, djaton terai.

11. Augh idja toto buah wajahe,
djeta kilau bua bulau hong pi-
ring salaka.

12. Adjar pintar hong pinding
idja radjin, djeta kilau suwang
bulau tuntang saling barega.

13. Kilau kasadingen denum
baku metoh musim getem, kakai
sarohan idja budjur akan idja
manjoho ia, tuntang ia unam-
pangat hambawan tempoe.

14. Olo idja laladjok mandjan-
dji, tuntang djaton malaluso, ia
kilau baumandau tuntang riwut,
idja djaton udjae.

15. Awi kasuntul olo hai tara-
usok, kilau djela idja malisen
mandarai tolang.

16. Amon ikau sondau madu,
baja kinan ombeombet, bela ikau
pahalan peda, palus mura ta tinai.

17. Djadjahai bewai panandjongin
madja human kolam, bela ia puas
dengam, tuntang mangelut ikau.

18. Saksi idja manjewut augh
sala mawi kolae, ia ta pukul,
padang tuntang anak panah idja
batadjim.

19. Kaharap basat metoh kadja-
ka, djeta kilau kasinga idja gule-
gulep, tuntang pai idja talokas.

20. Idja manjanji akan olo paha

attie, djeta kilau mengkak pa-
kaian musim sadingen, kilau ma-
nusuh tjuka hong sandawa.

21. Amon masohun blau, paka-
nan ia: amon ia teah bekie, pi-
hop ia. — (Matt. 5, 44.)

22. Krana kalota ikau kilau
mantanjok barah apri hundjum ta-
koloke, tinai Jehowa karah, ma-
malah akau.

23. Riwut utawa mimbit udjan,
djela pangotok mampasem bau.

24. Bahalap baram melai intu
puting hila mar, bara melai hong
huma hindja bawi palait.

25. Brita bahalap: bara tanah
kedjau, djeta kilau danum sa-
dingen akan olo teah belae.

26. Olo tetek idja pahir awi olo
papa, djeta kilau kab idja ingero,
kilau lowang danum idja imapa.

27. Pahalau kuman madu djaton
bahalap: tinai idja magon manj-
rok talo hai, maka djeta pakalau
babehat akae.

28. Olo idja djaton tau mana-
hanna huange, ia kilau lewu ta-
lampas, idja nihau kotae.

BAGI 26.

1. Kilau udjan habungkas,
metoh musim pandang, tana ki-
lau udjan wajah geteru, kalota
horumat djaton hakabua dengau,
olo gila.

2. Kilau darin ampit tuntang
trawang kalilang, kalota sapa idja
djaton bara hukue, djaton tam-
belan.

3. Pukul akan hadjaran, gan-
dali akan kalidai; kalota wai akan
likut olo gila.

4. Aela tombah olo gila tu-

mon kahumonge, belä ikau sama
dengas.

5. Tapi tombah olo gila tumon
kapatut kahumonge, belä iä mang-
garä arepe pintar.

6. Iä mangudong paie, tun-
tang manjurup kapähä, idjä han-
dak agitan perkara hapan sarohan
idjä gila.

7. Sama kilau olo kait handak
batigal, kakai amoa olo gila ita-
nahu kapintar.

8. Idjä manenga hortmas akan
olo gila, djeta kilau olo mandjakah
hintan akan tajok batu.

9. Sewut pintar hong totok olo
gila kilau duhi idjä madjok lengän
olo babassu.

10. Kilau olo pamanah idjä mam-
pahimang talo handai, kalotä iä
idjä mupah olo gila tuntang olo
panjar.

11. Kilau aso kuman utae tinai,
tumon tä olo gila, idjä maruek
kagilae.

12. Amon ikau mitä olo idjä
manggarä arepe pintar, tä maka
olo gila tau iharap labih bara olo
djeta.

13. Puna augh olo kadian : aton
singa hong djalan, aton meto ba-
siak hong pelek.

14. Kilau blawang balikbalika
hong gagelae, kakai olo kadian
intu sasroe.

15. Olo kadian mandulä lengäs
akan rindjing, tapi pahalau ba-
hali kamäae manggatang tä tinai
akan njamae.

16. Olo kadian manggarä arepe
pintar haream bara udju bitu idjä
pantas auge.

17. Olo mahalau, idjä manga-
rait arepe hong klain olo, iä
kilau olo idjä manjumptu pin-
ding aso pamangkit.

18. Kilau olo gila mandjakah
barah apui, anak panah tuntang
talo baka mata.

19. Tumon tä olo idjä mahipa
kolae, tuntang hamauk tinai : aku
hurah bewäi.

20. Amon djaton kaju hindai,
maka apui belep; tinai amon dja-
ton olo pamado, ää kamidu badje-
leng terai.

21. Kilau buring akan barah,
tuntang kaju akan apui, kakai
olo palait mamandok klahi.

22. Karä augh olo pamado uras
kilau pukul, palus manitaben intu
ramon knia.

23. Totok idjä pantas tuntang
atai idjä papa, djeta kilau kiva-
k talo idjä basapu salaka.

24. Olo panjungi nahadja ma-
nia toboke, tapi buange mangt-
gau tipu.

25. Amon iä mampahalap auge,
äla harap iä, krama tä kazarhaka
tilap udju hong atäie.

26. Alo kasingi mamunga ma-
nutup arepe, toto kazarhaka
karah bakarinah kea intu olo
arä.

27. Idjä mangali palawang, iä
kea lawo hetä; tinai olo idjä mam-
baring batu, maka djeta tumpu-
lang buah iä.

28. Djekä bingkok basingi äwen
idjä djari imape, tuntang totok
haliau mandjadian tjalaka bewäi.

BAGI 27.

1. Äla patara arepm tagal an-
dau djewu, krama ikau mahiu dja-
ton katawan kileu kadjarian an-
dau toh.

2. Käläh olo beken manara ikau,

- ila njamam, djalahan beken, tapi
ila totok biwah aim.
3. Batu puna babehat, tinai
baras mahanjong: tapi kasangit
olo gila babehat haream bara ka-
daduä tä.
4. Kalait puna talo basiak, tun-
tang kasangit puna sarosaroi; tapi
äwe tau mahalang kabiri?
5. Djara idjä tarang bahalap
bara sinta idjä basilim.
6. Olo idjä sinta alo iä man-
djara, djeta bahalap bewäi: tapi
karä sium olo panjangi uras haliau.
7. Idjä besoh, danum madu
mahin ihundjenge: tapi idjä blau,
talo bapait mahin manis ka-
mäae.
8. Kilau burong idjä kumaba-
kumbang niliau sarangae, tumon
tä) olo idjä akan hadari hara ka-
lekae.
9. Mimjak tuntang dupa mam-
pahandjak atäi: tumon tä kamanis
sobat idjä toto, tagal tiroke idjä
budjur bara atäie.
10. Äla ngalapean sobat atawa
sobat bapam: tinai äla manalih
human paharim metoh katika tjala-
kam; krana bahalap olo karampi
idjä hakatokep kalekae hara pa-
hari idjä kedjau.
11. Pintapintar, o anak, tun-
tang pahandjak atäiku, mangat
aku tau mandjawab olo, idjä ma-
mapa aku.
12. Olo pintar mingat tjalaka,
palus manjahokan arepe; tapi olo
lumong manandjong harutap pa-
lus buah kapähä.
13. Duan klambin idjä mandal
olo, tinai duan ramoe indu sanda
tagal olo beken tä.
14. Idjä haradjur lini aughte mam-
berkat kolae, djeta injewut kilau
15. Pahutun ardaü udjan idjä
djaton malajan tuntang olo bawi
palait, duäduä tä sama bewäi;
16. Olo idjä handak mambalang
iä, kalatä iä mambalang riwut sa-
sindä, atawa maugarakop uadus.
17. Pisau mikis mampanjihi pi-
säu: kalotä olo mampanjihi kolae.
18. Idjä manonggo hatang kor-
ma ai, iä karäh kuman buae; ti-
nai idjä manjang tempoe buabua
mandino horumat.
19. Kilau kangkalingen hong
danam mampralan bau, kalotä
atäi olo hatandipah dengan kolae.
20. Naraka tuntang karusak dja-
ton tau besoh, tinai matan olo
kea djaton tau puas.
21. Kilau gagulang akan salaka,
tuntang priok akan bulau, tumon
tä olo ingkemä awi njaman idjä
manara iä.
22. Paribasa ikau tempä olo gila
kong lisong hapam halo, sampai
rotek: mahin dia kea kagilae
liandak nihau.
23. Karä tabirim tonggo bua-
buah, tuntang nguan kawan
metom.
24. Krana ramo puna djaton sam-
pai katatahi, alo makota djaton
maku girirmanggirir.
25. Amon oru keang djari le-
pah, tä aton lembut idjä tabota
tinai, tuntang karä ampin talo
bahidjau imumpong hong bukit.
26. Karä anak tabiri ombet indu
pakaiam, tinai karä tabiri hatuäe
ombet indu balandjam.
27. Djohon tusun kambing om-
bet indu panginam, indu panginan
ungkup humam, tinai indu hapam
mamhelom karä djipem hawi.

BAGI 28.

1. Olo papa pararawoh, alo djaton olo manjasaah iä; tapi olo tetek kilau singa, idjä sanang manghukup.

2. Awi kasalan tanah radja badjeleng inganti, tapi tagal olo idjä harati tuntang tinduh äwen melai tahu.

3. Olo pähä, idjä mahenjekek olo korik, aton kilau udjan tombök buku, idjä mampalimbës karä talo, sampai panginan djaton.

4. Idjä ngalapcan prentah, iä mahoromat olo papa; tapi idjä mahaga prentah, iä omba malawan olo tä.

5. Olo papa pana djaton harati kapatut; tapi idjä manggau Jehowa harati talo handiai.

6. Bahalap olo pähä idjä manandjong huang katinduhe, bara olo tatau idjä rujongrajang hong djalee idjä bingkok.

7. Idjä mahaga prentah, iä tä anak pintar; tapi idjä mangola olo pambusau parami manawah hapae.

8. Idjä mamparä ramoe awi katulase, paham manggau anake tuntang guajae, iä mamumpang tä akan olo pamasi, idjä tau dengan olo pähä.

9. Idjä manjumbel pindinge bakulas mahining prentah, lakudoe kea mahin indu kadjulek.

10. Idjä mampalajang olo budjur akan djalan papa, iä karäh lawo hong palowang; tapi olo idjä tinduh tä karäh mandino kahalap.

11. Olo tatau manaha arepe pintar; tapi olo pähä idjä harati tau mangkemä iä.

12. Amon olo tetek handjak ran-

tang, tä talo handiai budjur bahalap bewäi; tapi amon olo papa lembut, iä olo handiai mahakan manjahokan arepe.

13. Idjä milim karä kadarhakaë djaton pedah gawie; tapi idjä mangaku tuntang manganan tä son-dau asi.

14. Berkat olo tä idjä mikäl batawat haradjur; tapi idjä mampalulang atäie akan lawo hong tjalaka.

15. Kilau singa idjä manjakungkong, bahuang idjä basiak: tumon tä olo darbata idjä marentah olo pähä.

16. Mantir idjä tapas kaharatie, iä sukup kagagahe; tapi idjä manjungi ontong kadarhaka, iä mandjang umure.

17. Olo idjä ingihal ihenjek dahan olo akan pararawoh sampai kubur: äla mangkemä mampatendä iä.

18. Idjä manandjong budjubudjur karäh ihaga; tapi idjä rambang atäie mahoroe djalan duä, huang idjä iä akan lawo.

19. Idjä malan tanae, iä ombet panginae; tapi idjä ompat olo parajap karäh puas awi katapas.

20. Olo idjä budjur paham imberkat; tapi idjä kanaha handak tatau djaton tau lapas bara kasala.

21. Manarima ampin olo, djettä djaton patut; idjä kalotä murah sala, alo tagal idjä kasnap tepong bewäi.

22. Olo bahiri manggoang panatau, tuntang iä djaton katawan katapas bewäi karäh buah iä.

23. Idjä mampudji olo, rahian iä karäh ingilak paham bara idjä mambudjok menjak djalee.

24. Idjä mamparohot indu hapae.

sambil hamauh: djeta djaton dosa;
— ia ta kolan basat.

25. Idja hai atäie mambelom
klahf; tapi idja harap Jehowa sa-
sar basepat.

26. Idja harap atäi ai, ia ta gila;
tapi idja mahoroe kapintar karäh
liwus.

27. Idja manenga akan olo pähä
djaton akan tawan katapas; tapi
idja mangambutep matae; hara
äwen, kutoh sapa karäh akae.

28. Amon olo papa lambat, ta
olo arä mahakan manjahokan arepe;
maka amon äwen ta rusak, ta olo
tetek ingapal.

BAGI 29.

1. Olo idja kindjap impudja,
tuntang magon parisaug; salanga
ia karäh rusak djaton taradohop.

2. Amon olo tetek ingapal, ta
olo arä hindjak; tapi amon olo
papa marantah mitnguh olo arä.

3. Idja radjan kapintar mampa-
handjak bapae; tapi idja hindja
lontai tumpi karä ramoe.

4. Radja mandähen tanahe awi
kabudjue; tapi idja radjan sudok
marusak ta.

5. Idja mambudjok kolae, ia
manenan djaring akan paie.

6. Hong kalangkah olo papa
aton djarat; tapi olo tetek basasu-
rak tuntang handjak atäie.

7. Olo tetek manganang per-
karan olo pähä, tapi olo papa dja-
ton paraba kapintar.

8. Olo panawah panjindir mam-
paridu hapus lewu, tapi olo pint-
tar mampatadoh kasangit.

9. Amon olo pintar aton per-

karac dengan olo gila, alo ia
blait alo tatawä, djaton bewai ha-
kabuah.

10. Olo haus, daha basingi olo
budjur; tapi olo tetek manggau
tahasong akan äwen.

11. Olo gila mamplua kalaite
lopalepah; tapi olo pintar mana-
hanan ta.

12. Tuan idja tarima augh tau-
djaro, karä olo ai uras papa be-
wai.

13. Olo pähä tuntang olo tatau
puna hasupa; Jehowa mampare-
nang matan äwen dua ta.

14. Radja, idja toto mambudjur
olo pähä, padadusae karäh melai
katatahi.

15. Pukul tuntang adjar mane-
nga kapintar; tapi anak olo idja
inalua bewai mampahawan indue.

16. Eka arä olo papa, kuta ku-
toh dosa; tapi olo tetek karäh
mitä äwen ta rusak, tuntang han-
jak.

17. Djara anakm, ta ikau sanang
dengae, tuntang ia karäh manampa
kakalak iakan hambaruam.

18. Amon augh Hatalla ilajan,
ta olo arä sasar marajap; tapi ber-
kat ia, idja mahaga Torak.

19. Djipeu djaton tau, jadar ha-
pan augh bewai; alo ia harati ta,
djaton maku tombak.

20. Amon ikau mitä olo idja ka-
naha augh, ta olo gila tau harap
labih bara olo djeta.

21. Amon djapan bara pesae ta-
bala pahala iasi, maka rabian ia
palus handak mambalik.

22. Olo palait mandjadian karidu,
tina olo idja kanaha mawi, kutoh
kalangkah.

23. Kadjohor olo mampalokang
tempoe; tapi olo randah atäie man-
dino horumat.

24. Idjä pakat habagi dengan maling, iä basingi pambelome; iä mahining augh sumpah, tintang djaton maku masuman budjur.

25. Kikäh dengan olon mantenan djarat; tapi idjä harap Jehowa, iä ingalindong.

26. Olo arä manggäu baun radja; tapi kapatut genep bitu lembut bara Jehowa.

27. Olo parajap puna indu kadjilek olo tetek; tinai olo idjä budjur djalae puna indu kadjilek olo parajap. — (Joh. 15, 19)

BAGI 30.

Sewut tuntang tanding Agur.

1. Djetoh augh Agur; anak Jake: sewut tuntang adjar Itiel; Itiel tuntang Ughal.

2. Toto aku hong bara olo, akal olon djaton intu aku.

3. Aku djaton djari mangadji kapintar, tuntang kaharati tahu talo brasih djaton aku tawae.

4. Awe mandai akan sorga, tuntang mohoh tinai? awe mamunpong riwut hong karakope? awe mangambut kari danum hong tapihe? awe djari manikas kari sarang kalunen? awe arae, tinai awe aran Anake? Aton ikau katawan djetä?

5. Kara augh Hatalla uras lingis imprasih; iä toto indu talawang awen idjä harap iä.

6. Aäla ikau mandahang aughé, belä iä mandjara ikau, tuntang tandjarom sondau.

7. Duä perkara aku blaku intu ikau, äla ngahana tä bara aku helo bara aku matäi:

8. Talö halang tuntang taudjaro käläh mangedjaue bara aku; alo katapas alo panetau älä maingae akangkü, tapi käläh bagingkü ombeombet inengam.

9. Belä aku, amow aku pahalau puas, millim, sambil hamauh; awe Jehowa tä? Atawa djaka aku pahalau tapas; suro aku manakau, palus manapa araw Hatallangkü.

10. Aäla mangotok djipen intu tempoe; suro iä manjapa ikau, tuntang ikau tiwas.

11. Aton kempang olo, idjä pudji manjapa bapae; tuntang djaton maku mamberkat indue;

12. Kempang idjä manggarä arepe brasih, tuntang djaton djari ienjau bara taie;

13. Kempang idjä badjoho matae, tuntang paham maleak;

14. Kempang idjä hakasingä padang, tuntang laguntam mandau, hapae kuman olo tjalaka lepalepat bara petak, tinai brasih olo pähä bara marak olon.

15. Pusat ä duä anake: tenga, tenga bewail. Maka talo telotelo toh djaton tau peda, tuntang idjä äpat kea djaton hamauh; djari ombet.

16. Naraka, parakan olo tamanang; petak idjä djaton pudji ombet danume, tinai apui djaton hamauh; djari ombet.

17. Mata idjä hababaka bapae, tuntang manawah indue, djaton maku tumon aughé, maka burong kak hong padang akan mangarut tä; tuntang anak burong nasar akan kuman djetä.

18. Telo perkara toh pahalau heran akangkü, tinai idjä äpat tä kea aku djaton haratie:

19. Ampin burong nasar manjalumbo akan langit, sarantar han-

dipä hong hatukarang, djalan bawama hong bentok tasik, tinai dasar olo hatuä dengan budjang bawi.

20. Tumon tä kea djalan olo bawi pahabandong; iä kuman, palus mampuas totoke, sambil hamauh: aku djaton sala enen.

21. Tanah suraksirok awi telobiti, tinai idjä äpat tä djaton kea taratangonge:

22. Djipen amon iä naik radja, tinai olo gila amon iä pahalau peda:

23. Sawä idjä äka kasingi, amon iä marentah, tuntang djipen bawi, amon iä manganti tempoe bawi.

24. Äpat toh uras korik haliai hong petak, tapi iä harati bara idjä piutar tä:

25. Karä bitik tä, hamputan idjä djaton abas; tapi musim pandang iä mamumpong panginae:

26. Blawau bukit, hamputan idjä djaton kwasa; tapi iä manampa humae hong batukarang:

27. Sangkalap djaton bara radja, tinai djetä hagoet bakawankawan:

28. Lalawa manjingskap hapan lengäe, tuntang iä tamä human radja.

29. Telo toh uras bahalap ingkange. äpat haream idjä bahalap tandjonge:

30. Singa, idjä pangkaabas karä meto, idjä djaton maku undur awi barangai ampin talo:

31. Aso riwut idjä batekang khangge: tinai kambing hatuäe; tinai radja idjä djaton taralawan.

32. Djaka ikau djari humong gila, tuntang djari letjaletjak gawim, tinai ikau djari papa kahan-dakm: tä angop totokm hapan lengäm.

33. Krana amon djohon tusun sapi inggulai, tä djadi mantega; tinai idjä pahalau mangusok uronge, mamplua dahae; tuntang idjä mangkar kalait, mampalembut klahi.

BAGI 31.

Augh sewut Lemuel.

1. Augh radja Lemuel; sewut idjä iadjar indue akae.

2. Kajah, idjä kampilinku, kajah anak knaingku, kajah ikau, anak miatku!

3. Äla manenga kaabasm akan olo bawi, tuntang äla haliai manjak djalan tä idjä indu karusak radja.

4. Djaton patut akan radja, joh Lemuel, djaton patut akan karä radja, amon iä pamihop anggor; tinai äla karä pangeran mipen talo ihop bahari.

5. Suro äwen mihop palus kalapean kapatut, tuntang mobah perkaran olo awang ihenjek.

6. Tenga talo ihop bahari akan äwen idjä tjalaka, tinai tenga anggor akan olo idjä paham kapähä atäie:

7. Mangat iä mihop tuntang kalapean tjalaka, palus djaton mingat kapähäe.

8. Rakang njamam akan olo bisu, tuntang akan perkaran karä olo idjä unggounggol.

9. Rakang njamam, putus budjubudjur, palus mamatut mambudjur olo idjä tjalaka tuntang pähä.

10. Sawä idjä tinduh, äwe tau sondau iä? iä toto barega paham bara mutiara.

11. Atai banae tau harap ia, tuntung ia djaton tapas ontong.

12. Talo bahalap bewai iawie dengae katahin pambelome, tuntung djaton haliai talo awang papa.

13. Ia manjimpan bulun meto tuntung pista, palus lengae ukuh manantang ta.

14. Ia kilau banaman olo badagang, idja mimit balandja bara kedjau.

15. Husbuang alem ia misik, balalu manatap panginan akan ungkup humae, tuntung manukas gawin sakara djipae idja bawi.

16. Ia manirok tahu tara, tuntung ia mamili ta kea; awi pangulih lengae ia mimbul pambulan anggor.

17. Ia mambabat mampaabas kahange, tuntung ia mandahen lengae.

18. Ia mita dagange bahudjong bewai; sumboe djaton belep hapus alem.

19. Ia mandjudju lengae manduan galingan tantang, tinai tundjue basikap toto mimbang handepang.

20. Ia hendjak muap karakope akan olo pahä, tuntung mandjuk lengae radjin manenga akan olo tapas.

21. Ia djaton mikah tagal ungkup humae buah sadingen, krana hapus ungkup humae hapakaan tilaptalapa.

22. Ia manampa pararani akae; pakaiäe uras benang lamos tuntung baludu.

23. Banae basewut hong äka basara, amon ia manamuni hetä dengaran karä bakas tanah.

24. Ia mitor pakaiän tuntung mandjual ta, babat imanjoë akan dagang.

25. Pakaiäe bunggut tuntung bungas; ia manatawä andau rahian dapit.

26. Ia marakang njamae huang kapintar, tuntung hong djelae aton adjar idja paris.

27. Ia mariksa karä gawin ungkup humae; ia djaton maku kuman tuntung kadiae.

28. Karä anake hatuä bahambit, tuntung manjewut ia salamat, tinai banae kea manara ia, koe:

29. Arä olo bawi tau tiuduh, tapi ikau bahalap bara äwen ta samandiai.

30. Lago bahalap tuntung ampin bungas haiang, djaton baguna; tapi olo bawi idja mikah Jehowa, ia patut inara.

31. Tara ia tumon karä bua lengae, karä gawie akan mahorumat ia hong äka olo arä.

SURAT

PANGABAR AIN

S A L O M O.

BAGI 1.

Talo handiai uras haiang.

1. Djetoh karä sewut olo pangabar, anak Dawid, radjan Jerusalem tä.

2. Joh, haiang uras kahaiang! koan olo pangabar; toto, haiang uras kahaiang! talo handiai uras haiang!

3. Narai ontong olo huang karä kapähän gawie, idjä awi tä iä mam-pahäka arepe penda matanandau?

4. Girir idjä nihau, girir taheta lembut-tinai; tapi petak melai-dihen katatahi.

5. Matanandau lembut, belep tinai, tuntang ia hadjeleng akan äkae haluli, mangat lembut hetä tinai.

6. Riwut mohon akan salatan, hakitar tinai akan utara, tuntang iä sasar hakitar saripai äka tam-parae tinai.

7. Karä sungäi uras masoh akan tasik, tinai tasik djaton mandahang kakotepe; akan hulue, akan äka karä sungäi tä solake masoh, hetä djetä manjambong tinai.

8. Karä talo handiai kontep kasusale, sampai olo djaton tau masuman tä lepalepah. Matä hara-djur djaton tau puas mitä, tinai pinding djaton tau peda mahining.

9. Talo idjä djari, djetä kea

akan mandjari tinai; idjä djari ilalus, djetä kea karäh ilalus tinai, sampai puna djaton talo taheta penda matanandau.

10. Mikäh aton talo, idjä koan olo: itä, djetä taheta; — tapi toto djari tahi djaman horan talo tä mandjari kea, idjä mandjadi intu pangereng ita toh.

11. Puna olo djaton maugenang talo idjä usang; kakai kea swen idjä rahian djaton karäh ingenang olo idjä limbah iä tinai.

12. Aku idjä pangabar tä bhin djari radja hong Israel inu Jerusalem.

13. Tuntang aku manjoho atäiku, mangat mangumang mariksa api-apik talo handiai, awang mandjadi hapus penda langit. Karä kasusah tä djari inenga Hatalla akan olo kakunen, mangat swen mampahäka arepe huang tä:

14. Aku djari mitä karä ampin gawi awang ilalus penda matanandau; maka itä! uras djetä haiang, tuntang kilau manjinkap riwut bewäi.

15. Idjä puna kabingkok djaton tarabudjur, tinai idjä puna ngahus djaton taraisä.

16. Aku djari hamauh huang atäiku: itä! aku djari mamparä tuntang mamaham kapintarku labih bara karä olo, idjä helo bara aku hong Jerusalem; tinai atäiku

djari mangadji tuntang mangkemä kutoh talo;

17. Tuntang aku djari manjoho atäiku, mangat mangaseue kapintar, kagila tuntang kaapik; tä maka aku djari katawan, gawi djetä kea kilau manjingkap riwut bewäi.

18. Krana amon arä kapintar, tä arä kea kasusah; idjä mandahang kaharatie, iä mandahang kapähäe kea.

BAGI 2.

Karä kahandjak mahto haiang kea.

1. Aku djari hamauh huang atäiku: has, ikau akan mangkemä kamangat, kuman karä ampin talo babalap. Tapi itä! djetä haiang kea.

2. Koangku dengan tatawä: ikau gila; tinai dengan kahandjak: buhen ikau?

3. Tä, maka angkat atäiku, handak mameda isingku hapan anggor, tuntang atäiku akan mangananjan arepe pintar, sampai aku mitä, talo en; idjä babalap iawi olo kalunen hapus penda langit; katahin karä andau pambelome.

4. Tuntang aku, djari manappa talo hai; aku mamangun arä huma akangku; aku mimbul kutoh pambulan anggor akangku;

5. Aku djari mawi arä palakanan tuntang kabon kambang akangku, tinai mimbul hetä hakabeken ampin batang bua;

6. Aku mangali arä talagan danum akangku, hapa mambisa karä pulau kaja;

7. Aku manewus arä djipen hatuä bawi, tinai kutohe idjä puna

rewarku; tuntang sapi tabiriajungku paham karäe bara ain olo handiai, idjä djari melai hong Jerusalem helo bara aku;

8. Aku mamumpang kea salaka bulau akangku, tuntang kutoh ramad barega bara karä radja tuntang karä tanah; aku manjoho arä olo panjanji akangku hatuä bawi, tuntang karä talo karamin olo, karä ampin talo usik.

9. Maka aku sasar hai, aku dahangmandahang bara olo handiai, idjä djari hong Jerusalem helo bara aku; tinai kapintarku melai kea hong aku.

10. Tuntang karä talo handiai, idjä ingikak matangku, imengaku akäe, tinai aku djaton mangahana bara atäiku karä ampin kahandjak; krana atäiku handjak huang karä gawingku, djetä mandjadi bagingku bara karä gawingku.

11. Limbah tä, amon aku mitä karä gawingku, idjä tampan lengängku, tuntang karä kasusahku awi tä, itä! djetä uras kahaiang, tuntang kilau manjingkap riwut, djaton ontong hong djetä penda matanandau.

12. Tä aku mules arepku, handak mitä kadjarian kapintar, tinai kagila tuntang kahumong, kilen ampin olo djetä dapit, idjä karäh manganti radja, djaka iä inanding dengan idjä helo.

13. Tä, maka aku mitä kapintar toto manangkalau kagila, kilau kalawa mahalau kakaput;

14. Matan olo piutar hong takoloke, tapi olo gila manandjong hong kakaput. Tapi aku mitä kea, kadjarian duäduä tä sama bewäi.

15. Tä aku mado huang atäiku: basn kadjariangku sama kilau olo gila kea, akan en tinai aku pa-

halau manggan kapintar? Tä koangku huang atäiku: djetä kea uras kahaiang bewäi.

16. Krana pangingat olo dengan olo pintar djaton palus katatahi, sama kilau dengan olo gila kea, basa intu katika rahian talo handiai puna kalapean, tuntang olo pintar djaton tau dia matäi sama kilau olo gila kea.

17. Tagal tä aku mangabelä pabelomku: krana aku djaton radjin talo handiai idjä mandjadi penda matanandau, basa djetä uras haiang, tuntang kilau manjingskap riwut bewäi.

18. Tinai aku mandjilek karä gawingku, idjä djari iawiku penda matanandau, basa aku akan malihi tä intu olo, idjä karäh rahian bara aku.

19. Krana äwe katawan, djaka iä tä pintar atawa gila? Tinai iä karäh marentah karä gawingku, idjä djari inampaku apiapik: penda matanandau. Djetä kea kahaiangi!

20. Tagal tä aku mules, manjoho atäiku bengkak bara karä gawi, idjä djari inampaku penda matanandau.

21. Krana olo, idjä djari malalus karä gawie hapan kapintar, kaharati tuntang kaapik, iä indu malihi tä tinai akan olo beken, idjä djaton djari omba mawie. Djetä kahaiang kea tuntang tjalaka paham.

22. Krana narai ontong olo huang karä gawie tuntang kasusah atäie, idjä puna ai penda matanandau?

23. Krana hapus andau pambeleme puna kapähä, kasusah, tjalaka, alo hamalem kea atäie mahin djaton tau sunang. Djetä kahaiang kea!

24. Tä, djaton bahalap bewäi akan

olo, uka kuman milih, tuntang manjarongan hambaruäe hapan kahalap, idjä kadjarian karä gawie? Maka djetä kea gitangku bara lungän Hatalla bewäi.

25. Krana äwe tau kuman, äwe tau handjak, sala bara awi iä bewäi?

26. Krana akan olo idjä ingilake iä manenga kapintar, kaharati tuntang kahandjak; tapi akan olo badosa iä manenga kasusah gawie, nakara iä mamumpong tuntang manunjok, tuntang djetä inenga tinai akan olo idjä ingilak Jehowa. Djetä kea kahaiang, tuntang kilau manjingskap riwut!

BAGI 3.

Olo tau handjak toto huang Hatalla bewäi, maka olo papa: puna sama dengan meto.

1. Akan talo handiai aton wajahe, akan karä ampin gawi hapus penda langit aton tukas katikae.

2. Manak aton katikae, matäi aton katikae; mimbul aton katikae, mandjawut talo imbul tä aton katikae;

3. Mampatäi aton katikae, manatamba aton katikae; mangarak aton katikae, tinai mamangun aton katikae;

4. Manangis aton katikae, tawä aton katikae; manatum aton katikae, tinai babigal aton katikae;

5. Manganan batu aton katikae, tinai mamumpong batu aton katikae; rampi aton katikae, tinai djajong aton katikae;

6. Manggau aton katikae, tinai

nihau aton katikae; mahaga aton katikae, tinai manganan aton katikae;

7. Marabit aton katikae, tinai mitor aton katikae; manjuni aton katikae, tinai hakotak aton katikae;

8. Mangilak aton katikae, tinai basingi aton katikae; klahi aton katikae, tinai hakabuah aton katikae.

9. Narai toh kahalape akan olo, idjä mawi talo, tagal karä kasusabe tä?

10. Aku djari mitä kasusah, idjä djari inenga Hatalla akan olo kalunen, mangat äwen mampahaka arepe huang tä.

11. Maka it mandjadian talo handiai paris intu katikae; tinai kahaus nahuang kalotä djari ingkese hong atäi olon; sala bara djetä olo djaton sondau gawi, awang indjadian Hatalla, atawa tamparse atawa kahapuse.

12. Tagal tä aku harati, djaton idjä bahalap akan olo, bara it handjak, tuntang mawi talo bahalap katahin pabelome.

13. Maka tinai, genep olo idjä kuman mihop tuntang handjak hong karä gawie, djetä kea pangenan Hatalla.

14. Aku kasene, talo handiai idjä iawi Hatalla, djetä uras akan melai katatabi; olo djaton tau mandahange, djaton kea tau manapase; maka gawin Hatalla kalotä, mangat olo mikäh it.

15. Talo idjä katontoh, puna djari kea horan; tinai talo idjä akan mandjadi, tahi kea djari aton: Hatalla halahae tinai bewai talo idjä djari halau bihin.

16. Tinai aku djari mitä penda matanandau, aton äka basara, tapi

kadarhaka aton hetä; aton äka idjä puna akan katetek, tapi karajap aton hetä.

17. Tä koangku huang atäiku: Hatalla karäh mamutus akan olo tetek tuntang olo darhaka; krana hetä puna katikae akan karä akal tuntang karä ampin gawi.

18. Djadi, aku hamauh huang atäiku: djetä tagal olo kalunen, mangat Hatalla mangkemä äwen, uka äwen akan harati, huang arepe it sama kilau meto bewai.

19. Krana kadjarian olo kalunen sama kilau meto; kilau pampatäi djetä, kakai kea it matäi, tuntang karä talo tä sama tahasenge; tinai intu olon djaton labih bara intu meto; krana talo handiai uras haiang.

20. Uras talo handiai tä tintue akan äka idjä: samandiai tä puna kadjarian petak, tuntang haluli tinai mandjadi petak.

21. Äwe katuwan, djaka liau olon mandai kangambo, tuntang liau meto sewu tamä petak?

22. Tagal tä aku djari harati, djaton talo idjä bahalap akan olo bara it handjak huang gawie, krana djetä puna bagin ai. Krana äwe tau mimbit it kantä, akan äka it tau mitä talo awang karäh mandjadi rahian bara it?

BAGI 4.

Karä ampin gawi tuntang kadjarian olo uras haiang.

1. Djadi, aku mules, palus mitä karä ampin kararat katulas, idjä mandjadi penda matanandau: maka it! aton kutoh djohon matan äwen idjä ihenjek, tuntang

idjä pamamponge djaton: awi lengän idjä mararat äwen äwen ibenjek, tauntaag idjä pamamponge djaton.

2. Tã aku manggarã olo matã, awang djari nihau, nuangat bara olo idjä magon belom, idjä bara tahaseng palus toh.

3. Tinai idjä puna djaton, iã tã nuangat bara kadadua tã, idjä hindai katawan karã talo papa, awang mandjadi penda matanandau.

4. Tinai aku mitã karã ampin sabiar, tantang karã kaapik gawi; djeta mampalembut kahirin olo dengan kolae. Djeta kea uras haiang, tuntang kilau manjingkap riwat bewã.

5. Toto olo gila mangkripit lengãe, tuntang kuman isi ai kea.

6. Maka idjä kasudek lokap tuntang kasanang bahalap bara dua karanggam tuntang kasusah dengan kahaiang.

7. Tã aku mules arepku tinai, tuntang aku mitã karã kahaiang idjä penda matanandau:

8. Aton olo idjä tonggal, djaton sawãhabanã, tinai iã djaton bara anak, djaton kea bara paharie; tinai gawie haradjur bewã, tuntang matae djaton maku paas dengan panataue. Maka akan äwe aku bagawi, manjoho hambaru-angku tapas kahalape? Djeta kea haiang toto, tuntang kasusah idjä papa haliai.

9. Bahalap dua bara idjä biti; krana äwen tã kuman asil gawie.

10. Djaka idjä biti äwen tã balongkang, kolae handak mandohop mampendeng iã; tapi pajah idjä tonggal tã amon iã balongkang, basa djaton beken, mangãt mandohop iã.

11. Tinai amon dua menter hin-

idjä, tã äwen hakalaso: tapi idjä tonggal, kilen iã tau blasut?

12. Tinai amon idjä tonggal tã intakan impalah, tã idjä dua tau malawan; maka tali unam telo djaton murah inggeto.

13. Olo tabela idjä pãhã belom tuntang pintar bahalap bara radja bakas idjä gila, idjä djaton maku inawat hindai.

14. Krana idjä ilapas bara sipir mahin tau naik radja, tinai idjä puna inakan radja tau sasari pãhã belom. — (1. Mos. 41, 14.)

15. Maka aku mitã karã olo idjä penda matanandau ompat olo tabela beken, idjä akan manganti idjä solake tã.

16. Djadi, karã olo idjä omba helo baue djaton tawan kalepahe; tinai idjä manuntut iã djaton kea karã handjak. Djeta kea haiang, tuntang kilau manjingkap riwat bewã.

17. Haga paim, amon ikau manalih human Hatalla; karã ikau manggapi mangãt mahining, bara ikau omba mimit parapah ain olo gila, krana äwen djaton harati talo kasalae idjä iawie.

BAGI 5.

Karã panatan haiang kea.

1. *Æ*la totokm kanaha, tuntang ãla atãim kirokiro hakotak hong bau Hatalla: krana Hatalla aton hong sorga, tapi ikau hong petak; tagal tã buah karã aughm isut bewã.

2. Krana awi kutoh kasusah olo mangampa, tumon tã awi karuek kotake olo farang kagilae.

3. Amon ikau djari bamiat intu Hatalla, äla ikau randjar mahapuse; kraaa iä djaton mangilak olo gila; talo idjä djari imiatm, lalus tä kea.

4. Bahalap haream ikau djaton bamiat, bara ikau bamiat, tuntang djaton malaluse.

5. Äla manjoho totokm mimbit isim badosa; tinai äla manjewut hong baun sarohan Hatalla: djeta awiku salaja bewäi. Buhen Hatalla akan hasap kalaite tagal aughm kalotä, palus marusak karä gawin lengäm?

6. Amon kutoh nupi, tä maka kutoh kahaiang tuntang augh riwut; tapi ikau, käläh mikäh Hatalla.

7. Amon ikau mitä olo pähä ihenjek, tuntang kabudjur kate-tek ingarak hong tanah, äla he- ngan tagal gawi kalotä, krana aton idjä hai haream bara äwen, idjä karäh mariksae; tinai aton Idjä pangkahai bara äwen tä samandiai.

8. Tinai alo kilekilen kea, puna ontong kea akan tanah, amon aton radja akan hapus petake.

9. Idjä haus rear haradjur djaton tau ombet reaze, tinai idjä haus panatau djaton tau puas awi karä pangulihe. Djeta kea kahaiang!

10. Äka kutoh panatau, hetä kea kutohe idjä mamparohot tä; tinai narai ontong tempoe awi djeta, baja mampaharap matae bewäi?

11. Olo idjä toto bagawi mangat tirohe, alo iä djari kuman isut atawa paham; tapi karä kabesoh olo tatau maur tirohe.

12. Djeta peres papa haliai, idjä gitangu penda matanandau, iä tä,

mahaga panatau akan karugin tempoe kea.

13. Krana olo tatau kalotä rusak paham tjalakae; tinai amon iä djari manak, maka djaton talo melai intu lengän anake.

14. Kilau iä bara knain indue, kalotä iä buli tinai halowai; djadi panulie sama dengan panumahe, iä djaton akan mimbit talo enen bara karä gawie, idjä tau inang-gonge hong lengäe.

15. Maka djeta kea kapapa paham, iä akan hagoet sama haknai kilau iä djari dumah. Narai tinai ontong akae? iä djari bagawikan riwut bewäi.

16. Hapus umure iä djari kuman huang kakaput, tuntang djari kutoh kasusae, tinai peres dengan kapähän atäie.

17. Djadi, aku toh manggaräe bahalap tuntang mangat, amon olo kuman mihop, tuntang handjak huang karä gawie, idjä ilaluse penda matanandau, katabin umure idjä puna pandak, idjä inenga Hatalla akae; krana djeta puna bagin ai.

18. Tinai genep olo, idjä inenga Hatalla panatau tuntang ramo, tinai kwasa mangat kuman djeta, tuntang manduan bagie, haiak handjak atäie hong karä gawie: djeta maka panengan asin Hatalla.

19. Krana olo tä djaton paham manganang karäh kapähän pambe- lome, basa Hatalla mamedä iä dengan kahandjake.

BAGI 6.

Olo idjä djaton tau ombet huange toto tjalaka bewäi.

1. Aton ampin tjalaka, idjä

gitangku penda matanandau, maka djetä kutohe intu olo arä:

2. Djetä, olo idjä inenga Hatalla panatau, kutoh ramo tuntang horumat, sampai djaton tapas talo enen, idjä kahandak atäie; tapi Hatalla djaton manenga kwasa akae, uka kuman tä, malainkan olo beken bewäi kuman tä lepah. Djetä haiang toto, tuntang peres papa.

3. Alo olo manak saratus, tuntang belom tahi umure, tapi hambaruac djaton peda awi talo bahal lap, tinai iä djaton ingubur inatum buabuai: djetä koangku, anak idjä ingälus bahalap bara iä.

4. Krana anak kalotä blua haiang, palus hagoet lilap, tuntang arae palus kudap;

5. Iä djaton djari mitä matanandau, tuntang iä djaton katawan tä; iä tä sanang bara olo kalotä.

6. Krana alo olo tä belom sampai duä kolan njelo, tuntang iä djaton djari mangkemä kahalap: djaton äwen tä palus akan äka idjä bewäi?

7. Karä gawin olo uras akan njamae, tapi atäie djaton tau peda awi tä.

8. Krana narai kalabien olo pintar bara olo gila? narai guna olo pähä idjä pintar handak omba olo belom?

9. Bahalap haream hapan ramo idjä aton, bara mangenang awang djaton. Djetä kea kahaiang, tuntang kilau manjingskap riwut.

10. Alo bararangai pangkat olo, arae puna tawan bara horan, iä puna olon bewäi; iä djaton tau hakalawan dengan idjä kwasa bara iä.

11. Krana kutoh augh manda-

hang kahaiang bewäi; narai guna olo awi tä?

12. Krana äwe katawan narai idjä baguna akan olo sangkom pambelome, katahin isut andau belom huang kahaiange, idjä ihapuse kilau amban talo bewäi? Atawa äwe handak masuman akan olo, narai idjä karäh rahian bara iä penda matanandau?

BAGI 7.

Sepsimpan augh sewat tuntang adjar.

1. Aran tinduh bahalap haream bara minjak barega, tinai andau pampatäi bahalap bara andau olo inakan.

2. Bahalap haream tamä human tatum bara huma äka rami: krana hong djetä aton kahapus olo handiai, tuntang olo belom manganang tä hong atäie.

3. Kasusah käläh bara tatawä, krana amon ampin bau ringiringi, tä atäi impahalap.

4. Atäi olo pintar ompat human tatum, tapi atäi karä olo gila ompat huma äka rami.

5. Käläh mahining augh pudjin olo pintar bara mahining augh njanjin olo gila.

6. Krana kilau hutup salentup kaju penda riujung, tumon tä tawän olo gila. Djetä kea kahaiang!

7. Krana karampi dengan olo badjoho manggila olo pintar kea, tuntang talo inenga marusak atäi.

8. Kalapus talo bahalap bara tamparae; olo basuntul atäie bahalap bara olo badjoho.

9. Äla huangm kanaha blait,

krana kalait puna melai hong atäi olo gila.

10. Æla hamaub: buheu maka karä katika awang bihin bahalap bara awang katontoh? krana djaton awi kapintarm ikau misek talo kalotä.

11. Kapintar sama kahalape dengan panatau; toto bahalap haream tinai akan karä olo idjä mitä matanandau.

12. Krana kapintar mangalindong, tinai rear kea mangalindong; tapi idjä optong kapintar tinai manenga pambelom akan tempoe.

13. Itäm, ingat gawin Hatalla; krana äwe tau mambudjur talo idjä djari imingkoke?

14. Handjalandjak hong andau bahalap, tuntang andau tjalaka ingat kea, krana Hatalla manampa tä hatontong, nakara olo djaton akan katawan talo awang hindai mandjari.

15. Sepsimpan ampin talo aku djari mitäe sangkom katika kahaiangku. Aton olo tetek, tuntang iä basempong hong kateteke; tinai aton olo papa, idjä pandjang umure huang kadarhaka.

16. Æla ikau pahalau tetek, äla mado arepm pahalau piutar; krana buhen ikau handak rusak?

17. Æla pahalau marajap, äla ikau gila; krana buhen ikau handak matäe basempong?

18. Käläh mimbing djetoh, tinai äla kea malekak lengäm hara djetä; krana idjä mikäh Hatalla, iä mahakan talo handiai tä.

19. Kapintar mangawasa olo harati paham haream bara sapulu mantir hai, idjä hong lewu.

20. Krana hong hapus petak puna djaton idjä biti tetek kalotä, sam-

pai uras bahalap karä gawie, sampai iä djaton basala.

21. Æla manduan atäi tagal karä augh idjä iado olo, belä ikau akan mahining djipem mamapa ikau.

22. Krana tawam bewäi atäim, kindjap ikau kea djari mamapa olo.

23. Talo handiai tä aku djari mangkemäe huang kapintar. Hu-angku aku handak mandino kapintar, tapi djetä sasar kedjau bara aku.

24. Djetä kedjau, kilen gawiangku dengae? djetä pahalau timben, äwe tau sondaue?

25. Aku mules tinai haiak atäiku, mangat mangasene, mariksa tuntang manggau kapintar dengan kaapik, tinai mangat mangasene kahumong olo papa, tuntang karajap karä olo gila.

26. Tä aku sondau talo idjä bapait bara pampatäi, iä tä: olo bawi idjä atäie kilau djaring tuntang djarat, lengäe kilau pasong; olo idjä budjur hong baun Hatalla karäh mahakan iä, tapi olo badosa karäh inawae.

27. Itä! karä talo tä djari sondauku, koan olo pangabar tä, hatontonghatontong, mangat sondau kapintar.

28. Tapi idjä magon inggau hambaruangku, tuntang djaton aku djari sondaue, iä tä: dalam sakan olo aku djari sondau idjä biti olo hatuä toto, tapi olo bawi djaton haliai marak karä äwen tä.

29. Baja djetoh toto djari sondauku, Hatalla djari manampa olon budjur, tapi äwen manggau arü pikir.

BAGI 8.

1. **A**we padan dengan olo pintar? äwe tau marima talo handiai? Kapintar olo mamplawa baue, tuntang kabangut baue hobah awi tä.

2. Koangku: awi manumonaugh njaman radja, tagal sumpahm kea idjä intu Hatalla.

3. **E**la murah hadari bara baue, tinai äla magon manekang hapau augh papa; krana iä mawi karä talo kahandake.

4. Krana augh radja puna kwasa; atawa äwe petah hamauh dengae: narai gawim?

5. Idjä mahaga prentah, iä djaton karäh buah talo papa; atäi olo pintar katawan katika tuntang hadat.

6. Krana genep perkara aton katikae tuntang hadate; tapi arä ampin talo papa puna mambehah olon.

7. Kranadjaton aton idjä katawan talo rahian; krana äwe tau masanan akae kilen kadjariae dapit?

8. Maka olo djaton kwasa dengan rogh, hapau manahanan rogh tä; tinai olo djaton kwasa dengan andau pampatäi; kahum parang olo puna djaton lapas; tinai kadarhaka djaton akan maliwus tempoe.

9. Karä talo tä djari gitangku, sangkom aku manjoho atäiku ningat karä talo, awang mandjadi penda matanandau. Aton katika, maka olo impahai, marentah awang boken indu tjalakan äwen.

10. Tinai aku mitä olo parajap ingubur, tuntang hantue jagah bara äka brasili, tapi olo idjä budjur gawie ingalapcan, bewäi hong lewu. Djetä haiang kea!

11. Basa hukum djaton palus mawi karä gawi papa, tagal tä atäi olo kalunen kontep, handak malalus kapapa bewäi.

12. Alo olo parajap sampai kasaratus tingkat malalus kadarhaka, tuntang iä pandjang umure: mahin tawangku kea, äwen idjä mikäh Hatalla karäh batuah, äwen idjä marawan intu baue.

13. Tapi olo parajap djaton akan batuah, kilau kangkalingän talo äwen djaton akan belom pandjang, idjä djaton maku mikäh Hatalla.

14. Aton hindai kahaiang idjä mandjadi hong petak: aton olo idjä tetek, tapi iä imalah kilau gawie darhaka; tinai aton olo darhaka, tapi iä imalah kilau gawie tetek. Maka koangku, djetä haiang kea.

15. Tagal tä aku manara kahan-djak tä, basa djaton akan olo talo idjä bahalap haream penda matanandan, baja kuman tuntang mi-hop, tinai handjabandjak; krana baja talo tä bewäi akae asil gawie hapus umure, idjä inenga Hatalla akae penda matanandau.

16. Maka amon aku manjoho atäiku mangasene kapintar, tuntang mitä karä kasusah idjä hong petak, sampai matan olo handau hamalem djaton mangkeraä ti-roh:

17. Tä aku mitä, hapus gawin Hatalla idjä mandjadi penda matanandau djaton tau olon haratie; amon olo pahap badjudju manggaue, djaton haream iä sondau. Alo olo pintar mado arepe katawan tä, djaton kea iä tau sondau djetä.

BAGI 9.

1. Krana talo handiai tä aku djari mingkese huang atäiku, mangat aku bakarinah harati talo tä, iä tä: olo tetek dengan olo pin-tar, tuntang karä gawie, uras intu lengän Hatalla; olo djaton katawan atawa sinta atawa kasingi karäkarä awang inaharepe.

2. Krana kadjarian idjä sama kilau awang beken kea, idjä bewäi talo supa olo tetek tuntang olo parajap, olo bahalap tuntang brasih sama kilau olo idjä halikä atäie, olo idjä pudji maluput pa-rapah sama kilau olo awang dia, olo bahalap sama kilau olo badosa, olo idjä sumpah sala sama kilau idjä mikäh sumpaha.

3. Perkara toh idjä kapala papa bara karä talo awang mandjari penda matanandau, basä sama bewäi talo supa äwen handiai tä; tagal tä kea atäi olon kontep kadashaka, tuntang kutoh kagila aton huang atäie katahie belom; tinai limbah tä maka äwen tä palus akan äka olo matäi.

4. Krana äwe idjä empas bara tä? Kurä awang belom tau harap; krana äso belom bahalap bara singa matäi.

5. Krana karä idjä belom katawan, iä akan matäi; tapi karä awang matäi djaton katawan enen; äwen djaton kea bara upah hindai, krana pangingat olo dengae djari nihau.

6. Tahi olo djari terai sinta, atawa basingi tuntang bahiri äwen tä; äwen djaton bara bagi hong kalunen djetoj hindai intu talo handiai, awang mandjadi penda matanandau.

7. Tagal tä lius, kuman te-

pongim tuntang handjak, ihop anggorm tuntang mangat atäim; krana Hatalla mangilak gawim.

8. Käläh klambim haradjur bahalap, tuntang takolokm äla tapas minjak.

9. Handjak pabelom dengan sawam idjä ingilakm, sangkom karä andau pabelom mindjam aim, idjä djari inenga Hatalla akam penda matanandau, katahiin andau pabelom aim idjä puna haiang; krana djetä puna bagim huang pabelom, tuntang huang karä gawim, idjä ilalusm penda matanandau.

10. Talo handiai awang sondau lengäm akan indu iawim, takan mangamperet tä; krana hong äka olo matäi, idjä puna inalihm, djaton aton gawi, djaton kaapik, djaton kaharati, djaton kapintar.

11. Tinai aku mules bara djetä, palus mitä kilen ampin djalan perkara penda matanandau; kalias djaton baguna akan hadari, kaabas djaton baguna akan parang, kaapik djaton ombet inanampa balandja, kaharati djaton tau manata, kapintar djaton ombet masi ita intu olon, krana samandiai tä sampai tumoh katikae tuntang ontonge.

12. Tinai olo djaton katawan umure; mahainkan kilau laut salenga inawan pasat idjä papa'akae, tuntang kilau burong halindjep huang djarat: kakai kea olo kalunen inawan intu katika papa, amon djetä gap manjangkulep iä.

13. Tinai aku djari mitä penda matanandau kapintar djetoh, idjä hai kea kamaängku;

14. Iä tä, aton lewu korik tuntang isut olo huange, maka radja hai dumah maranggar djetä, palus

mangaponge, tuntang manampa pagar hai mangaliling djetä;

15. Maka aton sondau hong lewu tä olo pähä idjä pintar, idjä tau maliwus lewu tä awi kapintare, tapi olo djaton nalingä olo pähä tä.

16. Tä aku hamauh: kapintar toto bahalap bara kaabas; tapi kapintar olo pähä tä inawah bewäi, olo djaton tarima aughe.

17. Augh olo pintar idjä sinisunik bahalap bara kariak olo hai marak olo gila.

18. Kapintar bahalap bara gangaman; tapi idjä biti olo setan marusak kutoh talo bahalap.

BAGI 10.

1. Idjä kongan langau hantu mambewan tuntang mampakaram minjak tukang tatamba; kalotä kea isut kagila manimben bara kapintar tuntang kahai.

2. Atäi olo pintar intu lengäe gantaue, tapi atäi olo gila intu lengäe sambile.

3. Alo brangai djalan ihoroe olo gila, maka tapas hong atäie; tinai iä mado olo handiai gila.

4. Amon kalait olo hai lembut dengam, äla atäim marasing, krana kasuntul mambalang dosa hai.

5. Aton tinai talo papa idjä gitanku penda matanandau, kasalan idjä lembut bara olo hai,

6. Iä tä: olo gila paham ingatang impalai, tapi olo bahalap akan mondok randah.

7. Aku djari mitä djipen mukong hadjaran, tinai karä mantir manandjong kilau djipen hong petak.

8. Idjä mangali palowang, iä kea akan lawo huange; idjä mambai pagar, iä inotok handipä.

9. Idjä manggaling batu, iä pähä awie, tinai idjä manising kaju tau bahimang awi tä.

10. Amon pakarang djari tumpul tuntang baue djaton iasa, tä olo akan mampalepah kaabase haream; tapi kapintar hapan akal mangabua karä perkara.

11. Olo habitak djaton bahalap bara handipä, idjä manotok djaton taratawar.

12. Karä augh njaman olo pintar uras paris, tapi totok olo gila kuman arepe;

13. Tamparan karä aughe aton kagila, tinai katatesae, djetä kanyanjau idjä marusak.

14. Olo gila paham habitak; tapi olo djaton katawan kilen kadjariae; äwe handak masuman akae narai idjä akan mandjadi dapit?

15. Gawin olo gila bahali akae, djalan tanggoh lewu mahin djaton iä tawae.

16. Pajah tanah, idjä haradja anak olo, tinai karä mantire baramirami haiak djadjewu.

17. Berkat tanah, idjä radjae puna hai, tuntang karä mantire kuman tumon wajahe, hapae mamparigas arepe, tuntang djaton indu baramirami.

18. Awi kadiae maka bapahae harenep, tinai awi kabantus lengäe huma mamantis.

19. Äwen nguan panginan uka tatawä, tinai anggor akan mampahandjak pambelome, rear akan mandjadian talo handiai akae.

20. Äla manjapa radja, alo hong knaiin mahin äla, alo hong äkam batiroh mahin äla manjapa olo tatau; krana burong penda langit

manjampai aughm, tuntang karä talo idjä bara palapas masuman tä.

BAGI 11.

---

1. Djakah panginam akan danum, tä maka ombeombet katahie rahian ikau karäh sondau tä tinai.

2. Bagi tä akan udju hanja biti, krana ikau djaton katawan, tjalaka kilen karäli sampai petak.

3. Amon baunandau djari babehat, tä maka iä mampalawo udjan paham akan petak; tinai amon batang kaju balongkang, alo akan salatan alo akan utara, maka äkae balongkang, hetä kea äkae melai.

4. Idjä manganang riwut, iä djaton malan, tinai idjä manganang baunandau, iä djaton manggetem.

5. Kilau ikau djaton katawan djalan tintun riwut, atawa ampin karä tolang mandjari hong knain olo batihi: tumon tä kea ikau djaton katawan gawin Hatalla, ampie mandjadian talo handiai.

6. Haiak djadjewu tawor binjim, tinai halemäi äla mampaterai lengäm; krana ikau djaton katawan idjä kwe akan mandjari, djetoh atawa djetä; tinai paribasa amon duäduä mandjari, djetä bahalap haream.

7. Kalawa tä puna manis, tinai mangat akan matä manampajah matanandau.

8. Tapi amon olo belom tahi njeloe, tuntang mamparami arepe hong karä talo tä: käläh iä manganang andau kakaput kea, basa

djetä puna arä; krana kadjarian talo handiai puna haiang.

9. Parami arepm, o olo tabela, sangkom katabelam, tuntang soho atäim handjak pesam katagangam, awi idjä tumon kakilak atäim tuntang karadjin matam; tapi ingat buabua, tagal talo handiai tä dapi ikau iriksa Hatalla.

10. Kanan kapähä bara atäim, lekak kapapa bara bitim, krana katika katabelam haiang kilau pandang handjewu.

BAGI 12.

---

1. Pesam tabela ingat iä, idjä djari manampa ikau, helo bara andau papa tä sampai, tuntang karä njelo tokep, idjä tahuu tä ikau karäh hamauh: djetä djaton aku mangilake.

2. Helo bara matanandau tuutang kalawa, bulan dengan karä bintang mandjadi kaput, tuntang baunandau palus haluli tinai limbah udjan;

3. Katika amon idjä tonggon huma tä hagendjäh, tinai idjä abas tä haleko, amon tukang panggiling tä malajan, basa iä batisa isut, tuntang idjä manangkilik bara panjengok tä mandjadi kawus;

4. Amon blawang djalan blua iatep, tuntang augli galingae tä benjebenjem; amon olo misik sana burong mahiau, tuntang karä idjä panjanji tä sontop;

5. Sampai olo mikäh äka gantong, tuntang uras pampikäh bewäi hong djalae, amon karahuang mangambang, amon sangkalap

mangkawang, tuntang dahian ma-
likah: krana intu tā' olo akan
indu manalih humaé idjä' palus
katatali', tuntang tukang tatum
djari tokep;

6. Hefo bara tali salaka ing-
geto, tuntang blanai bulau tā
imusit, sarangan masip indarai
hong kali, tuntang galingan kali
ingarak;

7. Tuntang kawo tā akan buli
petak tinai, tumon solake, tun-
tang hambaruan buli Hatalla, idjä
djari manengae. — (1. Mos. 3, 19.)

8. Joh, haiang uras kahaiang,
koan olo pangabar; uras haiang
talo handiai! — (1, 2.)

9. Maka olo pangabar tā hin-
djä ungkup olo pintar tā, tun-
tang madjar olo arä kaharati, ti-
nai iä mangumang tuntang ma-
riksa, sambil mangarang arä sewut.

10. Olo pangabar tā paham mang-

gau', mangat sondau augh paris,
uka manjurit karä augh toto tā
budjubudjur.

11. Maka karä augh ungkup olo
pintar tā uras kilau pasak tuntaug
paku idjä ilantak, idjä ingam-
peleng awi karä guru, tuntang
idjä inenga awi Sakatik idjä tong-
gal tā.

12. Tinai idjä sala bara djetä,
buah ikau batawat, o anak; ku-
toh surat inampa djaton balentas,
tuntang awi kapaham mangadji
mampaujuh bereng.

13. Toh, käläh ita mahining
djumalah karä adjar: mikäh Ha-
talla, tuntang haga prentahe,
krana hong djetä hapus pambe-
lom olo. — (1. Tim. 1, 5.)

14. Krana Hatalla karäh min-
bit karä gawin olo uka iriksa,
tuntang talo handiai idjä basilim,
alo bahalap alo papa.

NJANJI KARÆ

NJANJI, AIN

S A L O M O.

BAGI 1.

1. Njanji karä njanji, idjä
ingarang Salomo. —

2. Käläh iä manjium aku ha-
pan sium totoke: krana sintam
bahalap bara anggor.

3. Ewau minjakm paham mang-
at, aram kilau minjak idjä inu-
suh, tagal tā karä budjang bawi
mangilak ikau.

4. Djidjit aku, tā ikäi hadari
manuntut ikau. Radja djari mim-
bit aku tamä karonge. Ikäi ba-
ramirami, tuntang handjak ran-

tang tagal ikau; ikäi mangingang sintam paham bara anggor; olo budjur mangilak ikau.

5. Aku babilem, tapi bungas kea, o keton anak bawin Jerusalem, kilau tingkap olo Kedar, kilau pararani ain Salomo.

6. Æla keton mananturä aku, basa aku babilem, tagal aku djari buah lasut andau. Karä anak induku djari malait aku; äwen djari manjoho aku manonggo karä pambulan anggor; tapi pambulan anggor idjä puna aingku aku djaton djari manonggoe.

7. Suman akangku, o ikau, idjä ingilak hanharuangku, kwe äkam manjakatik, kwe äkam malajan bentok andau? uka äla aku kilau idjä akan hasandurong palus mendeng darah kawau karä kolam.

8. Djaton ikau katawan tä, ikau idjä kapala bungas bara karä olo bawi? blua bewäi, tuntut awan pain karä tabiri, tuntang sakatik anak kambing aim darah puna äka karä sakatik.

9. Aku mananding ikau, o aring, dengan hadjarangku, idjä intu karetan Parao.

10. Bungas toto pipim idjä ingangkuling rantai bulau, tuntang ujatm hasaling mutiara.

11. Ikäi handak manampa akam rantai bulau batatak salaka.

12. Kahum radja mondok kuman hong medjae, maka minjak nardus ajungku hatambeleng ewaue.

13. Idjä ingilakku tä kilau peteng mur akangku, idjä melai bara malem helat tusungku.

14. Idjä ingilakku tä akangku kilau kambang kiprus, intu pambulan anggor hong Engedi.

15. Itäm, ikau toto bungas, o

aring, bungas haliai ikau, matam kilau matan burong dara.

16. Itäm, o idjä ingilakku, ikau bakena tuntang toto manis. Æka koä menter mamumbong.

17. Karä djihin human ita uras kaju seder, hapus dinding ita uras kaju goper.

BAGI 2.

1. Aku toh kambang mawor hong Saron, tuntang kambang liliu hong djanah.

2. Toto, kilau kambang liliu marak karä duhi, tumon tä aringku marak karä olo bawi.

3. Kilau batang sungkop marak himba, kakai idjä ingilakku marak olo hatuä. Aku mondok mampangat arepku hong kangkalingäe, tuntang buae manis akan tangepku.

4. Iä mimbit aku tamä human anggor, tuntang sintae manganggarong akn.

5. Awat aku hapan gula anggor, pangat aku hapan sungkop. krana aku haban awi sinta.

6. Lengäe sambil aton penda takolokku, tinai lengäe gantaue mamalok aku.

7. Aku manjupah keton, o anak bawin Jerusalem, intu krahan tuntang badjang bawie hong padang, belä keton mampisik tuntang manangkedjet aringku tä, sampai iä misik kabuate.

8. Djetä augh ain idjä ingilakku; itä! iä dumah; iä manangkadjok hundjun bukit, iä manjampundong hong lungkoh.

9. Idjä ingilakku tä kilau krahan, kilau anak badjang; itä! iä

mendeng balikat dinding ita, manangkilik bara ruar panjengok, sangkowonge mamala nantähus krawang badjakan.

10. Idjä ingilakku tombah, sambil hamauh denganku: mendeng ikau, aring, idjä bungas akangku, palus kantong ikau.

11. Krana itäm, musim sadingen djari halau, musim udjan djari terai tuntang liwat.

12. Karä ampin kambang lembut hong tana, wajah burong mahiau djari sampai, augh burong kuku mamala hong tanah ita.

13. Batang ara mampakasak buae, tinai upon anggor mangambang tuntang mamplna ewane. Mendeng, o aring, idjä bungas akangku, palus kantong ikau.

14. Joh burong darangku, idjä hong lowang batu tuntang hong darak bukit, prahan ampim akangku, pahining aughm intu aku; krana aughm tä paris, tuntang ampim tä bungas.

15. Tawan akan ikäi karä ason taun, ason taun korik tä, idjä marusak pambulan anggor; krana pambulan anggor ikäi tä mangambang.

16. Idjä ingilakku tä, ia ajungku, tuntang aku ajue, idjä manjakatik marak kambang lilium.

17. Sampai andau sadingen tuntang karä kangkahingän talo lilap, ules arepm, buli, idjä ingilakku, palus mandjadi kilau krahau atawa kilau anak badjang hong bukit helat tä.

BAGI 3.

---

1. Hamalem, huang sasurong-

ku, aku djari manggau ia, idjä ingilak hambaruangku. Aku manggau ia, tapi djaton sondau.

2. Toh aku handak mendeng, palus mangumbang hapus lewu, karä djalan tuntang äka pakan, balalu manggau idjä ingilak hambaruangku; aku manggau ia, tapi djaton sondau.

3. Olo djadjaga, idjä mangumbang lewu, hasupa denganku; koangku: djaton keton djari mitä ia, idjä ingilak hambaruangku?

4. Maka handjulu limbah aku mahalau äwen tä, aku sondau ia. idjä ingilak hambaruangku. Aku manjinkap ia, tuntang djaton maku malapas ia, sampai aku mimitä ia tamä human induku, karong olo bawi tä idjä djari manakan aku.

5. Aku manjumph keton, o anak bawin Jerusalem, intu krahau tuntang badjang bawie hong padang, belä ketou mampisik atawa manangkedjet aringku tä, sampai ia misik kabuate.

6. Äwe idjä dumah hetü bara padang tunis, kilau sampulok asepe, kilau asepe mur tuntang garo dengan karä ampin talo mangat ewaue ain tukang tatamba?

7. Itäl pasah tasaran ai, ain Salomo tä! djahawen pulu pangkalima hakaliling hetä, baris pangkaliman olo Israel.

8. Uras mimbing padang, tuntang ia patjäh mamarang; genep biti manangkling padange intu kahange, tagal talo pampikäh hamalem.

9. Radja Salomo djari manampa akae pasah tasaran kaju Libanon;

10. Djihie salaka, lasähe bulau, lalangite benang ungu, huange

imbungas iampar puron pararani
ain anak bawin Jerusalem.

11. Blua, keton o anak bawin
Jerusalem, ita radja Salomo ha-
pan makota, idja dengan ta indue
djari mambungas ia metoh an-
daue masawa, metoh andau ka-
handjak ataje.

BAGI 4.

1. Itam, o aring, ikau bung-
as, bahalap haliai ikau; matam
kilau matan burong dara penda
sandurongm; balaum kilau kawan
kambing idja malenak bara bukit
Gilead.

2. Kasingam kilau kawan ta-
biri idja ingunting bulue, idja
blua bara akae mandoi, idja uras
manak hatatop, tuntang djaton
idja tamanang.

3. Totok biwihm kilau lawai
ungu, tinai njamam paris haliai,
pipim kilau dalima imontong,
penda sandurongm.

4. Ujatm kilau tjandin Da-
wid, idja tuntang parasikoe, sa-
kojan talawang ingkepan hetä, ti-
nai karä ampın ganggaman pang-
kalima.

5. Tusum tä kilau anak kra-
han hatatop, idja murep marak
kambang lilium.

6. Sampai andau kakius, tun-
tang kangkalingän talo lilap, aku
handak manalih bukit mur tä,
tuntang lungkoh manjan.

7. Hapus bitim toto bungas,
o aring, djaton kasalan ampın.

8. Omba aku bara Libanon, o
popohku, omba aku bara Liba-
non. Mohon bara bukit Amana,
bara bukit Senir tuntang Her-

mon, bara aka karä singa, bara
bukit harimaung.

9. Ikau djari manjangkawit
ataiku, joh betauku, popohku!
ikau djari manjangkawit atäku
awi matam silae, awi salang ujatm.

10. Lalehan kaparis sintam, joh
betauku, popohku! sintam tä ba-
halap bara anggor, tuntang ewau
minjakm manangkalau kamangat
ewau karä talo beken.

11. Totok biwihm, joh popohku,
manahuto danum madu, madu tun-
tang djohon tusun sapi penda dje-
lam, tinai ewau pakaiam kilau
ewau Libanon.

12. Joh betauku, popohku, ikau
kabon idja ihuit lawange, lowang
danum idja inutup, kalin danum
idja iatep dähedähen.

13. Karä pambulam kilau kabon
kambang kontep batang dalima,
tuntang karä ampın bua mangat,
kambang kiprus tuntang nardus;

14. Nardus tuntang henda, dja-
rangau tuntang kaju manis, tinai
karä ampın kaju garo, mur tun-
tang tjandana, tinai karä am-
pın kajun minjak idja kapala ba-
halap.

15. Ikan kilau lowang danum
hong kabon, kilau kalin danum
belom, idja nahasak bara Libanon.

16. Misik, o riwut utara, kan-
toh riwut salatan, tampur kabong-
ku, uka gitan talo mangat ewaue
mahasor. Kalah idja ingilakku
tangguh kabon ai, tuntang kuman
karä buae idja mangat.

BAGI 5.

1. Aku tangguh kabongku, o
betauku, popohku; aku djari ma-

mafik murku tuntang karä am-
pin. tala mangat ewawe ajungku,
aku djari kuman serangan ma-
dungku tuntang gulan anggok,
aku djari mihop anggorku tun-
tang djohoa tusu sapi. Kumana
keton, idjä äka sintangku, mihop
baramirami, o sobatku.

2. Aku djari batiroh, tapi atäi-
ku binih. Djeta augh sin idjä
ingilakku, idjä manegah. Uap
akangku, betauku, aringku, bu-
rong darangku, idjä bungas tin-
duh akangku; krana takolokku
bongkak awi ambon, tuntang karä
hunkal balauku awi enon ha-
malem.

3. Aku djari mengkak badjung-
ku, kilen aku akan mangkepan
tä tinai? aku djari manenjau
paingku, kilen aku akan maru-
mur tä tinai?

4. Tapi idjä ingilakku mana-
man lengäe bara ruar panjengok,
tä usokku baraburak taga iä.

5. Tä aku mendeng, handak
muap blawang akan idjä ingilakku,
maka lengängku mahasor mur,
tuntang tundjukku awi minjak
mur, idjä hong tundun kuntjä.

6. Djadi, amon aku djari muap
akan idjä ingilakku, tä iä djari
nihau hagoet; maka ngaus taha-
sengku awi aughä. Palus aku
manggau iä, tapi djaton sondau,
aku mantehau, tapi iä djaton tom-
bah aughku.

7. Olo djadjaga, idjä mangum-
bang lewu, sondau aku, äwen
mamukul mampahimang aku, olo
idjä mandjaga hong kota maram-
pas sandurongku.

8. Aku manjumpah keton, o
anak bawin Jerusalem, amon ke-
ton sondau idjä ingilakku tä, na-
rai keton handak masuman akäe?

Suman akäe, aku toh haban awi
sinta.

9. Narai idjä ingilakku tä la-
bih bara sobat beken, joh ikau,
idjä kapela bungas bara karä olo
bawi? Narai idjä ingilakku tä la-
bih bara sobat beken, sampai ikau
manjumpah ikäi kalotoh?

10. Idjä ingilakku tä lalena-
k lalendang, iä bahalap bara bakoja-
kojan.

11. Takoloke kilau bulau idjä
bahalap haliai, bongkal balauä
hakendet babilen kilau kak.

12. Matae kilau burong dara
darah tahasak danum, idjä ien-
jau hapan djohon tusu, mantining ki-
lau hintan intu kumpange;

13. Pipie kilau pulau tala
mangat ewawe, kilau gudang mi-
njak; totok biwihe kilau kam-
bang lifium, idjä manahuto da-
num mur;

14. Tundjoke kilau tisin bulau
idjä bara mata hintan; bitie ki-
lau ramo garing inatah dengan
batu sapir;

15. Buntise kilau djihi marmor,
idjä bara pai bulau masak; ampie
kilau Libanon, iä budjang hatuä
idjä kilau batang seder;

16. Tangepe kilau batang ka-
manis, tuntang hapus bitie uras
paris tinduh. Tumon tä idjä äka
sintangku tä, toto tumon tä
idjä ingilakku, o keton anak ba-
win Jerusalem.

BAGI 6.

1. Akan kwe idjä ingilakmu tä
djari hagoet, o ikau idjä ka-
pala bungas bara karä olo bawi?
Kwe kahimat idjä ingilakmu tä?

Maka ikäi handak omba ikau manggaue.

2. Idjä ingilakku tä djari mohon tanggoh kaboe, talih pulau talo mangat ewau, mangat manjakatik hong karä kabon, tuntang manutik kambang lilium.

3. Aku ain idjä ingilakku, tinai idjä ingilakku puna sangku, ia idjä manjakatik marak kambang lilium.

4. Ikau bungas, o aring, kilau Tirsa, paris kilau Jerusalem, tinai äka kikäh kilau kawan parang.

5. Ules matam bara aku, krana djetä hadjadjuan aku; balaum kilau kawan kambing, idjä malenak bara Gilead.

6. Kasingam kilau kawan tabiri, idjä blua bara äkae mandoi, idjä uras manak hatatop, tuntang djaton awang tamanang.

7. Pipim kilau dalima imontong penda sandurongm.

8. Aton djahawen pulu sawan radja, tinai hanja pulu gundike, tuntang karä budjang bawi djaton taraisä;

9. Tapi Idjä bewäi idjä burong darangku, idjä bungas tinduh akangku, Idjä bewäi idjä ingilak indue, idjä kampilin ain idjä manak ia. Amon karä anak bawi mitä ia, maka äwen manara ia, manjewut ia berkat; karä sawan radja tuntang gundike manara ia.

10. Äwe djetä idjä manjangkawang kilau langit mahindang, bahalap kilau saran bulan, brasih kilau matanandau, tuntang äka kikäh kilau padjun parang?

11. Aku djari mohon akan kabon enjoh, tantai mitä talo lembut taheta darah tahasak sungäi,

handak: mitä djaka batang wnggor mangambang; tuntang upön dalima: malelak.

12. Djadi, helo bara aku katanwan, maka kahausku manjampai aku akan karetan utus ajungku idjä pahlas.

13. Buli, buli tinai, buli mitä buli, buli tinai; mangat ikäi manampajah ikau. Buhen koton handak manampajah Sula-mit? Basa ia kilau dua baris tä hong Mahanaim.

BAGI 7.

1. Lalehan kaparis tasaran paim hong sarumpahm, joh putir, anak radja! Sapan kahangm kilau santagi tampan kamasan idjä apik.

2. Puserm kilau sangkir bunter idjä haradjar basuang talo ihop, knaim kilau tujok gendom, idjä hapapar kambang lilium.

3. Tusum duäduä: kilau anak krabau hatatop.

4. Ujatm kilau tjandi garing; matam kilau lowang danum hong Hesbon, hong hauntonggang Barabim; urongm kilau tjandi hong Libanon, idjä hatandipah dengan lewu Damaskus.

5. Takolokm intu hundjum kilau Karmel, balau takolokm kilau ungu, radja indjarat awi bungkal balaum.

6. Lalehan kabungasam, lalehan kamanism, o ikau äka kataungku, hong karä kaparism!

7. Ampim inapengan dengan batang korma, tusum kilau tandon anggor.

8. Koangku: djaton tau dia

aku mandai batang korma tā, tuntang manjingkap karā edae; käläh tusum kilau tondon anggor, tuntang ewau urongm kilau sungkop;

9. Tinai tangepm kilau anggor idjä bahalap, idjä inelen dia hagarut balengkong ain idjä ingilakku, idjä seleselek tamä njaman olo idjä batiroh.

10. Aku ain idjä ingilakku, tuntang kataharue mangahandak aku.

11. Kantoh, idjä ingilakku, koä handak akan tana, palus bara malem penda batang kiprus.

12. Mangat haiak djadjewu koä manalih pambulan anggor, uka mitä djaka batang anggor manjalampak, tuntang tundoe taheta djari lembut, tinai djaka upon dalima mangambang; hetä aku handak mamprahansintangkuakam.

13. Dudaim tā mamplua ewaue, tinai intu bauntonggang ita aton karä ampin bua bahalap; idjä taheta tuntang idjä helo tā aku djari minae akam, o ikau idjä ingilakku.

BAGI 8.

---

1. Käläh djaka ikau indu njahangku, idjä djari manusu induku; mangat aku tau manjium ikau, amon aku hasupa dengam hong djalan, tuntang olo djaton tau mamapa aku.

2. Tä aku handak magah ikau tamä human induku, hetä ikau akan madjar aku; tä aku handak mampihop ikau hapan anggor häwoi talo mangat, tuntang danum dalimangku.

3. Lengäe sambile penda takolokku, tinai lengäe gantane mamalok aku.

4. Aku manjumpah keton, o anak bawin Jerusalem, belä keton mampisik atawa manangkedjet aringku tā, sampai iä misik kabuate.

5. Ewe djetä, idjä mandai bara padang tunis, hasinggoh dengan idjä ingilake. Penda batang sungkup aku djari mampisik ikau, äka indum djari manakan ikau, äka idjä manak ikau djari luas.

6. Ina aku hong atäim kilau tjap, kilau tjap intu lengäm. Krana sinta tā puna abas kilau pampatäi, tinai kabehu dähen kilau naraka; barae kilau apui, djetä njalan Jehowa.

7. Kutoh danum mahin djaton kabawae mambelep sinta tā, karä batanganum djaton olih mambuseng iä; alo olo handak manenga karä panatau humae lepalepah tagal sinta tā, maka djetä djaton bara pedah haliai.

8. Aton intu ita betau idjä korik, iä hindai lembut tusue. Kilen gawin ita dengan betau ita, amon olo handak misek iä?

9. Djaka iä kilau kota, tä ita handak mamangun parasiko salaka intu hundjue; amon iä kilau bauntonggang, ita handak matep iä hapan papan kaju seder.

10. Aku kilau kota, tuntang tusungku kilau tjandi; tä aku ingilak intu matae.

11. Salomo tempon pambulan anggor hong Baalhamou; iä mahandjaman pambulan anggore tä akan olo panonggo, genep biti manenga sewa sakojan kabawak salaka tagal buae.

12. Batang anggorku, idjä pu-

na ajungku, inguangku; akam,
o Salomo, patut sakojan, tapi
duä ratus akan idjä manonggo
bnae.

13. Ikau, o aring, idjä melai
hong kabon tä, karä kapatoku

mendäh aughm, soho aku mahi-
ning djetä.

14. Kantoh, gulong, o idjä ingi-
lakkn! palus mandjadi kilau kra-
hau atawa anak badjang hong bu-
kit ramon garo.

SURAT NABI

J E S A I A.

BAGI 1.

Jesaja masuman hukum akan tanah Juda,
tuntang manjoho olo hobah atäie.

1. Djetoh karä paitä Jesaja,
anak Amos, idjä djari gitae tahuu
Juda tuntang Jerusalem, intu
pangereng Usia, Jotam, Aghas
äwen äpat Hiskia, radja Juda tä.
— (2.Kron.26—32.)

2. Hining, karä langit, tuntang
ikau, o petak, talingan pindingm,
krana Jehowa hamauh: Aku djari
mahaga tuntang mampahai arä
anak, tapi äwen djari darhaka un-
dur bara aku.

3. Sapi mahin kasene tempoe,
tuntang kalidai katawan kandang
olo idjä manggau iä; tapi olo Is-
rael djaton kasene, djalahan olo
ajungku djaton katawan.

4. Pajah, utus idjä badosa tä,
djalahan idjä sarat kadhakae,
kempang idjä parajap, anak idjä
tapakarok kianat tä, idjä ngala-
pean Jehowa, mamapa idjä äka

karasih Israel, tuntang djari bale-
kak undur kalikute.

5. Narai guna mandjara keton
hindai, basa keton sasar undur
kedjau haream? Hapus takoloke
djari haban, salepah atäie djari
ujnh.

6. Bara tatap paie mimes tako-
loke djaton mahin mangat, baja
uras himang, awan pukul tntang
baha idjä hanana, idjä hindai ing-
uit, hindai imeteng, hindai iurnt
dengan minjak.

7. Tanah keton benjem karak-
karaka, karä lewun keton djari
kinan apui; olo beken utase ku-
man pangulih tanan keton kahum
baun keton, tuntang djetä rusak
benjem, kilau tanah irusuh musoh.

8. Maka Sion, anak bawi tä,
djari balihi kilau tingkap hong
pambulan anggor, kilau pasah
tana hong kabon tantimon, kilan
lewu idjä ingapong.

9. Djaka dia Jehowa, Tempon
karä kawan talo belom, djari ma-
nisa isnt akan ita, tä maka ita

sama dengan Sodom tuntang kilan Gomora. — (1. Mos. 19, 24.)

10. Hining augh Jehowa, keton karā mantir Sodom, tamān akan pindingm Torat Hatallan ita, o utus olo Gomora!

11. Narai pedahe akangku kutoh parapah keton? koan Jehowa. Aku puas awi tabiri hatuše, parapah ingāhu tā, tinai awi enjak meto baseput, tuntang aku djaton mangilak dahan sapi, anak tabiri tuntang kambing hatuše.

12. Amon keton manalih handak manaharep baungku, āwe blaku talo tā bara lengān keton, uka mahundjeng parantarangku?

13. Āla lundai mimbit parapah idjä haiang kalotā; garo tā indu kadjilekku; totok bulan, tuntang andau sabat, katika keton hapumpung, metoh keton sombajang tuntang marajap, aku djaton hindai maku manjanggope.

14. Karā totok bulan keton, tuntang karā pestan keton idjä innkas uras injingi lambaruangku, aku peda dengae, aku djari bisau manjarenae.

15. Alo keton mandepā lengān keton, tapi aku mangambutep matangku nalua keton; alo keton baruek blaku doa, mahin djaton aku mahininge, krana lengān keton kontep daha.

16. Penjau arep keton, prasih bitin keton, kanan karajap keton bara matangku, terai mawi talo papa.

17. Adjar arep keton mawi talo bahalap, goang kabudjur, dohop olo idjä ihenjek, awi mamatut akan nolā, palus awat perkaran balo.

18. Limbah tā kantoh, ita liutong, koan Jehowa: alo karā dosan

keton bahandang kilau daha, djeta akan malik baputi kilau ambon habungkus; alo djeta kilau kadandang, djeta akan hobah kilau amau. — (43, 25.)

19. Djaka keton pahias manumon, tā keton karāh kuman kahalap tanah toh.

20. Tapi amon keton manekang tuntang marisang, tā toto keton lepah kinan padang, krana njaman Jehowa idjä manjewut tā.

21. Kilen kea djeta, lewu budjur tā mandjadi lontāi? Bihin djeta basuang kabudjur; katetek puna melai hetā; tapi toh uras pamuno bewāi.

22. Salakam uras ngarawang mandjadi kadjea; anggorm djari sampur danum.

23. Karā mantirm marisang tuntang mangola maling; genep biti āwen tā radjin sudok, haiak manggau talo inenga; nolā djaton iā mambudjure, perkaran balo djaton iā maku masarae.

24. Tagal tā koan pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karā kawan talo belum, Idjä kwasa mahundjun Israel tā: Pajah! aku handak malnut huangku mawi olo tā idjä malawan aku, palus mamalah arepku intu karā musohku.

25. Aku handak malawo lengāngku mawi keton, tuntang handak mamapas salakam lepah lingis, palus manganan karā kadjeam.

26. Tuntang aku handak halian karā hakim ajum tiuai kilau idjä solake, tinai karā mantirm kilau intu tamparae. Tā ikau karāh inggarā lewun katetek, tuntang lewu idjä budjur tinduh.

27. Sion patut iliwus awi kabudjur, tinai karā oloe idjä tawanan tā tumon katetek.

28. Tapi karā olo palangkāh tuntutang olo badosa haiahaiak, karāh injempong, idjā ngalapean Jehowa karāh nihau lomos.

29. Krana olo tā karāh njukok tagal karā batang ela, idjā ingipen keton, keton karāh buah kahawen tagal karā kabon dēwa, idjā intih keton.

30. Krana keton akan mandjadi sama dengan batang ela idjā maranggau, lepah baduroh dawāe, tuntang kilau kabon idjā djaton bara danum.

31. Amon dēwa idjā inggarā abas tā mandjadi kilau lepu, tuntang tukange kilau gutin apui: tā maka kadaduā tā haiak bakāhu, tuntang djaton idjā mambelepe.

BAGI 2.

Karādjean Hatalla' insuman; tapi helo karā olo badjoho ihukum.

1. Djetoh augh idjā gitan Jesaja, anak Amos, tahu Juda tuntang Jerusalem.

2. Maka karāh mandjadi intu lawin karā andau, tā lungkoh ūka human Jehowa karāh indāhen hundjun tantan karā bukit, sampai mangkahemer bara karā gunung; tā olo kapir handiai karāh badāhes akan hetā.

3. Arā utus olo karāh hagoet, sambil hamauh: has! ita lius, tanggoh bukit Jehowa, talih human Hatallan Jakob, mangat iā madjar ita djalae, ūka ita mahoroe pelek ai. Krana bara Sion Torat karāh blua, tuntang augh Jehowa bara Jerusalem.

4. Maka iā karāh mamutus marak olo kapir, tuntang mahukum

arā utus olo. Ta karā olo akāh manasal padange mandjadi parang-gis, tinai lundjue mandjadi gento.

Krana djaton utus olo idjā karāh manggatang padang tinai mawi awang beken, djaton hindai olo karāh madjar arepe parang.

5. Kantoh toh, keton unglup human Jakob, has, ita manandjong hong kalawa Jehowa.

6. Tapi Ikau djari ngalapean djalahan olo ajum, unglup humar Jakob tā; krana olo tā kontep kadarhakae paham bara awen idjā hila timor, iā panudjum kilau olo Pilisti, tinai iā mangilak tuntutang mangola anak tanah beken.

7. Maka tanah basuang salaka bulau, karā panataue djaton tawan kalepahe; tanah kontep hadjaran, tinai karā karetae djaton taraisā.

8. Tinai tanah basuang hampatong dēwa kea, iā manjembah tampan lengāe tā, talo idjā djari inguan tundjuke.

9. Hetā karā olo korik sontop, tuntang karā olo hai mamparandah arepe; djetā Ikau djaton maku mampun awen.

10. Dari, tamā lowang bāta, sahokan arepm hong petak tagal pampikāh bara Jehowa, tuntang tagal kutoh kahaiē.

11. Kadjohon olo karāh impanjukok, tuntang kahain olo karāh imparandah, tapi batonggal Jehowa bewāi karāh hai intu katika tā.

12. Krana andau Jehowa, Tempon karā kawan talo belom, karāh manapi karā talo badjoho, talo hai tuntang talo gantong, mangat djetā imparandah;

13. Manapi mawi karā batang seder hong Libanon, idjā gantong tuntang mangkahemer, tuntang karā batang ela hong Basan;

14. Karä bukit idjä gantong, karä lungkoh idjä mangkaheiner,

15. Karä tjandi gantong, tuntang karä kota dähen,

16. Karä banama hai hong tasik, karä ampin talo tanpa idjä barega;

17. Sampai karä kadjohon olo uras injontop, tuntang karä kahain olo imparandah, tuntang tikas Jehowa bewäi hai intu katika tä.

18. Maka dewa handiai karäh lepah nihau.

19. Tä olo karäh tamä lowang batu tuntang darak petak, tagal pampikäh Jehowa, tuntang tagal kutoh kahaie, amon Iä karäh mendeng, manaräwen hapus petak. — (*Luk.* 23,30.)

20. Katika tä genep olo karäh manganan karä dewa salaka bulau, idjä djari inampae akæ, uka manjembah tä, mandjakah tä akan lowang blawau tuntang pandan;

21. Haiak bitie misong arepe tamä hungkap batu tuntang djahat batukarang tagal pampikäh bara Jehowa, tinai tagal kutoh kahaie, amon iä mendeng manjabanen hapus petak.

22. Toh, terai keton harap olon, idjä tahasenge intu uronge; krana hong idjä kwe olon tau iharap?

BAGI 3.

Hatalla karäh marusak karä kadjohon olo.

1. Krana itä! pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karäli manganan bara Jerusalem tuntang bara hapus Juda sokali tuntang sahungker, karä batang panginan, karä lowang danum;

2. Karä olo abas tuntang olo parang, karä hakim tuntang nabi, karä olo tawan tirok tuntang olo bakas;

3. Karä muntir hong limä pulu tinai karä olo hai, karä mantir basara tuntang karä tukang idjä apik dengan olo idjä rentas.

4. Tuntang aku handak manjoho olo tabela mandjadi mantire, idjä kilau anak olo akan marentah olo tä.

5. Tä olo tä karäh hawi hararat sama arepe, sampai genep biti mawi kolæ; olo tabela karäh badjoho dengan olo bakas, tinai olo korik dengan olo hai.

6. Tä olo karäh manjingskap paharie, idjä hindjä ungkup human bapæ, koæ: ikau magon bara pakaian, buah ikau mandjadi radjan ikäi, käläh talo karakkarakä toh penda lengäm.

7. Tapi iä karäh manjumpah andau tä, koæ: aku toh puna djaton tabit; tinai djaton tepong djaton pakaian huang humangku: äla manjoho aku mandjadi mantir olo arä.

8. Krana Jerusalem djaladjalau balongkang, tinai Juda djari rampar, basa djalæ tuntang karä gawie malawan Jehowa, nakara mamparahas matan idjä hai.

9. Kadarhakaë tarang hong baue, tuntang bakarinah äwen manara dosæ, kilau äwen hong Sodom, djaton manjahokan tä. Pajah hambaruæ! krana iä manampa tjalaka akæ kea.

10. Awi mamberkat olo tetek; iä karäh batuah, krana iä karäh kuman bua gawie.

11. Tapi pajah olo parajap! iä karäh tjalaka; krana iä karäh imäläh tumon kapatut lengäe.

12. Anak olo mahenjek djalahan olo ajungku, tuntang olo bawi marentah iä. Kajah djalahan olo ajungku! idjä magah ikau mampalajang ikau, tuntang manjahokan djalan idjä patut ihorocm.

13. Jehowa mendeng handak masara, iä djari dumah uka mamatut karä utus olon.

14. Jehowa dumah, handak mahukum karä bakas olo ai tuntang karä mantire. Kraua keton djari marusak pambulan anggor toh, tuntang ramon olo pähä djari irampas akan human keton.

15. Buhen keton manakir mamparamok djalahan olo ajungku, tuntang manepä marotek bitin olo tjalaka? koan pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

16. Tinai Jehowa hamaui: Basa anak bawin Sion tä badjoho, manandjong malingak ujate, tuntang haue ingassaie hagoet malago, tinai paie kedjukedjut:

17. Maka Tuhan handak mampalembut piah mampalunga takolok anak bawin Sion, tinai Jehowa karäh malowai kahawen äwen.

18. Katika tä kea Jehowa karäh mengkak manganan gelang kabungase, salutup hadjandjala, saling santagi;

19. Karä sowang, lasong krawang, sandurong;

20. Karä angkol, renda, taliwanang, supun minjak, bulau namburak;

21. Karä tisin tuntang lawong;

22. Karä pakaian kampili, kampoh, salampai, buntil;

23. Karä saramin, kamedja lamos, salendang, sindjang.

24. Tuntang talo bewan karäh indu gantin ewau garo, tinai pa-

song karäh manganti taliwanang, kalunga manganti karä bungkal balau, tinai tapih njaru manganti klambi pandjang lamos, tuntang kabatal manganti kabungas.

25. Karä hatuän keton lepah akan halelek awi padang, tuntang karä pangkaliman keton matäi hong parang.

26. Tuntang karä äka basara karäh benjem haiak manatum, palus iä karäh mondok hong petak boang tuntang rusak.

BAGI 4.

Kristus, salundik Jehowa tä, indu salamantuntang kahalap ungkup ai.

1. Katika tä udju biti olo bawi karäh maujngkap hatuä idjä, koae: ikäi hakon kuman barin ikäi, tuntang makaian arep ikäi, asal ikau hindjä ikäi bewäi, mangat kahawen ikäi nihau bara ikäi.

2. Katika tä maka Salundik Jehowa tä karäh akan kabungas tuntang kahai, idjä Palembang tanah toh akan taran tuntang horumat karä olo, awang batisa hong Israel. — (11,1.Sagh.3,8.)

3. Äwen idjä tisa hong Sion, tuntang katapasan hong Jerusalem, uras karäh inggarä brasih, genep biti idjä injurat akan pabelom hong Jerusalem;

4. Amon pangkahai Tuhan karäh misut likän anak bawin Sion, haiak mamapas utang dahan Jerusalem bara iä, hapan Rogh idjä mahukum tuntang mangähu.

5. Tä Jehowa karäh manampae hapus huddjun bukit Sion, tinai tambuan tawon olo arä handau botop baunandau tuntang asep,

tinai pahalendang apui hamalem. Krana kahaie karäh indu äka kalingdong talo handiai.

6. Tä karäh aton pasah indu manganadjungen kalason andau, tinai indu äka kalingdong, mahakan talo basaloh tuntang udjan.

BAGI 5.

Pajah olo Israel, pambulan anggor Jehowa tä, idjä djaton baguna.

1. Maka toh aku handak manjanji akan idjä ingilakku njanji ain idjä äka sintangku, talnu pambulan anggor ai. Idjä ingilakku tä tempon pambulan anggor hundjun lungkoh äka basiwoh. — (*Mark.* 12,1.)

2. Maka iä djari mangarambang djetä, tuntang djari mamprasihe, manganan karä batu, tuntang djari mimbul hetä anak anggor idjä kapalä bahalap. Tinai bentok hetä iä mamangun tjandi, tuntang mangali manampa äka mamähes, tinai iä mentai, djaka djetä handak mamua bahalap. Tapi iä djari mamua maling babewäi.

3. Toh keton, olo Jerusalem tuntang olo Juda, käläh mariksa mamutus perkarangku dengan pambulan anggorku tä.

4. Narai tau iawiku tinai dengan pambulan anggorku, idjä hindai djari ilalusku? Maka buhen iä djari mamua maling, amon aku mentai iä mamua bahalap?

5. Maka toh aku handak masanan akan keton talo, idjä handak iawiku dengan pambulan anggorku: aku handak manganan krabange, mangat iä iurep meto, aku han-

dak mangarak pagare, mangat iä irundau bewäi.

6. Aku handak nalua iä lihanglahanga, sampai djaton ingalingking injangknl, baja tingen garigit akan lembut hetä; tinai aku handak mangahana baunandau, belä mudjan hetä.

7. Maka pambulan anggor Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, djetä ungkup human Israel, tinai karä olo Juda iä tä palakanan äka kakilake tä; maka iä djari mentai kabudjüre, itä! uras samagh bewäi; iä mentai katetek, itä uras augh kihal.

8. Pajah äwen, idjä pamohot huma baka huma, tana baka tana, sampai djaton batisa kaleka hindai, kilau äwen bewäi idjä tempon tana.

9. Intu pindingku aton augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Tjoba, djaka humae idjä arä tä djaton karäh rusak, sampai idjä hai tuntang bahalap kea akan boang bewäi!

10. Krana sapulu baris kabon pambulan anggor akan mandjadi idjä bat anggor bewäi, tinai idjä gantang binji mandjadi idjä supak bewäi.

11. Pajah äwen, idjä misik baiak djadjewu manggoang talo ihop bahari, palus melai hetä sampai kaput, sampai anggor tä djari mangalasut iä;

12. Tuntang aton kutjapi, rabap, gandang, suling dengan anggor kahum iä baramirami; maka äwen djaton maku mingat gawin Jehowa, djaton mitä tampan lengäe.

13. Tagal tä djalahan olo ajungku karäh inamput tawanan awi kandingile; karä äwen awang hai ka-

räh blau, tuntang uras olo tä karäh ujuh meher.

14. Tagal tä naraka mambanga arepe, paham manganga njamae, mangat kadaduä äwen sewu kantä, idjä hai dengan korik, karä idjä ramirami tuntang handjak rantang tä.

15. Tä karä olo korik karäh injon-top, tinai karä olo hai imparandah, karä matan olo badjoho impanjukok.

16. Tapi Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karäh hai hong kabudjur, Hatalla idjä brasih tä karäh ihorumat hong katetek.

17. Tä, maka anak tabiri karäh murep tumon puna dasare intu puna kalekae, tinai olo beken utuse karäh mambelom arepe hong äka olo baseput idjä rusak tä.

18. Pajah olo tä, idjä mandjidjit mambet kadarhaka hapan talin karajape, tuntang dosae tä kilau ilawak intu karetäe;

19. Sambil hamauh: naughe Iä manggulong arepe, naughe Iä mandjeleng gawie, mangat ita mitäel naughe tirok ain Idjä äka karasih Israel tä manggapi palus sampai, mangat ita katawan tä!

20. Pajah olo, idjä manggarä talo papa tä bahalap, tuntang talo bahalap tä papa, idjä manjewut kaput tä blawa, tapi blawa tä kaput, idjä manggarä talo bapait manis, tuntang idjä manis bapait.

21. Pajah olo tä, idjä mado arepe pintar, tuntang manaha arepe harati.

22. Pajah olo tä, idjä pamanok mihip anggor, tuntang idjä pangkaliman karami;

23. Idjä mambudjur olo darhaka tagal sudok, palus mambalang katetek olo budjur.

24. Tagal tä, kilau njalan apui

malajap tampilai, tuntang apui gandang mampalenjoh djogo: tumon tä uhat äwen akan maram, tuntang kambange lembut lujut mandjadi rotik; basa olo tä manganan Torat Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang djari manawah augh ain Idjä äka karasih Israel.

25. Tagal tä kasangit Jehowa djari hasep mawi olo ajue, tuntang iä djari mandjudju lengäe mantakan äwen, palus mamukul äwen, sampai karä bukit honggä, tuntang karä hantun olo tä mandjari kilau rumpur hong djalan. Tinai alo awi karä talo tä kalaite hindai kea terai, tapi lengäe indjudjue hantä.

26. Krana iä karäh mampendeng banderae bentok olo kapir idjä kedjau, palus manjalentak olo tä bara saran petak. Maka itä! badjeleng tuntang balias olo tä dumah.

27. Djaton idjä ujuh, djaton idjä paleko marak äwen tä, djaton idjä tirotiroh atawa rontorontok; djaton babate balekak, djaton talin sarumpahe bageto.

28. Anak panahe uras batadjim, karä panahe haradjur marentur; tundjik hadjaräe dähen kilau batu, tinai karä galingan karetäe kilau pusok njawong.

29. Lahape kilau sakungkong singa bakas, iä manjurak kilau singa tabela, haiak guruguruh iä karäh manangkarap, palus manamput talo irampase, tuntang djaton karäh aton idjä maliwus.

30. Äwer tä karäh gotogotok mantakan Israel sama kilau gotok tasik. Tä, amon olo manampajah tanah, itä! kakaput kadjaka bewäbewä, kalawa kea mahin ingaput intu äka karakkaraka.

BAGI 6.

Jesaia injoho Ilatalla mandjadi sarohae.

1. Intu njelon radja Usia matäi, tä aku mitä pangkahai Tuhhan mondok intu padadusae idjä gantong tuntang hai, rumbai klambie manjuang hapus huma idjä brasih.

2. Karä Serap mendeng liulu mangadjang iä; genep biti mandjahawenmandjahawen palapase; duä hapae manutup baue, duä manutup paie, tinai duä hapae trawang. — (*Pangar.4,8.*)

3. Maka genep biti hatantehau, koae: Brasili, brasih, toto brasih Jehowa, Tempon karä kawan talo belom! Hapus petak basuang ka-haie!

4. Sampai karä lambang hagen-djääh awi augh äwen idjä hatantehau, tuntang huma tä kontep asep.

5. Tä aku hamauh: Kajah! matäi aku! krana aku puna halikä totok biwihku, tinai aku melai intu marak utus olo idjä halikä totok biwihe; krana matangku djari mitä Radja tä, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

6. Maka idjä biti karä Serap tä trawang tanggoh aku, tuntang intu lengäe aton barah apui, idjä induae ingatipe bara hundjun mesbeh.

7. Djetä hapae manindjek tokku, sambil hamauh: Itäm, hapan toh totok biwihm djari inindjek, mangat kasalam balekak bara ikau, tuntang dosam djari injapan.

8. Limbah tä maka aku mahining augh Jehowa, idjä hamauh: Äwe tau injohoku? äwe handak hagoet akan ikäi? Maka aku tombah: Toh aku, soho aku lius.

9. Tä Iä hamauh: Lius, tuntang sanan akan utus olo toh: hining keton tuntang äla harati; itä keton tuntang äla kasene. — (*Joh. 12,41.* — *Gaw.Ras.28,26.*)

10. Palulang atäi olo tä, tuntang awi mandungil pindinge, tinai pahawor matae, uka matae älamitä, tuntang pindinge äla mahining. tinai atäie äla harati, belä iä hobah tuntang impakäläh.

11. Tä aku tombah: Kilen katabie, o Jehowa? Koae: Sampai karä lewue djari rusak, njamah oloe djaton, tuntang karä humae ngarawang djaton olo mukonge, tinai hapus tanahe uras benjem.

12. Krana Jehowa karäh manganan olo tä kedjakedjau, tä tanalie haiang mananja.

13. Tinai alo melai midjämidjä barasapulu, maka djetä karäh mahin rusak tinai, sampai olo tä mandjadi kilau batang ela tuntang upon belot, idjä lepah inutoh melai batange bewäi; tapi batange tä karäh indu bibit idjä brasih.

BAGI 7.

Auzh tudjam tabie Jesus Imanuel karäh inakan budjang salia.

1. Maka katika Aghas, anak Jotam, Jotam anak Usia, radja Juda, aton dumah Resin, radja Aram, äwen duä Pekah, anak Remalia, radja Israel, tanggoh Jerusalem, handak mamarange; tapi lewu tä djaton tau dino awi äwen. — (*2.Radja16,5.*)

2. Tä olo masuman akan ungkup Dawid: Olo Aram tä djari pakat dengan olo Epraim. Tä atäi Aghas hagendjääh, tuntang atäi

karä olo ai, kilau batang kaju hong kajuan awi riwut.

3. Maka Jehowa manjoho Jesaia: Lius ikau manjupa Aghas, ikau tuntang anakm Searjasub tä, (*rimae: tisaie karäh ihaga.*) maka äkae tapakan parit danum talaga idjä ngambo tä, darah djalan akan äka tukang pinatu,

4. Sambil hamauh dengae: Bua-buah ikau, sanang bewäi; äla mi-käh, tuntang äla atäm singgul tagal duä prokong pondok idjä kowukowut tä, tagal kalait Resin tuntang olo Aram, tinai anak Remalia tä;

5. Basa olo Aram djari mangarangka tjalaka akam, pakat dengan olo Epraim tuntang anak Remalia tä, sambil hamauh:

6. Has, ita handak hagoet manggar Juda, palus mandjakä iä, sambil mambagi tä akan ita, balalu mamparadja anak Tabeal tä mandjadi radja hetä.

7. Krana tumon toh augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Djaton karäh palus, djaton akan mandjadi.

8. Malainkan kilau Damaskns indu kapala hong tanah Aram, kakai Resin kapala hong Damaskus bewäi. Maka limbah djahawen pulu limä njelo Epraim karäh injempong, sampai djaton indu utus olo hindai.

9. Sampai tä maka Samaria akan kapala hong Epraim, tinai anak Remalia tä indn kapalan Samaria. Djaka keton djaton pertjaja, maka keton djaton melai.

10. Tinai Jehowa manontong aughe dengan Aghas, koae:

11. Laku kata akam bara Jehowa, Hatallam; brangai lakn tä hong penda äka kandalem, atawa ngambo hong äka gantong.

12. Tapi tombah Aghas: Aku djaton handak blaku; aku djaton maku maningkes Jehowa.

13. Tä koae: Hining keton, ungkup human Dawid; djaton ombet keton mampaujuh olon, sampai keton mampaujuh Hatallangu kea?

14. Tagal tä, maka bitin Tuhan karäh manenga kata akan keton: itäl budjang salia karäh batihi, tuntang manak hatuä, iä manggarä arae Imanuel. (*Hatalla tuntang olon*). — (*Matt.1,23.*)

15. Enjak sapi tuntang madu karäh indu kinae, sampai iä harati manganan idjä papa, tuntang mintih idjä bahalap.

16. Tapi helo bara anak tä harati manganan idjä papa tuntang mintih idjä bahalap, maka tanah toh idjä ingikähm akan nihau, karäh ilih radja duä tä tinai.

17. Maka hapan radja Asur Jehowa karäh magah andau mawi ikau, tuntang olo ajum, tinai ungkup human bapam, kilau djaton pudji bara katika Epraim djari balekak bara Juda.

18. Krana katika tä Jehowa karäh manjalentak karä langau idjä hong karä tumbang Misir, tinai karä badjanji idjä hong tanah Asur.

19. Djetä karäh dumah tingkep mananjap karä djunah benjem tuntang karä darak bukit batu, karä pulau duhi tuntang karä äka lowang danum.

20. Andau tä kea Tuhan karäh manjukur balau keton tuntang bnlun pai, tinai djanggut lepa-lepah, hanggap lading idjä injewae, idjä hila kanih batangdanm lombah tä, iä tä radja Asur.

21. Maka katika tä idjä biti baja

tikas idjä kongan sapie, tuntang duä kongan tabirie.

22. Tapi alo kalotä, kutoh djohon tusue karäh impluae, sampai tempoe akan kuman mantega; toto genep biti, idjä katapasan hong tanah, karäh kuman mantega tuntang madu.

23. Djadi, katika tä kea, intu äka idjä katontoh aton sakojan batang anggor, idjä sakojan kabawak salnka regae, hetä karäh sandam badjikut;

24. Sampai olo, idjä tanggoh hetä, mimbit panah tuntang anake; krana hapus tä karäh uras sandam badjikut.

25. Karä bukit lungkoh kea, idjä pudji injangkol olo, djaton olo handak tanggoh hetä, awie mikäh karä duhi tuntang talo badjikut; baja sapi bewäi karäh injoho murep hetä, tuntang karä tabiri akan manindjak hetä.

BAGI 8.

Hatalla mahukum olo parojax, tapi iä indu kalindong olo ajue; käläh harap iä bewäi.

1. Tinai Jehowa hamauh dengangu: Duan kartas lombah, surat hetä hapan puna hurup olo: iä badjeleng akan marampas, gulong akan manarik.

2. Tä aku manduan saksi bahalap akangu, imam Uria tä, äwenduä Sagharia, anak Jebereghja.

3. Maka aku djari hindjä sawangu, iä tä batihi tuntang manak hatuä; koan Jehowadengangu: Sewut arae Mahersalal-Kasbas (*Iä badjeleng akan marampas, gulong akan manarik.*)

4. Krana helo bara awau tä tau mantehau: joh apang! atawa: joh indu! maka olo karäh mäton talo rampas bara Damaskus, tuntang ramon Samaria, helo baun radja Asur.

5. Tinai Jehowa hamauh dengangu, koae:

6. Basa utus olo toh mangabelä danum Siloa, idjä lowalowa hasore, tuntang äwen handjak harap Resin, dengan anak Remalia tä:

7. Tagal tä, itä! Jehowa handak manjoho karä dähes batanganum lombah tä manepä äwen, djetä radja Asur tuntang karä kwasae, sampai danum tä maleteng hapus tiwinge, mananjap;

8. Palus djetä akan manapi tanah Juda, mangontep malelep tä, kandaleme tikas ujat; tuntang rahusan dähes sampangsampanga manjuang hapus kolombah tanahm, o Imanuel.

9. Takan, pakat bewäi, o keton karä utus olo; puna akan pararawoh bewäi keton! Hining keton handiai idjä bara tanah kedjau: has, tatatatap arep keton; puna akan pararawoh kea keton! has, tatatatap bewäi, akan pararawoh kea keton!

10. Has, bulat tirok! tapi djaton kea akan mandjadi. Takan, kalagai augh! maka djaton kea akan tulus; krana hindjä ikäi Imanuel! — (7,14.)

11. Krana kalotoh Jehowa djari hamauh dengangu, haiak manjingkap lengängku, tuntang iä madjar aku, belä aku omba manandjong hong djalan olo tä, koae:

12. Äla augh keton: has, pakat dengan olon, kilau olo tä haradjur handak pakat dengan olon; äla keton mikäh kilau kikäh ai, tuntang äla keton taräwen.

13. Tapi harap tuntang awi mahorumat Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; käläh ia indu äka kikäh tuntang karawan keton.

14. Tä ia karäh mandjadi äka kahindong keton idjä brasih; tapi ia mandjadi batu äka tantarang, tuntang karang idjä nanggari sang akan duä djalahan Israel tä, mandjadi djarat tuntang djarang akan olo idjä mukong Jerusalem. — (Luk.2,34. Rom.9,33.)

15. Arä äwen tä karäh tanggarrurus hetä, palus balong kang lut, balalu indjarat tuntang inawan.

16. Tutup augh kasaksian tä; tjatjak Torat intu karä muridku.

17. Tapi aku harap Jehowa, idjä djari manjahokan baue bara ungkup human Jakob, tuntang aku mentai ia.

18. Itä! toh aku tuntang karä anakku, idjä djari inenga Jehowa akanku, indu kata tuntang kaheeran intu Israel, awi Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, idjä melai hong bukit Sion — (Ibran. 2,13.)

19. Maka amon olo tä hamauh dengan keton: isek nudjum, tuntang tukang dahiang, idjä mangarungut tuntang manandak; — tä tombah keton: dia patut olo misek Hatalla? atawa tau misek idjä matäi tä akan olo belom?

20. Isek Torat tuntang augh kasaksian! Djaka dia augh äwen kalotä, tä maka langit djaton karäh mahindang akue: — (2. Petr. 1,19.)

21. Malainkan olo tä karäh kumbakumbang hong tanah, haiak kadjakä tuntang blau. Tä amon ia paham blau, ia karäh blait, palus manjapa radjae tuntang Hatallae;

22. Ia karäh mananggera tuntang manangkilik petak, maka itä! djaton beken baja' tjalaka tuntang kakaput; ia ujuh awi kadjakä, tuntang tarangtaranga hong kakaput.

BAGI 9.

Kristus, kalawan kalawan, inakan mangat marentah.

1. Tapi tanah idjä indjakä tä djaton karäh haradjur hong kakaput; kilau djaman horan tanah Sebukon tuntang Naptali batawäh bewäi, kalotä rahian djetä ihorumat, djalan saran danau tä, dipah Jordan hila toh, Galilea idjä darah tanah olo kapir. Utus olo tä, idjä manandjong huang kakaput, akan mitä kalawa idjä paham, tuntang intu olo idjä mukong tanah äka kangkalingän pampatäi, kalawa karäh manjangkowong akan äwen. — (Matt. 4,16.)

2. Ikau djari mangapal utus olo tä, malainkan kahandjake ikau djaton mampahaie. Tapi olo karäh handjak kea intu baum, sama dengän kahandjak musim getem, kilau olo pudji handjak metoh mambagi talo rampas.

3. Krana ugar idjä imuat intu äwen, tuntang pukul akan bahan äwen, tinai tongkang olo idjä mangasasak äwen, djari imelekm, sama kilau katika olo Midian tä.

4. Krana karä sarumpah olo klahi, tuntang karä pakajae idjä mandoi daha karäh inusul palus kinnan apui.

5. Krana Anak djari inakan akan ita, Anak hatuä djari inenga akan ita, idjä intu bahae aton kaiä prentah, tinai arae tä: Äka ka-

heran, Akal, Hatalla kwasa, Bapa katatahi, Radjan salamati. — (Luk.1,31; 2.7.Joh.3,16.)

6. Kwasan ai sasar hai, tuntang kasanang djaton terai hundjun padadusan Dawid, tinai hapus karadjae: mangat iä manatap mandähen tä hapan kapatut dengan katetek, bara toh palus katatahi. Kalason atäi Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, karäh malalus tä.

7. Pangkahai Tuhan djari manjoho augh akan Jakob, djetä djari manjaherang intu olo Israel.

8. Hapus olo toh akan kasene tä, olo Epraim tuntang karä olo Samaria, idjä badjoho hamauh huang kahain atäie:

9. Batu bata djari bakarak, tapi ita handak mamangun tä tinai hapan batu toto; kaju rarangai djari inäweng, hapan kaju seder ita handak mangantie.

10. Krana Jehowa handak mimit karä musoh Resin mawi äwen, tuntang mamumpong karä musolie bawatowon.

11. Olo Araun hila baue, tinai olo Piliesti hila likute, uka iä manganga njamae kuman olo Israel lepalepah. Tinai alo awi karä talo tä kalaite hindai kea terai, malainkan lengäe indjudjue hantä.

12. Krana utus olo toh djaton maku hobah akan idjä mandjara iä, tuntang djaton nalingä Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom.

13. Tagal tä, maka Jehowa karäh manetek olo Israel takoloke tuntang ikohe, karä edae tuntang batange, dalam idjä andau.

14. Olo bakas tuntang olo bawewut, djetä takoloke, tinai karä nabi idjä madjar augh tandjara, djetä ikohe.

15. Krana karä awang magah olo

tä uras olo palajang, tuntang karä äwen awang iagabe inelen bewäi.

16. Tagal tä pangkahai Tuhan djaton tau handjak tagal karä pambudjang äwen, tinai djaton tau manjanjang karä nolä dengan balon äwen: krana uras äwen tä olo haliau, tuntang papa gawie, totoke samandiai manjewnt kagila bewäi. Tagal karä talo tä kalaite mahin hindai kea tendur, malainkan lengäe magon indjudjue.

17. Krana kadarhakan äwen manjala kilau apui, manjeha karä duhi tuntang unak, mangähu äka badjikut padet hong kajuan, sampai mangangkawul kilau asep paham.

18. Awi kasangit Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom, tanah ingaput, tuntang oloe akan indu panginan apui; idjä biti mahin djaton tau masi kolae.

19. Alo iä manjipa hila gantau, iä blau kea; tinai alo iä mangitik hila sambil, mahin djaton iä besoh. Genep biti handak kuman isin lengäe.

20. Olo Manase tä kuman olo Epraim, tinai olo Epraim kuman olo Manase, tuntang äwen duä tä haiak sama mawi olo Juda. Tagal karä talo tä kalaite mahin hindai kea tendur, malainkan lengäe indjudjue hantä.

BAGI 10.

Olo Asur, idjä hapan Hatalla mahukum olo Israel, karäh iruäke tinai, tä Israel karäh iliwus.

1. Pajah karä olo, idjä manampa prentah sala, karä jaksa idjä manjurat marajap;

2. Tantai mamingkok perkarani

olo pähä. tuntang mahenjek ka budjur olo tjalaka hong ungkup olo ajungku, mangat karä balo indu rampase, tinai uka karä noläirusuhe.

3. Tapi kilen gawin keton tinai intu andau pamalah tuntang karusak, idjä djaladjalan dumah bara kedjau? äwe handak inang-goh keton hadari, blaku dohop? tuntang hong kwe äka keton mansahan kahain keton?

4. Belä djetä imparandah haiak karä olo tawanan, tuntang lawo haiak karä olo impatäi? Tagal karä talo tä kalaite mahin hindai kea tendur, malainkan lengäe indjudjue hantä.

5. Pajah olo Asur, idjä indu tantahan kalaiktu, tuntang kasantitku aton kilau tongkang intu lengäe. — (7,20.)

6. Aku handak manjoho äwen mantakan utus olo haliau tä, tuntang aku handak mametäh äwen mawi djalahan olo idjä äka kasantitku tä, mangat iä marampas tuntang marusuh olo tä, balalu mampidjak äwen kilau rumpur hong djalan.

7. Alo kahandake djaton kalotä, tuntang atäie djaton manahiu tä, tapi kahandak atäie tantai mampalomos tuntang mamparusak kutoh utus olo bararangai.

8. Krana koan äwen: Djaton karä mantirku tä uras radja?

9. Djaton Kalmo sama kilau Karghemis? djaton Hamat sama kilau Arpad? djaton Samaria sama kilau Damaskus? — (36,18.)

10. Kilau lengängku djari sondau karä karadjaan dewa, alo hampatonge bahalap bara idjä aton hong Jerusalem tuntang hong Samaria:

11. Maka kilau aku djari mawi

Samaria tuntang karä dewan ai, djaton aku tau mawi Jerusalem kalotä kea, tuntang karä dewan ai?

12. Tapi amon pangkahai Tuhan djari mahapus karä gawie hong bukit Sion tuntang hong Jerusalem, tä Aku handak manahiu mamalah bua kadjohon atäi radja Asur, tuntang kahain matae idjä badjoho. — (37,36.)

13. Basa iä djari hamauh: puna kaabas lengängku djari malalus tä, tuntang awi kapintarku, krana aku paham harati; aku djari mangangan toros tikas tanah arä utus olo, tinai aku djari marampas kaiä ramoe, kilau olo gagah aku djari mampalokang karä olo hetä.

14. Lengängku djari sondau kahai tuntang kwasan karä ntus olo, kilau sarangan burong, palus aku djari maraup hapushuang kalunen, kilau olo maraup tanteloh idjä balihi, tuntang djaton djari aton idjä mangibar palapase atawa marakang totoke, atawa manggagak.

15. Tau kea kapak manara arepe bara olo idjä mamanjok iä? tau gargadji manpapai arepe bara olo idjä mohos iä? Tjah, sama kilau sokah mampamiar idjä manggatang iä; amon olo uanggatang sokah tä, dia djetä kaju bewai?

16. Tagal tä Tuhan, Jehowa karä tawon talo belom, karäh manjoho gambala marak karä olo baputup baris Asur, tuntang penda karä kahaie akan lembut seha mangähu, kilau sehan apui.

17. Krana kalawa Israel akan mandjadi apni, Idjä äka karasihe mandjadi njala, idjä manusul pelus manjeha karä duhi tuntang unak Asur dalam idjä andau.

18. Iä karäh marusak mampalepah kahain karä kajuue tuntang

karä tanae, hambaruae palus berenge, tuntang mantire kea karäh lenjoh.

19. Sampai karä kajun kajuae idjä batisa isut bewäi, toto, sampai anak tabela tau manjurat tä.

20. Katika tä maka tisan olo Israel, tuntang idjä iliwus bera baris ungkup human Jakob djaton baluli tinai handak harap äwen idjä mamukul iä, tapi iä karäh harap Jehowa, äka karasih olo Israel, tuntang katoton atäie.

21. Tisan äwen tä karäh hobah, tisan Jakob tä, akan Hatalla idjä djaton tikas kwasae.

22. Krana alo karä olo ajum, o Israel, kilau baras hong saran tasik, maka tisae bewäi idjä karäh hobah; krana karusak djari tantu inukas, akan manjambong awi katetek. — (*Rom.9,27.*)

23. Krana karusak, idjä tantu inukas, handak ilalus pangkakai Tuhan, Jehowa karä tawon talo belom, hong hapus tanah toh.

24. Tagal tä pangkakai Tuhan, Jehowa karä tawon talo belom, hamauh: Äla keton mikäh, idjä olo ajungku, awang melai hong Sion, tagal Asur, amon iä karäh mandjara keton, tuntang manggatang sokahe mawi keton, tumon hadat olo Misir.

25. Krana hindai isut bewäi, tä kalait tä djari hapus, tuntang kasangitku mandjadian karusak äwen.

26. Krana Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom, karäh mampalembut tongkang mawi olo tä, kilau metoh olo Midian impatäi hong batu Oreb; iä karäh manggatang sokahe, idjä hapae hong tasik bihin, kilau hong Misir. — (*Hak. 7,25. — 2. Mos.14,26.*)

27. Djadi, katika tä maka tang-

gongm, idjä imuat äwen, akan nihau bara baham, tuntang ugare bara tekokni; krana ugar tä karäh rusak awi Idjä iminjak tä.

28. Iä manantarang Ajat, iä mahoree Migron. iä matoh karä ramon parang hong Mighmas.

29. Iä manjak äka dimpah hetä, tuntang bara malem hong Geba; Rama taräwen, Gibea-Saul hadari.

30. Ikau, anak Galim, kariak pahapaham; buabuaah Laisa; kajah Anatot idjä tjalaka!

31. Madmena hadari mahakan; karä olo Gabim pararawoh bawotawon.

32. Idjä andau hindai iä melai hong Nob; tä iä maniring lengäe tantai mawi bukit Sion, anak bawi tä, lungkoh hong Jerusalem.

33. Tapi itä! pangkakai Tuhan, Jehowa karä tawon talo belom, karäh manjangit manutoh edae, idjä paham gantong karäh injemponge, tinai idjä pangkakai karäh imparandahe.

34. Karä kadjikut kajuae karäh indirike hapan sanaman, tuntang Libanon akan balongkang awi Idjä paham kwasa tä.

BAGI 11.

Kristus tuntang karadjaan ajue.

1. Maka karäh lembut Salam-pak tunggul Isai, Salundik uhate karäh mamuah. — (4,2)

2. Hong Iä tä karäh melai Rogh Jehowa, Rogh kapintar tuntang kaharati, Rogh tirok tuntang kwasa, Rogh kaapik tuntang kikäh dengan Jehowa. — (*Matt.12,18.*)

3. Hapus prangae belome mi-

kah Jehowa. Iä djaton maku mamutus tumon paitä matae, tuntang djaton mahukum tumon pahining pindinge.

4. Tapi iä handak mamatut olo pähä tumon kabudjur, tuntang mambudjur olo balemo atäie hong tanah tumon katetek; tinai iä karäh mandjara petak hapan sokah njamae, hapan tahaseng totoke iä karäh mampatäi olo darhaka.

5. Krana katetek indu peteng dahepae, tinai katoto indu babat kahange.

6. Maka gurk karäh busik dengan anak tabiri, tinai harimaung karäh menter habambai dengan kambing: anak sapi tuntang singa tabela tinai meto awang injeput karäh hakawan, tuntang anak olo tabela karäh manjakatik iä. — (65,25.)

7. Sapi tuntang bahuang karäh murep hiudjä, anake karäh menter habambai, tinai singa karäh kuman tampilai kilau sapi.

8. Anak awau karäh busik tumbang lowang handjaliwan, tuntang anak olo idjä haru malekak tusu karäh mandjudju lengäe akan rombak handipä.

9. Hapus bukitku idjä brasih djaton talo akan mangapähä tuntang marusak; krana hapus petak karäh kontep pangingat dengan Jehowa, kilau karä danum manutup palempang tasik.

10. Krana katika tä olo kapir handiai karäh manggau uhat Isai tä, idjä mendeng indu banderan karä utus olo; maka äka kasanange karäh hai bahalap.

11. Krana katika tä pangkahai Tuhan karäh mandjudju lengäe intu tingkat idjä duä, mangat halalian tisan djalahan olo ajue ti-

nai, idjä katapasan bara Asur. bara Misir, bara Patros, bara Kus, bara Elam, bara Sinear, bara Hamat tuntang bara karä pulau hong tasik.

12. Iä karäh mampendeng bandera marak olo kapir, tuntang mamumpang olo Israel awang iharak, tinai manampunan olo Juda awang daraidaraia, bara äpat puding kalunen.

13. Tä kahirin Epraim karäh lilap, tuntang karä musoli Juda karäh impalomos: Epraim terai bahiri Juda, tinai Juda terai harepan Epraim.

14. Tapi äwen tä haiak karäh mangkarap bahan olo Pilisti hila barat, tinai äwen karäh haiak marampas olo idjä hila timor; Edom tuntang Moab karäh mandjuluk lengäe, olo Amon karäh mamenda iä.

15. Tinai Jehowa salenga karäh mampanjurong telok tasik Misir, iä karäh mandjudju lengäe intu batanganam hetä hapan riwut paham, mamukul tä mandjadi udju kasungäi, sampai olo hanimpah tä tau hasarumpah;

16. Palus mandjadi djalan simpan akan tisan djalahan olo ajue, idjä katapasan bara Asur, kilau mandjadi dengan Israel katika äwen harikas bara tanah Misir. — (2. Mos. 14,29.)

BAGI 12.

Olo idjä iliwus Hatalla manara tuntang mahorumat iä.

1. Katika tä maka ikau karäh hamauh: aku manarimakasih intu ikau, o Jehowa, basa ikau djari

malait aku, tapi kalaitm djari terai, tuntang ikau mampong aku tinai.

2. Toto, Hatalla puna salamatku, aku harap tuntang djaton mikah, krana Hatalla, Jehowa, indu kwasangku tuntang njanjingu, iä mandjari indu salamatku.

3. Haiak handjahandjak keton karäh masip bara kalin salamat. — (*Joh.7,38.*)

4. Tuntang keton karäh ha-maulu intu andau tä: sewut tarimakasih akan Jehowa, suman aran ai, sarita karä gawie marak karä utus olo, sanan arae djari impahai.

5. Njanji, tara Jehowa, krana iä djari malalus kutoh talo hai; djetä patut ingasene hapus petak.

6. Lohap tuntang njanji rami-rami, ikau, idjä mukong Sion, krana Idjä äka karasih Israel hai toto bentok ikau.

BAGI 13.

Hukum akan Babel.

1. Djetoh hukum akan Babel, tumon paitä Jesaia, anak Amos. — (*Jer.50.*)

2. Pendeng bandera intu bukit gantong, tehau olo hetä pahapaham, kipai hapan lengäe, nakara iä marumpak tamä mahoroë bauntonggang karä mantir.

3. Aku djari mametäh olo idjä inatapku, tuntang djari mangahau olo ajungku idjä gantjang menteng, uka malalus kasangitku, äwen idjä malahap mandjungjong kahaingku

4. Aton augh lalento hundjun

karä bukit, kilau augh olo karään karä, augh gohope kilau karidun karä karadjaan olo kapir idjä hapumpong. Jehowa, Tuhan karä tawon talo belom, aton mamadju kawan parang ai.

5. Äwen dumah bara tanah kedjau, bara saran langit; bitin Jehowa tuntang karä pakarang kalaite, nakara marusak hapus tanah.

6. Bawai keton, krana andau Jehowa lawoh tokep; djetä dumah indu karusak bara Idjä djaton tikas kwasae tä.

7. Tagal tä karä lengä akan manduläi, tuntang karä atäi olo akan lenjoh.

8. Pampikäh, kasabanen tuntang kapähä karäh manjangkulep iä, iä karäh hetang atäie, kilau olo bawi idjä handak luas; genep biti karäh djungun tagal kolae, haun äwen karäh bahandang kilau njalan apui.

9. Itäl andau Jehowa aton dumah, kakaras, kagiri, kasangit tuntang kalaite hasep, uakara marusak tanah tä durodaroha, palus mampalomos karä olo badosa bara hetä.

10. Krana karä bintang hong langit tuntang karä talo blawa awang hetä djaton karäh tapaitä kalawae, matanandau karäh lembut tuntang kaput tinai bulan djaton akan mansalak katarange. — (*Matt. 24,29.*)

11. Krana aku handak mamaläh petak tagal kadarhakaë, tuntang karä olo darhaka tagal karajape; aku handak mampalomat kahain atäi karä olo badjoho, tinai mamparandah katara atäi olo kianat.

12. Aku handak mamparega tisan olo hatuä paham bara bulau

masak, olo kalunen bara bulau idjä kapala bahalap.

13. Toto, aku handak monggä langgit, sampai petak hagerek undur bara kalekae, awi kasangit Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, tuntang awi andau kalaite idjä hasep.

14. Tä äwen karäh mandjadi kilau krahau idjä iandop, kilau kawan tabiri idjä djaton ihaga olo, genep biti karäh buli utuse, genep olo karäh hadari akan tanah ai.

15. Olo handiai idjä sondau hetä karäh imuno, tuntang genep biti idjä injingkap hetä karäh halelek impatäi padang.

16. Tinai karä anake karäh irapitan pasingpasinga kahum baun äwen, karä humae karäh irampas, tuntang karä bawie karäh irajap impahawen.

17. Krana itä! aku handak madijk olo Medai mantakan iä, idjä djaton paraba salaka, tuntang djaton mipen bulau;

18. Malainkan hapau panahe iä mampalokang karä pambudjange, tuntang djaton maku masi anak hong knai, tinai matae djaton manjanjang anak olo tabela.

19. Tumon tä maka Babel, idjä kapala bahalap bara karä karadjaan, idjä puna kabungas tuntang äka kadjohon olo Kasdim tä, karäh mandjadi sama kilau Hattalla djari malingkep Sodom tuntang Gomora. — (1. Mos. 19, 24.)

20. Hetä djaton äka melai hindai sampai katatahi, tuntang djaton karäh iukong olo palus girir-manggirir; olo Arab mahin djaton maku maningkap arepe hetä, alo olo sakatik djaton maku malajan hetä.

21. Tapi kangkamiak melai hetä, tuntang humae karäh basuang burong kulit, tinai burong onta akan mukong hetä, tuntang kambä karäh kadjokkadjoka hetä.

22. Tinai harimaung karäh manjakungkong derepdarepa intu äka karakkaraka tä, tuntang naga karäh melai hong huma hetä, idjä hai haiak bahalap. Maka katikae tä badjeleng karäh sampai, tuntang andaue tä djaton karäh randjar.

BAGI 14.

Israel karäh liwus, palus manjanji hababaka musohe. Hukum akan olo Piliisti.

1. Krana Jehowa handak masi Jakob, tuntang mintih Israel tinai, palus halalian äwen tä melai hong tanahe. Tä olo beken utuse karäh manatelan arepe intu äwen, balalu iä rantep dengan ungkup human Jakob.

2. Karä utus olo akan mando-hop äwen, tuntang magah iä buli kalekae, tä ungkup human Israel karäh manjores olo handiai tä hong tanah Jehowa, indu djipäe hatuä bawi; iä karäh mahaga olo tä tawanan, idjä bihin djari manawan iä, tinai iä karäh marentah äwen, idjä djari mahenjek iä.

3. Maka katika tä, amon Jehowa karäh manjanang ikau bara karä kapähäm tuntang kasusahm, bara karewarm idjä mas tä, idjä huang tä ikau djari nanempo:

4. Tä ikau karäh hapau sewut tohi mawi radja Babel, sambil hamauh: kilen, olo pararat tä terai? kilen. idjä tempon bulau tä hatipas?

5. Jehowa djari mamelek tong-
sari olo parajap, sokah ain idjä
marentah tä.

6. Idjä haradjur mangapähä karä
utua olo hapan katulase, djarae
djaton maku teiaï, idjä paham
karas marentah olo ara: is tä in-
takan toh, djaton aton idjä mi-
ange.

7. Toh hapus kalunen malajan
palus sanang, olo malahap rami-
rami paham.

8. Tinai karä batang goper hau-
djak tagal ikau, tuntang karä ba-
tang seder hong Libanon, koae:
limbah ikau impalokang, djaton
olo manalih manaweng ikäi.

9. Naraka idjä penda gendjä-
gendjuh tagal ikau, manambang
ikau dumah: is mampisik karä
awang matäi tagal ikau, karä kam-
bing hatuäe awang hong petak
bihu, tuntang manjoho karä ra-
djan olo kapir mendeng bara tru-
tije:

10. Äwen tä handiai hatalin-
djam karäh hamauh dengam: kilen
ikau toh inggoinggut tumon ikäi
kea, ikau sama dengan ikäi?

11. Kahaim djari lawo akan na-
raka, tuntang augh karä kutjapim;
uret karäh indu amakm, tuntang
handalai indu kahowotm.

12. Laleham, ikau djari gagar
bara langit, o bintang sawah idjä
galak! Paham, ikau djari tamba-
lang akan petak, ikau idjä djari
mahenje karia olo kapir!

13. Ikau djari hamauh huang
ataim: aku handak mandai langit,
palus manggatang padadusangu
ambo karä bintang Hatalla; aku
handak mampondok arepku hong
bukit äka-panjupa, hila utara:

14. Aku handak manggatang
arepku ambo baunandau idjä gan-

tong, mandjadi padan dengan Idjä
pangkaliai tä.

15. Kwäka! akan naraka ikau
imbaring, akan äkae idjä timben
haliai!

16. Olo handiai awang mitä ikau
karäh mananturä ikau, sambil ha-
mauh: kilen, djeta olo tä, idjä
maur hapus petak, idjä manjaba-
nen karä karadjaan?

17. Idjä masurak manunis kalu-
nen; tuntang mangarak karä le-
wue, haiak djaton maku malapas
karä olo idjä inawae?

18. Maka karä radjan olo kapir
menter matäi dengan horumat kea.
genep bitu intu äka ai;

19. Tapi ikau djari inganan ke-
djau bara knburm, kilau salundik
idjä haloai, kilau pakaian olo ma-
täi idjä djari injudok padang, ki-
lau olo idjä iadjok penda tawon
batu, kilau hantu idjä hadjadjakan.

20. Ikau djaton ingubur bua-
buah kilau äwen, krana ikau djari
marusak tanahm, tuntang mampa-
täi olo aim; panakan olo darhaka
tä djaton inaliu tinai palus ka-
tatali.

21. Tatap anake indu impatäi
tagal kadarhakan bapae, belä äwen
tä lembut tinai tuntang manjores
petak, manjuang kalunen hapan
karä lewue.

22. Krana aku handak manara-
djang mantakan olo tä, koan Je-
howa, Tuhan karä tawon talo be-
lom, aku handak mampalomat Ba-
bel, arae tuntang karä tisee, anake
tuntang äsoe, koan Jehowa.

23. Aku handak mauampa djeta
mandjadi äka kamiak, äka rumpur
papa; tinai aku handak mamapas
iä lepah lingis hapan papas karu-
sak, koan Jehowa, Tuhan karä
kawan talo belom.

24. Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari manjupah, koe: Toto, tumon kahandakku, kalotä kea akan mandjadi, tuntang tumon karangkangku, kalotä kea palus dapit.

25. Aku handak mangarak Asur hong tanahku, tuntang mahundjeng iä hong bukitku, mangat ugare balekak bara olo hetä, tuntang tanggong idjä imuate lawo bara halan äwen.

26. Djetä tirok, idjä djari inukasku tahu hapus tanah tä; djetä lengä, idjä djari indjudju mawi karä olo hetä.

27. Krana Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari manukas tirok tä, äwe tau mangarak tä tinai? lengän ai djari indjudju, äwe tau mambalang tä tinai? —

28. Maka intu njelon pampatäi radja Aghas augh hukum toh sampai. — (2.Kron.28,27.)

29. Äla handjak, o ikau hapus tanah Pilisti, basa tongkang idjä mamukul ikau djari bapelek: krana bara uhat handipä tä akan lembut handjaliwan. tuntang huae mandjadi naga.

30. Krana äwen idjä pähä haliai karäh kuman, tinai olo idjä tapas karäh melai sanang: tapi uhat ajum aku handak manjohoe matäi meher, karä tisam iä karäh mampalomose.

31. Tangis o bauntonggang, bawai o lewu! hapus tanah Pilisti djari lenjoh, krana hara utara aton lembut asep, tuntang djaton idjä ujuh balihi melai intu äkac.

32. Maka kilen olo akan tomboh augh sarohan djalahan olo tä? Sion djari indähen Jehowa, nakara olo ajue idjä ihenjek hakalindong hetä.

BAGI 15.

Hukum akan Moab.

1. Djetoh augh hukum tahu Moab. Hamalem karusak mantakan Ar hong Moab, gap djetä karak-karaka. Hamalem karusak mantakan Kir hong Moab, tap djetä karakkaraka. — (Jer.48.)

2. Olo hetä hagoet talih Bait tuntang Dibon, äka mesbel, tantai manangis; tagal Nebo tuntang Medeba Moab karäh mambawai; karä balau äwen lepah ingundul, karä djanggute lepah ingalas.

3. Hong karä lewue iä hatapih bidak, hong karä sapau humae tuntang intu djalan karä lewue uras olo tä mambawai, barakumbang tuntang djohon matae.

4. Hesbon dengan Eleale manangis, sampai auge mamala hong Jahas; tagal tä olo Moab idjä kapala gantjang mangkariak, krana hambaruae paham kapähü.

5. Atäiku manangis tagal Moab, oloe pararawoh sampai Soar, mangkariak kilan sapi tabela, krana iä manalih Luhit haiak manangis, hong djalan akan Horonaim iä mambo kariak kadjakäe.

6. Krana karä danum intu Nimrim uras djari nihau, sampai orn djari keang, tuntang idjä tumbo taheta lenjoh, karä ampin talo imbul djaton mansulo.

7. Tagal tä kutoh ramoe idjä djari imumponge, tuntang talo idjä djari ingkese, uras inamput dimpah sungäi Ahsa.

8. Krana kariak akan mangumbang hapus tanah Moab, tuntang bawaie sampai Eglaim, toto mandas Beerelim hawaie karäh lembut.

9. Krana hapus danum hong

Dimon uras häwöi daha; tuntang aku handak mandahange tinai akan Dimon, iä tä singa akan karä olo Moab idjä liwus, tuntangan karä tiean olo tanah tä.

— — — — —

BAGI 16.

Augh tirok akan Moab.

— — — — —

1. Käläh djaka keton manahor anak tabiri bara Sela, hong padang tunis tä, akan Idjä puna teinpon tanah, akan bukit Sion, budjang bawi tä.

2. Djaka dia, maka karä anak bawin Moab karäh burupbarap intu äka dimpah sungäi Arnon, sama kilau burong burupbarap, idjä djari iharak bara sarangae.

3. Awi mamhulat augh tirok, hakarangka, awi mangandjungen, mangat bentok andau mandjadi kilau hamalem, hapan manjahokan äwen idjä iharak, äla mamprahan äwen idjä djari pararawoh tä.

4. Soho karä olo ajungku, idjä djari inganan tä, manamuüi intu ikau; joh Moab, käläh ikau mandjadi dinding äwen intu baun olo parusak tä; tä maka olo pararat tä karäh terai, karusak tä karäh maudak, tuntang olo palitek tanah karäh lomos.

5. Krana aton padadusan karäh indähen awi asi, tuntang idjä biti karäh mondok hundjue huang katoto, hong tingkap Dawid tä, iä karäh mamutus manggoang kabudjur, tuntang mandjadian katek. — (Luk.1,32.)

6. Tapi ikäi mahining brita kdjohon Moab, iä paham baletjak; toto kahain atäic, kadjohoe tun-

tang kasangite tangkalau bara kwasae.

7. Tagal tä olo Moab karäh mambawai tagal sama arepe, uras äwen tä karäh manangis; tagal karä galang Kirharet keton karäh munguh, krana tantu samandjai tä djari bakarak.

8. Krana karä tanah Hesbon djari ringket, tuntang batanganggor hong Sibma djari blaju matäi; karä tuan olo kapid djari mamparamok edae idjä kapala bahalap, idjä sampai Jaeser, tuntang idjä kumbangkamhanga hapus padang benjem tä, karä salundike idjä manjanp palus silan danau.

9. Tagal tä aku manatum Jaeser tuntang batang anggor Sibma, aku mambungkak ikau hapan djohon matangku, o Hesbon tuntang Eleale; krana labap parang djari lawo intu wajak huam tuntang intu musim getem ajum.

10. Sampai kahandjak tuntang karami djari nihau bara tana hasien tä, tinai hong karä pamhulan anggor olo djaton manjanji djaton mansalehäi; olo djaton mahamis danum anggor huang pähese, aku djari mampatei augh njanji tä.

11. Tagal tä ringoringoi huangku tahu Moab, kilau kutjapi, tuntang atäiku tahu Kirheres.

12. Tä karäh batarang, Moab djari mampujuh arepe hong karä äkae gantong, tuntang iä djari tamä huma sombajang ai tantai sombajang, tapi djaton kea baguna akae.

13. Djetä augh, idjä djari injewut Jehowa tahu Moab bara hiran kea.

14. Tapi toh Jehowa hamauh, koae: Hindai telo njelo, tumon itong njelon olo buruh, maka ka-

hain Moab karäh imparenep, tuntang kutoh karäe handiai, tinai idjä tisae korik isut bewäi, tuntang kwasae djaton.

BAGI 17.

Hukum akan Damaskus tuntang Israel.

1. Djetoh augh hukum tahu Damaskus. Itä! Damaskus karäh inganan, sampai iä terai indu lewu, baja djetä indu tujok batu karak-karaka. — (*Jer. 49, 23.*)

2. Karä lewu Aroer karäh balihi tunis, djetä akan äka kawan meto bewäi; kawan tä palus mukung hetä, tuntang dialo idjä biti idjä maharak iä.

3. Tinai kota Epraim karäh nihau, tuntang karadjaan Damaskus dengan tisan olo Aram; samandiai tä karäh sama dengan kahain olo Israel, koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

4. Maka katika tä kahain Jakob karäh munos, tinai berenge idjä baseput karäh pringkong.

5. Krana djetä karäh sama kilau amon olo panggetem mamupong bua tana, lengäe manggetem karä pating, tuntang kilau olo mangampeleng pating tä hong djannah Epraim.

6. Baja idjä katapasae bewäi batisa hetä; kilau batang bua undus djari ionggä, tuntang baja duä telo kabawak batisa intu taroke, atawa äpat limä kabawak balihi intu edae, koan Jehowa, Hatallan Israel.

7. Katika tä olon karäh mingat manantuneng Iä, idjä djari manampa äwen, tuntang matan äwen

tanggar karäh mitä Iä, idjä äka karasih Israel.

8. Äwen djaton maku manampajali hindai karä mesbeh, idjä tampan lengäe, tuntang karä idjä gawin tundjoke djaton iä maku mitäe, karä pahewan, karä pantar dewa.

9. Katika tä karä lewue, idjä dähen kotae tä, karäh kilau idjä katapasan hong pating tuntang intu tarok, idjä djari inisa intu baun olo Israel; maka samandiai hetä uras rusak.

10. Krana ikau djari ngalapean Hatalla, idjä äka salamatm, tuntang djaton djari mingat batukarang kwasam; tagal tä ikau karäh mimbul talo bahalap, tapi ikau mambulan tä akan olo bewäi.

11. Katika mimbulikau manjoho tä mansuloh', tuntang wajah manawur ikau manjoho bawakm mangambang, tapi wajah getem talo inggetem tä mandjadi indu peresm tuntang kapähäm paham.

12. Hau! kutoh olo karäan karäe tä! kilau gotok riak tasik lalenton äwen; kilau dähes danum soho njahanjahai mamukul, kakai guruh olo arä tä mantakan.

13. Toto, karä olo tä karäh guruguruh mantakan, kilau kanjahai danum paham. Tapi Iä karäh mampudji äwen, tä äwen akan hadari kedjau, palus äwen karäh injasah, kilau tikil hong bukit awi riwut, tuntang kilau rotik sahep awi pusok njawong.

14. Maka tokep kaput, itä! gap pampikäh tä lawo, tuntang helo bara talo blawa äwen tä djaton hindai. Djetä bagin olo idjä marampas ita, tuntang upah äwen tä idjä marusuh ramon ita.

BAGI 18.

Olo Kus karäh mitä hukum olo
Asur, balalu hobah.

1. Hau! tanah äka kangkali-
ngän hatalindjam kasantabe, ha-
sansila sungäi Kus;

2. Idjä manjoho sarohae dim-
pah tasik, hapan banama humbang
papae hong danum. Lius keton,
sarohan idjä basikap, talih utus
olo tä, idjä tundatundaen tuntang
suwitsawita; utus olo tä idjä asiasi
tjalaka bara tamparae palus dapit,
utus olo idjä puna djari inkur,
puna ilitek, idjä tanahe iruntjur
batangdanum.

3. Keton handiai, idjä mukong
petak tuntang mangkalewu tanah,
amon olo mampendeng bandera
hundjun bukit, tä käläh keton
mitäe; amon olo mampabiau saru-
nai, buah keton mahininge.

4. Krana kakai augh Jehowa
denganku: Aku handak manjuni
arepku bewäi, tuntang manampa-
jah bewäi bara äkaku, kilau lason
pandang andau paham, kilau botop
ambon katika pandang wajah getem.

5. Krana helo bara getem, amon
kambang djari malalau. tuntang
talo djari mamutok, tä hapan gento
iä karäh mahetep tundoe, tuntang
manganan malenteng karä edae.

6. Uras tä haiak impelai akan
burong basiak hong karä bukit,
tuntang akan karä meto hong pe-
tak. sampai karä burong basiak
akan masan hetä musim blasut,
tuntang karä meto hong petak
musim sadingen.

7. Katika tä, maka utus olo
idjä tundatundaen tuntang suwit-
sawita tä, utus olo idjä asiasi tja-
laka bara tamparae palus dapit tä.

idjä puna djari inkur tuntang ili-
tek, idjä tanahe iruntjur batang-
danum, djetäh karäh imbit indu
panenga akan Jehowa. Tuhan karä
kawan talo belom, akau kaleka
aran Jehowa. Tuhan karä kawan
talo belom, iä tä bukit Sion.

BAGI 19.

Tudjum tahu Misir.

1. Djetoh augh hukum tahu
Misir. Itä! Jehowa mukong baun-
andau idjä balias, palus manalih.
tamä Misir. Tä karä dewan Misir
karäh hagendjah intu baue. tun-
tang atäi olo Misir karäh lenjoh
intu huange. — (*Jer. 46, 2. Eseqh.*
29.2.)

2. Krana aku handak mansisi
olo Misir hawi sama arepe, sampai
genep biti karäh mantakan paharie,
genep biti mantakan idjä äka ka-
rampie, lewu sama lewu, karadjaan
sama karadjaan.

3. Maka kamenteng olo Misir
karäh nihau bara huange, tuntang
karäh akale handak imbalangku.
Tä olo tä karäh misek karä ham-
patong dewae. karä tabit, nudjum
tuntang tukang dahiang.

4. Maka aku handak mangalong
olo Misir huang lengän tuan idjä
karas, tuntang radja tulas akan
marentah iä, koan pangkahai Tu-
han, Jehowa, Tempon karä kawan
talo belom.

5. Tä danun huang karä danau
karäh ineache, tinai batangdanum
tä karäh pandit nalunggang.

6. Karä sungäi karäh surut
keang, tuntang karä hantasae idjä
hapagar tä: maka karä rampiang
tuntang hakong akan matäi blaju.

7. Karä ipah hong saran batanganum tuntang intu tumbange, tinai karä talo ialan hong saran batanganum, uras karäh keang balalu nihau, tuntang djaton hindai.

8. Olo palauk samandiai karäh pähä atäie, olo handiai idjä mamisi hong sungäi karäh pungupungut, tinai karä olo idjä mambirik djalae hong danum karäh singgul huange.

9. Maka karä tukang lawai pista lamos karäh raurau, tuntang idjä manantang benang baputi.

10. Karä tambuan tuntang karungan akan ingarak, tinai olo handiai awang satiare mabelom lauk hong sunor.

11. Karä mantir hong Soan djari gila, karä hakim Parao awang pintar djari humong huang basarac; kilen tinai keton hamauh dengan Parao: aku toh anak hakim pintar tuntang panakan radja horan?

12. Kwe toh karä hakim ajum awang pintar? käläh äwen tä masanan akam tuntang mangasene talo, idjä djari inukas Jehowa, Tuhan karä kawan talo belum, akan Misir.

13. Maka karä mantir hong Soan djari njanjau, tinai karä mantir hong Nop djari inipu; äwen karäh mampalajang Misir kea, sampai hapus karä sarac.

14. Jehowa djari manusuh huang äwen tä rogh kanjanjau, nakara äwen mampalajang Misir huang karä gawie, mandjadi kilau olo babusau mambaring arepe huang utae.

15. Maka djaton karäh aton hong tanah Misir talo enen idjä bara takolok atawa ikoh, idjä bara edan atawa pating.

16. Katika tä olo Misir karäh sama kilau olo bawi, sambil mi-

käh tuntang taräwen, amon Jehowa, Tuhan karä kawan talo belum, karäh mandjudju lengäe mawi äwen.

17. Tä tanah Juda karäh indu kikäh olo Misir, sampai olo handiai, idjä manjewut tä, karäh taräwen huange awi tirok Jehowa, Tuhan karä kawan talo belum, idjä djari inukase akan äwen.

18. Katika tä limä kabaris lewu hong Misir karäh hakotak hapan basa Kanaan, iä karäh sumpah manjewut Jehowa, Tuhan karä kawan talo belum; idjä limä kabaris tä karäh inggarä Irheres.

19. Katika tä mesheh Jehowa karäh aton bentok tanah Misir, tuntang toros batu ain Jehowa karäh uras hong helate.

20. Djetä indu toros tuntang kasaksian Jehowa, Tuhan karä kawan talo belum, hong tanah Misir. Krana olo tä karäh mangkariak intu Jehowa tagal olo gagah, tä iä karäh manjoho akae Djurusalamat tuntang pangkalima, idjä maliwus äwen.

21. Tuntang Jehowa karäh ingasene olo Misir, palus olo Misir karäh katawan Jehowa katika tä; tä äwen karäh sombajang intu iä, maluput parapah idjä impatäi tuntang parapah talo kinan, tinai äwen karäh bamiat intu Jehowa, tuntang malalus tä.

22. Maka Jehowa karäh mandjara olo Misir totototo, tuntang mampahalit iä tinai; krana olo tä karäh hobah akan Jehowa, tä iä karäh manarima lakue, tuntang mampahalit äwen.

23. Katika tä kea djalan tatap rampar karäh aton bara Misir palus Asur, mangat olo Asur talih Misir, tinai olo Misir talih Asur,

tinai olo Misir tuntang olo Asur sama karäh manempo Jehowa.

24. Katika tä olo Israhel, olo Misir dengan olo Asur, katateloë tä karäh indu batang berkat hong bentok petak.

25. Krana Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, karäh mamberkat äwen tä, koae: Imberkat ikau, o Misir, djalahan olo ajungku, tinai Asur, tampan lengängku, tuntang Israhel, idjä puna joresangku.

BAGI 20.

Olo Misir tuntang olo Kus karäh tawanan.

1. Intu njelo metoh Tartan maranggar Asdod, amon iä injoho Sargon, radja Asur, metoh iä marang Asdod tuntang mandino tä, — (2.Radja18,17.)

2. Katika tä Jehowa hamauh hadjamban Jesaia, anak Amos, koae: Lius, enggak tapihm bara kahangm, enggak sarumpahm bara paim. Maka iä mawie tumon tä, palus hagoet halulus tuntang djaton hasarumpah.

3. Tä koan Jehowa: Kilau rewarku Jesaia manandjong halulus tuntang djaton hasarumpah telo njelo katahie, indu kata tuntang talo heran, indu tamunan akan Misir tuntang tanah Kus:

4. Kakai radja Asur karäh manongkang, mimbit olo Misir tawanan, tuntang olo Kus idjä inamput imungkate, bakas tabela, halulus tuntang djaton hasarumpah, halangai pipin parae, indu kaha-wen olo Misir.

5. Tä olo karäh djungun tuntang njukok tagal olo Kus tä, idjä

djari iharape, tinai tagal olo Misir, idjä äkae taratara.

6. Karä olo idjä mangkalewu saran tasik hetoh karäh hamauh intu andau tä: itä, kakai kadjarian olo idjä äka kaharap ita, idjä akan hetä ita hadari manggau kalingdong, mangat iliwus bara baun radja Asur. Kwäka ita toh tau mahakan tinai!

BAGI 21.

Hukum akan Babel, Duma tuntang Arab.

1. Djetoh augh hukum akan padang tunis hong saran tasik. Kilau talo saloh balewut manampur bara salatan, kakai iä karäh lembut bara padang tunis, bara tanah äka pampikäh tä.

2. Talo karas djari ingarinali akangku hong panggitangku. Olo tulas tä kianat gawie, olo parusak marusak! Kantoh, joh Elam; kaping iä, Medai! aku handak mam-paterai kamunguh idjä iawi äwen.

3. Tagal tä kahangku kontep kapähä, humi djari mawi aku, kilau humin olo bawi idjä handak luas; aku mangketong arepku awiku mahining djetä, aku djungun awiku mitä tä.

4. Atäiku hagendjäh, aku taräwen sampai kalas mamai; alem idjä katika karamingku mandjadi indu kasabanengku.

5. Tatap medja; tonggo keton djadjaga; has, kuman mihop! Tatatatap arep keton, karä mantir, awi mundus talawang!

6. Krana kakai augh pangkakai Tuhan dengangku: Lius, pendeng djadjaga, soho iä masuman talo awang gitac.

7. Maka iä mitä olo hagoet harinting habambai, idjä hapan hadjaran, kalidai tuntang onta; titip haliai iä djari mitä tä.

8. Tä iä mangkariak kilau singa: O Tuhan! nongkang andau aku mendeng hong balai djadjaga, tuntang hapus alem aku aton mendeng mandjaga.

9. Maka itäm toh, hetä aton dumah olo harinting habambai, idjä hapan hadjaran. Tä iä mandahang augh, koe: Djari balongkang, Babel djari balongkang! tuntang karä hampatong dewae djari darai lawo petak.

10. O keton, talo ihik, bawak talo hong karaian, idjä djari hiningku bara Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, djetä djari insumangku akan keton.

11. Djetoh augh hukum akan Duma. Olo mantehau bara Seir, masuman akangu: O djadjaga, kilen kambon alem? O djadjaga, kilen kambon alem?

12. Tombah djadjaga: Alo tokep blawa, magon kaput kea: amon keton handak misek, isek toto; hobah keton, limbah tä talih.

13. Djetoh augh hukum akan Arab. Hong kajuun tanah Arab keton karäli bara malem, keton djalahan olo halisang bara Dedanim.

14. Awi manambang olo teah belae mimit danum, keton olo hong tanah Tema; tenga tepong akan olo idjä hadari tä.

15. Krana äwen parawoli bara padang, bara bauu padang idjä injilak, tuntang bara panah idjä ingantjang, bara parang idjä paham.

16. Krana tumon toh augh pangkahai Tuhan deugangu: Hindai

idjä njelo, kilau itong njelon olo buruh, tä maka hapus kahain Kedar akan lepah rusak.

17. Maka tisan olo pamanah, pangkaliman olo Kedar tä, karäh sasar munos; krana Jehowa, Hatallan Israel, djari hamauh kalotä.

BAGI 22.

Jerusalem karäh ingapong; Sebna ihukum, Eliakim ingkat.

1 Djetoh augh hukum akan djanah äka pangarinah tä. Buhen keton toh, sampai uras keton mandai sapau?

2. Ikau idjä kontep lalento, lewu idjä bakapal oloe. ungkup idjä handjak rantang haradjur! Karä olo ajum idjä impatäi dia impatäi awi padang, djaton kea matäi buah klahi.

3. Karä mantirm djari hadari mahakan panah, palus iä inawan; karä olo, idjä sondau hong ikau, uras imasong, alo idjä djari hadari kedjau.

4. Tagal tä aku hamauh: Undur, lihi aku, naughe aku manaugis paham: äla mampahäka arep keton mampoug aku tagal karusak anak bawi utus ajungku tä.

5. Krana djetä andau karidu tuntang kalitek dengan kaaur awi pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, hong djanah äka pangarinah tä, amon kota ingarak, palus bukit tä irobah tuntang kariak.

6. Krana olo Elam dumah mimit sarangan anak panah, kutoh kareta tuntang oloe, arä olo idjä hapan hadjaran: tinai Kir mamplua talawange.

7. Maka karä djanahmidjä kam-pilie karäh kontep kareta, tuntutang karä olo idjä hapan hadjaran karäh mangampeng karä bauntonggangm.

8. Tä idjä äka kalindong Juda imbahang, tuntutang katika-tä keton karäh mingat manduan karä ganggama bara huma parakkaju tä.

9. Keton karäh mariksa karä darak kotan Dawid, maka djetä kutoh karä; tuntutang keton karäh manabat danum hong talaga idjä liwa tä.

10. Tinai keton karäh misä karä huma hong Jerusalem, tuntutang keton karäh mangarak arä huma, hapa mangabuah kota.

11. Tinai keton karäh manampa parit helat lapis kota akan karä danum talaga idjä nsang tä. Tapi djaton kea keton maku mananggera mitä Iä, idjä mandjadian talo tä, tuntutang djaton maku mingat Iä, idjä djari mangarangka karä talo tä bara horan.

12. Tagal tä, maka katika tä pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karäh mantehau, manjoho olo manangis tuntutang manatum, manjukur arepe, palus hatapilih bidak.

13. Alo katontoh, toto, uras kahandjak tuntutang karami bewäi, manjambalih sapi, mampatäi tabiri, kuman isin meto, mihop anggor, sambil hamauh: has, ita kuman mihop, krana djewu ita matäi!

14. Tapi Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari mangariuah arepe intu pindingku, koae: Toto, kadarhaka djetoh djaton karäh iampun akan keton, sampai pampatäi keton, koan pang-

kahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

15. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Lius, tanggoh mantir panatau radja, Sebna, kapala dalam tä, sambil hamauh:

16. Narai gawim hetoh! atawa äwe aim hetoh? basa ikau djari manjoho olo mamahat kubur akam hetoh, kilau idjä manampa kubure hong äka gantong, tuntutang mangarangka äkae melai hong batukarang?

17. Toto, Jehowa karäh manganan ikau, kilau idjä kwasa manganan olo, iä karäh mangalian manawon ikau.

18. Toto, iä handak manggaling ikau, kilau talo bulat inggaling hong äka rangkah; hetä ikau karäh matäi, hetä karä karetam idjä hahalap tä karäh melai, ikau, idjä indu purak ungkup human teipom!

19. Aku handak manipas ikau bara pangkatu, tuntutang manganan ikau bara kamantirm.

20. Maka katika tä aku handak mangahau rewarku Eliakim, anak Hilkia tä.

21. Klambim handak ingkepangku intu iä, tinai taliwanangm handak imbahatku intu iä, tuntutang kwasam handak indjulukku intu lengän ai; iä akan mandjadi bapa olo Jerusalem tuntutang hapus hamputan Jnda.

22. Tinai aku handak njampahan anakuntjin human Dawid intu bahae; iä karäh muape, tuntutang dialo idjä tau matepe; iä akan matepe, tuntutang dialo idjä tau muape.

23. Aku handak malantak iä kilau paku hong äka dühen, iä

akan mandjadi indu trutjin horumat akan ungkup haman bapae.

24. Maka iä indu äka horumat hapus ungkup human bapae, palus anak äsoe, karä ramoe, karä sangkir, karä talo usik.

25. Katika tä, koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, paku idjä bihin intu äka dähen tä karäh inganan, imelek, tuntang karä talo idjä ingawitan hetä karäh lawo, rusak. Krana tumon tä augh Jehowa.

BAGI 23.

Tudjum mawi Tirus.

1. Djetoh augh hukum akan Tirus. Tangis, keton karä banama Tarsis, krana iä djari rusak, sampai äka humae mahin djaton, tuntang djaton idjä talih hetä. Bara tanah Kitim talo tä djari indjadian akae. — (*Jer. 47, 4. Eseggh. 26, 3.*)

2. Suni, keton idjä mukong pulau hetä. Karä sudagar Sidon, idjä barajar dimpah tasik, djari manjuang ikau.

3. Karä ampin ramon tanah darah Sihor, tuntang karä gendom idjä ialan hong batangdanum tä, olo magahe akae mahoroe danum lombah; lewu tä indu äka pakan olo handiai.

4. Buah ikau mahamen, joh Sidon; krana koan tasik tuntang kota idjä intu pasisir tasik: Aku toh terai batihi, aku djaton manak hindai; aku djaton mahaga budjang hatuä tuntang djaton mambelom budjang bawi hindai.

5. Kilau kataräwen olo, amon

iä mahining britan Misir, kakai kea olo karäh taräwen, amon iä mahining britan Tirus.

6. Dimpah akan Tarsis, tangis, keton idjä mukong pulau tä.

7. Kilen, djetoh lewun keton idjä baramirami, idjä mampatara arepe tagul kausange? Maka paie karäh mimbit iä akan kedjau, uka manjelat manamuäi.

8. Æwe djari manukas tä akan Tirus, lewu idjä arä makotae, idjä sudagare uras kilau radja, tuntang dagang ai uras idjä kapalai hai hong petak?

9. Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari manukas tä, mangat iä mamapa karä kabungas äka kadjohon äwen, palus mam-patawah karä olo hai hong tanah tä.

10. Kumbang tanahm bewüi kilau batangdanum, o Tarsis, anak bawi, krana babat djaton hindai.

11. Iä mandjudju lengäe mahundjun tasik, Iä maur manaräwen karä karadjaan; Jehowa djari mametäh mawi Kanaan, nakara karä kotae imparusak.

12. Iä djari hamauh: Ikau djaton akan handjak tinai, o budjang bawi idjä imandong, Sidon, budjang bawi. Talih Kitim, tatap arepm, dimpah; tapi hetä mahin djaton kea ikau karäh sanang.

13. Itäm, tanah Kasdim tä, idjä solake djaton oloe, malainkan Asur djari mamangun tä akan äwen idjä belom parak kaju, iä djari mamangun äka dähen hetä, tuntang mamangun humae idjä hai haiak bahalap: tapi Iä djari manantai tä akan äka karakkarak.

14. Tangis, keton karä banama

Tarsis, krana kotan keton djari rusak.

15. Djadi, katika tä, maka Tirus karäh kalapean olo udju pulu njelo katahie, tumon katahin karadjaan tä; tapi intu lawin udju pulu njelo tä karäh lembut hong Tirus karami olo badagang tinai.

16. Duan kutjapi, kumbang lewu, o dagang idjä puna sundal atäie, idjä djari kalapean olo; pahiau talo usik, njanji totototo, mangat olo mingat ikau tinai.

17. Krana intu lawin udju pulu njelo tä Jehowa karäh mingat Tirus, mangat djetä buli tinai sonda pangulih kasundale, tuntang kabandonge dengan karä karadjaan hong hapus petak.

18. Maka dagangae tuntang pangulihe tä karäh imprasih akan Jehowa; djetä djaton karäh ingkes hong gudang, djaton karäh inguntji; tapi dagangae tä karäh mandjadi bagin äwen, idjä melai rantep Jehowa, mangat äwen tau kuman besoh, tuntang bara pakaiian ombeombet.

BAGI 24.

Hukum akan Juda; tapi tisse iasi tinai; hukum akan karä musoh ungkup Hatalla.

1. **I**tä! Jehowa manunis tuntang marusak tanah toh, palus mambalik talo hundjue, tuntang manamburup karä olo huange.

2. Maka kilau olo arä, tumon tä kea imam, kilau djipen hatuä, kakai kea tempoe idjä hatuä, kilau djipen bawi, tumon tä kea tempoe idjä bawi, kilau olo idjä mamili, kakai kea idjä mandjual,

kilau idjä mutang, kalotä kea idjä mahatangan, kilau olo idjä managih, tumon tä kea idjä inagihe.

3. Hapus tanah karäh imboang, hapus djetä karäh irampas haliai; krana Jehowa idjä djari manjewut augh toh.

4. Tanah papa ampie, kilau uras blaju, hapus kalunen munos tuntang kilau blaju, idjä pangkahai marak karä olo hong tanah sasar rusak.

5. Krana tanah toh djari ingihal oloe; krana äwen tä malangkah Torat, tuntang mobah prentah, tinai mangarak djandji idjä akan katatahi tä.

6. Tagal tä sapa kuman tanah, tuntang olo idjä mukong tä akan irusak; tagal tä karä olo idjä mangkalewu tanah tä injeha, sampai batisa isut bewäi.

7. Anggor sasar munos, batang anggor uras blaju; olo handiai, idjä bihin handjak, uras munguh.

8. Karamin gandang terai, lahap olo babigal bageto, karamiu kutjapi lepah.

9. Olo djaton akan mihop anggor tinai haiak manjanji; talo ihop bahalap karäh bapait akan äwen idjä mihope.

10. Lewu benjem tä djari karakkaraku; karä huma uras baa raatep, sampai djaton olo tamä hindai.

11. Hapus karä djalan olo tangistangira tagal anggor, basa karä kahandjake djari halau, tuntang karä kamangat tanah djari niham.

12. Baja karusak babewäi batisa hong lewu, tuntang karä bauutonggange ramok pelekpalcka.

13. Krana tanah tuntang utus olo tä mandjadi sama kilau batang bua undus djari inggerek;

tuntang kilau idjä katapasan, amon olo djari mamupol bua anggor.

14. Maka äwen, awang tiasae tä, mambo aughe manjanji manara, tuntang malahap tagal kahain Jehowa bara hapus saran tasik.

15. Tä, maka tara Jehowa, keton idjä hong karä djanah, hong karä pulau tasik tara aran Jehowa, Hatallan Israel.

16. Bara puting saran petak ita mahining augh njanji mampahai Idjä tetek tä. Tapi aku akan hamauh tinai: Lalehan karingkongku, lalehan karingkongku! Kajah aku! Olo tulas kianat gawie, toto olo tulas tä kianat gawie!

17. Pampikäh, palowang tuntang djarat akan keton, o olo idjä mukong tanah toh!

18. Alo idjä hadari tagal augh pampikäh tä, maka iä akan lawo huang palowang: tinai alo iä djakat bara palowang, maka iä injiteng buah djarat; krana karä tabat idjä ngambo djari iuap, tuntang karä galang petak hagerek.

19. Hapus petak bara kamerat, hapus petak batesäi, hapus petak tujangtajan.

20. Petak karäh onggäonggo kilau olo babusau, tuntang ajuajun kilau tujang: krana kadarhakae mahenjek iä; djaton tau dia iä balongkang, palus djaton olihe mendeng tinai.

21. Maka katika tä Jehowa karäh manjupa mawi kawan olo badjoho hong ngambo, tinai karä radjan kalunen hong petak;

22. Äwen tä karäh uras imumpong, tuntang imasong hong palowang. äwen tä karäh ingurong hong sipir; tapi limbah tahi andaue äwen karäh lapas tinai.

23. Maka bulan karäh mahamen,

tuntang matanandau kalakalas, amon Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, mimbing karadjaan hong bukit Sion tuntang hong Jerusalem, intu baun karä bakas ajue, tuntang paham kahaie.

BAGI 25.

Njanji tara, tagal Hatalla djari mahukm karä musoh, tuntang mampending karadjaan ajue.

1. O Jehowa, ikau Hatallangku! ikau impahaiku, aram inaraku; krana ikau djari mawi talo heran: karä tirokm bara usang tä uras mandjari toto tuntang tulus.

2. Krana ikau manampa lewu tä mandjadi tujok batu, lewu idjä dähén kotae tä mandjadi karakkaraka; karä human olo beken idjä hai tuntang bungas tä, ikau manampae uka djetä djaton lewu hindai, palus djaton tarapangun tinai sampai katatahi.

3. Tagal tä utus olo kwasa manara ikau, tuntang lewun olo kapir idjä gagah mikäh dengam.

4. Krana ikau djari indu kotan olo naniha, indu kotan olo pähä huang kadjakäe, äka kalindonge mahakan talo badjea, äka kandjungäe bara kalaso, amon olo pahenjek tä sangisangit, kilau riwut barat mawi dinding.

5. Ikau mahenjek kasangit olo beken tä, idjä kilau pandang paham hong äka keang; kilau pandang tä kandjungen awi baunandau, kakai lahap olo pahenjek tä akan benjem.

6. Maka Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, karäh manatap hong bukit toh panginan idjä me-

njak akan sakarä utus olo, panginan anggor idjä inaking tuntang enjak tinai untek, danum anggor idjä takining djaton hapurak.

7. Tuntang Iä karäh manganan hong bukit toh karä bungkus, idjä dengan tä karä utus olo imungkus, tuntang karä kanowut, idjä hapan tä karä olo kapir inutup.

8. Iä handak manelen pampatäi indu kamanang; pangkahai Tunan, Jehowa, karäh mampuas djohon matä bara karä bau, tinai iä karäh manganan kahawen djalahau olo ajue bara hapus petak; krana Jehowa idjä djari manjewut tä. — (1. Kor. 15, 55.)

9. Katika tä olo karäh hamauh: Itä! iä tä Hatallan ita; ita djari harap iä, tuntang iä manjalamat ita. Iä tä Jehowa, ita djari mendäh iä, tuntang ita akan handjak rantang baramirami huang salamat ai.

10. Krana lengän Jehowa iandake hundjun bukit toh; tapi Moab karäh iihik penda iä, kilau pating iihik mandjadi djogo.

11. Maka iä karäh mandepä lengäe marak äwen, kilau olo hanangoi dadepä manggian danum; Iä karäh mampanjukok kadjohon olo tä hapan pendong lengäe.

12. Tinai kota dähén, hapus pagerm tä, karäh ihunjonge tuntang imparandahe, toto Iä karäh marampar tä palus petak.

BAGI 26.

Njanji tara ain olo, idjä iliwus Hatalla bara kadjakä pabam, idjä rahian tä.

1. Katika tä njanji kalotoh

JES. 25. 26.

karäh injanji hong tanah Juda: Aton lewu dähén ain ita, salamat ajue indu kota tuntang sapundo.

2. Upa bauntonggang, mangat utus olo tetek tä tamä, idjä mahaga kapertjaja.

3. Djetä tukas idjä batantu haliai, ikau mahaga kasanang, krana olo harap ikau.

4. Harap intu Jehowa katatahi, krana Hatalla, Jehowa, aton Batukarang katatahi.

5. Krana iä mamparandah äwen idjä melai hong äka gantong, lewu hai tä imparenepe, djetä inggiae sampai petak, mangat rampar intu äka rumpur;

6. Sampai djetä ihundjeng, ilitek pain olo tjalaka, iihik olo pähä.

7. Tapi djalan olo tetek uras rampar, pelek olo tetek ikau mambudjure.

8. Tagal tä kea ikäi magon mendäh ikau, o Jehowa, hong djalan karä kapatut aim; kakenang hamberuan ikäi radjin aram, tuntang haus mingat ikau.

9. Tuntang katoton atäiku aku mangingang ikau hamalem, tinai hapan roghku idjä hong aku aku manggau ikau haiak djadje-wu; krana amon karä hukum ajum ilalus hong tanah, tä karä olo kalunen mangadji katetek.

10. Maka alo olo darhaka iasi, djaton kea iä manumon katetek, tapi iä haradjur malalus kasalae hong tanah idjä puna äka kabudjur, krana iä djaton paraba kahain Jehowa.

11. O Jehowa, amon lengäm djari impahai, äwen djaton mitä tä: tapi äwen tuntang kahawäe akan mitä bewäi kabehum tagal

olo aim; apui akan kuman karä musohm tä lepalepah.

12. Tapi ikäi karäh injanaugm, o Jehowa; krana ikau kea djari mandjadian karä perkara ikäi.

13. O Jehowa, Hatallan ikäi! tuan beken, sala bara ikau, djari marentah ikäi, tapi awim bewäi ikäi mingat aram.

14. Olo matäi tä djaton akan belom tinai, olo mahotus tä djaton akan misik haluli; krana ikau djari manantarang tuntang mamalomos äwen, tinai djari mampalilap pangingat olo dengae.

15. Tapi ikau, o Jehowa, djari mamparä utus olo toh, ikau djari mangapal utus olo toh, tuntang ikau djari impahai, ikau djari mampalombah karä saran tanahe hakaliling.

16. O Jehowa, metoh kadjakäe olo manggau ikau; amon ikau mandjara äwen, tä iä manarahing mangahau ikau.

17. Kilau olo batihi, amon tokep wajahe luas, aton kapähä, tuntang mangkariak awi humie, kakai kea perkara ikäi, o Jehowa, tagal kalaitm.

18. Ikäi kea djari kilau batihi, ikäi djari bara kapähä, tapi ikäi djari luas riwut bewäi; ikäi djaton djari tau mahaga tanah, olo kalunen djaton maku inakan.

19. Tapi olo matäi ajum samandiai karäh belom, tuntang sara-wangkaie kea karäh misik. Misik tuntang lahap keton, idjä menter hong tunek petak. Krana ambon aim puna ambon kaharingan, tä palus petak akan mampluas karä olo matäi. — (*Pang.*20.12.)

20. Lias, o utus olo ajungku, tamä karongm, tuntang atep la-wangm timbas likutm; sahokan

arepm handjulo, sampai kalait tä lepah mahalau.

21. Krana itä! Jehowa karäh manaradjang bara äkae, mangat mamaläh kadarhakan äwen, idjä mukong tanah tä; tä petak karäh mangarinah karä daha, tuntang djaton hindai manutup äwen, idjä djari impatäi hetä.

BAGI 27.

Hatalla karäh marusak musohe, palus mimit Israel buli.

1. Katika tä maka Jehowa hapan padange idjä dähen, pandjang tuntang kwasa karäh mantakan Lewiatan, tangkaranjing handjalrwan tä, tuntang Lewiatan handipä panipu tä, tinai iä karäh mampatäi naga hong tasik tä. — (*Pang.*12,9;19,20.)

2. Katika tä karäh aton pambulan anggor idjä bahandang djohoe; njanji keton hatalindjam tahiu djeta.

3. Aku, Jehowa, manonggo djeta, tuntang haradjur manjirame; belä musoh mantakan iä maka aku handak mandjagae handau hamalem.

4. Aku djaton bara kalait; käläh djaka aku hakota duhi tuntang unak. Aku handak mantakan iä, manusul iä lepalepah.

5. Tapi iä karäh mahaga kwasangku, tuntang manjanang aku; toto kasanang karäh indjapae akangku.

6. Rahian dapit toto Jakob akar muhat tinai, palus Israel mangambang tuntang mansuloh, saripai iä mangontep hapus peta dengan buae. — (37,31.)

7. Krana Iä djaton djari mamukul iä tumon Iä djari mamukul äwen awang djari mamukul Israel; Jakob djaton djari impatäi, tumon äwen idjä handak mampatäi iä, djari impatäi Hatalla.

8. Krana ombeombet bewäi Ikau djari manpudji iä katika ikau manolak iä. Tapi äwen djari inambalange awi riwut idjä paham, metoh musim timor.

9. Tagal tä kadhakan Jakob injapan awi djetä, tuntang djetoh kea gunae: uka karä dosae inganan, awi Iä manampa batun karä mesbeh äwen mandjadi ketok idjä rotek; tuntang karä pahewan, karä pantar dewa djaton akan melai.

10. Tapi lewu idjä dähen tä karäh benjem, äkae melai tä karäh inganan. tuntang balihi kilau äka tunis, sampai anak sapi murup hetä, tuntang mahukup betä, haiak malalap karä salundike lepalepah.

11. Karä edae akan bapelek awi kakeange, olo bawi karäh dumah manganjue, manduan tä indu kajun apui. Krana utus olo tä puna olo paleng; tagal tä, maka Iä, idjä djari manampa äwen, djaton maku masi iä tinai, idjä djari mandjadian äwen djaton maku manjanganjäng iä.

12. Katika tä maka Jehowa karäh mangibar bara saran batangdanum lombah tä sampai sungäi Misir, tä keton, karä olo Israel, karäh inampunan genegenep biti.

13. Katika tä kea sarunai hai karäh impahiau: tä karä äwen, idjä djari nihau hong tanah Asur, karäh manalih, tuntang idjä iharak akan tanah Misir: karä olo

tä karäh sombahjang intu Jehowa hundjun bukite idjä brasih hong Jerusalem.

BAGI 28.

Hukum akan Israel tuntang Juda.

1. Pajah makotan kadjohon olo Epraim idjä babusau tä, kabungase idjä bahalap, idjä kilau kambang blaju tä, idjä intu hunjok djanah idjä paham basiwoh, ain äwen idjä hujonghajang awi anggor.

2. Toto, olo abas tuntang kwasa injoho pangkahai Tuhan, kilau udjan batu paham, kilau talo badjea, kilau danum soho idjä sabak äwen karäh manapään tanah tä awi lengän Hatalla;

3. Sampai makotan kadjohon olo Epraim idjä babnsau tä karäh ihundjeng imparamok.

4. Djadi kabungase idjä bahalap tä, idjä djari kilau kambang blaju, idjä intu hunjok djanah basiwoh tä, djetä kilau bua idjä hadjeleng masak, helo bara puna wajahe; sana olo mitä tä, iä palus manjingskap maneläe.

5. Katika tä Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, karäh indu makotan kabungas tuntang indu pajong kambang bahalap akan tisan olo ajue;

6. Tinai indu rogh kapintar akan idjä mondok mamutus, tuntang indu kaabas akan idjä maharak parang bara bauntonggang lewu.

7. Tapi äwen tä kea djari gila awi anggor, rujongrajang awi talo ihop bahari; imam tuntang nabi mahin gila awi talo ihop bahari,

iä inuwä awi auggor, hujonghajang awi talo ihop bahari; iä gila kahum madjar, tuntang karä kaputusae kilau iutae bewäi.

8. Krana karä medjae kontep utae tuntang talo papa, djaton katapasan idjä brasih.

9. Intu äwe tinai Iä tau madjar kaharati? akan äwe Iä tau marina aughe? Akan anak idjä haru malekak tusu? akan idjä harue terai manusu?

10. Krana koan äwen: baja prentah hatontong prentah, prentah hatontong prentah, hadat baka hadat, hadat baka hadat; hetoh isut, hetä isut!

11. Tagal tä käläh, hapan totok biwih batawaw tuntang hapan basa beken iä karäh hamauh dengan utas olo tohi;

12. Idjä dengae Iä djari hamauh: Djetoh kasanang toto, awi manjanang olo ujuh; djetoh kamangat toto. Tapi äwen puna djaton maku mahining.

13. Tagal tä augh Jehowa toto kea karäh mandjadi akan äwen prentah hatontong prentah, prentah hatontong prentah, hadat baka hadat, hadat baka hadat, hetoh isut, hetä isut; nakara äwen lius, balalu lawo patengak, palus darai, palus indjarat, inawan bewäi.

14. Tagal tä, hining augh Jehowa, keton olo panawah panjindir, awang marentah utus olo toh, idjä hong Jerusalem.

15. Basa koan keton: ita puna hadjandji dengan pampatäi tuntang pakat dengan naraka; alo tjalaka manapi, puna djaton buah ita, krana tandjaro djari inampa ita indu kalindong ita, tuntang ita manjahokan penda tipu.

16. Tagal tä, kalotoh augh pang-

kahai Tuhan, Jehowa: Itä, aku mandak batugalang hong Sion, batu idjä intjoha, batu padadukan galang idjä toto barega, idjä iandak dähen haliai. Olo idjä pertjaja tä, djaton maku undur balang. — (*Masm.* 118, 22. — *1. Petr.* 2, 6.)

17. Tinai aku handak manampa kapatut indu tali ukur, tuntang katetek indu talin tarambo; tä udjan karangan karäh manganan karä tandjaro, äkae kalindong tä, danum soho karäh mambaring äkae manjahokan tä.

18. Tinai djandjin keton dengan pampatäi akan ingarak, tuntang pakat keton dengan naraka djaton melai dähen; amon tjalaka tä karäh manapi, tä keton karäh ihundjenge iramoke.

19. Sasining djetä manapi, iä karäh manamput keton; krana genep handjewu djetä karäh manapi, tinai handau hamalem; baja tingkes kadjakä bewäi karäh madjar keton mingat augh tä.

20. Krana sasuro karäh tambuket äkae nantudjuh, tuntang kahowut pahalau simit, djaton tau manutup bitie.

21. Krana Jehowa karäh manaradjang kilau hong bukit Perasim, iä karäh sangit kilau hong djanah Gibeon, mangat malalus gawie idjä kilau ihadjadjuan, mangat mahapus gawie idjä djaton toto tumon tintun kahandake. — (*2. Sam.* 5, 20. — *Jos.* 10, 12.)

22. Toh, terai keton manawah manjindir, belä pasong keton injiteng haream; krana aku djari mahining bara pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karusak, idjä inukase akan hapus tanah.

23. Mindiunading, lining aughku; senah, palus harati kotakku.

24. Aton olo pamalam haradjur handak maluku, tuntang manjarak petak bewai, djaton indu manawur?

25. Dia djeta kakai? amon ia djari manjarak mamparata hundjue ta, ta maka ia manawur haretak, manaburan djintan, tuntang mambowor gondom idja kapala babahap, atawa seora idja kampilie, atawa djelai, gagenep djeta akan puna akae idja patut.

26. Tuntang ia mamatat ta tumon hadat, idja djari idjar Hatalla.

27. Krana olo djaton pudji mihik haretak hapan kareta ihik, tinai djaton mimbit galingae ta mamipis djintan; tapi haretak ta ihawes hapan kaju, tuntang djintan ta hapan sokah.

28. Tapi talo indu bakal tepong akan indu irotak; tapi djaton kea djeta iawi sampai rusak, amon djeta ihik hapan kareta mihik tuntang hadjaran.

29. Tumon ta kea gawin Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, krana heran karä akale, tuntang gawie uras hai.

BAGI 29.

Olo Jerusalem akan ihukum, tapi atäic bara balulang haream; tepe ia hobah fasi tinai.

1. Pajah Ariel, (*rima: singa Hatalla*.) Ariel, ikau o lewu, idja äka podok Dawid; maughe keton haradjur hong karä njelo mampatäi parapah intu andau hai.

2. Tapi aku handak mandjakä

Ariel kea, sampai ia kapala tuntang hetang. mandjadi inda Ariel toto.

3. Krana äka handak mangapong ikau halalling, tuntang mandjakä ikau hapan kota tasasan, palus handak hapilam mawi ikat.

4. Ta ikau karä impanjukok, tuntang ikau hamauh bara petak, aughm huuhumuna kilau lembat bara marak kawo, sampai aughm kilau augh nudjum bara äka liau. tuntang kotaka rahirahing bara kawo.

5. Maka kutoh karä motosom ta karä mandjadi kalau rotik pohok, tuntang olo gagah, idja karäan karä ta, kilau spis idja taraiup; salenga kea djeta akan mandjadi.

6. Toto, ikau karä ihararepan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, hapan njaho tuntang kagerek petak, hapan njaro, riwit barat paham, talo badjea tuntang njalan apui panjeha.

7. Maka kiku: nupi hamalem, kalotä kutoh karä olo kapir ta akan mandjadi, idja mamarang Ariel; olo hamalai, idja mamarang ia tuntang kotak, palus mandjakä ia.

8. Krana kilau olo blau pudji nupi arepe kuman, tapi haiak misik belaiie magon haus, tinai kilau olo teah belaiie pudji nupi arepe mihop, tapi haiak misik ia magon ujuh tuntang belaiie rengorengok hantä: kakai kadjaran karä olo kapir ta, idja mamarang bukit Sion.

9. Teadä keton, palus djangun, tarätarä sampai kawus matah keton. Tapi äwen babusan paham bara awi anggor, äwen hujunghajang paham bara awi talo ihop bahari.

10. Krana Jehowa djari mandurutan akan keton ganan tiroh tudjah, tuntang djari mangalit matan keton; karā nabi, karā mantir tuntang imam keton djari imungkure.

11. Tagal tā karā tudjum tā mandjadi intu keton kilau augh surat idjä indampul intjatjak, idjä inenga akan olo harati surat, sambil hamauh: käläh, basa djetoh. Tä iä tombah: djaton aku tau, krana djetä indampul intjatjak.

12. Atawa olo manenga surat tā akan olo idjä puna djaton tau mambasa, sambil hamauh: käläh, basa djetoh. Tä iä tombah: aku puna djaton tau mambasa.

13. Krana pangkahai Tuhan djari hamauh: Basa utus olo toh manggapi aku hapan njamae, tuntang hapan totok biwihe iä mahorumat aku, tapi atäie indjajonge kedjau bara aku, tuntang iä mikäh haiak manjembah aku tumon adjar olo bewäi, idjä djari ingadjie: — (1,11. *Matt.15,8.*)

14. Tagal tā, toto, dapit aku handak heran gawingku dengan olo tā, heran haliai tuntang sangang haliai, sampai kapiutar karā olo pintar ajue akan leteng, tuntang kaharatin karā olo bara akal baris ai akan manjahokan arepe. — (1.*Kor.1,19.*)

15. Pajah olo tā, idjä handak manjahokan arepe bara Jehowa hapan paham kaliaue, tuntang milim tiroke, tuntang karā gawie ilaluse hong kakaput, sambil hamauh: äwe mitä ita, atawa äwe katawan itä?

16. Lalehan kapaleng keton! Sama kilau brangai talo inampa handak hamauh manahiu tukange: iä

djaton djari manampa aku; — tuntang sarangan idjä inawas tukang blantai tā handak hamauh: iä djaton harati tā.

17. Djaton hindai isut, maka Libanon tā iobah mandjadi tana pamua, tuntang tana pamua tā karäh inggarä kajuan?

18. Krana katika tā olo badengeu karäh mahining augh surat tā, tuntang matan olo babutä karäh liwus bara kakaput tuntang kalam, tau mitä talo tinai.

19. Olo tjalaka karäh haradjur handjak dahangdahanga intu Jehowa, tinai äwen idjä pähä marak olo kalunen karäh ramirami intu Iä, idjä äka karasih Israel.

20. Djetä, amon karā olo pahenjek djari rusak lepalepah, tuntang karā olo panawah panjindir djari lilap, tinai karā olo idjä haus kadarhaka djari lingis impatäi;

21. Äwen idjä mimbit olo badosa, palus mangatah äwen idjä mampudji iä hong basara, tuntang maharak olo tetek akan äka tunis benjem.

22. Tagal tā koan Jehowa, idjä djari maliwus Abraham, kalotoh akan ungkup human Jakob: Toh Jakob djaton akan impahaweu hindai, tinai baue djaton akan kalas hindai.

23. Malainkan amon äwen mitä panukae, idjä tampan lengungku tā, intu marak äwen, maka iä karäh manara arangku, tuntang mahorumat idjä äka karasih Jakob tā, sambil mikäh Hatallan Israel.

24. Tinai idjä lajang atäie karäh tarima kapiutar, tuntang olo bakulas iadjim iadjar.

BAGI 30.

Harap intu Hatalla; krana dohop olen
uras haihong,

1. Pajah karäh anak idjä undur tä, koan Jehowa, idjä pakat tiroke djaton tumon aku, tuntang manggau äka kalindonge, tapi sala bara Roghku, baja mandahang dosa hatantilap dosa bewäi.

2. Idjä hagoet talih Misir, djaton misek augh njamangku, nakara mampaabas arepe dengan kwasan Parao, tuntang radjin bakalindong huang kandjungen Misir.

3. Krana kwasan Parao karäh mandjadi indu kalahwen keton, tuntang kalindong keton hong kandjungen Misir mandjadi indu kanjukok keton.

4. Alo mantire djari talih Soan, tuntang sarohac djari sampai Kanes:

5. Uras äwen karäh mahamen tagal utus olo, idjä puna djaton gunae akac, idjä djaton tau mandohop iä, djaton tau mampaontong iä enen, tapi idjä indu kahawäe tuutang indu kanjukoke bewäi.

6. Djetoh augh hukum akan karä meto tä, idjä talih salatan, tanggoh tanah tjalaka tuutang pampikäh, äka karä ampin singa basiak, äka handjaliwan tuntang naga: karä ramoe iä karäh magahe imuat hong likut kalidai, tuntang panataue hong kalcläh likut onta, mimbit tä akan utus olo, idjä puna djaton gunae akac.

7. Krana dohop Misir haiang ngahus bewäi; tagal tä aku manggarä tä: idjä badjoho bihin toh nundonundong.

8. Toh, lius, surat tä akan äwen hong batu, palus bintik tä

huang surat, uka djetä melai palus djeha, haradjur katatahi.

9. Krana äwen tä puna olo parisang, anak idjä panandjaro, anak idjä djaton maku mahining Torat Jehowa.

10. Malainkan iä manjoho karä nabi: äla keton masuman augh Hatalla; — tuntang karä imam: äla keton manudjum talo idjä toto akan ikäi; tapi suman augh balemo akan ikäi, tudjum augh lajau akan ikäi.

11. Hiwang bara djalan, sampang bara pelek; soho idjä äka karasih Israel tä terai dengan ikäi.

12. Tagal tä Iä, idjä äka karasih Israel, hamauh: Basa keton manganan augh toh, sambil harap karä kianat tuntang karajap, tinai basokah djetä:

13. Tagal tä maka dosan keton djetoh karäh mandjadi akan keton kilau darak idjä maniben intu pagar batu awang gantong, idjä gap balongkang hong idjä kapidjep mata.

14. Toto, äwen karäh imparamok, kilau kabali imparamok, idjä irapitan sangisangit, tuntang djaton injangang, sampai marak karä karamoke djaton sondau kiwake, idjä tau hapan blaku apui bara dapur, atawa masip danum isut bara kali.

15. Krana kakai augh pangkai Tuhan, Jehowa, idjä äka karasih Israel: Amon keton hobah, tä keton karäh sanang; amon keton mentai suni tuntang harap, djetä indu kwasan keton; tapi keton djaton maku.

16. Malainkan koan keton: dia, tapi ikäi handak hadari hapan hadjaran. Tagal tä, toto kea keton akan hadari. Tinai: meto balias

handak iukong ikai. Tagal tä, idjä manjasah keton karäh balias haream.

17. Sakojan keton karäh pararawoh imahang idjä biti, tuntang awi pahang limä biti keton handiai karäh hadari, sampai genep biti manonggal kilau djihi hong tantan bukit, tuntang kilau toros hong hunjok lungkoh. — (3. Mos. 26,36.)

18. Maka Jehowa magon mentai, radjin masi keton; iä marandjar mangat manjanjang keton. Jehowa puna Hatalla tempon hukum; salamät olo handiai idjä mentai iä.

19. Krana olo Sion karäh mangkalewu Jerusalem; ikau djaton akan indu manangis; toto lä handak manjanjang ikau, amon ikau mangahau iä; sana iä mahining tä, iä karäh tombah aughm.

20. Alo pangkahi Tuhan pakan keton helo hapan tepong kapähä, tuntang dengan danum kadjakä, maka djaton hindai iä manjolo Gurum hadari lilap, tapi matam karäh mitä Gurum tä.

21. Pindingm karäh mahining augh ai idjä hila likutm, koae: Djetoh djalan, horoe djetoh; äla sala bara tä, alo sambik gantau.

22. Tä keton karäh mamapa hampatong dewan keton, idjä imakain salaka, tuntang imbungas bulau; keton karäh manganan tä kilau karam talo, sambil hamauh dengae: sigäi, blua!

23. Tä lä karäh mudjan binjim, idjä djari inawurm hong tana, tinai manenga kutoh tepong pangulih tana tä, tuntang djetä menjak hasien; tinai katika tä karä metom akan murep hong padang idjä luas.

24. Karä sapi tuntang anak kalidai idjä hapam malan akan kuman talo uras bahalap, idjä imprasih hapan kalaja tuntang kiap.

25. Tinai hong karä bukit idjä gantong, hündjun karä lungkoh idjä hai, karäh lembut tahasak tuntang sungüi, intu andau hapatäi paham tä, amon karä tjandi akan balongkang.

26. Maka kalawa bulan mandjadi kilau matanandau, tinai kalawa matanandau karäh udju lipet bara kalawae katika toh, intu katika tä, amon Jehowa mame-teng kapähän olo ajue, tuntang mampahalit himange, idjä awan pukule.

27. Itä! aran Jehowa manggapi bara kedjau, kalaite hasep, tuntang hukume toto babehat; totok biwihe basuang kasangit, tinai djelae kilau apui panjeha.

28. Tahasenge kilau danum soho idjä njira ujat, mangat manapi karä olo kapir sampai äwen hai-ang nihau, tuntang mangandali pipin karä djalahan olo, uka lajau.

29. Tä keton karäh manjanji, kilau alem lapik andau hai, tuntang handjak, kilau amon olo hasuling manalih bukit Jehowa, tanggoh Batukarang Israel.

30. Maka Jehowa karäh mam-pahining kalain aughe, tuntang mamprahan manusang lengäe, haiak kasangit kalaite, tuntang njalan apui panjeha, kilat, udjan papak pauggar tuntang udjan karangan.

31. Krana awi augh Jehowa Asur karäh imukul rotek, iä idjä radjin mantakan hapan sokahe.

32. Maka intu karä kaleka, äka tongkang tä sampai, idjä inukas Jehowa, idjä hapae hararepan äwen,

hetä karäh lembut augh gandang tuntang kutjapi; krana hapan parang hai haliai lä karäh mangalali äwen.

33. Krana palowang naraka djari simpan bara horan, djetä djari tap akan radja tä, ombet katimbäe tuntang kahaie; pangkat pamahai hetä kutoh kajue bakal apui; maka tahaseng Jehowa karäh mantokan tä, kilau tahasak barirang.

BAGI 31.

Hiang bewäi dohop olo Misir; tapi bitin Hatalla haliai handak maliwus olo ai bara Asur.

1. Pajah karä olo, idjä talih Misir, blaku dohop, tuntang basinggo intu hadjaräe, haiak harap karäe, basa djetä kutoh karäe, tinai harap olo idjä hapan hadjaran, basa äwen tä paham abas; tapi iä djaton mitä Iä, idjä äka karasih Israel tä, tuntang djaton manggau Jehowa.

2. Maka Iä kea toto pintar, tuntang iä idjä magah tjalaka tä, toto iä djaton undur aughe; malainkan iä karäh mendeng, mantakan ungkup olo papa tä, balalu marusak dohop olo parajap tä.

3. Krana olo Misir puna olon bewäi, djaton djaka Hatalla; tinai karä hadjaräe tä uras isi, djaton djaka Rogh. Maka Jehowa karäh mandjudju lengäe, sampai olo pandohop tä tanggarurus, tinai äwen idjä indohope balongkang, tä samandia imparusak.

4. Krana kakai augh Jehowa denganku: Kilau singa, singa menteng, manjakungkong mahukup talo inangkarape, alo kutoh

sakatik iirak mawi iä, maka iä djaton tangkedjetawi lalenton äwen, tuntang djaton handak rungkok awi kutoh karä äwen: tumon tä Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, akan mohon, nakara mararang akan bukit Sion, tuntang akan lungkohe.

5. Kilau burong mambirang palapase, tumon tä Jehowa, Tuhan karä talo belom, handak mangan djungen Jerusalem, sambil mawat tuntang maliwus tä, palus manjoho karä tjalaka mahalau djetä.

6. Hobah, keton panakan Israel, intu Iä, idjä bara iä keton djari undur kedjau haliai.

7. Tapi katika tä genep biti karäh manganan hampatong dewae idjä salaka bulau, idjä tampan lengän keton indu kasalan keton.

8. Maka Asur karäh halelek awi padang idjä djaton ain olon, awi mandau dia ain olo kalunen; tapi iä karäh rusak tuntang hadari awi padang kea, karä oloe idjä gantjang tä karäh munos lenjoh.

9. Awi kikähe iä karäh hadari tanggoh kotae, karä mantire karäh taräwen pararawoh awi banderangku, koan Jehowa, idjä apui ajue puna hong Sion, tuntang äkae hong Jerusalem.

BAGI 32.

Karadjaan Hatalla bewäi, idjä äka kasanang tuntang salamat.

1. Maka itä! aton Radja karäh marentah hong katetek, tuntang karä mantire karäh mimbing kwasu huang kabudjur.

2. Iä kilau indu mangandjungen barat, indu äka kalindong mahakan udjan tumbok buku; iä kilau tahasak danum intu äka keang kamahau, kilau kangkalingen batu hai intu petak ngarising.

3. Maka matan äwen, idjä puna marenang, djaton maku ngambutep, tinai pinding äwen, idjä tantai mahining, karäh manjenäh.

4. Tuntang atäi olo awang kahaha karäh mangadji kaapik, tuntang djelan olo idjä laleket karäh rentas tuntang tarang augh.

5. Olo gila djaton akan inje-wut tuan hindai, tinai olo bisit djaton hindai karäh inggarä badjoha.

6. Krana olo gila baja masuman kagilae, tuntang atäie mangarangka kadarhaka, mangat mandjadian tjalaka, tuntang masuman augh sala tahu Jehowa, nakara mam-pameher hambaruan idjä blau, tuntang mangahana olo ujuh, idjä haus belae, mihop.

7. Krana hapus pakarang olo bisit bakoho uras kapapa; iä mangarangka tipu papa, mangat marusak olo tjalaka hapan augh tandjaro, alo budjur perkaran olo pähä tä.

8. Tapi kahandak olo hai patut hai kea, tuntang iä akan mahaga kapatnt.

9. Mendeng keton, karä bawi idjä laja, hining aughku; keton, anak bawi idjä langak, tarima kotakku akan pinding keton.

10. Arä njelo hindai, tä maka keton idjä langak karäh hagendjäh, krana getem anggor palus djaton, djaton kea buan keton beken akan imumpong.

11. Taräwen, o olo bawi awang

laja, hagendjäh, anak bawi idjä langak, engkak pakaian keton, lulus bereng keton, kepan tapih bidak intu kahang keton.

12. Olo karäh manangis manekap usoke tagal karä tana bahalap, tagal karä batang anggor awang pamua.

13. Krana duhi tuntang unak karäh lembut mananjap tanah olo ajungku, toto alo intu äka human karami kea, hong lewu idjä puna babigal handjak rantang.

14. Krana karä huma hai tuntang bahalap karäh benjem, lalenton lewu tä karäh terai; tjandi gantong tuntang karä äka dähén awang beken mandjadi lowang palus dapit, äka kahandjak kalidai hutan, äka kawan meto murep;

15. Sampai Rogh bara ngambo inusuh akan ita. Tä, maka padang tunis karäh mandjadi tana pamua, tinai tana pamua karäh inggarä kajuan. — (44,3.)

16. Kapatut karäh melai hong padang tunis, tuntang katetek mukong tana pamua.

17. Maka bua ketetek tä kasanning, tuntang kadjarian katetek tä kalandang tuntang kasanai kätatahi.

18. Tä djalahan olo ajungku karäh melai hong human kasanning, hong äka landang, hong kaleka berkat tuntang kasanai.

19. Tapi amon kajuan tä indu irusak, tä karäh lawo udjan karingan paham, tuntang lewu tä karäh imparenep haliai.

20. Imberkat keton handiai, idjä malan hong hapus saran danum, keton idjä manjoho sapi tuntang kalidai nguan hetä.

BAGI 33.

Musoh akan rusak; Sion manang indohop
Hatalalae.

1. Pajah ikau, idjä parusak! angatm ikau dia irusak? ikau idjä parampas, angatm ikau dia irampas? Amou ikau djari mahapus parusakm, tä ikau kea karäh irusak; amon ikau djari mampalepah gawim marampas, tä ikau kea karäh irampas.

2. O Jehowa, pasi ikäi, krana ikäi mentai ikau; käläh ikau mandjadi indu lengän äwen genep handjewu, toto indu selamat ikäi metoh katika tjalaka.

3. Awi augh lalento paham karä djalahan olo akan pararawok, tuntang karä olo kapir akan kasaburan amon Ikau manggatang arepm.

4. Tä karä talo irampas keton karäh iranap kilau bitik, olo karäh manangkero kantäkantä, kilau sangkalap kadjokkadjoka hetähetä.

5. Jehowa idjä pangkahai, krana iä melai intu äka gantong; iä djari manjuang Sion dengan kabudjur tuntang katetek.

6. Maka intu katikam tä karäh aton kapertjaja tuntang kutoh selamat, kapintar tuntang kaharati; tinai kikäh dengan Jehowa karäh indu panataum.

7. Itä! karä pangkalima baris äwen mantehau intu ruar, tuntang sarohon kasanang manangis paham.

8. Karä djalan djari rusak benjem, olo terai mahoroe karä pelek. Iä mangarak djandji, iä marusak karä lewu, tuntang djaton paraba idjä biti.

9. Tanah tä rusak karakkaraka, Libanon njukok tuntang blaju,

Saron mandjadi tunis benjem, tinai Basan tuntang Karmel äka palengkau augh tangis.

10. Toh aku handak mendeng, koan Jehowa, toh aku handak manggatang arepku, toh aku handak mamprahan kahaingku!

11. Keton manihni tampilai, tuntang manak apis; kadjohon keton mandjadi apui idjä kuman keton lepalepah.

12. Karä djalahan olo karäh ingähu kilau ketok, kilau duhi idjä inatak maka äwen karäh lepah inusul hapau apui.

13. Toh, hining keton idjä kedjau, talo idjä djari iawiku; tuntang keton idjä tokep, kasene kwasangku.

14. Karä olo badosa hong Sion djari taräwen, karä olo haliau djungun hagenjääh; äwen hamauh: äwe ita tau melai darah apui pa-ujeha? äwe ita olih tokep barah katatahi tä?

15. Idjä manandjong huang katetek, tuntang manjewut kapatut, idjä djaton maku outong kadarhaka, idjä mambirik lokape, belä leket sudok, idjä mamaleng pindinge, djaton maku mahining utang daha, idjä mangambutep matae, djaton maku mitä talo papa:

16. Iä tä karäh mangkalewu hong äka gantong, tuntang äka dähen hong bukit batu karäh indu äka kalindonge; panginae karäh inenga akae, tuntang danume djaton balentas.

17. Matam karäh manampajah radja tä huang kahalape, tuntang ikau karäh mitä tanah luas lombah tä.

18. Atäim karäh manahiu kadjakä horan, sambil hamauh: kwe

karä pangulu, kwe hakim, kwe karä mantir parang?

19. Ikau djaton akan mitä hindai utus olo gagah tä, idjä kaput palekas aughe, sampai djaton tau ihining, tuntang bakahut augh djelae, sampai olo djaton tau haratie.

20. Tampajah Sion tä, lewun ita hapumpang sombahang; matam karäh manampajali Jerusalem, äka melai idjä sanang tä, tingkap idjä djaton inamput, idjä pasake djaton tarahanggut palus katatahi, tuntang tali djantare djaton tarageto.

21. Malainkan Jehowa karäh kwasä hetä hindjä ita; arä sungäi tuntang batanganum lombah karäh aton hetä, sampai top djaton tau dimpah badajong, tinai bauama hai mahin djaton tau hanimpa hetä.

22. Krana Jehowa indu hakim ita, Jehowa idjä manenga prentah akan ita, Jehowa radjan ita; iä karäh mahaga ita.

23. Tapi karä talin keton djari tendur, tuntang djaton tau toto mandähen tihang, djaton mambudjur birang rajar. Tä kutoh talo irampas karäh imbägi, sampai olo batimpang kea manduan rampasan.

24. Dialo idjä biti, idjä melai hetä, karäh hamaui: aku toh lembä haban. Krana karä olo, idjä melai huange, djari iampun karä dosae.

BAGI 34.

Hukum IIatalla akan karä djalahan olo bangang.

1. Etostoh, keton karä olo

kapir, uka mahining, senäh, karä djalahan olo! buah petak mahining tuntang awang hundjue, hapus kalunen tuntang awang huange samandiai.

2. Krana Jehowa malait karä olo kapir, tuntang iä paham sangit dengan karä tawon äwen; iä handak mangahem äwen, palus manjaragh iä indu impatäi.

3. Tinai karä oloe idjä impatäi karäh indjakah, sampai ewau karame manampur bara hantne, sampai dahae marasap hong karä bukit.

4. Tinai kawan talo handiai hong langit karäh lenjoh, tuntang langit karäh imbalon kilau balon surat, tä kawan talo huange akan baduroh, kilau dawen anggor baduroh bara batange, tuntang kilau duroh bua korma bara taroke.

5. Krana padangku hong langit djari paham mandoi daha; itä! djeta karäh lawo indu hukum akan Edom, hndjun utus olo idjä handak ingahemku tä.

6. Padang Jehowa mandoi daha, harnmur enjak, awi dahan anak tabiri tuntang tabiri hatuäe, awi banakat knain karä kambing hatuäe; krana Jehowa malalus parapah akae hong Bosra, iä paham manjambalih hong tanah Edom.

7. Tä karä badak akan tamput balougkang haiak äwen tä, tinai karä sapi hatuäe tuntang karä sapi idjä baseput, sampai hapus tanahe marasap dahae, hapus petake harumur awi enjake.

8. Krana djetä puna andau pamalah Jehowa, njelon panjulang, tagal perkarän Sion.

9. Tä karäh sungäi äwen hobah maudjadi minjak tanah, tuntang hapus petake mandjadi bari-

rang; toto, hapus tanah mandjadi minjak tanah idjä bakähu.

10. Palus handau hamalem djetä djaton helep, tapi sampai katatahi asepe akan njampulok; girirmanggirir djetä magon rusak, tinai palus dapit katatahi olo djaton akan mahoroe hetä. — (*Pangar* 19, 3.)

11. Malainkan burong kulit tuntang tahatong karäh manjores tä, kamiak tuntang burong kak karäh melai hetä; krana Iä handak malalus ukur karusak hetä, tuntang hapan talin tarambu Iä mangarak tä lepalepah.

12. Djaton karäh aton olo hai idjä tau marentab hetä, timi karä mantire uras nihau haiang.

13. Intu äka humae awang hai tuntang halahap karäh lembut duhi, talo hamberang tuutang unak mananjap karä kotae; djetä indu äka naga, tuntang indu äka burong outa murep. — (13,21.)

14. Karä ampin meto idjä papa tuntang basiak karäh hakawan hetä, karä kambä dumadamaha hetä, tuntang idjin masan hetä, mandino äka sanang.

15. Lalidi karäh manjarangan palus nanteloh hetä, tuntang manusit tantelohe mahaga anake hong äka kaudjungen hetä; tinai karä nasar karäh hakampeleng hetä.

16. Toh, gau hong surat Jehowa, tuntang basa; djaton idjä kabawak karä talo tä mahin karäh tapas, dialo idjä awang djatou tulus; krana Iä kea idjä djari manjewut tä hadjamban njamangku, tuutang Rogh ajue karäh mandjadiae.

17. Krana Iä haliai djari manukas tä akan äwen, lengäe kea mambagi tä akae lepalepah; palus katatahi äwen karäh manjores tä,

girirmanggirir äwen karäh melai hetä.

BAGI 35.

Olo ungkup Hatalla karäh, salamat katatahi.

1. Tapi padang benjem tuntang äka keang kamahau tä karäh mandjadi äka mangat, tanah karakkaraka tä karäh ramirami tinai, tuntang mangambang kilau mawor.

2. Djetä karäh mangambang balahalahap, tuntang barawirami, huang karä kahandjake tuntang karantange. Kahain Libaanon djari inenga akae, kabungas Karmel tuntang Saron; äwen hetä karäh mitä kahain Jehowa, kabungas Hatallan ita.

3. Kantjakantjang lengä awang manduläi, tekatekang utut awang paleko!

4. Suman akau atäi idjä pikäh: tanggatanggar atäi keton, äla mikäh; itä! Hatallan keton akan dumah, uka mamalah, Hatalla aton dumah, uka manjulang mawi olo papa, tuntang mandohop keton.

5. Katika tä matan olo babutä karäh imparenang, tuntang pinding olo badengen karäh irewang. — (*Matt.* 11,5.)

6. Katika tä olo batimpang karäh manangkadjok kilau badjang, tuntang djelan olo bisu karäh malahap; krana sungäi karäh lembut hong padang benjem, kutoh tahasak hong äka keang kamahau tä.

7. Tanah ngarising tä mandjadi loau, petak keang karitip mandjadi lowang danum. Intu äka karä naga tä djari melai kawan meto karäh masan; oru bahalap karäh

lembut hetä manganti garising tuntang rampiang.

8. Maka hetä karäh aton karatak, djalan rampar idjä inggarä brasih; olo kihal djaton akan mahoree hetä, baja djetä puna akan äwen bewäi; olo handiai idjä mahoree hetä, alo idjä humong mahin djaton karäh lajang. — (*Joh.* 12,44;14,6.)

9. Singa djaton hetä, tinai karä ampin meto basiak djaton tamä hetä, puna djaton karihaue hetä, baja olo idjä iliwus tä karäh manandjong hetä.

10. Olo idjä inewus Jehowa tä karäh buli, palus sampai Sion tuntang basasurak; kahandjak idjä katatahi karäh aton hundjun takoloke; kahandjak tuntang karanatang karäh manjangkulep äwen; tapi karä ampin kapähä tuntang kamanguh akan niliau hadari. — (*Pangar.*7,16.)

BAGI 36.

Jerusalem ingapong Sanherib.

---

1. Djadi, hong njelo äpatwalas kahum karadjaan Hiskia, maka Sanherib, radja Asur, aton dumah mamarang karä kota hong tanah Juda, tuntang iä mampalah mandino tä. — (*2.Radja*18,13.)

2. Maka radja Asur manjoho Rabsake bara Laghis talih Jerusalem, tanggoh radja Hiskia, mimbit kawan parang idjä kariän karäe; iä tä mendeng hong parit talaga idjä hong äka gantong tä, idjä dараh djalan akan äka tukang pinatu

3. Tä, maka Eljakim, anak Hilkia, mantir dalam, tuntang Sebna, djurutulis, tinai Joah, anak

Asap, mangkubumi tä, blua lewu manjupa iä.

4. Maka koan Rabsake dengan äwen: Sanan keton akan Hiskia, kakai augh radja hai, radja Asur: kilen ampin kaharapm toh, idjä magon iharapm?

5. Koangku, augh totokm bewäi ikau hamauh: aton bewäi akal tuntang kwasa hindai hapan baparang. Intu äwe toh ikau harap, sampai ikau petah balekak denganguku?

6. Mikäh ikau harap hong derau humbang, hong Misir tä, idjä, amon hapan olo basokah, palus madjok lengäe? Tumon tä Parao, radja Misir tä, dengan karä olo awang harap iä.

7. Tapi mikäh koam denganguku: ikäi harap Jehowa, Hatallan ikäi. Dia djetä iä, idjä djari inganan Hiskia karä äkae tuntang karä mesbehe, palus iä djari manjoho olo Juda tuntang Jerusalem: tikas hong mesbeh idjä toh keton akan manjembah sombajang?

8. Toh käläh, hataro dengan tuangku, radja Asur; aku handak manenga akam duä kojan hadjaran, djaka olihm manggenep karä olo idjä mukong hundjue.

9. Kilen toh ikau tau malawan idjä bñti bara karä mantir tuangku, idjä pangorike haliai! Tapi ikau harap Misir, tagal karä karetae tuntang hadjaräe.

10. Tinai kamäam, sala bara augh Jehowa panggoetku maranggar tanah toh, mangat marusake? Jehowa kea djari manjoho aku: lius, ranggar tanah tä, rusak djetä.

11. Tä koan Eljakim, Sebna äwen telo Joah, tombah augh Rabsake: Käläh hakotak dengan rewarm hapan basan olo Aram, krana ikäi

harati basa tä; äla hakotak dengan ikäi hapan basan olo Juda intu pinding olo arä, awang mendeng hundjun pagar batu.

12. Tapi tombah Rabsake: Angat keton, tuangku djari manjoho aku manalih tuan keton atawa keton, mangat masuman augh toh? dia djeta akan karä olo idjä mondok hundjun pagar batu, idjä sama dengan keton akan kuman taie tuntang mihop kahite?

13. Tumon tä Rabsake mendeng, palus manuki tatehau hapan basan olo Juda, koae: Hining keton augh radja hai, radja Asur.

14. Tumon toh augh radja: äla keton maku inipu Hiskia, krana ia djaton tau maliwus keton.

15. Tinai äla keton maku injolo Hiskia harap intu Jehowa, koae: toto, Jehowa karäh maliwus ita, lewu toh djaton ia handak mandjuluke penda lengän radja Asur.

16. Äla keton tarima augh Hiskia; krana kakai augh radja Asur: käläh keton blaku asi intu aku, palus blua tanggoh aku, tä genep bitin keton tau kuman bua batang anggor ai, bua batang korma ajue, genep bitin keton tau mihop danum kalin ajue.

17. Sampai aku dumali, palus manduan mamungkat keton akan tanah, idjä tumon tanah keton kea, tanah idjä hagendom tuntang bara anggor, tanah idjä kutoh panginan tuntang pambulan anggor.

18. Äla keton maku impalajang Hiskia, awie hamauh: Jehowa karäh maliwus ita. Aton kea hatalan karä utus olo beken djari maliwus tanahe bara lengän radja Asur?

19. Hong kwe karä hatalan Ha-

mat tuntang Arpad? kwe hatalan Separwaim? Aton kea ia djari maliwus Samaria bara lengängku?

20. Äwe bara karä baris hatalan tanah handini tä, idjä djari maliwus tanahe bara lengängku, sampai Jehowa akan maliwus Jerusalem bara lengängku?

21. Tapi olo tä manjuni, djaton tombah idjä kabawak augh, basa aton pretah radja: äla keton tombah augh.

22. Limbah tä Eljakim, anak Hilkia, mantir dalam, tuntang Sebna, djurutulis, äwen telo Joah, anak Asap, mangkubumi tä, buli Hiskia; haiak pakaiäe barabit; palus äwen masanan akäe karä augh Rabsake tä.

BAGI 37.

Hiskia blaku intu Hatalla, Hatalla marusak olo Asur.

1. Djadi, sana radja Hiskia mahining augh tä, maka ia marabit pakaiäe, palus hatapih bidak, balalu tamä human Jehowa.

2. Limbah tä ia manjoho Eljakim, mantir dalam, tuntang Sebna, djurutulis, tinai bakas imam, idjä uras hatapih bidak, manalih nabi Jesai, anak Amos.

3. Äwen tä hamauh dengue: Kakai augh Hiskia: andan toh andau kadjakä, andau kapähä tuntang hukum; olo handak manak, tapi djaton tau luas.

4. Ajaajau Jehowa, Hatallam, handak mingat karä augh Rabsake, idjä injoho tuan ajue, radja Asur, nakara hababaka Hatalla idjä belom, tuntang mamapa ia hapan augh, idjä djari hining Jehowa,

Hatallam; toh, käläh ikau mambo aughm blaku akan olo idjä batiea toh, idjä magon aton.

5. Maka mantir radja Hiskia tä sampai Jesaja.

6. Tä koan Jesaja dengan äwen: Suman akan tuan keton tumon toh: kakai augh Jehowa: äla ikau mikäh karä augh tä, idjä djari hiningm, idjä djari hapan mantir radja Asur manawah aku.

7. Itäm, aku handak mampait rogh akæe, sampai iä mahining augh riwut, balalu buli tanæhe tinai, tuntang huang tanæhe aku handak mampatäi iä hapan padang.

8. Maka Babsake buli, tuntang hasondau dengan radja Asur mamarang Libna; krana iä djari mahining radja djari harikas bara Laglus.

9. Maka aton lembut augh riwut, masuman radja Tirhaka, radja Kus, djari hagoet, handak haparang dengan radja Asur. Amon radja mahining augh tä, maka iä manjoho sarohæe tinai mananggoh Hiskia, sambil hamauh:

10. Tumon toh suman keton akan Hiskia, radja Juda: äla ikau maku imunga Hatallam, idjä iharapm, sampai ikau hamauh: Jerusalem djaton karäh indjuluk akan lengän radja Asur.

11. Ikau djari mahining talo djari iawi radja Asur dengan karä tanah awang impakalake; kilen ikau toh, tau ikau lapas?

12. Karä hatallan utus olo handiai, idjä djari irusak tatoku, aton iä djari maliwus olo ajue? Gosan, Haran, Resep, tuntang olo Eden, idjä horan hong Telasar?

13. Hong kwe radja Hamat, radja Arpad, radjan lewu Separwaim, Hena tuntang Iwa?

14. Maka limbah Hiskia manarima surate tä bara lengän sarohan, tuntang djari mambase djetä, tä iä palus hagoet tamä human Jehowa; balalu Hiskia mambirang surat tä hong baun Jehowa.

15. Tuntang Hiskia blaku dga hong baun Jehowa, koas:

16. O Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, ikau Hatallan Israel, idjä melai helat Kerubim tä! Ikau toh, tikas ikau bewäi idjä Hatalla mahundjun karä karadjaan hapus petak, ikau djari manampai langit tuntang petak.

17. O Jehowa, talingan pindingu, hining; o Jehowa, renang matam, tampajah! hining karä augh Sanherib, idjä djari mampait surat toh hapæe manawah Hatalla idjä belom.

18. Toto, o Jehowa, radja Asur tä djari marusak karä karadjaan tuntang tanæhe;

19. Tuntang iä djari mandjakah dewan karä tanah tä akan apui; krana djetä djaton toto Hatalla, tapi tampan lengän olo, kaju tuntang batu bewäi, tagal tä djetä djari irusak äwen.

20. Tapi ikau, o Jehowa, Hatallan ikäi, lapas ikäi bara lengæe, tumon tä karä karadjaan kalunen akan kasene, baja ikau Jehowa tonggal kabuatm bewäi Hatalla.

21. Tä Jesaja, anak Amos, manjoho olo masuman akan Hiskia kalotoh: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: talo idjä ilakum hong aku tagal Sanherib, radja Asur, aku djari mahininge.

22. Maka djetoh augh, idjä injewut Jehowa mawi iä: budjang bawi, Sion anak bawi tä, mangabelä ikau, iä hababaka ikau; anak

Jerusalem tä manggiling takoloke manawah ikau.

23. Ewe djari inawahan tuntang iandim? malawan awa ikau djari mampadjoho aughm, tuntang manggatang matam gantogantong? Malawan Iä, idjä äka karasih Israel!

24. Hadjamban djipem tä ikau djari manawah Jehowa, sambil hama: awi kutoh karetangku aku djari mandai karä tantan bukit, sampai Libanon kea, tuntang batang seder awang mangkahemer ampie, tinai batang goper awang kapala bahalap djari inawengku, mimes tapakan putinge, mandas kajuae äka bahalap haliai.

25. Aku djari mangali, tuntang djari mihop danum ain olo beken, hapan tatap paingku aku djari maneah karä sungäi intu äka idjä ingapongku.

26. Kilen, djaton ikau djari mahining, helo loran mahin djari kalotä gawingku? tinai usausang aku djari manukas manatap talo tä? maka toh aku djari malalus talo tä hapan ikau, manzat marusak lewu dähén, mandjadi tujok batu tataitaitaia.

27. Tagal tä, maka karä olo idjä mangkalewu hetä uras kilau pandak lengäe, iä mikäh tuntang rungkok, mandjadi kilau oru tuntang sajor hong padang, kilau oru keang intu sapau huma, kilau talo manjawang, idjä djaton tau mating.

28. Maka tawangku äkam, pamesekm panulim, tinai karä kasangitm malawan aku.

29. Toh awi kasangitm malawan aku, basa kadjohon aughm djari sampai pindingku, maka aku handak mamesek manjaluang urongm,

tuntang mangkepan gendalingku hong njamam, palus handak manunda ikau buli mahoroe djalan idjä ihoroem tesek.

30. Maka djetoh inda kata akam: njelo toh olo karäh kuman talo awang haring, tinai njelo rahian talo awang haring tinai bara djetä; tapi intu njelo telo keton akan malan tuntang manggetem, mimbul pambulan anggor tuntang kuman buac.

31. Krana idjä katapasan, tisan ungup human Juda tä, karäh muhat akan peuda, tuntang mamua intu ngambo tinai.

32. Krana bara Jerusalem tisac tä karäh barangkap, tuntang idjä katapasan tä bara bukit Sion: kasangit kabehun Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, karäh malalus tä.

33. Tagal tä, tumon toh augh Jehowa mawi radja Asur: iä djaton akan tamä lewu toh, malekas idjä kaputjok anak panah mahin dia akan luange, djaton idjä krambar talawang karäh sampai darah lewu toh, djaton iä akan mampendeng kota tasaran hapae mawi lewu toh.

34. Djalan, idjä djalae tesek, djetä kea akan ihoroé buli tinai; tapi lewu toh iä djaton akan tamä, koan Jehowa.

35. Krana aku handak mangalindeng lewu toh, mangat maliwas iä, djetä tagal aku, tuntang tagal rewarku Dawid.

36. Tä, maka malaikat Jehowa aton blua, palus mampatäi hong äka olo Asur hapodok saratus hanja pulu limä koan bitü. Djadi, amon olo misik haiak djadjewu, baitäe samandiai hetä hantun olo babewäi. — (17,14;31,8.)

37. Tã Sanherib, radja Asur, harikas, balalu buli, tuntang iã melai hong Niniwe.

38. Djadi tinai, amon iã towangtabanga hong human dewae Nisrogh, tã Adramelegh äwen duã Sareser, anake idjä hatuã, mampatã iã hapan pedang. Maka äwen duã tã mahakan akan tanah Ararat. Djadi anake Esarhadon man djadi radja manganti iã.

BAGI 38.

Hiskia haban sabalah matã; Hatalla mampakalãh iã; iã manara Hatalla.

1. Katika tã kea Hiskia haban sabalah matã; maka nabi Jesaia, anak Amos, manalih iã, sambil hamauh dengae: Kakai augh Jehowa: kabuah perkaran lumam, krana ikau akan matã, djaton belom hindai. — (2. Radja 20.1.)

2. Tã Hiskia mules baue manaharep dinding, tuntang iã blaku intu Jehowa.

3. Koae: Joh Jehowa, ingat, aku toh djari manandjong intu baum dengan katoto tuntang katetek atãiku, talo idjä bahalap intu matam djari ilalusku. Maka Hiskia manangis paham.

4. Tã augh Jehowa sampai Jesaia, koae:

5. Haluli ikau, suman akan Hiskia: kakai augh Jehowa, Hatalla tatom Dawid: aku djari mahiming lakudoam, aku djari mitã djohon matam; itãm, aku handak mandahang umurum limawalas njelo hindai.

6. Tinai aku handak malapas ikau bara lengã radja Asur, tuntang lewu toh, krana aku handak mangalindong lewu toh totototo.

7. Djetoh kata bara Jehowa akam, Jehowa toto handak malalus augh, awang djari injewute:

8. Itãm, kangkalingã ukur-andau, idjä hong ukur-andau Aghas tã, aku handak mampaundure sapulu djam. Tumon tã maka kangkalingã tã undur sapulu djam tinai, awang djari ibalae.

9. Maka djetoh surat Hiskia, radja Juda, limbah iã djari haban sabalah matã tuntang djari kalãh perese tã:

10. Aku djari hamauh: awi pambelomku basempong, maka aku akan mohon tamã bauntonggang kubur, aku irampas bara karã njelongku awang hindai.

11. Aku djari hamauh: toh aku djaton akan mitã Jehowa hindai hong tanah olo belom; toh aku djaton akan mitã olo kalunen hindai, basa aku melai dengan äwen idjä hong äka kahaiang.

12. Umurku djari nihau, tuntang inandar bara aku kilau tingkap olo sakatik; pambelomku djari inggeto kilau lawai olo manantang; iã manetek aku bara handepange. Ikau manjempong andauku helo bara halemã.

13. Angatku: kalãh djaka aku belom sampai djewu; tapi kilau singa iã maramok karã tolangku. Ikau manjempong andauku helo bara halemã.

14. Aku narahing kilau bakaka tuntang burong kerok, usosok kilau burong dara; matanku manangis manjalumbo kangambo; o Jehowa! aku indjakã; kalãh ikau mandal aku.

15. Kilen aughku tinai? Iã djari mandjandji akangku, tuntang djari malalus tã kea. Toh aku handak

batawat lowalowa katahin umurku, tagal kapihän atäiku tä.

16. O pangkahai Tuhan! awi asim olo belom; pabelom tahasengku uras hong djetä bewäi; krana ikau djari mampahaban aku sabalah matäi, tuntang djari mam-pakäläh aku tinai.

17. Aku miküh haiak manganang ampong huang paham kapaitku tä; tapi ikau djari masi mamalok hambaruangku, belä iä lawo akan palowang karusak; krana ikau djari manganan karä dosangku akan likutm.

18. Krana kubur djaton manara ikau, pampatäi djaton mahorumat ikau; olo idjä lawo akan palowang tä djaton tau mentai katom hindai.

19. Olo belom, baja olo belom manara ikau, kilau aku intu andau toh. Bapa karäh masuman katotom akan karä anake.

20. Jehowa djari pahias malivus aku, tagal tä ita handak manjanji karä njanjinku katahin pabelom ita, huang human Jehowa.

21. Maka Jesaja djari manjoho olo manduan idjä kakumpal korma, manapal tä hundjuu bahae, mangat iä käläh.

22. Maka koan Hiskia: Nurai indu kata, aku karäh hagoet tanggoh human Jehowa?

BAGI 39.

Hiskia hai atäie; hukum insuman akäe.

1. Katika tä Merodagh Baladan, anak Baladan, radja Babel, mampait surat tuntang talo inenga akan Hiskia; krana iä djari ma-

hining, Hiskia djari haban tuntang djari käläh tinai. — (2. Radja 20,12.)

2. Maka Hiskia ramirami deng-an sarohae tä, palus iä mamprahan akan äwen gudange äka padatae, karä salaka bulau, kutoh talo mangat ewaue, tuntang minjak idjä kapala bahalap, tinai huma äka karä ganggamae, tuntang ramoe samandiai; djaton talo huang humae tuntang hong hapus karadjaan ajue, idjä dia imprahan Hiskia akan äwen.

3. Tä nabi Jesaja mananggoh radja Hiskia sambil hamauh dengae: Kilen augh olo tä, bara kwe panumahe? Tombah Hiskia: Bara tanah idjä kedjau olo tä djari dumah manalih aku, bara Babel.

4. Maka koae: Narai djari itä olo tä hong humam? Tombah Hiskia: Äwen djari mitä talo handiai, awang huang humangku; dialo idjä bara karä panatauku, idjä dia imprahangku akau äwen.

5. Tä koan Jesaja dengan Hiskia: Hining augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom:

6. Itäm, katika djaladjalan tokep, maka talo handiai awang huang humam, tuntang idjä djari ingkes karä tatom sampai andau toh, uras karäh irampas, inamput akan Babel; djaton talo enen idjä karäh katapasan, koan Jehowa.

7. Tinai anak äsom, idjä panakam lembut bara bentengm, karäh induan olo, mangat manjang hong dalam radja Babel.

8. Maka koan Hiskia, tombah augh Jesaja: Buah bewäi augh Jehowa, idjä djari insuman tä.

Tinai koe: Asal aton kasanang tuntang katoto katahin pambelomku.

BAGI 40.

Hatalla handak mampong mampangat olo ai; karä dewa tuntut olon puna haiang, Hatalla bewäi idjä kwasa tuntut pamasä.

1. Ampong, ampong olo ajungku! koan Hatallan keton.

2. Hakotak dengan Jerusalem tumon atäie, tehaus suman akae, wajah parange djari hapus, karä kadarhaka djari injapan, krana iä djari mandino bara lengän Jehowa lipet duä tagal karä dosae.

3. Aton augh olo mantehau hong padang benjem: Tatatatap djalan akan Jehowa, simpan hong padang tunis tä djalan rampar akan Hatallan ita! — (Matt.3,3.)

4. Karä djanah akan impagan-tong, tuntang karä bukit dengan lungkoh imparandah; karä awang bingkok akan imbudjur, tuntang awang lewackewau akan imparata.

5. Krana kahain Jehowa karäh ingarinah, tä karä isi uras akan mitä, njaman Jehowa idjä hamauh.

6. Aton lembut augh: Tehau, suman! Maka koe: Narai idjä patut insanangku? Karä isi handiai puna oru, tuntang karä kahalape uras kilau kambang hong padang. — (51,12.)

7. Oru blaju, kambange baduroh, sana tahaseng Jehowa manampur tä. Toto olo arä idjä oru tä.

8. Oru blaju, kambange baduroh; tapi augh Hatallan ita melai katatahi.

9. O Sion, ikau idjä pangabar brita bahalap, dai bukit gantong; o Jerusalem, idjä pangabar brita bahalap, ambo aughm abaabas, ambo tä, äla mikäh; suman akan karä lewun Juda: itä! hetoh Hatallan keton.

10. Krana itä! pangkahai Tuhan, Jehowa, dumah tuntut kwasa paham; lengän ajue akan marentah. Itä! talo indu upah aton imbite, talo hapae mamaläh aton intu baue.

11. Kilau sakatik iä karäh manjakatik kawan ai, anak tabirie karäh imumpunge huang lengäe, mäton mangkipit iä huang usoke, tuntang idjä mampatusu karäh iagahe lowalowa. — (Joh.10,11.)

12. Äwe idjä manakar karä danum hapan lokape? äwe mukur hapus langit sindä manggawang? äwe idjä manakar karäkarä baras petak injupake bewäi? tinai äwe idjä djari mandasing karä bukit, tuntang manaraju karä lungkoh?

13. Äwe mangalagai akan Rogh Jehowa, olo pintar idjä kwe idjä madjar iä?

14. Dengan äwe iä handak hatirok, idjä mawi akal akae, tuntang madjar iä djalan kapatut, haiak masuman kapintar akae, tinai mangarinah akae djalan kaharati?

15. Itä! karä utus olo inggaräe kilau idjä katinik danum hong bukong, kilau idjä tunek kawo hong dasing; itä! karä pulau samandiai kilau tuuek talo idjä tawutawus bewäi.

16. Hapus Libanon djaton ombet indu kajun pangkat, karä metoe samandiai djaton sukup indu parapah akae.

17. Karä olo kapir samandiai

kilau djaton intu baue, äwen inggaräe tapas haream bara djaton, urase kilau ngahus bewäi.

18. Toh, dengan äwe tinai keton handak manapengan Hatalla, tuntang dengan tamunan en keton handak mananding ampier?

19. Toto, kamasan manoang hampatong, tukang bulau mananggalong tä hapan bulau, tuntang manoang akae rantai salaka.

20. Tinai idjä naniha belom minitih kaju idjä bunggut, balalu iä manggau tukang idjä apik, mangat mukir akae hampatong idjä dähän.

21. Dia keton katawan? Dia keton mahining? dia djari insuman akan keton bara tamparae? dia keton manahiu padadakan petak inampae?

22. Iä idjä mondok ambo petak, tuntang djeta kilau idjä kabotop bewäi akae, tinai karä olo idjä mukonge kilau sangkalap bewäi; Iä idjä mambirang karä langit kilau benang manipis, tuntang maniring tä kilau tingkap, mangat akan äkae melai.

23. Iä mampanihau karä radja, karä hakim hong petak impahaiange.

24. Haru äwen imbul, haru äwen ialan, haru batange muhat intu petak: tä Iä manampur marak äwen, tä äwen balalu blaju, tuntang riwut barat manambalang äwen kilau tikil.

25. Toh, dengan äwe tinai keton handak manapengan aku, manjama aku dengae? koan Idjä brasih tä.

26. Gatang matan keton kang- ambo, itä! äwe djari manampa talo handiai tä? äwe magah hapus kawae tuntang haseae, äwe

idjä manjewat njambiti arae? Kwasee tuntang paham kaabese kalotä, sampai djaton tapas talo idjä.

27. Buhen tinai ikau, o Jakob, hamauh, tuntang buhen ikau hakotak, o Israel: djalangku basilm bara Jehowa, tuntang kabudjurku nangkalingau Hatallangku?

28. Dia ikau katawan? dia ikau djari mahining? Jehowa, Hatalla idjä katatahi tä, idjä djari manampa hapus saran petak, puna djaton tau ujuh, djaton tau manggah; kaharatin äjue djaton tariksa.

29. Iä mampaabas olo ujuh, kutoh karigas inengae akan olo idjä balemo.

30. Olo tabela mahin tau ujuh tuntang manggah, olo budjang tau tanggarurus balongkang;

31. Tapi idjä mentai Jehowa haradjur manaheta kaabase, sampai iä njalumbo hapan palapas kilau burong nasar; iä hadari tuntang djaton tau ujuh, iä manandjong tuntang djaton tau manggah.

BAGI 41.

Karä dewa uras haiang, Hatalla marusak iä; iä mandohop tuntang mamberkat olo äjue.

1. Suni intu aku, keton karä pulau; käläh karä djalahau olo mamparigas arepe; limbah tä bush iä manaharep hamauh, has, ita habasara!

2. Äwe djari mampalembut bara hila timor iä tä, idjä kateteke hantuntut dengau karä panggoete? Äwe djari manjaragh karä olo

kapir akæ; tuntang manjoho iä mandjadi kwasa maundjun karä radja? palus djari maadjuluk äwen kilau rotik pohok akan padange, kilau tikil idjä taraiup akan pa-nahe?

3. Sampai iä manjasah äwen, tuntang iä sanang, bewti mahoroë djalan, idjä djaton pudji inan-djong paie.

4. Äwe idjä mawi tuntang malalas talo tä, idjä mangahau karä pangereng olo hatuntut bara tam-parae? Aku, Jehowa, idjä sola-solake, tinai dengan äwen idjä rahian haliai aku kea iä tä. — (*Pangar.1,17.*)

5. Karä pulau mitä tä palus mikäh; hapus saran petak hagen-djah, iä manalih hapumpang.

6. Genep biti mandohop kolæ, tuntang hamath dengan idjä da-rahe: gagantjang ikau!

7. Kamasan pancang mananti-ring tukang bulau, olo pangarinda nadjak tukang mambakal, tä äwen hamauh manahiu talo tampae: djeta bahalap haliai! Lim-bah tä iä mamaku metter tä, uka äla gulakgalik.

8. Tapi ikau, o Israel, rewarku, ikau Jakob, idjä djari intihku, panakan Abraham, idjä äka kataungku,

9. Ikau, idjä djari induangku bara saran petak, tuntang djari ingahauku bara karä olo kwasa, aku djari hamauh dengam: ikau indu rewarku, ikau djari intihku, tuntang aku djaton manganan ikau.

10. Äla mikäh, krana aku toh aton dengam; äla undur, krana aku toh Hatallam; aku mampabas ikau, aku kea mandohop ikau, aku mahaga ikau kea hapan lengä gantau katetek ajungku.

11. Itäm, karä olo idjä hasep kasangite dengam karäh mahamen tuntang njukok, äwen, tä, akan mandjadi kilau djaton; karä olo idjä malait ikau akan rusak ri-hau;

12. Sampai ikau karäh manggau olo tä, tapi djaton sondan iä; karä olo idjä manjaing ikau akan mandjadi kilau djaton, karä olo idjä mamarang ikau uras kilau talo ngahus.

13. Krana aku, Jehowa, Hatallam, ngagalan lengäm gantaum, tuntang hamauh dengam: äla mikäh, aku mandohop ikau.

14. Toh, äla mikäh, o Jakob, idjä kilau handalai, o Israel idjä inggoinggut; aku mandohop ikau, koan Jehowa; idjä Paliwusm tä puna iä, idjä äka karasih Israel. — (*Luk.12,32.*)

15. Toto, aku djari manampa ikau akan kareta mihik, idjä manjili tuatang taheta, idjä bara kasingä batadjim, mangat ikau mihik mamparotek karä bukit, tuntang mawi karä lungkoh kilau tikil.

16. Ikau akan ngagaran äwen, palus riwut nariup iä, barat akan nambalang iä. Tapi ikau karäh handjak intu Jehowa, tuntang manara arepm tagal iä, idjä äka karasih Israel.

17. Olo tjalaka tuntang pähä manggau danum, tapi djeta djaton; djelae karitip awi kateah-belae; aku, Jehowa, handak tom-bah aughe; aku, Hatallan Israel, djaton handak nalua iä.

18. Malainkan aku handak mampalembut sungäi hong äka gantong, tuntang lowang danum bentok karä djanah, aku handak manampa äka benjem pandjadi

loau, petak keang kamahau mandjadi tahasak danum.

19. Aku handak mampalembut kaju seder hong padang benjem, kaju sitim, kaju mur, tuntang kajun minjak; hong aka ngaringing aku handak mampalembut kaju goper, kaju djati tuntang kaju gusi haiak.

20. Mangat olo mita tuntang kasene, mangat ia mangumang haiak harati, lengän Jehowa djari manampa talo tä, idjä aka karasih Israel djari mandjadian djetä.

21. Toh, buka perkaratan keton, koan Jehowa; suman karä bukn aia keton tantutantu, koan radjan Jakob.

22. Naughe äwen manggapi tuntang masuman akan ikäi karä talo idjä akan mandjadi; tinai suman ampin karä talo djaman horan, mangat atäi ikäi mingat tä, sambil mangasene kadjariae; atawa sanan akan ikäi talo awang rahian dapit.

23. Sanan akan ikäi talo idjä akan dumah dapit, mangat ikäi katawan keton toto Hatalla. Toto, brangai gawin keton, alo bahalap alo papa, mangat ikäi djungun amon mitä tä.

24. Toto, keton dia haream bara djaton, tuntang gawin keton papa bara handjaliwan; tinai mintili keton, djetä kadjilek haliai.

25. Maka aku mampalembut idjä biti hara utara, ia dumah bara palembut matanandau; ia tä karäh blaku hong arangu, ia karäh maranggar karä mantir hai, mawi äwen kilau petak bata, kilau tukang blanai mihik petak bakale.

26. Æwe djari masuman tä bara bihin, mangat ikäi tawae, atawa bara horan, sampai ikäi tau ha-

mauh: budjur aughm tä? Tapi djaton aton idjä biti, idjä tau masuman, djaton aton idjä tau mambrita; djaton aton idjä sampai mahining augh keton.

27. Aku toh idjä solasolake, idjä masuman akan Sion: itäm, itäni hetä! Tinai aku manenga akan Jerusalem olo pangabar brita bahalap.

28. Maka amon aku mitä äwen, djaton idjä biti; amon mariksa manitip äwen, djaton idjä biti äwen idjä harati tirok, sampai aku tau misek ia, tuntang ia tau tombah aughku.

29. Toto, uras äwen tä kahaiang bewäi, karä gawie ngahungahus; karä dewae uras riwut tuntang talo ngahus.

BAGI 42.

Panumah Kristus insuman; tapi olo karäh marisang, djaton maku pertjaja.

1. Itä! rewarku tä, idjä ihagaku; ia idjä intihku tä, idjä aka kakilak hambaruangu. Aku djari manenga Roghku akae: ia karäh malalus kabudjur marak karä olo kapid. — (Matt. 3, 17; — 12, 18)

2. Ia djaton maku mangkariak, djaton papahangkar aughe, aughe djaton lalento hong djalan.

3. Derau talo djaton ia maku mameleke, tinai sumbo idjä pini-pinit bewäi djaton ia karäh mambelepe; kabudjur karäh ilaluse totototo.

4. Tuntang ia djaton imbelepe, djaton imbalang, sampai ia djari mandähen kabudjur hong petak: maka karä pulau karäh mentai adjar ai.

5. Djetä Augh Hatalla, Jehowa, idjä djari mandjadian karä langit, tuntang djari mambirang tä, idjä djari mampar petak tuntang karä talo palembute, idjä manenga tabaseng akan karä olo awang belom hetä, tuntang rogh akan äwen idjä manandjong hetä. — (Joh.1,1.)

6. Aku, Jehowa, djari mangahan ikau huang katetek, tuntang djari mimbing ngagalan lengäm; aku djari manonggo ikau, tuntang djari mampendeng ikau akan djandji intu utus olo tä, tinai akan kalawa marak karä olo kapir;

7. Mangat mamparenang matau olo babutä, tuntang mamplua olo imasong bara sipir, bara gadong galap äwen idjä inutup hong kaput.

8. Aku Jehowa, djetä arangku; maka horumatku djaton aku handak manengae akan talo, tarangku djaton akan karä dewa. — (2.Mos.3,15.)

9. Itäl augh idjä bihin djari tulus, toh aku masanan talo taheta tinai; helo bara djetä mandjadi aku masuman tä akan keton.

10. Njanji akan Jehowa njanji taheta, njanji horumat ai sampai saran petak, keton handiai idjä barajar hong tasik, tuntang talo handiai awang huange, karä pulau tuntang idjä mangkalewu betä;

11. Küläl padang tunis tuntang karä lewu mambo aughe, tuntang karä lewu äka Kedar, buah karä idjä mukong batukarang tä malahap, basurasurak bara tantan bukit.

12. Buah karä äwen mangaku horumat Jehowa, tuntang masanan tarac akan karä pulau.

13. Jehowa karäh harikas kilau pangkalima, iä sawoh kilau mantir parang; iä karäh malahap, basurasurak paham, iä karäh mampalah karä musohe.

14. Bara horan toto aku suni, aku djari manunis tuntang manahanan arepku; tapi toh aku handak mangkariak, kilau olo bawi idjä handak luas, aku handak marusak palus manelen äwen tä haiak.

15. Bukit tuntang lungkoh handak irusakku, karä orue aku handak mangeange; batanganum aku handak manampae mandjadi petak pematang, tuntang karä danum handak ineahku.

16. Maka olo babutä aku handak ngagalae manjak djalan, idjä djaton tawac. aku handak magah iä hong pelek, idjä hindai kaksenae; aku handak mobah kaka-put mandjadi kalawa intu baue, tuntang äka lewaglewau mandjadi rampar. Karä talo tä handak iawiku akae, tuntang djaton maku nalua äwen.

17. Tapi idjä harap dewa, tuntang idjä manjewut hainpatonge awang inoange: ketou indu hatalan ikäi; — äwen ts karäh undur, mahaman njukok haliai.

18. Hining, keton idjä badengen; tampajah hetoh, keton olo babutä, mangat tau mitä.

19. Äwe babutä kalotä kilau rewarlu? äwe badengen kalotä kilau sarohangku, idjä injohoku? äwe idjä babutä kalotä, kilau idjä tänduh tä? tuntang babutä kalotä, kilau rewar Jehowa tä?

20. Toto, ikau djari mitä talo arä, tapi djaton djari mingat tä. Alo iä marewang pindinge, djaton kea iä mahining.

21. Bihin Jehowa mangilak äwen tagal kateteke, mangat mampahai tuntang mampahalap Torat ai.

22. Tapi toh äwen tä olo idjä irampas tuntang irusuh; uras äwen tä indjarat hong palowang, tuntang inutup hong sipir; olo tä djari indu rampas tuntang djaton idjä mawat iä; äwen akan irusuh, tuntang dialo idjä hamauh: lian iä tinai.

23. Äwe keton idjä namšan tä huang pindinge, äwe idjä manjenäh mahining talo awang dumah rahian?

24. Äwe djari mandjuluk Jakob indu irampas, tuntang Israel akan olo parusuh? Dia djetä Jehowa, idjä dengae ita djari badosa? Krana äwen djaton djari handak mahoroe djalan ai, tuntang djaton maku manumon Torat ajue.

25. Tagal tä Iä djari manusuh kalason kalaite mawi äwen, kwasan parang idjä pahem haliai: Iä djari manjeha äwen hakaliling, tapi äwen djaton katawan; äwen djari imandoke, tapi äwen djaton parabae.

BAGI 43.

Matella karäh mobah atäi olo ajue, maliwus iä, tuntang manduen iä akae.

1. **M**aka toh, kakai augh Jehowa, idjä djari manampa ikau, o Jakob, idjä djari manawas ikau, o Israel: äla mikäh, krana aku djari maliwus ikau, aku djari mangahau ikau manjewut aram, ikau puna ajungku.—(41,14;44,2.)

2. Amon ikau hanimpah danum, tä aku handak hindjä ikau,

sampai karä dähesse djaton akan mambuseng ikau; amon ikau mahoroe apui, djaton ikau akan bakähu, tuntang njalae djaton akan kuman ikau.

3. Krana aku toh Jehowa, Hattalam, idjä äka karasih Israel, Djuru-salamatm; aku djari manjagh Misir, Kus tuntang Seba indu gantim, hapan manewus ikau.

4. Bara katika ikau ingilak intu matangku, maka ikau djari ihorumat kea; aku sinta ikau, tagal tä aku manenga kutoh olo indu gantim, arä djalahan olo takirin hambaruam.

5. Tagal tä äla mikäh, krana aku toh dengam; bara timor aku handak halalian panakam, bara barat aku handak mamumpang ikau.

6. Aku handak mametäh utara: lian; tuntang handak manjoho salatan: äla mangahana; agah karä anakku hatuä bara kedjau, karä anakku bawi bara saran kalunen;

7. Genep biti, idjä djari injewut huang arangku, idjä inampaku indu horumatku, idjä indjadian tuntang inatapku kea.

8. Plua utus olo babutä tä, idjä toto bara matä kea, olo badengen tä, idjä toto bara pinding kea.

9. Käläh karä olo kapir haiak hapumpang, tuntang karä djalahan olo hapungkal; äwe äwen idjä tau masunan kalotoh, idjä tau masanan, mandjuma akan ikäi? Käläh äwen mimbit saksie, uka manantu kabudjure, mangat olo mahining tä, sambil hamauh: djetoh toto.

10. Tapi keton indu saksingku, koan Jehowa, tuntang rewarku, idjä djari intihku, mangat keton

katawan tä, tuntang pertjaja hong aku, mangat keton harati: aku toh Iä; helo bara aku puna djaton Hatalla, tinai rahian bara aku mahin djaton kea.

11. Aku, aku toh Jehowa, sala bara aku djaton Djuru-salamat beken.

12. Aku djari masuman tä, tuntang aku djari mandohop kea, aku djari manjoho masuman tä akan keton, tuntang djaton beken, idjä djari melai bentok keton; bitin keton indu saksingku, koan Jehowa: aku toto Hatalla.

13. Aku helo bara tampanan kataka, tuntang djaton idjä tau mawat bara lengängku; aku malalus talo, äwe tau mambalang tä?

14. Kakai augh Jehowa, Paliwus keton, idjä äka karasih Israel: Tagal keton aku manjoho iä akan Babel, tuntang maharak olo handiai tä hadari, karä olo Kasdim tä, tamä akan banama, idjä äka karamin ajue bihin:

15. Aku toh Jehowa, idjä äka karasih keton, aku idjä djari mandjadian Israel, aku radjan keton.

16. Kakai augh Jehowa, idjä manampa djalan keton hong tasik, tuntang tandohan hong bentok danum handalem; — (2. Mos. 14, 22.)

17. Idjä djari mimbit karä kareta tuntang hadjaran, tinai kawan parang tuntang olo kwasa hagoet, mangat äwen tä haiak balongkang, palus djaton lembut tinai, mangat iä imbelep kilau sumbo.

18. Äla mingat talo helo, äla manaliu perkara idjä usang tä.

19. Krana toto, aku handak mandjadian talo taheta, toh kea djeta akan lembut. Mangat keton akan kasene, aku manampa djalan hong

padang benjem, tuntang sungäi hong äka keang kamahau.

20. Karä meto hong padang akan manara aku, karä hangkuli tuntang burongonta; krana aku handak mampalembut danum hong padang benjem, arä sungäi hong äka keang kamahau, hapan mampihop djalahan olo ajungku, idjä intihku tä.

21. Utus olo toh djari injimpangku akangku, iä akan masuman tarangku.

22. Djaton djaka ikau djari mangahau, blaku intu aku, o Jakob, atawa kilau ikau djari mampujuh arepm tagal aku, o Israel.

23. Ikau djaton djari mimbit akangku kambing tabirim indu parapah awang ingähu, tinai ikau djaton djari mahorumat aku hapan parapahm idjä impataim; aku djaton djari manjoho ikau manonggo aku hapan parapah talo kinan, aku djaton kea djari mampahäka ikau, manjoho hagaro.

24. Ikau djaton djari hapan rearm mamili akangku talo mangat ewaue, dengan enjak parapahm ikau djaton djari mameda aku. Toto, ikau djari manampa kapähängku awi karä dosam, ikau haream djari mampujuh aku awi karä kadarhakam.

25. Aku, aku toh idjä mampuas karä kalangkahm tagal arepku, tuntang djaton manahiu karä dosam.

26. Tagor aku, has ita basara, suman karä buku, idjä hapam mambudjur arepm.

27. Tatom idjä solake djari badosa, tinai karä gurum djari basala intu aku

28. Tagal tä aku djari mampatawah karä mantir äka brasih, pa-

lus djari manjaragh Jakob mandjadi kerem, tuntang Israel mandjadi tanding.

— — — — —

BAGI 44.

— — — — —

Jehowa handak maliwus olo ajue; karä dewa uras haiang bewäi.

1. Toh hining, o rewarku Jakob, Israel, idjä djari intihkn.

2. Kakai augh Jehowa, idjä djari manampa ikau, tuntang djari manjimpan ikau bara knain indum, idjä mandohop ikau: Æla mikäh, o rewarku Jakob, ikau idjä budjur, idjä djari intihku. (43,1.)

3. Krana aku handak manata danum akan idjä teah belais, tahasak akan äka keang; aku handak manusuh Roghku akan panakam, tuntang berkatku akan anak äsom;

4. Mangat äwen lembut kilau marak äka basiwoh, kilau bakau intu saran danum.

5. Djetoh karäh hamauh: aku ain Jehowa; — tinai djetä karäh manjewut arepe tumon aran Jakob; tuntang idjä tinai hapan lengän ai kea karäh manjurat arepe akan Jehowa, manggarar arepe hapan aran Israel.

6. Kakai augh Jehowa, radjan Israel, tuntang Paliwus ai, Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Aku toh idjä solasolake, aku kea idjä rahian haliai, tuntang djaton Hatalla beken sala bara aku. — (41,4.)

7. Æwe idjä kilau aku, idjä marawäi, idjä masuman talo, tuntang manukas matoh tä intu baungku, limbah aku djari mandähen utus olo idjä katatahi tä? Naughe

dewa tä masuman akan äwen talo idjä lawoh dumah, tuntang idjä tahi rahian.

8. Æla keton mikäh, äla taräwen; dia tahi bara horan aku djari mampahining tuntang masuman tä akan keton? Kraua keton toh saksingku; aton kea Hatalla beken sala bara aku? Toto, djaton batukarang hindai; aku djaton katawan beken.

9. Karä tukang dewa uras haiang, karä tampae bahalap tä djaton guna enen; äwen tä manjaksi arepe kabuate: djaton iä mitä, djaton iä katawan; tagal tä iä akan rusak bewäi.

10. Æwe olo gila tä, idjä manawas Hatalla, tuntang manoang hampatong idjä djaton baguna?

11. Toto, karä kolae karäh rusak, krana karä tkange puna olon bewäi; alo iä hapumpong samandiai pakapakat, iä akan taräwen kea, tuntang nras mahamen njukok.

12. Tukang sanaman manampa kapak, tuntang bagawi hapan barali buring, tinai manawas talo hapan asal, tuntang ngnan tä hapan salepah kaabas lengäe, tuntang iä blau sampai tujuh, haiak djaton mihop danum sampai iä tangengäi. — (40,19.)

13. Tukang kaju tinai manarah kajue, iä manjipate, tuntang mamintik tä hapan tatikan, tinai mangatam mampalamose, mandirite hapan djangka, palus manawas tä tumon ampin olo hatuä, kilau olo bakena, mangat djetä ina intu humae.

14. Kanatek olo hagoet handak baramo kaju seder, atawa kaju beken, tä iä mariksa buabuh hong kajuan, tuntang iä mimbul anak

seder; djetä saras mansulohi awi udjan.

15. Djetä dapit tinai indu kajun apui olo; tä iä blaku belae hapae mandang, tinai belae hapae mampakasak tepong; djetä kea tinai inampae akan dewa, palus iä mahingkep manjembahe; iä mukir djetä indu hampatong, palus mahukup intu baue.

16. Belae imandoke intu apui, belae hapae mampakasak isin balute, iä manjehäi isin tusoke, tuntang iä imbesoh; tinai iä mandang hetä, sambil hamaue: tä iä, aku djari blasut, tuntang djari mandang hong apui.

17. Maka tisae tä kea inampae mandjadi hatallae, indu hampatong, palus iä mandeko utute akae, tuntang sontop, balalu blaku doa intu djetä, sambil hamaue: dohop aku, krana ikau hatallangu.

18. Äwen djaton katawan, tuntang djaton harati, krana matae patutup sampai djaton tau mitä, tinai atäie djaton tau harati.

19. Dialo idjä äwen tä mangan-dong tä huang atäie, puna djaton akale djaton kabaratie, sampai handak mingat tumon toh: belae aku djari mamandoke intu apui, tuntang hong barabe aku djari mampakasak tepongku, tinai manjehäi isin tusokku, tuntang aku djari kumae; kilen tiuai aku manampa tisae indu dewa matekiapi, kilen aku akan mahingkep intu tetek kaju?

20. Iä harap idjä bagin kawo, tuntang maniling atäie idjä gila akae, sampai iä djaton tau maliwus hambaruae, djaton tau lembut pikir hong atäie tumon toh: kilen, mikäh talo haiang kea idjä gawin lengangu tä?

21. Ingat talo tä, o Jakob tuntang Israel, krana ikau puna rewarku; aku djari mandjadian ikau, mangat ikau indu rewarku; o Israel, aku djaton handak ngalapean ikau.

22. Aku mampalilap karä dosam kilau ambon, karä kasalam kilau pangakar; buli aku, krana aku maliwus ikau. — (1,18;43,25.)

23. Basasurak, karä langit! krana Jehowa djari malalus tä; lahap, katimben petak; karä bukit akan mambo auge manjanji paham, hapus kajuan tuntang karä batang kaju idjä hetä! krana Jehowa djari maliwus Jakob, tuntang djari mampahai arepe huang Israel.

24. Kakai augh Jehowa, idjä Panewusm, idjä djari manatap ikau bara knain indum: Aku toh Jehowa, idjä malalus talo handiai, idjä mambirang karä langit, tonggal aku, aku kea mampar salepah petak, djaton idjä dengangu.

25. Aku mampahiang karä dahiang nudjum, tuntang manggila karä tabit, aku mambalang olo pintar, sampai karä akale mandjadi kagila.

26. Tapi aku mandähen augh rewarku, tuntang malalus tirok sarohangu; aku hamaue dengan Jerusalem: ikau akan iukong olo tinai; — tuntang dengan karä lewun Juda: keton akan imangun tinai; awang karakaraka intu keton aku handak haragapae haluli.

27. Aku manjoho äka handalem: pandit; — tinai karä batang danum: teah keton!

28. Aku hamaue tahu Kores tä: iä manjakatik akangu, iä akan malalus karä kahandakku, sampai iä hamaue dengan Jerusalem: ikau akan imangun; — tinai dengan hu-

hara kasaboe ta, akan mindah akam, balaku ikau tempoe; sweu karth empat ikau, mansandjong tuntang pasonge; ia karah mahingkep intu baum, tuntang paham blaku intu ikau; krana Hatalla hindai deng-an, tuntang hatalla beken pusa djaton hindai.

15. Toto, ikau pusa Hatalla idja heran basilih, ikau, o Hatalla Israel, Djurusalamat!

16. Tapi karah tukung, dewa uras mahamen palus njukok, ratarata ia akan liua buaraburah baue.

17. Tapi Israel ilikwis Jehowa, hapah kahiwas idja katatahi; keton djaton, akan mahamen tuntang njukok, palus haradjur katatahi djaton.

18. Krana kakai augh Jehowa, idja djari mandjadian karah langit, Hatalla ta, idja djari mandjapa petak, idja djari manampa tuntang manatap ta; maka ia djaton djari manampa ta uka boang bewai, malainkan ia djari manjimpas, mangat olo melai hundjete. Aku toh Jehowa, djaton beken hindai.

19. Aku djaton djari hamauh basilikihim, hong aka kaput; aku djaton djari manjeho panakan Jakob; gasi aku, tapi haiang bewai keton manggau. Krana aku toh Jehowa, idja masuman katetek, idja masanan talo awang budjur.

20. Pampopumpong keton, ratarata manggapi hetoh, keton idja katapasan bara olo kapis; sweu pusa djaton katawas talo anan, idja mananggong hampatong awang iukire, idja kaja ta, idja blaku inta hatalla, awang pusa djaton tan mandohop.

21. Has gapi, suman kahratin keton; has, tirok bewai dengan sama arep keton, swe djari masu-

man talo ta bara usang, swe djari manutor ta bara bihin? Dia akn, Jehowa toh? Tuntang djaton Hatalla beken hindai sala bara aku, Hatalla idja tetek tuntang Djurusalamat, djaton beken, tikas aku bewai.

22. Ules arep keton akangu, ta keton selamat, joh karah puting kalumen, krana aku toh Hatalla, djaton beken hindai.

23. Aku djari sumpah manjewut arepku, augh katetek djari blua bara njamangku, tuntang djaton tarabalang; intu aku karah utut olo akan indeko, tuntang karah djela akan sumpah mangaku aku; — (Rom. 14, 11. Pil. 2, 10.)

24. Sambil hamauh: toto, huang Jehowa aton katetek tuntang kwas, ia patut inah; olo handiai idja marisang dengae akan njukok toto.

25. Tapi hapus panakan Israel karah mandjadi tetek huang Jehowa; sweu karah manara arepe tagal ia.

BAGI 46.

Hatalla mananggong karah olo ajue.

1. Bel ta djari rungkok, Nebo ta djari batapas, karah hampatong dewae ta indu puat meto, idja haka awi kabehat puat keton,

2. Sanpai malalah tuutang mareatur samandiai; ia djaton tau mahakan tanggongae, tapi bitie mahin tamput tawanan kea.

3. Hinaug sughkn, keton ungkup Jakob, hapus tisan ungkup Israel, idja imuat intu aku bara knai, idja inanggongku bara parnakan indue;

4. Sampai keton kawanghalo handak mananggong keton sampai howan. Aku djari mawi tä, tinai aku handak mamuat arepku, handak mananggong tuntang maliwus.

5. Ewe tinai hapan keton manamunan aku, mamadan aku dengae, tuntang manjana aku, mangatampin ikäi tolak?

6. Ewen manususuh bulaue bara kambut, tuntang manimbang kutoh salaka; ia mupah kamasan, ia tä manampa tä mandjadi hatalla, palus ewen mahingkep, sombajang intu djeta.

7. Ewen manggatang djeta hundjun bahae, mamikul ia, palus mimbit ia akan äkae; hetä ia mendeng, tapi djaton hogoet bara äkae. Amazon olo mangkarak mantehau ia, maka ia djaton tombak, tuntang djaton maliwus ewen bara kadjae.

8. Ingingat perkara tä, tuntang etteetter atäi keton; o keton idjä palangkala, kandong tä tinai huang atäi keton!

9. Tahu karä perkara bihin idjä bara usang, tuntang harati, aku toh toto Hatalla, djaton aton hatalla beken hindai, djaton idjä tumon aku;

10. Idjä bara solasolake masuman talo awang rahisa dapit, bara tampara haliai talo awang hindai mandjadi, idjä hamauh: tirokku akan melai, karä kahandakku ilalusku.

11. Aku mangahau nasar bara hila timor, bara tanah kedjau olo idjä akan malalus tirokku. Aku djari manjewut tä, aku manjampaie kea; aku djari manukas tä, aku toto malalus kea.

12. Hining aughku, keton idjä

badjoho, keton idjä kedjau bara katetek.

13. Aku djari mimbit katetekku tokep, djeta djaton kedjau, tuntang salamatku djaton akan radjar; tapi aku handak manenga salamat hong Sion, kahaingku akan Israel.

BAGI 47.

Babel akan rusak.

1. Mohou ikau, budjang bawi, Babel anak bawi, mondok hong kawo, dadukong hong petak! krana djaton hindai padadusan akan anak bawin Kasdim tä. Ikau djaton karah inggarä hindai: idjä babara, idjä baramirami.

2. Duan galingan, pipis tunek tepong; ukäi tampiket balaam, lulus paim, lalak buntism dimpah suugäi;

3. Sampai kahawem impelowai, tuntang param mamala. Aku handak mamalah, beken bara gawin olon mantakan ikau.

4. Aran paliwus ita, ia tä Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Idjä äka karasih Israel.

5. Mondok suni haliai, tamä äka kaput, o anak bawin Kasdim, krana djaton hindai ikau karah injewut: kapalan arä karadjaan.

6. Krana metoh aku paham malait djalaban olo ajungku, tuntang mamapa idjä puna barisku, tä aku djari manjaragh ia penda lengam: maka ikau djaton pudji masi ewen, alo ungko ikau paham mampabehat ugare.

7. Maka angate kamäam: aku puna radja bawi katatahi. Palus toh ikau hindai djari mangandong

talo tā huang atāim, hindai djari mingat lawin kadjariae.

8. Toh, maka hining augh djeto, ikau idjä baramirami, idjä landang haliai angatm, tuntang hamauh huang atāim: aku bewäi, djaton beken hindai; aku djaton akan balo, djaton tan kilan tamanang.

9. Tapi salenga perkara duäduä tā karäh buah ikau dalam idjä andau, iä tä: ikau indu balo tuntang kilau tamanang, awi anakm lepah nihau; paham haliai djetä akan buah ikau tagal kutoh katabitm, tagal karä palahan aim.

10. Krana ikau djari harap kadhakam, koan: olo djaton mitä aku; — kapintarm tuntang karä akalm djari mampadjoho ikau, sampai ikau hamauh huang atāim: aku iä, djaton beken hindai.

11. Tagal tā tjalaka akan buah ikau djaton ikau tawan palembute, karusak karäh manjangkulep ikau idjä djaton tan ihakam; krana gohogohop salenga karusak paham akan nawtakan ikau idjä dia inaham.

12. Toh, mendeng hapan karä katabitm tuntang karä palaham, idjä djari ingadjim, haiaik hanggapm bara tabelam, ajsajau ikau mandino ontong, ajsajau ikau tau mampabas arepm.

13. Ikau djari häka awi kutoh tirekm; soho lembut toh äwen idjä mariksa perkarän langit, idjä mitä karä bintang tuntang totok belau, hapae manudjum; soho äwen tä mahwus ikau bara talo samandiai, idjä akan buah ikau.

14. Toto, karä äwen akan mandjadi kilau tikil talo, idjä kinan apai; djaton iä tan milang arepe bara kapaham njala; krana djetä

djaton kilan barah idjä hapan mandang bewäi, djaton apui idjä tantai inaharep.

15. Kakai ampin olo tā karäh akam, idjä djari pariharam, tuntang djari hapam bara pesam tabela; genep biti karäh pararawoh sama mimit bit djalae, tuntang djaton idjä maliwas ikan.

BAGI 48.

Olo bantus impudji, olo tiuduh iampong, horumät Hatalla inara.

1. Hining aughku, keton hainputan Jakob, idjä inggarä tumon aran Israel; idjä lembut bara danum Juda, keton idjä sumpah intu aran Jehowa, tuntang mangaku Hatallan Israel, tapi djaton dengau katoto tuntang kabudjur.

2. Toto, olo tā manjewut arepe hapan aran lewu brasih, tuntang iä hei atäie basinggoh intu Hatallan Israel, idjä arae Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

3. Tahi aku djari masuman talo toh, bara njamangku djetä djari blua, tuntang aku djari mampahining tä, maka salenga aku madalus tä kea, uka sampai mandjadi.

4. Basa aku katawan ikau puna batékang, tekokm kilau hauhat sanaman, tuntang lingkaum kilau tambaga:

5. Tagal tä aku djari masuman tä akan bara bihin, helo bara panumahe aku djari mampahining tä akam, soro ikau hamauh: dewangku djari mawi karä talo tä, atawa hampatong tä; idjä djari fikirka atawa moangku, djari manjoho talo tä.

6. Ikau djari mahining djeta; toh maka ikau mita djeta tulus; toto patut keton mangaku tuntang masuman ta. Tinai bara toh aku mampahining talo taheta akam, talo idja basihim, idja djaton djari tawam.

7. Haru toh djeta mandjadi, djaton pudji bihin, tuntang heio bara andau toh djaton ikau djari mahining ta, suro ikau hamauh: puna, djari tawangku bewai.

8. Ikau djaton djari mahining, tuntang djaton djari katawan ta, pindingm djaton irewang bara bihin; krana tawangku bewai, ikau bingkok haliau, tuntang buah ikau injewut idja palangkah bara kuain indum.

9. Tagal arangku aku handak marandjar kalaitku, tagal horumatku aku handak manahanan arepku indu ontongm, belai ikau impalomes.

10. Ita! aku handak mananak mamprasih ikau paham bara salaka, aku handak manampa keton mandjadi kampili hong tannur tjaku.

11. Tagal arepku, toto tagal arepku aku handak malalus djeta, uka ala aku inawah; krana aku djaton maku manenga horumatku akan talo.

12. Hining aughku, o Jakob, ikau Israel idja irawaitku: Aku toh ia; aku idja solasolake; tinai aku idja rahian haliai. — (41.4.)

13. Lengganku djari mandjadian petak, lengganku gantau djari mukur kara langit hapan lokapku; sana aku mangahau manjewut talo, maka samandiai ta palus aton.

14. Pumpopumpung keton handiai, tuntang hining: awe bara kara iwen til idja tau masanan kara talo

toh? Jehowa mangalak ia, ia karah malalus kahandake mawi Babel, tinai lengae karah mantakan olo Kasdim.

15. Aku, toto aku djari hamauh; aku djari mangahau ia; aku handak mampadumah ia kea, tuntang ia karah bontong kara djalanae.

16. Etoetoh keton tokep aku, hining augh toh; djaton basilim aku djari manjewut ta bara bihin. Bara katika talo mandjadi; maka aku aton, tuntang toh pangkahai Tnhan, Jehowa dengan Rogh ajue manjoho aku.

17. Kakai augh Jehowa, Paliwusm, Idja aka karasih Israel ta: Aku toh Jehowa, Hatalam, idja madjar ikau talo idja baguna akam, tuntang idja ngagalan ikau hong djalan idja patut ihoroem.

18. Kalah djaka ikau djari manjenah prentahku! ta kasanangm karah paham kilau batang danum, tuntang katetekm kilau riak tasik;

19. Ta panakam karah kilau beras, tuntang anak asom kilau karangan tasik karae, tinai arae djaton akan balentas, djaton akan lomat bara baungku.

20. Blua keton bara Babel, dari bara olo Kasdim, tuntang handjahandjak basasurak, sanan ta, awi mampahining djeta sampai saran petak, awi hamauh: Jehowa maliwus reware Jakob.

21. Djaton awen ta ujuh teah betae, metoh Ia magah awen huang aka keang kamahau; ia manjoho danum lembut akae baru batukarang; Ia marakang batukarang, ta danum mangambuhak — (2.Mos.17,6.)

22. Tapi ain olo parajap puna djaton kasanang, koan Jehowa. — (57,21.)

BAGI 49.

Kristus masuman arepe, sintae tuntang djandjie dengan olo ajoe.

1. Hining aughku, o karä pulau, tuntang senäh keton, karä djalahan olo idjä kedjau; Jehowa djari mangahau aku bara knai. bara parnakan induku iä djari manahin arangku.

2. Iä djari manampa njamangku kilau padang manjihü, hapan kangkalungan lengäe iä djari mangandjungen aku; iä djari mandjadian aku mandjadi anak pauah idjä batadjim, tuntang djari manamäan aku hong sarangae.

3. Tinai iä hamaah dengangku: Ikau toto rewarku, awim aku handak impahai.

4. Tapi kamäangku, haiang bewäi karä gawingku, tuntang mananja djaton baguna aku mampalepah kaabasku, alo perkarangku tä ain Jehowa, tuntang upahku aton bara Hatallangku.

5. Maka toh koan Jehowa, idjä djari manjinapan aku bara knai akan indu reware, mangat aku akan halalian Jakob akäe; tapi Israel djaton maku imunpong akäe; tapi aku hai kea intu matan Jehowa, tinai Hatallangku indu kwasangku.

6. Koae: Tapas kea, amon ikan indu rewarku, mangat mampendeng karä bamputan Jakob, tuntang halalian awang ihaga bara baris olo Israel bewäi, malainkan aku djari manatap ikau mandjadi kalawa akan olo kapid kea, mangat mandjadian selamatku sampai saran petak. — (9.1; 42.6. *Gaw. Ras.13,47.*)

7. Kakai augh Jehowa, Paliwus

Israel, idjä äka karasihe, dengan hambaruuan idjä batawäh, dengan djalahan tä idjä äka kabelän olo, dengan rewar tä idjä mamenda olo pahenjek: Arä radja karäh mitä tä palus mendeng mahorumat ikau, mantir hai karäh sontop intu ikau, tagal Jehowa idjä mahaga djandjie, sabab Idjä äka karasih Israel tä, idjä djari miutih ikau.

8. Kakai augh Jehowa: Intu wajah asi aku djari manarima ikau, tuntang djari mandohop ikan intu andau selamat; tinai aku djari mahaga ikau, palus mampendeng ikau mandjadi djandji akan utus olo tä, mangat mandähen hapus kalunen, tuntang halalian salepah joresan idjä rusak tä;

9. Mangat manjoho olo idjä imasong; lepas keton, lius; — tinai manjoho äwen idjä huang kakaput: hlua keton, talih; — mangat äwen sonda panginae hong karä djalan, tinai äka pauginae hong karä äka gantoug.

10. Äwen djaton akan blaü, dia kea akan teah belae; kalaso tuntang matanandau djaton akan mawi äwen, krana Idjä pamasi äwen karäh magah äwen, tuntang mangagalan äwen rangkarangkab tanggoh tabasak danuu. — (*Pangar.7,16.*)

11. Aku handak manampa karä hukitku mandjadi djalan rampar, tuntang karä djalangku karäh uras ingaratak.

12. Itä! äwen toh akan dumah bara kedjau; itä! äwen tä bara utara tuntang bara barat, tuntang awang beken tinai bara tanah Sinim.

13. Basasurak, karä langit! handjak, o petak! keton karä bukit ambo augl lahap; krana Jehowa djari mampoug marar djalahau olo

ajac, tuntang manjanjang mando-
hop karä olo ai idjä tjalaka:

14. Tapi koan Sion: Jehowa
djari malih aku, pangkahai Tu-
han djari ngalapean aku:

15. Tau kea olo bawi ngalapean
awawe, sampai djaton masi idjä
puna anake bara khaie? Tinai alo
ia ngalapeae, tapi aku toto djaton
ngalapean ikau.

16. Itäm, aku djari mendintik
ikau intu lokapka duadna; hapus
kotan lewum haradjur intu ma-
tangka.

17. Idjä mangawu ikau karäh
mandjeleng arepe, tapi karä olo
idjä mangarak tuntang marusak
ikau karäh hadari bara ikau.

18. Gatang matam, tampajah ha-
kahiling; itäm, karä olo tä ha-
pampang tahil ikan. Belom aku,
koan Jehowa, hapan awen handiai
tä ikau karäh anakan asep an indu
kabungasan, tuntang hapen tä ki-
lau bakal sawä

19. Krana fanälim idjä rusak
tuntang benjem, tanah idjä ka-
rakkaraka toto karäh pahalau sekä
akan karä olo idjä mangkalewu hetä
tinai katika tä: tinai olo idjä bihin
kuman ikau karäh hadari kedjau.

20. Tinai karä anakm idjä iram-
pas bara ikau karäh hamauh intu
pundingm: äka pahaka sekä akang-
ku; dahang akangku, mangut om-
bet akaku mangkalewu.

21. Maka ikau karäh hamauh
huang utüm: äwe djari manak
karä awen tä akangku? Krana
aku toh tamanang, tuntang nandä,
aku djari iharak tuntang inganan;
äwe tinai djari mabelom awen
tä akangku? Toto, aku ungo-
ungeol kabuatku bewai, bara kwe
tinai karä olo tä?

22. Kakai angh pangkahai Tu-

han, Jehowa: Itäl aku handak
manggatang lengängku manintu
karä olo kapi, tuntang handak
mampendeng banderangku bentok
karä djalahan olo; tä ia karäh
mangkript magah karä anakm idjä
katua, tuntang mirabit matou
anakm idjä bawi hundjan bahae.

23. Karä radja akan mandjadi
sjangm, tinai radja bawi indu pa-
ngasohm; awen karäh sonto akam,
bawo sampai petak palas mandjelp
petak bara pain. Tä ikau karäh ka-
tawan, aku toh Jehowa, tuntang idjä
mendah aku djaton indu mahamen.

24. Tau kea manduan talo iram-
pas idjä gagah tä bara lengäe,
tuntang maliwus awen awang ta-
wanan awi idjä karas tä?

25. Tapi kakai angh Jehowa:
Toto, tawanan ain idjä karas tä
akan madusa, tuntang talo irampas
idjä gagah tä karäh lapas: krasa
aku handak mangalahi olo idjä
mangalahi ikau, tinai anakm han-
dak iliwusku. — (Luk. 11, 22.)

26. Idjä mararat ikau aku han-
dak pakanäe hapan isie kea, tun-
tang awi dahan ai kea awen karäh
babusau kilau awi angor manis:
tä karä isi akan kascne, aku Je-
howa toto Djuru-salamatn: tun-
tang idjä Panewus aim, ia tä idjä
äka kwasau Jakob.

BAGI 50.

Olo buah hukum tagal kasalan ai, awie
marisang dengan Kristus.

1. Kakai angh Jehowa: Hong
kwe surat talak indra keton, idjä
hapan tä aku djari manganan ia?
atawa äwe idjä akaku djari man-
djual keton? Toto, tagal kadar-

hakan keton keton djari indjual, tuntutag tagal kalangkah keton indu keton djari inganan.

2. Buhen amon aku dumah djaton idjä tarima? aku mangahau, djaton idjä bitu tombah. Kilen teh, aton lengungku djari pandak haliai, sampai djaton tau mandohop hindai? atawa aku djaton bara kaabas hapan maliwus? Itä! hapan pudjingku aku maneah tasik, tuntutag manampa batangdanam mandjadi äka keang kamahau, sampai karä lauk bewas awi djaton danuna, palus iä matäi awi kateah belae

3. Aku makaiian langit hapan kakaput, tuntutag manampa batanglangit mandjadi pidjem.

4. Pangkahai Tuhan, Jehowa, djari manenga akangku djela hatati, mangat tau hakotak dengan olo ujuh tamon kabuah katikae, genep handjewu Iä manpisik aku, tuntutag manangkedjet pindingku; mangat aku manjenäh kilau murid.

5. Pangkahai Tuhan, Jehowa, djari marawang pindingku, tuntutag aku djaton marisang, djaton aku undur.

6. Aku manjarongan likutku akan olo idjä mamukul aku. tuntutag pipihku akan olo idjä maramong djanggutku, aku djaton manjohokan baungku bara kahawen tuntutag iludja. — (Matt. 26,67.)

7. Krana pangkahai Tuhan, Jehowa, mandohop aku, tagal tä aku djaton rungkok, tagal tä aku djari manekang baungku kilau batuapi; krana puna tawangku, aku djaton tau rungkok.

8. Iä puna tokep, idjä mambudjar aku; äwe tau mandawa

aku? käläh ita hataharep, äwe aton bara buku mawi aku? käläh kantohi, ita habasara.

9. Toto, pangkahai Tuhan, Jehowa, mandohop aku, äwe idjä tau manipaw aku? Toto, kamahdiji äwen tä karäh rotus kilau pakaiian; uret karäh kuzam äweu tä lepah lingia.

10. Äwe baris keton, idjä mäkäh: Jehowa, idjä manumoa atuh reware? alo iä manandjong huang kakaput, tuntutag kalawa djaton akae, käläh iä harap intu aran Jehowa, palus basinggohi hong Hatallan ai.

11. Tapi keton handiai, idjä mantokah apui, idjä manababat arep keton hapan njalan apui, naughe keton lius bewai huang apui keton hong njalae tä, idjä djari inoteng keton kabuat. Djeta buah keton awi lengungku keton akan menter huang kapähä.

BAGI 51.

Olo idjä, toto, pertija impangat tuntutag iampong.

1. Hining aughku, keton idjä manggong katetek, idjä manggau Jehowa! Ingat batukarang, idjä bara tä keton djari induan, tuntutag lowang, tambuwong, idjä bara tä keton djari iungkar.

2. Ingat Abraham, tato keton, tuntutag Sarah, idjä djari manakan keton. Krana aku djari mangahan iä metoh iä magon tamanang, palus djari mamberkat iä, mangapal iä pabam. — (1. Mos. 12,1.)

3. Krana Jehowa mampangat Sion, iä mampangat karä kalekne idjä karakkaraka, tuntutag iä ma-

nampa akae idjä rusak mandjadi kilau Eden, akae keang benjem mandjadi indu kabon Jehowa. Kahandjak tuntang karami karäh aton hetä, tarimakasih tuntang angh njanji.

4. Hining aughku, o djalahan ajungku, talingan pinding keton akangku, o olo ajungku! krana bara aku karäh lembut Torat, tuntang aku handak mandähen kapa tutku indu kalawa karä djalahan olo.

5. Katetekku djari tokep, salamat ajungku lembut, tuntang lenggungku karäh mamatut karä djalahan olo. Karä pulau puna mendäh aku, tuntang harap lenggungku.

6. Gatang matan keton, tanggera langit, tuntang tangkilik petak idjä ngiwa; kraua langit akan lilap kilau asep, tinai petak karäh rotus kilau pakaian, tuntang karä olo idjä mukong hetä uras akan matäi. Tapi salamatku puna haradjur katatahi, tuntang kate- tekku djaton ingarak.

7. Hining aughku, keton idjä kasene katetek, ikau, o utus olo, idjä huang atäim aton Toratku! äla keton mikäh amon impahawen olo, tuntang äla djungun taräwen awi äwen maridu manjapa.

8. Krana gagat karäh kuman äwen tä lepal kilau pakaian, uret karäh kuman iä kilau sakalat; tapi katetekku melai katatahi, salamat ajungku giri-manggirir.

9. Lembut, lembut ikau, hapau kwasam, johlengän Jehowa! lembut kilau bihin, kilau metoh pangere- reng djaman horan! Dia ikau, idjä djari mamukul Misir, tuntang manjudok malasak naga tä? — (2. Nos. 14. 14.)

10. Dia ikau, idjä djari maneah tasik, kutoh danum hong äka han-

dalem tä? idjä manampa palen- pang tasik mandjadi djalan. mangat olo idjä iliwus tä mahoroe hetä?

11. Tumon tä olo idjä inewus Jehowa karäh buli, palus sampai Sion, tuntang basasurak: kahandjak idjä katatahi karäh melai hundjun takoloke. kahandjak tu- tung karantang karäh manjang- kulep äwen, tapi karä ampin ka- pähä tuntang kamunguh akan ni- hau hadari.

12. Aku, aku toh iä, idjä mam- pong keton. Narai ikau sampai mikäh olon, awang puna bagin matäi? olo kalunen, idjä kilau oru keang? — (Matt. 10. 28.)

13. Tuntang ikau kadapean Je- howa, idjä djari mauampa ikau, idjä djari mambirang karä langit, tuntang mampar hapus petak? ti- nai haradjur nongkang andau ikau mikäh lason kalait olo pahenjek, amon iä manatap arepe handak marusak ikau! Akan en kalait olo pahenjek tä?

14. Badjeleng kea olo imasong tä karäh ienggak: iä djaton akan matäi hong palowang, panginae djaton karäh tapas akan äwen.

15. Krana aku toh Jehowa, Ha- tallam, idjä malilang tasik, sam- pai riake paham gotogotok: Je- howa, Tuhan karä kawan talo be- lom, puna arae.

16. Aku mingkes aughku huang njamam, tuntang manutup ikau kandjungeu penda lenggungku; mangat aku mandähen langit, tun- tang manggalang mampar petak, tinai hamauh dengan Sion: ikau puna djalahau olo njuungku.

17. Misik, misik ikau, mendeng o Jerusalem, ikau idjä djari mi- hop sangkir kasangit bara lengän

Jehowa, karä purake hong sangkir hukum djari ihopm lepai, sampai injurojun lingis.

18. Dialo idjä biti bara karä anak, awang djari inakae, idjä djari magah iä buabua, dialo idjä biti bara karä anak, awang djari imbelome, idjä djari ngagalan iä mimbing lengäe.

19. Talo duäduä tä djari buah ikau; tinai äwe djari mangarajau akam? Aton karusak tuntang tjalaka, lau tuntang padang. Äwe handak mampong ikau?

20. Karä anakm uras djari tangengäi; iä halelek menter hong tapakan karä djalan, kilau banting idjä buah djaring; äwen tä kontep kalait Jehowa, tuntang pudjin Hatallan aim.

21. Tagal tä, hining toh, ikau idjä indjakä, idjä kilau habusau, tapi dia awi anggor;

22. Kakai augh Jehowa, Tuhan ajum tuntang Hatallam, idjä manutus akan utus olo ajue: Toto, aku manduan sangkir hukum tä bara lengäm, tuntang purak hong sangkir kalaitku; djaton ikau akan mihop tä tinai.

23. Tapi aku handak mingkes tä hong lengän olo, idjä djari mahenjeik ikau, idjä hamauh mawi hambaruam: patangah arepm, mangat ikäi manetäi mahalau ikau. Palus ikau djari mampeter arepm likutm rantep petak, kilau djalan karä olo idjä manetäi mahalau hetä.

BAGI 52.

Jerusalem karäh impahai tinai; brita eslamat akan inuamau.

1. Misik, misik ikau, kepan

kaabasm, o Sion, hapakaan kabu-
ngasm, o Jerusalem, ikau lewu idjä
hrasih! Krana olo kulaptuntang olo
pali djaton akan tamä ikau tinai.

2. Kibar rotik pobok bara ikau,
mendeng, mondok hong äka ba-
hara; enggak djarat ujatm, o Sion,
anak bawi, idjä tawanan!

3. Krana kakai augh Jehowa:
Djaton bara rega keton djari in-
djual, keton akan ieuwus kea dja-
ton hapan rear.

4. Krana kakai augh pangkahai
Tuhan, Jehowa: Djaman horan
djalahan olo ajungku djari hagoet
akan Misir, tuntang melai hetä
namuäi; tinai limbah tä Asur djari
mahenjeik iä hapan luange bewäi.
— (1. *Moä* 46, 1. — 2. *Radja* 17, 3.)

5. Toh, kilen gawingku hetoh
tinai? koau Jehowa, hasa olo
ajungku djari inamput kakai be-
wäi, tuntang äweu idjä marentah
iä mampatangis iä, koan Jehowa;
tinai arangku haradjur imapae si-
ning andau.

6. Tagal tä olo ajungku akan
kasene arangku katika tä; krana
itä! batonggal aku, idjä hakotak,
karäh hetä.

7. Lalehan kaparise hong karä
bukit pain olo tä, idjä masuman
kasampang, idjä mimbit brita ba-
halap, idjä masaman salamat, idjä
hamauh dengan Sion: Hatallam
toto radja! — (*Rom*, 10, 15.)

8. Karä tonggom lembut auge,
äwen tä mambo auge basasurak
haiak; krana matan äwen kea ka-
rah mitäe, amon Jehowa halalian
manduan Sion.

9. Ambo augh, lahap haiak,
o karä äka rusak intu Jerusalem,
krana Jehowa djari mampong dja-
lahan olo ajue, iä djari maliwns
Jerusalem.

10. Jehowa djari mandjndju lengkae idjä brasih intu matan karä olo kapid, tumpang hapas saran petak karäh mitä salamat Hatallan ita.

11. Lius, lias keton, blua bara hetä, äta pobos talo pali tä; blua bara marak äwen, prasih arep keton, karä keton idjä mäton ramon Jehowa.

12. Krana djaton keton akan blua kadjekadjeng, djaton karäh hadari kilau pararawoh; krana Jehowa karäh hagoet helo baun keton, tumpang Hatallan Israel kea indu tantanep keton.

13. Itä! rewarku karäh pintar gwawie, is karäh impahai tumpang iangkat, toto, is inggatang lia liai.

14. Tumon arä olo karäh dju-ngun tagal ikau, basa ampim baun papa haream bara olo, tumpang ampim bitim papa bara olo kalu-nen:

15. Kakai ikau karäh manampit manjapan arä olo kapid, sampai radja kea karäh gagom njamae inta baun; krana äwen, idjä hindai pudji insuman akae, äwen karäh mitä tä, tumpang idjä hindai djari mahining tä, is karäh harati djetä. — (Rom.15,21.)

BAGI 53.

Kapähä tumpang kasein Kristus insuman.

1. Tapi äwe pertjaja augh idjä insanan ikäi, tinai intu äwe lengän Jehowa djari bakarinah? — (Joh.12.38.)

2. Krana kilau salundik korik is lembut intu baun äwen, kilau

ubat mansuloh hong petak karitip; is djaton bara kabungus tumpang kahai: ita mitä is, maka djaton ampim kakenae, sampai is inglak ita. — (11,1.)

3. Is batawah tumpang asiati haliai, puna olo tantai kapähä, idjä imopol akan tjalaka, sampai olo handak mahakan bare bara is; is batawah kalotä, sampai ita mitong is kilau djaton.

4. Tapi toto, is djari mamuat akae karä peres ita, tumpang karä kapähän ita djari imanggonge; tapi ita manaha is puna ihukum, inukul tumpang ingapähä Hatalla. — (Joh.1,29.)

5. Tapi tagal karajap ita is bahimang, tagal kadarhakan ita is rusah rambai; hukum mindah-akae, mangat ita sanang, tumpang awi awan pukul ai ita djari halit. — (1.Petr.2.24.)

6. Uras ita djari lajang kilau tabiri, genep bitan ita mules arepe sama mimbit djalae, tapi Jehowa djari mandjakah karä dosan ita hundjun is.

7. Amon djetä inagih, tä is ingapähä, tapi is djaton marakang njamae, kilau anak tabiri idjä iagah akan impatäi; kilau tabiri idjä tu-nis intu olo idjä maungunting is, tumon tä is djaton marakang njamae. — (Matt.26.63.)

8. Tapi is djari insuwit bara kadjakä tumpang hukum: äwe toh tau masuman kambon umüre tinai? krana is djari injempong bara tanah olo belom tugal kadarhakan djalahan olo ajungku; hukum tä puna patut akan äwen.

9. Tinai olo djari manukas kubure hindjä basat, tapi huang pampatäie is kilau olo tatau; basa is djaton pudji inawi talo sala, tun-

taug augh tipu djaton hong njan-
mae. — (Joh. 19, 38.)

10. Tapi Jehowa tantai handak mangapaha ia paham, kose: Amon ia djari manjaragh hambaruae mandjadi parapah tagal dosa, ta ia karah mita kutoh panakae, umure dahangdahanga, tuntang tintun kahandak Jehowa karah tulus bahalap awi lengsae.

11. Basa hambaruae paham gawie tuntang kapahae, maka ia karah supa idja ingilake sampai ia puas; awi olo kasene ia, maka rewaraku, idja tetek ta, karah manampa olo arä tetek, krana ia mananggong karä kasalan äwen.

12. Tagal ta aku handak manenga kutoh karä indu bagie, tinai karä idja kwasa ta mandjadi rampas ai, basa ia djari manandjari hambaruae lepah akan pamapatäi, tuntang djari injama dengan olo darhaka, tuntang djari mananggong doean olo arä, tinai ia djari blaku akau olo parajap. — (Luk. 23, 34.)

BAGI 54.

Sion karah ingapal, inonggo tuntang
impahal.

1. Njanji ramirami, ikau joh bawi idja tamanang, idja djaton djari manak; ambo augh lahap tuntang basasurak, ikau idja hindai pudji kapaha manak; krana karä anak ain idja unggounggol ta arä haream baia karä anak ain idja babanä ta, koan Jehowa. — (Gal. 4, 27.)

2. Paluas äka tingkapm. tiring dinding benang äkam melai, äla

malangena ta; tontong tuliu djaton-
tarn, dähedähen lantak pasakm.

3. Krana ikau karah mandahang sambil gantau, tuntang penakam karah manjores karä olo kapir, tuntang makong karä lewue idja karakkaraka katontoh.

4. Äla mikali, krana ikau djaton indu njukok; äla rungkok, krana ikau djaton akan mahamen, tapi ikau karah kalapean kalawen pesam budjang, tuntang djaton mingat katawahim hindai pesam balo.

5. Krana idja djari manampa ikau, ia ta basam, arae ta Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom; idja äka karasih Israel, ia ta Panowasm; ia karah inggarä Hatallan hapus kalunen.

6. Krana Jehowa djari mangahau manduan ikau tinai, kilau bawi idja ingauan tuntang paha atäie; tapi toto, ikau puna sawae metoh katabelam horan, alo ikau djari inganan, koan Hatallan.

7. Handjulu haliai aku djari manganan ikau, tapi dengan asi idja paham aku handak mampong ikau tinai. — (Masm. 30, 6.)

8. Huang kalaitku handjulu aku djari manjahokau baungku baru ikau, tapi huang asi idja katatahi aku handak manjanjang ikau, koan Jehowa. Panewasm.

9. Krana djetä intu aku sama kilau danum soho djaman Noagh, metoh aku sumpah danum soho kahum Noagh ta djaton akan mampaleteng petak tinai; kakai aku djari sumpah, aku djaton hindai handak malait ikau, atawa mam-pudji ikau. — (1. Mos. 9, 15.)

10. Krana karä bukit akan tandar, tinai lungkoh akan honggä; tapi asingku djaton akan tandar

bara ikau, tuntang djandjia sala-
matku djaton akan honggä, koan
Jehowa. Panjaujangm.

11. Ikau idjä ihenjek, idjä tam-
balang awi karä talo badjema, idjä
djaton iampong! Itäm, aku han-
dak haragapan karä batum bungas
halini, tuntang handak mamangun
ikan lundjua batu sapir:

12. Aku handak manampa pa-
njengokm hapan kristal, tuntang
bauntonggangm hapan komala,
tinai karä toros saran tanahm ha-
pan batu barega.

13. Karä anakm akan iadjar Je-
howa, tuntang kasenang hapus pa-
nakam karäh paham.

14. Awi katetek ikau karäh in-
dahen, ikau djajong bara kararat
tuntang kasala, sampai dia usah
ikau mikäh; ikau karä kodjau
bara talo pampikäh, krana djeta
djaton akan maggapi ikau.

15. Awe tau pakat mantakan
ikau, basa aku dia? olo idjä han-
duk mawi ikau akan mamenda
ikau.

16. Aku idjä manampa tukang
sanaman, idjä mamuput apui hong
buring, tuntang mamplus talo tam-
pae; tinai aku kea idjä manampa
idjä parusak tä, uka marusak.

17. Karä pakarang idjä inatap
mawi ikau djaton bara pedah; tinai
karä djela, idjä badjoho mawi ikau,
karäh tipan awim. Djeta joresan
kurä rewar Jehowa, kateteke tä
bara aku, koan Jehowa.

BAGI 55.

Berkat tuntang salamät idjä imbit Kristus.

1. Has! keton handiai idjä
teah belae, kantoh, tanggoh da-

nam; tinai keton idjä djaton bara
rear, kantoh, pili tuntang kuman;
kantoh, pili danum anggor tun-
tang djohon tusun meto, dia
usah rear, dia usah iuahor. —
(Joh. 7, 37.)

2. Buhen keton misti rear tagal
talo, idjä puna djaton panginan,
tuntang mampahika arep keton
tagal talo, idjä puna djaton tau
mambesoh? Käläh keton manje-
näh mahining sughku, tuntang kn-
man talo bahalap; tä hambarum
keton karäh mampangat arepe awi
kutoh enjak.

3. Talingan piziding keton palus
talih aku: hining, tä hambartan
keton karäh belom; krana aku
handak manampa djandji idjä ka-
tatabi dengan keton, tuntang ma-
nenga djandji idjä batantu inukas
akan Dawid tä.

4. Itä! aku djari manenga iä
indu saksi akan karä djalahan olo,
indu mantir tuntang radja akan
karä utus olo.

5. Toto, ikau karäh mangabau
djalahan olo, idjä djaton kasenam;
tä karä utus olo, idjä djaton ke-
sene ikau, karäh hadari talih ikau.
tagal Jehowa, Hatallam, tagal Idjä
äka karasih Israel tä, basa iä mam-
pahi ikau.

6. Gau Jehowa, sarai iä tau
soudau; laku intu iä. sarai iä
tokep.

7. Käläh olo papa malihä djalae,
tuntang olo parajap karä tiroke;
käläh äwen hobah akan Jehowa,
tä iä karäh manjanjang masi äwen,
tuntang intu Hatallan ita, krana
iä radjin kindjap mampun.

8. Krana pikirku djaton kilau
pikir keton, tinai djalangku dja-
ton kilau djalan keton, koan Je-
howa.

9. Krana kilau karā langit gam-tong bara petak, kakai djalangku hai bara djalan keton, tuntang pikirku bara pikir keton.

10. Krana kilau udjan tuntang ambon lawo bara langit, palus djaton haluli kantā tinai, tapi manjiram petak, tuntang manjoho tā mamplua mampalembut talo, palus manenga binji akan olo malan, tinai tepong indu kinan olo:

11. Kakai kea aughku, idjä lembut bara njanangku; djeta djaton akan buli aku haiang, tapi malalus kakilakku, tuntang bontong mandjatian karā talo sehongku.

12. Krana tuntang kahandjak keton karāh blua, tinai dengan kasayang keton karāh jagah; karā bukit tuntang lungkoh akan mambo aughie manjanji malahap. intu baun keton, tinai karā batang kaju hong padang karāh manapok lo-kape.

13. Kaju goper karāh lembut takirin batang duhi, tinai kaju sitim karāh lembut takirin unak; maka djeta karāh mandjadi akan Jehowa indu arae tuntang kata idjä katatahi, idjä djaton tau lomos.

BAGI 56.

Hatalla handak masi olo handiai idjä pertjaja; tapi olo arā bantus tuntang marisang.

1. Kakai augh Jehowa: Haga kabudjar, lulus katetek, krana salamatku lawoh dumah, tuntang katetekku tokep ingarinah.

2. Selamat olo, idjä tumon tā gawie, olo kalunen, idjä mimbing manggau djeta; idjä mahaga andau sabat, tuntang djaton mamapa tā,

idjä metter lengka, belā mawi talo papa.

3. Aela olo beken utuse, idjä djari manatelan arepe intu Jehowa, akan hamauhi: puna, Jehowa handak mambaris: aku bara djalahaa olo ai. Aela olo imboto hamauhi: toto, aku kilau batang keang.

4. Krana kakai augh Jehowa dengan olo imboto, idjä maltaga andau sabatku, tuntang mintib talo idjä ingilakku, tinai mimbing djandjingu dāhedāhen:

5. Aku handak manenga akæ akæ huang humangku, tuntang huang kotangku, tinai handak manenga arae akæ idjä bakalap bara aran manak hatuā bawi: ara idjä palus katatali aku handak manenga akan genep bitin āwen, idjä djaton tau lomat.

6. Tinai karā olo beken utuse, idjä manatelan arepe intu Jehowa, mangat manempo iā, tuntang mangilak aran Jehowa, mangat mandjadi indu reware, genep bitin idjä mahaga andau sabat, tuntang djaton mamapa djeta, tinai idjä mimbing djandjingu dāhedāhen:

7. Toto, āwen tā handak imbitku akan bukitku idjä brasih, tuntang aku handak mampahandjak āwen huang huma sombajang ajungku; parapahain āwen awang ingāhu tuntang awang injambalih karāh ingilak hundjun mesbehku: krana humangku karāh inggarā huma sombajang akan karā utus olo.

8. Pangkahai Tuhan, Jehowa, idjä mamumpang olo Israel awang inganan, aton hamauhi: Aku sasar handak mandahang mamumpang tinai olo tamā baris āwen, idjä imumpangku tā.

9. Keton karā meto padang.

kantoh, kuman, karä meto hong kajuan samandiai!

10. Tapi idjä tonggoe uras babutä, djaton tawan enen; kilau aeo bisu iä samandiai, djaton iä tau mangang; äwen bujan, radjin menter batiroh.

11. Maka aso tä paham babungu, djaton tau besoh; toto sakatik tä djaton tau harati, uras genep biti mules sama mimbit djalan ai, genep biti bisit mangoho akæe, manggau ontong ai.

12. Has, kantoh, koæe, ita manduan anggor, ita handak mihop sampai bebuseu; maka djewu sama kilau andau toh kea, tantang paham haream hindai.

BAGI 57.

Olo badjoho tuntang parajap impudji; Hatalla hindjä tuntang mamberkat olo idjä randah atäie.

1. Tapi olo tetek rusak, tuntang djaton idjä mangingang tä huang atäie, olo bahalap nihau, tuntang djaton idjä biti manalingä iä. Maka olo tetek tä inamput ihakan bara tjalaka.

2. Genep biti, idjä djari manandjong budjur huang kateteke, karäh tamä kasanang, palus malajan hong äkæe batiroh.

3. Tapi keton, kantoh hetoh! keton anak bawi panabit tä, kempang idjä bakandji tuntang sapang-an tä!

4. Æwe idjä ilahabaka keton? intu äwe keton manganga njaman keton, tuntang muloh djela? Dia keton anak kalangkah, tuntang kempang panandjaro?

5. Keton idjä hasep kipeu deng-

an karä dewa, palus manalih karä pahewan äka dewa, tuntang maluput mampatäi anak olo hong saran sungäi. tuntang penda batu-karang.

6. Æka gawi idjä intihæ aton intu batu malisen saran sungäi, djetä bagim; hetä ikau malnput parapah talo ihop, tantang parapah indu kinaan. Tau aku manjanenan karä gawim tä?

7. Hong bukit hai tuntang gantong ikau manampa äkæe, tuntang ikau mandaki hetä, uka manjambalih parapah.

8. Tinai balikat blawang tuntang papare ikau mingkes bintik dewa. Krana haiak undur bara aku ikau malowai arepm, palus ikau lompat mamparangkah sasurum, balalu hindjä dengæe; ikau mangilak sasuron äwen, sana mitä kalindæe.

9. Hapan minjak ikau manalih radja, tuntang kutoh dupa aïm; ikau manjoho saroham palus kedjan, tinai ikau mamparandah arepm sampai naraka.

10. Ikau mampalhäka arepm awi kutoh djalanam, tuntang djaton ikau hamauh: djaton kea baguna. Tapi basa ikau harap sondau pam-belom awi lengäm, maka ikau djaton maku tumpul.

11. Maka äwe ingkälum ingarawam? krana ikau manandjaro, tuntang djaton mingat aku, djaton nalingä aku huang atäim. Dia djetä awiku suni, djari tahi bara bibin, tagal tä ikau djaton mikah aku?

12. Tapi aku handak masuman ampın katetekm, tuntang karä gawim, sampai djetä djaton akan indu ontongm.

13. Amon ikau kahau kadarat,

tä nauhe karä äwen, idjä djari inggaum tä, mawat ikau. Tapi barat akan manambalang äwen tä samaidai, kabalang akan manamput manganan iä. Tapi idjä harap aku, iä akan manjores petak, tuntang karäh tempun bukitku idjä brasih.

14. Tinai aku handak hamauh: Parampar, parampar, tatap djalan, kanau karä talo äka patarang bara djalan olo ajungku.

15. Krana kakai augh ain Idjä pangkahai, idjä kabään haliai tä, idjä melai haradjur katatahi djaton tawan katikae, idjä brasih arae tä: Aku melai intu kaleka idjä gantong tuntang brasih, tinai hindjä olo tä, idjä lenjoh tuntang randah atäie, mangat aku mampangat rogh olo randah, tantang atäi olo idjä lenjoh tä. — (Matt.5,3.)

16. Krana djaton katatahi aku handak mampudji, tuntang djaton sangit haradjur; tapi Rogh karäh blua bara baungku, uka mangan-djungen, tuntang aku handak manampa tahaseng.

17. Awi kadarhakan kipäe aku djari sangit, tuntang mahukum äwen, aku djari manjahokan arepku haiak blait: tä äwen tä marisang, mahoroe djalan tumon kahandak atäie.

18. Tapi metoh aku mitä karä djalae, tä aku mampakäläh iä, tuntang aku ngagalan iä, tuntang mampong iä tinai, iä tä: karä olo ai idjä kapähä atäie.

19. Aku handak manampa bua totok biwih kalotoh: kasanang, kasanang akan äwen idjä kedjau, tuntang akan äwen idjä tokep. koan Jehowa, aku handak mampakäläh iä.

20. Tapi olo parisang tä puna

kilau tasik idjä paham lumbang-lembut, idjä puna djaton tau tadoh, riake manampir rumpur tuntang aernati.

21. Olo parajap puna djaton bara kasanang, koan Hatallangku.

BAGI 58.

Äla hapan hadat agama bewäi, tapi hobah atäi totototo.

1. Kahau mamerat balengkongm, äla manahanan aughm, umbo aughm kilau saranai: suman akan djalahan olo ajungku karä kalangkahe, akaa ungup human Jakob karä dosae.

2. Toto, äwen manggau aku nongkang andau, tuntang handak katawan djalanku: kilau olo idjä djari malalus katetek, tuntang djaton djari ngalapean kabudjur Hatallan ai äwen tä misek bara aku kapatut kateteke, tuntang blaku Hatalla manggapi.

3. Iä hamauh: buhen ikäi puasa, tuntang ikau djaton maku manangkilik tä? akan en ikäi mangapähä arep ikäi, tinsi ikau djaton maku nalingäe? Toto, amon keton puasa, djetä baja tumon kahandak keton, tinai tuntang kakaras keton managih idjä butang intu keton.

4. Toto, keton puasa tuntang hasuat, sambil hanjaing, hatampar hapan pendong papa. Äla puasa tumon keton katontoh, haiak augh kihal keton tarahining intu äka gantong.

5. Kilen, aton djetä kea puasa idjä tau ingilakku. asal olo mangapähä arepe idjä andau, atawa mahuläi takoloke kilau patäi kudjang, tuntang mahingkep hatapili bidak

hong akan kawo? Tau keton manjewut djetä puasa, tuntang andau idjä ingilak Jehowa?

6. Maka djetoh puasa idjä in-tihku: Karak; pasong kadarhaka, engkak pakor ugar, empas äwen idjä indjakam, kanan karä ampin katarat.

7. Bagi panguam akan olo blau, tuntang sarongan olo pähä idjä ing-anan hong humam: amon ikau mitä olo halowai, pakaiian iä, tuntang äla mahakan arepm bara karä kolaw.

8. Tä kalawam karäh lembut kilau langit mahjandang, tinai himangm badjeleng karäh mauju-reng, katetekm karäh lius helo baum, tuntang kahain Jehowa indu tantanepm.

9. Tä, amon ikau mantehau, Jehowa karäh tomabah, amon ikau mangkariak, iä karäh hamauh: itäm toh aku. Amon ikau termi mahenjek, tuntang terai mauindjok mampahawen olo, tinai terai mangotok manandjaro;

10. Amon ikau muap atäim akan olo blau, tuntang mambesoh idjä indjakä tä: tä kalawam karäh lembut bara kakaput, tinai kakaputm karäh kilau bentok andau.

11. Tä Jehowa handak haradjur ngagalan ikau, tuntang handak malaput kahausm intu katika keang kamahau, haiak manekang karä tolangu, tuntang ikau karäh mandjadi kilau kahon idjä injiram, kilau lowang danum, idjä djaton pudji teah.

12. Ika karäh mamangun äka idjä tahi djari karakkaraka, tinai ikau akan mampar galang idjä akau girirmanggirir; ikau karäh inggarä: idjä panumpaung karä bindai, pangabuali karä djalau, mangat tau melai hetä.

13. Amon ikau mampalajan paim intu andau sabbat, uka äla malalus tumon kahandakm intu sandaku idjä brasih; tinai amon ikau manjewut sabbat tä kamangatm, tuntang manjewut tä brasih intu Jehowa, idjä patut inara ihorumat; amon ikau mahoramat tä, sampai terai mahoroe djalan aim, tuntang äla manumon idjä kakilakm ka-buatm, äla kea hapan tutor ngahus rangaragai:

14. Tä ika karäh handjak huang Jehowa, tä aku handak manjoho ikau ngasiring tambuan karä äka gantong hong potak, tinai aku handak pakasau ikau hapan joresan tatom Jakob; krana njaman Jehowa idjä lamauh kalotok.

BAGI 59.

Olo rusak awi dosa ai; Hatalla handak mahukum tantang maliwus timai.

1. Toto, lengan Jehowa djaton djari pandak, sampai iä djaton tau mandohop, tinai pindinge djaton djari badengen, sampai iä djaton tau mahining:

2. Malainkan kadarhakan keton mamisah keton dengan Hatallan keton, tuntang dosan keton manjahokan baun Jehowa bara keton, sampai iä djaton tarima keton.

3. Krana lokap keton harumur awi dahi, tuntang tundjok keton dengan kasalan; totok biwih keton manandjaro, djelan keton mangaraug talo bingkok.

4. Dialo idjä biti, idjä mambo aughe akan katetek, dialo idjä biti, idjä mangamanangan akan katoto; olo tä harap intu talo haiang, tun-

tang manutor tandjaro; iä manili tjalaka, palus manak kadarhaka.

5. Äwen mahärem tanteloh handjaliwan, iä manantang sarangan lalawa: idjä kuman tantelohe, iä akan matäi; ämon djeta ihundjeng, handipä tada aton blua.

6. Tuntang tantange tä djaton guna indu pakaiian, iä djaton tau manguhowut arepe hapan tampae tä, krana karä gawie uras gawin kadarhaka, tuntang tampan karajap bewäi aton intu lengäe.

7. Paie bälias tanggoh talo papa, iä basikap uka manusuh dala idjä brasih, djaton kasalae; karä pikire uras pikir kadarhaka, baja karusak tuntang tjalaka babewäi intu karä djalan ai.

8. Tapi äwen djaton katawan djalan kasanang, tuntang kabudjur djaton intu tandohae; iä mamingkok karä pelek äjue. olo handiai idjä mahoroe djeta djaton tawan kasanang.

9. Tagal tä kabudjur kedjau bara ita, tuntang katetek djaton tau sampai ita; ita mendäh kalawa, tapi ita! kakaput bewäi; ita mentai sangkowong tarang, tapi ita baja manandjong huang kapidjem.

10. Ita gajagajap mahoroe dinding kilau olo babutä, ita kakapkamang kilau olo djaton bara matä; alo bentok andau ita tarangtaranga kea kilau wajah remeng. ita intu äka kaput pidjem kilau olo matäi.

11. Ita mangaraheng kilau bahuang, tuntang munguh kilau tahanan; ita mentai kabudjur, tapi djaton, tinai salamat, tapi djeta kedjau bara ita.

12. Krana karä kadarhakan ikäi hakutoh intu baum, tuntang karä dosan ikäi manjaksi mawi ikäi. Krana karä kalangkah ikäi leket

intu ikäi, tuntang ikäi mangkemä kadarhakan ikäi;

13. Iä tä, kalangkah tuntang tandjaron ikäi dengan Jehowa, tinai kaundur bara Hatakan ikäi, karä angh karajap tuntang karisang tä, tinai karang karä angh sala idjä bakandong hong atäi ikäi.

14. Tagal tä kabudjur padjudju undur, tuntang katetek mendeng kedjau; krana katoto tantarang tanggarurus hong djalan, tinai katinduh djaton tau mänalih.

15. Toto, katoto puna djaton hindai, idjä undur bara talo papa mandjadi indu rampas olo bewäi. Djeta gitan Jehowa, tuntang djeta papa intu matae, basa kabudjur djaton.

16. Iä mitä, dialo idjä biti idjä tau akan kabudjur tä, tinai iä hengan, basa djaton idjä makelat. Tagal tä hapan lengäe Iä mandohop arepe, tuntang katetek äjue manjokah arepe.

17. Krana iä mangkepan katetek kilan sangkarut, tuntang kapiah salamat ingkepae hundjun takoloke, tinai iä hapakaiian pamaläh, tuntang hakampoh kasangit kilau kahowute.

18. Ulep dengan gawie, toto nlep dengan gawin äwen iä handak mamaläh, lesan kasangite mawi olo idjä malawan iä, pamalähe ombombet mantakan karä musohe; toto, sampai karä pulau iä handak manjulang.

19. Tä olo karäh mikäh aran Jehowa mandas äka pambelep matanandau, tuntang kahaie mandas äka palembute; djadi, ämon musoh karäh manapi kilau dähes dandum, maka Rogh Jehowa karäh manambalang manamburup iä.

20. Krana Idjä Paliwus karäh

dumah tanggoh Sion, talih karä olo tä idjä hobah bara karä kalangkah Jakob, koan Jehowa.

21. Maka aku mampendeng djandji toh dengan äwen tä, koan Jehowa: Roghku, idjä hundjuu ikau, tuntang karä aughku, idjä djari ingkesku hong njamam, djaton akan nihau-bara njamam, djaton bara njaman panakam girir-manggirir, koan Jehowa, bara katon-toh palus katatahi.

BAGI 60.

Ungkup olo ain Hatalla karäh impahai, mandjedi indu batang berkat hapus kelanon.

1. Misik, mendeng, blawa ikau! krana kalawam aton dumah, kahain Jehowa lembut akam. — (9,2.)

2. Krana itü! kakaput manutup petak, kapidjem karä djalahan olo: tapi akam Jehowa aton lembut, tuntang kahaie mamala hundjuu ikau.

3. Tinai karä olo kapir karäh manandjong huang kalawam, karä radja hong sangkowong tä, idjä djari lembut akam.

4. Gatang matam, tampajah hakaling: äwen handiai tä hapampeng manalila ikau: karä anakm hatua dumah bara kodjau, tuntang karä anakm idjä bawi karäh ientang imbit akam.

5. Tä ikau karäh mitä kakilakan tuntang basasurak, tinai atsam karäh hariak tuntang mamparangkah arepe, amon kutoh karä äwen hong saran tasik hobah akam, tuntang olo kapir samandiai mananggoh ikau.

6. Kutob kawan onta karäh mananjap tanahm, onta balias bara Midian tuntang Hepa, karä äwen bara Saba; bulau tuntang dupa karäh imbit äwen, sambil masaman taran Jehowa.

7. Kawan Kedar handiai karäh imumpung akam, karä tabiri hatua ain Nebajot karäh manempo ikau; uras djetä iluput, ingilak hundjuu mesbeku, krana aku handak mampahai huma äka kahaingku tä.

8. Ewe djetoh, idjä trawang kilau haunandau, tuntang kilau burong kuku talih lowang, äka sarongae?

9. Usausang karä pulau mentai aku, tuntang karä banama Tarsis tä, mangat manduan anakm bara kodjau, tuntang sakaka bulau ajue, akan aran Jehowa, Hatallam, akan Idjä äka karasih Israel, idjä djari mampahai ikau.

10. Olo beken karäh mamangun kotam, karä radjae akan manempo ikau. Krana huang kalaitku aku djari mandjara ikau, tapi huang asingku aku manjanjang ikau.

11. Tä karä hauntonggangm karäh buap haradjur, handau hama-lem djaton inguntji, mangat karä olo kapir imbit akam, tuntang radjae samandiai ingah.

12. Krana karä djalahan olo tuntang karä karadjaan, idjä djaton maku manempo ikau, ää tä karäh uihau, karä djalahan olo djetä akan rusak.

13. Kahain Libanon karäh akam, kaju goper, kaju djati tuntang kaju gusi hapa mambungas äkaku idjä brasih, krana aku handak mambungas mampahai idjä äka paingku tä.

14. Tinai panakan äwen, idjä djari mahenjeik ikau, barasontop

karah manalih ikau, tuntang olo handiai idja djari manawah ikau karah mahingkep, manjembah paim, sambil mangaku: ikau toto lewun Jehowa, Sion ain Idja aka karasih Israel ta.

15. Takirim djari inganan tuntang injangi, sampai dialo idja bitu manalih ikau, maka aku handak mampendeng ikau indu kahai awang katatahi, indu aka kahan-djak haradjur girimanggirir.

16. Ikau karah minjup djohon tusun olo kapid, tinau ikau karah manusu intu radja, mangat ikau kasene, aku toh Jehowa, Djurusalamat aim, Panewasum, Tuhan Jakob idja kwasa ta.

17. Aku handak mimbit bulau takirin tambaga, tuntang salaka takirin sanaman, tambaga takirin kaju, sanaman takirin batu; tuntang aku handak manjoho karah mantirna mahaga kasanang, tinai karah kapalam malalus katetek.

18. Djaton karah hining hindai augh karawat hong tanahm, djaton augh karusak tuntang tjalaka hong hapus akan, malainkan salamat karah injewatm kotam, tuntang tara indu bauntonggangm.

19. Matanandaum djaton hindai akan mamplawa handau akan, tuntang bulan djaton hindai indu manarang ikau, tapi Jehowa indu kalawam katatahi, tuntang Hatallan indu kabungasm. — (Pungar. 21,23.)

20. Matanandaum djaton akan belep tinai, tuntang bulan aim djaton akan leteng, krana Jehowa indu kalawam katatahi, karah andau tangism akan terai.

21. Olo ajum uras tetek samandiai, tuntang awen karah manjores petak katatahi, krana awen

toto palakanangku, tampan leng-angku, idja indu kahaingku.

22. Idja korik haliai akan mandjadi sakojan bitu, tinai idja naniha mandjadi utus idja kwasa. Aku, Jehowa, handak salenga malalus ta intu wajahe.

BAGI 61.

Kristus masuman gawin ai, tuntang berkat idja imbite.

1. Rogh pangkahai Tuhan, Jehowa, aton hong aku; krana Jehowa djari maminjau aku, mangat aku mimbit brita bahalap akan olo tjalaka; ia djari manjoho aku, mangat mampahalit olo idja bahimang atäie, mangat masuman kaempas akan olo tawanan, kalapas akan olo idja imasong; — (Luk.4,18.)

2. Mangat masuman njelon kahandjak ain Jehowa, tuntang andau pamalah Hatallan ita, uka mampong karah olo idja kapaha atäie;

3. Nakara nguan akan karah olo idja kapaha atäie hong Sion, aka kabungas inenga akas takirin kawo, minjak kahandjak takirin kasukare, pakaian bahara takirin kasinggul atäie; mangat awen ta inggara batang ela katetek, tuntang kabon Jehowa, idja indu kahaie.

4. Awen ta karah haragapan karah aka tinai, awang usausang djari karakkaraka, tuntang karah manangan manaheta tinai karah lewu awang djari rusak badjamadjan.

5. Olo beken akan mendeng ma-

njakatik kawau meton keton, tinai olo beken utuse mandjadi olo pamalan tuntang olo paubulan akan keton.

6. Tapi keton uras inggarä imam Jehowa, tuntang uras injewut tonggoa Hatallan ita; keton karäh kuwan panatau olo kapor, tuntang kahain äwen tä karäh indu horumat keton.

7. Katawah keton karäh imalah salipet; takirin kahawen äwen augh kahandjak karäh indu bagie; tagal tä iä akan salipet bagie huang tanahe, tuntang kahandjak katatahi karäh akan äwen.

8. Krana aku, Jehowa, mangilak kabudjur, tuntang basingi idjä parampas gegä parapahe; aku handak malalus upah äwen tä tantutantu, tuntang aku handak mampadjangki katatahi dengan äwen.

9. Pimakaä karäh kasenan marak karä olo kapor tuntang basawat, anak äsoe marak karä djelalian olo: genep bitu idjä mitä iä, palus kasene iä, iä toto utus olo idjä imberkat Jehowa.

10. Aku handjak rantang huang Jehowa, hanbaruanguku rindang intu Hatallanguku, krana iä djari mangkepan klambu salamat intu aku, tuntang djari mangampoh aku hapan kahowut katetek, kilau bakalbanä mambungas arepe dengan talo idjä kilau pakaiän imam, kilau pisok mambungas arepe dengan talo bahara.

11. Krana kilau petak mampala talo palembute, tuntang kilau kabow mandjewong talo idjä mawur betä: kakai pangkahai Tuhan, Jehowa, karäh mampalembut katetek tuntang horumat intu baan karä utus olo.

BAGI 62.

Kristus toto sinta tuntang mampahai olo äjue.

1. Tagal Sion maka aku djaton maku suni, tuntang tagal Jerusalem aku djaton maku terai, sampai kateteke lembut kilau sangkowong, sampai salamat äjue gelak kilau sahewan;

2. Mangat karä olo kapor mitä katetekm, tuntang karä radjae kahaim; ikau karäh inggarä hapan aran taheta, idjä njaman Jehowa batantu djari manjewute.

3. Tinai ikau karäh indu makota kabungas intu lengän Jehowa, tuntang kapiäh radja intu lokap Hatallam.

4. Ikau djaton karäh inggarä himdai: idjä inganan; tuntang tanahm djaton akan injewut himdai äka karakkaraka; tapi ikau karäh injewut äka kakilakku, tinai tanahm inggarä popohku; krana Jehowa djari mangilak ikau, tanahm karäh babanä.

5. Krana kilau budjang hatnä mampalinda arepe dengan budjang bawi, kakai anakm karäh mangilak ikau, tuntang kilau bakalbanä handjak tagal popohe, kakai Hatallam karäh handjak tagal ikau.

6. O Jerusalem! aku handak mingkes djadjaga hundjun kotam, idjä haradjur hapus andau hapus alem djaton akan suni. Keton idjä mangenang Jehowa, äla keton tunis, äla suni bewü.

7. Äla keton sunä intu iä, sampai iä djari manatap Jerusalem, tuntang djari mandähen tä indu tara hang hapus petak.

8. Jehowa djari sumpah manje-

wut lengäe gantäe, manjewut penang kwasäe tä: Djaton hindai aku handak manenga pangulihm indu kinan musohm, djaton ang-gorm idjä djari inggawim indu ihop olo.

9. Malainkan äwen idjä mang-getem tä akan kuman tä, tuntang manara Jehowa, tinai idjä mamähes anggor, iä kea akan mihop tä intu parantaran äkaku idjä brasih.

10. Bua, bua keton mahoroë bauntonggang, tatap djalan akan olo arä; parampar, parampar tandohan, kanan karä batu äka tantarang, pendeng bandera gantogantong akan karä djalahan olo.

11. Itä, Jehowa manjoho olo masanan iä sampai saran petak. Suman akan Sion, anak bäwi tä: itäm, Djuru-salamatm aton dumah; itä! talo indu upah aton imbite, talo hapäe mamaläh aton intu bane.

12. Äwen tä karäh inggarä: utus olo idjä brasih, idjä inowus Jehowa. Tinai ikau karäh injewut: geleng kadja, lewu idjä djaton kalapean.

BAGI 63.

Kristus mamarang tuntang manang; olo äje tote hobah tuntang blaku asië.

1. Äwe iä tä, idjä dumah bara. Edom, bara Bosra, tuntang pakaiäe harumur daha? idjä imbungas pakaiäe katotä, idjä ha-goet handjak ampie huang paham kaabase? Aku iä toh, idjä hamauh tetek, idjä kwasa akan maliwus.

2. Buhen pakaiam bahandang, tuntang klambim kilau ein olo pamähes anggor? — (Pangar. 19, 13.)

3. Tonggal aku djari mampidjak mamähes, tuntang djaton idjä bitü bara karä utus olo idjä dongangku; aku djari mampidjak äwen tä huang kalaitku, tuntang djari malitek iä huang kasangitku; tagal tä dahae mampurak buah pakaiangku, tuntang hapus klambingku djari harumur.

4. Krana andau mamaläh djari inukas hong atäiku, njeon kaläwus olo ajungku djari sampai.

5. Djadi aku tampaliaw, tapi djaton aton idjä mandohop; tä aku hengan basa djaton idjä mawat; tagal tä lenggungku djari mandohop arepku; tuntang lason kalaitku djari mawat aku.

6. Palus aku djari mampidjak malitek karä utus olo huang kalaitku, tuntang djari mamabusaa iä huang lason kasangitku; balalu aku djari manusah dahae akan petak.

7. Aku handak manahiu karä asin Jehowa, tuntang karä taran Jehowa, tumon talo handiai idjä djari iawi Jehowa dengangku, tumon kabalape idjä paham dengan ungkup human Israel, idjä djari ilaluse akan äwen tumon karä kasajange, tumon kutok asië.

8. Krana iä djari hamauh; Äwen tä puna olo ajungku; iä anak idjä djaton kea handak bareng dapit. Tumon tä. Id man-djadi indu Djuru-salamat äwen.

9. Husang karä kadjakäm äwen iä tamput indjak, tuntang Malaikat idjä manamunan baue; tä djari maliwus äwen; awie sinta tuntang masi äwen maka iä djari maliwus äwen iä manggatang

tuntang mananggong äwen bara djaman horan. — (2. Mos. 32, 34.)

10. Tapi äwen tä djari marisang, tuntang djari mangapähä Bogh ajue idjä brasih, tagal tä iä hantambalik mandjadi musohe, sampai bitie kea djari mamarang äwen.

11. Tapi maagon kea iä mangewang djaman horan, tahu Moses tuntang olo ai. Toh, maka kwe iä, idjä djari magah äwen djakat bara tasik, haiak karä sakatik kawan ajue? Kwe iä, idjä djari manenga Bogh ajue idjä brasih intu bentok äwen? (2. Mos. 14, 30.)

12. Idjä lengän kahaie djari mamambai gantaun Moses; idjä djari malilang danum intu baun äwen tä, mangat manampa sewute akas idjä katatabi;

13. Idjä djari mampatandjong äwen tä mahoroe palempang tasik, kilau hadjaran mahoroe padang benjem, sampai djaton äwen tanggarurus.

14. Kilau meto mangat mohon akan djanah, kakai Bogh Jehowa djari manjanang äwen. Kakai ikau djari magah olo ajum, mangat manampa sewute akam idjä hai.

15. Toh, tangkilik bara sorga, tampajah bara akam idjä brasih tuntang bungas; kwe toh kalason atäim tantang kwasam? Kasjangm tuntang asim idjä paham tä mangahana arepe bara aku.

16. Krana ikau puna Bapa ikäi; krana Abraham djaton katawan ikäi, tinai Israel djaton kasene ikäi. Tapi ikau, Jehowa, puna Bapa ikäi, Paliwus ikäi, djeta aram bara usang. — (5. Mos. 32, 6.)

17. O Jehowa! buhen ikau nalu ikäi lejang bara djalan, tun-

tang mampalulang atäi ikäi, sampai ikäi djaton mikäh ikau? Haluli tinai tagal rewarm tä, tagal karä hamputan idjä puna baris aim.

18. Äwen mampatempo bilak lepah djalahan olo ajum, museh ikäi malitek akam idjä brasih.

19. Ikäi djari kilau olo, idjä palus dia pudji irentahm, tuntang idjä djaton djari injewut huang aram.

BAGI 64.

Olo akan mangaku dosae, tuntang blaku dohop Hatalla.

1. Kajah! käläh djaka ikau marabit batanglangit, balala mohon, sampai karä bakti lenjoh intu baun.

2. Kilau njalan apui mawi rewut, kilau apui paham mampamudjar danum, mangat aram ingikäh karä musohm; käläh karä olo kapir hagendjah intu baun,

3. Awi karä gawi heran awang ilalusm, idjä dia iado olon, kilau metoh ikau mohon horan, tuntang karä bukit lenjoh intu baun.

4. Maka idjä bara djaman horan djaton pudji tarahining, tuntang djaton pudji sampai pinding, djaton kea matä pudji mitäe, baja ikau bewäi, o Hatalla: djeta karäh ilalusm akan äwen, idjä mentai ikau.

5. Ikau manjupa masi äwen, idjä tuntang handjak atäie malalus katetek, tuntang mahoroe djalam, sambil manganang ikau. Toto, ikau djari blait kea metoh

ikäi basala; tapi toh tali ikäi djari kalotä, käläh toh ikäi indohop.

6. Uras ikäi kilau olo halikä, tuntang karä katetek ikäi mahin kilau klambi idjä harumur patut inganan; uras ikäi baduroh kilau dawen kaju, tuntang kasalan ikäi manambalang ikäi kilau riwat.

7. Tinai dialo idjä biti idjä blaku hong aram, idjä manangkedjet arepe, mangat mimbing manahanan ikau. Krana ikau manjahokan baum bara ikäi, tuntang mampalenjoh ikäi huang kasalan ikäi.

8. Tapi toh, o Jehowa! ikau bewäi puna Bapa ikäi; ikäi petak bata, ikau Tukang ikäi, tuntang ikäi handiai uras tampan lengäm.

9. O Jehowa, äla blait pahalan, äla katatahi mingat kadarhakan ikäi; tangkilik ikäi, tampajah ikäi, krana ikäi handiai olo ajam.

10. Krana lewum idjä brasih tä djari indu äka tunis benjem; Sion djari indu äka tunis benjem, tuntang Jerusalem djari karak-karaka.

11. Huma, äka karasih tuntang kahain ikäi djari bakähu, idjä huang tä karä tato ikäi djari manara ikau, tuntang karä talo kabungas, idjä ain ikäi, djari lepah rusak.

12. O Jehowa! tau ikau mangahana arepm tagal karä talo toh? tau ikau manjuni arepm, tuntang haradjur mahenjek, mangapähä ikäi paham?

BAGI 65.

Hatnllä niahukum olo ajue basa äwen paritang, palus ää mintih olo bekenindu gantie, tuntang manampa kalunen taheta akac.

1. Äku tarima äwen idjä bahut djaton pudji blaku, äku djari sondau awi äwen idjä bitin djaton pudji manggau äku; dengan olo kapir, idjä djaton injewut huang arangku, äku hamauh: toh äku, toh äku! — (Rom.10,20.)

2. Krana äku djari mandepä lengängku nongkang andau akan utus olo idjä parisang tä, idjä manggoang pikir ai bewäi hong djalan idjä djaton bahalap.

3. Utus olo, idjä haradjur mamparahas äku intu matangku, idjä maluput parapah hong pahewan dewa, tuntang hagaru intu mesbeh ain dewa.

4. Äwen batapa intu kubur, tuntang bara malem intu pahewan, ää kuman bawoi, tuntang djohon talo kabekä aton intu landäie.

5. Tinai äwen hamauh: ingat arepm bewäi, äla manggapi äku, krana äku toh brasih bara ikau. Olo kalotä djari kilau asepu huang urongku, apui idjä manjala hapus andau.

6. Toto, djetoh djari injurat intu baungku: äka djaton maku suni, tapi äku handak mamalih; toto, äku handak mamalih intu sapangkun äwen;

7. Kadadua, koan Jehowa, kadarhakan keton tuntang kadarhakan tato keton, idjä djari hagaru hong karä bukit, tuntang djari manawah äku hong karä lungkoh; äku handak manakar akan

awen gawie idja bihin ta akan sapangkue.

8. Kakai augh Jehowa: Kilau amon olo sondau djohoe hong tundon bua anggor, tuntang hamauh: djeta ala marusake, krana berkat kea huange: — kakai gawingku kea tagal karu rewarku, aku djaton maku marusak awen ta lepai lingis.

9. Malainkan aku handak mampalembut bara Jakob binji, tuntang bara Juda awen idja akan manjores bukikku; olo intihku akan manduan manjores ta, tuntang kara rewarku karah mangkalewu hetä.

10. Maka Saron karah mandjadi aka tabiri, tinai djanah Aghor aka sapi akan djalapan olo ajungku, idja djari mangguu aku.

11. Tapi keton, idja malih Jehowa, tuntang ngalapean bukikku idja brasih, palus manjimpan medja akan dewa Gad, tuntang paham manueh parapah talo ihop akan Meni:

12. Pakan, aku handak mitong keton tantai akan bagin padang, sampai keton handiai sontop akan jampatai; basa aku djari mantekas; tapi keton djaton tombah, aku hamauh; tapi keton djaton manjoesih, malainkan keton djari mawi talo idja papa intu mantangku, tuntang djari mantih talo idja djaton ingahandakku.

13. Tagal ta, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto, karu rewarku karah kuman, tapi keton akan blau; toto, karu rewarku karah mihop, tapi keton akan teah belai; toto, karu rewarku karah handjak, tapi keton akan njukok mahamen;

14. Toto, karu rewarku karah

basasurak awi kahandjake. tapi keton akan mambawai tagal kapahan atai, tuntang manangis tagal kasinggul huang keton.

15. Keton indu malih aran keton akan olo intihku ta hapamajapa, manapengan; pangkahai Tuhan, Jehowa, handak mampatai keton; tapi ia handak mindah arau karu rewarku.

16. Sampai olo, idja handak mamberkat arepe hong petak, karu mamberkat arepe hong aran Hatallan Amen; tinai idja karu sampah hong petak, karu sampah manjewut Hatallan katoto; krana karu kadjaka idja bihin djari kalapean, tuntang djari ri-hau bara matangku.

17. Krana ita aku handak manampa langit taheta, petak taheta, tuntang karu talo solake ta djaton akan inahiu hindai, djaton ingeang hong atai tinai. (31. Par. 3, 13. Panyar. 21, 1.)

18. Malainkan awen karu handjak katatahi, tuntang ramirami tagal talo idja indjadiangku. Krana ita, aku handak manampa Jerusalem indu aka kamangat, tuntang olo hetä indu kahandjak.

19. Aku handak handjak tagal Jerusalem, tuntang rantang tagal djalahan olo ajungku; maka huang hetä djaton akan lembut hindai augh tangis atawa augh tatam.

20. Djaton karu aton hetä hindai anak idja mandjaju, atawa olo bakas idja djaton saku umure; tapi idja matai saratus njelo umure karu totok kabudjange bewai. baja olo parajap idja tarasapa bewai karu matai saratus njelo umure.

21. Awen ta karu mamangun huma tuntang melai huange, awen

karah, mimbul pambulan, anggan, tuntang kuman buac.
 22. Ewen djaton akan mamangun, maugat olo, beken molai hangge, ia, djaton akan pambulan, uka olo, kuman ta. Krana karah andau, umur, djalahap, olo pjuangk karah kilau, andau umur batang kaju, tuntang gawin leugan olo intilku ta karah, sampai lupus, ihapen.

23. Ewen ta djaton akan haka hangge, tuntang djaton basial manak; krana ewen ta panakan, tin idja amberkat, Jehowa, tuntang karah, anak anak haik, dangae.

24. Djadi, ikele bara ewen ta mangahau, aku handak tombah, kahum ewen, jagom ketakotak, aku handak tamina, augeh.

25. Harimaung tuntang anak tabiri, karah, saurep hindja, tinci singa, karah kuman tampahi kilan sapi, tuntang rotik, saurep karah indu kipan, haudiyi. Hapus, bukitku, idja brash ta djaton talo akan, mangopaha tuntang marasak, kora Jehowa.

BAGI. 66.

Djanji akas olo badjar, hukun akan l olo parajap, tuntang olo, hafaw.

1. Kakai augh Jehowac; Soga ta padadusangku, petak indu galang, paingku; nara tina human sombahang ta, idja, amangun keton, akanku?, kwe lea kaleka akaku, melai? — (1. Radja 8, 27.)

2. Krana, lengängku djari manampa talo handiai idja masdjari, kora, Jehowa. Tapi aku manangkilik olo, palai idja lenjoh atae,

tuntang idja, hagendjah, tagal aughkn. — (Masm. 51, 19.)

3. Idja manjabalih sapi, ia ta sama kilau, mamptai olon, idja maluput, tabiri, djeta sama kilau nemeleki, ujat, aso, idja mimbhit parapah, talo kipan, djeta sama kilau, dahan, bawoi; idja, hagaro indu parapah, pampingat, djeta sama kilau manara dewa; Krana ewen mintih, djalan ai, tuntang hambarue, mangilik, talo kabalai.

4. Tagal ta aku, kora, handak mintih kapaha, akad, talo idja ingikaha, hapen ta, aku, handak hararepan, ewen; basa, aku djari mantchau, tapi djaton idja toobah, aku djari, bakotak, tapi ewen djaton, mahining, malainkan ia, mawi, talo idja papa inta, mantangku, tuntang ia, mintih talo idja, dia, ingahandaku.

5. Hining, augh Jehowa, keton idja hagendjah tagal augeh, Pahara keton, idja, basing keton, tuntang idja manbaris, mangaman keton tagal arangku, hamath naki ita, Jehowa, ahornat, Tapi ta karah, dumah, akan, kahastjak keton, palus, ewen, akan, rungkok, imade.

6. Augh, ludento, lembut, hong lawu, augh, lembut, bara, human Hatalla, augh, Jehowa, idja, manjulang, mamalah, mawi, karah, masoke.

7. Uangkupkn masak bele, bara ia kapaha, bele, bara, ia, hami ia djari, luas, hasua.

8. Ewe pudji mahining tunon taf, awe, pudji mifi, talo, kadotak? Tau hapus karadjaan inakan dalam idja, andau? tau hapus djalahap olo iluas haik sindi bewai? Tapi toh Sion, djari manak, bilak, djaton kapaha.

9. Pudji, aku manjohol las,

tuntang djaton mandjadi? koan Jehowa: pudji aku mampaluas tuntang manjoho tamauang tinai? koan Hatallam.

10. Handjahandjak haiak Jerusalem. tuntang rantang tagal iä, keton handiai idjä sinta iä; handjak rantang tagal iä, keton handiai, idjä djari kapähä atäi tagal iä.

11. Krana toh keton akan manusu tuntang besoh awi tusue idjä pamamong, toh keton akan manjurup. tuntang mampang arep keton kuman kutoh kahaie.

12. Krana kukai augh Jehowa: Toto, aku mahantasan kasanang akae kilau batang danum, tuntang kahain karä olo kapid, kilau sungäi idjä manjambong; tä keton karäh manusu, keton karäh ingkipit intu balikate, tuntang imangu intu pakuae.

13. Kilau idjä iarar indne, kakai aku handak mampang keton: toto, keton karäh iampong tagal Jerusalem.

14. Keton akan mitä tä, tuntang atäi keton karäh handjak, palus tolang keton karäh mansuloh kilau oru taheta. Tä lengän Jehowa karäh bakarinah intu karä reware, tuntang kasangite intu karä musohe.

15. Krana itä! Jehowa karäh dumah huang apui, tuntang karä karetae kilau riwnt barat, mangat iä sangisangit maluput kalaite palus malalus pudjie hapan njalan apui. — (2. *Tesal.* 1,8.)

16. Krana hapan apui tuntang padange Jehowa karäh mahukum, mantakan karä isi, idjä impatäi Jehowa tä karäh kutoh karäe.

17. Ewen idjä kabuate mam-

prasih tuntang mampahalap arep hong karä pahewan dewa, tuntang manempo talo, haiak kuman bawoi, talo kadjilek tuntang blawau: uras äwen tä karäh impalamos haiak, koan Jehowa.

18. Krana tawangku bewäi karä gawie tuntang pikire. Maka wajah sasar tokep, tä aku handak mamumpang karä olo kapid, bara genep karä ampin basa, mangat äwen dumah tuntang mitä kahaingku.

19. Maka aku handak mangatan iä, tuntang handak manjoho belahae äwen tä, idjä djari liwus, tanggoh olo kapid hong Tarsis, Pul tuntang Lud, olo pamanah tä, tanggoh Tubal tuntang Jawau, karä pulau idjä kedjau tä, idjä hindai mahiuing saritangku, tuntang hindai mitä kahaingku: äwen tä akan masanan kahaingku marak karä olo kapid.

20. Ewen kea karäh mimbit karä paharin keton bara marak karä olo kapid, indu panenga akan Jehowa, hapan hadjaran tuntang kareta, tinai pasah tasaran, hapan kalidai tuntang onta, akan Jerusalem, akan bukitku idjä brasih, koan Jehowa, sama kilau olo Israel mimbit parapah indu kinau akan human Jehowa, hapan saringan idjä brasih.

21. Tinai aku handak mintih belahae olo tä mandjadi imam tuntang olo Lewi, koan Jehowa.

22. Krana kilau langit taheta tuntang petak taheta, idjä handak inampaku, akan mendeng dähen intu baungku, koan Jehowa, kalotä panakan keton kea tuntang aran keton karäh mendeng.

23. Maka karäh mandjadi, ha-

radjur genep totok bulan tuntang idjä djari darhaka malangk
 genep andau sabat karä isi karäh aku; krana urete djaton matäi
 manalih, mangat sombajang iutu tuntang apuie djaton belep; pa-
 haungku, koan Jehowa. lus olo tä karäh indu kadjilek
 24. Tinai äwen tä karäh blua, tuntang kataräwen karä isi. -
 tuntang mitä karä hantun olo, (*Mark. 9, 44. Dan. 12, 2.*)

SURAT NABI

J E R E M I A.

BAGI 1.

Jeremia injoho Hatalla mandjadi sarohae.

1. Djetoh karä augh saritan Jeremia, anak Hilkia, baris imam hong Anatot, intu tauah Benjamin;

2. Idjä akae augh Jehowa sampai kahum Josia, anak Amon, radja Juda, hong njelo telowalas kahum karadjaan ai; — (*2. Radja 21, 24*)

3. Limbah tä tinai kahum Jojakim, anak Josia, radja Juda, sampai hapus njelo sawalas kahum karadjaan Sedekia, anak Josia, radja Juda tä, sampai olo Jerusalem tawanan, hong bulan limä intu njelo djetä. — (*2. Radja 23, 34.*)

4. Maka angh Jehowa sampai aku, koae:

5. Helo bara aku manampa ikau hong kuai, maka aku djari

kasene ikau, tuntang helo bara ikau inakan, maku aku djari mambaris ikau, palus djari manukas ikau mandjadi nabi akan arä utus olo.

6. Tä aku tombah: Kajah, pangkahai Tuhan, Jehowa! itäm, aku toh djaton harati hatutor, krana aku toh tabela. — (*2. Mos. 3, 11.*)

7. Tapi koan Jehowa denganku: Æla ikau hamauh: aku toh tabela; malainkan ikau akan hagoet brangai sohongku, tuntang talo handiai idjä imetähku akan insumam.

8. Æla mikäh bauu äwen; krana aku mampahaiak ikau, handak mandohop ikau, koan Jehowa.

9. Tinai Jehowa mandjudju lengäe manindjek totokku; tuntang Jehowa hamauh denganku: Itäm, aku mingkes karä aughku huang njamam.

10. Itäm, andau toh aku maugkat ikau mahudjun arä utus olo,

tuntang mahundjun ara karadjaan, mangat ikau marunap, mangarak, marusak tuntang maramok, tinai mangat ikau mamangun sambil mimbil kea.

11. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae: Narai gitam, Jeremia? Tombah aku: Aku mitä batang saked.

12. Maka koan Jehowa denganku: Budjur paitäm tä; krana aku handak badasak tagal aughku, uka malalus tä.

13. Maka tingkat handuä tinai augh Jehowa sampai aku, koae: Narai gitam? Tombah aku: Aku mitä kabali idjä manara, baue manaharep utara.

14. Koan Jehowa denganku: Bara utara tjalaka tä akan lembut mawi karä olo tanah toh.

15. Krana itäm, aku handak mangahau karä radja hong karä karadjaan hila utara, koan Jehowa, balalu äwen tä karäh dumah, genep biti karäh mingkes padadusae intu bauntonggang Jerusalem, tuntang hakaliling hapus kotae, tinai intu karä lewun Juda.

16. Aku handak manjewut karä hukumku mawi olo tä, tagal karä kadarhakae, basa iä malihiku aku, palus hagaru akan hatalla beken, tuntang djari sontop akan tampuan lengäe.

17. Tagal tä, babat kahangm, lius, suman akan olo tä talo handiai. idjä karäh imetihiku intu ikau, äla marawan intu haun äwen. uka äla aku mampalokang ikau intu baue.

18. Krana itäm, andau toh aku handak manampa ikau mandjadi kota dähen, mandjadi djihhi sanaman, tuntang pagar tambaga,

malawan hapus tanah, malawan radja Juda, malawau mantir ai, malawan karä imam, tuntang malawan olo handiai hong tanah tä. — (Esegh. 3,8.)

19. Olo tä karäh mamarang ikau, tapi djaton kea tau manang, krana aku mampahaiak ikau, koan Jehowa, mangat malapas ikau.

BAGI 2.

Jeremia mampudji dosan olo Israel idjä bara usang; djaton tau dia hukum dumah, amon olo djaton bobah.

1. Maka augh Jehowa sampai aku, koae:

2. Lius, tehatehau, suman intu pinding Jerusalem, koam: kakai augh Jehowa: aku mingat akam kabudjurm pesam tabelä, tuntang sintam pesam popohku, metoh ikau manuntut aku hong padang tunis benjem, hong tanah idjä djaton taraalan;

3. Katika Israel imprasih akan Jehowa, indu parut pangulihe: olo handiai idjä handak kuman äwen buah hukum, tjalaka manjangkulep olo tä, koan Jehowa.

4. Toh, hining augh Jehowa, ikau ungkup Jakob, karä hamputan ungkup Israel.

5. Kakai augh Jehowa: narai kasalangu djari sondau bapa ke-ton, sampai äwen mangedjau arepe denganku, palus manuntut dewa haiang, sampai kahaiang kea djadi indu bagie?

6. Djaton iä pudji manahiu: hong kwe Jehowa tä, idjä djari magah ita bara tanah Misir, idjä djari ngagalan ita huang padang tunis benjem, hong äka keang

kamahau, idjä bahali inandjong tä, hong tanah idjä ngarising äka kangkalingsän paupatäi tä, idjä djaton pudji ihoreo olo, tuntang olo kalunen djaton melai hetä? — (2. Mos. 12, 33.)

7. Aku djari magah keton akan tanah idjä hasien, mangat keton kuman buae tuntang kahalape. Maka limbah keton tamä hetä, tä keton djari mangihal tanah tä, balalu mawi tanah idjä puna baris ajungku tä indu kadjilek.

8. Karä imam kea djaton djari manahiu: hong kwe Jehowa? Tinai guru Torat tä mahin djaton djari paraha aku, tuntang karä sakatik djari malangkah bara aku, tinai karä nabi manudjum hapau aran Baäl, palus leket intu talo idjä djaton pedahe.

9. Tagal tä aku akan mam-pudji keton hindai, koan Jehowa: toto aku akan mam-pudji palus anak äson keton kea.

10. Krana kälali dimpah, tahih pulau Kitim, tuntang sengok hetä: soho olo tanggoh Kedar, priksa titititip, tntang itä, djaka hetä kea tumon tä.

11. Aton kea utns olo kapid djari mobah dewae mauggau beken, alo djetä puna djaton Hatalla? Tapi djalahan olo ajungku djari mobah idjä äka kahaie, manakiri ia dengan talo idjä haiang djaton baguna.

12. Djungun tagal djetä, o karä langit: taräwen paham palus sabanen, koan Jehowa.

13. Krana olo ajungku handuä lipet kadarhakac: aku, idjä taha-sak danum kaharingan, djari ing-anae, mangat mangali akae kali, kali idjä rusak, idjä djaton tang-keng danume.

14. Kilen, aton Israel tä djipen olo, atawa idjä puna rewar? buhen tinai itä mandjadi indu rampas?

15. Singa tabela njakungkong tambuan iä, djetä mangadara mampalrai aughe, palus martusak hapus tanahe; karä lewue djari ingähu, sampai djaton idjä biti melai hetä.

16. Tinai olo Nop tuntang Tagh-penes tä mamparamok takolokm.

17. Dia bitim manampa tä akaw, awim malihi Jehowa. Hatallam, sagenep iä handak magah ikau akan djalan budjur?

18. Toh, narai gawim dengan djalan akan Misir, handak mihop danum Sihor tä? Tinai narai gawim dengan djalan akan Asur, handak mihop danum Prat tä?

19. Kadarhakam karäli mandjara ikau, karisangm karäli mahukum ikau. Ikau akan mangkemä tuntang kasene, baja tjalaka tuntang kapait bewäi amon ikau malihi Jehowa. Hatallam, amon ikau terai mikäl aku, koan pangkahi Tuhan, Jehowa, Tempou karä kawan talo belom.

20. Krana haradjur bara horan ikau djari mangarak ngarm, tuntang marabit babatm, sambil hamauh: aku bantus manempo kalotä. Tapi hundjun karä lungkoh awaug gantong, tuntang penda karä pahewan ikau mampeter arepm kilau sapangan pahabandong.

21. Maka aku djari mimbil ikau mandjadi batang anggor idjä kam-pili, salundik idjä bahalap: toh, kilen tinai ikau djari saloh akangku, mandjadi batang anggor lajap?

22. Krana alo ikau mamenjau arepm hapan kawo, tuntang manduan kutoh sabon, paham haream

kadarhakam marindem intu baungku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

23. Kilen tinai ikau petah lamauh: aku toh djaton djari samar, aku djaton djari manuntut karä Baal? Tampajah bewäi tasaran paim hong djanah, ingat talo gawim tä, ikau o onta bawie, idjä bagandjir tuntang balias, idjä mules karä djalae.

24. Iä kilau kalidai hutan bawie, idjä kananja hong padang tunis, idjä manjingut blaku sawä, äwe tau mangahana iä? Idjä manggau iä dia usah kedjau mampahäka arape; hong katika bulae iä murah bewäi sondau.

25. Pasi paim, belä iä halulus nihau sarumpahie, tuutang balengkongm, belä iä teah belae. Tapi koam: äla harap: dia bewäi; aku puna sinta olo beken tä, tuntang djaton tau dia manggoang iä.

26. Kilau maling buah kahawen, anon iä kadapatan, kakai untkup Israel karäh rungkok, tuntang karä radjae, mantire, imame dengan nabie:

27. Idjä hamauli dengan kaju: ikau apaugku: tuntang dengan batu: ikau djari manak aku. Krana äwen manalikut aku tuntang djaton manaharep. Maka sana tjalakae dumah, tä koae: has, dohop ikäi!

28. Kwe toli karä dewam, idjä djari inampam akam? soho äwen tä mendeng: kemä djaka iä tau mawat ikau metoh kadjakäm. Krana tumon kakarä lewum, tumon tä kea karä dewam, o Juda.—(11, 13.)

29. Buhen keton hanjaing de-
ngangku tinai? uras keton dja-

ri gagar bara aku, koan Jehowa.

30. Haiang bewäi karä pukul mawi anak keton: äwen djaton taraadjar. Padang keton djari kuman karä nabin keton kilau siuga basiak.

31. Joh kempang parajap, ingingat augh Jehowa: pudji kea aku djari akan Israel kilau petak ugarising, kilau äka kaput pidjem? Buhen tinai olo ajungku hamauh: ikäi puna tuan, ikäi djaton maku tanggoh ikau hindai?

32. Pudji kea budjang hawi kalapean ramon kabungase, atawa popoh kalapean sanduronge? tapi djalahan olo ajungku kalapean aku, djari usausange.—(18,14.)

33. Buhen ikau mampahalap gawim tinai, mangut aku akan sinta ikau? Awi ampim kalotä ikau sasar mandahang kadarhakam bewäi.

34. Toto, dahan olo pähä, idjä djaton kasalae, djari sondau intu puting klambim, tuntang aku sondau tä djaton kilau basilim, tapi bakarimah hetähetä.

35. Tinai koam: aku toli brasih, djaton kasalangku, patut kalaite undur bara aku. Toto, aku handak hitong dengam, basa koam: aku djaton djari badosa.

36. Buhen ikau radjin mahiwang, tuntang kantäkantä darim? Tapi tagal Misir kea ikau karäh rungkok mahamen, kilau ikau djari njukok tagal Asur.

37. Krana djaton tau dia ikau malih hetoh, haiak lengäm mamangkut takolok balaum; krana Jehowa djari manganan idjä äka kaharapm, sampai ikau djaton akan bontong awie.

BAGI 3.

Olo Juda paham impudji, tuntang injoho hobah gulogolong.

1. Koan olo: amon hatuä hantolang dengan sawae, tuntang olo bawi tä mindah bara iä, palus habanä beken, tau kea idjä solake tä buli iä tinai? dia tanah tä paham ingihal awi tä? Tapi alo ikau djari bakandji dengan kutoh bandongm, hobah bewäi buli aku, koan Jehowa. — (5. Mos. 24,4.)

2. Gatang matam, tanggera karä äka gantong, idjä kwe äkam djaton djari habandong? intu saran djalan ikau mondok, mendäh äwen, kilau basat Arab hong padang; ikau mangihal tanah awi kakan-djim tuntang kadarhakam.

3. Tagal tä udjan idjä tumparäe djaton injoho, tinai udjan mukäi tihin talo djaton djari aton. Tapi lingkaum puna kilau lingkau lontäi, ikau djaton maku mahamen.

4. Dia harn katontoh ikau djari mantehau aku: o apang, ikau idjä mahaga katabelangku:

5. Handak ikau blait haradjur, handak ikau mina tä katatali? Itäm, kakai aughm. tinai ikau maradjur kadarhakam, tuntang manampohan arepm. —

6. Tinai Jehowa hamauli denganku, kahum radja Josia: Djari ikau mitä talo, awang djari iawi Israel idjä balekak parisang tä? Iä hagoet akan karä hukit gantong tuntang penda karä pulau kaju, palus habandong hetä. — (2 Radja 16.4.)

7. Maka koangku, limbah iä djari mawi karä talo tä: hobah, buli aku. Tapi iä djaton maku

hobah. Maka Juda, paharie idjä kianat tä, djari mitä djeta.

8. Djadi, aku mitä tinai, limbah aku djari manolak Israel idjä parisang tä, tagal karä kakandjie, tuntang djari manenga surat talak akäe, tä maka paharie, Juda idjä kianat tä, djaton djera, tapi iä lius tuntang habandong kea.

9. Djadi, awi kapaham britan kandjie tä hapus tanah ingihal, krana iä habandong dengan batu tuntang kaju.

10. Maka alo tagal karä talo tä paharie, Juda idjä kianat tä, djaton maku hobah akangku hapan salepah atäie, malainkan iä haliau babewäi, koan Jehowa.

11. Tagal tä koan Jehowa denganku: Israel idjä parisang tä mahin tetek haream bara Juda idjä kianat tä.

12. Lius ikau, tehau, suman augh toh manintu utara, koam: hobah, buli. o Israel idjä balekak parisang, koan Jehowa, tä aku djaton handak malaboh kailitku mawi keton: krana aku puna pamasu, koan Jehowa: tä aku djaton handak blait haradjur.

13. Baja awi mangasene kadarhakam, krana ikau djari malangkah Jehowa, Hatallam, tuntang djari mahiwang djalam ompat talo beken. penda karä pahewan, tapi aughku djaton ikau djari manumoe, koan Jehowa.

14. Hobah keton, joh anak awang balekak parisang, koan Jehowa, krana aku djari misek mamopoh keton, tuntang aku handak manduan keton, idjä biti bara idjä kalewu, duä biti bara idjä kaungkup, tuntang handak halalian keton akan Sion.

15. Tinai aku handak manenga

akau keton sakatik idjä tumon atäiku, äwen tä karäh manjakatik keton hapan kapintar tuntang kararati.

16. Maka karäh djadi, amon keton djari dahangdahanga, tuntang manakimanaka hong tanah intu katika tä, koan Jehowa, djaton hindai olo karäh manabiu patin djandjin Jehowa, tuntang djaton mingat tä tinai hong atäie, olo djaton karäh maugenang tä, tinai djaton manalih hetä, tuntang djetä djaton akan inampa inaheta tinai.

17. Malainkan katika tä-olo karäh manggarä Jerusalem padadusan Jehowa; tuntang karä olo kapir akan hapumpong hetä, tagal aran Jehowa hong Jerusalem. Olo tä djaton hindai karäh mauuntut angkat kahandak atäie idjä papa.

18. Katika tä, maka olo Juda karäh tanggoh olo Israel, tuntang äwen tä karäh buli haiak bara tanah idjä hila utara, talili tanah toh, idjä djari inengaku akan tato keton indu joresae.

19. Maka koangku: aku handak mampanak ikau paham, tuntang handak manenga akan tanah idjä aka kakilak, joresan tä idjä kapala bahalap bara karä baris olo kapir: tinai koangku: ikau karäh manjewut aku: o apang! tuntang ikau djaton karäh mules arepm bara likutku.

20. Toto, kilau olo bawi kianat hapisah dengan aringe, kakai keton djari kianat dengangku, joh ungkup Israel, koan Jehowa.

21. Tagal tä hong karä äka gautong aton lembut augh tangis paham, augh usok olo Israel, basa äwen tä djari mules djalae, tuntang kalapean Jehowa, Hatallan ai.

22. Hobah, buli keton, joh anak idjä balekak parisang! tä aku handak mampakäläh keton bara karä kalangkah keton. Itä, toh ikäi, ikäi tanggoh ikau, krana ikau Jehowa. Hatallan ikäi.

23. Toto, uras haiang tuntang tandjaro bewäi perkarau dewa hong karä lungkoh tuntang bukit tä; toto, selamat ain Israel baja intu Jehowa, Hatallan ikäi, bewäi.

24. Gawi idjä äka kahawen kalotä djari kuman mampalepah pengulih bapa ikäi bara katabelan ikäi, karä tabirie tuntang sapie, anake hatuäe bawie.

25. Ikäi toh menter huang kahawen ikäi, tuntang katawah ikäi manutup ikäi, krana ikäi djari badosa intu Jehowa, Hatallan ikäi, ikäi tuntang bapa ikäi, bara katabelan ikäi sampai andau toh; djaton ikäi djari mamumon augh Jehowa, Hatallan ikäi.

BAGI 4.

Hatalla mamudji olo Juda, äka äwen toto hobah, djaka dia maka tanhe karäh iruak lepah lingis.

1. Djaka ikau handak hobah akangku, o Israel, koan Jehowa, tä ikau karäh ihalalian tinai; amon ikan manganan talo kabelä, idjä intu ikan, bara baungku, tä ikau djaton karäh inganan lajang.

2. Amon ikau sumpah huang katoto, katinduh tuntang karasil: belom Jehowa! tä karä olo kapir kea karäh mamberkat arepe manjewut iä, palus karäh manara arepe tagal iä.

3. Krana kakai augh Jehowa dengan olo Juda tuntang Jerusa-

lem: Alan tana taheta akan keton, äla mimbunl marak duhi.

4. Sunat arep keton akan Jehowa. palus kanan kakulop atäi keton, o keton olo Juda, tuntang idjä mukong Jerusalem: uka äla kasangitku njalawowok kilau apui, palus manjeha sampai djaton tara-belep. tagal kadarhakan gawin keton. — (5. Mos. 10. 16.)

5. Sanan hong Juda, pahining hong Jerusalem, suman tä tuntang pahiau sarunai hong hapus tanah, ambo augh bauanar, sambil hamauh: pumpong arep keton: has, ita tamä karä kota.

6. Pendeng bandera hila Sion, dari bohoboho, äla tendä: krana aku mimbunl tjalaka bara hila utara, tuntang kadjakä paham.

7. Singa djari manaradjang bara rowut, idjä parusak karä utus olo tä djari harikas: iä djari blua bara äkae, uka marusak hapus tanahm, balalu manjeha karä lewum, sampai djaton olo melai huang.

8. Tagal tä awi hatapih bidak, tangis tatun keton, krana kalasou kalait Jehowa djaton handak terai mawi ita.

9. Maka katika tä, koan Jehowa, atäi radja tuntang atäi karä mantire akan lenjoh, tinai karä imam karäh sabanen, karä nabi karäh djungun.

10. Tä koangku: Kajah, pangkahai Tuhan, Jehowa! paham ikan djari mampalaja olo toh hong Jerusalem, awim hamauh: keton akan sanang bewäi: — tuntang padang djari tokep atäie!

11. Katika tä karäh insanau akan olo toh hong Jerusalem: riwut papa aton dumah bara äka gantong hong padang tnnis tä, manintu anak bawi, olo ajungku

tä, dia akan ngaguran, dia akau mangiap.

12. Toto, riwut paham akan dumah bara aku, idjä karäh pahaluu karas akae; tä maka aku kea karäh manjewut hukumku akae.

13. Itä! iä tanggoh, panggoete tä kilau baunandau, karä karetae kilau riwut barat, karä hadjarae baliis bara burong nasar. Kajah ita, krana ita rusak!

14. Toh, penjau atäim bara kadarhakam, o Jerusalem, mangat ikau iliwus: kilen katahie karä pikirm idjä haiang tä handak ihagam intu huaugm?

15. Krana augh lembut bara Dan, tuntang brita papa dumah bara bukit hafinggang Epraim.

16. Suman akan karä djalahan olo, toto, awi mambrita tä akan Jerusalem: olo parusuh aton dumah bara tanah kedjau, olo tä mambo augh mawi karä lewun Juda.

17. Kilau djadjaga hong padang, kakai äwen karäh mangapong iä, basa iä djari marisang denganku, koan Jehowa.

18. Djetä indu upahm tagal dasarnu tuntang karä gawim, djetä tagal kadarhakam, talo hapait tä sampai buah atäim.

19. Lalehan kapähängku! hapus huangku basuang kahetang, atäiku mangkurut, aku djaton tau suni! krana ikau, o hambaruangku, aton mahining augh sarunai, tuntang lahap parang:

20. Augh hapatäi baka hapatäi, krana hapus tanah irusak: salenga karä humangku ingarak, karä dindingku luang idjä kapidjep matä.

21. Kilen kea katahie aku akan mitä banderae, tuntang mahining augh sarunai?

22. Toto, djalahan olo ajungku

tä gila, olo tä djaton kasene aku; äwen tä anak paleng, paham kahumonge, toto, äwen tä pintar mawi kasalan, tapi talo bahalap iä djaton tau mawie.

23. Aku djari manampajah tanah, itä! djetä karakkarakatuntang boang; tinai langit, maka kalawae djaton.

24. Aku djari manampajah karä bukit, itä! djetä honggä, tinai karä lungkoli hagendjäh.

25. Aku djari manampajah, itä! dialo idjä biti nahin dia olon, tinai karä burong penda langit lepah nihau trawang.

26. Aku djari manampajah, itä! petak basiwoh tä djari benjem, tuntang karä lewue djari ingarak Jehowa, tagal kalason kalaite.

27. Krana kakai augh Jehowa: Hapus tanah toh uras akau karakkarak: tapi djaton kea aku handak mahapuse.

28. Tagal tä hapus tanah akan balobalo, tuntang langit ngambo karäh rinderiudem; krana aku djari hamauh, aku djari manukas tä, tinai aku djaton handak mangarajau, djaton aku handak balang mawi djetä.

29. Awi lalenton karä olo idjä hapan hadjaran tuntang olo pamanah tä uras olo lewu tä pararawoh, äwen tä hadari tamä parak rowut kajuan, tinai mandaki hatu karang; karä lewu tä uras balihi, sampai dialo idjä biti olo melai hetä.

30. Kilen gawim katika tä, joh ikau idjä irusak? Alo ikau makaian arepm hapan baludu, alo ikau mambungas arepm hapan ramo bulau, alo ikau mangasai baum; haiang bewä ikau mogo arepm, bandongm samandiai karäh mangabelä ikau, iä puna mangatal tahasengm.

31. Krana aku mahining augh; kilau olo hawi kapähä manak, augh trahing, kilau olo idjä manak temäi: djetä augh Sion, anak bawi tä, iä munguh narahing, tuntang mandepä lengäe, koae: kajah aku katontoh! hambaruangkutangengäi awi olo pamuno tä.

BAGI 5.

Djaton tau dia Hatalla mahukum olo ajue tagal kapaham karajape.

1. Kumbang hapus Jerusalem, titititip pariksa; gau intu karä djalae, djaka keton sondau, amon aton idjä biti, idjä budjur gawie, tuntang manggau katoto; tä aku handak masi lewu tä.

2. Alo koan olo tä: belom Jehowa! mahin sala kea sumpabe tä.

3. O Jehowa, dia matam manggau katoto? Ikau mamukul äwen, tapi djaton äwen mangkemäe; ikau bilak mampalomos iä, tapi iä djaton taraadjar. Iä djari maniekang arepe paham bara batu, tuntang djaton maku hobah.

4. Tapi angkatku: äwen tä pana olo korik; äwen tä gila basa iä djaton katawan djalan Jehowa, tuntang kapatut Hatallan ai.

5. Aku handak lius tanggoh olo hai, palus hamauh dengan äwen: krana äwen tä katawan djalan Jehowa, tuntang kapatut Hatallan ai. Tapi äwen tä samandiai djari mamelek ugar, tuntang manggeto karä pakore.

6. Tagal tä singa bara marak kajuan tä karäh mamisak iä, bahuang bara padang tä karäh marusak iä, tinai harimaung mimpa karä lewue; karä olo idjä blua

bara hetä karäh imisake. Krana karä dosae djari palhalau, tuntang kalangkahe djari tangkalau karäe.

7. Kilen tinai aku tau mam-pun ikau? krana karä anakm malihi aku, tuntang sumpah intu talo idjä dia hatalla; limbah aku djari mambesoh äwen, palus iä habandong, tuntang maroboh äka sapangan.

8. Kilau hadjaran baseput iä siasiar, genep bitu manguäh mang-gau sawan kolae.

9. Dia aku akan manjulang tä? koan Jehowa; dia hambaruangku akan mamaläh arepe intu olo kalotä. kilau utus olo toh?

10. Dai kotae, rusak tä! tapi äla mahapus tä lepah; kanan karä anake, krana iä djaton ain Jehowa.

11. Krana hapus ungkup Israel tuntang ungkup Juda djari kianat haliai dengangku, koan Jehowa.

12. Äwen milim Jehowa, koae: iä djaton tumon tä, ita djaton karäh buah tjalaka, padang tuntang lau ita djaton akan mitäe;

13. Toto, karä nabi tä kilau udjan riwut bewäi, krana augh Hatalla djaton intu äwen, iä kea karäh buah talo injewute.

14. Tagal tä koan Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom: Basa keton hamauh kalotä, itä! aku handak manampa karä aughku hong njämam. o Jeremia, mandjadi apui, tuntang olo tä mandjadi pandoke, djetä karäh kuman äwen tä lepalepah.

15. Toto, aku handak mimbit utus olo bara kedjau nawi keton, o ungkup Israel, koan Jehowa; djalahan olo idjä kwasa, idjä bara usang. idjä basae djaton keton kasenäe, tuntang djaton harati talo injewute.

16. Sarangau anak panahe uras kilau kubur manantai; olo tä uras pangkalima.

17. Olo tä karäh kuman talo inggetem keton, hapus panginan keton, idjä indu kinan anak keton hatnä hawi; äwen karäh kuman mampalepah karä tabiri sapin keton, karä batang anggor tuntang batang korman keton; karä kotan keton idjä dähen, idjä äka kaharap keton, karäh irusake hapang padang.

18. Tapi djaton kea aku handak mahapus keton lepah haliai intu katika tä, koan Jehowa.

19. Maka karäh mandjadi, amon keton hamauh: buhen Jehowa, Hatallan ita, djari mawi ita tumon toh? tä ikau akan tombah augh äwen: tumon keton djari malihi aku, palus manempo dewa intu tanah keton, kakai kea keton akan manempo olo beken huang tanah. idjä puna djaton ain keton.

20. Sanan toli akau ungkup human Jakob, tuntang suman toh akan Juda, koam:

21. Hining toh, o olo gila, idjä djatonu bara atäi! idjä bara matä, djaton mitä, bara pinding, djaton mahining.

22. Djaton keton handak mikäh aku? koan Jehowa: dia keton akan lagendjäh intu baungku? Aku idjä djari mandjadian baras intu saran tasik, indu tikase katalahi, idjä djaton tau ihalau; alo riake manjangit manapi, djaton kea kabawae, alo djetä paham hagogtok, djaton kea iä tau mahalau hetä.

23. Tapi utus olo toh puna bara atäi idjä radjin bengkak tuntang parisang: äwen djari undur sasar kedjau.

24. Sampai iä djaton hamauh

huang atäie: käläh ita toh mikäh Jehowa, Hatallan ita, idjä manenga udjan tumon puna wajahe, udjan idjä solake tuntang udjan mukäi tihin talo tä, idjä mahaga akan ita wajah getom tä.

25. Kadarhakan keton djari mabah karäh talo tä, tuntang karä dosan keton mangahana kahalap akan keton.

26. Krana kutoh olo darhaka marak djalahan olo njungku, idjä mimpä kilau olo pahamburong, idjä manenan djarat papa, mangat manawan olou.

27. Kilau sarangan äwen basuang kutoh burong, kakai maka humae tä basuang tipu; awi tä iä hai, tuntang tatau, tuntang baiarudek.

28. Gawie manangkalau karä ampin kapapa; iä djaton mambudjur talo, alo perkarau nolä mahin dia, tinai iä bontong bewäi; tapi perkarau olo pähä djaton iä mamatute.

29. Dia aku akan manjulang tä? koan Jehowa: dia lambaruangku akan mamalih arepe intu olo kalotä, kilau utus olo toh?

30. Uras perkarau tanah tä papa haliai, kadjilek bewäi.

31. Nabi manudjum tandjaro, tuntang karä imam marentah ha djamban äwen, tinai djalahan olo ajungku radjin talo kalotoh. Tapi narai kadjarian keton tagal talo tä?

BAGI 6.

Hatalla handak mahukum olo ai tumon kapatute, hapan olo Kasdim.

1. Dari bohoboho, keton panakan Benjamin, bara bentok Je-

rusalem, pahiau sarunai hong Te-koa, pendeng bandera hong Betkerem, kraua tjalaka mamala bara utara, karusak idjä paham. — (4,5.)

2. Toto Sion, anak bawi tä, djari inandingku dengan petak idjä bahalap tuntang basiwoh.

3. Tapi sakatik karäh tamä iä, mimit karä kawae; äwen karäh mampendeng tingkape hakaliling iä, tuntang genep biti karäh murep mampalepah talo intu kaleka ai.

4. Prasih karä äwen, mangat mamarang iä; has! ita harikae, maranggar kahum bentok andau; kajah! handak halemäi kea, kangkalingän talo sasar pandjang.

5. Toh has! brangai ita harikas hamalem, palus marusak karä humae idjä hai tuntang gantong.

6. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Täweng kaju, tanpa kota tasaran hapa maranggar Jerusalem: iä tä lewu idjä patut imalah gawie, kraua uras kadarhaka bewäi huange.

7. Kilau lowang nahasak danime, kakai kadarhaka nahasak; kararat tuntang karusak maridu huange, himang tuntang pukul haradjur intu haungku.

8. Tarima adjar, o Jerusalem, helo baya atäiku hakalekak haliai dengan, belä aku mawi ikau indu äka karusak haliai, mandjadi tanah idjä dia ingkalewu.

9. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Idjä katasaran hong Israel akan imata titi-titip, kilau batang anggor: olo panggetem tä karäh mandjakah midjämidjä akan sarangae.

10. Dengan äwe aku akan hankotak tuntang manjaksi, sampai

iä handak mahining tä? itä! piindinge djaton djari injunat, sampai äwen djaton tau manjenäh. Itä! augh Jehowa indu hababakae bewäi, tuntang iä djaton paduli djetä.

11. Tagal tä aku kontep kasangit Jehowa, aku djari häka awiku manahanan tä. Tusuh tä akan karä anak idjä hong djalan, tinai akan äka karä pambudjange hapumpung; krana hatua tuntang bawi, olo bakas tuntang ungko, uras karäh tawanan.

12. Humae karäh babaring akan olo, tuntang karä tanae tinai sawae; krana aku handak mandjudju lengängku mantakan karä olo tanah tä, koan Jehowa.

13. Krana uras äwen tä, hai korik, bakutih bakoho; alo nabi alo imam uras panandjaro.

14. Iä mampahalit hundjue bewäi himaug anak bawi, utus olo ajungku tä, tuntang hamauh: sanang, sanang. Tapi kwäka kasayang? — (8,11.)

15. Aton äwen tä mahamen kea, basa iä djari mawi talo kadjilek tä? Kwäka, djaton haliai iä mahamen, djaton pudji buraburah baue! Tagal tä äwen akan halelek marak karä olo idjä halelek tä: katika aku akan mananggoh mawi iä, tä äwen karäh tanggarurus balongkang, koan Jehowa.

16. Kakai augh Jehowa: Tendä intu djalan; itä! isek djalan idjä horan tä, idjä kwe djalan bahalap, palus tandjong mahoroe djetä: tä keton karäh sondau kasanang akan hambaruan keton. Tapi tombali äwen: ikäi djaton maku.

17. Aku djari mangkat djadjaga akan keton, uka hamauh: hining, ingat augh sarunai. Tapi tombali äwen: kanduän ikäi!

18. Tagal tä hining, keton olo kapir, harati, keton karä tawon olo arä.

19. Ikau, o petak, hining: toto, aku handak magah tjalaka hararepan utus olo toh, iä tä bua tirok ai kea. krana äwen djaton paraba aughku, tuntang Toratku inganae.

20. Kanduängku garo bara Seba tä? dupa idjä kapala bahalap bara tanah kedjau? Parapah keton idjä ingähu djaton ingilakku, tuntang parapah keton idjä injambalih djaton mangat akangku. — (Jes.1,11.)

21. Tagal tä, kakai augh Jehowa: Itä! karä ampin talo äka tantarang aku handak mingkese akan utus olo toh; hetä bapae tuntang anake karäh haiak panantarang, rata olo handiai, palus nihau.

22. Kakai augh Jehowa: Itä! djalahan olo aton dumah bara tanah hila utara, utus olo idjä bakapal harikas bara saran petak.

23. Anak panah tuntang lundju aton hapae; olo tä tulas, djaton tau masi, augh lalentoë hagotok kilau tasik, iä mukong hadjaran, iä tjagar kilau olo parang mawi ikau, joh Siou, anak bawi!

24. Sana ita mahining britae, tä lengän ita manduläi: ita paham djakä tntang pähä, kilau olo bawi idjä handak manak.

25. Äla blua akan tana, äla halisang, krana aton padang musoh, talo pampikäh hakaliling hetähati.

26. Joh anak bawi, djalahan olo ajungku! kepan tapih bidak, baring arepm hong kawo, tatum kilau tagal anak idjä tonggal, buah tangis taralhingm pahapaham, krana idjä parusak tä salenga karäh sampai ikau.

27. O Jeremia, aku djari mandependeng ikau mandjadi tukang pa-

nanak intu bentok olo ajungku, idjä paham batekang tä, mangat ikau mariksa tuntang mangkemä karä djalae.

28. Uras äwen tä parisang haliai, tuntang paham kianat gawic: iä puna tambagu sanaman bewäi, djari rusak urasc.

29. Baputan djari bakälu, tanggalong djari lepah awi apui, tapi idjä mananak iä haiang bewäi, krana puna pujae tä djaton djari habaris.

30. Olo karäh manggarä iä salaka kadjea bewäi, krana Jehowa djari manganan iä.

BAGI 7.

Hadat agama ruar bewäi indjilek Hatalla, amon djaton atäi toto hobah.

1. Djetoh augh, idjä djari sampai Jeremia barn Jehowa, koac:

2. Mendeng intu bauntonggang human Jehowa, palus sanan hetä augh toh, koam: hining augh Jehowa, keton hapus Juda, idjä tamä bauntonggang toh, tantai sombajang intu Jehowa.

3. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: pabudjur pabelom tuntang gawin keton, tä aku handak manjoho keton melai hong äka toh. — (26,13.)

4. Äla keton harap augh tandjaro, amon koan olo: toh human Jehowa, toh human Jehowa, toh human Jehowa!

5. Tapi amon keton toto mambudjur pabelom tuntang gawin keton, amon keton toto budjur gawin keton dengau sama arep keton.

6. Amon keton djaton malienjek

tamuäi, atawa nolä tuntang balo, tuntang dia manusuh daha idjä djaton kasalae hong äka toh, tinai djaton ompat hatalla beken indu karusak keton:

7. Tä, niaka aku handak manjoho keton melai hong äka djetoh, hong tanah idjä djari inengaku akan tato keton bara horan palus dapit.

8. Tapi toh keton harap augh tandjaro, idjä djaton bara pedah.

9. Patut keton manakau, manuno, habandong, sumpah sala, hagaro akan Baal, tuntang manuntut hatalla beken, idjä djaton djari kasenan keton?

10. Tuntang limbah tä tinai keton dumah, manaharep aku huang huma toh, idjä injewut huang arangku, sambil hamauh: ikäi puna sampelan: mangat maradjur mawi karä talo kadjilek tä?

11. Aton keton manaha huma toh, idjä injewut huang arangku, lowang bigal? Toto, aku djari mitä tä kea, koan Jehowa.

12. Lius, talih äkaku hong Silo, äka arangku djari melai horan, palus itä talo awang djari iawiku hetä tagal kadarlahan Israel, djalahau olo ajungku. — (1.Sam.4.3.)

13. Toh, basa keton mawi karä talo tä, koan Jehowa, tuntang aku haradjur djari manjoho olo managor, tapi keton djaton maku mahining, aku djari mangahau keton, tapi keton djaton maku tombah:

14. Toh, maka aku handak mawi humah djetoh, idjä injewut huang arangku, idjä äka kaharap keton, tinai äka toh, idjä djari inengaku akan keton tuntang akan tato keton, sama kilan aku djari mawi Silo.

15. Palus aku handak mangaran keton bara baungku, sama kila.

aku djari manganan karä paharin keton, hapus panakan Epraim tä.

16. Maka ikau, äla ikau blaku akan utus olo toh, äla mambo aughm musok tuntang blaku akan äwen, äla ikau mahelat äwen deng- angku: krana aku djaton maku ta- rima ikau. — (11,14.)

17. Krana dia ikau mitä karä gawie hong lewu Jnda tuntang intu karä djalan hong Jerusalem?

18. Karä anake tä manampunan kaju, tinai bapae mantokan apui, tuntang olo bawi mopet tepong hapae manampa wadai akan ka- djangga hatuän bulan, tinai iä manusuh parapah talo ihop akan hatalla beken, hapae mangapähä aku.

19. Aton äwen tä toto mangapähä aku? koan Jehowa. Dia djetä akan kapähän ai kea, indu kaha- väe bewäi?

20. Tagal tä, kakai augh pang- kahai Tuhan, Jehowa: Itä, kalait- ku tuntang kasangitku karäh inu- suh akan äka toh, mawi olon tun- tang meto, kaju hong padang tun- tang bua hong tana; palus djetä karäh manjala. djaton tarabelep.

21. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Naughe keton haradjur ma- luput parapah idjä ingähu, tuntang parapah idjä injambalih, haiuk ku- man isie.

22. Krana aku djaton djari hamauh dengau tato keton, metoh aku mamplua iä bara Misir, tuntang djaton djari manjoho äwen tahu parapah idjä ingähu tuntang injam- balih.

23. Tapi perkara toh djari injo- hoku iä, koangku: tumon aughku, tä aku handak mandjadi Hatallan keton, tuntang keton indu djala-

han olo ajungku: tandjong maho- roe karä djalan idjä injohoku ke- ton, mangat keton batuah.

24. Tapi äwen djaton maku ma- hining, djaton maku manalingan pindinge, tapi iä manandjong tu- mon kahandak atäie idjä papu; äwen mules maualikut, palus djaton ma- naharep.

25. Bara katika tato keton blua bara Misir palus sampai andau toh, maka kindjap haradjur aku djari manjoho karä rewarku, nabi tä, mananggoh keton.

26. Tapi olo tä djaton maku ma- numon aughku, djaton kea maua- lingan pindinge; tapi iä manekang arepe tuntang iä papa haream ga- wie bara tatoe.

27. Alo ikau masuman karä augh toh akae. mahin dia kea iä handak manumon aughm: alo ikau man- tehau äwen, äwen djaton maku tombah.

28. Tagal tä suman akae: djetoh utus olo tä, idjä puna djaton ma- hining augh Jehowa, Hatallae, tun- tang djaton tarima adjare; kapertja- jae djari nihau bewäi, palus lomat baru njamae.

29. Sukur balau takolokm. o Jerusalem, palus kanan tä, tinai ambo augh tangis hong karä äka gantong, krana Jehowa manganan tuntang malekak kempang djetoh, idjä äka kalaite.

30. Krana panakan Juda djari ma- wi talo idjä papa intu matangku, koan Jehowa: talo kadjilek. idjä intu äwen, djari ingkes äwen hn- ang huma, idjä injewut huang arangku, hapae mangihal djetä.

31. Äwen djari mamaangun mes- beh hong Topet, tuntang hong djanah Benhinom, hapae mamapui anake hatuä bawi, talo idjä djaton

djari injohoku iä, tamä atäiku mahin djaton. — (3. Mos. 18, 21.)

32. Tagal tä, itä! katika atou dumah, koan Jehowa, tä djetä djaton injewut hindai Topet atawa djanah Benhinom, tapi djanah pamuno; tuntang Topet tä akan mandjadi äka kubur, basa djaton kaleka beken hindai.

33. Karä hantun olo tä karäh indu kinau burong penda langit, tuntang meto hong petak, tuntang djaton idjä maharake.

34. Aku handak mampaterai hong karä lewnn Juda, hong karä djalan intu Jerusalem, augh karami tuntang kahandjak, augh bakalbanä tuntang popoh; kрана hapus tanah karäli rusak karakkaraka.

BAGI 8.

Basa olo djaton maku hobah, Hatalla djaton maku muudur hukume.

1. Intu katika tä, koan Jehowa, olo karäh manganan tolang karä radja Juda bara kubure, tuntang tolang karä mantir, karä imam, karä nabi, tinai tolang karä olo Jerusalem;

2. Palns mandjakahe akan pandang andau, bulan, tuntang hapus talo hong langit, idjä djari ingilak äwen tä, idjä djari inempoe, idjä djari iombae tuntang ianggaue, idjä djari injenbahe. Äwen tä djaton akan imumpong, mangat ingubur, tapi iä kilau tai akan petak bewäi.

3. Tinai hapus tisan kempang olo papa tob, idjä katapasan hong karä äka, idjä akan hetä aku djari maharak iä, karäh radjin matäi bara belom, koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

4. Tinai sanan akan olo tä: Kakai augh Jehowa: aton kea olo lawo, tuntang djaton radjin mendeng tinai? aton olo idjä lajang, tuntang djaton radjin haluli tinai?

5. Maka buhen olo hong Jerusalem toh handak lajang migat, tuntang sasat haradjur? Äwen tä maekang arepe hong karajape, tuntang djaton maku hobah tinai.

6. Aku manjenäh, mingat titi-titip, tapi augh äwen tä uras sala bewäi. Dialo idjä biti, idjä manjasal tagal kadarhaka, sambil hamauh: kilen gawingku tinai? Genep biti hadari nanterap, kilau hadjarau sarosaroi talih parang.

7. Burong galatek penda langit tawan puna katikae, tuntang burong kuku, burong betet tinai ampit mingat katika panumahe; tapi djalahan olo ajungku djaton kasene tukas kaputus Jehowa. — (Jes. 1, 3.)

8. Kilen keton hamauh tinai: ita toto pintar, Torat Jehowa aton intu ita! Toto, itä! kalam panandjaro ain gurun keton mampahiang tä.

9. Tagal tä olo pintar tä akan rungkok, taräwen palus tawanan; itä! augh Jehowa djari inganae, kapintar idjä kwe tinai aton intu iä?

10. Tagal tä aku handak manenga sawae akau olo, tuntang tanae akan äwen idjä marampas tä. Kрана uras olo tä, hai korik, baktih bakoho, alo nabi alo imam uras panandjaro.

11. Iä mampahalit huudjue bewäi himang anak bawi, djalahan olo ajungku tä: tuntang iä hamauh: sanang, sanang. Tapi kwäka kasanang! — (6. 14.)

12. Aton äwen tä mahameu kea, basa iä djari mawi talo kadjilek kalotä? Kwäka! djaton haliai iä ma-

hamen, djaton pudji buraburah baue. Tagal tä äwen karäh halelek marak karä olo idjä halelek tä; katika aku karäh manalih mawi iä, tä äwen karäh tanggarurus halongkang, koan Jehowa.

13. Aku handak mangarahakäwen kalotä, sampai tundoe djaton batisa hong batang anggor, tuntang korma djaton hong batang korma, toto, karä dawäe kea akan baduroh. tinai talo handiai idjä djari inengaku akäe akan lilap haluli.

14. Kwe äka ita tau melai tinai? Flapumpang keton; has, ita tamä lewu idjä dähen kotae, palus manjuni hetä. Krana Jehowa, Hatalan ita, djari manggagom ita hapan talo ihop idjä bapait haliai, basa ita djari badosa intu Jehowa.

15. Olo mentai kasanang, tapi djaton talo bahalap dumah; olo mentai wajah kakäläh, tapi itä! aton panaräwen babewäi.

16. Bara Dan mamala kamähus urong hadjaräe, hapus petak halujak tagal augh hadjaräe idjä abas; balalu iä manapi tantai kuman hapus tanah tuntang talo huange lepalepah, salepah lewu tuntang karä oloe.

17. Krana itä! aku manjoho karä handipä tuntang handjaliwan marak keton, idjä djaton taratawar; djetä karäh manotok keton, koan Jehowa.

18. Pangat kapähän atäiku! utäiku hetang hong aku.

19. Itä! anak bawi, djalahan olo ajungku tä, mangkariak bara tanah idjä kedjau haliai, koae: kilen, Jehowa djaton hindai hong Sion? kilen. Badjae djaton hindai intu iä? Toto; buhen äwen djari marahas aku hapan hampatong idjä

iukire, tuntang talo haiang ain karä dewa?

20. Wajah getem djari halau, mansim pandang djari hapus, tapi ita hindai kea iliwus.

21. Aku lenjoh tagal karusak anak bawi, djalahan olo ajungku tä; aku manatum, kasabanen djari buah aku.

22. Kilen, djaton tatamba hong Gilead? djaton doktor hetä? krana buhen anak bawi, djalahan olo ajungku tä, djaton impakäläh?

BAGI 9.

Kadarhakan olo paham haliai, tagal tä hukum Hatalla kea paham tuntang tukas.

1. Kajah! käläh djaka ombet danum hong takolokku, tuntang matangku nahasak djohon matä! tä handau hamalem aku handak manatum karä olo idjä impatäi, baris utus ajungku, anak bawi tä. — (13,17.)

2. Kajah! käläh djaka aingku aton podok kilau podok tamuäi hong padang tunis, tä aku handak malihi olo ajungku, palus harikas bara äwen; krana uras iä olo bakandji, kempang idjä kianat.

3. Djelae hapae mamanah. malekas augh tandjaro, iä gagah hong tanah, tuntang djaton budjur, iä sasar darhaka, tapi aku äwen djaton parabae, koan Jehowa.

4. Buahuah, genep biti batawat dengan karampie, tuntang äla kea harap paharie; krana paharie mahin manipu paharie, sobat mado sohate.

5. Äwen tä uras hatipu. genep biti dengan kapatohe, tuntang

djaton hakotak budjur; iä madjar djelae manandjaro, tuntang mam-pahäka arepe malalus karajape.

6. Akam melai puna bentok tipu, tuntang awi tipue olo tä djaton maku kasene aku, koan Jehowa.

7. Tagal tä kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Toto, aku handak mananak mang-kemä iä: krana kilen gawingku tau beken dengan anak bawi, dja-lahan olo ajungku tä?

8. Djelae idjä bingkok tä kilau anak panah idjä baka matai; totoke menjak dengan kolae, tapi iä mimpä iä hong atäie.

9. Djatonkah patut aku mama-läh äwen tagal karä talo tä, koan Jehowa, djaton hambaruangku akan manjulang arepe intu utus olo idjä tumon tä?

10. Aku handak mamho aughku manangis tuntang manatum tagal karä bukit, tinai manarahing ta-gal karä äka meto hong padang: krana djetä lepah rusak, sampai djaton olo mahoroe betä, tuntang djaton kea augh meto mamala; karä burong penda langit tuntang karä meto, lepalepah tä djari haiang. djari lilap.

11. Tinai aku handak manampa Jerusalem mandjadi tujok batu, tuntang liang naga, karä lewu Juda aku handak mambenje-ne karakraka, sampai oloe djaton ha-liai. — (26,18.)

12. Äwe toh olo pintar, idjä harati djetoh, mangat njaman Je-howa hamauli dengae, uka iä ma-suman bukue tanah tä djari rusak tuntang karakraka, mandjadi ki-lau padang äka djaton ihoroe olo?

13. Maka koan Jehowa: Basa olo tä djari manganan Toratku. idjä

djari inengaku intu bane, tuntang djaton djari manarima aughku, dja-ton kea belom tumon tä,

14. Tapi iä manumon kipen atäie, palus manuntut karä Baal, tumon iä djari iadjar tatoe: — (3,17.)

15. Tagal tä kakai augh Jeho-wa, Tuhan karä kawan talo be-lom, Hatallan Israel: toto, aku handak mampakanan olo tä hapan panamar, tuntang mampihop iä ha-pan danum peru.

16. Aku handak manamburup olo tä marak karä djalahan olo kapir. idjä lahut djaton kasenae, bapae mahin dia kea, tuntang aku han-dak manjoho padang manjasah iä, sampai aku djari mampalomos iä.

17. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawau talo belom: Gau, upah olo panatuna, mangat äwen dumah badjeleng, soho bawi idjä tukang, mangat iä tanggoh.

18. Mangat äwen tä badjeleng ma-natum ita, uka djohon matan ita mahantis, tuntang bulun matan ita nahuto.

19. Krana augh tatum paham lem-but bara Sion: kajah, ita djari ru-sak, lalehan ita rungkok! ita inam-put bara tanah, basa olo djari mam-palokang karä äka ita melai.

20. Tagal tä, hining augh Jeho-wa, keton olo bawi, käläh pinding keton tarina augh njamae: adjar anak keton idjä bawi manangis, adjar sama arep keton manatum.

21. Krana pampatüi djari mandai panjengok ita, palus djari tamä human ita idjä hai tuntang baha-lap, mangat mampalomat karä anak olo intu ruar huma, karä pamhu-djang hong djalan lewu.

22. Sanan: Kakai augh Jehowa: hantun olo karäh hakalampah ki-lau tain meto hong tana, kilau

peteng talo idjä lihi likut olo panggetem, idjä djaton imumpong olo.

23. Kakai augh Jehowa: *Æla* olo pintar mampatara arepe tagal kapintare, *æla* olo abas maletjak arepe tagal kaabase, *æla* olo tatau mampadjoho arepe tagal katataue:

24. Tapi idjä handak mampatara arepe, *käläh* iä manara arepe tagal iä harati tuntang kasene aku, aku toh Jehowa, idjä malalus kalahap, kabudjur tuntang katetek hong petak; krana djetä idjä ingilakku, koan Jehowa. — (1.Kor.1, 31.)

25. Itä. katika aton dumah, koan Jehowa, tä maka aku handak mamaläh intu karä olo awang injumat, tuntang intu karä olo awang kulop;

26. Intu Misir tuntang Juda; intu Edom tuntang olo Amon, intu Moab tuntang intu karä olo idjä basukur tä, awang melai hong padang benjem; krana karä olo kapir puna kulop. tapi karä untkup Israel kulop atäie.

BAGI 10.

Æla mikäh dewa, baja Hatalla bewäi.

1. Hining augh. idjä insuman Jehowa akan keton, joh untkup Israel!

2. Kakai augh Jehowa: *Æla* mangadji hadat olo kapir; *æla* mikäh karä kata hong langit, kilau olo kapir mikäh djetä.

3. Krana karä hadat olo kalunen uras haiang; dewae tä baja kaju, idjä inäweng olo hong kajuan, tampan lengän tukang, hapan kapak. — (Jes.44,13.)

4. Olo mogo tä hapan salaka bulau, tuntang mandähæ hapan paku tuntang pukul sanaman, belä djetä onggäonggo.

5. Djetä kilau toros idjä redjeredjek, tuntang djaton tau hamauh; djetä patut iäton, krana puna djaton tau manandjong; *æla* mikäh talo tä, krana djetä djaton tau marusak, djaton tau mandohop.

6. Tapi djaton idjä padan deugam, o Jehowa! krana ikau toto hai. tuntang hai aram huang kwasae.

7. *Æwe* idjä dia akan mikäh ikan, joh Radjan karä utus olo? krana djetä toto patut akam: krana marak karä olo pintar hong karä utus tuntang hapus karä karadjaan djaton idjä padan dengam.

8. Uras olo tä humong tuntang gila, krana kapintare tä baja kahaiang, kaju bewäi.

9. Bintap salaka imbit olo bara Tarsis. tinai bulau bara Opir, indu bakal tampan tukang tuntang kamasan tä; benang biru tuntang ungu indu pakaiæ tinai, uras djetä tampan olo apik.

10. Tapi Jehowa idjä toto Hatalla. iä Hatalla idjä belom. tuntang Radja katatahi: awi kasangite petak honggä, tuntang karä utus olo djaton tau manahan pudjin ai.

11. Toh, patut keton hamauh kalotoh dengan olo tä: karä dewa, idjä dia djari manampa langit dengau petak. puna akan nihau bara petak tuntang bara penda langit.

12. Tapi Iä djari manampa petak hapan kwasae. tuntang mandjadi-an kalunen hapan kapintare, tinai mambiraug langit hapan kaharatie. — (1.Mos.1.)

13. Amon Iä mambo aughe, tä danum hong langit hagotok, tinai Iä mandjidjit paus talo bara sarau

petak; Iä manampa kilat tuntang udjan, Iä mamplua riwut bara äkae.

14. Karä olo uras gila, djaton bara kaharnti, karä kamasan indu mahamen bewäi tagal hampatonge. kraua hampatonge tä uras ngahus djaton hara pabelom.

15. Djetä uras haiang tuntang gawi palajang; intu wajah pamalali talo tä akan nihau.

16. Tapi Iä, idjä bagin Jakob, djaton tamon djetä, krana Iä idjä djari manampa talo handiai, tuntang Israel baris bagin ai; arae Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

17. Raup, kaman raimon keton bara tanah, keton idjä mukong kota tä!

18. Krana kakai augh Jehowa: Itä! sindä toh aku handak mamanting mangaran karä olo bara tanah toh, tantang handak mandjakä iä sampai iä toto mangkemäe.

19. Kajah, tjalakangku! himangku kapähä halini; maka koangku: djetä puna kapähängku, patut aku manajarenae bewäi.

20. Tingkapku lepa rusak, karä tali djantarku djari bageto; karä anakku inamput bara aku, palus djaton hindai; djaton idjä mambirang tingkapku tinai, tuntang maniring dindingku.

21. Krana karä sakatik tä djari gila, palus djaton manggau Jehowa: tagal tä iä djaton tau pintar gawie tinai, tuntang hapus kawae djari tamburup.

22. Itä! augh kariak aton lembnt, pampikäh idjä paham dumah bara hila utara, handak mawi karä lewun Juda karakaraka, mandjadi äka liang nagn.

23. Tawangku, o Jehowa! ga-

win olo puna djaton mangawasa arepe, djaton intu kwasan olo idjä manandjong, mangat mangamburi panggoete.

24. Djara aku, Jehowa. tapi ombeombet, äla tuntang kalaitm, belä ikau mamalomosaku. — (46, 28.)

25. Tusuh kalaitm akan huudjun olo kapid, idjä djaton katawan ikau, akan karä djalahan olo, idjä djaton mangaku aram; krana äwen tä djari kuman Jakob lepa lingis: toto, äwen djari kuman tuntang djari mampalepah iä, tinai djari mamparnsak hapus äkae melai.

BAGI 11.

Djandjin Hatalla puna dähen; tapi olo ajue haradjur mangarak tä.

1. Djetoh augh idjä djari sampai Jeremia bara Jehowa, koae:

2. Hining keton karä augh djandji toh, mangat keton masuman tä akan olo Juda, tuntang akan äwen idjä melai hong Jerusalem.

3. Maka suman akan olo tä: kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: tarasapa olo tä, idjä djaton manumon karä augh djandji toh, — (5. Mos. 27, 26.)

4. Idjä djari imetähku tato keton, katika aku djari mamplua iä hara tansh Misir, bara tannur sanaman tä, koangku: tamon aughku, tuntang lalus talo handiai, idjä injohoku keton, tä keton karäh indu djalahan olo ajungku, tinai aku handak indu Hatallan keton;

5. Mangat aku mandähen sumpan tä, idjä djari injumpahku akau

tato keton, handak manenga tanah akae, idjä nahasak djohon tusun meto tuntang madu, kilau idjä aton andau toh. Tä tombah aku, koangku: Amen, o Jehowa! — (1. Mos. 12, 7.)

6. Maka Jehowa hamauh deng-angku: Ambo aughm, suman karä augh toh huang karä lewun Juda, tuntang hong karä djalan lewu Jerusalem, koam: hining keton karä augh djandji toh, awi manumon djetä.

7. Kiana toto toto aku djari manjaksi intu tato keton, bara katika aku magah iä bara tanah Misir, palus sampai andau toh, haradjur aku djari manjaksi, koangku: tumon aughku.

8. Tapi olo tä djaton maku mahining, djaton maku manalingau pindinge, tapi genep biti djari manumon kipen atäie awang puna papa: tagal tä aku handak hararepan iä hapan karä hukum djandji toh, idjä djari imetähku, uka iä malalus tä, tapi iä djaton djari manumoe.

9. Tinai Jehowa hamauh deng-angku: Tawangku ampin olo Juda tuntang olo Jerusalem hapakat.

10. Äwen djari haluli tinai huang kadarhakan tatoe, idjä djaton kea maku manumon aughku, palus iä djari manggoang hatalla beken, handak manempo djetä; ungkup Israel tuntang ungkup Juda djari mangarak djandjingu, idjä djari impendengku akan karä tatoe.

11. Tagal tä koan Jehowa: Itä, aku magah tjalaka mawi olo tä, idjä djaton tau ihakae tinai; alo olo tä karäh mangkariak intu aku katika tä, maka aku djaton handak mahining auge.

12. Tä naughe karä lewun Juda

tuntang karä olo Jerusalem lins, blaku intu dewa. idjä akae iä djari manotong garo; tapi talo tä djaton haliä akan maliwus äwen intu katika kadjakäe tä.

13. Krana tumon karä lewum, kakai kea karä dewam. o Juda! tuntang tumon karä djalan idjä hong Jerusalem, kalotä karä mesbeh matekiapi djari imangun keton, hapan hagaro akau Baal.

14. Tagal tä, äla ikau blaku akan utus olo toh hindai, tinai äla mambo aughm musok tuntang blaku doa akan äwen; krana aku puna djaton naku mahiung, amon äwen mangkariak intu aku katika kadjakäe. — (7, 16.)

15. Narai gawin idjä ingilakku tä huang humangku hindai, krana olo tä mawi kihal kalotä, tuntang isin parapah idjä brasih tä djari nibau bara ikau? Amon keton marajap. tä keton handjak haream.

16. Jehowa djari manjewut ikau batang undus idjä lalamanjan, idjä bungas tuntang bahalap buae; tapi toh tuntang augh lalento paham iä djari mantokan apui hakaliling djetä, toh karä edae akan bapelek tepas. — (Rom. 11, 17.)

17. Krana Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, idjä djari mimbul ikau, djari manukas tjalaka akam, tagal kadarhakan ungkup Israel tuntang Juda, idjä ilaluse hapae mamparahas aku, awie hagaro akan Baal.

18. Maka Jehowa djari masuman akangku sampai aku tawan tä; Ikau djari mamprahan akangku talo kahandak äwen:

19. Iä tä, äwen handak mimbit aku kilau sapi tuntang tabiri, idjä indu impatäie; krana aku bihin djaton katawan äwen djari pakat

mawi aku, koe: has, ita marusak batang tā tuntang huae, ita marukat manganan iā bara tanah olo belom, sampai arae terai ingat olo.

20. Tapi ikau, o Jehowa, Tuhan karā kawan talo belom, ikau, o Hakim idjä tetek, idjä mariksa atāi bua, soho aku mitā pama-lāhm mawi olo tā, krana akam aku djari mandjuluk perkarangku.

21. Tagal tā, kakai augh Jehowa tahu karā olo Anatot tā, idjä mangatah tahasengm, sambil ha-mauh: āla ikau manudjum hiindai hapan aran Jehowa, belā ikau ma-tāi awi lengān ikāi.

22. Tagal tā, kakai augh Jehowa, Tuhan karā kawan talo belom: Itā! aku handak mamalāh mawi āwen: karā pambudjange akan matāi awi padang, anake hatuā bawi akan matāi awi lau.

23. Tuntang djaton aton karāh batisa akae. Krana aku handak magah tjalaka mawi karā olo Anatot intu njelon pamalāh.

BAGI 12.

Ontong olo parajap puna handjulu bewāi; Itatalla handak mahukum, tapi iā handak masi tinai.

1. Ikau bewāi idjä tetek, o Jehowa, paribasa aku handak hadjapwap dengam; tapi aku handak hakotak dengam kea tinai tahu kapatut: buhen djalan olo papa tā houtong? buhen iā bahambit, karā olo parajap idjä kiniat tā?

2. Ikau mimbul āwen, tinai iā bara parukat, iā mansuloh tuntang mamua: ikau toto hong to-

tok āwen tā, tapi atāie kedjau dengam.

3. Tapi ikau, o Jehowa, kasene aku, ikau mitā aku, tuntang mariksa atāiku toto rantep dengam. Tunda āwen kilau tabiri idjä indu impatāi, palus baris iā akan andau pampatāi.

4. Kilen katahie tanah akan punggupungut, tuntang oru hapus tanah akan blaju? Tagal kadhakan olo idjä melai hetā karā meto nihau tuntang burong penda langit. Krana koan olo tā: narai iā katawan kadjarian ita!

5. Amon āwen idjä manandjong hapan paie mampujuh ikau, kilen tinai ikau tau halandja dengan olo idjä hapan hadjaran? Amon ikau manggau kalindong alo hong tanah idjä āka kasanang. kilen tinai ikau, amon Jordan tā manjambong?

6. Krana paharim tuntang ungkup bapam mahiu kianat kea dengam, āwen tā kea mangkariak mamerat balengkonge mawi ikau. Ela harap iā, alo iā hakotak menjak manis dengam.

7. Aku djari malih humangku, tuntang djari malekak idjä puna hagingku tā, tinai idjä āka kakilak hambaruangku djari ilapasku intu lengān musoh.

8. Idjä baris ajungku tā mandjadi akangku kilau singa hong kajuan, iā mambo aughe njakungkong mawi aku, tagal tā aku belā iā.

9. Baris ajungku tā mandjadi kilau harimaung akangku, tā meto basiak akan mangapong iā: has, hapimpoung, karā meto padang, tanggoh, kuman!

10. Arā sakatik djari marusak pamhulan anggorku. iā djari ma-

hundjeng marusak tanangku: iä djari manampa tanangku idjä balalap tä mandjadi äka rusak idjä benjem.

11. Iä djari manampa tä mandjadi rusak benjem, tuntang haiak rusak djetä pungupungut taharu dengangku: toto, hapus tanah djari rusak, basa djaton idjä biti idjä mingat tä hong atäie.

12. Olo parusak tä djari manapi karä äka gantong hong äka rampar, krana padang Jehowa kuman bara tapakan tanah palus tapakac pontonge, djaton isi mahin bara kasanang.

13. Äwen manawur gendom, tapi iä manggetem duhi; iä mampujuh arepe, tapi djaton bara pedah: keton karäh mahamen tagal pangulih keton awi kalason kalait Jehowa.

14. Kakai augh Jehowa: Karä olo idjä tokep aku, idjä paps tä, idjä mantakan haris ajungku, awang djari inengaku akan Israel, djalahan olo ajungku tä: toto, aku handak marukat manganan iä bara tanahe, tapi ungkup Juda aku handak mansuwite mawate bara marak äwen.

15. Tuntang limbah aku djari mawat iä, maka aku handak masi iä haluli tinai. palus handak halalian iä genep biti akan puna joresac, genep biti akan puna tauae.

16. Maka karäh mandjadi, amon olo tä radjin mangadji djalan olo ajungku, tuntang sumpah hapan arangku, koae: belom Jehowa! tumon iä bihin djari madjar olo ajungku sumpah intu Baal: tä olo tä kea karäh iharagapan hindjä djalahan olo ajungku. — (4,2.)

17. Tapi djaka iä djaton maku mahining, tä maka aku handak

marukat palus mampalomos utns olo idjä kalotä, koan Jehowa.

BAGI 13.

Hukum olo Jehadi insuman hatanding babat tuntang sangkir.

1. Kakai Jehowa djari hamauh dengangku: Lius, pili babat benang pista akam, bilit tä hong kahangm, tapi äla mimbit tä sewu danum.

2. Maka aku mamili babat tumon augh Jehowa, palus aku mam-bilit tä intu kahangku.

3. Tä, maka augh Jehowa sampai aku tingkat idjä duä, koae:

4. Duan babat tä idjä imilim, idjä intu kahangm, palus lius, tanggoh hatangdanum Prat, sahokan tä hetä hong hungkap batu-karang.

5. Tä aku hagoet, manjahokan tä darah Prat, tumon sohon Jehowa dengangku.

6. Djadi intu lawin arä andau, maka Jehowa hamauh dengangku tinai: Lius, tanggoh Prat, duan bara hetä babat tä, idjä djari injohoku ikau manjahokae hetä.

7. Tumon tä aku lius talih Prat, palus aku mungkar manduan bahat tä bara äka, idjä hetä aku djari manjahokae. Maka itä! babat tä djari rotus, tuntang djaton baguna enen hindai.

8. Tä augh Jehowa sampai aku, koae:

9. Kakai augh Jehowa: kalotoh kea aku handak marusak kadjohon olo Juda, kahain atäi olo Jerusalem idjä paham.

10. Utus olo idjä papa tä, idjä djaton maku mahining aughku,

idjä, mandjong tumon pikir atajo, palus ompat hatalla beken, aka manempo djeta tuntang sontop aka: olo tä akan mandjadi kilau babat toh, idjä djaton baguna en-en hindai.

11. Krana kilau babat leket intu kahang olo hatuä, kakai aku djari mampaleket intu aku hapus ungkup Israel tuntang hapus ungkup Juda, koan Jehowa, mangat äwen mandjadi indu djalahan olo ajungku, indu arangku, indu horumat tuntang kabungas; tapi äwen tä djaton maku mahining.

12. Tagal tä, sanan augh toh aka äwen tä: kakai augh Jehowa, Hatalla Israel: karä sangkir akan injuang danum anggog. Tä äwen karä tomboh augh: äwe dia kawatan, karä sangkir tä puna akan injuang danum anggog?

13. Tapi koan dengau äwen tä: kakai augh Jehowa: itä, aku handak mangaut akan karä olo tanah toh, alo akan karä radja idjä mondok handjun padadusan Dawid, akan karä imam tuntang nabi, tinai akan karä olo Jerusalem, sampai äwen babusau.

14. Tä aku handak manjantak mamparotek iä, karä bapa tuntang anake, koan Jehowa: tuntang aku djaton handak manjanjang, manisa, mawi, sampai aku djaton marusak iä.

15. Toh hining keton, palus tamäan tä akan pinding keton, tuntang äla mandjoho arep keton, krana djeta augh Jehowa.

16. Tenga horumat akan Jehowa, Hatalla keton, helo bara iä mangaput akan keton, helo bara pain keton tantarang intu bukit kaput pidjem, sampai keton mendah kalawa, tapi iä manampa tä

mandjadi kangkalangan pampata, tuntang indu kaput pidjem.

17. Tapi amon keton djaton maku mahining djeta, tä hambarungka akan manangis hong aka basim tagal kadjohon keton kalotä; tuntang matangku akan manangis paham, mahantis djohoe, basa kawan Jehowa djari inamput tawanan.

18. Sanan akan radja tuntang akan sawan radja: perandah arep keton, mondok liwa, krana hapus kabungas keton, makotan kahain keton djari lawo.

19. Karä lewu hila salatan mahin djari ingapong kea, tuntang djaton idjä biti idjä muap tä, hapus Juda djari inamput lepah lingis.

20. Gatang matan keton, itä! kilen äwen dumah bara: utara! Hong kwe toh kawan, idjä djari injarag akan, karä tabirim idjä bahalap tä?

21. Kilon ikau tau hamaah, amon iä mamalah mawikau! krana ikau kea djari madjar äwen mandjadi mantirm tuntang kapalam; dia kapaham akau buah ikau, kilau buah olo bawi idjä handak luas?

22. Tinai amon ikau hamaah hong atam: buhen karä talo kalotä buah aku? Tagal kutoh kadahakam klambim djari iambo, tuntang pain djari imasong.

23. Tan kea olo Sipai mobah pupuse, atawa harimaang mobah belange? Tumon tä keton kea djaton tau mawi talo bahalap, keton idjä puna kanaan mawi kapapa. — (Masm. 55, 20.)

24. Tagal tä aku handak manambalang olo tä, kilau sahep idjä taraiup hong padang awi riwut.

25. Djeta indu bagim tuntang

indu baris ajum, idja djari inu-
kasku akan, koan Jehowa; basa
ikau djari malihri aku palus harap
talo tandjaro.

26. Tumon ta kea aku handak
mambo pakaiam mahaku takolokm,
sampai kahawen mamala.

27. Krana aku djari mita bandongm,
kihal kandjim ta hong
karä aka gantong tuntang intu
padang, kapapan prangam ta; pa-
jah ikau, Jerusalem! kilen katahie
hindai ikau djaton maku imprasih?

BAGI 14.

Pandang tuntang lau mawi tanah Juda;
Jeremia blaku akan olo beti.

1. Djetoh augh Jehowa, idja
sampai Jeremia tahu wajah pa-
dang hai ta:

2. Juda pungupungut, tuntang
karä baunénggang lewue rusak,
awen hapakhian babilem, sontop
akan petak, tuntang augh bawai
lembut hong Jerusalem.

3. Olo awang hai manjoho olo
ai awang korik manggau danum;
awen ta lius tanggoh kali, tapi
ia djaton sondau danum; awen
buli mimbit sarangae boang, ta
awen mahamen tuntang djauen,
palus manjandurong takoloke.

4. Basa tana darakdaraka, awi
djaton udjan hong petak, maka
olo pamalan mendeng raurau, pa-
lus mamangkut takoloke.

5. Krana badjang hong padang
kea manak, tuntang malihri anake,
basa djaton oru.

6. Tinai kalidai hutan mendeng
hong karä lungkoh, ia djenga-
djengap tahasenge kilau handipa

hai, matae hiun, basa djaton talo
lembut.

7. Alo karä kadarhakan ikaf
manjaksi mawi ikti, o Jehowa!
pasiikui kea tagalaram; krana kin-
djap bewai ikai djari malangkah,
ikai toto djari badosa intu ikau.
(2,10.)

8. Ikau idja aka katurap Is-
rael, pandohop ai metoh kadjakie,
buhen ikau kilau tauhai hong ta-
mah, ampianpin olo halisang, idja
bakundar bara matem bewai?

9. Bahan ampina kilau olo pi-
kah, kilau pangkulima awang dja-
ton tau mandohop? Toto, ikau
puna intu bentok ikai, o Jehowa;
tuntang ikai djari injewit huang
aram; bla ikau malihri ikai.

10. Kakai augh Jehowa tahu
utus olo toh: Awen ta radjin
bagandjir, tuntang pais djaton tau
melar; tagal ta Jehowa, djaton
mangilik awen, tapi ia handak
manahiu kasahan awen, palus ma-
malah karä dosa.

11. Tinai Jehowa hamauh deng-
angku: Awa blaku asi hindai akan
utus olo toh. (7,16.)

12. Alo awen puasa, djaton kea
aku maku mahimng augh bawaic:
alo awen maluput parapah idja
ingahu tuntang parapah talo ki-
nan, djaton kea aku maku mangi-
lak ia, malainkan hapan padang,
lau tuntang peres aku handak
mampalomos olo ta.

13. Ta koangku: Kajah Tuhan,
Jehowa! ingat, karä nabie masu-
man akae: keton djaton akan
mita padang, tinai lau djaton akan
mawi keton; tapi aku handak ma-
nenga kasanang toto toto hong
aka toh.

14. Maka koan Jehowa: Nabi ta
djari manudjum manandjaro hapan

aranku; aku djaton djari manjoho äwen, djaton djari mametäh iä, tinai djaton kea djari hamauh dengae; äwen tä manudjum akan keton paitä panandjaro, tudjum augh haiang, augh tipun atäi ai bewäi. — (6,14.)

15. Tagal tä kakai augh Jehowa: Karä nabi tä, idjä manudjum hapän aranku, tapi aku djaton djari manjoho äwen, tinai äwen tä hamauh: padang atawa lau djaton akan manapit tanah toh: — toto, karä nabi tä karäh lomos awi padang tuntang lau tä. — (5. *Mos.* 18, 20.)

16. Tinai karä olo tä, idjä akae äwen manudjum, karäh hakalampah hapus Jerusalem awi lan tnn-tang padang; dialo idjä biti aton akan mangubur iä, tuntang sawae dengan anake hatuä bawi; kakai aku handak manusuh kadarhakae mawi iä.

17. Tagal tä, suman augh toh akan äwen: djohon matanku akan nahuto handau hamalem, palus djaton malajan, krana budjang bawi, utus ajungku tä, djari paham imparamok, buah tjalaka idjä paham kapähä.

18. Amon aku blua akan tana, itä! uras hantun olo awang matäi awi padang, tinai amon aku tamä lewu, itä! uras olo idjä meher awi lau; toto, alo nabi alo imam mahin kumbakumbang hong tanah, tuntang djaton katawan akal.

19. Kilen, tukas haliai ikau djari manganan Juda? aton hambaruam mandjilek Sion? buhen ikau djari mamukul ikäi, sampai ikäi djaton tarapakäläh? Ikäi djari harap kasanang, tapi djaton talo bahalap; ikäi mendäh katika ikäi käläh, tapi kwäka! baja pampikäh bewäi.

20. Joh Jehowa! ikäi katawan

kadarhakan ikäi, tuntang kadarhakan tato ikäi, krana ikäi djari badosa intu ikan.

21. Tapi tagal aram äla kea mangabelä ikäi, äla mampalokang mamapa padadusan kahaim: ingat, tuntang äla manganan djandjim dengan ikäi.

22. Krana marak karä kahaiang matekiapi ain olo kapir puna djaton idjä manenga udjan, tinai djaton kea langit tau udjan kabuate. Ikau iä tä, o Jehowa, Hatallan ikäi; tagal tä ikäi handak harap ikau, krana ikau tau malalus talo handiai tä.

BAGI 15.

Hatalla djaton maku tarima olo Juda tä; Jeremia paham kapähä atäic.

1. Maka Jehowa hamauli deng-angku: Alo Moses äwen duä Samuel mendeng naharep aku, djaton kea hangku haluli mangilak utus olo toh; harak äwen bara baungku, naughe iä hadari. — (*Esegh.* 14, 14.)

2. Amon äwen hamauh deng-am: kangkwe darin ikäi? tä suman akae: kakai augh Jehowa: idjä bagin pampatäi, naughe iä akan pampatäi; idjä bagin padang, naughe iä akan padang; idjä bagin lau, naughe iä akan lau; idjä bagin tawanan, naughe iä tawanan. — (43, 11.)

3. Krana aku handak mahukum olo tä hapan äpat ampie, koan Jehowa; padang akan pampatäi iä, aso akan manunda iä, burong penda langit tuntang meto hong padang akan kuman palus mami-sak iä.

4. Aku handak manjaragh iä tamburup intu karä karadjaan hong petak, tagal Manase, anak Hiskia, radja Juda tä, tagal karä gawie idjä ilaluse hong Jerusalem.

— (2. Radja 21, 11.)

5. Äwe kea idjä handak manjanjang ikau, o Jerusalem? atawa äwe handak masi ikau? atawa äwe idjä handak manabi ikau misek ampin salamاتم?

6. Ikau djari malihiku, koan Jehowa, ikau djari undur; tagal tä aku djari mandjudju lengängku mawiku, handak marusak ikau; aku djari häka mangarajau ikau.

7. Hapan kiap aku handak mangibar iä bara bauntonggang tanahe, aku handak mawidjalahan olo ajungku, idjä djaton maku hobah bara djalae, mandjadi tamanang palus rusak.

8. Balon äwen tä arä haream intu aku bara baras hong saran tasik; mawindue tä aku handak mampadumah olo tabelu, olo parusak intu bentok andau; salenga aku handak malaboh akan lewu lalento tuntang kataräwen;

9. Sampai iä, idjä manak hangkudju, karäh unggounggul, tuntang bageto tahasenge; matanandau ai djari belep kahum ambo andau, iä djari mahamen palus njukok; maka tisae aku handak mandjuluke akan padang, intu baun musohe, koan Jehowa.

10. Kajah aku, o induku! basa ikau djari manak aku, mandjadi olo idjä injaing, tuntang ingalahi hong hapus tanah; alo aku djaton djari tulas dengae, tuntang djaton djari mangarintar, tapi olo handiai manjapa aku.

11. Maka koan Jehowa: Toto, aku handak mawat ikau, nakara

ikau mangat; aku handak mahelat ikau dengan musoh katika tjalam tuntang kadjakäm.

12. Angatm, aton sanaman idjä tau mamelek sanaman tuntang tambaga idjä bara utara tä?

13. Aku handak mandjuluk ramo tuntang talo barega ain keton indu irampas, djaton bara rega; djetä tagal karä dosan keton, hong hapus tanah keton.

14. Tinai aku handak mamungkat keton omba musoh keton akan tanah, idjä dia kasenan keton; krana apui djari intokan huang kasangitku, djetä karäh manjeha keton.

15. O Jehowa! ikau bewäi idjä katawan, tahu aku, awat aku, palus paläh akangku mawiku olo idjä mangatah aku; äla manalua aku rusak awi kapandjang atäim dengan äwen, tapi ingat, tagal ikau aku inawah.

16. Sana aku djari mandino aughm, djetoh indu panginangku; toto, aughm tä djari indu kahan-djak tuntang karantang atäiku; krana aku punya djari injewut huang aram, o Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom.

17. Aku djaton pudji ompat mondok hong äka olo panawah panjindir, djaton aku pudju ompat ramirami; malainkan awi lengäm aku magon mondok unggounggul, krana ikau djari manjuang aku dengan kasangitmu.

18. Buhen kapähängku toh haradjur, tuntang himangku balalai, djaton maku halit? Tau ikau mandjadi akangku kilau panandjaro, kilau kali idjä djaton bakan-dong danume?

19. Tagal tä, kakai augh Jehowa: Amon ikau buli aku, aku

handak huli ikau, uka ikau mendeng naharep haungku; tinai amon ikau mambaris idjä bahalap bara idjä papa, tä ikau indu njamangku. Murah bewä äwen lawo akam, tapi ikau djaton haliai lawo akæ.

20. Krana aku djari manampa ikau indu kota tambaga idjä dähen malawan olo tä; toto äwen karäh mangalahi ikau, tapi iä djaton tau mampalah ikau; krana aku lündjä dengam, handak mahaga ikau tuntang maliwus ikau, koan Jehowa. — (1,18.)

21. Toto, aku handak mansuwit mawat ikau bara lengän olo papa, tuntang handak maliwus ikau bara karakop olo gagah tä.

BAGI 16.

Olo Jebudi akan ibukum, tapi tepa iä akan isi tinai.

1. Maka augh Jehowa sampai aku. kone:

2. Äla ikau masawä, äla ikau manak hatuä bawi hong kaleka toh.

3. Krana kakai augh Jehowa tahu anak hatuä bawi, awang inakan intu äka toh, tinai tabiu indu idjä luas iä, tuntang tahu bapae idjä manak iä hong äka toh:

4. Äwen karäh matäi paham kapähä, tuntang djaton inatum, djaton ingubur, tapi iä kilau tai lundjun petak; äwen karäh rusak awi padang tuntang lau, tinai hantue karäh kinan borong penda langit tuntang meton padang.

5. Krana kakai augh Jehowa: Äla manalih tamä human olo panatum, äla ompat olo manangis, äla ompat manjanjang iä, krana

aku djari manduan kasamangku bara utus olo toh, koan Jehowa, tuntang asingku dengan kasamangku;

6. Sampai olo hai tuntang olo korik akan matäi haiak hong tannah toh, tuntang djaton tarakubur, tinai djaton olo idjä manatum iä, atawa idjä mahiris arepe, tuntang manjukur takoloke tagal äwen tä.

7. Djaton kea olo akan mawi panginan haiak manatum, hapan mampong kolæ tagal hantu tä, djaton kea idjä karäh mampihop iä hapan sangkir ampong tagal bapae atawa indue.

8. Äla kea ikau tamä huma äka panginan hagawi, mangat omba äwen mondok, kuman mihop.

9. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Itä! aku handak mampaterai hong äka toh, intu matan keton tuntang kahum pam-belom keton, augh karami tuntang augh kahandjak, augh karä bakalbanä tuntang karä popoh. — (7,34.)

10. Maka amon ikau masanan karä augh djetoh akau olo tä. tuntang äwen hamauh dengam: buhen Jehowa manukas tjalaka idjä paham tä akan ikäi? narai kadhaka, narai dosan ikäi, idjä ikäi tiwas intu Jehowa, Hatallan ikäi?

11. Tä ikau akau tombah augh äwen: basa tato keton djari mulihi aku. koan Jehowa tuntang djari ompat hatalla beken, djari manempo djetä, palus djari sontop akæ; tapi aku djari ilihie, tuntang iä djaton djari mahaga Toratku.

12. Tinai keton djari papa ha-

ream bara tato keton; krana toto, genep bitin keton belom tumon pikir atäi ai idjä papa, tuntang djaton maku manumon aughku. — (7,26.)

13. Tagal tä aku handak manganan keton bara tanah toh akan tanah, idjä bihin dia kasenan keton, dia kea tato keton; hetä nanghe keton manjembah hatalla beken handau hamalem, basa aku djaton maku masi keton.

14. Tapi itä! katika aton dumah, koan Jehowa, tä maka olo djaton akan manjewut tinai: belom Jehowa, idjä djari magah olo Israel bara tanah Misir;

15. Malainkan: belom Jehowa, idjä djari magah olo Israel bara tanah hila utara, tuntang bara karä tanah, idjä akan hetä iä djari manganan äwen. Krana aku handak halalian äwen akan puna tanah ai, idjä djari inengaku akan tatoe.

16. Itä! aku handak manjoho arä olo palauk, koan Jehowa, idjä akan manawan äwen tä kilau lauk; limbah tä aku handak manjoho arä olo pamandop, idjä akan manawan äwen hong karä bukit, hong karä lungkoh tuntang hong karä hungkap batukarang.

17. Krana matangku manitip karä djalae, djaton djetä basilim bara banngku, tuntang kadarhakaë djaton basahokan bara matangku.

18. Tapi helo aku handak mamalah kadarhakaë tuntang dosae handua lipet, basa iä djari mangihal tanahku; iä djari manjuang joresangku hapan hantun talo matekiapi tuntang talo kabelä.

19. O Jehowa, idjä äka kwasangku tuntang kaabasku, äka kalindongku katika tjalaka! ikau ka-

räh inanggeh olo bara hapus saran petak, sambil hamauh: bapa ikäi djari manjores talo tandjaro tuntang haiang, idjä djaton baguna haliai.

20. Tau olon manampa hatalla akaë, idjä puna djaton kea Hatalla?

21. Tagal tä, itä! sindä toh aku handak madjar iä, palus mamprahan akaë lengängku tuntang kwasangku, mangat olo tä kasene arangku toto Jehowa.

BAGI 17.

Dosa upon karusak; baja huang Hatalla aton selamat.

1. Dosan Juda djari injurat dengan kalam sanaman, dengan hintan idjä batadjim, djetä djari imintik hong tampong atäie, tuntang intu pampang mesbeh keton:

2. Kilau anake mangenang mesbeh ai, tuntang pahewan ajue, tuntang batang kajun dewae hong karä äka gantong.

3. Joh bukitku idjä hong pudang tä, aku handak mandjuluk karä ramom, karä talo aim idjä barega, indu irampas, tuntang karä äkam gantong, tagal karä dosa idjä hapus saran tanahm.

4. Tä ikau karäh malekak joresam, idjä djari inengaku akam, djetä awim kea; aku handak mawi ikau mandjadi rewar musohm hong tanah, idjä djaton kasenam; krana keton djari mantokan apui kasangitku, palus katatahi djetä manjeha. — (5.Mos.32,22.)

5. Kakai augh Jehowa: Tarasapa olo tä idjä harap olon, idjä harap isi kilau indu lengüe, palus

atäie undur bara Jehowa. — (*Masm.* 118,8.)

6. Krana iä kilau kaju ngahagas hong äka tunis, tuntang djaton mangkemä kahalap aton dumah, baja iä melai äka keang kamahau hong padang, petak ngarisings idjä dia iukong olo.

7. Tapi berkat olo tä idjä harap Jehowa, idjä Jehowa äka kamentenge.

8. Krana iä kilau batang kaju, idjä imbul hong saran danum, tuntang idjä mansuloh uhate lakau sungäi; iä djaton mangkemäe, alo musim mandang, tapi dawäe lalamanjan haradjur; iä djaton parabaujelon pandang, tapi haradjur mamua, djaton balentas. — (*Masm.* 1.)

9. Atäi puna panipu haliai, paham bara talo handiai, tuntang paham papa; äwe tau kasenäe?

10. Aku, Jehowa, mangasene manitip tä, tuntang mariksa huanage; tinai aku mamalah intu genep olo tumon prangae, tumon buan karä gawie.

11. Kilau manok matan mahärem tantelohe, tapi djaton sampet mamusite, sampai anake blua, kakai olo tä, idjä mamumpang panatau sala; benteng pambelome iä akau malihi tä, tinai lawin kadjariae iä mandjadi olo gila.

12. Tapi padadusan kahai, äka kalindong bara solasolake tä, djetä äka ita idjä brasih.

13. O Jehowa, äka kalarap Israell olo handiai idjä malihi iku akan njukok, tuntang olo idjä undur bara ikau arae karäh injurat hong petak, krana iä malihi Jehowa, tahasak danum kaharingan tä. — (2,13.)

14. Pakäläh aku, o Jehowa, tä

aku käläh; buah ikau mandohop aku, tä aku indohop, krana ikau idjä äka tarangku.

15. Itä, äwen hamauh denganku: hong kwe augh Jehowa? naughe djetä lulus bewäi!

16. Tapi aku djaton djari hadjadjuan arepku mandjadi sakatik akam, tinai aku djaton djari radjin andau tjalaka tä dumah, ikau bewäi katawan tä; talo idjä djari injewut totokku, djetä budjur intu matam.

17. Äla ikau mandjadi indu pampikäh akangku, ikau idjä äka kalindongku katika tjalaka!

18. Soho olo idjä mangatah aku mahamen, tapi äla nalua aku mahamen; soho äwen tä taräwen, tapi äla nalua aku inaräwen; hararepan äwen hapan andau tjalaka, palus paramok iä lipet duä.

19. Kakai Jehowa djari hamauh denganku: Lius, mendeng intu bauntonggang lewuun djalahan olo ajungku, idjä hetä radja Juda tamä blua, tuntang intu karä bauntonggang Jerusalem;

20. Palus sanan akan äwen: hinning augh Jehowa, keton radja Juda tuntang hapus olo Juda, tinai karä olo Jerusalem, awang tamä bara bauntonggang djetoh.

21. Kakai augh Jehowa: Buah keton totototo, äla mäton tanggongan intu andau sabat, tuntang äla mimbit tä tamä mahoroe bauntonggang Jerusalem.

22. Äla kea mamplua talo tanggongan bara human keton intu andau sabat, tuntang äla bagawi enen; tapi keton akan mamprasil andau sabat, kilau aku djari manjoho tato keton. — (2. *Mos.* 20, 8.)

23. Tapi üwen djaton djari mahining, djaton manalingan pindinge, tapi iä djari manekang arepe, tantai djaton maku mahining, tuntang djaton maku tarima adjar.

24. Toh, amon keton radjin manumon aughku, koan Jehowa, sampai keton djaton maku manamaan tanggongan mahoroe bauntonggang intu andau sabat, malainkan amon keton mamprasih andau sabat, palus djaton haliai bagawi intu andau tä:

25. Tä, maka radja tuntang mantir akan tamä bauntonggang lewu toh, idjä mondok hundjun padadusan Dawid, haiak mukong kareta tuntang hadjaran, iä tuntang karä mantire, tinai karä olo Juda, dengan karä olo Jerusalem; maka lewu toh akan inkong sampai katatahi.

26. Tinai olo karäh dumah bara karä lewun Juda, bara karä äka idjä hakaliling Jerusalem, bara tanah Benjamin, bara karä tanah randah, tuntang bara karä bukit hatinggang, tinai bara salatan, sambil mimbbit parapah indu ingähu, parapah indu injambalih, parapah talo kinan, garo, tuntang parapah horumat akan human Jehowa.

27. Tapi djaka keton djaton manumon aughku, palus djaton maku mamprasih sabatku, mangat dia mäton tanggongan amon keton tamä mahoroe bauntonggang Jerusalem intu andau sabat: tä aku handak mantokan apui intu bauntonggange, djetä karäh mampalomos karä human Jerusalem idjä hai tuntang bahalap, palus djetä djaton tarabelep.

BAGI 18.

Amon olo hobah atäie, tä iä ihags; amon iä batekang, maka iä rusak.

1. Djetoh augh, idjä sampai Jeremia bara Jehowa, koae:

2. Lius, tanggoh human tukang blanai, hetä aku handak manjoho ikau mahining karä aughku.

3. Tumon tä aku mananggoh human tukang blanai; maka itä, iä aton nguan talo gawie hundjun, bindange.

4. Maka petak tä idjä inampae akan blanai djaton bahoroe intu lengäe; tä iä mangumpale, manampa beken tinai, idjä tumon kakilak tukang tä.

5. Tä augh Jehowa sampai aku, koae:

6. Dia tumon gawin tukang toh aku kea tau manampa keton, o untkup Israel? koan Jehowa; itäl kilau petak intu lengän tukang, kalotä keton kea intu lengängku, o untkup Israel. — (Rom. 9,21.)

7. Salenga aku hamauh mawi utus olo atawa karadjaan, aku handak marunap, mangarak palus marusak tä.

8. Tapi amon utus olo tä, idjä djari kalotä aughku mawi iä, hobah bara kadarhakae: tä aku handak mangarajau tagal kapapa tä, idjä djari ingahandakku mawi iä.

9. Tinai salenga aku hamauh tahu utus olo atawa tahu karadjaan, aku handak mamangun tuntang mimbul tä.

10. Tapi amon iä mawi talo papa intu matanku, sampai djaton maku manumon aughku: tä aku handak mangarajau tagal kahalap tä, idjä djari indjandjiku handak malalus tä akae.

11. Toh, maka suman akan olo Jeda tumpang olo Jerusalein, koam; kakai augh Jehowa: toto, aku manatap tjalaka akan keton, tumpang mangarangka hukum akan keton; toh, maka hobah keton, käläh genep. bitu malibi djalae idjä papa, palus pabudjur djalan tumpang gawin keton: — (25,5.)

12. Tapi koan olo tä: Haiang, mananja augh! malainkan ikäi handak mahoroe djalan ikäi kea, tumpang genep bitin ikäi handak malalus pikir atäie idjä papa. — (6,16.)

13. Tagal tä kakai augh Jehowa: Käläh isek marak karä olo kapir; äwe pudji mahining augh kalotäp. Budjang bawi, Israel tä, mawi ketalahae haliai.

14. Aton kea danum baku hong Libanon terai mahasor bara bukit akan karä tana? aton danum soho idjä sadingen tä palus pandit?

15. Tapi djalahan olo ajungku kalapean aku; äwen hagaro akan talo haiang; olo mauampa talo äka tantarang hong djalae, hong djalan idjä tatap bara usang tä, mangat äwen mahiwang akan djalan, idjä djaton implawa;

16. Mangat ä manampa tanah inda äka pampikäh, äka katjitjis olo katatahi; olo handiai, idjä mahalau hetä, karäh djungun tumpang manindi takoloke.

17. Kilau riwut timor aku handak manambalang äwen intu baun musohe; aku handak manalikut tumpang djaton manaharep ä kahum andau karusäke.

18. Tä, maka koan äwen: Has, ita hakarangka mawi Jeremia; krana kwe äkae karä imam tau sala intu surat Torat; tirok puna djaton tau nihau bara olo pintar,

atawa augh bara karä nabi; has, ita mamukul ä hapan djela, tumpang äla ita paraba karä unghä tä.

19. O Jehowa! senäh aughku. hining augh karä olo idjä manjawap aughku.

20. Patut olo mamalah kahalap hapan kapapa? krana äwen djari mangali palowang akan hambaru-angku; ingat; aku djari mendeng naharep baum, mangat hamauh bahalap akan äwen; nakara mindah kasangitn bara äwen tä.

21. Toh, käläh djuluk karä anake akan lau, palus saragh ä akan padang, tumpang soho karä sawae mandjadi tamanang lomat anake, tinai balo, soho karä banäe imukul impatäi, tumpang karä pambudjange hatuä impatäi padang kahum parang.

22. Sampai augh bawai lembut bara humae, amon ikau salenga marumpak ä hapan kawan parang; basa olo tä djari mangali palowang handak manawan aku, tumpang djari manenan djarat manantai paingku.

23. Tapi ikau, Jehowa, kasene karä akale mawi aku, handak mampatäi aku; toh, äla ikau mam-pun kadarhaka, tumpang äla mam-puas dosae bara baum; tapi soho ä impalokang intu baum, palus awi äwen kahum katika kalaitn.

BAGI 19.

Jerusalem akan imusit kilau kosong petak.

1. Kakai augh Jehowa: Lius, pili kosong petak, tampan tukang blantai, palus duan haiak dengam

isut bekas olo arä, tuntang bekas imam.

2. Balalu blua, talih djanah Benhinom, idjä tandipah bauntonggang hila salatan, palus ambo aughm, suman hetä karä augh, idjä insanangku akam:

3. Sambil hamauh: hining augh Jehowa, keton radja Juda tuntang olo hong Jerusalem; kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: toto, aku handak hararepan äka toh hapan tjalaka kalotä, sampai genep biti idjä mahining tä karä mangaraning pindinge:

4. Basa olo toh djari malihi aku, sambil manakau äka toh, hagaro hetä akan hatalla beken, idjä djaton djari kasenas, tatoe tuntang karä radja Juda mahin dia kea, tinai iä djari manjuang äka toh hapan dahan olo idjä djaton kasalae.

5. Krana äwen djari mamangun äka gantong akan Baal, hapae mangähu anake indu parapah akan Baal, talo idjä djaton djari injohoku iä, djaton djari insanangku akae, ranange hong atäiku mahin dia. — (7,31.)

6. Tagal tä, itä! andaue karä dumah, koan Jehowa, tä maka kaleka toh djaton hindai akan injewut Topet, atawa djanah Benhinom, tapi djanah pamuno.

7. Krana aku handak mampahaiang tirok olo Juda tuntang Jerusalem hong äka toh, palus handak mampalokang äwen awi padang intu baun musohe, tinai awi lengän karä olo idjä mangatah tabasenge, tuntang aku handak manenga hantue indu kipan burong penda langit, tuntang meto hong petak.

8. Aku handak manappa lewu toh mandjadi äka pampikah tuntang äka katjitjis; genep biti idjä mahalau karä djungun, sambil ngatjitjis tagal karä tjalaka, (49,13.)

9. Tinai aku handak manjoho olo tä kuman isin anake hatuä bawi, genep bitin olo tä karä kuman isin kolae, kahurp kakalonge tuntang kadjakäe, idjä harpan tä musohe, awang mangatah hambaruae, hararepaniä. — (5. Mos. 28,53.)

10. Tä, maka ikau akan mamusit kosong tä intu matan karä olo, idjä dengam;

11. Tuntang ikau akan hamauh dengan äwen: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: kilau olo mamusit sarangan tampan tukang petak, idjä djaton tau iharagapan tinai, kalotä kea aku handak mangarak utus olo tih tuntang lewu toh; tä äwen karä ingubur hong Topet, basa djaton äka beken hindai indu äka kubur:

12. Kakai aku handak mawi äka toh, koan Jehowa, tuntang karä olo huange, sampai lewu toh akan mandjadi kilau Topet.

13. Maka karä huma hong Jerusalem, tuntang karä human radja Juda akan mandjadi samu kapalie kilau äka Topet tä; toto, huma handiai tä, idjä hundjuu sapaue äwen djari hagaro akan tawon ramon langit, tuntang djari manusuh parapah talo ihop akan hatalla beken.

14. Djadi, amon Jeremia buli bara Topet, idjä akan tä Jehowa djari manjoho iä, uka manudjum, maka iä mendeng hong parantaran human Jehowa, sambil hamauh dengan olo arä:

15. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: itä! aku handak hararepan lewu toh, tuntang karä lewan utus olo toh, hapan tjalaka, idjä djari injewutku akæ, basa äwen manekang arepe, palus djaton maku manumon aughku.

BAGI 20.

Jeremia ibukum; tapi djaton iä djera masumen augh Hatalla.

1. Maka amon Pashur, anak Imer, imam tä, idjä iangkat djadi mantir kapala hong human Jehowa, mahining Jeremia manudjum karä augh kalotä,

2. Tä Pashur mamuknl nabi Jeremia, balalu manutup iä hong sipir, idjä intu äka gantong, intu bauntonggang Benjamin, idjä darah human Jehowa.

3. Maka djadi andau tinai Pashur mamplua Jeremia bara sipir. Tä Jeremia hamauh dengæ: Jehowa djaton manggarä ikau Pashur, (*idjä hai*.) tapi Magor-misabib. (*Pampikäh hakaliling*.)

4. Krana kakai augh Jehowa: Itä! aku manampa ikau indu pampikäh akam tuntang akan karä sobatm; äwen karäh halelek awi padang musohe, haiak matam mitä tä, tuntang hapus Juda handak injaraghku intu lengän radja Babel, idjä karäh manamput äwen tawanan akan Babel, palus mawi iä hapan padang.

5. Tinai karä ramon lewu toh, hapus patüi äbese, karä talo barega, tuntang karä panatau radja Juda, aku handak mandjuluk tä intu lengän musohe, äwen karäh

marampas manduan djets, palus mimabit tä akan Babel.

6. Maka ikau, Pashur, tuntang karä olo humam, akan tamput tawanan sampai Babel; hetä ikau karäh matäi, palus ingubur hetä, ikau tuntang karä sobatm, idjä akæ ikau djari manudjum manandjaro.

7. O Jehowa! ikau djari makat aku, tä aku tumon pakatm; ikau djari paham bara aku tuntang djari manang. Tapi aku toh indu hababaka olo hapus andau, uras äwen halalea aku.

8. Krana katahingku hamauh, mantehau sambil masuman tjalaka tuntang karusak tä, maka augh Jehowa bukungku impahawen tuntang ihalalea nongkang andau.

9. Tä koangu: terai, aku djaton handak mingat Iä tinai, tuntang djaton handak hamauli hapan aræ. Tapi tä huang atäiku mandjadi kilau apui pangähu, idjä bakandong huang tolangku; aku sampai ujuh handak manahanan tä, tapi djaton kabawaku.

10. Krana aku mahining, arä olo manjapa aku, tuntang mampikäh aku hakaliling, koæ: dawa iä; has, ita handak mandawa iä! Karä karampiku mangalulut aku tanggarurus, koæ: ajaajau ita sondau buku, hapa mantakan iä, palus mamalah arep ita mawi iä.

11. Tapi Jehowa mampahaiak aku, kilau pangkalima idjä äka kikäh; tagal tä idjä mangatah aku karäh balongkang palus djaton bara pedah; äwen karäh njukok haliai, basa gawie djari gila kalotä; kahawæ tä palus kata-tahi, djaton ingalapean tinai. — (1,8.19.)

12. Maka ikau, o Jehowa, Tu-

han karä kawan talo belom, idjä mangkemä olo tetek, tuntang mariksa atäi bus, soho aku mitä pamaläim, idjä akan ilalusm mawi olo tä, krana aku djari mandjuluk perkarangku akam.

13. Njanji akan Jehowa, tara Jehowa! krana iä djari mawat hambaruan olo pähä bara lengän olo darhaka.

14. Tarasapa andau, idjä hong tä aku iuakan; andau tä, idjä iutu tä induku djari luas aku, äla bara berkat. — (15,10.)

15. Tarasapa iä, idjä djari masanan akan spangku, koae: anak hatnä djari inakan akam; hapa mampahandjak iä.

16. Käläh olo tä mandjadi kilau lewu tä, idjä inambalik Jehowa, haiak djaton mangarajau; buah iä mahining lalento handjewu, tangis bentok andau;

17. Basa iä djaton djari mampatäi aku hong knai, palus induku mandjadi akan kuburku, inihni katatahi.

18. Buhen kea aku djari inakan, uka mitä kasusah tuntang kapähä kalotä, haiak mampahapus karä andaku tuntang kahawen bewäi?

BAGI 21.

Jeremia masuman akan radja Sodekia, Jerusalem karäh toto dinon asang, tuntang iä karäh tawanan.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai Jeremia, amon radja Sodekia manjoho Pashur, anak Malghia, tuntang Sepanja, anak Maaseja, imam tä, manalih iä, koae:

2. Käläh isek Jehowa akan ita,

krana Nebukadnesar, radja Babel, aton mamarang ita; ajsajau Jehowa handak mawi akan ita tumon karä gawie heran bahut, mangat äwen hadari bara ita.

3. Tä Jeremia hamauh: dengan äwen duä tä: Suman akan Sodekia kalotoh:

4. Kakai augh Jehowa, Hatalan Israel: toto, äku handak mulles ganggaman keton, idjä intu lengän keton, idjä hapan keton malawan radja Babel tuntang olo Kasdim, awang mangapong keton intu ruar kotan keton, tuntang aku handak mamumpang äwen tä haiahaiak hong lewu toh.

5. Bitängku handak mamarang keton hapan lengängku idjä mantadjok, tuntang penängku idjä abas, tuntang kalait, karahas dengan kasangitku paham.

6. Aku handak mamukul olo lewu toh, olon tuntang meto: äwen akan matäi awi peres papa paham.

7. Tinai limbah tä, koan Jehowa, aku handak mandjuluk Sodekia, radja Juda, tuntang karä mantir ajue, dengan olo arä handiai, idjä katapasan bara peres hong lewu toh, bara padang tuntang lau, akan lengän Nebukadnesar, radja Babel, akan lengän karä musohe, akan lengän äwen idjä mangatah tahasenge; tä olo tä karäh mawi äwen hapan baun padang; olo tä djaton akan manisa, masi tuntang manjanjang äwen.

8. Tinai sanan akan olo arä toh: Kakai augh Jehowa: itä! aku hararahan intu baun keton djalan pambelom tuntang djalan pampatäi.

9. Idjä melai hong lewu toh,

iä akan matsi awi padang, awi lau tuntang peres: tapi idjä blua manjembah olo Kasdim, idjä mang- apong keton, iä karäh belom, palus manamput hambaruae kilau talo rampase.

10. Krana aku djari manintu baungku akan lewu toh indu tjakae, djaton djaka indu kahalape, koan Jehowa. Lewu toh karäh indjuluk akan radja Babel, mangat iä manusule.

11. Tinai tahu ungkup radja Juda suman: hining keton augh Jehowa.

12. O keton, ungkup panakan Dawid! kakai augh Jehowa: putus budjubudjur keton haiak djadjuwu, palus liwus olo irarat bara lengän olo gagah, belä kasangitku malajap kilau apui, balalu manjeha sampai djaton tarabelep, tagal kadarhakan gawin keton.

13. Itä! aku handak mantakan ikau idjä melai helat djanah, ikau bukit hong padang tä, koan Jehowa; keton idjä hamauh: äwe tau maroboh ita, atawa äwe tau sampai äka ita?

14. Aku handak mamalah keton tumon bua gawin keton, koan Jehowa; aku handak mantokan apui intu iä idjä padet kilau kajuan; djetä akan manjeha talo handiai hakaliling lepah lomos.

BAGI 22.

Hukum insuman akan radja telo, *Joshas, Jojakim* tuntang *Jeghonia*.

1. Kakai augh Jehowa: Lius, tanggoh human radja Juda, palus sanan augh toh hetä,

2. Koam: hining augh Jehowa,

o radja Juda, ikau idjä mondok hundjun padadusan Dawid, ikau tuntang karä mantirm, tuntang hapus olo ajum, idjä tamä mahoroë bauntonggang djetoh.

3. Kakui augh Jehowa: lulus kabudjur tuntang katetek, liwus olo ihenjek bara lengän olo gagah, tinai äla mahenjek olo tamuai, nolä tuntang balo; äla keton mararat, tuntang äla manusuh dahan olo awang djaton kasalac hong äka toh.

4. Amon keton totototo manumon augh toh, tä maka radja, idjä mondok hundjun padadusan Dawid, akan tamä blua bauntonggang huma toh, mukong kareta tuntang hadjaran, iä, karä mantire tinai olo ajue.

5. Tapi djaka keton djaton manumon augh toh, tä aku djari sumpah manjewut arepku, koan Jehowa, luma toh akan karakaraka bewai.

6. Krana kakai augh Jehowa tahu human radja Juda: Ikau kilau Gilead intu aku, kilau tantan Libanon, tapi aku handak mawi ikau mandjadi benjem, lewu idjä djaton iukong olo.

7. Krana aku djari manukas kutoh olo parusak mawi ikau, genep biti tuntang ganggamae, äwen karäh manaweng karä batang seder aim awang kampili, balalu mandjakah tä akan apui.

8. Tä arä olo kapir karäh mahalau lewu toh, sambil hamauli dengan sama arepe: buhen Jehowa djari mawi lewu hai tä kalotä?

9. Tä olo karäh tombah: basa äwen djari manganan djandjin Jehowa, Hatallan ai, palus sontop intu hatalla beken, sambil manempo djetä.

10. *Āla* keton manangis tagal olo matai, *āla* manatum iā; tapi käh tangis tagal olo idjä tawanān tā, krana djaton haliai iā akan haluli tinai mitā tanah ākae inakan.

11. Krana kakai augh Jehowa tahu Joahas, anak Josia, radja Juda, idjä djari marentah manganti liau bapae Josia, idjä inamput bara āka toh: Djaton haliai iā akan haluli tinai.

12. Tapi iā akan matai intu ākae inamput tawanān, palus iā djaton akan mitā tanah toh tinai.

13. Kajah olo, idjä mamangun humae hapan kadarhaka, tuntang manatap karonge hapan kasalan; iā hadjadjuan olo ai bagawi haiang, djaton manenga upahe;

14. Sambil hamauh: aku handak mamangun akangku huma idjä hai haliai, tuntang karong idjä bungas; tuntang iā manampa arā panjengok hetā, tinai djetā ilasāhe hapan kaju seder, tuntang injapu hapan taluga.

15. Angatm, ikau haradjur akan marentah, basa ikau mambudjok arepm hapan kaju seder tā? Dia liau bapam djari kuman mihop kea, haiak malalus kabudjur tuntang katetek, tuntang iā batuah bewāi?

16. Iā djari mamatut perkarān olo pähā tuntang tjalaka, tā maka iā batuah; djaton djetā awie kasene aku? koan Jehowa.

17. Tapi matam tuntang atāim baja manintu kisit kakoho, ikau handak manusuh dahan olo idjä djaton bara kasalan, handak marajap tuntang mararat bewābewāi.

18. Tagal tā, kakai augh Jehowa tahu Jojakim, anak Josia, radja Juds: Olo djaton karāh ma-

natum iā, koae: kajah akaku, kajah betanku! Olo djaton akan manatum iā, koae: kajah tuan, kajah panambahan!

19. Iā karāh ingubur kilau kalidai; olo karāh manunda hantue manganan iā kedjau bara bawntonggang Jerusalem.

20. Dai tantan Libanon, tangis; ambo aughm hong Basan, kariak bara Abarim, krana karā mantirm idjä ingilakm djari ramok.

21. Aku djari masuman tā akam helohelo, katika ikau magon sangang; tapi koam: aku djaton parabae. Djetā puna hadatm bara katabelam, ikau djaton maku manumon aughku.

22. Riwut akan manambalang karā sakatim, tuntang karā mantirm akan nihau tawanān; djaton tau dia ikau mahamen palus njukok tagal karā kadarhakam.

23. Ikau, idjä toh mukong Libanon, tuntang manjarangan hong batang seder! kilen ampim karāh tinai, amon kapāhām mantakan ikau, kilau kapāhān olo bawi idjä luas?

24. Belom aku, koan Jehowa, alo Jekhonia, anak Jojakim, radja Juda, aton kilau tisin tjap intu lengängku gantau, mahin handak imarutku manganan ikau: — (2.Kron.36,9.)

25. Aku handak mandjuluk ikau akan lengän olo, idjä mangatah tahasengm, intu lengän olo, idjä āka kikāhm, intu lengän Nebukadnesar, radja Babel tā, tuntang olo Kasdim.

26. Aku handak manganan ikau tuntang indum, idjä djari manak ikau, akan tanah beken idjä puna dia tanah keton, maka hetā keton akan matai. — (2.Radja24,12.)

27. Maka tanah, idjä paham ingenange handak inulie, djaton iä akan bulie tinai.

28. Kilau, olo toh, Jekhonia tä, kilau talo idjä batawah tuntang ingarak? aton iä kilau talo idjä djaton barega? buhen tinai iä tuntang panakae djari indjakah, inganan akan tanah awang dia kasenae?

29. Joh tanah, tanah, tanah! hining augh Jehowa!

30. Kakai augh Jehowa: Awi manjurat olo tä mandjadi akan tamanang, olo idjä djaton batuah hapus umure; krana hapus panakae dialo idjä biti karäh batuah, mangat mondok hundjun padadusan Dawid, tuntang marentah tanah Juda.

BAGI 23.

Mantir, imam tuntaug nabi idjä papa impudji, tinai hukum insauan akac; panumah Kristus, Sakatik bahalap tä, insuman.

1. Pajah keton, karä sakatik, idjä marusak sambil manamburup kawan idjä puna ajungku, koan Jehowa.

2. Tagal tä, kakai augh Jehowa, Hatallan Israel, tahu karä sakatik tä, idjä manjakatik djalahan olo ajungku: Keton djari manamburup tabiringku, djari maharak iä, tuntang djaton djari manonggo iä; itä! aku handak mamaläh kadarhakan gawin keton intu keton, koan Jehowa.

3. Tapi bitingku handak manampunae tinai tisan tabiringku bara karä tanah, idjä akan hetä aku djari maharak iä, palus aku handak manduan iä akau puna

kandange; tä iä karäh manak dahangdahanga.

4. Tuntang aku handak mampalembut Sakatik akan olo tä, idjä toto karäh manjakatik iä, sampai olo tä djaton akan mikäh hindai, djaton taräwen, djaton intakan, koan Jehowa.

5. Itä! katika karäh dumah, koan Jehowa, maka aku handak mampalembut akan Dawid Salundik idjä tetek tä; iä akan indu radja, marentah bahalap tuntang batuah, sambil malalus kabudjur tuntang katetek hong petak. — (30,3. *Jes.* 4,2; 32,1.)

6. Katika tä Juda karäh lapas, tuntang Israel akan melai sanang; djetoh arae, idjä tumon tä olo manggarä iä: Jehowa idjä äka katetek ita. — (33,16. 1. *Kor.* 1,30.)

7. Tagal tä, itä! katika aton dumah, koan Jehowa, tä olo djaton akan hamauh hindai: belom Jehowa, idjä djari magah olo Israel bara tanah Misir!

8. Tapi: belom Jehowa, idjä djari magah panakan untkup Israel, palus djari mimit iä bara tanah hila utara, tuntang bara karä tanah, idjä akan hetä aku djari maharak iä! Krana äwen akan melai intu puna tanahe tinai.

9. Tahu karä nabi atäiku ngambuar intu huangku, karä tolangku halipak; angkatku kilau olo babusau, idjä lajau awi anggor. tagal Jehowa tuntang tagal auge idjä brasih.

10. Krana tanah kontep olo bakandji, sampai tanah pungupungut awi sapa, äka murep hong padang lepah keang; basa gawin äwen uras papa, tuntang prentahe djaton budjur.

11. Krana nabi tuntang imam uras haliau darhaka; alo hong humangku mahin aku sondau kadarhakaë, koan Jehowa.

12. Tagal tä djalan ai akan mandjadi kilau äka malisen hong kakaput, äka äwen tanggarurus palus balongkang; krana aku handak hararepan iä hapan tjalaka intu njelon pamaläh, koan Jehowa.

13. Toto, aku djari mitä arä kagila intu karä nabi Samaria kea, olo tä manudjum hapan aran Baal, tuntang mampalajang olo ajungku, Israel;

14. Tapi intu karä nabi Jerusalem aku mitä kakihal paham; äwen baja bakandji, tuntang manandjaro, tinai manantiring lengän olo parajap, belä olo hobah bara kadarhakaë. Uras äwen tä kilau Sodom intu aku, karä oloe sama kilau Gomora.

15. Tagal tä, kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, tahu karä nabi tä: Toto, aku handak pakanan olo tä hapan panamar, tuntang mampihop iä hapan danum peru; krana awi karä nabi Jerusalem kaliau djari lembut akan hapus tanah.

16. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Æla keton tarima augh karä nabi, idjä manudjum akan keton; äwen mampalajang keton; iä masanan paitä atäi ai bewäi, tuntang djaton tumon augh Jehowa. — (6,14.)

17. Æwen haradjur hamauh dengan olo, idjä manawah aku: Jehowa djari masuman, keton karäh mangat batuah bewäi; — tinai akan karä olo idjä manandjong tumon pikir atäi ai: tjalaka djaton karäh sampai keton.

18. Krana äwe äwen tä djari ompat Jehowa hakarangka? äwe djari mitä atawa mahining aughë? äwe djari manjenäh aughë mangasene tä?

19. Itäl talo saloh balewut ain Jehowa akan dumah paham kasangite, talo badjea idjä sarosaroi haliai; djetä akan lawo mawi takolok olo darhaka. — (30,23.)

20. Kalait Jehowa djaton akan undur, sampai iä malalus tuntang mampalepah talo idjä kabandak atäie; dapit intu katatesan karä andau keton akan mingat harati tä totototo.

21. Aku djaton djari manjoho karä nabi tä, tinai äwen tä kanaha lembut bewäi; aku djaton djari hamauh dengae, mahin äwen manudjum kea.

22. Krana djaka äwen toto djari ompat manamuni aku hatirok, toto, iä djari masuman karä aughku akan djalahan olo ajungku, tuntang djari mambalang äwen bara djalae idjä papa, tinai bara karä kadarhakan gawie.

23. Aton aku toh Hatalla idjä tokep bewäi, koan Jehowa, tuntang djaton Hatalla akan kedjau kea?

24. Tau kea olo manjahokan arepe intu äka basilim, sampai aku djaton tau mitä iä? koan Jehowa. Djaton hapus langit tuntang petak basuang aku? koan Jehowa.

25. Aku toto djari mahining talo awang insuman karä nabi, idjä manudjum manandjaro hapan arangku, koae: aku djari nupi, aku djari nupi!

26. Kilen katahie djetä melai hong atäi karä nabi, idjä manu-

djum tandjaro? Iä puna nabin tipun atü ai.

27. Idjä handak manamput djalahan olo ajungku ngalapean arangku, tagal karä nupie, awang insanae akan karä kolae; sama kilau karä taboe djari kalapean arangku tagal Baal.

28. Nabi idjä puna panupi, naughe iä masuman nupie; tapi nabi idjä aka aughku, käläh iä masman aughku totototo: krama akan en tikil mäwoi paräi? koan Jehowa.

29. Dia aughku kilau apui? koan Jehowa; kilau tasal idjä maramok batukarang? — (*Ibran. 4,12.*)

30. Tagal tä, itä! aku handak mawi karä nabi, koan Jehowa, idjä manakau mambalang aughku bara kolae.

31. Itä! aku handak mawi karä nabi, koan Jehowa, idjä hapan augh ai, sambil hamauh: Iä djari masumae.

32. Itä! aku handak mawi äwen, idjä manudjum nupi tandjaro, koan Jehowa, sambil masuman tä, tuntang mampalajang olo ajungku hapan tandjaroe tuntang augh haiang ai, alo aku djaton djari manjoho iä, djaton djari mametäh iä, tinai iä djaton haliai baguna akan utus olo toh, koan Jehowa.

33. Maka amon olo toh, atawa nabi, atawa imam, akan misek ikau, koe: narai tinai prentah hukum Jehowa? tä ikau akan tombah aughe: narai prentahe? aku handak manganan keton, koan Jehowa.

34. Tinai amon nabi, atawa imam, atawa olo beken hamaul: tä prentah hukum Jehowa; — toto,

aku handak mamalah mawi olo tä tuntang angkup humas.

35. Kakai patut keton hamani, genep bitu dengan kolae, tuntang dengan sama arep keton: kilen patiombah Jehowa, narai augh Jehowa?

36. Älä manjewut tä tinai prentah babehat ain Jehowa; krama akan genep bitu augh ai bewäi karä maudjadi babehat, basa keton nambalik augh Hatalla idjä belom, Jehowa, Tuhan karä kawan tala belom, Hatallan itä.

37. Tagal tä keton akan misek nabi: kilen patiombah Jehowa dengam? narai Jehowa djari hamauh?

38. Tapi basa koan keton: prentah babehat ain Jehowa: — tagal tä kakai augh Jehowa: basa keton manjewut augh Jehowa prentah babehat, alo aku djari manjoho keton, koangku: älä keton hamauh: prentah babehat ain Jehowa:

39. Tagal tä, toto, aku handak ngalapean keton lepalepah; keton tuntang lewun keton, idjä djari inengaku akan keton tuntang akan tato keton, aku handak manganae bara baungku.

40. Aku handak manampa kahawen tuntang katawah akan keton katatahi, idjä djaton kalapean.

BAGI 24.

Tanding hapan duä karandjang korma tä.

1. Itä! Jehowa mamprahan akangku aton duä karandjang korma, ingkes intu baan human Jehowa; limbah Nebukadnesar, radja

Babel, djari manamput Jeghonia, anak Jojakim, radja Juda, tuntang karä mantir Juda, tindi karä tukang kaju dengan tukang sanaman, tawanan bara Jerusalem, palus djari mimbis äwen akan Babel. — (2. Radja 24, 14.)

2. Hong karandjang idjä tä aton korma paham kahalape, kilau korma idjä solake masak; tapi hong karandjang idjä tinai papa, djaton tarakinan awi kapapae.

3. Tä Jehowa hamauh denganku: Narai aton gitam, o Jeremia? Tombah aku: Bua korma; idjä bahalap, ia bahalap haliai; idjä papa tangkalau papa haliai, sampai djaton tarakinan awi kapapae.

4. Tä angh Jehowa sampai aku, koae:

5. Kakai augh Jehowa, Hatalan Israel: kilau bua korma idjä bahalap toh tumon tä aku handak manahriv masi olo Juda idjä tamput tatawan, idjä djari imungkatku bara äka toh akan tanah olo Kasdim.

6. Aku handak manangkilik masi ia, tuntang handak halalian ia akan tanah toh; aku handak mamangue, tuntang djaton mangarak ia tinai; aku handak mimbis ia, djaton marunape tinai. — (31. 28.)

7. Tinai aku handak manenga akae atäi idjä kasene aku, aku toh Jehowa; palus olo tä akan mandjadi indu djalahan olo ajungku, tinai aku karäh indu Hatalae; krana äwen karäh hobah akangku hapan salepah atäie.

8. Tapi kilau korma papa tä kalotä kapapae, sampai djaton tarakinan, koan Jehowa, kakai aku handak mawi Sedekia, radja Juda, tuntang karä mantire, tinai karä

tisan olo Jerusalem, idjä katapasan hong tanah toh, tuntang idjä melai intu Misir. — (29, 17.)

9. Aku handak mandjuluk ia akan tjalaka, palus handak manamburup ia kumbangkumbang hong karä karadjaan hapus petak, nakara äwen mandjadi indu tawah, tanding tuntang tabean, tinai indu sapa hapus hong karä äka, idjä akan tä aku djari manganan ia.

10. Tinai aku handak manjoho padang, lau tuntang peres mantakan äwen, sampai äwen impalomos bara tanah, idjä djari inengaku akae tuntang akan tatoc. — (Esegh. 14, 21.)

BAGI 25.

Olo Juda tawanan akan Babel udju pulu njelo katabie.

1. Djetoh augh, idjä sampai Jeremia tahu hapus ntus olo Juda, intu njelo äpat kahum Jojakim, anak Josia, radja Juda tä, djetä njelo idjä solake kahum: Nebukadnesar, radja Babel:

2. Idjä insuman nabi Jeremia akan karä olo Juda, tuntang karä olo Jerusalem, koae:

3. Bara njelo telowalas kahum Josia, anak Amon, radja Juda, palus sampai andau toh, djadi duu pulu telo njelo toh, maka augh Jehowa djari sampai aku. tuntang aku djari masanan tä akan keton totototo; tapi keton djaton haliai maku mahininge.

4. Tinai Jehowa djari kändjap manjoho karä reware, nabi tä, tanggoh keton; tapi keton djaton haliai

maku mahining, tntang djaton maku manalingan pinding keton, uka manumon.

5. Ewen djari hamauh: hobah keton, genep biti bara djalae idjä papa, tuntang bara kadarhakan gawin keton, tä keton haradjur akan melai hong tanah, idjä djari inenga Jehowa akan keton tuntang akan tato keton, palns kata-tahi.

6. Ela omba hatalla beken, uka manempo iä tuntang manjembah iä, belä keton marahas aku awi tampan lengän keton, sampai aku mimbit tjalaka mawi keton.

7. Tapi keton djaton djari manumon aughku, koan Jehowa, malainkan keton djari marahas aku awi tampan lengän keton, indn tjalakan keton kabuat.

8. Tagal tä koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Basa keton puna djaton maku mahining aughku,

9. Itä! aku handak manjoho manduan karä djalahan olo bara hila utara, koan Jehowa, tuntang rewarku Nebukadnesar, radja Babel tä kea; aku handak mimbit olo tä mawi tanah toh, tuntang mawi karä olo idjä mukong he-toh, tinai karä djalahan olo idjä hakaliling, aku handak mangerem tuntang marusak iä, manampa iä mandjadi indu katjitjis tuntang kabenjem katatahi.

10. Aku handak mampaterai marak olo tä augh karami tntang kahandjak, augh bakalbanä tuntang popoh, augh galingan dengan kalawan sumbo.

11. Hapns tanah toh akan mandjadi indn karnsak tuntang kabenjem, tä karä djalahan olo toh akan manempo radja Babel udju

pulu njelo katahie. — (27,22. *Esa* 1,1. *Dan.* 9,2.)

12. Tapi amon udju pulu njelo tä djari hapus, tä aku handak mamaläh karajap radja Babel, tuntang karä olo ai, koan Jehowa, palus mawi hapus tanah olo Kasdim; aku handak manampa tä mandjadi karusak katatahi.

13. Aku handak malalus mawi tanah tä karä augh, awang djari insanangku akae, karä augh awang djari injurat hong surat toh, idjä inudjum Jeremia tahu karä djalahan olo tä;

14. Sampai djalahan olo idjä bakapal tuntang radja hai akan mahadjipen ewen tä kea. Kakai aku handak mamaläh mawi ewen tumon kapatute, tmmon karä gawin lengäe.

15. Krana kalotoh Jehowa, Hattallan Israel, djari hamauh dengangu: Duan sangkir anggor kasingitku toh bara lengängku, palus pihop hapan tä karä djalahan olo, idjä injohokn ikau manalihe;

16. Nakara ewen tä mihope, palns hnjonghajang tuntang njanjau tagal padang tä, idjä handak im-paitku mamarak ewen.

17. Tä aku djari manduan sangkir bara lengän Jehowa, tuntang aku djari mampihop hapan tä karä djalahan olo, idjä djari injoho Jehowa aku manalihe,

18. Iä tä: Jerusalem tuntang karä lewun Juda, tntang radjae dengan karä mantire, nakara ewen rusak palns benjem, mandjadi indu äka katjitjis tuntang sapa, tumon awang djari andau toh;

19. Tinai Parao, radja Misir, tuntang karä reware, karä mantire, tinai olo ai samandiai;

20. Karä tanah Arab, karä ra-

djan tanah Us, karä radjan tanah Pilišti, Askalon, Gasa, Ekron, tuntang tisan Asdod;

21. Edom tuntang Moab, tinai olo Amon;

22. Karä radja Tirus, karä radja Sidon, radjan karä pulau idjä dipah tasik;

23. Dedan, Tema, Bus, tuntang karä olo idjä basukur;

24. Karä radja Arab, tinai karä radjan olo idjä balutbaluten, awang melai hong padang benjem;

25. Karä radja Simri, karä radja Elam, karä radja Madai;

26. Karä radja hila utara, awang tokep tuntang awang kedjau haia-haiak, karä karadjaan hapus kalunen, awang aton hundjun petak. Maka radja Sesagh tä akan mihop rahian bara karä olo tä.

27. Maka awi ikau hamauh dengan olo tä: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: ihop keton busabusau, tuntang muta palus balongkang, uka äla keton tau mendeng tinai intu baun padang, idjä handak impaitku mamarak keton.

28. Maka amon olo tä djaton maku manjambut sangkir tä bara lengäm, uka mihope, tä koam dengan äwen: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: djaton tau dia keton mihop tä!

29. Krana itä! huang lewu idjä injewut tumon arangku aku manampara mahukum, tau keton lapas bara hukum? Toto, keton djaton akan lapas bara hukum; krana aku mangahau padang mantakan olo handiai idjä mukong petak, koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom. — (1. Petr. 4, 17.)

30. Maka ikau akan manudjum karä augh toh akan äwen, sambil

hamauh dengae: Jehowa karäh njakungkong bara äkae gantong, tuntang mambo aughe bara äkae melai idjä brasih, iä karäh njakungkong paham mawi äkae melai; iä karäh mahalap, kilau olo pamähes, mawi karä olo hong petak.

31. Augh lalento tä mandas saran petak; krana Jehowa aton perkaräe dengan karä djalahan olo, iä handak masara karä isi samandiai; tuntang karä olo parajap handak indjuluke akan padang, koan Jehowa.

32. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo helom: Itä! tjalaka lembut hatuntut hatuntut, bara djalahan idjä palus akan beken; talo badjea paham akan lembut bara saran petak.

33. Tä olo idjä impatäi Jehowa karäh hakalampah andau tä bara saran petak palus saräe silae; äwen djaton inatum, djaton iä indnan tuntang ingubur, malainkan iä mandjadi kilau tai hong petak. — (7, 33.)

34. Tangis, karä sakatik! bawai tuntang baring arep keton hong kawo, keton idjä kapala kawan tä, krana andau keton impatäi djari sampai, tuntang keton inamburup; tä keton akan balongkang pusit, kilau sarangan barega.

35. Karä sakatik mahin djaton kea tau hadari, tuntang kapala kawan tä djaton kea tau mahakan.

36. Tä karä sakatik karäh manangis, tuntang karä kapala kawan tä karäh mambawai, basa Jehowa djari marusak talo urepe;

37. Tanae idjä basiwoh tuntang sanang tä djari rusak awi kalason kasangit Jehowa.

38. Kilau singa tabela Iä djari

malihi kalekae, tumon tä tanah äwen djari rusak awi kalason kasagahe, awi kasangite idjä hasep tä.

— — — — —

BAGI 26.

Jeremia indawa uka impatäi; tapi iä lapas tinai indohop Ahikam.

— — — — —

1. Maka intu tampanan karajaan Jojakim, anak Josia, radja Juda, augh toh sampai bara Jehowa, koae:

2. Kakai augh Jehowa: mendeng ikau hong parantaran human Jehowa, tuntang suman akau olo bara karä lewun Juda, awang tamä hetä, uka sombajang hong human Jehowa, karä augh toh, idjä djari imetähku ikau masumae, äla ikau manapas idjä kabawak augh.

3. Ajaajau olo handak tarima aughm, tuntang genep biti hobah bara djalae idjä papa; tä aku handak mangarajau tagal kapapa tä, idjä handak hapaku hararepan iä tagal kadarhakan gawie. — (36,3.)

4. Toh, awi ikau hamauh dengan äwen: kakai augh Jehowa: djaka keton djaton maku manumon aughku, tuntang belom tumon Toratku, idjä djari inengaku intu baun keton,

5. Mangat keton mahining augh karä rewarku, nabi tä, idjä kindjap djari injohoku tanggoh keton, tapi djaton kea keton djari tarima augh:

6. Tä, maka aku handak mawi huma toh kilau Silo, tuntang lewu toh akan indu bawak sapan karä utas olo hong petak. — (7,14.)

7. Maka karä imam, nabi tuntang olo artä mahining Jeremia masanan karä augh tä hong human Hatalla.

8. Djadi, amon Jeremia terai masanan talo handiai, idjä djari injoho Jehowa iä masanan akan olo arä, tä maka karä imam tuntang nabi tinai olo arä manawan iä, sambil hamauh: Ikau patut impatäi.

9. Krana buhen ikau djari manudjum hong aran Jehowa, koam: huma toh akan mandjadi kilau Silo, tinai lewu toh karäh rusak, sampai djaton idjä biti olo huange? Palus hapus olo arä hapumpong mawi Jeremia hong human Jehowa.

10. Amon karä mantir kapalan Juda mahining karä perkara tä, maka äwen hagoet bara äka radja tamä human Jehowa, palus mondok intu bauntonggang taheta intu human Jehowa.

11. Tä karä imam tuntang nabi hamauh dengan karä mantir kapala, haiak olo arä, koae: Olo toh patut hukum impatäi, krana iä djari manudjum mawi lewu toh, tumon pinding keton djari mahininge.

12. Tapi tombah Jeremia, koae dengan karä mantir kapala, tuntang dengan olo arä: Jehowa djari manjoho aku manudjum mawi huma toh, tuntang mawi lewu toh, hapan karä augh tä, idjä djari hining keton.

13. Toh, pabudjur dasar tuntang gawin keton, balalu tumon augh Jehowa, Hatallan keton, tä Jehowa karäh mangarajau tagal tjalaka tä, idjä djari insanäe mawi keton.

14. Tapi aku, itä! aku intu

lengän keton, naughe keton mawi aku tumon kapatut tuutang kabudjur intu matan keton.

15. Tapi buah keton katawan tantutantu, amon keton mampatäi aku, toto keton karäh mamuat daba idjä djaton kasalae akan hundjun arep keton, tinai akan lewu toh, tantang karä olo huange; krana toto haliai, Jehowa djari manjoho aku tanggoh keton, uka masanan karä augh toh akan pinding keton.

16. Tä, maka mantir kapala tuntang karä olo arä tombah augh imam dengan nabi tä: Olo toh djaton patut hukum matäi, krana iä djari hakotak dengan ita hapan aran Jehowa, Hatallan ita.

17. Tinai isut bakas tanah aton mendeng, palus hakotak dengan hapus olo arä, koae:

18. Migha, olo Maresa tä, djari manudjum djaman Hiskia, radja Juda, sambil hamsuh dengan hapus olo Juda, koae: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Sion karäh iluku kilau tana, tuntang Jerusalem akan mandjadi indu tujok batu, tuntang lungkoh äka huma toh akan mandjadi indu kajuan.

19. Aton kea Hiskia, radja Juda, tinai hapus olo Juda djari mampatäi iä? paham haream äwen mikäh Jehowa, palus musok intu haun Jehowa, sampai Jehowa mangarajau tagal tjalaka tä, idjä djari insumae mawi äwen. Buhen ita toh handak mamapa hamba-ruan ita paham?

20. Aton kea idjä biti bihin, idjä manudjum hong aran Jehowa, iä tä Uria, anak Semaja, bara Kariatjearim; iä tä manudjum mawi lewu tuntang tanah

toh, tumon karä augh Jeremia kea.

21. Maka amon radja Jojakim tuutang karä mantire idjä hai, tinai karä kapalae mahining augh tä, tä radja handak mampatäi iä: maka amon Uria mahining tä, iä mikäh balalu hadari, palus sampai Misir.

22. Tapi radja Jojakim manjoho olo akan Misir, Elnatan, anak Aghbor, tuntang olo beken tinai ompat iä;

23. Äwen tä manduan Uria bara Misir, mimbit iä sampai radja Jojakim, maka iä tä mampatäi iä hapan padang, tuntang manganan hantue lakau karä kubur olo panjelat.

24. Maka lengän Ahikam, anak Sapan, hindjä Jeremia, belä iä injaragh akan lengän olo arä, uka impatäie. — (2.Radja22,12.)

BAGI 27.

Juda tuntang karä djalaban olo idjä bakahiling hetä djaton tau dia mamenda Babel.

1. Intu tampanan karadjaan Jojakim, anak Josia, radja Juda, augh djetoh sampai Jeremia bara Jehowa, koae:

2. Kakai augh Jehowa denganku: Tampa ugar akam tuntang talie, kepan tä intu tekokm.

3. Palus pait tä akan radja Edom, tuntang akan radja Moab, radjan olo Amon, radja Tirus, radja Sidon, hapan lengän sarohae, idjä tanggoh Sedekia, radja Juda hong Jerusalem. — (25,21.)

4. Soho sarohae tä masuman akan karä tuan ai: kakai augh

Jehowa, Tuhan karä kawau talo belom, Hatallan Israel, patut keton masuman akan tuan keton kakai:

5. Aku djari manampa petak, tuntang karä olon, tinai karä meto idjä hundjun hapus petak, hapan kwasangku idjä hai, tuntang lengängku idjä indjudjuku, palus aku manenga tä akan barangai olo tumon kabudjur intu matangku.

6. Maka toh, aku djari manenga karä tanah tä intu lengän Nebukadnesar, radja Babel, rewarku tä; karä meto padang kea mahin djari inengaku akæ, uka manempo iä. — (Dan.2,37.)

7. Tinai karä djalahan olo akan manempo iä, tuntang anake tuntang äsoe, njamah katika tanah ai kea sampai; tä maka arä utus olo bakapal, tuntang arä radja hai karäh mahadjipen iä.

8. Djadi genep utus olo, tuntang genep karadjaan, idjä djaton maku manempo Nebukadnesar, radja Babel tä, tuntang djaton maku manjontop tekeke penda ugar radja Babel: maka utus olo tä aku handak manggapie hapan padang, lau tuntang peres, koan Jehowa, sampai aku djari mampalomos olo tä hadjamban lengän ai.

9. Tagal tä äla tarima augh karä nabin keton, augh karä nudjum, karä olo panupi, olo idjä pitä hulubalang tnntang tawan pampatah dewa, idjä hamauh deugan keton, koæ: keton djaton akan manempo radja Babel tä.

10. Krana olo tä manudjum tandjaroe akan keton, uka mimit keton kedjau bara tanah keton, sampai aku manganan keton, palus keton rusak.

11. Tapi utus olo tä, idjä ma-

njontop tekeke penda ugar radja Babel, palus manempo iä, utus olo tä handak injohoku melai intu tanahe, koan Jehowa, iä karäh malan hetä tuntang melai huange.

12. Limbah tä aku hakotak dengan Sedekia, radja Juda, tumon karä augh toh, koangku: Sontop tekokm mamenda ugar radja Babel; awi manempo iä tuntang olo ajue, tä keton akan belom.

13. Krana buhen keton handak matäi, ikau tuntang karä olo ajum, awi padang, lau tuntang peres? tumon djari augh Jehowa tahu genep utus olo, idjä djaton maku manempo radja Babel tä.

14. Toh, äla keton tarima augh karä nabi tä, idjä masanan akan keton, koæ: keton djaton akan manempo radja Babel tä; — krana äwen manudjum tandjaroe bewäi akan keton.

15. Krana aku djaton djari manjoho äwen, koan Jehowa, tapi iä manudjum tandjaroe hapan arangku, nakara aku manganan keton, palus keton rusak, tuntang karä nabi tä, idjä manudjum akan keton.

16. Tinai aku hamauh dengan karä imam, tuntang hapus olo arä, koangku: Kakai augh Jehowa: äla keton tarima augh karä nabin keton, idjä manudjum akan keton, koæ: toto, ramon human Jehowa tä karäh badjeleng ilian tinai bara Babel; krana olo tä manudjum tandjaroe bewäi akan keton. — (28.3.)

17. Äla keton harap aughe, malainkan awi keton manempo radja Babel, tä keton karäh belom; krana buhen lewu toh akan indu rusak bewäi?

18. Tapi paribasa olo tä toto nabi, djaka augh Jehowa toto intu ia, käläh toh iä blaku intu Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, mangat ramo tä, idjä magon hong human Jehowa tuntang intu humau radja Juda, awang kata-pasan hong Jerusalem, äla kea tamput irampas akan Babel.

19. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, tahuu toros hai tä, tahuu talaga-panjaup tuntang karä rakar tä, tahuu tisan karä ramoe tä, idjä katapasan hong lewu toh, — (2. Radja 24, 14; 25, 13.)

20. Idjä hindai djari irampas Nebukadnesar, radja Babel, metoh iä manamput Jekhonia, anak Jo-jakim, radja Juda, bara Jerusa-lem tawanan akan Babel, haiak karä olo hai hong Juda tuntang Jerusalem;

21. Toto, kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, tahuu karä ramo tä, idjä katapasan intu human Jehowa, tuntang intu human ra-dja Juda, tinai hong Jerusa-lem:

22. Akan Babel djetä karäh inam-put, palus akan melai hetä, sam-pai katika, amon aku karäh ma-nahüu tä tinai, koan Jehowa; ka-tika tä aku handak mimbit tä ti-nai, palus halalian tä tinai akan äka toh.

BAGI 28.

Hananja manandjaro; hukume insanan Jeremia.

1. Djadi, intu njelo tä kea, kahum tamparan karadjaan Sede-

kia, radja Juda, intu njelo äpat, bulan himä, maka Hananja, anak Asur, nabi tä idjä bara Gibeon, hamauh denganku hong human Jehowa, intu baun karä imam tun-tang olo arä samandjai, koae:

2. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: aku djari mamelek ugar radja Babel.

3. Duä njelo hindai maka aku handak halalian akan äka toh karä ramon human Jehowa, idjä djari irampas Nebukadnesar, radja Ba-bel, bara äka toh, idjä imbite akan Babel. — (27, 19.)

4. Tinai aku handak mimbit Jekhonia, anak Jojakim, radja Juda, tuntang olo handiai, idjä inamput tawanan bara Juda, idjä sampai Babel, buli kaleka toh ti-nai, koan Jehowa; krana aku han-dak mamelek ugar radja Babel tä.

5. Tä nabi Jeremia hamauh de-ngan nabi Hananja, intu baun karä imam, tuntang intu baun olo arä handiai, idjä mendeng hong human Jehowa;

6. Koan nabi Jeremia: Amen, käläh Jehowa malaluse! käläh Je-howa mandähen karä aughm, idjä djari inudjum awim; mangat iä halalian karä ramon human Jeho-wa, tuntang mimbit olo handiai, awang djari inamput tawanan, buli bara Babel akan äka toh.

7. Tapi toh, hining ikau augh djetoh, idjä insumanku intu pin-dingm, tinai intu pinding olo arä.

8. Arä nabi djaman horan, idjä helo bara aku tuntang bara ikau, djari manudjum parang, tjalaka tuntang peres mawi arä tanah, tuntang arä karadjaan awang hai:

9. Toh, amon nabi manudjum

kasaning, tuntang augh nabi tā tulus kea, tā nabi tā karāh kase-nan, djaka Jehowa toto djari ma-njoho iā.

10. Tā, maka nabi Hananja meng-kak ugar tā bara tekok nabi Je-remia, sambil mamelek tā.

11. Tuntang Hananja hamauh intu baun olo arā, koae: Kakai augh Jehowa: kalotoh aku handak mamelek ugar Nebukadnesar, ra-dja Babel, limbah hapus duā njelo, palus mengkak tā bara tekok karā utus olo. Maka nabi Jeremia hago-et buli ākae.

12. Tapi augh Jehowa sampai Jeremia, limbah nabi Hananja djari mengkak mamelek ugar tā bara tekok nabi Jeremia, koae:

13. Lius, saman akan Hananja, koam: kakai augh Jehowa: ugar kaju djari imelekm, toh ikau akan manempa ugar sanaman ma-nganti djetā.

14. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karā kawan talo belom, Hatallan Israel: Aku djari mang-kepau ugar sanaman intu tekok karā djalahan olo toh, uka iā ma-nempo Nebukadnesar, radja Ba-bel: djaton tau dia olo manempo iā, krana karā meto padang kea mahin djari incngaku akae.

15. Maka koan nabi Jeremia dengan nabi Hananja: Hining toh Hananja! Jehowa djaton djari ma-njoho ikau, baja ikau kabuatm djari mampaharap olo toh hapan tandjarom.

16. Tagal tā kakai augh Jeho-wa: Itā! aku mambarang manga-nan ikau bara petak; njelo djetoh ikau akan matāi, basa ikau djari hamauli, muas olo dengan Je-howa.

17. Tumon tā nabi Hananja ma-

tāi hong njelo djetā kea, intu bulan udju.

BAGI 29.

Surat Jeremia impaito akan karā olo Juda idjä tawanan hong Babel, masuman kapatut gawie akan äwen.

1. **M**aka djetoh karā augh su-rat tā, idjä impait nabi Jeremia bara Jerusalem akan karā mantir kapala awang djari tamput tawa-nan, tinai akan karā imam, nabi, tuntang akau hapus olo arā, idjä djari tawanan awi Nebukadnesar bara Jerusalem akan Babel.

2. Limbah bara radja Jekhonia, tuntang sawan radja, tuntang man-tir dalam, tinai karā mantir kapala hong Juda dengan Jerusalem, haiak karā tukang kaju dengan tukang sanaman djari nihau bara Jerusalem. — (2. Radja 24, 15.)

3. Iā mampait surat tā hadjam-ban lengün Elasa, anak Sapan. äwen duā Gemarja, anak Hilkia. idjä injoho Sedekia, radja Juda, akan Babel, tanggoh Nebukad-nesar, radja Babel. Maka kakai aughe:

4. Kakai augh Jehowa, Tuhan karā kawan talo belom, Hatallan Israel, dengan karā olo tawanan, idjä djari injohoku tawanan bara Jerusalem akan Babel.

5. Pangun huma, äka keton tau melai, awi mambulan kabon, mangat tau kuman buae;

6. Awi masawā, mangat manak hatuā bawi, tinai pasawā anak ke-ton idjä hatuā, tuntang pabanā anak keton idjä bawi, mangat iā kea manak hatuā bawi, dahangda-hanga hetā, uka äla munos.

7. Gap kabalap, akan lewu ta, idjä akan hetä aku djari manjoho keton tawanan, haiak laku akae intu Jehowa, krana huang berkat ai keton kea tamput bara berkat.

8. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Ela keton maku imunga karä nabi tuntang nudjum, idjä marak keton, tinai äla tarima olo panupi baris keton, idjä injoho keton nupi akan keton. — (14, 14.)

9. Krana olo tä manudjum tandjaroe hapan arangku; aku djaton djari manjoho ia, koan Jehowa.

10. Krana kakai augh Jehowa: Toto, anaca udju pulu njelo djari hapus hong Babel; tä aka handak manjupa keton, tuntang malalus augh asingku akan keton, balalu halalian keton tinai akan äka toh. — (25, 11.)

11. Krana aton bewäi pikirku akan keton, koan Jehowa, pikir kasanang, tapi djaton pikir tjalaka, aku handak malalus tä akan keton dapit tumon kaharap keton.

12. Tä keton karäh blaku intu aku, tuntang lius musok aku, maka aku handak tarima augh keton.

13. Keton karäh manggau aku palus soudau, asal keton manggau aku hapan salepah stäi. — (5. Mos. 4, 29.)

14. Maka aku handak injondau keton, koan Jehowa, tuntang aku handak paterai keton tawanan, tinai handak mamumpang keton bara karä utus olo, bara karä kaleka, idjä akan hetä aku djari maharak keton, koan Jehowa; tuntang aku handak halalian keton buli äka tä tinai, idjä bara hetä aku djari manjoho keton tawanan.

15. Basa koan keton: Jehowa djari mampendeng arä nabi akan ikäi hong Babel.

16. Tagal tä kakai augh Jehowa tahu radja tä, idjä mondok huudjun padadusu Dawid, tinai tahu karä olo idjä melai hong lewu toh. ia tä karä paharin keton, idjä djaton djari tamput tawanan hetak dengan keton;

17. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Toto, aku handak manjoho padang, lau tuntang peres manjangkelang äwen; tinai aku handak mawi äwen kilau bua korma awang papa, idjä djaton tarakinan tagal kapapae. — (24, 8.)

18. Tuntang aku handak manjasaah likut olo tä hapan padang, lau tuntang peres, tinai aku handak manamburup ia kumbangkumbanga akan karä karadjaan hong petak, mandjadi indu sapa tuntang karasak, tinai indu äka katjitis, haiak indu tawah karä utus olo, idjä akan hetä aku djari maharak ia.

19. Basa äwen tä djaton djari manumon aughku, kom Jehowa, metoh aku djari kindjap manjoho karä rewarku, nabi tä, tanggoh ia; tapi keton djaton maku malining, koan Jehowa.

20. Tapi käläh keton handiai, idjä djari tamput tawanan, idjä djari injohoku bara Jerusalem akan Babel, hining keton augh Jehowa!

21. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, tahu Aghab, anak Kolaja, tinai Sedekia, anak Maaseja, idjä manudjum manandjaro akan keton, hapan arangku: Itä! aku handak mandjuluk äwen duä tä akan lengän Nebukadnesar, radja Babel; ia tä

karäh mampatäi äwen intu baun keton. — (27,10.)

22. Tuntang karä olo Juda, idjä tawanan hong Babel, karäh manjewut jä indu tanding sapa, koae: käläh Jehowa mawi keton kilau Sedekia äwen duä Aghab, idjä matäi injehäi radja Babel belobelom.

23. Basa äwen tä paham marajap hong Israel, tuntang habandong dengan sawan kolae, tinai masuman augh tandjaro hapan arangku, idjä djaton djari imetähku iä: aku idjä katawan tä, tuntang idjä saksie, koan Jehowa.

24. Tinai ikau akan hamauh mawi Semaja, olo Nehalam tä:

25. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belum, Hatallan Israel: basa ikau djari mampait surat hapan aram akan olo arä idjä hong Jerusalem, tuntang akan Sepanja, anak Maaseja, imam hai tä, tinai akan karä imam awang beken, idjä kalotoh aughe:

26. Jehowa djari manampa ikau mandjadi imam gantim imam Jojada, uka keton mangapala human Jehowa, mingat karä olo gila tä, idjä mangarasau manjewut arepe nabi, mangat manutup tuntang mamanga iä.

27. Toh, buhen ikau djaton madjar Jeremia, olo Anatot tä, idjä manjewut arepe nabi intu keton?

28. Krana iä djari manjoho olo tanggoh ikäi hong Babel, masanan kalotoh: tawanan tä tahi hindai; pangun bewäi huma, tuntang melai hetä, imbul pambulan, kuman buae.

29. Maka imam Sepania djari mam-basa surat tä intu pinding nabi Jeremia.

30. Tagal tä augh Jehowa sampai Jeremia, koae:

31. Soho olo tanggoh äwen idjä tamput tawanan tä, sanan: kakai augh Jehowa tahu Semaja, olo Nehalam: Basa Semaja djari manudjum akan keton, alo aku djaton djari manjoho iä, sambil mam-paharap keton intu tandjaroe.

32. Tagal tä, maka kakai augh Jehowa: itä! aku handak mamalih mawi Semaja, olo Nehalam tä, tuntang panakae, sampai djaton idjä bitihindai akae, idjä melai intu marak utus olo toh, tinai djaton iä akan mitä kahalap tä, idjä handak ilalusku intu djalahan olo ajungku, koan Jehowa: krana iä djari muas olo dengan Jehowa.

BAGI 30.

Limbah tjalaka idjä paham djalahan olo ain Hatalla karäh indohop, tinai Radjae idjä toto karäh marentah iä.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai Jeremia. koae:

2. Kakai augh Jehowa, Hatallan Israel: bintik karä augh tä, idjä djari insumangku akam, huang surat.

3. Krana itä! katika aton dumah, koan Jehowa, tä maka aku handak paterai djalahan olo ajungku, Israel tuntang Juda tä, tawanan, koan Jehowa, tuntang akn handak halalian äwen buli tanah tä tinai, idjä djari inengaku akan ta-toe, mangat iä akan manjores tä.

4. Maka djetoh karä augh, idjä djari insanan Jehowa tahu Israel tuntang Juda.

5. Krana kakai augh Jehowa:

Ita mahining augh pampikäh, uras panaräwen, tapi djaton kasanang!

6. Isek, ingat, tau olo hatuä pähä manak? Maka kilen tinai aku mitä karä olo hatuä tä murut kahange, kilau olo bawi idjä handak luas, tinai ampin baue uras kalas lali?

7. Pajah! andau tä babehat haliai, djaton pudji kalotä; djetä katika kadjakä akan Jakob: tapi iä akan ilapas kea bara tä.

8. Krana intu andau tä, koan Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, aku handak mamelek ugar bara tekokm, tuntang manggeto pasong bara lengäm, nakara olo beken djaton akan mahadjipen ikau hindai.

9. Tapi äwen karäh manempo Jehowa. Hatallae, tinai radjae Dawid tä, idjä handak impalembutku akan äwen.

10. Tagal tä äla mikäh, ikau, o rewarku Jakob, koan Jehowa, äla taräwen, joh Israel! krana itä! aku handak maliwus ikau bara tanah idjä kedjau, tuntang panakam bara tanah äkae tawanan; tä Jakob akan buli, belom sanang tuntang landang, djaton idjä akan manaräwen iä.

11. Krana aku mampahaiak ikau, koan Jehowa, handak maliwus ikau; krana aku handak mampalomos karä olo kapir tä, idjä marak äwen aku djari manganan ikau; tapi aku djaton handak mampalomos ikau, baja aku handak madjar ikau ombeombet, belä ikau mado arepm brasih, djaton kasalam.

12. Krana kakai koan Jehowa: Peresm tä papa haliai, tuntang himangm djaton tau halit.

13. Djaton idjä biti, idjä batokäi nguan lutam, tatamba djaton aim.

14. Karä kapatohm ngalapean ikau, djaton paraba ikau, krana aku djari mamukul ikau kilau mamukul musoh, hapan djara katulas. djetä tagal kadarhakam idjä paham, basa dosam kutoh karäe.

15. Buhen ikau mambawai tagal peresm, tuntang tagal kapähäm idjä baka matäi? tagal kahain kadarhakam, tinai tagal dosam idjä kutoh karäe aku djari mawi ikau kalotä.

16. Maka karä olo idjä djari kuman ikau akan kinan kea: karä idjä djari mandjakä ikau akan tawanan; karä olo idjä djari marampas ikau akan irampas tinai, tuntang olo handiai idjä djari manarik ikau aku handak mandjuluke indu inarik kea.

17. Krana aku handak mampanjurong akam tuntang mampahalit himangm, koan Jehowa; basa olo manggarä ikau: idjä inganan tä, Sion djaton olo tahiue hindai.

18. Kakai augh Jehowa: Itä! aku handak paterai karä tingkap Jakob tawanan, tinai aku handak masi karä äkae melai, lewue tä karäh imangun tinai hong lungkohe. tuntang huma sombajang tä impendeng tumon ampie solake.

19. Bara hetä karäh lembut augh tara tuntang njanji; krana aku handak mangapal iä, tuntang djaton haliai iä munos; aku handak mampahai iä, tapi djaton haliai iä naniha.

20. Panakae karäh mandjadi kilau djaman horan, tuntang ungkuy olo tä karäh indähen intu baungku, tinai aku handak mamaläh mawi karä olo idjä mararat iä.

21. Iä, idjä äka kahaie tä, karäh lembut bara äwen, Idjä marentah tä karäh blua bara bentok

äwen, iä tä handak injohoku manggapi, tinai iä karäh marantep aku; krana äwe iä tä idjä mandal, uka tau manggapi aku? koan Jehowa.

22. Maka keton akan mandjadi djalahan olo ajungku, tuntang aku toh handak mandjadi Hatallan keton.

23. Itä! riwut barat Jehowa karäh dumah maujangit, talo badjea paham sawosawoh, palus lawo mawi takolok olo darhaka.

24. Kalason kasangit Jehowa tä djaton akan terai, sampai iä djari malalus kahandak atäie. Dapit in-tu katatesan karä andau keton karäh mingat tuntang harati tä.

BAGI 31.

Hapus utns olo ain Hatalla karäh salamet, Hatalla handak manampa djandji taheta akan äwen.

1. Katika tä kea, koan Jehowa, aku handak indu Hatallan karä hamputan olo Israel, tuntang olo tä akan indu djalahan ajungku.

2. Kakai augh Jehowa: Olo idjä katapasan bara padang, djari sondau asi hong padang tunis benjem, iä tä Israel; aku handak hagoet mampalandang iä.

3. Bara kedjau bewäi Jehowa djari mamala akangku. Toto, aku djari sinta ikau, sintangku palus katatahi, tagal tä aku djari mam-bet ikau hapan asi marantep aku.

4. Toh, maka aku handak mangapal ikau tinai, tä ikau toto bakapal, o budjang hawi, Israel; ikau karäh ramirami bagandang tinai, omba olo busik bagandut.

5. Ikau akan mimbul pambulan anggor tinai hundjun bukit Sama-

ria, maka olo idjä mambulan tä akan kuman buae kea.

6. Krana katika karäh dumah, amon karä olo djadjaga hong bukit Epraim mantehau: has, tatap keton, ita hagoet akan Sion, tanggoh Jehowa, Hatallan ita.

7. Krana kakai augh Jehowa: Handjahandjak, lahap tagal Jakob, basasurak tagal kapalan karä olo kapir! ambo augh mantehau, njanji tuntang hamauh: o Jehowa, haga olo ajum, Israel idjä katapasan tä.

8. Toto, aku handak manduan olo tä bara tanah hila utara, handak mamumpong iä bara hapus saran petak, tuntang karä olo babutä dengan olo kait, karä olo batihi tuntang idjä haru luas awang marak äwen: sampai karäian haliai äwen karäh buli kantoh.

9. Haiak manangis äwen karäh dumah tuntang blaku doa, tä aku handak magah iä, mimit iä sampai tahasak danum, mahoroe djalan rampar, äkae djaton tau tantarang, krana aku puns bapa Israel, Epraim tä anakku idjä bakas. — (50,4.)

10. Hining augh Jehowa, o karä olo kapir! suman akan karä pulau idjä kedjau, sambil hamauh: iä, idjä djari manamburup Israel, handak mamumpong iä tinai, tuntang handak manonggo iä kilau sakatik manonggo kawan ai.

11. Krana Jehowa djari manewus Jakob, tuntang djari maliwus iä bara lengän olo, idjä abas bara iä:

12. Tagal tä äwen karäh dumah, haiak basasurak hong bukit Sion, bawatawon iä karäh dumah tanggoh ramo panengan Jehowa, tanggoh gendom tuntang anggor, tinai undus, tahiri sapi, tuntang hambaruae karäh mandjadi kilau ka-

bon idjä injiram, djaton akan ngaring tinai.

13. Tä karä budjang bawi karäh ramirami bagaudut. tinai budjang hatuä tuntang olo bakas haiahaiaik; krana aku handak malih tatume mandjadi kahandjak, tuntang handak mampong iä, haiak mampahandjak iä limbah karä kapähäe tä.

14. Aku haudak mamedä atäi karä imam hapan enjak, tinai djalahan olo ajungku karäh tohok awi kutoh ramongku, koan Jehowa.

15. Kakai augh Jehowa: Aton lembut hong Rama augh tatum, augh tangis pahiam haliai; Rahel manatum tagal anake, tuntang iä djaton maku iampong tagal anake, basa djetä djaton hindai. — (1. Mos. 35, 19. Matt. 2, 18.)

16. Tapi kakai augh Jehowa: Sarenan tangism, terai djohon matam, krana kapähäm tä toto aton balähe, koan Jehowa; krana äwen tä karäh buli bara tanah musohe.

17. Krana akan karä panakam aton kutoh kaharape, koan Jehowa, krana panakam akan buli tanah ajue.

18. Aku djari mahining bewäi Epraim masuman kapähäe, koe: ikau djari mandjara aku, aku toto indjara kilau sapi tabela, idjä hindai impalinek. Obah aku, tä aku toto hobah, krana ikau Jehowa, Hatallaungku. — (17, 44.)

19. Toto, limbah aku iobah, aku djari manjasal, tinai limbah aku djari kasene arepku, aku mamantu bitingku tuntang mahamen; toto, aku ujukok, basa aku indu mananggong kahawen tagal karajapku pesangku tabela.

20. Dia Epraim anakku idjä ingilakku? dia iä idjä anak äka huangku? Krana aku mingat bewäi

talo idjä djari insanangku akäe, tagal tä huangku blasut dengäe, djaton tau dia aku masi iä, koan Jehowa. — (Hos. 11, 8.)

21. Tampa kata, pendeng toros akam, awi manintu atäim akan djalan tä, idjä djari ihoroem; buli tinai, o budjang bawi, Israel. buli tinai akan karä lewum djetoh!

22. Kilen katahie ikau handak namuäi, o anak bawi idjä parisang siasiar? krana Jehowa djari manampa talo taheta hong petak; sawä akan mamalok banäe tinai.

23. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Augh toh tinai olo karäh hapäe hong tanah Juda, tuntang hong karä lewue, amon aku mampaterai tawanae: käläh Jehowa mamberkat ikau, joh äka katetek, ikau bukit idjä brasih! — (29, 14.)

24. Juda tuntang karä olo lewun ai samasama akan melai hetä. olo malan tuntang olo idjä gojangan-gapa dengan kawan metoe.

25. Krana aku handak mamedä hambaruan idjä ujuh, tinai mamuas karä hambaruan awang kapähä, — (Matt. 11, 28.)

26. Tagal tä aku djari misik haiak bilikbalingau, tapi tirohku tä paham bakalis.

27. Itä! andaue aton dumah, koan Jehowa, tä aku handak mampanak ungkup Israel tuntang ungkup Juda, olon tuntang meto.

28. Sama kilau aku djari mangkarenä gawingku tagal olo tä, uka marunap, mangarak, mandarai, marusak tuntang mawi tjalaka, kalotä kea aku liandak mangkarenä gawingku tagal olo tä, uka mamangun haiak mimbul, koan Jehowa.

29. Katika tä olo djaton akan lamauh lindai: karä bapae djari

kuman kantan anggor, palus kasingan anake manjilo. — (*Kisegh.* 18.2.)

30. Malainkan genep biti akan matäi tagal kasalan ai kea, tinai genep olo idjä knman kantan bua, kasingae kea akan manjilo.

31. Toto, katika aton dumah, koan Jehowa, tä aku handak manampa djandji taheta dengan ungkup Israel tuntang ungkup Juda. — (*Ibran.* 8,8.)

32. Djaton tumon djandji tä, idjä djari inampaku dengan karä tatoe, metoh aku ngagalan lengäe mamplua iä bara tanah Misir; tuntang djandji tä äwen djaton djari mahagae, baja aku akan mamaksa mahukum iä, koan Jehowa.

33. Malainkan djetoh djandji tä, idjä handak inampaku dengan olo Israel limbah bara katika toh, koan Jehowa: aku handak manenga Toratku intu huange, tinai manjirat tä intu tampong atäie; aku handak indu Hatallae, tuntang olo tä akan djalahan ajungku.

34. Tinai djaton hindai genep olo tä akan madjar kolae tuntang paharie, koae: käläh niangasene Jehowa! Krana olo handiai karäh kasene aku, hai korik, koan Jehowa: krana aku handak mampun kadarhaka, tuntang djaton mingat dosae hindai. — (33,8.)

35. Kakai koan Jehowa, idjä manenga matanandau indu kalawa handau, tinai bulan tuntang karä bintang tumon atohe indu kalawa hamalem, idjä manggerek tasik sampai riake gotogotok, Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, puna arae:

36. Amon karä atoh talo tä lepah bara baungku, koan Jehowa, tä maka panakau Israel kea akan lepah,

sampai iä djaton indu utus olo hindai intu baungku haradjur katahin karä andan.

37. Kakai augh Jehowa: Amon olih mnkur langit ngambo, tuntang mariksa galang petak ngiwa, tä aku handak manganan hapus panakan Israel tagal karä gawie tä, koan Jehowa.

38. Itä! katika aton dumah, koan Jehowa, tä maka lewu toh karäh imangun tinai akan Jehowa, bara tjandin Hauaneel sampai bauntonggang puting lewu tä.

39. Tali sipat akan mahalau djetä tinai mimes lungkoh Gareb, mnes tinai sampai Goat.

40. Hapns djanah hantu kea tuntang kawo tä, tinai hapus tanah sampai sungäi Kidron, mimes puting banntonggang hadjaran hila timor, karäh indu äka brasih ain Jehowa; maka djetä djaton karäh irunap atawa imelek tinai.

BAGI 32.

Jeremia mamili tana aku indu kata, olo Israel toto akan buli tanah.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai Jeremia intu njelo sapulu kahum karadjaan Sedekia, radja Juda, njelo djetä njelo hanjawalas kahum Nebukadnesar.

2. Katika tä kawan parang radja Babel mangapong Jerusalem, tuntang nabi Jeremia aton inutup hong huma djadjaga, idjä darah human radja Juda. — (2. *Radja* 25,1.)

3. Krana Sedekia, radja Juda, djari manjoho manntnp iä, koae: Buhen ikau manudjum, koam: kakai augh Jehowa: itä! aku mau-

djuluk lewu toh akan lengän radja Babel, iä akan mandinoe.

4. Sedekia, radja Juda, mahin djaton karäh mahakan lengän olo Kasdim, tapi toto, iä karähinja-
ragh akan lengän radja Babel, bitie karäh hakotak dengae, tuntang matae karäh manampajah iä; — (34,3.)

5. Iä karäh mimbit Sedekia tawanan akan Babel, hetä kea iä akan melai sampai aku manjoho iä matäi, koan Jehowa; alo keton mamarang malawan olo Kasdim, djaton kea keton manang.

6. Maka koan Jeremia: Augh Jehowa djari sampai aku, koae:

7. Itä! Hanameel, anak mam Salum, karäh tanggoh ikau, koae: awi ikau mamili tanangku, idjä hong Anatot, krana ikau idjä tokep patut mamili tä.

8. Tumon tä maka Hanameel, anak amaku tä, tanggoh aku hong äka djadjaga, kilau augh Jehowa, sambil hamauh dengangku: Pili tanangku tä, idjä hong Anatot, idjä intu tanah Benjamin; krana djetä patut akam, basa ikau kola tokep: käläh pili tä akam. Tä aku harati djetä augh Jehowa.

9. Palus aku mamili tana tä, idjä hong Anatot, bara Hanameel, anak amaku tä, tuntang aku manimbang rear akae, udjuwalas sekel salaka.

10. Tinai aku maneken surat, tuntang mantjatjak djetä, haiak manduan olo saksi mitäe, metoh aku manimbang rear tä hapan taradju.

11. Limbah tä aku mina surat mamili tä, idjä intjatjak indampul tumon hadat prentah, tinai salinae idjä bukäi,

12. Tuntang aku manenga surat

mamili tä akan Barugh, anak Nerija, Nerija anak Maghseja, intu matan Hanameel, anak amaku, tuntang intu matan karä olo saksi, idjä djari maneken tanda tangae huang surat mamili tä, intu baun karä olo Jehudi, awang aton huang äka djadjaga.

13. Maka aku manjoho Barugh intu baun karä olo tä, koangku:

14. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Duan surat toh duäduä, surat mamili idjä intjatjak indampul tuntang saliuae idjä bukäi toh, palus ina tä hong landai petak, mangat tau ihaga tahi.

15. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Dapit olo karäh mamili tinai huang tanah toh huma, tana, pambulau anggor.

16. Maka limbah aku djari manenga surat mamili tä akan Barugh, anak Nerija, aku blaku intu Jehowa, koangku:

17. Kajah, pangkahai Tuhan Jehowa! Toto, ikau djari manampa langit tuntang petak hapan kaabasm idjä paham, tuntang lengäm idjä inantadjokm, tuntang puna djaton talo idjä mahin bahali akam.

18. Ikau idjä malalus asim akan bakojakojau, haiak mamaläh kadarhakan bapae intu pakuan anake idjä rahian bara iä; ikau pangkahai Hatalla, idjä paham kwasa, Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom puna aram;

19. Idjä paham kapintar karä akalm, tuntang paham kwasa karä gawim; krana matam haradjur riaraw mitä karä djalan olo kaluneu, mangat mauenga akan genep bititumon djalan ai, kapatut gawie. — (10,6;16,17.)

20. Ikau idjä djari manampa kutoh kata tuntang talo heran hong tanah Misir, palus sampai andau toh, alo intu olo Israel alo intu olo beken, ikau djari mampahai aran, kilau aton andau toh.

21. Ikau djari mamplua djalahan olo ajum, Israel tä, bara tanah Misir, hapan kata tuntang talo heran, hapan lengäm idjä kwasa tuntang penangm idjä inantadjokm, hapan talo pampiküh idjä paham.

22. Ikau djari manenga akan äwen tanah toh, idjä djari injumpahm akan karä tætoe, handak manenga tä akæ, tanah idjä nahasak djohon tusun meto tuntang dannm madu.

23. Maka sama olo tä djari-tamä, tuntang djari manduan tä indu joresæ, tä iä djaton djari manumon aughm, tuntang djaton djari belom tumon Toratm; djaton talo idjä, awang djari injohom äwen mawie, djari ilaluse; tagal tä ikau djari magah moawi äwen karä tjalaka toh.

24. Itä! kota tasaran tä! djetä djari tokep lewu, uka mampalah tä; badjeleng lewu akan indjuluk intu lengän olo Kasdim, idjä mamarang mangapong tä, tagal padang, lau tuntang peres: tumon djari pasumam, toto kea tulus kalotä, ikau kea aton mitä tä.

25. Tinai ikau, o pangkahai Tuhan, Jehowa, djari manjoho aku: pili akan tana tä hapan rear, tuntang duan olo saksi mitæ, alo lewu toh karäh injaragh akan lengän olo Kasdim.

26. Tä augh Jehowa sampai Jeremia, koæ:

27. Itä, aku toh Jehowa, Hatalan karä isi; aton kea talo idjä, idjä bahali akangku?

28. Tagal tä kakai augh Jehowa:

Itä! aku mandjuluk lewu toh akan lengän olo Kasdim, aku lengän Nebukadnesar, radja Babel, toto lewu toh karäh dino awie.

29. Olo Kasdim, idjä mamarang lewu toh, akan tamä kea, balalu manusul lewu toh, mangälu iä lepal lingis tuntang karä huma, idjä hundjun sapæue olo djari hagaru akan Baal, tuntang djari manusuh parapah talo ihop akan hatalla beken, hapæ mamparahas aku.

30. Krana panakan Israel tuntang panakan Juda bara pesæ tabela baja djari mawi talo papa bewäi intu matangku; krana panakan Israel haradjur djari mamparahas aku hapan tampan lengæ, koan Jehowa.

31. Krana katahin lewu toh aton bara andau olo djari uamanguu tä palus andau toh, baja djetä manampa kalaitku, tuntang bukun kasangitku, sampai aku akan manganan iä bara baungku:

32. Tagal karä kadarhakan lo Israel tuntang olo Juda, idjä iawie hapæ marahas aku, äwen tuntang karä radjæ, mantire, imame, tinai nabiin äwen, tuntang karä olo Jerusalem samandia:

33. Idjä djari manalikut aku tuntang djaton manaharep, alo aku haradjur madjar äwen totototo, tapi äwen djaton maku mahining tuntaug tarima adjar.

34. Tinai äwen djari mingkes talo kadjilek idjä hapæ hong hu-maugku, idjä djari inggarä tumon arangku, hapæ mangihal djetä. — (2. Radju 21.4.)

35. Iä djari mauampa äka guntong ain Baal, idjä hong djanah Benhinom, uka mampatandjong mamapui anake batuä bawi akan Mologh, talo idjä djaton haliai injohoku iä, ranang atäiku mahin dia

kalotä; äwen mawi talo kihal kadjeta djari indjuluk akan lengän kai, uka mamahir olo Juda badosa, olo Kasdim.

— (3. Mos. 18, 21.)

36. Maka toh, tagal tä kakai augh Jehowa, Hatallan Israel, taliu lewu toh, idjä koan keton, iä indjuluk akan lengän radja Babelawi padang, lau tuntang peres:

37. Itä! aku handak mamumpung olo tä bara karä tanah, idjä akan hetä aku djari manganan iä huang kalaitku, huang kasangitku tuntang paham karahasku; aku handak halalian äwen tä tinai buli äka toh, haiak manjolio iä melai sanang.

38. Toto, olo tä akan indu djalahan olo ajungku, tuntang aku akan Hatallae.

39. Aku handak manenga akae atäi bulat, djalae bulat kea, mangat äwen haradjur mikäh aku indu kahalap ai kea, tuntang karä anake rahian bara iä.

40. Aku handak manampa djan-dji idjä katatahi dengan olo tä, aku djaton handak terai mamberkat iä, tuntang aku handak manampa atäie mikäh aku, uka äla äwen urdur bara aku.

41. Mamberkat äwen tä, djetä karäh indu äka kahandjakku, tinai aku handak mimbul äwen hong tanah toh totototo, hapan salepah atäi, hapus huangku.

42. Krana kakai augh Jehowa, Kilau aku djari magah tjalaka paham mawi utus olo toh, kakai aku handak manjampai akae karä talo bahalap kea, idjä djari insumangu aku akae.

43. Tä tana karäh imili tinai hong tanah toh, idjä koan keton djetä rusak benjem, sampai olou tuntang meto djaton hetä, tinai

44. Tana karäh imili hapan rear, tuntang surat mamili tä karäh imintik haiak intjatjak indampul, tuntang olo saksi, hong tanah Benjamin, hong karä äka hakaling Jerusalem, hong karä lewu Juda, hong karä lewu intu bukit hatinggang, hong karä lewu äka rampar, hong karä lewu lila salatan; krana aku handak manpaterai tawanae, koan Jehowa. — (29, 14.)

BAGI 33.

Hatalla handak halalian olo Israel; Kristus tuntang karadjaaan ajue insuman.

1. **M**aka augh Jehowa sampai Jeremia tingkat idjä duä, kahum iä magon inutup hong äka djadjaga, koe: — (32, 2.)

2. Kakai augh Jehowa, idjä malalus talo tä, Jehowa idjä natap tuntang mandähen tä, Jehowa arae:

3. Laku intu aku, tä aku handak tombah aughni, balalu handak masanan akan talo hai tuntang basilim, idjä djaton kasenam.

4. Krana kakai augh Jehowa, Hatallan Israel, taliu karä human intu lewu toh, tuntang taliu human radja Juda, idjä djari ingarak hapan malawan kota tasaran tuntang padang:

5. Toto, djari tanaä hetä kutoh idjä handak malawan olo Kasdim tä, tapi djetä akan mamaleng karä parit bewäi hapan hantue, idjä djari impataiku huang kalaitku tuntang kasangitku: djetä, basa aku djari manjahokan baungku

bara lewu toh, tagal karä kadarhakan äwen.

6. Tapi itä! aku handak mampanjurong akae, tuntang mampahalit iä, tinai handak mandjadian akae kutoh kasanang tuntang katoto.

7. Aku handak mampaterai olo Juda tuntang Israel tawanan, palus handak haragapan iä kilau solake bilin.

8. Aku handak mamprasih äwen bara karä kadarhaka, idjä awi tä in djari badosa intu aku. aku handak mampun karä kasulue, idjä hapan tä iä djari badosa intu aku, tuntang djari malangkah aku. — (31,34.)

9. Tuntang djetä akangku indu aran äka kahandjak, indu horumat tuntang tara marak karä utus olo hong petak, idjä karäh mahining karä talo bahalap, awang ilalusku akan äwen: olo tä karäh hengan tuntang djungun tagal karä talo bahalap, tinai tagal kasanang tä, idjä indjapaku akae.

10. Kakai augh Jehowa: Hong äka toh, idjä koan keton: djetä rusak, sampai olon tuntang meto djaton hetä; — intu kurä lewu Juda. tuntang hong hapus Jerusalem. idjä rusak karakkarak, sampai djaton oloe, djaton olo idjä melai hetä, meto mahiu dia:

11. Hetä karäh tarahining tinai augh kahandjak. augh karami. augh bakalbanä tuntang popoh, tinai augh karä olo idjä hamauh: tara Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, krana Jehowa toto bahalap, tuntang asie pulus katatahi; — tinai augh karä olo idjä mimbit parapah horumat akan human Jehowa: krana aku handak mampaterai tanah toh tawanan. sama kilan solake bihin, koan Jehowa.

12. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Hong äka toh idjä rusak kalotä, sampai olon djaton hetä, meto mahin dia kea, tuntang hong karä lewu äwen, karäh mandjadi äka sakatik tinai. idjä manonggo kawan kambing tabiri.

13. Hong karä lewu intu bukit hatinggang, hong karä lewu intu tanah rampar, hong karä lewu hila salatan, hong hapus tanah Benjamin, intu karä äka hakaliling Jerusalem, tinai intu karä lewu Juda, maka kawan meto karäh te sek buli tinai tuntang haseae, koan Jehowa.

14. Itä! andau akan dumah, koan Jehowa, tä aku handak malalus augh asingku tä, idjä djari insu-mangu akan ungkup Israel tuntang ungkup Juda.

15. Andau tä, katika tä kea aku haudak mampalembut akan Dawid Salundik tetek tä, Iä tä karäh malalus kabudjur tuntang katetek hundjnn petak. — (23,5. *Jes.4,2.*)

16. Katika tä Juda karäh iliwus, tinai Jerusalem karäh melai sanang; tuntang kalotoh arae karäh injewut: Jehowa idjä äka katetekita.

17. Krana kakai augh Jehowa: Palus dapit djaton karäh balentas akan Dawid olo idjä mondok hong padadusan ungkup Israel. — (1. *Radja9,5.*)

18. Tinai akan imam, idjä bara ungkup Lewi tä, djaton karäh balentas olo idjä maluput parapah awang ingähu akangku, tuntang manusul parapah talo kiuan, tinai mampatäi parapah awang injambalih haradjur.

19. Maka augh Jehowa sampai Jeremia, koae:

20. Kakai augh Jehowa: Amon

keton tau mangarak djandjingu dengan andau tuntang alem, sampai andau alem djaton hindai tumon puna katikae: — (31,36.)

21. Tä djandjingu dengan rewarku Dawid tau bakarak kea, sampai djaton idjä biti bara panakae, idjä indu radja hong padadusae, tinai djandjingu dengan olo Lewi tuntang imam, rewarku tä.

22. Kilau karä ramon langit djaton taraisä, tinai baras hong suran tasik djaton taratakar, kalotä aku handak mangapal panakan rewarku Dawid, tuntang karä olo Lewi, idjä manonggo aku. — (1. Mos. 15, 5; 22, 17.)

23. Tinai augh Jehowa sampai Jeremia, koae:

24. Dia ikau djari mahining talo awang inutor olo tä, koae: ungup duä tä, idjä djari intih Jehowa. puna djari inganae toh? Toto, ia mamapa djalahan olo ajungku, sampai djetä kilau ampin djaton utus olo hindai intu baungku.

25. Kakai augh Jehowa: Djaka djandjingu tahu andau tuntang alem djari bakarak, tuntang tahu karä atoh langit dengan petak:

26. Tä aku handak manganan ungnup Jakob kea, tuntang rewarku Dawid, sampai aku djaton hindai manduan bara panakae, idjä akan marentah panakan Abraham Isaak tuntang Jakob; krana aku handak mampaterai olo tä tawan, koan Jehowa.

BAGI 34.

Olo marajap prentah njelon kabandjak tä; hukum inuman akan Sedekia tuntang olo Juda.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä

sampai Jeremia, katika Nebukadnesar, radja Babel, tuntang hapus kawan parang ai, tinai kawan parang karä karadjuan hong petak, idjä penda kwasan lengän ai, tuntang karä djalahan olo mamarang Jerusalem dengan karä patataie; maka koae: — (2. Radja 24, 10.)

2. Kakai augh Jehowa, Hatalan Israel: lius, talih Sedekia, radja Juda, sambil hamauh dengae: kakai augh Jehowa: itä! aku mandjuluk lewu toh akan lengän radja Babel, ia karäh mausule lepah liugis.

3. Maka ikau kea djaton karäh mahakan lengäe, tapi toto ikau karäh injingkap, tuntang indjuluk akan lengäe: haiak matam karäh mitä radja Babel, tinai bitie karäh hakotak dengam. palus ikau karäh tamput akan Bahel.

4. Tapi hining augh Jehowa, o Sedekia, radja Juda! kakai augh Jehowa tahu ikau: ikau djaton akan impatäi awi padang.

5. Ikau karäh matäi sauang, tuntang olo karäh manusul talo hundjun kuburm, tumon olo djari manusul hundjun kubur karä tatom, radja idjä bihiu tä, sambil manatum ikau, koae: kajah tuan! Krana aku idjä djari manjewut augh toh, koan Jehowa. — (2. Kron. 16, 14.)

6. Maka nabi Jeremia masanan karä augh tä akan Sedekia, radja Juda, hong Jerusalem:

7. Katika kawan parang radja Babel mamarang Jerusalem, tuntang karä lewun Juda idjä katapasan. Laghis dengan Aseka tä, krana djetä kotae dshen, tuntang djari katapasan bara karä lewun Juda. — (2. Radja 25, 1.)

8. Djetoh augh Jehowa, idjä

sampai Jeremia, limbah radja Sedekia djari hadjandji dengan olo arä handiai hong Jerusalem, handak bauauar masuman njelon kahandjak;

9. Mangat genep bitu mēmpas djipäe hatuä bawi, awang olo Ibrani, uka äla olo mampatempoē hindai olo Jehudi, idjä puna paharie. — (3.Mos.25,39.)

10. Maka karä mantir tuntang olo arä manumon aughe tä, haiak tamä djandji. genep bitu akan mēmpas djipäe hatuä bawi, djaton manjoho äwen tä indu reware haradjur; iä manumon augh tä balalu mēmpas äwen.

11. Tapi limbah bara tä iä tankitar angate, palus manduan karä djipäe haluli hatuä bawi, idjä djari iempase, tuntang mamaksa mampatempo äwen tä tinai mandjadi djipäe hatuä bawi.

12. Tagal tä augh Jehowa sampai Jeremia bara Jehowa, koae:

13. Kakai augh Jehowa, Hatalan Israel: aku djari manampa djandji dengan tato keton, katika aku magah iä blua bara tanah Misir, äka kareware tä, koangku: — (2.Mos.21,2.)

14. Intu lawin mudju mudju njelo keton akan mēmpas karä paharin keton, idjä olo Ibrani, awang indjual akau keton, tuntang djari manempo djahawen njelo; tapi tato keton djaton manumon aughku, djaton manalingan pin-dinge.

15. Maka keton djari hobah intu andau toh. tuntang djari budjur gawin keton intu matangku, haiak muar njelon kahandjak akan kolan keton; tinai keton djari manampa djandji intu baungku hong humangku. idjä injewut tumon arangku.

16. Tapi keton djari hules tinai, haiak djari mamapa arangku, sampai genep bitu mandnan djipäe tinai, hatuä bawi, idjä djari iempas keton tumon kahias atäi keton, palus keton mamaksa äwen mandjadi djipen keton hatuä bawi tinai.

17. Tagal tä kakai augh Jehowa: Keton djaton manumon aughku. mangat keton muar njelon kahandjak akan kolan tuntang paharin keton, itä! toh aku bauanar. masanan akan keton njelon pa-dang, peres tuntang lau; tinai aku handak manamburup keton akan karä karadjaan hong petak.

18. Karä olo tä, idjä djari mangarak djandjingku, awang djaton malalus augh djandji, idjä djari inampae intu baungku, aku handak mawi iä kilan anak sapi tä, idjä djari inisinge sila haruä, tuntang idjä ihoroe helate; — (1.Mos. 15,17.)

19. Iä tä karäh mantir Juda tuntang karä mantir Jerusalem, karä mantir dalam, karä imam tuntang karä olo tanah tä handiai, idjä djari mahoroe helat tising sapi tä.

20. Toto, aku handak manjaragh äwen akan lengän musoh, tuntang olo idjä mangatah tahasenge: tinai hantue karäh indu kinan burong penda langit tuntang meto petak.

21. Tinai Sedekia kea, radja Juda, tuntang karä mantire, aku handak manjaraghe intu lengän musohe, idjä mangatah tahasenge, iä tä intu lengän kawan parang radja Babel, idjä toh djari mindah bara keton.

22. Itä! aku handak manjoho, koan Jehowa, tuntang manduan äwen akan lewu toh tinai, uka

äwen mamarange tuntang mandino iä, haiak manusul iä lepah lingis; tinai aku handak mawi karäh lewun Juda karakkaraka, sampai djaton hindai olo melai huange. — (2 Radja 25, 9.)

— — — — —

BAGI 35.

Olo Reghab imberkat; hukum insanan akan olo Jehudi.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai Jeremia kahum karadjaan Jojakim, anak Josia, radja Juda, koae:

2. Lius, tamä human olo Reghab, sambil hakotak dengan äwen, tuntang imbit iä akan human Jehowa, tamä karong idjä bara karä karong hetä, tinai tusuh anggor akae.

3. Tä aku manduan Jaasanja, anak Jeremia, Jeremia anak Habasinja, tuntang karä paharie, tinai karä anake idjä hatuä, tuntang hapus ungkup olo Reghab.

4. Palus aku mimbit olo tä tamä human Jehowa, akan karong anak Hanan, Hanan anak Jigdalia, olo ain Hatalla tä, idjä darah karong karä mantir kapala, idjä tambuan karong Maaseja, anak Salum, tonggon bauntonggang tä.

5. Balalu aku mingkes blana basuang anggor tuntang sangkir intu bann olo Reghab, tuntang aku hamauh dengan äwen: Has, ihop anggor toh.

6. Tapi tombah äwen: Ikäi djaton maku mihop anggor, krana Jonadab, anak Reghab, tato ikäi, djari mangahana ikäi, koae: äla keton mihop anggor, keton tun-

tang hapus panakan keton palus katatahi. — (2 Radja 10, 15.)

7. Äla kea keton mamanguu huma, äla maian atawa mimbul pambulan anggor, tapi hapus umur keton keton akan melai hong tingkap, mangat keton belom tahi njeloe hong tanah, idjä hetä keton melai kilau tamuäi.

8. Tumon tä ikäi djari manumon augh Jonadab, anak Reghab, tato ikäi, huang talo handiai, idjä djari imetähe ikäi, sampai ikäi puna djaton maku mihop anggor hapus umur ikäi, ikäi tuntang karä anak sawan ikäi hatuä bawi.

9. Tinai ikäi djaton kea mamangun huma indu äka ikäi melai, djaton kea ikäi mambulan anggor, tuntang djaton tawan tana, djaton malan:

10. Malainkan ikäi djari melai hong tingkap bewäi; tumon tä ikäi djari manumon tuntang malalus talo handiai, idjä djari imetäh tato ikäi Jonadab akan ikäi.

11. Maka djadi, amon Nebukadnesar, radja Babel, maranggar tanah toh, koan ikäi: has, ita tahih Jerusalem, mahakan kawan parang olo Kasdim tuntang olo Aram; kalotä ikäi melai hong Jerusalem.

12. Tä augh Jehowa sampai Jeremia, koae:

13. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: lius, sanan akan karä olo Juda tuntang olo Jerusalem: aton keton djaton maku iadjar, mangat manumou aughku? koan Jehowa.

14. Karä augh Jonadab, anak Reghab, idjä djari mametäh hapus panakae, mangat äwen äla mihop anggor, djetä magon inumoe, krana olo tä djaton pudji mihop anggor sampai andau tohi, tapi äwen djari

manumon augh tatoe; toh, maka kindjap haradjur aku djari manjoho masuman akan keton, tapi keton djaton djari manumon aughku. — (25,3.)

15. Kindjap haradjur aku djari manjoho rewarku, karä nabi tä, tanggoh keton, uka manjoho keton: hobah keton, genep biti bara djalae idjä papa. tuntang pahu-djur gawin keton: äla keton ompæt hatalla beken, äla manempo iä, tä keton akan melai hong tana, idjä djari inengaku akan tato keton: — tapi keton djaton maku manalingau pinding keton, djaton maku manumon aughku.

16. Toh, basa panakan Jonadab, anak Reghab, djari manumon petäh tatoe, idjä djari imetähe iä, tapi utus olo toh djaton manumon aughku:

17. Tagal tä kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: itä! aku handak ngagh mawi Juda tuntang olo Jerusalem samandiai karä tjalaka tä, idjä djari insanangku akan äwen: basa aku djari masanan akae, tapi äwen djaton manumon. aku djari mantelau iä, tapi iä djaton tombah.

18. Maka dengan ungkup human Reghab koan Jeremia: Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: basa keton djari manumon petäh tato keton Jonadab, tuntang djari mahaga, haiak malalus talo handiai, awang djari imetähe keton:

19. Tagal tä, kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: djaton karäh balentas bara panakan Jonadab, anak Reghab tä, olo idjä manaharep baungku haradjur katatahi.

BAGI 36.

Surat karä augh Jeremia tä imusul Jojakim; tapi djeta injurat taheta tinai.

1. Djadi hong nijelo äpat, kahum karadjaan Jojakim, anak Josia, radja Juda, maka augh toh sampai Jeremia bara Jehowa, koae: — (25,1.)

2. Duan surat, bintik luange karä augh tä, idjä djari insumangku akam mantam Israel tuntang Juda, tinai karä utus olo, bara andau solakku hamauh dengam, bara pangereng Josia, palus sampai andau toh.

3. Ajaajau olo ungkup Juda handak mingat karä tjalaka tä, idjä iantamku handak hapaku mawi iä, mangat olo tä hobah genep biti bara djalae idjä papa. nakara aku mampun karä kadarhakae tuntang dosae.

4. Tä Jeremia mangahau Barugh, anak Nerija; maka Barugh mamintik bara njaman Jeremia karä augh Jehowa, idjä djari insumae akae, mandjadi idjä kasurat. (32,12.)

5. Limbah tä Jeremia manjoho Barugh, koae: Aku toh inutup, djaton tau tamä human Jehowa.

6. Käläh ikau lius, basa surat toh, idjä djari imintikm hetä bara njamangku karä augh Jehowa, intu pinding olo arä, hong human Jehowa, metoh andau puasa; ikau akan mambasae intu pinding hapus olo Juda kea, awang manalihä bara karä lewue.

7. Ajaajau haiak blaku äwen handak mahingkep intu baun Jehowa, tuntang handak hobah genep biti bara djalae idjä papa: krana paham kalait tuntang ka-

sangit tä, idjä djari iantam Jehowa mawi utus olo toh. — (36,3.)

8. Maka Barugh, anak Nerija, mawie tumon talo handiai, idjä djari injoho Jeremia iä, mangat mambasa bara surat tä karä augh Jehowa hnung human Jehowa.

9. Krana djadi. intu njelo limä kahum karadjaan Jojakim, anak Josia, radja Juda, intu bulan djalatiën, maka olo bauauar intu bann Jehowa, manjoho karä olo hong Jerusalem puasa, tuntang olo handiai, idjä dumah bara karä lewun Juda tanggoh Jerusalem.

10. Tä, maka Barugh mambasa surat karä augh Jeremia tä hong human Jehowa, hong karong Gamarja, anak Sapan, sukataris tä, hong tambiran hila ngadju, darah bauntonggang taheta hong human Jehowa, intu pinding hapus olo arä.

11. Maka amon Mighaja, anak Gamarja, Gamarja anak Sapan, djari mahining karä augh Jehowa bara surat tä,

12. Tä iä palns mohon akan human radja, tamä karong kantor; maka aton mondok hetä karä mantir kapala: Elisama, sukataris tä, Delaja anak Samaja. Elnatan anak Aghbor, Gamarja anak Sapan: Sedekia anak Hananja, tuntang karä mantir beken.

13. Maka Mighaja masuman akan äwen karä augh idjä djari hininge, kahum Barugh mambasa surat tä intu pinding olo arä.

14. Tä, maka karä mantir manjoho Judi, anak Netanja, Netanja anak Selemja, Selemja anak Knsi, manalih Barugh, mangat hamauh dengae: Surat tä idjä djari imbasam intu pinding olo

arä imbit intu lengäm, palus kantoh. Tumon tä Barugh, anak Nerija, manduan djetä intu lengäe, balalu manalih olo tä.

15. Maka koan äwen dengae: Mondok, basa tä intu pinding ikäi. Maka Barugh mambasa tä intu pinding äwen.

16. Djadi, sana äwen mahining karä augh tä, maka iä taräwen, hatampajah sama arepe, palus äwen hamauh dengan Barugh: Toto. ikäi handak masuman karä augh toh akan radja.

17. Maka olo tä misek Barugh, koae: Suman akan ikäi, kilen ikau djari mamintik karä augh toh bara njamae?

18. Koan Barugh, tombah augh olo tä: Njaman ai djari marinting karä augh toh akangku, maka aku mamintik tä hong surat toh, hapan dawat.

19. Tä koan karä mantir dengan Barugh: Lius, sahokan arepm tuntang Jeremia, sampai dialo idjä bitü katawan äka keton.

20. Limbah tä äwen tamä naharep radja hong parantaran; maka surat tä ingkese intu karong Elisama, sukataris tä; limbah tä iä masuman karä augh tä intu pinding radja.

21. Tä radja manjoho Judi manduan surat tä, palus iä manduae bara karong Elisama, sukataris tä; tuntang Judi mambasa tä intu pinding radja, tinai intu pinding karä mantir, idjä tokep radja.

22. Maka radja aton melai intu humae, idjä äkac amon wajah sadingen, intu bulan djalatiën; maka aton apui imandok hong dapur bahalap tandipah baun radja.

23. Djadi, amon Judi djari mam-

basa telo apat kabagi, maka radja maharis surat tä hapun lading kalam, tuntang maudjakahe akan apui, idjä hong dapur hetä, sampai hapus surat tä djari lepah kinan apui, idjä hong dapur hetä.

24. Maka äwen tä djaton taräwen, tinai djaton marabit pakaisae, radja tuntang karä mantire mahin dia, idjä djari mahining karä augh tä;

25. Alo Elnatan, Delaja äwen telo Gamarja blaku kea intu radja, uka äla iä manusul surat tä; tapi iä djaton tarima augh äwen telo tä.

26. Tinai radja manjoho Jerameel, anak Hamelegh, tuntang Seraja, anak Asriel, tinai Selanja, anak Abdeel, mangat manawau Barugh, djurutulis tä, tuntang nabi Jeremia. Tapi Jehowa djari manjahokan äwen duä tä.

27. Tä, maka augh Jehowa sampai Jeremia, limbah radja djari manusul surat tä, idjä äka karä augh, awang djari injurat Barugh bara njaman Jeremia, koae:

28. Duan surat beken tinai, palus bintik hetä karä augh idjä helo tä, idjä djari imintik hong surat idjä solake, idjä djari inusul Jojakim, radja Juda.

29. Tinai dahang mawi Jojakim, radja Juda: kakai augh Jehowa: ikau djari manusul surat tä, koam: buhen ikau djari mamintik huange kalotoh: toto haliai radja Babel karäh dumah, marusak tanah toh, haiak mampalomos bara hetoh olon tuntaug meto?

30. Tagal tä kakai augh Jehowa mawi Jojakim, radja Juda tä: djaton karäh aton hindai akae, idjä mondok hundjun padadusan Dawid; hantue karäh indjakah.

handau buah kalaso, tinai hama-lem buah kasadingen.

31. Aku handak mamalah mawi iä, tuntang intu panakae, tinai intu karä mantire, kdarhakae tä; toto, aku handak magah mawi iä, tuntang olo Jerusalem, tinai olo Juda, karä tjalaka tä, idjä djari iantamku mawi äwen; tapi äwen djaton djari paraba aughku.

32. Tä Jeremia manduan surat beken, balalu mandjuluk tä akan djurutulis, Barugh, anak Nerija: iä tä mamintik huange bara njaman Jeremia karä augh surat idjä solake tä, idjä djari inusul Jojakim, radja Juda. Tuntang arä augh kalotä indahang haream hetä.

BAGI 37.

Jeremia imukul tuatang inatup;
Sedekia misek iä

1. Maka Sedekia, anak Josia, narentah djadi radja, mauganti Jeghonia, anak Jojakim; krana Nebukadnesar, radja Babel, djari mamparadja iä mahundjun tanah Juda. — (52,1.)

2. Tapi iä tuntang karä mantire, tinai olo arä hong tanah. djaton tarima augh Jehowa, idjä insumae hadjamban nabi Jeremia.

3. Tapi atou kea radja Sedekia manjoho Jughal, anak Selanja, äwen duä Sepanja, anak Maaseja, imam tä, manalih nabi Jeremia, uka masuman akae: Kaläh ikau blaku akan ikäi intu Jehowa, Hatallan ita.

4. Krana Jeremia magon melai marak olo arä, katika tä olo hindai djari manutup iä hong sipir.

5. Maka kawan parang ain Parao djari hagoet bara Misir; tä olo Kasdim, idjä mangapong Jerusalem, sava iä mahining britan äwen tä, maka iä malajan helo mawi Jerusalem.

6. Tä augh Jehowa sampai nabi Jeremia, koae:

7. Kakai augh Jehowa, Hatalan Israel: kalotoh suman akan radja Juda, idjä djari manjoho keton manalih aku misek intu aku: itä! kawan parang Parao tä, idjä djari hagoet tantai mandohop keton, djeta akan buli Misir, tanah ai.

8. Tä olo Kasdim karäh haluli tinai mamarang lewu toh, maka iä karäh mandino palus manusul tä.

9. Kakai augh Jehowa: Äla mamunga arep keton, sambil hamauh: toto olo Kasdim tä palus terai mawi ita; — krana toto djaton haliai äwen tä akan terai.

10. Krana paribasa keton mamalah hapus kawan parang olo Kasdim, idjä mamarang keton, alo isut bewäi tisae tuntang bahimang: maka äwen tä kea mahin akan hagoet genep biti bara tingkape, balalu manusul lewu toh.

11. Djadi, limbah kawan parang olo Kasdim djari hagoet bara Jerusalem tagal kawan parang Parao tä,

12. Maka Jeremia harikas bara Jerusalem, handak hagoet tamä tanah Benjamin, manjengok baris joresan ai idjä intu olo hetä.

13. Tä kahum iä handak blua bauntonggang Benjamin, aton hetä mantir djadjaga, idjä Jerija arae, anak Selemja, Selemja anak Hananja: iä tä manawan nabi Jere-

inia, koae: Ika handak mules pakat dengan olo Kasdim.

14. Maka koan Jeremia: Sala aughm, aku djaton maku mules pakat dengan olo Kasdim. Tapi Jerija tä, djaton tarima auge. malainkan iä manjingskap Jeremia, palus magah iä naharep karä mantir hai.

15. Mantir hai tä paham malait Jeremia, tuntang mamukul iä, tinai äwen manutup iä hong sipir, hong human Jonatan, djurutulis tä: krana krana tä djari inampa olo akan sipir.

16. Kakai Jeremia akan huma tä, buah palowang, äka papa haliai: sampai tahi iä inutup hetä.

17. Limbah tä radja Sedekia manjoho olo manduan iä: tinai radja misek iä intu humae sinisirik, koae: Mikäh aton augh Jehowa djari sampai? Tombah Jeremia: Aton. Tinai koae: Ika karäh indjuluk akan lengän radja Babel.

18. Tinai koan Jeremia dengan radja Sedekia: Narai kasalanku dengam, atawa dengan karä mantirm, atawa dengan utus olo toh, sampai keton manutup aku hong sipir?

19. Hong kwe toh karä nabin keton, idjä djari manudjum akan keton, koae: radja Babel djaton akan dumah mamarang keton, tuntang hapus tanah toh?

20. Toh, käläh hining, o tu-angku radja, käläh augh usokku inarima intu baum: äla manjoho aku tinai akan human Jonatan, djurutulis tä, belä aku matai hetä.

21. Tä radja Sedekia manjoho, mangat olo manonggo Jeremia hong äka djadjaga tä, tuntang olo manenga akae sining andau teping idjä kabotop, bara äka tu-

kang tepong, sampai karä tepong lepah hong lewue. Kalotä Jeremia melai inonggo hong äka djadjaga. — (32,2.)

— — — — —

BAGI 38.

Jeremia ilaboh hong palowang äka rumpur; tapi ia liwus tinai, palus radja manduan ia, misek ia sinisnik.

1. Maka Sepatja, anak Matan, Gedalia, anak Pashur, Jughal, anak Selemja, äwen äpat Pashur, anak Malghia, mahining karä augh Jeremia, idjä insanae akan olo arä, koae:

2. Kakai augh Jehowa: Olo idjä melai hong lewu toh, ia karäh matsi awi padang, lau tuntang peres; tapi olo idjä blua manjembali olo Kasdim. ia akan belom, tuntang manamput hambaruae kilau rampase. — (21,9.)

3. Kakai augh Jehowa: Toto lewu toh akan injaraghi akan lengän kawan parang radja Babel, ia karäh dinon awi äwen.

4. Tä, maka koan karä mantir hai dengan radja: Soho olo tä impatäi, krana hapan augh kalotä ia manendur lengän olo parang, awang katapasan hong lewu toh, tuntang lengän olo arä: krana olo djetä djaton mauahiu kasanang utus olo toh, tapi tjalakae babewäi.

5. Maka koan radja Sedekia: Olo tä aton intu lengän keton; radja djaton tau mangahana keton.

6. Tä äwen manduan Jeremia, balalu malaboh ia hong palowang Malghia, anak Hamelegh, idjä hong parantaran äka djadjaga: ia malaboh Jeremia hapan tali: maka

palowang tä djaton hadanum, tapi kutoh rumpure; tä Jeremia tangkelem hong rumpur tä. — (37,16.)

7. Maka amon Ebedmelegh, olo sipai, olo dalam radja tä, idjä intu human radja, mahining olo djari malaboh Jeremia hong palowang, kahum radja mondok hong bauntonggang Benjamiu, — (39,16.)

8. Tä Ebedmelegh palus ha-goet bara human radja, tuntang ia hamauh dengan radja, koae:

9. O tuanku radja! olo tä sala haliai karä gawie dengan nabi Jeremia, idjä djari ilabohe hong palowang, tuntang puna ia indu matsi meher kea, basa djaton tepong hindai hong lewu.

10. Tä radja manjoho Ebedmelegh, olo sipai tä, koae: Duan bara hetoh barang telo pulu biti, palus djidjit nabi Jeremia bara palowang, helo bara ia matsi.

11. Tä Ebedmelegh manduan karä olo tä, tuntang tamä äka radja, äka gudang, balalu blaku bara hetä kupit benang idjä djari rotus, palus ia muloh tä hapan tali akan Jeremia hong palowang.

12. Tuntang Ebedmelegh, olo sipai tä, hamauh dengan Jeremia: Lapik katiakm, hapan kupit benang rotus tä, hapan nanfilap tali. Maka Jeremia mawie tumon tä.

13. Tä olo tä mandjidjit Jeremia hapan tali, palus mamplua ia bara palowang; djadi Jeremia melai hong äka djadjaga.

14. Maka radja Sedekia manjoho olo manduan nabi Jeremia tanggoh ia, akan djalan tamä idjä tingkat telo tä, idjä hong human Jehowa. Hetä radja hamauh dengan Jeremia: Aton talo isekku intu

ikau, äla ikau milim talo enen akangku.

15. Maka koan Jeremia dengan Sedekia: Amou aku masuman akam, dia ikau mampatäi aku? tinai alo aku manirok akam, djaton kea ikau tarima aughku.

16. Tä radja Sedekia sumpah dengan Jeremia sinisnik, koae: Belom Jehowa, idjä djari mandjapa hambaruan ita, aku djaton handak mampatäi ikau, djaton kea handak mandjuluk ikau intu lengän olo tä, idjä mangatah tahasengm.

17. Maka koan Jeremia dengan Sedekia: Kakai augh Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: amon ikau handak blua, manjembah karä mantir radja Babel, tä hambaruam karäh belom, tinai lewu toh djaton inusul; tapi ikau tuntang hapus ungup humam akan belom.

18. Tapi amon ikau djaton maku mandjuluk arepm akan mantir radja Babel, tä lewu toh karäh injaragh akan lengän olo Kasdim, palus äwen karäh manusule; tinai ikau djaton kea akan mahakan lengän äwen.

19. Maka koan radja Sedekia dengan Jeremia: Aku mikäh olo Jehudi tä, idjä djari mules pakat dengan olo Kasdim, suro olo mandjuluk aku akan lengän äwen, tä äwen hababaka aku.

20. Maka koan Jeremia: Olo djaton akan mandjuluk ikau: tarima bewäi augh Jehowa, idjä insumangku akam, tä ikau karäh bontong tuntang belom.

21. Tapi amon ikau djaton maku mandjuluk arepm, tä maka augh toh djari insuman Jehowa akangku:

22. Itä! karä olo bawi tä, idjä

katapasan hong human radja Juda, djetä karäh imbit akan mantir radja Babel; tä äwen karäh halalea iä, koae: kajah! olo pamusok keton djari manipu keton, pain keton djari tangkelem hong rumpur, toh äwen undur nadjua keton.

23. Kakai karä sawam tuntang anakm karäh implua akan olo Kasdim, tinai bitim kea djaton akan mahakan lengän äwen; tapi lengän radja Babel karäh manjingskap ikau, tinai lewu toh karäh inusul.

24. Tä koan Sedekia dengan Jeremia: Äla idjä biti katawan karä aughm toh, tä ikau karäh dia impatäi.

25. Maka amon karä mantir mahining, aku djari hakotak dengam, tuntang äwen tanggoh ikau, sambil hamauh dengam: sanan akan ikäi budjubudjur, narai aughm dengan radja, äla milim tä akan ikäi, tä ikäi djaton maku mampatäi ikau; tinai narai kotak radja dengam?

26. Tä buah ikau tombah auge: aku djari manjampai augh usokku intu baun radja, uka äla iä manjoho aku haluli akan human Jonatan, belä aku matäi hetä.

27. Djadi, amon karä mantir tanggoh Jeremia, sambil misek iä, maka iä tombah tumon karä augh tä, idjä djari imetäh radja; tä olo tä terai misek iä, basa iä djaton blua auge.

28. Maka Jeremia melai magon inutup hong äka djadjaga sampai andau Jerusalem dinon musoh: iä magon hetä, metoh Jerusalem dinon awi musoh. — (37,21.)

BAGI 39.

Jerusalem dinon awi unsoh; Sedekia inawan; Jeremia awen duä Ebedmelegh indohop.

1. Intu njelo djالاتien kahum karadjaan Sedekia, radja Juda, intu bulan sapulu, tä Nebukadnesar, radja Babel, tuntang karä kawan parang ai sampai, haluli tinai, marauggar Jerusalem tuntang mangapong tä. — (52.4.)

2. Intu njelo sawalas kahum Sedekia, bulan äpat, andau djالاتien, maka lewu tä taratamä.

3. Karä mantir radja Babel tamä, palus tendä intu bauntonggang bentok tä, iä tä Nergalsareser, Samgarnebu, Sarseghimrabsaris, Nergalsareserrabmag, tuntang karä mantir radja Babel beken.

4. Djadi, amon Sedekia, radja Juda, tuntang karä olo parang ai mitä olo tä, maka iä hadari: iä blua bara lewu hamalem, mahoree djalan darah kabon radja, bauntonggang idjä helat pagar duä-duä tä, palus iä hadari, mahoree djalan akan äka rampar.

5. Tapi kawan parang olo Kasdim maujasah, manuntut likut äwen, tuntang iä mandjakä Sedekia hong äka rampar intu Jerigho, balalu manawan iä, mimbit iä akan Nebukadnesar, radja Babel, hong Ribla, intu tanah Hamat: iä tä manukas hukum mawi iä.

6. Radja Babel mampatäi anak Sedekia hong Ribla, intu matan bapae: tinai radja Babel mampatäi karä olo hai kea baris olo Juda.

7. Tinai iä mambutä matan Sedekia, tuntang mamasong iä

hapan duä karinting rantai tambaga, mangat magah iä akan Babel. — (2. Radja 25,7.)

8. Limbah tä olo Kasdim manusul human radja, tinai human olo arä, tuntang hapus kotan Jerusalem impalokange.

9. Maka tisan olo arä, idjä katapasan hong lewu, tuntang olo idjä djari mules pakat dengae, tinai karä olo awang beken hindai iuamput Nebusaradan, mantir olo dalam tä, tawanan akan Babel.

10. Tapi belahé olo idjä naniha, idjä djaton bara ramo, ilih Nebusaradan, mantir olo dalam tä, melai hong tanah Juda, tuntang iä manenga akae pambulan anggor, tinai tana inta andau tä kea.

11. Maka tahu Jeremia Nebukadnesar, radja Babel, djari mametäh Nebusaradan, mantir dalam tä, koae:

12. Duan iä, tonggo iä buah, äla mangupähä iä, tapi awi dengae tumon kahandak ai.

13. Tä Nebusaradan, mantir olo dalam, tuntang Nebusasan, mangkubumi tä, tinai Nergalsareserrabmag, tuntang karä mantir radja Babel manjoho olo,

14. Manduan Jeremia bara äka djadjaga, balalu mandjuluk iä akan Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, mangat mimbit iä akan humae: kakai maka iä melai bentok olo arä.

15. Tinai augh Jehowa djari sampai Jeremia, pesae inutup hong äka djadjaga tä, koae:

16. Lius, sanan akan Ebedmelegh, olo sipai tä, koam: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Is-

rael: itä! aku handak malalus karä aughku mawi lewu toh, indu tjalakae tapi djaton indu kahalape; matam kea karäh mitä tä dapit. — (38,7.)

17. Tapi aku handak mawat ikau intu katika tä, koan Jehowa; ikau djaton akan indjuluk intu lengän olo awang ingikähm baue.

18. Krana toto, aku handak maliwus ikau, tä ikau djaton akan matäi halelek awi padang, tapi hambaruam karäh kilau indu rampasm, basa ikau djari harap aku, koan Jehowa.

BAGI 40.

Jeremia melai hong tanah Juda hindjä Gedalia.

1. Djetoh augh Jehowa idjä sampai Jeremia, limbah Nebusaradan, mantir olo dalam, djari malapas iä hagoet akan Rama, limbah Nebusaradan djari manjoho olo manduan iä; krana iä kea imasong hapan rantai haiak karä olo Jerusalem tuntang Juda, idjä tawanan, idjä inamput akan Babel.

2. Krana mantir olo dalam tä manjoho olo manduan Jeremia, sambil hamauh dengae: Jehowa, Hatallam, djari manjewut karä tjalaka toh mantam äka toh.

3. Maka Jehowa djari manjampae tuntang malaluse kea tumon auge; krana keton djari badosa intu Jehowa, djaton djari manumon auge, tagal tä iä djari malalus talo toh mawi keton.

4. Toh, itäm, aku djari mengkak rantai andat toh bara lengäm:

toh, amon ikau radjin omba aku akan Babel, käläh bewäi, tä aku handak mahaga ikau; tapi amon ikau djaton radjin ompat aku akan Babel, naughe bewäi: itäm, hapus tanah intu baum, lius bewäi akan äka idjä ingilakm.

5. Tä basa iä djaton tombah, maka koae tinai: Käläh ikau buli Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, idjä djari iangkat radja Babel mandjadi mantir karä lewun Juda, palus melai dengae bentok utus ajum; alo akan kwe kahandakm hagoet, lius bewäi. Tinai mantir olo dalam mahata iä tuntang talo inengae, balalu malapas iä hagoet.

6. Kakai Jeremia manalih Gedalia, anak Ahikam, hong Mispa, palus iä melai dengae intu bentok karä olo, idjä katapasan hong tanah tä.

7. Tä, amon karä mantir kawan parang, idjä melai hong padang, tuntang olo ajue mahining, radja Babel djari mangkat Gedalia, anak Ahikam, mandjadi mantir hong tanah tä, tuntang djari mandjuluk akae olo hatuä bawi, tinai anak korik, baris karä olo pähä hong tanah, idjä djaton tamput tawanan akan Babel:

8. Tä, maka äwen tanggoth Gedalia hong Mispa, iä tä Ismael, anak Netanja, Johanan tuntang Jonatan, anak Karea, Seraja, anak Taulumet, tinai anak Epai, olo Netopa, tinai Jesanja, olo Maagha tä, äwen tä tuntang karä olo ajue.

9. Maka Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, sumpah dengan äwen, tuntang dengan karä olo ajue, koae: Äla keton mikäh manempo olo Kasdim; me-

lai hong tanah, tuntang manempo radja Babel, tä keton karäh batuah. — (2. Radja 25,24.)

10. Maka itä! aku toh melai hong Mispa, mangat aku manaharep olo Kasdim, idjä akan mananggoh ita; toh, käläh keton mamumpong anggor, rimpin bua tuntang undus hong sarangan keton, haiak melai hong lewun keton, idjä tumon pintih keton.

11. Tinai amon karäh olo Jehudi, idjä melai hong Moab, tuntang marak olo Amon, hong Edom, tinai hong karä tanah idjä hetä, mahining, radja Babel djari manisa belaehe olo Jehudi hong Juda, tuntang djari mangkat akae Gedalia, anak Ahikam, Akiham anak Sapan,

12. Tä, maka karä olo Jehudi tä buli bara karä kaleka, idjä akan hetä iä djari tamburup, tamä tanah Juda tanggoh Gedalia hong Mispa; äwen mamumpong kutoh anggor tuntang rimpin bua.

13. Maka Johanan, anak Karea, tuntang karä mantir parang idjä dengae-hong padang, tanggoh Gedalia hong Mispa,

14. Sambil hamauh dengae: Djaton ikau katawan Baalis, radjan olo Amon, djari manjoho Ismael, anak Netanja, mangat iä mampatäi ikau? Maka Gedalia, anak Ahikam, djaton maku pertjaja aughe.

15. Tinai Johanan, anak Karea, hamauh sinisinik dengan Gedalia hong Mispa, koae: Soho aku lius mampatäi Ismael, anak Netanja, äla olo katawan tä; buhen iä akan mampatäi ikau, tuntang karä olo Juda, idjä djari imumpong akam, bilangbalangan, sampai tisan olo Juda tä rusak kea?

16. Tapi koan Gedalia, anak Ahikam, dengan Johanan, anak Karea: Äla ikau kalotä; krana aughm tä djaton toto mawi Ismael.

BAGI 41.

Gedalia impatäi Ismael; Johanan maliwus olo idjä inampute; olo Juda handak lius akan Misir.

1. Maka djadi, intu bulan udju aton dumah Ismael, anak Netanja, Netanja anak Elisama, bara utus radja, tinai karä mantir radja, tuntang sapulu biti olo beken dengae, tanggoh Gedalia, anak Ahikam, hong Mispa, tuntang iä kuman dengae hetä hong Mispa.

2. Tä Ismael, anak Netanja, tuntang olo sapulu biti tä idjä dengae, marawus mamangkih Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, hapan padang; kalotä äwen mampatäi idjä djari iangkat radja Babel indu kapalan tanah tä.

3. Tinai Ismael mampatäi karä olo Jehudi, idjä dengan Gedalia hong Mispa, tuntang karä olo Kasdim, awang olo parang, idjä aton hetä.

4. Djadi andau tinai, limbah iä djari mampatäi Gedalia, amon hindai idjä biti katawan tä,

5. Maka aton dumah olo bara Sighem, bara Silo, bara Samaria, hanja pulu biti karäe, idjä injukur djanggute tuntang irabit pakaisae, idjä djari mahiris arepe: maka ramon parapah tuntang garo aton intu lengäe, handak mimbit tä akan human Jehowa.

6. Maka Ismael, anak Netanja, blua bara Mispa manambang

äwen, manandjong haiak manangis; djadi, amon iä sampai äwen, koae: Has, tanggoh Gedalia, anak Ahikam.

7. Djadi, amon äwen tä sampai bentok lewu, maka Ismael, anak Netanja, tuntang olo idjä dengae, manetek takoloke, palus mandjakah iä hong kali hetä.

8. Tapi aton sapulu biti baris äwen tä, idjä hamauh dengan Ismael: *Äla mampatäi ikäi*; krana ain ikäi kutoh talo idjä injahokan hong petak, gendom, seora, nudus tuntang madu. Tä iä balang, djaton mampatäi äwen haiak karä paharie.

9. Maka kali tä, idjä äka Ismael manganan karä hantnn olo, idjä djari impatäie tagal Gedalia, iä tä kali idjä djari inampa radja Asa tagal Baesa, radja Israel: djeta injuang Ismael, anak Netanja, hapan hantnn olo idjä impatäie tä.

10. Tuntang Ismael manamput tisan olo tä tawanan, idjä aton hong Mispa: karä anak radja idjä bawi, tuntang karä olo arä, idjä inisa Nebusaradan, mantir olo dalam tä, hong Mispa, akan Gedalia, anak Ahikam tä: maka Ismael, anak Netanja, manamput äwen tawanan, palus iä lins, handak buli olo Amon.

11. Djadi, amon Johanan, anak Kareä, tuntang karä mantir parang tä idjä dengae, mahining kadarhaka tä, idjä iawi Ismael anak Netanja,

12. Maka äwen mimbit karä olo ajne, palus hagoet, handak parang dengan Ismael, anak Netanja; djadi, iä hasnpa dengae darah talaga hai, idjä hong Gi-beon.

13. Tä, amon karä olo, idjä inamput Ismael, mitä Johanan, anak Kareä, tuntang karä mantir parang idjä dengae, maka olo tä handjak.

14. Palus karä olo tä, idjä djari inamput Ismael tawanan bara Mispa, mules, ompat Johanan, anak Kareä.

15. Tapi Ismael, anak Netanja, lapas hadari bara lengän Johanan, haiak hanja biti olo dengae, palus iä buli olo Amon.

16. Tä Johanan, anak Kareä, tuntang karä mantir parang idjä dengae, manduan karä tisan olo tä, idjä djari induae tinai bara lengän Ismael, anak Netanja, idjä inampnte bara Mispa, limbah iä djari mampatäi Gedalia, anak Ahikam, iä tä, olo parang, tuntang olo bawi, tinai anak olo, tuntang karä mantir radja, idjä imbite tinai bara Gi-beon.

17. Maka äwen hagoet, bapodok hong Gerutkimham, idjä tokep Betlehem; tinai iä handak hagoet tamä Misir, nka mahakan baun olo Kasdim. — (2. Radja 25,26.)

18. Krana iä mikäh olo tä, basa Ismael, anak Netanja, djari mampatäi Gedalia, anak Ahikam, idjä djari iangkat radja Babel indn mantir tanah tä.

BAGI 42.

Jeremia mangahana olo Jehudi hagoet aknn Misir.

1. Tä karä mantir kawan parang, Johanan, anak Kareä, tinai Jesanja, anak Hossaja, tuntang

hapus olo arä, hai korik, mananggo,

2. Palus hamauh dengan nabi Jeremia: Käläh augh usok ikäi inarima intu baum, laku akan ikäi intu Jehowa, Hatallam, akan hapus olo idjä katapasan toh; krana isut bewäi tisan ikäi bara karäe bihin, kilau paitä matam kea;

3. Mangat Jehowa, Hatallam, massanan djalan, idjä patut ihoree ikäi, tuntang talo idjä patut iawi ikäi.

4. Koan nabi Jeremia dengan olo tä: Aku djari tarima augh keton: itä, aku handak blaku intu Jehowa, Hatallan keton, tumon augh keton; tuntang talo handiai, idjä koan Jehowa dengan keton, aku handak masumae akan keton; idjä kabawak auge mahin dia aku handak milime bara keton.

5. Koan olo tä dengan Jeremia: Käläh Jehowa indu saksi idjä bantantu tuntang toto, uka mawi ikäi, amon ikäi djaton manumon karä augh, idjä karäh imetäh Jehowa, Hatallam, hadjamban ikau akan ikäi.

6. Alo bahalap alo papa, ikäi handak manumoe kea augh Jehowa, Hatallan ita, idjä injoho ikäi ikau manaharepe, mangat ikäi bontong batuah, awi ikäi manumon augh Jehowa, Hatallan ita.

7. Maka djadi, limbah kapulu andau augh Jehowa sampai Jeremia.

8. Tä iä mangahau Johanan, anak Karea, tuntang karä mantir parang awang dengae, tuntang olo arä handiai, olo korik olo hai.

9. Palus iä hamauh dengan äwen: Kakai augh Jehowa, Ha-

tallan Israel, idjä djari injoho keton aku manaharepe, uka manjampai augh usok keton intu baue:

10. Amon keton melai hong tanah toh. tä aku handak haragapan keton, djaton mangarak, aku handak mimbul keton, palus djaton marunap; krana aku mangarajau tagal tjalaka tä, idjä djari ilalusku mawi keton.

11. Äla keton mikäh baun radja Babel, idjä ingikäh keton; äla keton mikäh iä, koan Jehowa; krana aku karäh hindjä keton, handak mawat keton bara lengae.

12. Tuntang aku handak manenga asi akan keton, sampai iä masi keton, tuntang halalian keton tamä tanah keton.

13. Tapi amon koan keton: ikäi djaton handak melai hong tanah toh, tuntang djaton haliai handak manumon augh Jehowa, Hatallan ketou:

14. Malainkan hamauh: dia! tapi ikäi handak tamä Misir, mangat hetä ikäi djaton tawan parang tinai, djaton mahining augh sarunai hindai, djaton tawan lau awi panginan djaton; hetä bewäi ikäi handak melai: —

15. Tä, hining augh Jehowa, o karä tisan olo Juda! kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: amon keton tantaie haliai handak akan Misir, tuntang amon keton tamä melai hetä namuäi:

16. Tä, maka padang, idjä ingikäh keton, karäh manapi ketou hetä, hong Misir, tuntang lau. idjä inawat keton, karäh leket intu keton hetä, hong Misir, tä keton akan matai hetä.

17. Kalotä karäh mandjadi de-

ngan karä olo, awang tantai manintu baue, handak tamä Misir, uka melai namuši hetä; äwen tä akan matäi awi padang, lau tuntang peres; dialo idjä biti olo tä karäh batisa, idjä mahakan tjalaka tä, idjä handak iagahku mawi iä.

18. Krana kakai augh Jehowa, tuban karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Kilau kalaitku tuntang kasangitku djari inusuh mawi olo Jerusalem, kalotä kea kasangitku karäh batusuh mawi keton, amon tamä tanah Misir; tä keton akan mandjadi indu sapa, indu karusak, tuntang indu katjijjis, indu tanding dengan tawah, palus keton djaton akan mitä äka toh tinai.

19. Toh, Jehowa djari manjewut akan keton, o tisan olo Juda! äla keton tamä Misir, ingat totototo, aku djari managor keton andau toh.

20. Toto, keton djari manipu mamadok mawi keton: krana keton djari manjoho aku manaharep Jehowa, Hatallan keton, sambil hamauh: laku akan ikäi intu Jehowa, Hatallan ita; talo handiai, awang karäh imetäh Jehowa, Hatallan ita, käläh sanan tä akan ikäi, maka ikäi handak manumon tä.

21. Toh, maka aku djari masuman akan keton andau toh; tapi keton djaton maku manumon augh Jehowa, Hatallan keton, tumou karä augh, awang djari imetähe hadjamban aku akan keton.

22. Toh, käläh keton katawan hatantu, keton akan matäi awi padang, lau tuntang peres hong äka tä, idjä karadjin keton manalilhe, uka melai hetä.

BAGI 43.

Olo Jehudi hagoet akan tanah Misir, Jeremia tamput.

1. Djadi, amon Jeremia djari terai masuman karä augh Jehowa, Hatallae, akan olo arä tä, tumon djari petäh Jehowa, Hatallae, intu iä, uka masuman akan äwen,

2. Maka koan Asarja, anak Hosaja, äwen duä Johanan, anak Kareä, tuntang karä olo badjoho tä mawi Jeremia: Aughm tä tандjarom bewäi, Jehowa, Hatallan ita, djaton djari manjoho ikau, mangat masanan akan ikäi: äla keton harikas akan Misir, uka melai hetä.

3. Tapi Barugh, anak Nerija tä, madjok ikau hamauh kalotä dengan ikäi, mangat iä mandjuluk ikäi akan lengän olo Kasdim, nakara äwen mampatäi ikäi, atawa inanamput ikäi tawanan akan Babel.

4. Tumon tä Johanan, anak Kareä, tuntang karä mantir kawan parang, tinai olo arä handiai, djaton maku manumon augh Jehowa, uka melai hong tanah Juda;

5. Malainkan Johanan, anak Kareä, tuntang karä mantir kawan parang manduan karä olo Juda idjä katapasan tä, awang djari haluli tinai bara äka olo kapor, idjä akan hetä iä djari iharak, mangat melai hong tanah Juda;

6. Hatuä bawi tuntang karä anak olo, tinai anak radja idjä bawi tä, tuntang olo handiai, idjä djari inisa Nebusaradan, mantir olo dalam tä, dengan Gedalia, anak Ahikam, Ahikam anak Sapan, tinai nabi Jeremia äwen duä Barugh, anak Nerija tä;

7. Palus iä hagoet akan tanah Misir, krana iä djaton tarima augh Jehowa: maka äwen sampai Taghpanes.

8. Tä anghl Jehowa sampai Jeremia hong Taghpanes, koae:

9. Duan batu hai hong lengäm, kalian tä hong petak bata intu tannur, idjä darah bauntonggang human Parao hong Taghpanes, kahum baun karä olo Jehudi.

10. Tuntang suman akan äwen: kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: itä! aku handak manjoho, manduan Nebukadnesar, radja Babel, rewarku tä, tuntang handak mampendeng padadusae hundjun batu tä, idjä djari ingaliangku; iä karäh mampendeng tingkape idjä balalap tä hundjun djetä.

11. Iä karäh dumali, mamukul tanah Misir: idjä bagin pampatäi, djetä karäh impatäi, idjä bagin tawanan, djetä karäh tawanan; idjä bagin padang, djetä karäh buah padang.

12. Tinai aku handak mantokan apui hong karä human dewan Misir, uka iä manjeha djetä, palus manamput äwen tawanan; iä akan mangkepan tanah Misir kilau saktik mangkepan pakaiäe, palus iä karäh harikas bara hetä sanang bewäi.

13. Iä tä karäh mamusit karä hampatong hong Betsemes, idjä intu tanah Misir, tuntang manusul karä human dewan Misir.

BAGI 44.

Hukum insuman skän olo Jehudi parisang tä hong Misir.

1. Djetoh augh, idjä sampai

Jeremia tahu karä olo Jehudi, awang melai hong Misir, hong Migdol, hong Taghpanes, hong Nop, tinai hong tanah Patros, koae:

2. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Keton djari mitä karä tjalaka, idjä djari iagahku hapangku hararepan Jerusalem tuntang karä lewun Juda; itä! djetä äka rusak haliä andau toh, sampai olo djaton melai hetä.

3. Djetä tagal kadarhaka, idjä djari iawi äwen, hapae marahas aku, awie lius hagaro, manempo hatalla beken, idjä djaton djari kasenae, alo iä alo bapae mahin dia.

4. Tuntang kindjap haradjur aku djari manjoho rewarku, karä nabi tä, manalih keton, mangat hamauh: äla keton mawi talo kadjilek tä, idjä injingiku.

5. Tapi äwen djaton djari manumoe, djaton djari manalingan pindinge, uka hobah bara kadbakae, tuntang terai hagaro akan hatalla beken.

6. Tagal tä kalait kasangitku djari inusuh. haik djari manjeha karä lewun Juda tuntang hapue Jerusalem, sampai djetä mandjadi benjem palus rusak, kilau andau toh.

7. Maka toh, kakai augh Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Buhen keton mangihal arep keton kalotä, sampai olo hatuä tuntang bawi, anak olo tuntang awau impatäi bara marak keton, bara ungkup Juda, sampai djaton katapasan idjä batisa akan keton?

8. Tuntang mamparahas aku awi tampan lengän keton, hagaro akan hatalla beken hong tanah

Misir, idjä djari inamä keton, inangat melai hetä, hapan keton mampalomos arep keton, palus mandjadi indu bawak sapa tuntang tawah karä djalahan olo hong petak.

9. Djari keton kalapean karä kadarhakan tato keton, tuntang kadarhakan karä radja Juda, kadarhakan sawan äwen, tuntang puna kadarhakan keton, tinai kadarhakan sawan keton, idjä djari iawie hong tanah Juda tuntang intu Jerusalem?

10. Palus andau toh äwen hindai robo atäie, tuntang djaton maku mikäh, djaton maku belom tumon Torat tuntang hadatku, idjä djari ingkesku intu bann keton, tuntang karä tato keton.

11. Tagal tä, kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Itä! aku handak manintu baungku indu tjalaka mawi keton, palus mampalomos hapus olo Juda.

12. Aku handak manganan tisan olo Juda, idjä djari mules baue tamä Misir, tantai melai hetä, lepah äwen tä karäh nihau hong Misir; iä karäh halelek awi padang, iä karäh rusak awi lau, bara idjä korik sampai idjä hai, awi padang tuntang lau iä akan matäi, iä akan mandjadi indu bawak sapa, indu karusak, indu tanding tuntang tawah.

13. Krana aku handak mawi äwen kea, idjä puna melai hong tanah Misir, tumon aku djari mawi äwen, idjä hong Jerusalem, hapan padang, lan tuntang peres.

14. Sampai karä tisan olo Juda tä, idjä djari tamä Misir, handak melai hetä, dialo idjä biti idjä tau mahakan palus katapasan,

uka tau buli tanah Juda tinai, idjä äka kakenang atäie nahuang inulie, mangat melai hetä; tapi äwen djaton akan buli, baja belae bewäi idjä hadari palus.

15. Tä karä olo hatuä, idjä puna katawan sawae hagarö akan hatalla beken, tuntang karä sawae idjä hakarereng mendeng hetä, tinai karä olo tä, idjä melai hong Misir, hong Patros, mandjawab augh Jeremia, koae:

16. Karä augh tä, idjä insumam akan ikäi hapan aran Jehowa, ikäi djaton parabae.

17. Tapi ikäi tantai handak manumon karä augh, idjä blua baranjaman ikäi, palus handak hagarö akan ramon langit, tuntang maluput parapah akae, tumon puna gawin ikäi tuntang karä tato ikäi, karä radjan ikäi, tinai mantir ikäi, hong karä lewu Juda tuntang hong Jerusalem; katika tä ikäi besoh kuman, tuntang baramirami djaton katawan tjalaka. — (7,17.)

18. Tapi bara ikäi djari terai hagarö akan ramon langit tä, sambil maluput parapah akae, tä ikäi tapes bewäi, tuntang djari nihau awi padang dengan lau.

19. Tinai amon ikäi hagarö akan ramon langit, koan olo bawi tä, sambil maluput parapah akae, tuntang manampa apam akae manamunan ampie, tinai manusuh parapah talo ihop akae, pudji ikäi mawi tä nalikut banan ikäi?

20. Tä koan Jeremia dengan olo arä, hatuä bawi, dengan olo handiai, idjä djari mandjawab augh:

21. Angatku, toto Jehowa djari manahiu keton djari hagarö hong karä lewu Juda tuntang hong Jerusalem, keton tuntang tato keton, radja tuntang mantir keton,

tinai olo handiai, awang hong tanah tä; toto, iä djari manduan atäi tagal tä,

22. Sampai Jehowa djaton tau manjarenan hindai kadarhakan gawin keton, tuntang karä talo kadjilek idjä ilalus keton; tagal tä tanah keton mandjadi benjem, rusak, indu sapa, sampai djaton olo melai hetä, kilau audau toh.

23. Basa awi keton djari hagaro, sambil badosa intu Jehowa, tuntang djaton djari manumon augh Jehowa, djaton djari belom tumon Torat tuntang hadat ai, idjä injaksie akan keton: tagal tä tjalaka djari buah keton, kilau aton audau toh.

24. Tinai koan Jeremia dengan olo arä, tuntang dengan karä awang bawi: Hining augh Jehowa, keton hapus Juda idjä hong Misir toh!

25. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Bitin keton hasawä djari hamauh, tuntang lengän keton djari malaluse kea; koan keton: ikäi toto handak mahapus miat ikäi, palus handak hagaro akan ramon langit, sambil manusuh akae parapah talo ihop. Naughe, keton djari mandähen miat keton, tuntang mahapus miat keton toto.

26. Toh, hining keton augh Jehowa, o hapus olo Juda idjä melai hong Misir! Itä! aku sumpah manjewut arangku idjä hai, koan Jehowa, djaton arangku karäh injewut hindai awi idjä biti olo Juda hong hapus tanah Misir, sampai äwen hamauh: belom pangkahai Tuhan. Jehowa.

27. Itä! aku handak manonggo äwen indu tjalakae, djaton akan

kahalape; karä olo Juda, awang hong Misir, karäh nihau awi pandang tuntang lau, sampai iä lepah lomos.

28. Tapi olo idjä mahakan pandang, djetä karäh buli bara Misir akan Juda, isut biti bewäi; maka sakarä tisan olo Juda, idjä djari tamä Misir tantai melai hetä, karäh mangasene, augh äwe idjä tulus, augh ajungku atawa augh ai.

29. Tuntang djetoh indu kata akan keton, koan Jehowa, aku toto handak mawi keton hong äka toh, mangat keton kasene, augh ajungku karäh tulus indu tjalakan keton:

30. Kakai augh Jehowa: itä! aku handak mandjuluk Parao Hopra, radja Misir tä, akan lengän musohe. idjä mangatah tahasenge, sama kilau aku djari mandjuluk Sedekia, radja Juda, akan lengän musohe Nebukadnesar, idjä djari mangatah tahasenge. — (2.Kron. 36,13.)

BAGI 45.

Augh hapän mampong Barugh.

1. Djetoh augh, idjä insuman nabi Jeremia akan Barugh, anak Nerija, metoh iä mamintik hong surat karä augh toh bara njaman Jeremia, intu njelo äpat kahum Jojakim, anak Josia, radja Juda, koe: — (36,4.)

2. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel, tahu ikau, o Barugh:

3. Koam: kajah aku! lalehan Jehowa djari mandahang kadjakä tuntang kapähängku; aku ujuh

awi tangisku, tapi djaton kasang.

4. Suman kalotoh akae: kakai augh Jehowa: ita! talo idjä imangungku aku mangarake tinai, talo idjä imbulku aku marunape tinai, tamput hapus tanah toh.

5. Kilen, ikau manggau talo hai akam? äla manggau tä; krana itä, aku handak mimbit tjalaka mawi karä isi, koan Jehowa; tapi akam aku handak manenga hambaruam kilau indu rampasm hong karä äka panggoetm.

BAGI 46.

Hukum inukas akan Misir.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä djari sampai Jeremia tahu karä olo kapid.

2. Tahu Misir: tahu kawan parang Parao Negho, radja Misir, idjä tokep batangdanum Prat, tokep Karghemis, idjä impalah Nebukadnesar, radja Babel, intu njelo äpat kahum karadjaan Jojakim, anak Josia, radja Juda. — (Jes.19.)

3. Tatatatap talawang tuntang taming, takan, lius parang!

4. Apil karä hadjaran, soho olo mukonge: kepan sampulau, asa karä lundju, kepan sangkarut!

5. Tapi kilen aku mitä äwen uras pikäh, balalu undur, tuntang karä pangkalimae uras djari impatäi? Äwen hadari djaton bahangi tampaliau likute, pampikäh mawi ä hakaliling, koan Jehowa.

6. Idjä kapala balias djaton kabawae hadari, idjä kapala abas

djaton tau liwus; hila utara, tokep batangdanum Prat, olo tä djari tanggarurus balongkang.

7. Äwe ä tä, idjä manjambong kilau batangdanum, tuntang hariak kilau batangdanum lombah?

8. Misir - tä idjä manjambong kilau batangdanum, riak ajue hatang kilau batangdanum lombah; koae: aku handak mananjap malleteng salepah petak, marusak karä lewu tuntang olo huange.

9. Takan, lius bewäi, keton karä hadjaran; has, ridu bewäi karä kareta; käläh karä pangkalima hagoet, olo sipai, olo Put, idjä mimbing talawang, tinai olo Ludi idjä patjäh mamanah.

10. Haiang toto, krana andau toh andau pamaläh pangkahai Tuhan, Jehowa karä kawan talo belom, uka mamaläh arepe intu karä musohe, katika padang akan mawi, sampai djetä besoh palus batusau awi karä daha; krana pangkahai Tuhan, Jehowa karä kawan talo helom, aton parapah talo impatäie hong tanah hila utara, daruh sungäi Prat.

11. Lius, talih Gilead, palus blaku tatamba, joh hudjang bawin Misir! Haiang bewäi keton mandahang tatamba, ikau puna djaton tau halit!

12. Karä djalahan olo djari mahining britan kahawen keton, hapus petak uras mamala augh bawaim, krana karä pangkalimam djari hadari hatantarang, balalu balongkang haiak.

13. Djetoh augh, idjä insuman Jehowa akan Jeremia tahu panumah Nebukadnesar, radja Babel, uka mamukul tanah Misir:

14. Suman intu Misir, awi mam-

brita hong Migdol, sanan hong Nop tuntang Taghpanes, sambil hamauh: mendeng, tatap arepm, krana padang akan kuman talo handiai. idjä hakaliling ikau.

15. Kilen karä olo ajum idjä abas tä lepah tambalang? Äwen tä djaton tau mendeng. basa Jehowa maharak iä.

16. Iä nanggarurus olo arä, balongkang kilau lihang tampilai: sampai koan äwen: has mendeng, ita buli utus ita, tuntang puna tanah ita. basa padang mahupi ita.

17. Tä olo mantehau: Parao, radja Misir, djari rusak, iä djari marandar arepe bara tukas kati-kae.

18. Belom aku, koan Idjä puna Radja, idjä arae Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: musoh tä karäh dumah tumou kagantong bukit Tabor bara karä bukit; kilau Karmel tä intu saran tasik.

19. Tampa akam ramo indu hapam tawanan, ikau idjä landang sanang, o anak bawin Misir! krana Nop karäh rusak tuntang inusul, sampai djaton olo melai hetä.

20. Misir tä puna sapi bawi idjä bahalap ampie: maka olo panjambalih aton dumah, iä dumah bara utara.

21. Alo karä olo buruh idjä intu iä uras kilau anak sapi idjä baseput, tapi äwen tä akan mules kea, hadari haialiaik, palus djaton tendätendä: krana andau tjalakae djari sampai, katika pamalihe.

22. Aughe kilau augh handjaliwan kahum mikäh, krana olo tä dumah mimbit kutoh kawan parang ai, palus mantakan iä hapan kapak. kilau olo idjä baramo kaju.

23. Olo tä karäh manäweng ka-

juae, koan Jehowa, sampai djaton taraisä idjä inäwenge; krana olo tä karän karäe bara karä sangkalap, sampai djaton taraisä.

24. Misir, anak bawi tä, paham mahamen; iä djari indjuluk akan lengän utus olo idjä hila utara.

25. Jehowa, Tuhan karä kawau talo belom, Hatallan Israel, djari hamauh: Itä! aku handak mawi Amon tä hong No, tuntang Parao, hapus Misir, tuntang karä dewae tinai radjae, toto, Parao tuntang karä olo idjä harap iä.

26. Aku handak mandjuluk äwen tä akan lengän olo idjä mangatah tahasenge, akan lengän Nebukadnesar, radja Babel, tuntang akan lengän karä mantir ajue. Maka limbah tä dapit Misir karäh ingkalewu tinai, kilau djaman horau, koan Jehowa.

27. Maka ikau, rewarku Jakob, äla mikäh, äla djungun, o Israel! krana itä! aku handak maliwus ikau bara tanah awang kedjau, tuntang panakam bara tanah idjä äkae tawanan; Jakob akan buli, belom suni sanang, tuntang djaton olo akan mampikäh iä.

28. Tagal tä, äla mikäh, o rewarku Jakob, koan Jehowa; krana aku mampahaiak ikau: karä olo kapir, idjä akan hetä aku djari manganan ikau, handak impalomosku, tapi djaton aku handak mampalomos ikau, baja madjar ikau ombeombet bewäi, belä ikau mado arepm brasili, djaton kasalam.

BAGI 47.

Hukum inukas akan olo Piliisti.

1. Djatoh augh Jehowa, idjä

sampai Jeremia tahu olo Pilisti, helo bara Parao mamukul Gasa. — (Jes.14,29.)

2. Kakai augh Jehowa: Itä! karä danum manjambong bara utara, mandjadi soho paham, palus mananjap hapus tanah, tuntang karä talo huange, karä lewu tuntang karä oloe; olo handiai idjä hetä karäh mangkariak, karä idjä mukong tanah tä akan manangis;

3. Tagal augh bandam pain hadjaräe idjä abas, tagal gotok karetae tuntang kasilon galingae, sampai karä bapae djaton nalingä anake, awie lenjoh atäie haliai,

4. Tagal andau idjä dumah, uka marusak karä olo Pilisti, palus mampalomos olo bara Tirus tuntang Sidon, karä olo pandohope tä idjä batisa. Krana Jehowa karäh marusak olo Pilisti, tisan olo bara pulau Kaptor tä.

5. Gasa djari haranggau, Askalon djari rusak, tuntang karä idjä batisa hong karä djanah hetä. Lalehan katahim ikau akan mahiris arepm!

6. Kajah, padang Jehowa! prea ikau handak terai? tamä kumpangm, mamärem palus terai!

7. Tapi kwäka ikau tau mamärem? krana Jehowa djari manjoho ikan mawi Askalon, tuntang djari mampait ikau akan äka palabohan hong tasik tä.

BAGI 48.

Hukum inukas akan Moab.

1. Tahu Moab. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Pajah, le-

wu Nebo! krana iä djari rusak; Kiriataim djari rungkok, djari dinon; kota dähén tä djari njukok palus ingarak. — (Jes.15.)

2. Kadjohon Moab tagal Heshon tä djari terai, krana olo mangrangka tjalakae akäe: has, ita handak mampalomos iä, sampai iä äla indu utus olo hindai: tinai ikau, o Madmen, akan inäweng kea, padang akan manjasah ikau.

3. Augh tangis lembut hong Horonaim, karusak tuntang kadjakä paham!

4. Moab djari rotek, augh tangis karä anake mamala.

5. Krana tangis baka tangis njalumbo akan bukit Luhit, augh kariak tarahing mamala intu pain Horonaim.

6. Dari, hakan hambaruan keton; tapi keton karäh mandjadi kilau karamunting hong padang.

7. Basa ikau djari harap kotam tuntang katataum, tagal tä ikau karäh dinon awi musoh; Kamos djaton tau dia tamput tawanan, karä imam tuntang mantir ajue haihaiak.

8. Krana idjä parusak tä akan wanapi karä lewu, sampai idjä lewu mahin dia lapas; karä djanah akan rusak kea, tinai äka rampar akan tunis benjem, krana kalotä koan Jehowa.

9. Tenga palapas akan Moab, krana iä karäh hadari balias kilau trawang, tuntang karä lewue mandjadi karakkaraka, sampai djaton olo melai huange.

10. Tarasapa iä, idjä kadian malalus gawin Jehowa; toto, tarasapa iä, idjä mangahana padange manusuh daha!

11. Moab djari landang bara katabelae, djari melai tuntang pu-

rake, djaton djari injalanan bara sarangae akan sarangan beken, tuntang djaton pudji tamput tawanan, tagal tä angate magon kalotä, tuntang ewaue djaton djari hobah.

12. Tagal tä, itä! andaue aton dumah, koan Jehowa, tä maka aku handak manjoho tukang utus beken tanggoh iä, idjä akan mindali iä, mamboang karä sarangae, palus mamusit karä kasae.

13. Palus Moab karäh njukok tagal Kamos tä, kilau olo Israel djari njukok tagal Betel, idjä äka kaharape tä.

14. Kilen tinai keton hamauh: uras ikäi pangkalima tuntang menteng parang?

15. Krana Moab djari rusak, karä lewue djari njalawowok, karä pambudjange awang kampihi djari hagoet akan impatäi, koan Radja tä, idjä arae Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

16. Tjalakan Moab lawoh dumah toh kea, karusake manggulong arepe sampai.

17. Tatum iä, keton handiai idjä hakaliling hetä, tuntang idjä kawatan arae, sambil hamauh: lalahan tungkang idjä batekang, sokah kabungas tä djari imelek!

18. Mohon bara kahaim, ikau idjä melai landang, o Dibon, anak bawi, palus melai hong äka ngarising, krana idjä marusak Moab tä aton dumali maranggar ikau, palus mangarak karä kotam.

19. Mendeng intu djalan, itäm; ikau idjä mukong Aroer, isek äwen idjä hadari pararawoh, koam: kasen, narai perkara?

20. Moab djari runggok, krana iä djari rusak; tangis, tatum! suman tä hong Arnon, Moab djari rusak.

21. Hukum djari sampai hong äka rampar, mawi Holon, Jasa tuntang Mepaat,

22. Mawi Dibon, Nebo tuntang Betdiblataim,

23. Kiriataim, Betgamul tuntang Betmeon,

24. Keriot tuntang Bosra, mawi karä lewu hong tanah Moab, alo idjä kedjau alo idjä tokep.

25. Tandok Moab djari inetek, lengäe djari imelek, koan Jehowa.

26. Awi mambusau iä, basa iä djari mampadjoho arepe malawan Jehowa, sampai Moab muta, tuntang kitik kariut lengäe, tinai iä indu tabean olo.

27. Dia Israel tä djari inabean, kilau djaka iä djari kadapatan ompat maling? Krana sasining ikau hatutor tahuu iä, ikau manggiling takolokm.

28. Lihi karä lewum, o karä olo Moab, palus melai hong batukarang, mandjadi kilau burong kuku, idjä manjarangan hong tumbang darak batu.

29. Ita haradjur djari mahining kadjohon Moab, krana iä badjoho haliai, katekange, kabudjoke, katarae, kahain atäie.

30. Aku katawan bewäi kasangite, koan Jehowa, tapi uras tä haiang; olo ajue idjä paladjok tä djari manandjaro bewäi.

31. Tagal tä aku akan mambo aughku, manangis tagal Moab, mambawai tagal hapus Moab, tuntang manatum tagal olo hong Kirheres.

32. Paham bara aku djari manatum Jaeser aku akan manatum ikau, o batang angor Sibma! edam djari dimpah tasik, djeta djari sampai danau Jaeser, tapi olo parusak gap lawo intu wa-

jah buam tuntang musim getem ajum;

33. Sampai kahandjak tuntang karami uras djari nihau bara pe-tak basiwoh, bara tanah Moab tä; krana aku djari mampaterai anggor bara pähes; olo djaton akan mamähes bua anggor tuntang lahap: lahape tä djaton kilau lahap mamähes anggor.

34. Tagal tangis Hesbon tä olo djari mambo aughe sampai Eleale, sampai Jaas, bara Soar palus Horonaim, sapi bawi tabela tä idjä telo njelo umure; krana karä danum hong Nimrim kea uras akan teah.

35. Maka aku handak marusak hong Moab olo idjä maluput papapahe intu äka gantong, tuntang idjä hagaro akan dewae, koan Jehowa.

36. Tagal tä tangitangis atäiku tagal! Moab, kilau suling, tinai ringoringoi atäiku tagal olo Kirheres, kilau djarupai, basa tisae tä akan rusak kea.

37. Krana karä takoloke halungah, karä djanggute injukur, karä lengäe iheris, tuntang tapih bidak ingkepae intu kahange.

38. Hundjuu karä sapanu Moab tuntang hong hapus lewue uras tatum bewäbewäi; krana aku djari mamusit Moab, kilau sarangan idjä djaton ingilak, koan Jehowa

39. Lalehan iä imukul! tangis! lalehan Moab djari mules likute! Kakai Moab mandjadi indu tabean tuntang kadjungun karä olo idjä hakaliling iä.

40. Krana kakai augh Jehowa: Itä! iä karäh trawang balias kilau burong nasar, palapase imbirange manintu Moab, handak mawi iä.

41. Karä lewue djari dinon, karä

kotae djari taratamä, tuntang atäi karä pangkaliman Moab karäh intu andau tä kilau atäi olo bawi idjä handak luas.

42. Krana Moab karäh impalomos, sampai iä djaton indu utus olo hindai, basa iä djari mampadjohe arepe malawan Jehowa.

43. Pampikäh, palowang tuntang djarat akan mawi keton, o olo Moab koan Jehowa.

44. Idjä hadari mahakan pampikäh, iä karäh lawo hong palowang, tinai idjä djakat bara palowang, iä akan buah djarat; krana aku handak mantakan iä, Moab tä, tuntang handak manjampai njelon pamalah mawi iä, koan Jehowa.

45. Intu kandjungen Hesbon äwen idjä ujuh mahakan kwasan musoh tendä; tapi apui aton blua bara Hesbon. tuntang njalae bara Sihon, palus manjeha hapus Moab, karapurun olo idjä puna bagin karusak tä.

46. Kajah ikau, Moab! utus olo ain Kamos tä djari nihau; krana anakm idjä hatuä djari tamput tawanan, tuntang anakm idjä bawi tawanan kea.

47. Tapi intu katatesan karä andau aku handak mampaterai Moab tawanan tinai, koan Jehowa. Tikas toh augh hukum tahuu Moab.

BAGI 49.

Hukum inukas akan Amon, Edom, Damascus, Arab tuntang Elam.

1. Tahuu olo Amon kalotoh augh Jehowa: Kilen, djaton Israel bara anak, idjä manduan joresae? Maka buhen Malghom tä manjo-

res Gad, tuntang olo ajue melai hong karé lewu heté? — (*Esegh.* 25,2.)

2. Tagal tä, itä! andsue akan damah, koan Jehowa, aku handak mampalembut augh parang mawi Raba, lewun olo Amon, sampai djeta bakarak indu tujok batu, tuntang karé patataie akan inusul; tapi Israel akan mandjadi tempon äwen idjä djari inempoe.

3. Ambo augh tangism, o Heebon, krana Ai djari rusak: bawai, keton anak Raba, kepan bidak, ngalabawä, daridarta hong karé kabon, krana Malghom akan tamput tawanan, tuntang karé imam, tinai mantir ajue haiahaik.

4. Bulien ikau harap djanahm? djanahm tä leteng! joh anak bawi parisang, idjä harap karé panataum, koam: äwe petah mawi aku?

5. Itä! aku handak magah pempikäh hararepan ikau, koan pangkahai Tuban, Jehowa karé kawan talo belom, hapan olo handiai, idjä hakaling ikau, tä keton karäh iharak genep biti sama mimbit tintue, tuntang djaton idjä akan mamumpang olo awang daraidaraia tä tinai.

6. Tapi limbah tä aku handak mampaterai olo Amon tä tawanan, koan Jehowa.

7. Tahu Edom kakai augh Jehowa, Tuhan karé kawan talo belom: Kilen, djaton hindai kapintar hong Teman? Aton karé tiroke djari nihau bara olo harati? Djari karé akale tä babasi? — (*Jes.* 21. 11. *Esegh.* 25,12.)

8. Ules, dari, sahokau arep keton hong äka randah, keton olo Dedan! krana aku djari magah karusak mawi Edom, metoh katika aku mamaläh mawi ä.

9. Olo pamutik anggor karäh sampai ikau, idjä djaton manisa kanta akam, tuntang saling karäh sampai ikau hamalem, idjä marusak ombet kalepahe.

10. Krana aku djari manalampas Esau, aku djari mamparahan karé äkae idjä basilim, sampai ä djaton tau manjahokan arepe; panakae djari rusak, tuntang karé paharie, timai kapatohe, sampai äwen djaton hindai.

11. Lih karé noläm, aku handak mahaga mambelom ä, kaläh karé balom harap aku.

12. Krana kakai augh Jehowa: Itä! äwen idjä tapas katiwase bara ajum mahin akan mihop sangkir tä; angatm ikau djaton akan tamput buah hukum? Djaton tau dia ikau ihukum, toto ikau kea akan mihope!

13. Krana aku djari sunpah manjewut arepku, koan Jehowa: Boera tä akan mandjadi indu kadjungun olo, indu tawah, karusak tuntang sapa: karé lewue akan mandjadi äka benjem rusak palus katatahi.

14. Aku djari mahining brita bara Jehowa, augh djari impait akan olo kapir; has, hapumpang, ranggar ä, parang ä.

15. Krana itä! aku djari mamparandah ikau marak olo kapir, mamparungkok ikau marak olo kalunen.

16. Kadjohom tuntang kahain atäm djari manipu ikau, basa ikau melai hong äka bakit batu, tuntang mukong intu äka gantong. Alo ikau manjarangan intu äka gantong kilau burong nasar, bara hetä kea aku handak mambering ikau, koan Jehowa.

17. Kakai Edom akan mandjadi

indu karusak haliai, karä olo idjä mahalau karäh djungun tuntang ngatjijis tagal kapähäe.

18. Djeta karäh mandjadi kilau Sodom dengan Gomora, tuntang lewu awang darah hetä, idjä djari ilingkep, koan Jehowa, sampai olo djaton melai hetä, dialo idjä bitu karäh hasatiar hetä.

19. Itä! kilau singa bara rowut saran danum Jordan ia karäh dumah mantakan äka dähän tä, krana aku handak manjoha ia salenga maroboh; idjä djari inukasku, ia tä handak injohoku; krana äwe idjä padan denganku? äwe idjä tau tudongarap denganku? äwe sakatik tä, idjä bahanji malawan aku?

20. Tagal tä, hining tirok Jehowa, idjä djari inukase mawi Edom, pikir ai, idjä djari ingarangku mawi olo Teman: toto, idjä pangorike bara kawan tä karäh manunda ia, tuntang karäh marusak äkae bara tambuan ia.

21. Petak halujuk awi augh longkange, kariak bawaie mamala sampai tasik rarudju.

22. Itä! ia dumah trawang kilau burong nasar, mambirang palapase manintu Bosra; tä atäi karä pangkaliman Edom karäh mandjadi kilau atäi olo bawi idjä handak luas, intu andau tä.

23. Tahiu Damaskus: Hamat tuntang Arpad djari rungkok; basa ia djari mahining brita papa maka atäie djari lenjoh; idjä intu saran tasik tä paham mikäh, olo djaton tau sanang hetä. — (Jes. 17, 1.)

24. Damaskus djari bagalabah atäie, ia mules hadari, ia hapenjang kataräwäe; kadjakä tuntang kapähü djari manjangkulep olo tä, kilau kapähän olo bawi idjä handak luas.

25. Lalahäe ia djari balihi benjem, lewu idjä basewut, idjä äka karami tä.

26. Kakai karä pambudjange karäh halelek intu karä djalan, karä olo parang ajue karäh imangkih impatäi intu andau tä, koan Jehowa. Tuhan karä kawan talo belom.

27. Aku handak mantokan apui hong kota Damaskus, djeta karäh manjoha karä human Benhadad idjä hai bahalap tä.

28. Tahiu Kedar tuntang karä karadjaan Hasor, idjä imukul Nebukadnesar, radja Babel, maka kakai augh Jehowa: Tatap arep keton, ranggar Kedar, parusak olo idjä baris hila timor tä.

29. Tingkape tuntang kawan ai akan irampas bara ia, karä dindinge, karä ramoe tuntang karä ontäe akau induan, tinai olo karäh mantelau: pampikäh äkae bara bakaliling!

30. Dari, hakan gulogulong, sabokan arep keton hong äka randah, o keton olo Hasor, koan Jehowa; krana Nebukadnesar, radja Babel, djari mawi akal tuntaug mangarangka tirok mawi keton.

31. Has ranggar utus olo tä, idjä langak tuntang laja, koan Jehowa, idjä djaton atepe tuntang kantjinge, tinai melai kabuate bewäi.

32. Karä ontäe indu irampas, kutoh metoe indu inarik, aku handak manamburup ia akan genep matan riwut, karä olo idjä basukur tä; bara hapus saräe hakaliling aku handak magah karusak hararepan ia, koan Jehowa.

33. Hasor akan mandjadi äka naga, indu karusak sampai katatahi, olo djaton akan melai hetä, dialo idjä bitu karäh basatiar hetä.

34. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai nabi Jeremia tahu Elam, kahum tampanan karadjaan Sedekia, radja Juda, koae:

35. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Itä! aku handak mamelek panah ain Elam, ramon kwasae idjä mambatang.

36. Aku handak manjohoe manampur äpat baris riwut tä bara äpat puting langit, palus handak manambalang äwen akan karä matan riwut, sampai djaton katapasana karä djalahan olo äka olo tä daraidaraja djari iharakku,

37. Tinai aku handak mampikah Elam intu baun musohe, intu baun äwen idjä mangatah tabasenge, aku handak magah tjalaka mawi äwen huang kalason kasangitku, koan Jehowa; tinai aku handak manjoho padang manjasah iä, sampai aku djari mampalomos iä.

38. Aku handak mampendeng padadusangu hong Elam, palus handak mampalomat radjae tuntang karä mantire bara hetä, koan Jehowa.

39. Tapi dapit, intu katatesan karä andau, aku handak mampate-
rai Elam tawanan, koan Jehowa.

BAGI 50.

Babel akan rusak; olo Jehudi akan liwus.

1. Djetoh augh, idjä djari in-
suman Jehowa mantam Babel, mantam tanah olo Kasdim, hadjamban nabi Jeremia. — (Jes.13.)

2. Sanan marak karä olo kapir, ambo augh keton, pendeng bandeda, pahai augh, äla milime, sambil hamauh: Babel djari dinon,

Bel njukok, Merodagh darai, karä dewae rungkok, dewae matekiapi tä djari rotek!

3. Krana djalahan olo bara utara dumah maranggar iä, djeta karä marusak manunis hapus tanahe, sampai olo djaton hindai hetä, tapi olon tuntang meto djari lepah nihau hadari.

4. Intu andau tä, katika tä kea koan Jehowa, olo Israel tuntang olo Juda karä dumah haiak, manandjong tuntang manangis, manggau Jehowa, Hatallae. — (31,9.)

5. Iä karä misek tahu britan Sion, akan hetä iä karä manintu baue: has, ita manatelan arep ita intu Jehowa hapan djandji idjä katatahi, idjä djaton ngalapean tinai.

6. Djalahan olo ajungku djari kilau kawan tabiri idjä haiang, karä sakatike djari manipu iä, sambil magah mampalajang iä akan bukit tuntang lungkoh, sampai iä ngalapean idjä puna äkae melai.

7. Olo handiai idjä sondau iä kuman iä, tinai karä musohe hamauh: djaton sala gawin ita, basa äwen djari badosa intu Jehowa, intu äka kateteke tä; toto, intu Jehowa, idjä äka kaharap karä tate.

8. Dari bara Babel, harikas bara tanah Kasdim, mandjadi kilau tabiri hatuäe, idjä kapala kawan.

9. Krana itä! aku handak mampalembat mamumpang kutoh djalahan olo awang bakapal bara tanah hila utara, palus magah iä mawi Babel; äwen karä mamadju arepe mawi Babel. tuntang djeta karä dinon awie; anak panah äwen tä kilau ain pangkalima idjä patjah, djaton idjä ngalakai malajang.

10. Tanah Kasdim karäh indu irampas; olo handiai idjä marampas iä akan mandjadi puas, koan Jehowa.

11. Basa keton djari handjak sampai babigal, metoh keton djari marampas idjä puna baris ajungku, basa keton djari badjoho kilau sapi tabela hong äka kutoh urepe, tuntang djari manganda kilau hadjaran idjä abas.

12. Indu keton njukok haliai, iä idjä djari manak keton djari paham mahamen; iä mandjadi naniha haliai marak karä olo kapir, indu äka tunis, ngarising tuntang benjem.

13. Krana awi kasangit Jehowa djetä djaton akan ingkalewu, tapi akan rusak haliai; olo handiai idjä mahalau Babel karäh djungun, tuntang ngatjitjis tagal tjalakae.

14. Padju arep keton mawi Babel hakaliling, keton olo pamanah samandiai; panah iä, äla manjantang anak panah, krana iä djari badosa intu Jehowa.

15. Lahap iä hakaliling, iä djari manjembah; äkae idjä dähen djari balongkang, hapus kotae djari bakarak; krana djetä pamalah Jehowa; has, awi mamalah arep keton intu iä, awi iä tumon iä djari mawi keton.

16. Palomos bara Babel karä olo pamalan tuntang karä olo panggetem; tagal padang idjä mahupi iä genep biti äwen tä akan hadari talih utus ai, tuntang puna tanah ajue.

17. Israel djari kilau anak tabiri idjä singgul, idjä iusah singa; idjä solake mamisak iä, iä tä radja Asur; limbah tä Nebukadnesar, radja Babel, djari mamparamok tolange.

18. Tagal tä, kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Itä, aku handak mamalah mawi radja Babel tuntang tanaha, kilau aku djari mamalah mawi radja Asur.

19. Maka aku handak halalian Israel buli äkae, tä iä karäh murep hong Karmel tuntang hong Basan; hambaruäe karäh besoh hong bukit hatinggang Epraim tuntang Gilead.

20. Maka intu andau tä, katika tä kea, koan Jehowa, kadarhakah Israel karäh inggau, tapi djaton aton, tuntang dosan Juda, tapi djaton sondau haliai, krana aku handak mampun tä akan olo idjä inisaku. — (31,34.)

21. Has, ranggar tanah Mera-taim, tuntang karä olo Pekod tä; awi marusak palus mangerem iä; koan Jehowa, balalu lulus talo handiai, idjä djari injohoku.

22. Lahap perang aton hong tanah, tjalaka paham.

23. Kilen, asal akan hapus kalunen tä djari bapelek tuntang darai? kilen maka Babel tä mandjadi indu äka kadjungun karä olo kapir?

24. Aku djari manenan djarat akam, o Babel, tä ikau djari injiteng, helo bara ikau katawan; ikau djari buah palus injingkap, basa ikau djari badjoho bahanji malawan Jehowa.

25. Jehowa djari muap gudang pakarange, tuntang bitie djari mamplua panggaman kalaitie; krana djetä puna gawin pangkahai Tuhan, Jehowa karä kawan talo belom, hong tanah olo Kasdim.

26. Kantoh bara saran petak, ranggar iä, uap karä gudang ramoe, ihik iä kilau tujok gendom,

palus mangerem iä, äla manisa iä.

27. Patäi karä sapie hapan padang, imbit iä uka injambalih; kajah iä, krana andaue djari sampai, katika gawie imaläh!

28. Aton mamala augh lalenton olo, idjä djari hadari, mahakan bara tanah Babel, mangat masuman intu Sion pamalah Jehowa, Hatalan ita, pamalahé tagal humae idjä brasih.

29. Pahining arep keton intu Babel, o olo pamanah idjä patjäh, kapong iä, belä idjä bati äwen tä mahakan; baläh iä tumon gawie, tnmon kapatute lulus akæ: krana iä djari badjoho gawie malawan Jehowa, idjä äka karasih Israel.

30. Tagal tä karä pambudjange akan halelek intu djalahæ, karä olo parang ajue akan impalomos intu andau tä, koan Jehowa.

31. Itä! aku handak mantakan ikau, idjä badjoho tä, koan pangkahai Tuhan, Jehowa karä kawan talo belom; krana andau gawim imaläh djari sampai, katika aku handak mawi ikau.

32. Tä idjä badjoho tä karäh tantarang palus baloungkang, tuntang djaton idjä mampendeng iä; toto, aku handak mantokan apui hong karä lewue, djetä akan manjeha karä äkæ hakaliling.

33. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Olo Israel tuntang olo Juda djari irarat haiak; karä olo idjä djari manawan iä djari mibing iä, äwen djaton maku malapas iä.

34. Tapi idjä Paliwuse toto abas, arae tä Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom; iä karäh maalalus perkaræ, mangat manjanang ta-nahe; tapi olo Babel akan iaur.

35. Padang akan mantakan olo Kasdim, koan Jehowa, tuntang karä olo Babel, karä mantire tuntang olo pintar ajue samandiai.

36. Padang akan mawi nabie, idjä panandjaro, sampai äwen gila: padang akan mawi karä pangkali-mæ, sampai iä sabanen.

37. Padang akan mawi karä hadjaræ tuntang karetæ, tinai sa-karä olo parang awang buruh, idjä intu äwen tä, sampai olo tä mandjadi kilau bawi bewäi; padang akan mawi karä ramoe, sampai djetä lepah irampas.

38. Pandit akan mawi karä danume, sampai lepah teah; krana djetä puna tanah äka kempatong dewa, äwen kilau gila gawie dengan dewaæ matekiapi tä.

39. Tagal tä karä ampin meto idjä papa tuntang basiak akan melai hetä, tinai anak burong onta; tuntang djetä djaton akan ingkalewu hindai sampai katatahi. palns djaton akan iukong haradjur girirmanggirir.

40. Kilau Hatalla djari malingkep Sodom tuntang Gomora, tinai karä lewu idjä darahe, koan Jehowa, kakai maka hetä kea djaton olo akan melai, djaton basatiar enen hetä. — (1. Mos. 19, 24.)

41. Itä! utus olo aton dumah bara utara; djalahan olo idjä bakapal haliai, tuntang artä radja idjä kwasa karäh lembut bara saran petak.

42. Panah tuntang lundju aton imbinge, äwen paham tulas, djaton tau masi, lalentoë kilau gotok tasik; iä mondok hundjun hadjaran, tuntang iä tatap haliai parang, mangat mawi ikau, o Babel, anak bawi.

43. Sana radja Babel karäh ma-

hining brisae, tä maka lengäe tendur, kadjakä djari buah iä, kapähäe kilau olo bawi idjä handak luas.

44. Itä! kilau singa bara rowut saran Jordan iä akan lembut mantakan äka idjä dähen tä; krana aku handak manjoho iä salenga maroboh djetä; idjä djari inukaku, iä tä handak injohoku; krana äwe idjä padan denganku? äwe idjä tau tadongarap denganku? äwe sakatik tä, idjä bahanji malawan aku?

45. Tagal tä, hiniug tirok Jehowa, idjä djari inukae mawi Babel, tuntang pikire, idjä djari ingrangkae mawi tanah olo Kasdim: toto, idjä pangorike kawan tä karäh manunda iä, tuntang marusak äkae bara tambuan iä.

46. Petak karäh halujak awi augh kariak Babel djari taratamä, tantang augh bawai äwen mamala marak karä utus olo.

BAGI 51.

Babel akan rusak lepah lingis.

1. Kakai augh Jehowa: Itä! aku manjoho riwut parusak manampur mawi Babel, mawi karä olo idjä intu batang äka karä msohku tä.

2. Aku handak manjoho olo pangibar tanggoh Babel, idjä mangibar iä, tuntang mamboang tanahe, krana äwen tä karäh mangapong iä hakaliling hong andau tjalakae.

3. Käläh olo pamanah mawi olo pamanah baris äwen, tuntang olo idjä djari tatap hapan sangkarut; äla masi karä pambudjange, palomos karä kawau parange;

4. Nakara karä olo awang impatäi hakalampah hong tanah olo Kasdim, olo awang imuno hong karä djalan hotä.

5 Krana Israel tuntang Juda djaton Hatallae malibi iä kilau balo, Jehowa tä, Tuhan karä kawan talo belom, alo tanahe koutep kasalae iutu Idjä äka karasih Israel tä.

6. Dari keton bara bentok Babel, buah genep biti maliwus hambaruae, belä keton tamput lomos huang kadarhakan äwen. Krana djetoh wajah pamaläh ain Jehowa, idjä handak manjulung akan äwen tumon kapatute.

7. Babel djari kilau sangkir bulau intu lengän Jehowa, idjä djari mambusau hapus kalunen; karä djalahan olo djari mihop anggor ai, tagal tä karä djalahan olo djari gila.

8. Gap Babel djari balongakang palus rusak; tatum iä, laku tatamba akan himange, ajaajau iä tau halit.

9. Ikäi djari manatamba Babel, tapi iä djaton tau käläh. Tä naughe, lihi iä; käläh genep bitin ita ha-goet buli tanah ai; krana hukum ai tempä langit tuntang sempak baunandau.

10. Jehowa djari mapalembut kabudjur ita; has, ita masumae hong Sion karä gawin Jehowa, Hatallan ita.

11. Tadjim anak panah, tatap talawang: Jehowa djari mampisik atäi radja Madai; krana tiroke mangatah Babel, handak marusak tä; krana djetoh pamaläh Jehowa, pamalähe tagal hamae idjä brasih tä.

12. Pendeng bandera hong koton Babel, dahang olo panonggo, ingkes olo djadjaga, tatap olo mimpä; krana tumon djari tukas Jehowa, kalotä iä karäh malalus talo

handiai awang djari injewute mawi karä olo Babel.

13. O ikau, idjä melai hong kutoh danum tä, idjä paham pana- taum! kahapum djari sampai, tuntang ukur kisit kakohom tä.

14. Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, djari sumpah manjewut arepe: Aku handak manjuang ikau hapan musoh kilau kawan sangkalap, äwen tä akan malahap mawi ikau.

15. Iä idjä djari manampa petak hapan kwasse, idjä djari mandjadi- an kalunen awi kapintare, tuntang djari mambirang langit awi kaapi- ke:

16. Amon Iä mambo aughe, tä karä danum penda langit njahanja- hai, tinai Iä mandjidit sumap bara karä saran petak: Iä manampa ki- lat tuntang udjan, Iä mamplua ri- wut bara äkae.

17. Karä olo uras gila djaton tau harati, karä kamasan mahamen bewäi tagal hampatonge, krana hampatonge tä uras haiang, djaton bara pabelom.

18. Uras haiang djeta tuntang gawi palajang: intu wajah pamaläh talo tä uras akan rusak.

19. Tapi Iä, idjä puna bagin Ja- kob, djaton tumon djeta: krana iä idjä djari mandjadian talo han- diai, tuntang Israel toto baris ba- gin ai: Jehowa arae, Tuhan karä kawan talo belom.

20. Ikau tasalku, ganggamang- ku; hapan ikau aku djari mampa- ramok arä utus olo, hapan ikau aku djari marusak kutoh karadjaan.

21. Hapan ikau aku handak man- darai hadjaran tuntang olo idjä mukonge, hapan ikau aku handak niandarai kareta tuntang olo idjä luange.

22. Hapan ikau aku handak ma- netek hatuä bawi, hapan ikau aku handak manetek bakas tabela, ha- pan ikau aku handak manetek bu- djang hatuä bawi.

23. Hapan ikau aku handak ma- netek olo sakatik tuntang kawae. hapan ikau aku handak manetek olo pamalan tuntang sapie, hapan ikau aku handak manetek mantir tuntang wakil hai.

24. Krana aku handak mamaläh karä kadarhakan Babel, tuntang karä olo hong tanah Kasdim, awang djari ilaluse mawi Sion, intu ma- tan keton handiai, koan Jeho- wa.

25. Itä! aku handak mantakan ikau, o bukit parusak, koan Je- howa, ikau idjä marusak hapus ka- lunen! aku handak mandjudju le- ngängku mawi ikau, palus mamba- ring ikau bara hundjun batukarang. balalu mandjadian ikau mandjadi bukit baseha.

26. Olo djaton hindai akan bla- ku batu bara ikau, indu puting atawa padadukan, krana palus ka- tatahi ikau indu karusak bewäi, koan Jehowa.

27. Pendeng bandera hong tanah, pahiau sarunai marak karä olo ka- piri, tatap karä olo, uka mantakan iä, irak mawi iä karä karadjaan Ararat, Mini tuntang Askenas: angkat mantir parang mawi iä. imbit hadjaran kilau kawan sang- kalap!

28. Tatap karä olo kapir mawi iä, karä radja Madai, tuntang karä mantire tinai wakile, hapus tanah idjä penda prentahe.

29. Mangat tanah halujak tun- tang kapähä: krana karä tirok Je- howa mawi Babel djari tukas hali- ai, uka mandjadian tanah Babel

indu karusak, sampai djaton olo melaie.

30. Karä pangkaliman Babel djari pikul parang, äwen melai hong ko-tae, kaabase djari lenjoh, iä mandjadi kilau bawi bewäi; olo djari manusul äkae melai, tuntang djari mamelek huite.

31. Karä sarohan sulangsalanga, karä soho sampoksampuka, handak masuman akan radja Babel, lewue djari taratamä hakaliling:

32. Karä dampahan djari dino, karä talaga mahin keang awi apui, tuntang karä olo parang djari sabanen.

33. Krana kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom, Hatallan Israel: Babel, anak bawi tä, kilau äka mihik, ombet ihik toh kea; hindai isut maka wajah getem karäh sampai akae.

34. Nebukadnesar, radja Babel, djari kuman aku lepah, tuntang mamparamok aku; iä djari mawi aku mandjadi sarangan hoang; iä djari manelen aku kilau naga, iä djari manjuang knaie hapan talo mangat ajungku; iä djari manganan aku.

35. Buah Sion, budjang bawi tä, hamauh: kararat idjä iawie intu aku tuntang intu isingku, käläh djetä mamadok mawi Babel; tuntang dahangku manata olo Kasdim, koan Jerusalem.

36. Tagal tä, kakai augh Jehowa: Itä! aku handak mambudjur perkaram, tuntang handak mamaläh akam: aku handak mamandit danau äwen, tuntang maneah tahasake.

37. Babel akan mandjadi tujok batu, äka karä naga, äka kadjungun tuntang katjitjis, sampai djaton olo melaie.

38. Äwen karäh lentolento kilau singa tabela, njainjaing kilau anak singa.

39. Amon iä blaso, tä aku handak mingkes talo ihop akae, palus mambusau iä, mangat iä kadjokadjoka; tapi äwen akan batiroh palus, tuntang djaton misik tinai, koan Jehowa.

40. Aku handak mimit iä mangat impatäi kilau anak tabiri, kilau kambing hatuäe tuntang tabiri hatuäe.

41. Kilen, Sesagh tä djari dinon, idjä batarong hapus kalunen tä djari alah? kilen, Babel djari indu äka kadjungun karä olo kapir?

42. Tasik djari manjambong mampaleteng Babel, awi karä riake iä djari patutup.

43. Karä lewue djari indu karusak, tanahe ngarising tuntang tunis benjem, mandjadi tanah idjä dia ielai olo huange, tuntang djaton olo mahoroe hetä.

44. Krana aku djari mamaläh mawi Bel tä hong Babel, tuntang djari mansuwit bara njamae talo awang djari ineläe: tinai karä olo kapir djaton hindai bohoboho manalih iä, krana kotan Babel djari balongkang kea.

45. Blua bara iä, o djalahan olo ajungku, buah genep biti mahakan hambaruae bara kalason kasangit Jehowa.

46. Äla atäi keton balemo, sampai keton mikäh awi brita idjä lembut hong tanah. Krana brita karäh lembut hong njelo idjä, tuntang hong njelo beken aton brita tinai, palus kagagah bewäi aton hapustanah, mantir idjä mawi awang beken.

47. Tagal tä, itä! andaue aton dumah, maka aku handak mama-

läh mawi karä dewan Babel; tä hapus tanah tä karäh runkok, tuntang karä oloe idjä impatäi karäh hakalampah huange.

48. Maka langit tuntang petak haiak karä talo huange akan malahap tagal Babel; krana idjä marusak iä aton dumah bara utara, koan Jehowa.

49. Kilau Babel djari indu kalongkang äwen, idjä impatäi hong Israel, kakai hong Babel kea olo karäh balongkang impatäi, hong hapus tanahe.

50. O keton, idjä djari liwus bara padang, dari, äla tendü; tabiu Jehowa hong tauah idjä kedjau, kahimat Jerusalem hong atäi keton.

51. Ikäi djari mahamen, krana ikäi djari mahining katawah; kaburah manutup baun ikäi, basa olo beken tä djari maroboh karä talo brasih hong human Jehowa.

52. Tagal tä, itä! andaue aton dumah, koan Jehowa, maka aku handak mamaläh mawi karä dewae, hong hapus tanahe olo idjä bahimang baka matäi karäh manarahing.

53. Alo Babel mandai sampai langit, alo iä mandähen kwasae hong äka gantong, maka olo parusak idjä injohoku karäh dumah mawi iä, koan Jehowa.

54. Augh kariak paham aton lembut bara Babel, augli tjalaka bara tanah Kasdim tä.

55. Krana Jehowa marusak Babel, palus mampanihau iä tuntang pahau laentoe, sampai riake gotogotok kilau danum hai, kanjalhaic lembut paham.

56. Krana idjä parusak tä djari mantakan Babel, karä pangkalimae inawae, karä panaho uras bapelek: krana Jehowa, Hatalla idjä pa-

maläh, toto karäh manjulang mawi iä.

57. Aku handak mambusau karä mantire, karä olo piutar ai, karä tuau, karä kapala tuntang pangkalima ai, palus ole tä karäh batiroli, tirohe katatahi, djaton misik tinai, koan Radja tä, idjä arae Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom.

58. Kakai augh Jehowa, Tuhan karä kawan talo belom: Kotan Babel idjä lombah tä karäh landap, karä bauntonggange idjä gantong karäh inusul, sampai gawin arä djalahan olo tä djari nihau, tuntang kahäkae, tampan arä utus olo tä, akan bagin apui babewäi.

59. Djetoh augh, idjä djari imetäh nabi Jeremia intu Seraja, Seraja anak Nerija, Nerija anak Maghseja metoh iä lius akan Babel, omba Sedekia, radja Juda, intu nyelo äpat kahum karadjaan äjue; krana Seraja tä mantir ngantawani äka bara malem.

60. Maka Jeremia mamantik hong surat karä tjalaka tä, idjä akan hararepan Babel, iä tä karä augh djetoh nah, idjä injurat mantam Babel.

61. Tuntang Jeremia hamauh dengan Seraja: Amon ikau sampai Babel, tä äla diadia ikau mam-basa karä augh toh,

62. Sambil hamauh: o Jehowa! ikau djari mantam äka toh, handak mampalomos iä, sampai djaton idjä huange, alo olon alo meto, tapi djetä indu karusak katatahi.

63. Maka sana limbah ikau djari terai matnaba surat toh, tä ikau akan manambatu tä, palus mamanti- nge akan bentok batangdanum Prat,

64. Sambil hamauh: kakai Babel akan leteng palus djaton lampang

tinai tagal tjalaka tä, idjä handak hararepaungku mawi iä; maka äwen karäh ujuh, nihau. — Tikas toh karä augh Jeremia.

—◆—

BAGI 52.

Jerusalem irusak; karä ramoe irampas, oloe inawan; Jojagbin inggatang radja Babel tinai.

1. Sedekia tä duä pulu idjä njelo umure, metoh iä mandjadi radja; iä marentah sawalas njelo katahie hong Jerusalem; aran indue Hamutal, anak Jeremia, bara Libna. — (37,1.—2. Radja 24,17)

2. Maka gawie papa intu matan Jehowa, tumon karä gawin Jojakim kea.

3. Kraua djetä mandjadi awi kalait Jehowa dengan Jerusalem tuntang Juda. sampai iä manganan olo tä bara baue. Maka Sedekia marajap malekak arepe bara radja Babel.

4. Djadi, intu njelo djalatien kahum karadjaan ai, bulan sapulu, andau sapulu kea, tä maka Nebukadnesar, radja Babel, tuntang hapus kawan parang ai dumah maranggar Jerusalem, palus äwen mangaponge, tuntang manampa kota tasaran hakaliling hetä.

5. Kalotä lewu tä tarakapong sampai njelo sawalas kahum radja Sedekia.

6. Maka bulan äpat, andau djalatien, amon lau paham hong lewu tä, tuntang olo hetä djaton bara talo kinan,

7. Tä musoh manatas. palus tamä lewu, balalu karä olo parang idjä hnange hadari, blua bara lewu hamalem, mahoroe

bauntonggang idjä helat kota, idjä darah kabon radja; maka olo Kasdim mangapong lewu hakaliling. Djadi, olo tä manjak djalan akan padang.

8. Maka kawan parang olo Kasdim manjasa manggoang radja, palus Sedekia djakä hong padang Jerigho; maka hapus kawan parang ai tamburup malihi iä.

9. Tä äwen manawan radja, palus mimbit iä akan radja Babel hong Ribla, hong tanah Hamat; iä tä manukas hukun akae.

10. Maka radja Babel manjoho anak Sedekia impatäi intu baue; tinai karä mantir Juda impatäie hong Ribla.

11. Limbah tä iä mangaruit matan Sedekia, tuntang mamasong iä hapan duä karinting rantai tambaga; kalotä radja Babel mimbit iä akan Babel, palus manutup iä hong sipir, sampai andau pampatäie.

12. Limbah tä, intu bulan lima, andau sapulu, djetä hong njelo djalatienwalas kahum Nebukadnesar, radja Babel, maka Nebusaradan, kapala olo dalam, idjä manaharep baun radja Babel. dumah tanggoh Jersalem,

13. Palus manusul human Jehowa, tuntang human radja, tuntang karä huma hong Jerusalem; karä human mantir tuntang olo hai lepal inusule.

14. Tinai hapus kawan parang olo Kasdim, idjä dengan kapala olo dalam tä, mampalokang karä kotan Jerusalem lepal lingis hakaliling.

15. Maka belahie olo arä idjä naniha, tuntang tisan olo tä idjä katapasan hong lewu, tinai karä olo idjä djari hadari mandjuluk

arepe akan radja Babel, tinai tisan karä tukang, djeta inamput tawanan awi Nebusaradan, kapala olo dalam tä.

16. Tapi belaehe olo tanah tä idjä inggoinggut ilih Nebusaradan, kapala olo dalam, belaehe indu olo pambulan, belaehe olo paimalan.

17. Tinai olo Kasdim mangarak djih tambaga tä, idjä hong human Jehowa, tuntang rakar tä, tinai talaga-panjaup tambaga tä, idjä hong human Jehowa, palus iä mimbit karä tambaga ramo tä akan Babel. — (27,19.)

18. Tinai iä marampas karä kabali, sendok kawo, lading, sangko, dadupa tuntang karä ramo tambaga, idjä hapan sombajang.

19. Tinai kapala olo dalam tä marampas karä ramo bulau tuntang ramo salaka, karä supu, sulep, sangko, landai, tantahan sumbo, dadupa tuntang sendok.

20. Djih duä tä, talaga idjä, tuntang duäwalas ampın sapi tambaga, idjä pendae indu rakare, idjä djari inampa radja Salomo akan human Jehowa; maka karä tambaga ramo tä djaton tawan timbange. — (1. Radja 7,15.)

21. Genep djih tä uras hanjawalas hasa kagantonge, tuntang tali idjä duäwalas hasa baja hakatotok indu lakähe, tinai kakapale äpat djari: krana djeta hoang huange.

22. Takoloke idjä hundjue tambaga kea: kagantong genep takoloke uras limä hasa, tinai krawang tuntang ampın bua dalima, idjä hakaliling genep takolok, uras tambaga; maka ampın duä takoloke tä sama, tuntang ampın bua dalima tä.

23. Karä ampın bua dalima tä djalatien pulu djahawen hong idjä, iatoh tumon karä matan riwut; djadi, karä ampın bua dalima tä njaratus njaratus, hakaliling genep krawang.

24. Tinai kapala olo dalam tä manamput Seraja, kapala imam tä, tuntang Sepanja, imam idjä panggapite, tinai telo biti tonggon hauntonggang:

25. Tinai sukataris lewu, idjä ngantawani olo parang tä, tinai udju biti bara karä mantir, idjä manaharep radja, idjä sondaue hong lewu. tinai kapalan karä djurutulis, idjä mantjatjah olo tanah tä akan parang, tuntang djahawen pulu biti olo tanah tä, idjä sondaue hong lewu.

26. Karä olo tä induan Nebusaradan, kapala olo dalam tä, palus imbite akan radja Babel hong Ribla.

27. Maka radja Babel mampatäi olo tä hong Ribla, hong tanah Hamat. Tumon tä olo Juda inamput tawanan bara tanah ai.

28. Djeto djumlah karä olo, idjä djari inamput Nebukadnesar: hong njelo udju, telo kojan duä pulu telo biti olo Jehudi.

29. Hong njelo hanjawalas kahum Nebukadnesar, maka iä manamput hanja ratus telo pulu duä biti bara Jerusalem.

30. Hong njelo duä pulu telo kahum Nebukadnesar, maka Nebusaradan, kapala olo dalam tä, manamput olo Jehudi tawanan udju ratus äpat pulu limä karä bitie. Djadi djumlah äwen tä samandiai äpat kojan djahawen ratus biti.

31. Djadi, limbah bara tä, hong njelo telo pulu udju, limbah Jojaghin, radja Juda, djari tawanan, intu bulan duäwalas, andau duä

pulu limä, maka Ewilmerodagh, radja Babel, intu tamparan njeloe iä mandjadi radja, manggatang Jojaghin, radja Juda, mamplua iä bara sipir. — (2. Radja 25, 27.)

32. Tuntang tä hakotak manis dengae, haiak mingkes trutjie ambo trutjin karä radja, awang dengae hong Babel.

33. Iä manakiri pakaiäe injipir tä, tuntang iä haradjur omba kuman intu baue, hapus katahin pambelome.

34. Tinai karä balandjae tä haradjur radja Babel manenga akae, akan genep andau, sampai andau pampatäie, haradjur hapus pambelome.

AUGH TATUM

J E R E M I A.

BAGI 1.

1. Kajah! lewu tä ungiungin katontoh. idjä bahut bakapal oloe! Iä mandjadi kilau balo. Idjä bahut hai marak karä utus olo, tuntang kilau kapala intu karä baris tanah, toh iä mamenda, akan manahor asil.

2. Iä haradjur manangis hama-lem, djohon matae mahasor intu pipie; djaton idjä bitu karä uläe, idjä tau manpong iä, karä kapatohe djari tulas dengae, mandjadi musohe.

3. Juda djari batungkap tagal karä kadjakäe, tuntang kabehat kareware, iä melai marak karä olo kapir, tuntang djaton tau sanang; karä idjä manjasah iä djari manjngkap iä hong djalan sipit.

4. Karä djalan akan Sion ha-

languen, basa dialo idjä bitu tanggoh pesta, karä bauntonggang lewu karakkaraka, karä imam hetä munguh, karä pambudjang bawin ajue pähä atäie, tuntang iä paham kahetang atäie.

5. Karä musohe mandjadi kapala, awang basingi iä bahambit; krana Jehowa djari mangapähä iä tagal kutoh kalangkahe; karä anake uras tamput tawanan intu baun musohe.

6. Karä kabungas Sion, anak bawi tä, djari nihau; mantir ajue kilau badjang, idjä djaton supa talo urepe, tuntang rujongrajang ujuh intu baun olo, awang manggoang iä.

7. Metoh andau tjalakae, paham kapähäe Jerusalem mangenang karä talo bahalap tä, idjä puna ai bara djaman horan, metoh karä oloe halelek awi lengän

musohe, tuntang djaton pandohop akæ; karæ musohe handjak mitæ kapähæ, tuntang manabeau karæ sabat ai.

8. Jerusalem djari badosa paham, tagal tä toh iä kilau olo hawi idjä pamali. Olo haudiai, idjä mahorumat iä bilitin, mangabelä iä katontoh, basa iä mitæ kahawæ: maka iä munguh palus miung.

9. Kapalie leket intu saran pakaiæ. Djaton iä djari mado, kadjarie tepa karäh kalotä; heran haliai iä djari imparandah, tuntang djaton idjä mampong iä. Kajah, Jehowa! tangkilik tjala-kangku! krana musohi tä paham nuampadjoho arepe!

10. Musoh djari manusang lengæ mawi karæ panataue; krana itæ hapan matae bewüi karæ olo kapir tä manamä karæ äkæ idjä brasih, idjä tahuu tä ikau djari manjoho: äla olo tä akan tamä ungrup ajum. — (5. Mos. 23, 3.)

11. Karæ olo ajne munguh haiak manggau talo kinan; iä manenga karæ panataue mamili talo kinan, mangat mampangat tahasenge. Itä, o Jehowa! tangkilik ampin kata-wahku!

12. Djaton keton mangkariäng atäi, o karæ keton idjä mahalau? Tampajah, itä, djaka aton kapähä, idjä kilau kapähängku toh, idjä djari buah aku? idjä hapan Jehowa djari mangapähä aku hong andau kalaite hasep?

13. Bara ngambo iä djari malaboh apui akan tolangku, tuntang manjoho djetä kuman aku; iä djari manenan djarat akan paingku, tuntang djari manggian aku undur; iä djari marusak mampahetang aku, iä mampahaban aku nongkang andau.

14. Ugar karæ kasalangka djari ingkepan awi lengæ, uras djetä djari hapungkal, palus manguling ujatku; iä djari mampamunc kaabasku; pangkahai Tuhan djari maujaragh aku akan lengän äwen, idjä djaton tau ilawangku.

15. Pangkahai Tuhan djari malitek karæ awang gantjang, idjä baris ajungku, iä djari mirak tawon olo mawi aku, hapæ marusak karæ pambudjangku; pangkahai Tuhan djari mihik, mamähes budjang bawi, Sion, anak hawi tä.

16. Tagal tä aku paham manangis, djohon matangku hasansila nahasak, basa idjä pamampong, idjä indu mampangat hambaru-angku, kedjau bara aku. Karæ anakku djari rusak, krana musoh djari manang.

17. Sion mandjuluk lengæ, tapi djaton idjä mampong iä; krana Jehowa djari manjoho karæ idjä hakaliling Jakob, uka mandjadi musohe, sampai Jerusalem intu bentok äwen kilau olo bawi pamali.

18. Jehowa toto tetek, krana aku djari marisang bara aughe; kaläh luning, keton karæ utus olo, tuntang itä kapähängku; hapus pambudjangku hawi hatuä djari tamput tawanan.

19. Aku djari mantehau karæ uläku, tapi äwen djari mamunga aku; karæ imam tuntang bakas ajungku djari meher hong lewu; krana äwen nangumbang, manggau paingan, hapæ mampangat tahasenge.

20. Kajah, Jehowa! itäm, krana atäiku paham singgul, huangku mangambuär; atäiku djari hatambalik intu huangku, basa kari-

sangku djari tangkalau; intu ruar padang djari mangalangan aku dengan anakku, tinai intu huangku pampatäi bahondok.

21. Hining olo bewäi aku munguh, tapi djaton idjä tau mampong aku; karä musohku mahining tjalakangku, palus handjak, basa ikau djari mawi talo tä. Tapi ikau karäh manjampai andau tä, idjä djari insanam, tä äwen karäh mandjadi sama kilau aku.

22. Soho karä kadarhakae manaharep ikau, palus awi iä, kilau ikau djari mawi aku, tagal karä kalangkahku; krana tarahingku djari paham, tuntang atäiku ujuh.

BAGI 2.

---

1. Lalehan pangkahi Tuhan djari manjangkulep Sion, anak hawi tä, hapan kalaite, kilau hapan baunandau! Iä djari manganan kabungas Israel bara langit akan petak, iä djaton djari manahu galang paie tä intu andau kalaite.

2. Pangkahi Tuhan djari mampalomos karä äka Jakob melai, tuntang djaton masi iä; iä djari mangarak karä kadähen Juda, anak bawi tä, huang kasangite, iä djari mamparampar tä hong petak; iä djari mamapa karadjaan ai tuntang karä mantire.

3. Iä djari manetek salepah tandok Israel tuntang hasep kalaite; iä djari mambatak lengäe idjä gantau, metoh musoh tä dumah, tinai iä djari manjala mawi Jakob, kilau njalan apui, idjä manjeha hakaliling.

4. Iä djari mangantjang talin pauha kilau musoh, hapan lengäe idjä gantau iä kilau olo idjä ompat mantakae, tuntang iä mampatäi karäkarä awang bahalampie, tinai iä djari manusuh kasangite, kilau apui hong karä tingkap Sion, anak bawi tä.

5. Pangkahi Tuhan mandjadi kilau musoh; iä djari mampalomos Israel, iä djari mampalomos karä humae idjä hai tuntang bungas, tinai djari marusak karä äkae dähen, palus iä djari mamaham kariak tuntang tarahing hong Juda, anak bawi tä.

6. Iä djari mangakar tingkap ai, kilau kabon, iä djari marusak äka ai idjä inukase. Jehowa djari mampaterai karä pesta tuntang sabat hong Sion, tuntang huang kalason kalaite iä djari mandjilek radja tuntang imam.

7. Pangkahi Tuhan djari manganan mesbeh ai, iä djari mangabelä äkae idjä brasih; dinding karä human äwen idjä hai tuntang bungas djari injaraghe intu lengän musohe, sampai olo tä mambo aughe hong human Jehowa, kilau intu andau pesta idjä inukas.

8. Jehowa djari manukas, handak marusak kotan Sion, anak bawi tä; iä djari mingkes tali ukur hetä, tuntang lengäe djaton maku balang, sampai iä djari mampalomos djetä; iä djari mangalaten hapus pagar tuntang kota, djetä uras halangoen ampie.

9. Karä bauntonggang ai djari bakalian hong petak, karä kantjinge djari nihau bapelek; radjae tuntang karä mantire djari marak olo kapir, äka Torat djaton, tinai karä nabin ai djaton sondu paitä bara Jehowa.

10. Kara bakas Sion, anak bawi
tä, mondok hong petak, iä ma-
djungun arepe, manawun kawo
akam takoloke, tuntang iä ma-
kaian arepe hapan bidak; kara
pambudjang bawan Jerusalem ma-
njontop takoloke akam petak.

11. Matangku bilak nihaa awi
tangrison, kalo huangku ngambur,
bawonigku nahasak akam pe-
tak, tagal tjalakan anak bawi,
utms ajangku tä, basa karä awau
tantang karä anak korik tang-
engäi hong karä djalan lewu, —
(Jer 9:1.)

12. Haiak iä hamauh dengan in-
due: kwe tepong tuntang ang-
gor? Tuntang iä meher tangengäi
hong karä djalan lewu, kilau olo
idjä bahimang baka matäi, palus
iä mahotus intu pakus indue.

13. Narai hapangku mampong
ikau, dengan äwe aku tau ma-
nanding ikau, o Jerusalem, anak
bawi? Dengan en aku tau ma-
napengan ikau, mangat mampong
ikau, o budjang, Sion, anak bawi?
krana tjalakam sama kilau ka-
lombah tasik, äwe tau maratamba
ikuh?

14. Krana nabim djari manu-
djum akam talo tandjaro tuntang
kajang, äwen djaton djari mama-
rang akam kasalam, uka mamba-
lang ikau tawanan, malainkan
äwen djari manutor akam augh
tandjaro, sampai keton tawanan
bara tanah.

15. Kara olo idjä mahala hetä
mapok loka pe marajap ikau, iä
ngasit, tuntang manggiling ta-
koloke tagal Jerusalem, anak bawi
tä, koe: kilen, djetoh lewu tä,
idjä koan olo iä bahalap haliai,
tuntang indu kahandjak hapus
kalunen?

16. Kara masophm manganga sa-
mae maninta ikau, iä ngasit
ikau, mangadjirat kasingae, koe:
ita djari mampalemas iä! Djetoh an-
dau idjä iendäh ita, toh djari sam-
pai, toh ita djari mitä tä!

17. Jehowa djari malalus talo,
idjä tahi djari inukase, iä djari
mahapus augehe, idjä imetähe bara
horan, iä djari mangarak haiak
djaton manjanjang, tuntang djari
mampahandjak museh tagal ikau;
iä djari manggatang tandok olo,
idjä basingi ikau.

18. Atäi olo budjur djari mang-
kariak intu Jehowa: o kotan Sion,
anak bawi! soho djohon matam
mahasor kilau tabasak handau ha-
malem, äla malajan, tuntang ba-
wak matam äla terai!

19. Misik, ambo aughm hapus
alem, tusuh atäim kilau danun
intu baun pangkahai Tuhan, depä
lengäm intu iä tagal hambaruan
karä anakm, idjä meher tangengäi
hapus karä djalan.

20. Itäm, o Jehowa, kälsh tam-
pajah, äwe idjä djari jawim ka-
lotoh! aton karä bawi akan ku-
man awaue, anak korik tä idjä
indatinge? Aton karä nabi tan-
tang imam akan impatäi hong äka
brasih ain pangkahai Tuhan?

21. Pangorike tuntang tamba-
kase aras hareter inta petak,
pambudjangku bawi hatnä djari
halelek awi padang; ikau djari
mampatäi äwen intu andau ka-
sangitan, ikau djari manetek äwen
haiak djaton manjanjang.

22. Ikau mangahau karä pam-
pikäh bara hakadiling mawi aku,
kilau tahi pesta idjä inukas akae:
sampai dialo idjä biti idjä maha-
kan palus katapasan, metoh an-
dau kasangit Jehowa. Olo idjä

djari indating tuntang ihagaku
djari impalomos musoh.

— — — — —
BAGI 3.
— — — — —

1. Aku toto olo, idjä djari buah tjalaka awi pukul kasangit ai.

2. Iä djari magah mampatan-djong aku huang kakaput, djaton hong kalawa.

3. Iä haradjur mules mawi aku bewäi, mamhulat lengäe mantam aku nongkang andau.

4. Iä djari mambeut pupus isingku, tuntang djari mandarai tolangku.

5. Iä djari mangalong aku, tuntang djari mangapong aku hapan kapait tuntang kapähä.

6. Iä djari manutup aku huang kakaput, kilau äwen idjä tahi djari matäi.

7. Iä djari mangaranda aku, sampai aku djaton tau blua, tuntang djari mambehat ingkanging-kangku tambaga.

8. Alo aku mangkariak tuntang mantehau, iä mandengen pindinge, djaton tarima lakungku.

9. Iä djari mangampeng djalangku hapan batu hai, tuntang djari mangaput karä pelekku.

10. Iä kilau bahuang idjä mimpa aku, kilau singa lakau rowut.

11. Iä djari mampalajang akn bara djalan, iä djari manasang palus marusak aku.

12. Iä djari mangantjang panahe, tuntang djari mampendeng aku indu sasaran anak panahe.

13. Iä djari malekas anak panahe, manambelan atäi buaku.

14. Aku indu tabean karä utus

ajungku, tuntang akan halalea nongkang andau.

15. Iä djari mamuas aku hapan talo bapait, tuntang djari mampihop aku hapan panamar.

16. Iä mampanunos kasingangku hapan karangan, palus mahenje k mambaring aku hong kawo.

17. Hambaruangku djari iharak kedjau bara kasanang, talo bahalap kalapeangku.

18. Tä koangku: kaabasku leph nihau, tuntang kaharapku intu Jehowa.

19. Tahuu tjalakungku tuntang kilen ampinku ingatah, tahuu karä panamar tuntang peru tä!

20. Toto, ikau akan mingat tä, alo hambaruangku rungkok hong aku.

21. Djetä ingandongku hong atäiku, tagal tä aku harap hantä.

22. Awi asin Jehowa kea ikäi hindai leph lomos, toto karä kasajange hiudai balentas. — (*Nehem.* 9, 31.)

23. Djetä taheta sining handjewu, katotom paham haliail!

24. Jehowa puna bagingku, koan hambaruangku, tagal tä aku handak harap iä.

25. Jehowa toto bahalap dengan olo idjä mentai iä, dengan atäi olo idjä manggau iä.

26. Djetä toto bahalap, amon olo mentai tuntang manjuni arepe, mentai pandohop Jehowa.

27. Toto bahalap akan olo, amon iä mananggong ugar pesae tabela:

28. Mangat iä melai kabuate tuntang suni, basa Iä djari mangkepan tä intu iä;

29. Amon iä manjumbau totoke palus petak, koae: ajaajau aton kaharap hindai!

30. Käläh iä manjarongan pipie

akau olo idjä manekap iä, palus mamuas arepe hapan kahawäe.

31. Krana pangkahai Tuhan djaton pudji manganan sampai kata-tahi;

32. Tapi amon iä djari mangapähä, tä iä manjanjang tinai, tumon kahain asie;

33. Krana djaton tuntang karadje iä mawi, mangapähä olo kaluncen;

34. Kilau ampin handak malitek karä olo tawanau hong petak penda paie;

35. Sampai manalua kabudjur olo imingkok intu Idjä pangkahai tä,

36. Tuntang perkaran olo iules, sama kilau Tuhan djaton mitä tä.

37. Äwe manjoho balalu djetä mandjadi, djaka sala bara Tuhan manjoho tä?

38. Dia bara njaman pangkahai Tuhan lembut karä talo papa atawa bahalap?

39. Tä buhen karä olo bakotok kalotä hapus umure? Käläh genep biti mangotok kasalan ai!

40. Buah ita mariksa manitip karä djalan ita, buah ita haluli tinai hobah intu Jehowa.

41. Käläh ita manggatang atäi ita, tuntang mandepä lengän ita akan Hatalla idjä huang sorga, tuntang mangaku:

42. Ikäi, toto ikäi djari badosa, tuntang djari marisang dengam, tagal tä ikau djaton djari manjanjang;

43. Tapi ikau djari hakampoh kalaitu, palus djari mawi manjasah ikäi; ikau djari mampatäi ikäi haiak djatou manjanjang.

44. Ikau djari maninding arepm hapan baunandau, sampai lakudoa djaton tau manselat sampai ikau.

45. Ikau djari mandjadian ikäi mandjadi rotik pohok, tuntang talo kadjilek marak karä utus olo.

46. Karä musoh ikäi manganga njamae mawi ikäi.

47. Pampikäh tuntang palowang indu bagin ikäi, karusak tuntang kakarak.

48. Matangku mahasor kilau tahasak danum tagal tjalakan anak bawi, utus ajungku tä.

49. Matangku nahuto djaton malajan, tuntang djaton olih im-paterai;

50. Sampai Jehowa nangkilik bara sorga, palus mitä mandohop.

51. Matangku manggogop atäiku tagal karä anak bawin lewu ajungku.

52. Idjä basingi aku djaton bara buku manjasah aku haradjur kilau burong.

53. Äwen djari manganan pambelomku huang palowang, palus djari mambaring batu hundjun aku.

54. Danum mampaleteng takolokku, sampai koangku: toh aku nihau.

55. Tapi aku djari mangahau aram, o Jehowa, bara palowang idjä timben tä.

56. Tä ikau djari mahining aughku; toh äla ikau nangkalingau tarahing tuntang kariakku.

57. Ikau djari manggapi aku me-toh andauku blaku intu ikau; ikau djari hamauh: äla mikäh!

58. Ikau, o pangkahai Tuhan, djari mawat perkaran hambaruangku, ikau djari maliwus pambelomku.

59. Ikau, o Jehowa, djari miti kianat gawin olo dengangku, tuntang ikau djari mamutus tumon kabudjurku.

60. Gitam bewäi karä katulase, karä tiroke mantam aku.

61. O Jehowa, ikau mahining kapapan aughe, karä tiroke mantam aku;

62. Augh totok äwen idjä mangatah aku, tuntang karä karangkae mantam aku nongkang andau.

63. Itäm, haiak pendeng pondok äwen, aku bewäi idjä ihababakae.

64. O Jehowa, sulang baläh iä tumon gawin lengäc.

65. Palulang atäi olo tä, käläh sapam manguman mawi iä.

66. Sasah olo tä hapan kalaitm, palomos äwen bara penda langit, o Jehowa.

BAGI 4.

---

1. Ualehae bulau tä djari kumbas, bulau idjä bahalap tä djari malik! Kilen kea karä batun äka brasih tä djari inganan daraidaraia hong karä djalan!

2. Karä anak Sion idjä bahalap tä, idjä irega kilau bulau masak, kilen kea toh iä itong kilau kabali petak bewäi, idjä baja tampan lengän tukang?

3. Ason taun mahin manenga tusuc akan anake, mampatusu iä, tapi bawin utus ajungku patut tulas bewäi, kilau burong onta hong padang.

4. Djelan awaue leket intu tangepe awi kapaham kateah belaie, anak korik hlaku tepong, tapi djaton idjä manenga tä akae.

5. Idjä bihin pudji kuman talo mangat, toh iä meher hong djalan; idjä imbelom hapakaiän satarä, toh äwen akan menter hong rumpur.

6. Kadarhakan anak bawi, utus ajungku tä, djari paham bara dosan Sodom, idjä horan salenga ilingkep, tuntang djetä djaton gawin olon. — (1.Mos.18,20.)

7. Karä kapalae bihin brasih bara udjan habungkus, baputi bara djohon tusu; ampie handahandang kilau batu rubin, tuntang iä lammos bara batu sapir.

8. Tapi toh ampie hampus kabileme, sampai olo djaton kasene iä hong djalan; pupuse ngalantep tolange, tuntang djetä keang kilau kaju.

9. Bontong haream äwen idjä matäi awi padaug, bara äwen idjä matäi awi lau, idjä meher tuntang kilau injuduk, basa djaton panguh tanäe.

10. Olo bawi idjä kapala pamasi mahin djari maluntuh anake hapan lengän ai kea, mangat djetä indu kinäc metoh tjalakan anak bawi, utus ajungku tä. — (5.Mos.28,53.)

11. Jehowa djari malalus kasangite, iä djari manusuh lason kalaitte, iä djari mantokan apui hong Sion, idjä manjeha mampalepah karä galange.

12. Karä radja hong petak djaton maku pertjaja, djaton kea karä olo kalunen, toto, karä musohe tä, karä idjä basingi iä akan tamä bauntonggang Jerusalem.

13. Maka djetä tagal kasalan karä nabie, tagal kalangkah karä imame, idjä djari manusuh dahan olo tetek hetä.

14. Kilau olo babutä äwen tä tarangtaranga hong karä djalan, iä djari harumur awi daha, sampai olo djaton maku pohos pakaiäc.

15. Dari, pali! kakai olo mantehau helo baue; — dari, dari! äla pohos äwen! Äwen hadari tun-

tang kumbang-kumbang, tarang-taranga, sampai koan olo kapir: djaton patut äwen melai hetä hindai.

16. Baun Jehowa djari manamburup iä, tuntang djaton maku manampajah äwen tinai, karä imam djaton ihorumat, karä bakas djaton iä.

17. Tinai matan ita magon hampajah papa bilak babutä, manggau dohop idjä uras haiang bewäi; ita mentai mangenang utus olo, idjä puna djaton tau maliwus ita.

18. Olo tä djari mangatah tasaran pain ita, sampai ita djaton tau manandjong hong karä djalan ita; katatesan ita lawoh tokep, karä andau ita djari sukup; toto, katatesan ita djari sampai.

19. Idjä manggoang ita djari baliä bara burong nasar penda langit; olo tä djari manggoang ita sawosawah hundjun bukit, iä djari mimpä ita hong padang tunis benjem kea.

20. Idjä iminjak Jehowa tä, idjä kilau tahaseng ita, djari inawan hong palowang äwen, idjä tahuu iä ita pudji hamauh: intu kandjungäe ita akan belon bentok olo kapir.

21. Handjak bewäi, rantang ikau, o Edom, anak bawi tä, idjä melai hong tanah Us!

22. Tapi sangkir tä karäh sampai ikau kea, ikau kea akan busau tuntang lowailabaia.

23. Kadarhakam djari terai, o Sion, anak bawi! Iä djaton handak manalua ikau inamput tawan hindai; tapi kadarhakam, o Edom, anak bawi, karäh imalähe, tuntang iä karäh mukäi karä dosam.

RAGI 5.

1. Ingat, o Jehowa! kadjaran ikäi toh; tampajah, itam kahawen ikäi!

2. Joresan ikäi mandjari indu bagin olo, karä human ikäi akan olo beken utuse.

3. Ikäi nolä, djaton bara bapo, karä indu ikäi kilau balo.

4. Danum ihop ikäi ngatah imili, kaju idjä hapan ikäi mahin bara rega kea.

5. Ikäi imuat palus ujat ikäi: alo ikäi ujuh, djaton idjä manjoho ikäi malajan.

6. Ikäi djari manjaragh arep ikäi mamenda Misir tuntang Asur, mangat panginan ikäi ombet.

7. Karä tato ikäi djari badosa, tinai äwen: djaton hindai, tapi toh ikäi akan mananggong karä kadarhakae.

8. Djipen olo marentah ikäi, tuntang djaton idjä hiti, idjä mansuwit ikäi bara lengäe.

9. Ikäi akan manggau panginan tuntang mamangkut takolok balau ikäi, tagal padang hong äka tunis benjem.

10. Pupus ikäi djari keang, kilau djihin pahä, djetä awi lason lau.

11. Äwen djari mamandong olo bawi hong Sion, karä bawi pambudjang hapus karä lewun Juda.

12. Karä mantir djari inggantong äwen, tinai olo bakas mahin djaton kea djari ihorumat.

13. Karä budjang hatuä induä injohoe manggiling talo, anak hatuä lihanglahanga awi kaju iätoe.

14. Olo bakas terai mondok hong äka basara, karä pambudjange terai mampahiau talo usik.

15. Kahandjak atai ikai lepa, gandut ikai malik mandjadi tatum.

16. Makotan takolok ikai djari lawo. Kajah ikai, basa ikai badosa kalotä!

17. Tagal tä atai ikai ujuh; tagal tä matan ikai djari kawus;

18. Tagal bukit Sion, idjä rusak, idjä äka ason taun hadjik.

19. Tapi ikau, o Jehowa, puna melai sampai katatahi, padadusam tä haradjur girirmanggirir.

20. Buhen ikau handak ngalapan ikai haradjur, palus mahihi ikai sampai tahi kalotä?

21. O Jehowa! obah ikai akam, mangat ikai haluli akam tinai; käläh manaheta karä andau ikai kilau djaman horan.

22. Krana kilen, handak ikau manganan ikai lepalepah, handak ikau malait ikai tangkalau paham?

SURAT NABI

E S E G H I E L.

BAGI I.

Jehowa masanan arepe huang kahaie akan Esegghiel.

1. Intu njelo telo pulu, bulan äpat, andau limä bulan tä, amon aku marak olo tawanan tä tokep batanganum Kebar, tä, maka karä langit buap, palus tä aku aton talo panggitangku, mitä karä talo ain Hatalla.

2. Andau limä bulan tä kea, djeta njelo limä kahum radja Joghin inamput tawanan, — (2. *Radya* 24,15.)

3. Maka augh Jehowa batarang sampai Esegghiel, anak Busi, imam tä, hong tanah olo Kasdim, tokep batanganum Kebar; hetä lengän Jehowa sampai iä.

4. Tä aku mitä, itä! riwut paham dumah bara hila utara, tinai baunandau sasaro, haiak apui sawongsabunga huange, tuntang aton panjangkawang hakaliling baun andau tä; bentok hetä aton kilau ampin Hasmal hong apui tä.

5. Bentok hetä aton kilau ampin äpat talo belom; maka kalotah ampie: talo tä kilau ampini olon; — (10,9.)

6. Tinai genep biti äpat bade, tuntang äpat palapase;

7. Paie budjur, maka tatäpe kilau tatap sapi, ginigining kilau tambaga idjä inaliso.

8. Penda palapase kilau lengän olon hasansila; uras äpaäpat tä habau hapalapas.

9. Maka palapase hatantepä; tinai amon iä hagoet, dia usah

mules, malainkan brangai panggoete sama mandjudju tintun baue.

10. Maka ampin baue äpaäpat tä, idjä hila gantau kilau ampin baun olon tuntang singa, tinai hila sambil ampin baun sapi tuntang burong nasar. — (*Pungar.4, 7.*)

11. Maka palapase idjä hundjun tä hambirang kangambo, tuntang manduä palapas genep biti idjä hambirang tä hatantepä dengan kolae, maka duä tinai manutup bitie.

12. Maka amon iä hagoet brangai panggoete sama mandjudju tintun baue; mahapa Rogh magah iä, akan hetä iä hagoet, djaton usah iä mules amon hagoet.

13. Maka ampin talo belom tä tampajahe kilau barah apui idjä manjala, kilau ampin sewan; apui tä belebeleng bentok talo belom tä; maka apui tä bara sangkawang, tuntang bara hetä aton blua kilat.

14. Maka talo belom tä haiak hadari lulang luli kilau ampin sabintir kilat.

15. Amon aku mitä talo belom tä, maka itä! aton kareta hong petak darah talo belom tä, intu genep balikate äpaäpat tä.

16. Ampin tampajahe kareta tä kilau batu Turkis idjä haginging, tuntang äpaäpat tä uras sama ampie, tinai ampin tavase kilau kareta, tinai sampalaki huang genep kareta;

17. Amon iä hagoet, brangai akan äpat matan riwut, dia usah mules arepe amon iä hagoet.

18. Maka bingkähe hai baka ikäkäh, tinai karä bingkähe tä uras bara mata hakaliling.

19. Djadi, amon talo belom tä hagoet, maka kareta tä hagoet

mamambaie; tinai amon talo belom tä hagatang bara petak, maka kareta tä hagatang kea.

20. Mahapa Rogh magah iä hagoet, tumon tä iä hagoet, tinai kareta tä hagatang mamambai äwen, krana aton rogh idjä belom huang kareta tä.

21. Amon talo belom hagoet, tä kareta hagoet kea, amon iä tendä, maka djetä tendä kea; amon iä hagatang bara petak, tä kareta hagatang bara petak, mamapaiak iä; krana rogh talo belom tä aton hong kareta tä kea.

22. Maka ambo takolok talo belom tä aton kilau talo hambirang. kilau ampin kristal idjä haginging, idjä baka ikäkäh, idjä hambirang tambuan takoloke;

23. Penda talo hambirang tä aton palapas talo belom idjä mendeng hetä, idjä hatantepä dengan kolac, tinai genep biti uras duä palapase, idjä hapae manutup arepe.

24. Maka amon iä hagoet aku mahining augh palapase kilau gotok danum paham, kilau njahon Idjä djaton tikas kwase tä, kilau augh lahap tuntang lalenton parang. Maka amon iä tendä, iä mangunjuj palapase.

25. Tinai amon iä tendä tuntang mangunjuj palapase, maka aton augh njaho bara ambo talo hambirang tä, idjä tambuan takoloke.

26. Maka intu hundjun talo hambirang tä, idjä tambuan takoloke, aton ampin talo kilau padadusan, idjä tampajahe kilau batu sapir, tuntang hundjun padadusan tä aton mondok idjä kilau olon.

27. Tinai aku mitä iä kilau ampin Hasmaal, tuntang ampin apui hakaliling, bara kahange kangambo; tinai bara kahange kangawiwa aku

mitä iä kilau apui tuntang sang-kowonge hakaliling.

28. Kilau ampin liu huang baun-andau amon udjan, tumon tä amp-in sangkowonge idjä hakaliling. Djetä ampin tampajah kabain Jehowa; amon aku mitä tä, maka aku mahingkep, manjembah, palus aku mahining augh idjä hamauh.

BAGI 2.

Eseghiel ingabau mandjadi nabi.

1. **Maka Iä** hamauh denganku: Ikau, o olo kalunen, gatang arepm, mendeng, aku handak hakotak dengam.

2. Metoh iä hakotak kalotä denganku, maka Rogh tamä aku, haiak mampendeng aku, palus aku manjenäh Aughe, idjä hamauh denganku. — (*Joh.1,1.*)

3. Maka koae denganku: O olo kalunen! aku manjoho ikau tanggoh olo Israel, tanggoh kempang olo idjä parisang tä, idjä djari marisang bara aku, äwen tuntang karä tatoes djari malangkah aku sampai andau toh.

4. Karä anakku tä, idjä injohoku ikau manalihe, uras badjoho baue, tuntang batekang atäie; maka ikau akan masanan akan äwen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa!

5. Barangai alo äwen manarima tä atawa dia, krana iä puna ungkup idjä parisang, maka iä akan katawan, aton nabi bentok äwen.

6. Maka ikau, o olo kalunen, äla mikäh dengan olo tä, äla mikäh tagal karä augh, alo iä kilau unak duhi intu ikau, tuntang ikau mondok marak kala; äla mikäh

tagal augh, äla tangkedjet intu baue, krana äwen tä puna kempang idjä parisang.

7. Tapi ikau akan masanan karä aughku akac, barangai alo iä manarima tä atawa dia, krana äwen tä puna parisang.

8. Maka ikau, o olo kalunen; hining karä augh tä, idjä injewutku akam; äla ikau marisang kilau kempang parisang tä; nganga njamam, kinan karä talo awang inengaku akam.

9. Tä aku mitä, itä! lengü aton indjuluk akangku; itä! balon surat aton huange.

10. Tuntang iä mambirang tä intu haungku, djetä aton bantike hasansila; maka aton tarasurat hetä bawak tatum, kamunguh tuntang tarahing.

BAGI 3.

Prentah Hatalla akan Eseghiel.

1. **Limbah tä Iä** hamauh denganku: O olo kalunen, kumau talo idjä intu baum, kinan surat toh, balalu lius, sanan akan ungkup Israel.

2. Tä aku manganga njamanku, palus iä manenga surat tä akangku indu kinangku,

3. Sambil hamauh denganku: O olo kalunen! surat toh, idjä inengaku akam, telen palus knaim, suang ramon knaim hapan tä. Maka aku kumae, palus djetä hong njamanku kilau madu awi kamanise.

4. Limbah tä iä hamauh denganku: O olo kalunen! Lius, talih ungkup Israel, tuntang sawan karä aughku akac.

5. Krana ikau djaton injohoku tanggoih utus olo idjä beken aughé, tuntutang hatalikut basae, malainkan tanggoih ungrup Israel:

6. Djaton tanggoih arä utus olo, idjä beken aughé, tuntutang hatalikut basae, idjä bawak kotake djaton kasenam; tapi alo aku manjoho ikau tanggoih djetä, toto äwen tä mahin handak manarima aughm.

7. Tapi ungrup Israel tä djaton maku mahining aughm, basa olo tä djaton maku mahining aughku mahin dia; krana hapus ungrup Israel batekang takoloke, tuntutang habalulang atäie.

8. Tapi itä, aku djari mampahas baum malawan baun äwen, tuntutang takolokm batekang malawan takolok ai. — (*Jer.1,18.*)

9. Aku djari manekang takolokm kilau hintan, batekang bara batukarang; äla mikäh olo tä, äla djungun intu baue, basa olo tä puna kempang parisang.

10. Tinai iä hamauh denganku: O olo kalunen! karä aughku, idjä insanangku akam, kandong huang atäim, tuntutang ingkes huang pingm.

11. Palus lius, tanggoih karä tawanan tä, karä anak utus ajum, tuntutang hakotak dengan äwen, sambil masuman akae: kakai augh pangkahi Tuhan, Jehowa! Barangai alo olo manarimae atawa dia.

12. Tä Rogh manggatang aku, tuntutang aku mahining hila likutku augh gotok idjä paham; aughé: Tara akan kahain Jehowa, idjä lembut bara äka ajue!

13. Maka aku mahining kamähus palapas talo belom tä, idjä haki-mai dengan kolae, tuntutang augh karentjeng kareta idjä darahe; tinai aton augh gotok idjä paham haliai.

14. Tä Rogh manggatang palus mimit aku; kalotä aku hageot tuntutang kapait atäiku, tinai. Tä lason huangku; tapi lengäm. Jä howa abas mandjudju aku.

15. Djadi, aku sampai äka karä tawanan hong Telabib, idjä tokop batangdanum Kebar, palus aku melai intu äka olo tä; kudju aku melai djungun marak äwen.

16. Djadi, amon djari sukup kudju, tä augh Jehowa sampai aku, koe:

17. O olo kalunen! aku djari mampendeng ikau indu tonggon ungrup Israel; ikau akan mahining augh bara njamangku, palus mampudji äwen tä hapan arangku. — (33,7.)

18. Amon aku hamauh dengan olo parajap: toto, ikau akan matäi; — tuntutang ikau djaton mampudji iä, djaton masuman tä akae, mangat manawat olo parajap buli bara djalae idjä parajap, nakara mahaga iä belom: tä toto olo parajap tä karäh matäi hong kadarhakaé, tapi dahae handak inuntutku intu lengäm.

19. Tapi amon ikau mampudji olo parajap, malainkan iä djaton maku hobah bara kadarhakaé, bara djalae idjä parajap: tä iä karäh matäi huang kadarhakaé; tapi ikau djari mampas hambaruam.

20. Tinai amon olo tetek undur bara kateteke, tuntutang mawi talo papa, tä maka aku handak mingkes äka patarang intu bane, tuntutang iä akan matäi. Tapi amon ikau djaton djari mampudji iä, toto iä matäi tagal dosae, tä kate-teke idjä djari iawie, djaton inahiu tinai; tapi dahae handak inuntutku intu lengäm.

21. Tapi amon ikau mampudji

olo tetek, uka ia ala badosa, tuntang ia djaton kea badosa; ta ia karah belom, basa ia tarima pudjij; awi ta ikau djari mampas hambaruam.

22. Maka lengan Jehowa sampai aku hetä, tuntang ia hamauh denganku; Mendeng, lius akan djanah, hetä aka handak hakotak dengan.

23. Tä aku palus mendeng, lius akan djanah; maka itä! hetä kahain Jehowa mendeng, kilau kahate ta kea idjä gitanku darah batanganum Kebar, palus aku lawo mahingkep. — (1,4.)

24. Tä Rogh tamä! aku, palus mampendeng aku; tinai Ia hakotak denganku, sambil hamauh; Lius, korong arepm huang humam.

25. Maka ikau, o olo kalunen, karah imeteng hapan tali hai, tuntang imasong olo, sampai ikau djaton tau blaä akan marak olo tä.

26. Maka aku handak marapet djelam dengan tangepm, sampai ikan bieu, palus djaton tau mampudji äwen hindai; krana olo tä puna kempang parisang.

27. Tapi amon aku hamauh dengam tinai, tä aku handak muap tjamam, tuntang ikau akan hakotak dengan olo tä: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa! Idjä handak mahining, käläh ia mahining, idjä dia, naughe ia; krana olo tä puna kempang parisang.

BAGI 4.

Tamunan Jerusalem akan ingapong.

1. Ikau, o olo kalunen, duan

idjä kabintap, batn, ingkes djeta intu baum, palus bintik intu hup, djue manamunan lewu Jerusalem,

2. Tinai bintik hetä olo mangapong ia, ingkes pilan, hetä, tuntang kota tasaran hakaling, tinai bintik kawan parang hakaling, tuntang karä kaju paran; tjab. — (2. Radja 25,1.)

3. Tapi akam duan rinding sanaman, andak djeta mandjadi dipding; sanaman indu helatm dengan lewu, tapi baum manintu lewu, uka ia ingapong; ikau kea akan mangapong ia. Djeta indu katae akan ungkup humam, Israel.

4. Tinai ikau akan maringkir hila sambilm, ingkes hetä kadarhakan ungkup Israel; katahin karä andaum maringkir hila sambilm, ikan akan mananggong kadarhaka.

5. Maka tumon karä njelon, kadarhaka aku manantu karä andau tä akam, ia tä telo ratus djalaten pulu andau, kalotä katahie, ikau akan mananggong kadarhakan ungkup Israel.

6. Tinai limbah ikau djari mahapus djeta, ringkir tinai hila gantaum, djeta ikau akan mananggong kadarhakan ungkup olo Juda kapat pulu andau katahie; krana midjä andau aku manukas akam takirin idjä njelo.

7. Tinai tintu baum tuntang lengäm halulus mawi Jerusalem, idjä ingapong tä; tuntang tudjum mawi ia.

8. Itä! aku handak mangkepam tali hai intu ikau, uka ikau djaton tau mawi arepm balikbangkila, sampai ikau djari mahapus karä andaue ingapong.

9. Tinai duan akam gondom,

seora, haretak, djagong, djawä, katjang, ingloes samandiai tä idjä sarangao, palus tanpa djetä akan tepong akam, karäe tumon karä andaum maringkir, mangat ikau kuman tä hong telo ratus djala-tien pulu andau tä.

10. Maka panginan idjä indu kinam idjä andau, behat duä pulu sekel: (*satengah kati*;) djetä panginan hapus katika tä.

11. Tinai danum kea akan ihopm tumon takare, iä tä bagi djahawen bara idjä hin; djetä indu ihopm hapus katika tä.

12. Maka ikau akan kuman kalampis seora, idjä injehäim intu baun olo tä hapan tain olo.

13. Maka koan Jehowa: Kalotä panakan Israel tä akan kuman tepong ai idjä halikä marak karä olo kapir, idjä akan hetä aku namburup iä.

14. Maka tombah aku: Kajah, pangkahai Tuhan, Jehowa! toto, hambaruangku djaton pudji samar pali; bara katabelangku sampai toh aku djaton pudji kuman hantun talo, atawa meto awang imisak, atawa isin meto pali djaton pudji tamä njamangku.

15. Maka koae dengangku: Itäm, aku djari manenga akam tain sapi takirin tain olon, idjä akan hapan nguan panginan.

16. Limbah tä iä hamauh dengangku: O olo kalunee! itäm, aku mamelek batang panginan hong Jerusalem, palus olo tä akan kuman tepong tumon timbange tuntang kapähän atäie, tinai mihop danum tumon takare tuntang ka-djungue;

17. Nakara olo tä tapas panginae tuntang danum, uka genep biti haiak kolac karäh djungun

palus meber harerer huang kadarhaka.

BAGI 5.

Kapähän Jerusalem inuman.

1. Maka ikau, o olo kalunee, duan lading idjä banjihi, idjä kilan lading tukang sukur, ikis takolom hapan djetä, tuntang djanggutm; limbah tä duan taradju, palus bagi balaum tä hapan djetä.

2. Bagi telo akan inusulm hong bentok lewu, amon djari hapus karä andaue ingapong; tinai bagi telo akan induam manasange hapan padang hakaliling lewu; tuntang bagi telo kea tinai duan tarawangau djetä haiak riwut, krana aku handak manjilak padang manuntut likute.

3. Tapi duan idjä kasansirai bara tä, peteng djetä hong saran klambin.

4. Tuntang duan isut bara idjä kasansirai tä tinai, djakah djetä akan bentok apui, mangähu djetä: awi djetä maka apui akan lembut mawi hapus ungup Israel.

5. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Djetoh Jerusalem, idjä djari ingkesku iutu bentok olo kapir, tuntang karä tanah mangaliling iä.

6. Tapi iä djari malih Toratku mandjadi kadarhaka paham bara olo kapir, karä prentahku paham bara karä tanah idjä hakaliling iä: krana iä djari mangauan Toratku, tuntang djaton iä djari manandjong tumon prentahku.

7. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa keton papa haream bara karä olo kapir,

idjä hakaliling keton, tuntang keton djaton djari manandjong huang prentahku, djaton kea djari malalus Toratku; tumon kabudjur karä olo kapir awang hakaliling keton mahin dia keton djari malaluse;

8. Tagal tä kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Itä! aku handak mantakan ikau, toto bidingku! krana aku handak malalus hukum intu bentok keton, intu baun karä olo kapir.

9. Aku handak mantakan ikau, djaton pudji tumon tä bihin, palus rahian djaton gawingku kalotä tinai, djetä tagal karä kakihalm.

10. Sampai karä bapae akan knman anake, tinai anake akan knman bapae hong ikau; aku handak mahalus hukum mantakan ikau, tuntang manamburup karä tisam akan genep matan riwut.

11. Tagal tä, belom aka! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, basa ikau djari mangihal äkaku brasih hapan karä talo kadjilek tuntang kapalim, tagal tä aku handak mampanunos ikau, matangku djaton akan masi ikau, tuntang aku djaton maku manjanjang.

12. Bagi telo ikan akan matäi awi peres, tuntang nihau awi lau bentok ikau; tinai bagi telo akan halelek awi padang hakaliling ikan; bagi telo kea tinai handak inamburupku akan karä matan riwut; tuntang aku handak manjilak padang manjasah olo tä.

13. Karä kasangitku karäh luput, tuntang lason kalaitku dengan olo tä karäh hapus, hapa mampong akn; mangat olo tä akan kawatan, aku toh, Jehowa, djari hamauh hong lason atäiku, amon aku djari mahapus kasangitku mawi olo tä.

14. Aku handak mingkes ikau indu karusak tuntang indu tawak marak karä olo kapir, idjä hakaliling ikau, intu matan karä olo awang mahalau.

15. Ikau akan indu tanding, indu katjitjis, indu sonto tuntang indu kadjungun karä olo kapir, idjä hakaliling ikau, amon aku karäh malalus karä hukum mawi ikau tuntang kalait, kasangit dengan karahas; aku, Jehowa, djari hamauh kalotä.

16. Amon aku karäh malekas karä anak panah papa mantakan iä, lan tä, idjä karäh marusak, idjä handak ilekasku hapa mamparusak keton, tä aku handak mamahan lau tä mawi keton, palus mamelek batang panginan keton.

17. Toto, aku handak manjohlo lau tuntang meto basiak mantakan keton, idjä akan mampalomat anak keton; tinai peres tuntang musoh däha akan kumbangkambanga marak keton, tinai aku handak magah padang mantakan keton; aku, Jehowa, djari hamauh kalotä!

BAGI 6.

Tanah Juda akan rusak paham.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O olo kalunen, tintu baum akan karä bukit Israel, tudjum mantam djetä;

3. Sambil hamauh: o karä bukit Israel, hining augh pangkahai Tuhan, Jehowa! kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, mawi karä bukit tuntang karä lungkoh, karä sungäi tuntang karä djanah: toto,

aku handak magah padang mawi keton, aku handak marusak karä äka gantong ain keton.

4. Tinai karä mesbeh keton akan ingarak, tuntang karä pantar dewan keton akan imusit, aku handak mampelokang karä olo ain keton, djetà impatäi hong baun karä dewan keton matekiapi tä.

5. Toto, karä hantun olo Israel aku handak mangumboe intu baun dewae matekiapi, tinai aku handak manaburan tolang keton hakaliling karä mesbeh keton.

6. Hapus tanah keton karä lewu akan karakkaraka, tuntang karä äka gantong akan hasandam, mangat karä mesbeh keton karakkaraka palus tunis beujem, tinai karä dewan keton matekiapi tä imusit palus nihau, tuntang karä pantar dewan keton inäweng, tuntang karä tampan keton impalomos.

7. Maka karä olo awang impatäi karäh hakalampah marak keton, mangat keton kasene, aku toh Jehowa.

8. Tapi aku handak manisa kea isent keton, idjä karäh liwus bara padang marak karä olo kapir, metoh keton kasaburan hong karä tanah. — (Jes.1,8.)

9. Tä, karä olo ungkup keton awang liwus karäh mangingang aku bara marak karä olo kapir, intu äkae djari tamput tawanan, amon aku djari mamparungkok atäie idjä bakandji, idjä djari undur bara aku, tuntang matae idjä bakandji, idjä djari leket intu dewae matekiapi; tä olo tä karäh mangabelä arepe tagal karä kadarkae, idjä ilaluse awi karä kihale.

10. Tuntang olo tä karäh kasene, aku toh Jehowa, tuntang

djaton haiang aughku handak harepan tjalaka mawi iä.

11. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Tekap lokapna, pidjak hapan paiun, sambil hamauh: pajah, karä kihai kadarkakan ungkup Israel kranä olo tä karäh halelek awi padang, awi lau tuntang peres.

12. Awang kedjau, iä matäi awi peres, tinai awang tokep, iä matäi awi padang; tinai awang batisa tä palus ingapong, tuntang matäi awi lau; kakai aku handak mahapus kasangitku mawi olo tä.

13. Tä keton karäh kasene, aku toto Jehowa, metoh karä oloc awang impatäi hakalampah marak dewae matekiapi, hakaliling karä mesbehe, hundjun karä äka gantong tuntang hong karä tantan bukit, intu penda karä pahewan, penda karä kaju ela idjä hai, idjä hetä iä djari hagarö indu mangat ewaue akan karä dewae matekiapi.

14. Aku handak mandjudju lengängku mawi olo tä, balalu handak manunis tanah tä; toto, tunis haream bara padang hila Diblat hapus karä kalekae melai dapit, mangat olo tä kasene, aku toh Jehowa.

BAGI 7.

Karusak tanah Israel inuman tinai.

1. Limbah tä augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O olo kalunen, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, mantam tanah Israel: toh aton kataesae, katatesae djari sampai hapus äpat puting tanah tä.

3. Toh katatesan tā akan mawi ikau, krana aku handak manjoho kalaitku mantakan ikau, tuntang aku handak mahukum ikau tumon karā gawim, palus handak manjulang akam karā kakihalm.

4. Matangku djaton akan manjanjang ikau, tuntang aku djaton handak masi, tapi aku handak mamalah karā gawim, tinai karā kakihalm akan hararepan ikau, tā keton karāh kasene, aku toh Jehowa.

5. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Itā! tjalaka! tjalaka idjā hai tā lawoh dumah!

6. Katatesae djari dumah, katatesae tā djari sampai; djetā djari misik mawi ikau; toto, djetā djari sampai!

7. Andaum tā djari sawah, o ikau idjā mukong tanah tā, katika djari sampai, andau tjalaka tā djari tokep, idjā intu tā djaton augh karami hong karā bukit.

8. Toh badjeleng kea aku handak manusuh kasangitku mawi ikau, balalu mahapus kalaitku dengam, palus mahukum ikau tumon karā gawim, tuntang hararepan karā kihalm mawi ikau.

9. Matangku djaton akan manjanjang ikau, tuntang aku djaton handak masi; tapi aku handak mamalah mawi ikau tumon karā gawim, tinai karā kihalm akan kuman ikau, nakara keton kasene. aku, Jehowa, idjā mahukum keton.

10. Itā! andau tā; itā! ia lawoh dumah; talo sawah djari blawa, hukum tā djari mangambang, kadjohon awen djari mamumbong!

11. Kagagahe djari lembut indu mamukul kadarhaka; djaton akan katapasan bara olo tā, bara kutoh

karā tā, bara hapus kawae tā, augh tatam djaton akan lembut tagal olo tā.

12. Katika djari sampai, andau lawoh tokep; idjā mamili ala handjak, idjā mandjual ala mangawajan, krana kalait hasep mawi hapus karā olo hong tanah tā.

13. Idjā mandjual djaton karā haluli akan talo indjuale, alo ia magon belom sampai puna katikae; krana tadjum, idjā mantam kakarā olo tā, djaton akan balang, dialo idjā biti idjā hong kadarhaka tau mahaga pabelome.

14. Naughe awen mamapahan sarunai, tuntang manatap talo handiai, dialo idjā biti kea akan tamā parang; krana kalaitku hasep mantakan hapus karā olo tanah tā.

15. Padaug intu ruar, peres tuntang lau hila huange; awang intu tana akan matai awi padang, awang hong lewu karāh lepah kinan lau tuntang peres.

16. Tinai awen idjā katapasan baja mahakan arepe bewāi, tuntang patut melai hong karā bukit, uras ia tangitangis, kilau burong dara idjā iharak, genep biti tagal kadarhaka.

17. Lengān awen handiai tā karāh mandulāi, tuntang karā utute djurangdjari kilau danum.

18. Tā awen karāh hapakaan bidak, kadjungun karāh manjangkulep ia, tuntang baue karāh uras mahamen, tinai karā takoloke karā halangai.

19. Awen tā karāh manganan karā salakae akan djalan, tuntang manggarā bulaue kilau pohok bewāi; karā salaka bulaue djaton tau mawat ia intu andau kalait Jehowa; hambaruae djaton akan besoh awi tā, ramon knaie djaton

akan basuang; krana djeta djari indu bukum karajape.

20. Karä ramoe idjä barega tä djari hapae djohodjoho, djeta djari inampae akan hampatong, talo kadjilek tuntang kakihal tä, idjä imtu iä; tagal tä aku handak mandjadian tä mandjadi kilau pohok akan äwen.

21. Aku handak manjaragh tä akan lengän olo indu irampas, akan lengäu olo parajap hong petak indu inarik, olo tä karäh mangihal djeta.

22. Tinai aku handak mules baungku bara äwen, sampai musoh tä akan mangihal äkaku brasih idjä basilim tä; toto, bigal akan tamä palus mangihal djeta.

23. Tampa rantai aräara; krana tanah tä kontep hukum daha, tinai lewu kontep kadarhaka.

24. Tagal tä aku handak magah olo kapir idjä kapala papa, uka iä marampas karä human äwen; aku handak mampaterai kadjohon olo hai, tuntang äkae idjä brasih karäh ingihal.

25. Karusak lawoh dumah; tä äwen karäh manggau kasanang, tapi djaton.

26. Tjalaka karäh dumah baambaambal, tuntang brita papa baka brita papa; tä olo tä karäh misek patä nabi, tapi augh Torat djaton hindai intu karä imam, tuntang tirok djaton hindai intu karä olo bakas.

27. Radja akan manatum, tinai karä mantir akan injangkulep kasabanen, tuntang lengän olo arä hong tanah karäh manduläi. Aku handak mamaläh mawi iä tumon djalae; tuntang handak mahukum iä tumon kapatute, mangat iä kasene, aku toh Jehowa.

BAGI 8.

Paitä tahiü karä kadjilek gawin dewa hong human Hatalla.

1. Djadi, intu njelo djahawen, bulan djahawen, andau limä, -kahum aku mondok hong bramangku, tuntang karä bakas Juda aton mondok intu baungku: tä maka lengän pangkahi Tuhan, Jehowa, sampai aku hetä.

2. Djadi, aku mitä, itä! aton ampin talo kilau apui tampajahe: bara kahange kangiawa aton kilau apui, tinai bara kahange kangambo aton sangkowonge kilau ampui Hasmal.

3. Iä manautadjok talo idjä kilau lengä, palus manjingkap aku hong balauku; tä Rogh manampit aku helat langit dengan petak, mimit aku akan Jeruselem, huang paitäku bara Hatalla tä, sampai bauntunggang idjä hila huange, idjä manintu utara; hetä aton hampatong äka kabehu, idjä mampalembut kabehu.

4. Maka itä! kahain Hatallan Israel aton hetä, sama kilau ampin idjä djari gitangku hong djannah bilin.—(1,4.)

5. Balalu Iä hamauh dengangku: Ikau, o olo kalunen, gatang matam manintu utara. Maka amon aku marianan matangku manintu utara, itä! hampatong äka kabehu tä aton mendeng hetä hila utara, darah bauntunggang akan mesbeh.

6. Maka iä hamauh dengangku: O olo kalunen, aton ikau mitä gawin olo tä, karä kadjilek paham tä, idjä iawi ungkup Israel hetoh, uka mangasingen mangedjau aku bara äkaku idjä bra-

sih? Tapi ikau akan mitä talo kadjilek idjä paham haream tinai!

7. Tä, maka iä mimbit aku akan bauntonggang parantaran. Tä aku mitä, itä! aton lowang hong dinding.

8. Maka koae denganku: O olo kalunen, karok petok dinding tä, mandahange. Tä aku mangarok dinding tä; itä! aton blawang.

9. Tä iä hamauh denganku: Tamä, palus itä karä kihal papa, awang iawi äwen hetä.

10. Tumon tä aku tamä, palus mitä; itä! hetä aton ampın karä meto manjarantar tuntang meto pali, tinai karä dewa matekiapi ain ungkup human Israel; djetä imintik hapus dinding hakaliling.

11. Maka udju pulu bitı bakas olo Israel, tuntang Jaasanja, anak Sapan, aton mendeng intn bentok äwen, manaharep talo tä; tinai genep bitı aton dadupan garo intu lengäe, tuntang paus asepanjampulok.

12. Tä iä hamauh denganku: Djari ikau mitä, olo kalunen, talo gawın karä bakas ungkup Israel huang kakaput, genep bitı hong äka dewae? krana koan äwen: Jehowa djaton mitä ita, Jehowa djari malihi tanah.

13. Tinai iä hamauh denganku: Ikau akan mitä kihal paham hindai, idjä iawi äwen tä.

14. Maka iä mimbit aku akan bauntonggang human Jehowa, idjä hila utara; maka itä! hetä aton olo bawi manatum dewa Tamus.

15. Koae denganku: Djari ikau mitä tä, o olo kalunen? Tinai ikau akan mitä kihal idjä paham haream bara djetoh.

16. Palus iä mimbit aku akan parantaran human Jehowa, idjä

hila huange haliai; maka itä! intu bauntonggang human Jehowa, helat tambiran dengan mesboh, aton salawi bitı hirah, olo hatuä; äwen manalikut human Jehowa, tuntang baue manaharep timor, äwen tä sontop manintu timor, manjembah matanandau.

17. Tä koae denganku: Djari ikau mitä tä, o olo kalunen? Angat olo Israel tä kilau tapas, amon iä djaton mawi karä talo kadjilek tä hetoh? Hindai ombet iä mangontep hapus tanahe hapan kagagah tuntang karajap, palus iä haluli mamparahas aku? krana itäm, tä iä manjumping pating anggor hila bane.

18. Tagal tä aku kea handak mantakan iä huang kasangitku, matangku djaton akan masi, aku djaton maku manjanjang iä. Alo olo tä mangkariak hai augh e intu pindingku, tapi akn djaton maku mahining augh e.

BAGI 9.

Jehowa mindah bara äkae; hukum injohoc.

1. Limbah tä aton augh hai mantehau hiningku, koae: Soho manggapi äwen, idjä pahaga lewu toh, tuntang genep bitı akan mimbit ganggaman baka matäi hong lengäe.

2. Maka itä! djahawen bitı olo hatuä aton dumah bara bauntonggang idjä ngambo, idjä hila utara, tuntang genep bitı mimbing ganggaman baka matäi intu lengäe. Maka idjä bitı baris äwen tä hapakaian benang pista, tuntang sarangan pakarang djurutulis aton

hong dahepas. Äwen tä tansö, palus mendeng balikat mesbeh tambaga.

3. Maka kakain Hatallad' olö Israel, hagatang bara hundjun Kerub, idjä betä tikas, balalu tandar akan lambang huma; palus Iä mantebau' idjä hapakaian benang pista, idjä sarangan pakarang djurutulis hong dahepas tä.

4. Maka Jehowa hamauh dengae: Kumbang hapus lewu Jernsadem, balalu bintik kata intu lingkau karä olo, awang munguh tuntang manangis tagal karä kihal idjä iawi hetä.

5. Tapi dengan awang beken tä koas haiak hiningku: Kumbang keton lewu manuntut idjä tä, palus pangkih, äla matan keton masi, äla manjanjang.

6. Patäi karä olo bakas, budjang hatuä tuntang budjang bawi, karä anake tutang karä olo bawi, sampai äwen lepah rusak; tapi äla keton mawi karä olo, awang aton kata tä intu lingkau. Nampara bara äkaku brasih. Maka äwen manampara, mawi karä olo bakas tä solake, awang intu bauu huma.

7. Tinai Iä hamauh dengan äwen: Pakaram huma toh, suang karä parantarae dengan hantu, palus blua keton. Maka äwen tä blua, balalu mampatäi hong hapus lewu.

8. Djadi, limbah äwen djari terai mampatäi, tikas aka idjä batisa. Tä aku mabingkep, mangkariak, sambil hamauh: Kajah, pangkahai Tuhan, Jehowa! handak ikau marusak hapus karä tisan Israel, awim manusuh kasangitn kalotä mawi Jerusalem?

9. Tä Iä hamauh denganku: Kadarhakan ungrup human Israel

tuntang. Jura djari tangkalau haliai, uras utang dahan hapas: ma nahe, tuntang lewu kontöp. Karajape. Krana koan olötän Jehowa djari malih: tanah; Jehowa idjatin mitä ita.

10. Tagal tä matangku kba dja-ton akan masi, djaton aka! maku manjanjange, tapi aku handak manjulang gawie intu äkolokel.

11. Maka itä! olo idjä hapakaian benang pista tä, idjä sarangan pakarang djuru tulis hong dahepas, djeta mimbit brite] koas: Aku djari malalus tuinoh isohom intu aku.

BAGI 10.

Barah apui bara human Hatallad' injukah aka lewu.

1. Limbah tä aku mitä, itä! intu talo hambirang idjä tambau Kerub, tä, aton kilau aspin. Sapi, idjä kilau padadusan tampoc, tuntang Iä mamala hundjun, tä.

2. Maka Iä hamauh dengan idjä hapakaian benang pista tä: Tamä akan helat kareta sampai penda Kerub, palus akop barah apui bara helat Kerub, balalu taburan djeta akan hundjun lewu. Maka ä. tamä kahum matangku.

3. Maka Kerub aton mendeng hila gantaun huma tä, metoh ä tamä, tinai aton talo amboambon manjuang parantaran hila hange tä.

4. Tä kahain Jehowa hagatang bara hundjun Kerub aka lambang huma, palus huma basang talo amboambon, tuntang parant

taran kontep awi sangkawang kahain Jehowa.

5. Maka kamähus palapas Kerub tä mamala sampai perantaran idjä hila ruar, kilau augh Hatalla idjä djaton tikas kwasae, amon iä hamaub.

6. Djadi, limbah iä djari manjoho idjä hapakaian benang pista tä, koe: Duan apui bara helat kareta, bara helat Kerub tä; — maka olo tä tamä, palus mendeng darah kareta idjä.

7. Tä, maka idjä Kerub mandjuluk lengäe bara helat Kerub akan apui tä, idjä intu bentok karä Kerub, tuntang iä manduan belae barah tä, balalu manjuang djetä hong karakop olo idjä hapakaian benang pista tä hasansila; iä tä manduae, palus blua.

8. Krana aton mamala kilau ampin lengän olo penda palapas Kerub tä.

9. Maka aku mitä, itä! äpat kareta aton darah Kerub tä, midjä midjä kareta darah genep Kerub; tuntang ampin karä kareta tä kilau ampin batu Turkis idjä haging. — (1,16.)

10. Äpaäpat tä uras sama ampie, ampie kilau ampin kareta, tinai sampalaki hong genep kareta.

11. Amon iä hagoet, brangai akan äpat matan riwut, dia usah mules arepe amon iä hagoet; maka akan äka tintun idjä kapalae uras iä manuntut; dia usah mules arepe amon iä hagoet.

12. Maka Kerub tä hapus bitie, likute, lengäe, palapase tuntang karetae uras aton matae hakaling, karetae äpaäpat tä.

13. Maka iä manjoho kareta tä: Galgal! (*hundi*) kahum aku mahining tä,

14. Genep äweni tä uras äpat baue; baue idjä tä kilau baun Kerub, idjä duä kilau baun olon, idjä telo kilau baun singa, idjä äpat kilau takolok burong nasar.

15. Maka Kerub tä hagatang kangambo; iä tä talo belom tä; idjä djari gitanku tokep batang danum Kebar.

16. Amon Kerub tä hagoet, maka kareta hagoet habambai; tinai amon Kerub mambirang palapase handak hagatang bara petak, maka karä kareta djaton undur bara darae.

17. Amon äwen tendä, djetä tendä kea, amon äwen hagatang; djetä hagatang kea, krana rogh talo belom tä aton huange.

18. Tä, maka kahain Jehowa mindah bara lambang huma, balalu tendä hundjun Kerub.

19. Palus karä Kerub mambirang palapase, balalu hagatang bara petak, kahum matanku iä hagoet, tuntang kareta tä darae. Maka äwen tendä intu bauntonggang human Jehowa, idjä hila timor, tuntang kahain Hatallan Israel aton intu hundjue.

20. Djetä talo belom tä, idjä djari gitanku penda Hatallan Israel, tokep batangdanum Kebar. Maka aku kasene, djetä Kerub tä.

21. Mäpatmäpat baun idjä, tuntang mäpatmäpat kea palapase; tinai idjä ampiampin lengän olon aton penda palapase.

22. Maka ampin baue kilau djetä kea, tumon aku djari mitäe tokep batangdanum Kebar, tuntang ampin bitie kalotä kea. Genep bitie hagoet mandjudju tintun baue.

BAGI 11.

Hukum tuntang djandji insanan; Hattalla mindah bara hamae.

1. Maka Rogh manggatang palus mimbit aku akan bauntonggang human Jehowa, idjä hila timor; maka itä! intu bauntonggang tä aton salawi biti olo hatuä. Tuntang aku mitä marak äwen Jaasanja, anak Asur, tinai Pelatja, anak Benaja, mantir olo arä tä.

2. Tä Iä hamauh denganku: O olo kalunen, djeta karä olo tä idjä mangarangka kadarhaka, tuntang manirok kapapa hong lewu toh.

3. Koan äwen: hundai bewäi; kaläh ita mamangun huma; lewu toh kilau landai, tinai ita idjä huange balut.

4. Tagal tä, tudjum mawi olo tä, ikau o olo kalunen.

5. Palus Rogh Jehowa lawo akangu, sambil hamauh denganku: Koam: kakai augh Jehowa: kalotä augh keton, o ungkup Israel, tinai karä tirok atäi keton tawangku bewäi.

6. Kutohe djari impatäi keton hong lewu toh, tuntang keton djari mangontep karä djalan lapan hantan olo.

7. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: karä olo awang djari impatäi keton, iä tä balut tä, tinai landai tä lewu, tapi keton handak inganangu bara hetä.

8. Padang idjä ingikäh keton: padang handak iagaku mawi keton, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

9. Tuntang aku handak mam-

plua keton bara hetä, palus manjaragh keton akan lengän olo beken utuse, aku handak mawi keton tumon kapatute.

10. Keton akan balongkang matäi awi padang, intu saran tanah Israel aku handak mahukum keton; tä keton karäh kasene, aku toh Jehowa.

11. Tapi lewu toh dia djaka landai akan keton, tinai keton dia djaka balut idjä huange, tapi intu saran tanah Israel aku handak mahukum keton.

12. Tä keton karäh kasene, aku toh Jehowa, idjä hong preutahku djaton keton djari manandjonge, tuntang karä kapatutku djaton keton djari malaluse, malainkau keton djari manumon hadat olo kapis, idjä hakaliling keton.

13. Djadi, kahum aku mau djum kalotä, maka Pelatja, anak Benaja, salenga matäi. Tä aku lawo mahingkep, tuntang mangkariak hai aughku, sambil hamauh: Kajah, pangkahai Tuhan, Jehowa! aton ikau toh handak mahapus karä tisan Israel?

14. Tä augh Jehowa sampai aku, koe:

15. O olo kalunen, paharim, toto paharim, tuntang kapatohä, tinai hapus ungkup Israel, äwen kea idjä akae olo Jerusalem djari masuman: andur bewäi bara Jehowa, tanah toh puna djari inenga akan bagiu ikäi.

16. Tagal tä awi hamauh: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: alo aku djari mindah äwen kedjakedjau akan marak olo kapis, alo aku djari manamburup äwen tä akan karä tanah, tapi toto bitingku mandjadi äka bru-

sih handjulu akae hong karä tanah, idjä akan hetä iä sampai.

17. Tagal tä sanan: kakä augh pangkakai Tuhan, Jehowa: toto, aku handak mamumpang keton bara karä utus olo, balalu manampunan keton bara karä tanah, idjä akan hetä keton djari inamburup, tinai aku handak manenga tanah Israel akan keton.

18. Olo tä karäh sampai hetä, tuntang manganan bara hetä karä kihal tuntang kadjilek.

19. Tuntang aku handak manenga akan äwen atäi idjä sama, tuntang handak manenga rogh taheta intu huang keton; atäi batu tä aku handak manganae bara huange, palus manenga atäi isi akan äwen; — (5. Mos. 30, 6.)

20. Uka olo tä manandjong tumon hadatku, tuntang mahaga karä prentahku, sambil malalus tä; tä äwen akan mandjudi djalahan ajungku, tinai aku handak indu Hatallae.

21. Tapi äwen, idjä atäie radjin tumon karä talo kihal tuntang kabekä tä, gawie aku handak manjulange intu takoloke, koan pangkakai Tuhan, Jehowa.

22. Tä, maka karä Kerub mambarang palapase, haiak karä kareta mamambai iä, tuntang kahain Hatallan Israel aton ngambo tambuan iä.

23. Maka kahain Jehowa hagtang mindah bara bentok lewu tä, balalu tendä intu bukit, idjä hila timor lewu.

24. Limbah tä maka Rogh manggatang mimbit aku hong paitäku hapan Rogh Hatalla tä akan tanah Kasdim, tanggoh olo tawanan tä; tuntang paitä tä, idjä djari gitangku, lilap bara aku.

25. Tä aku masuman akan olo tawanan tä karä augh Jehowa, awang djari imprahae akangku.

BAGI 12.

Kadjarian radja Juda tuntang olo Jerusalem inapengan.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O olo kalunen, ikau meläi marak utus olo parisang, idjä bara matä akan mitä, tapi djaton iä mitä, iä bara pinding akan mahining, tapi djaton kea iä mahining, krana iä puna kempang parisang. — (Jcs. 6, 9.)

3. Tagal tä, o olo kalunen, tampa pakarang halisang akam, palus harikas handahandau, kahum gitan äwen; bara ikam tä ikau patut mindah akan beken; kahum gitan äwen; ajasjau olo tä mingat kea, alo iä puna ungkup parisang.

4. Tinai ikau akan mamplua pakarang halisang handahandau, kahum matan äwen kea; limbah tä hamalem ikau akan blua, kahum matan äwen, kilau olo harikas, amon iä patut halisang.

5. Tembai dinding tä, balalu imbit pakarang blua bara hetä.

6. Kahum matae ikau akan mäton tä hundjun baham, metoh kaput ikau akan mamplua tä; tä ikau akan manjandurong barus, sampai äla-mitä petak; krana aku djari manampa ikau indu kata heran akan olo Israel.

7. Maka aku mawie tumon tä, kilau aku djari injoho; aku mamplua pakarangku halisang tä han-

dahandau; limbah tā halemtāi aku manembai dinding hapan lenggangu, tinai amon djari kaput aku maton tā hundjun bahangku, palus harikas mimbit djetā kahum matan awen.

8. Maka handjewu tinai augh Jehowa sampai aku, koe:

9. O olo kalunen! dia ungkup Israel, kempang parisang tā, djari misek ikau: narai gawim?

10. Suman akan olo tā: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: augh hukum toh mantam radja hong Jerusalem, tuntang hapus ungkup Israel idjä hetā.

11. Sanan: aku toh indu kata heran akan keton, tumon gawingku tā, kalotā karāh maudjadi akan awen, ia akan harikas inamput tawanan — (24,24.)

12. Tuntang radja tā, idjä bentok awen, mahin akan maton talo hundjun bahae, balalu harikas kaham kaput; awen karāh manembai dinding, mangat harikas mahoroe hetā, ia karāh manjandurong baue, belā matae mitā pe-tak. — (Jer. 39,4.)

13. Tapi aku handak manenan djaringku akae, mangat ia indjarat hapan talingkn tā, tā aku handak mimbit ia akan Babel, akan tanah olo Kasdim, tapi djaton kea ia akan mitā tā, tuntang ia akan matāi hetā.

14. Maka olo handiai, idjä dengae hetā, idjä mandhop ia tuntang karā kawae aku handak manamburupe akan karā matan riwut, tinai aku handak manjilak padang manjasah awen.

15. Tumon tā awen akan kasene, aku toh Jehowa, metoh aku manaburan ia marak karā olo ka-

pir, balalu mamamburup ia akan karā tanah.

16. Tapi aku handak marisa isut olo tā, idjä katapasan bara padang, bara lau tuntang peres; mangat ia masanan karā kihal awen marak olo kapir, intu karā akae sampai; tuntang awen akan kasene, aku toh Jehowa.

17. Limbah tā augh Jehowa sampai aku, koe:

18. O olo kalunen! ikau akan kuman tepongm tuntang kagen-djähm, sambil mihop danum haiak karudjatm, tuntang kapahan atāim.

19. Suman akan karā olo idjä hong tanah toh: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, mawi karā olo hong Jerusalem, tuntang hong tanah Israel: awen tā karāh kuman teponge dengan kapahan atāie, tinai ia karāh mihop danum haiak kadjungue; krana tanabe karāh rusak, tuntang hapus huange karāh nihau, tagal kadarhakan karā olo hetā.

20. Karā lewu, idjä bakapat oloe, karāh karakkaraka, tinai hapus tanah karāh halanguen; tunon tā keton karāh kasene, aku toh Jehowa.

21. Tinai augh Jehowa sampai aku, koe:

22. O olo kalunen, narai darin augh keton hong tanah Israel, idjä koan keton: ah, andau randjar bewāi, tuntang karā tudjurn tā uras haiang? — (2.Petr. 3,4.)

23. Tagal tā, suman akan awen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku handak mampatetāi darin augh djetā, sampai djaton idjä bitj hong tanah Israel hapan augh tā tinai. Tapi sanan akan olo tā, andaue djari tokep, tut-

tang karä talo awang djari in-
djum.

24. Krana djaton hindai talo
paitä akan haiang, djaton hindai
tudjum akan tandjaro juta marak
upgkup Israel.

25. Krana aku toto Jehowa;
idjä injewutku, aku kea idjä ma-
njewute, palas djeta akan man-
djedi, djaton tau randjar hindai;
krana kahum pangerengm kea, o
upgkup parisang, aku handak ma-
lalus talo idjä injewutku, koan
pangkahai Tuhan, Jehowa.

26. Tinai augh Jehowa sampai
aku, koae:

27. O olo kalunen, itä, ung-
kup Israel tä aton hamauh: talo
paitä djeta, idjä gitae, djeta
akan tahi hindai, tinai iä manu-
djum akan katika awang rahian
haliai.

28. Tagal tä sanan akan äwen:
kakai augh pangkahai Tuhan, Je-
howa: karä aughku tä djaton
akan randjar hindai; tapi augh
awang djari injewutku, djeta uras
akan ilalus kea, koan pangkahai
Tuhan, Jehowa.

BAGI 13.

Augh mantam karä nabi paandjaro.

1. Limbah tä augh Jehowa
sampai aku, koae:

2. O iku, olo kalunen, tu-
djum mantam karä nabin Israel,
awang manudjum tä, tuntang su-
man akan äwen tä, awang manu-
djum hapan kahandak atäie bewäi:
hining keton augh Jehowa!

3. Kakai augh pangkahai Tu-
han, Jehowa: Pajah karä nabi

idjä gila, idjä manumon kahandak
ai, tuntang djaton haliai mitä talo
enen. — (Jer.23.1.)

4. Karä nabim, o Israel, uras
kilau ason taun hong padeng.

5. Keton djaton pudji malawan
intu katumbus kotae, tuntang
djaton mangota human Israell,
mangat mendeng dahen mangalahi
intu andau Jehowa.

6. Talo panggitae uras haiang;
talo inudjume uras tandjaro. Koae
Jehowa djari hamauh; — tapi Je-
howa djaton haliai djari manjeho
iä; tinai iä harap augh tä karä
ilalusku!

7. Djaton toto, panggitan ke-
ton tä uras haiang, tinai tudjum
keton uras tandjaro? Tinai koan
keton: augh Jehowa djeta. Tapi
kwäka Jehowa djari hamauh!

8. Tagal tä kakai augh pang-
kahai Tuhan, Jehowa: Basa ke-
ton manjewut kahaiang, tuntang
mitä talo tandjaro, tagal tä, itä!
aku handak mantakan keton, koan
pangkahai Tuhan, Jehowa.

9. Lengängku karä mawi karä
nabi, idjä mitä kahaiang, tuntang
manudjum tandjaro. Äwen dja-
ton akan hindjä djalahan olo ajung-
ku, tinai iä djaton akan injurat
huang surat aran utus Israel, tun-
tang iä djaton akan tamä tanah
Israel; tä keton akan kasene,
aku toh pangkahai Tuhan, Je-
howa.

10. Djeta basa iä mampalajang
olo ajungku, basa koae: kasa-
nang! — tuntang djaton kasnang.
Basa belae manampa kota baras,
tinai belae manjapu tä hapan ke-
tok mamäng.

11. Suman akan äwen idjä ma-
njapu hapan ketok mamäng, ga-
wie tä akan balongkang tinai.

Udjan papak panggar karäh manapi, tinai karäh lawo udjan karangan awang hai, tuntang riwut barat karäh mangarak tä.

12. Toto, amon kota tä djari balongkang, tä olo karäh hamauh mawi keton: kwe tinai talo iawi keton tä, idjä djari injapu keton?

13. Tagal tä kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto, aku handak mampalokang tä huang kasangitku hapan riwut barat, huang kalaitku aku handak manjoho udjan papak panggar, tuntang udjan karangan awang hai huang kasangitku, mangat mamparusak djetä.

14. Kakai aku handak mampalokang kota, idjä djari injapu keton hapan ketok mamäng, mamparampar tä palus petak, sampai padadukae mamarah; kakai lewu tä karäh balongkang, tuntang keton idjä huang kea impalomos; tä keton akau kasene, aku toh Jehowa.

15. Kakai aku handak mahapus kasangitku mawi kota tä, tuntang äwen, idjä manjapu tä hapan ketok mamäng; aku handak hamauh mawi keton: kota tä palus djaton hindai, tuntang äwen idjä manjapu tä djaton kea:

16. Iä tä karä nabin Israel, idjä manudjum akan Israel, tuntang masuman karä talo paitäe tä kasanang; tuntang puna djaton kasanang, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

17. Maka ikau, o olo kalunen, ules baum malawan anak bawi, utus ajum tä, idjä manudjum hapan huang ai, balalu tudjum mantam äwen tä:

18. Sambil hamanh: kakai augh

pangkahai Tuhan, Jehowa: pajah karä äwen, idjä mitor gaguling indu ingkipit olo arä penda katiake, tuntang manampa kahowut tumon karä kambo kahai, mangat mamparusak hambaruan olo. Aton angkat keton tau marusak hambaruan olo ajungku, tinai mabelom hambaruan baris keton?

19. Koton manawah aku intu djalahan olo ajungku tagal karakop paräi tuntang suap tepong, sampai keton mampatäi hambaruan olo idjä puna dia akan matäi, tuntang mabelom äwen idjä puna dia akan belom, awi tandjaron keton dengan djalahan olo ajungku, awang radjin mahining augh tandjaro.

20. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto aku handak mawi karä bantal keton, idjä hapan keton mumpun karä hambaruan, sampai iä kilau trawang manalih keton, tinai aku handak mansuwit tä bara penda lengän keton, balulu handak maliwus karä hambaruan tä, idjä iumpan keton badjeleng, kilau trawang manalih keton.

21. Tuntang aku handak marabit kahowut keton, palus maliwus olo ajungku bara lengän keton, sampai djetä djaton tau iumpan ingatah keton hindai; tä keton akan kasene, aku toh Jehowa.

22. Basa keton sala mangapähä atäi olo budjur, idjä djaton aku handak mangapähäe, tinai keton djari mangaras lengän olo, darhaka, mangahana iä hobah bara djalae idja papa, mangat aku tau mabelom iä:

23. Tagal tä keton djaton hindai akan mitä karä kahaiang, tun-

tang djaton akan manudjum tinai; tapi aku handak mawat djalahan olo ajungku bara lengün keton; tä keton akan kasene, aku toh Jehowa.

BAGI 14.

Hukum akan olo idjä harap dewa, tuntang mangabolä augh Hatalla.

1. Limbah tä, maka belaebebas olo Israel manalih aku, balalu mondok intu baungku.

2. Metoh tä augh Jehowa sampai aku, koae: — (20,1.)

3. O ikau olo kalunen, karä olo toh parihara dewae matekiapi huang atäie, tuntang mingkes kadarhakaë talo kabelä tä intu baue haliai; kilen toh, toto kahandake misek aku?

4. Tagal tä hakotak dengan olo tä; tuntang hamauh dengan äwen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: genep biti baris utus Israel, awang parihara dewa matekiapi hong atäie, tuntang mingkes kadarhaka, talo kabelä tä, intu baue haliai, tinai iä manalih nabi: tä maka aku Jehowa handak tombah aughe tumon kutoh karä dewae matekiapi tä;

5. Mangat aku mandjera utus olo Israel palus atäie, basa uras äwen tä djari undur bara aku awi karä dewae matekiapi.

6. Tagal tä, suman akan utus olo Israel: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: hobah keton, palus ules arep keton bara karä dewan keton matekiapi, balalu ules baun keton bara karä talo kadjilek, idjä hapan keton.

7. Krana genep biti baris utus Israel tuntang karä tamuäi idjä ma-

rak Israel, idjä mandjajong arep undur bara aku, tuntang parihara dewae matekiapi hong atäie, tinai mingkes kadarhaka, talo kabelä tä, intu baue haliai, tuntang iä manalih nabi, misek aughku intu iä: aku toh Jehowa! toto, aku handak tombah aughe tumon kapatute.

8. Aku handak manintu baungku mawi olo tä, uka iä rusak mandjadi indu tanding tuntang tapengan olo, tinai aku handak mampalomat iä bara marak olo ajue; tä keton akan kasene, aku toh Jehowa.

9. Maka amon nabi maku karait, sampai iä masuman talo, tä aku Jehowa handak mangarait nabi tä kea, palus handak mandjudju lengängku mawi iä tuntang handak mampalomat iä bara marak djalahan olo ajungku, Israel tä.

10. Äwen akan mananggong kadarhakaë; kilau kadarhakan olo idjä misek tä, kakai kea kadarhakan nabi tä;

11. Uka äla utus olo Israel lajang bara aku tinai, tuntang äla mangihal arepe hindai awi karä klangkahe; tä äwen karäh mandjadi djalahan olo ajungku, tinai aku mandjadi Hatallae, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

12. Aton tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

13. O olo kalunen! amon aton tanah idjä badosa denganku, tuntang paham malangkah aughku, tä aku handak mandjudju lengängku mawi iä, balalu mamparsak batang panginae, tuntang mampalembut lau hetä, sampai aku mampalomose bara hetä olon tuntang meto,

14. Tä, alo telo biti toh, Noagh.

Daniel tuntang Job, aton intu marak äwen, maka awi kateteke äwen baja karäh maliwus hambaruæ kabuate bewäi, koan pangkahai Tuhan, Jehowa. — (Jer. 15, 1.)

15. Tinai amon aku magah meto basiak mangumbang tanah tä, idjä mampalomat karä anake, sampai tanah tä benjem, palus olo djaton bahanji mahoroe hetä awi meto basiak tä;

16. Tä alo äwen telo tä aton marak äwen: belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, djaton äwen tau mawat anake hatuä bawi, baja tikas iä kabuate bewäi karäh liwus, tapi tanah tä akan rusak benjem.

17. Atawa amon aku mampait padang mawi tanah tä, sambil hamauh: kumbang hapus tanah tä, joh padang, sampai aku mampalomos bara hetä olon tuntang meto;

18. Tä alo äwen telo tä aton intu bentoke: belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, djaton äwen tau mawat anake hatuä bawi, baja tikas iä kabuate bewäi karäh liwus.

19. Atawa amon aku manjoho pemawi res tanah tä, balalu manampohak kasangitku tuntang daha hundjue, sampai aku mampalomos bara hetä olon tuntang meto:

20. Tä alo Noagh, Daniel tuntang Job aton bentok äwen hetä: belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, djaton äwen tau mawat anake hatuä bawi, baja tikas hambaruæ kabuate bewäi karäh iliwuse awi kateteke.

21. Maka kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Kilen hindai. amon aku magah hukumku idjä papa tä äpat haiahaiak, iä tä padang tuntang lau, meto basiak tuntang peres papa, mantakan Jerusalem,

nakara aku mampalomos bara hetä olon tuntang meto! — (3. Mos. 20, 16.)

22. Tapi toto, tinai aton kea belahe idjä mahakan karäh batisa, anak hatuä bawi; toto, äweu tä karäh dumah tanggoh keton, mangat keton mitä prangae gawie, uka keton iampong tagal tjalaka tä, idjä djari ihararepangku mawi Jerusalem; toto, tagal talo handiai, idjä djari iagahku mawi iä.

23. Äwen tä kilau indu ampong keton, amon keton mitä prangae gawie, tuntang keton karäh katawan, aku djaton kanaha, atawa djaton bara buku djari mawi talo handiai, idjä djari ilalusku hetä, koan pangkahai Tuhan Jehowa.

BAGI 15.

Kaju idjä djaton tau hapan hapa manding Jerusalem.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:
2. O ikau, olo kalunen, narai kalabien kahalap kaju batang anggor bara kaju beken, atawa anggor lajap bara karä kajun kajuan?
3. Pudji kea olo blaku kaju kalotä akau indu indjawet? tau kea djetä indu pasak, äka njampahan karä ramo?
4. Toto, djetä baja akan apui bewäi sampai lomos. Mahin tinai, amon tapakae hapamontong djari kinan apui, tuntang bentenge djari bakähu. tau djetä tinai indu indjawet?
5. Itäm, solake pesae bahalap mahin djaton tau indjawet akan talo enen; kilen hindai, amon djetä

djari kinan apui, tuntang djari lepah bakähu, tau djetä inguan akan talo enen hiudai?

6. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Kilau kaju anggor marak karä kajun kajuan idjä indjakahku akan apui, uka djetä lepah: kalotä kea aku handak mandjakah manjaragh olo Jerusalem.

7. Aku handak manintu baungku mawi olo tä; paribasa iä livus bara apui idjä, tä apui beken karä kuman iä lepalepah: tä keton karä kasene, aku toh Jehowa, amon limbah aku djari manintu baungku mawi olo tä.

8. Aku handak marusak mambenjem tanah tä, basa olo tä djari paham malangkah, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 16.

Dosan olo Jehudi insuman tuntang hukunje; tapi Hatalla mandjandji handak masi äwen tinai.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O olo kalunen! suman karä kadarhakae akau olo Jerusalem.

3. Koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, mawi olo Jerusalem: utusm tuntang panohom puna bara tanah olo Kanani, bapam olo Amori, indum olo Het.

4. Maka ikau inakan kalotoh: metoh andau ikau inakan tantahan puserm djaton inetek, tuntang ikau djaton impandoi hong danum hapa mamprasih ikau, djaton kea ikau ingasai hapan ujah, tuntang djaton imungkus hapan benang.

5. Krana djaton olo idjä manjanjang ikau sampai masi ikau, tun-

tang mawi akam idjä bara karä talo tä: malainkan ikau djari inganan akan padang; kakai hama-rum ingabelä olo, metoh andau ikau inakan.

6. Maka aku djari mahoroe äkam, tuntang mitä ikau baringbaringa huang daham; palus aku hamauh dengam, metoh ikau bariugbaringa hong daham: belom ikau! Toto, akam aku hamauh, metoh ikau hong daham: belom ikau!

7. Aku djari mangapal ikau mandjadi bapulupulu kojani, kilau oru hong tanah; ikau djari mansuloh tuntang hai, tuntang ikau djari paham bungas: tusum djari hai, balaum djari pandjang, tapi ikau magon halowai tuntang halangai.

8. Maka aku mahoroe äkam, balalu manampajah ikau; maka itä! wajahm djari sampai, ikau patut imopoh: tä aku mambirang pontong klambingku hundjun ikau, manutup kahawem: tinai aku sumpah dengam, tuntang hadjandji dengam, koan pangkahai Tuhan, Jehowa: tä ikau mandjadi ajungku.

9. Limbah tä aku mampandoi ikau hapan danum, tuntang mamenjau daham bara ikau, tinai maminjak ikau.

10. Aku makaisan ikau kea hapan klambi basulam, tuntang mangkepan sarumpah bakambang intu paim, tinai mambabat ikau hapan benang pista lamos, tuntang manjandurong ikau hapan satara.

11. Tinai aku djari mambungas ikau hapan saling kabungas, tuutang djari malasong lengäm, tinai manjaling ujatm hapan rantai;

12. Aku djari mangkepan lawong intu lingkaum, tuntang anting-

ating inta pindingm. tinai maka kota kabungas handjum: takokoma.

13. Tuntang ta ikau imbungas hapan balau salaka, tantang imakian hapan benang lamta, satara tuntang talo basulam; pangiam tepong kampili, mada tuntang undus, tinai ikau bahalap halisi ampim, sampai ikau mandino kata djaan.

14. Tuntang aram basewut marak kara olo kapir tagal kabungaswa, idja ogo halisi awi ramon kabungasku, idja djari ingkepangku inta ikau, kean pangkahai Tuhan, Jehowa.

15. Maka ikau djari harap kabungasm ta, tinai basa ikau inara imbudjok olo, maka ikau djari habandong, tuntang djari manampohak kandjim akan gosep biti idja mahalan; kabungasm ta akse.

16. Tinai ikau djari manduan belaha pakaisam, hapan manampa tingkap dewa, tantang hetu ikau djari habandong; bara heran djaton pudji tison ta, tuntang djaton kea hariam tinai.

17. Tinai ikau djari manduan ramon kabungasm ta, bulas salakangku, idja djari inengaku akan, palus djeta sampam akan hampatong dewa hatna, balatu ikau habandong dengan djeta.

18. Tinai ikau djari manduan pakaisam idja basulam, sapam manjandurong ia: tuntang ikau manduan minjak dengan garo ajungku, mingkes ta intu baue.

19. Tuntang tepongku, idja djari inengaku akan, tepong idja kampili, undus tuntang mada, idja djari inengaku akan kinam, djeta djari ingkesm intu baue kea, indu mangat ewaue akse. Toto, sampai

kalota gawim, kean pangkahai Tuhan, Jehowa.

20. Tinai anakku hatuu bewi, idja djari inakam akangku idja induam kea, tantang djeta djari iluputau akse: indu kinas: Kilen, langens kodm kara kundjim ta?

21. Sampai ikau djari manampai kara anakku, manjaragh mampatandjong swen bong apui?

22. Tinai metoh kara talo kadjilek tuntang kara kundjim ta: ikau djaton djari manastu katika kalabelam, pesam ikau halowai tuntang halangai, baringbaringa htang daham.

23. Tinai djadi kea limbah bara kara kadahakam ta, — pajah, pajah ikau! kean pangkahai Tuhan, Jehowa! —

24. Maka ikau djari manampa aka kontai, aka gantong bong kara djalan.

25. Intu tapakan kara djalam ikau samangan akan idja gantong ta: tuntang ikau manampa kabungasm mandjadi talo kihal, tinai ikau djari mangipai mandyudja paim akan olo handisi, idja mahala hetu, tantang djari manjabak kandjim.

26. Tinai ikau djari habandong kea dengan djalahau olo Misair idja daralm ta, idja puna hetu ise, ikau djari manjabak kundjim hapam marahae aku.

27. Tagal ta maka aku djari mandjudju lengängku mawi ikau, tuntang mundur tikas bagim: aku djari manjaragh ikau akan kabandak olo ta, idja basingi ikau, akan anak hawin olo Pilieta, idja mahamen tagal kihal kundjim idja paham. — (Hak.13.1.)

28. Tinai ikau djari habandong dengan panakan Aeur, basa ikau

puna djaton tau luput kipera; toto, limbah ikau djari habandong dengam awen-tä, mahin hündai kea puas huangtä.

29. Malinika ikau djari manjabak, kandjam hong tanah Katanan palus, sampai tanah Kasdim; tuntang awi tä mahin hündai kea/peda belem.

30. Lalehan kabahan husangm! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, basa ikau malahas karä gawi-tä. gawin sapangan idjä sabak haliai.

31. Basa ikau djari mamangan akam malontai hong genep tapakan djalan; tuntang manampa akam gantong tä hong karä benteng; pelek. Tinai ikau djaton kilau lontai beken, idjä blaku hai lalohe.

32. Djaton kea kilau sawä pahabandong, idjä mindjam hatä beken pandahan barae.

33. Krana akan karä lontai puma pudji inenga lalohe, tapi idjä ikau mupah karä olo idjä habandong dengam hareana, tuntang manenga talo akae, mangat awen tä, brangai palembute, tamä ikau habandong dengam.

34. Tumon tä beken haliai kandjim bara olo bawi beken, basa olo djaton nahuang ompat ikau tantai habandong dengam; krana ikau idjä mupah tuntang olo djaton malaloh ikau: tumon tä beken haliai ikau bara gawin awen.

35. Tagal tä, joh lontai, bining augh Jehowa.

36. Kakai koan pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa kihalm tä haradjur inampohakm, tinai huang kandjim tä ikau mamalawai kahawem akan karä bandongm; tuntang akan karä dewam matekiapi,

tuntang tagal dahan karä anakm, idjä djari niputm akas.

37. Tagal tä, toto, aku handak mamampung karä bandongm; idjä djari hakangkubing desigam; tuntang olo shandai idjä; aka kabehesim, tinai karä olo awang djari injingim; aku handak mamampung karä; olo tä bera hetahetä mawi ikau; tuntang; aku handak mamalawai kahawem intu baun olo tä, mangat idä entä hapus kahawem tä.

38. Tinai aku handak mahukum ikan tumon kapatut sawä awang pahabandong, tuntang olo paku-suh daha, tinai handak manjareh daham akan awen idjä panjargit tuntang pangabelm.

39. Aku handak mandjak ikau intu lengse, mangat awen tä; karä mangarak akam malontai; tuntang mamalokong akam gantong tä; tinai awen akan menglak karä pakasim, balalu marampas karä ramor kabungasm, sambil malibi ikau halawai tuntang halangai.

40. Limbah tä awen kawih mirak olo arä mawi ikau, mamanting ikau hapan batas; tuntang manangkal ikau hapan padang.

41. Tinai awen tä karä manaspul karä hamam lepah lingis, balalu malalus karä hukam intu ikau intu baun arä olo bawi. Kakai aku handak mamaterai kandjim, sampai ikau djaton akan mupah olo tinai.

42. Aku handak maluput kasangitku dengam, mangat kabehngku terai dengam, tuntang aku handak manjuni arepku, djaton blait tinai.

43. Djeta basa ikau djaton djari manahu katikam pesam tabela, tuntang djari marahas aku hapan

karā gawi tā: toto, aku handak manawon karā gawim tā hündjun takolokm, kean pangkahai Tuhan, Jehowa: wka sila iku mendahang kadatnaku hündel labih bara karā kihalm tā.

44. Toto, karā olo pmanding karā hatanding ikuw, koes kilau indue, kalotā kea anake bawi:

45. Ikatu toto anak indun tā; idja djari mangabelā banas tantang anake; ikuw toto paharim paharim tā, idja djari mangabelā banas tantang anake: Indun panā olo Het, tinai bapam olo Amori.

46. Kakam tā; djeta Samaria, tuntang karā anake idja bawi, idja mangkalewa hila sambilm; tapi andim tā, idja melai hila guntam, djeta Sodom tantang karā anake bawi:

47. Maku ikuw djaton djari manawon karā kihalm swen; djeta kamām pahalau korik; tantang ngabelām; tapi ikuw paham haream manapa arepm hong karā gawim.

48. Belom aku! kean pangkahai Tuhan, Jehowa, Sodom, andim tā, tuntang anake bawi; djaton djari tumon ikuw gawie, tuntang anakm bawi.

49. Itām, kalotā kasafar andim Sodom tā; kadjohbe, kasangkak knale tantang kahangake; tā tuntang anake bawi; tapi tā djaton maku manjokah olo pahā tuntang rampah:

50. Ia hai atāie, tuntang mawi karā kihalm intu batungku; tagal tā aku djari manaman ia; lmbiah aku djari mitā gawie tā:

51. Tinai Samaria kea djaton djari mawi sampal sabagi kasilm tōh;

tinai ikuw djari manambak kiki-halm paham bara is, sampai paharim tā kilaw budjer awi karā dea kihalm; idja djari buwinu:

52. Toh, takan ikuw kea mananggong kahawem; ikuw idja bawi karā dosam kitan djari tōmbudjer paharim tā; busa kek halm idja bawim pahalau paham bara; ai; maku swen tā budjer bara ikad; kōh takan, ikuw kea kaberah basim; tanggong kahawem; busa ikuw kilau tōmbudjer paharim tā:

53. Amon ako karā halalin tawanan baris swen; ia tā tawanan Sodom tantang karā anake bawi; tinai tawanan Samaria tantang karā anake bawi; tā aku handak halalin tawanan baris ane kea marak swen tā:

54. Mangat tuhon tā ikuw akan mananggong kahawem; z tuntang kaberah basim tagal tōh andim idja bawim; idja hopan tā ikuw djari manpong ia:

55. Amon paharim, Sodom tā tuntang anake bawi, karā haluli akan kahalape solake, tinai Samaria tuntang anake bawi karā haluli kea akan kahalape solake; tā ikuw kea tuntang anakm karā haluli akan kahalapm solake.

56. Tā paharim Sodom tā djaton hündel karā ihdu tanding tantang tapengan hong totokm, idnu intu wajah kadjohm idja paham tā:

57. Pesir kadatnaku tā hündel djari bakarimah. Metoh anak bawilo Aran tā manawah ikuw tantang karā anak bawim Pilsib; idja haka kiling hetā hababuka ikuw olo pah li-

58. Tu; maku ikuw djari mananggong karā kadatnaku tantang kihalm, kow Jehowa.

59. Krans kaku high pangkahai

Tuhan, Jehowa: Tumon gawim ta
maka aku handak mawi ikau, ikau
idja djaton: paroba sumpah, tuntutang
mangarak djandji. . . . .
60. Tapi aku koe handak manabi-
hiu djandjingu dengam, iposoni
tabela, tinai aku handak manapan-
deng dengam djandji idja katatahi,
161. Ta ikau karah mingat karah
djalam, tuntang mahamen, amon
ikau karah manarima pahirim ta,
ia idja bakas bara ikau, tuntang
idja tabela: bara ikau; kрана aku
handak manenga swan indu anakm,
tapi djaton sabab djandji ta.
62. Krana aku handak mampan-
dang djandjingu dengam, ta ikau
karah katawan, aku toh Jehowa;
63. Uka ikau manabiu ta tuntang
mahamen, tinai djaton bahangi hie-
dai marakang idjagam tagal kaha-
wem, amon aku karah manjapaan
tagal talo handai idja djari awis,
koan pangkahi Tuhan, Jehowa.

BAGI 17.

Tandang masuman hukun akan radja
Sedekia, tuntang masuman kapadjaan
Kristus.

1. Tinai augh Jehowa sampai
aku, koe:

2. O ikau, olo kalunen! tampa
lehi tuntang tandang akan ngkup
olo Israel;

3. Koam: kakai augh pangka-
hai Tuhan, Jehowa; aton idja kong-
an burung nasar idja hai, idja
pandjang lombah palapase, tuntang
bakapal bulue sambarana ampie, dje-
ta tenggoh Libanon, balalu mang-
kamit suloh kaju seder.

4. Ia mamutik suloh karah edae
kea, palus mimbit ta akan tanah

ika dagangan, palus mingkes ta
hong, lewun olo badagan,

5. Tinai ia mangkamit lawak
bua tanah ta, minia ta hilang ta-
na, ia manduan mimbud ta bua-
buah, tokop kutoh danum.

6. Maka djeta belom, balalu
mandjadi batang anggor idja ba-
rangkap, edae, tapi pandak batange,
kari edae uras maninta nasar ta,
tinai uhate pende ia. Kakai djeta
mandjadi batang anggor, idja ba-
rangkap tuntang manjalampak.

7. Tinai aton burung nasar be-
ken, hai kea, idja pandjang palapase,
bakapal bulue, maka ia! batang
anggor ta, anales uhate maninta ia;
palus medan maninta hetia kea,
mangat ia ta mambisa ia bare ka-
bon pambulan ajue.

8. Alo ia djari imbud hong tana
bahalap, tokop kutoh daun, sam-
pai tau medan tuntang mamua,
mandjadi batang anggor idja ogo.

9. Toh suman: kakai augh pang-
kahi Tuhan, Jehowa: tau kaju ta
batuah tinai? Djaton uhate karah
irunap balalu buae karah iramong,
palus ia keang? Karah dewen salam-
pake ta karah aras keang; tuntang
djaton awi lenga idja hai, atawa
awi utus olo idja bakapal ia karah
inamput hapisah bara uhate.

10. Toto, ia djari imbud; tapi tau
ia mandjadi? dia sana riwut timor
manampur ia, ia palus keang? ia
karah karitap hong tana ake be-
lom.

11. Limbah ta augh Jehowa sam-
pai aku, koe:

12. Toh suman akan ungkup idja
parisang ta: djaton keton harati
riman talo toh? Koam: toto,
radja Babel djari dumah tamé Jeru-
salem, tuntang djari manamput ra-
djae, tinai karah mantire, balalu

mimbit awen ta akao hong Babel.
— (2. Rodja 24, 10.)

13. Tinai ia djari manduan belah-ha baru ubus radja, balalu djari hadjandji dengan awen, tantang djari manjoho awen mantanggong sumpah; tapi ia djari mamampat kara awang kwasa hong tanah.

14. Mangat karadjaan ta magon randah, tuntang sila mantanggong arepe, mangat djeta magon dahan malaga djandjie.

15. Tapi awen mongrak arepe makawan ia; balalu manjoho sarohae talih Misir, blaku mampat akao kutoh hadjaran tuntang kutoh kara oloc. Tau ia basiwah? Idja mawi talo kalota, tau ia hwas? tau ia mangarak djandjie; tuntang liwus kea?

16. Bekom aku! kean pangkahai Tuhan, Jehowa, intu aku radja ta, idja djari mamparadja ia, idja sumpah djari inawah, tantang djandjie djari ingarake, hong akao ta, hong Babel ia akan mati.

17. Tinai Parao tuntang kara kawan parang ajue, dengan kutoh eko irake ta djaton akan mawat ta parang, amon musuh ta manampa kota sasaran, tuntang aka dahan, mangat marusak kutoh hambaruan.

18. Krana ia djari marawah sumpah, tuntang mangarak djandjie idja indahie tuntang haringkap lenga; basa ia djari mawi kara talo ta, toto, ia djaton kara lepas.

19. Tagal ia kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa! Bekom aku! toto sumpah intu aku; idja djari inawah, tantang djandjingku, idja djari ingarake, kara malukha hendjan takotke.

20. Aku handak manenen djaratku manjintak ia; mangat ia nguling hong ramon djaringku, tuntang

aku handak mimbit ia akan Babel. Bekom aku handak mamutis kara kalangkaha mawi ia; idja hapin ta ia djari melangkah aku. — (12, 13.)

21. Maka kara ole ajue idja hadari, kara kawae idja omba ta bilih krasih hatalek awi padang, tinai idja katapusan kara kasabura akan kara matah iwut; ta keton kara katawan, aku, Jehowa, idja djari hantah kalota.

22. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa! Aku kea handak manduan siloh kea seder idja ta handjungea, balalu handak mimbrale; bari salampuke idja tabandjungoe aku handak mamutik idja kamboh awang mangor; balalu handak mamwal djeta hundjan bokit idja gantong tuntang har. — (Jes. 50, 2.)

23. Hong bukit Israel idja gantong ta aku handak mimbrale; ta ia kara medan tuntang mamta; mandjadi batang seder idja oge halia; sampai kara ampin burong melai penda edae; tinai kara ampin talo trawang akan mangah djungen arepe penda edae.

24. Ta kara kaju kaju kara kasene, aku, Jehowa; djari mamparandah batang kaju idja gantong ia; tuntang djari mangantong batang kaju idja randah ta; batang kaju idja basiwah ta djari ingeangku, tinai batang kaju idja keang ta aku djari manjwohe. Aku Jehowa idja hamatah kalota, tuntang malakas ta kea.

25. Bekom aku! kea pangkahai Tuhan, Jehowa! Bekom aku! kea pangkahai Tuhan, Jehowa! Bekom aku! kea pangkahai Tuhan, Jehowa!

26. Bekom aku! kea pangkahai Tuhan, Jehowa! Bekom aku! kea pangkahai Tuhan, Jehowa! Bekom aku! kea pangkahai Tuhan, Jehowa!

27. Bekom aku! kea pangkahai Tuhan, Jehowa! Bekom aku! kea pangkahai Tuhan, Jehowa! Bekom aku! kea pangkahai Tuhan, Jehowa!

2. Buleu keton hong tanah Israel hapan tanding kalotoh, saram bil hampuh; kara bapae djari kuman; bua manata; teh, maka kasinggal; kara anake manjilo awi ta?

(Jer. 31.29.)
3. Belom aku! koan pangkahai Tuhan Jehowa, tanding kalotah djaton akan hapan hindai marak keton hong Israel.

4. Toto, kara hambaruan olo pupa ajungku, kilau hambaruan bapae, kakai hambaruan anake ajungku kea; maka genep hambaruan idja hadosa, ia ta akan matai.

5. Teh, amon olo budjur malalus, katetek tuntang kahalap.

6. Idja djaton omba kuman hong aka gantong ain dewa, idja djaton maran matae mita dewa matekiapi ain utus Israel ta, idja djaton marajap sawan kolea; tuntang djaton hindja sawae metoh pamalis.

7. Idja djaton mahenjejek olo idja mahar sanda akan olo idja bntang dengae idja djaton maran pas talo, idja membaga talo kinne akan olo bla, tuntang makian olo idja halowai.

8. Idja djaton mahatangan paham guajae manjoh manak maso, idja mundur lengge bara talo ala; tuntang mamutus budjubudjur akan olo.

9. Idja manandjong hong kara hadatku, tuntang mahaga kara prentahku, mangat malalus katoto; olo tetek kalotah tantu akan belom, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

10. Maka amon ia manak hatua, tuntang anake ta gagah, panpuluh dabe, idja mawa kolea hapan drangai talo idja injewut nah;

11. Idja djaton malalus kara talo idja injewut nah, tapi idja omba

kuman hong aka gantong, tuntang marajap sawan kolea.

12. Idja mahenjejek olo tjalaka tuntang pah, marampas kutoh talo, djaton maku malian sanda, tuntang ia maran matae naharep dewa matekiapi, balalu malalus kakihal.

13. Idja mahatangan paham guajae manjoh manak maso; kalent ia ta akan belom? Toto ia djaton akan belom ia djari malalus kasi kakihal ta; toto, ia akan impatiai dahae akan manata takolok.

14. Maka amon djeta tinai manak hatua, tuntang anake ta mita kara dosa, awang tami hapan, tuntang ia betawat, aka aka gawie kalotah kea;

15. Djaton ia omba kuman hong aka gantong ain dewa, djaton maran matae marajap dewa matekiapi ain utus Israel ta, ia djaton marajap sawan kolea.

16. Ia djaton mahenjejek olo ia djaton manangkang sanda, ia djaton marampas, ia membaga panginac akan olo bla, tuntang ia makian olo halowai.

17. Ia djaton mundur lengge bara olo pah, djaton blaku paham guajae atawa manak maso, tapi ia malalus prentahku, tuntang manandjong luang kara hadatku; olo ta djaton akan matai tagal kadahakan bapae, tapi toto ia karahi belom.

18. Tapi bapae idja djari gagah mahenjejek, tuntang djari marampas maran kolea, tinai djari malalus talo idja djaton buah marak utus ai; toto ia ta kara matai tagal kadahakan ai.

19. Tapi koan keton; kilau anake ta dia akan mananggong kadahakan bapae? Bapae anake ta djari mawa talo budjur balalap, tinai

djari mahaga karä prentahku, tuntang malalus djeta, maka toto ia akan belom.

20. Krana hambaruan idja budosa, ia ia kea akan matai. Anake djaton akan mananggong, kadarhakan bapae, tinai bapae djaton akan mananggong, kadarhakan anake; kabudjur olo budjur puna akae, tinai kadarhakan, olo darhaka puna akae kea. — (4. Mos. 26.11.)

21. Tapi amon olo darhaka hobah bara karä dosae, idja djari iawie, sambil mahaga karä prentahku, tuntang malalus kabudjur katetek, toto, ia akan belom palus djaton matai.

22. Karä kadarhaka idja iawie djaton hindai inahiu intu ia; awi kabudjure idja iawie tinai ia akan belom.

23. Aton kamaati aku mangilak pampatäi olo darhaka? koan pangkahai Tuhan, Jehowa, djaton aku mangilak ia hobah bara karä djalas, mangat ia belom? — (33.11.)

24. Tapi amon olo budjur mules bara kabudjure, balalu mawi kapapa, tuntang malalus karä kaki hal tumon gawin olo darhaka, aton ia tä akan belom? Karä kateteke, idja djari iawie, djaton akan inahiu tinai; huang kalangkahe idja hapae malangkah, tuntang huang dosae idja akae badosa, huang tä kea ia akan matai.

25. Tinai koan keton: gawin pangkahai Tuhan tä djaton budjur. Hining keton, o olo utus Israel: toto, gawingku idja djaton budjur? djaton gawin keton tä idja sala?

26. Amon olo tetek mules bara kateteke, palus mawi kapapa, tuntang matai huang tä, tä maka ia

matai tagal kadarhaka. idja djari iawie, — (4. Mos. 26.11.)

27. Tapi amon olo darhaka hobah bara, kadarhaka idja djari iawie, balalu malalus kabudjur katetek, ia, tä, karä hambaruan hambaruan.

28. Baga, ia djari hatirok, palus hobah bara karä kalangkahe, idja djari ilalus, toto, ia akan belom, palus djaton matai.

29. Tinai koan awan: batis utus Israel: djalan pangkahai Tuhan tä djaton budjur. Toto, djalangku idja djaton budjur, o utus Israel? dia djalan keton tä idja papa?

30. Tagal tä, aka handak mamalah mawi keton, o utus Israel, genep bifa tumon gawin aia koan pangkahai Tuhan, Jehowa, hobah keton, ules bara karä kadarhakan keton, tä kadarhakan keton, djaton akan indu karasak keton.

31. Kana karä kalangkah keton, idja djari hapae keton malangkah, balalu tanpa atäi tabeta. tuntang rogh tabeta akan keton: krana buha keton handak matai, o-ungkap huan Israel!

32. Krana aku djaton mangilak pampatäi olo idja akan matai, koan pangkahai Tuhan Jehowa: tagal tä hobah keton, tuntang belom.

BAGI 19.

Augh tatun tagal karusak Juda
tuntang radjae.

1. Tapi kau, amho augh tatun tagal karä mantir Israel,

2. Koan: kilen indum, tä? Ia kilau singa bawi, idja mahukup marak karä singa, tuntang ia ma-

haga anake marak karä singa tabela.

3. Idjä bara karä anake ihagae buabahi, djetä mandjadi singa gantjang; idjä madjar arepe manangkarap talo; tuntang kuman olon.

4. Amon karä utus olo mahining britae tä, maka olo manawan is hapän palowange, balafa mimbit is tuntang saluang uronge akan tanah Misir. — (2. *Raja* 23, 33.)

5. Maka amon indue mitä, kaharape tä, idjä tahi fendähe; djari nahu, tä is manduan anake idjä tinai; idjä ihagae mandjadi singa gantjang.

6. Djetä haradjur manandjong marak karä singa, mandjadi singa gantjang; balalu is madjar arepe manangkarap talo; tuntang kuman olon.

7. Is marajap balon äwen; tuntang marak karä lowae; sampai hapus tanah tä, tuntang karä talo huange; djungun awi sakungkong.

8. Tä karä utus olo hong karä tana hakaliling mangapeng is, tuntang mandjadi salanpit mawi is, balalu manawan is urang palowange.

9. Timai tuntang saluang urong is; gintup äwen huang karanda, mangat is imbit akan radja Babel, tuntang äwen manutup manonggo is hong palowang; nakara aughä äla mamala hindai hong karä bukit Israel. — (2. *Kron.* 36, 6.)

10. Indum djari kilau batang anggor, sama kilau ikau, idjä imbul tokep kutoh danum; is mamua tuntang medan barangkap awi kutoh karä danum.

11. Maka edae tä hai, sampai tau indu sokah radja, karäkaräe uras balasau; basä tä kilau imung-

kor awi kakapal dawae; tuntang ä mamala awi kagantong; tuntang karahkap edae.

12. Tapi is irunap tuntang kasangit, palus indjakah akan petak, tuntang riwut timor mangaeang buae; edae idjä batekang djari pelek paleka palus keang; tuntang djari kinah apu lepah lingis.

13. Maka toh is djari imbul hong padang benjem, hong petak idjä keang kamahau tuntang ngarisng.

14. Timai apu djari lembut bara edae idjä, tuntang djari mangahu mampalepah karä bua, sampai djaton batisa edae idjä batekang; idjä tau indu sokah katan marentah. Djetoh puna indu augh tatum, maka palus toh kea tau hapän tä.

BAGI 20.

Karä olo Jehowi smpatjö tagal kuru; dosse; sai indjandji final.

1. Maka djadi njelo udju; bulan lima, andau sapulu bulan tä, tä belähe bakas olo Israel manilih; tantai misek Jehowa; maka äwen tä mondok intü haungku. — (14, 1.)

2. Tä augh Jehowa sampar akti, koe:

3. O olo kalunen! suman akan bakas Israel, awi hamauhi dengan äwen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aton keton toh du-mah tantai misek aughku? Belöw aku! aku djaton maku üsek keton! koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

4. Käläh pudji kotak äwen; o ikau olo kalunen; suman akae karä kakihal bapae.

5. Samuil hamaah deng awen: kakai augh pangtaha: Tuban, Jehowa: metok aku djari minfih Israel, aku manggatang lenggingku ake: pasaktan: human Jakobi, tumpang: masand: arepku' ake: hong: tang: Mimi, Teto, aku manggatang: lenggingku: sumpah ake: ko: angka: aku bah Jehowa, Hatalan keton. — (2. Mos. 8.)

6. Katika ta kea aku manggatang lenggingku: sumpah ake, mangat uka sampua ia bara tanah Misir, simbit ia akan tanah, idja djari inggau: imtipku: ake, idja nahasak djohontusun moto tumpang madu, idja kampalie bara karu tanah.

7. Tumpang aku hamaah deng: au awen: kallah genep bitu keton manganan karajap matan keton, tumpang ala mangihal arap keton dengan dewa Misir idja matekiapi; aku Jehowa puna Hatalan keton.

8. Tapi olo ta djari marisang denganku, palus djaton maku manarima aughku; dialo idja bitu manganan karajap mate, djaton malhi dewa Misir idja matekiapi. Tagal ta koangka, aku handak mamampohok kasangitku mawia wen, mangat malupat bapna kalaitku mawi ia hong tanah Misir.

9. Tapi aku marandjar tagal arangku, belu djeta batarwah inta bawo olo kapir, idja marak ia awen ta melai, tumpang idja ake aku djari masaman arepku inta bawo, mangat mamplua awen bara tanah Misir.

10. Palus aku djari mamplua awen ta bara tanah Misir, tumpang magah awen akan padaag: tuwas benjem.

11. Hetu aku manenga prentahku, tumpang masuman karu ha-

datku ake, idja awi ta olo belom, amon ia malaluse. — (2. Mos. 29)

12. Timi aba manodja sabatku ko: akan awen: indu: tolos, ake: denganku, mangat: awen: leata: wak: tota: aku: Jehowa, idja: mamplua: OI.

13. Tapi tangkup Jerak: marigang denganku: hong: pedang: tunis: ta: awen: djaton: manandjong: hong: karu: hadatku, tumpang ia: mangat: prentahku, idja: awi: ta: olo: belom, amon ia: mamamoc: Timi: dipalau: manapa: karu: sabat: ajungku, sampai: koangka, aku: handak: mamampohok: kasangitku: mawia: ia: hong: pedang: tunis, tantai: mampalomos: ia: keton.

14. Tapi aku marandjar tagal: aungku, mangat: ala: batarwah: inta: bawo: karu: olo: kapir, idja: tumpang: ia: mitae: aku: djari: mamplua: awen: ta. — (4. Mos. 14. 15.)

15. Tapi aku manggatang lenggingku kea sumpah ake: awen: hong: pedang: tunis, djaton: aku: handak: manaman: ia: akan: tanah, idja: djari: mangaku: ake, idja: nahasak: djohontusun: moto: tumpang: madu, idja: kampalie: bara: karu: tanah.

16. Djeta, basa awen ta djari: manganan karu prentahku, tumpang djaton djari manandjong: samon: hadatku, timi ia: djari: mangihal: karu: sabatku; krama: ake: radjin: manuntut: dewa: matekiapi.

17. Tapi matanku manjanjang: ia, sampai aku djaton: marusak: ia, djaton: palus: mampalomos: ia: lepah: liugis: hong: padang.

18. Malaiukan aku hamaah deng: an anak awen hong pedang tunis: ala keton manandjong: tamon: karu: hadat: bapa: keton, tumpang: ala: mahaga: prangae, timi: ala: mangri-

hal arep keton hapan, dewae matekiapi. —

19. Aku toh Jehowa, Hatallak keton; tandjong keton tamon hadatku, balalo mahaga karä porentahku, tuntang mahalus djeta.

20. Huga totototo karä sabatku, mangat djeta indiq throoku dengan keton; mangab keton katarawan, ala Jehowa opriro Hatallak keton.

21. Dapi karä anabe ta kea pangsang denganku; idja djaton djari manandjong tamon hadatku, tuntang djaton mangat karä porentahku, mangat mahalus djeta, idja aami ilalus olo is akan belom awin; tinni awen mangihal karä sabatku. Tä sampai kahandaku, handak manampohak kasagittou mawa is; mangat mahapus karä kasatku dengan hong padang tunis.

22. Tapi aku nales lengguku, balaba marandjar tagal arangku, beda batawah inu matan olo kapir, idja tuntang is nitie aku djari manpua awen.

23. Tapi aku manggatang lengguku sumpah akan awen kea hong padang tunis, aku handak mawaburan is marak karä olo kapir, tuntang mandarai is akak karä tamah.

24. Basa awen ta djaton djari mahalus karä hadatku, tapi is djari manganan karä porentahku, tuntang djari mangihal karä sabatku, tinni matae maradjin karä dewa matekiapi aia bapae.

25. Tagal ta aku kea manjaragh awen akan tata papa, akan hadat idja djaton taa mambelom is.

26. Aku manalna is kihal awi karä parapahe, sampai is mampatandjong karä anake idja bakae mahoroe apui: mangat aku maru-

salu awen, hakara is ukarä keta-wah, aku totototo Jehowa.

27. Tagal ta, ho le kalamen! samu aku ungkup Israel, sumpah kasat us dengan awen; kakai augh pangkahai Tuhany, Jehowa bapa keton; djari mamapa aku haream; hindai bara djeta; awi karä kalang; kaha idja kapaé mangkah aku.

28. Krana hibab aku djari manamian is akan tanah ta, idja tagal ta aku djari manggatang lengguku, sumpah handak manengat ta akas ta maka awen mangrau karä lungkoh grantong; tuntang karä patewan; tinni is mampatäi hetä karä meto parapahe, tuntang mimbit akan hetä karä panengae, idja hapae mamperahas aku; tuntang hetä is mina karä talo mangat ewan; hasak manusah hetä karä parapahe talo ihop.

29. Maka koangku dengan awen; akan en aka gantong ta idja inalih keton? Tapi alo kalotta, magon kea djeta inggarte aka gantong, sampai andau toh.

30. Tagal ta, sanan akan ungkup Israel: kakai augh pangkahai Tuhany, Jehowa: kilen, tantai keton handak kihal tamon djalan karä bapa keton; tuntang habandong omba talo kadjilek idja hapae?

31. Toto, awi keton maluput karä panengan keton; tantang mampatandjong anak keton mahoroe apui, maka keton djari kihal awi karä dewa matekiapi aia keton sampai andau toh. Tinni angkat keton, aku handak isek keton, o utus Israel? Belom aku! koan pangkahai Tuhany, Jehowa, aku djaton handak isek keton! — (2. Radja 16, 3.)

32. Tagal ta; idja djari lembut hong atäi keton ta djaton haliai

akan mandjadi, iä-tä idjä akan keton: 7tä handak sama kaku kara olo kapih, tuntang kilat kara ütüs olo hong kara tanah beken, handak manjembah raja tuntang batu.

33. Belom aku koan pangkahai Tuhan, Jehowa, aku handak marintah keton hapan perang idjä abas, tuntang lengängku idjä indjudjuku, tuntang kara kasangitku idjä inampohakku.

34. Krana aku handak mamplua keton bara kara utus olo, tuntang mamumpang keton bara kara tanah, idjä hetä keton djari kasaburan, hapan penang idjä abas, tuntang lengängku idjä indjudjuku, tuntang kasangit idjä inampohakku.

35. Aku handak mimbis keton akan padang tunis benjeur. äka arä utus olo horan; hetä aku handak marinting mawi keton hataharep bau.

36. Kilau aku djari marinting mawi tato keton hong padang Misir, kakai aku handak marinting mawi keton kea, koan pangkahai Tuhan, Jehowa. — (4. Mos. 14, 22.)

37. Aku handak manjoho keton mahalau mamenda sokah, tuntang aku handak mingkes keton tamä pasong dhandji.

38. Tinai aku handak mamapas manganan bara keton kara olo idjä parisang palangkah aughku: bara tanah äka tamüäie aku handak mamplua olo tä, balalu iä djaton akan buli tanah Israel tinai, tä keton akan katawan, aku toh Jehowa.

39. Maka keton, o ungrup Israel! kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: brangai lius, genep bitin keton manempo dewae matekiapi, palus dapit, basa keton

pinia djaton maku manarima aughku: tapi terai, äla mamapas arangku idjä brasih handak hapan kara ätalo pininga tuntang keton maton matekiapi.

40. Krana hong bukutika idjä brasih, hong bukutika Israel idjä gantöng, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, hetä maka hapus nungap Israel akan sotabjang, änta aku hong tanah Israel akan samandai.

Hetä aku handak mangjalokä, änta aku handak maradjim parapah tandjungon ain keton, tuntang kari parut tala änta keton änta kari ramon keton idjä imbaris imprah.

41. Keton kara inglakku tuntang tala mangat ewaue, änta aku mamplua keton ä bara djari utus olo, balala mamumpang keton bara kara tanah, idjä akan hetä keton djari kasaburan, tuntang aku kara imprasih äwi keton änta baun kara olo kapih.

42. Tä keton kara katawan, aku toh Jehowa, ämon aku djari magah keton akan tanah Israel, akan tanah tä, idjä tagal tä aku djari mangatang lengängku, sumpah handak manengs tä akan tato keton.

43. Hetä keton kara mangat kara djalan keton, tuntang kara gawin keton, idjä äwi tä keton djari mangihal arep keton, tuntang keton kara mandjilok arep keton tagal kara kapapar tä, änta djari äwi keton.

44. Tä keton kara katawan, aku toh Jehowa, ämon gawingku äkalotä dengan keton tagal arangku, djaton djaka änta kapapar arep keton, tuntang gawin keton, idjä napakarok arep keton, joh ungrup Israel! koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

45. Timi augh Jehowa sampai
aku koae.
46. O olo kalunen! ules
baum manistu djalah hila salatan,
palus ambo aughm manahurep sa-
latan; tudjum mawi kajuan; ta hong
padang; hila salatan.
47. Sanan akto kajuan idja hila
salatan ta hining augh Jehowa!
Kakai augh pangkahai Tuhan, Je-
howa: toto, aku handak mantokan
apui hong ikau idja akan manje-
ha hong; ikau kara kaju belom
tuntang kaju metai; nyalae idja
pandang dang djaton akan imbe-
lep; tapi awi djeta kea kara talo
karah injeba bara salatan sampai
utara.

48. Ta kara isi akan mita; aku
Jehowa djari mantokan ta; tun-
tang djeta djaton akan imbelep.
49. Maka koangku: Kajah, pang-
kahai Tuhan, Jehowa! aiweu; ta
hamau manawab aku, koae; olo
ta pamandi pananding betrai.

BAGI 21.

Padang Jehowa insuman.

1. Maka augh Jehowa sampai
aku, koae.
2. O olo kalunen! ules baum
manistu Jerusalem, ambo aughm
mantam aka brasih, tudjum mawi
tanah Israel.
3. Sambil hamau dengan tanah
Israel: kakai augh Jehowa; aku
handak mantakan ikau! aku han-
dak manjilak padangku bara kum-
pange, tuntang handak mampalo-
mos hong ikau olo tetek; haiak
olo darhaka.
4. Djadi, basa aku handak mam-
palomos hong ikau olo tetek tun-

tang olo darhaka, tagal ta maka
padangku akan blua; bara kum-
pange mawi kara isi samandia,
bara salatan sampai utara.
5. Ta kara isi akan katawan.
aku Jehowa djari manjilak pa-
dangku bara kumpange; djeta dja-
ton inamaan tinai.
6. Maka ikau; olo kalunen!
patut manguntuh; kuntuh intu
bauw aiweu sampai pam paleko,
tuntang paham kapahae.
7. Maka amon olo ta karah
misk ikau; buhen ikau mang-
untuh? ta ikau tombah; tagal
augh brita ta idja dumah idja
awi ta, kara atai, karah bageto,
tuntang kara lenga karah mandu-
lai, kara kamenteng karah makot.
tuntang kara utut karah haluan
kilau danum. Toto, djeta dumah.
tuntang karah tulus kea, koan
pangkahai Tuhan, Jehowa.

8. Tinai augh Jehowa sampai
aku koae.
9. O olo kalunen! tudjum koae:
kakai augh Jehowa; sanan pa-
dang, toto padang ta djari iasa tun-
tang impanjihi.
10. Djeta djari iasa akan hapan
mampatai, paham; djeta djari inga-
rinda, uka ngilangilat. Kilen, tau
ita handjak hindai? Krana sokah
Anakku mamparusak kara kaju.
11. Ia djari manjoho mangarinda
djeta, mangat olo akan mimbing
ta; padang ta djari iasa tuntang
impanjihi, mangat djeta inenga
intu lenga olo pamuo.
12. Kariak tuntang tangis o
ikau olo kalunen! krana djeta
akan mantakan djalahau olo ajung-
ku; mantakan kara mantir Israel;
panarawen tagal; padang ta ma-
njangkulep hapus djalahau olo
ajungku; tagal ta pantu arepm!

13. Krana ia djari mangkema kwea ta, tapi djaton gumaa. Kilen, sokaha idja ngabaha ta djaton akan sampai? koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

14. Tagal ta, o ikau olo kalunen! tudjum, tapok lokapna: krana padang ta karah sampai bantelo hambulang tingkate, ia ta padang pampatti, padang parusak paham, idja karah buah awen sampai hong karonge idja hila huang hali.

15. Aku djari manjapai totok padang mawi kara bauntunggang ai, sampai kara atai lenjoh mandjadi kalongkang paham. Kajah, djeta djari simpan kilakilat, tuntang djari injilak akan mawedjep.

16. Gubong arapan, ules, tedjep hila gantau! ules tinai, pangkih hila sambal! bawagai idja tustun baum!

17. Maka aku kea handak manapok lokapku, tantang malaput lason kasangitku. Aku, Jehowa, djari hamaah kalotta.

18. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

19. Maka ikau, o olo kalunen, tanpa akan dua djalan, idja mahoree hetä padang sadja Babel dumah; bara tasek idja parumah duäduä ta.

20. Biatik toros, bara hetä djalan idja ta, idja mahoree hetä padang palus sampai Babel, idja ain olo Amon; tinai idja, idja sampai Juda, sampai kota Jerusalem.

21. Krana radja Babel karah mendeng intu kumpangian djalan, intu takolok djalan duäduä ta, tuntang manadjah talo; ia karah batenong hapan anak panah, tuntang misek dewa, tinai mariksa atai meto.

22. Maka sadjahe ta kalabuä

akan hila gantau; akan Jerusalem, mangat manjoho pangkahai akan hetä, uka malahap manpatti, uka manabe augh bawarak, manabit parantjah, sampai mawi blawang, tuntang manampa kota tataran, tinai aka ähen!

23. Maka angat awen tedjah olo ta haiang bewiti, aka awen djari hancupah dengar, tapi ia karah manawu karajap, mangat awen dinon awie.

24. Tagal ta kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Bawa keton mampingat olo tahai karajap keton, awi kalangkah keton djari bakawinah, sampai doan keton mala huang kara gawin keton: toto, bawa keton djari tarangat, maka keton karah kabong awi lengäe.

25. Ikau, joh radja Israel idja parajap tuntang darhaka, idja andaum akan dumah metoh kahapus kadarhakam,

26. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Kanan sarubani tipas makota, djeta djaton akan hindai. Aku handak manggatang idja korik ta, tuntang mamparandah idja hai.

27. Aku handak marusak, marusak, toto marusak makota ta. Babelu djeta akan haiang, sampai ia ta dumah, idja pana patat tempoe, ta aka aku handak manongta ta.

28. Maka ikau, o olo kalunen! tudjum, koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, tahai panakan Amon tantang tawabe; kakai koam: padang, toto padang djari tarasilak, djeta djari ingarinda kilakilat akan manpatti, mangat manpalomoe.

29. Tinai akan olo manabit ka-

hasing, tuntang masana tandjara, mangat ikau kea badjeleng injana dengan wjat olo darhaka idja djari ispatin, idja andane djari dumasah metoh kahapas hadarhaka...

30. Adjok padaugm buli kumpange. Hong akam isakan, hong tanah idja puna ingkalewuh aku handak mahukum ikau.

31. Aku handak manampohak kasanggiku mawi ikau, tuntang handak manampur ikau hapan kalajku kasep, tinai handak manjara-rah skatu hong lengan olo idja panjcha parasak.

32. Ika akan kinar apa, tuntang doham karah batunub bentok tanah; tinai olo djaton akan mingat ikau hindai, krama aku, Jehowa, djari hamauh kalot.

BAGI 22.

Doan olo Jerusalem tuntang hukupa.

1. Tinai augh Jehowa sampai aka, keas:

2. O ikau olo kalunon, djaton ikau handak mampudji mangotak lewu, idja pambusan daha ta? su-man akas karä kakihal ai!.

3. Koan: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: joh lewu, idja panusuh daha hong arepm, mangat katikam badjeleng sampai, tuntang idja manampa hampatong matekiapi akam, hapara mangihal arepm.

4. Awi karä daha idja djari inusuhu ikau djari tiwas, awi karä hampatong matekiapi idja mampam ikau djari kihal, awi ta ikau mamandak katikam, balaku mandjeleng karä njelom. Tagal ta aku djari mandjaluk ikau akan olo ka-

pir, mangat ispahawen, tuntang akan karä tanah idu itabakae.

5. Idja tokep tuntang idja kedjat baw ikau karah balaka ikau, ikau idja kihal aram tuntang paham kamapahn.

6. Itäm, karä mantir Israel melai hong ikau hapan kagagabe, akan manusuh daha.

7. Indu bapa djari anawuh bewi hong ikau, karä tamuti inggagah tuntang irarat hong ikau, neta tuntang balo ihenjok instu ikau.

8. Talo sjungku idja brassi ta djari anawahn, tuntang karä sebatku djari ingihalm.

9. Olo pangotok melai hong ikau, mangat manusuh daha, olo ta kuman hong karä aka gantong, tuntang malalus karä kapapa hong ikau.

10. Olo mampalwai kahawen bapas hong ikau, tuntang hadjadjuas olo bawi kabuta pamalie.

11. Tinai genep hiti kihal gawie dengan sawan karampie, tinai ta tulah dengan manantue sawan anake, tinai belah djari mamandong betane, atiak bapas kea. — (8. Mos. 18, 15).

12. Is djari tarima sudok, mangat manusuh daha; ikau djari paham malipet talo ihatangam, tuntang ikau djari malalus kakohom dengan kolam hapan kagagahm: tapi aku djari ingalapeam, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

13. Toh itäm, aku manapok lokapku hengan tagal kakohom idji ilalunsm, tuntang tagal karä daha idja hong ikau.

14. Kilen, attäm tau magon tanggar? tau lengam magon abas, metoh karä andau, amon aku handak mawi ikau? Aku Jehowa

djari hamauh kalotä, tuntang handak mamahase keton.

15. Aku handak mamamburup ikan marak olo kapir, tuntang mamaburan ikau hong karä tanah, palas handak mamapalapa karä kahlalm baru dikau.

16. Kakai ikau karah inggirä olo kapir kadjileke, ä ikau akan kasene, aku toh Jehowa.

17. Timai augh Jehowa sampai aku, koae.

18. O ölo kalunen! äwen baris Israel ä djari kilau tain salaka intu aku; uras ä kilau tambaga, timah, sanaman, tanggalong hong priok; kilau tait salaka bewal ä.

19. Tagal ä kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: beaw keton djari uras kilau tain tolu; tagal tä, toto, aku handak mangampeleng keton hong bentok Jerusalein.

20. Kilau salaka, tambaga, sanaman; tanggalong äwaw timah ingampeleng hong prioke, tuntang mamuput apui hetä, mangat manadake: kakai äka aku handak mangampeleng keton huang kasangitku; mitngke keton hetä hong kalaitku, tuntang mananak keton.

21. Toto, äka handak mangampeleng keton, tuntang mamuput keton intu apui kasangitku, mangat keton lenjol bentok hetä.

22. Kihau salaka imanäk hong prioke, kakai keton akan impalenjoh bentok hetä, ä keton akan katawan, aku, Jehowa, djari mamampohak kasangitku mawi keton.

23. Timai augh Jehowa sampai aku; koae.

24. O ikau ölo kalunen! eman akan äwen: ikau tanah, idjä pawa djaton tau imprasih, idjä djaton

djari buah udjan hong andau kalot.

25. Karä nabie idjä hong hetä djari pakat kilau singa; idjä njakungkong manangkarap talo; äwen kuman hambaruan ölo, ä marampas papatay, tuntang talo barega, timai ä paham mamabalo ölo hetä.

26. Karä imam äjue gagah marajap Toratku, tuntang ä mangihat karä talo äjunge idjä brasih: talo idjä brasih tuntang talo idjä khalim djaton mangobek, tuntang ä djaton mamamä idjä kwe idjä brasih; timai idjä kwe idjä khalim; timai ä mawel bare sabatku toto, äku mamawel marak äwen ä.

27. Karä martire huang ä kilau harimbung, idjä manangkarap talo, mangat manusah dahu, tuntang marusak hambaruan, tagal kato hoe.

28. Karä nabie manjapu äka hapan ketok mamatang, ä talo hanang äka; tuntang masuman tandjari, koae kakai augh pangkahai Tuhan, tapi Jehowa djaton toto hamauh. (13,6.)

29. Karä ölo hong tanah uras marat bewubewal tuntang mamampas bewal ä maweljek ölo äjalaka tuntang ölo pawai äwaw gagah mawi tamusi, djaton dengän patut.

30. Muka äka djari manggat marak äwen äka äton ölo idjä bitu, idjä tau mangota ä, idjä ä mendeng intu katabare ökarä tanah ä, mamabang buangkä, ula äka äku marusak äka äkap äku djaton sondaue.

31. Tagal ä äka djari mamampohak kalaitku mawi äwen, tuntang hapar lason kasangitku äka djari

mampalomos iä; gawie djari iä
 iäntu tabeloke, kae pang-
 kabai Tuhan Jehowa.

BAGI 23.

Karajaan Juda tuntut Israel inanding
 dengan dua sapangan.

1. Linai augh Jehowa, sampai
 aka, kae.

2. Qikan, olo, kae wari; aton
 eke bayi dua bitu, hindja indue.

3. Ewen ta malontti hong Mi-
 sia pesae tabela; heta tusue topat,
 tuntut iäntu iä mandjangat kabud-
 djangetotok tusue mjanput.

4. Idjä bakas, ta Ohola (*Tingkep*
as) arae, tinai aran andie Oholiba.

(*Tingkepku hong iä*.) Maka äwen
 dua ta mandjadi akangkut, tuntut
 manak hatua bawi. Maka djeto
 rimap arae; Samaria djeta Ohola,
 tinai Jerusalem Oholiba.

5. Maka Ohola ta malontti ka-
 hawie iä rantep aku, tuntut iä
 hasap kipae dengan karä bandongu,
 iä ta dengan olo Asur, idjä de-
 rah iä.

6. Idjä hapakaian bira, idjä äwas
 mantir, tuntut tuan, uras budjang
 idjä bakana, idjä hapan hadjaran.

7. Kakai iä mangandji arepe
 dengan karä pangenan olo Asur,
 tuntut iä mangihal arepe dengan
 karä dewa mateklapi sin olo ta idjä
 ipae.

8. Tinai iä djaton terai kea deng-
 an karä kandjie, idjä bara tanah
 Misir, krana äwen djari mantiroh
 iä metoh katabelae, tantang djari
 manjanput totok tusue iäntu iä
 mandjangat kabudjanget, tinai iä
 paham djari habandong dengae.

9. Tagal ta aku djari manjaragh

iä iäntu lengan karä bandongu, iäntu
 lenggih olo Asur, idjä aka kipae
 hasap.

10. Ewen ta mampalowai kaha-
 wae suntang manjanput, aka
 hatua bawi, tapi indue impatiie
 hapan padang, Ta iä bebawan ma-
 nak kae olo bawi, limbah olo djari
 malalus hukam mawi iä.

11. Maka amon andie, Oholiba
 mita talo ta, ta iä manjabak kipae
 paham bara djeta, tantang karä
 kandjie paham bara kandjin, ka-
 kae.

12. Iä hasap kipae dengan olo
 Asur, dengan karä mantir, tuntut
 tuan ta, idjä hadarah dengae,
 idjä hapakaian talo bungas toto,
 idjä hapan hadjaran, idjä uras bu-
 djang bakana.

13. Ta aku mita iä toto ingi-
 hal, gawin äwen dua ta sama
 bewai.

14. Maka djeta paham haream
 manjabak kandjie. Krana amon iä
 mita olo, iminik hong dinding
 hapan talaga sampimpin olo Kas-
 dim.

15. Idjä hababat kahange, tun-
 tang saruban idjä samabarana bin-
 tike hong takoloke; tuntut ampin
 äwen ta uras olo kwasa, tu-
 mon puna ampin olo Bel, idjä
 hong Kasdim, tanah akae inakan:

16. Ta iä hasap kipae dengan
 äwen, sana iä mita äwen ta, pa-
 las iä manjoho sarohan hagoet
 akan tanah Kasdim.

17. Maka olo Babel tamä hiadjä
 iä hong akae batiroh, tuntut
 mangihal iä awi kandjie, tinai iä
 mangihal arepe dengan olo ta;
 limbah ta huange belä dengan
 olo ta.

18. Kalotä iä mukai kandjie,
 tuntut mampalowai kahawae, ta

maka huangku belä dengae, kila huangku djari ngabelä kekä kea.

19. Maka iä palam harsa manjabak kandjic; iä masuhu metoh katabelae, metoh iä djari mangaw dji arepe hong tanah Misir.

20. Tuntang iä hasap kipie paham bara karä gundik olo tä idjä puna blasut huange, kalau kalidai, tuntang hasap kipie kalau hadjaran.

21. Kakai ikaun malampangan kandjin pesam tabele, metoh olo Misir masuk totok tusum basa metoh kabudjangan.

22. Tagal tä, o Ohaliba! kakai augh pangkahai Tuhan Jehowa, itam, aku handak manpalembat karä handongm, idjä djari ikaun kabalän huangm, mawi ikaun, tuntang handak magah iä bara hetä hetä mawi ikaun.

23. Iä, tä karä olo Babal, tuntang olo Kasdim, Pekod awen telo, Sua dengap, Kea, tina karä olo Asur, haik dengae, uras budjang bakena, uras mantir tuntang tuun, kapala tuntang olo kai, idjä hapan hadjaran.

24. Awen tä karä dumah ma-raggas ikaun, tuntang tatap gang-gamau parang, kareta, tuntang kutoh kawan olo, idjä hapan taming, talawang, salatur, olo tä karä, mangapong ikaun hakaliling. Awen handak mujohoku macara mamutus, mangat mamutus mawi ikaun tumon kahandak ai.

25. Aku handak malalus kabehungku mawi ikaun, sampai olo tä hasap kasangite mantakan ikaun; iä karä manasap urongm tuntang pindingm, tina idjä batise hong ikaun djeta karä lepa halelek awi padang; awen karä mangamput

anaku hatas baw, tuntang tisan tä karä inusule lepa lingis.

26. Tina iä karä mengkal kata pakajam, tuntang marampis karä ramon kabungasut.

27. Tumon tä aku handak mangawu karä kilahm bara ikaun, tuntang karä kandjin idjä imbitu bara tanah Misir tä ikaun djaton akan manggatang, matam matuntw tä tina, tuntang djaton karä ninget Misir hindai.

28. Krana kakai augh pangkahai Tuhan Jehowa, Toto, aku handak manjargh ikaun akan dengar olo idjä injingim, tuntang akan longm, olo idjä kabalän huangm.

29. Awen tä karä mawi ikaun kilah, maneh, tuntang manamp talo handai idjä pangulihm, tuntang malih ikaun dowalabä, mangat kaharem kandjin impakwä, tuntang kakihalm tina, kaban-dongm.

30. Karä talo tä olo karä mawis intu, ikaun, basa ikaun djari bakandji ompot olo kapir, tuntang djari mengabel anpa dengap dema matekapi ai.

31. Karä gawin kakam djari anu maw tagal tä aku handak utawaga sangkir ai intu longm kea.

32. Kakai augh pangkahai Tuhan Jehowa, ikaun akan mihop sangkir kakam idjä hai tuntang mahulong, ikaun karä inda giris bean tuntang ihababaka, sangkir tä arä huange.

33. Ikaun karä abak kabuwatan tuntang tjalakam sangkir kakam Samaria tä puna sanglar ikaun tuntang karusak.

34. Djeta patu ihonm mangarim, palu injipam mangawu, tuntang mangganat mangempang, ita swa; krana aku djari harsuh ka-

loti, kōan pangkahai Tuhan, Jehowa.

35. Tagal tā, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa ikau djari ngalapean aku, tuntang mangnanan manahikut aku; tagal tā, has ikau toh kea akan manggong kihaln tuntang kakandjim?

36. Tinai Jehowa hamamah de ngangu: O ikau olo kalunen! aton kau handak mambudjer Ohola awen dua Oholiba? Hus, su mau kara kakahale akae!

37. Krana awen djari habandong, tina dahan djari sondau intu lengae; is djari habandong dengan dewae matekiapi, tina kara anake; idja djari inakae akangu, djari mapatandjone hong apui akae, inda kinde.

38. Tinai is djari mamapa aka kalotoh; is djari mangihal akaku beasih andau tā keu, tuntang mamapa kara sabatku.

39. Krana limbah awen djari mamapati anake akan dewae matekiapi; palus andau tā keu is tona akaku brasih, mangihal djeta. Toto, kakai gawin awen is hong bentok hamanguku.

40. Tinai awen djari manjone sarohan tanggeh olo, idja akan damah bara kedjaru. Maka ita! sana awen tā dumah, tā maka ikau mampandai arepm; tina matri bungas arepm hapan remon kabungasem.

41. Limbah tā ikau mondok hong sauro idja bahalap, tuntang medja idja djari tatap suange intu bane; hetā ikau djari mingkes garo tuntang minjak ajungku.

42. Tuntang sana lalenton olo djeta djari tona, maka is mampakadja olo hatas brangai ampis tina, tina olo pembusna iagah bara

padang tunis tā; is mangkepati lasong intu lengae, tuntang hawong kabungas intu takoloke.

43. Maka angkat adongku: tau olo bawi bakas tā magon habandong? Tapi toh olo karah habandong dengae katalie aton.

44. Krana olo hindja dengae, kilau olo hindja olo bawi idja puna lontai; kakai olo hindja dengan Ohola awen dua Oholiba, olo bawi bakandji tā.

45. Tagal tā, olo hatas idja budjer karah mabekum is, tumon kapatus olo pahabandong tuntang olo panusuh dahan; krana awen dua tā puna pahabandong, tuntang dahan djari sondau hong lengae.

46. Krana kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Aku handak nimbis tawon olo mawi is, tuntang handak manjaragh is, aka injabenen irampas.

47. Tawon olo art tā karah mamanting is hapan batu, tuntang manedjey is hapan padange; awen akan mamapati anake hafua bawi, palus mamusu kara trumae.

48. Kakai aku handak mangnan kihal bara tanah tā, mangat kara olo bawi bekeh sadjar, aka ala mantimon kara kakahal keton.

49. Kalota olo karah mamuat kakandjim keton intu keton, tuntang keton akan manggong kara dosa awi dewa matekiapi ain keton; tā keton akan katawan, aku toh pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 24.

Karusek Jerusalem insunan, hapangan hapan landai idja mambudjer, tina awi sawan Esoghil, salonga matai.

1. Tinai augh Jehowa sampai

aku hong njelo djaldien, bulan sapulu, andau sapulu, koac;

2. O ikau olo kalunen! surat aran andau toh, andau toh kea: krana radja Babel djari mangapong Jerusalem andau toh kea.

3. Tapengau akan ungkup ole parisang tä, sambil hamaui dengan olo tä: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: garan landai, garan djeta tuntang saang danum huange.

4. Laboh karä tangkal isin meto hetä samasama, uras tangkal awang bahalap, sapak paie tuntang sapak lengäe, tinai karä tolang idjä kampilie, sampai kontekontep.

5. Duan bara kawan tabiri idjä kampilie haliai, tuntang paudok apui pendae, idjä hapan mampakakak tolang, awi djeta manarara toto, sampai karä tolange idjä huange masak kea.

6. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Pajah lewu tä idjä pambusau daha, idjä sama kilau landai, idjä buräe tegä huange, tuntang djaton maku blua. Kanan karä tangkal idjä huange, midjämidjä lepalepah samandiai, dia usah mintihe.

7. Krana daha idjä iusnhe aton hong iä; iä djari manusuh tä hong äka batu idjä urase, djaton iä djari manusuh tä hong petak, mangat tau mangaliae hapan sahep.

8. Maka aku djari manjoho iä manusuh daha tä hong batu idjä urase, uka djaton tau ingalian, mangat kasangitkü mawi iä, mamalah tagal daha tä.

9. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Pajah lewu tä idjä pambusau daha! Aku handak mampahai totototo pangkat apui idjä paham.

10. Aton kutoh kaju, tokan apui, sampai isi tä bakähu, tantang ina karä talo bahari, tinai kahu karä tolang tä kea.

11. Limbah tä andak landai tä boaboang hundjuu barah apui, mangat iä blasut, tuntang tagare lepah bakähu, ajaajau kotore idjä huange handak lenjoh, tuntang tugare lepah lomos.

12. Tapi iä paham mampaujah aku bewäi, kutoh tagare tä hindai bewäi blua, kotore tä mahin tegä hong apui.

13. Kotom tä djari tegä haliai, sampai alo aku handak mamprasah ikau, ikau djaton maku brasih; tagal tä ikau palus dia karah imprasih inganan kihalm, sampai aku djari malalus mampalepah kasangitkü dengam.

14. Aku, Jehowa, djari hamaui, aku kea handak malalus tä, aku djaton handak undur bara aughkü; aku djaton handak manjanjang, djaton mangarajau; tumon karä djalam tuntang gawim olo karah mahukum ikau, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

15. Tinai augh Jehowa sampai aku, koac:

16. O ikau olo kalunen! itäm, aku handak manganan idjä äka kakilak matam, hapan peres; tinai äla ikau manatum, äla mangangis, äla lembut djohon matam.

17. Brangai ikau munguh sasuni, tapi äla manatum olo matai tä; malainkan kepan sarubam intu takolokm, tuntang sarumpahm intu paim; äla njandurong baum, tuntang äla kuman panginan olo manatum.

18. Augh tä djari insumangku akan olo arä haiak djadjewu; djadi, halemäi sawangku matai. Ma-

ka handjewu tinai aku mayie tumon^oaku djari injoho.

19. Ta koan olo ara denganku. Djaton ikau handak masuman akan ikai, narai rimar talo gawim ta akan ikai?

20. Ta koangkudenganku olo ta. Augh Jehowa djari sampai aku, koae.

21. Suman akan ungkup Israel kakai augh pangkahai Tuhan Jehowa: ita! aku handak mamapa akaku Brasil, idja horomat kwasiin keton ta, idja kakilik matan keton tuntang aka huang keton, tinai kara anak keton hatua bawi, idja djari ilih keton karah halelek awi padang.

22. Ta keton akan mawi tumon gawingku toh; bawil keton djaton tad injandurong, tuntang puna panginan olo manatum djaton keton tan kumae.

23. Tapi saruban keton karah intu takolok keton, tuntang sarumpah intu pain keton keton djaton akan manatum manangis, tapi keton karah munguh saslim Dewar.

24. Kakai maka Esegihel manjadi tapengan heran akan keton tumon talo handiai idja lawe, kalota kea keton dapit; amon talo ta sampai, ta keton karah katawan, aku ton pangkahai Tuhan Jehowa.

25. Maka ikau, o lo kaluneh! metoh katika ta amon aku karah mangana hana ta idja aka kwasi, kahandjake tuntang kabungase, idja aka kakilik matae tuntang huang atiae? kara anake hatua bawi ta.

26. Ta intu andau ta kea idja bitu olo idja mahakan karah manah ikau, tuntang masanan ta intu pindingm.

27. Intu andau ta maka njaman karah harakang, tuntang nyaman olo idja djari mahakan ta, (sampai ikau karah hakotak, tuntang djaton gagom hindai. Krana ikau akan indu tapengan heran akan olo ta; mangat awen katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 25: 1-10

Hukum inuman akan olo Amon, olo Moab, olo Edom tuntang olo Palisti.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae.

2. O lo kaluneh! ules baum manintu olo Amon, tuntang tudjum mantam awen ta.

3. Suman akan olo Amon, hining keton augh pangkahai Tuhan, Jehowa: basa keton djari hamauh mawi akaku Brasil; tjah, djeta djari kihai! tuntang mawi tanah Israel; tjah, djeta djari rusak! tinai mawi ungkup olo Juda; tjah awen djari lamput tawanan!

4. Tagai ta, toto, aku handak manjaragh keton akau awen bara hila timor, mangat ia indu tempou keton, mangat awen ta manampa kota hong ikau, tuntang mamangin akae melai heta; awen ta karah kuman kara buam, tuntang mihop mampalepah djohon tusun metom.

5. Aku handak manampa Raba mandjadi kandang ontu, tuntang tanah olo Amon akan krambang tabiri; ta keton akan ktawan, aku toh Jehowa.

6. Kara kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa akan djari manapok lokapm tuntang pidjapidjak lasah, tinai atam djari

bedjoho handjak rantang tagal tanah Israel rusak:

7. Tagal tä, toto, aku handak mandjudju lengganku mawi ikou, tuntang handak manenga ikou indu rampas olo kapir, balala mamalomos ikou bara marak karä utus olo, tuntang mampalomat ikou bara karä tanah; aku handak marusak ikou lomos lepalepah, tä ikou akan katawan, aku toh Jehowa.

8. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa kosa Moab äwen duä Seir: toto, ungkup human Juda katontoh sama kilau olo kapir! — (Jes.15.)

9. Tagal tä, toto, aku handak mambangah saran Moab, karä lewue idjä intu hapus saras; bagin tanaho idjä kapala babalap, Betjesimot, Bealmeon, palus sampai Kiriataim.

10. Akan olo hila timör aku handak mambangah tä, sama kilau tanah olo Amon kea, tuntang handak manenga tä akan bagin äwen, sampai panakan Amon djaton inahiu hindai marak karä olo kapir.

11. Hong Moab kea aku handak malalus hukum, mangat äwen tä akan katawan, aku toh Jehowa.

12. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa Edom dengan kabuhit atäie babewäi djari mawi ungkup Juda, tuntang iä paham djari maniwas arepe, awie djari mamaläh arepe kalotä mawi olo tä.

13. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku handak mandjudju lengganku mawi Edom kea, tuntang aku handak mampalomos bara hetä olon tuntang meto, tinai handak manampa

iä mandjadi äka tunis benjan, nampara bara Teman, tuntang äwen karäh halelek awi padang sampai Dedan.

14. Aku handak malalus pamaläh mawi Edom, hapas äwange olo ajungku Israel; äwen tä akan mawi Edom tumon kasangitira tuntang kalaitku idjä hasap: tumon tä olo tä akan mangkomi pamalähku, kosa pangkahai Tuhan, Jehowa.

15. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa gawia olo Piliisti tä awi kabuhit atäie; tuntang kadjohon huange djari mamaläh arepe, tuntang marampas marusak awi kasangie idjä bara usang: — (Jer.47.)

16. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku handak mandjudju lengganku mawi olo Piliisti, handak mampalomos olo Keret tä, tuntang handak mampati lepah lingis tesse awang: saran tasik.

17. Aku handak malalus pamaläh paham, tuntang mahukum iä haschasep: tä äwen akan katawan, aku toh Jehowa, amon akan djari malalus pamalähku mawi iä.

BAGI 26.

Hukum äka Tirus.

1. Maka hong njelo sawalas, bulan idjä, andau idjä, tä augh Jehowa sampai aku, kosa:

2. O ikou, olo kahana! basa Tirus djari hamaah mawi Jerusalem: tjäh! iä djari rusak, idjä geleng karä utus olo; toh aku idjä äka gelenge tinai, aku toh

karah basang, basa is djari rusak! -- (Jes. 28.)

3. Tagal ta, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku handak mantakan ikau, joh Tirus! tumpang aku handak magah batuwotawon, kari olo kapir mawi ikau, sama kilau aku manjoho tasik risiak manjambong.

4. Ewen karah marusak hapus kotan Tirus, balaku mangarak kari tjandje; toto, rotike ta mahim handak mapas inganangku, tumpang handak manampa is mandjadi batu urase.

5. Is ta karah hong tasik kilau besang bewai, aka olo mambirang djalae, krana aku djari manukas hamauh kalota, koan pangkahai Tuhan, Jehowa: tinai is karah indu rampas olo kapir.

6. Tumpang kari anake bawi, idja selai hong batang petak, karah impatäi awi padang; mangat ewen akan katawan, aku toh Jehowa.

7. Krana kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto, aku handak mimit Nebukadnesar, radja Babel, radjan kari radja ta, bara atara mawi Tirus, tumpang kari hadjaran, tinai kareta, tumpang olo idja hapan hadjaran, dengan kutoh kari olo parang.

8. Is karah mampatäi kari anakm bawi idja hong batang petak hapan padang, tumpang is karah mamangun arä kota mawi ikau, tinai is mamangun kota tasaran mawi ikau, tumpang mimbing talawang mantakan ikau.

9. Is karah marantjah mampalokang kotam hapan därahi sanaman, tumpang mangarak tjandim hapan ganggamae.

10. Awi kutoh hadjarae ikau petawon awi tantawus tunek talo:

hapus kotam karah harugoh awi lalenton kari olo idja hapan hadjaran, tumpang karetae, amon ewen karah tamä mahoroe bauntonggangm; sama kilau olo pudji tamä lewa, idja batembai kotae.

11. Hapan tundjik hadjarae is karah mangakar kari djalam, tumpang kari olo ajum karah impatäi hapan padang, tinai kari hampatong, idja inggarim kwasam, karah impalokange akan petak.

12. Palus olo ta karah marampas panatawan, tumpang manarik kari dagangam, hajak mangarak hapus kotam, tinai mampalokang kari humam idja babalap; maka kari batuan, kajum tumpang rotikm karah inganae akan danum.

13. Kakai aku handak mampaterai rarajun njanjim, tumpang augh kari kutjapim djaton akan mamala hindai.

14. Toto, aku handak manampa ikau mandjadi batu urase bewai, tumpang ikau indu aka djala imbirang, palus ikau djaton akan imangun tinai: krana aku, Jehowa, djari manukas ta, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

15. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, mawi Tirus: Dia kari pulau akan halinggang awi guruh kalongkange, amon olo idja paham himange karih manarahing, amon olo paham mampatäi hong bentok ikau?

16. Ta kari radja, idja darah tasik, karah sewu bara padadusae, tumpang mengtak klambin radja, palus malusut pakaiäe idja basulam: pampikähe kilau indu pakaiäe tinai: is karah mondok hong petak, balalu taräwen haradjur, tumpang djungun tagal ikau.

17. Ewen karah mangarang

augh tatum mawi ikau. samuñ hamauh tabru ikau; lalohan ikau djari nihau; ikau idja rakong olo bara hapas tasik. ikau joh lewu hawewit; idja kwaser hong tasik, ikau tantang kara olo ajum, ikau idja idgikuh kutu olo hapas pasisir tasik.

18. Toh kara pulau halinggang intu andau kakongkangm, toto, kara pulau idja hong tasik harogoh tagal kadjarim.

19. Krana kakai augh pangkahai Tuhan; Jehowa: Aku handak mamampa ikau mandjadi lewu benjem, kilau lewu idja dia ingkalewu, aku handak mampanjambong labehun tasik, mangat kutoh danum mantup ikau.

20. Aku handak manggian ikau hindja kara olo ta, idja djari lawo akan kali, bub kara utus olo idja horah usang, tuntang handak mampeter ikau intu aka idja penda petak haliai, intu aka benjem idja sampur baur. idja puna bara usang horan, hindja kara olo idja lawo hong kali, nakara ikau djaton ingkalewu tinai. Ta aku handak halalian kabungas ta hong tanah olo belom.

21. Tapi ikau handak inampaku indu pampikah idja paham, tuntang ikau djaton akan aton hindai: amon olo manggau ikau, ikau djaton sondau hindai sampai katatahi, koan pangkahai Tuhan. Jehowa.

BAGI 27.

Tatum tagal Tirus.

1. Tmai augh Jehowa sampai aku. koae:

2. Joh ikau, olo kahamen! utos augh tatum mawi Tirus:

3. Sambil hamauh dengan Tirus, idja akae hong pahubuh intu tasik, tuntang idja badagang dengan ara utos olo hong kati pulau: kakai augh pangkahai Tuhan. Jehowa: joh Tirus; idja kalotoh aughm: aku toh idja kapah bengas.

4. Saran pagangan sampai bertok tasik, idja mamangun kati djari manatap moge kabungas.

5. Aewer djari manampa kati dindingm uras kaju guper bara Senit, ia djari hagoet barano kaju seder bara Libanot, hapas manampa tihang kapah.

6. Kara dajongm inampas kaju djati bara Besan, kara katilm djari inampas garing idja inge, idja bara pulau Kitim.

7. Benang pista bara Misir kati lamos tuntang basulam aton indu rajarm tuntang banderam, tinai benang biru tuntang ungu bara pulau Elisa indu langkaam.

8. Olo bara Sodom tuntang Arwad badajong akam, tuntang olo pintar ajum, idja puna ingkupm, joh Tirus, indu anakodam.

9. Kara bakas Gebal tuntang olo pintar ai puna hindja ikau, mangat nguan kara karusakm. Kara kapal idja hong tasik, tuntang kara anak prau aton hindja ikau, mangat badagang dengam.

10. Kara olo Parsi. olo Lud, olo Put omba kawan parang ajum, talawange tuntang salutupe ingkoake hong ikau, djeta indu kabungasm.

11. Olo Arwad tamä kawan parang ajum, tuntang manonggo hong kotam hakaliling, tinai olo

Gamid mandjaga tjandim; eta-lawange ingkake hakaliling, intu kotam, djetä, indu, kaogo, ka-bunggam.

12. Olo Tarsia badagang dengam awi, kutoh panataum, mimbit, sa-laka, sanaman, timah, tanggalong, hapae badagang hong pakam.

13. Jawan, Tubal tuntang, Me-segh indu sadagarm, rewar, tun-tang ramo tambaga, indagange akam.

14. Olo baris Togarma, mimbit hadjaran tuntang, olo, mukonge, tinai kalidai akan pakan aim.

15. Olo Dedan puna sadagar aim kea, kutoh karä pulau idjä äka dagangm; äwen mimbit akam garing tuntang kaju barega.

16. Olo Aram badagang dengam kea tagal kutoh karä, tampam, batu smaragd, ungu, benang, basulam, satara, batu ramot, tuntang kadkod hapae badagang hong karä, pakan aim.

17. Juda tuatang tanah Israel kea badagang dengam, ä mimbit akan indu djuale kutoh gendom bara. Minit tuatang Panagh, tinai madu, undus, gitan garo.

18. Tinai Damaskus kea mamili bara ikau, sabab kutoh karä tampam tuntang kutoh karä ramom, äwen mandjual anggor bara Helhon, tuntang bulun tabiri, idjä lentah.

19. Wedan tuntang Jawan bara Usal djari mimbit akan pakan aim karä ramo sanaman, kasia tuntang ringo, hapae badagang dengam.

20. Tinai olo Dedan badagang dengam, mandjual karä ampiu be-nang bahalap akan karetam.

21. Tanah Arab tuntang karä mantir Kedar djari badagang deng-

am, kea, mimbit, anak tabiri, tabiri hatuäc, tuntang, kambing.

22. Karä sadagar bara Seba tuntang Raema djari badagang dengam, mimbit karä, ramon garo idjä kapala, bahalap, tinai, karä, batu barega, tuntang bulau akan karä pakan aim.

23. Olo Haran, Kanne tuntang Edeh, karä sadagar bara Seba, Asur tuntang, Kilmad, pudji kea badagang dengam.

24. Äwen, tä, djari, badagang dengam, hapan, ramon, kabuwagas awang, kampilie, tuatang kudin benang, biru dengan, benang basulam, tinai arä, patin, pakaian bahalap, idjä, tuntang tandjut tali, tuntang imati hapan, kaju seder imbite, akan, karä, pakan aim.

25. Karä kapal tasik dumah kutokutohe, tagal dagangm. Kakai ikau, djari, paham tatau tuntang basewut, hong karä tasik.

26. Idjä, mandajong, ikau djari mimbit, ikau akan, äka, handalem; riwut, timor, karäh, mamusit ikau hong, bentok, tasik.

27. Sampai karä, panataum tuntang, dagangm, karä, anakprau tuntang anakodam, karä tukang kapalm tuntang, olo, badagang, tinai karä olo parang awang dengam, haiahaiaik dengan karä olo baris, ajum, idjä puna ungukupm, uras akan rusak bentok tasik intu katika kapusitm.

28. Awi augh bawai karä garagam hong karä patatai lewum lewum karäh hagerek.

29. Karä olo idjä badajong, karä anakprau tuntang anakoda karäh sewu bara kapale, balalu mendeng hong petak;

30. Tuntang mambo aughe, mangkariak, manangis paham tagal ikau,

haiak mambong kawo hundjun takoloke, tuntang manggaling arepe hong kawo.

31. Tinai iä karäh manjukur arepe lungalungah tagal ikau, tuntang hapakaan bidak, tinai iä karäh manangis tuntang kapähä atäic paham, dengan paham tatum.

32. Iä karäh mambo augh tatum tagal ikau, sambil hamauh: Kajuh! äwe kilau Tirus, idjä djari rusak hong bentok tasik?

33. Metoh dagangm dumah bara karä tasik, tä ikau djari mamhesoh arä utas olo, maluput luange: awi kutoh karä ramom tuntang dagangam ikau djari manatau karä radja hong petak.

34. Maka toh, metoh ikau djari pusit hong karä tasik, balalu le-teng hong danum handalem, toh hapus dagangam tuntang karä olo ajum djari rusak.

35. Karä olo idjä mukong pulau djungun tagal ikau, tuntang karä radjac giring bulne, äwen sabanen awie mitä ikau.

36. Karä sadagar hong karä tanah ngatjitjis ikau, basa ikau salenga djari rusak, tuntang djaton tau atou hiandai sampai katatahi.

BAGI 28.

Augh hukum akan radja Tirus, tinai akan Sidon; tapi utas olo ain Hatalla karäh iliwus.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O olo kalunen! suman akan radja Tirus: kakai augh pangkahi Tuhan, Jehowa: basa atäim djari mandjoho arepe, sambil ha-

mauh: aku toh hatalla, aku mon-dok hong padadusan hatalla hong hapus tasik! — tuntang ikau baja olon bewäi, djaton toto hatalla, tinai atäim badjoho kilau ikau hatalla:

3. Itäm, ikau mado arepm pintar bara Daniel, sampai djaton talo basilim idjä patutup itu ikau;

4. Kamäam, awi kapintarm tuantang kabaratim ikau djari mulih kutoh panatau toh, tinai djari mamumpang kutoh bulau salaka akan gudangm;

5. Tuntang awi kapaham akalm hong badagang ikau djari mamparä manawon panataum, tuntang atäim mandjoho arepe tagal kapaham panataum.

6. Tagal tä, kakai augh pangkahi Tuhan, Jehowa: basa ikau djari mampadjoho atäim, kilau ikau hatalla,

7. Tagal tä, toto, aku handak magah olo beken mawi ikau, idjä paham kianat bara karä olo kapi; olo tä akan manjilak padang mantakan kabungas kapintarm, tuntang mamapa kahaim.

8. Iä karäh manggian ikau akan kali, tä ikau karäh matäi hong tasik, kilau olo idjä impatäi.

9. Kemä, djaka ikau hong ban olo idjä mampatäi ikau magon hamauh: aku toh hatalla? Tuntang ikau djaton hatalla, baja olon bewäi, idjä kalong lengän äwen, awang mampatäi ikau.

10. Ikau akan matäi kilau pampatäi olo darhaka awi lengän olo: krana aku djari hamauh kalotä, koan pangkahi Tuhan, Jehowa.

11. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

12. O ikau, olo kalunen! ambo

augh tatum mawi radja Tirus, tuntang hamauh tahu ia: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: ikuu toh kilau sonton kabungas, kontep kapintar tuntang pangkahalap haliyai.

13. Ækam melai hong Eden, kabon Hatalla tä, karä ampin batu barega indu tempatokm, batu sardis, topas, hintan, turkois, sardoniks, jaspis, sapir, rubin, smaragd tuntang bulau; metoh andaum inampa, maka djari tapakam karä gandang tuntang suling.

14. Ikuu kilau Kerub idjä iminjak, idjä mangadjang, tuntang aku djari mingkes ikuu kalotä hong bukit Hatalla idjä brasih, mangat ikuu manandjong marak batu kilakilat tä.

15. Ikuu tinduh hong karä djalam, bara andaum djari inampa, sampai kadarhaka djari sondau hong ikuu.

16. Awi kapaham dagangm ikuu djari basnang kadarhaka, tuntang djari maniwas arepm; tagal tä aku handak mamapa ikuu, manganan ikuu bara bukit Hatalla, balalu handak mampalomos ikuu, o Kerub idjä mangadjang, bara bentok batu idjä ngilangilat tä.

17. Basa atäim mampadjoho arepe tagal kabungasm; ikuu djari mampahaiang kapiatarm tagal kahaim, tagal tä aku handak mampalokang ikuu akan petak, tuntang handak mampendeng ikuu indu tampajah karä radja.

18. Krana ikuu djari mangihal talo ajum idjä brasih awi kutoh kadarhaka tuntang dagangm idjä sala; tagal tä aku handak mampalembut apui hong ikuu, idjä akan mampalomos ikuu, tuntang

aku handak manampa ikuu mandjadi kawo hong petak, haiak olo handiai akan mitä ikuu.

19. Olo handiai bara karä utus olo, awang kasene ikuu, karäh djungun tagal ikuu, salenga ikuu akan rusak, tuntang djaton ikuu tau aton hindai sampai katatahi.

20. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

21. O ikuu olo kalunen! ules baum manintu Sidon, tuntang tudjum mawi iä.

22. Koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, aku handak mantakan ikuu, o Sidon! tuntang handak impahai intu bentok ikuu; mangat olo katawan, aku toh Jehowa, amon aku djari malalus karä hukum mawi iä, tuntang imprasih intu iä.

23. Krana aku handak manjoho peres papa tamä mawi iä, tuntang dala hong karä djalae; tinai olo idjä impatäi karäh halelek bentok iä, awi padang idjä mawi iä bara hetähetä hakaliling; tä olo tä akan katawan, aku toh Jehowa.

24. Tapi bara karä olo idjä hakaliling olo Israel, idjä puna pudji marampas iä, djaton karäh hindai indu duhi idjä mangapähä iä, atawa unak idjä madjok; tä iä karäh katawan, aku toh pangkahai Tuhan, Jehowa.

25. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Amon aku djari mamumpong olo Israel bara karä utus olo, idjä akan hetä iä djari imamburup, tinai amon aku djari imprasih intu äwen hong matan karä olo kapir: tä iä karäh mukong tanahe tinai, idjä djari inengaku akan rewarku Jakob.

26. Hetä iä karäh melai sanang.

tuntang mamangun huma, mimbul pambulan anggon; toto, ia karah melai sanang bewai, amon aku djari malalus hukum mawi olo handiai awang bakaliling, idja pudji marampas ia; tuntang ia karah katawan, aku, Jehowa, puna Hatallae.

BAGI 29.

Hukum ekan Misir.

1. Hong njelo sapulu, bulan sapulu, andau duawalas, maka augh Jehowa sampai aku, koac:

2. O ikau, olo kalunen! ules baum manintu Parao, radja Misir, balalu tudjum mawi ia, tuntang hapus tanah Misir, — (Jer. 46, 2. Jes. 19.)

3. Sanan, koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: itam, aku handak mantakan ikau, joh Parao, radja Misir, ikau maga hai ta, idja melai hong batangdanum ajum, sambil hamauh: batangdanum toh puna ajungku, aku djari manatape akangku.

4. Tapi aku handak mangawit sakang intu pipim, tuntang mampaleket kara lauk hong batangdanum ajum intu tisikm, balalu aku handak manunda ikau bara bentok batangdanum ajum, tuntang kara lauk idja heta, idja leket intu tisikm.

5. Palus aku handak manganan ikau tuntang kara lauk idja hong batangdanum aim akan aka tunis benjem, ikau karah lawo hong padang lombah, tuntang ikau djaton karah imumpong ingampe-leng tinai; aku djari manenga

ikau indu kinan metoh hong pe-tak, tuntang burong penda langit,

6. Ta olo handiai idja mukung Misir akan katawan, aku toh Jehowa; djeta basa ia djari kilau derau humbang; intu lengsa olo Israel.

7. Amon lengae manjingkap ta maka djeta bapelek, tuntang mampahimang hapus balikate; tinai amon djeta hapae basokah; djeta pusit, tuntang mampahimang hapus sapake.

8. Tagal ta, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto, aku handak magah padang mawi ikau, tuntang aku handak mampalomos olon tuntang meto bara ikau.

9. Tanah Misir karah mandjadi aka rusak tuntang tanis benjem, ta olo ta akan katawan, aku toh Jehowa; djeta basa ia hamauh: batangdanum toh puna ajungku, aku djari manatap djeta akangku.

10. Tagal ta, itam, aku handak mantakan ikau tuntang batangdanum aim ta, tinai aku handak manampa Misir mandjadi aka rusak tuntang benjem haliai, bara Migdol palus Siene, gegu sarau tanah Kus.

11. Pain olo djaton akan mahoree hetä, pain meto malin djaton kea, djeta palus djaton iukong apat pulu njelo katahie.

12. Krana aku handak mampatunis Misir marak kara tanah idja impatunis, tuntang kara dewue akan karakkaraka kea marak kara idja karakkaraka, apat pulu njelo katahie; tinai aku handak manamburup olo Misir marak kara olo kapir, tuntang handak manaburan ia akan kara tanah.

13. Tapi kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Limbah apat

pulu-njelo ta aku handak mamum-pong olo Misir bara marak karä utus olo, idjä akan hetä ia djari inambarup.

14. Tuntang aku handak mam-peterai olo Misir tawanan, palus handak halalian ia akan tapah Patros, idjä puna tanah ai, tuntang hetä ia karäh mandjadi karadjaan naniha.

15. Djets karäh korik bara karä karadjaan beken, djaton tau mang-gatang arepe tinai mahundjun utus olo beken; krana aku handak mamparenep ia, mangat ia äla marentah mahundjun karä olo kapir.

16. Ewen ta djaton indu äka kaharap olo Israel tinai, sampai kasalae inahru, idjä awie hules harap äwen; tapi ia akan katawan, aku toh pangkahai Tuhan, Jehowa.

17. Tinai djadi hong njelo duä pulu udju, bulan idjä, andau idjä, maka augh Jehowa sampai aku, koae:

18. O ikau, olo kalunen! Nebukadnesar, radja Babel ta; djari paham mampujuh kawan parang ai mawi Tirus; karä takoloke djari halungah; tuntang bahae djari baluhap, tinai ia tuntang kawan parang ajne djaton haliwi bara asil gawie dengan Tirus, tagal paham kahakan gawie ta.

19. Tagal ta, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto, aku handak manenga tanah Misir akan Nebukadnesar, radja Babel ta; ia karäh marampas kutoh talo hetä, tuntang manarik tujok panatau, manamput karä ramo; djeta indu upah karä kawan parang ai.

20. Tanah Misir handak ineng-aku akae akan asil gawie, krana

äwen djari tamä gawingku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

21. Intu katika ta kea aku handak mampalembut tandok utus olo Israel, tuntang handak marakang njamam marak äwen, mangat ia katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 30.

Karä hukum Misir inapuan.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. O ikau, olo kalunen, tudjum, koam; kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: tatum ke-ton, kajah andau ta!

3. Krana andau ta tokep, toto, andau Jehowa ta djari tokep, andau idjä kaput; puna tukas akan olo kapir ta lawoh dumah.

4. Padang karäh tamä Misir, tanah Kus ta karäh paham kapähä, metoh olo impatai ta halelek hong Misir, tinai karä olo ajne tamput tawanan, tuntang galang tanah mahin inganan.

5. Olo Kus, Put, Lud tuntang karä olo parnakan, tinai olo Kub tuntang äwen idjä bara tanah djau-dji ta uras akan halelek awi padang, haiak olo ta.

6. Kakai augh Jehowa: Toto, karä äwen akan balongkang, idjä manjokah Misir, tuantang kadjohon kwasae ta akan imparenep; bara Migdol palus Siene olo hetä karäh halelek awi padang, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

7. Ia karäh rusak marak karä tanah idjä rusak, tuntang karä lewue sama kilau karä lewu idjä karakkaraka.

8. Tā olo tā akan katawan, aku toh Jehowa; amon aku djari manotong Misir hapan apui, tā olo handiai idjä mandehop iä rusak.

9. Intu andau tā sarohan bara aku karāh hagoet hapan kapal, uka mampikāh tanah Kus idjä langak katontoh; tā olo tā karāh paham kadjakāe, kilau hong andau hukum Misir; krana itā! talo tā lawoh dumah.

10. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto, aku handak mampamunos kutoh Misir tā hapan lengän Nebukadnesar, radja Babel.

11. Krana iä tuntang olo ajue idjä dengae, idjä pangkarusuh karā baris olo kapid, djari iagah akan tanahe tā, nakara marusake; äwen tā karāh manjilak padange mawi Misir, tuntang manjuang tanah tā hapan hantu.

12. Maka aku handak mamandit karā batangdanum hetä, tuntang handak mandjual tanah tā intu lengän olo tulas; tuntang aku handak marusak tanah tā haiak kutoh huange hapan lengän olo beken; aku, Jehowa, djari hamauh kalotä.

13. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Aku handak mampalomos karā dewa matekiapi kea, tuntang mampalepah karā hampatong haiang bara Nop; tinai mantir djaton karāh aton hindai hong Misir, aku handak manampa tanah Misir indu äka mampikāh.

14. Aku handak mampatunis Patros, tuntang mantokan apui hong Sosn, tinai aku handak malalus hukum hong No.

15. Aku handak manampohak kasangitku mawi Sin, idjä indu ko-

tan Misir tā, tinai aku handak mampalomos kutoh talo hong No tā.

16. Aku handak mantokan apui hong Misir, Sin karāh paham kadjakāe, No karāh inembai, tuntang Nop karāh ipanggar handau.

17. Pambudjang hatuä intu Awen tuntang Pibeset akan halelek awi padang, tuntang karā bawie karāh tamput tawanan.

18. Hong Taghpanes andau karāh kaput, amon aku mangarak kwasan olo Misir hetä, balalu mampaterai kadjohon kwasae hetä: baunandau akan manutup iä, anake bawi karāh tamput tawanan.

19. Tumon tā aku handak malalus hukum hong Misir, tā äwen tā akan katawan, aku toh Jehowa.

20. Tinai djadi hong njelo sawalas, bulan idjä, andau udju, maka augh Jehowa sampai aku, kose:

21. O ikau, olo kalumen, aku djari mamelek lengän Parao, radja Misir, tuntang djetä djaton akan imeteng tinai, mangat halit, tuntang djaton imungkus, mangat käläh, sampai tau mimbang padang.

22. Tagal tā, kakai augh pangkahai Tulan, Jehowa: Aku handak mantakan Parao, radja Misir, tuntang handak mamelek lengäe hasansila, idjä magon abas tuntang idjä djari imelek tā, palus aku handak mampalawo padang bara lengäe.

23. Tinai aku handak manamburup olo Misir marak olo kapid, balalu manaburan iä hong karā tanah.

24. Tapi aku handak mampabas lengän radja Babel, tuntang manenga padangku intu lengäe:

tapi lengän Parao handak imelekku, sampai iä akan manarahing intu baue, kilau tarahing olo idjä bahimang baka matäi.

25. Toto, aku handak mampabas lengän radja Babel, tapi lengän Parao akan tendur; tä olo akan katawan, aku toh Jehowa, amon aku djari manenga padangku intu lengän radja Babel, mangat iä mandjudjue mawi olo Misir.

26. Tuntang aku handak manamburup olo Misir akan marak olo kapir, manaburan iä akan karä tanah: tumon tä äwen akan katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 31.

Parao impudji, Asur indu sontoe.

---

1. Djadi intu njelo sawalas, bulan telo, andau idjä, maka augh Jehowa sampai aku tinai, koae:

2. O ikau, olo kalunen! sanan akan Parao, radja Misir, tuntang akan karä olo ai: dengan äwe ikau mamadan kahaim?

3. Itäm, radja Asur tä bahut kilau seder hong Libanon, idjä bahalap edae tuntang bakapal dawäe, tinai batange taterau, tahandjungäe tambuket baunandau.

4. Karä danum manjiwoh iä, awie manimben iä paham gantong, sungäi hakaliling hapus äkae, tinai parit bara hetä akan karä kajuan tanah.

5. Tagal tä batange sasar gantong bara karä kajun padang, tinai edae barangkap, tuntang suloh pandjang awi karä danum manjiwoh iä.

6. Karä burung penda langit

manjarangan intu edae, tinai karä metoh padang manak pendae, karä utus olo bakapal mondok huang kandjungäe.

7. Tumon tä iä paham bahalap tuntang kahaie tuntang kapan-djang edae, basa uhate tokep danum arä.

8. Karä batang seder hong pambulan Hatalla djaton tau mangandjungen iä, batang goper djaton tau sama edae dengäe, kaju katsal djaton kilau suloh ai, karä batang kaju hong pambulan Hatalla djaton sama dengäe huang kabungase.

9. Aku djari mambungas iä awi kutoh karangkap edae, sampai karä batang kaju hong Eden, hong kabon Hatalla tä, bahiri iä.

10. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa iä djari mampagantong arepe sampai tahandjungäe tambuket baunandau, tuntang atäie mampadjoho arepe tagal kahaie,

11. Tagal tä aku djari manjaragh iä intu lengän idjä pangkahai karä olo kapir, mangat djeta mawi iä totototo; aku maharak iä tagal kadarhaka.

12. Idjä pangkatulas karä olo kapir marunap iä, palus manganan iä; karä edae rungkarung-kang hong karä bukit tuntang djanah, karä patinge pelekpaleka darah karä sungäi hong tanah, tinai karä utus olo hong petak harikas bara kandjungäe, malihi iä.

13. Karä burung penda langit tingkep intu batange idjä balong-kang, tinai karä meto hong padang menter hundjun patinge.

14. Mangat dapit äla kaju idjä kutoh danume mampagantong arepe,

tuntang äla mandjudju; tahap-
djuugae tempä baunandau, tinai
äla kaju, awie indjewong danum,
mampadjoho arepe tagal kahae;
krana uras djeta puna bagin pam-
patäi, akan tamä petak tinai, ki-
lau karä olo kalunen, idjä puna
akan tamä kubur.

15. Kakai augh pangkahai Tu-
han, Jehowa: Metoh audaue mo-
hon akan naraka, aku mangarang
tatam, tuntang manutup naraka
tagal iä, tuntang manabat karä
sungäi haiak mamaleng kutoh da-
nume tä; tinai aku manjoho Li-
banon manatum tagal iä, tun-
tang karä kajuau hong padang
pungupungut tagal iä.

16. Awi guruh kalongkange aku
djari manaräwen karä olo kapir,
metoh aku manggiau iä mohon
akan naraka, hindjä olo handiai
idjä tamä kubur; tä karä kaju
bara Eden, awang kampiie tun-
tang bahalap bara Libanon, karä
kaju awang darah danum mam-
pong arepe hong penda petak.

17. Krana djeta kea bilim djari
mohon akan naraka, sama hindjä
olo handiai awang impatäi awi
padang, äwen handiai tä idjä bi-
him kilau leugäe, tuntang djari
mondok intu kandjungäe marak
karä olo kapir.

18. Toh, dengan baris karä kaju
Eden idjä kwe ikau manjama ka-
haim, kagantongm? Toto, ikau
akan inggian kea sama hindjä
karä kaju Eden tä palus penda
petak; marak karä olo kulop, idjä
djari impatäi awi padang, ikau
akan menter. Djeta akan Parao
tuntang akan hapus utus olo ajue,
koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 32.

Augh tatam mawi Mistr. Karä olo
hai hong iku olo matäi.

1. Tinai djadi hong njelo dua-
walas, bulan dnäwalas, andau idjä,
maka augh Jehowa sampai aku,
koae;

2. O ikau, olo kalunen! ambo
augh tatam mawi Parao, radja
Misir, sunan, akas: ikau djari
kilau singa gantjang marak karä
olo kapir, ikau kilau naga hong
karä tesik, idjä manantarang bara
karä batanganum, tuntang mang-
eroi karä danum penda apaim,
haiak mangetä dähose.

3. Kakai augh pangkahai Tu-
han, Jehowa: Tagal tä aku han-
dak manizing salambanku mawi
ikau, hapan kutoh kawan olo;
äwen tä akan manunda, ikau ha-
pan talingku tä.

4. Palus aku handak mangana
ikau akan petak, mandjakah ikau
akan padang, sampai karä burong
penda langit manesek ikau, tinai
karä meto hapus petak karä be-
soh awim.

5. Isim handak indjakahku hong
karä bukit, tuntang hapan ka-
haim aku handak manjuang karä
djanah.

6. Tinai tanah, idjä impale-
tengm tä, aku handak pakame
hapan daham palus sampai bukit,
tinai karä batanganum karä ba-
suang awim.

7. Awiku mambelep ikau aku
handak matap langit, tuntang
mangaput karä biantang; aku han-
dak manutup mataandau hapan
baunandau, tinai bulan djaton
akan mamplua kalawae.

8. Karä talo blawa hong langit

handak ingaputku tagal kau, tinai aku handak manajoko talo kaput pidjem manjup, tanahm, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

9. Tinai aku handak mangapaha atai ara utus olo, amon aku manajoko karusakm hining karä olo kapir, hong karä tanah idjä djaton kasenam.

10. Aku handak mandjungun ara utus olo, tuntang karä radjae karäh mangalami bulue tagal ikaw, amon aku mamanjok padangku ma baan awen; awen tä karäh tarawen haradjur, genep bititagal tahusenge, metoh andau kalongkangm.

11. Krana kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Padang radja Babel akan mantakan ikaw.

12. Kntoh karä olo aim tä karäh indirik padang olo menteng tä; idjä pangatukatulas paham bara karä olo kapir; awen tä akan marusak kadjohon Misir, sampai hapus karä olo ai impalomos.

13. Tinai aku handak mampaloms karä metoe hong kutbh danume tä, sampai djaton pain olon tuntang djaton kea pain meto akan mangeroh tä tinai.

14. Tä aku handak manakinfng karä danume, sampai karä sungäie mahasar kilau undas, koan pangkahai Tuhan, Jehowa;

15. Amon aku djari maruhis tanah Misir, tuntang djari marusak bara hetä talo handiai awang huange, amon aku djari mampatäi olo handiai idjä mangkalawu hetä; tumon tä awen akan katawan, aku toh Jehowa.

16. Djeta indu augh tatume, tumon tä olo akan manarahing manatum; toto, karä anak bawin olo kapir karäh manatum tumon

tä; iä karäh mangarungut tumon tä tagal Misir; tuntang tagal karä olo ai, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

17. Djati tinai hong njelo dda walas, andau hmaswalas bulan djeta, maka augh Jehowa sampai aku, koan.

18. O olo kalumen! tatun tagal karä olo Misir; tinai giah awen tuntang karä anak bawin olo kapir awang badjoho akan penda petak haliai, hindjä karä olo awang djari mohon akan kubur.

19. Koan bahalap bara awe ikaw tinai? mohon, mentet hindjä karä olo kulop!

20. Matak karä olo idjä impatäi awi padang; awen karäh halelek; awen pana injaragh akan padang, kanar kakara awen idjä kntoh karä tä!

21. Tä karä pangkalima idjä paham kwasa karäh hamauhi dengae, manabi iä tuntang padjake bara bentok maraka, idjä kntä tä djari mohon, menter marak karä olo kulop idjä impatäi padang.

22. Hetä aton Asur tuntang hapus kawae, karä kubure hakaling hetä; uras awen tä impatäi, halelek awi padang.

23. Kubure tä intu aka penda haliai, tuntang hapus kawae hakaling kubure; uras awen tä djari impatäi halelek awi padang, iä tä idjä paham ingkäh metoh hong tanah olo belom.

24. Hetä kea Elam tuntang hapus kawae hakaling kubure; uras awen tä impatäi halelek awi padang, tantang olo kulop tä djari mohon akan penda petak haliai, iä tä, idjä paham ingkäh metohe hong tanah olo belom; toh awen tä mananggong kahawae hindjä

karä olo tä, idjä mohon akan kubur.

25. Marak karä olo idjä impatäie äkae menter djari inukas, tuntang hapus kawae kea, karä kubure hakaliling iä; uras äwen idjä kulop tä impatäi padang, iä tä idjä ingikäh metohe hong tanah olo belom; toh äwen mananggong kahawäe hindjä karä olo tä, idjä mohon akan kubur, iä menter marak karä olo impatäi.

26. Hetä kea Mesegh, Tubal, tuntang hapus kawae, kubur äwen hakaliling iä; uras olo kulop tä djari impatäi padang, iä tä idjä ingikäh metohe hong tanah olo belom.

27. Dia äwen tä akan menter hindjä karä olo menteng, idjä djari halelek marak karä olo kulop, idjä djari mohon akan naraka tuntang ganggamae, idjä padange djari ina penda takoloke, tinai idjä kadarhakae djari manguman hong tolange, basa iä uras olo menteng idjä ingikäh, metohe hong tanah olo belom?

28. Tä djaton tau dia ikau kea indarai marak karä olo kulop tä, tinai akan menter hindjä karä äwen idjä djari impatäi padang.

29. Hetä kea Edom, tuntang radjae, tinai karä mantire, idjä tuntang karä kwasae djari impeter marak karä äwen awang impatäi padang; äwen tä menter hindjä karä olo kulop, hindjä karä äwen, awang djari mohon akan kubur.

30. Hetä karä olo kwasa bara hila utara, tuntang olo Sidon, idjä djari mohon hindjä karä olo awang impatäi, idjä djari rungkok toh haiak kwasae idjä baka ikäkäh; olo kulop tä akan men-

ter hindjä äwen, idjä djari impatäi padang, tuntang mananggong kahawäe hindjä äwen, idjä djari mohon akan kubur.

31. Parao karäh mitä karä äwen tä, tuntang karäh mampong arepe tagal hapus kawae; krana Parao tuntang hapus kawas djari impatäi padang, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

32. Krana aku toh kea handak ingikäh hong tanah olo belom, tagal tä Parao tuntang hapus kawae akan impeter marak karä olo kulop, hindjä karä olo idjä impatäi padang; toto Parao tuntang hapus kawae, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 33.

Pangkat djadjaga. Patut mikäh Hetalla idjä budjur.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:
2. O ikau, olo kalunen! saman akan karä olo utus ajum, sambil hamaul dengan äwen: amon aku magah padang mawi tanah, tuntang olo arä hong tanah tä mintih idjä biti bara baris ai, mangkat iä indu djadjaga;
3. Tä amon iä mitä padang aton dumah mawi tanah tä, tuntang iä mampahiau sarunai, managor olo arä;
4. Tinai aton olo, idjä mahining augh sarunai tä, tapi iä djaton maku manawat, palus padang tä dumah mampatäi iä: toto, da-hae tä baja manata takolok ai.
5. Krana iä djari mahining augh sarunai, tapi iä djaton maku ma-

nawat: tä dahae mauata iä. Tapi iä, idjä maku manawat, akan maliwus tahasenge.

6. Tapi amon olo djadjaga tä mitsä padang aton dumah, tantang iä djaton mampahiau sarunai, sampai olo arä djaton inagor, palus padang dumah tuntang nam-patäi belae: toto, äwen tä inganan tagal dosae, tapi dahae handak inuntutku intu lengän dja-djaga tä.

7. Maka ikau, o olo kalunen! aku djari mangkat ikau indu dja-djaga akan utus olo Israel; ikau toh akan mahining augh bara nja-mangku, tuntang managor olo tä hapan araugku. — (8,17. *Ibran.* 18,17.)

8. Amon aku hamauh mawi olo darhaka: ikau akan matäi, o olo darhaka! — tapi ikau djaton masu-mae, mangat mules olo darhaka bara djalae: toto, olo darhaka tä karäh matäi hong karajape, tapi dahae handak inuntutku intu lengäm.

9. Tapi amon ikau mampudji olo darhaka tä hapan araugku, mangat mules iä bara djalae, mangat iä hobah bara tä, malainkan iä djaton maku hobah bara djalae: toto, iä karäh matäi hong karajape, tapi ikau djari malapas ham-baruam.

10. Tagal tä, joh ikau olo kalunen! suman akan ungkup humau Israel: augh keton magon kalotoh: basa karä kalangkah tuntang dosan ita aton hundjun ita, tinai ita ujuh awi djetä, kilen tinai ita tau belom?

11. Suman akan äwen: belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, aku djaton mangilak pam-patäi olo darhaka! tapi aku mangi-

hak olo darhaka hobah bara djalae, palus belom. Hobah! hobah keton bara karä djalan idjä papa; krana buhen keton handak matäi, o ungkup Israel? — (18,23.)

12. Maka ikau, o olo kalunen, suman akan olo utus ajum: karä kabudjur olo budjur djaton akan mawat iä, amon iä malangkah tinai; tinai karä kadarhakan olo darhaka djaton akan wampalokang iä, amon iä hobah bara djalae; sama kilau olo tetek djaton akau belom, amon iä badosa tinai.

13. Krana amon aku hamauh dengan olo tetek, iä toto akan belom, tinai iä harap kateteke tä palus marajap, tä maka karä kateteke djaton inahiu, malainkan iä akan matäi hong kadarhaka, idjä iawie rahian.

14. Tinai amon aku hamauh dengan olo darhaka: ikau akan matäi! — maka iä palus hobah bara dosae, balalu mawi kabudjur tuntang katetek,

15. Sampai olo darhaka tä malian sanda, tuntang manahor talo idjä irampase, sambil manandjong tumon prentah pabelom, sampai djaton mawi dosa hindai: toto, iä akan belom, palus djaton matäi.

16. Karä dosae, idjä djari iawie, djaton akan itong akae; iä djari tetek tuntang budjur gawie tinai, toto, iä karäh belom.

17. Tinai koan olo utus ajum tä: djalan pangkahai Tuhan djaton budjur. Tapi djalan äwen idjä djaton budjur!

18. Krana amon olo tekek undur bara kateteke, balalu mawi talo papa, tä iä akan matäi hong djetä.

19. Tinai amon olo darhaka ho-

bah bara-kadarhake, tuntang te-
tek: budjur, gawis tinai, maka ia
akan belom hong djata:

20. Tinai koman keton djalan
pangkahi Tuhan djaton budjur, --
alo aku mamutus akan keton, akan
genep biti tumon djalae, o unghup
Israel!

21. Maka djati hong njelo dua-
walas, karibah ita tamput tawanah,
bulan sapulu, sandau hima, ta aton
idja biti manalih aku, idja djari
liwus bara Jerusalem, idja masa-
nan: Lewn Jerusalem djari dinon.

22. Maka lengän Jehowa djari
sampai aku halemäi helo bara olo
idja liwus ta sampai, tuntang djari
marakang totokku, sampai ia ta
dumah handjewa tinai. Tumon ta
njamangku djari harakang, tun-
tang aku djaton gagom hindai.

23. Ta augh Jehowa sampai aku,
koae:

24. O olo kalunen! olo idja mu-
kong karä aka karakkaraka ta
hong tanah Israel aton hamauh:
Abraham baja idja biti bewai, tinai
tanah toh mandjadi indu bagie
kea; tapi ita toh puna magon artä,
tagal ta tanah toh puna inda bagin
ita bewai.

25. Tagal ta, sunan akae: ka-
kai augh pangkahai Tuhan, Jeho-
wa: keton kuman talo badaha, ti-
nai matan keton maradjin dewa
matekiapi, tuntang keton manu-
suh daha: patutkah keton man-
dino tanah toh indu bagin ke-
ton?

26. Keton badjoho harap padang
keton, keton mawi talo kihal, tun-
tang genep biti bakandjé dengan
sawan kolae: patutkah keton man-
dino tanah toh indu bagin ke-
ton?

27. Kakai ikau patut masuman

akan awen: kalotoh augh pang-
kahai Tuhan, Jehowa: belom aku!
karä olo ta idja melai hong karä
aka karakkaraka ta akan malelek
awi padang, tinai idja melai hong
padang handak indjulukku indu
kiqan, meto basiak, tuntang idja
melai hong karä aka dahan dengan
karä lowang karä matä awi pe-
res.

28. Krana aku bendak mawi ta-
nah ta indu karusak tuntang pam-
pikah, palus kadjohon kwisae akan
terui, tuntang karä bulkit. Israel
akan benjem, sampai djaton olo
mahoroe betä.

29. Ta olo ta karä kadawan,
aku toh Jehowa, amon aku djari
mawi tanah ta indu karusak tun-
tang pampikäh, tagal karä kiki-
hale, idja ilaluse.

30. Maka ikau, o olo kalunen!
utus ajum haradjur hatutor ma-
hiu ikan lakau serok, tuntang hong
bauntonggang, tinai genep biti ha-
kotak sama arepe, koae: hasi ta-
lih ia, hining; marai augh idja du-
mah bara Jehowa.

31. Awen ta karä manalih ikau,
tamon olo ta puna purji madja,
balau mondok naharep baum, ka-
lau djaka ia djalahan olo ajungka,
tuntang mahining karä augh;
tapi ia djaton manusan ta; kra-
na toto, ia menjak totoke, tapi
ataie mangahandak kakoho.

32. Itäm, ikau toh akan awen
kilsu diindang olo handak masawä,
kilau olo idja bahalap augh; tun-
tang patjah mampahiau usik; ta-
gal ta ia mahining augh bewai.
tapi ia djaton manukob.

33. Tapi amon talo idja akan
dumah, djari sampai ta awen akan
katuwa, mabi toto djari hindja ta.

BAGI 34.

Hukam akan karä sakatik idjä langak
berdjat. Kristus, sakatik tawä, indjanjil.

1. Tinai augh Jehowa sampai
aku, koan pangkahai

2. O ikau, olakalumen tudjun
mawi karä sakatik Israel, tudjun
satan akan awau, akan karä sa-
katak tä kakai augh pangkahai
Tuhan, Jehowa: pajah karä saka-
tik Israel, awang manjakatik are-
pe bewai! djaton patut sakatik tä
manjakatik tabiri? — (Jer. 23, 1.)

3. Keton kuman enjake; tun-
tang hapakiam bulus, keton ma-
njambalah awang baseput, tapi karä
tabiri djaton keton manjakatike.

4. Karä awang lembä djaton
keton mampabase, tuntang awang
haban djaton keton maatambae,
awang bahimang djaton keton ma-
metenge, awang inamburup djaton
ketoh mamumpunge, tinai awang
nihau djaton keton manggaue, baja
keton marentah ä karäs tulas.

5. Kakai djeta bilangbalangan,
basa djaton sakatike; tinai djeta
handia mandjadi indu panginan meto
basak hong padang, basa ä bilang-
balangan.

6. Karä tabiringku lajang hong
karä bukit tuntang langkoh awang
gantong toto, karä tabiringku djari
bilangbalangan hapus hundjun pe-
tak, tantang djaton idjä biti idjä
manahin ä, djaton idjä biti idjä
manggane.

7. Tagal tä, o karä sakatik,
hining augh Jehowa:

8. Bekom aku! koan pangkahai
Tuhan, Jehowa, basa karä tabi-
ringku djari indu irampas, tuntang
hapus kawangku djari indu pangi-

nan karä meto basak hong padang;
basa djaton idjä manjakatike, tinai
karä sakatikku djaton manalingi
tabiringku malarskan karä saka-
tik tä manjakatik arepe bewai! tapi
karä tabiringku djaton idjaka-
tike.

9. Tagal tä, joh karä sakatik,
hining augh Jehowa!

10. Kakai augh pangkahai Tu-
han, Jehowa: toto, aku handak
mantakni karä sakatik; tuantang
handak manuntak karä tabiringku
intu ä; tinai handak manbasin
manjakatiki tabiri, sampai sakatik
tä äla akan manjakatik arepe hin-
dai; balalu aku handak maliwus
karä tabiringku basa njamae buka
djeta äla indu ökinae handia.

11. Krana kakai augh pangkahai
Tuhan, Jehowa: itä, aku, toto
bitingku sasindä handak manahin
karä tabiringku, tuntang manggaw-
tä. — (Joh. 10, Masin. 23.)

12. Kilau sakatik manggau ma-
mumpung kawae, aton ä bentok
karä tabiri idjä kasaburan, kalä
tä aku handak manggau tabiring-
ku, tuntang aku handak mawat
mandiam ää bara karä äka; idjä
akan hetä ä djari kasaburan metoh
andau sasalah tuntang kaput.

13. Aku handak maliwus ää bara
karä ütüs ölo, balalu mamumpung
ää bara karä tanah, palus mimbis
ää buli tanah ai. Palus aku handak
manjakatik ää hundjun karä bukit
Israel, hong saran karä sungai,
tinai hong karä äka tanah tä awang
bahalap.

14. Intu äka idjä kapala bahalap
aku handak manjakatiki ää, tinai
äka kandange intu hundjun karä bu-
kit Israel idjä gantong; hetä ää ka-
rah menter hong kandange baha-
lap, tuntang ää karä menter hong

äka basiwoh, hong karä bukit Is-
rael.

15. Kakoha bitingkn handak ma-
njakatik tabiringku, tuntang aku
handak manun äkae melai, koan
pangkahai Tuhan, Jehowa.

16. Idjä djari nihau aku handak
manggaue, idjä djari inamburup
aku handak halaliae, idjä djari ba-
himang aku handak mametenge,
idjä haban aku handak mampakä-
lähe, tapi idjä brigas badjoho han-
dak impalomosku, krana aku han-
dak manjakatik iä tumon kapa-
tute.

17. Krana tahuu keton, o karä
tabiringkn! kakai augh pangkahai
Tuhan, Jehowa: toto, aku handak
mamutus akan hapus kawangkkn,
mambaris karä tabiri hatuäe dengan
tabiri bawie.

18. Djaton ombet keton murep
talo bahalap? aton keton handak
malitek tinai tisan talo urep tä ha-
pan pain keton? aton keton mihop
dannm idjä takining tä, tuntang
handak mangeroh tisae tä hapan
pain keton?

19. Sampai karä tabiringku akan
murep talo awang ilitek pain ke-
ton, tinai mihop talo awang inge-
roh pain keton?

20. Tagal tä, kakai augh pang-
kahai Tuhan, Jehowa, dengan
äwen tä: Itä! aku, toto bitingku
handak mamntus akan karä meto
baseput tnntang meto pringkong
tä.

21. Basa keton manggian karä
awang lembä hapan balikat tuntang
sapak, haiak manandok iä hapan
tandok keton, sampai keton djari
manamburup iä kedjakedjau,

22. Tagal tä kakoha akn handak
mawat tabiringku, mangat djetä äla
irampas hindai, tuntang akn han-

dak mamntus manisah karä ta-
biri.

23. Tinai aku handak mangkat
akae Sakatik Idjä, uka manjakatik
äwen, iä tä rewarku Dawid; iä tä
karäh manjakatik äwen, mandjadi
Sakatika toto.

24. Tä aku, Jehowa, handak indu
Hatallae, tinai rewarku Dawid ka-
räh indu radja mahundjun äwen;
aku, Jehowa, djari hamauh ka-
lotä.

25. Tä aku handak mampendeng
akae djandji kasanang, palus mang-
anan karä meto basiak idjä papa
bara tanalie, mangat äwen tau me-
lai sanang hong padang, tuntang
batiroh hong kajnan.

26. Krana äwen tnntang karä
äka idjä hakaliling bukitku tä han-
dak imberkatku, aku handak ma-
njoho udjan tmnon katikae, uras
tä udjan idjä indu berkat toto.

27. Karä kajn hong padang ka-
räh mamna, tnntang karä ramon
tana akan mandjari, tä maka äwen
tä akan melai sanang intu tanah;
tinai iä akan katawan, aku tolu Je-
howa, amon aku djari mamelek
ugare, tuntang mawat iä bara le-
ngän äwen, awang mahadjipen iä.

28. Tä äwen djaton indu rampas
olo kapir hindai, tinai meto basiak
hong petak djaton akan kuman iä
hindai, tapi iä akan melai sanang,
tnntang djaton idjä mampikäh iä.

29. Tnntang akn handak mam-
palembut akae pambulan idjä pa-
ham kahalape, tä olo tä djaton
hindai akan tamput awi lau hong
tanah, tnntang djaton akan ma-
nanggong kalawen awi olo kapir
hindai.

30. Tapi äwen karäh katawan,
aku, Jehowa, Hatallae, hindjä iä,
tinai iä, ungup Israel tä, toto

indu djalahan olo ajungku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

31. Maka keton, o karä tabiringku, keton idjä puna injakatikku, tinai aku toh Hatallan keton, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 35.

Hukum insuman akan olo Edom.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku koea:

2. O ikau, olo kalunen! ules baum manitu karä bukit Seir, tuntang tudjum mantam iä. — (Jer.49,7.)

3. Sunanakaë: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, aku handak mantakan keton, o karä bukit Seir, aku handak mandjudju lengängku mawi keton, balalu mambenjem keton lepalepah.

4. Karä lewum handak ingarakku njamah rusak haliai, tä keton akan katawan, aku toh Jehowa.

5. Basa ikau timben kasingim katatahi dengan panakan Israel, tuntang djari mandjudju iä akan baun padang metoh karusake, metoh kahapus kadarhakaë:

6. Tagal tä, belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, toto aku handak mampadaha ikau kea, daha akan manggoang ikau; basa ikau djari maradjin daha, toh maka daha akan manggoang ikau.

7. Aku handak mawi karä bukit Seir sampai iä uras benjem, tuntang rusak haliai, tinai aku handak mampalomos bara hetä karä olo idjä mahoroe hetä.

8. Aku handak maujuang karä

bukite hapan olo ai awang impatäi; hong karä lungkohim, hong karä djanahm, hong karä sungäim, hetä karäh hakalampah hantun olo idjä impatäi.

9. Aku handak manampa ikau indu äka rusak katatahi, tuntang karä lewum djaton akan iukong tinai; kakai keton akan katawan, aku toh Jehowa.

10. Djetä basa koam: utus olo duä toh tuntang tanahe duäduä karäh akangku, ita handak manduan iä, alo Jehowa puna äkaë hetä.

11. Tagal tä, belom aku! koan pangkahai Tuhan, Jehowa, aku kea handak mawi ikau tumon kasangitm tuntang kahirim, idjä djari ilalasm tuntang kasingim mawi äwen tä; tinai aku handak kasenan äwen, amon aku mahukum ikau.

12. Tä ikau akan katawan, aku, Jehowa, djari mahining augh tawahm, idjä djari injewutm mawi karä bukit Israel, koam: djetä uras rusak, tuntang inenga indu kinan ita.

13. Tnmon tä keton djari mampadjohe arep keton hapan totok keton manawah aku, tuntang djari mampahai augh keton manawah aku; toto, aku djari mahining tä.

14. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Aku handak marusak mampabenjem ikau, sampai hapus petak akan handjak.

15. Kilau ikau djari handjak tagal bagin olo Israel, basa djetä djari rusak, kakai aku handak mämäläh mawi ikau; karä bnkit Seir, hapus Edom, uras akan rusak haliai; tä olo tä akan katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 36.

Handak handak manambekti olo sira
Israel, tinai.

1. Maka ikau, o olo katunch, tudjum tahi karā bukit Israel, koam: o karā bukit Israel, hining augh Jehowa!

2. Kakai koan pangkahai Tuhan, Jehowa: basa musohm badjoho mawi ikau, koae: ta akae! tōh karā aka gantong idja katatahi ta mahin djari lawo akan ita!

3. Tagal ta, tudjum, koam: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: basa olo marusak keton hakaliling, tuntang handak manelen keton lepalepah, nakara keton indu bagin tisan olo kapir ta, tuntang keton djari indu gandang totok olo, paham batawah,

4. Tagal ta, o karā bukit Israel, hining augh pangkahai Tuhan, Jehowa, dengan karā bukit tuntang lungkoh, dengan karā sungai tuntang djanah, dengan karā aka idja rusak benjem, tuntang karā lewu idja inganan, idja djari indu rampas tuntang aka tawah karā tisan olo kapir, awang melai hakaliling:

5. Toto, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, toto, tuntang hasap kasangitku aku djari hamauh mantam tisan karā olo kapir, tuntang hapus Edom, idja djari mangatah tanahku indu bagin ai, tuntang liandjak rantang hapus atāie, tuntang kipae kahauser, handak marampas tuntang marusak ta.

6. Tagal ta tudjum tahu hapus tanah Israel, balalu suman akan karā bukit tantang lungkoh, akan karā sungai tuntang djanah: kakai

augh pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, htang kabehungku tuntang paham kasangitku aku djari hamauh: basa keton djari mananggong tawah olo kapir;

7. Tagal ta, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku manggatang lengangku tuntang sumpah, karā olo kapir idja hakaliling keton akan mananggong katawahi ta tinai.

8. Tapi keton, o karā bukit Israel, akan mamtumbong tinai, tuntang mamua akan djalanan olo ajungku, Israel, tuntang badjeleu kea djeta akan mandjadi.

9. Krana ita! aku hindja keton, tuntang handak manangkilik keton tinai, ta keton karāh talan halak inguan.

10. Tinai aku handak mangapal karā olo ain keton, hapus atas Israel samandiai, tuntang karā lewu akan iukong tinai, ta karā aka karaktaraka ingabuah.

11. Toto, akti handak mangapal pahapaham olon tuntang metobong keton, kalotā awen ta karāh dalangdahanga, manakmanaka. Tuntang aku handak mandahen keton tinai kilau djaman horan, toto, aka handak mampahalap keton hancam, paham bara tamparae bihin, awi ta keton akan katawan, aku toh Jehowa.

12. Aku handak manjoho keton indu aka djalanan olo tinai, ta tadjalanan olo ajungku Israel, awen ta akan manjores keton, palus keton indu bagie; ta ikau djaton kilau tamanang tinai, awi karā awen ta nihau.

13. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Basa olo ta mawi ikau, koae: ikau putra tanah idja ku man oloe, puna tanah idja marusak olo aim;

14. Tagal, tä, ikau djaton akan kuman olo hindai, tuntang djaton hindai, mampalokang olo ajum, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

15. Djaton aku handak manjoho ikau, mahining augh, tawah, olo kapir hindai, tuntang ikau djaton akan mananggung kahawen, awi karä, utus, olo, tinai ikau, djaton akan mampalawo olo ajum hindai, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

16. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae.

17. O olo kalunen! utus olo Israel, metoh iä mangkalewu tanabe, maka iä djari mangihal tä awi karä prangae tuntang gawie, sampai prangae tä intu baungku kilau kapalin olo bawi, amon iä pamali.

18. Tagal tä aku djari manampohak kasangitku mawi iä, tagal karä daha, idjä djari inusube hong tanah, tuntang tagal karä dewae matekiapi, idjä awi tä, iä djari mangihal tanahe.

19. Tä aku djari manamburup äwen marak olo kapir, maka äwen tä kasaburan, akan karä, tanah. Aku mahukum iä tumon, praugae tuntang tumon gawie.

20. Tapi amon, äwen tä sampai olo kapir, idjä akan hetä iä djari hagoet, maka iä mamapa arangku idjä brasih, basa karä olo hamauh tahu äwen: djeta djalahan olo ain Jehowa; toh iä djari djaton, tau dia blua bara tanahe kea.

21. Tapi aku manjanjang äwen tagal arangku, idjä brasih, idjä djari imapa olo Israel marak karä olo kapir, awang djari, inalihe.

22. Tagal tä, suman akan utus olo Israel: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa; gawingku, toh djaton tagal keton, o olo Israel, malainkan tagal arangku idjä bra-

sih, idjä djari imapa keton marak karä olo kapir; awang djari: inalih keton.

23. Krana aku handak mamprasih arangku idjä hai tä, idjä djari kilau papa marak olo kapir, idjä djari kilau papa, tagal keton marak olo tä; tä karä olo kapir akan katawan, aku toh Jehowa, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, amon aku djari imprasih, intu keton hong matan äwen.

24. Krana aku handak manduan keton bara marak olo kapir, mamumpang keton bara karä tanah, tuntang aku handak mimbit keton buli tanah keton.

25. Tä aku handak manampitik keton hapan danum brasih, palus keton karäh brasih; aku handak mamprasih keton manganan karä kilal, keton, tuntang karä dewa matekiapi ain keton.

26. Tuntang aku handak manenga akan keton atai taheta, rogh taheta intu huang keton; aku handak manganan atai idjä kilau batu, tä bara keton manenga akan keton atai idjä isi. — (11, 19.)

27. Aku handak manenga Roghku, intu huang keton, haik handak mampahias keton manandjong tumon karä undangundangku, tuntang mahaga malalus karä pren-tahku.

28. Tuntang keton karäh melai hong tanah, tä, idjä djari ineng-aku akan tato keton, tinai keton, indu djalahan olo ajungku, tuntang aku akan Hatallan keton.

29. Aku handak maliwus keton bara karä kihal keton; tinai aku handak manjoho gendom, mangat djeta bakapal, tuntang aku djaton handak mampalembut tau mawi keton.

30. Aku handak mamparã bua kaju tuntang ramon tana, uka sla olo kapid halalea keton tinai tagal lau.

31. Katika tã keton karãh manahiu karã prangan keton idjã papa, tuntang gawin keton idjã djaton bahalap, tinai keton karãh mangabelã arep keton tagal karã kadarhaka tuntang kihal keton.

32. Gawingku tã djaton tagal keton, koan pangkahai Tuhan, Jehowa; buah keton katawan tã; patut keton mahamen tuntang buraburah baun keton tagal karã prangan keton, joh utus olo Israel!

33. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Metoh andau, amon aku karãh mamprasih keton, mangangan karã kadarhakan keton, tã aku handak manjuang karã lewu tinai, tuntang karã aka rusak akan ingabuah.

34. Karã tana benjem akan iluku, takirin karusake bihin, intu matan olo handiai idjã mahoroe hetã.

35. Tã olo tã karãh hamauh: tanah toh, idjã djari rusak, mandjadi kilau kabon Eden tinai, tuntang karã lewu idjã tunis tuntang rusak karakkaraka toh tinai dãhen tuntang basuang.

36. Tã karã olo kapid, awang batisa hong karã aka hakaliling keton, akan katawan, aku, Jehowa, mamanguu aka idjã karakkaraka, tuntang mangabuah aka idjã rusak; aku, Jehowa, djari hamauh kalotã, tuntang handak malaluse.

37. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Beken bara tã tinai aku handak kea isek utus olo Israel, mangat malalus tã akæ; aku

handak mangapal iã mandjadi kawan olo karãu karãe.

38. Kilau kawan tabiri idjã brasih, kilau karã tabiri hong Jerusalem intu wajah hai idjã inukas tã: kalotã karã lewu awang boang karã basuang awi olo; tã iã akan katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 37.

Kaliwas Israel insumau hapan paribas tanah idjã kontep tolang olo, tinai sokah duã.

1. Maka lengun Jehowa sampai aku, palus Jehowa mimbit hambaruangku, tuntang mingkes aku bentok padang; maka hetã kontep tolang olo matti.

2. Palus iã manjoho aku msugumbang tã hakaliling, maka toto, djeta hatawon haliai hong petak, itã! djeta djari rabok haliai.

3. Tã koe dengangku: O ikan, olo kahunen, tau karã tolang tã belom tinai? Tombah aku: O pangkahai Tuhan, Jehowa! iãcau puna katawan tã.

4. Tã iã hamauh dengangku: Tudjum akan karã tolang tã, tuntang suman akæ: o karã tolang, hining augh Jehowa!

5. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, akan karã tolang tã: Toto aku handak manenga tahaseng akan huang keton, tã keton karãh belom tinai.

6. Tinai aku handak manampa uhat intu keton, tuntang mampanjurong isin keton, haiak mangkepan pupus keton, balala handak maneuga tahaseng intu huang keton, mangat keton belom tinai: tã keton akan katawan, aku toh Jehowa.

7. Tā aku manudjum tumou pe-tāhe; maka kahum aku manudjum aton augh gotogotok, itā! talo hagerek, karā tolang tā hatantongan arepe, gagenepe buli baris ai.

8. Tinai aku mitā, itā! hong karā tolang tā lembut uhate, tuntang isie manjurong, tinai pupuse mangalanbo hundjue; tapi iā hindai djari aton tahaseng huange.

9. Maka Iā hamauh dengangku: Tudjum mawi riwut; tudjum ikau, o olo kalunen, sambil hamauh dengan riwut: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: ikau, joh riwut, has, dumah bara apat matam, balalu manampur talo matāi toh, mangat iā belom tinai.

10. Maka aku manudjum tumon aku djari injohoe. Tā tahaseng palus aton huange, tuntang iā belom, palus mendeng, kawan olo idjā karāan karāe.

11. Tā Iā hamauh dengangku: O olo kalunen! karā tolang tā rimae hapus utus olo Israel; itām, toh koan awen tā: karā tolang ita djari rābok, tuntang kabharap ita djari nihau kilau inetek.

12. Tagal tā, tudjum, suman akan awen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: toto, aku handak muap kubur keton, palus mamplua keton bara kubur keton, o djalahan olo ajungku! tuntang aku handak halalian keton akan tanah Israel.

13. Tā keton akan katawau, aku toh Jehowa, amon aku djari muap kubur keton, tuntang djari mamplua keton bara kubur keton, o djalahan olo ajungku.

14. Maka aku handak manenga Boghku huang keton, tā keton

karāh belom, tuntang aku handak mina keton huang tanah keton; tā keton akan katawau, aku Jehowa djari hamauh, tuntang malaluse kea, koan Jehowa.

15. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

16. Ikau toh, o olo kalunen, duan tetek kaju, surat hetā: akan Juda tuntang olo Israel tā, awang baris ai; tinai duan kaju beken, tuntang surat hetā: akan Josep, iā tā kajan Epraim, tuntang hapus utus Israel, idjā baris ai.

17. Tinai awi manatop duāduā tā mangat bulat, maka djetā akau mandjadi idjā hong lengām.

18. Maka amon karā olo utus ajum misek ikau, koae: kilen, dia ikau handak masanan akan ikāi riman talo tā?

19. Tā koam dengan awen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: itā, aku handak manduan tetek kajun Josep, idjā intu lengām Epraim, tuntang karā hamputan Israel, idjā baris ai, balalu handak mambulat djetā dengan kajun Juda, haiak handak manatop djetā mandjadi kaju idjā; tā djetā akan mandjadi Idjā hong lengāngku.

20. Maka kaju duā tā, idjā djari injuratm hundjue, djetā magon imbingm intu baun olo tā.

21. Tā suman akan awen: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: aku handak manduan olo Israel bara marak karā olo kapir, idjā djari inalihe, tuntang handak mamumpong iā bara hakaliling, balalu halalian iā buli tanahe.

22. Aku handak mambulat iā mandjadi utus olo idjā hong tanahe, hundjun karā bukit Israel: iā samandiai karāh hindjā radjæ

baja: idja, tinai ia djaton hindai magon dak kabaris olo; tuntang djaton magon hapisah duk karadjaan.

23. Tuntang djaton hindai ia kamih mangihal arepe dengan dewae matekiapi. tinai dengan karä kihale tuntang kalangkabe; aku handak maliwus ia bara karä äkae melai, idja hetä ia djari badosa, tuntang handak mamprasih olo tä; tumon tä äwen akan djalahan olo ajungku, tinai aku akan Hattallae.

24. Maka rewarku Dawid tä karäh indu radjae, tuntang indu Sakatik äwen tä samandia; tä äwen karäh manandjong tumon prentahku, sambil mahaga tuntang manamon sakarä undanguudanguku.

25. Maka olo tä akan melai hong tanah, idja djari inengaku akan rewarku Jakob, idja djari äka karä tatoc; toto, hetä äwen akan melai, tuntang anak djariae palus katatahi; maka rewarku Dawid karäh indu radjae palus katatahi.

26. Tinai aku handak manampa djandjin kasanang dengan äwen, djandji tä palus katatahi akar äwen tä; aku handak mandähen tuntang mangapal ia, tinai handak mina äkaku brasih bentok äwen palus katatahi.

27. Äkaku melai karäh marak äwen, tinai aku handak indu Hattallae, tuntang olo tä indu djalahan olo ajungku.

28. Tä karä olo kapir akan kawatan, aku toh Jehowa; idja mamprasih Israel, amon äkaku brasih karäh aton bentok äwen tä palus katatahi.

BAGI 38.

Hukum inuman akan Gog.

1. Tinsai augh Jehowa sampai aku, koae;

2. O ikau, olo kalunen! ules hasun manatu Gog, tanah Magog tä, mantir pamutjok hong Mesegh tuntang Tubal tä; palus tudjum mawi is; — (Pangar. 20, 8.)

3. Koam: kakai atugh pangkahi Tuhan, Jehowa: toto, aku handak mantakan ikau, o Gog, ikau idja nantir pamutjok hong Mesegh tuntang Tubal.

4. Aku handak mimit ikau kantakantä, tuntang mangawit sa kang intu pipim, tinai aku handak mamplua ikau, tuntang hapus kawan parang ajum, karä hadjaran tuntang olo idja mukongé, idja uras hasangkarut totototo, tuntang ia karäh karäe, hapah taming talawang, tuntang uras äwen tä patjah hapah padang.

5. Olo Parsi, olo Kus tinai olo Put hindjä äwen, idja uras hapah talawang tuntang salutup.

6. Gomer tuntang hapus kawan parang ai, tinai olo Togarma idja hila utara haliai; tuntang karä kawae, kutoh karä utus olo idja hindjä dengam.

7. Has, tatatatap ikau, ikau tuntang karä kawan parang am; idja hapumpong hindjä dengam, ikau akan indu kapalae.

8. Maka tahi rahian ikau karäh buah pamalih, indu katatapan karä njelo ikau karäh tamä tanah tä; idja djari ingabuaah lepas bara padang, idja oloe djari imumpong bara karä utus olo, ia tä karä bukit Israel tä, idja talu haliai djari rusak, amon olo tanah tä

djari implua bara, kafa utus olo, tuntang pras melai landang bewai.

9. Ta ikau karah hagoet, manapi kilau berat, tuntang ikau kilau baunandau, mangat manutup mangaput tanah ta, ikau hafak hapus kawan parang aia, tuntang ara utus olo dengam.

10. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Katika ta kea pikir karah lembut hong ataim, ikau karah manirok talo ipapa.

11. Sambul hamauh: aku handak lius maroboh tanah ta, idja halangai karah leyte, aku handak mantakan awen, idja melai sanang landang, tuntang idja melai djaton hakota, hui tuntang blawang djaton ia hapae.

12. Mangat ikau marampas tuntang manarik, mandjudja lengam mayi karah aka idja rusak bihin, idja ingkalewu tinai, mawi utus olo, idja djari inumpong bara karah olo kapir, idja djari mulih kutoh metoh, tuntang ramo, idja melai hong tanah bentok kalunen ta.

13. Olo Sgheba tuntang Dedan, tinai karah sadagar bara Tarsis, tuntang karah olo ajue idja kwasa, karah hamauh dengam: aton ikau dumah handak marampas talo? djari ikau manumpong olo ajum tantai manarik talo? mangat manamput bulau salaka, marampas meto tuntang ramo, tinai manamput kutoh panatau?

14. Tagal ta, tudjunt, o ikau olo kalunen! suman akan Gog: kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: dia ikau intu katika ta karah mimpa mangasene, amon djalahan olo ajungku, Israel ta, melai landang?

15. Ta ikau karah manapadjang bara akam, bara hila utaba haliai, ikau tuntang ara utus olo hafak dengam; uras awen ta mukong hadjaran, kawan idja paham hakapai, kawah parang idja kwasa haliai;

16. Palas ikau karah hagbet kilau baunandau maranggar djalahan olo ajungku, Israel, sampai manutupi tanahnya. Djeta hong katesan katika: ta aku handak magahaku mawi tanahku, mangat karah olo kapir kasene aku, amon aku imprasih intu ikau, o Gog, hong matan awen.

17. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toto ikau ia, idja djari inabau instumangku katika djaman horan, hadjamban karah rewarku, karah nabin Israel, idja djari maudjum metoh katika kutoh katahin njeloe, aku toh handak magah ikau maranggar olo ta.

18. Maka karah mandjadi intu katika, amon Gog dumah maranggar tanah Israel, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, ta kasingitku: karah lembut haschasep haliai.

19. Kraha aku djari hamauh hung kabehangku tuntang hasap kalaitku: toto, intu katika ta talo karah paham hagerek hong tanah Israel.

20. Sampai intu baungku karah hagendjah karah lauk hong tasik, karah burong penda langit, karah meto hong padang, tuntang talo handia idja manjarantar hong petak, tuntang karah olon hong hapus petak; tinai karah bukit karah impalokang, karah aka dahan karah ingarak, tuntang karah kota karah rampar intu petak.

21. Kraua aku handak mangahau padang mawi iä hong karä bukitku tä, koan pangkahai Tuhan, Jehowa; genep biti karäh hapadang hawi sama arepe.

22. Tinai aku handak mahukum iä hapan lau tuntang dahi, handak mampalawo udjan tombokbu-ku, tuntang udjan karangan idjä hai, tinai apui tuntang barirang, mantakan iä dengan karä kawae, tinai karä utus olo idjä ompat iä.

23. Kakai aku handak mandjadi hai, brasih tuntang basewut intu baun karä olo kapid; tä olo tä akan katawan, aku toh Jehowa.

BAGI 39.

Gog akan alah palus rusak, utus olo ain Hatalla idjä manang.

1. Tinai ikau, o olo kalunen! tudjum mantam Gog, koam: kakai augh pangkahai Tuhan. Jehowa: toto, aku handak mantakan ikau, o Gog, idjä mantir pamutjok hong Mesegh tuntang Tubal.

2. Aku handak manunda ikau kantäkantä, tuntang mangawit sangang, mimbit ikau bara hila utara, palus magah ikau sampai karä bukit Israel.

3. Hetä aku handak mahampas panahm bara lengäm sambilm, tuntang manggagar karä anak panahm bara lengäm gantaum.

4. Hundjun karä bukit Israel ikau karäh halelek, ikau tuntang karä kawam, tinai karä utus olo idjä dengam; aku djari mandju- luk ikau indu panginan karä am- pin burong pangkamit, tuntang karä meto hong padang.

5. Hong padang rampar ikon karäh halelek, krana aku djari ha- mauh kalotä, koan pangkahai Tu- han, Jehowa.

6. Aku handak mandjakah apai intu Magog, tuntang marak karä äwen, idjä melai landang hong karä pulau; tä olo tä akan kata- wan, aku toh Jehowa.

7. Aku handak mangarinah arangku idjä brasih intu bentok djalahan olo ajungku, Israel, tun- tang djaton hindai aku handak manalua olo mamapa arangku idjä brasih, tapi karä olo kapid akan katawan, aku toh Jehowa, idjä äka karasih Israel.

8. Itäl talo tä dumah tuntang mandjadi, koan pangkahai Tuhan, Jehowa; djetä andau idjä djari insumangku.

9. Maka karä olo hong karä lewun Israel karäh blua, tuntang manganju karä ganggama, karä taming tuntang talawang, karä panah tuntang anake, karä salugi tinai lundju; maka karä talo tä ombet akan kajue udju njelo.

10. Sampai dia usah äwen tä manganju hong padang, atawa manäweng hong kajuan, tapi iä karäh barapi hapan karä gangga- man tä; tinai iä akan manarik äwen, idjä djari manarik iä, tun- tang marampas olo tä, idjä djari marampas iä, koan pangkahai Tu- han, Jehowa.

11. Maka karäh mandjadi intu katika tä, aku handak manukas äka kubur Gog tä hong tanah Israel, iä tä djanah idjä iboroc akan hila timor danau tä; djetä karäh mamaleng urong karä olo idjä mahoroc hetä: basa hetä olo akan mangubur Gog tuntang ka- wae idjä karäan karäc, tä olo akan

manjewut äka tä: djanah karä kawan Gog.

12. Maka utus olo Israel karäh mangubur iä udju bulan katahie, mangat tanah brasih tinai.

13. Toto, olo handiai hong tanah tä akan indu omba mangubur, tuntang djetä indu horumat ai, amon aku djari mampahai arepku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

14. Tinai äwen akan mambaris olo, idjä haradjur akan mangumbang tanah, tuntang olo pangubur karäh omha awang mangumbang tä, mangat mangubur hantu idjä katapasan hong padang, mangat mamprasih hetä; limbah udju bulan tä äwen tä karäh mangumbang mariksae.

15. Maka amon äwen, awang mangumbang tanah tä, mitä tolang olo, tä iä karäh mampendeng katae, sampai olo pangubur djari mangubur tä kea hong djanah karä kawan Gog.

16. Tinai aran äka tä Hamona. (Kawan.) Kakai olo akan mamprasih tanabe.

17. Maka ikau, o olo kalunen! kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: suman akan karä ampin burong, tuntang karä meto padang: pumpong arep keton, talih hakampeleng keton bara hetähetä hakaliling, talih parapah idjä djari impatäiku akan keton, parapah idjä paham karäe, hundjun karä bukit Israel; kinan karä isi, ihop daha!

18. Isin karä pangkalima akan kinan keton, tuntang dahan karä mantir petak akan ihop keton, karä tabiri hatuäe tuntang anak tabiri, karä kambing tuntang sapi, idjä uras baseput toto haliai.

19. Keton akan kuman enjake

sampai besoh, tuntang mihop da-hae sampai babusau, karä parapah tä, idjä djari impatäiku akan keton.

20. Keton karäh imbesoh hong medjangku, kuman karä hadjaran idjä iukong, tuntang karä hadjarau kareta, karä pangkalima tuntang olo parang, koan pangkahai Tuhan Jehowa.

21. Aku handak mamprahan ka-haingku marak karä olo kapir; karä olo kapir akan mitä hukumku, idjä djari ilalusku, tuntang lengängku, idjä djari indjudjuku mawi olo tä.

22. Tä hapus utus olo Israel karäh katawan, aku, Jehowa, toto Hatallae, bara andau tä palus harian dapit.

23. Tuntang karä olo kapir akan katawan, idjä olo Isruel tä djari tamput tawanan, djetä tagal karä kadarhakae, basa iä djari malangkah akn; tagal tä baungku djari iulesku bara äwen, palus aku djari manjaragh iä intu lengän musohe, sampai iä handiai djari halelek awi padang.

24. Tumon kakihale tuntang klangkahe aku djari mawi äwen, tuntang aku djari mules baungku bara iä.

25. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Toh aku handak halalian Jakob idjä tawanan, tuntang handak masi hapus ungkup Israel; aku handak inangabehu tagal arangku idjä brasih;

26. Limbah äwen djari inanang-gong kabawäe, tinai karä kalangkahe idjä hapae djari malangkah aku, metoh iä melai sanang hong tanah ai, tuntang djaton olo idjä mampikäh iä;

27. Limbah aku djari halalian iä bara karä utus olo, tuntang djari mamumpang iä bara karä tanah musohe, tuntang aku imprasih intu iä hong matan arä olo kapid:

28. Tä äwen akan katawan, aku Jehowa puna Hatallan ai, basa aku djari manjoho iä inamput tawanan marak karä olo kapid, tapi aku djari mamumpang äwen tä tinai buli tanah ajue, djaton djari balihi idjä biti äwen tä hetä.

29. Tuntang aku djaton handak mules baungku bara äwen tä tinai, limbah aku djari mannsnh Roghku akan ntus olo Israel, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 40.

Paitä, human Hatalla idjä tabeta aton;
parautaran huma tä.

1. Hong njelo duä pulu limä limbah ita tamput tawanan, intu tampan njelo, andau sapulu, bulan idjä, djetä njelo äpatwalas limbah lewn tä djari impakalah, andau tä maka lengän Jehowa sampai aku, tuntang iä mimbit aku akan hetä.

2. Hong paitäku Hatalla mimbit aku akan tanah Israel, tuntang iä mingkes aku hundjun bnkit idjä gantong haliai, hong hetä hila salatan aton ampin tampan lewu.

3. Limbah iä djari mimbit aku akan hetä, maka aton hetä olo hatuä idjä ampie kilau tampajah tambaga; intu lengäe aton tali ukur pista, tinai sokah ukur; maka iä mendeng intu bauntonggang. — (*Pangar.21,15.*)

4. Iä tä hamauh denganku:

O ikau, olo kalunen! itäm hapan matam, hining hapan pindingm, tuntang kandong hong atäm karä talo toh, idjä handak imprahangku akam; krana ikau tantai djari imbit kantoh, mangat aku mamprahan tä akam. Limbah tä sanan talo handiai, awang djari gitam, akan utus olo Israel.

5. Maka itä! aton dinding batu hakaliling huma tä bara ruar; tinai intu lengän olo hatuä tä aton sokah ukur idjä pandjang djahawen hasa, maka genep hasa labien kalombah lokap bara puna kambo hasa; tä iä mukur kakapal dindinge, djetä hamparangan sokah, tuntang kagantonge tipeng sokah kea.

6. Limbah tä iä sampai bauntonggang, idjä manaharep hila timor; tä iä mandai lampat idjä hetä, tuntang iä mukur gagelan bauntonggang, maka kakapale tipeng sokah, tinai gagelan idjä tä tipeng sokah kea kakapale.

7. Tuntang genep karong kamboe idjä kalongkang sokah ukure, tinai kabukae tumon tä kea; maka intu helat karä karong dindinge limä hasa; tinai gagelan hauntonggang, idjä tandipah parantaran, sindä malongkang sokah kea.

8. Tinai iä mukur tatakon, idjä tokep bauntonggang djetä, sindä hamparangan sokah ukur.

9. Limbah tä iä mnkur tatakon idjä beken, idjä darah bauntonggang, djetä hanja hasa, tuntang djihie duä hasa, tinai radjur tatakon palus hila huang bauntonggang.

10. Maka karä karong hasansila bauntonggang idjä hila timor, djetä telo hasansila hatembak, maka katateloä tä ukur idjä bewäi, tinai

karä djihi hasansila sama kea ukure.

11. Tinai iä mukur kalombah lawang bauntonggang, djetä sapulu hasa kalombahe, maka kambo bauntonggang tä telowalas hasa.

12. Maka aton ruange intu baun karä karong tä hasansila, idjä hasa kalombahe, maka genep karong mandjahawen hasa kalombahe lapak häpat.

13. Limbah tä iä mukur helat bauntonggang bara saran lalangit karong idjä, sampai saran lalangit karong idjä tä, kapandjange salawi hasa; maka karä bauntonggang budjur hatembak.

14. Tinai iä mukur karä djihi djahawen pulu hasa kamboe, tinai intu baun karä djihi tä parantaran idjä hakaliling bauntonggang tä.

15. Maka bara bauntonggang djalan tamä sampai saran parantaran, djetä limä pulu hasa.

16. Tuntang aton badjakan koric intu karä karong tä, hai hila huange, tinai darah djihi tä kea, idjä intu bauntonggang tä, palus hakaliling; tumon tä kea intu karä tatakou; karä badjakan tä uras hai hila huange kakaliling; tinai intu karä djihi tä aton ukire kilau batang korma.

17. Tinai iä mimbit aku akan huang parantaran idjä hila ruar, maka itä! hetä kea aton karong: tuntang aton lasähe hakaliling hong parantaran tä; nabarep lasähe tä aton telo pulu karong.

18. Maka lasähe tä hila ruar bauntonggang, mamihit intu baun karä bauntonggang; djetä lasäh idjä hila liwa tä.

19. Tinai iä mukur kalombahe bara bauntonggang parantaran idjä liwa, sampai bauntonggang paran-

taran idjä hila huange, djetä saratus hasa, hila timor tuntang hila utara.

20. Tinai iä muknre kea bauntonggang parantaran idjä hila ruar tä, idjä manaharep utara; iä mukur kamboe tuntang kabukac.

21. Tinai karä karong idjä hetä, iä tä aton telo hasansila; karä djihie tuntang tatakoe sama ukure dengan hauntonggang idjä solake; limä pulu hasa kamboe, tinai salawi hasa kalombahe.

22. Tinai karä badjakac tuntang tatakoe tuntang ukire batang korma sama ukure, kilau hong bauntonggang idjä hila timor tä; djalan mandai sampai udju lampate, tinai tatakoe aton hila baue.

23. Maka bauntonggang parantaran idjä hila huange tä aton hatandipah hatembak dengan bauntonggang idjä hila utara, tuntang hila timor; maka iä mukur bara bauntonggang idjä, sampai idjä tinai, saratus hasa.

24. Limbah tä iä mimbit aku akan hila salatan; maka itä! aton kea bauntonggang hetä hila salatan; iä mukur djihie tuntang tatakoe tumon ukur idjä helo kea.

25. Maka hetä tuntang intu tatakoe aton badjakan hakaliling, kilau badjakan beken tä kea: kamboe limä pulu hasa, tuntang kalombahe salawi liasa.

26. Amon olo lompat tä, maka udju kalompat palus sampai; tatakoe tä intu baue, ukir batang korma hasansila intu djihie.

27. Tinai aton bauntonggang hila salatan intu parantaran hila huange tä, maka iä mukur bara bauntonggang idjä, sampai idjä tinai, hila utara, saratus hasa.

28. Limbah tä iä mimbit aku

mahoroe bauntonggang idjä hila salatan tä, tamä parantaran idjä hila huange; tä iä mukur bauntonggang idjä hila salatan tä, tumon ukur awang beken tä kea.

29. Aton karong korik hetä, tuntang djihie, tuntang tatakoe, sama ukure dengan awang beken tä kea; tinai aton badjakae, hong tatakoe kea, hakaliling; kalombah hetä limä pulu hasa, tinai kabukae salawi hasa.

30. Maka tatakoe aton hakaliling; kamboe salawi hasa, kabukae limä hasa.

31. Karä tatakoe tä hila parantaran idjä hila ruar; tinai aton ukir batang korma intu djihie; tuntang djalan mandai sampai hanja lampate.

32. Limbah tä iä mimbit aku tamä parantaran huange tä hila timor; iä mukur bauntonggang tumon ukur awang beken tä kea.

33. Tinai karä karong korik tuntang djihie tuntang tatakoe tumon awang helo tä kea ukure; tinai aton badjakae, hong tatakoe kea, hakaliling; kambo hetä limä pulu hasa, kalombahe salawi hasa.

34. Karä tatakoe kea uras hila parantaran idjä ruare tä, aton kea ukire kilau batang korma intu karä djihie hasansila, tuntang djalan mandai sampai hanja lampate.

35. Limbah tä iä mimbit aku akan bauntonggang hila utara. hetä iä mukure tumon awang beken tä kea.

36. Aton karonge korik tuntang djihie, tinai tatakoe, aton kea badjakae hakaliling; kambo hetä limä pulu hasa, tuntang kalombahe salawi hasa.

37. Maka karä tatakoe uras hila parantaran idjä ruar; tinai aton

ukire kilau batang korma intu djihie hasansila; djalan mandai sampai hanja lampate.

38. Karonge tä tuntang blawange tokep papar bauntonggang; hetä äka olo mamenjau karä parapah idjä ingähu.

39. Hong tatakon bauntonggang tä aton manduä manduä medja hasansila, tantai äka mampatäi talo parapah ingähu, tuntang parapah tagal dosa, tinai parapah tagal kalsalan.

40. Tinai hila ruar, balikat djalan mandai bauntonggang hila utara tä, aton duä medja; tinai tandipah hetä, balikat tatakon bauntonggang aton kea duä medja.

41. Aton äpat medja latoh, tinai äpat medja latä, hasansila bauntonggang tä; hanja medja tä indu äka mampatäi talo.

42. Maka äpat medja idjä tantai akan parapah idjä ingähu, djetä batu idjä barasok, pangandjure tengah duä hasa, kabukae tengah duä hasa, kagantonge idjä hasa; hundjue tä olo mingkes pakarang idjä hapa manjambalih parapah idjä ingähu, tuntang parapah idjä injambalih.

43. Aton papare kalombah lokap, idjä inampa buabua hakaliling; hundjun medja tä äka isin talo parapah.

44. Maka hila ruar bauntonggang idjä hila huange tä aton karä karong olo panjanji, hong parantaran idjä huange tä, belaehe aton hila utara manaharep salatan, belaehe darah bauntonggang hila timor manaharep utara.

45. Maka iä hamauh denganku: Karä karong toh, idjä manaharep salatan, djetä akan imam, awang manonggo huma toh.

46. Tapi karä karong idjä manaharap utara, djetä akan imam, awang nguan gawin mesbeh, djetä panakan Sadok, baris olo Lewi tä, idjä akan manggapi Jehowa, mangat manonggo ia.

47. Maka ia mukur parantaran tä, pangandjure saratus hasa, kabukae saratus hasa kea, lapak häpat; maka mesbeh tä darah baun huma.

48. Limbah tä ia mimbit aku tamä tatakon intu huma tä; tä ia mukur karä djihin tatakon tä malimä hasa hasansila; maka kabuka bauntonggang manelo hasa hasansila.

49. Pangandjur tatakon tä duä pulu hasa, tinai kabukae sawalas hasa, aton lampate idjä hapa mandai; tinai aton djihä intu hetä, midjämidjä hasansila.

BAGI 41.

Ampin huang human Hatalla tä insuman.

1. Tinai ia mimbit aku sampai human Hatalla, tä ia mukur karä djihä, mandjahawen hasa hasansila helate dengan kolae, tnmon kalombah tingkap tä.

2. Bauntonggang tä sapulu hasa kabukae, tinai ddinge hasansila limä hasa; tinai ia mukur huang huma tä, äpat pulu hasa kamboe, kalombahe duä pulu hasa.

3. Limbah tä ia tamä hnange, halalu mukur djihin bauntonggang, duä hasa; tinai kalombah lawang djahawen hasa, maka kagantong bauntonggang udju hasa.

4. Tinai ia mukur hetä hong huma tä duä pulu hasa kamboe, tinai duä pulu hasa kalombahe;

tä ia hamauh denganku: Djetä äka idjä brasih haliai.

5. Limbah tä ia mukur dinding huma tä, djahawen hasa, tinai kalombah karä sungkinge äpat hasa, hakaliling huma tä.

6. Maka karä karong sungking tä suson telo, manelo pulu dalam genep susoe, tuntang djetä rantep intu lapis dinding huma tä hakaliling, idjä tantai inampa hapa mamparantep ia, tapi djaton rantep dengan batang dinding huma.

7. Karä karong sungking idjä hakaliling hetä djadjalan hai tumon susoe; krana turoe hasuson mangaliling huma tä palus ngambo, sampai idjä hila ngambo tä hai haream; bara idjä liwa olo mandai mahoroe idjä bentok, palus sampai ngambo.

8. Tinai aku mitä papar hakaliling hundjun huma tä. Karä galang karong sungking tä hamparangan sokah ukur, djetä djahawen hasa, hasa idjä ombet kamboe.

9. Maka kakapal dding idjä hila ruar karä karong sungking tä limä hasa, helate tä djetä äka karong sungking, idjä hong huma tä.

10. Kalombah helang ruar karä karong tä duä pulu hasa, hakaliling huma tä.

11. Maka aton duä bauntonggang djalan akan huang karä karong sungking, idjä hila utara, idjä hila salatan; äka idjä boang hetä limä hasa hakaliling.

12. Karä pangun, awang darah äka boang tä hila barat, udju pulu hasa kabukae, ddinge limä hasa kakapale hakaliling; kamboe djalatién pulu hasa.

13. Tinai ia mukur huma tä, kabukae saratus hasa samandiai,

tamput kea aka boang tä tuntang hapus pangun tä, tinai dindinge.

14. Kalombah aka intu baun huma, tuntang aka boang tä idjä hila timor, saratus hasa.

15. Tinai iä mukur pangandjur huma tä, tuntang aka boang, idjä hila likute, tuntang tambirae hasansila, saratus hasa, kahum batang huma tuntang parantarae, tinai tatakoe;

16. Karä gagelae, tuntang badjakae idjä korik, tinai karä tambirae hakaliling; maka bara galange uras djeta dinding papan hakaliling, bara petak mimes badjakan, tinai karä badjakae tä kea uras inantilap.

17. Tinai karä idjä ngambo bauntonggang, huange ruare, hapus dindinge hakaliling inantilap kea.

18. Maka karä ukire hetä Kerub tuntang batang korma, midjä midjä batang korma helat Kerub duä; tinai genep Kerub duä baue;

19. Baue silae kilau baun olon, tinai baue silae kilau baun singa; kakai djari inampa hapus huma hakaliling.

20. Bara petak sampai ambo bauntonggang karä Kerub tuntang batang korma tä djari iukir, kakai kea hila huang dinding human Hatalla.

21. Karä djihin huma tä lapak häpat; maka baun aka brasih tä sama kilau baun aka idjä brasih haliai.

22. Kagantong mesbeh kaju tä telo hasa, pangandjura tuntang kalombahe duä hasa, tuntang bara pampang; hundjue tuntang halikate uras kaju. Maka iä pamauh denganku: Djeta medjä, idjä akan ingkes intu baun Jehowa.

23. Maka aton manduä manduä

bauntonggang hong human Hatalla, tuntang hong aka idjä brasih haliai tä.

24. Maka genep bauntonggang aton duä lawange, uras tau inap iatep, idjä tä duä, idjä tinai manduä kea.

25. Hetä, hong lawang human Hatalla tä, aton ukir Kerub tuntang batang korma, sama tampae kilau intu dinding; maka kaju idjä intu baun tatakoe tä bakapal toto.

26. Intu karä badjakan korik tä aton ukir batang korma hasansila, hasansila tatakou tä, tuntang intu karä karong sungking huma tä, tinai darah karä djihie.

BAGI 42.

Karä pandjala human Hatalla.

1. Limbah tä iä mimbit aku akan parantaran hila ruar haliai, idjä naharep utara; balalu iä magah aku akan karä huma, idjä tandipah aka boang, tuntang tandipah batang huma tä, hila utara.

2. Pangandjur djeta saratus hasa, tandipah bauntonggang idjä hila utara, tinai kadakae lima pulu hasa.

3. Tandipah duä pulu hasa tä, idjä aka parantaran hila huange, tinai tandipah lastih tä, idjä intu parantaran hila ruar, aton tambiran tambing telo.

4. Intu baun karä huma tä djalan idjä sapulu depä kabukae, akan hila huange, tinai djalan beken idjä hasa kabukae; maka bauntonggang djeta naharep utara.

5. Maka karä karong idjä hila

hundjue djaladjalan korik bara awang penda, krana tambiran idjä penda tuntang idjä intu bentenge manjarambir bara idjä ngambo.

6. Krana djetä suson telo, tapi djihie djaton palus; tagal tä karong idjä ngambo tä djadjalan korik bara idjä liwa tuntang idjä bentenge.

7. Maka dinding idjä hila ruar karong tä, idjä tandipah parantaran hila ruar, pasampok karä karong tä, uras pandjang limä pulu hasa.

8. Krana pangandjur karä karong idjä tandipah parantaran hila ruar, uras limä pulu hasa, tapi tandipah human Hatalla djetä saratus hasa.

9. Maka penda karä karong tä uras aton djalan tamä bara hila timor, djalan olo tamä hetä bara parantaran hila ruar.

10. Tinai intu dinding parantaran, idjä hila timor, tandipah äka boang tuntang batang huma tä, aton karong kea.

11. Aton kea djalan intu baue, kilau intu baun karä karong idjä hila utara, sama kamboe, sama kabukae dengan djetä kea, tinai karä djalan tamä sama kilau hetä kea.

12. Tinai hila salatan aton karä karong tuntang bauntonggang kalotä kea, tuntang aton bauntonggang intu batang djalan, iä tä djalan tamä hong dinding idjä bungas tä, djalan tamä bara hila timor.

13. Maka iä hamaub denganku, koe: Karä karong idjä hila utara tuntang hila salatan, idjä tandipah äka boang tä, djetä karong brasih, idjä hetä karä imam, awang manggapi Jehowa, akan kuman karä talo idjä brasih haliai; hetä

iä akan mingkes karä talo idjä brasih haliai, iä tä parapah indu kinan, tinai parapah tagal dosa, tuntang parapah tagal kasalan: krana äka tä puna brasih.

14. Amon karä imam djari tamä hetä, maka iä djaton tau blua bara äka brasih akan parantaran tinai, djaka dia helo iä djari mengkak pakaiäe awang, hapae sombang, mingkes tä hetä; krana pakaiäe tä, talo brasih; tä äwen akan hapakaan beken, palus limbah tä iä tau blua hindjä olo arä.

15. Maka amon iä djari terai mukur, huang huma tä, iä magah aku blua mahoroe bauntonggang idjä hila timor, tuntang mukur hetä hakaliling.

16. Iä mukur hila timor hapan sokahe, limä ratus longkang sokahe kamboe.

17. Tinai iä mukur hila utara, limä ratus longkang sokahe kamboe.

18. Hila salatan kea iukure, limä ratus longkang sokahe.

19. Limbah tä iä sampai hila barat, tuntang iä mukure limä ratus longkang sokahe kea.

20. Iä mukur tä äpaapat hakaliling, basa dindinge hakaliling; maka kamboe limä ratus longkang sokahe, tinai kabukae limä ratus longkang sokahe kea, djetä hapa mahelat äka brasih dengan äka beken tä.

BAGI 43.

Kahalap human Hatalla idjä taheta tä; mesbeh idjä hetä; gawi hapa mamuga tä.

1. Limbah tä iä magah aku tinai sampai bauntonggang idjä hila utara.

2. Maka ita! kabain Hatallan Israel aton dumah bara hila timor, aughe kilau gotok danum hai, tuntang petak implawa awi kahaie.

3. Maka ampie sama kilau paita, idja djari gitangku metoh aku injoho masuman karusak lewu ta, sama ampie kilau paita, idja djari gitangku tokep batangdanum Kebar. Ta aku mahingkep, manjon-top baungku. — (1,3.)

4. Maka kahain Hatalla tama huma ta, mahoroe bauntonggang idja hila timor.

5. Ta Rogh manggatang miin-bit aku akan parantaran hila luange: ita! kabain Jehowa djari manjuang huma ta.

6. Maka aku mahining idja hakotak denganku bara huang huma, palus ia ta aton mendeng balikku.

7. Ia hamauh denganku: O ikau, olo kalunen, djeto^h aka padadusanku, aka paingku, hetoh aku handak melai bentok olo Israel palus katatahi; ta olo utus Israel djaton karah mamapa arangku idja brasih hindai, ia tuntang karah radjae, hapan kara kandjie, tuntang awi kara hantun radjae hong kara kramate,

8. Idja gagelae inae tokep gelan aingku, tuntang djihie tokep djihin aingku, sampai baja dinding idja helatku dengan awen; tinai ia djari mangihal arangku idja brasih dengan kara kihale, idja iawie; tagal ta aku djari mampalomos ia hong kalaitku.

9. Toh, maka awen karah mangnangan kara kandjie tuntang hantun kara radjae kedjau bara aku; tuntang aku handak melai marak awen ta sampai katatahi.

10. Maka ikau, o olo kalunen,

sanan huma toh akan utus olo Israel, uka ia mahamen buraburah baue tagal kara kadarhakaie, tinai soho ia manamunan sontoe fitititip.

11. Djadi, amon awen mahamen tagal talo handiai, idja djari iawie, ta suman akan awen ampin huma toh, tinai tampae, tuntang djalae blua tama, tuntang kara hadate, tinai tukase; tofo, kara hadate tuntang tukase; tuntang surat ta intu baue. maigat awen toto mahaga kara ampie tuntang hadate, balalu manumon ta.

12. Djeto^h prentah tahu huma toh: intu tantan bukit hapus sarae hakaliling, djeta indu aka idja brasih haliai; djeta prentah tahu huma toh.

13. Tinai djeto^h ukur mesbeh ta, tumon hasae, idja labih kalombah lokap bara hasa idja puna hapan: galange ta idja hasa kagantonge, tuntang idja hasa kalombah kanjarambire, tuntang papare idja hakaliling idja gawang kakapale; djeta galang mesbeh ta.

14. Bara galange idja rantep petak ta mimes datahe idja bentenge dua hasa, tuntang idja hasa kalombah kanjarambire; tinai bara datahe idja bentenge ta sampai hundjue apat hasa.

15. Djadi Harel ta (aran sison idja hundjun) apat hasa kagantonge; tinai bara Ariel (djeta aran hundjue) mondok apat pampang.

16. Ariel ta duawalas hasa kamboc, tuntang duawalas hasa kabukae, lapak hapat.

17. Maka datah bentenge apatwalas hasa kabukae lapak hapat, tinai papare idja hakaliling; lieta silan hasa, tuntang galange idja hasa kagantonge hakaliling; lamapate ta hila timor.

18. Tinai ia hanauh denganku: O ikau, olo kalunen! kakai augh pangkahai, Tuhan, Jehowa: djeta kara prentah tahu mesbeh akan andau, amon olo mamugae, mangat maluput parapah idja ingahu hundjue, tuntang manampitik daha hetä.

19. Maka akan imam baris olo Lewi, idja panakan Sadok tä, idja akan manggapi aku, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, mangat sombajang intu aku, ikau akan manenga sapi tabela idja kongau, indu parapah tagal dosa.

20. Tuntang ikau akan manduan belae dahae, mohos tä intu pampang äpaapat, tinai intu äpat puding datahe, tuntang intu sarae hakaliling; kakai ikau akan mamapas tuntang manjaki djeta.

21. Limbah tä ikau akan manduan sapi idja akan parapah tagal dosa tä, balalu mangahu tä intu huma idja inukas, intu ruar äka brasih tä. (3. Mos. 16, 27.)

22. Maka andau duä ikau akan mampatäi, kambing hatuäe idja tinduh, idja kongau, tuntang inaluput tä, indu parapah tagal dosa, tuntang, olo tä akan mamapas mesbeh, sama kilau ia djari mamapas tä hapan sapi.

23. Amon, ikau djari terai mamase, tä ikau akan mampatäi sapi tabela idja tinduh, idja kongau, tuntang tabiri hatuäe idja tinduh, idja kongau, bara kawan.

24. Palus ikau akan maluput tä intu baun Jehowa tä kara imam akan mambowoh ujah hundjue, palus maluput tä indu parapah ingahu akan Jehowa.

25. Kudju ikau akan manatap kambing akan parapah tagal dosa, midjamdjä djandau; tinai olo akan

manatap sapi tabela idja kongau. tinai tabiri hatuäe bara kawan, idja kongau, idja tinduh duäduä.

26. Kudju äwen tä akan mamapas mesbeh tä, tuntang mamprasihe, haiak manjuang lokap imam.

27. Maka amon äwen djari manjukup kara andau tä, tä intu andau hanja haradjur palus dapit kara imam akan manatap hundjuu mesbeh kara parapah keton idja ingahu; tinai parapah tarimakasih ain keton; tä aku haudak mangalak keton, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 44.

Prentah tahu imam, idja hong human Hatalla taheta tä.

1. Limbah tä ia magah aku tinai akan bauntonggang äka brasih idja hila ruar, idja tandipah timor; maka djeta patep.

2. Koan Jehowa denganku: Bauntonggang djeto patut iatep magon, djaton akan juap, äla idja hiti akan tamä hetä; krana Jehowa, Hatallan Israel, djari tamä hetä; sabab tä patut djeta magon iatep.

3. Maka radja, katahin ia radja, akan mondok hetä; mangat kuman intu baun Jehowa; mahoroe djalan tatakon bauntonggang tä ia akan tamä, tuntang mahoroe djalan tä kea ia akan blua tinai.

4. Limbah tä ia magah aku lamä huma, baja tikas bauntonggang hila utara; maka aku mitä, itä kahain Jehowa djari manju-

ang human Jehowa; tä aku ma-
hingkep, manjontop haungku.

5. Maka koan, Jehowa derg-
angku! O ikau, olo kalunen!
ingat, tuntang itam totototo, hi-
ning buabua talo handiai, idjä
handak insanangku akam tahuu
karä hadaf human Jehowa, tun-
tang tahuu karä prentabe, ingat
totototo karä djalan tamä huma,
tuntang karä djalan blua baza äka
brasih tä.

6. Palus sanan akan ungkup
olo parisang, akam utus Israel tä:
kakai augh pangkahai Tuhan,
Jehowa: tangkalau gawin keton
hong karä kihal keton, o utus
olo Israel;

7. Basa keton djari manamäan
olo beken, olo kulop atäie tun-
tang kulop isie, akan äkaku idjä
brasih, hapan mangihal humangku
tä, amon keton maluput tepong,
enjak tuntang daha ajungku; ka-
lotä keton mangarak djandjingu
awi karä kihal keton.

8. Keton djaton djari toto ma-
nonggo ramongku idjä brasih
tä, baja keton djari manjoho olo
beken manonggo äkaku idjä bra-
sih tä.

9. Kakai augh pangkahai Tu-
han, Jehowa: Äla haliai olo be-
ken, olo idjä kulop atäie tuntang
kulop isie, akan tamä äkaku idjä
brasih, baris karä tamuäi idjä ma-
rak utus Israel.

10. Tapi olo Lewi kea djari
mangedjau arepe bara aku, ka-
hum Israel djari lajang, undur
bara aku, omba dewae matekiapi;
toto, iä akan mananggong kadar-
haka.

11. Tapi iä akan manonggo kea
hong äkaku idjä brasih, mandjaga
karä bauntonggang huma, tinai

iä akan omba manguan gawin
huma kea; iä akan manapatäi pa-
rapah idjä ingahu tuntang parapah
idjä ingambalih sia olo urä; tami
akam mendeng intu baun äwen,
mangat manonggo iä.

12. Basa iä djari manonggo inu
baun dewa matekiapi ain äwen,
tuntang djari indu upon kadar-
haka, akam olo Israel, tagal tä
aku djari manggatang lengginku
sumpah mantam olo tä, koan
pangkahai Tuhan, Jehowa: toto;
iä akan mananggong kadhakae.

13. Djaton iä akan manggapi
aku, mangat aguan pangkat imam
intu aku, tuntang manggapi karä
ramongku idjä brasih, ramongku
idjä brasih haliai tä; tapi äwen
akau mananggong kahawäe tun-
tang kihal, idjä djari iawie.

14. Tagal tä aku handak man-
kas äwen tä indu tonggon hu-
mangku, mangat manatap karä
gawie, tuntang talo handiai idjä
akan ilalus huange.

15. Tapi imam baris olo Lewi,
idjä panakan Sadok tä, idjä magon
djari manonggo äkaku brasih tä,
kahum utus olo Israel djari lajang
bara aku, äwen tä akan manggapi
aku, mangat sombojang intu aku;
äwen akan manaharep baungku,
mangat maluput enjak tuntang
daha akangku, koan pangkahai
Tuhan, Jehowa.

16. Äwen akan tamä äkaku idjä
brasih, äwen akan manggapi me-
djangu, mangat manonggo hetä,
tuntang iä akan manonggo ma-
njang aku.

17. Maka amon äwen tä tamä
bauntonggang parantaran hila hu-
ange, tä patut iä hapakaian be-
nang pista; äla iä mangkepan
beuang bulun tabiri, amon iä

malalus gawie hong parantaran hila huange; tuntang hong huma.

18. Sapan pista akan indu hapae; tuntang sarawar pista inta kabenge; ala ia makaisn arepe kahum bebes.

19. Amon ia handak blua tinai akan parantaran idja ruar; manalih olo ara; maka ia akan mengkak karä palaise idja djari hapae sombajang, balalu mingkes djeta intu karong brasih, tuntang ia akan hapakaisn beken, aka ia ala mangapaha olo ara awi klabie tä.

20. Ala ia manjukur balaue halungah, tinai ala kea ia mamandjang balaue, tapi ia akan mangunting balaue ombeombet.

21. Tinai ala iman mihop anggor, amon ia handak tamä parantaran idja hila huange. — (3.Mos.10,9;19,27;21,7.)

22. Ala kea ia masawä balo, atawa idja inganan bane, tapi budjang bawi baris panakan utus Israel; atawa balo, idja sawan imam bihin, tau insawä kea.

23. Awen akan madjar djalahan olo ajungku, mangat mambaris talo brasih dengan idja dia, talo idja patut dengan idja pali.

24. Tinai karä ampin perkara ia akan masaräe; tumon prentahku ia akan mamutus tä; tinai karä prentahku tuntang hadatku patut ihagae hong karä andau hai idja inukas tä, tuntang mamprasih karä andau sabat ajungku.

25. Tinai ala idja biti baris awen tä akan manalih hantun olo matai, nka ala ia samaar; tapi tagal bapae atawa indue, tagal anake hatua atawa anake bawi, tagal paharis atawa betaue idja hindai habana, awen tau manjamar arepe.

26. Maka limbah ia imapas, olo akan manukas akae kudju.

27. Djadi, intu andaue tamä aka brasih tinai, tamä parantaran hila huange, mangat malalus gawin sombajang; tä ia akan maluput papsahe tagal dosde, koan pangkahai Tuhan; Jehowa.

28. Maka panatai idja indu bagin awen; bitingku toh handak indu panataue; tagal tä ala keton manenga akae bagin pagangae hong Israel; aku puna bagin ajue. — (4.Mos.18,20.)

29. Parapah indu kinan, parapah tagal dosa, tuntang parapah tagal kasalan, djeta indu kinae, tinai karä awang ingerem hong Israel, djeta ajue kea.

30. Tinai karä parut bua taheta, tuntang karä awang solake inakan, tinai karä parapah tandjungan, uras djeta akan imam; tinai belae bakal tepong bua idja solake patut inenga keton akan imam, mangat berkat melai hong human keton.

31. Hantun talo, atawa talo idja djari imisak awi burong atawa awi meto, ala imam kumae. — (2.Mos.22,31.)

BAGI 45.

Bagin tanah aka brasih, bagin imam tuntang olo Lewi, bagin radja. Prentah tahu parapah.

1. Maka amon keton mambagi tanah tä hapan tenong, keton akan mambaris belae tanah tä indu parapah akan Jehowa, indu aka brasih, djudjue salawi kojun longkang sokah ukur, tinai sa-

palu kujan kalombahe; aka: ta
uras brasih hapus sarne.

8. Lima ratus lima ratus lapak
haput, djeta akan aka honga bra-
sih, tinai abalon hakahling lima
palu hasa kalombahe.

3. Djeta patut inkurm huang
aka idja salawi kujan djudjue tun-
tang sapulu kujan kalombahe ta;
hetä patut aka brasih tuntang aka
idja brasih haliai ta.

4. Djeta bagin tanah idja bra-
sih; djeta akan karä imam, idja
manonggo hong aka brasih, idja
mauggapi, mangat sombafing intu
Jehowa; djeta indu aka karä hu-
mae, akan aka idja brasih.

5. Tinai karä olo Lewi, idja
tonggon huma; akan mandino kea
sampai salawi kujan djudjue tun-
tang sapulu kujan kalombahe;
djeta indu bagin ai, tuntang dua
pulu huma.

6. Tinai akan aka lewu keton
akan manenga lima kujan kalom-
bahe, tuntang salawi kujan dju-
djue, mamambai bagiu aka brasih
tä; djeta akan hapas utus olo
Israel.

7. Maka bagin radja ta hasan-
sila bagin aka brasih tuntang aka
lewu, hapamontong bagin aka bra-
sih tuntang aka tewu, hila barat
tantang hila timor, mangat ia
mamambai karä bagin hamputan,
hara barat akan timor.

8. Djeta puna bagin ai hong
Israel, uka karä radja idja iang-
katku ala marampas djalahan olo
ajungku hindai, tapi naughe ta-
nah ta akan utus olo Israel, tu-
mon karä hamputan.

9. Krana kakai augh pangka-
hai Tuhan, Jehowa: Tangkalau
kea gawin keton, o radja Israel!
Kanan karä kararat tuntang kaga-

gah, lalu kabadjar, katetek, tun-
tang terai manganan olo ajungku
bara puna bagis, komo pangkakai
Tuhan, Jehowa.

10. Keton akar hapas dading te-
tek, tuntang epa teteki, tinai
bat tetek:

11. Epa tuntang hat ta patut
sama kahaie, sampai idja hat tana
sapulu hong idja homer, tinai idja
epa tama sapulu kea hong idja
homer; krana homer ta indu ba-
tang takar.

12. Tinai idja sekel mandjadi
duk pulu gera; duk pulu sekel
tuntang salawi sekel tuntang fi-
mawalas sekel mandjadi idja mba.

13. Djeton parapah sandjungan,
idja akan iluput keton; saperdja-
hawen epa bara genep homer gun-
dom; tinai keton akan manenga
kea saperdjahawen epa bara genep
homer seora.

14. Maka tukas undus keton
patut manenga saperpulu bat bara
genep kor; kor ta, ta ta homer
idja sapulu bat huange; krana es-
pulu bat puna idja homer!

15. Tinai midja midja anak ta-
biri bara dalam kawas idja dua-
ratus, hong hapus tanah Israel;
djeta akan parapah indu kinaa,
akan parapah idja inggha, tinai
akan parapah tarimakasih, hapam
manjapan olo ta, kuan pangkakai
Tuhan, Jehowa.

16. Karä olo ara hong tanah
patut mimbil karä parapah tan-
djungan ta akan radjan Israel.

17. Maka radja ta patut manenga
parapah idja ingghu, tuntang pa-
rapah indu kinaa, tinai parapah
talo ihop hong karä pesta, hong
genep totok bulan, hong karä
andau sabat, tuntang hong karä
andau hai, idja inukas akan utas

olo Israel; ia akan malalos parapah talo kinan, parapah idjä ingähu, tantang; parapah tarimakasih, mangat manjapan utus olo Israel.

18. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Bulan idjä; andau idjä, tä keton akan manduan idjä kongan sapi hatuäe: tabela idjä tinduh, hapan mamapas aka-brasih.

19. Imam akan manduan deban parapah tagal dosa tä, tuntang mohos tä hong djihin huma, tinai hong datah puting mesbeh äpapat, tuntang hong papat bauntonggang parantaran idjä hila huange.

20. Kalotä kea keton akan mawi hong andau adju bulan tä, djeta tagal karä olo idjä lajang tuntang humong; kakai keton akan mamapas huma tä.

21. Bulan idjä selake, andau äpatwalas, tä aton pesta paska akan keton; djeta andau hai idjä kadju katahie; tepong idjä djaton iragi akan kinan olo kaham tä. — (3. Mos. 23, 5.)

22. Maka andau tä radja patut manatap sapi hatuäe idjä kongan indu parapah tagal dosa, tagal ärepe tantang tagal karä olo tanah tä.

23. Maka kaham andau hai idjä kadju tä ia akan manatap parapah idjä ingähu akan Jehowa; genep andau mudju sapi hatuäe, tinai mudju tabiri tinduh, kadju katahie, tinai genep andau idjä kongan kambing hatuäe, indu parapah tagal dosa.

24. Tinai ia akan manatap indu parapah talo kinan midjä midjä epa tatup genep sapi, tuntang midjä midjä epa tatup genep tabiri, tinai midjä midjä hin undus akan genep epa.

25. Bulan udju, andau limawalas, ia patut mahaga andau hai kalotä kea, kadju katahie, sama karä parapah tagal dosa, karä parapah idjä ingähu, sama karä parapah talo kinan tuntang undus.

BAGI 46.

Prentah tahu parapah radja tuntang imam.

1. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Bauntonggang hila timor hong parantaran idjä hila huange tä patut iatep kadjahawen katahin andau bagawi tä; tapi andau sabat djeta patut iatep; tinai djeta iatep intu totok bulan.

2. Maka radja akan tamä takon intu bauntonggang, hila ruar, mendeng darah djihin bauntonggang tä; maka karä imam akan manatap parapah idjä ingähu, tuntang parapah tarimakasih äjue, tapi ia akan sombajang tokep gagelan bauntonggang tä, limbah tä ia akan blus tinai, tapi bauntonggang tä djaton iatep sampai kaput.

3. Tinai karä olo arä hong tanah tä akan sombajang tandipah bauntonggang tä kea, hong karä andau sabat, tinai genep totok bulan, intu baun Jehowa.

4. Maka parapah idjä ingähu, idjä patut iluput radja akan Jehowa hong genep sabat, djeta djahawen kongan anak tabiri tinduh, tuntang idjä kongan tabiri hatuäe tinduh.

5. Tinai parapah indu kinan, idjä epa tatup tabiri hatuäe tä,

tapi haiak karä anak tabiri tä parapah indu kinan tumon panjondau lengäe; tinai undus, idjä hin akan genep epa.

6. Maka andau idjä intu totok bulaz idjä kongan sapi tabela idjä tinduh, tuntang djahawen anak tabiri, tinai idjä kongan tabiri hatuäe, uras patut tinduh.

7. Tinai akan parapah indu kinan patut ia manatap idjä epa tatup sapi tä, idjä epa kea tatup tabiri hatuäe tä; tapi akan karä anak tabiri tumon panjondau lengäe: tinai undus idjä hin akan tatup genep epa.

8. Maka amon radja tamä, patut ia tamä mahoroë tatakon manintu bauntonggang, tinai blua mahoroë tä kea.

9. Maka amon olo arä tanah tä manaharep baun Jehowa intu karä andau hai idjä inukas, tä kakarä idjä tamä bara bauntonggang hila utara, mangat sombahang, ia akan blua tinai mahoroë bauntonggang hila salatan; tinai kakarä idjä tamä bara bauntonggang hila salatan, ia akan blua tinai mahoroë bauntonggang hila utara; äla ia blua tinai mahoroë djalae tamä solake, tapi patut ia mandjudju tintun baue.

10. Maka radja patut bentok äwen amon tamä, tinai amon ia blua patut blua haiak.

11. Tinai intu karä pesta tuntang andau hai idjä inukas, parapah indu kinan patut idjä epa tatup genep sapi, tinai idjä epa kea akan tatup genep tabiri hatuäe; tapi akan karä anak tabiri tumon panjondau lengäe; tinai undus idjä hin tatup genep epa.

12. Maka amon radja handak

maluput parapah awi kahias atäie, parapah idjä ingähu, atäwa parapah tarimakasih akan Jehowa, tä olo akan muap akäe bauntonggang tä idjä hila timor; maka ia akan maluput parapahe idjä ingähu, atäwa parapah tarimakasih ajue sama kilau gwäie intu andau sabet kea; maka amon ia blua tinai, tä olo akan matep bauntonggang timbas likute.

13. Tinai keton akan manatap anak tabiri tinduh idjä kongan, awang idjä njelo umure, akan parapah idjä ingähu akan Jehowa; sining handjewu keton akan manatap djetä. — (2. Mos. 29, 38.)

14. Keton akan mina hundjue genep handjewu akan parapah indu kinan saperdjahawen epa, tuntang undus sapertelo hin, hapan manampitik tunek tepong tä; djetä parapah indu kinan akan Jehowa, djetä tukas akan haradjur katatahi.

15. Patut olo manatap anak tabiri tä, tuntang parapah talo kinan, tuntang undus genep handjewu, indu parapah awang ingähu haradjur.

16. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Amon radja manenga talo akan idjä biti karä anake, maka djetä palus indu bagin anake, djetä palus akan joresae.

17. Tapi amon ia manenga talo akan idjä biti karä olo ajue, djetä akäe sampai njelon kaempas bewäi; limbah tä talo tä buli radja tinai, krana panatau ajue puna patut mohon akan anake bewäi.

18. Maka äla kea radja manduan talo idjä puna bagin olo arä, sampai marampas bagin äwen; malainkan idjä puna panatau ai ia patut malihä akan anake; uka äla djala-

han olo ajungku daraidaraia, genep bitil bara puna pagangae.

19. Limbah tä iä magah aku sampai djalan tamä, idjä balikat bauntonggang, sampai karä karong brasih tä. idjä ain imam, idjä manintu utära; maka itä! hetä aton äka hasansila, manintu barat.

20. Maka koe denganku: Djetoh äka, idjä hetä karä imam akan maluntoh parapah tagal dosa tuntang parapah tagal kasalan; hetoh iä akan manjumap parapah indu kinan, mangat äla iä mamplua tä akan parantaran lila ruar, belä mangapähä olo arä.

21. Limbah tä iä magah aku blua akan parantaran idjä ruar, tuntang magah aku akan äpat puting parantaran tä; maka itä! intu genep puting parantaran tä aton parantaran korik tinai.

22. Genep puting parantaran tä äpaäpat aton tinai parantaran korik tuntang dapohan, äpat pulu hasa kamböe, telo pulu hasa kalombahe, sama ukure intu genep putinge äpat tä.

23. Aton pagare hakaliling äpat tä; hetä dapohan djari inampa, intu upon pagare tä hakaliling.

24. Maka iä hamauh denganku: Djetoh äka dapohan, idjä hetä tonggon huma tä akan maluntoh parapah idjä injambalih ain olo arä.

BAGI 47.

Dauua idjä brasih; karä tikas saran tanah tä inukas.

1. Limbah tä iä magah aku haluli akan bauntonggang human

Hatalla; maka itä! kutoh danum nahasak bara penda gagelan lawang huma tä, idjä hila timor, krana baun huma tä manintu hila timor. Karä danum tä masoh bara penda, bara gantaun human Hatalla, bara hila salatan mesbeh tä. — (Pangar.22,1.)

2. Limbah tä iä mimbit aku blua mahoroe bauntonggang hila utara, palus magah aku mangaliling hila ruar, sampai bauntonggang idjä ruar hila timor; maka itä! karä danum tä nahasak bara hila gantau.

3. Maka iä blua akan hila timor, tuntang tali ukur aton intu lengäe; tä iä mukur sakojan hasa, tuntang magah aku mahoroe danum, maka danum tä mandamandas buku laling.

4. Limbah tä iä mukure tinai sakojan hasa, tuntang manjoho aku mahoroe danum, tä danum tä mandamandas utat. Tinai iä mukure sakojan hasa, tuntang manjoho aku mahoroe, maka danum tä mandamandas kahang.

5. Tä iä mukure tinai sakojan hasa, tä djetä sungäi idjä djaton olihku mahoroe; krana danum tä handalem, sampai patut hanangoi, djaton tarahoroe hindai.

6. Maka koe denganku: Djari ikau mitä tä, o olo kalunen? Limbah tä iä manduan aku akan tiwing sungäi tä tinai.

7. Amon aku sampai hetä tinai, maka itä! intu tiwing sungäi tä aton kutoh kajuh hasansila.

8. Tä iä hamauh denganku: Karä danum toh mahasor akan Galilea hila timor, bara hetä djetä masoh akan padang randah; limbah tä djetä akan danau tä; djadi. amon djetä sampai danau tä, maka

karä daaum danau tä mandjadi bahalap.

9. Toto, talo handiai idjä belom tuntang hagoet, urase idjä äka tantarang sungäi tä, akan belom, tantang karä lauke bakapal; basa karä daaum bahalap tä djari manantarang hetä, tä talo handiai akan mandjadi mangat tuntang belom, idjä äka tantarang sungäi tä.

10. Tinai arä olo palauk karäh mendeng hetä, bara Engedi sampai Englain; hetä olo karäh manenan salambau, krana kutoh karä lauk hetä hakabeken ampie, sama kilau lauk hong tasik.

11. Tapi karä ajermati tuntang äku rampur idjä hetä djaton akan mandjadi bahalap, djeta palus melai bakahing.

12. Maka intu saran sungäi tä hasansila karäh lembut karä ampiz batang bua, idjä djaton akan baduroh dawäe, atawa nalahäi buae; genep bulan is karäh mamua taheta; krana danume tä mahasar bara äka brasih; maka bua tä indu kinan, tinai dawäe tä indu tatamba.

13. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Djeto tikas sarae, idjä tumon tä keton akan mambagi tanah tä akan duäwalas hamputan Israel; akan hamputan Josep patut dus kabagi. — (1. Mos. 48, 5.)

14. Maka keton akan mambagi tä samasama akan genep hamputan; krana äku djari manggatang lengkungku sumpah, handak manenga tanah toh akan tato keton, tagal tä tanah toh akan imbagi akan bagin keton.

15. Maka djeto tikas saran tanah: hila utara bara tasik hai sa-

rae mahoroe Hetloa palus Sedad,

16. Hamat, Berota, Sibraim, idjä helat Damaskus dengan Hamat; tinai Hasertighon, idjä intu saran tamah Haweran.

17. Tumon tä sarae hetä bara tasik tikas Hasarenon, mamambai saran tanah Damaskus, tuntang saran tanah Hamat, idjä hila utara; djeta sarae hila utara.

18. Maka sarae hila timor keton akan makur bara helat Haweran dengan Damaskus, tinai balikat tanah Gilead, tuntang balikat tanah Israel hong Jordan, tinai bara tapakan danau tä hila utara sampai hapus danau hila timor; djeta tikas sarae hila timor.

19. Maka tikas sarae hila salatan bara Tamar sampai danau äka kajaing tä hong Kades, tinai mamambai sungäi hetä, palus sampai tasik; djeta tikas sarae hila salatan. — (4. Mos. 20, 3.)

20. Maka tikas sarae hila barat, djeta tasik bara saran tanah hila salatan sampai tandipah Hamat; djeta tikas sarae hila barat.

21. Maka tanah tä akan imbagi keton akan karä hamputan Israel.

22. Keton akan batenong mamambagi tanah tä akan bagin keton tantang karä tamuäi, idjä belom marak keton, idjä djari mamak mandjaria marak keton; äwea tä patut intu keton sama kilau awang puna baris Israel kea; olo tä akan omba mandino bagi marak karä hamputan Israel.

23. Hindjä hamputan, idjä äka tamuäi tä melai, hetä keton akan manenga bagie äkae, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

BAGI 48.

Prentah tahuin bagin tanah tā, tuntang tahuin lewu brasih.

1. Maka djetoh aran karā hamputan. Bara tapakan hila utara, balikat Hetlon sampai Hamat, Harsarenon tuntang saran Damaskus, tinai hila utara balikat Hamat, djetā akan bagin Dan, bara timor palus barat.

2. Tinai mamambai bagin Dan tā bagin Aser, bara timor palus barat.

3. Mamambai bagin Aser tā bagin Naptali, bara timor palus barat.

4. Mamambai bagin Naptali tā bagin Manase, bara timor palus barat.

5. Mamambai bagin Manase tā bagin Epraim, bara timor palus barat.

6. Mamambai bagin Epraim tā bagin Ruben, bara timor palus barat.

7. Mamambai bagin Ruben tā bagin Juda, bara timor palus barat.

8. Mamambai bagin Judā, bara timor palus barat, iā tā āka tā, idjā patut imbaris keton, idjā salawi kojan longkang sokah kalombahe, maka djudjue sama kilau djudjun karā bagin tanah beken kea, bara timor palus barat; maka āka brasih tā patut bentok hetā.

9. Maka āka, idjā patut keton mambarise bara āka tā tinai akan Jehowa kilau parapah, patut salawi kojan djudjue, tuntang sapulu kojan kalombahe.

10. Tanah brasih tā akan imam, iā tā idjā djudjue hila utara salawi kojan, tuntang kalombahe hila barat sapulu kojan, tinai kalom-

bahe hila timor sapulu kojan, tinai djudjue hila salatan salawi kojan; maka āka brasih ain Jehowa patut intu bentok hetā.

11. Djetā akan karā imam, idjā imbaris imprasih, baris panakan Sadok, idjā djari mamonggo aku totototo, djaton djari undur, kahum odo Israel djari undur, tuntang olo Lewi tā djari undur kea.

12. Bagin tanah idjā kilau parapah tandjungan tā patut akae, āka idjā brasih habiai tā, mamambai tanah olo Lewi.

13. Maka bagin olo Lewi patut aton kea, mamambai bagin imam, salawi kojan djudjue, tinai sapulu kojan kalombahe; krana hapus djudjue salawi kojan, tuntang kalombahe sapulu kojan.

14. Maka awen djaton tau mandjua belaha djetā, djaton kea tau manakiri atawa manjanda bagin tanaha tā, krana djetā puna brasih akan Jehowa.

15. Maka limā kojan tisan kalombahe, idjā djudjue salawi kojan tā, djetā djaton brasih, djetā akan āka lewu, mangat mangkalewu hetā, tinai akan karā patataje; maka lewu tā patut bentok hetā.

16. Djetoh ukur kahaie: hila utara āpat kojan limā ratus longkang sokah, hila salatan āpat kojan limā ratus, hila timor āpat kojan limā ratus, hila barat āpat kojan limā ratus.

17. Maka akan karā patatai lewu tā tengah telo ratus longkang sokah, hila utara tengah telo ratus, hila salatan tengah telo ratus, hila timor tengah telo ratus, hila barat tengah telo ratus.

18. Maka tisae hapamontong djudjue idjā mamambai bagi brasih

tā, djetā sapulu kojan hila timor, tinai sapulu kojan kea hila barat, habambai dengan bagi idjä brasih tā; pangulih djetā akan balandjan olo idjä nguan lewu tā.

19. Maka bara karā hamputan Israel olo akan omba nguan lewu tā.

20. Tumon tā hapus bagin tanah idjä kibari parapah tā, idjä patet imbaris keton; patet sakawī kojan longkang sokah lupak hapat, idjä tā aka brasih tā tuntang aka lewu.

21. Maka idjä tiasa hindai hapamontong tapakan aka brasih tā tuntang bagin lewu, bara tapakan aka idjä imbaris tā, mandas puna saran tanah hila timor, tinai bara tapakan pontonge palus sampai puna saran tanah hila barat, idjä tempā bagi beken tā, djetā akan radja: bagi brasih tantang huma brasih tā patet bentoke.

22. Hapamontong bagin olo Lewi, tinai hapamontong bagin lewu tā kea, idjä puna helat bagin radja, kakarā idjä helat bagin Juda dengan Benjamin, uraurus akan radja.

23. Limbah djetā tamon toh bagin karā hamputan beken: bagin Benjamin, bara timor palus barat.

24. Tinai mamambai bagin Benjamin tā bagin Simeon, bara timor palus barat.

25. Mamambai bagin Simeon tā bagin Isaskar, bara timor palus barat.

26. Mamambai bagin Isaskar tā bagin Sebuloa, bara timor palus barat.

27. Mamambai bagin Sebulon tā bagin Gad, bara timor palus barat.

28. Maka mamambai bagin Gad, hetā tikas/saran tanah hila salatan, bara Tamar sampai danum aka kanjaing hong Kades, palus mamambai sungāi hetā mandas ta-sik.

29. Djetā tanah, idjä patut imbagi keton akan karā hamputan olo Israel, djetā karā bagin awa, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

30. Tumon toh kahain lewu tā: hila utara tengah lima kojan longkang sokah.

31. Maka karā bauntonggang lewu tā tumon aran karā hamputan Israel; telo bauntonggang hila utara; idjä akan Ruben, idjä akan Juda, idjä akan Lewi.

32. Tinai hila timor tengah lima kojan longkang sokah, tuntang telo bauntonggang; idjä akan Josep, idjä akan Benjamin, idjä akan Dan.

33. Hila salatan kea tengah lima kojan longkang sokah, tuntang telo bauntonggang; idjä akan Simeon, idjä akan Isaskar, idjä akan Sebulon.

34. Tinai hila barat kea tengah lima kojan longkang sokah, tuntang telo bauntonggang; idjä akan Gad, idjä akan Aser, idjä akan Naptali.

35. Djadi hanjawalas kojan longkang sokah hakaling. Bara andau tā aran lewu tā karah inggarā: Hetā Jehowa: — (48,7. — Masn.68,17.)

SURAT NABI

D A N I E L.

BAGI 1.

Saritan Daniel tuntang kolae tamput tawanan; ta imbelom hong Babel.

1. Hong njelo telo kahamjka radjaan Jojakim, radja Juda; ta Nebukadnesar, radja Babel, dumah maranggar Jerusalem, tuntang mangapong ia. — (2. *Radja* 24, 10.)

2. Maka pangkahai Tuhan manjaragh Jojakim, radja Juda, intu lengae, tuntang belahé karä ramon human Hatalla; maka ia manampute akan tanah Sincar, mimbit ta intu human dewae, karä ramo ta inae hong gudang dewae.

3. Maka radja manjoho Aspenas, mantir olo dalam ajue, mangat ia mintihe belahé anak olo Israel, idja utus radja, tuntang anak pangeran, — (2. *Radja* 20, 18.)

4. Olo tabela idja djaton kasalan ampie, tapi idja bakena baue, tuntang harati hong karä kapintar, patjah hong karä kadji, idja murah adjare, idja apik mangat tau manonggo hong dalam radja, mangat olo madjar ia hong karä surat tuntang basan olo Kasdim.

5. Maka radja manukas akae panginae sining andau, bara bagin panginan ai kea, tuntang anggor ai; mangat awen ihaga kalotä telo njelo, nakara limbah ta awen akan haradjur manaharep baun radja.

6. Maka marak karä awen ta

aton Daniel, Hananja, Misael awen apat Asaria, idja hamputan Juda.

7. Maka mantir dalam ta mindah arae, Daniel inggarie Beltsasar, Hananja Sadragh, Misael Mesagh, tinai Asaria Abednego.

8. Maka Daniel manukas hong atäie, ia djaton maku manjamar arepe hapan panginan radja tuntang aaggore; tagal ta ia blaku intu mantir dalam ta, mangat äla ia akan manjamar arepe.

9. Maka Hatalla masi manjanjang Daniel intu baun mantir dalam ta.

10. Krana mantir dalam ta hamauih dengan Daniel: Aku mikah tuangku, radja ta, idja djari manukas panginae tuntang talo ihop keton; krana amon ia mitä dapit baun keton kusop bara karä budjang beken, idja sama kabakase dengan keton, toto, takolokku tiwas intu radja awi keton.

11. Ta koan Daniel dengan Mel-sar, idja djari iangkat mantir dalam mahundjun Daniel, Hananja, Misael awen apat Asaria:

12. Käläh kemä ikäi, rewarm, barang kapulu andau, tenga ramon tana bewäi indu kinan ikäi, tuntang danum indu ihop ikäi.

13. Limbah ta käläh riksa ampin ikäi, tuntang ampin karä budjang beken, idja omba kuman panginan radja; limbah ta käläh ikau mawi dengan rewarm tumon paitäm.

14. Maka iä tarima aughe hong perkara tä, iä mangkemä äwen kapulu andau.

15. Maka limbah kapulu andau tä olo mitä ampın äwen tä bahalap, iä baseput bara karä budjang beken, idjä ompat panginan radja.

16. Tä, maka Melsar mobah panginae tuntang anggor idjä inukas akac, mamenga akac ranon tana bewäi.

17. Maka akan budjang äpat tä Hatalla mamenga kapantas tuntang kaharati hong karä surat, tuntang kapintar; tinai akan Daniel iä manenga kaharati huang karä ampın paitä tuntang nupi.

18. Djadi, amon katika djari hapus, idjä inukas radja, mangat äwen manaharep iriksa, maka mantir dalam magah äwen manaharep baun Nebukadnesar.

19. Tuntang radja hakotak dengan äwen, maka marak karä äwen iä djaton sondau idjä sama kilau Daniel, Hananja, Missel äwen äpat Asaria; tä äwen mandjadi mantir radja.

20. Maka hong karä perkara bahali, idjä iisek radja intu äwen, iä mitä äwen tä sapula lipet kapintare bara karä olo tamat tuntang pintar hapus karadjaan ai.

21. Maka Daniel melai hetä sampai njelo idjä, kahum karadjaan Korea. — (6,28.)

BAGI 2.

Daniel marima nupin Nebukadnesar tahu karä tilap karadjaan.

1. Hong njelo duä kahum karadjaan Nebukadnesar, maka Ne-

bukadnesar nupi, sampai huange sabanen, balalu tirohe balange.

2. Tä radja manjoho olo mangahau karä nudjum, tuntang idjä harati biintang, tinai tabit, karä olo Kasdim, mangat masuman akaa radja nupie tä. Maka karä olo tä manalib, palus manaharep baun radja.

3. Tä radja hamaub dengan äwen: Aku toh djari nupi, maka huangku sabanen handak katawan narai nupingku tä.

4. Tä tombah karä olo Kasdim tä, sambil hamauh dengan radja hapan basa Aram, koe: O radja, käläh ikau belum katatahi! Suman napima tä akan rewarm, tä ikäi handak marima akan.

5. Maka tombah radja, sambil hamauh dengan olo Kasdim tä: Nupingku tä kalapeangku; amon keton djaton masuman akangku nupi tä tuntang rimae, toto, keton palus inaseng, tuntang human keton ingarak mandjadi äka tai.

6. Tapi amon keton masuman akangku nupi tä tuntang rimae, tä keton karäh mandino kutoh panenga, panatau tuntang horomat bara aku; tagal tä, suman akangku nupi tä tuntang rimae.

7. Tombah äwen tinai, koe: Käläh radja masuman nupie akan rewarm, tä ikäi handak masuman rimae.

8. Tombah radja, koe: Toto, gitangku keton handak marandjar, basa keton katawan nupingku tä djari kalapeangku.

9. Amon keton djaton masuman nupingku tä akangku, toto, hukum keton sama bewäi, basa keton tantai handak masuman angh tandjaro tuntang etek akangku, handak mampalaju katika bewäi;

tagal tā, suman akangku nupingku tā, tā aku tau katawan, idjä keton marima tā toto kea.

10. Tu karä olo Kasdim tā tom-bah augh radja, sambil hamauh, koae: Dialo idjä bitu hong hapus kalunen, idjä tau masuman tumon augh radja. Tagal tā puna djaton kea aton radja, alo kilekilen kwasa kahaie, idjä manjoho nadjum, atawa olo idjä harati bintang, atawa olo Kasdim talo kakotä.

11. Krana perkara, idjä injoho radja tā, tangkalau bahali, djaton beken idjä tau masuman tā akan radja, baja karä dewa tā, idjä puna djaton olo kalunen toh.

12. Tagal tā radja paham blait, hasap kasangite, palus is marentah, nakara karä olo pintar hong Babel lepa impatäi.

13. Sana prentah tā inenga, olo pintar impatäi; maka olo manggau Daniel tuntang karä kolae kea, mangat mampatäi is.

14. Tu Daniel hamauh tuntang pintar augh dengan Ariogh, mantir dalam radja, idjä djari hagoet mampatäi karä olo pintar hong Babel.

15. Tombah is, sambil hamauh dengan Ariogh, mantir radja tā: Buhen hukum salenga kalotä iawi radja? Maka Ariogh manjarita perkara tā akan Daniel.

16. Tā Daniel tamä, palus blaku intu radja, mangat is manukas katika akae, nakara is masanan riman nupin radja.

17. Limbah tā Daniel bali humae, masanan perkara tā akan karä kolae, Hananja, Misael äwen telo Asaria tā;

18. Mangat äwen blaku asi intu Hatallan langit tagal perkara idjä basilim tā, mangat Daniel tun-

tang karä kolae äla tamput matäi tuntang tisan karä olo pintar hong Babel.

19. Tā, maka huang talo paitä hamalem talo basilim tā insuman akan Daniel; tā Daniel manara Hatallan langit.

20. Tombah Daniel, koae: Käläh aran Hatalla inara bara kata-tahi palus katatahi, krana is Temp-on karä kapintar tuntang kwasa.

21. Is mobah karä katika tuntang wajah, is masipäs radja, tinau is mandähen radja, is menenga kapintare akan olo pintar, tuntang kaharatie akan olo harati;

22. Is mangarimah talo idjä bahali tuntang basilim, is katawan talo idjä kapat, krana hong is puna uras blawa.

23. Aku manarimakasih intu ikau, tuntang manara ikau, o Hatallan karä tatoku, basa ikau djari manenga akangku kapintar tuntang kwasa, tinau djari masanan akangku toh kea talo, idjä djari ilaku ikäi intu ikau, krana ikau djari masanan akan ikäi-perkaran radjä tā.

24. Tagal tā Daniel mananggoh Ariogh, idjä djari injoho radja mampatäi karä olo pintar hong Babel; is manalih, sambil hamauh dengae kalotoh: Äla mampatäi olo pintar hong Babel, tapi käläh augh aku manaharep radja, tā aku handak marima akan radja.

25. Tā Ariogh gulogulong magah Daniel manaharep radja, sambil hamauh dengae kalotoh: Aku djari sondaü olo idjä bitu, baris tawanan bara Juda, idjä handak masuman rima tā akan radja.

26. Tombah radja, sambil hamauh dengan Daniel, idjä bagarä Belt-sasör: Toto, ikau tau masuman

akangku nupingku tã, tuntang rimae?

27. Koan Daniel, tombah augh radja: Talo basilim tã, idjã injoho radja, toto karã olo pintar, karã nudjum, karã olo idjã katawan bintang, tuntang karã tabit puaa djaton tau masanae akan radja;

28. Tapi aton Hatalla lionglangit, idjã mangarinah karã talo basilim, iã djari masanan akan radja Nebukadnesar talo, idjã akan mandjadi rahian dapit; nupim tã, talo peitã hambaruam metoh ikau batiroh, kalotoh:

29. Ikau, o radja, metoh hong saeurom, maka lembut pikirm tahiu karã talo idjã akan mandjadi rahian; tã iã, idjã mangarinah talo basilim, djari masuman akam talo idjã akan mandjadi.

30. Maka akangku toh talo basilim tã djari insuman kea, djaton awi kapintar hong aku paham bara hong karã olo awang belom, tapi mangat rimae tã insanau akan radja, uka ikau katawan pikir atãim tã. — (1. Mos. 41, 16.)

31. Ikau, o radja! djari mitã talo, ampin hampatong hai; hampatong tã bahalap tuntang paham sangkowonge; djeta mendeng tandipah ikau, ampie bakaikãikãh.

32. Takolok hampatong tã uras bulau bahalap, usoke tuntang lengãe salaka, knais tuntang kahange uras tambaga;

33. Buntise sanaman, maka paie sanaman hãwoi petak bata.

34. Djeta idjã gitam, sampai aton batu idjã kabawak lawo djaton awi lengãn olo, iã tã manepã pain hampatong tã, idjã sanaman hãwoi petak bata, palus mamparoteke.

35. Tã rotek ratarata, sanaman hãiak petak bata, tambaga, salaka

tuntang bulau, uras kilau tikil intu karaiian musim pandang, palus riwut manariupe, ukac djaton sandau akac tinai; tapi batu, idjã djari manepã hampatong tã, mandjadi bukit hai, sampai manjuang salepah kalunen.

36. Djeta nupim; maka rimae iã handak masuman toh akan radja.

37. Ikau, o radja! aton radjaan karã radja, krana Hatalla lionglangit djari manenga karadjaan akan tinai kaabas, kwasa tuntang berumat;

38. Hapus karã aka idjã iukong olo kalunen, tuntang karã mete pandang, tinai karã barong penda langit iã djari mandjuluke intu lengãna, iã djari mangkat akan inda marentah talo handiai tã; ikau takoloke idjã bulau tã.

39. Maka rahian bara ikau karadjaan beken karãh lembut, tapes bara ajum; limbah tã karadjaan idjã telo, idjã tambaga tã, idjã karãh marentah mahandjun hapas kalunen.

40. Maka karadjaan idjã apat karãh batekang kilau sanaman; tuntang kilau sanaman mamparotek mampalah talo handiai, kilau sanaman marusak karã talo: kalotã karadjaan djeta kea akan mamparotek tuntang mangarak.

41. Maka idjã djari gitam paie tuntang tundjok paie hãwoi petak bata dengan sanaman, djeta, bese karadjaan tã habagi, tapi kadãhen sanaman karãh melai huange, kilau ikau djari mitã sanaman tã hãwoi dengan petak bata.

42. Tinai tundjok paie tã belah sanaman, belah petak bata, djeta, karadjaan tã belah batekang, belah karetap.

43. Maka idjã djari gitam sana-

man tā häwoi petak bata, djeta, basa äwen karäh hadjelutisi dahae, tapi äwen djaton kea toto bulat, kilau sanaman djaton tau häwoi deng-an petak bata.

44. Maka intu katika karä radja djeta, tā Hatallan langis karäh mampalembut karadjaan, idjä palus katatahi djaton akan bakerak; karadjaan tā djaton karäh mohom akan olo beken; djeta karäh mamparotek karä karadjaan, palus mampalomoose, tapi idjä iä akan dähén palus katatahi. — (*Masm.2.*)

45. Tagal tā iken djari mitä batu idjä kabawak lawo bara bukit, djaton awi lengän olo, idjä mamparotek sanaman, tambaga, petak bata, salaka, bulau; pangkahai Hatalla djari masuman akan radja talo; awang akan mandjadi rahman dapit; maka nupi tā toto, tuntang rmae tantu.

46. Tä radja Nebukadnesar mahingkep, manjontop baus, palus manjembah Daniel, haiak manjoho olo maluput akae parapah iedu kinnan, tuntang garo mangat ewane, tinai parapah talo ihop.

47. Maka koan radja, tombah augh Daniel, sambil hamauh: Toto haihai; Hatallan keton toto Hatallan karä hatalla, iä Tuhan karä radja, iä idjä mangarinah talo basilim, basa iken djari tau masanan talo basilim toh.

48. Maka radja paham mangkat Daniel, tuntang manenga akae kutoh panenga barega, palus mangkat iä marentah hapus bagin tanah Babel, tinai iä mandjadi mantir pamutjok mahundjun karä olo pin-tar hong Babel.

49. Maka Daniel blaku intu radja, mangat mangkat Sadragh, Mesagh äwen teko Abednego, uka

marentah bagin tanah Babel; tapi Daniel melai intu dalam radja.

BAGI 3.

Koan Daniel telotelo tā hong pangkat apui.

1. Maka radja Nebukadnesar manjoho olo manampa hampatong bulau, kagantonge djahawen pula basa, kalombahe djahawen hasa; djeta impendenge hong padang Dura, hong tanah Babel.

2. Maka radja Nebukadnesar manjoho olo mamumpang karä wakile, karä panggawae, karä mangkubumi, karä sahebar, karä mantir panataue, karä mantir basara, karä sukataris, tuntang karä olo idjä kwasa hong tanah, mangat äwen tā manalih, omba manjaki hampatong tā, idjä djari impendeng radja Nebukadnesar.

3. Tä aton hapumpang karä wakil, panggawa, mangkubumi, sahebar, mantir panataue, mantir basara, sukataris, tuntang karä olo idjä kwasa hong tanah, mangat omba manjaki hampatong, idjä djari impendeng radja Nebukadnesar; äwen tā mendeng naharep hampatong tā; idjä djari impendeng Nebukadnesar.

4. Maka mandur aton manteban hai aughe, koae: Toh insuman akan keton, karä utus olo, karä djalahan, karä hamputan samandiai!

5. Sana keton mahining augh sarunai, suling, kutjapi, biola, rahap, gandang, tuntang augh karä ampin talo usik awang boken, tā keton patut mahingkep manjembah hampatong bulau tā, idjä

djari impendeng radja Nebukadnesar.

6. Maka äweäwe idjä djaton mahingkep, tuntang manjembah, iä palus tä kea karäh inganan huang pangkat apui idjä gandagandang.

7. Tä, sana iä mahining augh sarunai, suling, kutjapi, biola, rabap, tuntang augh karä ampın talo usik beken, maka karä hamputan, djalahan tuntang utus olo mahingkep, manjembah hampatong bulau tä, idjä djari impendeng radja Nebukadnesar.

8. Maka palus isut olo Kasdim manalih, mandawa olo Jehudi tä:

9. Iä masuman akan radja Nebukadnesar, koae: Kaläh radja belom katatahi!

10. Ikau, joh radja, djari maneuga prentah, olo handiai, sana mahining augh sarunai, suling, kutjapi, biola, rabap, gandang, tuntang augh karä ampın talo usik beken tä, patut mahingkep, manjembah hampatong bulau tä;

11. Tuntang äweäwe idjä djaton mahingkep palus manjembah, iä tä patut inganan akan pangkat apui idjä gandagandang.

12. Maka aton hetä isut olo Jehudi, idjä djari iangkadm marentah bagin tanah Babel, iä tä Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego; karä äwen tä, joh radja, djaton djari paraba ikau, tuntang dewam tä djaton iä maku mahorumate, iä djaton manjembah hampatong bulau tä, idjä djari impendengm.

13. Tä Nebukadnesar hamauh, tuntang kalait kasangite hasap, manjoho manduan Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego naha-

rep iä; tä äwen telo tä induan naharep radja.

14. Maka tomboh Nebukadnesar, sambil hamauh dengan äwen: Kilen, tantai keton, joh Sadragh, Mesagh, Abednego, djaton maku mahorumat dewangku, djaton maku manjembah hampatong bulau tä, idjä djari impendengku?

15. Toh, palus tatap arep keton; sana keton mahining augh sarunai, suling, kutjapi, biola, rabap, gandang, tuntang augh karä talo usik beken tä, palus mahingkep, sembah hampatong tä, idjä djari inampaku: tapi amon keton djaton manjembah, toto, palus tä keton inganan huang pangkat apui idjä gandagandang; kaläh ita mitä, äwe Hatalla tä, idjä tau maliwus keton bara lengängku?

16. Maka tomboh Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego, sambil hamauh dengan radja Nebukadnesar: Dia usah ikäi tomboh tagal perkara toh.

17. Amon patut kalotä, toto, Hatallan ikäi, idjä injembah iki, kutoh kwasae maliwus ikäi bara pangkat apui, tinai bara lengäm, o radja!

18. Tapi paribasa dia, brangai kea, kaläh ikau katawan kea, o radja! ikäi puna djaton maku mahorumat dewam, djaton maku manjembah hampatong bulau tä, idjä djari impendengm.

19. Tä Nebukadnesar sabak kasangite, gagaritat baue dengan Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego; balalu iä manjoho olo, mamaham pangkat apui tä hangkudju lipet bara puna tikase.

20. Tinai-iä manjoho isut olo tagap, idjä pangkaabase hong ha-

pus kawae, mangat mamasong Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego, palus mandjakah iä akan pangkat apui idjä gandagandang.

21. Tä äwen tä imasong tuntang kampohe, tuntang saraware, salutupe, tinai karä pakaiäe beken, palus olo mandjakah äwen bentok pangkat apui idjä gandagandang tä.

22. Maka basa prentah tä paham karas, apui tä djari imahim haliai, maka njalan apui mamadok maapatäi olo tä, idjä mandjakah Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego.

23. Tapi amon äwen telo, Sadragh, Mesagh, Abednego tä djari lawo bentok apui idjä gandagandang tä, tuntang pasonge,

24. Tä, maka radja Nebukadnesar sabanen angate, iä badjeleng mendeng, sambil hamauh dengan karä mantir ajue: Dia ita djari manjoho telo biti indjakah hong bentok apui tä, tuntang pasonge? Tombah äwen tä, sambil hamauh dengan radja: Toto, o radja!

25. Tombah iä, koae: Itä, aku mitä äpat biti uras bengkak manandjong hong bentok apui, djaton iä buah kapähä enen; maka ampin idjä bara äwen äpat tä kilau baris Hatalla. — (Jes. 43, 2.)

26. Tä Nebukadnesar manggapi lowang pangkat apui, tuntang mambawa, koae: Joh Sadragh, Mesagh, Abednego, keton idjä rewar pangkahai Hatalla! blua palus kantoh. Tä, maka Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego palus blua bara bentok apui.

27. Tä karä wakil, karä panggawa, karä mangkubnmi tuntang karä mantir basara ain radja hapumpung, palus mariksa äwen tä;

tä iä mitä apni djaton djari bara kwasa mawi berenge, balaue mahin djaton bakähü, tinai kampohe mahin djaton hasalä, ewau apui mahin djaton.

28. Tä koan Nebukadnesar: Karä tara akan Hatallan Sadragh, Mesagh tantang Abednego, idjä djari manjoho malaikat ajue, maliwus reware idjä harap iä, tuntang malawan prentah radja, sampai mandjuluk arepe, uka iä äla mahorumat manjembah hatalla beken, sala bara Hatallan ai.

29. Tagal tä prentah inengaku, olo handiai, brangai ungupe tuntang utuse, äweäwe idjä bahanji hamauh mamapa Hatallan Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego, iä akan inasang, tuntang humae akan inampa mandjadi äka tai; krana djaton Hatalla beken, idjä tau maliwus kalotä.

30. Maka radja manenga kwasa hai haream akan Sadragh, Mesagh äwen telo Abednego hong tanah Babel.

BAGI 4.

Surat radja Nebukadnesar manjarita nupie tuntang iä gila.

1. Radja Nebukadnesar akan karä utus olo, akan karä djalahan tuntang ungupe, idjä hong hapus kalunen: käläh kasanang keton djadjalan paham.

2. Kamängku, bahalap aku masuman karä kata tuntang talo heran, idjä djari ilalus pangkahai Hatalla intu aku.

3. Krana karä kata paham hai, tuntang gawi heran ajue paham kwasa; karadjaan ajue puna karadjaan

idjä katatahi, tautang iä marentah
haradjur giriranggirir.

4. Aku, Nebukadnessar, sang-
komku samang hong kumangku, tun-
tang sabuku bahalap bewäi hong
dalamku,

5. Maka aku aton nupi, idjä
manjabamen aku, karä tirokko idjä
ingarangkaku hong sasurongku ta-
gal paitä hambaruangku tä mampi-
käh aku.

6. Balalu aku manjoho manduan
karä olo pintar hong Babel naha-
rep aku, mangat marima nuping-
ku tä akangku.

7. Tä aton dumah karä nudjum,
karä olo idjä harati bintang, karä
olo Kasdim tuntang tabit, palus
aku masuman nupingku tä akan
äwen, tapi iä djaton tau marima
akangku;

8. Sampai tepa Daniel manaha-
rep aku, idjä inggarä Beltsasar, tu-
mon aran dewangku tä, idjä huang
iä tä aton Rogh Hatalla idjä brasih:
palus aku manjarita nuping-
ku tä akae, koangku:

9. O Beltsasar, ikau idjä man-
tir karä nudjum, basa aku kata-
wan Rogh Hatalla idjä brasih aton
hong ikau, tuntang djaton talo
basilin idjä bahali akam, maka
aku masuman nupingku, paitä
hambaruangku tä, hapus horoe.

10. Maka paitä hambaruangku,
sangkom aku hong sasurongku,
kalotoh: aku mitä, itä! aton ba-
tang kaju hong bentok petak, idjä
paham gantong tuntang hai.

11. Batang tä sasar gantong hai,
sampai tahandjungae tambuket la-
ngit, mangadjang hapus saran ka-
lunen.

12. Dawäe bahalap, buae baka-
pal, tuntang ai ombet panginan
akan talo handiai; intu pendae ka-

rä meto padang sondau kandjungae,
tinai karä burong penda langit
tingkep intu edae, karä talo be-
lom kuman bara iä.

13. Tinai aku mitä hong paitä
hambaruangku, metoh aku hong
sasurongku, maka itä! olo panong-
go idjä brasih idjä biti mohon bara
langit;

14. Iä mantehau pähes, sambil
hamauh kalotoh: Sempong batang
tä, tetek karä edae, parut karä
dawäe, taburan karä buae, sampai
karä meto idjä pendae hadari bara
iä, tuntang karä burong awang
intu edae;

15. Tapi batange tuntang uhate
naughe intu petak; tapi imasong
dengan rantai sanaman tambaga iä
akan menter marak oru hong pa-
dang, ambon bara langit akan mam-
bisa iä, tinai bagin panginae ka-
rä oru hong petak hindjä karä
meto.

16. Atäie akan hobah, djaton
kilau atäi olo hindai, baja atäi me-
to inenga akae, sampai djari hapus
udju njelo.

17. Perkara tä djari inukas awi
karä idjä panonggo tä, tuntang
augh toh djari ingarangka awi karä
idjä brasih, mangat karä olo idjä
belum akan kasene, tikas Idjä
Pangkahai tä toto kwasa mahun-
djun karä karadjaan olo kalunen,
tuntang iä idjä manenga tä akan
idjä kahandake, alo idjä korik ha-
lai lä manggatang akan tä.

18. Kalotoh nupingku, aku radja
Nebukadnessar; toh, küläh ikau,
o Beltsasar, suman rimae tä, basa
karä olo pintar hong karadjaangku
djaton tau marima tä akangku;
tapi ikau tau bewäi. basa Rogh
Hatalla idjä brasih aton hong
ikau.

19. Tü maka Daniel, idjä bagarä Beltsasar, kilau sabanen huange idjä djam katalie, karä tiroke sasar mampikäh iä. Tombah radja, sambil hamauh: O Beltsasar; äla nupi tä tuntang rimae mampikäh ikau. Tombah Beltsasar, koe: Kajah, tuangku! käläh djaka nupi toh buah karä idjä basingi ikau, djaka rimae manintu karä musohm.

20. Batang kaju idjä djari gitam tä, idjä djari gantong hai, idjä tahandjungae tempä langit, idjä mangadjang hapus petak,

21. Idjä bahalap dawae, tuntang bakapal buae, tuntang idjä ai ombet panginan akan talo handiai, idjä pendae äka karä meto padang, idjä intu edae karä burong penda langit manjarangan:

22. Djetä ikau, o radja, ikau idjä djari hai tuntang kwasa; kрана kahaim djari indahang sampai kilau tambuket langit, tuntang kwasam sampai saran petak.

23. Maka idjä gitan radja, idjä panonggo brasih mohon bara langit, idjä hamauh: sempong batang tä, rusak iä, tapi naughe batange tuntang uhate melai hong petak, tapi djetä tuntang rantai sanaman tambaga akan menter marak oru hong padang, tuntang bisa uwi ambon bara langit, tinai bagin panginae hindjä meto padang, sampai hapus udju njelo:

24. Djetoh rimae, o radja! djetoh tukas Idjä Pangkahai tä handak mawi tuangku radja:

25. Ikau karäh inolak bara marak olo, äkam akan hindjä meto padang, olo karäh manjoho ikau kuman oru hong tana kilau sapi; tä ikau karäh imbisa ambon langit; maka hapus udju njelo ikau ka-

lotä, sampai ikau kasene, tikas Idjä Pangkahai tä toto kwasa mahundjun karä karadjaan olo kalunen, tuntang Iä manenga tä akan idjä kahandake.

26. Tinai augh idjä injewat tä: batang tuntang uhat batangé tä naughe melai, — iä tä: karadjaan unagon dahan tinai, limbah ikau djari mangaku kwasan Tempon langit tä.

27. Tagal tä, o radja, käläh mangilak tirokku, lelak arepun bara karä dosam awi katetek, tinai bara karä kadarhakam, awi ikau masi olo tjalaka, ajaajau kasanangm pandjang tinai.

28. Maka talo handiai tä tulus mawi radja Nebukadnesar.

29. Krana kitabah duäwalas bulan, metoh iä manandjong hong dalame intu Babel,

30. Maka radja hamauh, koe: Djaton djetoh Babel idjä hai tä, idjä djari imangungku akan äka karadjaan, hapan kutoh kwasangku, tinai akan horumat kahaingku!

31. Hindai bewäi aughe tä lepah blua bara njaman radja, gap augh lawo bara langit, koe: Toh insuman akam, o radja Nebukadnesar, karadjaam djari nihau bara ikau.

32. Ikau karäh inolak bara marak olon, tinai äkam akan hindjä karä meto padang, olo karäh manjoho ikau kuman oru kilau sapi, sampai udju njelo karäh hapus, sampai ikau mangaku tikas Idjä Pangkahai tä toto kwasa mahundjun karä karadjaan olo kalunen, tuntang Iä manenga djetä akan idjä kahandake.

33. Palus djam tä kea augh tä tulus mawi Nebukadnesar, krana

iä inolak bara marak olon, palus kuman oru kilau sapi, tuntang ambou langit mambisa borengs, sampai buluc pandjang kilau bulu burong nasar, tuntang siloe kilau silon burong.

34. Limbah karä njelo tä maka aku, Nebukadnesar, manggatang matangku akan langit, krana akalku djari halulä tinai akangku; tä aku manara Idjä Pangkahai tä, tuatang mahorumat mampahai lä idjä belom palus katatahi, basa kwasae puna dähea haradjur, tuntang karadjaan ajue girimang-girix.

35. Karä olo idjä mukong hapus petak kilau djaton intu iä; iä mawi tumon kahandak ajue hapan karä kawan talo hong langit, tuntang karä olo idjä mukong petak, djaton idjä biti idjä tau manangkis lengäe, atawa idjä tau hamauh dengae: narai gawim?

36. Hemben tä karä akalku haluli akangku, tinai kwasan karadjaangku tuntang kahai dengan horumatku haluli akangku; karä mantirku, karä olo ajungku idjä kwasa manalih aku, palus aku indähen tinai huang karadjaangku, tuntang kahaingku indahang haream tinai.

37. Toh, maka aku, Nebukadnesar, mampahai manara Radjen langit, krana karä gawie uras tote, karä djalan ai uras budjur; tinai iä toto kwasa mamparandah karä olo badjoho.

BAGI 5.

Radja Belsasar marajap palus rusak.

1. Radja Belsasar manampa

panginan hai akan sakojan mantir pamutjok ajae, tuntang iä mihop anggor intu baun mantire sakojan tä.

2. Maka amon Belsasar djari buah anggor, tä iä manjoho manduan karä sangkir bulau salaka, idjä djari irampas liau bapae Nebukadnesar bara human Hatalla, idjä bihin hong Jerusalem; mangut radja, tuntang karä mantire idjä kwasa, mihop hapa tä, tuntang karä sawae, tinai gundike.

3. Tä olo mimbit akae karä sangkir bulau, idjä djari irampas bara human Hatalla, idjä bihin hong Jerusalem; maka radja, tuntang karä mantire idjä kwasa, tuntang karä sawae, tinai gundike, mihop hapan tä.

4. Ewen mihop anggor, tuntang manara karä dewae, hatallae tä idjä inampae bulau, salaka, tambaga, sanaman tinai batu.

5. Hemben tä kea tundjuk ston mamala, kilau tundjuk lengin olo djeta manjurat hong sapu dinding human radja, tandipah sarangan sumbo; maka radja mitä lengä tä idjä manjurat.

6. Tä radja kalakadas ampin baue, tuntang iä sabenen angkat huange; kahange hagenjah, sampai utute plintikplantak.

7. Palus radja mantehau hai aughe, manjoho manduan karä olo idjä harati bintang, karä olo Kadira tuntang nudjum; tä kora radja deangan karä olo pintang hong Babel: Eweawe idjä tau mambasa bintik tä, tuntang masanan rimae akangku, iä karä imakaian deng-an haladu, tuntang rantai bubau akan ujate, palus iä indu tumi idjä turun telo hong karadjaan toh.

8. Tā karā olo pintar ahi radja tamā; tapi āwen djaton tau mambasa bintik tā, atawa masuman rimae akan radja.

9. Tā radja Beksasar sabanen haream, tuntang baue kalas lali, tinai karū olo kwasa ajue djungun kea.

10. Maka tagal augh radja tuntang karā olo ajue idja kwasa, indu radja tamā human panginan. Tā koan indu radja: O radja, kā lāh belom katatahi; āla tirokmi mampikāh ikau, āla baum hobah kalas.

11. Aton olo idja bita hong karadjaan, idja huang iā aton Rogh Hatalla idja brasih; krana metoh pangeweng liau bapam djari sondau hong iā kalawa, akal kapintar, kilau kapintar Hatalla; tagal tā liau bapam, radja Nebukadnesar, djari mangkat iā mandjadi kapalau karā tabit, olo idja harati bintang, olo Kasdim tuntang nudjum; kakai gawin liau bapam, o radja.

12. Basa djari sondau hong iā rogh idja hai, tuntang kaharatin olo idja marima nupi tuntang malelai, tinai mengkak bohoh, iā tā hong Daniel, idja inggarā radja Beksasar are; toh, kālāh soho olo mangahan Daniel, iā karāh marima tā.

13. Tā Daniel imbit naharep radja. Maka radja hamauh dengan Daniel, koae: Aton ikau toh Daniel, idja baris Jada awang tawanan tā, idja djari imput liā apangku, radja tā, bara Juda?

14. Aku djari mahning olo masuman ikau, ikau toh āka Rogh Hatalla, tuntang kalawa, kaharati, dengan paham kapintar aton hong ikau.

15. Toh, karā olo pintar, tuntang idja harati bintang djari imbit naharep aku, mangat mambasa bintik tā, haik marimae akangkū; tapi āwen djaton tau marima karā augh tā.

16. Tapi aku djari mahiming ikau, ikau tau marima talo, tuntang mengkak bohoh. Toh, amon ikau tau mambasa bintik tā, tuntang marima akangkū; maka ikau karāh imakaian hapān baladu, tuntang rantai bulau intu ujatm, baladu ikau indu tuan idja turon telo hong karadjaan toh.

17. Tā tombah Daniel, sambih hamauh dengan radja: Naughe ramom akam bewāi, tenga panengam akan olo beken; aku handak mambasa kea surat tā akan radja, tuntang marimae akac.

18. Hining, o radja! Pangkahai Hatalla djari manenga akan liau bapam Nebukadnesar karadjaan, kwasa, horumat tuntang kahai.

19. Tagal kahaie tā, idja djari inenga akac, maka karā utus olo, karā djalahan tuntang hamputan hagendjuh; mikāh intu baue; idja kahandake, impattie; idja kahandake, imbelome; tinai idja kahandake, iangkate; idja kahandake, imparandahe.

20. Tapi metoh iā mampadjohō arepe, tuntang atāie hai awi kale-tjake, tā iā inganan bara padadusan karadjae, tuntang horumate nihau bara iā.

21. Balalu iā inolak bara marak olon, tinai atāie iujama dengan atāi meto, akac kerdja kalidai hutan; olo manenga oru akac kilan; akan sapi, tuntang bitie akac imbisa ambon bara langit, sampai iā mangaku, Hatalla, Idja Pangkahai tā, toto

kwasa mahundjun karä karadjaan olo kalunen, tuntang lä mangkat akan tä idjä kabandako.

22. Maka ikau idjä anake, o Bolsasar, djaton djari mamparandah atäim, alo ikau djari katawan karä talo tä.

23. Tapi ikau djari mampadjoho arepun manawah Tempon langit, tinai karä milik humae tä djari imbit akan, ikau tuntang karä wantirm idjä kwasa, tinai karä sawam tuntang gundikm, keton djari mihop anggor hapaa tä, tuntang keton djari manara karä dewa idjä salaka, bulau, tambaga, sanaman, kaju tuntang batu, idjä djaton tau mitä, djaton tau mahining, djaton tau harati; tapi Hatalla tä, idjä hong lengäe sika tahasengm, tuntang karä djalam hong kwasan ai, djetä djaton ikau djari mahorumate.

24. Tagal tä lä djari manjoho lengä tä, tuntang surat tä, idjä imintik hetä.

25. Maka djetoh augh surat, idjä imintik hetä: Mene mene, tekkel, uparain.

26. Tuntang djetoh rima karä augh tä: Mene, rima: Hatalla djari mitong karadjaam, tuntang mahapus tä.

27. Tekel, rima: ikau djari inim-bang hong dasing, tuntang ikau pahalau mahian.

28. Peres, rima: karadjaam djari imbagi, haiak inenga akan olo Medai tuntang Parsi.

29. Tä Belsasar manjoho olo makaian Daniel hapan baludu, tuntang mangkepan rantai bulau intu ujate, tinai olo mante-hau hai aughä, masuman iä tuän idjä turon telo hong karadjaan tä.

30. Tapi alem tä kea Belsasar, radjan olo Kasdim, impatäi.

BAGI 6.

Daniel itiwos baru karandah aloga.

1. Maka Darius, olo Medai tä, manduan karadjaan, metoh iä djahawen pulu duä njelo hirah uware.

2. Maka kamäan Darius, kaläh iä mangkat saratus duä pulu wakile mahundjun hapus karadjaan:

3. Tinai mahundjun karä äwen iä mangkat telo giindal, tuntang idjä pangkalai bara äwen telo tä, djetä Daniel; akan giindal tä karä wakil patut masuman karä itonge, uka radja äla rugi.

4. Maka Daniel ingilak baru karä giindal tuntang wakil, basa huange pintar bahalap, tinai radja handak mangkat iä mahundjun hapus karadjaan.

5. Tä karä giindal tuntang wakil mimpä kalinda, mangkat tau mawi Daniel tagal perkarän karadjaan; tapi äwen djaton tau sondau buku atawa kasalae enen, krana iä budjur toto, tuntang kalangkah atawa kasalan djaton tarasondau hong iä.

6. Tä koan äwen tä: Toto, ita djaton sondau buku mawi Daniel tä, amon djaton tagal agumae.

7. Tagal tä karä giindal tuntang wakil bawatowon manalih radja, sambil hamauh dengae kakai: O radja Darius! kaläh belon kata-tahi.

8. Angat karä mangkubumi, karä wakil tuntang mantär hai, karä mantär basara, tinai karä panggawa, bahalap amon prentah radja inenga, tuntang augh prentah

tā karakaras toto, idjä kalotoh : olo handiai idjä dalam telo pulu andau bahanji blaku talo enen intu barangai dewa atawa olon, sala bara intu ikau, o radja, iä tä akan ilaboh hong karandan singa.

9. Toh, o radja, käläh mandähen prentah tä, tuntang manandjeman tjap, idjä djaton tau iobah tinai; tumon hadat olo Medai tuntang Parsi, idjä puna djaton tau iobah.

10. Tumon tä radja Darins mantjatjak surat prentah tä.

11. Maka amon Daniel mahining prentah kalotä djari inenga, tä iä tamä humae; maka intu karong loteng ajue karä panjengok idjä manintu Jerusalem habangah; hantelo idjä andau iä mandäko utute, blaku doa tuntang manarimakasih intu Hatallae, sama kilau gawie bihin kea.

12. Tä karä olo tä batawotawon dumah, palus sondau Daniel blaku doa, tuntang musok Hatallae.

13. Balalu äwen manalih, hamauh dengan radja tahu prentah radja tä, koae: Dia ikau djari mantjatjak prentah, genep olo, idjä dalam telo pulu andau bahanji blaku talo enen intu bararangai dewa atawa olon, sala bara intu ikau, o radja, iä tä akan ilaboh hong karandan singa? Tombah radja, koae: Toto, prentah tä bantantu, tumon hadat olo Medai tuntang Parsi, djaton tau iobah tinai.

14. Tä koan äwen, tombah augh radja: Daniel, anak baris tawanan bara Juda, djaton djari paraba ikau, o radja! tuntang djaton kea prentah tä, idjä djari intjatjakm, tapi hantelo genep andau iä blaku doa bewäi.

15. Amon radja mahining augh tä, maka iä paham kepähän atäie, tuntang iä mangarangka, handak maliwus Daniel; sampai matanandau belep iä manggau akal, mangat maliwus iä.

16. Tä karä olo tä batawotawon manalih radja, sambil hamauh dengan radja: Tawam bewäi, o radja, aton puna hadat olo Medai tuntang Parsi, karä tjap prentah, idjä djari inukas radja, djetä djaton tau ingabeken.

17. Tä radja manjeho olo, manduan Daniel, palus malaboh iä huang karandan singa; maka koan radja dengan Daniel: Käläh Hatallam, idjä ihorumatm haradjur, maliwus ikau.

18. Limbah tä olo manduan batu, hapae matap baun karanda; maka radja mantjatjak djetä hapan tisin ajue, tinai tisin karä mantir ajue idjä kwasa, nka prentah tahu Daniel tä äla ingabeken.

19. Limbah tä radja huli humae, tuntang djaton kuman alem tä, djaton kea iä manjeho olo mimbit talo usik, iä djaton tawan tirohe.

20. Maka hsiak djadjewu, duruh sawah, radja blua, palus iä ha-goet gulogulong manalih karandan singa.

21. Maka sana iä tokep karanda, iä mangahau Daniel, tangitangis augh. Koan radja, hamauh dengan Daniel: O Daniel, rewar Hatalla idjä belom! aton kea Hatallam, idjä haradjur ihorumatm, djari tau maliwus ikau bara singa?

22. Tä Daniel tombah augh radja: O radja! käläh belom kata-tahi.

23. Hatallangu djari manjeho

malaikat ajue mangait njaman singa, sampai ia djaton tau mawi aku; krana ia katawan aku toh budjur intu ia, tinni dengam ken, o radja, djaton kasalangka.

24. Ta radja handjak haliai, palus ia manjoho olo mandjidjit Daniel bara karandun singa. Amon Daniel djari indjidjit bara karanda ta, maka olo djaton sondau dirite mahin dia; krana ia djari harap Hatallae.

25. Ta radja manjoho olo manduan karä awen ta, idja djari paham mandawa Daniel ta, balalu olo malabohi awen ta akan karandan singa, tuntang anak sawae; maka awen djaton rawtep lasah palus karä singa mantakan mawi ia, tuntang maramok karä tolange.

26. Ta radja Darius manjoho manjurit akan karä utus, djalahian tuntang hamputan olo, idja hong hapus petak, kalotoh: Kälüh kasaning keton sasar indahang.

27. Aku djari mahenga pientah, mangat hong hapus karadjaan paganganku olo handjai akan mikuh tuntang marawan intu barn Hatallam Daniel; krana ia Hatalla idja belom, idja melai sampai katatahi; karadjaan ajue djaton akan nihau, tinni kwasae djaton akan hapus.

28. Ia toto mawat maliwus. tinni ia mawi kata tuntang talo heran hong langit tuntang hundjun petak; ia ta djari maliwus Daniel bara karä singa.

29. Maka Daniel ta batuah kaham karadjaan Darius, tinni kaham karadjaan Kores, olo Parsi ta.

BAGI 7.

Apat katuron karadjaan ta, inanding hapan meto; karadjaan Kristus idja sampai katatahi.

1. Hong njelo idja kaham Botsasar, radja Babel, maka Daniel nupi, aton paita hambaraso, metoh ia hong sasasoe; tuntang ia manjurit nupie ta, maka bukun karä augh ta kalotoh:

2. Aku, Daniel, aton paitaku hamalem, ita! barat bara apat netae lawo hasansawong, manampur tassik lambah.

3. Maka apat meto hui lembut bara tasik, hakabeken ampie dengan kolme.

4. Idja solake ta kilau singa, tuntang aton palapase kilau palapas burong nasar; maka aku mita, sampai palapase ta padjawut, tinni djeta hagatang bara petak, palus mendeng budjur hapan paita kilau olon, tuntang atai oloh inenga akas.

5. Limbah ta, ita! meto beken idja dua ta sama ampie kilau behuang, ia ta mendeng darah idja ta; intu njamae helat kasingae, aton telo galamite hai pandjang, tuntang ia injoho tumon toh: Mendeng, kuman kutoh isi!

6. Limbah ta aku mita; ita! aton meto beken tinni, djeta kilau harimaung; tuntang apat palapas burong aton intu likata; tinni meto ta apat takoloké; maka kwan inenga akas.

7. Limbah ta aku mita huang paitaku hamalem ta, ita! meto idja apat ta papa bakaiktikah tuntang paham kaabase, hakasingae sanaman pandjang; djeta kuman, mamparotek, tuntang malitek karä tinea hapan paita; djeta beken ha-

liai bara karä meto idjä helo bara iä, djeta sapulu tandoke.

8. Maka aku manampajah karä tandoke tä, itäl aton lembut tandoke taheta idjä korik intu helat karä awang beken; maka kelo tandoke awang soläke tä badjawut awie; maka itäl tandoke djeta hamati. Kilau mataa olon, tuntang aton njatae, idjä manjewut talo badjoho.

9. Talo tä aku mitäe, sampai karä karosi ingkäs; tuntang Iä idjä helo bara karä andau mondak hetä; pakaiäe lentah kilau udjan habungkas, tinai balau; kilau bulun tapiri idjä brasih; padadasäe tä uras njalan apui, tuntang karäetäe kilau apui gandaganidang.

10. Tabasak apui mahasar blua helo baue, tinai bakojakojan lipet idjä manonggo iä, tuntang hapulupulu kujan idjä mendeng naharep baue; tä Idjä mariksa tä mondok, tuntang karä surat iukäi.

11. Tä aku manampajah tagal augh badjoho tä, idjä injewut tandok tä; aku manampajah, sampai meto tä impatäi, bitie rusak, tuntang inganan akan apui.

12. Maka kwasan karä meto idjä beken tä terai kea, krana katikae melai djari innakas akan sampai wajahe tuntang djame.

13. Tinai aku mitä hong paitäku hamalera, itäl aton idjä dumah hong haunandau intu langit, iä tä kilau Anakolon; iä tä mananggoh Idjä helo bara karä andau, tuntang iagah naharep baue. — (Leuk. 21, 27.)

14. Maka kwasan horumat tuntang karadjaan inenga akan, mangat karä utus, djalahan tuntang hanputan olo akan manjembah iä; kwasae puna kwasan katatahi, idjä

djaton akan nihau, tuntang karadjae djaton akan rusak.

15. Maka aku, Daniel, atäiku paham mangkariäng intu huangkü, talo paitä tä paham manaiti, wen aku.

16. Palus aku manggapi idjä bitie awer idjä mendeng hetä, tuntang blaku intu iä katantun rimas karä talo tä; tä iä hakotak dengangkü, marima karä talo tä akangkü, koeo:

17. Meto bai sapat tä, djeta äpat radja, idjä lembut bara petak.

18. Tapi äwen idjä brasih nia Idjä pangkahai tä karä mandino karadjaan, tuntang äwen karä minabing karadjaan palus haradjar katatahi.

19. Tä aku radjin katawan katantun rima meto idjä äpat tä, idjä beken ampie bara, karä kolek, idjä bakaikäkäh haliai, idjä bakesingä sanaman, tuntang hasilo tambaga, idjä kuman, mamparotek, tuntang maliäek karä tisae hapian paie;

20. Tinai katantun rima sapulu tandoke, idjä puna hundjun takoloke, tinai idjä beken tä, idjä lembut, tuntang telo padjawut awie, iä tä tandok djeta, idjä bara mata, hanjamä, idjä manjewut talo badjoho, idjä tampajabe hei bara karä kolek.

21. Krana aku djari mitä, tandok djeta djari mangalahi karä olo brasih; tuntang djari mampalah äwen;

22. Sampai Iä idjä helo bara karä andau tä dumah, tuntang manenga kwasan mahukuta akan karä awang brasih ain Idjä pangkahai tä, njamah tukas wajah karä awang brasih tä akan mandino karadjaan djari sampai.

23. Maka pasuman kalotoh: Meto idja kpat ta, djeta karadjaan idja tawon kpat hong petak, djeta beken haliai bara karä karadjaan; djeta karäh kuman hapus petak; tuntang malitek djeta, palus mamparamok ia lepalepah.

24. Maka idja sapulu tandoke ta, rimas: bara karadjaan djeta karäh lembut sapulu karadjaan, tuntang idja tinai karäh lembut rahian bara ta; maka djeta beken haliai bara awang helo ta, ia karäh mamparungkok telo radja. — (Pangar. 17, 12.)

25. Ia karäh hamah manawah Idja pangkahai ta, tuntang marusak karä awang brasih ain Idja pangkahai ta, tinai kahandake mobah karä wajah tuntang prentah. Maka awen karäh injaragh intu lengäe idja wajah, tuntang dua wajah, tinai satengah wajah.

26. Limbah ta Idja mahukum ta karäh mondok; ta kwasan tandok ta karäh inganun, sampai ia rusak, balalu lomas lepah lingis palus katatahi.

27. Tapi karadjaan, kwasa tuntang kahai karä karadjaan hapus peuda langit karäh inenga akan ungkup idja brasih ain Idja pangkahai ta, idja karadjaan puna karadjaan katatahi, tinai karä awang kwasa karäh mahorumat tuntang mamenda ia. — (Pangar. 11, 15.)

28. Djeta kahapus karä aughe. Maka aku, Daniel, paham mikah awi karä tirokku, tuntang ampin baungku hobah kusop; tapi aku mangandong karä aughe ta tinai huang atäku.

BAGI 8.

Karadjaan diti ta mawi idja telo tuntang äka brasih imparusak.

1. Hong njelo telo, kaham karadjaan radja Beksasar, maka aku Daniel, aton paitaku tinai, kintahi paitaku idja helo ta.

2. Maka angkatku hong paitaku ta, aku hong kota Susan, idja hong tanah Elam, angat hambaruangku aku mendeng hong saron batangdanum Ulay.

3. Maka aku manggatang matangku, mita, ita! aton tabiri hatue intu saran batangdanum ta, ia ta dua tandoke, tuntang tandoke dua ta pandjang, tapi idja pandjang haream bara idja; idja pandjang ta lembut rahian.

4. Maka aku mita tabiri hatue ta manandok akan barat, akan utara tuntang selatan, tinai dialo idja meto tau melai intu bane, dialo idja tau iliwus bara ia; tinai ia mawi tumon kahandake, tuntang paham mampahai arepe.

5. Amon aku mangumang djeta, ita! aton dumah tinai kambing hatue bara barat, mahorong hapus petak, tapi ia djaton manandok petak; maka kambing ta idja tandoke hai bahalap intu helat matae.

6. Ia manantarang tabiri hatue, idja dua tandoke; idja gitangku saran batangdanum ta; maka ia manaradjang mawi djeta pahapahan, hasap kalaita.

7. Maka aku mita ia, ia tokep tabiri hatue ta, tuntang ta paham kasangite dengae, palus ia manampoh tabiri hatue ta, tuntang mamelek tandoke dukidäs; maka ain tabiri hatue ta djaton kwasa, sampai tau mendeng intu

baue; balalu ia imbaringe akan petak, iliteke, tuntang dialo idja tau maliwus tabiri hatuäe ta bara lengäe.

8. Maka kambing hatuäe tä sa-sa-pahay kahais; tä metoh [ka-paham kwasa; gap tandoke idja pandjang tä bapelek; tuntang aton lembut intu äkae; tä äpat tandoke idja hai; manintu äpat matan ri-wut.

9. Maka idja kara tandoke tä manjarampang; pandak; djeta djajalan pandjang habai akan salatan; tuntang akan timor; tinai akan tarah idja kampili tä.

10. Djeta dahangdahanga kahaje sampai ramon langit; tuntang djeta manggagar belah; talo tä; belake bintang; akan petak; balalu mali-tek ia.

11. Toto, ia mampahai; arepe sampai mawi radjan, kawaa talo tä; tuntang marampas; bara ia pa-rapah idja haradjur tä; tuntang äkae, hamae idja brasih irusake.

12. Maka ungup tä; tuntang parapah idja haradjur tä injaragh tagal dosa; äwen; tä ia mampa-lakang katoto akan petak; tun-tang kara gawie batuah bewai.

13. Limbah tä aku mahining idja biti idja brasih hakotak; tinai idja brasih beken hamauh dengan idja hakotak tä; Sampai kilen katahie paitä tahu parapah idja haradjur tä; tuntang tahu dosa pangarak tä; sampai kilen katahie äka bra-sih tuntang ungup tä injaragh indu iletek?

14. Tä koas dengangku; Sampai duä kojan talo ratus andau; tä äka brasih tä karäh imprasih tinni

15. Djadi, amon aku, Daniel, mäta paitä tä, maka aku manggau rimae; itäl buaton mendeng idja

biti; intu haungku idja ampin; elo hatuäe.

16. Maka aku mahining aton kijau; augh oton bara; batang danum Ulai tä; djeta mantahau; kaae; (d) Gabriel; rima paitä toh äkae tä.

17. Balalu ia manggapi aku; maka amon ia durah; äka tarä-wen; palus lawa manjontop haung-ku; Tä ia hamauh dengangku; lngingat; ikaw olo kalunem; krana paitä toh karäh; tulus intu katatesan; kara twajah.

18. Maka metoh ia kotakotak dengangku; aku salenga palangek tangengai; haungku pasondep hong petak; Maka iu manigong aku; pa-lus mampendeng aku hong äkaku.

19. Sambil hamauh; Itäm; aku handak masuman; akam talo awang akan mandjari; intu katatesan ka-lait tä; krana intu katika idja inukas kahapuse karäh samphi.

20. Tabiri hatuäe tä; idja duä tandoke; idja tjari; gitam; djeta kara radjan; Medai tuntang; Parsi.

21. Maka kambing hatuäe tä; djeta radja tanah; Hellenes; tan-doke idja hai; idja helat matau; djeta radja; idja solake.

22. Maka idja äpat lembut intu äkae; limbah ia bapelek; rimae; äpat karadjaan karäh; lembut bara utus olo tä; tapi djinton tumou kyasan idja helo tä.

23. Maka intu katatesan karu-djaan äwen; amon olo parajap djari mahapus tikase; tä karäh; lembut radja idja badjoho; tuntang panipa.

24. Iä tä karäh paham kwasa; tapi djaton awi puna kasbas ai; iä karäh marusak heran haliai; iä karäh batuah sampai malalus kaha-ndake; iä karäh marusak idja kwasa; tuntang utus olo idja brasih tä.

25. Maka awi karā akale tipne karāhi mandjadi awi lengāe; tā hi karāhi mampadjohe atāie, tuntang salenga metoh kasamang iā karāhi marusak arā olo; iā karāhi manggatang arepe mawi Radjan, karā radja; tapi iā karāhi imelek djaton awi lengā.

26. Maka paitā tahu karā andau tā, idjā insunan akan, djeta toto; tapi ikau, ala masuman paitā tā, krana tahi katikae hinda.

27. Tā aku, Daniel, balemo, tuntang aku habax isut andau; limbah tā aku mendeng, tuntang nguan gawin radja; aku djungun awi talo paitāku tā, tapi djaton idjā bitī idjā katawan tā.

BAGI 9.

Katika panumah Tuhan Yesus insuman akan Daniel.

1. Hong njelo idjā, kahum Darius, anak Ahasweros, olo Medai tā, idjā mandjadi radja mahundjun karadjaan olo Kasdim,

2. Hong njelo idjā kahum karadjae, maka aku, Daniel, marika hong surat karā njelo tā, idjā djari insunan Jehowa akan nabi Jeremia, iā tā tukas karusak Jerusalem tā udju pulu njelo katahie. — (Jer.25.11.)

3. Tuntang aku mules arepku akan Hatalla, pangkahai Tuhan, mangat manggau iā, haiak blaku, musok, tuntang puasa, hapakaian bidak; tuntang mondok hong kawo.

4. Maka aku blaku intu Jehowa, Hatallangu, tuntang mangaku, koangku: Joh pangkahai Tuhan! Ikau Hatalla idjā hai tuntang ingikah, idjā mahaga djandji

tuntang asi akan karā awen, awang sinta ikai, tuntang mahaga karā prentahm.

5. Ikai djari badosa, tuntang malalna kasala, gawin ikai toto darhaka, tuntang dikai parisang, awi ikai djari undur bara karā prentahm tuntang takasam.

6. Ikai djaton djari manumon augh karā rewarm, nabi tā, idjā djari hamauh hapan aram dengan karā radjan ikai, dengan karā mantir ikai tuntang bakas ikai, tina dengan karā olo arā hong tanah.

7. Aim, o pangkahai Taha, kabudjur, tapi ain ikai kahawen bau, kilau aton andau toh karā ikai, olo Juda, tuntang olo Jerusalem, hapuhaps olo Israel awang tokep tuntang idjā kedjau, hong karā tanah, idjā akan hotā ikau djari meamburup ai, tagal karā kalangkahe, idjā djari hapae malangkah ikau.

8. O pangkahai Taha! patut baun ikai mahamen, tuntang karā radja, karā mantir, karā bakas, basa ikai djari badosa intu ikat.

9. Tapi ajum, o pangkahai Tuhan, Hatalla ikai, puna kutoh asi tuntang ampun, alo ikai djari manggatang arep ikai malawan ikau!

10. Tuntang ikai djaton djari manumon augh Jehewa, Hatalla ikai, mangat manandjong tumon undangundang ai, idjā djari inengee intu baun ikai hadjamban karā rewars, nabi tā.

11. Tapi sakarā olo Israel djari malangkah Toratna, tuntang undur bara tā, sampai iā djaton maku manumon karā aughm; tagal tā sapa djari inampohak akan ikai, tuntang sumpah tā; idjā injurat hong Torat Moses; rewar

Hatalla ta, basa ikai djari badosa dangae. (5. Mos. 28, 15.)

12. Ta ia djari malalus karä aughé; idja djari insané maütam ikai, tuntang mantam karä tuan idja mentah ikai; tina djari manjampai tjalaka paham mawi ikai; idja djaton pudja mandjadi hapas penda langot, kilau pinta Jérusalem.

13. Kilau djari injurat hong Torat Moses, kakai karä tjalaka ta djari mawi ikai; tina ikai djaton djari blaku intu baun Jehowa, Hatallan ikai, tuntang djaton hobah bara karä kadhakun ikai, djaton handak pintar mingat katotom.

14. Tagal ta Jehowa djari badasak, manjampai tjalaka mawi ikai; krana Jehowa; Hatallan ikai, toso budjur hong karä gawie, idja djari ilaluse, basa ikai djaton djari manumon aughé.

15. Maka toh, o pangkahai Tuhan, Hatallan ikai, idja djari manjampai djalahan olo ajum bara tanah Misir, hapas lengam idja kwasa, tuntang djari manjampai sewutm akam, kilau aton aedau toh: toto, ikai djari badosa, ikai djari darhaka.

16. Tapi, o pangkahai Tuhan, tagal kotoh asma tuntang katotom undur kea kalaitm tuntang kasangitn idja hasop bara lewu Jérusalem, bukitm idja brasih ta; krana tagal dosan ikai, tagal kadhakan karä tato ikai Jérusalem tuntang djalahan olo ajum djari inda tahwah karä utus olo, awang haka iling ia.

17. Maka toh, o Hatallan ikai, hining augh lakun rewarm; augh usoke; kaläh sangkowong baun handjun akam brasih, idja djari

rusak ta; djeta tagal pangkahai Tuhan.

18. Talangan pindingm, o Hatallan ku, hining; rengang matam, ita karä karusak ikai, tuntang lewu ta; idja djari injewut huring arang; krana ikai manappohak lakun ikai intu baun djaton harap katetek ikai, tapi harap karä asim, idja patam kakae.

19. O pangkahai Tuhan, hining! o pangkahai Tuhan, ampun! o pangkahai Tuhan, senéh, tuntang lalus ta; sla randjar! Djeta tagal arepa kea; o Hatallan ku! Krana lewum tuntang djalahan olo ajum djari injewut huring arang.

20. Metoh aku magon kotakotak, sambil blaku, tuntang mangaku dosangku dengan dosan utus ajungku, Israel ta, haiak manampohak usokku intu baun Jehowa, Hatallan ku, tagal bukit Hatallan ku idja brasih ta,

21. Metoh aku magon kotakotak hong lakudoangku, maka Gabriel, idja djari gitangku bliin hong paitaku ta, dumah trawang badjeleng, palus manigong aku, eteke katika parapah halemät.

22. Ia masuman akangku, tuntang hakotak dengangku, koe: O Daniel, toh aku djari hagoet, mangat masuman, balalu marima akam.

23. Haiak tampan lakudoam augh djari blua, palus aku djari manalih, mangat masuman ta akam, krana ikau ingilak tuntang ingatau; toh, kaläh harati augh toh, tuntang ingat augh tudjum.

24. Udju pula minggu djari inukas akan olo utus ajum, tuntang akan lewum idja brasih ta, ta maka karä kalangkah karäh tevai, tuntang karä dosa karäh

inutup, tinai karā kadahaka karāh injapan, palus katetek idjä katatahi. tā karāh injanpai, karā paitā tuntang augh tudjau karāh ilalus, Idjä brasih haliai. tā karāh iminjak. — (*Mark. 1, 24.*)

25. Toh, käläh ikau katawan, tuntang ingat totototo: bara prentah lembut, manjoho olo huli, mamangun Jerusalem tinai, sampai Kristus, Radja tā, djetā udju minggu, tinai djahawen pulu duā minggu; maka karā djalan tua-tang kota karāh imangun tinai, alo kahum katika kadjakā.

26. Maka limbah djahawen pulu duā minggu tā Kristus karāh impatāi, tapi djaton akae kabuante. Maka kawan parang Radja tā karāh dumah, tuntang marusak lewu, tinai aka brasih, sampai djetā rusak kilau awi dahes danua soho, palus sampai kahapuse karāh atou klaki tuntang karusak, awang djari inukas batantu.

27. Tapi Iā karāh mandāhen djandji tā intu arā olo hong idjä minggu; tapi benteng minggu tā Iā karāh paterai parapah idjä injambalih, tuntang parapah indu kinan; tā hundjun aka brasih karāh mendeng talo kabelā, talo pangarak, djetā sampai kalomos, hukum inampohak akan idjä pangarak tā. — (*Matt. 24. 15.*)

BAGI 10.

Sindā tinai tudjau insuman akan Daniel.

1. Hong njelo telo, kahum Kores, radja Parsis, maka perkara ingarinah akan Daniel, idjä

bagarā Beltsasar; maka perkara tā batantu haliai, tahu kadjakā paharu tahu rahian; maka idja minggu perkara tā, tuntang harati paitā tā buabuah.

2. Katika tā aku, Daniel, paham kapāhā atāiku, sampai hantelo minggu katābiē.

3. Panigina awang mangat mahin dia aku kumae, tinai balut tuntang anggor djaton pokos totokku, minjak aku djaton hapai, sampai hapus telo minggu tā.

4. Maka intu andau duā pulu apat, bulan idjä solake, aku atou hong sarau batang danum idjä limbah, Hidekel tā.

5. Maka aku marieran matangku, palus mitā, itā! aton olo hatnā idjä hapakaian benang pista kahange hababat bulau brasih.

6. Bitie kilau bata turkis, timar bawe kilau kilat, tuntang matae kilau njalan apui, lengā paie kilau tambaga idjä inaliso, augh kotake kilau augh lalenton olo arā.

7. Maka aku, Daniel, kabuatku bewāi mitā talo tā, tapi karā olo idjä dengangka djaton mitā tā: baja kikāh paham manjangkulep awen, sampai iā hadari, manjahokan arepe.

8. Tumon tā aku batisa kabuatku, tuntang aku mitā talo hai tā. Maka kabasku djaton tisae; tuntang karigasku hobab uudur, sampai lepan karā kabasku.

9. Maka aku mabingung kari augh kotake; maka sana aku mahiuing karā augh kotake, aku palungek batiroh; baungku pasondep intu petak.

10. Maka itā! aton lengā manigong aku, palus mampendeng

ututku, tuntang bahékéh leng-
angku; . . . . .

11. Tinai iä hamauh dengangku:
O Daniel, ika idjä ingalak ing-
atau! ingat karä augh, idjä han-
dak inisomatgku akam; tuntang
mendeng iatu akam, krana toh
aku djari injoho tanggoh ikau.
Maka kahum iä hakotak deng-
angku kalotä, aku mampendeng
arepku tuntang ihagendjah. . . . .

12. Tä kea dengangku: Aä
mikäh, o Daniel! krana bara an-
dau solake manintu atäim fadjin
harati, tuntang djari mamparaw-
dak arepni iutu baur Hatallam;
maka karä aughm djari inarimä,
tagal ika kea aku djari ma-
nalih. . . . .

13. Tapi mantir karadjaan Parsis
aton mendeng malawan aku sa-
rikor andau katähie; maka itä!
Mighael, idjä pangkahai bara
karä mantir, dumah mandohop
aku, tä aku manang makawan ra-
dja Parsis.

14. Maka toh aku djari dumah,
handak masuman akam talo awang
akan buah utus ajum rahian da-
pit, krana talo paitä tä tahi an-
dau hindai lawoh.

15. Maka amon iä hakotak ka-
lotä dengangku, aku manjontop
bauwaku akan petak tuntang
gagom.

16. Maka itä! Idjä biti idjä ki-
lau olon; manigong totokku; tä
aku marakang njamangku, palus
hakotak, tuntang koangku dengan
idjä mendeng tandipah aku: O
Tuhangku, tagal talo paitä tä
karä sapan tolangku kilau bakarak,
sampai kabasku djaton hindai.

17. Kilen rewar Tuhangku tau
hakotak dengan Tuhangku tohi,
basa toh djaton kabasku hindai

huang aku, tuntang tahasengku
djaton tias hindai? . . . . .

18. Tä sinda tinai Idjä biti, idjä
kilau olon; manigong aku; tun-
tang mampaabas aku. . . . .

19. Sambal kahaauh! Aä mikäh!
o ika idjä paham ingalak! Kasä-
nang akam, etter atäim, toto etter
atäim! Maka kahum iä hakotak
dengangku, aku mampabas; tä ko-
angku: Kulah Tuhangku hamauh;
bewai, krana ikau djari mampa-
bas aku. . . . .

20. Tä iä hamauh dengangku:
Tawam kea buku aku djari tang-
goh ikau? tapi toh aku handak
haluli, mangat mangalahi mantir
hong Parsis tä. Maka amon aku
hagob, itä! tä mantir bara Hel-
lenes karäh dumat. . . . .

21. Tapi aku handak masuman
akam karä talo awang tarasurat
hong surat katoto. Djaton idjä
mandohop aku malawan awen,
baja Mighael, mantir keton tä.

BAGI 11.

Kadjarian olo Jehudi kahum radja
Parsis tuntang radja Hellenes; idjä karä
radja tä karäh karhaka halai.

1. Krana aku kea djari man-
dohop iä hong njelo idjä solake
kahum Darius, olo Medai tä, tun-
tang mampaabas iä.

2. Maka toh aku handak ma-
suman akam talo idjä batantu akan
mandjadi. Itäm, telo radja hin-
dai karäh marentah hong Parsis;
maka idjä äpat tä karäh paham
panataue bara karä awang beken;
djadi, amon iä djari manekang
arepe awi kutoh panataue, maka

iä karäh mamakat olo handiai mawi karadjaan Hellenes.

3. Limbah tä karäh lembut radja idjä paham menteng, idjä karäh marentah paham kwasae, tuntang karä talo kahandake karäh ilaluse.

4. Djadi, metoh kapaham kwasae, tä karadjaae karäh darai, palus bagibagia akan äpat matan riwut, tapi djaton akan panakae, djaton kea tumon kwasae idjä iä djari hapae; krama karadjaan ajue akan terai, palus iaenga akan olo beken.

5. Maka radja hila salatan, iä tä idjä biti bara karä mantir radja helo tä, karäh-sasar kwasae; tapi idjä beken karäh kwasae haream bara iä, tä djetä karäh marentah, tuntang kwasae karäh toto hai.

6. Tapi limbah isut njelo äwen duä tä karäh hasobat; anak bawain radja hila salatan karäh tanggoh radja hila utara, tantai mang-abuah perkarän äwen; tapi lengüe djaton tahu bara kwasae, tinai iä tuntang lengäe tä djaton akan melai, tapi iä karäh injaragh tuntang äwen idjä djari manting iä, tuntang idjä manak iä, tuntang idjä djari manenga kwasae akae handjulu.

7. Tapi idjä bara karä salundike karäh lembut bara uhate, iä tä karäh dumah mimbit kwan parang, palus maranggar karä kotan radja utara; iä karäh mamarang tuntang mampalah djetä;

8. Tinai karä dewan äwen; tuntang karä mantire, dengan karä ramo salaka bulau iä karäh marampase, manampute akan Misir; isut njelo katahie iä karäh abas bara radja utara.

9. Abo iä tä karäh maranggar karadjaan radja hila salatan, tapi iä akan buli tanabe tinai.

10. Tapi karä amake karäh marang, tuntang memumpang arä kawan parang betawotawon karä; idjä biti baris äwen tä karäh dumah badjeleng, mananjap kilau danum soho; tuntang sindä tinai iä karäh dumah, mamarang djetä, sampai kotae idjä dähän tä.

11. Tä maka radja hila salatan karäh sangit, balaku lagoet marang iä, idjä radja hila utara tä; djetä kea karäh mamumpang tawon olo arä, tapi hapus karä tawoe tä injaragh akan lengäe.

12. Djadi, amon iä djari manawan hapus karä tawoe tä, maka atäie karäh mampadjoho arepe; tapi alo iä djari mampatki bapulpulu kojän, kwasae djaton kea akan melai.

13. Krama radja bara utara karäh haluli, tuntang mamumpang tawon olo arä paham bara idjä helo tä; tä limbah isut njelo iä karäh maranggar badjeleng, mimbit tawon olo arä paham, tuntang kutoh ramoe.

14. Tinai katika tä arä awang beken karäh mendeng, malawan radja hila salatan, tinai belaehe olo parajap baris utus ai karäh impahai, mangat malalus tudjam toh; tapi äwen kuräh halelek.

15. Maka radja bara utara karäh dumah, marusak tanah, tuntang mampalah karä kota; kwasae ain idjä hila salatan djaton tau tahan, karä olo ajue idjä kampil djaton kea kaabase malawan.

16. Maka iä, idjä dumah marang tä, karäh malalus karä kahandake, dialo idjä biti tau mendeng intu bauc; tinai iä ka-

räh tamä tanah idjä kampilä tä, tuntang kerusak hong lengäe.

17. Tä iä karäh manirok; handuk mamarang, mimbit hapus kwasan salepah karadjae; tuntang iä mamaksa idjä tä mangabuah arepe; haiak manenga anake bawi indu sawae, djetä mangat marusak iä; tapi talo tä djaton akan masdjadi, iä djaton akae.

18. Limbah tä iä karäh manintu bane mawi karä pulau, tuntang arä karäh dino awie; tapi mantir idjä bitä karäh madjar iä terai mamapa, tuntang malian kapapae akae.

19. Limbah tä iä karäh haluli, manalih karä kotan tanah ai; maka iä karäh tantarang, balongkang, balalu djaton hindai.

20. Maka intu äkae karäh lembut idjä bitä, iä tä karäh manjoho olo mangumbang tanabe, mararat rear akan indu kahain karadjae; tapi gulong djetä karäh basempong, djaton awi mamok atawa parang.

21. Maka intu äkae karäh lembut idjä bitä idjä batawah, idjä pangkat radja mula djaton inantai akae; tapi iä karäh dumah sunisuni, tuntang manduan karadjaen hapan kamenjak nughe.

22. Tuntang karä kawan parang, idjä maranggar kilau danum soho, karäh irobok tuntang inderai awie, kilau awi dähes danum, tinai radja iä kea idjä djaci hadjandji dengae.

23. Krana limbah iä djari hadjandji dengan djetä, iä karäh manipu, palus maranggar tuntang manang, alo olo ajue isut bewäi.

24. Sunisuni salonga kea iä karäh tamä karä äka bahalap hong

tanah: tä, tuntang malalus. idjä bapae tuntang karä tatoe djaton tau malaluse; talo rampas, talo inarik, kutoh karä ramoe karäh inahuräe akan olo ai; iä karäh mangatah karä kota kea; tapi baja sampai katika idjä inukas bewäi.

25. Iä karäh manangkedjet kwasae tuntang atäie mawi radja hila salatan, mimbit kutoh tawon olo; maka radja hila salatan pahias parang dengae, mimbit kawan parang idjä bakapal haliä, karän karäe; tapi iä djaton karäh tahan, basa olo ai mahin injudok, manipu iä.

26. Idjä omba panginan ai karäh marusak iä, sampai kawan parang äwen karäh mananjap kilau danum soho, tuntang mampatäi kutoh karäe.

27. Maka atäi radja duäduä tä karäh manggau tipu, mangat harusak sama arepe; hong medja idjä äwen duä tä karäh hakotak hatandjaro; maka djaton kea perkaräe toto putus, krana kaputuse tä puna inukas akan katika beken.

28. Limbah tä iä karäh buli tanah ajue, mimbit kutoh ramo, tuntang atäie karäh mangatah utus olo idjä äka djandji brasih tä; hetä iä karäh bontong kea, palus buli tanabe.

29. Limbah tä, intu katika idjä buah, iä karäh haluli, maranggar tanah hila salatan, tapi tingkat djetä iä djaton karäh bontong kilau solake.

30. Krana arä bnama bara Kitim karäh dumah mawi iä, sampai iä buseng atäie, balalu patut buli. Tä iä karäh babuhit atäie dengan olo idjä äka djandji brasih

tā, hetā iā karāh bontong; iā karāh haluli; tuntang masak awen, idjā djari manganan djandji brasih tā.

31. Kwasa karāh dāhen hetā, iā karāh macapa āka i brasih, kota dāhen tā; tuntang iā karāh manganan parapah idjā karadjur, palus mampendeng talo kabeta, talo pangarak.

32. Hapan kamentjak aughē iā karāh mampaljang olo parejap tā, idjā manganan djandji tā. Tapi karā olo idjā katawan Hatallae, karāh mantakan, malawa awen.

33. Karā gurun olo tā karāh madjar arā biti; tagal tā awen karāh halelek awi padang tuntang apui, iā karāh tamput tawanan tuntang irampas, sampai tahi kea.

34. Maka amon awen rusak kalotā, iā karāh indohop isut; tapi arā karāh hindjā awen tiputipu bewāi.

35. Tinai isut guru kea karāh halelek, mangat imprasih, impalamos tuntang imuti, sampai katika tā hapus; krana katika tā aton puna tukase.

36. Maka radja tā karāh maradjur kahandake bewāi, iā karāh mampadjoho arepe, tuntang mampahai arepe mahundjun genep hatalla; iā karāh paham papa angho mawi Hatallan karā hatalla; tuntang iā karāh bontong sampai hukum tā djari hapus; krana djari tukas huliri djetā akan mandjadi.

37. Tinai karā hatallan tatoc djaton kea iā paraba; sintan olo bawi tuntang karā idjā hatalla iā djaton paraba, tapi iā mampahai arepe mahundjun talo handim.

38. Takirin djetā iā karāh mahorumat dewa Mausim; (*parang*); krana hatalla, idjā tatoc djaton

djari katawan, karāh ihorumatē hapan bulau, salaka, hinton tuntang talo barega.

39. Iā karāh mandāhen karā kotan hatallae idjā taheta tā, tuntang karā awen idjā karā djetā karāh paham ihorumatē, tuntang mangkat iā marentak olo arā, tinai manenga tatak ihu magat.

40. Maka hong katatesan katika radja idjā hila salatan tā karāh mampohi iā; tā radja bara hila utara karāh mampadjang, marang; gar iā, mimbit kutoh karata, olo idjā hupan hadjatan, tuntang arā banama; tā iā karāh marang; gar tanah hetā, mampajap matoros tā.

41. Iā karāh mamantawan tanah kampili tā, tuntang kutoh tanah karāh batongkong; tapi djetoh karāh sala bara lengas, iā tā. Kdoo tuntang Moab, tinai baris olo Amon idjā mabatang.

42. Iā karāh mandjerdja lengas mawi karā tanah, tinai tanah Misir kea djaton akan liwus;

43. Tapi iā karāh kwasa dengaw karā panatan bulau salaka, awang basilim, tuntang dengan karā talo barega hong Misir; tinai olo Libia tuntang olo Kus karāh omba miring iā.

44. Tapi augh brita bara timor tuntang bara utara karāh mampikūh iā; tagal tā iā karāh bagoet, tuntang paham hapus kasangite, handak marusak palus mampalamos pahapaham.

45. Maka iā karāh mampendeng tingkap radja, ākae tā, helat tasik duā tā, intu pain bukit idjā kampiri tuntang brasih; hetā iā karāh rusak, tuntang dialo idjā mandohop iā.

BAGI 12.

Karä musoh akan rusak; kahapus katika.

1. Katika tä kea Michael karäh mendeng, mantir hai tä, idjä pamawat utus ajum tä, meboh katika kadjakä kalotä, idjä djaton pudji mandjari, katahan djari aton utus olo sampai katika tä; maka katika tä kea utus ajum karäh iliyus, karä awes idjä injurat hong sarat tä.

2. Maka arä olo awang batiroh natäi hong petak karäh belom tinai, belahé akan pambelom idjä katatahi, tapi belahé akan kaha-wem tuntang kadjilek idjä ka-tatahi.

3. Maka karä pandita karäh manjakowong kilau kalawa hong langit; idjä masuman katetek akan olo arä, djeta kilau bintang ha-radjur katatahi.

4. Maka ikau, o Daniel, tutup karä augh toh, palus tjatjak su-rat toh sampai katika kahapuse; tä arä olo karäh mariksae, tun-tang sondau paham kaharati.

5. Maka aku, Daniel, mitä, itä! aton mendeng hetä duä bitir be-ken, idjä silan batangdanum hila toh, idjä silae hila kanih.

6. Iä tä hamauh dengan idjä hapakaan pista, idjä mendeng hundjun batangdaum tä: Kilen katahie hindai, sampai kahapus karä talo heran tä?

7. Maka aku mahining augh idjä hapakaan pista tä, idjä men-deng hundjun batangdanum tä; iä mangatang lengäe duäduä ma-nintul langit, tuntang sampäh ma-njewnt Iä, idjä belom katatahi, katahie tä sampai idjä wajah, tinai duä wajah, tinai satengah wajah; amon kadarai utus olo idjä brasih tä terai, tä karä talo tä karäh lepah tulus.

8. Aku mahining tä, tapi aku djaton harati; maka koongku: O Tuhanku, kilen kadjariae karä talo tä tinai?

9. Maka koae: Terai bewäi, o Daniel; krana karä augh toh djari inutup tuntang intjatjak, sampai katika kahapuse.

10. Arä olo karäh imprasih, tun-tang impalamos, imuti; tapi karä olo parajap karäh marajap hantä; dialo idjä bitir olo parajap karäh harati tä, tapi olo pintar karäh harati tä.

11. Maka limbah katika, amon parapah idjä haradjur tä inganan, tuntang talo kadjilek, talo pang-arak tä djari indühen, karäh sa-kojan duä ratus djalatien pulu andau.

12. Selamat olo tä idjä mentai, tuntang sampai sakojan telo ratus telo pulu linä andau.

13. Tapi ikau, lius bewäi, nja-mah kahapus tä sampai; krana ikau akan malajan, sampai ikau misik tinai huang bagim, intu ka-hapus karä andau.

SURAT NABI

H O S E A.

BAGI I.

Karajap tuntang hukum olo Israel
inapengan.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai Hosea, anak Beeri, kahum pangereng Usia, Jotam, Aghas tuntang Hiskia, radja Juda tä, kahum pangereng Jerobeam, anak Joas, radja Israel tä, — (2. Radja 14, 23.)

2. Amon Jehowa manampara hakotak dengan Hosea, maka ia hamauh dengae: Lius, duan sappingan indu sawam, tuntang anak lontäi tä; krana hapus tanah toh habandong paham manangkalau Jehowa.

3. Maka ia lius, manduan Gomer, anak Diblaina; djetä batihi, palus manak hatuä.

4. Maka Jehowa hamauh dengae: Sewut arae Jisreel; krana hindai isut, maka aku handak manuntut utang daha ain Jisreel intu ungup Jehu, tuntang mampaterai karadjaan bara utus Israel. — (2. Radja 10, 30.)

5. Katika tä aku handak mamelek panah ain Israel hong padang Jisreel.

6. Maka ia batihi tinai, manak hawi; tä ia hamauh denganku: Sewut arae Loraghama, (idjä djaton iasi.) krana aku djaton handak masi ungup Israel hindai,

tapi toto aku handak mindah manganan ia.

7. Tapi ungup. Juda handak iasiku, tuntang handak maliyus ia awi Jehowa, Hatalla ajue, aku djaton handak maliyus ia hapas panah, atawa padang, atawa parang, atawa hadjaran tuntang olo idjä mukonge.

8. Maka amon ia djari mampaterai Loraghama manusu, tä ia batihi tinai, manak hatuä.

9. Maka ia hamauh: Sewut arae Loami, (idjä dia ungupku,) krana keton djaton indu ungupku hindai, tä aku kea djaton handak akan keton.

10. Tapi karä panakaan Israel karäh kea kilau baras hong saran tasik, idjä djaton taratakar taraisä; maka karäh djadi, intu aka, idjä hetä djari insuman akae: keton djaton djalahan ajungku! — hetä kea karäh insuman akae: keton toh anak Hatalla idjä belom! — (Rom. 9, 26.)

11. Tinai ungup Juda tuntang ungup Israel karäh imumpang hindjä, tä äwen karäh mamenda Radja idjä, tuntang manalih bara hapus petak; krana andau hong Jisreel tä karäh hai.

12. Katika tä sewut karä paharin keton Ami, (ungkup ajungku,) tinai karä betan keton Raghama. (Idjä iasi.)

BAGI 2.

Israel buah hukum, basa iä djari mangarak djandjin Hatalla dengae; tapi Hatalla bandak mampendeng djandji akae tinai.

1. Takan, hanjaing dengan indu keton, suat iä, basa iä djaton sawangku, tuntang aku djaton bamae hindai. Seho iä mangaman karä kandjie bara baue, karä kabudjoke bara helat tusue.

2. Uka iä aku mengkak pakiae lowailabaia, tuntang mawi iä kilau intu andau inakan; toto, manampa iä kilau petak boang, kilau petak ngarising, palos mampatäi iä awi kateah belae;

3. Pulus djaton masi karä anake hindai, basa äwen tä anak sarau bewäi.

4. Krana indue magon habandong, idjä manih iä paham karajap gawie; krana iä hamauh: aku handak omba karä bandongku, idjä manenga akangku tepong tuntang dauntim, bulun tabiri, pista, undus tuntang talo ihopku. — (Jer.44,17.)

5. Tagal tä, toto, aku handak mangampeng djalae hapan duhi, tuntang mamagar hasansila, sampai iä djaton tau supa djalae.

6. Iä karäh manggoang karä bandonge, tapi djaton sondau äwen; iä karäh manggau äwen, tapi djaton supa; tä iä karäh hamauh: aku handak hagoet buli bauangku idjä helo, krana aku katika tä mangat bara katontoh.

7. Krana iä djaton handak mangaku, aku toh idjä djari manenga akae gendom tä, tuntang anggor, tinai undus, tuntang djari mamparä salaka bulau akae, idjä djari hapae mahorumat Baal.

8. Tagal tä aku handak haluli, palus manduan karä gendomku intü puna katikae, tuntang anggoroku tä intu tukas wajahe, tinai mansuwit, bulun tabiri tuntang pista ajungku, idjä hapae manutup kahawäe.

9. Toh aku handak mukäi karajape intu matan karä bandonge, idjä biti mahin dia, akan maliwus iä bara lengängku.

10. Aku handak mampaterä karä karamie, karä andau hai, karä totok bulan ai, karä sabat ai, toto, lepah karä wajahe hai idjä inukas tä.

11. Aku handak marusak batang-anggor tuntang korma ai, idjä tahiu tä iä hamauh: djeta puna lalohku, idjä inenga karä bandongku akangku. Tapi aku handak mawi djeta mandjadi kajuan, karä meto bariat hong padang karäh kuman djeta.

12. Tumon tä aku handak mamalah mawi iä tagal karä andau Baal tä, idjä akae iä djari mantong garo, tuntang mambungas arepe hapan lawong bulau, tuntang saling njate, tinai iä djari hagoet manuntut karä bandonge, tapi aku djari ingalapeae, koan Jehowa.

13. Tinai aku, toto bitingku handak mangataw iä, mimbit iä akan äka benjem; hetä aku handak hakotak dengae tumon atäie.

14. Aku handak manenga akae karä pumbulan anggor ai bara hetä kea, tinai djanah Aghor tä indu bauntonggang kaharape; hetä iä karäh manjanji kilau metoh katabelae, metoh andau iä harikas bara tanah Misir.

15. Maka intu andau tä karäh, koan Jehowa, ikau manjewut aku: o bunangku! djaton ikau manjewut aku hindai: o Baal ajungku!

16. Krana aku handak manganan aran Baal tā bara njamae, sampai arae djaton akan injewut hindai.

17. Maka andau tā aku handak manampa djandji akan awen tā dengan karā meto bariar hong padang, tuntang karā burong penda langit, tinai dengan karā talo hagoe hong petak; tuntang aku handak mamelek panah, padang dengan karā ganggaman parang, manganan tā bara petak, tuntang manjanang awen tā melai.

18. Aku handak mamopoh ikau akangku akan palas katatahi; toto, aku handak mamopoh ikau akangku hapan katetek tuntang kabudjur, hapan kasajang tuntang karā asi:

19. Toto, huang kapertjaja aku handak mamopoh ikau akangku, tā ikau karāh kasene Jehowa.

20. Maka karāh, intu andau tā kea, aku handak mamberkat ikau, koan Jehowa; aku handak mamberkat langit, djeta akan mamberkat petak;

21. Palus petak akan mamberkat gendom, anggor tuntang undus, tinai talo tā karāh mamberkat Jisreel.

22. Aku handak managalan iā akangku hong petak, tuntang handak masi iā idjā Loraghama tā; aku handak hamauh dengan Loami: ikau toh ungkup ajungku; — tinai iā karāh tombah: joh Hatallangu!

BAGI 3.

Hatalla handak manduan olo Israel akae tinai.

1. Maka Jehowa hamauh de-

ngangu: Lius sindā tinai, katau olo bawi tā, idjā alo banae sinta iā mahin habandong kea, kilau Jehowa kea sinta ungkup Israel, tapi awen manjalang akan hatalla boken, tuntang mipen sarangan basuang anggor.

2. Tā aku manduan iā akangku hapan limawalas ringgit, tinai tengah duā homer seora.

3. Koangku dengae: Tahi andau toh ikau akan mentai aku, ala habandong, ala kea manjoho olo hatuā manggapi ikau, tinai aku kea handak kalotā dengam.

4. Krana utus olo Israel tahi karāh melai djaton radjae, djaton mantiro, djaton parapape, djaton hampatong dewae, djaton badju pako, djaton kea ramon dewa. — (2. Kwn.15,3.)

5. Limbah tā utus olo Israel karāh hobah, manggau Jehowa, Hatallae, tuntang Dawid, radjae: hariak marawan awen tā karāh manalih Jehowa tuntang asie, intu lawin karā katika. — (Jer.30,9.)

BAGI 4.

Olo Israel tuntang karā imam impudji.

1. Hining augh Jehowa, keaton panakan Israel! krana Jehowa aton bukun kalaito dengan olo idjā mukong tanah toh, lass djaton kabudjur, djaton kadjoha, djaton kaharati tahuu Hatalla hong tanah toh;

2. Bija sapa. tandjaro, puho, takau, kandji babewai snear sabak, awen tā sawoh, tuntang utang daha hatontong.

3. Tagal tā tanah tā karāh ungiungin, karā olo idjā hetā ka-

räh meher, tuntang karä meto hong padang, karä burong penda langit; toto karä lauk tasik kea karäh mahin imparusak.

4. Tapi brangai, äla idjä biti manjaing mampudji kolae; krana olo utus ajum tä sama kilau äwen idjä hanjaing dengan imam horan.

5. Tagal tä ikau karäh halelek handahandau, tuntang karä nabi akan balongkaang hindjä ikau hamalem; aku handak mampalomos indun.

6. Djalahan olo ajungku djari rusak, basa iä djaton bara kaha-rati. Basa ikau djari manganan kaharati, maka aku kea djari manganan ikau, sampai ikau djaton indu, imamku hindai; basa ikau djari ngalapean Torat Hatallam, maka aku kea handak ngalapean karä anakm.

7. Sasar äwen djari imparä, sasar äwen djari badosa denganku; tagal tä aku handak manambalik horumate indu kahawäe.

8. Äwen basura kuman parapah tagal dosa ain djalahan olo ajungku, atäi genep bitin äwen tä haus kadarhakan olo.

9. Tagal tä, sama kilau olo arä, kakai kea kadjarian imam; aku handak mamalah karä djalae intu iä, tuntang manjulahg karä gawie akae.

10. Äwen tä karäh kuman, tapi djaton tau besoh; äwen tä karäh habandong, tapi djaton kea mandahang; krana äwen djari terai parihara Jehowa.

11. Kandji, anggor tuntang talo ihop bahari mampalajau atäie.

12. Djalahan olo ajungku misek karä hampatong kaju, tetek kaju akan masuman akan äwen, krana rogh kandji mampalajang iä, sam-

pai iä habandong mandjajong arepe bara Hatallae.

13. Hundjun karä tantan bukit iä maluput parapahä, hundjun karä lungkoh iä hagara, tipai penda karä batang ela, lunok tuntang baringen, basa bahalap kandjungäe. Tagal tä karä anak keton bawi akan mandjadi sapangaa; karä popoh keton malontäi.

14. Tuntang djaton kea aku handak mahakum anak keton bawi, basa iä habandong, atawa popoh keton, basa iä malontäi: basa keton kea mambaris arep keton akan habandong, tuntang maluput parapah haiak idjä kapala lontäi. Krana utus olo gila tä puna bla-ku djara.

15. Maka amon ikau, o Israel, tantai handak malontäi, tä äla Juda tempot tiwas. Äla keton taliñ Gilgal, äla tanggoh Betawen, tinai äla sumpah: belum Jehowa.

16. Krana Israel mangidjak kilau sapi basiak, toh Jehowa kea manalua iä kilau anak tabiri murep hong äka ganagana.

17. Epraim djari mamutus arepe akan dewa; toh, naughe iä bewai.

18. Äwen djari manatelan arepe haliai, nakara mihop, habandong; karä tuan ajue idjä kianat maradjin aughe: tenga!

19. Riwut karäh mamasong iä intu palapase, äwen tä karäh mahamen tagal karä parapahä.

BAGI 5.

Hakum inemasa akna duä karadjaau olo Israel.

1. Hining augh djetoh, karä

iman; senäh, hapus untkup Israel, tuntang tamään tä akan pindingm, o hapus untkup radja! karä hukum toli puna akan keton, keton, idjä kilau djarat hong Mispa, tuntang kilau djarang idjä meuan hong Tabor.

2. Olo palangkah tä paham mampatäi; tapi aku handak indu hukum äwen samandiai.

3. Tawanku bewäi Epraim, Israel djaton basilim intu aku; tawanku ikau, o Epraim, habandong, tuntang Israel djari kihal.

4. Äwen djaton manukas gawie, mangat hobah intu Hatallae, krana rogh kandji tä huang atäie, iä djaton tawan Jehowa.

5. Tagal tä kadjohon Israel manjaksi intu baue; maka Israel tuntang Epraim karäh balongkang awi kadarhakae, tinai Juda kea karäh balongkang haik iä.

6. Katika tä haiak mimbit tabirie tuntang sapie äwen tä karäh manalih, manggau Jehowa, tapi djaton sendau; krana iä djari mules arepe malih äwen.

7. Äwen tä djari marajap Jehowa, krana iä djari manak anak sarau, tagal tä totok bulan karäh kuman iä tuntang hapus bagie.

8. Pahiau sarunai hong Gibeä, pahiau tä hong Rama, ambo lahap hong Betawen, hila likutm, o Benjamin.

9. Krana Epraim karäh indu karusak intu andau hukum ajue; marak karä hamputan Israel aku djari masuman talo idjä toto.

10. Karä mantir Juda djari sama kilau olo idjä mindah toros tana; aku handak manampohak kasangkitku kilau danum hundjun olo tä.

11. Epraim ihadjadjuan, iä iramok tumon kapatute; krana iä

djari handak kalotä, tantai iä manuntut hadat matekiapi.

12. Tagal tä aku kilau gagat akan Epraim, tuntang kilau busok akan untkup Juda.

13. Sana Epraim mitä perese, tuntang olo Juda mitä bahae, tä Epraim manalih Asur, tuntang manjoho sarohae tanggoh radja Jarreb; tapi kwäka iä tau mampakäläh keton, tuntang manutamba mampahali bahan keton!

14. Krana aku handak kilau singa basiak akan Epraim, kilau singa gantjang akan untkup Juda. Aku, bitingku handak mamisak palus hagoet, aku handak manampup, tuntang djaton idjä maliwus.

15. Akti handak hagoet buli äkaku, sampai äwen mangaku arepe tiwas, tuntang manggau baungku; metoh kadjakäe buah iä, tä iä karäh manggau aku haiak djadjewu.

BAGI 6.

Hukum Hatalla kasäh madjok olo Israel hobah.

---

1. Has, ita handak buli Jehowa; krana iä djari mamisak ita, iä kea karäh mampahali ita; iä djari mamukul ita, iä kea karäh mameteng himang ita.

2. Limbah kaduä iä handak mambelom ita; intu andau telo iä karäh mampisik ita, mangat ita karäh belom intu baue.

3. Tä ita karäh mangasene tuntang manuntut mangat katawan Jehowa, idjä palembute kilau amon langit mahindang; kilau udjan iä karäh manalih ita, kilau udjan mukäi tihim talo, idjä manabisä tana.

4. Narai patut gawingku dengam, o Epraim? narai patut gawingku dengam, o Juda? Krana asi, idjä handak ilalusku intu keton, karäh kilau baunandau haiak djadjewu, kilau ambon malentäh haiak djadjewu.

5. Tagal tä aku djari manarah äwen tä hapan karä nabi; aku djari mampatäi äwen hapan augh njamangku, mangat karä hukum ajum lembut kilau kilat.

6. Krana aku mangilak asi, djaton parapah, tuntang aku radjin olo kasene Hatalla paham bara parapah idjä ingähü. — (1.Sam. 15.22.)

7. Tapi olo tä djari malangkali djandji sama kilau Adam; hetä iä djari marajap aku. — (1.Mos.3, 6.)

8. Gilead tä kilau lewun olo darhaka, iä harumur hadjadjakan daha.

9. Kilau kawan bigal idjä mipa olo, kakai ungkup imam tä; äwen tä mampatäi hong djalan akan Sighem; toto, iä tantai kianat darhaka haliai.

10. Aku mitä talo kihai haliai hong human Israel; hetä Epraim habandong, Israel djari kihai.

11. Tinai awi Juda kea karäh lembut talo inggetem akam, amon aku karäh paterai olo ajungku tawanan.

BAGI 7.

Karä kibal Israel tä.

---

1. Amon aku handak manatamba Israel, kadarhakan Epraim bukai toto, tuntang karajap Sa-

maria, krana äwen panandjaro. Maling tamä hetä, tuntang bigal mangumbang intu ruar.

2. Tinai äwen djaton mangumbang hong atäie aku toh mingat karä kadarhaka; toh karä gawic akan mangapong iä, krana djetä uras intu baungku.

3. Äwen mampahandjak radja hapan karajape, tuntang karä mantir hapan tandjaroe.

4. Uras iä pahabandong; äwen kilau tannur idjä intokan tukang panjumap; iä terai bewai bara iä mopet teponge, sampai djetä djari uras iragi.

5. Djetoh andau hai ain radjan ita, koae: tä karä mantir manggila arepe awi anggor; tä iä mandjudju lengäe haiak karä olo parajap.

6. Krana iä manjuang atäie, kilau tannur, hapan karä tipue; tukang panjumap ai batiroh hapus alem, maka haiak djadjewu ujalae gandagandang.

7. Äwen handiai tä blasut kilau tannur, iä kuman karä hakime, karä radjae halongkang, dialo idjä bitu marak olo tä, idjä mantehau aku.

8. Epraim mäwoi arepe dengau karä utus olo; Epraim kilau sarabi idjä djaton imbalik.

9. Olo beken kuman kwasac, tuntang iä djaton mingate; owac djari urase, tinai iä djaton handak haratie.

10. Tagal tä kadjohon Israel impanjukok intu baue; mahin djaton kea olo tä hobah intu Jehowa, Hatallae, tuntang djaton manggau iä limbah karä talo tä.

11. Krana Epraim kilau burong dara idjä midar, idjä djaton bara atäie; ombeombet äwen mangahau

Misir, ombombot äwen masalah Asur.

12. Tapi, anon äwen tä hagoet, tä aku manenan djaratku mawi ä, aku bandak mampomohon ä kilau burong penda langit; aku bandak mahukum ä, kilau djari insuman akan karä äwen.

13. Pajah ä! krana ä djari magedjau arepe bara aku; karusak akae! krana ä djari malangkah aku. Aku pahias bewä maliwus äwen, tapi ä hakotak tandjaro mawi aku.

14. Tuntang djaton kea ä mangahau aku toto atäie, metoh ä ugalabawä hundjan sasuroe; ä hapumpang blaku gendom tuntang anggor, tapi ä parisang denganku.

15. Aku djari madjar äwen, tuntang mampabas lengäe, tapi ä mangarangka kapapa mawi aku.

16. Äwen, mules arepe, tapi djaton marintu Idjä pangkahai ä; äwen kilau panah idjä manjahanja, Tagal tä karä mantire akan halelek awi padang tagal kadjohon djelae. Djeta, indu katawaha hong tanah Misir.

BAGI 8.

Musoh atoh damah.

1. Ingkes sarunai intu totokm! ä damah kilau burong masar mawi human Jehowa, basa äwen tä djari malangkah djandjingu, tuntang djari undur bara Toratku.

2. Tä äwen karäh mangahau aku: joh Hatallangku! ikäi, olo Israel, kasana ikau.

3. Tapi Israel djari manggian

kalalap, tagal tä musoh akan mäjasah ä.

4. Äwen djari mangkat radja, tapi manalikut aku; ä djari mangkat karä mantir, tapi aku djaton djari katawan tä; salaka bulane djari inampa äwen akan hampatong dewae, maugat ä toto impalomos.

5. Anak sapim tä, o Samaria, djari manggian ikau; kasangitku djari hasep mawi ä. Kilen katahie ä djaton maku imprasih? — (1. Radja 12, 28.)

6. Krana hampatong tä bara Israel kea; kamasan djari manampae, djeta djaton hatalla; tapi djeta akan mandjadi tunek talo, ä tä anak sapi ain Samaria tä.

7. Krana olo tä djari manawur riwut, talo badjea karäh inggeteme; ramon tanae lepah rampar, tuntang karä haringe mapis, tinai paribasa djeta basuang, maka olo beken karäh kumae.

8. Israel kinan lepah; toh äwen intu marak karä olo kapir kilau sarangan idjä indjilek olo.

9. Krana äwen tä djari tanggoh Asur, kilau kalidai hutan idjä lajang kabuate; olo Epraim djari malaloh bandonge.

10. Toh, basa äwen malaloh arä utus olo kapir, maka aku handak mamumpang olo tä kea mawi ä: toto, äwen tä karäh sasur äwut awi kararat radjan karä mantir tä.

11. Basa Epraim djari mamparä karä mesbeh hapae badosa, maka karä mesbeh tä indu dosa kea akae.

12. Aku manjuset akae karä undangundangu idjä kapala bahalapl, tapi djeta inggaräe kilau adjar sala.

13. Indu parapahe, kilau manengangkü, äwen mampatäi meto.

tapi iä kumae; Jehowa djaton mangilak djeta. Toh Iä handak mingat karajape, tuntang manjulang dosae, äwen karäh akan Misir hahali.

14. Krana Israel djari ngalapean Idjä djari mandjadian iä, palus mamangun huma akan arepe idjä hai tuntang bahalap, tinai Juda djari mangapal karä lewue awang dähén kotae; tapi aku handak mampait apui mawi karä kotae tä. djeta karäh kuman karä humae awang hai tuntang bahalap.

BAGI 9.

Amon olo arä djari marajap, maka hapus tanah buah hukum.

1. *Ala* handjak, o Israel! äla manangkadjok kilau karä utus olo; krana ikau habundong malihä Hatalläm, ikau mangilak laloh löng karä karaan gendöm.

2. Tapi karaan tä tuntang pähes anggor djaton akan mambelom äwen tä, tuntang anggor karäh tapas akae.

3. Äwen djaton karäh melai löng tanah Jehowa, tapi Epraim akan buli Misir, tinai äwen karäh kuman talo pali hong tanah Asur.

4. Hetä äwen djaton tau muluput parapah talo ihop akan Jehowa, hapan anggor ai, tinai djeta djaton kea manis akae. Karä parape karäh akan äwen kilau panginan olo manatum; karä olo idjä omba kumae karäh pali; krana teponge brangai akae bewäi, djeta djaton akan tamä human Jehowa.

5. Tä, narai gawin keton hong

karä andau hai idjä inukas tä, hong pesta ain Jehowa?

6. Krana toto, äwen tä nihau awi karusak; Misir karäh mamumpung äwen, Mop karäh mangubur iä; humae idjä äka salakae tä karäh ngalambo duhi, tuntang unak karäh hong karä pasahe.

7. Andau pamaläh djari sampai, andau panjulang djari dumah, olo Israel karäh mangkemäe. Karä nabi uras gila, karä olo idjä äka rogh uras njanjan; tagal kapham kadarhakam kalait tä kea pahäm.

8. Epraim horan toto manonggo Hatalla, tapi karä nabie tä kilau djarat olo pahamburong hong karä djalae, äka kasingi hong human Hatallae.

9. Äwen djari tangkalau marusak arepe, kilau intu andau Gibeä. Iä handak mingat kadarhakan äwen, Iä handak mamaläh karä dosae. — (*Hak.19,15.*)

10. Aku djari sondau Israel kilau bua anggor hong padang tunis benjem; aku mitä karä tato keton kilau bua idjä solake hong batang sikon; tapi rahian äwen manalih Baalpeor, iä manatelan arepe intu talo mätekiapi tä, tuntang iä sasar sama kakihale kilau bandonge tü. — (*4. Mos.25,3.*)

11. Tagal tä kahain Epraim karäh nihau trawang kilau burong, bara iä inakan, bara knain indue, bara iä inihä.

12. Alo iä mambelom anake, tapi aku handak marampas äwen bara iä, sampai äwen djaton sondau intu marak olon. Toto, pajah äwen, amon aku djari mindah bara iä!

13. Epraim tä, amon aku manampashe palus sampai Tirus, toto

djari imbul hong aka bahalap, tapi Epraim akan mamplua karä anake akan olo pamuno.

14. Tenga akae, o Jehowa! Nairai handak inengam akae? Tenga akae parnakan idjä mangelus anake, tuntang tusu idjä keang.

15. Karä kadarhakae tä puna hong Gilgal, hetä aku djari bashingi iä tagal kadarhakan gawie; aku handak manganan äwen bara lumangku, aku djaton handak mangilak iä hindai; karä mantir ajue uras bolekek.

16. Epraim djari iawi, uhate djari keang, iä djaton akan mamua tinai. Alo iä manak hindai, tinai aku handak mampatäi bua knaie tä, idjä aka karadjie.

17. Hatallangku handak manganan iä, basa olo tä djaton maku tarima aughe; djadi, olo tä karäh kumbangkambanga marak karä olo kapis.

BAGI 10.

Ingaingat kadjarian keton, hobah!

1. Israel tä batang anggor idjä puna manalahäi buae, tuntang buae sama kilau iä. Sasar arä buae, sasar haream mesbeh inampae, tumon kasiroh petake äwen radjin mampendeng hampatong dewa.

2. Atäie mambudjok arepe; toh äwen karäh rusak. Iä karäh manjila karä mesbeh äwen, tuntang marusak karä hampatong dewae.

3. Krana toh äwen karäh hamauh: ita djaton bara radja; krana ita djaton mikäh Jehowa; toh, kanduen ita radja tinai?

4. Äwen manjewut aughhaing,

sumpuh tandjaro inggaräe hadjan-dji; tagal tä hukum karäh labat kilau ipu hong hapus tanäe.

5. Olo Samaria karäh taräwen tagal anak sapi hong Betawen tä: krana olo ai karäh manatam tagal iä, karä imam ai karäh marapitan arepe manangis tagal kabaie. basa djetä djari nihsu bara iä.

6. Toto djetä karäh tampöt akan Asur, indu panenga akan radja Jereb; tumon tä Epraim karäh njukok, Israel karäh mahamen tagal karä tiroke.

7. Krana radja Samaria djari nihsu kilau buräwä danum.

8. Karä aka gantong hong Äwen, aka dosan Israel tä, karäh impurusak lomos; duhi tuntang unak karäh lembut hong karä mesbeh äwen; tä olo tä karäh hamauh dengan karä bukit: tutup ikäi! — tinai dengan karä lungkoh: enjet ikäi!

9. Bara andau Gibeä tä ikau haradjur badosa, o Israel; hetä iä magon dähen; tapi kilau klahi hong Gibeä, idjä mawi ungup olo bingkok tä, djaton akan mantakan iä;

10. Malainkan toto huangku aku handak mamasong iä, tuntang karä utus olo akan hapumpang mawi äwen, amon aku mamasong äwen tagal anak sapie duä tä.

11. Epraim puna kilau sapi tabela, idjä radjin mihik; aku handak mugar tekoke idjä bahalap tä; aku handak mandjarat Epraim intu luku, Juda akan maluku, tuntang Jakob akan manjarak akae.

12. Tawur katetek akan keton, tuntang getem asi; alan tana taheta, basa toh puna katika mangat manggau Jehowa, sampai iä. du-

mah, mudjan katetek akan keton.

13. Krana keton djari malan kadarhaka, tuntang djari manggetem karajap, haiak djari kuman bua tandjaro; krana ikau djari harap djalan aim bewäi, tuntang kutoh karä pangkalimam.

14. Tagal tä lalento paham karäh lembut marak karä olo ajum; karä kotam karäh rusak, kilau Salman djari marusak Betarbel metoh andau parang, metoh indue tuntang anake ilitek.

15. Kakai Betel karäh mawi keton kea tagal kutoh kaharhakan keton, sampai radjan Israel gap rusak haiak djadjewu.

BAGI 11.

Hatalla handak maad olo Israel, tuntang mobah atäie.

1. Metoh Israel tabela aku djari mangilak iä, aku djari mangahau anakku bara Misir.

2. Tapi amon äwen ingahau, iä mules baue hadari, palus maluput parapahe akan Baal, tuntang hagaro akan hampatong dewa.

3. Tinai aku madjar Epraim manandjong, tuntang mandating mian iä, tapi äwen djaton mingat aku idjä mampakäläh iä.

4. Aku ngagalan iä hapan tali tumon olon, hapan peteng sinta, tuntang mandohop iä mananggong ugure idjä intu tekoke, tinaiaku mampahupan manenga panginan akae;

5. Mangat äla iä buli Misir tinai. Tapi toh Asur karäh indu radjae, krana äwen djatonu maku hobah.

6. Toh padang karäh melai dähén hong karä lewue, mamparusak karä luite, tuntang kuman iä lepalepah, tagal karä pikire.

7. Krana olo ajungku inagon malihang arepe, mules bara aku, alo iä ingahau injoho mendeng, maka djaton idjä biti handak.

8. Kilen gawingku dengam, o Epraim? tau aku manjaragh ikau, o Israel? tau aku mawi ikau kilau Adama, tuntang manjama ikau dengan Seboim? Tapi angkat atäiku tambalik huang aku, karä asingku hasep! —(1. Mos.19,24. Jer.31,20.)

9. Aku djaton handak malalus kalason kalaitku; aku djaton handak marusak Epraim lepah: krana aku Hatalla, djaton djaka olon, aku Idjä brasih tä hong bentok ikau, tuntang aku djaton handak dumah siasiak.

10. Äwen karäh omba manuntut Jehowa, tuntang Iä karäh njakungkong kilau singa; djadi, amon iä njakungkong, tä karä äwen bara hila barat karäh manalih gendjägendjäh.

11. Gendjägendjäh kilau burong äwen karäh dumah bara Misir, kilau burongdara bara tanah Asur, tä aku handak manjoho iä mukong humae, koan Jehowa.

BAGI 12.

Juda tä beken hindai bara Epraim.

1. Olo Epraim tä mangaliling aku hapan tandjaroe, tinai ungkup Israel hapan tipue babewäi: tapi Juda inagon dähén marentah hindjä Hatalla, tuntang budjrar dengan Idjä brasih tä.

2. Maka Epraim kuman riwut,

tuntang manggoang riwut timor; nongkang andau iä mandahang tandjaroe tuntang karusak; iä hadjandji dengan Asur, tuntang magah undus akan Misir.

3. Tapi Jehowa patut hanjaing kea dengan Juda, tuntang iä handak mamalah Jakob tumon djalae, manjulang iä tumon karä gawie.

4. Hong knain indue iä djari manjingskap takir paharie, tinai huang kadjakäe iä djari hatangkarap dengan Hatalla. — (1.Mos. 15,22; 32,24.)

5. Toto, iä hatangkarap dengan Malaikat tä, tuntang manang, krana iä manangis musok iä; hong Betel iä djari sondau Iä, hetä Iä djari hakotak dengan ita;

6. Iä tä Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, Jehowa puna arae hapan mingat iä. — (2.Mos. 6,3.)

7. Toh, hobah ikau intu Hatallam, haga kadjoba tuntang kabudjur, tuntang entai Hatallam haradjur.

8. Tapi intu lengän Kanaan (*rimae: dagang*) tä puna dasing pamikir, iä radjin manipu.

9. Tinai Epraim hamauh: aku djari tatau, aku djari mulih kutoh ramongku; hong karä sati arku djaton tau sondau kasalan, idjä tau indu dosa.

10. Tapi aku toh Jehowa, Hatallam, bara tanah Misir horan; aku handak manjoho ikau melai hong tingkap tinai, kilau metoh olo hapumpang intu andau hai.

11. Aku handak hamauh dengan karä nabi, aku handak mamparä talo paitä, tuntang hadjamban karä nabi aku handak masuanan paribasa.

12. Gilead toto darhaka tuntang

uras haiang; hong Gilgal iä meluput sapi parapahe; toto, karä mesbehe kilau tujok batu hong karä tanae.

13. Jakob horan patut hadari akan Padangaram, tuntang Israel manempo tagal olo bawi, manjakatik meto tagal suwae. — (1.Mos.28,5; 29,20.)

14. Tapi rahian Jehowa magah Israel bara Misir hapan nabi, tuntang nabi djari manjakatik iä. — (2.Mos.12,37.)

15. Tapi toh Epraim paham mamparahas iä, tagal tä iä karäh mandjakah mumaat utang dahae akae, idjä puna Tempoe karäh mamalah tawahe.

BAGI 13.

Olo rasak awi dosa; Kristus mizabit salamet.

1. Horan amon Epraim hamauh, maka olo hagendjah, iä djari manggatang arepe hong Israel; tapi iä djari tiwas awi Baal, palus matai.

2. Tapi toh iä sasar magon badosa; salakae djari inampae indu hampatong inoang, ampin dewa tumon kaharatän ai, idjä uras gawin tukang bewäi; tinai iä hamauh tahiru djetä: olo idjä handak maluput parapah akan manjium anak sapi tä.

3. Tagal tä swen kartih kilau baunandau handjewe, kilau ambon haiak sawah, idjä palus lilap, kilau tikil hong kurian, tinai kilau asepe idjä tambalang bara puna lo-wang ai.

4. Tapi aku toh Jehowa, Hatallam, bara tanah Misir horan; pa-

tut ika dja-ton katawan Hatalla beken sala bara aku, krana dja-ton Djurusalamat beken, sala bara aku.

5. Aku toh djari manampajah ika hong padang tunis benjema tä, hong tanah ngarising haliai.

6. Maka limbah äwen ihaga buabua, iä besoh; tinai limbah äwen besoh, maka atäie mampadjo ho arepe; tagal tä iä ngalapean aku. — (5. Mos. 8, 15; 32, 15.)

7. Toh aku handak mandjadi singa basiak akae, kilau harimaung aku handak mimpä iä intu djalae.

8. Aku handak manantarang iä kilau bahuang, idjä irampas anake, tuntang handak mamisak atäie idjä batekang; kilau singa basiak aku handak kuman iä hetä; meto basiak hong padang akan mamisak iä.

9. O Israel, ika kea mamparusak arepm, krana salamtm tikas hong aku.

10. Kwe radjam toh? käläh iä mahaga ika hong karä lewum; kwe karä hakim ajum, idjä dengae tä ika pudji hamauh: tenga radja tuntang mantir akangku?

11. Aku djari manenga radja akan tuntang kalaitku, tinai manganan iä huang kasangitku.

12. Kadarhakan Epraim djari ime-teng, tinai dosae djari ingkes.

13. Kapähä kilau kapähän olo las karäh mawi iä. Iä puna anak paleng, djaka dia kalotä, tä iä dja-ton maku tahi kalotä hong knain indie, dja-ton inakan.

14. Tapi aku handak maliwus iä bara kwan naraka, palus malapas iä bara pampatäi. O pampatäi, kwe buntutm? o naraka, kwe kamanangm? Maka kanjasal puna dja-ton intu matangku. — (1. Kor. 15, 54.)

15. Krana iä tä batang idjä pa-

mua marak karä paharie; tapi riwut timor, riwut Jehowa karäh dumah, lembut bara padang tunis benjem; tä kalie karäh keang, lo-wang danum ajue karäh teal; djeta karäh marampas karä panataue, karä milike idjä äka karadje.

BAGI 14.

Hobah, krana Hatalla masi olo idjä hobah.

1. Samaria karäh rusak, iä djari parisang, malawan Hatallae: äwen karäh halelek awi padang, karä anake akan ilitek, tinai karä bawie awang batihi injiri.

2. Hobah, o Israel, akan Jehowa, Hatallam, krana ika djari balongkang tagal kadarhakam.

3. Duan karä augh toh akan keton, tuntang hobah akan Jehowa, sambil hamauh dengae: ampun karä dosan ikäi, duan ikäi buli asim, tä ikäi handak maluput paparah totok biwih ikäi.

4. Asur dja-ton akan mawat ikäi, ikäi dja-ton handak hapan hadjaran hindai, tuntang dja-ton hindai handak hamauh dengan tampan lengän ikäi: keton toh hatallan ikäi. Krana hong ika bewäi idjä kilau nolä tä supa asi!

5. Tä aku handak mangabuaha tinai idjä iä djari malangkah mengkak arepe, tuntang karadjin atäiku aku handak sinta iä, krana kalaitku djari mules bara iä.

6. Aku handak mandjadi akan Israel kilau ambon, tä iä karäh mangambang kilau mawor, tuntang uhate karäh mansuloh kilau Libanon.

7. Edae karäh barangkap, tuntang iä sama kahalape kilau batang undus, ewaue karäh kilau ewau Libanon.

8. Æwen tä karäh buli tuntang mondok penda kandjungäe, haiak mamua bua belom, tinai mangambang kilau batanganggor; tä sewute kilau anggor hong Libanon.

9. O Epraim, narai gawingku dengan karä hampatong dewa hin-

dai? Aku handak marima tuntang manganggulo iä. Aku handak mandjadi akas kilau batang goper idjä lalamanjan; buam karäh lembut bara aku.

10. Æwe idjä pintar? käläh iä harati augh toh; äwe idjä apik? käläh iä mingat tä. Krana karä djalan Jehowa puna budjur; olo-tek karäh mamandjong hong tä, tapi karä olo palangkah karäh balongkang hetä.

SURAT NABI

J O E L.

BAGI 1.

Hukum Hatalla insuman.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä sampai Joel, anak Petuel.

2. Hining augh toh, keton karä bakas, tuntang duan tä akan pinding keton, o karä olo hong tanah! Pudji talo kalotä kahum pangereng keton, atawa djaman karä tato keton?

3. Suman tä akan anak keton, tuntang soho anak keton masanan tä tinai akan anake, tinai anake tä palus akan girir rahian.

4. Idjä katapasan uret, djetä kinan sangkalap, tinai idjä katapasan sangkalap, djetä kinan hampangau, tuntang idjä katapasan hampangau, djetä djari kinan busok.

5. Misik, keton idjä babusau, tangis tatum, o keton handiai idjä pamihop, tagal anggor taheta tä, basa djetä djari irampas bara njaman keton.

6. Krana utus olo djari lembut mawi tanahku, idjä kwasa tuntang djaton taraisä; kasingae kilau kasingan singa, tinai guntume kilau guntum singa bakas.

7. Iä mamparusak pambulan anggoroku, tuntang mampalokang iä, karä edae balihi langkoange.

8. Tarahinge kilau budjang bawi, idjä hapakaian bidak tagal balbanae matai.

9. Parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop djari terai bara human Jehowa; karä imam, rewar Jehowa tä, pungupungut.

10. Petak djari rusak, tanah ungi-

uangiu, krana karä gendom hapus rusak, batang anggor djari keang, batang undus djari blaju.

11. Karä olo pamalan mahamen, karä tukang kabon anggor manangis tagal gendom tuntang seora, krana talo inggetem djari nihau bara tanae.

12. Batang anggor djari keang, upon sikon djari blaju, tinai batang dalima tuntang korma dengan sungkup, karä kaju hong tana uras djari ngarising, tinai karä kahan-djak lepah djari nihau bara olo kalunen.

13. Babat kahang, tatum, keton karä imam, tangis, keton karä tonggon mesbeh; tamä keton, tuntang menter hapus alem hapan bidak, keton idjä rewar Hatallangku; krana parapah indu kinan tuntang parapah talo ihop djari induan bara human Hatallan keton.

14. Tukas andau puasa, uar andau kanjasal, pumpong karä bakas tuntang olo arä hong hapus tanah manalih human Jehowa, Hatallan keton, haiak mangkariak intu Jehowa.

15. Pajah andau tä! krana andau Jehowa djari tokep, iä lawo kilau karusak bara Idjä djaton tikas kwasä tä.

16. Dia panginan djari irampas bara matan keton? tinai kahandjak tuntang karantang bara human Hatallan ita?

17. Karä gendom djari maram hong lepaue, karä gudang djari rusak, karä djurong bakarak, krana karä gendom djari lepah munos.

18. Kajah, karä meto munguh! karä kawan sapi kilau njanjau, basa djaton talo urepe, tinai karä kawan tabiri meher kea.

19. Intu ikau aku mambo aughku, o Jehowa, krana apui djari manjeha mampalepah karä talo urep hong padang, tuntang njalae djari mangähu karä kaju hong tana.

20. Karä meto bariar hong padang kea mangkariak intu ikau, krana karä tahasak danum djari teah, tuntang apui djari manjeha karä talo urep hong padang.

BAGI 2.

Andau pangkahai Tuhan inuman; tinai djandjin Rogh brasih karäh inusub.

1. Pahiau sarunai hong Sion, ambo augh irak hong bukitku idjä brasih; patut karä olo hong tanah gendjagendjäh, krana andau Jehowa lawoh damah, iä djari tokep.

2. Djetä andau idjä kalam, kaput, andau hambon, kudap pidjem; djetä kilau talo sawah tajap karä bukit; iä tä utus olo bakapal idjä kwasä, tumon djaton pudji djaman horan, tinai djaton kea harian dapit sampai katatahi girir-manggirir.

3. Helo baue aton apui panjeha, tinai njalae intu likute; helo baue tanah kilau kabon bahalap, tapi intu likute kilau padang keang kamahau, tuntang djaton kea talo tau mahakan olo tä.

4. Ampie kilau ampin hadjaran, iä hadari kilau olo idjä hapau hadjaran.

5. Iä dumah hakadjokadjok karä tantan bukit, gotogotok kilau kutoh kareta, meramerat kilau njalan apui idjä manjeha tampilai, kilau tawon olo karäan karäe, idjä tatap akan parang.

6. Karā utus olo karāh djungguu intu baue, baue samandia karāh kalas.

7. Kilau pangkalima olo tā karāh manaradjang, kilau olo parang iā karāh manamā kota; genep biti āwen tā karāh hagoet maradjur tintun baue, tuntutang djaton mahiwang pauggoete.

8. Djaton idjā biti karāh mahupi maur kolae, tapi genep biti karāh hagoet maradjur tintun baue; alo iā buah ganggaman, djaton kea iā bahimang.

9. Iā karāh mangumbang lewu, iā karāh hadari trundjun karā kota, iā karāh tamā karā huma; iā karāh tamā hetā mahōroe badjakan, kilau bigal.

10. Petak halujuk intu baue, langit honggā; matanandau tuntang bulan babilem, karā lintang belep sangkowonge.

11. Jehowa karāh mambo aughe helo baun kawan parang ai; krana kawae tā bakapal haliai, tuntang kwasa, malalus aughe; krana andau Jehowa tā toto babehat tuntang bakaikāikāh; āwe tau manahan djetā?

12. Tapi magon toh kea koan Jehowa: Hobah intu aku hapuhapus atāi keton, tuntang puasa, manangis, manatum. — (*Esegh.* 33,11.)

13. Rabbit atāi keton, āla klambi, tuntang toto hobah intu Jehowa, Hatallan keton; krana iā puna pamasi panjang, pandjang atāie tuntang paham sintae, tinai iā murah mangarajau tagal tjalaka. — (*2.Mos.* 34,6.)

14. Ajaajau iā handak mangarajau tinai, tuntang mampalembut berkat rahian, akan parapah indu kinan tuntang parapah talo

ihop, akan Jehowa, Hatallan keton.

15. Pahnau sarunai hong Sira, tukae andau puasa, nar andau ketanjasal.

16. Pumpang olo arā, prasih karā olo, kempeleng karā bakas; tampunan karā anak olo awang manusu kea; bakalbanā akan blaā bara karonge, tuntang popok bara ākae batiroh.

17. Sobō karā imam, rewar Jehowa tā, manangis helat parantaraan dengua mesbeh, tuntang, sobō iā hamauh: o Jehowa, pasi olo ajum, āla manjaragh idjā punatagim tā akan kahawen, sampai olo kapir hababaka iā. Krana buhen karā utus olo akan hamauh: kwe toh Hatallae?

18. Tā Jehowa karāh mangabeha tagal tanah, tuntang manjanjang olo ajue.

19. Jehowa karāh tombah, tuntang hamauh dongan olo ajue: Toto, aku manenga gendom akan keton, tinai anggor tuntang undus, mangat keton besoh awi tā. Djaton hūndei aku handak manjaragh keton akan impahawen marak olo kapir.

20. Aku handak maharak iā, idjā bara hila utara tā, kedjakedjau bara keton, palus manganan iā akan tanah idjā ngarising tuntang benjem, tapakae sampai danau hong timor, tinai tantanepe sampai tasik lombah hong barat; ewau karame tuntang kabewaue karā lembut; krana karā gawie djari pahalau.

21. Aēla mikāh, o tanah, handjak tuntang rindang, krana Jehowa djari malalus talo hai.

22. Aēla mikāh, o karā meto padang, krana karā āka urep hong padang karāh mampalembut oru taheta tinai; tinai karā kaju akan

manua, batang anggor tuntang si-
kon karah mandjari paham.

23. Maka keton, joh karah anak
Siou, handak rantang tuntang rin-
dang intu Jehowa, Hatallan keton,
krana id handak manenga akan ke-
ton. Guru ta hadu katetek, tinai
id handak malaboh udjar akan ke-
ton, udjar idja helo tuntang idja
mukai tulin talo, hong bulan idja
solake. — (Jes. 61, 10.)

24. Nakara karah karajaan kontep
gendom, tinai pahes karah ma-
murai awi anggor tuntang un-
dus.

25. Kakai aku handak mamalah
akun keton karah njelon talo lepah
kinan sangkalap, hampangau; bu-
sok, tinai uret, kawangku idja
bakapal ta, idja djari injohoku ma-
rak keton.

26. Mangat keton kuman ombet
sampai besoh, haiak manara
aran Jehowa, Hatallan keton, idja
heraheran gawie dengan keton; olo
ajungku djaton akan mahamen hin-
dai palus katatahi.

27. Tuntang keton akan kasene,
aku toh aton intu bentok olo Is-
rael, aku, Jehowa, puna Hatallan
keton, djaton beken hindai; olo
ajungku palus katatahi djaton akan
mahamen.

28. Maka limbah ta karah, aku
handak manusuh Roghku hundjun
karah isi, ta anak keton hatua ba-
wi karah manudjum, tinai bakas
keton karah nupi, tuntang pam-
budjang keton karah aton patitae
mita perkaran Hatalla. — (Guv.
Ras. 2, 16.)

29. Toto, hundjun karah djipen
hatua bawi kea aku handak manu-
suh Roghku hong andau ta.

30. Tuntang aku handak ming-
kes talo heran hong langit, tinai

handjun betak olo andau tuntang
kangkawel asap.

31. Matanandan karah hobah man-
djadi kaput, tinai bulan klan da-
hai, helo bawu pabumah andau Je-
howa, idja hap tuntang bakakka-
kiah ta.

32. Maka karah genep olo idja
blaku intu aran Jehowa, karah
injalamat. Krana hong bukit Siou
tuntang batu Jerusalem karah aton
kaliwus, tundou djari atuh Jehowa.
tinai akan karah klan olo ta, idja
karah ingahau Jehowa.

BAGI 3

Ungkup Hatalla karah imberkat keton-
tahi, tapi karah imberkat akan rusak.

1. Krana toto, intu andau tun-
tang wajah ta kea, amon aku pa-
terar Juda tuntang Jerusalem tawa-
nan.

2. Ta aku handak mamumpung
karah olo kapir tuntang magah ta
akan djanah Josapat; palus heta
aku handak mahukum olo ta tagal
djalahan olo ajungku, tagal Israel.
idja puna bagangku, idja djari inam-
burup marak karah olo kapir, tun-
tang olo ta djari manduan, man
bagi tanahku.

3. Ia djari badadu tagal olo
ajungku, tuntang djari manenga
anak hatua hindu laloh lontai, ti-
nai mandjual anak bawi hapae ma-
mili anggor, mangat id ta tau mihop.

4. Tinai keton, o Tiras dengan
Sidon, tuntang hapus tanah Fils-
ti, kanduen keton aku? Tau ke-
ton mamalah mawi aku? Tapi amon
keton mamalah gap aku handak
mahjulang ta tinai intu takolak
keton, hembon ta kea.

5. Basa keton djari marampas salaka bulauku, tuntang djari mimbit milikku idjä kapala barega tamä human dewan keton.

6. Tinai keton djari mandjual anak Juda tuntang Jerusalem akan olo Hellenes, mangat mimbit iä kedjau bara tanahe.

7. Toto, aku handak mampabuli iä bara äkae, idjä akan hetä keton djari mandjual iä; tuntang aku handak manjulang mamalah mawi takolok keton.

8. Aku handak mandjual anak keton tinai hatuä bawi akan lengän olo Juda, äwen karäh mandjual iä akan olo Sgheba, akan utus olo idjä kedjau; krana kalotä augh Jehowa.

9. Uar augh tä marak karä olo kapir; tatap parang, irak karä pangkalima, soho karä olo parang hapumpang manalih.

10. Tasal karä pringgis keton mandjadi padang, tuntang karä genton keton mandjadi lundju; karä idjä balemo mahin akan hamauh; aku toh paugkalima!

11. Padju karä baris, palus talih, o karä olo kapir bara hakaliling; hapumpang keton! O Jehowa! soho karä pangkalinam akan hetti!

12. Karä olo kapir karäh hari-kas, manalih djanah Josapat; maka hetä aku handak mondok, mangat mahukum karä olo kapir hakaliling.

13. Hapan gento, krana talo inggetem djari masak; has kantoh! krana pähes djari basuang, tuntang äka pähes tä mamurai; krana kadarhakan äwen palhalau. — (*Pangar.*14,15.)

14. Tawon, kutoh tawon olo hong djanah, äka hukum tä; krana andau Jehowa lawoh dumah hong djanah, äka hukum tä.

15. Matanandau tuntang bulan karäh babilem, tinai bintang samandiai karäh belep sangkowonge.

16. Maka Jehowa karäh njakungkong bara Sion, tuntang mambo aughe bara Jernsalem, sampai langit tuntang petak honggä hage-rek. Tapi Jehowa karäh indu kalindong olo ajue, tuntang indu kotan panakan Israel.

17. Tä keton akan katawan, aku, Jehowa, puna Hatallan keton, idjä melai hong Sion, bukitku idjä brasih tä. Tä Jerusalem karäh brasih, tuntang olo beken utuse djaton akan mahoroe hetä hindai.

18. Katika tä karä bukit akan manantiri danum anggor, tinai karä lungkoh akan manahasak djohon tusun meto, tuntang karä sungäi hong Juda karäh kontep danume; maka talhasak danum karäh blua bara human Jehowa, tuntang mambisa djanah Sitim.

19. Tapi Misir karäh rusak, tinai Edom karäh indu äka benjem ngarising, tagal kagagahe idjä ilaluse mawi olo Juda, idjä hong tanahe iä djari manusuh daha idjä brasih, djaton kasalae.

20. Tapi Juda akan ingkalewu katatahi, tuntang Jerusalem palus girimanggir.

21. Tuntang aku handak mamalah daha, idjä hindai djari imalahku. Tä Jehowa karäh melai hong Sion. — (*Esegh.*48,35.)

SURAT NABI

A M O S.

BAGI 1.

Hukum Hatalla insuman akan karä utus olo idjä hakaliling olo Israel.

1. Djetoh karä augh Amos, idjä baris karä sakatik meto hong Tekoa, talo idjä djari gilae talüu Israel, metoh Usia, radja Juda, tuntang metoh Jerobeam, anak Joas, radja Israel, duä njelo helo bara petak lagerek. — (2. Radja 14,23.)

2. Maka koae: Jehowa karäh njakungkong bara Sion, tuntang mambo aughe bara Jerusalem; karä äka sakatik karäh pungupungut, tä tantan Karmel karäh keang.

3. Kakai augh Jehowa: Tagal telo äpat kadarhakan Damaskus aku djaton handak manjanjang iä; basa iä djari mawi Gilead hapan pukul sanaman.

4. Tagal tä aku handak mandjakah apui hong dalam Hasael, djetä karäh mangähu karä huma Benhadad idjä hai bahalap.

5. Tinai aku handak mamelek huit Damaskus, tuntang handak mampalomos karä olo Bikeatawen, tuntang iä idjä tempon sokah marentah hong Beteden; maka karä olo Aram karäh tamput tawanan akan Kir, koan Jehowa.

6. Kakai augh Jehowa: Tagal telo äpat kadarhakan Gasa aku djaton handak manjanjang iä; basa iä djari manamput olo ajungku

tawanan batawotawon, tuntang djari manjaragh iä akan Edom.

7. Tagal tä aku handak manjoho apui mawi kota Gasa, djetä karäh mangähu karä humae awang hai bahalap.

8. Tinai aku handak mampalomos karä olo Asdod, tuntang iä idjä tempon sokah marentah hong Askalon; limbah tä aku handak mules lengängku mawi Ekron, nakara karä tisan Pilisti uras lomos, koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

9. Kakai augh Jehowa: Tagal telo äpat kadarhakan Tirus aku djaton handak manjanjang iä; basa iä djari manamput olo ajungku batawotawon, tuntang manjaragh iä akan Edom, tinai djaton djari manahiu djandji, iä kilau pahari.

10. Tagal tä aku handak mandjakah apui hong kota Tirus, djetä karäh mangähu karä humae idjä hai bahalap.

11. Kakai augh Jehowa: Tagal telo äpat kadarhakan Edom aku djaton handak manjanjang iä; basa iä djari manjasah paharie hapan padang, tuntang asi djari kalapeae haliai, tinai kalaite haradjur marusak, tuntang kalaite tegä hantä.

12. Tagal tä aku handak manjoho apui mawi Temam, djetä karäh mangähu hong Bosra karä huma idjä hai bahalap.

13. Kakai augh Jehowa: Tagal

telo apat kadarhakan panakan Amōn aku djaton handak manjanjang iā; basa iā djari manjiri karā olo bahalapi hōng Gilead, handak mampalombah saran tanahe.

14. Tagal tā aku handak manusul kota Raba hapan apui, djeta akan mangāhu huma awang hai bahalapi, metoh basasurak, metoh andau parang, tuntang talo badjea, tinai riwut barat.

15. Tā radjae akan buah tawanān, tuntang karā mantire, koan Jehowa.

BAGI 2.

Hukum Hetalla mentam Juda tuntang Israel.

1. Kakai augh Jehowa: Tagal telo apat karajap Moab aku djaton handak manjanjang iā; basa iā djari mawi tolang radja Edom kilau ketok.

2. Tagal tā aku handak manjoho apui mawi Moab, idja akan mangāhu karā huma hōng Keriot, idja hai bahalapi; tā Moab karāhi matai haiak lalento paham, haiak augh lahap tuntang augh sarunai.

3. Idja marentah awen handak impalomosku bara bentoke, tuntang karā mantire handak impatāiku haiak dengae, koan Jehowa.

4. Kakai augh Jehowa: Tagal telo apat kadarhakan Juda aku djaton maku manjanjang iā; basa iā djari manganan Torat Jehowa, tuntang djaton djari mahaga hadate, tinai iā djari manjoho arepe impalajang awi tandjaro, idja djari inumon tatoe.

5. Tagal tā aku handak manjoho apui mawi Juda, djeta ka-

rah mangāhu karā huma hōng Jerusalem, idja hai bahalapi.

6. Kakai augh Jehowa: Tagal telo apat kadarhakan Israel aku djaton handak manjanjang iā; basa iā djari mandjual idja tetek tā harega rear, tantang idja paha belom tā harega sarumpah.

7. Awen paham kahause mametak mangawo takolok olo paha, tinai iā mamingkok kapatut olo tjalaka; anake tuntang bapae hariak mamandong budjang idja, hapae manawah arangku idja brasih.

8. Awen merter darah karā mesbeh, hatilam pakaian sanda, tuntang iā mihop anggor singer hōng karā human dewae;

9. Alo aku djari mampalomos bara baue olo Amori tā, idja gantong kilau kagantong seder, tuntang idja bunggut kilau kaju ela; tapi aku djari mampalomos buae intu taroke, tinai uhate intu peudae. — (4.Mos.21,21.)

10. Tinai aku kea djari mimbit keton bara tanah Misir, palus djari magah keton hōng padang tuuis benjem tā apat pulu njelo katalie, mangat keton akan manjores tanah olo Amori. — (2.Mos.12,51.)

11. Tuntang bara panakan keton aku djari mampalembut nabi, tinai olo Nasir bara pambudjang keton; kilen, djaton toto tumon toh, joh keton olo Israel? koan Jehowa. — (4.Mos.6,2.)

12. Tapi keton djari manjoho olo Nasir mihop anggor, tinai keton djari mangahana nabi, koan keton: āla keton manudjum.

13. Toto, aku handak mahenjejek keton, kilau kareta sarat mahenjejek gendom;

14. Sampai idja kapala balias mahin djaton sampet mahakan, tun-

tung idjä pangkaabas djaton bara hongap, tinai pangkalima mahin djaton tau maliwus tahasenge.

15. Tukang pamanah djaton kea bara hongap, tuntang idjä balias paie djaton tau mahakan; tinai idjä bapan hadjaran mahin djaton akan maliwus tahasenge;

16. Tuntang idjä menteng haliai baris pangkalima tä karäh hadari halowai intu andau tä, koan Jehowa.

BAGI 3.

Hukum tä pana tagal kasalan olo.

1. Hining augh toh, idjä injewut Jehowa mantam keton, o panakan Israel, mawi hapus utus tä, idjä djari iagahku bara tanah Misir; koangku:

2. Bara karä utus olo hong hapus kalunen tikas keton bewai idjä djari tawangku; tagal tä aku handak mamalah karä kadarhakan keton intu keton.

3. Tau kea duä bitu haiak manandjong, amon iä djaton djari pakat kahimate?

4. Pudji kea singa njakungkong hong kajuan, amon djaton talo inangkarape? pudji kea singa tabela mambo aughe hong lowange, amon djaton talo inawae?

5. Pudji kea burung buah djarat hong petak, amon djarat djaton djari inenan akae? pudji olo manduan djarat bara petak, amon hindai djari buah talo?

6. Pudji sarunai impaluan hong lewu, tuntang olo hetä djaton taräwen? pudji kea tjalaka mawi lewu, idjä djaton djari injoko Jehowa?

7. Talo pangkahai Tuhan, Jehowa, djaton malahu tale enen amon, dia hlo iä djari masuman talo basilita, äkan karä rawara nabi tä.

8. Singa djari njakungkong, äwe idjä djaton akan mikah? Pangkahai Tuhan, Jehowa, djari mah mah äwe idjä djaton akan ma nudjum?

9. Suman tä hong karä human tua inu, Asdod, tuntang hong Misir, sambil hamau hapumpong keton hong karä bukit Samaria; itä, lalento paha huang hetä, tuntang uras kararat!

10. Krana elo tä puna djaton paraha kabudjar, koan Jehowa, iä mamumpong panatawi karajape tuntang kararate huang humae idjä hai bahalap.

11. Tagal tä, kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Hasasang takan iä hakaliling tanabe. Iä karäh mamalokang ikau, manganan kwasari, tinai human keton idjä hai tuntang bahalap tä karäh irampase.

12. Kakai augh Jehowa: Kilan sakatik mansuwit bara njama singa, tolang isut atawa bumbong pinding, kakai karäh liwus panakan Israel tä, idjä mangkalewu Samaria, hong putang sasuroe, tuntang balikat äkae hatiroh.

13. Hining keton, palus suman akan ungkup Jakob, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom:

14. Intu andauku mamalah karä kalangkah Israel mawi iä, tä aku handak mamalah kea mawi karä mesbeh hong Betel, pampang mesbeh tä akan inaweng, mangatlawo akan petak.

15. Tuntang aku handak manga-

rak karä huma idjä akan musim sadingen, tuntang karä huma akan musim pandang; karä huma gering akan nihau, tuntang karä huma hai karäh lepah, koan Jehowa.

BAGI 4.

Karä mantir iantam tagal karajape.

---

1. Hining augh toh, keton sapi idjä baseput, idjä hong bukit Samaria, idjä kianat dengan olo pähä, tuntang mahenjek olo naniba; keton, idjä hamauh dengan tuan keton: has imbit, mangat ita mihop.

2. Pangkahai Tuhan, Jehowa, djari sumpah manjewut karasihe: toto, andau karäh dumah mawi keton, amon olo karäh manunda keton hapan sakang, tinai anak djarian keton hapan pisi.

3. Tä keton karäh blua bara katembai kota, genep biti maradjur tintuu bauc, palus keton karäh inganan akan Harmona, koan Jehowa.

4. Has, talih Betel, awi marajap hong Gilgal, parä kalangkah keton; luput parapah keton handjewu, tuntang midjä dalam sapulu ramon keton genegenep andau telo.

5. Tuntang totong talo iragi akan parapah tarimakasih, uar tahu parapah kahias, suman tä tototo; krana kakai karadjin keton, o olo Israel! koan pangkahai Tuhan, Jehowa.

6. Tagal tä aku djari manenga akan keton kaceang tangep hong karä lewun keton, tuntang kata-

pas panginan hong hapus karä äka keton; tapi keton djaton djari hobah intu aku, koan Jehowa.

7. Tinai aku djari mangahana udjan akan keton, telo bulan helo bara getem, tuntang djari mudjan akan lewu idjä, tapi akan idjä djaton; pontong tana imbisa, tapi pontonge djaton, palus karitip.

8. Djadi, duä telo baris lewu manalih lewu idjä, mangat tau mihop danum, tapi djaton kea ia luput. Mahin djaton kea keton djari hobah intu aku, koan Jehowa.

9. Aku djari mahukum keton hapan loi tuntang kamapis; tinai kutoh talo idjä hong palakanan keton, hong pambulan anggor keton, tuntang hong batang sikon dengan undus keton lepah kinaan uret; mahin djaton kea keton djari hobah intu aku, koan Jehowa.

10. Aku djari manjoho peres marak keton, sama kilau hong Misir; aku djari mampatäi karä pambudjang keton hapan padang, tuntang karä hadjaran keton irmpas; maka kapapan ewau karam kawan parang keton aku djari manjoho mamasek intu urong keton; tapi keton mahin djaton djari hobah intu aku, koan Jehowa. — (2.Mos. 9,3.)

11. Aku djari mambalik belah keton, kilau Hatalla mambalik Sodom tuntang Gomora horan, sampai keton kilau tetek kaju, idjä insuwit bara apui; tapi keton mahin djaton kea djari hobah intu aku, koan Jehowa. — (1.Mos. 19, 24.)

12. Tagal tä aku sasar handak mawi ikau kalotä, o Israel. Toh, basa aku handak mawi ikau ka-

lotä, tatatatap o Israel, mangat manjupa Hatallam!

13. Krana toto iä idjä manampa karä bukit, idjä mandjadian riwut, tuntang masuman akan olo talo kahandake, idjä mandjadian talo sawah tuntang kakaput, iä idjä mendeng hong karä äka gantong hapus petak, iä tä arae Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom.

BAGI 5.

Augh tatum tagal karusak Israel.

1. Hining augh toh, idjä iam-boku tagal keton, augh tatum, o utus Israel.

2. Budjang bawi, Israel tä, djari balongkang, tuntang djaton akan mendeng tinai; iä balihi hong petak, tuntang djaton idjä manggantang iä.

3. Krana kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa: Lewu, idjä sakojan blua bara hetä, karäh batisa saratus bewäi, tuntang idjä saratus blua bara hetä, hetä karäh batisa sapulu, hong hapus utus Israel.

4. Krana kakai augh Jehowa dengan utus olo Israel: Gau aku, tä keton akan belom.

5. Tapi äla keton manggau Betel, äla manalih Gilgal, äla mananggoh Berseba; krana toto, Gilgal akan tamput tawanan, tuntang Betel karäh djaton.

6. Gau Jehowa, tä keton karäh belom, uka äla aku njalawowok kilau apui mawi human Josep, palus manjeha, sampai djaton aton idjä tau mambelep tä hong Betel,

7. Ketou idjä mobah kabudjur mandjadi kapait, tuntang mampalokang katetek akan petak.

8. Iä mauampa bintang idjang-bawoi tuntang salampatäi, iä mobah kakaput pidjem mandjadi blawa, tiuai iä mangaput andau mandjadi kilau hamalem, iä mangahau karä danum tasik, mampalompat tä akau hundjun petak; Jehowa puna arae;

9. Idjä mimbit karusak mawi idjä abas, sampai karä kota dähen rusak.

10. Tapi äwen basingi idjä mampudji äwen hong äka basara, tuntang mangabelä iä, idjä hamauh budjubudjur.

11. Tagal tä, basa ketou malitek olo pähä, sambil manduan gendome batawotawou: alo ketou djari mamangun huma batu barasok, tapi keton djaton karäh melai huange; ketou djari mimbul pambulan anggor idjä bahalap, tapi keton djaton karäh mihop anggore tä.

12. Krana aku katawan karä kalangkah keton hakutoh, tuntang dosan keton djari paham; äwen mahupi olo tetek, iä tarima sudok, tuntang mahenjek olo pähä hong basara.

13. Tagal tä olo pintar akan suni bewäi iutu katika tä, basa katika tä toto papa.

14. Gau talo bahalap, äla manggau talo papa, mangat keton belom; tumon tä Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, karäh hindjä keton, kilau puna augh keton mampatara arep keton.

15. Singi talo papa, sinta talo bahalap, palus pendeng kabudjur hong äka basara; ajaajau Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom, handak manjanjang tisan Josep.

16. Tagal tä, kakai augh Jehowa, Hatallan karä kawan talo belom,

idja pangkalai Tuban: Toto, hong
kara djalan: kara lembut augh
tatur, tinai hong kara aka olo
akan kasarrah: kajah; kajah! Olo
kawah mangabau awang pamalan,
manjoho ia manatum, tuntang ma-
njoho olo handim; idja tau mana-
ngis, mangat mambawai.

17. Toto hong kara pambulan
anggor karah lembut augh bawai,
krana aku handak manaradjang
marak keton, koan Jehowa.

18. Pajah awen, idja haus andau
Jehowa. Akan en andau Jehowa
ta akan keton? Djeta karah ka-
put, djaton djaka blawa.

19. Sama kilau amon olo hadari
mahakan singa, palus hasupa de-
ngan bahuang, atawa kilau ia
tamä huma basokah lengue ma-
njingroh dinding, palus ta inotok
handipi.

20. Krana toto, andau Jehowa
ta karah kaput, djaton djaka blawa,
ia karah pidjem, djaton sangko-
wonge.

21. Aku basingi, aku mangabelä
andau haia keton, aku buseng
mambewau parapah pestan keton.

22. Krana alo keton maluput
parapah idja ingähu akangku, tun-
tang parapah indu kiman, djaton
kea aku radjin djeta; tinai me-
ton keton idja baseput, parapah
tarimakasih, djaton aku maku ma-
nampajahe.

23. Paterai kalabawan njanjin
keton bara aku, aku bisau mahi-
ning talo usik keton.

24. Hukum karah nahontong ki-
lau danum, tantang katetek kilau
soho badähes.

25. Aton kea keton djari malu-
put akangku parapah injambalih
tuntang parapah indu kiman ka-
hum äpat pulu njelo ta hong pa-

dang tunik benjem, ob: utas ble Is-
rael.

26. Toto, keton djari manang-
gong tingkap Maligh keton, tun-
tang Kiun, hampatong dewan ke-
ton, tinai bintang dewan keton,
idja djari inampa keton akan ke-
ton.

27. Tagal ta uka handak me-
nadput keton tawanan kedjau ta
liai hita kawah Damaskus, koan
Jehowa, idja arao Hatallah kara
kawan talo belom.

DAGI 6:

Olo impudji, uka äla langak tuntang
badjoho.

1. Pajah olo ta idja langak
hong Sion, idja laja hong bukit
Samaria! awang basewut marak
utus olo idja mambatang ta idja
pujji malih hapus ungkup Israel.

2. Lius, talih Kalne, tantang
tampajah; bara ketä palus keton
akan Hamat, lewa hai ta, balah
miar sampai Gat, idja air olo
Pilisti; ita keton, dia djeta djari
bahalap bara karadjaan djeto, dia
djaka tanahe lombah bara tanah
keton?

3. Keton idja manjewut andau
papa ta kedjau, tantang mandum
masokep kara ampia kianat.

4. Keton idja mentor hong si-
suro gazing, tantang mangaruran
hong tilam, idja kumaa karä anak
tabiri bara kawae, tinai anak sapi
bara kandang, äkae injeput.

5. Idja kakarungut pahisik
augh kutjapi, sambil mangarag-
ka talo usik akan keton. Kilau
Dawid;

6. Idjä, mihop anggor bara sangi kir bahalap, tuntang maminjau arap keton hapan minjak idjä kapala bahalap, tapi keton djaton paraba karusak Josep.

7. Tagal tä, soh awen tä akan tamput tawanan panjolake bara karä tawanan, tuntang karamin olo bahara tä akan nihau.

8. Krana pangkahai Tuhan, Jehowa, djari sumpah manjewut a-repe, koan Jehowa, Hatallaan karä kawan talo belom: aku mandjilek kadjohon Jakob, aku basingi humae idjä hai tuntang bahalap tä; tagal tä aku handak manjaragh lewu tä tuntang hapus huange.

9. Tuntang alo sapulu biti batisa hong huma idjä, ia akan matäi kea;

10. Sampai idjä äka karampie akan manggatang palus manusul ia, tuntang mamplua tolange bara huma tä: tinai äwen karäh hamauh dengan idjä huang huma tä: aton olo dengam hindai? Maka ia karäh tombah: djaton. Tä idjä tä karäh hamauh: suni bewäi; krana djaton kubar mingat aran Jehowa hindai.

11. Krana toto, Jehowa djari manjoho, mangat mawi karä huma hai, uka uras basila, tinai sakarä huma korik, uka uras badarak.

12. Tau kea hadjaran Hadari hong batu karang? tau kea olo maluku djeta hapan sapi? Krana keton djari mobah kabudjur mandjadi kapait, tuntang bua katetek mandjadi ipu.

13. Keton idjä handjak tagal idjä djaton; keton idjä hamauh: djaton awi kwasan ita ita djari hatandok?

14. Tagal tä, toto, aku handak mampalembut utus olo mawi ke-

ton olo, oold Ismael, kean Jehowa, Hatallaan karä kawan talo belom: olo tä karäh mamपालेक keton bato dajak Hamai sampai sungai idjä hong padang tuae benjem tä.

Telo talo paitä tahu hukum idjä rahian: Almes indawa Athasia.

BAGI 7.

1. Pangkahai Tuhan, Jehowa, mamprahan akangku kalotoh: itä! aton idjä mandjadian kutoh sangkalap, iutu tamparan wajah karä oru idjä rahian lembut; oru djeta, idjä lumbah radja djari manjoho manatake.

2. Djadi, amon sangkalap tä handak kumae lepalepah karä ramon tana, maka koangku: Job pangkahai Tuhan, Jehowa, ampun kea! äwe baris Jakob akan melai mendeng, krana ia puna isut!

3. Tä Jehowa manganarajau, sambil ia hamauh: Kaläh, talo tä djaton akan mandjadi.

4. Tinai pangkahai Tuhan, Jehowa, mamprahan akangku kalotoh: itä! pangkahai Tuhan, Jehowa, aton mantehau, mangahau apti hapae mahukum; djeta akan manjeha pahapaham, tinai djeta manampara, manjeha belae.

5. Tä koangku: Joh pangkahai Tuhan, Jehowa, paterai talo tä! äwe baris Jakob akan melai mendeng, krana ia puna isut!

6. Tä Jehowa manganarajau, sambil hamauh: Kaläh, talo djeta kea djaton akan mandjadi.

7. Tinai ia mamprahan akangku, kalotoh: itä! Jehowa mendeng handjun kota, idjä inampa

tumon sipat, tuntang sipat aton intu lengäe.

8. Maka koan Jehowa deng-angku: Narai gitam, o Amos? Tombah aku: Sipat. Tä koan pangkahai Tuhan: Toto, aku handak mina sipat intu bentok Israel, djalahan olo ajungku tä, tuntang djaton handak mahalau iä hindai.

9. Malainkan karä äka gantong ain Jakob karäh imparusak, tuntang talo brasih ain Israel karäh ingarak, tinai aku handak mawi human Jerobeam hapan padang.

10. Tä Amasia, imam hong Betel tä, mampait augh akan Jerobeam, radja Israel, koae: Amos tä manakat olo Israel, handak mawi ikau; tanah aur awi karä augh.

11. Krana kakai augh Amos: Jerobeam karäh matäi awi padang, tinai toto, Israel karäh tawanan inamput bara tanah.

12. Limbah tä Amasia hamauh dengan Amos: O nabi, lius, dari akan tanah Juda, omba kuman hetä, palus tudjum hetä.

13. Tapi äla hindai ikau manudjum hong Betel, krana djetä äka brasih ain radja, tuntang äka human karadjae.

14. Tä koan Amos, tombah augh Amasia: Aku puna djaton nabi, tinai djaton kea murid nabi, tapi aku puna sakatik sapi, idjä manggau bua lajap.

15. Tapi Jehowa djari manduan aku bara kawan meto, palus Jehowa manjoho aku: lius, tudjum akan olo ajungku, Israel.

16. Toh, maka hining augh Jehowa! koam: äla ikau manudjum mantam Israel, äla nampohak karä aughm mantam ungkup Isaak.

17. Tagal tä, kakai augh Jehowa: Sawam karäh imandong hong lewu, tuntang anakm hatua bawi karäh halelek awi padang. tinai tanam akan imbagi hapan tali ukur; maka ikau karäh matäi hong tanah, äka pali, tuntang Israel karäh toto tawanan inamput bara tanah.

BAGI 8.

Karadjaan Israel akan rusak.

1. Pangkahai Tuhan, Jehowa, mamprahan akangku kalotoh: itä! aton lontong basuang bua.

2. Maka koae: Narai idjä gitam, o Amos? Tombah aku: Lontong basuang bua. Tä Jehowa hamauh dengangku: Kahapus djari sampai Israel, djalahan olo ajungku; aku djaton handak mahalau iä hindai.

3. Karä njanji hong huma sombajang karäh hobah mandjadi trahing intu andau tä, koan pangkahai Tuhan, Jehowa; hantu karäh kutohe hakalampah, hetähetä olo karäh mandjakahe sunisuni bewäi.

4. Hining augh toh, karä keton, idjä kuman olo pähä, tuntang handak mampalomos karä olo tjalaka hong tanah,

5. Sambil hamauh: prea kea totok bulan handak halau, mangat ita tau mandjual gendom? tinai sabbat tä, mangat ita tau muap gudang? palus mampakorik takar, tuntang mampahai regae, tinai manipu hapan dasing pamikir?

6. Mangat ita tau mamili olo pähä hapan rear, tuntang olo na-

niha harega sarumpah; tä ita handak mandjual apis indu gantiu gendom.

7. Jehowa djari sumpah manjewut idjä puna kahain Jakob: Toto, aku djaton handak ngalapean karä gawie palns katatahi.

8. Dia awi karä gawie tä tana akan hagedjäh, tuntang karä olo idjä huange akan pähä atäie? Djaton djetä akan inapi danum soho, tnntang tamput kantäkantä palus leteng, kilau awi batangdanum Misir?

9. Maka intu andau tä, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, aku handak mambelep matanandau bentok andau, palus mangaput petak handahandau.

10. Aku handak mobah karä andau hain keton mandjadi kapähä, tinai karä njanjin keton mandjadi tatum, tuntang handak makaian karä kahang hapan bidak, palus malnnga karä takolok; akn handak manjoho tanahe manatum kilau tagal anak tonggal; tuntang tjalaka indu kahapuse.

11. Itä, karä andau aton dumah, koan pangkahai Tuhan, Jehowa, maka aku handak manjoho lau akan tanah; djaton laun talo kinan, djaton kateah belai nahanng danum, tapi haus mahining augh Jehowa.

12. Tä äwen karäh kumbangkambanga bara tasik sampai tasik, bara utara palus timor; äwen karäh daridaria kantäkantä tantai manggau augh Jehowa, tapi iä djaton akan sondau tä.

13. Andau tä karä budjang bawi idjä bahalap tuntang budjang hatuä idjä bakena karäh matäi awi kateah belae;

14. Äwen, idjä katontoh sumpah manjewut karajap Samaria tä, sambil hamauh: belom hatalla hong Dan tä, belom agama hong Bersaba! Äwen tä karäh halelek sampai djaton mendeng tinai.

BAGI 9.

Haman Hatalla akan ingarak; tä Hatalla handak mampendeng karadjaan ai.

1. Aku mitä pangkahai Tuhan mendeng hong mesbeh, tuntang iä hamauh: Pukul lambang, sampai karä djihi hagulak, palus palokang iä menjet takolok karä äwen, tinai tisae tä aku handak mampatäie hapan padang; alo idjä hadari djaton akan lapas, alo idjä mahakan djaton kea karäh ihaga.

2. Alo iä mangalian arepe sampai naraka, bara hetä mahin lengängku karäh manduan iä, alo iä mandai palus langit, bara hetä kea aku handak mambaring iä.

3. Alo iä manjahokan arepe hong tantan Karmel, aku handak manggau iä, balalu manduan iä bara hetä, tinai alo iä manjilim arepe bara mantangku hong palempang tasik, hetä kea aku handak manjoho handipä manotok iä.

4. Alo iä tamput tawanan lius helo bann musohe, mahin aku handak manjoho padang, mangat mampatäi äwen; tuntang aku handak manjengok iä indu tjalaka, djaton djaka indu kahalape.

5. Krana puna pangkahai Tuhan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, idjä manigong

tanah tā, sampai djetā lenjoh, tuntang olo handiai idjä mangkalewu hetā manangis, tinai hapuhapus djetā inapi kilau awi danum soho, palus leteng, kilau awi batang-danum Misir.

6. Iä idjä mampendeng pada-dusae hong sorga, tuntang karā kawan talo belom ai, iä kea djari manggalang petak; idjä mangahau karā danum taak, palus mampalompat tā hundjun petak, Jehowa puna arae.

7. Djaton keton, o olo Israel, sama kilau olo Kus intu aku? koan Jehowa. Djaton aku djari mimbüt Israel bara Misir, tuntang olo Pilisti bara Kaptor, tinai olo Aram bara Kir?

8. Toto, matan pangkahai Tuhan, Jehowa, mantam karadjaan idjä badosa toh, aku handak mampalomos tā bara petak; tapi djaton kea aku handak mamparusak ungkup Jakob lepah lingis, koan Jehowa.

9. Maka toto, aku manjoho ungkup Israel ingiap marak karā olo kapir, sama kilau paräi ingiap hapan njiro, sampai idjä kabawak idjä bahalap mahin dia lawo akan petak.

10. Tapi karā olo parajap idjä baris djalahan olo ajungku akan matäi awi padang, iä idjä hamauh: tjalaka tā puna djaton akan

manggapi ita, djetā djatou karāh sampai ita.

11. Katika tā aku handak haragapan pasah Dawid tinai, idjä karakkaraka tā, tuntang handak mangabua karā katembäie, tinai karā talo karusake, aku handak mamangun tā tinai kilau djaman horan. — (*Gaw. Ras. 15, 16.*)

12. Mangat olo tā manjores tisan Edom, tuntang karā tisan olo kapir, idjä injewut huang arangku, koan Jehowa, idjä malalus talo tā.

13. Toto, karā andan aton dumah, koan Jehowa, tā malan tā karāh haradjur sampai getem, tinai olo mamāhes anggor haradjur sampai malan, tuntang karā bukit akan nantiri anggor manis, tinai karā lungkoh karāh pabam mamua.

14. Krana aku handak paterai Israel, djalahan olo ajungku, tawanan, balalu olo tā karāh haragapan karā lewue idjä karakkaraka tā tinai, tuntang melai hetā, sambil mimbul pambulan anggor, tuntang mihop anggor; tinai iä karāh mangabon tuntang kuman buae.

15. Aku handak mimbul iä hong tanahe; maka olo tā djaton akan irunap tinai bara tanahe, idjä djari inengaku akae, koan Jehowa, Hatallan keton.

SURAT NABI

O B A D J A.

1. Djetoh talo paita Obadja. Kakai augh pangkahai Tuhan, Jehowa, tahu Edom: Ita djari mahining augh brita bara Jehowa, tinai sarohan djari injoho marak karä olo kapid, koae: tatatapat, has ita mamarang ia. — (Jer. 49,14.)

2. Itä, aku djari mampamunos ikau marak karä olo kapid, ikau batawah haliai.

3. Kadjohon atäim djari manipu ikau; ikau, idjä melai hong hungkap bukit, hong akam melai idjä gantong, idjä hamauh hong atäim: äwe tau mambaring aku?

4. Alo ikau manjalumbo kilau burong nasar, alo ikau manjarangan marak karä bintang: mahin bara hetä kea aku handak mambaring ikau, koan Jehowa.

5. Amon maling atawa bigal hamalem djari manalih mawi ikau. — lalehan karusakm! — djaton äwen tä manakau baja ombeombet akae? Tinai paribasa olo pamumpang bua anggor djari manalih mawi ikau, dia ia manis kantae hetä?

6. Tapi karä ramon Edom djari lepah inip, karä panataue idjä basahokan djari uras sondau.

7. Karä idjä dengam hadjandji bihin djari magah ikau blua sampai saran tanahm; idjä karampim tä djari manipu ikau, palus mamakalah ikau; idjä omba kuman

panginam karäh mandjarat ikau; djaton ikau katawan.

8. Djaton intu andau tä kea, koan Jehowa, aku handak mampalomat karä olo pintar bara Edom, tuntang hapus kaharati bara karä bukit Esau?

9. Tinai karti pangkalimam, o Teman! karäh lenjoh atäie, sampai olo handiai hong karä bukit Edom karäh impalomos awi asang pamuno.

10. Tagal kiamat, idjä iawim dengan pabarim Jakob, kahawen akan majangkulep ikau, tinai ikau karäh lomos palus katatahi.

11. Katika tä, metoh ikau djari mendeng malawan. ia, metoh olo beken manawan hapus kawan pangrang ai, tuntang awang kedjau tanabe tamä bauntunggang lewue, palus batenong tagal Jerusalem: tä, maka ikau hindjä karä asang tä.

12. Djaton patut katika tä ikau radjin mitä andat tjalakan paharim, andau ia tawanan bara tanabe, djaton patut ikau handjak tagal karusak panakan Juda, djaton patut ikau mambo mampadjo aughm, metoh wajah kadek.

13. Djaton patut ikau omba tamä karä bauntunggang djalahan olo ajungku metoh andau karusake, tuntang handjak mitä tjalakae intu andau karusake, sam-

bil mandjudju lengäm, marampas ramoe metoh andau karusake;

14. Djaton patut ikau djari mimpa intu kampungan djalan, mangat mampalomos karä olo baris äwen idjä liwus, tuntang manjaragh karä olo idjä katapasan intu wajah kadjakäe tä.

15. Krana andau Jehowa djari lawoh mawi karä olo kapir; tumon gawim tä ikau karäh iawi, pamalah akam karäh injulang intu takolokm.

16. Krana kilau keton djari mihop hong bukitku idjä brasih, tumon tä karä olo kapir akan mihop haradjur; toto, iä akan mihop sambil nantengok tä, palus mandjadi kilau awang djaton djari aton. — (2. Mos. 21, 24.)

17. Tapi hong bukit Sion karäh aton äka kaliwus, iä tä indu äka idjä brasih, tuntang ungkup Jakob tä karäh indu tempon idjä puna tukas bagie.

18. Ungkup Jakob karäh kilau apui, tuntang ungkup Josep kilau njalae, tapi ungkup Esau karäh kilau djogo, tinai iä karäh manjala, mangähu äwen tä lepa-lepah, sampai djaton idjä katapasan hindai ungkup Esau; krana kalotä djari augh Jehowa.

19. Olo idjä hila salatan karäh manjores karä bukit Esau, tinai idjä hong äka randah tä karäh manjores olo Pilisti; toto, iä karäh manjores tanah Epraim tinai tanah Samaria, tuntang Benjamin dengan Gilead.

20. Olo tawanaan baris olo Israel tä, idjä marak olo Kanani sampai Sarpät, tuntang olo tawanaan baris Jerusalem, idjä hong Separad, karäh manjores karä lewu hila salatan.

21. Djurusalamat karäh lembnt hong bukit Sion, mangat mahukum karä bukit Esau; kakai hapus karadjaan karäh akan Jehowa.

SURAT NABI

J O N A.

BAGI 1.

Jona injoho Hatalla; iä marisang tuntang ihukum.

1. Augh Jehowa sampai Jona, anak Amitai, koae:

2. Tatap arepm, lius akan Niwiwe, lewu hai tä, palus ambo

aughm mantam iä: krana kadarhakaäe djari manjalumbo sampai baungku.

3. Tapi Jona manatap arepe handak hadari akan Tarsis, mahakan baun Jehowa; palus iä sampai Japo; hetü iä sondau kapal. idjä handak barajar akan Tarsis, tä iä manjimae, palus tamä hetä,

mangat omba olo tä barajar akan Tarsis, tantai mahakan baun Jehowa.

4. Tapi Jehowa pamohon barat paham akan tasik, haiak lembut talo badjea paham mawi tasik, sampai kamään äwen, kapal handak pusit.

5. Tä, maka karä olo hong kapal paham mikäh, tuntang genep biti mangahau hatallan ai, balalu manganan karä puat kapal akan tasik, mangat malampange; tapi Jona djari mohoa akan pitak, palus menter batiroh hetä.

6. Tä, maka garagan mananggoh, sambil hamauh dengae: Buhhen ikau, joh olo pantiroh? misik, kahau Hatallam, ajaajau Hatallam tä handak mingat ita, uka ita äla nihau.

7. Tinai koan karä olo tä sama arepe: Has, ita batenong, mangat ita katawan, tagal äwe ita buah tjalaka toh. Tumon tä äwen batenong, maka kalabuae buah Jona.

8. Tä äwen tä misek iä: Toh suman akan ikäi; tagal äwe ita tjalaka kalotä? narai satiarm? bara kwe panumahm? hong kwe tannahm, tuntang bara utus idjä kwe ikau?

9. Maka iä masanan akan olo tä, koae: Aku toh olo Ibrani, tinai aku mikäh Jehowa, Hatallan langit, idjä djari mandjadian tasik tuntang petak.

10. Tä karä olo tä paham mikäh, sambil hamauh dengae: Kilen gawim kalotä! Krana olo tä katawan, iä hadari bara baun Jehowa, basa iä djari masanan tä akan äwen.

11. Tinai olo tä hamauh dengae: Kilen toh patut gawin ikäi dengam, mangat tasik toh tadoh akan

ikäi? Krana tasik tä sasar tahi sasar paham riake.

12. Maka koae dengan olo tä: Gatang aku, djakah aku akan tasik, tä tasik karäh tadoh akan keton; krana tawangku, barat paham toh buah keton tagal aku.

13. Tapi äwen tä badajong, handak manjarä kapal, tapi djaton kabawae; krana tasik tä sasar tahi sasar hariak paham mawi äwen.

14. Tä olo tä mangahau Jehowa, koae: Joh Jehowa, äla mampaleteng ikäi tagal hamburuan olo djeto, tuntang äla mamuat daha idjä djaton sala hundjun ikäi; krana ikau, joh Jehowa, djari mawi tumon khandakm.

15. Limbah tä äwen manduan Jona, palus mandjakah iä akan tasik. Hemben tä kea tasik tadoh, terai kasangit riake.

16. Tagal tä karä olo tä paham mikäh Jehowa, balalu iä mampatäi parapah akan Jehowa, tuntang bamiat intu iä.

17. Maka Jehowa manjoho lauk hai manelen Jona; tä Jona melai katelo andau katelo alem hong knain lauk tä. — (Matt.12,40.)

BAGI 2.

Jona blaku intu Hatalla, tuntang iä iliwus.

1. **M**aka Jona blaku intu Jehowa, Hatallae, bara knain lauk tä.

2. Koae: Aku djari blaku intu Jehowa hong kadjakängku, tä iä djari tombah aughku; bara knain kubur aku djari mantehau, maka ikau djari mahining aughku.

3. Krana ikau djari mendjakah aku hong aka handalem, hong bentok tasik haliai, sampai kara kadahese mangaling aku, tuntang karu riak galombange manutup aku.

4. Maka koangku: aku toh djari inganan bara matam; tapi aku akan miti humam kea tinai, idja aka karasihmu.

5. Kara danum mangaling aku mimes tahasengku; labehu mangaling kang aku; oran tasik mangangkulut takolokku.

6. Aku leteng sampai galang bukit, lawang petak djari matep aku katatahi; tapi ikau djari manipalembut pambelomku bara karusak, o Jehowa, Hatallangku!

7. Metoh lambaru angku lejoh hong aku, ta aku midgat Jehowa, tuntang lakudo angku sampai ikau hong humam idja brasih.

8. Idja mahagn talo hsiang ta, ia manganan asi.

9. Tapi aku handak maluput akam augh tarimakasihku, tinai kara miatku handak ilalusku. Salammat ta puna bara Jehowa.

10. Maka Jehowa hamauh dengan lauk ta, palus djetä malua Jona akan sarä.

BAGI 3.

Jona masuman augh Hatalla hong lewu Niniwe.

1. Tinai augh Jehowa sampai Jona tingkat idja dua, koae:

2. Tatap arepm, lius tanggo Niniwe, lewu hai ta; sanan aughku ta akae, idja insumangku akam.

3. Ta Jona harikas, balalu manalih Niniwe, tumon augh Jehowa. Maka Niniwe ta lewu hai iutu Jehowa, tandjong katelo kahaie.

4. Maka Jona tamä lewu: sampai tandjong idja andau, palus ia masuman, koae: Kaput pulu andau hindai, ta Niniwe karuh inparusak.

5. Maka olo Niniwe pertaja augh Hatalla; balalu ia masuman manjoho olo praso, uras awen hapakuan bidak, alo idja hai alo idja naniha.

6. Krana augh ta djari sampai radjan Niniwe; balalu ia mehon bara padadusae, palus mangkak pakatan radja, makhaian arepe hapan bidak, tuntang mondok hong aka kawo.

7. Tinai ia manjoho olo matehau maar hong Niniwe printah radja tuntang karu mantire; koae: Alo olon alo meto, sapi atawa tabiri äla kuman talo emen, äla djetä injoho murep atawa mahop danum.

8. Malsinkan olon tuntang meto uras akan hapan bidak, sambil blaku intu Hatalla totototo; tuntang genep biti akan hobah bara djalae idja papa, bara karajap lengäe.

9. Awe katawan, ajaajau Hatalla mules kabandake, palus mangarajau; ajaajau ia handak mangitar kalason kadaite, uka äla ita rusak.

10. Maka Hatalla manampajah kara gawin olo ta, awen hohoh bara djalae idja papa; ta Hatalla mangarajau tagal tjalaka, idja djari insanae handak ilaluse mawi awen, palus ia balang malalus ta.

BAGI 4.

Jona pähä atäie, basa Hatalla masi Niniwe; iä impudji Hatalla.

1. Tagal tä Jona kapähä, tuntang hasep kalaite.

2. Palus iä blaku doa intu Jehowa, koe: Kajah Jehowa! djetä koangku bihin, pesangku hong tanahku; tagal tä aku handak mahakan prentahm tä, hadari akan Tarsis. Krana tawangku, ikau puna Hatalla idjä pamasu panjanjang, idjä pandjang atäim, tuntang paham kahalapm, tinai ikau murah mangarajau tagal tjalaka.

3. Maka toh, joh Jehowa, duan tahasengku bara aku, krana aku radjin matäi bara belom.

4. Tapi koan Jehowa: Patut kea kalaitm tä hasep?

5. Maka Jona blua bara lewu, palus mondok hila timor lewu tä; tinai iä mangadjang äkae hetä, palus mondok hong penda kandjungäe, sampai iä mitä kadjarian lewu tä.

6. Maka Hatalla, Jehowa, mam-palembut batang djarak, manjoho djetä mansuloh mangadjang Jona,

mangat mangandjungen takoloke bara pandang andau. Maka Jona paham handjak tagal batang djarak tä.

7. Tapi andau tinai, haiak talo handak sawah, Hatalla manjoho uret; djetä kuman batang djarak tä, sampai mameang.

8. Djadi, amon matanandau djari lembut, maka Hatalla manjoho riwut timor idjä blasut, tuntang pandang andau paham mawi takolok Jona, sampai iä ujuh haliai. Tä, maka iä radjin hambaruäe matäi, palus hamauh: Kulah aku matäi bara belom!

9. Tä koan Hatalla dengan Jona: Patut kea kalaitm hasep tagal batang djarak tä? Tombah iä: Patut aku blait sampai matäi.

10. Tä Jehowa hamauh: Ikau manjanjang batang djarak tä, idjä djaton djari inampam, idjä djaton djari inguam, idjä lembut hong alem idjä, tuntang nihau hong alem idjä.

11. Kilen aku djaton manjanjang Niniwe, lewu hai kalotä, idjä hetä labih saratus duä pulu kojan olo awang djaton kutawan sambil gantau, tinsi kutoh meto kea?

SURAT NABI

M I G H A.

BAGI 1.

Juda tuntang Samaria impudji, basa iä omba dewa.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä

sampai Migha, olo Maresa tä, kahum pangereng Jotam, Aghas tuntang Hiskia, radja Juda, idjä djari gitae taliu Samaria tuntang Jerusalem. — (2. Radja 18.)

2. Hining, o keton karä utus lol senäh, o petak tuntang karä huage! toh pangkahai Tuhan, Jehowa, handak manjaksi mawi keton, toto, pangkahai Tuhan bara humae idjä brasäh.

3. Krana itä! Jehowa lembut bara äkae, balalu is handak mohon mendeng hundjun tantan karä bukit;

4. Sampai karä bukit akan le-
njoh penda is, tinai karä djanah akan basila, kilau lilin awi apui, kilau awi danum idjä nahasak sewu bara bukit.

5. Karä talo tä tagal kalangkah Jakob, tuntang tagal karä dosan Israel. Tapi äwe idjä batang kalangkah Jakob tä? Djaton djetä Samaria? Tinai kwe idjä batang äka dewan Juda? Djaton djetä Jerusalem?

6. Tagal tä aku handak mawi Samaria mandjadi tujok batu hong padang, äka olo mimbul pambulan anggor; aku handak mambaring karä batue akan djanah, palus mampalangi karä galange.

7. Karä hampatonge idjä iukire akan imparamok, tinai karä laloh sundal tä akan ingähu, tuntang karä hampatong dewae handak imparusakku; krana djetä djari ingampeleng hapan laloh sapangan, toh is indu laloh sundal tinai.

8. Tagal tä aku akan mambawai manangis, aku indu hagoet halulus halowai, aku akan manarahing kilau naga, pungupungut kilau burong onta tabela.

9. Krana himange tä bakamati, tinai djetä djari sampai Juda kea, mimes bauntonggang utus ajungku hong Jerusalem.

10. Äla masuman tä intu Gat, äla papahuing tangis keton intu

Ako, baja tamä human tatum, palus mondok hong kawo.

11. Dari keton, olo Sapir, halowai tuntang mahamen; olo Sannan djaton akan hagoet basatiar, tatum aton hong Bethaesel; is karäh manduan äka keton.

12. Karä olo Marot kapähä tagal ramoe; krana tjalaka djari mohon bara Jehowa palus sampai bauntonggang Jerusalem.

13. Djarat meto balias intu karetan keton, o olo Laghis, krana ikau idjä batang dosa akan Sion, anak bawi tä; krana hong ikau djari sondau karä kalangkah Israel.

14. Tagal tä kalangan bewai dengan Moresetgat; huma hong Aghsib tä karäh haiang bara radja Israel.

15. Aku handak magah Idjä toto tä akam, o Maresa; kahain Israel tä karäh dumah sampai Adulam.

16. Palungah, sukur arepm tagal anakm idjä äka huangm; palungah arepm lepah lingis kilau burong nasar, basa äwen tä tamput tawanan nihau bara ikau.

BAGI 2.

Dosa iantam; salamet indjandji akan Israel.

---

1. Pajah is, idjä mangarangka kadarhaka tuntang manirok kapapa hong äkae batiroh; sana talo sawah is malalus tä, basa aton kwasan lengäe.

2. Is mipen tana, palus manarik djetä; kalotä is mahenjek olo tuntang humae, genep biti tuntang joresae.

3. Tagal tä, kakai augh Jeho-

wa: Toto, aku mangarangka tjalaka akan utus olo toh, idjä bara djetä djaton olih keton mahakan ujat keton, tuntang keton karäh terai manandjong badjoho, krana katika tä karäh papa.

4. Intu katika tä olo karäh mangarang tanding mawi keton, tuntang manatum, koae: terai, ita djari rusak haliai. Iä manakiri tempon tanah djalahan olo ajungku; iä manduae bara aku, tuntang manarik karä tanangku mam-bagi djetä.

5. Toto, keton djaton karäh bara bagi bara bilah haiak ungkup olo ain Jehowa.

6. Äla manudjum, koan olo parajap tä; tapi amon olo djaton manudjum akae, tä kahawäe djaton karäh undur.

7. Kilen, aku akan kalangan ungkup Jakob? angkat keton Rogh Jehowa djari bisau? Pudji iä kalotä? Djaton karä aughku uras bahalap dengan olo handiai awang budjur?

8. Tapi olo ajungku tä tahi djari manggatang arepe kilau musoh; iä marampas kampoh tuntang klambi bara olo idjä mahalau sanasanang, sama kilau djaka parang bewäi.

9. Karä bawin djalahan olo ajungku iharak keton bara humae, idjä äka huange, bara karä anake keton marampas ramon kabungas-ku palus katafahi.

10. Toh tatap arep keton, lius; krana tanah toh djaton indu äka kasanang, basa djetä djari kihal awi keton, maka djetä karäh marusak keton pahapaham.

11. Amon aton olo idjä lapan augh riwut bewäi, tuntang masuman talo tandjaro, koae: aku

handak manudjum akan keton tahi u anggor tuntang talo ihop bahari! — toto, djetä nabi idjä ingilak olo tä.

12. Tapi aku handak mamumpung ikau, o Jakob, lepalepah, tuntang mangampeleng karä tisan Israel; aku handak mambulat iä kilau karä tabiri hong Bosra; kilau karä meto hong krambange, kalotä maka karäh aton lalenton olo.

13. Maka Idjä mangarak akan äwen karäh helo baue, tä äwen kea karäh mangarak, palus blua bara bauntonggang, tuntang Radjae karäh helo baue, Jehowa karäh pangkahelo akae. — (4,7.)

BAGI 3.

Hukum akan karä mantir tuntang kapala imam.

1. Tinai aku hamauh: Hining toh, keton karä mantir Jakob, keton karä bakas ungkup Israel: djaton patut keton katawan kabudjur?

2. Tapi keton manjingi kahalap, sambil mangilak kapapa; keton mupak pupus olo, tuntang manisil isi bara tolange.

3. Palus keton kuman pupus isin olo ajungku, tuntang marupäi tolange, tinai kilau mingkes tä hong kabali, kilau mina isi hong blauai.

4. Tä amon keton depit mangkariak intu Jehowa, iä djaton karäh manarima augh keton, malainkan iä karäh mules baue bara keton katika tä, sama kilau kapatut karä gawin keton idjä papa.

5. Kakai augh Jehowa mawi

karä nabi, idjä mampalajang djalahan olo ajungku, idjä masanan kasanang akan olo, awang manenga akæe talo indu pangkit kasingæe; tapi amon djaton manenga akan njamae, tä iä masuman pangrang.

6. Tagal tä, alem karäh lembut akan keton awi paita keton, tä tudjum keton akan mandjadi kaput; matanandau karäh belep akan karä nabi djeta, tuntang andau karäh mandjadi kaput akan äwen tä.

7. Nabi djeta samandiai karäh njukok, tuntang karä nudjum karäh mahamen, tinai iä samandiai akan mangop baue, krana djaton karäh aton augh Hatalla tombah.

8. Tapi aku toh kontep kaabas bara Rogh Jehowa, kontep kabudjur tuntang kamenteng, mangat masuman kalangkabe akan Jakob, dosæe akan Israel.

9. Hining angh toh, keton karä kapalau ungkup Jakob, keton karä mantir utos Israel, idjä mangabelä kabudjur, tuntang mamingkok kapatut;

10. Idjä mamangun Sion hapan dala, tuntang Jerusalem hapan karajap.

11. Karä kapalæe masara tagal sudok, karä imame madjar tagal upah, tuntang karä nabie mandjum tagal laloh; tinai iä basing-goh intu Jehowa, koe; djaton Jehowa hong bentok ita? tjalaka djaton akan sampai ita!

12. Tagal tä Sion karäh iluku kilau tana, tagal keton, tuntang Jerusalem akan mandjadi indu tujuk bata, bukit aku luma toh indu kajuan.

BAGI 4.

Karadjaan Kristus; olo ungkup Hatalla karäh iliwus.

1. Tapi hong katatesan karä andau bukit äka human Jehowa karäh impendeng dühedähen hong tantan karä bukit, iä karäh gantong bara karä lungkoh, tuntang karä utus olo bawotawon karäh manalih iä.

2. Kutoh karä olo kapir karäh harikas, sambil hamauh; bas! ita tanggoh bukit Jehowa, talih human Hatalla Jakob, mangat iä madjar ita djalan ai, ukä ita manandjong mahoroe djeta. Kraua bara Sion karäh lembut undangundang, tuntang augh Jehowa bara Jerusalem. — (Luk. 24,47.)

3. Iä karäh mamutus marak karä utus olo idjä bakapal, tuntang mahukum olo kapir, idjä kwasa sampai awang kedjau; maka äwen tä karäh manasal padange indu pringgis, tinai lundjue akan gento; utus olo idjä djaton akan mamanjok padange hindai handak mawi utus idjä beken, tinai djaton hindai äwen karäh madjar arepe pangrang.

4. Tapi genep bitu karäh mondok penda batang anggor ai, tinai penda batang sikon ai, tuntang djaton karäh aton idjä mampikäh iä; krana njaman Jehowa. Tempou karä kawan talo below, djari hamauh kalotä.

5. Krana karä utus olo karäh hagoet, genegenep huang aran hatalla ai; tapi ita handak hagoet hong aran Jehowa, Hatalla ita palus katatahi haradjuri.

6. Intu andau tä, koan Jehowa,

aku handak mamumpang karä idjä batimpang, palus mangampeleng karä idjä djari inganan, tuntang idjä djari ingapähäku.

7. Awang batimpang tä handak iawiku mandjadi idjä liwus, tinai awang bihin inganan kedjau handak inampaku mandjadi utus olo kwasa; tuntang Jehowa karäh mandjadi radjan äwen tä hong bukit Sion, bara katontoh palus kata-tahi.

8. Maka ikau, tjandi Eder, ikau Opel ain Sion, anak bawi tä, akam karäh sampai, toto akam karäh sampai kwasa idjä bihin tä, karadjaan Jerusalem, anak bawi tä.

9. Toh, buhen ikau manangis kalotä kapahame? Djaton ikau bara radja? aton karä mantirm djari nihau bara ikau, sampai ikau kapähä kilau olo bawi idjä handak luas?

10. Sarenan kapähäm, tuntang humi, o Sion anak bawi, kilau olo bawi idjä handak manak; krana toh toto ikau akan blua bara lewu, balalu melai hong padang, tuntang tamput akan Babel, tapi bara hetä ikau karäh liwus, hetä Jehowa karäh malapas ikau bara lengän musohm.

11. Toh toto, kutoh karä olo kapir hapumpang mawi ikau, sambil hamanh: ä akan imapa; itä radjih mitä tjalakan Sion!

12. Tapi olo tä djaton katawan karä karangkan Jehowa, tuntang djaton harati tiroke; djaton ä katawan, Iä djari mamumpang äwen kilau peteng gendom akan kalekä mühik.

13. Tatap arepm, ihik, o Sion, anak bawi! krana aku handak mamampa tandokm sanaman, tuntang

tatap paim kilau tambaga, tinai ikau karäh malitek arä utus olo; tä aku handak mangerem hapus panulihe akan Jehowa, tinai ramoe samandia akan Idjä Tempon salepah petak.

14. Toh, tatap arepm, o ikau idjä pamarang; olo karäh mangapong ita; tinai äwen karäh mamukul pipin Mantir Israel tä hapan pukul.

BAGI 5.

Tahiu äka Kristus akan inakan.

1. Maka ikau, o Betlehem Eprata, idjä pahalau korik djaton patut tamput karä baris Jüda idjä sampai bakojan, bara ikau karäh lembut akangku Idjä mentah hong Israel, idjä palem-bute djari aton bara tampara, bara katatahi. — (*Matt.2,5. — Mos.24, 19.*)

2. Tagal tä Iä manjaragh äwen sampai katika, amon idjä akan manak tä djari manak; tä tisan karä paharis karäh buhi olo Israel tinai.

3. Maka Iä karäh mendeng, sambil manjakatik hong kwashn Jehowa, hong kahain aran Jehowa, Hatallae. Tä äwen karäh melai santang, krana Iä tä karäh hai sampai hapus saran petak.

4. Maka Iä karäh inda Mantir kasanang; amon Asur karäh dumah mawi tanah ita, tamä karä human ita idjä hai tuntang bahalap: tä ita handak mampendeng manandipah ä wджу bitä sakatik, tuntang hanja mantir bara baris olon.

5. Æwen tä karäh murep tanah Asur lepalepah hapan padang, tuntang tanah Nimrod tä hapan gang-gamae idjä ingilak. Tnmou tä iä karäh maliwus ita bara Asur, amon djetä tamä tanah ita, palus mawi saran tanah ita.

6. Maka tisan Jakob karäh melai marak arä utus olo kilau ambon bara Jehowa, kilau bawak udjan marintik talo imbul, idjä djaton mendäh olo, djaton mentai olo kalunen.

7. Toto, tisan Jakob karäh marak karä olo kapir, bentok arä utus olo, kilau singa marak karä meto hutan, kilau singa gantjang marak kawan tabiri; amon djetä manaradjung, maka iä malitek balalu mamisak, sampai dialo idjä biti tau maliwus.

8. Krana lengäm karäh inggantang mahundjun karä musohm, sampai karä musohm akan impalomos.

9. Katika tä, koan Jehowa, aku handak mampalomos karä hadjaram bara ikau, tuntang mangangan karä karetam.

10. Aku handak mangarak karä kota hong tanahm, tuntang handak mampalokang karä äka dähén ajum.

11. Aku handak mampalepah karä gawin dewa bara lengäm, tuntang ikau djaton karäh bara tabit hindai.

12. Aku handak mamparamok karä hampatong dewam tuntang karä pantare bara ikau, uka ikau äla sontop manjembah tampan lengäm hindai.

13. Karä pahewam handak irunapku bara ikau, sambil mamparusak karä lewum.

14. Tapi hapan kasangitku idjä hasep aku handak mamaläh mawi

karä olo kapir tä, idjä badungil parisung.

BAGI 6.

Narai idjä kahandak Jehowa?

1. Hining toh augh idjä insuman Jehowa: Tatap arepm, kotak karä bukit, tuntang soho karä lngkoh mahining aughm.

2. Hining, karä bukit, augh dawan Jehowa, tuntang keton karä galang petak idjä dähén: krana Jehowa aton perkara dengan djalahan olo ajue, tuntang handak tadongarap dengan olo Israel.

3. O djalahan olo ajungku, narai kasalanguk dengam? hapan en aku djari mamapa ikau? Suman tä akanguk!

4. Toto, aku djari mamapa ikau bara Misir, maliwus keton bara huma karewar; aku djari manjoho Moses, Aaron tuntang Mirjam helo baun keton.

5. O olo ajungku! ingat tirok Balak, radja Moah tä, tuntang kalagai Bileam, anak Beor tä, dengae; ingat talo awang mandjari bara Sitim sampai Gilgal, mangat keton kasene karä kabalap Jehowa. — (4.Mos.22,5.)

6. Hapan en aku akan manaharep Jehowa, tuntang sontop blaku intu Hatalla idjä pangkahai? patut aku manjupa iä mimit parapah awang ingähu, atawa mimit anak sapi awang idjä njelo umure?

7. Mikäh Jehowa mangilak ba-kojakojan tabiri hatuäe, atawa sapulu kojan sangkir undus? patut

aku manjaragh anakku idjä bakas tagal kalangkahku, manjaragh anak idjä bara bentengku tagal hambaruangku?

8. Iä djari masuman akam, o olo kalunen, talo idjä bahalap: toh, narai inggau Jehowa intu ikau, baja malalus kabudjur, sambil radjin masi, tuntang manandjong hindjä Hatallam dengan randah atäi? — (6. *Mos.* 10, 12.)

9. Augh Jehowa mantehau lewu tä, maka idjä toto pintar karäh katawan ikau; hining augh hukum tä, tinai äwe idjä mantame!

10. Djaton magon hong human genep olo darhaka kutoh ramo sala, tuntang epa korik idjä ingabelä tä?

11. Tau aku brasih, amon aku hapan dasing pamikir, tuntang amon batu dasing idjä sala aton hong kambutku?

12. Baris äwen idjä tatau kon-
tep karajap, tinai karä olo lietä uras manandjaro, njamae hadjela panipu.

13. Tagal tä aku handak mahukum mangapähä ikau, palus mamparusak ikau tagal dosam.

14. Alo ikau kuman, tapi djaton tau besoh, lau karäh tegä hong knaim; alo ikau maraup talo, tapi djaton kea tau imbitm, tinai paribasa aton idjä imbitm, djetä handak indjulukku akan pandang.

15. Alo ikau malan, tapi djaton kea manggetem; ikau karäh mamähes bua undus, tapi djaton kea ikau hundus hapan tä; alo ikau mamähes bua anggor, tapi djaton ikau mihope.

16. Krana äwen manumon karä hadat Omri, tuntang hapus gawin

ungkup Aghab tä, haiak manandjong tumon tirok äwen; tagal tä aku handak mamparusak ikau, sambil mawi karä olo ajum indu äka kasisis; kakai keton akan manang-gong katawah djalahan olo ajungku. — (1. *Radja* 16, 25.)

BAGI 7.

Olo budjur bilak djaton; tapi dapit Hatalla karäh masi olo ajue tinai.

1. Kajah aku! krana aku toli kilau metoh karä bua djari imumpong, kilau katika limbah olo djari terai mamata bua anggor; djaton batisa bua indu kinan, djaton bua bahalap idjä indu mam-pangat.

2. Olo tetek badjoha djari nihau bara tanah, djaton idjä budjur hindai marak olo kalunen; uras iä mangatah daha, tuntang genep biti äwen mandop kolae, manenan djarat akae.

3. Lengäe hasansila paham badjudju malalus kapapa; radja blaku bewäi, karä mantir masara tagal sudok; olo kwasa mamutus tumon karajape, tuntang karajape bakapal haliai.

4. Idjä pangkahalap baris äwen mahiu kilau duhi, idjä pangkabudjure mahin kilau unak. Tapi amon andaum imalah, idjä insanau nabim tä, djari sampai, tä iä djaton karäh katawan darie.

5. Äla idjä biti harap sobate, äla pertjaja idjä äka karampie haliai; bara iä idjä menter hong sapangkum mahin atep blawang to-tokm.

6. Krana anak hatuä manawali bapae, tuntang anak bawi mala-

wan indue, manantu bawi mawi empoe idja bawi; tinai idja bindja kabalie, ia ta karah mandjadi musoh ai.

7. Tapiaku handak manantuneng mentai Jehowa, aku handak mendah Hatallan salamatku; toto, Hatallangu karah mahining aughku.

8. Ela handjak tagal aku, o musohku! alo aku djari balong-kang, aku karah mendeng tinai; limbah aku djari mondok hong kikaput, toto Jehowa karah mandjadi indu kalawangku.

9. Aku handak mananggong kalait Jehowa, krana aku djari badosa intu ia, sampai ia mangkat perkarangku tuntang mambudjur aku. Ia karah mamplua aku akan kalawa, ta aku karah handjak mita kateteke.

10. Maka musohku karah mitae, tuntang baue buraburah, ia idja hamaah mawi aku: kwe toh Jehowa, Hatallam? Matangku karah handjak mita kadjariae, krana ia karah ilitek kilau rumpur hong djalan.

11. Metoh andau amon kotam iharagapan tinai, intu andau ta kea karah saran tanahm karah impalombah.

12. Katika ta olo karah manalih ikau bara Asur, palus bara karah lewu Misir, bara karah lewu Misir palus sampai batanganum lombah ta, bara tasik idja sampai tasik idja, tuntang bara ska bukit idja sampai ska bukit idja.

13. Tapi tanah toh akan mandjadi indu karusak helo tagal karah

oloe, tinai tagal karah kadjarian gawie.

14. Sakatik ungkup ajum hapan sokahm; kawan ta idja puna batri ajum, idja melai kabuate hong kajuan, hong bentok tanah idja bahalap, soho ia murep hong Basan tuntang Gilead kilau djaman horan.

15. Aku handak mamprahan talo heran akan awan, kilau katika metoh ikau blua bara Misir.

16. Karah olo kapir akan mita, tuntang mahamen tagal karah kwasa; ia karah mangop njamae hapan lengae, tuntang pindinge karah dingedengen.

17. Ia akan mandjelap tusek talo kilau handipa; tuntang kilau meto panjarantar hong petak ia karah misong arepe bara humae idja hai tuntang bahalap; dengan kagendjaha awan karah manaharep Jehowa, tuntang paham karawae dengam.

18. Ewe hatalla idja kilau ikau? idja mampun kadarhaka, palus ngalapean kasalan tisan olo ajue ta. Ia djaton manega kalaita sampai katatahi, krana ia puna radjin masi. — (Mas.103.)

19. Ia karah masi ita tinai, ia karah mambelep karah kadarhakan ita; toto, ikau karah mantarik karah dosan ita akan palempang tasik.

20. Ikau karah malalus kabudjur akan Jakob, tuntang asi akan Abraham, idja djari injimpahm akan karah tato ikai bara djaman horan. — (Luk.1,17.)

SURAT NABI

N A H U M.

BAGI 1.

Kahain Hatalla mantem Asur; salamet akan olo aj.

1. Djetoh augh hukum akan Niniwo, surat tudjum Nahum, olo Elkosi tä.

2. Jehowa tä Hatalla idjä panga-beha, idjä toto panalah; toto panalah haliai Jehowa tä, tuntang kasangite paham; Jehowa toto panalah mawi karä musohe, tuntang djaton kalapean gawin musohe. — (2. Mos. 20, 5.)

3. Jehowa toto pandjang atäie, tuntang kwasae paham, ia djaton maku manggarä olo tiwas tä brasih. Djalan Jehowa hong talo badjea tuntang hong barat, tinai baunandau tä tantawus paic.

4. Ia mampudji tasik, palus maneah djetä, ia mamandit karä batangdaum; Basan tuntang Karmel balaju, tinai karä kambang hong Libanon malajoh kea. — (2. Mos. 14, 21.)

5. Karä bukit harogoh intu baue, tuntang karä lungkoh lenjoh; petak halujak intu baue, tuntang hapus kalunen, tinai talo handiai idjä melai huange.

6. Æwe tau manahan kalaite? äwe tau mendeng huang kalason kasangite? Kasangite djari inampohak kilau apui, tuntang karä batarang imparanoke.

7. Jehowa puna bahalap, ia in-

du kota metoh katika kadjaka, ia katawan karä olo idjä harap ia.

8. Tapi kilau kadähes soho mamparusak äka musohe, tinai kaput akan manjasah äwen.

9. Narai kekon mangarangka handak mawi Jehowa? Ia karä mahukum gawin sindä, dia usah sampai handuä.

10. Kraua kilau injangkulep duhi, tuntang kilau babusau mihop. olo tä karä impalomos lepolepah. kilau djogo idjä keang.

11. Bara ikau djari lembut tukang pangarangka papa mawi Jehowa, mantir setaa tä.

12. Kakai augh Jehowa: Naughe ia dumah brangai kwasae tuntang kakapal bitie, ia akan inäweng kea palus mihau. Aku djari mampanjukok ikau, tapi aku djaton handak mampanjukok ikau tinai.

13. Tapi toh aku handak mamelek ugare idjä hapae mugar ikau, tuntang mauggeto pasongma.

14. Tapi mantam ikau Jehowa djari manjoho, aran hapus anak djariam djaton akan melai hindai. Bara human karä dewam aku handak mampalomos karä hampatong awang iukir tuntang inoang. Hetä aku handak manampa kubur akam, krana ikau batawah, djaton baguua hindai.

15. Itä, -hong karä bukit atou pain olo idjä masanan brita bahalap, idjä masuman kasanang. Hu-

ga karä andau hai aim, o Juda, lalus karä miatm; krana olo setan tä djaton akan maranggar mawi ikau tinai, krana iä djari lepah impalomos.

BAGI 2.

Karusak lewu Niniwe.

1. Idjä pangarak tä dumah maranggar ikau; tonggo kota, djaga karä djalan, padähen babat kahangm, balalu paabas arepmä totototo.

2. Krana Jehowa handak mamalah kadjohon äwen dengan Jakob, sama kilau kadjohoe dengan Israel; krana idjä parampas tä karäh marampas iä lepah, tuntang marusak karä salundike.

3. Talawang karä pangkalimae djari bahandang, hapus kawan parang kilau kadandang, karetae manjala kilau apui, metoh andau iä manatap arepe, tinai karä lundjue iandjoe.

4. Karä karetae kilau imbelas gohogohop hong karä äkae, hadari kantäkantä hong karä djalan, ampie kilau sewan, tuntang sawong-sawonga kilau kilat.

5. Iä karäh harap baris olo ai idjä kampili, tapi olo tä karäh halelek hong karä djalae. Musoh tä karäh manaradjang maranggar kota, sana tutup takoloke djari tatap.

6. Karä tabat batanganum tä karäh ingarak, dalam radja karäh impalenjoh.

7. Krana djari tukas iä akan tamput tawanan; tuntang karä budjang bawi ai karäh manarahing kilau augh tabuan, tuntang manegah usoke.

8. Toto, Niniwe kilau talaga kontep danum bara tamparae aton;

tapi iä akan surut daraidaraia kea. Mendeng, mendeng! kakai augh olo karäh mangahau, tapi djaton idjä biti karäh tampaliau.

9. Rampas salaka, rampas bulau, krana karä panatau djaton kalepahe, kutoh karä ramo barega tä.

10. Tapi toh iä imboang lepah, balalu rusak, sampai atäie leajoh, tinai utute halipak, tuntang kahange hagendjäh, baun äwen handiai tä uras kalas.

11. Toh, hong kwe äka karä singa tä, äka tangkarap karä singa idjä tabela? äka singa, singa bakas tä tuntang anake manandjong. haiak djaton idjä mampikäh iä?

12. Singa tä, idjä manaangkarap ombeombet akan karä anake, tuntang mampatäi akan karä singa bawie idjä bakas, idjä mangontep lowange dengan talo irampas, tinai hapus äkae dengan talo inangkarape.

13. Toto, aku handak mantakan ikau, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; aku handak manusul karä karetam asesep, tuntang padang akan kuman karä anakm, anak singa tä idjä tabela, tinai aku handak mampaterai ikan parampas hong petak; tä angh saroham djaton akan mamala tinai.

BAGI 3.

Karä dosa tuntang hukum Niniwe insuman.

1. Pajah lewun daha tä idjä basuang tandjaro tuntang kararat; iä djaton handak terai marampas.

2. Krana hetä karäh lembut augh pukul, tinai augh gohop kareta; hadjaran bandabandam, tuntang karä kareta sawongsawonga.

3. Iä mimit olo idjä mukong hadjaran, tuntang padang idjä ngilangilat, tuntang karä lundjue baratiak; tä kutoh olo impatäi hakalampah, tuntang tujok hantu baratawon, sampai karä hantue djaton taraisä; olo karäh tanggarurus awi karä hantue.

4. Djetä tagal kapaham kandjin lontäi idjä bahulap tä, idjä tukang karä karohäi, idjä hapan kandjie djari mandjual arä utus olo, tuntang arä djalahan hapan karohäi.

5. Toto, aku handak mantakan ikau, koan Jehowu, Tempon karä kawan talo belom; aku handak mambo nantapäi saran tapihm halau baum, mamprahan kahawäm akan karä olo kapir, kahowam akan karä karadjaan.

6. Aku handak mamuat karä kihal intu ikau, tinai manawah ikau pahapaham, palus manampa ikau indu tanturän olo;

7. Sampai olo handiai, idjä mitä ikau, karäh hadari bara ikau, sambil hamauh: Niniwedjarirusak; äwe handak masi iä? bara kwe aku manggau ampong akam?

8. Angatw, ikau bahalap bara No, idjä paham karaän oloe, tuntang äkae helat batangdanum, tinai danum hakaliling iä? idjä hakota tasik, tasik indu pagare?

9. Kus tuntang Misir djari indu kwasae idjä paham, Put tuntang Libia indu pandohope.

10. Tinai iä djari alah kea, palus tamput tawanan, tuntang karä anake djari imparamok hong karä kampungan djalan; tagal olo ajue idjä basewut olo djari badadu, tinai karä olo ajue idjä kwasae djari tarapasong hapan rantai.

11. Kakai ikau kea akan mihop sampai babusau tuntang njukok,

haiak manggau äka dühen kalekam mahakan musoh.

12. Karä kotam kilau batang sikon idjä masak buae; sana djetä inggerek, maka iä buduroh akan njaman olo, idjä handak kumae.

13. Toto, olo ajum samandiai karäh kilau bawi hong ikau, karä bauntonggang tanahm akan iuap halalial akan musohm, apui karäh kuman karä huitm.

14. Asip danum akan katika ikau ingapong; awi mandähen karä kotam; talih äka petak bata, awi manjintel tä, tuntang kabuah tanur, äka mamapui batu bata.

15. Tapi hetä apui akan kuman ikau, tuntang padang akan mamalomos ikau; djetä karäh kuman ikau lingilingis kilau kokop; alo ikau mangapal arepm kilau kokop, tuntang karäan karäm kilau sangkalap.

16. Karä sudagarm arä bara bintang hong langit; tapi kilau kokop iä karäh mambirang palapase, palus trawang.

17. Karä radjam kilau sangkalap, mantirm kilau panakan sangkalap karäe, idjä melai saran karä pager, metoh wajah sadingen; tapi sana matanandau lembut, tä iä hadari trawang, sampai olo djaton katawau kalekae bibin hindai.

18. Karä tonggom karäh batiroh, o radja Asur, karä olo ajum idjä kwasae karäh menter; olo ajum samandiai karäh pisapasahan hong karä bukit, tuntang djaton idjä biti, idjä akan mamumpung iä.

19. Kapähäm djaton tarahalit, himangm paham papa; olo handiai idjä mahining britam karäh mapok lokape tagal ikau. Krana äwe idjä djaton haradjur buah kadarhakam?

SURAT NABI

H A B A K U K.

BAGI 1.

Olo Kasdim akan mantakan tanah Jéda.

1. Djetoh augh hukum, idjä djari insuman nabi Habakuk.

2. O Jehowa! kilen katahie aku mantehau, tuntang ikau djaton mahininge! kilen katahie aku mantehau ikau tagal kianat, tapi ikau djaton mandohop!

3. Buhen ikau manjoho aku mitä kadarhaka, tuntang ikau manampajahe bewäi kianat tä? Krana karusak tuntang kagagah manandipah aku hakaliling, baja kanjaing tuntang klahi babewäi lembut.

4. Tagal tä Torat ingalapean, tuntang kabudjur palus djaton maku lembut; krana olo darhaka mangapong olo idjä tetek, tagal tä karä basara bingkok kaputuse.

5. Itü keton karä olo kapid, tampajah palus hengan, toto hengan! krana aku malalus gawi hong pangereng keton, idjä djari insuman mahin djaton kea keton pertjajae.

6. Krana toto, aku mampalem-but olo Kasdim, utus olo idjä karas tuntang gantjang, idjä mangumbang hapus petak, mangat manduan karä kaleka idjä puna djaton ai.

7. Olo tä bakaikäküh tuntang talotaloh, karä prentahe tuntang kwasae tumon kahandak ai bewüi.

8. Krana karä hadjarie aras labias bara harimatang, tuntang basiak bara eson taun; olo ajae idjä hapas hadjaran hagoet bata-wotawon; olo ajae idjä mukong hadjaran dumah bara kedjau; äwen tä kilau trawang burong nasor, idjä mandjeleng arepe talih talo kinac.

9. Uras iä dumah mangat marusoh, idjä ingkamite imbite akan hila timor, imumponge tawanan kilau baras karäe.

10. Iä karäh hababaka karä radja, tuntang manabean karä mantir, tinai iä manatawä karä kota; krana iä manimbok lampat petak palus tamä hetä.

11. Tä, maka atäie karäh badjoho haream tinai, tuntang iä karäh dahangdahanga maniwas arepe, manggarä kwasae tä hatallae.

12. Dia ikau bara horahoran Jehowa, Hatallangu, äka karasihku? Ikäi djaton akan matäi lomos, o Jehowa! tapi akan hakum bewäi ikau djari mampendeng iä, o Batukarang, hapas mandjara bewäi ikau djari manatap iä.

13. Matam brasih haliei, djaton tau mitä kapapa, tuntang ikau djaton tau manampajah karajap. Buhen ikau akan manampajahe bewäi olo kianat tä? buhen ikau akan manjuui arepm, amon olo darhaka kuman olo awang tetek bara iä?

14. Buhen ikau handak manaula olo kalunen brangai, kilau lauk hong tasik, kilau meto manjarantar, idja djaton tempoe?

15. Musok ita manisi manjintak talo handiai, ia mamumpang ta hong salambaue, tuntang mangampeleng ia hong djalae; tagal ta ia handjak rantang?

16. Tagal ta ia maluput parapahe pakanan salambaue, tuntang hagaro akan djalae; krana awi pakarange ta karä bagie djari baseput, tuntang panginae menjak.

17. Kilen, aton ia haradjur akan manduan bara salambaue ta, tuntang djaton ia akan terai mampatäi karä djalahan olo?

ton akan sanang huange, tapi idja tetek awi kapertjajae karäh belom. — (Rom. 1, 17.)

5. Maka kilau anggor puna manipu, kaka olo baljoho ta, sampai ia djaton tau melai dähén; idja mambangah huange kilau kubur, tuntang kilau pampatäi idja djaton tau puas, idja mamumpang akae karä olo kapir, tuntang mangampeleng akae karä utus olo.

6. Kemä, karä äwen ta karäh hstanding ia, tuntang mangarang tapengan lelai, koae: pajah ia, idja manawon ramo awang puna djaton ai. Akan kilen katahie djetä? Ia baja kilau mamuat rumipuru intu arepe.

7. Salengu karäh lembut awang akan manotok ikau; hembén ta misik idja akan manapi ikau, palus ikau indu irampae.

8. Krana ikau djari marampas arä olo kapir; toh tisan karä utus olo karäh manarik ikau tinai, tagal karä dahan olo, tagal kianatm dengan tanah, dengan lewu, tuntang karä olo idja huange.

9. Pajah ia, idja bisit bakoko manggau akan humae, mangat ia manjarangan hong aka gantong; uka maliwus arepe bara lengän tjalaka.

10. Ikau djari manirok kahawén akan ungkup humam; awim djari mampalomos arä utus olo, maka ikau djari maniwas hambaruam.

11. Krana karä batu dinding mahin karäh mangkariak mawi, tinai karä kaju ramon huma akan tombah:

12. Pajah ia, idja mamangun lewu hapan dahan, tuntang mandähén ta hapan kadarhaka.

13. Krana kalotoh kadjariae iawi Jehowa: talo idja djari inggawi

BAGI 2.

Katanton tudjum, tuntang kwasan kapertjaja. Radja Babel akan rusak.

1. Aku mendeng manonggo, aku mampendeng arepku hong balai djadjaga idja dähén, tinai aku mendäh tuntang mita, narai idja karäh insumae akangku, tuntang kilen aughku akan tombah tahu aughku idja solake.

2. Ta Jehowa tombah aughku, koae: Bintik talo paitam ta, ukir ta taratarang hong papan batu, mangat karä olo idja mahalau tau mambasae; surat kalotoh:

3. Toto, tudjum karäh tulus intu tukas katikae, hong katesae ia karäh malalus ta, sampai djetä djaton manandjaro; alo ita randjar, entai ia, krana toto ia karäh dumah, tuntang djaton dia dia dumah.

4. Idja parisang atäie, ita dja-

utus olo tä akan kinan apni, tuntut idjä äka kahäka olo arä tä akan haiang.

14. Krana petak karäh basuang kasene kabain Jehowa, kilau karä danum maugontep palempang tasik. — (Jes.11,9.)

15. Pajah olo tä, idjä mampihop kolae, ikau idjä manenga sangkir anggor akae, tuntut mainbusan iä, mangat ikau mitä kahawäe.

16. Ikau karäh imuas kea hapän katawah indu gantim horumat; has, ihop kea ikau, tuntut langai kakulopm; sangkir hong lengän gantaun Jehowa karäh akam, sampai ikau muta bawawah ampim indu gantim kahaim.

17. Krana kianat, idjä ilalusm mawi Libanon tä, karäh maroboh ikau, tuntut karusak karä meto idjä iawim karäh manjabanen ikau, tagal karä dahan olo, tuntut tagal karä kianatm dengan tanah, dengan lewu tuntut karä olo idjä huange.

18. Tä, narai guna hampatong dewa tä, idjä iukir kamasan, atawa hampatong idjä inoang tä, tuntut karä gurue panandjaro tä, sampai idjä manampa tä harap tampae, amon iä djari manampa hampatong dewa idjä puna tunis tä?

19. Pajah iä, idjä hamauh dengan kaju: has, misik; tinai dengan batu idjä puna tunis tä: has, inendeng. Kilen talo djetä tau madjar? Toto, djetä iuanggalong bulau salaka, tapi djaton haliai tabasenge huange.

20. Tapi Jehowa puna hong äkae idjä brasih; suni intu baue, ö hapus kalunen.

BAGI 3.

Lakudoan Habakuk

1. Lakudoan Habakuk, nabi tä, tumon nudan tatam.

2. O Jehowa, aku djari mahining aughm, tuntut aku sabanen! käläh belom gawim, o Jehowa, hong benteng katika, karinah tä hong benteng katika. Metoh kalait, käläh mingat asi.

3. Hatalla dumah bara Teman, Idjä brasih tä bara bukit Paran. Sela. Kahaie manutup karä langit, tinai hapus petak kontep tarae.

4. Sangkowonge kilau kalawan matanandau; tandok aton intu lengäe, tuntut hetä äka kwasac.

5. Helo baue peres papa, tinai njalan apui lembut intu awan paie.

6. Iä mendeng tuntut mukur tanah, iä manampajah, balalu manaräwen karä olo kapid, tinai karä bukit kalunen imparotek, tuntut karä lungkoh kalunen akan manjontop arepe, metoh Iä mangumbang kaluuen.

7. Aku mitä karä tingkap olo Kus hong kadjakä, tuntut karä sapau hong tanah Midian panantajan.

8. Aton kasangit Jehowa hasep mawi karä batangdanum? Aton kalaitm mantakan karä danum lombah, tuntut kasingim mawi tasik? basa ikau manaradjang hapän hadjaram, tuntut karä karetam idjä manang.

9. Panahm idjä djari inatapm mamala, tumon karä augh sumpahm dengan karä hamputan tä. Sela. Petak harakang, mampalembut batangdanum.

10. Karä bukit mitä ikau tun-

tang kikähe, kadähes danum manjambong, äka handalem nambo augh, tuntang manggatang lengäe.

11. Matanandau tuntang bulan tendä hong äkae, awi karä anak panahm ladju manampihit ngilangilat; tuntang karä lundjum birebirep kilau kilat.

12. Ikau mahoroe tanah tuntang kasangitm, tuntang hasep kalaitm ikau malitek olo kapir.

13. Ikau manaradjang handak mandohop djalahan olo ajum, nakara mandohop Idjä iminjakm tä; ikau mamparamok takolok human olo darhaka, tuntang mampalangai talo handiai, bara galange sampai ujate. Sela.

14. Hapan tungkang ai ikau madjok kapalan karä mantire lasak silae, idjä dumah riwuriwut kilau talo badjea bandak mandarai aku, idjä handjak rantang, kilau handak kuman mampalepah karä olo tjalaka sunisuni.

15. Hadjaram impatandjongm hong tasik, hong äka danum batujok.

16. Awiku mahining djeta, maka knaingku hakewak, tagal augh tä totok biwihku badjipak, karä tolangku kilau hanana, tuntang paingku hagednjäh hong äkaku. Käläh amon aku tau sanang metoh andau kadjakä, katika iä dumah mantakan utus olo tä idjä ingalahie.

17. Krana alo batang sikon djaton akan mamumbong, buae djaton karäh lembut intu batang anggor, olo terai nguan batang undus, tinai karä tana djaton mampalembut panginan, karä kawan tabiri nihau bara kandange, tuntang sapi djaton hindai hong krabange:

18. Tapi aku handak handjak hong Jehowa, aku handak rantang huang Hatallan salamatku. — (Jes.61,10.)

19. Jebowa, pangkahai Tuhan, indu kwasangku, iä mampalias paingku kilau pain badjang, tuntang iä karäh mampendeng aku hong äkaku gantong, mangat aku manjanji hapan talo usikku.

SURAT NABI

S E P A N J A .

BAGI 1.

Andau kalait tä.

1. Djeto augh Jehowa, idjä

sampai Sepanja, anak Kusi, Kusi anak Gadalja, Gadalja anak Amarja, Amarja anak Hiskia, metoh pangereng Josia, anak Amon, radja Juda tä. — (2.Radja 22.)

2. Aku handak mangnanan talo handiai lepalepah bara tanah toh, koan Jehowa.

3. Aku handak mangnanan olon tuntang meta; aku handak mangnanan karä burong pendu langit, tuntang karä lauk hong tasik, karä talo kihal tuntang karä olo darsaka; toto, aku handak mamalomes karä olo bara tanah toh, koan Jehowa.

4. Aku handak mandjadju lengkungku mawi Juda, tuntang karä olo Jerusalem; tuntang aku handak mamalomes bara kaleka toh karä tisan Baal, tinai arat karä nabin dewa tuntang mame.

5. Tuntang karä awen idjä sempor hong sapane, manjembah ramon langit, dengan idjä sembarang, sumpah manjewut aran Jehowa tuntang aran Malgham kea;

6. Tinai idjä mules manalikut Jehowa, idjä djaton manggau Jehowa, tuntang djaton pudji misek ia.

7. Suni samandiai intu baun pangkahai Tuhan, Jehowa, krana andau Jehowa djari tokep; krana Jehowa djari manatap parapah idjä injambalih, ia djari manjimpan karä idjä irawäie.

8. Maka intu andau parapah aia Jehowa tä aku handak mawi karä mantir hai, kari anak radja, tuntang olo handiai, awang hapakaan beken bara puna hadat.

9. Tinai intu andau tä kea aku handak mawi karä olo awang mingkang gagelan bauntunggang, idjä manjuang human tempoe awi kinanäe tuntang tipue.

10. Maka intu andau tä, koan Jehowa, augh kariak karäh lembut bara bauntunggang äka olo

palauk, tuntang tarahing bara hila silae, tinai augh kapahä bara karä lungkoh.

11. Tangis keton, olo handiai, idjä mangkahuma hong pakan, krana karä dagang djari impalomos, tuntang karä tempon rear djari impalepah.

12. Intu andau tä aku handak mariksa hapus Jerusalem tititip hapan sumbo korong; aku handak mantakan karä olo tä idjä djari baku, idjä hamaah hong atäie Jehowa brangai bewai, äo kahalap kapapa djaton ilahat.

13. Tagal tä karä ramoe indu irampas, tuntang humae indu imparusak; toto, ia mamangun hama, tapi djaton ia akan makonge, ia mamulihan anggoe, tapi djaton akan mihop danume.

14. Andau hai ain Jehowa tä djari tokep, ia djari tokep tuntang mandjeleng arepe dumah. Amon augh andau Jehowa tä mamala, tä karä idjä abas karäh manangis paham.

15. Krana andan tä karäh aton andau kalait, andau kadjakä tuntang kikäh, andau karusak tuntang kabanasa, andau kakaput tuntang kapidjem, andau habu tuntang talo badjea;

16. Andau augh sarunai tuntang lahap mawi karä kota dengan äka dähän samandiai.

17. Aku handak mampikäh kari olon, sampai awen tä gajapgampa kilau olo babutä; krana ia djari badosa intu Jehowa. Dahaq karäh batusuh kilau djetä kawo bewai, tinai isie kilau djetä tai.

18. Karä bulau salakae djaton tau maliwus ia hong andau kasagit Jehowa, tapi awi apu kabehue hapus tanah toh karäh

lepah basaha: krana toto, salenga
Iä karäh mampalepah karä olo ta-
nah toh.

BAGI 2.

Olo impudji mangat hobah. Hukum
insanan akan karä utus olo, idjä, haka-
ting olo Jehudi.

1. Prikas, toto prikas arep
keton titititip, o utus olo idjä
djaton mangenang Hatalla.

2. Helo bara hukum tä lekas,
tuntang andau tä manjelau mawi
keton, kilau apui mawi tikil, ka-
tahir kabason kalait Jehowa hindai
djari sampai keton, helo bara an-
dau kasangit Jehowa djari sampai
keton.

3. Gau Jehowa, o karä keton
idjä balemo atäie hong tanah, idjä
mahaga kapatut ai; gau kabudjur,
gau karandah atäi, ajaajau keton
ingalindong hong andau kalait
Jehowa.

4. Krana Gasa karäh balihi, tun-
tang Askalon indu rusak; Asdod
karäh iharak bentok andau, tun-
tang Ekron karäh irunap.

5. Pajah karä olo idjä makong
saran tasik, karä olo Pilisti tä!
augh Jehowa karäh mawi keton,
o Kanaan, tanah olo Pilisti; aku
handak marusak ikau sampai dja-
ton batisa idjä biti.

6. Hapus tanah hong saran ta-
sik karäh indu äka tingkap saka-
tik, tuntang äka pagar akan karä
kawae.

7. Djeta akan mandjadi indu
bagin tisan ungkup Juda, uka iä
manjakatik hetä. Hong karä hu-
man Askalon iä karäh masan ha-
malem, limbah Jehowa, Hatallae,

djari mananggoh iä, tuntang man-
paterai iä tawanan.

8. Aku djari mahinang augh
tawah Moaby tuntang karä augh
papa bara panakan Amon, idjä ha-
pae mampahawer olo ajungku, ti-
nai iä mampadjoho arepe, handak
mawi karä saran tanabel.

9. Tagal tä, belom aku, keam
Jehowa, Tempon karä kawan talo
belom, Hatallan Israel: toto, Moab
akan mandjadi kilau Sodom, tinai
panakan Amon kilau Gomora, indu
padang unak dahi, indu lora tjab,
tuntang indu karusak palus kata-
tahir. Tisan djalahah olo ajungku
karäh manjores iä, idjä katapasan
bara ungkupku karäh manduan
iä indu bagie. — (1 Moab 19, 24.)

10. Djeta akas takirin kadjohoe,
kraha iä djari mamapa tuntang
mampadjoho arepe mawi ungkup
ain Jehowa, Tempon karä kawan
talo belom.

11. Gawin Jehowa mawi iä karäh
bakaikäkäh haliai, krana iä ka-
räh mampamunos karä hatallan pe-
tak; tä olo handiai, genep biti
hong kalekae, karäh sombajang
intu iä, rata karä pulau olo kapir
samandiai.

12. Tinai keton kea, o olo Kus,
karäh impatäi awi padangku.

13. Tinai iä karäh mandjadja
lengae akan utara, palus mampa-
lomos Asur, tuntang iä karäh mawi
Nimiwe mandjadi karusak, ngari-
sing kilau äka keang kamahau.

14. Sampai bentok hetä karä ka-
wan meto karäh melai, tuntang
karä meto idjä puna mangawan,
tinai tahatong tuntang kamak
karäh masan hong karawang djihie
idjä bahalap; augh karäh tamä
karä panjengok, tuntang ampah
talo karäh hatujok intu bauntung-

gang, krana karä papan seder djari ingarak.

15. Djetä lewu tä idjä handjak kandjakandjan, idjä melai langak, tuntang hamauh hong atäie: tikas aku bewäi; djaton hiundai sala bara aku. Lalehan karusake toh, sampai mandjadi äka meto melai. Genep olo idjä mahoroe hetä karäh ngasisit totoke, mangipak lengäe mawi iä.

BAGI 3.

Jerusalem iantam, tapi asi indjandji tinai.

1. Pajah lewu kadjilek, lewu kihal, lewu pararat tä!

2. Iä djaton maku tarima augh, tuntang djaton maku impudji, iä djaton maku harap Jehowa, tuntang djaton maku manggapi Hattallae.

3. Karä mantire kilau singa awang manjakungkong hong bentok iä; karä hakime kilau taun, idjä djaton manisa sampai handjewu.

4. Krana nabie badjoho tuntang parajap, imam ai mamapa äka brasih, tuntang marima Torat sala.

5. Tapi Jehowa idjä budjur aton hong bentok iä, iä djaton maku kasalan; sining handjewu iä masanan kabudjur ai, djaton tapas gawie; tapi olo bingkok tä djaton tau mahamen.

6. Aku djari mampalomos olo kapir tä, tuntang mangarak äkae idjä dähen, aku djari manunis karä djalae, sampai olo djaton mahoroe hetä; karä lewue rusak, sampai olo djaton huange.

7. Koangku: Toto ikau karäh mikäh aku, tuntang tarima adjar; uka äka äwen djaton kea rusak,

tinai karä hukum tä djaton sampai iä, idjä djari inukasku äkae. Tapi iä haus kadarhaka bewäi hong karä gawie.

8. Tagal tä, endäh aku bewäi, koan Jehowa, sampai andauku palus manaradjang; krana puna tukasku, handak mamumpong karä olo kapir, tuntang mangampeleng karä karadjaan, mangat manampohak kalaitku mawi iä, hapus kalason kasangitku; krana hapus tanah toh lepah karäh baseha awi apui kabehungku.

9. Limbah tä aku handak masuman akan karä utus olo hadjamban totok brasih, mangat olo handiai blaku manjewut aran Jehowa, tuntang manempo iä bulat atäie. — (Jes.40,2.)

10. Bara silan karä batangdanum olo Kus, olo idjä toto blaku hong aku, tuntang anak bawi, ungkupku idjä daraidaraia tä, karäh mimbisit parapabe.

11. Andau tä ikau djaton mahamen hindai tagal karä gawim, idjä djari hapam malangkah aku; katika tä aku handak manganan bara marak ikau karä olo djuwih badjoho tä, tuntang ikau djaton akan mampatara arepm hindai tagal bukitku idjä brasih.

12. Aku handak manisa hong ikau olo idjä randah tuntang nanaha angate, äwen tä karäh harap intu aran Jehowa. — (Jes.1,9.)

13. Tisan Israel tä djaton karäh papa gawie, tuntang djaton manandjaro, tinai djela panipu djaton hong njamae; maka olo tä karäh kuman batiroh, tuntang djaton idjä mampikäh iä.

14. Lahap, o Sion, anak bawi! basasurak, o Israel! handjak rantang tuntang kandjakandjan hapan

hapus ataim, o Jerusalem, anak bawi!

15. Krana Jehowa djari mampaterai hukum ajum, iä djari mapas manganan musohm. Jehowa, Radjan Israel tä, hindjä ikau, ikau djaton akan mitä tjalaka hindai.

16. Andau tä karäh insuman akan Jerusalem: äla mikäh, o Sion, äla manendur lengäm!

17. Jehowa, Hatallam, aton hong ikau, iä Djurusalamat idjä paham kwasae. Iä karäh handjak tagal ikau tuntang karantang atäie; awi sintae tä iä karäh suni, djaton manahiu gawim bihin, iä karäh handjak tagal ikau tuntang malahap.

18. Idjä djari imbaris bara ungkupm aku handak mangampelenge,

iä idjä kedjau bara ikau katahin katawali paham mambehat ikau.

19. Toto, katika tä kea aku handak mamutus gawingku dengan karä olo idjä mamapa ikau; maka olo idjä batimpang tä aku handak mandoliope, tuntang mamumpang karä awang inganan; aku handak mampendeng iä indu tara, mangat arae basewut hong hapus tanah, idjä äkae djari impahawen.

20. Katika tä kea aku handak mimit keton kantoh, djetä, amon aku karäh mamumpang keton. Krana toto, aku handak mampendeng keton indu horumat tuntang tara marak karä utus olo hong petak, amon aku mampaterai keton tawanan, haiak gitan keton, koan Jehowa. — (5. *Mos.* 30, 3.)

SURAT NABI

H A G G A I.

BAGI 1.

Olo impudji awi karawuse mamangun human Hatalla.

1. **H**ong njelo duä kahum radja Darius, hong bulan djahawen, andau idjä solake, maka augh Jehowa lembut hadjamban Haggai, nabi tä, akan Serubabel, anak Sealtiel, mantir pamutjok hong Juda, tinai akan Josua, anak Josadak, imam hai tä, koae: — (*Esra* 5, 1.)

2. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belum, koae: Utus olo toh hamauh: katika hindai sampai, mangat mamangun human Jehowa.

3. Maka augh Jehowa lembut hadjamban nabi Haggai, koae:

4. Kilen, akan keton djari sampai katika, mangat mukong human keton idjä bahalap tampae, tapi huma toh akan balabalang bewäi?

5. Toh, kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Ingaingat gawin keton!

6. Keton paham malan, tapi dinon keton isut; keton kuman, tapi djaton tau besoh; keton mi-hop, tapi djaton tau luput; keton makaian, tapi djaton tau blasut; tinai idjä mawi rear arä kilau manjuang lowang bewäi.

7. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Ingaingat gawin keton!

8. Talih bukit, baramo, awi mandjari huma toh; djeta karäh ingilakku, tuntang aku handak mamprahan horumatku, koan Jehowa.

9. Krana alo keton mendah mandiao arä, ita, isut bewäi dinon keton; tinai alo keton mamumpang ramo hong huma, aku mahimon manariup tä. Buhen djeta? koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. Djeta tagal humangku idjä balabalang, tuntang genep biti mingat nguan huma ai bewäi.

10. Tagal tä karä langit mangahana arepe mambon akan keton, tinai petak mangahana talo lembut.

11. Krana aku djari mampalem-but talo keang kamahau hong tanah toh, mawi karä bukit, mawi karä gendom, anggor tuntang undus, tinai karä ramon petak samaudiai, mawi olon tuntang meto, dengan karä satiar olo.

12. Tä, maka Serubabel, anak Sealtiel äwen duä Josua, anak Josadak, imam hai tä, tuntang hapus tisan olo arä tä manumon augh Jehowa, Hatallae, tuntang karä augh nabi Haggai, tumon Jehowa, Hatallae, djari manjoho

itä; maka olo arä mikah inta beun Jehowa.

13. Tä, maka Haggai, sarohan Jehowa tä, masuman tumon sohon Jehowa akan olo arä, koae: Aku hindjä keton, koan Jehowa.

14. Maka Jehowa manangkedjet atäi Serubabel, anak Sealtiel, mantir pamutjok hong Juda, tuntang atäi Josua, anak Josadak, imam hai tä, tinai atäi karä olo arä, sampai äwen dumah, mandjari gawin human Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, Hatallae tä.

BAGI 2.

Kahain human Hatalla idjä tingkat duä tä, tuntang karadjaan Kristus insuman.

1. Djeta hong andau duä palu äpat, bulan djahawen, njelo duä. kahum radja Darius.

2. Tinai hong bulan udju, andau duä pulu idjä, maka augh Jehowa sampai hadjamban nabi Haggai, koae:

3. Toh suman akau Serubabel, anak Sealtiel, mantir pamutjok hong Juda, tuntang akan Josua, anak Josadak, imam hai tä, tinai akan tisan olo arä tä, koan:

4. Äwe karä keton batasa, idjä djari mitä huma toh huang kahae bihin? Kilen ampie toh tinai giton keton? Dia djeta kilau djaton intu matan keton? — (Ezra 3,12.)

5. Tapi toh, tanggatanggar atäim, ikau Serubabel! koan Jehowa; tanggatanggar atäim, ikau Josua, anak Josadak, imam hai! tanggatanggar atäi keton, o olo arä hong tanah! koan Jehowa; gawigawi bewäi, krana aku hindjä de-

ngan keton, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom;

6. Tuntang aughku tä, idjä hapangku hadjandji dengan keton; metoh keton blua bara tanah Misir, tuntang Roghku, idjä karäh melai beatok keton; äla keton mikah. — (2.Mos.19,5.)

7. Krana kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; Sindä tinai, handjulo hindai, maka aku handak manggulak karä lanngit, hapus kalunen, hapus tasik tuntang petak; — (Ibran.12,26.)

8. Toto, aku handak manggerek karä olo kapor, tä Idjä äka kakenang karä olo kapor karäh sampai, tuntang aku handak manjuang huma toh dengan kahai, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. — (Jes.49,6.)

9. Karä salaka bulau puna aingku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

10. Maka kahalap huma idjä:harian toh karäh paham bara idjä solake tä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; tuntang aku handak mauenga kasanang hong äka toh, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. — (Mal.3,1.)

11. Andau duä pulu äpat, bulan djalatiën, njelo duä kahum Darjus, maka augh Jehowa sampai hadjamban nabi Haggai, koae:

12. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Isek karä imam tahu Torat, sambil hamauh:

13. Paribasa olo mangandut isin meto brasih hong puting klambie, tuntang puting klambie tä pohos brangai talo, tepong. djoho, anggor, undus, atawa panginan beken, tau talo tä palus tamput bre-

sih, kea? Tombah karä imam, koae: Dia.

14. Maka koan Haggai: Tapi paribasa olo idjä samar pali awi hantuan olo pohos brangai karä talo tä, tau talo tä palus tamput pali? Tombah karä imam, koae: Pudji ä dia pali! — (3.Mos.5,2; 11,24.)

15. Tä tombah Haggai, koae: Kakai utus olo toh, hapus djalahan djeto djari intu baungku, koan Jehowa; karä gawin lengäe, talo handiai idjä djari ilupute hetä uras pali.

16. Maka toh, ingaingat keton, bara andau djeto tuntang belo bara djeto, helo bara batu djari injuson akan human Jehowa;

17. Helo bara keton manampara gawi djeto, maka amon olo manalih hilai gendome, idjä patut duä pulu gantang, maka djeta baja sapulu bewäi; tinai amon ä manualih pähes anggor, angate handak mandino limä pulu gantang, tä maka aton duä pulu bewäi.

18. Aku djari mawi karä gawin lengän keton hapan loai tuntang kamapis, tuntang udjan karangan; tinai keton djaton djari hobah intu aku, koan Jehowa.

19. Toh, maka ingaingat keton bara andau djeto tuntang helo bara djeto, ä tä bara andau duä pulu äpat, bulan djalatiën, sampai andau tä metoh galang human Jehowa djari ingkes; ingat tä toto-toto.

20. Aton inagon binji hong lepai keton? tinai karä batang anggor, sikon, dalima tuntang batang bua undus djaton djari mamua. Tapi bara andau toh äku handak mamberkate.

21. Sindä tinai augh Jehowa

sampai Haggai, intu andau duä pulu äpat, bulan tä kea, koac:

22. Suman akan Scrubabel, mantir pamutjok hong Israel, koam: Aku handak manggulak langit tuntang petak.

23. Aku handak mambaring padadusan karä karadjaan, tuntang mamparusak kadähen karä karadjaan olo kapid; aku handak mambalik karä kareta, tuntang karä olo idjä mukong; karä hadjaran

tuntang karä olo idjä mukong ia akan balongkang, genep bitä karärah buah padang kolae.

24. Intu andau tä kea, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, aku handak manduan ikau, o Serubabel, ikau anak Sealtiel, rewarku, koan Jehowa, tuntang handak parihara ikau kilau tisin tjap; krana ikau djari intihku. koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

SURAT NABI

S A G H A R I A.

BAGI 1.

Olo impudji mangat hobah; paitäo, nton malaikat penda batang muret, äpat taadok, tuntang äpat tukang sanaman.

1. Hong bulan hanja, njelo duä kahum Darius, maka augh Jehowa sampai Sagharia, anak Bereghja, Bereghja anak Ido, nabi tä, koac: — (*Esa*5,1.)

2. Jehowa djari paham sangat dengan tato keton.

3. Tagal tä, suman akan olo tä: kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Buli aku tinai, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tä aku kea handak buli keton, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

4. Äla keton tumon tato keton, idjä akae karä nabi horan mantelau, koac: Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: käläh keton hobah bara karä djalan keton idjä papa, tuntang bara karä gawin keton idjä kihal. Tapi äwen djaton mahining, ia djaton paraba aughku, koan Jehowa. — (*Jes*.31,6.—*Jer*.3,12.)

5. Maka karä tato keton, kwe ia toh? Tinai karä nabi tä, atoa ia belom sampai katatahi?

6. Tapi karä aughku tuntang tukasku, idjä djari imetähku intu karä rewarku, nabi tä, dia djatä toto djari mawi karä tato keton? Sampai äwen tä akan mules tinai tuntang mangaku: puna kahandak

Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, mawi ita; tumon karä djalan ita tuntang gawin ita, kalotä kea iä djari malalus tä mawi ita.

7. Audau duä pulu äpat, bulan sawalas, djetä bulan Sebat, intu njelo duä kahum Darius, maka augh Jehowa sampai Sagharia, anak Bereghja, Bereghja anak Ido, nabi tä; tuntang iä hamauh:

8. Hamalem aku mitä, itä! aton olo idjä mukong hadjaran bahandang, iä mendeng marak batang muret, idjä hong padang randah; maka hila likute aton arä hadjaran tinai, bahandang, hakawo tuntang baputi.

9. Maka koangku: O tuangku, äwe karä äwen tä? Tä koan malaikat, idjä hakotak dengangku: Aku handak mamprahan akam, äwe karä äwen tä.

10. Tä tombah olo tä, idjä marak batang muret, koae: Äwen tä, idjä djari injoho Jehowa, mangat mangumbang hapus petak.

11. Maka äwen tä tombah masuman akan Malaikat Jehowa, idjä marak batang muret, koae: Ikäi djari mangumbang petak, maka itä, hapus karä tanah beken tä uras sanang tuntang landang.

12. Tä tombah Malaikat Jehowa, sambil hamauh: O Jehowa, Tempon karä kawan talo belom! kilen katahie ikau djaton maku manjanjang Jerusalem, tuntang karä lewun Juda, idjä djari ilaitm udju pulu njelo toh katahie?

13. Maka Jehowa tombah augh malaikat idjä hamauh dengangku, hapan augh bahalap, augh ampong.

14. Tä malaikat, idjä hakotak dengangku, hamauh dengangku: Tehau, koam: kakai augh Jehowa,

Tempon karä kawan talo belom: aku djari mangabehu tagal Jerusalem, tuntang tagal Sion kabehungku paham.

15. Kasangitku paham hasep tagal karä olo kapir, idjä langak badjoho tä; krana kalaitku puna isut bewäi, tapi äwen tä mamparusak haliai.

16. Tagal tä, kakai augh Jehowa: Aku handak tanggoh Jerusalem tinai, tuntang masi iä; humangku karäh imangun hetä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang tali ukur karäh hapan tinai hong Jerusalem.

17. Tinai tehau, koam: kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Karä lewungku karäh mamurai awi kahalape tinai, krana Jehowa handak mampong Sion tinai, tuntang iä handak mintih Jerusalem tinai.

18. Maka aku manggatang matangku, palus mitä; itä! aton äpat tandok hetä.

19. Maka koangku dengan malaikat idjä hamauh dengangku: Narai talo tä? Koae, tombah aughku: Djetä tandok tä, idjä djari mandarai Juda, Israel tuntang Jerusalem.

20. Maka Jehowa mamprahan akangku tukang sanaman, äpat biti.

21. Tä koangku: Narai gawin äwen tä? Maka koae: Djetä karä tandok, idjä djari mandarai Juda, sampai djaton idjä biti tau manggatang takoloke; tapi äwen äpat toh djari dumah, mangat mampikäh djetä, tuntang mangepak karä tandok olo kapir, idjä djari manggatang tandoke mawi tanah Juda, handak mandarai karä olo huange.

BAGI 2.

Olo idjä mimbing tali ukur; Jehowa handak mangalindong tuntang mampahai olo ajue.

1. Tinai aku manggatang mantangku, palus mitä; itä! aton idjä bitti, tuntang intu lengäe aton tali ukur.

2. Maka koangku: Kangkwe panggoetm? Tombah iä: Aku handak mukur Jerusalem, mangat mitä, kilen patut kamboe kabukae.

3. Maka itä, malaikat tä idjä hakotak denganku, aton blua; tinai malaikat beken blua manambang iä.

4. Tuntang iä manjoho djeta, koae: Dari, hakotak dengan olo tabela tä, sambil hamaui: Jerusalem karäh iukong tuntang djaton kotae, tagal kutoh karä oloe tuntang meto awang huange.

5. Maka aku, koan Jehowa, handak indu kota apui hakaliling iä; tinai aku handak indu kahaie huang iä.

6. Has, has! dari bara tanah hila utara, koan Jehowa; krana aku djari manamburup keton akan äpat matan riwut hong penda langit, koan Jehowa.

7. Has, Sion! hakan arepm, o ikau idjä melai hindjä Babel, anak bawi tä.

8. Krana kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Indu kahaim iä djari manjoho aku mananggoh olo kapir, idjä djari marampas keton; krana idjä mawi keton iä mawi bawak matae kea.

9. Krana toto, aku handak mangitau lengängku mawi äwen tä, tä iä indu rampas karä djipäe. Tumon tä keton akan katawan, Je-

howa, Tempon karä kawan talo belom, djari manjoho aku.

10. Lahap tuntang handjak, o Sion, anak bawi! krana toto, aku dumah, tuntang aku handak melai bentokm, koan Jehowa.

11. Kutoh karä olo kapir karäh indahang akan Jehowa intu katika tä, mandjadi indu djalahan olo akangku, tinai aku handak melai bentokm; tä keton akan katawan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, djari manjoho aku manalih keton. — (1. Mos. 49, 10.)

12. Tä Jehowa karäh manjorek Juda indu bagin ai, hong tanah idjä brasih tä, tantang iä karäh mintih Jerusalem tinai.

13. Suni, o karä isi, intu baun Jehowa; krana iä djari manarajang bara äkae idjä brasih.

BAGI 3.

Josua, imam hai tä.

1. Limbah tä Iä mamprahan akangku Josua, imam hai tä, idjä mendeng intu baun Malaikat Jehowa; tuntang setan mendeng hila gantaue, handak mandawa iä.

2. Tapi Jehowa hamaui dengan setan: Kaläh Jehowa manjapa ikau, o setan; toto, kaläh Jehowa, idjä mintih Jerusalem, manjapa ikau! djaton iä toh kilan tetek pondok, idjä djari insuwit bara apui?

3. Maka Josua tä halikä pakaiäe, amon iä mendeng naharep baun Malaikat.

4. Tä koan Iä tä, sambil hamaui dengan äwen idjä mendeng naharep baue: Engkak karä pakaiäe halikä tä bara iä. Limbah tä iä hamaui dengae: Itäm, aku

djari manapa dosan bara ikau, tuntutang handak makaiian ikau kapar klambi bahalap.

5. Tinai koae: Kepan samban hrasih intu takoloke. Tä äwen mangkepan saruban brasib intu takoloke, tuntutang makaiian iä. Maka Malaikat Jehowa mendeng darahé hetä.

6. Maka Malaikat mananta akan Josua, koae:

7. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: amoa ikau karäh manandjeng hong djalangu, tuntutang toto manonggo malalus pangkat gawiza idjä dengangu, tä maka ikau karäh maarentah hamangu, tuntutang mahaga karä parantarangu, tinai aku handak manjoho äwen idjä hetoh, mangat manganggulo ikau.

8. Toh hining, o Josua, ikau imam hai, tuntutang karä karampim idjä darahm, krana iä tä uras nabi: krana toto, aku handak mampadamah rewarku, Salundik tä. — (Jes. 4, 2; 11, 1.)

9. Krana toto, batu idjä toh, idjä djari ingkesku intu baun Josua, karäh aton udju matae. Toto, aku handak mogo mukir iä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tantang aku handak mamapas karä dosan tanah toh dalam idjä andau.

10. Katika tä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, keton karäh hakadja dengan kola hong pendä batang anggor tuntutang sikon ai.

BAGI 4.

Sarangan sumbo tuntutang duä kadäräh batang bua undus.

1. Maka malaikat idjä hamauh

dengangu, hakuli tinai, balalu iä mampisik aku, kilau olo batiroh impisik,

2. Sambil hamauh dengangu: Narai talo gitam? Koangu: Aku mitä tantahan surabo idjä uras bulau, tuntutang sarangan undus intu ngamboe, tuntutang udju dalang palita intu lawie, tinai gemep dalang palita aton mudjumudju djalan undus tamä.

3. Tinai duä batang bua undus hasanila hetä, idjä hila gantawan sarangan undus, tinai idjä hila sambile.

4. Tombah aku, sambil hamauh dengan malaikat, idjä hakotak dengangu, koangu: O tuangu! akan en karä talo tä?

5. Tombah malaikat, idjä hakotak dengangu, sambil hamauh: Djaton ikau katawan, akan en karä talo tä? Tombah aku: Dia, tuan.

6. Tä tombah iä, sambil hamauh dengangu: Djetoh augh Jehowa akan Serubabel, koae: Djaton awi kaabas atawa awi kwaan, tapi awi Roghku talo tä karäh mandjadi, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

7. Äwe ikau, o bukit idjä gantong? Intu baun Serubabel ikau akan mandjadi tanah rampar bewai; iä karäh haragapan batu mambatang tä, idjä indu kahapuse, sampai olo arä karäh baratehau paham: berkat, berkat akae!

8. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

9. Lengän Serubabel djari haragapan galang huma toh, lengäe kea akan mandjari djetä; mangat keton katawan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, djari manjoho aku tanggoh keton.

10. Krana äwe idjä mangabelä andau talo korik toh? krana äwen udju tä, iä tä matan Jehowa, idjä manitip hapus petak, handjak mitä batu kahapus tä hong lengän Serubabel.

11. Tinai tombah aku, sambil hamauh dengae: Maka narai duä batang bua undus tä, idjä hila gantaun tantahan sumbo, tuntang hila sambile?

12. Tuntang sindä tinai aku tombah, sambil hamauh dengae: Narai duä kedan batang undus tä, idjä darah duä sarangan uudus bulau tä, tuntang nahutu akan sarangan tä?

13. Tä koae denganku: Djaton ikau katawan narai djetä? Tombah aku: Dia tuan.

14. Tä koae: Djetä duä anak undus tä, idjä mendeng intu baun Tempon salepah kalunen.

BAGI 5.

Surat idjä manari, tuntang olo bawi hong epa tä.

1. Tinai aku mariaran matanku, nanggera; itä! aton surat idjä manari.

2. Maka iä hamauh denganku: Narai gitam? Tombah aku: Aku mitä surat manari, duä pulu hasa kapandjange, tuntang sapulu hasa kalombahe.

3. Tä iä hamauh denganku: Djetä surat sapa tä, idjä karäh blua akan hapus kalunen, krana karä olo panakau inganan tumon surat tä, tinai karä olo idjä sampah sala inganan tumon surat tä.

4. Aku djari manjoho djetä blua, koan Jehowa, Tempon karä

kawan talo belom, mangat iä sampai human olo panakau, tuntang sampai human olo panjumpang sala hapan arangku, palus melai hong humae tä, balalu mamparusak tä lepalepah karä batue tuntang kajue.

5. Maka malaikat, idjä hakotak denganku, aton blua, sambil hamauh denganku: Riaran matam, itäm, narai talo tä idjä blua hetä?

6. Koangku: Narai tä? Tombah iä: Idjä blua hetä, djetä epa. Tinai koae: Djetä puna ampie hong hapus tanah.

7. Maka itä! botop pronggo hagatang; tinai aton olo bawi mondok hong epa tä.

8. Tä koae: Djetä karajap tä. Palus iä mandjakah iä akan epa tä, tuntang mandjakah botop pronggo tä akan hundjun baun epa.

9. Maka aku mariaran matanku, nanggera; itä! aton olo bawi duä biti blua, tuntang iä hapalapas riwut; maka palapase tä kilau palapas sabaru; palus iä mimbit epa tä trawang helat petak dengan langit.

10. Tä koangku dengan malaikat, idjä hakotak denganku: Kangkwe äwen mimbit epa tä?

11. Koae, tombah aughku: Mangat manampa huma akae hong tanah Sinear, uka hetä iä inlähen, tuntang ina hong galange.

BAGI 6.

Æpat kareta, imam hai inenga makota.

1. Tinai aku mariaran matanku, palus manampajah; itä! æpat kareta aton blua bara helat bu-

kit duä, maka bukit tä nras tam-baga.

2. Intu kareta idjä indjarat hadjaran bahandang; intu kareta idjä dnä indjarat hadjaran habilem.

3. Intu kareta idjä telo indjarat hadjaran baputi; intu kareta idjä äpat indjarat hadjaran habelang idjä abas.

4. Tombah aku, sambil hamauih dengan malaikat, idjä hakotak dengangu: Narai djetä, tnan?

5. Tombah malaikat, sambil hamauih dengangu: Djetä äpat riwut idjä penda langit, idjä blua bara äkae, bara baun Tempon sa-lepah kalunen.

6. Idjä babilem hadjaräe, karetae tä palus akan utara, tinai idjä baputi tä manntut iä; tapi idjä habelang tä akan hila salatan.

7. Limbah tä idjä abas tä manalih, blaku, mangat iä tau mangumbang, mahoroe karä tanah; maka koae: Lius, kumbang-kambanga hapus petak. Palus djetä mangumbang hapus petak.

8. Maka Iä mangahau aku, sambil hamauih dengangu, koae: Itäm, idjä djari lagoet akan hila utara maluput huanguku hong tanah hila utara.

9. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

10. Duan belähe olo tawanan tä, haris Heldai tuntang Tobia, tinai Jedaja, palus andau panumahe tamä human Josia, anak Sepanja, idjä djari dumah bara Babel.

11. Tä duan salaka bulan, tuntang tanpa makota, palus kepan djetä intu takolok Josua, anak Josadak, imam hai tä;

12. Sambil hamauih dengae, koam: kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: toto, idjä puna

aräe Salundik tä, kahum iä talo karäh manjalundik, tuntang iä karäh mamangun human Jehowa. — (3,8.)

13. Toto, iä karäh mamangun human Jehowa, tuntang tarima karä kahai, tinai iä karäh mondok, marentah hong padadusae; tuntang iä hong padadusae imam kea, duä pangkat tä karäh bulat.

14. Maka karä makota tä patut ina hong human Jehowa, hapan mingat Heldai, Tobia, Jedaja tuntang Josia, anak Sepanja tä.

15. Bara kedjau karäh dumah, idjä omba mamangun human Jehowa; tä keton akan katawan, Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, djari manjoho aku tangguh keton. Djetä karäh mandjadi, amon keton totototo manumon augh Jehowa, Hatallan keton.

BAGI 7.

Agama djaton baguna, amon atäi djaton toto budjur tuntang pamasi, tumou prentah Hatalla.

1. Hong njelo äpat kahum radja Darius, maka augh Jehowa sampai Sagharia, andau äpat, bulan djalaten, djetä bulan Kisloi;

2. Metoh olo djari manjoho Sareser, Begemmelegh, tuntang karä idjä dengae talih human Jehowa, mangat blaku intu baun Jehowa,

3. Tuntang misek intn karä imam, idjä hong human Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang intu nabi, koae: Patut ikäi magon manangis hong bulan limä, tuntang puasa, kilau djari gawin ikäi toh arä njelo katahi?

4. Tä augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, sampai aku, koae:

5. Suman akan hapus ungkup olo hong tanah toh, tuntang akan karä imam, koam: metoh keton puasa tuntang manatum, hong bulan limä tuntang hong bulan udju, djari udju pulu njelo toh, aton kea keton toto puasa intu aku?

6. Atawa metoh keton kuman tuntang mihop, djaton keton djari kuman mihop akan keton bewäi?

7. Djaton aughku tumon tä kea, idjä insanan Jehowa hadjamban karä nabie bihin, metoh Jerusalem ingkalewu tuntang sanang, tuntang karä patataie liakaliling iä, tinai metoh hila salatan tuntang tanah randah tä, iukong kea?

8. Metoh tä augh Jehowa sampai Sagharia, koae:

9. Kakai koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: haputus budjubudjur, tuntang hadjoha haiak hasi sama arep keton;

10. Äla mahenjejk balo tuntang nolä, tamuäi tuntang olo tjalaka, tinai äla atäi keton hakarangka hapapapa sama arep keton.

11. Tapi olo tä djaton maku mingat, iä mahakan bahae, tuntang mandengen pindinge, uka iä äla mahining.

12. Iä mauekang atäie kilau hintan, uka iä äla mahining Torat tuntang karä augh, idjä impait Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, awi Rogh ai, hadjamban karä nabi horan. Tagal tä kasangit idjä paham tä djari lembut bars Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

13. Tuntang talo mandjari-tumon djari pasumae; basa äwen djaton maku mahining, tä aku kea djaton

maku mahining, metoh äwen mangahau, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

14. Tapi aku kilau barat djari manambalang äwen tä marak karä olo kapor, idjä djaton kasenae bibin; tä tanahe irusak limbah likute, sampai djaton olo tesek bali hetä; olo djari manampa tanah idjä kampil tä mandjadi karusak haliai.

BAGI 8.

Djandjin Hatalla akan Jerusalem.

1. Tinai augh Jehowa sampai aku, koae:

2. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: aku djari mangabelu tagal Jerusalem. paham kabehungku; tuntang paham kasangitku aku djari bahiri akae.

3. Kakai augh Jehowa: aku haluli tanggoh Sion, tuntang handak melai hong bentok Jerusalem; tä Jerusalem karäh bagarä lewun katoto, tuntang bukit Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karäh bagarä bukit karasih.

4. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: karä bakas hatuä bawi akan mondok hong karä djalan Jerusalem tinai, tuntang hasokah tagal kambon umure.

5. Tinai karä djalan lewu tä karäh kontep anak olo hatuä bawi, idjä busik hetä.

6. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: basa talo tä bahali intu matan karä tisan olo toh katontoh. kilen, djeta bahali kea intu matangku? koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

7. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: toto, aku handak maliwus djalahan olo ajungku bara tanah kabaloman, tuntang bara tanah kabalepan kea.

8. Palus aku handak mimbit äwen akan toh, mangat iä melai hong Jerusalem; maka olo tä karäh indu baris ajungku, tinai aku indu Hatallae, hong katoto tuntang asi.

9. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: paabas lengän keton, keton handiai, idjä katontoh djari mahining augh toh bara njamin karä nabi, awang djari masuman metoh andau galang human Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, haru ingkes, mangat humac tä imangun.

10. Krana helo bara andau tä saktiar olo haiang bewäi, tuntang gawin karä meto djaton kea gunae, tinai olo idjä dumah lius djaton tawan kasanang tagal musoh, krana aku nalua karä olo hawi sama arepe.

11. Tapi katontoh aku djaton handak kalotä gawingku dengan tisan olo toh kilau bihin, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

12. Tapi karä talo imbul karäh paham mandjari, batang anggor karäh mamua, tana karäh paham palembute, tuntang langit karäh hambon, palus aku handak manenga karä talo tä akan tisan utus olo toh.

13. Maka karäh, tumon ikau, o untkup Juda, tuntang ikau, o untkup Israel, djari indu sapa marak karä olo kapid, kakai aku handak maliwus keton, tuntang keton karäh indu berkat; äla mikäh, paabas lengän keton!

14. Krana kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: tumon aku bihin handak mangapähä keton, metoh karä tato keton djari mamparahas aku paham, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang aku djaton djari mangarajau tagal tä:

15. Kakai katontoh tinai aku handak mampahalap Jerusalem tuntang untkup Juda; äla mikäh!

16. Tapi djetoh, idjä patut inumon keton: hasuman katoto akan sama arep keton, tinai putus budjubudjur tuntang djadian kasanang hong karä bauntonggang keton.

17. Tinai äla idjä biti mado ka papa hong atäie mawi kolae, tuntang äla radjin sumpah sala; krana djetä uras injingiku, koan Jehowa.

18. Tinai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, sampai aku, koae:

19. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: andau puasa tä hong bulan äpat, hong bulan limä tuntang bulan udju, tinai puasa hong bulan sapulu tä, karäh akan untkup Juda indu kahandjake tuntang karantange, tinai indu andau haie idjä ramirami; baja sinta katoto tuntang kasanang.

20. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: dapit, maka arä utus olo tuntang olo bara arä lewu akan hagoet,

21. Tuntang olo bara lewu idjä karäh hamauh dengan olo lewu beken: käläh ita gulong lius, mangat blaku intu baun Jehowa, tuntang mangat manggau Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; ikäi toh handak lius kea.

22. Tumon tä arä utus olo, tun-

tang olo kapir idjä kwasa, karäh dumah hatawotawon, mangat manggau Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, hong Jerusalem, tinai mangat musok hong baun Jehowa.

23. Kakai augh Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Katika tä maka sapulu hiti bara karä basan olo kapir karäh manahanan puting klambin olo Jehudi idjä biti, koae: käläh ikäi handak hagoet omha keton, krana ikäi djari mahining Hattalla aton hindjä keton.

BAGI 9.

Olo kapir iantam, tapi akan Israel djangji iuenga.

1. Djetoh augh hukum, idjä insuman Jehowa mantam tanah Hadragh, tuntang Damaskus kea iawie. Krana Jehowa puna manjengok karä olo kalunen samandian, sama kilau karä hamputan Israel.

2. Tinai hukum tä inukase akan Hamat kea, tuntang akan Tirus dengan Sidon. alo djetä pintar paham.

3. Krana Tirus djari mamangun kota akac, tuntang djari mamumpung salaka kilau rotik pohok, tinai bulau kilau rumpur hong djalan.

4. Tapi toto, Jehowa karäh manggrian iä bara bagie, tuntang mambaring kotae akan tasik, tinai iä karäh lepah kinan apui.

5. Askalon karäh mitä tä tuntang kikähe, kalotä kea Gasa tuntang paham kapähäe, tinai Ekron kea, basa idjä äka kaharape tä djari rungkok haliai; radja Gasa

karäh nihau, Askalon djaton akan ingkalewu hindai.

6. Olo panjelat karäh roelai hong Asdod; aku handak mampalomat kadjohon olo Pilisti.

7. Aku handak manganan dala bara njamae, tuntang kihale bara kasingae, sampai tisan äwen tä kea akan Hatallan ita; toto, iä karäh kilau mantir hong Juda, tinai Ekron kilau olo Jebusi tä.

8. Tuntang hitingku handak melai indu kotae hakaliling humangku. tagal karä kawan parang tä, idjä undur ladju, nakara olo pararat tä äla mawi äwen tinai, krana toh matangku djari mitä tjalakae.

9. Handjak rantang, o Sion, anak bawi, lahap o Jerusalem! Itä! radjan keton aton dumah tanggoh keton, iä tetek tuntang Djurusalamat; iä randah atäie, mukong kalidai, tuntang anak kalidai bawie tä. — (Joh.12,15.Jes.62,11.)

10. Krana aku handak manganan karä kareta bara Epraim, tinai karä hadjaran bara Jerusalem: karä panah parang karäh lomos; krana iä karäh masuman kasanang akan olo kapir; maka karadjaan ai bara tasik palus tasik, hara batangdanum tä sampai saran petak.

11. Tinai awi dahan djangjim, o Sion, aku handak maliwus karä barism idjä tawanan bara palowang, idjä djaton bara danum.

12. Buli kotan keton tinai, o keton idjä tawanan tuntang magon harap; andau toh kea aku masuman akan keton, salipet aku handak mamaläh akan keton.

13. Krana aku djari mangantjang Juda akangku kilau panah, tuntang djari manatap Epraim. Panakam, o Sion, handak imbitku ma-

wi panakam, o tanah Hellenes; aku handak mawi ikau mandjadi kilau padang pangkalima.

14. Jehowa karäh mamala ambo olo tä, tuntang anak panahe karäh lekas kilau kilat; tinai pangkahai Tuhan, Jehowa, karäh mampahiau sarunai, balalu iä karäh manalih bara hila salatan hapan talo badjea.

15. Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, karäh mangalindong olo ai, tapi karä musohe impalomose impanjukoke, kilau batu idjä inganau; mangat äwen tä mihop tuntang lalento kilau awi anggor, tinai iä karäh basuang kilau sangkir, kilau puting mesbeh tä.

16. Jehowa, Hatallae, karäh mawat iä intu andau tä, basa iä kawan olo ai; krana hong tanahe karäh impendeng toros batu idjä brasih.

17. Krana lalehan karä panataue, lalehan kabungase! Gendom karäh mamparigas pambudjange idjä hatuä, tinai anggor pambudjange idjä bawi.

BAGI 10.

Djandji indahang hindai.

1. Laku udjan bara Jehowa katika udjan mukäi tihin talo; puna Jehowa idjä manampa baunandau, iä karäh mudjan akan keton ombeombet akan karä ampin ramon tana.

2. Krana karä dewa masuman talo haiang bewäi, tuntang karä nudjum ai mitä talo ngahus, tinai masuman uupi idjä haiang, ampong ai haiang bewäi; tagal tä äwen djari inamput kilau tabiri,

tuntang djari irusoh, basa iä djaton sakatike.

3. Kalaitku djari hasep mawi sakatik, tuntang aku handak mamalah mawi karä tabiri hatuäe tä; krana Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, handak manalih kawae, ungkup Juda tä, handak manatap iä kilau hadjaran kabaie akan parang.

4. Mantir, hakim, pangkalima tuntang olo marentah karäh lembut bara iä.

5. Karä äwen tä kilau pangkalima, idjä malitek rumpur hong djalan metoh parang, tuntang iä karäh mamarang; krana Jehowa karäh hindjä dengae, sampai karä olo idjä hapan hadjaran akan ujukok awie.

6. Aku handak mampaabas ungkup Juda, tuntang maliwus ungkup Josep, palus handak halalian iä tinai; krana aku djari manjanjang äwen; tä iä karäh kilau dia djari inganangku; krana aku Jehowa, Hatallae, tuntang aku handak tarima aughe.

7. Epraim karäh kilau pangkalima, tuntang atäie karäh handjak kilau awi anggor; karä anake akan mitä tä tuntang kahandjake, atäie karäh rantang hong Jehowa.

8. Aku handak mampahiau tokku akae, tuntang mamumpong iä; krana aku handak maliwus iä, tuntang iä karäh ingapal tumon kakapale bihin.

9. Aku handak manawur äwen marak karä utus olo, tä iä karäh mingat aku hong äkae idjä kedjau; maka iä karäh belom tuntang karä anake, palus buli.

10. Krana aku handak halalian äwen bara tanah Misir, tuntang

mamumpang iä bara Aeur, tinai aku handak mimit it akan tanah Gilead tuntang Libanon, sampai tanah tä djaton karäh ombet äkae.

11. Äwen karäh hanimpah tasik, kadjakä tä, tuntang Iä karäh mamukul karä riake, tä karä labehun batangdanum karäh teah; tuntang kadjohon Asur karäh impalokang, tinai sokah karadjaan Misir karäh terai.

12. Aku handak mampabas äwen hong Jehowa, hong aran ai äwen karäh manandjong, koan Jehowa.

BAGI 11.

Tanah Israel karäh rusak, basa olo hetä manganan Kristus.

1. Uap lawangm, o Libanon, nakara apui kuman karä batang seder aim.

2. Tangis, karä batang goper, basa karä batang seder djari balongkang, basa idjä bahalap tä djari rusak; tangis, karä batang ela hong Basan, basa kajuan idjä lombah tä djari inäweng.

3. Aton augh bawai karä sakatik, basa kahalape djari rusak; aton augh sakungkoug singa tabela, basa rowut hong saran Jordan djari rusak.

4. Kakai augh Jehowa, Hatalangkku: Sakatik tabiri toh, idjä tantai indu impatäi.

5. Krana tempoe mampatäi iä, tuntang djaton manjewut tä sala, tinai genep bitin äwen, idjä mandjual iä, hamauh: tara akan Jehowa! toh aku tatau. Maka djaton idjä bitin karä sakatike manjanjang iä.

6. Tagal tä aku djaton kea handak manjanjang olo tanah toh hindai, koan Jehowa. Tapi toto, aku handak manjaragh karä olo, genep bitin akan sama arepe, tuntang akan lengün radjae, tä iä karäh mamparotek tanah toh, tuntang aku djaton handak maliwus äwen bara lengäe.

7. Tumon toh aku djari manjakatik tabiri idjä tantai indu impatäi, tagal karä tabiri idjä tjalaka tä; aku djari manduan duä sokah akangku; idjä tä djari inggaräku Noam, (*kamangat.*) tinai idjä Hibal, (*kakaräs.*) tuntang aku djari manjakatik tabiri tä.

8. Aku djari mampalomos telo sakatik dalam idjä bulan, basa huangku djari bisau awie, tuntang iä kea mangabelä aku.

9. Maka koangku: Aku djaton handak manjakatik keton hindai: idjä akan matäi, naughe iä matäi, tinai idjä akan meher, naughe iä meher, tä naughe idjä tsae tä hakuman isi sama arepe.

10. Palus aku manduan sokahku Noam ta, balalu mamelek djetä, tuntang mangarak djangjinku, idjä djari inampaku dengan karä utus olo.

11. Djetä ingarak intu audau tä. Tumon tä karä idjä tjalaka marak karä tabiri tä. idjä mendäh aku, djari kasene, djetä toto augh Jehowa.

12. Krana aku djari hamauh dengan äwen tä: Käläh amon keton radjin, plua regangku: tinai amon dia, naughe bewäi. Maka äwen tä djari misä tumon iä maraga aku, telo pulu ringgit. — (*Matt. 26, 15.*)

13. Tapi Jehowa hamauh dengangku: Djakah tä akan tukang

blanai. Lalehan regangku, idjä irega äwen! Palus aku manduan telo pulu ringgit tä, maudjakah tä hong human Jehowa, akan tungkang blanai. — (Matt.27,9.)

14. Limbah tä aku mamelek sokakku Hibaltä, tuntang mangarak pakat Juda dengan Israel.

15. Tinai Jehowa hamauli dengaugku: Duan sindä tinai pakarang sakatik idjä lumong.

16. Krana itäm, aku handak mampalambut hong tanah toh sakatik, idjä djaton manalih awang meher, tuntang djaton manggau awang lajang, djaton manatamba awang bahimang, djaton mäton awang lembä; tapi isin awang bapont karäh kinae, tuntang tuntujike ingulape.

17. Pajahl sakatik idjä parajap tä, idjä manalua kawangku! Padang karäh buah lengäe tuntang matae gantau; lengäe akan karitip lepah, tuntang matae gantaue karäh salenga kawus.

BAGI 12.

Olo idjä pertjaja hong Kristus djaton tau alah hong karä tjalakae.

1. Djetoh augh hukum, idjä insuman Jehowa mantam Israel. Jehowa idjä hakotak; iä idjä mambarang langit tuntang manggalang petak, tinai mandjadian hambaruan olo intu huange.

2. Toto, aku handak manampa Jerusalem maudjadi indn sangkir kabusau akan karä utus olo hakaliling; tinai Juda mahin akan omba kea, amon Jerusalem ingapong.

3. Intu andau tä aku handak manampa Jerusalem indu batu babehat akan karä utus olo; olo handiai idjä handak mätoe toto karäh badirit paham, krana karä utus olo kalunen karäh hapumpong tantai mawi iä.

4. Intu andau tä, koan Jehowa, aku handak mubah karä hadjaran, tuntang mampanjaujau karä olo awang mukonge; tapi akan ungkup Juda aku handak marianan matangku, malainkan karä hadjaran utus olo handiai handak imbutäku.

5. Tä karä mantir Juda karäh hamauli hong atäic: käläh olo Jerusalem harap bewäi hong Jehowa, Tempon karä kawau talo belom, Hatallae.

6. Katika tä aku handak mawi karä mantir Juda mandjadi kilau pondok apui penda kaju, kilau sewan manjala penda peteng gendom, nakara iä manjeha karä utus olo sambil gantau; tapi Jerusalem karäh melai palus dapit intu äkac hong Jerusalem.

7. Maka solake Jehowa karäh mahaga karä tingkap Juda, belä ungkup Dawid tuntang karä olo Jerusalem mampatara arepe mawi Juda.

8. Katika' tä Jehowa karäh manalawang olo Jerusalem; baris äwen idjä pangkalemo intu katika tä karäh uras kilau Dawid; tapi ungkup Dawid uras karäh kilau hatalla, kilau Malaikat Jehowa helo baun äwen.

9. Katika tä aku handak mingat, uka mampalomos karä olo kapir, idjä maranggar Jerusalem.

10. Tapi akan hundjun ungkup Dawid tuntang karä olo Jerusalem aku handak manusuh Rogh

asi, Rogh lakudoa; tuntang äwen karäh manampajah aku idjä djari iadjoke, tinai äwen karäh manatum aku, kilau manatum anak tonggal, äwen paliam karäh manangis aku, kilau manangis anak bakas. — (*Joh.19,37.Joel3,1.*)

11. Katika tä augh tatum karäh paliam hong Jerusalem, tumou kilau hong Hadadrimou, hong djanah Megidon bihin. — (*2.Kron.35,22.*)

12. Hapus tanah karäh manatum, genep hamputae habarishabaris; ungkup Dawid ngabuat, tuntang karä bawie ugabuat; ungkup Natou ngabuat, tuntang bawie ugabuat;

13. Ungkup Lewi ngabuat, tuntang bawie ngabuat; ungkup Simel ngabuat, tuntang bawie ngabuat.

14. Tinai karä hamputau awang beken, genep hamputae ngabuat, tuntang bawie ngabuat.

BAGI 13.

Lowang asi; karä gawin dewa irusak; Kristus idjä ihukum tä mamutus talo handiai.

1. Katika tä lowang danum karäh iuap akan ungkup Dawid, tuntang akan karä olo Jerusalem, idjä mamapas karä dosa tuntang kakihal. — (*Jes.55,1.Joh.7,37.*)

2. Maka katika tä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, aku handak mampalomos bara tanah toh karä aran dewa, sampai djetä djaton ingat hindai; tinai karä nabi sala tuntang rogh kakihal handak inganaugku bara tanah;

3. Sampai amon olo kalotä handak magou manudjum. maka indu bapae, idjä djari manak iä, karäh hamauh dengae: ikau djaton tau belom, basa ikau djari masuman sala hapan aran Jehowa. Tuntang indu bapae, idjä djari manak iä. karäh mamuno iä, amon iä manudjum.

4. Intu katika tä maka karä nabi sala karäh mahamen tagal talo paitae, metoh iä manudjum; iä djaton karäh hapakaian habulu hindai, idjä hapae manandjaro.

5. Tapi äweu karäh hamauh: aku puna djaton nabi, aku olo pamalan bewäi, krana aku djari mauempo olo bara pesangku tabela.

6. Tinai amon olo hamauh dengae: buhen karä himangm toh intu lokapin? — tä iä karäh tomboh: kalotoli aku impahiang hong human karampiku.

7. O padang! tatap arepm mawi Sakatikku, mawi idjä Padjakku tä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: awi Sakatik tä, tä karä tabiri tä karäh daraidaraia; tä maka aku handak mandjudju leugängku mandohop olo korik tä. — (*Mark.14.27.*)

8. Maka karäh hong hapus tanah, koan Jehowa, bagi duä karäh impalomos matai, tapi idjä karäh batisa hetä.

9. Idjä bagi tä aku handak uanamäae akan apui, tuntang aku handak mamprasih djetä kilau olo mamprasih salaka, tuntang mangkemä iä kilau olo mangkemä bulau; tä äwen tä karäh manghau arangku, tuntang aku handak tarima aughie. Aku handak hamauh: djetä djalahau olo ajung-

ku. Tinai äwen karäh hamauh:
o Jehowa, Hatallangku!

— — — — —

BAGI 14.

— — — — —

Kristus mamutus, mangalindong tuntang
mampahai ungkup ajue.

1. Itä, andau aton dumah idjä inukas Jehowa, tä talo idjä irampas keton karäh imbagi hong ikau.

2. Krana aku handak mamumpung karä olo kapir mangalahi Jerusalem; tä lewu karäh dinon, tuntang karä humae irampas, tinai karä bawie irajap; sabagi lewu tä karäh tamput tawanan, tapi tisae tä djaton karäh impalomos bara lewue.

3. Krana Jehowa karäh manaradjang, balalu mangalahi olo kapir, sama kilau iä pudji mangalahi horan metoh klahi.

4. Paie intu andau tä karäh intu bukit batang undus, idjä darah Jerusalem, hila timor; maka bukit batang undus tä karäh sila haruä, bara timor palus barat, sampai djadi djanah lombah intu helate; sabagi hukit tä karäh tandar akan hila utara, tinai sabagi akan hila salatan.

5. Tä keton karäh hadari mahoroe djanah helat bukitku tä, krana djanah tä palus sampai Asal; keton karäh hadari, sama kilau keton djari hadari awi petak hagerek, metoh pangereng Usia, radja Juda; ta Jehowa, Hatallangku, karäh dumah, tuntang karä idjä brasih haiak dengam, o Tuhan.

6. Andau tä talo djaton karäh blawa, tapi karemeng tuntang kakaput bewäi.

7. Djetä andau, idjä katawan Jehowa bewäi; andau idjä djaton toto handau djaton toto hamalem; tapi metoh halemäi talo karäh blawa.

8. Tinai intu andau tä maka danum kaharingan karäh nahasak bara Jerusalem, belae akan danau hila timor, tinai belae akan tasik lombah tä; musim pandang tuntang musim sadingen djetä karäh aton.

9. Maka Jehowa karäh indu radja mahundjun salepah petak; andau tä tonggal Jehowa bewäi, tuntang arae tonggal kea.

10. Hapus tanah toh hakaliling karäh uras randah, bara Geba gegä palus Rimon, idjä hila salatan Jerusalem; tapi Jerusalem karäh impagantong tuntang ingkalewu intu puna äkae, bara bauntonggang Benjamin sampai bauntonggang idjä solake, sampai bauntonggang putinge, hara tjandiu Hananeel sampai äka pähes radja.

11. Olo karäh mangkalewu hetä, tuntang talo pangarak djaton hindai: krana Jerusalem karäh melai sanang palus. — (*Pangar.22,3.*)

12. Maka djetoh hukum, idjä hapan Jehowa mahukum karä utus olo, awang djari mamarang Jerusalem: isie karäh maram metoh iä magon manandjong. matae karäh kisak hong äkae, tuntang djelae karäh munos hong njamae.

13. Tinai andau tä kea lalento paham karäh lembut bara Jehowa, sampai genep bitiu äwen hatantakan sama arepe, tuntang mandjudju lengäe mawi lengän kolae.

14. Krana Juda kea karäh mamarang hong Jerusalem, tuntang panatau karä olo kapir idjä hakaliling karäh imumpong, bulau sa laka tuntang kutoh karä pakaian.

15. Tumou tä kea hukum karä djaton omba manalih, mahaga hadjaran, hadangan, onta, kalidai pesta tingkap dawen tä.

16. Tinai tisan karä olo kapidä, idjä djari maranggar Jerusalem, karäh manalih genep ujele, mangat sombajang intu Radja, Jehowa, Tempon karä kawan talo below, tuntang mangat mahaga andau hai, pesta tingkap dawen tä.

17. Maka genep djalahan olo hong hapus petak, idjä djaton handak omba manalih Jerusalem, mangat sombajang intu Radja, Jehowa, Tempon karä kawan talo below, akan olo tä andau djaton karäh udjan.

18. Tinai paribasa amon utus olo Misir djaton maku omba manalih, tä batangdanume djaton karäh manjamboug mamabisa tanahe. Djetä hukum tä, idjä karäh hapau Jehowa mawi karä olo kapidä, awang

19. Krana djetä karäh indu dosan olo Misir, tuntang indu dosan karä utus olo, idjä djaton handak hagoet, mangat mahaga pesta tingkap dawen.

20. Katika tä hong karä pakaiian hadjaran karäh aton biutik kalotoh: Brasih akan Jehowa. Tinai karä rindjing hong humau Jehowa karäh uras sama kilau sangkon dala hong baui mesbeh.

21. Toto, karä rindjing hong hapus Jerusalem tuntang Juda mahin karäh brasih akan Jehowa, Tempon karä kawan talo below; sampai olo handiai, idjä handak maluput parapah, karäh manalih mimbit djetä, hapae mampakasak ramon parapahe. Tinai olo Kanani djaton karäh aton hindai hong human Jehowa, Tempon karä kawan talo below, intu katika tä.

SURAT NA

M A L E A G H I.

BAGI 1.

Olo impudji, ba-sa ia ngalapean sintan Hatalla.

1. Djetoh augh Jehowa, idjä insanae hapae mampudji olo Israel, hadjamban Maleaghi.

2. Aku djari sinta keton, koan Jehowa. Tapi keton hamauh: Na-

rai sintam akan ikäi? — Dja Esau tä paharin Jakob? koan Jehowa: tinai aku djari sinta Jakob, — (1. Mos. 25. 23. Rom. 9. 10.)

3. Tapi Esau djari ingabeläku: tuntang aku djari mambenjem karä bukit, idjä äkac, palus djari manenga tä indu äka tunis akan karä naga.

4. Tinai alo Edom hamauh: Ita

toto djari rusak; tapi takan, ita haragapan karä äka idjä rusak tä tinai, — tapi koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom: Amon äwen haragapae, maka aku handak mangarake. Olo karäh manggarä iä: tanah kadarhaka, tuntang utus olo idjä äka kalait Jehowa palus sampai katatahi.

5. Matan keton karäh mitä tä, tuntang keton karäh hamauh: Jehowa akan inara hong hapus saran Israel.

6. Anak patut mahorumat bapae, tuntang djipen dengan tempoe. Toh, amon aku toh Bapa, kwe horumatku tä? Amon aku toh Tempo, kwe karawan olo denganku? koan Jebowa, Tempon karä kawan talo belom, mawi keton, o karä imam, idjä manawah arangku. Tapi tombah keton tinai: Prea ikäi manawah aram?

7. Basa keton mimbit akan mesbelku tepong idjä samar pali. Tinai koan keton: Prea ikäi manawah ikau? Basa keton hamauh: Medjan Jehowa tä batawah bewäi.

8. Krana amon keton mimbit talo babutä indu parapah, djetä djaton keton manggaräe papa: tinai amon keton mimbit awang batimpang atawa haban, djetä kea djaton keton manjewute papa. Kemä, imbit talo kalotä akan mantir keton, atawa iä handak mangilak tä. Aton iä handak tarima ikau? koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. — (3. Mos. 22, 20)

9. Toh käläh, laku intu baun Hatalla, mangat iä masi ita. Krana tumon tä djari gawin keton; aton kamäan keton, iä karäh

manarima keton? koan Jehowa. Tempon karä kawan talo belom?

10. Käläh keton matep blawang human Hatalla sasindä, uka äla mantokan apui hong mesbehku haiang bewäi. Aku djaton mangilak keton, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tuntang parapah talo kinan bara lengän keton djaton aku maradjie.

11. Tapi bara kabaloman sampai kabalepan arangku karäh hai marak karä olo kapir; tuntang hong hapus karä äka olo karäh hagarö akan arangku, tuntang mimbit parapah talo kinan idjä brasih; krana arangku karäh hai marak karä olo kapir, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

12. Tapi keton mamapa tä awi keton hamauh: Medjan Jehowa djari samar pali, tinai panginan idjä hundjue talo batawah bewäi.

13. Tinai keton hamauh: Lalehan kahäka ita! — Tapi toto, djetä kilau tau ihimon inariup keton bewäi, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. Keton maluput idjä irampas, tinai idjä batimpang tuntang haban, tuntang mandahang parapah indu kinan tumon tä kea. Tau aku mangilak tä bara lengän keton? koan Jehowa

14. Toto, tarasapa olo panipu tä, idjä aton anak tabiri hatuäe marak kawae, tuntang amon iä bamiat, iä maluput tinai talo idjä djari rusak; krana aku puna Radja hai, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tinai arangku bakaikükäh marak karä olo kapir.

BAGI 2.

Karä dosan imam tuntang olo arä
impndji.

1. Maka toh, keton karä imam, prentah toh impait akan keton.

2. Amon keton djaton maku mahininge, tuntang mangandong djeta hong atäi keton, mangat mahorumat arangku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, tä aku handak manjoho sapa mawi keton, tuntang manjapa karä berkat keton; toto, aku handak manjapa tä, basa keton djaton handak mangandong aughku hong atäi keton.

3. Toto, aku handak miap binjin keton; tuntang handak mandjakah tai hong baun keton, tain karä pestan keton, mangat olo manganan keton haik djeta.

4. Tä keton karäh kasene, aku toh djari mampait prentah toh akan keton, mangat djeta indu djandjingu dengan Lewi, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

5. Djandjingu tä djari dengae puna indu pabelom tuntang kasanang, tinai aku djari manenga akae idjä äka karawan, mangat ä marawan aku, tuntang mikäh tagal arangku.

6. Torat katoto djari aton hong njamae, tinai kasalan djaton sonda hong totoke; ä manandjong naharep aku huang kasanang tuntang kabudjur, tuntang ä mobah arä olo bara dosae.

7. Krana totok imam puna akan mahaga adjar, mangat olo manggau Torat bara njamae; krana ä puna sarohan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

8. Tapi keton djari manjam-

pang bara djalan tä, tuntang mananggarurus arä olo bara Torat; keton djari mangarak djandji idjä akan Lewi tä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

9. Tagal tä aku djari mampatawah tuftang mamparandah keton hong baun hapus olo arä, basa keton djaton mahaga karä djalangku, tinai keton mita aspin olo huang perkara Torat.

10. Djaton ita handiai hindjä tato? dia Hatalla idjä bewai djari manampa ita handiai? Buhen toh ita kianat hawi sama arep ita, sambil mangarak djaudjin tato hiang ita?

11. Juda tä panawah, tinai kakahal mandjadi hong Israel tuntang hong Jerusalem; krana Juda tä mampatawah äka karasih Jehowa, idjä puna ingilake; tuntang manganda anak hawin dewa.

12. Tapi Jehowa handak mampalomos olo idjä kalotä bara karä tingkap Jakob, dnäduä, olo djandjaga tä tuntang olo idjä tombah aughe, tuntang idjä mimbit parapae indu kinan akan Jehowa.

13. Perkara duä toh tinai iawi keton, basa keton manata mesbeh Jehowa hapan djohon mata, dengau tangis tuntang tarahing olo, sampai aku belä manjengok parapah indu kinan tä hundai, tuntang djaton radjin tarima tä bara lengän keton tinai.

14. Toh koan keton: Buhen kalotä? Djeta basa Jehowa djari indu saksi manjelat ikau tuntang sawam metoh katabelam, idjä dengae ikau kianat katontoh, alo ä padjakm toto, tuntang sawam idjä tuntang djandjin.

15. Djaton kalotä gawin tato keton idjä solake tä, alo ä hai hambaruä. Maka kilen gawin

djetä? Iä mendäh anak bara Hatalla. Tagal tä, haga arep keton, äla tumon huang keton, tuntang äla idjä bitu kianat dengan sawae idjä metoh katabelae.

16. Idjä mangabelä iä, naughe iä manganan iä. Tapi koan Jehowa, Hatallan Israel: Karajape karäh mangihal iä. Tagal tä, djaga arep keton, äla tumon huang keton, belä keton kianat gawin keton.

17. Keton mambisau Jehowa awi karä augh keton. Tapi koan keton: Kilen ikäi mambisau iä? Awi djetoh, basa keton hamauh: alo idjä parajap ingilak Jehowa kea, tuntang iä äka huange; tinai: kwe Hatalla tä, idjä handak mahukum.

BAGI 3.

Johannes pampandoi tuntang Kristus insuman; gawie insanan.

1. Itä! aku manjoho sarohangku, idjä akan manatap djalan helo haungku. Tä salenga kea Tuhan, idjä inggau keton, karäh manalih humae, iä tä: Malaikat djandji tä, idjä ingenang keton. Toto iä dumah, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom. — (Matt.11,10.)

2. Tapi äwe hakon manahan andau panumahe tä? tuntang äwe tau melai metoh kasampaie? Krana iä karäh kilau apui tukang bulau, tuntang kilau sabon tukang pamupok.

3. Iä karäh mondok mananak buabua, mamprasih salakae; iä karäh mamprasih panakan Lewi, mampahalap iä kilau bulau tntang salaka; limbah tä äwen karäh mimbit parapah indu kinan akan Jehowa huang katetek.

4. Tä parapah indu kinan ain Juda tuntang Jerusalem karäh manis intu Jehowa, sama kilau hong karä njelo bihin, djaman horan.

5. Maka aku handak manalih keton mangat mamutus, tuntang hemben tä aku handak mamalih mawi karä tabit, tuntang olo pahabandong, tinai karä olo idjä sumpah sala, tuntang olo idjä gagah mamotong upah olo bagawi. tuntang mamingkok kabudjur balo. nolä tuntang tamuäi, tuntang djaton mikäh aku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom

6. Krana aku, Jehowa, puna djaton hobah, tagal tä keton, o panakan Jakob, hindai djari lomos.

7. Bara pangereng tato keton keton djari balekak bara prentaliku, tuntang djaton djari mahagn djetä. Buli aku tinai, tä aku handak buli keton, koan Jehowa. Tempon karä kawan talo belom. Tapi koan keton: Kilen ikäi buli?

8. Patut olo manipu Hatalla? Tapi keton manipu aku. Tä koan keton: Kilen ikäi manipu ikau! Huang idjä dalam sapulu tä, idjä patut inenga keton, tuntang karä parapah tandjungan tä.

9. Tagal tä kea keton tarasapa, basa hapus olo arä manipu aku.

10. Imbit kakarä awang idjä dalam sapulu tä akan djurongku tä, mangat aton panginan huang humangu; tä küläh kemä aku hong perkara tä, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom, djaka aku djaton muap tabat langit, mangat mudjan berkat akan keton, sampai karä lepau keton djaton ombet.

11. Tuntang aku handak mampudji karä talo parusak tä akan keton, uka äla iä marusak bua

tanan keton; tuntang karä batang anggor keton djaton akan baduroh buae, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

12. Sampai karä olo kapir karäh manggarä ketan batuah, krana keton karäh bara tanah idjä äka karadjin, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

13. Karä augh keton djari pahalau mawi aku, koan Jehowa. Tapi koan keton: Kilen kasalan augh ikäi dengam?

14. Basa koan keton: haiang bewäi manempo Hatalla, djaton gunae manonggo iä, tuntang hapakaian babilem intu ban Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

15. Tagal tä ita manjewut olo parajap tä batuah; idjä darhaka tä bahambit bewäi; iä haradjur mangkemä Hatalla, tuntang iä liwus bewäi.

16. Tapi äwen idjä mikäh Jehowa hampong sama arepe kalotoh: aton bewäi Jehowa mingat tuntang mahining tä, atou surat pangingat tarasurat intu baue tahu äwen idjä mikäh Jehowa, tuntang idjä mingat arae.

17. Äwen tä karäh indu baris ajungku intu andau tä, idjä handak inampaku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom; aku handak manjanjang äwen, kilau olo manjanjang anake idjä heret dengae.

18. Tä keton karäh mitä tinai kabeken olo budjur dengan olo parajap, olo idjä manempo Hatalla dengan idjä dia.

BAGI 4.

Andau Jehowa tä; Elia injoho belo.

1. Krana toto, andau tä dumah, idjä manjala kilau tanur; tä karä olo hadjoho tuntang karä olo darhaka karäh kilau djogo, palus andau idjä akan dumah tä karäh manjeha iä, koan Jehowa, Tempou karä kawan talo belom, tuntang djaton karäh manisa äka uhate atawa patinge.

2. Tapi akan keton, idjä mikäh arangku, karäh lembut matan andau katetek tuntang kamangat penda palapase; tä keton karäh blua kadjokkadjoka, kilau anak sapi idjä babuleng. — (Luk.1,78.)

3. Tuntang keton karäh malitek karä olo darhaka, krana äwen tä kilau rotik pohok penda pain keton intu andau tä, idjä handak inampaku, koan Jehowa, Tempon karä kawan talo belom.

4. Ingat Torat Moes, rewaruku tä, idjä djari imetähku intu iä hong Horeb akan hapus olo Israel, karä prentah tuntang karä hadat.

5. Itä! aku handak manjoho nabi Elia tanggoh keton, helo bara andau Jehowa tä sampai, idjä hai tuntang bekaikäkäh tä. — (Matt.11,14.)

6. Iä tä karäh mahandjään manjama atäi karä bapae dengan anake, tinai atäi karä anake dengan bapae; belä aku dumah, palus mamukul hapus petak hapan sapa.

Surat brasih

DJANDJI TAHETA

Tuhan tuntang Djuru-Salamat ita

JESUS KRISTUS.

**Injalinan bara puna basae akan basan olo ngadju
hong pulau Borneo.**

**ILAMBAGAN HAPAN BALANDJAN OLO KRISTEN HONG
TANAH BALANDA, (NEDERLANDSCHE BIJBELGENOOTSCHAP,
HONG LEWU AMSTERDAM.**

AWI TUAN METZLER TUNTANG BASTING, TUKANG MALAMBAGAN.

—
1858.

Horoe

karä surat Djandji taheta.

Baan surat.

1. Ewangelion injurat Mattäus, 28 bagie, ... 1.
  2. Ewangelion injurat Markus, 16 bagie, ... 69.
  3. Ewangelion injurat Lukas, 24 bagie, ...113.
  4. Ewangelion injurat Johannes, 21 bagie, ...185.
  5. Saritan gawin rasul, injurat Lukas, 28 bagie, ...240.
  6. Surat rasul Paulus akan olo Romani, 16 bagie,.....312.
  7. Surat rasul Paulus idjä solake akan olo Korintus, 16 bagie, ..341.
  8. Surat rasul Paulus idjä duä akan olo Korintus, 13 bagie,.....371.
  9. Surat rasul Paulus akan olo Galatia, 6 bagie, ...390.
  10. Surat rasul Paulus akan olo Epesus, 6 bagie, ...400.
  11. Surat rasul Paulus akan olo Pilippi, 4 bagie, ...410.
  12. Surat rasul Paulus akan olo Kolosa, 4 bagie, ...417.
  13. Surat rasul Paulus idjä solake akan olo Tesalonika, 5 bagie, ..424.
  14. Surat rasul Paulus idjä duä akan olo Tesalonika, 3 bagie, ..430.
  15. Surat rasul Paulus idjä solake akan Timoteus, 6 bagie, ...434.
  16. Surat rasul Paulus idjä duä akan Timoteus, 4 bagie, ...442.
  17. Surat rasul Paulus akan Titus, 3 bagie, ...448.
  18. Surat rasul Paulus akan Pilemon, 1 bagie, ...451.
  19. Surat rasul Paulus akan olo Ibrani, 13 bagie, ...453.
  20. Surat rasul Jakobus, 5 bagie, ...475.
  21. Surat rasul Petrus, idjä solake, 5 bagie, ...482.
  22. Surat rasul Petrus, idjä duä, 3 bagie, ...490.
  23. Surat rasul Johannes, idjä solake, 5 bagie, ...496.
  24. Surat rasul Johannes, idjä duä, 1 bagie, ...503.
  25. Surat rasul Johannes, idjä telo, 1 bagie, ...504.
  26. Surat rasul Judas, 1 bagie, ...506.
  27. Surat pangarinah, injurat Johannes, 22 bagie, ...508.
-

EWANGELION, INJURAT MATTÄUS.

BAGI 1.

1. Horoe utus Jesus Kristus. — II. Ampin tamparsn Jesus Kristus.

I. — 1. Surat rinting utus Jesus Kristus, panakan Dawid, panakan Abraham. — (*Luk.3,23.*)

2. Abraham manak Isaak; Isaak manak Jakob; Jakob manak Juda tuntang karä paharie.

3. Juda manak Pares äwen duä Sera, indue Tamar; Pares manak Esrom; Esrom manak Aram.

4. Aram manak Aminadab; Aminadab manak Nahason; Nahason manak Salmon.

5. Salmon manak Boos, indue Rahab; Boos manak Obed, indue Rut; Obed manak Jesse.

6. Jesse manak Dawid, radja tä. Maka radja Dawid manak Salomo, indue tä so-lake sawan Uria.

7. Salomo manak Roboam; Roboam manak Abia; Abia manak Asa.

8. Asa manak Josapat;

Josapat manak Joram; Joram manak Osias.

9. Osias manak Joatam; Joatam manak Aghas; Aghas manak Esekias.

10. Esekias manak Manase; Manase manak Amon; Amon manak Josias.

11. Josias manak Jekhonia tuntang karä paharie, katika olo Jehudi tawanan akan Babel.

12. Maka limbah olo Jehudi lapas tawanan bara Babel Jekhonia manak Salatiel; Salatiel manak Sorobabel.

13. Sorobabel manak Abiud; Abiud manak Eliakim; Eliakim manak Asor.

14. Asor manak Sadok; Sadok manak Aghim; Aghim manak Eliud.

15. Eliud manak Eleaser; Eleaser manak Mattan; Mattan manak Jakob.

16. Jakob manak Josep, banan Maria; bara Maria Jesus djari inakan, idjä bagarä Kristus.

17. Maka karä tilap bara Abraham sampai Dawid äpat-

walas tilap; tinai bara Dawid sampai olo Jehudi tawanan akan Babel äpatwalas tilap kea; tinai bara katika olo Jehudi tawanan akan Babel sampai Kristus äpatwalas tilap.

II. — 18. Maka ampin tamparan Jesus Kristus kalotoh. Krana amon indue Maria djari imopoh Josep, helo bara äwen duä tä hindjä, maka olo mitä iä batihi, awi Rogh brasih. — (*Luk.1,26.*)

19. Maka Josep, bakalbanäe tä, olo tetek, djaton iä maku mampahawen iä, baja handak malih iä sasuni. — (*4. Mos.5,15.*)

20. Tapi amon iä manirok talo tä, itä! malaikat pangkahai Tuhan mananggoh iä huang nupie, koae: O Josep, panakan Dawid, äla mikäh manduan Maria, popohm, krana idjä djari huang iä, djetä awi Rogh brasih.

21. Iä karäh manak hatuä, sewut arae Jesus, (*Djuru salamat,*) krana iä tä karäh manjalamat ungkup olo ajue bara karä dosae.

22. Maka karä talo toh mandjadi, uka tulus augh Tuhan, idjä insuman nabi, koae: — (*Jes.7,14.*)

23. „Itä! budjang salia karäh batihi, tuntang iä karäh manak hatuä, olo akan manjewut araelmanuel,”rimae, amon injalinan: Hatalla hindjä ita.

24. Maka amon Josep misik

batiroh, iä malalus tumon petäh malaikat Tuhan dengae, palus manduan popohe.

25. Tapi iä djaton rantep iä, sampai iä djari manakan anake hatuä, idjä solake; tuntang iä manjewut arae Jesus.

BAGI 2.

I. Olo pintar bara hila timor manalih Jesus. II. Jesus imbit olo hadari akan Misir. III. Radja Herodes mampatäi anak olo korik hong Betlehem. IV. Jesus buli Nasaret.

I.—1. Maka metoh Jesus inakan hong Betlehem, intu tanah Judea, djaman radja Herodes, itä! olo pintar bara hila timor sampai Jerusalem, — (*Luk.2,7.*)

2. Koae: Hong kwe radjan olo Jehudi, idjä taheta inakan indue? Krana ikäi djari mitä bintang ajue bara hila timor, balalu ikäi djari kanto, handak manjembah iä.

3. Maka amon radja Herodes mahining aughe tä, iä tangkedjet, haiak salepah Jerusalem.

4. Palus iä mamumpong karä kapala imam, tuntang olo tamat surat, sambil mariksa intu äwen tä kaleka Kristus akan inakan indue.

5. Koan äwen dengae: Intu Betlehem, hong tanah Judea; krana kalotoh augh surat nabi: — (*Migha5,1.*)

6. „O Betlehem, hong tanah Juda, ikau djaton toto korik haliai intu bentok karä mantir Juda; krana bara ikau karäh lembut Mantir tä, idjä manjakatik baris olo ajungku, Israel.”

7. Tä Herodes mangahau olo pintar tä sinisnik, tuntang mariksa intu äwen katika bintang tä haru lembut.

8. Limbah tä iä manjoho äwen tanggoh Betlehem, koae: Lius, gau anak tä buabua, maka amon keton sondau iä, sanan tä akangku, mangat jaku kea manalih, manjembah iä.

9. Maka amon olo tä djari mahining augh radja, iä balalu hagoet. Tä itä! bintang idjä gitae bara hila timor, miar helo baue, sana sampai tambuan kaleka anak tä aton kabatendä igh iä.

10. Maka amon äwen mitä bintang tä, iä paham kahan-djake,

11. Palus tamä huma, tuntang mitä awau tä dengan indue Maria; maka äwen mahingkep, manjembah iä, sambil mukäi ramoe, manenga akae bulau, garo, minjak.

12. Maka olo tä imetäh Hatalla huang nupie, belä iä haluli tinai tanggoh Herodes, djadi äwen tä buli tanahe mahoroe djalan beken.

II. — 13. Maka limbah olo tä djari buli, itä! malaikat Tuhan mananggoh Josep huang

nupie, koae: Misik, duan awau tuntang indue, balalu hadari akan Misir, palus melai hetä, sampai jaku manjoho ikau; krana Herodes handak manggau anak toh, uka mam-patäi iä.

14. Maka iä misik, manduan awau tuntang indue hama-lem, balalu badari akan Misir.

15. Maka iä melai hetä, sampai Herodes djari matäi; uka tulus augh Tuhan, idjä insanan nabi, koae: „Bara Misir aku djari mangahau Anakku.” — (*Hos.11,1.*)

III. — 16. Maka amon Herodes mitä olo pintar djari mamunga iä, iä paham blait, balalu manjoho olo mam-patäi karä anak olo intu Betlehem, tuntang hapus saran lewu tä, idjä duä njelo umure tuntang idjä tapas bara tä, tumon katika, idjä djari iseke buabua intu olo pintar.

17. Tä maka augh nabi Jeremia djadi tulus, idjä kalotoh: — (*Jer.31,15.*)

18. „Augh lembut huang Rama, paham tarahing, tang-is, tatum; Rahel manatum anake, tuntang iä djaton maku iampong, basa äwen tä nihau.”

IV. — 19. Maka amon Herodes djari matäi, itä! malaikat Tuhan mananggoh Josep huang nupie intu Misir, koae:

20. Misik, duan awau tuntang indue, palus lius akan tanah Israel; krana olo tä

djari matäi, idjä mangatah hambaruan awau toh.

21. Maka iä misik, mandnan awau tuntang indue, balalu buli tanah Israel.

22. Tapi amon iä mahining, Arkelaus marentah Judea, indu gantim liau bapae Herodes, maka iä mikäh manalih hetä; tapi iä imetäh Hatalla huang nupie, palus hagoet akan Galilea.

23. Maka iä sampai, palus mangkalewu huang lewu, idjä Nasaret arae; uka tulus augh nabi: „Iä akan inggarä Nasareus.”

BAGI 3.

I. Johanes pampandoi masuman panumah Kristus. II. Jesus impandoi awie.

I.—1. Maka katika tä Johannes pampandoi hagoet, masanan augh Hatalla intu padang Judea, — (*Mark.1,4. Luk.3,3.*)

2. Koae: Hobah keton, krana karadjaan sorga djari tokep. — (*4,17.*)

3. Krana iä tä, idjä djari insanan nabi Jesaja, koae: „Aton augh olo mantehau hong padang: awi manatap djalan akan Tuhan! parampar kaleka akae!” — (*Jes.40,3.*)

4. Maka Johannes hapakaan bulun onta, tuntang hababat upak meto intu kahange, panginae sangkalap tuntang madu.

5. Tä aton blua, manangogh iä, olo Jerusalem, tinai olo bara salepah tanah Judea, tuntang bara karä tanah, awang darah Jordan.

6. Maka iä mampandoi olo tä huang Jordan, limbah äwen djari mangaku karä dosae.

7. Maka amon iä mitä, arä olo parisi tuntang olo saduki manalih pampandoi ajue, koae dengan äwen: O panakan lalidi! äwe djari manjoho keton hadari mahakan kalait idjä harian?

8. Tapi awi keton mamua awang patut akan kahobab.

9. Äla keton mado, handak hamauh huang arep keton: Abraham puna bapa ita. Krana aku hamauh dengan keton, alo bara batu toh kea mahin tau Hatalla mandjadian anak akan Abraham.

10. Maka kapak djari indanan intu uhat batang kaju, genep upon, idjä djaton mamua bahalap, akan inäweng, balalu inganan akan apui. — (*7,19.*)

11. Toto, aku mampandoi keton akan kahobab, hapan danum; tapi rahian bara aku aton dumah idjä kwasa bara aku, akae tä jaku djaton baguna mäton sarumpahe mahiu dia; iä tä karäh mampandoi keton hapan Rogh brasih tuntang apui. — (*Pang. Ras.1,5.*)

12. Huang lengäe aton kiap, iä karäh mamprasih karaiae

tototo; iä karäh manampunan paräi tä huang lepaue, tapi apis tä karäh inusule hapan apui idjä djaton tarabelep.

II. — 13. Katika tä Jesus dumah bara Galilea akan Jordan, manalih Johannes, uka impandoi awie.

14. Tapi Johannes mangahana iä, koae: Patut jaku impandoim, kilen ikau mananggoh aku?

15. Tapi Jesus tombah aughe, koae: Naughe toh, krana tumon toh patut ita malalus salepah katetek. Tä iä maku tinai. — (5,17.)

16. Maka limbah Jesus impandoi, iä balalu djakat bara danum; tä itä! langit buap akae, tuntang iä mitä Rogh Hatalla mohon, kilau burong dara, palus melai hundjue.

17. Tinai itä! augh blua bara langit, koae: Iä toh Anakku, idjä äka huangku, iä idjä ingilakku. — (17,5.)

BAGI 4.

I. Jesus iningkes setan. II. Iä mintih murid, tuntang mauampara madjar olo.

I.—1. Palus hemben tä kea Jesus iagah Rogh akan pandang, uka iä iningkes setan. — (Mark.1,12. Luk.4,1.)

2. Djadi limbah iä puasa kăpat pulu andau tuntang kăpat pulu alem, maka iä blau.

3. Tä idjä paningkes tä manggapi iä, koae: Djaka ikau toto Anak Hatalla, käläh ikau hamauh, manjoho batu toh mandjadi tepong.

4. Tombah iä, koae: Aton augh surat: „olo djaton belom awi tepong bewäi, tapi awi genep bawak kotak, idjä blua bara njaman Hatalla.” — (5. Mos.8,3.)

5. Tä setan magah iä akan lewu brasih, palus mampendeng iä hundjun babungan human Hatalla,

6. Sambil hamauh dengae: Djaka ikau toto Anak Hatalla, sewu kangiwa, krana aton augh surat: „iä karäh manjoho malaikat ajue sabab ikau, äwen karäh mandating ikau hundjun lengäe, belä paim patarang batu.” — (Masm.91,11.)

7. Koan Jesus dengae: Tinai aton augh surat: „älä ikau maningkes Tuhan, Hatallam.” — (5.Mos.6,16.)

8. Limbah tä setan magah iä mandai bukit, idjä paham gantong, palus mamprahan akae sakarä karadjaan kalunen tuntang kahaie,

9. Sambil hamauh dengae: Talo handiai toh aku handak manengae akam, djaka ikau mabingkep, manjembah aku.

10. Tä koan Jesus dengae: Indah bara aku, setan! krana aton augh surat: „ikau akan indu manjembah pangkahai Tuhan, Hatallam, tun-

tang batonggal manempo iä bewäi." — (5. Mos. 6, 13.)

11. Tä setan malih iä, maka itä! malaikat dumah, manonggo iä.

II. — 12. Maka amon Jesus mahining, Johannes djari inutup olo, iä hagoet akan Galilea.

13. Tapi iä malih Nasaret, palus babungkat, mangkalewu hong Kapernaum, idjä saran danau, intu tanah Sebulon tuntang Naptali;

14. Uka tulus augh, idjä injewut nabi Jesaia, koe: — (Jes. 9, 1.)

15. „Tanah Sebulon tuntang tanah Naptali, intu saran danau, dipah Jordan, Galilea idjä äka olo kapir:

16. „Olo tä, idjä mondok huang kakapnt, djari mitä kalawa idjä hai; kalawa djari lembut akan olo tä, idjä mondok huang tanah, äka kangkalingän pampatäi.”

17. Bara katika tä Jesus manampara masanan augh Hatalla, sambil hamauh: Hobah keton, krana karadjaan sorga djari tokep.

18. Maka amon Jesus manandjong hong saran danau Galilea, iä mitä olo hampahari, idjä kalambutan, duä biti, Simon, idjä bagarä Petrus, tuntang paharie Andreas; äwen duä tä malaboh pasat hong danau, krana iä puna olo palauk. — (Luk. 5, 2.)

19. Koe dengan äwen tä:

Kantoh keton, omba aku, aku handak manjoho keton manawan olon.

20. Maka äwen tä balalu malih pasate, palus omba iä.

21. Maka limbah iä djari hagoet bara hetä, iä mitä olo hampahari beken tinai, idjä kalambutan, duä biti kea, Jakobus, anak Sebedeus, tuntang paharie Johannes; äwen duä tä huang arut, hindjä bapae Sebedeus, manumpang pasate; maka iä mangahau äwen tä.

22. Tä äwen balalu malih arut tuntang bapae, palus omba iä.

23. Maka Jesus mangumbang salepah tanah Galilea, tuntang madjar huang karä sinagoge, sambil masanan brita bahalap tahu karadjaan sorga, tuntang mampakäläh karä ampın peres, karä ampın kapähän olo arä.

24. Maka britae sampai salepah tanah Siria; balalu olo magah akae olo handiai idjä haban, hakabeken ampın perese tuntang kapähäe, tinai olo idjä ingumpang dewa, tuntang olo idjä gila genep bulan, tinai olo kait kedjang, maka iä mampakäläh karä olo tä.

25. Maka paham karä olo omba dengae bara Galilea, bara Dekapolis, bara Jerusalem, bara Judea, tuntang bara dipah Jordan.

BAGI 5.

I. Jesus masanan, äwe idjä salamät. II. Iä mandäben tuntang manarang augh Torat, idjä tahin olo pamuno, III. olo pahabandong, IV. olo panjapa, V. olo palait.

I. — 1. **M**aka amon Jesus mitä olo arä tä, iä mandai lungkoh, palus mondok, tuntang muride manggapi iä.

2. Maka iä marakang njamae, madjar olo tä, koae: — (*Luk.6,20.*)

3. Salamät olo idjä mangkemä katapas kahalap huange, krana akae aton karadjaan sorga.

4. Salamät olo idjä kapähä atäie, krana iä karäh impangat.

5. Salamät olo idjä balemo atäie, krana iä karäh hapantau kalunen.

6. Salamät olo idjä blau tuntang haus belaie manggau katetek, krana iä karäh besoh.

7. Salamät olo idjä masi, krana iä karäh iasi.

8. Salamät olo idjä brasih atäie, krana iä karäh manampajah Hatalla.

9. Salamät olo idjä manggau kabuah, krana iä karäh inggarä anak Hatalla.

10. Salamät olo idjä ingasingen olo sabab katetek, krana akae aton karadjaan sorga.

11. Salamät keton, amon olo manjapa tuntang mangasingen keton sabab aku, tinai hababaka keton, hapan karä

augh papa haiak manandjaro.

12. Handjak rantang keton, krana upah keton hai huang sorga; krana kalotä olo djari mangasingen karä nabi, idjä helo bara keton.

13. Keton toh ujah kalunen. Tapi amon ujah batawah, hapan en olo tau mangahing tä tinai? Djetä djaton guna enen hindai, baja inganan akan ruar, tuntang ihundjeng olo.

14. Keton toh kalawa kalunen. Lewu idjä imangun hundjun bukit djaton tau basilim.

15. Djaton kea olo pudji manotong sumbo, mangat mina tä penda gantang, tapi hundjun tantahae, tä djetä mamplawa olo handiai, idjä huang huma.

16. Kalotä buah kalawa keton pahapahai intu baun olo, nakara olo mitä gawin keton idjä bahalap, tuntang manara Bapa keton idjä huang sorga. — (*1.Petr.2,12.*)

II. — 17. **Æ**la keton mado, aku djari dumah handak mangarak Torat atawa augh karä nabi; aku djaton djari dumah uka mangarak djetä, tapi uka malaluse. — (*3,15.*)

18. Krana toto, jaku hamauh dengan keton, alo langit tuntang petak nihau lilap, maka idjä kabawak atawa idjä katitik Torat mahin dia akan nihau, sampai augh tä tulus samandiai. — (*Luk.16,17.*)

19. Sabab tä maka karä

olo, idjä mangarak prentah idjä, alo korik haliai, sambil madjar olo kalotä, iä akan inggarä korik haliai huang karadjaan sorga; tapi idjä malalus tuntang madjar tä, iä karäh inggarä hai huang karadjaan sorga.

20. Krana aku hamauih dengan keton, djaka katetek keton djaton paham bara katetek olo tamat surat tuntang olo parisi, maka keton djaton akan tamä karadjaan sorga.

21. Keton djari mahining, aton augh intu tato hiang keton kalotob: „äla ikau mampatäi olo; maka äwe idjä mampatäi olo, iä djaton tau dia buah hukum.” — (2.Mos. 20, 13.)

22. Tapi aku hamauih dengan keton, gagenep olo, idjä sala malait paharie, iä akan indu buah hukum intu mantir basara korik; tinai olo idjä manjewut paharie: bureng, — iä akan indu buah hukum intu mantir basara hai; tapi olo idjä manjewut kolae: tjäh olo gila, — iä akan indu buah hukum apui uraka.

23. Sabab tä, amon ikau mimbit talo tengam akan mesbeh, amon hetä ikau tarangin, paharim malait ikau tuntang aton bukue budjur:

24. Tä pelai talo hetä helo intu baun mesbeh, palus lius, ngabua arepm helo dengan paharim, limbah tä haluli, mandjuluk talo tengam.

25. Buah ikau badjeleng marera olo, idja malawan ikau, sangkom ikau hindjä dengae huang djalan, belä olo idjä malawan ikau mandjuluk ikau akan mantir, tuntang mantir tä mandjuluk ikau akan kapiri, balalu ikau inutup hong sipir.

26. Toto, aku hamauih dengan, ikau djaton akan blua bara hetä, sampai ikau djari manabor lepalepah.

III. — 27. Keton djari mahining, aton augh intu tato hiang keton: „äla ikau habandong.” — (2.Mos. 20, 14.)

28. Tapi aku hamauih dengan keton, genep olo, idjä tantai manampajah olo bawi haiak mipen iä, olo tä djari habandong dengae huang atäie.

29. Tapi amon malam idjä hila gantau mampalajang ikau, karuit, kanan tä; krana bontong ikau, amon ramon berengm idjä nihau, tuntang äla hapus bitim inganan akan naraka. — (Mark. 9, 47.)

30. Tinai amon lengäm idjä hila gantau mampalajang ikau, tetek, kanan tä; krana bontong ikau, djaka ramon berengm idjä nihau, tuntang äla hapus bitim inganan akan naraka.

31. Tinai djari aton kea prentah: „olo idjä hatolang dengan sawae, patut manenga surat talak akae.” — (5.Mos. 24, 1.)

32. Tapi aku hamauih dengan

keton, olo handiai, idjä hatolang dengan sawae, sala bara bukue habandong, olo tä manjoho iä habandong; tinai olo, idjä masawä olo bawi idjä djari inganan banae, iä kea habandong.

IV. — 33. Tinai keton djari mahining, aton prentah intu tato hiang keton kalotoh: „äla ikau mangarak augh sumpahm, tapi lulus augh sumpahm intu pangkabei Tuhan.” — (2.Mos.20,7.)

34. Tapi aku hamauh dengan keton, äla haliai keton sumpah; äla sumpah manjewut langit, krana djetä padadusan Hatalla.

35. Äla kea keton sumpah manjewut petak toh, krana djetä galang paie. Äla kea sumpah manjewut Jerusalem, krana djetä lewun Radja hai tä.

36. Äla kea ikau sumpah manjewut takolokm, krana idjä krambar balaum mahin dia ikau tau manampae baputi atawa babilem.

37. Baja patut kotak keton kalotoh: amon joh, joh, — amon dia, dia; augh idjä tangkalau bara tä, djetä bara idjä papa tä! — (Jak.5,12.)

V. — 38. Keton djari mahining prentah kalotoh: „matä sama matä, kasingä sama kasingä.” — (2.Mos.21,24.)

39. Tapi aku hamaub dengan keton, äla keton malawan olo papa; tapi djaka olo ma-

nekap pipiin idjä bila gantau, ules silae kea akae.

40. Tinai olo idjä handak pado dengam, nahuang manduan klambim, naughe iä manduan kampohm kea.

41. Tinai djaka olo hadjadjuan ikau magah iä idjä djam, käläh agah iä duä djam.

42. Tenga akan olo, idjä blaku intu ikau, tuntang äla manalikut olo tä, idjä handak manalisih talo bara ikau.

43. Keton djari mahining augh kalotoh: „ikau akan indu sinta uläm, tapi basingi musohm.” — (3.Mos.19,18.)

44. Tapi aku hamauh dengan keton, sinta musoh keton; laku berkat akan olo, idjä manjapa keton; paläh kahalap akan olo, idjä basingi keton; laku doa akan olo, idjä mararat tuntang mangasingen keton:

45. Nakara keton mandjadi anak Bapa keton, idjä huang sorga; krana iä mampalembut matanandau ajue akan olo papa tuntang olo bahalap, iä mampalawo udjan akan olo tetek tuntang akan olo darhaka.

46. Krana djaka keton sinta olo tä bewäi, idjä sinta keton, narai upah keton? Djaton olo pabean kea pudji tumon tä gawie?

47. Tinai amon keton manabi paharin keton bewäi, narai kalabien gawin keton bara olo beken? Djaton olo

kapir kea pudji tumon tä gawie?

48. Buah keton mandjadi tinduh, kilau Bapa keton, idjä huang sorga tä, aton tinduh. — (3Mos.11,44.)

BAGI 6.

- I. Jesus manjoho ita huang karä gawin ita manahiu Hatalla, äla manahiu olon.
 II. Tä manjoho ita manggau talo sorga paham bara talo kalunen.

I. — 1. Ingaingat keton, äla malalus gawin keton awang bahalap intu baun olo, handak blaku tampajah intu iä; amon kalotä, maka keton djaton bara upah intu Bapa keton, idjä huang sorga.

2. Toh, amon ikau manenga sadakah, äla manjoho sarunai impahiau intu baun, kilau gawin olo haliau huang sinagoge tuntang hong djalan, uka iä inara olo. Toto, aku hamaub dengan keton, olo tä djari manduan upahe lepah.

3. Tapi amon ikau manenga sadakah, äla lengäm hila sambil akan katawan talo, awang iawi lengäm idjä hila gantau;

4. Nakara sadakahin basilim; tä Bapam, idjä manangkilik kaleka basilim, karäh mamalah bakarinah akam.

5. Tinai amon ikau blaku doa, äla ikau kilau olo ha-

liau; krana äwen tä radjin blaku doa kahum iä huang sinagoge, atawa mendeng intu kaupungan djalan, mangat iä gitan olo. Toto, aku hamaub dengan keton, olo tä djari manduan upahe lepah.

6. Tapi amon ikau blaku doa, tamä karongm, kuntji lawange, laku doa intu Bapam, idjä intu äka suni; tä Bapam, idjä manangkilik kaleka suni, karäh mamalah bakarinah akam.

7. Maka amon keton blaku doa, äla keton barnek, malui augh keton, kilau olo kapir; krana olo tä mado, awi kutoh tutore iä karäh mandino talo lakue.

8. Maka äla keton kilau iä. Krana Bapa keton katawan talo katapas keton, hello bara keton blaku intu iä.

9. Maka buah keton blaku doa kalotoh: Apang ikäi, idjä huang sorga! käläh aram imprasih; — (Luk.11,2.)

10. Käläh karadjaam dumah; käläh kahandakm djadi, kilau huang sorga, kakai kea hundedjun petak.

11. Tenga talo kinan ikäi ombet akan andau toh.

12. Tinai ampun karä kasalan ikäi, kilau ikäi kea mampun olo, idjä sala deng-an ikäi;

13. Tinai äla manamäan ikäi huang tingkes, tapi lapas ikäi bara talo papa. Krana ajum aton karadjaan, tuntang kwa-

sa, tnntang kahai katahitahi. Amen.

14. Krana djaka keton mam-pun dosan olo, tä Bapa ke-ton, idja huang sorga, karäh mam-pun keton kea.

15. Tapi djaka keton djaton mam-pun dosan olo, tä Bapa keton djaton kea karäh mam-pun dosan keton.

16. Tinai amon keton puasa, äla bilut baun keton, kilau olo halian; krana olo tä ma-mapa baue, mangat gitan olo iä puasa. Toto, aku ha-mauh dengan keton, olo tä djari manduan upahe lepah.

17. Tapi amon ikau puasa, undus takolokm, saup baum;

18. Uka olo djaton mitä ikau puasa, baja gitan Ba-pam, idjä intu äka suni; tä Bapam, idjä manangkilik ka-leka suni, karäh mamaläh bakarinah akam.

II. — 19. Äla keton manam-punan panatau huang kalu-nen akan keton, äka gagat tuntang tagar marusak tä, äka maling mamingkas palus manakan.

20. Tapi tampunan akan keton panatan huang sorga; äka gagat tagar djaton ma-rusak tä, äka maling djaton mamingkas, djaton kea ma-nakan. — (Luk.12,33.)

21. Krana intu äka pana-tau keton, hetä kea atäi ke-ton.

22. Matä aton sumbon be-reng. Tä, amon matam bu-

djur, maka salepah berengm karäh blawa.

23. Tapi amon matam papa, tä salepah berengm karäh kaput. Toh, amon kalawa tä, idjä huang ikau, kaput, ma-ka kakaput tä kilen tinai!

24. Djaton olih idjä biti manempo haiak duä; krana iä karäh basingi idjä, sinta idjä, atawa iä karäh heret dengan idjä, mangabelä idjä. Djaton tau keton manempo Hatalla haiak mamon. (*Talo kalunen*). — (Luk.16,13.)

25. Sabab tä aku hamanh dengan keton, äla keton go-gop atäi keton manahiu pam-belom keton, narai indu ki-nan keton, narai indu hapan keton makaian arep keton. Djaton pambelom hai bara talo kinan, tuntang bereng hai bara pakaian?

26. Awi keton manampajah burong penda langit; iä dja-ton malan, djaton kea mang-getem, iä djaton manampu-nan ramo huang lepau; tinai Bapa keton, idjä huang sor-ga, mambelom iä kea. Djaton keton hai haliai bara bu-rong tä?

27. Maka äwe keton tau mandjudu umure barang idjä hasa awi kagogop atäie?

28. Tinai buhen keton gogop atäi sabab pakaian? Itä ke-ton karä kambang hong tana, kilen iä belom; iä djaton ba-gawi, djaton kea mangantih.

29. Tapi aku hamauh dengan

keton, alo Salomo huang karä kahaie mahin djaton djari hapakaian, kilau idjä kapating kambang tä.—(1. Radja 4, 21).

30. Tapi amon Hatalla kalotä makaian oru hong tana, idjä andau toh aton, tinai djewn djetä inganan akan apui: djaton paham baream iä handak makaian keton, o olo idjä tapas pertjaja?

31. Tagal tä, äla keton gogop atäi, sambil hamauh: narai indu kinan ita, atawa narai indu ihop ita, atawa narai indu pakaian ita?

32. Krana talo tä samandiai inggau olo kapir. Krana Bapa keton idjä huang sorga puna katawan, keton indu hapan talo handiai tä.

33. Maka awi keton solake manggau karadjaan Hatalla tuntang kateteke, tä talo handiai tä karäh indahang akan keton.

34. Tagal tä, äla keton gogop atäi tahu andau djewu, krana andau djewu karäh manahiu talo ajue; ombet akan genep andau kapähän ajue.

BAGI 7.

I. Jesus mangahana ita kanaha mawi olo.

II. Iä manjoho ita blaku doa, III. tuntang toto mahaga augh ajue.

I.—1. Äla keton kanaha manaha mahukum, belä keton ihukum. — (Luk. 6, 37.)

2. Krana hukum tä, idjä hapau keton mahukum olo, karäh buah keton tinai, tuntang takar, idjä hanggap keton manakar, karäh hapa manakar akan keton tinai.

3. Tapi kilen ikau mitä talusop, idjä huang matan paharim, maka batang tä, idjä huang matan aim, ikau djaton mingate.

4. Atawa kilen ikau tau hamauh dengan paharim: helo, aku mahanggot talusop bara matam,—maka itä! batang aton huang matan aim.

5. O olo haliau! kauan helo batang bara matam, limbah tä maka ikau akan mangkemä manganan talusop bara matan paharim.

6. Äla keton manenga talo brasih akan aso, tinai äla mandjakah mutiaran keton akan bawoi, belä iä mahundjeng tä hapan paie, palus mules arepe, mamisak keton.

II.—7. Laku, maka karäh inenga akan keton; gau, maka keton karäh sondau; tegah, maka karäh iuap akan keton. — (Mark. 11, 24. Luk. 11, 9.)

8. Krana olo handiai idjä blaku, iä mandino, tinai olo idjä manggau, iä sondau, tuntang akan olo idjä manegah iuap kea.

9. Atawa äwe keton, olo kalunen, handak manenga batu, amon anake blaku tepong?

10. Atawa amon anake blaku

lauk, handak iä manenga handipä akæ?

11. Maka amon keton, olo papa, tau manenga talo bahalap akan anak keton, toto paham haream Bapa keton, idjä huang sorga, karäh manenga talo bahalap akan karä olo tä, idjä blaku intu iä.

12. Maka talo handiai, idjä kahandak keton gawin olo dengan keton, awi keton kalotä kea dengan olo, krana djetä augh Torat, augh karä nabi.

III. — 13. Tamä bauntonggang idjä sekä; krana hai bauntonggang tuntang lombah djalan tä, idjä magah akan kabanasa, tuntang arä olo tamä hetä.

14. Tapi sekä bauntonggang, simit djalan tä, idjä magah akan pabelom. Isut bewäi olo sondau tä.

15. Haga arep keton bara nabi panandjaro, idjä manalih keton hapakaian kilau tabiri, tapi huange iä hari-maung idjä basiak.

16. Keton akan mangasene iä awi buae. Pudji kea olo mamupol bua anggor bara batang talinggang, atawa bua korma bara batang duhi?

17. Kalotä genep batang bahalap mamua bahalap, tapi batang papa mamua papa.

18. Djaton tau batang bahalap mamua papa, djaton tau kea batang papa mamua bahalap.

19. Genep batang, idjä dja-

ton mamua bahalap, inäweng, palus inganan akan apui. — (3, 10.)

20. Tagal tä maka keton akan mangasene iä awi buae.

21. Djaton baka olo handiai, idjä hamauh denganku: o Tuhan, o Tuhan! — karäh tamä karadjaan sorga, baja olo tä bewäi, idjä manumon kahandak Apangku, idjä huang sorga. — (Jak. 1. 22.)

22. Arä olo karäh hamauh denganku intu andau tä: o Tuhan, o Tuhan, djaton ikäi djari manudjum hapan aram, tinai hapan aram kea ikäi djari manganan dewa, tuntang hapan aram ikäi djari mawi arä gawi idjä kwasa?

23. Tä jaku karäh tombah augh olo tä: djaton haliai aku djari kasene keton; indah bara aku, keton idjä mawi talo papa.

24. Maka genep biti, idjä mahining aughku tuntang manumoe, jaku mananding iä dengan olo pintar, idjä mamangun humae hundjun bukit batu.

25. Djadi udjan paham, tinai danum soho, tuntang barat manampur, manapi huma tä, tapi djaton kea djetä balongkaog, basa djetä djari imangun hundjun bukit batu.

26. Tapi genep biti, idjä mahining aughku, tuntang djaton manumoe, iä karäh inanding dengan olo humong, idjä mamangun humae intu baras.

27. Djadi ndjau paham, tinai danum soho, tuntang barat manampur, manapi huma tä, tä djetä palns lepah balong-kang, rampar intu petak.

28. Maka amon Jesus djari mahapus karä kotake tä, olo arä djungun awi adjare.

29. Krana iä madjar äwen kilau olo idjä bara kwasa, beken bara olo tamat surat.

BAGI 8.

Gawi heran idjä iawi Jesus. Iä mampakäläh: I. olo basamagh; II. djipen kamandan sardadu; III. empo Petrus idjä bawi. IV. Iä paterai barat tuntang riak. V. Iä manganan dewa.

I. — 1. Amon Jesus mon bara lungkoh, maka paham karä olo omba iä.

2. Tä itä! olo basamagh aton dumah, manjembah iä, koae: Tuhan, djaka ikau nahuang, ikau tau mamprasih aku.—(Mark.1,40,Luk.5,12.)

3. Maka Jesus mandjudju lengäe, manindjek iä, koae: Jaku nahuang, brasih ikau! Hemben tä kea olo tä brasih, nihau peres samaghe.

4. Koan Jesus dengae: Itäm, äla ikau masuman tä akan olo; baja lius, prahan arepm akan imam, palns luput parapah idjä imetäh Moses, indu toros kasaksian akan olo tä.

II. — 5. Maka sana iä tamä Kapernaum, kamandan sar-

dadu mananggoh iä, sambil blaku intu iä, — (Luk.7,2.)

6. Koae: Tuhan, djipengku menter huang huma kait kedjang, paham kapähäe.

7. Maka koan Jesus dengae: Aku handak mananggoh, mampakäläh iä.

8. Tombah kamandan, koae: Tuhan, jaku djaton baguna sampai ikau tamä penda sapau humangku, baja käläh ikau hamauh idjä kabawak kotakm bewäi, maka djipengku karäh käläh.

9. Krana aku toh olo kalunen bewäi, idjä mamenda prentah, tinai aton sardadu penda prentabku; maka amon aku manjoho idjä: lius! — tä iä lius; tinai amon aku mangahau awang beken: kantoh! — tä iä manalih; tinai amon aku manjoho djipengku: awi talo toh! — maka palus iawie.

10. Amon Jesus mahining aughe tä, iä heran, sambil hamauh dengan sakarä olo, idjä omba iä: Toto, aku hamauh dengan keton, alo marak olo Israel mahin dia aku djari sondau kapertjaja idjä kalotoh.

11. Tapi koangku dengan keton, arä olo karäh dumah bara timor bara barat, tuntang karäh mondok kuman dengan Abraham, Isaak, Jakob huang karadjaan sorga;

12. Tapi anak karadjaan sorga tä karäh inganan akan

ruar, akan äka kapnt pidjem; hetä tangis tuntang keret kasingä.

13. Maka koan Jesus dengan kamandan: Lius, kilau ikau djari pertjaja, kalotä djadi akam. Maka djipäe palus käläh djam tä kea.

III. — 14. Limbah tä Jesus tamä hnman Petrus, tä iä mitä empo Petrus idjä bawi menter badarem. — (*Mark.1, 29.Luk. 4, 38.*)

15. Maka iä manjingskap lengäe, palus peres darem tä terai, balalu iä mendeng, manonggo nguan äwen.

16. Maka tokep kapnt olo magah akäe arä olo, idjä ingumpang dewa; tä iä manganan karä dewa tä hapan anghe, sambil mampakäläh olo handiai, idjä aton kapähäe.

17. Nakara tulus augh nabi Jesaia, koae: „Bitie djari manduan kapähän ita, tuntang karä peres ita djari inanggonge.” — (*Jes.53,4*)

IV. — 18. Maka amon Jesus mitä olo arä mangaliling iä, iä manjoho olo barajar akan dipah.

19. Tä olo tamat surat idjä biti mananggoh, sambil hamaub dengäe: Guru, akn handak omba ikau, alo kangkwekwe panggoetm. — (*Luk. 9,57.*)

20. Koan Jesus dengäe: Ason tann aton bara lowang, äkae melai, tinai burong

penda langit aton bara saringan; tapi Anakolon djaton aton kalekae mandanan takoloke. — (*2.Kor.8,9.*)

21. Maka idjä biti muride tinai hamaub dengäe: Tuhan, soho aku lingkus helo, mangubur apangku.

22. Tapi koan Jesus dengäe: Ikau omba aku; naughe olo matäi mangubur baris ajue idjä matäi.

23. Maka iä djakat arut, tuntang muride omba iä. — (*Mark.4, 36.Luk.8, 22.*)

24. Tä itä! danau paham tantawus riake, sampai arut manalantai awi riak; tapi iä batiroh.

25. Tä murid manggapi, mampisik iä, koae: Tuhan! awat ikäi, nihau ita!

26. Koae dengan äwen: Buhen keton mikäh, o olo idjä tapas pertjaja? Limbah tä iä mendeng, mampudji riwut tuntang danau, palus djetä tadoh haliai.

27. Maka olo tä sangang, koae: Kilen ampin olo tob? krana riwut tuntang danau mahin manumon aughe.

V. — 28. Djadi, amon iä djari sampai dipah, sampai tanah olo Gergasi, maka aton manjupa iä duä biti olo idjä ingumpang dewa; äwen tä dumah bara kubur, tuntang iä sawoh haliai, sampai olo djaton bahanji manjak djalan djetä.

29. Maka itä! äwen tä mang-

kariak, koe: Narai gawin ikäi dengam, Jesus, Anak Hatalla! Aton ikau manalih hetoh, handak mangapähä ikäi helo bara wajahé?

30. Maka kedjau bara hetä aton kawan bawoi, pabam karäe, idjä murep.

31. Tä dewa blaku intu iä, koe: Djaka ikau manganan ikäi, soho ikäi mangumpang kawan bawoi tä.

32. Koe dengae: Lius keton. Tä karä dewa blua, balalu mangumpang karä bawoi tä. Palus kawan bawoi tä lepah sewu bara saran tiwing akan danau, balalu buseng huang dauun.

33. Maka sakatike hadari, manalih lewu, palus masanan talo handiai tä, tuntang perakaran olo idjä ingumpang dewa.

34. Tä salepah lewu tä blua, manambang Jesus; tuntang sana äwen tä mitä iä, maka iä blaku, uka iä mindah bara saran tanah ajue.

BAGI 9.

I. Jesus mampakäläh olo kait kedjang.

II. Iä miutih Mattäus akan muride, sambil manggalas augh olo perisi tuntang augh murid Johannes. III. Iä mabelom anak Jairus idjä bawi, tuntang mampakäläh olo bawi idjä tarohan daha, IV. tinai arä olo haban beken.

I. — 1. Maka iä djakat arut, balalu dimpah, palus sampai lewue.

2. Maka itä! olo mimbit akae idjä bitu hundjun kalekae batiroh, idjä kait kedjang. Amon Jesus mitä kapertjajan äwen tä, koe dengan olo idjä kait kedjang: Handjandjak atäim, anak; karä dosam djari iampun. — (*Mark. 2, 1. Luk. 5, 18.*)

3. Tä maka isut olo tamat surat mado huang atäie: Olo toh manawah Hatalla.

4. Maka Jesus mitä pikir atäie, balalu iä hamauh: Buhen keton mado talo papa huang atäi keton?

5. Krana idjä kwe murah, hamauh: karä dosam djari iampun? atawa hamauh: mendeng, tandjong?

6. Tapi mangat keton kawatan, Anakolon tempon kwasa mampun dosa hundjun petak; — (tä koe dengan olo idjä kait kedjang:) Mendeng, gatang kalekam batiroh, buli humam.

7. Balalu olo tä mendeng, palus buli humae.

8. Maka olo arä sangang, amon iä mitä talo tä, tuntang iä manara Hatalla, idjä djari manenga kwasa kalotä akan olon.

II. — 9. Maka amon Jesus ha-goet bara hetä, iä mitä olo mondok intu pabean, Mattäus arae; palus iä hamauh dengae: Omba aku, Maka iä mendeng palus omba.

10. Djadi, amon iä mondok kuman intu human Mattäus,

itä! arä olo pabean tuntang olo badosa mananggoh, omba kuman dengan Jesus tuntang dengan muride.

11. Maka amon olo parisi mitä tä, koae dengan murid: Buhen Gurun keton ompat kuman hindjä olo pabean, hindjä olo badosa?

12. Maka aughe tä hining Jesus, tä iä hamaub dengan äwen: Olo brigas dia usah hapan tabit, baja olo haban.

13. Tapi lius keton, tuntang manggau riman augh djetoh: „aku mangilak asi, djaton parapah.” Krana aku djaton djari dumah mambawa olo tetek, baja mambawa olo badosa, uka iä hobah.

14. Tä murid Johannes mananggoh iä, koae: Kilen ikäi tuntang olo parisi paham puasa, tapi murid ajum djaton puasa?

15. Koan Jesus dengan äwen: Tau kea kolan bakalbana lingalingau angate, sangkom bakalbana hindjä dengae? Tapi andaue karäh sampai, amon bakalbana induan bara iä, tä iä karäh puasa.

16. Maka olo djaton pudji manumpang klambi sakalat idjä kupit hapan rabit tumpang taheta; krana rabit tumpang tä barantat tinai bara klambi, tä petoke papa haream.

17. Djaton kea olo pudji mina anggor taheta huang pingkor upak meto usang;

djaka kalotä, maka pingkor barabit, palus anggor batusuh, tinai pingkor tä uihau; malainkan olo pudji mina anggor taheta huang pingkor upak meto taheta; tumon tä kadaduä haiak ihaga.

III. — 18. Metoh iä hamaub kalotä dengan äwen, itä! mantir idjä bitu dumah, manjembah iä, koae: Anakku idjä bawi djari matäi nah; tapi tanggoh, danan lengäm hundjue, tä iä karäh belom. — (*Mark.5, 22. Luk.8, 41.*)

19. Maka Jesus mendeng palus omba iä, impahaiak muride.

20. Tä itä! aton olo bawi idjä tarohan daha duäwalas njelo katabie; iä tä manggapi bara likute, palus mangarimas palimping klambie.

21 Krana koan huange: Asal aku tau mangarimas alo klambie bewäi, maka jaku karäh käläh.

22. Tapi Jesus mules arepe, sambil mitä iä, tuntang hamaub: Tanggatanggar atäim, o anak, kapertjajam djari mandohop ikau. Maka olo bawi tä palus käläh bara djam tä kea.

23. Maka amon Jesus tamä human mantir tä, haiak mitä olo panjuling, tuntang olo arä idjä ridu,

24. Koae dengan äwen: Indah keton! krana anak tä djaton djari matäi, baja iä batiroh. Maka olo tä manabään iä.

25. Maka limbah olo arä tä djari lepah ibarake, iä tamä, manjingkap lengäe, palus anak tä belom.

26. Maka britae tajap hapus tanah tä.

IV. — 27. Limbah tä Jesus hagoet bara hetä; tä aton olo babutä, duä biti, manuntnt iä, tuntang mantehau, koae: Pasi ikäi, o anak Dawid!

28. Maka amon iä tamä huma, olo babutä tä manang-goh iä; tä Jesus hamaub deng-an äwen tä: Aton keton pertjaja, aku tau mandohop keton? Koan äwen tä deng-ae: Joh, Tuhan.

29. Tä Jesus manindjek ma-tae, koae: Djadi akan keton tumon kapertjajan keton.

30. Palus matan äwen tä marenang. Maka Jesus pa-ham mangahana iä, koae: Ingaingat keton, äla olo ma-hining talo idjä djari.

31. Tapi äwen tä lius, ma-sanan iä huang salepah ta-nah tä.

32. Djadi amon äwen tä djari blua, itä! olo magah akae idjä biti olo bisu, tun-tang ingumpang dewa. — (*Luk.11,14.*)

33. Maka sana dewa djari inganae, palus olo bisu tä hakotak. Tä olo arä handiai hengan, sambil hamaub: Dja-ton pudji talo kalotoh tara-gitan intu olo Israel.

34. Tapi koan olo parisi:

Hapan mantir karä dewa iä manganan dewa. — (*12,24.*)

35. Maka Jesus manasaran karä lewu, karä pakan, sam-bil madjar huang karä sina-goge olo tä, tuntang masa-nan Ewangelion karadjaan, tinai iä mampakäläh karä ampın peres, karä ampın ka-pähän olo arä.

36. Maka amon iä mitä olo arä, paham angkat asie dengae; krana olo tä ujuh tuntang kasaburan, kilau tabiri, idjä djaton bara sakatik.

37. Tä iä hamaub dengan muride: Aton kutoh talo inggetem, tapi olo panggetem isut bewäi.

38. Tagal tä laku keton intu Tuhan, idjä tempon talo inggetem, nakara iä manjoho olo panggetem akan tanae. — (*Luk.10,2.*)

BAGI 10.

Panjolak Jesus manjoho muride hagoet, masanan augh Hatalla.

1. Maka Jesus mangahau muride duäwalas biti tä, tun-tang iä manenga kwasa akan äwen mahundjun karä dewa papa, uka iä manganan dje-tä, tinai kwasa mampakäläh karä ampın peres, karä ampın kapähä. — (*Märk.6,7. Luk.9,1.*)

2. Maka aran duäwalas ra-sul tä kalotoh: idjä solake,

Simon, idjä bagarar Petrus, tinai Andreas, paharie idjä kalambutan; Jakobus, anak Sebedeus, tuntang Johannes, paharie idjä kalambutan. — (Mark.3,16.)

3. Pilippus tuntang Bartolomeus; Tomas tuntang Mattäus, olo pabean tä; Jakobus, anak Alpeus, tuntang Laheus, idjä bagarä Tadeus kea;

4. Simon Kananites, tuntang Judas Iskariot, idjä dapit mandjual iä.

5. Æwen duäwalas tä injoho Jesus hagoet, tuntang mametäh iä, koe: Æla keton hagoet mahoroe djalan olo kapir, tuntang äla tamä lewun olo Samaria.

6. Baja lius, talih tabiri human Israel, idjä lajang. — (15,24.)

7. Maka haiak keton lius, awi keton masuman brita, tuntang hamauh: karadjaan sorga djari tokep. — (4,17.)

8. Pakäläh olo haban, belom olo matäi, prasih olo basamagh, kanan karä dewa. Kwasa toh keton djari mandinoe inenga bewäi, tenga tä kea, äla blaku upah.

9. Æla keton manggau bulau, salaka, tambaga akan babat keton.

10. Æla keton manggau rambat hapan hong djalan, äla klambi duä, äla sarumpah, äla sokah. Krana olo bagawi patut mandino panginae.

11. Maka amon keton tamä lewu atawa pakan, awi keton mariksa buabua, äwe hetä idjä patut; hetä keton akan melai, sampai keton hagoet tinai.

12. Tinai amon keton tamä huma, awi keton manabi tä.

13. Maka djaka huma tä patut, tä kasanang keton karäh mohon akae; tapi djaka djetä djaton patut, kasanang keton karäh buli keton tinai.

14. Tinai amon olo djaton maku manarima keton, djaton kea maku mahining augh keton: tä blua bara huma atawa bara lewu tä, birik petak bara pain keton.

15. Toto, aku hamauh dengan keton, intu andau hukum maka kadjarian tanah Sodom tuntang tanah Gomora karäh mahian bara kadjarian lewu djetä.

16. Itä, aku manjoho keton kilau tabiri akan parak harimaung; tä buah keton pintar kilau handipä, tapi budjur atäi kilau burong dara.

17. Tapi djaga arep keton bara olo kalunen, krana iä karäh mandjuluk keton akan huma basara, tuntang keton karäh imukul sapu huang sinagoge ajue.

18. Tinai keton karäh iagah olo manaharep mantir, manaharep radja, tagal aku, akan indu kasaksian akae, tuntang akan olo kapir.

19. Tapi amon olo mandju-

luk keton, äla keton helo gogop atäi mangumang, kilen atawa narai kotak keton; krana djam tä kea karäh inenga akan keton augh, idjä buah injewut keton.—(Mark. 13, 11. Luk. 12, 11.)

20. Krana djaton keton idjä hakotak, tapi Rogh Bapa keton, idjä hakotak hadjam-ban keton.

21. Krana paharie mahin karäh mandjuluk paharie akan indu impatäi, bapae kalotä kea dengan anake; tinai anake karäh manggatang arepe ma-lawan indu bapae, sambil mampatäi iä.

22. Maka keton karäh injingi olo handiai tagal arangku; tapi olo idjä magon tanggar sampai kahapuse, iä karäh injalamat.

23. Tapi amon olo mangatah keton huang lewu idjä, dari akan lewu beken. Krana toto, aku hamauh dengan keton, keton djaton karäh manasaran hapus karä lewun Israel, sampai Anakolon akan dumah.

24. Murid djaton hai bara gurue, djaton kea djipen hai bara tempoe.—(Joh. 13, 16.)

25. Ombet akan murid, amon iä kilau gurue, tuntang ombet akan djipen, amon iä kilau tempoe. Amon olo djari manggarä tempon huma Beel-sebul, dia paham haream olo ungkup humae?

26. Maka äla keton mikäh iä. Krana djaton talo basilim,

idjä dia akan ingarinah kea, djaton kea talo basahokan, idjä dia akan tawan olo.

27. Augh idjä inutorku akan keton huang kaput, sanan tä huang kalawa; tuntang augh, idjä imbisik intu pinding keton, suman tä bara hundjun sapau.

28. Äla keton mikäh olo kalunen, idjä baja mampatäi bereng, tapi iä djaton tan mampatäi liau; maka buah keton mikäh iä, idjä tau marusak liau tuntang bereng huang naraka.

29. Djaton olo pudji mandjual duä kongan burong ampit sasigar? Maka dialo idjä kongan mahin dia burong tä lawo akan petak, djaka dia tumon kahandak Bapa keton.

30. Tapi balau takolak keton kea djari isä samandiai.

31. Tagal tä, äla keton mikäh; keton hai bara arä burong ampit.

32. Maka genep olo, idjä mangaku aku hong baun olo, iä tä kea handak ingakuku hong baun Apangku, idjä huang sorga.

33. Tapi olo idjä milim aku hong baun olo, iä tä kea handak ilimku hong baun Apangku, idjä huang sorga.

34. Äla keton mado aku djari dumah mimbit kasanang akan petak toh; aku djaton djari dumah mimbit kasanang, tapi mimbit padang.

35. Krana jaku djari dumah, uka madjik olo malawan bapae, madjik anak bawi malawan indue, tinai manantu bawi malawan empoe bawi.

36. Idjä hindjä kabalie, iä tä karäh mandjadi musoh ai.

37. Olo idjä sinta bapae atawa indue malabien bara aku, iä djaton baguna akangu; tinai olo idjä sinta anake hatuä atawa bawi malabien bara aku, iä djaton baguna akangu. — (*Luk.14, 26.*)

38. Tinai olo idjä djaton manggatang sampalakie hundjun arepe, palus manuntut aku, iä djaton baguna akangu.

39. Olo idjä sondau pambelome, iä karäh nihau tä; tapi olo idjä nihau pambelome tagal aku, iä karäh sondau tä. — (*16, 25. Luk.17, 33.*)

40. Olo idjä manduan keton, iä manduan aku; maka olo idjä manduan aku, iä manduan idjä djari manjoho aku.

41. Olo idjä manduan nabi, basa iä tä nabi, iä karäh mandino kilau upah nabi: tinai olo idjä manduan olo tetek, basa iä tä olo tetek, iä karäh mandino kilau upah olo tetek.

42. Tinai äwe idjä mampihop idjä biti olo korik toh, hapan sangkir danum sadingen bewäi, basa iä tä murid, toto, aku hamauh dengan

keton, iä djaton akan haiang upahe.

BAGI 11.

I. Jesus masanan Johannes. II. Iä mampudji olo idjä djaton maku pertjaja, III. tuntang mangatau olo manalih iä.

I. — 1. Maka amon Jesus terai mametäh muride duäwaslas tä, iä hagoet bara hetä, mangat madjar olo, tuntang masanan augh Hatalla huang karä lewu.

2. Maka amon Johannes huang sipir mahining gawin Kristus, iä manjoho muride duä biti, — (*Luk.7, 18.*)

3. Uka äwen tä misek iä: Aton ikau iä tä, idjä akan indu dumah, atawa buah ikäi mentai olo beken? — (*5. Mos. 18, 15.*)

4. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Lius keton, sanan akan Johannes talo idjä hining tuntang giton keton.

5. Olo babutä tau mitä, olo kait kedjang manandjong, olo basamagh brasih, olo badengen mahining, olo matäi imbelom, tuntang Ewangelion insanan akan olo pähä belom.

6. Maka selamat iä, idjä djaton tantarang angkat atäie tagal aku.

7. Maka limbah äwen tä hagoet buli, Jesus hakotak manahiu Johannes intu olo

arä: Keton djari blua akan padang, handak mitä narai? Däräh humbang, idjä ionggä riwut?

8. Atawa keton djari blua, handak mitä narai? Olo idjä hapakaian lamos? Itä, olo idjä hapakaian lamos aton melai intu human radja.

9. Atawa keton djari blua, handak mitä narai? Nabi? Toto, koangku dengan keton, iä hai bara nabi.

10. Krana iä tä, idjä koan surat: „Itä, aku manjoho malaikat ajungku helo baum, idjä akan manatap djalan ajum intu baum.” — (*Mal.3,1.*)

11. Toto, aku hamauh dengan keton, dialo idjä biti bara karä olo kalunen, awang inakan olo bawi, idjä hai bara Johannes pampandoi; tapi idjä korik haliai huang karadjaan sorga hai bara iä.

12. Maka bara katika Johannes pampandoi palus sampai katontoh karadjaan sorga iusok olo, tuntang olo pamusok mansiwat tä.

13. Krana karä nabi tuntang Torat djari manudjum sampai Johannes.

14. Maka amon keton handak harati augh toh, iä Elias tä, idjä akan indu dumah. — (*Mal.4,5. Matt.17,12.*)

15. Olo idjä bara pinding akan mahining, käläh iä mahining.

16. Tapi dengan äwe aku akan mananding pangereng

olo toh? Iä kilau anak olo, idjä mondok intu pakan, tuntang hatantehau dengan kolae,

17. Sambil hamauh: Ikü djari manjuling akan keton, tapi keton djaton maku babigal; ikäi djari masanan kapähän ikäi akan keton, tapi keton djaton maku manangis.

18. Krana Johannes djari dumah, iä djaton omba kuman, djaton omba mihop, tä koan olo: iä ingumpang dewa.

19. Anakolon dumah, iä kuman mihop, tä koan olo: itä, iä olo panguman pami-hop, kolan olo pabean tuntang olo badosa. Tapi kapintar impahalap awi karä anak kapintar.

II. — 20. Tä iä manampara paham mampudji karä lewu, äka kutoh gawie mandjadi, tuntang äwen djaton djari hobah. — (*Luk.10,13.*)

21. Pajah ikau, Korasin! pajah ikau, Betsaida! krana djaka intu Tirus tuntang Sidon djari mandjadi gawi kalotä, kilau mandjadi huang keton: mikäh tahi iä djari manjasal hapan tapih bidak, huang kawo.

22. Tapi koangku dengan keton, intu andau hukum kadjarian Tirus tuntang Sidon karäh mahian bara kadjarian keton.

23. Tinai ikau, Kapernaum, idjä djari inggang sampai langit, ikau karäh ihenjek

kaliwa sampai naraka! krana djaka huang Sodom djari mandjadi talo kalotä, kilau mandjadi huang ikau, mikäh sampai andau toh iä magon aton.

24. Tapi koangku dengan keton, intu andau hukum kadjarian Sodom karäh mahian bara kadjarian keton.

III.—25. Katika tä tombah Jesus, koae: Jaku manara ikau, o Apang, Tempon lang-it tuntang petak, basa ikau djari manjahokan talo toh bara olo pintar, bara olo harati, tuntang djari mangarinah tä akan anak korik.

26. Joh, Apang! krana kalotä puna kakilakm.

27. Talo handiai djari injarah Apangku akangku; maka dialo idjä bitu kasene Anak, baja Bapa, djaton kea olo kasene Bapa, baja Anak, tuntang olo idjä akae Anak handak mangarinah iä. — (28,18.)

28. Kantoh, talih aku, keton handiai idjä häka atäi tuntang katanggongan, maka aku handak mampangat keton.

29. Kepan awisku intu keton, tuntang badjar intu aku, krana jaku balemo tuntang randah atäiku, tumon tä keton karäh sondan kasanang akan hambaruan keton.

30. Krana awisku lamos, puatku mahian.

BAGI 12.

- I. Jesus manarang prentah sabat. II. Augh nabi Jesais mandjadi tulus intu Jesus. III. Dosa dengan Rogh brasih. IV. Jesus masanan, äwe idjä kolae toto.

I. — 1. Katika tä Jesus ha-goet andau sabat mahoroe tanaan olo; maka muride blau, palus marampong pating gendom, tuntang kuman tä. — (Mark.2,23. Luk.6,1.)

2. Maka sana olo parisi mitä tä, koan äwen dengae: Itäm, muridm mawi talo, idjä djaton patut iawi intu andau sabat.

3. Koae, tombah augh äwen tä: Djaton keton djari mambasa talo, idjä iawi Dawid, amon iä blau tuntang olo idjä dengae? — (1.Sam.21,6.)

4. Djaton iä tamä human Hatalla, tuntang kuman tepong tampajah, idjä djaton patut iä kumae, dia kea olo idjä dengae, baja idjä akan indu kinan imam bewäi? — (2.Mos.29,33.)

5. Tinai, djaton keton djari mambasa huang Torat, imam huang human Hatalla mahin bagawi hong andau sabat, tuntang djaton kea iä sala? — (4.Mos.28,9.)

6. Tapi aku hamaub deng-an heton, hetoh iä, idjä hai bara human Hatalla.

7. Tapi djaka keton harati riman augh: „aku mangilak asi, djaton parapah,” tä mi-

käh keton djaton djari manjala olo toh, idjä djaton kasalae. — (*Hos.6,6.*)

8. Krana Anakolon aton Tuhan andau sabat.

9. Maka iä mindah bara hetä, palus tamä sinagoge olo tä.

10. Maka itä! aton hetä olo anu, idjä matäi lengäe. Maka olo misek iä, koe: Kilen, patut kea mampakäläh olo intu andau sabat? (Djetä uka iä tau mandawa iä.)

11. Tapi koe dengan äwen tä: Æwe baris keton, idjä tempon tabiri idjä kongan, amon djetä lawo huang kali intu andau sabat, idjä djaton manjengkape tuntang mandjijite blua?

12. Maka kilen kakedjau kahalangan olon dengan tabiri? Tumon tä, tau bewäi mawi talo bahalap intu andau sabat.

13. Tä koe dengan olo haban: Tadjok lengäm. Maka iä manantadjok tä, balalu djetä käläh, sama kilau lengäe silae.

14. Maka olo parisi blua, tuntang iä hatirok, manggau akal, uka mampatäi iä.

II. 15. Tapi Jesus katawan tä, balalu iä mindah bara hetä, tuntang kutoh olo ompat iä; maka iä mampakäläh olo tä samandiai.

16. Tuntang iä paham mamudji olo tä, mangahana äwen masanan iä.

17. Nakara tulus augh, idjä

inutor nabi Jesaia, koe: — (*Jes.42,1.*)

18. „Itä, rewarku, idjä djari intihkn, idjä äka kartaungku, idjä paham ingilak hambaruangku; hundjun iä tä aku handak mina Roghku, tuntang iä karäh masanan hukum akan olo kapir.

19. „Iä djaton karäh hasuat, djaton akan ridu, olo djaton karäh mahining augh huang djalan.

20. „Däräh awang rupäi djaton iä maku mameleke, sampurur awang papinit bewäi mahin djaton iä maku mambelepe, sampai iä mimbit hukum akan kamanang.

21. „Tuntang huang aree olo kapir karäh harap.”

III. — 22. Limbah tä olo magah akae idjä biti, idjä ingumpang dewa, iä tä babutä tuntang bisu; maka iä mampakäläh olo tä, sampai idjä babutä tuntang bisu tä tau nitä, tau hakotak.

23. Tä olo arä handiai taräwen, sambil hamauh: Djaton iä anak Dawid tä?

24. Tapi amon olo parisi mahining tä, koe: Olo toh djaton manganan dewa, baja hapan Beelsebul, kapalan karä dewa. — (*9,34. Mark.3,22 Luk.11,15.*)

25. Tapi Jesus kasene pikir atäie, balalu hamauh dengan äwen: Genep karadjaan, idjä hambilig hakalawan sama arepe, akan rusak; tinai ge-

nep lewu atawa huma, idjä hambalang hakalawan sama arepe, djaton tau melai.

26. Toh, djaka setan manganganan setan, tä iä hambalang hakalawan sama arepe; tä maka kilen karadjaae tau melai?

27. Tinai djaka aku manganganan dewa hapan Beelsebul, maka hapan äwe anak keton manganganan iä? Tagal tä, äwen tä kea, idjä akan manjalan mahukum keton.

28. Tapi djaka aku manganganan dewa hapan Rogh Hatalla, toto, karadjaan Hatalla djari sampai keton.

29. Atawa kilen olo tau tamä human olo gagah, sambil marampas milik ajue, amon iä dia mamasong olo gagah tä helo? Limbah tä iä tau marampas rainon humae.

30. Olo idjä djaton hindjä aku, iä malawan aku, tuntang olo idjä djaton manampunan akangku, iä manaburan.

31. Tagal tä aku hamauh dengan keton: karä ampin dosa, karä augh papa, idjä hapae manjapa Hatalla, tau iampun akan olo; tapi manjapa Rogh djaton tau iampun akan olo. — (*Ibran.6,4.*)

32. Tinai amon olo manjewut augh, hapae manjapa Anakolon, djetä tau iampun akae; tapi olo idjä manjewut augh, hapae manjapa Rogh brasih, djetä djaton tau iampun akae, alo hila

toh dia, alo hila kanih mabin djaton kea.

33. Atawa keton mimbul batang bahalap, tä maka buae bahalap; atawa keton mimbul batang papa, tä maka buae papa. Krana awi ampin buae batang kasenan.

34. O panakan lalidi! kilen keton tau hakotak talo bahalap, basa bitin keton papa? Krana awi kakontep atäi njämä hakotak.

35. Olo bahalap mamplua talo bahalap bara panatau atäie idjä bahalap, tinai olo papa mamplua talo papa bara panataue idjä papa.

36. Tapi aku hamauh dengan keton, tagal genegenep bawak kotak idjä djaton baguna, idjä djari injewut olo, maka olo akan indu tombah intu andau hukum tagal djetä.

37. Krana awi augh kotakm ikau karäh impahalap, tinai awi augh kotakm ikau akan ihukun.

38. Tä tombah isut olo tamat surat tuntang olo parisi, koae: Guru, ikäi nahuang mitä kata heran bara ikau. — (16,1.)

39. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Kempang olo idjä papa tuntang pahabandong manggau kata; tapi kata djaton karäh inenga akae, terah kata nabi Jonas.

40. Krana kilau Jonas djari huang knain lauk ludan ka-

telo andau katelo alem, kalotä Anakolon karäh katelo andau katelo alem intu atäi petak. — (*Jon.2,1.*)

41. Olo Niniwe karäh lembut intu andau hukum haiak dengan pangereng olo djetoh, maka olo tä karäh manipan iä; krana äwen tä djari hobah awi augh idjä inuman Jonas; maka itä! idjä hai bara Jonas aton hetoh. — (*Jon.3,5.*)

42. Radja bawi bara salatan karäh lembut intu andau hukum haiak dengan pangereng olo djetoh, tuntang manipan olo toh; krana iä djari dumah bara saran petak, mangat mahining kapintar Salomo; maka itä! idjä hai bara Salomo aton hetoh. — (*1. Radja10,1.*)

43. Tapi amon dewa papa djari blua bara olo, iä mangumbang kaleka keang kama-hau, manggau kasanang, tapi djaton sondau.

44. Tä iä hamauh: has, aku buli humangku, idjä bara hetä aku djari blua. Maka amon iä dumah, tä iä sondaue boang, imapas tuntung imbungas.

45. Tä iä hagoet, manduan ompat dengae udju dewa beken, idjä papa haream bara iä, balalu äwen tä tamä palus melai hetä. Maka katesan olo tä mandjadi papa bara tamparae. Kalotä kea karäh mandjadi dengan pa-

ngereng olo toh idjä papa. — (*2.Petr.2,10.*)

IV. — 46. Maka amon iä magon kotakotak dengan olo arä, itä! indue tuntang paharie mendeng ruar, handak hakotak dengae. — (*Mark.3,31.*)

47. Maka koan olo dengae: Itäm, indum tuntang paharim mendeng ruar, handak hakotak dengam.

48. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan olo, idjä djari masanan tä akae: Äwe induku? äwe paharingku?

49. Balalu iä manantadjok lengäe manintu muride, koae: Itä, induku tuntang paharingku.

50. Krana olo idjä manumon kahandak Apangku, idjä huang sorga, olo tä paharingku, betauku, induku.

BAGI 13.

I. Paribasa äpat ampin petak tuntang rimae; II. paräi habalut garigit; III. bawak sawi tuntang ragi. IV. Riman paribasa paräi habalut garigit. V. Paribasa djawet bakalian intu petak, mutiara tuntang pasat. VI. Jesus inawah olo hong Nasaret.

I. — 1. Djadi, andau tä kea Jesus blua bara huma, mondok hong saran danau.

2. Maka paham karä olo hapumpong dengae, sampai iä tamä arut, mondok hetä, tuntang olo arä tä samandiai mendeng intu sarä.

3. Tä iä manutor akæe arä perkara uras hapan paribasa; koe: Itä, olo panawur ha-goet, handak manawur binjie. — (*Mark.4.Luk.8.*)

4. Djadi haiak iä manawure, maka belæhe lawo akan saran djalan, tä burong dumah, balalu kuman tä lepah lingis.

5. Belæhe tinai lawo akan batu mampar, hetä djaton bakapal petake; maka djetä balalu lembut, basa djaton timben intu petak.

6. Tapi amon andau djaladjalan mandang, djetä blaju, tuntang basa awie djaton timben uhate, maka djetä palus keang.

7. Maka belæhe awang beken tinai lawo parak duhi, tuntang duhi tä maudjadi hai, malambon djetä.

8. Maka belæhe tinai lawo akan petak idjä bahalap, djetä mamua, aton lipet saratus, aton lipet djahawen pulu, aton lipet tolo pulu.

9. Olo idjä bara pinding akæu mahining, käläh iä mahining.

10. Maka muride manggapi iä, sambil hamauh dengæ: Buhen ikau hakotak dengan olo tä hapan paribasa?

11. Tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Basa akan keton djari inenga, uka keton harati talo basilim perkaran karadjaan sorga; tapi akan olo tä djetä djaton djari inenga.

12. Krana akan olo, idjä bukih mina talo, karäh indahang hindai, uka hakutoh intu iä; tapi bara olo idjä djaton bukih mina talo, idjä aton intu iä mahin karäh induan kea.

13. Sabab tä aku hakotak dengan olo tä hapan paribasa, basa äwen haiak marenang djaton mitä, tinai haiak manjenäh djaton mahining, tuntang djaton harati tä.

14. Intu olo tä tudjum Jesaia mandjadi tulus, idjä kalotoh: „Hapan pinding keton akan mahining, tapi djaton harati, tinai hapan matan keton idjä marenang keton djaton kea akan mitä. — (*Jes. 6,9.*)

15. „Krana atäi djalahan olo toh bara balulang, bahali iä mahining hapan pindinge, iä mangambutep matae: belä iä mitä hapan matae, tuntang mahining hapan pindinge, harati hapan atäie, tuntang hobah, mangat aku mampakäläh iä.”

16. Maka salamat matan keton, basa iä mitä! salamat pinding keton, basa iä mahining!

17. Krana toto, koangku dengan keton, arä nabi, arä olo tetek djari haus, handak manampajah talo, idjä inampajah keton, tapi djaton kea iä djari mitä tä; tuntang djari haus, handak mahining talo, idjä hining keton, tapi dja-

ton kea iä djari mahining tä.

18. Maka hining keton riman paribasa olo panawur.

19. Amon olo mahining augh karadjaan, tuntang djaton harati tä, tä dumab idjä papa tä, palus manamput augh, idjä djari inawur huang atäie; djetä iä, idjä inawur akan saran djalan.

20. Maka idjä inawur akan batu mampar, djetä iä, idjä mahining augh tä, balalu manarima tä tuntang kahan-djake.

21. Tapi iä djaton timben uhat huange, malainkan iä purah njuan, sana kadjakä atawa kasingen lembut tagal augh tä, atäie balalu tantarang angate.

22. Maka idjä inawur parak duhi, djetä iä, idjä mahining augh tä; tapi kagogop atäie tagal perkaran kalunen toh, tuntang tipun katatau malam-bon augh tä, palus djetä manjawang.

23. Maka idjä inawur akan petak bahalap, djetä iä, idjä mahining augh tä haiak haratie; iä tä mamua kea, aton idjä mamua lipet saratus, aton idjä lipet djahawen pulu, aton idjä lipet telo pulu.

II. — 24. Paribasa beken tinai inutore akan olo tä, koae: Karadjaan sorga tä kilau olo, idjä manawur bawak bahalap huang tanae.

25. Tapi kahum olo batiroh aton dumah olo, idjä hamu-

soh dengae, balalu manawur bawak garigit parak paräi tä, palus hagoet.

26. Maka amon paräi belom tuntang mamua, tä garigit kea mamala.

27. Tä djipäe mananggoh tempon huma, sambil hamauh dengae: Tuan, djaton ikau djari manawur bawak bahalap huang tanam? maka bara kwe garigit tä lembut?

28. Maka koae dengan äwen: Musoh djari mawi tä. Tä koan djipäe dengae: Maku ikau manjoho ikäi hagoet, mam-bawau marunap tä?

29. Tapi koae: *Æ*la, belä amon keton marunap garigit, mikäh keton tararunap paräi kea.

30. Naughe duäduä tä belom haiak, sampai wajah getem; maka wajah getem aku handak manjoho olo panggetem: tampunan keton garigit tä helo, peteng tä, uka keton manusule; tapi paräi tä awi keton mamumponge akan lepauku.

III. — 31. Paribasa beken tinai inutore akan olo tä, koae: Karadjaan sorga kilau bawak sawi, idjä induan olo, tuntang imbule huang tanae. — (*Luk.* 13.18.)

32 Djetä pangorik bara karä ampin bawak; tapi amon djari belom, djetä mandjadi hai bara karä ampin sajur, tuntang habatang kilau kaju, sampai burong penda langit

manesek hetä, manjarangan intu edae.

33. Paribasa beken tinai inutore akan olo tä: Karadjaan sorga kilau idjä kabawak ragi, idjä induan olo bawi, iäwoie dengan telo gantang tunek tepong, sampai djetä lepah buah iragi.

34. Talo handiai tä inutor Jesus akan olo arä uras hapan paribasa, sala bara hapan paribasa iä djaton hakotak dengan olo tä;

35. Uka tulus augh, idjä insanan nabi, koae: „Jaku handak marakang njamangku, manutor paribasa; aku handak masanan talo idjä basilim bara tampan kalunen sampai toh.” — (*Masm.* 78,2.)

IV. — 36. Limbah tä Jesus malapas olo arä tä, tuntang iä buli huma. Maka muride mauggapi iä, koae: Käläh tarang akan ikäi riman paribasa garigit huang tana.

37. Maka tombah iä, sambil hamaub dengan äwen: Idjä manawur bawak bahalap tä, iä tä Anakolon.

38. Tanae tä kalunen; bawak idjä bahalap, iä tä anak karadjaan; tapi garigit, djetä anak kapapa.

39. Maka musoh tä, idjä djari manawur äwen, iä tä setan; wajah getem, djetä kalepah kalunen; tinai olo panggetem tä, iä tä malaikat.

40. Djadi, kilau garigit inampunan balalu inusul hapan

apui, kalotä maka intu kalepah kalunen kea.

41. Anakolon karäh manjoho malaikat ajue, tä äwen karäh manampunan manganan bara karadjaan ajue karä talo patarang, tuntang olo handiai idjä mawi talo papa.

42. Palus iä karäh manganan djetä akan kaleka apui; hetä karäh aton tangis tuntang keret kasingä.

43. Tä olo tetek karäh manjakowong kilau matanandau huang karadjaan Bapae. Olo idjä bara pinding akan mahining, käläh iä mahining.

V. — 44. Tinai karadjaan sorga kilau djawet, idjä bakalian huang tana. Maka djetä sondau olo, balalu injahokae, palus awi kahandjak atäie iä hagoet, mandjual talo handiai idjä ai, tuntang mamili tana tä.

45. Tinai karadjaan sorga kilau olo badagang, idjä manggau mutiara bahalap.

46. Iä tä sondau mutiara idjä, idjä paham barega; tä iä balalu hagoet, mandjual talo handiai idjä ai, tuntang mamili mutiara djetä.

47. Tinai karadjaan sorga kilau pasat, idjä ilaboh olo huang tasik, idjä manampunan karä ampın lauk.

48. Amon djetä kontep, maka olo manunda tä akan sarä, tuntang iä mondok, mintih lauk awang bahalap akan tambuan ajue, tapi idjä papa inganae.

49. Tumon tä karäh mandja-di intu kalepah wajah toh; malaikat karäh hagoet, palus mamisah olo papa dengan olo tetek,

50. Balalu manganan olo papa tä akan kaleka apui; hetä karäh aton tangis tuntang keret kasingä.

51. Koan Jesus dengan äwen: Djari haratin keton sakarä augh toh? Koan äwen: Joh, Tuhan.

52. Koae dengan äwen: Tagal tä, genep olo tamat surrat, idjä djari badjar perkararan karadjaan sorga, sama kilau olo tempon huma, idjä mamplua bara panataue talo taheta tuntang talo usang.

VI. — 53. Djadi, amon Jesus djari mahapus karä paribasa tä, iä hagoet bara hetä. — (Luk.4,16.)

54. Maka iä sampai tanah ajue, sambil madjar olo huang sinagoge idjä hetä, sampai olo tä djungun, sambil hamauh: Bara kwe iä djari sondau kapintar toh, tuntang kwsa idjä kalotoh?

55. Djaton iä toh anak tukang kaju tä? djaton aran indue Maria? tinai paharie Jakobus, Joses, Simon, Judas?

56. Djaton karä kolae idjä bawi hindjä dengan ita? Maka bara kwe iä djari supa talo handiai tä?

57. Maka angkat atäi äwen tä tantarang awie. Tapi koan

Jesus dengae: Nabi djaton pudji batawah, baja intu puna tanah ajue, tuntang huang human ai. — (Joh.4,44.)

58. Maka iä djaton mawi arä talo kwsa hetä, basa olo tä djaton pertjaja.

BAGI 14.

- I. Johannes pampandoi impatäi Herodes.
 II. Jesus pakanan olo limä kojau, hapau limä kabawak tepong. III. Iä mandjong hundjun danau.

I. — 1. Katika tä kea Herodes, radjan tanah bagi äpat, mahining britan Jesus. — (Mark.6,14. Luk.9,7.)

2. Tä iä hamauh dengan panakawae: Iä tä Johannes pampandoi; iä djari belom bara olo matäi, tagal tä kwsa kalotä aton huang iä.

3. Krana Herodes djari manawan Johannes, sambil mamasong iä, tuntang djari manutup iä huang sipir, tagal Herodias, sawan paharie Pilippus, idjä kalambutan. — (Luk.3,19.)

4. Krana koan Johannes dengae: Djaton patut ikau masawä iä.

5. Maka iä handak mampatäi iä, tapi iä mikäh olo arä; krana olo manduan Johannes akan nabi.

6. Tapi amon olo mawi pesta andau indu Herodes manak iä, maka anak Hero-

dias, idjä bawi, babigal intu bentok huma, tuntang iä ingilak Herodes.

7. Tagal tä iä mandjandji akae, tuntang sumpabe, iä handak manenga akae talo handiai idjä ilakue.

8. Maka awie helo djari iadjar indue, tä iä hamauh: Tenga akangku toh kea takolok Johannes pampondoi hundjun pinggan lombah.

9. Maka radja pähä atüie; tapi sabab sumpabe, tuntang sabab olo idjä omba kuman dengae, maka iä manjoho, uka djetä inenga akae.

10. Palus iä manjoho olo manetek ujat Johannes huang sipir.

11. Maka takoloke imbit olo hundjun pinggan lombah, tuntang djetä inenga akan anak bawi tä, balalu iä mimbit tä akan indue.

12. Maka muride dumah, manduan bukange, tuntang mangubure; balalu iä hagoet, masanan tä akan Jesus.

II. — 13. Amon Jesus mahining tä, maka iä mahakan bara hetä, harut akan kaleka benjem, äwen hamurid bewai. Tapi olo arä mahining tä, tuntang bara karä lewu olo tä manjak iä manandjong.

14. Maka Jesus lompat, mitä olo arä tä; tä iä paham angkat asie dengan olo tä, tuntang iä mampakäläh karä olo idjä haban. — (Joh.6,5.)

15. Maka amon andau han-

dak halemäi, muride manggapi iä, koae: Hetoh kaleka benjem, tuntang andau djari liwa; käläh ikau malapas olo arä tä, mangat iä hagoet, manalih lewu, mamili talo kinan akae.

16. Tapi koan Jesus dengan äwen: Dia usah olo tä hagoet; käläh keton pakanan iä.

17. Koan äwen tä dengae: Ikäi djaton bara talo kinan hetoh, baja aton linä kabawak tepong, tuntang duä kongan lauk.

18. Maka iä hamauh: Imbit talo tä kantoh akangku.

19. Palus iä manjoho olo arä mondok intu oru. Limbah tä iä manduan limä kabawak tepong, tuntang duä kongan lauk tä, palus mananggera akan langit, mamberkat tä, limbah tä iä mandarai tepong, sambil manenga tä akan muride; maka muride miring tä akan olo arä.

20. Tuntang olo tä kuman samandiai, sampai besoh; limbah tä iä manampunan tisan karä kiwak tepong, duäwalas lontong kontep.

21. Maka karä olo, idjä djari kuman, sampai limä kojani hirah olo hatuä, beken tinai olo bawi tuntang anak olo.

III. — 22. Limbah tä Jesus palus hadjadjuan muride taniä arut, balalu batolak hanimpah helo bara iä, sangkom iä malapas olo arä.

23. Djadi, limbah iä djari

malapas olo arä, maka iä mandai bukit, iä kabuate, handak blaku doa. Amon talo djari kaput, iä magon kabuate hetä.

24. Katika tä arut djari intu bentok danau, paham intakan riak, krana riwut dumah bara haluan.

25. Maka tampalawäi Jesus mananggoh äwen, manandjong hundjun danau.

26. Tä amon muride mitä iä manandjong hundjun danau, äwen tä tangkedjet, koae: Tä kambä! Palus äwen mangkariak awi kikähe.

27. Maka Jesus balalu hakotak dengan äwen, koae: Sanasanang keton, aku toh, äla mikäh.

28. Tombah Petrus, sambil hamauh dengae: Tuhan, djaka toto ikau, soho aku mananggoh ikau hundjundanum.

29. Maka koae: Tanggoh, kantoh! Tä Petrus blua bara arut, tuntang manandjong hundjun danum, manalih Jesus.

30. Tapi iä mitä riwut paham, tä iä mikäh; maka amon iä handak leteng, iä mangkariak, koae: O Tuhan, awat aku!

31. Maka Jesus balalu mandjudju lengäe, manjinkap iä, sambil hamauh dengae: O olo tapas pertjaja! buhen ikau bembang atäim?

32. Maka amon iä djakat arut, palus riwut malajan.

33. Tä olo idjä huang arut manggapi, manjembah iä, koae: Toto, ikau toh Anak Hatalla!

34. Maka amon iä djari dimpah, iä sampai tanah Gene-saret.

35. Sana olo lewu tä kasene iä, äwen tä manjoho olo mangumbang salepah tanah bakaliling, tuntang magah akae olo handiai idjä aton kapähäe,

36. Haiak blaku Jesus manjoho olo tä manindjek palimping klambie barangai; maka olo handiai, idjä manindjek tä, balalu käläh.

BAGI 15.

I. Jesus mampudji hadat olo. II. Bawin olo Kanani. III. Jesus pakawan olo äpat kojani, hapan udju kabawak tepong.

I. — 1. Tä olo tamat surat tuntang olo parisi, idjä djari dumah bara Jerusalem, mananggoh Jesus, koae: — (*Mark.7,1.*)

2. Buhen muridm mangarak hadat olo bakas? krana iä djaton mamenjau lengäe, amon handak kuman.

3. Tombah iä, sambil hamauh dengan olo tä: Maka buhen keton mangarak prentah Hatalla awi hadat keton?

4. Krana Hatalla djari marentah keton: „horumat bapam tuntang indum;” tinai:

„idjä manjapa indu bapae, djaton tau dia impatäi.” — (2. Mos. 20, 12; 21, 17.)

5. Tapi koan keton: budjur olo tä, idjä hamauh dengan indu bapae: djetoh puna indu parapah; djaka dia kalotä, maka hapan tä aku tau mandohop ikau; — palus djaton iä mahorumat indu bapae.

6. Tumon tä keton djari mampalemo prentah Hatalla awi hadat keton.

7. O olo haliau! buah tudjum Jesaia mawi keton, koae: — (Jes. 29, 13.)

8. „Kempang olo toh manggapi aku hapan njamae, hapan totoke iä manara aku, tapi atäie kedjau bara aku.

9. „Tapi haiang bewäi iä mahorumat aku, basa iä madjar augh adjar, prentah olo bewäi.”

10. Maka iä mambawa olo arä, sambil hamauh dengan äwen: Hining keton, tuntang harati buabuah.

11. Talo idjä tamä njamä djaton mangihal olo, tapi talo idjä blua bara njamä, talo tä mangihal olo.

12. Tä muride manggapi iä, sambil hamauh dengae: Tawam, olo parisi basingi atäie, amon iä mahining aughm tä?

13. Tapi tombah iä, koae: Karä talo imbul, awang djaton djari imbul Apangku idjä huang sorga, akan indu irunap.

14. Naughe iä, iä olo ba-

butä, idjä mangagalan olo babutä; tapi amon olo babutä ngagalan olo babutä, tä kadaduä karäh lawo huang kali.

15. Maka tombah Petrus, sambil hamauh dengae: Käläh ikau manarang paribasa toh akan ikäi.

16. Koan Jesus: Kilen, keton kea magon humong?

17. Hindai keton harati, talo handiai idjä tamä njamä, palus akan knai, tinai inganan akan djamban?

18. Tapi idjä blua bara njamä, djetä lembut bara atäi, djetä idjä mangihal olo.

19. Krana bara atäi palem-but karä pikir papa, iä tä: kahandak mampatäi olo, bandong, kandji, takau, tandjaro, sapa.

20. Maka djetä, idjä mangihal olo; tapi kuman hapan lengä idjä djaton djari ienjau helo, djetä djaton mangihal olo.

II.—21. Maka Jesus harikas bara hetä, palus mindah akan baris tanah Tirus tuntang Sidon. — (Mark. 7, 24.)

22. Maka itä! aton bawin olo Kanani dumah bara baris tanah tä, tuntang mangkariak, koae: Pasi aku, Tuhan, anak Dawid! anakku idjä bawi paham ingapähä setau!

23. Tapi iä djaton tombah aughe, idjä kabawak kotake mahin dia. Tä muride manggapi, blaku intu iä, koae:

Lapas iä, krana iä mangkariak, manuntut ita.

24. Koae, tombah augh äwen: Aku djaton djari injoho, baja akan tabiri human Israel, idjä lajang.

25. Tapi olo bawi tä manokep, manjembah iä, koae: O Tuhan, dohop aku!

26. Tapi tombah iä, sambil hamauh: Djaton patut, olo manduan tepong anake, palus mandjakah tä akan anak aso.

27. Maka koae: Toto, Tuhan; tapi aton kea anak aso kuman papat, idjä gagar bara medjan tempoe.

28. Tä tombah Jesus, sambil hamauh dengae: O olo bawi, paham kapertjajam! djadi akam tumon kahan-dakm. Maka anake idjä bawi palus käläh bara djam tä kea.

III. — 29. Limbah tä Jesus hagoet bara hetä, palus sampai saran danau Galilea. Maka iä mandai bukit, mondok hetä.

30. Maka arä olo manalih iä, idjä magah olo kait kedjang, olo babutä, olo bisu, olo idjä hules berenge, tuntung arä olo beken, balalu olo mandjakah äwen tä darah pain Jesus; maka iä mampakäläh äwen tä;

31. Sampai olo arä tä sangang, amon iä mitä olo bisu hakotak, olo hules berenge palus budjur, olo kait kedjang manandjong, olo babutä tau mitä talo; maka olo tä mahorumat Hatallan olo Israel.

32. Maka Jesus mambawa muride, sambil hamauh: Aku paham angkat asingku dengan olo ära tä, krana djari katelo andau toh äwen melai dengangku, tuntang bahatae djaton; aku djaton maku manjoho iä buli blau knaie, suro iä tangengäi helat djalan. — (Mark.8,1.)

33. Maka koan muride dengae: Bara kwe ita sondau talo kinan huang kaleka benjem toh, sampai ombethapan mambesoh olo kalotä karäe?

34. Maka koan Jesus dengan äwen: Pirä kabawak tepong keton? Koan äwen: Udju kabawak, tinai isut lauk korik.

35. Maka iä manjoho olo arä mondok hong petak.

36. Palus iä manduan udju kabawak tepong, tinai lauk tä, tuntang mamberkat tä, mandaraie, sambil manenga tä akan murid ajue; tinai muride miring tä akan olo arä.

37. Maka olo samandiai kuman sampai besoh, limbah tä iä manampuan tisan kiwak tepong, udja lontong kontep.

38. Maka olo idjä djari kuman sampai äpat kojan batuä karäe, beken tinai olo bawi tuntang anak olo.

39. Limbah tä Jesus malapas olo arä, tuntang iä djakat arut, palus iä akan tanah Magdala.

BAGI 16.

I. Jesus mangotak olo parisi. II. Potrus mangaku, Jesus toto Kristus. III. Jesus masanan kapähä, idjä akan iudu buah ia tuntang olo ajue.

I. — 1. Maka olo parisi tuntang olo saduki dumah, maningkes ia, manjoho ia mamprahan akae kata heran bara langit. — (12,38. *Mark.8,11. Luk.12,54.*)

2. Tapi tombah ia, sambil hamauh dengan äwen: Amon andau djari halemäi, tä koan keton: andau karäh mandang, basa aton uhat marau.

3. Maka handjewu: andau papa karäh, basa langit bahandang balut babilem ampie. O olo haliau! keton apik mangasene katan langit, djaton keton tau mangasene katan wajah toh?

4. Pangereng olo toh, idjä papa tuntang pahabandong, manggau kata; tapi kata djaton karäh inenga akae, terah kata nabi Jonas. Maka ia malihi olo tä, palus hagoet.

5. Maka amon muride sampai dipah, bakalapeae mimbit tepong.

6. Koan Jesus dengan äwen: Buabua keton, djaga arep keton bara ragin olo parisi tuntang olo saduki.

7. Maka äwen tä mado huang arepe, koae: Djetä, basa ita djaton mimbit tepong.

8. Tapi Jesus katawan tä,

balalu hamauh dengan äwen: Narai keton mado huang arep keton, o olo tapas pertjaja, basa keton djaton mimbit tepong?

9. Hindai keton harati? Djaton keton manahiu limä kabawak tepong tä akan limä kojan biti, tuntang pirä lontong injuang keton tinai? — (14,7.)

10. Djaton kea keton mingat udju kabawak tepong tä akan äpat kojan biti, tuntang pirä lontong injuang keton tinai? — (15,34.)

11. Kilen keton djaton harati, aku djaton manabiu tepong, amon jaku manjoho keton mandjaga arep keton bara ragin olo parisi tuntang olo saduki?

12. Tä äwen harati, ia djaton manjoho ia mandjaga arepe bara ragin tepong, tapi bara ragin adjar olo parisi tuntang olo saduki.

II. — 13. Maka Jesus sampai saran tanan lewu Kaisaria Pilippi, tä ia misek muride, koae: Äwe, koan olo, aku, Anakolon toh? — (*Mark.8,27. Luk.9,18.*)

14. Koan äwen: Belahé manggarä ikau Johannes pam-pandoi; koan belahé, ikau Elias; tinai koan belahé, ikau Jeremia, atawa idjä biti bara karä nabi horan.

15. Koae dengan äwen: Tapi kilen koan keton, äwe aku?

16. Tä tombah Simon Pe-

trus, koe: Ikau toh Kristus tä, Anak Hatalla idjä belom.

17. Tombah Jesus, sambil hamaub dengae: Selamat ikau, Simon, anak Jonas, krana isi daba djaton djari mangarinah tä akam, tapi Apangku idjä huang sorga. — (1.Kor.2,10.)

18. Maka aku kea hamaub dengam, ikau toh Petrus, tuntang hundjun petra toh (*rima: batu karang*) aku handak mamangun ungkup a-jungku, sampai bauntonggang naraka djaton akan mampalah iä.

19. Maka aku handak marena akam anakkuntjin karadjaan sorga; idjä imasongm hundjun petak, iä tä imasongm huang sorga; tinai idjä iliwusm hundjun petak, iä tä liwus huang sorga.

20. Tä iä mangahana muride masuman akan olo, iä Kristus.

III. — 21. Bara katika tä Jesus manampara masanan akan muride, iä akan indu hagoet akan Jerusalem, tuntang paham ingapähä olo bakas, kapala inam dengan olo tammat surat, tinai iä akan impatäi, tapi andau telo iä akan belom haluli.

22. Maka Petrus manduan iä kabuate, mampudji iä, koe: Pasi arepm, Tuhan! äla talo tumon tä akan buah ikau.

23. Maka iä mules arepe, sambil hamaub dengan Petrus: Indah akan likutku se-

tan! ikau äka kabelängku, krana ikau djaton manahiu tumon dasar Hatalla, tapi tumon dasar olon.

24. Ta Jesus hamaub dengan karä muride: Djaka olo handak omba aku, iä akan indu ngalapean arepe, tuntang manggatang sampalakie, palus manuntut aku. — (10, 38. *Mark.8, 34. Luk.9, 23.*)

25. Krana olo idjä handak mahaga pambelome, iä karäh nihau tä, tapi olo idjä nihau pambelome tagal aku, iä karäh sondau tä.

26. Krana narai ontong olo, amon iä supa salepah kaluneu, tapi iä mamparugi hambaruae? Atawa narai tau inenga olo hapae manewus hambaruae?

27. Krana Anakolon käräh dumah buang kahain Bapae, impahaiak malaikat ajue. Tä iä karäh mamaläh genep olo tumon gawie.

28. Toto, koangku dengan keton, isut keton, idjä mendeng betoh, djaton akan mangkemä pampatäi, sampai iä mitä Anakolon dumah huang karadjaan ajue.

BAGI 17.

I. Ampin Jesus impahalap. II. Iä mampakäläh olo idjä gila genep totok bulan. III. Iä manahor wang kapala.

I. — 1. Maka kadjahawen andau rabian Jesus manduan

Petrus, Jakobus tuntang paharie Johannes, mimbit äwen tä kabuate akan bukit gantong. — (*Mark.9,2. Luk.9,28.*)

2. Hetä ampie hobah intu baun äwen tä, baue manjakowong kilau matanandau, tuntang pakaiäe mandjadi baputi kilau blawa. — (*2.Petr.1,16.*)

3. Tä itä! Moses äwen duä Elias gitan äwen tä, idjä hakotak dengae.

4. Maka tombah Petrus, sambil hamauh dengan Jesus: Tuhan, hetoh ita mangat; djaka ikau manjoho ikäi, maka ikäi handak manampa pasah hetoh, telo kabawak, akam idjä, akan Moses idjä, tinai idjä akan Elias.

5. Maka metoh iä kakotak, itä! baunandau idjä blawa mangandjungen äwen; tiuai itä! aton augh bara baunandau, koae: Iä toh Anakku, idjä äka huangku, iä idjä ingilakku; hining tä.

6. Amon muride mahining augh tä, iä manbingkep, manjontop baue, tuntang paham kikähe.

7. Maka Jesus manggapi, manindjek äwen tä, sambil hamauh: Mendeng, äla mikäh.

8. Tä äwen mariaran matae, manampajah, tapi djaton iä mitä talo enen, baja Jesus kabuate bewäi.

9. Maka amon iä mohon bara bukit, Jesus mametäh äwen, koae: Äla masanan talo gitan keton akan olo,

sampai Anakolon djari belom bara olo matäi.

10. Maka muride misek iä, koae: Kilen koan olo tamat surat, Elias akan indu dumah helo? — (*11,14. Mal.4,5.*)

11. Maka tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Elias toto karäh dumah helo, tuntang mangabuaah talo handiai tiuai.

12. Tapi koangku dengan keton, Elias djari dumah, malainkan olo djaton djari kasene iä, tapi djari mawi iä tumon kahandake; kalotä Anakolon kea akan buah kapähä awi olo tä.

13. Tä murid harati, iä manahiu Johannes pampandoi dengan äwen.

II.—14. Maka amon iä djari sampai olo arä, tä idjä biti manggapi iä, mandeko utute naharep iä,

15. Sambil hamauh: O Tuhan, pasi anakku! krana iä gila genep totok bulan, tuntang iä paham kapähäe; krana kindjap iä lawo akan apui tuntang akan danum.

16. Maka aku djari magah iä akan muridm, tapi äwen djaton tau mampakäläh iä.

17. Tä tombah Jesus, koae: O kembang olo idjä djaton pertjaja, tuntang hatambalik atäie! Kilen katahie aku akan hindjä dengan keton? Kilcu katahie aku indu manjarenan arepku dengan keton? Agah iä kantoh, akangku.

18. Maka Jesus mampudji dewa tä, palus dewa tä blua bara iä, balalu anak olo tä käläh bara djam tä kea.

19. Tä murid manggapi Jesus, metoh iä kabuate, koae: Buhen ikäi djaton tau mangnanan iä?

20. Maka koan Jesus dengan äwen: Sabab keton djaton pertjaja. Krana toto, aku hamauh dengan keton, amon intu keton aton kapertjaja kilau bawak sawi bewäi, alo dengan bukit toh keton tau hamauh: indah bara hetoh akan betä, — maka iä karäh mindah, tuntang dialo idjä talo, idjä djaton tau iawi keton.

21. Tapi baris setan djetoh djaton maku blua, djaka dia awi blaku doa tuntang puasa.

22. Maka amon äwen tä mangumbang Galilea, koan Jesus dengae: Anakolon akan injaragh intu lengän olo kalunen.

23. Olo tä karäh mampatäi iä; tapi andau telo iä karäh belom tinai. Maka äwen tä paham kapähä atäie.

III.—24. Djadi amon iä sampai Kapernaum, olo idjä mamumpong asil human Hatalla manalih Petrus, sambil hamauh: Kilen Gurun keton, djaton iä manahor asil? — (2.Mos.30,13.)

25. Koae: Pudji dia! iä manahor kea. Maka amon iä tamä huma, Jesus manam-

bang aughe, koae: Kilen kamäam, Simon? Radja kalunen, bara äwe iä pudji manduan bea atawa wang kapala? bara anake atawa bara olo?

26. Koan Petrus dengae: Bara olo. Koan Jesus, tombah aughe: Amon tumon tä, karä anake puna empas.

27. Tapi belä angkat atäie tantarang awi ita, has, lius akan danau, laboh pisi, duan lauk, idjä solaka dinom, tuntang rakang njamae, tä ikau karäh sondau idjä ringgit; duan djetä, tahor tä akan äwen, akangku tuntang akam.

BAGI 18.

I. Patut ita randah atäi. II. Ela mampalajang olo. III. Prentah tahu olo idjä sala dengan ita. IV. Paribasa radja, idjä hitong dengan djipäe.

I.—1. Maka djam tä kea muride manggapi Jesus, koae: Äwe idjä hai huang karadjaan sorga? — (Mark.9,34.Luk.9,46.)

2. Tä Jesns mambawa anak olo tabela, mampendeng iä bentok äwen,

3. Sambil hamanh: Toto koangku dengan keton, djaka keton dia hobah, mandjadi kilau anak olo, keton djaton tau tamä karadjaan sorga.

4. Olo idjä mamparandah arepe kilau anak olo toh, iä tä hai huang karadjaan sorga.

5. Maka amon olo manduan idjä bitu anak olo idjä kalotoh huang arangku, iä manduan aku.

II. — 6. Tapi olo idjä mam-palajang idjä bitu olo korik toh, idjä pertjaja huang aku, bontong iä, djaka hindang batu hai ingkepan intu ujate, palus iä impaleteng intu la-behun tasik. — (*Luk.17,1.*)

7. Pajah kalunen sabab talo palajang! Krana djaton tau dia talo palajang dumah, tapi pajah olo tä, idjä mampalembut talo palajang tä.

8. Tapi amon lengäm atawa paim mampalajang ikau, te-tek tä, kanan tä, krana bontong ikau, ikau pukong tuntang pureng tamä pambelom, bara ikau halengä hapai duä, inganan akan apui idjä kataka. — (5,29)

9. Tinai amon matam mam-palajang ikau, karuit tä, kanan tä; krana bontong ikau hamatä silae tamä pambelom, bara ikau hamatä hasansila inganan akan narakan apui tä.

10. Ingat keton, äla keton tulas dengan idjä bitu olo korik kalotoh; krana aku hamauh dengan keton, malai-kat ajue huang sorga hara-djur manaharep baun Apangku idjä huang sorga.

11. Krana Anakolon djari dumah, handak manjalamat idjä nihau.

12. Kilen angate kamäan keton? Djaka ain olo aton

saratus kongan tabiri, tuntang idjä kongan tabiri tä lajang: dia iä handak malihidjä djalatien pulu djalatien tä, palus hagoet akan bukit, manggau idjä lajang tä? — (*Luk.15,4.*)

13. Tinai amon iä sondau tä, toto, aku hamauh dengan keton, iä handjak atäie tagal djetä paham bara tagal djalatien pulu djalatien kongan, idjä djaton djari lajang.

14. Kalotä kea kabandak Bapa keton, idjä huang sorga, iä djaton maku idjä bitu olo korik kalotoh nihau.

III. — 15. Tapi amon paharim sala dengam, lius, pudji iä keton duä kabuat nduä bewäi. Amon iä tarima aughm, tä ikau djari bontong paharim. — (*3.Mos.19,17.Luk.17,3.*)

16. Tapi amon iä djaton tarima aughm, duan hindai idjä duä bitu dengam, uka salepah perkara putus intu njaman duä telo olo saksi.

17. Maka amon iä djaton tarima augh äwen tä, sanan tä akan salepah untkup; tapi djaka iä djaton kea manumon salepah untkup, tä itong iä kilau olo kapir tuntang olo pabean.

18. Toto, aku hamauh dengan keton, idjä imasong keton hundjun petak, djetä imasong kea huang sorga; tinai idjä iliwus keton hundjun petak, djetä iliwus kea huang sorga. — (*Joh.20,23.*)

19. Tinai koangku dengan

keton, djaka duä bitu keton pakat hundjun petak tagal bararangai ampun talo, idjä handak ilakue, maka talo tä karäh mandjadi akae awi Apangku idjä huang sorga.

20. Krana äka duä telo bitu, idjä hapumpong huang arangku, hetä aku hindjä äwen tä.

IV. — 21. Tä Petrus manggapi iä, koae: Tuhan, hakampirä aku patut mampun paharingku, idjä sala dengangku? ombet hangkudju?

22. Koan Jesus dengae: Djaton ombet hangkudju; aku hamaub dengam, sampai udju pulu lipet hangkudju.

23. Tagal tä karadjaan sorga kilau radja, idjä handak hitong dengan djipäe.

24. Djadi, amon iä manampara hitong, aton olo iagah akae, idjä butang intu iä sapulu kojan pikul bulau.

25. Maka basa iä djaton bara talo hapae manahor, Tuhan manjoho iä indjual, tuntang anak sawae, tuntang talo handiai awang ai, akan hapae muna utange.

26. Tapi djipäe mahingkep, manjenbah iä, koae: O Tuhan, pasi aku, entai hindai, karäh aku manahore lepah utangku akam.

27. Tä Tuhan masi djipen tä, tuntang malapas iä, tinai utange tä iempase akae.

28. Limbah tä djipen tä blua, tuntang iä sondau dji-

pen beken, idjä hakola dengae, idjä butang dengae saratus tali; palus iä manjingkap iä, mahekak iä, koae: Tabor utangm dengangku.

29. Maka djipen tä mahingkep darah paie, sambil blaku intu iä, koae: Pasi aku, entai hindai, karäh aku manahore lepah akam.

30. Maka iä djaton maku, tapi hagoet, manutup iä huang sipir, sampai iä djari manahor utange.

31. Tä amon karä djipen beken mitä talo awang djadi, äwen paham kapähä atäie, balalu iä lius, masanan akan Tuhan talo handiai, awang djari mandjadi.

32. Tä Tuhan mangabau djipen idjä solake tä, sambil hamaub dengae: O djipen idjä tulas! karä utangm tä djari iempasku akam, basa ikau blaku asi intu aku.

33. Djaton patut ikau kea masi djipen tä, idjä hakola dengam, kilau aku kea djari masi ikau?

34. Maka Tuhan paham blait, sambil manjaragh iä akan olo pahukum, sampai iä djari manahor talo handiai, idjä iutange dengae.

35. Kalotä Apangku idjä huang sorga kea karäh mawie dengan keton, amon genep bitin keton djaton mampun karä kasalan paharin keton, hapan toto atäi.

BAGI 19.

I. Prentah manahiu hadat hatolang. II. Jesus mamberkat anak korik. III. Olo tabelah idjä tatau. IV. Upah murid Jesus.

I.—1. Maka djadi, amon Jesus terai masanan karä augh tä, iä hagoet bara Galilea, palus iä sampai saran Judea, idjä dipah Jordan — (*Mark. 10,1.*)

2. Maka paham karä olo omba iä, tuntang iä mampakäläh äwen tä betä.

3. Tä olo parisi mananggoh iä, tantai maningkes iä, sambil hamaub dengae: Tau kea olo manganan sawae tagal ranganrangai bukue?

4. Tapi tombah iä, sambil hamaub dengan äwen: Djaton keton djari mambasa, idjä mandjadian olon solake, djari mandjadian iä batuä Idjä bawi Idjä? — (*1.Mos.1,27.*)

5. Sambil hamaub: „tagal tä olo karäh malihi indu bapae, palus leket dengan sawae, tuntang äwen duä tä akan mandjadi isi Idjä.” — (*1.Mos.2,24.*)

6. Tumon tä äwen djaton hindai kilau duä, baja isi Idjä. Maka idjä djari ihandjean Hatalla, äla olo mamisah tä. — (*1.Kor.7,10.*)

7. Koan olo tä dengae: Maka kilen Moses djari mametäb ikäi manenga surat talak akan olo bawi, palus manganan iä? — (*5,31.*)

8. Koe dengan olo tä: Sabab katekang atäi keton Moses djaton djari mangahana keton manganan sawan keton, tapi bara solake djaton hadat kalotä.

9. Tapi aku hamaub dengan keton, olo idjä manganan sawae, djaka dia bukue awie habandong, tuntang masawä beken, olo tä habandong; tinai olo tä kea habandong, idjä masawä olo bawi, idjä djari inganan banae tä.

10. Koan muride dengae: Amon kalotä perkarana olo batuä dengan sawae, bahali masawä.

11. Tapi koe dengan äwen: Puna djaton olo bandiai tjakap mangkat augh tä, baja iä, idjä akae djetä djari inenga.

12. Krana aton olo boto, idjä puna bara knain indue kalotä; tinai aton olo boto, idjä djari imboto olo; tinai aton olo boto, idjä djari mamboto arepe tagal karadjaan sorga. Olo idjä tau mangkat tä, käläh iä mangkat tä.

II.—13. Tä olo mimbit anak awau akae, uka iä mingkes lengäe hundjue, sambil blaku doa; maka muride mamudji äwen tä. — (*Mark.10, 13. Luk.18,15.*)

14. Tapi koan Jesus: Naughe anak korik tä, äla mangabana iä manggapi aku; krana akan olo idjä kalotob aton karadjaan sorga.

15. Maka iä mandanan leng-
äe hundjun anak olo tä,
palus bagoet bara hetä.

III. — 16. Maka itä! aton olo
idjä biti manalih iä, sambil
hamauh dengae: O Guru idjä
bahalap, narai talo bahalap
idjä akan iawikn, nakara aku
mandino pabelom idjä ka-
tatahi?

17. Maka koae dengae: Ki-
len ikau manggarä aku ba-
halap? Djaton beken idjä ba-
halap, baja tikas Idjä: Ha-
talla. Tapi djaka ikau han-
dak tamä pabelom, haga
karäh prentah.

18. Koae dengae: Prentah
idjä kwe? Maka koan Jesus:
Prentah toh: „äla ikau mam-
patäi olo; äla habandong;
äla manakau; äla manandjaro.

19. „Horumat indu bapam.”
Tinai: „sinta kolam, kilau
arepm kabuatm.”

20. Koan olo tabela tä
dengae: Talo handiai tä djari
ihagaku bara pesangku ta-
bela; narai katapasku hindai?

21. Koan Jesus dengae:
Amon ikau nahuang mandjadi
toto tinduh, lius, djual talo
handiai, idjä aim, tuntang
tenga regae akan olo pähä
belom; tumon tä ikau bara
panatau hong sorga; palus
kantoh tinai, omba aku.

22. Maka amon olo tabela
mahining aughe tä, iä lius
tuntang kapähän atäie, kra-
na iä arä ramoe.

23. Maka koan Jesus deng-

an muride: Toto, aku ha-
mauh dengan keton, bahali
olo tatau tamä karadjaan
sorga.

24. Tinai aku hamauh deng-
an keton, murah onta ma-
horoe lowang pilus, bara olo
tatau tamä karadjaan Ha-
talla.

25. Amon muride mahining
aughe tä, iä djungun haliai,
koae: Æwe kea idjä tau inja-
lamat?

26. Maka Jesus manantu-
neng äwen tä, sambil hamauh
dengae: Talo toh puna dja-
ton tau mandjadi awi olon,
tapi awi Hatalla talo handiai
tau mandjadi.

IV. — 27. Tä tombah Pe-
trus, sambil hamauh dengae:
Itä, ikäi djari malih talo han-
diai, tuntang djari omba ikau;
narai kea akan dinon ikäi?

28. Maka koan Jesus dengae:
Toto, aku hamauh dengan
keton, keton idjä djari omba
aku, metoh katika kalunen
inaheta haluli, amon Anak-
olon karäh mondok hundjun
padadusan kahaie, tä keton
kea karäh mondok hundjuu
duäwalas padadusan, tuntang
marentah duäwalas ungu-
kup Israel tä.

29. Tinai genep olo, idjä
malibi humae, atawa paha-
rie, atawa betaue, atawa
indu bapae, atawa anak sa-
wae, atawa tanae tagal arang-
ku, lipet saratus iä karäh
manduan tä tinai, tuntang

pambelom idjä katatahi akan indu panataue.

30. Maka arä olo idjä helo karäh mandjadi rahian haliai, tinai olo idjä rabian haliai karäh mandjadi helo.

BAGI 20.

I. Paribasa olo, idjä injoho bagawi intu pambulan anggor. II. Jesus masanan kapähäe. III. Murid Jesus hai atäie. IV. Jesus mampakäläh olo babutä duä biti.

I. — 1. Krana karadjaan sorga kilau tempon huma, idjä hagoet haiak djadjewu, handak mupah olo bagawi akan pambulan anggor ajue.

2. Maka amon iä djari mandjandji dengae satali upahe idjä andau, iä manjoho äwen tä akan pambulan anggor ajue.

3. Tinai iä blua djam telo, tuntang mitä olo beken mendeng hong pakan undanganding.

4. Tä iä hamauh dengan olo tä kea: Lius keton kea akan pambulan anggor ajungku, maka talo idjä patut karäh inahorku akan keton.

5. Maka olo tä lingkus. Tinai iä blua djam djahawen tuntang djam djalatien hirah, balalu mawie tumon tä kea.

6. Maka amon iä blua djam sawalas, iä sondau olo tinai mendeng hetä mundangmanding arepe, tä iä hamauh dengan äwen: Buhen keton

mendeng hetoh hapus andau undanganding?

7. Koan äwen tä dengae: Basa olo djaton djari mupah ikäi. Koe dengan äwen: Lius keton kea akan pambulan anggor, maka tumon kapatute keton karäh mandino.

8. Djadi, amon andau tokep kaput, koan tempon pambulan anggor dengan mandur ajue: Bawa olo bupah, tabor upahe akae, tampara bara olo idjä rahian, palus sampai idjä solake.

9. Djadi, amon äwen tä dumah, idjä djari tamä gawi djam sawalas, maka iä mandino sama nonggal tali.

10. Maka amon olo idjä solake tä dumah, angate iä karäh mandino labih; tapi iä tä kea mandino gagenep biti satali.

11. Tä, amon iä mandino tä, iä blait, mampudji tempon huma,

12. Koe: Olo idjä rahian tä djari bagawi baja idjä djam, maka ikau djari mandatar iä dengan ikäi, idjä djari mananggong kabehat gawi tuntang kalaso hapus andau.

13. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan idjä biti äwen tä: Ulä, aku djaton mamikir ikau; djaton koä djari hadjandji satali?

14. Duan ajum, palus lius. Maka aku handak manenga akan olo idjä rahian toh datar kilau ajum.

15. Atawa djaton aku tau mawi tumon kahandakku hapan talo ajungku? Atawa aton ikau basulä huangm awiku badjoha?

16. Kalotä olo idjä rahian haliai akan mandjadi helo, tinai olo idjä helo akan mandjadi rahian haliai. Krana arä olo djari irawäi, tapi isut djari intih.

II. — 17. Maka Jesus ha-goet akan Jerusalem; tä kahum djalanae iä manduan duäwalas murid tä kabuate, sambil hamauh dengan äwen:

18. Itä, ita manalih Jerusalem, maka Anakolon karäh injaragh akan kapala imam tuntang olo tamat surat, olo tä karäh mahukum iä akan impatäi,

19. Sambil manjaragh iä akan olo kapir, uka iä ihababakae, tuntang imukul sapu, tinai ilantak hong kaju sampalaki; tapi andau telo iä karäh belom haluli.

III. — 20. Tä indu anak Sebedeus, haiak dengan anake, manggapi, manjembah iä, handak blaku talo intu iä. — (*Mark.10,35.*)

21. Koae dengae: Narai kahandakm? Koan olo bawi tä dengae: Soho anakku duä toh mondok, idjä hila gantaum, idjä hila sambilm huang karadjaam.

22. Tapi tombah Jesus, koae: Keton djaton katawan narai talo ilaku keton. Tau

keton mihop sangkir, idjä akan indu ihopku? tau keton impandoi dengan pampandoi, idjä dengan tä jaku impandoi?

23. Koan äwen dengae: Tau kea. Maka koae dengan äwen: Sangkirku keton akan mihope, tinai dengan pampandoi, idjä dengan tä jaku impandoi, keton akan impandoi kea; tapi idjä perkara mondok hila gantaungku tuntang hila sambilku, djaton aku idjä manenga tä, malainkan djetä akan olo, idjä akae Apangku djari manjimpan tä.

24. Maka amon äwen sapulu mahining lakue tä, iä parasengen atäie dengan paharie duä biti tä.

25. Tä Jesus mambawa olo tä, sambil hamauh: Tawan keton, mantir karä ungkup olo kalunen kilau tuan mawi olo ajue, tinai olo hai hapan kwasa mawi olo ajue.

26. Tapi äla kalotä perkaran keton; baja olo idjä handak mandjadi hai marak keton, iä akan indu ajang keton;

27. Tinai olo idjä handak mambatang marak keton, buah iä akan djipen keton.

28. Kilau Anakolon djaton djari dumah, uka iä iajang olo, tapi nakara iä manjang, tuntang manjaragh pambelome, hapae manewus, manakiri olo arä. — (*Joh.13,4. Pil.2,5*)

IV. — 29. Maka amon iä

blua bara Jerigho, paham karä olo omba iä. — (Luk. 18,35)

30. Tä itä! olo babutä duä bitu mondok intu saran djalan. Amon äwen mahining Jesus mahalau hetä, maka iä mangkariak, koae: Pasi ikäi, Tuhan, anak Dawid!

31. Tä olo arä mampudji iä, mangat iä suni. Tapi äwen pähes hindai mangkariak, koae: Pasi ikäi, Tuhan, Anak Dawid!

32. Maka Jesus tendä, mambawa äwen duä tä, sambil hamauh dengae: Narai kanahuang keton talo iawiku akan keton?

33. Koan äwen dengae: Tuhan, uka matan ikäi marenang.

34. Maka Jesus paham angat asie dengae, palus iä manindjek matae; tä matae balalu marenang, tuntang olo tä ompat iä.

BAGI 21.

I. Jesus tamä Jerusalem. II. Iä manjapa batang sikon. III. Iä mampudji olo Jehndi, basa olo tä djaton pertjaja.. IV. Paribasa olo, idjä manjewa pambulan angggor.

I. — 1. Maka amon iä djari tokep Jerusalem, tuntang djari darah Betpage, intu pain bukit batang undus, tä Jesus manjoho duä bitu mu-

ride, — (Mark.11,1. Luk.19, 29. Joh.12,16.)

2. Sambil hamauh dengae: Talih keton lewu, idjä tintun baun keton, maka keton balalu karäh sondau kalidai bawie, idjä ihorok olo, tuntang anake; engkak iä, agah iä akangku.

3. Maka pihak olo mangahana keton, awi keton hamauh: Tuhan handak hapae; — tä maka balalu olo karäh manjoho keton.

4. (Maka talo handiai tä mandjadi, uka tulus augh, idjä injewut nabi, koae: — (Sagh.9,9.)

5. „Sanan akan Sion, anak bawi tä: itäm, radjam manalih ikau, iä randah atäie, iä hapan kalidai bawie, tinai anake, anak kalidai tangangan.”)

6. Maka murid tä lingkus, tuntang mawie tumon augh petäh Jesus dengae.

7. Iä magah kalidai bawie tuntang anake, tinai iä mambirang pakaiäe hundjue, tuntang mampondok Jesus hetä.

8. Maka bilak rata olo arä tä mambirang pakaiäe hong djalan; tinai belaehe olo tä manetek pating kaju, manatai tä intu djalan.

9. Maka olo arä idjä manandjong helo baue, tuntang idjä manuntut iä, mangkariak, koae: Hosanna (*rimae: horumat*) akan anak Dawid! imberkat iä, idjä dumah hu-

ang aran Tuhan! Hosanna huang ngambo, — (*Masm.* 118,25.)

10. Maka amon iä tamä Jerusalem, salepah lewu surak-sirok tagal iä, koae: Æwe iä toh?

11. Koan olo arä: Iä toh Jesus, nabi tä, idjä bara Nasaret hong Galilea.

12. Maka Jesus tamä human Hatalla, palus mabarak olo handiai, idjä mamili mandjual talo huang human Hatalla, sambil mantawus medjan olo pahurup rear, tuntang karosin olo idjä mandjual burong dara.

13. Tuntangiä hamauh deng-an olo tä: Aton augh surat: „humanku akan inggarä huma sombajang.” Tapi keton djari mandjadian tä kaleka bigal. — (*Jes.* 56,7. *Jer.* 7,11.)

14. Maka olo babutä tuntang olo kait kedjang mananggob iä huang human Hatalla, balalu iä wampakäläh äwen tä.

15. Maka amon kapala imam tuntang olo tamat surat nitä talo heran, idjä iawie, tinai anak olo, idjä mangkariak huang human Hatalla, koae: Hosanna akan anak Dawid! — tä olo tä blait.

16. Tuntang iä hamauh dengae: Aton ikau mahining augh äwen tä? Koan Jesus dengae: Joh; djaton keton pudji mambasa: „bara nja-

man anak korik tuntang anak awau ikau djari manjimpan horumat?” — (*Masm.* 8,3.)

17. Palus iä malibi äwen tä, blua bara lewu, manalih Betania, tuntang iä bara malem hetä.

II. — 18. Maka haiak djadjuwu, amon iä haluli akan lewu, iä blau.

19. Djadi, amon iä mitä batang sikon hong saran djalan, iä mabandar hetä; tapi iä djaton supa talo enen intu taroke, baja dawäe bewäi; tä iä hamauh dengae: Sampai katatahi ikau djaton akan mamua tinai. Maka batang sikon tä balalu keang.

20. Amon muride mitä tä, iä sangang, koae: Kilen kea batang sikon toh salenga keang?

21. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Toto, koangku dengan keton, djaka keton pertjaja tuntang atäi keton djaton bembang, djaton perkara dengan batang sikon toh bewäi keton tau mawie, tapi alo dengan bukit toh kea keton tau hamauh: gatang arepm, sewn akan tasik, maka talo tä karäh mandjadi.

22. Tinai talo handiai, idjä ilaku keton huang laku doan keton, amon keton pertjaja, maka keton karäh mandino tä.

III. — 23. Djadi, limbah iä djari tamä human Hatalla, kabum iä madjar olo, maka kapala imam tuntang bakas

olo arä mananggoh iä, koae: Hapan kwasa idjä kwe ikau mawi talo toh? Tinai äwe djari manenga kwasa tä akam?

24. Maka tombah Jesus, sambil hamauh dengan olo tä: Jaku kea handak misek keton augh isut; djaka keton masanan tä akangku, tä maka aku kea handak masanan akan keton, hapan kwasa idjä kwe aku mawi talo toh.

25. Pampondoi Johannes tä, bara kwe? bara sorga atawa bara olo kalunen? Tä äwen hatirok sama arepe, koac: Djaka koan ita: bara sorga, — tä iä karäh hamauh mawi ita: buhen keton djaton djari pertjaja iä?

26. Tapi amon ita hamauh: bara olo kalunen, — maka ita mikäh olo arä; krana äwen handiai manduan Johannes akan nabi.

27. Maka äwen tombah augh Jesus, koae: Ikäi djaton katawan. Koae dengan äwen: Tä aku djaton kea masuman akan keton, hapan kwasa idjä kwe aku mawi talo toh.

28. Tapi kilen angate kamään keton? Aton olo idjä bara anak duä biti; maka iä manalih idjä, koae: o anak, lius bagawi andau toh huang pambulan anggor ajungku.

29. Tapi tombah iä tä, koae: djaton aku maku; — tapi rahian bara tä iä manjasal, palus lius.

30. Limbah tä iä manalih

anake idjä tinai, manjoho iä kalotä kea. Tombah iä tä, koac: saja tuan! — tapi iä djaton lius.

31. Äwe äwen duä tä djari manumon kahandak bapae? Koan äwem dengae: Idjä helo tä. Koan Jesus dengan äwen: Toto, aku hamauh dengan keton, olo pabean tuntang lontäi tamä karadjaan Hatalla murah bara keton.

32. Krana Johannes djari mananggoh keton huang djalan katetek, maka keton djaton djari pertjaja dengae; tapi olo pabean tuntang lontäi djari pertjaja dengae; tinai alo keton mitä djetä, djaton kea keton manjasal limbah tä, palus pertjaja dengae.

IV. — 33. Hining keton paribasa beken: Aton olo tempon huma, idjä mawi pambulan anggor, tuntang mangarambang tä, tinai mangali kaleka mamäbes, sambil mamangun tjandi; limbah tä iä manjoho olo pambulan manjewae, palus iä halisang. — (*Mark.12,1. Luk.20,9.*)

34. Maka amon wajah bua djari tokep, iä manjoho djipäe manalih olo pambulan tä, uka blaku buae indu sewae.

35. Maka olo pambulan mantakan djipäe tä, belahe imukule, belahe impatäie, belahe imantinge hapan batu.

36. Tinai iä manjoho djipäe

beken, arä bara idjä solake, maka olo panibulan mawi äwen tä kalotä kea.

37. Tepa iä manjoho anake manalih olo tä, koae: Toto, anaku karäh ingikähe.

38. Tapi amon olo pambulan mitä anake, koae dengan sama arepe: Iä tä idjä akan mandino panatau, bas! ita mampatäi iä, palus manduan panataue akan ita.

39. Balalu olo tä mantakan iä, manganan iä akan ruar pambulan anggor, palus mampatäi iä.

40. Maka amon tempon pambulan anggor tä dumah, kilen gawie dengan olo pambulan tä karäh?

41. Koan olo tä dengae: Iä karäh mangapähä tuntang mampatäi olo papa tä, palus manjoho olo panibulan beken manjewa pambulan anggore, idjä manenga akae buae indu sewae intu wajahe.

42. Koan Jesus dengan äwen: Hindai keton djari mambasa huang surat: „batu, idjä inganan tukang huma, iä tä djari indu padadukan galange; awi Tuhan talo tä djari mandjadi, tuntang djetä heran intu matan ita?“ — (*Masm.* 118,22. *Pang.Ras.*4,11.)

43. Tagal tä aku hamauih dengan keton, karadjaan sorga karäh induan bara keton, tuntang karäh inenga akan olo kapid, idjä manenga buae indu sewae.

44. Maka olo idja lawo bundjun batu tä, akan pusit darai, tapi olo idjä penjat batu tä lawo, iä tä ramok awie.

45. Maka amon kapala imam tuntang olo parisi mahining karä paribasa tä, äwen tä harati, iä hamauih kalotä manggarit iä.

46. Tä olo tä handak manjingkap iä, tapi äwen mikäh olo arä, basa olo arä manduan iä akan nabi.

BAGI 22.

I. Paribasa pesta anak radja masawä. II. Wang kepala. III. Kamisik olo matäi. IV. Prentah idjä mambatang. V. Æwe Kristus tä?

I. — 1. Maka tomboh Jesus, sambil batutor tinai dengan olo, hapan paribasa, koae:

2. Karadjaan sorga kilau radja, idjä mawi pesta masawä akan anake. — (25,10. *Luk.*14,16.)

3. Maka iä manjoho djipäe manduan olo, idjä djari irawäie, akan pesta masawä; tapi olo tä djaton maku manalih.

4. Tä iä manjoho djipäe beken tinai, koae: Sanan akan olo idjä djari irawäi: itä, panginangku djari simpan, karä sapingku tuntang meto bauseput djari injambalih, tun-

tang talo handiai djari tatap: talih keton pesta masawä.

5. Tapi olo mangabelä tä, palus hagoet, belae akan tanae, belaehe tangguh satiare.

6. Maka belaehe tinai manjingkap djipäe, mampahawäe tntang mampatäie.

7. Maka amon radja mahining talo tä, iä paham blait; palus iä manjoho sardadue mampalomos olo pamuno tä, tuntang manusul lewue.

8. Tä koae dengan djipäe: Pesta masawä toto djari simpan, tapi olo idjä irawäi djaton baguna omba tä.

9. Tapi lius keton akan sampang djalan, maka kakarä olo sondau keton, rawäi iä tangguh pesta masawä.

10. Tä djipäe blua tangguh karä djalan, mamumpong olo handiai awang sondaue, alo papa alo bahalap; maka karä medja kontep awi olo mondok.

11. Tä radja tamä, handak manjengok olo idjä omba kuman; maka iä mitä hetä aton idjä biti, idjä djaton hapakaian patut akan pestamasawä.

12. Maka iä hamauh dengae: Ulä, kilen ikau djari tamä hetoh, djaton hapakaian patut akan pesta masawä? Maka olo tä gagom.

13. Tä koan radja dengan olo ajue: Pasong pai lengäe, duan iä, palus kanan akan kaleka idjä kaput pidjem haliai; hetä tangis tuntang keret kasingä.

14. Krana arä olo djari irawäi, tapi isut djari intih.

II. — 15. Tä olo parisi hagoet, hatirok sama arepe, hagau akal, uka manguling iä hapan kotak ajue kabuate. — (*Mark.12,13. Luk.20,20.*)

16. Tuntang äwen tä manjoho muride dengan olo ain Herodes manalih iä, sambil hamauh: O guru, ikäi katawan, ikau toto budjur, tuntang dengan katotoe ikau madjar olo djalan Hatalla, tinai ikau djaton paraba olo, krana ikau djaton mitä ampin olo.

17. Käläh sanan akan ikäi, kilen kamäam? Patut manahor asil akan kaisar, atawa dia?

18. Tapi Jesus katawan tipun olo tä, palus iä hamauh: O olo haliau, buhen keton maningkes aku?

19. Prahan akangku rear asil, idjä kabawak. Tä äwen tä mandjnluk akae sadjampal.

20. Koae dengan äwen: Ain äwe tjap tuntang surate toh?

21. Tombah äwen: Ain kaisar. Tä koae dengan äwen: Tumon tä, tahor keton akan kaisar idjä ain kaisar, tinai akan Hatalla idjä ain Hatalla.

22. Amon äwen tä mahining aughe tä, iä sangang, balalu olo tä hagoet, malih iä.

III. — 23. Andan tä kea iä inalih olo saduki, idjä malawan adjar tahu kamisik olo matäi; olo tä misek iä,

24. Koae: Oguru, koan Moses: „djaka olo matäi, djaton djari manak, tä paharie akan manganti baloe, tuntang manak akan liau paharie.” — (5. Mos. 25,5.)

25. Toh, maka marak ikäi djari aton udju biti olo hampahari; maka idjä bakas tä masawä, palus iä matäi; tä basa anake djaton, maka iä malibi sawae akan paharie.

26. Kalotä kea idjä duä tä, tuntang idjä telo, sampai lepah äwen udju tä.

27. Tepa, rahian bara äwen tä samandiai, olo bawi tä kea matäi.

28. Toh, huang kamisik olo matäi, iä tä akan indu sawan äwe kea bara äwen udju tä? Krana äwen tä samandiai djari masawä iä.

29. Tombah Jesus, sambil hamaub dengau äwen: Keton sala, awi keton djaton katawan surat, djaton kea kwasan Hatalla.

30. Krana huang kamisik olo matäi olo djaton masawä babanä, malainkan iä kilau malaikat Hatalla huang sorga.

31. Tapi idjä perkara kamisik olo matäi tä, djaton keton djari mambasa augh, idjä inutor Hatalla akan keton, koae:

32. „Jaku toh Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob?” Toh, Hatalla djaton Hatallan olo matäi, tapi Hatallan olo belom. — (2. Mos. 3,6.)

33. Maka amon olo arä mahining auge tä, iä paham sangang tagal adjare.

IV. — 34. Amon olo parisi mahining, iä djari manggagom olo saduki, olo tä hapumpong.

35. Tä idjä biti olo tä, iä tä olo tamat surat, misek iä hapae maningkes iä, sambil hamaub:

36. Guru, prentah idjä kwe idjä mambatang huang Torat? — (Luk. 10,25.)

37. Koan Jesus dengae: „Ikau akan indu sinta pangkahi Tuhan, Hatallam, hapan salepah atäim, hapan salepah hambaruam, hapan salepah kaharitim.” — (5. Mos. 6,5.)

38. Djetä prentah idjä mambatang tuntang hai.

39. Maka prentah idjäduä toli samakilaudjetä kea: „Ikau akan indu sinta olo, kilau arepan kabuatm.” — (3. Mos. 19,18.)

40. Prentah duä tä manapak salepah Torat, tuntang karä surat nabi.

V. — 41. Maka amon olo parisi djari hapumpong, Jesus misek iä,

42. Koae: Kilen angkat ketou tabiu Kristus tä? Anak äwe iä? Koan äwen tä dengae: Anak Dawid.

43. Koae dengan äwen: Maka kilen Dawid manjewut iä awi Rogh Tuhan ajue, koae:

44. „Tuhan djari hamaub dengan Tuhanku: mondok hila gantaungku, sampai jaku mina karä musohm indu ga-

langpaim?" — (*Masm.110,1.*)

45. Toh, amon Dawid manjewut iä Tuhan, make kilen iä anake?

46. Maka idjä kabawak kotak mahin dia olo tau tombah aughe, tinai limbah bara andau tä djaton kea olo petah misek iä hindai.

BAGI 23.

I. Jesus mangotak olo parisi dengan muride. II. Iä maulam olo parisi tuntang olo tamat surat. III. Iä masanan ijalaka, awang akan buah olo Jehodi.

I. — 1. Tä Jesus hakotak dengan olo arä tuntang dengan muride, — (*Luk.11,39.*)

2. Koea: Hundjun karosin Moses aton mondok olo tamat surat tuntang olo parisi.

3. Tä, talo bandiai idjä injohoe keton mahagae, buah keton mahagae tuntang mawie; tapi gawie äla keton manumoe. Krana aughe aton, tapi gawie djaton.

4. Krana iä mameteng talo babehat tuntang bahali akan inanggong, sambil mamuat tä hundjun bahan olo, tapi hapan tundjuka mahin dia iä maku manigonge.

5. Karä gawie olo tä mawie, uka iä inampajah olo. Iä mampalombah salampaie, katan agama, tuntang mampahai palimping klambie. — (*4. Mos. 15,38.*)

6. Iä radjin mondok intu

kaleka idjä mambatang, amon iä omba pesta, tuntang manggau karosi mambatang huang sinagoge,

7. Tinai tabin olo intu pakan; tuntang iä radjin inggarä olo: guru, guru!

8. Tapi äla keton manjoho olo manjewut keton guru, krana Gurun keton tikas Idjä, iä tä Kristus; maka keton haudiai uras hampahari.

9. Tinai äla manggarä olo kalunen bapa keton, krana Bapa keton tikas Idjä, iä tä idjä huang sorga.

10. Tinai äla keton manjoho olo manjewut keton tempo, krana Idjä puna Tempon keton, iä tä Kristus.

11. Maka idjä hai marak keton, iä tä akan indu manjang manonggo keton.

12. Olo idjä manggatang arepe, iä karäh imparandah; tapi olo idjä mamparandah arepe, iä karäh inggatang.

II. — 13. Tapi pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! Krana keton manguntji karadjaan sorga intu baun olo; krana bitin keton djaton maku tamä hetä, tinai olo idjä bandak tamäe keton djaton manjohoe.

14. Pajah keton, olo tamatsurat, olo parisi, olo haliau! krana keton mamparohot mampalepah human balo, manjaketa sombajang pandjangakae; tagal tä keton karäh buah hukum babehat haream.

15. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! krana keton mangumbang taksik tuntang petak, tantai manantiring idjä bitibrangai tamä agaman keton; tinai amon iä djari tamä, tä keton manampa iä bagin naraka, salipet kapapae bara kapapan keton.

16. Pajah keton, olo babutä idjä pamagab! idjä bamaub: olo idjä sumpah, manjewut human Hatalla, djetä djaton memen; tapi olo idjä sumpah manjewut bulau tanggalong human Hatalla, iä patut mananggong iä.

17. O olo humong tntang babutä! Krana idjä kwe hai? bulau atawa human Hatalla, idjä mamprasih bulau tä?

18. Tinai koan keton: olo idjä sumpah manjewut mesbeh, djetä djaton memen; tapi olo idjä sumpah manjewut parapah idjä intu hundjue, iä patut mananggong tä.

19. O olo humong tuntang babutä! Krana idjä kwe hai? parapah atawa mesbeh, idjä mamprasih parapah tä.

20. Tagal tä, olo idjä sumpah manjewut mesbeh, iä sumpah manjewut djetä, tuntang sakarä talo awang hundjue.

21. Tinai olo idjä sumpah manjewut human Hatalla, iä sumpah manjewut djetä, tuntang iä, idjä melai huange.

22. Tinai olo idjä sumpah

manjewut sorga, iä sumpah manjewut padadusan Hatalla, tuntang iä, idjä mondok hundjue.

23. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! krana keton bukih manahor asil djintan, katumbar, manjan, sapulu inenga idjä, tapi keton mangalidau perkaran Torat idjä babehat toto, iä tä hukum, asi, tuntang kaper-tjaja. Talo toh patut iawi, tinai talo beken tä kea äla balihi.

24. O olo babutä, idjä manapis njamok, tuntang manelen onta.

25. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! krana keton mamprasih sangkir pinggan bila ruare, tapi hila huange djetä basuang talo rampas, talo inarik, kabungu.

26. O olo pasiri idjä babutä! awi ikau helo mamprasih sangkir pinggan hila huange, uka hila ruare kea brasih.

27. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! krana keton kilau kubur, idjä basapu baputi, idjä ampin ruare toto babalap, tapi intu huange djetä kontep tolang olo matäi, kontep karä ampin karam talo.

28. Kalotä keton kea intu ruar ampiampin tetek intu baun olo, tapi intu huang keton kontep kaliau, kontep kadarhaka.

29. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo haliau! krana keton mangaramat kubur nabi, tuntang mambungas sandong olo tetek,

30. Sambil hamaub: Djaka ita djari aton djaman tato ita, toto ita djaton djari pakat dengae, maniwas arep ita awi dahan nabi.

31. Kalotä keton manjaksi mawi arep keton, keton puna anak karä olo tä, idjä djari mampatäi karä nabi.

32. Toh, maka keton kea mangontep takar talo keton.

33. Tjäh handipä! panakan handjaliwan! kilen keton akan mahakan hukum naraka?

III. — 34. Tagal tä, itä! aku manjoho nabi manalih keton, tuntang olo pintar, tuntang olo tamat surat; maka belae karäh impatäi keton, tuntang ilantak keton hong kaju sampalaki, tinai belae karäh imukul sapu awi keton huang sinagoge keton, tuntang karäh injasah keton bara lewu idjä akan lewu beken.

35. Nakara sakarä dahan olo tetek, idjä djari inusuh hundjun petak, manata takolok keton, manampara bara dahan Abel idjä tetek, palus sampai dahan Sakarias, anak Baraghia, idjä djari impatäi keton helat human Hatalla dengan mesbeh. — (1. Mos. 4, 8; 2. Kron. 24, 21.)

36. Toto, koangku dengan keton, talo handiai tä akan

manata pangereng olo djetoj.

37. Jerusalem, Jerusalem! ikau idjä mampatäi nabi, tuntang mamanting olo, idjä djari injoho mananggoh ikau, hapan batu; kilen kakindjapku djari handak mamumpong karä anakm, kilau pebok mamumpong anake penda palapase; tapi keton djaton djari maaku. — (Luk. 13, 34.)

38. Itä, human keton karäh balihi benjem tuntang karak-karaka akan keton.

39 Krana aku hamaub dengan keton: bara katontoh keton djaton mitä aku, sampai keton karäh hamaub: imberkat iä, idjä dumah huang aran pangkahai Tuhan!

BAGI 24.

- I. Jesus masanan katan panumaho. —
 II. Olo akan mendäh tä sining andan.

I. — 1. Maka Jesus blua, balalu hagoet bara human Hatalla; tä muride manggapi iä, manindjok akae ampin tampan human Hatalla. — (Mark. 31, 1. Luk. 21, 5.)

2. Maka koan Jesus dengan äwen: Gitan keton karä talo tä? Toto, aku hamaub dengan keton, batu idjä mahin dia karäh balihi hundjun kolae, idjä djaton ingarak.

3. Maka amon iä mondok hundjun bukit batang undus, muride manggapi iä metoh iä

kabuate, koae: Sanan akan ikäi, prea karä talo tä akan mandjadi? tinai narai indu katan panumamah tuntang kalepah kalunen.

4. Tombah Jesus, sambil hamauih dengan äwen: Ingaingat keton, belä olo mam palajang keton.

5. Krana arä olo karäh lembut hapan arangku, koae: jaku toh Kristus! — tuntang arä olo karäh ingaraite.

6. Maka keton karäh mahining olo haklahi, tinai britan olo haklahi; ingaingat keton, äla keton tangkedjet; krana djaton tau dia talo handiai tä mandjadi, tapi kalepah behindai.

7. Krana utus olo idjä karäh mawi utus beken, tinai karadjaan idjä karäh mawi karadjaan beken, tinai hetähetä karäh lembut lau, tuntang peres, tuntang kagerek petak.

8. Tapi talo handiai tä uras baja tamparan kadjakä.

9. Tä, olo karäh manjaragh keton uka ingapähä, iä karäh mampatäi keton, tuntang keton karäh injingi sakarä djalahan olo tagal arangku.

10. Tä, maka arä olo karäh patarang angkat atäie, tuntang idjä karäh manjaragh beken, idjä hakola mahin hasingi.

11. Tinai arä nabi panandjaro karäh lembut, tuntang arä olo karäh inampute.

12. Maka basa karisang da-
hangdahanga, djadi sintan olo arä karäh sadingen.

13. Tapi olo idjä melai etter sampai kahapus, iä tä karäh injalamat.

14. Maka Ewangelion toh, saritan karadjaan, akan insan hapus kalunen indu kaksaksian akan sakarä djalahan olo. Tä, makakalepahedumah.

15. Maka amon keton karäh mitä talo idjä insanan nabi Daniel, talo kadjilek, talo pangarak tä, mendeng intu kaleka brasih, (buah olo idjä mambasae mingat djetoh!) — (Dan.9,26.)

16. Tä, käläh olo idjä intu Judea hadari akan bukit.

17. Tinai olo idjä hundjun sapau huma, äla iä mohon, handak manduan talo bara humae.

18. Tuntang olo idjä hong tana, äla iä buli, mangat manduan pakaiäe.

19. Tapi pajah olo idjä batihi, tuntang olo idjä manabela katika tä.

20. Maka käläh keton blaku doa, belä darin keton buah musim sadingen, atawa andau sabat.

21. Krana katika tä kadjakä karäh paham, djaton pudji kalotä bara tamparan kalunen palus sampai katontoh, dapit mahin djaton kea karäh mandjadi kalotä tinai.

22. Amon karä andau tä djaton iundur, idjä biti mahin dia injalamat; tapi sabab olo intih karä andau tä karäh iundur.

23. Tä, djaka olo hamauh dengan keton: itä, Kristus aton hetoh atawa hetä! — äla keton pertjaja. *

24. Krana arä Kristus panandjaro tuntang nabi panandjaro karäh lembut, sambil mawi kata hai tuntang heran, sampai iä djaka olih manamput olo intih kea.

25. Itä keton, helo bara talo tä mandjadi, aku djari masanan tä akan keton.

26. Maka amon olo hamauh dengan keton: itä, iä aton huang padang tunis! — äla keton manalih; — itä, iä huang karong! — äla keton pertjajae.

27. Krana kilau kilat lembut bara bila timor, manjabintir palus sampai hila barat, kalotä kea panumah Anakolon dapit.

28. Krana intu äka hantu, hetä kea burong kamiak hampeleng.

29. Maka palus kea limbah karä kadjakä tä matanandau karäh ingaput, bulan karäh nihau pandange, tinai karä bintang karäh gagar bara langit, tuntang kadähen langit kea mahin honggä.

30. Tä, maka katan Anakolon karäh mamala huang langit; tä sakarä utus olo hundjun petak toh karäh manangis, haiak mitä Anakolon dumah hundjun baunandau hong langit, tuntang kwasae, tuntang paham kahaie.

31. Maka iä karäh manjoho malaikat ajue hapan sarunai idjä batarik aughe, äwen tä akan mamumpong olo intihe bara äpat malan riwut, bara saran langit silae, palus sampai sarae silae.—(1.Kor.15,52. 1.Tessal 4,16.)

32. Maka bara batang sikon kadji keton paribasa toh: amon edae djari bahidjau, tuntang mandawen tinai, tä keton katawan musim pandang djari tokep.

33. Kalotä kea, amon keton mitä talo handiai tä, buah keton katawan, perkara tä lawoh tokep, djari darah bauntonggang.

34. Toto, koangku dengan keton, pangereng olo toh djaton akan nihau, sampai talo handiai toh mandjadi.

35. Langit tuntang petak akan nihau, tapi karä aughku djaton haliä akan nihau.

II. — 36. Tapi andau tä, atawa djam tä dialo idjä biti katawan, malaikat hong sorga mahin dia, baja Apangku bewäi.

37. Maka kilau djaman Noah, kalotä kea panumah Anakolon dapit.—(1.Mos.7,7.1.Petr. 3,20.)

38. Krana kilau intu katika tä, helo bara danum soho maleteng petak, olo handiai kuman, mihop, masawä, babanä, sampai andau Noah tamä banama;

39. Tuntang olo djaton pa-

raba tä, sampai danum soho tä maleteng petak, palus mambuseng olo tä samandiai: kalotä kea panumah Anakolon dapit.

40. Katika tä olo hatuä, duä biti, karäh hong tana, maka idjä biti karäh induan, idjä karäh ilih.

41. Duä biti olo bawi karäh manggiling behas hong bindang, maka idjä biti karäh induan, idjä karäh ilih.

42. Buabua keton mandjaga, basa keton djaton katawan djam idjä kwe kea Tuhan keton akan dumah.

43. Tapi buah keton katawan talo toh: djaka tempon huma djari katawan, kilen kambon alem maling akan dumah, toto iä handak manonggo, tuntang djaton maku manalua humae imingkas maling.

44. Tagal tä buah keton kea tatap; krana djam, idjä djaton inaha keton, Anakolon karäh dumah.

45. Maka äweäwe kea djipen idjä budjur tuntang bingat, idjä iangkat Tuhan ajue manggau karä anakolohe, uka iä manenga akae talo kinan intu katika awang patut?

46. Selamat djipen djetä, idjä sondau Tuhan, metoh panumabe, kalotä gawie.

47. Toto, aku hamauh deng-an keton, iä karäh mangkat djipen djetä, uka iä manggau karä ramee.

48. Tapi amon djipen idjä papa tä karäh hamauh huang atäie: Tuhanku hindai bewäi dumah; —

49. Palus iä manampara mamukul djipen beken, sambil kuman mihop dengan olo pambusau:

50. Tä andau idjä djaton inahae, tuntang djam idjä djaton tawae, gap Tuhan djipen tä karäh sampai,

51. Balalu malentup iä, sambil manantu bagie hindjä olo haliau; hetä karäh aton tangis tuntang keret kasingä.

BAGI 25.

I. Paribasa sapulu budjang bawi. II. Paribasa tuan idjä mansahau rear intu djipäe. III. Hukum idjä rabian.

I. — 1. Katika tä karadjaan sorga kilau sapulu budjang bawi, idjä mimbit sumboe, palus hagoet, handak manambang bakalbana.

2. Maka limä biti äwen tä pintar, tinai limä bitihumong.

3. Idjä humong tä mimbit sumboe, tapi djaton iä mimbit undus.

4. Tapi idjä pintar tä mimbit undus huang sarangae, tuntang sumboe.

5. Maka amon bakalbana tabi dumah, äwen tä parontok samandiai, palus batiroh.

6. Djadi, bentok alem aton augh kariak: Itä, bakalbana

dumah! lius keton, tambang iä.

7. Tä budjang bawi tä misik samandiai, palus manjimpan sumboe.

8. Maka idjä humong tä hamauh dengan äwen idjä pintar: Bagi akan ikäi belae undus keton, krana sumbon ikäi handak belep.

9. Tapi tombah äwen idjä pintar, koae: *Æla*, belä ikäi tapas haiak keton. Käläh keton manalih dagang, pili akan keton.

10. Maka kahum äwen tä hagoet, handak mamilie, bakalbana tä dumah; tä äwen idjä simpan tamä haiak dengae akan pesta masawä; palus lawang inguntji.

11. Limbah tä budjang bawi awang hagoet tä dumah, koae: O Tuhan, Tuhan! uap akan ikäi.

12. Tapi tombah iä, koae: Toto, aku hamauh dengan keton, jaku djaton kasene keton.

13. Tagal tä, djaga keton, krana keton djaton katawan andau, djaton katawan djam, Anakolon karäh dumah.

II. — 14. Krana perkara tä kilau tuan halisaug akan tanah beken, idjä mambawakarä djipäe, sambil mansahan ramoe intu äwen tä. — (*Luk.19,12.*)

15. Maka akan idjä iä manenga limä pikul bulau, akan idjä tinai inengae duä, akan idjä tinai inengae idjä, akan genep biti tumon puna ka-

haratie; limbah tä iä balalu halisang.

16. Maka idjä djari mandino limä pikul hagoet badagang hamodal djetä, tuntaug iä bahudjong limä pikul tinai.

17. Kalotä kea idjä djari mandino duä, iä kea bahu-djong duä tinai.

18. Tapi idjä djari mandino sapikul, iä hagoet, mangali petak, palus manjakokan rear tempoe hetä.

19. Maka tahi limbah tä tempon djipen tä buli, tä iä hitong dengan äwen.

20. Maka aton dumah, idjä djari mandino limä pikul bulau, sambil mimbit hudjonge limä pikul kea, koae: O tuan, limä pikul djari insaham intu aku; itäm, aku djari bahudjong limä pikul tinai hamodal tä.

21. Koan tempoe dengae: Käläh, djipen idjä bahalap tuntang budjur; ikau djari budjur mahaga talo isut, jaku handak mangkat ikau mahaga talo arä; tamä ikau kaban-djak tempom.

22. Maka idjä djari mandino duä pikul dumah kea, koae: Tuan, duä pikul djari insaham intu aku; itäm, jaku djari bahudjong hamodal tä duä pikul tinai.

23. Koan tempoe dengae: Käläh, djipen idjä bahalap tuntang budjur; ikau djari budjur mahaga talo isut, jaku handak mangkat ikau mahaga

talo arä; tamä ikau kahan-djak tempom.

24. Maka idjä djari mandino sapikul dumah kea, koae: Tuan, jaku katawan ikau, ikau puna karas, ikau manggetem intu äka, idjä djaton djari inawurm, tuntang maraup talo intu äka, idjä djaton djari inatajam.

25. Djadiawi kikähku, maka aku djari lius, manjahokan bulaum huang petak; itäm, toh idjä puna ajum bihin.

26. Tapi tombah tempoe, sambil hamauh dengae: O djipen idjä papa tuntang kadian! tawam aku manggetem intu äka, idjä djaton djari inawurku, tuntang maraup talo intu äka, idjä djaton djari inatajangku?

27. Amon kalotä, toto patut haream ikau mahatangan re-arku akan olo badagang, mandjalan djetä, uka amon aku dumah, aku tau manduan tinai idjä ajungku tuntang anake.

28. Duan sapikul bulau tä bara iä, tenga djetä akan idjä mina sapulu pikul tä.

29. Krana akan genep biti, idjä mina talo, karäh indahang hindai, uka kutoh ai; tapi bara idjä djaton mina talo, maka talo awang inae kea mahin karäh induan bara iä. (13,12.)

30. Maka djipen tä idjä djaton baguna kanan akan kaleka kaput pidjem; hetä karäh

aton tangis tuntang keret kasingä.

III. — 31. Maka amon Anak-olon dumah huang kabaie, impahaiak karä malaikat idjä brasih, tä iä karäh mondok hundjun padadusan kabaie.

32. Tä sakarä utus olo akan imumpong manabarep iä, palus iä karäh mamisah olo kalunen, kilau sakatik mamisah tabiri bawie dengan tabiri hatuäe.

33. Maka tabiri bawie karäh injohoe mendenghila gantaue, tapi tabiri hatuäe hila sambile.

34. Tä radja karäh hamauh dengan äwen, idjä hila gantaue: Kantoh keton, idjä imberkat Apangku, dino karadjaan, idjä djari injimpan akan keton helo bara tampanan kalunen.

35. Krana aku djari blau, keton djari pakanan aku; aku djari teah belaiaku, keton djari mampihop aku; aku djari tamuäi, keton djari mimbit aku huang human keton.

36. Jaku djari halowai, keton djari makaian aku; aku djari haban, keton djari madja manjengok aku; jaku djari hong sipir, keton djari mananggoh aku.

37. Tä olo tetek karäh tombah aughe, koae: Tuban, prea ikäi djari mitä ikau blau, tuntang djari pakanan ikau? atawa teah belaim, tuntang djari mampihop ikau?

38. Atawa prea ikäi djari

mitä ikau tamuäi, tuntang djari mimbit ikau huang human ikäi? atawa halowai, tuntang djari makaian ikau?

39. Tinai prea ikäi djari mitä ikau haban, atawa huang sipir, tuntang djari madja, manjengok ikau?

40. Maka radja karäh tombah anghe, sambil hamauh dengan äwen: Toto, koangku dengan keton, talo idjä djari iawi keton dengan idjä biti paharingku idjä korik haliai, djetä djari iawi keton deng- angku.

41. Limbah tä iä karäh hamauh dengan äwen, idjä hila sambile: Iudah bara aku, keton idjä tarasapa, akan apui idjä katatahi, idjä djari injim- pan akan setau tuntang karä dewan ajue.

42. Krana akudjari blau, ke- ton djaton djari pakanan aku; aku djari teah belaiiku, keton djaton djari mampihop aku.

43. Jaku djari tamuäi, ke- ton djaton djari mimbit aku huang human keton; jaku djari holowai, keton djaton djari makaian aku; jaku djari haban tuntang huang sipir, maka keton djaton djari ma- dja, manjengok aku.

44. Tä maka olo tä kea ka- räh tombah, koae: Pea ikäi djari mitä ikau blau, atawa teah belaim, atawa tamuäi, atawa halowai, atawa haban, atawa huang sipir, tuntang ikäi djaton djari mandohop ikau?

45. Tä iä karäh tombah anghe, koae: Toto, aku ha- mauh dengan keton, talo idjä djaton djari iawi keton deng- an idjä biti paharingku toh, idjä korik haliai, maka keton djaton djari mawi tä deng- angku.

46. Maka olo tä palus akan kapähä idjä katatahi, tapi olo tetek akan pambelom idjä katatahi.

BAGI 26.

I. Olo hai hatirok, bandak mampatäi Je- sus. II. Jesus inata dengan minjak. III. Panginan hamalem. IV. Jesus masanan pompatäie djari tokep. V. Get- semane. VI. Jesus inawan olo. VII. Iä igah manharep basaran mantir Jehudi. VIII. Petrus milim iä.

I. — 1. Maka limbah Jesus djari mampalepah karä aughe tä, iä hamauh dengan muride:

2. Keton katawan, limbah kaduä aton pesta paska, tä Anakolon karäh injaragh, uka iä ilantak hong kaju sampa- laki.

3. Maka karä kapala imam tuntang olo tamat surat, ti- nai bakas olo arä hapumpong huang human imam hai, idjä bagarä Kaiapas. — (*Joh. 11, 47.*)

4. Maka olo tä mambulat aughe, handak manawan Je- sus hapan tipu, palus mam- patäi iä.

5. Tapi koan äwen tä: Æla

intu katika pesta, belä mam-paridu olo arä.

II. — 6. Maka amon Jesus aton intu Betania, huang human Simon, idjä basamagh bihin, — (*Mark.14,3.*)

7. Aton olo bawi manggapi iä, idjä mimbit kasa bahalap, basuang minjak idjä paham barega, palus iä manusuh tä hundjun takoloke, kahum iä mondok kuman. — (*Joh.12,5.*)

8. Amon muride mitä tä, maka iä paham blait, koae: Kanduä manganan tä kalotä?

9. Krana ninjak toh tau indjual hai regae, hapa manenga olo pähä belom.

10. Maka Jesus kasene tä, palus iä hamaub dengan äwen: Buhen keton muas olo bawi toh? krana iä djari mawi talo bahalap denganku.

11. Krana olo pähä belom haradjur aton marak keton, tapi aku djaton melai haradjur dengan keton.

12. Krana indu hapae manatap aku ingubur, iä djari manusuh minjak toh intuaku.

13. Toto, aku hamaub dengan keton, intu karä kaleka salepah kalunen Ewangelion toh insanan, hetä karäh insanan kea talo idjä djari iawie indu pangingat olo dengae.

14. Tä idjä biti olo duäwalas tä, idjä bagarä Judas Iskariot, manalih kapala imam,

15. Koae: Narai keton handak manenga aku, mangat aku manjaragh iä akan keton?

Maka olo tä mandjandji, handak manenga akae telo pulu ringgit. (*Sagh.11,12.*)

16. Bara katika tä iä mimpakalindae, uka manjaragh iä.

III. — 17. Maka andau solake olo pudji kuman tepong idjä djaton iragi, murid manalih Jesus, sambil hamaub dengae: Intu kwe ikau manjoho ikäi manjimpan akam panginan paska? (*2.Mos.12,6.*)

18. — *Luk.22,7.*)
18. Koae: Lius tanggoh lewu, talih anu kanih, sambil hamaub dengae: koan guru, wajahku djari tokep; intu humam aku tuntang muridku handak mawi paska.

19. Maka muride mawie tumon petäh Jesus huang iä, palus manjimpau paska.

20. Djadi tokep kaput iä mondok kuman haiak äwen duäwalas tä.

21. Tä sangkom kuman iä hamaub: Toto, koangku dengan keton, idjä biti keton karäh mandjual aku. — (*Joh.13,21.*)

22. Maka äwen tä paham kapähä atäie, tuntang genep biti olo tä malawo aughe, misek iä: Mikäh aku idjä koam, Tuhan!

23. Tapi tombah iä, koae: Idjä haiak aku manjuap huang pinggan, iä tä karäh mandjual aku.

24. Maka toto, Anakolonakan lius, kilau djari injurat tabiu iä; tapi pajah olo tä, idjä mandjual Anakolon! bahalap

akae, djaka olo tä djaton inakan indue.

25. Tä tombah Judas, idjä mandjual iä, koae: Mikäh aku idjä koam, Guru? Tombah iä: Toto, kilau koam.

26. Maka sangkom kuman Jesus manduan tepong, mamberkate, mandaraie, tuntang manengae akan murid, sambil hamauh: Duan, kuman, djetoh berengku. — (1. Kor. 11, 23.)

27. Tinai iä manduan sangkir, mamberkate, manenga tä akan äwen, koae: Ihop keton handiai bara toh.

28. Krana djetoh dahangku, daha djandji taheta, idjä inusuh akan olo arä, indu ampun dosae.

29. Tapi aku hamauh dengan keton, bara katontoh aku djaton akan mihop hindai danum anggor, sampai andau tä, amon aku karäh mihop tä taheta haiak keton huang karadjaan Apangku.

IV. — 30. Djadi, limbah äwen djari manjanji, manara Hatalla, maka iä blua, manalih bukit batang undus.

31. Tä koan Jesus dengan äwen tä: Alem toh atäi keton handiai karäh tantarang angate tagal aku. Krana aton augh surat: „Jaku handak mamnkul sakatik, tä sakarä kawan tabirie karäh bilangbalangan.” — (Sagh. 13, 7.)

32. Tapi limbah aku djari misik bara olo matäi, aku

handak hagoet helo baun keton akan Galilea.

33. Maka tombah Petrus, sambil hamauh dengae: Alo olo handiai tantarang angkat atäie tagal ikau, aku djaton haliai karäh tantarang angkat atäiku.

34. Koan Jesus dengae: Toto, aku hamauh dengam, alem toh kea, helo bara djagau manando, hantelo ikau karäh milim arepm muridku.

35. Koan Petrus dengae: Alo aku akan matäi haiak ikau, djaton kea aku handak milim ikau. Tumon tä kea augh murid samandiai.

V. — 36. Tä Jesus haiak äwen tä tamä kabon, Getsemane arae; maka koae dengan muride: Mondok keton hetoh, katahingku hagoet blaku doa kanih. — (Mark. 14, 32. Luk. 22, 39. Joh. 18, 1.)

37. Maka iä mimbit Petrus, tuntang anak Sebedeus duäduä, palus iä pähä atäie, tuntang paham kasekä angkat huange.

38. Tä koae dengan äwen: Hambaruangku injangkulep kapähä sampai matäi. Melai hetoh, inih aku.

39. Limbah tä iä miar isut, mahingkep baue sampai petak, blaku doa, koae: O Apang, djaka olih, indah bara aku sangkir toh; tapi äla tumon kahandakku, malainkan tumon kabandak ajum.

40. Maka iä manangghob mu-

ride, tuntang sondau äwen tä batiroh; tä iä hamaub dengan Petrus: Kilen keton djaton tau minih idjä djam?

41. Djaga keton tuntang blaku doa, belä keton buah tingkes. Toto, rogh pahias, tapi isi balemo.

42. Maka tinai, tingkat idjä duä, iä lius blaku doa, koae: O Apang! djaka dia olih sangkir toli indah bara aku, baja aku akan mihop tä, köläh kabandakm djadi.

43. Maka iä dumah, tuntang sondau äwen tä batiroh tinai, krana matae babehat awi tiroh.

44. Tä iä malihi äwen tä, hagoet haluli, blaku doa tingkat idjä telo, hapan aughe tä kea.

45. Limbah tä iä manalih muride, sambil hamaub dengan äwen: Kilen keton batiroh tuntang malajan katontoh! Itä, djam djari sampai, Anak-olon injaragh akan lengän olo badosa.

46. Mendeng! ita hagoet! itä, olo idjä mandjual aku djari tokep.

VI. — 47. Maka kahum iä magou kotakotak, itä! Judas, idjä biti baris äwen duäwalas tä, dumah, tuntang arä olo haiak dengae, idjä mimbit padang tuntang däräh kaju, idjä injoho kapala imam tuntang bakas olo arä.

48. Maka olo idjä mandjual iä djari manenga kata akan

olo arä, koae: Idjä injiumka, djetä iä, singkap iä.

49. Balalu iä manggapi Jesus, koae: Sälamat, guru! Palus iä manjium iä.

50. Maka koan Jesus dengae: Ulä, kasen ikau djari kantoh? Tä olo manggapi, mandjudju lengäe, manawan Jesus.

51. Maka itä! idjä biti olo tä, idjä hindjä Jesus, manusang lengäe, manjilak padange, palus namangkih djipen imam hai, basampal pindinge.

52. Tä koan Jesus dengae: Tamäan padangm buli kumpange, krana olo handiai, idjä hapan padang, akan nihau awi padang.

53. Atawa aton ikau mado, aku djaton tau blaku intu Apangku toh kea, palus iä karäh manjoho akangku labih bara duäwalas kojan malaiikat?

54. Tapi amon kalotä, kilen augh surat tau tulus, idjä masanan, djaton tau dia talo mandjadi tumon toh? — (Jes.53.)

55. Limbah tä koan Jesus dengan olo arä: Kilau ampin handak mawi bigal keton djari hagoet, hapan padang, hupan däräh, handak manawan aku; taloh nongkang andau jaku djari mondok marak keton, madjar olo hung human Hatalla; tapi keton djaton djari manawan aku.

56. Tapi talo handiai toh

mandjadi, nakara surat nabi mandjadi tulus. Tä karä muride malihi iä, hadari.

VII. — 57. Maka olo, idjä djari manawan Jesus, magah iä akan Kaiapas, imam hai tä, äka olo tamat surat tuntang olo bakas djari hapumpong.

58. Maka Petrus mangalulut iä kedjau manuntut likute, sampai paseban imam hai; iä tamä hetä, tuntang mondok dengan kapiri, uka mitä kaputuse.

59. Maka karä kapala imam tuntang olo bakas, tinai sakarä mantir basara manggau angh tandjaro mawi Jesus, uka mampatäi iä; tapi djaton iä sondaue.

60. Alo arä saksi panandjaro djari hapumpong hetä, mahin djaton kea iä sondau.

61. Maka tepa aton dumah duä bitu saksi panandjaro, koae: Olo toh djari hamauh: aku hakon mangarak human Hatalla, tuntang mamangun tä tinai huang katelo. — (Joh. 2, 19.)

62. Tä imam hai mendeng, sambil hamauh dengae: Djaton ikau tombah? Kilen dawan olo toh mawi ikau?

63. Maka Jesus suni. Tä tombah imam hai, sambil hamauh dengae: Jaku manjumpahikau intu Hatalla idjä belom, sanan akan ikäi, djaka ikau toto Kristus, Anak Hatalla!

64. Koan Jesus dengae: Toto, kilau koam. Tapi aku hamauh

dengan keton, bara toh keton karäh mitä Anakolon mondok hila gantaun kwasa, tuntang dumah hundjun baunandan intu langit.

65. Tä imam hai marabit klambie, koae: Iä manawah Hatalla; narai katapas saksin ita hindai? Itä, toh bitin keton djari mahining, iä manawah Hatalla.

66. Kilen kamään keton? Tombah olo tä, koae: Patut iä matäi.

67. Tä olo maludja baue, sambil mamendong iä. — (Jes. 50, 6.)

68. Maka belae manekap baue, koae: Tudjum akan ikäi, o Kristus, äwe idjä manekap ikau?

VIII. — 69. Maka Petrus mondok ruar, intu paseban. Tä djipen bawi idjä bitu manggapi iä, koae: Ikau kea djari hindjä dengan Jesus, o Galilea tä.

70. Tapi iä milim intu baun olo handiai, koae: Jaku dia tawan talo koam.

71. Maka amon iä blua akan tambiran, tä djipen bawi beken tinai mitä iä, palus hamauh dengan olo awang hetä: Olo toh kea djari hindjä dengan Jesus, o Nasaret tä.

72. Tapi iä milim tinai tuntang sapa, koae: Jaku dia kasene olo tä.

73. Maka rabian isut äwen idjä mendeng hetä manggapi, tuntang hamauh dengan Pe-

trus: Toto kea ikau baris äwen tä, krana lagon kotakm kea masanan ikau.

74. Tä iä bamiat, haiak manjapa arepe, koae: Jaku djaton kasene olo tä. Maka hemben tä kea djagau manaudu.

75. Tä Petrus taraingat augh Jesus, idjä djari insanae akae: Helo bara djagau manando, hantelo ikau karäh miliun arepm muridku. Balalu iä blua akan ruar, paham manangis.

BAGI 27.

I. Judas mampatäi arepe awie bagalabah atäie. II. Jesus iriksa Pilatus. III. Jesus imapa sardadu. IV. Iä matäi hoag kaju sampalaki. V. Talo heran sana iä matäi. VI. Jesus ingubur. VII. Kubure inonggo sardadu.

I. — 1. **M**aka amon talo lis sawah karä kapala imam tuntang bakas olo arä mambulat aughe hapa mandawa Jesus, mangat mampatäi iä. — (*Mark. 15, 1. Luk. 22, 66. Joh. 18, 28.*)

2. Balalu äwen mamasong iä, magah iä bara hetä, manjaragh iä akan tamanggong Pontius Pilatus.

3. Tä Judas, idjä djari mandjual iä, amon iä mitä Jesus ihukum olo, maka iä manjasal, palus malian telo pulu ringgit tä akan kapala imam tuntang olo bakas,

4. Koae: Jaku djari paham sala, basa aku djari mandjual daha, idjä djaton kasalae.

Tapi koan äwen: Kanduen ikäi tä? Djetä tanggong aim.

5. Tä iä mandjakah ringgit tä akan human Hatalla, balalu hagoet; tuntang iä lius, manggantong arepe.

6. Maka kapala imam manduan ringgit tä, koae: Djaton patut ita mina tä huang patiu Hatalla, krana djetä regan daha.

7. Maka limbah olo tä djari hatirok, iä hapan djetä mamili tanan tukang blanai, akan äka kubur tamuäi.

8. Tagal tä tana tä injewut tana daha, sampai andau toh.

9. Kalotä maka tulus augh, idjä injewut nabi Jeremia, koae: „Olo manduan telo pulu ringgit, — regan olo, idjä indjuale, idjä irega olo Israel tumon tä, — (*Sagh. 11, 12.*)

10. „Tuntang iä djari manenga tä hapae mamili tanan tukang blanai, kilau Tuhan djari manjoho aku.”

II. — 11. Maka Jesus mendeng naharep tamanggong; tä tamanggong misek iä, koae: Toto ikau radjan olo Jehudi? Koan Jesus dengae: Toto, kilau koam.

12. Tapi amon iä ingarana kapala imam tuntang olo bakas, iä djaton tombah enen.

13. Tä koan Pilatus dengae: Djaton ikau mahiuing karä augh dawan olo mawi ikau?

14. Tapi kakarä dawae idjä mahin dia inombahe, sampai tamanggong paham hengan.

15. Maka andau pesta tä tamanggong pudji malapas akan olo arä idjä bitu olo balokan bara sipir, brangai idjä ilakue.

16. Maka katika tä aton idjä bitu huang sipir, idjä paham darhaka, Barabas arae.

17. Tä, amon olo arä djari hapumpang, koan Pilatus dengan äwen: Idjä kwe ilaku keton, aku malapase akan keton? Barabas, atawa Jesus, idjä bagarä Kristus?

18. Krana tawae, iä djari injaragh äwen awi kabirie.

19. Maka kahum iä mondok hundjun karosi basara, sawae manjoho olo masanan akae: Æla mangarait arepm dengan perkarana olo tetek tä, krana alem ndau jaku paham djari ingapähä huang nupingku tagal iä.

20. Maka kapala imam tuntang olo bakas madjik olo arä, uka blaku liwus Barabas, palus mampatäi Jesus.

21. Maka tombah tamanggong, sambil hamauh dengan äwen: Idjä kwe äwen duä toh ilaku keton, aku malapase akan keton? Koan olo arä: Barabas.

22. Koan Pilatus dengan äwen: Tapi kilen gawingku dengan Jesus, idjä bagarä Kristus? Koan olo handiai dengae: Lantak iä hong kaju sampalaki!

23. Tapi koan tamanggong: Narai kea kasalae? Tä maka

paham haream olo tä mangkariak, koae: Lantak iä hong kaju sainpalaki!

24. Amon Pilatus mitä, iä djaton bara hila, tapi kari-dun olo sasar paham haream, maka iä manduan danum, mamenjau lengäe intu baun olo arä, koae: Jaku toh brasih bara dahan olo tetek toh; keton akan manauggongdjatä.

25. Tä tombah olo arä handiai, koae: Käläh, dahae manata ikäi tuntang anak ikäi!

26. Tä iä malapas Barabas akan äwen; tapi limbah Jesus imukul sapu, iä mandjuluk iä, uka injampalaki.

III.—27. Tä sardadu ain tamanggong manduan Jesus akan huma basara, sambil mamumpang sakarä djalahae mawi iä.

28. Palus äwen mengkak pakaiäe, makaian iä hapan klambi baludu idjä pandjang.

29. Tinai äwen mandarä duhi kilau angkol radja, tuntang mingkes tä hundjun takoloke, tinai huang lengäe gantaue olo tä mingkes tetek humberang; limbah tä äwen mandeko utute intu baue, sambil hababaka iä, koae: Tabi, radjan olo Jehudi!

30. Tuntang olo tä maludja iä, tinai äwen manduan tetek humberang tä, mahäwes takoloke.

31. Maka amon olo tä djari hababaka iä, äwen mengkak klambi pandjang tä, tuntang

makaian iä hapan puna pakaiäe, sambil magah iä, uka iä injampalaki.

IV. — 32. Maka amon olo tä blua bara lewu, iä hasupa dengan olo Kirene, Simon arae, palus olo hadjadjuan iä mäton kaju sampalakie.

33. Djadi, amon iä sampai äka, idjä bagarä Golgota, (rima: äka bangun takolok.)

34. Tä olo manenga akäe tjuka häwoi talo bapait akan indu ihope; tapi amon iä mangkemä tä, iä djaton maku mihope.

35. Maka limbah olo djari manjampalaki iä, äwen mambagi karä pakaiäe, sambil batenong; uka tulus augh, idjä injewut nabi: „Olo djari mambagi pakaiangku akan sama arepe, tinai tagal klambingku iä djari batenong.” — (*Masm.* 22, 19.)

36. Limbah tä äwen mondok hetä, sambil manonggo iä.

37. Maka ambo takoloke olo mangkepan surat bukue iä impatäi, idjä kolotoh: „Iä toh Jesus, radjan olo Jehudi.”

38. Limbah tä bigal duä bitu injampalaki haiak dengäe; idjä hila gantaue, idjä hila sambile.

39. Maka olo idjä mahalau hetä paham manjapa iä, manggiling takoloke, — (*Masm.* 22, 8.)

40. Sambil hamaoh: Tjäh ikau, idjä hakon mangarak human Hatalla, tuntang ma-

mangun tä tinai huang kate-lo! dohop arepm; djaka ikau toto Anak Hatalla, mohon bara kaju sampalaki!

41. Kalotä kea kapala imam hababaka iä, tnntang olo tammat surat, tinai olo bakas, koae:

42. Olo djari indohope, arepe iä djaton tan mandohope. Djaka iä toto radjan olo Israel, käläh toh iä mohon bara kajn sampalaki, tä ita handak pertjaja huang iä.

43. Iä djari harap Hatalla; käläh toh Hatalla maliwus iä, amon iä radjin dengäe; krana iä djari masanan arepe: aku toh Anak Hatalla.

44. Kalotä maka bigal kea, idjä injampalaki haiak dengäe, mamapa iä.

45. Maka djam djabawen talo mandjadi kaput bapus petak, sampai djam djalatiän.

46. Maka djam djalatiän hirah Jesus mangkariak, hai aughe, koae: Eli! Eli! lamma sabaghtani? rima: o Hatallangku! Hatallangku! buhen ikau djari malihiku? — (*Masm.* 22, 2.)

47. Amon olo idjä mendeng hetä mahining aughe tä, koan belahc: Iä mambawa Elias.

48. Maka idjä bitu äwen tä badjeleng hadari, wanduan kambang batn, manjuang tä dengan tjuka, manantahan tä hapan humbang, palus mampihop iä.

49. Tapi koan belahc: Te-

rai, ita mitä, djaka Elias du-
mah, palus mawat iä.

50. Maka Jesus mantehau ti-
nai hai aughe, balalu malian
tahasenge, mahotus.

V. — 51. Tä itä! dinding
benang huang human Hatalla
barabit pontong haruä, bara
ngambo palus ngiwa; tuntang
petak hagerek, tinai bukit ba-
tu pusit. — (2. Mos. 26, 31.)

52. Palus kubur olo buap,
tuntang arä hantun olo brasih,
idjä djari batiroh matäi, misik,

53. Tuntang blua bara ku-
bur, limbah Jesus djari be-
lom haluli, arä olo äkae ma-
sanan arepe.

54. Maka kamandan sardadu
tuntang olo idjä dengae, idjä
manonggo Jesus, amon iä mitä
petak hagerek, tuntang mitä
karä talo idjä mandjadi, iä
paham mikäh, koae: Toto,
iä toh Anak Hatalla.

55. Maka aton hetä arä olo
bawi, idjä manampajah bara
kedjau, idjä djari omba Je-
sus bara Galilea, mangat ma-
njang manonggo iä.

56. Iä tä Maria Magdalena,
tinai Maria indu Jakobus äwen
duä Joses, tinai indu anak
Sebedeus tä.

VI. — 57. Maka halemäle-
mäi aton dumah olo tatau
bara Arimatia, arae Josep,
iä tä kea murid Jesus.

58. Iä tä mananggoh Pilatus,
sambil blaku hantun Jesus.
Maka Pilatus manjoho ma-
nenga hantu tä äkae.

59. Tä Josep manipas hantu
tä, mamungkuse hapan be-
nang lamos idjä baputi,

60. Tuntang mingkes tä
huang kubur ajue idjä ta-
hela, idjä djari imahat hu-
ang bukit batu. Tinai limbah
iä djari manggaling batu hai
indu atep tumbang kubur,
maka iä buli. — (Jes. 53, 9.)

61. Maka aton hetä Maria
Magdalena tuntang Maria idjä
tä; äwen tä mondok tandipah
kubur.

VII. — 62. Maka andau idjä
tinai, iä tä andau limbah
andau olo manjimpan talo,
tä karä kapala imam tuntang
olo parisi hapumpang, ma-
naharep Pilatus,

63. Koac: Tuan, ikäi ta-
raingat kahum olo palajang
tä belom, iä djari hamauh:
limbah kaduä aku karäh be-
lom haluli.

64. Tagal tä, käläh ikau
manjoho olo manonggo ku-
bure, sampai andau telo, belä
suro murid ajue dumah ha-
malem, manakau hantue, pa-
lus masuman akan olo arä: iä
djari belom bara olo matäi,
— tumon tä tipu idjä rahian
karäh papa bara idjä helo.

65. Koan Pilatus dengan
äwen: Duan bewäi sardadu;
lius, tonggo kubur tumon
kahandak keton.

66. Tä äwen lius, manjoho
sardadu manonggo kubur tä;
tinai iä mantjatjak batu.

BAGI 28.

I. Jesus belom baluli. II. Tä masanan arepe akan muride bong Galilea.

I. — 1. Maka limbah andau sabat, amon talo handak sawah andau minggo, aton dumah Maria Magdalena tuntang Maria idjä tä, handak manjengok kubur. — (*Mark. 16. Luk. 24. Joh. 20.*)

2. Tä itä! petak paham bagerek; krana malaikat Tuhan mohon bara langit, manggapi, manandar batu bara tuumbang kubur, sambil mondok hundjue.

3. Ampie kilau kilat, tuntang pakaiäe baputi, kilau udjan habungkus.

4. Tä awi kikähe karä olo tonggo tä sabanen, ampie kilau matäi.

5. Tapi tombah malaikat, sambil hamaub dengan olo bawi: Æla keton mikäh, krana tawangku, keton manggau Jesus, idjä djari ilantak hong kaju sampalaki.

6. Iä djaton betoh; krana iä djari belom haluli, tumon aughe. Kantoh, itä keton kaleka Tuhan djari ingudjuh.

7. Palus lius guloguloug, sanan akan muride, iä djari misik bara olo matäi. Itä! iä karäh hagoet helo baun keton akan Galilea, hetä keton karäh mitä iä. Itä, aku djari masanan tä akan keton.

8. Maka olo bawi tä ba-

djeleng blua bara kubur dengan kikähe tuntang kahan-djake paham, palns äwen tä hadari, mangat masanan tä akan muride.

9. Tapi amon äwen hagoet, handak masanan tä akan murid, itä! Jesus baaton hasupa dengae, koae: Salamat keton. Maka äwen tä manggapi, manjngkap paie, palus manjem-bah iä.

10. Tä koan Jesus dengan äwen: Æla mikäh; lius, sanan akan paharingku, uka iä hagoet akan Galilea, hetä iä karäh mitä aku.

11. Maka amon äwen tä djari hagoet, tä belabe olo tonggo tä tamä lewu, masanan akan kapala imam talo handiai awang mandjadi.

12. Tä äwen hapumpong dengau karä olo bakas, mangalagai tirok, tuntang iä manenga kutoh rear akan sardadu tä,

13. Koae: Suman keton akan olo: muride djari mananggoh hamalem, manakau hantue, kahum ikäi batiroh.

14. Maka amon augh tä sampai pinding tamanggong, ikäi handak mangatau iä, belä keton buah kapähä enen.

15. Djadi, äwen manduan rear tä, tuntang iä mawie tumon adjar tä. Maka augh tä leket, harap olo Jehudi sampai andau toh.

II. — 16. Maka murid äwen sawalas tä hagoet akan Ga-

lilea, talih bukit idjä akan hetä Jesus djarimanjoho iä. — (26, 52.)

17. Maka amon olo tä mitä iä, äwen manjembah iä, tapi belae bembang atäie.

18. Tä Jesus manggapi, hakotak dengan äwen, koae: Karä kwasa huang sorga tuntang hundjun petak djari inenga akanku. — (11, 17.)

19. Lius keton, tamäan karä utus olo mandjadi murid, awi keton mampondoi iä huang aran Bapa, huang aran Anak, huang aran Rogh brasih;

20. Tinai adjar iä manumon talo handiai, idjä djari ime-tähku keton. Maka itä! aku toh hindjä keton sining andau, sampai kalepah kalunen. Amen.

EWANGELION, INJURAT MARKUS.

BAGI 1.

I. Jesus insanan tuntang impandoi Johennes. II. Jesus mintih murid. III. Iä mampakälüh olo idjä ingumpang dewa; IV. empo Petrus idjä bawi, tinai arä olo bekeu; V. olo basamagh.

I. — 1. Djetoh tamparan Ewangelion Jesus Kristus, Anak Hatalla.

2. Tumon augh idjä injurat nabi „Itä! jaku manjoho malaikat ajungku hagoet helo baum, idjä akan manjimpan djalan ajum intu baum. — (Mal.3,1.)

3. „Augh guru hong padang: tatatatap djalan akan Tuhan! parampar kaleka a-kae! ” — (Jes.40,3.)

4. Maka Johannes mampondoi olo hong padang, sambil masanan pampondoi kalibah akan ampun dosa. — (Matt. 3,1.)

5. Tä aton blua, manang-goh iä, salepah tanah Judea, tinai olo Jerusalem sainandiai; limbah olo tä djari mangaku dosae, maka äwen impandoi awie huang batanganum Jordan.

6. Maka Johannes hapakai-an bulun onta, tinai kahange hababat upak meto, panginae sangkalap tuntang madu.

7. Maka iä masanan brita, koae: Rahian bara aku aton dumah olo, idjä kwasa bara aku; akae tä aku djaton ba-

guna sontop, mengkak talin sarumpahe. — (*Joh.1, 27.*)

8. Toto, aku mampandoi keton hapan danum, tapi iä karäh mampandoi keton hapan Rogh brasih.

9. Djadi, intu karä andau tä Jesus dumah bara Nasaret, hong tanah Galilea, tuntang iä impandoi Johannes huang Jordan. — (*Matt.3,16. Joh.1, 32.*)

10. Maka iä balalu djakat bara danum, tä iä mitä langit buap, tuntang Rogh mohon akau hundjue kilau buorong dara.

11. Tinai aton augh blua bara sorga: Ikau toh Anakku, idjä äka huangku; ikau idjä ingilakku.

12. Maka Rogh balalu mambah iä akan padang, kaleka benjem. — (*Matt.4,1.*)

13. Hetä iä melai huang kaleka benjem kâpat pulu andau, iingkes setan; iä hindjä meto hutan, maka malaikat manjang manonggo iä.

II. — 14. Maka limbah Johannes djari inutup olo, tä Jesus sampai Galilea, masuman Ewangelion karadjaan Hatalla,

15. Koe: Wajah djari sampai, karadjaan Hatalla djari tokep; hobah keton haiak pertjaja augh Ewangelion.

16. Maka amon iä manandjong hong saran danau Galilea, iä mitä Simon äwen duä Andreas, hampahari idjä ka-

lambntan; äwen tä malaboh pasat hong danau, krana iä olo palauk. — (*Matt.4,18.*)

17. Maka koan Jesus deng-an äwen: Omba aku, tä aku handak manjoho keton manawan olon.

18. Maka äwen tä balalu malihi pasate, palus omba iä.

19. Djadi, limbah iä djari hagoet isut bara hetä, iä mitä Jakobus, anak Sebedeus, tuntang Johannes, paharie idjä kalambutan; äwen tä huang arut, manumpang pasate.

20. Balalu iä mambawa äwen duä tä. Tä äwen mabilihi bapae Sebedeus huang arut, tuntang barohae, palus omba iä.

III. — 21. Maka iä tamä Kapernaum; tuntang palus andau sabbat kea iä tamä sinagoge, madjar olo.

22. Maka olo djungun awi adjare; krana kilau idjä bara kwasa iä madjar olo tä, djaton djaka kilau olo tamat surat.

23. Maka huang sinagoge ain olo tä aton idjä biti, idjä ingumpang dewa papa, iä tä mangkariak,

24. Koe: Terai! narai gawin ikäi dengam, o Jesus, olo Nasaret? Ikau djari dumah, handak marusak ikäi. Jaku kasene ikau, ikau toh idjä brasih intu Hatalla.

25. Maka Jesus mangotak iä, koe: Suni, palus blua bara iä.

26. Tä dewa papa tä manunda iä, sambil mangkariak hai aughe, balalu blua bara iä.

27. Maka olo handiai djungun, sambil hisek sama arepe, koae: En tä? Narai adjar taheta tä? Krana hapan kwasa dewa papa kea mahin irentahe, palus djetä manumon aughe!

28. Maka britae balalu sampai tanah handiai, idjä hakaling Galilea.

IV. — 29. Maka iä palus blua bara sinagoge, tuntang tamä human Simon äwen duä Andreas, impahaiak Jakobus tuntang Johannes. — (*Matt.* 8,14.)

30. Maka empo Simon idjä bawi menter badarem, palus olo masanan iä akae.

31. Tä iä manalih, manjingkap lengäe, mampondok iä; maka peres darem balalu malihi iä, palus iä manonggonuan olo tä.

32. Maka tokep kaput, sana matanandau belep, olo magah akae olo handiai idjä aton perese, tinai olo idjä ingumpang dewa.

33. Maka salepah lewu tä uras hapumpong intu bauntonggang.

34. Maka iä mampakäläh arä olo idjä haban, hakabekken ampin perese, tinai iä manganaan arä dewa; tapi iä djaton manjoho dewa tä hakotak, basa dewa tä kasene iä.

35. Maka tampalawäi, amon

talo hindai sawah, iä misik, blua bara lewu, palus manalih kaleka benjem, sambil blaku doa hetä. — (*Luk.* 4, 42.)

36. Tä Simon tuntang olo idjä dengae manjak iä.

37. Djadi, amon olo tä sondau iä, maka äwen hamauh dengae: Olo handiai manggau ikau.

38. Tapi koae dengan äwen: Has, ita manalih karä lewu beken idjä tokep tä, uka hetä kea aku masanan augh; krana tagal tä aku djari dumah.

39. Palus iä masanan augh huang karä sinagoge ain olo intu salepah Galilea, sambil manganan dewa.

V. — 40. Maka olo basamagh, idjä biti, manalih iä, sambil blaku intu iä, baiak mandeko utute, tuntang hamauh dengae: Djaka ikau handak, ikau tau mamprasih aku.

41. Maka Jesus paham angkat asie dengae, palus iä mandjudju lengäe, manindjek iä, sambil hamauh dengae: Jaku handak, brasih ikau.

42. Sana iä djari hamauh kalotä, peres samagh balalu nihau, tuntang olo tä palus brasih.

43. Maka Jesus mampudji iä, balalu malapas iä,

44. Sambil hamauh dengae: Ingat, äla masanan talo euen akan idjä biti mahin äla; baja

lius, prahan arepm akan imam, tinai basaikau djadi brasih, tenga talo, idjä imetäh Moses, akan indu toros kaksaksian akae. — (3. Mos. 14, 2.)

45. Maka olo tä hagoet, balalu manampara masanan arä sarita, tuntang manarong augh tä, sampai Jesus djaton hindai tau bakarinah tamä lewun olo, baja iä melai ruar intu kaleka benjem, maka bara hetä hetä hakaliling olo mananggoh iä.

BAGI 2.

- I. Jesus mampakäläh olo kait kedjang.
 II. Iä miatih Lewi (iä tä Mattäus) mandjadi muride. III. Adjare tahu puasa, IV. tuntang tahu gawi intu andau sabat.

I. — 1. Maka isut andau rahian Jesus tamä Kapernaum tinai, tuntang olo mahining, iä aton intu huma. — (Matt. 9, 1.)

2. Hemben tä kea arä olo hapumpong, sampai äka idjä baun huma djaton ombet kea akan karä olo tä; maka iä masanan augh akan äwen.

3. Tä aton olo manalih iä, mimbit olo kait kedjang, idjä inanggong äpat biti.

4. Djadi, amon äwen tä djaton tau manggapi iä awi olo arä, tä äwen mangarak sapau tambuan iä; limbah äwen djari mametok hetä, maka iä muloh sasuro, äka

olo kait kedjang tä menter.

5. Amon Jesus mitä kapertjajae, koae dengan olo kait kedjang: O anak, karä dosam djari iampun.

6. Tapi aton mondok hetä olo tamat surat isut biti, iä tä mado huang atäie:

7. Kilen olo toh manawah Hatalla kalotä? Æwe tau mampun dosa, baja Hatalla bewäi?

8. Maka Jesus balalu kawatan huang rogh ajue olo tä mado talo kalotä huang atäie, palus iä hamaub dengan äwen: Buhen keton mado talo tä huang atäi keton? — (Joh. 2, 24.)

9. Krana idjä kwe murah? hanauh dengan olo kait kedjang: dosam djari iampun? atawa hamauh: mendeng, gatang sasuro, palus lius?

10. Maka nakara keton kawatan, Anakolon bara kwas mampun dosa hundjun petak, — (koae dengan olo kait kedjang:)

11. Äku hamauh dengan: mendeng, gatang sasuro, palus lius buli humam.

12. Palus olo tä mendeng, manggatang sasuroe, balalu blua, haiak gitan olo handiai, sampai olo handiai djungun, tuntang inampahai Hatalla, koae: Djaton haliai ita pudji mitä talo kalotä.

II. — 13. Maka iä hagoet tinai akan saran danau, tuntang olo arä handiai mana-

lih iä, tä iä madjar olo tä.

14. Maka amon iä mahalau hetä, iä mitä Lewi, anak Alpeus, mondok intu pabean, palus koea dengae: Omba aku. Tä iä mendeng, omba iä. — (*Matt.9,9.*)

15. Djadi, amon iä mondok kuman intu human Lewi, arä olo pabean tuntang olo badosa mondok kuman hindjä Jesus tuntang muride, krana olo tä arä bitie, tuntang djari omba iä.

16. Maka amon olo tamat surat tuntang olo parisi mitä iä kuman dengan olo pabean tuntang olo badosa, tä koan olo tä dengan muride: Kilen iä kuman mihop dengan olo pabean tuntang olo badosa?

17. Amon Jesus mahining aughe tä, koea dengan äwen: Olo brigas dia usah hapan tabit, baja olo haban. Jaku djaton djari dumah mambawa olo tetek, tapi mambawa olo badosa, uka iä hobah.

III. — 18. Maka murid Johannes tuntang olo parisi kindjap puasa, tä äwen tä manalih iä, sambil hamauh dengae: Kilen murid Johannes tuntang olo parisi puasa, tapi murid ajum djaton puasa?

19. Koan Jesus dengan äwen: Tau kea kolan bakalbana puasa, sangkom bakalbana hindjä dengae? Katahin äwen melai dengan bakalbana, djaton tau iä puasa.

20. Tapi andaue karäh sam-

pai, maka bakalbana induan bara iä; tä äwen karäh puasa intu andau tä.

21. Olo djaton pudji hapan rabit tumpang sakalat taheta manumpang klambi kupit; djaka kalotä, maka rabit tumpang taheta tä barantat, manamput klambi kupit tä kea, djadi petoke papa haream.

22. Djaton kea olo mina anggor taheta huang pingkor upak meto awang usang; djaka kalotä, maka anggor taheta marabit pingkor tä, palus anggor batusub, tinai pingkor tä nihau; tapi anggor taheta patut ina huang pingkor taheta.

IV. — 23. Djadi, andau sabat Jesus mahoroe tanan olo; tä murid, haiak manandjong, manampara marampong, kuman pating gendom. — (*Luk.6,1.*)

24. Maka koan olo parisi dengae: Itäm, buhen olo tä mawi talo idjä djaton patut iawi intu andau sabat?

25. Koea dengan olo tä: Hindai keton djari mambasa talo idjä iawi Dawid, amon iä tapas, haiak blau, tuntang olo idjä dengae? — (*1.Sam.21,6.*)

26. Djaton iä tamä human Hatalla, djaman Abjatar, imam hai tä, palus kuman tepong tampajah, idjä djaton patut kinan brangai olo, baja imam bewäi, tinai iä mane-

nga akan olo idjä dengae kea? — (2. *Mos.* 29, 32.)

27. Tinai koe dengan äwen: Andau sabat mandjadi akan olon, djaton djaka olon mandjadi akan andau sabat.

28. Tumon tä, Anakolon puna Tuhan andau sabat kea.

BAGI 3.

I. Andau sabat Jesus mampakäläh olo idjä pisit lengäe. II. Iä mabakan akan saran danau. III. Iä mintih duäwalas rasul. IV. Dosa dengan Rogh brasih. V. Jesus masanan, äwe idjä kolae toto.

I.—1. Maka iä tamä sinagoge tinai, hetä aton olo idjä inatäi lengäe. — (*Matt.* 12, 9.)

2. Tä olo mangalati iä, ajau iä mampakäläh olo tä andau sabat, uka äwen tau mandawa iä.

3. Maka koe dengan olo idjä matäi lengäe: Mendeng bentobentok.

4. Limbah tä iä hamaub dengan olo idjä mangalati iä: Patut olo mawi talo balalap andau sabat, atawa talo papa? Patut mambelom olo, atawa patut mampatäi olo? Tä äwen gagom.

5. Maka iä manampajah olo idjä hakaliling, tuntang kalaite, haiak pähä atäie, awi atäi äwen tä kalotä katekange. Palus iä hamaub dengan olo tä: Tadjok le-

ngäm. Maka iä manantadjok tä, tä lengäe palus balalap käläh, sama kilau silae.

6. Maka olo parisi blua, balalu pakat dengan olo ain Herodes, handak mawi iä, uka marusak iä.

II. — 7. Maka Jesus tuntang muride mindah akan danau; tinai paham karä olo omba iä, olo bara Galilea, bara Judea,

8. Bara Jerusalem, bara Idumea, bara dipah Jordan, tinai olo bara saran Tirus tuntang Sidon, paham karä oloe. Olo tä djari mahining talo heran, awang djari iawie, djadi olo tä mananggoh iä.

9. Maka iä mametäh murid ajue, uka arut magon tatap akae, tagal olo arä, belä olo tä manjekä iä.

10. Krana arä olo djari impakälähe, sampai olo handiai, idjä aton kapähäe, maroboh, handak manindjek iä.

11. Karä dewa papa kea, haiak mitä iä, mahingkep intu baue, sambil mangkariak, koe: Ikau toto Anak Hatalla!

12. Tapi iä paham mamudji äwen tä, belä äwen masanan mangarinah iä.

III. — 13. Maka iä mandai bukit, tuntang mambawa olo idjä äka kahandake, palus äwen tä manggapi iä.

14. Maka iä mintih duäwalas biti, uka äwen tä rantep dengae, tinai uka iä manjoho

olo tä masanan augh Hatala; — (*Matt.10, 1.*)

15. Tuntang uka äwen bara kwasa mampakäläh olo haban, haiak manganan karä dewa.

16. Maka Simon inggarare Petrus;

17. Tinai Jakobus, anak Sebedeus intihe, äwen duä Johannes, paharie idjä kalambutan; (maka äwen duä tä inggarare Boanerges, rima: anak njaho;)

18. Tinai Andreas, Pilipus, Bartolomäus, Mattäus, Tomas, Jakobus, anak Alpeus, Taddeus, Judas Kananites;

19. Tinai Judas Iskariot; djetä idjä mandjual iä.

IV. — 20. Maka iä tamä huma; tä olo arä hapumpong tinai, sampai iä kuman mahin djaton panae.

21. Maka amon awang kolae mahining tä, äwen blua, handak mandjidjit iä; krana koan äwen: iä njanjau.

22. Krana koan olo tamat surat, idjä djari dumah bara Jerusalem: lä ingumpang Beelsebul; — tinai: Hapan mantir karä dewa iä manganan dewa. — (*Matt.9, 34*)

23. Maka limbah iä mambawa äwen tä, iä hakotak dengae, hapan paribasa, koae: Kilen setan tau manganan setan?

24. Toto, djaka karadjaan hambalang, hakalawan sama

arepe, karadjaan tä djaton tau dähén.

25. Tawa djaka olo idjä kahuma hambalang, hakalawan sama arepe, huma tä djaton tau dähén.

26. Toh, djaka setan hakalawan sama arepe, tuntang haklahi sama arepe, iä djaton tau magon melai, tapi kalepahe djari sampai.

27. Dialo idjä biti tau tamä human olo gagah, tuntang marampas milike, djaka dia iä mamasong olo gagah tä helo; limbah tä iä marampas ramon humae.

28. Toto, jaku hamauh denggan keton, karä ampin dosa tau iampun akan olo kalunen, alo karä augh papa kea, idjä hapae manjapa Hatalla.

29. Tapi olo idjä djari manjapa Rogh brasih, palus kata-tahi iä djaton taraampun, tapi iä tiwas awi dosa idjä katatahi.

30. Krana äwen tä djari hamauh: lä ingumpang dewa papa.

V. — 31. Maka indue tuntang paharie dumah, mendeng ruar, haiak manjoho olo mangahau iä. — (*Luk.8, 20.*)

32. Maka olo arä mondok mangaliling iä. Koan olo dengae: Itäm, indum tuntang paharim aton ruar, manggau ikau.

33. Palus iä tombah aughe, koae: Æwe induku atawa paharingku?

34. Tä iä manampajah äwen idjä dengae, idjä mondok hakaliling, sambil hamauh: Itä, toh induku tuntang paharingku.

35. Krana olo idjä manumon kahandak Hatalla, iä tä paharingku, betauku, induku.

BAGI 4.

I. Paribasa äpat ampin petak. II. Riman paribasa tä. III. Isut paribasa beken. IV. Jesus mampatadoh riak riwut.

I. — 1. Maka iä manampara madjar olo tinai hong saran danau; tuutang paham karä olo hapumpung dengae, sampai iä djakat arut, mondok hetä laut masip; tapi olo arä handiai hundjuu petak, intu saran danau. — (*Matt.13,1.*)

2. Maka iä madjar olo tä arä perkara, hapan paribasa; haiak madjar iä hamauh deng-an äwen:

3. Hining keton! Itä, olo panawur hagoet, handak manawur binjie.

4. Djadi, kahum iä manawure, belae lawo saran djalan, tä burong dumah, balalu kuman tä lepah.

5. Tapi belae lawo intu batu mampar, idjä djaton bakapal petake, djetä balalu lembut, basa djaton timben intu petak.

6. Tapi amon andau dja-

djalan mandang, djetä blaju, tinai basa awie djaton timben uhate, maka djetä palus keang.

7. Tinai belae lawo parak duhi; maka duhi sasar hai, malambon tä, djadi djetä djaton mamua.

8. Maka belae lawo intu petak bahalap; djetä belom, sasar hai tuntang mamua, aton idjä inamua lipet telo pulu, aton idjä lipet djahawen pulu, tinai aton idjä lipet saratus.

9. Olo idjä bara pinding akan mahining, käläh iä mahining.

II. — 10. Amon olo arä tä djari buli, maka olo idjä dengae tuutang äwen duäwas tä misek riman paribasa tä intu iä.

11. Koe dengan äwen: Akan keton djari inenga, uka harati talo basilim perkaran karadjaan Hatalla, tapi akan olo idjä ruar talo handiai tä insanau hapan paribasa;

12. Uka haiak matae mitä, iä djaton kea kasene tä, tinai uka haiak pindinge mahining, djaton kea iä haratie; belä iä hobah, tuntang karä dosae iampun.

13. Tinai koe dengan äwen tä: Djaton keton harati paribasa toh? kilen tinai keton karäh harati karä paribasa awang beken?

14. Olo panawur tä, iä tä idjä manawur augh.

15. Maka djetoh iä, idjä saran djalan tä: amon augh inawur, tuntang amon iä mahining tä, balalu setan dumah, manduan augh, idjä djari inawur huang atäi olo tä.

16. Kalotä tinai djetoh, idjä inawur hong batu mampar: sana iä mahining augh, iä balalu manarima tä tuntang kahandjake.

17. Tapi iä djaton timben uhate huang arepe, malainkan iä njuan, purah hobah; limbah tä, sana kadjakä atäwa kasingen lembut tagal augh tä, balalu angkat atäie tantarang.

18. Maka djetoh iä, idjä inawur parak duhi: iä mahining augh tä;

19. Tapi kagogop atäie tagal perkarana kalunen toh, tuntang tipun panatau, tinai karä kipen beken tamä atäie, malambon augh tä, djadi djetä manjawang.

20. Maka djetoh iä, idjä inawur hong petak bahalap: iä tä idjä mahining augh, sambil manumon tä, tuntang mamua, aton idjä lipet telo pulu, aton idjä lipet djahawen pulu, aton idjä lipet saratus.

III. — 21. Limbah tä iä hamauh dengan äwen: Pudji kea sumbo imbit olo, mangat ina penda gantang, atawa penda sasuro? dia mangat djetä ina hong tantahae?

22. Krana djaton talo basi-

lim, malainkan djetä akan ingarinah; djaton talo basahokan, idjä dia akan imprahan.

23. Djaka olo bara pinding akan mahining, küläh iä mahining.

24. Tinai iä hamauh dengan äwen: Ingat talo idjä djari hining keton. Dengan takar, idjä hanggap keton manakar, hapan tä karäh inakar akan keton tinai; tuntang akan keton, idjä toto mahining, karäh indahang haream.

25. Krana akan olo idjä budjur mina talo, karäh indahang hindai; tapi idjä djaton mina talo, maka idjä aton intu iä kea mahin induan karäh bara iä.

26. Maka koae: Karadjaan Hatalla kalotoh ampie, kilau ampin olo manawur binji hong tanae;

27. Limbah tä iä batiroh hamalem, tuntang misik handau, maka bawak tä haduring tuntang djaladjalan pandjang kabuate, sampai tempoe mahin djaton haratie.

28. Krana petak kabuate mampalembut buah, solake batange, limbah tä patinge, limbah tä buah intu tikile.

29. Maka amon buah djari masak, tä tempoe palus nianjoho olo mimbit gento, basa wajah getem djari sampai.

30. Tinai koae: Dengan en ita akan mananding karadjaan Hatalla? atawa hapan pari-

basa en ita akan manapeng-an djetä.

31. Djetä kilau bawak sawi, idjä pangorik bara karä ampin bawak talo hong petak, metoh mimbule; — (*Matt.13,31.*)

32. Tapi amondjariimbuldjettä belom, tuntang sasar hai bara karä anipin sajor, haiak medan pandjang, sampai burong penda langit tau inanjarangan bakalindong intu dawäe.

33. Maka iä manutor augh akæ hapan arä paribasa kalotä, kirakira äwen tau harati tä.

34. Sala bara hapan paribasa iä djaton hakotak dengæ; tapi akan muride bewäi iä manarang sakarä aughe tä.

IV. — 35. Maka andau tä kea, amon talo sasandja, koæ dengan äwen: Has, ita akan dipah danau.

36. Palus äwen tä malihilo arä, inimit iä, sarai iä huang arut; maka isut arut beken tinai mampahaiakäwen. — (*Matt.8,23.*)

37. Gap lawo barat pahan, mambalon riak tamä arut, sampai arut manalantai.

38. Maka iä hila kamburi, batiroh habantal. Tä olo mampisik iä, sambil hamaui dengæ: Guru! kilen ikau djaton paraba ita nihau?

39. Maka limbah iä misik, iä mampudji barat, sambil hamaui dengan danau: Terai, tadoh ikau! Balalu barat

malajan, palus tadoh haliai.

40. Maka koæ dengan äwen tä: Kilen keton pikäh kalotä? Kilen keton tapas pertjaja?

41. Maka olo tä paham mikäh, tuntang hakotak sama arepe: Æwe kea olo tob, basa barat tuntang danau mahin manumon aughe?

BAGI 5.

I. Jesus manganau dewa hong tanah Gadarä. II. Iä mampakäläh olo bawi idjä larohan dahi. III. Iä mambelom anak Jairus idjä matäi.

I. — 1. Maka iä sampai dipah danau, tanah olo Gadarä. — (*Matt.8,28.*)

2. Djadi, amon iä djakat bara arut, palus aton manjupa iä olo, idjä ingumpang dewa papa, idjä dumah bara marak kubur.

3. Iä tä äkæ melai lakau kubur, tuntang dialo idjä biti tau mamasong iä, hapan rantai mahin dia.

4. Krana kindjap iä djari imasong olo hapan tali hapan rantai, tapi iä djari manggeto tali, mamingkar rantai, sampai dialo idjä biti tau mampalinda iä.

5. Maka haradjur, handau hamalem, iä melai hundjun bukit tuntang intu kubur, haiak mangkariak, mamantu arepe hapan batu.

6. Tapi amon iä mitä Je-

sus bara kedjau, iä hadari manalihe, manjembah iä,

7. Tuntang mangkariak hai auge, koae: Æla, narai gawingku dengam, o Jesus, Anak pangkahai Hatalla? Aku paham blaku intu ikau, äla mangapähä aku.

8. Krana Jesus djari manjoho iä: O dewa papa, blua bara olo toh.

9. Tinai iä misek iä: Æwe aram? Koae: Legion (*kojan*) arangku, krana arä bitin ikäi.

10. Maka dewa tä paham blaku intu iä, belä iä maharak äwen bara tanah djetä.

11. Maka aton hetä intu bukit kawan bawoi bakapal, idjä murep.

12. Tä karä dewa blaku intu iä, koae: Soho ikäi manalih bawoi tä, uka ikäi mangumpang djetä.

13. Balalu Jesus manjoho iä; djadi, dewa papa tä blua, mangumpang bawoi; palus kawan tä sewu bara saran tiwing akan danau, (karäe duä *kojan* kongan hirah,) balalu matäi buseng huang danau.

14. Maka sakatik bawoi tä hadari, masanan talo tä intu lewu tuntang pasah tana. Palus olo blua, handak manjengok talo awang djadi.

15. Maka äwen manalih sampai Jesus, tuntang mitä olo idjä ingumpang dewa tä mondok, hapakaian, tuntang kharatie djari haluli tinai, iä

tä olo, idjä djari ingumpang legion tä. Maka äwen tä mi-käh.

16. Maka awang djari omba mitäe masanan akan olo arä talo tä, idjä mandjadi deng-an olo, idjä ingumpang dewa, tinai perkaran bawoi tä.

17. Tä olo tä blaku intu Jesus, uka iä mindah bara saran tanah ajue.

18. Maka amon iä djakat arut, olo idjä djari käläh inggila dewa blaku intu iä, uka iä tau omba iä.

19. Tapi Jesus djaton manjoho iä, baja hamauh dengae: Lius, talih humam tuntang ungkupm, sanan akae talo hai, idjä djari iawi pangkahai Tuhan dengam, kilen iä djari masi ikau.

20. Maka olo tä hagoet, palus manampara masanan intu Dekapolis talo hai, idjä djari iawi Jesus dengae; tä olo handiai sangang.

II. — 21. Maka amon Jesus djari buli dipah, harut, paham karä olo hapumpung dengae, metoh iä saran danau.

22. Maka itä! aton manalih kapala sinagoge, Jairus arae; amon iä mitä Jesus, iä mahingkep darab paie, — (*Matt.* 9, 18.)

23. Sambil paham blaku intu iä, koae: Anakku idjä bawi handak mahotus; jaku blaku ikau manalih, mandanan lengäm hundjue, mang-at iä käläh, tä iä karäh below.

24. Maka Jesus omba iä; tinai paham karä olo omba kea; olo tä mabupi iä.

25. Maka aton olo bawi he-tä, idjä tarohan daha djari duäwalas njelo.

26. Iä tä djari manjarenan paham kapähä awi gawin karä tabit, tuntang karä ramoe djari lepah indu upah tabit tä, tapi talo handiai tä djaton gunae, baja iä kapähä haream.

27. Maka amon iä djari mahining britan Jesus, iä mahoroe marak olo arä nandjaming bara likute, palus manindjek paliniping klambie.

28. Krana koan huange: Asal aku manindjek klambie bewäi, tantu jaku karäl käläh.

29. Maka palus tarohan daha terai, tuntang iä mangkemä angkat huange djari käläh bara kapähäe tä.

30. Maka Jesus balalu mangkemä huang arepe, kwasa djari blua bara iä, palus iä mules bentok olo arä, koae: Æwe djari manindjek klambingku?

31. Koan muride dengae: Itäm, olo arä manjekä ikau, kilen tinai koam: äwe djari manindjek aku?

32. Tapi iä bilikbalingau, handak mitä äwe idjä kalotä gawie.

33. Tä maka olo bawi tä manggapi, haiak kikähe tuntang kagendjähä, basa iä

katawan talo, idjä mandjadi dengae, palus iä mabingkep intu baue, tuntang marinting akae bapus perkara tä bua-buah.

34. Maka koae dengae: O anak, kapertjajam djari mandohop ikau, lius dengan salamet, palus käläh bara kapähäm.

III. — 35. Sangkom iä kotakotak, maka isut djipen kapala sinagoge manjak, koae: Anakm idjä bawi djari matäi, kanduäm mampahäka Guru hindai?

36. Maka Jesus balalu mahining augh, idjä insanan äwen tä, palus iä hamaub dengan kapala sinagoge: Æla mikäh, pertjaja bewäi.

37. Maka iä djaton mimbit olo beken omba iä, baja Petrus, Jakobus, tinai Johannes, paharin Jakobus idjä kalambutan.

38. Palus iä tamä human kapala sinagoge, tuntang mitä olo arä ridu, tinai olo paham manatum haiak malento.

39. Maka haiak iä tamä, iä hamaub dengan olo tä: Buhen keton ridu tuntang manatum? Anak tä djaton djari matäi, baja iä batiroh.

40. Maka olo manatawä iä. Tapi iä maharak olo tä blua lepalepah, tä iä mimbit indu bapa anak tä, tuntang olo idjä dengae, palus iä tamä äka anak tä ingudjoh.

41. Balalu iä manjingkap

lengäu anak tä, sambil hamauh dengae: Talita kumi! — djetä rimae: O anak bawi, aku hamauh dengam, misik!

42. Balalu anak bawi tä misik palus manandjong, kranä ia djari duäwalas njelo umure. Maka olo tä sangang sabauen ampie.

43. Tapi ia paham mame-täh äwen tä, äla olo akan katawan talo tä, tuntang ia manjoho äwen pakanan anak tä.

BAGI 6.

I. Jesus inawah olo hong Nasaret. II. Jeans manjoho muride hagoet, masanan angh Hatalla. III. Jobannes pampandoi impatäi Herodes. IV. Jesus pakanan limä kojän olo, hapan limä kabawak tepong. V. Ia manandjong hundjnn danan. VI. Arä olo haban impakälähe.

I. — 1. Limbah tä ia hagoet bara hetä, buli puna tanah ajue; maka muride ompat ia.

2. Djadi, amon andau sabbat sampai, ia manampara madjar olo huang sinagoge. Maka arä olo idjä mahining aughe, djungun awi adjare tä, koae: Kalindjep talo kalotä aton intu ia? tuntang bara kwe kapintare tä lembut, äwe manengae akae? sampai talo kwasa kalotä indjadian awi lengäe?

3. Djaton ia tukang kaju

tä, anak Maria? paharin Jakobus, Joses, Judas, Simon? tuntang karä kolae awang bawi djaton magon betoh hindjä ita? Maka angkat atäi äwen tä tantarang tagal ia.

4. Maka kean Jesus deng-an äwen: Nabi djaton pudji batawah, baja intu puna tanabe, tuntang awi karä kolae, tinai awi olo kabalin ajue.

5. Tuntang ia djaton tau mawi talo kwasa enen hetä, baja hundjun isut biti olo haban ia mandanan lengäe, sambil mampakäläh ia.

6. Maka ia hengan, basa olo hetä kalotä katekang atäie djaton pertjaja, tuntang ia manasaran karä lewu hetä, sambil madjar.

II. — 7. Maka ia mangabau äwen duäwalas tä, manjoho ia hagoet manduä manduä, tuntang ia manenga akae kwasa mawi karä dewa papa. — (Matt.10,1.)

8. Maka ia mame-täh äwen tä, äla ia akan mimbit talo hapae hong djalan, baja sokahe bewäi; äla rambat, äla bahata, äla kea rear huang babate;

9. Baja tikas sarumpah idjä hapae bewäi, tinai äla kea haklambi duä.

10. Tinai ia mame-täh äwen: Huma idjä djari inamä keton, melai hetä, sampai keton harikas bara lewu tä.

11. Tapi djaka olo djaton maku manarima keton, tun-

tang djaton maku mahining augh keton, dari bara hetä, birik tunek talo idjä leket intu tatap pain keton, akan indu toros mawi olo tä. Toto, koangkñ dengan keton, kadjarian Sodom tuntang Gomora karäh mahian intu andau bukum, bara kadjarian lewu djetä.

12. Maka äwen tä hagoet, sambil masanan augh, manujoho olo hobah;

13. Tuntang iä manganan arä dewa, tinai iä mohos arä olo haban hapan undus, sambil mampakäläh iä.

III. — 14. Maka radja Herodes mahining kabare tä, (krana arae djari babrita,) tä koae: Toto djetä Johannes pampandoi djari misik bara olo matäi, tagal tä iä bara kwasa kalotä.

15. Koan olo bengahe: Iä tä Elias. Maka koan belahé tinai: Iä tä nabi, kilau karä nabi horan kea.

16. Tapi amon Herodes mahining aughe tä, koae: Toto iä Johannes, idjä djari inetekku bihin; iä djari belom bara olo matäi.

17. Krana bihin Herodes djari manjoho olo manawan Johannes, tuntang mamasong iä, sambil manutup iä huang sipir, tagal Herodias, sawan Pilippus, paharie idjä kalambutan, basa Herodes djari masawä olo bawi tä. — (Matt.14,3)

18. Krana koan Johannes mawi Herodes: Djaton patut ikau manungkon sawan paharim.

19. Maka Herodias mangatah, handak mampatäi iä, tapi iä djaton tau.

20. Krana Herodes mikäh Johannes, basa iä katawan, iä olo tetek tuntang brasih; djadi iä mahaga iä; tinai iä manumon aughe hong arä perkara, tuntang iä radjin mahininge.

21. Tapi kanatek tä aton andau idjä buah, amon Herodes mawi panginan akan karä tuan tuntang akan karä mantir, tinai akan karä olo bai hong Galilea, intu andau njelon indue manak iä.

22. Tä anak Herodias idjä bawi tamä hetä, babigal; maka iä ingilak Herodes tuntang olo idjä omba kuman. Koan radja dengan anak bawi tä: Laku intu aku bararangai talo kahandakm, aku handak manenga tä akam.

23. Maka iä mandjandji akae tuntang sumpahé: Naranarai kea ilakum intu aku, jaku handak manenga tä akam, alo sampai sabagi karadjaangku.

24. Tä anak olo tä blua, hamauh dengan indue: Narai akan ilakuku? Koae: Takolok Johannes pampandoi.

25. Maka iä manggulong arepe, palus tamä tinai, manalih radja, sambil blaku intu

ia, koae: Aku nahuang, ikau manenga akangku palus tob kea takolok Johannes pampandoi hundjun pinggan lombah.

26. Tä radja paham kapähä atäie; tapi sabab karä sumpahe, tuntang olo idjä omba kuman, ia djaton maku lakun anak bawi tä haiang.

27. Djadi, radja balalu manjoho mandur gantongan, nakara manetek manduan takoloke.

28. Iä tä hagoet, manetek ujate huang sipir, palus mimbit takoloke hundjun pinggan lombah, tuntang manenga tä akan anak bawi tä, maka anak bawi tä manenga tä akan indue.

29. Amon murid Johannes mahining tä, ia manalih, manduan bukange, tuntang mangubure.

IV. — 30. Maka karä rasul tä buli Jesus tinai, tuntang manjarita akae talo handiai, talo idjä djari iawie tuntang iadjare intu olo.

31. Maka koae dengan äwen: Has, ita talih kaleka benjem kabuat ita bewäi, mangat malajan isut. Krana aton arä olo tesck buli, sampai äwen djaton panäe kuman.

32. Maka ia hagoet harut akan kaleka benjem, äwen hamurid bewäi.

33. Tapi amon olo arä mitä äwen harikas, tuntang arä kea idjä kasene ia: tä maka bara karä lewu olo

hadari, hapumpong hetä, tuntang olo tä sampai hetä belo bara ia, palus olo tä mananggoh ia.

34. Maka amon Jesus djakat, ia mitä kutoh olo, tuntang ia paham angkat asie dengan olo tä, basa olo tä kilau tabiri, idjä djaton bara sakatik; balalu ia manampara madjar olo tä arä perkara.

35. Maka amon andau bilak hapus, muride manggapi ia, koae: Kaleka toh benjem, tuntang andau djari liwa. — (*Matt.14,15. Joh.6,5.*)

36. Lapas olo tä, uka ia manalih lewu, manalih pakan idjä hakaliling, mamili talo kinae; krana äwen djaton bara babata.

37. Tapi tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Käläh keton pakanan olo tä. Tapi koan äwen tä dengae: Handak ikau manjoho ikäi hagoet, mamili tepong barang duä ratus kiping, hapan pakanan olo tä?

38. Maka koae dengan äwen: Pirä kabawak tepong keton? dari, mariksae. Limbah äwen djari mariksae, koae: Liniä kabawak, tinai duä kongan lauk.

39. Maka ia manjoho äwen mampondok olo handiai hatokong hatokong, hong oru belom.

40. Djadi, karä olo tä mondok hapulau, aton manjaratus, aton malimä pulu.

41. Tä iä manjingkap limä kabawak tepong tuntang duä kongan lauk tä, haiak mananggera akan langit, mamberkat tä; limbah tä iä mandarai tepong tä, sambil manengae akan muride, nakara äwen miringe akan olo arä, tinai lauk kea imbagie akan olo arä tä.

42. Maka olo handiai kuman, sampai besoh.

43. Limbah tä äwen manampunan kiwake idjä batisa, duäwalas lontong kontep; tinai tisan lauk.

44. Maka karä olo, idjä djari kuman tepong tä, limä kojan biti hatuä.

45. Palus Jesus hadjadjuan muride taniä arut, manjohoe harikas helo bara iä akan dipah, akan Betsaida, sangkom iä malapas olo arä.

46. Limbah iä djari malapas olo tä, iä mandai bukit, blaku doa hetä.

V. — 47. Djadi, amon talo djari kaput, maka arut tä bentok danau, tuntang tikas iä bewäi hong petak.

48. Maka iä mitä äwen tä paham kapähä badajong, awi manusong riwut. Maka tokep tawalawäi Jesus mananggoh äwen, manandjong hundjun danau, ampie kilau handak mahalau äwen tä.

49. Amon äwen tä mitä iä manandjong hundjun danau, inaha äwen iä kambä, tuntang äwen tä paham mangkariak.

50. Krana äwen handiai tä mitä iä, palus tangkedjet. Maka iä balalu bakotak dengan äwen, sambil hamauh dengae: Sanasanang atäi keton, jaku toh, äla miküh.

51. Balalu iä djakat arut äwen, tä riwut palus malajan. Maka äwen tä djungun angkat atäie, sangang paham.

52. Krana äwen hindai djari pintar awi tepong tä; krana atäie bagabal.

VI. — 53. Maka limbah iä djari dimpah, iä sampai tanah Genesaret, palus tuli hetä.

54. Maka sana iä djakat bara arut, olo hetä balalu kasene iä;

55. Palus olo tä mangumbang salepah tanah hakaliling, tuntang manduan karä olo haban, mäton iä tuntang sasuroe akan karä kaleka Jesus aton, hininge.

56. Maka sasining iä tamä äka pakan, atawa kota, atawa lewu, olo mingkes karä olo haban tä hong djalan lombah, sambil blaku intu iä, uka olo tä tau manindjek palimping klambie brangai; maka karäkarä idjä manindjek iä, uras käläh.

BAGI 7.

I. Jesus mampudji hadat olo. II. Bawin olo Kanani. III. Olo idjä hadengen tuntang bisu.

I. — 1. Maka olo parisi tuntang isut olo tamat surat, idjä djari dumah bara Jeru-salem, hapumpong dengae. — (*Matt.15,1.*)

2. Amon olo tä mitä, isut muride kuman tepong hapan lengäe metob pali, adoe, djaton djari ienjau, maka iä mampudji äwen tä.

3. (Krana olo parisi tuntang olo Jehudi samandiai djaton maku kuman, djaka dia iä mamenjau lengäe helo kin-djakindjap, tumon hadat awi olo bakas;

4. Tinai amon iä buli huma, iä djaton maku kuman, djaka dia mandoi helo; tinai arä hadat beken inanggonge, handak mahaga tä, paribasa: mamenjau sangkir, kusong, apar, sasuro.)

5. Limbah tä olo parisi tuntang olo tamat surat mi-sek iä: Buhen muridm djaton mahaga hadat olo bakas, iä kuman tuntang lengäe pali?

6. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengau äwen: Buah haliai tudjum Jesaia mawi keton, o olo haliau, hapan augh surat idjä kalotoh: „Kempang olo toh manara aku hapan totoke, tapi atäie

kedjau bara aku. — (*Jes. 29,13.*)

7. „Tapi haiang bewäi iä mahorunat aku, basa iä mardjar talo, idjä uras prentah olo bewäi.”

8. Krana keton manganan prentah Hatalla, tuntang mimb-ing hadat olon, paribasa, keton mamenjau kusong, sangkir; tuntang arä hadat beken kalotä inumon keton.

9. Maka koae dengan olo tä: Keton toto djari manganan prentah Hatalla, mangat mahaga hadat keton.

10. Krana koan Moses: „Horumat bapam tuntang indum”; tinai: „Idjä manjapa indu bapae, djaton tau dia iä impatäi.”

11. Tapi koan keton: budjur olo tä, idjä tombah augh indu bapae: djetoh korban, (*rima: djetoh akan indu parapahe,*) djaka dia, tau hapangku mandohop ikau: —

12. Kalotä keton mangahana iä manenga talo akan indu bapae.

13. Kalotä keton mampalemo augh Hatalla awi hadat keton, awang tampan keton; maka arä talo kalotä ihaga keton.

14. Maka iä mambawa olo arä handiai, sambil hamauh dengae: Hining keton handiai, tuntang harati aughku buabuah.

15. Dialo talo idjä, awang intu ruar olo, amon tamä

akan huange, tau mangihal iä, tapi talo idjä blua bara iä, djetä mangibal olo.

16. Djaka olo bara pinding akan mahining, buah iä mahining!

17. Maka amon iä malih olo arä, tamä huma, tä muride misek riman paribasa tä intu iä.

18. Koae dengan äwen: Kilen, keton kea magon kalotä kahumong keton? Djaton keton harati, karä talo awang ruar, amon tamä olo, djaton tau mangihal iä?

19. Krana djetä djaton tamä atäi, baja knai bewäi, balalu djetä inganan bong djamban.

20. Maka koae: Talo idjä blua bara olo, djetä mangihal olo.

21. Krana bara huange, bara atäi olo aton blua karä pikir papa, bandong, kandji, puno;

22. Takau, kisit, kadarhaka, tipu, kipen papa, kahiri, sapa, kadjoho, kabudjok.

23. Karä talo papa tä blua bara huange, maka karä talo tä mangibal olo.

II. — 24. Limbah tä iä harikas bara hetä, balalu hagoet manalih saran Tirus tuntang Sidon; maka iä tamä huma, djaton iä maku olo katawan iä hetä; tapi djaton kea iä tau basilim. — (Matt.15,21.)

25. Krana aton olo bawi djari mahining britae; iä tä

aton bara anak bawi, idjä ingumpang dewa papa; iä tä manalih, sambil mahingkep darah paie,

26. (Maka olo bawi tä kampir, bara utus olo Siropoinike,) tuntang iä blaku intu iä, uka iä manganan dewa tä bara anake idjä bawi.

27. Tapi koan Jesus dengae: Käläh anak olo besoh helo; krana djaton patut manduan tepong anak olo, mandjakah tä akan anak aso.

28. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengae: Toto, Tuhan; tapi aton kea anak aso penda medja kuman papat, tisan anak olo.

29. Tä koan Jesus dengae: Tagal aughm tob, lius ikau buli, dewa djari blua bara anakm.

30. Maka amon olo bawi tä sampai humae, dewa djari blua, tuntang anake idjä bawi menter huang sasuroe.

III. — 31. Maka Jesus mindah tinai bara saran Tirus tuntang Sidon, tä iä sampai danau Galilea, palus mahoroe tanah Dekapolis.

32. Maka aton olo magah akae olo badengen, idjä biti, tuntang bahali hakotak, blaku intu iä, mangat iä mandanan lengäe hundjun olo tä.

33. Maka iä mimbit olo tä kabuate bara marak olo arä, limbah tä iä madjok tundjuke huang pinding olo tä, tun-

tang maludja, manindjek dje-lae hanggap tä.

34. Tinai iä mananggera akan langit, baiak munguh, sambil hamauh dengae: Epa-ta! rimae: habangah ikau!

35. Tä pindinge balalu ha-bangah, tuntang tandjut dje-lae bengkak, palus iä hakotak tangkeras.

36. Maka iä mametäh olo tä, mangahana iä masanan talo tä akan olo; tapi alo kilekilen iä mangahana olo tä, paham haream olo tä masanan iä.

37. Maka karä olo hetä pa-ham taräwen angate, sambil hamauh: Iä djari mawi talo handiai bahalap; olo badengen injohoe mahining, olo idjä djaton tau hakotak injohoe hakotak.

BAGI 8.

I. Jesua pakanan äpat kojan olo hapan udju kabawak tepong. II. Iä mangotak olo parisi, idjä blaku kata heran bara langit. III. Iä mampakäläh olo babutä. IV. Petrus mangaku Jesus aton Kris-tus. V. Jesua masuman kapähän olo, idjä manempo iä.

I. — 1. Katika tä kea, amon paham karä olo hapumpong, tuntang talo kinae djaton, maka Jesus magahau muride, sambil hamauh dengan äwen: — (*Matt.15,52.*)

2. Paham angkat asingku dengan olo arä tä; krana

djari katelo andau toh iä melai denganku, tuntang dja-ton talo kinae

3. Amon aku manjoho iä buli humae tuntang blau knaie, suro iä tangengäi hong djalan, krana belabe olo tä djari dumah bara kedjau.

4. Maka muride tombah aughe: Kilen olo tau mambe-soh olo kalotä karäe hapan tepong huang kaleka benjem toh?

5. Maka iä misek äwen: Pirä kabawak tepong keton? Koan äwen: Udju kabawak.

6. Tä, maka iä manjoho olo arä mondok hong petak. Limbah tä iä manjingskap udju kabawak tepong tä, mamberkat tuntang mandarai tä, tinai manenga tä akan muride, mangat äwen miring tä, palus äwen miring tä akan olo arä.

7. Tinai aton isut lauk ko-rik; djetä kea imberkate, tun-tang injohoe äwen miringe.

8. Maka olo kuman sampai besoh; limbah tä äwen ma-nampunan karä kiwake idjä batisa, udju lontong kontep.

9. Maka karä olo idjä ku-mae sampai äpat kojan biti hirah. Limbah tä Jesus ma-lapas olo tä.

II. — 10. Maka äwen ha-murid palus djakat arut, ha-goet sampai tanah Dalmanuta.

11. Maka hetä olo parisi manalih, hasuat dengae, ma-njoho iä mamprahan akae ka-

ta heran bara langit, hapæ maningkes iä.

12. Maka iä munguh huang atäie, sambil hamaub: Kilen kempang olo toh blaku kata? Toto, aku hamaub dengan keton, kata puna djaton inenga akan kempang olo toh.

13. Balalu iä malih iä olo toh, djakat arut tinai, palus hanimpah.

14. Maka äwen tä kalapean mimbit tepong, baja idjä kabawak tepong bewäi aton huang arute. — (*Matt.16,5.*)

15. Maka iä mametäh äwen, koae: Buabuab keton, djaga arep keton bara ragin olo parisi tuntang ragin Herodes.

16. Maka äwen tä hatabiu sama arepe, koae: Tä, basa ita kalapean mimbit tepong.

17. Maka Jesus katawan tä, palus iä hamaub dengan äwen: Bulien keton gogop hatabiu, basa keton djaton mimbit tepong. Hindai keton mingat, hindai keton harati? Magon keton bara atäi habalulang?

18. Matan keton rarenang, djaton keton mitä? pinding keton aton, djaton keton mahining, djaton mingate?

19. Metoh aku djari manbagi limä kabawak tepong akan limä kojan biti tä, pirä lontong kontep injuang keton dengan tisan kiwak? Koan äwen: Duäwalas.

20. Tinai metoh aku djari mambagi udju kabawak te-

pong akan äpat kojan biti, pirä lontong kontep injuang keton dengan tisan kiwaka? Koan äwen: Udju.

21. Maka koae dengan äwen: Kilen keton djaton harati?

III. — 22. Maka iä sampai Betsaida. Tä olo magah akæ olo babutä, idjä biti, sambil blaku intu iä, uka iä mam-puas matae.

23. Maka iä manjingskap leng-äu olo idjä babutä tä, palus mimbit iä akan ruar lewu. Helä iä maludja matae, tinai iä mingkes lengæe hundjun olo tä, sambil misek iä, djaka iä tau mitä talo.

24. Maka olo tä manampajah, koae: Jaku mitä olo manandjong, tapi ampie sarowa batang kaju.

25. Tä sindä tinai iä mingkes lengæe hundjun matan olo tä, tuntang manjoho iä manampajah; tä maka iä babalap tinai, tau batantu mitä talo handiai.

26. Maka Jesus manjoho olo tä buli humæe, koae: Äla tamä lewu, äla kea masanan talo toh akan idjä biti olo lewu tä.

IV. — 27. Maka Jesus tuntang muride hagoet, manalih lewu Kaisarca Pilippi. Maka hong djalan iä misek muride, sambil hamaub dengan äwen: Äwe koan olo, aku, Anakolon toh? — (*Matt.16,13.*)

28. Tombah äwen: Koan belæhe, ikau Johannes pam-

pandoi; tinai koan belaehe, ikau Elias; tinai belaehe hamauh, ikau idjä biti bara baris karä nabi.

29. Maka koae dengan äwen: Tapi kilen koan keton, äwe aku? Tä tombah Petrus, sambil hamauh dengae: Ikau toh Kristus.

30. Maka iä paham mangahana äwen tä, äla masanan iä kalotä akan olo.

V. — 31. Maka iä manampara madjar äwen tä, djaton tau dia Anakolon buah paham kapähä, iä karäh inganan olo bakas, kapala imam tuntang olo tamat surat, tinai iä akan impatäi; tapi andau telo iä akan belom haluli.

32. Maka augh tä insanae bakarinah. Tä Petrus manggapi iä, sambil mampudji iä.

33. Tapi iä mules arepe, manampajah muride, tuntang mampudji Petrus, koae: Indah akan likutku, setan! krana ikau djaton manahiu tumon dasar Hatalla, tapi tumon dasar olon.

34. Palus iä mangahau olo arä hapumpong, haiak dengan muride, sambil hamauh dengan äwen: Olo idjä bandak omba aku, iä akan indu kalapean arepe, tuntang akan manggatang sampalakie, palus manuntut aku.

35. Krana olo idjä handak mabaga pambelome, iä karäh nihau tä; tapi olo idjä nibau

pambelome tagal aku tuntang tagal Ewangelion, iä karäh sondau tä.

36. Krana narai ontong olo, amon iä mandino salepah kalunen, tapi iä mamparugi hambaruae?

37. Atawa narai tau inenga olo hapae manewus hambaruae?

38. Krana olo idjä mahamen aku tuntang mahamen karä augbku intu kempang olo toh, idjä pahabandong tuntang badosa, maka Anakolon kea karäh mahamen iä, amon iä dumah buang kahain Bapae, impahaiak karä malaikat idjä brasih.

39. Maka koae dengan äwen: Toto, jaku hamauh dengan keton, isut olo, idjä mendeng hetoh, djaton akan mangkemä pampatäi, sampai iä mitä karadjaan Hatalla dumah tuntang kwasae.

BAGI 9.

- I. Ampin Jesus impabalap. II. Iä mampakäläh anak hatuä idjä gila. III. Olo raudah atäie karäh hai huang sorga. IV. Äla mampalajang olo.

I. — 1. Maka kadjahawen andau rahian Jesus manduan Petrus, Jakobus tuntang Jobannes, palus mimbit äwen tä kabuate mandai bukit gantong. Hetä ampie hobah intu baun äwen: — (*Matt.17,1.*)

2. Pakaiæ lentah baputi saliai ampie, kilau udjan habungkus, tukang pinatu hong petak toh djaton tau mamuti talo kalotä.

3. Maka Elias tuntang Moses baaton gitan äwen, tuntang hakotak dengan Jesus.

4. Maka tombah Petrus, sambil hamaub dengan Jesus: Guru, hetoh ita mangat, ikäi handak mamangun hetoh pasah telo kabawak, akam idjä, akan Moses idjä, tinai akan Elias idjä.

5. Krana iä djaton katawan talo injewute, basa äwen tä paham mikäh.

6. Maka aton baunandau mangandjungen äwen, tuntang aton augh bara baunandau: lä toh Anakku, idjä äka huangku; hining iä.

7. Maka palus äwen bilik-balingau, tapi djaton mitä olo beken, baja Jesus kabuate bewäi aton dengae.

8. Maka amon iä mohon bara bukit, Jesus mangahana äwen, akan idjä biti mahin äla iä masanan talo gitae, sampai Anakolon djari belom bara olo matäi.

9. Maka murid manjingkap aughe tä, palus hisek sama arepe, narai rimän augh tä: „belom bara olo matäi.”

10. Maka äwen tä misek iä, koae: Kilen koun olo tamat surat, Elias akan indu dumah helo?

11. Maka tombah iä, sam-

bil hamaub dengan äwen: Elias toto akan dumah helo, tuntang mangabubuh talo handiai; kalotä kea augh akan mandjadi tulus, idjä tarasurat tabiu Anakolon, iä akan buah paham kapähä, tuntang inganan.

12. Tapi koangku dengan keton, Elias djari dumah, tapi olo djari mawi iä tumon kahandake, kilau djari tarasurat tahu iä.

II. — 13. Maka amon iä sampai muride, iä mitä arä olo dengae, tinai olo tamat surat habantah dengan äwen. — (*Matt.17,14.*)

14. Tapi amon olo arä mitä iä, balalu olo tä djungun, palus hadari manggapi iä, sambil manabi iä.

15. Maka iä misek olo tä: Narai augh, idjä inakian keton dengan äwen toh?

16. Tombah idjä biti baris olo arä tä, koae: O Guru, jaku djari magah anakku akam, iä ingumpang dewa bisu.

17. Maka bararangai kalekae mantakan iä, dewa balalu manunda iä, sampai iä haburä njamae, tuntang hakeret kasingae, tinai isie mamsit. Maka aku djari manjoho muridm manganan djetä, tapi äwen djaton olihe.

18. Tombah iä dengae, koae: O kempang olo idjä dia pertjaja! Kilen katahie aku akan hindjä dengan keton? Kilen

katahie aku akan manjarenan arepka dengan keton? Agah iä akangku.

19. Maka olo magah iä akae. Maka sana dewa mitä iä, dewa balalu manunda anak olo tä, sampai iä lawo petak pitipatap, haiak haburä njamae.

20. Maka iä misek bapae: Kilen katahie iä djari kalotob? Koan bapae tä: Bara pesae tabela.

21. Kindjap iä djari mambaring iä akan apui tuntang akan danum kea, bandak marusak iä; tapi djaka ikau tau, pasi ikäi, dohop ikäi.

22. Tapi koan Jesus dengae: Toto, djaka ikau tau pertjaja; talo handiai tau mandjadi intu iä, idjä pertjaja.

23. Maka bapa anak tä balulu mangkariak tuntang manangis, koe: Aku pertjaja, o Tuhan, dohop atäiku idjä bahali pertjaja!

24. Maka amon Jesus mitä, olo arä hadari hapumpung hetä, iä mampudji dewa papa tä, sambil hamauh dengae: O dewa idjä bisu tuntang badengen, aku manjoho ikau, blua bara iä, palus äla mangumpang iä hindai.

25. Tä dewa paham mangkariak, sambil manunda anak olo tä, palus blua. Maka ampin anak olo tä kilau matäi, sampai arä olo manjewut iä djari mahotus.

26. Tapi Jesus manjinkap

lengäe, sambil mampendeng iä, tä iä mendeng.

27. Maka limbah iä tamä huma, muride misek iä kahum kabuate: Buhen ikäi djaton tau manganan iä.

28. Koe dengan äwen: Baris setan djetoh djaton maku blua awi talo enen, djaka dia awi lakudoa tuntang puasa.

III. — 29. Maka iä mindah bara hetä, hagoet mahoroe Galilea; tapi iä djaton maku olo katawan iä.

30. Krana iä madjar muride, sambil hamauh dengae: Anakolon karäh injaragh akan lengän olo kalunen, olo tä karäh mampatäi iä; tapi limbah iä impatäi olo, iä karäh belom haluli andau telo.

31. Maka äwen tä djaton harati aughe tä, tuntang mikäh misek rimae intu iä.

32. Maka iä sampai Kapernaum; amon iä tamä huma, iä misek äwen tä: Narai bukue, keton hanjaing sama arep keton hong djalan?

33. Maka äwen tä suni; krana iä djari hanjaing hong djalan hatakian kahaie. — (Matt.18,1.)

34. Maka iä mondok, mangahau äwen duäwalas tä, sambil hamauh dengan äwen: Amon olo bandak mambatang, käläh iä rahian haliai, mandjadi kilau djipen olo handiai.

35. Limbah tä iä manduan

anak olo tabela, mingkes iä intu bentok äwen, tuntang iä mangkipit anak olo tä, sambil hamauh dengan äwen:

36. Olo idjä manduan anak olo kalotoh huang arangku, iä manduan aku; tuntang olo idjä manduan aku, iä djaton manduan aku bewäi, tapi manduan lä kea, idjä djari manjoho aku.

37. Tä Johannes tombah aughe, koae: Guru, ikäi djari mitä olo, idjä biti, iä tä manganan dewa, hapan aram, tapi iä djaton omba ita; djadi ikäi mangahana iä, basa iä djaton omba ita.

38. Tapi koan Jesus: Æla mangahana iä; krana toto, olo idjä mawi talo kwasa hapan arangku, djaton palus handak mangotok aku.

39. Krana olo idjä djaton malawan keton, iä mandohop keton. — (*Matt.12,30.*)

40. Krana olo idjä mampihop keton, alo hapan sangkir danum bewäi, basa keton baris Kristus, toto, aku hamauh dengan keton, olo tä djaton akan haiang upabe. — (*Matt.10,42.*)

IV. — 41. Tapi olo idjä mampalajang idjä biti olo korik tä, idjä pertjaja huang aku, bontong iä, djaka bindang batu hai ingkepan intu ujate, palus iä impaleteng hong tasik. — (*Matt.18,6.*)

42. Maka amon lengäm mampalajang ikau, tetek tä; bon-

tong ikau pukong tamä pambelom, bara ikau halengä duä, palus inganan akan naraka, akan apui idjä djaton tarabelep;

43. Æka handipäe djaton matäi, tuntang apui djaton belep.

44. Tinai amon paim mampalajang ikau, tetek tä; bontong ikau pureng tamä pambelom, bara ikau hapai duä inganan akan naraka, akan apui idjä djaton tarabelep;

45. Æka handipäe djaton matäi, tuntang apui djaton belep.

46. Tinai amon matam mampalajang ikau, karuit kanan tä; bontong ikau tamä karadjaan Hatalla hamatä silae, bara ikau hamatä hasansila inganan akan apui naraka;

47. Æka handipäe djaton matäi, tuntang apui djaton belep.

48. Krana djaton tau dia genep biti iujah dengan apui, tuntang genep parapah patnt iujah dengan ujah. — (*3. Mos.2,13.*)

49. Ujah tä toto bahalap; tapi amon ujah tä batawah, hapan en keton akan mangahing tä tinai? Buah keton bara ujah, tuntang hakabuah sama arep keton.

BAGI 10.

I. Prentah tabiu hadat hatolang. II. Jesus mamberkat anak korik. III. Olo tabela idjä tatau. IV. Upah murid Jesus. V. Jesus masanan kapähäe. VI. Murid Jesus hai atäie. VII. Bartimäus, olo babutä tä.

I. — 1. **M**aka iä harikas bara hetä, bagoet akan tanab Judea, idjä dipah Jordan; maka olo arä hapumpung dengae tinai, tuntang tumon hadate iä madjar olo tä.

2. Maka olo parisi manalih, sambil misek iä, djaka tau banae manganan sawae; maka olo tä tantai handak maningkes iä. — (*Matt.19,1.*)

3. Maka iä tombah augh äwen tä, koae: Kilen petäh Moses dengan keton?

4. Koan olo tä: Tumon augh Moses olih, ita manjurat surat talak, palus manganan sawä. — (*5.Mos.24,1.*)

5. Tä Jesus tombah, sambil hamauh dengan äwen: Tagal katekang atäi keton iä djari manjurat prentah tä akan keton.

6. Tapi bara solak kalunen Hatalla djari manampa olon hatuä idjä, bawi idjä. — (*1.Mos.1.27.*)

7. „Tagal tä olo akan malibi indu bapae, tuntang leket dengan sawae.

8. „Tuntang äwen duä tä akan mandjadi isi Idjä.” Sam-

pai äwen tä djaton hindai duä, tapi isi Idjä.

9. Toh, idjä djari impahindjä Hatalla, äla olo mamiisah tä.

10. Maka huang huma muride misek iä tinai tagal perkara tä.

11. Koae dengan äwen: Olo idjä manganan sawae, tuntang masawä beken, iä sala habandong dengan idjä solake tä. — (*Matt.5,32.*)

12. Kalotä kea amon olo bawi manganan banae, tuntang babanä beken, iä kea habandong.

II. — 13. Tä olo mimbit anak awau akäe, mangat iä mandanan lengäe hundjue; tapi muride mampudji äwen idjä mimbit iä. — (*Matt.19,13.*)

14. Maka amon Jesus mitä tä, iä paham blait, sambil hamauh dengan äwen: Soho anak olo korik manggapi aku, äla mangahana iä; krana akan olo idjä kalotoh aton karadjaan Hatalla.

15. Toto, jaku hamauh dengan keton, olo idjä djaton manarima karadjaan Hatalla kilau anak korik, iä djaton karäh tamä hetä.

16. Tinai iä mangkipit anak olo tä, mandanan lengäe hundjue, tuntang mamberkat iä.

III. — 17. Maka amon iä blua akan djalan, tä aton olo idjä biti hadari, manalib

iä, tuntang mandeko utute intu baue, sambil misek iä: O Guru idjä bahalap, narai akan iawiku, uka aku akan hapanatau pambelom idjä katatahi? — (*Matt.19,16.*)

18. Maka koan Jesus dengae: Kilen ikau manggarä aku bahalap? Dialo idjä biti bahalap, baja tikas Idjä: Hatalla.

19. Prentah puna tawam: „äla ikau habandong; äla mampatäi olo; äla manakau; äla manandjaro; äla mamikir olo; horumat indu bapam.”

20. Tapi tombah olo tä, sambil hamauh dengae: Guru, talo handiai tä djari ihagaku bara pesangku tabela.

21. Maka Jesus manampajah iä, tuntang sinta iä, sambil hamauh dengae: Tä, idjä talo kutapasm hindai: lius, djual talo handiai awang ajum, tenga regae akan olo pähä belom; tumon tä ikau karäh bara panatau hong sorga; palus haluli kantoh, omba aku, sambil mananggongsampalaki.

22. Maka mukal angat olo tä awi aughe djetä, balalu iä buli tuntang kapähän atäie, krana iä arä ramoe.

23. Maka Jesus bilikbalingau, tuntang hamauh dengan muride: Paham kahali olo tä, idjä arä ramoe, akan tamä karadjaan Hatalla.

24. Maka muride djungun awi karä aughe tä. Tapi tombah Jesus tinai, sambil hamauh dengae: O anak, pa-

ham kahali olo tä, idjä harap karä ramoe, akan tamä karadjaan Hatalla.

25. Murah onta mehoroelawang pilus, bara olo tatau tamä karadjaan Hatalla.

26. Tä, maka murid njanjau haliai angate, sambil hamauh sama arepe: Æwe kea, idjä tau injalamat?

27. Maka Jesus mananturä äwen tä, koae: Talo tä puna djaton tau iawi olom; tapi beken Hatalla; krana talo handiai tau iawi Hatalla.

IV. — 28. Maka koan Petrus dengae: Itäm, ikäi djari malih talo handiai, tuntang djari omba ikau.

29. Tombah Jesus, koae: Toto, aku hamauh dengan keton, dialo idjä biti, idjä malih liumae, atawa paharie, atawa betaue, atawa bapae, atawa indue, atawa sawae, atawa anake, atawa tanæ tagal aku tuntang tagal Ewangelion:

30. Malainkan iä akan sondaue toh kea, sangkom pambelom djetoh, lipet saratus karä humae tuntang paharie, tuntang betaue, tuntang bapae, tuntang indue, tuntang anake, haiak dengan kadjakä, tinai hila kanih pambelom idjä katatahi.

31. Tapi arä olo idjä helo karäh akan rahian haliai, tinai olo idjä rahian haliai karäh helo.

V. — 32. Maka äwen hong

panggoete akan Jerusalem; tuntang Jesus manandjong helo baun äwen tä; maka äwen tä djungun, sambil manuntut iä tuntang kikähe. Maka haluli tinai iä manduan manokep äwen duäwalas tä, tuntang manampara masanan akan äwen tä talo, idjä akan buah iä, koae: — (*Matt.* 17,22.)

33. Itä, ita manalih Jerusalem; maka Anakolon karäh injaragh akan kapala imam tuntang olo tamat surat; olo tä karäh mahukum iä akan impatäi, sambil manjaragh iä akan olo kapir.

34. Äwen tä karäh hababaka iä, tuntang mamukul iä, maludja iä, tinai mampatäi iä; tapi andau telo iä karäh belom haluli.

VI. — 35. Maka Jakobus äwen duä Johannes, anak Sebedeus, manggapi iä, koac: Guru, ikäi nahuang, ikau malalus akan ikäi talo lakun ikäi intu ikau. — (*Matt.* 20,20.)

36. Koae dengae: Narai khandak keton iawiku akan keton?

37. Maka koan äwen tä dengae: Soho ikäi mondok, idjä hila gantaum, idjä hila sambilm huang kabaim.

38. Tapi Jesus hamauh dengan äwen duä tä: Keton djaton harati, narai talo lakun keton. Tau keton mihop sangkir, idjä ihopku? tau keton

impandoi dengan pampandoi, idjä dengan tä jaku impandoi?

39. Tombah äwen dengae: Tau kea. Maka Jesus hamauh dengan äwen duä tä: Toto, sangkir idjä ihopku akan ihop keton, tuntang dengan pampandoi, idjä dengan tä jaku impandoi, keton karäh impandoi.

40. Tapi idjä mondok hila gantaungku tuntang hila sambilku, djaton aku idjä manenga tä, malainkan djetä ain olo tä, idjä akae djetä djari injimpan.

41. Maka amon äwen sapulu mahining tä, iä parsengen atäie awi Jakobus äwen duä Johannes.

42. Tapi Jesus mambawa äwen tä, sambil hamauh dengae: Keton katawan, iä tä idjä radjan karä untkup olo kalunen, maka kilau tuan iä mawi olo ai, tuntang karä olo hai baris olo kalunen bapan kwasa mawi olo ai.

43. Tapi äla kalotä perkaran keton, malainkan äwe idjä handak hai intu keton, iä akan manjang manonggo keton.

44. Tuntang äwe idjä handak mambatang intu keton, buah iä akan djipen olo handiai.

45. Krana Anakolon kea djaton djari dumah, uka iajang olo, tapi nakara iä manonggo, tuntang manjaragh pambelome hapae manewus manganti olo arä.

VII. — 46. Maka iä sampai Jerigho; amon iä blua bara Jerigho, haiak muride tuntang olo arä, maka anak Timäus, Bartimäus olo babutä tä, mondok intu saran djalan, manjadakah. — (*Matt. 20,29.*)

47. Djadi, amon iä mahining Jesus, olo Nasaret tä, mahalau, maka iä mangkariak, sambil hamaub: O anak Dawid, Jesus, pasi aku!

48. Maka olo arä mampudji iä, manjoho iä suni; tapi iä pähes haream mangkariak: O anak Dawid, pasi aku!

49. Maka Jesus tendä, manjoho olo mangahau iä; tä olo mangahau olo babutä tä, sambil hamaub dengae: Sanasanang ikau, mendeng; iä mangahau ikau.

50. Tä iä makis kampobe, balalu mendeng, manalih Jesus.

51. Tombah Jesus, sambil hamaub dengae: Narai kanahuangm aku mawi akam? Koan olo babutä tä dengae: Guru, uka aku tau mitä talo.

52. Maka koan Jesus dengae: Lius, kapertjajam djari mandohop ikau. Balalu iä tau mitä talo, tuntang iä ompat mampahaiak iä.

BAGI 11.

I. Jesus tanä Jerusalem. II. Iä manjapa batang sikon. III. Iä mamprasih human Hatalla. IV. Adjar Jesus, amon muride manahiu batang sikon, idjä djari injapae. V. Olo hai misek Jesus, äwe idjä djari manjoho iä.

I. — 1. Amon iä djari tokep Jerusalem, bilak sampai Betpage tuntang Betania, intu pain bukit upon uudus, maka Jesus manjoho muride duä bitu, — (*Matt.21,1.Luk.19,29.Joh.12,12.*)

2. Sambil hamaub dengae: Lius keton, talih lewu idjä tintun baun keton, maka palus, sana keton tamä hetä, keton karäh sondau anak kalidai, idjä ilawak olo; engkak tä palus agab kantoh.

3. Djaka pibak olo hamaub dengan keton: Kanduä gawin keton kalotä? — awi keton tombah: Tuhan handak hapa; — tä balalu olo karäh manjoho tä kantoh.

4. Maka äwen duä tä hagoet, tuntang sondau anak kalidai tä hong djalan, ilawak darah bauntunggang; palus äwen mengkake.

5. Tä isut olo idjä mendeng hetä hamaub dengae: Kanduän keton mengkak anak kalidai tä?

6. Maka äwen duä tä tombah tumon petäh Jesus; tä olo manjoho äwen.

7. Maka iä mimbit anak

kalidai tä akan Jesus; palus äwen malapik likute hapa pakaiäe, sambil mampondok Jesus hetä.

8. Maka arä olo mambirang pakaiäe hong djalan, tinai belae mamutik pating kaju, manatai tä intu djalan.

9. Maka olo idjä manandjong helo baue, tuntang olo idjä manuntut iä, mangkariak, koae: Hosanna! (*horumat*.) imberkat iä, idjä dumah huang aran Tuhan!

10. Imberkat karadjaan Dawid, tato ita, idjä dumah hong aran Tuhan! Hosanna huang ngambo!

11. Maka Jesus tamä Jerusalem, palus human Hatalla; limbah iä djari mariksa talo handiai hakaliling, tuntang amon andau djari halemäi, iä hagoet akan Betania tuntang muride.

II. — 12. Maka andau tinai, amon iä haluli bara Betania, iä blau. — (*Matt.21,19.*)

13. Tä amon iä mitä batang sikon bara kedjau, idjä mandawen, maka iä manalihe, ajaajau tumon tä iä sondau buae kea; maka amon iä sampai, iä djaton sondau talo enen, baja dawäe bewäi; krana wajah sikon hindai mamua.

14. Koan Jesus dengae: Djaton olo akan kuman buam hindai palus katatahi! Maka muride mahining aughe tä.

III. — 15. Maka iä sampai

Jerusalem. Balalu Jesus tamä human Hatalla, sambil maharak olo, idjä mandjual tuntang mamili huang human Hatalla; tinai iä mantawus medjan olo pahurup rear, tuntang trutjin olo, idjä mandjual burong dara. — (*Matt. 21,12.*)

16. Tinai iä djaton manjoho idjä biti mimbit talo mahoroë human Hatalla.

17. Maka iä madjar olo, sambil hamauh dengae: Djaton augh surat: „Humangku akan inggarä huma sombajang akan karä utus olo?” Tapi keton djari mandjadian tä lowang bigal. — (*Jes.56,7.*)

18. Maka olo tamat surat tuntang karä kapala imam mahining aughe tä, palus äwen tä manggau akal, uka marusak iä; krana olo tä mikäh iä, basa olo arä handiai sangang tagal adjare.

19. Maka amon andau djari halemäi, iä hagoet akan ruar lewu.

IV. — 20. Maka haiak djadjewu tinai, amon äwen mahalau hetä, äwen mitä batang sikon tä djari keang palus uhate.

21. Djadi, Petrus manahiu tä, sambil hamauh dengae: O Guru, itäm, batang sikon idjä injapam djari keang!

22. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen tä: Pertjaja keton huang Hatalla.

23. Krana toto, aku hamauh

dengan keton, alo dengan bukit toh mahin tau olo hamauh: gatang arepm, sewu akan tasik! — asal iä djaton bembang atäie, tapi pertjaja, talo injewute karäh mandjadi: maka talo injewute toto karäh mandjadi akae.

24. Tagal tä jaku hamauh dengan keton, talo handiai idjä ilaku keton huang laku-doan keton, käläh pertjaja bewäi keton akan mandinoe, tä maka talo tä toto karäh akan keton.

25. Tapi amon keton mendeng blaku doa, djaka aton kasalan olo dengan keton, ampun iä, nakara Bapa keton, idjä huang sorga, mam-pun karä kasalan keton kea.

26. Tapi djaka keton djaton mam-pun olo, tä Bapa keton, idjä huang sorga, djaton kea karäh mam-pun kasalan keton.

V. — 27. Maka iä haluli tamä Jerusalem; tä amon iä bakakamit huang human Hattalla, maka kapala imam, tuntang olo tamat surat, tinai olo bakas manalih iä, — (*Matt.21,23.*)

28. Sambil hamauh dengae: Hapan kwasa idjä kwe ikau mawi talo toh? äwe djari manenga kwasa toh akam, sampai ikau tau mawi talo kalotä?

29. Maka Jesus tombah augh äwen, koae: Jaku kea handak misek keton augh isut; djaka keton tombah aughku

tä, maka aku kea handak masanan akan keton, hapan kwasan äwe aku mawi talo toh.

30. Pam-pandoi Johannes tä, kilen djetä, bara sorga atawa bara olon? Tombah aughku!

31. Tä olo tä hatirok sama arepe, koae: Djaka ita tombah: bara sorga, — tä iä karäh mawi ita: buhen keton djaton djari pertjaja dengae?

32. Atawa buah ita hamauh: bara olon? Tapi iä makäh olo arä, krana olo handiai manduan Johannes akan nabi toto.

33. Djadi, olo tä tombah, sambil hamauh dengae: Ikäi djaton katawan. Tä tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Tä aku djaton kea masanan akan keton, hapan kwasan äwe aku mawi talo toh.

BAGI 12.

I. Paribasa olo idjä manjewa pambulan anggor. II. Wang kapala. III. Kamisik olo matäi. IV. Preutah idja mambatang. V. Äwe Kristus tä? VI. Jesus mam-pudji olo tamat surat. VII. Tonggan balo duä sigar paham irega Jesus.

I. — 1. Maka iä manam-para hakotak dengan olo tä hapan paribasa, koae: Aton olo, idjä mambulan anggor, tuntang iä mangarambang tä, haiak mangali kaleka mamä-besc, tuntang mamanguu tjandie; limbah tä iä manjo-

ho olo pambulan manjewae, palus iä helisang. — (*Jes.5,1. Matt.21,35.*)

2. Maka intu wajahe iä manjoho djipäe, idjä biti, manalih olo pambulan tä, uka iä manduan buae bara olo pambulan, indu sewan pambulae tä.

3. Tapi olo tä manawan mamukul iä, palus manjoho iä buli boang.

4. Tinai iä manjoho djipäe beken, idjä biti, manalih olo tä; maka iä tä kea inanting olo tä, hapan batu, tuntang maupahimang takoloke, balalu manjoho iä buli mahamen.

5. Tinai iä manjoho djipae beken, idjä biti; maka iä tä impatäi olo tä; tinai arä djipäe awang beken, maka olo tä mamukul belaehe, mampatäi belaehe.

6. Maka aton hindai anake hatuä tonggal, idjä äka kataue; tepa iä manjoho iä tä kea tangguh olo tä, koan huange: toto anakku karäh ingikäh olo tä.

7. Tapi koan olo pambulan tä sama arepe: iä tä idjä mandino panatau; has! ita mampatäi iä, tä panataue karäh akan ita.

8. Balalu olo tä manawan mampatäi iä, palus manganan iä akan ruar pambulan anggor.

9. Toh, kilen gawin tempon pambulan tä karäh? Iä

karäh dumah, marusak olo pambulan tä, sambil manenga pambulan anggor tä akan olo beken.

10. Hindai keton djari inambasa augh surat toh: „Batu, idjä inganan tukang huma, iä tä djadi indu padadukan galange. — (*Masm.118,22.*)

11. „Awi Tuhan talo tä djari mandjadi, maka djetä heran intu matan ita?”

12. Maka olo tä mangkemä manjingskap iä, tapi äwen mikäh olo arä; krana olo tä harati, iä manutor paribasa tä manggarit iä; maka olo tä malibi iä palus hagoet.

II. — 13. Limbah tä olo tä manjoho isut biti olo parisi, tuntang olo ain Herodes, uka äwen tä manguling iä awi kotak ai. — (*Matt.22,15.*)

14. Amon olo tä sampai, koae dengae: O Guru, ikäi katawan, ikau toh budjur, tuntang ikau djaton paraba olo; krana ikau djaton mitä ampin olo, tapi huang katoe ikau masanan djalan Hattalla. Kilen, patut manahor asil akan kaisar atawa dia? Aton ikäi indu manahor tä atawa dia?

15. Maka iä katawan karajap olo tä, tä iä hamauh dengan äwen: Buben keton maningkes aku? Imbit akangkuku rear, idjä kabawak, mangat aku mitäe.

16. Maka olo mandjuluk idjä kabawak. Tä koae: Tjap

äwe, tuntang surat äwe toh? Koan olo tä dengae: Ain kaisar.

17. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Amon kalotä, tahor keton akan kaisar, idjä ain kaisar, tuntang akan Hatalla, idjä ain Hatalla. Maka olo sangang awie.

III. — 18. Limbah tä iä inalih olo saduki, idjä malawan adjar tahu kamisik olo matäi; olo tä misek iä, koae:

19. Guru, Moses djari manjurat akan ita: „Djaka olo aton paharie, tuntang paharie tä matäi, malihi sawae, tapi iä djaton manak: tä maka paharie akan manganti balo, mangat manak akan liau paharie.” — (5. Mos. 25, 5.)

20. Maka aton bihin udju bitu hampahari; idjä bakas tä masawä; maka iä matäi, djaton djari manak.

21. Tä idjä duä tä manganti balo tinai, palus matäi kea; maka iä tä kea djaton manak; tinai idjä telo tä kalotä kea.

22. Djadi, lepah äwen udju tä masawä iä, tapi uras djaton manak. Tapa, limbah äwen handiai tä lomos, olo bawi tä kea matäi.

23. Amon huang kamisik olo matäi, katika äwen tä belom haluli, akan sawan äwe kea iä bara äwen udju tä? Krana uras äwen udju tä djari masawä iä.

24. Maka tombah Jesus,

sambil hamauh dengan äwen: Djaton adon keton tä sala, basa keton djaton katawan surat, djaton kea kwasan Hatalla?

25. Limbah olo djari belom bara olo matäi, maka iä djaton masawä babanä, tapi iä kilau malaikat huang sorga.

26. Tapi idjä perkara olo matäi tä karäh belom haluli, hindai keton djari mambasa huang surat Moses, Hatalla, huang pulau dnuhi tä, hamauh dengae: „Jaku toh Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob?” — (2. Mos. 3, 6.)

27. Maka Hatalla djaton Hatallan olo matäi, tapi Hatallan olo belom. Tumon tä paham kasalan adon keton.

IV. — 28. Maka idjä bitu olo tamat surat, idjä djari mahining äwen tä batakian augh tä, sambil harati, buah haliai Jesus djari tombah augh olo tä, iä tä manggapi, misek iä: Prentah idjä kwe, idjä mambatang bara sakarä prentah?

29. Maka Jesus tombah auge: Djetoh prentah, idjä mambatang bara sakarä prentah: „Hining Israel, pangkahai Tuhan, Hatallan ita, tonggal iä bewäi idjä Tuhan;

30. „Maka ikau akan sinta Tuhan, Hatallan, hapan salepah atäim, hapan salepah kapintarm, hapan salepah kaabasm.”

31. Djetä prentah idjä mambatang. Maka prentah duä tä sama kilau djetä kea: „Ikau akan sinta olo, kilau arepm kabuatm.” Djaton prentah beken hindai, idjä hai bara djetä.

32. Maka koan olo tamat surat tä dengae: Djetä toto, Guru, toto haliai aughm, puna tikas Idjä, tuntang sala bara iä djaton Tuhan beken.

33. Tinai sinta iä hapan salepah atäi, hapan salepah kapintar, hapan salepah hainbaruan, hapan salepah kaabas, tuntang sinta olo kilau arep kabuat: djetä toto hai bara karä parapah idjä ingähu, tuntang bara karä parapah idjä injambalih.

34. Maka amon Jesus mitä, iä tombah tuntang harati, koae dengae: Ikau djaton kedjau bara karadjaan Hatalla. Maka dialo idjä biti bahanji misek iä tinai.

V. — 35. Maka tombah Jesus, sangkom iä madjar huang human Hatalla, koae: Kilen koan olo tamat surat, Kristus tä anak Dawid? — (*Matt. 22, 42.*)

36. Krana Dawid kabuat huaug Rogh brasih hamaub: „Tuhan djari hamaub dengan Tuhanku: mondok hila gantaungku, sampai jaku mambaring karä musohm indu galang paim.” — (*Masm. 110, 1.*)

37. Tä Dawid kabuat mang-

garä iä Tuhan, maka kilen iä anake?

VI. — 38. Maka olo arä handiai radjin mahining adjare. Maka sangkom iä madjar, iä hamaub dengau äwen: Djaga arep keton bara olo tamat surat, idjä radjin manandjong kakendang, haklambi pandjang, idjä manggau tabin olo intu pakan; — (*Matt. 23, 3.*)

39. Tuntang karosi idjä mambatang huang sinagoge, tinai kaleka idjä mambatang kahum pesta.

40. Iä mamparohot mampalepah human balo, saketa awie handak mawi sombajang pandjang akae. Iä karäh buah hukum idjä babehat haream.

VII. — 41. Maka Jesus mondok tandipah patin Hatalla, sambil mitä olo arä mingkes rear akan patin Hatalla. Maka arä olo tatau mingkes arä. — (*Luk. 21, 1.*)

42. Tä aton manalih balo, idjä pähä belom, iä tä mingkes duä sigar hetä, iä tä saduit.

43. Maka Jesus mangahau muride, sambil hamaub dengau äwen: Toto, jaku hamaub dengan keton, balo toh, idjä pähä belom, djari manenga arä bara olo tä samandiai, idjä djari mingkes rear huang patin Hatalla.

44. Krana olo handiai tä djari manenga djakisut bara kutoh ramoe, tapi iä tä djari

manenga lepah talo isut idjä ai, salepah balandjae.

— — — — —
BAGI 13.

I. Jesus masanan katan penumabe. II. Olo akan mendäh iä sining andau.

I. — 1. Maka amon iä blua bara human Hatalla, koan idjä bitu muride dengae: O Guru, itäm, kilen batu tä, kilen ampin tampan huma tä! — (*Matt.24.Luk.21,5.*)

2. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Gitam karä tampa idjä hai tä? Batu idjä mahin djaton karäh balibi hasuson, idjä djaton ingarak.

3. Maka amon iä mondok hundjun bukit upon undus, tandipah human Hatalla, tä Petrus, Jakobus, Johannes tuntang Andreas misek iä metoh iä ngabuat:

4. Sanan akan ikäi, prea talo tä akan mandjadi? tuntang narai katan katikae talo handiai tä karäh lepah tulus?

5. Maka Jesus tombah angh äwen, sambil hamauh: Ingaingat keton, belä olo mampalajang keton.

6. Krana arä olo karäh lembut hapan arangku, koac: jaku toh iä; — tuntang äwen karäh manipu mamakat arä olo.

7. Tapi amon keton mahining olo haklahi, tuntang britan olo haklahi, tä äla

keton tangkedjet; krana djaton tau dia talo tä mandjadi, tapi kalepabe hindai.

8. Krana utus olo idjä karäh mamok mawi utus beken, tuntang karadjaan idjä kalotä kea karäh mawi karadjaan beken; tinai petak karäh hageräk hetühetä, tinai lau tntang talo kikäh karäh lembut.

9. Djetä uras tampanan kadjakä bewäi. Tapi ingat arep keton kabuat; krana olo karäh mandjuluk keton akan mantir basara, tuntang keton karäh imukul olo hnang sinagoge, tinai keton karäh manaharep wakil radja, tuntang bitin radja, sabab aku, indu kasaksian mawi iä.

10. Maka akan sakarä djalahan olo kalunen Ewangelion akan insanan helo.

11. Maka amon olo magah keton, handak manjaragh keton, tä äla keton helo gogop atäi tagal augh, idjä buah ilawo keton, tuntang äla mangarangka augh tä helo; tapi augh, idjä karäh inenga akan keton djam tä kea, augh tä buah injewut keton; krana djaton keton idjä hakotak, tapi Rogh brasih.

12. Maka olo idjä kalambutan mahin karäh manjaragh paharie akan indu impatäi, kalotä kea bapae karäh manjaragh anake, tuntang anake karäh mendeng mawi indu bapae, sambil mampatäi iä.

13. Keton karäh injingi olo handiai tagal aranku; tapi idjä melai tetep sampai kabapus, iä karäh injalamat.

14. Maka amon keton karäh mitä talo idjä insanan nabi Daniel, talo kadjilek, talo pangarak tä mendeng intu kaleka iä djaton patut, (buah olo idjä mambasae mingat tä!) tä buah olo idjä intu Judea hadari akan bukit.

15. Tinai olo idjä hundjun sapau huma, äla iä molon akan huma, äla kea iä tamä hetä, uka manduan talo bara huina.

16. Tuntang olo idjä huang tana, äla iä buli, tantai manduan pakaiäe.

17. Maka pajah olo idjä batihi, tuntang olo idjä manabela katika tä.

18. Maka käläh keton blaku doa, belä darin keton buah musim sadingen.

19. Krana katika tä karäh paham kadjakä, djaton pudji kalotä bara tampan sakarä talo idjä djari inampa Hattalla, palus toh, djaton kea akan mandjadi tinai kalotä dapit.

20. Djaka Tuhan djaton manapas karä andau tä, dialo idjä biti tau injalamat; tapi sabab olo intih, idjä djari intibe, iä karäh manapas karä andau tä.

21. Maka katika tä, amon olo hamauh dengan keton:

itä, hetoh Kristus tä! — atawa: itä, kanih iä! — äla keton pertjajae.

22. Krana arä Kristus panandjaro tuntang arä nabi panandjaro karäh lembut, sambil mawi kata tuntang talo heran, sampai iä, djaka olih, manamput olo intih tä kea.

23. Tapi keton, djaga arep keton; itä, jaku djari masuman akan keton talo handiai, helo bara djetä mandjadi.

24. Maka intu karäh andau tä kea, limbah kadjakä tä, matanandau karäh ingaput, tuntang bulan karäh nihau pandange.

25. Tinai karä bintang hong langit karäh gagar bara hetä, tinai kadähen karä langit karäh honggä kea.

26. Tä olo karäh mitä Anakolon dumah hundjun baunandau hong langit, hapan paham kwasae tuntang paham kabaie.

27. Tä iä karäh manjoho malaikat ajue, mamumpang karä olo intibe bara äpat matan riwut, bara saran petak hakaliling, hapus penda langit.

II. — 28. Maka bara upon sikon kadji keton paribasa toh: amon edae djari bahidjau, amon iä manjalundik mandawen, tä maka keton katawan, musim pandang djari tokep.

29. Kalotä kea, amon keton

karäh mitä talo tä mandjadi, buah keton katawan, talo tä djari tokep, aton intu bauntonggang.

30. Toto, aku hamauh dengan keton, pangereng olo toh djaton akan nihau, sampai talo handiai tä mandjadi.

31. Langit tuntang petak akan nihau, tapi aughku djaton haliai akan nihau.

32. Tapi andaue tä atawa djam tä dialo idjä biti katawan, malaikat hong sorga mahin dia, Anakolon mahin dia, baja Bapa bewäi.

33. Ingaingat keton, djaga tuntang blaku doa, krana keton djaton katawan, prea wajah tä sampai.

34. Kilau olo, idjä handak halisang, malih humae, mampelai kwasae intu djipäe, tuntang manukas gawie akan genep biti, tinai iä mametäh tonggon huma, uka iä mandjaga.

35. Tumon tä djaga keton, krana keton djaton katawan, prea Tuhan huma tä dumah, mikäh ambo alem, atawa bentok alem, atawa tampalawäi, atawa duruh sawah.

36. Belä iä salenga sampai, tuntang sondau keton batiroh.

37. Maka augh sohongku dengan keton, djetä kea akan olo handiai: djaga keton!

BAGI 14.

I. Jesus inata dengan minjak; Judas mandjual iä. II. Jesus kuman panginan paska. III. Panginan hamalem ain Tuhan Jesus. IV. Jesus masanan, pampatäie djari tokep. V. Getsemane. VI. Jesus inawan olo. VII. Jesus irikas Kaisas. VIII. Petrus milim arepe murid Jesus.

I. — 1. Maka kaduä helo bara pesta paska, andau olo kuman tepong idjä djaton iragi, kapala imam tuntang olo tamat surat manggau akal, kilen iä tau manawan iä hapan tipu, palus mampatäi iä. — (*Matt.26.Luk.22.*)

2. Tapi koae: Æla katika pesta, belä olo arä ridu.

3. Maka amon iä intu Betania, huang human Simon, idjä basamagh bihin, mondok kuman hetä, tä aton dumah olo bawi mimbit kasa babalap, basuang minjak nardu toto, idjä barega haliai; maka iä mamusit kasa, palus manusah minjak tä hundjun takoloke. — (*Joh.12,3.*)

4. Maka isut muride par-sengen atäie, sambil hamauh: Kanduä manganan minjak tä kalotä.

5. Krana minjak tä tau indjual labih telo ratus kiping, hapa manenga olo pähä belom. Maka olo tä malait iä.

6. Tapi koan Jesus: Naughe iä, kanduän keton mangapähä atäie? Gawi bahalap djari iawie denganku.

7. Krana olo pähä belom haradjur marak keton kata-tahi, amon keton nahuang, tau keton badjoha dengan olo tä; tapi aku djaton magon melai hindjä keton kataka-tahi.

8. Talo idjä sampet iawie, djetä djari iawie; iä djari mananselo olo mohos minjak, manatap berengku akan indu ingubur.

9. Toto, aku hamauh dengan keton, intu karä kaleka salepah kalunen Ewangelion toh insanan, hetä karäh insanan kea talo idjä djari iawie, mangat olo mingat iä.

10. Maka Judas, olo Iskariot, idjä biti äwen duäwas las tä, hagoet, manalih kapala imam, handak mandjual iä akae.

11. Amon äwen mahining tä, iä handjak atäie, tuntang mandjandji handak manengarear akae. Tä iä inanggauhila, uka manjaragh iä.

II. — 12. Maka andau so-lake, tampan karä andau tä olo pudji kuman tepong idjä djaton iragi, amon olo pudji manjambalih anak tabiri paska, koan muride dengae: Akan kwe ikau manjoho ikäi lius, manjimpan talo, mangat ikau kuman paska tä?

13. Maka iä manjoho duä biti muride, sambil hamauh dengae: Lius, talih lewu; maka keton karäh hasupa

dengan olo, idjä mäton blainai danum; tuntut iä.

14. Maka intu kaleka idjä inamäe, sanan akan tempon huma tä: koan guru, karong kwe äkaku dengan muridku akan kuman paska?

15. Iä tä karäh masanan akan keton karong loteng idjä hai, idjä djari tatap simpan; hetä awi keton mangan tä akan ita.

16. Maka muride duä tä hagoet, palus tamä lewu; tä iä sondau talo handiai kilau augh pasanan Jesus akae, palus äwen mangan paska tä.

17. Maka tokep kaput iä dumah tuntang muride.

18. Amon äwen tä mondok, handak kuman, koan Jesus: Toto, aku hamauh dengan keton, idjä biti keton, idjä kuman dengangku, karäh mandjual aku.

19. Tä äwen kapähä atäie, sambil hamauh dengae, hatalindjam: Mikäh aku iä? Koan idjä tinai: Mikäh aku iä?

20. Maka tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Idjä biti bara keton duäwas toh, idjä haiak aku kuman bara pinggan lombah toh.

21. Maka toto, Anakolon lius, kilau djari injurat tahiu iä, tapi pajah olo tä, idjä mandjual Anakolon! bahalap iä, djaka indue djaton manak iä.

III. — 22. Maka sangkom äwen kuman, Jesus mandu-

an tepong, mamberkat tä, mandaraie, tuntang manengae akan äwen, sambil hamauh: Duan, kuman, djetoh berengku. — (1.Kor.11,23.)

23. Tinai iä manduan sangkir, mamberkate, manenga tä kea; tuntang äwen handiai mihop tä.

24. Koe dengan äwen: Djetoh dahangku, daha djandji taheta, idjä inusuh indu ganting olo arä.

25. Toto, aku hamauh dengan keton, djaton aku karäh mihop djohon buah anggor hindai, sampai andau tä, amon aku karäh mihop djetä taheta huang karadjaan Hatalla.

IV. — 26. Maka limbah äwen djari manjanji manara Hatalla, iä hagoet akan bukit upon undus. — (Joh.18,1.)

27. Koan Jesus dengan äwen tä: Alem toh atäi keton handiai karäh tantarang angate tagal aku; krana aton augh surat: „Jaku handak mamukul sakatik, tä sakarä tabirie karäh bilangbalangan.”

28. Maka limbah aku djari misik bara olo matäi, aku handak hagoet helo baun keton akan Galilea.

29. Tapi koan Petrus dengae: Alo olo handiai tantarang angkat atäie tagal ikau, tapi aku dia.

30. Maka koan Jesus dengae: Toto, aku hamauh dengan, andau toh, alem toh kea, helo bara djagau ma-

nando handuä, hantelo ikau karäh milim arepan muridku. — (Joh.13,38.)

31. Maka Petrus paham hindai mandähen augh, koe: Alo aku indu matäi haiak ikau, aku djaton kea handak milim ikau. Kalotä kea augh äwen beken samandia.

V. — 32. Maka äwen tä sampai kabon, Getsemanearae; palus iä hamauh dengan muride: Mondok hetoh, katahingu blaku doa.

33. Maka iä mimit dengae Petrus, Jakobus äwen telo Johannes, tuntang iä paham kasekä angkat atäie, paham kapähän huange.

34. Iä hamauh dengan äwen: Hambaruangku paham kapähä, sampai matäi; melai hetoh, ita hinih.

35. Balalu iä miar isut, mahingkep intu petak, haiak blaku, djaka olib, uka djam tä mahalau iä.

36. Koe: Abba, o Apang! talo handiai tau indjadian; indah sangkir toh bara aku. Tapi äla tumon kahandakku, malainkun tumon kahandak ajum.

37. Maka iä buli, tuntang sondau äwen tä batiroh; tä iä hamauh dengan Petrus: Kilen Simon, ikau batiroh babewäi? Djaton ikau tau minih idjä djam?

38. Djaga keton tuntang blaku doa, uka äla keton buah tingkes; toto, rogh pa-

hias, tapi isi puna balemo.

39. Maka iä hagoet sindä tinai, blaku doa, tumon aughe helo kea.

40. Limbah tä iä buli, tuntang sondau äwen tä batiroh tinai, krana matae babehat awi tirohe, sampai äwen djaton katawan, kilen iä indu tombah aughe.

41. Maka tingkat idjä telo tinai iä buli, sambil hamauh dengan äwen tä: Kilen keton magon batiroh tuntang laja! Toh djari ombet! djam djari sampai; itä, Anakolon injaragh akan lengän olo badosa.

42. Mendeng! has ita hagoet. Itä, olo idjä mandjual aku djari tokep.

VI. — 43. Maka palus, kahum iä magon kotakotak, Judas, idjä biti bara äwen duäwalas tä, aton dumab, tuntang olo arä, idjä mimbit padang, däraäh, idjä injoho kapala imam, olo tamat surat, tuntang olo bakas.

44. Maka idjä mandjual iä djari manenga kata akan olo tä, koae: Idjä injiumku, djetä iä; singkap iä, tuntang agah iä buabuah.

45. Djadi sana sampai, iä balalu manggapi iä, koae: Guru, Guru! — tuntang iä manjium iä.

46. Tä olo manjingskap, manawan iä.

47. Maka idjä biti äwen idjä dengae manjilak padang,

mamangkih djipen imam hai, basampal pindinge.

48. Maka tombah Jesus, sambil hamauh dengan olo arä tä: Kilau ampin handak mantakan bigal keton djari hagoet, hapan padang, hapan däraäh, handak manawan aku.

49. Nongkang andau aku djari melai marak keton, madjar olo huang human Hatalla, tuntang keton djaton djari manawan aku; tapi djetoh, uka karä augh surat mandjadi tulus.

50. Tä murid samandiai malih iä, palus hadari.

51. Maka aton mangalulut iä olo tabela idjä biti, iä tä halulus, baja kahowute bewäi hapae, maka olo tä manawan iä.

52. Tä iä malih kahowute, palus hadari halowai, mahakan olo tä.

VII. — 53. Maka olo mimbit Jesus akan imam hai; hetä aton hapumpang karä kapala imam tuntang olo bakas, tinai olo tamat surat.

54. Maka Petrus djari mangalulut iä kedjakedjau, manuntut likute, sampai pascaban imam hai; hetä iä mondok hindjä karä kapiri, omba mandang intu apui.

55. Maka iman hai tuntang karä mantir basara manggau saksi, mawi Jesus, uka tau mampatäi iä; tapi iä djaton sondau.

56. Krana alo arä olo mang-

arana iä, tapi aughe djaton sama.

57. Tapa isut biti mendeng, mangarana iä, koae:

58. Ikäi djari mahiniug iä hamauh: aku hakon mangarak human Hatalla toh, idjä tampan lengän olon, tuntang huang katelo aku handak manampa beken, idjä djaton tampan lengän olon. — (*Joh. 2,19.*)

59. Tapi djaton kea aughe toto sama.

60. Tä imam hai mendeng bentok, misek Jesus, koae: Djaton ikau tombah? narai dawan olo tä mawi ikau?

61. Tapi iä suni, djaton tombah eneu. Tä imam hai misek iä sindä tinai, sambil hamauh dengae: Toto, ikau Kristus, Anak Hatalla, idjä patut inara? — (*Jes.53,7.*)

62. Maka koan Jesus: Jaku iä; maka keton karäh mitä Anakolon mondok hila gantaun kwasa, tuntang dumah hundjun baunandau intu langit.

63. Tä maka imam hai marabit klambie, koae: Akan en ita manggau saksi hindai?

64. Bitin keton djari mahining, iä manawah Hatalla. Kilen angkat huang keton? Maka olo handiai mamatut hukume, buah iä impatäi.

65. Palus belaehe olo tä manampara maludja iä, tuntang äwen manutup baue, mamen-dong iä, sambil hamauh deng-

ae: Tudjum, äwe mawi ikau. Maka kapiri manekap baue.

VIII. — 66. Maka kabum Petrus aton liwa intu paseban, tä idjä biti djipen bawain imam hai aton dumah.

67. Amon iä mitä Petrus mandang hetä, maka iä manantuneng iä, koae: Ikau kea djari hindjä dengan Jesus, olo Nasaret tä.

68. Tapi iä milim, koae: Jaku dia kasene iä, djaton kea aku tawan talo koam. Palus iä blua akan tambiran; tä djagau manando.

69. Maka amon djipen bawitä mitä iä tinai, iä hamauh dengan olo awang mendeng hetä: Iä tä kea baris olo tä.

70. Maka iä milim tinai. Djadi harian isut, olo idjä mendeng hetä hamauh tinai dengan Petrus: Toto kea, ikau baris olo tä, krana ikau kea olo Galilea, lagon kotakm sama kea.

71. Tä iä manampara bamiat, tuntang manjapa arepe, koae: Aku djaton kasene olo tä, idjä koan keton.

72. Palus tä kea djagau manando tingkat idjä handuä. Tä Petrus taraingat augh Jesus dengae: Helo bara djagau manando handuä, handelo ikau karäh milim arepa muridku. Balalu Petrus hadari blua, sambil manangis.

BAGI 15.

I. Jesus iriksa Pilatus, tuntang ihalalea sardaén. II. Jesus matái hong kaju sampalaki. III. Talo heran sana iä matái. IV. Jesus ingubur Josep.

I. — 1. **M**aka duruh sawah balalu kapala imam hatirok dengan olo bakas, olo tamat surat, tuntang karä mantir basara, palus äwen mamasong Jesus, mimbit iä, manjaragh iä akan Pilatus. — (*Matt. 27, 1. Luk. 22, 66. Joh. 18, 28.*)

2. Tä Pilatus misek iä: Toto, ikau radjan olo Jehudi? Tombah iä, sambil hamauh dengae: Tumon koam.

3. Maka kapala imam paham mandawa iä, arä bukue awie.

4. Tä Pilatus misek iä tinai, koae: Djaton ikau tombah enen? Itäm, äwen mandawa ikau arä bukue awie.

5. Maka Jesus djaton haliai tombah, sampai Pilatus sangang.

6. Maka andau pesta iä pudji malapas akan olo idjä biti bara sipir, brangai idjä kwekwe ilaku olo.

7. Maka metoh tä aton idjä biti, Barabas arae, idjä inawan haiak olo mamok, idjä huang amok tä kea djari mampatäi olo.

8. Maka olo arä mangkariak, sambil blaku, uka iä mawie akae tumon hadate.

9. Tombah Pilatus augh olo tä, koae: Nahuang keton, aku malapas akan keton radjan olo Jehudi?

10. Krana iä katawan, kapala imam djari manjaragh iä awi kahirie.

11. Tapi kapala imam madjik olo arä, käläh iä malapas Barabas akae.

12. Maka tombah Pilatus tinai, sambil hamauh dengan olo tä: Maka narai kahandak keton gawingku dengae toh, idjä koan keton radjan olo Jehudi?

13. Tä olo tä mangkariak tinai: Lantak iä hong kaju sampalaki!

14. Tapi koan Pilatus dengan olo tä: Narai kea kapapan gawie? Maka paham haream olo tä mangkariak: Lantak iä hong kaju sampalaki!

15. Maka Pilatus handak mahapus huang olo tä, djadi iä malapas Barabas akae, tapi Jesus injohoe imukul sapu, palus manjaragh iä, uka ilantak hong kaju sampalaki.

16. Tä sardadu mimbit iä blua akan paseban huma basara, palus mainumpong sakarä djalabae.

17. Tuntaug äwen makaian iä hapan klambi baludu, tinai limbah äwen djari mandarä duhi kilau angkol radja, äwen mangkepan tä hong takoloke. — (*Joh. 19, 2.*)

18. Limbah tä olo tä ma-

nampara manabi iä: Tabi, radjan olo Jehudi!

19. Tinai olo tä mamukul takoloke, hapan tetek humbang, tuntang maludja iä, haiak mandeko utute, manjembah iä.

II. — 20. Maka limbah olo tä hababaka iä, olo tä mengkak klambi baludu, makaian iä hapan puna pakaiäe. Limbah tä olo tä magah iä blua, uka malantak iä hong kaju sampalaki.

21. Maka olo tä mamaksa idjä biti, Simon, olo Kirene, idjä buli bara tana mahalau hetä, (iä tä bapa Aleksander äwen duä Rupus,) uka iä mäton kaju sampalaki.

22. Palus olo magah iä sampai kaleka tä, idjä Gologota arae, djetä rimae: äka bangun takolok.

23. Maka olo manenga akäe anggor, häwoi talo bapait, akan ihope. — (*Masm.69,22.*)

24. Tä olo malantak iä hong kaju sampalaki; limbah tä äwen mambagi pakaiäe, sambil batenong, hapae mamutus, idjä kwe indu bagin genep biti. — (*Masm.22,19.*)

25. Andau djari djam telo, metoh olo manjampalaki iä.

26. Maka bukue iä indawa aton tarasrat tambuan takoloke kalotoh: „Radjan olo Jehudi.”

27. Tinai olo manjampalaki haiak dengäe bigal duä biti,

idjä hila gantaue, idjä hila sambile.

28. Tä surat mandjadi tulus, idjä kakai aughe: „Iä djari imbaris hindjä olo darhaka.” — (*Jes53,12*)

29. Maka olo idjä mahalau hetä paham manjapa iä, manggiling takoloke, sambil hamauh: Tjäh! ikau idjä hakon mangarak human Hatalla, palus mamangnn tä tinai hang katelo.

30. Dohop arepm, mohon bara kaju sampalaki.

31. Kalotä kea kapala imam tuntang olo tamat surat huräh sama arepe, hababaka iä, koae: Olo beken djari indohope, arepe djaton iä tau mandohope!

32. O Kristus, radjan olo Israel! mohon toh bara kaju sampalaki, mangat ikäi miläe palus pertjaja.

33. Maka amon andau djari djam djahawen, talo mandjadi kapnt hapns petak, sampai djam djalatien.

34. Maka djam djalatien Jesus mangkariak hai aughe, koae: Eloi! Eloi! lamma sabagtani? Djetä, amon injalinan: O Hatallangku! Hatallangku! buhen ikau djari malihi aku? — (*Masm.22,2.*)

35. Maka belahe olo idjä mendeng hetä, haiak mahining tä, hamauh: Itä, iä mambawa Elias.

36. Tapi idjä biti hadari, manjuang kambang kerang

dengan tjuka, manantahan tä hapan humbang, palus mam-pihop iä, koae: Karäh, ita mitä, djaka Elias dumah manipas iä.

37. Maka Jesus mantehau, hai aughe, palus malian tahasenge, mahotus.

III. — 38. Tä maka dinding benang huang human Hatalla barabit pontong haruä, bara ngambo palus sampai ngiwa.

39. Maka amon kamandan sardadu, idjä mendeng tandipah iä, mitä, iä mahotus haiak mantehau kalotä, koae: Olo toh toto Anak Hatalla.

40. Maka aton kea isut biti olo bawi, idjä manampajah bara kedjau; iä tä: Maria Magdalena, tinai Maria, indu Jakobus idjä korik äwen duä Joses, tinai Salome;

41. Äwen tä kea djari omba iä, sambil manjang manonggo iä, pesae hong Galilea; tinai arä olo beken, idjä djari hagoet akan Jerusalem haiak dengae.

IV. — 42. Maka halemäle-mäi, (basa andau tä andan manjimpan talo, iä tä andau idjä helo bara andau sabbat.)

43. Aton dumah Josep, olo Arimatia, mantir basara idjä basewut, iä tä kea mentai karadjaan Hatalla. Maka iä mampahanji arepe, tamä huma manaharep Pilatus, sambil blaku hantun Jesus.

44. Maka Pilatus sangang, amon kea iä djari matäi; dja-

di iä manjoho olo mangahau kamandan, tuntang misek iä, djaka iä djari tahi matäi.

45. Tä, limbah iä djari mahining augh kamandan, maka iä manenga hantn tä akan Josep.

46. Iä tä mamili benang lamos, tuntang manipas hantun, mamungkuse hapan benang lamos tä, palus mingkese huang kubur, idjä djari inampae huang bukit batu; tinai iä manggaling batu akan atep tumbang kubur.

47. Maka Maria Magdalena tuntang Maria indu Joses manjengok, kilen olo mina iä.

BAGI 16.

I. Malaikat masanan Jesus djari belum haluli. II. Jesus masanan arepe akan muride, tuntang manjoho äwen tä masanan Ewangelion. III. Jesus mandai akan sorga.

I. — 1. Amon andau sabbat djari halau, maka Maria Magdalena, tuntang Maria indu Jakobus, tinai Salome mamili talo mangat ewaue, handak hagoet mohos iä. — (*Matt.28. Luk.24. Joh.20.*)

2. Maka andau minggu, haiak djadjewu haliai, äwen manalih kubur, amon matanandau haru lembut.

3. Maka koae sama arepe: Äwe karäh mambaring akan ita batu bara tumbang kubur?

4. Djadi, amon äwen manampajah, iä mitä batu tä djari babaring; krana djetä paham hai.

5. Maka amon äwen djari tamä kubur, iä mitä olo tabela mondok hila gantau; iä tä haklambi pandjang baputi; maka äwen tä taräwen.

6. Maka koae tä dengan äwen: Æla keton taräwen; keton manggau Jesus, olo Nasaret tä, idjä djari injampalaki; iä djari misik, iä djaton hetoh; itä keton kaleka olo djari mingkes iä.

7. Maka lius, sanan akan muride tuntang akan Petrus, iä karäh hagoet helo bara baun keton akan Galilea; hetä keton karäh mitä iä, kilau aughe dengan keton bibin.

8. Maka olo bawi blua palus hadari bara kubur, krana äwen tä hagendjä tuntang paham sangang; maka äwen djaton masanan talo enen akan olo, awi kikähe.

II. — 9. Maka limbah iä belom, andau minggoh haiak djadjewu, panjolak Jesus masanan arepe akan Maria Magdalena, idjä bara iä udju dewa djari inganae. — (*Joh. 20,11.*)

10. Iä tä hagoet, masanan tä akan äwen, idjä djari hindjä dengae, idjä pähä atäie tuntang manangis.

11. Amon olo tä mahining iä belom, tuntang djari mam-

prahan arepe akan olo bawitä, maka äwen djaton pertjajae.

12. Limbah tä iä masanan arepe beken ampie, akan duä bitu untkup olo tä, kahum äwen manandjong, manalih tana. — (*Luk.24,13.*)

13. Maka äwen duä tä kea hagoet, masanan tä akan äwen beken; tapi augh äwen duä tä kea djaton äwen pertjajae.

14. Limbah tä iä masanan arepe akan äwen sawalastä, amon äwen mondok kuman; maka iä mampudji äwen, basa äwen dia pertjaja tuntang batekang atäie, basa äwen djaton djari pertjaja augh olo, idjä djari mitä iä belom haluli. — (*Joh. 20,19.*)

15. Limbah tä iä hamauh dengan äwen: Lius keton, kumbang salepah kalunen, sanan Ewangelion akan sakarä olo kalunen. — (*Matt. 28,18.*)

16. Olo idjä djari pertjaja tuntang djari inpandoi, iä karäh injalamat; tapi olo idjä dia pertjaja, karäh buah hukum. — (*Joh.3,18.*)

17. Maka djetoh kata idjä karäh iawi olo idjä pertjaja: huang arangku olo tä karäh manganan dewa, iä karäh hakotak hapan basa taheta;

18. Handipä karäh injing-kape, tuntang amon iä mi-hop talo, idjä baka matäi,

djaton iä pähä awi tä. Hundjun olo haban iä karäh mandanan lengäe, palus olo tä karäh käläh.

III. — 19. Maka limbah Tuhan djari hakotak dengan äwen, iä hagatang akan sorga, tuntang mondok hila gan-

taun Hatalla. — (*Luk.24,51. Pang.Ras.1,9.*)

20. Maka olo tä hagoet, masanan augh Hatalla hetähetä; tuntang Tuhan mandohop iä, sambil mandähen augehe awi kata heran, idjä mampahaiaik augehe tä. — Amen.

EWANGELION, INJURAT LUKAS.

BAGI 1.

I. Lukas manabi Teopilus. II. Iä manjarita, Johannes pampandoi insuman karäh inakan indue. III. Jesus, Anak Hatalla, insuman karäh inakan indue. IV. Maria madja Elisabet. V. Njanjin Maria, manara Hatalla. VI. Johannes inakan indue tuntang injunat. VII. Njanjin Sakarias manara Hatalla.

I. — 1. Basa arä olo djari mangkemä marinting saritan karä perkara, idjä batantu haliai intu ikäi,

2. Tumon djari pasuman äwen akan ikäi, idjä bitie bara solake djari mitä perkara tä, idjä puna inukas, mangat mahaga masanan augh tä:

3. Djadi aku kea, limbah aku mariksa buabuah karä perkara tä bara tamparae,

kamängku bahalap manjuritä akam, o Teopilus, idjä basewut; — (*Pang.Ras.1,1.*)

4. Mangat ikau tawan katoton perkara tä, idjä djari iadjar olo ikau.

II. — 5. Maka djaman Herodes, radjan tanah Judea, aton imam, Sakarias arae, baris Abia, tuntang sawae bara djalahan Aaron, arae Elisabet. — (*1.Kron.25,10.*)

6. Äwen duä tä bahalap intu baun Hatalla, manumon karä prentah dengan hadat pangkahai Tuhan budjubujur.

7. Tapi iä djaton manak, basa Elisabet tamanang, tuntang äwen duä djari bakas.

8. Djadi, amon iä malalus gawin imam hong baun Hatalla intu padjun ajue,

9. Tumon hadat gawin imam, metoh girir ai indu manotong garo, maka iä tamä human pangkahai Tuhan. — (2.Mos.30,7.)

10. Tuntang olo arä blaku doa hila ruar katahin gawin hagaro. — (3.Mos.16,17.)

11. Tä, iä aton mitä malaikat pangkahai Tuhan mendeng hila gantaun kaleka hagaro.

12. Amon Sakarias mitä iä, maka iä tangkedjet, balalu mikäh.

13. Tapi malaikat hamauh dengae: Æla mikäh, Sakarias! krana lakudoam djari tarima, sawam Elisabet karäh manak akam hatuä, sewut arae Johannes.

14. Maka iä karäh indu khandjakm tuntang karan-tangm, tinai arä olo karäh handjak awie inakan indue.

15. Krana iä karäh hai intu baun pangkahai Tuhan; anggor tuntang karä talo ihop bahari iä djaton akan mihope, tinai iä basuang Rogh brasih bara knain indue.

16. Iä karäh mobah arä olo Israel akan pangkahai Tuhan, Hatallae.

17. Tinai iä karäh hagoet helo bara Kristus tä, huang rogh tuntang kwasan Elias, mobah manjama atäi bapa dengan anake, tuntang olo idjä dia pertjaja akan kahratin olo tetek, mangat manjimpan akan pangkahai Tu-

han baris olo idjä tatap. — (Mal.3,1.)

18. Koan Sakarias dengan malaikat: Awi en aku akan kasene tä? Krana aku bakas, tuntang sawangku djari tahi umure.

19. Tä malaikat tombah aughe, koae: Jaku toh Gabriel, idjä mendeng naharep Hatalla, tuntang aku injohoe hakotak dengam, masanan akan talo toh. — (Dan.8, 16; 9,21.)

20. Toh itäm, ikau karäh bisu, djaton tau hakotak sampai andau talo tä djari, djeta basa ikau djaton djari pertjaja aughku, idjä karäh tulus intu katikae.

21. Maka olo arä mentai Sakariastuntang sangang, basa iä tahi huang human Hatalla.

22. Tapi amon iä blua, iä djaton tau hakotak dengan olo, tä olo tä katawan, iä djari aton talo gitae huang human Hatalla. Maka iä mangipai olo arä, tuntang magon bisu.

23. Djadi, amon karä andau gawin ai djari hapus, iä buli humae.

24. Limbah tä sawae Elisabet batih, balalu iä manjuni arepe limä bulan katahie, koae:

25. Tumon toh gawin pangkahai Tuhan denganku katika iä manangkilik aku, uka manganan kahawängku deng-an olo.

III. — 26. Maka djahawea

bulan tinai malaikat Gabriel injoho Hatalla akan lewu hong Galilea, idjä Nasaret arae,

27. Manalih budjang bawi, idjä djari imopoh olo, Josep arae, idjä bara utus Dawid; aran budjang bawi tä Maria. — (*Matt.1,18.*)

28. Maka malaikat tamä manggapi iä, koae: Salamet ikau idjä iasi! Pangkahai Tuhan mangilak ikau, ikau idjä imberkat bara karä olo bawi.

29. Sana iä mitä malaikat, maka iä tangkedjet awi aughe, koan huange: Kilen augh tabi kalotä?

30. Koan malaikat dengae: Ela mikäh, Maria; krana ikau djari supa asi intu Hatalla.

31. Itäm, ikau karäh batihi, manak hatuä, sewut arae Jesus. — (*Jes.7,14.*)

32. Iä karäh hai, tuntang bagarä Anak pangkahai Tuhan. Maka Hatalla, pangkahai Tuhan, karäh manenga akae padadusan tatoe Dawid. — (*Jes.9,6.*)

33. Iä akan mandjadi Radjan ungkup Jakob palus katatahi, tuntang karadjaan ajue djaton tawan kalepahe.

34. Tä Maria hamauh deng-an malaikat: Kilen talo tä akan mandjadi, basa aku djaton katawan olo hatuä?

35. Tombah malaikat, sambil hamauh dengae: Rogh brasih karäh manjandurong

ikau, tuntang kwasan pangkahai Tuhan karäh mangan-djungen ikau; tagal tä kea Idjä brasih tä, idjä karäh inakam, akan bagarä Anak Hatalla.

36. Maka itäm, kolam Elisabet batihi kea, metoh kabakase, anake hatuä; toh iä, idjä injewut olo tamanang, djari tokep djahawen bulae.

37. Krana dialo idjä talo, idjä dia tau iawi Hatalla.

38. Koan Maria: Itäm, aku toh djipen pangkahai Tuhan; djadi bewäi tumon aughm dengangku. Tä malaikat malihi iä.

IV. — 39. Maka katika tä Maria badjeleng bagoet akan bukit, manalih lewu anu intu tanah Juda.

40. Tuntang iä tamä human Sakarias, manabi Elisabet.

41. Djadi, amon Elisabet mahining augh tabin Maria, anake kilau manangkadjok huang knaie, balalu Elisabet basuang Rogh brasih,

42. Haiak mantehau hai aughe, koae: Imberkat ikau bara karä olo bawi, imberkat bua knaim.

43. Awi en aku kalotä, sampai indu Tuhanku manang-goh aku?

44. Krana itäm, sana augh tabim hiningku, palus anaku manangkadjok huang knaingku awi kahandjake.

45. Salamet ikau idjä djari pertjaja; krana talo idjä djari

insanan pangkahai Tuhan akan, toto akan mandjadi.

V. — 46. Maka koan Maria: Hambaruangku mampahai pangkahai Tuhan;

47. Tuntang atäiku handjak huang Hatalla, Djuru-salamatku.

48. Krana iä djari manangkilik karandah djipäe; itä! bara katontoh aku injewut salamat awi karä utus olo.

49. Krana talo hai djari iawie dengangku, iä idjä kwasa tuntang brasih arae.

50. Asie haradjur palus akan anak äson olo idjä mikäh iä.

51. Iä mawi talo hai hapan lengäe, iä manjanjau olo badjoho awi karä pikir atäi ai.

52. Olo kwasa inipase, olo korik inggatange.

53. Olo blau injuange dengan talo bahalap, olo tatau injohoe buli boang.

54. Iä mingat asie, manduan Israel olo ai;

55. Tumon aughe dengan tato ita, dengan Abraham tuntang karä anak äsoe sampai katatahi.

56. Maka Maria madja. Elisabet telo bulan hirab, limbah tä iä buli humae.

VI. — 57. Maka bulae djari sampai, Elisabet akan luas, tä iä manak hatuä.

58. Maka olo idjä hindjä lewu tuntang olo idjä hakola dengae mahining, pang-

kahai Tuhan djari masi iä paham, tuntang äwen tä handjak pahaiak iä.

59. Djadi, intu andau hanja olo mananggoh, handak manjunat anake tä, tä äwen manggarä iä Sakarias tumon aran bapae. — (1. Mos. 17, 12.)

60. Tapi koan indue: *Ela*, tapi Johannes patut arae.

61. Koan äwen tä dengae: Djaton idjä bitu karä kolam, idjä kalotä arae.

62. Maka olo tä mangipai bapae, manjoho iä masanan arae.

63. Tä iä blaku batu äka manjurat, palus iä manjurat haiak hamauh: Johannes arae. Maka olo handiai tä hengan.

64. Maka hemben tä njamae tuntang djelae budjur tinai, palus iä hakotak haiak manara Hatalla:

65. Maka olo handiai, idjä melai hakaliling hetä, mikäh angate, tuntang hapus bukit hatinggang tanah Judea karä sarita tä tajap.

66. Maka karä olo idjä mahining perkara tä, mangu-mang tä huang atäie, sambil hamauh: Kilen kea ampin anak tä dapit? Maka lengän pangkahai Tuhan nganggulo iä.

VII. — 67. Maka bapae Sakarias basuang Rogh brasih, tuntang manudjum, koe:

68. Horumat akan pangkahai Tuhan, Hatallan olo Israel, krana iä djari manang-

goh haiak maliwus djalahan olo ajue;

69. Tuntang djari mampendeng akan ita tandok salamtu huang ungkup reware Dawid.

70. Tumon djari aughe hadjamban karä nabi idjä brasih, bara djaman horan.

71. Mangat maliwus ita bara karä musoh, tuntang bara lengän olo handiai awang basingi ita.

72. Nakara iä masi tato ita, sambil mingat djandjie idjä brasih;

73. Tuntang sumpabe idjä injumpabe akan Abraham, tato ita, handak malalus tä akan ita. — (1.Mos.22,16.)

74. Mangat ita, limbahiliwus bara lengän musoh, manempo iä, djaton tawan kikäh,

75. Huang karasih, huang katetek intu baun ajue hapus umur ita.

76. Maka ikau, o anak, karäh bagarä nabin pangkahai Tuhan; krana ikau akan hagoet helo baun pangkahai Tuhan, manatap karä djalae,

77. Haiak manenga akan utus olo ajue kabharati tahi salamtu, idjä awi ampun karä dosa.

78. Awi paham asin Hatalan ita, idjä madja ita hong idjä lembut bara ngambo tä;

79. Uka masanan arepe akan olo idjä mondok huang kaput tuntang huang kangkalingän pampatäi, mangat

manintu pain ita akan djalan salamtu.

80. Maka anak tä djadjalan hai, haiak abas huang Rogh; maka iä melai huang padang, sampai ombet katikae akan manaharep olo Israel.

BAGI 2.

I. Jesus tuakan intu Betlehem. II. Jesus injuat. III. Jesus imprahau huang human Hatalla; augh tudjum Simeou äwen duä Hanna. IV. Jesus intu Nasaret. V. Jesus mampahaiak indu bapae akan Jerusalem.

I. — 1. Djadi, katika tä kea aton prentah bara kaisar Augustus, mangat manjurit salepah kalunen.

2. Djetä surat tjatja idjä solake, djetä kahum Kirenus tamanggong intu Siria.

3. Maka olo handiai hagoet, genep biti akan puna lewue, uka iä injurat hetä.

4. Tä Josep kea hagoet bara Galilea, bara lewu Nasaret, akan Judea, manalih lewun Dawid, idjä Betlehem arae, basa iä puna bara djalahan utus Dawid: — (Migha5,1.)

5. Uka äwen duä hasawä Maria, idjä djari imopohe, tuntang batibi, injurat hetä.

6. Djadi, amon äwen tä hetä, andaue djari sampai, Maria akan luas.

7. Maka iä manak temäi hatuä, mamungkus iä hapan

benang, mampeter iä huang dulang, basa äwen tä djaton kalekae intu huma.

8. Maka tokep lewu tä aton sakatik huang padang, idjä manjakatik kawan meto hamalem.

9. Tä itä! malaikat pangkahai Tuhan mendeng darabe, tuntang kahain pangkahai Tuhan manjakowong hakaliling iä, maka olo tä paham mikäh.

10. Koan malaikat dengae: Æla mikäh, krana itä! jaku masanan akan keton kahan-djak idjä paham, idjä akan olo handiai.

11. Iä tä, andau toh Djurusalamat djari inakan akan keton, Kristus tä, pangkahai Tuhan, intu lewun Dawid.

12. Maka djetoh katae akan keton, keton karäh sondau anak tä imungkus hapan benang, menter huang dulang.

13. Palus aton hindjä malaikat tä karä tawon talo belom bara sorga, idjä manara Hatalla, koae:

14. Horumat akan Hatalla huang ngambo, kasanai hundjun petak, kakilak dengan olo kalunen!

15. Maka limbah malaikat malibi iä kangambo akan langit, sakatik tä hamauh sama arepe: Has, ita hagoet akan Betlehem, mitä talo awang djari hetä, idjä insanan pangkahai Tuhan akan ita.

16. Balala äwen tä badjeleng hagoet, tuntang sondau Maria äwen duä Josp, tinai anak awau tä menter huang dulang.

17. Maka amon äwen tä djari mitä iä, hapus lewu äwen masanan augh, idjä djari inutor akae tahu anak tä.

18. Maka olo handiai idjä mahining tä heran awi brita, idjä insanan sakatik akae.

19. Tapi Maria mangandong sakarä augh tä, mangunang tä huang atäie.

20. Maka sakatik tä bali, mampahai tuntang manara Hatalla awi talo handiai idjä hininge, idjä gitae, tumon djari inutor akae.

II. — 21. Maka amon djari sukup kabanja, tuntang anak tä injunat, tä olo manjewut arae Jesus, tumon pasanan malaikat helo bara iä huang knain indue. — (1,31.)

III. — 22. Maka amon Maria djari manjukup karä andae mamprasih arepe, tumon prentah Moses, tä äwen mimbit anak tä akan Jerusalem, uka mampraban iä akan pangkahai Tuhan. — (3.Mos. 12,4.)

23. Tumon augh Torat pangkahai Tuhan: „Sakarä anak hatuä idjä solake inakan indue, akan inggarä brasih akan pangkahai Tuhan.” — (2.Mos.13,2.)

24. Tinai uka maluput pampang tumon augh Torat

pangkahai Tuhan, duä kong-an burong kuku, atawa duä kongan anak burong dara.

25. Maka itä! aton olo intu Jerusalem, idjä Simeon arae, iä tä tetek tuntang mikäh Hatalla, haiak mentai pampangat olo Israel, tinai Rogh brasih hindjä dengae.

26. Akae djari insanan Rogh brasih, iä djaton akan tawan pampatäi helo bara iä mitä Kristus tä, idjä bara pangkahai Tuhan.

27. Maka awie injoho Rogh brasih, iä tamä human Hatalla. Tä amon indu bapae minbit anake Jesus tamä, uka mawi akae tumon hadat Torat:

28. Maka Simeon mangkipit iä, manara Hatalla, haiak hamauh:

29. Toh ikau, o Tuhan, manjoho aku, djipem toh, buli dengan selamat, tumon aughm.

30. Krana matangku djari mitä selamat ajum;

31. Idjä djari injimpam intu baun sakarä utus olo;

32. Talo blawa akan mamplawa olo kapir, tuntang akan kahni utus olo ajum, Israel.

33. Maka indue äwen duä Josep heran awi augh, idjä inutore tahu iä.

34. Maka Simeon mamberkat äwen tä, sambil hamauh dengan Maria, indue: Itäm, iä toh ingkes akan mampa-

lokang tuntang akan mampendeng arä olo baris Israel, tuntang akan kata, idjä imbantah olo. — (*Jes.8,14; 28,16.*)

35. Tinai atäim kea karäh iadjok padang; uka pikir atäi olo arä mandjadi karinah.

36. Maka aton Hanna, nabi bawi, anak Panuel, baris anak äson Aser; iä djari tahi umure, tuntang djari belom hindjä banae udju njelo, limbah iä budjang.

37. Maka iä balo, umure tokep hanja pulu äpat njelo; iä djaton pudji malihi human Hatalla, tapi tuntang puasa, tuntang blaku doa iä manempo Hatalla handau hamalem.

38. Maka djam tä kea iä manggapi, mangaku pangkahai Tuhan, haiak masanan iä akan olo handiai, idjä mentai kaliwus intu Jerusalem.

IV. — 39. Maka amon äwen tä djari malalus talo handiai tumon Torat pangkahai Tuhan, iä buli Galilea, akan lewue Nasaret.

40. Maka anake tä djadjalan hai, kwasa huang Rogh, tinai paham kapintare, tuntang asin Hatalla hong iä.

V. — 41. Maka indu bapae sining njelo hagoet akan Jerusalem, omba pesta paska. — (*2.Mos.34,23.*)

42. Djadi, metoh iä duäwalas njelo umure, amon äwen

tä akan Jerusalem, tumon hadat pesta,

43. Amon äwen djari manjukup karä andau, handak buli, tä maka anake Jesus melai intu Jerusalem, tapi indue äwen duä Josep dia katawan tä.

44. Maka inaha äwen tä iä ompat karä kolae hong djalan, balaln äwen hagoet idjä andau, manggau iä intu awang kolae, intu awang kasenae.

45. Tapi amon äwen djaton sondau iä, äwen tä haluli akan Jerusalem, manggau iä.

46. Djadi, limbah katelo äwen tä sondau iä huang human Hatalla, mondok bentok karä guru, mahining haiak misek äwen.

47. Maka olo handiai, idjä mahining aughe, sangang awi kapintare, awi panombahe.

48. Maka haiak äwen duä mitä iä, äwen taräwen, palus indue hamauh dengae: O anak, buhen ikau kalotä dengan ikäi? Lalehan kapähän koä bapam manggau ikau!

49. Koe dengae: Kasen keton manggau aku? Djaton keton katawan, huang talo ain Apangku aku puna indu melai?

50. Maka äwen tä djaton harati aughe, idjä koe dengae.

51. Maka iä omba äwen tä buli, melai intu Nasaret, sam-

bil mamenda äwen. Tapi indue mangandong karä talo tä huang atäie.

52. Maka Jesus sasar pin-tar, sasar hai, sasar kakilak Hatalla, tuntang kakilak olon dengae.

BAGI 3.

I. Johannes hagoet manjoho olo bobak, haiak masanan Jesus Kristus. II. Jesus impandoi. III. Utas Jesus iring.

I. — 1. Maka njelolimäwas kahum kaiser Tiberius marentah, kahum Pontius Pilatus tamanggong intu Judea, kahum Herodes radjan tanah bagi äpat hong Galilea, tuntang paharie Pilippus radjan tanah bagi äpat hong Iturea tuntang Trakonitis, kahum Lisanius radjan tanah bagi äpat hong Abilene,

2. Kahum Annas äwen duä Kaiapas tä imam hai, maka augh Hatalla sampai Johannes, anak Sakarias, huang padang. — (*Matt.3,1.*)

3. Tä iä mangumbang hapus tanah hasansila batanganum. Jordan, mambrita pampandoi kahobah akan ampun dosa.

4. Kilau djari injurat huang surat karä augh nabi Jesaia, idjä masuman: „Aton augh olo mantehau huang padang: awi manatap djalan akan pangkabai Tuhan, pa-

rampar kaleka akae! — (*Jes.* 40,3.)

5. „Karä loau akan injuang, karä bukit tuntang lungkoh akan imparandah, talo bingkok akan imbudjur, tuntang äka lewaklewau akan inampa mandjadi djalan rampar.

6. „Tä sakarä isi akan mitä salamet Hatalla.” — (*Jes.* 52,10.)

7. Maka Johannes hamauh dengan olo arä, idjä hagoet manalih, blaku pandoi intu iä: O panakan lalidi, äwe maujoho keton hadari, mahakan kalait idjä harian?

8. Sabab tä awi keton mamua awang patut akan kahobah; tuntang äla keton mado, handak hamauh huang arep keton: Abraham tä puna bapa ita. Krana jaku hamauh dengan keton, Hatalla tau mandjadian batu toh akan anak Abrahami.

9. Maka kapak djari indanan kea intu uhat batang kaju; genep batang, idjä dia mamua bahalap, akan inäweng, palus intarik akan apui.

10. Maka olo arä misek iä, koae: Narai patut iawi ikäi?

11. Tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Äwe idjä bara klambi duä, bagi akan idjä djaton, tinai idjä aton bara talo kinan, awi tumon tä kea.

12. Maka aton kea dumah olo pabean, blaku pandoi,

sambil hamauh dengae: Guru, narai patut iawi ikäi?

13. Koae dengan äwen: Äla keton blaku lebih bara tukas prentah intu keton.

14. Maka aton kea sardadu misek iä, koae: Narai patut iawi ikäi? Koae dengan äwen: Äla keton mahenjek atawa mamikir olo, tapi ombet huang keton dengan puna upah keton.

15. Maka amon olo arä mentai, haiak samandiai mado huang atäie, mikäh Johannes Kristus tä:

16. Tä tombah Johannes, koae dengan olo handiai: Aku toh mampandoi keton hapan danum; tapi aton dumah idjä kwasa bara aku, djaton aku baguna akae mengkak talin sarumpahe; iä karäh mampandoi keton hapan Rogh tuntang apui.

17. Huang lengäe aton kiap, iä karäh mamprasih karäiae, manampunanparäi akan huang lepaue, tapi djogo karäh inusule hapan apui idjä djaton tarabelep.

18. Tumon tä iä manutor arä augh beken hindai, masanan Ewangelion akan olo arä.

19. Tapi Herodes, radja tä, amon iä impudji Johannes tagal Herodias, sawan paharie Pilippus, tuntang tagal talo papa handiai, idjä iawi Herodes; — (*Mark* 6,17.)

20. Maka iä mandahang

karajape hindai, awie manutup Johannes huang sipir.

II. — 21. Djadi, amon olo arä impandoi, tuntang Jesus kea impandoi, haiak blaku doa, tä langit buap,

22. Palus Rogh brasih mophon akae habereng njarowa burong dara, tinai aton augh bara langit, koea: Ikau toh Anakku, idjä äka huangku, ikau idjä ingilakku. — (*Matt.* 3,16.)

III. — 23. Maka Jesus eteke telo pulu njelo umure amon iä manampara madjar; maka iä, idjä tunon patongan olo anak Josep, aton äson Eli, — (*Matt.* 1.)

24. Eli anak Mattat, Mattat anak Lewi, Lewi anak Melki, Melki anak Janna, Janna anak Josep,

25. Josep anak Mattatias, Mattatias anak Amos, Amos anak Naum, Naum anak Esli, Esli anak Naggai,

26. Naggai anak Maat, Maat anak Mattatias, Mattatias anak Semai, Semai anak Josep, Josep anak Juda,

27. Juda anak Johannes, Johannes anak Resa, Resa anak Serobabel, Serobabel anak Salatiel, Salatiel anak Neri,

28. Neri anak Melki, Melki anak Addi, Addi anak Kosam, Kosam anak Elmodam, Elmodam anak Er,

29. Er anak Josep, Josep anak Elieser, Elieser anak

Jorim, Jorim anak Mattat, Mattat anak Lewi,

30. Lewi anak Simeon, Simeon anak Juda, Juda anak Josep, Josep anak Jonan, Jonan anak Eliakim,

31. Eliakim anak Meleas, Meleas anak Mainan, Mainan anak Mattata, Mattata anak Natan, Natan anak Dawid,

32. Dawid anak Jesse, Jesse anak Obed, Obed anak Boos, Boos anak Salmon, Salmon anak Nahason,

33. Nahason anak Aminadab, Aminadab anak Aram, Aram anak Esrom, Esrom anak Pares, Pares anak Juda,

34. Juda anak Jakob, Jakob anak Isaak, Isaak anak Abraham, Abraham anak Tara, Tara anak Nabor,

35. Nabor anak Saruh, Saruh anak Ragau, Ragau anak Palek, Palek anak Heber, Heber anak Sala,

36. Sala anak Kainan, Kainan anak Arpaksad, Arpaksad anak Sem, Sem anak Noah, Noah anak Lamegh,

37. Lamegh anak Metusalagh, Metusalagh anak Enogh, Enogh anak Jared, Jared anak Malaleel, Malaleel anak Kainan.

38. Kainan anak Enos, Enos anak Set, Set anak Adam, Adam anak Hatalla.

BAGI 4.

I. Jesus iningkes setan. II. Jesus madjar intu Nasaret. III. Jesus madjar intu Kapernaum haiak manganau de-wa. IV. Jesus mampakliah empo Simon, tuntang arä olo haban beken.

I. — 1. Maka Jesus, basuang Rogh brasih, buli bara Jordan, palus awi Rogh tä iä iagah akan padang. — (*Matt.4,1.*)

2. Hetä iä iningkes setan käpat pulu andau katahie, djaton iä kuman talo idjä idjä huang karä andau tä; maka amon djetä hapus, iä blau.

3. Koan setan dengae: Djaka ikau Anak Hatalla, awi ikau hamauh dengan batu toh, mangat djetä mandjadi tepong.

4. Tombah Jesus, koae: Aton augh surat: „djaton awi tepong bewäi olo belom, tapi awi genep bawak augh Hatalla.”

5. Tä setan magah iä mandai bukit gantong, palus mamprahan akae sakarä karadjaan kalunen huang idjä kapidjep matä katahie.

6. Koan setan dengae: Sakarä kwasa toh tuntang kahalape aku handak manengae akam; krana djetä djari inenga akangku, tinai aku manenga tä akan olo idjä äka kahandakku.

7. Djaka ikau toh handak

manjembah aku, maka talo tä akam samandia.

8. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Indah bara aku, setan; krana aton augh surat: „sembah pangkahai Tuhan, batonggal manempo iä bewäi.”

9. Maka setan magah iä akan Jerusalem, mampendeng iä hundjun babungan human Hatalla, sambil hamauh dengae: Djaka ikau toto Anak Hatalla, sewu bara hetoh kangiwa.

10. Krana aton augh surat: „iä karäh manjoho malaikat tagal ikau, uka äwen tä mahaga ikau.

11. „Haiak mandating ikau hong lengäe, uka paim mahin äla tantarang batu.”

12. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Tinai aton augh: „äla ikau maningkes pangkahai Tuhan, Hatallam.”

13. Amon setan djari mahapus sakarä tingkese tä, maka iä malih iä pandähan akan dapit.

II. — 14. Maka Jesus huang kwasan Rogh tä buli Galilea tinai; palus britae tajap akan sakarä lewu awang hakaliling.

15. Maka iä madjar olo huang sinagoge, tuntang iä inara olo handiai.

16. Djadi, amon iä sampai Nasaret, äkae olo manabela iä, maka intu andau sabat iä tumon hadate manalih si-

nagoge, balalu mendeng handak mambasa.

17. Tä olo mandjuluk akae surat nabi Jesaia; amon iä djari mnkäi surat tä, maka iä supa äka angh djetoh: — *Jes.61,1.*)

18. „Rogh pangkahai Tnhan aton hundjun aku, basa iä djari maminjau haiak mame-täh aku, uka masanan brita balialap akan olo idjä lenjoh atäie;

19. „Tinai uka masanan kaliwns akan olo tawanan, tuntang paitä akan olo habutä, uka mambebas olo idjä paham kadjakä, haiak mam-brita njelon kahandjak bara pangkahai Tuhan.”

20. Maka limbah iä malipet surat tä, iä mandjuluk tä akan idjä manonggo, balalu mondok; tä matan olo handiai huang sinagoge manampajah iä.

21. Balalu iä manampara hamauh dengan äwen: Andau toh bawak surat djetoh djari tulus intu pinding keton.

22. Maka olo handiai tä manara iä, sambil hengan angate awi augh asi, idjä blua bara njamae, sambil hamauh: Djaton iä toh anak Josep tä?

23. Koae dengan äwen tä: Mikäh keton handak mawi aku hapan paribasa toh: tabit, dohop arepm; sakarä talo tä, idjä hining ikäi mandjari

intu Kapernanm, awi djetä kea intu puna lewum toh.

24. Tapi koae: Toto, aku hamauh dengan keton, nabi djaton pudji ingilak olo intu puna lewue.

25. Tinai dengan katoto aku hamauh dengan keton, arä halo marak olo Israel katika Elias, metoh langit patep telo njelo djahawen bulan, sampai lau paham mananjap tanah tä.

26. Tapi djaton akan idjä biti karä äwen tä Elias injoho, malainkan akan Sarepta Sidonis, tangguh balo hetä. — *(1. Radja17,1; 18,1.)*

27. Tinai arä olo basamagh marak Israel katika nabi E-lisa, tapi djaton idjä karä äwen tä impakäläh, malainkan Naeman, olo Siria tä. — *(2 Radja5,14.)*

28. Maka olo handiai huang sinagoge paham kasangite, amon mahining augh tä,

29. Balalu mendeng, mang-gian iä akan ruar lewu, magah iä akan tantan bukit, äka lewun olo tä imangun, handuk mambarang iä kangiwa.

30. Tapi iä harikas mahoroe bentok olo tä, balalu hagoet.

III. — 31. Maka iä hagoet akan Kapernaum, lewu intu Galilea, tuntang madjar olo huang sinagoge.

32. Olo tä sangang awi adjare, krana augh tä bara kwasa.

33. Maka huang sinagoge aton olo idjä ingumpang dewa papa, iä tä mangkariak hai aughe,

34. Koae: Terai, narai gawin ikäi dengam, Jesus bara Nasaret? Ikau djari dumah bandak marusak ikäi. Tawangku ikau, ikau idjä brasih intu Hatalla.

35. Tä Jesus mampudji iä, koae: Suni, blua bara iä! Palus dewa tä mambaring olo tä akan bentok, balalu blua bara iä, djaton mainapa iä.

36. Maka olo handiai sangang, sambil hakotak sama arepe, koae: Kilen aughe tä, hapan kwasa tuntang prentah iä manjoho dewa papa, palus djetä blua.

37. Maka britae tajap akan karä lewu hong tanah idjä hakaliling.

IV. — 38. Limbah tä Jesus mendeng malih sinagoge, wanalih human Simon; maka empo Simon idjä bawi paham badarem, tä olo blaku akae intu Jesus. — (*Matt.8,14.*)

39. Palus Jesus manggapi manaharep iä, mampudji peres darem, balalu peres tä terai; palus iä mendeng, manjang manonggo äwen.

40. Maka haiak matanandau lius belep, tä olo handiai, idjä aton kolae haban haka-beken ampin perese, magah kolae tä akae, tuntang iä mandanan lengäe hundjun

genep biti, sambil mampakäläh iä.

41. Tinai aton kea dewa blua bara olo tä, haiak mangkariak, koae: Ikau Kristus, Anak Hatalla. Tapi iä mampudji iä, mangahana iä hakotak, basa äwen tä katawan, iä Kristus tä.

42. Maka amon andau lius sawah, iä hagoet akan ruar lewu, manalih äka benjem; tä olo arä manggau iä tuntang manalih iä, mangahana iä, belä iä hagoet malih äwen.

43. Tapi koae dengan äwen: Akan lewu beken kea aku patut masanan Ewangelion karadjaan Hatalla, krana tantai akan gawi tä aku djari injoho.

44. Maka iä masanan Ewangelion huang karä sinagoge intu Galilea.

BAGI 5.

I. Petros mulih tawon lauk, tuntang mandjadi murid Jesus. II. Jesus mampakäläh olo basamagh. III. Jesus mampakäläh olo kait kedjang. IV. Jesus mintih Lewi indu murid. V. Jesus manarang perkara puasa.

I. — 1. Djadi, amon olo arä manjekä iä, handak nahining augh Hatalla, metoh iä mendeng intu saran danau Genesaret, — (*Mark.1,16.*)

2. Maka iä mitä arut duä intu saran danau, tapi olo

palauk djari djakat bara hetä, mamenjau pasate.

3. Maka iä djakat arut idjä ain Simon, sambil blaku iä miar akan laut isut; hetä iä mondok, madjar olo arä bara arut.

4. Amon iä djari terai hakotak, iä hamaub dengan Simon: Tolak akan kaleka handalem, laboh pasat, uka mandino.

5. Tombah Simon, sambil hamaub dengae: Guru, idjä malemalem ikäi djari bagawi, djaton mulih talo enen, tapi tumon aughm aku handak malaboh pasat.

6. Amon äwen tä mawie kalotä, maka iä mandino tawon lauk, sampai pasate bararabit.

7. Tä äwen mangipai kolae, idjä huang arut beken, uka manalih mandohop iä mandjidjite, palus äwen tä manalih, tuntang mamuat arut duäduä tä, sampai handak kahem.

8. Amon Simon Petrus mitä talo tä, maka iä mahukup utut Jesus, koae: O Tuhan, käläh lius, indah bara aku, krana aku toh olo badosa.

9. Krana iä tangkedjet haiak olo handiai idjä dengae, awi tawon lauk idjä iulibe.

10. Tumon tä kea Jakobus äwen duä Johannes, anak Sebedeus, idjä kolan Simon. Koan Jesus dengan Simon:

Äla mikäh, bara katontoh ikau akan malank olon.

11. Tä äwen tä mimbit arut akan sarä, malihi talo handiai, palus omba iä.

II. — 12. Djadi, amon iä huang lewu idjä bara baris karä lewu hetä, itä! aton olo hatuä hetä, idjä basamagh hapus bitie. Maka haiak iä mitä Jesus, iä mahukup, sambil blaku intu iä, koae: O Tuhan, djaka ikau maku, ikau tau mamprasih aku. — (*Matt.8,2.*)

13. Tä iä mandjudju lengäe, mangarimas iä, koae: Aku maku, brasih ikau. Palus samaghe tä nihau.

14. Maka Jesus mametäh mangahana iä masuman tä akan olo. Tapi lius, koae, prahan arepm akan imam, haiak luput parapah tagal karasihm, tumon prentah Moses, indu toros kasaksian akan olo tä. (*3.Mos.14,2.*)

15. Tapi britae djaladjalan kedjau hindai, tuntang paham karä olo hapumpung, mangat mahining adjare, tinai mangat perese impakäläh.

16. Tapi iä mindah akan kaleka benjem, mangat blaku doa.

III. — 17. Maka aton sindä huang andaue madjar olo, aton mondok hetä olo parisidengan guru Torat, idjä djari dumah bara karä lewu hong Galilea tuntang Judea, tinai bara Jerusalem; maka

aton kwasan pangkahai Tuhan, mampakäläh olo handiai tä.

18. Tä aton olo isut biti mimbit idjä biti huang sasuroe, idjä kait kedjang, tuntang äwen tä mangkemä mimbit iä tamä, mangat mingkes iä intu baue. — (*Matt.9,2.*)

19. Tapi basa äwen djaton sondau djalae manamäan iä awi olo arä, maka äwen tä mandai sapau, muloh iä bara hetä tuntang sasuroe akan bentok, intu baun Jesus..

20. Amon iä mitä kaper-tjajan äwen tä, maka koae dengan idjä haban tä: O ikau, dosam djari iampun.

21. Tä olo tamat surat dengan olo parisi bapikir, koae: Æwe iä toh, idjä manawah Hatalla? Æwe tau mampun dosa, tikas Hatalla bewäi?

22. Tapi Jesus kasene pikir äwen tä, balalu iä tombah, sambil hamauh dengan äwen: Buhen pikir kalotä huang atäi keton?

23. Narai murah, hamauh: dosam djari iampun; atawa hamauh: mendeng, tandjong?

24. Tapi mangat keton tawa, Anakolon bara kwasa hong petak mampun dosa, — koae dengan olo kait kedjang: Jaku hamauh dengam, mendeng, gatang sasuroe, tandjong buli humam.

25. Palus olo tä mendeng intu baun äwen tä, mangatang talo idjä djari hapae

menter, balalu hagoet buli humae, haiak mampahai Hatalla.

26. Maka olo handiai tangkedjet, tuntang mampahai Hatalla, tinai olo paham mi-käh, haiak hamauh: Talo heran djari gitan ita andau toh.

IV. — 27. Limbah tä iä harikas manandjong; maka iä mitä olo pabean, Lewi arae, idjä mondok intu pabean, palus iä mangahaue: Omba aku. — (*Matt.9,9.*)

28. Tä iä malihi talo handiai, palus omba iä.

29. Maka Lewi manampa panginan hai akae huang humae, tuntang arä olo pabean tinai olo beken mondok dengae.

30. Maka olo tamat surat baris olo tä tuntang olo parisi baktok mawi muride, koae: Buhen keton kuman mihop dengan olo pabean tuntang olo badosa?

31. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Olo brigas dia susah hapan tabit, baja olo haban.

32. Jaku djaton djari dumah mangahau olo tetek, tapi olo badosa, mangat iä hobah.

V. — 33. Tinai äwen tä hamauh dengae: Kilen murid Johannes kindjap puasa haiak sombajang, kalotä kea murid olo parisi, tapi idjä ajnm kuman mihop haradjur?

34. Koae dengan äwen: Tau keton manjoho olo idjä omba

pesta masawä puasa, katahin bakalbana hindjä iä?

35. Tapi andaue karäh sampai, metoh bakalbana induan bara iä, tä iä karäh puasa intu andau tä.

36. Tinai iä manutor paribasa akan olo tä, koae: Olo djaton pudji hapan talo taheta manumpang pakaian kupit; djaka kalotä, idjä taheta tä barantat, manamput kea idjä kupit; tinai idjä taheta djaton hakabuah dengan idjä kupit.

37. Tinai olo djaton pudji manjuang anggor taheta huang pingkor kupit; amon kalotä, angor taheta marabit pingkor kupit tä, djadi anggor batusuh, tuntang pingkor nihau.

38. Tapi anggor taheta buah ina huang pingkor taheta, tumon tä maka duäduä haiak ihaga.

39. Tinai olo idjä mihop anggor tahi, iä djaton palus nahuang awang taheta, krana koae: awang tabi tä bahalap haream.

BAGI 6.

I. Murid Jesus mamarut gondom intu andau sabat. II. Jesus mampakäläh olo mamisit lengäe andau sabat. III. Jesus mangkat rasul duäwalas. IV. Adjar Jesus huang padang.

I. — 1. Djadi, intu andau sabat Jesus manandjong mahoro

tana, tä muride mamarut bua gendom, tuntang limbah iä mangosoke hapan lengäe, iä kumae. — (*Matt. 12,2.*)

2. Tä aton olo parisi hamauh dengan äwen: Buben keton mawi talo, idjä djaton patut intu andau sabat?

3. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Djaton keton pudji mambasa talo idjä iawi Dawid, metoh iä blau, haiak karä olo idjä dengäe? — (*1.Sam.21,6.*)

4. Iä tamä human Hatalla, manduan tepong tampajah, palus kumae, haiak manenga tä akan olo idjä dengäe kea, alo talo tä djaton tau kinan brangai olo, baja imam bewäi. — (*2.Mos.29,33.*)

5. Tinai iä hamauh dengan äwen tä: Anakolon puna Tempon andau sabat kea.

II. — 6. Djadi, intu andau sabat beken iä tamä sinagoge, madjar olo. Hetä aton olo, idjä mamisit lengäe hila gantau.

7. Maka olo tamat surat dengan olo parisi mimpa iä, mikäh iä mampakäläh olo intu andau sabat, uka supra buku hapae mandawa iä.

8. Tapi iä katawan pikir äwen tä, palus iä hamauh dengan olo, idjä mamisit lengäe: Gatang arepm, mendeng bentok. Tä iä manggatang arepe, mendeng bentok.

9. Limbah tä Jesus hamauh

dengan äwen: Jaku handak misek keton, narai gawi patut andau sabbat, mawi talo bahalap atawa talo papa? Mahaga pambelom olo, atawa marusak tä?

10. Maka iä manampajah karä olo idjä hakaliling, sambil hamauh dengan idjä haban tä: Tadjok lengäm. Iä tä manumon aughe tä, balalu lengäe käläh, bahalap kilau silae.

11. Tapi äwen tä paham njanjau, palus hatirok sama arepe, kilen gawie dengan Jesus.

III. — 12. Djadi, intu karä andau tä iä hagoet akan bukit, handak blaku doa, tuntang iä magon blaku doa intu Hatalla hapus alem tä.

13. Amon djari handau, maka iä mambawa muride, tuntang mintih duäwalas bitu bara äwen tä, idjä inggaräe rasul.

14. Iä tä Simon, idjä inggarare Petrus, tuntang paharie Andreas, Jakobus äwen duä Johannes, Pilippus, Bartolomeus;

15. Mattäus, Tomas, Jakobus anak Alpeus, Simon idjä bagarä olo blaso atäie;

16. Judas Jakobus, tuntang Judas Iskariot, idjä harian bara tä djari olo panipu.

17. Maka iä mohon haiak dengan äwen, mendeng intu kaleka rampar hong padang haiak dengan karä muride,

tuntang kutoh karä olo bara salepah tanah Judea, bara Jerusalem, bara lewu Tirus, idjä intu saran tasik, tinai bara Sidon,

18. Idjä djari dumah, uka mahining adjare, tuntang blaku pakäläh karä perese, tinai arä olo idjä ingapähä dewa papa; maka olo tä uras käläh.

19. Olo samandiai tä mangkenä mangarimas iä, krana kwasa aton blua bara iä, mampakäläh olo handiai.

IV. — 20. Maka iä manggatang matae, manampajah muride, sambil hamauh: Salamet keton, idjä pähä belom, krana akan keton aton karadjaan sorga.—(Matt.5,3.)

21. Salamet keton idjä toh blau, krana keton karäh imbesoh. Salamet keton idjä toh manangis, krana keton karäh tatawä.

22. Salamet keton, amon olo basingi, mambaris tuntang manawah keton, tinai mangabelä mamapa aran keton, sabab Anakolon.

23. Handjahandjak keton intu andau tä haiak manangkadjok; krana toto, upah keton hai huang sorga. Krana tumon tä tato olo tä djari mawi karä nabi.

24. Tapi pajah keton idjä tatau, krana kamangat keton djari lepah induan keton.

25. Pajah keton idjä besoh, krana keton karäh manarahing manangis.

26. Pajah amon olo samandiai manjewut keton bahalap, krana tumon tä tato olo tä djari manjewut karä nabi tandjaro.

27. Tapi jaku hamaub deng-an keton, idjä mahining toh: sinta musoh keton, awi talo bahalap dengan olo idjä manjingi keton.

28. Berkat olo idjä manjapa keton, laku doa akan olo idjä mamapa keton.

29. Djaka olo manekap pipim silae, ules silae kea a-kae; djaka olo marampas klambim, äla ikau mangahana iä manduan kahowutm kea.

30. Genep biti idjä blaku intu ikau, tenga akae, tinai olo idjä mohot talo ajum, äla manjoho iä maliae.

31. Kilau kahandak keton gawin olo dengan keton, awi keton tumon tä kea dengan olo.

32. Djaka keton sinta olo idja sinta keton, narai kalabien basaran keton kalotä? Krana olo badosa mahin mangilak olo idjä mangilak iä.

33. Tinai amon keton mawi talo bahalap dengan olo, idjä bahalap gawie dengan keton, uarai kalabien basaran keton kalotä? Krana gawin olo badosa mahin tumon tä.

34. Tinai amon keton mandjaman akan olo, idjä keton harap tau hababeläh, narai kalabien basaran keton ka-

lotä? Krana olo badosa mahin mandjaman akan olo badosa, mangat blaku baläh tumon tä kea.

35. Tapi awi keton sinta musoh keton, awi talo bahalap haiak mandjaman akan idjä djaton olih harap talo enen: tumon tä upah keton karäh hai huang sorga, tuntang keton indu anak pangkahai Tuhan; krana iä masi olo idjä djaton tawan tari-makasih tuntang olo papa.

36. Buah keton pamasi, kilau Bapa keton kea paham pamasi.

37. Äla keton mado meles, tä keton dia kea iado ieles; äla keton manjalan, tä keton kea dia injalan; ampun, tä keton kea iampun.

38. Tenga keton, tä akan keton karäh inenga. Takar idjä tetek, idjä ibenjek, idjä inggerek tuntang namuräi karäh inenga akan pakuan keton. Krana hapan takar tä kea, idjä hapan ketoñ manakar, karäh inakar akan keton tinai.

39. Maka iä manutor paribasa akan äwen: Tau olo babatä magah olo babutä? Djaton iä duäduä akan lawo huang kali?

40. Murid djaton hai bara gurue, tapi amon murid padan dengan gurue, tä iä tamat.

41. Buben ikau manantu-neng talnsop, idjä huang matan paharim, tapi batang idjä

huang matam djaton ikau tahu? — (Matt.7,3.)

42. Atawa kilen ikau tau hamauh dengan paharim: o pahari, helo, aku manganan talusop idjä huang matam, — tapi ikau djaton mitä batang idjä huang matam? O olo haliau, kanan helo batang tä bara matam, limbah tä ikau rendereng, maugat manganan talusop idjä huang matam paharim.

43. Krana kaju tä puna djaton bahalap, idjä mamua papa, tinai kaju tä djaton papa, idjä mamua bahalap.

44. Genep batangkaju kasenan awi buae. Krana djaton pudji olo mamupul bua korma bara batang duhi, tinai djaton pudji olo manipas bua anggor bara batang talinggang.

45. Olo bahalap mamplua talo bahalap bara ramon atäie awang bahalap, tinai olo papa mamplua talo papa bara ramon atäie awang papa. Krana awi kamuräi ramon atäie njamä pudji hakotak.

46. Buhen keton manjewut aku: Tuhan, Tuhan, — tapi aughku djaton keton manumoe?

47. Genep olo idjä mananggoh aku, mahining aughku, haiak manumon tä, maka aku handak masuman akan keton, kilau äwe iä tä. — (Matt.7,24.)

48. Iä kilau olo idjä mamangun humae, idjä mangali

haiak manimben tä, tuntang mingkes galange hundjun batu. Maka amon danum soho dumah, tä rahusan dähes danum manepä huma tä, tapi djaton olihe manggereke, basa huma tä imangun hundjun batu.

49. Tapi idjä mahining aughku, tuntang djaton manumoe, iä kilau olo idjä mamangun humae hundjun petak, djaton bara galang; maka rahusan dähes danum manepä tä, palus huma tä balihang, kalimbese paham.

BAGI 7.

I. Jesus mampakäläh djipen kamandan intu Kapernaum. II. Jesus mabelom olo tabela intu Nain. III. Jesus hakotak dengan murid Johannes. IV. Augh Jesus manara Johannes. V. Olo bawi idjä badosa manata pain Jesus hapan ni-njak, intu human olo parisi.

I. — 1. Maka amon iä djari mahapus karä auge intu pinding olo arä, iä manalih Kapernaum.

2. Hetä aton anakoloh kamandan, idjä ingilak tempoe, haban, handak mahotus. — (Matt.8,5.)

3. Amon tempoe mahining Jesus aton, maka iä manjoho bakas olo Jehudi mananggoh iä, blaku intu iä, uka iä manalih, mampakäläh anak-olohe.

4. Maka äwen tä, sana

sampai Jesus, paham blaku intu iä, koae: Iä tä patut ikau malalus lakue.

5. Krana iä sinta utus ita, tuntang iä kea djari mamangun sinagoge akan ita.

6. Maka Jesus omba äwen tä. Tapi amon iä djari tokep humae, tä kamandan manjoho kolae mananggoh iä, sambil hamaub dengae: Tuhan, äla mampahäka arepm; krana aku djaton baguna, ikau tamä penda sapau humangku.

7. Awi tä aku djaton kea manggarä arepku patut mananggoh ikau; baja käläh ikau hamaub idjä kabawak bewai, palus anakolohku karäh käläh.

8. Krana aku toh olon bewäi, idjä mamenda prentah, tinai aton sardadu penda aku; maka amon aku hamaub dengan idjä: lius, — tä iä lius; tuntang dengan awang beken: kantoh, — palus iä manalih; tinai dengan anakolohku: awi djetä, — balalu iä mawie.

9. Amon Jesus mahining aughe tä, maka iä heran awie, palus iä mules, haiak hamaub dengan olo arä idjä omba iä: Jaku hamaub dengan keton, alo marak olo Israel mahin dia aku djari sondau kaper-tjaja idjä kalotoh.

10. Maka amon sarobae sampai huma haluli, iä sondau anakoloh idjä haban tä djari käläh.

II. — 11. Djadi, limbah tä

iä manalih lewu idjä Nain arae, maka aton omba iä arä muride, tuntang arä olo beken.

12. Maka amon iä tokep bauntonggang lewu, itä! aton olo magah hantun olo blua, idjä anak indue tonggal, tuntang olo bawi tä balo; maka arä olo lewu omba iä.

13. Haiak Tuhan mitä iä, maka iä paham angkat asie dengae, sambil hamaub dengae: Äla manangis.

14. Limbah tä iä manggapi, mangarimas raung, palus olo idjä mätoe tendä, balalu iä hamaub: O olo tabela, jaku manjoho ikau: misik.

15. Tä olo idjä matäi tä balalu mondok, tuntang manampara hakotak. Limbah tä Jesus manenga iä akan indue.

16. Maka olo handiai mikäh angate, haiak manara Hatala, koae: Nabi hai djari lembut marak ita, Hatalla djari madja utus olo ajue.

17. Tuntang britae tä sampai salepah tanah Judea, palus akan sakarä lewu idjä bakaliling.

III. — 18. Maka akan Johannes talo handiai tä imbrita murid ajue.

19. Tä Johannes mambawa muride duä biti, manjoho äwen manalih Jesus, tuntang misek: Aton ikau idjä akan indu dumah tä, atawa buah ikäi mendäh beken? — (*Matt.* 11, 2.)

20. Amon äweu tä sampai

iä, maka äwen hamaub: Johannes pampandoi manjoho ikäi mananggoh ikau, koae: aton ikau idjä akan indu dumah tä, atawa buah ikäi mendäh beken?

21. Maka djam tä iä mam-pakäläh arä olo idjä awi peres, awi kapähä, awi dewa, tuntang akan arä olo babutä iä manenga paitä.

22. Tombah Jesus, sambil hamaub dengan äwen duä tä: Lius keton, sanan akan Johannes talo idjä gitau tuntang hining keton. Olo babutä tau mitä, olo batimpang manandjong, olo basamagh imprasih, olo badengen mahining, olo matäi imbelom tinai, tuntang akan olo pähä belom Ewangelion insanan.

23. Selamat iä, idjä dia tantarang angkat atäie tagal aku.

IV. — 24. Maka amon sarohan Johannes djari buli, iä hamaub dengan olo arä tahu Johannes: Keton djari hagoet akan padang, handak mitä narai? Däräh humbang idjä ionggä riwut?

25. Atawa keton djari hagoet, handak manampajah narai? Olo idjä hapakaian lamos? Itä, olo idjä bahalap pakaiäe tuntang mangat panginae, iä melai intu human radja.

26. Tapi keton hagoet, handak mitä narai? Nabi? Toto, jaku hamanh dengan keton, iä hai bara nabi.

27. Iä tä idjä inutor surat: „Itäm, jaku manjoho malai-katku helo baum, idjä akan manatap djalam intu baum.” — (*Mat. 3, 1.*)

28. Krana jaku hamaub dengan keton, bara karä olo awang inakan olo bawi djaton nabi idjä hai bara Johannes pampandoi; tapi idjä korik haliai huang karadjaan sorga mahin hai bara iä.

29. Maka olo handiai idjä mahininge, haiak olo pabean, manjewut Hatalla tetek, tuntang blaku pandoi hapan pampandoi Johannes.

30. Tapi olo parisi tuntang guru Torat manganan tirok asin Hatalla awang akäe, tuntang djaton manjoho arepe impandoi awie.

31. Maka Jesus hamaub: Dengan äwe aku akan mananding pangereng olo toh? Kilau äwe iä? — (*Matt. 11, 16.*)

32. Iä kilau anak olo, idjä mondok intu pakan, hatantehau hapan augh toh: ikäi djari manjuling akan keton, tapi keton djaton babigal; ikäi djari manatum akan keton, tapi keton djaton manangis.

33. Krana Johannes pampandoi djari dumah, djaton iä kuman tepong, djaton iä mihop anggor, tä koan keton: iä ingumpang dewa.

34. Anakolon djari dumah, iä kuman belom, tä keton hamaub: itä! toh olo pangu-

man pamihop, kolan olo pabean dengan olo badosa.

35. Tapi kapintar impabalap awi karä anak kapintar.

V. — 36. Maka aton olo parisi blaku iä omba kuman dengae, palus iä tamä human olo parisi tä mondok kuman.

37. Maka itä! aton olo bawi intu lewu tä, idjä paham badosa; amon iä mabining, Jesus mondok kuman intu human olo parisi, maka iä mimbit kasa basuang minjak.

38. Iä mendeng hila likute darah paie, haiak nianangis, tuntang mambisa paie hapan djohon matae, sambil mampuas tä hapan balau takoloke, tinai iä manjium paie, tuntang manata tä hapan minjak.

39. Amon olo parisi, idjä djari pakadja iä, mitä talo tä, maka koan huange: Djaka iä toh nabi, toto iä katawan, äwe tuntang kilen ampie olo bawi tä, idjä mangguläi iä, krana djetä olo badosa.

40. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Simon, aton aughku dengam. Koe: Sewut tä, Guru.

41. Koan Jesus: Aton olo duä bitu butang intu tempon rear; idjä butang limä ratus kiping, tinai idjä limä pulu.

42. Djadi, amon äwen tä djaton talo hapae manahor, maka tempon rear mepas utang äwen duä tä. Suman toh, äwe idjä akan sinta iä pabam?

43. Tombah Simon, sambil hamauh: Angatku iä, idjä iempase arä. Koe dengae: Budjur aughm.

44. Balalu iä mules naharep olo bawi tä, sambil hamauh dengan Simon: Gitam olo bawi toh? Jaku djari tamä humam, danum mahin dia inengam hapa mame-njau paingku; tapi iä toh djari mambisa paingku hapan djohon matae, sambil mampuas tä hapan balau takoloke.

45. Ika djaton djari manjium aku, tapi iä toh bara sana iä tamä, djaton djari terai manjium paingku.

46. Ika djaton djari manata takolokku hapan undus, tapi iä toh djari manata paingku hapan minjak.

47. Tagal tä jaku hamauh dengam: dosae idjä arä tä djari iampun, krana iä paham sinta; tapi idjä iampun isut, iä sinta isut.

48. Tinai iä hamauh dengan olo bawi: Dosam djari iampun.

49. Maka olo idjä omba mondok kuman hamauh huang arepe: Äwe iä toh, idjä mampun dosa kea?

50. Tapi iä hamauh dengan olo bawi: Kapertjajam djari mahaga ika, lius bewäi dengan kasanang.

BAGI 8.

I. Jesus mangumbang arä lewu masanan Ewangelion, impahaiak muride tuntang olo beken. II. Paribasa äpat ampin petak. III. Jesus masanan kadjarian augh Hatalla, haiak manantu, äwe idjä toto muride. IV. Jesus salenga mampateneng tasik. V. Jesus manganau dewa bara olo, tamä bawoi. VI. Jesus mampakäläh olo bawi, idjä taroban daha, tuntang mambelom anak Jairus idjä bawi.

I. — 1. Makadjadi, limbah tä ia mangumbang karä lewu, karä patataie, sombajang haiak masanan Ewangelion karadjaan Hatalla, tuntang äwen duäwalas tä mampahaiak ia.

2. Tinai olo bawi isut biti, idjä djari inganae dewa tuntang peres, ia tä Maria, idjä bagarä Magdalena, idjä bara ia udju dewa djari inganae;

3. Tinai Johanna, sawan Kusa, mantir ramon Herodes, tuntang Susanna, tinai arä olo beken, idjä mando-hop malandja ia hapan ramoe.

II. — 4. Djadi, amon kutoh olo djari hapumpong, tuntang bara karä lewu olo manang-goh ia, tä ia madjar hapan paribasa, — (*Matt.13,1. Mark. 4,2.*)

5. Koe: Olo panawur ha-goet, manawur binjie. Djadi, haiak ia manawure, maka belae lawo saran djalan tuntang ihundjeng, tinai burong penda langit kuman tä lepah.

6. Tinai belae lawo akan batu mampar; sana lembut

djetä balalu keang, basa djaton bara danum.

7. Belae tinai lawo parak duhi, maka duhi tä belom haiak dengae, malambon tä.

8. Maka belae lawo akan petak bahalap, djetä belom, tuntang mamua lipet saratus. Maka haiak ia hamauh kalotä, ia mantebau: Ewe idjä bara pinding akan mahining, buah ia mahining.

9. Maka murid misek ia, koe: Narai riman paribasa tä.

10. Koe dengan äwen: Keton injoho harati talo basilim perkara karadjaan Hatalla, tapi dengan olo beken tä aku hakotak hapan paribasa, uka äwen haiak mare-nang äla mitä, tuntang haiak mahining äla haratie.

11. Maka djetoh riman paribasa tä: binji tä, ia tä augh Hatalla

12. Idjä intu saran djalan, djetä olo idjä mahininge, limbah tä setau manalih, manamput augh tä bara atäie, uka äla olo tä pertjaja, tuntang mandino salamat.

13. Idjä intu batu mampar, djetä olo, amon ia mahininge, maka dengan kahandjake ia manarima augh tä; tapi olo tä djaton timben ubate, ia pertjaja handjulo, palus intu katika tingkes ia undur.

14. Idjä lawo parak duhi, djetä olo idjä mahininge, haiak hagoet tuntang kagogoep, katataue, karamin pam-

belome, balalu lambon djaton mamua.

15. Maka idjä intu petak bahalap, djetä olo, idjä limbah mahininge mahaga augh tä huang atäi idjä budjur bahalap, djadi djetä mamua haradjur.

III. — 16. Olo djaton pudji manotong sunbo manjangkulep tä hapan landai, atawa mingkes tä penda sasuro, tapi iä mingkes tä hong tantabae, uka olo idjä tamä mitä kalawae.

17. Krana djaton talo basahokan, idjä dia bakarinah dapit, atawa basilim, idjä dia katawan tuntang mamarah dapit.

18. Ingat keton, mangat mahining buabua; krana äwe idjä bara ramo, akae karäh indahang, tapi äwe idjä djaton, bara iä karäh induan haream awang inahae aton.

19. Tä aton mananggoh iä indue tuntang paharie, tapi äwen djaton tau manggapi iä awi olo arä.

20. Maka olo masanan akae, koae: Indum tuntang paharim aton mendeng ruar, handak manjupa ikau.

21. Tapi tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Induku tuntang paharingku olo djetoh, idjä mahining augh Hatalla, sambil manumon tä.

IV. — 22. Djadi, aton andaue tinai iä djakat arut hajak

muride, sambil hamauh dengan äwen: Has, ita baraiar akan dipah danau. Palus äwen batolak. — (*Matt.8,23.*)

23. Maka kahum äwen baraiar iä batiroh; balawo barat akan danau, maka arut manalantai, djadi bahaja paham.

24. Tä äwen tä manggapi, mampisik iä, koae: Guru, Guru, ita nihau! Tapi iä mendeng, mampudji riak riwut, palus talo tä terai, mandjadi tadoh.

25. Litubah tä iä hamauh dengan äwen: Kwe kapertjan keton? Tapi äwen tä mikäh hengan, sambil hamauh sama arepe: Äwe kea iä toh, sampai riwut dengau danum irentahe, palus talo tä manumon augehe?

V. — 26. Maka äwen tä baraiar palus akan tanah olo Gadara, idjä tandipah Galilea. — (*Mark.5,1.*)

27. Amon iä djakat sarä, baaton hasupa dengae olo hatuä idjä biti bara lewu hetä, idjä tabi ingumpang setan; iä djaton pudji hapakaian, tuntang djaton melai intu huma, baja intu kubur.

28. Amon iä mitä Jesus, maka iä mambawai, mahingkep hong petak intu baue, sambil hamauh hai augehe: Narai gawingku dengam, o Jesus, Anak Hatalla idjä pangkahai? Jaku blaku intu ikau, äla mangapähä aku.

29. Krana iä manjoho dewa papa, uka blua bara olo tä. Krana olo tä djari tahi ingapähäe; kindjap olo djari mamasong iä hapau rantai tuntang ingkangingkang, uka tau manonggo iä; tapi iä mangarak pasonge, balalu iä inamput dewa akan padang.

30. Maka Jesus misek iä, koae: *Æwe aram? Koae: Kojan.* Krana arä dewa mangumpang iä.

31. Maka karä dewa tä blaku intu iä, uka äla iä manjoho iä sewu akan naraka.

32. Maka aton hetä kawan bawoi bakapal, murep hundjun bukit; tä dewa tä blaku intu iä, uka iä manjohoe mangumpang djetä. Djadi iä manjoho dewa tä.

33. Balalu dewa blua bara olo tä, tamä bawoi, palus kawan bawoi tä manjahewu bara tiwing mendeng akan danau, balalu buseng.

34. Amon sakatike mitä talo awang djari, äwen hadari mimit brita tä akan lewu, tuntang karä patataie.

35. Tä olo blua, handak mitä talo awang djari, manalih Jesus, balalu supa olo idjä bara iä dewa tä djari blua, aton mondok darab pain Jesus, hapakaian tuntang baraakal; maka olo tä mikäh.

36. Tinai olo idjä djari mitä talo tä masuman akan äwen,

kilen olo idjä ingumpang dewa tä impakäläh.

37. Maka sakarä olo idjä hakaliling äka olo Gadara blaku intu iä, uka mindah bara iä, basa olo tä paham mikäh. Maka iä djakat arut palus buli.

38. Tä olo idjä bara iä dewa djari blua blaku intu iä, uka tau rantep dengae; tapi Jesus manjoho iä hagoet, koae:

39. Buli humam, sanan talo hai tä, idjä iawi Hatalla akam. Maka iä lius, masanan hong hapus lewu talo hai tä, idjä iawi Jesus akae.

VI. — 40. Maka djadi, amon Jesus buli, olo arä manarima iä, krana olo handiai mentai iä.

41. Tä itä! aton dumah olo hatuä, Jairus arae, iä tä kapala sinagoge; iä mahingkep darah pain Jesus, haiak blaku intu iä, uka iä tamä humae. — (*Matt.9,18.*)

42. Krana iä aton anake bawi tonggal, umure tokep duäwalas njelo, iä tä handak mahotus. Maka haiak iä manalih, olo arä mahupi iä.

43. Maka aton olo bawi, idjä tarohan daha duäwalas njelo katahie, idjä djari manpalepah karä ramoe akan upah tabit, tapi dialo idjä biti tau mampakäläh iä.

44. Iä tä manggapi bara likute, nandjaming ngarimas saran klambie; hemben tä kea tarohan daba terai.

45. Koan Jesus: Æwe mangarimas aku? Maka amon olo handiai milim, koan Petrus haiak äwen idjä dengae: Guru, olo arä mahupi tuntang mahapit ikau, kilen tinai ikau bamauh: äwe mangarimas aku?

46. Koan Jesus: Dia, aton idjä tantai mangarimas aku; krana aku mangkemä kwasa djari blua bara aku.

47. Maka amon olo bawi mitä, talo tä djaton tau basiliim, iä manalih hagedjä, mahingkep manjembah iä, haiak masanan akæ intu baun olo handiai narai bukue iä djari mangarimas iä, tuntang iä palus käläh.

48. Koe dengæ: Sanasangan atäim, anak, kapertjajam djari mandohop ikau, lius dengan salammat.

49. Maka kahum iä magon hokotak, aton dumah olo bara human kapala sinagoge, hamauh dengæ: Anakm djari matäi; äla mampahäka Guru hindai.

50. Tapi amon Jesus mahining djetä, palus iä tombah, koe: Æla mikäh, pertjaja bewäi, tä iä karäh indohop.

51. Djadi, amon iä tamä huma tä, maka iä djaton manjoho idjä biti omba, baja Petrus, Johannes, Jakobus tuntang indu bapa anak tä.

52. Maka olo handiai manangis manatum iä. Koan Je-

sus: Æla keton manangis, iä djaton djari matäi, baja iä batiroh.

53. Tä olo manatawä iä, basa äwen katawan, anak tä djari matäi.

54. Tapi iä maharak olo tä lepalepah blua, limbah tä iä manjingskap lengän anak tä, haiak mantehaue, koe: O anak, misik!

55. Balalu tahasenge haluli tinai, palus iä mendeng; maka Jesus manjoho olo pakanan iä.

56. Maka indu bapæ sangang; tapi iä mametäh äwen tä, äla masuman akan olo talo awang mandjari.

BAGI 9.

I. Panjolak Jesus manjoho muride ha-goet, masanan augh Hatalla. II. Radja Herodes manahiu Jesus. III. Jesus pakawan olo limä kojau. IV. Jesus solake masanan akan muride, iä karäh buah kapähä, haiak manjoho äwen tä mangaku iä. V. Ampin Jesus impabalap huudjuu bukit. VI. Jesus mampakäläh olo tabela, idjä iugumpang dewa. VII. Murid Jesus hatakian kabaie, tinai iä bandak blaku hukum akan olo Samaria, awang dia maku manarima Jesus. VIII. Olo rambang atäie djaton tau mandjadi murid Jesus.

I.—1. Maka iä mangahau äwen duäwalas tä hapumpung, palus manenga kama-ber tuntang kwasa akæ, hapæ mawi karä dewa, haiak mampakäläh karä peres, — (Matt.10,1.)

2. Limbah tä iä manjoho äwen tä hagoet mambrita karadjaan Hatalla, tuntang mampakäläh olo haban.

3. Maka iä bamaub deng-an äwen: Æla keton mimbit talo enen hapa hong dja-lan, äla sokali, äla rambat, äla tepong, äla rear, tinai äla idjä biti keton haklambi duä.

4. Maka huma idjä inamä keton, hetä keton akan me-lai, sampai keton hagoet ba-ra hetä tinai.

5. Tapi amon olo djaton maku manarima keton, blua keton bara lewu tä, tuntang petak awang intu pain keton, kibar tä akan indu toros ka-saksian mawi äwen.

6. Maka äwen tä hagoet, mangumbang karä lewu, ma-sanen Ewangelion, haiak mam-pakäläh olo haban hetähetä.

II. — 7. Katika tä radja Herodes mahining britan ka-rä gawie, tuntang iä njanjau, basa koan belabe: Johannes djari belom bara olo matai. — (*Matt.14,1.*)

8. Koan belabe: Elias dja-ri lembut. Koan belabe tinai: Nabi baris olo helo belom haluli.

9. Koan Herodes: Johannes tä djari inetekku, toh äwe iä toh, idjä bara iä aku ma-hining gawi kalotä? Maka iä nabuang mitä iä.

III. — 10. Maka amon ka-rä rasul djari buli, iä masa-

nan akan Jesus talo bandiai awang iawie. Tä iä mimbit äwen hagoet akan kaleka benjem, tokep Betsaida. — (*Matt.14,13.*)

11. Amon olo arä katawan tä, palus olo tä manuntut iä; maka iä manarima olo tä, sambil mambrita akæ karadjaan Hatalla, tuntang mampakäläh awang haban.

12. Maka andau djari bali-hang; tä äwen duäwalas tä manggapi, hamauh dengæ: Lapas olo arä toh, uka iä hagoet manalih lewu tuntang pakan, manggau äkæ melai, manggau talo kinæ; krana hetoh ita intu äka benjem.

13. Koe dengan äwen: Kä-läh keton pakanae. Koan äwen: Ain ikäi baja limä ka-bawak tepong, tuntang duä kongan lauk, baka talo dje-tä, amon ikäi djaton hagoet, mamili talo kinan akan olo arä toh?

14. Krana olo tä eteke sam-pai limä kojan biti hatuä karæ. Tapi koe dengan mu-ride: Soho olo tä mondok hatokonghatokong, malimä pulu malimä pulu.

15. Æwen tä mawie kälö-tä, palus manjoho olo tä mondok samändiai.

16. Limbah tä iä manduan limä kabawak tepong, tun-tang duä kongan lauk tä, mananggera akan langit, mam-berkat djetä, balalu manda-raie, sambil manenga tä akan

muride, uka äwen miring tä akan olo arä.

17. Maka olo tä kuman sampai besoh samandiai, tinai olo manampunan idjä tisae, manjngang duäwalas lontong.

IV. — 18. Djadi, amon iä ngabuat tuntang muride, mangat blaku doa, tä iä misek äwen tä, koae: Æwe aku, koan olo arä? — (*Matt.* 16,13.)

19. Tombah äwen, koae: Johannes pampandoi; koan belaehe: Elias; koan belaehe tinai: ikau nabi baris olo helo, idjä djari belom haluli.

20. Koae dengan äwen: Tapi äwe koan keton aku toh? Tombah Petrus, koae: Ikau Kristus bara Hatalla.

21. Maka iä mampudji äwen tä, haiak mangahana iä masuman tä akan olo.

22. Koae: Anakolon akan buah kapähä paham, iä karäh ingunan olo bakas, kapala imam tuntang olo tamat surat, balalu impatäi, tapi iä karäh belom haluli andau telo.

23. Tinai koae dengan äwen handiai tä: Æwe idjä handak omba aku, iä akan ngalapean arepe, sambil manggatang sampalacie akan hundjun arepe sining andau, tuntang manuntnt aku.

24. Krana äwe idjä handak mahaga pambelome, iä akan nihau tä, tapi äwe idjä ni-

hau pambelome tagal aku, iä karäh mahaga tä.

25. Krana narai guna akan olo, djaka iä mandino salepah kalunen, tapi bitie nihau, atawa buah tjalaka? — (*Matt.* 16,26.)

26. Krana äweäwe idjä mahamen aku tuntang augbku, iä tä karäh ihawen Anakolon kea, metoh panumahe huang kabaie, huang kahain Bapa, tuntang huang kahain karä malaikat idjä brasih.

27. Maka toto, jaku hamauh dengan keton, aton isut olo idjä mendeng betoh, idjä djaton akan mangkemä pampatäi, helo bara iä mitä karadjaan Hatalla.

V. — 28. Djadi, kahanja hirah limbah iä hakotak kalotä, iä mimbit Petrus, Jakobus, Johannes mandai bukit, handak blaku doa. — (*Matt.* 17,1.)

29. Maka haiak iä blaku doa, ampin baue hobah, tuntang pakaiäe mandjadi baputi lentah.

30. Tä itä! olo hatuä duä biti aton hakotak dengae, iä tä Moses dengan Elias.

31. Æwen tä mamala huang ampin kahaie, tuntang tahu lawin kadjariae, idjä akan ilaluse intu Jerusalem.

32. Maka Petrus tuntang äwen idjä dengae paham tirohe, tapi haiak nganganen äwen mitä kahaie, tuntang olo hatuä duä biti tä, idjä mendeng darah iä.

33. Djadi, baiak äwen duä tä handak malihi iä, Petrus hamaub dengan Jesns: O Guru, babalap ita hetoh, ikäi handak manampa tingkap telo kabawak, idjä akam, idjä akan Moses, idjä akan Elias. Tapi iä djaton tawan riman talo koae.

34. Sana limbah iä hamaub kalotä, balalu aton baunandau, idjä mangandjungen Jesus äwen telo, maka muride mikäh, mitä äwen tä tamä baunandau.

35. Palus aton lembut augh bara baunandau tä, idjä kalotoh: Iä toh Anakku, idjä äka kakilakku, hining iä!

36. Sana limbah angh tä mamala, bah Jesus kabuate bewäi hetä; maka äwen tä suni, djaton masuman akan olo talo idjäidjä, awang djari gitaë katatabin tä.

VI. — 37. Maka djadi andau tinai, amon jä mohon barabukit, arä olo manambang iä.

38. Tä itä! olo hatuä idjä biti bara olo arä tä mantehau, koae: Guru, aku blaku intu ikau, tampajab anakku hatuä, krana iä tonggal.

39. Paham dewa mangumpang iä, palus iä mambawai, tuntang dewa tä nantakan iä, sampai iä haburäh njamae, sanuno iä tä malihi iä, limbah manangkarap iä.

40. Muridm djari injohoku manganan iä, tapi äwen djaton tau.

41. Tombah Jesus, koae: O keton, kempang olo idjä dia pertjaja tuntang hatambalik atäie, kilen katahie aku akan bindjä keton, tuntang manjarenan keton? Imbit anakm kantoh!

42. Maka baiak iä manggapi, dewa paham mantakan iä. Tapi Jesus mangotak dewa papa tä, mampakäläh anake tä, tuntang malian iä akan bapae.

43. Maka olo handiai tä sangang awi kahain Hatalla. Tä amon olo handiai hengan awi sakarä talo idjä iawi Jesus, maka iä bamaub dengan muride:

44. Buah keton manamaän augh toh hngang pinding keton: Anakolon karäh injaragh akan lengän olo.

45. Tapi äwen tä djaton harati aughe tä, djetä kaput akae, sampai djaton katawan rimae; tinai äwen mikäh mišek iä tagal aughe tä.

VII. — 46. Maka aton pikir lembut intu äwen tä, hatakian arepe bai. — (*Mark. 9, 34.*)

47. Tapi Jesus mitä pikir atäi äwen, balalu iä manduan anak olo idjä biti, mampendeng iä intu balikate,

48. Haiak bamaub dengan äwen: Æwe idjä manduan anak korik tob huang arangku, iä manduan aku, tinai idjä manduan aku, iä mandnan iä, idjä djari manjoho aku.

Krana äwe idjä korik haliai intu keton samandiai, iä karäh mandjadi hai.

49. Tombah Johannes, koae: Guru, ikäi bihin mitä olo manganan dewa hapan aram, tapi ikäi maugahana iä, basa iä djaton omba ita.

50. Koan Jesus dengae: Æla keton mangahanae, krana idjä dia malawan ita, iä mandohop ita. — (11, 23.)

51. Djadi, amon karä andaue lawoh sukup, iä akan indu inggatang, maka iä manintu baue, handak manalih Jerusalem.

52. Tä iä manjoho sarohae hagoet, palus äwen tä hagoet manalih lewun olo Samaria, uka manatap kaleka akae.

53. Tapi olo hetä djaton maku manarima iä, basa tintue akan Jerusalem.

54. Amon muride, Jakobus äwen duä Johannes, mitä djetä, maka iä hamaub: Tuhan, maku ikan manjoho ikäi hamaub, uka apui lawo bara langit, mampalomos olo tä, kilau gawin Elias kea horan? — (2. Radja1, 10.)

55. Tapi iä mules, mam-pudji äwen, koae: Djaton keton tawae, baris Rogh idjä kwe keton?

56. Anakolon djaton djari dumah marusak hambaruan olo, tapi mangat mahaga iä. Balalu iä hagoet akan lewu beken.

VIII. — 57. Maka intu belat djalan, haiak iä hagoet, aton idjä biti hamaub dengae: Tuhan, aku handak omba ikau, alo kangkwekwe panggoetm. — (Matt. 8, 19.)

58. Koan Jesus dengae: Ason taun aton bara lowang huang petak, burong penda langit aton bara sarangan, tapi Anakolon djaton kalekae mandanan takoloke.

59. Koae dengan olo beken: Omba aku. Koan djetä: Tuhan, maku ikau manjoho aku hagoet helo, mangubur apangku?

60. Tapi koan Jesus dengae: Naughe olo matäi mangubur olo matäi idjä baris ajue, tapi ikau buah hagoet, masanan karadjaan Hatalla.

61. Koan idjä tinai: Jaku handak omba ikau, tapi käläh ikau manjoho aku helo, manabi arepku dengan äwen idjä huang humangku.

62. Koan Jesus dengae: Olo idjä manjinkap luku, tuntang tampaliau likute tinai, djaton baguna akan karadjaan Hatalla.

BAGI 10.

I. Murid Jesus udju pulu biti injobos maumau augh Hatalla; äwen buli manotor gawie. II. Olo Samaria idjä tan basara. III. Maria dengan Marta.

I. — 1. Lumbah tä pangkahai Tuhan mambaris tinai

udju pulu biti beken, manjoho äwen manduä manduä hagoet helo baue, mananggoh genep lewu idjä handak inalibe. — (*Matt.9,37.*)

2. Maka iä hamauh dengan äwen: Talo inggetem kutohe, tapi olo bagawi isut wäi, tagal tä laku intu Tempon talo inggetem, mangat iä manjoho olo bagawi akan talo inggetem tä.

3. Lius keton; itä, aku manjoho keton kilau anak tabiri akan marak meto basiak.

4. Äla mimbit kambut, äla rambat, äla sarumpah, tinai äla keton manabi olo intu helat djalan.

5. Maka amon keton tamä human olo, awi keton hamauh belo: kasanang akan huma toh.

6. Tä, djaka hetä aton olo baris kasanang, maka kasanang keton karäh melai intu äwen, tapi djaka dia, tä kasanang tä haluli akan keton.

7. Intu huma djetä kea keton akan melai, tuntang kuman mihop talo awang inenga olo hetä. Krana olo bagawi patut mandino upahe. Äla keton malihü huma idjä, omba huma beken.

8. Maka amon keton tamä lewu, tuntang olo manarima keton, buah keton kuman talo awang inenga olo hetä akan keton;

9. Palus pakäläh olo haban idjä hetä, tinai keton akan

masuman akan olo tä: karadjaan Hatalla djari manokep keton.

10. Tapi amon keton tamä lewu, tuntang olo djaton maku manarima keton, blua keton akan djalan, sambil hamauh:

11. Tunek talo kea, idjä bara lewun keton leket intu ikäi, ingibar ikäi akan keton; tapi buah keton katawan, karadjaan Hatalla djari tokep keton.

12. Jaku hamauh dengan keton: kadjarian lewu Sodom karäh mahian intu andau kiamat bara kadjarian lewu djetä.

13. Pajah Korasin! pajab Betsaida! krana djaka intu Tirus tuntang Sidon djari indjadian talo hai tä, kilau intu keton, toto, usang äwen djari makaian arepe hapan bidak, tuntang mondok luang kawo sambil manjasal. — (*Matt.11,21.*)

14. Tapi Tirus dengan Sidon karäh mahian intu andau hukum bara keton.

15. Tinai ikau, joh Kapernaum, idjä djari inggang sampai langit, ikau karäh imbaring kangiwa akan naraka.

16. Äwe idjä mahining keton, iä mahining aku, tinai idjä mangabelä keton, iä mangabelä aku; maka idjä mangabelä aku, mangabelä iä, idjä djari manjoho aku.

17. Maka äwen udju pulu

tä buli tuntang kahandjake, koae: Tuhan, karä dewa kea mahin mamenda ikäi huang aram.

18. Koae dengan äwen: Jaku djari mitä setan kilau kilat lawo bara langit.

19. Itä, jaku mancnga kwasä akan keton mahundjeng handipä, kala, tuntang karä kwasan musoh, tinai djaton talo idjä tau mamapa keton, isut mahin dia.

20. Tapi äla keton handjak, basa dewa mamenda keton, tapi buah keton handjak, basa aran keton djari injurat huang sorga.

21. Maka djam tä Jesus paham kahandjake huang Rogh, sambil hamauh: Jaku manara ikau, o Apang, Tempon langit, Tempon petak, basa ikau djari manjahokan talo tä bara olo pintar, bara olo harati, tuntang djari masanan tä akan anak korik; joh Apang, krana tumon tä puna kakilakm. — (*Matt.11,25.*)

22. Talo handiai djari inenga Apangku akangku, tuntang dialo idjä biti tawa, äwe Anak tä, baja Bapa, tinai äwe Bapa tä, baja Anak, tuntang äwen idjä akae Anak handak masanan tä.

23. Tä iä mules manaharep muride, sambil hamauh dengan äwen tä bewäi: Salam matä tä, idjä mitä talo, awang gitan keton.

24. Krana jaku hamauh de-

ngan keton: arä nabi, arä radja djari haus mitä talo, awang gitan keton, tapi djaton iä mitä tä, äwen haus mahining talo, awang hining keton, tapi djaton iä mahining tä.

II. — 25. Maka itä! aton guru Torat mendeng, maningkes iä, koae: Guru, narai patut iawiku, uka aku mandino pabelom idjä katatahi? — (*Matt.22,35.*)

26. Koae dengae: Narai tarasurat huang Torat? Kilen aughe imbasam?

27. Tombah iä, koae: „Sinta pangkahi Tuhan, Hatalla, hapan salepah atäim, hapan salepah hambaruam, hapan sakarä kaabasm, hapan sakarä pikirm, tuntang sinta kolam kilau arepm kabuatm.” — (*3.Mos.19,18.*)

28. Koae dengae: Budjur panombahm; lalus djetä, tä ikau karäh belom.

29. Tapi iä handak mambudjur arepe, sambil hamauh dengan Jesus: Äwe kea idjä kolangku?

30. Tombah Jesus, koae: Aton olo hagoet bara Jerusalem akan Jerigho, iä tä buah bigal; bigal tä malowai iä, mamukul iä, balalu hagoet, malihi iä bilak matäi.

31. Maka kanatek tä aton imam hagoet, manjak djalan tä kea, tapi sana mitä iä tä, palus iä mahalau.

32. Tumon tä kea olo Lewi,

amon iä sampai äka tä, tuntang mitä iä, balalu iä mahalau.

33. Tapi aton olo Samaria idjä halisang tantarang hetä, tuntang sana iä mitä olo tä, maka iä paham angkat asie dengae.

34. Balalu iä manggapi, mameteng himange, haiak manusuh undus tuntang anggor hetä, limbah tä iä manggatang iä akan hundjun metoc, magah iä akan human olo, tuntang mahaga iä.

35. Maka andan tinai, amon iä handak bagoet, iä mamplua duä kiping, manenga djetä akan tempon huma, sambil hamauh dengae: Haga iä toh, tinai amon aton karugim, aku handak manahore, amon aku karäh haluli.

36. Äwe, angatm, äwen telo tä kolan olo, idjä buah bigal tä?

37. Koe: Idjä masi iä. Tä koan Jesus dengae: Lius, awi tumon tä kea.

III. — 38. Djadi, amon Jesus dengan muride manandjong, iä tamä lewu anu; hetä aton olo bawi, idjä Marta arae, manduan iä akan humae. — (*Joh.11,1.*)

39. Iä tä aton paharie idjä Maria arae; djetä mondok darah pain Jesus, mahining aughe.

40. Tapi Marta paham mampahäka arepe awie nguan talo, tuntang iä manggapi,

koe: Tuhan, djaton ikau paraba, paharingkn nalua aku nguan talo kabuatku wäi? Käläh ikan hamauh dengae, manjoho iä mandohop aku.

41. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Marta, Marta, ikau mampahäka tuntang mangaroh arepm awi talo arä.

42. Tapi talo Idjä bewäi djaton olih dia. Maria djari mintih bagi idjä bahalap tä; djetä djaton akan induan bara iä. — (*Matt.6,33.*)

BAGI 11.

I. Jesus madjar olo blaku doa. II. Jesus manganan dewa, haiak mampudji olo idjä manawah iä. III. Jesus mangotak olo idjä batekang atäie. IV. Jesus omba olo parisi kuman, tuntang mampudji olo halien.

I. — 1. Maka iä blaku doa intu kaleka anu; djadi amon iä terai, maka idjä biti muride blaku intu iä: Tuhan, adjar ikäi blaku doa, kilau Johannes kea djari madjar mnride. — (*Matt.6,9.*)

2. Koe dengan äwen: Amon keton blaku doa, bnah kalotoh augh keton: Apang ikäi idjä huang sorga, käläh aram imprasih; käläh karadjaam dumah; käläh kahan-dakm djadi, kilau huang sorga, kakai kea hundjun petak.

3. Talo kinan ikäi tnmon

kapatute tenga akan ikäi sining andau.

4. Ampun karä dosan ikäi, tumon ikäi kea mampun genep olo, idjä sala dengan ikäi; äla manamäan ikäi huang tingkes, tapi liwus ikäi bara talo papa.

5. Maka iä hamaub dengan äwen tä: Æwe keton bara kolae, djaka iä manalibe bentok alem, sambil hamaub dengae: ulä, talasihan aku telo kabawak tepong,

6. Basa kolangku aton madja aku, dumah halisang, tuntang aku djaton talo hapaku manjarongan iä.

7. Tapi iä idjä huange tombah, koac: äla maur aku; lawang djari inguntji, tuntang karä anakku aton denganku huang äka batiroh; aku djaton tau blua, manenga akam.

8. Jaku hamaub dengan keton, alo iä diadiä blua, tuntang manenga akae, basa iä kolae: maka toto iä karäh blua kea, tuntang manenga akae talo katapase, awi kadjuroe kalotä.

9. Tumon tä koangku dengan keton: laku, maka karäh inenga akau keton; gau, maka keton karäh sondau; tegah, maka akan keton karäh iuap. — (*Matt.7,7.*)

10. Krana genep olo idjä blaku, iä mandino, tuntang djä manggau, iä sahondau, tinai idjä manegah, akae karäh iuap.

11. Æwe karä keton idjä bapa, djaka anake blaku tepong intu iä, tau manenga batu akae? Atawa anake blaku lauk, tuntang iä manenga handipä akae takiriu lauk tä?

12. Atawa djaka iä blaku tanteloh, tau iä manenga kala akae?

13. Tumon tä, djaka keton idjä puna papa tau manenga talo bahalap akan anak keton, kilen hindai Bapa idjä huang sorga karäh manenga Rogh brasih akan olo tä, idjä blaku intu iä?

11. — 14. Maka iä manganan dewa bisu. Djadi, limbah dewa tä blua, olo bisu tä hakotak. Maka olo arä beng-an. — (*Matt.12,22.*)

15. Tapi belae olo tä hamaub: Hapan Beelsebul, kapulan karä dewa, iä manganan dewa.

16. Belae tinai maningkes iä, blaku intu iä kata bara langit.

17. Tapi iä kasene pikir äwen tä, sambil hamaub dengan äwen: Genep karadjaan idjä hambalang hatantakan sama arepe, djetä akan rusak, tinai huma idjä hatantakan sama arepe, djetä akan balongkang.

18. Tob, djaka setan hambalang hatantakan sama arepe, kilen karadjaan ajue tau dāhen? Basa koan keton: hapan Beelsebulaku manganan dewa.

19. Tinai djaka aku hapan Beelsebul manganan dewa, hapan äwe anak keton manganan iä? Sabab tä äwen karäh manjalan keton.

20. Tapi djaka aku manganan dewa hapan tundjuk Hatalla, tä toto karadjaan Hatalla djari sampai keton.

21. Amon idjä gagah tä hapan ganggamae manonggo kotae, maka karä talo ai sanang.

22. Tapi amon aton dumah idjä abas bara iä, tuntang mampala iä, tä iä manduan karä ganggamae, idjä äka kaharape, palus mambagi karä talo rampase.

23. Olo idjä dia mampahaiak aku, iä malawan aku, idjä dia omba aku manampunan, iä manaburan. — (9,50.)

24. Amon dewa papa blua bara olo, maka iä mangumbang kaleka keang kamabau, manggau kasanang, tapi djaton sondau; tä koae: aku handak buli humangku, idjä ilihiku.

25. Tuntang amon iä sampai, maka iä supa tä djari imapas, tuntang imakaian.

26. Tä iä hagoet, manduan udju biti dewa beken, idjä papa haream bara iä, palus äwen tä tamä, balalu melai hetä, djadi olo tä papa haream bara solake.

III. — 27. Djadi, amon iä masanan tä, aton olo bawi bara marak olo arä mantebau,

sambil hamauh dengae: Salamat knain olo idjä djari mangandong ikau, tuntang tusu idjä djari mampatusu ikau.

28. Tapi koae: Joh, selamat olo tä, idjä mahining augh Hatalla, sambil mahagae.

29. Maka amon olo arä hampumpung mahupi, koae: Djetoh puna kempang olo papa, iä manggau kata, tapi kata djaton inenga akae, terah katae Jonas, nabi tä, bewäi. — (Matt.16,4.)

30. Krana kilau Jonas indu kata akan olo Niniwe, kakai kea Anakolon akan kempang olo toh.

31. Radja bawi bara salatan karäh lembut intu andau hukum, haiak pangereng olo djetoh, tuntang manipan iä, krana iä djari dumah bara saran petak, handak mahining kapintar Salomo; tapi itä, malabien bara Salomo aton betoh. — (Matt.12,42.)

32. Olo Niniwe karäh lembut intu andau hukum, haiak pangereng olo toh, tuntang manipan iä; krana olo tä hobah awi augh Jonas; tapi itä! malabien bara Jonas aton betoh.

33. Olo djaton pudji manotong sumbo, mingkes tä intu kaleka basilim, atawa penda gantang, tapi hong tantahae, uka olo idjä tamä mitä pahalendange.

34. Matä tä sumbon bereng; toh djaka matam budjur, tä

salepah berengm blawa; tapi djaka matam papa, tä berengm kaput kea.

35. Toh, buabua, uka äla sumbo tä, idjä huangm, kaput.

36. Djaka hapus berengm blawa, djaton haliai aton kakapute, tä ikau implawa lepalepah awi pahalendang kalawa tä.

IV. — 37. Maka amon iä magon hakotak, aton olo parisi pakadja iä omba kuman. Djadi iä tamä, balalu mondok naharep medja.

38. Maka olo parisi bengan mitä iä, basa iä djaton mamenjau helo bara kuman. — (*Matt.15,2.*)

39. Tapi Tuhan hamauh dengae: Keton, olo parisi, pudji mamprasih sangkir pinggan hila ruare, tapi huang keton kontep talo rampas tuntang kadarhaka.

40. O keton, olo humong, dia iä idjä manampa ruare, manampa huange kea?

41. Tapi buah keton manenga belae huange indu sadakah; tä talo handiai balap indu hapan keton.

42. Tapi pajah keton olo parisi, basa keton bukih manahor bean salasi, djintan tuntang karä ampin sajor, tapi hukum tuntang sintan Hatalla ingalapean keton. Talo toh patut iawi, tinai talo beken tä kea äla balihi. — (*Matt.23,23.*)

43. Pajah keton, olo parisi, basa keton mangilak kaleka mondok mambatang huang sinagoge, tuntang manggau tabin olo intu pakan.

44. Pajah keton, olo tamat surat, olo parisi, olo halian! basa keton kilau kubur idjä basilim, olo idjä manandjong bundjue dia katawan tä.

45. Tombah guru Torat idjä biti, sambil hamauh dengae: Guru, aughm djetä mampahawen ikäi kea.

46. Koan Jesus: Pajah kea keton, guru Torat, basa keton mamuat tanggong intu olo, idjä babehat inanggong, tapi bitin keton pohos totok tundjuk keton idjä mahin dia tanggong tä.

47. Pajah keton, basa keton mangaramat kubur nabi, tapi tato keton djari mampatäi äwen.

48. Awi djetä maka keton manontong gawin tato keton; krana äwen tä djari mampatäi iä, toh keton mangaramat kubure.

49. Tagal tä kea kapintar Hatalla djari hamauh: Jaku handak manjoho nabi dengan rasul manalih olo tä, tapi olo tä karäh mampatäi tuntang manjasab belae äwen tä;

50. Uka inuntut intu pangereg olo toh dahan sakarä nabi, idjä inusuh olo bara tamparan kalunen;

51. Bara dahan Abel palus sampai dahan Sakarias, idjä

impatäi olo intu helang mesbeh dengan human Hatalla; toto koangku dengan keton, djetä akan inuntut intu pangereang olo toh.

52. Pajah keton, guru Torat, basa keton djari mangai kuntjin kaharati; bitin keton mahin djaton maku tamä, tinai olo idjä handak tamä ingahana keton.

53. Maka amon iä hakotak kalotä dengan äwen, tä augh olo tamat surat tuntang olo parisi pabam mahupi iä, palus äwen misek iä arä per-kara,

54. Haiak manuit iä, manggau panggutin aughé indu bukue mandawa iä.

BAGI 12.

I. Jesus manjoho muride budjur atäie, harap Hatalla totototo, haiak mangaku iä iutu bauu olo. II. Jeans mangahana olo bisit bakoho, tuntang manjoho iä manggau talo awang toto bagua, haiak mandjaga. III. Petäh Jesus, mariksa katan katika.

I. — 1. Maka haiak olo arä hapumpong bakojakojan, sampai hasansarok paie, tä iä manampara madjar muride, koe: Idjä mambatang, djaga arep keton bara ragin olo parisi, iä tä kaliau.

2. Djaton talo patutup, idjä dia buap dapit, atawa basilim, idjä dia bakarinah djeha.

3. Tagal tä, talo idjä inutor keton huang kakaput, djetä karäh hining olo huang kalawa, talo idjä imbisik huang pinding olo intu karong, djetä karäh insanan olo bara hundjun sapau. — (*Matt. 10,27.*)

4. Tapi aku hamauh dengan keton, idjä uläku: äla keton mikäh olo idjä mampatäi bereng, tuntang limbah tä iä djaton tau mawi hindai.

5. Tapi jaku handak masuman akan keton, äwe idjä patut ingikäh keton: buah keton mikäh iä, idjä limbah mampatäi bara kwasa kea manganan akan naraka; toto, koangku dengan keton, iä tä buah ingikäh keton.

6. Djaton olo pudji mandjual limä kongan ampit duä sigar? tapi idjä kongan mahin dia kalapean Hatalla.

7. Tinai balau takolok keton kea djari isä samandiai. Awi tä, äla keton mikäh, krana keton bahalap bara arä ampit.

8. Jaku hamauh dengan keton: gagenep olo idjä mangaku aku intu baun olo, iä tä karäh ingaku Anakolon kea intu baun malaikat Hatalla.

9. Tapi äwe idjä milim aku intu baun olo, iä karäh ilim kea intu baun malaikat Hatalla.

10. Maka olo idjä manjewut augh hapae mamapa Anako-

lon, iä tau iampun; tapi äwe idjä manjapa Rogh brasih, iä dia iampun.

11. Amon keton iagah olo akan sinagoge, naharep olo hai, olo kwasa, tä äla keton gogop bapikir, kilen atawa narai augh idjä hapan keton mambudjur arep keton, atawa narai akan injewut keton.

12. Krana Rogh brasih karäh madjar keton djam tä kea talo, idjä buah injewut keton.

II. — 13. Maka idjä biti olo arä tä hamaub dengae: Guru, soho pabaringku mambagi panatau ikäi denganku.

14. Koe dengae: Kilen ikau, äwedjari mangkat aku, mangat mamutus atawa mambagi akan keton?

15. Tinai koe dengan olo arä: Ingat keton, haga arep keton bara kisit kakoho; krana olo djaton belom awi kutoh panataue.

16. Maka iä manutor paribasa akan olo tä, koe: Aton olo tatau, tanae djari mamua paham.

17. Tä iä mangarangka huang arepe, koe: Kilen gawingku aku toh, krana djaton kalekaku mangumbo karä pangulihku malan.

18. Maka koe: Djetoh buah gawingku, aku handak mangarak karä lepauku, palus mamangun haihai, huang djetä aku handak mangumbo sakarä pangulibku tuntang ramongku.

19. Limbah tä aku handak hamaub dengan hambaruangku: o hambaruangku, kutoh ramom, djari tatap ingkes akan arä njclo, melamelai toh, kuman ihöp haiak ramirami.

20. Tapi Hatalla hamaub dengae: O olo gila, alem toh hambaruam akan induan bara ikau, tä talo idjä injimpam, akan äwe tä?

21. Kakai olo idjä manampunan kutoh ramo akae, tapi iä djaton tatau huang Hatalla.

22. Maka iä hamaub dengan muride: Tagal tä aku hamaub dengan keton, äla gogop mangingang pabelom keton, narai indu kinan keton; äla kea mangingang bereng keton, narai indu pakaian keton. — (Matt.6,25.)

23. Pabelom hai bara talo kinan, bereng hai bara pakaian.

24. Ingat keton burong kak; iä djaton malan, djaton manggetem, iä djaton bara karangking, djaton bara lepau, mahin imbelom Hatalla kea iä; kilen kahalangan kahalap keton bara burong?

25. Äwe kea baris keton idjä tau mandjudju kambon umure idjä hasa awi kagope bapikir?

26. Tapi amon keton djaton tau mawi talo awang korik saliai, kilen tinai keton gogop bapikir talo beken tä?

27. Ingat keton karä kambang, kilen iä belom; iä djaton bagawi, djaton kea manantang, tapi jaku hamauh dengan keton, alo Salomo huang karä kahaie mahin djaton djari imakaian kilau idjä kapating kambang tä.

28. Tapi amon oru, idjä andau toh belom huang padang, palus andau tinai djetä inganan akan apui, sampai kalotä Hatalla makaiae, kilen hindai iä handak makaian keton, o olo idjä tapas pertjaja?

29. Tinai äla keton mangelang narai indu kinan keton, atawa narai indu ihop keton, äla atäi keton bembang.

30. Krana talo djetä handiai inggau baris olo kalunen; tapi Bapa keton puna tawae, keton akan indu hapan talo tä.

31. Tapi awi keton manggau karadjaan Hatalla, tä sakarä talo toh karäh indahang akan keton.

32. Äla keton mikäh, joh kawan idjä korik; krana puna kahandak Bapa keton manenga akanketon karadjaan tä.

33. Djual talo ain keton, tuntang tenga sadakali. Tappa akan keton kambut idjä djaton tau kupit, panatau idjä djaton tau una, huang sorga, kaleka maling djaton olihe maujampaie, tuntang gagat djaton tau marusake.

34. Krana intu kaleka panatau keton, hetä kea atäi keton.

35. Kahang keton buah hababat, tuntang sumbon keton buah belom.

36. Buah ampin keton sama dengan olo idjä mentai tempoe, amon iä lawoh buli bara pesta masawä, uka sana iä dumah, manegah, äwen palus muap akae.

37. Selamat karä djipen tä, idjä sondau tempoe magon mandjaga, metoh panumahe. Toto aku hamauh dengan keton, iä karäh mambabat kahange, manjoho äwen tä mondok kuman, tuntang iä karäh manggapi, manonggo äwen tä.

38. Amon iä dumah girir djadjaga idjä handuä, atawa idjä hantelo, tuntang soudau äwen kalotä: salamadjipen tä!

39. Maka patut keton mingat, djaka tempon huma kawatan djam pirä maling dumah, toto iä mandjaga, djaton nalua maliug manatas humae.

40. Tagal tä, buah keton kea tatap, krana djam, idjä dia iado keton, Anakolon karäh dumah. — (*Matt.24,44.*)

41. Koan Petrus dengae: Kilen Tuhan, ikau manutor paribasa toh akan ikäi bewäi, atawa akan olo arä kea?

42. Koan Tuhan: Äwe kea mandur huma idjä budjur tuntang pintar, idjä iangkat tempoe manonggo karä anakolohe, uka manenga bagin panginae intu puna katikae?

43. Selamat djipen djetä, idjä sondau tempoe, kahum panumahe, kalotä gawie!

44. Toto jaku hamauh dengan keton, iä karäh manggatang iä, uka manonggo karä ramoe.

45. Tapi djaka djipen tä hamauh huang atäie: Tempongku djaton bahinak dumah; — palus iä manampara mamukul djipen beken, hatuä bawi, haiak kuman mi-hop tuntang mambusau arepe:

46. Tä tempon djipen tä karäh dumah: intu andau idjä dia ingandahe, intu djam idjä dia tawae, palus karäh malentop iä, haiak manjama upahe dengan olo kianat.

47. Maka djipen, idjä kawatan kabandak tempoe, tuntang djaton djari manatap arepe, tinai djaton djari manumon kabandak tempoe, iä karäh buah pukul paham.

48. Tapi idjä dia djari kawatan tä, tapi djari mawie kea talo idjä mamatut iä imukul, iä karäh buah pukul isut. Krana genep biti, idjä akae talo arä inenga, bara iä arä kea karäh inggau, tinai idjä äka talo arä insahan, bara iä paham hindai karäh ilaku.

49. Aku djari dumah, tantai mantarik apui akan petak, paham karadjingku, djaka djetä djari intokan.

50. Tapi belo aku akan impandai dengan pampandai,

tuntang aku paham kasekä angkatku, sampai djetä djari hapus!

51. Aton keton mado, aku djari dumah handak manenga kabuah akan hundjun petak? Dia, koangku dengan keton, tapi kabantah!

52. Krana bara toh olo lima biti intu huma Idjä akan haklahi, telo malawan duä, tinai duä malawan telo.

53. Bapae karäh habantah dengan anake hatuä, tinai anake hatuä dengan bapae; indue dengan anake bawi, tinai anake bawi dengan indue; empoe bawi dengan manantue bawi, tinai manantue bawi dengan empoe bawi.

III. — 54. Maka iä hamauh dengan olo arä: Amon keton mitä baunandau hila barat, tä koan keton: udjan andaue karäh, — tuntang toto kea kalotä. — (*Matt.16,2.*)

55. Tinai amon keton mitä riwut salatan mohon, tä koan keton: mandang andaue karäh, — tuntang toto kea kalotä.

56. O olo haliau, ampin petak, ampin langit tau keton mariksa, kilen keton djaton maku mariksa ampin katika toh?

57. Tinai buhen keton djaton mariksa huang arep keton, mangat mangasene kabudjur?

58. Maka amon ikau hagoet haiak dengan olo idjä mala-

wan ikau, manalih olo hai, awi ikau batirok manggau pikir hong djalan, manggubah arepm dengae, belä suro iä mandjidjit ikau manaharep mantir, pelus mantir mandjuluk ikau akan kapiri, tuntang kapiri manutup ikau hong sipir.

59. Jaku hamauh dengam, ikau djaton blua bara hetä, sampai ikau manahor sasigar mahiu dia tapas.

BAGI 13.

I. Jesus manjoho olo hubah. II. Jesus mampakäläh olo bawi, idjä pähä hanjawalas njelo, intu andau sabat. III. Paribasa masanau karadjaau Hatalla. IV. Jesus mampait augh akan Herodes, tuntang masanau hukum akan mawi lewu Jerusalem.

I. — 1. Maka katika tä aton isut olo manutor augh akæ manahiu olo Galilea, idjä dabæ djari imbalut Pilatus dengan parapabe.

2. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Kilen, angkat adon keton, olo Galilea djetä paham badosa bara karä olo Galilea beken, basa iä buah talo kalotä?

3. Dia, koangku dengan keton, tapi amon keton dia hobah, maka keton samandiai karäh nihau tumon tä kea.

4. Atawa olo hanjawalas tä, idjä matäi penjët tjandi intu Siloa, aton angkat adoe

kamäan keton, äwen tä basala baream bara karä olo hong Jerusalem?

5. Dia, koangku dengan keton, tapi amon keton dia hobah, maka keton samandiai karäh nihau tumon tä kea.

6. Maka iä masanan paribasa toh: Aton olo mimbul batang sikon huang pambulan anggor ajue, tuntang iä manalih, manggau buæ intu taroke, tapi djaton sondaue.

7. Tä iä hamauh dengan tukang pambulan anggor tä: Itäm, djari telo njelo toh aku magon manalih, manggau buæ intu batang djetoh, tapi djaton sondaue; täweng iä, kanduæ iä mandjikut petak?

8. Tombah iä, sambil hamauh dengæ: Naughe iä idjä njelo toh hindai, mangat aku mangali hakaliling iä, haiak manimbok mampahalap iä.

9. Mikäh iä karäh mumua; djaka dia kea, naughe ikau manäwenge djeha.

II. — 10. Maka iä madjar olo huang sinagoge intu andau sabat.

11. Tä, itä! aton hetä olo bawi, idjä ingapähä talo djari hanjawalas njelo, sampai iä hadjukot, djaton tau mambudjur arepe toto.

12. Amon Jesus mitä iä, maka iä mambawa iä, tuntang hamauh dengæ: O olo bawi, toh ikau käläh peresm.

13. Balalu iä mandanan leng-äe hundjue, palus iä tä bu-djur, tuntang manara Hatalla.

14. Tä kapala sinagoge, awie blait Jesus mainpakäläh olo intu andau sabbat, tom-bah, sambil hamauh dengan olo arä: Kadjahawen andau olo buah bagawi, katahin tä käläh keton manalih, blaku pakäläh, tapi äla intu andau sabbat.

15. Tombah Tuhan, koae: O olo haliau, dia genep biti keton pudji intu andau sabbat mengkak hadjaran atawa kalidai bara dulange, magah iä akan danum?

16. Tapi iä toh, idjä panaan Abraham, idjä imasong setan djari hanjawalas njelo toh, djaton patut iengkek bara pasonge tä intu andau sabbat?

17. Amon iä hamauh kalotä, maka olo handiai mahamen, idjä malawan iä, tapi olo arä tä handjak awi talo handiai idjä iawie.

III.—18. Maka iä hamauh: Dengan idjä kwe karadjaan Hatalla hindjä ampie, dengan narai aku akan manandinge? — (*Matt.13,31.*)

19. Djetä kilau idjä kabawak sawi, idjä induan olo, mimbule huang pambulae; maka djetä belom, tuntang habatang gantung, sampai burong penda langit manesek, manjarangan intu edae.

20. Koe tinai: Dengan enaku akan mananding karadjaan Hatalla?

21. Djetä kilau ragi idjä kabawak, idjä induan olo bawi, iäwoie dengan telo gantang tunek tepong, sampai djetä lepah masem.

22. Maka iä harikas, manantarang arä lewu tuntang patataie, haiak madjar olo, hagoet manjak djalan akan Jerusalem.

23. Maka aton olo idjä hamauh dengae: Tuhan, kilen, isut bewäi olo idjä mandiao salamat? Koe dengan äwen tä:

24. Awi keton mangkarenä, mangat keton tamä bauntonggang idjä sekä, krana koangku dengan keton, arä olo karäh mangkemä tamäe, tapi djaton iä tau;

25. Iä tä, limbah tempon huma mendeng, manguntji bauntonggang; tä keton karäh mendeng ruar, manegah bauntonggang, haiak hamauh: o Tuhan, Tuhan, uap akan ikäi. Tapi iä karäh tombah augh keton, koae: jaku dia kasene keton, bara kwe keton.

26. Tä keton karäh hamauh: ikäi djari mondok kuman mihop intu baum, tinai intu kaleka ikäi ikau djari madjar olo.

27. Tapi iä karäh tombah: jaku hamauh dengan keton, jaku dia kasene keton, bara kwe keton. Indah bara aku,

keton handiai idjä darhaka.

28. Hetä tangis tuntang keret kasingä, amon keton karäh mitä Abraham, Isaak, Jakob tuntang karä nabi huang karadjaan Hatalla, tapi keton djari inganan akan ruar.

29. Maka arä olo karäh dumah bara timor, bara barat, bara utara, bara salatan, tuntang mondok kuman huang karadjaan Hatalla.

30. Tapi itä! aton olo idjä harian, iä karäh helo, tinai aton idjä helo, iä karäh harian.

IV. — 31. Maka andau tä kea aton olo parisi isut manalih, sambil hamauh dengae: Lius, indah bara hetoh, krana Herodes handak mampatäi ikau.

32. Koea dengan äwen: Lius keton, sanan akan aso tä: itäm, aku manganan dewa tuntang mampakäläh olo andau toh, tinai djewu, maka andau telo gawingku karäh hapus.

33. Tapi andau toh, tinäi djewu tuntang andau idjä aku akan maradjur panggoetku, krana djaton pudji nabi impatäi ruar Jerusalem.

34. Jerusalem! Jerusalem! ikau idjä mampatäi nabi, tuntang mamanting olo idjä injoho manalih ikau hapan batu; kilen kakindjape djari aku handak mamumpong karä anakm, kilau pehok mamum-

pong anake penda palapase; tapi keton dia maku. — (Matt.23,27.)

35. Itä! human keton karäh benjem. Toto aku hamauh dengan keton, keton dia akan mitä aku sampai katika tä, amon keton karäh hamauh: imberkat iä, idjä dumah huang aran pangkai Tuhan!

BAGI 14.

I. Jesus mampakäläh olo badus intu andan sabat. II. Jesus manjoho olo randa atäie, tuntang tau basara. III. Paribasa panginan hamalem. IV. Olo idjä handak omba Jesus buah malih talo handiai.

I. — 1. Djadi, amon iä manalih human kapalan olo parisi intu andau sabat, handak ompat kuman, maka olo mimpä, manggau kasalae. — (Mark.3,2.)

2. Maka itä! aton olo badus manaharep iä.

3. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan guru Torat tuntang olo parisi, koea: Kilen, patut kea mampakäläh olo intu andau sabat?

4. Tapi äwen tä suni. Palus Jesus mimbing iä, mampakäläh iä, tuntang manjoho iä hagoet.

5. Tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Æwe baris keton, djaka kalidaie atawa sapie lawo huang kali

intu andau sabbat, idjä dia palus mandjidjit tä blua?

6. Djadi äwen tä gagom, djaton tau tombah aughe tä.

II. — 7. Maka iä manutor paribasa akan olo panggil, anon iä mitä olo tä mintih kaleka mondok maubatang, sambil hamauh dengae.

8. Amon ikau irawäi olo manalih pesta masawä, äla ikau mondok intu kaleka idjä mambatang, mikäh aton olo, idjä bahalap bara ikau, irawäie kea;

9. Belä amon dumah, idjä djari marawäi keton duä, karäh hamauh dengam: undur ikau, naughe iä ngambo; — tä ikau tuntang mahamen akan kaleka idjä tapakan liwa haliai.

10. Tapi djaka ikau irawäi olo, buah ikau mondok intu kaleka idjä tapakan liwa haliai, uka amon dumah idjä marawäi ikau, tä iä karäh hamauh dengam: ulä, palus ngambo. Tä ikau supa horumat intu baun olo, idjä hindjä ikau mondok kuman.

11. Krana genep biti idjä manggatang arepe, iä akan imparandah, tinai idjä mamparandah arepe, iä akan ingatang.

12. Tinai iä hamauh deng-an olo idjä djari pakadja iä: Amon ikau mawi panginan, äla marawäi kolam, äla paharim idjä kalambutan, äla paharim idjä tato, äla olo

tatau idjä hindjä lewum, belä äwen marawäi ikau tinai, mamaläh.

13. Tapi amon ikau mawi panginan, rawäi olo pähä belom, olo bakudong, olo batimpang, olo babutä.

14. Tä ikau salamat, basa äwen djaton talo hapae mamaläh; krana djetä karäh imaläh akam metoh kamisk olo tetek.

III. — 15. Maka idjä biti olo idjä omba mondok kuman, amon iä mahining aughe tä, iä hamauh dengae: Salammat olo tä, idjä karäh kuman tepong huang karadjaan Hatalla.

16. Koae dengae: Aton olo idjä mawi panginan hamalem hai, tuntang iä marawäi arä olo. — (*Matt.22,2.*)

17. Djadi, amon djam panginan hamalem tä djari sampai, maka iä manjoho djipäe, masanan akan olo panggil: Has talih, basa talo handiai djari simpan.

18. Maka olo handiai tä uras mahakan. Koan idjä dengae: Aku djari mamili tana, patut aku hagoet manjengoke; aku blaku intu ikau, naughe aku toh.

19. Koan idjä tinai: Jaku djari mamili limä kapasang hadangan, toh aku hagoet, handak mitä ampie; jaku blaku intu ikau, naughe aku toh.

20. Koan idjä tinai: Jaku

taheta masawä, awi tä aku djaton tau manalih.

21. Maka djipen tä buli, masanan talo tä akan tempoe. Tä tempon huma sangit, palus hamaub dengan djipäe: Lius gulogulong akan djalan tuntang akan pakan lewu, imbit tamä hetoh karä olo pähä belom, olo bakudong, olo babutä, olo batingpang.

22. Limbah tä djipen tä hamaub: Tuan, djadi kilau augh sobom, tapi aton hindai boang kaleka.

23. Koan tempoe dengan djipäe: Lius akan karä djalan ruar, akan hetähetä, hadjadjuan olo tamä, uka humangu kontep.

24. Krana jaku hamaub dengan keton, dialo idjä biti, idjä puna irawäi tä, akan mangkemä panginangku halem tä.

IV. — 25. Maka arä olo omba iä manandjong, tä iä mules, sambil hamaub deng-an äwen:

26. Djaka olo mananggoh aku, tuntang djaton manjingi indu bapae, anak sawae, paharie, betaue, tinai pambelom ai kea, maka iä djaton tau mandjadi muridku.

27. Tinai äwe idjä dia mananggong sampalakie haiak omba aku, iä djaton tau mandjadi muridku.

28. Tapi äwe baris keton, idjä handak mamangun hu-

ma, idjä djaton mondok helo mitong balandjae, djaka oubet kea ramoe hapae mahapus tä.

29. Belä limbah iä mingkes galange, tuntang djaton tau mahapuse, olo handiai idjä mitä talo tä hallea iä,

30. Sambil hamaub: Olo toh manampara mamangun, tapi djaton olihe mahapuse.

31. Atawa radja äwe, idjä handak maranggar radja bekeu, idjä djaton mondok helo manirok, djaka iä dengan sapulu kojan biti tau hatantakan dengan idjä handak mantakan iä, mimit duä pulu kojan biti?

32. Djaka angate dia, tä iä manjoho olo, metoh iä kedjau hindai, blaku haka-buah.

33. Tumon tä kea genep bitin keton, idjä dia malibi awang baris ai samandiai, djaton tau mandjadi muridku.

34. Ujah tä talo bahalap; tapi amon ujah djadi batawaw, hapan en olo tau maugahinge tinai?

35. Djetä djaton baguna akan tana, dia kea indu timbok talo imbul, baja djetä inganan olo bewäi. Äwe idjä bara pinding akan mahining, buah iä mahiqing.

BAGI 15.

Asin Hatalla dengan olo badosa inarang
Jesus hapau telo paribasa: I. Tabiri
idjä djari hajang; II. ringgit idjä djari
hajang; III. olo tabela idjä djari hajang.

I. — 1. Maka arä ampin
olo pabean tuntaug olo ba-
dosa mananggoh iä, handak
mahining aughe.

2. Tä olo parisi dengan
olo tamat surat bakotok,
koe: lä toh manarima olo
badosa, omba iä kuman.

3. Tapi iä manutor pari-
basa toh akan äwen, koe:

4. Æwe keton, idjä ta-
birie saratus kongan, dja-
ka haiang idjä, idjä djaton
malihidjalatien pulu djalatien
tä huang padang, palus mang-
goang manggau idjä haiang
tä sanpai sondau? — (*Matt.*
18,12.)

5. Maka limbah iä sondau
tä, iä mauggatange akan hun-
djun bahae tuntang kahan-
djake.

6. Sana amon iä buli hu-
mae, maka iä mangahau ka-
rä kolae, tuntang karä olo
idjä kalewun ai hapumpang,
sambil hamauh dengan äwen:
Handjahandjak keton haiak
aku, krana aku djari sondau
tabiringku idjä djari lajang.

7. Jaku hamauh dengan
keton: kakai kea aton kahan-
djak huang sorga tagal idjä
biti olo badosa idjä hobah,
malabien bara tagal djalatien

pulu djalatien olo tetek, idjä
dia susah hobah.

II. — 8. Atawa bawi idjä
kwe, idjä bara ringgit sapulu
kabawak, djaka haiang idjä
kabawak, djaton iä manotong
sumbo, mamapas huma, haiak
manggau totototo sampai son-
dau?

9. Maka limbah iä sondau,
iä mangahau karä kolae, tun-
tang karä olo idjä kalewun
aihampung, sambil hamauh:
Handjahandjak keton haiak
aku, krana aku djari sondau
ringgitku, idjä djari hajang.

10. Kakai, koangku deng-
an keton, aton kahandjak
intu baun malaikat Hatalla
tagal idjä biti olo badosa idjä
hobah.

III. — 11. Tinai koe: Aton
olo idjä bara anak hatuä duä
biti.

12. Maka idjä busu hamauh
dengan bapae: O apang, te-
nga akangku baris ramo idjä
bagin ajungku. Maka iä mam-
bagi panataue akan äwen
duä tä.

13. Djaton tahi limbah tä,
anake idjä busu tä manam-
punan karä ramoe, palus ha-
goet akan lewu kedjau; hetä
iä manganan karä ramoe awi
kapapan gawie.

14. Djadi, amon iä djari
mampalepah talo handiai, tä
lau paham mananjap hapus
tanah tä, tuntang iä paham
katapase.

15. Tä iä lius, mampatempo

arepe intu olo tanah tä; olo tä manjoho iä akan tana, manonggo bawoi.

16. Maka iä nahuang manjuang knaie hapan awang talo idjä kinan bawoi, djeta mahin djaton olo manenga akae.

17. Maka amon iä taratahiu arepe, tä iä hamaub: Kutoh olo burub intu apangku, uras arä talo kinae, tapi aku toh rusak awi lau.

18. Jaku handak hagoet, buli apangku, sambil hamaub dengae: o apang, jaku djari sala hong sorga tuntang intu baum.

19. Jaku dia baguna hindai inggarä anakm, käläh manjama aku dengan baroham bewäi.

20. Maka iä hagoet, manalih bapae. Djadi bara pesae kedjakedjau, maka bapae mitä iä, tä iä paham angkat asie dengae, palus hadari, mamalok ujate, sambil manjium iä.

21. Maka anake hamaub dengae: O apang, jaku djari sala hong sorga tuntang intu baum, aku djaton baguna hindai inggarä anakm.

22. Tapi bapae hamaub dengan anakolohe: Imbit blua klambi awang kapala bahal lap, kepan tä intu iä, kepan tisin intu lengäe, tuntang sarumpah intu paie.

23. Tinai imbit anak sapi idjä baseput, sambalih tä, ita

handak kuman haiak rami-rani.

24. Krana anaku toh djari matäi, belom haluli, iä djari nihau, sondau tinai. Maka äwen tä ramirami.

25. Maka anake idjä bakas aton hong tana; amon iä buli djari tokep huma, tä iä mahining augh olo busik tuntang babigal.

26. Palus iä mambawa anak-oloh idjä biti, misek iä, narai talo tä?

27. Koe dengae: Andim djari dumah, maka bapam djari mampatäi anak sapi idjä baseput, basa iä djari sondau haluli budjur bahal lap.

28. Tä iä sangit, djaton maka tamä. Maka bapae blua mangataui iä.

29. Tapi iä tombah, sambil hamaub dengan bapae: Itäm, djari arä njelongku aku bagawi akam, tuntang dialo sindä aku manangkalau prentahm, maka akangku djaton ikau pudji manenga anak kambing, uka aku ramirami dengan kolangku.

30. Tapi sana anakm toh, idjä djari manganan panataum awie habandong, djari dumah, palus ikau mampatäi akae anak sapi idjä baseput.

31. Maka bapae hamaub dengae: O anak, ikau magon hindjä aku, karä talo ajungku ajum kea.

32. Maka patut ita barami-

rami tuntang handjak, krana andim toh djari matäi, belom haluli, iä djari nihau, sondau tinai.

BAGI 16.

I. Paribasa mandur huma, idjä dia budjur tapi pintar. II. Jesus mampudji olo bisit bakoho, tuntang olo paha-budong. III. Olo tatau dengan Lasa-rus olo pähä belom.

I. — 1. Tinai iä hamauh dengan inuride: Aton olo tatau, idjä bara mandur humae; iä tä indawa olo intu tempoe, manganan ramon tempoe.

2. Tä tempoe mambawa iä, sambil hamauh dengae: Kilen aku mahining perkararam kalotob? Rinting itong karä ramongku katahin panggaum, krana ikau djaton tau indu mandur hindai.

3. Tä koan huang mandur: Narai patut gawingku, basa tempongku manipas aku mahaga humae? Mangali djaton aku tau, manjadakah aku mahamen.

4. Tawangku talo idjä buah iawiku, uka, amon aku batipas karäh bara gawingku, olo palus manduan aku akan humae.

5. Balalu iä mambawa karä olo idjä butang intu tempoe, sambil hamauh dengan idjä solake: Pirä utangm dengan tempongku?

6. Koae: Saratus otong undus. Koae dengae: Duan suratm, mondok, bintik djajeleng limä pulu.

7. Limbah tä iä hamauh dengan idjä tinai: Ikau, pirä utangm? Koae: Saratus kadai paräi. Koae dengae: Duan suratm, bintik hanja pulu.

8. Maka tempoe manara mandur idjä pamikir tä, basa iä pintar gawie; krana baris olo kalunen toh pintar bara baris kalawa intu djalahan ajue.

9. Maka jaku kea hamauh dengan keton: tampa sobat keton hapan mamon tä, (*ri-mae: panatau,*) idjä puna panipu, uka, amon keton matäi, äweu manduan keton akan tingkap idjä katatahi.

10. Idjä budjur dengan talo awang korik haliai, iä kea budjur dengan talo awang hai; tapi idjä pamikir hong talo awang korik haliai, iä kea pamikir hong talo awang hai.

11. Maka amon keton djaton budjur dengan mamon awang panipu tä, äwe handak mandjuluk akan keton talo awang toto?

12. Tinai amon keton djaton budjur dengan talo awang dia ain keton, äwe handak manenga akan keton talo idjä ain keton?

13. Djipen djaton tau manempo haiak duä; krana iä karäh basingi idjä, sinta idjä,

atawa iä heret dengan idjä, mangabelä idjä. Keton djaton tau manempo Hatalla haiak manempo mamon. — (*Matt.* 6,24.)

II. — 14. Maka karä aughe tä hining olo parisi kea, idjä bisit bakoho; tä äwen hababaka iä.

15. Maka iä hamauh dengan äwen: Keton idjä mampahalap arep keton intu baun olo, tapi Hatalla kasene atäi keton. Krana talo idjä hai intu olon, djetä indjilek Hatalla.

16. Torat dengan karä nabi tä manudjum sampai Johannes; bara katika tä karadjaan Hatalla imbrita, tuntang sepimpan olo mandjudju arepe tamäe.

17. Tapi murah langit dengan petak nihau, bara idjä katitik Torat baduro. — (*Matt.* 5,18.)

18. Idjä manganan sawae masawä beken, iä habandong, tinai idjä masawä idjä inganan banae, iä habandong kea.

III. — 19. Maka aton olo tatau, iä makaian arepe hapan baludu tuntang benang lamos, haiak belom ramirami sining andau, tuntang kabaie.

20. Tinai aton olo pähä belom, Lasarus arae, iä menter intu bauntonggang olo tatau tä, kontep buhite.

21. Tuntang iä radjin mambesoh arepe hapan talo awang gagar bara medjan olo tatau

tä; tapi aso bewäi manalih, mandjelap buhite.

22. Djadi, olo pähä belom tä matäi, palus iä inanggong malaikat akan pakuan Abraham.

23. Maka olo tatau tä matäi kea, tuntang ingubur. Maka bara huang naraka iä mananggera, metoh iä hong kapähä, tä iä mitä Abraham bara kedjau, tuntang Lasarus intu pakuae.

24. Palus iä mangkariak, koae: O apang Abraham, pasi aku, soho Lasarus, uka iä manudjek totok tundjue bewäi huang danum, hapae manjadingen djelangku; krana aku paham kapähä huang njalan apui toh.

25. Tapi koan Abraham: Anak, ingatm, ikau djari manduan kamangatm katikam belom, tapi Lasarus djari mandino kapähäe; maka toh iä impangat, tapi ikau ingapähä.

26. Idjä baris tinai, aton kea helat hai helang ikäi dengan keton, awi tä djaka idjä hila toh handak mindah manalih keton, djaton tau; tinai idjä hila hikau djaton kea tau mindah manalih ikäi.

27. Koae: Amon kalotä, aku blaku intu ikau, uka ikau manjoho iä manalih human apangku.

28. Krana aton paharingku limä biti, uka iä masanan

akae, belä äwen tä kea akan kaleka kapähä toh.

29. Koan Abraham dengae: Surat Moses dengan karä nabi aton intrn iä; djetä buah äwen mahininge.

30. Koae: Dia, apang Abraham, tapi djaka idjä bitu olo matäi mananggoh iä, tä iä karäh hobah.

31. Tapi koan Abraham dengae: Amon äwen tä djaton mahining Moses dengan karä nabi, alo olo matäi belom haluli, mahin djaton kea iä maku pertjaja.

BAGI 17.

I. Talo äka tantarang akan indu dumah; patut olo radjin mampun kasalan kolae; kwaan kapertjaja; murid Jesus patut randah atäie. II. Jesus mampökäläh sepuluh bitu olo basamagh. III. Panumah karadjaan Hatalla.

I. — 1. Maka iä hamauh dengan muride: Djaton tau dia talo panantarang akan dumah, tapi pajah iä, idjä mampalembut talo panantarang tä!

2. Bontong iä, djaka bindang batu ingkepan intu ujate, palus iä ilaboh huang tasik, bara iä manantarang atäi idjä bitu olo korik toh. — (*Matt.* 18,6.)

3. Buah keton batawat. Amon paharim sala dengam, pudji iä, tapi amon iä manjasal, ampun iä.

4. Tinai alo iä hangkudju

idjä andau sala dengam, tuntang hangkndju kea iä haluli tanggoh ikau, sambil hamauh: aku manjasal, — tä patut ikau mampun iä.

5. Maka rasnl hamauh dengn Tuhan: Dabang kapertjajan ikäi.

6. Koan Tuhan: Djaka keton aton bara kapertjaja kilau bawak sawi brangai, alo keton hamauh dengan batang sikon toh: rukat arepm, indah akan tasik, — maka iä karäh manumon augh keton.

7. Æwe keton idjä bara djipen, idjä malan atawa manjakatik metoe, idjä hamauh dengan djipäe tä, amon iä buli bara tana: palus kantoh, mondok kuman?

8. Djaton iä akan hamauh dengae: kuan panginangku belo, tatap arepm manonggo aku katabingku kuman mihop, limbah tä ikau tau kuman mihop kea?

9. Pudji kea iä manjewut tarimakasih akan djipen tä, basa iä djari mawi talo awang injohoe? Angatku dia.

10. Kalotä kea keton, amon keton djari mawi talo handiai, awang keton injoho mawie, tä keton patut hamauh: ita toh djipen idjä dia baguna, krana gawin ita babaja tumon kapatute bewäi.

II. — 11. Maka djadi, amon iä hagoet akan Jerusalem, iä mahoroe bentok Samaria tuntang Galilea.

12. Djadi, amon iä tamä lewu hetä, aton hasupa dengae sapulu biti olo basamagh, idjä mendeng bara kedjau.

13. Æwen tä mautehau, koae: O Jesus, Guru, pasi ikäi.

14. Amon iä mitä äwen tä, iä hamauh dengae: Lius, prahan arep keton akan iman. Maka djadi, kahum äwen manalih, äwen tä salenga brasih. — (3.Mos.13,2.)

15. Tapi idjä biti äwen tä, amon iä mitä arepe djari käläh, haluli tinai, tuntang manara Hatalla hai aughe;

16. Palus iä mahingkep darah pain Jesus, manarimakasih intü iä; maka olo tä olo Samaria.

17. Tombah Jesus, sambil hamauh: Djaton sapulu biti idjä djari brasih? Kwe äwen djalatien tä?

18. Djaton iä maku haluli, maborumat Hatalla, baja idjä toh, idjä beken utuse?

19. Maka iä hamauh dengae: Mendeng, lius, kapertjam djari mandohop ikau.

III. — 20. Maka amon olo parisi misek iä: Prea karadjaan Hatalla dumah? — tä iä tombah aughe, koae: Panumah karadjaan Hatalla djaton gitan, djaton ramirami.

21. Djaton kea olo akan hamanh: itä hetoh, itä kanih; — krana karadjaan Hatalla puna intü huang keton.

22. Maka iä hamauh deng-

an muride: Katika karäh sampai, amon keton haus mitä idjä andau bara karä andau Anakolon, tapi keton dia akan mitä tä.

23. Amon olo karäh hamauh dengan keton: itä hetoh, itä kanih; — äla keton lius, äla keton ombae.

24. Krana kilau kilat idjä manjabintir bara saran langit silae, mamantjar palus sarae hila silae, kalotä kea Anakolon intü andau ajue dapit. — (Matt.24,27.)

25. Tapi helo bara tä iä akan buah kapähä paham, tuntang inganan kempang olo djetoh.

26. Maka kilau djaman Noah horan, kakai kea metoh panumah Anakolon dapit.

27. Olo kuman mihop, masawä babanä, sampai andau Noah tamä banama, palus danum soho tä dumah, marusak olo tä samandiai. — (1.Mos.7,7.)

28. Tinai kilau horan djaman Lot, olo kuman mihop, mamili mandjual, mambulan mamangun;

29. Tapi andau Lot blua bara Sodom, tä udjan apui tuntang barirang lawo bara langit, marusak iä samandiai. — (1.Mos.19,15.)

30. Kalotä kea karäh intü andau tä, amon Anakolon karäh mamarah, dumah.

31. Intü andau tä, äwe idjä hundjun sapau, tuntang ra-

moe aton huang huma, äla iä mohon manduan tä; tinai äwe idjä hong tana, tumon tä kea, äla iä mules tahu ramoe idjä hila likute.

32. Ingat keton sawan Lot.

33. Äwe idjä handak mahaga pambelome, iä akan nihau tä, tapi äwe idjä nihau tä, iä karäh mahagac.

34. Jaku hamauh dengan keton: alem tä duä biti karäh hindjä huang sasuro idjä; maka idjä biti karäh induan, idjä karäh ilih.

35. Duä biti karäh hindjä manggiling talo; idjä biti karäh induan, idjä ilih.

36. Duä biti karäh hindjä hong tana; idjä biti karäh induan, idjä ilih.

37. Tombah äwen tä, sambil hamauh dengae: Hong kwe, Tuhan? Koe dengan äwen: Hetä kaleka hantu, hetä burong kamiak hakampeleng!

BAGI 18.

- I. Jesus manjoho olo blaku doa haradjur, II. tuntang randah atäie, kilan olo pabean. III. Jesus mangilak anak olo. IV. Olo tatan bahali tamä karadjaan Hatalla. V. Jesus masenan kapähä, idjä akan bnah iä. VI. Iä mampakäläh olo babutä tokep Jerigho.

I. — 1. Maka iä manutor paribasa kea akan olo tä, hapae manjoho olo blaku doa haradjur, äla tendur.

2. Koe: Aton mantir intu lewu anu, idjä dia mikäh Hatalla, dia mahamen olo.

3. Maka aton balo huang lewu tä, idjä mananggoh iä, koe: Käläh ikau mambudjur aku dengan olo idjä mawi aku.

4. Maka tahi iä djaton maku; tapi limbah tä koan huange: Alo aku dia mikäh Hatalla, dia mahamen olo,

5. Tapi basa balo tä paham mambisau aku, aku handak mambudjur iä, belä iä magon dumah, manjanjau aku.

6. Tä koan Tuban: Hining keton augh mantir parajap tä.

7. Kilen tinai Hatalla, djaton iä handak mambudjur baris olo intihe, idjä mambawa blaku intu iä handau hamalem? handak iä langak dengae?

8. Aku hamauh dengan keton, badjeleng iä karäh mambudjur äwen. Tapi Anakolon, amon iä karäh dumah, aton iä karäh supa kapertjaja hong petak?

II. — 9. Maka iä manutor kea paribasa toh akan isut olo, idjä manggarä arepe bahalap, tuntang mangabelä olo beken, koe:

10. Aton olo duä biti manalih human Hatalla, handak blaku doa, idjä olo parisi, tinai idjä olo pabean.

11. Maka olo parisi tä mendeng mambaris arepe, blaku doa kalotoh: O Hatalla, jaku manarimakasih intu ikau, ba-

sa aku dia kilau olo beken, dia bigal, dia pamikir, dia pahabandong, dia kea kilau olo pabean toh.

12. Jaku puasa handuä sindä minggu, karä talo ajungku imbagiku bagi sapulu, tuntang manenga idjä.

13. Maka olo pabean tä mendeng bara kedjau, djaton kea maku mananggera akan langit, baja iä manegah usoke, koae: O Hatalla, pasi aku, olo badosa!

14. Jaku hamaub dengan keton, iä buli bumae bahal lap bara olo djetä; krana idjä manggatang arepe, iä imparrandah, tapi idjä mamparrandah arepe, iä inggatang.

III. — 15. Maka aton kea olo mimbit anak olo korik akae, mangat iä mimbing, mamberkat äwen. Amon muride mitä tä, maka äwen mampudji olo tä. — (*Matt.* 19, 13.)

16. Tapi Jesus mambawa äwen, koae: Naughe anak olo mananggoh aku, äla mangahana iä; krana akae aton karadjaan Hatalla.

17. Toto, jaku hamaub dengan keton, äwe idjä dia manarima karadjaan Hatalla kilau anak olo, iä djaton akan tamä hetä.

IV. — 18. Maka aton mantir misek iä, koae: O Guru idjä bahal lap, narai patut iawiku, mangat aku mandino pambelom idjä katatahi?

19. Koan Jesus dengae: Buben ikau manjewut aku bahal lap? Djaton idjä bahal lap baja tikas Idjä bewäi, iä tä Hatalla.

20. Prentah puna tawam: „äla ikau habandong, äla ikau mampatäi olo, äla ikau manakau, äla ikau mauandjaro, horumat indu bapam.” — (*2. Mos.* 20, 12.)

21. Koae: Sakarä talo tä djari ihagaku bara pesangku tabela palus sampai toh.

22. Amon Jesus mahining aughe tä, maka iä hamaub dengae: Idjä talo katapasm hindai; djual karä talo ajum, bagi regae akan olo pähä belom, tä ikau bara pauatau hong sorga; limbah tä kau-toh, omba aku.

23. Tapi haiak iä mahining aughe tä, iä paham kapäbä atäie, krana iä paham katataue.

24. Amon Jesus mitä, iä paham kapähä atäie, maka iä hamaub: Paham kahali olo, idjä arä ramoe, akan tamä karadjaan Hatalla.

25. Murah hadjaran mahoro lowang pilus, bara olo tatau tamä karadjaan Hatalla.

26. Tä koan olo idjä mahining tä: Amon kalotä, äwe kea tau salamat?

27. Koae: Talo awang dia tau mandjadi awi olon, tau mandjadi awi Hatalla.

28. Koan Petrus: Itäm, ikäi djari malihi talo handiai, tuntang djari omba ikau.

29. Koea dengae: Toto, jaku hamauh dengan keton, djaton olo, idjä djari malihi humae, atawa indu bapae, atawa paharie, atawa anak sawae, tagal karadjaan Hatalla,

30. Idjä dia manduan tä tinai balipelipet hetoh, tinai hila kanih pabelom idjä katatahi.

V. — 31. Maka iä manduan äwen duäwalas tä, sambil hamauh dengan äwen: Itä, ita akan Jerusalem, maka talo handiai akan tulus, awang injurat nabi tahu Anakolon.

32. Krana iä karäh indjuk akan olo kapir, tuntang karäh ihababaka, impahawen, iludja olo.

33. Tinai iä karäh imukul sapu, balalu impatäi olo, tapi andau telo iä karäh belom haluli.

34. Maka äwen tä djaton harati idjä kabawak karä aughe tä, djetä kaput intu iä, djaton äwen tawan talo koea.

VI. — 35. Djadi, amon iä tokep Jerigho, aton olo babutä mondok intu saran djalan, manjadakali. — (*Matt.* 20, 29.)

36. Amou olo tä mahining olo arä mahalau, maka iä mиск, narai tä?

37. Tä olo masuman akae, Jesus bara Nasaret mahalau.

38. Palus iä mambawai, koea: O Jesus, anak Dawid, pasi aku!

39. Maka olo idjä manan-

djong helo mampudji iä, nka iä suni; tapi iä paham haram mambawai: O anak Dawid, pasi aku!

40. Maka Jesus tendä, manjoho olo manduae tokep iä; tä amon iä tokep, Jesus mиск iä,

41. Koea: Narai kahandakm iawiku akam? Koea: Tuhan, mangat aku tau mitä talo.

42. Koan Jesus dengae: Djadi, marenang ikau, kapertjam djari mandohop ikau.

43. Palus iä tau mitä, tuntang omba iä haiak manara Hatalla. Maka olo handiai, idjä mitä talo iä, mahorumat Hatalla.

BAGI 19.

I. Jesus mdja Sakeus. II. Paribasa tuu idjä mansahan sapulu tail intu djipäc. III. Jesus tamä Jerusalem. IV. Jessu masanau hukum akan mawi lewu Jerusalem. V. Jesus maharak olo badagang bara human Hatalla.

I. — 1. **M**aka Jesus tamä, balalu mahoroe Jerigho.

2. Maka aton olo hatuä hetä, Sakeus arae, iä kapalan olo pabean, tuntang tatau.

3. Iä nahuang mitä Jesus, kilen kea ampie, tapi djaton tau awi olo arä, basa iä pandak.

4. Maka iä hadari manjanlehan arepe, manjakäi batang sikon, mangat tau mitäc, krana betä iä akan mahalau.

5. Djadi, amon Jesus sampai kaleka tä, maka iä mananggera, balalu mitä iä, haiak hamauh dengae: O Sakeus, mohon djeledjeleng; krana andau toh aku handak madja humam.

6. Tä iä badjeleng mohon, sambil mimbit iä dengan kahandjake.

7. Tapi olo handiai, idjä mitä tä, bakotok, koae: Olo badosa inanggohe, madja humae.

8. Maka Sakeus mendeng, sambil hamauh dengan Tuhan: Itäm Tuhan, sabagi karä ramongku handak inengaku akan olo päbä belom, tinai amon aku djari mamikir talo enen bara olo, aku handak maliae lipet äpat.

9. Koan Jesus dengae: Andau toh huma toh injalamat; basa iä tä kea panakan Abraham.

10. Krana Anakolon djari dumah, handak manggau tuntang manjalamat olo idjä djari uihau.

II. — 11. Maka amon olo arä manjenäh mahining, iä manutor paribasa hindai, basa iä tokep Jerusalem, tuntang olo tä mado, karadjaan Hattalla balalu akan bakarinah.

12. Tä iä hamaub: Aton olo idjä hai utuse hagoet akan tanah kedjau, uka iä manduan karadjaan akae; limbah tä iä handak buli tinai. — (Matt.25, 14.)

13. Maka iä mambawa djipäe sapulu biti, tuntang manenga akae sapulu tail, haiak hamauh dengan äwen: Awi keton badagang hamodal tä, sampai aku dumah.

14. Maka olo tanah ajue manjingi iä, palus manjoho manjak iä, koae: Ikäi djaton maku, iä toh indu radjan ikäi.

15. Maka djadi, amon iä buli, limbah iä manduan karadjaan, iä manjoho olo mambawa karä djipäe tä, idjä äkae manenga reare, uka iä mahining, pirä hudjong äwen.

16. Tä aton dumah idjä solake, koae: Tuan, tail ajum djari bahudjong sapulu tail.

17. Koae dengae: Käläh, djipen idjä bahalap, basa ikau budjur dengan talo awang korik haliai, maka toh ikau kwasa marentah sapulu lewu.

18. Maka aton dumah idjä tinai, koae: Tuan, tail ajum djari babudjong limä tail.

19. Koae dengan djetä: Ikau akan marentah limä lewu.

20. Maka idjä tinai dumah, koae: Tuan, toh tail ajum, idjä bihibihin ingkesku huang saputangan.

21. Krana aku mikäh ikau, basa ikau olo karas; ikau manduan talo, idjä dia djari ingkesu, ikau manggetem talo, idjä dia djari imbulm.

22. Koae dengae: Tumon augh totokm aku handak mahukum ikau, o djipen idjä

papa; djari tawam, aku toh olo karas, manduan talo idjä dia ingkesku, manggetem talo idjä dia imbulku:

23. Tä buhen ikau dia mahatangan rearaku akan tukang wang, mandjalan tä, uka haiak panumahku aku tau manduae tuntang anake?

24. Palus iä hamauh dengan olo idjä mendeng darahae: Duan tail tä bara iä, tenga tä akan idjä sapulu.

25. Koan äwen tä dengae: Tuan, ai aton supnlu tail!

26. Krana jaku hamauh dengan keton: genep biti idjä bukih mina talo, akae karäh indahang haream; tapi bara idjä djaton bukih, bara iä karäh induan kea awang aton intu iä.

27. Tapi musohku tä, idjä dia maku jaku indu radjae, imbit iä kantoh, tetek iä intu baungku.

III. — 28. Limbah iä hamauh kalotä, maka iä hagoet helo bauu äwen manalih Jerusalem.

29. Djadi, amon iä tokep Betpage tuntang Betania, djari sampai bukit upon undus, tä iä manjoho muride duä biti, — (*Matt.21,1.*)

30. Koe: Lius, talih lewu idjä tintun baun keton; haiak keton tamä, maka keton karäh sondau anak kalidai idjä indjarat olo, idjä djaton pudji hapan olo; enggak iä, imbit kantoh.

31. Paribasa olo misek keton: kanduen keton mengkak tä? tä koan keton: aton gawin Tuhan hapae.

32. Maka sarobae tä hagoet, tuntang sondau tä, kilau djari aughe dengan äwen.

33. Tapi amon äwen tä mengkak anak kalidai, maka tempoe hamauh dengae: Kanduen keton mengkak anak kalidai?

34. Koan äwen: Aton gawin Tuhan hapae.

35. Palus äwen mimbit tä akan Jesus, tuntang mampar pakaiäe hundjun anak kalidai, balalu mampondok Jesus hundjue.

36. Maka haiak iä hagoet, olo arä mambirang pakaiäe hong djalan.

37. Djadi, amon iä djari sampai tantae, tuntang mohou bara bukit upon undus, tä sakarä muride handjak, haiak manara Hatalla hai aughe, awi kärä gawi kwasa idjä gitae;

38. Koe: Imberkat Radja tä, idjä dumah huang aran pangkahai Tuhan! Kasanang huang langit, kahai huang kaleka idjä gantong haliai tä.

39. Maka isut olo parisi, idjä marak olo arä, hamauh dengae: Guru, pudji muridm.

40. Tombah iä, sambil hamauh dengan äwen: Jaku hamauh dengan keton, djaka äwen suni, tä batu akan mangkariak.

IV. — 41. Maka amon iä djadjalan tokep, iä mitä lewu, tuntang manangis tagal djetä,

42. Koe: Käläh; djaka ikau mangasene, toh kea intu andaum djetoh, talo idjä tau manjalamat ikau! Tapi toh djetä basilim bara matam.

43. Krana katikam karäh sampai, amon asang karäh manimbok mangota hakaliling ikan, tuntang mangapong ikau, haiak mamok ikau hakaliling;

44. Palus mampalokang ikau akan petak, tuntang anakm idjä huang ikau, djaton iä karäh malibi batu hasuson dengan kolae; djetä, basa ikau djaton djari mangasene katika salamاتم.

V. — 45. Maka iä tamä human Hatalla, palus maharak olo idjä mandjual mamili hetä,

46. Haiak hamauh dengan olo tä: Aton augh surat: „humangku huma sombajang,” — tapi keton djari mandjadian tä kaleka bigal.

47. Maka iä madjar olo huang human Hatalla sining andau; tapi kapala imam, tinai olo tamat surat, tuntang mantir olo arä manggau pikir mampatäi iä.

48. Tapi djaton äwen sondau akal hapac mawi iä; krana olo arä handiai radjin dengae, tuntang mahining adjare.

BAGI 20.

I. Jesus manantu arepe injoho Hatalla. II. Paribasa pambulan anggor. III. Perkarän wang kapala inarang Jesus. IV. Perkarän olo belom haluli inarang Jesus. V. Jesus toto Hatalla. VI. Jesus manjoho muride bawat dengan olo tamat surat.

I. — 1. Djadi, intu idjä andau bara karä andau tä, amon iä madjar olo huang human Hatalla, haiak masanan Ewangelion, maka aton manalih kapala imam, olo tamat surat, tuntang olo bakas, — (*Matt. 21, 23.*)

2. Hakotak dengae, koe: Sunjan akan ikäi, hapan kwasa idjä kwe ikau mawi talo toh, atawa äwe djari manenga kwasa tä akam?

3. Tombuh iä, sambil hamauh dengan äwen: Jaku kea aton talo isekku isut intu keton, suman tä akangku.

4. Pampandoi Johannes, kilen, djetä bara sorga atawa bara olon?

5. Maka äwen tä haka-rangka sama arepe, koe: Djaka koan ita, bara sorga, tä iä karäh tombah: buben keton djaton djari pertjaja aughe?

6. Tinai djaka koan ita, bara olon, tä olo arä handiai karäh mamanting ita hapan batu; krana olo arä bantantu haliai angate, Johannes tä toto nabi.

7. Tombah äwen: Djaton

ikäi katawan bara kwe djetä.

8. Koan Jesus dengan äwen: Tä aku dia kea masanan akan keton, hapan kwsa idjä kwe aku mawi talo toh.

II. — 9. Maka iä manampara manutor akan olo arä paribasa toh: Aton olo mambulan anggor, tuntang manjoho olo manjewa tä, limbah tä iä hagoet halisang tabi.

10. Maka amon djari sampai wajahe, iä manjoho djipäe idjä biti manalih olo pambulan tä, uka olo tä manahor akae bua indu sewan pambulan anggor; tapi olo pambulan mumukul iä, manjoho iä buli boang.

11. Tinai iä manjoho djipäe beken; tapi olo tä mamukul iä tä kea, sambil mampahawen iä, balalu manjoho iä buli boang.

12. Limbah tä iä manjoho djipäe beken tinai; tapi olo tä mampahimang djetä kea, sambil maubaring iä akan ruar.

13. Tä koan tempon pambulan anggor: Kilen gawingku tinai? Jaku handak manjoho anakku, idjä äka huangku, mikäh olo tä, haiak mitä iä, marawan angate.

14. Tapi amon olo pambulan mitä iä, äwen hatirok sama arepe, koae: Iä tä karäh tempon panatau, has, ita mampatäi iä, uka panataue akan ita!

15. Balalu olo tä manggian

iä akan ruar pambulan anggor, palus mampatäi iä. Toh, maka kilen kea gawin tempon pambulan anggor tä deng-an olo iä?

16. Iä karäh dumas, balalu mampalamos olo pambulan tä, tuntang manenga pambulan anggor tä akan olo beken. Maka amon äwen tä mahining aughe tä, koan äwen: *Äla! kwäka kalotä.*

17. Tapi iä manampajah äwen tä, sambil hamauh: *Narai kea rima augh surat toh:*” Batu idjä inganan tukang huma, djetä djari indu padadukan galange? — (*Matt. 21,42.*)

18. „Genep biti idjä lawo akau hundjun batu tä, iä karäh pusit, tapi olo idjä penjete batu tä lawo, iä rotek awie.”

19. Maka kapala imam deng-an olo tamat surat djam tä kea mangkemä manjinkapiä, tapi äwen tä mikäh olo arä; krana äwen katawan iä djari manutor paribasa tä manggarit äwen.

III. — 20. Palus olo tä mimpa iä, haiak manjoho olo kalati, idjä ampiampin olo budjur, mangat manguling iä hapan tutore, uka manjaragh iä akan hukum tuntang kwasan tamanggong. — (*Matt. 22,15.*)

21. Äwen tä misek iä, koae: Guru, ikäi katawan, aughm tuntang adjarm toto budjur,

djaton ikau mitä ampin olo, tapi ikau masanan djalan Hatalla tumon katotoe.

22. Patut ita manahor wang kapala akan kaisar, atawa dia?

23. Tapi iä katawan pikir äwen, palus hamauh dengae: Buben keton maningkes aku?

24. Praban akangku rear idjä kabawak. Tjap äwe tuntang surat äwe aton hetä? Tombah äwen: Ain kaisar.

25. Tä koae dengan äwen: Tumon tä, tahor akan kaisar talo ain kaisar, tinai akan Hatalla idjä ain Hatalla.

26. Maka äwen tä djaton tau manguling iä huangaughe intu baun olo arä; tinai äwen tä hengan awi augh panom-bahe, palus manjuni.

IV. — 27. Limbah tä isut biti olo saduki mananggoh iä, idjä milim kamisik olo matäi; äwen tä nisek iä,

28. Koae: Guru, Moses djari manjurit akan ita, djaka olo matäi paharie, balih sawae, tuntang iä matäi djaton djari manak, tä paharie akan manganti baloe, manak akan lian paharie.

29. Toh, aton olo hampahari udju biti; idjä bakas masawä, tuntang iä matäi, djaton djari manak.

30. Tä idjä batang andie manganti baloe; iä tä kea matäi, djaton djari manak.

31. Tä idjä andi djetä tinai masawä iä, kalotä lepah äwen

udju, uras äwen djaton mahin manak, rata matäi.

32. Tapa, limbah äwen handiai tä lomos, olo bawitä kea matäi.

33. Kilen tob metoh kamisik olo matäi, indu sawan äwe iä bara karä äwen tä? Krana äwen udju tä uras djari masawä iä.

34. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Baris olo kalunen djetoh masawä bebanä.

35. Tapi olo idjä djari patut tau tamä pambelom idjä harian, tuntang kamisik olo matäi, iä djaton masawä bebanä.

36. Krana iä djaton tau matäi hindai; krana iä kilau malaikat, tuntang iä anak Hatalla, basa iä baris kamisik tä.

37. Maka idjä tahu perkara olo matäi karäh umbeloni tinai, djetä djari inarang Moses kea darah pulau dubi, awie manggarä pangkahai Tuhan: Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob.

38. Toh, Hatalla djaton Hatallan olo matäi, tapi Hatallan olo belom. Krana samandiai belom akae.

39. Tä tombah isut olo tamat surat: Guru, budjur aughn tä.

40. Maka olo tä djaton petah hindai misek iä talo enen.

V. — 41. Tä koae dengan äwen: Kilen koan olo, Kris-

tus tā anak Dawid? — (*Matt.* 22, 42.)

42. Tapi bitin Dawid ha-mauh huang surat masmur: „Tuban djari hamauh deng-an Tubangku: mondok ikau hila gantaungku, — (*Masm.* 110, 1.)

43. „Sampai aku mamba-ring karā musohm indu ga-lang paim.”

44. Kakai Dawid manjewut iä Tuhan, kilen iä anake?

VI. — 45. Maka haiak bi-ning: olo arä handiai, iä ha-mauh dengan muride: — (*Matt.* 23.)

46. Djaga arep keton bara olo tamat surat, idjä radjin manandjong malago haklam-bi pandjang, tuntang mangi-lak tabin olo intu pakan, ti-nai karosi idjä hila ngambo huang sitagoge, tuntang ka-leka mondok awang mamba-tang kabum pesta.

47. Olo tā marohot mam-palepah human balo, saketa awie handak sombajang pan-djang akae; olo tā karäh bu-ah hukum awang babhat harcām.

BAGI 21.

I. Panengan balo. II. Jesus manudjum karuak lewu Jerusalem. III. Jesus masanan panumahe, haiak manjoho muride mandjaga arepe.

I. — 1. Maka Jesus mang-gatang matae, manampajah

olo tatau, idjä mingkes pa-nengae huang patin Hatalla.

2. Tinai iä mitä balo kea, idjä pähä belom, idjä ming-kes duä sigar hetä. — (*Mark.* 12, 41.)

3. Koae: Toto, jaku ha-mauh dengan keton, balo toh, idjä pähä belom, djari mingkes hetä malabien bara olo arä samandiai.

4. Krana sakarä olo tā djari mingkes hetä indu pa-nenga akan Hatalla bara ku-tob ramoe; tapi iä toh djari manenga lepah karä balan-djae, tuntang kadjaton ramoe.

II. — 5. Maka amon olo batutor tabiu human Hatalla, tahuu batu idjä babalap tun-tang talo inenga, awang dja-ri ingkepan olo hapa maru-bungase, tā iä hamauh: — (*Matt.* 24.)

6. Karä talo djetoh, idjä inampajah keton, maka an-daue karäh sanpai, metoh batu djaton balih hasuson dengan kolae, idjä dia inga-rak olo.

7. Maka äwen misek iä, koae: Guru, prea talo tā akan mandjari? tuntang narai indu katan katika talo tā akan tulus?

8. Koae: Ingaingat keton, belä keton impalajang, krana arä olo karäh dumah hapan arangku, manjewut arepe aku, tuntang masuman ka-tika tā djari tokep. Äla ke-ton karait awie.

9. Maka amon keton mahining britan olo haklahi hamok, äla keton taräwen. Krana djaton tau dia talo tä mandjadi helo, tapi kalepabe djaton palus sampai.

10. Tinai iä hamaub dengan äwen: Utus idjä karäh hatantakan dengan utus beken, tinai karadjaan idjä hatantakan dengan karadjaan beken.

11. Tuntang petak karäh paham hagerek hetähetä, tinai lau tuntang peres papa karäh mandjari, tinai talo kikäh tuntang kata hai karäh mandjadi bara langit.

12. Tapi helo bara karä talo tä olo karäh mawi keton, manjasah keton, haiak manjaragh keton akan sinagoge, tuntang akan sipir, tinai keton karäh inunda olo manaharep radja tuntang mantir hai sabab arangku.

13. Djetä mandjadi akan keton indu toros kasaksian.

14. Toh, awi keton mingat buabuab, uka äla keton gogop mangarangka helo, manggau djawap keton.

15. Krana aku handak mandjar njaman keton, manenga kapintar idjä djaton taradjawap, djaton taralawan awi olo handiai, idjä handak mawi keton.

16. Alo indu bapa keton, alo paharin keton, kolan tuntang sobat keton mahin karäh manjaragh keton, tuntang

belabe keton karäh impatäie.

17. Keton karäh injingi olo handiai tagal arangku.

18. Tapi idjä krambar baulau bara takolok keton mahin dia akan nihau.

19. Tagal tä, buah keton mahaga hambaruan keton awi kasuntul keton.

20. Tapi amon keton karäh mitä Jerusalem ingapong asang, tä tawan keton, karusak lewu tä djari tokep.

21. Katika tä olo idjä intu Judea buah hadari akan bukit, tinai idjä huang lewu buah mahakan akan ruar, äla iä tamä!

22. Krana karä andau tä andau pamaläh, uka talo handiai awang tarasurat mandjadi tulus.

23. Tapi pajah olo idjä batihi, tuntang olo idjä manabela intu karä andau tä; krana kadjakä paham karäh mandjari hong petak, tuntang kasangit mawi utus olo toh.

24. Äwen tä karäh nihau awi baun padang, tuntang inamput katabanan marak karä utus olo; Jerusalem karäh ilitek olo kapir, sampai katika olo kapir djari sukup.

III. — 25. Tinai karäh mandjadi kata huang matanandau, huang bulan, huang bintang, tuntang hundjun petak sakarä utus olo karäh djuunju tuntang njanjau, amon

tasik tuntang riak paham augh gotoke.

26. Olo karäh tangengäi awi kikäbe, mendäh talo idjä akan lawo mawi petak; krana kadähen langit kea karäh honggä.

27. Tä olo karäh mitä Anakolon dumah huang baun-andau, tuntang paham kwa-sae kahaie.

28. Tapi metoh sakarä talo tä manampara, tä tanggera keton, haiak manggatang takolok keton, basa kaliwus keton djari tokep.

29. Maka iä manutor paribasa akan äwen tä, koe: Tampajah keton batang sikon tuntang karä kaju beken.

30. Amon iä manampara mandawen, tuntang keton mitä tä, tä keton kasene, musim pandang djari tokep.

31. Kalotä kea metoh keton karäh mitä talo tä manampara mandjadi, tä keton akan katawan, karadjaan Hatalla djari tokep.

32. Toto, jaku hamauh dengan keton, pangereng olo toh djaton akan nihau helo bara talo handiai tä mandjadi.

33. Langit dengan petak akan nihau, tapi aughku djaton nihau.

34. Djaga arep keton, belä atäi keton babehat awi kuman mihop, tuntang awi bapikir talo kalanen, palus andau tä salenga buah keton.

35. Krana kilau djarat iä

karäh mawi olo handiai, idjä mukong salepah petak.

36. Awi tä djaga keton haradjur, haiak blaku doa, uka keton mandjadi patut akan hararian karä talo tä, idjä akan mandjadi, tuntang melai manabarep Anakolon.

37. Maka handau iä madjar olo huang human Hatalla, tapi hamalem iä bagoet akan ruar lewu, masan intu bukit, idjä bagarä bukit upon undus.

38. Maka olo handiai mananggoh iä haiak djadjewu huang human Hatalla, mang-at mahining adjare.

BAGI 22.

I. Jesus indjual Judas. II. Pangiaan hamalem. III. Murid hatakian kahaie. IV. Kapähä Jesus inta Getsemane. V. Petrus milim Jesus intu human imam hai. VI. Jesus manabarep basaran mantir Jehudi.

I. — 1. Maka pesta olo kuman tepong idjä djaton iragi, idjä paska arae, djari tokep.

2. Tä kapala imam tuntang olo tamat surat manggau pikir, kilen iä tau mampatäi Jesus; krana äwen tä mikäh olo arä.

3. Maka setan maagumpang Judas, idjä bagarä Iskariot, idjä biti bara äwen duäwalas tä.

4. Iä tä lius, hakotak dengan kapala imam tuntang man-

air, handak mandjuluk Jesus akae.

5. Maka äwen tä handjak, palus hadjandji dengae, handak manenga rear akae.

6. Djadi iä manarima augh äwen, balalu mimpa kalinda, uka mandjuluk iä akan äwen sasuni.

II. — 7. Maka andau olo kuman tepong idjä djaton iragi djari sampai, idjä intu tä olo akan manjambalih anak tabiri paska. — (*Matt.* 26,17.)

8. Tä iä manjoho Petrus äwen duä Johannes, koae: Lius keton, simpan akan ita anak tabiri paska, uka ita kumae.

9. Koanäwentädengae: Intu kwe koam ikäi manjimpan tä?

10. Koae dengan äwen duä: Itä, sana keton tamä lewu, maka aton olo karäh hasupa dengan keton, idjä mäton blanai danum. Tuntut iä akan huana idjä inamäe.

11. Palus suman akan tempon huma tä: aton petäh Guru akam: intu kwe kalekaku dengan muridku kuman anak tabiri paska?

12. Iä karäh masanan akan keton karong loteng, idjä hai tuntang tatap simpan, hetä awi keton nguan tä.

13. Maka äwen tä lius, tuntang sondau talo tä, kilau djari aughe dengan äwen, palus äwen nguan anak tabiri paska hetä.

14. Amon djam djari sampai, maka iä mondok kuman haiak dengan rasul duäwas tä.

15. Tä iä hamaub dengan äwen: Jaku djari pabam kahausku kuman paska toh lelo bara aku buah kapähä.

16. Krana jaku hamaub dengan keton, djaton aku karäh kuman tä tinai, sampai djetä djari tulus huang karadjaan Hatalla.

17. Maka iä manduan sangkir, mamberkat tä, sambil hamaub: Duan djetoh, bagi tä akan keton.

18. Krana jaku hamaub dengan keton, aku djaton karäh mihop danum anggor tinai, sampai karadjaan Hatalla djari dumah.

19. Limbah tä iä manduan tepong, mamberkat tä, tuntang mandarai tä, haiak manengae akan äwen, koae: Djetoh berengku, idjä inenga akan keton; awi djetoh hapan mingat aku.

20. Kalotä kea sangkir tä, limbah kuman panginan hamalem, koae: Sangkir toh djandji taheta huang dahangku, idjä inusub akan keton.

21. Tapi itä! lengän olo, idjä mandjual aku, aton hindjä aku hundjun medja.

22. Maka Anakolon toto lius, kilau djari tukase, tapi pajah olo tä, idjä mandjual iä!

23. Tä äwen tä bisek sama

arepe, äwe kea iä, idjä akan mawi talo tä?

III. — 24. Maka aton kea lembut kasuat intu äwen tä, hatakian äwe äwen idjä pangkabai dapit.

25. Tapi koe dengan äwen: Radjan utus olo kalunen marentah olo ajue, tinai idjä mimbing kwasa mahundjun olo bagarä tuan.

26. Tapi keton äla kalotä; malainkan idjä hai intu keton, iä patnt kilau idjä pangorik, tuntang idjä kapala kilau ajang.

27. Krana äwe idjä hai, idjä mondok kuman atawa idjä nianonggo? Djaton iä idjä mondok kuman? Tapi aku toh marak keton kilau ajang.

28. Maka keton toh djari dähen atäi magon hindjä aku huang karä kadjakangku.

29. Toh aku handak manantu akan keton karadjaan, sama kilau Apangku djari manantu tä akangku;

30. Uka keton karäh kuman mihop intu medjangku huang karadjaangku, tuntang mondok hundjun padadusan, sambil marentah duäwalas hamputan olo Israel tä.

31. Maka Tuhan hamaub: Simon, Simon, itä! setan djari paham kause, handak mangiap keton kilau paräi.

32. Tapi aku djari blaku doa akam, uka kapertjajam äla bageto; maka ikau, lim-

bah ikau djari bobah, awi ikau mangarasan karä paharim.

33. Tapi koe dengae: Tuhan, aku tjakap kalulutkaluntang omba ikau, alo akan sipir, alo akan pampatäi!

34. Tapi koe: Jaku hamaub dengam, o Petrus, djagau dia karäh manando andau toh, helo bara ikau hantelo djari milim arepm kasene aku.

35. Tinai iä hamaub dengan äwen tä: Katika jaku manjoho keton hagoet, tuntang mangahana keton mimbit kambut, rambat, sarumpah, pudji kea keton tapas talo enen? Tombah äwen: Talo idjä mahin dia.

36. Tä koe dengan äwen: Tapi toh, äwe idjä bara kambut, duan tä, kalotä kea rambat, tinai äwe idjä djaton, buah iä mandjual klambic, mamili padang.

37. Krana jaku hamaub dengan keton, augh surat djetoh kea akan tulus huang aku, iä tä: „lä djari injama dengan olo darhaka.” Krana augh surat awang manahiu aku lawoh lepah tulus.

38. Koan äwen: Tuhan, itäm, toh aton padang duä. Koe dengan äwen: Ombet bewäi.

IV. — 39. Maka iä blua, palus hagoet tumon hadate akan bukit upon undus, tuntang muride kea omba. — (Matt.26,30.)

40. Djadi, amon iä sampai hetä, maka iä hamauh dengan äwen: Awi keton blaku doa, belä keton buah tingkes.

41. Maka iä mambilang arepe dengan äwen tä, sampai sapa-manting kakedjaue, balalu mandeko utute, blaku doa,

42. Koe: O Apang, djaka ikau handak, duan sangkir toh bara aku; tapi äla tumon kahandakku, malainkan käläh kabandak ajum mandjadi.

43. Tä malaikat bara lang-it manalih iä, mangarasan iä.

44. Maka iä paham kahe-tange, tapi kantjang haream iä blaku doa. Maka äbese mandjadi kilau pantis daha hai, mahasor akan petak.

45. Djadi, amon iä mendeng, terai blaku doa, maka iä manalih muride, tuntang sondau äwen batiroh awi kasusah atäie.

46. Maka iä hamauh dengan äwen: Kilen keton batiroh? Mendeng, laku doa, belä keton buah tingkes.

47. Maka kahum iä magon hakotak, itä! aton dumah arä olo, tuntang idjä biti bara äwen duäwalas tä, Judas arae, magah olo tä; iä tä manggapi Jesus, handak manjium iä.

48. Koan Jesus dengae: Judas, kilen ikau manipu Anak-olon hapan sium?

49. Tä, amon äwen idjä hindjä Jesus mitä riman gawin olo tä, maka äwen misek iä: Tuan, maku ikau

manjoho ikäi mamangkih hapan padang?

50. Palus idjä biti bara äwen tä mamangkih djipen imau hai, basampal pindinge bila gantaue.

51. Tapi tombah Jesus, koe: Naughe äwen manjampai tikase. Palus iä mangkalepan pinding olo tä, mampakäläh iä.

52. Limbah tä Jesus hamauh dengan kapala imam, tuntang kapalan human Hatalla, tinai dengan olo bakas, idjä djari manalih mawi iä, koe: Kilen keton hagoet minbit padang tuntang däräh, kilau ampin handak mantakan bigal?

53. Katika aku nongkang andau hindjä keton huang human Hatalla, tä keton djaton pudji manusang lengän keton mawi aku. Tapi djetoh puna djam wajah keton, tuntang kwasan kakaput.

V. — 54. Limbah tä olo tä manjinkap iä, balalu magah iä, mimbit iä tamä human imam hai. Maka Petrus mangalulut kedjau manuntut likute.

55. Maka amon olo tä djari mantokan apui intu bentok huma, hapumpong mandang hetä, tä Petrus mondok omba äwen tä.

56. Tä aton djipen bawimitä iä mondok darah apui, palus manantuneng iä, koe: Iä toh kea hindjä dengan olo tä.

57. Tapi iä milim, koae: Tjäh ikau, olo bawi, jaku djaton kasene iä.

58. Maka bararian isnt tinai djipen bawi beken mitä iä, koae: Ika kea djalahan olo tä. Koan Petrus: Hau! Dia ah!

59. Maka barian isut tinai, idjä djam hirah, tä idjä biti hatuä tinai manantu aughe tä, koae: Toto kea iä djari hindjä dengae; krana iä kea olo Galilea.

60. Tapi koan Petrus: Tjäh ikau, aku dia tawan talo koam. Maka hemben tä kea, metoh iä hakotak, djagau manando.

61. Tä Tuhan mules, manampajah Petrus, palus Petrus taratabiu augh Tuhan dengae, koae: Helo bara djagau manando, hantelo ikau karäh milim arepm muridku.

62. Balalu Petrus hagoet akan ruar, manangis paham.

VI. — 63. Maka olo idjä mimbing Jesus hababaka iä, haiak mamukul iä.

64. Äwen manutup baue, palus manekape, sambil misek iä, koae: Sewut akan ikäi, äwe idjä manekap ikau?

65. Tinai arä augh papa beken injewut olo tä, hapae halalea iä.

66. Maka amon djari handau, bakas olo arä, kapala imam dengan ola tamat surat hapumpong, balalu mimbit iä manaharep basarae.

67. Koae: Toto, ikau Kristus? sanan tä akan ikäi. Koae

dengan äwen: Alo aku masanan tä akan keton, mahin djaton keton pertjaja.

68. Tinai djaka aku misek keton, djaton keton tombah, dia kea malapas aku.

69. Bara toh Anakolon karäh mondok hila gantaun kwasan Hatalla.

70. Koan olo handiai: Amon tumon tä, dia ikau Anak Hatalla? Koae dengan äwen: Kilau koan keton, jaku iä.

71. Koan äwen: Kanduen ita saksi hindai? Krana bitin ita djari mahining augh njamae.

BAGI 23.

I. Jesus impahawen Herodes, *teatang* ihukum Pilatus. II. Jesus ingah olo akan Golgota. III. Jesus ilantak hong kaju sampalaki, haiak olo darhaka dui biti. IV. Olo darhaka idjä mamapa Jesus, tapi idjä blaku asi istu iä. V. Jesus mati. VI. Jesus ingubur.

I. — 1. Palus sakarä olo baris äwen tä mendeng, balalu magah iä akan Pilatus. — (*Matt.27,2.*)

2. Tuntang äwen manampara mangarana iä, koae: Iä toh kadapatan ikäi mamakat olo arä, mangahana manahor wang kapala akan kaisar, krana koae, iä idjä Kristus, radja.

3. Maka Pilatus misek iä, koae: Toto, ikau radjan olo Jehudi? Tombah iä, koae: Toto, kilau koam.

4. Koan Pilatus dengan kapala imam tuntang olo arä: Jaku djaton supa kasalan olo toh.

5. Tapi olo tä paham haream karidue, koae: Iä manjanjau olo arä, awie madjar olo hapus tanah olo Jehudi, manampara intu Galilea palus sampai betoh.

6. Amon Pilatus mahining äwen manjewut Galilea, maka iä misek, djaka iä olo Galilea?

7. Djadi, amon iä mahining, iä pagangan Herodes, maka iä manjoho iä tauggh Herodes, idjä kanatek tä aton intu Jerusalem.

8. Amon Herodes mitä Jesus, iä paham handjak; krana djari tabi iä haus mitä iä, basa iä djari mahining paham saritae, tuntang iä harap mitä kata heran idjä iawie.

9. Djadi, iä misek arä talo intu iä, tapi Jesus djaton tombah aughe idjäidjä.

10. Maka kapala imam dengan olo tamat surat mendeng hetä, paham mangarana iä.

11. Tapi Herodes, limbah iä tuntang panakawae djari manawah halalea iä, maka iä makaian iä hapan klambi baputi lentah, palus manjoho iä baluli tanggh Pilatus.

12. Maka bara andau tä kea Pilatus dengan Herodes hasobat; krana helo bara tä äwen tä habantah.

13. Maka Pilatus mangahau

kapala inam, karä mantir tuntang olo arä, sambil hamauh dengan äwen:

14. Keton djari mimbit olo toh akangku, mandawa iä mamakat olo arä; toh itä, jaku djari mariksa perkara tä intu baun keton, tapi djaton aku supa kasalan talo intu olo toh, idjä hapan keton mandawa iä.

15. Herodes mahin dia kea; krana aku djari manjoho keton mananggh iä, tapi itä, djaton talo gawie, idjä mamatut iä impatäi.

16. Tagal tä aku handak mandjara iä, balalu malapas iä.

17. Krana intu andau pesta Pilatus puna indu malapas idjä biti akan olo arä.

18. Tä olo arä samandiai mangkariak, koae: Kanan iä toh, lapas Barabas tä akan ikäi.

19. Maka iä tä djari inutup olo hong sipir, basa iä djari omba olo mamok huang lewu, tuntang djari mampatäi olo.

20. Maka Pilatus papengga hamauh dengan olo arä tinai, handak maliwus Jesus.

21. Tapi olo tä tombah mangkariak, koae: Lantak iä, lantak iä hong kaju sampalaki!

22. Maku tingkat idjä hantelo tinai iä hamauh dengan äwen: Narai kapapan gawie? Jaku djaton supa kasalae iä patut impatäi, tagal tä aku handak mandjara iä, tuntang malapas iä.

23. Tapi olo tä pabam mangkariak hadjadjuan iä, blaku malantak iä hong kaju sampalaki; tuntang augh lalenton olo arä, tinai karidun kapala imam, sasar tangkalau haliai.

24. Tä Pilatus mamutus, mahapus kahandak olo tä.

25. Palus iä malapas akæe idjä djari inutup olo hong sipir tagal iä mamok mamuno, idjä ilaku olo tä, tapi Jesus inja raghe tumon kabandak äwen.

II. — 26. Djadi, amon olo magah iä manandjong, maka olo tä manawan Simon, olo Kirene, idjä dumah bara tana; intu iä olo mamuat kaju sampalaki, manjoho iä mätoe manuntut likut Jesus.

27. Maka tawon olo arä mampahaiak iä; tinai olo bawi; djetä manatum manangis iä.

28. Tapi Jesus mules, mitä äwen, koæe: O keton, hawin Jerusalem, äla keton manangis aku, tapi arep keton tuntang anak keton buah keton manangise.

29. Krana itä! katika karäh sampai, amon olo karäh hamauh: selamat olo idjä tamanang, tuntang knain olo idjä djaton pudji manak, tinai tusun olo idjä djaton pudji inusu.

30. Tä olo karäh hamauh dengan bukit: lougkang arep keton, tutup ikäi, — tinai dengan lungkoh: sangkulep ikäi.

31. Krana amon kalotä gawi dengan kaju belom, kilen tinai kaju matäi?

32. Maka aton kea bigal, duä bitu, iagah akan ruar, uka impatäi haiak dengæe.

III. — 33. Maka amon olo sampai kaleka idjä bangun takolok aræe, tä olo malantak iä hong kaju sampalaki, haiak dengan bigal tä, idjä hila gantaue, idjä hila sambile. — (Matt.27,33)

34. Maka Jesus hamauh: O Apang, ampun olo toh, krana äwen djaton katawan narai talo iawie. Limbah tä äwen mambagi pakaiæe hapan tenong.

35. Maka olo arä mendeng manampajæe. Tinai karä mantir tuntang olo arä hababaka iä, koæe: Olo beken djari indohope, toh käläh iä mandohop arepe, djaka iä toto Kristus, idjä intih Hatalla.

36. Kalotä kea kapiri hababaka iä, manggapi, mandjuluk tjuka akæe,

37. Sambil hamauh: Djaka ikau toto radjan olo Jehudi, dohop arepm.

38. Tinai olo djari mina surat tambuan iä, idjä imintik hapan hurup Helenes, Romani tuntang Ibrani, auge kalotoh: Iä toh radjan olo Jehudi.

IV. — 39. Maka idjä bitu bigal tä, idjä djari ilantak, manawah iä, koæe: Djaka

ikau toto Kristus, dohop arepm, dohop ikäi.

40. Tapi koan idjä, mam-pudji iä: Kilen, ikau kea mahin djaton mikäh Hatalla, alo ikau sama buah hukum toh?

41. Tuntang hukum toh toto tumon kapatut koä, krana djetoh baläh gawin koä; tapi iä toh djaton kasalae enen.

42. Tinai iä hamauh dengan Jesus: O Tuban, tabiu aku, amon ikau tamä karadjaam!

43. Koan Jesus dengae: Toto, jaku hamauh dengam, andau toh kea ikau karäh hindjä aku huang Pirdus.

V. — 44. Maka etek djam djahawen hirah, tä salepah petak kaput, sampai djam djalatien.

45. Matanandau kudap nihau pandange, tuntang dindding benang huang human Hatalla barabit pontongharuä.

46. Maka Jesus mantehau hai aughe, koae: O Apang, huang lengäm aku mandjuk liuku. Tuntang limbah iä hamauh kalotä, iä malian tahasenge, mahotus.

47. Maka amon kamandan mitä talo idjä mandjadi, iä manara Hatalla, sambil hamauh: Toto, olo toh tetek.

48. Tuntang olo handiai idjä djari hapumpang hetä, mangat manampajah, amon iä mitä talo awang mandja-

di, maka iä manegah usoke, balalu buli.

49. Maka karä olo idjä hakola dengae mendeng bara kedjau, tuntang olo bawi, idjä djari omba iä bara Galilea, manampajah talo tä.

VI. — 50. Maka itä! aton olo hatuä idjä Josep arae, mantir basara, olo tetek bahalap; — (*Matt.27,57.*)

51. Iä djaton djari ompat akal gawin olo tä; iä bara Arimatia, lewun olo Jehudi kea, tinai iä kabuat kea mentai karadjaan Hatalla.

52. Iä tä manalib Pilatus, blaku hantun Jesus;

53. Balalu manipas iä, mamungkuse hapan benang lamos, tuntang mingkese huang kubur, idjä djari inampa olo huang bukit batu, hindai olo djari ingubur hetä.

54. Maka andau tä andau olo manjimpan talo, tuntang andau sabat lawoh manampara.

55. Maka olo bawi, idjä djari omba iä bara Galilea, omba kea manampajah kubur, mangat mitä, kilen olo mingkes hantue.

56. Maka limbah äwen buli, äwen mäwoi manjimpan talo mangat ewaue tuntang minjak; tapi andau sabat äwen melai tumon prentah Torat.

BAGI 24.

I. Olo Lewi, tinai Petrus, manalih kubur Jesus, sondau tä boang. II. Jesus masanan arepe akan muride duä bit, idjä manalih Emaus. III. Jesus masanas arepe akan karä rasal. IV. Jesus mandai akan sorga.

I. — 1. Maka andauminggo, haiak djadjewu, äwen tä manalih kubur, mimbit talo mangat ewaue, idjä djari injimpae, tuntang isut bit olo bawi beken. — (*Matt. 28,1.*)

2. Maka äwen mitä batu tä djari tandar bara tumbang kubur.

3. Tuntang amon iä tamä, iä djaton sondau hantun Jesus.

4. Djadi, haiak äwen hatihu talo tä, itä! olo hatuä duä bit bah mendeng darahae, haklambi baputi lentah.

5. Maka äwen mikäh angate, palus sontop baue; tä idjä äwen duä tä hamauh dengae: Buhen keton manggau idjä belom tä intu äka olo matäi?

6. Iä djaton hetoh, tapi iä djari belom. Ingat aughe, idjä insumae akan keton hong Galilea;

7. Koe: Anakolon akan indu injaragh akan lengän olo badosa, tuntang injampalaki, tapi andau telo iä karäh belom haluli.

8. Maka äwen tä taraiingat aughe djetä,

9. Balalu buli bara kubur, tuntang masanan karä talo tä akan äwen sawalas tä, tinai akan awang beken samandiai.

10. Maka Maria Magdalena, Johanna, tinai Maria Jakobus, tuntang olo idjä dengae, äwen tä idjä masanan tä akan rasul.

11. Tapi aughe inggarä rasul augh haiang bewäi, djaton iä pertjaja augh äwen.

12. Tapi Petrus hagoet, badari akan kubur, palus iä sontop manjengok huange, maka iä mitä benang bewäi hetä; tä iä buli, heangan huang atäie, kilen kea kdjarian talo tä.

II. — 13. Limbah tä duä bit baris äwen tä hagoet andau tä kea, tangguh lewu, idjä bara Jerusalem djahawen pulu stadia kakedjaue, (*tenga telo djam.*) Emaus arae. — (*Mark.16,12.*)

14. Tuntang äwen tä hakotak sama arepe, tahu karä talo awang djari tä.

15. Djadi, kahum äwen duä tä hakotak, sambil hisek sama arepe, tä Jesus manggapi, palus manandjong haiak dengae.

16. Tapi matan äwen tä ingahanae kasene iä.

17. Maka iä nisek äwen: Narai sarita tä, idjä inabiu keton haiak manandjong, tuntang baun keton kotokotot?

18. Tombah idjä biti, idjä Kleopas arae, sambil hamaub dengae: Kilen, äläh ikau bewäi bara karä tamuäi intu Jerusalem, idjä dia katawan talo awang mandjari hetä intu karä andau toh?

19. Koae dengae: Talo idjä kwe? Koan äwen dengae: Karä perkaran Jesus olo Nasaret tä, idjä Nabi, kwasa gawie, kwasa kotake intu baun Hatalla tuntang olo arä.

20. Kilen kapala imam tuntang mantir ikäi djari manjaragh iä akan hukum matäi, palus djari manjampalaki iä.

21. Maka ikäi djari harap, iä idjä akan maliwus olo Israel. Tuntang djari sampai katelo toh, limbah karä talo tä mandjadi.

22. Tinai olo bawi isut biti baris ikäi djari mamembang ikäi; äwen tä haiak djadjewu djari manalih kubur,

23. Maka iä djaton sondau hantue, tuntang iä buli manutor paitä, aton malaikat idjä masuman iä belom.

24. Tä isut ikäi djari manalih kubur, tuntang sondau talo tä kilau koan olo bawi, tapi bitie djaton äwen mitäe.

25. Maka iä hamaub dengan äwen duä: O keton idjä humong, tuntang bakulas atäi, djaton pertjaja karä talo, idjä inutor nabi!

26. Djaton Kristus patut buah karä talo tä, mangat tamä kahaie?

27. Palus iä manampara bara surat Moses tuntang karä nabi, manarang akan äwen huang karä surat tä talo idjä manabiu iä. — (1. Mos. 3, 15.)

28. Maka äwen djari tokep lewu, idjä ingkahimate, tä Jesus ampiampin handak mahalau.

29. Tapi äwen tä hadjadjuan iä, koae: Melai omba ikäi, krana djari tokep kaput, andau djari liwa. Maka iä tamä, uka melai omba äwen.

30. Djadi, amon iä mondok kuman dengan äwen, iä manduan tepong, mamberkat tuntang mandarai tä, sambil manenga tä akan äwen.

31. Tä matan äwen inarang, balalu äwen kasene iä, tapi iä palus lilap bara matan äwen.

32. Tä koan äwen sama arepe: Djaton atäi ita blasut angate, amon iä hakotak dengan ita hong djalan, manarang akan ita surat tä?

33. Maka hemben tä kea äwen bagoet, buli akan Jerusalem, tuntang iä sondau äwen sawalas tä hapumpong, haiak olo awang dengae,

34. Idjä mananselo iä hamaub: Tuhan toto djari belom, iä djari gitan Simon. — (1. Kor. 15, 4.)

35. Tä äwen duä tä kea manjarita talo awang djari hong djalan, tuntang kilen äwen djari kasene Jesus haiak iä mandarai tepong.

III. — 36. Maka kahum äwen tä batutor tahu talo tä, bah aton Jesus mendeng bentok äwen, sambil hamauh dengae: Selamat akan keton. — (*Joh.20, 19.*)

37. Tapi äwen tä tangkedjet, balalu mikäh, augat kamäae mitä kambä.

38. Maka iä hamauh dengan äwen: Buhen keton taräwen, kilen pikir kalotä lembut huang atäi keton?

39. Itä keton pai lengängku, toto jaku toh; gajap aku, tuntang itä keton, krana kambä djaton bara isi tolang, kilau keton mitä aku toh.

40. Maka haiak iä hamauh kalotä, iä mampraban akan äwen pai lengäe.

41. Amon äwen tä hindai kea pertjaja awi kahandjake, tuntang magon hengan, maka iä hamauh dengae: Aton keton bara talo kinau he-toh?

42. Tä äwen mandjuluk akäe lauk idjä kasajat, idjä djari tanake, tuntang tapis badjanji isut.

43. Palus iä manduae, kumae intu baun äwen.

44. Limbah tä iä hamauh dengan äwen: Djetoh augh idjä inutorku akan keton, katika aku hindjä keton: talo handiai akan indu tulus, idjä djari injurat huang To-

rat Moses, huang surat karä nabi, tuntang huang Masmur.

45. Tä iä manaraug atäi äwen tä, mangat harati surat.

46. Tuntang iä hamauh dengan äwen: Kakai augh surat, tuntang kakai Kristus akan buah kapähä, tuntang belom bara olo matäi intu andau telo tinai.

47. Tinai iä akan manjoho masanan huang arae kahobah tuntang ampun dosa akan karä utus olo, manampara bara Jerusalem.

48. Maka keton indu saksin karä talo tä.

49. Maka itä! jaku handak manjoho akan keton djaandjin Apangku; tapi melai keton intu lewu Jerusalem, sampai keton ingkepan dengan kwasa bara ngambo. — (*Pang. Ras.1, 4.*)

IV. — 50. Maka iä magah äwen blua sampai Betania, hetä iä mandepä lengäe, mamberkat äwen tä.

51. Djadi, haiak iä mamberkat äwen tä, iä hambilang dengan äwen, palus hagateug akan langit.

52. Maka äwen tä manjembah iä, balalu buli Jerusalem paham kahandjake;

53. Tuntang äwen magon melai huang humau Hatalla, sambil mampahai tuntang manara Hatalla. — Amen.

EWANGELION, INJURAT JOHANNES.

BAGI 1.

I. Jesus toto Hatalla, maka iä djari maudjadi olon, uka mimit ita buli Hatalla. II. Johannes pampandoi manjaksi akae. III. Muride idjä solake.

I. — 1. Intu solake djari aton Augh tä, maka Augh tä hindjä Hatalla, tuntang Augh tä Hatalla. — (1.Mos.1,1.)

2. Iä hindjä Hatalla intu solasolake.

3. Talo handiai djari indjadiae, maka sala bara awie djaton djari indjadian talo Idjä, awang aton.

4. Huang iä batang pambelom, maka pambelom tä kalawa olon.

5. Maka kalawa tä manjingah intu kakaput, tapi kakaput djaton manarima iä.

6. Aton olo, idjä injoho Hatalla, Johannes arae. — (Matt.3,1.)

7. Iä tä dumah mandjadi saksi, uka manjaksi akan kalawa tä, nakara olo handiai pertjaja awie.

8. Iä djaton kalawa tä,

baja uka iä manjaksi akan kalawa tä.

9. Djetä kalawa idjä toto, idjä mamplawa genegenep olo, idjä tamä kalunen tob. — (12,46.)

10. Iä aton huang kalunen, tuntang kalunen djari indjadiae, tapi kalunen dia kasene iä.

11. Iä manalib talo ajue, tapi olo ajue djaton tarima iä.

12. Tapi kakarä idjä tarima iä, akae iä manenga kwasa mandjadi anak Hatalla, akan olo tä, idjä pertjaja huang arae.

13. Idjä djari inakan, djaton awi daha, dia kea awi kahandak isi, dia kea awi kahandak olo hatuä, tapi awi Hatalla. — (3,5.)

14. Maka Augh tä maudjadi isi, tuntang melai dengan ita, (maka ikäi djari manampajah kahain ajue, kahaie, kilau ain Anak Bapa idjä tonggal,) kontep asi tuntang katoto.

15. Johannes manjaksi akae, iä mantehau, koae: Tob iä, idjä koangku; idjä dumah

rahian bara aku, iä djari helo bara aku, krana iä puna helo bara aku. — (Matt.3,11.)

16. Tuntang bara kutoh talo ai ita handiai djari mandino, asi bataanilap asi.

17. Krana Torat djari inenga Moses, tapi asi tuntang katoto djari mandjadi awi Jesus Kristus.

18. Dialo idjä bitu djari mitä Hatalla; Anak idjä tonggal, idjä huang pakuan Bapa, iä tä djari masanan iä. — (2.Mos.33,20.)

II. — 19. Maka djetoh augh kasaksian Johannes, metoh olo Jehudi manjoho inam tuntang olo Lewi bara Jerusalem, mangat misek iä: *Æwe* ikau?

20. Iä mangaku, djaton iä milim, tapi mangaku: Aku djaton Kristus tä.

21. Tinai äwen tä misek iä: *Æwe* ikan? Elias? Koae: Aku dia djaka iä. — Ikau nabi tä? Tombah iä: Dia. — (5.Mos.18,15.)

22. Koan äwen dengae: *Æwe* kea ikau? mangat ikäi tau masuman augh akan olo, idjä djari manjoho ikäi; äwe ikau masanan arepm?

23. Koae: Aku „augh guru hong padang: pabudjur djalan pangkahai Tuhan,” tumon augh nabi Jesaja. — (Jes.40,3.)

24. Maka sarohan tä baris olo parisi.

25. Tä äwen tä misek iä,

sambil hamaub dengae: Kilen ikau mampandoi, djaka ikau djaton Kristus, dia Elias, djaton kea nabi tä?

26. Koan Johannes, tombah augh olo tä: Aku mampandoi hapan danum; tapi iä aton miendeng intu bentok keton, idjä djaton kasenan keton.

27. Djetä iä, idjä dumah rahian bara aku, idjä djari helo bara aku; akae tä aku djaton baguna mengkak talin sarumpabe mahin dia.

28. Talo tä mandjadi intu Betabara, dipah Jordan, kaleka Johannes aton mampandoi olo.

29. Maka andau tinai Johannes mitä Jesus mananggoh iä, tä iä hamaub: Itä, anak tabirin Hatalla, idjä mananggong dosan kalunen. (2.Mos.12,3)

30. Djetoh iä, idjä keanguku: rahian bara aku aton dumah olo, idjä djari helo bara aku; krana iä puna helo bara aku.

31. Maka bihin aku djaton djari kasene iä; tapi mangat iä bakarinah intu olo Israel, tagal tä aku djari dumah, mampandoi hapan danum.

32. Maka Johannes manjaksi, koae: Aku djari mitä Rogh mohon bara langit, kilau burong dara, palus melai hundjoe. — (Matt.3,16.)

33. Aku solake djaton kasene iä, tapi idjä djari ma-

mjoho aku mampondoi hapan danum, iä kea djari hamauh denganku: olo idjä akae ikau mitä Rogh mohon, tuntang melai hundjue, djetä iä, idjä mampondoi hapan Rogh brasih.

34. Maka aku djari mitä tuntang djari manjaksi, iä toh toto Anak Hatalla.

III. — 35. Maka andau tinai Johannes mendeng hetä haluli, haiak duä bitu murid ajue.

36. Tä, amon iä mitä Jesus manandjong, iä hamauh: Itä, anak tabirin Hatalla.

37. Maka muride äwen duä tä mahining iä hakotak, palus äwen tä omba Jesus.

38. Maka Jesus mules arepe, mitä äwen tä omba, tä iä hamauh dengan äwen: Narai inggau keton?

39. Koan äwen duä dengae: Rabbi, (rimae, amon injalanan: Guru) hong kwe äkam melai?

40. Koe, tombah augh äwen: Omba keton mitä! Tä äwen manalih, mitä akae melai, balalu melai dengae andau tä. Maka andau djari djam sapulu hirah.

41. Idjä bitu äwen duä tä, idjä mahining augh Johannes, palus omba iä, iä tä Andreas, paharin Simon Petrus.

42. Iä tä solake sondau Simon, paharie idjä kalambutan, sambil hamauh dengae: Ikäi djari sondau Messias tä.

(Rimae, injalanan: Kristus.)

43. Palus iä magah iä tanggoh Jesus. Maka Jesus manampajah iä, koe: Ikau toh Simon, anak Jonas; ikau inggararku Kepas. (Djetä, injalanan: Petrus. *Rimae: batukarang.*)

44. Maka andau tinai iä handak hagoet akan Galilea, tä iä sondau Pilippus, balalu hamauh dengae: Omba aku!

45. Maka Pilippus tä bara Betsaida, bara lewun Andreas äwen duä Petrus.

46. Tinai Pilippus tä sondau Natanael, sambil hamauh dengae: Ikäi djari sondau iä tä, idjä injurat Moses huang Torat, tuntang injurat karä nabi, Jesus, anak Josep, bara Nasaret. — (1.Mos.49,10. — 5.Mos.18,18 — Jes.7,14.)

47. Koan Natanael dengae: Tau, talo bahalap lembut bara Nasaret? Koan Pilippus dengae: Omba, itäm!

48. Maka Jesus mitä Natanael manalih iä, tä iä hamauh tahu iä: Itä! olo Israel idjä toto, djaton kaliau huange.

49. Koan Natanael dengae: Kilen ikau kasene aku? Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Helo bara Pilippus mambawa ikau, amon ikau penda batang sikon, aku djari mitä ikau.

50. Koan Natanael, tombah auge: Rabbi, ikau toto Anak

Hatalla, ikau radjan olo Israel.

51. Tombah Jesus, sambil hamauh dengae: Basa aku djari hamauh dengam: aku djari mitä ikau penda npon sikon, maka ikau pertjaja; toto, ikau karäh mitä talo awang hai haream bara tä.

52. Tinai iä hamauh dengan äwen tä: Toto toto, aku hamauh dengan keton, bara katontoh keton karäh mitä langit buap, tuntang malaikat Hatalla mandai mohon bara Anakolon.

BAGI 2.

I. Pesta masawä hong Kana. II. Jesus maharak olo parajap bara human Hatalla.

I. — 1. Maka andau telo aton pesta olo masawä intu Kana, hong tanah Galilea, tuntang indu Jesus aton hetä.

2. Tinai Jesus kea dengan muride djari irawäi akan pesta masawä.

3. Maka amon tapas anggor, koan indu Jesus dengae: Olo djaton ombet anggor.

4. Koan Jesus dengae: Narai gawingku dengam, o olo bawi? wajahku hindai sampai.

5. Maka indue hamauh dengan anakoloh: Talo idjä injohoe keton, awi tä.

6. Maka aton hetä bukong batu, djahawen kabawak, idjä djari ingkes tumon hadat olo Jehudi hapae mame-

njan arepe; genep bukong tä aton suang duä telo gantang. — (Mark.7,3.)

7. Koan Jesus dengan anakoloh tä: Suang karä bukong tä dengan danum. Maka olo manjuang tä kontep.

8. Koan Jesus dengae tinai: Kaut toh, imbit tä akan mandur talo kinan. Maka olo mimbit tä.

9. Djadi, amon mandur talo kinan mangkemä danum, idjä djari malik mandjadi anggor, (tuntang iä djaton katawan bara kwe djetä, tapi anakoloh, idjä djari masip danum, tawan tä,) tä maka mandur talo kinan mangabau idjä masawä tä,

10. Sambil hamauh dengae: Genep olo pudji manenga anggor idjä mangat solake, tinai limbah olo djari mihop paham, tä idjä tapas kamangate. Tapi ikau djari mingkes anggor mangat sampai katontoh.

11. Maka djetä tamparan karä katae iawi Jesus intu Kana, hong tanah Galilea; iä mangarinah kahaie, tuntang muride pertjaja huang iä.

II. — 12. Limbah tä iä hagoet akan Kapernaum, iä, indue, pabarie tuntang muride; tapi iä melai hetä djaton tahi andaue.

13. Basa pesta paska ain olo Jehudi djari tokep, tä Jesus hagoet akan Jerusalem.

14. Hetä iä sondau olo hu-

ang human Hatalla, idjä mandjual sapi, tabiri tuntang burong dara, tinai olo pahun rear, idjä mondok hetä. — (*Matt.21,12.*)

15. Djadi, limbah iä djari manampa pukultali, iä maharak olo tä lepah lingis bara human Hatalla, tuntang tabiri sapi, balalu manganan rear olo tä, sambil mantawus medjæ.

16. Maka dengan olo, idjä mandjual burong dara, iä hanauh: Indah talo toh bara hetoh; äla keton manampa human Apangku mandjadi huma badagang.

17. Maka muride taratahiu augh, idjä injurat: „Lason atäi tagal humam djari kuman aku.” — (*Masm.69,10.*)

18. Tä tombah olo Jehudi, sambil hamanh dengæ: Kata en impraham akan ikäi, sampai gawim kalotoh?

19. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Karak human Hatalla toh, maka aku karäh mamangun tä huang andau telo. — (*Matt.26,61.*)

20. Koan olo Jehudi: Äpat pulu djahawen njelo katahin olo mamangun human Hatalla toh, tinai ikau handak mamangun tä huang katelo?

21. Tapi iä manahiu human Hatalla, iä tä berenge.

22. Maka limbah iä djari belom bara olo matäi, tä muride taraingat, iä djari ma-

njewut augh tä, palus äwen tä pertjaja surat, tuntang augh idjä inutor Jesus. — (*Masm.16,10.*)

23. Maka metoh iä hong Jerusalem, andau pesta pasaka, arä olo pertjaja hong arae, basa olo tä mitä kata, awang iawic.

24. Tapi Jesus djaton harap olo tä, basa iä kasene äwen tä samandiai.

25. Puna dia usah, olo mananan akæ ampin atäi olo, krana kabuate puna kasene talo, idjä huang olo.

BAGI 3.

I. Jesus dengan Nikodemus. II. Johannes pampandai dengan murid ajue.

I. — 1. Maka aton olo paris, Nikodemus arae, iä tä mantir olo Jehudi. — (*7,50; 19,39.*)

2. Iä tä manalih Jesus hamalem, sambil hamauh dengæ: Rabbi, ikäi katawan, ikau toh Guru, idjä djari dumah bara Hatalla; krana djaton idjä biti tau mawi kata, awang iawim, djaka dia Hatalla hindjä dengæ.

3. Koan Jesus, tombah augh: Toto toto, aku hamauh dengam, djaka olo djaton inakan haluli, djaton iä tau mitä karadjaan Hatalla.

4. Koan Nikodemus dengæ: Kilen olo tau inakan, amon

iä bakas? tau iä haluli tamä knain indue, tuntang inakan tinai?

5. Tombah Jesus: Toto toto, jaku hamaub dengam, djaka dia olo inakan awi danum tuntang Rogh, djaton iä tau tamä karadjaan Hatalla. — (*Mark.16,16. — Epe.5,26.*)

6. Talo awang inakan isi, djetä isi; tapi talo awang inakan Rogh, djetä Rogh. — (*1.Mos.5,3;6,3.*)

7. Äla hengan basa aku hamaub dengam, keton akan indu inakan haluli.

8. Riwut manampur äka kahandake, tuntang ikau mahining aughe, tapi ikau dia katawan bara kwe panumahe, kangkwe tintue. Kalotä kea genep olo, idjä djari inakan awi Rogh.

9. Tombah Nikodemus, sambil hamaub dengae: Kilen talo tä tau mandjadi?

10. Koan Jesus, tombah aughe: Ikau toh gurun olo Israel, djaton ikau harati talo tä?

11. Toto toto, aku hamaub dengam, talo ikäi katawan ikäi masanan, tuntang talo idjä djari gitan ikäi ikäi manjaksi, tapi keton djaton manarima augh kasaksian ikäi.

12. Amon aku masanan akan keton talo idjä huang kalunen, mahin dia keton pertjaja, kilen tinai keton pertjaja, djaka aku masanan akan keton talo sorga?

13. Maka dialo idjä biti djari mandai akan sorga, baja iä, idjä djari mohon bara sorga, iä tä Anakolon tä, idjä puna huang sorga.

14. Maka kilau Moses djari manggantong handipä hong padang, kakai Anakolon akan indu inggantong: — (*4.Mos.21,8.*)

15. Nakara genep olo, idjä pertjaja huang iä, djaton banasa, tapi bara pabelom idjä katatahi.

16. Krana kalotä kapaham Hatalla djari sinta kalunen, sampai iä djari manenga Anake idjä tonggal, nakara genegenep olo, idjä pertjaja huang iä, djaton banasa, tapi bara pabelom idjä katatahi.

17. Krana Hatalla djari manjoho Anake akan kalunen, djaton uka iä mahukum kalunen, tapi nakara kalunen injalamat awie.

18. Olo idjä pertjaja huang iä, djaton buah hukum; tapi olo idjä dia pertjaja, iä djari buah hukum, krana iä djaton pertjaja huang aran Anak Hatalla idjä tonggal.

19. Maka djetoh hukum tä, kalawa djari tamä kalunen, tapi olo djari sinta kakaput paham bara kalawa, krana gawie puna papa.

20. Krana genep olo, idjä mawi talo papa, puna basingi kalawa, tuntang djaton iä manggapi kalawa, belä gawie impudji.

21. Tapi olo idjä mawi katoto, iä manggapi kalawa, uka gawie bakarinalah, krana djetä djari iawie huang Hatalla.

II. — 22. Limbah tä Jesus dengan muride manalih tanah Judea, tuntang iä melai hetä haiak äwen tä, sambil mam-pandoi.

23. Maka Johannes kea aton mam-pandoi hong Ænon, to-kep Salem, krana hetä arä danum. Tuntang olo manalih kantä, impandoi.

24. Krana Johannes hindai djari inutup hong sipir. — (*Matt.14,3.*)

25. Djadi, murid Johannes hatakian augh dengan olo Jehu-ditabiudjalau mandjadibrasih.

26. Maka äwen manalih Johannes, sambil hamaub deng-ae: Rabbi, idjä dengan di-pah Jordan, idjä akae ikau manjaksi, itäm, iä tä mam-pandoi, tuntang olo handiai mananggoh iä. — (1,29.)

27. Tombah Johannes, sam-bil hamauh: Olo djaton tau manarima talo enen, djaka dia djetä djari iuenga akae bara sorga.

28. Keton toh kea saksing-ku, aku djari hamauli: aku djaton Kristus, baja aku injoho helo baue. — (1,20.)

29. Olo idjä tempon pisek, iä tä bakalbana; maka kolan bakalbana, idjä mendeng tun-tang mahining aughe, paham handjak awi augh bakalbana.

Maka kahandjaku toh djari sampai.

30. Patut iä djaladjalan hai, tapi jaku akan djaladjalan korik.

31. Iä, idjä dumah bara ngambo, hai bara olo samandiai. Idjä bara petak, iä bara petak, tuntang masuman talo petak; idjä dumah bara sor-ga hai bara olo samandiai.

32. Maka talo gitae, talo bininge djetä insanae, tapi augh kasaksiae dialo idjä biti manarimae.

33. Olo idjä manarima augh kasaksiae, iä bara tjtjak, Hatalla tä toto.

34. Krana idjä injoho Hatalla manutor karä kotaK Hatalla, krana Hatalla ma-nenga Rogh akae djaton ta-wan takar.

35. Bapa sinta Anake, tun-tang djari manjaragh talo handiai intu lengän ajue. — (*Matt.11,27.*)

36. Olo idjä pertjaja huang Anak, iä bara pambelom idjä katatahi; tapi olo idjä ma-risang dengan Auak, iä dja-ton akan mitä pambelom, tapi kasangit Hatalla melai hundjue.

BAGI 4.

I. Jesus tuntang bawin olo Samaria. II. Iä mampakäläh anak mantir radja.

I. — 1. Maka amon Tuban katawan, olo parisi djari ma-

hining, Jesus manampa tuntang mampandoi murid malabien bara Johannes,

2. (Alo bitin Jesus djaton mampandoi, baja muride,)

3. Tä iä malihi Judea, balalu hagoet buli Galilea.

4. Maka iä akan indu manandjong mahoroe Samaria.

5. Tä iä sampai lewu hong Samaria, arae Sikar, darah tanah idjä djari inenga Jakob akan anake Josep. — (1.Mos. 48,22. Jos.24,23.)

6. Hetä aton kalin Jakob. Maka Jesus, awie häka manandjong, mondok hong saran kali; andau djari djam djahawen hirah.

7. Maka aton dumab bawin olo Samaria, handak masip. Koan Jesus dengae: Pihop aku.

8. Krana muride djari manalih lewu, handak mamili talo kinan.

9. Koau bawin olo Samaria dengae: Kilen ikau, idjä olo Jehudi, blaku pihop intu aku, tuntang aku toh bawin olo Samaria? (Krana olo Jehudi djaton maku lralalut dengan olo Samaria.)

10. Tombah Jesus, sambil hamaui dengae: Amon ikau kasene panengan Hatalla, tuntang katawan, äwe iä, idjä' hamaui dengam: pihop aku, — mikäh ikau djari blaku intu iä, tuntang iä djari manenga akan danum awang belom.

11. Koan olo bawi tä dengae: Tuhan, ikan djaton bara sarangan hanggap masip, tuntang kali toh timben; bara kwe kea ikau manduan dannm awang belom tä?

12. Aton ikan hai bara tato ita, Jakob, idjä djari manenga kali toh akan ikäi, tuntang bitie djari mihop bara toh, tinai anake tuntang metoe?

13. Koan Jesus, tombah auge: Genep biti, idjä mihop danum toh, akan teah belae tinai.

14. Tapi olo idjä mihop danum, awang inengaku akae, katatahi djaton iä teah belae, tapi danum, awang inengaku akae, akan mandjadi intu huange tabasak danum, idjä mahasor akan pambelom idjä katatahi.

15. Koan olo bawi tä dengae: O Tuhan, tenga dannm tä akangkü, belä aku teah belaiiku tinai, mangat djaton usali aku hagoet akan toh, masip.

16. Koan Jesus dengae: Li-us, kahau banam, balalu haluli kantoh.

17. Tombah olo bawi, koae: Aku djaton babanä. Koan Jesus dengae: Toto aughm: aku djaton babanä.

18. Krana ikau djari babanä limä biti, maka idjä toh hindjä dengam, iä djaton toto banam. Aughm tä toto.

19. Koan olo bawi dengae:

Tuhan, gitangku ikau toh nahi.

20. Tato ikäi djari sombajang hundjun bukit toh, tapi koan keton, huang Jerusalem äka olo patut sombajang.

21. Koan Jesus dengae: O olo bawi, pertjaja aku, katika karäh sanpai, amon keton djaton hundjun bukit toh, djaton kea hong Jerusalem karäh sombajang intu Bapa.

22. Keton sombajang intu talo, idjä dia kasenan keton, ikäi sombajang intu Hatalala, idjä kasenan ikäi; krana salamat dumah bara olo Jehudi.

23. Tapi katika karäh sampai, tuntang aton katontoh kea, amon karä olo, idjä sombajang toto, karäh sombajang intu Bapa huang Rogh tuutang katoto; krana Bapa kea manggau olo, idjä sombajang kalotä intu iä.

24. Hatalla aton Rogh, maka olo idjä sombajang intu iä, patut sombajang huang Rogh tuntang katoto.

25. Koan olo bawi dengae: Tawangku, Messias akan dumah, idjä bagarä Kristus; amon iä dumah, maka iä karäh masuman akan ita talo handiai.

26. Koan Jesus dengae: Iä aku toh, idjä hakotak dengam.

27. Kahpm tä muride dumah, maka äwen hengan, basa iä hakotak dengan olo bawi. Tapi djaton kea idjä

biti bahanji misek: Narai ingganin, atawa: narai tutorm dengae?

28. Maka olo bawi malilih sarangae, manalih lewu, tuntang hamauh dengan olo:

29. Omba, itä keton olo, idjä djari masanan akangku talo handiai, awang djari iawiku; djaton iä Kristus tä?

30. Palus olo lewu mananggoh iä.

31. Maka helo bara tä muride blaku intu iä, koae: Rubbi, kuman.

32. Tapi koae dengan äwen: Ajungku aton talo kinan, idjä djaton kasenan keton.

33. Tä koan murid sama arepe: Djari olo mimit talo kinan akae?

34. Koan Jesus dengan äwen: Djetoh panginangku, iä tä: manumon kahandak ajue, idjä djari manjoho aku, tuntang mahapns gawie. — (17,4.)

35. Djaton koan keton, hindai äpat bulan sampai wajah getem? Itä, jaku hamauh dengau keton, tampajah keton karä tana, toh kea ampie lalendang patut inggetem.

36. Olo panggetem mandino npah, tuntang manampunan bua akau pambeloin idjä katalahi, uka kadaduä, idjä manawur binji tuntang idjä manggetem, sama handjak.

37. Krana tumon darin djetoh sewut olo tä toto: „Olo beken manawur binji, olo beken manggetem.”

38. Jaku djari manjoho keton manggetem talo, idjä dia ialan keton; olo beken djari malae, toh keton djari manjingkap gawie.

39. Maka arä olo Samaria bara lewu tä pertjaja huang iä awi augh olo bawi, idjä manjaksi: lä djari masanan akangku talo handiai, awang djari iawiku.

40. Maka sana olo Samaria sampai iä, äwen tä blaku, uka iä melai dengae; maka iä melai hetä kaduä andau.

41. Maka paham haream karä olo pertjaja awi augh.

42. Tuntang olo tä hamaub dengan olo bawi: lkäi djaton pertjaja hindai sabab augh ajum; krana bitin ikäi djari mahining tuntang katawan, iä toto Djurusalamat kalunen, Kristus tä.

II. — 43. Maka limbah kaduä andau tä hapus, iä bagoet bara betä, palus akan Galilea.

44. Krana Jesus kabuat manjaksi, nabi djaton bara horumat intu tanah ajue.

45. Maka amon iä sampai Galilea, iä inarima olo Galilea, basa olo tä handiai djari mitä talo, awang iawie intu Jerusalem katika pesta; krana olo tä kea djari manalih pesta.

46. Maka Jesus haluli tinai akan Kana hong Galilea, äkae djari mandjadian danum mandjadi anggor. Maka hetä aton

mantir radja, idjä bara anak hatuä; djetä haban intu Kapernaum.

47. lä tä mahining, Jesus djari dumah bara Judea akan Galilea, palus iä manalih iä, sambil blaku intu iä, uka iä masob, mampakäläh anake, krana iä tä handak mabotus.

48. Tapi koan Jesus dengae: Djaka dia keton mitä kata tuntang talo heran, maka keton djaton pertjaja.

49. Koan mantir radja dengae: Tuhan, talih, helo bara anakku matäi.

50. Koan Jesus dengae: Bali, anakm belom. Maka olo tä pertjaja augh, idjä injewut Jesus akae, balalu ha-goet.

51. Djadi, kahum iä hong djalan, djipäe hasupa dengae, liaiak masanan akae, koae: Anakm käläh.

52. Tä iä mariksa intu äwen tä katika iä salawah angate. Koan äwen dengae: Malem, djam udju, peres darem terai.

53. Maka bapae mingat, katika tä kea Jesus djari hamaub dengae: anakm belom. Tä iä pertjaja, tuntang karä olo humae.

54. Kata idjä duä tä tinai iawi Jesus panumahe bara Judea akan Galilea.

BAGI 5.

I. Intu andau sabat Jesus mampakäläh olo idjä kait kedjang telo pulu hanja njelo katahie. II. Iä hasnat augh dengan olo Jehudi sabab gawie tä.

I. — 1. Limbah tä aton pesta olo Jehudi, tä Jesus hagoet akan Jerusalem.

2. Maka huang Jerusalem, tokep kaleka tabiri, aton talaga, idjä injewut olo Betesda, tumon augh olo Ibrani, hakaliling tä aton limä balai.

3. Huang karä balai tä aton olo haban, paham karäe, olo babutä, olo kait, olo karitip, idjä mendäh danum tä hariak.

4. Krana malaikat batintu mohon akan talaga, tuntang mariak danum. Maka olo, idjä solake sewu, limbah danum djari hariak, iä palus käläh, alo kilekilen ampin perese.

5. Maka aton hetä olo idjä biti, idjä djari haban telo pulu hanja njelo katahie.

6. Amon Jesus mitä iä menter, tuntang katawan, djari tahi iä kalotä, maka iä hamanh dengae: Nahuangikau käläh?

7. Tombah olo idjä haban dengae: Tuhan, djaton olo dengangkkn, idjä pasewn aku akan talaga, sana danum hariak; maka amon aku sampai, tä olo beken sewu helo bara aku.

8. Koan Jesus dengae: Mendeng, gatang kalekam batiroh, palus lius.

9. Maka olo tä balalu käläh tuntang manggatang kalekae batiroh, palus lius. Maka andau tä andau sabat.

10. Tä koan olo Jehudi dengan olo idjä djari käläh: Andau toh sabat, djaton patut ikau mäton kalekam batiroh.

11. Tombah iä augh äwen: Olo idjä djari mampakäläh aku, iä kea djari manjoho aku: gatang kalekam batiroh, lius.

12. Maka olo tä misek iä: Äwe iä tä, idjä djari manjoho ikau: gatang kalekam batiroh, lius?

13. Tapi olo idjä djari käläh tä djaton katawan, äwe iä; krana Jesus djari mindah, basa awi arä olo aton intu kaleka tä.

14. Limbah tä Jesus hasondau dengae huang human Hatalla, tuntang hamanh dengae: Itäm, ikau djari käläh, äla mawi dosa tinai, belä talo awang papa haream buah ikau.

15. Tä olo tä lius, palus masuman akan olo Jehudi, Jesus iä tä, idjä djari mampakäläh iä.

II. — 16. Maka sabab tä olo Jehudi mangatah Jesus, basa iä djari mawi talo tä intu andau sabat.

17. Tapi tombah Jesus de-

ngan äwen: Apanku bagawi sampai katontoh, tä jaku kea bagawi.

18. Sabab tä olo Jehudi paham haream mankemä numpatäi iä, basa iä djaton mangarak andau sabat bewäi, tapi manjewut Hatalla kea Bapae, tuntang maujama arepe dengan Hatalla.

19. Maka tombah Jesus, sauhil hamauh dengan olo tä: Toto toto, aku hamauh dengan keton, Anak djaton tau mawi talo enen kabuate, baja tumon iä mitä Bapa mawie; krana talo idjä iawie, djetä kea iawi Anak kalotä.

20. Krana Bapa sinta Anak, tuntang mampanahan akae talo handiai awang iawie; tinai iä karäh manpralian akae gawi awang hai bara djetoh, uka keton sangang.

21. Krana kilau Bapa mampisah olo matäi tuntang mambelom iä, kalotä Anak kea mambelom äwe idjä äka kahandake.

22. Krana Bapa djaton kea mamutus kadjarian olo, tapi karä kwasa hapam mamutus kadjarian olo djari inengae akau Anak;

23. Nakara olo handiai mahormat Anak, sama kilau iä mahormat Bapa. Olo idjä djaton mahormat Anak, djaton kea mahormat Bapa, idjä djari manjoho iä.

24. Toto toto, aku hamauh

dengan keton, olo idjä mahining anghku, tuntang pertjaja huang iä, idjä djari manjoho aku, olo tä bara pambelom idjä katatahi, tuntang iä djaton tamä hukum, tapi iä djari mindah bara pampatäi palus akan pambelom. — (3,18.)

25. Toto toto, aku hamauh dengan keton, katika karäh dumah, tuntang aton katontoh kea, anon olo matäi mahining augh Anak Hatalla, maka olo idjä mahining tä karäh belom.

26. Krana kilau Bapa tempon pambelom huang arepe, kalotä iä djari manenga akan Anak kea, uka iä tempon pambelom huang arepe;

27. Tinai iä djari manenga kwasa kea akae mamutus kadjarian olon, basa iä aton Anakolon.

28. Äla keton hengan tagal tä; krana katika karäh dumah, olo handiai idjä huang kubur karäh mahining augh ajue;

29. Palus bina, olo idjä djari mawi talo bahalap akan kamisik pambelom, tapi olo idjä djari mawi talo papa akan kamisik hukum.

30. Jaku djaton tau mawi talo enen kabuatku. Tumon aku mahining maka aku mamutus, tuntang kapntusangku tä budjur, krana aku djaton manggau tumon kalandak ajungku, tapi tumon ka-

handak Bapa, idjä djari manjoho aku.

31. Djaka aku manjaksi akangku, tä kasaksiaugku djaton toto.

32. Aton beken, idjä manjaksi akangku; tuntang tawangku, kasaksiae, idjä injaksie akangku, djetä toto.

33. Keton djari manjuho olo manalih Johannes, maka iä djari manjaksi akan katoto. — (1.19.)

34. Tapi aku djaton manduan kasaksian bara olo kalunen, baja aku manahiu djetä, uka keton injalamat.

35. Iä kilau sumbo idjä lalendang tuntang galak njalae, maka kahandak keton handjak handjulo bewäi huang pahalendange.

36. Tapi jaku bara kasaksian, idjä hai bara kasaksian Johannes; krana karä gawi, idjä inenga Bapa akangku, uka jaku mahapus tä, karä gawi tä kea, idjä iawiku, manjaksi akangku, Bapa toto djari manjoho aku. — (32.)

37. Tinai Bapa kabuat, idjä djari manjoho aku, djari manjaksi akangku. Anghe djaton keton pudji mahiinge, dia kea keton djari mitä ampie.

38. Tinai kotake djaton toto leket intu keton, krana keton djaton pertjaja huang. iä, idjä djari injohoe.

39. Awi keton mariksa su-

rat, krana adon keton huang djetä keton bara pambeloni idjä katatali, maka karä surat tä manjaksi akangku.

40. Tapi keton djaton maku manalih aku, mangat mandino pambeloni.

41. Aku djaton manduan horumat bara olo kalunen.

42. Tapi jaku kasene keton, keton djaton mahaga sintan Hatalla intu huang keton.

43. Jaku djari dumah huang aran Apangku, maka keton djaton manarima aku; djaka olo beken dumah huang arae kabuate, iä tä karäli inarima keton.

44. Kilen keton tau pertjaja, basa keton manduan horumat bara sama arep keton, tapi keton djaton manggan horumat, idjä bara Hatalla bewäi.

45. Æla mado jaku karäh mandawa keton intu Bapa; idjä mandawa keton, iä tä Moses, idjä äka kuharap keton.

46. Krana djaka keton pertjaja Moses, tä keton pertjaja aku kea, krana iä djari manjurat tahu aku. — (5. Mos. 18,15.)

47. Tapi djaka keton djaton pertjaja surat ajue, kilen keton akan pertjaja kotak ajungku?

BAGI 6.

I. Jesus pakanan limä kojan olo hatuä hapan limä kabawak tepong. II. Iä masandjong buudjun danau. III. Iä masanan arepe tepong pabelom. IV. Arä muride undar bara iä.

I. — 1. Limbah tä Jesus liagoet akan dipah danau Galilea, djetä danau Tiberias.

2. Muka kutoh olo manjak iä, basa äwen djari mitä kata, awang iawie dengan olo haban.

3. Tä Jesus mandai bukit, palus mondok hetä tuntang muride.

4. Maka paska, pesta ain olo Jehudi, djari tokep. — (3. Mos. 23, 5.)

5. Djadi, amon Jesus manggatang matae, tuntang mitä paham karä olo manalih iä, koe dengan Pilippus: Bara kwe ita mamili tepong, hapan pakanan karäh olo tä? — (Matt. 14, 15.)

6. Iä hamauh kalotä, hapae maningkes iä, krana iä puna katawan talo idjä handak iawie.

7. Koan Pilippus, tambah aughe: Duä ratus kiping djaton ombet mamili tepong akae, mangat genep bitu mauduan djekisut.

8. Tä idjä bitu murid ajue, Andreas, pabarin Simon Petrus, hamauh dengne:

9. Aton olo tabela hetoh, idjä bara tepong limä kaba-

wak, tinai lauk korik duä kongan. Tapi baka talo tä akan olo idjä kalotä karäe?

10. Tapi koan Jesus: Soho olo arä tä mondok. Maka aton arä oru intu kaleka tä. Hetä olo mondok, etek karäe limä kojan hatuä.

11. Tä Jesus manduan tepong tä, mamberkat tä, palus mambagie akan murid, tinai murid miring tä akan olo idjä mondok; kalotä kea lauk korik, piräpirä kanahuange.

12. Maka amon olo djari besoh, koe dengan muride: Tampunan keton kiwak tepong awang tisae, belä mananja talo enen.

13. Djadi, äwen manampunan tä, tuntang manjuang duäwalas lontong hapan kiwak tepong, idjä limä kabawak tä, tisan olo djari kumae.

14. Maka amon olo arä mitä kata, idjä iawi Jesus, koan äwen: Iä toto nabi tä, idjä akan indu tamä kalunen.

15. Tapi amon Jesus katawan, olo tä handak manggapi, manjingkap iä, uka mamparadja iä, maka iä mahakan haluli akan bukit, iä kabuate bewäi.

II. — 16. Djadi, tokep kaput muride mohon akan danau,

17. Balalu djakat arut, dimpah danau, mangkahimat Kapernaum. Maka talo djari

kaput; tuntang Jesus hindai djari buli äwen.

18. Maka danau paham hariak awi riwut barat.

19. Tä amon äwen djari badajong mikäh salawi atawa telo pulu stadia kakedjaue, (*labih isut idjä djam*), maka iä mitä Jesus mauandjong hundjun danau, manalih arut; tä äwen tä mikäh.

20. Maka koea dengan äwen: Jaku toh, äla mikäh.

21. Tä äwen tä handak mandluan iä akan arut, maka arut balalu sampai äka idjä ingkahimate.

III. — 22. Maka andau tinai olo arä, idjä hila dipah danau, mitä arut beken djaton hetä, baja idjä tä, idjä hanggap muride, tuntang Jesus djaton djari omba djakat arut djetä haiak dengan muride, baja muride bewäi djari harikas.

23. Maka aton arut beken domah bara Tiberias, palus tuli tokep kaleka olo djari kuman tepong, idjä awi berkat Tuhan tä.

24. Djadi, amon olo arä mitä Jesus djaton hetä, muride djaton kea, maka olo tä djakat arut, balalu barajar akan Kapernaum, manggau Jesus.

25. Maka amon olo tä sondau iä dipah danau, äwen misek iä: Guru, prea ikau djari sampai toh?

26. Koan Jesus, tombah

augh äwen: Toto toto, aku hamauh dengan keton, keton manggau aku, djaton basa keton djari mitä kata, tapi basa keton djari kuman tepong, tuntang djari besoh.

27. Toh, gau talo kinan, äla awang indu nihau, tapi awang melai akan pabelom idjä katatahi, idjä karäh inenga Anakolon akan keton, krana iä djari intjatjak Hatalla Bapa.

28. Koan olo tä dengae: Narai patut iawi ikäi, uka mawi gawin Hatalla?

29. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan olo tä: Gawin Hatalla, iä tä, uka keton pertjaja huang iä, idjä djari injohoe.

30. Koan olo tä dengae: Tapi kata idjä kwe iawim, mangat ikäi mitäe palus pertjaja huang ikau? Narai iawim?

31. Tato ita djari kuman manna tä intu padang, kilau aton tarasurat: „Iä djari manenga akan olo tä tepong bara langit indu kinae.” — (*Masm.78,24.—2.Mos.16,13.*)

32. Maka koan Jesus dengan olo tä: Toto toto, aku hamauh dengan keton, djaton Moses idjä djari manenga akan keton tepong bara langit, tapi Apangku manenga akan keton tepong idjä toto bara sorga.

33. Krana tepong Hatalla, djetä iä, idjä mohon bara

sorga, tuntang manenga pambelom akan kalunen.

34. Koan olo dengae: Tuhan, käläh tenga tepong tä akan ikäi palus katatahi.

35. Maka Jesus hamaub dengan äwen: Jaku toh tepong pambelom; olo idjä dumah tanggoh aku, iä djaton akan blau, olo idjä pertjaja huang aku, katatahi iä djaton akan teah belae. — (4,14.)

36. Tapi aku djari hamaub dengan keton, keton djari mitä aku, tinai keton djaton pertjaja.

37. Olo handiai, idjä inenga Bapa akangku, mananggoh aku; maka aku djaton manganae akan ruar olo idjä tanggoh aku.

38. Krana aku djari mohon bara sorga, djaton uka manumon kahandak ajungku, tapi kahandak ajue, idjä djari manjoho aku.

39. Maka djetoh kahandak ai, idjä djari manjoho aku, uka djaton nihau bara aku idjä biti olo handiai, idjä djari inengaeakangku, tapi mangat aku mambelom iä intu andau kiamat.

40. Krana djetoh kahandak Apangku, uka genep olo, idjä manampajah Anak, sambil pertjaja huang iä, bara pambelom idjä katatahi, tuntang aku karäh nampisik iä intu andau kiamat.

41. Maka olo Jehudi bako-

tok mawi iä, basa iä ha-

mauh: jaku toh tepong, idjä djari mohon bara sorga.

42. Koan olo tä: Djaton iä Jesus, anak Josep tä, tuntang ita kasene indu bapae? Maka kilen iä hamaub: jaku djari mohon bara sorga?

43. Tombah Jesus, sambil hamaub dengan äwen: *Ela* keton bakotok mawi aku.

44. Dialo idjä biti tau tanggoh aku, djaka dia Bapa, idjä djari manjoho aku, mandjdjit iä; maka aku handak mambelom iä intu andau kiamat.

45. Aton tarasurat huang surat karä nabi: „Olo handiai karäh iadjar *Hatalla*.” Tumon tä, genep olo idjä djari mahining tä bara Bapa, tuntang manarima tä, iä kea mananggoh aku.

46. Djaton adoe, kilau olo djari mitä Bapa; baja iä idjä puna bara *Hatalla*, iä bewäi djari mitä Bapa.

47. Toto toto, aku hamaub dengan keton, olo idjä pertjaja huang aku, iä bara pambelom idjä katatahi.

48. Jaku toh tepong pambelom.

49. Tato keton djari kuman manna tä huang padang, tuntang iä djari matäi.

50. Djetoh tepong idjä djari inohon bara sorga, nukara olo kumae palus djaton matäi.

51. Jaku toh tepong idjä belom, idjä djari mohon bara sorga; djaka olo kuman

tepong toh, iä karäh belom sampai katatahi. Maka tepong, idjä karäh inenguku, djetä isingku, idjä karäh inengaku indu pambelom kalunen.

52. Maka olo Jehudi habantah augh sama arepe, koe: Kilen iä tau manenga isie indu kinan ita?

53. Koan Jesus dengan olo ta: Toto toto, jaku hamauh dengan keton, djaka keton djaton kuman isin Anakolon, tuntang djaton mihop dahae, tä keton djaton bara pambelom huang arep keton.

54. Olo idjä kuman isingku, tuntang mihop dahangku, ai aton pambelom idjä katatahi, tuntang jaku karäh mampisik iä: intu andau kiamat. — (*Matt. 26, 26.*)

55. Krana isingku toto panginan, tuntang dahangku toto talo ihop.

56. Olo idjä kuman isingku, tuntang mihop dahangku, iä melai huang aku, tinai jaku huang iä.

57. Kilau Bapa idjä belom djari manjoho aku, tuntang jaku belom awi Bapa, kalotä maka olo idjä kuman aku, iä kea karäh belom awiku.

58. Djetoh tepong tä idjä djari mohon bara sorga; djaton kilau tato keton djari kuman manna, tuntang djari matäi; olo idjä kuman tepong toh karäh belom sampai katatahi.

59. Augh tä insanae huang

sinagoge, metoh iä madjar huang Kapernaum.

IV. — 60. Maka arä muride, haiak mahining aughtä, hamauh: Tangkalau aughte kalotä; äwe tau mahininge?

61. Maka Jesus puna katawan huang arepe, muride bakotok sabab djetä, tä iä hamauh dengan äwen: Aton augh tä manantarang atäi keton?

62. Kilen tinai, amon keton karäh mitä Anakolon mandai akan kalekae bilin?

63. Rogh tä idjä pambelom, isi djaton baguna enen; karä augh, idjä insanangku akan keton, uras Rogh tuntang pambelom.

64. Tapi aton belahe keton idjä djaton pertjaja. Krana bara solake Jesus katawan, äwe olo tä idjä djaton pertjaja, tinai äwe iä tä, idjä akan mandjual iä.

65. Maka koe: Tagal tä jaku djari hamauh dengan keton, dialo idjä biti tau mananggoh aku, djaka dia djetä djari inenga Apangku akue.

66. Bara katika tä arä muride undur, djaton ompat iä hindai.

67. Maka koan Jesus dengan äwen duäwalas tä: Aton keton kea handak balekak?

68. Tä Simon Petrus tombah aughte: Tuhan, äwe kea akan inalih ikäi? Ikau tempon kotak pambelom idjä katatahi.

69. Ikäi djari pertjaja tuntang djari harati, ikau toh Kristus, Anak Hatalla idjä belom.

70. Koan Jesus, tombah aughe: Djaton aku djari mintih keton duäwalas biti? Maka idjä biti bara keton aton setan.

71. Djetä iä manabin Judas, anak Simon, olo Kariot, krana iä tä dapit mandjual iä, tuntang iä tä idjä biti bara duäwalas murid tä.

BAGI 7.

I. Jesus hong pesta tingkap dawnen. II. Adjaro kahua pesta. III. Adjaro intu andau pesta terai; olo hanjaing tagal iä.

I. — 1. Limbah tä Jesus manasaran Galilea, krana iä djaton maku manasaran Judea, basa olo Judea handak mampatäi iä.

2. Maka pesta olo Jehudi djari tokep, iä tä pesta tingkap dawnen. — (3. Mos. 23, 34.)

3. Maka koan paharie dengae: Indah bara hetoh, talih Judea, nakara muridm kea nitä gawim, awang ilalustum.

4. Krana puna olo djaton pudji mawi talo basilisilim, amon iä radjin basewut. Amon ikau mawi talo kalotoh, karinah arepm akan kalunen.

5. Krana paharie kea djaton pertjaja huang iä.

6. Maka koan Jesus dengan äwen: Wajahku hindaisampai,

tapi wajah keton magon tatap.

7. Kaluneu djaton tau manjingi keton, tapi iä manjingi aku, basa aku manjaksi, gawie uras papa.

8. Talih keton pesta tä, jaku hindai manalih pesta tä, basa wajahku hindai sampai.

9. Amon iä djari hamauh kalotä, iä melai huang Galilea.

10. Maka amon paharie djari hagoet, tä iä kea hagoet, manalih pesta, djaton batarang, tapi kilau basilim.

11. Maka olo Jehudi manggau iä sangkom pesta, koae: Intu kwe iä?

12. Maka paham augh bisik lembut marak olo arä tagal iä. Koan belaehe: Iä bahalap. Koan belaehe: Dia, malaiakan iä mampalajang olo arä.

13. Tapi olo djaton petah bakotak tarang tahin iä, basa iä mikäh olo Judea.

II. — 14. Maka kabantengan pesta Jesus mandai, tamä human Hatalla, balalu madjar olo.

15. Maka olo Jehudi hengan, koae: Kilen iä tä tamat huang surat, tuntang djaton iä djari mangadji?

16. Tombah Jesus, koae dengan olo tä: Adjarku djaton ajungku, tapi ain idjä djari manjoho aku.

17. Amon olo handak manumon kahandak ai, tä iä karäh harati adjar toh, djaka djetoh bara Hatalla, ata-

wa djaka djetoj kotakku ka-
buatku. — (3,21.)

18. Olo idjä hakotak hapan
anghe kabuate, iä manggau
horumat akae kabuate; tapi
olo idjä manggau horumat
akan idjä manjoho iä, olo
tä toto, tuntang tipu djaton
huang iä.

19. Djaton Moses djari ma-
nenga Torat akan keton? Ti-
nai idjä biti keton mahin
dia manumon Torat. Buhen
keton handak mampatäi aku?

20. Tombah olo arä, sambil
hamauh: Ikau ingumpang de-
wa, äwe handak mampatäi
ikau?

21. Tombah Jesus, sambil
hamauh dengan äwen: Gawi
Idjä djari iawiku, tuntang
keton handiai sangang blait
tagal tä — (5,16.)

22. Moses djari manenga
akan keton badat sunat, (dja-
ton djaka djetä puna bara
Moses, tapi bara tato hiang
keton;) toh maka keton ma-
njunat olo intu andau sabat.

23. Toh, maka amon buah,
olo injunat andau sabat, be-
lä Torat Moses inangkalau:
kilen keton paham malait
aku, tagal aku djari mam-
pakäläh olo, hapus bitie, intu
andau sabat?

24. Äla keton mamutus tu-
mon ampie, tapi awi keton
mamutus kaputusan idjä tetek.

25. Maka koan olo Jerusa-
lem belae: Djaton iä tä,
idjä handak impatäi olo?

26. Toh itä! uräh bewäi iä
hakotak, tuntang olo djaton
petah badjawap. Mikäh karä
nantir ita toto kasene iä tä
Kristus?

27. Tapi ita katawan, bara
kwe iä toh; maka Kristus tä,
amon iä dumah, djaton olo
karäh katawan bara kwe iä.

28. Tä Jesus, idjä madjar
huang human Hatalla, man-
tebau, koae: Keton kasene
aku, tuntang keton katawan
kea bara kwe aku; maka
aku djaton djari dumah ka-
buatku, tapi Idjä toto tä
djari manjoho aku, idjä dja-
ton kasenan keton.

29. Tapi jaku kasene iä,
basa aku puna bara iä, tun-
tang iä djari manjoho aku.

30. Tä olo handak mana-
wan iä, tapi idjä biti mahin
dia bahanji manusang lengäe,
basa katikae hindai djari
sampai.

31. Maka arä biti bara olo
tä pertjaja huang iä, sambil
hamauh: Amon Kristus tä
dumah, atonkah iä akan ma-
wi malabien kata bara karä
kata tä, idjä iawie toh?

32. Maka olo parisi mahi-
ning olo arä habisik, hatutor
kalotä tahu iä; palus olo
parisi tuntang kapala imam
manjoho: kapiri manawan iä.

33. Maka Jesus hamauh:
Hindai isut jaku hindjä deng-
an keton, limbah tä aku lius
manalih iä, idjä djari manjo-
ho aku.

34. Keton karäh manggau aku, tapi djaton sondan, tinai akaku keton djaton tau sampe.

35. Maka koan olo Jehudi sama arepe: Kangkwe iä handak lius, sampai ita djaton tau sondau iä? Mikäh iä handak manalih olo Hellenes awang kasaburan, tuntaug madjar olo Hellenes?

36. Narai augh tä idjä injewute: „keton karäh manggau aku, tapi djaton sondau;” tinai: „akaku keton djaton tau sampe?”

III. — 37. Maka andau pesta tä laboh, iä tä andau pesta idjä hai, Jesus mendeng, tuntang mantehau, koae: Djaka olo teah belae, kanton, talih aku palus mihop! 38. Olo idjä pertjaja huang aku, tumon augh surat, tahasak dunun belom karäh mahasor bara huang iä. — (*Jes.44,3.*)

39. Augh tä injewute tahiu Rogh, idjä akan dinon olo handiai, awang pertjaja huang iä; krana Rogh brasih hindai djari aton akae, basa Jesus hindai impahai.

40. Maka arä olo tä, amon iä malining kotake tä, hamauh: iä toto nabi tä.

41. Koan belae: Iä Kristus tä. Tapi belae tinai hamauh: Pudji! aton Kristus tä akan dumah bara Galilea?

42. Djaton augh surat, bara utus Dawid, bara Betle-

hem, äka Dawid djari melai, Kristus tä akan dumah? — (*Mika5,1. Matt.2,5.*)

43. Maka olo arä hanjaing tagal iä.

44. Belahe olo tä handak manjingkap iä, tapi djaton idjä bitu bahanji manusang lengäe mangarimas iä.

45. Maka kapiri buli kapala iman tuntang olo parisi; koan äwen tä dengae: Buben keton djaton miubit iä?

46. Tombah kapiri: Djaton pudji hali ai olo hakotak kalotä, kilau olo tä.

47. Maka olo parisi tombah augh: Keton kea djari pahir awie?

48. Aton kea idjä bitu karä mantir pertjaja huang iä, atawa idjä bitu olo parisi?

49. Baja olo korik tä, idjä djaton katawan Torat, idjä tarasapa.

50. Tä Nikodemus, iä tä idjä djari mananggohi Jesus hamalem, idjä aton mantir kea, hamauh dengau olo tä: — (*3,1.*)

51. Pudji kea Torat ita mahukum olo, djaka dia olo tä djari iriksa helo, mangat katawan talo awang iawie?

52. Tombah olo tä, sambil hamauh dengae: Kilen, ikau kea olo Galilea? Prikas, itä, nahi djaton pudji lembut bara Galilea.

53. Liubah tä gagenep bitu buli huamä.

BAGI 8.

I. Olo bawi habandong ingah akan Jesus.
 II. Jesus masoan arepe kalawa kalunen, III. tuutang Auak Hatala; IV. tapi olo bantus pertjaja tä anak setan.

I. — 1. **M**aka Jesus manalih bukit batang undus.

2. Tinai haiak djadjewu iä hialuli akan human Hatala, tä olo arä handiai mananggoh iä; palus iä mondok, madjar olo tä.

3. Maka olo tamat surat tuntang olo parisi magah akae olo bawi, idjä djari kadapatan olo kahum iä habandong; djadi, limbah olo tä djari magah iä akan bentok olo arä,

4. Koan äwen dengae: Guru, olo bawi toh djari kadapatan kahum iä habandong.

5. Moses djari mametäh ita huang Torat, mamanting mampatäi olo kalotä hapau batu; toh, kilen augh ajum? — (3.Mos.20,10.)

6. Olo tä mawi augh kalotä hapae mauningkes iä, uka iä supa buku tau mandawa iä. Maka Jesus mahukup, manjurat hong petak, hapan tundjoke.

7. Tapi amon olo djaton terai misek iä, iä mananggar pondoke, tuutang hamaub dengan äwen: Æwe keton iljä djaton bara dosa, djetä solake akan mamanting batu mawi iä.

8. Palus iä mahukup hialuli, sambil manjurat hong petak.

9. Amon olo arä malihning augh tä, atäie manjala arepe, palus äwen blua hatuntut hatuntut, olo bakas helo, gegä palus olo kurik, sampai Jesus balihi kalumate, tinai olo bawi tä, idjä mendeng bentok hetä.

10. Maka Jesus mananggar pondoke; tä, amon iä djaton mitä idjä bitu beken, baja olo bawi tä, koae dengae: O olo bawi, kwe karä ulu tä, idjä mandawa ikau? Djaton idjä bitu djari mahukum ikau?

11. Koae: Idjä bitu mahin dia, Tuhan. Koan Jesus dengae: Tä jaku kea djaton mahukum ikau. Lius, tuntang äla mawi dosa binlai.

II. — 12. Maka Jesus manontong kotake dengan olo tä, koae: Jaku toh kalawa kalunen Olo idjä omba aku, djaton manandjung huang kakaput, tapi kalawa panbelom aton intu iä. — (1.5.)

13. Tä koan olo parisi dengae: Ikau manjaksi akan kabuatm, kasaksiam djaton tau iharap.

14. Tombah Jesus, sambil hamaub dengan olo tä: Alo aku manjaksi akangu kaluatku, mahin kasaksiangu toto kea, basa aku katawan bara kwe panumahku, tinai akan kwe panggoetku; tapi

keton djaton katawan bara kwe panumahku, atawa akan kwe paliusku tinai.

15. Keton mamutus mahukum tumon isi, jaku djaton mamutus mahukum olo.

16. Tapi djaka aku mamutus mahukum olo, kaputus-angku tä budjur, basa jaku djaton kabuatku bewäi, tapi jaku tuntang Bapa, idjä djari manjoho aku.

17. Huang Torat keton kea aton tarasurat: „Augh saksi duä bitu idjä sama, djetä toto.” — (5.Mos.17,6.)

18. Aton aku, idjä manjaksi akangku kabuatku, tinai Bapa, idjä djari manjoho aku, manjaksi akangku kea.

19. Maka koan olo tä deng-ae: Hong kwe Bapam tä? Tombah Jesus: Keton djaton kasene aku, dia kea kasene Apangku; djaka keton kasene aku, tä maka keton kasene Apangku kea.

20. Augh djetä injewut Jesus darah patin Hatalla, sangkom iä madjar huang human Hatalla; tapi olo djaton manawan iä, basa kati-kae hindai djari sampai.

III. — 21. Maka koan Jesus tinai dengan olo tä: Jaku hagoet, tä keton karäh manggau aku, tapi keton karäh matäi huang dosan keton; äka idjä inalihku, keton djaton tau sampaie.

22. Maka koan olo Jehudi: Mikäh iä handak mampatai

arepe, basa iä hamauh: äka idjä inalihku, keton djaton tau sampaie.

23. Maka koae dengan olo tä: Keton bara ngiwa, jaku bara ngambo; keton bara kalunen djetoh, jaku djaton bara kalunen toh.

24. Aku djari hamauh deng-an keton, keton karäh matäi huang karä dosan keton; krana djaka keton djaton pertjaja, jaku iä tä, tä maka keton karäh matäi huang karä dosan keton.

25. Maka koan olo tä deng-ae: Æwe ikau? Koan Jesus dengan äwen: Iä tä, idjä djari insanangku solake akan keton.

26. Aton arä talo aku tau manahiu tuntang mahukum mawi keton; tapi idjä djari manjoho aku, iä toto; tuntang talo idjä djari hiningku bara iä, djetä insanangku akan kalunen.

27. Maka olo djaton harati iä masanan Bapa akae.

28. Tä koan Jesus dengan olo tä: Amon keton karäh manggatang Anakolon, tä keton karäh harati, jaku toh iä tä; tuntang aku djaton mawi talo enen kabuatku, tapi tumon adjar Apangku, talo tä insanangku. — (3,14.)

29. Maka idjä djari manjoho aku, iä hindjä aku. Bapa djaton manalua aku kabuatku, krana aku magon mawi talo tä, awang ingilake.

30. Amon iä hamauh, manjewut augh tä, tä arä olo pertjaja huang iä.

IV. — 31. Maka koan Jesus dengan olo Jehudi, idjä pertjaja huang iä: Amon keton melai huang kotakku, tä keton toto muridku.

32. Tuntang keton karäh harati katoto, tä katoto karäh mambebas keton.

33. Koan olo tä, tombah aughé: Ikäi toh hamputan Abraham, djaton haliai ikäi djari manempo olo; kilen koam: keton karäh bebas?

34. Tombah Jesus, sambil hamauh dengan äwen: Toto toto, aku hamauh dengan keton, genep olo idjä mawi dosa, iä tä djipen dosa.

35. Tapi djipen djaton melai huang huma katatahi; Anak melai katatahi.

36. Tä, djaka Anak tä mambebas keton, maka keton toto bebas.

37. Tawangku, keton hamputan Abraham; tapi keton handak mampatäi aku, basa aughku djaton leket intu keton.

38. Jaku manutor talo, idjä djari gitanku bara Apangku; kulotä maka keton kea mawi talo, idjä djari gitan keton bara bapa keton.

39. Tombah äwen, sambil hamauh dengac: Abraham tä bapa ikäi. Koan Jesus dengac: Djaka keton toto anak Abraham, tä keton akan tu-

mon gawin. Abraham. — (Matt.3,9.)

40. Tapi toh keton handak mampatäi aku, idjä djari masanan katoto akan keton, idjä djari hiningku bara Hatalla. Talo kalotä Abraham djaton pudji mawie.

41. Keton tumon gawin bapa keton. Tä koan olo tä dengac: Ikäi djaton anak sarau, bapa ikäi idjä bewäi, iä tä Hatalla.

42. Maka koan Jesus dengan äwen: Djaka Hatalla toto bapa keton, tä keton akan sinta aku; krana aku djari blua bara Hatalla, tuntang dumah bara iä; krana aku djaton djari dumah kabuatku, tapi iä djari manjoho aku.

43. Buhen keton djaton kasene basangku? Djetä, basa keton djaton maku mahining kotakku.

44. Keton toh bara bapa intu setan, tuntang kipän bapa keton handak ilalus keton. Iä tä idjä mampatäi olon bara solasolake, tuntang iä djaton djari melai huang katoto, basa katoto puna djaton huang iä. Anon iä manutor talo tandjaro, tä iä manutor puna talo ajue, krana iä tä idjä puna panandjaro, tuntang iä bapa olo panandjaro.

45. Tapi basa aku masanan katoto akan keton, tä keton djaton pertjaja aughku.

46. Æwe keton tau masa-

nan kasalanku? Tapi amon jaku hakotak katoto, buhen keton djaton pertjaja aughku?

47. Olo idjä baris Hatalla, iä mahiniug kotak Hatalla; tagal tä keton djaton maliining, basa keton djaton baris Hatalla.

48. Maka tonibah olo Jehudi, sambil hamauh dengae: Djaton augh ikäi tä toto, ikau olo Samaria, tuntang ingumpang dewa?

49. Tombah Jesus: Aku djaton ingumpang dewa, tapi aku mahorumat Apangku, tapi keton manawah aku.

50. Aku djaton manggau horumatku; tapi aton idjä, idjä manggaue, idjä mahukum.

51. Toto toto, jaku hamauh dengan keton, djaka olo mahaga aughku, sampai katatahi djaton iä akan mitä pampatäi. — (6,40.)

52. Tä koan olo Jehudi dengae: Katontoh ikäi katawan, ikau ingumpang dewa. Abraham djari matäi, tuntang karä nabi; tinai ikau hamauh: djaka olo mahaga aughku, sampai katatahi djaton iä akan mangkemä pampatäi?

53. Aton ikau hai bara bapa ita, Abraham, idjä djari matäi? Tinai karä nabi djari matäi kea. Æwe ikau manggarä arepu?

54. Tombah Jesus: Djaka aku mahorumat arepu, tä

horumatku djaton baguna enen; aton Apangku, idjä mahorumat aku, idjä injewut keton Hatallan ketou.

55. Tapi keton djaton djari kasene iä; jaku toto kasene iä; amon aku hamauh, jaku djaton kasene iä, tä jaku olo panandjaro kilau keton; tapi aku kasene iä, tuntang mahaga aughle.

56. Abraham, bapa keton, paham handjak, basa iä akan mitä andauku, tuntang iä djari mitä kea, haiak handjak atäie.

57. Tä koan olo Jehudi dengae: Umurm hindai sampai limä pulu njeto; kilen, ikau djari mitä Abraham?

58. Koan Jesus dengae: Toto toto, jaku hamauh dengan keton, helo bara Abraham indjadian, jaku djari aton. — (1,1.)

59. Tä olo manduan batu, handak mamantiug iä; tapi Jesus mangaliwat arepe, palus blua bara human Hatalla, mahoroe olo tä, tuntang kalotä iä mahalau.

BAGI 9.

I. Jesus mampareuang matan olo, idjä babutä bara inakan indue. II. Olo tä iriksa tuntang ingauan olo haj. III. Jesus manduan iä.

I. — 1. Maka amon iä mahalau, iä mitä olo idjä babutä bara inakan indue.

2. Tā muride misek iā, koe: Guru, äwe djari mawi dosa, iā tā, atawa indu bapae, basa iā babutä bara inakan indue? — (*Luk.13.2*)

3. Tombah Jesus: Iä djaton djari mawi dosa, indu bapae mahin dia kea, tapi iä babutä, uka gawin Hutalla mandjadi bukarinah liong iä.

4. Jaku akan indu mahupus gawi ain idjä djari manjoho aku, pesan talo handuu; krana alem karäh dumah, tä olo djaton tau bagawi.

5. Katahingu huang kalunen, jaku toh kalawa kalunen. (*1.9.*)

6. Limhub iä manjewut anghē tā, iä maludja manipakisak petak, palus molios petak idjä ingisake intu matan olo babutä tä;

7. Sambil hamauh dengae: Lius, penjau arepm buang talaga Siloa. (Rima, amon injalinaan: idjä injoho.) Djadi, olo tä hagoet, manenjau arepe, palus buli tuntang tau mitä talo. — (*Nehem. 3,15.*)

8. Maka koan olo awang hindjä lewu dengae, tinai olo idjä djari mitä iä bihin manjadakah: Djaton iä tä, idjä bahut mondok manjadakah?

9. Koan belaehe: Iä. Tapi koan belaehe: Ampie bewäi sarowa. Koan bitin ai: Toto, jaku iä.

10. Tā koan olo dengae: Kilen matam marenang?

11. Tombah iä, koe: Olo idjä Jesus arae niampakisak petak, palus molios mutangku, sambil hamauh dengangku: lius tangguh talaga Siloa, penjau arepm. Djadi, amon aku djari lius, manenjau arepku, maka aku palus tau mitä talo.

12. Tinai koan olo dengae: Intu kwe olo tä? Koe: Aku dia katawan.

11. — 13. Limbah tä iä, idjä bihin babutä, iaguh olo akan olo parisi.

14. Maka aton sabbat, metoh Jesus mampakisak petak, tuntang mamparenang matae. — (*5,9.*)

15. Tā olo parisi kea misek iä tinai, kilen iä tau mitä talo. Koe dengan äwen: Iä molios petak kisak intu matangku, tinai aku djari manenjau arepku, palus aku tau mitä talo.

16. Tā koan olo parisi belaehe: Olo tä djaton bara Hattalla, basa iä djaton mahaga sabbat. Tapi koan belaehe: Kilen, olo badosa tau mawi kata idjä kalotä? Maka olo tä hasuat augh.

17. Haluli tinai äwen tä hamauh dengan olo idjä bihin babutä: Kilen augh ajum, äwe iä, basa iä djari mamparenang matam? Koan olo tä: Iä nabi.

18. Tā maka olo Jehudi djaton pertjaja, iä bihin babutä, tuntang haru tau mi-

tā, sampai äwen membawa indu bapa olo, idjä haru tau mitä.

19. Palus iä misek äwen tä, koe: Kilen, iä toh anak keton, idjä koan keton babutä bara inakan indue? Kilen toh iä mitä talo?

20. Koan indu bapae, tombah augh olo tä: Ikäi katawan, iä toto anak ikäi, tuntang iä babutä bara inakan indue.

21. Tapi kilen iä tan mitä talo, djetä ikäi dia katawan; tinai äwe djari mamparenang matae, dia kea ikäi katawan; bitie ombet kabakase, isek iä, soho iä masanan perkarai.

22. Maka augh indu bapae kalotä, basa iä mikäh olo Jehudi. Krana olo Jehudi djari pakat, amon olo mangaku iä tä Kristus, olo tä akan inganan imbaris bara sinagoge.

23. Tagal tä koan indu bapae: lä ombet kabakase, isek iä.

24. Maka sindä tinai olo idjä babutä solake imbawa äwen tä, tuntang äwen hamauh dengae: Tenga horumat akan Hatalla; ikäi katawan, olo tä puna olo badosa.

25. Tombah iä, koe: Antah iä olo badosa, jaku dia katawan; idjä tawangkn tä, bibin aku babutä, toh aku tau mitä talo.

26. Maka äwen misek iä

tinai: Kilen gawie dengan? Kilentä mamparenang matam?

27. Koe, tombah augh äwen: Djari aku masanan tä akan keton, djaton keton djari mahininge? akan en keton handak mahining tä tinai? Maku kea keton mandjadi muride?

28. Tä äwen manjapa iä, koe: Ikau murid olo djetä, tapi ikäi toh murid Moses.

29. Ikäi katawan, dengan Moses Hatalla djari hakotak, tapi olo tä ikäi djaton katawan bara kwe kea iä.

30. Tombah olo tä, sambil hamauh dengan äwen: Djetä talo sangang, keton djaton katawan bara kwe iä, tuntang iä djari mamparenang matangku!

31. Tapi ita puna katawan, Hatalla djaton mahining olo badosa, malainkan djaka olo mikäh Hatalla, tuntang manumon kahandake, iä tä ihininge.

32. Bara tampanan kalunen djaton tarahining, olo djari mamparenang matan olo, idjä babutä bara inakan indue.

33. Djaka olo tä djaton bara Hatalla, iä djaton tau mawi talo enen.

34. Tombah äwen tä, sambil hamauh dengae: Ikau djari inakan indum huang dosa haliai, tinai ikau handak madjar ikäi! Palus äwen tä manganan iä.

III. — 35. Maka Jesus mahining iä djari ingapan olo ; tä amon iä soudau iä, koae dengae: Aton ikau pertjaja huang Anak Hatalla?

36. Toumbah olo tä, koae: Æwe kea iä, Tuhan, mang-at jaku pertjaja huang iä?

37. Maka koan Jesus dengae: Ikau djari mitä iä, idjä toh hakotak dengam, djetä iä.

38. Koan olo tä: Jaku pertjaja, Tuhan! Palus iä manjembah iä.

39. Maka koan Jesus: Akan hukum aku djari tamä kalunen toh, uka olo idjä djaton tau mitä, tau mitä, tinai uka olo, idjä tau mitä, mandjadi babutä.

40. Aughe tä tarahining olo parisi, idjä dengae hetä; maka koan äwen tä dengae: Kilen, atou ikäi kea babutä?

41. Koan Jesus dengan äwen: Djaka keton babutä, tä keton djaton bara dosa; tapi toh, basa keton hamauh: ikäi mitä, — toh dosan keton leket.

BAGI 10.

I. Jesus sakatik idjä bahalap; II. iä toto Kristus.

I. — 1. Toto toto, aku hamauh dengan keton, olo idjä tamä human tabiri djaton mahoroe bauntonggang,

tapi mandai manjalangking beken djalae, iä tä maling tuntang bigal.

2. Tapi olo idjä tamä mahoroe bauntonggang, iä tä toto sakatik tabiri.

3. Akae tä idjä tonggo muap lawang, tuntang tabiri mahining aughe, maka iä manbawa tabirie njanbiti aran gagenep kongan, palus magah iä blua.

4. Tinai amon iä djari magah tabirie blua, iä manandjong helo bauc, tuntang tabirie manuntut iä, basa iä kasene aughe.

5. Maka tabiri djaton maku manuntut olo beken, tapi hadari bara iä, basa iä djaton kasene augh olo beken tä.

6. Paribasa tä inutor Jesus akan olo tä, tapi olo djaton harati riman aughe, idjä djari inutore akae.

7. Maka koan Jesus dengae tinai: Toto toto, jaku hamauh dengan keton, aku toh bauntonggang tanggoh tabiri.

8. Olo handiai, piräpirä idjä djari dumah sala bara mahoroe aku, uras maling bigal; tapi tabiri djaton maku mahining aughe.

9. Jaku toh bauntonggang; djaka olo tamä mahoroe aku, iä karäh injalamat, tuntang iä karäh tamä blua, palus supa talo urepe.

10. Maling djaton dumah bewäi, amon dia manakau,

manjambalih tuntang mam-parusak; aku djari diumah, nakara paubelom tuntang karani aton akae. — (*Masm.* 23,1.)

11. Jaku sakatik idjä bahalap; sakatik idjä bahalap manjaragh tahasenge indu gantia tabirie.

12. Tapi olo idjä buruh bewäi, idjä djaton pina sakatik, idjä djaton tempon tabiri, amon iä mitä harimaung diumah, maka iä malih tabiri palus hadari, tä harimaung manangkarap tuntang manamburup tabiri tä.

13. Maka olo buruh tä hadari, basa iä buruh bewäi, tuntang iä djaton paraba tabiri tä.

14. Jaku sakatik idjä bahalap, tuntang aku kasene idjä ajungku, tinai idjä ajungku kasene aku.

15. Kilau Bapa kasene aku, jaku kea kasene Bapa, tuntang aku manjaragh tahasengku indu gantia tabiri.

16. Maka aton ajungku tabiri beken tinai, idjä djaton hindjä human tabiri djetoh; iä tä kea akan indu jaguhku, tuntang iä karäh mahining aughku, palus karäh mandjadi kawan Idjä, sakatik Idjä. — (11,52)

17. Tagal tä Bapa sinta aku, basa aku manjaragh tahasengku, uka jaku manduan tä tinai.

18. Olo djaton mohot tä bura aku, tapi ihatku kabuatku manjaragh tä; jaku kwasa manjaragh tä, tinai jaku kwasa manduae haluli. Prentah toh djari dinongku bura Apangku.

19. Maka haluli tinai olo Jehudi hasnat sabab augh tä.

20. Koan beluhe olo tä: Iä inguupang dewa, tutore gilagila; kanduen keton mahining augh?

21 Tapi koan beluhe olo tä: Kotake tä djaton kilau kotak olo, idjä ingumpang dewa; aton kea dewa tau mamparenang matan olo butä?

II. — 22. Maka aton pesta pangingat, tahu djaman horan olo Jehudi djari manaheta human Hatalla hong Jerusalem; djetä metoh musim sadingen.

23. Maka Jesus hakakamit huang human Hatalla, huang taubiran Salomo.

24. Tä olo Jehudi mangaliling iä, sunbil hamaul degae: Kilen katahim ikau marandjar hambaruan ikäi? Djaka ikau toto Kristus, sanan tä akan ikäi tantu-tantu.

25. Koan Jesus, tombah augh olo tä: Djari, aku masanan tä akan keton, tapi keton dia pertjaja. Karä gawi, idjä iawiku huang aran Apangku, djetä manjaksi akangku.

26. Tapi keton dia pertjaja, krana keton dia tabiringku.

27. Kilau aku djari hamauh dengan keton, tabiringku malining augliku, tuntang aku kasene iä, tinai iä manuntut aku.

28. Maka aku manenga akae pambelom idjä katatahi, tuntang sampai katatahi djaton iä akan banasa, tinai olo djaton akan marampas iä bara lengängku.

29. Apangku, idjä djari manenga iä akangku, pangkabai bara talo handiai; maka dialo idjä bitu tau marampas iä bara lengän Apangku.

30. Jaku tuntang Bapa puna Idjä.

31. Tä haluli tinai olo manggatang batu, haudak mamanting iä.

32. Tombah Jesus mawi äwen: Arä gawi bahalap bara Apangku djari inprahangku akan keton; tagal idjä kwe bara karä gawi tä keton handak mamanting aku hapan batu?

33. Koan olo Jehudi, tombah anghé: Tagal gawi bahalap ikäi djaton mamanting ikau, tapi basa ikau manawah Hatalla, basa ikau, idjä puna olo kalunen, manampa arepm mandjadi Hatalla.

34. Tombah Jesus mawi olo tä: Djaton anghé Torat keton kalotoh: „Aku djari hamauh,

keton toh hatalla. — (*Masm.* 82,6.)

35. Amon iä manggarä olo tä hatalla, idjä akae anghé Hatalla inenga, tuntang surat puna djaton tau ingarak:

36. Kilen tinai keton hamauh dengan idjä imprasih Bapa, tuntang injuhoe akan kalunen: ikau manawah Hatalla; — basa aku djari hamauh, jaku toh Anak Hatalla?

37. Djaka aku djaton malalus gawin Apangku, tä äla keton pertjaja aku.

38. Tapi djaka aku malalus tä, alo keton djaton pertjaja aku, buah keton pertjaja karä gawi tä, nakara keton harati tuntang pertjaja, Bapa toto huang aku, tuntang juku toto huang iä.

39. Maka haluli tinai olo tä mado manjingskap iä, tapi iä mahakan arepe bara lengän olo tä.

40. Palus iä harikas tinai akan dipah Jordan, tanggolh kaleka Johaunes solake mamandoi olo; balalu iä mclai hetä. — (1,28)

41. Maka arä olo mananggolh iä, sambil hamauh: Johaunes djaton djari mawi katu; tapi karä anghé, idjä djari insanae taliu olo djatoh, uras toto.

42. Maka hetä arä olo pertjaja huang iä.

BAGI 11.

I. Lasarus imbelom haluli. II. Mantir
 olo Jehudi pakat, handak mampatäi
 Jesus.

I. — 1. Maka aton olo haban, Lasarus arae, hong Betania, intu lewon Maria tuntang paharie Marta.

2. Maria iä tä, idjä djari mohos Tuhan hapan minjak, tuntang djari mampuas paic hapan balaue; waka njahae, Lasarus, haban. — (12,3.— Luk 10,38.)

3. Tä betau olo tä manjoho olo manalih iä, masanan akac: Tuhan, itäm, olo idjä äka kataum tä haban.

4. Amon Jesus mahining aughe tä, koac: Peres tä djaton akan mampatäi, tapi akan horumat Hatalla, uka Anak Hatalla impahai awi tä.

5. Maka Jesus sinta Marta, tuntang paharie, tuntang Lasarus.

6. Djadi, amon iä djari mahining iä tä haban, maka iä melai hindai kaduä intu kalekac.

7. Limbah tä iä hamauh dengan muride: Has, ita haluli tinai akan Judea.

8. Koan muride dengac: Guru, toh malein olo Jehudi handak mamanting ikau hapan batu; kilen ikau haluli tinai akan hetä? — (8,59.)

9. Tombah Jesus: Djaton

duäwalas djam dalam idjä andau? Amon olo manandjong handau, iä djaton patarang talo, basa iä mitä kalawan kalunen toh.

10. Tapi amon olo manandjong hamalem, tä iä patarang talo, basa kalawa djaton intu iä.

11. Limbah iä manjewut aughe tä, maka iä hamauh dengan äwen: Lasarus, ulä ita, batiroh, tapi aku lius, handak mampisik iä.

12. Maka koan muride: Tuhan, amon iä batiroh, tä iä koräh käläh.

13. Tapi Jesus djari hakotak tahu pampatäic, maka äwen manaha, iä hakotak tahu tirohe toto.

14. Tä maka batarang Jesus hamauh dengan äwen: Lasarus djari matäi.

15. Maka sabab keton aku handjak atäiku, basa aku djaton djari hetä, uka keton pertjaja; tapi has, ita manalih iä!

16. Tä Tomas, idjä bagarä Didimus, hamauh dengan murid beken: Käläh ita kea lius, uka ita matäi haiak iä.

17. Maka amon Jesus sampai, iä supa Lasarus djari kapat andau huang kubur.

18. Betania tä tokep Jerusalem, limäwalas stadia hirah kakedjaue. (*Satangah djam, labih isut.*)

19. Maka arä olo Jehudi djari madja Marta äwen duä

Maria, tantai mampong iä sabab njahae.

20. Amon Marta mahining Jesus aton dumah, palus iä manambang iä; tapi Maria melai mondok intu huma.

21. Maka koan Marta dengan Jesus: Tuhan, djaka ikau djari aton hetoh, njahangku djaton djari matäi.

22. Tapi aku katawan, toh kea, talo idjä ilakum intu Hatalla, karäh inenga Hatalla akäm.

23. Koan Jesus dengae: Njaham akan belom haluli.

24. Koan Marta dengae: Tangku, iä akan belom haluli metoh kamisik olo matäi, intu andau kiamat.

25. Koan Jesus dengae: Jaku toh kamisik tuntang pambe-
lom; olo idjä pertjaja huang aku, iä karäh belom, alo iä djari matäi. — (6,50.)

26. Tinai genep olo idjä belom, sambil pertjaja huang aku, sampai katatahi iä djaton akan matäi. Aton ikau pertjaja aughku toh?

27. Koea dengae: Joh Tuhan, jaku djari pertjaja ikau toto Kristus, Anak Hatalla, idjä djari tamä kalunen.

28. Limbah iä hamaub kalotä, iä hagoet palus mambawa paharie Maria sinisnik, koea: Guru aton, tuntang iä mangahau ikau.

29. Sana iä mahining tä, iä badjeleng hagoet, manalihe.

30. Maka Jesus hindai djari

tamä lewu, baja iä: magon intu kaleka Marta djari hasupa dengae.

31. Maka olo Jehudi, idjä dengae huang hamae, idjä mampong iä, amon olo tä mitä iä badjeleng hagoet blua huma, palus olo tä manuntut iä, koea: lä manalih kubur, handak manangis hetä.

32. Maka amon Maria sampai äka Jesus tendä, tuntang mitä iä, iä mahingkep darah paie, sambil hamaub dengae: Tuhan, djaka ikau aton hetoh, njahangku dia matäi.

33. Amon Jesus mitä iä manangis, tuntang olo Jehudi, idjä mampahaiak iä, manangis, maka manjengkel angkat huange, tuntang atäie mangkariäng.

34. Palus iä hamaub: Hong kwe keton djari mingkes iä? Koau olo tä dengae: Omba Tuhan, itäm.

35. Maka Jesus manangis.

36. Koan olo Jehudi: Itä, paham iä djari sinta iä!

37. Tapi belae olo tä hamaub: lä, idjä bihin mamparenang matan olo babutä, kilen iä djaton tau mambalang iä toh kea matäi?

38. Maka Jesus haluli tinai manjengkel angkat huange, tuntang iä sampai kubur. Kubur tä ilowang hong batu, tuntang batu kea djari iandak hundjue.

39. Koan Jesus: Indah batu toh. Koan Marta, betau olo

matäi tä, dengae: Tuhan, ewaue djari maram, kraua djari kăput iä hetoh.

40. Koan Jesus dengae: Djaton aku djari hamauh dengau, amon ikau pertjaja, ikau akan mitä kabain Hatalla?

41. Tä olo mindah batu bara äka hantu tä. Maka Jesus manangga akan langit, koae: Apang, jaku manjewut tarimakasih akam, basa ikau djari mahining aughku.

42. Tapi aku puna katawan, ikau magon haraldjur mahining aku; tapi aku manjewut augh toh sabab olo arä, idjä mendeng hetoh, uka äwen pertjaja, ikau djari manjoho aku. — (12,30.)

43. Limbah iä hamauh kalotä, maka iä mantchau hai augh: Lasarus, blua kantoh!

44. Balalu olo idjä djari matäi tä blua, pai lengäe habungkus benang kubur, tinai bane hatutup benang äbes. Koan Jesus dengan olo: Engkak iä, soho iä hagoet.

45. Maka arä olo Jehudi tä, idjä djari madja Maria, tuntang mitä talo, uljä iawi Jesus, pertjaja huang iä.

II. — 45. Tapi aton isut olo tä lius, manalih olo parisi, palus masanan akae talo idjä iawi Jesus.

47. Tä kapala imam tuntang olo parisi manumpong karä mantir basara, sambil hamauh: Narai patut gawin

ita? Krana olo tä mawi arä kata heran.

48. Amon ita nalua iä kalotä, tä olo handiai karäh pertjaja huang iä, palus olo Romani karäh dumah, manduan tanah ita tuntang olo ain ita.

49. Muka idjä biti äwen tä, Kaiapas arae, idjä imam hai njelo djeta, hamauh dengan äwen: Keton djaton tawan itong;

50. Djaton kea keton batirok, bahalap haream akan ita, amon olo idjä biti matäi akan salepah utus, belä salepah utus tä nihau.

51. Aughe tä iä djaton manjewute awie kabuate; tapi basa iä imam hai njelo tä, maka iä manudjum, krana Jesus toto indu matäi akan utus olo tä.

52. Tuntang djaton akan utus olo tä bewäi, tapi uka iä manumpong kea karä anak Hatalla awang kasaburuan, mangat hindjä. — (10,16.)

53. Maka bara andan tä olo tä pakat, nianggau pikir, uka manapatäi iä.

54. Djadi, Jesus djaton hindai manandjong bakarinal intu olo Jehudi, tapi iä mindah bara hetä akan tanah, idjä darah padang lombah tä, akau lewn, idjä bagarä Epraim; hetä iä melai tuntang muride.

55. Maka paska ain olo Jehudi djari tokep; tuntang

arä olo bara tanah tä hagoet akan Jerusalem, helo bara pesta, mangat mamprasih arepe.

56. Palus olo tä manggau Jesus, tuntang hatutor sama arepe, mendeng huang human Hatalla, koae: Kilen angat keton? Mikäh iä djaton dumah, manalih pesta?

57. Maka kapala imam tuntang olo parisi djari manenga prentah kea, amon olo kawatan kalekae, olo akan masanan tä, mangat äwen tau manawan iä.

BAGI 12.

I. Jesus iminjak Maria. II. Jesus tamä Jerusalem. III. Jesus masanan pampatäie, tuntang kahaie idjä rahian. Hatalla Bapa tombah aughe bara sorga. IV. Olo arä djaton maku pertjaja.

I. — 1. Maka kadjahawen andau helo bara pesta paska Jesus manalih Betania, äka Lasarus tä, idjä djari matäi, idjä imbelome bara olo matäi. — (*Matt.26,6.*)

2. Maka olo manjimpan akae panginan bamalem hetä; tuntang Marta manonggo iä, tinai Lasarus aton hindjä olo, idjä mondok ompat kuman dengae.

3. Tä maka Maria manduan sakati minjak nardus, idjä paham babalap tuntang barega, palus iä mohos pain

Jesus, tuntang hapan balaue iä mampuas paie; maka huma kontep ewau minjak.

4. Tä koan idjä biti muride, Judas Simon Iskariot, idjä mandjual iä dapit:

5. Buben minjak toh djaton djari indjual telo ratus kiping, tuntang inenga akan olo pähä belom?

6. Tapi iä hanaub kalotä, djaton basa iä mangelang olo pähä belom, tapi basa iä panakau, tuntang mina kambut rear, sambil mananggong talo awang inenga olo.

7. Maka koan Jesus: Nau-ghe iä; talo toh djari iawie manatap akan andau jaku ingubur.

8. Krana olo pähä belom aton haradjur marak keton, tapi aku djaton melai dengan keton katatabi.

II. — 9. Maka kutoh olo Jehudi katawan iä hetä, palus olo tä manalih hetä, djaton sabab Jesus bewäi, tapi uka iä mitä Lasarus kea, idjä djari imbelome bara olo matäi.

10. Tä kapala imam pakat, handak mampatäi Lasarus kea;

11. Basa arä olo Jehudi manalih kantä sabab iä, palus pertjaja huang Jesus.

12. Maka andau tinai kutoh olo idjä mananggoh pesta mahining, Jesus manalih Jerusalem. — (*Matt.21,8.*)

13. Palus olo tä manduan

dawen korma, balalu hagoet, manambang iä, haiak man-tehau: Hosannah! (*rimae: horumat.*) Imberkat iä, idjä dumah huang aran pangkai Tuhan, radjan olo Israel!

14. Maka Jesus sondau anak kalidai, palus iä mukong tä, kilau djari tarasurat:

15. „Ela mikäh Sion, anakku, itäm, Radjam aton dumah, iä mukong anak kalidai.”

16. Maka solake muride djaton mingat augh tä; tapi limbah Jesus djari impahai, tä muride taraingat, talo tä djari tarasurat tahu iä, tuntang talo tä djari iawi äwen dengae.

17. Maka olo arä idjä dengae masuman, iä djari mambawa Lasarus blua bara kubur, tuntang djari mambelom iä bara olo matäi.

18. Sabab tä kea olo arä hagoet, manambang iä; kрана olo tä djari mahining, iä djari mawi kata heran tä.

19. Maka koan olo parisi sama arepe: Itä keton! keton djaton miar; itä! sakarä olo kalunen gilitginting dengae!

III. — 20. Maka marak karä olo, idjä djari manalih, uka sombajang metoh pesta, aton kea isut olo Hellenes.

21. Olo tä manalih Pilippus, idjä bara Betsaida hong Galilea, sambil blaku intu

iä, koe: Tuhan, ikäi nahuang mitä Jesus.

22. Pilippus hagoet, masanan augh tä akan Andreas, tinai Andreas tuntang Pilippus manatäan tä akan Jesus.

23. Maka koan Jesus tom-bahe: Djam djari sampai, uka Anakolon impahai.

24. Toto toto, aku hamauh dengan keton, djaka bawak paräi djaton lawo huang petak tuntang matäi, maka djetä melai kabuate; tapi amon djetä matäi, djetä paham mamua. — (1.Kor.15,36.)

25. Olo idjä sinta hambaruäe, iä karäh nihau tä; tapi idjä basingi hambaruäe huang kalunen toh, iä mahaga tä akan pambelom idjä katatahi.

26. Amon olo handak manempo aku, iä akan manjak manuntut aku; maka intu äkaku aton, hetä kea djipengku karäh aton. Djaka olo manempo aku, Bapa karäh manenga horumat akae.

27. Toh hambaruangku sekä angate, tuntang kilen aku akan hamauh? O Apang, liwus aku bara djam toh! Tapi tagal tä aku djari tamä djam toh.

28. O Apang, pahai aram! — Tä augh lawo bara langit: Aku djari mampahai tä, tuntang aku handak mampahai tä tinai.

29. Maka koan olo arä, idjä mendeng hetä, sambil mahining augh tä: Djetä augh

njaho! Koan belae: Malai-
kat djari hakotak dengae.

30. Tombah Jesus, koae:
Augh toh djaton mandjadi
tagal aku, tapi tagal keton.

31. Katontoh aton hukum
kalunen toh; toh mantir ka-
lunen toh inganan akan ruar.

32. Maka aku, amon aku
inggangtang bara petak, handak
mandjidjit olo handiai ma-
nanggob aku.

33. Augh tä injewute, ha-
pae tahu ampin pampataie.

34. Koan olo arä, tombah:
Ikäi djari mahining augh
Torat, Kristus tä akan melai
sampai katatahi; kilen toh
koani: Anakolon akan indu
inggangtang? Æwe kea Anako-
lon tä?

35. Maka koan Jesus deng-
an äwen: Isut hindai kalawa
melai intu keton. Tandjong
keton, katahin kalawa tä
aton intu keton, belä keton
inamput awi kakaput; krana
olo, idjä manandjong huang
kakaput, djaton katawan,
akan kwe tintue.

36. Katahin kalawa melai
intu keton, pertjaja keton
huang kalawa, uka keton
mandjadi baris kalawa. Augh
tä injewut Jesus, palus iä
hagoet, mangaliwat arepe bara
olo tä.

IV. — 37. Maka alo iä
djari mawi kata heran ka-
lotä käräe intu baun olo tä,
mahin djaton kea olo tä per-
tjaja huang iä.

38. Nakara augh nabi Je-
saia mandjadi tulus, idjä in-
sanae: „Tuhan, äwe pertjaja
brita, idjä insanan ikäi? tinai
akan äwe lengän Tuhan djari
bakarinah?” — (*Jes.53,1.*)

39. Tagal tä olo tä djaton
tau pertjaja, krana tinai koan
Jesaia:

40. „Iä djari mambutä ma-
tae, tuntang djari mampalu-
lang atäi olo tä; belä äwen
mitä hapan matae, tuntang
hobah, mangat aku mam-
pakäläh iä.” — (*Jes.6,9.*)

41. Augh tä insanan Je-
saia, amon iä mitä kahaie,
tuntang bakotak tahu iä.

42. Maka mantimantir kea
mabin arä pertjaja huang iä;
tapi sabab olo parisi äwen
djaton mangaku tä, belä iä
inganan bara sinagoge.

43. Krana olo tä radjin ha-
ream supa horumat intu olon,
bara supa horumat intu Ha-
talla.

44. Maka Jesus mantehau,
sambil hamauh: Olo idjä
pertjaja huang aku, djaton
pertjaja huang aku bewäi,
tapi huang iä, idjä djari
manjoho aku.

45. Tinai olo idjä manam-
pajah aku, manampajah iä,
idjä djari manjoho aku.

46. Jaku djari tamä kalu-
nen indu kalawa, uka genep
olo, idjä pertjaja huang
aku, äla melai huang ka-
kaput.

47. Maka amon olo mabi-

ning aughku, tuntang djaton pertjaja: aku djaton mahukuun iä; krana aku djaton djari dumah, uka mahukum kalunen, tapi uka manjalamat kalunen.

48. Olo idjä manganan aku, tuntang djaton manariwa aughku, aton idjä mahukum iä; augh idjä insanangku, augh tä karäh mahukum olo tä intu andau kiamat.

49. Krana aku djaton djari manampa augh kabuatku, tapi Bapa, idjä djari manjoho aku, iä kea djari mametäh aku talo idjä akan injewutku tuntang insanangku.

50. Maka tawangku, petähe tä pambelom idjä katatahi. Maka talo idjä injewutku, kilau Bapa djari manjewut tä akangku, kalotä kea insanangku.

BAGI 13.

I. Jesus mamenjau pain muride. II. Jesus bakotak tahin olo idjä handak mandjual iä; setan mangumpang Judas; Judas blua. III. Jesus masanan akan muride, badjeleng kea iä karäh malibi äwen, tuntang iä manjoho äwen tä basintah sama arepe. IV. Petrus hai atäie.

I. — 1. Maka helo bara pesta paska Jesus katawan, wajahe djari sampai, nakara iä miudah bara kalunen toh buli Bapa; maka kilau iä djari sinta olo ajue, idjä huang kalunen toh, kalotä kea

iä sinta olo tä sampai kabapuse.

2. Djadi, kahum panginan hamalem, (amon setan djari mangumpang atäi Judas Simon Iskariot, uka mandjual iä,)

3. Amon Jesus katawan, Bapa djari manjaragh talo handiai intu lengäe, tuntang iä djari dumah bara Hatalla, tinai iä buli manalih Hatalla:

4. Tä maka iä mendeng bara panginan hamalem, tuntang mengkak klambie, palus manduan benang, mameteng tä intu kabange.

5. Limbah tä iä manusuh danum huang paso, balalu manampara mamenjau pain muride, sambil mampuas pain äwen hapan benang tä, idjä ingkepaë.

6. Maka iä sampai Simon Petrus. Koaë tä dengae: Tuhan, patut ikau mamenjau paingku?

7. Tombah Jesus, sambil hamaub dengae: Toh ikau djaton katawan talo iawiku; tapi djeha ikau karäh barati tä.

8. Koan Petrus dengae: Äla haliai ikau akan mamenjau paingku! Koan Jesus, tombah aughe: Amon aku djaton mamenjau ikau, tä ikau djaton ajungku, djaton bara bagi intu aku.

9. Koan Simon Petrus dengae: Tuhan, äla paingku bewäi, tapi lengängku kea tuntang takolokku.

10. Koan Jesus dengae : Olo idjä djari impandoi djaton usah ienjau tinai, baja paie bewäi, krana iä djari brasih hapus bitie ; maka keton toh brasih, tapi djaton keton samandiai.

11. Krana iä kasene olo idjä akan mandjual iä; tagal tä iä hamauh : Keton handiai djaton uras brasih.

12. Djadi, amon iä djari terai mamenjau pain äwen, tuntang djari mangkepan klambie, maka iä mondok tinai, sambil hamauh dengan äwen tä : Aton keton harati talo, idjä djari iawiku dengan keton ?

13. Keton manggarä aku : Tuhan tuntang Guru; maka buah augh keton, krana jaku toto Guru tuntang Tuhan.

14. Toh, amon aku, Tuhan tuntang Gurun keton, djari mamenjau pain keton, tä patut keton kea hapenjau pai sama arep keton.

15. Krana aku djari manenga sonto akan keton, uka keton mawi tumon gawingku dengan keton. — (1.Petr. 2, 21.)

16. Toto toto, aku hamauh dengan keton, djipen djaton hai bara tempoe, tinai sarohan djaton hai bara idjä djari manjoho iä.

17. Amon keton katawan talo tä, salamat keton, amon keton manumon djetä.

18. Aku djaton hakotak ta-

hiu keton handiai; jaku kasene äwen, idjä djari intihku; tapi, uka augh surat tulus: „Iä, idjä ompat kuman denganku, djari manggatang takire makis aku.” — (Masm.41, 10.)

19. Katontoh kea aku masanan talo tä akan keton, helo bara djetä mandjadi, uka, metoh talo tä mandjadi, keton pertjaja, jaku toto iä tä.

20. Toto toto, aku hamauh dengan keton, olo idjä manarima sarohangku, iä manarima aku; maka olo idjä manarima aku, manarima iä, idjä djari manjoho aku.

II. — 21. Limbah Jesus djari hamauh kalotä, maka iä manjengkel angkat atäie, palus manjaksi, koae: Toto toto, aku hamauh dengan keton, idjä biti keton karäh mandjual aku. — (Matt. 26, 20.)

22. Tä murid bilikbalingau, hatampajah dengan kolae, tuntang bembang atäie, äwe kea idjä koae.

23. Maka idjä biti muride tä, idjä äka kataun Jesus, menter sasanggah intu pakuan Jesus.

24. Tä Simon Petrus mangipai iä, uka iä misek, äwe tä idjä koae.

25. Murid tä manjinggoh usok Jesus, sambil hamauh dengae: Tuhan, äwe iä?

26. Tombah Jesus: Djetä

iä, idjä inengaku tepong toh, idjä kasuap, idjä insulupku. Palus iä mansulup tepong, sambil manenga tä akan Judas Simon Iskariot.

27. Limbah djetä djari manjuap tä, palus setan mangumpang iä. Koan Jesus dengae: Talo idjä handak iawim, awi tä djeledjeleng.

28. Tapi olo idjä mondok kuman djaton katawan, kanduäe Jesus hamauh kalotä dengae.

29. Krana belabe olo tä mado, basa Judas mahaga kambut rear, maka Jesus djari manjoho iä: pili talo awang indu hapan ita andau pesta,—atawa uka iä manenga sadakah akan olo pähä belom.

30. Maka iä manjuap tä, balalu blua; iä blua tä hamalem.

III.—31. Koan Jesus: Toh Anakolon djari impahai, tuntang Hatalla djari impahai huang iä.

32. Amon Hatalla djari impahai huang iä, maka Hatalla kea karäh mampahai iä huang arepe, tuntang palus toh kea iä karäh mampahai iä.

33. O anak, hindai isut jaku melai hindjä keton. Keton karäh manggau aku, maka kilau aku djari hamauh dengan olo Jehudi: äka idjä inalihku, keton djaton tau sampaie; — kakai maka aku hamauh dengan keton kea katontoh. — (7,34.)

34. Prentah taheta inengaku akan keton, uka keton hasinta sama arep keton, kilau aku djari sinta keton, uka keton kea hasinta sama arep keton.

35. Awi tä olo handiai akan katawan, keton toto muridku, amon keton hasinta sama arep keton.

IV. — 36. Koan Simon Petrus dengae: Tuhan, kangkwe ikau lius? Tombah Jesus: Æka idjä inalihku, ikau djaton tau ompat manalib katontoh; tapi djeha ikau karäh manjak aku.

37. Koan Petrus dengae: Tuhan, buhen aku djaton tau ompat ikau katontoh? Tahasengku mabin handak injaraghku tagal ikau!

38. Koan Jesus, tombah aughe: Handak ikau manjaragh tahasengm tagal aku? Toto toto, jaku hamauh dengam, djagau djaton karäh mauando, sampai ikau hantelo djari milim arepm muridku.— (Mark. 14, 30.)

BAGI 14.

I. Jesus manjoho muride pertjaja huang iä. II. Iä mandjandji Rogh brasih akas.

I. — 1. Æla atäi keton mikäh; keton pertjaja huang Hatalla, pertjaja huang aku kea.

2. Huang human Apangku arä äka melai; djaka djaton, tä aku djari masanan tä akan keton. Jaku lius, manjimpan kaleka akan keton.

3. Tapi limbah aku djari lius, tuntang djari manjimpan kaleka akan keton, maka aku haluli tinai, palus manduan keton omba aku, uka hetä aku hetä kea keton.

4. Maka keton katawan akan kwe paliusku, tinai djalan tä keton katawan.

5. Koan Tomas dengae: Tuhan, ikäi djaton katawan kangkwe paliusm, kilen tinai ikäi tau katawan djalan?

6. Koan Jesus dengae: Jaku toh djalan, tuntang katoto, tuntang pambelom, olo djaton tau manalih Bapa, djaka dia mahoroe aku.

7. Djaka keton djari kasene aku, tä keton djari kasene Apangku kea; maka bara katontoh keton kasene iä, tuntang djari mitä iä.

8. Koan Pilippus dengae: Tuhan, prahan Bapa akan ikäi, tä maka ombet huang ikäi.

9. Koan Jesus dengae: Kutoh katahie toh aku djari hindjä keton, tinai ikau djaton kasene aku, Pilippus? Olo idjä djari mitä aku, djari mitä Bapa kea; maka kilen ikau hamauh: prahan Bapa akan ikäi?

10. Djaton ikau pertjaja,

jaku toto huang Bapa, tuntang Bapa huang aku? Karä kotak, idjä insanangku akan keton, aku djaton manampa kotak tä kabuatku, tapi Bapa, idjä melai huang aku, iä idjä mawi karä gawi tä.

11. Pertjaja aku, jaku toto huang Bapa, tuntang Bapa toto huang aku; tapi djaka dia, käläh pertjaja aku sabab karä gawi tä.

12. Toto toto, aku hamauh dengan keton, olo idjä pertjaja huang aku, maka gawi, awang iawiku, djetä kea karäh iawi olo tä, tuntang iä karäh mawi talo awang hai haream, krana jaku manalih Apangku.

13. Maka talo handiai, idjä ilaku keton huang arangku, aku handak malaluse, uka Bapa impahai huang Anak.

14. Amon keton blaku talo encn huang arangku, tä aku handak malalus tä.

II. — 15. Amon keton sinta aku, haga prentahku.

16. Maka aku karäh blaku intu Bapa, tuntang iä karäh manenga akan keton Pampangat beken, uka djetä melai dengan keton sampai kata-tahi.

17. Iä tä Rogh katoto, idjä djaton tau inarima kalunen, basa kalunen djaton mitä iä, djaton kea kasene iä; tapi keton kasene iä, basa iä hindjä keton, tun-

tang karäh aton huang keton.

18. Aku djaton malibi keton kilau nolä: aku haluli tinai tanggoh keton.

19. Hindai isut, maka kalunen djaton hindai mitä aku; tapi keton akan mitä aku; krana jaku belom, tuntang keton akan belom kea.

20. Intu andau tä keton karäh harati, jaku toto huang Apangku, tuntang keton huang aku, tinai aku huang keton.

21. Olo idjä mimbing prentahku, sambil mahaga tä, iä tä idjä sinta aku; maka olo idjä sinta aku, iä tä äka sintan Apangku, tuntang aku handak sinta iä, sambil mangarinah arepku akae.

22. Koan Judas dengae, (djaton Iskariot tä): Tuhan narai adoe, ikau handak mangarinah arepm akan ikäi, tuntang djaton akan kalunen?

23. Tombah Jesus, sambil hamaul dengae: Amon olo sinta aku, iä akan mahaga aughku, tä Apangku karäh sinta iä, tuntang ikäi karäh mananggoh iä, palus melai hindjä iä.

24. Tapi olo idjä djaton sinta aku, iä djaton mahaga karä aughku; maka augh idjä bining keton, djaton augh ajungku, tapi augh Bapa, idjä djari manjoho aku.

25. Augh toh djari insa-

nangku akan keton, sangkom aku hindjä keton.

26. Maka Pampangat tä, Rogh brasib, idjä karäh injoho Bapa huang arangku, iä karäh madjar keton talo handiai, tuntang karäh managor karä aughku intu keton.

27. Kasanang impelaiku intu keton, kasanang ajungku inengaku akan keton; djaton kilau tangan kalunen aku manenga tä akan keton. Äla atäi keton taräwen, äla keton mikäh.

28. Keton djari mabining aku djari masanan akan keton: aku lius, tuntang aku haluli tinai tanggoh keton. Djaka keton sinta aku, buah keton handjak atäi, basa aku manalih Bapa, krana Apangku hai bara aku.

29. Maka toh kea, helo bara talo tä mandjadi, aku djari masanan tä akan keton, uka keton pertjaja, amon talo tä karäh mandjadi.

30. Djaton arä aughku hindai dengan keton. Krana mantir kalunen aton dumab, tapi iä djaton bara kwasa mawi aku.

31. Tapi uka kalunen kawatan, jaku sinta Bapa, tuntang kilau Bapa mametäh aku, kakai iawiku: has, mendeng keton, ita hagoet bara hetoh.

BAGI 15.

I. Jesus batanganggor, muride tä edae, patut leket intu batange. II. Jesus masuman akan muride, djaton tau dia kalunen basingi äwen.

I. — 1. Jaku batanganggor idjä toto, tinai Apangku tä olo pambulan.

2. Genep edan huang aku, idjä djaton mamua, ilentenge; tapi genep edan idjä mamua, ingalingkinge, nakara djetä mamua paham haream.

3. Toh keton djari brasib awi augh, idjä djari insumangku akan keton.

4. Melai keton huang aku, tinai jaku huang keton; kilau edan djaton tau mamua kabuate, djaka dia iä melai intu batanganggor: kalotä keton dia kea, djaka keton dia melai huang aku.

5. Jaku batanganggor, keton toh edan. Olo idjä melai huang aku, tuntang aku huang iä, iä tä paham mamua, krana lapas bara aku keton djaton tau mawi enen.

6. Djaka olo djaton melai huang aku, iä inganan kilau edan, palus keang; olo manampunae, balalu mandjakah tä akan apui, palus djetä akan bakähu.

7. Amon keton melai huang aku, tuntang aughku melai huang keton, tä maka karä talo kahandak keton keton

tau blakue, tuntang keton akan mandino tä.

8. Awi djetoh Apangku impahai, uka keton paham mamua, tuntang keton akan mandjadi muridku.

9. Kilau Bapa djari sinta aku, kalotä jaku kea djari sinta keton; melai keton huang sintangku.

10. Amon keton mahaga prentabku, tä keton karäb melai huang sintangku, kilau jaku djari mahaga prentab Apangku, tuntang melai huang sinta ajue.

11. Augh toh djari insanangku akan keton, uka kahandjakku melai huang keton, tinai uka kahandjak keton mandjadi sukup.

12. Djetoh prentahku, keton akan hasinta sama arep keton, kilau aku djari sinta keton.

13. Djaton sinta idjä paham bara tä, sampai olo manjagragh panibelome gantim uläe.

14. Keton toh uläku, amon keton manumon augh awang inetähku keton.

15. Aku djaton hindai manggarä keton djipen, basa djipen djaton katawan talo, awang iawi tempoe; tapi aku djari manggarä keton ulä, basa aku djari masanan akan keton talo handiai, awang djari hiningku bara Apangku.

16. Djaton keton djari mintih aku, tapi aku djari mintih keton, tuntang manjoho

keton, uka keton lius haiak mamua, tuntang bua keton tegä; nakara Bapa manenga akan ketou talo handiai, idjä ilaku keton intu iä maha-pang arangku.

17. Djetoh petäbku akan keton, uka keton hasinta sama arep keton.

II. — 18. Amon kalunen basingi keton, puna tawan keton, iä djari basingi aku helo bara keton.

19. Djaka keton baris kalunen, tä maka kalunen akan sinta baris ajue; tapi basa keton djaton baris kalunen, malainkan djari intibku bara kalunen, tagal tä kalunen basingi keton.

20. Tahiu aughku, idjä djari insanangku akan keton: djipen djaton hai bara tempoe. Djaka olo djari mangatah aku, iä karäh mangatah keton kea; djaka iä djari mahaga aughku, iä karäh mahaga augh keton kea.

21. Tapi talo handiai tä olo karäh mawi intu keton tagal arangku, basa olo djaton kasene iä, idjä djari manjoho aku.

22. Amon aku djaton djari dumah, tuntang djaton djari hakotuk dengan olo, tä olo djaton bara dosa; tapi toh iä djaton hapae mambuku mambudjur dosae.

23. Olo idjä basingi aku, iä basingi Apangku kea.

24. Djaka aku djaton djari

mawi intu olo tä karä gawi, awang djaton pudji olo beken mawie, tä maka olo tä djaton bara dosa; tapi toh äwen djari mitä, tinai iä basingi aku tuntang Apangku kea.

25. Tapi, uka tulus augh, idjä tarasurat huang Torat olo tä: „Iä basingi aku djaton bara bukue.” — (*Masm.* 35,19.)

26. Maka amon dumah Pam-pangat tä, idjä karäh injohoku bara Bapa akan keton, Rogh katoto tä, idjä blua bara Bapa, iä tä karäh manjaksi akangku.

27. Tuntang keton kea akan manjaksi, basa keton djari hindjä aku bara solake.

BAGI 16.

I. Kalunen basingi olo idjä pertjaja, tapi Rogh brasih mampong tuntang mam-pangat iä. II. Tinai Jesus kea handak mam-pangat olo ajue, tuntang manenga talo lakun olo tä.

I. — 1. Augh toh djari insanangku akan keton, belä atäi keton tantarang angate.

2. Olo karäh manganan keton bara sinagoge; tinai katika akan dumah, amon olo handiai, idjä mampatäi keton, karäh mado, iä malalus kahandak Hatalla. — (*Matt.* 10,17.)

3. Maka talo tä karäh ia-

wie intu keton, basa iä djaton kaseue Bapa, djaton kea kasene aku.

4. Tapi aku djari masanan talo toh akan keton, uka, metoh wajah tä sampai, keton mingat, aku djari masanan tä akan keton. Maka aku djaton djari masanan tä akan keton bara solake, basa aku aton hindjä keton.

5. Tapi katontoh aku manalih iä, idjä djari manjoho aku, tuntang dialo idjä biti keton misek aku: kangkwe palium?

6. Malainkan, basa aku djari masanan augh toh akan keton, atäi keton sangkak kapähä.

7. Tapi aughku dengan keton tuntang katoto, toto baguna akan keton aku hagoet. Krana djaka aku djaton hagoet, tä Pampangat tä djaton dumah akan keton; tapi limbah aku djari hagoet, aku karäh manjoho iä akan keton.

8. Maka amon iä tä dumah, iä karäh mampudji kalunen tagal dosa, tuntang tagal katetek, tinai tagal hukum.

9. Idjä tagal dosa, djetä basa olo djaton pertjaja hang aku.

10. Tinai tagal katetek, djetä basa aku lius, manalih Apangku, tuntang keton djaton mitä aku hindai.

11. Tinai tagal hukum,

djetä basa mantir kalunen toh djari buah hukum.

12. Aton kutoh aughku hindai dengan keton, tapi keton djaton tau mananggong tä katontoh.

13. Tapi amon Rogh kato to dumah, iä karäh magah keton huang salepah katoto. Krana iä djaton karäh hakotak hapan aughe kabuate, tapi talo idjä djari bininge akan injewute, tuntang talo awang karäh mandjadi dapit karäh insanae akan keton.

14. Iä tä karäh mampahai aku, krana iä karäh manduan idjä ajungku, tuntang masuman tä akan keton.

15. Talo handiai idjä ain Bapa, djetä anggihku kea; tagal tä koangku, iä karäh manduan idjä ajungku, tuntang masuman tä akan keton.

II. — 16. Hindai isut, maka keton djaton akan mitä aku; tapi isut tinai, tä keton akan manampajah aku, basa jaku lius manalih Bapa.

17. Djadi, belae muride hakotak sama arepe, koe: Narai tä, idjä injewute akan ita: hindai isut, maka keton djaton akan mitä aku; tapi isut tinai, tä keton karäh manampajah aku? Tinai: jaku lius, manalih Bapa?

18. Koan äwen tä: Narai idjä „isut” tä, idjä injewute? Ita djaton harati talo koe.

19. Maka Jesus katawan,

äwen tä handak misek iä, palus iä manambang. auge, hamaub dengae: Aton keton hatutor, manirok augh idjä injewutku: hindai isut, maka keton djaton akan mitä aku, isut tinai, tä keton karäh manampajah aku?

20. Toto toto, aku hamaub dengan keton, keton karäh manangis tuntang manarahing, tapi kalunen karäh handjak; maka keton karäh kapähä, tapi kapähän keton akan hobah mandjadi kahan-djak.

21. Amon olo bawi lawoh luas, tä iä kapähä atäie, basa wajahe djari sampai; tapi limbah iä djari luas anake, tä iä djaton mingat kapähäe hindai awi kabandjake, basa iä djari manak olon akan kalunen.

22. Maka keton kea toto kapähä katontoh, tapi jaku handak mitä keton haluli, tä atäi keton karäh handjak, tuntang olo djaton tau marampas kahandjak keton barä keton.

23. Intu andau tä keton djaton-karäh misek aku talo enen. Toto toto, koangku dengan keton, talo handiai idjä ilaku keton intu Bapa mahapang arangku, djetä karäh inengae akan keton.

24. Sampai toh keton hindai pudji blaku talo mahapang arangku; laku, tä maka keton karäh mandino,

uka kahandjak keton sukup.

25. Talo toh djari insanangku akan keton hapan paribasa; tapi katika akan dumah, aku djaton hindai hakotak dengan keton hapan paribasa, tapi masanan talo ain Bapa akan keton bakarinarinah.

26. Intu andau tä keton karäh blaku mahapang arangku; tuntang aku djaton hamaub dengan keton, aku handak blaku akan keton intu Bapa;

27. Krana bitin Bapa sinta keton, basa keton djari sinta aku, tuntang djari pertjaja, aku djari blua bara Hatalla.

28. Aku djari blua bara Bapa, tamä kalunen; tinai aku malih kalunen, tuntang lius manalih Bapa.

29. Koan muride dengae: Itäm, toh ikau hakotak batarang, djaton hapan paribasa.

30. Toh ikäi kasene, ikau puna katawan talo handiai, tuntang djaton usah olo misek ikau. Sabab tä ikäi pertjaja, ikau djari blua bara Hatalla.

31. Koan Jesus, tombah augh äwen: Aton keton pertjaja katontoh?

32. Itä, djam dumah, tuntang djari sampai katontoh, maka keton karäh bilangbalangan genep biti akan äkae, sambil malih aku kabuatku bewäi; tapi aku djaton kea

kabuatkn, krana Bapa hindjä aku.

33. Augh toh djari insanangku akan keton, mangat keton bara kasanang huang aku. Huang kalunen keton bara kadjakä; tapi mentemen-teng keton, aku djari mampalah kalunen.

BAGI 17.

Jesus blaku doa intu Bepae I. akan mnr-ride; II. tinai akan olo handiai, idjä karäh pertjaja.

I. — 1. Limbah Jesus djari hamauh kalotä, maka iä mananggera akan langit, ko-ae: O Apang, djam djari sampai, pahai Anakm, uka Anakm kea mampahai ikau.

2. Kilau ikau djari manenga akae kwasa mahnn-djun karä isi, uka iä manenga pambelom idjä katatahi akan olo handiai, awang djari inengam akae.

3. Maka djetä pambelom idjä katatahi, uka olo kase-ne, tonggal ikau bewäi Hattalla toto, tuntang kasene iä, idjä djari injohom, Jesus Kristus.

4. Aku djari mampahai ikau hundjun petak, aku djari mahapns gawi, idjä djari inengam akangku, uka malaluse. — (4, 34.)

5. Maka toh, pahai aku hindjä dengam, ikau o Apang,

hapan kahai idjä puna ajnngku dengam, helo bara kalunen djari aton. — (1, 1.)

6. Akn djari mangarinah aram akan olo, idjä djari inengam akangku bara kalunen. Äwen pnna ajum, tuntang ikau djari manenga iä akangku, maka iä djari mahaga aughm.

7. Toh äwen katawan, talo handiai, idjä djari inengam akangku, djetä toto bara ikau.

8. Krana karä augh, idjä djari inengam akangku, djari inengaku akan äwen, tuntang iä djari manarima tä, haiak katawan batantu, aku djari blua bara ikau, tuntang äwen pertjaja, ikau djari manjoho aku.

9. Jaku blaku akae; akan kalunen aku djaton blaku, baja akan olo tä, idjä djari inengam akangku, krana iä puna ajum.

10. Maka idjä ajungku samandiai nras ajum, tinai idjä ajum uras ajungku, tuntang akn djari impahai huangäwen.

11. Maka aku djaton hindai huang kalunen, tapi äwen toh magon huang kalunen, tuntang aku mananggoh ikan. O Apang idjä brasih, haga huang aram olo toh, idjä djari inengam akangku, uka äwen toh mandjadi Idjä, kilau ita.

12. Katahingku melai deng-ae huang kalnnen, aku djari mahaga iä huang aran; —

olo idjä inengam akangku djari ininggoku, tuntang djaton idjä biti äwen djari nihau, baja anak kabanasa tä, uka augh surat mandjadi tulus.

13. Tapi katontoh aku manalih ikau, tuntaug jaku manjewut augh toh huang kalunen, uka kahandjakku sukup intu olo toh.

14. Jaku djari manenga augh ajum akae; maka kalunen basingi iä, basa iä djaton baris kalunen, kilau aku kea djaton baris kalunen.

15. Aku djaton blaku, uka ikau manduan äwen bara kalunen, tapi uka ikau mahaga iä bara idjä papa tä.

16. Äwen toh djaton baris kalunen, kilau aku kea djaton baris kalunen.

17. Prasih olo toh huang katotom, augh ajum tä katoto.

18. Kilau ikau djari manjoho aku akan kalunen, kalotä aku kea manjoho iä akan kalunen.

19. Tinai aku mamprasih arepku akae, uka iä kea toto brasih.

II. — 20. Tapi aku djaton blaku akan olo toh bewäi, tapi akan karä olo tä kea, idjä karäh pertjaja huang aku awi augh äwen.

21. Nakara iä samandiai mandjadi Idjä, kilau ikau, Apang, huang aku, tuntang aku huang ikau, uka olo tä kea toto Idjä huang ita, na-

kara kalunen pertjaja, ikau djari manjoho aku.

22. Maka aku djari manenga akae kabai tä, idjä djari inengam akangku, uka äwen kea Idjä, kilau ita puna Idjä.

23. Jaku huang olo tä, tuntang ikau huang aku; nakara iä toto Idjä, uka kalunen harati, ikau djari manjoho aku, tuntang ikau djari sinta äwen, kilau ikau djari sinta aku.

24. Apang, jaku handak, betä äkaku betä kea olo tä, idjä djari inengam akangku, hindjä aku, nakara iä mitä kahaingku, idjä djari inengam akangku, krana ikau djari sinta aku helo bara kalunen indjarian.

25. O Apang idjä tetek, kalunen djaton kasene ikau, tapi aku kasene ikau, tuntang olo toh djari harati, ikau djari manjoho aku.

26. Maka aku djari mangarinah aram akae, tuntang aku handak mangarinah tä tinai, uka sinta tä, idjä hapam sinta aku, aton huang olo tä, tuntang uka aku huang äwen.

BAGI 18.

I. Jesus huang Getsemane. II. Iä inawan olo, palus lagah akan imam hai. Petrus milim iä. III. Jesus manaharep Pilatus.

I. — 1. Limbah Jesus hamauh kalotä, maka iä blua

haiak muride akan dipah sungäi Kidron; hetä aton kabon; maka Jesus tamä hetä tuntang muride. — (*Matt.* 26, 36.)

2. Maka Judas, idjä mandjual iä, katawan kaleka tä kea, basa Jesus kindjap djari hapumpong hetä dengan muride.

3. Djadi, Judas manduan sardadu, tinai kapiirin kapala imam tuntang olo parisi, palus iä manalih kaleka tä, mimbit sewan, sunbokorong tuntang ganggaman.

4. Maka Jesus katawan talo handiai, idjä akan indu buah iä, tä iä blua, sambil hamauh dengan olo tä: Æwe inggau keton?

5. Tombah olo tä: Jesus bara Nasaret. Koan Jesus dengae: Toh aku. (Maka Judas, idjä mandjual iä, mendeng hetä kea hindjä dengan olo tä.)

6. Tä, amon iä hamauh dengan olo tä: Toh jaku; — balalu olo tä undur, palus balongkang akan petak.

7. Maka Jesus misek äwen tä tinai: Æwe inggau keton? Koan olo tä: Jesus bara Nasaret.

8. Tombah Jesus: Aku djari masuman akan keton, toh aku; amon keton manggau aku, soho äwen toh hagoet.

9. Uka augh mandjadi tulus, idjä djari iujewute: „Aku djaton djari nihau idjä

biti olo tä, idjä djari inengam akangku.” — (17, 12.)

10. Maka Simon Petrus djari mimbit padang, balalu iä manjilak tä, mamangkih djipen imam hai, basampal pindinge. Aran djipen tä Malghus.

11. Koan Jesus dengan Petrus: Tamäan padangm buli kumpange; djaton aku akan indu mihop sangkir tä, idjä djari inenga Bapa akangku.

II. — 12. Maka sardadu tuntang kamandan, tinai kapiirin olo Jehudi, manawan Jesus, sambil mamasong iä.

13. Palus olo tä magah iä akan Annas solake, krana iä tä empo Kaiapas, idjä imam hai njelo djetä.

14. Kaiapas iä tä, idjä bihin djari matoh mangalagai augh akan olo Jehudi, koae: bahalap haream, idjä biti impatäi akan salepah utus. — (11, 50.)

15. Maka Simon Petrus mangalulut Jesus, tinai idjä biti murid beken. Murid tä patoh dengan olo imam hai, palus iä tamä paseban imam hai, haiak dengan Jesus.

16. Tapi Petrus mendeng ruar intu bauntonggang. Tä murid beken tä, idjä patoh dengan imam hai, blua, sambil hakotak dengan djipen bawi, idjä tonggon hauntonggang, tuntang mimbit Petrus tamä.

17. Maka djipen bawi tä,

idjä tonggon bauntonggang, hamauh dengan Petrus: Djaton ikau kea murid olo tä? Koe: Dia.

18. Maka karä djipen tuntang kapiri djari mamandok apui hapan buring, basa andau sadingen, tuntang iä mendeng, mandang hetä. Tä Petrus kea mendeng hetä, omba äwen tä mandang.

19. Maka imam hai misek Jesus tagal muride, tuntang tagal adjare.

20. Koan Jesus, tombah anghé: Bakarinah aku djari hakotak dengan kalunen, haradjur aku djari madjar olo huang sinagoge, tuntang huang human Hatalla, äka olo Jehudi handiai hapumpong; tapi intu äka benjem aku djaton djarimanutor taloenen.

21. Buhen ikau misek aku? Isek olo, idjä djari mahining augh, awang isanangku akæ: itäm, olo tä katawan karä talo, idjä djari injewutku.

22. Amon iä tombah aughé tä kalotä, maka kapiri idjä mendeng hetä manekap baun Jesus, koe: Patut ikau badjawab kalotä dengam imam hai?

23. Koan Jesus, tombah: Djaka aughku sala, suman kasala tä; tapi amon aughku bndjur, buhen ikau manekap aku?

24. Maka Annas manjoho iä tuntang pasonge akan Kaiapas.

25. Maka Simon Petrus mendeng, mandang intu apui. Tä koan olo dengæ: Djaton ikau kea muride? Tapi iä milim, koe: Dia.

26. Koan idjä biti djipen iniam hai, idjä hakola deng-an olo, idjä basampal pindinge awi Petrus: Djaton aku djari mitä ikau hindjä dengæ huang kabon?

27. Maka Petrus haluli tinai milim, hemben tä kea djagau manando.

III. — 28. Maka olo magah Jesus bara äka Kaiapas akan huma basara, haik djadjewu. Tapi bitiu olo tä djaton tamä huma basara, belä iä pali, tapi uka tau kuman anak tabiri paska. — (*Matt.27,2.*)

29. Tä Pilatus blua tanggoh olo tä, sambil hamauh: Narai bnkue keton mandawaiä?

30. Tombah olo tä, sambil hamauh dengæ: Djaka iä djaton olo darhaka, toto ikäi djaton djari manjaragh iä akam.

31. Tä koan Pilatus mawi olo tä: Käläh, awi keton manduan iä, tuntang mabukum iä tumon Torat keton. Koan olo Jehudi dengæ: Ikäi djaton olih mampatäi olo.

32. Nakara augh Jesus mandjadi tulus, idjä djari injewute, hapæ masanan ampim pampatäie.

33. Maka Pilatus haluli tamä huma basara, tuntang iä

mangahau Jesus, sambil mi-
sek iä: Toto, ikau radjan
olo Jehudi?

34. Koan Jesus, tombah
augh: Aton djetä aughm ka-
buatm, atawa djari olo be-
ken manutoraku kalotäakam?

35. Tombah Pilatus: Aton
aku olo Jehudi? Utus ajum
tuntang kapala imam djari
manjaragh ikau akangku; na-
rai djari iawim?

36. Tombah Jesus: Kara-
djaangku djaton bara kalunen
djetoh; djaka karadjaangku
bara kalunen toh, toto, olo
ajungku djari malawan, belä
aku injaragh akan olo Jehu-
di; tapi toh karadjaangku
djaton bara hetoh.

37. Maka koan Pilatus de-
ngae: Tä, djaton ikau radja?
Tombah Jesus: Kilau koam;
krana jaku totö radja. Tan-
tai akan tä aku djari inakan,
tuntang djari tamä kalunen,
uka aku manjaksi akan ka-
toto. Genep olo, idjä baris
katoto, iä mahining aughku.

38. Koan Pilatus dengae:
Narai katoto tä! Maka lim-
bah iä djari hamauh kalo-
tä, iä blua tinai tanggoh olo
Jehudi, tuntang hamauh de-
ngan äwen: Aku djaton supa
kasalan huang iä.

39. Maka aton hadat pesta
paska, jaku malapas akan ke-
ton olo bara sipir, idjä biti;
aton keton nahuang jaku ma-
lapas radjan olo Jehudi akan
keton?

40. Tä olo Jehudi mangka-
riak tinai, koae: Æla iä, ta-
pi Barabas. Maka Barabas tä
olo pamuno.

BAGI 19.

- I. Jesus imukul sapu, tuntang iuräh olo.
Pilatus manjaragh iä, uka iä impatäi.
II. Jesus matäi hong kaju sampalaki.
III. Tolaug Jesus djaton irupäi. IV.
Jesus iugubur.

1. — 1. Tä Pilatus man-
duan Jesus, tuntang manjo-
ho iä imukul sapu. — (*Matt.*
27, 26.)

2. Maka sardadu mandarä
duhi kilau angkol radja, sam-
bil mankepan tä hundjun
takoloke; tinai olo tä ma-
kaian iä hapan klambi baludu,

3. Sambil hamauh: Tabe
ikau, radjan olo Jehudi! Pa-
lus iä manekap baue.

4. Maka Pilatus blua ha-
luli tinai, tuntang hamauh
dengan olo tä: Itä, jaku ma-
gah iä blua akan keton, uka
keton katawan, isut mahin
dia kasalan aku supa huang iä.

5. Kalotä Jesus blua, ha-
ngkol duhi tuntang haklam-
bi baludu. Tä Pilatus hamauh
dengan olo arä: Itä keton
ampin olo toh!

6. Maka amon kapala imam
tuntang karä kapiri mitä iä
äwen mangkariak, koae: Lan-
tak iä, lantak iä hong kaju
sampilaki. Koan Pilatus de-
ngan äwen: Käläh keton man-

duan iä, malantak iä hong kajn sampalaki; kрана akn djaton supa kasalan huang iä.

7. Koan olo Jehudi, tombah aughe: Aton Torat ikäi, maka tumon augh Torat ikäi iä patut matäi, basa iä djari manampa arepe Anak Hatala. — (5. Mos. 18, 20.)

8. Amon Pilatus mahining aughe tä, maka paham haream kikäbe.

9. Palus iä tamä huma basara haluli, sambil misek Jesus: Bara kwe ikau? Tapi Jesus djaton tombah aughe.

10. Tä koan Pilatus dengae: Kilen, ikau djaton hakotak denganku? Djaton ikau katawan, aku bara kwasa manjampalaki ikau, tinai aku bara kwasa malapas ikau?

11. Tombah Jesus: Toto, ikau djaton bara kwasa denganku, djaka djetä djaton djari inenga akam bara ngambo; tagal tä, olo idjä djari manjaragh aku akam, iä tä paham haream kasalae.

12. Bara tä Pilatus mangkemä malapas iä. Tapi olo Jehudi mangkariak, koae: Amon ikau malapas iä tä, ikau djaton budjur dengan kaisar! Olo idjä mamparadja arepe, iä malawan kaisar!

13. Amon Pilatus mahining aughe tä, iä magah Jesus blua tinai, tuntang iä mondok hundjun karosi basara, intu kaleka, idjä bagarä Litostroton, atawa hapan augh

olo Ibrani: Gabbata. (*Lasäk gantong.*)

14. (Maka djetä andau olo manjimpan talo akan paska, kambon andau pukul djahawen hirah.) Tä iä hamauh dengan olo Jehudi: Itä, radjan keton!

15. Palus olo tä mangkariak: Kanan iä, awi manjampalaki iä! Koan Pilatus dengan äwen: Aton aku akan manjampalaki radjan keton? Tombah kapala imam: Ikäi djaton bara radja, baja kaisar bewäi.

16. Tä, maka iä mandjuluk iä akae, uka iä injampalaki.

II. — 17. Maka olo tä manduan Jesus, sambil magah iä; maka iä kea mäton kaju sampalakie; tuntang iä sampai äka, idjä bagarä äka bangon takolok, idjä injewut tumon augh olo Ibrani: Golgota.

18. Hetä olo manjampalaki iä, tuntang duä biti olo beken haiak dengae, hasansila iä, tapi Jesus intu bentok.

19. Maka Pilatus djari manjurat kea snrat buku, sambil mangkepan tä lawin kaju sampalaki. Augh surat tä kalotok: „Jesus, olo Nasaret, radjan olo Jehudi.”

20. Maka arä olo Jehudi mambasa surat tä, kрана äka Jesus injampalaki tä tokep lewu, tuntang snrat tä djari tarasurat hapan augh olo Jehudi, tuntang augh olo Hel-

lenes, tinai augh olo Romani.

21. Maka koan kapala imam olo Jehudi dengan Pilatus: Æla ikau manjurat: radjan olo Jehudi;— tapi, iä kabuat djari masanan arepe: jaku toh radjan olo Jehudi.

22. Tombah Pilatus: Talo awang injuratku, djetä djari injuratku.

23. Maka limbah sardadu djari manjampalaki Jesus, äwen manduan pakaiäe, palus mambagi tä äpat kabagi, tinai klambie idjä pandjang. Klambi pandjange tä djaton itore, baja inantang gawin djari.

24. Maka koan äwen tä sama arepe: Æla ita marabit tä; käläh ita batenong, hapan mamutus äwe ita akan tempoe. Uka tulus augh surat toh: „Olo djari mambagi pakaiangku akan sama arepe, tinai tagal klambingku iä djari batenong.” Sardadu tä, idjä mawie tumon tä. — (*Masm.* 22,19.)

25. Maka tokep kaju sampalakin Jesus aton mendeng indue, tinai paharin indue, Maria, sawan Klopas, tinai Maria Magdalena.

26. Amon Jesus mitä indue, tuntang murid idjä äka huange mendeng darah iä, maka iä hamauh dengan indue: O olo bawi, itäm, iä tä anakm.

27. Limbah tä iä hamauh dengan murid tä: Itäm, iä

tä indum. Maka palus bara djam tä murid tä manduan iä akan humae.

28. Limbah tä, amon Jesus katawan, talo handiai djari sukup, uka tulus karä augh surat, tä iä hamauh: Jaku teah belaiiku.—(*Masm.* 22,16.)

29. Maka aton hetä sarangan basuang tjuka; tä olo manjuang kambangkarang dengan tjuka, manantahan tä hapan humbang, palus mandjuluk tä akan njamae.

30. Maka amon Jesus djari manduan tjuka tä, iä hamauh: Djari genep. Palus iä sontop takoloke, malian tabasenge, mahotus.

III. — 31. Djadi, uka hantu tä äla melai huang kaju sampalaki andau sabat, basa andau tä andau manjimpan talo, (krana andau sabat tä andau hai,) maka olo Jehudi blaku intu Pilatus, uka iä manjoho olo marupäi tolang pain äwen tä, balalu manipas iä.

32. Maka sardadu dumah, marupäi tolang pain olo idjä tä, tinai tolang pain idjä beken tä, idjä djari injampalaki haiak dengae.

33. Tapi amon olo sampai Jesus, tuntang mitä iä djari matäi, iä djaton marupäi tolang paie;

34. Tapi idjä biti sardadu tä madjok dahepae, hapan lundju; palus aton blua dae tuntang danum.

35. Maka olo idjä djari mitä tä, iä djari manjaksi djeta, tuntang augh kasaksiae toh toto, iä katawan, iä masanan augh idjä budjur, uka keton kea pertjaja.

36. Krana talo tä djari mandjadi, uka tulus augh surat: „Idjä tolange mahin dia akan irupai olo.” — (2. Mos. 12, 46.)

37. Tinai aton augh surat beken: „Olo karäh mitä iä, idjä djari iadjoke.” — (Sagh. 12, 10.)

IV. — 38. Limbah tä, maka Josep bara Arimatia, (idjä murid Jesus kea, tapi basilim, awie mikäh olo Jehudi,) blaku intu Pilatus, mangat iä tau manipas hantun Jesus. Maka Pilatus manjoho iä. Tä iä manalih, manipas hantun Jesus.

39. Maka Nikodemus, idjä bihin djari mananggoh Jesus hamalem, dumah kea, mimbit talo mangat ewaue idjä hakoko, sampai saratus kali. — (3, 2.)

40. Palus äwen duä tä manduan hantun Jesus, sambil mamungkus tä hapan benang tuntang karä talo mangat ewaue, tumon hadat olo Jehudi mangubur olo.

41. Maka tokep kalekae djari injampalaki aton kabon, huang kabon tä aton kubur idjä taheta, hindai idjä biti djari ingkes hetä.

42. Hetä olo mingkes Jesus, basa andau tä andau

olo Jehudi manjimpan talo; krana kubur tä tokep.

BAGI 20.

I. Jesus belom bara olo matä; iä masanan arepe akan Maria Magdalena. II. Jesus masanan arepe akan murid, kahum Tomas djaton. III. Jesus masanan arepe akan murid, kahum Tomas atou.

I. — 1. **M**aka haiak djedjewe andau minggo, haiak talo habewok, Maria Magdalena manalih kubur; tä iä mitä, batu djari tandar bara kubur. (Matt. 28, 1.)

2. Balalu iä hadari, manalih Simon Petrus tuntang murid beken tä, idjä äka kataun Jesus, sambil masman akan äwen: Olo djari manduan Tuhan bara kubur, tuntang ikäi djaton katawan äka olo djari mingkes iä.

3. Palus Petrus blua, haiak murid beken tä, tuntang äwen duä tä balalu tanggoh kubur.

4. Maka äwen duä tä sama hadari, tapi murid beken tä hadari balias bara Petrus, tuntang iä helo sampai kubur.

5. Maka iä sontop, manjengok huange, sambil mitä benang kubur djari ina hetä; tapi iä djaton tamä.

6. Tä Simon Petrus, idjä manuntut iä, sampai kea, balalu tamä kubur, tuntang iä mitä benang kubur djari ina hetä;

7. Tapi benang äbes, idjä hapa mamungkus takoloke, djaton djari ina hindjä benang kubur, malainkan djari ilipet intu kaleka kabuate.

8. Tä, maka murid beken, idjä solake djari sampai kubur, tamä kea, tuntang iä mitä sambil pertjaja.

9. Krana äwen tä hindai barati surat, iä akan indu belom bara olo matäi.

10. Limbah tä murid duä tä buli humae tinai.

11. Tapi Maria mendengruar, darah kubur, haiak manangis.

12. Djadi, kahum iä manangis, iä sontop manangkilik huang kubur, tä iä mitä malaikat duä biti, idjä hapakai-an benang baputi; iä tä mondok intu äka hantun Jesus djari ingudjub, idjä biti äka takoloke, tinai idjä äka paie.

13. Koan äwen tä dengae: O olo bawi, buhen ikau manangis? Koe dengan äwen: Basa olo djari manduan Tuhan, tuntang aku djaton katawan kaleka olo djari mingkes iä.

14. Haiak iä hamauh kalotä, iä mules arepe, palus mitä Jesus mendeng hetä, tapi iä djaton katawan, iä tä Jesus.

15. Koan Jesus dengae: O olo bawi, buhen ikau manangis? äwe inggaum? Inaha olo bawi tä, iä tukang kabon, palus iä hamauh deng-

ae: Tuan, djaka ikau djari manduan iä, suman akangku äkam djari mingkes iä; tä aku handak manduan iä tinai.

16. Koan Jesus dengae: Maria. Tä iä mules arepe, koe: Rabbuni! (rimae Guru.)

17. Koan Jesus dengae: Äla manigong aku, krana aku hindai djari mandai tanggoh Apangku. Tapi lius, talih paharingku, sanan akae: jaku mandai tanggoh Apangku, Bapa keton, tanggoh Hatallangku, Hatallan keton.

18. Tä Maria Magdalena buli, palus masanan akan murid, iä djari mitä Tuhan, tuntang augh tä djari insanae akae.

II. — 19. Maka alem andau tä kea, iä tä andau minggu, amon lawang djari inguntji äka murid aton hapumpong, basa äwen mikäh olo Jehudi, badumah Jesus, mendeng intu bentok äwen, sambil hamauh dengan äwen: Selamat akan keton! — (*Luk.34,36.*)

20. Djadi, limbah iä hamauh kalotä, iä mamprahan akan äwen lengäe tuntang dahepae. Tä murid handjak atäie, basa iä mitä Tuhan.

21. Maka haluli tinai Jesus hamauh dengan äwen: Selamat akan keton; kilau Bapa djari manjoho aku, jaku kea manjoho keton.

22. Djadi, limbah iä hamauh kalotä, iä mahimon äwen tä, sambil hamauh

dengan äwen: Tarima keton Rogh brasih.

23. Amon keton mampun dosan olo, maka djetä bampun; amon keton maleket dosan olo, maka djetä leket. — (Matt.16,19.)

III. — 24. Tapi Tomas, idjä biti murid duäwalas tä, idjä bagarä Didimus, djaton hindjä äwen, metoh Jesus dumah.

25. Koan murid beken dengae: Ikäi djari mitä Tuhan. Tapi koae dengan äwen: Djaka bitingku dia mitä awan paku intu lengäe, sambil mina tundjukku intu awan paku, tinai mina lengängku intu dahepac, maka aku djaton maku pertjaja.

26. Maka limbah kudju murid hapumpong tinai huang huma tä kea, tuntang Tomas kea aton dengae. Tä Jesus dumah tinai, amon lawang djari inguntji, sambil mendeng bentok äwen, koae: Selamat akan keton!

27. Limbah tä iä hamauh dengan Tomas: Djuluk tundjukm, itäm lengängku; djuluk lengäm, ina tä huang dahepangku; äla ikau bantus pertjaja, tapi pertjaja!

28. Tombah Tomas, sambil hamauh dengae: Tuhanku! Hatallangku!

29. Koan Jesus dengae: Basa ikau djari mitä aku, Tomas, maka ikau djari pertjaja; selamat olo, idjä djaton mitä, tuntang pertjaja kea.

30. Maka arä kata beken tinai djari iawi Jesus intu baun muride, awang djaton djari tarasurat huang surat toh;

31. Tapi talo toh djari tarasurat, uka keton pertjaja, Jesus toto Kristus, Anak Hattalla, mangat keton, idjä pertjaja, bara pabelom huang arae.

BAGI 21.

J. Jesus masanan arepe akan isut biti murid darah danau Tiberias. II. Ä bakotak dengan Petrus äwen dö Johannes.

I. — 1. Limbah tä Jesus masanan arepe tinai akan muride hong saran danau Genesaret. Maka tumon toh iä masuman arepe.

2. Aton hapumpong hetä Simon Petrus, tinai Tomas, idjä bagarä Didimus, tinai Natanael, idjä bara Kana, bong tanah Galilea, tinai anak Sebedeus duäduä, tuntang duä biti muride beken.

3. Koan Simon Petrus dengan äwen tä: Jaku lius maulauk. Koan äwen tä dengae: Ikäi kea lius omba ikau. Palus äwen tä hagoet, balalu djakat arut, tapi alem tä iä djaton mulih talo enen.

4. Maka amon langit mahindang Jesus mendeng hong saran danau, tapi murid djaton katawan, iä tä Jesus. ¹

5. Koan Jesus dengan

äwen: O anak, aton keton bara talo kinan? Tombah äwen: Djaton.

6. Tä koae dengan äwen: Laboh pasat hila gantaun arut, tä keton akan mandino. Djadi, äwen malaboh tä, tuntang iä djaton tau mandjidjite tinai awi kutoh lauk.

7. Koan murid tä, idjä äka kataun Jesus, dengan Petrus: Iä tä Tuhan! Sana Simon Petrus mahining iä tä Tuhan, iä mangkepan klambie, krana iä halulus, balalu sewu akan danau.

8. Maka murid beken manalih harut, (krana iä djaton kedjau bara sarä, baja limä pulu depä hirah,) sambil manunda pasat tuntang lauk.

9. Maka amon iä djakat sarä, iä mitä tawou buring intokan, tuntang lauk djaringkes hundjue, tinai tepong.

10. Koan Jesus dengan äwen: Duan lauk isut, idjä iulih keton nah.

11. Tä Simon Petrus mohon, palus manunda pasat akan hundjun petak, kontep dengan lauk hai, saratus limä pulu telo kongan karäe; maka alo kalotä karäe, djaton kea pasat barabit.

12. Koan Jesus dengan äwen: Kantoh keton, manjuap. Maka djaton idjä biti murid tä petah misek iä: äwe ikau? Krana äwen tä katawan, iä tä Jesus.

13. Tä Jesus manggapi,

tuntang manduan tepong, sambil manenga tä akae, tinai lauk tä kalotä kea.

14. Maka hantelo djetä Jesus djari masanan arepe akan muride, limbah iä djari belom bara olo matäi.

II. — 15. Djadi, limbah äwen manjuap, koan Jesus dengan Simon Petrus: Simon, anak Jonas, aton ikau sinta aku paham bara äwen tä? Koae dengae: Joh Tuhan, ikau katawan, jaku sinta ikau. Tä iä hamaub dengae: Awi manjakatik anak tabirringku.

16. Maka tingkat idjä duä tinai iä misek iä: Simon, anak Jonas, aton ikau sinta aku? Koae dengae: Joh Tuhan, ikau katawan, jaku sinta ikau. Tä iä hamaub dengae: Awi manjakatik tabirringku.

17. Tingkat idjä telo tinai koae dengae: Simon, anak Jonas, aton ikau sinta aku? Tä Petrus kapähä atäie, basa sampai hantelo iä misek: aton ikau sinta aku? Maka koae dengae: Tuhan, ikau katawan talo handiai; ikau katawan, jaku sinta ikau. Koan Jesus dengae: Awi manjakatik tabirringku.

18. Toto toto, jaku hamaub dengam, pesam tagangam, maka ikau kabuatm pudji mambabat arepm, palus manandjong akan tintun kaban-dakm; tapi amon ikau ka-

räh bakas, tä ikau karäh manantadjok lengäm, tuntang olo beken karäh mam-babat ikau, palus magab ikau beken bara tintun ka-handakm.

19. Augh tä injewute hapae masanan anpin pampataie, idjä dengan tä ia akan mahorumat Hatalla. Maka limbah ia hamaub kalotä, koe dengae: Omba aku.

20. Maka Petrus inules arepe, tuntang mitä murid, idjä äka kataun Jesus, omba kea, (ia tä kea, idjä djari manjinggoh usok Jesus katika panginan hamalem bibin, idjä misek: Tuhan, äwe ia, idjä akan mandjual ikau?)

21. Maka amon Petrus mitä ia tä, koe dengan Jesus: Tuhan, tapi djctoh, kilen ia dapit?

22. Koan Jesus dengae: A-

mon jaku handak ia melai sampai jaku dumah haluli, narai gawim dengae? Ikau omba aku.

23. Maka intu karä pahari aton lembut augh, murid djetä djaton akan matai. Tapi Jesus djaton djari hamaub tabiu ia, ia djaton akan matai, malainkan: amon jaku handak ia melai sampai jaku dumah haluli, narai gawim dengae?

24. Ia tä kea murid, idjä manjaksi talo toh, tuntang idjä djari manjurit augh toh; maka ita katawan, augh kaksaksiae toh toto.

25. Maka aton arä talo beken hindai, awang djari iawi Jesus; amon djetä injurat midjämidjä, kamängku, kalunen kea mahin djaton tau muat karä surat, awang akan indu injurat. — Amen.

SARITAN GAWIN RASUL.

BAGI 1.

I. Jesus mandai akan sorga. II. Murid mintih Mattias mandjadi rasul indu gantin Judas.

I. — 1. O Teopilus! sarita idjä solake tä djari irin-

tingku, hapangku masanan talo handiai, idjä tamparan gawin tuntang adjar Jesus, — (Luk.1,3.)

2. Sampai andaue hagtang, limbah ia awi Rogh brasib djari nametäh karäh rasul, idjä djari intihe.

3. Akan äwen tä kea, limbah iä djari buah kapäbä, iä djari masanan arepe belom, hapan arä kata awang batantu, tuntang äpat pulu andau katahi äwen tä batintu djari mitä iä, tuntang iä manutor akan äwen perkaran karadjaan Hatalla.

4. Maka anon iä manumpong äwen tä, iä mametäh äwen, äla mindah bara Jerusalem. Tapi mendäh djandjin Bapa, koae, idjä djari hining keton bara aku.

5. Krana Johannes djari mampandoi hapan danum, tapi keton karäh impandoi hapan Rogh brasih, djaton tahi rahian bara audau toh. — (*Matt.3,11.*)

6. Maka äwen, idjä djari hapumpong hetä, misek iä, koae: Aton ikau handak mampendeng tinai karadjaan akan olo Israel intu katika tä?

7. Tapi koae dengan äwen: Djetä djaton perkaran keton, uka katawan karä katika, karä wajah, idjä djari inantu Bapa huang kwasae kabuat.

8. Tapi keton karäh mandino kwasan Rogh brasih, idjä karäh mohon akan keton, tuntang keton akan indu saksingku intu Jerusalem, tinai hapus Judea, tuntang Samaria, palus sampai saran petak.

9. Maka limbah iä djari mahapus aughe tä, iä hagatang haiak gitan äwen, tinai baunandau mangandjungen iä

bara matan äwen tä. — (*Luk. 24,51.*)

10. Maka kahum äwen mananggera, manampajah langit, metoh iä hagatang, itä! baa-ton mendeng darah äwen olo hatuä, dnä biti, idjä hapakaian baputi,

11. Idjä hamauh kea: O olo Galilea, buhen keton mendeng, mananggera langit? Jesus tä, idjä djari induan bara keton akan sorga, dapit haluli tinai kalotä kea, kilau keton djari mitä iä hagatang akan sorga.

12. Tä äwen buli Jerusalem bara bukit tä, idjä bagarä bukit upon undus, idjä tokep Jerusalem, duä kasakrapi kakedjaue.

13. Maka limbah äwen tamä hetä, iä mandai karong loteng; hetä äwen melai, iä tä: Petrus, Jakobus, Johannes, Andreas, Pilippus, Tomas, Bartolomäus, Mattäus, Jakobus anak Alpeus, Simon Selotes, tinai Judas, paharin Jakobus. — (*Matt.10,2.*)

14. Olo handiai tä hindjä atäie, tuntang haradjur sambajang sambil blaku doa, haiak dengan olo bawi, tinai Maria, indu Jesus, tuntang karä paharie.

II. — 15. Maka kahum andane melai hetä, Petrus mendeng bentok karä murid, sambil hamauh: (maka karä olo tä eteke sampai saratus duä pulu biti hirah:)

16. O keton, awang hatnä, pahari, djaton tau dia augh snrat tä mandjadi tulus, idjä horan djari insanan Rogh brasih hadjamban Dawid, idjä manahiu Judas, idjä djari magah olo, awang manawan Jesus. — (*Masm.41,10.*)

17. Krana ia tä djari itong sama dengan ita, tuntang imbaris akan pangkat toh kea.

18. Tapi ia djari mamili tana, hapan upah kadarbakae, tuntang djari lawo pasombau, basila knaie, palus karä badjakah knaie lepah baduroh.

19. Maka talo tä tawan olo handiai, idjä hong Jerusalem, sampai olo hetä manggarä tana tä, hapan puna basae, Akeldama, rima: tanan daba.

20. Krana huang surat karä masmur aton tarasnrat: „Ekae melai akan mandjadi benjem, äla olo melai hetä;” tinai: „Pangkate olo beken akan manduae.” — (*Masm. 69,26; — 109,8.*)

21. Tumon tä maka patut idjä biti bara karä olo hatuä tä, idjä djari omba ikäi katabin Tuban Jesus hindjä ikäi,

22. Manampara bara pampandoi Johannes palus sampai andaue bagatang bara ikäi: patut idjä biti olo tä mandjadi saksin kamisike ompat ikäi.

23. Maka olo tä mamprahan duä biti, Josep, idjä bagarä Barsabas, idjä Justus arae kea, äwen duä Mattias.

24. Maka olo tä blaku doa, koe: Ikau, o Tuhan, idjä kasene atäi olo handiai, tundjuk idjä biti bara äwen duä toh, idjä kwe djari intihw,

25. Uka ia mandino pangkat gawin rasul, idjä bara tä Judas djari undnr, nakara ha-goet akan puna kalekae.

26. Limbah tä äwen manenong äwen duä tä, maka buah Mattias, palus ia imbaris hindjä rasul sawalas tä.

BAGI 2.

I. Murid mandino Rogh brasih. II. Petrus masanan akan olo arä Jesus toto Kristus tä. III. Telo kojan olo bobah, mandjadi murid Jesus.

I. — 1. **M**aka amon andau pesta pentekosta (*udju tingkat minggu*)djari sampai, äwen handiai tä magon hapumpang hindjä atäie. — (*3 Mos.23,15.*)

2. Salenga aton lawo bara langit augh idjä batengkong kilau augh barat paham; djetä manjuang hapus huma, idjä äka äwen mondok.

3. Maka äwen tä mitä djela haraupang, kilau njalan apoi, djetä tingkep hundjun gage-nep bitin äwen tä.

4. Balalu olo handiai tä basuang Rogh brasih, palus manampara hakotak, hapan hakabeken basa, tumon Rogh manjoho ia manjewute. — (*1,5.*)

5. Maka aton hong Jerusalem olo Jehudi, tuntang olo idjä mikäh Hatalla, idjä bara karä utus olo hong penda langit.

6. Maka limbah augh tä djari lawo, olo arä hapumpung tuntang taräwen, krana genep bitin olo arä mahining äwen hakotak hapan genep basan utus olo arä tä.

7. Maka olo handiai tä djungun, paham kasangange, sambil hamauh sama arepe: Itä, djaton olo handiai tä, idjä hakotak, uras olo Galilea?

8. Kilen tinai genep bitin ita mahining basan ita, idjä puna basan tanah äka ita inakan?

9. Ita olo Partai, olo Medai, olo Elam, olo idjä melai hong Mesopotamia, intu Judea tuntang Kapadokia, intu Pontus tuntang Asia,

10. Intu Prigia tuntang Pampilia, intu Misir, intu saran tanah Libia, idjä tökep Kirena, tinai olo tamuäi bara Roma, olo Jehudi tuntang idjä djari masok Jehudi,

11. Olo Kreta tuntang olo Arab, uras ita mahining olo tä masanan gawin Hatalla idjä hai, hapan puna basan ita!

12. Maka olo handiai tä djungun tuntang njanjau, genep biti hamauh dengan kolae: Kilen kea kadjarian talo toh?

13. Tapi belae hababaka, koe: Olo tä basuang anggor manis.

II. — 14. Tä Petrus mendeng, haiak äwen sawalas tä, palus hamauh dengau olo arä, hai augh: O keton, olo Jehudi, tuntang keton handiai, idjä melai hong Jerusalem, buah keton katawan talo toh, tuntang tamäan aughku huang pinding keton.

15. Krana äwen toh djaton babusau, kilau adon keton, krana andau haru djam telo.

16. Malainkan djeto per-kara, idjä djari insanan nabi Joel, koe: — (*Joel*3,1.)

17. „Maka huang katatesan karä andau, koan Hatalla, aku handak manusuh Roghku hundjun karä isi, tä anak keton hatuä bawi karäh manudjum, tuntang pambudjang keton karäh aton paitäe, tinai bakas keton karäh nupi.

18. „Tinai hundjun karä djipengku hatuä bawi kea mahin handak inusuhku Roghku huang karä andau tä, palus äwen karäh manudjum.

19. „Tinai aku handak mawi kata ngambo intu langit, tuntang talo heran ngiwa hundjun petak, daba, apui, tuntang kangkäwul asep.

20. „Matanandau karäh hobah, mandjadi kaput, bulan kilau daha, helo bara andau Tuhan sampai, andau idjä hai tuntang bakaikäkäh tä.

21. „Maka genep biti, idjä karäh blaku harap aran Tuhan, karäh injalamat.”

22. O keton, olo Israel,

hining keton aughku toh: Jesus, olo Nasaret, olo tä idjä djari inantu Hatalla akan keton awi arä gawi kwasa, awi kata tuntang talo heran, (idjä djari ilalus Hatalla hapän iä marak keton, tumon pna tawan keton bewäi.)

23. Maka haiak Hatalla djari manukase tuntang djari katawan tä helo, sambil djari nianjaragh iä: tä keton djari manawan iä, palus walantak iä hong kaju sampalaki hapän lengän olo kapor, saubil mampatäi iä.

24. Iä tä djari imbelom Hatalla tinai, kapähän pawpatäi djari paterae, basa djaton tau haliai, djetä manahanan iä.

25. Krana Dawid manahiu iä, koac: „Aku magon miua Tuhan intu taharepku, krana iä hila gantaungku, belä aku gulakgalik. — (*Masm.* 16,8.)

26. „Tagal tä atäiku handjak rantang, tuntang djelangku malahap; krana toto isingku kea karäh menter tuntang kaharape.

27. „Krana ikau djaton karäh mampelai liauku huang naraka, tuutang djaton karäh nalua iä, idjä brasih intu ikau, uka iä waram.

28. „Ikau djari masanan akangku djalan pambelom, ikau karäh manjuang aku dengan kahandjak intubanni.”

29. O keton, pahari, soho

aku hakotak dengan keton manahiu tato ita Dawid, hapän badjurah augh: iä djari matäi, tuntang djari ingubur kea, kubure magon darah ita sampai andau toh.

30. Maka basa iä nabi, tuntang katawan, Hatalla djari moudjandji akae tuntang sumpah, bara panakae Hatalla handak mampalembut Kristus tä tumon kaoloe, sambil mampondok iä hundjun padadusae: — (*Masm.* 89,4)

31. Tumon tä iä djari katawan tä helo, palus masanan augh tä tabiu kamisk Kristus, krana liau Kristus djaton djari impelai huang naraka, djaton kea isie djari inalua maram.

32. Jesus tä djari imbelom Hatalla, tä ikäi handiai saksie.

33. Maka limbah iä inggantang awi lengän gantaun Hatalla, tuntang djari mandino bara Bapa djandjin Rogh brasih, maka iä djari manusuh talo toh, idjä gitan tuntang hining keton katontoh.

34. Krana Dawid djaton djari mandai akan sorga, tapi iä djari bamauh: „Tuhan djari hamauh dengan Tuhangu: mondok hila gantaungku, — (*Masm.* 110,1.)

35. „Sampai aku djari mambaring karä musohm indu galang paim.”

36. Tumon tä salepah utus Israel akan katawan batantu, Jesus tä, idjä djari ilantak

keton hong kajn sampalaki, iä djari inampa Hatalla Tuhan tuntang Kristus.

III. — 37. Maka amon olo mahining aughe tä, angat atäie kilau injudok, balalu iä hamauh dengan Petrus, tuntang rasul beken: Narai patut iawi ikäi, o keton, pahari?

38. Maka koan Petrus deng-an olo tä: Hobah keton, tuntang genep bitin keton impandoi huang aran Jesus Kristus, akan ampun dosa; tumon tä keton karäh mandino panenga, Rogh brasih. — (22,16.)

39. Krana djangji toh puna akan keton, tuntang anak keton, tinai akan olo handiai idjä kedjau, piräpirä idjä karäh irawäi Tuhan, Hatallan ita.

40. Tuntang hapan arä angh beken tinai iä masanan akan äwen, sambil mampudji iä, koae: Käläh keton liwus bara kempang olo bingkok tä.

41. Maka karä olo idjä radjin manarima aughe, blaku pandoi; maka andau tä kea djari indahang eteke telo kojan biti hirah.

42. Tuntang äwen tä dähon hong adjar rasul, tinai iä magon hapumpong, haiak mandarai tepong, tuntang blaku doa.

43. Maka kikäh manjangkulep olo handiai, tinai arä kata tuntang talo heran mandjadi awi karä rasul.

44. Maka karä olo idjä per-tjaja tä hindjä, tuntang karä ramoeiä samahapae. — (4,32.)

45. Iä mandjual karä tanae, karä ramoe, tuntang mambagi regae akan olo handiai, tumou katapas genep biti.

46. Maka sining andau iä haradjur hapumpong hindjä atäie huang human Hatalla, tinai iä mandarai tepong intu karä humae, haiak manduan talo kinan tä dengan kabudjur atäie;

47. Sambil manara Hatalla, tuntang iä ingilak olo arä handiai. Maka sining andau Tuhan mandahang akan ungkup tä olo idjä mandino salamat.

BAGI 3.

I. Petrus äwen duä Johannes mampakäläh olo idjä balemo. II. Äwea masanan Jesus akan olo, idjä hapumpong hetä.

I. — 1. Maka Petrusäwen duä Johannes manalih human Hatalla, katika olo pudji blaku doa, iä tä djam djalatien.

2. Maka aton hetä olo hatuä, idjä balemo bara knain indue, idjä hatanggotanggong olo; sining andau olo pudji mampondok iä darah bauntonggang human Hatalla, idjä bagarä „idjä bungas,” uka iä

manjadakah intu olo, idjä tamä human Hatalla.

3. Amon iä mitä Petrus äwen duä Johannes, handak tamä human Hatalla, tä iä manjadakah.

4. Maka Petrus äwen duä Johannes manampajah iä, koe: Tampajah koä toh!

5. Maka olo tä mananturä äwen, harap mandino talo enen.

6. Maka koan Petrus: Aku djaton bara salaka bulau, tapi talo idjä intu aku, djeta inengaku akam: huang aran Jesus Kristus, olo Nasaret tä, mendeng ikau, tandjong!

7. Palus iä manjinkap lengäe gautae, mampendeng iä. Hemben tä kea buntise tuntang bukulalinge batekang,

8. Balalu iä manaugkudjup, mendeng, manandjong, palus omba äwen duä tä tamä human Hatalla, manandjong, kadjokadjok, haiak manara Hatalla.

9. Maka olo arä handiai mitä iä manandjong, tuntang manara Hatalla.

10. Maka olo arä tä kasene iä, iä idjä bahut mondok manjadakah darah bauntonggang bungas intu human Hatalla, tuntang olo tä paham kasangange, sampai djungun tagal talo, idjä mandjadi akae.

11. Maka basa olo balemo

tä, idjä djari käläh, gilitgiting dengan Petrus äwen duä Johannes, tä olo arä handiai hadari, hapumpang dengae intu tambiran, idjä bagarä tambiran Salomo, tuntang paham kasangange.

II. — 12. Maka amon Petrus mitä tä, koe dengan olo arä: O keton, olo Israel, buhen keton sangang awi talo toh? Atawa kilen keton mananturä ikäi, kilau ikäi awi kwasa atawa awi kahalap ikäi djari manjoho olo toh manandjong?

13. Hatallan Abraham, Isaak, tuntang Jakob, Hatallan karä tato ita djari mampahai Anake Jesus, idjä djari injaragh keton, tuntang ilim keton naharep Pilatus, idjä handak malapas iä.

14. Tapi keton djari milim Idjä brasih tuntang tetek tä, sambil blaku, uka bigal ilapas akan keton. — (Matt. 27,10.)

15. Tapi Mantir pambelom tä djari impatäi keton, maka Hatalla djari mambelom iä bara olo matäi, tä ikäi samandiai saksi.

16. Tuntang awi kapertjaja huang arae, arae tä djari mamparigas olo toh, idjä gitan keton tuntang kasenan keton, kapertjaja, idjä awi Jesus tä, djetä toto djari mampakäläh olo toh intu baun keton handiai.

17. Tapi, o pahari, tawang-

ku, awi kahumong keton gawin keton djari kalotä, sama kilau mantir keton kea.

18. Maka Hatalla djari malalus kalotä karä talo tä, idjä djari insanae hadjamban karä nabi, iä tä: djaton tau dia Kristus buah kapähä.

19. Toh, käläh keton manjasal tuntang hobah, uka karä dosan keton impuas;

20. Mangat katika kasanang dumah bara baun Tuhan, amon iä manjoho Jesus Kristus, idjä helo djari insanan akan keton;

21. Idjä akan mamegang sorga, sampai katika talo handiai uras djari, idjä djari insuman Hatalla horan, hadjamban karä nabi idjä brasih.

22. Krana Moses djari masanan akan tato ita: „Tuhan, Hatallan keton, karäh mam-palembut akan keton Nabi kilau aku; keton akan indu mahining aughe huang talo handiai, idjä karäh insanae akan keton. — (5. Mos. 18, 15.)

23. „Maka genep olo, idjä djaton maku manumon augh Nabi tä, karäh impalomos bara utuse.”

24. Tinai karä nabi kea, tamparae bara Samuel tuntang karä äwen idjä rahian bara iä, piräpirä idjä djari masanan augh Hatalla, maka iä djari masanan manahiu karä andau toh.

25. Keton toh anak karä

nabi tä, tuntang anak djandji tä, idjä djari impendeng Hatalla akan tato ita, haiak iä hamauh dengan Abraham: „Huang panakain karä utus olo kalunen karäh imberkat.”

26. Maka limbah Hatalla djari mambelom Anake Jesus, solake iä djari manjohoe tanggoh keton, uka iä mamberkat keton, awie mobah genep bitin keton bara karä kadarbakan keton.

BAGI 4.

I. Petrus äwen dnä Johannes inawan tuntang iriksa olo hai. II. Ungkup Tuhan blaku dohop intu Hatalla. III. Ungkup Tuhan hindjä atäie toto.

I. — 1. Djadi, kahumäwen tä hakotak dengan olo arä, maka karä imam tuntang mantir human Hatalla, tinai olo saduki, manalih iä.

2. Olo tä blait, basa äwen tä madjar olo arä, tuntang awie masanan perkaran Jesus masanan kamisik olo matäi.

3. Palus olo tä manawan äwen, balalu manutup iä sampai andau tinai; krana andau djari halemäi.

4. Maka arä olo, idjä djari mahining augh äwen, pertjaja; karä olo batuä ungup tä eteke djari sampai hirali limä kojan biti. — (2, 47.)

5. Djadi, handjewu tinai

karä mantir, dengan olo bakas, tuntang olo tamat surat hapumpong hong Jerusalemu;

6. Tinai Annas, imam hai tä, tuntang Kaiapas, Johannes, tuntang Aleksander, piräpirä idjä baris imam hai tä.

7. Maka limbah olo tä djari manjoho äwen mendeng intu bentok, iä misek: Hapan kwasa djesen atawa hapan aran äwe keton djari mawi talo tä?

8. Tä Petrus, basuang Rogh brasih, hamauh dengan olo tä: O keton, mantir olo arä, tuntang bakas olo Israel!

9. Amon ikäi andau toh iriksa sabab talo bahalap, idjä djari mandjadi akan olo haban, idjä djari mampakäläh iä:

10. Käläh keton handiai tuntang salepah utus olo Israel katawan, huang arun Jesus Kristus, olo Nasaret tä, idjä djari ilantak keton hong kaju sampalaki, idjä djari imbeloni Hatalla bara olo matäi, huang arae tä olo toh djari impakäläh, tuntang mendeng hetoh manaharep keton.

11. Jesus batu tä, idjä inganan keton, tukang huma, idjä djari indu padadukan galange. — (Matt. 21, 47.)

12. Selamat djaton huang olo beken, djaton kea ara beken hapns penda langit

djari inenga akan olo, idjä äka ita tau mandino salamat. — (Masm. 72, 17.)

13. Amon olo tä mitä kadjurah Petrus äwen duä Johannes, sambil katawan, äwen tä djaton olo badjar, beja iä olo korik bewäi, maka olo tä sangang, krana iä kasene äwen tä djari omba Jesus.

14. Tinai basa iä mitä olo tä, idjä impakälähe, mendeng hindjä äwen, maka iä djaton tau badjawap

15. Tä iä manjoho äwen blua bara äka basara, tuntang iä hatirok sama arepe,

16. Koe: Kilen gawin ita dengan olo tä? Krana olo handiai, idjä melai intu Jerusalem, katawan, kata heran batantu djari iawi äwen tä, tuntang ita djaton tan milime.

17. Tapi, belä perkara tä tajap haream intu olo arä, käläh ita manggatap olo tä pahapaham, mangabana iä masuman ara tä hindai, akan idjä biti mahin äla.

18. Limbah tä iä mangahau äwen, tuntang mangahana äwen äla haliai hakotak atawa madjar olo hapan aran Jesus.

19. Tapi Petrus äwen duä Johannes tombah augh, koe: Itong hapa keton bewäi, djaka patut ikäi manumon augh keton labih bara augh Hatalla? — (3, 29.)

20. Krana ikäi djaton tau terai masanan talo, idjä dja-

ri gitan tuntang hining ikäi.

21. Maka olo tä paham haream manggatap äwen, palus malapas iä, basa iä djaton sondau buku hapae mahukum äwen, tagal olo arä; krana olo handiai manara Hatalla sabab talo idjä mandjadi.

22. Krana olo idjä djari impakälähe labih äpat pulu njelo umure.

II. — 23. Maka limbah äwen tä djari lapas, iä manalih baris ajue, tuntang masanan talo handiai, idjä injohoe kapala imam dengan olo bakas.

24. Maka amon kolae mahining saritae tä, iä hindjä atäie mambo aughe akan Hatalla, koae: O pangkahai Tuhan! ikau toto Hatalla, idjä djari mandjadian langit, petak, tasik, tuntang talo handiai awang huange;

25. Ikau djari hamaub hadjamban rewarm Dawid: „Buhen olo kapir maridu, tuntang karä utus olo manirok talo haiang? — (*Masm.* 2,1.)

26. „Karä radja hong petak djari manggatang arepe, tinai karä mantir djari hapumpang sama arepe malawan Tuhan, tuntang Kristus ajue.”

27. Krana toto huang lewu toh kea djari hapumpang Herodes, tuntang Pontius Pilatus, haiak dengan olo

kapir; tinai dengan karä hamputan olo Israel, malawan Jesus, Anakm idjä brasib, idjä djari iminjakm,

28. Nakara olo tä malalus talo handiai, idjä djari inantu horan awi lengäm tuntang awi kahandakm, uka mandjadi.

29. Maka toh, o Tuhan, itäm äwen tä manggatap, palus dohop djipem, uka iä badjurah toto masananaughm;

30. Tadjok lengäm, hapa mampakäläh olo, mangat arä kata, arä talo heran mandjadi awi aran Jesus, Anakm idjä brasih.

31. Maka limbah äwen tä djari blaku doa, tä kaleka äwen hapumpang honggä, palus olo handiai tä basuang Rogh brasih, tuntang badjurah masanan augh Hatalla. — (2,2.)

III. — 32. Maka karä olo idjä pertjaja uras kilau idjä atäie, tuntang kilau idjä hambaruae; djaton kea idjä biti manggarä ramoe ai kabuate, tapi talo handiai tä iä sama hapae. (2,44.)

33. Maka paham kwasan anghe karä rasul manjaksi kamisik Tuhan Jesus, tuntang äwen handiai paham ingilak olo arä.

34. Krana djaton kea idjä biti äwen tä aton bara katapas, basa karä äwen, idjä bara tana atawa huma, mandjual tä, balalu mimbit re-

gan talo indjuale, mingkes tä darah pain karä rasul.

35. Tuntang djetä imbagi akan genep biti tumon katopase.

36. Maka Joses, idjä inggarä rasul Barnabas kea, (rimae, amon injalanan: idjä pamampong,) olo Lewi, idjä mula olo Kiprus,

37. Iä aton bara tana, maka iä mandjual tä, sambil mimbit regae tä, mingkese darah pain rasul.

BAGI 5.

I. Ananias äwen duä Sapira. II. Rasul inawan, iriksa tuntang indjara olo hai.

I. — 1. Maka aton olo, Ananias arae, tuntang sawae Sapira, iä tä mandjual tanae,

2. Tuntang manjahokan belae regae, haiak sawae katawau tä kea; limbah tä iä mimbit belae, mingkes tä darah pain rasul.

3. Maka koan Petrus: Ananias, buben setan djari manakilap atäim, sampai ikau manandjaro Rogh brasih, tuntang manjahokan belae regan tanam?

4. Tau bewäi ikau mahagae akam, tinai limbah indjual, djaton ikau kea idjä tempore regae? Buben ikau djari mangarangka gawi kalotä huang atäim? Ikau djaton

djari manandjaro olon, tapi Hatalla!

5. Sana Ananias mahining aughe tä, iä balongkang akan petak, palus mahotus. Maka olo handiai, idjä mahining brita tä, paham mikäh.

6. Palus olo tabela mangapi mamungkuse, mätoe akan ruar, mangubur iä.

7. Djadi, balalangan telo djam hirah, sawae kea manalih, tuntang djaton katawan talo awang djari.

8. Tapi tombah Petrus, koae: Suwan akangku, toto, keton djari mandjual tana kalotä regae? Maka koae: Joh, kalotä regae.

9. Tä koan Petrus dengae: Buben keton duä djari pakat maningkes Rogh Tuhan? Itäm, pain äwen, idjä djari mangubur banam, tokep bauntonggang, nakara mäton ikau kea akan ruar.

10. Balalu iä balongkang darah pain Petrus, palus mahotus. Djadi, amon olo tabela tä tamä, tä äwen sondaü iä matäi, balalu äwen mäton iä akan ruar, mangubur iä darah banae.

11. Maka kikäh paham manjangkulep salepah ungrup Tuhan, tuntang olo handiai awang mahining brita tä.

12. Tinai awi lengän karä rasul arä kata tuntang talo heran indjadian intu baun olo arä. Maka äwen handiai tä hindjä atäie ha-

pumpong intu tambiran Salomo.

13. Tapi dialo idjä biti olo beken petah mampahindjä arepe dengan äwen; maka angkat olo arä paham mahorumat iä; —

14. (Tuntang olo idjä pertjaja huang Tuhan djaladjalan mandahang, kutohe hatuä bawi;) —

15. Sampai olo mäton karä olo haban akan ruar intu saran djalan, mampeter iä hong sasuroe, hong katil, uka amon Petrus mahalau kangkalingäe brangai mangandjungen olo tä.

16. Maka kutoh olo bara karä lewu idjä hakaliling kea manalih Jerusalem, sambil magah kolae awang haban, tuntang olo idjä ingapähä dewa papa; uras olo tä käläh samandiai.

II. — 17. Maka imam hai, tuntang karä olo ungkup ai, iä tä baris olo saduki, paham sangit,

18. Palus hagoet, manawan karä rasul, manutup äwen huaug sipir hai.

19. Tapi hamalem malaikat Tuhan muap lawang sipir, magah äwen tä blua, sambil hamauh: — (12,7)

20. Lius keton, naharep olo arä, suman huang human Hatalla karä kotak idjä indu pambelom tä akan olo arä.

21. Maka limbah äwen mahining aughe tä, iä tamä

huang human Hatalla haiak djadjewu, madjar olo. Djadi, limbah imam hai tuntang olo idjä ungkup ai djari hapumpong, iä mangahau karä mantir basara, tuntang karä bakas olo Israel, palus iä manjoho olo akan sipir, uka manduan äwen tä.

22. Maka amon kapiri sampai hetä, iä djaton sondau äwen huang sipir; tä iä buli, masanan talo tä.

23. Koe: Ikäi mitä sipir tä inguntji buabua, tuntang tonggoe aton mendeng ruar bauntonggang, tapi amon ikäi muape, ikäi djaton sondau idjä biti huange.

24. Amon imam hai tä, tuntang mantir human Hatalla, tiuai karä kapala iman mahining aughe tä, iä djungun sabab olo tä, djaton harati kadjarian talo tä.

25. Maka aton dumah idjä biti, masuman akan äwen: Itä, olo idjä djari inutup keton huang sipir, iä huang human Hatalla, iä mendeng, madjar olo arä.

26. Tä, maka mantir human Hatalla tuntang karä kapiri hagoet, manduan äwen tä, tapi djaton hapan kagagabe, krana iä mikäh olo arä, belä iä imanting olo hapan batu.

27. Maka limbah iä manduan äwen tä, iä magahe manaharep karä mantir basara. Täinam hai misek äwen, koe:

28. Djaton paham ikäi djari mangabana keton madjar olo hapan arae toh? tapi itä, hapus Jerusalem keton djari wasanan adjar keton, keton handak mohos dahan olo tä intu ikäi!

29. Maka tombah Petrus, haiak karä rasul beken, koe: Patut olo manumon augh Hatalla labih bara augh olon. — (4,19.)

30. Hatallan tato ita djari mabelom Jesus, idjä djari impatäi keton, inggantong hong kaju;

31. Iä tä djari inggang awi lengän gantaun Hatalla, mandjadi Radja tuntang Dju-rusalamat, uka iä manenga kahobah tuntang ampun dosa akan olo Israel.

32. Maka ikäi toh saksin karä perkara tä, haiak dengan Rogh brasih, idjä djari incnga Hatalla akan karä olo, awang manumon aughc.

33. Maka amon olo tä mahining aughc kalotä, atäie kilau angkat injudok, palus iä hatirok, handak mampatäi äwen.

34. Tä, maka aton mendeng bentok karä mantir basara tä idjä biti olo parisi, Gamaliel arae, iä tä guru Torat, idjä ihorumat olo arä handiai; iä manjoho manplua karä rasul tä handjulo. — (22,3.)

35. Maka iä hamauh dengan karä olo hetä: O keton, olo Israel, tahu arep keton bua-

buah, kilen kea gawin keton dengan olo tä!

36. Krana helo bara toh bihin Teudas tä aton lembut, idjä manggarä arepe hai, maka eteke äpat ratus olo hatuä karait awie; iä tä djari impatäi, tuntang olo handiai, idjä djari manarima aughc, lepah kasaburan, djadi haang bewäi.

37. Limbah tä Judas, olo Galilea tä, lembut, katika olo arä injatjah, iä tä mamakat arä olo ompat iä; tapi iä kea djari rusak, tuntang olo handiai, idjä djari manarima aughc, lepah bilangbangan.

38. Tumon tä koangku dengan keton, terai keton mawi olo tä, naughe iä bewäi; krana djaka tirok tuntang gawi toh lembut bara olo kalunen bewäi, djetä karäh bakarak.

39. Tapi djaka djetä puna lembut bara Hatalla, tä keton djaton tau mambelepe; mikäh suro keton kadapatan malawan Hatalla.

40. Tä olo manarima aughc; liubah iä djari mangabau karä rasul, maka iä mamukul äwen, mangabana iä madjar hapan aran Jesus tinai, palus malapas iä.

41. Maka äwen tä hagout, malih karä mantir basara tuntang handjak atäie, basa iä djari supa horumat, djetä, basa iä djari impahawen olo

tagal aran Jesus. — (*Matt.* 5,10.)

42. Maka magon hantä nongkang andau iä djaton terai madjar huang human Hatalla, tuntang hetähetä intu human olo, masanan Jesus, iä toto Kristus tä.

BAGI 6.

I. Ungkup olo Jerusalem mintih diakon, iä tä: tonggon ungup, udju biti. II. Stepanus indawa olo intu, mantir basara hai.

I. — 1. Djadi, intu karä andau tä kea, amon murid sasar arä, maka olo Hellenes hasuat augh dengan olo Ibrani, basa karä balon ajue iawi olo ujuaja, amon mam-bagi balandja sining andau.

2. Tä äwen duäwalas mam-mumpang sakarä olo idjä pertjaja, sambil hamauhdeng-ae: Djaton patut ikäi mala-jan augh Hatalla, awi manonggo medja.

3. Tagal tä, o pahari, in-tih baris keton barang udju biti, olo hatuä idjä basewut tagal kahalape, idjä basuang Rogh brasih tuntang kapintar, uka ikäi mangkat äwen tä, mangat nguan gawi idjä pa-tut toh.

4. Tapi ikäi haradjn handak mimbing sombajang, tuntang mahaga augh Hatalla.

5. Maka olo handiai tä mangilak aughe tä, palus

äwen mintih Stepanus, olo idjä basuang kapertjaja tuntang Rogh brasih, tinai Pi-lippus, Proghorus, Nikanor, Timon, Parmenas, Nikolaus, olo Antioghia, idjä kapis so-lake, tapi djari tamä agaman olo Jehudi.

6. Limbah tä äwen mam-pendeng äwen udju tä mana-harep karä rasul, iä tä blaku doa, tuutang mandauan leng-äe hundjue.

7. Maka kotak Hatalla be-lom, tuntang murid intu Je-rusalem pabam indahang ka-räe; kutoh imam kea ma-numon kapertjaja.

II. — 8. Maka Stepanus, idjä basuang kapertjaja tuntang kaabas atäie, mawi talo heran tuntang kata hai ma-rak olo arä.

9. Tä, aton lembut isut olo idjä hindjä sinagoge idjä bagarä sinagoge Libertiner, tinai olo Kirener, tuntang olo Aleksandriner, tinai isut olo idjä bara Kilikia tuntang-Asia; maka olo tä hasuat augh dengan Stepanns.

10. Tapi olo tä djaton tau malawan kapintar tuntang Rogh, idjä hapan Stepanus bakotak.

11. Tä äwen mandjo olo beken, uka hamauh: Ikäi djari mahining iä hakotak, manjapa Moses, manjapa Ha-talla.

12. Tuntang iä madjik olo arä, tinai olo bakas tuntang

olo tamat surat, maka olo tä manggapi, manunda, mimbit iä manaharep basaran olo hai.

13. Balalu äwen mampendeng saksi panandjaro tä, idjä hamauh: Olo toh djaton terai manjewnt angh papa, mawi kaleka brasih toh tuntang Torat.

14. Krana ikäi djari mahining iä hamauh: Jesus, olo Nasaret tä, karäh mangarak kaleka toh, sambil mobah hadat tä, idjä djari inenga Moses akan ita.

15. Maka olo bandiai, idjä mondok hetä omba basara tä, mananturä iä, tuntang mitä ampin baue kilau baun malikat.

BAGI 7.

I. Stepanus tombah augh olo, idjä mangarana iä. II. Tä impatäi olo.

I. — 1. Maka koan imam hai: Kilen, toto aughbe tä?

2. Tä koae: O keton, pahari tuntang inama bapa handiai, hining aughku. Hatalla, Tempon kahai, djari masanan arepe akan tato ita, Abraham, pesae hong Mesopotamia, helo bara iä babungkat akan Karan.

3. Hetä iä hamauh dengae: „Lihii tanabim, tuntang karä kolam, balalu hagoet akan tanah, idjä karäh inundjokku akam.” — (1. Mos. 12, 1.)

GAW. RAS. 6. 7.

4. Tä iä malihii tanah olo Kasdim, palus mangkalewu hong Karan; maka limbah bapae djari matäi Hatalla mamungkat iä akan tanah toh, idjä äka keton katontoh.

5. Tuntang iä djaton manenga akae bagi hong tanah toh, sampai sindä mingkang kalombahe mahin dia, tapi iä mandjandji bandak manenga tauah toh lepalepah akae, indu pagangae, palus akan panakae, djelä katika iä hindai djari manak.

6. Maka kalotoh augh Hatalla: „Panakam karäh manamuäi intu tanah olo beken, olo tanah tä karäh mahadjipen iä, sambil mararat iä äpat ratus njelo katahie. — (1. Mos. 15, 13.)

7. „Limbah tä jaku karäh mahukum utus olotä, idjä äkae manempo, koan Hatalla, limbah tä äwen karäh blua bara hetä, tuntang karäh manempo aku intu kaleka djetoh.”

8. Tinai iä manenga akae katan djandji, sunat tä; kakai iä manak Isaak, balalu manjunat iä, amon umure kahanja andau; kakai kea Isaak tinai dengan Jakob, tuntang Jakob dengan tato duäwalas karä hamputan utus ita. — (1. Mos. 17, 10.)

9. Maka karä tato hamputan tä babiri Josep, palus mandjual iä akan Misir, tapi Hatalla ngaunggulo iä, — (1. Mos. 57, 28.)

10. Tuntang maliwus iä bara karä kadjakäe, haiak manenga akäe asi tuntang kapintar intu baun Parao, radja Misir; iä tä mangkat iä mandjadi mantir kapala, marentah hapus Misir, tuntang salepab human radja kea. — (1.Mos.41,40.)

11. Maka lau manapi salepab tanah Misir, tuntang tanah Kanaan; tä paham kadjakän olo, tuntang tato ita djaton sondan talo kinan.

12. Maka Jakob mahining, aton paräi intu Misir, tä iä manjoho karä tato hamputan ita, djetä panjolake. — (1.Mos.42.)

13. Maka metoh panggoete tingkat handuä, tä Josep kansenan pabarie, tuntang utus Josep ingarinah akan Parao.

14. Maka Josep manjoho olo mamungkat bapae Jakob, tuntang karä kolae, djetä udju pulu limä bitu karäe. — (1.Mos.45,9.)

15. Kakai Jakob hagoet manalih Misir, tuntang matäi, tinai karä tato hamputan ita.

16. Tapi hantue iagah akan Sighem, ingubur buang kubur, idjä djari imili Abraham, hapan salaka, barä anak Emor, bapa Sighem. — (1.Mos.23,16.)

17. Djadi, amon wajah djandji tokep, idjä tuntang sumpab djari indjandji Hatalla akan Abraham, tä utus ita ingapal dabangdahanga intu Misir;

18. Sampai radja tabeta Icinbut, idjä djaton djari katawan Josep.

19. Iä tä darbaka mawi utus ita, iä mararat tato ita, sampai iä manjoho manganan anak awaue, belä iä dabangdahanga.

20. Katika tä kea Moses inakan, iä tä bakena intu baun Hatalla; maka iä imbelom basabokan telo bulan huang human bapae. — (2.Mos.2,2.)

21. Limbah tä, amon iä insaban, maka anak Parao idjä bawi mangkat iä, tuntang mambelom iä akan anake.

22. Maka Moses iadjar huang karä ampin kapintar olo Misir, iä babehat karä kotate, tuntang karä gawie.

23. Maka amon unure djari sampai äpat pulu njelo, tä iä taratabiu, handak madja awang kolae, olo Israel tä.

24. Djadi, amon iä nitä idjä bitu, idjä iawi olo, maka iä mawat olo tä, tuntang mamaläh akan idjä iawi tä, mamukul mampatäi olo Misir tä.

25. Maka inahae, karä kolae harati, Hatalla handak maliwus äwen hapan lengän Moses; tapi olo tä djaton harati tä.

26. Maka andau tinai iä haluli madja äwen tä, sangkom äwen tä haklabi; tä iä mampudji äwen, uka haka buah, koae: O keton, olo batuä, keton toh hakola; buhen keton hakapapa sama arep keton?

27. Tapi olo tä, idjä mamapa kolac, manggian iä, koae: Æwe djari mangkat ikau indu mantir ikäi, idjä akan mamutus perkara ikäi?

28. Mikäh ikau handak mampatäi aku kea, kilau malem ikau djari mampatäi olo Misir tä?

29. Maka awi augh tä Moses hadari, palus manamuäi huang tanah Midian; hetä iä manak hatuä, duä biti.

30. Djadi, amon sukup äpat pulu njelo, tä Malaikat Tuhan niamprahan arepe akæ huang padang, tokep bukit Sinai, huang njalan apui, intu pulau duhi. — (2.Mos. 3,2.)

31. Maka Moses sangang awie mitä talo tä; amon iä kantä, tantai manjengoke, tä aton augh Tuhan hakotak dengæ,

32. Koae: Jaku toh Hatallan karä tatom, Hatallan Abraham, Hatallan Isaak, Hatallan Jakob. Maka Moses hagendjäh, tuntang djaton petah manjengoke.

33. Tapi koan Tuhan dengæ: Engkak sarumpahm bara paim; krana kalekam mendeng toh petak brasih.

34. Jaku djari mitä buah kadjakän utus olo aingku, idjä intu Misir, tuntang djari mahining olo tä manguntob, awi tä aku djari molon, handak maliwus iä; maka toh, kantoh ikau, aku

handak manjoho ikau akan Misir.

35. Kakai Moses tä, idjä djari inggian olo tä, awi olo tä hamauh: Æwe djari mangkat ikau mandjadi mantir, idjä indu mamutus perkara, — iä tä djari injoho Hatalla awi lengän Malaikat, idjä djari mamprahan arepe akæ huang pulau duhi, uka iä mandjadi mantir tuntang olo pandohop.

36. Iä djari mimbit olo tä blua, tuntang mawi arä talo heran, arä kata, huang tanah Misir, tinai huang task bahandang, huang padang, äpat pulu njelo katahie.

37. Maka Moses tä kea, idjä djari hamauh dengan olo Israel: Tuhan, Hatallan keton, karäh mampalembut akan keton, bara utus keton, nabi idjä kilau aku; aughe patut ihining keton! — (5.Mos. 18,15.)

38. Iä kea, idjä indu belat olo dengan Malaikat tä huang padang, tuntang hakotak dengæ hundjun bukit Sinai, tinai dengan tato ita, tuntang mandino kotak idjä below, uka manenga tä akan ita.

39. Tapi tato ita djaton maku manumon aughe, malainkan manggian iä, tuntang mules atäie akan Misir tinai;

40. Sambil hamauh dengan Aaron: Tampa hatalla akan ikäi, idjä hagoet helo baun ikäi; krana Moses tä, idjä djari mamplua ita bara tanah

Misir, djaton ikäi katawan kadjariae tinai. — (2.Mos. 32,1.)

41. Palus olo tä andau tä kea manampa ampın anak sapi bulau, haiak maluput parapah akan hampatong tä, tuntang handjak atäie awi tampan lengäe tä.

42. Maka Hatalla mules arepe, manalikut olo tä, manjargh iä, uka iä manjembah karä ramon langit, tumon augh idjä injurat huang surat karä nabi: „Aton kea keton, o ungkup human Israel, djari manjambalih meto, tuntang maluput parapah akangku huang äpat pulu njelo, katahin huang padang? — (Amos 5,25.)

43. „Kwäka! keton djari mangkat tingkap benang Mologh, tuntang Rempan bintang dewan keton; tinai karä hampatong dewa, idjä djari inampa keton, uka keton manjembah tä; toh maka jaku handak manganan keton katabanan inamput akan Babel.”

44. Tingkap benang kasaksian aton intu tato ita huang padang, kilau augh petäh ain idjä hakotak dengan Moses, manjoho manampa tä tumon sonto, idjä djari gitae; — (2.Mos. 25,40.)

45. Idjä djari inarima tato ita kea, tinai iä tuntang Josua djari mimbit tä tamä tannah olo kapir, idjä inganan

Hatalla bara baun tato ita, sampai djaman Dawid.

46. Dawid tä supa asi intu Hatalla, tuntang blaku, uka tau manampa tingkap, indu äka akan Hatallan Jakob. — (2.Sam. 7,2.)

47. Maka Salomo djari mamangun huma akae. — (1. Radja 6,1.)

48. Tapi Iä, idjä Pangkahai tä, puna djaton mukong huma, idjä tampan lengän olo kalunen, kilau koan nabi:

49. „Sorga padadusangku, petak galang paingku. Narai huma tä, idjä imangun keton akangku? koan Tuhan; atawa kwe kea kalekaku melai? — (Masm. 11,4. Jes. 66,1.)

50. „Djaton lengängku idjä djari manampa talo handiai tä?”

51. O keton, olo panagah! tuntang atäi pinding keton djaton djari injunat! keton magon malawan Rogh brasih, kilau tato hiang keton, kalotä kea keton.

52. Nabi idjä kwe, idjä djaton djari imapa tato keton? iä djari mampatäi karä olo, idjä helo djari masanan panumah Idjä Tetek toh, idjä toh djari indjual tuntang impatäi keton. — (Matt. 23,31.)

53. Keton djari mandino Torat hadjamban malaikat, idjä djari manatäan tä, tapi keton djaton djari mahagae.

II. — 54. Maka amon olo mahining aughä tä, atäie ki-

lau injudok, palus olo tä gagaritat kasingae mawi iä.

55. Tapi Stepanus, basuang Rogh brasib, mananggera langit, tä iä mitä kabain Hatalla, tuntang Jesus mendeng hila gantaun Hatalla;

56. Tä koae: Itä, aku mitä sorga buap, tuntang Anakolon mendeng hila gantaun Hatalla.

57. Maka olo tä mambo aughe mangkariak, tuntang manjumbel pindinge, balalu maroboh, mantakan iä.

58. Palus olo tä mauggian iä blua lewu, tantai mamanting iä hapau batu. Maka olo saksi tä mengkak klambie, mina tä darah pain olo tabela, idjä Saulus arae.

59. Limbah tä iä mamanting Stepanus hapan batu, haiak Stepanus blaku doa, koae: O Tuhan Jesus, duan liauku!

60. Tuntang iä mandeko utute, mantchau hai aughe: O Tuhan, äla mitong dosa toh akan olo toh! Limbah iä hamauh kalotä, maka iä hiun matäi. — (*Luk.23,24.*)

BAGI 8.

I. Saulus mantakan, manamburup ungkup Tuhan huang Jerusalem. II. Arä olo Samaria pertjaja. III. Mantir radja hawi olo Etiop.

I. — 1. Maka Saulus tä radjin mitä iä matäi. Djadi, intu karä andau tä ungkup

Tuhan, idjä hong Jerusalem, paham intakan olo; maka pahari tä handiai kasaburan hapus tanah Judea tuntang Samaria; baja karä rasul bewäi melai.

2. Maka aton olo behalap mangubur Stepanus, tuntang paham manatum iä.

3. Maka Saulus mangakar ungkup Tuhan; iä tamä human olo hetähetä, manuuda olo hatuä bawi, palus njaragh iä akan sipir.

4. Tapi äwen tä, idjä kasaburan, manguembang tanah, sambil masanan Ewangelion.

II. — 5. Djadi, Pilippus sampai lewu Samaria, tuntang masanan Kristus akan olo hetä.

6. Maka olo arä handiai mindiminding, mahining talo idjä insanan Pilippus, basa olo tä mahining tuntang mitä kata heran awang iawie.

7. Krana dewa papa blua bara arä olo, idjä ingumpange, haiak mangkariak hai aughe; tinai arä olo idjä kait kedjang tuntang idjä mangandar impakälähe. — (*Mark. 16,17.*)

8. Djadi olo lewu tä paham handjak.

9. Maka bara bibin djari aton huang lewu tä olo anu, Simon arae, iä tä tukang panjeher, idjä manjeher matau olo Samaria, tuntang manggarä arepe hai.

10. Tinai olo handiai, korik

hai, leket dengae, koae: Iä kwasan Hatalla, idjä bai tä.

11. Olo tä leket dengae, basa matae tahi djari inambalik awi sehere.

12. Tapi sana olo tä pertjaja augh Pilippus, idjä masanan Ewangelion karadjaan Hatalla, tuntang aran Jesus Kristus, tä olo hetä balalu impandoi, hatuä bawi.

13. Maka Simon tä kea pertjaja, tuntang limbah iä impandoi, iä rantep dengan Pilippus; tä amon iä mitä talo kwasa tuntang kata hai, idjä indjadiae, maka iä sangang.

14. Sana karä rasul intu Jerusalem mabining, olo Samaria djari manarima augh Hatalla, palus iä manjoho Petrus äwen duä Johannes manalih olo hetä.

15. Amon äwen tä sampai, maka iä blaku doa akae, uka olo tä mandino Rogh brasih.

16. (Krana Rogh hindai djari lawo akan idjä biti olo tä, baja iä djari impandoi bewäi huang aran Jesus.)

17. Tä rasul tä mandanan lengäe hundjun olo tä, balalu olo tä mandino Rogh brasih.

18. Amon Simon tä mitä, Rogh brasih inenga awi rasul mandanan lengäe hundjun olo, maka iä mimbit rear akae,

19. Koae: Tenga kwasa tä akangku kea, uka amon aku mandanan lengängku hundjun olo, olo tä mandiuo Rogh brasih.

20. Tapi koan Petrus dengae: Salakam haiak ikau akan banasa! basa ikau mado, olo tau mandino panengau Hatalla awi rear.

21. Ikau djaton bara bagi bilah intu Ewangelion, krana atäim djaton budjur hong baun Hatalla.

22. Toh, bnah ikau hobah bara kadarhakam toh, tuntang blaku intu Hatalla, ajau tirok atäim toh iampun.

23. Krana aku mitä ikau, ikau toh basuang peru bapait haliai, tuntang ikau tawon kadarhaka.

24. Tapi tombah Simon, koae: Käläh keton blaku akangku intu Tuhan, belä talo idjä koan keton tä buah aku.

25. Maka äwen tä, limbah iä djari manjaksi tuntang masanan augh Tuhan, buli Jerusalem, sambil masanan Ewangelion huang arä lewun olo Samaria.

III. — 26. Maka malaikat Tuhan hakotak dengan Pilippus, koae: Mendeng, palus lius akan hila salatan, manjak djalan idjä benjem tä, idjä bara Jerusalem akan Gasa.

27. Tä iä mendeng, palus hagoet; maka itä! olo Etiop, mantir hai, idjä mantir-karong Kandake, radja bawi olo Etiop, idjä mahaga karä ramon tempoe, idjä djari manalih Jerusalem, uka sombajang hetä:

28. Iä tä buli tanah tinai;

iä mondok hong karetae, sambil mambasa surat nabi Jesaia.

29. Maka koan Rogh dengan Pilippus: Dari, ukenokep kareta tä.

30. Tä Pilippus hadari, manokep, tuntang mahining, olo tä mambasa surat nabi Jesaia; tä koae dengac: Kilen ikau, haratim kea augh idjä imbasam?

31. Maka koae: Kwäka aku tau haratie, amon djaton olo, idjä manarang tä akangku? Palus iä musok Pilippus, nka djakat, mondok dengae.

32. Maka augh bawak surat, idjä imbasae tä, kakai aughe: „Kilau tabiri, idjä iagah akan impatäi, kilau anak tabiri, idjä tunis ingunting olo: tumon tä kea iä djaton marakang njamae. — (Jes. 53, 7.)

33. „Limbah iä impahawen, hukume impaterai; toh äwe tau masanan kambon umure tinai? krana pambelome djari induan bara petak.”

34. Maka tombali mantir-karong tä, sambil hamauh dengan Pilippus: Aku blaku, sanan rimae akangku, tabiu äwe nabi hamauh kalotä? tabiu arepe, atawa tahu olo beken?

35. Tä Pilippus marakang njamae, manampara marinting bara bawak surat tä, masanan Jesus akae.

36. Djadi, amon äwen tä manjak djalan tä, maka iä sampai kaleka danum; tä

koan mantir-karong: Itäm, danum! narai mangahana aku impandoi?

37. Koan Pilippus: Djaku ikau pertjaja hapan salepah atäim, tau bewäi. Tombah iä, koae: Jaku pertjaja, Jesus Kristus toto Anak Hatalla.

38. Palus iä manjoho mampatendä kareta; tä äwen duä mohon, sewu danum, Pilippus äwen duä mantir-karong tä, balalu Pilippus mam-pandoi iä.

39. Maka amon äwen duä djakat bara danum, Rogh Tuhan manainpot Pilippus, mantir-karong tä djaton basondau dengae tinai, krana iä maradjar panulie tuntang kahandjake.

40. Maka Pilippus lembut tinai intu Asote, tuntang iä manansaran karä lewu helä baiak masanan Ewangelion, njamah iä sampai Kaisaria. — (21, 8.)

BAGI 9.

I. Saulus hobeh. II. Iä masanan arua Jesus hong Damaskus tuntang hong Jerusalem. III. Petrus mawi talo heran hong Lidäa tuntang Joppe.

I. — 1. Maka Saulus magon paham basingi, mantam tuntang maupatäi karä murid Tuhan; tinai iä manabarep imam hai, — (22, 1; — 26, 1.)

2. Sambil blaku bara iä

surat akan Damaskus, akan karä kapala sinagoge, mikäh iä aton sondau isut olo, hatuä bawi, idjä manjak djalan agama tä, uka iä tau mamasong olo tä, magahé akan Jerusalem.

3. Maka kahum iä hong djalan, amon iä tokep Damaskus, salenga kea talo blawa bara langit manjabin-tir hakaliling iä.

4. Tä iä balongkang akan petak, tuntang iä mahining augh, idjä hamauh dengae: Saul! Saul! buhen ikau mantam aku?

5. Maka koae: Æwe ikau, Tuhan? Tombah Tuhan: Jaku toh Jesus, idjä ingatahm; bahali ikau makis salugi.

6. Maka iä hagendjäh palus djungun, sambil hamauh: Tuhan! narai injohom aku mawie? Koan Tuhan dengae: Mendeng, taniä lewu; hetä olo karäh masanan akam talo idjä patut iawim.

7. Maka olo idjä dengae mendeng hetä djungun kea, krana augh hininge, tapi bitie djaton iä mitäe.

8. Maka Saulus mendeng bara petak; djadi, amon iä marenang matae, iä djaton tau mitä talo enen. Maka olo tä manjingskap lengäe, mangagalan iä akan Damaskus.

9. Maka katelo iä djaton tau mitä talo, tuntang djaton kuman mihop.

10. Maka aton murid intu

Damaskus, Ananias arae; koan Tuhan dengae huang panggitaé: Ananias! Koae: Toh jaku, Tuhan!

11. Maka koan Tuhan dengae: Mendeng, lius, tanggoh djalan idjä bagarä „Idjä budjur,” hetä huang human Judas awi ikau manggau olo idjä Saulus arae, olo Tarsus; krana itäm, iä blaku doa.

12. Tinai iä djari mitä huang panggitaé olo hatuä, Ananias arae, mananggoh iä, tuntang mandanan lengäe hundjun iä, uka iä tau mitä talo tinai.

13. Maka tombah Ananias: Tuhan, arä olo djari masanan akangku perkarana olo djetä; paham iä djari mampapa olo brasih baris ajum intn Jerusalem.

14. Tinai karä kapala imam djari manenga kwasa akae, uka iä hetoh kea mamasong olo handiai, idjä blaku doa huang aram.

15. Maka koan Tuhan dengae: Lius bewäi, krana iä tä pakarang idjä djari intihku, uka iä mananggong arangku manaharep olo kapir, manaharep arä radja, tuntang olo Israel.

16. Krana aku handak manjoho iä buah kutoh kapähä tagal arangku.

17. Tä Ananias lius, tamä huma tä, tuntang mandanan lengäe hundjun iä, koae: O Saul, pahari! Tuhan djari

manjoho aku, iä tä Jesus, idjä djari gitam intu djalan, idjä ihorom, uka ikau tau mitä talo tinai, tuntang mangat ikau injuang dengan Rogh brasih.

18. Maka palus aton lawo bara matae talo kilau tisik ampie, tä iä tau mitä talo tinai, haiak mendeng, balalu impandoi, limbah tä iä kuman, tuntang brigas tinai.

II. — 19. Maka Saulus melai dengan murid idjä hong Damaskus, tapi djaton tahi andaue tingkat djetä. — (*Gal.* 1,17.)

20. Maka palus kea huang karä sinagoge iä masanan Jesus toto Anak Hatalla.

21. Tä olo handiai, idjä mahining tä, sangang, sambil hamauh: Djaton iä, idjä hong Jerusalem marusak olo handiai, awang blaku doa mahapang aran djetoh? djaton iä djari kantoh, uka mamasong karä olo kalotä, sambil magah iä akan kapala imam?

22. Maka Saulus sasar menteng, tuntang manggagom olo Jehudi, idjä mangkalawu hong Damaskus, sambil manarang batantu, Jesus toto Kristus tä.

23. Maka limbah tä tinai, tahi andau helate, olo Jehudi pakat, handak mampatäi iä.

24. Maka Saulus katawan pikir äwen; tapi olo tä ma-

nonggo bauntonggang lewu handau hamalem, handak mampatäi iä. — (*2.Kor.* 11,32.)

25. Tapi murid manduan iä hamalem, mamplua iä bara kota batu, muloh iä hapan karandjang.

26. Djadi, amon Saulus sampai Jerusalem, iä mangkemä mahandjään arepedengan karä murid; tapi uras äwen batawat dengae, djaton pertjaja iä toto murid.

27. Tapi Barnabas manarima iä, palus mimit iä tanggoh karä rasul, sambil manjarita akan äwen, kilen iä djari mitä Tuhan hong djalan, idjä hakotak dengae, tuntang kilen kadjorabe djari masanan aran Jesus hong Damaskus.

28. Maka iä melai dengan olo tä hong Jerusalem, tuntang badjurah masanan aran Tuhan Jesus.

29. Iä hakotak tuntang hasuat dengan olo Hellenes kea; tapi olo tä mangatah, handak mampatäi iä.

30. Maka amon karä kolae katawan tä, äwen magah iä akan Kaisarea, manjoho iä harikas bara betä, manalib Tarsus.

III. — 31. Maka karä ungkup Tuhan hapus Judea, Galilea tuntang Samaria sanang, haiak haragapan arepe; iä belom sambil mikah Tuhan, tuntang impangat Rogh

brasih, tinai iä dahangdahanga.

32. Djadi, metoh Petrus manansaran karä ungkup Tuhan, iä sampai olo brasih kea, idjä melai intu Lidda.

33. Hetä iä sondau olo, idjä Æneas arae; iä tä kait kedjang, menter bewäi huang sasuroe, djari hanja njelo katahie.

34. Maka koan Petrus dengae: O Æneas, Jesus Kristus mampakäläh ikau; mendeng, kabuah kabuatm kalekam batiroh. Tä iä balalu mendeng.

35. Maka olo handiai, idjä melai hong Lidda tuntang Saron, mitä iä, palus hobah omba pangkahai Tuhan.

36. Maka aton hong Joppe murid bawi, Tabita arae, rimae, amon injaluan: Dorkas; (*krahau*;) iä tä paham kahalap gawie, kutoh sadakah inengae.

37. Djadi, intu katika tä iä haban, balalu matäi; maka olo mampandoi hantu, tuntang mangudjohe hong karong loteng.

38. Tinai basa Lidda tä tokep Joppe, amon karä murid mahining Petrus aton hetä, maka äwen manjoho olo hatuä duä biti manalih iä, blaku iä äla tahi manalih äwen.

39. Tä Petrus mendeng, palus lius ompat olo tä;

maka amon iä sampai hetä, olo mimbit iä tamä karong loteng tä; tuntang karä balo manggapi iä, baiak manangis, sambil maniprahan akae karä badju tuntang tapih, idjä inampa Dorkas tä, katahie belom dengae.

40. Maka Petrus manjoho olo handiai blua, limbah tä iä mandeko utute, blaku doa, tuntang mules arepe njambau hantu tä, koae: Tabita, misik! Balalu matae marengar, tuntang sana mitä Petrus, maka iä mondok.

41. Tä Petrus manjingkap lengäe, mampendeng iä, limbah tä iä mangahau karä olo brasih tuntang karä balo, mamprahan iä akan äwen djari belom.

42. Maka perkara tä hining olo hapus Joppe, tuntang arä olo pertjaja huang Tuhan.

43. Tinai Petrus melai tahi andau hong Joppe, intu human Simon, tukang upak meto.

BAGI 10.

Olo kapir idjä solake, iä tä Kornelius tuntang ungkup humae, pertjaja huang Jesus, mandino Rogh brasih, balalu impandoi.

1. Maka aton intu Kaisarea olo, idjä Kornelius arae, kamandan huang baris sar-

dadu, idjä bagarä padjun Italika.

2. Iä tä toto mimbing agama, tuntang mikäh Hatalla, haiak karä olo huma, tinai iä manenga arä sadakah akan olo, tuntang magon blaku doa intu Hatalla.

3. Iä tä aton talo gitae batantu, metoh andan pukul djalatién hirah; iä mitä malaikat Hatalla manalih iä, hakotak dengae: Kornelius!

4. Palus iä mananturä djetä, tuntang taräwen, koae: Narai, o tuan! Koae tä dengae: Karä lakudoam tuntang karä sadakahu djari mandai, mandjadi indu pangingat hong baun Hatalla.

5. Toh, soho olo tanggoh Joppe, pakadja Simon, idjä bagarar Petrus.

6. Iä madja human Simon, tukang upak meto, idjä mangkahuma tokep tasik; iä karäh masanan akam talo idjä indu iawim.

7. Maka limbah malaikat, idjä hakotak dengae, djari hagoet, Kornelius mangahau anakolohe, duä bití, tinai idjä bití sardadu tä, idjä manonggo iä, idjä mimbing agama kea.

8. Limbah iä djari manjaritya talo handiai tä akae, iä manjoho äwen akan Joppe.

9. Djadi andau tinai, kahum äwen tä hong djalan, tuntang djari tokep lewu, maka Petrus mandai sapau

huma, handak blaku doa, amon andau djam djahawen.

10. Maka iä blau, handak kuman. Tä sangkom olo manjimpan panginan akae, iä kilau tangengäi;

11. Iä mitä langit buap, maka aton mohon sarangan, ampie kilau benang lombah, idjä inelon intu putinge äpat, iuloh akan petak.

12. Huang tä arä ampín meto hong petak, idjä bapái äpat, tuntang idjä manjarantar; tinai karä ampín burung penda langit.

13. Maka aton augh hakotak dengae kalotoh: Mendeng, Petrus, sambalih, kumae.

14. Tapi koan Petrus: Äla Tuhan; krana djaton haliai jaku pudji kuman karä talo awang pali tuntang halikä. — (3.Mos.11,7.13.23.)

15. Maka intu tingkat idjä handuä augh tä kalotoh dengae: Talo idjä djari impresih Hatalla, äla ikau manjewute pali.

16. Kalotä djetä sampai bantelo; limbah tä sarangan tä indjidjit haluli akan langit.

17. Maka amon Petrus bambang angkat atäie, narai kea ríman talo gitae tä, itä! olo hatuä, idjä djari injoho Kornelius, tuntang djari miset human Simon, aton mendeng darah bauntonggang;

18. Haiak mantebau, miset, djaka Simon, idjä bagarä Petrus, aton madja betä.

19. Maka amon Petrus mangumang talo gitae tä, koan Rogh dengae: Itäm, olo hatuä, telo biti, manggau ikau.

20. Mendeng, mohon, palus omba olo tä, äla atäim bembang, krana aku djari manjoho olo tä.

21. Tä Petrus mohon, mananggoh olo tä, idjä djari injoho Kornelius manalih iä, koae: Itä, toh jaku, idjä inggau keton; kasen keton djari kantoh?

22. Koan äwen: Kamandan Kornelius, olo tetek, idjä mikäh Hatalla, tuntang salepah utus olo Jehudi kea manggarä iä bahalap, iä tä djari injoho malaikat idjä brasih, uka pakadja ikau akan humae, mangat mahining siritan salamata bara ikau.

23. Tä Petrus mimbit olo tä tamä huma, tuntang manjarongan iä. Maka andau tinai iä hagoet, omba äwen tä, tuntang paharie bara Joppe isut biti omba iä.

24. Maka andau idjä barian tinai iä tamä Kaisarea. Hetä Kornelius manantai iä, tuntang djari marawäi karä kolae, tinai karä olo, idjä toto hakapatoh dengae.

25. Djadi, amon Petrus tamä, maka Kornelius manambang iä, palus mabingkep darah paie, manjembah iä.

26. Tapi Petrus mampendeng iä, koae: Mendeng,

jaku toh mahin olo kalunen kea sama bewäi.

27. Maka limbah iä hakotak dengae, iä palus tamä, tuntang mitä olo arä djari hapumpong hetä.

28. Koae dengan äwen: Keton katawan, puna djaton hadat olo Jehudi häwoi deng-an olo utus beken, atawa tamä human olo tä; tapi aku djari injoho Hatalla, äla aku manjewut olo pali atawa halikä. — (*Joh. 4,9.*)

29. Tagal tä kea, limbah aku impakadja, maka aku djaton bakulas manalih. Toh aku misek, kanduen keton djari pakadja aku?

30. Tä koan Kornelius: Käpat andau toh ngahum andau puasa, sampai kambon andau kilau toh kea; maka djam djalatien jaku blaku doa huang humangku.

31. Tä itä! aton olo hatuä mendeng intu baungku, hapakaian tarus haliai kaputie; iä tä hamauh: Kornelius! lakudoam djari hining Hatalla, karä sadakahm djari ingat Hatalla.

32. Toh, soho olo tanggoh Joppe, pakadja Simon, idjä bagarar Petrus; iä tä madja human Simon, tukang upak meto, idjä tokep tasik; iä karäh manalih kantoh, hakotak dengam.

33. Maka aku balalu kea djari manjoho olo manalih ikau; babalap toh basa ikau

djari dumah. Maka toh ikäi handiai hapumpong huang baun Hatalla, mangat mahining talo handiai, idjä djari imetäh Hatalla intu ikau.

34. Tä Petrus marakang njamae, koae: Toh aku toto katawan, Hatalla djaton mintih ampin olo;

35. Tapi bara karä utns olo, genep biti idjä mikäh iä, tuntang budjnr gawie, tan inarimae.

36. Keton katawan brita, idjä djari impait Hatalla akan olo Israel, idjä masanan kasanang awi Jesus Kristus; iä tä Tuhan olo handiai.

37. Keton katawan perkara, idjä mandjadi hapus tanah Judea, idjä manampara intu Galilea, limbah pampandoi tä, idjä insanan Johannes;

38. Iä tä, perkarana Jesus, olo Nasaret, idjä djari ini-njak Hatalla dengau Rogh brasih tuntang dengau kwasa, idjä djari mangumbang salepah tanah, masi olon mawi talo bahalap, haiak mampakäläh olo handiai, idjä djari iawi impakalah setan; krana Hatalla hindjä iä.

39. Maka ikäi saksin talo handiai, idjä djari iawie hong tanah Judea, tuntang intu Jerusalem; tapi olo djari mampatäi iä, manggantong iä hong kaju.

40. Tapi intu andau telo Hatalla djari mambelom iä, tuntang djari mamprahan iä,

41. Djaton akan olo arä handiai, baja akan ikäi, awang saksi, idjä djari intih Hatalla bara bilih, gegä ikäi djari kuman mihop dengae, limbah iä djari belom tinai bara olo matäi.

42. Tuntang iä djari manjoho ikäi masnman akan olo arä, haiak manjaksi: iä toto djari inantu Hatalla, uka mamutus kadjarian olo belom olo matäi.

43. Karä nabi uras manjaksi akac, genep olo, idjä pertjaja huang iä, akan mandino ampun karä dosae huang arae. — (*Jes 53,5.6.*)

44. Djadi, benteng Petrus mangotak karä aughe tä, salenga Rogh brasih lawo akan olo handiai, idjä mahining aughe.

45. Tä karä olo pertjaja, idjä baris olo sunat, idjä djari omba Petrus, paham sangang, basa Rogh brasih inusuh inenga kea akan olo kapid.

46. Krana äwen mahining olo tä hakotak hapan hakabeken augh basa, sambil manara Hatalla.

47. Tä tombah Petrus: Tan kea olo mangahana danum, uka äla äwen toh impandoi, idjä djari mandino Rogh brasih, sama kilau ita kea?

48. Maka iä manjoho olo tä impandoi huang aran Tuhan. Tä olo tä blaku, uka iä melai dengae isut andau.

BAGI 11.

I. Petrus manjarita akan olo Kristen, idjä utus olo Jebudi, sababe iä djari mampandai olo kapir tä. II. Olo kapir hong Antioghia tamä ungkup Tuhan.

I. — 1. Maka karä rasul, tuntang karä paharie idjä hong Judea mahining, olo kapir kea djari manarima augh Hatalla.

2. Djadi, amon Petrus sampai Jerusalem, maka äwen idjä baris olo sunat hasuat dengae,

3. Koae: Ikau djari tamä human olo, idjä djaton injunat, tuntang omba iä kuman.

4. Maka Petrus manampara, mahoroe perkara tä akan äwen, koae:

5. Jaku bihin huang lewu Joppe, blaku doa; maka aku kilau tangengäi angkatku, tä aku mitä talo, aton mohon kilau sarangan, ampie kilau benang lombah, idjä iuloh bara langit, inelon hong putinge äpat, djetä iuloh sampai aku.

6. Maka aku taturä, manampajah tä; tä aku mitä huange karä ampin meto hong petak, balinek bariar, tuntang awang manjarantar, tinai karä ampin burong penda langit.

7. Tinai aku mahining augh hamauh denganku: Mendeng Petrus, sambalih, kumae.

8. Tapi koangku: Æla, Tuhan, krana talo pali atawa talo halikä sindä mahin dia pudji tamä njamangku.

9. Maka tingkat handuä tinai augh bara langit tä tombah aughku: Talo idjä djari imprasih Hatalla, äla ikau manjewute pali.

10. Kalotä djetä sampai hantelo, limbah tä talo handiai indjidjit tinai kangambo.

11. Maka itä! hemben tä kea aton telo biti olo hatuä mendeng intu baun huma, idjä kalekaku; äwen tä djari injoho bara Kaisarea manalih aku.

12. Palus Rogh manjoho aku hagoet, omba olo tä, manjoho aku äla bembang atäiku; maka pahari toh kea, djahawen biti, djari omba aku, tuntang ikäi djari tamä human olo tä.

13. Tä olo tä masuman akan ikäi, iä djari mitä malaikat mendeng huang humae, hakotak dengae: Soho olo akan Joppe, pakadja Simon, idjä bagarä Petrus;

14. Iä karäh masanan akam augh, idjä tau manjalamat ikau, tuntang karä olo humam.

15. Maka amon aku manampara hakotak, palus Rogh brasih lawo akan olo tä, sama kilau akan ita solake bihin kea.

16. Tä jaku taratahiu augh Tuhan, idjä kalotoh bibin:

„Johannes djari mampandoi hapau danum, tapi keton karäh impandoi dengan Rogh brasih.”

17. Toh, amon Hatalla djari manenga akan äwen sama kilau tengae akan ita kea, idjä djari pertjaja huang Tuhan Jesus Kristus, äwe kea oku, sampai aku tau mangahana Hatalla?

18. Amon äwen mahining karä aughe tä, maka iä terai, sanbil manara Hatalla, koe: Tumon tä Hatalla djari manenga akan olo kapir kea kahobah indu pambelom.

II. — 19. Maka karä äwen idjä kasaburan awi kadjakä, idjä mandjadi sabab Stephanus, mangumbang tanah sampai Poinike, Kipros, Antioghia, tapi iä djaton masanan augh Hatalla akan olo, baja akan olo Jehudi bewäi.

20. Tapi isut biti olo tä puna olo Kipros tuntang olo Kirene; amon äwen tä sampai Antioghia, maka iä hakotak dengan olo kapir kea, masanan Tuhan Jesus akae.

21. Maka lengän Tuhan mandohop iä; kutoh karä olo pertjaja, palus hobah intu Tuhan.

22. Britan olo tä sampai pinding ungkup Tuhan idjä huang Jerusalem; djadi äwen tä manjoho Barnabas manansaran karä lewu, palus sampai Antioghia.

23. Amon iä sampai hetä,

tuntang mitä asin Hatalla, maka iä handjak, haiak mangatau olo handiai tä, mangat iä tetep intu Tuhan, tanggar atäie.

24. Krana iä puna olo bahalap, basuang Rogh brasih tuntang kapertjaja. Maka paham karä olo indahang tamä ungkup Tuhan.

25. Tä Barnabas bagoet akan Tarsus, handak manggau Saulus; djadi amon iä sondau, iä mimbit iä akan Antioghia. — (9,30.)

26. Tuntang hapus idjä njelo äwen tä melai dengan ungkup Tuhan hetä, sanbil mdjar kutoh karä olo; maka intu Antioghia tampan karä murid inggarä olo Kristen.

27. Maka katika tä kea isut nabi dumah bara Jerusalem, talih Antioghia.

28. Idjä biti äwen tä, Agabus arae, mendeng, masuman lau paham akan manapi hapus kalunen, tumon augh Rogh; maka aughe tä tulus kea djaman kaisar Klaudius. — (21,10.)

29. Tä karä murid pakat, handak mampait talo tumon panjondau genep biti, hapae mandohop karä paharie, idjä melai huang Judea.

30. Tuntang iä malalus tä kea, palus mampait talo tä akan olo bakas intu Barnabas äwen duä Saulus.

BAGI 12.

I. Rasul Jakobus impatäi Herodes, tapi Petrus iliwus Hatalla. II. Herodes ihukum Hatalla.

I. — 1. Maka katika tä kea radja Herodes manawan, mangapähä isut olo bara ungkup Tuhan.

2. Iä mampatäi Jakobus, paharin Johannes, hapan padang.

3. Djadi, amon iä mitä gawie tä ingilak olo Jehudi, maka iä balalu manawan Petrus kea; (djetä metoh andau olo kuman tepong, idjä djaton iragi.)

4. Limbah iä manawan iä, maka iä manutup iä huang sipir, sambil manjaragh iä akan äpat baris sardadu, genep barise mäpat biti, uka olo tä manonggo iä; maka limbah paska iä handak mampatäi iä intu baun olo arä.

5. Kakai Petrus inonggo huang sipir; tapi ungkup Tuhan haradjur blaku doa akae intu Hatalla.

6. Maka amon Herodes handak mimbit iä naharep olo arä, alem helo bara tä kea Petrus batiroh helat duä biti sardadu, imasong hapan duä karinting rantai; tinai djagan sipir aton ruar bauntonggang, manonggo sipir tä.

7. Tä itä! malaikat Tuhan bamendeng betä, tuntang ka-

lawa lalendang huang huma iä; maka iä manigoug dahepan Petrus, mampisik iä, koae: Mendeng djeledjeleng! Palus rantai tä talipus bara lengäe. — (5,19.)

8. Maka koan malaikat dengae: Kabuah pakaian, kepan sarumpahm. Palus Petrus tumon aughe. Koan malaikat dengae: Awi ikau hakampoh klambi pandjangm, palus omba aku.

9. Balalu Petrus blua, omba iä; tapi iä djaton katawan, tawa talo tä toto, idjä iawi malaikat, angate, djetä talo panggitaewewäi.

10. Djadi, limbah iä mabalau djadjaga idjä solake, tinai idjä duä, maka iä sampai lawang sanaman, idjä hila lewu, palus lawang tä buap kabuate akae. Balalu äwen blua, hagoet habambai hapus djalan idjä, limbah tä salenga malaikat tä hapisah dengae.

11. Tä Petrus mangarendeng arepe, koae: Toh aku batantu katawan, Tuhan djari manjoho malaikat ajue, maliwus aku bara lengän Herodes, tuntang bara utus olo Jehudi, idjä pabam kahause mendäh jaku impatäi.

12. Maka limbah iä mangumang tä, iä manalih human Maria, indu Johannes, idjä bagarä Markus; hetä arä olo djari hapunipong, sambil blaku doa.

13. Maka amon iä manegab lawang tambiran, tä djipea bawi, idjä arae Rode, manalih manjenäh.

14. Maka iä kasene augh Petrus, tä sabab kahandjake iä djaton muap lawang tambiran, tapi iä hadari, tamä karong, sambil masuman, Petrus aton mendeng ruar bauntonggang tambiran.

15. Koan äwen dengae: lkau njanjau! Tapi iä manoto aughe, toto haliäi iä. Tä koan äwen: Mikäh iä baliä ruä.

16. Tapi Petrus magon manegah; tä äwen muap lawang, tuntang mitä iä; palus äwen djungun.

17. Maka iä mangipai, manjuni äwen, palus manjarita akae, kilen Tuhan djari mamplua iä bara sipir. Maka koe tinai: Awi keton manjarita talo toh akan Jakobus, tuntang akan karä pahari kea. Limbah tä iä palus bagoet, mindah akan kaleka beken.

18. Djadi, amon talo djari blawa, karä sardadu djaton lalangena karidue, krana kilen kea kadjarian Petrus tinai.

19. Maka amon Herodes manggau iä, djaton sondau, tä iä mahukum sardadu idjä djari manonggo iä, manjoho manganan olo tä. Limbah tä iä mindah bara Judea, melai huang Kaisarea.

II. — 20. Maka lembut pikir Herodes, handak manga-

lahi olo Tirus dengan Sidon. Tä olo tä ratarata manalih, tuntang limbah iä djari manjudok Blastus, mantirkarong radja, maka iä blaku radja hakabuaah dengae, basa tanahe imbelom awi tanah radja. — (1. Radja 5, 9.)

21. Maka andau idjä inantue Herodes hapan pakaian radja, tuntang mondok hundjun padadusae, sambil bakotak dengan olo tä.

22. Maka olo arä tombah tatehan: Tä augh Hatalla, djaton augh olo kalunen!

23. Palus tä kea malaikat Tuban mawi iä, basa iä djaton manenga horumat akan Hatalla; iä kinan uret belobelom, kalotä iä matäi. — (Dan. 5, 20.)

24. Tapi augh Hatalla belom tuntang dahangmandahang.

25. Limbah tä Barnabas äwen duä Saulus buli bara Jerusalem, limbah iä djari malalus gawie; maka Johannes kea, idjä bagarä Markus, ompat iä.

BAGI 13.

I. Barnabas äwen duä Saulus, injoh Rogh, maenan Ewangelion hong Papos; II. akan olo Jehudi idjä hong Antioghia, tanah Pisia; III. tinai akan olo kpir idjä hetä.

I. — 1. Maka intu ungkup Tuhan idjä hong Antioghia aton kea nabi tuntang

guru, iä tä: Barnabas, tinai Simeon, idjä bagarä Niger, tinai Lukius, olo Kirene, tinai Manahen, idjä impatusu hakanduang dengan Herodes, radjan tanah bagi äpat tä, tinai Saulus.

2. Djadi, amon olo tä blaku doa into Tuhan, tuntang puasa, maka Rogh brasih hamaub: Baris akangku Barnabas äwen duä Saulus akan gawi, idjä akan tä aku djari mangkat äwen.

3. Tä olo tä puasa, sambil blaku doa, tuntang mandanan lengäe hundjun äwen duä tä, palus manjoho iä hagoet.

4. Maka äwen tä, idjä injoho Rogh brasih, lius sampai Seleukia, bara hetä iä barajar akan Kiprus.

5. Djadi, amon iä sampai Salamis, iä masanan augh Hatalla huang karä sinagoge olo Jehudi; maka Johannes omba kea, manonggo iä.

6. Maka amon äwen djari mahoroe hapus pulau tä sampai Papos, iä sondau olo panjeher hetä, idjä nabi panandjaro, iä tä olo Jehudi, Barjesus arae.

7. Iä melai dengan Sergius Paulus, wakil radja, olo idjä pintar. Sergius Paulus tä mambawa Barnabas äwen duä Saulus, basa iä radjin handak mahining augh Hatalla.

8. Maka Elimas, olo panje-

her tä, (krana kalotä kea arae, amon injalanan,) malawan äwen, sambil mangkemä muas wakil radja tä bara kapertjaja.

9. Tapi Saulus, (idjä Paulus arae tiuai,) basuang Rogh brasih, mananturä iä, sambil hamaub:

10. O ikau, anak setan! idjä sabak karä ampin tipu, tuntang bakalilit haliai, idjä basingi karä talo budjur! djaton ikau maku terai mambingkok karä djalan Tuhan idjä budjur?

11. Toh, itäm, lengän Tuhan mawi ikau, ikau karäh babutä, djaton mitä matandau, sampai hapus tuka-se. Maka palus tä kea matae bara balulang, kakaput manjangkulep iä, tuntang iä mangumbang manggajap, manggau olo idjä ngagalan iä.

12. Tä, amon wakil radja nitä talo idjä djadi, maka iä pertjaja, paham kasangange tagal adjar Tuhan.

II. — 13. Maka Paulus tuntang äwen idjä dengae batolak bara Papos, palus sampai Perge, huang tanah Pampilia. Hetä Johannes malih iä, buli Jerusalem.

14. Tapi äwen mahoroe tanah tä, bara Perge palus sampai Antioghia, idjä huang tanah Pisidia; djadi andau sabbat äwen tauä sinagoge, mondok hetä.

15. Maka limbah Torat tun-

tang surat nabi djari imbasa, tä kapala sinagoge manjoho olo hamaub dengan äwen duä tä: O keton, pahari, mikäh aton augh keton, hapan mam-pangat olo arä, sanan bewäi.

16. Tä Paulus mendeng, mangipai, sambil hamaub: O keton, olo Israel, tuntang keton, idjä mikäh Hatalla, hining toh.

17. Hatallan utus olo toh djari mintih tato ita, tuntang mangkat utus olo toh katika äwen manamuäi intu tanah Misir, hapan lengäe idjä abas iä djari mamplua olo tä bara tanah tä; — (2.Mos.12,37.)

18. Tinai sampai äpat pulu njelo hirah katahie iä manjarenan gawin olo tä intu padang lombah tä;

19. Djadi, limbah iä djari mampalomos udju utus olo hong tanah Kanaan, iä djari mambagi tauah olo tä akan äwen, indu pagangae. — (Jos. 14,2.)

20. Limbah tä, eteke äpat ratus limä pulu njelo katahie hirah, iä mangkat hakim akae, sampai djaman nabi Samuel. — (Hak.2,16.)

21. Maka katika tä olo blaku radja, djadi Hatalla mangkat akae Saul, anak Kis, olo harn-putan Benjamin, äpat pulu njelo katahie. — (1.Sam.10,21.)

22. Limbah iä tä inganae, iä mangkat Dawid indu radjan äwen, tuntang iä manjaksi tahuu iä: „Aku djari

sondau Dawid, anak Jesse, olo idjä ingilak atäiku, idjä karäh malalus karä kahan-dakku.” — (1.Sam.16,12.)

23. Maka bara utus Dawid tä Hatalla, tumon djandjie, djari mampalembut akan olo Israel Jesus, Djuru-salamat; — (Jes.11,1.)

24. Limbah Johannes, helo bara panumahe, djari masan-pampandoi kahobah akan salepah utus olo Israel.

25. Maka kahum Johannes malalus gawie, tä koae: Ewe koan keton, aku toh? Aku djaton iä, tapi itä! rahian bara aku aton dumah idjä bitu, aku djaton baguna akae inenggak sarumpahe. — (Joh. 1,20.)

26. O keton, pahari, panakan utus Abraham, tuntang keton handiai, idjä mikäh Hatalla, akan keton djari impait saritan selamat toh.

27. Krana olo idjä melai hong Jerusalem, tuntang karä mantire, djaton djari kasene iä; karä augh nabi, idjä im-basae sining andau sabat, djari ilalus olo tä, awie djari mahukum iä.

28. Alo olo tä djaton djari sondau buku hapae mampatäi iä, mahin ilakue kea intu Pilatus, uka iä impatäi.

29. Djadi, amon sakarä augh, idjä tarasurat tahuu iä, djari tulus awi olo tä, maka olo tä manipas iä bara kaju, mangubur iä.

30. Maka Hatalla djari mam-belom iä tinai bara olo matäi.

31. Arä andaue iä djari git-an olo tä, idjä haiak dengae djari hagoet bara Galilea akan Jerusalem, idjä toh kea indu saksie intu olo arä.

32. Tinai ikäi kea masanan akan keton djandji, idjä djari inenga akan tato ita;

33. Djandji tä toto djari ilalus Hatalla akan ita, idjä panakae, awie djari mam-belom Jesus; kilau djari tarasurat kea huang masmur idjä duä: „lkau toh Anakku, andau toh aku djari mangarinah mangkat ikau.” — (*Masm. 2,7.*)

34. Maka idjä tahu perkara iä handak mambelom iä bara olo matäi, uka äla iä maram, djetä djari insanae hapan augh toh: „Jaku handak manenga akan keton asi, idjä indjandji akan Dawid, idjä etter tä.” (*Jes. 53,3.*)

35. Tagal tä kea iä masanan huang masmur beken: „lkau djaton karäh manlua iä, idjä brasih intu ikau. uka maram.” — (*Masm. 16,10.*)

36. Krana limbah Dawid huang pangereng ajue djari malalus kahandak Hatalla, maka iä matäi, tuntang ingubur intu äka tatoe, usange djari maram;

37. Tapi idjä djari imbelom Hatalla tä, iä djaton djari maram.

38. Tumon tä käläh keton

katawan, o pahari, awie tä ampun karä dosa insanan akan keton;

39. Karä dosa, idjä djaton tau nihau awi Torat Moses, maka awie tä genep bitidjä pertjaja toto tetek.

40. Toh ingaingat keton, belä keton buah augh, idjä insanan nabi kalotoh: — (*Habak. 1,5.*)

41. „Itä, keton olo panga-belä, sangang keton palus nihau; krana intu pangereng keton aku malalus gawi, idjä djaton imertjaja keton, amon olo manjarita tä akan keton.”

III. — 42. Maka anion olo Jehudi djari blua bara sinagoge, tä olo kapir blaku intu rasul, uka andau sabat idjä rahian karä augh tä insanan kea akue.

43. Maka amon olo idjä hong sinagoge djari bilang-bilangan, tä arä olo Jehudi, tuntang arä olo idjä djari masok Jehudi, tinai idjä mikäh Hatalla, omba Paulus äwen duä Barnabas; maka äwen duä hakotak dengae, sambil mangatau iä, uka iä melai etter huang asin Hatalla.

44. Maka andau sabat harian tä bilak lepah olo lewu tä hapumpung, handak mahining augh Hatalla.

45. Maka amon olo Jehudi mitä karä olo tä, iä sabak kahirie, tuntang iä malawan

augh, idjä insanan Paulus, iä malawae tuntang mamapa augh tä.

46. Tä Paulus äwen duä Barnabas nräh bamauh: Patut akan keton augh Hatalla inutor solake, tapi basa keton manganan tä, tuntang mado arep keton djaton baguna akan pambelom idjä katatahi: itä! toh ikäi manalih olo kapir.

47. Krana Tuhan djari mametäh ikäi kalotoh: „Jaku djari mingkes ikau indu kalawa akan olo kapir, uka ikau indu batang salamat hapus petak.” — (*Jes. 42,6; 49,6.*)

48. Amon olo kapir mahining anghe tä, iä handjak, tuntang manara augh Tuhan; maka piräpirä, idjä djari inantu akan pambelom idjä katatahi, palus pertjaja.

49. Maka augh Tuban tajap hapus tanah tä.

50. Tapi olo Jehudi madjik karä olo bawi, awang niubing agama, tuntang awang basewut, tinai olo idjä mambatang intu lewu, sampai Paulus äwen duä Barnabas intakan olo tä, balalu inganan bara tanah pagungae.

51. Maka äwen tä mambirik petak idjä leket hong tatap paie, indu kasaksian mawi olo tä, palus hagoet talih Ikonium. — (*Matt. 10, 14.*)

52. Maka karä murid ba-

suang kahandjak, tuntang Rogh brasih.

BAGI 14.

I. Paulus äwen duä Barnabas mamana Ewangelion intu Ikonium. II. Iä mampakäläh olo kait kedjag inta Listra. III. Iä intakan olo; iä baé akan puna lewae, akan Antioghia hong tanah Siria.

I. — 1. Djadi huang Ikonium, äwen tä tamä sinagoge olo Jehudi, tuntang bakotak kalotä, sampai kutub olo Jehudi, olo kapir pertjaja.

2. Tapi olo Jehudi idjä dia pertjaja madjik mamपालaso atäi olo kapir, uka mantakan karä pahari.

3. Maka äwen duä tä melai hetä tali andaue, tuntang uräh masanan Tuhan; tuntang Tuhan kea manjaksi augh asin ajue, awie mandjadian arä kata tuntang talo heran, hapan lengän äwen tä.

4. Maka karä olo lewu tä hambalang, belae hindjä olo Jehudi, tinai belabe hindjä rasul tä.

5. Djadi, amon olo kapir, olo Jehudi tuntang karä mantire maridu haiak hapumpong, handak mantakan iä, mamanting iä hapan batu,

6. Tä äwen duä tä, limbah manirok perkara tä, badari akan lewu tanah Lika-

onia, akan Litra tuntang Derbe, tinai akan tanah awang hakaliling,

7. Sambil masanan Ewangelion hetä.

II. — 8. Maka intu Litra aton olo hatuä idjä kedjer paie, paie kait kedjang bara knain indue, djaton haliai iä pudji manandjong.

9. Iä tä mahining Paulus bakotak. Maka Paulus manantuneng, mangasene olo tä pertjaja, harap indohop.

10. Tä iä hamauh dengae, hai anghe: Mendeng budjur hapan paim! Balalu olo tä manangkudjop mendeng, palus manandjong.

11. Maka amon olo arä nitä talo idjä iawi Paulus, iä mambo aughe, hamauh, hapan basan Likaonia: Dewa djari manjarowa ampin olo, mohon niadja ita!

12. Tuntang iä manggarä Barnabas Jupiter, tinai Paulus inggaräe Mercurius, basa iä idjä hakotak.

13. Palus imam Jupiter, idjä intu ruar lewu, mimbit sapi tuntang pajong kambing akan bauntonggang lewu, handak maluput parapah akae, haiak olo arä.

14. Tapi sana rasul, Barnabas äwen duä Paulus, mahining tä, äwen marabit klambie, palus manangkero akan bentok olo arä, saubil mangkariak,

15. Koae: O ketou! buhen

keton mawi talo kalotoh? Ikäi kea olo kalunen, idjä akan matäi sama kilau keton, tapi ikäi masanan Ewangelion akan keton, uka keton mules arep keton bara talo haiang toh, hobah intu Hatalla idjä belom, idjä djari manampa langit, petak, tasik, tuntang talo handiai awang huange.

16. Katika idjä halau iä djari manalua sakarä olo kapid mahoroe karä djalae kabuate; — (17,30.)

17. Alo iä djaton djari manjahokan arep, tapi djari mampait talo bahalap bara langit, udjan, wajah bua paham, tuntang djari mamuas huang ita dengan panginan tuntang kahandjak.

18. Maka alo iä hakotak kalotä, mahin bahali iä paterai olo tä, uka äla maluput parapah akae.

III. — 19. Tapi aton dumah olo Jehudi bara Antiochia tuntang Ikonium; iä tä madjik olo arä, mamanting Paulus hapan batu, haiak manunda iä akan ruar lewu, inahae djari nahotus.

20. Tapi amon murid mangaliling iä, iä mendeng, palus tamä lewu. Maka andau tinai iä, haiak Barnabas, hagoet akan Derbe.

21. Djadi, amon iä djari masanan Ewangelion intu lewu tä, tuntang djari manamäan arä bitu mandjadi murid,

maka iä haluli tinai talih Litra, Ikonium, Antiochia,

22. Sambil mangarasan atäi karä murid, tuntang mangatau äwen, uka iä magon etter huang kapertjaja, tinai iä masuman akae, mahoroe arä kadjakä ita akan indu tamä karadjaan Hatalla. — (Matt. 10,38.)

23. Tinai iä mangkat pandita akan olo tä huang genep ungkup Tuhan, iä blaku doa tuntang puasa, sambil mandjuluk olo tä intu Tuhan, idjä hong iä äwen djari pertjaja.

24. Maka limbah iä mahoroe Pisidia, iä sampai Pamplia;

25. Tinai iä masanan augh Hatalla intu Perge; limbah tä iä hagoet tanggoh Attalie.

26. Bara hetä iä barajar akan Antiochia, idjä äkae djari indjuluk huang asin Hatalla, uka mangkat gawi, idjä djari ilaluse. — (13,1)

27. Djadi, amon äwen sampai hetä, äwen mamumpong ungkup Tuhan, sambil manjarita akae karä talo hai tä, idjä djari indjadian Hatalla hapan iä; tinai iä manjarita akae, Hatalla djari muap lawang kapertjaja akan olo kapid.

28. Maka iä melai hetä dengan karä murid tahi andau.

BAGI 15.

I. Ungkup Tuhan intu Jerusalem meutus, dia usah olo kapid idjä pertjaja injunat, tuntang mumbing hadat olo Jehudi. II. Paulus hasuat dengan Barnabas; iä sindä tinai mangumhang arä tanah, masanan Ewangelioa.

I. — 1. Djadi, isut olo dumah bara Judea, madjar karä pahari, koae: Djaka keton djaton injunat tumon hadat Moses, maka keton djaton tau salamat.

2. Maka amon Paulus äwen duä Barnabas paham laka-lawan tuntang hasuat dengan olo tä, karä murid manjoho Paulus äwen duä Barnabas, tinai isut olo bara ungkup ajue, manalih karä rasul tuntang karä pandita hong Jerusalem tagal perkara iä.

3. Tä, amon äwen djari injoho ungkup Tuhan, iä mahoroe Poinike tuntang Samaria, haiak manjarita kabobah olo kapid, malampangan kahandjak paham akan sakarä pahari.

4. Djadi, amon iä sampai Jerusalem, iä inarima ungkup Tuhan tuntang karä rasul, tinai karä pandita, tuntang iä manjarita akan äwen talo hai, idjä djari indjadian Tuhan hapan iä.

5. Tä, maka isut baris olo parisi, idjä djari manumon kapertjaja, hamauh: Patut olo tä injunat, patut iä injoho manumon Torat Moses.

6. Maka karä rasul tuntang karä pandita hapumpong, handak masara perkara tä.

7. Tä limbah äwen tä djari paham hasuat augh, Petrus mendeng, sambil hamauh dengan olo tä: O keton, pahari! tawan keton, djari tahi toh limbah Hatalla djari mintih bara ita jaku toh, uka bara njamangku olo kapir mahining augh Ewangelion, palus pertjaja.— (10,54.)

8. Maka Hatalla, idjä kasene atäi olo, djari manjaksi akan olo tä, awie manenga akac Rogh brasih, sama kilau akan ita solake kea.

9. Djaton kabeken gawie dengan olo tä, sama kilau dengan ita kea, tuntang iä djari mamprasih atäi olo tä awi kapertjaja.

10. Maka toh, buhen keton mangkeniä Hatalla, handak badjudju manuat akan hundryn bahan murid tanggong tä, idjä dia tato keton horan tau niananggonge, tuntang keton mahin dia kea?

11. Tapi ita pertjaja mandino salamat awi asin Tuhan Jesus, sama kilau olo tä kea.

12. Tä olo arä handiai suni, tuntang mahining Barnabas äwen duä Paulus manjarita karä kata hai, tuntang talo heran, idjä indjadian Hatalla marak olo kapir, hapan iä.

13. Maka amon äwen tä terai bakotak, tä Jakobus tom-

bah, koae: O keton, pahari, bining aughku.

14. Simon djari manjarita, kilen Hatalla solake djari mananggoh olo kapir, uka manduan bara olo tä ungkup akan arae.

15. Maka perkara tä tumon augh sakarä nabi kea; kilau djari tarasurat:

16. „Limbah tä jaku handak haluli, tuntang handak mampendeng human Dawid tinai, idjä djari balongkang, palus manampunan ramoe awang pautingpantinga, mamangue tinai, tuntang mangabuabe haluli; — (Amos 9,11.)

17. „Uka karä olo awang batisa manggau Tuhan, tinai karä olo kapir kea, idjä inggarä tumon arangku, koan Tuhan, idjä malahis talo tä.”

18. Karä gawie Hatalla puna djari tawan bara solasolake.

19. Tagal tä jaku mamntus, djaton patut maur olo kapir tä, idjä hobah akan Hatalla.

20. Malainkan käläh ita manjurat akae, äla iä häwoi dengan karä kihal dewa, tuntang kandji, tinai äla kuman meto awang matäi buseng, äla kea kuman daha.

21. Krana bara djaman horan huang genep lewu aton olo, idjä masumau Torat Moses; djetä sining andau sabat imbasa huang karä sinagoge.

22. Tä angkat karä rasul, tuntang karä pandita, tinai

angkat salepah ungkup Tuhan, bahalap mintih isut olo bara ungupe, manjoho iä akan Antioghia, haiak Paulus äwen duä Barnabas, iä tä, Judas, idjä bagarä Barsabas, tinai Silas, olo hatuä idjä base-wut marak karä pahari.

23. Tinai äwen mampait surat intu äwen tä, idjä kalotoh aughe: „Karä rasul tuntang karä paudita, tinai karä pahari blaku kahandjak akan karä pahari idjä bara utus olo kapis, idjä intu Antioghia, intu Siria tuntang intu Kilikia.

24. „Basa ikäi djari mahining, isut olo baris ikäi djari hagoet, maur keton awi adjare, mamenibang atäi keton, awie manjoho keton injunat, tuntang mahaga Torat, — tapi ikäi djaton djari manjoho äwen tä kalotä :

25. „Tä angkat ikäi, idjä djari hapumpong hindjä atäi, käläh ikäi mintih olo, manjoho iä manalih keton, mampahaiak idjä äka kakiluk ikäi, Barnabas äwen duä Paulus tä ;

26. „Idjä djari manjaragh pambelome tagal aran Tuhan ita Jesus Kristus.

27. „Maka ikäi djari mintih Judas äwen duä Silas, bitie kea hapan augh ai karäh masuman augh toh.

28. „Krana Rogh brasih tuntang ikäi kea djaton handak mambehat keton, baja

ikäi manjoho keton manumon äpat perkara toh, idjä patut: 29. „Ela keton kuman meto parapah, idjä impatäi akan dewa, äla kea meto idjä buseng, äla kea daha, tuntang äla häwoi dengan talo kandji. Amon keton mahaga arep keton bara talo tä, tumon tä buah gawin keton. Salamat melai!”

30. Maka limbah äwen injoho hagoet, iä sampai Antioghia, palus mamumpong olo arä, sambil mandjuluk surat tä.

31. Amon olo djari mambasa tä, äwen handjak sabab augh mangat tä.

32. Maka Judas äwen duä Silas, idjä nabi kea, hapan arä augh madjar karä pahari, tuntang mangarasan atäie.

33. Limbah äwen djari melai hetä ombeonibet katahie, maka karä pahari malapas iä buli, manalih rasul huang kasanang.

34. Tapi Silas radjin melai.

II. — 35. Maka Paulus äwen duä Barnabas melai hong Antioghia, tuntang arä olo beken hindai, madjar olo, masanan augh Tuhan.

36. Maka djaton tahi andaue limbah tä, koan Paulus dengan Barnabas: Käläh koä hagoet sindä tinai, manjengok karä pahari intu karä kaleka koä djari masanan augh Tuhan, mangat katawan kadjarian äwen tä.

37. Maka Barnabas handak

mimbit Johannes kea, idjä bagarä Markus, ompat iä.

38. Tapi koan Paulus, djaton patut mimbit iä tä ompat dengae, basa bihin, huang Pampilia, iä djari undur bara iä, djaton palus omba, mampahaiak iä huang gawie. — (13,13.)

39. Djadi, äwen duä tä ha-suat, sampai iä hapisah; maka Barnabas mimbit Markus, palus barajar akan Kiprus.

40. Tapi Paulus mintih Silas; tuntang limbah iä in-jaragh akan asin Hatalla awi karä pahari, iä hagoet.

41. Maka iä mahoroe Siria tuntang Kilikia, haiak nangarasan karä ungup Tuhan.

BAGI 16.

I. Paulus mintih Timoteus indu padjake; iä mahoroe Prigia, Galatia, Misia; Hatalla manjoho iä, huang nupie, uka manalih tansh Makedonia. II. Paulus hong Pilippi.

I. — 1. Maka iä sampai Derbe tuntang Listra; hetä aton murid, Timoteus arae, indue olo Jehudi idjä pertjaja, tapi bapae olo kapir.

2. Iä tä basewut bahalap awi karä pahari, idjä melai intu Listra tuntang Ikoniom.

3. Maka Paulus radjin mimbit iä dengae, tä iä manduae palus manjunate, tagal karä olo Jehudi, idjä melai

intu lewu tä; krana olo handiai tä djari kasene bapae tä olo kapir.

4. Maka haiak iä manan-saran karä lewu, iä masuman akan olo prentah, idjä djari inukas karä rasul, tuntang karä pandita, idjä intu Jerusalem, uka olo tä manumon tä.

5. Tä karä ungup Tuhan indähen huang kapertjaja, tinai siniug andau iä indahang karäe.

6. Maka amon Paulus mahoroe tanah Prigia tuntang Galatia, iä ingahana Rogh brasih masanan augh Hatalla intu Asia.

7. Djadi, amon iä sampai Misia, iä mangkemä hagoet akan Bitinia, tapi Rogh Jesus djaton manjoho iä.

8. Maka limbah iä maha-lau Misia, iä sampai Troas.

9. Hetä hamalem Paulus mitä talo, iä tä anpin olo Makedonia, idjä biti, mendeng darabe, sanbil blaku intu iä, koae: Dimpah akan Makedonia, dohop ikäi.

10. Amon iä djari nitä talo tä, maka ikäi balalu himat barajar akan Makedonia, krana angat ikäi batantu, Tuhan djari mangahau ikäi, uka masanan Ewangelion akan olo hetä.

II. — 11. Maka limbah ikäi batolak bara Troas, ikäi palus sampai Samotrake, tuntang andau tinai sampai Neapolis.

12. Bara hetä ikäi sampai Pilippi, djetä lewu idjä mambatang huang baris tanah Makedonia tä, tuntang djetä lewu mardeka, idjä imangun awi prentah olo hai. Maka ikäi melai djaton tahi andaue intu lewu tä.

15. Maka andau sabbat ikäi akan ruar lewu, manalih saran batanganum, äka olo sombajang; hetä ikäi mondok, hakotak dengan olo bawi, idjä djari hapunpong hetä.

14. Maka aton olo hawi, Lidia arae, idjä mandjuul benang lamos, idjä bara lewu Tiatira, idjä mikäh Hatalla; iä tä mindiminding mahining aughe tä; tä Hatalla manarang atäie, sampai iä harati augh, idjä iusanan Paulus.

15. Djadi, amon iä impandoi, tuntang hapus kabalie, maka iä blaku intu ikäi, koac: Djaka keton harap aku toto pertjaja huang Tuhan, käläh tamä humangku, melai hetä. Maka iä hadjudjuan ikäi.

16. Djadi, amon ikäi hagoet handak sombajang, aton hasupa dengan ikäi djipen bawi, idjä ingunpang dewa, idjä tau manudjum, tuntang mawi arä ontong akan tempoe, awie manudjum.

17. Iä tä manuntut Paulus tuntang ikäi, sambil mante-hau, koac: Olo toh djipen pangkahai Hatalla, idjä masanan akan ita djalan selamat!

18. Maka tahi andau iä kalotä gawie. Tä Paulus kapähä atäie awi tä, palus iä mules arepe, sambil hamaub dengan dewa tä: Jaku manjoho ikau hapan aran Jesus Kristus, blua bara iä. Palus djam tä kea dewa tä blua.

19. Tä, amon tempoe mitä ontonge djari nibau, palus iä manawan Paulus äwen duä Silas, manunda iä akan äka basara, manaharep karä mantir.

20. Limbah tä iä mimbit äwen akan karä tuan hai, koac: Olo toh maur lewu ita; iä olo Jehudi;

21. Tuntang iä masanan hadat, idjä djaton patut iuarima atawa inumon ita, krana ita olo Romani.

22. Maka olo arä hapunpong malawan äwen duä, palus tuan hai manjoho olo manjintak mengkak klambie, balalu manukul iä.

23. Limbah iä pabam imukul, tä olo manutup iä huang sipir, tuntang manjoho mandur sipir manonggo äwen buabuah.

24. Mandur tä manarima prentah tä, palus manutup äwen huang karong bentok lialiai, tuntang mamanga paie.

25. Maka bentok alem hirah Paulus äwen duä Silas blaku doa, tuntang manjanji manara Hatalla. Maka karä olo inutup awang beken mindiminding, mahining aughe.

26. Tā, salenga petak paham hagerek, sampai karā galang human sipir tā harugob, balalu kea karā lawang buap, tuntang pasong olo handiai bengkak.

27. Tā, amon mandur sipir tangkinja batiroh, tuntang miā karā lawang sipir buap, maka iā manjilak padang, handak mampatāi arepe, krana kamāae, karā olo balokan djari babuhau.

28. Tapi Paulus mantehau, hai aughe, koae: Æla mawi arepm, krana ikāi handiai uras aton hetoh!

29. Maka iā blaku singah, sewu akan huange, tuntang hagendjäh, mahingkep darah pain Paulus äwen duā Silas.

30. Palus iā mimbit äwen duā tā blua, samhil hamauh dengae: O tuan, narai patut iawiku, uka aku mandino salamat?

31. Koan äwen: Pertjaja huang Tuhan Jesus Kristus, tā ikau tuntang hapus kabalim karäh mandino salamat. — (Joh. 3, 16.)

32. Balalu äwen tā masuman augh Tuhan akae, tuntang akan olo handiai, idjä intu humae.

33. Maka alem tā, djam tā kea iā manduan äwen, samhil mampuas awan pukule; tuntang palus tā kea iā impandoi, haiak olo ajue handiai.

34. Limbah tā iā mimbit

äwen tā akan humae, manjimpan medja akae, tinai iā tuntang karā olo ajue handjak, basa iā pertjaja huang Hatalla.

35. Maka amon talo djari blawa, tuan hai manjoho kapiri, koae: Lapas bewäi olo tā.

36. Tā mandur sipir masuman augh tā akan Paulus, koae: Tuan hai djari manjoho, malapas keton bewäi; blua, lius dengan salamat.

37. Tapi koan Paulus dengan kapiri: Intu baun olo arä, pesan ikāi hindai iriksa, maka olo tā djari manjoho olo mamukul ikāi, tuntang ikāi olo Romani, haiak manutup ikāi hong sipir; toh iā tinai handak manjoho ikāi blua sasuni? äla kalotä! naughe bitie kantoh, mamplua ikai. — (22, 25.)

38. Maka kapiri masuman aughe tā akan tuan hai; tā iā mikäh, amon iā mahining äwen tā olo Romani.

39. Palus iā manalih, mangatau äwen duā tā, mamplua iä, tuntang blaku intu iä, uka iä blua bara lewu tā.

40. Maka amon äwen tā djari blua bara sipir, iä tamä human Lidia; tuntang limbah iä djari hapumpong dengan karā pahari, haiak djari mangarasan iä, maka iä haغوet.

BAGI 17.

I. Paulus hong Tesalonika tuntang Beroia. II. Paulus hong Atena.

I. — 1. Maka äwen hagoet, mabalau lewu Ampipolis tuntang Apolonia, limbah tä äwen sampai Tesalonika; hetä aton sinagoge olo Jehudi.

2. Maka Paulus, tumon hadate, tamä hetä, tuntang sampai bantelo sabbat iä manarang augh surat akan olo;

3. Iä mangarinah tä akäe, sambil manarang, djaton tau dia Kristus tä buab kapähä, tuntang belom bara olo matäi; maka koäe, Jesus, idjä insanangku akan keton, iä Kristus tä.

4. Maka isut olo tä pertjaja, tuntang manatelan arepe intu Paulus äwen duä Silas; kalotä kea paham karä olo kapir, idjä mikäh Hatalla, tinai djaton isuisut bawin olo tatau.

5. Tapi olo Jehudi, idjä dia pertjaja, parsengen atäie, palus iä mamakat isut olo parajap, iä tä olo pakan idjä pamanding arepe, palus iä madjik olo arä hapumpung tuntang maridu, bandak mamok huang lewu; maka äwen maroboh human Jason, bandak mambarang rasul tä akan olo arä.

6. Tä, amon olo djaton

sondau äwen, maka iä mibir Jason tuntang isut pabari beken tanggoh karä mantir lewu, haiak mangalabawä, koäe: Olo tä, idjä djari maridu salepah kalunen, iä djari kantoh kea!

7. Iä tä human Jason äkäe; maka uras olo tä malawan prentab kaisar, awie masuman, aton olo beken idjä radja, iä tä Jesus.

8. Maka iä mangeroh olo lewu handiai, tuntang mantire, idjä mahining aughe tä.

9. Maka amon iä djari manduan sanda ombeombet bara Jason tuntang bara awang beken tä, iä malapas äwen tä tinai.

10. Tä karä pabari palus alem tä kea manjoho Paulus äwen duä Silas talih Beroia. Amon äwen sampai hetä, iä tamä sinagoge olo Jehudi.

11. Maka olo hetä bahalap prangae bara olo hong Tesalonika; iä pabias baliai manarima augh Hatalla, tuntang sining andau iä mariksa surat, djaka perkara tä toto kalotä.

12. Maka arä olo tä pertjaja, tinai arä bawin olo tatau, awang kapir, tuntang olo hatuä.

13. Tapi amon olo Jehudi, idjä intu Tesalonika, mahining, intu Beroia kea augh Hatalla insanan Paulus: tä iä hagoet akan hetä kea, madjik olo arä mamok.

14. Tā, maka karā pabari palus manjoho Paulus, uka iā hagoet bara lewu, ampimpin manalih tasik; tapi Silas äwen duā Timoteus melai hetä.

15. Maka olo idjä magah Paulus mampalhiak iā sampai Atena. Djadi, amon iä djari mahining petäh Paulus akan Silas äwen duā Timoteus, manjoho äwen tä djadjeleng manalih iä, maka olo tä harikas buli.

II. — 16. Maka amon Paulus mentai äwen duä tä intu Atena, iä paham kapähä atäie, awie mitä lewu tä kontep hampatong, tamunan dewa.

17. Maka iä hakotak huang sinagoge dengan olo Jehudi, tuntang dengan olo idjä mikäh Hatalla, tinai sining andau iä hakotak intu pakan dengan olo, idjä sondaue hetä.

18. Maka isut olo pintar baris olo Epikurus, tuntang olo Stoikus hasuat dengae; koan belae: Narai riman augh olo habitak tä? Koan belae: Ampie iä masanan dewa taheta. Djetä, basa iä masanan akan olo tä Jesus, tuntang kamisik olo matäi.

19. Maka olo tä manduan iä, mimbit iä akan kaleka basara, idjä Areopagus arae, koae: Tau ikäi katawan, narai adjar taheta tä, idjä insanam?

20. Krana augh taheta injampaim akan pinding ikäi. Toh ikäi radjin katawan, narai riman karä anghin tä.

21. Krana olo Atena handiai, tinai karä tamuäi, idjä melai hetä, djaton hilae gawi beken, baja handak manutor atawa handak mahining talo taheta.

22. Maka Paulus mendeng intu bentok Arcopagus tä, sambil hamauh: O keton, olo Atena, gitangku awi talo handiai, keton paham parihara dewa.

23. Krana amon aku mangumbang lewun keton, manjengok karä talo idjä injembah keton, tä aku sondau kea mesbeh, idjä aton surate kalotoh: „Akan Hatalla idjä djaton kasenan.” Maka iä, idjä injembali keton, alo keton djaton kasene iä, iä tä insanaugku akan keton.

24. Hatalla, idjä djari manampa kalunen tuntang talo handiai awang huange, iä Tempon langit petak, tuntang iä djaton melai huang huma, idjä tampan lengän olo.

25. Djaton kea iä tau indohop olo, kilau iä aton katapase talo enen, malainkan iä idjä manenga akan sakarä olo panibelom, tahaseng tuutang talo handiai.

26. Maka iä djari mampalembut bara olo Idjä sakarä utus olo, uka äwen tä melai

hundjun salepah petak, tuntang iä djari manukas karä katikae helo, tuntang tikas kalekæ;

27. Uka äwen manggau Hatalla, ajau iä tau mangkemä tuntang sondau iä, krana iä puna djaton kedjau bara genep bitin ita.

28. Krana huang iä ita belom, ita hagoet, ita aton; kilau isut pangarang dindang baris keton kea djari hamauh: „Krana ita toh puna utus ajue kea.”

29. Tä ita, idjä utus Hatalla, äla mado Hatalla tä sarowa hampatong bulau, salaka, batu, idjä iukir tumon kaharati tuutang kaapik olo kalunen.

30. Maka katahin katika kahumong olo Hatalla djaton maku manahiue, tapi toh iä manjoho olo handiai intu karä kaleka, uka iä hobah; — (14,16.)

31. Djetä, basa iä djari manantu andaue, handak mamutus kadjarian kalunen buang katetek awi olo, idjä djari inantue, idjä tarang djari iusanae akan olo handiai, awie djari mambelom iä bara olo matäi.

32. Maka amon olo tä mahining iä manjewut kamisik olo matäi, tä belabe halalea; tapi koan belabe: Dapit ikäi handak mahining aughm tinai tahu perkara tä.

33. Kakai Paulus blua bara bentok olo tä.

34. Maka isut olo hatuä leket dengæ, tuntang pertjaja; iä tä Dionisius, olo Arcopagus, tinai olo bawi, Damaris aræ; tinai aton kea olo beken.

BAGI 18.

I. Paulus intu Korintus. II. Paulus belä Antioghia. Panggoete idjä hanlelo iä masanan Ewangelion. III. Apolos masanan augh Hatalla.

I. — 1. Limbah tä Paulus harikas bara lewu Atena, tuntang iä sampai Koriutus.

2. Hetä iä sondau olo Jehudi, Akwila aræ, olo bara Pontus, idjä taheta dumah bara Italia, äwen duä hasawä Priskila, (sabab kaisar Klaudius djari manenga prentah manjoho olo Jehudi samandiui malihi Roma.)

3. Maka Paulus hindjä olo tä, basa iä sama satiare; iä ompat dengæ bagawi; krana olo tä tukang tingkap benang.

4. Tapi sining andau sabat iä madjar olo buang sinagoge, mangatau olo Jehudi tuntang olo kapir.

5. Maka amon Silas äwen duä Timoteus djari dumah bara Makedonia, Paulus ihadjadjuan Rogh, uka masanan akan olo Jehudi, Jesus toto Kristus tä.

6. Maka amon olo tä malawan, tuntang mamapa augh, iä manggerek pakaiac, sambil hamaub dengan olo tä: Dahan keton akan manata takolok keton kea, jaku toh brasih; bara katontoh aku handak manalih olo kapir.

7. Palus iä mindah bara hetä, tamä human olo, idjä Justus arae, idjä mikäh Hatalla; humae tä darah sinagoge.

8. Maka Krispus, kapala sinagoge tä, pertjaja kea huang Tuhan, tuntang hapus kabalie, tinai arä olo Korintus mahining augh Hatalla, pertjaja balalu impandoi.

9. Maka hamalem Tuhan hamaub dengan Paulus hong panggitae: Æla mikäb, tapi hakotak, äla suni;

10. Krana jaku aton hindjä ikau, dialo idjä biti akan mantakan tuntang mamapa ikau; krana bakapal olo indu ungkupku huang lewu toh.

11. Maka Paulus melai hetä idjä njelo djahawen bulan katahie, tuntang madjar, masanan augh Hatalla akan olo hetä.

12. Maka katika Galion indu wakil radja hong tanah Aghaia, olo Jehudi handiai hapakat, haiabaiak mantakan Paulus, mimit iä akan äka basara,

13. Koae: Olo toh musok olo manjembah Hatalla beken bara augh Torat.

14. Tapi amon Paulus handak hakotak, koan Galion dengan olo Jehudi: Djaka olo djari sala atawa papa gawie enen, o keton, olo Jehudi, tä toto jaku akan manarima keton;

15. Tapi djaka aton perkara tahu augh, atawa tahu ara enen, atawa tahu Torat idjä imbing keton, naughe keton bewäi masara tä, krana aku djaton maku mamutus perkara kalotä.

16. Balalu iä maharak olo tä bara karosi basara.

17. Tä olo kapir handiai manjinkap Sostenes, kapala sinagoge tä, mamukul iä tokep karosi basara; tapi Galion djaton paduli talo idjä bara karä perkara tä.

II. — 18. Djadi, limbah Paulus djari melai hetä tahi andaue hindai, maka iä manabi karä pahari, palus barajar akan Siria, iompat Priskila äwen duä Akwila; maka amon iä sampai Kenghrea, hetä iä manjukur takoloke, krana iä aton miate intu Hatalla. — (4. Mos. 6, 9, 18.)

19. Maka iä sampai Epesus; hetä iä mampelai äwen idjä dengae; tapi iä tamä sinagoge, sambil hakotak dengan olo Jehudi.

20. Olo tä blaku iä melai tahi dengae, tapi djaton olihe manumon huang olo tä.

21. Malainkan iä manabi arepe dengan olo tä, koae:

Djaton tau dia aku aton intu Jerusalem andau pesta karäh, tapi aku handak haluli tinai manalih keton, amon Hatalla handak manjoho aku. Tä ia batolak bara Epesus.

22. Djadi, amon ia sampai Kaisarea, ia hagoet akan Jerusalem, manabi ungkup Tuhan idjä hetä; limbah tä ia buli Antioghia.

23. Djadi, limbah ia djari melai hetä ombeombet katahie, inaka ia hagoet, mangumbang tanah Galatia tuntang Prigia, sambil mangarasan karä murid.

III. — 24. Maka aton olo Jehudi, Apolos arae, olo bara Aleksandria, idjä rentas babehat aughe, tuntang paham harati surat; ia tä sampai Epesus.

25. Ia djari iadjar huang djalan Tuhan, tuntang ia blasut atäie, ukuh ia masanan tuntang mambrita aran Tuhan; tapi ia katawan pampandoi Johannes bewäi.

26. Maka ia manampara hakotak uräh huang sinagoge. Amon Akwila äwen duä Priskila mahining ia hakotak, maka äwen manduan ia, tuntang mamaham manarang djalan Hatalla akac.

27. Tinai amon ia handak hagoet talih tanah Aghaia, maka karä murid mandohop ia, mampait surat akan karä pahari awang hetä, uka äwen manarima ia; maka amon ia

sampai hetä, ia paham mandohop olo, idjä djari pertjaja awi asi.

28. Krana bakarinah tantang balantu ia manggagom olo Jehudi, ia manantu awi karä augh surat, Jesus toto Kristus tä.

BAGI 19.

- I. Paulus intu Epesus; arä olo pertjaja.
II. Olo idjä dia pertjaja handak mamok.

I. — 1. Djadi, kahum Apolos intu Korintus, maka Paulus, idjä mangumbang karä tanah hila ngambo, sampai Epesus.

2. Amon ia sondau isut murid hetä, koae dengan äwen: Djari keton mandino Rogh brasih, katika keton baru pertjaja? Koan äwen tä dengae: Ikäi mahining mahin dia, Rogh brasih tä aton.

3. Koae dengan äwen: Maka hong äwe keton djari impandoi? Koan äwen: Hong pampandoi Johannes.

4. Tä koan Paulus: Johannes djari pampandoi bapan pampandoi kahobah, tapi ia djari manjoho olo pertjaja huang ia tä, idjä karäh dumah rabian bara ia, ia tä, huang Kristus Jesus. — (Matt. 3, 11.)

5. Amon äwen mahining aughe tä, ia impandoi huang aran Tuhan Jesus.

6. Djadi, amon Paulus man-

danan lengäe hundjun olo tä, maka Rogh brasih mohon akäe, palus äwen tä hakotak hapan hakabeken basa, tinai iä manudjum. — (8,17.)

7. Karä olo tä duäwalas biti hirah.

8. Maka Paulus tamä sinagoge, tuntang uräh atäie hakotak dengan olo telo bulan katahie, haiak mangatau olo manarima karadjaan sorga.

9. Maka amon isut olo manekang arepe, mamparisang atäie, sambil mamapa djalan Hatalla intu olo arä, tä Paulus malibi olo tä, mämisah karä murid, tuntang sining andau iä madjar olo huang kaleka mangadji ain olo anu, Tiranus arae.

10. Maka duä njelo iä kalotä, sampai olo handiai, idjä melai huang Asia, olo Jehudi tuntang olo kapir, djari mahining augh Tuhan Jesus.

11. Maka talo kwasa kea, idjä djaton pudji gitan olo, indjadian Hatalla hapan lengän Paulus.

12. Sampai benang äbese kea tuntang salimpute induan olo bara bitie, balalu inae hundjun olo haban, maka awi tä karä ampin peres terai, tuntang karä dewa papa blua.

13. Maka isut olo Jehudi, olo panjar, idjä panjumpah dewa, bahanji kea manjewut aran Tuhan Jesus mawi olo idjä ingumpang dewa papa,

koae: Ikäi manjumpah keton hapan Jesus, idjä insanan Paulus.

14. Maka idjä mawi talo tä, iä tä udju biti anak Skewa, kapala imam olo Jehudi.

15. Tä tombah dewa papa, koae: Jesus kasenangku, Paulus tawangku; tapi keton toh äwe?

16. Balalu olo tä, idjä ingumpang dewa papa, manangkadjok, mantakan äwen tä, tuntang mampakalah mawi iä, sampai äwen tä hadari bara huma halowai tuntang rusah himange.

17. Maka perkara tä tarahining olo Jehudi tuntang olo kapir handiai, idjä intu Epesus; maka olo handiai tä mikäh, tuntang aran Tuhan Jesus paham basewut.

18. Maka arä äwen, idjä djari pertjaja, manalih, mangaku tuntang manjarita karä gawie.

19. Tinai arä äwen, idjä बहुत pudji mangarohäi, mimbit karä surate, palus manusul tä, intu matan olo handiai; tinai iä mitong regan karä surat tä sampai limä pulu kojan ringgit.

20. Kalotä augh Tuhan paham abas dahangmandahang tuntang bara kwasa.

21. Maka limbah karä talo tä Paulus mahimat huang atäie, handak mahoroe Makedonia tuntang Aghaia, palus manalih Jerusalem; koae:

Limbah aku kantä, djaton tau dia aku mitä lewu Roma kea.

22. Maka iä manjoho duä biti äwen idjä dengae, iä tä Timoteus äwen duä Erastus, manalih Makedonia, tinai iä melai hindai intu Asia.

II. — 23. Tapi katika tä lembut paham karidun olo tagal djalan Tuhan.

24. Krana aton olo anu, Demetrius arae, tukang salaka, idjä manampa salaka manamunan human hampatong Diana; iä mawi arä balandja akan karä olo, idjä sama tukang kilau iä.

25. Maka iä mamumpang karä tukang tä, tinai sakarä olo idjä ompat gawi tä kea, sambil hamauh: O keton, tawan keton, awi gawi toh ita ontong paham.

26. Tinai keton mitä tuntang mahining, djaton intu Epesus bewäi, tapi karenga hapus Asia Paulus tä djari mundur arä olo, awie mardjar olo, koae: idjä tampan lengän olo, djaton toto Hattalla.

27. Maka perkara toh djaton indu karugin gawin ita bewäi, tapi human hampatong Diana kea, dewa bawi idjä hai tä, karäh inggarä olo djaton bara guna enen, tuntang kahaie, idjä ihorumat hapus Asia, hapus kalunen, badjeleng akan rusak.

28. Maka amon olo mahi-

ning aughe tä, iä paham blait, mangalabawä, koae: Hai toto Dianan olo Epesus!

29. Palus salepah lewu tä suraksirok, haihaiak olo badari akan kaleka batoping, sambil manunda Gaius äwen duä Aristarghus, olo Makedonia, idjä dengan Paulus.

30. Maka amon Paulus handak manalih olo arä, karä murid mangahana iä.

31. Tinai isut pangulu Asia kea, idjä hakapatoh dengae, manjoho olo manalih iä, tuntang mampudji iä, belä iä manjaragh arepe akan kaleka batoping.

32. Maka belaehe olo arä tä mangkariak kalotoh, tinai belaehe kakai, krana karä olo idjä hapumpang tä uras njanjau, bilak ratarata iä djaton katawan, kasen iä djari hapumpang.

33. Maka belaehe olo tä mandjidit Aleksander, idjä inggian olo Jehudi, manaharep olo arä; maka Aleksander mangipai, handak mambudjur arepe intu olo arä.

34. Tapi sana olo kasene iä olo Jehudi, palus olo handiai tä, kilau hapan augh idjä, haiak mangkariak barang duä djam hirah katahie, koae: Hai toto Dianan olo Epesus!

35. Limbah tä sukataris lewu mampaterai olo arä tä, koae: O keton, olo Epesus, äwe kea malin djaton ka-

tawan, lewun olo Epesus aton mahaga human Diana, tuntang hampatong dewa tä, idjä djari lawo bara langit?

36. Tä, basa perkara tä djaton taralawan, patut keton suni, äla kanaha gawin keton.

37. Krana keton djari mihir olo toh, idjä djaton djari marampas human dewa, djaton kea iä djari mamapa dewan keton idjä bawi tä.

38. Maka paribasa Demetrius, tuntang olo idjä sama tukang kilau iä, aton perkara enen dengan olo, aton bewäi andau basara, aton mantir, käläh olo tä hadawa hetä.

39. Tinai mikäh keton handak blaku talo enen tahu perkara beken, tä patut djetä imutus awi olo arä manimbange tumon undangundang.

40. Krana äwe katawan, mikäh ita indawa, injewut mamok, tagal perkara andan toh, tuntang ita djaton bara buku hapa mandjawap tagal karidun olo toh nah. Maka limbah iä djari hako-tak kalotä, iä malapas olo arä, idjä djari hapumpong, manjoho karä äwen tä buli humae tinai.

BAGI 20.

I. Paulus manalih Makedonia, Helas, Troas tuntang Miletus. II. Hong Miletus Paulus hasupa dengan bakas ungkup olo Epesus.

I. — 1. Maka limbah karidun olo djari terai, Paulus mamumpong karä murid, tuntang limbah iä mamberkat olo tä, iä palus harikas akan Makedonia.

2. Limbah iä djari mahoroe karä tanah hila tä, iä sampai Helas.

3. Hetä iä melai telo bulan; limbah tä, amon iä handak barajar akan Siria, olo Jehudi mimpa iä; tä iä mobah kahimate, handak buli manjak Makedonia.

4. Maka Sopater, olo Beroia, tinai Aristarghus tuntang Sekundus, idjä bara ungkup olo Tesalonika, tinai Gaius, olo Derbe, tinai Timoteus ompat iä sampai Asia; maka olo Asia kea omba iä, iä tä Tighikus äwen duä Tropimus.

5. Äwen tä djari hagoet helo, mendäh ikäi hong Troas.

6. Maka amon karä andau olo kuman tepong idjä djaton iragi djari halau, ikäi barajar bara Pilippi, huang kalimä ikäi sampai äwen hong Troas; hetä ikäi melai kudju.

7. Maka andau minggu,

amon karä murid hupumpung, mandarai tepong, Paulus hakotak dengae; maka andau tinai iä handak harikas, djadi iä mamandjang saritae sampai bentok alem.

8. Maka arä sumbo inotong huang karong-loteng, äka olo tä hupumpung.

9. Maka aton olo tabela, arae Eutighos; iä tä mondok papaking intu panjengok; maka iä parontok palus batiroh, sabab Paulus hasarita pandjang; tä awi tirohe iä balongkang, palus lawo kangiwa bara karong idjä suson telo, tuntang iä inggantang olo djari matäi.

10. Tapi Paulus mohon, mahukup mamangkut iä, koe: Äla keton ridu, krana tahasenge aton.

11. Limbah tä iä mandai tinai, mandarai tepong, kuman, tuntang tahi hindai iä hakotak dengan äwen tä, sampai langit mahindang, limbah tä iä harikas.

12. Maka olo mimbit olo tabela tä djari belom, tä atäi olo tä paham impangat.

13. Maka ikäi hagoet helo habanama, palus barajar akan Asus; hetä ikäi akan manduan Paulus. Krana kalotä augh petähe, basa iä handak manandjong.

14. Maka amon iä manjupa ikäi hong Asus, ikäi manduan iä, palus ikäi sampai Mitilene.

15. Limbah ikäi batolak bara hetä, andau tinai ikäi sampai tandipah Kios, tuntang andau harian tinai ikäi tuli hong Samos, palus melai hong Trogilion; maka andau idjä harian tinai ikäi sampai Miletus.

16. Krana poua kahandak Paulus mahalau Epesus, belä iä randjar andaue intu Asia. Krana iä manggulong arepe, uka, olih dengan olih, iä intu andau pentekosta sampai Jerusalem.

II. — 17. Maka bara Miletus iä manjoho olo tanggoh Epesus, pakadja karä bakas ungkup Tuhan idjä hetä.

18. Limbah olo tä djari unanalih iä, koe dengan äwen: Tawan keton bara andau solakku sampai Asia, kilen ampie jaku djari hindjä keton hapus katika tä;

19. Sambil manempo Tuhan dengan randah atäiku, tuntang arä djohon matangku huang arä tingkes, idjä djari buah aku awi kasingen olo Jehudi.

20. Aku djaton djari manjahokan talo idjä awang baguna, tapi djari masuman tä, haiak madjar tä intu keton, hong kaleka keton haiak hapumpung, tinai huang genegenep human keton

21. Aku djari masanan akan olo Jehudi tuntang olo kampir kahobah akan Hatalla, tuntang kapertjaja huang

Tuhan ita, Jesus Kristus.

22. Maka toh jaku, idjä kilau imasong huang Rogh; hagoet akan Jerusalem, tuntang djaton aku katawan talo en akan indu buah aku hetä.

23. Tapi huang genep lewu Rogh brasih manjaksi akangu, koae, pasong tuntang kadjakä mentai aku hetä.— (21,4.11.)

24. Maka aku djaton paraba talo idjäidjä, pambelomku mahin djaton harae, asal dengan handjak atäiku bewäi aku mahapus panggoetku, tuntang gawi, idjä djari dinongku bara Tuhan Jesus, iä tä, uka aku masanan Ewangelion asin Hatalla.

25. Maka toh, itä! aku kawatan, keton djaton karäh mitä baungku bindai, keton handiai, idjä djari ingumbangu, idjä djari mahining bara aku britan karadjaan Hatalla.

26. Sabab tä aku hamauh dengan keton andau toh kea, jaku toh brasih bara dahan keton handiai.

27. Krana aku djaton djari manjahokan talo idjäidjä, tapi lepah djari insanangu kahandak Hatalla akan keton.

28. Toh, haga arep keton, tuntang salepah kawan, idjä akae Rogh brasih djari mangkat keton indu sakatike, uka keton manjakatik ungkup Hatalla, idjä djari imi-

lic hapan dalian ai kea.

29. Krana toh kea jaku kawatan, limbah aku djari hagoet, maka harimaung awang basiak karäh dumah, manalih keton, idjä djaton masi kawan tä.

30. Tinai bara marak keton mahin karäh lembut olo, idjä mahandjean adjar, uka manamput murid omba iä.

31. Tagal tä, djaga keton, tuntang ingat, telo njelo katabie, handau hamalem, aku haiak manangis djaton djari malajan madjar genep bitin keton.

32. Maka toh o pahari, jaku manjaragh keton intu Hatalla, tuntang intu augh asin ajue, idjä kwasa haragapan keton, tuntang manenga akan keton panatau haiak dengan olo handiai, idjä djari imprasih.

33. Djaton aku pudji blaku salaka bulau, pakaian bara keton;

34. Tawan keton bewäi, lengängku toh kea djari mawi balandjangu, tuntang akan olo idjä dengangu.

35. Awi karä gawingku aku djari mamprahan akan keton, patut ita bagawi kalotä, tuntang mandohop olo idjä balemo huang kaper-tjaja, haiak mingat augh Tuhan Jesus, idjä injewute, koae: „Manenga tä labih mangat bara blaku.”

36. Amon iä djari hamauh

kalotä, maka iä mandeko utute, blaku doa haiuk olo handiai tä.

37. Maka olo handiai tä paham manangis, tuntang mamalok ujat Paulus, haiak manjium iä.

38. Olo tä pähä atäie, paham haream awi aughe tä, idjä djari injewute: olo tä djaton akan mitä bane tinai. Maka olo tä magah iä sampai banama.

BAGI 21.

I. Paulus hagoet akan Jerusalem. II. Iä inarimu ngkop Tuhan. III. Olo Jehudi mamok, handak mawi iä; iä inawan olo Romani.

1. — 1. Djadi, limbah ikäi djari batolak, malih iä olo tä, maka ikäi barajar palus sampai pulau Kos, tinai andau idjä rahian ikäi sampai pulau Rodos, bara hetä tinai ikäi sampai Patara.

2. Djadi, amon ikäi sondau banama, idjä barajar akan Poinike, maka ikäi manumpang djetä, palus batolak.

3. Amon pulau Kiprus mamala, ikäi mahalau tä hila sambil, palus barajar akan Siria, tuntang balaboh hong Tirus, krana hetä olo akan mungkar buat banama.

4. Djadi, amon ikäi sondau murid, ikäi melai dengae kudju; maka awi Rogh mu-

rid tä hamaub dengan Paulus, äla iä hagoet akan Jerusalem.

5. Djadi, amon karä andau tä hapus, ikäi batolak bara hetä, barajar tinai; maka olo tä handiai tuntang anak sawae magah ikäi sampai ruar lewu, tuntang ikäi mandeko utut ikäi intu pasisir tasik, blaku doa.

6. Limbah ikäi hatabi, maka ikäi djakat banama, tuntang äwen tä buli humae.

7. Maka ikäi maradjur mahapus parajar ikäi bara Tirus, palus sampai Ptolomais; hetä ikäi manabi karä pahari, tuntang melai dengae idjä andau.

8. Maka andau ralian ikäi hagoet sampai Kaisarea; hetä ikäi manalih Pilippus, olo idjä masanan Ewangelion, idjä biti bara äwen udju tä; palus ikäi melai dengae. — (6,5.)

9. Maka iä aton bara anak bawi, äpat biti, äwen tä uras budjang, tuntang tau manudjum.

10. Djadi, limbah ikäi djari melai hetä tabi andaue, maka aton dumah nabi bara Judea, Agabus arae. — (11, 28.)

11. Iä tä manalih ikäi, palus manduan babat Paulus, mamasong arepe lengäe paie, sambil hamaub: Toh koan Rogh brasih: olo idjä tempou babat toh, iä karäh imasong olo Jehudi kalotoh huang

Jerusalem, palus karäh indjuluk akan lengän olo kapir.

12. Amon ikäi mahining augh tä, maka ikäi tuntang karä pahari hong lewu tä blaku intu Paulus, uka iä äla hagoet akan Jerusalem.

13. Tapi tombah Paulus: Narai gawin keton manangis, malenjoh atäiku? Krana aku djaton pahias imasong bewäi, tapi pahias matäi kea buang Jerusalem tagal aran Tuhan Jesus.

14. Tä, amon djaton olih ikäi mangatau iä manumon augh ikäi, maka ikäi terai, koan ikäi: Käläh, kahandak Tuhan mandjadi.

15. Maka limbah karä andau tä ikäi maatap arep ikäi, palus hagoet akan Jerusalem.

16. Tuntang isut murid bara Kaisarea kea omba ikäi, sambil magab ikäi akan Mnason, olo Kiprus, idjä tabi djari murid, uka ikäi melai dengae.

II. — 17. Maka amon ikäi sampai Jerusalem, tä karä pahari manarima ikäi dengan kahandjak.

18. Maka andau idjä rahian Paulus tuntang ikäi manalih Jakobus; hetä karä bakas djari hapumpong.

19. Tä, limbah iä djari manabi äwen tä, iä manjarita midjämidjä karä talo, idjä djari indjadian Hatalla marak olo kapir hapan gawin ai.

20. Amon äwen tä mahining saritae tä, iä manara Hatalla, samhil hamauh dengae: O pahari, ikau mitä, bapulupulu kojan olo Jehudi kea djari pertjaja; maka uras olo tä mahaga Torat dengan lason atäie.

21. Toh olo tä djari supa kabar tahuu ikau, manjewut ikau madjar olo Jehudi handiai, idjä kasaburan marak olo kapir, uka manganan Torat Moses, basa ikau madjar iä, äla manjunat anake, tuntang äla manumon karä hadat.

22. Maka kilen gawi katon-toh? Djaton tau dia olo arä tä karäh hapumpong, krana iä djari mahining ikau djari sampai hetoh.

23. Toh, käläh ikau manumon augh ikäi; aton kolan ikäi hatuä, äpat biti, idjä aton miate intu Hatalla.

24. Duan olo tä, prasih arepm haiak dengae, tuntang tanggong ungnos tä, uka takoloke injukur; tä olo handiai karäh katawan, augh idjä mahin dia budjur bara karä sarita tä, idjä djari sampai ikäi mangotok ikau, malainkan ikau kea mahin manumon tuntang mahaga Torat.

25. Tapi idjä tahuu olo kapir tä, idjä djari pertjaja, bitin ikäi djari mampait surat tuntang djari mamutus, dia usah olo tä mahaga karä

talo tä, asal iä mahaga arepe äla ompat kuman meto parapah, idjä impatäi akan dewa, tinai äla kuman daha, äla meto awang matäi buseng, tuntang patut iä mahaga arepe bara kandji. — (18,20.)

26. Tä Paulus manduan olo tä, palus andau idjä rahian iä imprasih haiak dengan äwen, iä tamä human Hatalla, tuntang masuman, iä handak omba manjukup karä andau äwen tä imprasih; palus iä melai hetä, sampai imam djari maluput parapah tagal genep bitin olo tä.

III. — 27. Maka amon kujdu tä bilak hapus, tä isut olo Jehudi bara Asia mitä iä huang human Hatalla, palus äwen madjik olo arä handiai, balalu manawan iä,

28. Sambil mangkariak, koae: O keton, olo Israel, dohop! iä toh idjä madjar olo handiai intu karä tanah, mamapa utus ita, mamapa Torat tuntang kaleka toh; tinai iä djari manamäan olo kapir hong human Hatalla, manjamar kaleka brasih toh.

29. Krana bihin olo tä djari mitä Tropimus, olo Epesus, hindjä dengae intu lewu; tä äwen bataha Paulus djari mimbit iä tamä human Hatalla.

30. Maka salepah lewu su-raksirok ampie, olo arä hadari hapumpong, palus mantakan Paulus, manunda iä

bara human Hatalla, tuntang karä lawange balalu ingoo-tjie timbas likute.

31. Maka amon olo tä handak mampatäi iä, kaberdjari sampai kamandan sardadu, olo Jerusalem kilau handak mamok ampie.

32. Tä iä tä balalu mimbit sardadu tuntang isut luitenan, palus hadari mananggoh olo tä. Amon olo tä mitä kamandan tuntang sardadu, maka iä terai mamukul Paulus.

33. Tä kamandau manggapi, manduan iä, palus manjoho mamasong iä hapan rantai, duä karinting; limbah tä iä misek, äwe iä, tuntang narai gawie sala?

34. Maka hakabeken augh kariak olo arä tä. Tä, basa iä djaton tau mahining augh idjä batantu awi karidun olo, iä manjoho olo mimbit Paulus akan kota.

35. Maka amon iä sampai lampat, sardadu tä akan indumäton iä, basa olo arä handak mantakan iä.

36. Krana olo arä handiai aton manuntut, tuntang mangkariak: Kanan iä!

37. Maka amon olo handak mimbit Paulus tamä kota, koae dengan kamandan: Tau jaku hakotak dengam? Koae: Tau ikan basa Hellenes?

38. Mikäh ikau olo Misir tä, idjä bihin mamakat olo mamok, tuntang mimbit akan

padang äpat kojan biti mandjadi musoh?

39. Maka koan Paulus: Jaku toh olo Jehudi bara Tarsus, lewu huang tanah Kili-kia idjä basewut; maka aku blaku intu ikau, soho aku hakotak dengan olo arä tä.

40. Djadi, amon kamandan manjoho iä, Paulus mendeng hundjun lampat, tuntang mangipai olo arä; tä olo suni haliai, palus iä hakotak dengan olo tä, hapa basa Ibrani, koae:

BAGI 22.

I. Paulus hakotak dengan olo Jehudi.

II. Olo tä paham blait; kamandan manjoho mamukul Paulus, tapi Paulus musanan arepe olo Romani; tä koman-dan magah iä mausharep basaran mantir Jehudi.

I. — 1. O keton, pahari tuntang mama bapa, hining aughku, idjä hapangku toh mambudjur arepku intu keton.

2. Maka amon olo tä mahining iä hakotak dengae, hapan basa Ibrani, paham haream tinai kasuni äwen.

3. Maka koae: Jaku toh olo Jehudi, idjä inakan hong Tarsus, tanah Kilikia; tapi aku imbelom hong lewu toh, intu pain Gamaliel aku idjar tumon rimän Torat tato ita idjä karas haliai, tuntang.

jaku blasut atäiku tagal Hattalla, kilau keton handiai kea andau toh. — (5,34.)

4. Aku djari mangasingen djalan agawa toh sampai matämatäi, tuntang djari mamasong, manjaragh akan sipir olo hatuä bawi. — (8,3. — 9,1.)

5. Kilau imam hai mahin indu saksingku kea, tuntang olo bakas handiai; bara äwen tä kea aku djari blaku surat akan karä pahari, palus hagoet tanggoh Damaskus, nakara aku magah kea äwen idjä hetä tuntang pasonge akan Jerusalem, uka iä buah hukum. — (26,12.)

6. Djadi, sangkom aku manandjong, amon aku tokep Damaskus, bentok andau hirah, salenga talo blawa paham bara langit manjabintir mangaliling aku.

7. Palus aku balongkang akan petak; tä aku mahining augh, idjä hamauh dengangku: Saul! Saul! buhen ikau mantam aku?

8. Tombah aku: äwe ikau, Tuhan? Maka koae dengangku: jaku toh Jesus, olo Nasaret, idjä ingatahm.

9. Maka olo idjä dengangku mitä talo blawa tä, palus taräwen, tapi aughe idjä hakotak dengangku olo tä djaton haratie.

10. Maka koangku: narai akan iawiku, Tuhan? Koan Tuhan dengangku: mendeng,

talih Damaskus; hetä karäh insuman akam talo handiai, awang djari inukas akan indu iawim.

11. Maka basa aku djaton tau mitä talo awi katarus blawa tä, aku ingagalan olo idjä denganku, kalotä aku sampai Damaskus.

12. Maka Ananias, olo idjä tumon Torat mikäh Hatalla, idjä inggarä bahalap awi sakarä olo Jehudi awang melai hetä,

13. Iä tä manalih, manggapi aku, sambil hamaui denganku: o Saul, pahari! toh matam akan marenang tinai. Maka palus tä kea aku manampajah iä.

14. Maka koae: Hatallan tato ita bara helo djari manantu ikau, uka kasene kahandak ajue, tuntang mitä Idjä Tetek tä, mahining augh bara njamae.

15. Krana ikau karäh indu saksie intu olo handiai, uka manjaksi talo idjä djari gitam tuntang djari hiningm.

16. Maka toh, kanduem mauahi arepm? Mendeng, impandoi, uka karä dosam impuas, tuntang blaku doa huang aran Tuhan. — (2,38.)

17. Djadi, katika aku djari buli Jerusalem, kahum aku blaku doa huang human Hatalla, maka jaku kilau angkat tangengäi;

18. Tä aku mitä Iä, tuntang Iä hamaui denganku:

has ikau! gulogulong blua bara Jerusalem; krana olo hetoh djaton karäh manarima aughm manjaksi aku.

19. Maka koanku: Tuhan, olo tä kea katawan, aku idjä manutup huang sipir, tuntang huang karä sinagoge mamukul äwen, idjä pertjaja huang ikau.

20. Tinai metoh dahan Stephanus, saksim tä, inusuh olo, aku kea idjä mendeng darabe, radjin mitä iä matäi, tuntang manonggo klambin olo, idjä mampatäi iä. — (7,57.)

21. Tapi koae denganku: lius, krana aku manjoho ikau akan kedjau tanggoh olo kampir.

II. — 22. Maka olo tä mindiminding, manjenäh saritae, sampai iä manjewut aughe tä, balalu äwen manibo aughe, koae: Kanan olo kalotä bara kalunen! Krana djaton patut iä belom!

23. Maka amon olo tä mangkariak, mengkak manganan pakaiäe, tuntang mangaliam-bong petak,

24. Tä kamandan manjoho mimbit Paulus tamä kota, palus manjoho mariksa iä hapan pukul, mangat katawan bukue, olo mangkariak kalotä tagal iä.

25. Maka amon olo mama-song iä, hapan tali, koan Paulus dengan luitenan, idjä mendeng hetä: Patut kea keton mamukul olo Romani,

idjä hindai djari iriksa? — (16, 37.)

26. Sana luitenan mahining aughe tä, iä hagoet, masuman tä akan kamandan, koae: Buabua, ingat gawim! Krana olo tä olo Romani.

27. Tä kamandan inanang-goh iä, sambil hamauh dengae: Suman akangku, toto ikau olo Romani? Koae: Toto.

28. Tombab kamandan: Hai modale aku djari tamä mandjadi olo Romani. Maka koan Paulus: Tapi aku puna panakan olo Romani.

29. Tä, maka olo, idjä injoho mamukul iä, balalu malapas iä. Maka kamandan mikäb, amon iä mahining iä olo Romani, basa iä djari mamasong iä.

30. Maka andau tinai iä handak katawan batantu, narai bukue olo Jehudi mandawa iä; iä mengkak pasonge, sambil manjoho kapala imam tuntang sakarä olo bakas hapumpong; limbah tä iä magah Paulus mohon, mampendeng iä naharep olo tä.

BAGI 23.

I. Paulus manuharep basaran olo Jehudi.
II. Arä olo pakat, manjapa arepe, handak mampatäi Paulus. III. Paulus isagh akan Kaisarea.

I. — 1. Maka Paulus manampajah karä mantir basara

tä, koae: O keton, pahari, tuntang pangingat atäiku balahalap jaku djari manandjong intu baun Hatalla sampai andau toh, ...

2. Palus imam hai, Anani-as arae, manjoho olo idjä mendeng darabe manekap baue.

3. Tä Paulus hamauh dengae: Hatalla karäh manekap ikau, dinding idjä basapu baputi! Aton ikau mondok mariksa aku tumon Torat, tapi malawan Torat ikau manjoho olo manekap aku?

4. Maka koan olo idjä mendeng hetä: Kilen, ikau bahanji manjapa imam hai ain Hatalla?

5. Koan Paulus: Djaton aku katawan, o pahari, iä tä imam hai; krana toto aton augh surat: „Ela ikau manjapa mantir utus ajum.” — (2. Mos. 22, 28.)

6. Maka basa Paulus katawan, belabe olo tä olo saduki, tinai belabe olo parisi, tä iä tatehau intu bentok karä mantir basara: O keton, pahari, aku toh olo parisi, anak olo parisi; tagal aku harap kamisik olo matäi aku buah hukum!

7. Sana iä manjewut aughe tä, palus olo parisi paham hasuat dengan olo saduki, sampai karä olo tä babaris.

8. Krana koan olo saduki: djaton kamisik olo matäi, djaton malaikat, djaton kea rogh; tapi olo parisi manga-

ku, uras talo tä aton. —
(*Matt. 22, 23.*)

9. Maka olo tä paham karidue, sambil mangkariak, olo tamat surat baris olo parisi mendeng, mandjawab, koae: Ikäi djaton sondau kapapan olo toh; tapi mikäh rogh toto djari hakotak dengae, atawa malaikat, äwe katawan, tä äla ikäi malawan Hatalla.

10. Maka olo tä paham basuat, sampai kamandan tä mikäh, suro Paulus karäh harabitaë, palus iä manjoho sardadu manalih, manunda iä bara bentok olo tä, balalu mimbit iä tamä kota.

11. Maka alem rahian Tuhan mendeng darah-iä, koae: Sanasanang atäim, Paulus; krana kilau ikau djari manjaksi arangku hong Jerusalem, kalotä ikau akan manjaksi tä huang Roma kea.

II. — 12. Maka amon talo djari blawa, arä olo Jehudi pakat, manjapa arepe, iä djaton maku kuman talo enen, sampai iä djari mampatäi Paulus.

13. Karä olo idjä sama mananggong sapa tä, labih äpat pulu biti.

14. Äwen tä manalih kapala imam tuntang olo bakas, koae: Ikäi djari paham manjapa arep ikäi, djaton maku kuman talo enen, sampai ikäi djari mampatäi Paulus.

15. Toh, käläh keton tuntang sakarä mantir basara manaharep kamandan, tuntang blaku, uka djewu iä magah Paulus manalih keton, kilau ampin keton handak mariksa perkaräe budjubudjur; maka ikäi djari tap, bandak mampatäi iä, helo bara iä manaharep keton.

16. Djadi, akal olo tä tarahining anak bctau Paulus, balalu iä hagoet, tamä kota, masuman tä akan Paulus.

17. Maka Paulus mambawa idjä biti luitenan, sambil hamauh: Agah olo tabela toh akan kamandan, krana iä aton aughe dengae.

18. Palus iä mimbite, magah iä akan kamandan, koae: Paulus idjä inutup tä djari mangahau aku, blaku aku magah olo tabela toh akam, iä aton aughe dengam.

19. Tä kamandan manjingkap lengäe, mimbit iä ngabuat, palus misek iä: Narai aughm, idjä handak insanam akangku?

20. Koae: Olo Jehudi djari pakat, handak blaku iutu ikau, uka djewu ikau magah Paulus naharep basarae, kilau ampin handak mariksa perkaräe budjubudjur.

21. Tapi äla harap olo tä; krana labih äpat pulu biti olo hatuä baris olo tä aton mimpa iä, äwen tä djari manjapa arepe, djaton maku

kuman mihop, sampai iä djari mampatäi Paulus; tuntang toh kea olo tä djari tatap, mentai djandjim bewäi.

22. Tä kamandan manjoho olo tabela tä buli, tuntang mametäh iä: Æla haliai masuman akan olo, ikau djari masanan talo toh akangku.

III. — 23. Limbah tä iä mangahau duä biti luitenan, sambil hamaub: Awi keton manatap sardadu, duä ratus biti, uka äwen tä lius akan Kaisarea, tinai olo idjä hapan hadjaran udju pulu biti, tinai olo pamanah duä ratus biti, uka äwen tä uras tatap djam telo hamalem.

24. Tinai awi manjiunpan meto, äka mampondok Paulus, tuntang agah iä buah-buah akan Peliks, tamang-gong tä.

25. Tinai iä mamintik surat, idjä kalotoh aughe:

26. „Klaudius Lisis blaku salamat akan Peliks, tamang-gong idjä paham kwsa tä.

27. „Olo toh djari inawan olo Jehudi, tuntang amon iä karenga impatäie, tä jaku mananggohi, mimit sardadu, palus mandjidit iä bara lengän olo tä; limbah tä aku mahining iä olo Romani.

28. „Maka basa aku handak katawan bukue, olo tä mandawa iä, tä aku magah iä manaharep basaran olo tä.

29. „Tä aku harati, iä in-

dawa olo tagal perkaran Torat ajue, tapi djaton kasalae, sampai iä patut impatäi, atawa buah pasong.

30. „Maka amon olo aton masuman akangku, olo Jehudi handak nimpa olo toh, palus kea aku djari manjoho olo magah iä akam, tuntang djari mametäh äwen idjä mandawa iä kea, uka äwen tä masuman akam perkarae. Selamat melai!”

31. Maka sardadu, kilau prentah intu iä, palus manduan Paulus, tuntang hamalem tä äwen magah iä sampai Antipatris.

32. Maka andau tinai iä manjoho olo, idjä hapan hadjaran, magah iä, palus awang beken buli kota.

33. Maka amon olo tä sampai Kaisarea, iä mandjuluk surat tä akan tamang-gong, tuntang magah Paulus manaharep iä.

34. Djadi, limbah tamang-gong djari mambasa surat tä, iä misek iä, bara baris tanah idjä kwe iä; amon iä mahining, Paulus tä bara Kilikia,

35. Koe: Karäh, aku mariksa ikau, amon äwen idjä mandawa ikau djari sampai kea. Maka iä manjoho olo manonggo iä huang human basara ain Herodes.

BAGI 24.

I. Olo mandawa Paulus intu Pelika. II. Paulus malawan aughe. III. Pelika manutup Paulus duk njelo.

I. — 1. Maka limbah ka-limä, imam hai, Ananias, tuntang karä olo bakas, haiak dengan Tertulus, olo idjä patjäh kamanangan, hagoet, manaharep tamanggung, mandawa Paulus.

2. Djadi, limbah Paulus imbawa, maka Tertulus manampara mandawa iä, koae:

3. Ikäi toh sanang bewäi awi prentahm, tuntang haradjur arä talo bahalap djari indjadian akan utus olo toh awi kapintarm, o Peliks, idjä paham kwasa, djetä inarima ikäi dengan karä tarimakasih.

4. Tapi belä aku mangaroh ikau tahi, jaku blaku, tumon kahalapm hining aughe ikäi idjä pandak bewäi.

5. Krana ikäi djari sondau olo toh kilau peres idjä papa haliai, iä mampalembut karidu paham mawi sakarä olo Jehudi huang salepah kalunen, iä toh niantir idjä mambatang baris olo Nasarani idjä papa tä.

6. Tinai iä djari mangkemä kea handak manjamar human Hatalla; iä tä djari inawan ikäi, tuntang tumon Torat ikäi ikäi handak mabukum iä. — (21,28.)

7. Tapi dumah kamandan Lisias, tuntang paham kagaghe mandjidjit iä bara lengän ikäi;

8. Palus iä manjoho olo, idjä mandawa iä, manalih ikau; toh asal ikau handak manjoho olo mariksa mamukul olo toh totototo, tau bewäi ikau mahining pangakun ai karä talo, idjä dawan ikäi dengae.

9. Maka olo Jehudi kea manoto aughe, koae, perkara tä toto haliai kalotä.

II. — 10. Tapi tombah Paulus, amon tamanggung djari mangipai iä, manjoho iä hakotak, koae: Basa aku kawatan, djari arä njelo katontoh ikau marentah utus olo toh, maka uräh haream jaku mambudjur arepku intu ikau.

11. Krana murah bewäi ikau mariksa intu olo, haru kaduäwalas andau toh jaku djari hagoet bara hetoh, uka sombajang intu Jerusalem.

12. Tinai olo djaton djari sondau aku hakotak dengan olo, atawa manantiring olo ridu huang human Hatalla, dia kea huang karä sinagoge, dia kea intu lewu.

13. Djaton kea äwen tau manoto aughe idjä hapae mandawa aku katontoh.

14. Tapi perkara idjä toh ingakuku intu ikau, mahoroedjalan tä kea, idjä injewut olo toh baris papa, aku ka-

lotoh manempo Hatallan tato hiangku, sambil pertjaja sakarä augh, awang tarasurat huang Torat tuntang huang surat karä nabi;

15. Intu Hatalla jaku harap talo, idjä mabin ientai olo toh kea, iä tä, dapit olo matäi akan belom tinai, olo tetek olo papa. — (Joh 5,28.)

16. Tagal perkara tä kea aku madjar arepku, uka pangingat atäiku magon budjur intu Hatalla tuntang olon.

17. Maka limbah arä njelo aku buli, handak mandjuluk sadakah akan utns ajungku, tuntang handak maluput parapahku.

18. Sangkom tä olo sondau aku, metoh aku imprasih huang human Hatalla, tuntang djaton kutoh olo hetä, djaton karidu; maka idjä sondau aku iä tä isut olo Jehudi bara Asia.

19. Ewen tä patut manaharep hetoh, mandawa aku, djaka iä aton augh mawi aku.

20. Atawa käläh soho olo toh kea hamauh, narai kasalangka djari sondaue intu aku iriksa mantir basara ai?

21. Baja sabab augh idjä tä, idjä injewutku, metoh aku mendeng bentok olo tä, koangku: tagal kamisik olo matäi jaku ihukum keton andau toh.

22. Amon Peliks djari ma-

hining augh tä, tuntang iä katawan buabuah perkaran djalan tä, maka iä manjoho olo tä mentai bewäi, koae: Dapit, amon kamandan Liasias kantoh, tä aku mamutns perkaran keton.

III. — 23. Maka iä manjoho luitenan manonggo Paulus, tuntang manjanang iä, äla mangahana idjä biti kolae nguan talo akäe, atawa mananggoh iä.

24. Maka djaton tabi andaue rahian Peliks manalih hetä äwen hasawä Drnsila, sawäe tä olo Jehudi; palus iä manjoho olo manduan Paulus, tuntang iä mahining saritae manahiu kapertjaja huang Kristus.

25. Djadi, amon Paulus hakotak masanan katetek, kamantoh, tuntang hukum idjä harian karäh, tä Peliks paham kikähe, koae: Toh buli bewäi ikau; dapit amon aton hilaku, aku manjoho ikau manalih tinai.

26. Maka iä harap kea, Paulus karäh manenga rear akäe, uka iä malapas iä; tagal tä kindjap kea iä manjoho iä manaharep, tuntang hakotak dengäe.

27. Maka amon hapus duä njelo, Portius Pestus manganti Peliks; tä basa Peliks handak mampakilak atäi olo Jehudi, maka iä mampelai Paulus inutup.

BAGI 25.

I. Amon Paulus iriksa Pestus, iä blaku budjur intu kaisar. II. Badja Agripa madja Pestus; iä nahung nahing sugh Paulus. III. Andau idjä rahian Pestus manjoho Paulus mauharep iä.

I. — 1. Maka amon Pestus djari sampai tanah pagangan ajue, palus limbah katelo iä hagoet bara Kaisarea akan Jerusalem.

2. Tä imam hai, tuntang olo idjä maubatang baris olo Jehudi, manaharep iä, mandawa Paulus, musok Pestus,

3. Sambil blaku asi intu iä mawi Paulus, uka iä manjoho Paulus akan Jerusalem; maka äwen djari manjoho olo miupa iä, mangat mampatäi iä hong djalan. — (23,15.)

4. Maka tombah Pestus, Paulus tä inonggo intu Kaisarea, tuntang bitie badjeleng karäh buli hetä.

5. Tapi soho belae keton, koe, idjä basewut, uka iä hagoet haiak aku, tä djaka aton kasalan olo tä, käläh äwen mandawa iä.

6. Djadi, limbah iä djari melai dengan olo tä djaton labih bara katanja atawa kapulu andau, iä buli Kaisarea; palus andau idjä rahian iä mondok hundjun karosi basara, haiak manjoho olo manduan Paulus.

7. Amon iä tä djari sampai, tä olo Jehudi, idjä djari dumah bara Jerusalem, idjä mendeng hetä, mandawa Paulus tagal arä perkara awang pahaan kapapae, tapi äwen djaton tau manoto dawae mawi iä;

8. Haiak Paulus tombah, koe: Djaton kasalangka dengan Torat olo Jehudi, djaton kea dengan human Hattalla, djaton kea dengan kaisar.

9. Tapi basa Pestus radjin handak manumon kakalak olo Jehudi, koe dengan Paulus: Hakon ikau hagoet akan Jerusalem, uka hetä jaku mariksa ikau tagal perkara toh?

10. Tombah Paulus: Jaku handak manaharep basaran kaisar, hetä äkaku patut iriksa. Olo Jehudi aku djaton djari manapae, kilau ikau kea katawan bewäi.

11. Krana djaka aku djari mamapa olo, djaka aku djari mawi talo enen, sampai patut aku matäi, tä aku djaton bantus matäi; tapi amon talo, idjä dawan olo denganku, djaton toto, tä olo djaton tau manjaragh aku akae. Jaku blaku budjur intu kaisar.

12. Tä tombah Pestus, limbah iä hatirok dengan karä mantir basara ai: Intu kaisar ikau djari blaku budjur, käläh kaisar kea akan inangghom.

II. — 13. Maka djaton tahi andaue rahian radja Agripa tuntang Bernike madja Kaisarea, handak manabi Pestus.

14. Djadi, amon iä djari melai hetä tahi andaue, Pestus manjarita perkara Paulus akau radja, koae: Aton olo, idjä impelai Peliks huang sipir.

15. Maka amon aku sampai Jerusalem, kapala imam tuntang karä bakas olo Jehudi manaharep aku tagal iä, blaku hukum akae.

16. Maka aku djari tomabah augh äwen: djaton hadat olo Romani manjaragh olo inpatäi, djaka dia iä, idjä indawa, djari hataharep helo dengan äwen idjä mandawa iä, uka iä hatantepä djela hakotak.

17. Maka amon karä olo tä djari dumah haiak kantoh, aku djaton randjar, tapi paulus andau idjä rahian aku djari mondok hundjun karosi basara, manjoho olo magah iä manaharep.

18. Tapi amon äwen tä tadongarap, tä olo idjä mandawa djaton haliai manjewut buku, idjä tumon pelesku.

19. Baja äwen mandawa iä tagal augh korik agamae, tinai tagal olo anu, Jesus arae, idjä djari matäi, idjä, koan Paulus, aton belom.

20. Tapi basa aku djaton harati perkara kalotä, koangu dengae, djaka iä hakon

lius akan Jerusalem, uka hetä iä iriksa tagal perkara tä.

21. Tapi basa Paulus handak ihaga akan kaputusan pangkahai tuan, tä aku djari manjoho olo manonggo iä, sampai aku tau manjoho iä manalih kaisar.

22. Maka koan Agripa dengan Pestus: Aku inahin radjin mahining olo tä manjarita perkarae. Koae: Tau, djewu ikau mahining saritae.

III.—23. Maka andau tinai, amon Agripa äwen duä Bernike djari manalih, hapan karä kahaie, amon iä tuntang karä kamandan, tinai karä olo idjä mambatang intu lewu tä djari tamä huma basara, tä tumon prentah Pestus Paulus iagah olo manaharep.

24. Maka koan Pestus: O radja Agripa, tuntang keton handiai, idjä hetoh dengan ikäi, tä keton mitä iä; tagal iä tä olo Jehudi samandiai hong Jerusalem tuntang hetoh kea djari musok aku, tuntang mangkariak, koae: Djaton patut iä tä belom hindai.

25. Tapi basa aku harati, iä djaton djari mawi talo enen, sampai patut iä matäi, tinai basa iä kea blaku budjur intu pangkahai tuan, maka aku djari mamutus, handak manjoho iä akan hetä.

26. Toh, maka aku djaton katawan talo batantu, idjä

tau injuralku akan tuan tagal iä; sabab tä aku djari manjoho iä manaharep keton, idjä mambatang manaharep ikau, o radja Agripa, mang-at limbah iä iriksa, jaku katawan talo idjä patut injuralku.

27. Krana angkatu humong bewäi gawi, djaka mampait olo imasong, tuntang djaton masuman karä bukun perkaräe, idjä iä indawa olo.

BAGI 26.

I. Paulus manjarita arepe akan radja Agripa. II. Angat olo idjä mahining aughä tä.

I. — 1. **M**aka koan Agripa dengan Paulus: Toh tau ikau bakotak, manjarita perkaräram. Tä Paulus mauggangtang lengäe, manjarita perkaräe, koe:

2. Jaku manggarä arepku batuah, o radja Agripa, basa aku akan mambudjur arepku intu ikau tagal talo handiai, idjä aku indawa olo Jehudi;

3. Paham haream, basa aku katawan, ikau puna kasene karä hadat, karä perkaräan agaman olo Jehudi. Tagal tä aku blaku intu ikau, käläh hining aughku tuntang pandjang atäim.

4. Maka aimpin pambelomku, bara pesangku ta-

bela, olo Jehudi handiai katawan, basa aku bara tampaeräe djari hindjä atus ajungku intu Jerusalem.

5. Bara bibin olo tä toto kasene aku, asal iä handak manjaksie bewäi, jaku tumon hadat baris agaman ita idjä karas haliai djari belom kilau olo parisi.

6. Maka toh aku indawa olo, basa aku harap djandjin Hatalla, idjä djari inengäe akan tato hiang ita;

7. Idjä tä kea iharap duäwalas hamputan utus ita, handak manjampaie, awie sombajang handau hamalem; tagal kabarape tä, o radja Agripa, aku indawa olo Jehudi.

8. Kilen? Angat adon keton, djaton buah olo per-tjaja, Hatalla djari mambelom olo matäi?

9. Maka toto bibin aku mahin mado, patut aku malawan pahapaham aran Jesus, olo Nasaret tä. — (9,1.)

10. Tuntang aku djari malalus tä kea huang Jerusalem, arä olo brasih djari inutupku huang karä sipir, basa aku djari mandino kwasa tä bara kapala imam; tinai amon olo tä impatäi, aku kea ompat pakat.

11. Huang karä sinagoge kindjap aku djari mangapähä olo tä, handak mawaksa iä manjapa Jesus; tuntang basa aku sabak kagilangku mawi

olo tä, maka aku manggo-ang iä akan karä lewu tanah beken kea.

12. Maka amon aku tagal perkara tä hagoet akan Damaskus kea, mimbit kwasa tuntang prentah bara kapala imam,

13. Tä, hentok andau, kahum aku hong djalan, o radja, aku mitä talo blawa bara langit, idjä paham bara kalawa matanandau, manjabintir mangaliling aku tuntang olo idjä dengangku.

14. Djadi, amon ikäi handiai djari balongkang akan petak, tä aku mabining augh idjä hamaub dengangku, hapan basa Ibrani: Saul! Saul! buhen ikau mantam aku? bahali ikau makis salugi.

15. Maka koangku: äwe ikau, Tuhan? Koae: jaku toh Jesus, idjä ingatahm.

16. Toh gatang arepm bara petak, mendeng, krana aku djari masanan arepku akam, uka aku manjoho ikau mahaga tuntang manjaksi talo idjä djari gitam, tuntang idjä karäh gitam hindai.

17. Aku handak maliwus ikau bara utus olo toh, tuntang bara karä olo kapir, idjä akan tä jaku manjoho ikau katontoh,

18. Uka ikau manarang matae, tuntang mindah iä bara kakaput akan kalawa, bara kwasan setan akan Hatalla,

nakara olo tä mandino ampun karä dosae tuntang panatau haiak olo handiai, idjä djari imprasih awi kapertjaja huang aku.

19. Tagal tä, o radja Agripa, aku djaton marisang dengan panggitangku idjä bara sorga tä;

20. Tapi solake akn djari masanan kahobah akan olo idjä hong Damaskus, tinai akan olo idjä hong Jerusalem, tuntang intu salepah tanah Judea, tinai akan olo kapir; aku djari mampudji olo tä; uka iä hobah palus mules arepe akan Hatalla, sambil malalus gawi awang patut akan kahobah.

21. Tagal tä maka olo Jehudi djari manawan aku hnang hnman Hatalla, handak mampatäi aku.

22. Tapi awi Hatalla mawat aku, aku magon aton sampai andau toh, haiak masuman augh tä akan olo korik olo hai; tuntang aku djaton masuman talo beken, baja tumon pasuman karä nabi tuntang Moses,

23. Iä tä, Kristus akan buah kapähä, tinai iä idjä panjolak akan belom bara olo matäi, tuntang masanan kalawa akan ntus ita, tinai akan karä olo kapir.

II. — 24. Maka amon iä hamaub kalotä, hapan mambudjur arepe, tombah Pestus, bai auge: Ikau njanjau, o

Paulus! kutoh kadjim tä mampanjanjau ikau!

25. Maka tombah iä: Aku djaton njanjau, o Pestus, idjä paham kwasa, malainkan aughku toto, tuntang bara rima.

26. Krana radja katawan karä talo toh, tagal tä uräh kea aku hakotak dengae; krana angkatku, dialo idjä bara karä perkara tä basilim intu iä, krana talo tä djaton indjadian lakau serok.

27. O radja Agripa, aton ikau pertjaja augh karä nabi? Tawangku, ikau pertjaja.

28. Maka koan Agripa dengan Paulus: Karenga aku pahir awim mandjadi olo Kristen.

29. Tombah Paulus: Alo karenga alo dia, idjä aku, jaku blaku intu Hatalla, uka djaton ikau bewäi, tapi olo handiai kea idjä mahining aughku andau toh, mandjadi kalotoh kilau jaku, tapi äla buah pasong kilau aku toh.

30. Tä radja mendeng, baiak tamanggong tuntang Bernike, tinai olo beken, idjä mondok dengae.

31. Balalu äwen mindah handjulo, hatutor sama arpe, kone: Olo toh djaton kasalae iä patut matäi, atawa buah pasong.

32. Maka koan Agripa dengan Pestus: Tau bewäi olo toh palus lapas, djaka iä

dia djari blaku bodjur intu kaisar.

BAGI 27.

I. Paulus barajar akan Roma. II. Kapal kapian intu pulau Melite.

I. — 1. Amon augh djari putus ikäi barajar akan Italia, tä Paulus tuntang isut parantaian beken injaragh akan luitenan, Julius arae, idjä marentah baris sardadu ain kaisar.

2. Maka ikäi djakat banaman olo Adramitene, basa ikäi handak mamirit Asia, manansaran karä lewu awang intu pasisire; palus ikäi batolak. Maka Aristarghos, olo Makedonia, idjä bara lewu Tesalonika, ompat ikäi.

3. Djadi, andau idjä rahian ikäi sampai Sidon; maka Julius tä bahalap dengan Paulus, iä manjoho iä madja karä kapatoh, uka äweu tä manjimpan akae talo hapae.

4. Djadi, limbah ikäi harikas bara hetä, ikäi mabalau Kiprus hila gantau, basa riwut malawan ikäi.

5. Limbah ikäi mahoroe tasik, idjä helat Kilikia dengan Pampilia, maka ikäi sampai Mira hong tanah Likia.

6. Hetä luitenan sondau banama bara Aleksandria,

idjä barajar akan Italia; tä iä mindah ikäi akan kapal djetä.

7. Maka limbah ikäi barajar tabi andaue basusususur bewäi, tuntang bahali tau sampai tandipah Knidus, basa riwut malawan ikäi, tä ikäi barajar hila salatan Kreta, äka lewu Salmone.

8. Maka bahali ikäi mahalau hetä, palus ikäi balaboh intu kaleka, idja bagarä „palabuan bahalap“, tokep hetä lewu Lasea.

9. Djadi, basa musim handak hapus, tuntang djari bahaja barajar, basa wajah puasa djari balau, maka Paulus mampudji äwen tä,

10. Sambil hamauh dengae: O keton, gitanku parajar ita toh paham bahali tuntang rugi karäh, djaton karugin buat tuntang banama bewäi, tapi buah tahaseng ita kea.

11. Tapi luitenan harap augh garagan tuntang dju-rumudi bara augh Paulus.

12. Tinai basa kaleka tä djaton bahalap, mangat batadoh hetä musim sadingen, maka olo arä handak batolak bara hetä, mangkemä barajar mimes Poinike, palus batadoh hetä musim sadingen; djetä palabuan hong pulau Kreta, idjä hila baratdaja tuntang baratlaut.

13. Maka basa riwut rumbarumbai bara salatan, angat olo tä iä tau malalus kahan-

dake, balalu iä mungkar saub, barajar masisir Kreta.

14. Tapi djaton tali limbah tä barat paham mantakan banama, idjä Euroklidon arae.

15. Djadi, basa banama tabias awie, djaton kabawa manusong riwut tä, maka ikäi bahantong, mampahaiak dähes bewäi.

16. Maka ikäi kapiän intu pulau korik, Klauda arae, hetä mahin sanunoh ikäi tau manjingskap sampan.

17. Maka olo mandjidjit tä akan banama, tuntang hapan karä akal äwen maharat banama bara penda, tinai basa äwen niikäli banama tapang-gong, buah bosong, maka iä manduroh rajar hai, palus bahantong kalotä.

18. Djadi, amon banaman ikäi paham haliai intakan barat tä, maka andau tinai olo manganan belae buate.

19. Limbah tä andau telo, bitin ikäi manganan karä suang banama.

20. Maka basa tahi andaue djaton mamala matanandau, djaton bintang, tuntang barat paham haliai magon mantakan ikäi, tä angat ikäi djaton tau belom hindai.

21. Djadi, amon djari tahi olo djaton kuman, tä Paulus wendeng bentok olo tä, koae: Buah bewäi, o keton, djaka keton djari manumon aughku, tuntang djaton djari batolak bara Kreta, mangat

ita mahakan karä bahaja tuntang karä karugi toh.

22. Tapi toh tinai aku mam-pudji keton, käläh keton sanang bewäi, krana djaton idjä bitu keton akan nibau, baja banama bewäi.

23. Krana alem toh malai-kat Hatalla, idjä inempoku, idjä injembahku, aton mendeng darab aku,

24. Koe: äla mikäh, Paulus, djaton tau dia ikau manaharep kaisar; toh, maka Hatalla djari manenga akam kea olo handiai, idjä omba ikau barajar. — (23,11.)

25. Tagal tä, buah keton sanang bewäi, krana aku per-tjaja Hatalla, kilau aughe idjä insuman malaikat akanku, kakai kea karäh mandjadi.

26. Tapi ita akan kopian intu pulau.

II. — 27. Maka amon djari sampai kápatwalas alem ikäi tabias hong tasik Adria, tä bentok alem angate kamään karä anakbanama, petak tokep.

28. Maka amon iä malaboh tuga, tä iä sondau kandaleme duäpulu depä; limbah barajar miar isut äwen malaboh tuga tinai, tä iä sondau kandaleme limäwalas depä.

29. Djadi, basa äwen mikäh, banama karäh tantarang karang, maka iä malaboh äpat sauh bara hila kamburin banama, tuntang paham mangenang talo sawah.

30. Maka amon anakbanama handak babuhau bara banama, tuntang muloh sampan akan tasik, mamunga arepe handak malaboh sauh bara haluan banama kea,

31. Koan Paulus dengan loitenan tuntang dengan sardadu: Djaka olo tä djaton melai huang banama, ita djaton tau belom.

32. Tä sardadu manetes talin sampan, manggagare bewäi.

33. Limbah tä, amon lengit haru mahindang, Paulus mam-pudji olo handiai tä, uka iä kuman, koe: Kápatwalas andau toh keton manjarenan djaton kuman, djaton kea talo kinan enen beken.

34. Tagal tä aku mam-pudji keton, buah keton kuman isut, uka keton brigas, tan mawat arep keton; krana idjä krambar balau keton mahin dia akan gagar bara takolok keton.

35. Limbah iä djari hamanh kalotä, iä manduan tepong, manarimakasih intu Hatalla hong baun olo handiai, mandaraie, palus kumae.

36. Tä olo handiai sanang atäie, palus kuman kea.

37. Maka karä ikäi, idjä hong banama tä, duä ratus udju pulu djahawen bitu.

38. Djadi, limbah olo tä uras besoh kuman, iä mam-pahian banama, manganau

babatae lepalepah akan tasik.

39. Maka amon djari bandau, olo djaton kasene tana tah; tapi ia mita telok idja aton bara pasisir; maka angate, bahalap djaka ia tau manapanggong banama hetä.

40. Palus ia mungkar sauh, naughe banamae hapa koan tasik, tinai ia mengkak tandjut kara dajong, tuntang mambudjur raiar korik blaku riwut, palus mambidik sarä.

41. Maka amon ia sampai kaleka idja hariak hasansila, ia manapanggong banama hetä; maka haluan banama balalu tapanggong segah, tapi kamburin banama pusit awi pukul riak.

42. Tä kara sardadu pakat, handak mampatai kara parantain, belä idja biti sewu hanangoi palus babuhau.

43. Tapi luitenan tä handak mambelom Paulus, tagal tä ia mambalang khandak äwen; ia manjoho olo idja tau hanangoi sewu helo manalih sarä.

44. Tinai awang beken injohoe manalih hetä, belae hapan papan, belae hapan bindak banama. Kalotä olo samandiai belom, djakat pektak.

BAGI 28.

I. Paulus hong Melite. II. Ia sampai Roma. III. Dnā njelo katabie ia mananan aran Tuhan Jesus hetä.

1. — 1. Djadi, amon ikai djari liwus bara bahaja, tä ikai mabining aran pulau tä Melite.

2. Maka olo kapir idja hetä paham kataun basarae dengan ikai, krana limbah ia djari mantokan apui paham, ia manduan ikai handiai akan humae, sabab andau udjan tuntang sadingen.

3. Maka amon Paulus nia- raup pating kaju, sambil mina tä hong apui, aton blua lalidi awi lason apui, palus leket intu lengäe.

4. Maka amon olo tä mita lalidi tä leket intu lengäe, koe sama arepe: Toto olo tä pamuno, Dike (*aran dewa*) djaton manjoho ia belom, alo ia djari liwus bara tasik.

5. Maka Paulus mambirik lalidi tä akan apui, tuntang djaton ia kapähä enen. — (*Mark.16,18.*)

6. Tapi olo tä mentai ia kembang atawa kapet. Tapi amon olo tä djari tahi mentaie, sambil mita, ia djaton tjalaka enen, tä angkat atai olo tä hobah, haiak hamauh, Paulus tä Hatalla.

7. Maka darah kaleka tä kea aton huma tuntang tana

ain olo idjä mambatang hong pulau tä, Publius arae; iä tä minbit ikäi, tuntang badjoha manjarongan ikäi katelo andau.

8. Djadi, bapa Publius tä balongkang haban badarem tuntang kamising; maka Paulus mananggoh iä, tuntang limbah iä djari blaku doa, iä mandanan lengäe hundjue, manpakäläh iä.

9. Limbah talo tä djari, maka karä olo beken kea, idjä haban, idjä hong pulau tä, manalih, blaku pakäläh intu iä.

10. Tuntang olo tä paham mahornmat ikäi; tinai amon ikäi handak batolak, iä manjukup karä talo katapas ikäi.

II. — 11. Maka limbah telo bulan ikäi batolak bara hetä, manumpang banama bara Aleksandria, idjä djari batadoh intu pulau tä musim sadingen, idjä mimbing Dioskuroi tä (*aran dewa*) indu katae.

12. Amon ikäi sampai Sirakusa, ikäi melai hetä katelo.

13. Bara hetä ikäi barajar masisir, palus ikäi sampai Regium; maka limbah idjä andau riwut dumah bara salatan, tä andau idjä rahian tinai ikäi sampai Puteoli.

14. Hetä ikäi sondau pahari, äwen tä blaku ikäi melai kudju; limbah tä ikäi bagoet akan Roma.

15. Maka bara hetä kari pahari, idjä djari mabining britan ikäi, manambang ikäi sampai pakan Apius, tuntang sampai Tretabern; amoe Paulus mitä äwen tä, iä manarimakasih intu Hatalla, tuntang atäie balalu menteng.

III. — 16. Maka amon ikäi sampai Roma, linitaan manjaragh perantainan tä akan tuan gindal; tapi Paulus injohoe melai brangai äka kahandake, haiak sardadu idjä bitu, idjä manonggo iä.

17. Djadi, limbah katelo, Paulus manjoho olo mangahau karä kapalan olo Jehudi. Amon äwen tä djari hapumpang, koae dengan äwen: O keton, alo aku djaton djari mamapa utus ita, atawa hadat tato ita, mabin aku injaragh kea tuntang pasongku bara Jerusalem akan lengän olo Romani.

18. Amon olo tä djari mariksa aku, iä handak malapas aku, basa djaton kasalangka sampai impatäi.

19. Tapi basa olo Jehudi malawan, awi tä äwen badjadjuan aku blaku budjur intu kaisar; tapi djaton adoe, kilau aku handak mandawantus ajungku.

20. Maka djetoh bukue, aku djari blaku keton manalih aku, uka aku tau mitä keton, haiak hakotak denggan keton; krana tagal kaha-

râp olo Israel aku imasong dengan rantai toh.

21. Maka koan olo tä dengae: Ikäi djaton djari mandino surat bara tanah Judea, idjä masuman ikau, djaton kea pahari djari kantoh, idjä djari manjarita atawa masuman kapan gawim.

22. Tapi ikäi radjin kea mahining perkaram; krana idjä tahu baris olo idjä koan tä, tawan ikäi, hapus kalunen malawan olo tä.

23. Djadi, amon äwen tä djari manukas andaue akæ, maka arä olo hapumpung hong äkæ; tä iä manaraug tuntang manjaksi akan äwen karä perkaran karadjaan Hatalla, haiak manjarita akæ karä perkaran Jesus, hapan Torat Moses tuntang surat karä nabi, bara handjewu sampai halemäi.

24. Maka belæhe olo tä pertjaja augh idjä insanae; tapi belæhe dia.

25. Maka amon olo tä halawan augh sama arepe, äwen balalu hagoet haiak, sana Paulus manjewut augh idjä, koæ: Buah haliai Rogh brasih djari hamaub hadjamban nabi Jesaia mawi tato ita,

26. Koæ: „Lius, talih utus olo toh, haiak hamaub: hapan pinding keton karäh mahining, tapi djaton haratie, hapan matä marenang keton djaton kea akan mitä. — (Jes.6,9.)

27. „Krana atäi utus olo toh djari habalulang, bahali iä mahining dengan pindinge, matae ingambutepe: belä iä mitä hapan matae, mahiuing hapan pindinge, harati hapan atäie, palus hobah, niangat aku mampakäläh iä.”

28. Toh käläh keton katawan, selamat Hatalla djari impait akan olo kapir; olo tä kea karäh mindiminding manumon tä.

29. Limbah iä hamaub kalotä, maka olo Jehudi lepah bagoet, tuntang paham hasuat sama arepe.

30. Maka Paulus melai hong Roma, huang kalekæ kabuate, hapus duä njelo; iä manarima olo handiai, idjä manalih iä.

31. Tinai iä masanan karadjaan Hatalla, tuntang uräh mambrita Ewangelion Tuhan Jesus Kristus, maka olo djaton mangahana iä.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO ROMANI.

BAGI 1.

Paulus manntor arepe tuntang manabi olo Romani; iä masanan adjare idjä mambatang, iä tä: olo djaton tau tek intu baun Hatalla awi gawin ai, tapi awi kapertjaja bewäi; krana olo kalunen handiai djari undur bara Hatalla, tuntang mandjadi kapid, papa gawie.

1. Paulus, rewar Jesus Kristus, idjä djari ingahane mandjadi rasul, tuntang imbarise, uka mambrita Ewangelion Hatalla;

2. Ewangelion tä, idjä bara horan djari indjandjie hadjamban karä nabie huang surat brasih,

3. Idjä masanan Anake, (idjä tumon isi djari lembut bara utus Dawid, — (2. Sam. 7,12.)

4. Idjä ingarinah dengan kwasa iä toto Anak Hatalla, awi Rogh brasih, idjä mamprasih olon, limbah iä djari belom bara olo matäi,) iä tä, Jesus Kristus, Tuhan ita;

5. Awie tä ikäi djari mandino asi tuntang pangkat

rasul, uka ikäi manjoho sakarä utus olo mamenda kapertjaja huang arae;

6. Tuntang keton kea baris olo tä, idjä djari irawäi Jesus Kristus.

7. Surat toh akan olo handiai huang Roma, idjä äka kataun Hatalla, akan olo brasih, idjä djari irawäi Hatalla: käläh asi pahaik keton tuntaug kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

8. Tamparae jaku manari-makasih intu Hatallangku mahapang Jesus Kristus tagel keton handiai, basa kapertjajan keton basewut hapus kalunen.

9. Krana Hatalla, idjä inempoku huang roghku, malalus Ewangelion Anake, aton saksingku, aku magon manahru keton,

10. Tuntang haradjur huang lakudoangku aku musok, ajaajau mikäh aku sampet madja keton tumon kahandak Hatalla.

11. Krana jaku haus mitä

keton, mangat aku tau mam-bagi akan keton djakisut pa-nengan Rogh, hapa mam-paabas keton;

12. Djetä, nakara aku haiak keton impangat awi kaper-tjaja, idjä sama imbing ita, keton tuntang aku.

13. Maka aku djaton maku hilim augh dengan keton, o pahari, kindjap aku djari mahimat madja keton, tapi sampai toh aku aroh hantä; mangat aku habua keton kea isut, kilau marak karä utus olo kapid beken.

14. Krana aku kilau butang dengan sakarä utus olo kapid, alo dengan olo pintar dengan olo humong.

15. Kalotä, idjä aku, aku pahias bewäi masuman Ewan-gelion akan keton kea, idjä melai hong Roma.

16. Krana aku djaton ma-hamen Ewangelion Kristus; krana Ewangelion tä kwasan Hatalla, indu salamat akan kakarä idjä pertjaja, solake akan olo Jehudi, tinai akan olo kapid.

17. Krana huang Ewangelion ingarinah katetek Hatalla, idjä lembut awi kapertjaja, palus haradjur hong kaper-tjaja, tumon augh surat: „Olo idjä tetek awi kaper-tjaja, iä karäh belom.” — (*Habak.2,4.*)

18. Krana kalait Hatalla ingarinah bara langit, mawi karä karajap tuntang kadar-

hakan olo, idjä mahambang katoto awi kadarhaka.

19. Basa dasar Hatalla idjä tau kasenan djari bakarinah akan olon, krana Hatalla djari mangarinah tä akae;

20. Krana ampie idjä puna djaton tau itä, iä tä kwasae idjä katatahi tuntang puna Kahatallae, djetä gitan awi karä gawie bara katika ka-lunen djari indjadian, sam-pai olo djaton tau mambuku mampahalap arepe;

21. Toh, basa olo, alo iä kasene aton Hatalla, mahin djaton djari manara iä kilau Hatalla, tuntang djaton djari manarimakasih intu iä, tapi olo djari manggila arepe hu-ang karä pikire, tuntang atäie idjä paleng mandjadi kaput;

22. Awie mado arepe pin-tar, iä mandjadi gila,

23. Palus djari manganti kahain Hatalla, idjä djaton tau matäi, dengan hampa-tong idjä manamunan ampin olo kalunen idjä puna uga-hus, tuntang burong, meto, tinai talo awang manjarantar:

24. Tagal tä kea Hatalla djari manjaragh iä akan kipen atäie, akan kandji, sam-pai iä mamapa berenge deng-an sama arepe;

25. Olo tä idjä djari manganti katoton Hatalla deng-an tandjaro, tuntang djari mahorumat haiak manempo talo tampae paham bara idjä

djari manampae, idjä patut inara sampai katatahi. Amen.

26. Tagal tä Hatalla djari manjaragh iä akan kipäe idjä matekiapi. Krana bawin olo tä kea djari manambalik gawi, idjä tumon puna dasar, mandjadi gawi idjä marusak dasar.

27. Kalotä kea hatuän olo tä djari terai masawä tumon dasar, mandjadi basep kipäe dengan sama arepe, sambil mangandji arepe, hatuä sama hatuä, tuntang djari mandino upah kakapire tumon kapatute, akae kabuate.

28. Tumon olo tä djaton paraba mangasene Hatalla, maka Hatalla kea djari manjaragh iä akan pikire idjä matekiapi, uka mawi talo awang djaton patut.

29. Olo tä sangkak karä ampin kasalan, kandji, karajap, kakoho, kadarhaka, kontep kahiri, puno, kalait, tipu, kakaras;

30. Iä olo idjä pangasingen kolae, pangotok, basingi Hatalla, panjapa, badjoho, baltetjak, bakalilit, parisang dengan indu bapae,

31. Olo paleng, pangarintar, kianat, idjä bisi atäie, tulas.

32. Olo tä, alo iä katawan hukum Hatalla, olo kalotä gawie patut matäi, maka iä djaton mawi talo tä bewäi, tapi iä mangilak kea olo, idjä mawi talo kalotä.

BAGI 2.

Olo Jehudi kea, alo Torat tuntang djandjin Hatalla djari inenga akae, mabin sama tiwas kea kilau olo kapir, krana Hatalla djaton manjoho olo katawas prentabe bewäi, tapi manumon tä kea.

1. Tagal tä, djaton tau ikau mampahalap arepm, o olo kalunen, brangai alo äwe-äwe idjä manjalan olo beken. Krana hong perkara idjä hapam manjalan olo beken, hetä kea ikau mahukum arepm. Krana ikau, idjä manjalan olo, mabin sama kea gawim.

2. Maka ita katawan, bukum Hatalla tumon kabudjur buah karä olo, idjä mawi talo kalotä.

3. Tapi, o olo, idjä manjalan äwen awang mawi talo kalotä, tuntang ikau sama mawi tä kea, aton ikau mado, ikau tau mahakan hukum Hatalla?

4. Atawa aton ikau halanganjan kutoh asi, kapan-djang atäie tuntang kalemoe? djaton ikau katawan, asin Hatalla handak mimbit ikau hobah?

5. Tapi awi katekangm tuntang kabantus atäim ikau mangutoh akam kalait manantai andau kalait tä, metoh hukum Hatalla idjä budjur karäh ingarinah,

6. Idjä karäh mamaläh genp biti tumon gawie;

7. Pambelom idjä katatahi akan olo tä, idjä baketep huang gawi bahalap manggau kahai, horumat, tuntang talo idjä djaton tau rusak;

8. Tapi akan olo parisang, idjä djaton manumon katoto, tapi manumon kapapa, akæ karäh inengæ kalait tuntang kasangit;

9. Kadjakä tuntang kikäh akan salumpok karä olo idjä mawi kapapa, solake akan olo Jehudi, tinai akan olo kapir kea;

10. Tapi kahai, horumat tuntang kasanang akan kakarä idjä mawi kahalap, solake akan olo Jehudi, tinai akan olo kapir.

11. Krana Hatalla djaton mintih ampin olo.

12. Krana olo idjä djaton bara Torat, tuntang djari badosa, äwen kea karäh banasa, alo dia tumon augh Torat; tapi olo idjä bara Torat, tuntang badosa, äwen tä karäh buah hukum tumon augh Torat.

13. Krana djaton awie mahining Torat olo tetek intu baun Hatalla, tapi olo idjä manumon Torat karäh inggarä tetek.

14. Krana amon olo kapir, idjä djaton tawan Torat, awi dasare kea manumon augh Torat, tumon tä äwen idjä djaton tawan Torat, mahin mandjadi Torat akæ kea.

15. Awi tä tarang iä ma-

nantu, prentah Torat tä djari injurat huang atäie, basa pangingat atäie kea manjaksi perkara tä akæ, tinai karä pikire hakalawan huang arepe, atawa manjala atawa mambudjur arepe,

16. Manantai andau tä, amon Hatalla karäh mariksa mahukum talo basilim huang olo, awi Jesus Kristus, tumon Ewangelion ajungku.

17. Maka toh, ikau idjä bagarä olo Jehudi, tuntang manjewut arepm harap Torat, tinai ikau mampatara arepm sabab Hatalla;

18. Ika katawan kahandake, tuntang basa ikau djari mangadji Torat, maka ikau tau mariksa talo idjä toto patut;

19. Kamäam, akin ikau idjä indu magah olo babutä, ikau akan kalawa olo idjä huang kakaput;

20. Ika indu madjar olo paleng, tuntang indu murok olo humong, basa ikau mimbing sonton kapintar tuntang katoto huang Torat.

21. Toh maka ikau, idjä madjar olo beken, ikau mahin djaton madjar arepm! Ika masanau, äla manakau, ikau mahin manakau!

22. Ika mangabana olo habandong, ikau mahin habandong! Ika mangabelä dewa, ikau mahin marampas talo ain Hatalla!

23. Ika badjobo sabab Torat, tapi ikau manawah Ha-

talla awim malangkah Torat!

24. „Krana tagal keton aran Hatalla imapa intu olo kapir,” tumon augh surat. — (*Esegh.36,20.23.*)

25. Krana sunat tä baguna bewäi, amon ikau manumon Torat; tapi djaka ikau malangkah Torat, tä sunatm sama kilau kulop.

26. Toh, amon olo idjä djaton injunat mahaga prentah Torat, alo iä kapir, djaton iä karäh itong Hatalla kilau djari injunat?

27. Kakai idjä puna kapir, tapi malalus Torat, karäh manipan ikau, idjä mimbing hurup Torat tuntang hadat sunat, haiak malangkah Torat tä.

28. Krana iä djaton Jehudi toto, idjä Jehudi ruare bewäi, djaton kea djetä sunat toto, idjä ruare intu isi:

29. Tapi iä tä toto olo Jehudi, idjä huange kalotä; tuntang sunat atäi, idjä huang rogh, djaton tumon hurup bewäi, djetä sunat toto; maka horumat olo kalotä djaton bara olon, tapi bara Hatalla.

BAGI 3.

Torat djaton tan manjalamat olon, malainkan Torat puna mahukum bewäi; tapi awi kapertjaja huang Jesus Kristus olo toto tetek intu baun Hatalla.

1. Toh, narai kea ontong olo Jehudi? atawa narai guna sunat tä?

2. Paham kea ontong olo tä. Krana idjä mambatang, akae djari inenga karä augh Hatalla. — (*Masm.147,19.20.*)

3. Krana kilen? Alo belahae äwen tä djaton pertjaja, tau kea karajape mangarak katoton Hatalla?

4. Kwe äkae! Malainkan Hatalla toto budjur, tapi karä olo kalunen uras panandjaro; tumon augh surat: „Nakara ikau tetek huang karä aughm, tuntang budjur hong karä hukum ajum.” — (*Masm.51,8.*)

5. Tapi amon kadarhakan ita mampahai katetek Hatalla, kilen augh ita dengae? Djaton Hatalla sala, basa iä blait sabab tä? (Aughkntoh tumon angat olon.)

6. Aseuge! Djaka kalotä, kilen Hatalla tau mariksa mamalah salepah kalunen?

7. Maka amon katoton Hatalla impahai indu horumate awi tandjarongku, kilen jaku indu buah hukum hindai, kilau olo badosa?

8. Djaton buah ita mawi talo papa, mangat lembut talo bahalap? — Kilau augh olo belahae mamapa ita, manjewut ita pudji hamaub kalotä. Hukum olo kalotä buah bewäi.

9. Toh kilen? narai kalabien ita bara olo beken? Djaton haliai; krana ikäi djari manarang duäduä, olo Je-

hudi tuntang olo kapid, uras penda dosa.

10. Kilau djari tarasurat: „Djaton aton idjä tetek, idjä mahin dia. — (*Masm.14,3; — 53,4.*)

11. „Djaton aton idjä pintar, djaton idjä manggau Hatalla.

12. „Olo handiai djari undur, uras iä kilau babasi; djaton aton idjä mawi talo bahalap, idjä mahin dia.

13. „Balengkong olo kilau kubur manantai; djelae hapae manipu; katadan handipä hong totoke. — (*Masm.5,10; — 140,4.*)

14. „Njamae kontep sapa tuntang kapait aughe. — (*Masm.10,7.*)

15. „Paie balias indu manusuh daha. — (*Jes.59,7. — Sew. Sal.1,16.*)

16. „Karusak tuntang tjalaka bewäi huang djalae.

17. „Tapi djalan kasanang djaton iä kasenäe.

18. „Kikäh dengan Hatalla djaton intu baue.”

19. Toh ita katawan, karä augh idjä insanan Torat, djetä insanan akan olo idjä penda Torat; nakara genep njamä iangop, tuntang salepah kalunen tiwas dengan Hatalla.

20. Tagal tä, awi gawin Torat kakarä isi djaton tau tetek intu baun Hatalla; krana Torat manarang dosa bewäi.

21. Tapi toh, beken bara

Torat katetek Hatalla djari ingarinah, idjä injaksi Torat kea tuntang karä nabi;

22. Iä tä katetek Hatalla idjä lembut awi kapertjaja huang Jesus Kristus, idjä akan olo handiai, tuntang sampai olo handiai idjä pertjaja. Krana djaton kabekäe huang perkara toh.

23. Krana olo handiai uras badosa, tuntang djari nihau kahain Hatalla;

24. Tinai inenga bewäi iä inampa tetek awi asin Hatalla, awi kaliwus, idjä ilalus Kristus Jesus; — (*Epes. 2,8.*)

25. Idjä djari imprahan Hatalla indu padadusanasi akan karä olo idjä pertjaja huang dahae, uka awi tä iä mangarinah kateteke, basa iä djari mampun karä dosa, idjä djari iawi helo, metoh kapandjang atäi Hatalla; — (*3.Mos.16,5.*)

26. Tinai nakara iä mangarinah kateteke intu katika toh, basa iä tetek, tuntang manampa mandjadi tetek karä olo tä, idjä pertjaja huang Jesus.

27. Kwe toh kataram? Lepah djari nihau. Awi hadat djalan idjä kwe? awi hadat djalan gawin olo? Dia, tapi awi hadat djalan kaper-tjaja.

28. Tumon tä ikäi mamutus, olo inampa mandjadi tetek awi kapertjaja bewäi,

dia djaka awi gawin Torat.
— (*Gal.2, 16.*)

29. Aton Hatalla Hatallan olo Jehudi bewäi? djaton Hatallan olo kapir kea? Toto, Hatallan olo kapir kea.

30. Basa Hatalla terah Idjä, idjä manampa mandjadi tetek olo idjä injunat tä huang kapertjaja, tuntang olo idjä kulop awi kapertjaja.

31. Toh kilen, aton ikäi mangarak Torat awi kapertjaja? Asenge! ikäi mandähen Torat harecam.

BAGI 4.

Olo horan kea, kilau Abraham tuntang Dawid, djari tetek awi kapertjaja; dasar kapertjaja inarang.

1. Maka kilen koan ita, narai Abraham, bapa ita, djari mandino tumon isi?

2. Krana amon Abraham djari tetek awi gawie, tä iä bara horumat kea, tapi djaton iotu Hatalla.

3. Krana kilen augh surat? „Abraham pertjaja huang Hatalla, djetä djari itong akae indu kateteke.” — (*1.Mos. 15,6.*)

4. Maka akan olo bagawi upah djaton itong tumon asi, tapi tumon kapatute.

5. Tapi akan olo, idjä djaton harap gawie, malainkan harap iä, idjä manampa olo

badosa mandjadi tetek, akae tä kapertjajae itong indu kateteke.

6. Kilau Dawid kea mangarä olo tä salamats, idjä ruar bara gawie djari itong Hatalla tetek;

7. Koae: „Salamats iä, idjä djari iampun karä kadarha-kae, tuntang karä dosae djari inutup. — (*Masm.32,1.*)

8. „Salamats olo tä, idjä dosae djaton haliai itong Tuhan.”

9. Toh salamats tä, kilen, djetä akan olo idjä injunats bewäi, atawa akan olo kulop kea? Krana koan ikäi nah, kapertjajae djari itong akan Abraham indu kateteke.

10. Toh, kilen djetä djari itong akae? djari iä injunats, atawa katika iä hindai injunats? Djaton iä djari injunats, tapi katika iä hindai injunats.

11. Maka katae, sunats tä, iä djari mandino indu tjatjak katetek idjä awi kapertjaja, idjä djari itong akae, metoh iä hindai injunats; nakara iä akan bapa olo handiai idjä pertjaja tuntang djaton injunats, uka katetek djetä itong akan olo tä kea. — (*1.Mos. 17,10.*)

12. Tinai nakara iä akan bapa olo idjä hasunats kea, iä tä, akan bapa karä olo tä, idjä djaton baja hasunats bewäi, tapi idjä manandjong kea mahoroae awanpains kapertjajan Abraham, bapa ita,

idjä hong iä, metoh iä hindai injunat.

13. Krana djaton awi Torat djandji djari inenga akan Abraham, tuntang akan salepah panakae, äwen akan hapanatau kalunen, tapi awi katetek idjä awi kapertjaja.

14. Krana djaka awi Torat olo indu anak, mandino panatau, tä kapertjaja haiang, tuntang djandji bakaräk.

15. Krana Torat mampalembut kalait, krana djaka Torat djaton, tä kalangkah djaton kea.

16. Tagal tä, awi kapertjaja olo mandjadi anak, nakara djetä awi asi, uka djandji tä etter akan salepah panakae tä, djaton akan olo tä bewäi, idjä mimbing Torat, tapi akan karä olo tä kea, idjä sama kapertjajae dengan Abraham, idjä puna bapa ita handiai,

17. (Tumon augh surat: „Aku djari mangkat ikau akan bapa arä utus olo,“) intu baun Hatalla, idjä äka kaharape, idjä mambelom olo matäi, tuntang mangahau talo idjä djaton, kilau djetä aton. — (1.Mos.17,5.)

18. Tuntang alo djaton ampin talo harape, mahin tuntang kaharape iä djari pertjaja kea, iä toto karäh akan bapa arä utus olo, tumon augh, idjä djari inutor akae: „Kalotä panakam karäh.“ — (1.Mos.15,5.)

19. Tuntang iä djaton balemo huang kapertjajae, djaton iä manahiu berenge, idjä mangarowä, basa umure djari tokep saratus njelo, djaton kea iä mitä bereng Sarah, idjä mangarowä kea,

20. Tuntang djaton iä bembang atäie tahu djandjin Hatalla, sampai djaton pertjaja, tapi iä abas huang kapertjaja, sambil mahorumat Hatalla;

21. Tuntang iä batantu haliai huang atäie, talo idjä djari indjandji Hatalla, toto iä kwasa malalus tä kea.

22. Tagal tä kea djetä djari itong akae indu kateteke. — (1.Mos.15,6.)

23. Tapi sarita tä djaton djari injurat tagal iä bewäi, basa djetä djari itong akae,

24. Malainkan tagal ita kea, basa akan ita kea djetä karäh itong, djaka ita pertjaja huang iä, idjä djari mambelom Jesus, Tuhan ita, bara olo matäi,

25. Idjä djari injaragh tagal dosan ita, tuntang djari imbelom tinai indu katetek ita.

BAGI 5.

Bua katetek idjä awi kapertjaja. Dosan Adam tä kwasa, tapi katetek Tuhan Jesus paham kwasa haream.

1. Maka ita, idjä djari tetek awi kapertjaja, haka-

buah dengan Hatalla, awi Tnhan ita, Jesus Kristus. — (*Joh.16,35.*)

2. Awie kea ita hong kapertjaja tau sasar tamä asi toh, idjä djari äka ita, tuntang ita taratara sabab harap kahain Hatalla.

3. Tapi djaton tikas djetä bewäi, malainkan ita taratara toh kea huang karä kadjakä, basa ita katawan, kadjakä tä mampalembut kaketep;

4. Tinai kaketep tä mampalembut ksetter, tinai kaetter mampalembut kaharap.

5. Maka kabarap tä djaton manenga mahamen. Krana sintan Hatalla djari inusuh huang atäi ita awi Rogh brasib, idjä djari inenga akan ita.

6. Krana Kristus, katika ita magon baperes dosa, djari matäi gantini olo darbaka, intu katika idjä inukas.

7. Toh maka sanunoh bewäi idjä handak matäi gantini olo tetek; amon gantini olo badjoha mikäh aton olo petah matäi.

8. Tagal tä Hatalla manara sintae idjä akan ita, basa kahum ita magon badosa, Kristus djari matäi gantini ita. — (*Joh.3,16.*)

9. Toh maka paham haream ita karäh iliwuse bara hukum, limbah ita toh djari tetek awi dahae.

10. Krana amon ita djari

injapan dengan Hatalla awi pampatäi Anake, sangkom ita musohe, paham haream ita karäh injalamat awi pambelome, basa ita toh djari injapan dengae.

11. Tuntang djaton tikas djetä bewäi, tapi ita taratara kea huang Hatalla mahapang Tuhan ita Jesus Kristus, idjä awie ita djari injapan toh.

12. Tagal tä, awi olo Idjä dosa djari tamä kalunen, palus dosa tä manamäan pampatäi; kalotä pampatäi balalu akan olo handiai, basa iä handiai djari tamput badosa.

13. Krana sampai katika Torat inenga dosa aton kea huang kalunen; tapi dosa djaton itong, djaka djaton prentah.

14. Tapi pampatäi djari kwasa kea bara Adam sampai Moses, mawi karä olo tä kea, idjä djaton djari badosa awie malangkah prentah sama kilau Adam; Adam tä manamunan iä, idjä akan indu dumah.

15. Tapi panengan asi tä beken haliai, djaton kilau dosa. Krana amon awi dosan olo Idjä tä olo arä djari matäi: paham haream asin Hatalla, tuntang panengan asie djari djowong akan olo arä awi asin olo Idjä tä tinai, Jesus Kristus tä.

16. Tuntang djaton kilau hukum, idjä lembut awi olo Idjä tä, idjä djari badosa,

beken haliai panengan asi. Krana hukum tä djari lembut sabab dosa Idjä tä akan kabanasa, tapi panengan asi maliwus bara arä dosa akan katetek.

17. Krana amon tagal ka-langkah olo Idjä tä pampatäi djari marentah sabab olo Idjä tä: paham haream karä olo tä, idjä djari mandino kutoh asi tuntang panengae, katetek, karäh marentah huang pabelom awi olo Idjä tä tinai, djetä awi Jesus Kristus.

18. Tagal tä, kilau awi kalangkah Idjä tä olo handiai buah kabanasa: kalotä kea awi katetek Idjä tä tinai katetek, batang pabelom tä, djari sampai olo handiai.

19. Krana sama kilau awi karisang olo Idjä tä olo arä uras tamput badosa: kalotä kea awi katurut olo Idjä tä tinai olo arä indjadian tetek.

20. Maka Torat djari manjelat pandähan, uka manaham dosa. Tapi amon dosa tä paham, asi paham haream hindai;

21. Nakara, kilau dosa djari marentah akan pampatäi, kalotä kea asi marentah awi katetek akan pabelom idjä katatahi, awi Jesus Kristus, Tuhan ita.

BAGI 6.

Olo idjä indjadian tetek sindä, djaladjalan brasih kea, basa iä leket intu Jesus.

1. Toh, kilen koan ita? Buah ita magon badosa bewäi, mangat asi paham haream hindai?

2. Kwäka! Ita idjä djari matäi akan dosa, kilen ita tau belom huang tä tinai?

3. Atawa djaton keton kawatan, kakarä ita, idjä djari impandoi huang Kristus Jesus, maka ita djari impandoi huang pampatäie?

4. Awi pampandoi brasih ita djari ingubur haiak dengae huang pampatäi, uka kilau Kristus djari imbelom bara olo matäi akan kahain Bapa, kalotä ita kea akan manandjong huang pabelom idjä taheta.

5. Krana amon ita djari irapet dengae mandjadi sama dengan pampatäie, maka kalotä kea ita sama dengan pabelome.

6. Krana ita katawan, atäi ita idjä usang tä djari injampalaki haiak dengae, nakara bitin dosa impalomos, uka äla ita manempo dosa tä hindai.

7. Krana idjä djari matäi, iä lapas bara dosae.

8. Maka amon ita djari matäi hong Kristus, ita per-

tjaja, ita karäh belom kea hong iä.

9. Tuntang ita katawan, Kristus, limbah iä djari belom bara olo matäi, djaton matäi tinai; pampatäi djaton bara kwasa hindai dengae.

10. Krana idjä iä matäi, iä matäi sindä tagal dosa, tapi toh idjä iä belom, belom akan Hatalla.

11. Kalotä buah angkat keton kea, keton toto matäi akan dosa, tapi belom akan Hatalla huang Kristus Jesus, Tuhan ita.

12. Tagal tä, äla keton manjoho dosa marentah huang bereng keton, idjä bagin matäi tä, sampai keton manumon kipäe.

13. Æla kea manenga ramonbereng keton akan dosa indu ganggamae, malalus kadarhaka, tapi tenga arep keton akan Hatalla, kilau olo idjä djari imbelom bara olo matäi, tuntang ramonbereng keton tenga akan Hatalla, indu ganggaman katetek.

14. Krana dosa djaton tau marentah keton, basa keton djaton penda Torat, tapi penda asi.

15. Maka kilen toh? Buah ita magon badosa, basa ita djaton penda Torat, tapi penda asi? Æla haliai!

16. Djaton keton katawan, amon keton mampatempo arep keton indu rewar, tantai akan mamenda, tä keton

toto rewar ajue, idjä imenda keton kabandake, atawa keton rewar dosa akan pampatäi, atawa rewar katurut akan katetek? — (2. Mos. 21, 5.)

17. Tapi tarimakasih intu Hatalla, basa keton bihin toto djipen dosa, tapi toh hapan toto atäi keton manumon sonton adjar, idjä akan tä keton djari injaragh.

18. Krana keton djari bebas bara dosa, palus mandjadi rewar katetek.

19. Tumon kaharatin olo aku hakotak, tagal kabantus isin keton: krana kilau keton djari manjaragh ramonbereng keton indu djipen kaudji, tuntang djipen kadarhaka hatantilap kadarhaka: kalotä katontoh saragh ramonbereng keton indu rewar katetek akan karasih.

20. Krana katika keton magon djipen dosa, maka keton lapas bara katetek.

21. Toh, narai pangulih keton katika tä, awi karä talo gawi, idjä ihamen keton katontoh? Krana kadjarian gawi tä pampatäi.

22. Tapi katontoh, limbah keton empas bara dosa, tuntang manempo Hatalla, toh keton aton bara pangulih, iä tä, mandjadi brasih; maka kadjariae pambelom idjä katatahi.

23. Krana upah tangan dosa, djetä pampatäi; tapi panengan asin Hatalla, djetä pam-

belum idjä katatahi, huang Kristus Jesus, Tuhan ita.

BAGI 7.

Olo idjä djari tetek awi kapertjaja empas bara Torat; tapi iä magon akan bakalawan dengan dosae.

1. Atawa djaton keton katawan, o pahari, (krana jaku hakotak dengan äwen, idjä harati Torat,) Torat tä bara kwasa intu olo katahahie belom?

2. Krana olo bawi, idjä penda banae, injaragh awi Torat akan banae katahahie belom; tapi amon banae matäi, tä iä empas bara prentah banae djetä.

3. Tagal tä, katahin banae belom, maka olo bawi tä inggarä habandong, djaka iä babauä beken; tapi djaka banae djari matäi, tä iä empas bara prentah tä, sampai iä djaton inggarä habandong, amon iä babanä beken.

4. Kalotä, o paharingku, keton kea djari impatäi bara Torat awi bereng Kristus, nakara keton mindah akan beken, akan idjä djari belom bara olo matäi tä, uka ita mamua akan Hatalla.

5. Krana katahin ita magon huang isi, maka karä kipen dosa, idjä lembut awi Torat, bara kwasa huang karä ra-

monbereng ita, uka mamua akan pampatäi.

6. Tapi toh ita djari matäi bara Torat, tuntang djari empas bara Torat tä, idjä djari mimbing ita bihin: sampai toh ita manempo Hatalla huang dasar taheta ain Rogh tä, djaton huang dasar hurup idjä usang.

7. Maka kilen koan ita toh? Torat tä dosa? Kwäkae! Tapi aku djaton kasene dosa, djaka dia awi Torat; krana aku djaton kasene karä kipen tä sala, djaka dia aton augh Torat: „Äla ikau mipen.”

8. Tä, maka dosa manjingkap buku, tuntang awi prentah tä iä mampalembut huang aku karä ampin kipen; krana djaka djaton Torat, tä dosa kilan matäi.

9. Krana bihin aku belom, lapas bara Torat; tapi sana prentah tä sampai, tä dosa palus belom, tapi jaku matäi.

10. Djadi, prentah idjä djari inenga akangku indu pam-belomku, djetä maudjadian pampatäi akangku. — (3. Mos.18,5.)

11. Krana dosa djari manjingkap buku, palus awi prentah mampalajang aku, tuntang mampatäi aku hapan djetä.

12. Kalotä maka Torat tä toto brasih, prentah tä brasih, tetek, bahalap

13. Tapi kilen, tau talo

bahalap mandjadi pampatäi akangku? Kwäka! Tapi dosa, nakara bakarinah iä toto dosa, djari mandjadian akangku pampatäi awi talo bahalap tä, nakara dosa tä tarang haliai awi prentah tä.

14. Krana ita katawan, Torat puna tumon dasar Rogh, tapi jaku tumon dasar isi, indjual penda dosa.

15. Krana aku djaton kasene talo gawingku; krana aku djaton mawi talo tintun kahandakku, tapi talo idjä injingku, äläh djetä kea iawiku.

16. Tapi djaka aku mawi talo, idjä djaton tintun kahandakku, tä maka aku saroroi bewäi dengan Torat, mangaku djetä toto bahalap.

17. Tä, djaton aku hindai, idjä mawi talo tä, tapi dosa, idjä melai huang aku.

18. Krana aku katawan, huang aku, iä tä huang isingku, puna djaton talo bahalap; krana kahandak tä, aton intu aku, tapi malalus talo bahalap tä, djetä djaton olihku. — (1. Mos. 6,5; — 8,21.)

19. Krana kahalap tä, idjä tintun kahandakku, djaton aku mawie, tapi talo papa, idjä djaton kahandakku, djetä iawiku.

20. Tapi amon aku mawi talo, awang dia tintun kahandakku, tä dia djaka aku idjä mawie, tapi dosa idjä huang aku.

21. Kalotä aku mangkemä prentah djetoh huang aku, amon aku handak mawi talo bahalap, tä maka kapapa leket hong aku. — (*Masm.* 51,7.)

22. Krana tumon dasar huangku aku mangilak Torat Hatalla.

23. Tapi aku mangkemä prentah beken huang ramonberengku, idjä hakalawan dengan prentah huangku, palus manamput aku tawanan akan prentah dosa, idjä hong ramonberengku.

24. Kajah aku, olo tjalaka! äwe akan maliwus aku bara bereng idjä baka matäi tob?

25. Jaku manarimakasih intu Hatalla mahapang Jesus Kristus, Tuhan ita! Tumon tä bitingku toto manempo Torat Hatalla; tapi awi isingku aku manempo prentah dosa.

BAGI 8.

Huang Jesus ita lepas bara hukum, ita mandjadi anak Hatalla, tuntang ita karäh mandino kahai.

---

1. Tagal tä, djaton hukum hindai akan olo tä, idjä aton huang Kristus Jesus, idjä djaton manandjong tumon isi, tapi tumon Rogh.

2. Krana prentah Rogh pambelom huang Kristus Jesus djari maliwus aku bara prentah dosa tuntang pampatäi.

3. Krana talo awang djaton tau iawi Torat, basa djetä impalemo awi isi, maka Hatalla djari mawi tä, awie djari manjoho Anake manduan ampin isi idjä badosa, djetä tagal dosa, palus iä djari mahukum dosa huang isie ;

4. Nakara katetek Torat tulus huang ita, idjä djaton manandjong tumon isi, tapi tumon Rogh.

5. Krana olo idjä tumon isi dasare, iä mangingang perkara isi; tapi olo idjä tumon Rogh, iä mangingang perkara Rogh.

6. Maka amon mangingang tumon isi, djetä pampatäi; tapi amon mangingang tumon Rogh, djetä pambelom tungtang kasanang.

7. Krana dasar isi tä kamusoh dengan Hatalla; krana djetä djaton mamenda Torat Hatalla, puna djaton kea tau mamendae.

8. Tä, äwen idjä huang isi, djaton tau ingilak Hatalla.

9. Maka keton djaton huang isi, tapi huang Rogh, asal Rogh Hatalla toto melai huang keton. Tapi olo idjä djaton djari mandino Rogh Kristus, iä djaton baris ajue.

10. Maka amon Kristus aton huang keton, tä toto bereng keton akan matäi tagal dosa, tapi rogh belom awi katetek.

11. Maka amon Rogh ain idjä djari mambelom Jesus

bara olo matäi melai huang keton, tä toto iä, idjä djari mambelom Kristus bara olo matäi, karäh mambelom bereng keton kea, idjä puna indu matäi, basa Rogh ajue melai huang keton.

12. Tagal tä, o pahari, ita djaton magon djipen isi, sampai ita patut belom tumon isi. — (6, 17.18.)

13. Krana amon keton belom tumon isi, djaton tau dia keton matäi; tapi amon keton awi Rogh mampatäi gawin isi, tä keton karäh belom.

14. Krana olo idjä irentah Rogh Hatalla, djetä anak Hatalla.

15. Krana keton djaton djari mandino rogh djipen, sampai keton magon indu mikäh, tapi keton djari mandino rogh anak, hapan tä ita mantehau: Abba, o Apang!

16. Rogh tä kea manjaksi akan rogh ita, ita toto anak Hatalla.

17. Maka amon ita djari anake, tä ita akan mandino panatau kea, panatau Hatalla, haiak dengan Kristus, asal ita toh mananggong kapähä haiak dengae, mangat ita impahai haiak iä kea dapit.

18. Krana aku batantu katawan, karä kapähä katika mindjam toh djaton aran talo, amon inanding dengan kahai tä, idjä karäh ingarinah inenga akan ita.

19. Krana karä talo tampa tuntang kapähä mangenang karä anak Hatalla mandjadi bakarinah.

20. Krana karä talo tampa tä djari injaragh penda kahaiang, djaton tantai ahate, tapi tagal iä, idjä djari manjaragh tä.

21. Krana djetä injaragh tuntang kaharape, krana karä talo tampa tä kea karäh mardeka tinai, terai iä djipen kabanasa, iä karäh omba kamardeka kahain karä anak Hatalla.

22. Krana ita katawan, karä talo tampa tä uras munguh tuntang kilau bumi handak luas sampai katontoh.

23. Tapi djaton talo djetä bewäi, malainkan ita kea, idjä djari mandino parut Rogh, ita mahin munguh kea huang atäi ita, sambil mangenang ita batantu iangkat indu anak, iä tä, mendäh kaliwus bereng ita.

24. Krana ita salamat huang kaharap; tapi kaharap idjä mamala, djetä djaton kaharap hindai; krana talo idjä aton, kilen tau harap tä tinai?

25. Tapi amon ita harap talo, idjä hindai gitan ita, maka ita mendäh tä dengan kaketep.

26. Kalotä kea tinai Rogh mawat kalemon ita. Krana ita djaton katawan, narai kapatut lakun ita, tapi Rogh tä

kea mondohop ita blaku, hapan kamunguh awang djaton tarasanan.

27. Tapi idjä mariksa karä atäi olo, iä katawan, narai kahandak Rogh tä; krana iä blaku akan olo brasih tumon kakilak Hatalla.

28. Maka ita katawan, akan idjä sinta Hatalla, talo handiai uras mandohop akan kahalape, akan karä olo tä, idjä djari irawäi tumon kahandak Hatalla.

29. Krana olo idjä kasenan Hatalla bara bibin, olo tä djari inantue kea, uka äwen padan ampie dengan Anake, nakara Anake tä indu tambakas arä olo hampahari.

30. Maka olo idjä djari inantue, olo tä djari irawäie kea; tuntang olo idjä djari irawäie, olo tä djari indjadiae tetek kea; tuntang olo idjä djari indjadiae tetek, olo tä djari impahaie kea.

31. Toh, kilen augh ita tahu karä talo tä? Djaka Hatalla mandohop ita, äwe tau malawan ita?

32. Anake mahin djaton iä djari manjanjaoge, tapi djari manjaragh iä gantin ita handiai; kilen? djaton iä karäh manenga talo handiai kea akan ita haiak iä?

33. Äwe tau mandawa olo intih Hatalla? Hatalla idjä mandjadian tetek!

34. Äwe tau mahukum? Kristus djari matäi, paham

haream tinai, iä kea djari belom tinai, iä hila gantaun Hatalla kea, tuntang blaku akan ita.

35. Ewe tau mamisah ita dengan sintan Kristus? Kadjakä, kikäh, kasingen? lau, kalowai, bahaja, atawa padang?

36. Kilau aton tarasurat: „Tagal ikau ikäi impatäi nongkang andau, ikäi itong olo kilau tabiri, idjä tantai injambalih.” — (*Masm.44,23.*)

37. Tapi huang karä perkara tä ita paham manang awi idjä djari sinta ita.

38. Krana aku batantu haliai, djaton pampatäi, dia kea pambelom, djaton malaikat, djaton talo hai, djaton talo kwasa, djaton talo idjä katontoh, dia kea talo idjä dapit,

39. Djaton kagantong, djaton kandalem, dialo talo tanpa Idjä alo naranarai djaton tau mamisah ita dengan sintan Hatalla, idjä huang Kristus Jesus, Tuhan ita.

BAGI 9.

Paulus masanon gawin Hatalla dengan olo Israel; solake Hatalla djari mangkat olo tä, tapi djaton awi puna kahalap olo tä, tapi awi asie; tinai basa olo tä djaton maku mamenda Anak Hatalla, maka olo tä inganae tinai.

1. Aughku toh toto huang Kristus, aku djaton ma-

nandjarö, pangingat-atäiku huang Rogh brasih manjaksi akangku:

2. Paham kasusahku, tuntang atäiku päbä hantä;

3. Krana aku pabias alo bitingku buah hukum, inganan bara Kristus, indu gantintin paharingku, idjä kolangku tumon isi;

4. Idjä baris olo Israel, idjä djari iangkat Hatalla, ai tä kabai tuntang padjandjian, ai tä Torat tuntang karä hadat agama, tinai karä djandjin Hatalla;

5. Ai kea karä tato djaman horan tä, tinai bara iä kea Kristus djari lembut tumon isie, idjä hai bara talo handiai, idjä toto Hatalla idjä patut inara sampai katatahi. Amen.

6. Tapi djaton kilau augh Hatalla tä djari gagar. Krana djaton äwen handiai, idjä panakan Israel, uras toto olo Israel.

7. Djaton kea olo handiai, basa iä panakan Abraham, uras toto anake, malainkan: „Awang bara Isaak karäh inggarä panakam;” — (*1.Mos. 21,12.*)

8. Rimae: djaton karä anake idjä tumon isi, djetä kea uras anak Hatalla, tapi anake idjä huang djandji, djetä itong anake toto.

9. Krana augh tob augh djandji: „Intu wajah kalotob kea aku haluli, tä ma-

ka Sarah karäh bara anak.”
— (1. *Mos.* 18, 10.)

10. Maka djaton tikas djetä bewäi, tapi kalotä kea metoh Rebeka batibi awi Isaak, tato ita, idjä djari intih tä;

11. Krana helo bara anake duä, idjä hatatop, djari inakan, arnon anake tä hindai djari tau mawi talo enen, bahalap atawa papa; (nakara kahandak Hatalla mandjadi tumon kakilake, dia sabab gawin olo, tapi awi asie idjä marawäi tä:)

12. Maka augh toh djari insanan akan induë: „Idjä bakas akan mamenda idjä tabela.” — (1. *Mos.* 25, 23.)

13. Tumon augh surat kea: „Jaku djari sinta Jakob, Esan djari injingiku.” — (*Mal.* 1, 2. 3.)

14. Tob, kilen augh ita dengae? Tau Hatalla sala? Kwäka!

15. Maka koae dengan Moses: „Olo idjä iasiku puna iasiku, tuntang olo idjä injanjangku puna injanjangku.” — (2. *Mos.* 33, 19.)

16. Tagal tä, djetä djaton awi kahandak olo, djaton kea awi kalangkap olo, tapi awi asin Hatalla.

17. Krana koan surat tabiu Parao: „Tantai aku tä kea aku djari mampendeng ikau, mangat kwasangku bakarinah, awiku mawi ikau, mangat arangku basewut hapus petak.” — (2. *Mos.* 9, 16.)

18. Kalotä iä masi olo idjä äka kahandake, tinai mam-palulang idjä äka kahandake.

19. Tä koam denganku: amon kalotä, kilen tinai iä manjalan olo? Krana äwe kea tau malawan kahandake?

20. Tapi narai ikau, o olo kalunen, sampai ikau petah mandjawab Hatalla? Tau kea talo tampae hamauh dengan tukang: buhen ikau djari manampa aku kalotoh?

21. Djaton tukang blanaï bara kwasas dengan petak bata, manampa botope idjä tä kea belae sarangan bahara, tinai belae sarangan papa?

22. Toh, amon Hatalla handak mamprahan kalaite tuntang mangarinah kwasae, maka hapan paham kapandjang atäie manjarenan sarangan kalaite, idjä djari injimpan akan kabanasa;

23. Tuntang mangat iä mangarinah kea kutoh kahaie buang karä sarangan asi, idjä belo djari inatape akan kahaie;

24. Baris djetä kea ita, idjä djari irawäie, djaton olo Jehudi bewäi, tapi olo kapir kea;

25. Kilau djari aughe kea hadjamban Hosea: „Olo idjä dia ungkupku bibin, handak inggaräku ungkupku, idjä dia äka kataungku bihin handak inggaräku äka kataungku.” — (*Hos.* 2, 23.)

26. „Maka karäh mandjadi,

intu kaleka augh djari insanan kalotoh: keton djaton ungkupku, — olo hetä tinai karäh inggarä anak Hatalla idjä belom.”

27. Maka Jesaia tatehau, tahu Israel: „Alo panakan Israel kilau bawak baras intu saran tasik karäe, tapi tisae bewäi karäh injalamat. — (*Jes.10,22.*)

28. „Krana hukum tuntang pahaga karäh ilalus huang katetek, krana Tuhan karäh mahaga tisae tä hundjun pe-tak.”

29. Tinai kilau djari tudjum Jesaia horan: „Djaka Tuhan, Tempon karä kawan talo belom, djaton djari manisa binji akan ita, tä ita djari kilau Sodom, tnntang sama kilau Gomora.” — (*Jes. 1,9.*)

30. Toh, kilen augh ita dengäe? Olo kapid, idjä djaton djari manggoang katetek, djari mandino katetek, djetä katetek idjä awi kapertjaja.

31. Tapi Israel djari manggoang Torat katetek, tapi njaladik bara Torat katetek.

32. Buhen? Djetä, basa äwen djaton manggaue awi kapertjaja, tapi kilau awi gawin Torat. Krana äwen djari tantarang intu batu äka patarang tä,

33. Tumon augh snrat: „Itä, jaku mingkes hngang Sion batu äka patarang, karang äka kalait; tapi genep olo,

idjä pertjaja hngang iä, djaton akan rusak.” — (*Jes.8, 14;— 28,16.*)

BAGI 10.

Katetek idjä awi kapertjaja djari simpan akan olo; Hatalla manjoho masanan djetä hapus kalunen; tapi olo Israel djaton naku manarimae.

1. O pahari! atäiku toto mangilak olo Israel, tinai aku blaku intu Hatalla, mangat iä injalamat.

2. Krana aku manjaksi akae, iä blasut atäie akan Hatalla, tapi tuntang kahumonge.

3. Krana basa äwen djaton kasene katetek Hatalla, tapi handak mampendeng katetek ajue, tä iä djaton mamenda katetek Hatalla.

4. Krana Kristus tä kala-putan Torat, iä indu kate-tek genep olo idjä pertjaja.

5. Krana toto Moses manjurit, manahiu katetek idjä awi Torat tä: „Olo idjä malalus karä prentah, iä karäh belom awie.” — (*3.Mos. 18,5.*)

6. Tapi katetek idjä awi kapertjaja kalotoh auge: „Äla koan huangm: äwe akan mandai tanggoh sorga?” — adoe, kilau handak mimbit Kristus mohon; — (*5.Mos. 30,12.*)

7. Atawa: „äwe tau mohon palus naraka?” — adoe, ki-

Iau handak manduan Kristus bara olo matäi.

8. Tapi kilen koae? „Augh tä puna tokep ikau, aton huang njamam, huang atäim.” Djetä augh kapertjaja tä, idjä insanan ikäi.

9. Krana amon ikau mangaku Tuhan Jesus, hapan totokm, palus atäim pertjaja, Hatalla djari mambelom iä bara olo matäi: tä ikau karäh salamat.

10. Krana amon pertjaja hapan atäi, tä olo mandino katetek, tinai amon mangaku hapan totok, tä olo mandino salamat.

11. Krana aton augh surat kalotoh: „Genep olo, idjä pertjaja huang iä, djaton haiang.” — (*Jes.28,16.*)

12. Krana hong perkara toh djaton kabekäe olo Jehudi dengan olo kapid, krana tikas Idjä Tuhan olo handiai, idjä tatau badjoha dengan olo handiai, awang blaku intu iä.

13. „Krana genep olo, idjä blaku harap aran Tuhan, iä injalamat.” — (*Joel3,5.*)

14. Toh, maka kilen olo tau blaku intu iä, idjä djaton imertjajae? tapi kilen olo tau pertjaja, amon iä hindai djari mahining britae? tinai kilen olo tau mahininge, djaka djaton idjä mambrita tä?

15. Tapi kilen olo tau mambrita tä, amon iä djaton injoho? Tumon augh surat kea: „Lalehan kahalap pain olo,

idjä masanan kasanang, idjä mambrita Ewangelion!” — (*Jes.52,7.*)

16. Tapi djaton olo handiai manumon Ewangelion tä. Krana koan Jesaia: „O Tuhan, äwe pertjaja brita, idjä insanan ikäi?” — (*Jes.53,1.*)

17. Kalotä kapertjaja lembut awi pahining, tapi pahining tä lembut awi augh Hatalla.

18. Tapi koangku: djaton olo djari mahininge? Pudji dia! „hapus petak augbe djari tajap, kotake djari sampai hakaliling saran kalunen.” — (*Masm.19,5.*)

19. Maka koangku: djaton Israel djari tau haratie? Idjä panjolake, Moses tä, djari hamauh: „Jaku handak madjik keton mangabehu awi utus olo, idjä djaton ungkupku bihin, awi utus olo humong aku handak mungkar kalait keton.” — (*5.Mos.52,21.*)

20. Tapi Jesaia sampai petah hamauh: „Aku djari sondau awi olo, idjä djaton djari manggau aku; aku djari masanan arepku akan olo, idjä djaton djari manadjahan aku.” — (*Jes.65,1.2.*)

21. Tapi koae tahu olo Israel: „Hapus andau aku djari manantadjok lengängku, mandjapang mambet utus olo, idjä marisang djaton pertjaja, tuntang idjä badjawap dengangku.”

BAGI 11.

Djandjin Hatalla akan olo Israel magon etter; belabe olo tä induae hantä, tinai tepa olo Israel handiai karäh injalamat.

1. **M**aka koangku: kilen, Hatalla djari manganan utus olo ai? Pudji! krana jaku kea olo Israel, bara utus Abraham, hamputan Benjamin.

2. Hatalla djaton djari manganan utus olo ajue, idjä djarikasenaë bara bihin. Atawa djaton keton katawan augh surat, tombah augh Elias? metoh iä manaharep Hatalla, mandawa olo Israel, koae:

3. „O Tuhan, karä nabim djari impatäi olo tä, tiuai karä mesbehm djari ingarake, tikas aku bewäi batisa, tuntang olo tä mangatah taha-sengku.” — (1. *Radja* 19, 10. 14. 18.)

4. Tapi kilen augh tombah Hatalla? „Jaku djari manisa akangku udju kojan biti hatuä, idjä djaton djari mandeko utute intu Baal.”

5. Kalotä maka katika toh kea aton bewäi tisae, tumon pintihe huang asie.

6. Tapi amon djetä awi asi, djetä djaton awi kapatut gawi, djaka kalotä, tä asi djaton asi hindai; tinai amon djetä awi kapatut gawi, tä djetä djaton awi asi, djaka kalotä, tä kapatut djaton kapatut hindai. — (5. *Mos.* 9, 4. 5.)

7. Maka kilen toh? Talo idjä inggau Israel, djaton dino, tapi olo intih tä djari mandinoë; maka awang beken tä djari impalulang.

8. Tumon augh surat: „Hatalla djari manenga akan olo tä katiroh huange, matä idjä djaton tau mitä, pinding idjä djaton mahining, palus sampai andau toh kea.”

9. Maka koan Dawid: „Buah medjae mandjadi djarat akae, tuntang salampit indu äkae tantarang, indu balähe. — (*Masm.* 69, 23.)

10. „Buah matae ingawus, uka äla iä tau mitä; buah ikau magon mandjungkong mambahat likute.”

11. Maka koangku: djari olo tä tantarang, mangat balongkang palus? Kwäka! Tapi awie balongkang, selamat djari sampai olo kapir, uka äwen mangabehu angate, handak mananselo olo tä tinai.

12. Maka amon kalongkang olo tä indu selamat kalunen, amon tisae indu selamat olo kapir, paham haream tinai, amon iä sukup bitie!

13. Aku masanan talo toh akan keton, idjä kapir solake; krana basa aku rasul olo kapir, aku manara pangkatku.

14. Ajaajau, mikäh aku tau madjik kolangku mangabehu, mangat mahaga isut olo tä kea.

15. Krana amon kalunen

djari induan awi äwen inganan, kilen amon äwen tä iangkat tinai? djaton djetä kilau awang matäi uras belum tinai?

16. Amon parute brasih, tä awang beken uras brasih kea; amon uhate brasih, tä karä edae kea brasih.

17. Toh, amon belae karä edae tä djari ilenteng, tuntang ikau, idjä muna batangundus kajuan, djari irapet hetä, tuntang kalotä ikau mandjadi hindjä uhate, tinai ompat gitan batangundus toto tä:

18. Tä, äla ikau taratara, manawah edae tä; tapi amon ikau mampatara arepm manawah iä, buah ikau katawan, ikau djaton mabelom uhat, tapi uhat mabelom ikau.

19. Toh, mikäh koam: edae tä djari ilenteng, nakara aku irapet hetä.

20. Buah aughm; olo tä djari ilenteng basa iä djaton pertjaja; tapi ikau melai awi kapertjaja. Tä, äla ikau badjoho, tapi buah mikäh.

21. Krana amon Hatalla djaton djari manjanjang idjä puna edae tä, buabua ikau, mikäh iä djaton manjanjang ikau kea.

22. Ingat asi tuntang kakaras Hatalla; kakarase tä akan olo idjä djari balongkang, tapi asie tä akam, asal ikau melai huang asie; djaka

dia, tä ikau kea karäh ilentenge.

23. Tinai olo tä, djaka terai karisange, karäh irapet tinai, krana Hatalla bara kwsa bewäi marapet olo tä tinai.

24. Krana amon ikau djari ilenteng bara batang, idjä puna batangundus kajuan bewäi, tuntang mangabeken dasarm ikau djari irapet huang batangundus toto: paham haream äwen idjä puna edae karäh irapet tinai huang puna batang ai.

25. Krana aku djaton maku hilim perkara basilim toh dengan keton, o pahari, belä keton mado arep keton pitar: belae olo Israel djari impalulang atäie, sampai olo kapir djari sukup karäe tamä;

26. Tuntang kalotä salepah Israel karäh injalamat, tumon augh surat: „Bara Sion karäh dumah Idjä Pandohop tä, iä karäh makis kadhaka bara Jakob.” — (*Jes.* 59,20.)

27. „Tuntang djetoh djandjingu dengan olo tä, kataka aku karäh manganan karä dosae.” — (*Jer* 31,33.)

28. Amon tumon Ewangelion, olo tä toto musoh, sabab keton; tapi tumon pinitih Hatalla olo tä äka kataue, tagal karä tatoe.

29. Krana karä panengan asi tuntang parawäie djaton injasal Hatalla.

30. Krana kilau keton ba-

hut marisang dengan Hatalla, tapi toh keton djari iasi, awi karisang olo tä:

31. Kalotä olo tä marisang katontoh, nakara olo tä kea iasi awi asi, idjä djari dinon keton.

32. Krana Hatalla djari mangurong olo handiai hong karisange, nakara iä masi olo handiai.

33. Lalehan katimben kutoh kapintar tuntang kaharatin Hatalla! Karä hukume djaton taratuga! karä djalae djaton taratuntut!

34. Krana äwe djari harati kahandak Tuhan? atawa äwe djari matoh mangalagai augh akae?

35. Atawa äwe djari manenga talo akae, sampai patut injulang tinai?

36. Bara Iä, awi Iä, tuntang Akae karä talo handiai; akae horumat sampai kata-tabi! Amen

---

BAGI 12.

Olo idjä iasi Hatalla patut magon manahi Hatalla, tuntang belom budjur dengan kolae.

---

1. Maka aku mampingat keton, o pahari, awi karä asin Hatalla, mangat keton mandjuluk bereng keton indu parapah idjä belom, idjä brasih, tuntang ingilak Ha-

talla, djetä sombajang keton idjä tuntang kaharati.

2. Äla manjama arep keton dengan kalunen toh, tapi obah arep keton, awi huang keton toto inaheta, nakara keton tau mariksa, idjä kwe kahandak Hatalla idjä bahalap, idjä tumon kakilake tuntang tinduh.

3. Krana awi asi, idjä djari inenga akangku, aku hamauh dengan genep bitin keton, äla mado arep keton hai bara patut, tapi buah mado arep keton naniha bewäi, tumon Hatalla djari mambagi kapertjaja akan genep olo.

4. Krana kilau ita arä ramonbereng ita huang bereng Idjä, tapi djaton rata karä ramonbereng tä sama gawie: — (1.Kor.12,12.)

5. Kalotä kea ita idjä arä indu bereng Idjä huang Kristus, tapi intu sama arep ita ita uras sama ramon bereng.

6. Tuntang ita hakabeken kapik tangan Hatalla, tumon asi djari inengae akan ita.

7. Djadi, djaka aton kaharatin olo, buah djetä tumon kapertjaja; djaka aton pangkat gawi, buah olo malalus tä; djaka madjar, buah totototo ngnan tä.

8. Idjä indu mampudji olo, buah iä totototo mimbing tä; idjä pambagi talo, buah tuntang budjur atäie; idjä marentah, buah iä titip

tirok atäie; idjä mandohop olo, buah tuntang handjak atäie.

9. Sinta tä äla haliau; singi kapapa, heret dengan kahalap.

10. Hasinta sama arep keton totototo, kilau hampahari; buah keton tjakap mahorumat kolan keton paham bara bitin keton.

11. Æla keton mamoen, tapi buah mangkarenä, buah blasut huang rogh; awi manempo Tuhan.

12. Handjak keton huang kaharap, sarenan arep keton huang kadjakä; tetep keton hong lakudoa.

13. Dohop olo brasih, idjä aton katapase; buah keton badjenta dengan tamuäi.

14. Laku berkat akan olo, idjä mangasingen keton; laku berkat, äla manjapa.

15. Handjak keton omba olo handjak, tangis keton omba olo idjä manangis.

16. Buah keton sama kahandak keton; äla mipen talo hai, tapi handjäan arep keton dengan olo korik; äla mado arep keton pintar.

17. Ælu mamaläh kapapa sama kapapa; kumang tuntang goang talo, idjä patut intu baun olo handiai.

18. Olih dengan olih, idjä keton, gau kabuah dengan olo handiai.

19. Æla mamaläh arep keton, o keton idjä ingilakku,

tapi mendäh kalait; krana aton augh surat: „Aku idjä mahukum, karäh aku mamaläh gawin olo, koan Tuhan. — (5. Mos. 32, 35.)

20. „Maka amon musohm blau, pakanan iä; amon iä teah belaie, pihop iä; krana djaka gawim kalotä, tä ikau kilau manawon barah hundjun takoloke.” — (Ser. Sal. 25. 21.)

21. Æla ikau alah awi kapapa, tapi palah kapapa hapan kahalap.

BAGI 13.

Patut ita mamenda tuntang mahorumat olo hai, sinta kola, tuntang mandjaga arep ita.

---

1. Patut genep olo mamenda olo kwasa, idjä mimbing prentah. Krana djaton pangkat kwasa, djaka dia awi Hatalla, karä olo kwasa idjä aton, djetä djari iangkat Hatalla.

2. Djadi, olo idjä malawan olo kwasa, iä malawan atoh Hatalla; maka olo idjä malawan tä karäh mambet hukum akae.

3. Krana olo hai tä djaton indu kikäh gawi bahalap, tapi indu kikäh gawi papa. Toh, amon ikau djaton maku mikäh olo kwasa tä, käläh awi talo bahalap, tä ikau karäh mandino horumat awie.

4. Krana olo tä djipen Hatalla, indu ontong aim kea. Tapi djaka ikau mawi talo papa, buah ikau mikäh; krana iä djaton mimbing padang haiang bewäi; krana iä djipen Hatalla, uka mamalah mahukum karä olo tä, awang mawi talo papa.

5. Tagal tä djaton tau dia ita mamenda iä, djaton tagal hukum tä bewäi, tapi tagal atäi ita kea. — (1. *Petr.* 2,13.)

6. Tagal tä kea patut keton manabor asil; krana äwen tä djipen Hatalla, idjä tantai indu nguan perkarän kalunen toh.

7. Toh, tenga talo idjä patut akan olo handiai; akan idjä äka asil, tenga asil; akan idjä äka bea, tenga bea; mikäh dengan idjä patut ingikäh; horumat idjä patut iborumat.

8. Äla keton butang intn olo talo enen, baja idjä sinta sama arep keton tä; krana idjä sinta kolae, iä djari malalus Torat.

9. Krana prentah tä: „Äla habandong; äla mampatäi olo; äla manakau; äla manandjaro; äla mipen talo,” tinai brangai karä prentah beken hindai, uras bulat huang augh Idjä toh: „Ikau patut sinta olo, kilau arepm kabuatm.” — (*Mark.*12,31.)

10. Sinta tä puna djaton maku mamapa kolae; tumon

tä sinta idjä malalus Torat.

11. Tinai käläh, basa ita katawan djam djari sampai, patut ita misik batiroh toh; kraua katontoh salamat djari tokep haream dengan ita, bara katika harun ita pertjaja bihin.

12. Alem bilak hapus, djari tokep handau; buah ita mengkak gawin kakaput, palus mangkepan ganggaman kalawa.

13. Buah ita manandjong mantoh, kilau handau, äla ita babungu kuman mihop, äla ita huang sasuro, mawi kandji, äla hasuat, äla hakahiri;

14. Tapi buah keton hapakaian Tuhan Jesus Kristus, tuntang äla mahaga isin keton sampai kipäe lembnt.

BAGI 14.

Olo idjä abas huang kapertjaja tuntang olo idjä balemo huang kapertjaja patut hasarenan, hasinta tuntang hadohop sama arepe.

1. Tarima olo, idjä balemo huang kapertjaja, tapi äla indu kasuat.

2. Belahe olo pertjaja, tau kuman talo bararangai; tapi olo idjä balemo tä kuman sajor bewäi.

3. Äla olo idjä kumae manawah idjä djaton kumae; tinai idjä djaton kumae äla

manjalan iä idjä kumae; krana Hatalla djari manarima iä.

4. Tapi äwe ikau, sampai manjalan rewar olo beken? alo mendeng alo balongkang akan tempoe bewäi; tapi tau bewäi iä impendeng; krana Hatalla kwasa mampendeng iä.

5. Belaehe olo mimbing andau Idjä hai bara andau beken; tapi belaehe mimbing karä andau sama. Käläh genep biti mandjadi batantu atäie totototo.

6. Idjä mimbing andau, iä mimbing tä akan Tuhan, tinai olo idjä djaton mimbing andau, sabab Tuhan kea iä djaton mimbing andau tä. Idjä kuman, iä kuman akan Tuhan, krana iä manarimakasih intu Hatalla; tinai idjä djaton kuman, sabab Tuhan kea iä djaton kuman, tuntang manarimakasih intu Hatalla.

7. Krana dialo idjä .biti ita belom akae kabuate, tinai dialo idjä biti matäi akae kabuate;

8. Amon ita belom, ita belom akan Tuhan, tinai amon ita matäi, ita matäi akan Tuhan. Djadi, alo belom alo matäi, ita ain Tuhan.

9. Krana sabab tä kea Kristus djari matäi, tuntang djari belom haluli, nakara iä Tempon olo matäi, Tempon olo belom.

10. Maka ikau, buhen ikau manjalan paharim? atawa ikau tinai, buhen ikau manwah paharim? Krana ita handiai indu naharep karosin basaran Kristus.

11. Krana aton augh surat: „Belom aku, koan Tuhan, sakarä utut karäh indeko akangku, tuntang sakarä djela akan mangaku Hatalla.” — (Jes.45,23.)

12. Tä, genep bitin ita akan marinting intu Hatalla tagal pambelome.

13. Tagal tä äla ita hindai manjalan sama arep ita; tapi buah ita mandjaga totototo, belä ita manantarang atawa mampalajang paharin ita.

14. Aku katawan batantu hali ai huang Tuhan Jesus, dialo talo idjä mahin puna pali, baja akan idjä mado talo pali, akae tä kea djetä pali.

15. Tapi djaka paharim kapähä atäie sabab panginam, tä ikau djaton hindai tumon sinta. Äla sabab panginam marusak olo tä, idjä akae Kristus djari matäi.

16. Djaga, belä kahalap tä idjä intu keton imapa olo.

17. Krana karadjaan Hatalla djaton hong kuman mihop, tapi hong katetek, kasanang tuntang kahandjak huang Rogh brasib.

18. Krana olo idjä huang djetä manempo Kristus, iä

ingilak Hatalla tuntang parihara olo.

19. Tagal tä, buah ita manggoang talo idjä akan kasanang, tuntang idjä haragapan sama arep ita.

20. Æla tagal panginan mangarak gawin Hatalla; alo talo handiai brasih, tapi djetä pali akan olo, idjä kumae baiak tantarang atäie.

21. Babalap haream djaton kuman isin talo, djaton kea mihop anggor, djaton kea hapapan talo beken, idjä manantarang, atawa mampalajang, atawa mampalemo paharim.

22. Amon ikau bara kapertjaja, imbingtä akamintubaun Hatalla. Salamata olo, idjä djaton maniwasa arepe huang talo, idjä iä ompat hapae, tuntang ompat mawie.

23. Tapi olo idjä bembang atäie, tuntang kumae kea, iä tä tiwas, basa iä djaton kumae tuntang kapertjaja; krana talo handiai, idjä djaton awi kapertjaja, djetä uras dosa.

BAGI 15.

Patut ita manjarenan kola, basa Kristus djari manjarenan ita handiai. Paulus masanan arepe.

1. Maka patut ita, idjä abas, manjarenan karä kalemmon awang djaton abas, äla ita mangilak arep ita.

2. Genep bitin ita akan manggau arepe ingilak olo, uka mampabalap tuntang haragapan iä.

3. Krana Kristus kea djaton djari mangilak arepe, tapi, tumon augh surat: „Karä augh olo tä awang papa, idjä manjapa ikau, djari buah aku.” — (*Masm.* 69,10.)

4. Krana talo handiai, idjä tarasurat horan, djetä djari injurat hapapan madjar ita, nakara ita awi augh kaketep tuntang ampong, idjä huang surat, aton bara kaharap.

5. Tapi käläh Hatalla, Batang kaketep tuntang ampong, manenga akan keton, mangat keton handiai hindjä kahandak tumon Jesus Kristus;

6. Nakara keton handiai bulat atäi, hindjä njamä manara Hatalla, Bapa Tuhan ita, Jesus Kristus.

7. Tagal tä, buah ita hararima sama arep ita, kilau Kristus kea djari manarima ita intu kahain Hatalla.

8. Maka koangku, Jesus Kristus djari injoho akan olo idjä injunat sabab katoton Hatalla, uka malalus karä djandjie akan karä tatoe.

9. Tapi karä utus olo kapir akan manara Hatalla sabab asie, tumon augh surat: „Tagal tä aku handak mangaku ikau marak karä olo kapir, tuntang manjanji, ma-

nara aram." — (*Masm.*18,50.)

10. Tinai augh surat beken kalotob: „Handjahandjak keton, o olo kapir, haik deng-an ungkup ajue." — (*5.Mos.*32,43.)

11. Tinai: „Tara Tuhan, o olo kapir handiai, karä utus olo akan mahorumat iä." — (*Masm.*117,1.)

12. Tinai koan Jesaia: „Dapit aton lembut salundik Jesse, iä karäh marentah olo kapir; huang iä olo kapir karäh harap." — (*Jes.*11,10.)

13. Tapi käläh Hatalla, Batang-kabarap, manjuang keton dengan karä kahandjak tuntang kasanang huang kapertjaja, mangat kabarap keton djowong haliai awi kwasan Rogh brasih.

14. Tapi bitingku kea mahin batantu katawan, pahari! keton kontep kahalap, besuang karä kaharati, tuntang olih keton hadjar sama arep keton.

15. Tinai aku djari petah kea mampait surat akan keton, o pahari, hapa mampingat keton awi asi tä, idjä djari inenga Hatalla akangku;

16. Basa aku toh puna rewar Jesus Kristus akan olo kapir, uka aku kilau imam malalus Ewangelion Hatalla, mangat olo kapir indu parapah idjä äka kakilake, idjä imprasih Rogh brasih.

17. Tagal tä aku tau taratara huang Kristus Jesus huang perkara Hatalla tä.

18. Krana aku djaton petah bakotak talo enen, djaka dia Kristus mandjadian tä hapan aku, hapan augh tuntang gawi, uka olo kapir mamenda iä;

19. Hapan kata idjä kwasa tuntang gawi heran, hapan kwasan Rogh brasih, sampai aku djari masanan Ewangelion Kristus bara Jerusalem bakaliling, palus sampai llikum.

20. Tuntang aku djari tantai haliai masanan Ewangelion intu kaleka aran Kristus hindai insanan, belä aku mamangun hundjun galang, awang djari ingkes olo beken.

21. Tapi, kilau augh surat: „Olo idjä äka brita tä hindai insanan, olo tä karäh mitä iä, olo idjä hindai mahining tä, iä karäh barati tä." — (*Jes.*52,15.)

22. Awi tä kea kindjap aku karoh, djaton hilaku madja keton.

23. Tapi basa katontoh djaton katapasan kalekaku huang karä tanah hila toh, tuntang djari arä njeloe paham kahausku madja keton:

24. Toh maka aku harap tulus kea madja keton, amon aku hagoet akan Spania; krana aku harap manantarang lewun keton, tuntang mitä keton, uka aku iagah keton akan kanih; limbah huangku djari lupuluput dengan keton.

25. Maka toh aku hagoet akan Jerusalem, mangat mandohop karä olo brasih.

26. Krana olo Makedonia tinai olo Aghaia tuntang kakilak atäie djari pakat, mam-pait isut ramoe akan karä olo pähä belom awang marak olo brasih, idjä huang Jerusalem. — (1.Kor.16,1.)

27. Tuntang karadjie olo tä mandohop äwen, tinai olo tä kilau butang kea dengae. Krana amon olo kapir djari omba mandino ramoe idjä ain Rogh, patut kea iä mandohop äwen hapan ramon kalunen.

28. Maka amon aku djari malalus gawi tä, tuntang djari mandjuluk bua tä akan äwen, tä aku karäh lius akan Spania, haiak manantarang lewun keton.

29. Tapi tawangku, amon aku sampai keton, maka aku karäh sampai tuntang karä berkat Ewangelion Kristus.

30. Maka aku blaku intu keton, o pahari! tagal Tuhan ita Jesus Kristus, tuntang tagal sintan Rogh, uka keton mandohop aku, mangkarena blaku doa intu Hatalla akangku;

31. Nakara aku ingalindong bara karä olo parajap, idjä hong Judea, uka gawingku hong Jerusalem ingilak olo brasih;

32. Mangat aku tuntang kahandjaku sampai keton, awi

kahandak Hatalla, palus impangat haiak dengan keton.

33. Maka käläh Hatalla, Batang-kusanang, mangang-gulo keton handiai. Amen.

BAGI 16.

Paulus tuntang olo idjä dengae manabi olo Romani; Paulus mahapus surate.

1. Maka aku mampudji keton, käläh manarima Poibe, paharin ita idjä bawi tä, idjä manjang manonggo ungkup Tuhan hong Kenghrea.

2. Tarima iä huang Tuhan, kilau patut intu olo brasih, tuntang dohop iä huang karä perkara idjä ilakue intu ketou; krana iä kea djari mandohop arä olo, aku kea mahin djari indohope.

3. Käläh keton manabi Priskila äwen duä Akwila, idjä padjaku huang Kristus Jesus; — (Gaw.Ras.18,2.)

4. Idjä djari manjaragh ujate indu gantin tahasengku, djaton aku bewäi manarimakasih intu iä, tapi karä ungkup Tuban kea, idjä parak olo kapir.

5. Tinai tabi ungkup tä kea, idjä hapumpong huang humae. Tabi Epainetos, idjä äka huangku, iä tä olo Aghaia, idjä solake djari pertjaja huang Kristus.

6. Käläh manabi Maria,

idjä djari arä gawie nguan ikäi.

7. Käläh manabi Andronikus tuntang Junias, idjä padjaku, idjä bihin inutup haiak aku; äwen duä tä bawewut intu karä rasul, tuntang iä djari huang Kristus belo bara aku.

8. Tabi Amplias, idjä äka kataungku huang Tuhan.

9. Käläh manabi Urbanus idjä padjaku huang Kristus, tinai Staghis, idjä äka huangku.

10. Käläh manabi Apelles, idjä djari ingkemä toto budjur huang Kristus. Tabi äwen idjä bara ungkup Aristobulus.

11. Käläh manabi Herodion, idjä kapatohku. Tabi äwen baris ungkup Narsisus, idjä huang Tuhan.

12. Käläh manabi Tripena äwen duä Triposa, idjä djari omba bagawi akan Tuhan. Tabi Persis, idjä äka huangku, idjä djari paham bagawi akan Tuhan.

13. Käläh manabi Rupus, olo intih Tuhan tä tuntang indue, idjä kilau induku kea.

14. Käläh manabi Asinkritus, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, tuntang karä pahari idjä dengae.

15. Käläh manabi Pilologos tuntang Julia, Nereus äwen duä habetau, tinai Olimpas, tuutang karä olo brasih idjä dengae.

16. Käläh hatabi sama arep

keton hapan sium brasih. Karä ungkup idjä huang Kristus manabi keton.

17. Tapi jaku blaku intu keton, o pahari, djaga arep keton bara olo tä, idjä mam-palembut kasuat tuntang talo äka tantarang, awang malawan adjar, idjä djari inarima keton; baris arep ketou bara olo tä.

18. Krana olo kalotä djaton manempo Tuhan ita, Kristus, tapi iä manempo knaie; tuntang awi kamanis tutor sansanae, awie manara olo, iä mampalajang atäi olo idjä djaton batawat.

19. Krana kahias keton djari tawan olo handiai; tagal tä aku handjak sabab keton; tapi aku handak keton toto pintar huang kahalap, tapi humong huang kapapa.

20. Maka Hatalla, Batangkasanang, badjeleng karäh mamparamok setan tä penda pain keton. Käläh asin Tuhan ita Jesus Kristus mampahaiak keton. Amen.

21. Timoteus, idjä padjaku tä, manabi keton, tinai Lukius, Jason, tuntang Sosipatrus, idjä kapatohku.

22. Jaku Tertius, idjä djari mamantik surat toh, manabi keton huang Tuhan.

23. Gajos manabi keton, idjä mahaga kadjangu, tuntang salepah ungkup. Erastus, mantirrear lewu toh manabi keton, tinai Kwartus, pahari tä.

24. Käläh asin Tuhan ita Jesus Kristus mampahaiak keton! Amen.

25. Maka akan idjä kwasa mandähen keton tumon angh Ewangelion, idjä insanangku, tumon britan Jesus Kristus, tumon karinah talo basahokan tä, idjä djari basilim bara tamparan kalunen,

26. Tapi idjä ingarinah ka-

tontoh awi surat karä nabi, tuntang insanan akan karä utus olo kapir awi prentah Hatalla, idjä puna katatahi, indn mampendeng katurutawi kapertjaja :

27. Akan Hatalla tä, idjä batonggal iä pintar, käläh akae horumat sampai katatahi awi Jesus Kristus. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ SOLAKE AKAN OLO KORINTUS.

BAGI 1.

Paulus mansbi olo Korintus; iä mampudji äwen, nka iä uras lindjä atäi, basa äwen hambalang sama arepe; iä masanan akae, Hatalla djaton manarima olo, idjä piutar, kwasa tuntang hai atäie, malainkan olo idjä randah tuntang balemo huange.

1. Paulus, idjä djari iangkat mandjadi rasul Jesus Kristus, awi kahandak Hatalla, tinai Sostenes, pahari tä,

2. Mampait akan ungkup olo ain Hatalla, idjä into Korintus, akan äwen, idjä djari imprasih huang Jesus Kristus, idjä djari irawäi uka mandjadi brasih, tuntang akan olo handiai, idjä baka-

liling hetä, idjä blaku doa huang aran Tuhan Jesus Kristus:

3. Käläh asi mampahaiak keton tuntang kasanang, bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

4. Haradjur aku manari-makasih intu Hatallangku sabab keton, tagal asin Hatalla, idjä djari inenga akan keton huang Jesus Kristus.

5. Basa keton huang karä perkara djari tatau huang iä, huang karä adjar, huang karä kahaarati;

6. Tumon kasaksian tahu Kristus tä djari dähen intu keton,

7. Sampai keton djaton tapas paneugan asi, idjä mahin dia, haiak keton mentai Tuhan ita, Jesus Kristus, mangarinah arepe;

8. Iä kea karäh mandähen keton sampai kalepah, uka keton djaton bukue tau impndji metoh andau Tuhan ita Jesns Kristus.

9. Hatalla etter djandjie, idjä awie keton djari irawäi, uka hindjä dengan Anake, Jesus Kristus, Tuhan ita.

10. Maka aku blaku intu keton, pahari, hapan aran Tuhan ita, Jesus Kristus, uka keton handiai sama augh idjä, äla keton hambilang dengan sama arep keton, tapi mangat keton toto hindjä bulat atäi, tuntang sama kahandak.

11. Krana awi äwen idjä bara hnman Kloe aku djari mahining, keton bakalawan sama arep keton.

12. Maka djetoh inahiuku: basa belae keton hamauh: aku toh murid Panlus; tinai belabe: aku toh murid Apolos; aku toh murid Kepas; aku toh mnrid Kristus. — (*Gaw. Ras.18,24.*)

13. Kilen, aton Kristus djari imbagi toh tinai? Aton Paulus djari injampalaki gantin keton? Atawa djari keton impandoi hngan aran Paulns?

14. Akn manarimakasih intu Hatalla, basa aku djaton djari mampondoi idjä biti

keton, baja Krispus äwen duä Gajus.

15. Uka äla olo hamauh, aku djari mampondoi olo huang arangku.

16. Tapi aton kea aku djari mampondoi olo human Stepanus tä; mikäh atoa aku djari mampondoi beka hindai, aku djaton mingete.

17. Krana Kristus djaton djari manjoho aku mampondoi olo, tapi nakara aku masanan Ewangelion; äla hapan kotak pintar, belä sampalakin Kristus tä haiang.

18. Krana britan sampalaki tä kilau kahumong bewäi intu karä olo idjä banasa, tapi intu ita, idjä injalamat, brita tä toto kwasan Hatalla. — (*Rom.1,16.*)

19. Krana aton augh surat: „Aku handak marusak kapitar olo pintar, tuntang kaharatin olo harati aku handak mampahaiange.” — (*Jes.29,14.*)

20. Kwe karä olo pintar? kwe olo tamat surat? kwe olo, idjä maher mariksa perkaran kalunen toh? Djaton Hatalla djari manampa kapintar kalunen toh mandjadi humong?

21. Krana basa kalunen toh awi kapintare, djaton djari kasene Hatalla huang kapintare, tä maka awi sarita idjä humong ampie Hatalla handak manjalamat karä olo tä idjä pertjaja.

22. Krana olo Jehudi blaku kata heran, tuntang olo Hellenes manggau kapintar.

23. Tapi ikäi masanan Kristus, idjä djari injampalaki, idjä äka patarang akan olo Jehudi, tuntang kilau talo humong akan olo Hellenes.

24. Tapi akan idjä djari irawäi, alo Jehudi alo Hellenes, ikäi masanan Kristus, kwasan Hatalla tntang kapintar Hatalla.

25. Krana kahumong Hatalla tä pintar bara olo kalunen, tuntang kalemon Hatalla tä abas bara olo kalunen.

26. Itä ampın keton idjä irawäi, o pahari! djaton arä keton idjä pintar tnmon isi, djaton arä keton idjä kwasa, atawa hai: — (*Matt.11,25.*)

27. Tapi idjä humong huang kalunen, djetä djari intih Hatalla, nakara iä mampahawen idjä pintar tä; tuntang idjä balemo huang kalunen djari intih Hatalla, nakara iä mampahawen idjä abas tä;

28. Tinai idjä asiasi ampıe huang kalunen toh, tuntang idjä batakah, djetä djari intih Hatalla, tuntang idjä kilau djaton, nakara iä mampahaiang karä idjä badjoho;

29. Uka äla haliai isi manara arepe intu baue.

30. Maka awie tä kea keton toh huang Kristus Jesus, idjä djari indjadian Ha-

talla indu kapintar, katetek, karasih, tuntang kaliwus ita.

31. Nakara tulus kilau augh surat: „Olo idjä taratara, buah iä taratara huang Tuhan.” — (*Jes.65,16.*)

BAGI 2.

Brita, idjä insanan Paulus, alo djetä djaton tomon kadjanis kotak atawa tomon kapintar olo: maka djetä djari insanan huang kwasau Hatalla, tuntang djetä bahalap haliai bara kapintar olo, sampai olo kalonen huang kapintar ai mahin djaton tau haratie.

1. Maka jaku toh, o pahari, metoh aku djari tanggoh keton, djaton aku djari dumah hapan kotak badjanis atawa hapan paham kapintar, masanan augh Hatalla akan keton.

2. Kranakatahingku hindjä keton, aku djaton maku kawatan perkara enen, baja Jesus Kristus idjä injampalaki tä.

3. Maka aku djari melai dengan keton tuntang kalemo, kikäh, haiak paham kagendjäbku.

4. Karä kotakku tuntang saritangku djaton djari tunon kotak kapintar olo, baka mangatau olo, tapi huang Rogh tuntang kwasa.

5. Nakara kapertjajan keton djaton bagalang hong kapintar olon, tapi hong kwasan Hatalla.

6. Tapi akan olo idjä tinduh ikäi masanan kapintar kea, tapi djaton kapintar idjä ain kalunen toh, atawa ain karä mantir kalunen toh, idjä akan haiang:

7. Malainkan ikäi masanan kapintar Hatalla idjä bahali tä, idjä basilim, idjä djari inukas Hatalla helo bara tamparan kalunen, akan iudu kahain ita;

8. Idjä karä mantir kalunen toh djaton djari kasenäe; krana djaka olo tä djari kasenäe, toto, iä djaton djari manjampalaki Tuhan, Tempun kahai.

9. Tapi kilau augh surat: „Idjä djaton djari gitan matan olo, idjä djaton djari hining pinding olo, idjä djaton djari tamä atäi olo: djetä djari injimpan Hatalla akan karä olo, idjä sinta iä.” (Jes.64,4.)

10. Maka Hatalla djari mangarinah talo tä akan ita awi Rogh ai; krana Rogh tä mariksa talo handiai, alo karä tirok Hatalla idjä timben haliai kea.

11. Krana äwe baris karä olo kalunen aton kasene talo idjä huang olo, baja rogh olo, idjä melai huange? Kalotä kea dialo idjä kasene karä tirok Hatalla, baja Rogh Hatalla.

12. Maka ita djaton djari mandino rogh kalunen, tapi Rogh bara Hatalla, nakara

ita tau kasene talo, idjä djari inenga Hatalla akan ita.

13. Djetä kea insuman ikäi, djaton hapan kotak idjä iadjar kapintar olon, tapi hapan kotak, idjä iadjar Rogh brasih, haiak mananding talo ain Rogh sama Rogh.

14. Tapi olo idjä tumon puna dasare djaton manarima talo ain Rogh Hatalla, djetä kilau kagila bewäi akäe, iä djaton tau haratie, basa djetä patut inirok tumon Rogh.

15. Tapi olo idjä tumon Rogh tau mariksa talo handiai, tapi bitie djaton tau iriksa olo.

16. Krana äwe djari katawan tirok Tuhan, sampai tau madjar iä? Tapi intu ita aton tirok Kristus.

BAGI 3.

Hatalla bewäi idjä Batang-salamat; karä paudita ures sama rewar Hatalla; äla olo pabalau leket dengäe, tapi buah olo handiai hindjä atäie leket intu Hatalla.

1. Maka aku, o pabari! djaton djari tau hakotak dengan keton kilau dengan olo idjä tumon Rogh, tapi kilau dengan olo idjä tumon isi, kilau dengan anak awau huang Kristus.

2. Djohon tusu djari hapangku pakanan keton, djaton talo kinan toto, krana

Bibin keton hindai tau kumae, toto, toh mahin keton hindai-kea tau.

3. Basa keton magon tumon isi; krana basa keton bakahiri, tuntang hasuat, tuntang hakalawan, tä, dia keton tumon isi? djaton keton tumon dasar olon?

4. Krana amon koan idjä: aku toh murid Paulus; — tinai idjä: aku toh murid Apolos: — djaton keton tumon isi?

5. Æwe kea Paulus, äwe Apolos? Baja djipen, idjä djari mimbit keton pertjaja, tuntang djetä, tumon tangan Tuhan akan genep biti. — (*Gaw.Ras.18,24.*)

6. Aku djari mimbul, Apolos djari manatae, tapi Hatalla djari manjohoe mandjari.

7. Tumon tä, idjä mimbule djaton talo, kalotä kea idjä manatae, tapi Hatalla, idjä manjohoe mandjari.

8. Maka idjä mimbule tuntang idjä manatae sama bewäi, genep biti karäh mandino upahe tumon gawie.

9. Krana ikäi toh olo idjä ompat gawin Hatalla, keton toh tanan Hatalla, tuntang human Hatalla.

10. Tumon asin Hatalla, idjä djari inengae akanku, aku djari mandak galang huma, kilau tukang idjä pintar; toh olo beken mamangun hundjue. Maka patut genep biti ingat buabuah,

kilen ampie mamangun hundjue.

11. Krana dialo idjä biti tau mandak galang beken bara idjä djari iandak, iä tä: Jesus Kristus.

12. Tapi djaka olo hundjun galang djetä mamangun bulau salaka, hintan, kaju, oru, tampilai:

13. Gawin genep biti karäh bakarinah, andau hai tä karäh manarange, basa djetä karäh ingarinah awi apui; ampin gawin genep biti karäh ingkemä hapan apui.

14. Djaka gawiu olo, idjä djari imangue hundjun galang tä, melai, olo tä karäh mandino upah.

15. Tapi djaka gawin olo karäh bakähu, olo tä rugi; maka bitie karäh ihaga, tapi kilau pohos apui kea.

16. Djaton keton katawan, keton toh human Hatalla, tuntang Rogh Hatalla melai huang keton?

17. Amon olo marusak human Hatalla, iä karäh irusak Hatalla; krana hunian Hatalla tä brasih; humae, djetä keton.

18. Æla mamunga arep keton; amon aton olo baris keton, idjä mado arepe pintar hong kalunen toh, käläh iä humong helo, mangat mandjadi pintar.

19. Krana kapintar kalunen toh puna kahumong intu baun Hatalla; krana aton augh surat: „Iä manguling olo pin-

tar huang akale idjä bakalilit." — (*Job* 5, 12. 13.)

20. Tinai: „Tuhan kasene karä tirok olo pintar, uras haiang bewäi." — (*Masm.* 94, 11.)

21. Tagal tä, äla keton taratara sabab olon. Talo handiai uras ain keton.

22. Alo Paulus, Apolos, Kepas, hapus kalunen, alo pambelom atawa pampatäi, alo talo katontoh atawa talo idjä dapit, talo handiai tä uras ain keton.

23. Tapi keton ain Kristus, tuntang Kristus ain Hatalla.

BAGI 4.

Paulus manutor arepe akan olo Korintus, mangat olo tä manemon auge.

1. Kalotä maka genep bitipatut mingat ikäi toh rewar Kristus, idjä mahaga karä talo basahokan ain Hatalla.

2. Toh, idjä inggau intugenep bitin olo pahaga, djetä, uka iä budjur pahagae.

3. Maka aku manggarä tä korik haliai, amon keton manaha aku, atawa amon aku inaha bararangai olo; toto bitingku kea mahin djaton petah mangakira arepku.

4. Krana alo aku djaton katawan kasalanku, tapi awi tä aku hindai kea budjur, malainkan Tuhan idjä mariksa tuntang mamutus aku.

5. Tagal tä, äla keton kanaha manaha helo bara wajah, sampai Tuhan dumah, idjä karäh mimbit akan kalawa talo tä kea, awang basilim huang kaput, tuntang mangarinah karä tirok atäi; tä maka genep bitikaräh mandino bagie bara Hatalla.

6. Maka karä perkara toh, o pahari, djari injuratku tahi arepku tuntang Apolos, sabab keton, nakara keton iadjar awi ikäi, belä keton manaha arep keton bai bara idjä djari tarasurat nah, belä keton marako bai atäi tagal olon, tuntang manawah sama arep keton.

7. Krana äwe djari mangkat ikau? narai sim, idjä djari dinom dia inenga bewäi? Toh, amon uras djetä inenga, kilen tinai ikau hai atäim, kilau ikau djaton djari mandinoe inenga bewäi?

8. Toh keton djari puas; toh keton djari tatau; alo dia ikäi mahin keton marentah; tapi kajah! käläh djaka keton toto marentah, nakara ikäi kea marentah haiak keton.

9. Krana kamängku, Hatalla djari mandjadian ikäi, idjä rasul, kilau ngahus bewäi, kilau idjä tantai impatäi bewäi; krana ikäi djari äka kariäng atäi kalunen, akan karä malaikat tuntang karä olon.

10. Ikäi toh kilau gila sa-

bab Kristus, tapi keton pin-tar huang Kristus; ikäi balemo, tapi keton abas; keton bara horumat, tapi ikäi batawah.

11. Sampai djam toh kea ikäi blau tuntang haus belai ikäi, ikäi halowai, ikäi imendong, tuntang djaton kaleka ikäi melai idjä batantu.

12. Ikäi bagawi mandjudju lengän ikäi kabuat; ikäi injapa olo, tä ikäi mamberkat; ikäi ingasingen olo, maka ikäi manjarenan;

13. Ikäi paham imapa, tä ikäi blaku doa; ikäi djari kilau kihal kalunen, kilau hapan olo handiai manapas kibale, sampai katontoh kea.

14. Aku djaton manjurat perkara toh tantai mampahawen keton, tapi aku mampingat keton kilau anakku, idjä äka kataungku.

15. Krana alo gurun keton sapulu kojan huang Kristus, tapi bapa keton djaton arä: krana huang Kristus Jesus aku djari manak keton awi Ewangelion.

16. Tagal tä aku mampingat keton, buah keton tumon aku.

17. Tagal tä aku djari manjoho Timoteus manalih keton, anakku idjä budjur tä, idjä äka kataungku huang Tuhan, mangat managor keton tahu karä djalangku, idjä huang Kristus, kilau aku

pudji madjar hetähetä intu karä ungkup Tuhan.

18. Tapi aton isut idjä mampadjoho arepe, kilau aku djaton akan dumah, manalih keton.

19. Tapi badjeleng bewäi aku karäh dumah tanggoh keton, amon Tuhan manjoho aku, tä aku handak mangkemä djaton karä kotak olo badjoho tä, tapi kwasae. — (*Gaw. Ras.18,21.*)

20. Krana karadjaan Hatalla djaton huang kotak, tapi huang kwasä.

21. Narai kahandak keton? Aton aku akan dumah mandjara keton, atawa dumah huang sinta tuntang rogh kalemo?

BAGI 5.

Paulus manjoho olo Korintus mambaris olo bangang bara ungupe.

---

1. Arä olo djari mambrita, aton olo pahabandong marak keton, tuntang idjä habandong kalotä, olo kapir mahin dia pudji, iä tä: aton idjä biti, idjä djari masawä sawan bapae. — (*3.Mos.18,7.*)

2. Kilen keton magon badjoho, tuntang djaton kapähä atäi keton, nakara iä, idjä djari mawi talo tä, imbaris bara marak keton?

3. Tapi aku, alo bitingku

djaton hindjä keton, tapi roghku hindjä keton, aku djari mamutus perkaran olo, idjä djari marajap kalotä, kilau aku hindjä keton:

4. Amon keton huang aran Tuhan ita Jesus Kristus djari hindjä dengan roghku, tä hapau kwasan Tuhan ita, Jesus Kristus,

5. Aku manjaragh iä akan setan, uka isie rusak, nakara rogh ajue ihaga intu andau Tuhan Jesus.

6. Horumat keton djaton bahalap. Djaton keton katawan, rahi isut maragi hapus bakaltepong?

7. Tagal tä, kanan rahi idjä usang tä, nakara keton indu bakaltepong idjä taheta, kilau keton puna djaton irahi. Krana anak tabiri paska ain ita djari injambalih akan ita, iä tä Kristus. — (Jes 53,7)

8. Tumon tä, buah ita mahaga pesta tä, äla tuntang rahi idjä usang, äla tuntang ragin kapapa tuntang kadarhaka, tapi hapan tepong idjä djaton irahi, iä tä: kabudjur tuntang katoto.

9. Aku djari manjurit akan keton, äla keton nalingä olo pahabandong. — (2.Mos.12,3. 15.19.)

10. Tapi djetä aku djaton manahiu olo pahabandong baris kalunen toh, atawa olo idjä bisit bakoho, atawa olo parampas, atawa olo idjä manempo dewa; djaka kalotä,

tä keton akan blna sasindä bara kalunen.

11. Tapi toh aku djari manjurit akan keton, djaka aton olo, idjä bagarä pahari, tuntang iä tä pahabandong, atawa iä bisit bakoho, atawa iä manempo dewa, atawa iä parajap, atawa iä pambusau, atawa iä parampas: tä äla keton nalingä iä, kuman mahin äla ompat olo idjä kalotä.

12. Krana narai gawingku dengan olo idjä ruar ungup tä, sampai mahukum iä? Tapi patut keton mahukum olo idjä huang ungup.

13. Tapi Hatalla karäh mahukum äwen awang ruar. Tagal tä, awi mambaris olo papa tä bara marak keton. — (5.Mos.13,5.)

BAGI 6.

Paulus mangotak olo idjä purah pado, tuntang idjä pahabandong.

1. Amon aton perkara dengan sama arep keton, kilen keton petah pado hamantir olo darhaka, olo kapir, djaton intu olo brasih?

2. Djaton keton katawan, olo brasih tä karäh mariksa mamutus kadjarian salepah kalunen? Toh, amon kadjarian salepah kalunen akan imutus keton, kilen keton

djaton kabawa mamutus basara korik haliai tä?

3. Djaton keton katawan, ita karäh mamutus kadjarian malaikat? kilen hindai perkaran pambelom mindjam toh!

4. Tagal tä, djaka aton perkara keton tagal ramo mindjam, brangai keton mangkat äwen idjä korik haliai huang untkup, mangat mamutus tä.

5. Talo toh injuratku akan kahawen keton. Djaton haliai idjä pintar marak keton, sampai idjä biti mahin dia, idjä tau mamutus perkaran karä paharie?

6. Tapi pahari pado deng-an pahari, tinai iä pado hamantir olo kapir!

7. Maka puna sala kea, basa keton pado dengan sama arep keton. Buhen keton djaton manjarenan haream kasala? Buhen keton djaton radjin haream buah karugi? — (*Matt. 5, 39*)

8. Tapi toh, bitin keton idjä mamapa mamparugi, tuutang djetä dengan pahari!

9. Djaton keton katawan, olo parajap djaton karäh mandino bagi huang karadjaan Hatalla?

10. Äla lajang pikir keton; djaton olo pahabandong, olo panjembah dewa, olo bakan-dji, olo kihal, djaton olo idjä habandong hatuä sama hatuä, djaton basat, olo bi-

sit bakoho, olo pambusau, olo panjapa, olo parampas karäh mandino bagi huang karadjaan Hatalla.

11. Maka belae keton bihin kalotä kea; tapi keton djari ienjau, djari imprasih, djari indjadian tetek awi aran Tuhan Jesus, tuntang awi Rogh Hatallan ita.

12. „Aku tau hapan talo handiai,” — tapi djaton talo handiai baguna kea. „Aku tau hapan talo handiai;” — tapi äla aku sampai mamenda kwasan talo tä.

13. „Talo kinan puna akan knai, tuntang knai puna akan talo kinan,” — tapi Hatalla karäh manganan kadaduä tä. Tapi bereng djaton akan kandji, malainkan akan Tuhan, tuntang Tuhan akan bereng.

14. Hatalla djari mambelom Tuhan haluli, tuntang iä karäh mambelom ita kea haluli awi kwasae.

15. Djaton keton katawan bereng keton uras puna ramonbereng Kristus? Toh, patut aku manduan ramonbereng Kristus, palus mandjadian djetä indu ramonbereng lontai? Äla haliai!

16. Atawa djaton keton katawan, olo idjä hindjä dengan lontai mandjadi idjä kabereeng dengae? „Krana äwen duä tä, koe, akan isi Idjä.” — (*Matt 19, 5.*)

17. Tapi olo idjä hindjä

dengan Tuhan mandjadi Rogh Idjä dengae.

18. Dari keton bara kandji. Karä ampin dosa, idjä iawi olo, uras intu ruar berenge, tapi idjä habandong, iä badosa mamapa berenge kabuate.

19. Atawa djaton keton katawan, bereng keton puna human Rogh brasih, idjä melai huang keton, idjä djari inenga Hatalla akan keton, tuntang keton djaton tempon arep keton kabuat?

20. Krana keton djari imili hai regan keton. Tagal tä, pahai Hatalla hapan bereng tuntang rogh keton, idjä ain Hatalla duäduä.

BAGI 7.

Buah olo masawä, belä iä habandong; äla olo sawä habanä hatolang; genep olo akan melai, kilau metoh irawäi Hatalla; olo idjä tau melai budjang, käläh iä kalotä.

1. Maka idjä tahu augh surat keton akangku: bahal lap bewäi akan olo hatuä, amon iä djaton pohos olo bawi.

2. Tapi sabab kandji buah genep hatuä aton sawae, tuntang genep bawi aton banae.

3. Banae indu manenga kapatut akan sawae, tinai sawae kalotä kea akan banae.

4. Sawae djaton tempon

berenge, tapi banae; kalotä kea banae djaton tempon berenge, tapi sawae.

5. Äla idjä bitu mamparranggang arepe bara kolae, baja äwen duä tau hambalang balintu, amon äwen duä tä sama suka, mangat aton hila keton puasa tuntang blaku doa; limbah tä keton hindjä tinai, belä setan maningkes keton; basa keton djaton tau manahan arep keton.

6. Tapi augh toh injewutku, masuman patongangku, djaton djaka djeta augh prentah.

7. Krana aku radjin haream, amon olo handiai kilau aku kea; tapi akan genep olo Hatalla djari manenga dasar ai, akan idjä kalotä, akan idjä tinai kakai.

8. Maka koangku dengan äwen, idjä hindai djari masawä atawa babanä, tinai dengan karä buju balo: bahal lap akae, djaka iä melai kea kilau aku.

9. Tapi djaka iä djaton tau manahan arepe, käläh iä masawä babanä; krana bahal lap haream masawä babanä, bara hasep kipen.

10. Tapi olo idjä djari masawä babanä, djaton djaka prentahku, tapi prentah Tuhan: äla sawae manganan banae. — (Matt. 5, 32.)

11. Tinai paribasa iä manganan iä, tä äla iä babanä

beken tinai, atawa buah iä mangabuaah arepe tinai dengan puna banae; tuntang banae kea äla manganan sawae.

12. Tapi dengan äwen beken tä aku idjä bamauh, djaton djaka Tuban: djaka pahari hatuä aton sawae idjä djaton pertjaja, tuntang sawae nahuang melai dengae, tä äla manganan iä.

13. Tinai amon olo bawi aton banae idjä djaton pertjaja, tuntang iä tä nahuang melai dengae, tä äla manganan iä.

14. Krana banä idjä djaton pertjaja imprasih awi sawae, tinai sawä idjä djaton pertjaja imprasih awi banae; krana djaka djaton kalotä, tä anak keton kea halikä, tapi toh äwen tä brasih.

15. Tapi djaka iä, idjä djaton pertjaja, handak hatolang, naughe iä hatolang. Pahari tä, alo hatuä bawi, djaton kurong huang perkara kalotä; tapi Hatalla djari marawäi ita akan kabuaah.

16. Krana en katawam, o olo bawi, mikäh ikau dapit akan manjalamat banam? Atawa en katawam, o olo hatuä, mikäh ikau dapit akan manjalamat sawam?

17. Tapi tumon Hatalla djari mambagi akan genep biti, tumon Tuhan djari marawäi genep biti, kalotä iä akan belom. Kalotä kea

prentabku huang karä ungkup Tuhan.

18. Aton olo irawäi, idjä djari injunat, käläh iä mahaga sunate, aton olo irawäi idjä djaton injunat, äla iä manjoho arepe injunat.

19. Sunat tä djaton enen; amon olo djaton injunat, djetä djaton kea enen; tapi mahaga prentah Hatalla, djetä idjä patut.

20. Buah genep biti melai huang pangkate, idjä intu tä iä djari irawäi.

21. Djaka ikau djari irawäi kahum ikau djipen, äla ikau pähä atäim sabab tä; tapi paribasa ikau tau empas tinai, käläh haream mahapa bewäi.

22. Krana karä djipen, idjä djari irawäi Tuhan, djadi olo mardeka ain Tuhan; kalotä kea olo mardeka, idjä djari irawäi Tuhan, djadi djipen Tuban.

23. Keton djari imili hai regan keton, äla keton indu djipen olo. — (6,20.)

24. Genep biti, o pahari, huang pangkate, idjä intu tä iä djari irawäi, käläh huang djetä kea iä melai dengan Hatalla.

25. Maka idjä tahuu perkaran budjang bawi djaton prentah Tuhan intu aku; tapi aku masanan patongangku, tuntang aku toh olo, idjä djari mandino asi awi Tuhan, sampai aku budjur tuntang tau iharap.

26. Toh, maka kamäangku, tagal kadjakä idjä akan dumah, ontong olo, idjä melai kakai bewäi.

27. Djaka ikau djari kalong olo bawi, äla mangkemä malapas arepmi; tapi djaka ikau bulus sampelau, tä äla manggau sawä.

28. Tapi alo ikau masawä, ikau djaton sala, tinai djaka budjang bawi babanä, iä djaton sala. Tapi olo kalotä karäh kapähä haream perkaräe, tuntang aku radjin mahila keton bara tä.

29. Maka idjä koangku, o pahari: katika puna pandak; patut idjä masawä kilau dia masawä;

30. Tuntang idjä manangis kilau dia manangis; tinai idjä handjak kilau dia handjak; tinai olo idjä namili talo kilau dia tempon talo tä;

31. Tinai olo, idjä hapan talo hong kalunen toh, kilau djaton hapan tä; krana aripin kalunen toh badjeleng akan nihau.

32. Maka aku radjin, keton djaton karoh. Idjä djaton sawae, iä nguan perkarän Tuhan, mangat iä ingilak Tuhan.

33. Tapi idjä aton sawae, iä nguan perkarän kalunen toh, mangat iä ingilak sawae.

34. Beken djari babanä, beken budjang. Idjä budjang tä mingat perkarän Tuhan, mangat iä brasih berenge tuntang roghe; tapi idjä aton ba-

nae mingat perkarän kalunen toh, mangat iä ingilak banae.

35. Maka perkara toh injuraku akan gunan keton, djaton kilau aku handak mandjarat ujat keton, tapi tagal kapatut, tinai mangat keton djaton aroh, haradjur manempo Tuhan.

36. Tapi djaka olo mado, djaton buah kalotä dengan budjang bawie, amon manambakas iä, tuntang djaton tau dia iä tumon hadat kea, käläh, naughe iä tumon kahandake, iä djaton badosa; naughe iä mampabanä iä.

37. Tapi idjä tukas kahan-dak atäie, tuntang djaton perkara hadjadjuan iä, tapi iä kwasa manumon kahan-dake, tuntang iä manantu huang atäie, handak mahaga budjang bawie melai bewäi: gawie tä buah.

38. Tumon tä, idjä mampabanä iä, buah gawie; tinai idjä djaton mampabanä iä, gawie buah haream.

39. Olo bawi idjä babanä djari kurong prentah, katin banae belom; tapi amon banae matäi, tä iä lapas, tau iä babanä tinai tumon kahandake; tapi patut djeta huang Tuhan.

40. Tapi tumon patongangku iä bontong haream, djaka iä melai kakai bewäi. Tuntang kamäangku, aku kea aton bara Rogh Hatalla.

BAGI 8.

Ela ompat kuman parapah idjä djari iluput akan dewa; äla hapan kwasam, amon awi tä augat atäi paharim tantarang.

1. „Maka idjä tahu parapah, idjä djari iluput akan dewa, ikäi katawan kea, krana uras ikäi bara kabarati.” — Kabarati tä mamparako mampadjoho olo, tapi sinta tä baragapan.

2. Maka djaka olo mado arepe harati perkara, iä tä hindai djari harati perkara enen, kilau kaharati idjä patut.

3. Tapi djaka olo sinta Hatalla, iä tä kasenan Hatalla.

4. „Maka idjä ompat kuman parapah, idjä djari iluput akan dewa, ikäi katawan, dewa tä puna djaton talo hong kalunen toh, tuntang djaton Hatalla beken, baja tikas Idjä tä.

5. „Krana alo aton, idjä injewut hatalla, alo hong langit, alo hundjun petak, (kilau puna arä hatalla kalotä, tuntang arä tuan:)

6. „Tapi ain ikäi Hatalla Idjä bewäi, Bapa tä, bara iä tä aton talo handiai, tuntang ikäi puna akæ; tinai ain ikäi baja Tuhan Idjä, Jesus Kristus, awie tä aton talo handiai, tuntang ikäi aton awie.”

7. Tapi djaton olo handiai harati tä, malainkan pangingat atäi olo belæhe, dewa tä toto aton, tuntang äwen ompat kuman tä kilau talo idjä djari iluput akan dewa; djadi pangingat atäie, idjä balemo tä, imali.

8. Toh, awi talo kinan tä ita djaton ingilak Hatalla; krana alo ita ompat kuman, ita djaton bontong awi tä; tinai alo ita djaton ompat kuman, ita djaton rugi awi tä.

9. Tapi buabuah keton, belä kwasan keton djetä mandjadi indu äka patarang akan olo tä, idjä balemo.

10. Krana djaka olo mitä ikau, idjä bara kabarati, ompat kuman huang human dewa: djaton atäi olo tä, idjä balemo, karäh karait, ompat kuman talo tä kea, idjä djari iluput akan dewa?

11. Tä, tagal kaharatim pahari idjä balemo tä rusak, idjä akæ Kristus djari matäi!

12. Amon keton sala kalotä dengan karä pahari, mampahimang atäie idjä balemo, tä keton toto sala dengan Kristus.

13. Tagal tä, djaka talo kinangku mampalajang paharingku, palus katatahi aku djaton maku kuman isin meto, belä aku mampalajang paharingku.

BAGI 9.

Paulus kea djaton djari hapan kwasa bewäi, tapi iä djari mamatut arepe dengan olo, uka iä manjalamat arä olo.

1. Djaton aku toh rasul? Djaton aku mardeka? Djaton aku djari mitä Jesus Kristus, Tuhan ita? Djaton keton toh gawingku huang Tuhan?

2. Paribasa aku djaton rasul akan olo beken, toto, aku rasul akan keton; krana keton toh tjap pangkat-rasul ajungku huang Tuhan.

3. Maka aughku dengan olo tä, idjä handak mariksa aku, kalotoh:

4. Djaton ikäi bara kwasa kuman mihop?

5. Djaton ikäi bara kwasa masawä idjä pertjaja, palus wimbit iä ompat ikäi, kilau rasul beken tä kea, kilau pabarin Tuhan, tuntang kilau Kepas?

6. Atawa mikäh koä Barnabas bewäi djaton bara kwasa, mangat tau terai bagawi?

7. Æwe pudji ompat parang malandja arepe kabuate? Æwe mambulan anggor, tuntang djaton kuman buae? Æwe mahaga kawan tabiri, tuntang djaton kuman djohontusun kawae tä?

8. Kilen, tutorku toh tumon patongan olon bewäi?

Djaton augh Torat kea kalotä?

9. Krana huang Torat Moses djari tarasurat: „Ela mambangus njaman hadangan, idjä mihik paräim.” Kilen, Hatalla mingat hadaugan bewäi? — (5.Mos.25,4.)

10. Atawa djaton iä djari marentah kalotä sabab ikäi kea? Toto, sabab ikäi augh tä djari injurat; krana olo idjä malan, malan tuntang kaharape; tinai idjä mihik tuntang kaharape, iä patut mandino kaharape tä.

11. Amon ikäi manawur akan keton talo ain rogh, baka talo, amon ikäi manggetem talo pangulih bereng keton?

12. Amon olo beken bara kwasa kalotä dengan keton, djaton paham haream ikäi? Tapi ikäi djaton djari maku hapan kwasa tä, malainkan ikäi manjarenan talo handiai, belä ikäi mahawal mangaroh Ewangelion.

13. Djaton keton katawan, olo idjä manonggo hongäka brasih, omba kea kuman talo brasih tä? idjä haradjur manonggo mesbeh, djaton iä bara bagi kea dengan ramon mesbeh? — (5.Mos.18,1.)

14. Kalotä kea Tuhan djari manjoho olo, idjä masanan Ewangelion, uka iä belom awi Ewangelion. — (Luk.10,7.)

15. Tapi aku djaton djari hapan idjäidjä bara karä per-

kara tä. Tinai djaton kea aku djari manjurit manahiu tä, uka mandjadi tumon tä akangku dapit: krana jaku radjin matäi, bara horumatku toh akan nihau. — (*Gaw. Ras.18,3.*)

16. Krana amon aku masanan Ewangelion, djetä djaton indu horumatku, krana djaton tau dia aku masanan tä. Pajah aku, amon aku djaton masanan Ewangelion tä!

17. Amon aku radjin masanae, tä aku aton bara upah; tapi alo aku bakulas, pangkat gawi tä mahin djari inenga kea akangku.

18. Toh, tagal en aku bara upah? Iä tä, amon aku masanan Ewangelion Kristus, tuntang djaton blaku balandja sabab Ewangelion tä, uka äla aku hapan kwasangku sala, idjä intu aku awi Ewangelion.

19. Krana alo aku mardeka, dia kalong idjä biti, mahin aku djari mahadjipen arepku akan olo handiai, nakara olo ulihku arä haream.

20. Intu olo Jehudi aku djari kilau Jehudi, nakara aku mandino olo Jehudi; intu äwen idjä penda Torat, aku djari kilau penda Torat, nakara aku mandino äwen idjä penda Torat.

21. Intu olo tä, idjä ruar Torat, aku djari kilau ruar Torat, (alo intu Hatalla aku

djaton ruar Torat, tapi penda Torat Kristus,) nakara aku mandino äwen, idjä ruar Torat.

22. Intu olo balemo aku djari kilau balemo, mangat aku mandino olo balemo; aku djari mandjadian arepku akan olo handiai manamunan ampie handiai, nakara awi karä akalku tä tau manjalamat isut olo.

23. Maka tagal Ewangelion gawingku kalotä, mangat aku kea bara bagi huang djetä.

24. Djaton keton katawan, idjä halandja hadari, alo äwen sama hadari, tapi idjä bewäi manduan taroh? Buah keton hadari kalotä, uka keton manduan tä.

25. Tinai genep olo, idjä handak hatangkarap hataroh, mangahana arepe bara talo handiai. Olo tä kalotä gawie, mangat mandino makota idjä puna haiang, tapi ita, mangat mandino makota idjä djaton tau haiang.

26. Tä, aku hadari, djaton kilau bararangai tintungku; aku hatangkarap, djaton kilau mamendong ngabus;

27. Malainkan aku mampala berengku, hadjadjuan iä mamenda, belä haiak aku masanan Ewangelion akan olo, suro bitingku kilau patut inganan bewäi.

BAGI 10.

Buah ita mingat kadjarian olo horan; äla mäwoi perkarän Tuhan dengan perkarän dewa; buah ita mamatut arep ita inta olo.

1. Tinai, o pahari, aku djaton maku keton kalapean, horan karä tato ita samandiai djari penda baunandau tä, tuntang iä handiai djari mahoroe tasik tä; — (2.Mos. 13,21;14,22.)

2. Tinai iä handiai djari impandoi akan Moses huang baunandau tuntang tasik.

3. Tinai iä handiai djari kuman sama panginae idjä tumon rogh tä; — (2.Mos. 16,15.)

4. Tuntang djari mihop sama talo ihope kea, idjä tumon rogh; krana äwen djari mihop bara bukit batu, idjä tumon Rogh tä, idjä ompat dengae; bukit batu tä, djetä Kristus. — (2.Mos.17,6.)

5. Tapi arä olo tä idjä djaton djari ingilak Hatalla, krana olo tä djari impalokang huang padang lombah.

6. Maka talo tä mandjadi indu adjar ita, belä ita mipen talo papa, kilau kipen olo tä. — (4.Mos.11,4.)

7. Æla kea keton leket intu dewa, kilau belae olo tä, tumon augh surat: „Olo arä tä mondok kuman mihop, tuntang iä mendeng tinai busik.” — (2.Mos.32,6.)

8. Æla kea ita habandong, kilau belae olo tä djari habandong, tuntang dalam idjä andau djari impatäi duä pulu telo kojan biti. — (4.Mos.25, 1.9.)

9. Æla kea ita maningkes Kristus, kilau belae olo tä djari maningkes iä, palus djari rusak awi handipä. — (4.Mos.21,5.)

10. Æla kea keton bakotok, kilau belae olo tä djari bakotok, balalu rusak awi idjä parusak tä. — (4.Mos.14, 2.36.)

11. Maka karäh talo idjä buah olo tä mandjadi sonto, tuntang djetä injurat mangat madjar ita, idjä belom intu lawin katika kalunen.

12. Tä, olo idjä manaha arepe mendeng, buah iä reuderendeng, belä iä balongkang.

13. Keton hindai djari buah tingkes, baja idjä tau injarenan bewäi; tapi Hatalla etter pamsi, iä djaton handak manalua keton iningkes paham bara tanggong keton; malainkan haiak dengau tingkes iä karäh manenga kea äka keton tau bakalindong, nakara keton tau manjarenae.

14. Tagal tä, o keton idjä äka huangku, dari bara karä gawin dewa.

15. Kilau dengan olo pin-tar aku hakotak, käläh keton mariksa talo pasumangku.

16. Sangkir berkat tä, idjä

imberkat ita, djaton dahan Tuhan hindjä djetä? Tepong idjä indarai ita, djaton bereng Tuhan hindjä djetä? — (*Matt.26,27.*)

17. Krana tepong tä Idjä, kalotä ita, alo arä, idjä kabereeng kea, basa ita handiai buah bagi bara tepong Idjä tä.

18. Itä keton Israel, idjä tumon isi tä; djaton olo tä idjä kuman parapah awang djari iluput, bara bagi dengan mesbeh tä?

19. Toh, narai riman aughku? Dewa tä toto aton? Atawa talo, idjä djari iluput akan dewa, toto bapedah?

20. Tapi koangku, talo parapah idjä iluput olo kapir, djetä ilupute akan karä setan, djaton djaka akan Hattalla; toh, aku djaton maku, keton rampi dengan karä setan. — (*3.Mos.17,7.*)

21. Djaton olih, keton mihop sangkir Tuhan tuntang sangkir setan; djaton olih, keton ompat kuman hong medjan Tuhan tuntang hong medjan setan.

22. Atawa handak ita mamparahas Tuhan? Aton ita abas bara iä?

23. „Tau bewäi aku hapan talo handiai;” — tapi djaton talo handiai baguna. „Tau bewäi aku hapan talo handiai;” — tapi djaton talo handiai haragapan ungkup Tuhan.

24. Äla ita manggau akan ita, tapi akan olo.

25. Karä talo, idjä indjual intu warong isin meto, kinankinan bewäi, äla mariksa talo enen, tagal pangingat atäi.

26. Krana petak toh tuntang karä talo hundjue uras ain Tuhan.

27. Tinai amon olo kapir pakadja keton, tuntang keton handak manalih madja, tä kuman bewäi bararangai talo idjä injarongae akan keton, tuntang äla mariksa enen, tagal pangingat atäi.

28. Tapi paribasa olo masuman akan keton: djetoh talo, idjä djari iluput akan dewa! — tä äla keton kumae, tagal iä, idjä djari masuman tä akan keton, tuntang tagal pangingat atäi. Krana petak toh tuntang karä talo hundjue uras ain Tuhan.

29. Tapi aku djaton hamauh manahiu pangingat atäim, malainkan pangingat atäi olo beken tä. Krana buhen aku, idjä mardeka, akan manumon pangingat atäi olo beken?

30. Amon aku kuman tä tuntang tarimakasih, buhen aku imapa tinai tagal talo, idjä kinangku haiak manarimakasih?

31. Tagal tä, alo keton kuman, alo keton mihop, alo naranarai gawin keton beken, awi talo handiai tä indu ho-

rumat Hatalla. — (*Kol.3,17.*)

32. Ingaingat, belä keton manantarang atäi olo Jehudi, äla olo Hellenes, äla kea ungkup Hatalla.

33. Kilau jaku kea huang karä perkara mamatut arepku dengan olo handiai, djaton manggau akangku, tapi akan olo arä, mangat iä injalamat.

BAGI 11.

Paulus mangotak olo Korintus, basa iä djaton patut hadate, metoh iä hapumpung sombejang, atawa hapumpung ompat kuman panginan hamalem tä.

1. Käläh keton manumon aku, kilau aku manumon Kristus.

2. Maka aku manara keton, o pahari, basa keton huang karä perkara mingat aku, tuntang mahaga karä hadat, kilau aku djari manenga akan keton.

3. Maka aku handak keton katawan, Kristus takolok genep olo hatuä, tinai olo hatuä takolok olo bawi, tinai Hatalla takolok Kristus.

4. Genep olo hatuä idjä blaku doa, atawa idjä masuman surat Hatalla, haiak takoloke inutupe, iä tä mam-pahawen takoloke.

5. Tapi genep olo bawi idjä blaku doa, atawa masuman surat Hatalla, haiak takoloke djaton inutupe, iä

tä mam-pahawen takoloke; krana djetä sama kilau balae djari injukur.

6. Amon olo bawi djaton maku manutup takoloke, buah iä injukur sasindä; tapi basa indu kahawen olo bawi, amon iä injukur, atawa balae inetek: buah iä manutup takoloke kea.

7. Krana olo hatuä puna djaton akan manutup takoloke, basa iä tumon tanunan tuntang indu horumat Hatalla; tapi olo bawi indu horumat olo hatuä. — (*1.Mos.1,27.*)

8. Krana olo hatuä djaton indjadian habakal bawi, tapi olo bawi habakal bara hatuä.

9. Tinai olo hatuä djaton indjadian sabab olo bawi, tapi olo bawi sabab olo hatuä. — (*1.Mos.2,18.*)

10. Tagal tä patut hundjun takolok olo bawi katae mamenda olo hatuä, sabab karä malaikat.

11. Tapi djaton kea olo hatuä beken bara olo bawi, djaton olo bawi beken bara olo hatuä, huang Tuhan.

12. Krana kilau olo bawi solake bara olo hatuä, kalotä olo hatuä tinai awi olo bawi; tapi talo handiai uras bara Hatalla.

13. Käläh keton kabuat manirok tä huang arep keton: patut olo bawi blaku doa intu Hatalla, haiak takoloke djaton inutup?

14. Djaton kea puna hadat

madjar keton, djaka olo hatuä mamandjang balaue, djetä indu kahawäe?

15. Tapi amon olo bawi pandjang balaue, djetä indu horumate; basa balau pandjang tä djari inenga akæe indu sanduronge.

16. Tapi paribasa aton olo idjä radjin basuat, terai, ikäi djaton hapan hadat kalotä, karä ungkup Tuhan mahin dia kea.

17. Maka perkara, idjä kongan toh, djaton tau aku manarae, iä tä: keton djaton hapumpang indu kahalap keton, tapi indu kapapan keton.

18. Krana idjä perkara, me-toh ungkup Tuhan hapumpang, hiningku keton bakalawan sama arep keton; tuntang aku pertjaja kea belah brita tä.

19. Krana djaton tau dia hakabeken djalaban parisang lembut marak keton, mangat äwen idjä budjur marak keton mandjadi bakarinah.

20. Tinai amon keton hapumpang, djetä djaton kilau patut kuman panginan hamalem ain Tuhan.

21. Krana amon handak kumæe, tä genep biti sama manduan panginan ai helo, djadi idjä biti blau, idjä beken tinai kajakajas.

22. Djaton human keton, mangat keton kuman mihop hetä? atawa aton keton ma-

nawah ungkup Hatalla, tuntang mampahawen äwen idjä djaton bara talo enen? Narai aughku dengan keton? Tau aku manara keton? Huang perkara toh aku djaton manara keton!

23. Krana idjä djari insumangku akan keton dinongku bara Tuhan: Tuhan Jesus, alem iä indjual olo, manduan tepong; — (*Matt.26,26.*)

24. Tuntang limbah iä mamberkate, iä mandaraie, sambil hamaub: Duan, kuman, djetoh berengku, idjä indarai akan keton; awi tä hapa mingat aku.

25. Kalotä kea iä manduan sangkir, limbah kuman panginan hamalem, sambil hamaub: Sangkir toh djandji taheta huang dahangku. Awi tä, sasining keton mihope, hapa mingat aku.

26. Krana sasining keton kuman tepong toh, tuntang mihop bara sangkir toh, keton akan masanan pampatäi Tuhan, sampai iä dumah.

27. Djadi, olo idjä kuman tepong toh, atawa idjä mihop bara sangkir Tuhan, djaton dengan patut, iä tä tiwas dengan bereng tuntang dahan Tuhan.

28. Tapi olo patut mariksa arepe, tumon tä iä akan kuman tepong toh, tuntang mihop bara sangkir toh.

29. Krana olo idjä ompat kuman mihop djaton dengan

patut, iä knman mihop hukum akae, basa iä djaton mangabeken parihara bereng Tuhan.

30. Tagal tä kea arä keton pampresen tuntang haban, tinai arä djari batiroh.

31. Krana djaka ita mariksa mahukum arep ita, tä ita djaton karäh ihukum.

32. Tapi amon ita ihukum, maka ita indjara Tuhan, belä ita rusak haiak kalunen.

33. Tagal tä, o pahari, amon keton hapumpang handak kuman, buah hentai sama arep keton.

34. Tinai djaka aton idjä blau, buah iä kuman huang humae, belä keton hapumpang indu huknm bewäi. Maka karä perkara beken aku handak mangabuaha, amon bitingku djari dumah.

BAGI 12.

Adjar tahu karä panengan Rogh.

---

1. Maka idjä tahu panengan Rogh, o pahari, aku djaton maku keton kurang harati tä.

2. Keton katawau, bihin keton kapid, idjä inunda akan karä hampatong dewa idjä bisu tä, tumon kahandake mangumpang keton.

3. Tagal tä aku hamauh dengan keton, dialo idjä biti karä olo tä, idjä hakotak awi

Rogh Hatalla, manjapa Jesus; tinai dialo idjä biti tau manjewut Jesus Tuhan, baja awi Rogh brasih.

4. Tob, karä panenga tä hakabeken, tapi Rogh tä Idjä bewäi.

5. Tinai karä pangkat hakabeken, tapi Tuhan tä Idjä bewäi.

6. Tinai karä gawi hakabeken, tapi Hatalla tä Idjä bewäi, idjä mandjapa talo handiai huang talo handiai.

7. Maka akan genep biti panengan Rogh tä inenga akan gunan olo arä.

8. Akan idjä augh kapintar inenga Rogh; akan idjä tinai augh kaharati, awi Rogh tä kea.

9. Akan idjä inenga kaper-tjaja, awi Rogh tä kea; akan idjä tinai kwasa mampakäläh olo, awi Rogh tä kea.

10. Akan idjä inenga kwasa mawi talo heran; idjä tinai imatjäh manarang surat Hatalla; idjä tinai imintar mariksa karä rogh; idjä tinai tao karä basa; idjä tinai apik manarang karä basa tä.

11. Maka sakarä talo tä indjapa Rogh Idjä tä kea, tuntang mambagi tä akan gene-genep olo tumon kahandake.

12. Krana kilau bereng Idjä, tapi ramonbereng arä, tapi karä ramon bereng Idjä tä, alo arä, mahin Idjä bewäi berenge: tumon tä kea Kristus.

13. Krana ita handiai djari impandoi awi Rogh Idjä mandjadi bereng Idjä, alo Jehudi alo Hellenes, alo djipen alo mardeka; tuntang uras ita djari impihop mandjadi rogh Idjä.

14. Krana bereng kea djaton idjä ramoe, tapi arä.

15. Toh, djaka pai hamauh: basa aku dia lengä, aku djaton ramonbereng! — kilen, toto iä tagal tä djaton ramonbereng?

16. Atawa djaka pinding hamauh: basa aku dia matä, aku djaton ramonbereng! — kilen, toto iä tagal tä djaton ramon bereng?

17. Djaka hapus bereng tä baja matä bewäi, kwe pahining tinai? Djaka hapus bereng baja pahining bewäi, kileu iä tau mambewau?

18. Tapi toh Hatalla djari haragapan karä ramonbereng genegenep djetä tumon kahandak ai.

19. Djaka uras djetä baja ramo Idjä bewäi, kwe bereng tinai?

20. Tapi toh ramoe tä arä, tapi bereng Idjä bewäi.

21. Tuntang matä djaton tau hamauh dengan lengä: kanduengku ikau! — tinai takolok djaton tau hamauh dengan pai: kanduengku ikau!

22. Malainkan ramonbereng tä, idjä inaha ita paham balemo hong bereng, djetä idjä paham baguna.

23. Tinai ramonbereng, idjä inaha ita korang horumat; djetä paham haream iborumat ita; tinai ramonbereng ita idjä tapas kakenae, djetä paham haream imbungas ita.

24. Krana ramonbereng ita, idjä puna bakena, dia usah imbungas. Maka Hatalla djari haragapan bereng kalotä, sampai iä manenga horumat paham haream akan ramoe tä, idjä korang horumat:

25. Belä bereng tä hakalawan, tapi nakara karä ramoe haiak hingat sama arepe.

26. Tinai amon idjä ramonbereng kapähä, tä karä ramonbereng uras tamput kapähäe, tinai amon idjä ramonbereng handjak, tä karä ramonbereng uras omba handjak.

27. Maka keton handiai toh bereng Kristus, genegenep keton uras sama ramonbereng ai. — (Rom.12,5.)

28. Maka Hatalla djari mangkat belae huang ungkup; idjä mambatang rasul tä, tinai nabi, tinai guru, limbah tä idjä kwasa mawi talo heran, idjä mampakäläh, olo pandohop, olo marentah, idjä tau hakabeken ampin basa.

29. Kilen, äwen handiai rasul? Äwen handiai nabi? Äwen handiai guru? Aton äwen handiai tau mawi talo heran?

30. Aton äwen handiai kwasa mampakäläh olo? Aton

äwen handiai tau hakotak hakabeken basa? Aton äwen handiai tau manarang basa tä?

31. Maka buah keton mang-goang panenga idjä kapala bahalap; tuntang aku manundjok akan keton djalan, idjä bahalap haream hindai.

BAGI 13.

Sinta tä idjä mambatang haliai.

1. Alo aku tau hakotak hapan karä basan olen tuntang karä basan malaikat: amon sinta djaton intu aku, tä aku kilau garantong atawa tarai idjä mahiau bewäi.

2. Tinai alo aku tau manudjum, sambil katawan karä talo basilim, tuntang karä kaharatin olo, tuntang alo aku pertjaja, sampai tau mindah bukit: amon sinta djaton intu aku, tä aku kilau djaton talo bewäi.

3. Tinai alo aku mambagi karä ramongku indu balandjan olo pähä, tuntang alo aku manjaragh bitingku, uka ingähu: amon sinta djaton intu aku, tä talo handiai tä djaton baguna akangku.

4. Sinta tä pandjang atäie, tuntang pamasi; sinta djaton bahiri, sinta djaton kanaha gawie, iä djaton badjoho.

5. Iä djaton maku badjangkang, iä djaton manggau ontonge kabuate, iä djaton

purah blait, iä djaton tabiu karajap olo.

6. Iä djaton handjak tagal kasala, tapi iä handjak tagal katoto.

7. Iä manutup talo handiai, iä pertjaja talo handiai, iä harap talo handiai, iä manjarenan talo handiai.

8. Sinta tä djaton haliai terai; tapi alo augh tudjum, djetä karäh terai; alo karä ampın basa, djetä karäh haiang; alo kaharati, djetä karäh nihau.

9. Krana kaharatin ita isut bewäi, tuntang tudjum ita isut bewäi.

10. Tapi amon talo tinduh tä djari sampai, tä talo isut tä karäh haiang.

11. Pesangku anak olo, aku hakotak kilau anak olo, karä pikirku kilau pikir anak olo, tuntang tirokku kilau tirok anak olo; tapi sana aku bakas, tä aku manganan prangan anak olo tä.

12. Katontoh ita mitä huang augh leläi, kilau huang saramin idjä kawus, tapi dapit ita karäh manampajah bau njahepak bau; toh aku kasene talo isut bewäi, tapi dapit tä aku karäh kasenäe, kilau aku toh kea kasenan Hatalla.

13. Maka telo toh idjä melai: kapertjaja, kaharap tuntang sinta; tapi sinta tä idjä mambatang intu telo tä.

BAGI 14.

Prentah tahu ampin gawi idjä patut, amon olo hapumpung sombajang.

1. Goang sinta tä; tinai käläh keton radjin manggau karä panengan Rogh tä kea, maka idjä mambatang, uka keton tau manarang surat Hatalla.

2. Krana olo idjä hakotak habasa, iä djaton hakotak akan olo, baja akan Hatalla; krana olo djaton harati kotake, tapi huang rogh iä hakotak talo basilim.

3. Tapi olo, idjä manarang surat Hatalla, kotake tä haragapan olo, sambil mampu-dji tuntang mampong olo.

4. Idjä hakotak habasa, iä haragapan arepe, tapi idjä manarang surat Hatalla, iä haragapan hapus untkup.

5. Aku toto nahuang keton handiai tau hakotak habasa, tapi paham baream, uka keton tau manarang surat Hatalla; krana idjä manarang surat Hatalla hai bara idjä hakotak habasa, asal iä tau manarange kea, mangat untkup tä iharagapan.

6. Maka, o pahari, paribasa aku dumah tanggoh keton, sambil hakotak habasa, narai guna aku akan keton, djaka aku djaton hakotak dengan keton masanan talo idjä ingarinah Hatalla, atawa tumon kaharati, atawa ma-

narang surat Hatalla, atawa madjar?

7. Krana karä talo impabiau kea, idjä djaton tahasenge, kilau suling, garadap, djaka karä aughe djaton batantu tuntang hakabeken lagoe, kilen olo tau katawan riman pahiau suling garadap tä?

8. Tinai sarunai kea, amon aughe djaton batantu, äwe handak manjimpan arepe ompat parang? — (4.Mos.10,9.)

9. Kalotä keton kea, djaka totok keton djaton masuman perkara tarang, kilen olo tau harati talo idjä injewut keton? Krana keton kilau hakotak ambon angin bewäi.

10. Aton arä ampin augh huang kalunen, tuntang genep lagon karä augh tä aton rimae.

11. Tapi amon aku djaton katawan riman augh tä, tä aku kilau olo taheta akan idjä hakotak, tuntang idjä hakotak tä kilau olo taheta akangkku.

12. Kalotä kea keton, basa keton radjin manggoang panengan Rogh, buah keton manggau, uka keton tatau huang panenga tä, idjä haragapan untkup.

13. Tagal tä, idjä hakotak habasa, buah iä blaku doa, uka iä tau manarang tä kea.

14. Krana amon aku blaku doa habasa, tä roghku toto blaku doa, tapi kaharatingku

tä djaton baguna intu olo.

15. Toh, kilen patut? Aku handak blaku doa huang rogh, tapi aku handak blaku doa huang kaharati kea; aku handak manjanji huang rogh, tapi aku handak manjanji huang kaharati kea.

16. Djaka djaton kalotä, paribasa ikau manarimakasih huang rogh, maka kilen olo idjä djaton badjar tau manjewut Amen akan tarimakasihm, basa äwen djaton katawan talo idjä djari injewutm?

17. Mikäh toto ikau manarimakasih buah haliai, tapi awang beken tä djaton iharagapan awi tä.

18. Aku manarimakasih intu Hatallangku, basa aku tau haream hakotak habasa bara keton samandiai.

19. Tapi aku labih radjin hakotak huang untkup tä limä kabawak kotak tuntang kaharati, mangat aku madjar olo beken kea, bara hakotak sapulu kojan bawak kotak habasa.

20. O pahari! äla keton kilau anak olo huang kaharati; tapi buah keton kilau anak olo huang kapapa; tapi huang kaharati käläh keton djadjalan tinduh.

21. Aton tarasurat huang Torat: „Hapan basa beken tuntang totok biwih beken aku handak hakotak dengan utus olo toh, tapi alo tumon

tä mahin djaton kea iä karäh mahining aughku, koan Tuhan.” — (Jes.28, 11.)

22. Tumon tä, basa beken tä indu kata, djaton akan olo idjä pertjaja, tapi akan olo idjä djaton pertjaja; tap manarang surat Hatalla tä djaton akan olo idjä djaton pertjaja, tapi akan idjä pertjaja.

23. Maka paribasa salepah untkup Hatalla djari hapumpung, tuntang äwen handiai hakotak habasa, tinai isut olo awang djaton badjar, atawa awang djaton pertjaja tamä hetä, djaton olo tä karäh manjewut keton gila?

24. Tapi amon äwen tä samandiai manarang surat Hatalla, tuntang olo idjä djaton badjar, atawa idjä djaton pertjaja tamä hetä, toto, iä karäh iadjar awi olo handiai, tuntang impudji awi olo handiai.

25. Tumon tä karä pikir atäie awang basilim mandjadi bakarinah; tumon tä haiak mahingkep iä karäh blaku doa intu Hatalla, tuntang mangaku, Hatalla toto hindjä keton.

26. Maka kilen toh, o pahari? Amon keton hapumpung, paribasa genep keton aton njanji atawa adjar, atawa aton ampin basa, atawa talo djari ingarinah akae, atawa iä tau manarang surat: buah talo handiai tä mandjadi indu

haragapan sama arep keton.

27. Maka amon aton olo idjä habasa, äla labih bara duä, atawa paham haliai sampai telo biti indu hakotak kalotä, hatalindjam; limbah tä idjä akan manarang tä.

28. Tapi amon djaton idjä tau manarange, tä buah olo tä suni bewäi metoh hapumpung; naughe äwen hakotak akæ kabuate, tuntang denggan Hatalla.

29. Tinai soho duä telo biti nabi hakotak, idjä manarang surat Hatalla, maka awang beken akan mariksa aughe.

30. Tapi amon talo salenga ingarinah akan olo idjä mondok, buah olo idjä solake tä suni belo.

31. Krana olih bewäi keton handiai manarang surat Hatalla, hatalindjam, mangat hapus ungkup tä iadjar tuntang impudji.

32. Tapi rogh nabi mamen-da nabi.

33. Krana Hatalla djaton Hatallan karidu, tapi Hatallan kabuah, kilau huang karä ungkup olo brasih.

34. Bawin keton soho suni metoh ungkup hapumpung; krana äwen djaton djari injoho hakotak, tapi uka manumon augh, kilau prentah Torat kea.

35. Maka amon iä handak harati talo enen, käläh huang huma iä misek banae;

krana indu kahawen olo bawi, amon iä hakotak huang ungkup.

36. Kilen, augh Hatalla djari lembut bara keton? Atawa augh tä tikas sampai keton bewäi?

37. Djaka olo manggarä arepe nabi, atawa tumon Rogh, iä patut harati, talo idjä injuratku toh puna prentah Tuhan.

38. Tapi djaka olo handak humong, naughe iä humong!

39. Tumon tä, o pahari, buah keton radjiradjin manggau, uka keton tau manarang surat Hatalla, tinai äla kea mangahana olo hakotak habasa.

40. Buah karä perkara mandjadi budjur bahadat, kilau patut.

BAGI 15.

Paulus masuman perkarana kamisik olo matäi.

1. Tinai, o pahari, aku managor Ewangelion intu keton, idjä insanangku akan keton, idjä djari inarima keton kea, idjä huange keton mendeng kea;

2. Awie kea keton injalamat, djaka keton mahaga tä tumon pasanangku akan keton, asal äla kapertjajan keton kapertjaja idjä puna haiang bewäi.

3. Krana idjä mambatang, aku djari masanan akan keton augh, idjä djari dinongku kea, iä tä: Kristus djari matäi sabab dosan ita, tumon augh surat; — (*Jes.53.*)

4. Tuntang djari ingubur; tapi iä djari belom tinai andau telo, tumon augh surat. — (*Masm.16,10.*)

5. Tuntang Kepas djari mitä iä, limbah tä äwen duäwas tä.

6. Limbah tä tinai labih bara limä ratus pahari haiak djari mitä iä, arä äwen tä magon belom, tapi belabe djari batiroh matäi kea.

7. Limbah tä iä djari gitan Jakobus, limbah tä sakarä rasul tä.

8. Maka tepa aku kea djari mitä iä, aku, idjä kilau anak kälus. — (*Gaw. Ras. 9,5.*)

9. Krana aku toh pangorike marak karä rasul, aku djaton baguna inggarä rasul, basa aku djari mamusoh ungkup Hatalla.

10. Tapi awi asin Hatalla aku kalotoh kilau toh, tuntang asie, idjä djari inengae akangku, djaton djari haiang bewäi, malainkan gawingku paham bara äwen handiai tä; tapi djaton djaka aku, malainkan asin Hatalla, idjä mampahaiak aku.

11. Maka alo aku alo äwen, kalotä kea pasuman ikäi akan keton, tuntang kalotä kea keton djari pertjaja.

12. Maka toh, amon Kristus insanan, iä toto djari belom bara olo matäi, kilen tinai belabe keton hamauh, olo matäi puma djaton akan belom tinai?

13. Djaka olo matäi djaton belom tinai, tä Kristus kea djaton djari belom tinai.

14. Amon Kristus djaton djari belom tinai, tä bria idjä insanan ikäi haiang bewäi, tuntang haiang kea kapertjajan keton.

15. Tumon tä kea ikäi saki panandjaro ain Hatalla; krana ikäi djari masanan, Hatalla djari mabelom Kristus, maka djaton iä djari mabelom iä, amon toto olo matäi djaton imbelom haluli.

16. Krana djaka olo matäi djaton karäh imbelom, tä Kristus kea djaton djari imbelom.

17. Tuntang amon Kristus djaton djari imbelom tinai, tä kapertjajan keton haiang bewäi, tuntang keton huang dosan keton hantä.

18. Tä maka karä äwen kea, idjä djari batiroh matäi huang Kristus, uras banasi.

19. Amon ita harap bong Kristus tabiu pabelom djeton bewäi, tä ita tjalaka bara olo handiai.

20. Tapi toh, Kristus toto djari belom bara olo matäi, tuntang mandjadi Batangkamisik akan olo matäi handiai.

21. Krana basa pampatäi lembut awi olon, kalotä awi olon kea kamisik olo matäi. — (Rom.5,12.)

22. Krana kilau olo handiai matäi huang Adam, kalotä iä handiai kea karäh imbelom tinai huang Kristus.

23. Tapi genep bitu huang tingkat ajue: idjä mambatang tä Kristus; limbah tä äwen idjä ain Kristus, katika iä karäh haluli.

24. Limbah tä kalepahe, amon iä maujaragh karadjaan akan Hatalla, Bapa tä, amon iä mangarak karä pangkat prentah, karä pangkat kwasa, karä pangkat kabai.

25. Krana djaton tau dia iä marentah, sampai karä musohe djari impalokang penda paie.

26. Maka musoh idjä katesae haliäi karäh inganan, djetä pampatäi.

27. Krana Hatalla djari mina talo handiai penda paie. Tapi amon iä hamauh: talo handiai akan mamenda iä, — tä tarang, djaton tamput iä, idjä djari mampamenda talo handiai akae.

28. Amon talo handiai mamenda iä, tä bitin Anak kea karäh mamenda iä, idjä djari mampamenda talo handiai akae, nakara tikas Hatalla bewäi Tempon talo handiai.

29. Djaka dia kalotä, narai kea gawin äwen idjä impandoi, tuntang impatäi tagal

tä, amon olo matäi toto djaton imbelom? buhen kea iä impandoi, tuntang impatäi tagal tä?

30. Buhen ikäi kea buah bahaja sining djam?

31. Aku kilau matäi sining andau, manaroh horumatku brangai idjä ajungku huang Jesus Kristus, Tuhan ita.

32. Amon aku sabab perkarän kalnän bewäi djari batangkarap dengan meto basiak tä hong Epesus, narai guna tä akangku? Djaka olo matäi djaton imbelom, käläh ita kuman mihop, krana dje-wu ita matäi.

33. Äla keton lajang! Tutor papa murusak hadat bahalap.

34. Misik keton renderendeng, uka äla badosa. Krana belahé keton djaton kasene Hatalla; aughku toh indu kahawen keton.

35. Tapi mikäh koan olo: kilen ampie kea olo matäi karäh imbelom? tuntang kilen ampin berenge iä karäh haluli?

36. Tjäh olo humong! talo idjä inawurm djaton tau belom, djaka djetä djaton matäi helo. — (Joh.12,24.)

37. Tinai talo idjä inawurm, ikau djaton manawur bitin talo tä, idjä akan maudjadi, tapi baja bawake bewäi, tumon kahandakm, atawa paräi atawa talo beken.

38. Maka Hatalla mandja-

dian bitie akae tumon ka-
bandake, tuntang akan genep
bawak indjadiae hakabeken
hakabeken.

39. Karä isin talo belom
djaton sama ampie; malain-
kan beken isin olo, beken
isin meto, beken isin lauk,
beken isin bnrong.

40. Tinai aton ramon langit
tuntang ramon petak, maka
beken kahalap ramon langit,
beken kahalap ramon petak.

41. Beken kahalap matan-
andau, beken kahalap bu-
lan, beken kahalap karä bin-
tang; tinai bintang kea ha-
kabeken kahalape bara kolae.

42. Kalotä kea kamisik olo
matäi dapit. Bereng inawur
tantai maram, tapi djetä im-
belom tinai djaton tau ma-
ram hindai.

43. Djetä inawur huang ka-
hawen, djetä imbelom tinai
huang kahai; djetä inawur
huang kalemo, djetä imbe-
lom tinai huang kaabas.

44. Bereng idjä dasar kalu-
nen inawur, bereng idjä da-
sar Rogh imbelom tinai. Aton
bereng idjä dasar kalunen,
tinai aton kea bereng idjä
dasar Rogh.

45. Kalotä kea augh surat:
„Olo idjä solake, Adam tä,
mandjadi hambaruan idjä be-
lom,” tapi Adam idjä rahian
tä mandjadi Rogh idjä mam-
belom.

46. Maka bereng idjä da-
sar Rogh tä djaton helo,

tapi idjä dasar kalunen tä,
limbah tä idjä dasar Rogh.

47. Olo idjä solake tä pu-
na bara petak, tumon dasar
petak; olo idjä rahian tä,
djetä Tuhan bara sorga.

48. Kilau idjä bara petak
tä, kalotä kea kakarä idjä
bara petak; tinai kilau idjä
bara sorga tä, kalotä kea
olo handiai, idjä hobah tu-
mon dasar sorga.

49. Tuntang kilau ita djari
mananggong ampin ai, idjä
bara petak tä, kalotä kea
ita karäh mandino ampin ai,
idjä bara sorga.

50. Tapi kakai aughku, o
pahari: isi daha djaton tau
mandino bagi huang kara-
djaan Hatalla, tuntang talo
idjä akan maram djaton tau
mandino panatau idjä djaton
tau maram tä.

51. Itä keton, aku massa-
nan perkara basilim akan ke-
ton: djaton ita handiai akan
batiroh matäi, tapi ita han-
diai akan iobah.

52. Salenga hemben tä kea,
huang idjä kapidjep matä,
metoh sarunai idjä rahian
tä; krana sarunai karäh im-
pahiau, tä olo matäi handiai
karäh imbelom tinai, tuntang
djaton tau maram hindai;
tinai ita karäh iobah. —
(*Matt 24, 21.*)

53. Krana bereng idjä akan
maram toh karäh mangke-
pan idjä djaton tau maram,
idjä akan matäi toh karäh

mangkepan idjä djaton tau matäi.

54. Maka amon idjä akan maram toh djari mangkepan idjä djaton tau maram, tuntang idjä akan matäi toh djari mangkepan idjä djaton tau matäi, tä augh karäh tulus, idjä djari tarasurat: „Pampatäi djari inelen kamanang. — (Jes.25,8.)

55. „O pampatäi! kwe buntutm? O naraka! kwe kamanangm?”

56. Maka buntut pampatäi tä, djetä dosa, tuntang kwasan dosa tä, djetä Torat.

57. Tapi tarimakasih intu Hatalla, idjä djari manenga akan ita kamanang awi Tuhan ita, Jesus Kristus.

58. Tumon tä, o pahari idjä äka kataungku, buah keton dähen, äla hidjuh, dahangdahanga hantä huang gawin Tuhan, basa keton katawan, karä gawin keton huang Tuhan puna djaton haiang.

BAGI 16.

Paulus manjoho olo Korintus mingat olo pertjaja idjä pähä belom; iä manutor arepe tuntang mahapus surate.

1. Maka idjä tahu rear, awang indu imumpang akan olo brasih, kilau djari petäbku dengan karä ungkup

hong Galatia, buah keton tumon tä kea.

2. Sining andau minggo genep keton akan mingkes talo, tuntang mamumpang tä, tumon berkat Hatalla intu iä, belä amon aku dymah, tä harun keton mamumpunge.

3. Maka amon aku djari sampai keton, tä aku handak manjoho idjä patut koan keton, tuntang suratku, mangat magah panengan keton akan Jerusalem.

4. Tinai amon talo tä ombet karäe, sampai patut bitingku hagoet, tä äwen akan omba aku.

5. Maka aku karäh tanggoh keton, amon aku djari mangumbang Makedonia, krana Makedonia handak ingumbangku.

6. Maka aku karäh melai dengan keton mikäh hapns musim sadingen, mangat keton tau magah aku akan kaleka kahimatku tinai.

7. Krana aku djaton handak mitä keton halabalau handjulo bewäi, tapi aku harap melai tabi isut dengan keton, djaka Tuhan ma-ku manjoho aku.

8. Maka huang Epesus aku handak melai sampai pesta pentekosta.

9. Krana lawang lombah djari iuap akangku, äka arä gawi, tinai arä kea idjä malawan.

10. Maka amon Timoteus

sempai keton, ingingat, uka iä melai dengan keton äla tuntang kikäbe; krana iä djari mangkat gawin Tuhan sama kilau aku.

11. Tä, äla olo mangabelä iä, tapi, agah iä tuntang kaboaah, uka iä buli aku, krana aku mentai iä dumah haiak pahari beken tä.

12. Maka idjä tahu Apolos, paharin ita, aku djari paham blaku intu iä, uka iä hagoet manalih keton, haiak deng-an pahari beken tä; tapi djaton heliai iä maku hagoet katon-töh; malsinkan dapit iä karäh manalih, amon aton andaue.

13. Djaga, mendeng huang kapertjaja, kilau hatuä keton, abaabas keton!

14. Karä perkaran keton awi mamutuse huang sinta.

15. Maka aku blaku intu keton, o pahari, keton kase-ne olo human Stepanus, äwen idjä solake intu Aghaia, idjä djari pertjaja, tuntang äwen djari mandjuluk arepe, uka manonggo mandohop karä olo brasih.

16. Buah keton mamenda olo idjä kalotä, idjä padjak gawin ikäi.

17. Aku handjak sebab panumah Stepanus, Portunatus tuntang Aghaiakus, krana äwen tä djari manakiri keton, manjukap talo katas-pas keton akangku.

18. Krana äwen djari mam-pangat roghku, tuntang rogh keton kea. Maka buah ke-ton mahorumat olo idjä ka-lotä.

19. Karä ungkup bong Asia manabi keton. Akwila äwen duä Priskila, tuntang ungkup idjä hapumpong hu-ang humae, mampait arä tabi akan keton huang Tu-han.

20. Karä pahari manabi ke-ton. Käläh batabi sama arep keton hapan sium idjä brasih.

21. Tob tabi bara aku, Paulus, idjä injuratku hapan lengängku kabuatku.

22. Djaka olo djaton sinta Tuhan Jesus Kristus, tara-sapa iä tä! Tuhan karäh du-mah!

23. Käläh asin Tuhan Je-sus Kristus mampahaiak ke-ton.

24. Sintangku dengan ke-ton handiai huang Kristus Jesus. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ DUÄ AKAN OLO KORINTUS.

BAGI 1.

Paulus masanan kapähä, idjä djari buah iä hong Asia, tuntang manjarita bu- kue hindai djari madja olo Korintus.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, awi kahandak Hatalla, tuntang Timoteus, pahari tä, akan untkup Hatalla idjä hong lewu Korintus, tuntang akan olo brasih handiai, idjä hapus tanah Aghaia:

2. Käläh asi mampahaiak keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Horumat akan Hatalla, Bapa Tuhan ita Jesus Kristus, Bapa karä asi, Hatallan karä ampong,

4. Idjä mampong ikäi huang karä tjalakan ikäi, mangat ikäi tinai tau mampong olo, idjä naripi karä ampin tjalaka, hapan ampong tä, idjä djari hapan Hatalla mampong ikäi kea.

5. Krana kilau kapähän Kristus paham buah ikäi,

kalotä kea kapaham ampong ikäi awi Kristus.

6. Maka amon ikäi ingapähä, djetä indu ampong tuntang salamet keton; tinai amon ikäi iampong, djetä kea indu ampong keton, idjä mamprahan kaabase awi kaketep keton sama manjarenan kapähä tä, idjä buah ikäi kea.

7. Maka kaharap ikäi deng-an keton dähen, basa ikäi katawan, kilau keton ompat mandino kapähä, kalotä kea keton ompat mandino ampong.

8. Krana, o pahari, ikäi djaton maku manjahokanbara keton kadjakä tä, idjä djari buah ikäi hong Asia; pahalau ikäi djari injekä, tangkalau bara tanggung ikäi, sampai ikäi djaton harap belom hindai. — (*Gaw. Ras.19,23.*)

9. Toto, tumon angkat ikäi tukas matäi bewäi, belä ikäi harap arep ikäi, tapi harap Hatalla, idjä mambelom olo matäi;

10. Idjä djari maliwus ikäi

bara bahaja baka matäi idjä paham tä, tuntang maliwus ikäi hantä; maka ikäi harap, iä haradjnr kea karäb maliwus ikäi tinai,

11. Haiak keton kea mandohop ikäi awi lakudoan keton, uka tagal asi tä, idjä sampai ikäi awi lakun olo arä, arä kea olo manarimakasih tagal ikäi.

12. Krana horumat ikäi, iä tä kasaksian pangingat atäi ikäi, huang kabudjur tuntang huang katoton Hatalla, djaton djaka huang kapintar idjä tumon dasar isi, tapi huang asin Hatalla ikäi djari belom hong kalunen, maka paham haream intu keton.

13. Krana ikäi djaton manjurat akan keton talo beken bara idjä imbasa keton bibin, tuntang idjä tawau keton kea; maka aku harap, sampai kasadahae kea keton karäb katawan tä.

14. Kilau belaehe keton djari katawan ikäi kea, ikäi toh indu hornmat keton, kilau keton kea indu horumat ikäi, akan andau Tuhan Jesus.

15. Maka haiak harap kalotä aku bibin handak madja keton, mangat keton mandino asi tinai.

16. Tuntang kabandakku mahandar lewun keton aku hagoet akan Makedonia, tinai bara Makedonia aku ban-

dak haluli tanggoh keton, mangat keton magah aku akan Judea.

17. Toh, amon kabandakku kalotä, kilen, djetä kanaha bewäi? Atawa karangkanku tä tumon dasar isi bewäi, sampai aku joh joh, tuntang dia dia?

18. Tapi Hatalla etter asie, sampai kotak ikäi dengan keton djaton djari kalandjang joh; kalandjang dia.

19. Krana Anak Hatalla, Jesus Kristus, idjä djari insanan ikäi telo Silwanus tuntang Timoteus akan keton, djaton djari kalandjang joh, kalandjang dia, tapi uras job bewäi huang iä.

20. Krana karä djandjin Hatalla awang aton, djetä uras job huang iä, tuntang Amen huang iä, indu horumat Hatalla awi ita.

21. Maka idjä mandähen ikäi tuntang keton huang Kristus, tuntang djari maminjak ita, iä tä Hatalla;

22. Idjä djari mangatan ita kea, tuntang djari manenga huang atäi ita Rogh indu kabanar.

23. Maka Hatalla indu saksin bambaruanguku, awiku manjanjang keton, aku hindai djari manalih Korintus.

24. Djaton kilau ikäi tuan, uka marentah kapertjajan keton, tapi ikäi indu mandohop keton handjak; krana keton

magon mendeng hong kaper-tjaja.

BAGI 2.

Limbah Paulus djari masuman bukue iä hindai djari manalib, iä manjoho olo Korintus mampun olo tä tinai, idjä djari imbarise bihin; Paulus masanan arepe djari intu Makedonia.

1. Krana aku djari manukas huang arepku, aku djaton handak manalib tinai indu mangapähä keton.

2. Krana amon aku mangapähä atäi keton, äwe kea idjä akan mampahandjak aku, baja idjä djari ingapähäku tä?

3. Tä, aku djari manjurit akan keton, belä amon aku sampai keton, aku supa kapähä awi äwen, idjä patut indu äka kahandjakku; krana aku harap keton handiai, idjä kahandjakku, djetä kahandjak keton handiai kea. — (12,21.)

4. Krana tuntang arä kapähä, huang paham kasinggul atäiku, tuntang arä djohon matangku aku djari manjurit akan keton, djaton uka keton ingapähä, tapi mangat keton kasene sintangku tä, idjä paham deng-an keton.

5. Maka olo idjä djari mangapähä tä, iä djaton djari mangapähä aku bewäi, tapi kilau keton handiai kea; belä aughku tangkalau.

6. Maka toh omhet olo tä djari ihukum imbaris awi olo arä.

7. Käläh toh keton mampun tuntang mampong iä, belä suro iä buseng awi kapähäe idjä tangkalau tä.

8. Tagal tä aku blaku intu keton, käläh mamprahan sintan keton akae tinai.

9. Krana sebab tä kea aku djari manjurit, mangat aku mangasene keton, djaka keton toto handak manumon aughku huang karä perkara.

10. Maka idjä iampun keton, aku kea mampun iä; tinai amou aku djari mampun olo, idjä iampungku tä, iä djari iampun tagal keton, intu baun Kristus;

11. Belä setan mangalum ita; krana karä pikire tawan ita bewäi.

12. Maka amon aku djari sampai Troas, tantai masanan Ewangelson Kristus, tuntang lawang djari iuap akangku awi Tuhan, roghku mahin djaton tau sanang, basa aku djaton djari sondau Titus, paharingku tä. — (7,15.)

13. Djadi, aku manabi arepku dengan olo tä, balalu harikas akan Makedonia.

14. Maka tarimakasih intu Hatalla, idjä haradjur mampamanang ikäi huang Kristus, tuntang mananjap ewau kaharati tä, idjä tahu iä, intu karä kaleka, hapan ikäi.

15. Krana ikäi indu ewau

Kristus idjä mangat intu Hatalla, alo marak olo idjä injalamat, alo marak olo idjä banasa.

16. Akan olo banasa tä ikäi indu ewau baka matäi akan pampatäi, tapi akan olo injalamat tä ikäi ewau mambelom akan pambelom. Maka äwe idjä tau akan perkara tä?

17. Krana ikäi djaton hapan augh Hatalla indu dagangan, kilau arä olo pudji kalotä, tapi huang kabudjur, kilau bara Hatalla, intu baun Hatalla, ikäi masanan tä huang Kristus.

BAGI 3.

Ewangelion inanding dengan Torat.

---

1. Atonkah ikäi manampara manara arep ikäi tinai intu keton? Atawa aton kea ikäi, kilau olo beken, indu hapan surat, idjä manara ikäi intu keton, atawa hapan surat bara keton, idjä manara ikäi intu olo beken?

2. Keton toh surat ikäi, idjä injurat hong atäi ikäi, idjä kasenan tuntang imbasa olo handiai.

3. Basa keton djari baka-rinah, keton toh surat Kristus, idjä injimban awi gawin ikäi, idjä djari injurat djaton hapan dawat, malainkan awi Rogh Hatalla idjä belom, djaton hong papan batu äka

manjurat, tapi huang papan isi, iä tä huang atäi keton.

4. Maka kaharap ikäi kalotoh dengan Hatalla awi Kristus.

5. Djaton djaka bitin ikäi tau mado talo Idjä idjä bahalap, kabuat ikäi, malainkan kataun ikäi, djetä bara Hatalla;

6. Idjä djari mamatut ikäi mandjadi panditan djandji taheta, djaton panditan hurup, tapi panditan Rogh; krana hurup tä mampatäi, tapi Rogh mambelom.

7. Maka amon pangkat baka matäi, idjä huang burup, idjä djari injurat huang batu, djari bara kahai, sampai olo Israel djaton tau manampajah baun Moses, sabab sangkowong baue, idjä indu nibau tinai: — (2.Mos.34,30.)

8. Djaton paham haream pangkat Rogh tä bara kahai?

9. Krana amon pangkat idjä mahukum djari bara kahai, maka pangkat katetek kutoh kahaie haream.

10. Krana kahai djetä kilau djaton, amon inanding dengan kutoh kahai toh.

11. Krana amon idjä indu terai tinai djari bara kahai, paham haream idjä indu magon melai bara kahai.

12. Maka basa ikäi bara kaharap kalotä, ikäi hakotak uräh haliai.

13. Tuntang gawin ikäi djaton kilau Moses, idjä ma-

njandurong baue, belä olo Israel akan mitä katatesan talo idjä puna akan terai tä;

14. Maka atäi olo tä djari batekang, krana sampai andau toh, amon iä mambasa Terat, maka sandurong tä magon aton, djaton bengkak, alo djetä djari inganan awi Kristus.

15. Malainkan sampai andau toh, amon surat Moses im-basa, sandurong tä magon manutup atäie.

16. Tapi amon utus olo tä karäh hobah akan Tuhan, tä sandurong tä karäh inganan.

17. Krana Tuhan puna Rogh; maka äka Rogh Tuban tä, hetä kamardeka.

18. Tapi ita handiai haiak halangai bau manampajah kahain Tuhan kilau basaramin, tuntang ampin ita iobah tumon sonto tä kea bara kahai baka kahai, djetä awi Tuhan, idjä Rogh tä.

BAGI 4.

Paulus masanan, budjur tuntang ukuh iä djari masuman Ewangelion, haiak manjarenan kapähä, idjä buah iä indu horumat Hatalla, tuntang akan ontong ungkup Hatalla, tinei akan kahain ai kea.

1. Tagal tä, basa ikäi bara pangkat kalotä, tumon asi idjä djari dinon ikäi, maka ikäi djaton häka tuntang kadian; — (3,6.)

2. Tapi ikäi djari manganan karä kihal basilim kea; ikäi djaton hapan akal bakalilit, djaton kea mamingkok augh Hatalla, tapi awi ikäi bakarinah masanan katoto, ikäi mamprahan arep ikäi budjur intu pangingat atäi olo handiai, huang baun Hatalla.

3. Toh, amon Ewangelion ikäi kaput, djetä kaput intu olo tä idjä banasa;

4. Idjä djari imbutä huange awi hatallan kalunen toh, iä tä, olo idjä djaton pertjaja, belä iä implawa awi kalawan Ewangelion, idjä masanan kahain Kristus, Tamunan Hatalla tä. — (*Ibran.1,3.*)

5. Krana ikäi djaton masanan arep ikäi, tapi Kristus Jesus, Tuban tä, tinai bitin ikäi insanan ikäi djipen ke-ton, tagal Kristus.

6. Krana Hatalla, idjä djari manjoho kalawa lembut bara kakaput, djari mansalak huang atäi ikäi, uka manenga kalawa kabarati tabiu kahain Hatalla, huang baun Jesus Kristus.

7. Tapi ikäi mina penatau tä huang sarangan petak bakale, nakara kutoh kwasatä bara Hatalla, djaton djaka bara ikäi. — (5,1.)

8. Krana ikäi ihenjek huang karä perkara, tapi djaton atäi ikäi sekä; ikäi mikäh, tapi djaton ikäi bagalabah;

9. Ikäi ingasingen, tapi ikäi djaton inalua; ikäi im-

palokang, tapi djaton kea rusak.

10. Haradjur ikäi manang-gong huang bereng ikäi pampatäi Tuhan Jesus, mangat pabelom Jesus kea mandjadi bakarinah huang bereng ikäi.

11. Krana ikäi, idjä belom, haradjur injaragh akan pampatäi tagal Jesus, mangat pabelom Jesus kea mandjadi bakarinah huang isin ikäi, idjä indu matäi tä.

12. Tumon tä, toto pampatäi tä kwasa huang ikäi, tapi pabelom tä kwasa huang keton.

13. Maka basa ikäi sama bara Rogh kapertjaja tä kea, tumon augh surat: „Aku pertjaja, tagal tä kea aku hamaub” toh, maka ikäi kea pertjaja, tagal tä ikäi kea hamaub. — (*Masm.116, 10.*)

14. Tuntang ikäi katawan, idjä djari mabelom Tuhan Jesus, karäh mabelom, ikäi kea awi Jesus, tuntang mampendeng ikäi haiak dengan keton.

15. Krana talo handiai toh mandjadi tagal keton, mangat kutoh asi tä paham haream indu kahain Hatalla, awi arä olo manarimakasih.

16. Tagal tä ikäi djaton leso huang ikäi, tapi alo bitin ikäi idjä ruare rusak, maka bitin ikäi idjä huange djaladjalan inaheta sining andau.

17. Krana kapähän ita idjä mahian tuntang mindjam bewäi, mandjadian akan ita kntoh kapaham kahai idjä palus katatahi. — (*Rom. 8,18.*)

18. Basa ita djaton mingat talo awang aton gitan katon-toh, tapi talo tä, idjä hindai djari gitan; krana karä taloidjä gitan puna handjolo bewäi, tapi talo idjä hindai gitan tä, djetä sampai katatahi.

BAGI 5.

Basa Paulus mingat kahai idjä katatahi tä tuntang andau kiamat, maka ä radjin mahaga atäie budjur; djaton hadak mandino horumat awi tä, tapi basa ä djari mandino pabelom bara Kristus, tagal tä ä radjin kea belom kilan olo taheta huang Kristus, tuntang ä radjin masanan Kristus akan olo beken kea.

1. Krana ita katawan, amon pasah ita toh, idjä kadjarian petak, ingarak, maka aton äka ita melai bara Hatalla, huma idjä djaton tampan lengä, idjä katatahi huang sorga. — (*Joh. 14,2.*)

2. Krana huang djetoh ita mungub, tuntang haus inamaan huang idjä bara sorga tä;

3. Nakara ita toto iwakain dengan djetä, tuntang djaton gitan halowai.

4. Krana ita, kahum ita huang pasah toh, mungub

sabab ita aton katanggongan; djaton djaka ita radjin impalowai tapi imakaian, nakara idjä bagin matäi toh le-teng awi pabelom.

5. Maka idjä manjimpan ita akan djetä, iä tä Hatalla, idjä djari manenga kea akan ita Rogh indu kabanar.

6. Tagal tä ikäi magon harap tanggar atäi, haiak katawan, katahin ikäi melai huang bereng djetoh, ikäi halisang tanggoh Tuhan.

7. Krana ikäi manandjong awi kapertjaja, djaton awi paitä.

8. Tapi ikäi harap, tanggar atäi, alo ikäi radjin haream mindah bara bereng, palus buli hindjä Tuhan.

9. Tagal tä kea ikäi paham manjikap arep ikäi, alo hindjä iä alo hambilang dengae, uka ikäi ingilake.

10. Krana djaton tau dia ita handiai mandjadi bakarinah nabarep karosin basaran Kristus, nakara genep bitu mandino tumon gawie huang berenge, alo bahalap alo papa.

11. Tagal tä, basa ikäi katawan Tuhan patut ingikäh, maka ikäi mangataw olo mangat pertjaja, tapi ikäi bakarinah intu Hatalla; maka aku harap, aku bakarinah intu pangingat atäi keton kea.

12. Krana ikäi djaton haliai handak manara arep ikäi intu keton, tapi ikäi mane-

gan buku akan keton, uka keton tau taratara tagal ikäi, nakara keton bara djawap malawan olo tä, idjä manggau horumat intu baun olo, tuntang djaton hong atäi.

13. Krana amon ikäi pahalau, djetä tagal Hatalla, amon ikäi sedang, djetä tagal keton.

14. Krana sintan Kristus hadjadjuan ikäi, basa patongan ikäi kalotoh: basa Idjä tä djari matäi gantintu handiai, tä äwen handiai djari matäi.

15. Maka tagal tä iä djari matäi gantintu handiai, nakara karä olo idjä belom djaton hindai belom kabuate, tapi belom akan idjä djari matäi tuntang djari belom tinai akae.

16. Tumon tä, bara toh ikäi djaton hindai katawan olo tumon isi; tuntang alo ikäi djari katawan Kristus kea tumon isi, tapi toh ikäi djaton hindai katawan iä tumon isi.

17. Kalotä, amon olo huang Kristus, tä iä taheta tampae; talo usang tä uras halau, itä! talo handiai djari taheta.

18. Maka talo handiai tä uras bara Hatalla, idjä djari manjapan ita dengae awi Jesus Kristus, tuntang djari manjoho ikäi mimbing pangkat masanan brita sapan tä.

19. Krana Hatalla huang

Kristus, tuntang iä djari man-japan kaluoen dengae, tuntang iä djaton mitong akae karä dosae, tinai iä djari mangkat akan ikäi brita, idjä masanan sapan tä

20. Tumon tä ikäi toh sarohan Kristus, kilau Hatalla mangatau keton hadjamban ikäi; huang aran Kristus ikäi blaku keton: käläh keton injapan dengan Hatalla!

21. Krana iä, idjä djaton djari katawan dosa, djari inampa Hatalla äka dosa indu gantın ita, nakara ita mandjadi katetek Hatalla huang iä. — (Gal.3,13.)

BAGI. 6.

Paulus masanan arepe djipen Kristus idjä budjur, awi gawie tuntang awi kaketepe; buah olo Korintus harap iä, äla hindjä olo bangang.

1. Maka ikäi kea, idjä omba gawin Hatalla, blaku intu keton, äla keton mandino asin Hatalla haiang bewäi.

2. Krana iä hamauh: Intu wajah asi aku djari manarima lakudoam, intu andau salamat aku djari mandohop ikau." Itä, toh wajah asi, toh andau salamat! — (Jes.49,8.)

3. Ikai djaton maku sala, huang perkara Idjä mahin dia, belä pangkat gawin ikäi imapa.

4. Tapi ikäi mamprahan arep ikäi djipen Hatalla huang karä perkara, huang kaketepe, huang kapähä, huang katapas, huang kadjakä; — (4,8.)

5. Huang pukul, huang sipir, huang karidun olo mawi ikäi, huang gawi, huang kabinih, huang puasa;

6. Huang kamantoh, huang kapatut, huang kapan-djang atäi, huang kaparis, huang Rogh brasih, huang sinta idjä djaton haliau;

7. Huang augh katoto, huang kwasan Hatalla, awi ganggaman katetek hila sambil gantau;

8. Awi horumat tuntang kahawen, awi tarong papa tuntang bahalap; kilau olo palajang, tapi toto budjur;

9. Kilau idjä djaton kasenan, tapi kasenan kea; kilau idjä matäi, tapi itä! ikäi belom; kilau idjä indjara, tapi djaton kea impatäi;

10. Kilau idjä kapähä atäi, tapi magon kea handjak; kilau pähä belom, tapi idjä manatau arä olo tinai; kilau olo idjä djaton bara talo enen, tapi idjä tempon talo handiai tinai.

11. Njaman ikäi djari irakang akan keton, o olo Korintus, atäi ikäi djari rangkah.

12. Keton djaton hagarut huang ikäi, tapi huang keton bewäi hagarut.

13. Toh, mangat keton manenga baläh tumon tä kea, (aku hakotak kilau dengan anakku,) buah atäi keton kea mandjadi rangkah.

14. Æla keton toh habambai dengan olo idjä djaton pertjaja; krana narai kasama katetek dengan kadarhaka? narai kahindjä kalawa dengan kakaput? — (5.Mos.7,2.)

15. Kilen Kristus tau hakabuah dengan Belial? atawa narai kasama bagin olo idjä pertjaja dengan olo idjä djaton pertjaja?

16. Atawa narai kaulep human Hatalla dengan dewa? Tapi keton human Hatalla idjä belom, tumon augh Hatalla kea: „Aku handak melai huang olo tä, tuntang bandak manandjong marak iä; aku handak indu Hatallae, tuntang äwen indu untkupku. — (3.Mos.26,12.)

17. „Tagal tä, blna keton, libi olo tä, pisah arep keton dengae, koan Tuhan, äla habalut dengan awang kihal, tä aku handak manarima keton. — (Jes.48,20; — 52,11.)

18. „Tuntang handak akan Bapa keton, tinai keton akan anakku hatuä bawi, koan Tuhan, idjä djaton tikas kwasae.” — (Jer.31,1.9.33.)

BAGI 7.

Paulus manahiu surate idjä solake tä, idjä djari injurate akan olo Korintus.

1. Maka basa djandji kalotä intu ita, o keton idjä äka kataungku, buah ita mamprasih arep ita bara karä kihal isi ttuntang rogh, sambil maninduh karasih ita haiak mikäh Hatalla.

2. Tarima ikäi; ikäi djaton djari mamapa idjä biti keton; ikäi djaton djari marusak keton; ikäi djaton djari manipu keton.

3. Aku djaton manahiu tä mangat mahukum keton, krana nah aku djari hamaub, keton toh huang atäi ikäi, uka belom matäi haiak dengan keton.

4. Aku badjurah haliai hakotak dengan keton; tarangku paham sabab keton; aku djari basuang ampong, aku handjak rantang huang karä kadjakän ikäi.

5. Krana amon ikäi djari sampai Makedonia, isin ikäi djaton mahin sanang, tapi arä matan kadjakä mahenjeik ikäi; ruare klahi, huange kikäh.

6. Tapi Hatalla, idjä mampong olo randah atäie, djari mampong ikäi awi panumah Titus.

7. Tuntang djaton awi panumahe bewäi, tapi awi am-

pong tä kea, idjä djari son-
daue intu keton, amon iä
manjarita akan ikäi kataharu
tuntang tangis keton, kala-
sut atäi keton tagal aku,
sampai aku paham haream
djari iampong.

8. Krana alo aku djari
mangapähä keton kea awi
suratku, aku djaton manja-
sal. Paribasa bihin aku djari
manjasal, basa aku mitä, su-
rat tä, alo handjulo bewäi,
djari mangapähä keton kea,
— (2,4.)

9. Toh maka aku handjak
tinai, djaton basa keton djari
kapähä atäi, tapi aku han-
djak atäiku basa keton ka-
pähä atäi indu kahobah;
krana keton djari kapähä
atäi tumon kahandak Hatalla
kea, sampai huang perkara
Idjä mahin dia keton djari
rugi awi ikäi.

10. Krana kapähän atäi idjä
tumon kahandak Hatalla man-
djadian kahobah, idjä djaton
tarasasal, indu selamat; tapi
kapähän atäi tumon dasar
kalunen mandjadian pampa-
täi.

11. Krana itä! awi keton
djari kapähä atäi tumon ka-
handak Hatalla, maka kilen
kapaham kasikap karadjin ke-
ton tinai? tuntang keton dja-
ri mambudjur arep keton,
mangabelä talo papa tä, mi-
käh, taharu, blasut atäi, tun-
tang djari mahukum; awi
karä gawin keton tä keton

djari mamprahan arep ke-
ton brasih bewäi bara per-
kara tä.

12. Tagal tä, alo aku djari
manjurit akan keton, aku
djaton djari manjurit sabab
iä, idjä djari marajap tä,
djaton kea tagal iä, idjä djari
irajap: tapi mangat karadjin-
ku tagal keton bakarinahin-
tu keton, hong baun Ha-
talla.

13. Tagal tä maka ikäi
djari iampong sabab keton;
toto, paham haream ikäi
djari handjak awi kahandjak
Titus, basa Rogh ajue dja-
ri impangat tagal keton
handiai.

14. Krana amon aku djari
taratara tahu keton intn iä,
maka toh aku djaton djari
mahamen; malainkan kilau
aku djari masanan karä per-
kara dengan katoto akan ke-
ton, kalotä kea tarangku
tahu keton, idjä djari insa-
nangku akan Titus, man-
djadi toto.

15. Tuntang hapan toto hu-
ange iä paham sinta keton,
amon iä mingat, kilen keton
handiai djari manumon aughe,
tuntang kilen keton djari
manarima iä dengan kikäh
tuntang kagendjäh.

16. Maka aku handjak, basa
aku tau harap keton huang
karä perkara.

BAGI 8.

Paulus mangatau olo mamumpong talo akan olo brasih hong Jerusalem, idjä pähä belom; iä masanan panumah Titus tuntang pahari beken, idjä handak mamumpong panenga tä.

1. Tinai, o pahari, aku masanan akan keton asin Hatalla, idjä djari inengae akan karä ungkup hong Makedonia.

2. Haiak äwen iningkes awi arä kadjakä, alo iä paham pähä belom, maka kutoh kahandjake djari mimbit iä badjoha haliai.

3. Krana tumon panjondaue, aku manjaksi tä, toto paham bara tä äwen pahias manenga;

4. Tuntang äwen paham musok ikäi haiak blaku intu ikäi, mangat ikäi tarima panengae, manjoho iä omba mandohop olo brasih tä.

5. Maka gawin äwen djaton kilau kaharap ikäi bewäi, tapi helo äwen manjaragh arepe akan Tuhan, limbah tä iä manjaragh arepe akan ikäi, tumon kahandak Hatalla.

6. Sampai ikäi djari manjoho Titus, uka iä mahapus mamumpong panenga tä bara keton kea, kilau iä djari manampara bihin.

7. Toh, kilau keton tatau huang karä perkara, huang kapertjaja, huang augh, huang kaharati, huang karä ampin karadjin, tinai huang

sintan keton dengan ikäi, käläh kalotä kea keton tatau hnang panenga tä.

8. Aku djaton manjurat toh kilau marentah keton, tapi basa aku awi karadjin olo beken handak mangkemä sintan keton kea, djaka djetä toto bndjur buah.

9. Krana keton katawan asin Tuhan ita, Jesus Kristus; iä mandjadi pähä belom tagal keton, alo iä tatau, nakara keton awi kapähäe mandjadi tatan. — (*Matt.8,20.*)

10. Tuntang akn toh masuman patongangku: krana patut gawin keton kalotä, basa djari labih idjä njelo toh keton djari manampara djaton mawie sindä tä bewäi, tapi handak mawie tinai kea.

11. Tapi katontoh, buah keton malaluse kea, nakara kilau atäi keton djari pahias handak mawie, kalotä toh keton malaluse kea, hapan ramo tumon panjondau keton.

12. Krana amon kahias atäi djari aton, djetä inarima tumon panjondan, djaton tumon kadjatöe.

13. Maka puna djaton kahandakku, olo beken impahian, tuntang keton impahat;

14. Tapi uka perkara sama satimbang, katika toh kutoh talo ain keton manjukup katapas äwen, nakara kutoh talo ain äwen kea akan manjukup katapas keton tin-

djam, mangat karä perkara sama satulok ;

15. Tumon augh surat: „Olo idjä djari mamumpang arä mahin djaton kalabihe, tinai olo idjä djari mamumpang isut mahin djaton katapase.” — (2. Mos. 16, 18.)

16. Tapi tarimakasih intu Hatalla, idjä djari manenga huang atäi Titus kea sama karadjie tahu keton.

17. Iä djari manarima aughku, tuntang basa paham karadjie, maka awi huange kea iä manalih keton.

18. Maka ikäi djari manjoho omba iä pahari tä kea, idjä huang karä ungup bara horumat huang Ewangelion.

19. Tuntang djaton djetä bewäi, tapi iä djari intih karä ungup kea, uka iä bagoet ompat ikäi, mimit panenga tä, idjä imumpang ikäi akan horumat Tuhan, tuntang hapa mampraban kahias atäi keton.

20. Maka äwen injoho ompat hapan mahakan arep ikäi, belä olo mangotok ikäi sabab kutoh ramo tä, idjä imumpang ikäi.

21. Krana ikäi radjin mangat talo handiai budjur, djaton intu baun Hatalla bewäi, tapi intu baun olon kea.

22. Maka ikäi djari manjoho paharin ikäi kea omba, idjä kindjap djari ingkemä ikäi huang arä perkara, iä toto radjin atäie, tuntang toh iä

paham haream karadjie, basa iä paham harap keton.

23. Toh, idjä Titus tä, iä kolangku, tuntang padjak gawingku marak keton; atawa paharin ikäi beken tä, iä sarohan karä ungup, tuntang iä indu horumat Kristus.

24. Toh, buah keton mangarinah intu äwen sintau keton, tuntang tarangku tahu keton, djetä palus kilau intu baun karä nngkup.

BAGI 9.

Paulus mangatau olo tä, uka iä badjeleng mandjuluk panengae, tinai uka iä manenga arä.

1. Maka dia usah aku manjurat tinai akan keton tahu panenga tä, idjä imumpang akan olo bräsih.

2. Krana puna tawangku kahias atäi keton, idjä djari inaraku intu olo Makedonia, koangku: djari labih idjä njelo toh Aghaia djari simpan; tuntang kalangkap keton djari manantiring arä olo.

3. Toh aku djari manjoho pahari tä, belä tarangku tä tahu keton haiang huang perkara idjä toh, tapi mangat keton toto simpan kea, tumon djari pasanangku;

4. Mikäh suro amon belähe olo Makedonia dumah ompat aku, tuntang sondau keton djaton djari simpan,

ikäi mahamen, (belä koangku: keton,) sabab ikäi batantu baliai djari manara keton.

5. Tagal tä aku djari mado patut aku mampudji pahari tä, uka äwen manalih keton belo, tuntang manjimpan berkat bara keton, idjä djari insuman bara bibin; nakara djetä simpan kilau panengan olo badjoha, äla kilau panengan olo bisit.

6. Tapi aku managor augh toh intu keton: „Idjä manawur isut, isut kea karäh inggeteme; idjä manawur kutoh, kutoh kea karäh inggeteme.” (Sew. Sam. 22, 8.)

7. Tapi käläh genep biti tumon puna katukas atäie, äla dengan kanjasale, äla basa iä ihadjadjuan; krana: „olo idjä radjin manenga ingilak Hatalla.” (2. Mos. 25, 2.)

8. Maka Hatalla kwasa manjoho karä asi hakutoh intu keton, mangat talo handiai ain keton magon sukup, tuntang mangat keton tatau akan karä ampin gawi bahalap.

9. Kilau djari tarasurat: „Iä djari mambagi ramoe, manenga akan olo pähä belom; kateteke melai sampai katatahi.” — (Masm. 112, 9.)

10. Maka iä, idjä manenga binji akan olo panawur, toto iä manenga kea tepong indu kinae, iä kea karäh manjoho talo inawur keton mandjari, tuntang mamparä bua katek keton.

11. Mangat huang karä per-kara keton tatau akan malalus karä kadjoha, idjä mampalembut tarimakasih akan Hatalla awi ikäi.

12. Krana awi malalus gawi toh djaton katapas olo brasih bewäi injukup, tapi awi tä kea lembut arä tarimakasih akan Hatalla.

13. Basa olo tä, awie mitä gawi toh, manara Hatalla, tagal kahias keton kalotä mamenda Ewangelion Kristus, tuntang tagal keton djari badjoha manenga akae, tuntang akan olo handiai.

14. Tuntang olo tä blaku doa akan keton, tinai manguang tahu keton tagal kutoh asin Hatalla, idjä intu keton.

15. Maka tarimakasih intu Hatalla sabab panengae idjä djaton ombet taratabiu.

BAGI 10.

Paulus tahu olo badjoho idjä hong Korintus.

1. Tinai aku, Paulus, mampudji keton awi kalemo tuntang asin Kristus, aku, „idjä njukonjukok, amon hindjä keton, tapi uräh amon kedjau bara keton.”

2. Tapi aku blaku, uka äla aku mamprahan kaurähku intu keton, amon aku bindjä keton dapit, hapan kamen-

teng tä, idjä handak hapangku uräh mawi belabe, idjä manggarä ikäi manandjong tumon isi.

3. Krana alo ikäi magon huang isi, tapi djaton kea ikäi pudji mangalabi tumon prangan isi.

4. Krana ganggaman ikäi klahi djaton tumon isi, tapi djetä abas awi Hatalla, indu mangarak karä kota ;

5. Hapan tä ikäi mangarak karä tirok, tuntang karä kadjoho, idjä manggatang arepe malawan kaharati tahu Hatalla, palus manawanän karä pikir akal uka mamenda Kristus.

6. Tuntang ikäi tatap handak mamalah karä karisang, amon katurut keton djari sukup.

7. Aton keton mitä ampin bitie ? Djaka olo harap arepe ain Kristus, käläh iä kea mingat tinai, kilau iä ain Kristus, kalotä ikäi kea.

8. Tinai alo aku handak taratara paham haream tagal kwasa tä, idjä djari inenga Tuban akan ikäi hapan haragapan keton, djaton hapan mangarak keton: mahin djaton kea aku mahamen ;

9. Uka äla ampie, kilau aku handak mampikäh keton awi suratku.

10. Krana surate (koan äwen) babebat tuntang kwasa ; tapi bitie, amon hindjä ita, nju-konjukok, tuntang kotake asiassi bewäi.

11. Käläh olo kalotä mingat toh, kilau ikäi mamprahan arep ikäi huang augh surat, amon ikäi kedjau, kalotä tau kea gawin ikäi, amon ikäi hindjä keton.

12. Krana ikäi djaton bahangi manjama atawa mananding arep ikäi dengan isut olo idjä manara arepe ; tapi awi äwen tä hatipeng sama arepe, tuntang hatanding sama arepe, iä humong bewäi.

13. Tapi ikäi djaton maku manara arep ikäi halau bara tikase, tapi tumon tikas bagin ikäi, idjä imbangi Hatalla akan ikäi, huang bagi tä ikäi djari sampai keton kea.

14. Krana ikäi djaton mahalau tikas ikäi, kilau ikäi djaton gawin ikäi dengan keton, tapi haiak masanan Ewangelion Kristus ikäi djari sampai keton kea.

15. Tuntang ikäi djaton manara arep ikäi tagal talo idjä halau bara bagin ikäi, huang gawin olo beken ; tinai ikäi harap haream, amon kapertjajan keton djari dahangdabanga, tä ikäi karäh paham malajap bara äka keton, tumon hadat ikäi:

16. Uka masanan Ewangelion intu kaleka tä kea idjä hila kanib keton, tuntang dia manara arep ikäi huang bagin olo beken, sabab talo idjä djari simpan.

17. Tapi idjä handak tara-

tara, buah iä taratara tagal Tuhan.

18. Krana djaton idjä manara arepe bara tara toto, tapi idjä inara Tuhan.

BAGI 11.

Sabab olo badjoho tä Paulus manara arepe kea isut, sambil manjarita gawie tuntang kapähäe malabien lara gawin olo tä.

1. Käläh amon keton handak manjarenan aku isut huang kahumongku; toto, sarenan aku isut.

2. Krana aku mangabehe tagal keton hapan kabehun Hatalla; krana aku djari mamopoh keton akan idjä banä, nakara aku magah budjang salia idjä tunduh akan Kristus.

3. Tapi aku mikäh, kilau handipä tä djari mamikir Hawa hapan akale bakalilit, mikäh awi karä akale kalotä atäi keton kea imapa, sampai undur bara kabudjur dengan Kristus. — (1. Mos. 3, 4. 13.)

4. Krana djaka olo manahih keton, idjä masanan Jesus beken bara idjä djari insanan ikäi, atawa djaka keton mandino Rogh beken, sala bara idjä djari dinon keton, atawa Ewangelion beken, sala bara idjä djari inarima keton angaangate ka-

mängku keton manjarenae bewäi.

5. Tapi kamängku, huang perkara Idjä mahin dia aku korik bara karä rasul idjä pangkahi tä.

6. Alo aku djaton paris aughku, tapi beken kaharatingku; tinai huang talo handiai puna aku toto bakarinah intu keton.

7. Aton aku djari sala, basa aku djari mamparandah arepku, mangat keton inggatang? basa aku djari masanan akan keton Ewangelion Hatalla, tuntang djaton blaku talo enen?

8. Ungkup beken djari imparugiku, awiku djari manduan balandja bara iä, mangat nguan keton; tinai kahum aku hindjä keton, tuntang tapas balandja, maka aku djaton djari mambehat idjä biti keton.

9. Krana katapasku djari injukup pahari tä, idjä dumah bara Makedonia; huang talo handiai aku djari magahana arepku mambehat keton, tuntang aku handak mangahana arepku kalotä palupalus.

10. Katoton Kristus aton huang aku; toto, dialo idjä biti hapus tanah Aghaia akan mambelepe tarangu huang perkara toh.

11. Buhen kalotä? Basa aku djaton sinta keton? Hatalla katawan bewäi!

12. Tapi gawingku tä handak inumongku haradjar, uka manggeto saketan olo tä, idjä munggu buku, mangat manara arepe sama kilau ikäi kea.

13. Krana olo tä rasul sala, gawie bakalilit manipu, tuntang iä manjarowa ampin rasul Kristus bewäi.

14. Tuntang puna djaton heran iä kalotä, krana setan mahia manjarowa ampin malaikat kalawa.

15. Tä puna djaton talo heran, djaka djipäe kea mubah ampie kilau djipen katetek; tapi lawin kadjarian olo tä karäh tumon gawie.

16. Sindä tinai aku hamaub: äla olo mado aku njanjau! — tapi djaka dia, brangai tarima aku kilau njanjau, makara aku kea manara arepku isut katontoh.

17. Idjä insumangku toh, aku djaton manjewute tumon Tuhan, tapi kilau huang kahumongku, basa ampie toh puna wajah kadjoho katara.

18. Toh, basa arä olo manara arepe tumon isi, takan, aku kea handak manara arepku.

19. Krana keton radjin manjarenan olo gila, basa keton pintar.

20. Krana keton manjarenan bewäi amon olo hadjadjuan mahadjipen keton, amon olo kuman keton, amon olo marampas keton, amon olo mam-

padjoho arepe, amon olo manekap baun keton.

21. Aku manahiu tä indu kahawen keton, mikäh angkat keton ikäi tangkalau balemo. Tapi huang perkara, idjä äka olo mampauräh arepe, (aughku toh huang kahumongku,) aku kea tau mampauräh arepku huang tä.

22. Aton äwen olo Ibrani? Mahin aku! Aton äwen olo Israel? Jaku kabekäe? Aton äwen panakan Abraham? Mahin aku!

23. Aton äwen djipen Kristus? (Aku bakotak huang kahumongku,) aku hai hara äwen; aku djari bagawi paham haream, aku djari imukul paham haream, aku djari inutup kindjap bara iä; kindjap aku djari buah bahaja bilak matäi.

24. Hangkalimä aku djari imukul olo Jehudi, genege-nepe korang idjä äpat pula.

25. Hantelo aku djari imukul sapu; sindä aku djari imanting hapan batu; hantelo kapal idjä iompatku pusit; sindä aku idjä andau idjä malem hong tasik. — (*Gaw.Ras.16,22; — 14,19.*)

26. Kindjap aku halisang; aku djari buah bahaja hong batangdanum, buah bahaja awi bigal, buah bahaja awi utus olo ajungku, buah bahaja awi olo kapir, buah bahaja intu lewun olo, buah bahaja intu padang benjem,

buah bahaja marak tasik, buah bahaja marak pahari idjä haliau.

27. Aku huang kabehat gawi tuntang kapähä, kindjap aku binih, aku blau tuntang teah belaiaku, kindjap aku pöasa, aku huang sadingen tuntang halulus.

28. Beken tinai karä perkara idjä bara ruar mawi aku, aku iaur sining andau awiku akan manun perkaran sakarä ungup,

29. Ewe balemo, tuntang aku djaton balemo? Ewe irajap, tuntang aku djaton hasep huangku?

30. Amon aku akan manara arepku, aku handak taratara tagal kalemongku.

31. Hatalla, Bapa Tuhan ita Jesus Kristus, idjä patut inara sampai katatahi, katawan aku djaton manandjaro.

32. Wakil radja Aretas, hong Damaskus, manonggo lewun olo Damaskus tuntang sardadu, handak manawan aku. — (*Gaw.Ras.9,24.*)

33. Maka aku blua bara baunsengok, iuloh olo bara kota batu hapan karandjang, kalotä aku mahakan lengäe.

BAGI 12.

Paulus masuman paitäe tuntang kalemoe; iä mandjandji handak manalih olo Korintus tinai, kilau bapae.

1. Toto, djaton baguna aku manara arepku; tapi toh

jaku handak manjarita tinai panggitangku, talo idjä djari ingarinah Tuban akangku.

2. Aku kasene olo anu huang Kristus, maka äpat-walas njelo bihin olo tä djari inggatang akan sorga idjä tingkat telo tä, (atawa djetä tuntang bitie, aku djaton katawan, atawa djetä hambaruae bewäi, aku djaton katawan, Hatalla idjä katawan tä.)

3. Maka aku kasene olo tä, (atawa iä tuntang bitie hetä atawa hambaruae bewäi, aku djaton katawan, Hatalla katawan tä;)

4. Maka iä djari inggatang akan pirdus, tuntang mahining augh idjä djaton tarasuman, olo kalunen djaton tau manjewut augh tä.

5. Tagal olo tä aku handak taratara, tapi tagal arepku djaton aku handak taratara, beja tagal kalemongku bewäi.

6. Krana alo aku handak taratara, mahin djaton kea aku njanjau, krana aku manjarita katoto; tapi aku terai toh, belä olo mado aku hai bara iä mitä aku toh, atawa bara iä mahining aughku.

7. Maka belä aku mampadjebo arepku sabab talo idjä paham kahaie, idjä djari ingarinah akangku, tä tinai duhi batadjim djari iadjok huang isingku, iä tä, maleikat setan, idjä mamendong

aku, belä aku mampadjoho arepku.

8. Hantelo aku djari blaku intu Tuhan tagal djetä, mangat djetä undur bara aku.

9. Tapi Tuhan djari ha-maub denganku: asingku ombet akam; krana kwa-sangku hapus bakarimah huang kalemo. Tagal tä aku radjin haream taratara tagal karä kalemongku, mangat kwasan Kristus dähen hong aku.

10. Tagal tä aku handjak amon aku balemo, amon aku imapa, indjakä, ingatah, impikäh sabab Kristus; krana amon aku balemo, tä aku abas.

11. Awiku taratara aku djari kilau njanjan; keton djari hadjadjuan aku; krana patut keton manara aku; krana huang perkara Idjä mahin dia aku korik bara rasul idjä pangkahai tä, alo aku puna djaton enen.

12. Karä katan rasul toto djari indjadian marak keton huang karä kaketep, awi arä kata, awi talo heran, awi arä talo kwasa.

13. Krana narai kakorik keton bara karä ungkup beken tä, baja perkara Idjä tä, basa aku djaton djari mambehat keton? Ampuu kasalanku djetä!

14. Itä, hantelo toh tinai aku pahias manalih keton, tuntang djaton maku mam-

behat keton; krana aku puna djaton manggau ramon keton, tapi bitiu keton; krana anak djaton akan mamumpang panatau akan indu bapae, tapi indu bapae mamumpang akan anake.

15. Maka aku radjin habai mamplua balandjangku, toto, aku radjin bitingku matai akan hambaruan keton, alo tuntang kapaham sintangku dengan keton, keton sinta aku isut bewäi.

16. Tapi terai, naughe kalotä; mikäh bitingku djaton djari mambehat keton, tapi basa aku bakalilit, mikäh aku djari manguling keton hapan tipu?

17. Pudji kea aku mamparugi keton awi idjä bitü äwen, awang djari injohoku tanggoh keton?

18. Aku djari blaku Titus, mangat manalih keton, tuntang djari manjoho pahari tä omba iä; pudji kea Titus ontong awi keton? djaton gawin koä sama huang Rogh Idjä? djaton koä djari mahoroe djalan Idjä?

19. Mikäh kamään keton tinai ikäi mambudjur arep ikäi intu keton? Ikäi manutor talo toh intu bauu Hattalla, huang Kristus; tuntang talo handiai toh, o keton, idjä äka kataungku, insanan ikäi mangat haragapan keton.

20. Krana aku mikäh, amon aku djari sampai keton, suru

aku djaton sondau keton kilan tintun huangku, tuntang keton kea karäh sondau akn beken bara tintun huang keton; mikäh keton hasuat tinai, hakahiri hakalait, hanjaing, hakotok, hado tuntang badjoho, tuntang maridu;

21. Suro tinai, amon aku dumah, Hatallangku karäh mamparandah aku haiak keton, tuntang aku karäh kapähä atäiku tagal arä biti, idjä bibin djari badosa, tuntang djaton djari hobah sabab kihal bandong kandji, idjä djari iawie.

BAGI 13.

Amon Paulus dumah tinai, tä iä handak hapan kwasae mawi olo darbaka; buah olo tä mariksa arepe palus hobah.

1. Maka hantelo toh tinai aku handak tanggoh keton; tumon augh duä telo olo saksi karä perkara akan putus.

2. Aku djari masanan tä helo, tuntang toh tinai, kilau ampin aku hindjä keton, aku masanan tä katontoh, kahum aku hambalang dengan keton aku manjurat tä akan äwen idjä bibin djari badosa, tinai akan karä awang beken kea: amon aku dumah tinai, tä aku djaton handak manjanjang olo tä;

3. Basa keton handak mangkemä Kristus, idjä hakotak

huang aku, idjä djaton balemo dengan keton, malainkan idjä kwasu intu keton.

4. Krana alo iä djari injampalaki hong kalemoe, tapi iä belom awi kwasan Hatalla. Tuntang alo ikäi kea balemo huang iä, tapi haiak dengae kea ikäi karäh belom awi kwasan Hatalla intu keton.

5. Awi mariksa arep keton, djaka keton toto huang kapertjaja; awi mangkemä arep keton. Atawa djaton keton kasene arep keton, Jesus Kristus aton huang keton? asal äla keton puna haliau bewäi.

6. Tapi aku harap, keton karäh harati; ikäi djaton kilau dia bagnna.

7. Tapi aku blaku intu Hatalla, uka dia usab aku mandjara keton; krana aku djaton radjin mamprahan kwasangku, tapi akn radjin keton bahalap, tuntang ikäi kilau djaton enen.

8. Krana ikäi puna djaton kwasu malawan katoto, tapi mandohop katoto.

9. Tapi ikäi handjak amon ikäi balemo, tuntang keton abas; djetä kea idjä kanahuang ikäi haliai, iä tä, katinduh keton.

10. Tagal tä kea kahum aku hambalang dengan keton, aku manjurat talo toh akan keton, belä amon aku hindjä keton, akn patut karas mawi keton hapan kwasu, idjä djari

inenga Tuhan akangku mang-at haragapan, djaton djaka mangarak.

11. Tinai, o pahari, handjahandjak keton, sesar tinduh, tanggar atäi, bulat atäi toto, hakabuah sama arep keton, tä maka Hatalla, Batang sinta tuntang kasa-

nang, karäh hindjä keton.

12. Käläh hatabi sama arep keton hapan sium idjä brasih. Karä olo brasih manabi keton.

13. Asin Tuhan Jesus Kristus, tuntang sintan Hatalla, tuntang kahindjä Rogh brasih käläh pabaiaik keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO GALATIA.

BAGI 1.

Paulus manabi olo Galatia, mampedji äwen, basa iä djari undur bara Ewangelion idjä toto, tuntang masanan arepe djari imbaris Hatalla, tantai masuman Ewangelion.

1. Paulus, rasul tä, djaton intih olon, djaton kea imbaris olon, tapi awi Jesus Kristus, tuntang awi Hatalla Bapa, idjä djari mambelom iä bara olo matäi,

2. Tinai karä pahari tä, idjä dengangku, akan karä ungkup Tuhan hong Galatia.

3. Käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla Bapa, tuntang bara Tuhan ita, Jesus Kristus;

4. Idjä djari manjaragh arepe sabab dosan ita, mang-at iä maliwus ita bara kalunen papa toh, tumon kahandak Hatalla tuntang Bapa ita;

5. Akae tä buah kahai palus katatahi. Amen.

6. Aku heran, basa kalotä kadjeleng keton undur bara idjä djari marawäi keton akan asin Kristus, palus mindah mimbing Ewangelion beken;

7. Tuntang puna djaton beken, baja aton isut olo muas keton, handak mangarak Ewangelion Kristus.

8. Tapi alo bitin ikäi, atawa malaikat bara sorga brangai, masuman akan keton Ewangelion beken bara idjä

djari insanan ikäi akan keton: tarasapa iä!

9. Kilau koangku nah, toh sindä tinai aku hamauh: djaka olo masuman akan keton Ewangelion beken bara idjä djari dinon keton: tarasapa iä!

10. Krana kilen toh? aton aku akan manumon kahandak olon atawa kahandak Hatalla? Atawa aton aku handak mampakilak olon dengangku? Krana amon aku magon handak ingilak olon, tä akn djaton djipen Kristus.

11. Tapi, o pahari, aku masanan akan keton, Ewangelion tä idjä djari insanangku, djetä djaton bara olon.

12. Krana aku djaton djari mandino tä, atawa mangadji tä bara olon, tapi Jesus Kristus djari mangarinah tä akangku.

13. Krana keton djari mabining saritan ampin gawingku bihin, huang agaman olo Jehudi, aku paham mangasingen ungkup Hatalla, sambil mangarak tä; — (*Gaw. Ras.8,3.*)

14. Tuntang aku malabien huang agaman olo Jehudi bara karä kolangku, idjä kabakas aku, aku paham blawet atäiku mangabebu tagal hadat tatokn.

15. Tapi amon Hatalla, idjä djari mambaris aku bara knain induku, tuntang djari

marawäi aku awi asie, sana iä mangilak,

16. Uka iä mangarinah Anake akangku, mangat aku masanan iä akan olo kapor awi Ewangelion, tä aku balalu tarimae, djaton hatirok dengan isi daha,

17. Djaton kea aku djari buli Jerusalem, manalih äwen idjä rasul helo bara aku: malainkan aku palus hagoet akan Arabia, tuntang haluhi tinai akan Damaskus. — (*Gaw. Ras.9,23.*)

18. Limbah tä, telo njelo rahian, aku hagoet akan Jerusalem, tantai madja Petrus, tuntang aku melai dengao kalimäwalas andan.

19. Maka aku djaton djari mitä idjä biti karä rasul beken, baja Jakobus, paharin Tuhan.

20. Maka idjä injuratku toh akan keton, toto, tawan Hatalla, aku djaton manandjaro.

21. Limbah tä aku djari hagoet akan tanah Siria tuntang Kilikia. — (*Gaw. Ras. 9,30.*)

22. Maka karä ungkup intu Judea, idjä huang Kristus, djaton djari kasene baungku.

23. Tapi äwen djari mahining brita bewäi: idjä bihin mangasingen ita, toh iä masanan kapertjaja tä, idjä bihin irusake.

24. Tuntang äwen manara Hatalla sabab aku.

BAGI 2.

Paulus manotoe tinai, iä djaton djari mandino Ewangelion bara olon, tapi iä djari inarima kea awi karä rasul kilau padjake; tuntang bitie mahin djari mampudji Petrus, basa iä tä sala.

1. Limbah tä, äpatwalas njelo rahian, aku djari ha goet tinai akan Jerusalem, koä Barnabas, tinai ikäi mimbit Titus kea omba ikäi.

2. Maka aku akan hetä awiku injoho Tuhan, tuntang aku manjarita akan äwen Ewangelion, idjä insanangku akan olo kapir; idjä mambatang aku manjarita tä akan äwen idjä basewut, belä suro gawingku haiang dapit, atawa djari haiang kea.

3. Maka Titus kea, idjä dengangku, idjä kapir solake, djaton djari imaksa uka injunat.

4. Djetä sabab pahari haliau tä, idjä sinisnik djari tamä manjelat, uka mimpakamardekan ita, idjä ain ita huang Kristus Jesus, nakara iä mahadjipen ita tinai. — (*Gaw.Ras.15,24.*)

5. Tapi handjulo mahin dia ikäi djari undur mamparangkah akan olo tä, nakara katoton Ewangelion dähen intuketon.

6. Tapi äwen tä, idjä inggarä olo hai, (brangai alo kilekilen olo tä bihin aku djaton parabae, Hatalla dja-

ton mintuh ampin olo;) tapi äwen idjä inggarä hai tä djaton djari madjar aku talo taheta.

7. Malainkan, amon äwen mitä, aku djari injoho masanan Ewangelion akan olo idjä kulop, kilau Petrus akan olo idjä injunat tä:

8. Krana idjä djari mampaabas Petrus, mangat malalus gawin rasul intu olo idjä injunat, iä tä kea djari mampaabas aku intu olo kapir;

9. Djadi, amon Jakobus, Kepas äwen telo Johannes, idjä inggarä teras ungkup, kasene asi tä, idjä djari mennga akangku, maka äwen hadjuluk lengä gantau dengan koä Barnabas, indu katan ikäi toto bulat atäi, mangat ikäi manalih olo kapir, tuntang äwen akan manalih olo idjä injunat.

10. Baja äwen blaku ikäi mingat olo pähä belom, idjä djari ihagaku keteketep kea. — (*2.Kor.8.*)

11. Maka amon Petrus djari manalih Antioghia, aku djari malawan iä samuka, basa iä aton bukue impudji.

12. Krana helo bara isut murid Jakobus djari manalih, Petrus kindjap kuman dengan olo kapir; tapi sana äwen tä djari dumah, palos iä undur, habaris, awie mikäh äwen idjä injunat tä.

13. Tuntang olo Jehudi beken kea tampnt iä haliau,

sampai Barnabas mahin pahir kaliaue.

14. Tapi amon aku mitä, äwen tä djaton budjur tumon katoton Éwangelion, tä aku hamauh tarang dengau Petrus, haiak hining olo Jehudi: amon ikau, idjä puna Jehudi, belom tumon hadat olo idjä kapir solake, djaton tumon hadat Jehudi, buhen tinai ikau hadjadjuan olo idjä kapir solake, uka belom tumon hadat olo Jehudi?

15. Ita toto pnna Jehudi, djaton djaka olo badosa baris olo kapir.

16. Tapi basa ita katawan, olo djaton mandjadi tetek awi gawin Torat, tapi awi kapertjaja huang Jesus Kristus: tagal tä ita djari pertjaja kea huang Kristus Jesus, nakara ita tetek awi kapertjaja huang Kristus, djaton djaka awi gawin Torat, basa awi gawin Torat idjä biti dia tau indjadian tetek.

17. Tapi amon ita, idjä manggau katetek huang Kristus, magon kilau olo badosa: tä Kristus kilau gurun dosa. Æla haliai!

18. Krana djaka aku haragapan tinai, idjä djari ingarakkn, tä aku mampraban arepku olo palangkah.

19. Tapi awi Torat aku djari matäi akan Torat, manggat aku belom akan Hatalla.

20. Haiak Kristus aku djari injampalaki; tapi jaku belom, malainkan djaton hindai djaka aku, tapi Kristus belom hong aku; krana idjä aku belom hindai huang isi, djeta aku belom awi kapertjaja intu Anak Hatalla, idjä djari sinta aku, tuntang djari manjaragh arepe indu gantingku.

21. Aku djatou mampahiang asin Hatalla; krana djaka katetek toto awi Torat, tä haiang bewäi Kristus djari matäi.

BAGI 3.

Olo tetek awi aai, djaton awi Torat.

---

1. **O** olo Galatia idjä huomong! äwe djari manjeher manggila keton, sampai keton djaton hindai mamenda katoto? Intu matan keton Kristus djari imintik, tuntang toh iä injampalaki bentok keton!

2. Djetoh bewäi aku handak misek keton: djari keton mandino Rogh awi gawin Torat, atawa awi britan kapertjaja?

3. Kilen keton njanjau kalotä? Huang Rogh keton djari manampara, kilen toh keton handak malaluse huang isi?

4. Kilen, keton djari ma-

njarenan kutoh kapähä tä haiang bewäi? Käläh djaka haiang bewäi!

5. Toh iä, idjä manenga Rogh akan keton, tuntang malalus gawi heran marak keton, aton iä mawie hapan gawin Torat, atawa hapan britan kapertjaja?

6. Kilau Abraham djari pertjaja huang Hatalla, tuntang djetä djari itong akae indu kateteke. — (Rom. 4,3.)

7. Kalotä puna keton harati, idjä mimbing kapertjaja, iä tä panakan Abraham.

8. Maka surat Hatalla, basa iä katawan helo, Hatalla handak mandjadian olo kapid tetek awi kapertjaja, maka helo iä djari masanan akan Abraham kalotoh: „Huang ikau karä utus olo akan imberkat.” — (1.Mos. 12,3.)

9. Kalotä idjä mimbing kapertjaja, äwen tä imberkat haiak Abraham, idjä pertjaja tä.

10. Krana olo handiai, idjä harap gawin Torat, uras penda sapa; krana aton augh surat: „Tarasapa genep bitu, idjä djaton mahaga talo handiai, awang tarasurat hong surat Torat, uka malalus tä.” — (5.Mos.27,26.)

11. Maka tarang haliai, djaton idjä bitu tau tetek intu baun Hatalla awi Torat, krana: „Olo idjä tetek awi

kapertjaja, iä karäh belom.” — (Rom.1,17.)

12. Maka Torat tä djaton manjoho olo pertjaja, tapi: „Olo idjä malalus tä, iä karäh belom awi tä.”

13. Kristus djari maliwus ita bara sapan Torat, awi bitie indu äka sapa gawin ita; krana aton augh surat: „Tarasapa genep bitu, idjä inggantong hong kaju.” — (5.Mos.21,23.)

14. Nakara berkat Abraham sampai karä olo kapid awi Jesus Kristus, mangat ita mandino Rogh, idjä indjandji tä, awi kapertjaja.

15. O pahari! aku handak hakotak tumon kaharatin olo: alo surat djandjin olo, amon djetä djari intjatjak, djaton tarakanan, timai olo djaton tau mandahang augh beken betä.

16. Toh, akan Abraham tuntang akan panakae djandji tä djari inukas. Iä djaton hamaub: „huang karä panakam,” kilau tahu arä bitu, tapi kilau tahu Idjä: „huang panakam tä,” iä tä: Kristus. — (1.Mos.22,18.)

17. Toh koangku: djandji tä, idjä helo djari inantu Hatalla akan Kristus, djaton tau impabaiang awi Torat, idjä iuenga äpat ratus telu pulu njelo rahian, sampai djandji tä aton terai timai.

18. Krana amon ita mandino salamat awi Torat, tä djetä

djaton hindai awi djandji; tapi Hatalla, huang asie, djari mandjandji manenga tä akan Abraham.

19. Maka kanduäe Torat tä tinai? Djetä djari insaletan pandähan tagal karä kalangan, sampai panakan tä djari dunah, idjä äka djandji tä; djetä indjuluk malaikat hadjamban lengän olo helat.

20. Maka olo helat djaton tau hindjä baris Idjä; tapi Hatalla tonggal Idjä.

21. Kilen toh, aton Torat tä malawan djandjin Hatalla? Asenge! Krana djaka Torat djari inenga, idjä kwasä tau mabelom, tä kate-tek tä toto awi Torat.

22. Tapi surat Hatalla djari mangalong talo handiai penda dosa, nakara awi kapertjaja intu Jesus Kristus djandji inenga akan karä olo idjä pertjaja.

23. Tapi helo bara kapertjaja sampai, ita djari inutup penda Torat, ingurong akan kapertjaja, idjä akan ingarinah dapit.

24. Tumon tä, Torat djari indu mandur ita, uka magah ita tanggoh Kristus, mangat ita tetek awi kapertjaja.

25. Tapi sana kapertjaja djari dumah, toh ita djaton penda mandur tä hindai.

26. Krana keton handiai anak Hatalla awi kapertjaja huang Kristus Jesus.

27. Krana kakarä keton,

idjä djari impandoi huang Kristus, djari bapakaian Kristus. — (Rom.6,3.)

28. Huang iä djaton hindai Jehudi kapir, huang iä djaton hindai djipen atawa olo mardeka, huang iä djaton hatuä atawa bawi, krana keton handiai uras Idjä huang Kristus Jesus.

29. Maka amon keton ain Kristus, tä keton panakan Abraham, tuntang mandjadi anak tumon djandji.

BAGI 4.

Olo djari penda Torat, sampai panumah Kristus, tapi Kristus djari maliwus ita bara Torat; tagal tä äla ita kilau djipen Torat hindai.

1. Maka koangku, katahin anak olo idjä akan mandino panatau tä, magon korik, maka iä sama ampie kilau djipen kea, alo iä tempon talo handiai.

2. Iä penda kwasan guru tuntang ajang, sampai katika idjä djari inukas bapae.

3. Kalotä ita kea, sangkom ita anak olo korik, ita mamenda tampanan adjar tuntang hadat kalunen.

4. Tapi amon tukas kati-kae djari sampai, Hatalla djari manjoho Anake, idjä inakan olo bawi, akan penda Torat; — (1Mos.49,10.)

5. Nakara iä maliwus olo tä, idjä penda Torat, ma-

ngat ita iangkat indu anak.

6. Tob, basa keton anak, maka Hatalla djari manjoho Rogh Anake huang atai keton, idjä mantehau: Abba, o Apang!

7. Kalotä keton djaton hindai djipen, tapi anak; tuntang amon keton anak, tä keton akan mandino panatau kea bara Hatalla awi Kristus.

8. Djadi, katika tä, amon keton hindai kasene Hatalla, keton manempo idjä dia Hatalla.

9. Maka toh, limbah keton kasene Hatalla, tuntang pabam haream Hatalla kasene keton: kilen toh keton hules tinai, buli tamparan adjar badat idjä balemo tuntang nibaniba tä, haluli tinai handak manempo djetä?

10. Keton mahaga andau, bulan, wajah pesta, njelo.

11. Aku mikäh sabab keton, suro gawingku dengan keton haiang bewäi.

12. Käläh keton kilau aku, krana aku kea kilau keton; o pahari! aku blaku keton; keton djaton djari mamapa aku.

13. Keton katawan, huang kalemon isingku aku solake djari masanan Ewangelion akan keton.

14. Tuntang karä tingkes tä, idjä mawi berengku, keton djaton djari manawahe atawa mangabeläe, malainkan keton djari manarima

aku kilau malaikat Hatalla, toto, kilau Kristus Jesus.

15. Kilen, djaton keton pabam selamat katika tä? Aku saksin keton, djaka olih, keton pahias bewäi mangaruit matan keton, manenga tä akaangku.

16. Kilen toh, djari aku mamusoh keton, basa aku masuman katoto akan keton?

17. Ewen tä manantiring keton mandjadi blasut atai, tapi djaton tumon kapatut; krana iä handak manggian ikäi, mangat keton blasut atai dengae.

18. Toto, bahalap bewäi djaka keton haradjur blasut atai tagal talo bahalap, äla katika aku hindjä dengan keton bewäi.

19. O anak! idjä iluasku tinai tuntang kapähängku, sampai anpin Kristus etter huang keton.

20. Aku nahuang, toh kea aku hindjä keton, uka tau maliok ampin kotakku, krana aku bembang atäiku tagal keton.

21. Sanan akangku, keton idjä handak mamenda Torat, djaton keton djari mahining augh Torat?

22. Krana aton augh surat, Abraham tä bara anak hatuä duä, idjä inakan djipen, idjä inakan olo mardeka. — (1. Mos. 21, 2)

23. Maka idjä inakan djipen, djetä djari inakan tumon isi,

tapi idjä inakan olo mardeka, djetä djari inakan awi djandji.

24. Maka perkara tä aton bara rima, krana djetä manamunan duä djandji tä; Idjä tä idjä djari inampa hong bukit Sinai, idjä manak olo mandjadi djipen, djetä Hagar tä;

25. Krana Hagar tä bukit Sinai hong tanah Arab, djetä manamunan Jerusalem idjä katontoh, krana djetä tuntang karä anake uras kilau manempo.

26. Tapi Jerusalem idjä ngambo tä, djetä idjä mardeka, djetä indu ita handiai.

27. Krana aton augh surat: „Handjahandjak ikau idjä tamanang, idjä djaton manak! lahap ikau, idjä djaton humi handak luas! krana karä anak ain idjä unggounggol tä arä haream bara anak ain idjä babanä.” — (*Jes. 54,1.*)

28. Tapi ita, o pahari, puna anak djandji, kilau Isaak kea.

29. Maka kilau katika tä idjä inakan tumon isi mangasingen idjä inakan tumon Rogh, kalotä kea katontoh.

30. Tapi kilen augh surat? „Kanan djipen bawi tuntang anake, krana anak djipen tä djaton akan mandino bagi haiak dengan anak idjä mardeka.” — (*1.Mos.21,10.*)

31. Kalotä, o pahari, ita

djaton anak djipen tä, tapi anak idjä mardeka tä.

BAGI 5.

Paulus mampudji olo, uka melai dāhen huang kamardeka Kristus, äla mamenda hadat, tapi manggoang siuta tuntang Rogh brasih.

1. Toh, melai keton dāhen huang kamardeka tä, idjä iulih Kristus akan ita, äla manjoho arep keton imaksa ihadjipen tinai.

2. Itä, aku Paulus hamauh dengan keton, amon keton manjoho arep keton injunat, tä Kristus djaton baguna akan keton.

3. Tinai aku masanan akan gagenep biti idjä manjoho arepe injunat, djaton tau dia iä mahaga salepah Torat.

4. Kristus djari haiang bara keton, idjä handak tetek awi Torat; keton djari gagar bara asi.

5. Krana awi Rogh ita mentai katetek idjä ibarap, idjä awi kapertjaja.

6. Krana huang Kristus Jesus djaton baguna enen, alo injunat alo djaton injunat, tapi kapertjaja idjä bara gawi hong sinta.

7. Keton hadari budjur bihin, toh äwe djari maur keton, sampai keton djaton mamenda katoto?

8. Djetä djaton bara iä, idjä djari marawäi keton.

9. Ragi isut maragi hapus bakal tepong.

10. Aku harap huang Tuban, patongan keton mahin djaton kea beken; tapi idjä maur keton, iä akan manang-gong hukum ai, brangai alo äweäwe.

11. Tapi aku, o pahari, amon aku magon masanan hadat sunat tä, buhen aku magon ingasingen? Tä, kantantarang tagal sampalaki djari terai!

12. Käläh djaka äwen impalomat, idjä muas keton!

13. Krana, o pahari, keton djari irawäi akan kamardeka; tapi äla hapan kamardeka tä manenga kalinda akan isi, melainkan awi sinta buah keton hända sama arep keton.

14. Krana salepah Torat bulat hong augh Idjä, iä tä hong augh tob: „Ikau akan sinta olo, kilau arepm ka-buatm.”

15. Tapi amon keton hapangkit hakuman, buabuah, belä keton lepah harusak.

16. Maka koangku: tandjong tumon Rogh, äla tumon kipen isi.

17. Krana isi tä mipen malawan Rogh, tinai Rogh malawan isi; duäduä tä hakalawan, sampei keton djaton tau mawi talo idjä tintun kahandak keton.

18. Tapi amon keton iren-

tah Rogh, tä keton djaton penda Torat.

19. Maka karä gawin isi tä bakarinah, iä tä: bandong, kandji, kihal, katulah,

20. Manjembah dewa, malaban, mamusoh, manjuat, bahiri, malait, mangalahi, mamantah, misi,

21. Tulas, mampatäi, mamabusau arepe, babungu, tuntang karä gawi beken idjä tumon tä, idjä iusanangku akan keton, kilau pasanangku bihin kea: olo idjä mawi talo kalotä djaton tau mandimo karadjaan Hatalla.

22. Tapi bua Rogh tä, djetä: sinta, kahandjak, kasanang, kaketep, asi, katalap, kapertjaja, kalemon stäi, kamantoh.

23. Idjä kalotä gawie, djaton iä iawi Torat.

24. Maka idjä ain Kristus, iä djari manjampalaki isi tuntang tirok kipäe.

25. Amon ita belom huang Rogh, buah ita manandjong kea huang Rogh.

26. Äla ita manggoang horumat idjä haiang, sambil kakarabas hakahiri sama arep ita.

BAGI 6.

Paulus manjoho olo hasarenan sama arepe, mawi talo bakalap, tuntang harap hang Jeus bewäi.

1. O pahari! paribasa olo lawo buang kasala, buah ke-

ton, idjä huang Rogh, mang-abuah olo tä tinai hapan rogh kalemo, sambil mingat arep keton, belä suro keton kea iningkes.

2. Käläh keton hadohop mananggong tanggong ain sama arep keton, tumon tä keton malalus prentah Kristus.

3. Krana amon olo mado arepe hai, tuntang iä djaton, iä tä mamunga arepe.

4. Maka buah genep biti mariksa gawin ai; tä iä karäh supa horumat tagal arepe, djaton tagal olo beken.

5. Krana genep biti akan mananggong tanggong ai.

6. Maka idjä iadjar huang augh Hatalla patut mambagi belabe karä ramoe akan idjä madjar iä.

7. Æla huräh, Hatalla djaton maku irajap! krana talo idjä inawur olo, djetä kea inggeteme.

8. Olo idjä manawur intu isie, iä karäh manggetem kabanasa bara isi; tapi idjä manawur intu Rogh, iä karäh manggetem bara Rogh pam-belom idjä katatahi.

9. Tä, äla ita häka mawi talo bahalap, krana intu puna wajahe ita karäh manggeteme kea, asal ita toh äla helo häka.

10. Tagal tä, sangkom wajahe ita aton, buah ita mawi talo bahalap dengan olo han-

diai, tapi idjä mambatang dengan äwen idjä kolan ita huang kapertjaja.

11. Itä, kilen ampin surat toh, idjä djari injuratku akan keton, hapan lengängku ka-buatku.

12. Æwen idjä handak mam-patara arepe tumon isi, iä hadjadjuan keton, uka inju-nat, djetä, uka iä äla iawi sabab sampalakin Kristus.

13. Krana äwen idjä inju-nat tä mahin djaton kea ma-haga Torat; tapi iä manjoho keton injunat, nakara iä tau mampatara arepe tagal isin keton.

14. Tapi idjä aku, kwäka aku maku taratara, baja ta-gal sampalakin Tuhan ita, Jesus Kristus, idjä awie kalu-nen djari injampalaki akangku, tuntang aku akan ka-lunen.

15. Krana huang Jesus Kris-tus djaton baguna enen, alo injunat alo djaton injunat, tapi atäi taheta.

16. Toh, kakarä idjä ma-nandjong tumon djalan dje-toh, käläh akae kasanang tuntang asi, tinai akan Is-rael ain Hatalla tä.

17. Maka limbah toh äla olo maur aku tinai, krana aku mananggong awan kapä-hän Kristus hong berengku.

18. Asin Tuhan ita Jesus Kristus käläh hindjä dengan rogh keton, o pahari! Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO EPESUS.

BAGI 1.

Paulus manabi olo Epesus, tuntang masanan akac: ita djari intih iangkat awi asi, tikas djotä bewai bakue olo mandiso salamet. Tinai basa augh adjar tä djaton olo purah haratie, maka Paulus blaku doe, nka olo Epesus toto barati tuntang toto mimbang augh tä.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, awi kahandak Hatalla, akan karä olo brasih, idjä intu Epesus, idjä pertjaja huang Kristus Jesus:

2. Käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Tara akan Hatalla, Bapa Tuhan ita, Jesus Kristus, idjä huang Kristus djari mamberkat ita dengau karä ampin berkat ain Rogh, dengau talo bara sorga;

4. Kilau iä djari mintih ita huang Kristus helo bara tampanan kalunen, nakara ita brasih huang sinta, lapas bara karä kasala intu baue;

5. Tuntang bara horan iä djari manantu ita, uka ita iangkat indu anake awi Je-

sus Kristus, tumon kakilak kahandake;

6. Akan indu taran kabain asie, idjä djari hapae masi ita huang iä, idjä puna äka kataue.

7. Huang iä tä ita bara kaliwus awi daban ai, iä tä, ampun karä dosa, tumon kapaham asie,

8. Idjä djari inampobake akan ita huang karä kabarati tuntang kapintar;

9. Haiak iä djari masanan akan ita talo kahandake, idjä basilim tä, tumon kakilak ai, idjä djari inukase huang arepe,

10. Uka amon katika karä wajah kalunen djari sukup, iä mahandjäan talo handiai tinai mandjadi Idjä huang Kristus, kadaduä tä, talo idjä huang sorga tuntang idjä hundjuu petak.

11. Huang iä ikäi kea djari mandino bagin panatau, ikäi, idjä bara horan djari inantu tumon kahandak ain idjä mandjadian talo handiai tumon tirok kakilak ai;

12. Nakara ikäi indu taran kahaie, ikäi, idjä solake djari harap manantai Kristus.

13. Maka huang iä keton kea djari harap, limbah keton djari mahining angh katoto, iä tä, Ewangelion salamet keton; huang iä maka keton kea, limbah keton djari pertjaja, djari intjatjak dengan Rogh brasih idjä indjandji tä;

14. Idjä indu kabanar panatau ita, sampai ita toto liwus, mandino bagin ita idjä djari simpan, akan taran kahain ajue.

15. Tagal tä kea, limbah aku djari mahining britan kapertjajan keton buang Tuhan Jesus, tuntang britan sintan keton dengan olo brasih handiai,

16. Maka aku djaton terai manarimakasih sabab keton, tuntang manabiu keton huang karä lakudoangku:

17. Mangat Hatallan Tuhan ita Jesus Kristus, Bapa kahaie, mauenga akan keton Rogh kapintar, idjä mangarinah talo basilim, uka keton mangasene iä;

18. Mangat matan kaharatin keton toto marenang, nakara keton katawan ampin kaharap olo idjä djari irawäi Hatalla, tuntang kapaham kahain panatau, idjä akan karä olo brasih;

19. Tinai kapaham kahain kwasae intu ita, idjä pertjaja,

tumon gawin kaabase idjä paham;

20. Idjä djari hapae huang Kristus, metoh iä djari mam-belom iä bara olo matäi, tuntang mangkat mampondok iä akan hila gantau huang sorga,

21. Manggatang iä mahundjun karä awang hai, awang kwasa, awang abas, awang marentah, mahundjun karä ara handiai awang injewut, djaton hong kalunen djetoh bewäi, tapi hila kanih kea, — (Kol.2, 10.)

22. Tuntang djari mingkes talo handiai penda paie, tinai djari manenga iä, idjä mahundjun talo handiai, indu takolok unguke,

23. Idjä bereng ai, idjä manjukup iä tä idjä puna manjuang talo handiai huang talo handiai.

BAGI 2.

Paulus mananding prangan ita, idjä tumon puna dasar ita, dengan prangan ita idjä tumou asi; tuntang iä mam-pudji olo, basa iä djari iasi Hatalla, mangat toh iä belom kea kilau olo idjä iasi.

---

1. Maka keton kea djari imbelome, katika keton matäi huang karä kasalan tuntang dosan keton,

2. Idjä huang tä keton djari manandjong bihin, tumon prangan kalunen toh, tumon

dasar mantir tä, idjä marentah helat langit, iä tä, tumon rogh tä, idjä toh kea bara gawi huang karä olo parisang;

3. Idjä ita haediai kea bihin djari mamenda huang kipun isin ita, tuntang manumon kahandak isi tuntang karä pikir ita; tuntang tumon puna dasar ita ita kea uras bagin kalait, sama kilau olo beken tä kea.

4. Tapi Hatalla, idjä paham asie, awi kutob sintae, idjä hapae sinta ita,

5. Metoh ita matäi huang karä dosa, tä iä djari mambelom ita baiak dengan Kristus, (awi asie bewäi keton djari injalamat,)

6. Tuntang haiak dengae iä djari mambelom ita, tuntang huang Kristus Jesus iä djari manggatang ita akan sorga;

7. Mangat intu karä katika awang rahian iä mamparahan kutob kapaham asie, awi sintae idjä dengan ita huang Kristus Jesus.

8. Krana tagal asie bewäi keton djari injalamat awi kaptjaja; tinai djetä djaton awi keton, tapi djetä panengan Hatalla;

9. Djetä djaton awi karä gawin olo, belä olo manara arepe.

10. Krana ita toh tampan Hatalla, idjä djari inampae huang Kristus Jesus akan

gawi bahalap, idjä helo djari injampae Hatalla, mangat ita manandjong huang djetä.

11. Tagal tä ingasogate, keton idjä bibin kapid, tumou isin keton, idjä injewut olo kulop awi äwen, awang bagarä olo sunat, awang injunat isie, awi lengän olo:

12. Katika tä keton ruar bara Kristus, imbaris bara karadjaan Israel, tuntang djajong bara djandjin Hatalla, tuntang keton djaton bara kabharap, keton huang kalunen toh ruar bara Hatalla.

13. Tapi toh huang Jesus Kristus keton idjä bibin kedjari djari imokep awi daban Kristus.

14. Krana iä äka kasanang ita, idjä djari mahandjäan duä baris tä mandjadi Idjä, tuntang djari mangarak diindinghelat tä, idjä mamisah ita;

15. Awie huang isin ai djari mangarak kamusoh, Torat tä, idjä manukas karä prentah tuntang hadat, nakara iä mahandjäan huang arepe idjä duä tä mandjadi olo Idjä, idjä taheta, kalotä iä mandjadi kasanang;

16. Tinai nakara iä awi sampalakie manjapan duä duä dengan Hatalla, mandjadi idjä kabereang, awie djari mampatäi kamusoh tä awi sampalakie.

17. Tuntang iä djari dumah, masanan Ewangelion

kasanang akan keton, idjä kedjau bihin, tinai akan olo tä, idjä tokep bihin.

18. Krana awie maka kada-duä ita tau manalih Bapa, awi Rogh idjä.

19. Tumon tä katontoh keton djaton hindai beken baris, djaton tamnäi bewäi, tapi idjä kungkup dengan olo brasih tä, hindjä olo human Hatalla:

20. Idjä imangun hagalang karä rasul tuntang nabi, idjä bitin Jesns Kristus indu padadukae.

21. Hundjue tä salepah huma, idjä injuson buabua, sasar mandahang mandjadi huma brasih huang Tuhan;

22. Hundjue tä keton kea haiak ikäi ibaragapan awi Rogh, mandjadi äka Hatalla melai.

BAGI 3.

Hatalla djari mangarinah akan Paulus, olo kapir kea akau tamä uungkup olo Kristen, tuntang djari manjoho Paulus masuman tä; Paulus blaku doa, mangat olo Epesus tau harati sintan Kristus.

1. Djetä bukue, aku, Paulus, imasong sabab Kristus Jesus, tagal keton, olo kapir.

2. Asal keton djari mahining britan panengan asin Hatalla, idjä djari mengae intu aku akan keton:

3. Djetä, bitie djari mang-

arinah akangku perkara basilim toh, (kilau idjä djari injuratkundau, pandapandak,

4. Amon keton mambasa tä, keton tau kasene awi tä kaharatingku huang talo basilim ain Kristus,)

5. Idjä bara djaman horan djaton djari insanan akan olo kalunen, kilau djetä katontoh djari ingarinah Rogh akan karä rasule tuntang karä nabie idjä brasih;

6. Iä tä, haiak dengan olo Israel maka olo kapir kea akan mandino bagi, hindjä dengan äwen iä djari ibandjäan akan idjä kabereeng kea, tuntang haiak dengae iä kea bara bagi intu djandjin Hatalla huang Kristus, awi Ewangelion;

7. Idjä akan tä aku djari iangkat mandjadi pandita, tumon panengan asin Hatalla, idjä djari inengae akangku tumon kapaham kwasae.

8. Akangku, idjä korik haliai marak karä olo brasih, asi toh djari inenga, nakara aku awi Ewangelion masanan akan olo kapir panatau Kristus, idjä djaton tarariksa lepah,

9. Tuntang nakara aku manarang akan olo handiai, kilen ita bara bagi intu talo basilim toh, idjä bara tamparan kalunen djari basilim hong Hatalla, idjä djari manampa talo handiai awi Jesus Kristus,

10. Mangat katontoh, awi ungup Tuban tä, marang akan karä awang hai tuntang kwasa huang sorga sambarana kutoh kapintar Hatalla tä,

11. Tumon kahandake idjä bara katatahi, idjä djari inukase huang Kristus Jesus, Tuhan ita.

12. Huang iä tä ita uräh, tau manalih Hatalla tuntang karä kaharap awi kapertjaja huang iä.

13. Tagal tä aku blaku, äla keton tendur huang keton sabab karä kapähängku, idjä buah aku tagal keton, tntang idjä indu horumat keton.

14. Tagal tä aku mandeko ututku intu Bapa Tuhan ita Jesus Kristus,

15. Idjä toto Bapa hapus ungupe, awang huang sorga tuntang hundjun petak,

16. Nakara iä, tumon kapaham kahaie, awi Rogh ajue mampaabas keton, intu dasar huang keton,

17. Mangat Kristus tetep huang atäi keton awi kaper-tjaja, tuntang mangat keton muhat tuntang bagalang sinta,

18. Nakara keton, haiak dengan karä olo brasih, tau harati lepalepah kalombah tntang kapandjang, kanda-lem tuntang kagantong sintan Kristus,

19. Tuntang kasene sintan Kristns, idjä puna manang-

kalau karä kabarati, mangat keton basuang dengan kutoh panatau Hatalla.

20. Maka akan idjä kwasa mawi tangkalau kalabiäe bara karä talo lakun ita tuntang kaharatin ita, tumon kaabase, idjä mangkarenä gawie huang ita:

21. Akae karä horumat huang ungup tä, idjä huang Kristus Jesus, haradjur girirmanggirir, palus katatahi. Amen.

BAGI 4.

Paulus mampudji olo, uka iä hindjä atäie tumon kahaudak Hatalla; äla iä tumon gawin olo kapir hindai, tapi patut belom budjur, kilau olo taketa.

1. Tumon tä aku, idjä imasong tagal Tuhan, blaku intu keton, tandjong keton tumon kapatut pangkat, idjä akan tä keton djari irawäi.

2. Huang karä karandah atäi, tuntang kalemoc, huang pandjang atäi; basarenan sama arep keton huang sinta;

3. Tuntang ukuukuh haga keton bulat atäi, hapeteng huang kasanang.

4. Puna idjä kabereang, tuntang Rogh Idjä, kilau keton kea djari irawäi idjä kaharap pangkat keton. — (Rom.12,5.)

5. Tuhan Idjä, kapertjaja Idjä, pampandoi Idjä;

6. Hatalla Bapa ita handiai Idjä kea, idjä Tempon keton handiai, idjä hara gawi hadjamban keton handiai, idjä huang keton handiai.

7. Maka akan genep ita asi djari inenga tumon ukur panengan Kristus.

8. Tagal tä koae: „Iä djari mandai kangambo, manawan idjä panawan tä, tuntang djari manenga talo panenga akan olon?” — (*Masm.* 68,19.)

9. Maka augh tä; „Iä djari mandai,” narai rimae, malainkan: helo Iä djari mohon kea akan penda petak haliai?

10. Idjä djari mohon tä, djetä kea idjä djari mandai ambo karä sorga, uka Iä manjuang talo handiai.

11. Tuntang Iä kea djari mangkat belae indu rasul, belae nabi, belae uka masanau Ewangeliou, belae indu sakatik tuntang guruu ungkup:

12. Nakara olo brasih inatap akan pangkat gawie, mangat bereng Kristus iharagapan,

13. Njamah ita handiai sampai kabulat kapertjaja tuntang kabarati tahu Anak Hatalla, mandjadi hatuä idjä tagangae, tuntang manjampai tikas katagangan Kristus;

14. Belä ita magon anak olo, putangpital awi genep ampin adjar riwut, awi olo pamunga idjä bakalilit, idjä

hapan tipu manamput mam-palajang olo;

15. Tapi mangat ita, haiak manirok katoto huang sinta, huang talo handiai sasar handjudju huang Iä, idjä puna takolok, Iä tä Kristus;

16. Awie hapus bereng, idjä irapat ibadjip patupatut awi karä sapan, tumon gawin genep ramonbereng huang äka ai: awie maka hapus bereng tä sasar handjudju, uka haragapan arepe huang sinta.

17. Kalotä koangku, tuntang manjaksi huang Tuhan, keton djaton hindai manandjong kilau karä olo kapir beken, idjä manandjong tumon huange idjä haiang;

18. Idjä ingaput kaharatie, idjä ingedjau bara pambe-lou Hatalla, awi kahumong idjä huang Iä, awi atäie djari habalulang;

19. Idjä djaton atäie, tuntang djari manjaragh arepe akan kandji, apuapui huange manggoang karä kihal.

20. Tapi Kristus djaton djari insanan akan ketou kalotä,

21. Asal keton djari mangasene Iä toto, tuntang djari iadjare, huang Kristus tä puna katoto.

22. Tä patut keton malekak dasar keton idjä usang tä, tuntang karä hadate hihin, idjä mamparusak arepe awi karä kipen panipu;

23. Tuntang keton indu inaheta rogh atäi keton,

24. Sambil mangkepan dasar taheta, idjä djari inampa besonto Hatalla huang katetek tuntang karasih idjä toto.

25. Tagal tä kanan tandjaro, käläh augh keton toto-toto genep bili dengan kolae, krana ita uras ramoubereng sama arep ita.

26. Blait, tapi äla sala; äla sampai matanandau belep tuntang keton magon blait.

27. Äla kea maupalinda setan.

28. Idjä djari manakau, äla manakau hindai, tapi buah iä bagawi hapan lengäe, nguan satiar budjur, mangat iä mulih talo idjä tau imbagie akan äwen idjä bara katapas kea.

29. Äla mamplua kotak kihal bara njamau keton, malainkan kotak bahalap, idjä indu haragapan olo, mangat djetä manenga asi akan äwen idjä mahininge.

30. Tuntang äla mangapähä Rugh brasih Hatalla, idjä ewie keton djari intjatjak akan andau kaliwus.

31. Karä kepait, kasangit, kalait, karidu, sapa kanan bara keton, tuntang karä ampin kadarhaka.

32. Tapi käläh basi tuntang hasajug sama arep keton, tinai hampun sama arep keton, kilau Hatalla kea huang Kristus djari mampun keton.

BAGI 5.

Adjar tahu ampin pabelom, idjä patut tumon olo Kristen; adjar tahu karä sawä tuntang banä.

1. Tö, käläh kilau anake idjä äka kataue tumon keton Hatalla.

2. Tandjong huang sinta, kilau Kristus kea djari sinta ita, tuntang djari manjaragh arepe gantim ita mandjadi panenga tuntang parapah, idjä mangat ewaue intu Hatalla.

3. Tapi karä bandong kandji, tuntang kipen beken idjä kalotä, djetä manjewute mahin äla keton, tumon kapatut olo brasih.

4. Äla kea hakotak kihal gila, hurä rajarajap, idjä djaton patut keton, tapi paham baream sewut tarimakashih.

5. Krana keton katawan, djaton olo pahabandong, olo kihal, olo bisit bakoho, idjä sama kilau panjembah dewa, akan mandino bagi huang karadjaan Kristus tuntang Hatalla.

6. Äla nakua olo mampalajang keton hapan augh haiang, krana tagal talo tä kalait Hatalla mawi karä olo parisang.

7. Tagal tä, äla keton hadjelot dengae.

8. Krana bilim keton, kea

kaput, tapi toh keton blawa huang Tuhan; buah manandjong kea kilau baris kalawa.

9. Krana bua Rogh, djetä sepsimpan karä kahalap tuntang katetek tuntang katoto.

10. Tinai awi mariksa, narai talo idjä ingilak Tuhan.

11. Maka äla mangarait arep keton dengan karä gawin kakaput idjä djaton baguna, tapi awi mampudji tä haream.

12. Krana talo idjä iawi äwen tä basilim, manjewut djetä mahin indu kahawen kea.

13. Tapi karä talo tä mandjadi bakarimah, amon djetä impudji kalawa, krana talo handiai idjä mangarinah, djetä kalawa.

14. Tagal tä koae: „Misik, ikau idjä batiroh, lembut bara olo matäi, tä Kristus handak mamplawa ikau!”

15. Toh ingaingat, mangat keton manandjong batawat, äla kilau olo humong, tapi kilau olo pintar.

16. Hapan totototo katika idjä buah, krana wajah puna papa katontoh.

17. Tagal tä, äla keton humong, tapi käläh harati narai kahandak Tuhan.

18. Tuntang äla mambusau arep keton hapan anggor, idjä huange kutoh karajap, tapi buah keton basuang Rogh.

19. Tuntang hakotak sama arep keton hapan masmur, tinai njanji idjä tumon Rogh, idjä indu taran Hatalla, palus njanji huang atäi keton akan Tuhan, tuntang mam-pahiau usik.

20. Tuntang haradjur manarimakasih intu Hatalla, Bapa, mahapang aran Tuhan ita, Jesus Kristus, tagal talo handiai.

21. Käläh hapenda sama arep keton haiak mikäh Hatalla.

22. Keton idjä bawi patut mamenda banan keton, kilau mamenda Tuhan. — (1. Mos.3,16.—Kol.3,18)

23. Krana banä takolok sawä, kilau Kristus kea takolok ungupe, tuntang iä idjä mahaga berenge tä.

24. Tagal tä, kilau ungupe mamenda Kristus, kalotä kea olo bawi akan mamenda banae huang talo handiai.

25. Keton idjä hatuä, sinta sawan keton, kilau Kristus kea djari sinta ungupe tä, tuntang djari manjaragh arepe gantim ungupe,

26. Mangat iä mamprasihe, limbah iä djari mamenjaue hapan danum pampandoi idjä häwoi augh Hatalla tä; — (Jah.3,5.)

27. Mangat iä mampendeng ungupe tä akäe huang kabungase haliai, djaton kambreut atawa kapapae beken,

tapi mangat ungkup tä toto brasih, sampai djaton haliai bukue hapan mangotak iä.

28. Kalotä kea patut olo batuä sinta sawae, kilau bitie kabuate. Idjä sinta sawae, iä sinta arepe kabuate.

29. Krana puna olo djaton pudji basingi isiu ai, tapi iä pakanae mahagae, kilau Tuhan kea mahaga ungupe tä.

30. Krana ita ramonbereug ai, hindjä isi tolange.

31. „Tagal tä olo akau malih i indu bapae, palus leket dengan sawae, tuntang äwen dnä tä akan mandjadi isi Idjä.” — (*Matt.19,5.*)

32. Talo basilim tä hai, tapi aku manjewut tä manahiu Kristus tuntang ungupe.

33. Tapi keton kea, buah genep bitiu keton kalotä sinta sawae kilau arepe kabuate; tuntang olo bawi tä patut mikäh banae.

BAGI 6.

Prentah tahin karä idjä bapa, anak, tempo, djipen; huang kaabas Hatalla ita akan hakalawan dengan musuh ita, setan tä, hapus umur ita.

1: Keton, anak olo, tumou augh indu bapa ketou sabab Tuhau, krana djetä patut. — (*Kol.3,20.*)

2. „Horumat indu bapam,” djetä prentah solake idjä

tuntang djandjie: — (*2.Mos. 20,12.*)

3. „Mangat ikau batuah, tuntang paudjang umurmu huang kalunee.”

4. Tinai keton, idjä bapa, äla mambuhit huang anak ketou, tapi anggau iä haiak madjar mampudji iä manempo Tuhan.

5. Keton, idjä djipen, tumon augh äwen idjä tempon keton tumon isi, dengan kikäh kagendjäh, dengan atäi budjur, kilau mauumon augh Kristus.

6. Äla bagawi intu baun olo bewäi, handak ingilak olo, tapi kilau djipen Kristus tuntang atäi awi manumon kahandak Hatalla;

7. Tuntang kahias atäi ketou lulus gawin keton, kilau akan Tuhan, djaton kilau akan olo,

8. Basa keton katawan, talo babalap idjä djari iawi genep biti, tumon tä kea iä karäh imaläh Tuhan, alo djipeu alo mardeka.

9. Tinai keton, idjä tempo, tumon tä kea deugan djipen ketou, äla karas dengae, basa keton katawan, Tempou keton kea aton hong sorga, tuntaug iä djaton mitä ampiau olo.

10. Tinai, o pahari, abaabas keton huang Tuhan, huang kapaham kwasan kaabase.

11. Kepan karä gauggaman Hatalla, mangat keton tau

mendeng, malawan karä akal setan idjä bakalilit.

12. Krana ita puna djaton akan hakalawan dengan isi daha bewäi, tapi dengan karä awang hai tuntang abastä, idjä mimbing kwasa huang kaka-put kalunen toh, dengan karä dewa papa tä idjä penda langit.

13. Tagal tä kepan karä ganggaman Hatalla, mangat keton sanggam malawan intu andau kadjakä, tuntang mangat keton, limbah mampalah talo handiai, tau tetep.

14. Kakai mendeng keton tetetetep, haiak kahang keton hababat katoto, tuntang usok keton hakarung-kong katetek;

15. Haiak pain keton hasarumpah, kilau tatap masanan Ewangelion kasanang.

16. Tinai idjä mambatang, imbing talawang, djetä kapertjaja, idjä hapan tä keton tau mambelep karä damek apui ain idjä papa tä;

17. Tuntang duan kapiah, djetä selamat, tinai padang Rogh tä, djetä augh Hatalla;

18. Haiak haradjur blaku doa huang Rogh tagal talo

handiai, tuntang haradjur mandjaga; tinai laku kea akan karä olo brasih,

19. Tuntang akangku, mangat augh tä inenga akangku, uka aku uräh marakang njamangku masanan talo basilim perkaran Ewangelion,

20. Idjä hasarohan aku idjä irantai toh, mangat aku uräh masanan tä, kilau kapatutku masanae.

21. Maka mangat keton kea akan katawan karä perkarangku, tuntang talo handiai idjä iawiku, Tighikus, pahari tä idjä äka kataungku, rewar Tuhan idjä budjur tä, karäh masanan talo handiai tä akan keton.

22. Krana tagal tä aku djari manjoho iä manalih keton, mangat keton katawan perkaran ikäi, tuntang uka iä mampangat atäi keton.

23. Käläh kasanang akan karä pahari, tinai sinta tuntang kapertjaja, bara Hatalla Bapa, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

24. Käläh asi mampahaiak olo handiai, idjä sinta Tuhan ita, Jesus Kristus, hapan kabudjur atäi. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO PILIPPI.

BAGI 1.

Paulus masanan arepe akan ole Pilippi, tuntang mampudji awes, uka mehi otter huang Tuhan.

1. Paulus tuntang Timoteus, rewar Jesus Kristus, akan karä olo brasih huang Kristus Jesus, idjä intu Pilippi, tinai akan karä pandita tuntang diakon:

2. Käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla. Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Aku manarimakasih intu Hatallangu, sasining aku mingat keton,

4. Tuntang baradjur huang karä lakudoanguku aku tuntang handjak atäiku blaku akan keton;

5. Sabab keton paham beret dengan Ewangelion, bara tamparae palus sampai katonloh;

6. Tuntang aku harap, idjä djari manampara gawi bahalap tä huang keton, iä karäh mandahang mahapus

tä kea sampai andau Jesus Kristus;

7. Kilau patut kea huangku kalotä dengan keton handiai, basa keton huang atäiku, sabab keton handiai bara bagi asi idjä akangu huang rantaiku, idjä huang tä aku mangamanangan tuntang manantu Ewangelion.

8. Krana Hatalla saksingku, paham kataharuku dengan keton handiai, huang sintan Jesus Kristus.

9. Maka aku blaku intu Hatalla, uka sintan keton sasar mandahang paham haream hindai, huang kabharati tuntang mangkemä ketoto,

10. Mangat keton tau mangkemä idjä kwe pangkahalape, mangat keton budjur, djaton bara kasalan, sampai andau Kristus;

11. Basuang dengan karä buah katetek, idjä indjadian Jesus Kristus indu borumat tuntang taran Hatalla.

12. Maka, o pahari, aku masanan akan keton karä perkara idjä djari buah aku,

djetä paham haream mando-
hop masanan Ewangelion,

13. Sacapai rantaiku sabab
Kristus djari bakarinah hu-
ang human kaisar kea, tun-
tang intu karä olo beken.

14. Tinai arä pabari huang
Tuhan, awiku imasong den-
ngan rantai, paham haream
kamentenge, uräh masanan
augh tä, tuntang djaton mi-
käh.

15. Aton kea belaehe masa-
nan Kristus awi kasingie tun-
tang kahirie, tapi arä idjä
masanan iä huang kahalap
atäie.

16. Belaehe tä masanan Kris-
tus awi kasingie denganku,
djaton huang kabudjur atäie,
basa kamäae, iä handak man-
dahang kapähängku, nan-
tilap pasongku toh.

17. Tapi awang arä tä ma-
sanan Kristus awi sintae, ba-
sa iä katawan, aku djari ima-
song uka manantu Ewange-
lion.

18. Toh kilen? Käläh be-
wäi, asal Kristus insanan,
alo sabab buku sala, alo hu-
ang katoto; aku handjak
atäiku tagal tä, toto, tun-
tang aku handak handjak
kea.

19. Krana aku katawan,
perkara tä karäh indu sala-
matku, awi lakudoan keton,
tuntang - awi Rogh Jesus
Kristus mandohop aku;

20. Tumon aku toto kalhaus-
ku mendäh tuntang harap,

huang perkara Idjä mabin dia
aku karäh mahamen, tapi
huang karä kurähku, kilan
bihin hantä, kalotä katon-
toh kea Kristus karäh impa-
hai huang berengku, alo
awiku belom, alo awiku
matäi.

21. Krana pabelomku Kris-
tus, tuntang matäi indu on-
tongku.

22. Tapi amon aku belom
huang isi, djetä indu mam-
parä bua gawingku, — tä
aku djaton katawan, narai
indu intihku.

23. Krana aku bapit awi
duä perkara toh: aku haus
mindah, mangat aku hindjä
Kristus, djetä toto kapala
bahalap;

24. Tapi sabab keton, mi-
käh baguna haream melai
huang isi.

25. Maka aku harap tun-
tang katawan, aku karäh
melai, melai dengan keton
handiai, uka aku mandahang
mampahandjak keton huang
kapertjaja.

26. Mangat keton paham
haream handjak huang Kris-
tus Jesus tagal aku, sabab
aku aton haluli dengan ke-
ton.

27. Tapi käläh keton ma-
nandjong kea kilau patut
indu horumat Ewangelion
Kristus, nakara alo aku ma-
nalih mitä keton, alo aku
kedjau dengan keton, aku
haradjur mahining keton bu-

lat däben huang Rogh idjä, tuntang bulat atäi haiak ikäi mangalahi akan kapertjaja hong Ewangelion;

28. Tuntang huang talo idjä mahin dia keton impi-käh äwen, idjä malawan tä; djetä akan äwen indu katan kabanasac, tapi akan keton indu katan salamat, tuntang djetä bara Hatalla.

29. Krana keton djari iasi, sampai keton djaton pertjaja bewäi hngang Kristus, tapi buah kapähä kea sabab iä;

30. Tuntang keton buah sama klahi tä kea, idjä djari gitan keton mawi aku, tinai idjä hining keton katontoh bara aku. — (*Gaw. Ras. 16,22.*)

BAGI 2.

Paulus mampudji olo Pilippi, uka iä randah tuutang bulat atäi, mandjadi kilau kalawa huang kaluueu; iä masu-man Timoteus äwen duä Epaproditus akan manalih olo tä.

1. Tagal tä, djaka aton kakilak huang Kristus, djaka aton ampong sinta, djaka aton kahindjä Rogh, djaka aton kasajang tuntang asi:

2. Tob käläh keton manjukup kahandjaku, awi keton sama mingat talo idjä; imbing keton sama sinta idjä, käläh keton bulat atäi, tuntang bulat kahandak idjä.

3. Äla mawi talo enen awi kasuat atawa kadjoho, tapi awi karandah atäi keton buah genep bitu manggarä kolae hai bara arepe.

4. Genep bitu äla akan mingat idjä ajue bewäi, tapi ain olo beken kea.

5. Buah dasar djetä huang keton, idjä huang Kristns Jesus kea;

6. Alo iä Hatalla, iä djaton djari manara arepe sabab Kahatallac, — (*Joh.1,1.*)

7. Tapi iä djari mamparandah arepe, manduan ampipin djipen, manjama arepe dengan olo; — (*Jes.42,1; 49, 3; 53,3.*)

8. Huang talo handiai iä kilau olon; iä djari mamparandah arepe, iä panumon sampai matäi, toto, sampai matäi hong kaju sampalaki.

9. Tagal tä kea Hatalla djari manggatang iä paham haliai, tuntang djari manengarae, idjä hai bara karä ara samandiai,

10. Nakara huang aran Jesus akan indu indeko karä utut äwen, idjä huang sorga, tuntang idjä hundjun petak, tinai idjä penda petak, — (*Jes.45,23.*)

11. Tuntang karä djela akan mangaku, Jesus Kristus tä pangkahi Tuban, indu hornmat Hatalla Bapa.

12. Tumon tä, o keton idjä äka kataungku, kilau keton haradjur djari manumon

aughku, djaton sangkom aku hindjä keton bewäi, tapi pabam haream toh kea, sangkom aku hambalang dengan keton: buah bagawi akan salamet keton haiak kikäh tuntang kagendjä;h;

13. Krana puna Hatalla, idjä mandjadian huang keton kadaduä, kahandak tä tuntang malaluse, tumon kakilak ajue.

14. Buah kakarä gawin keton äla dengan kakotok, kanjasal,

15. Mangat keton äla sala tapi budjur, kilau anak Hatalla, idjä djaton bukue akan ingotak bentok kempang olo bingkok tuntang putarbalik tä, idjä marak tä keton lalendang kilau sumbo hong kalunen;

16. Haiak mimbing augh pabelom, indu tarangku intu andau Kristus, belä aku djari hadari haiang, tuntang djari bagawi haiang bewäi.

17. Tä, alo aku kilau parapah talo ihop inusuh intu parapah tuntang sombajang kapertjajan keton, maka aku handjak, tuntang handjak haiak keton handiai. — (4. Mos.15,5.)

18. Tinai keton kea patut handjak tagal tä, toto handjak kea haiak aku.

19. Maka aku harap huang Tuhan Jesus, badjeleng kea aku manjoho Timoteus manalih keton, mangat aku kea

tau sanang, amon aku katawan kadjarian keton.

20. Krana djaton olo beken denganku, idjä sama atäie denganku, idjä kalotä kabudjure karäh nguan perkaran keton.

21. Krana olo handiai manggau talo ai, djaton ain Kristus Jesus.

22. Tapi keton katawan kabudjur ai, kilau anak dengan bapae iä djari mandohop aku bagawi huang Ewangelion.

23. Maka aku harap, aku karäh manjoho iä sana aku katawan katantun kadjarian perkarangku.

24. Tinai aku harap intu Tuhan, bitingku kea badjeleng karäh tanggoh keton.

25. Maka kamängku, patut aku manjoho kapatohku Epa-proditus kea manalih keton, idjä padjakku bagawi, tuntang onuba aku mangalahi, idjä sarohan keton bihin, idjä djari manjukup karä talo katapasku;

26. Basa iä paham tabaru dengan keton handiai, tuntang atäie papungut, basa keton djari mahining iä haban.

27. Tuntang toto kea iä djari haban, bilak matäi; tapi Hatalla djari masi iä, djaton iä bewäi, tapi aku kea, belä kapähängkn hatantilap.

28. Tagal tä, badjeleng haream aku manjoho iä, mangat keton handjak haiak mitä

iä tinai, tuntang kapähängku ranai kea.

29. Toh, käläh keton manarima iä huang Tuban tuntang kabandjak, tinai horumat olo idjä kalotoh.

30. Krana tagal gawin Kristus iä djari mamangkut takolok balaue, djaton parihara tabasenge, mangat iä manjukup akangku kanahapus gawin keton.

BAGI 3.

Paulus manjoho olo Filippi mandjaga, belä iä inamput guru sala; olo Kristen awang toto barap tuntang manggoang Kristus bewäi.

1. Tinai, o pabari, handjak huang Tuhan! Aku djaton häka manjurat perkara toh tinai akan keton, tuntang keton batantu haream awi tä.

2. Djaga arep keton, itä aso tä! itä guru papa tä, idjä injunat ingantal tä!

3. Krana ita toh idjä injunat toto, ita idjä manempo Hatalla huang Rogh, idjä taratara huang Kristus Jesus, djaton barap huang isi. — (5. Mos 30,6.)

4. Alo aku bara buku kea, sampai tau mampatara arepku huang isi; amon olo beken manaba arepo tau taratara huang isi, paham haream aku. — (2. Kor. 11,18.)

5. Aku djari injunat me-

toh umurku kabanja; aku utus Israel hamputan Benjamin, hamputan olo Ibrani idjä mambatang imtu olo Ibrani; tumon Torat aku olo parisi;

6. Idjä tahu lason atäiku aku djari mangasiagen angkup Tuban; tumon katetek, idjä awi Torat, aku djaton korang.

7. Tapi idjä djari indu ontongku, djari inggaräku karugi sebab Kristus.

8. Toto, aku magon manggarä talo handiai indu karugi tagal kutoh kahain kaharati tahu Kristus Jesus, Tuhangu; tagal iä aku djari mitong talo handiai indu karugi, mado tä kilau rotik pohok bewäi, mangat aku bontong Kristus;

9. Mangat aku sondau aton huang iä, djaton bara katetek ajungku idjä awi Torat, tapi bara katetek tä idjä awi kapertjaja huang Kristus, katetek djetä, idjä itong Hatalla akan kapertjaja.

10. Nakara aku kasene iä, tuntang kwasan kamisike, haiak ompat kapähäe, uka mandjadi sama dengan pampatäie,

11. Ajasjau aku sampai akan kamisik olo matäi tä.

12. Djaton djaka aku djari manjingkap tä, atawa djari tinduh: tapi aku manggoang tä, ajau aku tau manjingkape, idjä himat akan tä

kea aku djari injingkap Kristus Jesus.

13. O pahari, aku djaton manggarä arepku, kilau djari manjingkap lä.

14. Tapi talo idjä toh iawiku: aku ngalapean karä talo idjä intu likutku, tuntang mandjudju arepku manggoang talo idjä hila baungku, haiak mamadjal arepku mangkahimat toros kata, mangat aku mandino talo hai, idjä akan tä Hatalla djari marawäi ita huang Kristus Jesus.

15. Maka piräpirä bitin ita idjä tinduh, buah angkat huang ita tumon tä kea; tinai paribasa patongan keton beken, djetä kea Hatalla karäh mangarinah akan keton.

16. Tapi intu tikas kaper-tjajan ita djari sampai, buah ita dähen huang tä sama tumon atoh Idjä, haiak bulat atai.

17. O pahari, käläh keton tumon aku, buah keton mitä äwen, idjä manandjong kalotä kilau ikäi, idjä indu sonton keton.

18. Krana arä olo beken haliai, kindjap aku djari manutor olo tä akan keton, tuntang toh tinai, haiak manangis, aku hamauh dengan keton: olo tä musoh sampalakin Kristus.

19. Lawin kadjariae akan kabanasa, knaie akan hatal-lae, tuntang iä manggau horumat huang kabawäe, iä

mangenang perkaran kalunen bewäi.

20. Tapi kaharap ita tä huang sorga, bara hetä kea ita mentai Djurusalamat, Tuhan Jesus Kristus,

21. Idjä karäh mobah bereng ita idjä papa, manampa tä atpiampin bereng ajue idjä pangkahalap, tumon kwasaac, idjä hapan tä iä tau mampamenda talo handiai intu iä. — (1.Kor.15, 43.)

BAGI 4.

Paulus mangatan olo Pilippi magon rantep dengan Tuhan, tuntang iä manarimakasih intu äwen sabab talo, idjä djari impaite.

1. Tumon tä, o pahari idjä äka kataungku, idjä äka kahandjak tuntang horumatku, tetetetep keton kalotä huang Tuhan.

2. Aku mampudji Ewodia tuntang Sintighe tä, mangat iä bulat atäi huang Tuhan.

3. Tinai aku blaku ikau kea, o padjackku idjä budjur, käläh dohop olo bawi duä tä, idjä djari omba aku mangalahi akan Ewangelion, haiak dengan Klemens kea, tuntang padjackku bagawi awang beken tä, idjä arae aton hong surat pabelom.

4. Handjak keton haradjur huang Tuhan; sindä tinai aku hamauh: handjak keton! — (3, 1.)

5. Käläh keton tau basa-

ran keton dengan olo handiai. Tuhan aton tokep.

6. Ela keton gogop, tagal talo idjä mahin äla; tapi käläh keton blaku doa masanan karä talo idjä äka kakenang keton akan Hatalla, haiak manarimakasih.

7. Maka kasanang Hatalla, idjä tangkalau bara karä kharatin olo, käläh djetä mahaga atäi keton tuntang hapus huang keton hong Kristus Jesus. — (*Joh.14,27.*)

8. Tinai o pahari, karä talo idjä toto, idjä patut, idjä tetek, idjä mantoh, idjä paris, karä talo idjä bahalap taronge, karä ampin kahalap tuntang tara: djetä buah ingumang keton.

9. Tinai idjä djari ingadji tuntang hining tuntang gitan keton huang akn, lalus djetä, tä Hatallan kasanang karäh hindjä keton.

10. Maka aku djari paham handjak huang Tuhan, basa haru toh keton djari mando-hop aku tinai; maka bara bihin kea keton djari pahias, tapi djaton hila.

11. Aku djaton manahiu talo toh sabab katapasku; krana aku kanaanjan mampaterai huangku brangai tumon koaton talo.

12. Aku tau pähä belom, aku tau tatau kea, huang karä kaleka tuntang huang karä perkara aku djari kanaanjan, aku tau besoh aku

tau blau, aku tau malabien aku tau tapas;

13. Aku njarap huang talo handiai awi Kristus, idjä mampaabas aku.

14. Tapi buah kea gawin keton, basa keton hadohop djari mananggong katapasku.

15. Krana puna tawan keton kea, o olo Pilippi, bara solakku djari masanan Ewangelion, limbah aku djari harikas bara Makedonia, ungkup idjä mahin djaton djari manenga talo akangku indu balandjangku, baja keton bewäi. — (*2.Kor.11,9.*)

16. Krana akan Tesalonika kea keton djari mampait talo sindä handuä, akan indu balandjangku.

17. Djaton djaka aku manggau talo tenga tä, tapi aku manggau, mangat bua tä, idjä karäh itong akan keton, hakutoh.

18. Maka talo handiai tä uras sampai aku, malabien haream akangku; aku sukup haliai, limbah aku manjambut talo idjä impait keton bara Epaproditus, idjä kilau talo mangat ewaue, kilau parapah idjä bahalap, idjä ingilak Hatalla.

19. Maka Hatallangku, tumon kapaham kahaie, karäh manjukup karä katapas keton, awi Kristus Jesus.

20. Käläh akan Hatalla, Bapa ita, kahai palus kata-tahi. Amen.

21. Awi manabi karä olo | keton, idjä mambatang äwen
 brasih huang Kristus Jesus. | awang huang human kaisar.
 Karä pahari, idjä dengangku, | 23. Asin Tuhan ita, Jesus
 manabi keton. | Kristus, käläh mampahaiak
 22. Karä olo brasih manabi | keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO KOLOSA.

BAGI. 1.

Paulus manabi olo Kolosa, mandähen adjar panditae, Epapras tä, tuntang blaku doa, uka äwen dabangmandahang bnang asi; tinai iä masanan akan äwen kahain Kristus, sambil mampodji äwen, nka iä leket dengae totototo.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, tumon kahandak Hatalla, tuntang Timoteus, pahari tä,

2. Akan olo brasih tuntang akan karä pahari idjä pertjaja huang Kristus, idjä melai hong Kolosa: käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tinai bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Ikäi manarimakasih intu Hatalla, Bapa Tuhan ita Jesus Kristus, tuntang haradjur blaku doa akan keton,

4. Basa ikäi djari mahining britan kapertjajan keton huang Kristus Jesus, tinai sintan keton dengan karä olo brasih,

5. Sabab kaharap tä, idjä djari ina akan keton huang sorga, idjä britae djari hining keton awi augh katoto, iä tä, awi Ewangelion.

6. Idjä djari sampai keton; kilau sampai hapus kalunen kea, tuntang djetä puna mamua, kilau intu keton kea, bara metoh andau keton djari mahining augh tä, tuntang djari kasene asin Hatalla huang katoto.

7. Kilau djari adjar Epapras dengan keton kea, idjä padjak ikäi hong gawi tä, idjä äka kataun ikäi, tuntang iä rewar Kristus idjä budjur intu keton.

8. Iä kea djari masanan

akan ikäi sintan keton, idjä huang Rogh.

9. Tagal tä, bara andau ikäi djari mahining tä, maka ikäi haradjar kea blaku doa akan keton, tuntang paham huang ikäi, mangat keton injuang dengan kabarati tahu kahandake, huang karä kapintar tuntang kabarati idjä tumon Rogh;

10. Nakara keton manandjong kilau patut indu horumat Tuhan, tuntang indu kakilake, sambil mamua karä ampin gawi bahalap, haiak dahangmandahang huang kabarati tahu Hatalla;

11. Haiak keton impaabas awi karä kaabase, tumon kwasan kahaie, mandjadi indu kaketep, kapandjang atäie, tuntang karä kahau-djak;

12. Haiak keton manarimakasih intu Bapa, idjä djari mamatut ita mandino bagi huang kalawa, sama dengan karä olo brasih,

13. Idjä djari maliwus ita bara kwasan kakaput, tuntang djari mindah ita akan karadjaan Anake, idjä äka kataue.

14. Huang ä ita bara kaliwus awi dahan ai, ä tä, ampun karä dosa.

15. Ä Tamunan Hatalla idjä djaton taraitä, Batang karä talo tanpa samandiai.

16. Krana huang ä talo handiai djari inampa, idjä

huang sorga tuntang hundjun petak, idjä gitan, tuntang idjä djaton gitan, karä padadusan, karä awang marentah, karä awang hai, karä awang kwasä: talo handiai tä uras djari inampa awie tuntang akac. — (Joh. 1,3.10.)

17. Ä helo bara talo handiai, tuntang talo handiai uras aton awie.

18. Maka ä Takolok berenge, ä tä, ungupe tä; ä idjä Tamparan talo handiai, idjä Tambakase belom bara olo matäi, nakara ä idjä mambatang hong karä talo samandiai.

19. Krana puna djari kakilak Bapa, uka hapus talo handiai habatang ä;

20. Mangat ä manjapan talo handiai dengae awi Anake, alo awang hundjun petak, alo awang huang sorga, tuntang mandjadian kabuah hapan dahan sampaladie.

21. Maka keton kea, idjä bihin kedjau, tuntang musohe awi pikir keton, hong karä ampin gawi papa, keton kea, koangku, tob djari injapan dengae,

22. Hong berenge, hong isie, awie matäi, nakara ä mampendeng keton brasih intu baue, djaton halikä, liwus bara karä kasalan.

23. Asal keton dähen huang kapertjaja, bagalang tä

segasegah, asal keton äla ingakis bara kabarap dengan Ewangelion, idjä djari hining keton, idjä insanan akan karä talo tanpa handiai kea hapus penda langit; idjä akan tä aku, Paulus, djari indu pandita.

24. Toh aku handjak huang karä kapähängku, idjä injarenangku akan keton, haiak aku manjukup tisan kapähän Kristus huang isingku gantın bereng ajue, iä tä, gantın ungupe tä;

25. Idjä akae tä aku djari mandjadi pandita, tumon prentah Hatalla, idjä djari inenga intu aku akan keton, uka aku malalus augh Hatalla,

26. Iä tä talo basilim, idjä djari injahokan bara tapanan kalunen banohonohon, tapi toh djetä djari ingarinah akan olo ajue idjä brasih;

27. Idjä akae Hatalla handak masanan kapaham kahai talo basahokan tä intu karä olo kapir, iä tä, Kristus idjä buang keton, idjä äka kaharap mandino kahai.

28. Kristus tä insanan ikäi, sambil mampudji olo handiai, tuntang madjar karä olo hapan karä kapintar, mangat ikäi mampendeng mamprahan genep olo tuntang katindube huang Kristus Jesus.

29. Tantai akan djetä kea

karä gawingku mangkarenä haliai, tumon kwasan ai, idjä madjak aku paham kaabase.

BAGI 2.

Paulus mampudji olo Kolosa, uka ewen leket intu Jesus bewäi, äla manumon kapintar olon, äla leket intu dewa, äla harap hadat rarangai.

1. Maka aku handak keton katawan, atäiku kilau paham mangalahi sabab keton, tuntang sabab äwen idjä intu Laodikea, tinai sabab karä olo pertjaja, idjä djaton djari mitä baungku tumon isi:

2. Nakara atäie impangat, tuntang nakara iä kilau imeteng hindjä huang sinta, uka iä mandino salepah katantun kapintar idjä sukup, tuntang kabarati tabiu talo basilim ain Hatalla Bapa tuntang Kristus;

3. Idjä huang iä puna basilim hapus salepah kapaham kapintar tuntang kabarati.

4. Maka aku manjurat toh manahiu djetä, belä olo mampalajang keton awi augh idjä nähänähem manamput olo.

5. Krana alo bitingku hambalang dengan keton, tapi roghku hindjä keton, tuntang aku handjak awiku mitä atoh keton idjä patut,

tinai kadähen kapertjajan keton huang Kristus.

6. Toh, kilau keton djari manarima Kristus Jesus, Tuhan tä, kalotä tandjong kea huang iä.

7. Käläh keton mohat huang iä, tuntang iharagapan huang iä, dähedähen keton huang kapertjaja, kilau keton djari iadjar, dabangdahanga huang djetä, tuntang sewut tarimakasih.

8. Djaga, belä olo manamput keton kilau tawanan awi kalibit olo, awi augh tipu awang haiang, idjä tumon sansanan olo, tumon lapik adjar kalunen, djaton tumon Kristus.

9. Krana huang iä hapus Kahatalla puna habereng.

10. Tuntang keton toto tinduh huang iä, idjä Takolok karä awang marentah, tuntang karä awang kwasa.

11. Huang iä keton djari injunat kea dengan sunat, idjä djaton awi lengän olo, iä tä, awi keton mengkak bereng dosa, isi tä, dengan sunat Kristus, iä tä, — (5. Mos.10,16.)

12. Awi keton haiak dengae djari ingubur huang pampandoi brasih, idjä huang tä kea keton djari imbelom haiak dengae, awi kapertjaja tä, idjä gawin Hatalla, idjä djari mambelom iä bara olo matäi.

13. Tuntang metoh keton

djari matäi huang kasalan tuntang karä kihal isin keton, maka Hatalla djari mambelom keton haiak dengae, sambil mampun karä kasalan ita;

14. Tinai iä djari mampuas suratdawa, idjä mawi ita, idjä hong karä prentah tuntang hadat, tuntang idjä maniwias ita; iä djari manganan tä, malantak tä intu kaju sampalaki.

15. Tinai iä djari mampalah karä awang marentah, karä awang kwasa, tuntang djari mingkes tä indu tampajah kalunen, awi sampalakie tä iä djari manang, mampalah djetä.

16. Tagal tä, äla olo marentah manjalan keton tagal talo kinan, talo ihop, tagal andau pesta, tagal totok bulan, atawa tagal andau sabbat.

17. Uras djetä baja kangkalingän talo idjä akan dumah, tapi bitie toto, djetä Kristus.

18. Tagal tä, äla nalua salamet keton irampas olo, idjä manjabanja ampin randah atäie, tuntang ampiampin malaikat, sambil nante pang perkara idjä djaton djari gitae, haiang bewäi iä mampadjoho arepe awi pikire, idjä tumon dasar isi.

19. Tuntang iä djaton mimbing takolok, idjä awi tä hapus bereng ihadjip tuntang

irapat awi karä sapan, iang-gau tuntang dahangdahanga huang kwasan Hatalla.

20. Toh, djaka keton haiak dengan Kristus djari matäi akan lapik adjar kalunen tä, maka buhen keton imbehat tinai awi karä prentah hadat, kilau keton magon baris kalunen, —

21. „Äla manindjek tä, äla mangkemä tä, äla bapan tä.”

22. Maka talo handiai tä puna nibau awi hanggap olo; — uras djetä impendeng tumon prentah adjar olo bewäi. — (*Matt.15,9.*)

23. Talo tä ampiampin kapintar awi agama idjä tumon kahandake kabuate, awi karandah atäi, tuntang basa djetä djaton parihara bereng; tapi uras djetä djaton baguna enen, uras akan indu mameda isi bewäi.

BAGI 3.

Kristus handak inempo, awi ita mandjadi olo taheta, sambil manggoang talo sorga, tuntang hasinta sama arep ita; adjar tahin karä banä, sawä, bapa, anak, djipen.

1. Toh, amon keton djari imbelom haiak dengan Kristus, gau talo idjä ngambo, hong äka Kristus tä, idjä mondok hila gantaun Hatalla.

2. Goang talo idjä ngambo, äla idjä hundjun petak.

3. Krana keton djari matäi, pabelom keton injahokan huang Hatalla hindjä dengan Kristus.

4. Tapi amon Kristus, idjä pabelom ita, karäh ingarinah, tä keton kea karäh ingarinah hindjä dengae huang kahaie.

5. Tagal tä, patäi ramonereng keton, idjä hundjun petak, iä tä: bandong, kihal, kipen idjä hasep, karä kipen papa, tinai kisit kakoho, idjä sama kilau manjembah dewa;

6. Tagal talo tä karä olo parisang buah kalait Hatalla.

7. Maka keton kea bibin djari manandjong tumon tä, katika keton djari belom huang djetä.

8. Tapi katontoh, kanan keton talo handiai tä; tinai kasangit, kalait, kotok, sapa, tuntang karä augh kihal kanan bara njaman keton.

9. Äla hatandjaro, basa keton puna djari manganan atäi keton idjä usang tä, tuntang karä gawie,

10. Haiak djari hapakaian atäi taheta, idjä inaheta huang kaharati, hasonto iä, idjä djari manampae.

11. Huang iä tä djaton kapir Jehudi, djaton sunat kulop, djaton korik humong, djaton djipen mardeka, tapi Kristus bewäi idjä handiai huang karä talo handiai.

12. Tumon tä, kilau patut olo idjä djari intih Hatalla,

idjä brasih tuntang äka ketaue, käläh keton hapakaian atäi panjang, kaparis, karrandah, kalemo tuntang kapandjang atäi.

13. Hasarenan sama arep keton, tuntang hampun, djaka aton idjä djari imapa kolae; kilau Kristus djari mampun keton, kakai kea keton.

14. Maka hndjun talo handiai tä tinai kepan sinta, djetä peteng katinduh.

15. Käläh kasapang Hatalla marentah huang atäi keton, idjä akan tä keton djari irawäi kea bulat huang bereng idjä; tuntang buah atäi keton tarimakasih totototo.

16. Padjowong augh Kristus melai intu keton, huang karä kapintar; hadjar tuntang hapudji sama arep keton, hapan masmur tuntang njanji indu taran Hatalla, idjä tumon Rogh, tuntang kahandjak njanji huang atäi keton akan Hatalla.

17. Tinai talo handiai idjä iawi keton, alo kotak alo gawi, awi keton talo handiai tä huang aran Tuhan Jesus, sambil manarimakasih intu Hatalla, Bapa, mahapang iä.

18. Keton idjä bawi, penda banan keton, kilau patut huang Tuhan. — (*Epes.5.22.*)

19. Keton idjä hatuä, sinta sawan keton, äla lailait dengae.

20. Keton karä anak olo,

tumon augh indu bapa keton huang talo handiai, krana djetä ingilak Tuhan.

21. Keton idjä bapa, äla mambuhit huang anak keton, belä iä nanihen.

22. Keton idjä djipen, tumon augh äwen, idjä tempun keton tumon isi, huang talo handiai, äla intu bau bewäi, tantai ingilak olo, tapi tuntang kabudjur atäi, sambil mikäb Hatalla.

23. Talo handiai idjä iawi keton, awi tä tuntang katoton atäi, kilau intu Tuhan, djaton djaka intu olon,

24. Basa keton katawan, bara Tuhan keton karäh mandino panatau indu baläh, krana keton manempo Tuhan Kristus.

25. Tapi idjä sala, iä karäh mananggong kasalae tä, idjä djari iawie, krana Hatalla djaton mitä ampin olo.

BAGI 4.

Paulus manjoho olo blaku doa, tuntang batawat dengau olo, idjä hindai per-tjeja; iä manabi olo Kolosa.

1. Keton idjä tempo, buah gawin keton dengan djipen keton patut budjur, basa tawan keton, aton kea Tempun keton huang sorga.

2. Ukuukuh keton, äla terai blaku doa, tuntang haiak blaku doa djaga keton, tinai tarimakasih.

3. Tuntang laku kea akan ikäi, mangat Hatalla muap akan ikäi lawang akan augh tä, nakara ikäi masanan talo basilim ain Kristus, idjä tagal tä kea aku inasong toh,

4. Nakara aku mangarinah tä, masanan tä kilau patut.

5. Tandjong pintapintar marak olo tä awang ruar, tuntang hapan totototo kataka idjä buah.

6. Käläh kotak keton kea haradjur paris, tuntang iujah, mangat keton katawan, kilen kapatut augh keton tombah genep olo.

7. Karä perkarangku karäh insuman Tighikus akan keton, pabaringku tä, idjä äka kataungku, pundita idjä budjur, idjä haiak aku manempo Tuhan;

8. Idjä tantai injohoku manalih keton, nakara iä mitä kadjarian keton, tuntang mampong atäi keton,

9. Haiak dengan Onesimus, pahari idjä budjur tuntang ingilak tä, idjä puna untkup keton; äwen tä karäh manjarita akan keton talo handiai, karä perkarana ikäi hetoh.

10. Aristarghus, idjä haiak aku djari inutup, manabi keton; tinai Markus, anak betau Barnabas; (tahu iä tä keton djari imetäh, amon iä manalih keton, tarima iä.)

11. Tinai Jesus, idjä bagarä Justus; äwen tä untkup olo

Jehudi, tikas äwen bewäi djari mandohop aku nguan perkara karadjaan Hatalla, tuntang iä indu ampong atäiku.

12. Epapras manabi keton, idjä untkup keton, idjä rewar Kristus, idjä haradjur mangalahi akan keton huang lakudoae, mangat keton däben tinduh tatap huang karä kahandak Hatalla.

13. Krana aku manjaksi akae, paham kakakal atäie tahu keton, tuntang tahu äwen idjä huang Laodikea, tinai huang Hierapolis.

14. Lukas, doktor tä, idjä äka kataungku, manabi keton; tinai Demas.

15. Awi manabi karä pahari, awang hong Laodikea, tinai Niwpas, tuntaug untkup, idjä hapumpong hong humae.

16. Maka amon suratku toh djari inbasa keton, soho untkup olo Laodikea kea mambasae, tinai käläh keton mambasa surat tä kea, idjä djari impait akan Laodikea.

17. Tinai hamauh deungan Arghipus: ingaingat pangkat gawi, idjä djari dinom huang Tuhan, mangat ikau toto malalus tä.

18. Toh tabingku, idjä injuratu, aku Paulus, hapan lengängku kabuatku. Ingat rantaiiku. Käläh asi mampahaiak keton. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ SOLAKE AKAN OLO TESALONIKA.

BAGI 1.

Paulus masanan, iä paham mingat olo Tesalonika huang lakudoae, tuntang iä harap olo tä toto djari hobah.

1. Paulus, Silwanus äwen telo Timoteus akan ungkup olo Tesalonika, idjä huang Hatalla Bapa, tuntang huang Tuhan Jesus Kristus: käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

2. Ikäi haradjur manari-makasih intu Hatalla tagal keton handiai, sambil tabiu keton huang karä lakudoan ikäi;

3. Haiak ikäi haradjur manabiu intu Hatalla, Bapa ita, gawin kapertjajan keton, tuntang gawin sintan keton, tuntang kasarenan kaharap keton intu Tuhan ita, Jesus Kristus;

4. Basa ikäi katawan, o pahari, idjä äka kataun ikäi, keton djari intih Hatalla.

5. Krana Ewangelion ikäi djaton djari aton intu keton

huang augh bewäi, tapi huang kwasa kea, huang Rogh brasih, tinai dengan paham katantue; kilau bitin keton katawan, kilen ampie ikäi djari hindjä keton, tagal keton.

6. Tuntang keton djari manumon ikäi, manumon Tuhan, huang paham kadjakä keton djari manarima augh tä tuntang kabandjak hong Rogh brasih;

7. Sampai keton djari indu sonto akan sakarä olo pertjaja hong Makedonia tuntang Aghaia.

8. Krana bara keton augh Tuhan djari tajap, djaton hong Makedonia tuntang Aghaia bewäi, tapi akan karä kaleka beken kea kapertjajan ketou, idjä huang Hatalla, djari blua, sampai dia usab ikäi manutor talo enen tabiu tä hindai.

9. Krana karä olo tä kea masanan, kilen keton djari manarima ikäi, tuntang kilen keton djari hobah intu Hatalla, haiak manganan karä

dewa, handak manempo Hatalla idjä belom, idjä toto,

10. Haiak keton mentai panumah Anake bara sorga, idjä djari imbelom Hatalla bara olo matäi, iä tä Jesus, idjä djari maliwus ita bara kalait idjä akan dumah.

BAGI 2.

Paulus manahiu ampin Ewangelion djari insanau akan olo tä, tuntang ampin olo tä djari manarima Ewangelion.

1. Krana bitin keton kawatan, o pahari, panalih ikäi intu keton djaton djari haiang;

2. Malainkan, alo ikäi belo bara tä djari ingapähä tuntang impahawen hong Phippi, kilau puna tawan keton, mahin ikäi uräh kea huang Hatallan ikäi, mangat masanan Ewangelion Hatalla akan keton huang paham klahi. — (*Gaw. Ras.* 16,22; 17,5.)

3. Krana augh ikäi djaton lembut bara kalajang, djaton bara punga, djaton bara tipu,

4. Tapi kilen kapatut ikäi, idjä djari iawi Hatalla, uka Ewangelion indjuluk akan ikäi, kalotä ikäi masanan tä, djaton handak ingilak olo, tapi radjin ingilak Hatalla, idjä mariksa atäi ikäi.

5. Krana sindä mahin dia

ikäi djari hapan augh menjak mambudjok, kilau puna tawan keton, atawa manjaketak kakohon ikäi; Hatalla saksie!

6. Djaton kea ikäi djari manggau horumat intu olo, dia intu keton dia intu olo beken, alo ikäi tau kea mambehat keton, kilau sarohan Kristus.

7. Tapi ikäi djari tau dengan keton, sama kilau ajang mian anake.

8. Krana ikäi paham maradjin keton, tuntang ikäi pahias haliai djaton mandjuluk akan keton Ewangelion Hatalla bewäi, tapi mandjuluk hambaruan ikäi kea, basa keton djari äka kataun ikäi.

9. Krana, o pahari, keton mingat bewäi gawi tuntang kahäka ikäi; krana ikäi djari bagawi handau hamalem, belä ikäi mambehat idjä bitin keton, tuntang ikäi djari masanan Ewangelion Hatalla akan keton.

10. Keton saksie, tinai Hatalla kea, toto brasih budjur tuntang djaton bukue ingotak ikäi djari hindjä keton idjä pertjaja.

11. Puna tawan keton, kilau bapa dengan anake, kakai ikäi djari nampudji tuntang mampong genep bitin keton,

12. Tuntang manjohoketon, uka keton manandjong kilau patut intu Hatalla, idjä djari

marawäi keton tamä kara-
djae tuntang kabaie.

13. Tagal tä kea ikäi ha-
radjur manarimakasih intu
Hatalla, basa limbah keton
djari mandino augh Hatalla
bara ikäi, keton djari mana-
rima tä djaton kilau augh
olon, tapi (kilau djetä toto
kea,) kilau augh Hatalla,
idjä kwasa gawie kea luang
keton idjä pertjaja.

14. Krana keton, o pahari,
djari kolan karä ungkup
Hatalla intu Judea, idjä hu-
ang Kristus Jesus, basa keton
kea djari sama buah kapähä
tä awi utus keton, kilau äwen
djari buah kapähä awi olo
Jehudi;

15. Idjä djari mampatäi Tu-
han Jesus kea, tuntang karä
nabie, idjä djari mangasingeu
ikäi kea, tuntang iä djaton
ingilak Hatalla, tinai iä ma-
lawan olo handiai;

16. Tuntang iä mangabana
ikäi masanan augh Hatalla
akan olo kapir, belä äwen tä
injalamat; iä manjukup karä
dosae hantä. Maka kalait
djari sampai kea akan maru-
sak iä.

17. Tapi ikäi, o pahari, idjä
djari ibarak handjulu bara
keton, tumon isi, djaton tu-
mon atäi, paham kataharu
ikäi, ikäi paham haream djari
mangkemä, liandak mitä baun
keton tinai.

18. Tagal tä ikäi, toto bi-
tingku Paulus, sindä handuä

djari mahimat manalih keton,
tapi setan djari mambalang
ikäi.

19. Krana naraimarai kabe-
rap ikäi, atawa narai kahan-
djak tuntang horumat ikäi?
Djaton djaka keton djetä hu-
ang baun Tuhan ita, intu
katika panumahe?

20. Krana keton totö horu-
mat ikäi, tuntang kabandjak
ikäi.

BAGI 3.

Paulus masanan sintas dengan olo Tes-
lenika; tagal sintas iä djari manjoho
Timoteus manalih olo tä, tuntang iä
handjak awi britan olo tä, idjä djari
hiniinge, tuntang iä blaku doa akas
intu Hatalla.

1. Tagal tä, basa ikäi dja-
ton hindai tau manahan ka-
tahu baru ikäi, maka aku radjin
balihi kabuatku hong Ateua,

2. Tuntang djari manjoho
Timoteus, paharingku, idjä
rewar Hatalla, tuntang pa-
djakku nguan Ewangelion
Kristus, uka iä mangarasan
keton, tuntang mampudji
keton hnang kapertjaja;

3. Belä idjä biti keton ten-
dur awi kadjakä toh; krana
puna tawan keton, tantai
akan tä ita impendeng.

4. Krana kahum ikäi hin-
djä keton, helo bara kalawoe
kea, ikäi djari masanan akan
keton, djaton tau dia ita
indjakä; toh maka augh tä

djari tulus kea, keton katawan tä.

5. Tagal tä, basa aku djaton hindai tau manahan katabaruku, aku djari manjoho iä, uka aku katawan ampin kapertjajan keton, mikäh idjä paningkes tä djari maningkes keton, tuntang gawin ikäi haiang bewäi.

6. Tapi toh, limbah Timoteus djari buli ikäi bara lewun keton, tuntang masuman britan kapertjajan keton tuntaug sintan keton babalap bewäi akan ikäi, tinai manjarita, keton paham mingat ikäi hantä, tuntang paham taharu mitä ikäi, kilau ikäi kea taharu mitä keton: — (*Gaw. Ras.18,5.*)

7. Awi tä, o pahari, karä kadjakän tuntang kapähän ikäi djari impangat tagal keton, awi kapertjajan keton;

8. Krana toh ikäi belom, basa keton tetep huang Tuhan.

9. Krana kilen tarimakasih indu inenga ikäi akan Hatallan ikäi, hapan mamaläh karä kabandjak, idjä awi tä atäi ikäi handjak huang Hatallan ikäi tagal keton?

10. Handau hamalem ikäi haradjur paham blaku doa, nakara ikäi akan mitä baun keton tinai, tuntang manjukup talo idjä tapas huang kapertjajan keton.

11. Maka ikäi harap, bitin Hatalla, Bapa ita, tuntang

Tuhan ita, Jesus Kristus, karäh mambudjur djalanan ikäi, mangat ikäi tau manalib keton.

12. Maka ikäi blaku, mangat Tuhan mandähen keton dahangdahanga sasar djowong huang sinta dengan sama arep keton, tinai dengan olo handiai, sama kilau ikäi dengan keton;

13. Mangat iä mampaabas atäi keton, uka keton toto brasih, djaton buku tau ingotak, intu baun Hatalla Bapa, metoh katika Tuhan ita Jesus Kristus karäh dumah, tuntang karä olo ajue idjä brasih.

BAGI 4.

Paulus mampudji olo Tesalonika, mangat iä belom kilau patut, iä masanan kamisik olo matäi, katika Tuhan dumah.

1. Tinai, o pahari, ikäi blaku tuntang mampudji keton huang Tuhan Jesus, kilau ikäi djari madjar keton kapatut keton manandjong, uka keton ingilak Hatalla, käläh keton sasar mandahang kalotä.

2. Krana keton katawan prentah, idjä djari inenga ikäi akan keton bara Tuhan Jesus.

3. Krana kahandak Hatalla, iä tä, uka keton sasar brasih, tuntang mangedjau arep keton dengan kandji;

4. Nakara genep bitin keton tau mahaga berenge brasih mantoh;

5. Æla huang karajap, kilau olo kapir tä, idjä djaton kasene Hatalla.

6. Æla idjä biti keton sala mampahawen paharie huang perkara tä, krana Tuhan mamaläb mahukum karä gawi kalotä, kilau bihin aku djari masanan tuntang manjaksi akan keton.

7. Krana Hatalla djaton djari marawäi ita akan kahal, tapi akan karasih.

8. Djadi, olo idjä manganan augh toh, iä djaton manganan olon, tapi Hatalla, idjä djari manenga akan huang atäi ita kea Rogh ajue idjä brasih.

9. Idjä tahu sinta dengan karä pahari dia usah aku manjurate tinai akan keton, krana keton mahin djari iadjar Hatalla, uka keton hasinta;

10. Tuntang keton malalus tä kea dengan karä pahari, idjä intu hapus Makedonia. Tapi ikäi mampudji keton, o pahari, käläh keton sasar mandahang haream huang sinta.

11. Tinai adjar arep keton, uka atäi keton sanai, mangat genep keton malalus puna gawie haiak basatiar hapan lengäe, kilau ikäi djari manjoho keton;

12. Mangat keton manan-

djong tuntang kapatut marak karä olo awang ruar ungkup tä, belä keton tapas talo enen.

13. Maka, o pahari, aku djaton hilim augh dengan keton tahu äwen, idjä djari batiroh matäi, belä atäi keton kapähä, kilau olo beken tä, idjä puna djaton kaha-rape.

14. Krana amon ita pertja-ja, Jesus djari matäi tuntang djari belom tinai, kalotä Hatalla karäh mimbit äwen tä kea buli haiak dengan Jesus, idjä djari batiroh matäi huang Jesus.

15. Krana hapan augh Tuhan ikäi masanan akan keton, ita idjä batisa, idjä magon belom sampai panumah Tuhan, ita djaton karäh mananselo äwen, idjä djari batiroh matäi. — (1. Kor. 15, 23. 51.)

16. Krana bitin Tuhan karäh mohon bara langit haiak tehau labap mantir malaikat, tuntang augh sarunai Hatalla; tä äwen idjä djari batiroh matäi huang Kristus karäh pangkahelo belom.

17. Limbah tä ita, idjä magon belom, haiak dengan äwen tä karäh hagatang huang baunandau, manambang Tuhan intu ngambo, tuntang kalotä palus katatahi ita karäh melai dengan Tuhan.

18. Tumon tä, käläh ham-

pong sama arep keton hapan augh toh.

BAGI 5.

Olo patut haradjur mental panumah Tuhan Jesus, tuntang manjimpan arepe akan andau panumabe.

1. Maka idjä tahu karä wajah katika, o pahari, dia usah aku manjurat akan keton. — (*Matt.24, 3.36.*)

2. Krana keton mahin kawatan, andau Tuhan karäh dumah kalotoh ampie, kilau maling dumah hamalem. — (*Matt.24, 42.*)

3. Krana amon olo karäh hamaub: sanang bewäi, djaton bahaja enen, — tä salenga kea kabanasa karäh manjangkulep iä, kilau humi salenga mantakan olo bawi idjä batihi; tuntang djaton haliai olo tä karäh mahakan tä.

4. Tapi, o pahari, keton djaton huang kakaput, sampai andau tä tau buah keton, kilau maling dumah hamalem.

5. Keton handiai uras baris kalawa, uras baris andau; ita djaton baris alem, baris kakaput.

6. Tä, äla ita batiroh, kilau olo beken tä, tapi buah ita misik tuntang badangä.

7. Krana olo idjä batiroh,

puna batiroh hamalem, tuntang olo idjä babusau, babusau hamalem kea;

8. Tapi ita idjä puna baris andau, buah ita badangä, sambil mangkepan sangkarut kapertjaja tuntang sinta, tinai hapan kaharapintu selamat tä indu kapiah.

9. Krana Hatalla djaton djari mingkes ita akan kasangite, tapi mangat ita mandino selamat awi Tuhan ita, Jesus Kristus;

10. Idjä djari matäi gantin ita, mangat ita, alo misik alo batiroh, mahin indu belum kea haiak dengae.

11. Tagal tä, käläh hapudji sama arep keton, tuntang haragapan sama arep keton, kilau puna gawin keton kea.

12. Maka ikäi blaku keton, o pahari, parihara äwen, idjä nguan keton, tuntang marentah keton huang Tuhan, haiak madjar keton;

13. Horumat äwen huang sinta pahapaham, sabab pangkat gawie. Hakabuaah sama arep keton.

14. Tinai ikäi blaku keton, o pahari, käläh pudji äwen idjä pamanding, ampong äwen idjä pikäh, dohop äwen idjä balemo, tuntang pandjang atäi dengan olo handiai.

15. Buabuaah, äla hababaläh sama papa, tapi haradjur goang kahalap, alo dengan

sama arep keton, alo dengan olo handiai.

16. Handjak keton haradjur.

17. Blaku doe äla malajan.

18. Sewut tarimakasih intu Hatalla tagal talo bandiai, krana djetä puna kabandak Hatalla dengan keton huang Kristus Jesus.

19. Äla mambelep Rogh.

20. Äla manawah augh tudjum.

21. Pariksa talo bandiai, tapi imbing awang bahalap.

22. Kahana arep keton ma bin bara karä talo idjä ampimpin papa.

23. Maka käläh Hatallan kasanang mamprasih keton

hapuhapus haliai, mangat hapus rogh tuntang hambaruan tuntang bereng keton ihaga, lapas bara karä kasalan, sampai panumab Tuhan ita Jesus Kristus.

24. Iä, idjä marawäi keton, etter asie; iä kea karäh malalus tä.

25. O pahari, laku doa akan ikäi.

26. Käläh manabi karä pahari hapan sium idjä brasih.

27. Aku manjoho keton huang aran Tuhan, uka surat toh imbasa akan sakarä pahari idjä brasih tä.

28. Käläh asin Tuhan ita Jesus Kristus mampahaak keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ DUÄ AKAN OLO TESALONIKA.

BAGI 1.

Paulus manawan kabandjako sebab olo Tesalonika.

1. Paulus, Silwanus äwen telo Timoteus, akan ungup olo Tesalonika, idjä huang Hatalla, Bapa ita, tuntang huang Tuhan Jesus Kristus:

2. Käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

3. Djaton tau dia ikäi haradjur mamamprasih intu Hatalla tagal keton, o pahari; djetä patut, basa kaper-tjajan keton paham dahang-mandahang, tuntang sintan

genep keton bandiai sasar djowong dengan sama arep keton,

4. Sampai ikäi mahin taratara tagal keton intu karä ungkup Hatalla, sabab kaketep tuntang kapertajaan keton marak karä kasingen kadjakä, idjä injarenan keton.

5. Djetä batantu indu katan hukum Hatalla idjä budjur, mangat keton imatut tamä karadjaan Hatalla, idjä tagal tä keton ingapähä kantonoh.

6. Krana budjur intu Hatalla, iä karäh mamaläh kadjakä mawi olo idjä mandjakä keton,

7. Tuntang mampangat keton idjä indjakä haiak dengan ikäi, katika Tuhan Jesus karäh bakarinah bara langit, tuntang karä malaikat kwasae;

8. Idjä hapan njalan apui karäh mamaläh karä olo, awang djaton katawan Hatalla, tuntang awang djaton djari mauumon Ewangelion Tuhan ita, Jesus Kristus;

9. Awang karäh buah hukum kabanasa palus katatabi awi Tuhan, awi kabaiu kwasae,

10. Metoh iä karäh dumah, uka kabaiu bakarinah huang olo ai idjä brasih, tuntang uka iä heran ampie huang olo handiai idjä pertjaja, (krana augh kasaksian ikäi

keton djari pertjajae,) intu andau tä.

11. Tagal tä kea ikäi haradjur blaku doa akan keton, uka Hatallan ita mamatut keton, idjä irawäie akan salamet tä, tuntang manjukup karä kahalap awang ingilake, tuntang gawin kapertjaja, hapan kwasae;

12. Nakara aran Tuhan ita, Jesus Kristus, impahai huang keton, tuntang keton impahai huang iä, tumon asin Hatallan ita, tuntang Tuhan Jesus Kristus.

BAGI 2.

Helo bara Kristus haluli maka autikristus, (rimae: palawau Kristus) karäh lembut.

1. Maka ikäi blaku keton, o pahari, tahu panumah Tuhan ita Jesus Kristus, tuntang tahu ita imumpong akae,

2. Äla keton purah undur ladju, äla keton tapakikäh, alo awi rogh, alo awi augh, alo awi surat, idjä manjahanja pakirim ikäi, tuntang masanan, katontoh kea andau Kristus djari tokep.

3. Äla haliu olo mampalajang keton; krana andau tä puna djaton dumah, djaka dia helo olo arä djari undur, tuntang idjä parukat dosa tä djari bakarinah, anak-naraka tä;

4. Idjä' pahawan Kristus, tuntang idjä manggatang arepe bara Hatalla, tuntang bara karä agama, sampai bitie mampondok arepe huang humen Hatalla kilau Hatalla, tuntang manjewut arepe Hatalla.

5. Djaton keton mingat, pesangku hindjä keton aku djari masanan talo tä akan keton?

6. Maka toh, talo idjä mahalang iä puna tawan keton, nakara iä bakarimah intu tukas wajahoe.

7. Krana talo basilim kadarhaka tä toh kea mahin djari aton gawie, maka idjä mahalang iä katontoh karäh inganan dapit.

8. Tä, maka idjä darhaka tä karäh bakarimah, idjä karäh irusak Tuhan awi Rogh njamae, tuntang idjä karäh banasa awi kahain panumah Tuhan; — (*Pangar.19,15.20.*)

9. Iä tä, idjä karäh dumah tumon gawin setan, mimbit karä kwasa, kata, gawi heran, idjä iawi tandjaroe.

10. Tuntang hapan karä kwasan kalajang kadarhaka iä karäh manamput karä olo tä awang banasa, basa olo tä djaton djari manarima sinta katoto, mangat iä salammat.

11. Tagal tä Hatalla karäh manjampai akan olo tä kwa-

san kalajang, uka äwen pertjaja talo tandjaroe. — (*Rom. 1,24.*)

12. Nakara sakarä olo tä banasa, idjä djaton pertjaja katoto, tapi mangilak kadarhaka.

13. Tapi patut ikäi haradjur manarimakasih intu Hatalla tagal keton, o pahari, idjä äka kataun Tuhan, basa bara solake Hatalla djari mintih ketou akan salamat, awi keton imprasibe huang Rogh, tuntang huang kapertjaja intu katoto.

14. Idjä akan tä iä djari marawäi keton hapan Ewangelion ikäi, uka keton mandino kahain Tuhan ita, Jesus Kristus.

15. Toh, o pahari! tetetetep keton, haga adjar tä idjä djari insanan akan keton, alo awi kotak ikäi alo awi surat ikäi.

16. Maka käläh bitin Tuhan ita, Jesus Kristus, tuntang Hatalla, Bapa ita, idjä djari sinta ita, tuntang djari manenga akan ita handiai ampong idjä katatabi, timai kaharap idjä bahalap, awi asie:

17. Käläh iä mampong atäi keton, tuntang mampaabas keton huang karä ampin adjar tuntang gawi idjä bahalap.

BAGI 3.

Paulus manjoho olo blaku doa akas, tinai iä manjoho äwen hapisah dengan karä pahari idjä djaton belom kilau patut.

1. Tinai, o pahari, laku doa akan ikäi, nakara augh Tuhan djaladjalan tajap, tuntang impahai, kilau intu keton kea;

2. Tinai uka ikäi iliwus bara karä olo paleng bangang; krana kapertjaja tä puna djaton ain olo handiai.

3. Tapi Tuhan etter asie, iä karäh mangarasan tuntang mahaga keton bara idjä papa tä.

4. Maka huang Tuhan ikäi harap talo idjä injoho ikäi keton, keton toto manumoe, tuntang keton karäh manumon tä kea dapit.

5. Maka käläh Tuhan mangamburi atäi keton manintu sintan Hatalla, tuntang kaketep Kristus.

6. Maka ikäi marentah keton, o pahari, hapan aran Tuhan ita, Jesus Kristus: pisah arep keton dengan genep pahari, idjä pamanding, djaton tumon atoh idjä djari dinou keton bara ikäi.

7. Krana puna tawan keton kapatut keton akan manumon ampin gawin ikäi; krana djaton gawin ikäi sala, kahum ikäi hindjä keton.

8. Ikäi djaton djari mamparohot olo, blaku pakanan

bewäi, tapi ikäi djari bagawi sampai häka haliai handau hamalem, belä ikäi mambehat idjä bitu keton.

9. Djaton kilau ikäi djaton bara kwasa blaku balandjan ikäi bara keton, tapi mangat ikäi manenga arep ikäi indu sonton keton, mangat keton hasonto ikäi.

10. Krana metoh ikäi hindjä keton kea, ikäi djari manjoho keton, amon olo djaton maku bagawi, äla kea iä kuman.

11. Krana ikäi mahining, isut keton pamanding mangarau, djaton maku bagawi, tapi gawie ngahungahus bewäi.

12. Maka awi Tuhan ita, Jesus Kristus, ikäi marentah tuntang mampudji olo idjä kalotä, uka iä suni, tuntang bagawi, mampakanan arepe.

13. Tapi keton, o pahari, äla kea lelan badjoha.

14. Tapi djaka aton olo, idjä djaton manumon augh ikäi, idjä tarasurat huang surat toh, sanan iä tä akan karä pahari, tuntang äla häwoi dengae, uka iä mahamen.

15. Tapi äla mitong iä kilau musoh, malainkan pudji iä kilau pahari.

16. Maka käläh bitin Tuhan, Batang kasanang, magon huang talo handiai manenga kasanang akan keton. Käläh Tuhan mampahaiak keton handiai.

17. Toh tabi idjä injurakku, aku Paulus, hapan tenggungku kabuatku, djetä indu kata huang genep sarat, idjä impait-

ku, kalotoh aku manjurate: 18. Käläh asin Tuhan ita Jesus Kristus mampahaik keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ SOLAKE AKAN TIMOTEUS.

BAGI 1.

Paulus manjoho Timoteus masuman Ewan-gelion hong Epesus, tuntang malawan olo, idjä handak manamitan adjar sala.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, tumon prentah Hatalla, Djuru-salamat ita, tumon prentah Tuhan Jesus Kristus, idjä kaharap ita,

2. Akan Timoteus, anakku idjä budjur huang kapertjaja: käläh asi, kassjang tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Jesus Kristus, Tuhan ita, mampahaik ikau.

3. Metoh aku djari hagoet akan Makedonia, aku djari mampudji ikau, mangat ikau melai huang Epesus, tuntang marentah isut äwen hetä, uka äwen tä äla madjar sala;

4. Äla kea hapan samsanan olo idjä ngahus, tan-

tang sarita pandjang, tabiu rinting karä dewa, idjä mampalembut kasuat paham bara djetä haragapan olo huang Hatalla awi kapertjaja.

5. Krana darin karä prentah tä, djetä sinta hapan atäi brasih, tuntang pangingat atäi babalap, tina kapertjaja idjä djaton halia.

6. Maka belahé olo djari lajang bara sinta tä, palus mules arepe akan augh ngahus.

7. Iä handak indu guru Torat, tuntang iä mabia djaton harati talo kone, talo inantue.

8. Maka ita katawan, Torat tä toto babalap, djaka olo hapan tä budjur tumon puna darie,

9. Haiak katawan, Torat tä djaton djari inenga akan olo tetek, tapi akan olo idjä malawan prentah, idjä ba-

tehang atäi, idjä parisang dengan Hatalla, idjä badosa, idjä kihal, idjä mangabelä Hatalla, akan olo idjä mampatäi indu bapae, akan olo pamuno,

10. Akan olo pahabandong, akan olo bakandji hatuä sama hatuä, akan olo idjä manakau olon, akan olo panandjaro, akan olo idjä sufupah sala, tinai akan karä olo idjä mawi talo beken, awang malawan adjar idjä budjur;

11. Tumon Ewangelion kahain Hatalla, Batang salamat, idjä djari indjulak akangku.

12. Maka aku manarimakasih akan idjä djari mampabas aku, iä tä, akan Kristus Jesus Tuhan ita, basa iä djari mamatut aku budjur, tuntang djari mangkat aku akan pangkat gawi toh;

13. Aku, idjä solake djari manjapa, mangasingen tuntang marajap iä; tapi aku djari iasi, basa aku djari mawi tä tuntang kahumongku, katika aku hindai pertjaja.

14. Tapi asin Tuhan ita djari impadjowonge haream akangku, tuntang kapertjaja dengan sinta, idjä huang Kristus Jesus.

15. Djetoh augh toto, patut haliai olo manarimac: Kristus Jesus djari tamä kalunen, tantai manjalamat olo badosa; maka aku toh kapalan olo tä. — (Matt.18,11.)

16. Maka tagal tä aku djari iasi, mangat huang aku, idjä kapalan olo badosa, Jesus Kristus mamprahan kutoh kapandjang atäie, mangat djetä indu ampong sakarä olo, awang handak pertjaja huang iä, uka mandino pambelem idjä katatahi.

17. Maka akan Radja idjä katatahi tä, idjä djaton tau nihau, idjä djaton gitan, idjä tikas iä bewäi Hatalla: akao karä tara, karä horumat palus katatahi. Amen.

18. Prentah toh inengaku akam, o anak Timoteus! uka ikau, tumon tudjum bihin idjä tabiu ikau, ikau huang djetä malalus klabi idjä bahalap,

19. Sambil miunbing kaper-tjaja tuntang pangingat atäi bahalap, idjä djari inganan belaehe olo, balalu kaper-tjajan olo tä djari kahem;

20. Iä tä, Himeneus tuntang Aleksander baris äwen tä, idjä djari injaraghku akan setan, uka iä iadjar, tuntang äla manawah Hatalla hindai. — (2.Tim.2,17.—1.Kor.5,5.)

BAGI 2.

Patut ole kindjap blaku doa; tapi metoh olo arä hapumpong, patut olo hatuä bewäi blaku doa, olo bawi akan suni bewäi.

1. Maka idjä mambatang, aku manjabe olo blaku asi,

dohop, berkat, tuntang manarimakasih intu Hatalla akan olo handiai;

2. Akan karä radja, tuntang karä olo hai pangkate, nakara ita tau belum mangat semang, tuntang mikäh Hatalla, tumon karä kapatut.

3. Krana djetä bahalap, djetä ingilak Hatalla, Djurusalamat ita,

4. Idjä handak olo handiai injalamat, tuntang harati katoto.

5. Krana Hatalla tikas Idjä, tuntang Idjä kea Olo-belat belat Hatalla dengan olon, iä tä: Kristus Jesus, olon tä,

6. Idjä djari manjaragh arepe, mandjadi sapan indu tewus gantin olo handiai, mangat djetä insanan intu wajahe;

7. Maka aku djari iangkat indu pandita tuntang rasul, nka masanan brita tä, (aku masanan katoto, aku djaton manandjaro,) indu gurun olo kapir, huang kapertjaja tuntang katoto.

8. Maka aku handak, olo hatuä akan blaku doa intu karä kaleka, haiak mandepä lengäe brasih, äla dengan kalait atawa kabembang atäie.

9. Tinai aku handak, olo bawi hapakaian ombombet bewäi, sambil mambungas arepe hepan kamantoh tuntang kapatut, äla manguntjir balane, atawa hapakaian

bulau, mutiara, atawa pakaiian beken awang barega;

10. Malainkan kilau kapatut olo bawi, idjä mangaku arepe mikäh Hatalla, hepan gawi awang bahalap.

11. Buah olo bawi blaku adjar intu bane, haiak iä suni tuntang mamenda bane huang talo handiai.

12. Tapi aku mangahana olo bawi madjar olo, atawa marentah bane, aku manjoho iä suni bewäi

13. Krana Adam djari inam pa solake, limbah tä Hawa;

14. Tuntang Adam djaton djari inipu, tapi olo bawi tä djari inipu, palus djari lawo huang kalangkah. — (1. Mos. 3, 6.)

15. Tapi iä karäh injalamat awie manak, asal iä melai huang kapertjaja, huang sinta, huang karasih, tuntang kamantoh.

BAGI 3.

Kapatut pandita tuntang diskon.

1. Auhg toh toto: djaka olo blaku pangkat pandita, iä blaku gawi bahalap halai.

2. Tapi patut pandita djaton buku tau ingotak, tuntang sawae Idjä bewäi, patut iä kakal atäie tuntang bedangä, tuntang tawen hadet, patut iä radjin manjarongas

olo, patut iä patjäh madjar olo. — (Tit.1,5.)

3. Äla iä pamihop, äla pamukul, äla manggau ontong papa; malainkan patnt iä balemo atäie, radjin hakabuah, djaton bakoho;

4. Idjä marentah olo humae buabuah, idjä babehat mahaga anake mamenda iä.

5. Krana djaka olo djaton tau marentah humae, kilen iä tau mahaga ungkup Hatalla?

6. Äla olo idjä haru pertjaja, belä iä badjoho, palus lawo intu hukum setan.

7. Patut kea iä basewut bahalap awi olo awang ruar ungkup Hatalla, belä iä bnah kabawen, tuntang lawo intu djarat setan.

8. Kalotä kea karä diakon patut babehat dasare, äla iä duä aughe, äla iä pamihop, äla iä manggau ontong papa;

9. Tapi patut iä mahaga talo basilim kapertjaja tä hnang pangingat atäi brasih.

10. Tapi äwen patut ingkema kea helo, limbah tä, amon iä patut, tau iä iangkat.

11. Sawae kalotä kea patut babehat dasare, äla pangotok, patut iä kakal atäie tuntang budjur huang talo handiai.

12. Patut genep diakon Idjä bewäi sawae, tuntang patut iä marentah anake tuntang olo humae buabuah.

13. Krana olo, idjä nguan gawie bahalabalap, iä mandino pangkat idjä bahalap haream, tuntang paham kau-rähe huang kapertjaja, idjä huang Kristus Jesus.

14. Talo toh injuratku akam, haiak aku harap bütinku kea badjeleng karäh manalih ikau.

15. Tapi mikäh aku randjar dumah, tä ikau katawan kapatut gawim huang human Hatalla, iä tä, huang ungkup Hatalla idjä belom, idjä indu djihituntang galang katoto.

16. Hai toto talo basilim agaman Hatalla: Hatalla djari bakarinah huang isi, batarang tetek huang Rogh, djari gitan karä malaikat, djari insanan akan karä olo kapir, djari imertjaja olo kalunen, djari inggatang huang kahai. — (Joh.1,14.)

BAGI 4.

Arä olo karäh undur bara kapertjaja; olo idjä toto olo Kristen patut kakal atäie mimbing augh Hatalla.

1. Maka Rogh barendeng masanan, katika idjä rahian belähe olo karäh balekak bara kapertjaja, tuntang leket intu rogh palajang, intu adjar karä dewa;

2. Tuntang halian masanan tandjaroe, idjä hitie djari mangäbu pangingat atäie;

3. Tuntang mangahana olo sawā habanā, mangahana olo kuman talo kiman, idjä djari inampa Hatalla akan olo pertjaja, akan karā olo idjä kasene katoto, uka äwen kumae haiak manarimakasih.

4. Krana karā talo tampion Hatalla puna uras bahalap, djaton mabin pali, asal olo manduae haiak manarimakasih.

5. Krana djetä imprasih awi augh Hatalla, tuntang awi lakudoa.

6. Amon ikau madjar karā pahari kalotä, tä ikau toto panditan Jesus Kristus idjä bahalap, idjä djari ianggau huang karā augh kaper-tjaja, tuntang huang adjar idjä bahalap, idjä djari dinom.

7. Tapi kanan karā san-san olo, awang ngahus humong, tuntang adjar arepm huang agaman Hatalla.

8. Krana madjar bereng baguna isut bewäi, tapi agaman Hatalla toto baguna huang talo handiai, djetä bara djandji akan pabelom toh tuntang akan pabelom idjä harian dapit.

9. Djetä augh toto, patut haliai inarina olo.

10. Krana tagal djetä kea ikäi bagawi, tuntang impahawen olo, basa ikäi djari harap Hatalla idjä belom, idjä Djuru-salamat olo han-

diai, tapi idjä mambatang ää indu Djuru-salamat karā olo awang pertjaja.

11. Käläh ikau madjar tuntang manjoho kalotoh.

12. Äla olo manawah ikau, basa ikau tabela, tapi käläh ikau indu sonton sakarä olo idjä pertjaja, huang karä kotakm, huang gawim, huang sintam, huang Rogh, huang kapertjajam, huang kamantohm.

13. Basa surat haradjur, pudji tuntang adjar olo sampai jaku dumah.

14. Äla manalua panenggan asi tä idjä huang ikau, idjä djari inenga akam awi tudjum, tuntang awi karä paadita djari mandanan lengäo hundjun ikau.

15. Tirok talo tä, tuntang imbinge, mangat huang talo handiai bakarmah ikau sasar mandahang huang Rogh.

16. Djaga arepm tuntang augh adjar, tetetetep huang karä adjar, krana amon gawim kalotä, tä ikau karäh manjalamat arepm tuntang olo idjä mahiuing adjarm.

BAGI 5.

Adjar tahin balo tuntang paadita.

1. Olo bekas äla paham mangotake, tapi pudji ää, käläh ää bapam; kalotä kea

olo tabela, pudji iä kilau iä paharim;

2. Olo bawi bakas kilau iä indum, tinai olo bawi tabela kilau iä betaum, huang karä kamantoh atäim.

3. Dohop karä balo, idjä toto balo.

4. Tapi djaka balo aton anak äsoe, buah äwen tä helo iadjar malalus kapatute dengan olo humae, uka mamalah akan indu bapae, tambu buäe; krana djetä bahalap tuntang ingilak Hatalla.

5. Maka idjä toto balo, idjä unggounggol kabuate, iä tä maharap Hatalla, tuntang iä blaku doa haradjur handau hamalem.

6. Tapi balo idjä manumon kipäe, iä djari matäi bajak iä belom.

7. Adjar olo tä totototo manumon augh toh, uka iä djaton bukue tau ingotak.

8. Tapi amon olo djaton mahaga kolae, idjä mambatang äwen idjä hindjä humae, olo tä djari milim kaptertaja, iä papa bara olo kapid.

9. Balo idjä tau inñih, uka nguan ungkup Hatalla, djaton tau tapas bara djabawen pulu njelo umure, tuntang patut iä djari babanä Idjä;

10. Maka idjä tau inñih, iä tä, idjä basewut tagal kahalap gawie, idjä djari

mahaga anake, tuntang djari radjin manjarongan olo, idjä djari mamenjau pain olo brasih, idjä djari mandohop olo pähä belom, idjä djari manggoang karä gawi bahalap.

11. Tapi balo idjä tabela äla manarimae; krana amon äwen djari bagandjir hong gawin Kristus, tä iä handak babanä tinai;

12. Maka aton hukum olo kalotä, basa iä djari mangarak djandjie idjä solake.

13. Tinai olo tä manganganjan mahataut arepe, mangumbang karä human olo; tuntang djaton iä mahataut arepe bewäi, tapi iä habitak hakotak kea, tuntang mangarait arepe dengan karä ampin gawi, sambil manutor talo awang djaton patut.

14. Maka aku handak, balo tabela tä babanä, manak, nguan humae, belä iä manampa buku akan olo palawan tä tau manawah agama.

15. Krana aton isut biñi djari mules arepe, manjak setan.

16. Djaka olo hatuä atawa olo bawi idjä pertjaja aton kolae balo, patut äwen mahaga iä, äla iä mambehat ungkup Tuhan, mangat ungkup tä tau mandohop ombembet balo idjä unggounggol.

17. Pandita idjä marentah bahalap patut ihorumat sa-

lipet, idjä mambatang äwen awang nguan augh Hatalla tuntang adjar.

18. Krana aton angh surat: „Æla mambangus njaman hadangan, idjä mihik paräim.” Tinai: „Patut olo bagawi mandino upahe.” — (5. Mos. 25,4.—Luk.10,7.)

19. Æla manarima dawan olo wator pandita, djaka djaton duä telo saksie.

20. Tapi idjä djari badosa, kotak iä tä totototo intu baun olo handiai, uka awang beken kea djera.

21. Intu baun Hatalla tuntang Tuhan Jesus Kristus, tinaiintu baun sakarä malaikat ajue idjä djari intihe, aku manjoho ikau mahaga prentah toh, äla manumon kabeläm atawa kakilak atäim kabuatm.

22. Æla ikau kanaha mandanan lengäm hundjun olo, snro ikau mangarait arepm huang dosan olo beken. Haga arepm rasirasih.

23. Æla magon mihop danum bewäi, tapi käläb anggor isnt, sabab knaim, basa ikau hindjap habau.

24. Aton olo, idjä dosae palus kasenan, dosae kilau manandjong helo baue, sampai iä tau ihukum; tapi aton kea olo, dosae manuntut iä.

25. Kalotä kea arä gawi bahalap palus kasenan, tinai awang beken kea djaton basilim tahi.

BAGI 6.

Prentah tahu djipen, guru sala, olo bésit bakoho, olo tatan.

1. Karä djipen, idjä penda kwasan olo awang djaton pertjaja, patut totototo mahorumat tempoe, belä aran Hatalla tuntang adjare imapa olo. — (Epes.6,5.)

2. Tinai idjä manempo olo idjä pertjaja, äla iä mado huang atäie tempoe tä korik, kilau paharie bewäi, tapi paham haream iä akan mamenda iä, basa iä tä pertjaja, tuntang ingilak Hatalla, tinai bara bagi huang asi tä kea. Adjar tuntang pudji olo, uka manumon augh tä.

3. Djaka olo madjar beken, djaton mimbing Tuhan Jesus Kristus idjä budjur, tuntang adjar idjä tumon agaman Hatalla:

4. Olo tä badjoho tuntang djaton harati talo enen, tapi huange baperes awie manirok talo idjä hapae hasuat, hatakian bawak kotak, idjä awi tä lembut kahiri, kasuat, kotok, eles papa.

5. Sansana sala ain olo, idjä djari rusak kaharatie, tuntang nihau katoto, idjä manaha agaman Hatalla kilau satiar bewäi. Dari bara olo kalotä.

6. Tapi agaman Hatalla toto kea tuah, awie olo tau puas huange.

7. Krana ita djaton djari mimbit talo tamā kalunen, tantu, djaton kea ita tau mimbit talo blua bara kalunen tinai. .

8. Tapi amon talo kinan tuntang pakaian ita aton, buah huang ita terai.

9. Tapi olo, idjä handak tatau, buah tingkes tuntang djarat, tinai arā kipen gila awang marusak olo, mam-paleteng olo huang tjalaka tuntang kabanasa.

10. Krana kakoho dengan rear, djetā uhat karā gawi papa; maka belaehe djari mipen djetā, tuntang djari lajang bara kapertjaja, palus manāwek arepe lasak sila, tuntang paham kapähä.

11. Tapi ikau, o olo ain Hatalla, hakan talo tä! tapi goang katetek, kahandjak huang Hatalla, kapertjaja, sinta, kaketep, kalemo atäi.

12. Lalus klabin kapertjaja idjä bahalap tä; singkap pambelom idjä katatahi, idjä akan tä ikau djari irawäi kea, haiak ikau djari mangaku bahalap kakum intu baun arä olo.

13. Maka intu baun Hatala, idjä mambelom talo handiai, tuntang intu baun Kristus Jesus, idjä djari mangaku bahalap kakue naharep Pontius Pilatus, aku manjoho ikau: — (*Joh.18,36;19,11.*)

14. Haga prentah toh tototo, äla hapurak, sanpai

panumah Tuhan ita, Jesus Kristus,

15. Idjä karäh tulus intu puna wajahe awi idjä Batang-salamat tä, idjä tonggal iä bewäi djaton tikas kwasae, idjä Radjan karä radja, Tuhan karä tuan;

16. Idjä tikas iä bewäi Batang-pabelom, idjä melai huang kalawa idjä djaton taratalih, idjä djaton djari gitano olo, tuntang djaton tau kea olo mitä iä; akae horumat tuntang kwasa palus katatahi. Amen. — (*Joh.1,18.*)

17. Soho olo awang tatau huang kalunen mindjam toh, äla iä badjoho, äla kea harap panataue idjä puna ngahus, tapi harap Hatalla idjä belom, idjä badjoha manenga talo handiai indu hapan ita.

18. Soho olo tatau tä badjoha manenga, soho iä tatau huang gawi bahalap, tuntang radjin mambagi mando-hop olo,

19. Uka iä manampunan panataue akae manantai katika idjä rahian, mangat iä manjingkap pambelom idjä toto.

20. O Timoteus, haga adjar tä, idjä djari indjuluk akam, kabelä sansanan olo, idjä kibal haiang tä, tuntang saritan kapintar sala tä.

21. Belaehe olo djari mangaku kapintar sala tä, palus lajang bara kapertjaja. Käläh asi mampahaiak ikau. Amen.

SURAT RASUL PAULUS IDJÄ DUÄ AKAN TIMOTEUS.

BAGI 1.

Paulus masenan sintae deagan Timoteus; ia mampudji Timoteus aka magon dâ-hou, äla endur, kilan arä olo djari endur.

1. Paulus, rasul Jesus Kristus, awi kahandak Hatalla, manintu djandjin pabelom idjä huang Kristus Jesus,

2. Akan Timoteus, anakku idjä äka kataungku: käläh asi, kasajang tuntang kasanang akam bara Hatalla Bapa, tuntang bara Kristus Jesus, Tuhan ita.

3. Aku manarimakasih intu Hatalla, idjä inempoku tumon karä tatoku kea, huang pangingat atäiku idjä brasih, basa aku haradjur manahiu ikau huang lakudoangku handan hamalem;

4. Tuntang paham kataharungku mitä ikau, amon aku mingat djohon-matam, mangat aku injuang kahan-djak;

5. Amon aku mingat kâ-pertjajam idjä budjur tä, idjä

solake huang tambim Lois, timai huang indum Eonike; maka aku batantu, djetä huang ikau kea.

6. Tagal tä aku mampingat ikau, käläh lampangan paham haream panengan Hatalla tä, idjä huang ikau, awiku djari mandanan longängku hundjun ikau.

7. Krana Hatalla djaton djari manenga akan ita rogh kikäh, tapi rogh kaabas, rogh sinta, rogh kamantoh.

8. Äla mahamen kasaksian Tuhan ita, äla kea mahamen aku, idjä djari imasong tagal Tuhan; tapi sarenan kadjakä tagal Ewangelion, huang kaabas Hatalla;

9. Idjä djari manjalamat ita, tuntang marawäi ita hapan augh idjä brasih, djaton tumon gawin ita, tapi tumon kahandak tuntang asin ai, tumon asi tä, idjä djari ineng-ae akan ita huang Kristus Jesus, helo bara tamparan kalumen;

10. Tuntang idjä djari ingarilah katontoh awi Djuru-

salamat ita Jesus Kristus djari dumah, idjä djari mampanihau pampatäi, tuntang awi Ewangelion iä djari malamangan pambelom tuntang talo awang djaton tau rusak;

11. Idjä akan tä aku djari impending indu pandita, rasul, tuntang gurun karä olo kapid;

12. Tagal tä kea aku manjarenan karä talo toh; tapi aku djaton mahamen, krana aku katawan äwe idjä äka kapertjajanku, tuntang aku katawan batantu, iä kwasa mahaga pangkatku akanku sampai andau tä.

13. Imbing buabua sonton augh budjur tä, idjä djari hiningm bara aku, huang kapertjaja tuntang huang sinta, idjä huang Kristus Jesus.

14. Haga buabua pangkat bahalap tä, idjä djari inenga akam awi Rogh brasih, idjä melai huang ita.

15. Puna tawam, äwen idjä huang Asia samandiai djari mules arepe bara aku; baris äwen tä kea Pigelus tuntang Hermogenes.

16. Aku blaku Tuhan manenga asi akan ungkup human Onesiporus, krana kindjap iä djari mampangat aku, tuntang iä djaton djari mahamen tagal rantaiku;

17. Malainkan sana iä djari sampai Roma, paham iä djari manggilau aku, tuntang sondau aku.

18. Käläh Tuhan manenga akae, uka iä sondau asi bara Tuhan iatu andau iä; tinai kilen kapahama iä djari manonggo aku hong Epesus, tawam bewäi.

BAGI 2.

Timoteus ipudji tinai, uka iä tolep, äla terai masanan Ewangelion, tuntang uka iä mangangan karä masanan olo.

1. Toh, käläh ikau, o anak, abaabas ikau huang asi, idjä huang Kristus Jesus.

2. Tuntang awang djari hiningm bara aku, haiak arä saksie, tenga tä akan olo idjä tau iharap, idjä patjäh mardjar olo beken kea.

3. Sarenan kilau sardadun Jesus Kristus idjä bahalap.

4. Maka sardadu puna djaton pudji mangarait arepe dengan satiar pambelom toh, uka iä ingilak idjä djari mupah iä klahi.

5. Tinai alo olo manangkarap, djaton kea iä manang taroh, amon iä djaton djari manangkarap tumon atoh kapatut.

6. Olo malan idjä bagawi, iä solake akan kuman bua tana.

7. Ingat talo idjä injewutku; tapi Tuhan karäh manenga akam kabharati huang talo handiai.

8. Ingat Jesus Kristus, idjä

bara panakan Dawid, idjä djari imbelom bara olo matäi, tumon Ewangelion ajungku.

9. Tagal iä aku manjarenan kadjakä, sampai aku imasong dengan rantai, kilau aku darhaka; tapi augh Hatalla djaton tau imasong.

10. Sabab tä aku manjarenan talo handiai tagal olo intib tä, maogat iä kea mandino selamat tä, idjä buang Kristus Jesus, tuntang kahai idjä katatabi.

11. Djetoh augh toto: krana amon ita matäi haiak dengae, tä ita akan belom kea haiak dengae;

12. Amon ita manjarenan kadjakä, tä ita karäh marentah kea haiak dengae, amon ita milim iä, tä iä kea karäh milim ita.

13. Amon ita djaton pertjaja, maka augh magon etter, krana iä puna djaton tau hobah.

14. Tagor karä augh toh intu olo; soho iä intu baun Tuhan, uka iä äla hasuat tagal augh haiang, idjä baja marusak olo awang mahining tä.

15. Totototo ikau, uka ikau mamprahan arepm baguna intu baun Hatalla, kilau mandur idjä djaton akan mahamen, idjä budjur mambagi augh katoto.

16. Tapi kanan karä tutor rarajap tuntang haiang tä, krana olo idjä mimbing tä

baja sasar mandahang kedarhakee.

17. Tuntang augh äwen tä manimben haradjur, kilau luta; baris äwen tä kea Himeneus tuntang Pilotus, — (1.Tim.1.20.)

18. Idjä djari undur bara katoto, haiak hamaub, kami-sik olo matäi katontoh kea djari, haiak mambalik kapertjajan belaehe.

19. Tapi galang agaman Hatalla magon dähen, tuntang kalotoh tjape: Tuhan kasene äwen, idjä baris ajuer; — tinai: genep idjä mangaku aran Tuhan, akan undur bara karä talo papa.

20. Tapi huma hai djaton bara milik bulau salaka bewäi, tapi aton kea idjä kaju atawa petak, belaehe indu horumat, tapi belaehe indu kahawen.

21. Maka amon olo mambaris arepe bara karä awang kalotä, iä karäh indu milik horumat, idjä imprasih tuntang baguna indu hanggap Tuhan, tuntang simpan akan karä ampin gawi bahalap.

22. Tapi dari ikau bara kipun olo budjang, goang katetek, kapertjaja, sinta tuntang kabuah dengan äwen, idjä blaku doa intu Tuhan hapan atäi brasib.

23. Tapi kanan karä tutor humong, idjä djaton tau mamintar, basa puna tawam, augh tä mampalembut kasuat bewäi.

24. Tapi djipen Tuhan äla panjuat, tapi patut iä paris dengan olo handiai, tuntang patjäh madjar olo, haiak tau manjarenan olo papa,

25. Sambil hapan kalemon atäie mampudji olo idjä marisang, ajaajau mikäh Hatalla handak manenga kabobah akae, mangat iä harati katoto;

26. Sampai olo tä tau toto ngalunen tinai, tuntang liwus bara djarat setan, idjä awie tä iä djari tawanan, uka manumon kahandake.

BAGI 3.

Wajah papa karäh dumah; käläh Timoteus hasonto Paulus, tuntang leket intu surat Hatalla.

1. Maka buah ikau katawan, intu karä andau idjä rahian haliai wajah awang paham babehat karäh sampai.

2. Krana olo kalunen karäh mangilak arepe, tuntang bisit bakoho, iä karäh malletjak arepe, iä karäh badjoho, paujapa, parisang dengan indu bapae, djaton tawan tarinakasih, darbaka;

3. Idjä kianat, idjä bisi atäie, pangotok, babungu, tulas, idjä pangabelä talo babalap;

4. Panipu, parusuh, sangkak atäie, idjä sinta karä kipäe paham bara Hatalla;

5. Idjä ampiampin sinta Hatalla, tapi kwasan sinta tä djari inganae. Dari bara olo kalotä.

6. Krana olo kalotä idjä manjelek tamä human olo, tuntang manawan olo bawitä, idjä manehem dosae, tuntang inabias awi karä ampin kipen;

7. Idjä haradjnr mangadji, djaton kea tau sampai harati katoto.

8. Maka kilau Janes äwen duä Jambres tä djari malawan Moses, kalotä olo tä kea malawan katoto; iä tä olo idjä djari lambon kabaratie, idjä indu inganan bewäi, djaton tau pertjaja.

9. Tapi gawie djaton karäh tabi hindai, krana kagilan olo tä karäh bakarinah intu olo handiai, kilau kagilan äwen duä tä bihin kea djari bakarinah.

10. Tapi ikau djari ompat adjar ajungku, tuntang ampin pabelomku, tinai kahandakku, kapertjajanku, kapandjang atäiku, sintangku, kaketepku;

11. Kasingen idjä djari buah aku, kapähängku idjä djari buah aku hong Antioghia, hong Ikonium, hong Listra; paham olo djari mangasingen aku! tapi Tuhan djari maliwus aku bara talo handiai tä.

12. Maka olo handiai kea, idjä handak belom tumon kahandak Hatalla huang Kris-

tus Jesus, puna indu ingasingen olo. — (*Gaw. Ras. 14, 22.*)

13. Tapi olo papa tuntang olo palajang tä saasar karajape karubore, iä mampalajang tuntang iä impalajang tinai.

14. Tapi käläh ikau dähen huang augh tä, idjä djari ingadjim, tuntang atäim djari batantu hetä, basa ikau kawatan, bara äwe ikau djari mangadji tä.

15. Bara pesam tabela ikau djari katawan augh surat brasih, tä djetä kwasa mamintar ikau akan selamat, awi kapertjaja idjä huang Kristus Jesus.

16. Hapns snrat brasih tä palembute bara Hatalla, tuntang djetä baguna akan adjar, akan pudjin kasalan, akan mambudjur olo, akan mahaga madjar olo huang katetek;

17. Nakara olo ain Hatalla toto tinduh, tuntang njarap akan karä ampingawi bahalap.

BAGI 4.

Paulus manjoho Timoteus magor kakal maenanau Ewangelion, krana Paulus badjeleng akan matäi; iä manjoho Timoteus manalih iä.

1. Toh, intu baun Hatalla tuntang Tuhan Jesus Kristus, idjä karäh mariksa mamaläh

olo belom olo matäi, metohiä dumah huang karadjaan ajne, aku mametäh ikau:

2. Ela terai haradjur masanan augh Hatalla, alo buah katikae alo dia; awi manarang kasalan olo, kotak, pudji iä, tuntang pandjang atäim, tuntang hapen adjar.

3. Krana wajah karäh sampai, olo djaton maku manarima adjar idjä toto tä, tapi tumon kipäe kabuante, tumon kagatel pindinge, iä karäh mambet pandita akae,

4. Tuntang mules pindinge bara katoto, sambil manalingan tä akan sansana tandjaro.

5. Tapi ikau toh, djaga talo handiai, sarenan kadjakä, lulus gawin olo pambrita Ewangelion, baguna akan pangkat totototo.

6. Krana toh aku lawoh iluput kilau parapah, katika panolakku djari tokep.

7. Aku djari mahapus klahi bahalap tä, aku djari hadari sampai tikase, aku djari mahaga kapertjaja.

8. Toh makota katetek djari ingkes akangku, idjä karäh inenga akangku huang andau tä awi Tuhan, idjä budjur mamaläh olon; tapi djaton akangku bewäi, malainkan akan olo handiai kea, idjä sinta panumahe.

9. Käläh mamadjal arepm, uka ikau badjeleng manalih aku.

10. Krana Demas djari malih aku, basa iä sinta kalunen toh tinai, palus djari hagoet akan Tesalonika, Kreskens djari hagoet akan Galatia, Titus nihau akan Dalmatia.

11. Baja Lukas bewäi aton dengangku. Imbit Markus dengam kantoh, krana iä bagona akangku huang gawingku.

12. Tighikus djari injohoku manalih Epesus.

13. Amon ikau manalih, imbit kea klambi pandjang tä, idjä djari ilihiku hong Troas intu Karpus, tinai karä surat, idjä mambatang karä kratas balulang tä.

14. Aleksander, tukang-tambaga tä, paham djari mamapa aku; käläh Tuhan mamalah iä tumon gawie.

15. Käläh ikau kea bawat bewäi dengae, krana iä djari paham malawan augh ikäi.

16. Metoh solakku manabarep olo hai, djaton idjä biti mampahaiak aku, tapi äwen djari malih aku sa-

mandiai. Äla Tuhan mitong tä akae.

17. Tapi Tuhan djari mawat aku, tuntang mampabas aku, uka aughe tarang dähen awiku, tuntang karä olo kampir djari mabining tä. Maka aku djari liwus bara njaman singa.

18. Maka Tuhan haradjur karäh maliwus aku bara karä talo papa, tuntang karäh mandohop aku tamä karadjaan ajue idjä hong sorga; akae kahai palus katatahi. Amen.

19. Käläh manabi Priskila äwen duä Akwila, tuntang olo human Onesiporus.

20. Erastus tä djari melai hong Korintus, tinai Tropimus haban djari ilihiku hong Miletus.

21. Olih dengan olih, käläh ikau manalih kantoh helo bara mnsim sadingen. Eubulus, Pudens, Linus, tuntang Klaudia, tinai karä pahari beken manabi ikau.

22. Käläh Tuhan Jesus Kristus mampahaiak roghm. Käläh asi mampahaiak keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN TITUS.

BAGI 1.

Titus djari impelai Paulus hong Kreta, uka iä mangkat pandita; kapatut pandita; totok guru sala akas inggagom.

1. Paulus, rewar Hatalla, tuntang rasul Jesus Kristus, manintu kapertjajan olo intih huang Hatalla, tinai kaharati dengan katoto, idjä tumon agaman Hatalla;

2. Akan kaharap dengan pabelom idjä katatahi, idjä djari indjandji Hatalla, idjä djaton tau manandjaro, helo bara tamparan kalunen,

3. Tuntang intu puna wajahe iä djari mangarinah aughe, maka aku kea djari injoho masanan tä tumon prentah Hatalla, Djurusalamat ita,

4. Akan Titus, anakku idjä budjur, tumon kaper-tjaja idjä sama imbing ita: käläh asi, kasajang tuntang kasanang akam bara Hatalla Bapa, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus, Djurusalamat ita.

5. Tagal tä aku djari mampelai ikau hong Kreta, mangat ikau mahapus gawi idjä batisa hindai, sambil mangkat pandita huang genep lewu, kilau petähku intu ikau.

6. Amon aton olo idjä djaton bukue tau ingotak, idjä sawae Idjä bewäi, idjä anake pertjaja, tuntang anake djaton batarong parajap parisang. — (1. Tim. 3, 2.)

7. Krana patut pandita, kilau mandur human Hatalla, djaton bukue tau ingotak, äla idjä bapan kabandake bewäi, äla idjä purah blait, äla idjä pamihop, äla idjä pahalau badjudju, äla idjä manggau ontong papa,

8. Tapi idjä radjiu manjaronan olo, idjä sinta olo bahalap, idjä badangä, te-tek, brasih, mantoh;

9. Idjä toto mimbing augh budjur tä, idjä tumou adjar, mangat iä awi adjar idjä budjur bara kwasa madjar olo, tuntang mampudji olo idjä parisang.

10. Krana aton kea arä olo parajap idjä habitak burup-barap, tuntang olo tä mam-palajang arä olo; idjä mam-batang äwen, idjä baris sunat tä.

11. Patut njaman olo tä inggagom; krana iä mundur arä ungkup huma, tuntang madjar talo idjä djaton patut, tagal ontong idjä papa.

12. Idjä biti baris olo tä, nabin ajue kabuate mahin djari hamauh: „Olo Kreta puna manandjaro baradjur, iä meto basiak, babungu knaie.”

13. Augh saksi djetä toto, tagal tä kotak äwen totototo, mangat iä budjur huang kapertjaja,

14. Tuntang äla mingat sansanan olo Jehudi, prentah olo kalunen, idjä handak mundur iä bara katoto.

15. Talo handiai puna brasih akan olo brasih, tapi akan olo kibal idjä djaton pertjaja talo idjä mahin dia brasih; tapi kadaduä, tiroke tuntang pangingat atäie uras kihal.

16. Olo tä mangaku iä kasene Hatalla, tapi awi karä gawie iä milime tinai, basa olo tä puna kabelä, idjä parisang, tuntang djaton baguna akan karä gawi bahalap.

BAGI 2.

Augh awang patut hapan Titus mametäk olo bakas, tabela, djipen, basa asin Hatalla djari inenga akan olo handiai.

1. Tapi käläh ikau madjar hapan augh idjä saroroe dengan adjar budjur.

2. Soho olo hatuä idjä bakas, uka iä badangä, babehat dasare, mantoh, budjur huang kapertjaja, huang sinta, huang kaketep

3. Olo bawi idjä bakas soho kalotä kea, uka pambelome kilau patut intu olo brasih, äla pangotok, äla pamihop, tapi buah iä indu sonton kahalap;

4. Uka iä madjar olo bawi tabela mantoh, sinta banae, sinta anake;

5. Badangä, tinduh, manetep huang humae, paris, mamenda banae, belä augh Hatalla imapa olo.

6. Adjar olo hatuä idjä tabela kalotä kea, uka iä mantoh.

7. Tapi huang talo handiai prahan arepm indu sonton karä gawi bahalap; huang augh adjarm buah ikau toto, babehat, budjur.

8. Tuntang karä aughm buah, djaton tarakanan, nakara awang malawan tä impahawen, tuntang djaton hapae manjaketa mamapa ita.

9. Pudji djipen olo, uka iä manumon augh tempoe, uka iä huang talo handiai

radjin ingilak tempoe, äla iä badjawap;

10. Tuntang äla manakau talo enen, tapi uka iä budjur huang karä gawie, mangat awi talo handiai iä manara adjar Hatalla. Djurusalamat ita.

11. Krana asin Hatalla, idjä manjalamat olon, djari lembut akan olo handiai,

12. Tuntang madjar ita, mangat ita manganan karä kadarhaka tuntang karä kipen kalunen, mangat belom mantoh, tetek, tumon kahandak Hatalla huang kalunen mindjam toh,

13. Haiak mentai harap salamet, iä tä, karinah kahain pangkahai Hatalla, Djurusalamat ita, Jesus Kristus;

14. Idjä djari manjaragh arepe indu gantin ita, nakara iä maliwus ita bara karä kadarhaka, tuntang mamprasih akae ungkup olo, idjä baris ajue, idjä radjin malalus gawi bahalap.

15. Augh toh hapam madjar, mampudji, mangotak olo tuntang karä kabehate. Äla olo manawah ikau.

BAGI 3.

Patnt Titus masana asin Hatalla, idjä manjalamat tuuteug mamprasih olou, tina mangabelä guru asa, tuntang augh adjar, idjä malawan britan sei tä.

1. Soho äwen, uka iä mamenda olo marentah, idjä

mimbing kwasa, uka iä manemon augehe tuntang tatap akan karä gawi bahalap.

2. Uka iä äla pangotok, panjuat, tapi paris tuntang balemo dengan olo handiai.

3. Krana ita kea bibin paleng, parisang, lajang, djipen arä kipen tuntang arä talo sala; ita djari belom huang kadarhaka, huang kahiri, patut ita injingi, tuntang ita djari hasingi.

4. Tapi amon kasajang Hatalla, Djurusalamat ita, djari bakarinah, tuntang sintae dengan olon:

5. Tä iä djari manjalamat ita, djaton sabab gawi tetek idjä iawi ita, tapi tumon asie, awi pampandoi brasib, idjä awi tä ita inakan haluli, tuntang awi Rogh brasib, idjä manaheta ita; — (Joh. 3, 5.)

6. Idjä paham djari inusuh Hatalla akan ita awi Jesus Kristus, Djurusalamat ita;

7. Nakara ita, idjä djari indjadian tetek awi asie, mandino bagi intu kabharap dengan pambelom idjä katatahi.

8. Augh toh toto, tagal tä aku manjobo ikau baredjur manantu augh toh, mangat äwen, idjä pertjaja hang Hatalla, akuh atäie radjin malalus gawi bahalap. Talo djetoh toto bahalap, tuntang baguna akan olon.

9. Tapi kanan karä adjar

ngahus, adjar horoe ritus karä dewa, tuntang karä kanjaing kasuat tagal Torat; krana djetä djaton baguna, haiang bewäi.

10. Kabelä olo idjä mimbing adjar sala, amon iä djari impudji sindä handuä,

11. Basa puna tawam, olo kalotä djari tapakarok badosa bewäi, tuntang djari mahukum arepe.

12. Amon aku manjoho Artemas, atawa Tighikus, manalih ikau, tä gulogulong ikau tanggoah aku hong Nikopolis, krana betä aku han-

dak njandähan musim sadingen.

13. Dohop buabuah Senas, guru Torat tä, tuntang Apolos, amon äwen handak barikas, belä iä tapas enen.

14. Soho olo baris ita badjar mandohop ompat talo babalap tumon kapatute indu hapae, belä iä kilau djaton mamua.

15. Sakarä olo idjä deng-angku manabi ikau. Käläh manabi karä idjä sinta ikäi huang kapertjaja. Käläh asi mampabaiak keton handiai. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN PILEMON.

Paulus masanan kabandjake, sabab Pilemon dähen huang kapertjaja tuntang sinta; iä blaku intu iä, mampun, manarima huang sinta Onesimus tä.

1. Paulus, idjä imasong tagal Kristus Jesus, koä Timotens, pahari tä, akan Pilemon, idjä äka sintan ikäi, idjä padjak gawin ikäi,

2. Tuntang akan Apia, idjä äka sintan ikäi, tinai akan Arghipus, idjä padjak

ikäi mangalabi, tuntang akan ungup, idjä hapumpong intu humam:

3. Käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Hatalla, Bapa ita, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus.

4. Aku manarimakasih intu Hatallangku, tuntang haradjur manabiu ikau huang lakudoangku,

5. Basa aku mahining brian sintam tuntang kaper-

tjajam bong Tuhan Jesus, tinai dengan olo brasih handiai;

6. Nakara kapertjajam sasar abas, awim sasar kaseue talo babalap handiai tä, idjä ain ita huang Kristus Jesus.

7. Kraua ikäi paham handjak tuntang paham iampong awi sintam, basa atäi olo brasih djari iampong, o pahari!

8. Tagal tä, alo aku tau uräh huang Kristus manjoho ikau mawi talo awang patut,

9. Maka sabab sinta aku radjin haream blaku intu ikau, tawam bewäi, aku, Paulus idjä bakas tä, idjä toh imasong kea tagal Jesus Kristus.

10. Maka aku blaku ikau akan anakku, idjä djari inakangku huang pasongku, iä tä Onesimus;

11. Idjä bihin djaton baguna akam, tapi toh iä paham baguua akam tuntang akangku kea; iä tä djari injohoku buli ikau.

12. Tapi käläh ikau tarima iä, kilau iä atäiku.

13. Aku toto radjin mam-pelai iä dengangku, uka iä gantim manonggo aku, idjä imasong tagal Ewangelion.

14. Tapi amon dia tuntang kahaudak aim, aku djaton maku manautu talo enen, belä kabalapm kilau ihadja-djoan, tapi mangat djetä tuntang kahiasm.

15. Krana mikäh iä djari malih ika handjolo, mang-at ika toh sondau iä tinai akan katatahi;

16. Djaton kilau djipen hindai, tapi lebih bara djipen, kilau pahari idjä äka katau; intu aku mahin kalotä iä, paham haream intu ikau, salipet tumon isi tuntang huang Tuhan.

17. Tagal tä, amon ikau mauggarä aku karampim, tarima iä kilau aku.

18. Tinai paribasa iä djari marugi ikau, atawa aton utange dengam, itong tä akaugku.

19. Aku, Paulus, djari manjurat djetoh, hapan lengängku kabuatku: aku handak mauabor tä; — belä aku manahiu, ikau kilau butang hapus bitim intu aku.

20. Joh pahari, pahandjak aku huang Tuhan tagal ika; pangat atäiku huang Tuhan.

21. Aku djari maujurat akam, haiak harap ikau manumon aughku; tuntaug puna tawaugku, gawim karäh paham haream bara aughku.

22. Tinai simpan kea akangku äkaku tau melai; krana aku harap, awi karä lakudoan keton Hatalla karäh halalian aku tinai akan keton.

23. Epapras, idjä imasong haiak aku tagal Kristus Jesus, manabi ika;

24. Kalotä kea Markus, Aristarghus, Demas, Lukas, idjä padjaku.

25. Käläh asin Tuben ita Jesus Kristus mampahaik rogh keton. Amen.

SURAT RASUL PAULUS AKAN OLO IBRANI.

BAGI 1.

Kristus, idjä insanan karä nabi, hai bara talo handiai, iä toto Hatalla.

1. Hatalla, idjä kindjap tuntang hakabeken ampie heran djari hakotak dengan karä tato hadjamban karä nabi, djari hakotak huang karä andau harian toh deng-an ita hapan Anake,

2. Idjä djari inantue, uka talo handiai akae, idjä awie kea iä djari mandjadian kalunen. — (*Masm.2,8. — Joh. 1,10.*)

3. Iä, idjä Sangkowong kahain Hatalla, tuntang manamunan bitin Hatalla, idjä mananggong talo handiai awi augh kwasae, limbah iä djari mampuas karä dosan ita hapan bitin ai, maka iä djari mondok bila gantaun Idjä Pangkabai tä huang sorga. — (*Mark.16,19.*)

4. Iä djari hai paham baream bara karä malaikat, tumon iä djari mandino arae paham bahalap bara äwen.

5. Krana dengan idjä kwe bara karä malaikat tä iä pudji hamauh: „Ikau Anakku, andau tob aku djari mangarinah mangkat ikau?” Tinai: „Jaku handak aton Bapae, tuntang iä akan Anakku.” — (*Masm.2,7. — 2.Sam.7,14.*)

6. Tinai, amon iä manamään iä, idjä solake inakae tä, akan kalunen, koe: „Karä malaikat Hatalla akan manjembah iä.” — (*Masm. 97,7.*)

7. Toto, tahu karä malaikat iä hamauh: „Iä manampa malaikat ajue rogh, tuntang karä djipae njalan apui.” — (*Masm.104,4.*)

8. Tapi tahu Anak iä hamauh: „Padadusam, o Hatalla, malai sampai katatabi; sokahm, katem radja; aton

sokah kabudjar. — (*Masm.* 45,7.)

9. „Ikau djari sinta katek, tuntang basingi kapapa, tagal tä ikau, o Hatalla, djari iminjak Hatallau dengan minjak kahandjak paham bara karä kolom.”

10. Tinai: „Ikau, o Tuhan, solasolake djari meudjadian petak, tinai karä langit ares tampan lengäm. — (*Masm.* 8, 4;102,26.)

11. „Djetä akan nihau, tapi ikau melai hantä; talo handiai tä karäh retus kilau klambi;

12. „Kilau pakaiän ikau karäh mambalon tä, djetä karäh iobah; tapi ikau magoa ikau, karä njelom djaton katawan kalepabe.” — (*Jes.* 34,4;51,6-)

13. Maka dengan äwe bara karä malaikat iä pudji hamaub: „Mondok hila gantaungku, sampai aku djari mambering karä musohm indu galang paim?” — (*Matt.* 22, 44.)

14. Djaton äwen handiai tä rogh tonggo, idjä injoho manonggo äwen awang akan mandino salamat?

BAGI 2.

Patut olo harap Jesus, idjä mandjadi olon, nka iä manjelamat olon.

1. Tagal tä patut paham haream ita mimbing talo idjä

djari bining ita, suro ita lejau nihau.

2. Krana amon augh tä, idjä insanan malaikat, djari dähén, tuntang karä kalangkab, karä kariseng djari imaläh tumon kapatut:

3. Tä, kilen tinai ita tau mehakan, djaka ita djaton perihara salamat idjä kalotä kahaie? idjä solake djari insanan Tuhan, tuntang djari indäben intu ita awi äwen, idjä djari mahining aughé;

4. Haiak Hatalla kea mandohop maujaksi awi kata, talo heran, awi arä ampin kwasa, tuntang awie manenga Rogh brasih, tumon kahandak ai. — (*Gaw. Ras.* 2,4.)

5. Krana iä djaton djari mampamenda kalumen idjä rahian tä, idjä inahia ikai, akan malaikat.

6. Tapi atom idjä manjaksi hong surat: „Narai olon, sampai ikau mingat iä? marei panakan olon, sampai ikau madja iä? — (*Masm.* 8,5.)

7. „Ikau djari mampakerik iä handjulo bara malaikat, tinai hapan kabai tuntang horumat ikau djari mamparadja iä, tuntang djari mangkat iä marentah karä tampan lengäm.

8. „Talo handiai djari ingkesm penda paie.” Maka haiak iä mingkes talo handiai penda paie, djaton iä djari milih talo idjä, awang djaton akan mamenda tä; tapi ka-

tontoh ita hindai mitä talo handiai toto mamenda ää.

9. Tapi ita mitä Jesus tä, idjä imparadja dengan kabai tuntang horumat awi kapähän pampatäi, idjä handjulo impakorik bara malaikat, mangat iä awi asin Hatalla mangkemä pampatäi tä ganttin olo handiai.

10. Krana patut intu iä, idjä sabab iä talo handiai aton, tuntang idjä awie talo handiai aton, uka iä indu mimbit arä anake akan kahaie, manindah Mantir salamat äwen tä awi kapähä.

11. Basa idjä mamprasih, tuntang karä äwen idjä imprasih, samandiai uras bara idjä tä; tagal tä kea iä djaton mahamen manggarä äwen tä paharie,

12. Koae: „Aku handak masanan aram akan karä pabaringku, bentok ungkup aku handak manjanji tara akam.” — (*Masm.22,23.*)

13. Tinai: „Jaku handak harap intu iä.” Tinai: „Itäm, toh aku tuntang karä anak, idjä djari inengam akangku.” — (*Masm.18,3. Jes.8,18.*)

14. Toh, basa karä anake tä puna isi daha, maka iä kea djari tamä sama isi daha tä, nakara awi pampatäie iä marusak idjä mimbang kwasan pampatäi, iä tä setan;

15. Tuntang maliwus karä olo, idjä awie mikäh pampa-

täi djari imparewar hapus pambelome.

16. Krana toto, iä djaton manarima malikat, tapi panakan Abraham inarimae.

17. Tagal tä, patut iä mandjadi sama dengan paharie hong talo handiai, mangat iä indu Imam hai idjä panjang tuntang budjur huang karä perkara, idjä patut ilalus intu Hatalla, indu manjapan karä dosan olo.

18. Krana haiak bitie djari ingapähä tuntang iningkes, toh iä tau mawat olo tä idjä iningkes.

BAGI 3.

Kristus hai bara Moses; olo idjä manganan iä akan bush hukum pabam haream bara olo Israel, idjä djari marisang dengan Moses.

1. Tagal tä, o pahari idjä brasih, idjä djari irawäi mangat tamä sorga, ingeingat Rasul tuntang Imam hai, idjä ingaku ita, Jesus Kristus tä,

2. Idjä toto budjur deng-an idjä djari mangkat iä, kilau Moses kea djari budjur huang hapus humae. — (*4.Mos.12,7.*)

3. Maka iä toh patut ihorumat paham haream bara Moses, tumon tukang-huma pnaa paham iborumat bara huma tä.

4. Krana genep hutna aton

tukango, idjä mamangue, tapi idjä mamangun talo handiai, djetä Hatalla.

5. Maka Moses toto djari budjur kea huang hapus humae, kilau djipen, uka iä manjaksi talo, idjä akan insanan barian.

6. Tapi Kristus, kilau Anak, idjä Tempon humae tä; humae tä ita, asal palus sampai katatesse ita däben mimbing katanggar atäi, tuntang kahendjak huang kaharap.

7. Tagal tä, kilau koan Rogh brasih: „Andau toh, amon keton mahining aughe, — (*Masm.* 95,7.)

8. „Ela manekang atäi keton, kilau metoh kanjaing intu andau tingkes huang padang tä;

9. „Eka tato keton djari maningkes aku, tuntang mangkemä aku, tuntang karä äwen tä djari mitä gawingku äpat pulu njelo katabie.

10. „Tagal tä aku malait pangereng djetä, sambil hamauh: atäi olo tä haradjur lajang hantä, tapi iä djaton djari katawan djalangku.

11. „Tä aku djari sumpah huang kalaitku: olo tä djaton akan tamä kasanang ajungku.”

12. Djaga, o pahari, suro idjä bitu keton bara atäi pa-pa, idjä djaton pertjaja, sam-

pai undur bara Hatalla idjä belom.

13. Tapi awi hapudji sama arep keton sining andau, katabin katika idjä inggarä „andau toh,” belä atäi idjä bitu keton habalulang awi ti-pun dosa.

14. Krana ita djari mandino bagi huang Kristus, asal sampai katatesse ita däben mimbing tamperan kaharap ita.

15. Katabin aton augh kalotoh: „Andau toh, amon keton mahining anghe,” maka äla manekang atäi keton, kilau djari metoh kanjaing tä.

16. Krana awi äwe karä olo tä, limbah äwen djari mahining aughe, idjä marahas iä? djaton djetä uras idjä djari blua bara Misir, ompat Moses?

17. Maka tagal äwe iä djari blait äpat pulu njelo katabie? Djaton tagal olo tä, idjä djari badosa, idjä bere-nge djari inganan huang padang lombah? — (*4.Mos.* 14,36.)

18. Tinai tagal äwe iä djari sumpah, olo tä djaton akan tamä kasanang ajue, djaton djaka tagal olo tä, idjä djaton maku pertjaja?

19. Kalotä ita mitä, olo tä djaton tau tamä sabab iä djaton pertjaja.

BAGI 4.

Olo akan tamä kasanang awi kapertjaja; kwasan augh Hatalla; kamenteng atäi huang Jesus.

1. Tä buah ita mikäh, belä kahum magon aton djandjie, ita akan tamä kasanang ajue, belähe keton sajup, palus djaton tau sampai tä.

2. Krana akan ita kea Ewangelion djari insanan, sama kilau akan olo tä; tapi augh idjä insanan akan olo tä djaton baguna akäe, basa djetä djaton tamä kapertjajan olo, idjä djari mahining tä.

3. Krana ita, idjä pertjaja, tamä kasanang, tumon aughhe: „Aku djari sumpah huang kalaitku: olo tä djaton akan tamä kasanang,” — alo gawie uras djari hapus katika kalunen djari inampa. — (3,11.)

4. Krana aton augh surat iä djari hamauh kalotoh tahiu andau udju: „Andau udju Hatalla djari malajan bara karä gawie.” — (1.Mos. 2,2.)

5. Maka hnang augh surat toh tinai: „Olo tä djaton akan tamä kasanangku.”

6. Djadi, basa batantu, belähe olo akan tamä kasanang tä, tuntang olo tä, idjä akäe Ewangelion djari insanan solake, djaton djari

tamä, tagal äwen djaton pertjaja: ..

7. Maka iä manukas tinai andau idjä batantu, iä tä: „andau toh;” awie hamauh hadjamban Dawid tabi rahian, tumon djari aughhe: „Andau toh, amon keton mahining aughhe, äla manekang atäi keton.” — (3,7.)

8. Krana amon Josua djari manamäan olo tä akan kasanang tä, toto limbah tä iä djaton djari masanan andau beken tinai. — (5.Mos.34,7.)

9. Tagal tä, aton tinai kasanang akan ungup olo Hatalla.

10. Krana idjä djari tamä kasanange, iä kea malajan bara karä gawie, kilau Hatalla kea djari malajan bara gawie.

11. Tä buah ita ukuukuh, nakara ita tamä kasanang tä; belä idjä biti balongkang, tumon karisang äwen tä keari

12. Krana augh Hatalla puna belom tuntang kwasa, banjihä bara padang idjä kuman hasansila, tuntang djetä manambelan sampai mamisah hambaruan dengan rogh, sapan tolang tuntang untek, djetä mariksa karä patongan tuntang tirok atäi.

13. Maka dialo idjä talo basilim bara iä, tapi talo handiai kilau halangai tuntang talampas intu matan ai tä, idjä karäh mamaläh akan ita.

14. Toh, basa ita bara Imam hai idjä kwasa, idjä djari tamä palus ambo karä sorga, iä tä Jesus, Anak Hatalla: buah ita däben mangaku iä.

15. Krana ita djaton bara Imam hai, idjä djaton tau manjanjang ita huang karä kalemon ita, tapi sama kilau ita kea iä djari iningkes huang talo handiai, tapi ruar bara karä dosa.

16. Tagal tä buah ita tuntang kehandjek manalih padadusanasi, mangat ita injanjang, iasi, tuntang indobop intu andau kadjakä. — (4. Mos.7,89.)

BAGI 5.

Jesus Imam hai idjä toto.

1. Krana karä imam hai iangkat bara baris olo kalunen, tuntang impendeng akan olo, mangat mangabush olon rleangan Hatalla, nakara iä maluput panenga tuntang parapah tagal karä dosa,

2. Tuntang mangat iä tau manjanjang olo humong, olo lajang, basa bitie kea injang-kulep kalemo.

3. Tagal tä iä patut maluput parapah tagal dosan ai kea, sama kilau tagal dosan olo arä.

4. Tinai olo djaton tau

manduan horumat tä hapan kahandake, tapi iä mandjadi imam hai, idjä djari inukas Hatalla, kilau Aaron tä.

5. Kalotä kea Kristus djaton djari mangkat arepe akan horumat tä, mandjadi Imam hai, tapi idjä djari hamaui dengae: „Ikau Anakku, andau toh aku djari mangarinah mangkat ikau.” — (Masm.2,7.)

6. Kilau iä hamaui kea huang surat beken: „Ikau Imam palus katatahi, tumon atoh Melghisedek.” — (Masm.110,4.)

7. Katahin andaue huang isi iä djari maluput parapabe, iä tä, arä lakudoa, haiak mantehau tuntang manangis akan idjä tau mahiwus iä bara pampatäi, tuntang iä djari liwus bara kikähe.

8. Alo iä puna Anak, maka awi karä kapähä, idjä djari buah iä, iä djari badjar katurut.

9. Tuntang limbah iä minduh, maka iä mandjadi Batangsalamat idjä katatahi akan olo handiai, awang manurut iä.

10. Tuntang iä inggarä Hatalla Imam hai tumon atoh Melghisedek.

11. Maka tabiu iä tä arä bewäi talo, idjä akan insanen ikäi, idjä bahak inarang, basa keton kadian mahining.

12. Krana keton, idjä tumon katahin katika patut

uras guru, toh keton patut iadjar tinai tampanan karä kotak Hatalla idjä solake; tantang keton magon akan manusu, djaton tau kuman talo kinan toto.

13. Krana genep idjä magon manusu, djaton djari patjäh huang augh katetek, krana iä magon kilau awau.

14. Tapi awang tagangae akan kuman talo kinan toto, olo djetä, idjä tamat badjar, sampai iä tau mariksa talo bahalap tuntang talo papa.

BAGI 6.

Olo impudji, belä undur tinai bara kaptjaja, tapi melai tetep, tuntang mental djandjin Hatalla, idjä dähen haliai.

1. Tagal tä, haiak malihä tampanan adjar Kristus, käläh ita palus manimbang augh idjä bahali tä; ikäi djaton maku mingkes galang tinai, tahu kahobah bara karä gawi baka matäi, kaptjaja huang Hatalla,

2. Adjar tabiu karä pam-pandoi, tuntang adjar tahu lengä indanan hundjun olo, tahu kamisik olo matäi, tuntang kahapus kadjarian ita idjä palus katatahi.

3. Maka ikäi handak manimbang tä, amon Hatalla manjoho ikäi.

4. Krana djaton olih olo tä, idjä djari implawa sindä,

tuntang djari mangkemä teng-an sorga tä, tuntang mandino Rogh brasih,

5. Idjä djari mangkemä augh Hatalla idjä bahalap, tuntang kaabas pambelom idjä rahian tä:

6. Amon olo tä balekak tinai, djaton olih, koangku, olo tä inaheta tinai akan kahobah, basa äweu manjam-palaki Anak Hatalla tinai, tantai manawah iä.

7. Krana petak, idjä minjip udjan tä, awang kindjap mohon akæ, sambil mampalembut bua bahalap akan olo malan, petak tä imberkat Hatalla.

8. Tapi petak idjä mampalembut duhi tingen patut inganan bewäi, djetä tokep injapa; maka tepa djetä ingähu.

9. Tapi, o keton, idjä äka kataun ikäi, ikäi harap perkaran keton bahalap bara tä, keton rantep dengan salamät, alo augh ikäi kalotoh.

10. Krana Hatalla djaton tulas, sampai ngalapean gawin keton, tuntang sintan keton indu horumat arae, awi keton djari mandehop olo brasih, tinai keton mandohop äwen tä hantä kea.

11. Tapi ikäi nahuang, mangat genep keton haradjur radjin kalotoh kea, uka keton dia mandjaju mabaga kaharap, sampai kalepabe;

12. Belä keton kadian, tapi

mangat ketonmannntut äwen, idjä awi kapertjaja tuntang kaketep djari mandino karä djandji.

13. Krana amon Hatalla djari mandjandji akan Abraham, basa djaton idjä hai bara iä, idjä hapae sumpah, maka iä djari sumpah manjewut arepe, — (1. Mos. 22, 16.)

14. Koe: „Toto, hapan berkat aku handak mamberkat ikau, haradjur aku handak mangupal ikau paham.”

15. Maka tumon tä Abraham mendäh tuntang pandjang atäie, tuntang iä djari mandino djandji tä.

16. Krana olo pudji sumpah, manjewut idjä hai bara arepe; sumpah hapan mandähen aughe, djetä mamutus karä basaran olo.

17. Tagal tä Hatalla, basa iä toto haliai handak mandähen akan idjä indu mandino djandji tä, tukas khandake djaton tau hobah, maka iä djari mandäben tä hapan sumpah;

18. Nakara awi duä perkara idjä djaton taraobah, idjä huang tä Hatalla puna djaton haliai tau manandjaro, ita bara ampong idjä dähen, ita idjä djari bakalindong, haiak mimbing kabarap tä dähedähen, idjä djari ingkes akan ita;

19. Idjä intu ita indu sauh hambaruan idjä dähen tuntang bunggut, idjä tamä

äka brasih, palus huang dinding helat tä,

20. Äka Pangkaliman ita djari tamä akan ita, iä tä Jesus, idjä tumon atoh Melghisedek mandjadi Imam hai sampai katatahi.

BAGI 7.

Jesus Imam hai tumon atoh Melghisedek, iä hai haliai bara karä imam, idjä tumon atoh Aaron.

1. Maka Melghisedek tä horan radja Salem, tuntang iä imam pangkahai Hatalla, idjä djari manambang Abraham, katika iä buli, limbah mampalah radja limä tä, tuntang iä djari mamberkat Abraham. — (1. Mos. 14, 18.)

2. Akae kea Abraham djari manenga idjä dalam sapulu karä ramoe. Maka riman arae solake: Radjan katetek; tinai iä radja Salem, djetä: radjan kasanang.

3. Iä djaton bapae, djaton indue, djaton horoe utuse, djaton saritan tamperan karä andau pambelome atawa kahapuse; awi tä iä manamunan Anak Hatalla, iä magon imam palus katatahi.

4. Maka toh, ingat keton, kilen kea kahaie idjä akae mahin Abraham, batang tato tä, djari manenga midjä dalam sapulu karä talo awang djari dmoec.

5. Ewen baris ungkup Lewi, idjä mandino pangkat imam, djari injoho kea tumon augh Torat, uka iä manduan midjä dalam sapulu pangulih olo arä, iä tä, pangulih karä paharie, alo paharie tä panakan Abraham kea. — (5. Mos. 14, 28 29.)

6. Tapi iä, idjä djaton baris panakan olo tä, mahin djari manduan midjä dalam sapulu bara Abraham kea, tuntang djari mamberkat iä, idjä djari äka djandji tä.

7. Toh, maka puna djaton taralawan: awang korik imberkat awi awang hai.

8. Tinai hetoh olo tä, idjä akan matäi, pudji manduan midjä dalam sapulu, tapi hetä iä, idjä insanan belom.

9. Tinai Lewi kea, (mangat darin aughku kalotä,) idjä manduan midjä dalam sapulu, mahin djari manahor midjä dalam sapulu tamput Abraham;

10. Krana iä magon huang tatee, katika Melghisedek hasupa dengae.

11. Toh, djaka katinduh djari indjadian awi pangkat imam olo Lewi, (krana bagalang tä utus olo Jehudi djari mandino Torat,) tä maka narai guna tinai Imam beken akan lembnt, tumon atoh Melghisedek, idjä djaton tumon atoh Aaron?

12. Krana amon pangkat

imam iobah, djaton tau dia Torat iobah kea.

13. Krana iä, idjä tahuu iä augh tä djari insanan, baris hamputan beken, djaton idjä biti baris hamputan djetä pudji mahaga gawin mesbeh.

14. Krana tarang toto, Tuhan ita djari lembut bara Juda, maka dengan hamputan djetä Moses djaton djari manabiu talo enen tahuu pangkat imam;

15. Tuntang djetä tarang haream hindai, basa tumon tamunae Melghisedek akan lembut imam beken,

16. Idjä djari iangkat, djaton tumon Torat prentah idjä tahuu isi, tapi tumon kwasan pabelom idjä palus sampai katatahi.

17. Krana iä manjaksi: „Ikau Imam palus katatabi, tumon atoh Melghisedek.” — (5, 6.)

18. Awi tä, maka prentah idjä solake tä ingarak tinai, basa djetä balemo, djaton baguna.

19. Krana Torat djaton djari tau maninduh talo enen; tapi toh djetä djari inganti awi kaharap idjä bahalap haream, idjä awi tä ita tokep Hatalla;

20. Tinai djetoh djari tuntang sumpah haream; krana äwen Lewi mandjadi imam djaton tuntang sumpah.

21. Tapi iä toh tuntang sumpah, awi idjä djari hamauh dengae: „Tuhan djari sumpah, djaton iä manjasal

tinai: ikaw toh Imam palus katatahi, tumon atoh Melghisedek." — (5,6.)

22. Kabotä Jesus mandjadi Andal djandji idjä paham haream kahalape.

23. Tinai äwen Lewi arä bitie djari iangkat mandjadi imam, basa pampatäi djaton manjoho äwen melai katatahi;

24. Tapi iä toh, basa iä melai katatahi, mimbing pangkat imam idjä palus haradjur.

25. Tagal tä haradjur katatahi iä toto tau manjalamat karä olo, idjä manalih Hatalla mahapang iä, basa iä belom katatahi, tuntang bla-ku akan olo tä.

26. Krana patut Imam kalotä akan ita, idjä brasih, ruar bara karä kasala, djaton hapurek awi dosa, idjä imberis bara olo badosa, tuntang hai bara karä sorga;

27. Idjä djaton usab, kilau karä imam hai bihin, uka iä belo maluput parapah tagal dosan ai, linbah tä tagal dosan olo arä; krana sindä iä djari malalus tä, metoh iä maluput arepe indu parapah. — (3.Mos.16,3.6.)

28. Krana Torat djari mangkat olo, idjä tuntang kalemoe mandjadi imam hai; tapi augh-sumpah tä, idjä inje-wut rahian bara Torat, mangkat Anak tä, idjä tunduh palus katatahi.

BAGI 8.

Awi Kristus mandjadi Imam palus katatahi, maka pangkat imam olo Lewi djari ingarak, tinai awi Ewangelion djandjin Hatalla idjä solake, Torat tä, terai kwaanoe tinai.

1. Maka rima pandak talo handiai, idjä djari insanan ikäi toh, kalotoh: aton ain ita Imam hai idjä kalotä, idjä mondok hila gantaun pada-dusan ain Idjä Pangkahai tä huang sorga;

2. Idjä nguan talo brasih tuntang tingkap brasih idjä toto tä, idjä djari imangun Tuhan, djaton imangun oton.

3. Krana genep imam hai iangkat, uka iä maluput penenga tuntang parapah; tagal tä djaton tau dia iä toh kea bara talo indu ilupute akan parapah.

4. Toh, amon iä belom hundjun petak, tä iä djaton Imam, basa betä pana ston imam, idjä tumon Torat maluput parapah,

5. Idjä manonggo hong tamunan tuntang kangkalingän human Hatalla idjä hong sorga tä, kilan Moses djari injoho Hatalla, amon iä akan manampa tingkap brasih tä; krana koae: „Ingangat, uka ikan manampa talo handiai tä tumon sontoe, idjä djari imprahan akam hundjun bekit." — (2.Mos.25,40.)

6. Maka toh, iä djari man-

dino pangkat idjä bahalap haream, tumon iä djari indu Olo-helat djandji idjä bahalap haream kea, idjä indäben hundjun djandji awang bahalap haream.

7. Krana djaka djandji idjä solake tä djaton katapase, tä puna djaton djari ingarangka idjä beken.

8. Krana iä mangotak äwen tä, koae: „Itä! karä andau akan dumah, koan Tuhan, tä maka aku handak mampendeng akan ungkup olo Israel tuntang Juda djandji taheta; — (*Jer.31,31.*)

9. „Djaton tumon djandji, idjä djari inampaku akan tatoe, metoh andau aku djari manjingskap lengän äwen, uka mamplua iä bara tanah Misir; krana olo tä djaton djari tetep huang djandjingu djetä, tuntang aku djaton maku nguan iä hindai, koan Tuhan.

10. „Krana djetoh djandji, idjä handak inampaku akau utus olo Israel limbah karä andau toh, koan Tuhan: karä prentahku aku handak minae intu huange, tuntang handak manjurit tä intu atäie; palus aku handak indu Hatallae, tinai olo tä indu ungkupku.

11. „Tuntang djaton hindai olo akan madjar kolae, djaton hindai olo akan murek paharie, koae: awi mangasene Tuhan; — krana olo handiai tä uras karäh kasene

aku, bara idjä pangorik samapai idjä pangkabai.

12. „Krana aku handak masi äwen, tuntang djaton manahiu kadarhaka; tinai karä kalangkah olo tä djaton haliai aku handak mingate tinai.”

13. Amon iä manjewut: „djandji taheta,” tä iä mam-pausang idjä solake tä. Maka idjä usang, idjä djari rotus, djetä puna badjeleng kea akan nihau.

BAGI 9.

Karä hadat tuntang parapah idjä tumon Torat korik haliai regae tuntang kwase bara dahan Kristus.

1. Maka djandji idjä soloke tä aton kea hadat agama, tuntang kaleka brasih, idjä hong kalunen djetoh.

2. Krana djari aton tingkap brasih idjä karamahan tamä tä, hetä äka tantahan sumbo, tinai medja tä, tinai tepong-tampajah; djetä inggarä äka brasih. — (*2.Mos. 25,25.31.*)

3. Maka huang dinding-benang idjä duä tä äka idjä inggarä: äka idjä brasih haliai. — (*2.Mos.26,35.*)

4. Hetä dadupa bulan, tinai patin-djandji, idjä hapus inanggalong bulau, huange tä aton kasa bulau, sarangan manna tä, tinai sokah

Aaron, idjä djari mangambang, tinai papan batu äka djandji tä djari injurat.

5. Maka ngambo, tambuan pati tä, aton Kerub kahai, idjä mangadjang padadusanasi; maka toh ikäi djaton handak manarang midjämidjä rima karä talo tä.

6. Djadi, amon karä talo tä djari simpan kalotä, maka karä imain haradjur tamä tingkap brasih idjä karamahan tamä tä, uka malalus gawin sombajang; — (4. Mos. 18,3.)

7. Tapi huang tingkap idjä duä tä imam hai bewäi tamä, baja sindä dalam idjä njelo, tuntang djaton tau dia iä mimit dahan, idjä ilupute indu parapah tagal arepe, tuntang tagal dosan: olo arä. — (2. Mos. 30,10. — 3. Mos. 16,2.)

8. Hapan tä Rogh brasih handak mantai, djalan akan äka idjä brasih haliai bindai djari iuap, katahin tingkap idjä solake tä magon aton;

9. Idjä kilau tamunan sampai katika toh, panenga tuntang parapah iluput hetä, idjä djaton tau mamprasih pangingat atäi olo tä, idjä sombajang kalotä;

10. Basa djetä baja talo kinan, talo ihop bewäi, tuntang hadat mamenjau arepe, tinai arä hadat tahu perkarau isi, idjä djari impendeng pandähan idjä toto tinduh tä

sampai. — (3. Mos. 11,2. — 5. Mos. 14,3.)

11. Tapi Kristus djari dumah, Imam hain karä berkat idjä djari indjandji tä, tuntang mahoroe tingkap brasih idjä hai tuntang bahalap haream, idjä djaton tampan lengän olon, idjä djaton ain kalunen toh,

12. Tinai djaton hapan dahan kambing, anak sapi, tapi hapan dahan ai iä djari tamä äka brasih tä sasindä, palus mandjadian kaliwus idjä katatabi.

13. Krana amon dahan sapi, kambing, tuntang kawon sapi bawie tabela tä, idjä inaupitik intu äwen awang pali, djari mamprasih äwen tä tumon isie: — (3. Mos. 16, 14. — 4. Mos. 19,9 12.)

14. Toto, paham haream dahan Kristus, idjä awi Rogh brasih djari maluput arepe indu parapah idjä brasih intu Hatalla, karäh mamprasih pangingat atäi ita bara karä gawi baka matäi tä, mangat manempo Hatalla idjä belom. — (1. Petr. 1,19.)

15. Tagal tä iä Olo-helat djandji taheta, uka awi pampatäie, idjä mamapas karä kalangkah, awang magon leket sangkom djandji idjä solake tä, karä olo idjä djari irawäi akan mandino djandjin bagie idjä katatabi.

16. Krana amon aton surat djandji tahu äka tengau pa-

natau olo, djaton tau dia idjä tempon panatau tä matäi helo.

17. Krana djandji tä haru kwasa amon tempoe tä matäi, djetä hindai kwasa, sangkom olo tä magon belom. — (*Gal.3,15.*)

18. Tagal tä djandji idjä solake tä kea djari indähen hapan daha.

19. Krana limbah karä prentah tä, tumon Torat, djari insanan Moses akan olo handiai, maka iä manduan dahan anak sapi tuntang kambing. tinai danum, bulun tabiri idjä bahandang, tuntang pating isop, sambil manampitik kadaduä, surat djandji tä tuntang olo arä samandiai, — (*2.Mos.25,5.6.*)

20. Sambil hamauh: Djetoh dahan-djandji, idjä djari injoho Hatalla keton.

21. Kalotä kea iä manampitik tingkap brasih tä hapan daha, tinai karä sarangan idjä hanggap nguan sombajang. — (*3.Mos.8,15.19.*)

22. Maka tumon augh Torat bilak talo handiai imprasih awi daha, djaka djaton daha inusub, djaton kea ampun. — (*3.Mos.17,11.*)

23. Tumon tä djaton tau dia karä tamunan talo sorga tä akan imprasih hapan dahan meto tä, tapi karä bitin talo sorga tä akan imprasih awi parapah idjä bahalap bara parapah djetä.

24. Krana Kristus djaton djari tamä äka brasih, idjä tampan lengän olon, idjä baja tamunan idjä toto tä, tapi iä djari tamä palus sorga toto, uka manaharep Hatalla akan ita.

25. Tuntang djaton uka kindjap iä maluput arepe indu parapah, kilau imam hai sining njelo tamä äka brasih hapan daha beken; — (7.)

26. Djaka kalotä, maka bara katika kalunen inampa kindjap djari iä akan buah kapähä; tapi toh, metoh kasukup wajah kalunen, iä djari dumah sasindä, mangat manganan karä dosa haparapah bitie.

27. Tuntang kilau djari inukas akan olo, iä akan matäi, limbah tä iä iriksa imaläh:

28. Kalotä Kristus, idjä djari impatäi sasindä indu parapah, mangat manganan dosan olo arä, tingkat duä tinai haiak djaton manang-gong dosa iä karäh haluli, manjalamat äwen tä idjä mendäh iä.

BAGI 10.

Karä parapah tumon Torat djaton kwasa, tapi parapah Idjä iä, Kristus, kwasa palus katatahi. Patut olo pertjaja harap tä tuntang kaketepe, haiak manarimakash.

---

1. Krana Torat, idjä baja kangkalingän talo bahalap

awang rahlan tä, idjä djaton toto bitin talo tä, djaton haliai tau mamprasih äwen, idjä manalih hapen karä parapah, awang sining njelo iluput hantä.

2. Djaka tau kalotä, tä olo djari terai maluput parapah, basa äwen idjä djari malupute, djari imprasih sasindä, djaton tau indawa dosae tinai.

3. Tapi toh parapah tä baka tä sining njelo iluput haluli, haradjur karä dosa inahiu awi tä tinai. — (3. *Mos.* 16, 21.)

4. Krana puna djaton haliai tau, dahan sapi, dahan kambing mamapas dosa.

5. Tagal tä koae, metoh iä tamä kalunen: „Parapah idjä injambalih tuntang panenga ikau djaton maku manarimae, tapi ikau djari manatap berengku. — (*Masm.* 40, 7.)

6. „Parapah idjä ingähu tuntang parapah tagal dosa djaton djari ingilakm.

7. „Tä koangku: itä! jaku dumah, (huang surat aku djari insanan,) mangat aku malalus kahandak ajum, o Hatalla!”

8. Limbah iä djari hamaeh: „Parapah idjä injambalih, panenga, tuntang parapah idjä ingähu, tinai parapah tagal dosa ikau djaton djari maku manarimae, djetä djaton ingilakm,” (maka karä

parapah djetä idjä iluput tumen Torat,)

9. Tä koae: „Itä! jaku dumah, uka aku malalus kahandakan, o Hatalla!” Tä iä manganan idjä solake, mangat mampendeng idjä duä tinai.

10. Huang kahandake djetä ita djari imprasih, awi parapah, iä tä, bereng Jesus Kristus, idjä djari ilupute sasindä.

11. Maka genep imam nongkang andau mendeng nguan sombajang, tuntang kindjep maluput parapah tä baka tä haluli, idjä djaton haliai tau mamapas dosa.

12. Tapi iä toh, limbah maluput parapah Idjä tagal karä dosa, palus katatabi mondok hila gantaan Hatalla;

13. Sambil mendäh, sampai karä musohe djari imbaring penda paie. — (*Masm.* 110, 1.)

14. Krana awi parapah Idjä tä palus sampai katatabi iä djari mampatiuduh karä olo tä, idjä imprasih.

15. Maka Rogh brasib kea manjaksi talo tä.

16. Limbah iä djari hamaeh helo: „Djetoh djandji, idjä handak inampaku akan olo tä, limbah karä andau toh, kosn Tuhan: karä prentakku handak ingkesku huang atäwe, tuntang manjurit tä intu huange,” (maka iä mandahang tinai:) — (8, 8.)

17. „Tuntang karä dosae,

kerä kalangkah olo tä djaton haliai aku handak mingate tinai."

18. Djadi, amon djetä iam-pun, maka kerä parapah tagal djetä puna terai kea.

19. Maka, o pahari, basa ita toh tuntang kalaudang tau tamä äka brasih tä awi dahan Jesus,

20. Mahoroe djalan idjä taheta tuntang belum, idjä djari inampa Jesus akan ita, mahoroe dindingbenang lä, ä tä, mahoroe isin ai;

21. Tinai basa ain ita aton Imam hai idjä mahundjun human Hatalla:

22. Käläh ita manalih dengan atäi budjur, haiak ita batantu haliai huang kaper-tjaja, tuntang atäi ita djari imprasih bara pangigate papa, tuntang bereng ita djari ienjau hapan danum brasih.

23. Käläh atäi ita tanggar toto mangaku kaharap ita; krana idjä djari mandjandji tä toto tau ibarap.

24. Käläh ita hapingat sama arep ita, hatantiring mangat sinta, tuntang bahalap gawi.

25. Äla ita terai hapum-pong sama arep ita, kilau olo belabe; tapi buah hapudji sama arep ita, paham haream, basa keton mitä, andau tä djaladjalan tokep.

26. Krana amon ita tantai badosa, limbah ita djari harati katoto, maka djaton hindai parapah tagal dosan ita;

27. Tapi ita tuntang kikäh ita akan mendäh hukum, kalason kalait, idjä karäh mampalomos olo parisang.

28. Idjä djari malangkah Torat Moses djaton tau iasi, tapi ä akan matäi, awi augh duä telo saksi:

29. Kilen angat keton, djaton paham haream kabehat hukum tä, idjä akan buah ä, idjä djari mampidjak Anak Hatalla, tuntang djari manggarä dahan djandji tä halikä, idjä awi tä ä djari imprasih, idjä djari manawah Rogh asi?

30. Krana ita katawan ä, idjä djari hamauh: „Aku handak mamaläh, aku handak manjulang gawin olo, koan Tuhan." Tinai: „Tuhan karäh mariksa mamaläh djalahan olo ajue."—(Rom.12,19.)

31. Toto, pajah haliai amon lawo intu lengän Hatalla idjä belum!

32. Tapi ingat keton karä andau horan, katika limbah keton djari implawa, keton djari manjarenan kutoh kadjakä, kapähä.

33. Belahe djari impahawen irusub, indu tampajah kalunen, tinai belabe djari tamput olo idjä irusub kalotä.

34. Krana keton djari tamput kapähängku kea, amon aku imasong, tinai keton djari manjarenan tuntang khandjak, amon karä ramon keton irampas bara keton, basa

keton katawan, talo awang bahalap haresm, awang melai katatahi, indu bagin keton huang sorga.

35. Toh, äla manganan kaharap keton, idjä bara asil hai.

36. Tapi patut keton bake-
tep, mangat limbah keton djari malalus kahandak Hatalla, keton akan mandino djandji tä.

37. Krana: „Hindai isut bewäi, tä iä, idjä akan dumah, karäh dumah, djaton iä karäh marandjar panumabe.” — (*Haggai 2, 7.*)

38. „Tapi olo idjä tetek awi kapertjaja karäh belom.”
Tinai: „Amon olo undur, hambaruangku djaton mangilak iä.” — (*Rom. 1, 17.*)

39. Tapi ita djaton hindjä baris olo tä, idjä undur pelus banasa, tapi ita hindjä baris olo tä idjä pertjaja, mangat hambaruan ita salamat.

BAGI 11.

Kapertjaja inarang; karä tato idjä djari pertjaja inasahan.

1. Maka kapertjaja tä, djetä amon olo batantu maharap djandjin Hatalla toto-toto, tuntang djaton bembang atäie tagal talo, idjä hindai gitan.

2. Awi kapertjaja kea olo

djaman horan djari mandino kasaksian bahalap.

3. Awi kapertjaja ita harati, kaluaen djari injimpan awi augh Hatalla, tuntang karä talo idjä gitan uras indjadian lembut bara kadjaton talo.

4. Awi kapertjaja Abel djari maluput parapah bahalap bara parapah Kain, awi tä iä djari mandino kasaksian iä tetek; Hatalla djari manjaksi panengae; ünai awi kapertjajae tä iä magon hakotak, alo iä djari matai. — (*1. Mos. 4, 4.*)

5. Awi kapertjaja Enogh djari induan, sampai iä djaton tawan pampatäi, tuntang iä djaton tau sondau tinai, basa Hatalla djari manduan iä; krana helo bara iä djari induan, maka aton kasaksian akae, iä ingilak Hatalla. — (*1. Mos. 5, 24.*)

6. Tapi ruar bara kapertjaja djaton tau ita ingilak Hatalla. Krana idjä handak mananggoh Hatalla, djaton tau dia pertjaja, Hatalla aton, tuntang mamaläh akan olo tä, idjä mauggan iä.

7. Awi kapertjaja maka Noah, limbah iä injoho awi augh Hatalla tahu talo idjä hindai gitan, sambil bawat, djari mamapan banama tä akan hapae mahaga olo humae; awi tä iä djari mahukum kalunen, tuntang mandino katetek idjä awi

kapertjaja. — (1. Mos. 6, 8, 14.)

8. Awi kapertjaja maka Abraham, limbah iä imbawa Hatalla, djari manumon aughe tä, palus hagoet manalih tanah, idjä akan induae indu bagie; maka iä djari hagoet, alo iä djaton katawan, akan kwe panggoete. — (1. Mos. 12, 1.)

9. Awi kapertjaja iä djari melai hong tanah djandji tä kilau tamuäi, belom huang tingkap benang, tuntang Isak dengan Jakob, idjä haiak dengae djari mandino sama djandji tä kea.

10. Krana iä djari mentai lewu idjä bara galang toto, idjä imangun indjadian Hatalla.

11. Awi kapertjaja maka Sarah kea djari imparigas palus batihi, tuntang djari manak metoh umure djari halau wajahe, basa tawae, idjä djari mandjandji tä toto tan ibarap.

12. Tagal tä awi Idjä biti kea, awi idjä kilau matäi haream, djari inakan olo kalotä karäe kilau bintang hong langit, kilau baras intu saran tasik, idjä djaton taraisä.

13. Maka äwen handiai tä djari matäi huang kapertjaja, djaton iä djari mandino talo idjä indjandji tä, baja djari mitä tä bara kedjau, tuntang djari bandjak mimbing tä, haiak mangaku arepe tamuäi

pangadja bewäi hundjun petak toh.

14. Krana olo, idjä mangaku arepe kalotä, batantu masanan, iä manggau puna tanah ajue.

15. Maka paribasa iä manahi puna tanah djetä, idjä bara hetä iä djari hagoet, tä puna aton bewäi andaue iä tau buli tinai.

16. Tapi toh iä haus tanah idjä bahalap haream, iä tä tanah hong sorga. Tagal tä Hatalla djaton mahamen iä, sampai handak inggarä Hatallae; krana iä djari manatap lewu akac.

17. Awi kapertjaja maka Abraham, metoh iä iningkes, djari manjaragh Isak indu parapah, iä idjä djari mandino djandji tä djari manjaragh anake idjä tonggal indu parapah, — (1. Mos. 22, 1.)

18. (Idjä tahu iä djari intor akac: „panakan Isak karäh inggarä panakam,“) awie katawan, Hatalla puna kwasa mabelom iä bara olo matäi kea.

19. Tuntang kilau bara hetä kea iä djari manduae tinai, indu tamunan.

20. Awi kapertjaja Isak kea djari mamberkat anake Jabob äwen duä Esau, tahu talo idjä akan mandjadi rahan. — (1. Mos. 27, 27.)

21. Awi kapertjaja Jakob, haiak lius matäi, djari mamberkat anak Josep duäduä

tä, tuntang manjembah, hasinggoh intu lawin sokabe. — (1. Mos. 48, 15.)

22. Awi kapertjaja Josep, haiak lius matäi, djari masanan olo Israel akan babungkat, tuntang mametäh olo tä tahi hantue. — (1. Mos. 50, 24.)

23. Awi kapertjaja Moses, metoh iä haru inakan, djari injabokan indu bapae telo bulan katahi, basa äwen mitä ampie bakem; tuntang äwen djaton mikäh prentah radja. — (2. Mos. 2, 2.)

24. Awi kapertjaja maka Moses, metoh katagaangae, djaton maku inggarä anak putir Parao tä hindai.

25. Iä radjin haream irarat haiak ungkup olo ain Hatala, bara iä tau ramirami handjulo huang kahandjak tuntang desa.

26. Iä manggarä kahawen tagal Kristus panatau paham bara karä panatau hong Misir, krana iä mingat baläh idjä rahian dapit.

27. Awi kapertjaja iä djari malihi Misir, djaton djari mikäh kalait radja; krana iä djari mimbing Tuhan idjä djaton mamala tä, kilau gitae.

28. Awi kapertjaja iä djari nguan paska tä, tuntang mohos karä huma hapan daba, belä idjä akan marusak karä anak bakas tä mawi olo Israel. — (2. Mos. 12, 12.)

29. Awi kapertjaja olo tä

djari dimpah manandjong, mahoroe tasik bahandang, kilau mahoroe petak lam-pang; maka amon olo Misir kea mangkemäe tumon tä, äweu uras buseng. — (2. Mos. 14, 22.)

30. Awi kapertjaja kotan Jerigho djari balongkang, limbah olo tä djari manandjong bakaliling kudju andau katahie. — (Jos. 6, 20.)

31. Awi kapertjaja Rahab, lontäi tä, djaton djari benasa tamput karä olo perisang tä, awie djari mandoon olo kalati tä tuntang kabuabe.

32. Tinai akan en aku akan masanan talo hindai? Krana aku djaton andauku, amon aku handak marinting karä saritan Gideon, Barak, Simson, Jepta, Dawid, Samuel, tuntang karä nabi;

33. Idjä awi kapertjaja djari mampalah karadjaan, malalus katetek, mimbing djandji, mangop njanan singa;

34. Mambelep kwasan apui, mahakan njihin pedang, impaabas metoh kalemoë, impamenteng huang klahi, djari mandarai karä kawan parang olo beken;

35. Olo bawi djari mandino olo ajue, idjä djari matäi, belom baluli, tinai belabe djari pahias ingapähä, djaton maku iliwus, nakara iä mandino bagi huang pabelom idjä bahalap haream.

36. Tinai belae djari buah kahawen, djari imukul, imasong, tuntang inutup hong sipir;

37. Iä djari imanting hapan batu, djari inggargadji, djari intakan awi arä ampin kapähä, djari impatäi hapan padang; iä djari mangumbang tanah hapakaian upak tabiri, upak kambing, inalua, indjakä, imapa;

38. Äwen, idjä akae kalunen djaton baguna, djari tarangtaranga hong padang benjem, hundjun bukit, intu karä : lowang tuntang hungkap petak.

39. Maka olo handiai tä, idjä awi kapertjaja djari mandino kasaksian, djaton kea djari mandino talo idjä indjandji tä:

40. Basa Hatalla bara horan djari manukas talo idjä bahalap haream akan ita, uka olo tä djaton injukup salamate sala bara haiak ita.

BAGI 12.

Olo impudji, uka dähen huang kaper-tjaja, huang kaketep, huang gawi bahalap, basa ai aton djandji bahalap haream bara djandji, idjä ain olo horan.

1. Tagal tä, basa tawon olo saksi kalotä karäe haka-haling ita, käläh ita kea manganganan karä tanggung, karä dosa, idjä purah manipu ita, balalu hadari mahoroe dja-

lan, idjä djari inantu akan ita, tuntang kaketep atäi;

2. Haiak ita nampajah Jesus, Mantir ita, idjä Tamparan tuntang Kabapus kaper-tjajan ita; idjä takirin kahandjak awang imprahan akae, djari manjarenan sampalaki, djaton paraba kahawen, tuntang toh iä mondok hila gantaun padadusan Hatalla.

3. Ingaingat iä, idjä kalotä djari injuat olo badosa, belä keton sasar ujuh, sampai atäi keton lenjoh.

4. Keton hindai djari melawan sampai badaha, metoh keton batangkarap dengan dosa.

5. Tuntang keton djari kalspean augh ampong ai, idjä marar keton kilau anake: „O anak, äla mangabelä djaran Tuhan, tuntang äla atäim lenjoh, amon ikau iadjare.

6. „Krana Tuhan mandjara olo idjä äka huange, iä murek mamukul genep anak idjä iangkate.”

7. Amon keton manjarenan djaräe, tä Hatalla dengan keton kilau anake; krana kwe anak, idjä djaton indjara bapae?

8. Tapi amon keton djaton haliai indjara, alo awang beken uras indjara, tä keton anak sarau, djaton batang anak.

9. Tinai äwen idjä puna bapa ita tumon olon, djari mandjara ita, tuntang ita

djari mamenda iä: djaton paham haream ita indu marawan Bapa karä rogh, mangat ita belom?

10. Krana äwen tä djari mandjara ita handjulo tumon kahandake, tapi iä toh mandjara ita akan kahalap ita kea, mangat ita ompat mandino bagin karasihe.

11. Maka sangkom buah djara, djetä djaton indu kahandjak, malainkan indu kapähä, tapi rahian djetä mampalembut bua kasanang tuntang katetek akan olo tä, idjä djari iadjare.

12. Tagal tä gatang tinai lengän keton idjä mantabuläi, utut keton idjä paleko.

13. Parampar djalan akan pain keton, uka awang bating pangang äla palus talokas, malainkan uka iä käläh.

14. Goang kabuah dengan olo handiai, tinai karasih, krana sala bara tä dialo idjä biti akan mitä Tuhan.

15. Tinai djaga, belä idjä biti undur bara asin Hatalla; belä lembut uhat kapait, palus mamparidu keton, tuntang arä olo ingihale.

16. Äla idjä. biti keton pahabandong, atawa bagabal, kilau Esau, idjä tagal panginan djari manganan berkat kabakase. — (1.Mos.25,33; 27,30.)

17. Krana puna tawan keton, rahian bara tä, amon iä blaku berkat tä tinai,

lakue inganan; krana iä djaton sondau hilae tinai akan bobah, alo iä manggaue tuntang manangis.

18. Krana keton djaton djari sampai bukit tä, idjä tau inigong, apui idjä manjala, kakaput idjä pidjem tä, tuntang kilat njaho tä, — (2.Mos.19,12.)

19. Djaton sampai augh sarunai, tuntang kotak tä, idjä kalotä augh, sampai olo idjä mahininge blaku, uka kotak tä äla insanan akae hindai;

20. (Krana äwen djaton tau mananggong prentab tä: „Alo meto mahin impatäi, amon mandai bukit djetä, imantung hapan batu, atawa imanah.”

21. Talo tä baka ikäkäh kalotä, sampai Moses mahin bamauh: „Paham kikähku sampai bagendjäh;”)

22. Malainkan keton djari sampai bukit Siou, sampai lewun Hatalla idjä belom, sampai Jerusalem tä idjä huang sorga, sampai bakoja-kojan malaikat tä;

23. Sampai ungkup äwen idjä solake inakan tä, idjä arae djari injurat huang sorga, tinai sampai Hatalla, idjä mamutus akan olo handiai, sampai karä rogh olo tetek idjä sukup katinduhe;

24. Sampai Olo-helat djandi taheta, Jesus, sampai dahan tampitik tä, idjä bamauh bahalap bara dahan Abel. — (1.Mos.4,10.)

25. Ingaingat keton, uka äla keton mangabelä iä, idjä hakotak; krana basa olo tä mabin djaton djari tau mahakan arepe, idjä djari mangangan iä, idjä hundjun petak djari masanan augh tä: kilen tinai ita tau mahakan, amon ita mules manalikut jä, idjä hamaub bara sorga.

26. Aughe tä djari manggerek petak katika tä; maka toh tinai iä mandjandji, koae: „Sindä tinai aku handak manggerek djaton petak bewäi, tapi sorga kea.” — (*Haggai* 2, 7.)

27. Maka aughe tä, „sindä tinai,” marima: talo idjä inggerek tä akan inganan, idjä tantai inampa pandäban, uka talo djetä palus melai idjä djaton inggerek tä.

28. Tagal tä, basa ita djari mandino karadjaan idjä djaton taragerek, buah ita tototo mimbing asi tä, idjä awi tä ita tau manempo Hatalla tumon kakilake, tuntang kikäh karawan.

29. Krana Hatallan ita kea aton apui panjeha. — (*5. Mos.* 4, 24.)

BAGI 13.

Augh adjar tahu kapatut pabelom olo Kristen.

1. Sinta haradjur karä pahari.

2. Æla langak mimbit ma-

njarongan olo, krana awi tä olo djari tarasarongan malai-kat, haiak djaton katawan.

3. Ingat olo idjä inutup, angaangat keton kea djari inutup haiak dengae; tinai iugat olo idjä ingapähä, krana keton mahin magon habere-reng.

4. Perkara masawä tä patut ihorumat olo handiai, sasuro tä äla ingihal, tapi olo bakandjitungpababandong karäh ihukum Hatalla.

5. Æla keton bakobo haus rear huang gawin keton, buah keton paterai huang keton tumon kaatöe, krana iä djari hamaub: „Jaku djaton haliai handak ngalapean ikau, aku djaton handak nalua ikau.” — (*Jos.* 1, 5.)

6. Sampai ita petah uräh hamaub: „Tuhan idjä pandohopku, aku djaton maku mikäh; kilen olon tau mawi aku!” — (*Masm.* 56, 5; 118, 6.)

7. Ingat äwen, idjä madjar keton, idjä djari masanan augh Hatalla akan keton; awi manumon kapertjajan äwen tä, sambil mingat lawin pabelome.

8. Alo horan alo katontoh Jesns Kristus magon iä etäetä, tuntang palus katatahi iä kalotob.

9. Æla keton udjangidjoh awi karä adjar taheta tuntang sala; krana babalap haliai aionon atäi dähen awi asi, äla awi talo kinan, idjä puna

djaton mampatuah olo, awang mimbing djetä.

10. Aton mesbeh ita, maka idjä manonggo tingkap brasih bihin tä, djaton tau ompat kuman talo betä.

11. Krana karä meto, idjä dahae imbit imam hai akan äka brasih tagal dosan olo, maka hantun meto tä patut ingähu intu ruar lewun olo. — (3. Mos. 16, 27. — 2. Mos. 29, 14.)

12. Tagal tä Jesus kea, mangat iä hapan dahae mamprasih olo, maka iä djari ingapähä intu ruar bauntonggang lewu. — (Mark. 12, 8.)

13. Toh, käläh ita blua akan ruar manalih iä, ompat mananggong kahawäe.

14. Krana hetoh ita puna djaton bara lewu idjä bunggut, tapi ita manggau idjä harian tä.

15. Toh, käläh ita mahapang Jesus haradjur maluput parapah tara akan Hatalla, iä tä: bua njaman ita, idjä mangaku arae.

16. Äla keton langak badjoha manenga, tuntang tau basara, krana parapah idjä kalotä ingilak Hatalla.

17. Awi manumon augh gurun keton, sambil mamenda iä, krana iä manonggo hambaruan keton, tuntang kilau mananggong tä; mangat iä tau malalus gawie tuntang kahandjake, djaton haiak mu-

nguh, krana djetä djaton baguna akan keton.

18. Laku doa akan ikäi, krana ikäi harap, ikäi mahaga pangingat atäi bahalap, basa huang talo handiai ikäi handak manandjong budjur.

19. Paham haream aku mamudji keton uka blaku doa, mangat badjeleng haream aku ihalalian tanggoh keton.

20. Maka Hatalla, Batang-kasanang, idjä djari mamalembut Tuhan ita, Jesus Kristus, haluli bara olo matäi, pangkahai Sakatik tabiri tä, awi dahan djandji idjä katatahi: — (Esegh. 34, 23.)

21. Käläh iä maniodub keton huang karä gawi idjä bahalap, uka keton malalus kahandake, käläh iä mandjadian huang keton talo idjä ingilake, awi Jesus Kristus; akae kahai palus katatahi. Amen.

22. Maka aku blaku keton, o pahari, tarima augh adjar toh, krana pandak bewäi suratku akan keton.

23. Käläh keton katawan, Timoteus, pahari tä, djari liwus tinai, maka haiak iä, amon iä badjeleng dumah, aku handak madja keton.

24. Käläh manabi karä gurun keton, tuntang olo brasih handiai. Karä pabari idjä intu Italia manabi keton.

25. Käläh asi mampabaiak keton bandiai. Amen.

SURAT RASUL JAKOBUS.

BAGI 1.

Handjak huang tingkes; äla olo tatau haf atäie; Hatalla djaton madjik ita mawi talo papa; äla purah blait; äla mahininge bewäi augh Hatalla, tapi manumon tä koa.

1. Jakobus, rewar Hatalla tuntang Tuhan Jesus Kristus, akan duäwalas hamputan idjä kasaburan tä: salamat keton!

2. O pahari, awi mitong tä indu kahanidjak bewäi, amon keton buah arä ampin tingkes;

3. Basa keton katawan, karä tingkes kapertjajan keton mandjadian kaketep.

4. Maka kaketep tä buah gawie tinduh, mangat keton tinduh sukup haliai, djaton tapas enen.

5. Maka amon idjä biti keton tapas kapintare, käläh iä blaku intu Hatalla, idjä badjoba manenga akan genep olo, tuntang djaton panahiu, tä djetä karäh inenga akae.

6. Tapi buah iä blaku tun-

tang kapertjaja, äla iä bembang; krana idjä bembang tä kilau riak tasik, idjä inapi riwut undur ladju.

7. Krana äla olo kalotä mado, iä akan mandino talo enen bara Tuban.

8. Olo haliau puna djaton etter huang karä djalanæ.

9. Tapi pahari idjä korik tä buah taratara huang kahaie;

10. Tinai olo tatau buah taratara huang kakorike, krana kilau kambang oru iä akan nihau. — (1.Petr.1,24.)

11. Krana matanandau lembut tuntang kalasoe, tä oru keang tuntang kambange baduroh, kahalap ampie nihau: tumon tä olo tatau kea ma-meang huang satiare.

12. Salamet olo tä, idjä manjarenan tingkes; krana liubah iä djari ingkemä, iä karäh mandino makota pambe-lom, idjä djari indjandji Tuhan akan olo tä, awang sinta iä.

13. Äla olo hamaah, amon iä iningkes: . aku iningkes

Hatalla. Krana Hatalla pona djaton tan iningkes talo papa, tinai iä kea djaton maningkes idjä bitu mabin dia.

14. Tapi genep olo iningkes, djetä awi tantiring kipen ai.

15. Limbah tä kipäo tä, amon ingandonge, manak dosa, tinai dosa, amon ilaluse, manak pampatäi.

16. Ela sala angat keton, o pahari, idjä äka kataungku!

17. Karä panenga bahalap, karä talo tinduh mohon bara agambo, bara Batang-kalawa, iä tä djaton hobah, atawa balikbalika.

18. Tumon kabandake iä djari manak ita awi augh katoto, nakara ita mambatang bara karä talo tampae.

19. Tagal tä, o pahari, idjä äka katanungku, buah genep bitu basikap akan mahining, tapi rangkah akan hakotak, rangkah akan blait.

20. Krana kalait olo djaton malalus katetek intu Hatalla.

21. Tagal tä, limbah keton manganan karä kihal, tuntang kutoh karajap tä, käläh hapan atäi balemo tarima augh tä, idjä imbul intu huang keton, idjä kwasa manjalamat hambaruan keton.

22. Tapi awi manumon augh tä kea, äla mabininge bewäi, kilau manipu arep keton.

23. Krana amon olo mahining augh tä, tuntang djaton manumoe, iä tä kilau

olo, idjä manjaramin baue.

24. Krana limbah iä mitä ampie, iä hagoet, palus kalapeae tinai kilen ampie gitae.

25. Tapi olo idjä manantuneng palus huang Torat idjä tinduh, iä tä Torat kamardeka, tuntang idjä baketep huang djetä, idjä djaton mahining palus kalapeae tinai, tapi idjä toto manumon augh tä: iä tä karäh salamat huang gawie tä.

26. Djaka idjä bitu keton mado arepe toto bara agama, tuntang iä djaton mangandali djelae, tapi mamunga atäie, agaman olo tä haiang.

27. Agama idjä budjur tuntang brasih intu baun Hatalla, Bapa, kalotoh: madja mandohop nolä balo huang kadjakäe, sambil mahaga arepe, belä ingihal kalunen.

BAGI 2.

Ela mitä ampin olo; hasinta sama arep keton; äla harap kapertjaja idjä matäi bewäi.

1. O pahari, äla mimbing kapertjaja hong Tuhan ita Jesus Kristus, Tempon kahai tä, haiak keton mitä ampin olo tinai.

2. Krana amon intu äka keton hapumpong aton olo tamä, idjä hatisin bulau,

tuntang hapakaian bahara, tinai aton tamä olo pähä belom kea, idjä hapakaian kupit,

3. Tuntang amon keton manampajah idjä hapakaian bahalap tä, sambil hamauh dengae: mondok hetoh intu äka mambatang; — tapi dengan olo pähä belom tä keton hamauh: mendeng hikau, atawa mondok hetoh darah paingku; —

4. Tä kilen, djaton keton hapan huang keton kabuat, mitä ampin olo, tuntang keton kilau mantir idjä sala mamutus?

5. Hining, o pahari idjä äka kataungku, djaton Hattalla djari mintih awang pähä belom huang kalunen toh, idjä tatau huang kaper-tjaja, mangat äwen hapana-tau karadjaan, idjä djari indjandjie akan karä olo awang sinta iä?

6. Tapi keton djari mam-pahawen olo pähä belom. Djaton olo tatau tä idjä mar-rarat keton, tuntang mimbit keton akan basara?

7. Djaton iä idjä mama-pa Ara bahalap tä, idjä tumon tä keton inggarä?

8. Maka amon keton malalus prentah idjä mambatang tä, tumon augh surat: „Ikau akan sinta olo, kilau arepm kabuatm,” — tä gawin keton patut kea.

9. Tapi amon keton mitä

ampin olo, tä keton badosa, tuntang ibukum Torat, kilau olo palangkah. — (3. Mos.19,15.)

10. Krana alo olo manumon hapus Torat, amon iä sala dengan augh Idjä, maka iä tiwas dengan salepah Torat. — (5. Mos.27,26.)

11. Krana idjä djari hamauh: „Äla ikau habandong,” — iä kea djari hamauh: „Äla ikau mampatäi olo.” Toh, alo ikau djaton habandong, tapi ikau mampatäi, mahin djari malangkah Torat kea.

12. Buah kotak tuntang gawin keton kalotä, kilau olo idjä karäh imutus. awi Torat kamardeka.

13. Krana hukum idjä djaton taraäwal karäh buah olo tä, idjä djaton pamasi; tapi asi tuntang kasanang bewäi tau mendah andau hukum.

14. Narai guna, o pahari, djaka olo manggarä arepe pertjaja, tapi gawie djaton? tau kea kapertjaja idjä kalotä manjalamat iä? — (Matt. 7,26.)

15. Paribasa djaka pahari hatuä atawa bawi lulululus, tuntang tapas balandjae,

16. Tinai idjä bitä keton hamauh dengae: lius dengan salamat, kampoh arep keton, kuman besobesoh, — tapi keton djaton manenga akæ talo hapæ mampangat berenge: narai guna tä?

17. Kalotä kea kapertjaja,

djaka djaton gawie, puna ambae bewäi.

18. Tapi mikäh koes olo: intu ikau aton kapertjaja, intu aku aton gawi. Prahan ekangku kapertjajam awi gawim, tä aku awi gawingku handak mamprahan akam kapertjajangku.

19. Ikau pertjaja, Hatalla puna tonggal bewäi; buah ikau kalotä; tapi karä setan pertjaja tä kea, tuntang iä bagendjäh.

20. Maka o olo ngabus, handak ikau katawan, kapertjaja idjä djaton bara gawie, puna matäi?

21. Djaton Abraham, tato ita, djari mandjadi tetek awi gawie, amon iä djari manjaragh anake Isaak, sambih mina iä handjun mesbeh indu parapah? — (1. Mos. 22,9.)

22. Djaton ikau harati, kapertjajae djari mawat iä malalus gawi tä, tuntang kapertjajae mandjadi tinduh awi gawie?

23. Tumon tä surat djari tulus, idjä kalotoh aughe: „Abraham pertjaja huang Hatalla, djetä djari itong akae indu kateteke, tuntang iä inggarar sobat Hatalla.” (Rom. 4,3.)

24. Tumon tä djaton keton harati, olo mandjadi tetek awi gawie, djaton awi kapertjaja bewäi?

25. Tumon tä Raghah kea,

lontäi tä, djaton iä djari tetek awi gawie, awi manduan sarohan tä, tuntang manjoho iä hagoet mahoroc djalan boken? — (Ibran. 11,31.)

26. Krana kilau bereng puna matäi, amon djaton hambaruae, kalotä kea kapertjaja matäi, amon djaton gawie.

BAGI 3.

Ela kanaha handak medjar olo; awi mangandali djelam; ampin olo idjä pin-tar toto.

1. Ela kanaha handak mandjadi guru bewäi, o pahari, krana keton katawan, hukum idjä pahan haream karäh buah ikäi.

2. Krana ita handiai puna sala huang arä perkara. Djaka olo djaton sala huang karä kotake, iä tä toto tinduh, tuntang iä kwasa mangandali hapus bitie kea.

3. Itä, ita mangkepan gandali intu njaman hadjaren, uka iä manumon kahandak ita; hapan tä ita mimbit hapus bitie kantäkantä.

4. Itä keton banama kea, alo djetä hai, tuntang intakan riwut paham, mahin djetä irentah kea awi kamburi idjä korik baliai, brangsi kahimat djurumodi.

5. Kalotä kea djela puna talo korik, tapi bedjoho ma-

njewut talo hai. Itä apui isut, kilen kabai tawon ka-ju idjä injehae.

6. Djela tä kea kilau apui, iä kontep karä ampın kadarhaka; djela tä djari ingkes marak karä ramonbereng ita kalotä, sampai mangihal hapus bereng, tuntang mampanjala hapus prangan ita, amon djetä impanjala awi nakara.

7. Krana karä ampın meto, meto bariar tuntang karä burong, handipä, tinai lauk huang tasik, tau impalinek, tuntang djari kea impalinek olo.

8. Tapi dialo idjä bitı tau mampalinek djela; djetä puna kapapa idjä djaton maku alah, idjä paham katadae bakamatäi.

9. Hapan djetä ita manara Hatalla Bapa, tuntang hapan tä kea ita manjapa olon, idjä djari inampa tumon ampın Hatalla.

10. Bara njamä Idjä tä kea blua berkat tuntang sapa. Pahari, talo tä djaton patut kalotä.

11. Pudji kea lowangdanum Idjä mamplua danum manis tuntang bapait?

12. Tau kea, o pahari, batang sikon mamua bua undus, atawa batang anggor mamua bua sikon? Kalotä kea lowangdanum Idjä djaton tau mamplua danum mangat tuntang bakabing.

13. Awe keton idjä pıntar harati? Käläh iä mampraban kahalap gawie awi ampın pambelome, huang kalemon kapıntar.

14. Tapi amon kahiri idjä bapait tuntang kasuat leket intu atäi keton, tä äla keton taratara, äla manandjaro malawan katoto.

15. Djetä djaton kapıntar, idjä mohon bara ngamho, tapi djetä puna bara petak, tumon dasar kalunen, tumon dasar setan.

16. Krana äka kahiri kasuat, hetä puna karıdu tuntang karä ampın gawi papa.

17. Tapi kapıntar idjä bara ngambo tä idjä mambatang mantoh, tinai iä radjin hakabuah, iä paris, radjin iadjar, panjanjang, pamua babalap, iä djaton manumon kakılake kabuate, iä djaton haliau.

18. Maka bua katetek tä lembut huang kasanang akan karä olo idjä panjanang.

BAGI. 4.

Patut malawan kakoho, kipen, kadjoho; äla mahukum olo; äla harap ontong huang kalunen mindjam toh, tapi harap Hatalla.

1. Awi en karä klabi tuntang karä kasuat lembut intu keton? Djaton awi karä kipen keton, idjä hakalawan huang ramonbereng keton?

2. Keton mipen, tapi djaton mandinoe; keton basingi hakahiri, tapi djaton tau mandinoe; keton basuat haklahi, tapi djaton mandinoe, basa keton djaton blaku doa.

3. Keton blaku doa, tapi djaton mandinoe, basa lakun keton sala, handak bapan talo lakun keton akan karä kipen keton.

4. Tjäh keton, olo paha-bandong hatuä bawil djaton keton katawan, idjä äka kartaun kalunen toh kamusoh dengan Hatalla? Idjä handak bulä dengan kalunen, iä hamusoh dengan Hatalla.

5. Atawa mikäh kamään keton, haiang bewäi surat masanan augh toh: „Rogh, idjä melai huang ita, aton iä radjin bahiri?”

6. Toto, iä manenga asi idjä hai haream. Tagal tä aton augh surat: „Hatalla malawan olo badjoho, tapi akan olo randah atäie iä manenga asi.” — (*Matt.23,12.*)

7. Tagal tä awi keton mamenda Hatalla; lawan setan, tä iä karäh hadari bara keton.

8. Talib Hatalla, tä iä karäh manalih keton. Prasih lengäm, o olo badosa! prasih atäim, o olo haliau!

9. Buah keton kilau olo kapähä, bawai tuntang tangis; buah tatawan keton malik mandjadi tangis, tuntang kahandjak keton mandjadi kapähä.

10. Parandah arep keton intu baun Tuhan, tä iä karäh manggatang keton.

11. O pahari! äla bakotok sama arep keton. Idjä mangotok paharie tuntang mahukuu paharie, iä mangotok Torat tuntang mahukum Torat. Maka amon ikau mahukum Torat, tä ikau djaton manumoe, tapi ikau marantas Torat.

12. Tapi tikas Idjä, idjä Tempon Torat, idjä kwasa manjalamat tuntang mahukum. Tapi äwe ikau, sampai ikau petah mahukum olo beken?

13. Toh hining keton, idjä hamauh: andau toh atawa djewu ita handak hagoet akan lewu anu, handak melai betä barang idjä njelo, handak basatiar manggau ontong.

14. Tjäh keton, idjä djaton katawan kadjarian andau djewu! Krana kilen ampin pambelom keton? Djetä kilau asepe, idjä aton handjulu, balalu nihau.

15. Buah djaka augh keton kalotob: Djaka Tuhan manjoho ita tuntang djaka ita belom, tä ita handak mawi talo toh, atawa talo tä.

16. Tapi toh keton tatara huang kadjohon keton; karä tara idjä kalotä puua papa.

17. Maka olo idjä tau mawi talo behalap, tapi iä djaton mawie, djetä indu dosa akae.

BAGI 5.

Olo tatan idjä parajap patut mikah hukum Hatalla; buah olo baketep; olo akan katonggo hapahalap sama arepe.

1. Maka keton, idjä tatau, tangis, bawai tagal tjalaka, idjä akan buah keton.

2. Panatau keton djari rusak, karä pakaiian keton djari gagat.

3. Bulan salakan keton djari rusak halagar, tuntang tagare tä karäh indu saksi mawi keton, kuman isin keton kilau apui; keton djari mangoho panatau akan andau hukum.

4. Itä keton, upah barohan, idjä djari manggetem tanan keton, idjä inapas keton, mantehau, tuntang augh tehan olo tä djari sampai pinding Tuhan karä kawan talo belom.

5. Keton djari belom ramirami hundjun petak, haiak manumon karä kipen keton; keton djari manjeput arep keton manantai andau keton injambalih.

6. Keton djari mahukum, keton djari mampatäi olo tetek, tuntang iä djaton djari malawan keton.

7. Tagal tä, käläh keton pandjang atäi, o pahari, sampai panumah Tuhan. Itä, olo pamalan mendäh bua tana idjä bahalap, haiak pandjang atäie, sampai djetä

buah udjan idjä malampok talo tuntang udjan idjä mukäi tihin talo.

8. Buah keton kes pandjang atäi, karasan atäi keton, kraua panumah Tuhan djaladjalan tokep.

9. Äla munguh tagal sama arep keton, o pahari, belä keton buah hnkum; itä, idjä mariksa mamaläh mendeng darah bauntonggang.

10. O pahari, buah keton manduan akan sonto kapähän tuntang kapandjang atäi karä nabi, idjä djari hakotak hapan aran Tuhan.

11. Itä, äwen idjä djari manjarenan kapähä, inggarä ita selamat; keton djari mahining britan kaketep Job, tuntang keton katawan salawian gawin Tnhan. Tuhan toto paham panjangjang tuntang pamasi.

12. Tapi perkara idjä mambatang, o pahari, äla sumpah; äla sumpah manjewnt langit, äla sumpah manjewnt petak, äla sumpah manjewnt barangai talo beken; tapi buah koan keton joh toto joh, tuntang dia toto dia, belä keton buah hukum.

13. Aton baris keton idjä kapähä atäie? buah iä blaku doa; aton idjä handjak? buah iä manjanji mesmur.

14. Aton baris keton idjä haban? buah iä mangahau panditan ungkup tä, uka äwen tä blaku doa akae,

tuntang mundus iä huang aren Tuban.

15. Maka lakudean keper-tjaja karäh mahaga olo haban tä, tuntang Tuban karäh mampendeng iä; tinai amon iä djari badosa, djeta karäh sampun akee.

16. Awi keton bakaku kasalan intu sama arep keton, tuntang laku doa akan sama arep keton, mangat keton impakälöh. Lakudean olo tek idjä mangkarenä toto paham kwasa.

17. Elias tä mabin olo kalunen, sama kilau ita, tinai iä djari blaku doa, uka äla

udjan, maka telo njelö djahawen bulan katahie djaton kea udjan hundjun petak.

18. Lambah tä iä blaku doa tinai, tä udjan lawo bara langit, palus petak mampalambut buse. — (1 Radja 18, 42.)

19. O pahari, amon idjä bitu keton djari undur bara kapertjaja, tuntang olo mobah iä tä tinai:

20. Bush ä katawan, iä idjä mobah olo badosa bara djalae lajang, mahaga hambaruae bara pampatäi, tuntang manutup kutoh kasalae.

SURAT RASUL PETRUS, IDJÄ SOLAKE.

BAGI 1.

Tara Hatalla, idjä djari manak ita halali, sampai toh ita tau harap mandino salamat tuntang kahaie; pertjaja tuntang harap huang iä; sinta karä pahari.

1. Petrus, rasul Jesus Kristus, akan karä olo idjä djari intih, idjä namuäi huang tannah utus olo beken, idjä kasaburan huang Pontus,

Galatia, Kapadokia, Asia, tinai huang Bitinia;

2. Idjä djari intih tumon Hatalla Bapa belo djari kasene iä, idjä imprasih Rogh, mangat iä mamenda kper-tjaja, tuntang inampitik dengan dahan Jesus Kristus. Käläh asi tuntang kesanang sasar indaheng akan keton.

3. Tara akan Hatalla, Bapa Tuhan ita, Jesus Kristus,

idjä tunon kabain asie djari mamak ita heluli akan kabarep idjä belem, awie djari mambelom Jesus Kristus bara olo matäi;

4. Timai akan panatau idjä djaton likäe, idjä djaton tau baduroh, idjä djari ina huang sorga akan keton;

5. Akan keton, idjä huang kwasan Hatalla awi kapertjaja ihoga akan selamat tä, idjä djari simpan, uka djetä ingarinah, amon wajah kalunen toh djari hapus.

6. Tä keton karäh handjak, keton idjä katontoh, djaka patut kalotä, ingapähä handjulo awi arä tingkes,

7. Mangat kapertjajan keton, idjä djari ingkemä, idjä paham barega bara bulau, talo puna nihau tä, alo bulau tä djari ingkemä awi apui: mangat kapertjajan keton indu tara, indu horumat tuntang kahai, metoh Jesus Kristus karäh bokarinah;

8. Idjä djaton djari gitan keton, tapi idjä äka sintan keton kea, tuntang keton pertjaja huang iä, alo keton djaton mitä iä katontoh; tä, maka keton karäh paham handjak dengan kahandjak idjä djaton taratabiu ombet,

9. Tuntang keton karäh mandino bua kapertjajan keton, iä tä: selamat hambarnan keton.

10. Perkara selamat tä djari inwrok tuntang iriksa karä

nabi, idjä: djari manndjam masanen asi tä, idjä toh djari sampai keton;

11. Äwen tä djari mariksa akan katika idjä kwe tuntang kilen kea Rogh Kristus, idjä huang iä, helo djari masuman kapähä idjä indu buah Kristus, tuntang karä kahaie idjä rahian tä.

12. Akan olo tä talo tä djari ingarinah, djaton uka iä mingkes djetä akäe bewäi, tapi uka iä masanen akan ita augh tä, idjä toh masanen akan keton awi äwen, idjä djari masanen Ewangelion akan keton awi Rogh brasih, idjä djari injoho bara sorga; idjä hong tä malaikat mahin mipen manantuneng.

13. Tagal tä käläh keton mambabat kahang atäi keton; käläh keton badangä, tuntang harap totototo intu asi bewäi, idjä injumpai akan keton awi Ewangelion, idjä masanen Jesus Kristus.

14. Kilau anak idjä panurut äla keton burok mipen talo papa tä hindai, idjä bihin, katika kahumong keton, djari leket intu keton;

15. Tapi kilau idjä djari marawäi keton brasih, buah kalotä kea keton sesar brasih huang karä gawin keton.

16. Krana aton augh surat: „Keton patut brasih, krana jaku toh brasih.” — (3. Mos. 11,44.)

17. Tuntang basa keton

manggarä Bapa iä tä, idjä djaton mitä sampin olo, tapi idjä mamalah genep bitu tumon gawie: buah keton batawat katahin keton masan huang kalunen toh;

18. Basa keton katawan, djaton hapan talo idjä tau nahau, djaton hapan salaka bulau keton djari inewus bara djalam keton idjä haiang, idjä tumon dasar tato hiang keton,

19. Malainkan hapan dahan Kristus, idjä barega haliai, idjä kilau anak tabiri idjä djaton kasalae tuntang brasih haliai.

20. Helo bara tampanan kalinnen iä djari inantu, tapi iä djari ingarinah intu katika toh kea, tagal keton;

21. Tagal keton, idjä awie pertjaja huang Hatalla, idjä djari mambelom iä bara olo matäi, tuntang djari manenga akae kahai, nakara keton tau pertjaja tuntang harap intu Hatalla.

22. Toh, limbah keton djari mamprasib atäi keton awi keton mamenda katoto, awi Rogh, akan simta idjä djaton beliau dengan karä pahari: buah toh basinta sama arep keton totototo, hapan atäi brasih;

23. Keton, idjä djari inakan haluli, djaton awi binji idjä tau rusak, tapi awi binji idjä djaton tau rusak, iä tät awi augh Hatalla idjä belom,

idjä melai sampai katataläi.

24. Krana: „Karä isi uras kilau oru, karä kahain olo kilau kambang oru; ora tä djari balaju; kambang djari beduroh; — (*Masm.* 103, 15.)

25. Tapi augh Tuhan melai sampai katatahi.” Maka djetä augh tä, idjä djari insanan akan keton.

BAGI 2.

Buah olo idjä djari inakan haluli paknas urepe hapan augh Hatalla, aka ä asar mandhang kaabase, buah iä bedjur gawie, mahorumat olo hai, tuntang manjarenan kasalan olo, klan Kristus djari iada souteo.

1. Toh, käläh keton mangnanan karä ampin kapapa, tipu, kahiri, kotok.

2. Kilau anak awang bara inakan buah keton radjiradjin kuman djohontusu, idjä uras, akan kapintar, (iä tä augh Hatalla,) mangat awi tä keton sasar hai;

3. Asal keton djari mangkemä, Tuhan toto badjoba.

4. Idjä djari inalih keton, iä idjä puna Batu belom tä, idjä djari inganan olo, tapi idjä kampili tuntang paham barega intn Hatalla. — (*Masm.* 118, 22.)

5. Toh, buah keton kea haragapan arep keton, kilau batu belom, mandjadi huma huang Rogh, mandjadi ung-

kup imam idjä brasih, mangat keton tumon Rogh malopot parapah, idjä ingilak Hatalla awi Jesus Kristus.

6. Tagal tä aton augh surat: „Itä! jaku mina huang Sion batu padadukan galang, idjä kampili tuntang paham barega, olo idjä pertjaja huang iä djaton akan rusak.” — (*Jes.28,16.*)

7. Maka iantu keton, idjä pertjaja, iä paham barega; tapi (tumon augh surat: „Batu idjä inganan tukang huma, iä tä djari indu padadukan galang,”) akan olo idjä djaton pertjaja iä indu batu äka patarange, indu karang kalaite, — (*Matt.21,24.*)

8. Akan olo tä, idjä tantarang atäie awi augh tä, basa iä marisang dengae; akan tä olo tä puna inukas kea.

9. Tapi keton toh uras olo intih, hamputan radja tuntang imam, djalahan olo brasih, ungkup idjä djari iulih Hatalla, nakara keton masanan karä kahalap ain idjä djari marawäi keton bara kkaput akan kalawae idjä heran. — (*2.Mos.19,6.*)

10. Keton, idjä bihin puna djaton haungkup, tapi toh keton mandjadi ungkup Hatalla, bihin keton djaton iasi, tapi toh keton iasi.

11. O keton, idjä äka kakilakku! aku mangatau keton kilau tamuäi, idjä hagoet

boli puna tanabe, kahana arep keton bara karä kipen isi, idjä mangalabi hambaruan.

12. Ingaingat, mangat karä gawin keton budjur intu bauni olo kapid, nakara äwen idjä mamapa keton, kilau keton parajap, amon äwen mitä gawin keton idjä bahalap tä, akan mahorumat Hatalla metoh andaue tä bakarinah.

13. Sabab Tuban buah keton mamenda karä atoh olo; awi mamenda radja, idjä pangkahai tä; — (*Rom.15,1.*)

14. Tinai wakile, idjä djari iujohoe, uka mahukum olo parajap, tuntang mahorumat olo budjur bahalap.

15. Kraua djetä puna kahandak Hatalla, mangat keton awi kahalap gawin keton manggagom njaman kahumong olo paleng;

16. Kilau olo idjä toto mardeka, djaton kilau hapan kamardeka indu tutup kapa-pa, tapi kilau rewar Hatalla.

17. Horumat olo handiai; sinta karä pahari; mikäh Hatalla; horumat radja.

18. Keton idjä djipen, awi mamenda tempon keton tuntang kikäh, djaton tempo idjä bahalap badjoha bewäi, tapi idjä tulas kea.

19. Krana djetoh toto asi, djaka olo tagal pangingat atäie dengan Hatalla manjuntul kahawen, tuntang manjareman kasalan olo.

20. Krana baka iä horumat,

amon keton manjaranan pekul tagal kasalan keton? Tapi amon keton ingapähä tagal kabalap keton, tuntang basuntul, djetä ingilak Hatalla.

21. Krana akan djetä kea keton djari irawäi; krana Kristus kea djari ingapähä gantän ita, tuntang mandjadi sonto akan ita, mangat ita manuntut awan paie;

22. Iä djaton baliai djari bara kasalan, augh tipu djaton djari sondau huang njamoe;

23. Amon iä injapa, iä djaton mamaläh; amon iä ingapähä, iä djaton mimas; tapi iä manjaragh tä akan idjä mahukum budjur.

24. Huang bereng ai iä djari mananggoag karä dosan ita intu kaju, nakara ita matäi bara dosa, tuntang belom akan katetek; awi himang ai keton djari halit.

25. Krana bihin keton kilau tabiri idjä lajang, tapi toh keton djari hobah akan Sakatik tuntang Panggadoh hambaruan keton. — (*Esegh.* 34,5.)

BAGI 3.

Augh tahu karä sawä tuntang benä. Patut olo handial hindjä atäi basiota, manjaranaa kabawon, tuntang manamun katolo, uka iä njapinjapih Kristus.

1. Kalotä keton, idjä bawi, awi mamenda baman-ke-

ton, uka äwen idjä djaton pertjsja augh tä, indöon kea awi dasar pambelom sawee, alo djaton awi augh, — (*Epes.* 5,22.)

2. Amon iä mitä dasar pambelom keton idjä mantoh, idjä tuntang mikäh Hatalla.

3. Olo bawi idjä kalotä mambungas arepe djaton hapen talo ruar, djaton hapen kuntjir balau, atawa hapaksian bulabulau tuntang talo lamos,

4. Tapi bitie idjä intu huange, idjä baslim huang atäie, idjä hapaksian dasar idjä djaton tau hobah, rogh idjä balemo sanai, djetä toto bahalap intu Hatalla.

5. Krana tumon tä karä olo bawi horan kea, idjä brasih, djari mambungas arepe, idjä harap intu Hatalla, tuntang mamenda banac;

6. Kilau Sarah djari mamenda Abraham, manggarä iä tuan; maka keton toh mandjadi anake, amon gawin keton bahalap, tuntang äla mikäh karä uas olo. — (*1.Mos.* 18,12.)

7. Kalotä kea keton, idjä hatuä, hindjä sawan keton tumon kapatut, tenga pambelom akan olo bawi, kilau akan sarangan idjä balemo tä, krana keton döi balak djari mendino bagin asi intu pambelom; uka lakudon keton äla balang.

8. Tinai imbing keton handiai sama patongan Idjä, handiang kapähä kahandjak, sinta karä pabari, awi manjaujang, tuntang randah atäi.

9. Ela bababaläh papa sama papa, sapa sama sapa, tapi awi mamberkat, basa keton katawan, keton djari irawäi mangat berkat indu bagin keton.

10. „Krana olo idjä haus belom handjak, idjä radjin mitä andau talo babalap, käläh iä nabanän djelae äla manjewut talo papa, tuntang totok biwihe äla manjewut tipu; — (*Masm. 34, 13.*)

11. „Iä akan balekak bara talo papa, palus bahalap gawie; iä akan manggau kasanang, tuntang manggoang tä.

12. „Krana matan Tuhan manangkilik olo tetek, iä manalingan pindinge akan lakudoan olo tä; tapi baun Tuhan puna malawan olo idjä papa gawie.”

13. Tinai äwe kea handak mamapa keton, amon keton manumon talo bahalap?

14. Maka alo keton ingapähä kea sabab katetek, salamet keton! Ela keton mikäh gatap olo tä, äla tangkedjet;

15. Tapi buah keton mahorumat Hatalla, pangkabai Tuhan, huang atäi keton. Tinai buah keton haradjur tatap manambah augh olo

handiai, idjä misek bukun kabarap keton, tuntang kalemön atäi haiak mikäh Hatalla.

16. Käläh keton mahaga pangingat atäi keton bahalabalap, nakara olo tä, idjä mamapa pambelom keton huang Kristus, mahamen sabab augh, idjä djari hapae mamapa keton, kilau keton olo parajap.

17. Krana djaka kahandak Hatalla kalotä, bahalap haream keton ingapähä tagal kahalap keton, bara tagal kasalan keton.

18. Krana Kristus kea djari ingapähä sasindä sabab karä dosan olo, iä idjä tetek gantia olo papa, mangat iä manduan ita buli Hatalla; iä djari impatäi isie, tapi djari imbelom huang Rogh.

19. Huang Rogh tä kea iä djari hagoet, tuntang masanan arepe akan karä liau olo idjä huang naraka, — (4,6.)

20. Idjä horan djaton maku pertjaja, katika Hatalla mentai tuntang pandjang atäie, djaman Noah, pesan banama hai tä inampa, idjä huang tä isut olo, iä tä hanja biti, djari ihaga awi danum.

21. Idjä inamunan danum soho tä, iä tä pampandoi brasih, toh kea mahaga ita; krana pampandoi brasih tä djaton akau manenjou likän bereng, tapi awi djelä pangingat atäi olo budjur sa-

nang intu Hatalla, awi kamisik Jesus Kristus, — (Epes. 5, 26.)

22. Idjä hila gantaun Hatalla, idjä djari mandai aken sorga, tuntang karä malai-kat, karä awang kwasa, karä awang abas uras mamenda iä.

BAGI 4.

Buah ita miogat andau hekum, mampatäi gawin isi, mahaga gawin Rogh, mandohop olo, manjaronan kapähä, krana limbak kapähä tä ita karäh handjak.

1. Toh, basa Kristus djari ingapähä huang isie gantin keton, buah keton hagang-gaman prangan kalotä kea, krana idjä ingapähä huang isi, iä terai dengan dosa;

2. Belä iä burok manumon kipen olo katahie magon huang isi, tapi manumon khandak Hatalla.

3. Krana ombet haliai katin pambelom ita idjä halau ita djari malalus khandak kapid, tuntang manandjong huang karä ampin kandji kipen, pambusau, babungu kuman mihop, tuntang hapan pampatah dewa mtekiapi.

4. Toh, maka olo tä heran, basa keton djaton ompat pambelome idjä papa tuntang djaton patut, palus olo tä mamapa keton.

5. Maka olo tä akan indu tombah aughä idjä djari ta-

tap mariksa mamafäh olo belom olo matäi.

6. Krana tagal tä akan olo matäi kea Ewangelion djari insanan, uka olo tä ibukun tumon kaoloe, huang isie, tapi belom akan Hatalla huang rogh.

7. Maka kahapus talo handiai djari tokep. Tob, buah keton mantob badangä, tuntang mandjaga, mangat toto blaku doa.

8. Maka idjä mambatang, hasinta sama arep keton tototo, krana sinta tä manutup kutoh kasala.

9. Hasarongan sama arep keton, äla tuntang kakotok.

10. Hadohop sama arep keton, genep biti tumon kataue, idjä djari inenga ake, kilan olo idjä budjur maugau hakabeken ampia asin Hatalla.

11. Djaka olo hakotak, buah iä hakotak tumon augh Hatalla; djaka olo aton pangkate, buah iä malaluse tumon puna atoh Hatalla: nakara huang karä gawi Hatalla inara awi Jesus Kristus; akäe karä kahai tuntang kwasa palus katatahi. Amen.

12. O keton, idjä äka kakilakku, äla keton sangang sabab lason kadjakä, idjä buah keton indu maningkes keton, sampai angkat keton djaton patut talo kalotä buah keton. — (1,7.)

13. Tapi handjahandjak, ba-

sa keton omba kapähän Kristus, mangat keton handjak rantang kea metob iä bakarinali huang kahaie.

14. Djaka keton impahawen sabab aran Kristus, salamet keton! krana Rogh kahai, Rogh Hatalla aton huang keton; toto iä inawah olo tä, tapi iä iborumat keton.

15. Tapi äla idjä biti keton buah kapähä kilau olo pamuno, atawa kilau maling, atawa kilau olo parajap, atawa kilau olo idjä pangarait arepe dengan perkaran olo beken.

16. Tapi djaka iä bnab kapähä, basa iä olo Kristen, tä äla iä mahamen, tapi käläh iä mampaliai Hatalla huang perkara kalotä.

17. Krana toh puna wajah hukum manampara mawi human Hatalla; maka amon djetä solake mawi ita, kilen tinai ampin kadjarian olo tä, awang marisang dengan Ewangelion Hatalla?

18. Amon olo tetek sanuonoh injalamat, kangkwe tinai darin olo parajap tuntang olo badosa?

19. Kakai maka olo tä, idjä ingapähä tunon kahan-dak Hatalla, buah iä huang gawi bahalap mandjulk hambaruäe intu Hatalla, idjä djari manampa iä, idjä toto tau iharap ita.

BAGI 5.

Pandita akan manonggo ungkup bnabab; olo handiai akan mamenda Hatalla, malewan setan, tä Hatalla karäh mandohop ole tä.

1. Karä panditan keton aku mangataue, aku idjä pandita kea, idjä saksin karä kapähän Kristus, tuntang bara bagi kahaie, idjä karäh ingarinah:

2. Awi keton manjakatik ungkup Hatalla, idjä penda keton, tuntang tonggo iä, äla ihadjadjuan, tapi tuntang kahias atäi keton, äla sabab ontong papa, tapi tuntang karadjin atäi.

3. Äla keton mangaras ungkup tä, tapi buah keton indu sonton kawan keton.

4. Tä, amon Batang-Sakatik tä karäh bakarinali, maka keton karäh mandino kahai idjä djaton tau nihau. — (*Jes.40,11.*)

5. Maka idjä keton, o olo tabela, awi mamenda olo bakas, tinai buah keton handiai hapenda sama arep keton, haiak hapakaian karandah atäi, krana Hatalla malawan olo badjoho, tapi olo randah atäie iasie.

6. Toh, käläh parandah arep keton penda lengän Hatalla idjä kwasa, nakara iä karäh manggatang keton intu puna wajahe.

7. Karä kakenang kago-

gop keton baring akan Hatalla, krana iä puna manun keton.

8. Buah keton badangä tuntang mandjaga, krana idjä palawau keton, setan tä, kumbangkambanga kilau singa idjä njakungkong, manggau olo idjä tau ineläe.

9. Lawan iä, awi keton dähen huang kapertjaja; maka puna tawan keton, sama kapähä djetä kea buah hapus ungkup paharin keton, idjä hong kalunen.

10. Maka Hatalla, Batang karä asi, idjä huang Kristus Jesus djari marawäi ita akan kahaie idjä katatahi, limbah ita djari ingapäha handjulo, käläh iä kea manindih, mandähen, mampa-

abas tuntang manggalang keton.

11. Akae berumet tuntang kwasa palus katatahi! Amen.

12. Intu Silwanus, idjä temon kamängku paharin keton idjä badjur, aku djari manjorat padapandak toh akan keton, mangat mangataw keton, tuntang hapan manjaksi, djetoh kea asia Hatalla idjä toto, idjä imbing keton.

13. Ungkup olo idjä intih Tuhan, idjä huang Babel, manabi keton, tinai Markus, anakku.

14. Awi keton hatabi sama arep keton hapan sium sinta. Käläh kasanang mam-pahaiak keton handiai, idjä huang Kristus Jesus. Amen.

SURAT RASUL PETRUS, IDJÄ DUÄ.

BAGI 1.

Basa Hatalla paham masi olo, käläh olo radjiradjin kea manggau asie; basa Petrus badjeleng akan matäi, maka iä masumen tieai perkarän Kristus idjä batantu haliai, mangat olo mahaga iä.

1. Simon Petrus, rewar tuntang rasul Jesus Kristus,

akan karä olo tä, idjä djari mandino kapertjaja idjä bahalap haliai tä, sama kilau ikäi kea, hong katetek Jesus Kristus, Hatalla tuntang Djurusalamat ita.

2. Käläh asi tuatang kasanang sasar indahang akan keton, awi keton sasar mang-

asene Hatalla, tuntang Yesus, Tuhan ita.

3. Basa Hatalla tumon kwasae djari manenga akan ita talo handiai, idjä mandjadian pambelom tuntang kahandjak ita huang Hatalla, awie manjoho ita kasene iä, idjä djari marawäi ita akan kabaie tuntang kahalape;

4. Awie djandji hai haliai tuntang paham barega djari inenga akan ita, iä tä: mangat awi karä djandji tä keton bara bagi intu Kahatalae, amon keton mahakan kabanasa, idjä huang kalunen awi karä kipen:

5. Tumon tä, buah keton kea radjiradjin toto, dahang akan kapertjajan keton kahalap, akan kahalap tä kapatut;

6. Akan kapatut tä kaman-toh, akan kaman-toh tä kaketep, akan kaketep tä kahandjak huang Hatalla;

7. Akan kahandjak tä sinta dengan karä pahari, akan sinta dengan pahari sinta dengan olo handiai.

8. Krana amon talo tä hakutoh intu keton, tä djeta djaton manjoho keton kadian atawa ringket huang kabaratu dengan Yesus Kristus, Tuhan ita.

9. Tapi olo idjä djaton äka karä talo tä, olo tä babutä, kawus matae, tuntang iä kalapean arepe djari iuprasih bara dosae bihin.

10. Tagal tä, o pahari, buah paham baream keton mangkarena mandähen arep keton huang Hatalla, idjä djari marawäi tuntang mintih keton; krana amon keton tumon tä, tä djaton haliai keton karäh tanggarurus.

11. Tuntang kalotä karäh iuap lombalombah akan keton djalan tamä karadjaan idjä katatabi, aia Tuhan tuntang Djurusalamat ita, Yesus Kristus.

12. Tagal tä aku djaton handak terai haradjur managor keton mingat talo tä, alo keton puna tawae, tuntang tetep huang katoto.

13. Krana kamängku, katabingku huang pasah toh, patut aku haradjur manangedjet tuntang mampudji keton,

14. Basa aku katawan, badjeleng pasahku toh karäh ingarak, kilau pasuman Tuhan ita Yesus Kristus kea akangku.

15. Maka aku radjin handak nguae, mangat limbah panolakku kea keton tau mingat karä sarita toh.

16. Krana ikäi djaton djari hapan sansana, idjä djari ingarang awi kapintar olo, haiak ikäi djari masanan akan keton kwasa tuntang panumah Tuhan ita, Yesus Kristus, tapi matan ikäi djari mitä kahaie idjä paham haliai; — (Matt.17,5.)

17. Metoh iä mandino horumat tuntang kabai bara Hatalla, Bapa, haiak pangkabai Tuhan djari manjewut augh toh tahu iä: „lä toh Anakku, idjä äka kataungku, idjä ingilakkn.”

18. Aughe tä djari hining ikäi mohon bara sorga, katika ikäi hindjä dengae hundjun bukit brasih tä.

19. Tinai augh karäh nabi tä, idjä etter haliai, aton intu ikäi, maka buah keton, amon keton mingat manantuneng tä kilau sumbo, idjä latendang intu kaleka kaput, sampai langit mahindang, tuntang bintang sawah tä lembut huang atäi keton.

20. Krana buah keton katanawan, dialo idjä augh tudjum hong surat Hatalla djari lembut awi kaharatin olo bewäi;

21. Krana karä tudjum horan djaton djari injewut awi kahandak olo, tapi olo ain Hatalla idjä brasih tä djari manjewut tä, haiak iä iadjar Rogh brasih.

BAGI 2.

Guru panandjaro karäh lembut, mansamput arä olo, tapi hukum djari tatap akoe.

1. Tapi aton nabi panandjaro kea djari hindjä ung-

kop olo boran tä, kilau marak keton toh kea karäh lembut guru panandjaro; idjä basilim maneseng bapan karä ampin angh adjar sala parusak; olo tä karäh milim Tuhan kea, idjä djari manewus iä, tapi badjeleng olo tä karäh mambet kabanasa akae.

2. Maka arä olo karäh manumon kibal olo tä, (idjä tagal olo tä djalan katoto karäh imapa,)

3. Tuntang huang kako-hoe, bapan sansanae, olo tä karäh baramo intu keton; maka bara horan hukum olo tä djaton randjar, kabanasee djaton batiroh.

4. Krana amon Hatalla mahin djaton djari manjanjang karä malaikat tä idjä djari badosa, tapi djari manutup äwen tä huang naraka, hapasong rantai kakaput, tuntang djari manjaragh iä, uka iä ina akan hukum;

5. Tinai iä djaton kea djari manjanjang kalunen idjä djaman horan, tapi djari mahaga Noab, olo pambrita katetek tä, äwen hanja, katika Hatalla manjobo danum soho marusak petak, kaleka olo parisang tä; — (1 Mos.7.)

6. Tinai iä djari manusul lewu Sodom tuntang Gomora, haiak djari mahukum mamabalik tä, tuntang manampa

tä indu pandjera akan olo handiai, awang parisang dengan Hatalla dapit; — (4. Mos. 19,24.)

7. Tapi iä djari maliwus Lot bara betä, olo tetek tä, idjä kapähä atäie tagal kandjin olo kabelä tä;

8. Krana olo tetek tä, idjä mangkalewu dengan äwen, sining andau djari mangapähä atäie idjä tetek awie mitä tuntang mahining karajap olo tä:

9. Tumon tä Tuhan tau maliwus karä olo idjä mikäh iä bara tiugkes, tapi tau mangurong karä olo darhaka akan andau hukum, nakara äwen ingapähä;

10. Idjä mambatang karä olo tä, awang manandjong tumon isie huang karä kipen idjä kihal, tuntang awang mangabelä karä pangkat kwasa; idjä badjoho tuntang bararangai manumon kahandak ai bewäi, haiak bahanji manjapa karä awang hai tä;

11. Alo malaikat idjä hai kaabase tuntang kwasae bara olo tä mahin dia bahanji manjewut augh hukum manawah djetä intu baun Tuhan.

12. Tapi olo tä, kilau meto djaton bara akal, idjä manumon dasare bewäi, idjä tantai indjadian indu inawan impatäi, basa iä mamapa talo idjä djaton kasenae, maka

iä karäh rusak huang karä-jape;

13. Tuntang karäh mandieo baläh kadarhaka; karämi nongkang andau inggaräe salamat, iä likä tuntang kuring, iä bahara marajap keton awi karä tipue, amon iä mamparohot ompat keton kuman.

14. Matae kontep bandonge, iä djaton maku balekak bara dosa, tuntang mumpän olo idjä purah njuan; atäie bakoho haliai, iä puna olo tarasapa.

15. Iä djari malihi djalan budjur, palus lajang, manjak djalan Bileam, anak Beor tä, idjä haus mandimo upah kadarhaka.

16. Tapi djari aton kea idjä mangotak iä tagal kalangkahe, iä tä, meto idjä hapae, idjä puna djaton tau hakotak, djari hakotak kilau augh olou, tuntang mampudji kahumong nabi tä. — (4. Mos. 22,28.)

17. Olo tä kilau kali idjä djaton bara danum, äwen kilau baunandau idjä tabias awi barat, kakaput pidjem djari ina akäe sampai katatahi.

18. Krana iä paham kadjoho kotake idjä baiang bewäi, tuntaug hapan kipen isi, hapan kakandji iä mumpän olo tä, idjä haru djari hadari, manisah arepe dengan olo tä awang manandjong huang kalajang.

19. Olo tä mandjandji kabebas akac, tuntang iä mahim djipen kabanasa; krana genegenep idjä djari impalah, iä akan djipen idjä mamapalah iä.

20. Krana olo tä, limbah iä djari hadari bara kihal kalunen, awie kasene Tuhan tuntang Djuru-salamat Jesus Kristus, djaka iä mangarait arepe tinai dengan talo tä, maka lawin olo tä papa haream bara tamparae.

21. Krana bontong haream olo tä, djaka iä djaton haliai djari kasene djalan katetek, bara iä djari kasena, tuntang undur tinai bara prentah idjä brasih, idjä djari inenga akac. — (Luk.12,47.)

22. Ewen tä toto tumon tanding olo: „Aso haluli mantakan talo utae;” tinai: „Bawoi limbah mandoi palus haluli mangalombang tinai.”

BAGI 3.

Petrus masanan wajah idjä barian haliai; Kristus karäh haluli tina; kalunen karäh nhalu awi apui; patut ita masatap arep ita.

1. O keton, idjä äka kataungku, djetoh surat idjä duä, idjä djari injuralku akan keton, hapaku mangatau ke-

ton, tuntang mangarasan atäi keton idjä budjur;

2. Mangat keton manahiu karä augh, idjä djari insanan karä nabi idjä brasih bihin, tinai manahiu prentah ikäi, idjä rasul Tuhan tuntang Djurusalamat.

3. Bara bihin keton pama katawan, intu wajah rahian haliai karäh lembut olo parajap, idjä manandjong tumon kipäe kabuate,

4. Sambil hamaub: kwo djandjin panumahe? krana bara katika karä tato horan djari matäi, maka talo handiai magon melai bewäi sama kilau katika tampanan talo handiai kea.

5. Maka tantai abate olo tä djaton maku katawan, horan kea karä langit djari aton awi augh Hatalla, tina petak djari aton awi danum tuntang huang danum;

6. Maka awi djetä kea kalunen idjä katika tä djari leteng balalu rusak.

7. Maka karä langit idjä katontoh tuntang petak, awi auge tä kea djari ina, uka ihaga akan apui, manantai andau tä, metoh olo parisang buah bukom palus banasa.

8. Tapi käläh, o keton, idjä äka kataungku, katawan djetoh: idjä andau intu Tuhan kilau sakojan njelo, tinai sakojan njelo kilau idjä andau.

9. Tuhan djaton marandjar djandjie, (kilau belaehe olo manggarä iä marandjare,) tapi iä pandjang atäie dengan ita, iä djaton maku idjä biti nihau, tapi iä handak olo handiai hobah.

10. Maka andau Tuhan karäh sampai kilau maling hamalem, andau tä maka karä langit akan karakkatusa, tuntang karä bakal kalunen karäh lenjoh awi kalaso, tinai petak tuntang karä talo hundjue akan bakähu samandiai.

11. Toh, basa talo handiai tä karäh rusak, kilen tinai patut ampin keton!

12. Patut huang gawi brasih, haiak keton handjak huang Hatalla, keton mendäh tuntang manggulong arep keton akan panumah andau Hatalla tä, idjä intu tä karä langit lenjoh baseha palus nihau, tuntang hapus bakal kalunen karäh lenjoh awi kalaso.

13. Tapi tumon djandjin Hatalla ita mendäh langit taheta tuntang petak taheta, idjä äka katetek melai. — (Pangar.21,1.)

14. Tagal tä, o keton idjä ingilakku, basa keton men-

däh talo tä, langkalangkap keton, mangat metoh panumah Hatalla keton djaton hapnrak, djaton indu indjara, tapi mangat keton huang kabuah.

15. Maka kapandjang atäi Tuhan itong indu salamat keton, kilau Paulus, paharin ikäi idjä ingilak ikäi, djari manjurat keä akan keton, tumon kapintare, idjä djari inenga akäe;

16. Kilau iä manahiu per-kara toh kea huang karä surate, awang djari impaite; huang surate tä aton isut talo, idjä bahali haratie, djadi, olo awang paleng parajap mamingkok aughe tä, kilau karä augh surat beken kea, akan karusake kabuate.

17. Tapi keton, idjä ingilakku, basa keton djari kawatan tä bara bihin, haga arep keton, belä keton kea pahir awi kalajang olo kabelä tä, palus gagar bara kotan keton.

18. Tapi käläh sasar mandahang huang asi tuntang kaharati dengan Tuhan tuntang Djurusalamat ita, Jesus Kristus. Akäe karä horumat, katontoh tuntang harian kätatahi. Amen.

SURAT RASUL JOHANNES, IDJÄ SOLAKE.

BAGI 1.

Augh Hatalla, idjä batantu haliai, djari insanan, mangat olo teu hindjä Hatalla, tuntang teu manandjong huang kalawa, tinau uka karä dosan ita impnas.

1. Idjä djari aton intu solake, idjä djari hining ikäi, idjä djari gitan matan ikäi, idjä djari inantuneng ikäi, idjä djari inggajap lengän ikäi Augh pabelom tä; — (Joh.1,1.14.)

2. (Krana Pabelom tä djari mamala, tuntang ikäi djari mitäe, haiak manjaksi masanan akan keton Pabelom idjä katatahi tä, idjä djari hindjä Bapa, tuntang djari ingarinah akan ikäi;)

3. Idjä djari gitan tuntang hining ikäi, djetä insanan ikäi akan keton, nakara keton kea hindjä dengan ikäi, mangat kahindjän ikäi toto dengan Bapa, tuntang dengan Anake, Jesus Kristus.

4. Maka talo toh injurat ikäi akan keton, nakara kahandjak keton sukup.

5. Maka djetoh augh tä, idjä djari hining ikäi bara iä, tuntang idjä insanan ikäi akan keton: Hatalla puna kalawa, kakaput djaton huang iä.

6. Amon ita hamaub, ita hindjä dengae, tapi ita manandjong huang kakaput, tä ita manandjaro, tuntang djaton mawi katoto.

7. Tapi amon ita manandjong huang kalawa, kilau iä puna huang kalawa, tä ita hiudjä dengae, tuntang dahan Anake, Jesus Kristus, mamprasih ita bara karä dosa.

8. Amon ita hamaub, ita djaton bara dosa, tä ita manandjaro arep ita, tuntang katoto djaton huang ita.

9. Tapi amon ita mangaku dosan ita, tä ita tau harap iä, idjä puna tetek, iä inampun karä dosan ita, tuntang mamprasih ita manganan karä kadarhaka.

10. Amon koan ita, ita djaton bara dosa, tä ita

manggarä Hatalla panandjaro, tuntang aughe djaton leket huang ita.

BAGI 2.

Basa dosan ita djari iampun Jesus, buah ita manumon aughe, basinta sama arep ita, melai huang Kristus, mentai panumaho.

1. O anak! talo tob injuraku akan keton, uka keton äla² mawi dosa; tapi djaka olo djari mawi dosa, aton kea idjä mangamanangan perkaran ita intu Bapa, iä tä, Jesus Kristus idjä tetek tä.

2. Iä tä puna sapan karä dosan ita, tapi djaton dosan ita bewäi, malainkan sapan karä dosan salepah kalunen kea.

3. Maka awi djetoh ita katawan, ita djari kasene iä, iä tä: amon ita mahaga prentahe.

4. Olo idjä hamanh: aku kasene iä, — tapi iä djaton mahaga prentahe, iä tä panandjaro, katoto djaton huang iä.

5. Tapi olo idjä mahaga aughe, huang olo tä sintan Hatalla toto djari tinduh. Awi djetä ita katawan, ita toto huang iä.

6. Olo idjä mangaku arepe melai huang iä, maka patut olo tä manandjong kalotä, kilau djari tandjong ai kea.

7. O keton, pahari! aku djaton manjurat akan keton prentah taheta, tapi prentah

idjä horan tä, idjä aton intu keton bara solake. Prentah idjä horan tä, iä tä augh, idjä djari hining keton bara solake.

8. Tinai aku manjurat akan keton prentah taheta, idjä toto huang iä tuntang huang keton; krana kakapnt djari lilap, kalawa idjä toto mansalak katontoh.

9. Olo idjä manggarä arepe huang kalawa, tapi iä basingi paharie, iä tä magon huang kakaput sampai katontoh.

10. Idjä sinta paharie, iä melai huang kalawa, tuntang talo äka patarang djaton huang iä.

11. Tapi idjä basingi paharie, iä puna huang kakaput, tuntang manandjong huang kakaput, djaton katawan tintue, basa kakaput djari mangaput matae.

12. Aku manjurat akan keton, idjä anak, karä dosa djari iampun akan keton awi arae.

13. Aku manjurat akan keton, idjä bapa, keton djari kasene iä, idjä bara solake tä. Aku manjurat akan keton, idjä budjang, keton djari mampalah idjä papa tä. Aku manjurat akan keton, idjä anak, keton kasene Bapa.

14. Aku djari manjurat akan keton, idjä bapa, keton djari kasene iä, idjä bara solake tä; aku djari ma-

njimat akan keton, idjä bandjeng, keton toh abas, tuntang augh Hatalla melai buang keton, timai keton djari mampalah idjä papa tä.

15. *Ela* sinta kalunen atawa talo huange; amon olo sinta kalunen, sintan Bapa djaton buang iä.

16. Krana talo handiai idjä huang kalunen, iä tä: kipän isi, kipea matä tuntang kadjoho pambelom, uras djaton bara Bapa, tapi bara kalunen.

17. Maka kalunen lilap, tuntang kipäe; tapi olo idjä malalus kabandak Hatalla, iä melai sampai katatahi.

18. O anak! toh djam kaputusan; kilau keton djari mahining, antikristus tä (*ri-mee: palawan Kristus*) akan dumeah, maka toh arä antikristus djari aton, tagal tä ita katawan, toh kea djam kaputusan.

19. *Ewen* tä djari blua bara ita, tapi iä djaton toto baris ita, krana djaka iä toto baris ita, tä iä djari melai hindjä ita; tapi talo tä mandjadi, nakara äwen tä bakarinah, djaton äwen handiai tä toto baris ita.

20. Maka keton toh iminjak Idjä Brasih tä, tuntang katawan talo handiai.

21. Aku djaton djari mampurat akan keton, kilau keton djaton katawan katoto, tapi bea keton katawan tä,

tuntang bea karä tandjara djaton lembut bara katoto.

22. *Ewe* idjä pamandjara tä, baja idjä milim Jesus toto Kristus tä? Iä tä antikristus tä, idjä milim Bapa tuntang Anak.

23. Idjä milim Anak, intü iä Bapa djaton kea, olo idjä mangaku Anak, intü iä Bapa aton kea.

24. Maka idjä djari bining keton bara solake, buah djetä melai huang keton; amon talo, idjä djari bining keton bara solake, melai huang keton, tä keton kea karä melai huang Anak tuntang huang Bapa.

25. Maka djetoh djandji, idjä djari indjandjie akan ita, iä tä: pambelom idjä katatahi.

26. Talo toh djari injuratku akan keton sebab olo tä, idjä handak mampalajang keton.

27. Maka Rogh tä, idjä djari dinon keton bara iä, melai huang keton; tuntang djaton usah olo madjar keton; tapi kilau Rogh tä kea madjar keton talo handiai, djetä toto, djaton tandjara; kilau djetä djari madjar keton, tunon tä melai keton huang iä.

28. Maka toh, o anak, melai huang iä, uka amon iä bakarinah, ita tau menfeng atäi, tuntang ita djaton mahamea awis, katika panumabe

29. Amon keton katawan iä puna tetek, tä keton harati, genep idjä tetek gawie iä tä djari inakae.

BAGI 3.

Basa ita anak Hatalla, patut ita mamprasih arep ita, belom tetek, malawan karä dosa, sinta pahari; tumon tä ita karäh sanang.

1. Itä keton, kilen Bapa djari sinta ita, sampai ita akan inggarä anak Hatalla! Tagal tä kalunen djaton kasene ita, basa kalunen djaton kasene iä.

2. O keton idjä ingilakku! tob ita anak Hatalla; maka hindai djari bakarinah ampin ita idjä harian dapit; tapi ita katawan, amon Jesus bakarinah, tä ita kea karäh njapinjapih iä, krana ita karäh mitä iä bitie haliai.

3. Maka genep olo idjä kalotä kaharape, mamprasih arepe, kilau iä kea puna brasih.

4. Genep olo idjä mawi dosa, iä marisang dengan Torat, krana dosa tä, iä tä karisang.

5. Maka keton katawan, iä djari ingarinah, uka iä manganan karä dosan ita, api iä djaton dosae.

6. Genep olo, idjä melai huang iä, djaton mawi dosa; genep olo, idjä mawi dosa,

djaton djari mitä iä, djaton kea kasene iä.

7. O anak! äla olo mampalajang keton; olo idjä malalus katetek, iä tä tetek, kilau iä kea puna tetek.

8. Olo idjä mawi dosa puna baris setan, krana setan puna mawi dosa bara solake. Sebab tä Anak Hatalla djari ingarinah, nakara iä marusak karä gawin setan. — (Joh.8,44.)

9. Genep olo idjä djari inakan Hatalla, djaton mawi dosa, basa binjin Hatalla melai huang iä; tuntang iä djaton tau mawi dosa, basa iä djari inakan Hatalla.

10. Awi djetoh anak Hatalla tuntang anak setan bakarinah. Genep olo idjä djaton malalus katetek, iä djaton bara Hatalla, tinai olo tä djaton kea, idjä djaton sinta paharie.

11. Krana djetoh augh brita tä, idjä djari hining keton bara solake: ita akan hasinta sama arep ita.

12. Äla kilau Kain, idjä baris idjä papa tä, tuntang djari mampatäi paharie; tinai buhen iä djari mampatäi iä? basa gawie papa, tapi gawin paharie tetek. — (1.Moa. 4,8.)

13. Äla heran, o pahari! amon kalunen basingi keton.

14. Ita katawan, ita djari mindah bara mampatäi akan pabelom, krana ita sinta karä pahari. Idjä djaton sinta

paharie, iä melai huang pam-
patäi.

15. Idjä basingi paharie,
puna olo pamuno; maka ke-
ten katawan, olo pamuno
djaton bara pambelom idjä
katatahi leket hong iä.

16. Awi djetoh ita djari
kasene sinta tä: basa iä djari
manjaragh pambelome akan
ita; toh patut ita kea ma-
njaragh pambelom ita akan
karä pahari.

17. Maka amon olo idjä
bara ramo hong kalunen toh
mitä katapas paharie, tuntang
manguntji atäie akae: kilen
sintan Hatalla melai huang
iä?

18. O anak! äla ita sinta
hapan augh, hapan totok
bewäi, tapi haiak gawi tun-
tang katoto.

19. Awi djetä ita katawan,
ita baris katoto, tuntang ita
tau mampaharap atäi ita de-
ngae.

20. Krana djaka atäi ita
mahukum ita, maka Hatalla
hai bara atäi ita, tuntang
kasene talo handiai.

21. O keton, idjä ingilak-
ku! amon atäi ita djaton
mahukum ita, tä ita tau lan-
dang atäi inta Hatalla;

22. Tuntang karä talo la-
kun ita karäb dino bara iä,
basa ita mahaga prentabe,
tuntang malalus kakilake.

23. Maka djetoh prentabe:
ita akan pertjaja huang aran
Anake, Jesus Kristus, tun-

tang hasinta sama arep ita,
kilau prentabe akan ita.

24. Maka olo idjä mahaga
prentabe, olo tä melai hu-
ang iä, tinai iä melai huang
olo tä. Awi djetoh ita kata-
wan iä melai huang ita, iä
tä: awi Rogh, idjä djari in-
ngae akan ita.

BAGI 4.

Gawin Rogh brasih: iä madjar ita ma-
ngaku Jesus, sinta Hatalla, tuntang
hasinta sama arep ita, iä mampaha-
djak atäi ita.

1. O keton, idjä ingilak-
ku! äla pertjaja genep ampin
rogh, tapi awi mangkemä
karä rogh tä, djaka iä toto
bara Hatalla; krana arä nabi
panandjaro djari lembut hong
kalunen.

2. Awi djetoh keton akan
kasene Rogh Hatalla: genep
rogh, idjä mangaku Jesus
Kristus djari tamä isi, iä tä
bara Hatalla.

3. Tapi genep rogh, idjä
djaton mangaku Jesus Kris-
tus djari tamä isi, iä djaton
bara Hatalla, tapi iä anti-
kristus tä, idjä akan dumah,
kilau djari hining keton; ma-
ka toh kea iä aton huang
kalunen.

4. O anak! keton toh bara
Hatalla, keton djari mampa-
lah äwen tä; krana idjä hu-
ang keton hai bara iä, idjä
huang kalunen.

5. Ewen tä bara kalunen, tagal tä iä masanan talo kalunen, tuntang kalunen manarima auge.

6. Ita toh bara Hatalla; idjä kasene Hatalla, iä manarima ita; idjä djaton bara Hatalla, iä djaton manarima ita; awi djetä ita mangasene Rogh katoto tuntang rogh kalajang.

7. O keton, idjä ingilakku! käläh ita basinta sama arep ita, krana sinta tä puna bara Hatalla, genep olo idjä sinta, iä djari inakan Hatalla, tuntang kasene Hatalla.

8. Olo idjä djaton sinta, djaton djari kasene Hatalla, krana Hatalla puna sinta.

9. Huang djetoh sintan Hatalla dengan ita djari bakarimab, awi Hatalla djari manjoho Anake idjä tonggal tamä kalunen, nakara ita belom awie. — (Joh. 3, 16.)

10. Djetoh toto sinta tä; djaton djaka ita djari sinta Hatalla, tapi iä djari sinta ita, tuntang djari manjoho Anake indu sapan karä dosan ita.

11. O keton idjä ingilakku! amon Hatalla kalotä djari sinta ita, patut ita kea basinta sama arep ita.

12. Dialo idjä biti pudjä mitä Hatalla. Amon ita basinta sama arep ita, tä Hatalla melai huang ita, tuntang sintae tinduh huang ita.

13. Awi djetoh ita katawan

ita: melai huang iä, tuntang iä huang ita, basa awie djari manenga Rogh ajue akan ita.

14. Maka ikäi djari mitä tä, tuntang manjaksi: Bapa djari manjoho Anake indu Djurusalamat kalunen.

15. Toh, olo idjä mangaku Jesus toto Anak Hatalla, Hatalla melai huang olo tä, tuntang olo tä huang Hatalla.

16. Maka ita djari kasene tuntang pertjaja sintan Hatalla tä dengan ita. Hatalla puna sinta, olo idjä melai huang sinta, iä melai huang Hatalla, tuntang Hatalla huang iä.

17. Awi djetä sinta tä toto tinduh intu ita, nakara ita tau uräh intu andau hukum, basa sama kilau iä, kalotä kea ita huang kalunen toh.

18. Kikäh puna djaton huang sinta tä, malainkan sinta idjä tinduh manganan karä kikäh; krana huang kikäh tä kapähä; maka olo idjä mikäh djaton toto tinduh huang sinta.

19. Ita sinta iä, basa iä helo djari sinta ita.

20. Djaka olo hamaub: aku sinta Hatalla, — tapi iä basingi paharie, iä tä panandjaro. Krana olo idjä djaton sinta paharie, idjä gitae, kilen iä sinta Hatalla, idjä djaton gitae?

21. Prentah toh djari di-

man ita bara tã, iã tã: idjä sinta Hatalla, iã akan sinta paharie kea.

BAGI 5.

Olo idjä pertjaja djari inakan Hatalla, iã mampalah kalunen, iã tã olo djeta idjä tumon augh Hatalla pertjaja huang Jesus.

1. Idjä pertjaja Jesus toto Kristus tã, iã djari inakan Hatalla; maka idjä sinta idjä djari menak iã, iã sinta äwen tã kea, idjä djari inakae.

2. Awi djeto ita kasene, djaka ita sinta kawä anak Hatalla, iã tã: amon ita sinta Hatalla, tuntang mahaga karä prentahe.

3. Krana djeto sinta dogen Hatalla, amon ita mahaga prentahe; maka prentahe djaton babebat.

4. Krana genep olo idjä djari inakan Hatalla, iã mampalah kalunen; kapertjajan ita puna indu kamanang, idjä mampalah kalunen.

5. Äwe tau mampalah kalunen, baja idjä pertjaja Jesus toto Anak Hatalla?

6. Iã idjä dumah mimbit danum tuntang daha, Jesus idjä toto Kristus tã; djaton mimbit danum bewäi, tapi mimbit danum tuntang daha; tinai Rogh idjä manjaksi, Rogh tã tote katoto.

7. Krana aton telo idjä manjaksi hundjun petak,

Rogh, danum, tuntang daha, maka idjä telo tã bulat aka idjä. — (Matt. 28, 19.)

8. Tinai telo idjä manjaksi huang serga, Bapa, Aagh tã, tuntang Rogh bramh, maka idjä telo tã puna idjä.

9. Amon ita manarime kasaksian olo kalunen, toto, kasaksian Hatalla hai barom bara tã; krana djeta kasaksian Hatalla, idjä djari injaksie akan Anake.

10. Olo idjä pertjaja huang Anak Hatalla, iã bara kasaksian tã huang arepe; olo idjä djaton pertjaja Hatalla, manggarä iã panandjare, basa iã djaton djari pertjaja kasaksian, idjä djari injaksi Hatalla akan Anake.

11. Maka djeto kasaksian tã: Hatalla djari managa akan ita pambelom idjä katatahi, tuntang pambelom tã aton huang Anake. — (Joh. 1, 4.)

12. Olo idjä ai Anak tã, ai tã pambelom; olo idjä djaton ai Anak Hatalla, ai djaton kea pambelom.

13. Talo toh djari injuraku akan keton, idjä pertjaja hong aran Anak Hatalla, nakara keton katawan, ain keton aton pambelom idjä katatahi, tuntang mangaketon pertjaja huang aran Anak Hatalla.

14. Maka djeto kalendeng ita intu Hatalla, amon ita blaku talo emen tumon ka-

handake, makaiä mabiningita.

15. Tob, basa ita katawan iä mahining ita, alo kilekiben kea talo lakun ita, maka ita katawan, ita mandino talo idjä djari ilaku ita intu iä.

16. Amon olo mitä paharie mawi dosa, idjä djaton baka matäi, käläh iä blaku doa intu Hatalla, tä iä karäh manenga pabelom akae, akan olo tä, idjä djari mawi dosa idjä djaton baka matäi. Aton kea dosa idjä baka matäi, akan djetä aku djaton manjoho olo blaku doa. — (Matt.12,31.)

17. Karä gawi, idjä malangkah kahandak Hatalla, uras dosa, tapi aton dosa idjä djaton baka matäi.

18. Ita katawan, idjä djari inakan Hatalla, iä djaton mawi dosa; tapi idjä djari inakan Hatalla, iä mahaga arepe, tuntang idjä papa tä djaton tau manawan iä. / 1

19. Ita katawan, ita toh bara Hatalla, tapi salepah kalunen menter huang idjä papa tä.

20. Tapi ita katawan, Anak Hatalla djari dumah, tuntang manenga kabharati akan ita, nakara ita tau mangasene Hatalla idjä toto, tuntang ita aton huang idjä toto tä, iä tä, huang Anake, Jesus Kristus; iä tä puna Hatalla idjä toto, tuntang Pabelom idjä katatabi. — (Joh.1,1.4.)

21. O anak! haga arep keton bara karä ampin dewa. Amen.

SURAT RASUL JOHANNES, IDJÄ DUÄ.

Johannes mampudji olo bawi aru tuntang anake, uka äwen dähän mimbäng kapertjaja, belä iä nihau upaho, tina iä mangahana äwen manarima guru sala.

1. Idjä bakas akan olo bawi idjä intih tä, tuntang akan anake, idjä äka simtangu huang katoto, tuntang djaton aku bewäi, tapi olo handiai kea, idjä djari kasene katoto,

2. Tagal katoto, idjä me-

lai huang ita, idjä haradjur intu ita palus katatabi.

3. Käläh asi, kasajang tuntang kasanang akan keton bara Hatalla Bapa, tuntang bara Tuhan Jesus Kristus, Anak Bapa, huang katoto tuntang santa.

4. Aku pahan handjak basa aku sondau anakm manandjong huang katoto, kilau prentah idjä djari dinon ita bara Bapa.

5. Maka toh aku blaku ikau, o olo bawi, djaton kilau aku manjurit akam prentah taheta, tapi prentah tä, idjä djari aton intu ita bara solake, iä tä, ita akan indu basinta sama arep ita.

6. Maka djetä sinta tä, amon ita manandjong tumon karä prentabe. Djetoh prentah tä, kilau djari hining keton bara solake, mangat keton manandjong huang djetä.

7. Krana arä olo palajang djari tamä kalunen, idjä djaton mangaku Jesus Kristus djari tamä isi. Iä tä aton palajang tä, idjä anti-kristus tä.

8. Djaga arep keton, belä ikäi nihau talo idjä djari iulih ikäi, tapi mangat ikäi mandino upah sukup.

9. Idjä malangkah, tung djaton melai huang adjar Kristus, iä djaton aton Hatallae; idjä melai huang adjar Kristus, ai duädoä iä, Bapa tuntang Anak.

10. Djaka olo manalih keton, idjä djaton mimit adjar toh, äla manarima iä akan human keton, manabi mahin äla.

11. Krana idjä manabi olo kalotä, iä mangarait arep dengan gawie idjä papa.

12. Arä talo indu injuraku akan keton, tapi aku djaton maku hapan kratas dawat, malainkan aku harap arepku manalih keton, tuntang hakotak dengan keton batang-gera idjang, mangat kaban-djak ita sukup.

13. Anak betaum, idjä intih tä, manabi ikau. Amen.

SURAT RASUL JOHANNES, IDJÄ TELO.

Johannes manara Gajus, basa iä ähen huang katoto, tuntang manjarongau karä pendita; iä mangotak Diotrepes, basa iä badjoho parajap.

1. Idjä bakas tä akan Gajus, idjä äka kataungku, idjä

äka sintangku huang katoto.

2. O ikau, idjä äka huangku, aku harap ikau budjur bahalap, kilau bamaruam puna budjur bahalap.

3. Krana aku paham kaban-djak, amon karä pahari tä dumah, manjarita katotom,

kilau ikau puna manandjong huang katoto.

4. Krana djaton kabandjaku idjä hai bara djetä, amon aku mahining, karä anakku manandjong huang katoto.

5. O ikau, idjä äka ka-taungku, gawim toto buah bahalap huang talo handiai, idjä iawim dengan karä pahari, tinai dengan karä tamuäi,

6. Idjä djari manjarita sintam akan salepah untkup; amon ikau mandohop olo tä, kilau patut, tumon sohon Hatalla, tä gawim toto bahalap.

7. Krana olo tä djari ha-goet sabab masnman aran Hatalla, tuntang iä djaton blakir talo enen bara olo kapid.

8. Tä patut ita manarima olo kalotä, mangat ita hadohop ompat äwen bagawi akan katoto.

9. Aku djari manjurit akan untkup, tapi Diotrepes, idjä radjin mangapala olo tä, djaton manarima ikäi.

10. Tagal tä, amon aku dumah, maka aku handak mariksa karä gawie idjä iawie lepalepah, tuntang karä augh

papa, idjä hapae mangang mawi ikäi; tinai awi djetä huange mahin hindai terai, tapi bitie djaton manarima karä pahari tä, tinai iä mangahana äwen tä, awang handak manarimae, palus iä manganan äwen bara untkup.

11. O ikau, idjä äka ka-taungku, äla ikan manumon talo kapapae, tapi tumon kahalap. Idjä mawi talo bahalap, iä tä bara Hatalla; tapi idjä mawi talo papa, olo tä djaton djari mitä Hatalla.

12. Demetrius tä djari bawut bahalap awi olo handiai, tinai awi katoto kabuate, tuntang ikäi kea mahin manjaksi akae; maka ikäi kawatan, kasaksiau ikäi tä toto.

13. Aku arä talo indu injuratu, tapi aku djaton handak manjurit akan hapan dawat kalam.

14. Tapi aku harap akan mitä ikau badjeleng, tä ita akan hakotak hatanggera idjang.

15. Käläh kasanang akam. Karä sobat manabi ikau. Awi ikau manabi karä sobat njambiti arae.

SURAT RASUL JUDAS.

Judas mampudji olo, mangat iä dähen huang kapertjaja, basa arä guru sala djari lembut; iä tä karäk buah hukum paham.

1. Judas, rewar Jesus Kristus, pabarin Jakobus, akan karä olo idjä irawäi, idjä djari imprasih Hatalla Bapa, tuntang ihaga Jesus Kristus.

2. Käläh kasajang, kasanang tuntang sinta sasar indabang akan keton.

3. O keton, idjä äka kartaungku, basa aku magon baus manjurat akan keton tabiu perkarän salamät, idjä sama ain ita, maka angkatku, patut toh aku manjurat akan keton, hapaku mampudji keton, uka keton mangalahi akan kapertjaja, idjä djari indjuluk sasindä akan olo brasih.

4. Krana isut biti djari manjelät sinisinik, idjä bara horan djari inantu akan hukum tä kea, olo darhaka, idjä hapan asin Hatalla akan karajape, tuntang milim Ra-

dja Idjä tä, Hatalla tuntang Tuhan ita, Jesus Kristus.

5. Maka aku handak managor keton, alo keton katanawan tä kea, limbah Tuhan djari maliwus ungupe bara tanah Misir, iä djari marusak karä olo tä tinai, idjä djaton pertjaja. — (4. Mos. 14,35.)

6. Tuntang malaikat tä kea, idjä djaton djari mimbings puna pangkate, tapi djari malih puna kalekae, djari inutupe, inasonge dengan pasong idjä katatahi, huang kakaput, manantai hukum andau hai tä.

7. Kilau Sodom tuntang Gomora kea, tuntang lewu beken idjä baris tanah tä, idjä sama djari habandeng kilau djetä, manggoang isi beken, djari inampa akan pandjera, tuntang mananggong hukum apui idjä katatahi. — (1. Mos. 19,24.)

8. Kalotä kea tukang nopi djetoh mangihal isie, mangabelä pangkat prentah, tuntang mamapa awang hai tä.

9. Maka Migbael, mantir malaikat tä, amon iä hasuat dengan setan, batakian hantun Moses, mahin djaton petah manjewut hukum manawah iä; baja koae: Käläh Tuhan mahukam ikau!

10. Maka olo tä manawah talo idjä djaton kasenae, tinai talo idjä kasenae tumon puna dasare, kilau meto humong, huang talo tä iä marusak arepe.

11. Pajah iä! krana iä mahore djalan Kain, iä bakoho manggoang upah tumon kalajang Bileam, tuntang iä banasa huang karisange, kilau Korah. — (1.Mos.4,8.—4.Mos.16,31.)

12. Iä purak talo papa omba panginan-sintan keton, amon iä ompat kuman dengan keton, manjeput arepe haiak djaton mikäh; iä kilau baunandau idjä djaton udjae, idjä tabias awi karä riwut; iä kilau batang kaju marungus, djaton tau mamua; iä djari matäi handuä, djari irukat.

13. Iä kilau riak tasik idjä thanjawak haburä karä kihale, iä kilau bintang-lajang, kakaput idjä pidjem djari mantai akae sampai katatabi.

14. Tabiu olo tä kea Enogh, idjä udju tilap bara Adam, djari manudjum, koae: „Itä! Tuhan dumah impahaiak bakofakojan olo ajue idjä brasih, — (1. Mos.3,21.)

15. „Handak mamutus kadjarian olo handiai, tuntang mahukum olo idjä darhaka, sabab karä gawie idjä darhaka, idjä djari iawie tumon kadarhaka, tuntang sabab karä augh papa tä, idjä djari hapan olo badosa darhaka tä mawi iä.”

16. Olo tä pangotok, haradjur djaton terai huange dengan puna pangkate, iä manandjong tumon kipäe; totoke manjewut kotak paham badjoho, tuntang iä mahorumat olo, uka iä bon-tong.

17. Tapi keton, idjä äka kataungku! ingaingat karä augh, idjä djari insanan karä rasul Tuhan ita, Jesus Kristus, bihin.

18. Ewen djari masanan akan keton, intu wajah idjä barian olo parajap karäh lembut, idjä manandjong tumon kipäe awang papa.

19. Iä tä idjä mamisah mambaris arepe, olo idjä tumon puna dasare bewäi, idjä djaton bara Rogh.

20. Tapi keton, idjä äka kataungku, käläh haragagan arep keton hundjun kaper-tjajan keton idjä brasih haliai, haiak blaku doa huang Rogh brasih.

21. Haga arep keton huang sintan Hatalla, tuntang entai asin Tuhan ita, Jesus Kristus, mangat mandino pam-belom idjä katatabi.

22. Tuntang hapan hakabe-ken akale, asi belabe olo tä;

23. Tapi belabe tinai käläh keton mahagae awi keton mampikäh iä, palus mandjijit iä bara apui, haiak keton basingi pakaian karajap kea, idjä harumur awi isi

24. Maka akan idjä kwasa mahaga keton, belä keton

tanggarurus, idjä kwasa mampendeng keton budjur toto intu baun kahaie, haiak paham kahandjak keton,

25. Akan Hatalla idjä tikas iä bewäi pintar, akan Djurusalamat ita, käläh kahai tuntang horumat, kaabas tuntang kwasa, katontoh palus katatahi. Amen.

SURAT PANGARINAH, INJURAT JOHANNES.

BAGI 1.

Johannes hong pulau Patmos djari manjurat surat toh akan udju ungkup huang Asia; Jesus masanan panwaha.

1. Djetoh surat Pangarinah ain Jesus Kristus, idjä djari inenga Hatalla akae, uka iä masanan akan karä reware talo idjä djaton tau dia badjeleng djadi, idjä djari insanae hadjamban malaikat ajuc, soboc talih reware Johannes;

2. Idjä djari manjaksi augh Hatalla, tuntang Jesus Kristus, talo handiai idjä djari gitae.

3. Selamat idjä mambasa, tuntang selamat idjä mahi-

ning karä augh tndjum toh, tuntang mahaga karä augh, idjä djari injurat huang surat tohi; krana wajabe djari tokep.

4. Johannes akan udju ungkup tä, idjä huang Asia: käläh asi akan keton tuntang kasanang bara Idjä aton, tuntang djari aton, tuntang karäh dumah, tinai bara udju Rogh tä, idjä intu baun padadusae; — (2.Mos.3,14.)

5. Tuntang bara Jesus Kristus, idjä Saksi budjur tä, idjä Tambakas kamisik bara olo matäi, idjä Mantir karä radjan kalunen; idjä djari sinta ita, tuntang mamenjau ita, mampuas karä dosan ita hapan dahae;

6. Tuntang djari mandjadian ita indu radja tuntang imam intu Hatalla, Bapae; akae kabai tuntang kwasa palus katatahi. Amen.

7. Itä! iä dumah hundjun baunandau; maka karä matä akan mitä iä, tuntang äwen, idjä djari madjok iä; tinai karä utus olo kalunen karäh manarahing tagal gawie dengae; toto, Amen. — (*Sagh.* 12,10.)

8. Jaku toh Alpa tuntang Omega, Tampara tuntang Kalepah, koan Tuhan, Hatalla, idjä aton, tuntang djari aton, tuntang idjä karäh dumah, idjä djaton tikas kwasae tä. — (22,13.)

9. Aku, Johannes, idjä paharin keton, tuntang padjak keton huang kadjakä, huang karadjaan, tuntang huang kaketep Jesus Kristus, djari inganan akan pulau, idjä Patmos arae, tagal augh Hatalla, tuntang kasaksian Jesus Kristus.

10. Aku djari huang Rogh hong andau Tuhan, tä aku mahining intu likutku augh hai, kilau augh sarunai,

11. Koaë: Talo idjä gitam, surat tä huang surat, palus pait tä akan udju untkup tä, idjä hong Asia: akan Epesus, akan Smirna, akan Pergamus, akan Tiatora, akan Sardis, akan Piladelpia, tuntang akan Loadikea.

12. Maka aku mules arepku,

handak mitä augh tä, idjä bakotak denganku; tä amon aku djari mulus arepku, aku mitä udju tantahan sumbo bulau.

13. Maka bentok udju tantahan sumbo tä aku mitä idjä biti, idjä kilau ampin Anakolon, idjä hapakaian badju pandjang, tuntang hila usoke hababat bulau.

14. Takoloke tuntang balae baputi, kilau bulun tabiri, kilau udjan habungkus; matae kilau njalan apui.

15. Paie haging kilau tambaga idjä batanak hong priok, tuntang auge kilau gotok danum soho paham.

16. Iä mimbing udju bintang intu lengäe gantaue, tinai bara njamae aton blua padang manjihi hasansila, tuntang baue manjangkowong kilau matanandau tiring pandange.

17. Sana aku mitä iä, aku lawo darah paie, ampiampin matäi; tä iä mandanan engäe gantaue hundjun aku, sambil hamauh: Æla mikäb, jaku idjä solake tuntang idjä rahian haliai tä,

18. Idjä Batang pabelom; aku djari matäi, tapi itä! aku belom palus sampai katatahi. Tinai aku tempon anakuntjin naraka tuntang pampatäi.

19. Toh, surat talo idjä djari gitam, talo idjä aton toh, tuntang talo idjä akan mandjadi rahian dapit.

20. Rima basilian udju bintang tä, idjä djari gitau intu lengängku gantau, tinai rima udju tantahan sumbo bulau tä. Udju bintang tä, djetä malaikat ain udja ungkup tä, tinai udju tantahan sumbo tä, djetä udju ungkup tä.

BAGI 2.

Surat Tubas akan panditan ungkup hong Epesus, hong Smirna, hong Pergamus, hong Tiatura.

1. Surat akan malaikat ungkup idjä hong Epesus: Toh koan idjä mimbing udju bintang tä intu lengäe gantau, idjä manandjong bentok udju tantahan sumbo bulau tä:

2. Aku katawan karä gawim, tuntang kabäkam, tuntang kaketepm, ikau djaton tau manjarenan olo papa, tapi ikau djari mangkemä äwen, idjä masanan arepe rasul, tuntang iä djaton rasol, ikau djari sondau äwen tä panandjaro.

3. Tinai ikau baketep tuntang pandjang atäim, tagal arangku ikau djari babehat, tuntang ikau djaton djari häka atäim.

4. Tapi aton kea aku indu malait ikau, basa ikau djari undur bara sintam idjä solake tä.

5. Toh ingat, bara idjä

kwe ikau djari belokak; palus hobah, tuntang lalus gawi idjä solake tä; djaka ikau dia, badjeleng aku handak mananggob, mawi ikan, tuntang mantawus tantahan sumbom bara kalekae, amom ikan djaton hobah.

6. Tapi djetoh kahalapan, basa ikau basingi gawin olo Nikolaitan, idjä injingku kea.

7. Idjä bara pinding, buah iä mahining augh, idjä insanan Rogh akan karä ungkup: Idjä manang, aku handak manjoho iä kuman bara batang pabelom, idjä hong pirdus Hatallangku.

8. Tinai surat akan malaikat ungkup idjä huang Smirna: Toh koan idjä solake tuntang idjä rahian halai tä, idjä djari matäi, tapi djari belom halali:

9. Aku katawan kadjakäm tuntang katapasm; tapi ikau toto tatau; tinai aku katawan sapan äwen, idjä manggarä arepe olo Jehudi, tapi iä djaton toto olo Jehudi, malamkan iä sinagoge setau.

10. Ala mikäh talo idjä akan inanggoona. Itäm, setan karäh manutup belah keton hong sipir, nakara keton rogkemä, tuntang keton keräh buah kadjekä sapuku andau katabie. Tetetepikau sampai pampatäi, tä aku handak manenga akam ukota pabelom.

11. Idjä bara pinding, bu-

ah iä mahining augh; idjä insanen Rogh akan karä ungkup: Idjä manang, iä djaton karäh ingapähä pampatäi idjä duä ambal tä.

12. Tinai surat akan malai-
kat. ungkup idjä hong Pergamus: Toh koan idjä mimbing padang manjibi hasansila tä:

13. Aku katawan äkam melai, iä tä äka padadusan setan; tapi ikau mangaku arangku, tuntang djaton djari milim kapertjajam intu aku, abo huang karä andau tä mahin dia, metoh Antipas, saksingku idjä bndjur tä, idjä djari impatäi intu äka keton, äka setan tä puna melai.

14. Tapi aton kea tagal talo isut aku indu malait ikau, basa aton hetä intu ikau olo idjä mahaga adjar Bileam, idjä djari madjar Balak, uka mampalembut talo äka pata-rang akan olo Israel, nakara olo tä ompat kuman talo parapah akan dewa, tuntang ompat habandong. — (4. Mos. 25,2;31,16.)

15. Kalotä aton intu ikau kea, idjä mahaga adjar olo Nikolaitan.

16. Toh, hobah ikau! djaka ikau dia, maka badjeleng aku handak mananggoh, mawi ikau, handak mangalahi olo tä hapan padang njamangku.

17. Idjä bara pinding, basah iä mahining augh, idjä insa-

nan Rogh akan karä ungkup: Idjä manang, aku handak manenga indu kinaso manna idjä basilin tä, tuntang handak manenga akæ batu idjä baputi, tinai hong batu tä ara taheta injurat, idjä dialo idjä olo katawan, baja idjä mandino tä.

18. Tinai surat akan malai-
kat ungkup hong Tiatira: Toh koan Anak Hatalla, idjä kilau njalan apui matae, tuntang paie haginging kilau tambaga hatanak:

19. Aku katawan sintam, kakakal atäim, kapertjajam, tuntang karä gawim, tinai gawim idjä rahian tä paham haream bara idjä solake.

20. Tapi aton kea aku indu malait ikau, basa ikau manalua sawam Isabel tä, idjä manggarä arepe nabi, tuntang iä madjar, mampalajang rewarku habandong, tuntang ompat kuman talo parapah idjä akan dewa. — (1. Radja 16,31.)

21. Maka aku djari manenga endäh akæ, uka iä hobah; tapi iä djaton maku manjasal tagal karä kandjie.

22. Itä! aku manganan iä akan sasuro, tuntang olo handiai idjä habandong dengæ, akan paham kadjakä, djaka äwen djaton manjasal tagal karä gawie.

23. Tinai karä anake aku handak mamaukul mampatäie. Tä karä ungkup karäh ka-

tawan, aku idjä mariksa atäi bua olon; aku handak mamalah akan genep keton tumou gawin ketou.

24. Tapi koangku dengan keton, iä tä, dengan olo Tia-üru beken tä, idjä djaton münbing adjar kalotä, tuntang djaton djari kasene karä katinben setan tä, kilau koan äwen: aku djaton handak mandjakah tanggung beken hundjun keton.

25. Tapi idjä aton intu keton, haga tä sampai panumahku.

26. Idjä manang, tuntang mahaga karä gawingku sampai kalepabe, aku handak manenga kwasa akae mahundjun olo kapid.

27. Iä karäh manjakatik olo tä bapan sokah sanaman; kilau tampan tukang blanai olo tä karäh irawoke, kilau aku djari mandino kwasa tä bara Apangku.

28. Tinai aku handak manenga akae bintang-sawah tä.

29. Idjä bara pinding, buah iä mahining augh, idjä insan Rogh akan karä ungup.

BAGI 3.

Surat Tuhan akan panditan ungup hong Sardis, hong Piladelpia, tuntang hong Leodikea.

1. Tinai surat akan malaikat ungup idjä hong Sar-

dis: Toh koan idjä münbing udju Rogh Hatalla tä, tuntang udju bintang tä: aku katawan karä gawim, ika inggarä belom, tapi ika matäi.

2. Misik, tuntang karasan tisae idjä bilak matäi kea, krana aku djaton djari sonda katinduh karä gawim intu Hatallangku.

3. Tagal tä ingat, kilen ika djari mandino tuntang mahining; haga djetä, tuntang hobah. Maka djaka ika djaton mandjaga, kilau maling aku karäh mananggeh mawi ika, baiak ika djaton karäh katawan djam idjä kwe aku karäh sampai, mawi ika.

4. Tapi aton intu ika hong Sardis kea isut olo, idjä djaton djari marumur pakaiäe; äwen tä karäh manandjong dengangku bapakaian baputi, krana äwen patut kalotä.

5. Idjä manang, iä karäh imakaian dengan pakaian baputi, tuntang aku djaton handak manganan arae bara surat pamelem tä, aku handak mangaku arae naharep Apangku, naharep karä malaikat ajue.

6. Idjä bara pinding, buah iä mahining augh, idjä insan Rogh akan karä ungup.

7. Tinai surat akan malaikat ungup idjä hong Piladelpia; Toh koan idjä be-

sih tä, Idjä toto tä, Idjä tempon anakkuntjin Dawid, idjä muap, palus dialo idjä biti tau manguntjie, iä manguntji, palus dialo idjä biti tau muape:

8. Aku katawan karä gawim. Itäm! aku djari muap lawang akam, tuntang dialo idjä biti tau manguntji tä; krana ikau abas isut, tinai ikau djari mahaga aughku, tuntang djaton milim arangku.

9. Itä! aku manjaragh akam isut äwen bara sinagoge setan, bara olo tä, idjä manggarä arepe olo Jehudi, tapi iä djaton toto Jehudi, malainkan iä manandjaro. Itä! aku handak manjoho äwen manalib, manjembah paim, tuntang äwen karäh kasene, aku djari siota ikau.

10. Basa ikau djari mahaga augh kaketepku, maka aku kea handak mahaga ikau intu djam tingkes tä, idjä karäh buah salepah kalunen, uka maningkes karä olo idjä mukong petak.

11. Itä! aku dumah badjeleng. Haga idjä aton intu ikau, belä olo warampas makotam.

12. Idjä manang, aku handak mandjadian iä indu djihin human Hatallangku, tuntang iä djaton karäh blua bara betä tinai, tinai aku handak manjurit hundjue aran Hatallangku, tuntang

aran lewun HataHangko, Jerusalem idjä taheta tä, idjä mohon bara sorga, bara Hatallangku, tinai arangku kea idjä taheta tä.

13. Idjä bara pinding, buah iä mahining augh, idjä insan Rogh akan karä ungup.

14. Tinai surat akan malikat ungup hong Laodikea: Toh koan Amen tä, Saksi idjä budjur tuntang toto, Mantir karä tampan Hatalla:

15. Aku katawan karä gawim, ikau djaton sadingen djaton blasut. Kajah, djaka ikau sadingen atawa blasut!

16. Tapi basa ikau laso koko, djaton sadingen djaton blasut, toh jaku karäh maludja ikau bara njamangku!

17. Basa koam: jaku tatau, djari manatau arepku, tuntang aku djaton tapas talo enen; — tapi ikau djaton katawan, ikau idjä tjalaka, tuntang asiati tä, pähä belom, babutä, holowai. — (Hos.12,9.)

18. Aku mangalagai akam; buah maniti bulau bara aku, idjä djari imprasih hapan apui, mangat ikau tatau, tinai pakaian baputi, mangat ikau inakaian, belä kahawem kalowaim bakarinah; tinai tatamba matä, hapa mohos matam, mangat ikau tau mitä.

19. Idjä äka sintangku, iä tä impulji tuntang indjara-

ku; tagal tä langkalangkap ikau, hobah!

20. Itä! aku mendeng intu bauwotonggang, sambil manegah; amon olo karäh mahining aughku, tontang muap lawang; tä aku handak tamä boange, tontang handak kuman panginan hamalem tä dengae, tontang iä dengangu.

21. Idjä manang, aku handak manjohoe mondok dengangu hundjun padadusangu, kilau aku djari manang, tontang mondok dengam Apangku hundjun padadusae.

22. Idjä bara pinding, buah iä mahining augh, idjä insan Rogh akan karä ungrup.

BAGI 4.

Johannes mitä padadusan Hatalla huang sorga.

1. Lembah tä aku mitä, itä! lawang djari buap huang sorga; tontang augh idjä solake tä, idjä djari hiningku hakotak dengangu, kilau augh sarunai, hamauh: Dai kantoh, aku handak mamprahan akan talo idjä indu mandjadä rahian.

2. Hembep tä kea aku huang Rogh; itä! padadusan djari ina huang sorga, tontang aton Idjä mondok hundjun padadusan tä.

3. Ampin idjä mondok hundjue kilau batu jaspis tontang batu sardis; tinai lu mangahiling padadusan tä, idjä sama ampin tampejabe kilau batu smaragd. — (*Ezech.1,26.*)

4. Maka hakaliling padadusan Idjä tä aton tinai duä pulu äpat padadusan; maka aku mitä duä pulu äpat bakas mondok hundjun padadusan tä, äwen tä hapakainu baputi, tontang makota balau hundjun takoloke.

5. Maka bara padadusan Idjä tä aton blua kilat, tinai augh tontang njabo; tinai udju sewan manjala intu baun padadusan tä, iä tä udju Rogh Hatalla tä.

6. Intu baun padadusan tä aton kilau tasik katja, idjä kilau kristal ampie. Tinai penda padadusan tontang hakaliling padadusan aton äpat talo-belom, arä matae intu baue tontang likute.

7. Talo-belom idjä solake tä kilau ampin singa, talo-belom idjä duä tä kilau anak sapi, talo-belom idjä telo tä baue kilau baun olon, talo-belom idjä äpat tä kilau ampin burong nasar idjä trawang.

8. Genep äpat talo-belom tä mandjabawen palapae, hetä arä matae hakaliling tontang pendae; handau hamalem äwen tä djaton malajan hamauh: Brasih, brasih, bre-

sih toto Tuhan Hatalla, idjä djaton tikas kwasae, idjä djari aton, idjä aton, tuntang idjä karäb dumah. — (Jes.6,3.)

9. Maka amon talo-belom tä manjewut horumat tara tuntang tarimakasih akan idjä mondok hundjun padadusan, idjä belom bara katatabi palus katatabi:

10. Tä duä pulu äpat bakas tä mahingkep darah pain idjä mondok hundjun padadusan, manjembah iä, idjä belom bara katatabi palus katatabi, tuntang äwen mandjakah makotae akan pain padadusan, haiak hamaub:

11. Patut ikau, o Tuhan, mandino karä horumat, karä tara, karä kwasä; krana ikau djari manampa talo handiai, awi kahandakm talo tä aton, tuntang djari indjadian.

BAGI. 5.

Atoa surat, idjä udju tjatjake: Anak-tabiri idjä djari impatäi tä tau mam-bukae, tuntang iä ihorumat karä kawan talo belom bong sorga.

1. Tinai aku mitä buang lengän gantaun idjä mondok hundjun padadusan tä aton surat, idjä babintik huange raare, djetä patutup awi udju tjatjak.

2. Tinai aku mitä malaikat idjä abas, idjä mantehau hai aughe: Æwe patut sampai

mambuka surat tä, mangarak karä tjatjake?

3. Tapi djaton idjä biti huang sorga, atawa hundjun petak, atawa penda petak tau mambuka surat tä, djaton idjä tau mambasae.

4. Tä aku paham manangis, basa djaton idjä biti sampai patut mambuka surat tä, djaton kea idjä tau mambasae.

5. Maka idjä biti bakas tä hamaub denganku: Æla manangis! itäm, Singa idjä bara hamputan Juda tä, Salundik Dawid tä, djari manang, sampai iä tau mambuka surat tä, tuntang mangarak udju tjatjake. — (1.Mos.49, 9.Jes. 11, 1.10.)

6. Maka aku mitä, itäl intu bentok padadusan tuntang äpat talo-belom tä, tinai intu bentok karä bakas tä aton mendeng Anak-tabiri, idjä kilau injambalih, idjä udju tandoke tuntang udju matae, djetä udju Rogh Hatalla tä, idjä injohoe akan karä baris tanah.

7. Maka Anak-tabiri tä dumah, palus manduan surat tä bara lengän gantaun idjä mondok hundjun padadusan tä.

8. Djadi, amon iä manduan surat tä, maka äpat talo-belom tä, tuntang duä pulu äpat bakas tä, mahingkep darah pain Anak-tabiri, tuntang genep äwen tä aton bara kitara, tuntang dadupa

berlau, idjä bastuang garo, dje-
tä karä lakudoan olo brasih.

9. Ewen manjanji njanji
taheta, kose: Ikau toto pa-
tat akan manduan surat tä,
tuntang mangarak karä tja-
tjake, krana ikau djari injam-
balih, hapan dalem ikau djari
manewus ikäi akan Hatalla
bera karä ungkup, karä basa,
karä ntus tuntang karä
djalahan olo.

10. Ikau djari manampa
äwen indu radja dengan
imam iutu Hatallan ikäi; ki-
lan radja äwen karäh ma-
rentah hundjun petak.

11. Tinai aku mitä, mahi-
ning augh kutoh malaikat,
idjä hakaliling padadusan,
tuntang talo-belom, tinai
karä bakas tä; maka karäe
bapulupulu kojan lipet ba-
kojakojan.

12. Maka koan äwen, bai
aughe: Patut Anak-tabiri, idjä
djari injambalih, äka kwasa,
panatau, kapintar, kaabas,
horumat, kahai, tuntang ta-
rimakasib.

13. Maka karä talo belom
idjä hong sorga, hundjun
petak, penda petak, tuntang
huang tasik, talo handiai tä
hiningku hamaub: Akan idjä
mondok hundjun padadusan,
tuntang akan Anak-tabiri pa-
tat karä tarimakasih, kahai,
horumat tuntang kwasa, bara
katatahi sampai katatahi.

14. Maka koan äpat talo-
belom tä: Amen. Tinai daä

pulu äpat bakas tä mahing-
kep, manjemabah lä, idjä be-
lom palus katatabi.

BAGI 6.

Djahawen tjatjak surat tä ingarak.

1. Tinai aku mitä, Anak-
tabiri mangarak tjatjak idjä
solake. Tä aku mahining idjä
biti bara äpat talo-belom tä
hamaub, aughe kilau njabo:
Kantoh, itäm!

2. Maka aku mitä, itä!
aton hadjaran baputi, tun-
tang idjä mukonge mimbing
panah; tinai makota inenga
akae, palus iä hagoet ma-
naug baka manang.

3. Maka amon iä manga-
rak tjatjak idjä duä, tä aku
mahining talo belom idjä daä
tä hamaub: Kantoh!

4. Tä hadjaran beken aton
blua, idjä bahandang; maka
akan idjä mukonge inenga
kwasa, uka iä manduan ka-
sanang bara petak, nakara
olo hapatäi sama arepe; maka
padang pandjang inenga akae.

5. Tinai amon iä manga-
rak tjatjak idjä telo, tä aku
mahining talo-belom idjä telo
tä hamaub: Kantoh! Maka
aku mitä, itä! aton hadjaran
babilem, tuntang idjä mu-
kongge mimbing dasing huang
lengüe.

6. Tä aku mahining augh
blua bara bentok äpat talo-

belum tā kalotoh: Idjä gantang bebas akan sadjampal, tinai telo gantang djagong akan sadjampal; tapi undus tuntang anggor äla mamapae.

7. Tinai amon iä mangarak tjabat idjä äpat, tā aku mahining augh talo-below idjä äpat tā, koe: Kantoh!

8. Maka aku mitä, itä! hadjaran idjä kawokawo, tuntang arau idjä mukonge pampatäi, tinai naraka manuntut iä. Maka kwasa inenga akae, nakara iä mampatäi bagi äpat karä äwen idjä hong petak, hapan padang, lau, pampatäi, tuntang hapan karä meto basiak hundjun petak.

9. Tinai amon iä mangarak tjabat idjä limä, tā aku mitä penda mesbeh liau karä olo tā, idjä djari impatäi tagal augh Hatalla, tuntang tagal kasaksian, idjä djari imbinge.

10. Äwen tā tatehau, hai auge, koe: O Tuhan, idjä brasib tuntang budjur, kilen katabim ikan djaton mahukum mamaläh daban ikäi intu olo tā, idjä mukong petak?

11. Maka akan genep biti inenga klambi pandjang baputi, tuntang iä injoho mendäh isut hindai, sampai karä djipen beken, idjä padjake, tuntang karä paharie kea, idjä akan indu impatäi dapit, sama kilau iä, djari sukup.

12. Tinai aku mitä, amon iä mangarak tjabat idjä djahawa, itä! petak paham hagerek, matanandau babillem kilau andas, tuntang hapus bulan kilau daba.

13. Tinai bintang hong langit gagar akan petak, sama kilau batang sikon manggar buae awang manta, amon ionggä barat.

14. Tinai batanglangit lilap, kilau surat idjä imbalon; tuntang karä bukit karä pulau iindah bara kalekae.

15. Tinai karä radja hong petak, tuntang karä olo hai, karä mantir, karä olo tatau, karä olo kwasa, karä djipen, tuntang karä alo mardeka manjahokan arepe huang lowang petak, tuntang hong hungkap bukit batu,

16. Haiak hamauh dengan bukit tuntang batu hai tā, koe: Sewu, sangkulep ikäi, sahokan ikäi bara baun idjä mondok hundjun padadusan, tuntang bara kasangit Anaktabiri. — (Luk.23,30.)

17. Krana andau hai kasangite djari sampai, äwe tau mananggong tā?

BAGI 7.

Malaikat Hatalla mentjabat karä olo sin Hatalla, karä olo tā mendeng intu baun padadusan Hatalla.

1. Limbah tā aku mitä äpat malaikat mendeng intu

apat pating petak, idjä mimbung apat riwut tä idjä hong petak, belä riwut manampur petak, atawa tasik, äla kea manapi karä batangkaju.

2. Tinai aku mitä malaikat beken mendai bara äka palembut matanandau, iä tä mimbung tjatjak Hatalla idjä belom. Maka hai aughe iä tatchau, manjoho apat malaikat tä, idjä akac kwasa djari inenga, nakara iä mamapa petak tuntang tasik,

3. Koae: Äla mamapa petak, äla kea tasik, äla kea karä batangkaju, sampai ikäi djari mantjatjak karä djipen Hatallan ikäi intu lingkaue.

4. Maka aku mahining dju-malah karä olo tä, idjä intjatjak; saratus apat pulu apat kojan biti djari intjatjak bara karä hamputan Israel.

5. Bara hamputan Juda djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Ruben djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Gad djari intjatjak duäwalas kojan biti.

6. Bara hamputan Aser djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Nap-tali djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Manase djari intjatjak duäwalas kojan biti.

7. Bara hamputan Simeon djari intjatjak duäwalas kujau biti; bara hamputan Lewi

djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Issakar djari intjatjak duäwalas kojan biti.

8. Bara hamputan Sebulon djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Joseph djari intjatjak duäwalas kojan biti; bara hamputan Benjamin djari intjatjak duäwalas kojan biti.

9. Lincbah tä aku mitä, itä! kawan olo awaag karä-an haliai, idjä djaton taraisä, idjä bara karä djalaban olo, bara karä hamputae, bara karä utuse, bara karä basae, äwen tä mendeng intu baun padadusan tä, tuntang intu baun Anak-tabiri hapakaan klambi pandjang baputi, tuntang palapah korma intu lengäe.

10. Äwen tatehau hai aughe, koae: Selamat sin Hatallan ikäi, idjä mondok hundjon padadusan tä, tuntang sin Anak-tabiri tä.

11. Maka karä malaikat mendeng bakaliling padadusan, bakaliling karä bakas tuntang apat talu-belom tä, palus mabingkep naharep padadusan, sambil manjembah Hatalla,

12. Koae: Amen. Tara, kahi, kapintar, tarimakasih, horumat, kwasa tuntang kaabas akan Hatallan ikäi palus katatahi. Amen.

13. Maka tomabah idjä biti bakas tä, sambil hamaub dengangkue: Olo toh, idjä ba-

pakaian klambi baputi, äwe iä, bara kwe panumahe?

14. Maka koangku dengae: Tuanku, ikau katawan tä. Koae denganku: Djetä äwen, idjä djari dumah bara kadjakä idjä paham tä, tuntang iä djari mamenjau klambi pandjange, tuntang djari mamuti klambi pandjange huang dahan Anak-tabiri.

15. Tagal tä iä manaharep padadusan Hatalla, tuntang manjembah iä handau hamalem huang bumae; idjä mondok bondjun padadusan karäh manganggarong äwen.

16. Djaton hindai äwen akan blau, djaton iä akan teah belae tinai; lason andau djaton akan buah iä, djaton kea lason talo beken.

17. Krana Anak-tabiri, idjä bentok padadusan tä, karäh manjakatik iä, tuntang magah iä akan tahasak danum belum; tinai Hatalla karäh mampuas karä djohon matä bara matan olo tä. — (*Masm.* 23.)

BAGI 8.

Tjatjak idjä udju tä ingarak; akau udju malaikat inenga udju sarunai; äpat malaikat mampahiau sarunai.

1. Maka amon iä mangarak tjatjak idjä udju tä, tä suni belaiä huang sorga, idjä pontong djam ketahie birah.

2. Limbah tä aku matä udju malaikat tä, idjä mendeng naharep Hatalla; udju sarunai inenga akan äwen.

3. Tinai malaikat beken aton dumah, iä tä manggapi mesbeh, tuntang mimbing dadupa bulau; maka arü garo inenga akae, mangat iä mingkes tä, tuntang lakudoan karä olo brasih, hundjun mesbeh bulau tä, idjä intu baun padadusan.

4. Tä asep garo tä tuntang lakudoan karä olo brasih njalumbo bara lengän malaikat tä naharep Hatalla.

5. Tä malaikat tä manduan dadupa, manjuange dengan apui bara mesbeh tä, palus mandjakabe akan petak. Tä, maka aton karuntong njahu kilat, tuntang petak paham hagerek.

6. Maka udju malaikat tä, idjä mimbing udju sarunai, manatap arepe, uka mampahiau tä.

7. Djadi, malaikat idjä solake maupahiau sarunaie. Tä salenga udjan batu tuntang apui, idjä habalut daha, djetä indjakah akan petak. Maka bagi telo hapus petak bakähu, tuntang bagi telo karä batangkaju bakähu, tinai karä oru bahidjau lomos bakähu.

8. Limbah tä malaikat idjä duä tä mampahiau sarunaie. Tä talo idjä kilau bukit gantong, idjä bakähu, indjakah

akan tasik. Tā maka bagi telo tasik tā pelus mandjadi dala.

9. Tinai bagi telo karā talo belom, idjä huang tasik, matäi; tuntang bagi telo karā banama rusak.

10. Limbah tā malaikat idjä telo tā mampahiau sarunaie. Tā bintang idjä hai, idjä manjala kilau sewan, gagar bara langit, palus djetä lawo buah bagi telo karā batangdanum tuntang karā lowangdanum.

11. Maka aran bintang tā ipu; tā bagi telo karā danum bapait haliai, kilau ipu; arä olo matäi awi danum tā, krana danum djari malik bapait.

12. Limbah tā malaikat idjä äpat mampahiau sarunaie. Djetä mawi bagi telo matanandau, tuntang bagi telo bulan, tinai bagi telo karä bintang, nakara bagi telo karä talo tā ingaput, mangat andau idjä bagi telo djaton blawa tinai, kalotä kea hamaem.

13. Tinai aku mitä mahining burong nasar trawang bentok langit, sambil hamauh hai aughe: Pajah! pajah! pajah äwen tā, idjä mukong petak, tagal augh sarunaie beken ain malaikat telo tā, idjä akan mampahiau sarunaie tinai.

BAGI 9.

Malaikat idjä linä tā mampahiau sarunaie; kodjakä idjä selake tā, sangkalap idjä kilau kala ampie. Malaikat idjä djahawen tā mampahiau sarunaie, äpat malaikat idjä inasong bengkok.

1. **M**aka malaikat idjä linä tā mampahiau sarunaie. Tā aku mitä bintang, idjä djari gagar bara langit akan petak; anakkuntjin naraka inenga akæ.

2. Palus iä muap lowang naraka. Maka asepanampur bara lowang tā, kilau asepanapui paham; tā matanandau tuntang ambo petak ingapat awi asepan lowang tā.

3. Bara asepan tā sangkalap blua akan petak, tuntang kwasa inenga akæ, kilau kwasan kala hundjan petak.

4. Maka iä ingahana mampapa oru hong petak, äla kea karä ampin talo bahidjau, äla kea batangkaju, baja mawi olo tā bewäi, idjä djaton tjatjak Hatalla intu lingkaue. — (7,3.)

5. Maka kwasa inenga akæ, djaton uka mampatäi olo tā, tapi uka olo tā ingapähæ linä bulan katabie; maka iä mangapähä kilau kala mangapähä, amon iä mampuntut olo.

6. Huang karä andau tā olo karä mangandahau mampatäi, tapi djaton andau; iä karä haus handak matäi,

tapi pampatäi hadari bara iä.

7. Maka ampin sangkalap tä kilau hadjaran, idjä tatap hapan parang, hundjun takoloke aton kilau makota idjä ampiampin bulau, tuntang baue kilau baun olon.

8. Balaue kilau balau olo bawi, tinai kasingae kilau kasingan singa.

9. Iä hasangkarut kilau sangkarut sanaman, tuntang kamähus palapase kilau augh arä kareta, amon kutoh hadjaran hadari haiak, tanggoh parang.

10. Ikohe kilau ikoh kala, tuntang habuntut lawin ikohe; maka iä bara kwasa mangapähä olo kalunen limä bulan katahie.

11. Maka karä malaikat naraka tä aton radjae; arae tumon basan Ibrani: Abadon; tumon basan olo Hellenes arae tä: Apolion. (*Rimae: parusak.*)

12. Kadjakä idjä solake tä djari halau, itä! duä kadjakä akan dumah hindoi limbah djetä.

13. Maka malaikat idjä djahawen tä mampabiau sarunaie. Tä aku mahining augh blua bara äpat pampang mesbeh bulau tä, idjä intu baun Hatalla,

14. Idjä hamaub dengan malaikat idjä djahawen tä, idjä mimbing sarunai: Engkak äpat malaikat, idjä ima-

song darah Euprat, batang-dauum lombah tä.

15. Tä äpat malaikat djetä ieugkak, idjä djari tatap akan djam, akan endau, akan bulan, tuntang akan njelo, nakara iä mampatäi bagi telokarä olo kalunen.

16. Maka karä kawan parang idjä mukong hadjaran, sampai handuä sapulu kojau lipet sapulu kojau karäe; maka aku mahining djumalah karäe.

17. Maka huang talo gitangku tä aku mitä hadjaran tä, tuntang idjä mukonge, iä hasangkarut bahandang kilau apui, tinai biru, tuntang kilau barirang; maka takolok hadjaräe tä kilau takolok singa, bara njamae aton blua apui, asep, tuntang barirang.

18. Awi talo telo tä bagi telo karä olo kalunen impatäi, iä tä: awi apui, asep, tuntang barirang tä, idjä blua bara njamae.

19. Krana kaabas hadjaran tä intu njamae, tuntang ikohe; krana ikohe kilau handipä, djetä bara takolok, hapan tä iä marusak olon.

20. Maka karä olo beken tä, idjä djaton impatäi awi talo pangapähä tä, djaton djari hobah bara karä gawia lengäe, uka iä terai manjembah karä dewa, karä hampatong dewa bulau salaka, tambaga, batu, kaju, idjä

puna djaton tau mitä, djaton tau mahining, djaton tau manandjong.

21. Djaton kea olo tä hobah bara karä kabigale, pamulih, pahabandong, pamakau.

BAGI 10.

Malaikat idjä paham kaabase manalih mimbing surat, tuntang masanan; wajah malaikat idjä udju tä mampahiau sarunaie, maka karä gawiu Hatalla karäh ilalus; Johannes kumas surat tä.

1. Tinai aku mitä malaikat beken idjä abas mohon bara langit; iä tä hapakaian baunandau, tuntang liu hundjun takoloke, tinai baue kilau matanandau, paie kilau djahi apui.

2. Maka intu lengäe aton surat korik, idjä bukäi, paie gantaue ingkese hong tasik, tinai paie sambile hundjun petak;

3. Haiak mantebau, hai aughe, kilau sakungkong singa; maka haiak iä mantebau, njaho tä mangaruntong aughe.

4. Djadi, limbah njaho udju tä djari mangaruntong aughe, aku handak manjurat tä; tapi aku mahining augh bara langit, hamaub dengangku: Tutup augh idjä djari insanen njaho udju tä, äla manjurate.

5. Maka malaikat tä, idjä

gilangku mendong hundjun tasik tuntang petak, manantadjok lengäe gantaue akan langit,

6. Tuntang sumpah manjwut idjä belom palus kata-tahi tä, idjä djari mandjadian langit tuntang karä talo huange, tinai petak tuntang karä talo hundjue, tinai tasik dengan karä talo huange: djaton karäh aton endäh hindai.

7. Tapi huang karä andau augh malaikat idjä udju tä mampahiau sarunaie, maka kahandak Hatalla idjä basilim tä karäh tulus, kilau iä djari masanan tä akan karä reware, nabi tä.

8. Limbah tä augh idjä djari biningku bara sorga tä, hamaub tinai dengangku, koe: Lius, duan surat korik idjä bukäi tä, idjä intu lengän malaikat, idjä mendong hong tasik tuntang petak.

9. Tä aku mananggoh malaikat tä, tuntang hamaub dengae: Djuluk surat korik tä akangku. Maka koe dengangku: Duan, telean djetä; djetä karäh mamait knais, tapi buang njamam djetä karäh manis kilau madu.

10. Palus aku manduan surat korik tä bara lengän malaikat, tuntang maneläe; maka djetä manis buang njamangku, kilau madu, tapi limbah aku djari maneläe, keningku bepait awie.

11. Tä iä hamauh dengangu: Ikau akan manudjum tinai mawi arä utus, arä djalahan olo, arä basa, tuntang arä radja.

BAGI 11.

Duä sakin Hatalla; kadjakä duä tä djari halau; sarunai idjä udju tä impahiau.

1. Maka därer inenga akangkku, idjä kilau sokah ukur ampie; tä malaikat tä hamauh: Mendeng, ukur human Hatalla tuntang mesbeh tä, tinai karä äwen idjä manjembah huang tä.

2. Tapi tambiran idjä intu ruar human Hatalla tä naughe bewäi, äla mukure, krana djetä djari inenga akan olo kapir; olo tä karäh malitek lewu idjä brasih äpat pulu duä bulan katahie.

3. Maka aku handak manenga kwasa akan saksingku duä, äwen karäh manudjum sakojan duä ratus djahawen pulu andau, hapakaian bidak.

4. Iä tä duä batangundus tä, duä tantahan sombo tä, idjä mendeng intu baun Hatalla, Tempon petak. — (*Sagh.4,3.11.*)

5. Amon olo handak mamapa äwen duä tä, spui karäh blua bara njamae, mampalomos karä musohe; tinai

amon olo handak mamapa iä, djaton tau dia olo tä impatäi kalotä kea.

6. Äwen tä kwasa matöp langit, sampai djaton udjan sangkom karä andau masanan aughe, tuntang iä kwasa mawi karä danum, mobah djetä mandjadi daha; tinai sasining kahandake iä. kwasa mawi petak hapan arä ampin kapähä. — (*1.Radja. 17. — 2.Mos.7,19.*)

7. Maka amon iä djari mahapus kasaksiae, tä meto, idjä mandai bara naraka tä, karäh mangalahi iä, tuntang mampalah iä, sambil mampatäi iä. — (*13,1.*)

8. Hantue karäh lalantong hong djalan lewu hai tä, idjä inggarä antaantai Sodom tuntang. Misir, äka Tuhan ita djari injampalaki kea.

9. Maka baris karä utus, karä ungkup, karä basa, karä djalahan olo karäh mitä hantun äwen tä katelo tinai idjä pontong andau, iä djaton manjoho hantu tä ingubur.

10. Maka karä olo idjä mukong petak karäh handjak tagal äwen duä tä matäi, tuntang baramirami, hapait panenga akan sama arepe, basa nabi duä tä djari mangapähä karä olo idjä mukong petak.

11. Tapi limbah tangah kempat tä rogh pabelom bara Hatalla tamä äwen duä tä,

palus iä mendeng, tuntang kikäh paham manjangkulep karä olo, idjä mitä iä.

12. Limbah tä äwen duä tä mahining augh hai bara sorga hamauli dengae: Dai kantoh! Palus äwen mandäi akan sorga, huang baunaudau, haiak karä musohe mitä iä.

13. Maka djam tä kea petak paham hagerek, tuntang bagi sapulu lewu tä balong-kang, tinai awi petak hagerek udju kojan olo matäi, maka olo beken paham mikäh, tuntang mahorumat Hatalla, Tempon sorga.

14. Kadjakä idjä duä tä djari halau; ita! kadjakä idjä telo dumah badjeleng.

15. Maka malaikat idjä udju tä mampahiau sarunaie. Tä arä augh hai lembut huang sorga, koe: Hapus karadjaan kalunen mandjadi ain Tuhan ita, tuntang ain Kristus ajue! Iä karäh marentah palus katatahi.

16. Tä duä pulu äpat karä bakas tä, idjä mondok bundjun padadusae intu baun Hatalla, mahingkep, sambil manjembah Hatalla,

17. Koe: Ikäi manarimakasih intu ikau, Tuhan, Hatalla idjä djaton tikas kwasam, idjä aton, tuntang djari aton, idjä akan dumah! basa ikau djari mambatak kwasam idjä paham, palus marentah.

18. Karä utus olo djari

blait, tapi toh kalaitm djari sampai, tuntang wajah olo matäi akan imaläh, tinai uka manenga upah karä djipem, nabi tä, tuntang karä olo brasib, tinai olo handiai, idjä mikäh aram, olo korik olo hai; tinai uka ikau marusak karä olo tä, idjä djari marusak petak.

19. Maka human Hatalla, idjä huang sorga tä, iuap, tuntang patin-djandji mamala huang huma; palus lembut kilat, augh, tuntang njabo, balalu petak hagerek, tinai udjan batu haihai.

BAGI 12.

Olo bawi, idjä hapakaian matanandau, handak manak; naga handak musolen anake; Michael mangalahi naga; naga ingaman akas petak, iä handak marusak olo bawi tä.

1. Maka kata hai mamarah hong sorga, iä tä: olo bawi, idjä hapakaian matanandau, tuntang bulan penda paie, tinai bundjun takoloke aton makota bintang duä-walas.

2. Maka iä batih tuntang manangis, basa iä paham kapäbäe, handak luas.

3. Tinai kata beken mamala huang sorga; itä! aton naga hai bahandang, udju takoloke, sapulu tandoke, tuntang intu takoloke udju makota.

4. Tinai ikohe manatput bagi telo karä bintang hong langit, mandjakah tä hundjun petak. Maka naga tä mendeng naharep olo bawi tä, idjä handak luas, nakara iä manelen anake, sana iä luas.

5. Maka iä manak hatuä, idjä akan manjakatik karä olo kapid hapan sokah sanaman. Palus anake ihakan intu Hatalla, akan padadusae.

6. Maka olo bawi tä hadari akan padang benjem, hetä kaleka idjä injimpan Hatalla akae, mangat iä imbelom hetä sekhojan duä ratus djabawen pulu andau.

7. Maka lembut klahi huang sorga; Mighael tuntang malaikat ajue mangalahi naga tä, tinai naga tuntang malaikat ajue mangalahi kea. — (*Dan.10,13.*)

8. Tapi iä djaton tau manang, tuntang kaleka djaton hindai akae huang sorga.

9. Palus naga hai tä, iä tä handipä bakas tä, idjä bagarä bilis, setan, idjä mamपालाजंग salepah kalunen, inganan akan petak, tuntang karä malaikat ajue inganan haiak iä. — (*1.Mos. 3,1.*)

10. Tä aku mahining augh hai huang sorga, koae: Tob salamat djari impendeng, tuntang kasbas karadjaan Hatallan ita, tinai kwasan Kristus ajue, krana idjä panda-

wa tä, idjä handau hamalem djari mandawa paharin ita intu Hatalla, djari inganan kaliwa.

11. Paharin ita djari mamपालाह iä awi dahan Anak-tabiri, tuntang awi augh kasaksiae; iä djaton djari sinta pambelom sampai matäi.

12. Tagal tä handjahandjak keton karä sorga, tuntang keton handiai idjä huange! Pajah petak tuntang tasik! krana setan djari mohon tanggob keton, tuntang paham kalaite, basa iä katawan, wajahe puna pandak hindai.

13. Djadi, amon naga tä mitä arepe inganan akan petak, maka iä manggoang olo bawi, idjä djari manak hatuä tä.

14. Tapi akan olo bawi tä inenga duä palapas burong nasar hai tä, mangat iä trawang akan padang benjem, tanggoh kalekae, idjä hetä iä impakanan idjä wajah, tinai duä wajah, tinai satangah wajah, kedjau bara baun handipä tä.

15. Maka handipä tä mamura danum bara njamae, kilau batangdanum, mawi olo bawi, bandak mambuseng iä.

16. Tapi petak mawat olo bawi, marakang arepe, maneah batangdanum, idjä djari imura naga.

17. Maka naga paham basingi olo bawi, tä, palus lius, nakara iä mangalahi awang

bekon tā, idjä mahaga preatah Hatalla, tentang mimbang kasaksian Jesus Kristus.

BAGI 13.

Meto lembut bara tasik, naga tā manenga kwasae akae; meto bekon lembut, madjik karä olo, aka iä manjembah meto idjä solake tā.

1. Maka aku inpendeng intu pasisir tasik. Tä aku mitä meto lembut bara tasik, idjä sapulu tandoke, tuntang utju takoloke, tinai intu karä tandoke aton sapulu makota, tuntang intu karä takoloke aton ara idjä manawah Hatalla. — (Dan.7,7.)

2. Maka meto, idjä gitangku tā, kilau harinaung ampie, peje kilau pain bahuang, njamae kilau njaman singa. Maka naga tā manenga kabase akae, tuntang padadusae, tinai kwasae idjä paham.

3. Maka aku mitä takoloke idjä kilau bahimang baka matäi, tapi himange tā halit tinai, tā salepah kalunen heran, ompat meto tā,

4. Haiak manjembah naga, basa iä djari manenga kwasae akan meto tā; tinai iä manjembah metoh tā, koae: Aewe kilau metoh tā? Aewe tau mangalahie?

5. Maka njamae inenga akae, idjä badjoho kotake, manawah Hatalla; tinai kwasae djari inenga akae hapan ma-

wi telo kelotä äpat pulu duä bulea.

6. Maka meto tā marakang njamae, manawah Hatalla, tentang manapa arae, tinae humae, tinai kara äwen idjä melai huang sorga.

7. Tinai kwasae inenga akae, uka mangalahi olo brasih, sambil mampalah äwen; kwasae djari inenga akae mahundjun karä djalahah olo, karä hamputan, karä basa, karä utus olo.

8. Maka olo handiai idjä mukong petak karäh manjembah meto tā, olo handiai, idjä arae djaton djari tarasurat huang surat pandelom ain Anak-tabiri tā, idjä djari injembalih, bara tamparan kalunen.

9. Idjä bara pinding, buah iä mahining!

10. Amon olo mimbis tawan, iä kea karäh tawan; amon olo mampatäi hapan padang, iä kea akan matäi awi padang. Hetä patut kaketep tuntang kapertjajan olo brasih. — (14,2.)

11. Tinai aku mitä meto bekon lembut bara petak, djeta duä tandoke, kilau tandok Anak-tabiri, tapi djeta hakotak sama kilau naga tā.

12. Iä tā hapan karä kwasae meto idjä solake tā intu baun djeta kea, palus iä mimbis petak tuntang olo handiai idjä mukonge manjem-

bah meto idjä solake tä, idjä himange baka matäi tä djari halit.

13. Tuntang iä mawi kata hai, sampai iä manjoho apui kea lawo bara langit intu baun olo handiai. — (*Matt.* 24,24.)

14. Iä mampalajang karä olo, idjä mukong petak, hapan karä kata, idjä djari inenga akae, uka malaluse intu baun meto beken tä; iä manjoho karä olo idjä mnkong petak manampa hampatong, tamunan meto tä, idjä djari impahimang padang, tuntang djari belom haluli.

15. Tinai kwasa inenga akae, nakara iä manenga rogh akan hampatong, tamunan meto tä, sampai hampatong meto tä tau hakotak kea; palus iä manenga prentah, olo handiai, idjä djaton handak manjembah haupatong meto tä, indu impatäi.

16. Tinai iä manantubi olo handiai, olo korik olo hai, olo tatau tuntang olo pähä belom, olo mardeka tuntang djipen, mangat äwen ingatan intu lengäe gantaue, atawa intu lingkaue;

17. Sampai dialo idjä biti tau mamili atawa mandjual; djaka iä djaton bara kata tä, aran meto tä, atawa angkan arae.

18. Hetoh kapintar. Buah olo idjä pintar manirok angkan meto tä, krana djetä

angkan olo, angkae tä djahawen ratus djahawen pulu djahawen.

BAGI 14.

Anak-tabiri tuntang djalahae mendeng hündjun bukit Sion; malaikat mamudji olo, äla leket dengan meto tä; kalunen inggotem.

1. Maka aku mitä, itä! Anak-tabiri tä mendeng hnn-djnn bukit Sion, tuntang haiak dengae aton saratus äpat pulu äpat kojan biti; intu lingkau olo tä arae tuntang aran Bapae djari injurat.

2. Tinai aku mabining augh bara sorga, kilau gotok danum soho, kilau angh njaho paham; augh tä hiningku kilau angh olo idjä musik kitara.

3. Äwen manjanji njanji taheta intu baun padadusan, tuntang äpat talo-belom, tinai karä bakas tä; maka dialo idjä biti tau mangadji njanji tä, baja saratus äpat pulu äpat kojan biti tä bewäi, idjä djari inewus bara petak.

4. Äwen tä, idjä djaton djari ingihal awi olo bawi, krana äwen budjang tunduh; äwen manuntut Anak-tabiri, alo akan kwekwe panggoete; iä djari inewus bara marak karä olo kalunen, indu tambakas nngkup Hatalla tuntang Anak-tabiri.

5. Intu njamae djaton djari sondau tipu, krana äwen djaton bukue tau impudji.

6. Tinai aku mitä malai-
kat beken, idjä trawang intu bentok langit, intu iä aton Ewangelion idjä katatahi, uka iä masanan brita babalap akan olo awang mukong petak, akan karä djalahan, akan karä hamputan, akau karä basa, akan karä utus olo.

7. Iä tä hamauh, hai aughe: Awi keton mikäh Hatalla, tenga horumat akae, krana djam hukume djari sampai; sembah iä, idjä djari mandjadiau langit, petak, tasik, tuntang karä hatangdanun.

8. Tinai malaikat beken, idjä duä, manuntut iä, koae: Iä djari balongkang, iä djari balongkang, Babilon, lewu hai tä, idjä djari mampihop karä utus olo hapan anggor kalait, kandjie tä.

9. Tinai malaikat idjä telo manuntut äwen, idjä hamauh, hai aughe: Anon olo manjembah meto tä tuntang hampatonge, haiak manarima katae intu lingkaue atawa intu lengäe:

10. Iä akan impihop hapau anggor kalait Hatalla, idjä djaton pohos asi huang sangkir kalaite; iä karäh ingapähä hapan apui barirang, intu baun karä malaikat idjä brasih, tuntang Anak-tabiri.

11. Tä asep kapähäe ngang-

käwulngangkäwul palus katatahi; iä djaton bara kasannang haodau hamalem, karä äweu idjä manjembah meto tuntang hampatonge, atawa idjä masarima katan aran meto tä.

12. Hetoh patut kaketep olo brasih, idjä mahaga prentah Hatalla, tuntang kaper-tjaja dengan Jesus.

13. Tinai aku mahiming *aughe* bara sorga hamauh: Surat: selamat toto olo matäi, idjä mahotus huang Tuhen, palus bara katontoh. Toto, koan Rogh, äwen malajan bara kapähän gawie, krana karä gawie ompat iä.

14. Tinai aku mitä, itä! haunandau baputi, hundjun baunandau tä aton mondok idjä kilau Anakolon, intu takoloke aton makota bulau, tuntang iutu lengäe aton gento idjä manjihi.

15. Maka malaikat beken blua bara human Hatalla, idjä hai aughe mantebau idjä tä, idjä mondok hundjun baunandau: Soho gentom, getem, krana wajah getem djari sampai, basa talo inggetem hong petak djari masak.

16. Tä idjä mondok hundjun baunandau tä mawi petak hapan gentoe, palus petak inggetem.

17. Tinai malaikat beken blua bara human Hatalla idjä huang sorga, iä tä kea mimbing gento idjä manjihi.

18. Tinai malaikat beken blua bara mesbeh, idjä kwas dengan apui; tuntang paham aughe iä mantebau idjä mimbing gento manjihi tä, koae: Soho gentom idjä manjihi, getem bua anggor petak tä, krana buae djari masak.

19. Tä malaikat tä mawi petak hapan gentoe, manggetem bua anggor petak tä, palus mandjakahae akan pähes idjä hai tä, djetä kalait Hatalla.

20. Maka pähes tä ihundjeng ruar lewu; tä daha blua bara kaleka pähes tä, sampai lelep gandalin hadjaran; sakojan djabawen ratus stadia kakedjau patatai daha tä. — (*Jes.63,3.*)

BAGI 15.

Udju malaikat tä, idjä mimbing udju sangkir kadjakä tä, idjä rahian haliai.

1. Limbah tä aku mitä kata beken huang sorga, idjä hai tuntang heran, iä tä: udju malaikat, iä mimbing udju kadjakä tä idjä rahian haliai, krana huang djetä kalait Hatalla djari bapus.

2. Tinai aku mitä, aton kilau tasik saramin, idjä habalut apui, maka karä olo, idjä djari manang dengan meto tä, tinai dengan hampatonge, tuntaug dengan ang-

kan arae, äwen tä mendeng darah tasik saramin tä, haiak mimbing kitaran Hatalla;

3. Sambil manjanji njanjin Moses, rewar Hatalla, tuntang njanjin Anak-tabiri, koae: Hai tuntang heran karä gawim, o Tuhan, Hatalla idjä djaton tikas kwasam! tetek tuntang budjur karä djalam, o Radjan karä utus olo! — (*5.Mos.32.*)

4. Æwe djaton akan mikäh ikau, o Tuhan, tuntang djaton indu mahorumat aram? Krana tikas ikau bewäi idjä budjur; krana karä utus olo karäh dumah, manjembah ikau, krana karä hukum ajum idjä budjur djari baka-rinah.

5. Limbah tä aku mitä, maka human patin-kasaksian huang sorga iuap.

6. Tuntang malaikat udju tä, idjä mimbing udju kadjakä tä, blua bara huma tä, hapakaian benang brasih idjä baputi lentah, tuntang usoke hababat bulau.

7. Idjä bara äpat talo-belom tä mandjuluk akan malaikat udju tä handjeuan sangkir bulau, basuang kalait Hatalla idjä belom bara katatahi palus katatahi.

8. Palus human Hatalla basuang asepe, idjä awi kahain Hatalla tuntang kwasae; maka dialo idjä biti tau tamä human Hatalla, njamah

udju kadjakä idjä imbing malaikat udju tä djari hapus.

BAGI 16.

Malaikat manusuh lepalepah sangkire, idjä basuang kalait Hatalla.

1. Limbah tä aku mahining augh hai bara human Hatalla tä, idjä manjoho malaikat udju tä: Lius, tusuh lepalepah akan petak udju sangkir tä, idjä äka kalait Hatalla.

2. Tä idjä solake tä lius, manusuh suang sangkire akan petak. Palus lembut luta papa hai intu karä olo idjä äka meto tä, tuntang idjä manjembah hampatonge.

3. Tinai malaikat idjä duä manusuh suang sangkire akan tasik. Palus tasik mandjadi kilau dahan olo matäi, tuntang karä talo belom handiai, idjä luang tasik, lepah matäi.

4. Limbah tä malaikat idjä telo manusuh suang sangkire akan karä batanganum, tinai akan karä lowang danum, balalu uras djetä mandjadi dahan.

5. Tä aku mahining malaikat karä danum tä hamaub: Ikau toto budjur, o Tuhan, idjä aton, tuntang djari aton, ikau idjä tetek, basa ikau djari malalus hukum toh.

6. Krana olo tä djari manusuh dahan olo brasib tuntang dahan karä nabi, toh dahan kea djari hapam mamhipop äwen; toto, patut olo tä buah talo kalotä.

7. Tinai aku mahining idjä beken bara hila mesbeh hamaub: Joh Tuhan, Hatalla idjä djaton tikas kwasam! karä hukum ajum uras budjur toto.

8. Tinai malaikat idjä äpat manusuh sangkire intu matanandau, tuntang kwasa djari incenga akac, uka mangapähä olo hapan apui.

9. Tä olo kalunen ingapähä awi lasoe paham, palus iä mamapa aran Hatalla, idjä tempon karä kadjakä tä; tapi äwen djaton hobah, mangat mahorumat iä.

10. Tinai malaikat idjä limä manusuh suang sangkire intu padadusan meto tä. Tä karadjae ingaput. Maka olo metet djelac awi kapähäe,

11. Sambil manjapa Hatalla, Tempon langit, sabab karä kapähäe, tuntang sabab lutae; tapi iä djaton hobah bara karä gawie.

12. Limbah tä malaikat idjä djahawen manusuh suang sangkire akan batanganum lombah, Euprat tä. Palus djetä teah, nakara tatap djalan akan karä radja, idjä idu dumah bara hila timor.

13. Tinai aku mitä bara njaman naga, tuntang bara

njaman meto tä, tinai bara njaman nabi panandjaro tä aton blua telo rogh kihal, kilau bakotak.

14. Krana djetä rogh karä dewa, idjä mawi kata heran, tuntang hagoet manalih karä radjan hapus petak, mirak äwen akan klahe intu andau hai ain Hatalla, idjä djaton tikas kwasae.

15. Itä! aku dumah kilau maling. Selamat idjä mandjaga, tuntang mahaga pakaiäe, belä iä manandjong halowai, tuntang kahawäe gitan.

16. Maka iä djari mamumpung karä olo tä intu kaleka, idjä tumon basan lbrani inggarä Armagedon.

17. Limbah tä malaikat idjä udju manusuh sangkire akan hapus belat langit. Palus augh hai blua bara human Hatalla huang sorga, tuntang bara padadusan tä, koae: Djari!

18. Balalu kilat lembut, tuntang arä augh, tinai njaho; palus petak paham bagerek, katahin olo kalunen hundjun petak, petak djaton pudji hagerek kalotä kapabame.

19. Maka lewu hai tä imbagi bagi telo, tuntang karä lewun olo kapir balongkang; Hatalla ningat Babilon idjä hai tä, nakara iä mampihop iä hapan sangkir, idjä basuang anggor kasangit kalaite.

20. Palus karä pulau hadari, tuntang karä bukit djaton hindai.

21. Tuntang udjan batu hai lawo bara langit mawi olo kalunen, genep bawake behat sapikul; maka olo tä manjapa Hatalla sabab kadjakäe awi udjan batu tä, krana kadjakä tä paham haliai.

BAGI 17.

Lontäi tä buah hukum.

---

1. Limbah tä: idjä biti bara malaikat udju tä, idjä mimbing udju sangkir bulau tä, mananggoh hakotak denganku, koae: Kantoh ikau, aku handak mamprahanakam hukum kapala lontäi, idjä mondok hundjun kutoh dandum.

2. Idjä dengäe karä radjan petak djari habandong, tuntang olo idjä mukong petak djari babusau awi anggor kandjie tä.

3. Palus iä mimbit aku huang rogh akan padang benjem. Hetä aku mitä olo bawi mukong meto bahandang, djetä kutoh arae manawah Hatalla; aton udju takoloke tuntang sapulu tandoke.

4. Maka olo bawi tä hapakaian benang purpur tuntang baludu, tinai iä imbungas dengan bulau, hintan,

tuntang mutiara; iä mimbing intu lengäe sangkir bulau, idjä basuang talo kabelä, basuang kihal kandjie.

5. Intu lingkaue aton tarasurat arae, iä tä: Talo basilim, Babilon idjä hai tä, indu karä sapangan tuntang karä kihal hundjun petak.

6. Maka aku mitä olo bawi tä babusau awi dahan karä olo brasih, tuntang dahan karä saksin Jesus. Tä aku paham heran, amon aku mitä iä.

7. Maka malaikat hamauh denganku: Buhen ikau heran? Aku handak manarang akam talo basilim, idjä tahu olo bawi tä, tuntang meto tä, idjä iukonge, idjä udju takoloke tuntang sapulu tandoke tä.

8. Meto tä, idjä djari gitam, djari aton, tuntang djetä djaton tinai, tapi djetä karäh lembut haluli bara naraka, palus karäh lius akan kabanasa, tuntang karä olo idjä mukong petak karäh heran, karä äwen idjä arae djaton tarasurat huang surat pabelom bara tampanan kalunen, amon äwen mitä meto tä, djetä djari aton, tuntang djaton tinai, amon djetä haluli tinai.

9. Hetoh patut kaharati idjä bara kapintar. Udju takoloke tä, djetä udju bukit, idjä hundjun tä olo bawi tä mondok.

10. Tinai djetä udju radja kea; idjä liuä tä djari balongkaung, tinai idjä mazon aton, tuntang idjä tinai hindai djari lembut; maka amon iä dumah, tä iä akan melai handjulo.

11. Maka meto tä, idjä djari aton, tuntang djaton tinai, djetä kea idjä hanja tä, iä baris äwen udju tä kea, tuntang iä lius akan kabanasa.

12. Maka sapulu tandoke tä, idjä djari gitam, djetä sapulu radja, idjä hindai djari aton karadjaae; tapi äwen tä karäh mandino kwasa kilau radja akan idjä djam, baiak dengan meto tä.

13. Äwen tä bulat bapakat, tuntang manjaragh kwasa akan meto tä.

14. Äwen tä karäh mangalahi Anak-tabiri, tapi Anak-tabiri karäh mampalah äwen, krana Iä puna Tuhan karä tuan, Radjan karä radja, tinai hindjä Anak-tabiri karä olo irawäi, olo intih, olo idjä pertjaja.

15. Tinai koe denganku: Karä danum tä, idjä djari gitam, äka lontäi tä mondok, djetä karä djalahan, karä hamputan, karä utus olo, karä basa.

16. Maka sapulu tandoke, idjä djari gitam, tuntang meto tä, uras karäh basingi lontäi tä; iä karäh marusak manpalowai iä, tuntang ku-

man isie, tinai mangähu iä hapan apui.

17. Krana Hatalla djari madjak atäie, uka malalus kahandake, tinai uka äwen bulat kahandake, manenga karadjae akan meto tä, sampai karä augh Hatalla djari tulus.

18. Maka olo bawi tä, idjä djari gitam, djetä lewu hai tä, idjä mimbing karadjaan mahundjun karä radja hong petak.

BAGI 18.

Babilon tä irusak; olo ungkup Hatalla akan mindah bara hetä; karä radja tuntang dagang manatum lewu tä, olo brasih manara Hatalla tagal iä rusak.

1. Limbah tä aku mitä malaikat beken mohon bara langit, idjä hai kwasae, petak implawa awi kahaie.

2. Iä paham mantehau, bai augh, koe: Djari balongkang, iä djari balongkang, Babilon idjä hai tä, tuntang mandjadi äka karä dewa, äka karä talo kihal, äka karä burong idjä kabelä tuntang kadjilek.

3. Basa karä utus olo djari mihop auggor kalait, kandjie tä, tuntang karä radjan petak djari habandong dengae, tinai karä dagang petak djari tatau awi kutoh karamie.

4. Tinai aku mahining augh

beken bara langit, koe: Blua bara iä, o ungkup ajungku, uka äla keton tamput karä dosae, belä keton buah bagin karä kadjakäe.

5. Krana karä dosae sempak langit, tuntang Hatalla mingat karä kadarhakae.

6. Baläh iä, kilau iä djari mawi keton, baläh karä gawie salipet haream. Huang sangkir, takare akan keton, tusuh akäe salipet karäe.

7. Tumon iä djari mampahai tuntang mampahara arepe, tumon tä awi mangapähä mandjakä iä. Krana koe huang atäie: Aku toh mondok kilau radja bawi, aku djaton balo, aku djaton karäh katawan kadjakä.

8. Tagal tä karä kadjakäe karäh buah iä haiak huang andau idjä, pampatäi, kahetang, lau; apui karäh mangähu iä. Krana Tuhan Hatalla, idjä mahukum iä, toto abas.

9. Maka karä radja kalunen, idjä djari habandong dengae, tuntang djari rami-rami dengae, karäh manangis, manatum iä, amon iä mitä kangkewus asep kähue.

10. Bara kedjau äwen karäh mendeng, sabab iä mikäh kapähäe, sambil hamauh: Kajah! kajah! lewu Babilon idjä hai tä, lewu idjä kwasä tä! krana hukum akam djari buah ikau haiak huang djam idjä.

11. Tinai karā dagang hong petak karāh manangis, manatum iā, basa dialo idjä bitu mamili karā dagangas hindai.

12. Karā dagangan bulau, saleka, hintan, mutiara, benang lamos, purpur, satara, baludu, tinai karā ampin kaju garo, karā ampin ramo garing, karā ampin ramo kaju idjä paham barega, ramo tambaga, sanaman, batu marmor;

13. Tinai kaju manis, garo, minjak, manjaa, anggor, undus, tunek tepong, paräi, meto tanggangan, tabiri, hadjaran, kareta, tinai bereug tuntang hambaruan olo.

14. Karā bua, idjä kipen atäim, djari nihau bara ikau, tuntang talo handiai idjä mangat bahalap uras djari nihau bara ikau, ikau djaton karāh sondau talo tä hindai.

15. Karā dagang, idjä badjual talo kalotä, idjä djari tatau awi tä, karāh mendeng kakedjau, sabab iä nikäh kapähäe, tuntang manangis, manatum,

16. Sanibil hamauh: Kajah! kajah! lewu hai tä! idjä djari hapakaian benang lamos, purpur, baludu, idjä djari imbungas hapan bulau, hintan, mutiara; krana huang djam idjä karä panataue tä djari rusak.

17. Tinai karä tempon banama, karä olo parujar, ka-

rä anak-banama, tuntang olo handiai idjä basatiar hong tasik mendeng kakedjau,

18. Sambil mangkariak, amon iä mitä asepe kähue tä, koe: Lewu kwe idjä sama kilau lewu hai tä?

19. Palus äwen manawar kawo hundjun takoloke, sambil mangkariak, manangis, manatum, koe: Kajah! kajah! lewu hai tä! idjä djari manatau karä awang tempon banama hong tasik, awi karamie; krana huang djam idjä iä djari rusak.

20. Handjak tagal iä, o sorga! tuntang keton karä olo idjä brasih, karä rasul, karä nabi! krana Hatalla djari malalus augh hukum keton mawi iä.

21. Maka malaikat idjä abas manggatang batu, idjä kilau bindang hai, palus mandjakahe huang tasik, koe: Kalotä kapalus Babilon, lewu hai tä, karāh indjakah, tuntang djaton sondau hindai.

22. Augh karä olo idjä musik kitara, tuntang augh olo panjanji, olo panjuling, olo panjarunai djaton karāh tarahining hindai huang ikau, dialo idjä tukang karä talo karāh sondau hindai huang ikau, augh bindang, äka mamipis tepong, djaton hindai karāh tarahining huang ikau.

23. Kalawan sambe djaton hindai karāh lalendang huang ikau, tinai augh bakalbanä

atawa pisek djaton hindai karäh tarahining huang ikau. Krana dagang baris ajum djari tuan hai hundjun petak; krana hapan seherm ikau djari mampalajang karä utus olo.

24. Tuntang huang lewu tä djari sondau dahan karä nabi, tuntang karä olo brasih, tusa dahan olo handiai, idjä djari impatäi hundjun petak.

BAGI 19.

Kawan talo belom huang sorga manara Hatalla, basa iä djari mahukum lontäi tä; Jesus haluli bara sorga mahukum meto tä.

1. Limbah tä aku mahining augh hai, augh karä talo belom huang sorga, koae: Haleluja! selamat, kahai, tuntang kwasa akan Tuhan, Hatallan ita.

2. Krana karä hukum ajue uras toto tuntang budjur, basa iä djari mahukum kapalä lontäi tä, idjä djari mangibal petak awi kandjie, palus djari mamaläh dahan karä reware, idjä djari inusuh lengän lontäi tä.

3. Maka handuä tinai äwen hamauh: Haleluja! asepe ngangkäwul palus katatahi.

4. Maka duä pulu äpat karä bakas, tuntang äpat talo-belom tä mahingkep, manjembah Hatalla, idjä mon-

dok hundjun padadusan tä, koae: Amen, Haleluja!

5. Tinai aton augh blua bara padadusan, koae: Awi mahorumat Hatallan ita, keton karä reware, keton idjä nikäh iä, olo korik olo hai.

6. Tinai aku mahining kilau augh kawan idjä karäan, kilau augh gotok danum soho, kilau augh njaho paham, koae: Haleluja! krana Tuhan, Hatallan ita, idjä djaton tikas kwasae, djari manduan karadjaan.

7. Buah ita handjak, baramirami, manenga horumat akae, krana pesta masawä Anak-tabiri djari sampai, sawae djari manjimpan arepe. — (Matt.22,2.)

8. Maka djari inenga akae, uka iä makaian arepe hapan benang lamos tuntang brasih, idjä haginging. Krana pakaiäe lamos tä, djetä karä katetek olo brasih.

9. Tinai iä hamanh dengangku: Surat: selamat äwen, idjä djari irawäi akan panginan hamalem ain Anak-tabiri tä. Tinai koae dengangku: Karä augh toh toto uras ain Hatalla.

10. Tä aku mahingkep darah paie, handak manjembah iä. Tapi koae dengangku: Buabua, äla gawim kalotä; aku djipen Hatalla, sama kilau ikan, tontang karä paharian, idjä minbing kasak-

sian Jesus. Sembah Hatalla. Krana kasaksian Jesus tä, djetä rogh karä nudjum.

11. Tinai aku mitä langit buap; maka itä! hadjaran baputi, tuntang idjä mukonge bagarä Idjä Budjur, Idjä Toto, iä mahukum tuntang mangalabi huang katetek.

12. Matae kilau njalan apui, hundjun takoloke arä makota, tinai aton arae tarasurat hong iä, idjä biti mahin djaton kasenäe, baja iä bewäi.

13. Iä hapakaian pakaian, idjä djari insulup hong daha; arae tä: Augh Hatalla. — (Joh.1,1.)

14. Maka karä kawan talo below huang sorga miring iä, mukong hadjaran baputi, hapakaian benang idjä baputi tuntang brasih.

15. Maka bara njamae aton blua padang manjihi, hapae mawi olo kapir. Iä karäh nianjakatik olo tä hapan sokah sanaman, iä mahundjeng pähes anggor kalait tuntang kasangit Hatalla, idjä djaton tikas kwassae.

16. Intu klambie tinai intu dahepae djari tarasurat arae kalotoh: Radjan karä radja, Tuhan karä tuan.

17. Tinai aku mitä malaikat mendeng huang matanandau; iä tä mambawa hai aughe, manjoho karä ampin burong, idjä trawang penda langit, koe: Kantoh, hapumpang keton tanggoh pa-

nginan hamalem ain Hatalla idjä hai;

18. Nakara keton kuman isin karä radja, isin karä mantir, isin karä olo kwasa, isin karä hadjaran, isin karä olo idjä mukonge, isin karä olo mardeka tuntang karä djipen, olo korik olo hai.

19. Tä aku mitä meto tä, tuntang karä radjan petak, tinai karä djalahan olo ajue djari hapumpang, handak mangalabi idjä mukong hadjaran tä, tuntang djalahan ajue.

20. Tapi meto tä inawan, tuntang baiak dengae nabi panandjaro tä, idjä djari mawi karä kata heran tä intu baee, idjä djari hapae mampalajang karä olo awang djari manarima katan meto tä, tuntang djari manjembah hampatong. Belobelom äwen duä tä inganan akan danau apui, idjä hanjala barirang.

21. Tinai awang beken tä uras impatäi awi padang sin idjä mukong hadjaran tä, idjä blua baranjamae; makakarä burong besoh awi isin äwen.

BAGI 20.

Setan imasong sakojan njelo; belabe olo matäi misik; setan lepas tinai, palus manamput arä olo; lin.bah tä iä inganau akan danau apui; olo matäi handai below tinai.

---

1. Limbah tä aku mitä malaikat mohon bara langit,

intu lengäe aton anaakkuntjin naraka, tinai rantai hai.

2. Iä palus maujingskap naga, handipä bakas tä, djetä bilis setan, tuntang mama-song iä akan sakojan njelo.

3. Balalu manganan iä akan naraka, palus manutup iä betä, haiak mantjatjak hundjue, belä iä akan mampalajang karä utus olo tinai, sampai sakojan njelo tä djari hapus. Limbah tä iä akan lapas tinai handjulo.

4. Maka aku mitä arä padadusan, tuntang idjä mondok hundjue, kwasa mahukum inenga akae, tinai karä liau äwen, idjä matäi inetek tagal kasaksian Jesus, tagal augh Hatalla, tinai idjä djaton djari manjembah meto tä tuntang hampatonge, tinai idjä djaton djari manarima katae tä intu lingkaue atawa intu lengäe: maka karä olo tä belom, marentah haiak dengan Kristus sakojan njelo katahie.

5. Maka olo matäi awang beken djaton djari belom tinai, sampai sakojan njelo tä djari hapus. Djetä kasimik idjä solake.

6. Salawat iä tuntang brasih, idjä bara bagi intu kamisik idjä solake tä; dengae pampatäi idjä ambal duä tä djaton bara kwasa, malainkan olo tä karäh indu imam Hatalla tuntang Kristus, tuntang olo tä karäh marentah hai-

ak dengae sakojan njelo katahie.

7. Amon sakojan njelo tä djari hapus, tä setan karäh lapas tinai bara äkae djari inutup.

8. Palus iä karäh blua, nakara maupalajang karä utus olo hong äpat puting petak, Gog tuntang Magog tä, tantai mamumpang äwen tä akan klahi; olo tä kilau bawak baras hong saran tasik karäe.

9. Maka olo tä hagoet mananjap hapus petak, palus mangapong äka djalahan olo brasih, lewu tä, idjä äka sintan Hatalla. Maka apui lawo bara sorga, äka Hatalla, mamalomos olo tä.

10. Tinai setan, idjä djari mampalajang olo tä, inganan akan danau apui idjä hanjala barirang, äka meto tuntang nabi panandjaro tä kea; hetä iä ingapähä handau hamalem, palus katatahi.

11. Tinai aku mitä padadusan baputi idjä hai, tuntang idjä mondok hundjue; bara baue tä petak tuntang langit nihau lilap, djaton tawan kalekae tiuai. — (*Matt. 25, 31.*)

12. Limbah tä aku mitä karä olo matäi, hai korik, mendeng naharep padadusan tä; tä karä surat imbuka, tinai surat beken imbuka kea, iä tä, surat pabelom; maka karä olo matäi buah baläh tumon idjä tarasurat

hong surat tā, tomon talo gawie.

13. Tinai tasik malian olo matāi awang huange; tinai pampatāi tuntang naraka malian olo matāi awang huange; palus karā olo tā imalāh genep bitu tomon gawie.

14. Maka pampatāi tuntang naraka inganan akan danau apui, djetā pampatāi idjā ambal duā.

15. Tinai amon olo djaton tarasurat huang surat pambelom, iā palus inganan akan danau apui.

BAGI 21.

Langit idjā taheta tuntang petak idjā taheta; tinai Jerusalem idjā taheta.

1. Limbah tā aku mitā langit taheta tuntang petak taheta; kрана langit idjā solake djari nihau, tuntang tasik djaton hindai.

2. Tinai aku mitā lewu idjā brasih, Jerusalem taheta tā, mohon bara sorga, bara Hatalla, simpan kilau pisek, idjā imbungas akan bakal-banae.

3. Tentang aku mahining augh hai bara sorga, koe: Itā, tā pasah Hatalla hindjā olon. Iā karāh melai dengan āwen, tuntang olo tā karāh indu ungupe, tinai bitu Hatalla karāh melai dengan āwen indu Hatallae.

4. Tuntang Hatalla karāh mampuas karā djohon matae bara matan āwen; pampatāi djaton hindai, djaton kea kabatang atai tuntang tangis, kapāhā djaton kea hindai, kрана karā talo awang sola ke tā djari malalau.

5. Tā idjā mondok hundjun padadusan hamauh: Iā, jaku manabeta talo handai. Tinai koe dengangkū: Surat tā, kрана augh toh toto tuntang budjur.

6. Tinai iā hamauh dengangkū: Djari genep. Aku toh Alpa tuntang Omega, Tampara tuntang Kalepah. Akan olo idjā haus belae handak inengkū tahasak danu pambelom tā, inenga bewāi. — (1,8.)

7. Idjā manang, iā karāh mandino karā talo toh indu panatane, tuntang aku handak indu Hatallae, tinai iā indu anaku.

8. Maka karā olo pikāh, olo idjā dia pertjaja, olo kabalā, olo pamuno, olo pahabandong, karā tukang palahan, olo panjembah dewa, tuntang karā olo panandjaro: bagin āwen handiai tā karāh huang danau, idjā hanjala apui tuntang barirang; djetā pampatāi idjā ambal duā.

9. Limbah tā idjā bitu hara malaikat udju tā, idjā djari mimbing udju sangkir tā, idjā basuang udju kadja

kä idjä harian haliai tä, manalih, tuntang hakotak denganku, koae: Kantoh ikau, aku handak mamprahan akam piseke, sawan Anak-tabiri tä.

10. Palus iä mimbit aku huaug Rogh hundjun bukit idjä gantong mangkahemer, tuntang mamprahan akanku lewu tä, Jerusalem idjä brasih, idjä mohon bara sorga, bara Hatalla. — (*Esegh. 40, 2.*)

11. Huang tä aton kahain Hatalla, panjangkawang kilau batu idjä kapala barega, kilau jaspis, idjä manjangkawang kilau Kristal.

12. Iä hakota hai tuntang gantong, hetä duäwalas bauntonggang, hundjun bauntonggang tä duäwalas malaikat, tuntang aton aran tarasurat hundjue, djetä: aran duäwalas hamputan olo Israel.

13. Hila timor aton telo bauntonggang, hila utara telo kea, hila salatan telo bauntonggang, hila barat telo kea.

14. Tinai kotan lewu tä duäwalas galange, hundjun galange tä aton aran duäwalas rasul Anak-tabiri tä.

15. Maka idjä hakotak denganku mimbing sokah ukur, kilau djudjur bulau, nakara hapae mukur lewu, tuntang bauntonggange, tinai kotae.

16. Maka lewu tä lapak häpat, kamboe sama dengan kabukae; iä mukur lewu

tä hapan sokahe, djadi duäwalas kojan stadia, kamboe, kabukae, kagantonge uras sama.

17. Tinai iä mukur kotae, djadi saratus äpat pulu äpat basa, tumon ukur ain olo, idjä intu malaikat tä.

18. Maka ramon kota tä uras jaspis; tinai lewu tä uras bulau idjä babalap haliai, idjä kilau saramin haginging.

19. Karä galang kotan lewu uras imbungas hapan hakabeken ampin batu barega. Galange idjä solake jaspis, idjä duä sapir, idjä telo kal-sedon, idjä äpat smaragd,

20. Idjä limä sardoniks, idjä djahawen sardius, idjä udju krisolit, idjä hanja beril, idjä djalaten topas, idjä sapulu krisopras, idjä sawalas hiasint, idjä duäwalas ametist.

21. Tinai bauntonggang duäwalas tä uras mutiara, genep bauntonggang midjä mutiara, tuntang karä djalan buang lewu tä uras halasäh bulau brasih, idjä haginging kilau saramin.

22. Maka aku djaton mitä äka sombajang betä, krana Tuhan, Hatalla idjä djaton tikas kwasae, indu äka sombajang ain olo tä, tuntang Anak-tabiri.

23. Matanandau tuntang bulan djaton usah akan lewu tä, mangat mamplawa iä, krana kahain Hatalla mam-

plawa iä, tuntang Anak-tabiri indu sümboe.

24. Maka karä utus olo karäh manandjong hngang kala-wae, tinai karä radjan petak mimbit kabaie luange.

25. Karä lawange djaton inguntji handau; krana alem puna djaton hetä.

26. Tinai horumat tuntang kahai karä utus olo karäh imbit kantä.

27. Maka dialo idjä kihal akan tanä hetä, tuntang idjä mawi talo kabelä, atawa idjä panandjaro, baja olo tä bewäi, idjä tarasurat hong surat pambelom Anak-tabiri.

BAGI 22.

Danum-pambelom tuntang kaju pambelom. Karä augh surat toh uras toto batantu. Jesus karäh dumah badjeleng.

1. Tinai iä mamprahan akangku batangdanum pambelom, idjä takining kilau kristal, djetä blua bara padadusan Hatalla tuntang Anak-tabiri tä.

2. Intu bentok lewu, tinai hasansila batangdanum tä aton kaju pambelom, idjä mamua hangkaduäwalas, genep bulan iä mamua; daweu kaju tä indu mampakäläh olo kapir.

3. Hetä djaton hindai kihal; padadusan Hatalla tun-

tang Anak-tabiri karäh betä, tuntang karä reware karäh manonggo iä,

4. Haiak manampajah bae, tinai arae karäh aton intu lingkau äwen.

5. Hetä djaton alem, dia usah olo hetä hasumbo, kalawa matanandau mahin dia usah: krana Tuhan Hatalla karäh mamplawa iä, tuntang olo tä karäh marentah palus katatahi.

6. Maka iä hamauh dengangku: Karä augh toh uras toto tuutang budjur; Tuhan, Hatallan karä nabi idjä brasih, djari manjoho malai-kate, mangat masanan akan reware talo, idjä akan indu mandjadi badjeleng.

7. Itä, aku dumah badjeleng! Selamat idjä mahaga karä augh tudjuw surat toh.

8. Maka aku, Johannes, idjä mitä tuntang mahining talo tä. Djadi, limbah aku djari mahininge tuntang mitäe, maka aku mahingkep, handak manjembah darah pain malaikat, idjä djari mamprahan talo tä akangku.

9. Tapi koae dengaugku: Buabua, äla gawim kalotob! krana aku djipen Hatalla, sama kilau ikau, tuntang karä paharim, nabi tä, tinai kilau olo handiai, awang mahaga augh surat toh. Sembah Hatalla!

10. Tinai iä hamauh dengangku: Äla manutup karä

augh tudjum surat toh, krana wajahe djari tokep.

11. Idjä kianat, naughe iä sasar kianate; idjä kihal, naughe iä sasar kakihale; tapi idjä tetek, buah iä sasar kateteke, tuntang idjä brasih, buah iä sasar karasihe hindai.

12. Itä, aku dumah badjeleng; tuntang baläh aton intu aku, hapaku mamaläh genep biti tumon gawie.

13. Aku toh Alpa tuntang Omega, Idjä Solake tuntang Idjä Rahian, Tampara tuntang Kalepah.

14. Selamat olo tä, idjä malalus prentahe, mangat iä kwasa dengan kaju pambelom, tinai mangat iä tau tamä bauntonggang lewu tä.

15. Tapi intu ruar aton karä aso tä, karä olo palahan, karä olo pahabandong, karä olo pamuno, karä olo panjem-bah dewa, tinai olo handiai, idjä mangilak tuntang mawi tandjaro.

16. Aku, Jesus, djari manjoho malaikat ajungku, mangat manjaksi talo toh akan keton, tahu karä ungup

keton. Aku toh Salundik tuntang Batang Dawid, Bintang-sawah idjä pahapahai tä. — (*Jes.11,10.*)

17. Maka Rogh tuntang pi-sek tä hamauh: Dumah! Buah idjä mahining tä, hamauh: Dumah! Tinai awang haus belaie, käläh iä manalih; awang handak, käläh iä manduan danum-pabelom inenga bewäi.

18. Aku manjaksi akan genep olo, idjä mahining augh tudjum surat toh: amon olo mandahang augh toh, Hatalla karäh mandahang akae karä kadjakä, idjä tarasurat hong surat toh. — (*5.Mos.4,2.*)

19. Tinai amon olo manapas karä augh tudjum surat toh, Hatalla karäh manapas bagie intu kaju pambelom, tinai intu lewu brasih tä, tinai intu karä talo, awang tarasurat hong surat toh.

20. Koan idjä manjaksi talo toh: Toto, aku dumah badjeleng. — Amen; dumah, o Tuhan Jesus!

21. Käläh asin Tuhan ita Jesus Kristus mampahaiak keton handiai. Amen. ~~22. 23.~~